UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Christophori de Ortega Sanclementini, E' Societate Iesv. Qvondam in Provincia Toletana Theologiæ Scholasticæ publici Professoris ... Tractatvs Dvo, De Trinitate, Nec non, Incarnatione

Ortega, Cristóbal de

Lugduni, 1664

Controversiæ. De Deo Incarnato, sine de Diuini Verbi Incarnatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-94251

Visual Library

CONTROVERSIÆ
DE DEO INCARNATO, SIVE DE DIVINI Verbi Incarnatione.

INCARI ausu, vtinam non exemplo, inaccessum Trinitatis mysterium mens hactenus aduolauit cumque Spiritum nec dum resumpsisset anhela eodem vtilitatis vestræ amore (quæ præcipua ingenioli nostri portio est) Incarnati Verbi Mysterium scandere cogitur. Eius precor, Spiritu, ad eiusque vmbram discursus respiret, qui Viuens æternum halitus in Trinitate est, quique Deiparæ ad mysterium tantum obumbrauit. Illo igitur fauente Spiritu sic difficultates, quæ in re tanta occurrunt, discutiam, vt generatim eas in septem controuersias distribuam. Prima existentiam Incarnationis examinabit. Secunda eius necessitatem. Tertia illius causas. Quarta intrinsecos effectus à verbo vnito tum Christi humanitati, tum toti composito Christo Domino præstitos meditabitur. Quinta physicas perfectiones Christi humanitati vnionis titulo collatas edisseret. Sexta honorarias Christi, qua hominis, dignitates expendet. Septima demum circa modos loquendi in hac materia versabitur.

CONTROVERSIA I.

De Incarnatione, de Existentia, causisque Incarnationis.

NE difficultates confundamus, sic controuersiæ huius disputationes ordinabo: vt primùm de Incarnationis existentia disputem: vbi in primis ipsius possibilitatem statuam: deinde eius existentiam contra gentes euincam. Tertiò per eam contra Iudæos, aduentum Messiæ mundo contigisse probabo quartò mysterium ipsum ab aliorum hæreticorum deliriis vindicabo. Disputabo secundò de iis, quæ Verbum assumpsit, ordinéque, & modo ea assumendi. Disputabo tertiò de qualitatibus humanitatis assumptæ.

DISPVTATIO I.

De Incarnationis existentia.

INCARNATIONIS existentia possibilitatem ipsius logicè, ac metaphysicè supponit prioritate maioris vniuersalitatis, quam dicunt: quare possibilitate Incarnationis non adserta, atque fundata eius existentia firmo, vt aiunt, pede stare nequibit. Primò ergo incarnationis possibilitas statuenda est. Deinde eius existentia contra gentium, Iudæorum & hæreticorum errores demonstranda.

QVÆSTIO I.

De posibilitate assumptionis vnius creaturæ ab alia, vel à Deo.

MAXIOREM posui quæstionis titulum, quàm res præsens postulabat, vt simul quæstiones plures præsenti affines profligarem. Incarnatio enim carnis assumptio est, in réque præsenti à Deo verbo; titulus autem, non de carne solùm à Deo verbo assumenda, sed de creaturis omnibus à quauis Persona diuina, & à deitate ipsa, imò à creatura alia, an assumi queant? inquirit. Ex cuius decisione constabit quid de assumptione creaturæ à subsistentia communi dicendum esset, nisi subsistentia eiusmodi chymerica foret iuxta dicta d. 7. de Trinitate.

CERTAMEN I.

Substantia creata quæuis assumi potest ad vnionem hypostaticam cum quauis, vel pluribus Personis, siue increatis, siue creatis.

1 POrphyrius, Iulianus, Carpocrates, Cherintus, Ebion, quidamque Basil. apud Irenæum lib. 1. c. 24. & apud Tertullian. de præscriptionibus circa fin. vt Verbi Incarnationem, siue vnionem hypostaticam ad humanitatem liberiùs negarent creaturæ cuiusuis assumptionem ad hypostaticam vnionem cum Deo impossibilem affirmabant. Theodotiani apud Epiphan. hæres. 54. & apud Aug. hæres. 44. & 45. Paulus Samosaten Photim. & Artemon. apud eundem proximè, & apud Epiphan. hæresi 55. carnis assumptionem à Deo prædicabant impossibilem. Triplicem repugnantiam notarunt hæretici. Primam ex Dei immutabilitate positam, vnione enim ipsius ad creaturam, creaturæque ad ipsum mutatum ire Deum clamabant. Constabit autem q. 2. vnione hypostatica humanitatis ad verbum non mutari Verbum in suæ immutabilitatis præiudicium. Secunda repugnantia ex indistinctione omnimoda substantiæ indiuiduæ à supposito. Non probat non posse assumi natur. creat. sed debere in assumpt. in propria etiã suppositi perseuerare, quod est cum Nestor. impugnando q. 2. errare, vbi, & ex dictis d. procem. satis constat, neque id probari. Tertia repugnantia desumitur ex infinita distantia, & improportione inter Deum, & creaturam, quæ proinde est insuperabilis: cum tamen ad vnionem proportio inter extrema vnienda requiratur: quare, & supponitur necessariò improportio superata. Sed enim distantia; & improportio inter Deum, & creaturam insuperabilis entitatiua est, quæ, vt aliqua vniantur, superari non debet, vt patet in materia & forma, siue rationali, & spirituali, siue irrationali, & materiali.

Non

Non est autem importio capacitatis, in qua sola proportio extremorum ad vnionem requiritur, inter Deum, & creaturam, neque ostendetur ab hæreticis, nisi aliud medium assumant. Etenim capacitas hæc est posse extrema vniri: quare incapacitas opposita est non posse vniri, quæ est ipsissima hæreticorum conclusio, non medium contra nostram conclusionem iam dandam.

2 Dico primo. Natura quæuis rationalis assumi à Deo hypostaticè potest. Communis Theologorum omnium conclusio, si Albertum excipias, qui eam quoad naturam angelicam negasse in 3. d. 2. art. 2. refertur à Soar. de Incarnat. d. 14. sect. 2. & à Becano c. 5. q. 3. De humana natura probant assumi posse, quæ 2. q. assumptam à verbo de fide probabunt. Inde autem satis probatur possibilitas assumptionis naturæ angelicæ: cum nulla in hac appareat repugnantia, ac difficultas, quæ non in illa. Sed de natura angelica probat apertè locus Pauli ad Hæbr. 2. n. 16. *Nusquam* enim *Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit.* vbi, cum speciali Dei erga homines beneuolentiæ tribuat, quod humanam, præ angelica natura, susceperit, supponit potuisse angelicam suscipere. Etenim, si eam assumere non posset, nostræ ad assumptionem præelectio non esset æstimariuè, vt præelectio, non deberet, licet esset electio æstimabilis. sicut neque æstimabilis Dei præelectio est, quod nos rationales condiderit, non verò equos fecerit rationales: quia, quamuis equos præ nobis adamaret, rationales illos facere non posset. Denique à priori probatur. Quia in assumptione naturæ rationalis cuiuluis ad vnionem hypostaticam cum Deo nulla apparet repugnantia maximè in nostris principiis quid enim prohibet Deum producere naturam rationalem quamuis dependentem in sui existentia ab vnione ad se ipsum? Afferantur repugnantiæ præter iam cicuratas, vt earum complanatione antecedentis veritas illustretur: ergo quæuis natura rationali, assumi à Deo potest. Quod contra naturæ angelicæ assumptionem afferri potest ex S. Thom. 1. p. q. 3. ad 3. & 4. contra gent. c. 55. ad 4. (nimirum naturam angelicam à supposito non differre: quare nec magis esse posse cum subsistentia aliena, & consequenter in nostris principiis sine propria, quam sine se ipsa) constat falsò referri. S. Thom. vt vidimus d. procem. q. 2. cert. 5. n. 2. Dices ergo Persona Angeli poterit corrumpi, cum tamen incorruptibilis sit. Distinguo *corrumpi* vi agentium naturalium, atque vt opponitur annihilationi nego *destrui* fateor. Destruetur enim negatio dependentiæ in sui existentia ab vnione ad aliud, per positiuum dependentiæ in sui existentia ab vnione ad Deum, vt citato loco aiebat S. Thom.

3 Dico secundò. Natura quæuis substantialis, etiam irrationalis, potest assumi ad vnionem hypostaticam cum Deo. Docuit peruetustus Tertullian. 4. contra Marcion. Nyssenus orat. Catechet. c. 27. S. Thom. 3. p. q. 4. art. 1. vbi Caiet. Medin. Aluar. reliquique Thomistæ. Scot. in 3. d. 2. q. 1. §. *Ad secundum argumentum*, Masil. q. 3. art. 1. OKam. q. 1. art. 3. ad 9. reliquique Scotistæ, Durand. q. 1. vbi Capreol. art. 1. concl. 1. Almain. d. 1. q. 2. Vasq. d. 30. c. 2. Becan. c. 5. q. 3. n. 3. referens Paludan. Bernal. d. 24. sect. 1. n. 3. Gasp. Hurtad. Perez, & vulgus Recentiorum. Huic tamen conclusioni directè aduersantur Vviteleff. apud Vvaldens. tom. 1. c. 44. Vvadingo d. 4. de Incarnat. dub. 8. post med. § *dices ex ista conclus.* Petrus Hurtado d. 1. de anima sect. 6. d. 43. de Incarnat. sect. 2. asserentes nullam naturam irrationalem assumi posse ad vnionem cum Deo. Origen. verò Periarchon. c. 6. Henric. Quodlibet. 13. q. 5. Alex. 3 p. q. 2. m. 7. q. 11. m. 1. q. 12. m. 1. art. 1. S. Bonauent. in 3. d. 2. art. 1. q. 1. Ricard. quæst. 4. Gabr. d. 1. q. 2. art. 1. & 2. Picus Mirandul. Apologia pro 4. propos. non adeo directè nostræ conclusioni aduersantur. Aiunt enim: licet natura irrationalis per se, & secundum se non sit à Deo assumptibilis; posse verò assumi à Deo ratione respectus, quem dicat ad substantiam rationalem. Id quod addiderunt, ne verbi vnionem ad cadauer in triduo mortis negare cogantur. Satius autem esset capacitatem substantiis irrationalibus, vt hypostaticè Deo vniantur, asserere ob dogma de vnione verbi ad cadauer, quam respectum illum ad substantiam rationalem in irrationali requirere-, vt Deo vniri possit. Etenim cadauer nullum respectum realem ad hominem dicit, qui præcessit, ac periit, nisi rationis tantum: ex ente autem rationis nescio, imò neque ipsi sciunt, quomodo realis capacitas ad vnionem substantiæ cadaueris possit accrescere.

4 Nostra verò conclusio præter Irenæi, Tertulliani, & S. Thom. authoritatem probatur ex Aug. cap. 16. de vera, & falsa religion. vbi de verbi aduentu habet. *Potuit, & in aliquo æthereo corpore venire ad nostrorum aspectuum tolerantiam temperato.* Nempe, sicut venit in carne: quare non apparenter, & corporis specie, sed verò corpore per physicam vnionem assumpto, quemadmodum venit in carne. Ratione probatur. Quia in nulla opinione inuenitur assumptionis naturæ irrationalis ad vnionem cum Deo repugnantia. Maximè in nostra de subsistentiæ essentia. Quid enim prohibet irrationalem substantiam produci, existentiámque recipere dependenter ab vnione ad Personam diuinam? Sed inquies. Implicat aliquid vniri formæ, seu termino, cuius effectus formalis primarij incapax est: atqui substantia irrationalis incapax est effectus formalis primarij Personæ diuinæ, v.g. Verbi: neque enim constitui posset Persona, neque sancta, neque filia naturalis Dei, vt patet: ergo implicat substantiam irrationalem vniri Personæ diuinæ. Sed negatur minor. Neque enim constituere substantiam sibi vnitam sanctam, Personam, filiamque naturalem Dei sunt effectus formales primarij. Atque vniuersim effectus formalis primarius non præstatur à forma materiæ, vel subiecto, sed toto compositio, quod ex vtroque resultat: licèt quandoque secundariò nonnullæ denominationes materiæ, si capax earum sit à forma, cui vnitur, proueniant. Cum ergo natura irrationalis vnita diuino supposito totum quoddam vnum componat ad quod constituendum de suo conferat etiam suppositum diuinum, effectus formalis primarius suppositi diuini obtinetur: atque insuper aliquis effectus formalis secundarius, cuius natura irrationalis est capax. Redditur enim suppositata, constituitque suppositum, licet non Personam, quia hæc dicit ex pate subiecti rationalem naturam. Dices: ergo erunt natura irrationalis, & natura diuina in vno supposito diuino: ac proinde dicetur Deum esse equum, vel lapidem, & alia absurdiora, pro naturæ irrationalis assumptæ abiectione, & vtilitate maiori. Respondetur admissa integra consequentia, in qua nemo doctus patiatur scandalum; sed tamen ad pium, atque indoctum vulgus euulganda minimè sunt.

5 Dico tertiò: Quæuis natura substantialis assumi potest à triplici Persona diuina, & etsi præexistat vnita hypostaticè pluribus aliis suppositis creatis Est conclusio contra Scotum in 3. q. 2. §. *Ad quæstionem* Ricard. q. 4. eam tamen docent Tertull. supra Alex. 3. p. q. 2. m. 4. S. Thom. q. 3. art. 6. cum suis. S. Bonau. in 3. d. 1. q. 1. & q. 3. circa fin. Gabr. q. 1. art. 3. dub. 3. vbi OKam. Almain. & Capreol. art. 1. concl. 2. Durand. & Paludan. q. 3. Marsil. q. 2. art. 3. Henric. quodlib. 6. q. 7. Vasq. d. 29. c. 2. Soar. d. 13. sect. 2. Becan. c. 4. q. 3. n. 2. Gasp. Hurtad. & vulgò Recentiores Probata est conclusio d procem. q. 3. cert. 3. n. 4. vbi ostendimus plures, imò omnes subsistentias alienas in eadem substantiali natura non pugnare. Quid enim prohibet Deum naturam substantialem creatam producere dependenter in sui existentia ab vnione ad plura, vel omnia suppositа creata, & diuina? Sed dices. Non implicat natura creata capax vnius solum subsistentiæ, quæ expleatur adæquatè: ergo saltem repugnabit aliquam substantiam creatam saltem possibilem, & quis nouit an actualem capacem esse plurium subsistentiarum simul. Respondeo in nostra opinione negante modos superadditos subsistentiæ nullam vim habere argumentum. Nihil enim de suo natura conferre debet, vt subsistat, quod vna vel pluribus subsistentiis alienis exhauriatur, nisi fortè vnionis modos ex ipsa educendos, quos

quos si nequeat omnes passiuè causare, poterunt aliqui creari à Deo sine eius passiuo influxu. In opinione de modis superadditis subsistentiæ videtur maiorem vim habere argumentum, atque eandem tangere difficultatem cum illa: an materia prima plurium formarum simul sit capax? Sed certè in subsistentiis alienis alia ab ea difficultas est: cùm eas, vt habeat, non causet, sed solum vnionem ad illas: quare nostra proxima solutione vti modales etiam poterunt.

6 Dico quartò. Natura subsistantialis creata in propria existens subsistentia nequit assumi ad vnionem hypostaticam cum Deo, vel cum aliis suppositis. Ita Durand. Paludan. Caietan. Marsil. proximè. Soar. citatus sect. 1. Vasq. d. 33. c. 2. Becan. c. 4. q. 6. licet contra Scotum. Probata etiam à nobis est d. procem. q. 3. cert. 3. quia, vt assumatur ad vnionem hypostaticam cum alio supposito siue creato, siue increato, opus est in nostris principiis, vt detur illi existentia dependenter ab vnione ad illud; vt autem in proprio supposito existat, opus est, vt detur illi existentia independenter ab vnione ad aliud, quæ inter se contradictoriè pugnant, vt patet. Qui autem modos superadditos subsistentiæ admittunt, vt Vasq. Suar. Becan. & Recentiores, conclusionem hanc probare non poterunt; nusquam enim contradictionem solidam subsistentiæ alienæ cum propria reperient.

7 Dico quintò. Plures naturæ creatæ assumi possunt ad vnionem cum vno supposito siue diuino siue creato. De creato nullus disputat: imò modales nihil hac de re cum fundamento asserturi videntur, vt idcirco videantur quæstionem omittere. Sed intelligenda conclusio est de supposito creato, non qua suppositum est: vt sic enim formaliter dicit negationem dependentiæ in sui existentia ab vnione ad aliud, vt diximus d. procem. q. 2. ad quam vnio realis nequit terminari, vt ibidem q. 4. cert. 2. à n. 2. docebamus, quod ipsum de antecedentibus conclusionibus intellige. De supposito diuino nullus negat: imo verò affirmant. S. Thom. q. 3. art. 7. Bernal. d. 24. sect. 2. §. 1. n. 23. & sanè in quauis opinione de subsistentia facilem habet probationem: cum capacitas terminandi subsistentiæ diuinæ infinita sit, atque naturæ creatæ terminatiua etiam deprehendatur in vnione hypostatica humanitatis ad Verbum. Sed tota conclusio probatur facilè in nostris principiis. Quia nulla est repugnantia in eo, quod Deus decernat plurium creatarum subsistantiarum existentiam dependenter ab vnione cum vno supposito siue creato, siue increato. Sed dices tunc fore idiomatum communicationem inter creata diuersa: quia, si naturæ assumptæ ab vna Persona diuina, vel creata essent humana, & equina posset dici homo, & hic homo est equus. Sed per idiomatum communicationem nihil est absurdi, vt controu. vlt. d. de idiomatum communicatione ostendemus. Difficilius obiici putat Bernal. contra suam, & nostram tertiam conclusionem ex eo, quod eadem natura assumeretur à triplici Persona diuina inferri posse Patrè esse Filium: cum hic homo esset Pater, & idem homo esset Filius: ergo Pater esset Filius. Id quod non minus absurdum reputat Bernal. d. 4. sect. 2. n. 22. Sed tamen, cum id solum haberet tunc humanitas assumpta per vnionè, respectu trium Personarum, quod habet natura diuina per identitatem. Sicut negatur constanter à Patribus consequentia in simili expositorio Syllogismo. *Hic Deus est Pater, & hic Deus est Filius ergo Pater est Filius* quia, si nomen Deus accipitur subsistantiuè in antecedenti (vt de se accipi debet, maximè, vt idem sit subiectum vt iusque præmissæ, veráque vtraque sit) est terminus communis, ineptúsque syllogismo expositorio: quia physicè, seu quasi physicè communis tribus Personis. Deitas est, sicut in casu præsenti humanitas est terminus, tribus etiam Personis physicè communis. Quod si vtrobique Deum adiectiuè, seu denominatiue accipias, vt potest iuxta dicenda citata controu. vlt. de diuersis Personis verificatur vtraque præmissa de eadem autem verificari non poterit: quare neque inferri potest consequentia; quia quatuor terminis constat syllogismus.

8 Denique dicendum est eodem modo repugnare, vel non repugnare assumptionem naturæ subsistantialis creatæ ad vnionem cum natura diuina, vel creata, quo diximus repugnare, vel non repugnare assumi ad vnionem cum supposito creato, vel diuino. Imo verò de natura proprius, & formalius conclusio hæc procedit: siquidem de supposito formaliter, qua tali, si creatum sit, non posse assumere ad sui vnionem naturam aliam, siue eius ad se vnionem terminare dicebamus num. 7. De assumptione ad vnionem cum natura diuina probatur ex doctrina Concil. Toletan. 6. & 11. in confess. fid. & Theologorum omnium, quos dabimus d. 2. q. 4. cert. 2. à num. 2. solum enim arguunt contra hæreticos asserentes vnionem factam esse in natura diuina immediatè non in Persona & contra Doctores asserentes factam esse in natura, & Persona Filij, quod ex vnione in natura tota Trinitas incarnata, passáque dicenda foret Triadopaschitarum errore: nemo autem Patrum aut scholasticorum repugnantiam vllam in eiusmodi vnione aduersariis obiecit; certè, quia neque recognouit. Sed vniuersim de vtraque natura creata, & increata probatur. Quia in eo, quod natura subsistantialis creata producatur dependenter in sui existentia ab vnione ad naturam siue creatam siue increatam nulla est repugnantia: ergo assumi ad illam poterit. Dices: assumatur natura humana dependenter ab vnione ad equinam, & hæc etiam dependenter ab vnione ad humanam: neutra subsistet adhuc in alio in nostris principiis. Fateor vt docui d. procem. q. 2. cert. 6. n. 4. sed vbi repugnantia, quod natura vna creata, vel plures conseruentur sine subsistentia? Non, inquam, in nostris principiis, sed adhuc in modalium opinione?

CERTAMEN II.

Substantiæ partes, imo, & accidentia ad vnionem cum Persona, vel natura diuina, aut creata assumi possunt.

1 SVarius Noster d. 14. sect. 3. de solis formis substantialibus materialibus negat assumi posse ad vnionem cum Persona diuina Aluarez d. 22. Becan. c. 5. q. 4. & Gaspar. Hurtado de omnibus partibus essentialibus materialibus negandum etiam censent. Vasquez d. 30. 32. & 39. Raguſa, & Cabrera d. 4. de omnibus subsistantiæ partibus essentialibus, & integralibus ætherogeneis negant: omnes tamen fundamentis infirmis. Tota enim eorum in opinando varietas, atque in probando infirmitas ex nouiori illa sententia de modis perfectiuis, quibus suppositum constituunt omnino dimanat. Etenim, cum ea solum per se, & immediatè terminari posse subsistentia aliena admittant, quæ per se, & in ratione sui capacia sint subsistentiæ propriæ; atque effectum, quem subiecto subsistentia præstat aliter, atque aliter explicent, quin aliquis in eo assignando cum alio, vel cum veritate concordet, imò neque secum; cum nihil firmum assignet, nequeunt in re præsenti non variare, eorumvè probationes consistere: circa accidentium assumptionem impossibilem putant Bassolis in 3. d. 2. q. 1. §. *Ideo igitur*, Maior, & Medina, Vasq. d. 30. c. 5. n. 19. Soar. d. 14. sect. 4. Palacios, Gasp. Hurtad. Becan. c. 4. q. 5. licet hic probabile etiam iudicet oppositum, Bernal. d. 26. sect. 3. n. 25.

2 Dico primò: quæuis pars subsistantiæ assumi potest ad vnionem cum Persona diuina. De essentialibus constat in animo rationali, quem de facto in triduo vnitum per se immediatè hypostaticè verbo mansisse dogmaticum est. Item de materia prima in triduo eodem vnitatem per se immediatè verbo perseuerasse mihi plus est quam probabile. Neque enim verbum formæ cadaueris etiam vnitum eo tempore fuisse dicendum est: ne quod semel assumpserit verbum

dimiserit. Secundò, vt d. 2. videbimus, non fuit vnitum verbum partibus essentialibus humanitatis mediatè ratione vnionis suæ ad totum; quin eatenus solum toti vnitum est, quatenus vnitum fuit partibus essentialibus ipsius. Quo argumento de partibus integralibus, siue homogeneis, siue ætherogeneis humanitatis eiusdem per se immediatè solum, non autem ratione totius assumptas à verbo fuisse, quare & de aliis assumi potuisse facilè deducitur. Deinde tam de his, quam de materia prima à paritate animi rationalis probatur. Quem idcirco assumi per se, & immediatè potuisse ad vnionem cum verbo, aiunt, aduersarij, quia licèt pars sit, est tamen à comparte, à quo nullatenùs educitur independens: atqui materia prima tam est ab animo rationali, cæteris que formis independens, quam sit independens animus rationalis ab ipsa: item quæuis pars integralis, siue homogenea, siue ætherogenea non educitur à comparte, nec ab ea causatiuè dependet: ergo tam materia prima, quam partes ætherogeneæ possunt assumi ad vnionem cum Persona diuina æquè, atque animus rationalis.

3 De formis autem educibilibus probatur argumento, quod vniuersim de omnibus partibus conclusionem confirmet. Etenim dependentia vna à subiecto, vel aliter non opponitur contradictoriè proximè, vel remotè dependentiæ alteri à suppositio alieno, vel ab vnione ad illud: ergo vtraque in eandem substantialem partem cadere optimè potest. Denique de omnibus à priori probatur simul, semelque conclusio. Quia non est repugnantia in eo, quod Deus quamuis substantiæ partem producat dependenter in sui existentia ab vnione ad suppositum diuinum, vel etiam creatum. Quod ipsum dictum puta de assumptione partium substantialium ad vnionem cum natura diuina, vel cum alia creata vt benè Bernal. d. 24. sect. 1. §. 3. aliique innominati à Becan. cap. 4. q. 2. nec dissensuri videntur Thomistæ, qui in humanitate Christi vnionem ad subsistentiam absolutam agnoscunt, vt illius existentia existat: id quod & natura diuina præstare potest. Scio tamen reclamare huic conclusioni Vasq. d. 27. c. 2. Soar. d. 13. sect. 1. addo tamen intelligi hoc de vnione cum substantia, non cum suppositio creato, siue partiali, siue totali, vel ad plura suppositia, vel naturas, siue partiales, siue totales, vel plurium ad vnam, vel vnum suppositum, iuxta dicta cert. 1. Neque video quid his conclusionibus incommodet, si benè teneantur, quæ in similibus de possibilitate assumptionis naturæ totalis dicta à nobis sunt citato cert. 1.

4 Dices contra hanc conclusionem vnionis substantiæ, siue partialis, siue totalis ad naturam, siue totalem, siue partialem: constanter Patres contra Eutychetem vnionem humanitatis in natura, seu cum natura diuina asseruisse impossibilem: ergo tam conclusio hæc, quam similis cert. 1. est contra Patres expresse. Respondeo facilè Patres vnionis nomine intellexisse vnitatem, quam Eutyches eo etiam nomine intelligebat. Cuius error non fuit vnitas permansisse per Incarnationem duas naturas, humanam, & diuinam; sed ne argumenta Nestorij, quem cum Catholicis patribus impugnabat, cogeretur (si duplicem induiduam substantiam rationalem, humanam nempe & diuinam, in Christo recognosceret) duas in Christo Personas, humanam & diuinam admittere, vnam tantum naturam, vel confusione duarum, vel alterius in alteram controuersione, asserebat, vt vidimus d. proœmiali q. 1. cert. 1. rursusque videbimus hic q. 2. cert. 1. Quo circa, si de vnione naturarum diuersarum contra Eutychetem Patres loquerentur, contra ipsum non agerent, sed potius pro ipso. Ipse enim vnione confundi naturas aiebat, nec perseuerasse distinctas. Vt ergo ipsius errori aduersarentur vnionem pro vnitate vsurparunt.

5 Dico secundò. Accidens assumi potest ad vnionem cum quauis Persona diuina. Est conclusio Marsil. in 3. d. 2. q. 1. art. 2. dubio incidenti concl. 6. Almain. q. 2. Gabr. dist. 1. q. 2. Aluarez & Valent. 3. p. q. 4. Idem dictum pura de accidentis vnione ad Personam creatam. Ratio est quia, non repugnat produci accidens dependenter in sui existentia ab vnione ad suppositum quoduis. Insuper in modalium opinione accidentibus separatis modus etiam perfeitatis affigitur. Quid ergo prohibet hunc suppleri per subsistentiam alie. nam? Sicut suppletur modus perfeitatis naturæ humanæ per Verbi subsistentiam. Hic enim, & imporportio essentialis naturæ creatæ, & suppositi increati superatur; & qui se ipso modus est naturæ diuinæ essentialiter identicè affixus, media vnione extraneam terminat entitatem. Quod autem nequeat cum accidenti subsistentia suppositum constituere, nihil infert. Sicut nec quod personalitas diuina nequeat cum substantia irrationali constituere Personam, repugnantiam affert, quominus substantia irrationalis possit ad vnionem cum Persona diuina assumi. Item, quod non sit capax accidens subsistentiæ propriæ, non infert non futurum alienæ, cum sit capax perfeitatis, quia subsistentia aliena suppleatur. Neque tandem obest idiomatum communicationem inter Deum, & accidens assumptum: ac proinde dicendum tunc Deum calidum, vel frigidum, nigrum vel album. Accidentales quippe denominationes, vel non cadunt nisi in subiectum inhæsionis proximum, vel remotum, vel, si cadunt, in vnione hypostatica verbi ad humanitatem admittendæ eiusmodi denominationes erunt.

QVÆSTIO II.

Incarnationis Mysterium contra gentes euincitur.

TAMETSI verbi Dei Filij incarnatio peculiare adeo diuinæ sapientiæ, potentiæque Mysterium sit, vt nulla illud naturalis ratio euincere imò subodorari queat: vti ex his, quæ de notitia Trinitatis, & de existentia humanitatis dependenter ab vnione ad verbum. d. proœm. & controu. de Trinit. d. 1. docebamus facilè patebit: ne tamen aliquid pro Incarnationis Mysterio omnibus monstrando in nostro hoc opere desideretur, nonnulla contra gentium idololatrarum cæcitatem è locis illis, quæ admitti ab ipsis debent, argumenta petenda à nobis pro illo euincendo hic erunt.

CERTAMEN I.

Ex libro primo Sybillinorum oraculorum expressa pro hoc Mysterio testimonia.

1 SYbillinorum oraculorum orpheo (vt aiunt Iust. Mart. apol. pro Christianis. 1. & Clem. Alex. in Protreptico) antiquiorum testimonia ad fidei nostræ mysteria ethnicis probanda, quam magno vsui primis ecclesiæ Doctoribus, & quasi parentibus (nimirum à Paulo edoctis, teste Clem. Alex. 6. stromatum) fuisse, author nobis est Origenes. 5. contra celsum, multaque eruditione probatur in apparatu ad annales ecclesiasticos, idcirco nascente Ecclesia idololatræ Christianos Sybillistas per irrisionem vulgò compellebant. Cæterum cum Sybillarum testimonia oraculorum diuinorum loco, ac proinde inconcussæ veritatis, atque authoritatis infallibilis multo ante Ecclesiæ Christianæ ortum ab ethnicis haberentur, vt cicero 2. de diuinat. illis verbis faterur. *Sybillæ versus obseruamus, quos illa furens fudisse dicitur*: rideri ab eis illorum testimonium in Christianis vsus minime potuit, nisi & se ipsos Ethnici riderent.

riderent. Et quidem plus eos Sybillarum testimoniis ab illis primis Ecclesiæ Doctoribus vexari, quam ridere, vel inde satis constat, quod nullum Sybillæ Romanæ, quæ sanè multis de Christianæ fidei veritatibus editis testimoniis floruit, testimonium extet: eius nimirum libros Romanis gentilibus, rerum tunc dominis, occulentibus, ne infensis religioni suæ Christianis arma inde suppeterent, quæ timebant: vt testatur Lactantius. l. institution. c. 6. & 1. de ira Dei c. 13. De Sybillarum vero oraculis, eorumque authoritate apud Ethnicos, & Christianos multa Pausanias in Achaicis, & Phocicis, Plinius, Macrobius, Cicero, Dio, Plutarchus, Lucianus, Zosimus, Euseb. S. Augustinus, Eustathius, Marcus Varro Clemens, Alex. Lactantius, aliique plures, quorum testimonia reperies citato tom. 8. Bibliot. cussæ Parisiis à fol. 70. ad 94. in quibus fragmenta aliquot è Sybillinis oraculis ab his recitantur authoribus.

2 Sed enim circa Sybillina hæc oracula nonnulla aduertenda sunt. Primò eorum omnium libros ex vnius, tantum, quæ sola fuerit, Sybillæ responsis, & vaticiniis constare putasse Clementem Alexandrinum vbi proximè, ac Ciceronem recitatis verbis, at verò plures fuisse Sybillas, è quorum oraculis Sybillini libri componantur certum priscis, atque eruditis Doctoribus est, vt videre licet apud Marcum varronem citatum à Lactantio 1. institution. c. 6. & 1. de ira Dei cap. 22. secundò eas omnes virgines fuisse, atque in virginitatis præmium prophetiæ donum à Deo accepisse docent Hieronymus, aliique Patres, cum tamen ex illis vna scortum se fuisse fateatur Sybillinorum oraculorum lib. 7. Tertiò obseruandum est in eorum carminibus, non semel, rerum ordinem inuerti, atque antiquiora nouioribus sæpè postponi vel quia rerum ab spiritu eas in vaticinium agente non curabatur ordo, vel quia ab eis, per quos earum oracula in libros redacta sunt, res ad litteræ, sonum intelligebantur: quippe genuimus oraculorum sensus audientium, & componentium tunc mentes longè superabat. Patet hoc in testimonio, quod ex lib. 3. recitabimus cert. 2. ab illo versu *Tum Deus è cælo*, &c. in quo de renouatione spirituali templi Dei per Christum facienda: cui obsoni, & vocum affinitatem adiuncta posterius fuit materialis reædificatio templi Hierosolimitani anterius multo Regis Persarum munificentia à Iudæis facienda.

3 Denique animaduertendum est plura Sybillarum oraculis, eorumque libris falsò ab aliquibus inserta fuisse, vt pluribus locis diligentes, atque eruditi scriptores notarunt. Idque satis constat ex nonnullis, quæ in non adeo emendatis Sybillarum libris leguntur, quæ post Christum natum scripta fuisse apertè præ se ferunt: cum tamen eiusmodi oracula omnia multò ante Christi ortum edita fuisse, & constans traditio, & firma Patrum, atque sapientium Ethnicorum sententia sit. Imò Iustinus Martyr. & Clemens Alex. citat. num. 1. Sybillas vetustissimi Poetarum Orphei, ante cuius ætatem floruerunt, temporibus omnes vita iam functas esse docuerunt. Cuius autem Vafritiè ita fuerint, Sybillina oracula corrupta in occulto hactenus fuit. Si tamen dolum ex commodo liceat coniectari, crederem id gentium idololatrarum astu, & opera fuisse peractum, vt ex falsis, quæ oraculis illis supponebant eorum omnium authoritas, qua, vel maximè oppugnabantur, nutaret; idcirco eis solum ad institutum præsens testimoniis vtemur, quæ vel antiquorum ex gentibus sapientium, vel Patrum authoritate confirmata à Margarino Parisiensi in Bibliotheca magna veterum Patrum coloniæ Agrippinæ cussa anno. 1618. septem Sybillinorum oraculorum libris sunt disposita. t. 1. sæculo. 1. à pagina. 189. ac deinceps. ac. t. 8. editionis Parisiensis quartæ anno 1624.

4 Primum testimonium eligo ex lib. 1. col. 6. circa finem, quod Cumanæ Sybillæ tribuitur, sicque habet.

Tunc ad mortales veniet, mortalibus ipsis.
In terris similis, natus Patris omnipotentis.
Corpore vestitus vocales quatuor autem
Fert, non vocalesque duas binum geniorum.

Id est duas consonantes initiantes nomina duorum Principum Angelorum Sathanael ex bonis, & Sathan. ex malis: ac proinde duplex figma habiturum esse nomen Filij Dei incarnati, sicut habuit eius nomen *Iesus* prædixit apertè. Pergit autem oraculum.

Sed quæ sit numeri totius forma docebo.
Namque octo Monadas, totidem Decadas super ista,
Atque hæc Atomtadas octo infidis significauit
Humanis nomen. Tu verò mente teneto.
AEternitatum Christum, summique Parentis.

Itaque literis nominis Iesu omnibus, in quibus græcè præter duplex figma. Σ. Σ. quatuor vocales continentur. T. H. O. Y. Ex. I. valet decem. H. valet octo. Primum. Σ. valet ducenta. O. septuaginta. Y. quadringenta. vltimum. Σ. ducenta, quibus summa numeri vaticinio hoc expressa continetur, vt doctè obseruauit Beda lib. 1. Commentarior. in Lucam.

5 Secundum sit, quod proximo immediatè subnectitur, tribuitúrque Sybillæ Helesponticæ à Sixto Senensi. Est autem huiusmodi.

Ille Dei legem compleuit, non violabit.
Per similem formam referens, & cuncta docebit.
Illi libabunt aurum mirrhamque ferentes.
Thusque sacerdotes, Hæc omnia namque patrauit.

Quibus verbi incarnati sanctitas, doctrina, atque Magorum adoratio singulariter describitur. Quod enim sacerdotes hic nominentur, eorum sapientiam, & regnum asserit, non excludit. Reges enim sacerdotes simul apud gentes, imò, & legem naturalem, esse obuia est apud sacros, & prophanos eruditio, exemplo Melchisedech Regis Salem, & sacerdotis satis comprobata, atque aliis sexentis ac interpretibus Geneseos. Atque ex rei natura Regum sapientia ad regnum supponitur, vt iidem Doctores, populorum esse possint, qui fuerint eorum ductores. succedunt statim carmina, quibus Ioannis Baptistæ prædicatio Christi prædicationi præuia, illiusque in saltatricis puellæ gratiam obtruncationem, Persica (vt Sixtus Senens. & Stratonicus Episc. Eumanus, volunt) Sybilla præcantauit. eis verò subduntur sex carmina Christi ab Ægypto reditum doctrinam, ac iudicium finale consone prorsus Euangelio describentia, in hunc modum.

Cum lapis AEgypti felix seruatus ab horis.
Venerit: huic populus impiget Hebræus: & haius.
Ductu conuenient gentes: per eumque supremum
Cognoscent numenque, viamque in lumine rectam.
AEternam vitam mortales namque docebit.
Electis, ignemque malis feret omne per æuum.

6 Nec minus Euangelicæ historiæ concordant Lybicæ, iisdem testibus carmina:

Ille quidem morbis pressos sanabit, & omnes.
Læsos quotquot ei fident: cæcique videbunt.
Incedent claudi: surdis audire licebit:
In solitas mutis dabitur formare loquelas:
Expellet furias: Oppressi morte resurgent.
Placabit fluctus: in desertisque locorum
Largè panibus ex quinis, & pisce marino
Millia quinque virum satiabit: reliquiæque
Bis senos cophinos implebunt Virginis almæ.
Et tunc ebrius Israel non mente videbit.
Non oculis cernet, non auribus audiet ipsis.
Hebræos sed enim summi lymphata Tonantis.
Competet ira, fide, sublata prorsus eorum,
Propter cælestem diuino semine cretum.
Offensum puerum.

Ex inde verò Delphica, vt iidem censent, Sybilla Christi alapas, sputa, fel, & acetum, spineam coronam, lateris lancea perforationem, solis die medio renebras veli in hierosolimitano templo disruptionē, descensumque

animæ christi ad Symbum singulatim scribit. Deinceps Tiburtina Sybilla, iuxta Sixtum Senensem, Christi post triduum resurrectionem, atque post discipulorum confirmatrices, & consolatrices visitationes eiusdem ad cœlos ascensionem depingit. Subditúrque statim sequentibus carminibus legis euangelicæ perpetuitas, Prophetarum cessatio, vrbis Hierosolimæ excidium, ac populi iudaici dispersio.

CERTAMEN II.

E reliquis Sybillarum libris pro eodem Mysterio testimonia.

1 EX lib. 2. qui est de Deo, hæc de Christo in primis habentur.

Sed postquam Roma AEgyptum reget, imperioque
Frenabit, summi tum potentia regni.
Regis inextincti mortalibus exorietur.
Rex etenim sanctus veniet, qui totius orbis.
Omnium seclorum per tempora sceptra tenebit.

Atque lib. 3. pag. 4. propè finem, quæ paulò aliter ab aliis, atque ab aliis in eandem tamen sententiam leguntur.

Tum Deus è cœlo Regem demittet: is autem
Sanguinis, quisque homines, igniſque probabit in æstu.
Regalis quædam Tribus est: genus huius ab omni.
Peccato planè vacuum dominabitur olim.
Incipiétque Dei renouatam construere ædem.

Ac sub libri eiusdem finem huiusmodi ad virginem Deiparam alloquium legitur.

Gesti læta puella, tibi nam gaudia semper
Duratura dedit cœli, terræque Creator
In te habitaturus: tibi lux æterna manebit.

Hæc carmina Sybillæ cumeæ tribuit Virgilius cæsaris adulator Cologa. 4. versu. 4.

Vltima cumæi venit iam carminis, ætas.

Licet sententiam, quam non capiebat suis gentium fabulis congruenter immutatam duobus illis versibus suis clauserit.

Iam redit, & virgo: redeunt saturnia regna.
Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

scilicet Virginem, de qua ibi Sybilla loquebatur fabulosam illam Astræam virginem interpretatus est, quam Poëtæ ob hominum scelera in cœlum cum virtutibus fugisse fingebant. Cum tamen Sybilla de Virgine Deipara Maria expresè eo Vaticinio loqueretur, vti ex eius recitatis versibus apparet. id, quod, & à Virgilio intellectum, licet aulico, & polytico timore hisce, & aliis dissimulatum credit Eusebius in vita Constantini abstrusos versuum plurium huius eclogæ versus aperiens. Sed quidquid de hoc sit, sed nec secundum versum fideliter ex Sybilla recitauit Virgilius, quē *ad verbum vertebat eruditissimus noster Ludouicus Corda ad eum virgilij locum n. 7. commentarij.*

Tum Deus è magno Regem demittet olimpo.

Totis autem libris 4. & 5. nihil prorsus ad rem præsentem scriptum à Sybillis deprehendi.

2 Verùm sextus liber totus ea de re est, vti ex hac illius transcriptione clarebit.

AEterni magnum Natum cano pectore ab imo:
Cui solium genitor tribuit supremus habendum.
Nondum progenito: (secundum carnem) siquidem de
corpore duplex.
Exitit. Est autem per lutus fluctibus amnis.
Iordanis glauco, cuius pede voluitur vnda.
Ex igne primo primus Deus, qui & suauem.
Spiritui factum albis alis columbæ.
Flos autem purus florebit cuncta serenans.
Ostendétque hominum generi calléque viáque.
Cœlestes: omnes sapienti voce docebit.
Iustitiam tradet populum alliciendo, vel hostem.
Cœlestis iaclando genus laudabile Patris.
Pacabit fluctus: à morbis eruet egros
vitam defunctis reddet, pollétque dolores.
Et danis defonte hominum satias erit vno.
Cum domus effundet stirpem Dauidica: cuius
in manibus totus mundus, tellus, mare, cœlum.
Emicabit autem in terra, qualem olim primò apparentem
Viderunt ex mutuis costis duo illi facti.
Tempus erit, cum spe tellus gaudebit alumni:
At solam, Solomæ tellus mala dira manent te.
Namque Dei male sanatui te notio fugit
sensibus humani ludentis: nempe coronam.
De spidis illi posuisti: iniuria maior
Quo foret: & potum fudisti fellis amari.
Ergo tibi strages in gentes spiritus edet.
O lignum felix, in quo Deus ipse pependit!
Nec te terra capit, sed cœli tecta videbis.
Cum renouata dei facies ignita micabit.

Anne hanc satis erit euangelica historia phophetiam æquari?

3 Nec minus sacris euangeliis concordant, quæ libro 7. Pag. 2. post med. sic leguntur.

Non nostri miseranda tuum, quem proluit olim
In Iordane Deum, & volitabat spiritus.
Qui prius & terra fuit, & stellantibus oris.
Factus voce Patris Princeps, & Flamine sancto
Corpus, & indutus celer in Patris euolat ædes.

Libro autem octauo, col. 4. extant acrosticha Sybillæ carmina, è quorum initialibus hæc sententia ad rem nostram construitur. *Iesus Christus Dei Filius, seruatur, crucifixus.* licet vltima dictio abbreuiatim sit posita hic solum litteris *C.R.V.X.S.* neque omnes litteris latinis, id græcis quandoque concluditur acrostichum hoc poëma duobus hisce carminibus.

Omnipotens Deus est præscriptus versibus hisce.
Seruator nostro æternus Rex passus amore.

Totum hoc poema Eusebius in vita constantini Erythreæ tribuit, quæ de se ætate post diluuium. 6. vixisse testatum reliquit, cuius acrostichis Sybillinæ meminere Cicero 2. de diuinat. Constantinus Magnus orat. ad Sanctor. cætum c. 18. Augustin. 18. de ciuit. cap. 23. & passim antiquiores Patres ad col. eadem vers. fin. ac deinceps euangelicam totam ab Incarnatione verbi historiam, licet temporum, & rerum ordine non seruato ita proponit.

Ergo ad iudicium veniet dicti memor huius.
Per similem formam portans in Virginis alienam,
Colluſtrans lympha manibus senioribus omnes,
Cuncta iubens facies: morboque medebitur omni,
Pacabit ventos dicto, sternetque profundum,
In sanum, placidis pedibus calcando, fidéque.
Ad virosa genas præbebit sputa pudentes.
verberibusque sacrum tradet proscindere tergum.
Perque feret tacitus colaphos:

Pauciſque interiectis additur.

Horrentémque feret de vepre coronam.

Post pauca verò:

Tunc calamo compungent ilia, legis
More suæ.

Nec post multa subditur.

Verum, cum fuerint, quæ dixi cuncta peracta,
Soluitur omnis lex in eum, quæ tradita quondam
Est placitis hominum ob populum non morigerantem.
Expandetque manus, totum metiatur vt orbem.
Panibus & quinque, & binis ex piscibus olim
Millia quinque virum in desertis exsaturabit.
Quin ex fragmentis collectis reliquiarum
Bis senos cophinos, vt sit sperare, res, leuit.

4 Nonnullis autem intercallatis hæc eodem libro extant.

Hunc tandem nactæ, sceleratæ, & perfidiosæ.
Contundere (pis palmæ (proh crimina) diuum.
Felle fames eius, sitis eludetur aceto.
Hanc apponet ei gens [illegible] licet hospita mensam.
Scindetur templi velum [illegible] mediumque dies.
Nox tenebrosa tribus [illegible] emet admirabilis horis.
Non etenim deinceps templum, legémque colendam
Arbitrio mundi monstratum est: idque latebat.
Arbiter, vt terras æther ius venit in imas,

deuenietque

Deuenietque bonam spem portans omnibus, orcum,
Et tridui somno peraget mortalia fata.
Tum demum linquet Manes, lucemque reuiset,
Prima resurgendi tectis vestigia monstrans.

Pergit inferius Paulò.

Porrò suis primùm Dominus patefiet, eritque
Corporeus sicut fuit ante, manusque, pedesque,
Ostendetque impressa suis vestigia membris.

Ac ferè statim ita Sionem, ac Virginem (vti reor) Mariam alloquitur Sybilla:

Salue casta Sion, permultaque passa puella
Ipse tibi incenso, Rex antuus intrat asello,
Hunc, agnosce tuum numen de numine natum.

Columna verò 7. sub initium ita legitur:

Temporibusque petit postremis terram:
Et breuis egressus Mariæ de virginis aluo
Exorta est noua lux.
E cœlo veniens mortales induit artus.

Postmodum autem Gabrielis aduentum ad Virginem depingit: Deique per illam ad ipsam nuntium: sicque Gabrielem Virgini alloquentem inducit:

Accipe Virgo Deum gremio intemerata pudico.

Deinde cùm Mariæ ad eiusmodi nuntium stuporem descripsisset, pergit:

Tunc ad se rediit, Verbumque volauit in aluum:
Idque suo factum, atque animatum tempore corpus
Mortali facie creatum est, perinde creatus
Virgineo partu. Mira est mortalibus hæc res;
Sed res nulla Deo Patri, natoque stupenda,
Hoc puero nato properauit gaudia tellus:
Cælestis visit sedes & gestiit orbis,
Diuinamque Magi stellam coluere recentem,
Monstratusque Dei præcepta sequentibus infans
Est in præsepio quem fascia circuit, (estque
Dicta logi Bethlem diuino patria nutu)
Caprarum atque ouium posteribus, atque bubulcis.

Atque hæc quidem sunt testimonia omnia, quæ è Sybillinis oraculis pro Verbi Dei Filij incarnatione, Christique aduentu extant: quamquam eorum, non eisdem vocibus, eisdem tamen sententiis, plura apud Lactantium, aliosque Patres ex antiquioribus legantur. Et verò oraculorum, cùm inter se, tùm cùm euangelica historia concordia mirabili efficax, & multiplex ad gentes super huius mysterij veritate conuincendas argumentum desumitur. Nec leue ex eisdem Christianorum solatium prodit, atque in fide huius mysterij confirmatio. Cùm videat eius non solum vestigia, sed historiam totam, sicut hebraico quondam Dei populo per legis antiquæ Prophetas, ita gentibus per suas fatidicas esse prænunciatam, vt historiæ euangelicæ priùs iam scriptæ transcriptio potius videatur, quàm rerum in ea contentarum, totque sæculis futurarum vaticinium.

CERTAMEN III.

Alia quædam Sybillarum ad rem eandem testimonia singula Sybillis singulis nominatim attributa excerptim ab Oraculorum libris.

NE verò aliquid generis huius in nobis desideretur, subiungenda sunt alia veritatis huius Sybillarum vaticinia, quæ ex vetustissimo codice cumquodque sub Vatis suæ nomine apposuit Margarinus de Labigne in bibliothec. veterum Patrum editione 4. Paris. anno 1624. t. 8. citato pagina 81. fine, & 89.

Sybilla Persica.

Virgine matre satus pando residebit asello
Iucundus Princeps: vnus, qui fecit salutem
Ritè queat lapsis. Tamen illis fortè diebus
Multi multa ferent immensi fata laboris:
Solo, sed satis est oracula prodere verbo:
Ille Deus casta nascetur Virgine magnus.

Sybilla Lybica

Ecce dies venient, quo æternus tempore Princeps
Irradians fata læta, viris sua crimina tollet,
Lumine clarescet, cæcus Synagoga recenti
Sordida, qui solus reserabit lacta reorum,
Aequus erit cunctis: gremio Rex membra reclinet
Regina mundi sanctus per sæcula viuus.

Sybilla Delphica

Non tardè veniet, tacita, sed mente tenendum
Hoc opus. Hoc memori qui corde reponet,
Huius pertentant cor gaudia magna Prophetæ
Eximij: qui virginea conceptus ab aluo
Prodiuit sine contactu maris. Omnia vincit
Hoc naturæ opera. At fecit, qui cuncta gubernat.

Sybilla Cymmeria.

In teneris annis facie præstignis, honore
Militiæ æternæ Regem sacræ Virgo cibabit
Lacte suo perquem gaudemus pectore summo
Omnia: & Eoo lucebit sidus ab orbe
Mirificum sua dona Magi cum laude ferentes
Obiicient puero Myrrham, Aurum Thura Sabæa.

Sybilla Samia.

Ecce dies, nigrasque Tollet læta tenebras,
Mox veniet soluens nodosa volumina vatum
Gentis Iudeæ, referent, vt carmina plebis;
Hunc poterunt clarum Viuorum tangere Regem,
Humana quem Virgo sinu inuiolata fouebit;
Annuit hoc cælum, rutilantia sidera monstrant.

Sybilla Cumana.

Iam mea certa manent, & vera nouissima verba:
Vltima venturi, quod erant oracula Regis,
Qui toti veniens mundo, cum pace placebit,
Vt voluit, nostra vestitus carne decenter
In cunctis humili; castam pro matre puellam
Deliget: hæc alias forma præcesserit omnes.

Sybilla Helespontiaca.

Dum meditor quondam vidi decorare puellam,
Eximio, castam, quod se seruaret, honore.
Munera digna suo, & diuino numine visa,
Quæ soboles multo pareret splendore micantem
Progenies summi speciosa, & vera tonantis,
Pacifica mundum, qui sub ditione gubernat.

Sybilla Phrygia.

Ipsa Deum vidit summum punire volentem
Mundi homines stupidos, & pectora cæca rebellis;
Et quia sic nostram complerent crimina pellem;
Virginis in corpus voluit demittere cælo
Ipse Deus prolem quam nuntiet Angelus almæ
Matri quo miseros contacta corde leuaret.

Sybilla Europæa.

Virginis æternum veniet de corpore verbum
Purum, qui valles, & montes transiet altos
Ille, volens etiam, stellatus missus olimpo
Edetur mundo pauper: cui cuncta silenti
Rex erit imperio. Sic credo, & mente fatebor,
Humano simul, & diuino semine gnatus.

Sybilla Tyburtina.

Verax ipse Deus dedit hæc mihi mœnia fandi:
Carmine quod sanctam potui monstrare puellam,
Concipiet, quæ Nazaræis in finibus illum,
Quem sub carne Deum bethlemitica rura videbunt.
O nimium felix, cœlo dignissima Mater,
Quæ tantam sacro lactabit ab vbere prolem.

Sybilla Agrippa.

Summus erit sub carne satus, charissimus atque
Virginis, & verè compleuit viscera sanctum
Verbum consilio, sine noxa, Spiritus almi
Despectus multis, tamen ille salutis amore,
Cuius honos constans, & gloria certa manebit.

Sybilla Erythræa.

Cerno Dei natum qui se demisit ab alto.
Victima fœlices referent cum tempora soles,
Hebræa quem Virgo feret de stirpe decora,

In terris multum teneris passurus ab annis;
Magnus erit tamen hic diuino carmine vates,
Virgine matre satus, prudenti pectore verax.

CERTAMEN IV.

Argumenta pro hoc mysterio reliqua contra gentes perstringuntur.

1 IAm ex aliis locis à gentibus admittendis alia pro mysterij huius veritate argumenta petenda nobis sunt. Atque quæ generatim ex idolis, seu potius Dæmonum oraculis pro fidei nostræ mysteriis omnibus, Deo ita Euangelio suo viam sternente, gentes acceperunt. Ea enim dum fidei nostræ veritates omnes gentibus suadent, nequeunt, non & hanc de Filij incarnatione, Christique aduentu, quæ in illis est, gentibus idem confirmare. Eiusmodi sunt illa, quæ ex oraculis Apollinis dedimus controu. de Trin. d. 4. q. 1. cert. 2. n. 1. recitabamus: vbi asserebatur veram Dei notitiam, & legem apud Hebræos solum haberi, in quorũ libris Euangelium nostrum, eiusque veritates continebantur. His autem huc inde Aduocatis, vitandæ repetitionis causa, in præsentiarum non repetitis illa solummodo testimonia attexam, quæ specialia pro Incarnationis veritate monstranda notaui. & primò quidem illa Platonis, quæ ex lib. de legibus habentur: ibi enim aiebat. *Mensura omnium non homo sed Deus est: maximè verò si Deus fiat homo.* Ex quibus non solum incarnationis Filij Dei congruentia, & votum Platonicum continetur: sed Deo certè ad gentium vtilitatem inspirante prophetia. Rogatus enim ibidem Plato quandiù standum ipsius legibus foret, respondit: *Donec*, inquit, *aliquis sactatior homine in terris appareat, qui fontem omnibus veritatis aperiat, quem denique sequantur omnes.* Sed illud sanè ad rem hanc luculentissimum testimonium extat, quod Lactant. Firman. 4. diuin. institut. his verbis proposuit: *Milesius Apollo consultus vtrumnè Deus, an homo fuerit?* (Christus, nempè) *hoc modo respondit.*

Corpore mortalis, sapiens perfecta stupenda
Iudicibus Caldæis; sed enim captus, & armis
Clauis, & palo finem tolerauit acerbum.

2 Succedat à ratione probatio illa generalis quæ ad omnes fidei nostræ veritates confirmandas fieri à Patribus solet Athenagora legationibus pro Christianis Iustino Martyre Apologiis pro Christianis, Theodoreto Cyrensi Episcopo erat exortatoria ad gentes & latissimè ab August. libris de ciuitate Dei, aliisque innumeris doctoribus sacris. Etenim fidei tot tantisque à Deo miraculis confirmatæ, quæ ita rectè de Deo sentit, quæ homines ad rectè honestéque viuendum instituit, atque à prauis moribus abducit, atq; coercet ad rectam viuendi formam, non conciliis, ac legibus modo, sed & tanta præmij opulentia, & magnitudine, quanta ritè, atque æternæ gloriæ est, sollicitando, tantoq; æternorum cruciatuum supplicio à peccatis deterrendo non nisi Deum possumus agnoscere authorem. Item in fide, quæ de aliis omnibus, quæ naturalis hominum ratio assequipotest, multò amplius reliquis omnibus religionibus mundi affecuta est. Nihilque quod non mirificè rationi naturali, rectoque eius discursui concordet homines docet: nihil etiam ex eis quæ supra humanum captum docet: non verum, ac certum esse ratio ipsa conuincit. Accedit tot sapientum hominum, quot in cunctis aliis sectis nusquam à mundi principio extiterunt, de totius nostræ fidei, rerumque omnium, quæ docet consensus, & approbatio, è quibus plures maiorum sectis, ac religionibus, in quibus eminebant, abiectis ad nostram fidem nullo commodo, imò magna honorum, & copiarum iactura conuolarunt, eamque per vincula, verbera suorum corporum excarnificationem, sanguinisque, ac vitæ prodigam, vt sic loquar, effusionem professi sunt; quid fidei huius fructus commemorem? cuius doctina, vitæ integritas, & sanctimonia diei è mundo exul fuit mortalibus restituta.

3 Vernant laureis canditati Virginum chori præ copia confusi, & quæ in corpore solum seruata integritas, præ singularitate miraculum, hactenus erat, mente etiã, & affectu custodita præ multitudine vulgus iam Christianis est. Tripudiant vbique religiosorum cœtus Dei laudibus intenti: Libiæq; atque Ægypti deserta ab hominibus loca, quia hisce Angelis seruabantur, tota horũ psalmis, hymn. cantic. atque orat. personant; hilaresq; ac solis Dei laudibus saturi Monachi in summa rerum angustia, quam pro Christo lætiori fortunæ renunciantes elegerunt, satis ostendunt habere se, *meliorem, & manentem substantiam, nec solo pane hominem viuere, sed verbis potius, quæ de ore Dei procedunt.* Perstrepit equuleis, Catastis, ferreis vncis, ensibusque perpetuæ suæ vitæ, atquepurpureæ coronæ instrumentis Martyrum cohors multitudine numerum, fortitudine omnem admirationem exhauriens, fidei totius veritatem sanguine contestans suo. Quid ardentem Christianorum in proximos charitatem commemorem temporalibus eorum vitæ, atque impensius multò spiritualibus animæ commodis propriis, etiam vitæ propriæ amore, posthabitis initiantem: vt licet in Apostolis, ac apostolicis viris, totq; mendicantium sacris ordinibus videre. Tacebo tot viduarum continentiam virginitatis æmulatricem gloriosam, post expertam etiam pudicitiæ inimicam coniugij voluptatem. Præteribo in coniugiis castitatis nuptialis fidem, etiam dum necessariò eorum vsu parit libido proritata. Atque singula prolixius percurram, sed rem hanc simul, semelque vno verbo absoluam virtus omnis apud Christianos consuetudo fuit, quæ apud Paganos vix alicuius fuerit studium. Quæ omnia, licet aliorum etiam fidei mysteriorum veritatem confirment, præsentis autem de Verbi incarnatione, ac Christi diuinitate veritatem in primis euincunt. Cùm hic, & legis Christianæ author fuerit, atq; ad ipsius deitatem comprobandam tot fuerint miracula edita, pro eaque vel vnicè, vel præcipuè fuenda Martyres certarint. Accedit Christi contra idola Imperatores, reliquosque mundi Principes per abiectos, ac seminudos, rudesque alijs piscatores; & Apostolicos viros toto orbe decantata victoria, vt diuinæ virtutis, ac planè Deum esse, qui totam Dæmonum atq; orbis potentiam domuerit, non liceat dubitare.

4 Denique potentissimum contra gentes argumentum ex tot, tamque apertis Prophetarum Hebræorum testimoniis dandis q. 3. desumitur. Cùm enim omnia simul casu in eandem personam concurrere nequeant, atque in Christo ea omnia completa fuisse monstrauerimus: fuerintque tot ante sæculis prænunciata, neque à Christianis conficta, vt insensissimi Christianæ religionis hostes Iudæi toto orbe dispersi fateantur, & illa esse vera Dei oracula, quæ sic fuere completa, & Iesum nostrum de quo fuere prænuntiata euidenter etiam idololatris ostendunt. Id circo aiebat Augustinus 18. de Ciuit. cap. 46. Iudæi in gentes omnes dispersi à Deo sunt, vt horum oraculorum notitia è Christi inimicis accepta Paganis ad Euangelium recipiendum muniret viam. Ea item de causa peractum à Deo fuit, vt primo ante Alexandri, & Persarum imperium libri sacri Græcè scriberentur, ex eisque plura Pythagoras, Plato, Aristoteles, aliique Philosophi decerpserint, teste Aristobulo Ptolomei Philometeros Magistro Machabæis Cœtaneo apud Clement Alex. 1 Strom. & Eusebium 9. præpar. Euang. Deinde vt cura Philaderphi Regis Ægypti post Alexandrum 11. sexaginta duo Hebræi peritissimi vetus testamentum summa concordia, licet alteriùs quisque ignarus, in Græcum sermonem verterint tercentis circiter ante Christum ortum annis.

QVÆSTIO

QVÆSTIO III.

De Messiæ per Verbi diuini incarnationem Aduentu contra Iudaicam perfidiam.

DVo circa incarnationis existentiam fides docet. Dei nimirum filium naturalem, & æquè cum Patre, eundem, Deum hominem factum & hunc ipsum esse Messiam Iudæis promissum. Hoc si eis probemus secundum primum illud facilè credent: nempè Deum esse Christum: cum de Messia fausta omnia atque humanis maiora ex veteri testamento meritò conceperint, quocirca Iesum nostrum Messiam, & Christum esse euincendum hic erit, vt plenè, quoad præsens attinet, de Iudaica triumphetur perfidia: quamuis, & Deum Christum esse ex multis veteris testamenti locis, siqua super eo iudaica obstinatio supersit, simus ostensuri q. seq. sed tamen nonnulla pro aduentu Messiæ contra Iudæos circumferuntur, quæ licet verè illum contineant, minus tamen firmiter contra illos probant: quia, vel tempus non definiunt (quale est illud Baruch. 3. *Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est.* & Isai. 35. *Deus ipse veniet, & saluabit nos*: atque illud *vtinam dirumperes cœlos, & descenderes*) vel signum aduentus Messiæ continent, quod Iudei negant. Huiusmodi est illud: *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium*: quod ipsum similitudine lapidis monte sine manibus abscissi, Danielis 2. præsignatur. Sed Mariæ virginitatem negant obstinato Iudæi nusquam ex veteri, quod solùm admittunt testamento conuincendi. Aliis igitur efficacioribus contra ipsos testimoniis vtendum in præsentiarum nobis erit.

CERTAMEN I.

Efficacia plura contra Iudæos de aduentu Messiæ in Iesu ortu testimonia.

1 PRimo loco rem probat Iacobi prophetia, Genes. 49. *Non auferetur sceptrum de Iuda, nec dux de femore eius donec veniat, qui mittendus est.* Constat autem ex Herode linea paterna Idumæo, materna vero Arabe apud Iudæos regnante, ac proinde tunc primum deficiente è tribu Iuda regno, natum esse Christum. Item Aggæi. 2. *Hæc dicit Dominus exercituum: adhuc vnum modicum est, & ego commouebo cœlum, & mare, & aridam, & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria.* Porrò hæc regnante Dario Histaspis dicta ab Aggæo sunt: quingentis nimirum ante Christi ortum circiter annis: quod tempus respectu anteacti ab orbe condito: nimirum quatuor milium septingentorum annorum modicum tempus reliquum est: respectu autem duorum millium annorum à promissione Abrahæ facta, vsque ad christi aduentum modicum adhuc dici vtcumque potest: at verò duo millia ducenti anni, qui ab hoc vaticinio effluxerunt, quin Christus Messias, vt Iudaica obstinatio putat, aduenerit, quo pacto modicum vnum dici poterit? Tertiò Michææ 5. *Et tu Bethleem terra Iuda nequaquam minima es in principibus Iuda: ex te enim exiet Dux qui regat populum meum Israel.* Iesum autem nostrum in Bethleen natum Iudæi non negant: totique populo notum Herodes fecit, cum Magi eum adoraturi Hierosolimos aduentarunt. De illius præcursore Ioanne ita Esaias prophetauit cap. 40. *Vox clamantis in deserto, parate viam Domini* quæ de se dicta esse Iudæis ipsis Ioannes contestatus est, Ioann. 1. 22. *Ego vox clamantis in deserto, parate viam Domini, sicut dixit Isaias Propheta.* Statim autem venturum Messiam prædictum à Malachia fuerat cap. 3. *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam, & statim veniet ad templum suũ dominator, quem vos quæritis, & Angelus testamenti, quem vos vultis.* Iesus autem sex tantum post Ioannem præcursorem Messiæ ab Isaia, & Malachia designatum, mensibus venit.

2 Hæc de eius ortu, & aduentu: De eius autem prædicatione, vita, & morte extant non minus illustria Prophetarum veterum testimonia, Isai. 61. *Spiritus Domini super me ad annunciandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam.* Totam autem Iesu doctrinam de mansuetudine, humilitate, ac pœnitentia fuisse, ne Iudæi quidem dubitant. De eius miraculis, quibus doctrinæ veritas, aduentus ac diuinitas agnosceretur Isaias cap. 35. prædixerat: *Deus ipse veniet, & saluabit nos. Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut seruus claudus, aperta erit lingua mutorum.* & cap. 16. *Spiritus Domini super me ad annuntiandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam;* Quæ solum à Christo peracta fuere, vt ipse discipulis à Ioanne missis, vt eum an esset Messias rogarent Matth. 11. num. 4. & Lucæ 7. n. 22. aiebat: *Euntes renunciate Ioanni, quæ audistis, & vidistis, cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, Pauperes Euangelizantur.* Ad hæc nimirum Isaiæ prophetica oracula alludens; de ramorum triumpho Zachar. 9. *Exulta satis filia Sion? Iubila filia Hierusalem; ecce Rex tuus veniet tibi iustus, & saluator: ipse pauper, & ascendens super asinam, & super pullum asinæ.* De eius proditione à perfido discipulo Iuda Psalm. 40. *Homo pacis meæ qui edebat panes meos mecum, magnificauit super me supplantationem.* Quo in psalmo maledictiones triginta pro numero argentorum, qui eius proditionis pretium fuere, apponuntur iuxta Rupertum, & Pererium. Pretium autem ipsum proditionis prædictum etiam fuerat Zachar. 11. *Appenderunt mercedem meam triginta argenteos.* Iudæorum super ipsius nece consilia. Sap. 2. numero 18 *Videamus ergò, si sermones illius veri sint, & tentemus, quæ ventura sunt illi, & nouissima illius. Si enim est verus Filius Dei suscipiet illum, & liberabit illum de manibus contrariorum. contumelia, & tormento interrogemus eum, vt sciamus reuerentiam eius, & probemus patientiam illius. morte turpissima condemnemus eum, erit enim respectus ex sermonibus illius.* Hæc autem ac Christi patientiam cum comprehensus duceretur sic prophetauit Hierem. c. 11. *Ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam. Cogitauerunt super me consilia dicentes; mittamus lignum in panem eius, & eradamus eum de terra viuentium, & nomen eius non memoretur amplius.* Tota autem passionis, non prophetia tantum, sed historia habetur Isai. 53. Psalm. 21. vers. 7. 8. 9. 17. 18. & 19. psalm. 68. vers. 9. 10. 21. & 22. *Tenebræ moriente Christo subortæ,* Amos 9. *Et erit in die illa dicit Dominus, occidet vobis sol in meridie, & tenebrescere faciam terram in die luminis.*

3 Christi insuper à morte, & cruce regnum, resurrectio, ad inferos descensus, ad cœlos ascensio, atque Euangelij ipsius ab Apostolis per totum orbem prædicatio æquè clarè fuere à Prophetis veteribus prædicta, Isai. *Si posuerit pro peccato animam suam videbit semen longæuum.* & cap. 9. *Principatus eius super humerum eius.* psal. 94. *Dominus regnabit à ligno.* Quod Iudæorum malitia è translatione septuaginta interpretum primæua expurgatum testatur Iustin. M. dialog. cum Tryphone Iudæo, statim consentiente, & Tertullianus 3. aduers. Marcion. Resurrectio psalm. 3. *Ego dormiui, & somnum cepi, & exurrexi, quoniam Dominus suscepit me* psalm. 15 *Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.* Vbi etiam descensus ad inferos prædicitur: nam *Seol* hæbræa vox inferno respondens per *He* redundans in fine secundam mortem, siue infernum significat. Vnde illud psalm. 9. *Conuertantur peccatores in infernum.* græcè in *Seol*, Rabichimchi *in gehennam* vertit, ac numer. 16. descensus Dathan, & Abiron in infernum eadem voce, *Seol*, dicitur, ac Genes. 37. *descendam ad filium*

filium meum Ioseph lugens in infernum. Non quidem sepulchrum, quod ferè venter esse ab illo credebatur vbi illi iungi non poterat, sed locum sanctis animabus deputatum quem Hebræa ibi voce eadem *seol* expressit. Malè ergo hæretici illud *in inferno*, in sepulchro, & *animam*, corpus legunt. Sed clarius Ecclesiastici 24. *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.* Et Zachar. 9. *Tu quoque in sanguine testamenti educes vinctos de lacu in quo non est aqua.* Item sepulchrum Christi gloriosum (sicut etiam nunc, & barbaris Mahometanis tenetur, existit) fore prædicitur Isai. 11. eius in cœlum ascensus Micheæ 2. *Ascendet pandens iter ante eos*: (sicut ipse aiebat: *eo parare vobis locum.* & psalm. 4. vers. 19. *Ascendisti in altum, cæpisti, captiuam duxisti, captiuitatem, accepisti dona in hominibus*, seu *dedisti dona hominibus.* De discipulorum missione à Christo ad euulgandum in omnes gentes Euangelium Iai. 66. *Mittam ex eis qui saluati fuerint, ad gentes in Africam, & Lydiam in Italiam, & Græciam ad insulas longè, ad eos qui non audierunt de me, & non viderunt gloriam meam; & annunciabunt gloriam meam gentibus adducent donum Dei.* & cap. 49. *Parum est, vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob, & fæces Israel conuertendas. Ecce enim dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terræ.*

4 Cùm autem ex his, nonnulla seorsim etiam accepta Messiam esse illum probent Iudæis cui conuenerint, omnia autem demonstrent: atque in Christo Domino completa esse omninò certum sit, vt de plerisque notarunt Euangelistæ, testesq; oculati Iudæi tunc fuerunt, cum eueniebant, nec reliqua eueniisse in Christo inficientur, ac non videmus non pauca, non contra Iudæos tantum, verum, & contra gentes, & Paganos Iesum nostrum Messiam esse apertè ex datis testimoniis conuincitur, vt fusius quæst. 3. quæ tota de hoc mysterio gentibus demonstrando erit, persequemur. Cæterùm, vt hæc omnia deessent claris adeò, multisque notis Messiæ aduentus Danielis capite nono, denunciatur, vt vel eius solo testimonio, satis superque de Iudaica triumphetur perfidia. Sic habet oraculum Gabrielis ad Danielem, à versu vigesimo-quarto, quo summatim, & quasi per anache phaleosim rei euentus totus, singulatim, ac per partes, statim denunciandus, proponitur.

5 Numer. 24. *Septuaginta hebdomades abbreuiatæ sunt super populum tuum, & super vrbem sanctam tuam, vt consummetur præuaricatio, & finem accipiat peccatum, deleatur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna, & impleatur visio, & prophetia, & vngatur Sanctus Sanctorum. Hebdomas*, græcum, & hebræum respondens *Sabuahh.* septenarium temporis alicuius numerum significat, siue dierum, siue annorum teste Beda de ratione tempor. à capite sexto, ad octauum. Quoniam autem septuaginta Oraculi huius hebdomades non tam historia sunt, quam prophetia, quæ teste Irenæo, libro quarto, capite quadragesimo-tertio, priusquam impleatur enigma est, quæ rei euentum, quo claresçat designat: Cuiusnam temporis numerus earum septenarius esse debeat in aperto non est. Rabbini, vt Messiam aduentasse obstinato negarent; hebdomadas Iubilæorum intelligebant, idest, vnamquamque 350. annis constantem, omnes verò septuaginta, annis 24500. centenariorum faciebant. Alij, vt earum quæuis 700. annos contineret: omnes verò 49000. annos. Sed miseri perditique homines non vident tot ante sæculis impleta non solum quæ hic de Messiæ aduentu, sed de vrbis, & templi excidio, deque gentis suæ supplicio fuere denunciata. Secundò cum alterius, quam dierum, vel annorum durationis septenarius hebdomadarum numerus inusitatus Iudæis fuerit (dierum quidem Leuit. 23. numero decimo-quinto, & Daniel 10. numero secundo; annorum verò Leuit. 25. numero octauo,) imò, & aliis omnibus gentibus, alterutra significatione hebdomada accipi in ea prophetia ad Iudæos in primis directa debebat, vt ex illius & euentus comparatione an impleta esset possent dignoscere: cumque in septuaginta hebdomadibus dierum impletam non viderent annorum hebdomadas significari certò cognoscerent. Quibus impugnatur Origenes hebdomadas hasce non ex decem annis singulas componens, vt falsò refert Cornelius à lapide (id enim nimis bardum esset) sed ex decennariis compingens tractatu 29. in Matth. itavt omnes 4900. annos cohiberent. Consensit quoad extremam hebdomadam tantum, Euseb. 8. demonstrat Euangel. expos. 3. eam decenniorum faciens errore apertiori: nisi enim earum omnium materia eiusdem mensuræ sit, nihil vnquam ex ea prophetia certò dignosci poterit. Secundò quia iuxta Eusebij sententiam septuaginta hebdomadæ 553. annos continent; cùm tamen Titi deuastatio, quæ post septuaginta totas hebdomadas futura erat, ac septuaginta tribus annis post Christi aduentum, & quadraginta post eius necem, & sacrificiorum cessationem, quæ septuaginta illis hebdomadibus euentura dicuntur, contigit, non nisi post 530. circiter annos, ab hebdomadarum initio acciderit. Tertiò: quia hebdomadæ istæ *abbreuiatæ* dicuntur: hebraicæ *Nectach*, id est *concisæ, & præcisæ, determinatæ*, quibus & græca lectio concordat: vel quia pauciores annos, quam Deus posset statuere continet, vt ait Perer. 10. in Daniel. Cornel. & venerabilis Gaspar. Sanct. Vatab. Lyra, Dionys. & Theodor. ad hunc locum, Galatin. lib. 4. cap. 14. Soar. tom. 1. 3. p. d. 1. sect. 2. Vel certè: quia annorum lunarium minorum solaribus futuræ hebdomades erant, vt docere videntur Ambros. exhamer. c. 4. Basil. homil. 6. sub fin. reputatque probabile Pererius, imò, & amplectitur lib. 11. docentque expresè Tertul. 8. aduers. Iudæos, Clem. Alex. 1. Stromat. Eusebius ipse 8. demonstrat. cap. 2. Iulius African. 1. de temporib. c. 17. Zonaras. 1. Annal. Rupert. in Daniel. c. 16. Petrus Comestor Author Histor. Scholasticæ in Daniel. cap. 10. Hugo Dionys. Glossa, Albertus Carthus. in præsenti, Salmeron. prologom. 43. Salian. tom. 1. annal. anno mundi 3609. numero 9. Rationem dederunt Ambros. & Basil. quia lunares anni familiares erant Hebræis, ad quos dirigebatur vaticinium, licet per embolismos, vt annis solaribus gentium concordarent, atque stata luna decima-quarta primi mensis Pascha et præscripto Mosaico immolarent, secundo quoque, vel tertio anno mensem intercalarent: quare addita voce *abbreuiatæ*, lunarium annorum solaribus minorum hebdomades illas fore satis denotabatur: quo igitur pacto decenniorum vel omnes, vel extrema hebdomadas dici potest.

6 Illud: *super populum tuum, & ciuitatem sanctam tuam*, nihil mysterij nisi concionatorij habet. Pergit: *vt consummetur præuaricatio.* Hebræa, Pagnini, & aliorum lectio, *Lachtom*, id est *signetur*, seu *sigilletur, & finem accipiat*, siue *sigilletur, & signetur peccatum.* Chrysost. Euseb. & Theodoret. citati. *sacrilega Christi cæde ad summum perueniat, impleaturque*: iuxta Matth. 23. *Implete mensuram Patrum vestrorum.* & 1. ad Thessal. 2. *vt impleant peccata sua.* Id quod explicatius vulgarior alia lectio Hebræa *Lehatem*, id est, *perficere, finem imponere*, videtur significasse. Licet satis idem explicet prima, quia non nisi quæ plena, & absoluta sunt sigillantur, vt patet in fauis mellis, & epistolis, vnde hæc ex Cicerone venerabilis Gaspar. sanctius. *Mater Lagenas, etiam inanes obsignabat, ne dicerentur inanes aliquæ, quæ furtim essent excitatæ.* Atque inde vniuersim Hispanè *Echar el sello*, idem omninò est, ac perficere, & consummare. Et quidem cum hic versus sequentium in quibus sacrilegi excidij Christi expressa mentio, anachephaleosis quædam sit, ac nulla alia, quam hac dictione memoraui in eo possit de ea his verbis agi videtur; verius tamen Perer. sanctius, Cornel. ac fere reliqui interpretes peccati interitum significari volunt. Consummari enim peccatum, finemque illi poni id prorsus valet iuxta illud Sap. 4. *Consummatus*, extinctus, *in breui expleuit tempora multa*, ac Lucæ 2. 24. *consummatisque diebus.* ac Seneca de vltima vitæ hora extremæ guttæ clepsidra stillantis exemplo aiebat: *Non sola exhaurit, sed sola consumat*, pro *absumi, & perire* peccatum ponitur Isai. 40. *Quia completa est malitia*

eius

eius dimissa est iniquitas illius. Eundem sensum reddunt lectiones illæ *signare, sigillare.* Sigillantur enim vt doctè Pineda Iob 37. numero septimo, & Sanctius proximè, quæ ita absconduntur; vt vltra non appareant. Vnde impij resurrexionem, animique immortalitatem diffitentes aiebant Sap. 2. numero quinto. *Vmbræ transitus est tempus nostrum, & non est reuersio finis nostri: quoniam consignata est, & nemo reuertitur.* Iuuat & lectio Tertull. & Theodoreti: *inueteretur delictum.* Vetus enim omne propè interitum est natura ipsa teste & Paulo ad Hebr. 8. quare inueteratum idem est, atque abolitum, antiquatum, & obsoletum. Denique hanc interpretationem valide confirmat dictio sequens harum periphrasis: *Et deleatur iniquitas,* siue vt Tertull. legebat, *& exorentur iustitiæ.* Precibus nimirum meritis, & satisfactione Christi Domini, quibus quantum satis superque fuit ex parte sua Deo dedit, vt gratia nobis ad peccata delenda, diabolumque iam catenatum ab ipso vincendum, donaretur iuxta id Isai 44. *Deleui, vt nubem, iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua: reuertere ad me quoniam redemi te.* & ad Colloss. 2. numero duodecimo: *delens quod aduersus vos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis.* Pergit textus: *& adducatur iustitia sempiterna.* Hebræa *Tsedecolamin,* id est, *iustitia sæculorum.* Tertullian. cui annuit sanctus Thomas: *Inducatur iustitia æterna:* vel quia, vt aiunt Hugo, & Perer. Euangelium exinde inducendum per metonymiam iustitiæ, sicut lex vetus, Psalm. 118. passimque à Prophetis dicatur, duraturumque perpetuò est vsque ad mundi finem: quia iustitia, & sanctitas intrinseca, & inhærens in militante Ecclesia quandiù mundus durabit, atque in triumphante æternum perennabit: vel quia iustitia nostra: & satisfactio Christus est, vt iidem, & Cornel. aiunt. Sed nihil horum iustitia absolutè æterna est, cum tempore cæperit: quare iidem, & Hebræi plerique Hieronymo teste Theodoret. sancto Thoma, Vatabl. iustitiæ æternæ nomine Christum, Messiam intelligunt iustitiæ nostræ authorem, cuius iustitia, & sanctitas, quæ deitatis ipsius, vel potius ipsa deitas est, æterna procul dubio est.

7 Et: *impleatur visio, & prophetia.* easdem habet lectiones quas supra dedimus, *sigillatur, signetur,* id est euentu ipso prædictorum veræ probentur, fidemque etiam apud Ethnicos omnes, quemadmodum chartæ sigillo recipiant. Quod hic explicuit Tertull. contra Iudæos capite octauo: *verissimè dicit aduentum eius firmare visum, & prophetiam.* Idem autem Tertull. ibi, & Chrysostom. impleri, & signari, id est cessare, & sistere intelligunt, quibus reliqui interpretes annuunt. Chrysostomi verba: *Sistere oportuit post Christum prophetias: hoc enim signare visionem id est sistere visionem. vnde Christus dixit lex, & prophetæ vsque ad Ioannem.* Tertulliani verò: *Ipse enim fuit signaculum omnium Prophetarum adimplens, quæ retrò de eo Prophetæ nunciauerant. Post aduentum enim Christi, & passionem ipsius iam non visio est, neque propheta, qui Christum nunciet venturum.* Sed eodem hæc omnia, & Aquilæ lectio: *Ad consummandam visionem, & prophetiam.* Plane recidunt, vt Christus Dominus hic prænunciatus, sicut dixit Matthæi quinto: *Non veneri soluere legem, & Prophetas, sed adimplere.* Denique concludit textus: *& vngatur Sanctus Sanctorum.* Hebræa *Kodes, Kadasim.* quæ Pagninus Vatabl. Arabicus vterque vertunt.: *Sanctitas sanctitatum,* vel *Puritas puritatum.* Tigurina *sanctitas suprema.* Rabbini *Bernabaman,* & Moses Gerundensis apud Finum Adrianum 5. flagelli Iudæorum *Sanctuarium Sanctuariorum:* alij *Sanctum Sanctorum,* quibus Syrus Codex concordat: Aquila, *Sanctificatum Sanctificatorum.* Rabbini citati, & Salomon apud Finum, & Galatinum quartum, de arcanis capite decimo-quarto, templum, quod proprie *Sanctum Sanctorum,* seu *Sanctuarium Sanctuariorum,* vt ipsi vertunt, est, hisce verbis intelligunt. Probant, quia vox *Kodes* templum significat versu vigesimo-sexto: quare, & hic etiam idem significabit. Sed primùm Cornelius noster aduertit melius aliis punctis legi hic *Kedos Kedoscim,* quod est Sanctus Sanctorum, vt codex quo vsa vulgata fuit, videtur habuisse. Secundò vox *kedos* indifferens, vt minimum, est vt significet *Sanctus, Sanctitatem,* vt Rabbi Salomon vertebat, vel *Sanctuarium,* vt alij. Ergò ex adiunctis pro quo ex eis ponatur determinandum erit: quare cum adiungitur suitati, & dissipandum cum illa dicitur Sanctuarium, siue templum significat versu vigesimo-sexto, at hoc versu vigesimo-quarto vngendus dicitur, quod ab huius prophetiæ tempore templo non contigit, sed euersio potius, ac prophanatio: ergò hoc versu non significat templum. Audiant, legantvè Rabbinos suos in libro *Sanedrim* cap. *Elluhen, Haggomm,* vbi Rabbi Samuel, & Midras *Sirhassirim* inter alia, quæ in secundo templo inaurato regnante Cyro defuerunt oleum vctionis recensent. Hic ergò sanctum, sanctitatem sanctorum, seu sanctitatem significat, quam nullam pura cratura possit pertingere: Christum nempè inunctum oleo lætitiæ deitatis præconfortibus suis, vt psalm. 45. dicitur. Abstractis quippè pro concretis ad præstantiam formæ explicandam vtimur, sic summum Pontificem beatitudinem, Regem maiestatem compellamus. In hunc tandem sensum Talmudistæ reliqui veniunt, Rabbi Barnahaman, Barachias, Hioces, Dauid, Abraham, Caldias, Moyses. Moses Gerundensis in *Sederolam* scribens. *Messias vocatur Sanctuarium sanctuariorum: quia futurum erat, vt in eo secundum humanitatem omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei requiescerent: eratque ipse super omnem creaturam oleo gratiæ, ac beneplaciti Dei vngendus. Vnde merito hebraicè dictus est Messias, græcè Christos, latinè vnctio.* Hæc ille, cui consonat Rabbi, Ozia, & Iosue apud Finum, & Galatinum citatos. Ex quibus ridere, an plorare est Rabbi Salomonis, & aliorum cæcitatem, qui his hebdomadibus non aduentus Christi, sed ingentium meritorum, & iustitiæ, ac sanctitatis Iudæorum tempus designari aiunt, vt Messiæ aduentum à Deo obtineant. Sed quid precor illis seutuaginta hebdomadibus sunt Iudæi promeriti? An excidium Titi? Quid postea? Nonnè extremam seruitutem vsque, & vsque durantem, ac certè duraturam, ac perpetuam Dei obliuionem? Cùm tamen Ethnicis etiam, notum semper fuerit, vti ex lib. Iudith patet, nusquam Hebræos in malis, atque alienorum ditione, ac seruitute à Deo derelictos, nisi quandiù ab eo, & iustitia defecerint, vbi ergò per mille sexcentos annos deploratæ seruitutis ingens illa Iudæorum iustitia, sanctitas, & merita? Sed delirium hoc amplius reuincitur in sequentibus.

CERTAMEN II.

Hebdomadarum initium stolidè, & negatur à Rabbinis nonnullis, & assignatur ab aliis.

1 QVæ summatim explicato numero 24 prædicta à Gabriele, & Daniele sunt iam singulatim explicatius dicuntur à numero vigesimo-quinto: *Scito ergo, & animaduerte ab exitu sermonis, vt iterùm ædificetur Hierusalem vsque ad Christum ducem hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt.* & illud; *vt iterùm ædificetur Hierusalem,* Hebraicè *Lebasib,* quod vertit Pagninus *ad reuerti faciendum, & ædificandum*: id est, *vt reuertatur ædificari*; Hispanè: *se torne à edificar.* Phrasi vtrique linguæ communi, qua pro aduerbio *iterum* verba iterationem significantia adhibentur. Iudæi tempus, ex quo hebdomadarum initium capiatur notatum hic nolunt, ne adeò apertè de Messiæ aduentu conuincantur, quare *non ab exitu sermonis,* &c. sed *de exitu sermonis* ex hebr. legi contendunt, quasi mouet Gabriel Danielem materiam serm. quem

initio precum eius egressum antea dixerat, fuisse de erigenda Ierusalem septuaginta hebdomadibus. Sed primò ex Hebræa Galatinus, Pagninus septuaginta, Leo Hebræus, & reliqui Hebræi recentiores cum vulgata legunt: *Ab exitu sermonis.* Secundò illud: *vsque ad christum ducem*, terminum, ad quem septem, & sexaginta duarum, ideſt sexaginta nouem hebdomadarum designat, incepte autem, ac sine vllo sensu, & fructu non statuto initio earum diceretur, nihilque ex eo oraculo Daniel à Gabriele, & populus ab vtroque de Christi aduentu edoceretur: at nisi lectio vulgata teneatur, ac proinde ea dictione hebdomadum initium notetur, non notatur alia dictione huius prophetiæ: ergò ea notari dicendum est. Rabbi Salomon, & Talmudistæ proinde asserunt designari eiusmodi initium; sed tamen illud fuisse in primo excidio templi Salomonis per Nabuchodonosorem. Sed contra: quia initium hebdomadum ponitur ab exitu sermonis reædificandi, non destruendi. Secundò expresse dicitur sermonem vt iterum ædificetur iam diu destructum templum: ergò initium huius sermonis supponit tempore destructionem ante actam: non autem est simul tempore cum illa. Tertiò illud *ædificetur*, quod subiunctiui optatiui est futurum tempus, in quod solùm optatæ res cadunt, designat non euersionis ante actum. Quartò: nihil horum, quæ sexaginta nouem, vel septuaginta hebdomadibus futura nunciantur illis 490. annis in eis hebdomadibus contentis, si ab ea euersione numerentur, accidit, vt patet: alioqui cum is annorum numerus, & amplior etiam ante Christi aduentum excurrerit cum etiam post mille septingentos annos. desperato Christi, seu Messiæ aduentum sperant; Quartò efficaciter, quia initium hoc cum termino harum hebdomodarum à Rabbinis designato nullatenus in bona chronologia concordat, sed discordat apertè, etiam in sua, vt ostendemus certamine quarto, iisdem argumentis fortiùs adhuc, vel clariùs impugnantur Rabbini alij, qui ponunt initium hebdomadum in anno decimo-tertio, regni Iosiæ, quo Hieremias cæpit Ierosolymorum euersionem prophetare, cum multis ante euersionem præfatam, quæ fuit anno decimo-octauo, Nabuchodonosoris, & vltimò Sedeziæ, annis Hieremiæ prophetæ contigerit. Argumentis hisce melius impugnatur iudaica perfidia super hebdomadarum initio, quam ex eo quod aliundè cæptæ hebdomades in Iesum nostrum, eiusque mortem non desinant. Cùm enim hi illum messiam, siue Christum promissum suo populo obstinato negent, leuiter inde refelluntur quamuis argumentum hoc contra alias à vera Christianorum opiniones circa hebdomadum initium efficacissimum sit.

2 Origenes tractatu vigesimo nono, in Matth. hebdomadas hasce ab Adami tempore inchoauit. Hypolitus quinquaginta annis ante captiuitatis solutionem. Sed hi eisdem argumentis refutantur, atque insuper: quia inde inchoatæ hebdomades in Christum non desinunt. Quibus etiam repellitur Appollinaris ab ortu Domini eas hebdomades inchoans. Lyra, Burgensis, Vetablus hic, Galatin. 4. de arcan. citato capite decimo-quinto, Porchetus 1. p. victoriæ contra Iudæos, capite vndecimo. Rabbinos aliquot, eorumque Chronologiam secuti hebdomadarum initium in exitu sermonis prophetici de vrbis reædificatione Hierem. 29. id est anno quarto Sedeciæ. Sed quatenus ad Rabbinos attinet omnibus ferè argumentis datis contra primam eorum sententiam, & tertia hæc confutatur: quatenus ad Doctores eius Christianos, quia inde exorsæ hebdomades in Christum, eiusque mortem terminari nequeunt, vt supra ab vltimo anno Sedeciæ inchoantes ostendebamus, nihilque quod vel sexagesima nona, siue septuagesima hebdomade futurum prædicitur euenerit. Insuper hi, qui exitum sermonis de instauranda vrbe propheticum intelligunt, cur non ex priori de reparandis vrbe, & templo prophetia eiusdem Hieremiæ populique libertate c. 25. & 27. vndecim retro annis habita, nempè Olympiade 45. hebdomadas dicunt, vel potius ex Olympiade 4. vel 5. quo tempore Isaias cap. 44. & 45. qua & populi libertatem, & templi, atque vt plures volunt, templi instaurationem prædixit, cum prima ea de re prophetia hæc extiterit? Tertiò: quia nec dum tempore Hieremiæ, nedum Isaiæ vrbs, & templum fuerant euersa. Gabrielis autem oraculum Danielem de euersa vrbe, & captiuitate Babylonica lachrymantem consolatur spe, & facultatis faciendæ in posterum ad eorum instaurationem, & reædificationis de facto futuræ. Quartò Rabbini antiquiores teste Hieronymo hic ab anno 1. Darij Medi quo Danielis oraculum istud habitum est de vrbis, & templi prostrati erectione. de eo enim Gabriel ipse ad Danielem dixerat numero 23. *Ab exordio precum tuarum egressus est sermo*, vt hic sermonis egressus, siue exitus statim ab ipso notaretur pro hebdomadum initio numero 25. consentiunt Tertullianus citatus, & Orig. seu potius Clemens Alex. 10. stromat. apud Hieronym proximè. sed tamen cum hoc Gabrielis, & Danielis oraculum eo anno 1. Darij habitum sit, atque vsque ad prophetiæ euentum, sexcenti septem anni decurrerint, nimirum amplis octoginta quinque hebdomadibus, quomodo septuaginta hebdomadibus, quæ continent solos 490. annos prophetia hæc impleretur, vt supra de aliis prophetiis antiquioribus dicebamus, quocirca vel eas omnes falsas, vel vtramque opinionem improbabilem dicere cogimur. Denique contra sententiam vtramque est quod prophetiæ istæ licet publicæ populo, & ex quibus possent hebdomades ab omnibus notari, ac numerari, non Dei facultates erant, vrbis ac templi extruendi, sed solum prædictiones; alioqui nulla alia expectata facultate humani Regis operi Iudæi incumberent. Sermo igitur Gabrielis alium refert sermonem in quo facultas alicuius, sub cuius imperio, ditioneque Iudæi exules essent, extruendæ iterum vrbis Ierusalem, quæ cum adeo facta nullibi legatur, ab humano Principe faciendæ prædicitur.

3 Clem. Alex. 1. stromat Euseb. 8. demonstrat. cap. 2. exposit. 1. Genebrard. 2. Chronol. init. Maldonatus in 2. Ioann. numero vigesimo, docent ab anno primo regni Cyri quo soluta captiuitas Babylonice fuisse hebdomades computandas. Probatur: quia ab exitu sermonis, siue facultatis primæ, vt ædificaretur iterum Hierusalem hebdomades istæ computandæ sunt, tum quia id verba ipsa sonant, cùm tantumdem valeant, atque: *ex quo facta fuerit à Principe facultas reædificandæ Hierusalem.* Facta autem absolutè fuit cùm prima principis facultas extitit: tum etiam quia cum plures fuerint regiæ facultates ad reædificandum, si ea de re hæc Cyri facultas extitit, nimis obscurè designaretur initium hebdomadarum, nisi de prima intelligatur: Quod autem de vrbis reædificatione eo anno Cyri facultas, & prima quidem Iudæis extiterit suadetur ex Isai. quadragesimo-quarto: *Qui dico Cyro Pastor meus es, Qui dico Hierusalem ædificaberis.* & clarius capite quadragesimo quinto; *Ipse ædificabit ciuitatem meam.* scilicet facta Iudæis ædificandæ, & sumptuum copia. Licet enim ad templi instaurationem data ab ipso tantummodo sonet 1. Eldræ cap. 1. tamen ex bono eius in Iudæos animo pro vrbe etiam reædificanda eam copiam factam fuisse credendum cordate est, maximè, cum tot hominum millia nempè 42360. absque seruis, & ancillis, totque Sacerdotes qui ad templi fabricam, & ministeria ascenderunt, absque domibus prolixo operi incumbere non possent. Secundò absque Regis facultate Iudæi vrbem ædificare non auderent: eam verò ex tunc reædificasse constat ex hostium delatione ad Cambysem Cyri filium, & successorem cognomento Artaxerxem Eldræ 1. cap. 4. num. & lib. 3. cap. 2. num. 18. quæ sic habet: *Notum sit Regi, quia Iudæi qui ascenderunt à te ad nos venerunt in Hierusalem ciuitatem rebellem, & pessimam, quam ædificant extruentes muros eius, & parietes componentes.* Et sanè Cyri facultatem extare in quadam ipsius epistola ad Syriæ Satrapas testantur Iosephus, libro 11. cap. 1. Iulius Africanus 5. de temporib. Euseb. libro 8. capite 2. qua in re consentit venerabilis Gaspard. Sanctius numero

mero 49. & 105. Quod autem ea facultas instaurandæ vrbis prima fuerit apertum est : cum nulla extiterit prior. Sed tamen sententia hæc prorsus est falsa cum ab eo anno ad prophetiæ euentum amplius 85. hebdomades fluxerint. Negandum ergò est vrbis instaurandæ factam à Cyro facultatem , sed solum templi reædificandi; , alioqui de ea scriptura non taceret, sicuti nec de hoc tacuit. Secundò quia alioqui hostes ad Cyri successorem Cambysem non deferrent , si regia id facultate publica agerent, sicut de templi reædificatione, quam è regis præscripto moliebantur , nihil detulerunt. Detulerunt autem falsò, & cum exaggeratione, vt Regis animum, vtpotè hostes Iudæorum, contra ipsos mouerent, vel quia , vt securius ab hostium incursionibus templum extruerent,atque vtcumque se à noctium, & temporis iniuriis protegerent , casulas aliquot tumultuario opere erigebant murorumque ruinas leui pariete componebant : vel quia nihil adhuc tale agentibus ab hostibus imponebatur, verius puto. Habito enim ab hostibus Regis rescripto prohibente vrbis ædificium impeditum ab eis dicitur citatis locis : vtique , quia illud solum , non autem ciuitas ædificabatur; alioqui eius potius ædificium ex Regis præscripto impediendum ab eius ministris Iudæorum hostibus foret. Isaiæ prophetia vera quidem probatur : tum quia facultate ædificandi templum,& populi libertate, vt eo rediret , instaurandæ vrbis initium magnum fecit, vt ei vrbis reædificatio meritò tribuatur : maximè, si casulas, & tumultuaria muros extruere tacitùs permisit : tum quia, vt benè Salianus citandus ciuitas propriè ciuium cætum in reipublicæ formam redactum significat , quod populo Iudaico per varias prouincias dispersо facultate Cyri, vt in Iudæam rediret , & Hierusalem contingit : ac proinde verè, ac propriè de Cyro dictum ab Isaia fuit : *Ipse ædificauit ciuitatem meam.* numero quadragesimo quinto. Cùm autem de Hierusalem ædificanda numero 44. loquitur,non dicit à Cyro præstandum , sed solùm: *Qui dico Hierusalem ædificaberis.*

4 Euseb. 8. demonstrat. c. 2. exposit. 2. & in chron. Cyrilli. Hieroſol. cathech. 12. Sulpitius 2. Sacræ histor. Driedo 2. de sacris scripturis, capite 5. Iansen. capite 122. concordiæ ab anno 2. Darij quo templi atque vrbis erigendæ factam credunt facultatem, cuiusque 6. anno templum absolutum est 1. Esdræ capite 6. Hebdomades ducunt. Sulpitius Darium nothum credit, ac per æquiuocationem Ochum appellat : cum Nothus 60. post hunc Darium annis nonus Persarum Rex fuerit nominatus. Eusebius Darium Medum ait, qui tamen vno solum anno regnauit , quare nec secundo anno eam facultatem facere Iudæis potuit , neque eius octauo anno templum absolui , vt falsò idem Eusebius docet.Hic ergo fuit Darius Histaspis,siue Histaspidis filius, qui 3. Esdræ capite quarto prohibitionem memoratam Artaxerxis abrogauit, renouauitque Cyri facultatem Zachar. 1. Cum autem ea prohibitio de vrbis erectione fuerit de eadem fuit facta facultas. Secundò Zachar. 7. & Aggæi 1. Zorobabel Iudæos fabricæ incumbentes corripiebat, quod impensius domibus suis, quam templo extruendo studerent,quod sine Regis facultate non agerent. Tertio Esdræ 3. capite 4. numero 43. sic Esdras Darium affatur : *Memor esto voti tui , quod vouisti ædificare Hierusalem* numero 47. Rex acquiescens *scripsit epistolas ad omnes dispensatores, & præfectos, & purpuratos, vt deducerent eum , & eos,qui cum illo erant ascendentes ædificare Hierusalem.* num. 48. *Omnibus præfectis qui erant in Phœnice , & Libano scripsit epistolas , vt traherent ligna cedrina à Libano in Hierusalem , vt ædificarent cum eis ciuitatem.* num. 49. immunes esse iubet eos, eorumque filios, *qui procedunt à Babylonia condere ciuitatem* : numero 62. Benedixerunt *Deum Patrum suorum , quoniam dedit eis remissionem , & refrigerium , vt ascenderent , & ædificarent Hierusalem &c.* eamque vbis extruendæ à Dario tunc factam testatur Iosephus libro vndecimo, capite quarto, & quinto , fatetur,que Gaspard. Sanctius. Sed tamen in deductis hebdomadibus prophetiæ euentus non septuaginta hebdomadis , sed 80. & ferè de dimidia accidit, cum ab eo Darij anno ad Christum, eiusque necem 563. anni effluxerint : Quare negandum est factam fuisse à Dario extruendæ vrbis facultatem , ne falsa reddatur prophetia. Illud de correptione Zerobabel super dominorum suarum ædificandarum impensiori Iudeorum cura fatemur : at id è Regis facultate factum negamus , sed ex præsumptione , quod benè erga illos animatus Rex patienter ferret , maximè cum in facultate templi erigendi tacita domorum leui opere struendarum , vt operi possent incumbere videretur contenta : non autem vt aliquot domus præcipuè in palatio,quod iuxta templum fuerat,splendide Principes populi extruerent laborem templi fabricæ suffurantes , sicut fortè tempore Cyri cæperunt, vt ideò ab Artaxerxe ædificio prohiberentur, quia vltra Cyri facultatem ædificassent : quo effectum fuit, vt nec templum, quod licitè potuissent absoluerint. Eo sanè respicit Aggæus numero sexto : *Seminasti multum, & intulisti parum.* & numero nono : *Respexisti ad amplius , & ecce factum est minus.* Item si Regis adesset vrbis erigendæ facultas tempore Gabrielis oraculo à Deo præstituto , cur ab ipso per prophetas obiurgandi essent , quod id exequerentur atque sterilitate puniendi , testimonia ex 3. Esdræ nihil probant : tum quia liber ille apochryphus habitus à Saliano anno mundi 3596. pagina 120. numero quadragesimo primo : tùm quia ciuitas ibi , & Hierusalem pro templo, præcipua nimirum sui parte vsurpatur. Sic enim Esdras de voto illo Regem conueniens , ait numero quadragesimo-quarto : *Et omnia vasa quæ accepta sunt ex Hierusalem remittere , quæ separauit Cyrus quando mactauit Babylonem , & voluit remittere ea ibi.* At nec Cyrus voluit remittere, nec Darius nisi vasa templi ; ergò Hierusalem pro templo vsurpatur. Proinde num. 45. explicatius illud Darij votum memorans ait : *Et tu vouisti ædificare templum , quod incenderunt Idumæi.* Nec dubium esse potest , quin solius templi erigendi copia à Dario facta tunc fuerit , si legatur attentè caput quintum , ex primo Esdræ , vbi cum Præfecti Darij de templi structura sub Zorobabele , Zacharia , & Aggæo Regem monerent, vt sistere, vel progredi opus iuberet capite sexto, perquisitis Cyri commentariis ; & facultate ipsius de templi ædificio reperta, ne impediretur rescripsit numero sexto , & numero octauo , ait : *Sed & à me præceptum est quid oporteat fieri à præsbyteris Iudæorum illis , vt ædificetur domus Dei.* & Sulpitius contra quem agimus , sic tandem scribit : *Sexto anno , quum Darus regnare cœperat consummatum est templum : idque satis Iudæis visum est: Et quia magnæ molis erat vrbem restituere dissisi viribus opus magni laboris incipere non ausi templo continebantur.* Demum Iosephus Scaliger. 6. de emendat. tempor. Sulpitij æquiuocatione seductus initium hebdomadarum in secundo anno Darij nothi , ac rursus anno quinto Artaxerxis Mnemonis. Sed à primo 64. hebdomades ad rei euentum numerantur : à secundo verò pauciores. Secundò neuter in Iudæos beneficus legitur, nec si fuisset vrbis viginti retro annis instauratæ reædificandæ fecisset facultatem : nedum facultatem primam , vt inde hebdomades inchoarentur, cum viginti quatuor annis ante secundum Darij sermo,seu facultas instaurandæ vrbis ab Artaxerxe cognomento Longimano procul dubio prodierit , vt statim monstrabimus.

Nec plura ad confutendam sententiam sola sulpitij æquiuocatione subnixam.

***

CERTAMEN III.

Hebdomadum Initium statuitur.

1 REgnante Artaxerxe longimano Xerxis filio sexto Persarum Rege in Babylone (si tyrannum Artabanum excludas) facultatem, siue sermonem instaurandæ Hierusalem primo factum esse, ac proinde initium hebdomadarum esse collocandum meliorum Doctorum concors sententia est. Cepit eius regnum olympiade 79. nempè Olympiadibus 24. siue 96. annis post Cyri in Babylone imperium, mundi verò anno 3590. quoto autem eius regni anno ea facultas prodierit non nihil est difficilis. Theodoret. or. 9. in Daniel. docere videtur anno 7. prodiisse, scribens: *Quo tempore prius Esdram, postea Nehemiam misit, vt muros Ierusalem iterum construendos curarent.* Misit autem Esdram anno sui regni 7. sic etiam docet Cedrenus in compendio histor. venerab. P. Gaspard. Sanct. à num. 104. ad 111. reputantque probabile Salmeron, Perer. & Salian. citandi. Probatur 1. Esdræ 7. num. 6. Artaxerxes dicitur ei dedisse *secundum manum Domini Dei eius super eum omnem petitionem eius*; quæ de templi ædificio absoluto iam ab anno 6. Darij nulla esse potuit, sed de vrbis instauratione, quæ sola in votis esse poterat. Secundo, num. 13. dicitur: *A me decretum est, vt cuicumque placuerit in regno meo de populo Israel, & de Sacerdotibus eius, & de Leuitis ire in Hierusalem tecum vadat.* Laica verò multitudo quorsum, si de templi ædificio solo, ac non vrbis ageretur, quovè habitatura mitteretur. Tertio, num. 18. ait: *Sed & si quid tibi, & fratribus tuis placuerit, de reliquo argento, & auro, iuxta voluntatem Dei vestri facite.* Quibus perampla licet tacita ob hostium stomachum, vrbis extruendæ maximè optatæ facultas continetur. Quarto, capite nono, numero 9. dicitur: *Inclinauit super nos misericordiam suam coram Rege Persarum, vt dare nobis vitam, & sublimaret domum Dei, & extrueret solitudines eius.* Id est: vrbis ædificio cingeret comitareturque, nec solam esse pateretur. Demum, quia ab hoc anno solum non autem à 20. sexaginta nouem hebdomadæ in Christum, septuaginta verò in eius necem cadunt, vt mox vrgebimus. Cæterùm, vt huius argumenti solutionem tantillum in suam sedem reseruem reliqua nihil probant. Vota enim, vt petitio Esdræ satis clara sunt eo c. 7. num. 10. illis verbis: *Esdras autem parauit cor suum, vt inuestigaret legem Domini, & faceret, & doceret in Israel præceptum, & iudicium*, vt bene docuerit Sulpitius, *Esdram nihil super reficienda vrbe egisse comperio: credo potiorem curam raptus plebem corruptis moribus reformare.* Hinc collectitiam, & ex Fisco, & arca sua Rex petitioni, votisque Esdræ acquiescens argenti, & auri summam ad templi ornatum, & sacrificia destinatam decreto suo voluit à num. 13. ad 24. à num. vero 25. Esdram, vt religionis, reique publicæ gubernandæ curam gerat hortatur, vtque ignaros iudices, & Præfides designet. Sic sacrificiorum penuriam quæ templi solitudo propria est datis opibus, vt iuxta gentis, & legis ritum iugiter sacrificaretur, relegauit, templique solitudines erexit: vt dicebatur c. 9. Remisit autem plenis multitudinem, vt moribus, ac ritibus suis instauraretur in Iudæam, quæ de domibus iuxta templum prouidere non debuit: cùm nec laica multitudo iugiter templo deberet assistere. Denique numero illo 18. quæ ex copiis superessent in Dei obsequium, & cultum Rex iussit impendi, vt verba ipsa sonant.

2 His sanè sententiæ huius fundamenta eneruantur. Ipsa verò sententia confutatur primò: quia anno Artaxerxis huius 20. cùm tristis marciduſque Nehemias Pincerna Regi ministraret, atque ab ipso de maciei, ac tristitiæ causa rogaretur Nehem. 2. respondit: *Quare non mæreat vultus meus, quia ciuitas domus sepulchrorum Patris mei deserta est, & portæ eius combustæ sunt igne?* Roganti vero Regi iterum: *pro quâ re postulas?* respondit: *Si videtur Regi Bonum, & si placet seruus tuus ante faciem tuam, vt mittas me in Iudæam ad ciuitatem sepulchri Patris mei, & ædificabo eam.* Et post Pauca. *Et placuit ante vultum Regis, & misit me.* Ergò tredecim antea annis non fuerat à Rege eodem extruendæ vrbis facultas; alioqui frustranea facultatis petitione Regis fauorem absumeret. Resp. Sanctius non petiisse à Rege ædificij, sed absentiæ suæ, Regi, & Reginæ quibus gratissimus erat, ingratissimæ facultatē. Repugnat solutioni textus, qui ait non absentiæ solùm suæ, sed & vrbis ædificandę petitam à Nehemia facultatem, quia deserta erat, ac diruta, portisque combustis Impugnatur secundò: quia Eccl. 49. n. 15. vbi qui aliquid in templi vrbisque instauratione præstiterunt laudantur, de Esdra tacetur, totaque erectæ vrbis gloria Nehemiæ tribuitur. Sic textus habet: *quomodo amplificemus Zorobabel: nam & ipse quasi signum in dextera manu. Sic & Iesum filium Iosedech, qui in diebus suis ædificauerunt domum, & exaltauerunt templum sanctum Domino parauit in gloriam sempiternam. Nehemias in memoriam multi temporis, qui erexit nobis muros euersos, & stare fecit portas, & seras, qui erexit domos nostras.* Resp. Sanctius operis gloriam non ei qui fundamenta ponit, vt instauratæ vrbis Esdras, sed qui fastigium, vt ibi, & Daniel 4. n. 55. Sed quidem, cum cæptis addere minus gloriosum, ac difficile sit, quam inchoare, nescio cur perficientibus, non autem inchoantibus, operis gloria sit potius tribuenda: quin in Romulo, Didone, Nino Nembrodo, Alexandro, Seleucho, Antiocho, atque aliis oppositum eruditè ostendit Salianus. Imò Esdras, qui rebus templi fastigium imposuit, vt nuper videbamus iuxta eam Sanctij regulam, omittendus ab Ecclesiastico in eis laudibus non foret. Sed certè ibi, vel qui opus à capite, vt aiunt, ad calcem perduxerunt, vel qui inchoarunt laudandi ibi dicendi sunt: quare vrbis instaurationem non ab Esdra, sed à Nehemia regia facultate primum obtenta inchoatam: quod satis ad sententiæ huius confutationem superque fuerit. Denique, vt benè Pererius, si eo anno 7. facta fuisset reædificandæ vrbis facultas cum inde planior, faciliorque: esset vsque ad rei euentum septuaginta hebdomadum computatio, adeò antiquis præsertim perplexa in eam sententiam antiqui interpretes vulgatius irent; iuit autem ex antiquis nemo, adhuc Theodoretus recitatus, vt videbimus infra.

3 Dicendum est hebdomadum initium ab anno 20. Regis Artaxerxis Longimani esse capiendum, quo primum datam esse erigendæ vrbis ostendimus hactenus facultatem. Ita Iul. Afric. S. Annal. teste, & aliis sententiis reiectis consentiente Hieron. in 9. Daniel, Chrysost. hom. 3. aduersus Iudæos, licet alio respiciens in euersione Hierusalem eas terminet. Theodoret. supra explicans locum oppositum, vbi coniunxisse Esdram cum Nehemia, ait, quia vtriusque memoria facta est ædificatio illa. Beda 3. allegor. expositionis in Esdram cap. 16. ac 6. de ætatibus mundi in Artaxerxe Longimano anno 3496. & de ratione tempor. c. 7. Rupertus 15. in Daniel. Euseb. in chronico, vbi sub conditione de alia sua opinione loquitur, Carthusian. in 9. Daniel. Author. histor. Scholasticæ in Danielem c. 10. Zonar. tit. 1. Annal. S. Antonin. 1. part. chronicæ tit. 3. c. 8. Galatin. 4. de arcanis c. 16. Ioann. Lucid. 7. de emendat. tempor. cap. vlt. Perer. 10. in daniel. ad hunc versum opin. 7. & lib. 11. 3. p. disp. Villap. tom. 3. p. 1. lib. 3. c. 3. communem sententiam vocans Salmeron. tom. 1. prolog. 43. Tornel. ætate 6. mundi anno 70. num. 7. & anno 163. num. 4. Gordon. anno 20. Artaxerxis, & capite 15. numero 17. Soar. tom. 3. part. disput. 1. section. 2. Cornel. in 9. Daniel. Salianus tomo quinto, annomundi 1609. Ratio à priori est: quia hebdomadæ istæ inde inchoandæ sunt, vnde primum sermo, seu facultas erigendæ vrbis primùm prodiit; at ex vigesimo anno hoc Artaxerxis Longimani prodiit primum, vt hactenus ostendimus: ergò inde sunt hebdomadæ inchoandæ. Ratio à priori quia ab hoc anno ad Christum ducem decurrerunt hebdomadæ 69. ad eiusque mortem dimidia, & reliqua, vbi prædicta à Daniele, in vna

siue postrema è septuaginta euenerunt, vt statim singulas oraculi particulas exponentes ostendemus: ergo ab eo anno hebdomades 70. numerandæ sunt. Ast ardua hic se attollit difficultas, quæ est principium proximæ impugnatæ opinionis fundamentum. Nam ab hoc anno, qui, vt demonstrat Perer. 11. in Daniel. p. 1. q. 4. concurrit cum anno 4. seu vltimo olympiadis 83. vsque ad Christi ducis cædem, quæ contingit, anno 4. seu vltimo Olympiadis 202. his etiam extremis inclusis intercessere tantum 119. Olympiades, & vnus annus, siue anni 477. decem nimirum minus, quam continent hebdomadæ 69. cum dimidia circiter, vt futura prænuntiatur à Daniele. Quod autem anno vltimo olympiadis 202. Christus fuerit cæsus testatur Euseb. in Chronico anno 18. Tiberij Cæsaris: vbi eo anno ab Ethnicis historicis notatam esse solis moriente Christo defectionem mirabilem plurium, & præcipue Phlegonis excellentissimi olympiadum computatoris testimoniis obseruat. id quod ex Euangelio, & astronomia demonstrat Pererius 11. in Daniel p. 1. q. 7. à §. *Terræ rationi fides*, quo circa Lucidus citatus deceptus (sicut alij Nobiles Scriptores (in quibus Driedo, Nauclerus, Valerius, Anselmus, Michaël Medina, Sixtus Senensis) chronologiæ à Ioanne Annio Viterbiensi vere confictæ amplissimis nominibus Metasthenis, Philonis, & similium, quibus inscribitur, falsò docet ab anno 20. Artaxerxis ad Christi mortem fluxisse annos 487. ac quarto post anno 490. in quo hebdomades 70. complerentur. Sed has tantorum nominum laxuas, & Ioanni Annio, & eius Chronologiæ magno, & iudicio, & eruditione detraxit Perer. noster 11. in Daniel. p. 1. q. 1. §. *Sed cur nos*, & repugnantias in ea chronologia plures, & cum his, quæ veteres, quibus adscribitur, docuerunt contradictiones non pauciores deprehendit.

4 Dices: In tanta Regum, annorum, & olympiadum multitudide decem annorum errorem facilè historicis obrepsisse corrigendum huius oraculi euentu certissimo. Contra vero: quia olympiades per quadriennia singula à toto orbe obseruata numerataque sunt: quare in eis error esse non potest, sicut poterat in Regum Chronologia. Secundo: quia vtraque in hac annorum supputatione concordat: quare sibi mutuo certam faciunt fidem. Dices secundo cum Gerardo Mercatore, Turcellino, & Samerio in suis Chronologiis Artaxerxem à Xerxe Patre belli causa à Perside discedente Decem retro annis regni collegam dictum Persarum more notato ab Herodoto lib. 1. & 7. init. quo difficultas componitur. Etenim Themistoclem, qui obiit teste Diodoro lib. 11. & Euseb. ineunte olympiade 77. capite à Græcis damnatum ad iam regnantem Artaxerxem confugisse docent Tucydides, Charon, Lampsacenus apud Plutarchum in eius vita Cicero 10. epistolar. ad Atticum, Æmilius Probus in eius vita Philostratus 1. de vita Appollonij c. 19. quare fine olympiadis 76. vt minimum, regnabat iam Artaxerxes. Sed hæc opinio sola affinium nominum Artaxerxis, & Xerxis æquiuocatione nititur. Nam Xerxem fugisse Temistoclem docent Ephorus, Dimon, Clytarchus, Heraclides apud Plutarchum ibi, Diodorus citatus. Secundo semel tantum belli causa Xerxes pedem ex Asia extulit initio Olympiadis 74. teste Diodoro in exordio lib. 11. retulitque eodem anno, vt notat Salianus citatus num. 8. quare dicendi collegam regni non necessitatem, sed neque occasionem habuit. Quod si eam necessitatem dicas Darium ætate maturiorem filium diceret, sicut vltimo regni sui anno dixisse referunt Diodorus, & Iustinus, non Artaxerxem natu minorem. Sed post habuerit Darij primogenituram, & maturitatem regimini maiorem ab anno primo olympiadis 75. ad 20. prelati Artaxerxis, qui concurrit cum vltimo Olympiadis 79. estque hebdomadum initium fluxere terdecim; indeque ad vltimum Olympiadis 202. reperies annos 492. qui faciunt 70. hebdomadas, & annos duos, non 69. & dimidiam circiter, vt ait Danielis oraculum. Vnde rursus, non decem, vel vt summum, vndecim annis tantum regnasset cum Patre Artaxerxes, vt contendis, sed sexdecim, vel septemdecim: quos totos sine authore, imò contra omnes, Persarum monarchiam minorem facere teneris: item negare annum primum regni Artaxerxis concurrere cum 1. Olympiadis 79. ac vigesimum cum vltimo Olympiadis 83. contra omnes historiographos peritos, quod est totam historiæ, & Chronologiæ fidem euertere. Denique iuxta horum doctrinam annus 7. regni Artaxerxis viuente Patre fuit: quare eo non Rex ille, sed regni pater ni collega erat: Malè ergo annus hic regni Artaxerxis 7. numeratur 1. Esdræ c. 7. Respondetur ergo per annos solares difficultatem oppositam componi minime posse; facile vero per lunares, quorum singuli solaribus vndecim diebus minores sunt: quare annis 477. solaribus duodecim, & duos circiter menses plures ex lunaribus continenter: vt constabit reducenti ad annos Lunares 354. diebus constantes 4247. dies, quibus anni 477. Lunares à totidem solaribus superantur. Quare efficient anni 477. Solares annos Lunares 489. & tres fere menses: quod si annus eorum primus non includatur in supputatione, sed sit terminus numerandi extrinsecus, atque insuper annus etiam extremus non numeretur eadem ratione, & quia Christus 14. die mensis primi Lunaris Hebræorum obiit, reperientur ab exitu sermonis seu facultatis regiæ de erigenda Hierusalem designato, vt hebdomadarum initio, ad Christi necem fluxisse annos lunares 487. & tres fere menses, qui faciunt sexaginta nouem hebdomadas cum dimidia, & plusculum, sicut Danielis oraculo edocebamur. Excludi vero terminos in supputationibus æque familiare, atque includi non solùm in prophanis, sed & in scripturis sacris est. Sic Lucæ 9. dicitur fuisse transfiguratio octo diebus post sermonem Domini de passione; Matth. vero 17. & Marci 9 post dies solum sex, quia hi exclusiua supputatione vsi sunt, ille vero inclusiua. Quod autem anni hebdomadarum istarum lunares esse debeant constat: quia eis solùm veritas oraculi comprehendebatur, vt vidimus. Secundò, quia Hebræis, ad quos oraculum dirigebatur primo, familiaris erat. Tertiò: quia ideo dicuntur hebdomades abbreuiatæ. Quarto: quia sic magnorum Patrum, Doctorum, & Historiographorum opinio fert. Hieronymi, Theodoreti, Ruperti, Bedæ, Alberti, Carthusiani, Iulij Africani, Authoris histor. Scholasticæ, Ioannis Zonaræ, Salmeronis, Saliani vbi proximè, ac Pererij lib. 11. in Daniel. 3. p. initio.

CERTAMEN IV.

De terminis hebdomadarum.

1 TOto deinceps oraculi textu termini hebdomadarum designantur: *vsque ad ducem Christum hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt.* Rabbini, præcipuè Salomon, hebdomadas septem seorsim à sexaginta duabus capiendas docent, quia diuersum terminum, atque istæ habent, vt scilicet à templi excidio primo vsque ad reædificationem, siue primum annum Cyri regnantis terminentur priores septem: atque inde dictæ sexaginta duæ in eius euersione secunda per Titum. Ita vt dictio sequens: *& vursum ædificabitur platea, & muri.* hebraicè *& reuertetur ipsa*, ciuitas, *& ædificabitur platea, & fossatum*, siue, *fossa, & murus.* vt vertunt septuaginta, Leo Hebræus, Galatin. Cornel. & alij plures, iungenda sit illi *hebdomades 7.* quoad vrbis instaurationem consentit Cornel. noster vbi proximè pag. 93. §. *Itaque cum certum* ob illam septem hebdomadas seorsim numerari, atque dictiones hasce coniungendas esse cum non possit cum sexaginta duabus: quia minori multo tempore ab exitu sermonis erecta vrbs fuit. Sed certè ab exitu sermonis, quem & initio hebdomadarum, quod ipse nobis cum constituit multo breuiori, quam septem hebdomadum tempore erecta, restitutáque vrbs fuit: nam muri diebus 52. nec segnius reliqua, vt

patet Nehemiæ,siue Esdræ 2.c.6.num.15.Secundo,vt ipse contra Rabbinos obseruat versu : *Itaque ex textu Hebræo*,nihil est in hebræo græco,aut latino textu , quod indicet reædificationem vrbis alteri hebdomadum numero fore iungendam:cum sit dictio seiuncta, atque ab aliis dispuncta duobus, vel potius vnico puncto : quin sit in aliqua ex eis dictionibus verbum aliquod persistentiæ,vt falso volebat Rabbinus.Venerabil. Gasp.Sanctius n.124.fatetur septem hebdomadas seorsim numeratas, quia vrbi reædificandæ impensas. Sed fundamentum ignoro cum oppositum potius ex Nehemia citato loco constet. Pererius 10.in Daniel.versu : *de illo septem hebdomades*,seorsim numeratas ait, quia earũ initio vrbs erecta,sine vero Esther gratia apud Artaxerxem inualuit. Verum sexto anno regni Artaxerxis , id est quatuordecim ante exitum sermonis , & hebdomadarum initio Estherem gratia apud Artaxerxem valuisse, eique nupsisse ex Iosepho,& aliis ostendit erudite Salianus anno mundi 3596.

2 Sed ad Rabbinorum deliria veniamus. Et primò coniunctio illa dictionum errori suo nequit inseruire cum in extrema de vrbis,non autem templi, erectione agatur. Secundò ab euersione templi prima , vnde isti hebdomades inchoabant ad reædificationem adhuc inchoatam,& captiuitatis Babylonicæ solutionem anno 1. Cyri factam fluxere anni septuaginta idest hebdomadæ decem. Atque Rabbinorum sententia in Megilla c. 1. septuaginta octo anni : idest vndecim hebdomadæ , & annus vnus : quomodo ergo septem hebdomadæ in templi erectione adhuc inchoata terminantur , si vnde Rabbini volunt inchoentur?Secundo reædificatio absolutum ædificium absolute significat,quæ contingit , vt supra vidimus anno 6. Darij Hystaspis : nempe annis 40.post inchoationem, siue sex hebdomadis aliis anno vno minus supra vndecim illas,si annum, qui supererat adiungas. Vbi ergo veritas huius partis oraculi in sententia Rabbinorum? Ob hæc Rabbini alij aiunt decem priores terminari in templi reædificatione : Sed quid est in toto textu, quoad seorsim accipi , & terminari hebdomadas decem sonet? Item ad inchoationem reædificationis templi,& primum Cyri annum fuere in eorum computatione anni octo supra decennia septem. In alia vero eorundem computatione ab excidio ad Baltasarem, qui Cyro præcessit in Babylone,fluxere anni 49.& inde ad Cyrum anni tres, qui omnes quinque solùm hebdomades decenniorum faciunt , & annos duos. Insuper cum exitus sermonis hebdomadæ,vt vidimus,contigerit anno 20. Arthaxerxis longimani,& 4.Olympiadis 83. Cyrus autem cæperit regnare in Babylone anno 1.Olympiadis 55. annis scilicet 116. retro : quomodo terminabantur hebdomades futuræ in eum qui præcessit?Denique visio , & oraculum hoc vanum esset,si ad Cyrum terminarentur iam regnantem , & eo ipso anno , quo facta est ab illo,& populi libertas,& erigendi templi facultas atque editum oraculum.Ad hæc Cyrus occisus à populo non fuit , nec dux fidelis hebraicè *Magid* sicut forè dicitur Christus , de quo hic:nec defecere cum eo sacrificia , & populi libertas,sed reuixerunt:nec venit iustitia sempiterna,& peccatorum exterminium,& finis quorum plerique eos impugnant , qui hebdomades easdem terminant in Zorobabele, Iesu Iosedech filio,Nehemia , Herode Agrippa:in quibus contradictiones plures deprehendemus infra. Sed Iesu,& Zorobabel soluti è Babylonia populi duces,Nehemias vero vrbis etiam erector vncti nusquam fuerunt, seu Christi ; nihilque siue eis , siue eorum tempore euenit ex his,quæ de Christo,eiusque tempore hic prænuntiantur neque in eis potius quam in Cyro septem hebdomadas terminari chronologia patietur,cum post Cyrum fuerint , & Nehemias cum exitu sermonis coinciderit,reliqui illum antecesserint. Nec magis Chronologia patietur in illis terminari hebdomadas sexaginta duas sequentes , vt dictionem sequentem explicantes monstrabimus.

3 Sensus igitur est:*vsque ad ducem Christum hebdomades septem,& hebdomades sexaginta duæ erunt.* id est, *hebdomades erunt sexaginta nouem.* Quod non ita clarè dictum est,inquit Hieronym.ad c.45.Ecechiel. & contra Iouinian.prophetico modo semper obscuriori,vel iuxta vsitatam Hebræis, & Latinis phrasim , qua minor summa maiori sæpe præponitur,vt cum dicimus *quatuor* vel *viginti* pro *viginti quatuor*. Illud vero : *Et rursum ædificabitur platea,& murus*, solum denotat intra earum hebdomadum tempus vrbem esse erigendam,id,quod siue initio, siue fine,siue quauis alia earum parte euenerit verè prænuntiatur. Solus ergo dux populi Christus terminus sexaginta nouem hebdomadarum asseritur. Ecquis autem is fuerit videndum restat.Et sanè Rabbini Cyrum , aut aliquem ex memoratis eum esse defendere nequeunt. Nam ab excidio primo ad ipsum decem solum hebdomadæ, vel vndecim eorum sententia fluxere, vt vidimus nuper. Dicunt autem terminum sexaginta duarum hebdomadum esse secundam templi vastationem per Titum. Sed contra:quia nihil est in textu, quod id , vel sonet,sed vnicum terminum ducem Christum designat. Contra secundo:quia teste Iosepho 7. de bello Iudaico c. 18. à Dauid ad Titum fluxere 1179. vt per partes probat lib.20.antiquit.c.8. ex quo nunc si demos annos 470.qui fuere à Dauid vsque ad Sedeciæ annum vltimum,quo euersum est templum , vt patet ex libris Regum,reliqui erunt anni 709. idest plus vna , & centum hebdomadis non sexaginta duæ. Quod si has dicas computandas à reædificatione , vel inchoata , vel absoluta templi,vel decem, vel quindecim , & dimidiam hebdomadas detrahes, quas ab excidio templi ad eius reædificationem interfuisse ostendebamus num.2.remanebunt hebdomades octoginta quatuor, & dimidia. Quod ipsum ex olympiadum supputatione argumentum fiet.Nam inchoata est templi erectio anno 1. Cyri, & 1. item Olympiadis 55. repetita vero secundo anno Darij Hystaspis seu quarto Olympiadis 65. Sexto vero Darij anno,siue vltimo olympiadis 64.absoluta reædificatio.vrbis vero erigendæ facultas facta fuit olympiade 83.anno vltim.à Cyro ergo ad facultatem eiusmodi decurrerunt Olympiades 29. idest anni 116. qui numeros per Regum annos æqua certitudine,& constantia Chronologiarum deducitur. Nam Cyrus regnauit 30.annis: successor Cambyses,& Magi annis 8. Darius Hystaspis 36. Xerxes annis 22. inclusis. Tyranni Artabani mensibus 7.Artaxerxes longimanus annis 20. vsque ad facultatem de erigenda vrbe factam , qui omnes numerum 116.annorum faciunt, hebdomadas vero 16. cum dimidia,& annum dimidium. Ab huius autem *facultatis* tempore ad Christi baptisma tribus, & plusculum ante eius mortem annis fuere hebdomades 69. vt ex dictis liquet, inde ad excidium templi per Titum anni 43. qui faciunt sex alias hebdomades cum dimidia,& anno dimidio,quas omnes hebdomades si componas ab inchoata reædificatione templi siue à Cyro ad excidium templi per Titum hebdomades 92. non autem 62. interfuisse reperies , & duos insuper annos : quod si à templi ruina prima inchoare velis addendæ erunt hebdomadæ decem , quæ ab illa ad eius erigendi facultatem,& populi libertatem à Cyro factam fluxere, & inuenies centum duas hebdomadas interfuisse, annosque duos:quod cum Iosephi supputatione fere concordat; sed à sexaginta duabus hebdomadis Rabbinorum discordat magis.

4 Eusebius,& Theodoretus ætati , atque ex ipsis alij Christum ducem harum 69.hebdomadarum terminum Hircanum vltimum è legitimis Pontificibus è familia Aaron,qui , & vnctus fuit,& dux populi, sicut Pontifices reliqui post solutam Babylonis captiuitatem, maximè à Machabeorum tempore.Sed tamen, si ab initio hebdomadis per nos Eusebium, & Theodoretum constituto cert.3.p.3. eas ordiamur quatuordecim hebdomadæ minus quam 69. inuenientur ; sin autem à Cyri , qui 116 annis præcessit,nempe anno 1.olympiadis 55.Duæ fere hebdomadæ supra 69.ad Hircanum erunt:cum 500.fere post Cyrum annis teste Iosepho 14. antiquitatum,idest Olympiade 179.vel 186. iuxta Gaspar.Sanct.num.114. Pompeio Magno comprehenso

Aristobulo

Aristobulo fuerit Pontifex confirmatus, Quod autem vnctus Hircanus fuerit in Pontificem, atque ex hebræo aliqui pro voce, *Christus* legant *vnctio*, nil præstat. Etenim vnctus, & vnctio anthonomasticè Iesus solum dicitur. Item quidnam in Hircano dignum tanto oraculo fuit? Aut quid eorum, quæ sequuntur in eo reperiemus. Id quo Herodem Aggripam, quem hunc ducem Christum esse Iudæi volunt ab ea reiicit dignitate, vt dictionibus sequentibus ostendemus. Terminus ergo harum 69 hebdomadarum Iesus fuit Christus, vnctusque anthonomasticè oleo lætitiæ deitatis præ omnibus aliis, dux, Saluatórque omnium iuxta Isai. 55. *Ecce dedi eum testem gentibus, ducem, & præceptorem populis.* Micheæ 5. ex quo Matth. 2. *Ex te enim* (Bethleem vbi Iesus de Tribu Iuda iuxta antiqua oracula prodiit) *exiet dux, qui regat populum meum Israel.* Quo autem Christi tempore fuerint hebdomadæ istæ 69. terminatæ. Hyppolitus Martyr teste Hieronymo, Cyrillus Hierosol. catechesi 12. Tertullian. contra Iudæ. c. 2. illas in eius natiuitate terminant. Sed tamen cum certum omnino sit cæsum fuisse Christum olympiadis 202. anno vltimo, ad quem ab vltimo Olympiadis 83. vnde enumerantur hebdomadæ intercessere anni solares 475. Lunares vero 487. terminis exclusis, qui faciunt 69. hebdomadas cum dimidia, vt vidimus cert. 3. n. 3. & 4. certumque item sit ex Euangelio Christum triginta tres circiter annos natum fuisse occisum: hebdomadæ ab exitu sermonis ad Christi natiuitatem non 69. iuxta Danielis oraculum, sed 65. numerabuntur. Communis ergo Patrum, & interpretum sententia est has 69. hebdomadas terminari in Christi baptismate, ex quo declaratus dux, Doctorque populi à Patre fuit illis verbis Matth. 3. *Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui: ipsum audituni.* Ex quo etiam tempore docere, ac ducere populum, sua prædicatione, & exemplis cæpit: cum hactenus priuatam egisset vitam. Facta vero hæc sunt ætatis suæ anno 30. vt ibidem notatur, qui fuit primum olympiadis 202. tribus circiter ante necem annis quos docendos, ducendoque populo totos impendit. Ab anno vero vltimo Olympiadis 83. ad annum illum fluxere olympiades 118. & vnus annus, quæ exclusis terminis faciunt annos Solares 473. Lunares vero 483. quos continent hebdomadæ 69. Lunarium annorum, idcirco in Christo baptizato hebdomadas hasce terminari docent Euseb. 8. demonstrat. cap. 3. exposit. 2. Zonar. 1. Annal. Theodoret. ad hunc locum, Albert. M. & Dionys. Pererius ad eum locum, Salmeron Prologom. 43. Ioannes Lucidus supra, venerabilis Gaspar Sanctius num. 119.

5 Versu 26. *Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus.* Alia hic cum Rabbinis concertatio Cum enim, quos Christos duces designarunt: nempe Cyrus, Iesus, Iosedech. & Mehemias mortui fuerint non occisi; de alio Christo hæc intelligunt nimirum plures pseudo Christos accersunt, vt verum abiiciant: verum, & prænunciatum Christum Iesum nostrum probantes, dum abiiciunt, vt sequenti dictione patebit. Dicunt Aggripam Herodem esse Christum occisum euersionis Hierosolimitanæ tempore à Romanis, quod Iudæis faueret tempore excidij per Titum; sed Iosephus. 3. de bello Iudaico à cap. 3. præcipuè 16. tradit Agrippam à Iudæis per contumelias ab vrbe expulsum, quod oratione habita eis, vt se Romanis dederent, suaderet, à Romanis receptum, opibusque, & honore auctum, cui concordat Tacitus 5. annal. multisque vrbis excidio annis superstitem asserit idem Ioseph. lib. de eius vita. Secundo ab initio hebdomadum Rabbinico ad hoc excidij tempus intercedunt plus centum, & vna, vel duabus hebdomadibus, vt ostendimus n. 3. quare delirium hoc Chronologia non patitur. Tertio: magna oraculi æquiuocatio indignaque esset alterum viuentem, alterum occisum Christum eodem, & sermone, & nomine designare. Quartò à populo negandus Christus occidendus dicitur dictione sequenti. Aggripa vero non negatus, sed magno in honore à Iudæis habitus ab his Rabbinis traditur. Hoc argumentum impugnat Theodoretum, & Eusebium, qui aiunt Hircanum ab Hærode cæsum. Secundo: cum hic cæsus fuerit teste Eusebio olympiade 186. teste vero Iosepho Olympiade 187. si recurratur ad exitum sermonis anno vltimo Olympiadis 83. intersunt solum 103. Olympiades, quæ faciunt nedum 59. hebdomades; sin autem ad Cyrum recurratur hebdomades plures quam 69. reperiuntur, vt n. 4. ostendebamus: quare nec sexaginta duæ, vt vult Theodoretus, siue à Cyro, siue à Dario Hystaspis initium capiatur. Sed Theodoretus adhuc peius sexaginta duas hebdomadas terminans in morte Hircani, ab ea ad Christum docentem, seu ducentem septem alias terminet, cum tamen inde sexaginta anni, seu prope nouem hebdomadæ, vt vult Pererius ad Christi baptisma, & prædicationem, seu ducatum, vt autem ego reor plusculum decem hebdomadis effluxerint, ex quibus, & aliis hebdomadis 59. quæ ab exitu sermonis ad Hircani cædem numerantur, vt vidimus, constent 69. hebdomadæ, quas diximus in Christi baptisma, & prædicationem terminari. Peccat secundo Theodoretus: quod non de eodem Christo, & adueniente duce, & cæso prophetiam interpretetur. Stet ergo Christum, & ducem, & occisum eundem esse, nostrum scilicet Iesum, qui post hebdomades sexaginta duas numeratas supra septem initio versus 25. ideſt post hebdomades sexaginta nouem pro omnium salute fuit occisus. Ita commentatores veteres, etiam Hebræi. Tertullian. contra Iudæ. c. 8. Origen. ad c. 21. Matth. Affricanus, Cyrillus Hierosol. Petrus Commestor author histor. Scholasticæ, Rupertus, Driedo, Galatin. Salmeron, Soar. Perer. & venerabilis Gaspar Sanctius.

6 Sed tamen quo tempore post hebdomades sexaginta nouem, siue qua septuagesimæ hebdomadæ parte prima an media, an vltima Christus fuerit cæsus quæstio interpretibus est. Venerab. Gasp. Sanct. n. 100. Salianus citatus vt certum iam apud interpretes docent fine septuagesimæ hebdomadæ, quæ ideo Christi morte terminetur occisum fuisse. Id quod probabile reputat Pererius citata p. 3. §. *Altera ratio*, estque sententia Iulij Africani, Bedæ, & Ruperti. Cæterum Christi mortem circa hebdomadis septuagesimæ medium contigisse tenendum omino est cum Ioanne Lucidoui probabile reputat Pererius proximè, §. *Postremo existimamus.* Id quod probatur primo: quia hebdomadæ 69. annorum lunarium in Christi baptismate rigore aristhmetico terminantur: tribus autem post annis totis prædicasse Christum certissimum est, vt inde ad mortem eius tres circiter anni decurrerint, vt ostendit Pererius lib. 11. p. 1. q. 7. §. *Quinta sententia*, & ex euangelio Ioann. §. *Quartam rationem*: ergo Christi mors circa medium hebdomadæ septuagesimæ contigit. Secundo: morte Christi cessarunt sacrificia: at hæc in dimidio hebdomadæ cessatura dicuntur, scilicet septuagesimæ: ergo tunc Christus fuit occisus Respondent Beda, & Rupertus cessasse significatiuè Christi baptismate, quod fuit indubitatum signum defectionis eorum. Contra: quia baptisma contigit fine sexagesimæ nouæ hebdomadæ: ergo cessatio hæc significatiue sacrificiorum per illud non fuit in dimidio septuagesimæ. Respondet Pererius hebdomadæ dimidium non designari cuiusnam sit, sed quamuis ex annis septem inclusis in 70. hebdomadis: quare non designari dimidium septuagesimæ: quod si anno 4. hebdomadis sexagesimæ nonæ hebdomada vna computetur in dimidio eius, & Christus mortuus, & sacrificia cessasse deprehenditur. Contra: quia post 69. hebdomadas Christus occidendus dicitur atque post illam numeratur vna hebdomada, quod scilicet septuaginta, de quib. loquitur Daniel, compleantur, & in cuius dimidio hostia, & sacrificium cesset: ergo dimidium hebdomadæ non est hebdomadæ compactæ ex parte sexagesimæ nonæ, & parte septuagesimæ, sed septuagesimæ ipsius: quare tunc obiit Christus. Secundo solutiones istæ non defendunt in fine septuagesimæ hebdomadæ Christum fuisse occisum, sed in huius medio, vt contendimus, & fine alterius ex initio huius, & fine sexagesimæ nonæ compactæ. Dicit secundo Pererius dimidium hebdomadæ

domadæ non significare illius medium, sed vnam illius medietatem: extrema autem pars medietas est: quare quod huius fine euenit, in dimidio hebdomadæ euenit. Sed contra: quia licet finis cuiusuis durationis in extrema medietate claudatur, nihil quod eius fine euenit in dimidio illius dicitur euenire. Secundo: quia quando dimidium alicuius temporis, in quo dicitur aliquid peragendum iungitur alteri durationi, nequit intelligi de extremo dimidio, siue medietate temporis illius, sed de medietate prima: ast hic hebdomas vna iungitur sexaginta nouem hebdomadis, cum quibus complet septuaginta, & in dimidio illius dicitur Christus occidendus: seu quod idem est sacrificium & hostia cessatura: ergo in prima illius medietate futura prænuntiantur. Maior est certa. Etenim si quis vno, vel pluribus annis, & dimidio sequentis vlterius dicat se soluturum centum in prima mediate illius anni dicit se soluturum, teneturque soluere, eaque elapsa à creditore non satisfacto cogi potest vt soluat. Probatur tertio conclusio: quia hebdomada vna post sexaginta nouem terminatas per ipsum in baptismate Christi non solum dicitur morte Christi cessatura sacrificia, sed alia facienda, quæ tribus post annis peracta sunt, vt confirmatio testamenti, & pacti Christi per se, perque Apostolorum prædicationem, vt mox videbimus: ergo hi etiam anni tres circiter in vna illa hebdomada septuagesima continetur: quare in eius medio occisus euincitur Christus non in fine. Probatur quarto: quia dubium non est, quin prophetia hæc sit etiam de his, quæ tribus circiter annis à Christo per se, perque suos peragenda erant: ergo & hi in 70. hebdomadis etiam continentur: siquidem de his, quæ hebdomadibus septuaginta euentura erant oraculum hoc esse constat ex num. 24. Respondet Pererius citato §. *Postremo existimamus.* in scriptura, numeros, vt sic loquar, fractos, & qui non perueniunt ad vnitatem temporis, secundum quam numeratur frequenter omitti. Sic 3. Reg. 2. annis 40. regnasse dicitur Dauid sex mensibus vlterioribus, quibus regnasse traditur 2. Reg. 5. omissis: quia per vnitates annorum numerabatur primo loco. Sic Genes. 15. peregrinatio Abrahami dum ab ortu Isaac ad exitum de Ægypto per 400. annos futura prædicitur: missis eadem de causa quinque peregrinationis annis vlterioribus. Sed contra: quia hebdomades istæ præcisæ, determinatæ, abbreuiatæ dicuntur, atque ideo lunarium annorum breuiorum solaribus fore dicit Pererius. Cum hæc verò præcisio non est locus vlteriori tempori, qui esse posset sine illa, vt non arithmetico rigere, vt ipse vult, septuaginta hebdomadæ annorum lunarium rigorosæ in Christi morte terminatæ, illis tribus circiter post annis terminentur. Respondet tandem §. *Hanc igitur si amplectamur*, septuagesimam hebdomadam computandam esse ab anno 483. ad 493. inclusiuè: sicque in dimidio illius cessasse sacrificium, & hostiam, & Christum fuisse occisum. Sed, vt quid adeo longa hebdomada septuaginta abbreuiatas esse non sinit? Secundò ipse contra Rabbinos, & alios fidem, & comprobationem oraculi hebdomadas omnes æquales esse oportere merito statuit. Denique in has angustias Pererium coniectat error ille de expletione 70. hebdomadarum annorum lunarium rigore arithmetico tempore mortis Christi, cuius oppositum ostendimus cert. 3. num. 4. & hoc num. sub init. Stet ergo in dimidio, seu medio septuagesimæ hebdomadæ Christum occisum, & defecisse hostiam, & sacrificium, eamque hebdomadam prædicatione Apostolorum in Iudæa triennio post integro fuisse absolutam, & terminatam, vt fusius statim dicemus.

CERTAMEN V.

Reliquorum explicatio, & omnium conclusio.

1 PErgit versus 26. *Et non erit eius populus, qui eum est negaturus.* Dicant Rabbini Hircanum ne, aut Aggrippam, quos nunc etiam venerantur, an Iesum nostrum solum negarint, vt sic Messiam etiam probent? Ioann. 1. *In propria venit, & sui eum non receperunt*, c. 9. sanato cæco succensentes improperabant. *Tu discipulus illius sis, nos autem Moysi discipuli sumus.* c. 19. *Non habemus Regem nisi Cæsarem.* Ad Pilatum vociferabantur, & Lucæ 19. *Nolumus hunc regnare super nos.* Hebræa: *veenlo & non ei.* Syra. & *non est ei.* Galatin. lib. 4. c. 18. & *non erit ei*, omnes in eandem recidunt sententiam Oseæ 1. denuntiatam: *Voca nomen eius, non populus meus: quia vos non populus meus, & Ego non vester Deus*, Venerab. Sanct. *Et non erit eius, vel ei populus*, id est: gladio, inquit, & excidio superstes populus dissipabitur, quem sensum potius indicet Batabli lectio: *Et non erit populus.* Septuaginta: *Et non erit ei iudicium.* idest benignum in renuentes subditos, in quos, tanquam in hostes animaduertet, vt Hebræorum periphrasis apud Hieronymum habet his verbis: *& non erit illius imperium, quod putabat se redempturum.* vel non erit ei iudicium, & iustitia à populo, à quo per summam iniustitiam occidetur. Vnde Arabica: *Et non est illi defensor.* Ex eo autem, quod populus eum negauerit, & occiderit, ac Christus eum abiecerit, ab eoque clementiam, & benignitatem, *& ciuitatem, & sanctuarium dissipabit populus*, Romanus, *cum duce venturo*, Tito, *& finis eius vastitas.* siue vt Hebræi: plures legunt: *in inundatione*, Theodotio: *velut in cataclismo, vel diluuio.* Theodoret. *Pernicem talem sustinebunt, qualem olim sustinuerunt homines, cum vniuersam terram diluuium contexit.* Vastitas enim, & metaphoricè *inundatio*, generale excidium gentis, & vrbis significant: *& post finem belli statuta desolatio.* pro *post* hebraicè habetur *bhad*, id est *vsque.* Vnde Rabbini, Salomon, & alij apud Lyram, & Galatin. legunt: *& vsque ad finem belli præcisi, id est statuti, vel prædestinati gog, & Magog.* (Ezechiel. 38.) *desolationes perdurabunt.* quasi eius fine per Antichristum sint Iudæi restituendi. Sed Antichristi bellum ex Ezechiele accitum vane hic intrudunt cum aliud hic bellum, & excidium, denuntietur perpetuò duraturum, ita vt illud belli non regatur à fine, sed desolatione iuxta acutam Venerab. Sanct. *& vsque ad finem statuta desolatio belli*, sicut explicatius repetitur num. 28. *& vsque ad consummationem, & finem perseuerabit desolatio.* obseruat Lyra illud *bhad* adiuncto puncto idem valere quod *adhuc*, siue *post*, vt videre est Ioann. 3. *Adhuc quadraginta dies* &c. quomodo vulgatus interpres noster in Hebræo legebat, sed ab illis verbis: *& ciuitatem* &c. nihil contentum septuaginta hebdomadibus prænuntiatur, sed cædis Christi in eis contentæ supplicium post futurum, quod fortasse innuitur si in vulgata lectione, illud *belli* à desolatione regamus vt sensus sit *post finem* hebdomadarum *statuta belli desolatio.*

2 Versus 27. *Confirmabit autem pactum.* hebraicè *Berith.* etiam *testamentum* vtrauis lectione legis euangelicæ confirmatio continetur, vel per prædicationem, & miracula Christi, & Apostolorum vel, per Sanguinem vti apud Hæbreos, & gentes pactum sæpè confirmabatur, & testamentum sanguinis effusione, prout vitæ effusionem, & mortem significat *multis hebdomada vna* Iudæis quibus tota hebdomada septuagesima per se, & Apostolos legem confirmauit euangelicam. Confirmatione vero sanguinis, & mortis, omnibus gentibus etiam: multorum enim nomine omnes significari constat ex Marci 14. 24. & Matth. 26. 26. *Pro multis effundetur. Hebdomada vna* in ablatiuo. Theodoret. Rupert. & Hugo ex Græca in nominatiuo legunt, nulla tamen sententiæ discordia. *Et in dimidio hebdomadis* huius vnius, & septuagesimæ,

septuagesimæ, *deficiet hostia, & sacrificium*, morte, & sacrificio Christi tunc peracto, quod vmbræ, & figuræ illius lux, & veritas erat quæ veterum vmbras fugaret, & mysteria aperiret numquam reditura; quare morte ipsius *velum templi scissum est*, palamque facta legis veteris mysteria omnibus aperta: ac proinde noua hæc lex tunc confirmata æternè durabit, vt habetur Hierem. 31. vocibus legis, & fœderis, templique & Hierusalem, quibus Christi significabat Ecclesiam: contra quam Matth. 16. *Portæ inferi non prævalebunt*: & in qua cap. 28. Christus erit *vsque ad consummationem sæculi*. subditur: verum appendix necis Christi supplicium vltra hebdomadas exequendum: *& erit in templo*, Hebræa *Al Kenaph*. id est *ad*, vel *super alam*, ideſt extremam vrbis, & templi vastandi partem (id enim cuiusque rei, vestis, exercitus &c. Ala est) scilicet muros *Abominatio desolationis*. Hebræa *Mescomem*: *extreme desolantis*: quod abstracto pro concreto vulgata, & septuaginta vsi satis emphaticè expressere. idolum aliquod in templo positum hic prædici ex phrasi scripturæ 1. Machab. 1. vbi pro *idolum abominationis*, Antiochi ex græco *Abominationem desolationis* legunt, plures censent; vbi Carpendus, Caietan. quod loco Machabæorum alludi ad præsens oraculum contra subiiciendam saluatoris sententiam doceat, & ideo eorum libris contra Tridentinum canonicam authoritatem impiè negauit: cum locus ille historia sit, non allusio, quæ potius admitti posset ad illud Daniel. 11. *& dabunt abominationem in desolationem*. vbi de Antiochi Epiphanis persecutione, & idolo agi interpretibus conuenit. Aliqui hoc idolum prænuntiatum hic volunt. Sed hoc 160. annis ante Christum natum, nec post 70. hebdomadas, nec ob Christi ædem positum est, nec fuit perpetuo durans abominatio desolationis vt nostra dicitur fore, sed triennio solum stetit ex 1. Machabæ. 4. Denique nostra hæc futura à Christo dicitur Matth. 24. vt statim referam. Hieronym. in 24. Matth. Theodoret. in 9. Daniel. de statua Cæsaris à Pilato in templo posita interpretantur. Sed hæc non perpetuò ibi stetit, sed statim Cæsaream perlata teste Iosepho apud Pererium, positaque fuit 25. anno ætatis Christi: quare ab eo fututa prædici non potuit. Idem Hieronym. ibi, S. Thom. Lyra, & Hugo. De imagine equestri Adriani ad Lyræ tempora in Sancta sanctorum, vt ipse ait, persistente. Chrysost. Theophyl. & Euthym. ad Matth. 24. Rabbi Salomon cum suis. De Titi statua in ipsis templi adytis collocata. Sed de hac dum Iosephus diligentissimus illius excidij Historiographus tacet nullatenus extitisse probat: equestris illius perdurationem impugnat templi eradicati ruina. Secundo neutra adhuc, nedum perpetuò durat: neutra item imminentis excidij vrbis, vt fugerent quantocyus Iudæi esse non potuit, vt fore abominationem desolationis nostram voluit Christus iam recitandus, sed potius excisæ vrbis trophæum. Alij de Caij Caligulæ statua. Sed hanc ponere tentauit quidem Petronius, non posuit, teste Iosepho 2. de bello Iudaico c. 9.

3 Author histor. Scholast. Daniel. cap. 10. Carthus. ad hunc locum sacrificia Iudæorum post Christi mortem abominabilia intelligunt. Sed licet ex tunc mortua, ante apostolicam euulgationem euangelij triennio absolutam, non erant mortifera, & abominabilia: nec Iudæis erant signa imminentis à Deo ruinæ, quæ locum assumendi tunicam ad fugam non daret. Alij de summis Pontificibus venalibus, pretioque in templum intrusis. Sed id ante Christum natum acciderat, nec iam iam imminentis excidij signum esse poterat, & futurum ab illo denuntiari. Tostatus, Ioannes Hesselius Louan. ad Matth. 24. Cornel. Iansen. in concordia c. 122. abominationem desolationis abominanda, infandaque scelera, quibus obsidente Tito templum Zelotæ replebant (vt legere est apud Ioseph. 2. de bello Iud. c. 28. lib. 4. cap. 5. lib. 5. c. 2. lib. 6. cap. 16. Egesippum lib. 2. à c. 8.) fuisse censent. Id quod non nimis improbabile reputat Pererius, licet ipse non probet. Sed id excidij vrbis signum non fuit, maximè ad fugam capiendam, cum iam obsidio arcta esset cum horum scelera incrudescebant, nec locum fugæ daret. Maldonatus in hunc locum immane vrbis, & templi excidium hic designari credidit: quia scriptura dirum quoduis excidium abominationem desolationis appellat. Neque id dubito; sed quoniam pacto excidium ipsum, quo iam tenerentur Iudæi signum ad ipsum mature fugiendum esse posset? vt Christus aiebat. Salmeron, Franciscus Lucas, Bruxens. in 24. Matth. Baron, Cornel. à lapide per abominationem desolationis duo intelligunt: & Zelotarum scelera, & exercitum Romanum desolaturum vrbem, non quidem sub Tito, sed sub Cestio, duce, sub quo locus erat fugæ. Sed tamen cũ adeò laxe vrbem Cestius obsederit semper, quousque repente, ac fugienti similis breui, ac repente obsidionem soluerit præpopera adeo fuga, vt Christus dixit, opus non erat. Idcirco Venerab. Gasp. Sanct. ad hunc locum n. 104. Maldonat. ad 24. Matth. ab hac sententia parum discrepantes asserunt abominationem Zelotarum scelera quidem esse, per desolationem vero exercitum Titi tanquam duo signa excidij futuri, & fugæ maturè capiendæ à Christo datæ primum locis Matth. & Marci, secundum Lucæ loco statim recitandis: neque enim per loci naturam statim ac peruenit exercitus Titi ita arctè potuit vrbem cingere, vt locus diligenti, ac maturæ fugæ Hierosolymitanis non esset, cum tres, vt minimum, cingendæ obsidione vrbi dies Titus impenderit. Fauent. August. 2. de consensu Euangel. cap. 77. Euthym. ad Matth. 24. Sed tamen in vtraque opinione dij-plicet, quod duo signa data à Christo, & Daniele arbitretur, cum vnicum fuerit, vt statim ostendam. Irenæus 5. aduers. hæres. pluresque alij Patres abominandam Antichristi in templo Hierosolimitano sessionem hic prænuntiatam docent. Id quod non leuiter videtur suadere locus Matth. 24. vbi Christus ad hunc Danielis se referens de Antichristo, & iudicio finali egit. Sed tamen, licet à desolationis abominatione, de qua hic Daniel, quæque finalis persecutionis Antichristi, & vniuersalis mundi excidij aliqualis typus erat, ad finale iudicium, quod Antechristi persecutio præcedet, traxerit sermonem, nusquam tamen abominationem desolationis à Daniele dictam Antichristi persecutionem, siue vniuersale mundi, siue excidium, siue iudicium esse dixit, vt statim ostendam. Sic Daniel ex Antiochi persecutione, quam prophetauit c. 11. ad Antichristi persecutionem ob aliqualem vtriusque similitudinem transiuit c. 12. Sic etiam Isaias cap. 24. à Tyri deuastatione ad totius mundi vniuersale excidium vaticinium traduxit. Secundò: sessio illa abominabilis Antichristi in templo Hierosolimitano breui, cum mundo finietur; abominatio vero desolationis nostra perpetuo est duratura. Tertiò: Iudæi post hanc abominationem desolationis captiui in omnes gentes ducentur, vt Christus per Lucam iam citandum testatur donec impleantur tempora nationum: id quod à fautore Antichristo non patientur, ab eo enim, quem Messiam reputabant, & colent expectant potius Titum iam nunc 1600. annis mortuum cum suo idolo destruendum, consummendumque. Quartò: persecutio illa Antichristi non erit Iudæorum supplicium ob Christi necem, de quo solum hic agit Daniel.

4 August. epist. 80. ad Hesychium, Origenes hom. 29. in Matth. Caiet. &, si attente legatur Salmeron ad 24. Matth. Pererius ad hunc locum Daniel. Soar. 3. p. q. 59. art. 6. d. 54. sect. 5. exercitum Titi obsidentis, atque extremè vrbem desolantis, siue iam iam vrbem desolaturi vnicè à Daniele hic prænuntiari, ipsumque esse vnicum præproperæ fugæ capiendæ Iudæis signum à Christo Domino datum nihilque aliud. Probatur: quia horridus ille exercitus tanti excidij causa merito abominatio desolationis dicetur, maximè in Scripturæ phrasi. Accedit: quod in eius exercitus vexilis abominabilia idola, atque immanium belluarum

imagines aderant, quæ abominationes in scriptura dicuntur, vt de actiatica pugna 8. Æneid. dicitur:

Omnigenumque Deum monstra, & latrator Anubis.
Contra Neptunum, venerem, contraque Mineruam
Tela mouent.

Secundò: quia hæc, & sequens dictio repetitio est illarum num. 26. *Et ciuitatem & sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo*, id est Romanus cum Tito, *& finis eius vastitas, & post finem belli statuta desolatio.* Nec refert quod in templo dicatur futura: tum quia hebræa *ad*, vel *superalam*, id est, *muros* fore legit, quod proprie exercitui contigit. Secundò: quia frequenter alicubi esse dicuntur, quæ prope. Tertiò: quia Christus locis citandis non in templo, sed *in loco sancto* futuram dixit: quomodo, & tota vrbs Hierusalem sæpè nominatur. Sed vrgentius probatur ex Euangelio. Nam illud, quod, vt signum fugæ quantocyus capessendæ Iudæis à Christo datum fuit, atque abominatio desolationis à Daniele prænuntiata appellatur Matth. 24. & Marci 13. sic à Luca posterius scribente, quasi periphrasi, & commentario explicatur c. 21. num. 20. *Cum autem videritis circumdari, ab exercitu Hierusalem: tunc scitote, quia appropinquat desolatio eius. Tunc, qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes, & qui in medio eius discedant, & qui in regionibus non intrent in eam: quia dies vltionis hi sunt, vt impleantur omnia, quæ scripta sunt* (scilicet à Daniele, vt Euangelistæ alij dicebant) *væ autem prægnantibus, & nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura magna super terram, & ira populo huic: & cadent in ore gladij: & captiui ducentur in omnes gentes: & Hierusalem calcabitur agentibus donec impleantur tempora nationum.* quod ipsum est dictionis nostræ sequentis sententia. Iuuat vulgata tunc Iudæorum communis opinio quæ iussu Titi ab eorum eloquentissimo ad Ioannem Zelotarum templum occupantium ducem sic oratione habita proposita est vt refert Egesippus lib. 5. cap. 31. *Mirum, quod perituram non credis vrbem, cum legeris propheticos libros, quibus excidia Patriæ nobis annuntiata sunt, & reparata culmina rursus à Romano diruenda exercitu. Quid enim aliud clamat Daniel? Non enim, quod iam factum erat, sed quod post futurum prophetabat. Quæ est abominatio desolationis, quam vociferatus est venientibus Romanis, nisi ista, quam patimur.*

Et vsque ad consummationem, & finem hebræa *Tittach. liqueſiet.* velut in conflatorio vrbs. *super desolationem.* Pergit vulgata: *Perseuerabit desolatio.* Perpetua hæc irreparabilis vrbis, templi, & populi ruina prædicta etiam à Hieremia fuerat cap. 19. *Hæc dicit. Dominus: conteram populum istum, & ciuitatem istam, sicut conteritur vas figuli, quod non potest vltra instaurari.* Quod de nullo alio excidio intelligi potest. Isai. 5. *Abiecerunt legem Domini, & eloquium sancti Israel* (Messiæ, seu Christi) *blasphemarunt. Ideo iratus est furor Domini in populum suum, & percussit eum, & conturbati sunt montes, & facta sunt morticina eorum, quasi stercus in medio platearum.* (quod huius excidij euentus probauit teste Iosepho 6. de bello cap. 14.) *in his omnibus non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta*, ad cladis perpetuitatem cap. 25. *Domine Deus es tu, & exaltabo te, & confitebor nomini tuo, quoniam fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles:* (veras) *quia posuisti ciuitatem in tumulum, vrbem fortem in ruinam domum alienorum, vt non sit ciuitas, & in sempiternum non ædificetur. Super hoc laudabit te populus fortis: ciuitas gentium robustarum timebit te.* Et quidem, cum totis 1600. & amplius ab excidio illo annis ruinis suis sepulta ciuitas iaceat Romanis, gentilibus, Christianis, ac demum Turcis seruiens, quis perpetuitatem excidij illius dubitet? maxime cum Iudæi 50. post annis vrbem & libertatem instaurare tentantes ab Hadriano maiori ex parte trucidati fuerint, reliqui exterminati, & eo redire prohibiti vnde Hierosolimam aspicere possent. Eademque sub Constantino tentantes generali clade prostrati sunt; superstites amputatis auriculis ad exilium, & ignominiam in varias regiones dispersi, vt referunt Euseb. 4. histor. Eccles. & Chrysost. orat. 2. contra Iudæ. Demum cum à Iuliano apostata in Christi odium copiis datis erectioni templi incumberent diuinitus prohibiti sunt. Primum terremotu iacta fundamenta eruente. Secundo igne de cœlo fabricæ instrumenta, & materiam absumente. Tertio: cruce vestibus Iudæorum diuinitus indelebiliter impressa vt refert Socrates lib. 3. c. 17. Ruffin. lib. 1. c. 37. Chrys. citatus dicens, *Huius rei nos omnes testes sumus: nostra enim ætate hæc non ita pridè acciderunt.* qui & addit ignem è fundamentis eorum erumpentem multos Iudæos exussisse. Legite Nicephor. Calist. lib. 10. c. 32. & 33. vt Iudæos sæpe vrbis, & templi instaurationem aggredientes prodigiis adeo cohibitos videatis, vt excidij illius perpetuitas hic à Daniele prædicta consistat. Sed præter hæc audiant Iudæi argumentum, quod ex prolixa hac hebdomadarum quæstione coactum Messiæ in Iesu nostro, vero scilicet homine & Deo ipsis euincit, à suis efformatum. Lyra ex eorum genere, licèt ab eorum errore ad Christianam religionem nobiliter degenerans, ad 9. Daniel. fine sic habet: *Non remanet Iudæis excusatio ex diuersitate computationum, cum tempus 70. hebdomadarum, de quo hic agitur qualitercumque computetur, iam per mille annos* (adde iam 650.) *transierit in præteritum, & amplius? Sola ergo obstinatio malitiosa tenet eos in perfida expectatione Messiæ.* Rabbi Samuel epist. ad Rabbin. Isaac apud Dionys. Carthus. extremo comment. ad 9. Daniel. ita scripsit: *Videtur Domine mi Danielis prophetia, qua scribitur nono capite iam completa esse: vbi sic dicitur. Post sexaginta duas hebdomadas occidetur Christus. Et venies populus cum Principe venturo, destruetque ciuitatem, & domum, & erit consummata destructio desolationis perpetuæ. Et non est Domine mi dubium, quin destructio perpetuæ desolationis sit hæc captiuitas, in qua iam sumus. Nam iam sunt mille anni, & aperiè dicit Dominus per prophetam, quod erit desolatio perpetua propter occisionem Christi. Non enim comminatus est desolationem perpetuam, nisi post occisionem Christi. Etsi voluerimus dicere, quod ante occisionem Christi fuerimus in desolatione: respondebunt nobis Christiani, quod ante illam mortem non fuit desolatio nisi 70. annis; & post hoc fuimus reducti in terram promissionis: & fuimus apud Deum in gratia, & honore. Certè Domine mi non video euasionem. De facto enim probatur nobis, quod, postquam à reædificatione templi completæ fuerunt 70. hebdomades annorum, tunc fuit Iesus occisus à Patribus nostris: & postea venit dux* (scilicet Titus) *& populus* (scilicet Romanus) *& fecerunt nobis secundum prophetiam istam, Hodie sunt mille anni, & nihilominus in ira Dei sumus; & tamen nos in ipso speramus expectantes adhuc venturum Messiam, & reuersuros nos in terram promissionis, & ciuitatem, atque templum instauraturos, futurosque in gratia, & honore apud Deum, nec desolationem hanc fore perpetuam. Heu mi Domine non est ista excusatio, & euasio consona, & vana videtur talis expectatio.* Quod si his Messiæ aduentum, vt debent Iudæi, fateantur, eum Deum esse facile credent, cum de Missia sua fausta omnia, atque humanis maiora ex datis certam, 1. locis conceperint.

***

CERTA

QVÆSTIO IV.

Incarnationis existentia contra Hæreticos.

INCARNATIONEM hic in facto esse vsurpamus pro duabus naturis diuina, & humana in Persona verbi physica vnione coniunctis.

CERTAMEN I.

Errores circa naturarum pluralitatem in Christo.

1 DE naturæ vnitate in Christo primus errasse putatur Eutyches, cùm tamen is error duobus ante sæculis referatur ab Irenæo exposit. fid. ab Athanas. sæculo vno, quam Eutyches antiquiori epist. ad Euopt. & in symbolo à Leone 1. epist. 1. siue 11. ex decretalib. ad Flauian. & epist. 83. ad Episcop. Palest. c. 2. à Cyril. Alex. anathematis 1. 2. & 4. Item Apollinaristæ ex materia pro corpore, & deitate pro anima naturam vnam in Christo admittebant, & ipsi Eutychete vetustiores. Manichæi solam naturam diuinam in Christo agnoscebant. Alij vetustissimi solam humanam, vt dicemus n. 7. vtris autem Eutyches accesserit, an naturarum confusione, & mixtione, an alterius ex vtraque resultantia, an alterutrius in alteram conuersione assenta errauerit, non satis constat inter Doctores. Ego vero censeo inconstantiam hæreticam in diuersa semper, imo in aduersa iactari: ac proinde Eutychetem iam Manichæis, am Merinthianis, & Cerinthianis adhæsisse, vt testatur Leo epistol. 83. citata. Nam Deitatem conuersam fuisse in carnem asseruit teste eodem Leone tract. aduers. error. Eutychet. Contra vero Gelasius Pap. tom. 4. Biblioth. lib. 4. de duab. natur. carnis in Deitatem conuersionem errorem Eutychianum appellat. Alij demum alios ex enumeratis errandi modos Eutycheti adscribunt, vt videre est apud Vazq. Bellarmin. 3. de Christo c. 2. Granad. tract. 4. d. 1. sect. 2. Lugo de incarnat. d. 9. sect. 1. n. 6. Vuadingo d. 4. dub. 1. §. 3. Bernal. d. 14. sect. 1. §. 2. & 3. verum is frequentius error Eutychi adscribitur, qui in Christo solam naturam diuinam agnoscit. Hunc etiam docuit Dioscorus Episcop. apud Breuiar. liberati c. 12. tom. 2. Concilior. post Arelatense, qui à Theodosio Synodum Ephesinam secundam hæreticam impetrauit. In hac Synodo Anatolius Patriarcha Constantinopolitan. errori pro tunc consensit; Flauianus vero quod Leonis Pap. 1. authoritate Eutychem damnasset, damnatus, carceratus, plagisque, & ærumnis cæssus obiit teste Nicephoro 15. histor. c. 8. & 30. Prateolo verbo *Dioscorus*. & licet in Calcedon. Concilio post Imperatoris Epistolam simulatè se purgare voluerit, conuictus tamen act. 3. atque de aliis appellatus. Concilio valetudinem causatus decessit, terque vocatus parere noluit, fuitque propterea depositus, vt constat ex act. 6. fine, atque ex Anatolio act. 5. post init. in exemplari Paschasiani. Qua de re vide Nicephorum proxime c. 4. Euseb. 15. histor. c. 30.

2 Eidem errori accesserunt Acephali, seu Acephalitæ anno circiter 494. sub Anastasio Imperat. & Symacho Pap. teste Prateolo verbo *Acephali*, quos sic nominatos indicat Nicephorus 17 histor. c 45. colligique videtur ex Synodo 2. Nicæna, act. 1. in fragmento vitæ S. Sabbæ, quod Seueri, qui *Acephalus* dictus est sequaces fuerint. Sed tamen hic potius Acephalos secutus fuit, quam ductauit, vt iam ostendam, docetque Nicephor. ipse lib. 16. c. 27. & Sanderus lib. 1. hæresi 106. ac proinde de sectæ nomine fuit cognominatus: Castro hæresi 4. verbo *Christus*, sic dictam fuisse ait, quod sine duce, & capite emerserint. Sed tamen, & incredibile est tot sine duce, & Doctore conspirasse, & negari minime potest in eo errore ducem, & Doctorem Eutychetem habuisse. Alij cognomenti huius rationem reddunt, quod sub Episcopis non essent: cum tamen in Concilio Hispalensi 2. c. 12. Episcopus Acephalus natione Syrus hunc errorem fuerit professus. Dicti ergo Acephali sunt, quod simul Ecclesiam, eiusque cum suo capite vnionem negarent. Sit enim de Seuero scribunt Monachi lib. ad Menam Patriarcham apud 5. Synod. general. act. 1. *Negauit statim Ecclesiam, & cum baptizatus est; processit ad Acephalos hæreticos, qui eadem, quæ Eutychis sunt, sapiunt.* Postmodum in hunc venit errorem Petrus Gnaphæus Antiochenus Episcopus sub Fœlice Papa, qui eum epistola confutauit teste Nicephoro 18. histor. c. 45. dictus etiam fuit Petrus fullo Theopaschitarum Princeps à Tarasio in 7. Synodo act. 1. post epist. Athanasij ad Ruffinianum: Hi, quod vnam tantum naturam diuinam, qua passus esset, in Christo recognoscerent Monophysitæ etiam dicebantur. Idcirco Gnaphæus, vt refert Damasc. 3. de fide c. 10. init. & Nicephor. 15. histor. c. 28. Trisagio *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus, & immortalis.* addidit: *Sanctus, qui passus est pro nobis.* vel totam Trinitatem, vel quampiam aliam Personam passam denotans, inquit Damascenus quia & ad Nestorium declinauit, vt mox ostendam. Accesserunt, & huic errori Iacobus Syrus, à quo Iacobitæ apud Nicephor. lib. 18. c. 45. & Ioannes Philopponus cognomento Grammaticus apud eundem c. 43. & nuper Mennon, Gaspar Sueneseldius, Adan Pastoris apud Lindanum dialog. 2. dubitantij, & Georgium Cassandri, qui Adan excusat, Zuingliani in Bernensi disputatione apud Eckium contra confessionem Zuinglij.

3 Sed magna hic inter eruditos concertatio an Ioannes Maxentius, Petrus Diaconus, eiusque Scithæ Monachi Eutychistarum, & Theopaschitarum errori consenserit? Asserit Baron. tom. 7. annal. sub Hormisda. Primò: quia contra victorem non semel, ac rursus coram dioscoro, reliquisque Hormisdæ legatis ad Iustin. Imperator. contenderint definitionibus Concilij Calcedonens. addendum, *vnus de*, vel, *ex Trinitate passus est pro nobis.* Quibus ea in re, vtpote suo errori fauente, consensit Eutychianus Imperator Anastas. vt refert Dioscorus epist. ad Hormisdam tom. 1. Epistolar. Pontificum post epist. 64. Hormisdæ. Reiecti verò à Dioscoro Hormisdam ea de re adiere, à quo sunt reiecti: quia ea propositione, vel Deorum pluralitatem, vel Eutychis errorem admitterent, vt constat ex epist. 76. Hormisdæ, & epist. Ferrandi Diaconi Carthas. ipsis, & Fulgentio coætanei ad Anatolium Ecclesiæ Romanæ Diaconum: vbi etiam addit eam propositionem in diuinis processionem denotare, quare & illa innui quartam Personam à Trinitate procedentem. Contra vero Ioannes Coclæus Maxentium ab eo purgat errore, atque inter acerrimas catholicæ contra Eutychem, & Nestorium veritatis defensores recenset; eumque & Scithas Monachos apprimè eruditus Theologus Vazq. ab omni eius hæresis suspicione vindicauit. Primo: quia Maxentius in sua confess. sub init. & contra Nestorianos c. 1. & lib. seu d. contra Acephalos Latina, per nostrum Turrian. ac petrus Diaconus, eum reliquis Monachis lib. de incarnat. & grat. Christi c. 2. init. duas in Christo naturas in vnitate suppositi, & naturæ profitentur. apud tom. 5. Biblioth. Id quod professus etiam fuit Maxentius in responsione epist. Gormisdæ ad Possessorem. Porro Hormisdę illatio bona tunc, & cordata fuit. Si enim *vnus de vel ex Trinitate*, ad Deum referatur, vel plures Deos inducit, vel Deum ex tota Trinitate quasi compactum passum facit, qui est Eutychianus Theopaschitarum error, vel quartam Personam ex, vel de Trinitate procedentem affirmat, vt de Theopaschitis, &

Seuero Iuspicabitur Damascen. num. 2. memoratus, atque hoc num. Ferrandus, & Hormisda prudenter, & iuste in Maxentio, eiusque Monachis, cum nec dum Theopaschitarum error emarcuerat, neque horum animum satis perspectum habebant.

4 Cæterum, cum nomina adiectiua numeralia proprio sensu, & iuxta concordem Patrum, & Scholasticorum sententiam masculinè probata Personas, non naturam in Trinitate designent: atque in quauis pluralitatis materia (cuiusmodi Trinitas Personarum est) illum vnum, de quo est sermo ad illam pluralitatem spectare rigore sermonis nomen *vnus* significet catholicum doctumque Maxentium eiusque Monachos eo proprio sensu locutos credendum est, quo à Catholicis omnibus ea propositio admitti debet. Nam Christus est vnus de, vel ex Trinitate: sed Christus seu filius Dei passus est: ergo vnus ex, vel de Trinitate passus est: vt Affricani Episcopi cum Fulgentio Monachis Scithyæ rescribente lib. de incarnat. & grat. c. 1. init. admittunt, & sub nomine vna Persona ex Trinit. c. 10. Eandemque propositionem tradit Germanus Patriarcha Constantinop. in Theoria rerum Ecclesiasticar. §. *Troparium autem*, .om. 6. Biblioth. *Vnus de sancta Trinitate homo factus, & lubens crucifixus.* idque tradit ex edicto fidei Iustiniani Imperat. tom. 2. Concilior. can. 6. cuius ea sunt verba: *Si quis non confitetur Dominum nostrum Iesum Christum, qui carne crucifixus est, Deum esse verum, & Dominum gloriæ, & vnum de sancta Trinitate, talis, anathema sit.* Quin eiusmodi propositionem, vt catholicam, atque ad confutandam eorum hæresim, qui quartam Personam vltra Trinitatem effuciebant statuit Proclus Episcop. Constantinop. epist. ad Armenos verbis hisce: *Confitentes Deum verbum vnum ex Trinitate incarnatum tribuimus intelligendi materiam iis, qui fideliter scisitantur.* Eiusque interpres Dyonisius Abbas cognomento exiguus definitam ab ipso ait epist. ad fœlicianum Pastorum acriter aliter sentientes Sugillans. Verum, licèt Maxentius eiusque Monachi scithæ nihil in doctrina errarint, neque in Euchitis, ac Theopaschitarum venerint partes, non leuiter reprehendendi sunt, quod sine noua causa, atque necessitate Calcedonensi Concilio, tanquam defectuoso suam hanc propositionem addendam temerè, atque enixè adeò contenderint. Item, quod Hormisdæ epistolam negauerint, Dioscoroque, ac cæteris Hormisdæ legatis procaciter restiterint, nonnullaque imposuerint.

5 Naturæ etiam vnitatem, aduersè tamen Eutycheti, in Christo docuit ex Apostolorum tempore Carpocrates: nam naturam humanam in illo recognoscens, sicut, & Iudæi, qui Christum, quod se Deum, Deique filium diceret blasphemiæ appellabant. Quem errorem secuti sunt cognostici, & Ebion, ex quo Ebionitæ; Kerinthus, ex quo Kerinthiani, contra quos Episcoporum Asiæ rogatu Euangelium suum Ioannes euulgauit teste Hieronymo de scriptoribus Ecclesiast. c. de Ioanne Merinthiani item, & Artemon, ac Montanus teste Prateolo verbo *Artemon*, & Eusebio 5. Histor. cap. 28. Theodotus, Bizantius Coriarius, ex quo Theodotiani teste Prateolo verbo *Theodotus*, Epiphanio hæresi 54. Philastro cap. de Theodoto, licet August. hæresi 33. Theodotianos ex Theodotione dictos putet. Eidem hæresi accesit Paulus Samosaten. sub Seuero Imperat. & Victore Papa teste Castro verbo *Christus* hæresi 71. August. hæresi 45. Item Bonossius, ex quo Bonossiani teste Isidoro 8. Origin. cap. de hæresibus Christianorum Elipando epist. ad Beatum, & Etherium, Innocentio 1. in titulo epistolæ 20. tom. 1. Concilior. Gregor. M 9. Epistolar. epist. 61. Sandero 7. de visibili Monarch. hæresi 67. Prateolo verbo *Bonossiani* Petrus Gnaphæus, licet Eutychi accesserit (vt supra diximus, constatque ex Epistolis ad ipsum Asclepiadis, & Iustiniani Episcopor. Fœlicis Pap. & aliorum act. 1. Concilij Constantinop. 5.) In hunc etiam init. errorem Christum puram creaturam credens apud Castrum hæresi 3. Prateolo verbo Petrus Gnaphæus atque diuersam à Trinitate tota personam, vt supra vidimus ex Damasc. 3. de fide init. Neque aliter errauit Theodorus Mopsuestensis Nestorij Magister, vt habent Cyrillus libr. contra ipsum, & fragmenta Epistolar. ad Acacium Episcop. Melitens. & ad Theodosium, & libelli Monachorum in 5. Synodogener. act. 5. Eam vero hæresim adeò Nestorius Discipulus promouit, vt de eius quasi ducis, & Magistri nomine, & ipsa, & hæretici Nestoriani dicerentur. Vt autem Catholicorum inuidiam vitaret inter purum physicè hominem Christum, & Deum vnionem quandam affectiuam, qua speciali affectu in hominem Christum Deus ferretur, admisit. Floruit, vel potius gehennæ aruit Nestorius sub Theodosio Imperat. teste August. hæresi 63. Socrate 7. Histor. c. 32. Theodoreto 2. hæreticar. fabular. cap. penult.

CERTAMEN II.

Errores circa naturam Incarnatione assumptam & personam assumentem recensentur.

1 NIcolaus Apostolorum Discipulus, ex quo Nicolaitæ, & Gnostici memorati Christum hominem è cælo lapsum, ac per Virginem tanquam per fistulam ad nos transmissum esse docuerunt teste Epiphanio hæresi 3. & Irenæo 3. de hæresib. c. 11. quibus accessit Valentinus cum suis Valentinianis teste Philastro aduersus hæreses c. de ipso, Augustino de hæresibus cap. 11 Tertul. de præscript. cap. 49. & de carne Christi cap. 15. init. Polycarpo epist. ad Philipp. Epiphanio proximè, & Damasceno. An verò alterius naturæ à nostra humana homo ille è cælo lapsus ab ipsis haberetur? affirmasse videntur. Sed clarius corpus Christi alterius à nostris rationis esse asseruit Valentinus cum suis valentinianus apud proximè citatos. Doctores, atque apud Prateolum in Elencho verbo *Valentiniani*, & Sanderum de visibili Monarchia hæresi 22. Nec multum ab hoc discrepauit errore Cerdon, qui circa Apostolorum tempora verbum phantasticam solum, & apparentem carnem, atque humanitatem assumpsisse docuit, vt referunt Tertul. de præscript. hæreticor. cap. 51. Augustin. hæresi 21. Epiphanio hæresi 41. cuius ea in re tunc discipulum egit Marcion genere Ponticus, atque Episcopi cuiusdam filius sub Higino Pap. & Antonino Pio Imperat. ex quo Marcionistæ teste Tertul. de præscript. cap. 31. & 51. ac de carne Christi cap. 1. Irenæo aduersus hæres. cap. 29. Epiphanio hæresi 42. Hic curauit, quæ de temporali Christi generatione apud Euangelia sunt, abradi, vt aiunt citatis locis Tertul. & Irenæus. Marcionem secuti sunt Lucanus citato cap. 51. & Manes, seu Manim natione Persa, qui prius Vrbicus, seu curbicus nominabatur, vt referunt August. hæres. 45. Epiphanio hæresi 66. ex hoc propagati, atque appellati sunt Manichæi. In eundem successerunt errorem Prodianitæ, seu Hermiatitæ apud Philastrum de hæresibus, quos Prochianistas appellant August. hæresi 60. & Sanderus lib. 7. hæresi 83. Hos imitatus in Hispania fuit Priscillianus Abulens. Episcop. sub Leone 1. vt constat ex huius epist. 91. ad Turib. cap. 4. & 17. ex quo Priscillianistarum genus. Nec minus eum errorem propagarunt in Gallia noui Manichæi, vt constat ex Alexandro Pap. tertiò cap. *cum Christus.* de hæreticis. Demum ad hunc etiam, errorem hæretica mentis tempestate appulit alius Eutyches teste Leone primo, epist. vndecima decretali sub init.

2 Hæreticæ inconstantiæ exemplum Apollinaris fuit, doctissimus quondam fidei Agonista, vt scribit Cyrill.

Cyrill. epistola decima-quinta; hic sub Damaso Papa, & Valentiniano Imperatore docuit, verbum corpus solùm seu carnem assumpsisse, non autem animum rationalem, pro quo verbum ipsum substituere volebat in Christo. Cumque animum concedere cogeretur; illum tamen in Christo sine mente solummodo admittebat: huiusque defectum verbo suppleri deliirabat. sic de illo referunt Augustinus de hæresibus, capite quinquagesimo quinto; Vincentius Lirineris contra prophanas hæresum nouitates capite decimo-septimo, Epiphanius hæresi septuagesima-septima; Nazianzenus oratione quadragesima-sexta siue epistola ad Nestorium. Quem errorem ex vetustioribus Hæreticis tractum affirmant Doctores Cyrillus homil. 5. Athanasius epistola ad Epitectum: expressèque illum Arrianis adscribit Nazianzenus epistola prima, ad Cledonem, siue oratione quinquagesima prima, Augustinus de hæresibus, capite quadragesimo-nono, & quinquagesimo quinto; de corpore verò, seu carne, à verbo assumpta non solum cælestem, Deoque coæuam, sed eiusdem cum Deo naturæ esse prædicabat Apollinaris: quare, & in Lutychianam hæresim labebatur, vt testantur Augustinus, Vicentius, Lirin. Athanasius, & Nazianzenus citati, ac M. Gregorius 7. epistolarum, epistola quadragesima-septima, circa finem: & Arrio consentiens secum ipse pugnabat. Etenim verbum idem cum creatura faciens assumpta verbum creaturam esse Arrianè fatebatur, & creaturam verbo Deo identificans solum Deum in Christo re ipsa cum Eutychete agnoscebat, nihilque creatum re ipsa à verbo assumptum contra se ipsum cogebatur fateri Appollinaris errorem, quatenus corpus cum animo sine mente à verbo assumptum aiebat, secuti sunt Thimotheus quidam apud Damasum epistola citata, & dimerita apiphan. hæresi septuagesima-septima, & septuagesima octaua. His proximè accepisse censentur Menothelitæ: putantur enim vulgò animum rationalem mente præditum humanitati Christi concedere negare verò eidem naturæ humanam voluntatem: cùm tamen longè alia eorum hæresis fuerit, vt de Theandricis Christi ope rationibus disputantes ostendemus infrà.

3 Ex parte verò assumentis incarnatione humanitatem errarunt quotquot solam vnam personam Iudæi, vel Hæretici in diuinis agnoscunt memorati fusè à nobis controuers. de Trinitate, disputatione secunda, quæstione prima. Hanc enim solam incarnasse, imò, & incarnare potuisse, non autem filium necessariò defendunt. Vnde, cũ Deum Patrem omnium solum agnoscant, licet qui ex eis non Iudæi, sed Christiani hæretici sunt, eius personam vocibus etiam Filij, & Spiritus Sancti congruè in Euangelio explicari admittant, Solum Deum Patrem incarnasse, passumque esse defendunt: Ac proinde Patro-passiani meritò nuncupantur. Sabellij germina fuere, qui eius erroris de vnitate personæ in diuinis extitit Princeps, asserens vnionem humanitatis, & naturæ assumptæ, ad naturam Dei tribus personis communem factam esse: quare solam deitatem secundum se formaliter, & primariò humanitatem assumpsisse. Neque enim solum docuit, quod ex ipso referebamus certamine primo: nempè solam deitatem in Christo esse, vnde inferebat Damascenus ibidem citatus 3. de fide, capite decimo, sub disiunctione totam Trinitatem esse passam, sed contrario etiam sibi errore, carnem & humanitatem, à deitate tribus personis communi assumptam fuisse, vt constat ex Concilio Toletano sexto, in quo centum post annis huic Gnaphæi error damnatus est, atque in Concilio Toletano vndecimo, quod vocatur ab Innocentio epistola ad Petrum Compostellanum authenticum Concilium. Vtrobique autem contra Theopaschitas, eorumque caput Gnaphæum deducitur totam Trinitatem ex æquo incarnasse, passamque fuisse. Idcircò eos non Theopaschitas solum, sed Triadopaschitas etiam merito compelles. Huic Gnaphæi errori aliunde accessit Clericus Gallus teste Anselmo lib. de incarnatione Verbi, qui ex hypothesi, quod personalitates ab essentia realiter nullatenus differant totam Trinitatem incarnasse certissimum putabat, cuius errori inibi Bernardi tempore accessit Gilbertus Porretanus, qui tamen, vt totam Trinitatem incarnatam passamque absolutè non admitterent, vti ex identitate omnimoda reali personarum cum essentia argumento postmodum à nobis diluendo conuinci putabant, personalitates ab essentia reali saltem modali distinctione distinguere maluerunt, vt vidimus controuersia de Trinitate disputatione septima; Ex parte assumentis rursus errauit Gnaphæus quartam personam à Trinitate diuersam incarnatam, passamque asserens, si errorem proximum non admisit, vt arguebat Damascenus sub disiunctione loco citato ex 3. de fide, capite decimo. Tandem ex parte assumentis errarunt etiam Arrius, & sequaces Verbi perincarnatam puram creaturam, licet cæteris longè perfectiorem asserentes, quos latè confutauimus controu. de Trinit. d.2.

4 Denique circa assumptionem ipsam, siue vnionem Dei verbi ad humanitatem assumptam errauit Nestorius cum suis asserens non fuisse physicam, sed affectiuam solum, & quotquot in Christo naturam diuinam recognoscunt; ij enim omnes physicam abolent naturarum vnionem in ipso, in quo plures esse negant, eiusdem enim vnius naturæ ad se ipsam physica vnio esse non potest: quare eos certamine primo, meritò retulimus. Quoad modum verò, seu circunstantiam temporis, in quo facta fuit vnio Verbi ad humanitatem citatus Apollinaris humanitatem, siue corpus à Verbo assumptum, Deo coæuam dicens æternitate ante vnionis, & assumptionis suæ instans præextitisse asserebat. Euthyches etiam teste Nicæphoro decimo-octauo Histor. capite quadragesimo-quinto, duas naturas ante suæ vnionis instans præcessisse docuit. Id quod de præexistentia naturæ, non temporis malè explicat Vasquez disputatione decima-quarta, capite primo, numero decimo-octauo. Nihil enim natura verè præcedit physicè, quin in aliquo instanti reali durationis existat, atqui Eutyches in instanti durationis, quo primum facta vnio fuit, ac deinceps vtramque naturam confusam esse, vt neutra ex tunc in se existeret, sed vel humana in diuinam esset conuersa, vel, vtraque in tertiam quampiam: ergò vt natura præexistere ab Eutychete humanitas diceretur, ante instans vnionis debebat tempore præexistere, cum exinde existere absolutè per ipsum non posset Origenes 2. Periarchon. capite 6. docuit animam Christi ab initio mundi conditam esse cum animabus reliquis, ac verbo per amicitiam inseparabiliter vnitam, priusquam, & verbo, & carni eidem vniretur physica vnione teste Nicephoro 17. histor. capite vigesimo-septimo, Concilio 5. generali can. 2. & 10. quos ille refert, sanctus Thomas tertia parte, quæstione sexta, articulo tertio; Photinus apud sanctum Thomam, & Theodorus Mopsuestens. apud Theodorum Presbyterum in sua Isagoge Christum communem primo hominem per gradus ad vnionem hypostaticam euectum blasphemarunt. Fereque impudentia æqua caluimus apud Canisium 3. de beata Virgine capite 22. humanam Christi carnem prius tempore, quam verbo vniretur, à Virgine conceptam effutiit.

***

CERTAMEN III.

Errores contra pluralitatem naturarum Christi Domini confutantur.

1 HVmanitatis Christi veritas toties contra Luthychianos in scriptura exprimitur, quoties ex semine Dauid. ex Abrahæ fore permittitur, fuisseque ab Euangelistis narratur. Quoties item se Filium hominis, id est virginis Christus profitetur: qui enim homo non est, filius hominis esse nequit; quoties insuper tristatus, lachrymatus, fatigatus, esuriens comedens, cæsus, ac mortuus in Euangelio scribitur. Hæc enim omnia, & similia ea proprietate, qua debent, intelligi nequeunt, ni verum humanum corpus, ac non deitatem solam habuerit. Teriò, quia ex Ioanne 14. Christus animam habuisse dicitur illis verbis: *Tristis est anima mea*; rursus habuisse corpus dicitur 1. Petri 2. *Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum.* & c. 4. *Christo igitur in carne passo*: Ergò constat ex scriptura verum fuisse hominem: quidquid enim corpus, & animum habet rationalem homo est, ergò non fuit solus Deus. Contra varias hæreticorum Lutychianorum sectas singulatim disputare longissimũ esset; generatim verò sic eas refello. Cùm enim admixtionem, & conuersionem, natura quæ conuertitur desinere debeat, & quæ miscetur mutari: deitas, quæ nec desinere, nec mutari potest, nec potuit in humanitatem conuerti, neque cum illa misceri. Vnde neque humanitas misceri cum deitate potuit: manente enim integro, & immutato alterutro ex miscibilibus mixtio fieri non potest. Restat ergò, vel humanitatem in deitatem conuersam desiisse, nec mansisse in Christo contra scripturæ testimonia data, vel vnionis interuentu tertiam aliam resultasse, vnde nec homo nec consubstantialis matri Christus esset, nec Deo Patri contra scripturam, & Lutychianos ipsos, vt rectè arguunt Iustinian. Imperat. edicto fidei t. 2. Concilior. & Damascen. lib. de composita natura contra Acephalos. Modus constituendi vnam naturam in Christo per deitatis informationem. Apollinaris est contra ipsum confutandus.

2 Definita est humanitatis Christi veritas contra Lutychianos epist. Concilij Alex. 10. ad Nestorium Cyrilli recepta ab Ephesino, & approbata à calcedonensi à Constantinop. 5. collat. 8. can. 9. & act. 1. circa fin. à Lateranensi sub Martin. 5. consul. 5. 6. 7. & 8. & Lateranensi alio sub Innoc. 3. sub fin. definit. 2. fidei. Ab vtroque symbolo, à Leone Pap. 1. epist. 10. ad Flauian. & 11. ad Iulian. à Gelasio Pap. lib. contra Lutychet. quocirca Flauius, Iustinian. Imperat. seueri Lutychiani libros comburi iussit epist. ad Menam Patriarch. Definita denique ea veritas est à Concil. Hisp. 2. c. 13. Contra oppositum verò errorem scripserunt S. Vigilius Mart. quinque libris contra Eutychetem Boëtius lib. de duab. naturis, Athanas. fragmento contra eos, qui dicebant non esse duas naturas apud Euthym. 2. p. Panopliæ tit. 5. Theodor. Dialogo *inconfusus*, Damasc. lib. de natura composita contra Areophalos, ac 3. de fide, c. 3. 5. & 8. Fulg. 1. ad Trasimundum. Quod autem Lutychiani authoritatibus Augustini epist. 3. post med. & 4. de Trinit. c. 13. Cyrilli aduersus Antropomorphitas c. 28. Naz. orat. 24. & 42. se protegebant: quia hi Patres duarum naturarum mixtionem eis locis dixerint refert parui. Nam impropriè se loqui dixere, scilicet de mixtione locali per physicam vnionem Dei penetratiuam totius humanitatis, vt patet ex his, quæ circa med. dixit Cyrillus autem propriam, & substantialem Lutychianam mixtionem naturarum in Christo eo etiam libro execratur sic c. 2. inscribens, aduersus dicentes, quod corpus assumptum S. Trinitati admixtum fuerit.

3 Difficilius pro se obiiciebant, Eutyches, & sequaces, Dioscorus, & Eustachius Episcop. Berytens. in Calcedonensi act. 1. & fragm. actor. Constantinop. 1. recitato in Ephes. 1. & Calcedonensi Cyrill & Athanas. & Naz. dicentes: Non oportet igitur intelligere duas naturas, sed vnam naturam Verbi incarnatam. Quibus Calcedonenses Patres reclamauerunt; ista Lutychiana hæresis est. Verum Cyrillus viuens se ab hac impostura vindicabat epist. 28. quæ est ad Ioann. Episcop. Antioch. Resp. Iustin. Imp. edicto fidei ad Ioann. 2. t. 2. Concilior. Ioan. Maxentius confess. fid. t. 5. Biblioth. Leontius Bizantinus apud Damasc. 3. de fide c. 11. & hic c. 6. Rusticus lib. de incarnat. contra Acephalos. Turrianus in Hoplotheca in versione Damasceni contra Acephalos, c. 47. naturam ab Athanasio, & Cyrillo sumi pro subsistentia, & persona. Probat Imperator ex testimonio Cyrilli epistola 1. ad successum, cuius fragmentum extat in Panoplia Euthymij tit. 17. & scholiis de incarnat. Posset autem ex alio eiusdem testimonio illustriori lib ad Euoptium defensione anathematismi 2. quod sic habet: *Vnionem secundum subsistentiam factam dicimus: nihil aliud dicendo, secundum subsistentiam significare volentes, quam hoc solum: quod Verbi natura, hoc est subsistentia, quæ est ipsum verbum, humanæ naturæ vnitum sit.* Cæterùm subsistentiam pro substantia sæpè apud Patres vsurpari, quare, & pro natura substantiali, eiusque existentia certissimum; ast naturam, siue *Physim*, vt testimonio obiecto ab Eutychianis habetur, nusquam pro subsistentia, & persona à Patribus vsurpatur, vt benè Vasq. hic d. 14. c. 3. num. 46. Sed tamen, vt ait Maxentius, & Damascenus citati, licet natura seorsim subsistentiam non significet, ast cum addito illo *verbi*, quod vtroque loco Cyrillus habet, cùm verbum claudat personam significat. Respondet secundò Vazq. non negari ab his Patribus duplicem naturam in incarnatione, sed in ratione adorabilis, vt vna adoretur. Latria, secus altera, vt ex Athanas. lib. de incarn. & Cyrill. 1. de recta fide ad Reginas sub init. recitat in primis licet his locis ita loquantur negari nequit, quin opposito illo loco vnam naturam verbi incarnatam dicant; ergò, si eam solùm agnoscunt in incarnatione illis verbis, sequenti doctrina de vnitate adorationis error non vitatur. Secundò vnitas adorationis carnis Christi cum verbi natura, nec vera, neque à Patrum horum mente est, vt videbimus contr. pen. d. de adorat. Præstat solutio prima, atque alia potior eiusdem Cyrilli epist. 2. citata ad successum probata à Damasc. contr. Aceph. & 3. de fide c. 11. atque à S. Th. 3. p. q. 2. à 1. sc. ex duabus naturis, quas in Christo constanter asseruerunt Athan. & Cyrill. vnam solam verbi incarnatam esse, nam caro, seu humanitas non incarnauit, nec carni vnita fuit, sed caro ipsa erat. Quem sensum non Eutychianum, sed sanctorum patrum esse aiebat, Synod. 5. Constantinop. collat. 8. can. 8. & Martin. Pap. 5. in Lateranensi consult. 5. can. 5.

4 Carpocratis, Nestorij, & similium error de sola humanitate in Christo ex his omnibus confutatur, quibus Christus se Deum, Deique Filium profitetur, quæ falsa in sensu proprio sunt, nisi Deus esset, atq; haberet deitatem. Secundò cùm dicit se vnum esse cum Patre; quod neutrè dictum substantiæ cum illo identitatem demonstrat. Tertiò ex remissione peccatorum Dei propria à Christo facta: Quartò ex propositionibus communicationis idiomatum per scripturam passim sparsis, quæ nisi idem, qui homo Deus esset, falsò proferrentur. Quintò ex maternitatis Dei Mariano priuilegio, quæ duo vehementer Nestoriani exhorrent, nec admittere vnquam sunt ausi. Sextò ex pluribus scripturæ locis, quibus controu. de Trinit. d. 2. contra Iudæos, Arrianos veteres, & nouos Filij diuinitatem probauimus, quia de homine Christo deitas in illis prædicta, prædicaraque fuerat. Hæc autem veritas definita, ac Nestoriana hæresis damnata est ab his Conciliis, in quib. fuit & idiomatum communicatio, & Mariana Dei maternitas definita. Sed primum à Ioan. in Euang. pluries c. 1. sui Euangelij, ac deinceps ad c. 13. deinde in epist. Concil. Alex. ad Nestor. 10. Cyrilli approbata ab Ephes. 1. & Calced. toto item edicto Iust. Imp. à Constantinop. Conc. generali 5. collat. 8. fine, & can. 13. vbi damnatur Theod. quod pro Nestor. contra Cyrilli anathematismos scripserit,

erit, licet ante Concilium Calcedonense resipuerit, vbi etiam Nestoriana hæresis damnata est act. 1. post Epist. Theodos. & Valent. Imper. Demum in Conc. Ephes. recens edito per nostrũ Peltanum, vbi Græci Patres epist. & homil. contra eum errorem plures habent. Scripsere etiam contra illum Cyrill. Alex. in anathematismis, ac lib. de eorum defensione, & declaratione, & opusc. ad Euoptium, Damasc. 3. de fide c. 14. Naz. orat. 51. ad Cledonium vbi Nicetas, Athanas. in Euang. Deiparæ, & 4. de Trinit. Epiphan. serm. laudatorio de Virgine Latino per Picum Canonicum Parisiens. pluresque Patres Concilio Ephes. Antiquiores relati à Cyrillo epist. 14. ad Acacium à Theod. 4. hæret. fabular. à Rustic. Diac. & copiosius à nostro B. Canisio Germaniæ Apost. 3. de B. Virgine c. 14. de hac veritate videat, qui fusiores eius probationes ex scriptura desideret Galatin. de arcan. fid. Porchet. 2. p. de victoria contra Iudæos à c. 1. ad 4 Paul. Burgens. 1. p. scrinij scriptur. per capita 9. Lyram. glossæ ad fin. lib. contra Iudæos, recolatque quæ scripsimus controu. de Trinit. d. 2. atque hic q. 3. contra Iudaicam perfidiam.

5 Opponi contra pluralitatem naturarum in Christo, siue pro Nestoriano, siue pro Eutych. errore poterit. Totum nihil aliud est, quam ea, quibus constat simul sumpta, ac proinde nihil aliud dicitur esse ab Athanas. vnus homo, quam anima, & corpus: *Sicut anima, & corpus vnus est homo*: Sed si Christus duplici natura constet erit vnũ quid compositum ex duab. naturis: ergo Christus erit duæ simul naturæ. Ast hæc propositio; *Christus est vtraque natura*, vel, *duæ naturæ simul*. Damnata est contra Husitas in Concil. Constantiens. sess. 12. & post sess. 45. Resp. Husitarum Principem Ioann. Hus. Vvitcleffi in omnibus discipulum eam propositionem ex ipso, eiusque sensum didicisse. Vvitcleffus autem lib. de incarn. teste Vvaldense t. 1. doctrinalis fid. lib. 1. à 3. c. 39. 40. 41. & 42. sic eam propositionem docuit. *Christus est tres naturæ incommunicantes, deitas, corpus, & anima, & earum quælibet*. Id est vnaquæque earum seorsim: quo sensu rectè damnata in eo concilio fuit. In nostro autem catholica prorsus propositio est: probaturque Gregor. in 1. d. 28. q. 2. ad 18. vasq. d. 16. c. 5. Cardin. de Lugo d. 10. n. 19. Bernali d. 15. sect. 3. licet Suar. d. 35. sect. 2. §. pen. & vlt. explicatione, egere impropriamq; immeritò dicat, cùm sit apud Patres frequentissima. Augustin. c. 38 Enchirid. *Vtraque substantia diuina, scilicet, & humana, Filius est vnicus Dei*. t. 10. serm. 58. de verb. Dom. *Vtraque simul, non duo, sed vnus est Christus*. Leo Pap. 1. epist. 11. ad Iulian. *Verbum, & caro atque animæ vnus Iesus Christus*. Damascen. 3. de fide c. 19. ante med. *Duæ naturæ vnus Christus est, & vnus Christus duæ naturæ*; lib. 4. c. 7. post med. iuxta. addictiorem græco fabri versionem: *Qui est sancta parente genitus duæ naturæ est, fatemur certè duæ naturæ est*. Vvaldensis acerrimus fidei contra Husitas, & Vvitelepsistas defensor citatum c. 42. ita inscripit: *Quod Christus non est tripartitus, sed est deitas, anima, & caro, coniunctim*. Ratio theologica est: quia deitas est Deus, & verbum: sed Deus, seu verbum, & humanitas simul est Christus, ergo deitas, & humanitas siue duæ naturæ simul est Christus. Imo eadem hæc propositio est cum illa symboli Athanasij: *Deus, & homo vnus est Christus*. An autem formali, an identico sensu vera sit parua lis est; magna tamen apud citatos Doctores ex æquiuoca propositionis formalis, & identicæ acceptione. Reprehendendus hic venit Soar. quod hanc propriorem propositionem dicat: *Christus est diuinitas*: quæ & Eutychis est, & Husitarum: licet autem eam scribat Augustin. tract. 47. in Ioann. per synedochem solum dici posse ait, 4. de ciuit. c. 2. ac 2. de anima; & eius orig. capite decimo quarto, & sermone 58. de verbis Domini, quo pacto Gregorius M. homil. 25. in Euangel. illud Ioan. 20. à Magdalena dictum: *Tulerunt Dominum meum*, eleganter explicuit.

CERTAMEN IV.

Errores ex parte naturæ assumptæ, & assumentis confutantur.

1 Nicolaitarum, & Valentinianorum error damnatus est iisdem Conciliis, quibus Eutyches, qui verum hominem: sicut nos Christum esse negauit, iisdemque scripturæ testimoniis venit confutandus. Damnatus item est à Calcedonensi act. 5. confess. fid. 2. à Carthaginensi 4. c. 1. ab Eutychiano Pap. epistol. 1. ad Episcop. Bæticæ. Scripserunt contra illum Tertull. de carne Christi; Athanas. de incarnat. Christi post init. Nyssen. orat. catechet. c. 27. alijque patres locis citatis contra Eutychem, & proximè citandis contra Cerdonem, & asseclas. Sed opponunt tamen valentiniani illud 1. Corinth. 15. *Primus homo de terra terrenus; secundus homo de cælo cælestis*: at Christus secundus hic homo est, ergò eius corpus, & humanitas fuit cælestis, non sicut nostrum, corpus terrenum. Secundò Ioann. 3. dicitur: *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis, qui est in cœlo*: Ergò Christus qua homo, seu qua hominis filius, id-est secundum corpus, & humanitatem, cælestis est, alteriusque rationis à nostris. Respondent Naz. orat. 51. seu epist. 1. ad Cledon. Augustin. 13. de ciuit. cap. 23. post. med. & epist. 57. q. 2. & contra Faustum cap. 3. Beda in locum Pauli, Tertull. de resurrectione capite 40. Hillar. 10. de Trinit. fol. 2. Christum, secundum illum hominem, de cœlo descendisse, dicique cælestem: quia qua homo, seu hic homo dicit formaliter personam diuinam, & identicè deitatem. Quæ solutio omninò difficultatem euacuat. Verum nescio an ad textum Pauli accommodatior interpretatio, ac difficultatis solutio sit. Primum hominem terrenum affectibus, siue ad terrena inclinatum fuisse, quique nihil cælestibus, ac resurrectioni inhiaret, sed totus ad terrenam vergeret corruptionem; Secundum verò, nempè hominem Christum, totum ad cælestia, & incorruptibilia, atque ad suæ, & nostræ incorruptibilitatis, atque æternitatis gloriam fuisse intentum; indeque præcipuum eius capitis intentum Probat: nempè mortuorum resurrectionem: quia videlicet primus homo ex corporis corruptibilitate egit, secundus ex animæ incorruptibili nobilitate se gessit, nosque agere impensè curauit. Concludit autem num. 49. *Sicut portauimus imaginem terreni*, qui, vt alibi ait, terrena solùm sapuit; *Sic portemus imaginem cælestis*; qui solum sapit cælestia.

2 Affinis huic Cerdonis, & Manichæorum error eisdem argumentis confutatur, eisdem damnatur Conciliis, quibus Eutyches, & Nicolaitæ, ac Valentiniani. Item à Leone 1. epistol. 91. ad Thuribium, atque epist. Concilij Alex. 10. Cyrilli approbata vniuersim ab Ephesino, & Calcedonensi, & licet obiter, quoad huius erroris damnationem ab Ephesino 1. can. 2. & 5. ex professo verò damnatus hic error fuit à Concilio Toletano 1. confess. fid. ab Hispalensi 2. cap. 13. à Bracharensi cap. 4. à Lateranensi sub innoc. 3. & c*firmiter* de summa Trinit. Eundem errorem confutat sanctus Thomas ratione sancti Augustini quæstione 14. ex lib. octoginta trium, quæ sic ad verbum habet in Augustino: *Si phantasma fuit corpus, fefellit Christus, & si fefellit veritas non est: est autem veritas Christus: non igitur phantasma fuit corpus Christi*. Simili discursu Ambrosius in Lucæ 23. de tædio, dolore, ac tristitia Christi aiebat. *Non est tristis sapientia, non diuina substantia, sed anima. Suscepit animam meam: suscepit corpus meum: non me fefellit, vt aliud esset, aliud videretur*. Dices: Deus sine sua veritatis iactura sæpè in veteri testamento per se, vel per Angelos sui ipsius nomine in corpore phantastico, ac non in suo vero apparuit, ergo sine suæ veritatis iactura potuit, vt nos doceret nobiscumque conuersaretur toto illo tempore, quo

quò ab incarnatione ad mortem numeratur, corpore phantastico, ac non suo vti. Negatur facilè consequentia. In illis quippè historiis veteris testamenti apparuit solùm, atque apparuisse solùm dicitur, in hoc verò per incarnationem aduentu incarnasse dicitur, corpus suum esse dixit, cum se consecrauit: post resurrectionem cogitantibus discipulis phantasma esse Lucæ vltimo aiebat: *Palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Quæ corpore solùm phantastico, & apparenti, ac non verè suo vera esse non possent. Item lachrymatus tristatusque est, doloresque passus, quæ si ad speciem solùm peregisset opere mentiretur: neque enim dissimularet solum, sed simularet. Verè autem ea peragi, nisi vero, proprioque corpore non potuerunt.

3 Apollinaris error, de corporis per verbum loco animæ, quæ aberat, informationem, confutatur eidem testimoniis, quibus vera humanitas Christi, verusque homo Christus asseritur; siquidem homo verus anima, & corpore essentialiter constat. Secundò ex illis quibus Filius hominis dicitur; Etenim, vt ex Aristotele referebamus disputatione 3. de Trinitate, quæstione 3. cert. 2. num. 3. & certam. 6. numero 5. quo perfectior generatio, & filiatio, ac perfectiorum viuentium est maiorem similitudinem, & conuenientiam geniti cum generante requirit: ac proinde perfectiorum brutorum generatio, & filiatio conuenientiam in specie athomageniti cum generante requirit per Aristot. ergò generatio, & filiatio hominis qui longè perfectius brutis animal est, conuenientiam, & similitudinem in specie athomageniti cum generante potiori iure requiret: atqui non esset ea conuenientia inter hominem, scilicet Virginem, corpore, & anima constantem, & hominem constantem corpore, & verbo, vt patet: ergò homo Christus filius virginis, atque hominis, vt in scriptura dicitur non esset, si verbo pro anima constaret. Tertiò Ioann. 10. Christus ait: *Potestatem habeo ponendi animam meam, & iterùm sumendi eam*: ergò animam se habere testatur. Quartò Matth. 26. ait: *Tristis est anima mea*: ergò animæ Christi verbum, ac Deus non fuit, cui tristari repugnat, vt Ambrosius aiebat in 23. Lucæ recitatus numero 2. & Constantinus Pogonatus Imperat. in edicto fidei citando. Quintò ex 2 ad Hebr. vbi dicitur. *In eo enim in quo passus est ipse, & tentatus, potens est, & iis qui tentantur auxiliari.* ac proinde ouem perditam hominis humeris suscepit, id est media vnione ad se reuocauit totam, vt totam sanaret, non totum hominem integrum sanaturus, nisi totum reuocaret ad se, atque in toto ex anima, & corpore constante pateretur, vt arguit Damascen. 3. de fide med. his verbis: *Totus toti vnitus est, vt toti salutem afferret: alioqui, ne medicina quidem ei allata est, quod assumptum non est.* Sic etiam arguit ex eius parabola, & Pauli loco Fulgent. 1. ad Trasimundum cap. 8. & 33. Ambros. de incarnationis Domin. Sacramento, atque ex Nazianzeno Imperat. Constant. Pognatus edicto fidei citato, synodo 6. generali act. 18. ratione confutatur. Sextò; quia Deo repugnat formam esse atque corpus, seu materiam speciali respectu respicere.

4 Is autem Appollinaris error damnatus est Conciliis omnibus, quibus Christus Dominus perfectus homo contra proximos Nicolaitarum, & Valentinianorum, & Manichæorum, atque Eutychianorum errores definitur. Etenim perfectus, propriusque homo sine anima esse non potest. Additurque explicatius in symbolo Athanasij, siue Nicæno. *Ex anima rationali, & humana carne subsistens.* Damnatus insuper est à Damaso Papa profess. fidei catholicæ ad Paulin. Episcop. Thessalonic. tom. 1. Concilior. inter eius decreta, atque in quodam Concilio Romano teste Hieronymo in additamento Chronicon Eusebij anno 379. à Concil. item Ephesin. post 12. anathematismos Cyrilli, & à Calcedonensi act. 1. vbi approbantur verba Cyril. epist. 8. aientis: *ex virgine natum esse illud sanctum corpus rationaliter animatum.* Insuper à Constantinopol. 5. act. 8. can. 4. & 11. à synodo 6. gener. act. 1. in epistola Sophronij, & act. 18. in edicto fidei Constantini Pogonati, à Concil. Toletan. 1. confess. fid. à Toletan. 2. confess. item fidei, à Carthagin. cap. 1. contra eum verò errorem scripserunt Athanas. de incarnatione Christi, & epist. ad Epitectum, Naz. oratione 51. & 52. seu epist. 1. & 2. ad Cledonium orat. 46. siue epist. ad Nectarium, Epiphan. hæresi 77. Cyrill. supra Damasc. 3. de fide c. 6. Ambros. de incarnat. dominicæ sacramento cap. 7. Fulgent. 1. ad Trasimundum à. c. 8. Quod verò attinet ad animam sine mente, quam Christo tandem Appollinaris solummodo concessit, damnatur ferè eisdem locis, confutaturque primò: quia homo sine mente perfectus homo non est, qualis esse definitur Christus. Secundò ex loco illo Matthæi 27. *Tristis est anima mea*: Anima enim sine mente tristari non potest, vt inquit Constantinus Pogonatus edicto fidei citato: ampliusque constabit controu. 4. disput. 3. qu. 3. certam. 2. vbi nullam creaturam Dei cognitione intelligere posse monstrabimus. Tertiò: quia Hierem. 7. de christo dicitur: *Antequam puer sciat reprobare malum, & eligere bonum.* Atque in Euangelio: *Puer autem crescebat sapientia;* quæ sine intellectu, & cognitione creatis, in quibus, & noua scientia experimentalis, & eius augmentum, non autem in Deo, eiusque scientia locum habent, vera esse non possunt. A ratione confutatur primò: quia in Christo fuit creata voluntas: ergò & intellectus: quia sine intellectiuo esse non potest, licet intellectiuum sine volitiuo aliquorum sententia esse queat. Secundò: quia potentia intellectiua, & volitiua non identificatæ realiter cum anima prorsus repugnant, vt controuers. de anima, & eius potentiis ostendebamus: ergò implicat esse in Christo animum rationalem sine mente, non minùs, quam sine se ipso.

5 Obiicis pro Appollinari illud symbòli Athanasij: *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo: ita Deus & homo vnus est Christus*; Ergò sicut anima rationalis est forma carnis in homine Ita Deus est forma in Christo. Melius inferres: est forma informans hominem in Christo, sicut anima est forma informans carnem. Sed inde concedere contra Appollinarem debes verum integrum hominem esse in Christo æquè atque in homine integram carnem: quare, esse animum rationalem in Christo, sine quo integer homo non est. Sensus ergò eius paritatis est: sicut ex anima, & corpore vna non multiplex natura, vt ait Damascenus 3. de fide, capite vigesimo-sexto, vel non duplex, sed vnum suppositum conflatur: ita ex duplici natura in Christo non duplex suppositum, & persona, sed vna tantum, quæ Christus est consurgit. Obiecit Appollinaris; habuit Christus creatum intellectum, ergò, & cogitationem inducentem ad malum; ergò, & pugnam peccati, quod est absurdum. Negatur vtraque consequentia de cogitatione potente adhuc ex parte actus primi inducere ad malum; erat enim impeccabilitate antecedenti humanitatis Christi adhuc in actu primo impedita; quare vt infra dicemus internas tentationes non habuit, sed externas solùm ad materiam victoriæ certam; quare hostes solum habuit ad triumphum. Oppones tertiò; in christo sunt anima corpus, & deitas, ergò sunt tres substantiæ in Christo; contra Damascen. 3. de fide capite decimo-sexto, Paulinum Aquileiensem in sacro syllabo columna nona, Francfortd. Concil. Contra, concilium ipsum, ac tandem contra Benedictum Pap. 2. Respondetur primò negando consequentiam. primò, quia cum compositi partes quibus constat numerantur, proximas solum, non autem, quibus earum quæuis constat, numerare ex vsu communi est. Secundò quia substantiæ partiales, quæ essentia sua partes substantiæ sunt, substantiæ absolutè dici non solent, corpus autem, & anima essentia sua substantiæ partes sunt. Tertiò, quia hinc fit substantiam absolutè, & simpliciter prolatam naturam significare, ac Proinde admitti tres substantias absolutè in Christo, non sine occasione æquiuocationis periculosæ audientibus oblata fieri posse videatur. Quamobrem citati Patres ea

ea propositione meritò abstinuerunt, purioremque alia (*scilicet duas substantias in Christo esse*) iudicarunt.

6 Cæterùm nihil ea Propositio absurdi continet: quin frequens apud Patres est, apud Augustinum 13. de Trinit. cap. 17. init. Isidorum lib. de differentiis, capite sexto, Stephanum Educensem Episcopum de Sacramento capite decimo septimo, Bernardum, sermone tertio, de vigil. natiuit. post med. apud Concilium Toletanum vndecimum in confessione fidei à Toletano decimo-quarto in suæ fidei confessione, apud Toletanum decimum quintum nouæ editionis, atque approbata à 6. Synodo generali, vt constat ex actis præfati Concilij Toletani 15. §. *Tertium sanè*. Quoad Benedicti verò Pap. 2. ab ea propositione dissensum sciendum est ex §. citato eam propositionem cum aliis suæ confessionis à Concilio 14. Toletano ad Benedictum cum approbatione 6. Synodi generalis missam esse ad Benedictum 2. per Petrum Notarium regionarium, quem Leo 2. Benedicti antecessor pro Synodo 6. generali Hispaniam miserat datis epistolis ad Episcopos Hispaniæ: quæ sunt 2. Leonis ad Quiricum Archiepiscopum Toletan. ad Simplicium Comitem, ad Eruigium Regem, t. 2. epistolarum Pontificum, Cum autem Benedictus in ea propositione verbo solo, quod Patrum testimoniis confirmata non erat, notasset, Quirici successor Iulian. Tolet. Archiepiscopus de Benedicti nota certior factus per virum Hispanum redeuntem Petri Notarij Comitem Apologeticum multa Patrum eruditione refertum ad Benedictum remisit, Biennio ante Concilium Toletanum 15. vt constat ex eius §. *Tertium sanè*, & §. *Post huius*, atque ex Fælice historico vetusto quem laudatum à Benedicto docet Garsia Loaisa annotat. ad 15. Concilium Toletanum; Ambrosius verò moral. 12. histor. Hispan. ab eius successore Sergio mauult laudatum. Vterque pro sua sententia Rodericum refert capite decimo tertio, suæ histor. qui tamen Pontificis nomen non posuit. Illud verò similius est Benedicto statim vita functo, schismateque in Ecclesia suborto ipsius de Apologetico laudes non illico ad Hispaniam perlatas, sed successoris Sergij tempore pacatiori: siquidem eas Concilio Toletano decimoquinto non innotuisse constat ex §. citato *Tertium sanè*: illis verbis: *Iam verò, si post hæc, & ab ipsis dogmatibus Patrum, quibus hæc probata sunt, in quocumque dissentiant* (Romani) *non cum illis est amplius contendendum*. Secundò: quia Iuliani apologia aucta ab eodem Concilio fuit, vt Romam mitteretur, vt ex verbis datis constat, quod minimè fieret, si eius propositionis, & apologiæ Iuliani laudes Concilio innotuissent. Ex quo etiam constat apologiam hanc Concilij non fuisse eam, quæ Romam missa, atque à benedicto laudata fuit, siquidem elaborata hæc à Concilio fuit in subsidium prioris, de cuius approbatione pontificia nondum constabat. Secundò: quia, quæ Romam missa fuit, vt Rodericus ait, imperij Romani laudes etiam continebat, qua de re in Apologia Concilij Toletani 15. habetur.

7 Quod autem, neque anima, neque caro, ac proinde, neque humanitas sui vnioni ad verbum, & conceptioni ex Virgine præexiterit definitum pluribus Conciliis est, atque oppositus error damnatur. De anima contra Origenem in Concilio Constantinopolitano generali 5. can. 2. ex quo hæc Nicephorus 17. histor. capite vigesimo septimo: *Si quis dicit, aut sentit animam Domini præextitisse, vnitamque esse Deo verbo ante incarnationem, & natiuitatem ex Virgine anathema sit*. De carne etiam damnatur in 6. Synodo generali, epistola Sophronij actu 11. approbata, actu decimotertio, in Concilio Ephesino primo can. 13. ex epistola ad Nestorium 10. Cyrilli approbata etiam à Calcedonensi actu primo, pagina trigesima prima, vbi definitur: *In ipsa conceptione hominis Deus carni vnitus est*, & pagina octogesima plura in huius dogmatis confirmationem ex Patribus congerit. Definitur item in sexta Synodo generali epistola Synodica Theodori Hierosolymitani recepta à Patribus Concilij Francfortd. epistola ad Episcopum Hispan. vbi hæc refert ex Naz. *Non prius in vtero Virginis caro concepta est, & post modum diuinitas venit in carnem*. Item in Concilio Tolet. 11. profess. fidei. Definitur insuper idem dogma à Leone 1. epistola 11. ad Iulianum Episcop. Comens. epistola 10. & 97. à Vigilio Pap. 3. contra Eutychet. pro eodem dogmate; & contra oppositum errorem scripsere Fulgentius de fide ad Petrum c. 13. & 18. Damasc. 3. de fide cap. 2. & 12. August. contra sermonem Arrianorum capite 8. & 28. ac sermon. 58. de verb. Domini, item Patres omnes, quos dedimus d. procem. qu. 2. pro nostri Bernalis sententia de subsistentia, atque pro nostra. Ratione Theologica probatur: quia si caro, & humanitas prius concepta, & existens esset, quam verbo vniretur beata Virgo, nec Deum concepisset, nec Dei genitrix foret, vt sæpè arguunt Patres, Cyril. t. 1. Concil. Ephesini. Athanas. serm. de sanctiss. deipara: quare marianæ Dei maternitatis definitiones contra hunc militant errorem, & anticipato quidem contra Caluinum 5. Synod. generali, apud Nicephorum proximè, 6. Synodo general. act. 11. epist. Sophronij Concil. Ephesin. can. 13. edictum fidei Iustiniani Imperatoris. Aliam adducit rationem sanctus Thomas quæstione 6. à 3. quam dum pluribus subtilitatibus explicat Caietanus magis obscurat, estque in illa quam nos luci donauimus dicto procœmio, quæstione 2. certamine 5. quod si humanitas præextitisset independenter ab vnione ad verbum, & suppositum, ac persona creata esset, cum assumeretur ex vi decreti, quo primo præexistebat, corrumpenda foret.

8 Denique, quoad errores ex parte assumentis attinet Patropassiani confutati sunt controu. de Trinit. d. 2. ibidemque Gnaphæus, quatenus personam quartam diuinam incarnatam videtur innuere; quod si non diuinum, sed creatum dicat, definitionibus datis contra Nestorianos confutatur. Arrius confutatus manet citata d. 2. de Trinit. Triadopaschitæ, quatenus asserunt totam Trinitatem incarnasse, passamque fuisse (à quo errore immunis non iudicabatur Gnaphæus à Damasceno) damnantur Conciliis, & Pontificibus omnibus, à quibus solum verbum incarnasse, passumque esse definitur: ac proinde, qui vnionem factam in deitate communi, dum à Conciliis damnantur, confutanturque, in id absurdum deducuntur. Contra hunc autem errorem, de assumptione humanitatis à deitate communi, non à persona verbi definitum est in Concil. Lateran. sub Martino Pap. 1. in Vvormaciensi profess. fid. in Lateran. sub Eugen. 3. in Carthagin. 4 & 5. c. 1. in Tolet. 6. sic contra Gnaphæum Triadopaschitam centum post ipsum annis definiente in fidei confess. *Solum verbum caro factum est, & habitauit in nobis* (Ioann. 1.) *& cum tota cooperata sit Trinitas formationem susceptihominis: solus tamen Filius accepit hominem in singularitate personæ, non in vnitate diuinæ naturæ in eo quod est proprium Filij, non quod commune est Trinitati*. Subditque rationem satis obscuram, claritate donatam versione nostri Bernalis d. 22. sect. 1. n. 5. ex Gottico codice. *Nam si naturam hominis Deique in alteram confudisset* (legi mallet Bernal. *infudisset*) *tota Trinitas corpus assumpsisset: quoniam constat naturam Trinitatis esse vnam, non verò personam*. Similia habet Concil. Tolet. 11. quod vocatur ab Innoc. authenticum epist. ad Petrum Compostellan. Etenim cum natura æquè omnibus communis sit, æquè personæ omnes, vel nulla humanitatem assumpsisset, aut incarnasset. Gallus Clericus damnatus est in Conc. Rhemensi sub Raynald. Archiep. tempore Anselmi, ac Gilbertus, qui illi in errore successit, in Concilio Rhemensi posteriori sub Eugen. Pa. 3. tempore Bernardi.

9 Opponunt Clericus Gallus, & Gilbertus. Personalitas verbi re ipsa immediatè terminat vnionem humanitatis: atqui idem re ipsa est cum essentia ergo essentia re ipsa immediatè terminat vnionē humanitatis, alioqui de ead. entit. duplex contradictoriū verificatur: insuper essentia idem re ipsa est cum Patre, & Spiritu S. ergò P. & Spir. ac proinde tota Trin. terminat eā vnionē

ac proinde assumpsit formaliter humanitatem, estque incarnata, alioqui in vtraque persona contradictoria admitterentur. Simile argumentum pro sua reali modali distinctione personalitatum ab essentia iidem efformabant in illis prædicatis essentia communicatur Filio, Patris personalitas non communicatur, ac proinde alij ad distinctionem virtualem, alij ad Scoticam ex natura rei confugiunt, secundam relationem ex prima non deduci ostendimus controu. de Trinit. quia ratione identitatis inadæquatæ, quam habet essentia cum personis singulis non infertur id, quod in vna habet, habituram in reliquis, sicut neque, vt identificatam cum vna reliquas fore. Primæ argumenti parti respondetur terminare, & non terminare respectu entis illimitati, & infinitè vnius siue (vt sic cum Bernardo loquar) vnissimi, atque simplicissimi, cuiusmodi est diuina verbi persona contradictoria non esse, quæ respectu creaturarum contradictoria sunt: quæ, quia limitatæ entitatis, & perfectionis. & vnitatis sunt, non possunt diuersa adunare, nedum aduersa, & repugnantia. Deus autem summam habens vnitatem, quæ aliàs de se pugnant, nec solum diuersa, sed opposita sunt, in se adunat, amiceque sine contradictione sed positiuis suis perfectionibus, componit id enim vnitatis munus est, aliàs diuisa adunare, ad vnumque redigere: quare summæ vnitatis diuinæ, quæ summè aliàs discordant increatis, vt quæ in illis contradicunt in se sine eorum contradictione adunare: igitur tantum abest, vt ex contradictoriorum aliàs verificatione in Deo ipsius realis vnitas impugnetur, vt inde potius immensum excedens creatis vnitatibus ostendatur vt docebamus controu. de Trinit. disp. 8. q. 2. cert. 2. n. 4. fine. Neque melior nobis ratio in hac vita de re tanta occurrit: quamuis non sit contemnenda ea, quam subodoratus fuit Canar. 1. p. q. 28. à 2. d. 3. p. 3. valdèque promouit, atque illustrauit Vasq. 1. p. t. 2. d. 20. c. 6. n. 2. nimirum, quantumuis in eis propositionibus, *realiter*, addatur à nobis, cum non, nisi nostris conceptibus, loqui possimus, quibus eandem rem simplicissimam in varias formalitates necessariò dissecamus, nullatenus realem distinctionem inferri posse. Si autem, vt Deus se ipsum, atque vtrumque hoc terminandi, & non terminandi munus, ac beati concipiunt conciperemus, vno conceptu, ac sine vlla terminorum contradictione mysterium hoc intelligeremus, sicuti re ipsa est: nunc autem ratione nostra, quantum fieri in hac vita potest, explicatur à nobis, & adeo nobis se nostro captui accommodante reuelatur.

DISPVTATIO II.

De vnionis hypostaticæ immediatis terminis, ordine, & natura.

NOTAM naturam humanam corpore scilicet, & animo rationali constantem assumptam à verbo fuisse dogmaticè contra Iudæos, & hæreticos proxima disputatione euicimus. Nunc autem liberiori theologia examinandum restat, an tota humanitas in se indiuisibili vnione assumpta, vnitaque verbo fuerit? An vnione diuisibili, qua animus, & materia, seu corpus, eorumque vnio vnita verbo sint? Secundò, quo ordine partes assumpserit, an corpus media anima, vel contra? an vtramque simul? Tertiò: an partes omnes integrantes humanum corpus assumpserit? Quartò de termino formali, seu immediato vnionis ex parte verbi assumentis. Quintò de vnionis hypostaticæ natura.

QVÆSTIO I.

An humanitas assumpta à verbo fuerit vnione sui indiuisibili? An diuisibili eorum, quibus essentialiter constat.

NOTA, vt videbimus humanitas assumpta à verbo hypostaticè fuit. Id autem dupliciter excogitari potest, vel assumptione omnis, ex quibus essentialiter conflatur, diuisibili quidem, pro earum inter se distinctione, vel indiuisibili totius humanitatis simul, semelque verbo vnitæ. Vtro autem ex his modo humanitatis Christi assumptio, vnioue ad verbum contigerit præsentis quæstionis materia est.

CERTAMEN I.

Sola vnione diuisibili compacta ex vnionibus partium, quibus constat humanitas, vnita verbo, ab eoque assumpta fuit.

1 VAsquez d. 39. ex Scoto in 3. d. 2. q. 2. § *Ideò quantum*; & Almaino ibi q. 1. post concl. 3. quibus consensit Durand. ibi q. 2. asserit vnica solum, & indiuisibili vnione totam humanitatem à verbo assumptam fuisse, neque aliter fieri potuisse. Putat enim, cùm ibi, tùm d. 37. c. 8. aliasque sæpè, animam, & materiam atque vniuersim partes omnes, quandiù vnitæ inter se sunt, totumque componunt sustentari ab alio, atque aliena subsistentia suppositari per se minimè posse, sed solùm ratione totius in quo sunt: cui soli, sicut esse per se, & in propria subsistentia competit, ita, & ab alio sustentari atque suppositari subsistentia aliena: cùm autem anima, & corpus, quibus humanitas Christi actu componebatur, cum actu vniebatur inter se vnitæ essent, totumque componerent, non poterant per se hypostaticè vniri, siue ab eo sustentari, eiusque subsistentia subsistere; quare sola humanitas assumi ad vnionem hypostaticam cum verbo indiuisibiliter, ac tota simul per se potuit: anima verò, & corpus, seu materia non per se, sed quatenus in ipsa erant. Verum præter præsentis concl. subiiciendam confutationem, cum nostram statuamus aduersam, doctrina principij, ex quo illam deducit confutata à nobis est. d. 1. q. 1. cert. 2. n. 3. vbi ostendimus quamuis substantiæ partem assumi posse hypostaticè à verbo siue dependenter ab vnione ad personam diuinam quâuis existere, etiam cum actu componit, vt patet: quo in casu ab ea dubio procul sustentaretur, atque in eius hypostasi existeret, licet non esset persona, neque suppositum: quia omnium sententia totalitatem non habet naturæ, quam ex Patribus necessariò dicit suppositem, vel persona. Quoniam autem eruditus Pater, Patrum locutionibus, vt debebat, intentus erat, atque sustentari ab alio, atque esse personam idem reputabat, vnionem ad hypostasim partibus denegauit. Imò, & separatis etiam partibus essentialibus, & ætherogeneis, vt ibidem referebamus numero 2. insuper falsum est, vt numero 3. ostendimus, ea, quæ incapacia sunt subsistentiæ propriæ incapacia esse, vt in se, & per se assumantur ad hypostaticam vnionem: etenim anima, & materia humanitatis Christi, cum partes essentia sua sint, subsistentiæ propriæ incapacia sunt, ipso Vasq. consentiente d. procem. q. 3. cert. 1. num. 2. & tamen verbo *Vnitas*, in se, & per se in triduo mortis fuisse dogmaticum est.

2 Soarius disput. 17 sect. 5. à §. *Secundo modo*; docet vtroque modo humanitatem verbo vnione hypostatica assumptum fuisse, & diuisibili partium vnione

vnione ad verbum, & indiuisibili totius humanitatis simul. extremum hoc, in quo Soario cum Vasquez conuenit statim, vt dixi confutabo, quatenus verò ab eo discordat asserens, & vnione diuisibili partium, quibus constat humanitatem vnitam verbo fuisse, ab eoque assumptam, ac rursus totam simul vnione sui ad verbum indiuisibili impugnatur facilè: quia si tota vnione diuisibili ex vnionibus partium conflata assumpta humanitas est, indiuisibilis alia totius humanitatis vnio omninò superfluit, vel contrà; si indiuisiuili hac vnione totius humanitatis simul fuit assumpta diuisibilis alia prorsus redundabit: quare alterutra redundante falsò vtraque asseritur: cum alterutra sola constet mysterium totum secundum omnia, quæ de illo fides, & Ecclesia docent; Secundò nullam subsistantiæ partem essentialem subsistentiæ propriæ capacem esse ostendimus d. prœm. q.3. cert. 1.num.3.& 4.atqui per Soarium quæ capacia subsistentiæ propriæ non sunt, neque alienæ sunt capacia nequeuntq; ad vnionem hypostaticam cum alieno supposito assumi: ergò partes essentiales, quibus humanitas Christi constabat; per ipsum assumi hypostaticè ad vnionem cùm verbo non potuerunt. Tertiò, cum ipse constanter doceat formas educibiles, quæ à subiecto pendent, quandiù pendent, in illoq; passiuè, nec solù informatiuè recipiuntur subsistentiam partialem non habere, nescio quo pacto sanguinis Christi formam hypostaticè à verbo assumptam fuisse defendat in statu compositionis in quo propriam subsistentiam habere non potest: quare neque terminare alienam, iuxta principium Soarij, & modalium cæterorum proximè memoratum. Etenim pro quo modulo subsistentiæ propriæ aliena illa subsistuet (vt necessariò subsistentia aliena in eorum opinione subsituere debet) in forma materiali componente, quæ nullam adhuc partialem subsistentiam in Soarij opinione habet? sed de hoc q.3.

3 Petrus Hurtado consectariè ad ea, quæ in physicis docuit de duplici modo vnionis formæ, & materiæ in quouis composito, quorum alter se ex parte materiæ teneat, alter verò ex parte formæ, vt æquè alterutra alteri vnita sit, vnionem diuisibilem, licet alio modo asserere tenebatur: cùm enim æquè verbum humanitati vnitum sit, atque humanitas verbo: imò, vt Athanasius in symbolo aiebat, *sicut anima rationalis, & caro*; atque intimitas vnionis ex eo pendeat, quod id quod vnitur ex parte sui vnionem habeat, nec satis sit vnione alterius ad ipsum alteri reuinciri, vnionem ex parte verbi se tenentem asserere debebat: sed tamen cum in illo intrinsecè subiectari nequeat, idque se tenere ex parte extremi vniti in eius sententia sit, nequit hic duplicem vnionem hypostaticam creatam admittere, sed alteram earum increatam esse ait: quo ex parte Thomist. at vt videbimus quæstione quinta, certamine primo, nec difficultatem, cuius metu duas vniones in quouis composito excogitauit, effugit, vt videbimus ibi certamine tertio, quo latis, vt alia quæ ibi contra ipsum dedimus præter eam, opinio illa physicorum impugnatur; denique Gabriel in 3. disputatione secunda, quæstione prima, articulo secundo, conclusione secunda; alio modo vnionem hypostaticam verbi ad humanitatem indiuisibilem docuit: quia scilicet vnio hæc ad solam animam Christi per se, & in se fuerit terminata, ac ratione vnionis materiæ cum anima, tam materia, quam humanitas tota solummodo fuerint verbo vnitæ, mediatè quidem, & in se immediatè: quo pacto Patrum locutiones proponendas quæstione secunda, explicuit. Verum sententiam hanc Almainus citatus periculosam meritò censet. Primò enim non assumpsisset verbum totam integram, vt patres, & concilia memorata disputatione prima, quæstione tertia; docuerunt. Secundò non esset communicatio idiomatum ab iisdem asserta: cùm verbum propriè non humanitatem, sed animam haberet solum: quare, neque habens humanitatem, & habens deitatem diem foret. Tertiò: quia si ratione vnionis ad animam materia, seu corpus verbo dicatur vnitum, pereunte eius vnione ad animam verbo nullatenus vniretur: at permansit materia verbo vnita in triduo mortis Christi, vt dogmaticum est: ergò non, quia vnita erat animæ à verbo assumptæ, assumpta solummodo materia à verbo fuit, sed, quia per se, & in se fuit etiam verbo vnita. Dices materiam in triduo vnitam fuisse verbo denuò in se licet antea non ita vniretur. Contra primò: quia eius nouæ assumptionis nulla erat ratio, aut motiuum redemptionis, ex quo solummodo vnio verbi facta fuit. Contra secundò, quia Patres æquè, atque ex eadem ratione concludunt animam, & materiam in triduo separatas, vnitas verbo permansisse: *Quia, quod semel assumpsit, nunquam dimisit*: quare non denuò materiam vnitam, sed in vnione æquè, atque animam, conseruatam tunc fuisse docent: ex eo nimirum, quod vtraque in incarnatione æquè immediatè in se fuerit verbo vnita.

4 Dico primò verbum humanitatis assumptæ partibus singulis vnitum hypostaticè fuit. Est contra Vasquez conclusio; sed est altissiodorensis 3. summ. tractatu primo, capite primo, quæstione secunda, Richardi in 3. 2. quæst. 2. à 2. Abulens. Paradox. 2. capite quarto, Caietanus tertia parte, quæstione 6. à 2. & 5. vbi eam docet sanctus Thomas ad 1. Soar. proximè citatus. Quatenus autem Gabrielis opinioni aduersatur probata proximè est. Nunc probatur contra Vasquez: Quia tota humanitas assumpta in se, atque vnita hypostaticè verbo fuit: non vnione indiuisibili ad totam indiuisibiliter terminata; ergò vnione diuisibili ex partium omnium, quibus constat, vnionibus ad verbum compacta. Maior est de fide, & confecutio legitima. Minor probatur primo ex Ambrosio recitato, disputatione prima, quæstione tertia, certamine quarto, numero secundo, illis verbis; *suscepit animam meam: suscepit corpus meum*. Secundò; quia in triduo mortis animæ, & materiæ separatis mansisse vnitum verbum, Patres, & Concilia, totaque theologia asserit; quia, quod semel assumpsit nunquam dimisit, theologicum axioma fert: Nisi autem partes humanitatis, nempè materia, & anima, assumptæ in se essent, ac non solum ratione humanitatis totius in se solum assumptæ, in qua continebantur cum destructa in triduo mortis humanitate in ea non continerentur, vi assumptionis in humanitate perseuerare non deberent: maximè, cùm tunc temporis vnio materiæ, & in se ad verbum nullatenus ad hominum reparationem inseruiret. Tertiò minus philosophicè vnio noua partium humanitatis in aduersa sententia adstruitur, præter eam, qua viuente Christo verbo vniebantur, ac prorsus tunc temporis periit, quod non euenisset, si partes in se in incarnatione verbo vnitæ fuerunt, vt asseruimus. Quartò à priori ex nostris principiis: quia assumptio ad vnionem hypostaticam nihil aliud est, quam existentia assumpti dependenter ab vnione ad hypostasim, ad quam assumitur ergo pro signo quo rei assumptæ competit, existentia in se, competet, & existentia in se dependenter ab vnione: atqui partibus humanitatis, quæ vtriusque existentiæ effectus est, vt totum ex vtraque constans: ergò pro priori naturæ partes humanitatis habent in se existentiam dependenter ab vnione hypostatica.

5 Dico secundo contra Vasquez, & Soar. Humanitas tota non fuit assumpta à verbo per aliam vnionem hypostaticam indiuisibiliter; nec ita assumi potuit. Quoad primam partem habet patronos, quos dedimus pro conclusione 1. Soar. excepto, pro quo ex suppositione primæ adest nobis Vasq. citata disp. 39. cap. 2. numero 9. Probaturque facilè: quia, vt supra dicebamus posita vnione partium omnium simul in se ad verbum nequit non tota humanitas quæ ab eis simul non differt, vnita esse verbo: ac proinde alia vnio humanitatis totius simul, & indiuisibiliter illam verbo vniens, est superflua. Secunda conclusionis pars negatiua de possibili etiam, quæ contra Vasquez, & Soarez est, probatur quia percipi non potest totum compositum, quod nihil est, quam partes omnes in se

simul sumptæ, siue vnitæ in se vniri non vnitis in se partibus, à quibus omnibus vnitis, neque realiter, neque formaliter differt : inferretur enim totum in se vnitum non esse à definitione physica ad definitum. Nec quidquam præstat illud Vasquez paradoxon de quarta entitate compositi substantialis viuentis, quæ sit materiæ viuificatio ab vnione diuersa. Solum enim probabit & illam etiam in se vniendam necessariò esse, vt tota humanitas in se vniatur. Confirmatur ex omnibus vnionibus rei indiuisibilis ad rem diuisibilem : anima enim ita materiæ toti vnitur in homine, vt tota vniatur cuiuis parti materiæ in se,ac Christus ita quantitati eucharistiæ , vt totus cuiuis parti quantitatis vniatur : sicque totus toti quantitati vnitus est : nec toti vnitus concipi potest quantitati toti in se, nisi totus singulis, & omnibus eius partibus vniatur. Probatur secundò ex nostris principiis:quia existentia totius humanitatis nihil est aliud, quam existentia diuisibilis patium in se onmium simul: ergo existentia totius humanitatis dependenter ab vnione ad aliud , quod pars huius compositi non sit, nihil aliud erit quam existentia partium omnium in se simul dependenter ab vnione ad aliud , quod pars humanitatis , seu huius compositi non sit : atqui per assumptionem partium humanitatis in se ponitur solummodo existentia partium omnium in se coniunctim dependenter ab vnione ad verbum , quod pars humanitatis non sit ; ergò per hanc solummodo ponitur existentia humanitatis dependenter ab vnione ad verbum, quod pars ipsius non est; at hoc formalissimè est assumi humanitatem à verbo, ac non esse in propria persona,sed in aliena verbi, vt ostendebamus d. prooem. q. 2.cert.5.ergò non alio modo assumi à verbo humanitas potest,quam omnibus partibus in se assumptis.

CERTAMEN II.

Vnio etiam partium humanitatis in se assumpta ad vnionem cum verbo monstratur.

1 ABulens. vbi proximè, Soar. d.cit. sect. 5. §. *Dico tertiò* ; Vazq. citato capite, numero 10. asserunt absolutè vnionem animæ, & materiæ humanitatis Christi in se, neque assumptam à verbo , neque ipsi hypostaticè fuisse vnitam : quin oppositum ridiculum esse ait Vasq. ipse verò & Soar. cum asserant , vt vidimus, totam simul humanitatem de facto vnitam verbo fuisse, ac proinde , quatenus in ea est, quicquid in illa est verbo fuisse vnitum , licet in se vnitum non fuerit, putant, adhuc non vnita vnione partium ad verbum, totius humanitatis vnionem posse defendi.Quæ quidem in Abulensis sententia defendi minimè potest. Cum enim vnio totius compositionem , non minus , quam partis, intimè, & essentialiter ingrediatur , sicut altera non vnita, tota humanitas non esset vnita, ita neque non vnita vnione humanitas tota vnione eorum , quibus essentialiter constat, quam solam Abulensis admittit , poterit vniri. Sed quatenus hanc difficultatem Vazquez , & Soarez euadant proximè videbimus. Ex suppositione autem , quod tota humanitas simul vnita verbo non fuerit, sed vnionibus solummodo partium in se, vt docuimus fore etiam verbo vniendam partium vnionem in se sumptam probat Vasquez ab absurdo : quia aliàs tota vnio humanitatis ad verbum facta esset ante vnionem partium inter se se. Ego verò eiusmodi illationem non assequor ; quia neque humanitatem existere posse ante vnionem vlla prioritate intelligo; neque vniri verbo, quin propriori naturæ in se absolutè existat. Quod si vnionem humanitatis sola vnione partium ad verbum intelligat nihil est in illatione absurdi, vt ex q.2. constabit; vnionem autem partium ad verbum, quin vniatur ad verbum vnio earum inter se se, humanitatis vnionem absolutè vocare putarem ego absurdius;Sed nec Soarij,& Vasquez effugium securum est;eo quippè modo,quo animam,& materiam humanitatis à Verbo assumptas, ipsique vnitas ratione vnionis indiuisibilis totius humanitatis ad verbum defenditur de vnione earum inter se vnitam verbo negant:cùm tamen æquè essentialiter vnione animæ,& materiæ,atque his partibus constare humanitatem doceant,in quo à consequentia apertè deficiunt.

2 Dicendum igitur tertiò,in hac quæstione est vnionem partium humanitatis inter se se,nec solùm partes ipsas,in se ipsa vnitam verbo fuisse,atque ab illo assumptam. probatur : quia humanitas absolutè , & tota atque perfecta, & integra, saltem quoad essentialia in se absolutè vnita hypostaticè verbo fuit ex fidei dogmate probato d. 1. q. 3. atqui non potuit vniri tota humanitas quoad essentialia in se ipsa, nisi vniatur in se vnio partium inter se se:ergò vnio partiũ inter se se fuit verbo in se ipsa vnita. Minor probatur:quia humanitas tota non potuit vniri verbo vnione indiuisibili,qua tota simul indiuisibiliter vniatur, vt probaui cert. 2. n. 5. ergò vnione diuisibili eorum quibus essentialiter constat solummodo potuit vniri:ac proinde sic fuit solummodo vnita;atqui non minus essentialiter constat vnione partium,quam partibus ipsis ; ergò vnita fuit partialiter vnione ad verbum vnionis suarum partium inter se se. Minor probata abundè à nobis est in physicis. Etenim implicat manentibus omnibus quibus essentialiter res constat,nõ manere rem ipsam,cùm nihil aliud realiter, & formaliter res sit, quam ea omnia, quibus essentialiter constat,atqui manentibus partibus omnibus humanitatis,solaque pereunte vnione non manet humanitas, ergò non partes solum sunt omnia,quibus humanitas essentialiter constat, sed præterea vnio ex essentialibus humanitatis est,dices non esse essentiale constitutiuum, sed essentiale requisitum ad humanitatem. Verba das, quæ non accipio. Si.n. humanitas solum constat tanquã essentialibus constitutiuis partibus, nempè anima, & corpore seu materia:ad nihil horum vnio requiritur essentialiter,ac necessariò cum sine illa existant:ergò aliquid aliud assignare in humanitate debes,ad quod essẽtialiter ac necessariò vnio requiratur , quod nequit esse ipsa vnio cum ipsa sua essentia non requisitum ad se ipsam sit quare dum tria incompossito quibus essentialiter constet refugis admittere,atque ideò vnionem à constitutiuo reiicis essentiali ignoscam, & paradoxe aliud admittere cogeris,atq;insuper aliud essẽtialiter requisitũ.

3 Confirmatur, à paritate vnionis partium *subiecti*, quæ in se ipsa ad vnionẽ quantitatis, & qualit. extensæ vnitur,vt totũ subiectum,quantũ vel quale constituatur. Secundò aptius à paritate vnionis partiũ materiæ; quæ vt tota animo rationali vniatur,& ipsa vnio partium in se, ac secundum se vniri animo rationali debet. Sed dices corpus Christi in Euchar. toti quantitati panis indiuisibiliter vnitum esse vnione indiuisibili, cum ex parte sui,licet corpus diuisibile sit, tum ex parte quantitatis diuisib. Hoc impugnat concl 2. cert. 1. n. 5. positam, ex qua hanc probauimus ex parte. Et licet admitti posset, & negari consequentia illi concl. opposita ob rationem qua illam ex nostris principiis à priori probabamus, tamen falsum omninò est,& prorsus negandum. Oppones 2. directè contra hanc concl. dogma illud Chathol. *Quod semel assumpsit nunquam dimisit*. atqui si vnionem in se assumpsit cum in trid. quo pertet vnio non potuerit esse verbo vnita,vt patet,quod semel assũpsit dimisisset à se ergo non fuit vnio partiũ essential.hum. in se,ac secundum se verbo vnita,ab eoq; assumpta.Vrgetur quia si hoc proloquiũ dogmatic. vniuersim ,saltem de essentialib.constitutiuis humanitatis verum ac fixum non sit corruit veritas de vnione corporis, & animæ in triduo mortis ad verbum,quam vnicè Patres, & Concilia ex proloq.stabiliũt. Resp.facilè dimissionem propriè dicere aliquid separare à se dimittendem ; ad quod opus est , vt dimissum , ac separatum in se maneat, an seruus qui moritur,dimitti,aut manumitti dici poterit,& tamẽ sub dominio heri non manet;quare in vnione partium,

quæ

quæ in triduo mortis periit dimissio locum non habuit, nec potuit; haberet autem in corpore, & anima, quæ tunc permanere, nisi tunc vnio persisteret: quare rectè Patres ex proloquio illo vnitas tunc verbo mansisse probarunt. Quam solutionem è Patrum, & Conciliorum mente esse illud facilè probat: quod cum totam humanitatem, quæ in triduo illo neque in se fuit, neque verbo vnita assumptam in se, verboque vnitam dogmaticè doceant, tamen illo proloquio ad constantiam vnionis animi, & corporis, quæ tunc permanserunt, statuendam vtebantur: quia dimissio persistentium solum esse potest, non pereuntium, ex quibus pro triduo illo, & vnio partium, & humanitas fuit.

4 Difficiliùs obiicies vt tota humanitas vniatur hypostaticè verbo opus est, vt vnio partium illius in se verbo vniatur: ergo pro priori naturæ supponi debet earum vnio producta à Virgine, quam tota humanitas vnita: ergo pro priori naturæ B. Virgo produxit, siue genuit humanitatem, quam esset homo Deus. Patet: quia homo Deus formaliter est per vnionem totius humanitatis ad verbum: atqui pro priori naturæ, quo B. Virgo produxit vnionem, & ratione illius humanitatem, humanitas non erat vnita hypostaticè verbo: ergo produxit B. Virgo humanitatem pro priori naturæ, quam esset homo Deus. Inde verò arguo sic: ergo B. Virgo non fuit mater Dei, imo neque hominis. Probatur: quia pro illo signo quo humanitatem genuit, ac produxit, neque Deus erat, neque homo: cum non esset pro illo in proprio supposito. nec in diuino. Secundo: quia id solum dicitur aliquod totum absolutè facere, quod facit vltimum, quo illud in esse talis totius constituitur; non autem, quod facit alia, quæ ad illud vltimum præsupponuntur: vnde productio materiæ, & animæ generatio, & effectio hominis non est, sed sola vnionis productio: atque, si equus formam equinam produceret, non autem illam materiæ vniret, non diceretur equum generare: atqui vltimum, quo homo Deus resultat, si vnio partium vnienda hypostaticè verbo sit, vt tota humanitas absolutè vniatur, est vnio huius vnionis ad verbum, quam B. Virgo non attingit, estque vltimum quo resultat homo Deus: ergo B. Virgo non efficit, nec generat hominem Deum. Qui potentiam actiuam obedientialem in rebus omnibus ad effectus quosuis admittunt facile responderent B. Virginem concurrisse ad vnionem hypostaticam vnionis partium humanitatis cum verbo, quod ego respondere non possum, qui eiusmodi potentiam nullatenus admitto.

5 Dicent alij nullam causam generantem attingere productionem subsistentiæ, sed solum vnionis partium naturæ, cui pro posteriori naturæ subsistentia adnascitur: & tamen suppositi, seu personæ efficientem, seu generantem causam dici: quia producit id ad quod immediatè suppositum, seu persona resultat. Sic ergo quia B. Virgo productione vnionis produxit humanitatem, quam immediatè secuta est vnio hypostatica, & Deus homo rectè hominis Dei genitricem, & Matrem dici posse. Sed neque hac solutione vti nos possumus. Cum enim modos subsistentiæ, & personalitatis naturæ superadditos, & agnascentes diuiecimus d. proæm. q. 2. eam rationem, & paritatem admittere nequimus. Secundò: quia eo adhuc admisso paritas non tenet. Etsi enim ita res in exemplo illo habeat: quia subsistentia, & personalitas naturaliter ex humanitate, vel alia quauis natura producta naturali sequela prouenit, qua naturaliter suppositum, & persona constituatur: ac proinde productione vnionis, qua natura substantialis producitur, aut generatur, suppositum & persona produci, vel generari merito dicatur, quia, qui dat formam dat consequentiam ad formam, vt vulgari axiomate fertur; ast in casu nostro cum vnio hypostatica vnionem partium humanitatis naturaliter non sequatur, sed superna gratis prorsus effectus sit paritas non tenet. Verum ex nostra doctrina de subsistentiæ, & personalitatis essentia, qua huius difficultatis effugia omnia videbantur præcludi, est solutio expeditior. Cum enim subsistentia propria naturæ sit productio ipsius independenter ab vnione ad aliud, quod pars ipsius non sit: atque aliena sit productio ipsius dependenter ab vnione ad alienum suppositum, vel personam: sit, vt vnio partium humanitatis aliena verbi personalitate suppositandæ debeat produci, & existere dependenter ab vnione ad verbi personalitatem, ad quam vt minimum vnio hypostatica ex vi suæ productionis necessario, & ineuitabiliter necessario sequatur: quare B. Virgo, quæ eiusmodi vnionis partium humanitatis existentiam proculdubio attigit, & produxit, & vnionem hypostaticam necessarius consequentem, quam quæ formam productam consequuntur, produxisse potiori iure dicetur, atque generatione humanitatis genuisse hominem Deum.

QVÆSTIO II.

An corpus per animam assumptum à verbo fuerit, atque anima per mentem.

PRÆSENTI quæstioni locum fecerunt verba Synodi 6. in edicto fidei Constantini Pogonati approbato à Leone Papa 2. Nazianzeni in superorat. 35. circa finem, & orat. 42. post med. & orat. 51. Damasceni 3. de fide c. 6. Augustin. 18. de Agone Christiano, & epist. 3. Ruffini exposit. symboli ad illa verba: *Qui conceptus est de Spiritu S. ex Maria virgine.* Nizetæ in orat. 3. Apologet. Naz. ad illa verba: *assumpta caro.* Hi enim omnes aiunt carnem media anima, seu per animam assumptam à verbo fuisse: aliqui verò eorum animam etiam medio spiritu, & mente, seu per Spiritum, ac mentem. Id quod verum aliquo sensu habere merito Doctores scholastici omnes ad vnum conueniunt; licet in sensu designando paucis eorum cum aliis conueniunt.

CERTAMEN I.

Aliorum sententiæ confutantur.

1 DVrand. in 3. d. 2. q. 1. totam humanitatem indiuisibiliter assumptam, verboque vnitam ait: sicque exæquo eius partes; licet prius, dignitatis ordine solùm anima, vtpote nobilior, atque in redemptionis fructu participando carne, seu corpore potior, assumpta à verbo merito dicatur. Illud de assumptione partium ratione assumptionis indiuisibilis humanitatis totius impugnatum satis à nobis est q. 1. cert. 1. n. 4. & 5. Prioritas vero ordine dignitatis solum satis non est, nisi amplius explicetur, vt corpus, seu caro media anima, seu per animam dicatur assumpta. Caiet. 3. p. q. 6. a. 1. Capreol. in 2. d. 15. a. 3. ad argumenta secundo loco adducta contra 1. concl. apud quem Heruæus. Palud. in 3. d. 2. q. 2. a. 2. concl. 2. asserunt carnem vnitam per animam, quia existit per animam eiusque existentiam, sicut vniuersim materia per existentiam formæ in sua doctrina: nequit autem vniri caro, seu materia verbo nisi existat: cum nihil vnibile sit alteri, dum in pura potentia est: ideóque à S. Thom ibi dictum volunt. *Non enim esset assumptibilis,* caro, *nisi per ordinem, quem habet ad animam rationalem,* Materiam non existere per existentiam formæ abunde monstrabamus in physicis contra Thomistas. Sed nunc ex eo principio eorum rationem refello. Etenim materia vnibilis est formæ, cuius existentiam per vnionem participat, & qua ponitur formaliter in actu, quin pro priori ad eiusmodi vnionem supponatur ens in actu, sed solum ens in

potentia:ergo materia, seu caro vnibilis verbo erit provt in potentia, ac nondum ens in actu per animam est:ac proinde eo sensu per animam non vnietur. Secundò per hosce tota humanitas Christi existit per existentiam verbi,cui vnitur:vel ergo prò priori naturæ ad vnionem ipsius cum verbo in instanti temporis, quo vnitur verbo, existentia humanitatis supponitur vel non? si non supponitur:ergo non supponitur necessariò, id,quod actu vniendum est verbo, vt ens in actu, vt dicebatis:si supponitur:ergo in eodem instanti durationis datur duplex humanitatis existentia, altera per existentiam verbi,altera per existentiam formæ,qua, & ipsa, & materia existunt:ac proinde humanitas non existit solùm per existentiam verbi, quæ Thomisticæ doctrinæ contradicunt. Imò nullatenus per existentiam verbi existit,estque ens actu humanitas,vt hi aiunt: cum id habeat ante vnionem ad verbum.

2 Vazq.d.37.c.7.& 8.ex Bonau.in 3.d.2.a.3.q.1. & Ricardo a.2.q.2.ad 1. ait medium vnionis aliud esse colligantiæ, quale est glutem, &vnio, alium assumptionis,siue ad assumptionem,quod causa est, vt alterum extremum assumatur, ac vniatur alteri.Rursus hoc subdiuidit cum Alexandro 3.p.q.4.m.5.Scoto in 3.d.2. q.2.§.*Ideo quantum*,in medium assumptionis,vt *quo*:quod nempe ratio est,vt alterum assumatur, quin assumatur ipsum,vt pulchritudo,ac reliquæ dotes mulieris, vt assumatur in vxorem:& medium assumptionis vt *quod*: quod nempe;quia assumptum causa est, vt alterum assumatur:vt vas assumptum causa est, vt vinum inclusum assumatur. Medium illud assumptionis, vt *quo* diuidit iterum in medium necessitatis, sine quo alterum non assumeretur;& congruitatis, sine quo non ita aptum esset,vt assumeretur. Ait igitur animam non fuisse medium colligantiæ carnis ad verbum, cum non fuerit ipsa eius vnio;neque medium assumptionis vt *quod*,cum non fuerit vnica caro,solum,quatenus anima ipsam informat,vnita verbo,vt contra Gabrielem ostendebamus q.1.cert.1.num.3.sed medium *vt quo necessitatis*:quia nisi materia vnita formæ foret ex fine redemptionis nostræ per opera pœnalia,& meritoria, nusquam assumi posset, cum ea exercere, ne dum liberè, ac meritoriè materia de se mortua minimè posset:item, quia materia cum propriæ subsistentiæ capax non sit secundum se,sed solum,vt est cum forma, & in composito,nisi, vt anima informata, atque humanitatem constituens, assumi à supposito alieno verbi nequiret.Quare hoc sensu materiam, seu carnem media anima assumptam à Patribus, & S. Thom. dictam putat. Cæterum postremam rationem diiecimus q.1.cert.1.num.1. Ex ea vero sic ad hominem impugno. Non minus incapax est per Vazq.anima subsistentiæ propriæ,nisi quatenus coniuncta materiæ, atque in toto, quod constituit, quam materia:ergo non magis eget anima vnione ad materiam, vt assumatur a subsistentia,siue supposito alieno verbi, quam materia vnione ad animam: ergo non magis assumpta est materia media anima, seu per animam, quam anima media materia,seu per materiam hoc tuo sensu. Hoc autem est contra Patrum mentem. Idem probatur ex ratione prima: quia non minus inepta est anima non vnita materiæ, sed secundum se sumpta ad redemptionem per merita operum pœnalium, & mortem,quibus consumanda redemptio nostra erat, quam materia non vnita animæ,vt patet; licet ad alia opera libertatem habeat anima,quam non habet mortua materia. Ad hæc licet effectus intentæ redemptionis obstineri non posset à materia exunita animæ, nid non cogit Deum, vt earum vnio inter se pro priori naturæ ad vnionem hypostaticam cum verbo exequatur. Sed satis erit si pro posteriori naturæ ad vnionem ad verbum vtriusque partis vnio præstetur, vt patet.

3 Soar.d.17.sect.2.citans Altisiodorensem 3.p.sum. tract.1.c.1. Ricard. proximè, Abul. paradoxo 2.c.4. S.Thom.3.p.q.6.a.5.ad 1. docet ordine executionis quamuis partem secundum se assumptam à verbo fuisse prius natura, quam inter se vnirentur: quia in eo signo,quo primum ante sui vnionem sunt, debent esse in se,vel in alio,cum sint partialis subsistentiæ capaces; sect.verò tertia ait materiam prius natura eodē ordine assumptam à verbo fuisse,quam animam, quia anima nisi pro posteriori naturæ dispositionis, & existentiæ materiæ,producta, atque in suo esse actuali & existentiæ fuit:quare neque prius verbo vnita esse potuit. Patres ergo ordine executionis nusquam dixisse putat carnem media anima, siue per animam assumptam à verbo fuisse. sect.verò 4.ait locutos ordine intentionis: quia materia, non nisi vt disposita, & per ordinem ad animam assumeretur, vt aiebat S. Thom. Sed contra: quia subsistentias partiales prorsus relegauimus d. procem. Secundò cum in huius sententia subsistentiæ,etiam propriæ,siue partiales, siue totales modi superadditi substantiæ sint posterius natura substantiali esse,& existentia erunt:quare non ad signum actualitatis essendi,sed ad aliud subsequens subsistentia adhuc propria,nedum aliena,quæ per substantiæ vnionem ad alienum suppositum habenda est, necessario spectabit. Tertio tam vnio inter se se partium, quam cuiusque ad verbum nullum naturæ ordinem habent de se, sed sunt actus disparati inter se se,quorum alterum substantia partialis respicit, qua subsistantia, alterum qua pars essentialis est: vtrumque autem ex his prædictis essentiale parti substantiali est in huius sententia.

4 Sed magis displicet locutionis Patrum explicatio ordine intentionis.Vox enim *medio*, *alio* & *per aliud* ordinem executionis, mediumque remotius fini designat.Sicut *propter* medium remotius, & motionem intentionalem.Ergo Patres de ordine executionis solummodo explicari debent. Qua ratione solidè impugnantur asserentes apud Vazq.c.8.n.32. per animam assumptam fuisse carnem, quia illa medium propinquius erat fini Incarnationis. Confirmatur ratio:quia nemo dicet per scissionem venæ, quæ propinquior intentæ saluti, ac proinde ordine intentionis prior,chirurgum vocari, sed per chirurgi vocationem, quæ illo ordine posterior est,ordine verò executionis prior, venam scindi. Secundò capacitas,vt vniatur materiæ, quam hic, & S.Thom.aiunt esse per ordinem ad animam, siue per animam ordine executionis debet præcedere. Tertiò: cum finis intentus sit nostra redemptio per opera pœnalia,& mortem, ad quam sic præstandam vtriusque partis vnio, & inter se,& ad verbum requiritur,non magis præcedit ordine intentionis materia vnita animæ ad vnionem hypostaticam,quam anima vnita materiæ:cum neutra seorsim conducere ad redemptionem sic præstandam queat.Secundo neque opus est,vt prius fiat vnio hypostatica partium inter se se,quam ad verbum,vel ad verbum,quam inter se se:quare non est cur altera vnio ordine intentionis, vel ordine executionis ad alteram præcedat:ergo tota hæc explicatio,& doctrina sine fundamento.

CERTAMEN II.

Nostra sententia,& germana illius locutionis Patrum explicatio.

1 Dico primo. Neutra pars præsuppositi fuit vnita verbo, ad vnionem alterius cum verbo. Est conclusio omnium Doctorum,quos recitauimus cert.1 Durand. & Vazq.& aliquorum,quia vtraque assumpta fuit vnione indiuisibili totius: quare neutra prius natura assumi potuit à verbo.Soarij verò si de se se partes considerentur,vt constat ex iis, quæ docuit citata sect. 2. est autem de facto loquendo contra ipsum sect.3. vbi docuit materiam prius natura, quam animam vnitam verbo fuisse:quia prius natura præcessit suis dispositionibus existens,quare & in se,vel in alio, siue in supposito proprio vel alieno, anima verò cum pro posteriori dispositionum producta,atque existens fuerit solum

lum pro posteriori illo vniri verbo potuit. Sed hic discursus præter doctrinam de partialibus subsistentiis, cui innititur, à nobis impugnatam falsus omnino est. Etenim non solum pro eodem instanti naturæ, quo substantia est, sed nec pro eodem instanti durationis, quo res est, oportet, vt subsistantia in proprio, vel alieno supposito sit, vt d. procem. monstrauimus: cum possit esse sine propria, ac sine aliena subsistentia. Si ergo pro eodem instanti naturæ, quo primum est non debet esse in se vel in alio, vnde probatur ex eo, quod pro priori naturæ sit, quam anima, pro priori verbo vniri materiam. Probatur ergo conclusio: quia vtraque pars in se est immediatè vnibilis verbo, seu quod idem est, productibilis dependenter ab vnione ad verbum in sui existentia: ergo ad cuiusque vnionem sola ipsius existentia in se supponetur, & quæ ad hanc necessario supponuntur: sed neutrius vnio ad verbum est existentia alterius, vel aliquid necessario ad illam requisitum: ergo neutrius vnio ad verbum supponitur ad vnionem alterius ad verbum. Minoris pars extrema probata est satis modò contra Soar. & supra contra Vasq.

2 Obiicies ex nostris principiis, nec segniter, nec obtusè. Existentia materiæ supponitur ad existentiam animæ Christi in hoc instanti temporis, quo, & anima ad exigentiam dispositionum creata est, & vtraque vnita verbo: atqui in hoc instanti existentia materiæ est dependenter ab vnione ad verbum actuali: ergo existentia, ac proinde, & eius vnio ad verbum præsupponit sicut existentiam materiæ, & dispositionum, ita & vnionem actualem materiæ ad verbum, à qua eiusmodi existentia hic, & nunc dependet. Respondetur tamen distinguendo minorem. Existentia materiæ in hoc instanti est dependenter ab vnione ad verbum *tanquam à principio, motiuo, vel conditione actu* præsuppositis; nego minorem: Nam existentia materiæ absolutè, & omnino præcedere necessariò debet vnionem sui ad verbum, vt patet; tanquam à fine, vel termino ex decreto Dei sic materiam in illo instanti ac deinceps conseruantis concedo minorem; & nego consequentiam. Itaque, sicut actio natura sua ab actuali termini positione pendet, nec tamen illo est natura posterior: imo ab illo tanquam à posteriori pendet: ita existentia materiæ, eiusque productio in instanti Incarnationis ex Dei voluntate, & decreto ab vnione ipsius ad verbum tanquam à termino posterius natura ponendo dependet, quin inde vnio prior natura materiæ existentia, vel hæc posterior natura vnione ad verbum habeatur.

3 Dico secundo. Neutra pars, vt vnita alteri præcedit natura alterius vnionem ad verbum. Est contra Vasq. probatur ex natura rei quia, vt proximè dicebam, quælibet pars humanitatis de se se apta, potensque est assumi à verbo, ipsique vniri: ergo non eget vnione ad alteram, vt à verbo assumatur, ipsique vniatur: ergo neutra indiget vnione ad alteram, vt verbo vniatur: ac proinde neque ab ea pendet: ergo neutra præcedit natura alteri vnita, vt altera ad vnionem cum verbo assumatur. Dices rationem hanc probare quidem ex natura rei, non autem ex Dei intentione assumendi totam humanitatem, quæ non nisi vnitis anima, & materia constare potest. Sed adhuc ex intentione Dei probatur. Siquidem, licet humanitas assumi nequeat, vt intenditur, nisi in se sit ex partibus inter se vnitis compacta, potest tamen ita humanitas assumi, vt partes in se prius natura assumantur vnione inter se se, vel saltem non natura posterius, vniantur que aliundè, atque assumatur deinde ipsarum inter se vnio à verbo: hoc siquidem pacto humanitas tota assumpta proculdubio manebit. Sic ergo rem contigisse puta, vt in instanti illo temporis, quo peracta incarnatio fuit, materiæ pro priori naturæ detur existentia à Deo dependenter ab vnione ad verbum tunc etiam pro posteriori naturæ futura: rursus in sequenti naturæ signo fuerit dispositaque effectaque caro in actu signato: tum immediatè, & vniatur materia, siue caro in actu signato, verbo, & creetur anima ad dispositionum exigentiam, postmodum verò, & anima ipsa vniatur verbo, & materiæ etiam si placet: ac tunc demùm earum inter se vnio vniatur verbo, sicque tota humanitas vnita verbo resultet. An non Dei intentioni de vnienda sibi humanitate satisfiet? ergo neque ex natura rei, neque ex Dei intentione altera humanitatis pars debet præcedere alteri vnira, vt hæc à verbo assumatur, verboque vniatur, vt dicebamus.

4 Oppones primo. Sic assignatis signis naturæ materiæ ad verbum vnio præcedit natura vnionem animæ ad verbum: cum illius vnio ad verbum eodem naturæ signo, quo animæ existentia ponatur, quæ dubio procul prius natura est vnione ipsius animæ ad verbum, quod est contra conclusionem primam. Negatur assumptum. Ad cuius rationem respondeo materiæ vnionem ad verbum pertinere in signis naturæ positis ad idem signum negatiuè, ac concomitanter non ad idem signum positiuè, & formaliter: idest non pertinere ad posterius, licèt non pertineat ad illud ipsum reale formale signum naturæ, quo animæ ponitur existentia, sed solum comitanter: quatenus actus primus proximus ad duplicem illum actum secundum est, quorum neuter cum altero naturæ ordine coordinatur, sed inter se se disparatè se habent. Non secus atque calor, siccitas, & lux ab eodem sole in eodem corpore causantur; & tamen inter se non coordinantur natura, neque in ordine ad effectus, nam species visus à luce proueniunt, posterioresque natura luce sunt, non autem calore, vel siccitate, quæ ad idem signum posterius sole comitans, & negatiuè idem spectant. Similiter res in casu nostro habet, atque in aliis, quæ componi ab aduersariis possent, vt alterutra ex datis conclusionibus nostris impugnaretur: quas ideò non compono, & obiicio, quia hac doctrina penetrata facilè à quouis dilui possunt.

5 Oppones tandem ex tota hac nostra doctrina inferri non esse assumptam à verbo materiam media anima, siue per animam, vt Patres, & Concilia citata aiebant: neque animam media mente, siue per mentem assumptam à verbo fuisse, vt aiebant ex eis nonnulli. Respondetur S. Thomã mentem Patrum, & Conciliorum profundè penetrasse loco recitato cert. 1. n. 1. & clarius à 4. ad 3. vbi habet: *vnione personali prius secundum intellectum oportet, quod caro vniatur animæ, quam verbo: quia ex vnione ad animam habet, quod sit vnibilis verbo in persona.* scilicet: quia persona, non nisi rationalis naturæ, quæ caro sine animo rationali non esset, individua substantia esse posset: cum autem vnio ad humanitatem, vt persona esset, ad verbi personam, qua persona, facta fuerit, ad carnem solam facta non fuit, vt aiebat Apollinaris, sed ad illam cum anima. Sed dices etiam per nos, vt resultaret homo, & humanitas esset persona ad nostræ redemptionis finem anima vnienda necessario materiæ, & carni fuit: ergo non magis caro media anima, siue per animam, quam hæc per carnem vnita fuit verbo contra Patrum propositionem, vt nos contra Vasq. arguebamus. Respondetur argumentum nostrum fuisse ad hominem contra Vasq. consequentiam verò non esse contra Patrum sensum, qui hoc minimè negarunt, Sed alterum illationis membrum negatum ab Apollinare, occasio ergo eius propositionis, & Patrum intentum videndum est, ne minus attenta occasione, & intento Patrum cæco huc illuc impingamus, vt ex datis impugnationibus patet. Occasio ergo ea proferendi, & Concilio, & Patribus fuit Apollinaris error, qui, & carnem sine anima primum, deinde sine mente assumptam dicebat: & tamen cum Catholicis vnitam carnem, vel sine anima, vel sine mente verbo in personæ vnitatem asserebat: atque eandem proinde personam creatæ, & increatæ naturæ in Christo. Inde Patres contra primum certabant. Si enim ex natura creata, & personalitate verbi persona resultabat, & eadem cum diuina, non potuit non anima, & gradus intellectiuus creatus assumi à verbo: cum sine illis natura creata, seu caro non esset natura rationalis, quam de materiali persona importat essentialiter: cum debeat esse *rationalis naturæ individua substantia*: quare, vt eadem sit persona humana, & diuina,

non

non autem solâ diuina, opus fuit animam, & mentem assumi, quæ potior humanitatis pars est: ac proinde caro ex vnione ad animam habet *quod sit vnibilis verbo in persona*. ac per illam caro, seu materia assumpta est vt personam eandem cum verbo constitueret, quam non constitueret, & si ex vnita præcisiuè, vel negatiuè animæ à verbo assumeretur, vt assumpta quæuis pars iuxta dicta, fuit, nihil curantes, an sic etiam ad id anima per carnem assumpta fuisset. Atque hæc quidem Concilij, & S. Thom. mens mihi non dubia.

6 Aliam tandem contra eundem errorem sententiam, imo, & argumentum aliud alicubi Patres contineant. Naz orat. 38. quæ est in natiuit. & orat. 42. quæ est 2. in Pascha, sic habet: *Qui nullo contineri potest interuentu animæ intellectualis inter diuinitatem, carnisque crassitiem interiectæ continetur.* Atque epist. 1. ad Cledon sic contra Vitalium Apollinaristam fatur. *Mens menti, vt pote propinquiori, magisque familiari iungitur, ac per eam carni: medium videlicet locum obtinenti inter diuinitatem, carnisque crassitiem.* Ex quo sententiam mutuatus videtur Damascen. 3. de fide. c. 6. his verbis: *Dei verbum per mediam mentem carni vnitum est: interiectam videlicet inter Dei puritatem, & carnis crassitiem.* Ac tandem Nizetas in orat. 1. Apologet. ad illa verba *assumpta caro*, atque ad recitata ex oratione 42. sic scribit: *Anima enim propter imaginis dignitatem, atque intelligendi vim Deo coniunctior est: ac proinde hæc prima, vt materiæ expers, diuinitatis particeps facta est.* Consonatque S. Thom. verbis recitatis. Sensus autem apertus est contra Appollinarem; & asseclas prius ordine dignitatis, & vicinitatis, vt sic loquar, assumptam à Deo fuisse animam, & mentem, quam carnem: cum sit anima Deo entitatiuè vicinior, proximiorque, quam caro: quare minori transacta distantia animæ, ac menti vnitum esse verbum, quam carni: prioritas ergo illa vnionis ad animam non est aliqua naturæ prioritas, sed propinquitatis entitatiuæ.

QVÆSTIO III.

An verbum partes etiam integrales humanitatis omnes in perpetuum assumpserit?

HVMANITATIS partes essentiales, vt anima, & materia, assûptas in se fuisse probatum satis est q.t. atque in perpetuum assumptas, numquamque dimissas, nec dimittendas dogma catholicum est ex illo proloquio etiam dogmatico. *Quod semel assumpsit nunquam dimisit.* ad eam veritatem statuendam præcipuè à Patribus adinuentum, atque à Theologiis receptum: qua de re videndus in primis est Damasc. 3. de fide c. 27. Sed præter has aliæ humanitatis partes sunt, quæ integrales vocantur, quia ipsam integrant. Ex quibus aliæ integrant tanquam necessaria facultatum ipsius organa, & instrumenta, vt ossa, caro nerui, ac membra denique humani corporis omnia, quæ proinde partes organicæ appellantur; aliæ verò, vt corporis alimenta, & ornamenta, vt sanguis, capilli, vngues. De integrantibus organicis nulla est inter Catholicos quæstio assumptas in se à verbo fuisse. Hoc enim definitum est dum perfectus homo à verbo assumptus, animaque, & caro assumpta è Patribus, & Conciliis definitur. Cumque naturam, quam in Adamo plantauit, non mutilam, & monstrosam, verbum assumpserit, partes omnes organicas assumpsisse certum omnino est, vt luculenter tradunt Leo M. ferm. de natiuit. cap. 2. Damasc. 3. de fide c. 3. & 6. Accedit hoc maximè decuisse, & filium assumentem, & Trinitatem incarnationis opificem, opúsque ipsum per illam obeundum. Tota ergo quæstio de aliis partibus integrantibus esse potest, an omnes assumptæ à verbo fuerint, ac tam de his, quam de organicarum aliquibus an fuerint in perpetuum à verbo assumptæ.

CERTAMEN I.

Aliorum sententiæ proponuntur.

1 SAnguinem humanitatis assumptum in se à verbo non fuisse, sed solùm mediatè ratione corporis, in quo contiguè continebatur docuit expressè Durand. in 4. d. 10. q. 1. num. 19. cui præire videtur Gabr. lect. 57. in Can. littera K. sed ipse in supplemento ad 4. sententiar. d. 44. se disputatiuè solùm tunc locutum fuisse fatetur. Id autem Pij: Pa. 2. ætate nonnulli Scholastici docuerunt: ac postmodum Barcinonensis Theologus in publica concione, vt referunt Syluester in rosa aurea tract. 3. q 31. Ioannes Dominicus de Dominicis in quæstionibus Enangelic. in Paschate, & lib. de sanguine Christi, ac directorium inquisitor. 2. p. q. 10 Referuntur pro eadem sententia Abulensis, & Ricardus citandi: cum tamen solum negauerint sanguinem primario assumptum, quod verum esse potest, licet in se immediatè assumptus à verbo sanguis fuerit. Caietanus 3. p. q. 54. a. 2. respons. ad 3. duplicem sanguinem in humanitate distinguit: alterum imperfectum, & nutrimentalem solum, nec viuentem; alterum, qui pertineat ad veritatem naturæ: atque hunc assumptum à verbo fuisse, secus illum. Consensit Sylvester proximè, licet vtrumque viuere sentiat esse probabile. Sed cum sanguis totus continuus eisdem venis inclusus, atque animalis nutrimentum, ac in spiritum vitalium, & animalium materiam, & vehiculum animalibus corporibus datus sit, vana est duplicis sanguinis, viui, ac non viui distinctio contra philosophiam omnem inuecta: solo scilicet censuræ contra Durandum latæ, infra à nobis subiciendæ metu: quam tamen hi Doctores non effugiunt si enim sanguis ille imperfectus, ac nutrimentalis solum verè sanguis absolutè est, ac sanguinis, nomine absolutè vocandus, & intelligendus venit, definitione de sanguinis absolutè dicti assumptione sua hæc sententia damnatur.

2 Tertia sententia docet sanguinem quidem assumptum à verbo fuisse, non tamen in perpetuum: sed effusum statim ab illo dimissum. Ita Abulens. paradox. 2. cap. 43. Ricard. in 3. d. 2. à 2. q. 1. circa fin. Maior. in 4. d. 43. q. 1. & serm. qui incipit: *Memoriam fecit*, & alio, qui incipit: *Nolite timere*. Franciscus Ruuere Franciscanus postea Cardinalis S. Petri, ac demum Sixtus Pa. 4. manuscripto apud Bibliothecam nostri Collegij Romani, videturque non alius sententiæ fuisse memoratum Theologum Barcinonensem. Eam vero temperauit Franciscus Collius Mediolanensis Theologus Collegij Ambrosiani tract. de sanguine Christi, lib. 5. c. 5. docens effusum sanguinem, qui in resurrectione à Christo Domino resumendus erat non fuisse à verbo dimissum: eum vero, qui apud nos erat mansurus, nec à Christo iterum recipiendus fuisse à verbo in triduo mortis, ac deinceps dimissum. Hanc etiam distinctionem nullâ, siue ratio, siue Patrum authoritas adinuenit; sed purus censurarum metus, quas neque omnino deuitat. Cum moderatio hæc æquè, atque Abulensis sententia in illud dogmaticum proloquium impingat: *Quod semel assumpsit numquam dimisit.* Sed tamen sic temperatam sententiam sequuntur Vvadingo d. 4. dub. 10. num. 130. Bernal. d. 26. sect. 3. num. 21. Lugo d. 14. sect. 4. num. 64. in eamque videtur tandem vergere Soar. d. 15. sect. 6. ad 5.

3 Quarta, & communis sententia docet sanguinem totum humanitatis assumptum in se à verbo in perpetuum

perpetuum fuisse, neque sparsum vllum ab eo esse dimissum. Ita Albert.M.de sacrificio Missæ. Lyra in id ad Hæbr.9. *Quanto magis sanguis Christi.* Capreol. in 4. d. 11.q.1.à 2.contra 1.conclus. Maior. in 3. d. 37. q. 25. Turrecremata in caput *inuitat.*de consecrat. d. 2. Syluester in rosa q. 31. tract.3. Sotus in 4. d. 10.q. 1. à 2. Capreol. d. 11. q. 1. à 2. ad 5. contra 1. concl. Vasq. d. 36.c.4.Valentia 3. p. d.1.q.5.pun. 1. Soar. d. 15.sect. 6. Valentia verò non totum sanguinem effusum à Christo resurgente resumptum putat, sed aliquem apud nos adhuc manere, verbo tamen vnitum perseueraturum semper, latriaque proinde adorandum: de quorum primo hic inferius dicemus; de secundo verò controu. penult. d. de adorat. illud hic annotabo. Plerosque ex his Doctoribus communis huius conclusionis probationem ex alia minus mihi probata ratione philosophica, siue animastica desumere: quòd scilicet sanguis humanitatis ab animo rationali, vel saltem à viuente animo informetur. displicet autem ratio primo: quia iuxta Aristotelem, probatioremque, & communiorem philosophiam sanguis,neque rationali, neque viuente aliquo animo informatur, vt latius controu. de anima ostendebamus. Secundo: quia eo adhuc admisso inde sanguinis vnio cum verbo nulla firmitate deducitur, quæ tamen aliundè solide probatur, vt cert. 2. patebit.

4 De humoribus reliquis pituitabili &c. eodem modo,ac de sanguine cui sunt admixti, Doctores omnes censent,quare totidem de eis, atque de sanguine opiniones feruntur; de capillis, & vnguibus assumptos à verbo fuisse negant Vasq.d. 36 cap.7. num. 34. Bernal. d. 26.sect.3. num. 18. Affirmant vero Abulens. vbi proximè Soar.d.15. sect. 7.concl. 2. Lugo d. 14. sect.8. num.109. Vvadingo. d. 4. dub. 10. fine. Tandem de accidentibus humanitatis calore, & similibus Recentiores memorati à Bernale num. 25. assumpta à verbo fuisse censebant. Hit contradicit Bernal. num.26.imo & Doctores omnes, tam ex iunioribus, quam ex veteribus oppositum supponentes potius, quam disputantes.Et merito quidem: cum nullum sit, vel apparens in Patribus,aut scriptura,aut ratione eius asserendi fundamentum:quod admissa etiam accidentium ad vnionem hypostaticam assumptibilitate, ad rem tamen de facto asserendam, statuendum in primis erat,ne temerè diceretur. Verum,dum partem alterutram Bernal. ac Recentiores illi probare à ratione contendunt, nihil sanè pro alterutra præstant. Nam Bernal. ex incapacitate subsistentiæ propriæ in accidentibus incapacitatem eorum,vt à supposito alieno assumantur,probat:existimans quidquid persona esse non potest personæ vniri minimè valere. Ostendimus autem d.1.q.1.cert.2.num.5.accidentia assumi posse ad vnionem hypostaticam,& d. proæm.& d. 2. q. 1. non quidquid assumi à persona potest debere cum illa personam constituere, aut propriæ subsistentiæ esse capacem. Recentiores verò ex necessitate modi perseitatis pro accidentibus in statu separationis oppositè discurrunt:quam tamen nos d.proæm.abundè etiam confutauimus:quare nihil ab his,atque à Bernale pro alterutro firmum affertur.

CERTAMEN II.

Nostrum de sanguine & humoribus iudicium.

1 DIco primò:Sanguis intra corpus Christi existens assumptus in se, & immediatè à verbo fuit. Est de fide, vel fidei proxima contra Durandum & asseclas. Probatur primo: quia homo perfectus à verbo ex patribus, & Conciliis assumptus sanguinem includit. Confirmatur: quia homo in scriptura idem, atque caro & sanguis est.Matthæ.16.num. 17. *Caro & sanguis non reuelabit tibi.* ad Ephes. 6. *Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem.* idest non reuelabit tibi homo, nec aduersus hominem pugnamus.Ergo dum homo assumptus definitur & carnem, & sanguinem assumptum esse decernitur: ne dum cum perfectus homo assumptus statuitur. Probatur secundo: quia, si tantum assumptus esset sanguis, quatenus in corpore continebatur, non autem in se immediatè semel effusus non mansisset vnitus: siquidem, quod eatenus solum tenetur, quatenus in alio est: v.g. aqua in vase, cum semel effunditur non tenetur: ergo sanguis Christi effusus vnitus verbo non mansit: atqui hoc est erroneum, vt dicemus concl. 2. ergo diem sanguis fuit in corpore Christi vnitus in se, atque immediate verbo fuit. Tertiò: quia sanguis Christi in se secluso merito offerentis fuit pretium nostræ redemptionis, vt de satisfactione Christi agentes ostendemus: atqui hoc solum ab vnione cum verbo habere potuit: ergo in se vnitus fuit verbo sanguis Christi.

2 Quarto probatur ex 2. ad Hebr. vbi Paulus ait: *Quia* ergo *pueri communicauerunt carni, & sanguini, & ipse similiter participauit eisdem.* Ex quo loco Cyrilus Alexandrinus de recta fide ad Regin. capit. *quod vita, & viuificus Christus,* & de incarnat. vnigeniti. cap. 11. circa finem nostram conclusionem deducit, atque epist. ad Nestor. sæpè citata approbata ab Ephesino tom. 1. cap. 12. & Calcedonensi act. 1. post med. p. 1. anathematismi 3. ait. *Verbum verò factum esse carnem nihil est aliud, quam, quod in carne, & sanguine nobiscum similiter communicauit, ac nostrum corpus proprium sibi fecit.* Respondet Bernal. sect. 3. citato n. 18. ex hoc loco, & ratione, vt sonat, plus probari, quam intenditur, & oporteat. Nimirum verbum capillos, & vngues, etiam in se & immediatè assumpsisse: quod reputat absurdum. Sed primò: id non absurdum,sed verum omnino est, vt cert. 3. ostendemus. Secundo ex ea ratione nullatenus infertur:cum homines non eodem modo communicent capillis,& vnguibus,atque carni,& sanguini,vt patet nam his communicant vt intimioribus sui partibus,illis verò solum,vt ornamentis. Tertiò,cum sit Apostoli ratio atque Cyrilli propria vocum significatione contenta reiici minimè potest,quin eius loci,vt rationis sensus aptior afferatur,atque is,quem diximus, à mente,& textu, siue contextu eorum ostendatur alienus, id quod neque à Bernale præstatur, neque,vt æstimo, præstari potest.

3 Sed audiatur idem Cyrill.hom. in Concil. Ephesino, ordine 5. t. 4. operum suorum sic effatus: *Licet enim verbum Dei, cum Deus sit, carnem assumpserit, ac sanguinem.* & epist. 29. ad Acacium Melitens. post med. *Deum hominem factum esse,* (ait) *propter carnis, & sanguinis assumptionem.* atque Apologet. pro anathematismis defens. 10. circa finem. *Confitemur quod Deus est in carne, & sanguine:* per vnionem, de qua loquitur.Naz.trac. de fide Nicæna, seu orat. 50. relatus in actis Liberij t. 1. antiquæ compilationis cap. 5. ait *Deum permanentem etiam hominem natum, non putatiuè, sed verè;non aereum, sed corporeum; non phantasticum, sed carneum, ossa sanguinem sensum, & animam habentem.* Denique Tridentinum sess. 13. cap. 3. definit partes Christi esse *corpus, & sanguinem* quare eodem modo, ac corpus in Christi partibus numerat; quod non posset, si sanguis non in se, sed ratione corporis verbo esset vnitus. Addique propterea verbum per concomitantiam æquè esse sub speciebus vini in calice, atque sub speciebus panis in hostia: ergo æque vnitum est verbum sanguini, ac corpori Christi immediatè & in se. Ea enim solum per concomitantiam ponuntur in sacramento, quæ vnita eis, quæ vi verborum ponuntur in se ipsis sunt. Dices poni ratione vnionis mediatæ, quia vnitum est carni, seu corpori, quod

sanguini vnitum est. Contra primo: quia id non est posse per concomitantiam cum sanguine, vt ait Tridentinum, sed cum corpore, quod est per concomitantiam cum sanguine in calice: ac proinde non eodem modo, atque est per concomitantiam sub speciebus panis in hostia, atque esse verbum in calice Tridentinum. Contra secundo: quia non alio modo esset verbum in calice, quam accidentia corporis Christi, quod est apertè absonum.

4 Dico secundo. Sanguis effusus: vnitus verbo in triduo permansit, definitum hoc fuit à Clemente Pap. 6. contra Theologum illum Barcinonensem cuius definitionem referunt directorium inquisitor. Syluester eius definitionis ad inquisitorem Nicolaum Roselli Dominican. missæ oculatus testis, ac Dominicus de Dominicis citatis locis. Damnationis huius verba sunt damnare *vt erroneum & hæreticalem hunc articulum: quod in sanguine Christi spaiso in Parasceue non remanserat diuinitas, nec sanguis ille erat deificatus.* Rursus definit oppositam veritatem in extrauagante *Vnigenitus*, illis verbis: *Non guttam sanguinis modicam, (quæ tamen propter vnionem ad verbum pro redemptione totius humani generis sufficisset)* sed, velut quoddam profluuium noscitur effudisse; vbi de vnione sanguinis non solum venis, & corpore inclusi, sed præcipuè in ipsa effusione, qua in facto esse oblatus ille fuit, Pontifex loquitur. In quam eandem sententiam Pontificis plura Patrum testimonia aduocari hic possunt, quæ dabimus infra de Christi satisfactione agentes controu. 6. d. vlt. q. vlt. cert. vlt. Nescio autem, qua fide, vel fronte ex aduersariis aliqui apud Vasq. & Lugo proximè cap. 7. definitionem Clementis 6. negent, quæ tot testibus, ac textibus comprobatur: atque allegent decretum memorati Pij Pap. 2. ne quis alterutram huius quæstionis partem damnaret, donec altera authoritate apostolica definiretur; cum tamen nullibi tale decretum extet, nec ab alio, quam ab eis mentio ipsius fiat. Idcirco oppositam conclusionem graui censura dignam merito iudicauit Cardinal. de Lugo cap. 7. Secundo probatur conclusio ab absurdo: quia, nisi in triduo mortis sanguis vnitus in se verbo fuisset, hoc nullatenus in calice esset: cum per concomitantiam ea solum esse possint, quæ vnita illi sunt, quod vi verborum ponitur sub speciebus sacramentalibus: tunc autem ne mediatè quidem ratione vnionis ad corpus, vnitum sanguini erat verbum in aduersa sententia: cum extra corpus esset effusum; imo, vt bene ait Vvadingo dici Christi nomine non posset verè. *Hic est sanguis meus*, cum personæ Christi, quæ fuit, tunc sanguis ille non esset: quæ sunt absurda contra omnes Theologos. De reliquis modis negandi vnionem effuso Christi sanguini in triduo constat eos etiam præfata definitione tangi: cum de quauis gutta effusi sanguinis loquatur.

5 Dico tertiò: Reliqui humores, flegma, bilis, ac melancolia, atque spiritus vitales, & animales assumpti in se à verbo fuere. Est fere omnium conclusio. Caietani (in quo consequentia desideratur ad ea, quæ dixit de imperfecto sanguine) Soto, Syluestri supra, Vasq. c. 7. n. 33. Soar. d. 15. sect. 7. Bernal. sect. 3. n. 23. Vvadingo dub. 10. fin. Lugo. d. 14. sect. 8. communis ratio: quia hæc omnia ad integritatem naturæ assumptæ, æquè, atque sanguis, spectant, atque illi maxima ex parte admixta sunt. Quo circa legendus est Ægidius de Præsentat. tom. 3. de Beatitudin. lib. 2. q. 7. & 8. passimque Philosophi, ac medici. Ex Patribus Damasc. 2. de fide cap. 12. August. epist. 146. & libr. de spiritu, & anima cap. 15. vbi asserunt humanum corpus quatuor humoribus hisce constare: ergo ad veram humanitatis integritatem æquè hi tres, atque sanguis, spectant: ac proinde æque illos, atque hunc in se, & immediatè verbum assumpsit. Secundo æquè de illis, ac de sanguine probat ratio Pauli, & Cyrilli. Imo, cum sanguis venis inclusus quatuor humoribus constans massa dicatur, non solum ratione sed textibus ipsis. Nam sanguis in eis eo modo, quo humano, & vulgari modo accipi solet, eoque sensu positus in eis est. Ex quo etiam constat de aliis etiam tribus humoribus sanguini effuso Christi admixtis censendum esse in triduo vnitos verbo perseueraſſe. Quin imò de eis speciatim nihil à pluribus asseri, quod dum de sanguine agunt, de eis etiam agere existiment dubium mihi non est. De spiritibus, etiam vitalibus, & animalibus, qui viuentibus hominibus ad naturæ, & facultatum functiones, inseruiunt, facilè id ipsum suadetur.

CERTAMEN III.

De Capillis, & vnguibus statuitur, atque ab obiectionibus conclusiones liberantur.

1 DE capillis, & vnguibus dico quartò, assumptos in se à verbo fuisse. Probatur ex Athanas. epist. ad Epitect. relata ab Epiphanio hæresi 77. & ex Ambrosio de incarnat. Dominicæ sacramento c. 6. inferentibus contra Eutychianos, si Deus conuersus esset in humanitatem assumptam, in vngues, & capillos conuersum fuisse, cum tamen non nisi in id, quod in se assumptum fuit conuersum Deum Eutychiani asserent, neque assererent speciatim vngues, & capillos assumptos in se fuisse, sed solum humanitatem: quare assumptione humanitatis in se ab ipsis admissa, admitti necessario deberi assumptionem capillorum, barbæ, & vnguium Patres supponunt, atque ex conuersione in id, quod in se assumptum à Deo fuit, conuersionem in vngues, & capillos inferunt. Dices assumptionem capillorum in se fuisse Eutychianorum sententiam expressam, vnde rectè ex alio suo errore conuersionis Dei in id absurdum à Patribus agi. Sed contra nullibi id expressisse apud Eutychianos legitur. Secundò: quia Patres ex conuersione in humanitatem assumptam Eutychianorum solummodo inferunt, vt videre in ipsis est: quare assumptione humanitatis ab eis admissa admitti capillorum, & vnguium assumptionem supponunt. Et merito quidem: quia hæc omnia ad ornatum & perfectionem, humanitatis spectant, illius etiam, quam in Adamo plantauit Deus; licet autem non sint adeò necessaria atque organicæ partes ad vitæ munia, sunt tamen ad aliqua: vix enim quidquam ab exungui digitis tractari potest: certumque sit Deum perfectam naturam, & quam in Adamo plantauit, assumpsisse: quare illam cum capillis, & vnguibus assumpsisse certum esse debet. Calua enim, exunguis, & imberbis humanitas monstrosa, & ridicula esset, non perfecta; & quæ fuit in Adamo plantata. quod si ob beatitudinis decentiam, non exunguis, & calua humanitas, sed cum capillis, barba, & vnguibus admitti ad illam per omnes Theologos debet, potiori iure, non nisi cum eis ornamentis ad vnionem cum Deo assumptam esse credendum est. Denique æquo cum Lugo num. 111. vel hæc sunt partes absolutæ integrales corporis Christi, vel non? Si sunt: cum integrum absolutè corpus in se verbum assumpserit, & hæc assumpsit: si non sunt: ergo non sunt in Eucharistia contra Vasq. 3. p. t. 3. d. 185. cap. 2. n. 23. quia, nec vi verborum, erunt, vt patet, nec per concomitantiam cum ex Trident. sess. 13. cap. 3. ea solum corporis Christi per concomitantiam in sacramento sunt, quæ coniunctionem integralem habent cum illo. Nec satis est in illo tanquam effectus contineri, vt respondet Vasq. tum quia id non dixit Tridentinum: tam quia chilus, & salua sic continetur in illo, pluráque alia, quæ tamen omnium sententia sub

speciebus sacramentalibus, adhuc concomitanter non sunt.

2 Dico quinto ea omnia, & prædicta cert. 2. verbum in perpetuum assumpsit. Est omnium Theologorum conclusio: qui perpetuitatem vnionis hypostaticæ partium essentialium à Patribus assertam ad partium integralium vnionis perpetuitatem extendunt ex illo proloquio: *Quod semel assumpsit nunquam dimisit.* Sed occurrit in omnibus difficultas. Nam aliquas materiæ, imò, & carnis partes nutritione deperditas videtur certum: aliquot item vitales spiritus, & animales operationibus vitalibus, & animalibus consumptos, qui proinde perseuerare in vnione deinceps non potuerunt. Item præputij pars abscissa, sanguisque circumcisione, ac passione effusus, qui iam dubio procul periere, formamque mutarunt, vt qualitatum mutatio ostendit, atque otiosa vnionis hypostaticæ in illis perseuerantia minimè perseuerare satis suadent; capilli etiam, & vngues præcisse, vt ab hominibus sæpè præciduntur, vt quid vnitæ hypostaticè permanere dicendæ sunt? Respondetur cum iis quæ periisse admittantur, & eorum vnionem ad verbum periisse, quin dimitterentur, vt vidimus. De aliis vero, quæ non perierunt dupliciter respondeo illud proloquium, nostrámque conclusionem de integra quo ad ea omnia, eademque humanitate assumpta moraliter eadem, non physicè, ac metaphysicè eadem, intelligi debere non esse dimissam. Sicut enim idem homo moraliter fuit puer Iesus, ac vir, licet plures materiæ, & vnionis partes vir, quàm infans habuerit: ita, & idem homo, seu humanitas Christi moraliter perseuerare vnita dicenda est, cum aliquot eius materiæ, atque vnionis partes nutritione, atque operationibus vitalibus abscesserint: ac proinde idem ipsum moraliter, quod assumptum est numquam fuisse dimissum, sed perpetuò vnitum perseuerare. Secundo, nihil eorum, quæ assumpta semel sunt, esse dimissum: ex perfecto enim corporis Christi temperamento, parcique tibi scientia, & electione, prouenieba t, vt ex spiritus vitales non in tanta copia gignerentur, vt, nisi exhalarentur, coniuncti ad vitæ finem temperamentum soluerent: inde etiam effectum, vt nutritione nulla ex acquisitis pars periret: ac tandem, quod nulla excrementa gigneret superflua, vt plus iusto pilli, & vngues excrescerent, sed potius intonsus obierit.

3 Pars vero præputij abscissa addicæ, quantum ad trigenarij corporis morientis Christi proportionem fuit satis, vnita, & resumpta à Christo resurgente fuit: sanguis etiam totus, siue incircumcisione, siue in passione effusus, vt exangue corpus repleret: quin vlla eius guttula in terra perstiterit, vt docet S. Thom. 3. p. q. 54. à 2. ad 3. quin Athanas. non quidem ille Magnus, alter laudatus in 7. Synodo gener. Nicæna fuit, quod solum in Eucharistia sanguinem Christi apud nos esse dixerit: quare S. Thom. eum, qui alicubi seruatur ex aliqua imagine fluxum censebat loco citato. Quod, & nos, si sanguis adhuc miraculosè perseueret verum putamus. Aliqua verò effusi à Christo sanguinis vestigia permanere adhuc negari posse non videtur: sed ibi tamen accidentia ipsius languida sunt in materia denuo à Deo parata: quod maius miraculum non est, quam sanguinem totum in Christi resurgentis glorioso corpore producere. Nec refert Bulla Pij 2. ad Abbatem S. Mariæ Xantonensis Diœcesis relata à Sylueſtro supra, & Vazq. c. 8. n. 39. *Veritati fidei nullatenus repugnat affirmare Redemptorem nostrum de sanguine præfato, ob ipsius memoriam aliquam partem in terris reliquisse.* Neque enim nos fidei repugnare asserimus, sed non esse relictam. Quæ obiici solent, quod capilli, & vngues non viuant: neque subsistentiæ propriæ capaces sint: &, quod dici possit esse plures naturas in Christo, satis disiecta in superioribus sunt. Item, quod Deus dici possit effusus, si vnitus effuso sanguini fuit, negatur: quia communicatio inter partes, & Deum idiomatum non est. Si instes: ratione vnionis ad animam separatam dicitur ad inferos descendisse, & sepultus ratione corporis. Respondetur ea omnia, quæ ratione partis de toto homine dicuntur, dici de verbo, qui ratione vnionis homo dictus est: quæ vero ratione partis de toto homine dicantur ex vsu pendere, qui ea, quæ parti, qua pars est conueniunt, dici de toto non admisit. Huius generis est denominatio effusi, secus denominationes descendentis, & sepulti.

QVÆSTIO IV.

De termino formali, & immediato vnionis hypostaticæ ex parte assumentis.

CERTVM ex dictis est vnionem non esse factam ad naturam communem secundum se formaliter, neque ad tres personas, sed ad verbum. Dubium autem est an ad solam personalitatem formaliter, & immediatè, an ad totum verbum sit facta?

CERTAMEN I.

Tres opiniones Theologorum confutatæ.

1 THeologiæ funambulis Durandus in 3. d. 1. q. 2. d. 5. q. 1. & 2. Docet vnionem factam fuisse ad naturam, & subsistentiam communem absolutam immediatè, & formaliter secundum se sumptas & immediatè, prius tamen ad absoluta quam ad filiationem, Cui sententiæ dum nimis aduersatur Capreol. d. 1. q. vnic. à 1. concl. 4. & à 3. *Ad argumenta Durandi contra 4. conclusionem.* subscribit tandem, nisi quod prius ad subsistentiam filij, siue filiationem, quam ad absolutam communem vnionem factam asseruit. Eum sequitur Aluarez d. 21. de incarnat. Distant ab his parum egregius Dominicanus, Magister Victoria, ac Dominicus Soto apud Vasq. d. 26. c. 2. n. 5. asserentes ad subsistentiam communem absolutam, & relatiuam filij indiuisibiliter fuisse terminatam vnionem. Commune fundamentum posuit Durandus: quia tota hypostasis ratio in diuinis in communi illa, & absoluta hypostasi stat: quare nisi ad eam vnio terminetur neque natura humana hypostaticè assumeretur adeò nisi autem ad verbi etiam proprietatem simul terminaretur non magis verbum, quam personæ aliæ, incarnasset contra fidem.

2 In præfatæ sententiæ omnes ratione eius, in quo conueniunt de vnione ad subsistentiam communem temeritatis arguuntur à Doctoribus. Nam Capreolus periculosam Durandi sententiam appellans suam reuera damnauit. Caietan. errorem somniatum appellat, cuius censuræ subscribit Bernal. d. 22. sect. 1. n. 1. Ego verò licèt ad aliorum censuras semper veniam inuitus temerarias sententias hasce iudico: quia vnicam subsistentiam communem in Trinitate, siue vllo scripturæ, aut Patrũ testimonio commentitiè supponunt: imo contra Patres, & Concilia. Primo: quia in singulari solũ, & proprio personarum hypostases, & personas in diuinis admittunt, de quarum ratione omnimodam singularitatem esse aiunt, quæ nimirum cuiuis substantiæ communitati repugnet, vt ex d. proæm. q. 1. cert. 1. & memoratisque contr. hac, & memorandis contr. 5. d. 2. q. 1. satis constat. Secundo: quia, vt contra. de Trinit. d. 7. q. 3. referebam, personalitas, & proprietas in diuinis pro eodé apud Patres, & Concilia vsurpatur: ergo ex eorũ sententia repugnat personalitas, quæ proprietas alicuius personæ non sit. Vnde constat temerè, vt minimũ, subsistentiam vnicam communé in diuinis admitti. Tũ quia præter ea, quę de mysterio tanto Deus reuelauit, Patresque, & Concilia docent, aliquid

non vni tantum sed pluribus Doctoribus audere temerarium est:multoque procaciùs contra ea, quæ Patres, & Concilia docuerunt ex impenetratis eorum principiis discurrere, vt hic euenit:cum solum attendant metaphysicam, siue logicam Deitatis singularitatem, vt eam communi subsistentiæ comitatam asserant, sicut creatam quamuis individuam naturam, quin videant physicam, vel quasi communitatem;quæ in natura diuina est, secus in crata; quæque omnimodæ singularitati ad suppositum,ac personam necessariæ,aduersatur.

3 Hæc ex harum sententiarum suppositione, qua etiam permissa argumentor sic. Datur vera vnio humanitatis ad subsistentiam communem:ergo hic Deus,absolutè,qua hic Deus incarnauit: ergo hic Deus est passus, & mortuus:ergo Pater,& Spiritus S.est passus,mortuus &c.Ecce plus quam Patropassianismum.Distinguit hanc consequentiam Durand.qua hic Deus fatetur, absolutè negat Contra:quidquid de Deo prædicatur ratione alicuius communis absolutè prædicatur de quauis persona v.g. creat.intelligit,& similia. Negant primam consequentiam Capreolus,Victoria, & Aluarez, quia subsistentia communis,non absolutè, sed solum, vt inclusa in filio fuit vnita:quare hic Deus absolutè communis non incarnauit,passusvè est,vnde neque aliæ personæ à filio:quia personalitas solum,vt inclusa in filio, vnita fuit;qua ratione in aliis personis non est,nec communis: quemadmodum essentia,& cognitio essentialis provt in Patre sunt potentia generatiua,& generatio,non autem secundum se,& absolutè:quare, licet absolutè sint essentia & intellectio in filio, non tamen in illo absolutè est potentia generatiua,aut generatio actiua. Acuta solutio, & quam malè impugnant plerique. Sic ego. Contra primò:quia vel illud, vt inclusa in filio significat vnitam solum esse subsistentiam communem, quatenus vnita est proprietas filij, cui illa identificatur: & sic non erit vnita in se formaliter subsistentia communis, sed solum materialiter contra eorum sententiam. Vel significat subsistentiam communem, etiam, vt identificatam cum filio in se tamen, & ratione sui immediatè vnionem terminare, nec solum ratione proprietatis filij, siue filiationis. Contra: quia vnio illa quatenus terminatur ad subsistentiam communem in se, nec solum ratione proprietatis filij est vnio subsistentiæ alienæ ad humanitatem: ergo inducit communicationem idiomatum naturæ vtriusque. Ergo absolutè dicebatur hunc Deum esse hominem, & è contra. Secunda consequentia est certa.Primam probo. Communicatio idiomatum formaliter adæquatè fundatur in vnione naturæ ad subsistentiam alienam formaliter,& in se:inde enim verum est dicere habens humanitatem est habens deitatem,quæ est ipsissima idiomatum communicatio.

4 Quin cùm in horum doctrina sola subsistentia communis subsistentia sit, neque filij proprietas sit subsistentia formaliter, sed solum illius complementum, sit ad communicationem idiomatum, quæ de facto est,vnionem, quatenus ad subsistentiam communem terminatur integrum fundamentum esse, non autem,qua terminatur ad filiationem,siue filij proprietatem:quare idem fundamentum est ad communicationem idiomatum respectu Patris, ac Spiritus S. atque respectu filij: cum vnio filij, non aliter hypostathatica sit per hosce,adhuc in filio,nisi, quatenus ad subsistentiam communem, quæ sola hypostathasis est terminatur, vt videbamus num. 1. & sanè, cum conceptus quiuis diuinus totalis simplexque, simpliciterque infinitus in genere suo per negationem termini, etiam extrinseci, esse debeat, vt sæpè tomo præsenti monebam, admissa subsistentia communi conceptus adhuc inadæquatus subsistentiæ in proprietate personali admitti non potest. Exempla illa, quibus tectam suam doctrinam putabant Aluarez,& Victoria,è re non sunt. Nam potentia generatiua non est essentia, vel intellectus communis solum, sed personalitas Patris etiam, qua essentialiter constituitur,quæque deficit filio: cum tamen subsistentia communis talis sit secundum se spectata,neque filiatione in ratione subsistentiæ constituatur, neque, vt fundet idiomatum communicationem alio, quam vnione naturæ extraneæ ad se ipsam egeat. Similiter,licet intellectio in Patre generatio sit, non autem in filio: quia deficit in illo, quod essentia sua intellectio, vt generatio sit supponit: nempe proprietatem, qua à filio distinguatur, ac non esse genitum filium, qui adæquatus eius terminus est, non statim communicatio idiomatum cessabit admissa vnione ad subsistentiam communem in se, & ratione sui,licet,vt est in filio:quia non ideo,quia est in filio eam fundat,vt diximus,sed, quia in se, ac secundum se est vnita.

5 Specialiter contra Capreolum, & Aluarez (qui vnione ad communem subsistentiam, esseque diuinum admittunt, vt per existentiam diuinam humanitas existat) facit primò:quia existentia humanitatis per diuinam prorsus est commentitia,vt controuersia de intrinsecis effectibus humanitati ex vnione prouenientibus ostendemus, ac generalius in metaphysicis existentiam ab essentia non differre satis monstrauimus. Facit secundò; quod hi asserunt vnionem humanitatis prius factam ad proprietatem filij, quam ad esse, & subsistentiam communem:ergo pro illo priori humanitas habet existentiam cum nondum ab esse, & subsistentia communi,quibus necdum vnita est, illam recepit. Patet consequentia. Nam actus existendi cuiuis entitati primus est, vel nullo saltem posterior: atqui vnio humanitatis ad filij proprietatem est actus humanitatis: ergo actus existendi humanitatis ipsius vel prior est illo,vel saltem non est illo posterior:imo priorem esse actu vnionis cuiusuis citatis locis videbimus.Explicatur: quia præcedentia hæc vnionis vnius ad aliam realis in horum sententia esse debet: alioqui vera prioritas non esset, sed ficta: quare,& vnio ad proprietatem filij diuersa realiter ab vnione ad esse, & subsistentiam communem erit, cum idem re ipsa nequeat esse prius se ipso, & posterius. Consulto prætereo impugnationes ex Conciliis,& Patribus; quia cum contra hæreticos vetustos sint contra præsentas sententias præter Patrum sensum plerumque trahuntur; quatenus vero eis testimoniis Durandus,& Thomistæ tangantur ex dicendis cert. 2. vbi ea expendemus constabit.

CERTAMEN II.

Marsilij sententia ex nostris principiis explicata defenditur.

1 QVarta,& probabilis sententia fuit Marsilij in 1.q. 2.à 1. concl. 1.confirmat 4. asserentis vnionem humanitatis factam fuisse ad filij,& personalitatem,& naturam in se etiam,non autem secundum se sumptam præcisè, sed vt identificatam cum filij personalitate. Eius verba sunt.*Vnio carnis ad essentiam non conuenit, essentiæ consideratæ secundum suum esse absolutum nudum; sed in quantum habet esse sub personali subsistentia.* Consentiunt OKam.in 3.q.1.à 2. Gabr. d.11.nombil.5. asserentes personam filij secundum se totam terminasse vnionem.Nec dissentient Gregor.& alij, qui docent Personas, quia simplicissimæ sunt,seipsis,non proprietatibus distingui. Neque difficilis S. Thom. veniret 3. p. q. 3. à 2. Probari potest. 1. ex Tridentino sess. 13. vbi explicato modo existendi comitanter animi, & sanguinis sub panis speciebus sub eisdem docet esse *diuinitatem propter admirabilem eius cum corpore, & anima hypostathicam vnionem*, nisi autem in se etiam essentia cum eis diuinitas esset non propter vnionem cum illis,sed propter identitatem cum personalitate vnita inibi esse diceretur.Secundò probatur ex vetustioribus Patribus, & Conciliis docentibus vnionem humanitatis factam esse cum persona

sona Filij: persona autem Filij non est sola personalitas, sed, & natura simul. Confirmatur: quia, vt d. procem. & controu. 1. quæ est de Trinit. d. 7. obseruabam Patres, & Concilia rarò, vel nunquam hypostasim, siue personam pro personalitate, vel subsistentia, semper autem in concreto pro supposito, vel persona tota vsurparunt. Tertiò denique: quia per Doctores omnes quintæ sententiæ huic aduersos Filius, vt Filius, siue filiatio in facto esse vnita est hypostaticè humanitati: filiatio autem seu ratio geniti in facto esse dicit non solam Filij personalitatem, sed identitatem naturæ Filij cum Patre: ergò dicit, continetque identitatem naturæ cum personalitate Filij: ergò nisi hæc humanitati vniatur filiatio absolutè non vnitur. Quod responderi posset de relatione filiationis, quæ ipsissima Filij personalitas sit impugnabis facilè ex dictis controu. de Trinit. d. de relationib. & d. de constitutione personarum. Denique probatur: quia nisi vnio facta sit ad totam personam, ac proinde ad filiationem in facto esse, non ita facilè explicabitur, ac suadebitur communis conclusio theologica, & quam plures dogmaticam esse volunt, de naturali filiatione Christi, qua hominis, secundum humanitatem, vt ex dicendis infra constabit.

2 Ob hæc fateor quartam istam Marsilij sententiam multò mihi aliis probabiliorem videri. Nec adeò illi aduersantur Concilior. Toletanor. 6. & 11. testimonia, quæ adeò apertè pugnare cum illa, & tribus memoratis visa sunt nostris Vasq. Suarez, Lugo, & Bernali, vt eas temerarias, periculosas, erroneas, imò & hæreticas appellent. Sic habet Tolet. 6. confess. fid. *Solum verbum caro factum est, & habitauit in nobis; & cum tota cooperata sit Trinitas formationem susceptí hominis; solus tamen Filius accepit hominem in singularitate personæ, non in vnitate diuinæ naturæ: in eo, quod proprium est Filij, non quod commune est Trinitati.* Subdit satis obscuram rationem claritati donatam versione ex libris Gotticis adhibita à Bernale nostro d. 22. sect. 1. n. 5. *Nam si naturam hominis Deiq; alteram in alteram confudisset, tota Trinitas corpus assumpsisset. Quoniam constat naturam Trinitatis esse vnam, non tamen personam* Similia habet Tolet. 11. quod ab Innocent. epist. ad Petrum Compostell. authent. appellatur. Vbi non solum definitur vnionem factam non fuisse ad naturam, sed ad singularitatem personæ: Verum, & consequentiæ absurdæ illatio, quod si ad naturam facta fuisset, tota Trinitas incarnasset. Mihi nostri Petri Vvadingo solutione, quæ in obscura versionis antiquæ ratione fundatur, vt germana adhibeatur solutio, scire oportet, quę cuiusque doctrina in eis Conciliis damnetur. Damnatur igitur ibi Petrus Gnaphæus Triadopachita, ac Theopaschita, vt vidimus d. 1. q. 1. cert. 1. n. 3. & 8. fuit etiam Euthych. vt ead. q. retulimus. Vixit autem centum retrò annis ante Tolet. 6. vbi contra eum, eiusq; errorem agitur, vt ex ipso Conc. constat; suadetque verbum illud: *confudisset.* quod Eutychianam Gnaphæi naturarum cõfusionem sonat. Id quod parum attendens Bernal. *infudisset*, pro *confudisset*, legi mallet.

3 Igitur exploratis, & hæretico, & erroribus in eo Concilio damnatis, & in Concilio quod ex 6. & verba, & mentem mutuatur, eorum sensus satis claret. Nam in primis Gnaphæus deitatem, seu Deum communem personis Trinitatis secundum se sumptum, non autem, vt verbo identificatum assumpsisse hominem docuit, passumq; proinde fuisse: vnde Theopaschita fuit. Deinde cùm in Deo tres personas negare non auderet, atq; alicui magis, quam duabus aliis vnitum in suo errore videret, atque iure vnionis eius Filium incarnatum, passumque fuisse ex scripturis audiret, duas etiam alia Trinitatis personas incarnasse, passasque simul deliberabat. Vnde Triadopaschita effectus est. Tertiò cùm naturam, & hypostasim cum Eutychete non distingueret, in naturarum confusionem dilapsus Eutychianis accessit. ex quo idem esse ad idiomatum communicationem, vnionem, siue confusionem illam naturarum, atq; vnionem humanitatis ad suppositum diuinum existimauit, sicut Eutychiani omnes, quos proinde simili consequẽtia ex suo ipsorum errore redigit Nicętas, 3. Thesauri, c. 11. vt totam Trinitatem incarnatam fateantur. Contra Gnaphæum igitur, eiusq; errores rectè definitur vnionem factam non fuisse in natura communi, & secundũ se sumpta: atque si ita esset facta inferri tres personas incarnasse: tùm, quia, & solo titulo vnionis æqualis Filius, & verbum incarnasse dicitur: tùm quia vnio naturę ad naturam satis, ad idiomatum communicationem per ipsum esset, cùm naturam à supposito non distingueret. Quæ nullatenus Marsilij sententiam nostramque tangunt: tùm, quia vnionem naturę ad naturam ad idiomatum communicationem satis esse negamus: tùm quia vnionem humanitatis, ad deitatem etiam non secundum se sumptam, sed solùm, vt identificatam cum verbi personalitate docemus: quo pacto, & verbi solius est, neque aliis potest esse communis. Neque enim, vt Filio identificata potest cum Patre, vel Spiritu indẽtificari, vt patet, licet secundum se sumpta identificari possit, identificeturque, sitque illi communis, vt ideo dictum putem: *non in vnitate naturæ, & in communi, sed in singularitate personæ, & proprio*: Nam & essentia quatenus identificata propria est personæ singularis, cui identificatur.

4 Dices, diuinitas, iuxta quintam communem sententiam dicitur incarnata, quia identificatur cum personalitate Filij, quæ in se immediatè terminat vnionem: atqui Pater, & Spiritus sanctus identificantur cum natura diuina quę in se immediatè per nos terminat vnionem: ergò vterque etiam dicentur absolutè incarnati per nos. Respondetur distinguendo antecedens: quia identificatur cum terminante personalitate intra statum identitatis eiusdem concedo antecedens, non intra statum eiusdem identitatis nego antecedens; vnde, & nego consequentiam. Cùm enim essentia in se terminet vnionem in statu identitatis cum verbo, atque in statu identitatis eiusdem, non sit idem cum Patre, aut Spiritu sancto, non dicentur ratione identitatis naturæ terminantis extra statum identitatis cum ipsis, incarnati. Instas, diuinitas dicitur incarnata, quia terminus in quo facta est vnio in eadem communi sententia, nempè personalitas, habet actum communem vtrique naturæ tomicandi vtramque; atqui diuinitas habet actum communem tribus personis, nempè constituendi illas, & identitatis cum illis, & per nos est terminus, in quo facta est vnio: ergò tres personæ ex nostra sententia dicentur incarnatæ. Distinguo maiorem; Quia habet actum communem, vt identificatur cum altera natura, concedo maiorem; absolutè nego maiorem, & distinguo minorem. Vt identificatur cum persona Filij habet actum communem, constitutionis, & identitatis cum personis tribus, nego minorem; absolutè concedo minorem, & nego consequentiam. Argumenta facta contra tres priores sententias cert. 1. à num. 3. nihil contra nos probant: quia ex vnione naturæ ad naturam communicatio idiomatum non resultat. Ac tandem, licet controu. de Trinitate, disputatione 1. quæstione 4. certamine 2. docuerimus ex triplicis vnionis hypostaticæ intuitione mysterium Trinitatis, adhuc quoad positiuos omnes conceptus suos euidenter deduci non posse cum hac sententia non pugnat. Nam & visio quatenus ad naturam diuinam terminatur hypostatica non est, vt ex dictis cert. 1. satis constat: & visio etiam potest ex parte obiecti præscindere vt vnio, qua hypostatica est solum videatur; ac tandem, licet secundum se totam videatur, identitas personalitatum cum essentia ex vnione ad eas, & ad essentiam minimè demonstrabitur, cum ad distincta vnio indiuisibilis dari possit.

***

CERTAMEN III.

Communis sententia defenditur.

1 QVinta demum, & communis sententia docet, solam personalitatem verbi terminasse in se immediatè, & ratione sui hypostaticam vnionem, naturam verò, non in se, & ratione sui, sed ratione personalitatis, cui identificatur, seu materialiter, soloque identitatis cum personalitate titulo, ac iure. Ita sanctus Thomas 3. part. quæst. citata. Alex quæst. 4. m. 1. S. Bonau. in 3. disp. 1. à t. 2. disp. 5. à 1. quæst. 1. Ricard. disp. 1. à 1. quæst. 2. corp. & ad 1. Scotus cum suis q. 1. §. *In ista q.* & ad 2. ac disp. 5. quæst. 1. Gabr. disp. 1. quæstio. 1. à 1. notat. 5. Paludan. quæstio. 2. à 3. & 4. OKam in 3. quæst. 1. à 3. Almain.. disput. 1. quæst. 1. à 3. Caietan. 3. p. q. 4. art. 2. cum reliquis Thomistis Vasquez, disput. 26. cap. 2. Soar. disput. 12. sect. 2. §. *Dico primo.* Vvading. disput. 4. dub. 6. §. *Nihilominus.* Bernal. disput. 22. sect. 3. numero 18. Lugo citatus, & alij. Verum hi omnes testimoniis explicatis in primis, vel potius omninò nituntur, quæ non nimis arctè probant, vt vidimus. Nihilominus, quia ea testimoia huius opinionis sensum vt non conuincant, capiunt tamen, & litteralius, sono etiam vocum, capiunt: Et quia communiter est Theologorum sensus, non magno Theologiæ incommodo defendendus, sententiam hanc minimè renuam. Ad argumenta, quæ pro quarta efformabam responderi posset: licet persona Filij dicatur à Patribus incarnata, assumpsisseque humanitatem opus non esse, vt secundum se totam immediatè, & in se vnionem terminauerit, sed satis esse terminasse secundum personalitatem, quæ sola in recto nomine personæ importatur: præterquam quod iure identitatis etiam natura dicitur incarnasse à Patribus, quod satis est, vt tota persona incarnata secundum se totam absolutè dicatur, licet non tota formaliter terminauerit vnionem, sed aliquid ipsius, nempè personalitas formaliter, deitas verò materialiter solum, iure identitatis cum personalitate: quo etiam pacto dici potest Filius incarnatus, totaque in facto esse filiatio incarnata. Ac demum ex ea vnione Christus, qua homo, siue secundum humanitatem Filius naturalis Dei satis probabitur. Licet hæc omnia faciliùs, clariusque in quarta sententia componantur. Quæ pro Gilberto opponi poterant, disiecta disputatione 1. quæst. 3. cert. 4. numero 9.

2 Denique opponis non esse specialem congruentiam in Filio præ aliis personis, vt incarnaretur: ergò tres incarnatæ sunt, vel nulla. Nego in primis antecedens. Nam Filij intererat Patris honorem, vt cumque læsum reparare. Secundò, vt sapientia omnium artifex incarnata esset omnium reparatrix, atque hominum sapientiæ appetitu lapsos restitueret. Tertiò: quia media Trinitatis persona mediator Dei, & hominum esse debebat. Quartò: quia Filij nomine, etiam Patris principatus ad ipsum spectabat, ac dæmonem ab eius tyrannide deturbare. Quintò ne Pater, aut Spiritus S. Filius diceretur, licet hominis, indeque confundendi personam aliam diuinam cum Filio occasio daretur, oportuit eundem, & Dei, & hominis Filium esse. Huic insistunt Augustinus apud Clioctouæum in cap. 1. libro 3. de fide Damascæni. Damascænus ipse 4. Anselm. de incarnatione verbi capite 4. plures alias congruentias vide apud Soarez. sed dato antecedenti negatur consequentia. Cum enim pro omnibus, & singulis personis eædem, sufficientesque congruentiæ fuerint, fecit, in qua voluit: docuitque fides factum in Filio.

3 De modo, quo Pater, & Spiritus, atque in hac sententia deitas, in Christo sint, longius hic disputatur, quam sit æquum. Hugo Card. in speculo Eccles. Aluarez disputat. 20. conclusione secunda, alijque Thomistæ per solam immensitatem docent. Verum specialiori modo, quam immensitatis, esse in Christo certissimum est. Nam iure identitatis in essentia identificata cum verbi personalitate ibi adessent: etsi abesset immensitas: vt arguunt Cyrill. epistola exegetica ad Valerium 3. p. Concilij Ephesini cap. 17. Ambros. ad id Corinth. 5. numero 19. *Deus erat in Christo.* Augustinus sermon. 3. dominicæ 3. aduentus, Vasq. disputatione 28. capite 2. Soar. disputatione 12. sectione 1. Ragusa disputatione 52. Gabriel, Maior, atque alij de Eucharistia agentes per concomitantiam esse defendunt. Quo admisso Bernal. disputatione 23. sectione 2. excellentiori alio modo personas alias Trinitatis in Christo esse contendit, quod nullatenus probat. Nam Concilij Tridentini locus, cui vnicè innititur Marsilij recitatæ sententiæ fauet, vt vidimus certamine 2. non huic Bernalis. Solùm ergò sunt per concomitantiam, vt ratio Patrum suadet. Nam diuinitas eadem, siue identitas in natura personis diuinis est arctissimus nexus, vt nullibi vna sine aliis esse possit, potiori iure, quam animæ, & corpus ratione nexus earum per vnionem.

QVÆSTIO V.

De vnionis hypostaticæ natura, & subiecto.

STATIS iam hypostat. vnionis extremis, siue terminis, de ipsius natura subiecto, aliisque ad ipsam consequentibus ad plenam theologicam mysterij huius notitiam oportet disputare.

CERTAMEN I.

Aliorum sententiæ nonnullæ confutatæ.

1 CAiet. 3. part. quæst. 2. à 7. & 10. resp. ad 1. Aluarez de incarnatione disput. 13. Valent. quæst. 2. disput. 1. pun. 2. pluresque Thomistæ, atque ex parte Petrus Hurtado, vt quæst. 1. cert. 1. dicebamus, docent vnionem hypostaticam esse actionem Deo identificatam: contra; quia quidquid Deo identificatur Deus, & quid indefectibile est: atqui vnio formalis realis Dei, & humanitatis defectibilis est: tum, quia æternitate à parte ante non fuit: tum, quia etiam existente humanitate potuit non esse Deus illi vnitus hypostathicè; ergò vnio hypostathica non est actio Deo identificata realiter formaliter. Confirmatur: quia si existente Deo, & humanitate potest non esse Deus humanitati vnitus: ergò vt sit vnitus realiter, aliquid aliud re ipsa adest; alioqui de eisdem extremis tam extrinsecè, quam intrinsecè inuariatis duplex contradictorium verificari posset. Dicunt primò esse rationem extrinsecam, nempè negationem subsistentiæ propriæ in humanitate. Contra primò: quia ea adesset etiam si vniretur suppositò creato, vt modales isti fieri posse putant. Secundò: in nostra doctrina, si produceretur independenter ab vnione ad naturam creatam: quo in casu, neque in suppositò existeret proprio, nequein alieno: ergò negatio subsistentiæ propriæ non est satis ad fundandum prædicatum vnionis realis ad verbum. Addes dicere etiam negationem vnionis humanitatis ad aliud suppositum creatum. Contra. quia cùm eis negationibus posset esse vnita hypostathicè humanitas ad Patrem, & ad Spiritum sanctum, vel coniunctim, vel diuisiuè, ac non ad Filium, ergò vnio Filij, siue ad Filium non stat in actione identificata Deo, & ea, vel eis negationibus. Si dicas supponi etiam negationem vnionis cum his: cum eorum vnio debeat esse illa actio identificata cum Deo, & simili extrinseco dicet

cet negationē vnionis cum Filio: ac proinde in explicatione vnionis Filij ad ipsam Filij vnionē vitioso circulo recurres: erit enim actio illa cum negatione negationis vnionis Filij: negatio autem negationis vnionis Filij ipsa vnio Filij est, cuius formalem realem naturam, & essentiam inquirimus.

2 Contra secundò: quia per hos modales negatio subsistentiæ propriæ, est effectus subsistentiæ alienæ per vnionem hypostaticam communicatæ, qua propria destruitur: ergo pro priori naturæ ad negationem subsistentiæ propriæ debet dari vnio ad alienam, non autem ea negatione propriæ alienæ vnita humanitas constitui: sicut, quia negatio frigoris in subiecto, est effectus inducti in illud caloris, illique vniti, non nisi stupidè, dicetur calidum subiectum constitui negatione frigiditatis, vel contra frigidum negatione caloris: quod ipsum contra alias negationes dictum puta. Imò verò cum in sententia, quam veram iudicauimus dicto procœmio quæstione 2. subsistentia propria nihil aliud sit, quam independentia naturæ in existendo ab vnione ad aliud, propriæ subsistentiæ negatio per alienam nihil aliud erit, quam dependentia in existendo ab vnione ad alienum suppositum quod positiuum quid esse debet; non autem negatiuum vnionis hypostaticæ, quam connotat aliunde cognitam, & constitutam. Recurrunt secundò ad intimam verbi præsentiam in humanitate, huiusque dispositiones, vt aiunt, negantes vnionem materiæ, & forma ad totum compositum constituēdum. Sed in primis ad vnionem cum verbo nulla dispositio ex parte humanitatis præcessit: cum dona omnia supernaturalia humanitatis ab vnione hypostatica manarint, vt controuers. 3. disputatione secunda, dicemus, & controuersi. de merito Christi, d. de iis, quæ sibi Christus fuit de facto promeritus. Secundò: totum id est inter humanitatem, & Patrem, ac Spiritum sanctum ipsi exunitos. Recurrit Aluarez ad exemplum generationis creatæ, quæ se ipsa sit vnio materiæ, & formæ, vt idem possit habere actio increata Dei. Teneret fortasse exemplum, si actio Deo identificata deficeret: cùm non esset vnitum verbum; sicut deficit cùm materia, & forma vnitæ non sunt, atque si quandiù non deficit, esset verbum vnitum, imò, & Pater, & spiritus, vt dicebamus.

3 Valentia confugit ad esse eminentiale; quo sine sui variatione, vel sola virtuali vult, & cognoscit liberè Deus: actio enim illa vnitiua Deo identificata de genere volitionis liberæ in Deo est. Contra primò: quia sic poteris dicere nullam esse actionem creatam, imò, neque rerum vnionem, sed in actione libera Dei, ea omnia consistere, totamque philosophiam ad mysterium libertatis decreti diuini in sola beatitudine intelligendum reducere. quæ tamen facilè alias cum ratione philosophica constare conuenireque possunt. Contra secundò: quia volitio libera diuina saltem ex parte obiecti debet habere variationem, & diuersitatem cum adest, ac quando non adest, vt omnibus est notum: ergò aliquid vult ex parte obiecti Deus, cum vult humanitatem, vnitam, ac quando vult humanitatem, ac verbum secundum se, ac non vnita: ergò illud erit vnio, non libera Dei actio volitiua secundū se. Dices volitionē liberam, siue actionem volitiuam, & vnitiuam esse volitionem reflexam supra se ipsam. Sed tamen fugis, non effugis difficultatem. Etenim, si quatenus directa non habet diuersum obiectum, cum tendit in extrema vnita, nec quatenus reflexa diuersum habebit à reflexa alia, qua eandem directam circa eadem extrema non vnita vellet, quo in casu neutra eorum vnio foret. Dices secundò: forte ad Valentiæ mentem aptius, eminentiam esse personalitatis Dei in personando: cùm enim infinita in ratione personalitatis sit cunctis creatis personalitatibus, quæ se ipsis creatas naturas personant æquiualet; sicque virtualis vnio hypostatica Dei cum quauis natura creata. Sed contra quia id in natura creata. Sed contra quia id dependenter à libera voluntate Dei erit, ne omnes naturas creatas tam Filij, quam Patris, & Spiritus sancti personalitates personent de facto: tunc autem redit argumentum de diuersitate obiecti huius volitionis vnitiuæ circa extrema ab obiecto volitionis non vnitiuæ, atque aliud de mysterioſa, atque in intelligibili solutione, & doctrina in re aliàs explicatu, & intelligentia facillima.

4 Vvadigo, & Bernal. memorati d: procœm. quæst. 2. docent vnionem hypostaticam esse productionem humanitatis dependenter à verbo, sicut & productionem formæ dependenter à materia censent vniuersim esse vnionem formæ cum ipsa. Contra generale hoc principium satis multa diximus in physicis. Speciale verò huius loci de productione humanitatis dependenter à verbo impugnauimus dicto procœmio, quæstione 2. certamine 4. ex quo nunc arguo: quia dependentia productionis humanitatis à verbo nequit esse actiua, vt ibi monstrauimus; solùm intentionalis, tanquam à fine: atqui ex finis variatione non variatur actio, vt contra nostros Arrubalem, & Herice ostendimus latè in Physicis, ac rursus controu. de volunt. Dei: ergò eadem actione, sine productione humanitatis perseuerante posset verbum non esse vnitum realiter humanitati, si non produceretur humanitas dependenter intentionaliter à verbo. Contra secundò: quia Vvadingo d. 4. dub. 12. humanitatis assumptionem, & vnionem ad verbum nihihilo ab assumptione, & vnione partium ipsius ad verbum distinguit, imò neque aliter vniri posse, quam vnione suarum partium ad verbum, asserit rectè Bernal. d. 27. atqui materia, quæ pars essentialis humanitatis est non producitur dependenter à verbo, ergò nec tota humanitas vnitur verbo, si actione sola productiua humanitatis dependenter à verbo, ac non vnione alia formaliter iuxta horum doctrinam, vnienda hypostaticè est. Subsumptum in sententia Vvadingo probatur: quia omnium opinione materia humanitatis Christi, sicut aliorum omnium corporum, creatur: dependentia verò actionis, qua res assumpta verbo vnitur, est dependentia à verbo in genere causæ materialis in sententia Vvadingo, quæ dependentia pugnat cum creatione in sententia etiam omnium: in mea autem dependentia quæuis cuiusuis generis, siue materialis, siue efficientis ab alio principio, quam omnipotentia, implicat cum creatione, vt latè ex Anselmo, & antiquorum omnium doctrina, & axiomatibus, & ratione à priori ostendimus in Physicis: quare, & hæc ratio probat contra Bernalem qui dependentiam productionis à verbo in genere efficientis collocauit.

5 Contra secundò: quia materia non est assumpta, & vnita, nisi præsuppositis dispositionibus, quibus caro in actu signato est, dicique caro, & corpus organicum absolutè potest: ideò enim Patres carnem à verbo assumptam, & corpus aiunt, non materiam: ergò in eo instanti temporis, quo assumpta materia est præsuppositus fuit pro priori naturæ existens ante dispositiones, & vnionem hypostaticam ipsis natura posteriorem: ergò existens, & producta independenter à verbo: ne detur mutua causalitas realis inter materiam, & actionem dependentem à verbo (quam vnionem esse dicitis, quæ iuxta dicta in physicis est implicatoria: ergò, vt vnionem diuersam à productione humanitatis dependenter à verbo negetis, productionem dependenter à verbo pro posteriori naturæ ad creationem materiæ, & productionem dispositionum organicarum materiæ ipsi assignare in eodem instanti temporis debetis, quo humanitas est vnita, assumptaque à verbo: ac proinde de facto in eodem instanti temporis duplex causalitas totalis concederetur simul: quæ plurium sententia repugnat; mea verò & omnium fine necessitate, & vrgenti fundamento concedenda non est. Hic autem nulla est necessitas; sed sola eorum Doctorum voluptas, vt faciliorem explicatu vnionem communem violenter detrudant, & intrudant vero eius loco, quam volunt. Sed neque vllum est fundamentum. Nam paritas vnionis formæ eductæ ad subiectum

pet

per ipsam eductionem, vt admittatur, non tenet in eductis, siue in educibilibus, vt in animo rationali, eiusque vnione ad materiam: multoque minus in materia, & anima quæ ex nullo subiecto, nedum ex verbo educibiles sunt.

CERTAMEN II.

Vnionis natura explicatur.

1 DIcendum igitur est, dari vnionem hypostaticam creatam ab productione humanitatis eiusque partium diuersam qua verbum, & humanitas physicè reuinciantur. Est reliquorum Theologorum communis conclusio cum S. Thom. 3. p. q. 2. à 7. dicente vnione, quæ in ipsa est, humanitatem realiter mutari. Sequuntur Thomistæ omnes ad vnum Vasq. d. 18. c. 10. Soar. d. 8 sect. 2. Becanus c. 2. q. 2. Lessius 12. de perfectionibus diuin. c. 6. Lugo disp. 11. sect. 4. Quod satis probatur ex datis aliorum impugnationibus, atque à paritate modi vnionis, qui inter animam & corpus interiacet, quarum adinstar Deum; & humanitatem vniri, Christumq; constituere docet Athanasij symbolus datis verbis: *Sicut anima, & caro vnus est homo: ita Deus, & homo vnus est Christus.* An verò vnio hæc substantialis sit, necnè? Dubium est primum. Scotus in 3. disp. 1. q. 1. Oham. & Gabr. alijque ibidem accidens esse docuerunt. Communior Thomistarum, & cæterorum sententia est subsistentiam secundum se, nec solum ratione extremorum esse. Id quod, & nos censemus. Primò à paritate modi vnionis animæ rationalis. Secundò ratione vtrique modo communi; quia alioqui, neque homo, neque Christus Dominus compositum absolutè substantiale essent: cùm bonum, seu perfectum ex integra causa sit, malum autem, seu imperfectum ex quocumque defectu: quare si aliquid ex intrinsecis, & essentialibus (cuiusmodi est vnio in homine, & in Christo) à perfectione substantiæ deficeret, neuter absolutè substantia diceretur. Cui principio innixus Aristoteles aiebat: *Qui fieri potest, vt ex non substantia substantia fiat.* Nec refert, vnionem constituere essentialiter totum, vt *quo*, non vt *quod*, siue, vt partem, quo totum constituatur, de quibus solum Aristoteles loquebatur. Quocumque enim modo essentialiter totius constitutionem ingrediatur, ratio nostra, & Aristotelis vrget.

2 Scio conclusionem nostram à nonnullis ferè definitam censeri in epist. Concilij Alex. 10. Cyrilli anathematismo 2. probata in Ephesino cap. 13. post anathematismos 12. in compilatione eius Concilij per Surium, & cap. 14. atque epistol. 8. Cyrilli, quæ est ad Nestor. approbata à Calcedonensi act. 1. Insuper in Concilio Constantinopol. 5. act. 8. can. 41. & in 8. & in edicto fidei Iustiniani t. 2. Concilior. vbi huius Concilij Canones habentur; Dicitur enim *adunatum, atque vnitum carni substantialiter Dei verbum*: ergò modus, quo carni vnitum fuit substantialis esse definitur. Sensus autem contra Nestorium solum fuit, qui ibi damnabatur, cum quo lis hæc non erat; sed verbum secundum substantiam, & physicè, nec solum secundum affectum, seu affectiuè vnitum carni fuisse: vnde illud *substantialiter* non vocibus *adunatum, & vnitum*, sed carni, & verbo eis locis coniungitur. Deinde in græco apud Cyrillum non habetur *vnitum, & substantialiter*, sed *adunatum in hypostasi*: quibus vnitas personæ verbi contra eundem Nestorium potius statuitur in Christo, quam de vnione in terminis agatur. Lege versionem nostri Theodori Peltani Concilij Calcedonensis act. 1. cap. 12. Nec plus habet momenti Alexander Pap. 3. c. *cùm Christus*, de hæreticis, definiens hominem prædicari de Christo *per modum substantiæ, & vt hoc aliquid.* Etenim sub Alexandro tres viguerunt errores. Albigensium, qui tempore magni Concilij Lateranensis, vt ex eius p. 1. cap. 27. & Sandero 7. de visib. Monarch. hæresi 147. Tholosæ, Albigij, & Vasconiæ suborti Christi humanitatem, & corpus solum apparens fuisse inter alia deliranunt, ac proinde noui Manichæi dicti sunt. Aliorum item, qui verum corpus, & animam in Christo admittentes, humanitatem tamen, siue alterius cuiuspiam defectu constitutam negabant, atque ex duabus naturis vnum compositum resultasse, teste Hugone Victorino t. 3. Apologia de verbo incarnato, contra eos, qui asserunt Christum non esse aliquid quæst. 4. 6. 9. ad 13. & q. 16. & 17. Denique eorum qui hmmanitatem, non in vnitatem personæ, sed sicut vestem assumptam à verbo effutiebant, vt testes sunt Magist. in 3. disput. 6. Scotus quæst. vlt. S. Thom. 3. part. quæst. 2. à 4. Hugo Victor. vbi proximè quæst 19. de quibus postremis hæreticis prudenter, doctéque suspicatur Cardinalis de Hugo disputat. 11. sect. 4. numero 42. docuisse hominem de Christo prædicari in quale, tanquam de ente in suo completo, & adæquato esse constituto, vt docuit etiam Durand. relatus à Paludano, nec improbatus in 3. quæstione 6. Contra hos igitur tres errores definiuit Alexander prædictus ex magno illo Concilio Lateran. pag. 49. cap. 20. in sua epist. ad Episcop. Rhemens. vbi eius definitionis rationem subdit: *quia, sicut Christus est verus Deus, ita verus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens.* Quibus ostendit habere veram humanitatem contra errorem primum: conflatam ex anima & corpore: atque ex ea, & natura diuina, ac verbo vnum suppositum, & vnam personam, quæ Christus sit consistere contra errorem secundum: neque assumptam à verbo humanitatem, & vestem, sed vnitam cum diuinitate physicè in vnitatem suppositi: quare & in quid prædicari de Christo, non in quale, & vt hoc aliquid id quod substantialem potius, quam accidentalem fuisse non euincit.

3 Dubitatur secundò. An vnio hypostathica absolutum quid sit, an respectiuum? transcendentaliter, scilicet extremum asserendum est cum sancto Thoma 3. part. quæst. 2. à 7. Caietan. eiusque schola, Soto in 3. disput. 1. quæst. 1. cum suis: quia est actualis nexus, & coniunctio extremorum, sicut vnio materiæ, & formæ. Vnde constat, alia vnione, qua verbo vniatur, non egere, vt Aluarez supra num. 21. obiectabat. Dubitatur tertiò. An vnio hæc indiuisibilis sit, an diuisibilis, & diuisibilem esse constat: quia alia vnione vnitur verbo materia, alia anima, alia earum vnio, vt diximus: sicque, ac non aliter tota humanitas vnitur. Non autem ita est diuisibilis, vt sit ex partibus inter se vnitis per vnionem aliam continua: quia vel vnio vniens inter se vnionem materiæ, & animæ ad verbum seipsa verbo vniretur, sicque eidem verbo præfatas vniones se ipsis vnitas iterum vniret, quod fieri nequit, vel vniretur verbo per vnionem aliam, & hæc per aliam, & sic in infinitum abiretur. Dubitatur quarto: an vnio hypostathica spiritualis sit, an corporea, atque ad vtrumque ex parte est. vnio quippè materiæ, & vnionis suæ ad animam materialis est: vnio verò animæ spiritualis pro subiectorum diuersitate, ex quibus educuntur, è quorum corporeitate, vel spiritualitate eductorum, spiritualitas, vel materialitas desumitur. dubitatur quintò, & prolixius à Bernale disp. 20. sect. 3. An in quouis motu locali humanitatis vnio hypostathica, eiusque productio mutetur? leuis quæstio: etiam cum multa recentiorum ponderatione oneratur: vnio in scala prima sui productione à locali coniunctione pendet; postmodum verò ab ea pendet localis coniunctio vnitorum, vt ostendam cert. 3. imò neque in sui productione ab hac locali coniunctione. Sed verò cum verbum vnitum vbique adsit ratione suæ immensitatis quocumque moueatur humanitas adest, licet non moueatur, non minus, quàm si cum ea localiter moueretur: quare non est, cur vnio moueat. Sed neque eius productio. Nam localis coniunctio agentis solum est conditio ad actionem, atque ex cuius variatione actio mutanda non sit: maximè, cum in repræsenti Deus, qui

qui efficiens totale vnionis est, sua immensitate localiter vbique sit vnioni coniunctus. Nec plura de quæstione, quam Soarez disp. 31. sect. 4. §. vltim. tribus solum lineis primus satis profligauit. Dubitatur sextò. An sit vnio hæc supernaturalis; assero cum Nizeta 3. Thes. c. 3. à medio: quia supra ius omne naturæ est. Quo sensu idem docet Cyrill. Alex. lib. ad Euoptium contra Theodoretum defens. anathematismi 3. & aduersus Antropomorphitas cap. 21. Christo autem naturalis est, quia essentialis contra Nestorij errorem. sic appellata est à Concilio Alex. epist. quæ est 10. Cyrilli approbata ab Ephesino cap. 14. anathem. 3. & à 6. synodo gener. act. 11. in epist. Sophronij, essentialis autem, nec solum secundum gratiam facta dicitur à petro Diacono, supra, & Ioanne Maxent. confess. suæ fidei, & respons. epistolam Hormisdæ, de qua supra, ac Nazian. orat. 51. siue epist. ad Cledon. post init. à Damasc. 3. de fide cap. 3. quæ fusius adducit Vasquez, d. 17. c. 3. ostendit autem disp. 24. c. 2. à nu. 7. dici gratiam vnionis homini Christo naturalem, quod sit gratia naturæ ipsius diuinæ, siue quæ sit ipsa natura diuina ex August. cap. 40. & 41. Enchiridij Dionysij Alex. epist. contra Paulum Samosatens. nu. 1. & circa fin. apud hoplotec. Turriani Basilio in id psalm. 44. *Propterea vnxit te Deus.* Ildefonso de perpetua virginitate sanctæ Mariæ columna tertia, & sermon. de purgatione beatæ Mariæ columna secunda, tractatu 2. Biblioth. atque ex Concilio Francford. epistol. ad Episcopos Hispan. col. 7.

4 Septimò dubitatur de vnionis huius magnitudine in ratione vnionis, nec solum ex parte eius, in quo fit, nempè in verbi personalitate, quæ vnissima, ac simplicissima omnium est. Vasquez, disputatione vigesima, capite 2. asserit vnionem in se minorem esse vnione materiæ, & formæ, citat Alex. 3. p. q. 7. m. 2. à 3. & S. Thom. q. 2. à 9. corp. & ad 2. (qui tamen de vnione ex parte extremorum secundum se consideratorum, non autem, vt vnitorum, & vnum constituentium, siue de vnione in se, ac secundum se fortasse loquuntur, vt alij explicant) melius citaret pro se Durandum in 3. disp. 5. qu. 3. num. 7. dicentem in ratione vnionis physicæ minimam esse hypostaticam. Consensit Vasquio Cardinal. de Lugo disputatione vndecima, sectione 4. numero quadragesimo septimo, contra verò Paludan. in 3. d. 5. q. 3. à 3. ex S. Thom. ibi q. 1. à 3. q. 2. & Capreol. q. 1. concl. 3. Caietan. 3. p q. 2. à 9 ac reliqui Thomistæ, Valentia d. 1. q. 2. punct. 6. §. *Ego vnionem* Soarez. d. 9. sect. 1. §. *Nihominus dicendum.* Probant hi duo ex maiori extremorum simplicitate. Sed in primis, licet ex parte verbi maior longè simplicitas sit, ast ex parte humanitatis, quæ alterum extremum est, est simplicitas minor, cùm sit ex duobus extremis vnionis materiæ, & formæ composita. Secundò maior simplicitas extremorum solùm probat simplicius esse compositum, non autem vnionem esse maiorem. Probatur primò: quia ea vnio est maior, quæ fortiùs, ac permanentiùs, & insolubiliùs extrema coniungit de se, naturaque sua: siquidem id est vnionis munus formale extrema coniungere; & annectere: atqui vnio hypostatica fortius permanentius, ac insolubilius de se, naturaque sua extrema coniungit, quam vnio materiæ, & formæ, & aliæ creatæ extrema sua coniungant: ergo est in ratione vnionis cæteris creatis maior. Minor est Bernardi 5. de consideratione ad Eugenium, vbi fortiorem esse vnione animi, & corporis ait. Secundo, vnionem hypostaticam natura sua permanentem, & perpetuam esse potius quam visionem beatam docent communiter Doctores. Nec refert id habere ex decreto Dei sic statuentis supra ipsius exigentiam. Eternam eædem rationes decentiæ, & dignitatis beatorum, quæ perpetuitatem visionis beatæ natura sua euincunt, vrgentius ex maiori dignitate & excellentia Christi suæ vnionis hypostaticæ perpetuitatem natura sua suadent. Secundò, quia fortius pugnat natura sua etiam antecedenter cum peccato, quod ipsi ad destructionem aduersetur, quam visio beata. Tertiò, quia non implicat Deum producere vnionem hypostaticam natura sua exigentem nunquam amitti, ac perpetuò durate: eaque perfectio est in linea vnionis, cùm fortius, & insolubilius extrema cõiungeret: atqui quæuis perfectio, nec Christo, eiusque muneribus, & dignitati aduersa, neque vnioni ipsi repugnans concedi ipsius vnioni debet: ergò ipsius vnio perpetua natura sua, atque insolubilis dicenda est. Confirmatur; quia in eo vnionis prædicato philosophiæ, ac theologiæ accommodatiori fundatur Patrum, ac Theologorum proloquium: *Quod semel assumpsit nunquam dimisit.* Dices non repugnare etiam vnionem hypostaticam natura sua amissibilem, ac dissolubilem, accomodatioremque esse ad munus redẽptionis per mortem, in qua vnio hypostatica vnionis materiæ, & animæ periit, sed tamen, cum vnio hypostatica non ex successiuis sit, sed ex permanentibus, implicat natura sua suam durationem non exigere vbi primum est: cumque ex alia parte non habeat contrarium, nisi peccatum, atque huic solum formaliter, sed antecedenter, & insuperabiliter opponatur, nihil est, quod directè ipsius destructionem valeat exigere; licet ratione defectibilitatis alterius extremi possit perire: vt periit ex parte in Christi morte.

5 Secundò probatur conclusio Paludani argumento efficaci, quo magis distant extrema maiori vnione, opus habent, vt componantur, & coniungantur inter se: atqui extrema vnionis hypostaticæ magis distant, quam extrema vnionis compositi substantialis cuiusvis, scilicet materia, & forma siue anima: ergò maiori, fortiorique vnione opus habent, vt inter se coniungantur: sed vnione hypostatica coniunguntur æquè, atque materia, & forma: ergò vnio hypostatica maior, & fortior est, quam vnio materiæ, & formæ. Maior probatur: fortiori, & maiori nexu opus habent, vt copulentur, atque in vnum teneantur, quæ minus inclinant, magisque natura sua discordant: vnione quippè formali actuali supplendus est naturalis eorum inclinationis defectus. Confirmatur: quia maior amicitiæ nexus requiritur, vt oppositæ inclinationes & affectus ad vnitatem conconcordiæ, & amicitiam æquam redigantur, quam ad sympaticè inclinatos ad concordiam, & amicitiam redigendos. Sublumptum patet, Nam vnione hypostatica resultat vna persona cum duabus naturis, vnumque per se quod Christus est, æquè atque ex anima, & corpore vnus homo, vt ex symbolo Nicæno sæpe recitauimus: *Sicut anima, & caro vnus est homo; ita Deus & homo vnus est Christus.* Minor verò est aduersariorum fundamentum præcipuum: ex eo enim quod magis distent extrema vnionis hypostaticæ, quam vnionis materiæ, & formæ, contendunt in ratione vnionis, seu in se illam esse minorem: cùm tamen potius inferatur oppositum: quo solutum fundamentum manet, imò, & omnia, quæ Vasquez in oppositæ sententiæ confirmationem excogitauit. Ait enim: materia, & forma coaptantur, vt actus, & potentia: ergò maiori vnitati constituendæ sunt aptiores, quam humanitas, & Deus. Id quod illustrat exemplo concaui, & connexi, quæ licet figuram habeant oppositam; ad localem coniunctionem aptissimam habent. Cæterùm id, quod actus, & potentia materiæ, & formæ habent, quod non adest humanitati, & verbo non est absoluta potentia, vt coniungantur, vnumque constituant, cùm vnum absolutè ex humanitate, & verbo de facto constitui de fide sit; sed inclinatio naturalis, quam earum quæuis, vt pars actualis mutuò per alteram perfectibilis habet: hæc autem, vt diximus, maiori, & fortiori vnione actuali hypostatica vincenda in humanitatis, & verbi coniunctione fuit, ac de facto fuit victa. Cæterùm quoad aptitudinem, vt humanitas perficiatur,

vtpotentia, verbo, tanquam actu ipsam peficiente (si naturalem illam inclinationem secludas, atque à verbo rationem partis, perfectibilis proinde per humanitatem) se, vt actus, & potentia habent absolutè; alioqui vnum per se non constituerent contra dogma catholicum.

6 Dubitatur octauo, an vnio hypostathica in ratione doni sit creatis omnibus maior? Affirmatur meritò à ferè omnibus apud Soar. sect. 2. §. *Nihilominus*. Probatur ex 1. ad Hebræ. *Tanto melior Angelis effectus*. vbi loquitur de Beatis etiam Angelis. Ratio est: quia vnio hypostathica physicè affert humanitati personam diuinam Dei Filium naturalem, ipsamque Dei naturalem etiam Filium constituit, hominem etiam personam diuinam, ob quam excellentiam digna humanitas est, quæ longè maiori adoratione, quam creaturæ omnes ab ipsis etiam Angelis adoretur, vt ibi Paulus ait. Insuper vnione hac omnis gratiæ, & gloriæ excellentia, atque impeccabilitas, etiam antecedens, humanitati communicatur, illaque diuinizatur, atque particeps operationum propriarum Dei, eminentissimo modo efficitur, organumque coniunctum diuinitatis: sicut corpus suo modo vnione ad animam spiritualizatur, fitque instrumentum coniunctum ipsius. Denique vnio hypostathica est supra omne naturæ rationalis, reliquis etiam Dei donis, & gratiis ornatæ, debitum: cùm tamen reliqua cuncta Dei dona, & gratiæ ipsi debeantur. Vnde constat quo iure de illa August. de prædestinat. Sanctorum c. 15. dixerit esse *gratiam excellentissimam, tantamque naturæ humanæ subnectionem, vt quo altius attolleretur non haberet*. Nec refert modum quemuis, iis, quæ res sunt ex genere suo esse imperfectiorem: quare vnionem, quæ substantialis solum modus est, imperfectiorem rebus, quas vnit, esse debere, ac proinde humanitate, quam verbo connectit. In primis enim naturale, & supernaturale genere non conueniunt proximo entis: supernaturale autem ens, vt sic nobilius ente naturali physicè etiam, & metaphysicè est vt patet: supremum autem infimi generis nequit attingere physicam, aut metaphysicam perfectionem illius etiam, quod infimum generis supremi est. Licet autem diuisio immediata entis philosophica gentilica in substantiam, & accidens sit, quia nihil supernaturale, & nobilius Gentiles Philosophi assequebantur; Christiana diuisio, quibus entia supernaturalia innotuerunt, in ens supernaturale, & naturale commodius, aptiusque ens immediatè diuidet fortasse; sed stemus gentilicæ diuisioni: probabit obiectio in ratione perfectionis physicæ, & metaphysicæ entitatis vnionem hypostathicam esse humanitate imperfectiorem; non autem in ratione gratiæ, cuius perfectio, & magnitudo, non ex entitatiua doni perfectione; sed ex modo quo Deus per illud communicat creaturæ, atque ex maiori suorum attributorum, & perfectionum per illud ostensione pensanda est, vt patet in gratia habituali, aliisque habitibus supernaturalibus accidentalibus natura sua, quibus, & vtraque solutio confirmatur, & apertè instatur obiectio.

CERTAMEN III.

Obiectionum occasione explicatur amplius vnionis hypostathicæ natura, & subiectum.

1 OBicies primò. Implicat aliquid denuò intrinsecè prædicari de aliquo intrinsecè immutato: quomodo enim denuò intrinsecè albus dicar, nisi denuò intrinsecè albedinem habeam, quam non habeam; ast de verbo dicitur intrinsecè esse vnitum humanitati: (neque enim verbum vnitum humanitatis est sicut paries visus, aut dexter meæ visioni, aut dexteritati, aut ignis, ac Deus agens effectui, & actioni, sed sicut animus materiæ, vt diximus) ergo si verbum media vnione physica intrinsecà incarnauit, fuitq; vnitum humanitati, nec solum media actione dependente à verbo, fuit intrinsecè mutatum, quod est hæreticum. Non fauet actionistis obiectio, qui illam arripiunt, cùm potius ex speciali dependentia, nec Trinitati communi, à verbo admittere cogantur verbum esse subiectiuum, seu passum productionis humanitatis per sui productionem ipsi vnitæ: ac proinde non minus intrinsecè mutari; quam ego frigore, quod receptione, seu eductione mihi vnitur. Ob hanc difficultatem communis solutio scholæ Complut. sæculo proximo fuit negare verbum dici, aut esse absolutè intrinsecè vnitum humanitati, vt testatur Lorca d. 15 n. 4. & tacitè Vasq. dum difficultatis huius non meminit. Consensit Lessius 12. de perfectionib. diu. c. 6. n. 52. esq; solutio S. Bonau. in 3. d. 1. q. 1. Contra tamen est: quia, tam intimè verbum vnitum est humanitati, quam anima corpori ex Athanasio sæpè recitato ex suo, & Nicæno symbolo: atqui anima vnita intrinsecè corpori absolutè, & est, & dicitur: ergò, & verbum humanitati. Minor certa est, cum ex apprehensione communi, tum ex mutatione animæ per vnionem, qua anima intrinsecè mutatur. Conseq. est certa, ac proinde admissa à Soario & communiter à recentioribus teste Lugo sect. 7. n. 84.

2 Respondent recentiores apud Soar. sect. 4. atque alij apud Lugo sect. 6. num. 64. in quibus Petrus Hurtado intrinsecè quidem vnitum esse verbum humanitati, ast non vnione creata humanitatis ad ipsum, sed increata alia ipsi identificata se ex parte verbi tenente, atque indefectibili, licet, vt exercitè vniat, sitque vnio in actu secundo creatam aliam vnionem humanitatis ad ipsum verbum tanquam necessariam conditionem requirat. Fateor contradictoria, quæ contra Thomistas increatam vnionem hypostathicam asserentes, & contra Valentiam vrgebamus cert. 1. num. 1. & 2. facilius hac doctrina effugi; secus autem præsentem difficultatem. Etenim, vel vnio creata pars est formæ requisitæ, vt verbum sit, ac dicatur absolutè intrinsecè vnitus humanitati, vel non. Si neges esse partem: ergò tota adæquatè sumpta forma intrinsecè vniens verbum humanitati est vnio increata indefectibilis: ergò vbi primum est ab æterno veniet intrinsecè verbum humanitati, ac non denuò in tempore, vt supponitur, & admittit Hurtado. Etenim conditio, vt forma adæquata talis constituti subiecto apto intimè coniuncta tale constituat constitutum, nulla expectari potest. Dices curuitatem formam esse adæquatam constituti huius: *symus*, & tamen requiri ab illa, vt symum constituat non nudum subiectum, sed quod sit nasus. Sic igitur, cum vnio vnius non sit, neque intrinseca vnio vnius est: quare duplex connotatur subiectum intrinsecè vnitum, vt alterum vnitum intrinsecè sit: nequit autem vtrumque subiectum, seu extremum intrinsecè vnitum esse, nisi alterum habeat vnionem intrinsecè in se, vel per vnionem, vel per identitatem: quarenec verbum humanitati, nisi ex parte humanitatis sit vnio intrinseca creata: eoque pacto hæc est conditio, vt vnio increata verbum intrinsecè in actu exercito vnitum humanitati constituat. Sed contra est: quia aliud est requiri ad denominationem aliquam aliquid ex parte subti, vt aptum ad illam recipiendam sit, aliud formam adæquatam denominationis, seu constitutionis posito subiecto apto absolutè ad constitutionem, & denominationem aliquid aliud requirere. Primum probat exemplum symi; secundum est impossibile.

3 Secundò exemplum ex re non est: licet enim vnio, non nisi duorum esse possit: quare implicet esse sine vtriusque existentia actuali, licet vtrumque esse possit sine illa (ex quo conuincitur potius implicare vnionem, quæ res adhuc creata sit, nedum increata, & diuina ab omni creaturæ existentia absoluta, & independens per fidem) ast, vt intrinsecè vniatur alterum extremum, opus non est, vt alterum extremum vniatur intrinsecè ipsi: cùm quia, absolutè vniantur opus non est, vt vnio intrinsecè in aliquo extremo recipiatur, sed absolutè vnirentur, & si vnio, vt potest, à Deo crearetur: ergò licet in vno extremo solùm reciperetur

altera

altera vnio, nulla recepta vnione in altero, hoc alterum absolutè esset illi vnitum, licet non intrinsecè, vt ait Hurtado, dicereque necessariò debet: alioqui neque posset vnione sua verbum adæquatè, absolutè intrinsecè vniri humanitati, nisi alio modo eadem vnio humanitatem ipsi absolutè vniret, vt terminum, cum vnio vnius nullatenus esse possit. Tunc sic: ergò vnio increata vt intrinsecè vniat verbum humanitati, non requirit humanitatem sibi intrinsecè vnitam: etgò neque vnionem creatam intrinsecè in humanitate receptam: sicut curuitas nasum, vt symum constituat, requirit: quare exemplum hoc ex re non est: ac proinde non poterit esse humanitas, quin vnio increata intrinseca verbo ipsum illi intrinsecè vniat, vt contra Thomistas arguebamus certam. 1. numero 1. & 2. Sin verò dicas vnionem increatam non esse formam adæquatam, qua verbum intrinsecè, & absolutè sit, ac dicatur vnitum humanitati, sed vnione alia creata humanitatis ad ipsum partialiter compleri tuam deseres sententiam. Si enim intrinsecè vniri partialiter verbum potest per vnionem non sibi, sed humanitati intrinsecam, sibi autem extrinsecam, cur, & non adæquatè, & totaliter? Secundò infertur verbum sine vnione creata non esse absolutè intrinsecè vnitum, vt hi supponunt, atque esse illa adueniente mutatum: quidquid enim denuò intrinsecè constituens subiectum denominatum denuò aduenit illud in horum sententia mutat.

4 Communis iam Soarij, & Cardinalis de Lugo solutio distinguit maiorem obiectionis. Nequit aliquid denuò prædicari intrinsecè de aliquo, *vt subiecto formæ prædicati*, ipso immutato conceditur maior: denuò de aliquo, *vt purè termino* formæ prædicati, negatur: Similiter distinguitur minor: uegando esse intrinsecè vnitum prædicari denuò de verbo, vt subiecto formæ prædicati; concedendo autem prædicari de illo, vt purè termino, ac negando consequentiam. Hanc solutionem multa, & accurata obseruatione philosophica illustrat Lugo tota sectione septima, sed contra tamen est; quia si illud, *vt subiecto formæ* prædicati intelligitur de subiecto prædicationis formę prędicati: quia nihil est aliud esse subiectum prædicationis formæ prædicati intrinsecè, quam intrinsecè de illo prędicari eiusmodi prædicatum. Si autem illud, *vt subiecto*, intelligatur de subiecto reali, & physico inhæsionis falsum in horum omnium doctrina est requiri, vt aliquid; de quo denuò aliquid intrinsecè prædicatur mutari debeat, quod sit subiectum physicum, & reale inhæsionis, siue receptionis formæ prædicati. Etenim ipsi, Lugo etiam ingenuè fatentur vnionem animi, & corporis inter se se non esse denuò prædicandam de anima intrinsecè sine animi mutatione: cùm tamen hic non sit subiectum physicum, & reale vnionis, quæ est forma prædicati, cum denuò de illo prædicatur vnitum esse corpori, Lugo, & recentiores Complutenses ex ipso præter subiectum inhæsionis, & prædicationis aliud sustentationis addunt. Sed si intelligant sustentationem suppositalem, cum verbum suppositaliter sustentet humanitatem, & vnionem, quæ ad verbi persona vnitæ inter se sunt, vt diximus q. 1. atque hoc modo intelligi debeat illud, *vt subiecto formæ prædicati.* potius conuincetur verbum ad nouam prædicationem vniti mutari debere.

5 Melius explicuere communem solutionem, ac melius recentiores citati Lugo sect. 6. n. 66. *vt subiecto perfectibili per id, quod formaliter, vel de connotato affert prædicati forma*; concedo maiorem: *vt purè termino perficiente, non autem subiecto perfectibili*; nego maiorem. Hinc constat: cur anima, licet non sit subiectum physicum, & reale, neque hypostaticæ sustentationis vnionis sui ad materiam, neque materiæ ipsius, quam vnio connotat, secumque animæ trahit, mutari necessariò debeat, vt denuò absolutè sit, ac dicatur vnita materiæ: quia cum natura sua incomplexum quid sit, vt potè essentialis pars, atque vnione ad materiam compleatur, totumq; cum illa constituat, quod est vltimus suæ physicæ capacitatis, imò, & inclinationis terminus, & felicitas physica vnione, & materia, quam hæc affert, ac de connotato dicit perficitur: ac proinde de ea prædicatur vnio vt de subiecto perfectibili per ipsam, & per connotatũ, quod affert: quare, vt intrinsecè de illa denuò prædicetur vnitam esse materiæ opus est, vt intrinsecè mutetur. Contra verò, licet verbum subiectum sustentationis sit, cum tamen non sit subiectum perfectibile per vnionem, & humanitatem, sed purè terminus humanitatem perficiens, licet intrinsecè vnitum humanitati absolutè sit, ac dicatur, mutatione sui intrinseca non eget, vt intrinsecè sic vnitus dicatur. Hinc constat primò, cur verbum, ac deitas pars strictè in Christo, qui ex ipsa constat, vt cert. 4. videbimus, non sit; quia de conceptu partis essentiali est esse per comparrtem perfectibile quid: vnde constat: cur sit in Christo persona, & suppositum, secus autem humanitas: quia nimirum hæc in Christo pars est, atque vt perfectibile quid à verbo, & à deitate ibi componit: oportet autem, vt aiebat Theodorus Carienſ. Episcop. recitatus à nobis d. procem. q. 2. cert. 5. n. 1. vt aliquid persona sit, non esse partem. Constat tertiò: quid sit vnio qua vnum per se constituitur, sicut constituitur Christus vnione hypostathica. Etenim vnio è conceptu suo determinat extrema quæ vnit ad simultaneam coexistentiam localem contiguam, si integralis vnio sit, vel penetratiuam, si sit essentialis, qui cuiusuis nexus, & vnionis proprius conceptus est. Licet enim actio, & passio similem coniunctionem agentis, & passi supponant, ac proinde, & effectus habeant, tamen non cogunt, vt eadem inter hæc seruetur: similiter eadem, si possibilis est, duorum præsentia, licet vtrumque eidem spatio alligaret, non tamen inter se, neque quatenus alterum attingi determinaret ad coexistendum localiter cum alio, sed quatenus comitanter afficit vtrumque.

6 Sed præter hunc generaliorem vnionis cuiusque conceptum ad vnionem per se requiritur, vt alterum saltem extremum perfectibile per aliud sit, ac proinde pars esse possit, id quod nullatenus reperiri, nisi in eis, quę natura sua partes substantiales sint, vel naturę substantialis, vel suppositi, Lugo, & recentiores Complutenses existimant. Ego verò in aliis, quæ natura sua non sunt rationem perfectibilitatis ad vnionem per se cum alio extremo requisitæ recognosco. Etenim humanitas natura sua pars non est in ordine ad naturam substantialem, neque in ordine ad suppositum, siue personam propriam, quæ ab ipsa re vera non distinguitur per modum superadditum personalitatis, & subsistentiæ, sed solum per negationem independentiæ in sui existentia ab vnione ad aliud, vt explicuimus probauimusque d. procem. q. 2. cert. 5. ad quod vt pars comparari non potest, cum per eam habeat secundum se, atque in sua entitate totum esse. Ad suppositum autem alienum, & diuinum (cui solum vt supposito vniri potest, vt ea etiam d. ostendimus, & controu. 1. d. 1. q. 1.) capacitatem quidem habet, & perfectibilitatem per illud; ast nullatenus habet inclinationem naturalem, vt ipsi vniatur, ac perficiatur per vnionem ad ipsum, atqui ratio partis natura sua talis præter perfectibilitatem, per aliud, cui vnitur dicit naturalem inclinationem ad vnionem, & coniunctionem cum illo quo perficienda est, & ad constitutionem totius ex vtroq; constituendo: ergò humanitas habet perfectibilitatem sufficientem, vt eius vnio sit per se, vnumq; per se constituat, quin pars sit natura sua ad totius constitutionẽ ex ipsa, & verbo quod neq; pars est, neq; vllatenus perfectibile. Secundò rogo, an ex coniunctione, & vnione duorum corporum homogeneorum, quæ prius duo erant integra composita, & totalia fiat vnum per se, ac proinde sit per se eorum vnio. Fateberis: ast pro priori neutrum illorũ natura sua pars erat, cum vnionem cum alio neutrum appeteret natura sua; cum esset in tua etiam sententia in propria subsistentia, & proprium esset suppositum: ergo perfectibilitas extremi requisita ex parte alterius extremi ad vnionem substantialem per se non est perfectibilitas

partis naturæ sua in ordine ad naturam, vel suppositum constituendum; sed satis est alterius extremi perfectibilitas absoluta vt accedente vnione cum perfectiuo sui, vnum per se resultet, atque vnio per se dicatur, Parsque sit de facto perfectibile, si ei detur existentia dependenter ab vnione ad illud.

7 Sed obiicies ex dictis: vnio per se, & generali suo conceptu vnionis determinat vtrumque extremum ad localem inseparationem, siue coniunctionem cum altero, etiam penetratiuè, si integralis non sit: atqui vnio hypostatica non est integralis: ergò determinat verbum, & humanitatem ad inseparationem, siue coniunctionem localem alterius cum altero penetratiuè: ergò determinat verbum ad coniunctionem localem penetratiuam cum humanitate: ergò determinat verbum, vt nullibi sit non coniunctum penetratiuè, siuè seperatum ab humanitate, siue sine humanitate ipsi penetrata localiter: atqui verbum vbique est: ergò vbique est humanitas ipsi penetrata. Confirmatur: quia ex determinatione vnionis ad localem hanc coniunctionem, quocumque humanitas moueretur adesse debebat, atque aderat necessariò penetratiuè verbum, nec solùm ratione immensitatis: atque ex simili determinatione vnionis, quocumque mouebatur corpus secum trahebat animam, ac quocumque moueretur anima secum traheret corpus. Respondetur communiter à recentioribus ex vnione quidem non oriri æquam in vtroque extremo determinationem ad localem coniunctionem cum altero; sed in eo quod perfectibile est, esse maiorem, quam in extremo, quod solum est perfectiuum: quia nimirum huius nihili coniunctio refert, perfectibilis verò extremi refert maximi localis cum extremo perficiente inseparatio, atque coniunctio; quare quocumque moueatur, & sit, secum, aliud trahit, vt probant exempla humanitatis Christi se loco mouentis, trahentisque secum verbum, vt sic loquar, & si immensitate sua illi loco non adesset; atque animi, & corporis, seu materiæ, quæ altero perficiuntur vicissim, vt potè partes, & altera per alteram mutuò perfectibiles. Cùm autem verbum perfectibile extremum per humanitatem non sit, non trahit secum quocumque eat humanitatem: quare neque vbique secum penetratam, vbique constituit. Nec contra hanc doctrinam est, animam, licet perfectibilem per materiam, ipsique vnitam, non trahere secum materiam, cui vni est in omnem locum vbi est: nam materiam pedis non trahit ad locum materiæ capitis vbi ipsa est; Etenim, cùm pars essentialis sit totius hominis, non est pars essentialis respectu materiæ capitis solius, vel pedis, sed totius corporis etiam integralis hominis, quod, vt sit tale, loco dissitas parte habere debet, sicque dispositis vniri petit; atque perficitur omnibus adæquatè, inadæquatè singulis: quod non haberet, nisi loco dissitæ forent, sed vna cum altera penetraretur: quare ex prædicato partis, & perfectibilis petit, vt corporis partes diuersis locis sint.

8 Ego verò ingeniosæ huic solutioni acquiescere non satis possum. Nam determinatio extremorum ad localem coexistentiam, siue inseparationem vnius extremi ab alio ex vnione prouenientem æquam in vtroque fore iudico. Etenim si ex vnione formaliter prouenit in quibus æqua vnio est: non æqua determinatio intelligi nequit. Confirmatur: quia eadem indiuisibili vnione nequit fortius perfectibile extremum vniri perfectiuo, quam perfectiuum perfectibili, quod enim minoris fortitudinis ex parte alterius extremi consideretur in vnione ad ipsum, debilitatis vnionis recognosceretur ex parte alterius: cùm enim vnio eadem vtrumque connectat; si, vt attingit alterum debilior est, vt alterum illi affigit, nequit non eandem debilitatem habere. Quod si dicas: non ex sola vnione præcisè, sed ex maiori inclinatione, & appetentia perfectibilis extremi ad purè perfectiuum id euenire, vt fortitum vnionem perfectiuum extremum separari non patiatur; conatum quidem maiorem ex parte perfectibilis ad inseparationem euinces, non autem inseparationis effectum. Si enim perfectiuum minus appetit coniunctionem, minorisque illam facit, debiliusque adhæret, siue inhæret, cum perfectibile, si loco moueatur poterit persistere, & si vnio, quam nihili æstimat pereat. Contra verò probatur potius nullibi mouendum extremum purè perfectiuum, quin secum trahat extremum perfectibile: quia tanti æstimat vnionem cum perfectiuo sui, quam nisi localiter illi coexistat habere non potest, vt eam deserere, atque ab illo separari minimè patiatur. Vnde potius infertur humanitatis vnitæ verbo vbiquitas ex vi vnionis, quam coniunctio localis verbi in loco, quo moueatur humanitas vi vnionis eiusdem. Certum ergo sit ex perfectibilitate, vel imperfectibilitate extremorum vnionis non magis determinari per vnionem alterum extremum ad localem coexistentiam cum altero, quam alterum cum ipso, vt alterum potius secum trahat alterum; quam ab altero trahatur: id quod rursus confirmatur exemplo eorum omnium, quæ nexu aliquo reuincta sunt, licet neutrum altero perficiatur. Facilius ergò respondeo de conceptu vnionis, & nexus cuiusuis esse non admittere separationem localem omnem vnitorum, quia nisi in coniunctis esse vnio non potest: quocirca cum in loco vno coniuncta sunt extrema vnita, quoduis eorum si moueatur inde aliud secum æquè trahere: quia, si non traheret separarentur absolutè: at verò, si ab eo loco immotis alteri eorum replicaretur, vel proximè immediatè, vel remotius præsentia non determinari ab vnione, vt eo extremum alterum trahat: cum in locali coniunctione, quæ perseuerat satis habeat vnio, vt sit, atque extrema, vt sint absolutè localiter coniuncta. Quare si anima vnita, vt absolutè potest, per grandius spatium, quam corpori vnito sibi respondet, præsentaretur vlterius, ibi secum illud non traheret. Cùm ergò verbum localiter non discedat ab humanitate, cui vnitur cum vbique sua immensitate est, non est opus, vt ex vnionis hypostaticæ necessitate ad coniunctionem localem cum illa illam sibi vbique localiter coniungat, atque vbique præsentet: id quod exemplo animi rationalis, qui vi vnionis ad pedem, hunc non coniungit secum localiter cum capite, cui vnitus etiam coniunctusque est, satis confirmatur.

CERTAMEN IV.

Postremæ obiectionis occasione Christi compositio examinatur.

1 OPponebat Durandus. Ex duobus entibus in actu nequit fieri vnum per se: sed verbum, & humanitas sunt duo entia in actu: ergò nequit ex eis fieri vnum per se: ergò neque inter hæc vnio physica per se esse potest. Qui subsistentiam modum superadditum aiunt videntur præfata obiectione non tangi; quia humanitatem partem cuiusuis personæ, siue propriæ, siue alienæ esse expressè profitentur: ac proinde, & ens in potentia, ad actum personalitatis cuiuscumque: vnde facilè negabunt primi syllogismi minorem. Verùm neque nos tangit fortius obiectio. Licet enim humanitas totum quoddam in ordine, atque ens in actu de intrinseco suo conceptu foret, posset esse ens in potentia in alio, parsque esse in illo. Ecce in opinione ponente accidentia in toto composito physicè subiectata, totus Petrus v.g. est ens in potentia, & pars huius concreti, & compositi, *album*, vel *calidum*. Secundò: in nostra etiam opinione, licet ex ipsa, & personalitate propria superaddita suppositum, & persona, tanquam totum ex partibus non resultet: quare neque sit ens in potentia respectu propriæ personalitatis, parsq; propriæ personæ; ast respectu substantiæ ens in potentia est, atque pars totius suppositi huius ex ipsa, & personalitate verbi resultantis, dependéntque in sui existentia ab vnione ad verbum, in qua ratio partis actualis consistit; quar

quare non minus est pars, quam partes compositi homogenei, quæ separatim totum quid vnaquæque foret: in forma ergo respondetur: ex duobus entibus in actu in omni genere, & ordine non posse fieri vnum per se, in aliquo ordine solùm entibus in actu vnum per se rectè fieri posse, ast humanitatem non esse in omni ordine ens in actu; sed esse in potentia ad subsistentiam alienam: vnde negatur consequentia prima & secunda, quæ ex ipsa pendet.

2 Opportunus hic locus examinandi, an in Christo sit vera & stricta compositio per se? cùm enim vnio physica, & per se videatur catholicè admittenda, idémque sit vnio per se, ac compositio per se, qua necessariò compositum & vnum per se resultat ex per se compositis, & vnitis, negari non posse videtur Christum compositum quid absolutè, & per se esse, vt persona est, vtráque natura in vnitate suppositi, ac personæ constant: Verùm Magister in 3. d. 6. vbi Alens. & S. Thomas q. 2. ar. 3. vbi etiam Ricardus q. 3. S. Bonauentura a. 1. q. 12. Scotus a. 3. q. vlt. Durand. q. 3. Gabriel q. 1. a. 3. post. 3. concl. Almaynus q. 1. concl. 2. Marsil. in 1. q. 6. a. 3. dub. 3. Caietan. 3. p. q. 2. a. 4. ad 3. dub. Lorcad. 13. n. 6. veram, & propriam compositionem absolutè inficiantur: id quod doctrinæ S. Thomæ consonat asserentis 1. p. q. 3. ar. 3. Deum ad alterius compositionem venire non posse, nimirum propriam & strictam: nam impropriam negari ab illo non posse, constat ex dictis, & ex fide, ex qua vnio physica & realis Dei cum humanitate asserenda catholicè est. Primum fundamentum sit, quia vera, propria, atque absoluta compositione per se extremorum duorum vtrumque debet esse pars: atqui verbum, quod vnionis hypostaticæ alterum extremum est pars neque est, neque esse potest: ergo nequit esse extremorum physicæ vnionis hypostaticæ vera, propria, atque absoluta compositio. Minor per se est nota: quia pars, qua talis, dicit inclinationem ad vnionem cum alia comparte, ac proinde perfectibilitatem per illam, dependentiamque proinde in complemento suæ perfectionis ab illa: item, vt actualis pars sit, dependentiam in sui existentia ab vnione ad illam, vt supra d. procem. q. 2. ostendebamus: atqui hæc omnia Deo verbo repugnant: ergo, & esse in Christo partem verbo repugnabit: quare, & compositionem veram propriam, atque absolutè in Christo sua physicè vnione ad humanitatem efficere.

3 Accedit, quod compositio nequit in persona Christi, in qua maximè videbatur admittenda, excogitari, saltemvè absolutè dici: etenim nomen per se, vtpote substantiuum, substantiale, solam personalitatem dicit in recto absolutè prolatum: atqui personalitas Christi, seu, quæ in Christo est, diuina verbi personalitas est, simplex omnino, & indiuisibilis non composita: ergo nequit dici propriè & absolutè composita: atqui cùm diceretur absolutè persona Christi composita, prædicatum hoc de recto significato nominis *persona*, cum quo solùm concordat, prædicaretur: ergo falsò diceretur de persona Christi propriè compositum absolutè esse idcirco S. Thomas, & S. Bonauentura citatis locis sententiam hanc negantem propriam compositionem in Christo communem inter Doctores sui temporis appellant. Ea verò est opinionum, sicut, & temporum, vicissitudo, vt opinio aduersa veram in Christo, ac propriam compositionem absolutè admittens sæculo nostro communior longè sit communi illa negante ferè ab scholis relegata. Ita Vasquez d. 16. cap. 2. communem Theologorum ætatis suæ affirmatiuam sententiam appellans. Valentia d. 13. q. 2. puncto 4. §. *in hac verò*. Soarius 3. p. q. 2. in comment. ar. 4. & d. 7. sect. 4. ac vniuersim Vazquistę, ac Soaristæ omnes. Vvadingo d. 4. dub. 4. §. *Dico primò*, vbi secundum fidem catholicam negari non posse ait Lugo d. 10. sect. 1. n. 3. § *Pars affirmatiua*, vbi communem inter huius temporis Theologos esse refert. Bernal. d. 13. sect. 3. §. 1. & 2. in ipsum de eius sententiæ communitate testificans, in quam etiam inducitur S. Thom. 3. p. q. 2. ar. 4. citato vt vel inde discamus non admodum in minus nostro sæculo communes sententias succensere, efferrique censuris, cùm nihil aduersus fidei dogmata à Patribus statuta apertè pronuntiant: siquidem, quæ communes nunc sententiæ sunt, fieri deinceps singulares, ac non adeò communes alio sæculo possunt; &, quę nunc singulares videbuntur, successu temporis possunt fieri communes.

4 Idcirco dico primò: sententia negatiua probabilis adhuc est, atque sine fidei iniuria defendi potest. Est contra citatum nostrum Vvadingo; sed in Doctorum antiquorum fauorem. Probari verò nulla ratione meliùs potest, quàm testimoniorum, quæ pro affirmatiua ex Patribus induci possunt exacta interpretatione, atque rationum ex eis petitarum solutione. Videtur ergo sententia affirmatiua tradita expresè in 5. Synodo generali Constantinopolitana 2. collat. 8. can. 4. & 7. approbato in 6. Synodo Constantinopolitana 2. act. 4. in epist. Agathonis Pa. ad Imperatores Heraclium, & Honorium. & act. 11 in Epist. Sophronij. & act. 13. cap. 6. Item in Concilio Antiocheno, vbi damnatus est à Malchione Paulus Samosatenus, quod compositionem in Christo negaret; vt testis est Petrus Diaconus lib. de Incarnat. & grat. insuper in Concilio Lateranensi sub Martino Pa. 1. consultar. 5. can. 6. in Symbolo Athanasij illis sæpè datis verbis: *sicut anima, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus*. Deinde in Pontificali Romano in consecratione Episcopi. Ac demum concors Patrum videtur esse sententia Dionysij 10. de diuin. nominib. ante med. Hierarch. Ecclesiastica c. 3. p. 3. sub finem. Augustini 13. de Trinit. c. 17. & tract. 78. in Ioan. M. Gregorij hom. 38. in Ioan. Damasceni 3. de fide. c. 14. & 17. atque in vita Barlaam, & Iosaphat. Bernardi serm. 2. in Cant. post init. ad id: *Osculetur me osculo oris sui*: qui omnes, vel compositum esse Christum absolutè ex duabus naturis expresè docent, vel subsistere in vnitatem personæ, vnamque personam ex duplici natura compositam, & compactam: particula verò *ex* propriam compositionem denotare apertissimè videtur: quare, & eam in Christo, non nisi contra Patres, & Concilia negari posse. Nec summatim omnia sunt, quæ negatiuam sententiam fidei iniuriam facere nostra Vvadingo potuerunt videri.

5 Verùm, cùm certum omnibus sit ea omnia Concilia, & Patres citatis locis solùm contra Eutychetem, & Nestorium, atque asseclat hæreticos egisse, ac duarum naturarum inconfusarum in Christo physicam vnionem in personæ vnius verbi vnitatem adstruere, quam negatiuæ sententiæ Doctores citati catholicè docent, & tuentur: certum etiam esse debet philosophiam seu metaphysicam hanc quæstionem, an vnio illa physica, & realis stricta ac rigorosa compositio sit? nullius curæ Conciliis, & Patribus, atque attentionis fuisse; nedum eius quæstionis decisionem, ac definitionem illis locis, & verbis esse ab eis intentam: id quod ex eorum verbis, quæ ponderant affirmantis sententiæ Doctores, satis claret. Etenim particula *ex* nequit in præsenti propriam compositionem, & per se ex partibus significare: cùm æquè dicant citata testimonia Christum compositum esse ac subsistere in vnam personam ex diuinitate atque ex humanitate compactam: certum autem est diuinitatem, neque in Christo partem propriè componentem esse, neque posse vsquam, vt partem componere: vt satis demonstrant rationes S. Thomæ, & nostra num. 1. ex incompletione, perfectibilitate, ac dependentia ac alia comparte, atque dependentia in sui existentia ab vnione ad illam, quas pars actualis essentialiter dicit, ac Deitati repugnant. Nec refert. Nicetam in orat. 42. Nazianzeni 2. in Paschate, & Ioannem Maxentium contra Acephalos c. 11. & 13. apud Hoplothecam nostri Turriani, atque Iustinianum Imperator. edicto fidei ad Ioan. Pa. 2. t. 2. Concilior. post Toletan. 2. diuinitatem partem Christi vocasse: eos enim omnes impropriè, & laxè nomen partis vsurpasse, certum Theologis omnibus est, atque memoratis rationibus conuincitur cùm ergo concilia, & Patres locis citatis æquè componi Christum ex diuinitate, atque ex humanitate dicant; non curabant, an tanquam ex partibus, ac proinde, vt pro-

prium & strictum compositum (quod, non nisi, & extremis, quæ partes sint, atque, vt partes componant, aduersarij admittunt) Christus esset.

6 Dico tamen secundò cum sententia communi: Christus propriè, & absolutè compositum quid est propriè, & absolutè, atque item persona composita. Probatur primò: quia non est ens omnino simplex, & indiuisibile physicè, neque vnum per accidens Christus Dominus, neque eius persona secundum totum, quod dicit, siue, vt physicè est: ergo compositum quid absolutè, & propriè. Secundò: quia nequit esse pars actualis, & propria in aliquo, quod propriè totum, & compositum non sit: cum pars actualis nequeat sine toto composito actuali esse: atqui humanitas in Christo pars actualis propria est, vt aiebant Theodorus Episcopus Carienſis, Rusticus Diaconus, & Athanasius citati d. procem. q. 2. cert. 5. n. 1. Ergo Christus propriè compositum quid est. Tertiò à priori probatur, ac ratio S. Thomæ euertitur: quia ex perfectibili propriè tali, ac perfectiuo, tali etiam, propriè dari potest propria compositio ad perfectum quid constituendum media vnione physica vtriusque: atqui in Christo datur humanitas propriè perfectibilis per verbum, & Deitatem: insuper Deitas: ac verbum propriè ipsius perfectiuum, ac media physica vnione propriè, & excellentissimè illam perficiens, vt per omnes constabit inferius: ergo datur propria compositio, & per se. Confirmatur: quia quidquid cum alio vnitur, vt actus cum potentia, propriè & per se componit; at quidquid componit, vt perfectiuum cum perfectibili, sicut verbum cum humanitate, componit, vt actus cum potentia: ergo propriè, & per se componit: itaque ratio actus non dicit rationem partis formalis; sed rationem solam perficiendi, licèt forma perficiens, quæ pars est, dicat etiam perfectibilitatem, qua pars est: quare, quod verbo deficit, vt pars sit, non minuit in eo rationem actus necessariam, vt per se componat; sed puriorem in illo esse demonstrat sine admixtione perfectibilitatis, quæ in actibus formalibus creatis, quæ partes sunt, inuenitur. Hinc etiam constat ad obiectionem secundam. Nam, licet persona Christi, quæ diuina est, atque omnino simplex composita esse nequeat; tamen, cùm Christi dicitur, atque, vt reipsa in illo est, vsurpatur, dicique naturas, compositum quid est. Scio nonnullos apud Vasquez cap. 3. n. 15. compositionem in persona Christi, humanitate etiam secluſa, comminisci ex duplici respectu personæ verbi, altero terminandi naturam diuinam, altero terminandi humanam. Sed hæc rationis figmenta inutilia ad veram compositionem, quam in Christo examinamus, omnino sunt.

DISPVTATIO III.

De physicis Humanitatis à verbo assumptæ qualitatibus.

QVALEM humanitatem, quam secundum substantiam, & integritatem sui à verbo assumptam ex fide, & accurata Theologia statuimus, verbum assumpserit, examinandum iam est: inter physicas verò humanitatis qualitates aliæ potentiarum exercitio parantur: de quibus posteà, dum de scientia, & actibus voluntatis Christi, deque eius affectibus, quos propassiones vulgò vocant, agemus, statuetur: quædam verò sunt humanitati Christi naturaliter agnatæ: insuper in his à nonnullis numerantur potentiæ, & vitales, & animales, & rationales, quas nos hic præteribimus: tum, quia non tam qualitates physicas, quàm essentiales gradus humanitatis reputamus iuxta dicta controu. de anima: tum, quia in Christo voluntatem, & intellectum creatum, propriumque humanitatis esse inferiùs contra Monothelitas ostendemus, paremque ostendimus contra Apollinarem d. 1. q. 3. & d. 2. quæst. 2. solùm ergo hic disputabimus de humanitatis assumptæ possibilitate, moralitate, temperamento, & quæ hoc consequitur, pulchritudine.

QVÆSTIO I.

De Physica Humanitatis Christi passibilitate.

DIXI de physica passibilitate, vt affectiuam, quæ appetitus sensitiui, aut rationalis affectum connotat, potestque animi passibilitas, seu propassibilitas dici, sicut & eiusmodi affectus passio vel propassio animi nuncupatur, alio, vt dixi, examinandum inferiùs remittam.

CERTAMEN I.

Christi Humanitas physicè passibilis ex fide est.

1 CONtra hanc fidei veritatem multifariam errarunt hæretici, quos circa naturæ humanæ assumptæ veritatem erasse retulimus d. 1. q. 3. Nimirum: qui humanitatem in Deum conuersam assumptione ipsa cum Eutychete effutiebant: ij enim impassibilem redditam vnione, seu conuersione in Deum impassibilem necessariò affirmabant; item: qui de cælo tractam humanitatem illam somniarunt: esset enim ex cœlesti corpore impassibilis, sicut cælestia corpora reliqua, deinde, qui phantasticam solum fuisse Christi humanitatem delirarunt: ac proinde eluforiè solum ictibus quati, dolores conceptos simulare, atque intentum fingere non pati. Denique Apollinaris cum suis, qui creato animo à natura assumpta reiecto verbum pro anima seu mente adiunxit: caro enim, seu materia sine animo, mortuum quid, ac doloris incapax, atque insensibile est; nisi forte in Christi natura assumpta formas pro gradibus singulis viuentis, & animalis, diuersas ab animo rationali, pro qua verbum supplebat, multiplicabant, qua minus communi philosophia præsentem errorem vitaret: sed vera tamen humanitate Christi admissa eius passibilitatem, ac mortalitatem negauit primus Gaius, siue Gaianus circa annum 476. sub Zenone Imperat. & simplicio Pa. quem circa annum 604. sub Phoca Imperat. & Sabiano Pa. secutus est Iulianus Halicarnassæus, vt referunt Damascenus 3. de fide cap. 28. Nicephorus 17. histor. c. 29. Prateolus in Elencho verbo *Gaientiæ*. Postmodùm in eundem errorem consensisse referuntur à Prateolo, & Nicephoro Seueritæ, siue Seueriani, quos tamen ab eo purgat Damascenus de hæresib. hæresi 84. eúmque adscribit Ephtarodicitis, latinè opinantibus humanitatem non obnoxiam corruptioni: tracto ex errore cognomento Hos idem Damascenus Excharadocitas appellabat, teste Sixto Senensi 5. Biblioth. annotat. 186. à catholicis verò *Phantasiastæ*, & Manichæi vulgò compellabantur; ab eis verò per ludibrium catholici *Phiartholatræ*, seu corruptibilis adoratores, atque scenolatræ, seu tabernaculi, aut tentorij corruptibilis, vel facilè deponibilis adoratores nominabantur, teste Nicephoro 18 histor. cap. 45.

2 Præfatum errorem adeò Iustinianus Imperator fouit, vt edicto publico, corpus Christi incorruptibile, ac passionum naturalium incapax euulgarit, teste Euagrio 4. histor. c. 39. quo Monachos, & sacerdotes, magnam partem, in eum pertraxit: imò, & Anastasium Antiochenum, licèt incassum, in errorem eundem inducere tentauit, vt author est Nicephorus 17. histor. c. 30. in eum

eum verò lapsum Hilarium ad Psal. 68. *saluum me fac Deus*: atque ad illud Psal. 138. *& in sti mea*: ac 10. de Trinitate suspicantur Maldonat. in 26. Matthæi num. 37. Bellarminus tom. 1. lib. 4 de Christi anima c. 8. ad 7. Salmeron tomo 10 de Passione Christi tractatu. 11. Medina 3. p. q. 14. à 2. fine. Asserunt verò indubitanter Claudius Mamertus Episcopus viennæ Galliæ lib. 2. de statu animæ c. 10. & 5. Biblioth. Vasquez d. 59. c. 1. à n. 3. & quidem 10. de Trinit. de fame & siti Christi sic habet: *Afferent hæc quidem impetum passionis, non tamen dolorem passionis inferrent, vt telum aliquod, aut aquam perforans, aut ignem compungens, aut aëra verberans.* Ac rursus: *Virtus corporis sine sensu pœnæ vim pœnæ in se sæuientis excepit.* Quæ verba pias Magistri Alexandri, & S. Thomæ explicationes reiiciunt: idcircò, qui Hilarium in eo fuisse errore citatis locis, vel suspicantur, vel credunt, ab eo retractatum aiunt in quodam libello, quem se vidisse Guillielmus Parienſ. dicebat, S. Bonauenturæ, vt ipse testatur in 3. d. 16. à 1. q. 1. ad 1, sicque aiunt Richard. d. 15. in fine quæstionis in exposit. litteræ. S. Thomas in exposit. textus, & q. 26. de verit. à 8. ad 7. Albertus, & Carthusian. d. 15. cit. fine. Ego autem adduci non possum, vt credam doctissimum, sanctissimumque Ecclesiæ Patrem, & columen, atque in scripturis, siquis alius, versatissimum in crassum adeo, atque vtrique testamento aperte repugnantem errorem lapsum aliquando fuisse: ac proinde libellum illum suæ potiùs mentis explicationem, quàm retractationem iudico: maximè, cùm ea verba, & planum, & scripturis, fideique Catholicæ accommodum habeant sensum. Censeo ergo Hilarium eis verbis, & locis Christi constantiam tot doloribus superiorem, atque patientiam tormentis inuictam, vt neque in iram ageretur, neque deiiceretur ingenitus; sed sicut aiebat propheta, *tanquam agnus coram tondente se obmutesceret*, siue, vt Poëta: *Quàm si dura silex aut stet Marpesia cautes*: commendasse. sic enim de constantini flagellato, vel icto vulgo dicimus: ita verbera, & ictus pertulit, ac si non ipse; sed aer verberaretur: adeò nullum ab illo pœna doloris sensum extorsit: vt sensus non internum, sed externam eius demonstrationem significet: & quo pacto pœna propriè in corpus impassibile sæuiret, vt Hilarius aiebat?

3 Dicendum catholicè, & ex fide est humanitatem à verbo assumptam passibilem fuisse. Hanc Patres, & Catholici plures ex veritate humanitatis assumptæ deducere contra hæreticos irrito conabantur. Non enim, sicut ex humanitatis passibilitate ipsius veritas euincitur ex humanitatis veritate eius passibilitas demonstratur: nam, & in resurgente Christo, & Beatis vera humanitas est, quibus certò ex fide impassibilitas adest: neque vlla est repugnantia in eo, quod à conceptionis instanti simili impassibilitatis dono humanitas à Deo donaretur: imò nisi redemptionis per opera pœnalia finis attenderetur, id humanitati Christi iure vnionis hypostaticæ debebatur. Solùm ergo ex scripturæ testimoniis, quæ præfixum illum redemptionis nostræ per opera pœnalia, & passionem humanitatis finem ostendant, vel dolores ac passionem, quibus fuimus de facto redempti, loquantur ad rem hanc vti possumus: & primò quidem sæpè in Psalmis per Dauid de suis doloribus, & passione carnis suæ filius incarnatus loquebatur. Psal. 17. v. 5. *Circumdederunt me dolores mortis, dolores inferni circumdederunt me*: quæ repetuntur Psal. 114. vers. 3. Psal. 30. vers. 11. *Defecit in dolore vita mea.* Psal. 68. vers. 27. *super dolorem vulnerum meorum addiderunt.* ac versu 22. *Et in siti mea potauerunt me aceto*: vt autem dolorem ærumnis, quas de Christo toto illo Psalmo ex eius persona Dauid vaticinatur, conceptum fuisse nemo dubitare posset, dicitur immediatè: *Et sustinui qui simul contristaretur, & non fuit, & qui consolaretur, & non inueni*: tristitia verò, & consolatio de malis, quæ quis non patitur verè, nec dolet, vera non est. Secundò Isaiæ 53. vers. 3. dicitur de Christo *virum dolorum, & scientem infirmitatem* vers. 4. *verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit.* Tertio Ieremias Threnor. 1. v. 12. ex persona Christi: *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte, si est dolor sicut dolor meus*: quæ omnia litteraliter de Christi passione, ac doloribus prænunciata à prophetis fuisse, concors est Patrum, atque interpretum omnium sententia, quos idcirco sigillatim non recenseo.

4 Neque obscuriora pro hac veritate sunt noui testamenti testimonia. Matth. 4. esuriisse dicitur Christus: esuries autem, vel est dolor in ore stomachi ex melancholia proueniens, vel illum supponit. Ioannis 4. dicitur Christus *fatigatus ex itinere*, in quo dolor, & passio deesse non potuit: & c. 19. exanguis totus Christus dixit *sitio*: quæ passio non minus, quàm fames dolorifera est. Lucæ 24. n. 25. discipulis de sua passione, ac morte mœstis, ac resurrectione dubiis Christus aiebat: *O stulti & tardi corde &. Nonne oportebat Christum pati, & ita intrare in gloriam suam?* vbi passionem suam veram, de qua discipuli tristabantur, & per prophetas annuntiatam, & à se toleratam fatetur. Insuper ad Hebræos 2. *Decebat eum, &c. authorem salutis eorum per passionem consummari.* Et infra: *Debuit per omnia fratribus assimilari, vt misericors fieret, & fidelis Pontifex ad eum, & repropitiaret delicta populi: in eo enim, in quo passus est ipse, & tentatus, potens est eis, qui tentantur, auxiliari.* Accursus c. 5. *Didicit ex eis, quæ passus est.* & c. 13. *Extra portam passus est.* Item 1. Petri 2. vers. 21. *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum*; & c. 4. *Christo igitur passo in carne.* Atque huius generis sexcenta sunt passim apud Euangelistas, epistolas canonicas, & acta: quæ omnia propriè intelligenda esse constat: quia historialiter dicta sunt, vbi figuratæ locutiones locum non habent. Secundò: quia concors est totius noui, & veteris testamenti locutio. Tertiò: quia nulli dogmati fidei, rationine Theologicæ aduersatur; sed opitulatur potiùs: idcirco definita est hæc veritas in Concilio Ephesino anathematismo 12. in epist. concil. Alexand. Cyrilli. 10. à Chalcedonensi act. 5. à Synodo 5. gener. act. 8. à Synodo 6. in epistola Sophronij recitata act. 11. & approbata act. 13. atque item act. 18. à Lateranensi Concilio sub Martino 1. consultat. 5. can. 4. à Toletano 1. in confess. fidei à symbolis Apostolorum Niceno, & Athanasij, à Damaso Pa. epist. ad Paulin. profes. fidei, ab Eutychiano Pa. epist. 1, à Leone Pap. epist. 11. Traditur constanter à Patribus Ambrosio 2. de fide c. 4 & de Incarnat. Dominic. Sacram. c. 9. & 7. ab August. epist. 146. Damasceno 3. de fide c. 28. Tertulliano lib. de carne Christi, atque vno verbo à reliquis ad citata scripturæ testimonia.

5 Accedunt rationes, ac prima petita à Paulo ex veritate fidei ac redemptionis nostræ I. Cor. 15. *Si enim Christus mortuus non est, & resurrexit, vana est fides nostra.* Secunda: quia redemptio decreta est per opera Christi pœnalia: quæ sine humanitate ipsius passibili esse non poterant. Primum constat ex Isaiæ 53. v. 10. *si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum*: oportuit autem nos ita redimi, primò in patientiæ nostræ exemplum, vt Petrus aiebat, nostrarum ærumnarum solatium, in horrorem peccati, in pugnæ nostræ pro iustitia ardorem, in sensibilem etiam, redemptionis nostræ ex parte Christi confidentiam: ac demum, vt humanitates Christi veritas, vel oculis ipsis cerneretur: quæ opponi hic possunt, ex dictis euanescunt. Concludit meritò Vasquez cum Niceta 3. thesauri c. 25. in Christi humanitate, quantum ad naturalem aliorum hominum modum, nihil à communi lege immutatum, nisi in partu, & conceptione, & quæ hanc, vt in Christo fuit, consequuntur. Denique animaduertunt Theologi omnes naturales hasce passiones, siue infirmitatis humanæ defectus ita Christum habuisse, vt tamen eos non contraxerit: hoc enim sonat causam, ob quam in natura à Deo sine illis condita inducti sunt, nempe peccatum, quod in humanitate Christi admitti sine errore non potest.

CERTA

CERTAMEN II.

An passiones præfatæ humanitati Christi necessariæ fuerint, seu violentæ, an naturales, seu voluntariæ in se vel in causa?

1 Maior hic opinionum diuersitas, quàm aduersitas refertur: claritatis gratia aduerte necessitatem harum passionum in Christo, vel posse considerari necessitatem respectu verbi secundum se, in quo quidem, neque assumendi humanitatem, neque ea assumpta assumendi passiones, adhuc ex fine redemptionis & satisfactionis nulla necessitas esse potuit: cùm alias satisfactio, & redemptio nostra posset ab homine Christo exhiberi, verbumque nulla necessitate physica, vel morali ad Incarnationem tenere tur, vt constabit ex controuersia 2. d. 1. q. 1. & ex disputationibus sequentibus, vbi Anselmo, ac Bonaventuræ ex ipso asserentibus ex fine redemptionis harum passionum assumptionem necessariam Deo fuisse, atque Durando id ipsum ex fine satisfactionis asserenti occurremus cum Vasquez d. 59. c. 3. §. *Cæterùm*; Soario q. 14. a. 1. in comment. §. *Sed in hac ratione*: quare à verbo dicuntur assumptæ eiusmodi passiones, non secus, atque humanitas: ideſt, non necessaria, sed libera assumptione respectu illius à Damasceno 3. de fide c. 2. Nicæta 3. thesauri c. 36. Duplex autem cauendus in hac locutione sensus est. Primus assumptionis passionum à verbo per eius vnionem cum ipsis, quæ nusquam fuit; sed cum humanitate, quæ illas fuit perpessa. Secundus, qui Hilarij immeritò putatur, per repræsentationem solum. Sicut qui in comœdiis personam regis dicitur assumere. Posito autem fine redimendi & satisfaciendi per opera pœnalia respectu verbi, & Dei necessariæ fuerunt, necessitate non absolutè, & simplicitur actiua Dei, siue coactiua; sed necessitate passiua effectus, seu finis intenti, qui opus passionibus illis habebat: licèt in Deo intendente, si efficaciter antecedenter intendisset, actiua determinatio, & necessitas ex suppositione adesset, vt dicemus controu. 2. d. 1. sed tamen de antecedente voluntate redemptionis, & satisfactionis Christi fusè disputabimus controu. 3. Posita verò eiusmodi voluntate efficaci antecedenti sola mortis humanitatis passio necessaria esset à verbo sensu prædicto assumenda: quia ea sola determinatè esset intenta efficaciter; reliquæ verò indeterminatè, nempe hæc vel illa: ex qua intentione nulla non esset in se libera, vt statuemus controu. de merito, & satisfactione Christi. Potest autem necessitas eiusmodi passionum considerari etiam respectu humanitatis assumptæ, de qua secundum se sumpta, vel ex intentione redemptionis absolutæ, vel per opera pœnalia præstandæ eodem modo, ac de verbo, vel secundum se, vel ex similis suppositione intentionis philosophandum est.

2 Circa passionum autem harum naturalitatem scire etiam oportet: naturales eas appellari à Damasceno 3. de fide cap. 20. & à Niceta 3. Thesauri c. 36. & à Sophronio in epist. quæ extat in 6. Synodo act. 11. quia naturam consequuntur humanam, vt in Christo iacuit, quin interuentu voluntatis liberæ opus haberent natura sua: quia, cum fine dono impassibilitatis humanitas in Christo esset, passibilis natura sua erat: atque accedente qualitate dolorifera naturaliter dolebat: licet in eius accessu humana Christi voluntas intercederet, vt iam dicemus. Appellantur insuper eiusmodi passiones à Sophronio ibidem irreprehensibiles; non autem ea de causa, quam vult Vasquez: quia nimirum sine voluntatis humanæ Christi interuentu omnino essent; sed ad distinctionem passionem aliarum naturalium, quæ defectus morales sunt, vel ad eos inducunt, cuiusmodi non sunt passiones istæ, de quibus in præsenti: quare, licèt naturales sint explicato sensu, atque in eis absolutè humana Christi voluntas interuenerit, non sunt reprehensibiles sicut aliæ; sed irreprehensibiles; imò verò multum laudabiles. Denique aduerte violentum dici posse, vel id, quod est contra naturæ exigentiam, & vires, vel quod opponitur voluntario, ac primo modo naturæ exigentia, vel potest continere ea solum principia, quæ intra passum vel essentialiter, vel integraliter, vel quasi integraliter sunt: & sic quidquid à causa naturali etiam extrinseca, passionis prouenit, violentum dicitur: sicut mors, non ex senio, aut ægritudine prouenies, violenta dicitur viuenti: quo pacto Christi passiones, & mors violentæ ipsius humanitati proculdubio fuere: vel potest continere causas tam intrinsecas, quàm extrinsecas, ex quibus naturalis adæquara exigentia passionum confletur: atque hoc sensu naturales Christi passio, & mors fuere, atque à præfatis Patribus appellantur. Solùm ergo de violento passionum Christi, quatenus voluntario opponitur, potest esse non admodùm difficilis controuersia, ac de humanitatis in eis perpetiendis libertate.

3 Dico primò: Nulla Christi passio fuit humanitati Christi violenta, vt opponitur voluntario, siue contra voluntatem humanitatis repugnantem. Est communis conclusio, expressa Sophronij vbi proximè, ac cum eo Synodi 6. act. 11. & 13. dicentium non necessitate, nec tyrannide; sed sponte; ac humanè eas passiones in Christo fuisse. Item Damasceni, & Nicetæ vbi proximè dicentium: *quoniam ea, quæ naturalia erant in Domino, voluntatem haudquaquam anteuertebant, &c. Neque enim in eo quidquam coactum consideratur; sed omnia voluntaria: volens enim fame, volens siti, volens metu, volens morte afficius est.* Sed hanc rationem neque firmam, neque horum Patrum reputat Vasquez: quia posset passio non violenta esse, etsi anteuerteret voluntatem, cum tamen ipsa non reluctaretur passioni; sed eam sequeretur: quare in Græco non esse *anteuertebant*; sed *præibant*; vt dux, qui alios secum trahit volentes nolentes. Verùm licèt aliunde passio non coacta, & violenta humanitati esse possit, tamen ex eo, quod voluntas passioné præcederet, non autem passio voluntatem, apprimè voluntaria, & non violenta, coacta, & inuoluntaria probatur: quare optima est Patrũ ratio ex iis, quæ in Christo fuerunt, vt dicá concl. 2. verbaque illa, *volens enim fame*, satis probant. At inquies: timuit passionem, & mortem, pro eaque vitanda Patrem orauit: ergo fuit inuoluntaria, violéta, & coacta. Respondent Thomistæ (vt putant ex S. Thoma q. 14. à 2.) metum, & fugam hanc indeliberatam fuisse, prosecutionem verò deliberatam. Sed primò S. Thomas non indeliberatam; sed naturalem, siue ex naturali mortis horrore ortam fugam illam dixit. Secundò: quia affectus indeliberati instantanei ferè, etiam in nobis, sunt: Christus autem diu, multumque pro morte vitanda Patrem orauit. Tertiò: dum refugiebat, rationes non refugiendi proponebantur, nempe Patris opposita voluntas: ergo fuga illa deliberata fuit; quarto motus indeliberati ne in appetitu quidem sensitiuo decenter Christo adscribi possunt, vt videbimus infra. Quintò: cum efficaci voluntate, etiam indeliberata fugæ, nequit esse simul oppositæ prosecutionis efficax, quam isti admittunt in Christo, ac insuper inuoluntaria redderetur, & coacta passio. Respondeo fugam eiusmodi inefficacem fuisse, ac proinde inuoluntariam, secundum quid solum, passionem fecisse, quæ secundum se solam considerata inuoluntaria esset, nisi nostræ vtilitatis ac remedii, ac voluntatis diuinæ motiuum adesset: ob quod efficaci voluntate prosecutionis illam amplexus est Christus, voluntariámque simpliciter, & absolutè fecit, vt rectè aiebat Cyrillus Alexand. 4. in Ioan. c. 1. *Admittit passionem propter nos, & facit voluntarium sibi, quod per se erat inuoluntarium, propter humani generis vtilitatem. Patre asserente ac comprobante. Hinc enim maximè immensam diuinæ naturæ bonitatem inspicimus: quod, etiam id, propter salutem nostram non recusauerit, quod per se erat abiiciendum:*

abiiciendum : quæ doctè expendit Vasquez cap. 3. num. 16.

4 Dico secundo: Passiones eiusmodi fuerunt humanitati, non solùm non violentæ, & coactæ; sed voluntariæ. Primum enim habere possent, si voluntas non reluctaretur: non enim essent contra internum imperum: multoque minus, si eas comitaretur, sequereturvè voluntas amplectens aliunde ab extrinseco illatas: & tamen non essent voluntariæ passiones eiusmodi: quia nondum Christo adessent à principio intrinseco cum cognitione, neque eo modo, quo à Christi voluntate causari poterant, causarentur. Hoc igitur additur, probandumque est in conclusione præsenti. Probatur autem primò: quia, vt aiebat Isaias c. 53. *Oblatus est, quia ipse voluit*: cui prophetiæ factum respondit: se enim comprehensoribus flagellandum, conspuendum, crucifigendum, atque occidendum obtulit, vt concordes Euangelistæ narrarunt. Secundò de omnibus passionibus docuerunt expresse Sophronius, ac Synodus 6. vbi proximè, Damascenus, & Nizetas illis verbis: *Omnia voluntaria* in Christo, *volens enim fame, volens siti, volens metu volens morte affectus est*: illaque Sophronij & Sextæ Synodi sententia: voluisse verbum, vt humanitas pateretur, *quantum sineretur*, non solum quidem à Deo, sed, & à voluntate humana, quæ morali influxu applicitas etiam doloris, & passionis causas posset impedire, ne illas causarent: ex quo constat dupliciter voluntarias fuisse Christi humanitati passiones: primò remotiùs, causis, vt applicarentur, occurrendo voluntariè: secundo proximiùs libera sua voluntate efficiendo, ne effectu doloris, ac mortis iam applicitæ causæ carerent, cùm ex sua opposita voluntate posset effectu prohibere. Cùm autem voluntarium hoc cum deliberatione plena, atque ex perfecta virtute in Christo fuerit, constat eodem gradu, quo voluntariæ humanitati, Christi eiusmodi passiones fuerunt, liberas etiam ipsi fuisse.

5 Dico tertiò: eiusmodi passiones non fuerunt in se formaliter voluntariæ, & liberæ; imò neque esse potuerunt. Est omnino opposita conclusio Alexandro 3.p.q.17. m.1.a. 2.asserenti omnes fuisse in se formaliter, & proximè voluntarias Christo: quare, & liberas, vt dicebamus: ex parte verò est contra Vasquez vbi proximè num. 15. Richard.in 3.d.16.a.1. q. 1. Gabriel.q.vn.a.3.dub.1.Paludan. q. 1. opin.4. concl. 3. Scotum q.2. §. *Ad quæstionem igitur* vers. *sed inde sit*. Almainum.q.1.dub.1.quia aliquas passiones, vt famem deserti quadraginta diebus totis voluntate efficaci causis applicitis, & exigentibus impediuit, rursusque opposita voluntate illam habendi, & sentiendi effectum ipsis dedit. Sed, hoc toto in eo casu, atque in reliquis passionibus admisso, probatur nullam passionem, seu doloris sensu formaliter, & in se voluntarium, liberumque fuisse. Etenim voluntarium, & liberum solummodò competit actibus appetitus, & voluntatis rationalis formaliter in se; reliquis autem actionibus, etiam humanis, mediatè, & ratione illorum, quatenus ab illis proueniunt: vnde motus brachij, vel pedis, voluntarius, ac liber non est est formaliter in se, & immediatè: quia in se formaliter, & immediatè non est à principio intrinseco cum cognitione: cùm facultas motiua animalis in se non moueatur, mouerivè cognitione queat: Ergo multo minus sensatio doloris, seu passio formalis ipsi humanitati Christi voluntaria, & libera formaliter, & in se erit. Patet: quia eatenus solùm à voluntate efficaci Christi pendebat, quatenus illa Deo proponebatur motiuum, vt cum causis doloris, & passionis applicitis, & eius productionem exigentibus concurreret, vel non concurreret, quod remotiùs tangit effectum.

QVÆSTIO II.

De naturali Christi mortalitate.

MORTALEM ab extrinseco, & violentè, vt dicitur. Christum fuisse, salua fide negari non potest, cùm fuerit ab hostibus cæsus; dubitatur autè an ab intrinseca naturali sui corporis constitutione ita mortalis esset, vt sine homicidis, senio tandem, aut ægritudine naturali, quæ dicitur, morte abiret.

CERTAMEN I.

Humanitas Christi mortalis naturaliter fuit.

1 NEmo huic conclusioni refragatur nisi Gallenus qui vniuersim solùm ab extrinseco, aëris intemperie, ingesto immodico, vel nociuo alimento, hoste & ferro, & mortales homines putauit. Eam verò in terminis docent Alex.3.p.q.17.m.1.a.2. S.Bonauent.in 3. d. 16. q.3. Richard.a.1.q.2.Paludan.q.1.vn.opin.4.Almain.q.vn. S.Thomas q.14.a.2.Vasq.d.60.per totam, Soar.d.32. sect. 1.§ *Dico primo*. Bernal.d.40.sect. 1. ac reliqui tam nostri, quàm Scotici, & Thomistæ recentiores. Est item expressa sententia Aug.2.de peccator. merit.& remiss.c.29. his verbis: *Sed quia in eo erat similitudo carnis peccati, mutationes ætatum perpeti voluit, ab ipsa exorsus infantia: vt ad mortem videatur, etiam senescendo illatam, peruenire potuisse, nisi iuuenis fuisset occisus; quæ tamen mors in carne peccati inobedientiæ debita redditur: in similitudine autem carnis peccati obedientiæ voluntate suscepta est*: quibus mortis susceptionem, siue senio alias inferendam, siue ab hostibus illatã; non tamen mortalitatem, quam intrinsecam dixerat, à voluntate Christi pẽdere, ait. Probatur ratione cõclusio: Mortalitas humanitati sine impassibilitatis dote intrinseca, & naturalis est atqui humanitas Christi fuit sine impassibilitatis dote, ergo Christi humanitati fuit intrinseca mortalitas, siue abintrinseco, & naturalis. Maior est Aug. proximè; & c. 3. eiusdẽ libri, vbi ait Adamum in statu innocentiæ etiã mortalem ab intrinseco esse, licèt mors per extrinsecam Dei prouidentiam impedienda in eo esset per causarum extrinsecarum remotionem, & cibum ex lignis paradisi, qui temperamento non nocerent, ita, vt, vel senium, vel morbum, vel mortem Adamo induceret, atque illud quantulucumque nocumentum cibo ligni vitæ repararetur; quare necessitas moriendi peccato ab Adamo incursa non fuit intrinseca mortalitas; sed quę ex sententia Dei per ablationem extrinsecæ illius diuinæ prouidentię naturalem mortem impedientis, ab intrinseca Adami mortalitate naturaliter mors erat prouentura.

2 Confirmatur eadem maior, & proxima doctrina: quia per peccatum homo non est grauatus malis naturalibus suæ naturæ extraneis; sed expoliatus donis gratię iustitiam originalem comitantibus; mortalis autem remansit homo per peccatũ; ergo mortalitas non est malũ naturale naturæ humanæ extraneum; sed intrinsecũ. Dices totam mortalitatem naturalem extrinsecam esse ab aëre, cibo, & aliis nociuis, quæ humana sciẽtia nequeunt vitari ab homine, atque illũ tandẽ sicut cætera viuentia, plantæ, & similia corrumpunt. Sed contrà primò: quia semper certis ac statis vitæ spatiis homines ferè omnes diuersæ adeò curę victus, & salutis senescere, ac tandem obire aliquid omnibus commune, & intrinsecum, quod earum mutationum; ac mortis tandem principium sit, euincit apertè. Secundò rationes dandæ cert. 2. idipsum ostendunt. Probatur secundò: quia causæ omnes intrinsecæ mortalitatis reliquorum hominum in Christi humanitate fuerunt, vt ostendã cert. 2. atqui eis reliquis homines ab intrinseco, & naturaliter mortales sunt: ergo, & humanitas Christi: Dices fuisse quidẽ eãdem causas;

sed coniunctas esse vitæ diuinæ, & immortali. Sed contra: quia humanitas vita illa Dei non viuebat, nec viuit; imò neque illa, aliove attributo diuino denominatur, vt ostendam controu. de intrinsecis affectibus à Deitate vnita humanitati communicatis; licèt per communicationem idiomatum homo Christus immortalis dicatur, quia Dei, & hominis eadem persona est, vt dicemus controu. vlt. d. de idiomatum communicat. Dices secundò: vnione secundum se, cui debetur impassibilitas magis quàm visioni beatæ, esse impeditas mortalitatis causas intrinsecas humanitatis Christi: siquidem impassibilitate mortalitas intrinseca impeditur. Sed contra: quia impassibilitas formalis est, quæ mortalitatem formaliter impedit, non autem titulus impassibilitatis; alioqui etiam ab extrinseco esset humanitas impassibilis: cum ea etiam humanitati vnionis titulo debeatur: neutra autem humanitati concessa fuit ob rationes datas quæst. 1. quare neque naturalis, & ab intrinseco mortalitas absolutè impedita.

3 Sed instat Bernal. n. 13. & 14. Forma inducens qualitatem impeditiuam alterius, eamque exigens; ligata etiam, ne qualitatem producat; tamen alteram illam se ipsa impedit: atqui per nos vnio est natura sua inducens, atque exigens impassibilitatem impeditiuam mortalitatis in humanitate hypostaticè vnita: ergo, licèt ligetur, ne illam inducat, se tamen ipsa impediet huiusmodi immortalitatem. Maiorem probat: quia visio beata, licèt amorem Dei formaliter peccati impeditiuum non produceret, quia tamen illius productiua, & exactiua physicè est, peccatum se ipsa impediret formaliter. Insuper forma ignis, etsi ligaretur, ne in suo subiecto calorem impeditiuum frigoris induceret, quia tamen illius inductiua, & exactiua physicè est formaliter, frigus impediret. Respondet n. 14 maiorem de debito, & exigentia physica connaturali causæ certissimam esse, atque exemplis datis efficacissimè conuinci: Quare contra Granados, qui eiusmodi esse exigentiam vnionis, respectu impassibilitatis argumentum tenere; non tenere autem absolutè; quia vnionis exigentia respectu impassibilitatis non physica, sed moralis est. Ego verò nullum in eo discrimen reperio: nam vtraque exigentia eodem modo opponitur passibilitati, eodemque gradu, nempe radicaliter, non formaliter, neutraque impassibilitatem oppositam, atque impedientem formaliter intrinsecam humanitatis passibilitatem ponit: imò vtriusque exigentia physica est, vel moralis, siue sit agentis physici, siue vnionis: hæc enim non in exigendi; sed agendi modo differunt, nempè, quia agens physicum, non solum exigit à Deo concursum ad effectum, quem se solo nequit producere, sed physicè cum Deo illum operatur, quod vnio respectu donorum, quæ vnitæ humanitati exigit, non præstat, aut sua physica entitate, ac non meritiua, æquè illa natura sua determinatè exigit à Deo, atque à sua physica entitate, & natura agens physicum exigit à Deo effectus: quare in exigentiæ modo nullum est discrimen.

4 Sed exempla de nulla exigentia probant maiorem, neque è re sunt iis, qui accurata philosophia de eis iudicant: etenim, si visio beata formaliter non iustificet, sed medio amore, quem non producit in casu posito, formaliter non impedit peccatum, neque ignis forma formaliter impedit frigus in suo subiecto adhuc, si in eo calorem oppositum non producit: impedient quidem in actu primo exigendo formam oppositam, aut si Deus exigentiæ non annuat, sed frigus, v.g. inducat annuens agenti frigido, æquè frigidum formaliter erit subiectum, ac si forma ignis in eo non foret: quare falsa est omnino instantiæ maior de impedimento formali vnius per principium productiuum, atque exactiuum formæ alterius formaliter illud vnum impedientis: quare, cùm exigentia doni impassibilitatis in humanitate Christi per vnionem existens impassibilitas formaliter non sit, & quæ formaliter opponatur intrinsecæ humanitatis mortalitati naturali, quæ in illa est, formaliter se ipsa illam impedire, aut abolere minimè potest: sed, neque in actu primo impedit de facto, cùm ob rationes alias datas quæst. 1. eiusmodi exigentiæ Deus non annuat, sed renuat, denegando impassibilitatis donum humanitati, quam pro hac vnio hypostathica exigebat.

CERTAMEN II.

Intrinsecæ causæ mortis in Humanitate Christi.

1 CVm intrinsecæ naturalis mortis causæ humanitati Christi sint ipsi, & aliis communes, summatim solùm recensenda hic erunt, quæ controu. de generat. & corrupt. generatim ea de re docebamus, ne qui nos ibi non legant, aliquid hic in nobis desiderent. Nonnulli apud Scotum in 3. d. 16. q. 2. §. *ad primam quæstionem.* & §. *Rationes istæ*, aiunt priuationem formæ oppositæ, cuius capax materia est, esse causam intrinsecam corruptionis: absentis siquidem boni naturale desiderium in ea est. Impugnat Vasquez: quia Beatis forma opposita abest: ergo erunt corruptibiles ab intrinseco. Negatur consequentia facilè: quia dono impassibilitatis est illis forma opposita impossibilis, ac proinde, & metaphoricum materiæ desiderium, quod circa impossibile esse nequit. Melius impugna: quia adamas, elementa, ac reliqua non viuentia non sunt ab intrinseco corruptibilia, & tamen in eorum materia est capacitas, & priuatio formæ oppositæ, eiusque metaphoricum desiderium. Contra secundò: quia materia forma habita gaudet, neque eam abiicere, adhuc metaphoricè desiderat: quare neque oppositam absolutè: sed sub conditione, quod hæc absit, præcipuè, si vnica eius appetitus, & capacitas expletur: quare neque exactiuè, & materialiter desiderium materiæ formæ habitæ machinatur excidium. Alij apud Scotum, in 2. d. 19. q. vn. §. *contra quòd primus*, & Durandum d. 30. q. 1. n. 4. & in 3. d. 16. q. 1. n. 6. intrinsecam mortalitatis causam pugnam contrariorum elementorum, quibus formaliter humanitas constat, esse aiunt. Paludanus pugnam tendentiarum eorum elementorum, quibus constat, ad sua loca diuersa, ac proinde ad disiunctionem localem, & discontinuationem: sed tamen elementa formaliter in mixto non perseuerare: sed primas eorum qualitates in certo temperamento disponentes ad vnicam substantialem formam in mixto permanere certissimum est: ex eis autem vna grauitas in tali, vel tali gradu in illo refultat, deorsù solùm tendens: ergo neutra pugna in humanitate adest. Tertiò. Richard. in 3. d. 16. a. 1. q. 2. & S. Bonauent. a. 2. q. 3. pugnam primarum qualitatum in mixtis formaliter permanentium mortis causam intrinsecam esse docent: quas formaliter in mixtis permanere Scotus, & Durandus immeritò negant; sed medias, nescio quas, ex oppositis conflatas in eis admittunt. Verùm quidquid ex oppositis conflatur, mixtum illis constans est, vt fuscus color, teste Aristotele 5. Physicor. color medius est ex albo, & nigro, nusquam ab vtroque diuersus. Secundò: calor animalis experientia, & sensu ipso conuincitur; licèt frigus eius, quia calor excedit, non sentiatur: reuincitur tamen ratione: quia vbi calor non in summo est, debet esse frigus; atque vbi non summa humiditas, necessariò siccitas aliqua adest. Melius impugnatur Richardus: quia, vt controu. de conditionibus ad agendum fusè, in physicis monstratum, nulla forma actiuè vniuocè est in proprium subiectum; sed neque actione æquiuoca, ab aliqua forma mixti potest altera ex qualitatibus vltra debitum intendi; quia omnes in tali temperamento exigit; nullam verò in gradu siue intensiore, siue

siue remissiore. Secundò: quia mixta non viuentia contrariis qualitatibus primis elementorum constant, neque tamen corruptibilia ab intrinseco sunt.

2 Quartò: Scotus citato §. *Concedo quod primus*, & Durand. in 2. d. 30. q. 1. n. 8. & in 3. d. 17. q. 1. n. 8. asserunt diuersitatem temperamenti partium ætherogenearum viuentis causam intrinsecam mortis, siue intrinsecam eius mortalitatem: qualitate enim excedente partis vnius alterius temperamentum impugnatur, atque expugnatur vicissim; atque tandem soluitur, viuensque absumitur: quod solùm fors Richardus & Bonauentura volebant, videturque Aristotelis sententia 2. de partib. animal. c. 2. circa med. verum, licèt philosophia hæc proximas impugnationes declinet, & impugnato Durando inconsequens est, & aliis impugnationibus patet. Nam primò partes viuentis diuersæ, præsertim vicinæ non adeò aduersi temperamenti sunt, vt secum ad morbum, senium, mortemque viuentis decertent; sed potiùs adeò amico & simili, vt se inuicem foueant, ac mutuò tueantur, alioqui breuius animal periret, ac breuius quo perfectius est; cum eo partibus dissimilioribus compingatur: secundò: cum bona animalis constitutio, firmitas, & valetudo in ea partium dissimilitudine consistat, quomodo ipsa causa per se morbi, senij, ac mortis denique erit? Aristoteles autem causam Scotum per accidens esse voluit, vt statim dicemus. Quinto demum: philosophi, & medici Galeno coætanei apud ipsum de Marasmo c. 3. aiebant calorem natiuum animalis perpetuò exiccare atque absumere, humidum radicale, cui insidet; sicque defectu materiæ, in qua conseruetur, perire, sicut ignis defectu ligni, quod vertit in cineres: Pro quo facit Aristoteles q. 21. problem. & opusc. de longitud. & breuit. vitæ dicens: *Stirpes, & animalia, nisi alimenti succum hauriant, pereunt: nam id, quod nullo sustentatur alimento, se ipsum eliquat, & conficit: vt enim nimia flamma exiguam deurit, & deperdit: quia alimentum absumit: ita naturalis calor, idémque primam coquendi vim continens, materiam, quæ continetur, absumit.* Verùm Aristoteles loquitur casu, quo alimentum desit animalis, non de causa mortis, etiam, cum illud adest. Secundò: ignis exemplum è re non est, cuius actio, æquiuoca cum sit, in proprium subiectum esse potest; ast naturalis caloris actio est vniuoca, quæ nequit in proprium subiectum exerceri. Tertiò, vt benè Galenus, calor naturalis optimum est instrumentum ad tuendam vitam animalis: quare idemmet nequit ægritudinis, senij, ac mortis eiusdem animalis esse principium.

3 Dicendum est mortalitatem naturalem, siue intrinsecam causam mortis homini, atque animalibus reliquis esse intrinsecam alimenti indigentiam. Ita S. Tho. in 2. d. 19. q. 1. a. 4. & 1. p. q. 97. a. 4. quibus locis Caietanus, & Thomistæ, Scotus in 3. d. 16. q. 2. §. *Ad quæstionem igitur.* Paludan. q. 1. ad 4. argum. contra 4. concl. opin. 4, Gabriel q. vn. a. 3. valles 6. controu. medican. c. 1. Vazquez d. 60. c. 3. Bernal. d. 40. sect. 1. n. 8. Probatur: quia naturalis calor ab alimenti, in quod agit, qualitatibus repatitur, ac minuitur, sicque reliquæ primæ qualitates temperamentum constituentes, præcipuè intimarum præcipuarum partium animalis: quare, & temperamentum paulatim dissoluitur, neque partes denuo nutritione acquisitæ adeò perfecti temperamenti sunt, præsertim, non ita humidæ, atque in primæua radicali animalis constitutione, eratque ad eius virorem & vigorem opus: vnde, & arescere, ac senescere, ac mori tandem necesse est. Id quod in herbis, & plantis cernitur, quę sola alimenti reactione diuturniore eodem tempore, aerisque, & cœli temperie, antiquiores senescunt, arescunt, & pereunt, iunioresque viresc unt, & florent. Accedit quod in nutritione animalium excrementa plura alimenti supersunt, vt fel in iecore, flegma in pulmone, atque in aliis partibus fuligi nosæ substantiæ nutritis partibus temperamento aduersæ, earumque proinde temperamento nociuæ: tu quod præter experientiam assiduam constat ex fame, & siti, quas melancholia, & bilis sua quæque actione in ore ventriculi operantur. Ab his ergo partes substantiæ animalis, & pereunt, & exhalantur sensim plures, & plures in grandæuioribus, in quibus diuturniori cùm alimentorum, tum excrementorum pugna, naturalis calor imminutior, & humidum radicale deterius in dies est. Ad hæc in grandæuis grandiores partes sunt, distantioresque à corde, & aliis partibus elaboratiuis sanguinis, in quibus calor naturalis maximè viget: quare, & facilius præfatis pugnis expugnantur, atque expugnatæ viciniores partes animalis impugnant: vt plantis etiam, atque herbis contingit, cùm excreuerint: quia in eis virtus nutritiua in radice, à qua, quò magis crescunt, magis elongantur in primis viget.

4 Porrò ex his, quæ hominibus viatoribus communia sunt; imò, & viuentibus reliquis animalibus, constat humanitatem Christi ab intrinseco mortalem fuisse, morteque naturali, senio tandem obiturum, nisi iuuenis fuisset occisus, vt Augustinus aiebat. Insuper humanis morbis omnibus fuisse obnoxiam, qui neque ex intemperantia, aut ignorantia alimenti nociui, neque ex vitiis moralibus, neque ex defectu virtutis generatiuæ, aut formatiuæ ortum trahunt, vt lepra, morbus caducus, gallicus, & similes, vt vulgò docent Theologi cum S. Thoma q. 14. a. 4. quare ex aëris, ac cæli intemperie, vel insalubri solo morbo laborare potuisse certum mihi est. An verò in morbum aliquem de facto inciderit? inquiri ab aliquo posset. Et quidem in lepræ morbum de fide est non incidisse, definitumque contra Elipandum à Concilio Francfortdiensi. De aliis verò morbis, licèt sententia negatiua definita non sit, adeò tamen concors Theologorum est sensus, vt oppositæ merito temeritatis insimuletur. Allegatur pro negatiua à Caietano t. 2. opusc. tract. de spasmo virg. Chrysostomus; à nostro vero Vasquez in comment. citati a. 4. etiam Athanasius lib. 6. de Incarnat. verbi & eius corpor. aduentu longè ante med. Glossa Interlinear. Rabban. Albert. M. Lyra. Dionys. Carthus. in id Matth. 8. *vt adimpleretur, quod dictum est per Isaiam.* & Abulens. paradox. 3. q. 21.

5 Cæterùm, licèt hæc de humanitate Christi ita habeant, eius tamen cadauer non solum corruptum non fuit (vt fides docet ex Actor. 2. n. 13. & Psal. 15. v. 10. *Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem*) sed, neque fuit corruptibile: Etenim, non corruptio sola, sed, & corruptibilitas cadaueris humani pœna peccati fuit illis Dei verbis Adæ intimata Genes. 3. *Puluis es, & in puluerem reuerteris.* quemadmodum enim extrinseca Dei prouidentia in statu innocentiæ homo à morte præseruaretur, ac non esset mortalis, ita si non per peccatum; sed Dei voluntate homo innoxius obiret, simili prouidentia eius cadauer à corruptione præseruaretur. Cùm ergo humanitas Christi, ne antecedenter quidem peccatum incurrere potuerit, nedum incurrerit, neque cadaueris Christi corruptio necessaria nostræ fuerit redemptioni; credendum proculdubio est nos solùm à corruptione; sed, & à corruptibilitate Dei prouidentia immune sanctissimum illud cadauer extitisse qualitate simili doti impassibilitatis Beatorum, qua in eis, non mors non solum, sed, & mortalitas ipsa impeditur. Id prorsus cadaueris Christi, eiusque humanitatis sanctimoniæ debitum notasse videbitur Psalmista verbis datis: *Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem*: ratioque ipsa suadet: si enim excellentium sanctitate virorum, vt eorum sanctimoniam Deus commendet, cadauera non incorruptione solùm; sed, & incorruptibilitate non semel donauit: cur non, vt infinitam humanitatis sanctitatem, atque vniti sibi cadaueris venerationem intimaret, huic incorruptibilitatem conferret? Secundò: vnio hypostatica æquè enixè à Deo exigebat dotes omnes, quibus cadauer illud capax erat, atque proprias humanitati, dum vixit: ergo sicut huic eas omnes datas credimus, quæ cum munere redemptionis nostræ pœnalis non pugnabant: ita, & cadaueri incorruptibiliratem, quæ cum illo non pugnat.

6 Hinc sanè facilis est illius quæstionis resolutio, an incorruptio cadaueris Christi supernaturalis fuerit, an

naturalis? Naturalem fuisse nonnulli censent ex copioso vnguento, quo Nicodemi pietate conditum fuit, vt sepulchro conderetur. Contrà verò sententiarij alij in 3. d. 21. S. Thom. 3. p. q. 51. à 3. ad 2. vbi Soarius §. penult. & Bernal. d. 40. sect. 2. n. 20. supernaturalem fuisse contendunt, & miraculosam. Ego verò censeo miraculosam in se minime fuisse; imò verò solam fore miraculosam corruptionem: posita enim incorruptibilitatis dote, quæ fuit, non minus miraculosa esset etiam diuturnioris cadaueris corruptio, quàm ægritudo, aut mors hominis Beati, qui est impassibilitate donatus. Esset autem, si diutius iaceret, miraculosa incorruptio in causa. De facto autem, cùm triduo solùm breuiato iacuerit, quamuis non exenteratum cadauer, tot tamen vnguenti præseruatiui libris vnctum, nec admodùm ardente; sed frigescente potiùs tempore, adeòque exangue, nihil in ea incorruptione miraculi inuenio. Quoad supernaturalitatem, vt eis causis proueniebat incorruptio, naturalem iudico, vt autem ex dote incorruptibilitatis, supernaturalem fore, si diutius iaceret.

QVÆSTIO III.

De perfectionibus naturalibus corporis Christi Domini.

DE supernaturalibus corporis Christi perfectionibus, vt qualitate attractiua eorum, quos vellet, eius oculis, & faciei insidente, si illos inspiceret, vel ab eis inspiceretur, ac similibus, non est huius loci; sed historiæ de Christi vita disputatio. De naturalibus autem corporis Christi perfectionibus, quæ defectibus naturalibus ad veræ humanitatis suæ fidem, atque nostræ redemptionis finem necessariis opponuntur, certum est Christo defuisse: quare hic de temperamenti perfectione naturali, aliisque illud consequentibus perfectionibus agendum erit.

CERTAMEN I.

Perfectissimum temperamentum, & perfectiones naturales illud consequentes Christi corpus habuit.

1 DE perfectissimo ex humanis temperamento est conclusio S. Thomæ q. 14 à 4. & antiquorum omnium in 3. d. 15. S. Bonauent. à 1. q. 1. & 2. Richardi q. 2. & 3. Durandi q. 1. Soarij d. 32. sect. 1. Probatur facilè: quia Christum docebat optimum ex humanis temperamentum, debeaturque, cùm ratione vnionis, & Dei illud corpus assumentis: tum ratione animæ Christi omnium perfectissimæ ipsum informantis, cui proinde eiusmodi temperamentum debebatur: tum ex parte principij materiam organizantis, ac temperamentum producentis, quod principaliter vt causa etiam particularis, nec solùm vniuersalis Deus fuit, cuius specialia opera sunt, perfectissima, vt patet in Adamo, atque Eua, atque hoc in primis, cuius perfectissimum temperamentum in corpore Deo hypostaticè vniendo, atque animæ perfectissimæ multo ex capite à Deo exigebatur: tum denique: quia hoc nullatenus cum pœnali nostra redemptione pugnabat: ex quibus ratio Theologica sit breui conficitur: omnis perfectio naturalis, imò possibilis, extremo vnito hypostaticè cum Deo, quæ muneri redemptionis nostræ, & satisfactionis pœnalis pro nostris peccatis non repugnat, concessa de facto illi à Deo fuit: sed perfectissimum temperamentum est non solùm possibilis; sed naturalis perfectio corporis, quod est extremum Deo hypostaticè vnitum, ac redemptioni, & satisfactioni pœnali non aduersatur: ergo de facto fuit illi concessum. Maior est Theologicum axioma, ex quo perfectiones, etiam supernaturales, de facto humanitati concessas metimur. Minor per se constat, & consequentia legitima.

2 Dico secundò: Christi corpus habuit perfectiones reliquas perfectissimum temperamentum sequentes, v. g. membrorum agilitatem perfectissimam, maximum eorum, ac virium naturalium robur, summum sensuum ac facultatum tam vitalium, quàm animalium vigorem. Probatur primò ex rationibus datis pro conclusione prima, quæ hanc æquè suadent. Secundò ex ipsa conclusione prima: quia hæc omnia in summo perfectionis gradu temperamentum perfectissimum naturale ex humanis naturaliter consequetur: ast huiusmodi fuit temperamentum in corpore Christi: ergo, & hæc omnia in summo perfectionis gradu. Confirmatur: quia, vt naturales effectus causæ naturalis negentur, ratio aliqua assignanda efficax est, ob quam Deus concursum ad illos denegauerit: imò etiam ad aliquam perfectionem possibilem vnito hypostaticè extremo à Deo denegandam, vt nuper dicebamus; atqui hæc omnia naturales effectus perfectissimi temperamenti sunt, atque corpori vnito perfectiones possibiles, nullaque est ratio adhuc inefficax, cur Deus suum concursum, atque eiusmodi perfectiones vnito sibi corpori deneget, cùm nulla ex eis pœnali redemptioni nostræ à Christo exhibendæ obsit, pluresque ex illis potius iuuent, vt sensus vigor summus ad perfectiorem, atque acerbiorem tormentorum sensationem, virium robur ad maiorem eorumdem tolerantiam: ergo hæc omnia concessa corpori Christi à Deo sunt, nullumque ei denegatum.

3 Dico tertiò Corpus: Christi summam habuit pulchritudinem. Est contra Michaëlem de Medina 2. de recta in Deum fide c. 7. temerè negantem. Probatur primò ex Hieronymo t. 3. epist. 160. ad Principiam, vbi ait: *Vniuersis pulchrior est virgo de virgine, qui non ex sanguinibus; sed ex Deo natus est.* Consentiunt Clemens Alexand. 3. pædagog. c. 1. & Nazianz. orat. 2. Pasch. dicent Christo resurgenti fuisse pulchritudinem restitutam: quia natiuus, viuidus, ac suauis color passione ac morte immutatus, fuit illi restitutus. Consentiunt item Patres cert. 2. recitandi num. 1. Secundò probatur ex Psal. 44. vbi de Christo dicitur: *speciosus forma præ filiis hominum.* Quæ, licèt aliqui Patres de diuinitatis, vel animæ pulchritudine, quandoque explicent; de corporis pulchritudine dicta nullibi negant: de hac verò ad litteram intelligunt Augustinus, & Cassiodorus ibi. Bernard. serm. 1. de omnibus sanctis, & Chrysostomus homil. 18. in Matth. vbi addit: *sicut in signis perficiendis mirabilis fuit, ita visu gratiosissimus fuisse dicitur.* A ratione probatur facilè eis, quas dedimus pro conclusione 2. Insuper ratione illa conclusionis primæ, quæ hic specialem vim habet. Nempe, quod opera, quæ se ipso, vt specialis etiam causa, efficit Deus, non nisi pulcherrima efficit, vt patet in Adamo, & Eua; atqui Deus se ipso, vt specialis causa corpus Christi formauit, atque loco viri effecit: Mariæ verò matris fœminarum pulcherrimæ concursus non poterat filij pulchritudini obesse: ergo enasit corpore pulcherrimus filius Christus.

4 Adde speciales pro pulchritudinis naturalis dote hac rationes duas. Prima ex ipsa pulchritudinis natura, & essentia: etenim pulchritudo est *Apta membrorum integri corporis dispositio* cum quadam suauitate *nitui coloris*, vt Cicero ac Philosophi reliqui, Dionysius 4. de diuin. nominib. Augustinus 22. de ciuit. cap. 19. S. Thomas 1. p. quæst. 39. a. 8. & 2. 2. q. 145. a. 2. cæterique Theologi docent: atqui in Christo fuit corpus integrum humanum, vt ostendimus d. 2. quæst. 3. in tituli explicatione finis

fuit item apta membrorum dispositio, quam describit Nicephorus 3. histor. cap. vlt. suadentque animæ, & vnionis hypostaticæ perfectio. Ac rursus probatur, quia oportuit Christi corpus aptissimum ad omnes vitæ functiones fuisse: eius autem aptitudo maximè ex iusta dispositione, atque proportione membrorum maximè pendet: color item nativus suauis, & perfectus ex temperamento primarum qualitatum, quod perfectissimum in Christi corpore ostendimus, vnicè pendet: ac proinde in Christo fuit perfectissimus: ergò, & summa corporis pulchritudo. Altera ratio sit: quia Christi corpus teste Augustino, & Cypriano apud Soar. disput. 32. section. 2. §. *Ratione declaratur*, corporibus Beatorum futurum est obiectum beatitudinis: ergò Christi corpus habet summam pulchritudinem naturalem. Patet: quia sicut visionis beatæ spiritualis, seu beatitudinis primariæ debet dari obiectum summæ pulchritudinis spiritualis, ita visionis beatæ corporalis, siue beatitudinis secundariæ spiritualis debet dari obiectum secundarium summæ pulchritudinis corporalis: hoc autem non sola dos claritatis corporis Christi, sed & naturalis pulchritudo: ergò hæc in Christo erit, ac fuit: alioqui resurgenti Christo, non restitueretur antiqua pulchritudo, sed emendaretur, quod dissonum est.

CERTAMEN II.

Obiectionibus occurritur.

1 OPpones primò illud Isaiæ 53. *Non erat ei species, neque decor*: ergò non erat ei corporalis pulchritudo Christo D. Negatur facilè consequentia: nam de diuinitatis pulchritudine corporis velamine occulta eum locum intelligunt Chrysostomus, & Cyrill. Alex. 5. super Isai. 53. qui verò Patres de corporali pulchritudine eum interpretantur, dicunt sermonem esse de illa tormentis, & passione deformata, non autem de natiua corporis Christi pulchritudine. Ita Vigilius Pap. 2. contra Eutychet. Tertull. contra Iudæos cap. de claris. gent. ac 3. contra Marcionem: quam interpretationem totius capitis, quod de Christo patiente est, contextus totus suadet, & præcipuè quæ immediatè ab Isaia subduntur: *Et quasi absconditur vultus eius.* Quibus prior sententia, illiusque datus sensus satis explicatur.

2 Oppones secundò: Christus eximiæ sanctimoniæ, pietatis, religionis, & prædicationis totus exemplar. fuit præstantissimum, haberique ab hominibus debuit; atqui Sanctos, Religiosos, præcipuè Euangelicos prædicatores viros, sicut nec deformitas nimia, ita neque eximia decet pulchritudo, vt patet, atque eleganter obseruauit, expenditque vetustus Synesius Cyren. Episc. lib. de encom. calui: ergò eximia corporis pulchritudo Christum non decuit. Distinguo minorem: affectata artificialis, atque effœminata pulchritudo eiusmodi viros non decet, concedo minorem; natiua, virilis, neglecta, modestaque eos non decet, nego minorem. Hæc quippè non libidinis alienæ, venereique amoris, sed reuerentiæ potius, sanctæque dilectionis incitamentum est, ac proinde sanctos, ac religiosos viros decet, prædicatoresque maximè iuuat, Christumque in primis iuuit, in cuius facie tanta vis pertrahendi homines ad scholam Euangelicam homines inerat, vt solo aspectu eloquenti, tacitus plures ex Apostolis etiam ad Euangelicam Perfectionem pertraxerit.

3 Superesse hic videbatur disputandum de supernaturalibus virtutibus, seu dotibus Christi corpori hypostaticè vnionis titulo inditis, vt de agilitate beatorum corporum propria: de gratia, & virtute sanitatis: de potentia efficiendi miracula: sed hæc opportuniorem alibi habent sedem; cùm hic perfectiones humanitatis assumptæ assumptionem comitantes, non autem ab vnione ita profectas eiusq; titulo humanitati inditas examinemus. Breui autem dico agilitatidorum humanitati, & corpori Christi etiá viatoris adfuisse, licet enim donum hoc proprium status beati sit, quem plenè Christus tunc non habuit; quoad ea tamen status illius propria, & quæ nostræ redemptioni pœnali à Christo exhibendæ non oberant, Christo, eiusque corpori denegandas non sunt. De gratia sanitatum, ac potestate edendi miracula corpori, & humanitati Christi adfuisse dubitari non potest: an verò ea opera physica potentia obedientiali corporis Christi peragerentur, lis inter Soarium affirmantem, & Vasquium negantem est: qua in re Vasquio consentio ex controu. physica de rerum actiuitate, vbi potentiam rerum obedientialem ablegaui: & gratia quidem sanitatum fortasse qualitas phys. permanens corpori Christi fuit. Potestatem verò miraculorum solum, fuisse alligationé extrinsecam omnipotentiæ diuinæ per Dei decretum de operando ad nutum, & preces humanitatis verius existimo.

CONTROVERSIA II.

De necessitate incarnationis.

DVPLEX exhibendæ rei necessitas excogitari potest, altera respectu operantis, altera respectu rei exibendæ. Respectu operantis est ipsius determinatio in actu primo, qua operans de se se illam exhibere cogitur, respectu rei exhibendæ est intelligentia, quam res habet, vt aliquid ad sui existentiam exhibeatur. Primam vocamus actiuam: necessitatem, quia est necessitas agentis ad actionem, secundam passiuam, quia est necessitas, vt res passiuè, grammaticaliter fiat: quamuis actiua illa agentis necessitas passiuam aliam necessitatem rei ipsius absolutè inferat in re operanda: est passiua illa, quam diximus, actiuam aliam inferat in agente, non absolutè; sed ex suppositione voluntatis efficacis erga rem, quæ non nisi alio adhibito potest existere: ac proinde actiua dicitur ex suppositione intentionis efficacis assequendi finem, de actiua illa prima respectu Dei incarnationem operantis nihil hic agendum erit: cum ex dictis controuers. de volunt. constet Deum ad nihil creatum operandum, etiam optimum, de se determinatum absolutè esse: imò neque casu, quo operaturus sit, rem quam operatur cum summa perfectione, qua potest vel naturæ legibus debet, producere teneri, siue physica siue morali necessitate: quare neque ad incarnationem præstandam coactum, de se adhuc, esse posse. solùm ergò de necessitate passiua prima, vel actiua ex suppositione alicuius finis à Deo efficaciter intenti, nempè gloriæ hominis creati, vel reparationis à peccato admisso, siue absolutè, siue per satisfactionem de rigore iustitiæ, vel saltem æquiualentem potest esse difficultas, quam tota præsenti controuersia expendemus, definiemusque. Quoniam verò ex aliis atque aliis capitibus ad hominis creati salutem à Deo in eius conditione intétam obtinendam ab aliis, & aliis DD. necessaria in carnatio reputatur: singulis disputationibus capita singula examinabimus.

***

DISPVTATIO I.

De necessitate incarnationis vniuersaliorib⁹ titulis, & ex titulo satisfactionis pro peccato de iustitiæ rigore.

VNIVERSALIORES tituli ex quibus incarnationis necessitas induci à nonnullis intendebatur plures recensentur de quibus quæstione prima; deinceps verò de necessitate incarnationis ad satisfactionem pro peccato de rigore iustitiæ agendum erit. Qua in re duplex difficultas continetur ex diuersis valdè principiis dirimenda: vtramque verò non adeò prisci Doctores in vnam cogentes nil potius, quam, & illas, & legentium ingenia confundere præstiterunt. Nos verò aliorum periculo, sed malo rectam dilucidamque methodum edocti vtramque in præsentiarum diuidemus. Duplex ergò satisfactio ex iustitiæ rigore pro peccato exhibenda Deo offenso excogitari potest. altera, qua, sicut in reliquis satisfactionibus creditori creato factis, ius Dei offensi nostrique ex peccato creditoris extinguatur: quia tantundem illa redditur quantum per peccatum debebat homo Persoluere, ac damni illati reparare, vt ex iure Dei per peccatum offensi nihil vltra Deus repetere à peccatore queat. Altera qua, non solum ius Dei offensi creditoris extinguatur, sed qua ius peccatori, & debitori homini paretur, contra Deum, ne aliquid illorum, quæ in satisfactionem illius iuris debebantur tit. vllo possit exigere: sed ex iure homini peccatori quæsito teneatur, & offensam, & culpam, & debitas pœnas remittere, neque aliter facere possit, quin contra ius, fasque omne agat, licet alias ex absoluto, & vniuersali increata dominio huius generis satisfactione sublata aliter se gerere posset. Satisfactionem primi generis ex rigore iustiæ negatiuæ nominamus; Secundi verò generis ex rigore iustitiæ positiuæ dicimus.

QVÆSTIO I.

An ex intensione glorificandi hominem, etiam lapsum necessaria incarnatio fuerit?

IITVLVS nullam explicationem desiderat cum de se se satis clareat.

CERTAMEN I.

Doctorum placita atque ex nostro prima conclusio.

1 NVlla ferè hic de nullius errore memorato à Vasquez. disputatione 1. capit. 2. mentio futura. Quod scilicet ex voluntate creandi mundum Deus ad incarnationem præstandam fuerit coactus. Genuinus enim sensus Lullij, nempe quod Deus teneatur rem cum omni perfectione possibili præstare quandocumque eam præstet: ac proinde mundum non sine incarnatione, quæ summa illius perfectio est, præstare potuisse; abundè enim confutatus à nobis est controu. de volunt. alius verò sensus, quem à Lullio alienum iudico, nempè, ex intentione, & voluntate efficaci creandi mundum ad incarnationem præstandam teneri impugnatur facilè; quia, vel loquitur de voluntate efficaci creandi mundum creaturarum, provt mundus ordinem supernaturalium rerum, & incarnationem complectitur; Sic autem sensus erit: Deum ex voluntate producendi vnionem hypostaticam verti cum humanitate, & creaturas reliquas mundi ad illam præstandam teneri, de quo dubitauerat nemo: vel provt complectitur reliquas ab incarnatione creaturas, etiam supernaturales: & ne, sic quidem de voluntate creandi mundum Deus ad incarnationem cogi potest: cum medium vnicum non sit ad res etiam supernaturales, obtinendas, quæ innocentiæ statu sine illa extitere. Ad naturales autem res, quæ in mundo decreto sunt, medium nedum vnicum, esse incarnatio nequit natura sua: alioqui ordo gratiæ naturæ ordinem natura sua præcederet imò neque medium morale fuit, aiente Augustino: Christum non pro nullis venisse, mortuumque fuisse, vt conderentur, sed pro impiis vt iustificarentur. Atque hæc de Lullij errore satis.

2 S. Anselmus I. cur Deus homo? capit. 12, 16. & 17. & lib 2. cap. 4. docere videtur Deum ex permissione peccati ad incarnationem teneri, quia reparandus necessariò mundus erat: tùm propter se, quia ad gloriam aliquot saltem homines vagè fuerant in hominis ipsius conditione efficaciter à Deo voliti, quæ sine peccati reparatione obtineri non poterat: tùm etiam propter Angelorum numerum, & sedes reparandas: non quidem per Angelos apostatas impœnitentes, neque per alios denuò creatos, ne secunda illa creatio primam imperfectionis argueret, cum integra non fuisset: ac rursus, quia secundi illi perseuerarent aspectu vindictæ indefectores primos, metuque quare non æquè perfectè perseuerarent ac primi, qui sine pœnæ metu, ac proinde perfectione, & sanctitate locum primorum, si perseuerassent, non explerent: quare eorum numerus, & locus hominibus erat explendus; vnde & hi necessariò reparandi. Cùm autem reparatio hominis à peccato per gratuitam Dei remissionem sine satisfactione pro illo iustitiam diuinam non deceret, atque æqualis satisfactio à pura creatura, nedum ab homine peccatore exhiberi non posset, vt Deus creaturæ satisfacturæ vniretur decus fuit, vt eius satisfactio è diuinæ personæ dignitate ad condignitatem satisfactionis perueniret. Quia verò satisfactorium opus pro peccato à sola rationali creatura prouenire poterat, atque Angelus mori, vt oportebat, nequiret, homo, qui præter Angelos ex rationalibus creaturis reliquus solum erat, morique poterat ad vnionem hypostaticam cum Deo assumendus necessariò fuit: vt morte sua pro peccato hominis satisfaceret, sicque è iustitiæ diuinæ decentia lapsum hominem repararet, atque, vt primò Deus constituerat ad gloriam conditum hominem perduceret. Sic Anselmo mentem ex longa, diuturnaq; textus meditatione profundiores Theologi, in quibus exactus patrum interpres Vasquius noster, proponunt. Qua verò Anselmi decentia, viderint ipsi: cum sic explicatum nemo Scholasticorum Anselmum sequatur: imò, nec sequi cordatè possit: siquidem discursus hic strictè acceptus in multis peccat aperte: qua autem veritate nos infra videbimus. Anselmo præiisse videtur nonnullis Athanasius de incarnat. verbi, eiusque corporali aduentu, vtrumque verò secutus videtur Ricard. Victor. de incarnat. c. 8

3 Secunda sententia docet Deum non equidem ex permissione peccati, postquam integrum, liberumque ipsi fuit hominem reparare, sed ex intentione reparandi hominem prorsus libera ad incarnationem teneri: quia sine incarnatione reparari homo non poterat; ac proinde hæc vni cum reparationis intentæ medium erat ad quod opponendum ex efficaci reparationis intentione tenebatur Deus. Referuntur pro hac sententia Alex. Alens. 3. p. q. 1. S. Bonau. in 1. disp. 20. ar. 1. q. 1. Abulen. quæst. 27. prolog. super Matthæum 3. sentent. Deum ex intentione reparationis hominum à peccato

cato non absolutè (cùm mille aliis modis reparari à Deo possent) sed per condignam satisfactionem pro peccato necessariò ad incarnationem teneri, quæ ad eiusmodi satisfactionem medium vnicum est vt discursu recitato ex Athanasio, Anselmo, & Ricardo confici videtur, huic opinioni tacitè conueniunt Scholastici plures, qui, vt tota hac controuersia videbimus, ob aliquod genus satisfactionis pro peccato hominum, siue ex iustitia, siuè æquiualentis pro macula, offensa, vel toto debito obiectiuo mortalis necessariam incarnationem defendunt. Ne autem in æquiuoco laboretur aduertendum est: dum de necessitate incarnationis disputamus, nullatenus de hac numero incarnatione disputare; nempè personæ verbi determinatæ vnione, ad hanc numero humanitatem cui fuit de facto vnita: nemini enim, siue Patrum, siue Theologorum dubium hactenus fuit, quin quauis alia Trinitatis persona ad aliam numero humanitatem vnita æquè benè, & hominis lapsi reparatio, & condigna æqualis, imò superabundans pro hominum peccatis satisfactio haberetur.

4 Dico primò contra sententiam primam. Ex permissione peccati non tenebatur ad incarnationem Deus. Est omnium Theologorum conclusio. Hugo Victor. 1. de sacram. p. 8. cap. 10. Magist. in 3. disp. 20. cap. 1. S. Bonauent. quæst. 1. art. 1. Scot. quæst. vnic. §. *In istis dictis*: Durand. & Palud. quæst. 1. Ricar. de mediat. quæst. 4. Gabr. quæst. vnic. art. 1. & 2. Altisiod. 3. sum. tract. 1. cap. 8 S. Th. hic cum Thomistis. Alex supra med. 3. & 4. Guilliem. part. lib. cur Deus homo? capite decimo septimo, de auaritia. Adæ. Vega 2. sub Trident. capit. 5. Vasquez disputat. 1 cap. 3. Soar. disp. 4 sect. 1. §. dico primo Lugo disput. 2. sect. 1. Bernal. disp. 3. §. 2. Supponit Vvadingo, disp. 1. de incarnat. Sed in conclusione adeò communi communibus probationibus non omninò acquiesco. Illi in primis Deus, neque physicè ad sui existentiam est fœlicitatem, neque ad sui decentiam æget hominum reparatione: ergò permisso peccato non fuit Deo necessaria incarnatio. Licet enim de Deo absolutè sumpto verum sit antecedens; ast posita intentione efficaci gloriæ hominum necessaria, & physicè, & moraliter hominum reparatio Deo fuit, vt patet. Arguitur secundò: quia sine vlla etiam decentia potuit Deus gratiã primo collatam homini denegare alioqui gratia nõ fuisset: ergò est perditam non restituere per reparationem. Patet: quia maior gratia est, quæ inimicis confertur, quam quæ amicis exhibetur: at si sui decentia certanda Deus hominem reparauit necessariò, gratia reparationis, non erit gratia, ergò non fuit reparatio necessaria? Respondetur: admisso quod, si homo ex intentione efficacis gloriæ conditus, & ornatus primò gratia fuerit, gratiam primò collatam in se gratiam non fuisse, sed in causa. Id quod non minuit gratiam, nec nostræ gratitudinis debitum: sicuti, neque cum gratia datur ex promissione diuina: quo pacto gratiam esse, & reparationem, & incarnationem ipsam qua effecta est, & constat, & respondisse Anselmus putarunt à Vasquez. c. 3. & à Lugo num. 4. qui eius solutionem laudant, non impugnant.

5 Sic autem impugnari potest: quia gratia reparationis, & incarnationis libera est ante peccati positionem per se: cùm ante illud necessaria non sit adhuc ex intentione efficaci præsuppositæ gloriæ hominum, solumque est necessaria ex permissione peccati: ergò libertas proxima gratiæ reparationis, & incarnationis est in permissione peccati: at hæc nobis bona non est, sed peior, quam negatio incarnationis: ergò nequit in illa tanquam in causa amari incarnatio, vt nobis bona, & ex complacentia nostri: nequit enim ex complacentia alicuius amari ipsi, quod peius illi est.

6 Secundò impugnatur: quia adhuc posito peccato reparatio nostra, & incarnatio, ac redemptio opus misericordiæ, & amoris Dei erga homines fuit. Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in ipsum non pereat.* Ad Titum 3. *qui secundum misericordiam suam saluos nos fecit*; ad Romanos 5. *Commendat autem charitatem suam Deus: quoniam, cùm adhuc impij essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Ergò adhuc posito peccato hominum incarnatio, & reparatio eorum libera Deo fuit, non necessaria: alioqui misericordiæ, & charitati Dei erga homines non deberetur, sed necessitati posito peccato. Confirmatur: quia posita intentione illa prima gloriæ hominum & peccato permisso, cuius vult misereatur Deus, & quem vult indurat, inquit Paulus, rationemque subdit: voluntati enim eius quis resistit; id est nulla ratione Dei de alterutro voluntatem quisquam reclarguet: ergò liberum integrumque Deo est, hominem lapsum reparare; vel secus. Dices acutius, liberum Deo esse in se cuiusque, & omnium hominum lapsorum reparationem diuisiuè, secus omnium coniunctim: quia, cùm intentio efficax Dei hominem creantis fuerit aliquos vagè salutare nullum lapsum in particulari reparare, atque ad eius reparationem incarnari tenebatur; quare omnes diuisiuè poterat incarnatione, & reparatione priuare: vnde, & incarnatio, & reparatio singulis distributiuè sumptis gratia in se, ac libera respectu Dei fuit; omnibus autem collectiuè sumptis reparationem, & incarnationem necessariam ad illam denegare non poterat: cum omnium coniunctim perditio cum intentione illa efficaci glorificandi aliquos repugnet. Hinc omibus distributiuè incarnatio, reparatio, & redemptio misericordiæ dilectionis, & charitatis Dei opus, & commendatitium signum iuxta Ioannem, & Paulum fuit; secus omnibus coniunctim, & collectiuè sumptis. Sed contra est: quia mundus, è cuius dilectione incarnationem exhibitam aiebat Ioannes, homines omnes non distributiue, sed collectiuè significat: idemque significat Paulus pronomine pluralis nos, & nobis ad Romanos, & ad Titum: quo homines non singulatim, sed collectiuè significauit. Contra secundò: quia sap. 12. dicitur; *Quis tibi imputauit si perierint nationes*, nempè omnes homines coniunctim sumpti, *quas tu fecisti? non est alius Deus quam tu.* id est cùm tu solus creationis iure omnium collectiuè, & singulorum Dominus sis, ac proinde reparationem, & conseruationem; ne coniunctis quidem omnibus debeas. Denique: licet ad reparationem omnium, vel aliquorum hominum Deus teneretur, aliter, quam per incarnationem fieri ab ipso posset, vt iam iam ostendo: ergò ex permissione peccati ad incarnationem præstandam nusquam tenebatur Deus.

CERTAMEN II.

Conclusiones reliquæ.

1 DIco secundò contra secundam sententiam: ex intentione reparandi hominem lapsum non tenebatur Deus ad incarnationem apponendam. Est conclusio eorum quos pro prima dedimus, si Alex. Bonau. & Abulens. excipias: probatur: quia nequit Deus teneri ad aliquid opponendum ex intentione alterius, nisi & alterum efficaciter intendat, & illud aliquid medium vnicum ad illud alterum sit: siquidem necessitas hæc actiua intendentis oritur ex efficaci intentione, & necessitate passiua finis intenti, qua ad sui existentiam alio opus habeat, vt controuersiæ præfatione notabamus; atqui Deus neque efficaciter intendit antecedenter ad hominis lapsi reparationem ipsius, neque incarnatio medium vnicum ad eiusmodi reparationem erat: ergò ex intentione reparandi hominem lapsum non tenebatur Deus ad incarnationem apponendam. Minoris primam partem probato numero secundo. Pars verò secunda probatur; quia poterat Deus gratuitò, & offensam & maculam peccati totumque eius debitum remitere, & abolere, saltem per gratiæ infusionem sine meritis

meritis creaturæ vllius rationalis Deo hypostathicè vnitæ ; sin, ostende repugnantiam. Secundò probatur ex Patribus. Athan. serm. 3. contra Arrian. c. *poterat sine vllo aduentu Christi solummodo loqui Deus, & soluere maledictionem.* Euse. Emissen. homil. 6. de Paschate. *Potuit Filius Dei hostem humani generis & in cœlis positus nutu ipso suæ diuinitatis elidere ; sed ne quid tale (vt superius diximus) diabolus conquiri posset, placuit Deo secundum iustitiam suam pro humano genere offerre hominem purum, & immaculatum.* Similia habent Leo Pap. 1. sermon. 2. de natiuit. ante med. & serm. 12. de pass. Greg. Magnus 17. moral. c. 18. lib. 24. c. 2. Bernar. epist. 190 Author. de car. Christi operibus apud Cyprian. omniumque lucidentissimè August. 13. de Trinit. c. 10. ait : *Ostendamus non alium modum possibilem Deo defuisse.* & c. 13. *Non autem Diabolus potentia Dei, sed iustitia superandus fuit.* Statimque ostendit Dei potentia potuisse diabolum superari. Demum de Agone Christiano c. 11. init. adeò in oppositum inuehitur, vt aliter opinantes stultos pleno, vt aiunt ore compellet.

2 Dico tertiò contra tertiam sententiam. Neque ex intentione reparandi hominem lapsum per æqualem satisfactionem pro peccato ad incarnationem tenebatur Deus : hæc conclusio æquè communis atque præcedens esse debet teste Bernal. citato, sectione secunda, §. 3. probatur : quia, etsi valor infinitus à persona diuina hypostathicè vnita creaturæ satisfacienti requireretur, vt eius opera condignè, & æquiualenter satisfactoria essent pro mortali, hoc ipsum inueniretur in operibus Angeli Deo hypostathicè vniti, siuè his ex bonis primò creatis, siuè Denuò creatus esset. Illud enim de aspectu vindictæ, quod ex Anselmo referebatur, nihil refert vt operis minuatur honestas, si ex motiuo virtutis fiat, ac non ex solo seruili metu, vt hunc etiam poterat. Quod autem Angelus mori non possit, obest minus, siquidem cunctis minutato operi honesto sic vnitæ creaturæ infinitus valor meritiuus, & satisfactorius inesset : ergò incarnatio non erat medium vnicum ad reparationem per æquiualentem satisfactionem, ad quod proinde cogi ex huius intentione efficaci posset Deus. Adde ex intentione efficaci reparationis per satisfactionem meritiuam operum Christi, ad quam medium vnicum incarnatio foret pugnare eius appositionem cum intentione illa efficaci, ac proinde non posse apponi nisi ex inefficaci intentione, vt liberè apponatur. Etenim si ex efficaci intentione vt m. vnic. & necessarium apponatur, auferetur ab opere satisfactorio Christi libertas, & meritum, ac proinde est meritiua satisfactio, vt fusè probaui controu. de voluntate, probaboque rursus controu. 3. siquidem cum antecedenti natura intentione efficaci pugnat negatio operis Christi, si vnicum sit.

3 Contra datas conclusiones nil est quod oratione, vel leuiter, pugnet. Ab authoritate stare contra primam conclusionem videtur Anselmus locis citatis, vt eius explicationem desperauerit Vasquez : quare eum Scholastici omnes ea in re deserunt. Decentior explicatio videtur : Anselmum per exaggerationem fuisse locutum, vt conuenientiam incarnationis verbi commendaret, ideoque ab ipso necessitatem fuisse appellatam. Sed tamen cum lib. 1. cap. 25. asserat aliquot saltem homines necessariò ad beatitudinem perducendos, vt in præfatione libri his verbis dixerat : monstretur non minus aperta ratione, & veritate naturam humanam ad hoc institutam esse, vt aliquando immortalitate beata totus homo, id est corpore, & anima frueretur : ac necesse esse vt hoc fiat de homine propter quod factus est. Quia scilicet ex intentione efficaci gloriæ hominis genus hominum condidit. deinde lib. 2. c. 5. incarnationis necessitatem ad reparandos à peccato, atque ad gloriam perducendos homines tantam Deo fuisse, quanta est in promissis præstandis, & c. 17. eadem necessitate teneri Deum ait ad incarnationem, & satisfactionem per illam, qua ad non mentiendum tenetur, atque æquè euidens vtrumque esse. cap. verò 10. *Sicut*, inquit, *in Deo quantumuis paruum inconueniens sequitur impossibilitas : ita quantumlibet paruam rationem, si maiori non vincatur, comitatur necessitas.* indeque ex suppositione peccati prostat incarnationis necessitatem : ergò non per hyperbolem, sed strictè necessitatem incarnationis docuit ex suppositione peccati, & intentionis efficacis Dei erga, aliquot saltem hominum gloriam. Nihilominus longè alia est Anselmi mens, quam, vt antecedenter ex permissione peccati, & efficaci intentione gloriæ hominum ad incarnationem apponendam adstrictum censeat Deum. Sed ita fuisse conueniens, vt nos ita oportuisse credere necessariò debeamus : cum semper pro conuenientia maiori eorum quæ fecit Deus stare iudicium nostrum debeat, nisi aliunde ratio alia maior appareat. Id solùm volunt recitatâ verba, alioqui Deum ad optimum præstandum teneri docuisset Anselmus contra Theologos omnes, & contra apertas rationes quas dedimus controu. de volunt. deinde cap. illo 5. fatetur Deum multifariàm potuisse lapsos homines reparare, sed incarnationem elegisse præeximia sui in hominis charitate : iuxta illud ad Rom. 5. *Commendat autem Deus charitatem suam in nobis.*

4 Aliam autem necessitatem incarnationis admittit non antecedentem, sed consequentem ad voluntatem efficacem reparandi hominem per satisfactionem non qualemcumque, sed hominis Dei : ex qua non minus tenebatur ad hominem Deum præstandum, quam ad non mentiendum, & standum promissis ratione veritatis, constantiæ, & immutabilitatis, siue, vt ipse aiebat citatis locis. Constat hoc, quia ibi æquè euidentem esse non mentiendi, & standi promissis necessitatem in Deo : atque necessitatem incarnationis aiebat : cum de antecedenti necessitate præstandi incarnationem antecedenter ad efficacem voluntatem reparandi hominem lapsum per satisfactionem ab homine Deo exhibitam ne probabilis quidem ratio Theologis hactenus illuxerit, aut admittatur ; nedum antecedenter ad voluntatem de reparando homine lapso. Constat secundò, & de necessitate hac consequenti, & de antecedenti impropria, siue per exaggerationem, locutum Anselmum fuisse, quia explicans necessitatem istam, quam asseruit, sic habet libro 2. cap. 5. *Cùm dicimus, Deum aliquid facere, quasi necessitate vitandi inhonestatem, quam vtique non timet, potius intelligendum est, quod facit necessitate seruandæ honestatis ; quæ necessitas non est aliud, quam immutabilitas honestatis eius, quam à se ipso, & non ab alio habet : & idcirco impropriè dicitur necessitas. Dicimus tamen, quia necesse est, vt bonitas Dei propter immutabilitatem suam perficiat de homine, quod incæpit : quamuis totum sit gratia quod fecit bonum.* Si enim ex necessitate proprietatis antecedenti bonum incarnationis feciſſet, non esset gratia totum & præcipuum bonum quod fecit. Necessitatem vero consequentem ad voluntatem satisfaciendi pro homine lapso satisfactione hominis Dei explicuit satis, cùm eam ex immutabilitate honestatis, seu voluntatis honestæ deducit. Siquidem, si alio modo, quo potuit, hominem lapsum repararet, glorificaretque, ab intensione reparandi, glorificandique illum non deficeret ; quem explicatum habet Athanasius citatus certamine primo, num. 2. fine, qui ratione mutabilitatis in bono creaturæ, etiam angelicæ, necessariam incarnationem ad reparationem, & redemptionem nostram asseruit, vt videbimus quæst. vlt. cert. vlt. num. vlt.

5 Dices adhuc Athanasium ibi dixisse : *Indignum, Deoque indecentissimum esse in conspectu suo creaturam perire.* & Cyrill. 5. Thesaur. cap. 7. *Non decuisse opus Dei imperfectum manere.* quid inde non periret si aliis quibus potuit modis à Deo repararetur. Secundò indecentia illa, & indignitas solum negatiua est, quam vitare Deus non tenetur. De facto enim illam non vitauit ; in Angeli, excellentioris nempè creaturæ perditione : atque è sola charitate nimia erga homines in nobis vitauit : clamante Apostolo : *nusquam Angelos.* De redemptionis apprehensione intelligunt expenduntque Patres. Denique oppones Patres recitandos quæst. 2. & 3. magno numero asserentes non potuisse hominem, nisi per incarnationem

carnationem redimi, quod vt minimum de redemptione per æqualem satisfactionem intelligendum est: quia scilicet eam medium vnicum redemptionis, & satisfactionis æqualis pro peccato reputarunt. Sed hi tamen loquuntur de reparatione, & libertate nostra à Deo facienda contra hostem nostrum diabolum, vt constat ex testimonis datis certamine 2. num. 1. Eusebij, Gregorij, Bernardi, Augustini, & Leonis Pap. 1. ibi, sermone primo de natiuitate: hæc autem per assumptam humanitatem fieri debuit congruentiæ solum debito, vt eadem, quam vicerat diabolus, natura vinceretur, vt loco proximo, non semel aiebat Leo, nevè aliàs diabolus conqueri posset, vt recitatus scribebat Eusebius.

QVÆSTIO II.

An ad satisfactionem ex iustitia negatiua pro peccato necessaria incarnatio fuerit?

TAM hinc titulos necessitatis incarnationis ad satisfactionem pro peccato ab Scholasticis, verborum Athanasij, Anselmi aliorumque Patrum sono ductis excogitatos singulatim examinabimus. Primus est, vt satisfactio ex rigore iustitiæ pro peccatis exhiberetur. Id est qua ius creditoris Dei offensi, extinguatur: sicut extinguitur ius pecuniarij creditoris, pecuniæ solutione, vel diffamati, aut dehonorati creditoris honorjs, vel famæ restitutione. Hanc vocabimus satisfactionem ex iustitia negatiua, ex parte nimirum creditoris: quia iustitiæ ius, quod in ipso præcesserat, ea exhibita satisfactione aboletur, quin, vt Deus titulis aliis opus satisfactorium non exigat ius acquirat creatura. Est autem generatim obseruandum, iustitiam latè idem significare, quod æqualitatem: ac proinde respectiuum quid esse: quare iustitiæ virtutem habitualiter sumptam esse inclinationem ad seruandam æqualitatem actualiter in aliquo: actualem verò esse æqualitatis seruationem. Quod si ea æqualitatis seruatio, sit æqualitatis cum recto dictamine generalis, & lata licet propriè iustitia erit, quæ virtutes omnes transcendit: ac proinde qnæuis honesta satisfactio ex lata hac, & propria iustitia erit. Sin verò æqualitas seruanda cum recta rationis regula sit in ordine ad alterum etiam strictius adhuc iustitiæ genus constituit; laxius tamen eo de quo quæstio procedit. Comprehendit enim misericordiam, pietatem, religionem, fidelitatem: quas, & similes virtutes, partes iustitiæ potestatiuas appellat proinde S. Thom. 2. 2. q. 8. a. 1. si autem æqualitas seruanda sit in eis ad quæ ius habeat alter tanquam ad rem suam quam neque auferre, nec retinere, eavè vti quis possit sine ipsius vel consensu, vel iniuria, specialis, & strictissima iustitia est, de qua hic agimus. vtramque hanc iustitiam diuisit, genereque conuenire docuit Aristot. 2. Politicor. cap. 2. versus med. quia vtraque ad alterum est. Postrema verò in commutatiuam, & distributiuam diuiditur. Hæc seruat æqualitatem proportionis in præmiis, & pœnis meritorum: commutatiua æqualitatem arithmeticam inter rem, & rem nulla habita personarum ratione, quam attendit geometrica distributiuæ proportio.

* * *

R. P. Christoph. de Ortega, de Dei incarnat.

CERTAMEN I.

Pro quæstionis decisione notata statuuntur:

1 HIs generatim de iustitia stricta præmissis sciendum vlterius est satisfactionem è iustitiæ rigore supponere læsionem, & damnum alteri illatum in bonis, quæ iustitiæ strictæ materia sunt, scilicet in rebus, in quibus cum vtilia ipsi adesse, vel ad benè esse sint, ius habet, vt nemo eas auferat, eisvè vtatur absque consensu, vel iniuria ipsius, vt benè Aristot. 5. Rhetoricor. capite 9. illis verbis iniuriare est sponte lædere; & consonè sanctus Thomas 1. 2. quæstione 21. art. 3. aiebat. *Distributio secundum iustitiam fit alicui ex eo quod venit in proiectum, vel nocumentum alterius*: idcircò 5. Ethicor. capite 4. iustitiæ damnum medium inter lucrum, & damnum esse docuerat. Totam ergò iustiitæ materiam ad bona fortunæ, vitæ honoris & famæ, quibus quicquid vtile adesse, ac benè esse, cuique est continetur, reduxit. Quòd autem satisfactio è rigore iustitiæ alterius læsionem vel damnum in eiusmodi bonis necessario, & essentialiter supponat, perspicuum est: quia per eiusmodi satisfactionè reduci ad æqualitatem inæqualitas debet vbi autem nulla alterius inæqualitas præcessit nequit respectu illius ad æqualitatem inæqualitas reduci & sane, in nullo genere est satisfactio, in quo læsio, vel iniuria, atque inde ius ex parte ipsius, vt ei satis non præcedit, vt vox ipsa satisfactionis demonstrat, quæ in materiæ strictæ iustitiæ redditio, ac restitutio necessario est (vt ideo, si aliunde, quam à detractore fama reparetur, eodemque, quo ante detractionem loco reponatur detractor ad nullam satisfactionem famæ per Doctores teneatur: læsio famæ reparatione illa alterius fuit abolita) quod autem nullomodo oblatum alteri ex iustitiæ materia fuit, nulloque modo debetur quonam pacto ex iustitia redidi poterit? ne dum debebitur? quoniam vero iniuria propriè scienti, & volenti non fit, vti ex Arist. proximè c. 9. commune proloquium fert, præter præfatum damnum requiritur, quod læso, saltem non volente fuerit illatum ad satisfacturo.

2 Sed enim præter hæc, quæ satisfactio è iustitiæ rigore necessario supponit, plura alia essentialiter inuoluit, quæ ex Anselmo 1. *cur Deus homo* c. 19. & 20. stata iam definitione Scotus comprehendit *Redditio equiualentis voluntaria ex alias indebitis.* licet eam generalis satisfactionis definitionem siue ex fidelitate, siue ex gratitudine comprehendat virtutum materia, ac vocum alia, atque alia significatione variata suppressit personarum diuersitatem: quia redditio nequit non ad alteram esse, si ex debito propriè sit: maxime iustitiæ strictæ, quæ eiusdem ad se ipsum esse non potest: ac proinde nequit esse, nisi inter personas diuersas, etenim nemo se ipsum lædere proprie potest, iniuriamvè irrogare, aut debitum iustitiæ, aut debitum iustitiæ erga se ipsum habere. Nequit autem in vllo genere esse satisfactio nisi debiti, aut iniuriæ alicuius sit, vt nuper dicebamus. Assumptum est Arist. 5. Ethicor. c. 6. eiusque ratio: quia quidquid aliquis circa se ipsum operatur libere, (vti ad iniuriam inferendam oportet, quæ absque actionis libertate non est) sciens, volensque operatur: quare & absque sui iniuria, quæ scienti, & volenti fieri minimè potest debet autem satisfaciens ab eo cui satisfaciendum est alter esse non solum re, sed iure, & Dominio vnde inter Patrem, & Filium in fortunæ bonis nulla iustitia, aut ex eius rigore satisfactio esse potest, teste Arist. proximè ac Theologis cum S. Th. q. 77. a. 4. ac iurisperitis instit. *Per quas personas* §. *item vobis* l. *cum oportet* c. *de bonis quæ liberis* l. *id vestimentum.* ff. *de peculio*: id quod de non è mancipato filio intelligitur cuius ea ratio est: quia eorum omnium quæ filius habet (exceptis castrensibus, & quasi) Pater Dominus est, atque vtriusque eadem moraliter, & ciuiliter persona, cùm filius pars Patris eo sensu sit id

circò neque inter religionem,& religosum,neque inter Dominum,& seruum,vt seruum iustitię strictę pactum, seu contractus esse potest licet alia ratione inter eos, atque inter Patrem,& Filium emancipatum esse queat, vt docuit Arist. 2.magnor.moral.c.11.

3 Eadem *redditionis voce* continentur,*quod satisfactio non fiat ex bonis creditoris siuè gratuitò acceptis ab ipso sciente illis ipsis sibi esse soluendum* : quare id otiosè addunt Capr. in 4.d.15.q.1.a.3.ad 1.Aurel.Ferrara 4.contr.9.alij Thomistæ,& Vasq.d.8 c.1.2.& 3.ea siquidem ita scientis donatio virtualis remissio est:sicut donatio pecuniæ à Dño fundi quo agrum ab ipso emas,& soluas,si ex ea scientiè fiat laruata fúdi vẽditio est,ac virtualis donatio:quę quidem ratio solidior longè illa est, quam pro conditione hac afferunt recentiores : quod sc. nihil in bonis creditoris augescat, vti in omni satisfactione debet augescere : etenim bona sic data à creditore ipsius iam absolutè non sunt, sed donatarij:quare cum ab hoc ipsi redduntur,vt damnum illatum refarciatur,aliquid procul dubio bonis eius accrescit quo præfatum damnum reparetur. Dices tamen donata etiam ex ea sententia, imò,& intentione satisfactionis sibi faciendæ, à creditore debitoris absolutè est, vt diximus,potestque illa donanti creditori non soluere, debitumque persistere: imò, ita pro illo priori ad redditionem debiti à debitore, sic donata pecunia creditoris debitum persistit, ac non remissum est; vt possit à creditore absolutè debitum vlterius remitti ; ergò in ea pecuniæ donatione nondum erat virtualis remissio.Nihil hæc probant:Probant enim æquè contra virtualis illius donationis ac omnibus admissæ apertissimam paritatem:nam, & data pecunia ex scientia,& intentione venditoris, vt agrum donatarius ab ipso illa ipsa emat, & soluat, potest absolutè potestate antecedenti donatarius accepta pecunia agrum non emere, ac venditor pretium agri remittere,atque illum ipsi donare,& tamen cum pretium vendendi agri sic donat, virtualiter agrum donat. Ratio vtriusque est. Nam virtualis donatio,ac remissio solum attenditur ex actione, & voluntate æquiualentis donatoris, quæ adest, etsi donatarius ex parte sua illam non exequatur, atque ad effectum deducat, vel satisfaciendo,vel emendo,ac soluendo pretium pecunia donata. Secundò : esto non sit appellanda virtualis remissio, aut donatio fundi pecuniæ donatio ex scientia,& intentione, vt ea donatori satisfiat, vel debitum antiquum, vel fundi pretium quousque soluatur de facto donatori. Id solum contendit obseruatio nostra in eiusmodi solutione debiti, satisfactionem, vel venditionem non esse, nisi palliatam, & apparentem, ac veram remissionem, & functi donationem æquiualentem, & virtualem, quæ etiam cum formali remissione non pugnat, etsi hæc posterius aduenianr.

4 Præfatæ conditioni limitationes plures immeritò adiungit Soar.d.4.sect.6.§. *Vera igitur responsio* : ac versu verum *conditio hæc*, atque alij DD.Prima sit eam locum non habere in satisfactione honoris,& famæ,sed solùm bonorum fortunæ, quia in horum solum restitutione transfertur dominium bonorum,quibus satisfit in creditorem,secus actionum, quibus honos, vel fama restituitur:Discrimen autem hoc leue est.Licet enim honos, & fama non eo modo, quo pecuniæ possideantur physica eorum apprehensione à Dño, at verò in aliorum æstimatione ab hominibus possidentur,indeque solùm à detractore,& contumelioso auferuntur,qui ideò contra iustitiam strictam peccant ; eoque loco reponi ab iis debent, vt famam, & honorem integrum ? & illæsum læsus possideat,sicut ante detractionem, atque ei è stricta iustitia satisfiat : ac proinde æquè possidet famam læsus per satisfactionem, atque spoliatus pecuniam per pecuniariam satisfactionem, vt doctè arguit Vasq. proximè numero 47. limitat rursus Soarez, loco 2. de datis à creditore ex ea satisfactionis scientia post debitum contractum, immeritò tamen, vt patet exemplo donationis pecuniæ ex scientia solutionis fundi emendi illa ipsa ex donatore à donatario, quam virtualem donationem fundi cum communi Soarius ipse fatetur. Limitat tertiò sect.eadem 5. *verum conditio illa* annuentibus ex parte Lugo d.4.sect.3.n.36. & Salmanticenis recentioribus,scilicet vt verum habeat, si pactum intercedat,vt donatarius illa ipsa pecunia donata satisfaciat, & soluat donatori. Sed hæc etiam limitatio reiicitur, quia si adsit scientia donatori solutionis sibi ex pecunia faciendæ virtualis, & æquiualens remissio, vel donatio fundi adest, solaque apparens venditio, & satisfactio, vt patet. Secundò : licet eo posito pacto soluens donatarius soluat pecunia, quæ absolutè sua non erat, vt aduersarij volunt, ac proinde non sit vera solutio, sed formalis debiti remissio, quia ex bonis quæ formaliter, & reipsa donatoris læsi sunt ; ast id non tollit, quod bonis datis secluso pacto, quæ donatarij sunt, satisfactio facta sit virtualis remissio donatoris. sed accedente pacto illo, vera donatio intercedit, ac bona donata à læso donatarij debitoris absolutè fiunt, licet cum secunda alia obligatione orta ex pacto satisfaciendi bonis sic acceptis læso prius donatori, quæ quidem replicatus titulus satisfactionis antiqui debiti est,cuius non est in ea donatione remissio vlla, antiqui verò debiti est remissio virtualis æquè ac si eiusmodi pactum non adesset.

5 Plus quidem æquo eam conditionem recitari limitarunt ; iusto verò amplius illum ampliarunt Capr. in 4. disputatione 15. quæstione 1. articulo 3. ad 1. Caietan. 3. part. quæstione 1. articulo 2. §. *Ad tertium dubium.* Sotus de natura, & gratia lib. 3.cap. 6. vt scilicet bonis, quæ fuerint creditoris nunquam fieri possit è rigore iustitiæ satisfactio. Decipiuntur tamen: si enim ante debitum contractum ex emptione vel sumo creditor pecuniam donasset, nulla satisfactionis sibi ex illa pecunia faciendæ scientia, aut cognitione, imò nulla etiam iam contracti debiti scientia posset debitor illa ipsa pecunia donatori satisfacere, quin vlla adhuc virtualis remissio creditoris intercederet. Extendunt alij ad bona parta à debitore ex his, quæ creditor ex scientia eiusmodi fructus satisfactionis sibi faciendæ ipsi donauit. Tunc enim, inquiunt, virtualem debiti remissionem adesse id quod alij verum putant, si parta ex bonis datis à creditore industria,vel solum, vel principalius debitoris parentur : quia alias parta illa bona ex datis non magis debitoris,quam creditoris erunt. Enervis ratio:quia si principalius ex bonis datis,quam ex industria debitoris proueniant, vt in fructibus fruteti,imo, & totaliter vt in annuis census donati redditibus contingit bona sic donatario obuentia ipsius tantummodo sunt non donatoris. Secundæ limitationis ratio sit:quia cum ex bonis ipsis creditoris principalius, vel æquè proueniunt quibus satisfit creditori eius conscio, cum donat satisfacturo censetur, & prouentus ipsos,quibus sibi satisfit donasse,ac proinde virtualiter debitum remittere:cumquo satisfactio è rigore iustitiæ stare nequit quod autem tunc rei donatæ prouentus,cum ex eius scientia res donatur moraliter donetur,censeaturque gratia,ac beneficium donatoris probatur facile:quia ideo gratia ac beneficium Dei dicuntur nõ solũ auxilia gratiæ,sed & bona nostra opera,& merita, quia, etsi nostram industriam non excludant tamen principalius à gratiæ auxilio prouenient Dei dona,ac beneficia gratuita à Paulo, Augustino ac reliquis Patribus reputantur:verum non ideo sancta,ac meritoria nostra opera Dei moraliter sunt,quia principalius ab ipsis auxiliis physicè proueniunt,cum certum sit auxilia,& cogitationes sanctas physicè efficienter in nostræ volũtatis actus non cõcurrere,sed solũ suasorie, & intentionaliter,cum tamen determinatio physica voluntatis,quatenus meritoria,& honesta à volũtate physice sit:quare ea ratione non probatur intentum, sed potius bona parta, adhuc minus principaliter ex dono creditoris in huius etiã bonis,& gratiis esse computanda,atque satisfactionem ipsi eiusmodi partis exhibitam apparentem solum esse, atque in dono illo gratuito, vnde ipsa proueniunt,esse virtualem remissionẽ creditoris.Sed tamen absolutè neque hoc, neque intentum probat.Sed solum in bonis nostris operibus plus à Deo

Deum

Deum de suo ponere, quam ex parte sua ponat creata voluntas, vt Dei potius, quam nostra, eiusmodi bona opera meritò censeantur. Prima enim auxilia efficacia, vt efficacia nobis donar,nec solum secundum physicam entitatem ipsorum: in ea verò efficacia eorum conditionata futuritio deuoluitur, quæ ipsa auxilij positione transit in absolutam, cumqua licet non physica connexione, logica tamen necessitate connectitur: tribuit etiam gratiam habitualem operanti, qua formaliter ad vitæ æternæ meritum, & satisfactionem pro peccatis æqualem honesta nostra opera eleuentur: præparat omnipotentiam voluntati, vt operetur, atque exerit cum illo concursum indiuisum, quo indiuisibiliter affectum ipsum voluntatis honestum apponit, eaque omnia, & plura, quæ externæ protectionis gratiam spectant, gratuitò, & ex scientia conditionata connexa logicè ad auxilij efficacis positionem cum absoluto consensu nobis donat. Cuius ergò bonum potius est nostrũ,an Dei?Hæc autem in aliis,quæ nobis ab aliis donantur,vnde bona alia nobis proueniũt minimè intercedunt:quare limitationes illæ admittẽdæ non sũt: cum prouentus illi etiam creditoris donantis vnde proueniant ex eorum scientia reputari minimè possint.

6 Additur *voluntaria*. Si enim redditio voluntaria non sit satisfacienti, licet æquiualentis redditio læsioni sit, satisfactio non erit, sed satis passio: vt damnatis, & iis, pro quibus reluctantibus, & renuentibus ex ipsorum bonis debitum per iudicem soluitur vsu venit. Atque in honoris,& famæ satisfactione,si voluntarium, & libertas absit, è quibus tota honoris, & famæ reparatio æstimatur, redditionis, æquiualentis læsioni,& damno erit impossibilis. Æqualitas autem redditi cum debito, seu damno illato voce *æquiualentis*, contenta essentialis etiam satisfactioni ex iustitia est,quæ exactam inter datum,& acceptum,seu damnum illatum æqualitatem essentialiter importat. Ad eam verò reuocatur conditio illa Medinæ. de pœnit.tract. 3.q. 1. Vasq. d.9. c.1. & 3. & Thomistarum noniorum; quod nimirum satisfactio acceptatione creditoris non egeat: etenim redditio si æqualis sit,atque è iustitia, satisfactio debitũ & quoad substantiam, & quoad modũ æquare prorsus debet:ergò ea posita etiã inuitè,ac non acceptante creditore,vt fieri potest,nihil debiti ex iustitia remanebit: ergò & totum debitũ, ac ius creditoris omninò extinguet. Soarius proximè n que eam conditionem satisfactioni è rigore iustitiæ necessariã esse putat,neque voce æquiualentis contineri.Potest enim quis æquale omninò pretium offerre pro captiuo, quo illum ex iustitia soluat,& tamen Dñus pretium non acceptare. Deinde, qui equum furto retinet, licet Dño instũ offerat pretiũ quod illum ad æqualitatẽ soluat,ex iustitia non soluit, ni Dominus equi pretium illud iustũ acceptet.Non vrgent;nam,vel pretium pro captiuo offertur ante initiũ pro illo emptionis, ac venditionis contractum, vel post illum cum captiui domino initum,si ante pretium quidem æqule est, ast eius oblatio, vt Dominus contrahat, non est satisfactio, quia nullum debitum præcedit, sed solicitatio, vt captiuum pro illo pretio vendat,& contrahat, si libere velit, vt potest: quare necessitas illa acceptationis pretij, à Domino, non est vt eius debito satisfiat, sed vt cum ipso de mancipio contrahatur. Si autem post contractum initum pretium æquale offeratur, reddaturque etiam illo renuẽte debitum ex contractu soluitur, & extinguitur,vt neminem, fatetur, & conditione ipsa continetur. Secundum exemplum supponit falso pretio iusto alias furto retenti ad æqualitatem debito, ac iuri Domini satisfieri. Etenim retinens equum, qui extat debet reddere, non pretium,ad illumque determinate ius Dominus ipsius habet: quare pretij redditione non redditur quod debetur: atque in acceptatione pretij pro equo extante intercedit voluntas vendendi Domini creditoris, quæ pretio non soluitur, liberaque Domino est. Sin autem equus ipse, qui debetur reddatur satisfactio è rigore iustitiæ erit nulla expectata acceptatione,imo etiam renuente Domino creditore.

7 Huc etiam spectat conditio alia, quod scilicet redditio voluntaria æquiualentis à debitore ipso exhibeatur,vt è rigore iustitiæ satisfiat. eam verò in honoris læsi satisfactione necessariam putant Lugo disp. 4.sect. 2. Ragusa.d. 21. §. 2. & nostri omnes recentiores complutenses, secus in pecuniæ,vel famæ restitutione. Soarius d. 4.sect. 6. § *Ex his*. Albertinus t. 1. corollar. 17. ex principio 1.philosophico,Bernal. d.7.sect.1. §. 2. & 3. vniuersim necessariam negant, quibus consensisse audio recentiores Salmantinos; sed enim conditionem hanc omni vniuersim satisfactioni ex iustitia essentialem esse censeo, vt omnigenas satisfactiones percurrendo monstrabo, & quidem in satisfactione honoris res est clarior. Cùm enim honor in bona alterius æstimatione,atque testificatione ipsius de illius excellentia, & probitate consistat, lædaturque, vel conuicio, vel contumelia, qua quis malum se de illius probitate,aut excellentia opinionem habere testatur, quousque ille ipse conuiciator; vel contumeliosus debitam se de læsi probitate, aut excellentia opinionem habere testetur honoris læsio persistit,& si ab aliis iusto longè amplius honoretur:tunc enim etiã testificatio læsoris malæ opinionis de probitate, aut excellentia illius perdurat. sed quid, inquiunt Salmantini, si læsus malit plus honoris à nobiliori sibi exhiberi, loco honorationis iustæ ab ignobiliori læsore sibi in honoris reparationem exhiberi? nonne ea erit ipsi non iusta solum, sed & amplior, & excedens satisfactio minimè gentium; vt enim nostra ratio ostendit, adhuc læsio honoris, intestificatione læsoris de mala sua opinione erga probitatem, & excellentiam læsi persistit: ac proinde, neque damnum reparatur, nisi nobilior ille læsum honoret ex consensu, nomine, & persona alterius: quo in casu læsor ipse moraliter bonam suam opinionem de probitate, & excellentia læsi honorationibus alterius testatur, licet alia materialiter, & physicè sit persona læsum honorem reparans, & satisfaciens. Non dubito commodius gratiusque esse posse læso longè excellentioris honorationem de suo exhibendam, posseque vt illam oblatam consequatur satisfactioni, ac reparationi honoris ab ignobiliori exhibendæ cedere, siue gratuito, siue ex pacto cum nobiliori, sed solum contendo tunc honorem læsi, non reparari, neque eius læsione ipsi ex iustitiæ rigore satisfieri: quod reor omnino apertum. Vnde constat alterius argumenti infirmitas, quod sic Bernal. instruebat. Cum læsor honoris soluendo, ac satisfaciendo non est, pluris refert læsi illum recupetare, atque satisfactionem vltronei fideiussoris recipere, quam pœnas à læsore exigere:atqui læso honore ius datur de honorato, vt honorem meliori modo quo possit recuperet: ergò ex iure suo læsus recuperare potest honorem ab vltroneo fideiussore, à quo solùm potest, quin aliquid de suo iure remittat. Sed est implicatio in maiori suppositio: quod scil.ab vltroneo fideiussore honor recuperari queat. Vnde, & apparet minoris implicatio: quod scilicet cum soluendo, ac satisfaciendo honori læsor non est detur ius læso ad illum recuperandum, quod ostendimus impossibile insuper ius, quod læsus habet non est ad recuperandum honorem à læsore,vel ab alio: alioqui læso adhuc renuente posse ipsi ab alio satisfieri,quod Bernal.ipse non admittit, nisi acceptatus liberè, ac voluntariè à lęso fuerit in fideiussorem. In ea verò acceptatione libera, est aperta remissio læsi de iure, quod habet, exigendi honoris sui reparationem à læsore determinatè

8 De restitutione,seu satisfactione è rigore iustitiæ, famę, & bonorum fortunæ necessariò à læsore facienda esse æquè certum mihi semper fuit,licet non sit aliis æque apertum:quia vident famæ,& eorum damna posse ab alio,quam à lęsore iniusto reparari,eiusque læsi creditoris extingui, id quod, non nisi satisfactione & iustitiæ rigore intercedẽte fieri posse videtur.Ergo vero vtrũque sine eiusmodi satisfactione fieri reor:atque in famæ restituturione patet.Etenim si quis casu absque scié-

tia læsionis,& intentione satisfaciendi sua, ac etiam læsoris famam detractione alterius, alicui sublatam omnino reparasset, atque in pristinum statum, reduxisset & famæ reparatio, & ius illam recuperandi à detractore ex communi melioris theologiæ extingueretur,ac debitum detractoris illam restituendi cessaret: & tamen nulla è rigore iustitiæ adesset: cum nulla ita restituendi, & reparandi voluntas adhuc virtualis, & interpretatiua in ea famæ reparatione fuisset cum tamen nequeat non esse voluntaria natura, & essentia sua satisfactio,vt. n.6.ostendebamus.vnde de eorum omnium satisfactione è rigore iustitiæ probatur primo fieri nisi à læsore determinate minime posse:quia nisi reparatio damni siue pecuniarij, siue famæ fiat nomine,& ex persona læsoris ipsi voluntaria non est,licet autem possit esse voluntaria alteri reparanti non est reparatio debiti respectu illius:ergo neque satisfactio è rigore iustitiæ, quæ essentialiter, & debitum supponit,& voluntaria esse debet: quod si ex pacto,vt fideiussor vltroneus soluat,soluet ex fidelitate pro illo,non ex iustitia nisi cedat læsus iuri contra læsorem in pacto,& contractu illo:quo in casu debitum fideiussoris est,a quo soluit debens. Dices debitum, quod essentia sua supponit satisfactio non debere esse satisfacientis voluntariæ,sed satis esse,si sit alterius, pro quo satisfit. Hoc impugnatur, ac probatur secundo: quia respectu eiusdem debet esse debitum suppositum respectu cuius est ius in creditore læso, ad exigendam satisfactionem ergo eius debet esse debitum, quod satisfactio supponit à quo facienda ex iure læsi est satisfactio. Tum sic:sed ius læsi ad exigendam satisfactionem & reparationem damni non est ad aliquam personam vage, hanc,vel illam,ad quam, vt sic ius non datur: ergo ad personam læsoris determinatam. Infero primo pro conclusione. Ergo cum alius omnino à læsore non ex huius persona,sed ex sua nomine que proprio egerit, non ex iure,sed contra ius aget creditoris:quare non ex iustitiæ rigore ad satisfactionem per alium recipiendam poterit compelli,ni ipse ex æquo,& bono, liberoq; suo arbitrio eam recipere velit:infero secundo:ergo satisfactio è rigore iustitiæ non solum requirit voluntarietatem,sed supponit debitum satisfacientis, quod in solo læsore iniusto reperitur,contra argumenti nostri primi solutionem.

9 Vltima satisfactionis è rigore iustitiæ conditio necessaria est, *quod sit ex aliàs indebitis creditori* quod intelligit Soarius proximè.5.Respondeo de indebitis aliàs ex iustitia etiam creditori, secus ex alia quauis virtute. Melius Vasq.d. 8.c. 6. ex alias indebitis ex quacumque virtute creditori.Probatur primò:quia si debeo centum Ecclesiæ ex decimis,voueoque alia centum valetudinis, vel religionis causa centum datis alteri solum debito satisfacio,neque me ad plenum libero,sed altero tantum, vel ex parte vtroque si pro altero tantum, vel vtroque dentur,atque acceptentur ab Ecclesia: & tamen alterum saltem debitum iustitiæ non est,sed religionis. Probatur secundo.Nam res vna omnino, & totaliter debita vno titulo æquat, neque in aliquo excedit debitum iustitiæ,cum ob illud datur, vel alterius virtutis ex qua omnino etiam debetur: ergo nihil in re illa remanet ex quo debito alterius virtutis adhuc ex parte, nedum adæquate satisfiat. Probatur tertio:quia ei, cui debeo ex duplici titulo virtutis cuius vis centum adæquate ex vnoquoque,liberum prorsus est pro alterutro recipere,sicut & debitori pro alterutro soluere:ergo cum alter titulus iustitiæ est,alter vero virtutis alterius,etsi offerantur centum pro titulo iustitiæ acceptatione creditoris libera pro illo titulo,ac non pro alio opus erit, vt sit pro illo solutio:ergo non est è rigore iustitiæ satisfactio: Probatur hæc consequentia quia, vt vidimus. n.6.satisfactio è rigore iustitiæ non eget acceptatione libera creditoris:quia neque de debito, neque de iure quidquam est in eiusmodi satisfactione remittendum. Obiicit tamen Soarius,debeo decem extremè indigenti ex iustitia cui tunc etiam totidem ex misericordia debeo peccabo duplici peccato,ni decem appendam,duplicique illi titulo, ac debito satisfaciam, si decem soluam, maximè ex motiuo vtrumque debitum ex vtroque titulo soluendi: ergò duplici titulo adæquato eiusdem summæ dummodo iustitiæ vterque non sit, sed alter solum possum satisfacere: ac proinde ex alio etiam titulo debitis satisfieri è rigore iustitiæ optimè potest. Argumentum plus probat, quam Soarius intendat. Cùm enim debitum succurrendi extremæ proximi indigentiæ iustitiæ sit; non misericordiæ duplici iustitiæ titulo, ac proinde ex aliàs debitis, ex debitis, ex iustitia etiam satisfieri posse contra Soarium probabit. Respondeo facile pro omnibus; pluribus titulis adæquatis eadem summa satisfieri adæquatè posse cum tituli replicantur, atque supra eandemmet rem cadunt; v. g. debeo centum, ac voueo illa eadem, quæ debeo soluere, præcipit item superior, vt illa soluam, vt debeo, ac Deo voui centum solutis iisdem debito iustitiæ, religionis, atque obedientiæ satisfeci, quin eorum solutio à rigore satisfactionis ex iustitia deficiat, quia tituli supra eandem summam, & titulum debiti replicantur. Sic etiam in casu Soarij. Etenim extremè indigenti succurrere non teneor ex meis dum possum ei è suis, vel possessione, vel iure possum: tunc enim extrema illius indigentia, nec illi ius ad mea, neque mihi ex meis succurrendi debitum inducit: quare solùm affert mihi obligationem, vt illi è suis iure succurram soluamque, quæ ipsi debeo, ac proinde titulus indigentiæ extremæ ad eandem summam debitam aliundè soluendam me obligat: sicque titulus vnus supra alium cadit:ac proinde eiusdem summæ solutione duplici etiam ex iustitia titulo satisfacio.

10 Denique opponis. Debeo centum soluenda post annum.Soluo nunc ex gratitudine etiam ob beneficium à creditore acceptum. Satisfacio vtrique debito, & iustitiæ etiam:nam licet pro nunc non debeam; nunc tamen debeo. Ergò eisdem centum duplici titulo,& gratitudinis, & iustitiæ satisfacto ex eius quidem rigore: ergò satisfactio è rigore iustitiæ ex debitis alio *titulo* fieri optimè potest. Resp. solutione anticipata meu eo casu iuri meo cedere, ac lucro fortasse ex vsu pecuniæ aliàs retinendæ:quibus anticipata mea solutione ex gratitudine satisfacio, cui minimè satisfacerem si centum illa die solutioni statuto, ac non anticipato soluerem, obligationi è rigore iustitiæ si ad totidem soluenda ex gratitudine extra probatam hactenus doctrinam. Ea verò vera adeò est, vt etiam si res debita infiniti valoris sit, si tamen sit multiplicabilis totaque vno titulo debeatur illa eadem,ei,& titulo alteri nequeat è rigore iustitiæ satisfieri, vt doctè Vasq.n. 76. contra Soarium proximè obseruabat; qui si totus Valor, etiam infinitus, titulo iustitiæ, vel virtutis alterius solutioni impenditur nihil restat, vt debito cuiusuis alterius virtutis satisfiat, vt dicebamus n.9. vbi & alias rationes eius veritatis adiecimus;sin autem res cuiuscumque valoris immultiplicabilis sit, duplicique tit. æquè primo debeatur,tunc quidem tituli,licet vnus supra alium non cadat,quæ est replicatio formalis de qua n.9. materialiter replicantur,eiusque redditione veriq; titulo fiet satis,& si vterque iustitiæ sit.Cùm enim rei illius,cuiusuis valoris impossibilis sit,multiplicatio nullius, tituluvè esse potest, ex quo quis ad multiplicationem teneatur impossibilem. Oportunè verò aduertendum hic erit, quod est ex dictis proclive, rem, quæ tota iam debetur vno tit. denuò pro alio,seu debito alterius obligari. Si enim tota res illa, quanta est satisfactioni prioris debiti impendenda est cum pro illo satisfiat,quidnam debito nouo Seualderius relinquetur, vt pro illo creditori à fideiussore fiat satis? Est igitur satisfactio illo nomo debito, duorum: atqui vbi est impossibilis satisfactio, est impossibilis obligatio: ergò, & obligatio rei iam debitæ adæquatè vno titulo pro nouo alio, seu pro debito alterius.

11 Animaduertendum tandem est discrimen meriti à satisfactione iusta, non solum ratione iniuriæ, quam hæc supponit, sed & æqualitatis cum debito, quam hæc etiam dicit; secus meritum adhuc

condignum

condignum:quod, licet magnam dicat proportionem, nõ tamen strictam;atque ad amussim,vt aiunt,cum præmio æqualitatem.Vnde fit,vt satisfactio pœnalium operum iusti in hac vita meritoria, siue ex dignitate etiam operantis;quemadmodum,& meritum, desumpta iusta & rigorosa non fit,nec dicat cum debito exactam æqualitatem,sed solam ex æquo & bono proportionem: licet,quia Deus ita illa se placandum promisit, vt nihil vltra illarum exigeret,pœnarum satisfactio dicatur.Differunt secundo:quia è rigore iustitiæ satisfactio, se ipsa debitum extinguit sine vlla siue antecedenti, vel subsequenti acceptatione creditoris:ita,vt, velit,nolit creditori debitum, & incuria cesset,ac ius ex illa creditori quæsitum, vt nihil vltra ex illo exigere sine debitoris iniuria ab illo queat.At verò meritum,& satisfactio meritoria condigne etiam,de se non ita cum præmio,aut debiti extinctione connectitur.Potest enim Deus absolute, atque ex rei natura loquendo præmium meritis condignis denegare,atque eiusmodi satisfactioni debitum non remittere; licet ex suæ promissionis fidelitate neutrum possit.Tandem tota quæstionis præsentis difficultas est de satisfactione ex iustitiæ commutatiuæ rigore,quam hactenus explicuimus. Punctiua enim non satisfacientis,qui solum in ea satis patitur,sed punientis est,sicut, & distributiua præmiantis, si quæ vero, circa has etiam, difficultates occurrerint, controu. de merito,& satisfactione Christi obiter expedientur.

CERTAMEN II.

Negatiuæ nostræ conclusionis probationes nonnullæ statuuntur.

1 ANtiquiores Thomistæ apud Vasq.d.7. c.5. Capreolus in 4.d.15.a.3.ad Aureoli, & Vega super Tridentin.c.8.quos sequitur Aluar.de Incarnat.q.1. a.2. docent Incarnationem necessariam fuisse, vt satisfactio pro peccato è iustitiæ rigore Deo exhiberetur. Hi tamen rigorem iustitiæ pro iuris seueritate, in qua nulla fit remissio ex quacumque virtute debeatur,ac satisfiat vsurpant, vt doctè obseruat vasq. citato cap. num. 37. Drigo tamen sensu eam sententiam tenent.Soar.d.4.sect.5 Ragusa.d.20.Valentia, Enriquez,& Granad.quos sequitur Bernal. d. 7. sect. 1.n.2. Petrus Hurtado, Albertin. Tanner. & Raynaud. quos citat,& sequitur Ripalda t.2.n.84.sect.1.& 5.His ex parte adhærent Recentiores memorati à Bernal. num. 3. asserentes Christum pro ante actis ipsum peccatis non potuisse ex rigore iustitiæ satisfacere:quare ad eiusmodi pro illis satisfactionem incarnationem necessariam non fuisse,sed inutilem. Pro subsecutis vero potuisse Christum satisfacere:quia pactum,& promissio Dei, ex quibus satisfactio è rigore iustitiæ pro peccatis essentialiter pendet,quæque non nisi cum existentibus sunt, ad Christum iam existentem esse potuerunt:quare incarnationem necessariam fuisse ad eorum peccatorum è rigore iustitiæ satisfactionem,quæ solummodo ab homine Deo poterat pro peccatis exhiberi. Sed enim cum posterius tempore prius causalitate, & natura esse possit; vana est, & ratio, & distinctio.Maxime;cum Deus decreta existentia Christi pro priori naturæ potuerit durationem hoc,vel illo tempore anteriori, vel posteriori decernere. Secundo testimonia Patrum quibus hi Recentiores vtuntur de omnium peccatorum, præcipuè Adami, ante Christi aduentum perpetratorum satisfactione manifestè loquuntur,quare de satisfactione pro anterioribus, vel pro nullis probant. Hoc argumento reiiciuntar alij probati Cardinali nostro Lug.d.3.sect.3. n.55. qui ad satisfactionem pro peccatis, quæ in Dei famam,& honorem militant (cuiusmodi sunt de Deo detractio, & contumeliosa blasphemia) è rigore iustitiæ necessitatem incarnationis defendunt;secus ad satisfactionem eiusmodi pro aliis. Etenim Patres, qui ad satisfactionem ex iustitia pro peccato incarnationis necessitatem innuere vel sonare videntur de satisfactione pro peccato vniuersim loquuntur nulla memorata peccatorum differentia:imo speciatim pro peccato Adami, quod eius generis minimè fuit. Secundo si nostra de Deo existimatio,& opinio, quæ ipsius fama, & Honor apud nos est in vera Dei bonis,quorumque iactura læsionem,& iniuriam computanda sit, in quouis peccato vera Dei læsio in honore intercedet:sicut in iudicis, & Principis honore quoties alterutrius leges & præcepta coram ipsis violantur.

2 Lugo idem ibidem,licet absolutè doceat de facto Christi satisfactionem ex iustitia non fuisse multis de causis,quas fuse persequitur.d.9.n.132.à §. *Hoc supposito*, docet tamen potuisse esse de rigore iustitiæ, si Deus ex potestate supremi dominij,non autem ex alia potestate iurisdictionis supremæ hominum opera exegisset. Etenim, etsi contra Deum legislatorem operando vel omittendo nil iniuriæ propriæ ipsi irrogetur, sicut neque contra Principem cum eius leges transgredimur; at vero,si ex proprietate proprietatis, & Dominij in nos diuini aliquid à nobis exigeret, à nobisvè Deus prohiberet, quod contra vel operaremur, vel omitteremus iniustitiæ peccato strictè delinqueremus: pro quo proinde Christus erigore iustitiæ posset satisfacere,quod autem hactenus è sola iurisdictionis potestate opera ab hominibus exegerit Probatur: quia præceptis, legibusque, quæ à potestate iurisdictionis prouenerunt,ea semper exegit.Nec refert, inquit,quod præceptis suis sæpè addat. *Ego Dominus.* Eo quippe hominum potestas iurisdictonis legislatoris Principiis explicari consueuit:imo,& legislatoris Dei Apocal. 19. Psalmo 18.& 118. consentit huic Doctrinæ citatus Ripalda; ego vero secus. Atque,vt mittam, an dominium proprietatis Dei præcipientis iustitiam vel iniustitiam in actionibus creaturarum fundare queat? contra quia, vt modo dicebam peccare contra legem coram legislatore,præcisè sua legislatore iniuria,ac læsio ipsius in honore,& contra iustitiam in ipsum est:at,licet Dei leges de facto à potestate iurisdictionis proueniant coram ipso contra illas delinquimus:ergo de facto in ipsum contra iustitiam iniuria, & læsione honoris peccamus. Secundo cum ipse ibidem in omni mortali aliquam esse Dei dehonorationem, ac d.5. n. 97. irreuerentiam grauem esse irreuerentiam in Deum & contra religionem admittat, quæ ipsissima dehonoratio Dei proculdubio est,id subterfugere minime potest, neque esse in honorationem grauem negare;contra tertio:quia Lucæ 17.dicitur: *cum feceritis quæ præcepta sunt, vobis dicite serui inutiles sumus.* Ad quæ Cyril. in catena S. Th. *Deus petit à nobis famulatum;* famulatus vero, ac seruorum officia non nisi ex iure Dominij proprietatis præcipiuntur à Dominis.Et Augustinus ser. 3. de verbis Domini. *O magna bonitas Dei! cui pro conditione reddere debebamus obsequia,vt serui Domino famuli Deo, mancipia Redemptori, amicitiam nobis repromittit,& præmia.* Ergo præcepta operam,quæ in nobis præmiaturus est Deus, non tanquam in subditos solùm,atque è potestate iurisdictionis, sed tanquam in famulos,seruos,& mancipia, atque ex Dominio,& potestate proprietatis diuinæ prodeniunt: quare nostra omnia peccata illis aduersantia iniustitiæ strictæ contra Deum in his principiis erunt. Tertiò potestas iurisdictionis ad seruorum operas exigendas in creatis pars est Dominij creati,quod ad plura alia se extendit: ergo in Deo non distinguetur non solum adæquate, sed neque in adæquate adhuc formaliter. Etenim vt sæpè docuimus quæuis formalitas potestatis diuinæ indiuisibiliter est potestas ad omnem suum actum,& obiectum, seu terminum, vt generaliter controu.de attributis diuinis, ac speciatim de omnipotentia ibidem ostendimus. Denique, licet Deo adsit etiam potestas alia iurisdictionis increata omnia, cum intimatio voluntatis Dei ad creaturas ex Dominij proprietate præceptis,vel legibus satis esse queat, imò esse aliter nequeat, neque aliter etiam esse intimatio queat ex potestate,iurisdictionis vnde probas ex hac potius,

quam illa eiusmodi præcepta, & leges adeo prouenire ac non potius ab vtraque ?

3 Nostra conclusio negat necessitatem incarnationis adsatisfaciendum Deo è rigore iustitiæ pro peccatis nostris. Traditur à Vasq.d.7.& 8.ex iis,quæ statuerat.1.p.d.85.c.4.d.86. & 1.2.d.223.Molina 1.p.q. 21. a. 1. Lessio de diuinis perfectionib.c 2.n.12. Becano de incarnat.c.15.Maratio. t.2.tract.de iust.d.14.sect.3. Torres de iust. d. 3.dub. 5. ac de pœnit. d. 6. dub. 3. Gaspare Hurtado d. 1.dif.20.Bernale d.7. à num. 8. Lugo absolute d.3.4.& 9. à num.132. hunniga manuscripto de incarnat. ac nobiles quisque nostræ Prouinciæ Recentiorbus. à Lorca demum Vazquianæ doctrinæ intensissimo.Probatur primo,cui nequit fieri proprie iniuria, siue in bonis læsio actione , vel omissione praua nequit fieri è rigore iustitiæ pro eis satisfactio, quæ illam essentialiter supponit ex dictis cert.2.n. 1. ast Deo praua nostra actione,vel omissione , nequit fieri iniuria , vel læsio propria in bonis ipsius : ergo neque Deo fieri pro illis potest è rigore iustitiæ satisfactio : ergo neque ad illam pro eis exhibendam necessaria incarnatio fuit. Patet consequentia postrema : quia nullius necessitas , imo nec conducentia ad impossibile esse potest. Minor probatur ex Iob. 22. *quid prodest Deo, si iustus fueris ? aut quid ei confers si immaculata fuerit vita tua ?* ergo, cum nobis per peccatum iustitia perit nihil boni, quod Dei interfit,aufertur:vt c.35. explicatius dicitur : *si peccaueris, quid ei nocebis?& si multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ,quid facies contra eum ?* dices verba esse amicorum Iobi errantium sæpè. at eis verbis non errasse ratio à priori conuincet item Lucæ 17. *cum feceritis , quæ præcepta sunt vobis dicite:seruli inutiles sumus:quod debuimus facere fecimus.* Ad quæ Beda *inutiles:quia Dominus bonorum nostrorum non indiget* ex qua non indigentia creaturarum essentiali Deo,qua Deus est, sibi sufficiens dicitur esse & Deus Psalmo 15 *Deus meus es tu,quia bonorum meorum non eges.* iterum eadem minor à priori monstratur.Deus è conceptu suo est nullo egens,sibique sufficit tũ ad esse, tum ad bene, ac fæliciter esse:atqui si nostra de Deo opinio , siue extrinsecus honos in bonis proprie Dei sit,& cuius iactura per peccatum Deus lædatur damnumque stricte recipiat,aliquo creato ad bene saltem esse egeret , nec sibi sufficeret, nulloque creato indigens non esset ergo extrinsecus noster Dei honos , qui peccato aufertur , non est in bonis propriis Dei,& cuius iactura damnum, & læsionem propriam Deus recipiat. confirmatur,quia è conceptu suo Deus non minus,est summe perfectus in esse beato, & fœlici , quam in esse physico,& entitatiuo : Atqui è conceptu summæ suæ perfectionis in esse physico, & entitatiuo nequit in ea crescere,aut minui ex accessu,vel recessu creaturarum:ergo ex conceptu summæ suæ perfectionis inesse beato,& fœlici nequit in ea crescere,aut minui ex accessu vel recessu honoris creati virtutibus , aut peccatis nostris : quare neque his lædi propriè, damnumvè pati potest , quæ robusto huic nostri Vasquez argumento aduersarij respondent occludemus dum eorum argumentis respondeamus.Sed,licet hoc adeo certum non sit probabile saltem est Deum nostris peccatis non lædi , neque in eis iniustitiam contra Deum contineri:ergo qui cum ea probabili opinione peccat contra iustitiam realiter formaliter;non delinquit:cum nemo ni existentia , seu conscientiæ dictamine contra virtutem aliquam peccare queat. ergo nec pro eiusmodi peccatis satisfactio è rigore iustitiæ , quæ non nisi pro iniustitiæ peccato est, esse queat : ac proinde ad satisfaciendum pro illis è iustitiæ rigore necessaria incarnatio erit.

4 Probat idem Vasq.secundo d.7.c.8. n. 28. admissa vera Dei læsione peccatis nostris:quia vel tunc posset homo pro illa Deo è rigore iustitiæ satisfacere,vel non posset?si posset; ergo ad eiusmodi satisfactionem necessaria incarnatio non fuit si non posset ; ergo nulla erat obligatio , aut debitum eiusmodi satisfactionis : cum nemo ad impossibile teneatur doctorum omnium sensu,atque ex terminorum apprehensione. Nec refert nos obligari posse ad actum charitatis,aut aliarũ supernaturalem ex Dei præcepto, quem nostris viribus non possumus quousque enim gratia nobis Dei , & comprincipium supernaturale adsit,vt possimus obligari ad illum,tenerivè adhuc ex præcepto non possumus. Hinc obligatio soluendi ex impotentia accidentali soluendi,auferetur,iusque pro tunc perit recuperandi creditori:vnde ex essentiali impotentia , vt in nostro casu soluendi,aut satisfaciendi ex iustitia obligatio eius satisfactionis erit absolute,& essentia sua impossibilis:ergo & correlatum ius creditoris ad exigendam illam à lęsore impossibile erit:neque enim verum ius ad chymericum , & impossibile debitam , obligationem,& satisfactionem est possibile adhuc radicaliter. Atqui satisfactio è rigore iustitiæ essentialiter supponit ius stricte creditoris , & obligationem , seu debitum satisfaciendi in debitore : ergo pro nostris peccatis nequit esse ex rigore iustitiæ satisfactio. Dices obligationem soluendi ex rigore iustitiæ,quare,& satisfactionem nobis, quidem esse impossibilem,ast possibilem esse humanitati Christi fideiussoris nostri;sed contra est : quia satisfactio ex iustitia nequit esse,nisi pro debitis ex iustitia : ergo si nostra debita peccatorum , iusque , quod contra nos habet Deus ad satisfactionem iustitiæ non sunt , absolute nec Christi satisfactio pro illis iustitiæ esse poterit,sed ex alia qua velis virtute nos ad satisfactionem teneri. Patet:nam fideiussor nostræ , seu principalis debitoris obligationem subit, quod si ipse velit ex iustitia cum creditore de satisfactione mei debiti pacisci non pro meo,sed pro suo debito ex iustitia satisfaciet.Respondet Soar. d.4. sect. 6. Christum pro hominibus,vt eorũ caput satisfeciſſe, vnũcumque moraliter cum illis:in quo satisfactio è rigore iustitiæ fuit nobis possibilis:sicut & transgressio in Adamo tanquam in capite,& vno nobiscum moraliter possibilis nobis fuit contra:quia vel vnitas capitis Christi satis est , vt debitum seu offensa nostri peccati moraliter sit absolute sit Christi,vel non ? Primum nisi blaspheme dicitur;quit: secundum semper relinquit debitum, & offensam Dei in nobis,in quibus è rigore iustitiæ satisfactio,sicut neque debitum,& obligatio,esse nequit. Secundo, quidquid de possibili sit,de facto non ita fuerunt hominum voluntates in Christo ad satisfactionem,sicut in Adamo ad transgressionem:Alioquin sicut per Adami moraliter nostram transgressionem nos gratis, sed ex meritis peccatis,ita satis & iustificatio nostra ex meritis, nostris etiam,ac non gratis ex mortis Christi effet : quod est erroneum. Tertio , licet voluntates nostræ collocarentur in Christo ad satisfactionem , sicut in Adamo ad transgressionem satisque id esset ad moralem nostram elicientiam operis satisfactorij non autem ad dignitatem operis satisfarij ex dignitate Christi capitis,necessariam ad æqualem,& iustam satisfactionem pro peccato. Etenim quatenus nostra illa opera moraliter erant non dignificabantur , vnione seu Deitate Christi physice ipsa elicientis. Siquidem dignitas , qua opera eleuentur ad meritum præmij supernaturalis , seu remissionis peccati est dignitas physice inhærens elicientis,alioqui ad condignam & iustam satisfactionem pro peccatis incarnatione,ac physica vnione personæ diuinæ,ad humanitatem operantem opus non esset contra hos Doctores quod si dicas satis esse ad dignitatem tribuendam moraliter operanti ,moraliter ei assistere dignitatem capitis physice operantis contra primo,quia per collocationem voluntatis alterius in alio , vt moraliter physica huius operatio æstimetur alterius non est communicatio moralis adhuc dignitatum , vt patet in legato,& procuratore cuius actiones nomine , & persona alterius non ex horum dignitate æstimantur , sed eorum ex quorum personis causam, vel legationem agunt.Quod secus habet in transgressione,& peccato , quod sicut solam operis elicientiam requirit:ac proinde quod satis est,vt moraliter physicam alterius operationem prauam eliciamus satis est , vt moraliter transgrediamur,& peccemus contra Secundò quia alias ex conuentione aliqua fieri posset,vt opera nostra moraliter

ster Christi, aut personæ alterius diuinæ dignitate physice extrinseca nobis dignificarentur, ac sine incarnatione, aut operibus humanitatis Christi iusta pro peccatis exhiberetur Deo à nobis satisfactio contra Doctores aduersos iam vero, quod opera humanitatis Christi pròvt ipsius physice, non autem provt moraliter nostra dignitate vnionis hypostaticæ, seu Deitatis ad iustam satisfactionem dignificentur nihil præstat pro solutione, quam impugnamus: quia vt sic opera satisfactoria Christi Domini nostra non sunt.

CERTAMEN III.

Eiusdem negatiuæ sententiæ probationes aliæ.

1 CÆterum, vt præfata conclusioni nostræ argumenta non adessent ex multis aliis capitibus ostenderetur satisfactionem Christi pro peccatis nostris è rigore iustitiæ esse non posse; ad eamque necessariam proinde incarnationem non esse, sed prorsus inutilem. Primo quia satisfactio hæc est honoris Dei nostris peccatis læsi: atqui satisfactio è rigore iustitiæ honoris læsi nequit fieri nisi à persona determinata læsoris: ergo non potest exhiberi à Christo pro nobis lædentibus, seu læsoribus. Minorem constat ex dictis cert. 1. n. 7. confirmatur: ideo Domino equi furto retenti nequit satisfieri per summam valoris, etiam maiorem, quia Dominus equi ius habet ad illum: atqui læsus in honore nostris peccatis Deus ius habet ad recuperandum honorem determinatè à peccatore: ergo è rigore iustitiæ, ac sine vlla iuris diuini remissione non potest Deo satisfieri à Christo pro peccatore. Nec valet recursus Soarij, & Raguſæ d. 21. §. 2. ad satisfactionem peccatoris in Christo tanquam in morali eius capite proximè impugnatam. Secundo in ipsa constitutione Christi in caput ad satisfactionem pro nostris peccatis iuris contra nos diuini remissio intercedit vt sæpe diximus, fusiusque iterum ostendemus. Respondent rursus Salmantini Recentiores, quam par fortasse sit, confidentius: impotes satisfaciendi peccatores voluisse, vt Christus potens satisfaceret: sicque volitum à debitoribus nobis fuisse satisfactionem per aliquam alligationem nostrarum voluntatum in voluntate, Christi satisfacturi. Sed contra quia vel per hanc alligationem voluntatum fit Christi satisfactio nostra moraliter, vel non? si extremum hoc volita solummodo à nobis erit, non voluntaria, & propria, vt necessario futuram contendimus admittuntque recentiores, vt ex rigore iustitiæ sit, sed solum velita; si primum, licet nostra moraliter tunc satisfactoria Christi opera essent non essent nostra qua satisfactoria; quia non dignificarentur dignitate Christi physicè operantis, sed nostri qui moraliter in ipso operamur vt patet ex dictis certam. 2. num. 4. rationibusque ibidem datis, & exemplis legati, tutoris, & procuratoris, quæ iidem admittunt. Nec adest eisdem effugium ad actum, & beneplacitum Dei de satisfactione Christi pro nobis ante satisfactionem, vel initũ, vel habitũ, quod præclusimus cert. 1. à num. 8. Maxime, cum eiusmodi pactum non ob Dei læsi nostris mortalibus commodum, sed ex nostri amore, atque ob commodum nostrum initum adeo fuerit secundo satisfactio ex iustitia nequit esse ex bonis creditoris, vt docebamus cert. 1. à num. 3. atqui satisfactio Deo pro peccatis nostris humanitatis vnitæ hypostatice Deo nequit non esse ex bonis creditoris: ergo nequit esse satisfactio ex iustitia. Minor probatur: quia tota condignitas satisfactionis humanitatis Deo hypostaticæ vnitæ desumitur ex dignitate Dei seu personæ diuinæ offensæ, creditoris ad satisfactionem pro peccato: ergo condignitas satisfactionis ab ea exhibitæ est ex bonis Dei creditoris offensi, ab eoque dati humanitati cum ab eo vnione hypostatica donatur? dices monetæ valor.

2 Vltra intrinsecum æris à Principe datur, eoque ex iustitiæ rigore ipsi soluitur: ergo licet satisfactionis ab humanitate vnita valor condignitas à Dei persona vnita proueniat, ipsi tamen ex iustitia pro peccatis satisfiet. Sed tamen, licet valor vltra intrinsecum æris à voluntate. Principis proueniat, vt Princeps, atque ex potestate iurisdictionis, ei tamen non soluitur, vt Principi, sed vt priuatæ personæ, sicut aliis populi hominibus, ac proinde non magis ex bonis Principis ipsi, vt particularis persona, ac creditor est soluitur, quam aliis: vt priuata enim persona, ac creditor est non dat valorem, quod secus in satisfactione humanitatis vnitæ Deo offenso pro peccatis contingit. Nam, qua Deus, & persona diuina, est creditor offensus, &, qua Deus, & persona diuina est tribuit condignitatem satisfactioni, vt mittam modo voluntatem Principis non posse iustum valorem supra intrinsecum æris, & laboris, in ea cudenda addere: atque insuper eo addito tantumdem esse minoris valoris veri in suis debitis eo superaddito valore monetæ, quantum valoris extrinseci monetæ, qua ipsi satisfaciendum est superaddit: quare æque remittit de debitis, atque auget de monetę valore, qua sibi soluitur: nam debitum Regalis illa pecunia soluendi est debitum. v.g sex assium, in quibus valor Regalis vnius est ac proinde fictum pretium ficto debito respondet, ac verum vero sicque iustitia debita seruatur. Dices secundo, regulam, seu principium hoc, ex quo discurrimus, locum non habere in honoris satisfactione, qui in læsi creditoris dominium non transit præcluſi effugium cert. 1. contra Soarium. Dices tertio. Non obest satisfactioni meritiuæ Christi, ex quacumque demum virtute fuerit, quod eius condignitas ab vnione hypostatica, & Deo vnito, & offenso proueniat formaliter: ergo neque satisfactioni ex iustitia. Negatur tamen consequentia quia gratia, & liberalitas creditoris Dei meritum non minuit, sed auget ac proinde satisfactioni meritiuæ non obest: obest autem satisfactioni ex iustitia, quia in ea est virtualis remissio Dei creditoris. Dices rursus incarnationem fuisse decretam ante peccatum præuisum: pro quo signo, sicut debitum non dum erat, ita neque in ea debiti remissio vlla esse potuit. Sed primo: incarnatio non nisi post peccatum præuisum decreta fuit secundo: constat ex dictis cert. 1. ex scientia sola futuræ inde solutionis debiti posterius contrahendi in donatione creditoris esse virtualem remissionem: maxime cum ex intentione solutionis inde faciendæ res donatur, vti in Dei incarnatione contigit *qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est.* Dices tandem meruisse Christum incarnationis motiuum. Sed primò non potuit illud promereri, cum fuerit post peccatum præuisum decreta, meritis remunerandis, quæ sola vera merita sunt, sed fictitiis meritis per modum pretij, & solutionis vt ostendemus hic. d. vltima, & controu. de merito Christi item: cum satis sit incarnationem ex scientia futuræ inde satisfactionis pro peccato à Deo donari, vt sit virtualis remissio, iuxta dicta cert. 1. licet motiuum, & intentionem Dei in incarnatione ponenda ad satisfactionem condignam pro peccato Christus fuerit promeritus, non tamen potuit virtualem remissionem pro mereri, nisi promerendo scientiam Dei, quam dubio procul promereri nequiuit.

3 Aliunde etiam probatur satisfactionem Christi per bona humanitatis opera esse ex bonis Dei creditoris ac proinde cum gratuita remissione virtuali ipsius Non quidem, quia omnia bona opera, in se etiam ipsis, nec solum in auxilio, à Deo donantur, ac proinde ex bonis creditoris Dei sit satisfactio, quæ illis à Christo pro peccatis hominum exhibetur, ac non sine Dei remissione virtuali gratuita. Etenim cum Christi humanitas ratione vnionis hypostaticæ, ius exigentiæ, quasi naturalis habuerit ad omnia dona supernaturalia, quæ homini Deo connaturaliter debebantur, ius quidem connaturale habebat ad auxilia, & sancta opera omnia, etiam ad primum; ac primo opere meritorio elicito, vtpote infinite meritorio omnis præmij possibilis

bilis, ius etiam meritorium habebat ad reliqua opera meritoria, & auxilia: quare cum ob ea iura connaturalitatis, & meriti donarentur à Deo, non gratuito, & liberaliter; vti ad gratuitam remissionem oportebat, donarentur. Non inquam ea ratione probo. Sed quia omnia Christi opera debita Deo offenso erant titulo Dominij creaturarum omnium ipsiusque erant vbi primum eliciebantur: ergo dum ea in satisfactionem acceptabat nihil non suum recipiebat: ac proinde iuri cedebat suo, quin aliquid in compensationem reciperet. Dices debita Deo esse creaturarum opera, si ab ipso exigantur; secus, si non exigantur, vti plura Christi opera exacta à Deo non sunt. Contra: quia acceptatio mortis oblatæ, qua Christum pro nobis satisfeciſſe in primis Patres clamant præcepta ipsi, exactaque à Deo fuit, vt suo loco fusius ostendam. Nec refert, quod Hurtado, & Lugo ex Soario aiunt: nempe: exactam præceptamque fuisse mortem à Deo ex potestate, non dominij, sed iurisdictionis, & potuisse à Christo peti præcepti relaxationem. Primum enim supra impugnauimus: ac secundum post modum refellemus sed esto: nihil fuerit operum Christi à Deo exactum, & præceptum; exigi tamen potuit è dominio illo supremo: ergo, cum non exegit ab humanitate Christi, vt pro peccatis satisfaceret, iuri cessit suo, de eoque remisit, vt contendimus, ac non fuit è rigore iustitiæ satisfactio. Non secus, ac si ius habens ad centum recipienda eo non vtatur, vt ipsi debitum aliud soluatur: id quod vim eandem habet, etsi Deus cum Christo pacisceretur se ab illo ea opera non exacturum titulo dominij supremi. Respondet secundo Hurtado opera creata remote solum deberi Deo dum ab illo non exiguntur: re autem solum remote debita posse optime debitum aliud proximum ex iustitiæ rigore solui. Debeo Petro ex legato centum, atque ex contractu totidem: potero centum quæ habeo, debitum ex contractu Petro soluere, si ipse ex legato non petat contra: quia legatis absolutè (conditionate vero solum ad rem non est) centum Petro, ius habet absolutum ad centum illa, sicut Deus ad opera creata, ac proinde quin illo gratuito vti nolit, ac proinde de iure suo tunc remittat, nequit ipsi pro debitis ex contractu satisfieri contra secundo quæ exigentia Dei proxima è dominio supremo increata omnia nihil est aliud, quam decretum Dei eiusque concursus ad creata in rerum natura ponenda, vt fusius iam persequar; ergo implicat creatum aliquid à Deo decerni, atque apponi, quin ab ipo ex supremo dominio proximo exigatur.

4 Quod autem nulla præcepti diuini exigentia posita ex solo decreto Dei, & positione creaturæ hæc quantum satis est è supremo Dei dominio exigatur, sub idque Dei dominium veniat; suadetur etenim in ea actuali dependentia libera creaturatum à Deo tota actualis earum diuina dominatio, seu dominicum, & actualis possessio fundatur: quia ita ea producit, & seruat cum libere, ac licite posset ea non producere, ac non seruare: vnde & in creatis hominum seruitus, & dominium per imitationem inducta sunt: quare, vt creata dominij Dei sint, atque ab eo possideantur præcepto, vt à causis secundis ponantur, siue à potestate dominij, siue iurisdictionis proueniente opus non habent, sed sola sua à Deo productione in bonis Dominij diuini collocantur confirmantur in operibus consilij, quæ eo ipso, quod eliciuntur, suntque in rebus nulla præcepti diuini exigentia independenter à nostra libera oblatione sub dominio Dei sunt quanta in se sunt. Confirmatur: quia ideo opera nostra in nostris sunt, & numerantur, quia libere à nobis eliciuntur: ergo omnia opera bona, quæ libere vult, atque efficit Deus, nec solum permittit eo ipso quod ea vult, atque nobiscum operatur sub Dei dominio sunt: ergo quando humanitatis Christi sua bona opera in satisfactionem pro nostris peccatis offerebat nihil quod sub dominio Dei, atque in bonis eius non esset, atque alias in debitum offerebat, quod maiorem vim contra Soarem, & asseclas, cum quibus agimus, habet cum debitum peccatorum iustitiæ sit, & debitum nostrorum operum Deo sit etiam iustitiæ atque in horum sententia, vt vidimus, re eadem totaliter, & adæquate titulo iustitiæ debita creditori, nequit eidem pro altero debito ex iustitia satisfieri illustret hæc exemplum ciuile meridiana luce clarius quia iure seruitutis filius seruæ independenter ab huius voluntate sub Heri dominium necessario venit (L. *Partum* de rei vindic. L. *Placuit* Cod. de liber. caus. l. idem Pomponius. §. *si aquam.* ff. de rei vindicat. c. *dilectus* de seruis non ordinand.) licet serua libera physicè, ac ciuiliter sit ad concubitum, & progignendum illum nequit pro illo serua (vt glossæ verbis in eis iuribus vtar) mater aliquid à Domino ex iustitia petere, aut offensam Hero illatam compensare: ergo, quia opera humanitatis vbi primum sunt, independenter à voluntate Christi creata sub Dei dominium necessario veniunt licet libere physicè & moraliter ab ea eliciantur non potuit Christus eis pro nostris in Deum offensis, & peccatis è rigore iustitiæ satisfacere à Deove reposcere. Dices serua potest aliquid à Domino ex iustitia pro sibi libero coitu petere, licet non pro filio: ergo, & Christus pro operis honesti sibi prorsus libera elicientia poterit petere à Deo atque ex iustitia pacisci pro nostrorum peccatorum remissione. Negatur facile consequentia. Nam seruæ coitus sub Heri dominio non est, neque de eius iure; actiones vero Christi omnes secundum se totas supremi Dei dominij sunt exigitque è Dei iure possunt ac physica earum positione exiguntur à Deo, ac sub eius dominium necessariò veniunt sicut sub Heri dominium venit seruæ filius.

5 Recurres primo ad infinitatem valoris operum Christi, vt duobus, & pluribus debitis ex iustitia satisfaciat. Hoc tamen effugium præclusi cert. 1. instabis meritum Christi, quia infinitum, adæquat omnia præmia possibilia: ergo & satisfactio Christi, quia infinita omnia debita possibilia ex iustitia adæquabit. Distingui posset antecedens, & consequens finita & infinita de se possibilia simul tam præmia quã debita nego, finita de se possibilia, vel infinitum de se seorsim concedo. Debitum autem dominij Dei de se infinitum simpliciter est. Secundo admisso antecedenti negando consequentiam. Nam immerito, etiam condigno, sola requiritur proportio, in satisfactione qualitas exacta cum debito: quare si res tota vni debito necessario impendatur vt quodvis humanitatis Christi opus, atque omnia coniunctim debito supremi dominij infiniti Dei impenduntur totaliter: quare nihil in ad satisfaciendum ex iustitia pro nostris peccatis in eis relinquitur. Dices tertio ex Dei pacto opera Christi sub eius dominium etiam esse: rebus autem, quæ sub dominio creditoris sunt, si fint etiam sub dominio debitoris posse satisfieri ex iustitia: maxime si eas creditor alias habiturus, nisi in eiusmodi satisfactionem, non esset: vt in operibus Christi Deo contingit, respectu quorum ligatum supremum dominium ex pacto habet. Contra: quia, vt ostendam. q. 3. nequit dominium rei eiusdem insolidum penes duos esse, nec Deus pacto vllo se creaturarum dominio abdicare quod inde satis constat: quia eo ipso quod à Deo fiant, atque in se existant creaturæ Dei non esse nequeant. Secundò in re præsenti ablatio honoris Dei est eius offensa per hosce: sola autem positione virtutis honoratur Deus, licet ipsa in satisfactionem honoris diuini à Christo non offerantur: ergo oblatione Christi suorum operum in satisfactionem pro nostris offensis non magis honoratur Deus. Tertio oblatio ipsa opus virtutis est, quæ necessario Deum honorat, quia virtutis actus est: ergo cum reliqui actus virtutis sint independenter à Christi oblatione honorabunt Deum quarto Christus ea oblatione suorum operum suo illo, quali quali, dominio illorum ex pacto quouis proueniente non se abdicat, neque in Deum traducit; ex his constat falso supponi Deum alias honorem illum operum Christi non habiturum nisi à Christo in satisfactionem offerretur. Præter quam quod, qui venditurus erat equam prægnantem ni sibi esset furto ablata, non

recipit

recipit satisfactionem ex iustitia per equum apud latronem ex ipsa patum quem alias non haberet, nec sui iuris esset quia eo ipso, quod nascitur ipsius dominio subiacet Respondet tandem Lugo, d. 4. sect. 3. in læsione honoris, & famæ resarcienda parui referre, quod ex bonis creditoris dominio subiectis, vel alias debitis fiat, cum eis æquè bene honos, & fama in pristinum statum reducitur vt patet in fama domini à seruo ablata, & ab eodem laudibus in eadem materia, & retractatione serui eidem restituta verum, si ad eiusmodi honorem læsus ius aliunde, quam ex detractione, aut contumelia læsoris, habebat, illo ipso satisfieri ex iustitia pro honore vel fama ablatis, sed vltra debitum alias honorem exhibendus alterior est ne quid minus honoris habeat, quam ipsi ex duplici illo titulo debetur: quod si possibilis totus ei aliunde, quam ex læsione, honos, & fama à lædente debeatur, atque independenter à satisfactione habendus necessario sit reparatio honore exhibito obtineri poterit, non autem satisfactio ex iustitia quæ ex bonis etiam indebitis alias læso fieri debet, vt cert. 1. ostende. Posse autem esse damni reparationem sine satisfactione exemplis aliquot apertis ibidem monstrauimus. Sed etsi in casu hoc posset esse satisfactio ex iustitia, non tamen in casu satisfactionis Christi pro peccatis. Etenim si opera omnia ipsius debita ex dominio supremo erant, atque ipsius vbi primum existerent, quo modo ea postea poterant pro alieno debito eidem creditori obligari? Recole dicta à nobis eodem cert. num. penult.

6 Quarto probatur conclusio quia satisfactio ex iustitia se ipsa extinguit debitum independenter à voluntate, & acceptatione creditoris; atqui satisfactio Christi non extinguit nostrorum peccatorum debitum independenter à voluntate, & acceptatione libera Dei: ergo non est satisfactio ex iustitia. Maior constat ex cert 1. dum particulam *æquiualentis* explicabamus. Minor neque ab aduersariis negatur. Dices ex pacto, & promissione Dei non posse non ab illo Christi satisfactionem acceptari, eaque præstita debitum Deo peccatis offenso extingui: quare ea ex parte Christi satisfactionem à rigore iustitiæ defecisse contra quia necessitas acceptandi actiue in Deo ex pacto Christi satisfactionem, & huius passiue acceprandi ex pacto, & promissione Dei solum est ex fidelitate non ex iustitia: ergo ea necessaria acceptatio, & debiti per illam exstinctio ex iustitia non est. Secundo in pacto, & promissione illa acceptandi Christi satisfactionem pro aliis debitoribus fui iuris diuini remissio, quod contra debitores ipsos determinate erat, vt vidimus cert. 1. siue pactum fuerit post debitum contractum. Tertio exstinctio debiti per satisfactionem ex rigore iustitiæ ab acceptatione adhuc necessaria creditoris non pendet; sed ipsa satisfactionis eiusmodi exhibitione formaliter extinguitur, peritque ius torum creditoris, vt diximus cert. 1. patetque exemplo apertissimo. Debeo centum: do centum illi, etiam renuenti, & nolenti acceptare: extinxi debitum illud, & ius Petri contra me. Confirmatur. Nam pone Deum per impossibile satisfactionem Christi non acceptare, debitumque pro peccato, & illius offensam non abolere: cum ergo satisfactio Christi natura sua, ac de se debitum nostrorum peccatorum non extinguat, neque eorum in Deum offensam aboleat, sed solum ex pacto aut promissione Dei tantumdem in his præstitit Deus quantum, si eis non præmissis libere acceptaret iuri suo cedens: ac proinde nequit esse è rigore iustitiæ satisfactio. Respondent Recentiores Salmantini pactum illud onerosum esse, & ex iustitia non gratuitum, vti ad iuris cessionem oportebat: cum pro iuris non exigendi à creditore cessione accipiat Deus ius aliud exigendi à Christo satisfactionem. Cæterum, vt non sit gratuita cessio iuris respectu Christi, est tamen gratuita respectu peccatorum, vt de gratia nobis ex Christi meritis obuenienti communiter docetur, atque à nobis cert. 1. notabatur. Maxime cum pactum etiam illud nostri amore per actum à Deo fuit, vt supra docebamus atque ex fine nostræ redemptionis, & salutis, non lucri. ac questus. vt sic loquar diuini. Secundo, vt eodem cert. 1. docebamus honori ei non resarcitur alia quam de honorantis satisfactione: quare, & Christi satisfactione, posita læsus Dei honos adhuc maneret; quod cum satisfactione è rigore iustitiæ omnino pugnat: ac proinde & pactum illud de satisfactione Christi & impossibile, siue de re impossibili: At, inquiunt, honorem, & famam vnius generis honore, & fama alterius resarciri, & compensari alicui prudentum æstimatione ab alio posse: sicut debitum valoris frumenti oleo, quod alterius generis est, valoris eiusdem ex iustitia compensatur. Sed exemplum esse falsum, nisi enim creditor velit, spontaneè oleum pro tritico debito, eiusve valore recipere ipsi minime satisfiet ex iustitia. Sed exemplo admisso negatur consequentia. Etenim in rebus hisce solummodo æstimatur earum iustus valor: quare hoc solum attento, non autem eius materia damnum illatum poterit ad æqualitatem reparari. Fama autem in vno genere læsa, non magis eius in alio genere augmento curatur, quam si dolenti caput suris malagma applicetur quod ipsum honoratio ab alio, non à dehonorante exhibita habet. Alia afferunt exempla, quæ magis è re non sunt.

7 Quinto probatur conclusio: quia satisfactio ex iustitia debet esse ad alterum, iure etiam, vt ostendimus cert. 1. atqui satisfactio Christi non fuit ad alterum iure: ergo nec fuit ex iustitia si solum contra iuratos Soaristas res esset facile ad alterum nec re, nec iure fuisse probaretur cum actiones humanitatis à persona diuine, tanquam à principio actiuo proximo proueniant: iuxta axiomatis illius Soaristicam, imo & Thomisticam explicationem. *Actiones sunt suppositorum.* Persona enim verbi, nec re nec iure altera adeo offenso est. Sed vniuersim iuxta quamuis eius axiomatis explicationem probatur eadem minor quia, licet in oppositia explicatione humanitas satisfaciens physicè sit, ac solum denominatiuè, per idiomatum communicationem diuina verbi persona, atque vt principium dignificans satisfactionem, de quo agebamus cert. hoc argumento 1. ast nec humanitas ipsa satisfaciens altera iure adeo offenso est, cuique exhibetur satisfactio: quia Christus qua homo, siue eius humanitas filius naturalis est Dei creditoris offensi, vt certum nobis est ostendereque omnibus conabimur centrou. 6. d. 1. q. 1. ergo non est alter iure satisfaciens humanitas à Deo, cui pro nostris peccatis facit satis. Probo consequentiam quia ideo in bonis fortunæ filius, non emancipatus Religiosus, ac seruus non censetur alteri iure à Domino Religione, & Patre, quia quidquid illorum vnusquisque quia talis acquirit, alicui ex his eo ipso iure acquirit ast quidquid honoris humanitas vnita acquirit per virtutum exercitium proprium, vel alienum statim ipso iure Deo acquirit, quia eius filius naturalis, Deo Patri ipso iure acquirit: ergo humanitas Christi non est alter iure à Deo Patre offenso. Minor probatur ex Ioan. 5. 23. *qui non honorificat filium non honorificat Patrem, qui misit illum.* vbi de sua humanitate, siue de se vt homine, quem Iudæi iniuriosius accipiebant, habebant despectui, loquebatur. Confirmatur quia quisquis humanitatem Christi in honorat Deum Patrem ipso iure in honorat, quia filius naturalis Dei est: ergo qui honorat, illam ipso iure, quia filius naturalis Dei est, ipso iure Deum Patrem honorat. Dices honorem bene, & laudabiliter operandi proprium esse ita operantis adhuc naturalis filij: quia operis honesti laudabilitas inabdicabilis est ab operante in primis hoc respectu Dei locum non habet: qui in nostris operibus, qua nostris, nostraque laudabilitas sunt laudabilis est: atque, ideo laudabilis in sanctis suis est, ac

dicitur, ob rationes supra datas, ob quas nostrorum bonorum operum donator est, atque hæc, nec solum auxilia congrua, quibus fiunt, in bonis, ac beneficiis Dei numerantur, & sunt, licet se laudabilitate propria, honeste operans non abdicet. Secundo:non satisfacit Christus operibus humanitatis operantis, qua ipsam laudabilem formaliter constituunt, ipsiusque honesta opera sunt, sed qua illa ipsa honestas virtutis Dei honos extrinsecus est: sicque eo ipso, quod Filium naturalem Dei pertingunt ipsum honorando, & Patrem Deum pertingunt, & è contra, vt Christus Dominus nuper recitatus aiebat. Posset rursus illa minor primi, Sylogismi suaderi: quia ius creaturæ qua talis imbibitum, & implexum, habet ius creatoris ad omnia ipsius opera strictius multo, quam ius serui, filij, & Religiosi ius Domini Patris, & Religionis.

8 Denique probatur conclusio quia scienti, & volenti non fit iniuria, vti ex Aristotelico axiomate obseruabamus cert. 1. atqui peccatum, & offensa Dei ipso sciente ac volente saltem permissiue: ergo Deo non infertur iniuria stricte, ac propriè nostris peccatis: ac proinde neque in eis iniustitiæ contra Deum peccatum intercedit, neque potest ipsi è rigore iustitiæ exhiberi pro peccatis nostris satisfactio, vt cert. 2. n. 1. dicebamus. Dices offensam Dei fieri à nobis scienti quidem, non autem quantum satis sit, vt iniuria ei non fiat, volenti Deo, qui potiùs vult absolute, vt peccatum sit, quod permittit contra tamen: quia voluntas permissiua damni in patiente illud licet sibi inferri absolutè nolit, sed solum permittat, cum posset eius illationem facilè impedire satis est, vt iniuriam strictam in illatione ipsius ab altero non patiatur: atqui Deus, licet absolute peccatum nostrum, suique offensam esse nolit, tamen voluntate sua permissiua fieri à nobis permittit, cum facile illud posset impedire:ergo habet quantum satis est voluntatis, vt in nostro peccato, suique offensa iniuriam stricte non patiatur. Maior probatur quia Domino vidanti, potentique absque vllo sui discrimine rei suæ furtum, quam sibi auferri absolute, licet non efficaciter, nolit, satis est voluntatis, vt in eius ablatione iniuria non fiat, quia scienti, & volenti auferitur: Dices id in permissionibus creatis verum habere; non autem in permissione, seu voluntate permissiua vniuersim loquendo, prout increatam peccati sub se coërcet: quia in voluntate permissiua creata à nobis in exemplum proposita inuenitur voluntas, seu consensus Domini interpretatiuus ablationis rei illius: ast in voluntate Dei permissiua peccati nostri voluntas interpretatiua illius non intercedit; imo neque potest intercedere. Tum, quia summæ illius sanctitati repugnat: tum, quia exigit actum præceptum, hunc etiam numero, vt potest, cum illum ommitti permittit in ea vero exigentia efficax voluntas Dei est erga illum actum: ergo nequit esse voluntas interpretatiua Dei omissionis peccaminosæ. Respondetur in Deo non esse voluntatem, interpretatiuam adhuc, peccati, quod permittit ob rationem primam; non autem ob rationem secundam licet enim sit in præcepto Dei, ex quacumque potestate, siue dominij, siue iurisdictionis proueniat, voluntas efficax præcipiendi, exigendi, atque obligandi ad actum, non tamen est voluntas efficax actus præcepti in Deo: ex qua, & permissio transgressionis, & huius imò, & actus præcepti libertas esse impossibilis. Cæterum neque in creatis opus est, vt permissio damni, aut offensæ inferendæ sit voluntas eius interpretatiua, ad hoc, vt patiens iniuriam non patiens dicatur, quia volens damnum patitur; sed satis est nolle ex aliquo fine impedire efficaciter; quod sine violentiæ, aut alterius mali discrimine posset, & alias vellet, vt pati damnum volens, ac proinde sine iniuria stricta dicatur: id quod in permissione diuina nostrorum peccatorum contingit instabis tamen: cum Deus hunc numero actum sub his auxiliis ex stricto iure, & dominio petit solus homo in causa est omittendi actum, quem non vult Deus omitti: ergo aufert homo illum Deo inuito: quod autem inuito affertur, volenti non aufertur. Nec satis est posse facile Deum alium actum æqualem cum aliis auxiliis ab homine habere, quo huius ablationem sibi repararet si vellet. Etenim ius habet Deus ad singulos, & omnes actus: quare nullius acquisitione reparatur damnum absentiæ illius determinati, quem iure exigit suo: ac proinde dum alium sibi ab homine parare potest ac non parat non censetur volens huius defectum pati, sed iniustus. Respondetur distinguendo antecedens in causa determinatiua concedo antecedens; permissiua nego antecedens; cum enim exigit hunc actum sub auxiliis sufficientibus voluntas permissiua adest peccati: quod licet Deo absolute, quatenus ex se est nolente, vt peccatum fiat, committatur tamen dum arbitrio nostro partes suis ad determinationem de facto, & cum effectu relinquit, atque auxilia sufficientia donat, cum efficacia, quibus peccatum vitaretur donare facile posset permissiua causa vt sic loquar, peccati est neque eius offensam, licet nolem violenter patitur, aut strictissime iniustus, ita vt volens permissiue, ac sciens illam pati dici nequeat.

CERTAMEN IV.

De necessitate incarnationis ad satisfactionem de rigore iustitiæ vindicatiuæ secunda conclusio, & obiectionum solutiones.

1 DIco secundo. Ad satisfactionem de rigore iustitiæ vindicatiuæ necessaria incarnatio non fuit iustitia vindicatiua ad distributiuam spectat cuius est æquum seruare in mercede cuique pro meritis, aut delictis reddenda. Hanc vero virtutem propriam esse, licet non adeo strictam, atque commutatiua est supra obseruabamus: eamque Deo adesse ratione, & fide est certum etenim, cum supremus omnium Dominus, Princepsque sit Deus vnicuique pro bene, malevè gestis vicem reddendi ius necessario habet: quare, & pœnas delinquentibus pro transgressionum qualitate, & magnitudine iure suo potest: potiori quidem quam iudices, & Principes humani. Huic autem iuri vindicatiuo Dei respondet in peccatore debitum proportionatæ delictis pœnæ subeundæ, quod reatus appellatur: ac proinde ei, quæ in Deo, quæ in Deo iustitia vindicatiuam, actiuam est, passiuam vt sic loquar, iustitiam vindicatiuam in peccatore concernit. Actiuæ illius iustitiæ actus in pœnæ æqualis qualitati, & magnitudini delictotum inflictione consistit, in qua neque excessus sit, neque vlla remissio. Passiuæ vero actus est eius pœnæ in delinquente perpessio qua in re obseruare oportet discrimen inter iustitiam vindicatiuam vtramque inter Deum, & peccatorem, atque inter creatos siue Principes, siue iudices, & reos cum enim creati supremi iudices, ac Principes delinquentium non sint, sicut est Deus, ius sumendi vindictam de peccatis, quatenus illis infensi sunt eorumque odium indelinquentes mouent minimè habent: iuxta illud ad Roman. 12. num. 19. *Mihi vindicta, & ego retribuam*; at vero Deus, cum supremus omnino dominus Princepsque peccatorum sit, vindictam de eis sumere iure suo potest non solum quatenus eorum praua opera demerentur, sed quatenus his, si mortalia sint, infensi, atque inimici ipsius formaliter, constituuntur id quod notatum accurate velim, pro iustitia naturali æternitatis pœnæ damnatis ob mortale, (quod in ratione malitiæ, & offensæ Dei infinitum merito censetur) inflictæ demonstranda ex quibus constat demum voluntaria æqualis pœnæ inflictione iustitiam punitiuam actiuam proprie adeo exerceri: ac voluntaria satis passione pœnæ ob peccatum debitæ exerceri etiam proprie,

propriè,& stricte iustitiam punitiuam à peccatore:quidquid Recentiores reclament.

2 Hispositis probatur primo conclusio quia deficiente incarnatione vel potest infligi à Deo quantum meretur pœnæ peccatori, usque illud pati potest, vel secus? si primum: ergo sine incarnatione potest esse è rigore iustitiæ punitiuæ satisfactio pro peccato; si secundum:ergo non debet illam pœnam, nec ius in Deo erit ad illam infligendam ex iustitia. Patet consequentia prima. Neque enim ius, aut debitum seu obligatio vera ad impossibile esse potest. Infero rursus: ergo nequit esse è rigore iustitiæ vindicatiuæ, siue actiuæ, siue passiuæ Christi pro peccatis satisfactio quoties enim debitum ex iustitia non est satisfactio pro eo exhibita ex iustitia esse nequit. Recole dicta à nobis, atque aliquotum euasiones, & earum præclusiones datas certam. 2. Probatur secundo conclusio quia ius Principis, ac superioris ad sumendam vindictam pro delicto respicit determinate personam delinquentis: ergo dum alterius pœnas respicit in satisfactionem iuri quod in delinquentem habebat, aperte cedit, ac de iustitia vindicatiua remittit ergo nulla alterius pro peccatore satisfactio ex iustitia vindicatiua stricte, ac proprie esse potest. Hoc argumento vtuntur Lugo d. 3. sect. 10. & Bernal. d. 7. sect. 7. Pro eius vero firmitate refricanda eorum memoria erit, quæ diximus cert. 2. num. 5. ab init & cert. 1. versu *Huc etiam spectat*, & versu *At dices* vbi effugia præoccupauimus omnia.

3 Contra primam conclusionis primæ rationem. Deus vere peccatis inhonoratur nostris: atqui honor in præcipuis bonis numeratur; eiusque iactura præcipua æstimatur læsio: ergo Deus vere nostris peccatis læditur. Sed licet honos in præcipuis bonis nostris sit,quia vtilis nobis est ad bene esse secus habet respectu Dei: quia nihil noster creatus honos refert:ac proinde neque eo ipsi à nobis exhibito in bonis augetur, neque minuitur ablato per peccata: quare neque his propriè læditur. Sed contra, tanti Deus exhibitum sibi honorem à creaturis facit vt dicat Isai. 42. 8. *gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam sculptilibus* atque *vniuersa propter semetipsum* ideft propter gloriam suam, *operari* dicatur. Respondetur tanti Deum gloriam, suam facere, quia nobis vtilis propriè est, non sibi qua etiam ratione omnia ex nostræ vtilitatis fine operari dici optime posset si enim vt sibi vtilem gloriam suam in omnibus operibus Deus intenderet nihil nobis ex nostri amore, & beneuolentia præstaret: quare nec gratiam, quod dictu est nefas, nobis conferret, sensus autem eius loci germanus est: Deum tantum bonitatis de suo habere, vt ad bona creaturis impertienda earum meritis non egeat instas, quod alteris vtile non est, nihilque ipsius refert, non possumus illi ex eius amore præstare, imo neque optare, neque ad id ipsi præstandum tenemur ex fidelitate promissionis: atqui Deo ex eius amore cultum, & per honesta opera honorem optamus, præstamusque, atque, si adfuit promissio, ex fidelitate promissionis ergo ea, omnia vtilia sunt Deo. Confirmatur: quia ea omnia dubio procul grata Deo sunt: ergo ad ipsius iucunditatem conducunt. Negatur mator. Satis enim est vt grata sint alicui, quæ illi ex amicitia optamus, præstamus, & ad quæ ex fidelitate promissionis tenemur imò ideo vtilia ex eis affectibus, & motiuis præstamus, aliis, quia grata eis sunt ac proinde cultus, & honesta opera Deo grata & ex amore optare, exhibereque possumus, atque, si promissa sint ex fidelitate præstare tenemur; non ex iustitia, quæ non nisi circa vtile versatur. Confirmationem totam nonnulli concedunt; negantque vtile ad iucunditatem, quia gratum præcisse materiam iustitiæ esse. Errant vero in vtroque. Nam cum Histrionibus, & pantomimis signato pretio pro nostra iucunditate ex iustitia paciscimur. Neganda ergo est confirmationis consequentia etenim iucunditas Dei sublatis bonis omnibus Deoque gratis operibus nostris, tota perseueraret. Siquidem è sui solius visione, & fruitione tota illi sua à creatis omnino independens iucunditas adest: quæ, vtpote de se infinita simpliciter ad grata quæ ius creata extrinsecus posita sine vllo sui augmento terminatur: sicut in simili de Dei scientia dicebamus.

4 Opponit Ripalda: Materia capax terminandi arbitrium Dei, qua domini est materia capax iustitiæ strictæ: atqui bona nostra opera sunt materia capax terminandi arbitrium Dei, qua domini: ergo, & sunt materia strictæ iustitiæ. Minor est certa. Probatur maior): quia honestas, quæ est in adimpletione arbitrij Dei, qua dominus est, consistit inæqualitate constituenda cum iure, & arbitrio domini ob se quia imperantis: qua ratione seruus iussa humani domini obsequia capessens omnium sententia ex iustitia exequitur. Secundo: quia honestas illa formaliter, quatenus talis non spectat ad obedientiam, vel religionem, aut aliam quampiam virtutem: ergo ad iustitiam strictam spectabit. Negatur nihilominùs maior. Ad primam probationem distingue: *cum iure, & arbitrio domini è stricta iustitia domini* concedo assumptum antecedens; *non è stricta iustitia domini* sed excellentioris, & supremi domini negatur assumptum etenim dominium Dei supremum non est circa sibi vtilia, sed circa solummodo ipsi grata: ast æqualitas constituenda necessario per iustitiæ strictæ honestatem, cum iure, & arbitrio domini in his, quæ vtilia ipsi sunt solummodo esse potest iuxta dicta. Vnde seruus in his, quæ domini nihil omnino, ad iucunditatem creati adhuc, per impossibile, referrent, iussa non exequens contra iustitiam strictam non peccaret, neque exequens ex iustitia exequeretur. Ad probationem secundam negatur etiam assumptum. Spectat enim honestas illa ad religionem,si dominij Dei ex quo præcipere creaturis potest vel ratio formalis, vel fundamentalis attendatur: Dominium enim Dei, vel stat formaliter, vel fundatur independentia creaturarum à Deo tanquam à causa prima, vt docte Vasq. d. 8. quare, sicut filij iussa Patris, à quo esse recepit, exequentis, non iustitia stricta, sed pietas erga Patrem est) ita & rationalis creaturæ exequentis iussa Dei causæ suæ primæ, ac proinde Domini sui debita erga suum, & communem, omnium, vt sic loquar Patrem pietas, ac propriè religio est spectare etiam videt ad obedientiam: ad quam spectat præcepta exequi superioris ex eo enim quod causa prima nos seruet ius nobis dicere, ac præcipere potest: sicut ex eo,quod homo bello captos seruet, quos iure belli posset occidere, ius dicere in illos quoad æconomica: quare,& hoc ius in dominio fundatur, seruisque præcepta veniunt ab Hero ex dominij potestate, in hos ergo, quia dominium strictæ iustitiæ est simul & honestas iustitiæ, & obedientiæ in præceptorum executione. Respectu autem Dei cuius dominium circa vtile non versatur, ac proinde iustitiæ strictæ non est religionis & obedientiæ, erit præceptorum obseruatio: & formalis quidem obedientiæ, si fiat quia præcepta à Deo res est,quæ à nobis obseruatur, materialis vero si ex alio honesto motiuo fiat.

5 Dices:qui iussa sibi à Deo qua dominus est,non exequitur dubio procul detrahit Deo id, ad quod ius verum,& proprium habet: ergo facit contra ius diuinum, ac proinde contra strictam iustitiam peccat: cum nil aliud adhoc desideretur, quam contra ius verum, & proprium alterius peccare. Negatur consequentia quia peccare contra iustitiam non solum

dicit peccare contra ius verum, & proprium alterius, sed ius strictum rigorosi dominij, & iustitiæ. Ecce qui superioris iussa non exequitur contra verum, & proprium ius illius peccat, non tamen contra iustitiam: quia ius illud rigorosi dominij, & iustitiæ strictæ non est, quæ solum circa vtile esse potest, cum autem ostendimus domigium Dei in creaturas strictæ iustitiæ non esse, nec circa ipsi vtile, sed solum circa gratum versari, qui iussa Dei etiam ex dominio non exequitur, contra iustitiam non peccabit, sed contra religionem: quia debitam obseruantiam, & pietatem erga causam primam, & Authorem communem, ac suum non seruat, vt nuper dicebamus. Deinde contra obedientiam latam, seu potius contra eam virtutem ex qua constituta fuerat lex, seu latum præceptum instabis si quis Deum de crimine, aut defectu apud aliquos diffamet tenetur malam de Deo opinionem apud alios sua detractione natam resarcire: at non ex alia, quam iustitiæ virtute: ergo contra iustitiæ virtutem in Deum peccabit eiusmodi detractione. Negatur minor tenetur enim ex pietate in Deum, siue religione; instabis secundo: qui furatur pallium Dominum invadens, vel domum coram perfringens non solum peccat contra iustitiam ex furto, sed ex iniuria: ergo secluso damno iure vtili potest esse iniuria, & læsio contra iustitiam concesso antecedenti, negatur consequentia quia in illis casibus adest læsio in re vtili ratione pallij arrepti, sed ratione contemptus, & honoris læsi in modo illud arripiendi, & perfringendi domum coram vtriusque domino: qui si absit alterum peccatum contra iustitiam illis casibus non aderit. Instabis tertio contra solutionem Ripaldæ argumento datam, & alteri posito n. 6. quia dominium contra quod ex iniustitia stricta delinquitur est ius vtendi re pro libito sine iniuria alterius eiusmodi autem est dominium Dei increta: ergo Dei dominium est stricte dominium, & contra quod ex iniustitia stricta peccetur cum iussis ex eo dominio non obtemperatur. Respondetur in illa definitione dominij, quæ pro maiori ponitur materiam stricti iuris & iustitiæ concerni rem nimirum domino vtilem, vt increatis omnibus explorato dominiis propriis, & strictis liquet: Deo autem nihil ex creatis vtile esse potest: quare distinctis iuxta hanc doctrinam maiori, & minori negatur consequentia quo vero pacto iniusti propriè dicantur peccatores constat ex quæstionis præfatione iniurij autem Deo, eiusque offensores dicuntur: quia Dei per peccatum infensi, atque obiecta odij offensionis, & auersionis diuinæ constituuntur, iusque Dei, siue præceptiuum, siue dominatiuum, licet strictæ iustitiæ non sit per tè violant.

6 Obiicies iterum obligatio satisfaciendi alicui solum oriri ex iustitia potest atqui ex peccato obligatio satisfaciendi Deo contrahitur: ergo obligatio satisfaciendi Deo ex stricta iustitia: ergo quia propriè contra iustitiam lædituer peccato Deus contra tamen quia, cum obligatio satisfaciendi ex iustitia continuo obliget semper, & pro semper: ac proinde voluntaria debiti retentione peccetur: continuo peccator contra iustitiam delinquet, quandiu satisfacere Deo pro peccato nolit: quod nemo Theologorum patietur. Negat consequentiam Soar. d. 15. de pœnit. sect. 5. quia eius satisfactionis retentio Deo nociua non est contra: ergo in iustitia stricta non nisi vero nocumento alterius irrogatur, vt contendimus. Secundo: nec in mortis articulo teneretur peccator Deo è iustitia stricta satisfacere contra Soarium, neque statim ac Deum diffamasset, eius famam resarcire contra eundem. num. 12. Nec fœlicius negat illationem Ripalda d. 84. n. 18. quia non constat Deum continuo satisfactionem pro peccato exigere à peccatore minusque piè, ac benignè durum se à Deo creditorem præberet, vt continuo illam reposceret. Etenim duriusculà est pœnæ æternitas ob mortale, cuius tamen inflictio Deum eiusque benignitatem, & pietatem non abhorret. Secundo: eo præcise, quod ablatum in materia iustitiæ inuito dominio sit oritur in auferente obligatio continuo restituendi ex rei quidem natura; quin expectanda sit noua spoliati seu læsi voluntas vt ipsi ab illo satisfiat, nisi adsit læsi condonatio & remissio: de hac vero in casu nostro non constat: quin potius Deus ad pœnitentiam, & satisfactionem pro peccatis sæpe peccatores ex scripturis vocat, clamatque eorum pœnitentiam velle: ergo continuo ad illam iuxta aduersarios ex iustitia stricta, & propria tenebuntur. Lugo d. 3. sect. 4. eandem illationem negat: quia cum homo necessitatus sit moraliter ad respon. alicui Dei auxilio habet hic honorem æquiualenter in sua potestate moraliter quare æquiualentis exhibitione non augentur bona Dei contra: quia etiam habet Deus æquialenter ex necessitate hominis ad consentiendum alicui eius auxilio hominis consensum, cum non consentiendo peccat, Deumque peccando inhonorat, & tamen dehonoratio hæc perte non excusatur ab iniuria: ergo neque negatio compensationis debitæ ob peccatum admissum ab iniuria, siue iniustitia stricta excusabitur. Secundo licet Deus ex necessitate illa morali hominis ad consentiendum alicui ipsius auxilio, habeat æquialenter aliquos actus non tamen omnes sub omnibus circumstantiis, & auxiliis: atqui eis omnibus in omnibus, & singulis circumstantiis, & auxiliis, si elicerentur, pro iniuria Deo illata non satisfieret per te: ergo neque eo modo habet Deus æquialenter honorem ablatum per peccatum: quare eius compensatione in bonis honoris augeretur Deus: ad eamque tenebitur homo, & peccabit contra iustitiam strictam ni eam exhibeat statim, atque à Deo ad satisfactionem, & pœnitentiam vocatur.

7 Denique Recentiores Salmantini respondent primo: non teneri ex iustitia ad satisfactionem *inhonorationis* Deo factæ ob mortale adhuc partialem; quia neque ex parte potest homo honorem Deo per illud ablatum restituere ex impossibilitate vero satisfactionis obligationem satisfaciendi ex iustitia omino cessare. Admittit in primis solutio iniuriam, & offensam Deo illatam per mortale infinitam è suo genere esse cum è suo genere & conceptu indiuisibili, seu minima sui parte omnem creatam, & finitam satisfactionem possibilem excedat. Secundo recidit hæc solutio in secundam nostram, & Vasquez rationem datam cert. 2. n. 4. datam pro impossibilitate satisfactionis Christi è rigore iustitiæ pro nostro mortali, quam hi Recentiores tuentur. Respondent secundo. Non exigit à Deo eiusmodi satisfactionem è suæ offensæ iure, sicuti neque ex iure supremi dominij nostra bona opera exigit, quia illis non eget. Hoc de exigentia vel non exigentia nostrorum operum à Deo impugnatum iam in Lugo proxime fuit. Secundo qui Deum apud aliquem diffamasset, & teneretur ex stricta iustitia Dei famam apud illum reparare quia ipsius famam contra iustitiam læsit, per te: ac proinde eius reparationem exigere merito censetur Deus ergo, cum mortali quouis Dei honos contra specialem, & strictam iustitiam lædatur per te imo, & diffametur apud gentes Deus, eiusque nomen blasphemetur, vt aiebat Paulus. Ad Roman. 2. num. 24. eodem iure, & eius reparationem, & satisfactionem pro peccato exigere censendus est Deus tenerique proinde cum primum possit peccator illam exhibere dicendum est in tuis hisce principiis. Denique horum, doctrina non cohæret, & enim diffamatio Dei apud alios mortales est contra iustitiam per te vel ergo pro eo potest Deo ab homine satisfieri ex iustitia, vel non potest? Si potest: ergò pro mortali potest Deo ex iustitia satisfieri ab homine contra statam tuam sententiam. Si non potest; ergò iuxta tuam solutionem primam non debet diffamator Dei ex iustitia

stitia vnquam, nedum cum primum possit Dei famam reparare obiectionis ergò aduersariorum antecedens ex quo tam malè ipsi vexantur, nihil ferè continet verum: Maior enim falsa omninò est, etsi enim satisfactionis nomine intelligant aduersarij peccati Deo inuisi abolitionem per contritionem, qua Deo vel formaliter, vel virtualiter grati, ac iusti reddantur, quod ipsi satisfactionem esse mordicus negant, potest esse obligatio grauis in peccatore ad illam exhibendam ex gratiæ auxilio, quin sit ex stricta iustitia, sed ex virtutibus aliis; v. g. ex qua quis animæ suæ æternam salutem procurare tenetur, tenebitur in mortis articulo se Deo reconciliare, atque ad iustitiam per contritionem reuocare. Semelque instituto pœnitentiæ sacramento ex eadem etiam virtute per illud iustificari in eodem articulo tenebitur, ac rursus ex præcepto naturali diuino; atque insuper ex virtute charitatis in Deum, si velis. Ex duobus autem postremis ad id per sacramentum pœnitentiæ semel in anno, atque ex præcepto, seu iure naturali diuino, quoties Eucharistiam suscipere volet iuxta dicta controuersiis de pœnit. & Eucharistia. Minor in horum principiis est falsa: si quidem satisfactionem pro mortali etiam ex auxilio gratiæ à puro homine iudicant impossibilem; quo iudicio puris hominibus singulis, & omnibus eximunt satisfaciendi ex vlla virtute pro mortali obligationem, vt nuper dicebamus, atque insequentibus vniuersalius ostendemus.

QVÆSTIO III.

Fueritne ad satisfactionem ex iustitia positiua pro mortali necessaria incarnatio.

SATISFACTIONEM ex iustitia negatiua pro mortali de qua quæstione secunda, eam diximus esse in eius quæstionis præfatione, qua ius Dei offensi ad satisfactionem pro offensa exigendam ita extinguatur, vt ex eo nullatenus iam de ea agere cum peccatore queat. Satisfactionem vero ex iustitia positiua pro mortali eam ibidem vocabamus, qua ius paretur creaturæ, ac peccatori contra Deum, non solum vt vlterius cum illo ex iure offensæ agere deinceps nequeat Deus, siue ex iustitia illam ab illo exigere, sed, vt eam ab ipso, non nisi contra ius creaturæ, falsque omne Deus reposcere: an proin non solum sine iustitia, & iure assensionis, sed contra iustitiam, & ius peccatoris exacturus esset Deus, si illam vlterius exigeret.

CERTAMEN I.

Negatiuæ conclusionis probatio, atque aliquorum consolutiones reuinctæ.

1 PRO affirmatiua sententia stant Petrus Hurtado. disp. 12. de incarnat. sect. 5. Ripalda t. 2. de ente supernat. disput. 83. sect. 3. pro nostra verò negatiua præter datos quæst. 2. certam. 2. numero 2. quotquot Deum obligari ex iustitia creaturis posse inficiantur. Durandus in 1. disputat. 17. quæst. 2. numero 15. & in 2. disput. 27. q. vbi oppositum blasphemum, & temerarium appellat. Abulensis in id genes. 22. *Propter memet ipsum iuraui.* Stapleton. 10. de iustificatione cap. 10. Panneg. 1. part. quæst. 21. artic. 1. Lessius de perfectionibus diuinis cap. 6. num. 61. Medina 1. 2. quæst. art. 3. ad 4 post 4. concl. Vasq. rursus 1. part. disput. 85. & 86. & 1. 2. disputat. ducentesima vigesima tertia, Molina iterum 1. part. quæst. 1. art. 1. Nauarrete 1. p. t. 2. controu. 28. Osorius 6. de iustitia. Lorca iterum 1. 2. disp. 43. med. 2. & disp. 44. Raynaud. 5. de virtutib. num. 104. Probatur: quia nullatenus ius creaturæ quæri potest contra Deum: ergò neque ex satisfactoriis Christi Domini operibus: ergò neque Christi satisfactio potuit esse ex iustitia positiua: quare ad id incarnatio necessaria non fuerit, sed inutilis. Probatur antecedens; ex quo reliqua inoffenso currunt. Implicat ius quæri creaturæ ad aliquid contra Deum, quin Deus se illius abdicet dominio: implicat Deum se alicuius dominio abdicare: ergò implicat ius quæri creaturæ ad aliquid contra Deum. Maior ex statu iuris principio, quod nequit esse rei eiusdem dominium insolidum penes duos, & apud antiquos omnes est constans: monstrabiturque contra Petrum Hurtado, & Neothericos pauculos, qui eius sophismate elusi de principij illius firmitate addubitarunt. Minor probaprobatur à Lugo supra, num. 24. quia implicat Deum essentia sua omnium creaturarum dominum famulum fieri creaturæ: atqui, si creaturæ ius ad aliquid quæri contra Deum adsit, posset Deus famulus fieri creaturæ: ergo implicat ius ad aliquid quæri creaturæ contra Deum. Maior per se nota videtur qui enim essentia sua alterius dominus absolute est nulla ratione eiusdem famulus esse, concipiuè potest, quin vt dominus ipsius est eiusdem famulus esse, & sit, & concipiatur, nimirum contradictione manifesta. Probatur minor: quia is, aquo aliquis aliquot operas, vel omnes ad diem, vel ad annum, vel ad vitam totam ex conuentione potest è iustitiæ rigore exigere proprie famulus ipsius est. Ergo, si creatura ex conuentione, & facto (sine quibus ius ad aliquid quæri creaturæ contra Deum posse aduersarij inficiantur) ius ad aliquid contra Deum adquirat ad plura eodem modo atqui re contra ipsum poterit, ac proinde Deum sibi famulum reddere. Nonnulli hoc argumentum extendunt vt possit eodem pacto seruus creaturæ Deus fieri sed non adeo firmiter discurrunt cum dominium, cui seruitus respondet potestatem iurisdictionis saltem æconomicam importet, quæ respectu Dei aliam continet difficultatem.

2 Probatur secundò prima illa minor: quia dominium intrinsecum, & physicè essentiale Deo est omne dominium, seu dominium vniuersale, non secus atque potentia, & scientia Dei vniuersales, atque omniscientia, & omnipotentia, quæquè ad omnia obiecta è suo conceptu potentiæ, scientiæ & dominij Dei extendantur, terminentur, atque indiuisibiliter serantur cum horum quoduis, qua diuinum infinitum esse debeat per denegationem termini etiam extrinseci, vt patet de se, atque hoc tomo, ex controuersis de attributis sæpè docuimus: at si alicuius creati dominio abdicet Deus non manebit Dei vniuersale dominium, seu omne dominium Dei: sicut neque omnipotentia neque omniscientia, si aliquid facere nequeat, vel aliquid ignoret: ergò neque manebit Deus, qui sine omnibus, ac singulis suis attributis essentialibus physicè esse non potest. Ergò abdicare se Deum alicuius dominio implicat cum existentia Dei. Minor probatur: quia si ius quæratur creaturæ contra Deum vt Deus aliquid præstet, vel remittat ex abdicatione dominij Dei erga illud iam Deo non erit potestas vtendi pro libito circa illud sine iniuria alterius, nempè creaturæ cui è Dei abdicatione ius erga illud quæsitum contra Deum est: ergò nec erit dominium Dei erga illud, ac proinde neque vniuersale dominium, seu omnidominium rei, & potestas vtendi illa pro libito sine iniuria alterius. Dices dominium essentiale physicè, & intrinsecum Deo non dicere extensionem actualem ad creata omnia, quæ non existentibus actu creaturis procul dubio non est: quare licet non actu ad aliquid non extendatur, vt contendit argumentum, dominium intrinsecum Dei non defecturum. Contra: quia, licet

actualis extenuo dominij Dei ad creaturas, sicuti & scientiæ, & omnipotentiæ diuinæ Deo essentialis non sit vt, vtpote ab actuali earum existentia pendens. Implicat tamen aliquâ esse creaturâ ad quam Dei dom. non extendatur, & idem est de scientia, & omnip. respectu suorum obiectorum, seu terminorum creatorum & si enim à creatis non pendeant, vtpote diuina, neque illa absolutè de se respiciant, tamen, quia infinita simpliciter è suo genere sunt eiusmodi ea attributa sunt, vt ad omnia extendi debeant. Quæcumque sint eo modo, quo esse debent, vt ad ipsa extendantur: vnde ex eo quod aliquid verum detur ad quod Dei scientia non extendatur, aut aliquid possibile ad quod Dei omnipotentia non contineatur, aut demum aliquid quod sub dominio Dei sit optimè colligitur Deum nec omniscium, nec omnipotentem, nec omnidominum, quare nec Deum esse, vt contendimus. Secundò cum omnidominium intrinsecum Dei, indiuisibiliter ac creata omnia, quæ fuerint feratur, ex eo quod ad vnam creaturam non se extendat non solum omnidominium non erit, sed potius erit nullidominium. Sicut si scientia, & omnipotentia ad aliquod è suis terminis, & obiectis non se extenderet nullisscientia, & nullipotentia foret. Tertiò dominium Dei stat, vel fundatur necessariò in libera Dei potentia, qua res condere, vel non condere, conseruare, vel destruere, sine earum, aut alterius iniuria potest: quare, & vocare ea quæ non sunt, sicut ea, quæ sunt dicitur ad Rom. 4. atque insuper in potentia qua rebus conditis vti pro libito sine alicuius iniuria iure creationis valet: quare licet ad ea quæ nondum creata, neque in se sunt Dei dominium non extendatur, implicat tamen aliquid in se, & productum esse, quod sub Dei dominium non cadat.

3 Dices secundò: ex translatione dominij in creaturam ex Dei permissione eius dominium perfici non perire: quia promissio illa Dei actus secundus dominij est, non minus quam actus secundus potentiæ liberæ, quia actus secundus illius est illam non destruit, sed exornat, licet eo posito oppositus actus poni à potentia nequeat quare sicut ante eius positionem alteruter poni ab illa indifferenter posset: quare licet translato dominio alicuius rei in creaturam ex Dei promissione ei ius contra Deum quæratur, vt illa pro libito sine iniuria creaturæ vti Deus nequeat, Dei dominiũ non destruetur quidem, sed perficietur. Cæterùm ex promissione Dei de aliquo facta creaturæ, non ex huius iure, sed è sua solum fidelitate præstare illud Deus tenetur, eo tamen permisso, licet promissio, & donatio sint actus secundus dominij, eis tamen destrui certissimum est: Sin ostende, quonam alio actus ille primus dominij pereat, quam donatione consummata? eis siquidem perit promissario, & donatori ius vtendi redonata, ac promissa sine iniuria alterius in quo dominium consistit, quod secus euenit libertati in actu primo, quæ posito etiam actu secundo perseuerat, semper enim verum est in actu primo posse poni pro illo priori in eo illo instanti reali durationis actum secundum oppositum, vel positionem vtriusque extremi oppositi nunquam fuit liberæ potentiæ potestas, sed ad alterutrum. Dices adhuc: dominium est ius vtendi re in omnem eius vsum: atqui alter ex præcipuis rei vsus est promissio, & donatio, quibus dominium perit: ergo si in Deo perfectissimum vniuersale rerum dominium est, & erit potestas, vt earum promissione, & donatione pereat ipsi earum dominium, atque acquiratur creaturis. Negabunt vniuersim recentiores, quibuscum pugnabimus certa. de dominijs etiam creatis donationem esse actum dominij, quo illo destruitur, cum nullus actus potentiæ suæ destructiuus esse possit. Respondetur verius admissa increatis dominiis imperfectis nimirum, & abdicabilibus minori, negando illam in dominio perfectissimo, atque in abdicabili diuino: id quod facilè suadetur vlterius, & impugnatur obiectio: quia vt numero secundo, arguebam, cum Dei dominium qua Dei, & diuinum est, in omnia indiuisibiliter feratur, ac proinde ex eo quod ad vnum non feratur, perire absolutè debeat, fiet planè, vt si ex rei promissione vel donatione ad illam Dei dominium non se extendat, ac feratur, ad nihil aliud feratur: ac proinde circa reliqua omnia nullo actu dominij, aut promissionis, aut donationis eorum Dei dominium peribit. Secundò quia promissio Dei de re aliqua creaturæ facta nequit huic plus iuris conferre, in illam, quam perfecta, & absoluta Dei donatio creaturæ facta non dat ius creaturæ in rem donatam contra Deum, vt eius se dominio abdicet Deus, vt pluribus, & omnibus rerum donationibus factis ad suas creaturas patet: ergo neque promissione Dei de re quapiam facta creaturæ datur huic ius contra Deum, neque hic se illius abdicat dominio.

5 Dices tertio dominium Dei est potestas ad omnem vsum rei possibilem, non autem ad impossibilem, sicut omnipotentia est ad producẽdum omne quidem, sed possibile, non autem impossibile: ergo, sicut subiecta, per impossibile, possibilitate creaturæ, licet omnipotentia potestas non posset se extenderet ad illius productionem non conferetur defectus omnipotentiæ, in facto impossibili rei vsu ex diuina promissione, non erit diuini dominij defectus, quod nequeat ad eius vsum pro libito suo sine alterius iniuria extendi: Respondetur: antecedens verum esse de rei vsu absolutè & ab intrinseco impossibili, sicut de potestate omnipotentiæ, quæ non extenditur ad rem è suis prædicatis, & essentia impossibilem & admisso quod assumitur in consequentia à paritate pro omnipotentia, negatur consequentia ad dominium: quia impossibilitas rei possibilis factæ impossibilis per impossibile est impossibilitas rei ex suis prædicatis, & essentia absolutè impossibilis; ast posita promissione rei eius vsus absolutè possibilis è suis prædicatis est: quare si ad eum Dei dominium non se extendat defectus dominij diuini erit instatur contra aduersarios paritas sua quia non extensio potestatis Dei ad aliquid, quod è suis prædicatis & essentia non repugnaret absolutè, & in se sed aliunde esset defectus potentiæ, seu omnipotentiæ diuinæ: ergo defectus potestatis ad vsum creaturæ de se suisque prædicatis absolutè non repugnantis erit defectus dominij intrinseci Dei insistes adhuc. Posita Dei promissione de non producenda creatura aliqua huius productio de se suisque prædicatis impossibilis non est, sed extrinsecus ex illa Dei promissione: & tamen quod ad illam non extenditur diuina omnipotentia, non est omnipotentiæ diuinæ quoad intrinsecum defectus: ergo licet non ex prædicatis & essentia sua, sed ex promissione Dei fiat Deo vsus impossibilis rei promissæ sine iniuria creaturæ, cui fuit promissa, ac proinde Dei dominium ad illum non extendatur, non erit defectus dominij intrinseci Dei. Cæterum promissione Dei de non efficienda creatura neque hæc, neque eius effectio extrahatur ab omnipotentiæ Sphera, licet eius effectio impediatur, sicut vsus rei prò missæ impeditur dominio Dei per promissionem, non tamen à dominio Dei extrahitur, eiusvè dominium eiusque ad creaturam transfertur: quod ne intelligi quidem sine dominij diuini aperta iactura valet quid? neque promissione ligatur formaliter dominium diuinum, licet rei promissæ denegatio sit impossibilis, quia denegatio promissi solum est contra fidelitatem, à qua Deus deficere nequit non autem contra ius dominij: quare, si de facto, per impossibile, promissa non præstaret Deus denegatio circa alterius iniuriam foret, licet non citra infidelitatem. Non secus ac si rem non promissam, decretam tamen absque iniuria alterius non daret, esto non daret absque constantiæ, & immutabilitatis suæ iactura.

5 Dices Dei dominium, & creaturæ respectu illius seruitutem fundari in libera productione, & seruatione creaturæ à Deo cum illam non producere, vel destruere posset, vt Patribus, ac Theologis est in confesso. constatque ex seruitute, quæ dominio creato respondet ex edicta, atque ducta, quod cum bello capti homines occidi ab hostibus possent nihilominus seruarentur, insti de iure

iure natur.gent.& ciuili §. *ius autem* illis verbis *Bella orta sunt.* Ad quæ Mosingerius,Richardus, cæterique interpretes: atqui posita sua de re aliqua promissione, nequit Deus non producere, & donare, seu remouere quæ promisit non remouere vel contra non remouere non donare, & non producere, quæ promisit remouere, aut non producere, ac non donare promisit: ergò non est libera Deo productio,aut non productio, donatio aut non donatio, remotio, aut conseruatio promissa; quare nulla ex eis fundare potest Dei erga promissa dominium, nec horum erga Deum seruitutem. Respondetur productionis, seu seruationis libertatem, in qua seruati erga seruantem seruitus,& huius in illum dominium fundatur, duplicem esse, & physicam, & moralem, seu ciuilem, vel quasi ciuilem: & physicam quidem non requiri vt ea fundet formalem proximam, proximeque expeditam ab omni impedimento, ex motiuo alio operantis, sed satis esse radicabilem, quæ irrationalibus deficit, & formalem expeditam de se,quæ adest etiam cum agens rationale intrinsecis libertatis constitutiuis instructus ob sui decentiam, ne scilicet suæ deficiat fidelitati, & promissis impediatur. Alioqui Baptistæ,Isaac, & similium quos Deus parentibus promisit, Dominus absolutè non esset. Moralem autem, seu ciuilem, vel quasi ciuilem potestatem, & libertatem requiri proximè expeditam, vt è rei conditione, ac seruatione dominium, & seruitus oriantur. Hæc autem proximè expedita est circa rem etiam promissam: consistit enim in potestate ponendi, ac seruandi rem, vel secus sine alterius, quæ dubio procul in alterutro præstando ne promissario suo inferretur à Deo, si per impossibile fidelitatis suæ, vel immemor, vel negligens non staret promissis.

CERTAMEN II.

Ripaldæ ac Recentium Salmantinorum euasiones aliæ præcluduntur.

1 RIpalda supra respondet de dominio excellētiæ, & ordinario Dei à rerum exigentia absoluto prorsus solumque consulente bono excellentiæ, & arbitrij diuini recte dici, & probari non posse obligari creaturis, atque abdicari à Deo posse, secus de dominio ordinario, & naturali, quo iuxta rerum naturalem exigentiam, earumq; bono consulens operatur. Vtriusque dominij distinctionem adstruit exemplo duplicis potentiæ ordinariæ, & extraordinariæ diuinæ: solutionem verò inde deductam exemplis quæ postmodum reiiciemus. Contra: quia dominium Dei è suo genere infinitum est, atque ad omnem creaturarum vsum sine iniuria alterius siue ordinarium, siue extraordinarium indiuisibiliter fertur, vt de eo, & de omnipotentia diximus sæpe. Ergo implicat abdicari à Deo dominium ordinarium, non abdicato extraordinario, quod idemmet formale & indiuisibile dominium cum ordinario est quod autem inordinarium, & extraordinarium dominium, sicut & potentia Dei diuidatur, non quidem potentiæ, aut dominij diuini formaliter, vt diximus, indiuisibilis, sed motuorum operandi, & vtendi, & non operandi, & non vtendi iuxta naturalem creaturarum exigentiam, vel secus diuisio est. Confirmatur: quia dominium, & potentia Dei non sunt ordinaria de se determinata, sed libera seu liberi agentis ad vtendum ac operandum, vel non vtendum,nec operandum iuxta exigentiam creaturarum: ergo est potestas illorum potestas vtendi, vel non vtendi iuxta exigentiam vel secus: ergò eadem indiuisibiliter potestas dominij, & potentiæ diuinæ terminatur ad vtum, & operationem vel vtriusque negationem non iuxta exigentiam naturalem creaturarum, quod alterum extremum indifferentiæ est, atque extraordinarium vsum, & operationem dominij, & potentiæ diuinæ continet apertè, quod si dicas libertatem hanc non esse dominij, & potentiæ diuinæ, sed diuini arbitrij, dices bene si de formali loquaris, & proxima non autem de remota; vtrumque enim natura, & essentia sua arbitrio diuino agi,ac dirigi aptum natum est, quin aliter operari,vel non operari queat. Secundò hac solutione probas differenti.dom.& potentiæ diu. ordinariæ & extraord. non in ipsis, sed in arbit. Dei operantis, & motiuis operandi esse, vt modo dicebamus. Sed esto: sint diuersa formaliter attributa Dei ordinarium, & extraordinarium dominium diuinum in creaturas: certè eorum quoduis infinitum in suo genere esse debet: ergò vel neutri poterit subtrahi aliquid ex creat.in quę fertur sine præiudic.infinitatis suæ,vel subtrahi poterit sine eo prejudicio vtriq;quare vel vtrumq,vel neutrum erit abdicabile à Deo. Insuper exigentia creaturarum cui Deus annuit potentia, & dominio ordinario vtens non cogit, vt annuat, Deum: ergò sicut iuxta hanc exigentiam bono creaturarum Deus potest ordinarium suum dominium obligare creaturis, iusque illis in se transferre, atque se illo abdicare, sic etiam bono suæ excellentiæ consulens poterit suum extraordinarium dominium eidem obligare, iusque ad aliquid supernaturale præstandum creaturis contra se ipsum transferre atque extraordinario dominio se abdicare. In eo quippè honestissima, Deoque digna liberalitas elucet. Nec refert dominium excellentiæ, & extraordinarium essentiale Deo esse, secus ordinarium. Nam si pro iure diuino vtrumque vsurpetur, vtrumque essentiale, ac necessarium Deo est, si autem pro continentia actuali creaturarum vtrumque non essentiale, sed contingens.

2 Denique: tota hæc doctrina è re non est: etenim id, de quo promissio Christi humanitati facta à Deo horum doctrina: atque in re præsenti dicitur, vt eius operibus satis Deo ex iustitia fecisse defendant, fuit de operibus Christi supernaturalibus, infinitè, vt sic loquar valorosis,ac de offensione Dei ob illa remittenda, reconciliandisque sibi peccatoribus. Per gratiam,amicitiam, & filiationem Dei adoptiuam: quæ omnia, supernaturalis ordinis ac supra exigentiam naturalem creaturarum, imò & supernaturalem per hosce cum sint, ad prouidentiam, potentiam, & dominium supernaturale, extraordinarium, & excellentiæ Dei spectabunt: ergò cum hoc neque à se abdicare, neque obligare creaturis Deus possit, nec Christus potuit ex iure contra Deum, siue ex iustitia positiua Deo pro peccatis satisfacere, nec nos ex pacto, & promissione Dei ad Christum aliquid ad salutem firmius sperare poterimus, quasi ex iure cum supernaturalium omnium potentia sua libera prorsus Deo,& integra suique iuris, his etiam positis ipsi permaneat: verum singularis huius cogitationis fundamenta tentemus. Primum erat; Christus duplex dominium habuit: alterum, qua Deus, qua homo, alterum ex quo potuit cum hominibus pacisci, seque illis obligari, licet non ex primo: ergo & Deus ex dominio ordinario obligari creaturis poterit, licet non ex dominio extraordinario. Permisso antecedenti negatur consequentia: quia vtrumque dominium idemmet formaliter, & essentiale Deo est, vt ostendimus. Secundò negatur antecedens. Nam Christi humanitas iure vnionis dominium habet, licet diuino inferius, creatis tamen omnibus superius in omnia creata, quodque creaturis obligare nequeat. Etenim, si longè inferiùs religionis erga Religiosorum bona dominium nequit eis circa illa ex iustitia obligari, atque abdicari à religione, multò minus longè superiori humanitatis Christi dominio id potuit euenire. Secundum erat. Licet prætor, & respublica nequeant publicam potestatem, qua bono communi prospiciunt ciui alicui ex iustitia obligare,possunt tamen priuatam: ergò, & Deus dominium ordinarium: licet extraordinarium nequeat. Negatur consequentia, tum quia in Deo duplex adhuc dominium non est, tum quia, etsi duplex esset, vtrumque bono communi creaturarum consuleret: quare eadem ratio vtriusque esse deberet.

beret. Tertium erat Deus potest exigere aliquid à creaturis tanquam Dominus proprietatis solum, vel tanquam Dominus solum iurisdictionis: ergo & obligare dominium solum ordinarium. Sed cur non & extraordinarium solum si paritas tenet verum neque vmbram paritatis dispicio. Quartum erat: Deus vt author naturalis plura creaturis præstare tenetur, non autem, vt supernaturalis author: ergo potest obligari ex dominio ordinario creaturis, quin dominium extraordinarium obliget. Negatur antecedens. Neque enim tenetur, vt naturæ author stricta obligatione ad aliquid creaturis præstandum naturalibus, neque in his est exigentia exactiua respectu Dei, sed quasi precaria indigentia, ex qua seu iuxta quam illis donat, si vult quomodo etiam supernaturalibus causis, & creaturis plura donare tenetur supernaturalia, quæ ipsis ea latitudine debita à Deo sunt: vnde eo dem modo pro abdicatione dominij extraordinarij tenere contra Ripaldam consequentia, si ex eo antecedenti pro abdicatione dominij ordinarij teneret. Denique dicere aliquis posset: Deum non necessario omnium creaturarum Dominum esse; quare & absque alicuius creati dominio posse consistere. Etenim Deus actionis peccaminosæ Dominus non est: cum eam non possit exigere. Respondetur negando antecedens, & distinguendo probationem. Nequit exigere actionem peccaminosam in eis circunstantiis quibus peccatum non est: nego antecedens: in quibus peccatum est subdistinguo ratione suæ diuinæ sanctitatis, & decentiæ fateor defectu iuris, seu quia non posset sine iniuria creaturæ nego. Posita enim eiusmodi actione peccaminosa ad plura sine alicuius iniuria illa vti Deus potest.

3 Recentiores Salmantini Petro Hurtado statim impugnando ex parte consentientes replicatis, an implicatis perfectiones multas discursibus statuant primò. in eodem instanti donationis inter creaturas, neque in donante, neque in donatario esse plenum rei donatæ, siue acceptæ dominium, quia non est potestas in alterutro ad omnem rei vsum pro omni signo naturæ ad donationem redonata sine iniuria donatarij vti queat, neque hic pro naturæ priori ad donationem sine iniuria donatoris: Quare neutrum in eo instanti esse perfectè dominum, seu insolidum, sed ex parte, seu imperfectè. Deum autem perfectè dominum esse ait rei illius, quam ex promissione, vel aliter sub creaturæ dominium posuit, & ad quam præstandam se ex iustitia creaturæ obligauit Cùm enim ita se obligat creaturæ Deus necessariò habet voluntatem se conformandi libito creaturæ in rei illius vsu pro quouis signo, & duratione res illa creaturæ sit. Vnde omnis rei illius vsus ex libito etiam Dei erit, qui sine iniuria creaturæ proinde erit cùm iuxta eius etiam libitum sit. Cùm insuper voluntas illa Dei se obligandi, atque se conformandi in rei illius vsu cum libito creaturæ libera Deo ex indiuisibili, ac tota simul æternitate qua durat omninò sit, vt per totam æternitatem extrinsecam virtualiter in Dei æternitate contentam, qua creatura ius ad rem illam habet Deus etiam Dominus rei illius perseueret. concludit inde posse esse ex operibus Christi pro nostris mortalibus ex iustitia positiua satisfactionem, quia eorum dominium Deus in eius transtulit humanitatem: cum verò infiniti valoris sint, fit, vt eis in satisfactionem Deus, qua sui honoris nostris mortalibus ablati creditor, imò, & qua Dominus non nisi iniquè, & contra ius agere possit cum fuerit iniuria illorum operum Christi exhibitione compensata, & illorum dominium penes Christi humanitatem fuerit, atque ob ea, vt satisfactionem adæquatam placari ex iustitia Deus pepigerit, teque ex iustitia obligarit.

4 Cæterum illam dominij, siue iuris in rem contra ipsum translationem à Deo in creaturam disiectis iam iam à nobis antiquis argumentis probant: quia promissio, atque donatio præcipui actus dominij sunt, & qui perfectissimo Dei dominio nequeant deficere. Secundò: quia non obstante summa Dei libertate physica, & morali, qua rem potest donare, vel denegare potest obligari ex fidelitate, vt licitè alterutrum facere nequeat sine perfectionis libertatis suæ physicæ, & moralis præiudicio: ergò non obstante summa dominij Dei perfectione, & potestate vtendi rebus pro libito sine iniuria, & consensu alterius poterit ius pariri creaturæ ex promissione, vel pacto Dei in rem aliquam sine præiudicio perfectionis diuini dominij: sed hæc disiecta à nobis sunt vt dixi, & constat ex certamine 5. ex fidelitate enim ligari potest promissione, quin eius sanctitas, & fidelitas, ex qua solum non ex iustitia ligatur pereat, sed magis eluceat; ex obligatione verò iustitiæ dominium essentiale Dei periret, quod repugnat, dominium rei illius à se abdicando, & transferendo illud, iusque contra se in creaturam. Constat item actum secundum libertatis physicæ in actu primo illam non destruere, sed perficere, vt ibidem dicebamus: quare ad actum secundum libertatis physicæ in actu primo illam non destruere, sed perficere, vt ibidem dicebamus: quare ad actum secundum dominij per pactum, & promissionem diuinam qua dominium Dei destrueretur paritatem non esse. Denique arguunt: quia ius quod in peccatorem acquirit Deus offensus, & propriè læsus, inquiunt ad pœnam infligendam potest, vt talis, atque vt supremus iudex in opera alia peccatoris commutare, paciscique ob merita Christi illam non exigere eo titulo offensi, & supremi iudicis, ad id se ex iustitia creaturæ obligari, cùm ij tituli accidentales Deo sint, atque ex peccatis nostris ipsi contingenter quæsiti non essentiales, vt supremum dominium ex quo inquiunt adhuc tormenta, & pœnalia posset exigere à peccatore; sed verò, vt mittam, quæ falsò discursus supponit, suntque affatim quæstione prima, impugnata quale est illud ius iustitiæ peccatori quæsitum contra Deum, quod absolutè à Dei libito, *qua supremus Dominus est*, per te omninò pendet? vsus enim rei ex iure iustitiæ, & dominio est pro libito domini sine iniuria alterius quantumuis renuentis, atque independenter à consensu alterius. Secundò quo quo modo Deus de operibus Christi ex iustitia pacisci poterit, quæ ipsius semper sunt, atque post pactum quoduis sub eius dominio necessariò perseuerant, ex quibus constat inane esse discrimen illud primum dominij necessariò imperfecti pro instanti donationis in vtroque, & donante, & donatario creatis, perfecto autem cum Deus donator est. Etenim & creatus donator potest pro illo priori donationis decernere vti re in instanti iuxta libitum donatarij pro signo posteriori donationis: ac proinde vsu rei illius erit pro illo posteriori naturæ pro libito donatoris, vti inde dicebas: sed in neutro ex hac subtilitate probatur perfectum dominium pro posteriori ad donationem: siquidem hoc stat in potestate vtendi re sine alterius iniuria, etiam renuentis, atque independenter à libito alterius, quod Deus non haberet cum eatenus iniuriam donatario non inferri rei vsu pro posteriori naturæ, quatenus se donatarij sui libito, & consensui conformat.

CERTAMEN III.

Paradoxa, & Sophistica dominij in solidum duorum simul circa rem eandem solutio exploditur.

1 PEtrus Hurtado d. 12 sect. 5. argumento à nobis dato cert. 1. nu. 1. respondit maiorem primam probationis antecedentis primi falsam prorsus esse. Putat enim dominium rei, iusque erga illam contra Deum quæri optimè posse quin dominio suo se abdicet Deus: quia

quia rei eiusdem dominium in solidum penes duos esse potest. Probat sophismate hoc quod doctos traxit, vel inuitos; cum Petrus dat librum Ioanni in hoc instanti acceptanti exercet actum dominij, nempè donationem, ac proinde, & illud habet, & Dominus insolidum est. donationis, & acceptationis iure in illo peractæ, quo solum fortè titulo dominus insolidum Petrus, & fuerat, & est: ergò datur libri eiusdem dominium insolidum simul penes duos, si renuas in eodem instanti posse Petrum donare, & acceptare Ioannem. Pone id satis peragi, vt alter de manu offerentis recipiat, non verbis successiuè prolatis, vel donationem inter Angelos peragi duos, imò etsi verbis, & successiuè acceptatio post donationem, ac non eodem instanti fiat cum non nisi non retracta donatione donatoris pro instanti acceptationis peractæ dominium libri à donatario acquiratur in eo etiam instanti donatio, at proinde dominium donatoris perseuerat, simul nimirum cum dominio donatarij. Cardinalis noster Lugo disputatione 4. numero 14. sciens, sed non volens manus huic sophismati dedit. Vnde ex numero 19. deducit pro instanti, quo quis destruit suum pallium, physicè, & moraliter eius dominum esse. Dices item homines, vel Angelos pro instanti eodem alterum alterius, & dominum, & seruum mutuo esse posse, si qui ex eis alterius dominus erat ipsum in instanti illo liberet, seque illi acceptanti offerat in seruum, monstraque id genus alia pacato animo deglutit. Eodem fallaci discursu post multas doctrinæ huius impugnationes in eam tandem multum reluctans, & inuitus trahitur Bernal. disput. 7. section. 7. numero 48. apud quem etiam alij Recentiores. Vvadingo noster d. 11. dub. 3. §. *Dico tertio.* In hac doctrina nullam repugnantiam recognoscit: quare rei eiusdem dominium insolidum penes duos simul possibile fatetur: de factoque in satisfactoriis Christi operibus fuisse docet disp. 2. dub. 4. §. 1. vers. dico secundo. part. 2. dicti. sed doctoris huius, atque Christi Hurtado fundamenta alia, cum pro absoluta dominij insolidum simul operum humanitatis Christi penes hanc, & penes Deum inferius eruemus.

2 Ego verò dominij insolidum circa rem eamdem penes duos simul sic impugno. Primò ex l. *Si vt certo.* ff. *Commodati* §. *Si duobus* vbi, & vnde Iuristæ, & moralistæ Theologi omnes vsque ad Petrum Hurtado, qui reuerendum, ac fixum hoc iuris, & Theologiæ principium neglexit. cum vel eo saltem discursum illum suum credere, vel suspicari deberet, quod in omni donatione, & contractu emptionis, & venditionis frequenti, ac iurisconsultis notissimo eorum omnium principium euerteret: in quo proinde statuendo Doctores omnes non nisi scientes, & volentes errare potuissent. Secundò ex ipsa dominij in solidum essentia duobus simul non posse contingere demonstro: quia illud est *ius, seu potestas vtendi re in omnem eius vsum pro Domini arbitrio sine iniuria alterius, etiam renuentis*: vti aduersarij etiam fatentur: aft implicat esse eiusmodi potestatem penes duos simul: ergò & esse dominium insolidum rei eiusdem penes duos simul. Minor probatur: Nam vel posset alter è Dominis rei illius ea pro arbitrio suo vti sine iniuria Domini alterius de facto renitentis, vel non posset? Si posset ergò alter Dominus insolidum non est rei illius: quia renitente Domino rei insolidum nemo sine ipsius iniuria vti illa potest. Si non posset: ergò alter rei illius Dominus insolidum non est, cùm non habeat potestatem ad rei vsum pro suo arbitrio sine iniuria alterius etiam renuentis in qua dominium insolidum essentialiter consistit. Hoc eodem argumento ex parte Domini alterius efformato, neque cum Dominum rei illius esse facilè demonstratur. Vnde dum rei eiusdem dominium insolidum penes duos simul statuis, penes neutrum esse conuinceris. Dices non tenere argumentum, si alter è Dominis Deus sit, qui facilè peragere potest, vt Dominus alter creatus rei illius vsui suo prorsus annuat, non renuat. Contra primò: ergò iam dominium insolidum penes duas creaturas simul esse non potest. Contra secundò: quia etiam homo sapiens suo rei vsui alterum Dominum annuere faciet: quare nulla est disparitas. Contra tertiò: quia potestas Dominij insolidum est ad rei vsum pro arbitrio Domini sine iniuria alterius adhuc renuentis, nec solum annuentis: cum nutu enim alterius rebus omnino alienis sine illius iniuria vti possumus omnes.

3 Respondet Bernal cit. n. 48. non implicare dominium insolidum duorum circa rem eandem simul, si pro diuersis naturæ signis sint: vt in donatore pro priori ad acceptationem, pro posteriori vero in donatario sed nescio è sola diuersitate instantium, seu signorum naturæ duplex contra dictorium in eodem durationis instanti amice componat etenim sic etiam gratiam, & peccatum simul tempore posse consistere imo de facto pluries coniungi contra se admittet. Maxime cum ipse ex peccato ius in Deo ad satisfactionem, & condonationem speciale admittat, atque obligationem illius exhibendæ in peccatore: quia pro priori naturæ ad Dei condonationem per gratiam, vel ad satisfactionem creaturæ in hoc instanti intelligitur Deus offensus ipsique iniuria creatura; pro posteriori vero, nec Deo iniuria, nec Deus offensus. Contra secundo: quia instantia naturæ non sunt instantia, in quibus, seu verificationis esse vel non esse rei, quod verbo importatur eo enim tempus significatur, non autem instantia naturæ: quare, cum instans temporis idem est ad verificationem essendi, vel non essendi in illo, non minuitur per diuersa naturæ instantia contradictio, siue contradictoriorum repugnantia: ac proinde neque à nobis assignatorum, in duobus simul rei eiusdem insolidum dominis, & habentibus potestatem per aduersarios ad rei vsum pro diuersis naturæ signis, quam neutri adesse absolutè conuicimus etenim quidquid pro naturæ priori, vel posteriori in hoc instanti durationis est, absolutè in eo est, quare implicat esse in donante pro priori ad donationem dominium insolidum rei, atque absolute, non esse in hoc instanti durationis: vt ex defectu potestatis vtendi re posterius natura acceptatione, qua pro illo posteriori donatarij, per hoscè est, absolute conuincitur. Nec refert exemplum simultaneæ existentiæ potentiæ liberæ cum suo actu, vt cum dominio, donatarij in hoc instanti acceptantis dominium donatoris pro priori ad donationem, & acceptationem perseueret id enim diximus certamine primo, numero tertio. Atque ad rem præsentem non est etenim hic, non est, pugna dominij Dei cum donatione, aut promissione, quæ actus illius sunt: sed formalis etiam pugna dominiorum & potestatum insolidum ad omnem rei vsum, dantis, & acceptantis, quæ pro diuersis signis in eodem instanti asseruntur, in actu primo.

4 Docti satis, & Religiosi complutenses ex nostris Recentiores Petro Hurtado respondent donationem non esse actum dominij proprium formaliter, cum nulla potentia suo destruatur actu, sed perficiatur: atque omnium sententia dominium donantis pereat donatione: quare opus non est dominium donatione coexistere, vt Hurtado contendebat. Dicunt ergo donationis potentiam, & principium formale à quo prouenit esse facultatem rationalem, & liberam, qua in prima rerum diuisione libera rei acceptatione, quæ volebat, acquirebat sibi, quaque acquirere aliis dominium posset, si veller aliis assumere. Cùm enim eius facultatis sit rem liberè destruere, cuius est conseruare: atque à sola libera domini voluntate retinendi, aut negatione voluntatis destruendi dominium hoc conseruetur: à sola rationali voluntate libera domini

proueniet dominium rei donatione, vel alienatione destruere. Confirmat: quia eius facultatis est rem destruere, vel conseruare, cuius fuit acquirere, vel non acquirere: atqui solius rationalis facultatis liberæ fuit acquirere sibi in prima rerum diuisione dominium. Ergò eiusdem soliu⁹erit illud sibi destruere, vel conseruare. Itaque ab hac facultate rationali libera, quæ radicale dominium, seu prima huius radix est, & cum donatione simul donatio perseuerat formaliter procedit; acutius hæc, sed non verius: Etenim donationem actum proprium dominij esse æque est Doctoribus firmum, ac non posse esse eiusdem dominium penes duos simul. Secundo: rei donatio aliquis illius vsus est: ergò, & actus proprius dominij in solidum, cuius potestas essentialis ad omnem rei vsum extenditur. Tertiò; nuda voluntas libera donandi, siue donantis dominio in donum donatio non est: ergò dominium est partiale saltem, principium formale donationis. Quartò diuisis semel rebus iusta rei retentio, & conseruatio sine dominio illius non est: ergò potestas liberè retinendi, & conseruandi rem post primam rerum diuisionem dominij etiam est: ex his duobus postremis constat fundamentorum huius doctrinæ infirmitas: atque post primam rerum diuisionem, neque ad acquirendum, neque ad conseruandum liberè rerum dominium satis esse liberam, quæ tunc sufficit voluntatem: quare argumentum Petri Hurtado præfata doctrina non soluit.

CERTAMEN IV.

Eius, & aliorum argumentorum solutiones firmiores.

1 FAcilius respondeo sophismati facto. Donationem actum proprium dominij esse; at verò opus non esse, vt simul tempore cum donatione perfecta, atque acceptatione consummata consistat, sicut actus physicus cum sua potentia physica consistere necessariò debet. Ratio est: quia principia moralia cuiusmodi dominium donationis principium est, suis actibus, & effectibus coexistere minimè oportet, sed satis est, quod immediatè absque morali interruptione præcesserint (vt patet in verbis sacramentalibus quorum vix aliquid adest cum suos effectus edunt) maximè verò in iis, quorum actiones ipsorum destructiuæ sunt, vt donatio dominij. Sic ergò dominio contingit, vt ex instanti antecedenti donationem, & acceptationem, in quo planè existit in donationem, & acceptationem sequentis instantis, in quo absolutè non est, sed solum esset, ni donatio per acceptationem consummata adfuisset: quare in instanti acceptationis in donante non dominij absolutè, sed sola potestas conseruandi negatione donationis, vel illud amittendi donatione consummata ex parte actus primi supponitur, licet supponatur dominium immediatè antecedentis instantis ex parte actus primi, tum ad conseruationem tum ad donationem, qua consummata pro hoc instanti perit. Id quod in multis aliis vsu venit. nam qui se per vota, & religioni, & Deo tradit in hoc instanti, nec sui suorum Dominus in illo est pro vllo naturæ signo. Alioqui, nec turpi desiderio, nec suorum retentione peccaret. Ratio generalis est: quia nihil quod formaliter pugnat cum actu secundo libero supponi potest in eodem instanti reali durationis ex parte actus primi ad illum. Tum, quia actus secundus liber non esset, tum quia absolutè non esset ex parte actu primo possibilis cum illud coniunctum actus primi esset illius pro eodem instanti repugnantia: donatio autem consummata & sui, & suorum religioni, vel alteri pugnat formaliter cum dominio, cuius est formalis abdicatio: ergo nequit pro instanti eodem ad actum donationis absolutè dominium supponi. Illud autem quod recentiores complutense aiebant: nullum se actum suæ potentiæ destructiuũ esse posse falsum est. Potest .n. potentia perfectissimo actu suo, quasi efforta finiri: maximè cum res vsu ipso dominij consummãtur.

2 Inferes ex hac doctrina, donatarium in instanti acceptationis non posse alteri donare: quare eum qui omnia bona sua etiam futura Ecclesiæ donasset nullatenus dominium talenti, quod ipsi postea donaretur acquirere adhuc pro instanti donationis, nisi imaginarium rerum autem à sola Ecclesia acquiri, cui omnia iura sua anticipato donauerat: vt de seruo, ac religioso respectu religionis, & hæri omnes fatentur: quare miror aliquid inde subsidij pro opposita sententia à Vadingo nostro peti. Instat ex §. *Si duobus*, & §. *Si instrumentum*, institutæ de rerum diuisione, dominiũ partiale rei vnius penes duos esse potest: ergò totale, & insolidum: quasi idem domin. partiale, atque totale, & insolidum esset. Quin l. citata, *Sint certo* §. *Si duobus*, ff. commodati in casu confusionis frumenti duorum in cumulum vnum Dñi pro parte sodeclarantur, neutriq; altero inuito frumenti vsum ante diuisionẽ licere, instat adhuc ex eis iuribus rei eiusdem dari vsum insolidum penes duos: ergò, & dominium distinguo antecedens. Vsum omnem nego, aliquem concedo. Alternis enim vicibus quisque mulo ad arandum, vel iter agendum vti potest, non omnibus vt posset si Dominus insolidum esset, vrget ex l. *Si non singuli*, C. *si cert. pet.* duos eiusdem summæ mutuatarios insolidum esse posse poterunt simul. Nego antecedens. Solũ enim dicitur ibi ex eorũ conuentione posse insolidum quẽq; agere contra mutuatarium, vt soluat: hunc q; obligari insolidum vtriq; vt quotidiè fit, pluribusq; eod. tit. iuribus statuitur: imò & pluries insolid. alicui oblig. quis potest. Inde verò non infertur posse duos rei eiusdem simul Dños insolidum esse cũ in hoc repugnantiæ adsint, nõ in casibus illis. Denique arguit. Possunt esse duæ causæ totales, & physicæ, & morales affectus eiusdem, vt vulgare iam est: ergò, & rei eiusdem dominium insolidum penes duos esse potest. Sed ne vmbra quidem paritatis adest. Constat autem hoc fundamento conuulso nihil præstare Petr. Hurt. rationem, vt dominium libertum factum à Deo Christo Domino ad exhibenda opera satisfactoria, & promissionem de hominum offensis remittendis ob illa ostendat ex Paulo ad Hæbr. 12. *Qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem*, iuxta Euthym. & Æcumen. ibi Chrysost. hom. 18. Anselm. lib. *cur Deus homo*. c. 19 atq; ex Psalm. 39. vbi Christus munẽum ingrediens iuxta Paul. ad Heb. 10. sic Patrem alloquitur *Sacrificium, & oblationẽ, meam vtique, noluisti; aures autem perfecisti mihi*, perperam apud Hebr. seruitutis signum holocaust. & pro peccato postulasti: tunc dixi ecce venio. Facta .n. quomodolibet promissione Dei ad Christum, nec potuit illa se eorum oper. dom. abdicare, neq; hic ius contra Deum acquirere eorumq; dom. simul insolidum, vt ex dictis daret.

2 Oppones illud ad Hebr. 6. *Non est iniustus Deus ut obliuiscatur operis vestri*. 2. ad Thim 2. *Præposita est mihi corona iustitiæ quam reddet mihi Dominus, in illa die iustus iudex* ad Rom. 4. *ei qui operatur merces imputatur non secundum gratiam, sed secundum debitum*, Consonat Arausc. 2. c. 18. debetur merces bonis operibus, si fiant: sed gratia Dei *præcedit, vt fiant*. Ex quibus August. in psalm. 83. docet Deum debitorem esse coronæ, & mercedis simil: et Chrys. hom. 8. init. psal. 9. hom. 3. in Matth. Bern. de gratia, & lib. arbit. fine ait. promissum nobis ex misericordia persoluendum à Deo esse ex iustitia imò August. 4. contra Iulian. c. 3. iniustum fore Deum ait, si ad regnũ cœlorum iustos non admitteret, & S. Th. 1. 2. q. 112. a. 3. ad 1. si non reciperet confugientes ad se factorũ contra iustitiã. Quibus consona plura vide apud Ruiz. de Montoya, d. 56. de volunt. Dei sect. 3. & 4. verum August. 3. de lib. arb. c. 16. ait. *Deus nulli debet aliquid, quia omnia gratuitò præstat quid ergo ei prærogas, vt tanquam debitum poscas quando si nolles ad eum conuerti, nihil ei deesset.* 1. confess. c. 4. *supererogatur tibi, vt debeas, & quis habet quicquam non tuum?* Reddis debita nulli debens, donas debita nihil perdens. Bernard. ser. de Annunt. sub init. *Nec enim talia sunt hominum merita, aut propterea vita æterna debeatur, aut Deus iniuriam aliquam faceret, nisi eam donaret.* Non igitur nobis, sed sibi suæq; veritati ac fidelitati debet præmia, & promissa: quæ virtutes iustitia propriè, sed lata dicũtur, atq;

æqualitatem

æqualitatem donorum cum promissis seruant, vt benè aiebant Prosp. 2. de vocat gent. c. 29. ante med. Anselm. in prosoloq. fin. S. Th. 1.2. q. 114. art. 1. ad 3. vbi & 2.2. q. 61. iustitiam Dei ad homines distributiuam negat: sicut & 1.p. q. 21. art. 1. quare Capreolus retractasse S. Thom. in summa eis locis, quæ alibi docuerat fatetur expressè apud nostrum Vazquez disp. 86. c. 2. qua de re si plura alia desideres vide nostrum Didacum Puncto de Montoia de volunt. Dei d. 5. & 8. sect. præsertim 3.

4 Denique non præteribo recentiorum à Bernale à nobisque ex ipso memoratorum certam. 3. numer. 1. in præsenti additamenta. Nempè ex iure hoc quæsito ex pacto Dei operibus humanitatis Christi eis ipsis extingui debitum, & offensam peccatorum contra Deum quod ipsum ij omnes, qui supposito pacto, aut promissione Dei, illi eis operibus ex iustitia, siue positiua, siue negatiua satisfieri docent, docere tenentur: Ast inquiunt, quia Deo gloriosius, hominibusque vtilius pactum à Deo fuisse, vt non puris illis operibus sed media adultorum dispositione gratiæque infusione & debitum, & offensa Dei ex peccatis nostris cessaret, Sed hoc secundum non satis cum primo videtur cohærere: si enim diuini iuris læsio posito præcisè pacto, & acceptatione Christi in fideiussorem à Deo ad æqualitatem eius operibus resarcitur Deo offensa, ac læsio, ac si æqualis satisfactio earum à peccatore exhiberetur: ergo à nullo alio pendere potest offensæ Dei extinctio, atque iuris diuini ob peccatum satisfactio, id enim quod formaliter se ipsa forma aliqua præstat implicat præstari ab illa dependenter ab vllo alio. Ratio est: quia, si alio eget, vt tale constituat, ac reddat, se ipsa adæquate nec tale reddit, nec constituit. Atque in æquali debiti pecuniarij satisfactione aptius adhuc ad rem nostram exemplum elucet. Dices potuisse poni pro conditione pacti, & acceptationis Christi in fideiussorem peccatoris, vt homo se disponat, Deusque gratiam infundat iuxta Zezineum hom. de natiuit. in Concilio Ephesino can. 7. id autem solum probat ad id Deum, & homines ex pacto teneri; non autem è Dei offensi iure: atque potuisse Christum non offerre satisfactionem pro peccatore, quia illam offerre, eiusque fideiussorem esse, sub ea pepigit conditione, similiterque ex parte sua Deus: ast oblata absolutè à fideiussore Christo satisfactione æquali, seque ipsa extinguente debitum, vt absolutè factum hi Doctores aiunt, implicat eam absolute poni, ac ius Dei offensi non extingui, eiusque offensam etiam nec infusa gratia, nec posita dispositione non aboleri, vt in fideiussore, & eius acceptatore sub similibus conditionibus pro debito pecuniario paret: etsi enim conditiones non impleantur, oblata à fideiussore, & acceptata à creditore solutione debitum, & ius omne huius extinguitur; vnde arguo, etiam sine dispositione, & gratia, maculam peccati de facto satisfactione Christi aboleri, quod est hæreticum, cùm re ipsa macula idem prorsus cum offensa sit: quare implicat vnam sine alia aboleri, aut extingui: neque aliunde gratia destruens maculam, & offensam destruere conuincitur. Denique nulla erit Dei offensa in peccatis post pactum, & satisfactionem Christi fideiussoris tempore, vel natura futuris. Quoties enim quis pretium iustum suæ offensæ pacisci tur, atque anticipato recipit & iuri suo per pactum cedit, & non recipit iniuriam pretio emptam, ergò nec Deus. Dices Deum nec iuri suo cedere posse, nec in iure naturali dispensare. Contra: quia si nequit iuri cedere suo: ergò neque ita pacisci cum Christo de satisfactione, vt ex iustitia stricta teneatur offensam remittere, ac proinde neque poterit esse de rigore iustitiæ Christi pro nostris mortalibus satisfactio.

DISPVTATIO II.

De necessitate passiua incarnationis ad satisfactionem ratione infinitatis malitiæ, vel offensæ mortalis.

IN hanc disputationem aliorum qui euasione quauis, suo quæque loco mouent, consuetudine potius quam methodo, ac iudicio inducor. Cùm etiam rem hanc oportunius controu. de bonitate, & malitia, ac de peccatis disputandam, atque hic inde alterutrum, (nempè vel finitatem, vel infinitatem malitiæ, & offensæ mortalis) supponendam. Ne autem qui alios legat, grauissimæ difficultatis diuisionem in nobis decideret, dubiteteque, an constanti methodo, an inconstanti metu omiserimus magnitudinem malitię mortalis offensæq; illius contra Deum examinabimus. Finita, ne altera saltem, vel vtraque an infinita sit, ac tandem, an, etsi infinita foret ad eius satisfactionem necessaria esset diuinæ personæ incarnatio.

QVÆSTIO I.

An mortalis malitia, vel offensa Dei finita sit, an infinita.

DE vtroque inquiritur malitia nempè, & offensa Dei, quæ est in mortalitum quia ex alterutrius infinitate necessitas incarnationis ad satisfactionem pro illo videbitur inferenda: tum quia plures malitia finita admissa offensam mortalis infinitam autumant.

CERTAMEN I.

Qui infinitatem adstruunt referuntur; & qui ex eis finitatem malitiæ recognoscunt, offensæ verò infinitatem, refelluntur.

1 PRro sententia asserente infinitatem offensæ in mortali referentur plures antiqui à Bernale, & à Salas citandis, dubia tamen fide, si legas Soarium d. 4. sect. 7. circa med. §. *Ad hanc obiectionem.* Vbi Alensem, Bonau. vtrumque Ricardum, S. Thom. & Caiet. interpretatur, quod solum velint mortalis offensam omnem creatam satisfactionem superare, quod tamen citra offensæ infinitatem reputant fieri. Atque eodem sensu explicatur Anselm. lib. 1. *Cur Deus homo.* c. 20. at si attentè tam hos, quã reliquos antiquos euoluas reperies mortalis offensam nunquam simpliciter infinitam nominasse, sed vel simul, vel alibi saltem additum, *quodammodo quandam, vel secundum quid, vel ex parte personæ offensæ*, adhibuisse, vt videre est in S. Thom. ac in reliquis obseruauit Salas 1.2. t. 2. tract. 3. disp. 15. sect. 6. num. 35. Certe ergo opinionis huius Authores sunt Antogonistæ lib. de satisfactione Christi Capreol. in 3. dis. 18. 19. & 20. Caiet. 3. p. q. 1. a. 2. ad 2. dubium §. *ad alteram vero.* Barthol. Medina ibi fol. 62. ad 2. argum. licet 1.2. q. 87. a. 4. ad 1. & 2. oppositum videatur docere. Aluarez. de incarnat. d. 3. concl. 3. d. 6. concl. 1. Corneso Carmelit. de incarnat. d. 2. & Thomistæ recentiores ex nostris Ægidius Coninck. t. 2. de Sacram. disp. 1. dub. 3. numero 25. disput. 10. dub. 2. Petrus Hurtado de incarnat. d. 9. sect. 3. maioribusque expensis Bernal. disp. 4. tota sect. 3. eis porrò ferè omnes offensam à malitia distinguunt ne malitiam in mortali infinitam asserere cogantur.

2 Contra hos arguo sic: Ratio offensæ Dei in mortali, diuersa non est à malitia mortalis: hæc per vos est finita: ergo, & ratio offensæ Dei in mortali est finita. Maior probatur primo: quia si esset diuersa esset iniuria, & læsio honoris debiti Deo: atqui non est læsio, & iniuria Dei propriè in mortali, vt nuper ostendebam d. 1. q. 2. cert. 3. ê num. 1. ergo offensa Dei non est diuersa à malitiæ ratione in mortali. Sed rursus probo eandem maiorem: Ratio offensæ solum stare potest in positiua auersione creaturæ rationalis à Deo per conuersionem ad creaturam, quæ Deo præferatur; atqui in hac conuersione, & prælatione stat Dissonantia ad rationem grauis peccati, eiusque oppositio cum lege æterna, Deique voluntate, quæ est ipsissima mortalis malitia: ergo ratio offensæ grauis stat in ratione malitiæ grauis. Minor hæc suadetur: Eo formaliter auertimur à Deo positiue, nec solum præcisiue, quo sumus ab eo contrarij, & separati, ità vt repugnet nos in sensu composito coniungi cum illo vt vltimo fine nostro. Eo etenim separatus sum ab hoc loco, quo sum in opposito, & quo dum sum in eo, nequeo esse in hoc loco: sed ratione malitiæ mortalis à Deo sumus contrarij & separati, itavt repugnet in sensu composito coniungi cum illo, vt vltimo fine: ergo ratione malitiæ mortalis auertimur positiue à Deo. Confirmatur: Quia dehonoratio Dei per conuersionem ad creaturam, & auersionem à Deo vltimo fine stat in eo, quid amorem, & fruitionem creaturæ præferamus Dei altissimi finis nostri amori, ac fruitioni: atqui in eo etiam stat malitia mortalis: hæc enim non stat in quauis dissona creaturæ prosecutione: sed tali, vt ea derelinquatur Deus, præponaturque creaturæ amor, & fruitio amori, & fruitioni Dei vltimi finis nostri: ergo ratio malitiæ mortalis ipsissima est ratio offensæ mortalis.

3 Secundo secluſa è mundo omni Dei cognotione, prohibitionisque ab eo latæ; è sola dissonantia ad rationem naturalem, furari magnam quantitatem mortale esset, Deique offensa: atqui tunc nec formalis, nec virtualis Dei dehonoratio foret, sed sola malitia mortalis: ergo ratio offensæ, non distinguitur in mortali à ratione malitiæ. Accedente ergo cognitione Dei prohibentis, si aliam specialem vis rationem offensæ, & dehonorationis addi, inquiam contra quam virtutem fit, quia contra iustitiam non esse, monstratum iam est; nequeo ideo quomodo specialis dehonoratio nisi expresso Dei contemptu, sicut neque specialis inobedientia, sine expresso præcepti contemptu esse potest. Et ego quidem, vel eo solum ab opposita sententia discederem, ne quouis mortali vis Deum à nobis offendi concederem semel offensa identificata cum malitia mortalis, atque iterum specialis alia dehonorationis contra iustitiam aliamvè quamuis virtutem ex quo Dei honorem illæsum seruare teneamur. Adde dehonorationem ipsam Dei, quæ est in mortali, siue generalem, siue specialem formaliter malam, prauamque esse, ac proinde in ea esse rationem formalem malitiæ: Vnde primo fit malitiam, hanc infinitam esse, cum inter eadem extrema, atque obiecta versetur, ex quibus offensa, infinitatem suam trahit: quare in mortali infinitatem malitiæ admittere aduersarij coguntur, quam, vt negent, mortalis offensa à malitia distinguunt. Insuper in ea ipsa malitia offensæ, offensa erit: Inquiro autem, an ratio offensæ huius, quæ in malitia offensæ primæ fundatur, sit formaliter idem cum malitia offensæ, necne? si sit diuersa, in ea etiam fundabitur alia ratio malitiæ, & in hac alia ratio offensæ ab ea formaliter diuersa, & sic in infinitum progrediemur: si sit eadem cum ratione malitiæ sue: ergo quouis ratio offensæ, quæ est in mortali cum mortalis malitia identificatur formaliter: Patet: quia nullo alio modo respicit Deum offensa secunda, quæ fundatur in malitiæ offensæ primæ, atque respicit offensa prima, quæ fundatur in malitia mortalis.

4 Tertiò: vel ratio offensæ, eadem, vel inseparabilis est à ratione malitiæ, vel non? si eadem, & inseparabilis, habetur intentum; si non eadem est, sed separabilis, quia offensæ, seu dehonorationis ratio generalis pertinet ad iustitiam vel religionem, aliamvè quamuis virtutem: ergo poterit sublata per gratiam macula perseuerare ratio offensæ Dei in mortali. Non secus atque damnum quodvis illatum proximo potest perseuerare sublata macula. Admittit consequentiâ Soar. Sed absurdè: ergo potest perseuerare reatus totus ad pœnâ ratione dehonorationis nũ satisfactæ Deo sublata grata per maculâ cõtra Trid. sect. 6. c. 14. asserens reatũ ad pœnâ æternâ non posse stare cum gratia, & Contra rationẽ non grauis Dei offensor nequit esse amicus Dei cũ grauis offensor perseuerat: itẽ qui inimicus non est Dei, nequit habere reatum pœnæ æternę, cùm reatus hic in Dei inimicitia solum fundetur, quæ sublata macula mortalis repurgnat. Dices tũc remissurum necessariò Deum suam offensam. Sed contra, quia vel potest non remittere absolutè infusa gratia, vel vt illam infundat, vel absolutè non potest non remittere? si non potest non remittere: ergò non remissio offensæ pugnat contradictoriè cum infusione gratiæ, ac proinde idem est cum macula, seu malitia mortalis offensa mortalis. Si enim idem non est, nequit esse eiusdem contradictio: si potest non remittere, ergò possunt coniungi gratia, & totus reatus ad pœnam in in eo, qui peccauit mortaliter contra Tridentinum. Dices secundò, posse quidem de potentia absoluta, de qua non loquitur Tridentinum, sed de lege ordinaria, & de facto quomodo non potest: quia gratia exigit connaturaliter offensi remissionem à Deo præstandam ei qui per gratiam iustificatur à macula, & malitia peccati mortalis, cui exigentiæ nunquam defuturum Deum testatur Tridentinum.

5 Contra, quia ratio à nobis facta probat Trid. non ex reuelatione de coniunctione remissionis Dei cum iustificatione ex libero ipsius decreto, cum aliter facere possit, sed ex necessaria inseparabilitate iustificationis, & remissionis offensæ, fuisse locutum, cum non minus pugnet amicitia cum graui offensa amici, atque iustitia cum peccato. Contra secundò: quia gratia habitualis, per te, solum iustificat à macula, seu malitia mortalis, non satisfacit pro offensa Dei: ergò neq; exigit remissionem, seu ablationem offensæ. Patet: quia sola perfecta satisfactio dehonorationis exigit debiti honoris remissionem, siue ablationem, sicut sola satisfactio perfecta pecuniaria exigit remissionem, siue ablationem; debiti pecuniarij quam vocamus Hispanè, *Carta depago*. Tridentinum ergò ex impossibilitate, & contradictionis gratitatis offensæ Dei cum eius amicitia, & huius cũ reatu ad pœnam æternam, vt explicabo, q. 2. cert. 3 n. 2. & cert. 2. à n. 2. sed esto exigat iustificatio remissionem debiti honorarij offensæ Dei, quæ est in mortali, non illod aboleat: ergò iustificationi formali debetur connaturaliter remissio offensæ infinitæ: ergò ad eius remissionem opus non fuit meritis, & satisfactione personæ diuinæ Christi, eiusvè incarnatione, sed solum mereretur gratiã iustificantem. Patet: quia posita exigentia connaturali remissionis offensæ in gratia iustificante, quantumuis offensa infinita sit, non est noua gratia remissio posita gratia iustificante: quare sicut, quia hæc est ius ad gloriã ipsi connaturaliter debitam opus non fuit incarnatione vt nobis mereretur immediatè gloriam in se, sed in gratia, siue, vt mereretur gratiam, quæ est gloriæ, ita neque opus fuit, vt mereretur nobis remissionem in se, sed in gratia iustificante, seu gratiam iustificantem, cui connaturaliter ea offensæ infinitæ debetur remissio. Denique vt videas, qua consequentia, & fructu infinita hæc offensæ distincta à malitia finita mortalis ab his authoribus adstruetur, vt inde incarnationem personæ infinitæ necessariam ad satisfactionem pro offensa Dei, quæ est in mortali demonstrent Ex hac vltima doctrina infertur ad necessariam incarnationem minimè fore. Quiuis enim homo purus ex gratiæ auxilio potest elicere actum charitatis, & contritionis perfectæ, qua immediatè formaliter iustificetur in mea opinione, vel saltem mediatè in omnium sententia, debetur enim saltẽ contritioni perfectæ gratia, & connaturaliter debetur: ergo ex auxilio gratiæ potest fine noua gratia purus homo se iustificare, at iustificationi debetur per te remissio offensæ Dei, quantumuis infinitæ: ergo fine alia noua gratia, præter

auxiliantem

auxiliantem, potest purus homo, de primo, vt aiunt, ad vltimum consequi remissionem offensæ Dei, quæ est in suo mortali: ergo incarnatio non fuit necessaria vt Deo pro offensa mortali infinita satisfieret. Fuisse ergo infinitas offensæ Dei commentitiæ in mortali ponitur ab aduersariis, vt incarnationis necessitas ad sarisfactionem pro mortali adstruetur. Sed hoc ipsum generatim contra eos, qui malitiam mortalis, nec solum offensam infinitam asserunt multis aliis rationibus, & fundamentis vniuersalioribus ac peculiaribus q. 3. monstrabimus.

CERTAMEN II.

Malitia offensaque mortalis finita monstratur.

1 MOrtalis peccati malitiam, & offensam, siue inter se differãt, siue secus finitam absolute prorsus esse, non infinitem docuerunt S. Thom. 1. 2. q. 87. à 2. 3. & 4. q. 2. de malo ad a. 5. Scotus in 3. d. 19. q... a. 2. absurda plura contra oppositam inducens, & in 4. ad 50. fine. & d. vltim. ad argumenta Aureolus apud Capreol. in 4. d. 5. q. 1. argum. contra. 1. concluſ. Paludon. in 3. dist. 20. q. 2. a. 2. init. Abul. Paradoxo 5. C. 150. Angest. in moralibus cap. 3. §. 1. fin. c. 8. § 5. concluſ. 2. cap. 14. §. 3. fin. Ioan. Medina tract. 3. de pœnit. q. 1. post init. licet ad quæstionis medium vbi ex aliorum sententia loquitur, falso pro opposita citetur Sotus in 4. dist. 19. q. 1. a. 2. ad 1. ad 3. de natura & gratia. c. 6. con. 3. ratione 1. indicant Gabriel in 3. dist. 20. q. 1. a. 2. & Argent. in 4. d. 15. q. 1. Herrera Scotista in 2. disp. 32. q. 5. vbi eam communem Scotistarum appellat. Picus Mirendulus. q. 2. apolog. vbi eam communem dicit Peltanus de satisfact. Christi cap. 11. ad 1. Cabrera. 3. p. q. 1. a. 2. d. 11. §. 2. num. 25. vbi eam Thomistarum Recentium communem testatur. ex nostris Valent. 1. 2. d. 6. q. 12. pun. 4. & 3. p. d. 6. q. 6. pun. 3. Vasq. d. 2 c. 1. à num. 8. Ioan. d. 4 sect. 7. vers. med. §. *nihilominus contraria sententia.* Salas. 1. 2. t. 2. tract. 13. d. 15. sect. 6. à num. 35. Lugo de Incarnat. d. 5. Vvadingo d. 1. dub. 2. §. 2. fine, qui omnes inde incarnationis necessitatem, vt pro infinita mortalis malitia, vel offensa satisfiat, omnino negant.

2 Probatur primo conclusio: quia si malitia vel offensa peccati mortalis sit infinita simpliciter, & absolutè, nequit esse maior malitia & offensa, in vno mortali, quam in alio, quod est erroneum, dicente Christo ad Pilatum *qui me tradidit tibi maius peccatum habet.* & ex parabola Christi ad suum conuiuatorem Pharisæum Simonem, *cui autem minus dimittitur, minus diligit.* estque item pars erroris Stoiorum ab omni Theologia, & Philosophia exibilati. Assumptum probo: primo, quia infinitum simpliciter ex genere suo debet continere omnem perfectionem illius generis vel formaliter, vel eminenter: in eo enim infinitum ex genere suo differt ab infinito quantitatiuo, quod hoc dicit negationem termini intrinseci, ideſt non habere in se vltimum, quo terminetur infinitum autem ex genere dicit non habere adhuc terminum extrinsecum; ideſt vltra ipsum nihil esse generis illius, quod in ipso non sit, vel formaliter, vel eminenter, vt constat in quouis attributo diuino, quod infinitum simpliciter è suo genere est, quia nihil est illius generis extra, quod non sit illo, vel formaliter vel eminenter: atqui si vnum peccatum mortale maius sit quam aliud excessus ille non erit formaliter, aut eminenter in minori; ergo non erit mortale infinitum simpliciter, & absolute in ratione malitiæ, vel offensæ: ergo si est infinitum absolute ex genere suo mortale nequit vnum maius alio esse.

3 Dices Mortale quoduis in suo genere infinitum esse, neque in illo posse excedi bene tamen in alio. v. g. odium Dei ab odio Dei excedi non potest, nullumque mortale vnius generis, ab alio, quod non aliquo alterius generis augeatur. Sed contra: quia intra idem genus odij Dei, furti &c. vnum mortale maius est alio, neque salua fide negari potest: tum quia furari centum grauius mortale est, quam furari viginti, tum quia in iis etiam mortalibus, quæ non pendent à quantitate materiæ est mortalia absolutè, vel maiora mortalia sint potest ex circunstantia maioris adsertentiæ aliisque, quæ genus, vel speciem mortalis non mutent, crescere malitia mortalis, eiusque offensa: quin si hæc sit formaliter à malitia mortalis diuersa atque speciei specialis de honorationis Dei, non nisi intra idem suum genus maior esse potest: erit enim speciei eiusdem in omnibus mortalibus. Quare vel peccata omnia mortalia cuiuscumque speciei, generisque sint æqualis in ratione offensæ asseri debent vel ratio offensæ asseri debet finita non infinita. Respondet Leonop. Carmelitus supra num. 4. posse crescere ratione conuersionis ad creaturam. Contra, quia præcisè in conuersione ad creaturam non est offensa mortalis per te, & per omnes, nisi quatenus est auersio à Deo nisi malitiam cum offensa confundas. Contra secundo, quia si ex conuersione ad creaturam potest esse inæqualitas offensæ Dei in mortali, infertur minorem offensam Dei esse in mortali grauiori. v. g. furantis centum quam furantis viginti, magis enim contemnitur, qui parui derelinquitur à seruo, quàm qui magni deseritur, vt patet quæ ratio absolute etiam probat, offensam non distingui à ratione malitiæ.

4 Sed ostendamus id, quod absolutè, & simpliciter ex genere suo infinitum est, non posse minus esse alio quouis alterius generis cuiusuis piam, etenim si maius quid in suo genere esse, diuina scientia quam diuina volitio in suo, hæc infinita absolute, & simpliciter è suo genere non foret ergo cum mortale vnius generis maius grauiusque sit mortali alterius generis, nequit esse mortale, eiusue malitia aut offensa infinita. Arguo rursus. Quia infinitas malitiæ, & offensæ mortalis competit mortali, qua mortale est, non qua huius, vel illius speciei est: ergo etsi ratione speciei peccati augeatur malitia, vel minuatur, non augetur, vel minuitur malitia mortalis, qua mortale formaliter, sed materialiter ratione speciei, in qua est, & quasi subiectiuè, quare mortalis ratio non augetur neque minuitur in grauiori, vel leuiori mortali, sed mortalia omnia æqualia sunt. Contra tertio: quia infinitum qua infinitum est, incapax est augmenti. Quod adeo verum est, vt infinito quantitatiuo v. g. lineæ, qua parte infinite ponatur, implicet aliquid addi; cum ergo mortalitatis ratio in quouis mortali infinita sit, non est vnde mortale, qua mortale maius esse in vna specici, quam in alia possit. Vel si potest esse vnum maius alio, infinitum non est. Ac tandem hac solutione defendi facile posset, quamuis speciem substantialem entis creati infinitam simpliciter, & absolutè esse, cum in sua specie non suscipiat magis, & minus.

5 Argumentor secundo: quia sunt plura mortalia, in quibus malitia seu offensa ex genere, & specie sua nequit esse infinita, & tamen malitia, & offensa illorum est propriè, & strictè mortalis: ergo malitia, & offensa mortalis, quâ mortalis, infinita non est. Patet consequentia: nam quod ratione superiori, & generica speciebus vel indiuiduis competit, nequit non omnibus, & singulis eius speciebus conuenire, cum hæ non distrahant, seu destruant suis differentiis genus, sed contrahant solum, & perficiant. Vnde prædicationes superioris de inferiori sunt in materia necessaria, atque prædicatio eiusmodi indefinita æquiualet vniuersali, vt aiunt Dialectici, v. g. *Homo est animal.* æquiualet huic, *omnis, Homo est animal.* Antecedens probo: nam mortale furti vnius scuti constat malia diuisibili furti vnius regalis, & duodecim æqualium pone ergo scutum esse minimam materiam ad mortale, ac Petrum furatum esse per dimidios regales duodecim regales, & dimidium, quos retinet, & eidem subripere dimidium regalem: Hæc subreptio vltima eiusdem rationis est secundum se cum subreptione alterius dimidij antecedentis, & aliarum similium antecedentium finita, & valde limitata, quomodo ergo ex

coniunctione cum aliis vti quinque partibus furti cum quibus efficit mortale, quod reuera nihil aliud est, quam furtum totale integratum ex illis furtis partialibus, augebit malitiam, & offensam infinite. Ex coniunctione enim finitorum nequit resultare infinitum. Nec propterea dico ex venialibus fieri posse mortale, sed ex partibus homo generi in malitia, & finitis, & quæ seorsim veniales essent, ratione continuationis materiæ fieri mortale: Cuius partes cum finitæ in malitia, & offensa sint, ipsæque numerabiles, & finitæ, nequeant infinitum constituere in malitia, & offensa & sane ridiculum est vltimi assis furtum, quo scutum completur, ita totam massam malitiæ & offensæ furti antecedentis corrumpere, & augere, vt resultet quid in vtraque infinitum. Hoc ipsum in alterius generis mortalibus, qui non continuentur ratione materiæ, argui potest, defectu enim tantillæ aduertentiæ, vt non sit plena in operante, & peccatum limitatæ malitiæ qui ergo ex eo quod tantilla illa aduertentia, quæ defecit, accedit operanti eadem operatio infinitam malitiam habebit, & offensam: quod si dices non augeri, asseris enim finitam quasi ex partibus, sed indiuisibiliter esse conceptum infinitę offensæ dabis offensæ creatę infinitatem increatam, propriamque Dei, eiusque attributorum.

6 Arguo Tertio à priori physice: quia causa totalis necessaria, & limitata, & finita, nequit habere effectum; sed causa necessaria, ac totalis malitiæ, & offensæ, quæ est in mortali est limitata & finita; ergo malitia, & offensa mortalis est finita non infinita: Minor probatur; causa totalis necessaria ad malitiam, & offensam mortalis, est voluntas cum cognitione malitiæ operis, & si placet offensæ Dei; sed voluntas est limitata, & cognitio malitiæ, seu dissonantiæ operis atque Dei offensi, & prohibẽtis etiam cum summa est, limitata est: imo Dei offensi sæpè nimium segnis, hebes, & exigue: ergo causa necessaria, & totalis malitiæ & offensæ Dei limitata est. Vrgetur: quia non minus principaliter requiritur ad malitiam operis cognitio dissonantiæ, seu malitiæ, atque ad offensam cognitio dignitatis personæ offendendæ, quam ipsa prohibitio, seu dissonantia, & ipsa dignitas personæ, qui enim leuiter solum malum iudicat opus, non peccat mortaliter, & qui inscius, vel parum aduertens dignitatem eius, quem dehonorat, nec à nimis offendit. Sed ex limitatione dignitatis personæ, & Leuitate prohibitionis, ac dissonantiæ Limitatur intra finitudinem malitia, & offensa operis: ergo etiam limitabuntur ex limitatione cognitionis dignitatis personæ, & prohibitionis, seu dissonantiæ. Vrgeo; quia infinitas simpliciter pugnat cum prædicato causati, & dependentis, adhuc à causa prorsus infinita, nedum à finita absolute. Nam in Deo dicit causatiuè à se non esse: ergo magis pugnabit cum malitia vel offensa mortalis, quæ est essentialiter, non solum ab alio, sed ab alio creatore, & finito homine, quæ illarum causa est.

7 Arguo quarto à priori metaphysicè, ac simul euerto præcipuum argumentum aduersariorum: Nam actus non ita specificantur ab obiectis, vt hæc suam perfectionem in actu traducant, atque hi debeant crescere ex accremẽto proportione aristhmerica, sed geometrica, cuius ratio à priori est, quia maior, vel minor perfectio actus præcipuè à principio efficienti quod dat esse influxu physico desumitur; concursu enim pure obiectiuo, nihil de suo influit physice obiectum, sed solum terminat actum: ergo licet persona offensa terminans de honorationem, siue offensam mortalis, eiusque malitiam, infinita sit, non faciet malitiam, & offensam eius infinitam. Confirmatur: quia Dei amor, & cultus latriæ, & scientia beatæ, fides, Spes habent pro obiecto Deum, infinitum, vel aliquod eius attributum infinitum, & tamen neque physicè neque moraliter infinitam bonitatem habent, ob rationes datas à priori: ergo licet malitia, & offensa mortalis habeant obiectum offensum, & infensam infinitum infinitæ non erunt. Dices amorem & scientiam &c. non habere Deum infinitum pro subiecto sed solum pro obiecto: Vere enim offenditur, ac dehonoratur Deus. Sed contra, quia non est subiectum recipiens physicè offensam sed solum denominatiue: quo etiam modo est subiectum amoris ac visionis beatæ.

8 Dices rursus esse non solum subiectum denominationis physicæ offensæ, sicut amoris ac visionis beatæ, sed moraliter dehonorationis, & offensæ suæ esse subiectum. Sed, contrà, quia eodem modo est subiectum morale honoris exhibiti cultu Latriæ, & actu fidei & spei, & tamen non efficit infinitam bonitatem moralem, & homo rationem, ipsi eis actibus exhibitam. Contra secundo, quia etiam offensæ, quæ est in veniali est subiectum morale, & moraliter attamen non efficit illius offensam infinitam. Atque vt videas solum ex grauitate prohibitionis maiori (quæ ex parte actus diuini prohibentis maior, vel minor esse non potest cum sit pro omnibus idem) ex parte obiecti creati, & materiæ dissonantiæ naturalis, & grauitate tendentiæ nostri actus perconatum, & aduertentiam maiorem taxandum esse peccati grauiorem malitiam, maioremque Dei offensam, non autem ex distantia infinita Dei offensi, & prohibentis, & hominis offendentis, & postpositione Dei infinite boni, ac prælatione creaturæ vilis, quam prosequimur dum peccamus recole, quæ supra dicebam contra Cornejo. nam in veniali furti diuertimus à Deo, atque ad creaturarum conuertimur, eiusque præceptum violamus, quod maioris procul dubio contemptus, & in honorationis est, quam maiori pretio ab eo diuertere, ipsiusque præcepta violare. Ex qua ratione prœocupatur Bernal. dicens veniale non esse, nisi Analogice peccatũ respectu mortalis, neque absolutè esse offensam Dei, cum sit adeo Leuis suo enim modo taxandi infinitatem offensæ mortalis potius conuincitur in veniali maiorem, quandoque esse Dei offensam, quam in mortali neque tutam alias, censeo propositionem negantem, absolutè veniale esse peccatum, & offensam Dei.

9 Denique arguo quia ratio malitiæ stat, *vel in* priuatione votitudinis virtutis oppositę, vel in contrarietate cum rationis dictamine, vel lege, aut virtute opposita: atqui priuatio nequit esse infinita, nisi habitus, quo priuat, infinitus sit, neque contrarietas potest esse infinitum, & infinitum. Nam bonitas, consonantia, aut lex finitæ, finita priuatione definunt esse, atque contrario finito expugnantur, & certe increatis infinitum ex prædicato essentiali, seu specie sua repugnat. Nam ratio entis ab alio dicit necessario limitationem essentiæ quare solum potest esse locus in finito per additionem partium, ad partes, vt in intensione, & extensione, seu quantitate continua, de quo in physicis egimus, controuersia de infinito: ad quod opus est partes aliquotas, & determinatas infinitas esse, quod in mortali non reperitur: quare cum creatum quid sit, ac proinde infinitum ex genere suo esse, non possit finitum esse in ratione malitiæ, &, offensæ, tenendum prorsus est.

CERTAMEN III.

Difficultates aduersas emollio.

1 OBicies, quo dignior est persona offensa vilior offendens, & id propter, quod offenditur maior est offensi: atqui Deus offensus est infinite dignus, homo offendens, & creatura ob quam offenditur infinite distantes per decrementum dignitatis: ergo offensa infinita peccati mortalis erit. Explicetur: non si homo offenderet alium hominem, ipsumque contemneret, aliquid offensæ irrogaret etsi digniorem, & digniorem magis ac magis offensæ irrogaret; sed inter hominẽ offensum & Deum sunt infinitæ personæ digniores, & digniores, quarum dignitatem superat dignitas personæ diuinæ: Item à dignitate hac ad hominem offendentem sunt infinitæ indigniores, & indigniores, ac si militer à Deo

Deo offenso, & creaturam ob quam offenditur: ergo crescet offensa magis ac magis in infinitum hoc instatur in offensa veniali efficacius contra aduersarios, instabitur item q. 3. ab absurdis, quæ ex istiusmodi graduatione magnitudinis offensæ contra aduersarios deducemus. Respondeturque distinguendo maiorem in iis, in quibus est vera specialis offensa, nec sola infensio positis cæteris requisitis ad offensam eadem proportione crescentibus v.g. aduertentiæ est maior offensa proportione geometrica concedo; in eo in quo offensa nihil habet offensæ specialis præter infensionem venialis etiam non crescentibus reliquis requisitis proportione eadem est maior offensa adhuc geometrice nego maiorem, vel etiam crescentibus eadem proportione est maior aristhometice nego maiorem; & distinguo minorem, & crescunt reliqua proportione eadem nego minorem, & inde consequentiam admissaque calculatione illa eadem proportione geometrica, non aristhmetica, negatur etiam consequentia confirmationis, Itaquevim in Deo non habet argumentum, cum vere non lædatur peccatis nostris. Deinde, quia etsi læderetur aduertentia, & reliqua ad peccatum requisita, non sunt in eodem argumento, atque distantia offendentis ab offenso. Tertio quia licet aduertentia infinita foret, ex maiori distantia ostendentis ab offenso crescet offensa magis ac magis geometrice, non aristhmetice; ideft esset maior ex specie, non vero per additionem infinitarum partium supra minorem offensam; vt in actu amoris, & visionis Dei contingit, & in maiori perfectione specierum perfectiorum, & perfectiorum possibilium inter equum & Hominem.

2 Oppones per mortale demeremur vnionem Hypostaticam, Sanctitatem infinitam ex illa prouenturam, omniaque bona, & beneficia Dei, quæ proculdubio infinita sunt: ergo in mortale est infinitum demeritum: nam meritum seu demeritum finitum nequit esse retributionis præmij vel pœnæ infinitæ. Iam vero si demeritum, seu meritum pœnæ infinitum in mortali est malitia, vel offensa, ad quas consequitur metaphysice, quibusque identificatur physicè infinitæ erunt. Negant consequentiam primam Recentiores: quia non meretur omnem pœnam possibilem sensus, sed tantam determinate; & quandoque maiorem, vel minorem. Eaque conuincitur non esse infinitum demeritum, cum minus demeritum sit, quam illud, quod omnem sensus pœnam mereretur. Sicut ergo meritum Christi infinitum sit requiritur, vt omne præmium possibile mereatur, ac proinde vt nullum meritum esse possit, quod amplius mereatur; ita vt demeritum sit infinitum opus est non solum, vt infinitas mereatur pœnas, sed vt nulla possit esse pœna, quam non mereatur; ac proinde vt neque esse possit meritum pœnæ maioris. Sed certe admisso semel, quod in mortali sit meritum proprium carendi omni beneficio Dei eadem ratione probabitur esse meritum proprium patiendi omnia mala à Deo positiua: quare, & omnem pœnam sensus possibilem, vt ex q. 2. constabit.

3 Cardinalis Lugo. d.... sect. 3. num. 34. negat aliunde consequentiam: quia licet infinita sint quæ demeretur, cum tamen ius ad illa homo non habeat, pœna infinita non est; nare nec meritum infinitum. Nam pœnæ magnitudo formaliter taxanda est, non ex rebus, quibus priuamur secundum se, sed provt iuris nostri sint. Ecce ius habeo ad præturam, non ad regnum priuor prætura mea ob delictum; maior est pœna, quàm si regno non meo priuaret. Cum ergo homo ius ad infinita illa dona, & beneficia Dei non habeat, licet infinita illa sint, pœna infinita non est. Obicit sibi Lugo: statuat Deus pacto, & promissione sua dare mihi iussionem, atque infinita dona si non peccem mortaliter: tunc ius ad illa habebo, meaque sunt in iure, licet non in possessione pecco mortaliter, tunc infinitis in pœnam priuor, & meis quidem quibus, que priuari dignus sum, & merens: ergo tunc in mortali erit meritum pœnæ, vt pœnæ infinitæ instant contra Recentiores: quia si idem pacisceatur promittatque Deus si non peccem venialiter, & peccem, iisdem priuabor, & tamen in veniali neque tunc demeritum infinitum foret. Sed friget instantia: quia meritum venialis ad priuationem omnium donorum Dei intrinsecum non est; quare licet ex Dei promissione mea ea omnia forent, quibus priuor; ast ex pacto priuor, non ex mei venialis intrinseco merito, seu demerito in mortali vero intrinsecum demeritum eorum omnium est meaque iurisque mei eo pacto fiunt, at proinde sunt infinita in ratione pœnæ ea quibus priuor: solutio ergo solidior sit Dei promissione ius nobis non parari ad promissa; atque cum peccato mortali insuper non permansurum, si pararetur. Sed eo potius extingui formaliter, cum eo dignus formaliter reddatur, qui eis omnibus priuetur quare infinita illa non esse peccatoris aliquomodo quare neque eorum priuationem pœnam infinitam in ratione pœnæ si aut esset ei ius ad illa cum mortali perseuerare posset; sicut cum delicto quouis permanet ius in delinquente ad bona, quibus priuatur à iudice creato in eius delicti pœnam.

4 Hæc docta fortasse solutio. Ego vero obiectionem contra aduersarios iusto, in merito, & dignitate contritionis perfectæ, siue actus charitatis. Sicut enim mortali reddimur digni carere omni Dei beneficio, in quibus est infinita multitudo siue indigni Dei beneficiis omnibus constituimur; ita per actum contritionis perfectæ reddimur digni, qui malis omnibus à Deo puniente infligendis careamus; in quibus etiam infinita est multitudo, siue constituimur indigni infinitis pœnis & damnis, quibus Deus punire peccatores potest: & tamen per aduersarios inde non arguitur meritum contritionis perfectissimæ etiam esse absolute, & simpliciter infinitum: ergo neque ex simili dignitate priuationis omnium beneficiorum Dei, quæ est in mortali, bene ab ipsis arguitur in illo meritum infinitum. Reddant rationem disparitatis, vel potius assignent, cur contritionis meritum infinitum non sit, licet tot malorum priuatione iustum indignum constituat, & eodem ostendemus & nos, neque infinitum esse meritum, seu demeritum in mortali, licet nos dignos priuatione tot bonorum reddat sed quia fortasse non inuenient audiant quoso vtrisque meditabor in mortali duplex est formalitas dignitatis ad pœnam, altera dignitatis meritoriæ & valorosæ, altera vero dignitatis formalis solum non valorosæ, sed status subiecti, quem quia Dei inimicum constituit, dignum formaliter reddit qui omni Dei beneficio priuetur, quodvisque damnum ab eo patiatur; vt q. sequenti explicabo. Contritione vero contra præter meritum præmij, quæ est dignitas valorosa, est dignitas formalis nõ valorosa sed status quo constituitur formaliter Dei amicus, filiusque adoptionis dignusque, qui omni malo pœnæ à Deo infligendæ careat, & bona insuper paterna Dei possideat. Malitiam ergo, & bonitatem actuum quo gradu sequitur dignitas meritoria valorosa illorum: ac proinde limitata est in vtrisque, nempe tantæ gratiæ, aut gloriæ, vel tantæ pœnæ pro bonitatis, & malitiæ magnitudine; ast dignitas formalis non valorosa sed status amicitiæ, vel inimitiæ, licet limitata etiam in se sit, ast ex parte beneficij ab amico conferendi, vel mali, aut priuationis boni ab amico inferendæ limitata non est, sed pro potestate, & arbitrio amici, vel inimici taxanda: est enim res pure arbitraria resodij & vindictæ præsertim vt ex dicendis q. 2. constabit.

5 Oppones tertio: Mortale quantum est de se, est destructiuum Deistum quia tristitia Deum, si eius esset Capax, afficeret, & consequenter non beatum, ac non Deum: tum quia vltimum finem creaturam constituit, atque Deum vltimum finem non esse vult, ac proinde vult non esse Deum: atqui quod de se destructiuum boni infiniti Dei, nequit non esse infinitum: ergo mortalis malitia, & offensa sunt infinitæ. Nego maiorem illius enim quod destrui nequit nihil potest de se & natura sua destructiuum esse maxime cum oppositio cum illo, cuius destructiuum esse dicitur, quodque est destructibile de se non est accidentaria, & casualis, sed naturalis,

cuiusmodi

cuiusmodi esse asseritur oppositio mortalis cum Deo ad Primam probationem nego Deum tristandum necessario de mortali,& si tristitiæ esset capax, cum malum Dei mortale non sit, sed solum liberè ex affectu misericordiæ erga peccatorem, cuius solius malum est tunc autem sua voluntate periret deinde in suppositione capacitatis tristitiæ ante actum periret, ac non esset Deus, non ex magnitudine malitiæ talis. Secunda probatio non est firmior: Nam incompossibilitas Dei cum vltimo fine peccatoris,non inducitur iure, sed in peccatoris voluntate,neque expressa,sed interpretatiua. Deinde minor est falsa,nam infinitum finitudine destruitur vel maxime.

6 Denique opponis æternitatem pœnæ deberi cuiuis mortali:Hæc autem est pœna iusta,& infinita respondens merito mortalis: ergo hoc & malitia infinita sunt.Nota hoc de malitia etiam & in primis probaro non de offensa solum quam solam infinitam asserunt communiter aduersarij.Secundo instatur in merito virtutis ad gloriam æternam dicente Tridentino.*Sicut merito peccati tanquam stipendium redditur mors, ita merito iustitiæ tanquam stipendium vita æterna.* Sed instat Bernal. vita æterna præmiori iustorum opera vltra condignum pœna autem æterna citra condignum. Prim. constat ex 6.ad Rom.fine.& 8.& 16.ad Corinth. 2.c.4.17. ex Tridentino sess.6.c. 16. aliisque asserentibus gloriæ æternæ præmium gratiam esse,& misericordiam.Sed hæc omnia in radice intelligenda sunt argumentum autem rem satis difficilem assumit, nempe iustitiam Dei exercitam in damnatorum pœna æterna,quæ integram petit quæstionem secundam.

QVÆSTIO II.

Quo pacto pœnæ æternitas mortali respondens iusta esse possit positiue.

POsse Deum iuste quidem, siue iure supremi sui increata Domini,quas velit ærumnas in quemptam,nedum in peccatorem depluere,quin sit crudelis, exploratissimum est.Solum ergo inquirimus, quo pacto Deus cum Deus ob læthale æternè damnatos punit iustitiam vindicatiuam exerceat tantum pœnæ,neque amplius imponens,quantum ex vindicatiua iustitia,nec vltra illam,mortali respondet.

CERTAMEN I.

Rei difficultas aliorum solutiones.

1 QVæstionis difficultas se statim prodit, si enim peccati mortalis & malitia, & offensa finita esset,quo pacto infinitæ durationis pœna ex iustitia vindicatiue punietur? Nec satis est durationem infinitam esse non pœnam:fortasse enim leuior pœna foret,si instanti vnico infinita intensiue pœna quis ob mortale puniretur,quam finita per æternitatem:esset enim cum illa pœnæ infinitudine meliori fortunæ locus,cuius spe miseri damnati respirarent. Secundo coniunge dolori hodierno crastinum,vlteriorem insuper, atque vlteriorem sine fine: tantique vt minimum ponderis malum in rationis statera inuenies, quanti infinitus intensiuè dolor instantaneus foret. Eoque solum differunt, quod pœna hæc intensiue infinita in suo genere esset,illa vero extensiue in eodem etiam genere infinita.Non secus atque calor, vel lux per subiectum extensiue infinitum dilatata æque infinita esset, atque eius partibus iisdem, ad eandem subiecti partem redactis quo casu infinita esset intensiuè.Nec refert æternum illum dolorem, ac pœnam damnatorum diuersis pro quauis durationis parte partibus non constare. Parui enim ad cruciatus, pœnæque magnitudinem interest, an nouo æquali cruciatu in dies,an eodem repetito æternum damnatus crucietur.Hac in primis ratione Bernal. atque alij supra memorati, grauitatem malitiam & offensam mortalis infinitam iudicabant. Eaque qui nobiscum finitam censebant, adeo vexantur,vt cum plures sint nemo tamen alterius solutioni fidat.

2 Vasquez cum suis respondet læthale in vita non abolitum æternum habitualiter perseuerare, cumque ob eius malitiam peccator in inferno puniatur: nil mirum, si Deus ex iustitia vindicatiua malitiam finitam æterne in damnato puniat, quam in eo æterne deprehendit.Sed contra,quia in peccato habituali, qua habituale demeritum non est, sed in solo actualis; licet quamdiu hoc habitualiter perseuerat atque peccator iustas pœnas actualis non luit,demeritum, & dignitas ad pœnam non dum iniunctam habitualiter etiam perseueret quod autem in habituali peccato, eiusque perdurationè demeritum non sit à demerito actuali diuersum,& quo hoc augeatur patet, quia alias qui per annum in habituali permanet infinitæ pœnę demerebitur cum totus per anni horas ac minuta potuerit se à peccato illo liberare cum tamen certum sit in ea habituali permanentia nostrum demeritum non esse, nisi nouum peccatum adsit,vel complacentia de ante acto peccato, vel non expiandi illud per confessionem,vbi illud confitendi vrget præceptum imo qui mortalis omnino oblitus anno in eo habitualiter perstet, eius demeritum augebit pone infinite, quod est inauditum paradoxon, si ergo habitualis peccati actualis perduratio, siue habitualis peccati perfistentia in hac vita, vbi merito ac demerito expeditus locus est, nouum demeritum non addit supra demeritum actualis peccati; multo *minus* addet demeritum peccati habitualis permanentia in inferno, loco nimirum ad merendum, & demerendum impedito. Ergo ibi solum potest damnatus ob demeritum sui mortalis actualis ex iustitia vindicatiua puniri, licèt habitualiter æterne perseueret: atqui demeritum illius,sicut & malitia,& offensa finitum est:ergo nequit ex iustitia vindicatiua æterne, atqs infinite in duratione puniri,licet æterne habitualiter perseueret.

3 Secundo alij apud Vvadingo d. 1. dub. 3. docent Deum siue vt offensum, siue vt supremum iudicem habere ius exigendi per pœnas satisfactionem à peccatore,eumque ad illam exhibendam per pœnas cogendi: cumque in eo statu numquam possit homo satisfacere iure posse à Deo æternè puniri si doctrina hæc nitatur in offensa, quæ sit iniuria Deo irrogata per mortale fubruit impugnationibus contra rationem iniuriæ Dei ab aliquibus positam in peccato,datis.d....q....cert..Secundo impugnatur generaliter à Vvadingo, quia in eo statu ex decreto Dei denegandi gratiam damnato ad satisfaciendum pro macula,& offensa peccati eiusmodi satisfactio est damnato impossibilis: ergo cessat obligatio damnati ex iustitia ad eiusmodi satisfactionem, atque in Deo ius iustitiæ illam ab eo exigendi per pœnas.Nemo quippe ex iustitia,& iure alterius ad impossibilia tenetur.At certe iniquè Iudex ageret si per pœnas exigeret ab eo satisfactionem,quam illi iudex ipse fecit impossibilem. Tertio diligentius atque doctrinam aduersariorum germanius impugno ius enim illud, quod in Deo alterutro titulo iudicis, & offensi adstruitur est ad satisfactionem pœnalem à Deo infligendam in peccati vindictam ad hanc autem potestas in damnato est eo ipso,quod ad pœnas debitas delicto subeundas habeat potentiam,quam reuera habet:ergo si de se infinitas non meretur adhuc in duratione peccatum mortale malitiæ,& offensæ finitæ, vt hi nobiscum defendunt, tempore finito debitas pœnas luent, quin vlterius per pœnas vlteriores cogi possint à iudice,quem penes est debitas iniungere,si velit.

4 Vvadingo proxime num.37.ait: sicut supposita dignitate filij Dei huiusque pacto deberur iusto obeunti lumen

lumen glorię,& sic illuminato visio natura sua perpetua & consequenter ac secundario in æternum etiã reliquæ dotes,vnde vitam æternam mereri dicimur, ita peccato tanquam merito proprio debetur carentia visionis Dei primario,cum nihil sit,in peccatore,quo possit visionem Dei mereri secũdario verò cruciatus,& dolores æternos, quibus illi æternæ carẽtiæ visionis Dei cõsectatia sunt.Huic tamẽ doctrinæ merito non admodũ fidit Vvadingo.Primo:quia si quemadmodum ad beatitudinis æternitatem in hac doctrina pactum requiritur Dei,ita ad æternitatẽ pœnæ requiratur si præter intrinsecum demeritũ mortalis pactum requiritur ad pœnæ æternitatẽ:ergo pœnæ æternitas vltra demeritum mortalis, ac non ex iustitia vindicatiua erit secundo licet damnatus nequeat visionẽ promereri,solùm euincitur non posse esse damnati premium,non autem per æternitatem iustum esse illius carentiam pro mortali suppliciũ,sed ad id solum tẽporis, quod maior, vel minor mortalis malitia finita in huius Doctoris sententia, reposcat.Cum autem primariã hanc carentiæ visionis Dei pœnam secundariæ aliæ cruciatũ sequantur, ac duratione imitentur, neque hæ demerito mortalis per æternitatem respondebunt, si iustitiæ vindicatiua attendatur.

4 Addit subtimide Vvadingo circa eius mereri finẽ eũ,qui se per propriã volũtatẽ summo omni bono priuauit ęternum iuste eo æternũ carere,atque omni malo cruciari.Laudo timoré Doctoris huius in assignãda ratione,quæ vel falsa prorsus est,vel petit manifeste principiũ:si enim voluntatẽ illã,expressã,& formalẽ carendi æternẽ summo omni bono in peccari grauidum peccat asserat:asseret quod nusquam in peccare est si autem solum virtualem, & interpretatiuam petit ratio principium solũ enim vult peccator interpretatiue, dum peccat pœnam,quæ mortali suo debetur ergo nisi supponatur,quod probandum erat,mortali sc.deberi pœnam æternam carentiæ summi,omnisque boni non conuincitur velle interpretatiuè peccatorem, cum mortaliter delinquit,carere æterne omni summoque bono. Hoc ipsum vitiũ in similibus aliorũ meditationibus reperiot quare & eis referendis,& refellendis abstineo.vltima aliquorum ratio his etiã affinis est; quod in mortali decedens vult æterne in illo permanere habitualiter,saltẽ interpretatiue sed quid inde? etiãsi voluntas expressa eius permanẽtiæ adesset finitæ solum malitiæ,at offensæ Dei foret,sicut mortalia reliqua: quare & demeriti finiti,& cui ex natura sua æternitas pœnæ respondere nequeat multo ergo minus voluntati interpretatiuæ nisi ergo ad rationem æternæ permanentiæ habitualis peccati in damnato,quam in nostrò Vasquez impugnabamus.n.2. recurratur,nihil hæc ratio præstabit.

6 His sane,vel similibus horum modorum impugnationibus Angestus Laudatus à Salas.1.2.tr.13.d.5.n.40. docuit æternitatem pœnæ damnatorum ob mortale,in quo decesserunt,esse quidem vltra mortalis demeritum intrinsecum,ac proinde ex iustitia vindicatiua naturali esse minime posse:at vero esse ex iustitia vindicatiua legali,siue iuxta statutã legitime à Deo legẽ æternæ pœnæ cum sensus,tum dãni decedentibus in mortali vt homines sui finis ignaros metu rantæ pœnæ à mortalibus, in quæ præcepites ibant deterreret, atque ob alios honestissimos fines,quos omnes assequi nõ possumus. Non secus atque à Principe,vel Republica,ne montes perpetuo ciuium,ac Reipublicæ damno cito absumantur cædenti lignum quod de se,suoque intrinseco & naturali pretio tres tantũ,vel quatuor asses valet,pœna vnius,vel duorum scutorũ imponitur iustissimeque si cędit ab illo exigitur quam sent.seq.Sal.ibi.n.34.Vvading.proxime.n. 35.fin.ac 37.fin.illi tantum denique fidens.Card.Lug.de incar.d.5.sect.3.n.51.eam porro sent.Recessit.quidam tãtum non hæresis accusant,non quidẽ eius,sed ipsorum culpa,qui citatos pro ea,cum Priscos,tum Recent.Mag. nõ legerent:& quidẽ nisi nobis iustitię naturalis in pœna hæc damnat.pro morali defendendo specialis ratio succurrisset pro ea etiam staremus sicut aliquando steteramus.Ex quo vero ea nobis ratio sucurrit,eam deserimus quia iustitię naturalis in ea pœna exercitę adinuenta ratione sustinenda ea opinio non est,quæ ex aliarum solum impugn.& insufficientia probabatur, & placuit.

R.P.Christoph. de Ortega, de Dei incarnat.

CERTAMEN II.

Pro nostra ac vera sententia notationes aliquas status.

1 NOta Primo ex dictis contr.1.d.3.q.4.cert.5.à n.5. duplicem esse in mortali patienda à Deo mala, siue damni,siue sensus,dignitatem:alteram quidem meritoriam,alteram formalem. Meritoria dignitas est,quæ in prudenti æstimatione malitiæ mortalis respondet,tãtumque,vel tantũ exigit pœnæ,siue priuatiuæ, siue positiuę,hoc est,damni,vel sensus.dignitas formalis nec propria meritoria morralis ad pœnã,siue positiuã, siue priuatiuam à Deo subeundã est ratio inimicitiæ Dei in illo, repetita,ob quã quamdiu quis formaliter Dei inimicus existit,dignus est,qui à Deo omni suo dono,ac beneficio priuetur,omnique malo ab eo afficiatur:etiã seclusso,ac non attento valore de meritiuo malitiæ moralis,quæ in mortali est.Duas has dignitates ad pœnã à Deo subeundũ formaliter distinctas à malitia illius & inter se se in mortali esse,licet vtraque in malitia mortalis fundetur, mihi rextum est & de formali dignitate, quod ad rem præsentẽ satis nobis est sic probo quia malitia mortalis peccati eiusdẽ speciei est in mortali,& in veniali, atque in quauis peccatorum specie diuersa. Prædicatum vero inimicitiæ Deo neque omnibus peccatis malitiæ eiusdẽ specificæ conuenit:siquidem nulli veniali eiusdẽ speciei cum mortalibus competit: neque intra peccata speciei vnius continetur:sed per species omnes peccatorum diuagatur, quæ intra suam speciem eo possunt malitiæ peruenire,quæ satis sit ad fundendam inimititiam inter Deum,& peccatorem.

2 Id ipsum probatur secundo,quia malitia mortalis formalit er consistit in oppositione cum lege dictaminis diuini,vel rationis humanæ,siue priuatiue,siue positiue, in tali, vel tali materia, vnde & oppositionem grauem habet mortale cum ex virtute in cuius materia peccatur ast inimicitia Dei,& dignitas ad pœnam formalis,licet ex graui illa oppositione methaphysice oriatur,in eaque necessario fũdetur,nec illa oppositio formaliter est, neque alicui speciali virtuti opponitur,contra, quam in ipsius materia delinquitur grauiter à peccatore.Tertio probatur,quia dignitas formalis,carẽdi omni bono,ac beneficio Dei ratione inimicitiæ grauis peccatoris cũ Deo,& secũdario subeundi omnia mala,quę ipsi Deus inimicus velit,infligere,oritur indiuisibiliter:ex prędicato inimicitiæ Dei mortalis etiã minimi,atque indiuisibili cõsistit;vt non sit dignitas ad maiorem pœnam in grauiori, quam in minus graui peccatore mortaliter,vt patet.Siquidem eo ipso quod formalis Dei inimicus est,per mortale,etiã ex mortalibus minimum,dignus est peccator,qui omni bono,ac beneficio Dei priuetur,omnique malo possibili ab eo percutiatur:siquidem id solum cordate ab inimico sperare possumus vel timere.At vero malitia mortalis,in qua inimicitia Dei fundatur, & hæc inimicitia, quam proxime,immediate,indiuidue dignitas formalis ad pœnam consequitur,nequaquam in indiuisibili consistunt; sed intra malitiam mortalium aliud maius & maius alio est,grauioremque Dei inimicum vnum peccatum alio constituit.

3 Hinc fit, quod secundo loco notatum velim,magnum neque vnum tantum discrimen inter dignitatem meritoriam, & formalem gratiæ peccatoris ad pœnam à Deo subeundam.Cum enim meritoria dignitas pœnæ malitię peccati mortalis necessariò proportionetur quo gradu mortalia malitię maioris sunt,eo crescunt,vel decrescunt in meritoria dignitate pœnarũ.Vnde iustissimè cõtra meretricem Bab.clamabat in Apoc.Deus c...*quantum delectata est in deliciis suis tantum date illi torment.*Secus autem in dignit.formali peccati mort.ad pœnã euenire, vt nunc ostendebamus. secundum discrimen est, dignitate formalem ad pænam ita distingui formaliter à malitia peccati mortalis, in qua fundatur, vt ipsi realiter identific.ac proinde implicet malitiã mortalis,actualit. siue habitualiter persistere,quin re ipsa dignit. formalis peccati illius mortalis perseueret. Cum enim eo ipso, quod grauis malitia peccati mortalis adhuc habitualiter perstet necessario inimicitia peccatoris cũ Deo,ad quam

necessario formaliter metaphysice consequitur dignitas formalis ad pœnam à Deo subeundam, implicet grauem malitiam mortalis persistere, quin ea etiam formalis dignitas perseueret.

4 At vero dignitas meritoria ad pœnã, quæ in mortali est, licet in eius malitia fundetur, eique proportionetur, ei tamen non identificatur realiter adæquate: dicit enim præter malitiam mortalis negationem pœnæ inflictæ à Deo. Cum autem pœna, ad quam dignitas illa meritoria peccati mortalis est, finita in hac sententia, in qua disputamus, sit, poterit tota à Deo infligi: quare, & negatio illa inflictionis pœnæ, ac proinde & meritoria dignitas pœnæ, quę illa constituebatur, cessare, etsi mortale habitualiter persistat, vt in latrone, qui pœnas luit à iudice, qui etiam ex eius bonis creditori restituit, cessat debitum pœnale, & pecuniarium creditori, à quo furatus fuerat. Atque adrẽ præsentem accommodatius meritũ pœnale venialis in purgatorio per pœnæ debitæ inflictionẽ, à Deo extinguitur: ita, vt nihil vltra mereretur patiens, etsi per Dei gratiã non eluceretur veniale imo, ita etiã damnatis euenire, vt venialibus eorum permonentibus meritũ eorũ pœnale crutiatuum toleratione cesset, docẽt satis bona Theologia Scotus, & assecłæ si autẽ ita in merito pœnali venialium contigit, non video cur in mortalium merito pœnali, quod ad pœnas finitas esse admittimus, ita etiam euenire non debeamus fateri fixum ergo sit malitiam mortalis cum merito pœnali ipsius, re ipsa non identificari, sed illam potius sine hoc posse re ipsa consistere; sicut & meritum pœnale potest permanere sine malitia adhuc habitualis mortalis, casu quo à Deo sine actu vllo nostro gratia habitualis infunderetur, nec debitum pœnale remitteretur.

CERTAMEN III.

Æternitas pœnæ ob lethale malitiæ finitæ ex iustitia vindicatiua naturali esse singulariter ostenditur.

1 Est communis Theologorum conclusio, licet non sit communis ratio. Eam tamen censeo esse instantem. S. Thom. rationem iustitiam æternæ pœnæ damnatorum irremissibilitatem mortalium in ipsis per æternitatem vbique assignantis quia quandiu aliquis inimicus Dei est per mortale, habet dignitatem formalem ad pœnas subeundas à Deo inimico, siue priuatas, siue positiuas pro ipsius arbitrio: atqui earum inflictio à Deo ob eam solum formalem dignitatem est inflictio pœnæ digno atque ex iustitia vindicatiua naturali: ergo quamdiu quis est in mortali ex iustitia vindicatiua naturali à Deo punitur. Tum sic: sed damnati in inferno æterne sunt inimici Dei per mortale: ergo ex iustitia vindicatiua naturali æternè à Deo puniuntur sub sumptum hoc antecedens est de fide, ex qua nouimus, omnia, & singula damnatorum mortalia, irremissibilia per æternitatem esse. Maior primi syllogismi est communis sensus Theologorum, imo, & hominum, inimicum Dei eo ipso dignũ esse, qui priuetur omni dono, bono, & beneficio Dei, quique omnia mala patiatur à Deo, quæ ipsi velit Deus infligere quid enim aliud ab inimico prudenter sperari potest? vel potius quid non ab illo possit non timeri prudenter? Inde vero certa videtur minor: quæcumque enim mala, ac pœnæ digno infliguntur ex iustitia vindicatiua naturali infliguntur, & probatur facile: quia quæcumque ob dignitatem meritoriam peccati à Deo infliguntur supplicia peccatori ex iustitia vindicatiua naturali infliguntur, quia digno eorum infliguntur: sed quæcumque infliguntur à Deo ob dignitatẽ formalem inimici, digno etiam infliguntur: ergo ex iustitia, vindicatiua naturali illi à Deo infliguntur.

2 Dices mala iuncta ob dignitatem formalem inimici præcisè ex iustitia naturali non esse; sed solum iuncta ob dignitatem meritoriam peccati. Primo enim, si Iudex vltra pœnam respondentem dignitati meritoriæ, vel valori de meretiuo delicti, ob quod delinquens inimicus eius iniustus constitutus est, ob dignitatem formalem inimici sui aliquid vlterioris pœnæ iniungeret delinquenti, non solum ex iustitia naturali, in eo addendo non ageret, sed contra ius, fasque omne se gereret. Secundo, quiuis posset iuste ab inimico eo solum titulo mala, quę posset, infligere, quod est absurdissimũ, & erroneum. Respõdetur facile: eius vindictæ de suis inimicis ob formalẽ dignitatem inimici, non esse penes personas, & potestates priuatas, & inferiores, sed solum penes Deũ, ac supremam potestatem diuinam. Cum Deus ad omne hominum, & Angelorum etiam genus clamat Ad Rom. 12. *Mihi vindictam, & ego retribuam.* Vnde nec iudices, nec personæ aliæ creatæ titulo inimicitiæ, & formalis illius dignitatis possunt aliquid mali inimicis infligere, non quidẽ defectu dignitatis, sed iuris, seu iurisdictionis. Non secus atque ij, qui iudices non sunt nequeunt in delinquẽtes iustis adhuc delictorũ suppliciis animaduertere. Cum ergo Deus supremus Dominus sit nullum habens superiorem, cui de inimicis eius vindicta incumbat; imo vero penes quem omniũ inimicorum vlcitandi ius sit, & potestas, suos etiam vlciscendi eosque ob dignitatem illam formalem ius proculdubio est, plenaque, ac libera facultas: sic Psalm. 93. n. 1. dicitur, *Deus vltionum Dominus, Deus vltionũ libere egit.* quare dũ eo titulo damnatos punit ex iustitia naturali vindicatiua punit, & dicebamus.

3 Dices adhuc vltio, & vindicta ex iustitia vindicatiua respicit compensationem damni illati: atque Deo nullũ per nos damnum peccatis etiã mortalibus infertur: ergo vltio Dei, seu vindicta de mortalibus damnato rũ inimicorum per æternitatem pœnæ nequit esse ex iustitia naturali vindicatiua. Negatur maior: compensatio n. damni illati est obiectum restitutionis & satisfactionis, quibus actus iustitię commutatiuæ, non est autem obiectum iustitiæ vindicatiuæ: ecquid enim cõpensatur damni illati mortuo, vel sui morte homicidæ, quę ex iustitia vindicatiua est. Atque cum Deus odiũ expressum sui ex iustitia vindicatiua punit, quo nullus quidem læditur, quam cõpensationem respicit? iustitia ergo vindicatiua solum respicit æqualitatem pœnæ cum dignitate delinquentis ad pœnam subeundã quam in Dei inimicis præcisè qua talibus esse ostendimus, ad carendum omni bono, dono, & gratia Dei: quare æternæ durante mortali damnatorũ, & ipsi identificata inimicitia Dei, & dignitate illa formali iuste, ex iustitia vindicatiua naturali æternè puniri.

4 Inde vero aperta se dat facilis solutio arg. Bern. pro infinitate malitiæ, & offensæ mortalis quod se finito demerito, & malitiæ peccati nequeat natura sua pœna durationè æterna respondere: ac proinde nequeat mortale æternum ex iustitia vindicatiua, nedum citra cõdignum à Deo puniri, vt Patres passim clamant, nisi infinitæ malitiæ & demeriti sit. Licet enim ex merito Iustinum ad gloriam æternam instari argumentum ipsius posset, quia adhuc vt iustorum meritum est finitum quid est omnium sententia: à qua instantia ægrè, aut nunquam se expedit Bernal: atque ad illud de pœna damnatum citra condignum, & præmio Beatorũ vltra condignum dici posset, de operibus secundum se esse sermonem, & mortalia quidẽ secundum se mereri quædam patiuntur, secus bona opera iustorum secũdum se præmiũ gloriæ nisi accedat dignitas operantis, quã ex gratia, & filiatione adoptiua Dei habet: Ast in vtroque ratio illa perstat; quomodo æternitas præmij, aut pœnæ, merito, vel demerito finito de cõdigno respondeat? & quidem de meritis secundũ se dixi de condigno neque gloriã, neque eius æternitatẽ promeri dicebam, sed solũ ex adiunctione gratiæ habitualis, quæ ius formale, licet non meritoriũ ad gloriã est, eoque iure æternæ in Beatis durante, licet limitatũ sit, nil minũ si gloriam conseruet per æternitatem sicut quæuis causa creata æterne durans æterne suum conseruarit effectum, vt sol lucem eo etiã modo licet dignitas meritoria pœnæ in mortali finitæ pœnæ sit meritoria, ac proinde nequeat inde æternè puniri à Deo ex iustitia, atque dignitas formalis pœnæ etiam finitæ sit, quã solam potest damnatus sustinere: cum tamen quandiu est id mereatur digna à Deo inimico pati, quod patitur damnatus, imo multo plura mala, quæ Deus inimicus potest infligere, atque per æternitatem in damnatis adsit digne, imo citra condignum æterne puniuntur licet ea dignitas formalis limitata, atque ad limitatas pœnas sit.

CERT.

CERTAMEN IV.

Corollaria præcedentis Doctrinæ.

1 EX hac doctrina inferre licet an pœna mortalis aliqua, vel sensus, vel damni aliquandiu in damnatis cesset, nec tota duret æternitate. Et quidem de pœna damni nemo hactenus asseruit in damnatis aliquando cessaturam absolutè: de pœna vero sensus; & cruciatuum tandem aliquando absolutè cessaturam nonnulli ex vetustioribus Theologis asseruere: quia cum meritum pœnale cruciatuum decedentis in mortali finitum sit, finiti temporis propositione tardius, vel breuius soluendum videtur. Verum erroneè, & inconsequenter docuerunt. Erroneè quidem: quia pœna omnis siue sensus: siue damni æterna est denunciata à Deo decedétis in mortali: inconsequenter autem, quia cum pœna damni acto maior sit, quam sensus, & cruciatuum pœna, vt illa proinde essentialis, ac substantialis, hæc vero accidentalis: atque insuper pœna damni sit in omnibus damnatis æqualis: si ratio illa finitudinis demeriti pœnalis probat tandem aliquando in damnatis defectuum, breuius adhuc defectiuam absolute in illis damni pœnam probabit. Nam solutione maioris pœnæ pro merito pœnali eodem citius, breuiusque, quam solutione pœnæ minoris extinguetur meritum, seu debitum illud pœnale, sed certe erroris, & inconsequentiæ huius occasio præfatis Doctoribus fuit, quod dignitatem formalem subeundi pœnas à Deo, quæ in mortali damnatorum est non attenderunt, sed dignitatem solum meritoriam illa siquidem dignitate formali attenta, rectèque à meritoria distincta aliter in hac quæstione discurrerent.

2 Ex ea igitur inferendum est, nullam pœnam, siue sensus, siue damni damnatis absolute cessaturum, vt fides docet, per æternitatem quia tota æternitate dignitas formalis ad pœnam inimicorum Dei damnatorum, quorum peccata irremissibilia sint, durabit, cuius titulo digne, iustèque, à Deo vtraque pœna per æternitatem punientur. Ex ea vero ratione dignitatis merito mortalis peccati, quæ finita est, illud plane conuincitur, eius titulo damnatis non esse puniendos à Deo per æternitatem neque sensus, neque damni pœna. Sed ad tempus solum, vel breuius, vel longius pro minori, vel maiori delictorum damnati cuiusque malitia, & meritoria pœnarum dignitate itaque ad tale, vel tale tempus, ex quo damnatus in mortali decedit duplici titulo vtraque pœna à Deo punitur vbi autem tempus iliud in quo tantum pœnæ receperunt, quantum merito pœnali proportionato malitiæ mortalis, pro quo damnatus patitur, respondet, absolutum est iam deinceps solo titulo dignitatis formalis punitur quia finita illa dignitas meritoria pœnarum, finito tempore perpessionis illarum soluitur in inferno etiam: non secus ac si quis sola gratuita infusione gratiæ sine vlla dispositione, ac satisfactione pro debito ante rei mortalis à se exhibita iustus decederet totum meritum pœnale mortale illius deferret in purgatorium, illudque temporali pœnarum perpessione solueret, atque extingueret. Nec refert posse Deum fere totum vtriusque pœnæ pondus damnatis titulo dignitatis formalis infligere, ac pauculum singulis diebus titulo meritoriæ dignitatis: quantumuis enim pauculum continuo pœnæ hoc titulo finito impendat illud solum facere poterit vt longiori tempore titulo etiam meritoriæ dignitatis finitæ puniat damnatum, non autem vt puniat eo titulo per æternitatem quantumuis enim subtiliter extenuatum dilatetur, quod finitum est, nequit ad infinitatem aliquam extendi.

3 Infero secundo contra Soarium, Vazquium, ac Doctores communiter cum Vvadingo n. 34. non debere Dei in remissione cuiusuis mortalis pœnam æternam commutari in temporalem sed potius pœnam æternam prorsus perire, ac remanere temporalem, quæ ante mortalis remissionem erat prorsus eadé, & æqualis, nisi qui iustificatur actibus satisfactoriis intercedentibus iustificetur. Ratio est ex dictis perspicua: quia dignitas pœnæ æternæ stat in æternitate durationis dignitatis formalis ad pœnam à Deo inimico subeundam, vt diximus: cum autem hæc dignitas formalis inseparabiliter, & identicè re ipsa coniuncta sit cum malitia, & macula mortalis eo quo æternitas macula mortalis ipsa perit non potest non æternitas dignitatis formalis peccati illius mortalis perire: at remissione mortalis perit malitiæ, & maculæ ipsius æternitas: ergo & æternitas dignitatis formalis peccati mortalis ad pœnam remissione peccati mortalis necessario perit: ac proinde non commutatur pœna æterna, seu dignitas ad illam temporalem illud vero in Vvadingo æquo animo ferre non possum, quod præter pœnam æternam, non naturalem, sed legalem, vt ipse tandem putat, pœnam aliam sensus intrinseco merito mortalis respondentem superaddi à Deo damnatis asserat, sine vllo in scriptura, aut Patribus fúdaméto: quasi satis pœnarum miseri non sit, quod merebuntur solummodo temporaliter attenta delictorum suorum malitia, & meritiuo pœnarum valore æternum Dei lege fieri, quod Dei benignitate attenta satis videretur durum. Ego vero licet vtramque pœnam sensus ex iustitia vindicatiua naturali infligi damnatis à Deo posse non dubitem, alteram ob meritoriam, alteram ob formalem dignitatem mortalis, eam solam, quæ meritoriæ respondet infligi de facto per æternitatem, vera, conformior, vt puto, sensui Patrum clamantium Deum damnatos punire citra condignum.

4 Tertio denique infero multitudine venialium (licet nequeat dignitas formalis mortalis, in qua sola inimicitia inter Deum, & peccatorem fundatur) re ipsa non differt: ad eamque malitiam mortalem, & inimicitiam cum Deo multitudo venialium, quam maxime nequit peruenire, æquari posse meritoriam dignitatem pœnarum peccati mortalis. Probatur facile ex dictis; si enim dignitas meritoria mortalis ad tempus est, vt pote finita, pone furti mortale vnita, minimum mortalium sui generis mereri pœnam damni, & sensus per mille. v. g. annos, coniunge mille venialia, quorum vnumquodque per annum idem, siue tantumdem mereatur, Nam & visionis Dei priuatione ad tempus ob venialia amicos Dei in purgatorio puniri, nec sola pœna sensus certissimum est ecce mille illa venialia meritum tantum habebunt pœnarum, quantum habet illud mortale minimum furti: ergo multitudine venialium potest æquari meritum pœnarum mortalis, quod si plura; & plura venialia coniungas posse æquare illa sui pluralitate mortale summum indignitate meritiua pœnarum facile deduces.

QVÆSTIO III.

An posita malitiæ aut offensæ mortalis infinitate ad satisfactionem pro illo necessaria fuerit incarnatio?

ADD totam commentitiæ huius mortalis infinitatis concussionis videndum est, quo fructu fuerit in Theologiam inuecta. Etenim eo solum commodo fuit ab aliquibus excogitata, vt ad satisfaciendum pro mortali rigidam & absolutam physicam, aut metaphysicam incarnationis necessitatem à Patribus, vt putabant, assertam, tuerentur. Hunc ergo: An posita eiusmodi infinitate, ea rigida necessitas defendatur? in examen vocamus. Neque enim adeo certo vnum ex alio inferri rationes subiicendæ probare, videbuntur; quare nullo fructu in Theologiam inducitur; imo & certi alterius dogmatis incommodo.

CERTAMEN I.

Si in mortali offensa, tut malitia infinita absolutè sit satisfactio Christi superabundans non fuit, vel non fuit necessaria,

1 RAtionem hanc tetigit primus Sotus citatus de Nat. & grat. & licet prætereatur prorsus à Recentioribus, vel leui solum præmatur calamo, maturiori meditatione digna visa nobis est. Sic habet quia infinita est persona offensa mortali, eget infinita persona satisfaciente: ergo Christi satisfactio pro mortali non est superabundans. Probatur consequentia. Id est superabundans respectu alterius quod illud replet, & aliquo sui excedit, & exuberat; ast in hac opinione satisfactio Christi pro mortali eius offensam non excedit: ergo non est superabundans satisfactio Christi pro mortali. Minor. suadetur. Æqualitas satisfactionis in hac sententia desumitur ex æqualitate personæ satisfacientis cum persona offensa; ergo vbi est æqualitas vtriusque, vt hic, nequit esse inæqualitas offensæ, & satisfactionis excedentis. Vrgeo: vel ad æqualem satisfactionem impendenda necessario est tota dignitas satisfacientis æqualis cum offenso vel non, sed satis est minor? si tota æqualis impendi debet; ergo tota æqualis dignitas æquali satisfactioni impenditur, quin aliquid ad superabundantiam satisfactionis exundet si non tota necessario impenditur; ergo minor dignitas satisfacientis sufficiet ad satisfactionem æqualem, & absolutè talem: ergo personæ diuinæ incarnatio necessario absolutè non fuit ad rigide æqualem satisfactionem pro mortali; sed satis erit creatura gratia, donis, dignitatibusque aliis excellentioribus, atque infinitis, si velis ornata. Male ergo necessitatem incarnationis tuendam, infinitas mortalis inducitur: qua etiam posita vel satisfactio Christi superabundans non fuit, vel non fuit necessaria.

2 Dices primo Creaturam ita ornatam nondum attingere dignitatem personæ offensæ. Contra: Ergo opus est vt attingat, vt æquè satisfaciat: ergo quæ æquè attingit non satisfacit superabundanter, vt altero dilemmatis membro inferebam. Dices 2. opus non esse, vt attingat, sed, vt habeat dignitatem maiorem, quam possit habere pure creatura; quia quantumuis hæc eleuetur infinite distat à dignitate Dei offensi: quare neque proxime accedit ad offensi dignitatem, vt opus est ad satisfactionem. Vnde nisi æquali & diuinæ est satisfactio impossibilis: eaque satisfaciente est superabundans: cum de se proximitas ad æquam satisfactionem satis esset, neque requiratur æqualitas. Contra 1.... ergo iam non est per se necessaria incarnatio diuinæ personæ ratione infinitatis offensæ simpliciter & absolute talis, pro qua satisfaciendum est: sed quia persona, quæ attingat satisfactionem, minor non adest; licet satis foret minor, si in ea proportione iusta, & æqua adesset: ergo sicut ad soluendum aureum scuto, vel adamante opus simpliciter non est, licet aliquando quia aliud non adesset, scuto vel adamante debito solueretur: Ita ad satisfaciendum pro offensa infinita Deo illata per mortale necessaria per se, & absolutè incarnatio non est. Contra. 3. vbi nam tua ille ratio consistit? Persona infinita offensa exigit personam infinitam satisfacientem, quam, nisi per se probare defendas, intento, & causa cades si enim per se, & ab intrinseca magnitudine offensæ siue infinitate simpliciter ex infinitate dignitatis personæ offensæ necessario desumptæ non probet, neque per accidens probabit. Negabitur enim facile eam infinitatem offensæ ex personæ infinita dignitate desumi.

3 Imo probatur facile contra tes quia offensa, quæ per se requirat ad satisfactionem personam infinitam satisfacientem maior proculdubio est, quam offensa hæc, quæ per se è minori tantillum, quam infinita, si in creatis adesset, solui satisfactione posset: ergo offensa hæc de se, & specie sua infinita simpliciter non est: siquidem maius aliquid in ratione, & specie offensæ, quam infinita simpliciter, ne cogitari quidem potest: quare, quæ minor est, non infinita simpliciter, sed finita simpliciter, & absolute conuincitur; Hinc inferetur, ergo pro illo poterit à creatura pura finitæ prorsus dignitatis satisfieri: ac proinde, vt pro illo satisfiat incarnatio necessaria minime fuerit. Contra rursus; qui a si offensæ magnitudo crescit proportione arithmetica ex personæ offensæ dignitate, atque item satisfactionis magnitudo eadem arithmetica proportione ex dignitate satisfacientis, atque ideo offensa infinita est simpliciter, quia infinita est persona offensa: ergo non aliter erit infinita satisfactio simpliciter, nisi à persona satisfaciente infinita: ergo minoris dignitatis persona, quamuis ad infinitatem proximè recedat, non æquabit satisfactione sua offensam: ergo infinita dignitatis persona necessaria per se erit, vt æquet offensam satisfactione: ergo nihil infinitæ personæ superabundat, vt pro mortalis offensa satisfaciat, sed tota impenditur vt æquet; vt supra arguebam. Si autem, neque offensæ magnitudo crescit proportione arithmetica ex dignitate personæ offensæ, sed solum proportione geometrica, vt vere sic crescit, offensa personæ infinitæ, finita erit non infinita: quare, neque persona infinita satisfaciente opus habebit, vel si habet, nihil in eius satisfactione redundabit. Denique nullius quantumuis dignioris, & dignioris creaturæ satisfactio æquare absolute potest offensam mortalis; ergo per se requiritur, vt æquet, satisfactio personæ diuinæ, nec minor, quam diuinæ satis erit: quare nec huius satisfactio superabundabit.

4 Dices vnica Christi summissione, quæ *infiniti* valoris est, exhibita, non solum pro peccatis mundi, sed, & pro infinitis aliis, si adessent, sufficienter esse satisfactum; quare pro mundi, quæ fuerunt peccatis, superabundanter esse satisfactum, vt de merito, & præmio philosophamur. Æstim. in hac sententia philosophiam de merito ad satisfactionem traduci non posse; in ea quippe requiritur ad satisfactionem exhibitio tantundem satisfactionis, quantum fuit offensæ rigide æqualitate inter vtrumque seruata; non secus, ac si in materiæ iustitiæ essent, & offensa, & satisfactio: In materia autem iustitiæ, & æqualitatis seruande inter offensam, & satisfactionem vnum infinitum pluribus æquiualere non posse, ac proinde neque eadem re infiniti valoris pluribus titulis, seu debitis infinitis, imo infinito vni, & alteri finito satisfieri maxime, si res illa multiplicabilis sit ostendimus late disp. 1. q. 3. cert. 1. num. 4. Ergo cum Christi actus satisfactionis multiplicabiles sint vnico, licet infinito, nequibit ad æqualitatem satisfieri pro pluribus tot hominum, infinitis offensis, sed solum pro vna. Vnde, cum Christi actus satisfactoris pauciores fuerint, quam actus mortales omnium hominum existentium, nedum possibilium, non solum superabundans, sed æqualis adhuc Christi satisfactio non erit. Contra secundo: satisfactio Christi, quia simpliciter infinita, æquiualet omnibus infinitis offensis mortalibus omnium hominum etiam possibilium, quare & est superabundans pro mortalibus omnium absolute existentium: ergo offensa cuiusuis mortalis, quia simpliciter infinita per te, æquialebit omnibus infinitis satisfactionibus, non solum, quæ à verbo incarnato fuerint, sed quæ tam ab ipso quam ab aliis duobus personis diuinis, si incarnarentur, possent exhiberi: vnde tuo argumento infertur offensam cuiusuis mortalis esse excedentem & superabundantem satisfactioni Christi, quam omnibus mortalibus superabundantem asseris: ergo tua solutione, & discursu ad contradictionem Compelleris. Quod si dicas mutuam superabundantiam offensæ mortalis & satisfactionis Christi, non quidem mutuum excessum, sed mutuam potius æqualitatem

tatem conuincere: iam admittes Christi satisfactionem pro mortali superabundantem non esse contra Patrum Ecclesiæ sensum, & contra rationem etiam infinitatem malitiæ, aut offensæ mortalis defendas.

CERTAMEN II.

Si infinitas offensæ mortalis stet, satisfactio Christi insufficiens fuit, neque ad æqualem exhibendam incarnatio necessaria.

1 NI suæ mens nostra cogitationi aduletur videbunt, infinitatis offensæ in mortali adinuentore, in quantum cogantur absurdum nisi à sua sententia recedant, sic arguo. Infinita hæc offensa mortalis stat per vos in contemptu, & dehonoratione Dei summæ, atque infinitæ excellentis dignitatis à persona tibi, scilicet homuncione infinitè proinde distanti per decrementum dignitatis à Deo offenso: ergo nequit offensa hæc infinita compensari æquiualenter in æstimatione summissione, & obsequiis ab humanitate Christi exhibitis. probatur primò consequentia: quia homo Deus siue humanitas Christi satisfaciens, etiam vt sanctificata, & dignificata ab vnitis sibi persona, & natura diuina, tantæ sanctitatis, & excellentiæ non est ac ipse Deus offensus, licet sit infinitè sancta, excellens, ac digna, vt ostendemus contro. 4. d. 4. q. 3. cert. 1. num. 3. & toto cert. 2. sed nequit offenso in hoc modo philosophandi ad æqualitatem satisfieri à minus excellente, & digna persona, ergò neque Deo offenso potest ad æqualitatem à Christo satisfieri. Sed admissa gratis æqualitate dignitatis humanitatis Christi cum Deo offenso. Probatur secundò consequentia. Æstimatio inhonorationis, & offensæ desumpta ex distantia per decrementum minoritatis in dignitate personæ offendentis à persona offensa petit in æstimatione ad æqualem compensationem tantumdem distantiæ per excessum in dignitate personæ satisfacientis à persona offensa: atque hunc excessum nequit habere humanitas Christi, vt dignificata à persona, & natura diuina sibi vnitis respectu Dei offensi per mortale; ergò neque humanitas Christi, vt dignificata à verbo incarnato exhibere potest satisfactionem æqualis æstimationis pro offensa mortalis. Maior probatur, quia contemptus, ac dehonoratio æqualis, à persona æquali in dignitate tanta solum summissione æqualis ad æqualem offensum, vt minimum, compensatur æquiualenter in æstimatione: atqui contemptus idem, & dehonoratio facta superiori ab inferiori in dignitate excedit valdè (imò in horum opinione infinitè) eundem contemptum, & dehonorationem factam ab æquali: ergò satisfactio ab æquali facta excessum illum dehonorationis factæ à superiori æquare in æstimatione nequit, alioqui minori dehonorationis factæ à persona æquali personæ offensæ, erit inæqualis, & æqualis contradictione manifesta.

2 Res est in hoc modo taxandi magnitudinem offensæ per augmentum dignitatis offensi, & decrementum offendentis prorsus clara. Dehonorauit plebeius Principem virum: erigne satis, vt dynasta Principi æqualis ipsum honoret, seque nomine, aut vice offendentis submittat: minimè gentium: sed opus erit, vt Rex, Princepsvè superior Principem dehonoratum à plebeio honoret, vt illi satisfiat: nusquamque videmus æqualis hominis honoratione, & summissione satisfactum alicui fuisse pro dehonoratione ipsi à suo vilissimo mancipio irrogata. Dices Posse compensari excessu honorationis, & summissionis factæ ab æquali defectum excessus dignitatis in æquali satisfaciente; Christus autem plus à Deo pro homine submisit, quam homo Deum contempserit. Vide quid dicas: ergò minimo opere virtutis Christus non satisfaceret pro mortali hominis ad æqualitatem. Secundò: ergò, cum adeò plures, & plures fuerint contemptus omnium hominum, quam actus virtutum exerciti à Christo pro omnibus ad æqualitatem non satisfacit: cum ferè dogmaticum sit Christum quouis perexiguo opere pro omnium hominum etiam possibilium mortalibus æqualiter, imò superabundanter satisfecisse. Tertiò, si infinitas personæ diuinæ satisfacientis, ex qua sola tota desumitur infinitas satisfactionis Christi, non arguet æstimationem offensæ mortalis infinitæ, imò indiuisibiliter infinitæ, infinitè erat minor in æstimatione satisfactio: quicquid enim infinito minus est, infinitè minus est, vt patet: quid ergò præstabit finitum maioris summissionis augmentum, vt infinitum excessum offensæ in æstimatione exæquet.

3 Dices negari non posse valorem, & æstimabilitatem satisfactionis Christi esse infinitam, Deoque indebitam. Sed quid inde mitramus, an sint indebita Deo Christi opera: quia non agimus modo de satisfactione Christi ex iustitia, sed ex æqualitate æstimationis operis satisfactorij cum offensa. Deinde Christi opera Dei esse ostendimus disput. 1. q. 3. cert. 3. & 4. atque in Bernalis opinione (quem contra expressius pugnamus) de seruiture Christi indubitatum esse debet. Illud de infinitate satisfactionis Christi dogmaticum est, sed quod ægrè in aduersariorum doctrina, & discursu defendi queat. Etenim vt satisfactio infinita sit, debet æquare compensatione sua offensã omnem; ostendimus autem ne vnã quidem æquari è satisfactione Christi in hac doctrina: ergò in eadem infinita satisfactio Christi non est. Dices in dignitatibus creandis locum habere exhaurionem dignitatis æqualis ad satisfactionem pro offensa facta ab æquali, secus in dignitatibus personarum diuinarum, quæ cùm infinitam simpliciter satisfactionem constituant, omni offensæ etiam ab inæquali factæ æquiualent. Contra: quia, etsi infinita sit dignitas satisfacientis offenso, infinitè etiam digno, tota impendetur in satisfactione iniuriæ ab æquali offensore: ergo nihil redundat in satisfactione, quod æquet excessum offensæ, & infinitè viliori persona irrogatæ. Vrgetur, & explicatur. Titulo dignitatis personæ offensæ ab æquali erigitur tota dignitas æqualis satisfacientis: ergo pro alio titulo vitalitatis personæ offendentis infinitè distantis per minoritatem dignitatis à persona offensa ex quo adeò per te crescit offensa in æstimatione morali, scilicet infinitè, nihil est, quod offeratur ab æquali satisfaciente. Recole quæ notabamus disp. 1. q. 3. cert. 1. num. 4. Pone item Deum, diuinasque personas ab humanitate Christi offensas mortaliter, vt qui eam antecedenter peccabilem admittunt fieri absolutè posse arbitrantur. Nonne tota infinita dignitas humanitatis Christi offendentis necessaria esset, quin aliquid redundaret, vt offensæ satisfieret, sed vitalitate creaturæ infinitè distantis per decrementum dignitatis à persona diuina offensa in mortali, crescit immensum æstimatio offensæ; quonam ergò excessus hic æquabitur satisfactione æqualis personæ Christi satisfacientis, licet infinita eius dignitas sit, cum eius dignitas tota taxato ad æquam minoris offensæ satisfactionem, impendenda necessariò erat.

4 dices quia meritum Christi infinitum est etsi præmio simpliciter infinito præmiaretur, tamen aliud mereretur, & aliud de condigno quia condignitas exhauriretur infinito præmio primo: ergò, neque infinita satisfactio Christi satisfactione offensæ Dei ab æquali exhauriretur, ita vt nequeat attingere satisfactionem excessus offensæ Deo illatæ à viliori creatura. Respondetur negando in primis antecedens, si enim præmium daretur simpliciter infinitum est possibile, sed solum secundum quid, v.g. in quantitate intensiua, extensiua, aut discreta, quod non est infinitum simpliciter, sicut esse asseritur ab aduersariis mortale, licet falsò. Nihil enim nisi diuinum, & in creatum secundum se infinitum simpliciter, & è genere suo est. Hinc omnibus personis possibilibus æquatur meritum Christi, imò omnia valore meritiuo excedit: quare mirum non est, si dando in præmium infinito intensiuo, vel discreto

creto aliis omnibus præmiis obtinendis valor meritiuus superfit merito Christi, quia vni, aut pluribus, non æquatur solum; sed excedit. Ast valor satisfactorius, in horum sententia & discursu, non excedit offensæ factæ ab æquali: quare exeditur à facto ab inferiori; vnde, neque infinitus est, & licet esse admittatur, non est satis ad vtrumque; cum offensæ factæ ab æquali tantum sit, iuxta hunc modum philosophandi, æqualis.

CERTAMEN III.

Posita infinitate offersæ, & qualitate satisfactionis Christi incarnatio ad satisfactionem necessaria minimè foret.

1 PRobatur conclusio: quia eis positis posset adhuc à puro homine æqualis valoris cum offensa satisfactio exhiberi pro mortali: ergò neque eis admissis ad satisfaciendum pro mortali incarnatio necessaria foret. Consequentia est certa; Probatur antecedens: nam si persona diuina sine vnione ad naturam humanam, vel Angelicam ex Dei decreto, & pacto illam mitteret, egregiaque in satisfactionem pro mortali obsequia præstaret, actiones illæ nomine diuinæ personæ exhibitæ æquam moralem æstimationem haberent cum æstimatione offensiua mortalis: ergò per creaturam puram præstari posset pro offensa Dei æqualis satisfactio. Probatur antecedens. Sicut mortali offenditur persona diuina submissione illi creaturæ nomine diuinæ personæ æqua esset æstimatio moralis ex dignitate personæ se submittentis cuius nomine exercetur summissio: non secus ac si Rex æqualem alium Regem offendisset, postmodumque legatum, seu procuratorem mitteret, vt suo nomine, & authoritate, suamque agens personam non propriam se læso Regi submitteret: tunc enim in communi æstimatione morali, & ciuili submissione illa sui legati læso Regi satisfaceret: nam sicut in imagine, in signibus, & legatis præsertim Rex, & lædit, & læditur in propria persona, & maiestate, ita, & satisfacit, ac ipsi satisfit. Ratio à priori nostri antecedentis est: quæ actio procuratoris ex nomine, & persona sui principalis facta censetur in morali, & ciuili æstimatione actio ipsiusmet principalis.

2 Respondet Bernal. disputatione 4. sectione 7. §. 2. numero 154. actionem satisfactoriam esse maximè personalem, ac proinde valorem accipere à persona propriè, & physicè illam eliciente. Sed contra, qui licet sit maximè personalis, non eo sensu quem Bernal. intendit, sed quem dedimus disputatione 1. q. 2. cert. 1. nempè personæ offendentis, vt nisi aliqua fit offensæ remissio ab alia persona quam offendentis nequeat fieri læso satisfactio: ast in sensu Bernalis, quod scilicet valor satisfactionis nequeat prouenire nisi à dignitate personæ illam physicè elicientis, personalis non est. Sicut enim læsio, & offensa potest per legatum fieri, quin illius æstimatio ex persona legati pensetur, sed principalis, (alioqui maior esset iniuria: cum legatus alius Regem alium sui Regis nomine durius, & iniuriosius alloquitur, cum longè sit Regi iniuriato indignior:) ita & satisfactionis per legatum physicè illam exhibentem nomine, & authoritatè Regis valor, ex Regis dignitate moralem, & ciuilem æstimationem habebit. Contra secundò: quia in re præsenti inhonoratio, læsioque Dei per mortale non attingit immediatè, & in se physicè Deum: & tamen accipit æstimationem moralem à dignitate diuina per te: ergò licet satisfactio non attingat in se physicè personam diuinam satisfacientem immediatè, quia non ab illa: sed à legato physicè immediatè elicitur, tamen ab illa æstimationem moralem recipiet: cum eius nomine, expressaque voluntate, & persona se legatus submittat.

3 Confirmatur, & explicatur: quia eatenus offensa mortalis Deum attingit quatenus Deus prohibet: ergo eatenus solum attingit Deum quatenus attingit legem ipsius, quam violat; quare non Deum immediate, & in se imò sæpè non est legis diuinæ notitia, sed solum dissonantia ad rationem naturalem; sæpe etiam est Dei prohibentis, vel nulla, vel perexigua consideratio & attentio; quin, & quando magna adest, non adest tamen contemptus expressus legis diuinæ, neque ex eius, Deique contemptu delinquitur, sed quia voluntas creata commoditate voluptate, & fragilitate cedit; ergo expressa summissione per legatum suum physicè elicita pro eo satisfiet. Confirmatur rursus. Nam quantumuis seuere Rex præciperet, etiam sub læsæ maiestatis pœna aliquid subdito: isque ob passionem commoditatemque sine expresso legis, ac præcipientis contemptu, præcepto Regis contrairet idque ita non aliter factum Regi constaret, tuncque Rex alius per suum legatum se Regi illi pro subdito transgressore submitteret, sufficienter quantum ad æqualitatem læso honori Regis satisfaceret, imo etsi expresse lex, Rexque ipse fuisset à transgressore contemptus: ergo persona diuina per puram physice creaturam à se ad id destinatam, & legatam, vt suo nomine Deo pro graui hominum transgressione submitteretur honori læso, offensæque diuinæ (esto infinitæ) faceret satis: ac proinde necessaria incarnatio non esset. Hoc argumento vtor contra Bernalem, licet aliquis non satis firmum videam ex alio capite: persona siquidem diuina nequit se, nec alteri personæ Trinitatis adhuc per legatum submittere, aut ex virtute quapiam satisfacere, cum eiusdem ad seipsum satisfactio ex virtute vlla esse non possit, neque ab eadem voluntate offensi promanare.

4 Melius probatur argumento illo nostri Vasquez. memorato disputatione prima, quæstione tertia, certamine tertio, numero quarto; cui est impossibilis satisfactio, impossibilis obligatio ex quacumque virtute sit; atqui graui peccatori est impossibilis prorsus per te satisfactio offensæ diuinæ; ergo, & est impossibilis obligatio. Inde rursus: ergo, & est impossibilis satisfactio personæ diuinæ pro offensa graui peccatoris. Patet: nam satisfactio vnius pro aliquo supponit essentialiter in hoc aliquo obligationem; alioqui enim, qui damnum à me alteri illatum, quodque ego resarcire non debeo compensat fratris, pro sua voluntate compensat, non vt alicui obligationi satisfaciat: quare compensatio illa satisfactio non erit, sed gratuita, ac liberalis donatio; Suum etiam hic locum habet aliud argumentum de debito mortalis subiectiuo nostri Vasquez pro quo toto posse satisfieri ab ipso peccatore per actum suæ contritionis perfectè, doctè, & acutè ipse probat. Quidquid enim sit de magnitudine, seu infinitate mortalis vbi primum aboletur contritione perfecta, nec macula neque offensa ipsius remanet sed hoc argumentum expendemus disputatione tertia, quæstione 1. a. certam. 2. numero quarto, vbi solutiones recentiorum Complutensium eneruabimus, indeque lector omnia huc eodem robore aduocari posse videbit cùm æquè probet argumentum de satisfactione pro offensa, & macula mortalis, siue finita, siue infinita sit, vt legenti constabit.

* * *

DISPVTATIO III.

De aliis rationibus, ob quas necessaria iudicari potest à nonnullis incarnatio ad satisfactionem pro mortali.

TAM cum iis conferenda manus est, qui mortalis, & malitiam, & offensam, finitam esse censentes, nihilominus non posse à pura creatura æquam compensationem pro mortali exhiberi defendunt. Id quod ægrè adeò tueri possunt, vt complures ex antiquis, & modernis Patronos hic sensus habeat, nemo ferè prædecessorum rationibus fidat. Hoc nobis opinionis huius dubiam semper fidem, certamque suspicionem fecit. Singulati[illegible]ationes omnes disputatione præsenti examinandæ sunt.

QVÆSTIO I.

An offensæ mortalis, licet finitæ, magnitudo ad sui satisfactionem necessariò exigat personæ diuinæ incarnationem.

PRÆFIXVS quæstionis titulus apertus adeò est, vt nullam sui explicationem, etiam pro tardioribus requirat.

CERTAMEN I.

Affirmatiuæ authores, & reliquorum inconsequentiæ.

AFfirmant S Thom 3. parte, quæstione 1. articulo 2. ad 2. Alens. Bonauent. Vasq. Richard. apud Suar. disput. 4. sect. 3. circa medium quos, & ipse ibidem sectatur, quia licet finita sit mortalis offensa adeò tamen ex dignitate Dei offensi, & vilitate offendentis creaturæ moralis offensæ mortalis æstimatio excrescit, vt supremum genus offensæ constituat. Atque omni puræ creatæ dignitati, & æstimationi seu æstimabilitati morali satisfactionis excedat, maximè cum pro vili creatura contemnatur Deus; quare diuinæ personæ satisfactione per naturam physicè sibi vnitam exhibita opus fuit, vt pro huiusmodi offensa fieret Deo satis. Huic conclusioni, & rationi inter alias quas quæst. 2. impugnabimus, assentiuntur vulgò Recentiores præsertim Complutenses. In his tamen consequentiam desidero ipsi enim, vt respondeant calculatario argumento de augmento moralis æstimationis offensæ maioris, & maioris, pro maiori personæ offensæ dignitate offendentis, non habere locum aiunt, eiusmodi calculationem, nisi in his qui offensa læduntur; Deum autem offensis mortalium non lædi, offendiuè propriè, sed solum quatenus infensus eorum malitiæ est, eamque est prorsus, ac proinde non inferri ex infinita dignitate Dei offensi, atque infinitè distanti homunculi offendentis vilitate offensæ mortalis infinitatem: Sed ecce inconstanter admittunt calculationem illam locum habere respectu Dei; ex se admittere debent Deum propriè mortalibus lædi, & offendi quod negabant, & offensæ mortalis infinitatem, quam etiam inficiabantur eo præcisè quia cum propriè non læderetur, nostris mortalibus Deus argumentum calculationis illius locum non habebat.

2 Sed instant: grauius est furari centum ab amico, quam ab inimico quin crescat malitia contra iustitiam; sed quid indeam præter damnificatis, & legis proprie contendis inde locum habere calculationem? certe, si euincis contra te, vt dicebam, euincis. Secundo furari à digniori non auget malitiam furti: ergo neque malitiam mortalis quod vilissima creatura id fiat; quæ, quo vilior est eo minus à sua nobilitate peccando defecit. Tertio caue ne potius probes exemplo tuo iustum æque graui de re peccato grauius delinquere, quam peccatorem: quia ostendit amicum, cuius tamen oppositum ex instituto defendis disp. 3. memb. 4. §. 1. num. 92. tuæque huic ratione aduersatur: nam iustus dignior sane peccatore est, ac proinde minus offendet Deum quam peccator vilissimus. Contra quarto: quia fine horum omnium aduertentia, imo & notitia, ex sola aduertentia & cognitione grauitatis malitiæ, & dissonantiæ, quæ est in mortali committendo potest mortale committi: tuncque nihil circunstantiæ influent, neque erit contemptus Dei: cum nihil influat in peccatum nisi prænoscatur. Dices non posse non cognosci eo ipso quod cognoscatur mortale, separationem peccatoris à Deo eiusque inimicitiam, & odium. Sed negatur atque impugnatur facilè assumptum. Separatio enim à Deo, eiusque odium totam malitiæ mortalis prauitatem supponit; non autem contra, quia nos à Deo separat, ipsique sumus odiosi: Malitia, & offensa mortalis grauis est, quare iis damnis ignotis cum sola cognitione grauis dissonantiæ mortalis malitia, & offensa grauis incurretur, quam statim sine scientia peccatoris eiusmodi damna sequantur. Quemadmodum, si filius ignarus odij paterni, quod ob furtum incurret, furatur, illud ipsum odium incurret, vt controuersia de bonitate, & malitia docebamus cum Salas 1. 2. tom. tract. 13. disp. 16. sect. 22. Azor. tom. 1. institut. moral. lib. 4. cap. 1. quæst. 4. Vega 3. in Trident. cap. 25 & aliis, estque planum: quia odium illud ob furtum est in Patre ob dissonantiam grauem mortalis in Deo, quæ quidem posita aliorum inaduertentia ponuntur si filius furetur & creatura grauiter delinquat.

3 Card. Noster Ioannes de Lugo disp. 5. sect. 4. eidem rationi insistens demum impossibilitatem satisfactionis pro mortali à pura creatura ad rationem polyticam, quamque status vocant, reducit. Quia æquum est, inquit, vt non possit dari purè creata compensatio pro mortali, idque eius exigat offensa, vt natura, quæ Princeps in mortale ruit deterrita in officio contineatur: sciens nimirum se totis suis viribus, & totis naturæ impensis, nec posse offensam compensare, neque in Dei gratiam redire. Sed cum æquitas illa fuerit respectu Dei, ita statuentis mortalis offensæ à pura creatura incompensabilitatem, inquiro, an eiusmodi constitutio diuina fuerit iuxta condignam, iustamque exigentiam intrinsecam offensæ mortalis, an vltra illam, atque ex fine deterrendi homines à mortali; si primum offensa mortalis natura sua, eiusque intrinseca compensabilitas omni creatæ, & infinitæ compensationi excedet, exigetque diuinæ, & increatæ personæ compensationem: quod renuit Lugo concedere, ne infinitam esse mortalis offensam admittat. Quod si dicas esse in offensa mortali, vt non exigentiam satisfactionis à persona diuina, vt ad condignitatem satisfactionis perueniat, tamen congruentiam, vt compensatio maior à Deo statuatur incidis in secundum dilemmatis membrum: neque id ex natura compensationis creatæ, & offensæ mortalis erit, sed ex conditione arbitraria, licet congruenter à Deo adhibita ad reconciliationem, id autem non abolet naturalem, & absolutam compensationis creatæ, & offensæ mortalis æqualitatem: quare incarnatio ex Dei libera, prorsusque arbitraria lege non verò ex naturali offensæ mortalis magnitudine necessaria ad satisfactionem pro mortali foret.

4 Sed

4 Sed neque ratio illa polytica seu status nimis vrget, vt ita Deus statuisse monstretur Etenim, etsi non ita statutum foret, sed iuxta sui valoris condignitatem offensa mortalis aliquo actu pure creato, saltem perfectissimo, atque arduissimo, vel immensa similium congerie compensabilis ad æqualitatem permaneret, cum tamen hic actus, vel ea congeries non nisi ex gratia Dei peccatori inimici, & à Deo insensi, quæ supernaturalis ordinis esset elici possent, scirent adhuc hominis totis suis naturæque viribus impensis, neque offensam mortalis compensari, neque eos in Dei gratiam posse redire: quod satis terriculamenti foret. Quod si maior ex necessitate, arbitraria, licet congruenti incarnationis statuta ad satisfactionem terror incutiendus esset: cum statim incarnatio decernatur, nobisque adesse innotuerit, & verbum incarnatum, eiusque infinitam satisfactionem, quid tanti remedij necessitate constituta deterrebimur, quam nobis adesse certe nouimus? Confirmatur: quia illa Dei voluntas ita statuens nequit deterrere à mortali nisi cognita ex reuelatione per fidem: ergo. Nequit deterrere infideles. Sed neque fideles deterrere potest, quibus non id solum fide cognitum est, sed etiam incarnatio, & satisfactio Christi, qua ad reconciliationem cum Deo, & compensationem mortalis ex arbitraria illa lege Dei egebant; Nec video, vt hæc omnia cessent, quidnam magis hominum moribus à Deo in peccato facilibus noceret, salutis recuperandæ per satisfactionem suam absoluta, licet ardua, potestas, an ex omnimodo absoluta impotentia satisfactionis, reconciliationisque cum Deo salutis desperatio? qua nimirum habenas vitiis laxarent, studiumque virtutum omne reiicerent.

CERTAMEN II.

Offensæ mortalis finitæ magnitudo incarnationis necessitatem abolet non expescit?

1 VT offensæ finitæ mortalis, quantumuis ex præfata consideratione dignitatis Dei offensi, & vtilitate hominis offendentis magna sit; satisfiat, necessariam incarnationem non fuisse, sed puræ creaturæ compensationem esse posse, satis, docent Alexand. 3. parte. q. 1. memb. 7. art. 2. corp. Scotus in 3. dist. 19. & 20. & in 4. distinct. 15. q. 1. art. 1. §. *quantum ad ista* quem sua schola imitatur, vt videre est in Scotista Fabro in 3. disp. 47. cap. 2. Richardus vterque. Palludan. in 3. distinct. 20. q. 2. & Caiet. 3. p. q. 1. a. 2. §. *Ad alterum* & apud Suar. proxime, & apud R. Salmantinos Scotum reprehendens, quod S. Thomam iudicarit aduersum Bañez. 1. parte q. 21. art. 4. licet ex his aliis solam sanctitatis dignitatem in satisfacturo requirant, alij vero Dei etiam pactum. Ruard. Sap. art. 6. §. *sed hæc satisfactio*. Valq. disp. 2. cap. 5. suæ, & authoritatis, & rationis subiiciendæ pondere complutensem scholam toto fere sæculo ad hæc vsque tempora trahens, Gasp. Hurt. disp. 1. diff. 10. Probatur primo conclusio argumentis datis disp. 2. q. 3. quibus probabamus, etsi infinita esset mortalis offensa ad satisfaciendum pro illa necessariam non esse incarnationem. Licet enim ex infinita dignitate personæ offensæ & infinite distanti vtilitate offendentis non crescat proportione arithmetica infinite offensæ mortalis magnitudo, sed solum geometrica proportione iuxta aduersarios hosce, ac proinde non infinita, sed finita prorsus sit; tamen admisso per hos etiam ex magnitudine offensi, & vtilitate offendentis maioribus crescere, etiam respectu Dei, offensam in morali æstimatione egereque in sui satisfactionem dignitate satisfacientis, quæ totum illud exæquet, neque Christi satisfactio super abundans erit, vt citata q. 3. cert. 1. monstrabam, imo neque sufficiens, vti ex his principiis cert. 2. ostendebam: ac demum ex vniuersaliorib. principiis à pura physicè creatura poterit satisfactio æqualis exhiberi, vt certamine 3. videbamus: atque hæ quidem rationes vrgentius probant admissa offensæ mortalis finitudine: quare neque incarnatio erit necessaria vt pro mortali, vel eius offensa fiat satis, vti rationes illas perpendenti satis patebit.

2 Attamen rationibus aliis probandum hic erit statuta offensæ mortalis finitudine pro illa fieri à pura creatura satis absolutè posse: ac proinde eius satisfactionem persona diuina non egere. Sic probo satisfactio offensæ finitæ non pugnat contradictoriè cum satisfactione finita, quod non pugnet contradictoriè cum satisfactione creata: ergò satisfactio offensæ finitæ non pugnat contradictoriè cum satisfactione creata: atqui per vos offensa mortalis finita est, ergò, eius satisfactio non pugnat contradictoriè cum satisfactione creata. Probatur maior à contrario: offensa cuius satisfactio pugnat cum satisfactione finita infinita absolutè est; quod enim finita quauis detractione non exhauritur infinitum absolutè est, non finitum explico vim argumenti, & confirmo simul: etenim, licet nullum ex nostris operibus quantumuis perfectissimum satisfactio absolutè sit pro mortali; quia iuxta rationes varias mox confutandas non æquat morali sua bonitate, & æstimatione mortalis prauitatem per aduersarios neque proinde tantum potest Deus in perfectissimo nostro opere complacere, quantum displicet in mortali; sed tamen vt hæc ita sint, negari nequit, quin bonitatem habeat, & magnam quidem eiusmodi opus, ratione cuiuis in eo Deus complaceat, atque ex parte licet minutissima, aliqua tamen, Dei famam, & honorem mortali ablatum reparet. Tunc sic: id quod finitum est, atque aliquo, vel aliquibus operibus ex parte potest compensari, plurium, & plurium similium actuum repetitione, & multiplicatione compensabile absolutè est. Ergo, quod nulla operum nostrorum repetitione quantumuis perfectissimorum absolutè compensabile est, absolutè infinitum est: atqui per vos mortale, eiusvè malitia, vel offensa nulla perfectissimorum actuum creatorum repetitione, & multiplex compensabile est: ergo infinitum absolute est: contra vos non finitum. Respondet Soar. disputatione 4. citata: offensam suprem generis esse offensam mortalis, licet finitam quare non posset æquari, & exhauriri finita quauis satisfactione quantumuis repetita. Perstat tamen argumentum, cui nihil satisfactionis his verbis adhibetur: licet enim supremum genus nequeat ab inferiori æquari in perfectione physica, aut metaphysica, siue in prædicatis essentialibus, inquiro an ita dicat offensam mortalis esse in supremo genere offensæ, vt creata quæuis satisfactio quantumuis multiplicata inferior, & inæqualis sit æstimatione morali si hoc dicat petit apertè principium reddens pro ratione, & solutione conclusionem, cuius oppositum argumentum factum euincit.

3 Sin autem dicat nullam aliam offensam factam contra quamuis aliam personam creatam æquare offensæ mortalis magnitudinem, ac proinde hoc esse supremum offensæ creatæ, & infinitæ genus bene philosophatur, inde verò solum ostenditur non posse æquari eius magnitudinem ab offensis aliis erga creaturam, quamuis admissis: neque satisfactionem pro his posse esse satisfactionem pro mortali, non autem non posse euacuari mortalis offensam ab illa satisfactione finita quantumuis repetita, & pene infinities multiplicata: quod satis nostro instituto erit. Quin licet offensa & dehonoratio facta à vilissimo suo mancipio summo terræ totius imperatori superior ex genere suo sit aliis, quæ reliquis hominibus fieri possunt, tamen multiplicatis summitatibus physicè maioribus, egregiis quæ ergà imperatorem illum obsequiis tandem æquari satisfactionibus offensa illa posset: ergò, licet offensa mortalis sit in supremo genere offensæ, si tamen finita sit, perfectissima contritione, egregiisque aliis erga Deum obsequiis pluries, & pluries repetitis æquè à pura creatura poterit compensari, etsi vnico, vel

vel aliquibus contritionis actibus non esset satis, cuius oppositum ostendam certam. sequenti & quæst. item sequenti. Etenim non ita in rebus quæ superiores ex specie sua sunt in ratione valoris, & æstimationis moralis censendum est, atque in physicè, vel metaphysicè superioribus, quorum perfectio numquam physice, aut Metaphysice adæquatur, etiam à pluribus speciei, vel generis inferioris. Licet enim argenti valor moralis ex specie sua maior, superiorque sit quam æris, maiorque auri, quam argenti, & equi maior, quam auri, & hominis maior quam equi tamen inferioris multiplicatione æquatur valor, & æstimatio moralis superioris quare licet admittamus offensam mortalis finitam esse in supremo genere offensæ, etiam respectu creatæ satisfactionis, huius repetitione maiori, & maiori moralis eius valor, & æstimatio æquari tandem poterit, ac proinde satisfactio pro mortali à pura creatura exhiberi absolutè poterit, quin ad eam exhibendam necessaria fuerit incarnatio.

4 Dices cum Salmantinis R. mortalis offensam in supremo, & inæquabili genere ab illis creatis satisfactionibus esse, inde colligi: quia nulla leuia peccata etiam venialia omnia malitiam mortalis æquare queunt cum tamen plura opera bona, & plura possint tandem bonitate æquare actum virtutis perfectissimum, vnde claret maius quid esse mortale quodvis in genere mali, quam actus virtutis cuiusuis in genere boni, ac proinde nullis virtutum satisfactionibus æquari, compensarique posse: quia res superiores, nedum supremi, ordinis, in morali æstimatione rebus vllis ordinis in eadem morali æstimatione inferioris æquari nequeunt, vt fama, vel vita diuitiis omnibus: quare neque illius læsioni, iis omnibus potest fieri satis: ac proinde qui aliter nequit famam, vel vitam, quam læsit, diuitiis datis reparare non tenetur, iuxta communem Theologorum; sed tamen, vt dixi licet verum hoc habeat in ordine ad prædicata metaphysica & physica, in ordine ad moralem æstimationem locum non habet, vt constat exemplo dato auri, & argenti, atque alio visionis intuitiuæ Dei quæ, physicè perfectior, ac moraliter æstimabilis est, quam sit quiuis dolor, & cruciatus æstimabilis in genere mali: & tamen vt bene Salas. 1. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 16. num. 29. & Lugo disp. 5. sect. 3. num. 22. æstimabiliores moraliter sunt crutiatus æterni in genere mali, quam visio Dei per horam, imo & per diem, vel etiam mensem vt puto, ac proinde huius carentia eligi prudenter deberet, vt cruciatus æterni vitarentur. Item odium Dei genus mortalis est: & tamen in morali æstimatione pluribus furtis, & furtis poterit æquari, vt bene idem Lugo: atque vt exemplo Recentiorum pro primo discursu inducto vtar, actus charitatis, qui perfectissimus ex actibus virtutum est, & supremus in mortalis bonitatis æstimatione, multitudine actuum etiam leuium, virtutum inferiorum potest in bonitate demum æquari. Denique exemplum de fama, & diuitiis nihil præstat. Non enim ideo nequit famæ iactura totis diuitiis reparari, quia eæ inferioris ordinis in æstimatione morali sunt, sed quia ad reparandam, pristinoque suo loco reponendam famam sunt inutiles, atque ideò illis nemo famam à se læsam tenetur refarcire; sicuti quia laudare proximum de fortitudine, ac de temperantia, quem Iudæum vel ignobilem dixisti, inutile quid, vt famam generis repares omninò est; ita laudare non teneris, licet sit in eodem genere famæ laus illa. Id quod à Lugo antea alibi à se disiectum R. testantur. Mallem videre, quam credere difficultatum solutiones.

5 Sed ille primus discursus solidior est ad probandum mortale esse in supremo genere mali, quam sit bonitas cuiuslibet virtutis perfectissimæ ad satisfaciendum; Si enim quid probat, probat offensam Regi, imò, & cuiuis factam grauem in supremo genere esse, & pro qua nullis obsequiis possit satisfieri. Etenim nullis leuibus offensiunculis quantumuis repetitis ad malitiam grauis offensæ in hoc discursu peruenietur, atque ad rationabile graue odium Regis incurrendum: pluribus autem, & pluribus obsequiis leuibus continuò ferè præstitis æquari potest bonitas prauis quantumcunque obsequiis., atque ad rationabilem Regis amicitiam peruenitri. Deinde licet venialia plura, nequeant mortale minimum constituere quia eorum malitiæ totales sunt, & inconiungibiles, vt in vnum quoddam conflentur; ast æquari pluribus venialibus mortalis malitiam mihi dubium non est, etsi nequeat eius mortalitas, ac dignitas amicitiæ Dei illis quantumuis repetitis æquari. Si enim dignitas formalis pœnarum, quæ actionis mortalitatem, Deique inimicitiam consequitur, & indiuidue comitatum à valore demeritiuo actionis illius, qui malitiam precisè consequitur, diuidatur (vt diuidi debere ostendimus disputat. 2. quæst. 2. certam. 2. ostendemusque disput. præsenti quæstione secunda, certaniine secundo numero quarto.) inueniat, valorem pœnarum meritiuum mortalis, ac proinde eius malitiam, meritiuo valore pœnarum, & malitiis venialium plurium æquari posse, vt disputatione secunda, quæstione secunda citatis certamine quarto, numero quarto, docebamus licet formalis dignitas pœnarum quæ mortalitatem, & inimicitiam Dei consequitur, & comitatur æquari venialibus omnibus minimè possit: Cum autem meritiuus pœnarum valor mortalis malitiam, qua malitia est, etiam per aduersarios consequatur, infertur venialia illa, quæ coniunctim tantum pœnæ merentur quantum meretur mortale illius malitiam æquare, licet quia venialium malitiæ non coniunguntur, vt vnam integrent totalem, neque mortalitatem ipsius, neque Dei inimicitiam, quare neque formalem pœnarum dignitatem pertingant. Et quidem miraculi instar esset additione assis vnius, quo materia prauis furti ad mortale completur adeò furti malitiam crescere supra veniale furti, tantum illo asse minoris, vt additis supra hoc reliquis innumeris venialibus furis illius imò & hominum reliquorum æquari tamen in morali æstimatione malitia ipsius nequeat. Denique supremus hic malitiæ mortalis gradus, quique nullis quæ creaturæ, aut eius demum satisfactionibus euacuari nequeat fundandus est, vel ex accremento malitiæ, ab infinitate excellentiæ, & dignitate Dei offensi, & vilitate ipsum offendentis creatura, quod tota disputatione secunda subuertimus, vel aliis rationibus, quas tota disputatione secunda à fundamentis impugnatas deiiciemus.

CERTAMEN III.

Celebris vlterior nostri Vasquez probatio instauratur.

1 Multo argumentum R. ex instante præcepto charitatis: tunc enim actus est, non esse omissionis, seu peccati, ac proinde tam in illo complacet Deus, quam displicet in peccato. quod omissio actus charitatis est. Si quidem hæc displicentia est velle, vt non sit omissio, quod ipsum est velle, & fit actus charitatis. Respondetur enim facile: tunc non tantum placere Deo actum charitatis secundum bonitatem intrinsecam actus, quod probandum erat; sed quatuor priuet malo peccati, quod habet quiuis actus præceptus etsi indifferens de se sit, atque à peccato præsletur, imò & actus indifferens non præceptus, si eo actus prohibitus impeditur, atque eius omissio præcepta apponatur. Arguo igitur Secundo celeberrimo, atque efficacissimo argumento nostri Vasquez, vbi ex æqua sua celebri doctrina 1. 2. tom. 2. disputat. 203 ac sæpius alibi de formali sanctificatione nostra per actum contritionis, tanquam per formam se ipsa forma-

liter sanctificantem, sit pro satisfactione maculæ, & offensæ mortalis arguebat. His potest satisfacere pro offensa mortalis, qui potest libere facere, quod satis est, vt cesset offensio, maximè si ita illud facere potest, vt necessario cesset: sed purus homo facere potest libere, quod satis est, vt necessario cesset offensio Dei ob mortale: ergo potest purus homo satisfacere pro pro offensa mortalis. Probatur minor: Homo auxilio gratiæ Dei tantummodo præpositus, quo in casu, & purus homo est, ac non supponitur iustificatus, neque mortale expulsum per gratiam, aut habitum charitatis, cuius loco auxilium Dei extrinsecum ad eliciendam contritionem solummodo erit) potest liberè elicere actum perfectæ contritionis, quo necessariò cesset macula, & offensa mortalis, quæ à macula re ipsa saltem, non differt, at eo ipso, quod possit liberè facere quod satis est, vt cesset malitia, & offensa mortalis necessariò potest liberè facere, vt cesset necessariò offensio Dei ob mortale. Quod autem posito actu contritionis cesset necessariò macula, & offensa mortalis suadetur: quia actus contritionis est forma per se se formaliter sanctificans, ac Iustificans præsertim si liberè eliciatur, vt latius probaui cum Vasquez contr. de gratia iustificante, atque ad præsentem saltem difficultatem Theologi omnes iam supponunt, ac proinde actum contritionis saltem liberè elicitum absque gratiu habituali præsupposita, vt in casu dicto, cum ad contritionis elicientiam auxilium Dei extrinsecum solummodo sine habitu charitatis præcedit, esse etiam eiusmodi contritionem expulsiuam peccati. O quot, quantaque mouent R. Complutenses, vt argumenti huius impetum deflectant, ictum declinent.

2 Respondent primò, contritionem suaptè natura, non autem, vt liberè elicitam ab homine sanctificare, maculamque, & offensam mortales abolere: quare non satisfactorie, sed per naturalem formalem oppositionem cum peccato: Siquidem satisfactio dicit libertatem satisfacientis contritioni autem ex formali oppositione, quam habet cum mortali, & si sopito in funderetur, & sanctificare, & peccatum expellere eodem modo competeret: cum tamen sopiti peccatoris satisfactio non esset. Fateor satisfactionem moralem humanam, & ciuilem dicere satisfacientis libertatem, & rei exhibitionemque debitum, & offenso extinguatur, licet ad satisfactionem per modum formæ voluntarium, nondum liberum, satis esse nonnullis videatur: atqui licet contritio sine libertate elicita vtrumque non habeat, alterum tamen natura sua habet, nempe debiti extinctionem per te; Ergo si accedat libertas in eius exhibitionem vtrumque habebit, eritque humano, & morali modo satisfactio. Vide quantuli à tuo Magistro Vasq. discordes. Debebat Petrus Ioanni centum, nolebat soluere: soluit autem eo renuente ex eius bonis Prosper satisfactum est Ioanni, atque ita plenè, vt deinceps cum Petro de satisfactione agere lite nequeat: & tamen Petrus non satisfecit. An inde inferes: ergo centum redditi debito æqua satisfactio non sunt? Minimà quia, sicut centum redditis Petrus non satisfecerit, non fuit ob defectum & curtitatem rei exhibitæ, sed liberæ voluntatis Petri, vt exhiberentur, sine qua moralis, & humana Petri satisfactio non erat: esset tamen, si eius voluntas libera accederet. Ecce nostrum casum, tuumque argumentum de contritione necessario, vel libere elicita. Vrgetur: quia contritio non ita cum peccato pugnare credenda est, hominemque sanctificare, quo formæ physicæ aliis, ac fortasse gratia habitualis peccato, repugnat; Sed morali honestate & bonitate etiam sua; illud enim *Ego diligentes me dilego*, quod Christus aiebat, motiuum, non physicum physicæ vt exigentiæ contritionis, vt oppositum odium Dei pellatur ac cesset, sed moralis obligationis qua à liberè, & meritorie ipsum diligente ad odium, & inimicitias deponendas, atque amorem amicitiæ erga illum apponendum cogitur Deus, aperte demonstrat.

3 Respondet secundo, ad moralem satisfactionem non solum requiri, vt à satisfaciente exhibeatur libere, id quo debitum necessario extinguatur, ac cesset vtcumque, sed etiam, vt id quod exhibetur quoque debitum extinguitur in æstimatione valoris moralis æqualitatem habeat cum debito, seu offensa, quam depellit: offensa autem mortalis depulsio per contritionem per formalem solum incompossibilitatem iustitiæ cum macula, & offensa mortalis est, in quo genere expulsionis non arguitur æqua æstimabilitas, & moralis valor formæ expellentis cum expulsa. Etenim forma nobilissima depellitur formaliter à vilissima, vt anima rationalis pellitur à forma cadaueris quare ex formali expulsione maculæ, & offensæ formalis per contritionem formaliter iustificantem non arguitur æqualitas valoris, & bonitatis moralis cum valore morali malitiæ, & offensæ mortalis in genere suo: quin minoris valoris in suo genere contritionem esse, quam offensam in suo multo ex capite, & comparatione suadere conantur præfati R. quos contra ea de re pugnabimus quæst. 3. ostendentes nullo ex capite plus valoris inesse malitiæ, & offensæ mortalis, quam bonitati contritionis. Nunc autem sic generatim impugno Primo ex eo, quod numero à fine dicebamus: scilicet, contritionem non pure physice pugnare cum peccato, Deumque ad odium mortalis ante acti deponendum, amoremque amicitiæ erga contritum apponendum cogere, sed valorosè, & meritorie, quod esse nequit nisi habeat contritio æquam saltem æstimabilitatem bonitatis, & valoris moralis cum malitia, & valore offensiuo mortalis. Secundo quoties id quod exhibetur ab offendente ad offensum eiusmodi est, vt eo exhibito in nullo genere rationabiliter auersionis possit offensus manere rationabiliter auersus ab offendente, fit æqualis omni genere æqualitatis satisfactio offensæ, sed exhibita Deo offenso libera contritione perfecta à peccatore non potest Deus offensus manere rationabiliter auersus in aliquo genere rationabilis auersionis à peccatore illam exhibente, (alioqui possent in eodem coniungi iustificario, & rationabilis Dei auersio à iustificato) ergo contritione peccatoris fit Deo æqualis satisfactio offensæ omni genere æqualitatis. Contra tertio: contritione libera peccatoris cessat offensa, & offensio Dei, quin aliquid illarum remittat, quod possit ea posita retinere, voca ergo liberam positionem contritionis satisfactionem, vel non ita voca, saltem euincitur, vt Dei offensa tota extinguatur, ac pereat, quin aliquid Deus formaliter, vel virtualiter remittat, liberam; puri hominis contritionem satis esse, ac proinde non esse necessariam incarnationem.

4 Si dicas offensionem Dei in peccatorem, seu Dei odium rationabile tolli quidem, non autem ius ad obsequia, quod ex offensa illata à peccatore Deus contra illum habebat: sicut, cum quis ex animo se reconciliat offensiori in bonis honoris, vel pecuniæ, & tamen ius reseruat, vt tantundem ipsi reddat, obsequiisque ipsius honorem in pristinum statum offensor reponet contra est quia id locum habet in nobis, qui actione offensoris lædimur, seu in Deo, qui nullatenus nostro lædtur mortali, vt R. complutenses admittunt cuiusque offensio ob culpam, siue iusensio rationabilis in peccatorem est, vt supra ostendebamus. Præster quam quod, etsi locum id haberet, non esse plus offensæ in mortali, quam obsequij in contritione, dicebamus modo, ac si pluries repetur ostendimus cert. 1. & tota disputatione 2. ostendemusque fusius quæst. sequenti denique ex hac solutione infertur posse etiam remisso mortali quoad culpam totum reatum, sicut, & offensam mortalis perseuerare, vt ostendebamus disputatione secunda quæst. 1. cert. 1. vbi & illationis absurditatem monstrauimus.

CERT.

CERTAMEN IV.

Vltimum Recentiorum effugium præcluditur.

1 TAndem data æqualitate bonitatis, & valoris in contritione cum malitia, & valore offensæ mortalis, respondent R. iidem non esse satisfactionem, quia, etsi æqualiter prorsus soluatur offensa, per illam, ipsa tamen contritio datur à Deo, cui formaliter satisfit pro mortalis offensa ratione auxiliorum quæ ex scientia, & intentione eiusmodi iustificationis, & expulsionis peccati per contritionem donantur peccatoribus à Deo, vt doctè probauit Vasq. disputatione 2. cap. 7. numero 65. & 1. 2. disputat. 218. cap. 5. num. 49. expressitque Trident. sess. 6. cap. 8. dicens: *Gratis iustificari à Deo dicimur: quia nihil eorum, quæ iustificationem præcedunt, siue fides siue opera ipsam iustificationis gratiam promerentur.* Cùm ergo cotritio ipsa sit formalis offensæ expulsio, deturque peccatori ratione auxiliorum à Deo offenso, potius est dicenda offensæ remissio à Deo facta, quam à peccatore satisfactio: Quemadmodum si creditor centum det, vt illi totidem soluas, non tu soluis, sed ille remittit, & qui totidem dat tibi, vt equum ab ipso emas, equum tibi, non vendit, sed donat. Confirmatur: quia creditor qui dat id quo alicui pro illo satisfaceret, si id debitori donaret, dubio procul remittit debitum: atqui Christus, quia nobis donat meritis suis iustificationem, quatenus donat nobis auxilium gratiæ ex scientia, & intentione ipsius, dicitur pro nostris peccatis, & officiis satisfacere: ergo cum eis eadem scientia, & intentione ea donat Deus offensus peccatoribus dicendus erit donare contritionem, & iustificationem, atque illis offensam remittere. Deficit ergò contritio peccatoris à satisfactione, quia in ea est remissio Dei offensi, qui illam donat: hæc porrò solutio est sententia hac in re Caietani citati quæst. 1. cert. 2. num. 1. qui ideò purè creatam compensationem mortalis à satisfactione pro illo excludit quia non ex propriis compensantis, sed ex bonis fieret creditoris.

2 Sed certè, licet ratione auxiliorum ex ea scientia & intentione à Deo peccatoribus obuenientium iure dicatur dator contritionis quantum ad moralem æstimationem, nostramque debitam gratitudinem, non secus, ac qui gnauo debitori suo, atque industrio aliquid daret, quo negotiaretur ea intentione, & scientia, vt partis negotiatione illa pecuniis ipsi solueret, & pecuniam negotiationem partam, & æs solutum in morali æstimatione, & quoad debitoris gratitudinem donasse dicendus foret, tamen sicut debitor non pecunia donata in se à creditore, sed per illam, & suam industriam parata debitori ad æqualitatem compensans, ipsi solueret, atque ex rigore etiam iustitiæ satisfaceret, quin remissio debitoris intercederet, vti ex iisdem Recent. notabamus disputatione prima, quæstione tertia, certamine primo. Ita etiam cùm Deo offenso peccator, non eo quod in se formaliter, ac non in radice solum ab ipso recipit, nempè auxilio gratiæ, sed contritione quæ solum datur in radice, atque ex eo, quod in se datur nempè auxilio, & nostra industria paratur, compensat offensam, satisfacit ad æqualitatem, quin Dei remissio formalis, & in se intercedat, quæ satisfactioni ex iustitia adhuc in sententia Recent. possit obesse. Accedit, quod nec Christus, eiusque humanitas, cui ex simili scientia, & intentione donata à Deo opera satisfactoria fuere, pro nobis satisfeciisset, neque nos, pro pœnis peccatorum bonis vllis operibus, satisfaciemus.

R. P. Christoph de Ortega, de Dei incarnat.

3 Nec refert, Deum etiam immediatè concurre ad actum contritionis; Nihil enim concursus Dei immediatus obest ad contritionis perfectæ compensationem sine remissionis mixtione, alioqui obesset perfectæ satisfactioni Christi, neque magis præstat, quod contritio, vt pellat peccatum, extinguatque maculam, non expectet voluntatem, sed se ipsa necessariò pellat, vt Deus offensus, qui illam donare dicitur offensam remittere dicendus. Nam pecunia parata industria debitoris; quæ in radice etiam dicebatur data à creditore cum exhibetur se ipsa debitum extinguit, quin debitoris voluntatem expectet, vt notabam disputatione prima, quæstione tertia, certamine primo, & tamen nulla est in ea compensatione debiti remissio. Dices adhuc meritum dicit distinctionem ipsius à præmio, & valorem ad illud: ergo satisfactio, qua talis debet dicere distinctionem ab extinctione debiti, & valorem quasi meritorium ad illam: neutrum autem est in contritione formaliter extinguente offensam; vt sic enim distinctio ipsius offensæ est, quare non diuersa, neque valor meritiuus distinctionis esse potest, quin, & à se ipsa diuersa, suique meritoria sit, quod implicat. Ergò qua formaliter offensam depellit, non est satisfactio. Sed negatur facile consequentia. Omnis enim satisfactio se ipsa est debiti extinctio, atque in re præsenti certius adhuc ex Recentiorum doctrina est. Cùm enim Dei offensa solum sit infensio, & auersio odiumque Dei rationabile à peccatore; hocque solummodo, & necessariò causetur à sola malitia in genere causæ formalis obiectiuæ, appositione malitiæ peccatoris, sine vlla ratione demeriti, ad odium, & infensionem rationabilem Dei, Sine posteriori voluntate causatur: cum tamen demeritū. Non minus exigat libertatem in retribuente ad pœnam, quam meritum in præmiante ad præmium. Sola igitur formali expulsione malitiæ per contritionem, qua formalis ratio obiectiua odij Dei rationabilis cesset, eiusque infensio, satisfactio offensæ constabit, quin valor, & meritum contritionis expectetur: sicuti neque ad offensam Dei valor, & demeritum peccati expectatur, sed sola formalis malitiæ positio.

4 Tandem solutionem hanc tertiam R. impugno: nam æquè dat nobis Deus ratione auxilij ex ea scientia, & intensione dati, contritionem qua meritoria, atque, quæ expulsiua peccati est, & iustificatiua. Sic enim ait [Augustinus 7. de gratia & libero arbitrio: *Si vita bona nostra nihil est aliud quam gratia, sine dubio vita æterna quæ bonæ vitæ additur, Dei gratia est, quia gratis data est illa cui datur.* & Trident. sess. 6. capite decimo-sexto. *Tanta est Dei erga homines bonitas, vt eorum velit esse merita quæ sunt ipsius dona:* Ecce synonimis vocibus gratia Dei dicitur meritum cuiusuis operis, sicut gratia Dei dicitur iustificatio, peccatique remissio: quare non minus à Deo dari dicenda est contritio qua meritum, quam, qua iustificatio, & remissio peccati: ast quia ratione auxilij donati, ita dat nobis meritum, vt industriam, ac libertatem nostram non excludat meremur contritione, qua meritum est apud Deum donatorem; ergo, & satisfaciemus Deo donatori offenso contritione, qua satisfactio, & expulsio peccati est. Probatur consequentia; non minus obesse debet merito operis, quod sit datum à Deo, apud quem ipso meremur, quam satisfactioni, quod sit datum à Deo cui satisfit opus, quo ipsi satisfacimus: sed contritioni qua meritum est, non obest, quod sit donum, & gratia ratione auxilij à præmiante collati, quia ita est donum, vt nostram industriam non excludat; ergo neque qua est iustificatio, & compensatio offensæ, oberit modo donum esse Dei offensi, cum in ea elicienda, & exhibenda industriam nostram non excludat.

5 Dices, contritionem, qua meritum est, dicere intrinsece nostram libertatem; ast, qua compensatio formalis & expulsio peccati, est illam non dicere,

sed solam physicam formalem incompossibilitatem cum peccato: sed contra : quia discrimen hoc friuolum est, vt ostendebamus,cert.2.n.5. Secundò,contritionem non expellere peccatum, nisi, qua libera est, ibidem ostendimus. Tertiò : libertatem ipsam contritionis,qua meritum,seu meritoria est, dat nobis Deus ratione auxilij, & eandem dat nobis, qua satisfactoria est. Ergò æquè est vtriusque ratio; Imò physicam entitatem contritionis, quæ libera est, humanoque, & libero modo à nobis exhibetur, non aliter dat, quam ipsius meritum donet, qua autem physicè entitas est non dicitur dari à Deo eo modo, quo dari ratione auxilij à Patribus dicitur;ergò non est specialitas doni in contritione secundum physicam entitatem,sed qua liberè à nobis ex Dei gratia exhibetur ; quare, & vt est satisfactio. Denique ne vocibus adhuc eludere argumentum possis, contra est : quia, vt profundè Sotus (cui, & nos controu.de gratia iustificante assentimur) nulla forma iustificans siue habitus gratiæ, siue actus contritionis, nisi accedat libera retractatio peccati, peccatum expellit,quare iustificatio per contritionem perfectam, qua expulsio, & iustificatio est, intrinsecè dicit libertatem peccatoris se conterentis,æquè, atque meritum intrinsecè dicit merentis libertatem.

6 Hæc omnia contra eam solutionem R. dedimus, non qua ad eius doctrinæ confutationem necessaria sint, sed ne aliquid, quod tentarent effugis, aut impugnationis firmum, vel non præclusum maneret. Cæterùm Recent. ratio satisfactioni, de qua in præsenti agimus, nihil obest. Etsi enim donatio eius,quo satisfaciendum,soluendumque est debitori, siue in se, siue in radice donetur,sitque proinde virtualis debiti remissio, nequeatque ex eis fieri ipsi ex rigore iustitiæ satisfactio; ast satisfactioni non è rigore iustitiæ, sed per æquiualentis, atque extinguentis debitum satisfactionem de qua nunc loquimur, non obest, quod fiat ex bonis creditoris:ac proinde,cum virtuali ipsius remissione,dummodo æquiualens offensæ sit, quod ex sic à creditore acceptis exhibetur. Alioqui, neque Christi satisfacere æque esse posset : cum omnia eius opera ex auxiliis ea scientia, & intentione datis à Deo fuerint profecta, ac proinde, & eo etiam titulo inter alios Dei fuerint; atque insuper totus eorum valor è dignitate personæ vnionem hypostaticam vnionis operantis ipsis formaliter obuenerit,quæ contritioni, & operibus nostris inesse, quam malitiæ, & offensæ peccati probandum iis recentioribus erit.

QVÆSTIO II.

De aliis titulis malitiæ mortalis, vt incarnatione ad sui satisfactionem opus habeat

QVæstionem hanc fecerunt iidem R. Salmantini, & Complutenses proximè impugnati, qui Vasquiano argumento piè facto satisfacere conabantur, vt æquam non esse contritionis satisfactionem, quare,nec absolutè satisfactionem offensæ mortalis ostenderet,ex pluribus capitibus minus bonam, minusque æstimabilem, quam esse malum peccatum suadere tentarunt. vt generatim q. 1. cert. 1. num. 8. referebamus Nunc autem ea omnia capite examinanda,atque inter se se comparanda sunt. Etenim, si æqualia esse deprehendamus, ac proinde contritionem æquam esse in bonitate,& æstimabilitate obsequij, atque peccatum mortale malum est in malitia,& odibilitate sua,satisfactionis à pura creatura possibilitas à firmiori consister,constabitque necessariam ad eiusmodi satisfactionem incarnationem non fuisse, vt totis his disputationibus contendimus.

CERTAMEN I.

Quod contritio multis titulis debita sit Deo totidemque peccatum indebitum, nihil minoris valoris, & æstimabilitatis in illo, quam in hoc euincit.

1 PRimum caput,ex quo R. præfati minus bonitatis, & æstimabilitatis in contritione libera peccatis, quam sit in malitia,& offensa mortalis venabatur, erat: quod exhibitione contritionis à peccatore exhibetur, quod mille titulis Deo debentur;mortali autem agitur contra eosdem titulos, quibus Deo obsequi, ipsum colere, & amare, ac non contemnere pro viliſſima creatura debemus, quam peccando prosequimur. Quam rationem prius tradiderat Vvading. disp. 1. num. 62. Ideò enim mortale grauis offensa Dei reputatur, quia contra tot, tantosque titulos agitur:obsequia verò virtutum quid leue, quia tot titulis debentur; siquidem magis dominum torqueret iniuria sibi à mancipio irrogata, quam seruorum reliquorum obsequia debita delectarent. Atque hæc sanè iam respiciunt non viros physicos puræ creaturæ ad formaliter expellendum peccatum, quibus se se conterentis libertas accedat, licet ita hæc essent, fieret à pura creatura satisfactio, vt quæst. 1. certam. 1. num. 1. & 2. ac tota ferè quæstione contendebamus. Sed valorem æstimabilitatis à formali contritionis oppositione cum malitia, & offensa peccati formaliter, non pugnaret,eam tamen saltem repetitam non esse minoris bonitatis, & æstimabilitatis, quam malitiæ, & offensæ sit peccatum : quare secluso etiam satisfactione formali contritionis liberæ, esse valorosam, æquamque ratione valoris bonitatis, & obsequij compensationem peccati,sicut pecunia tanta;tantæ debitæ, cui formaliter non opponitur æqua prorsus compensatio est, si appendatur.

2 Probatur primò : quia debitum illud contritionis perfectæ, vel est obligatio ex parte nostra ad amandum Deum,siue ob eius excellentiam beneficentiamque,siue ob eius in nos dominium, vel est potestas, aut ius Dei ad nos obligandos, vt ipsum amemus, & perfectè conteramur, vel solum est nobilitas obiecti formalis contritionis, seu charitatis, quæ in Deo motiuum seu titulus est, vt ipsum amemus,ac de mortali ex eius complacentia conteramur. Non primum:nam pone curam frequentem, & communem, cum Deum amat peccator, atque ex eius charitate de suo peccato conteritur nullo extante Dei præcepto contritionis,seu charitatis illius, imò neque attenta ab homine se conterente obligatione non secundum : quia ex eo quod charitas & contritio possint deberi, exigique alio titulo à Deo, quam compensationis malitiæ, aut offensæ mortalis, quousque eo titulo exigatur, illi non debetur,neque in eo soluendo impenditur; quare nec extenuat satisfactionem, seu compensationem debiti alterius, nempè malitiæ, & offensæ mortalis : licet huic simul, & alteri debito, & obligationi satisfaciendæ simul,semelque exhibita contritio pax non esset. Sicut vno scuto, cui duo debes, æqualitatem non solus:ergò manente alio,aliisvè debitis insolutis poterit contritio,licet mille titulis Deo debita, pro offensa mortali satisfacere, nisi aliunde minoris bonitatis, quam sit mortalis malitia, ac proinde minoris valoris, & æstimabilitatis esse probetur. Nihil ergo ex hoc capite minoritatis, & æstimabilitatis in contritione probatur, si ita tituli illi, ob quos debita Deo est, explicentur.

3 Dices solutionem vnius debiti pro alio in contritione respectu debiti, & titulorum, Dei locum non habere,quia titulo dominij excellentiæ,& bonitatis Dei contritio tota,quanta quanta est,Deo est ac sit, vbi primum existit;quare non potest non à Deo ad eius debiti solutionem tota tota acceptari : vnde nihil illius remanet,

manet,vt pro offensa mortalis Deo satisfiat.Hic, hic tè tam inde expectabam ergo neque purus homo potest pro macula, & offensa venialis satisfacere contra tuam sententiam. Probo consequentiam. Totus totus valor contritionis iure supremi dominij, & excellentiæ Dei ipsi debetur, acceptaturque à Deo, fitque ipsius eo titulo vbi primùm est:ergo nihil valoris remanet in contritione huic debito soluendo non impensum:ergo nec pro alio debito per exiguo quantumuis minut.venialis poterit contritione Deo satisfieri:alioqui,si aliquid in ea remanet,quo pro hoc minutulo debito satisfiat,non tota, vt asserebas contrictio quanta, quanta est, totusque eius valor in debito dominij, & excellentiæ Dei soluendo impensus est. Ecce debes Petro scutum, & assem:scuto soluis scutum;an etiam,& assem? minime; quia totus scuti valor scuto soluendo impensus est;quare ei, & assi,scu teruntio simul soluendo pax esse non potest,quantumuis minutulus assis, vel tereuntij valor sit; ast per te totus contritionis valor titulo dominij, & excellentiæ Dei necessario impenditur, milleque aliis,vt ait titulis:ergo quantumuis exigua sit venialis offensa non erit in contritione ipsius valor, quo pro illa satisfiat.

4 Contra secundo: quia ex sic intellecta solutione infertur nihil esse in operibus Christi, quo, non pro mortali quidem, sed nec pro veniali vno Deo satisfiat. Etenim,vt cum R.hisce docebamus 1.q.3.cert.4.omnia Christi opera,quanta sunt, Dei tota sunt ex debito supremi dominij: ergo nihil in eis valoris restat, vt pro, venialis a huc, offensa satisfiat. Nec patet recursus R. ad infinitatem meriti, & valoris operum Christi ipsi enim ex Vasquez, nosque ostendimus citata quæst. 3. contra Soarium,rem,quantumuis infinitam, si vno titulo alicui secundum se totam debeatur, non posse illi, alteri titulo simul satisfacere, neque ad aliquid aliud denuo soluendum eidem creditori obligari. Dices:titulos,quibus totus valor contritionis Deo debetur, atque debetur pro peccato satisfactio non esse iustitiæ,neque in eius materia:posse autem pluribus titulis non iustitiæ pluries totum operis laborem deberi singulis simul, eisque omnibus simul eodem valore satisfieri ostendimus eadem quæstione cum R.iisdem in quacumque materia,& ex quacumque virtute non posse duplici titulo adæquato eodem valore satisfieri simul Quid si admittatur oppositum ad præsens aut solutio R. nam,etsi mille illis titulis,quibus Deo debetur puri hominis contritio totus eius valor impendetur, simul iuxta hanc doctrinam,impendi etiam ad mortalis offensæ satisfactionem valebit.Contra denique; quia cum non minus requiratur valoris liberi, ac non impensi in satisfactione rei debitæ creditori,vt præmium ab ipso condignè mereamur,quam,vt illi pro alio quouis debito simul satisfaciamus valorosè, fiet, vt si contritionis totus valor satisfactionis obligationis ex mille illis titulis datæ impendatur,non solum pro mortalis offensa satisfacere non possimus;sed neque, aliquid mereri apud ipsum contritione valeamus.

5 Quod si titulos illos,quibus Deo contritio debetur non titulos iuris sed dominij,seu poreſtatis diuinæ, & obligationis nostræ inde datæ,sed titulos dignitatis motiuorum formalium, ob quæ Deo obsequi, colere, amareque ipsum debemus,iuxta tertium modum intelligant Recent.æque contra se sentient, si inde bonitatem,& valorem contritionis iudicent imminui.Primum patet.Nam ipsi disputat. 3.memb.3.§.3.num.71. ex nostro Theodoro Peltano de satisfactione Christi conclusione 11.§.*ad secundum*,& ex Lugo disputat.6.sectione 1. num. 14. præter infinitum valorem operum Christi à dignitate personæ obuenientem, ac diuinam obinde motionem Dei ad omnia præmia possibilia, maiorem valorem in illis,motionemque Dei ad eadem præmia re cognoscunt, cum actus Christi virtutum nobiliorum, v.g.charitatis,sint,magisque placere aiunt Deo,quam, si essent actus religionis,& eleemosinæ:atqui actus nobiliores titulum maiorem, seu digniorem habent quam ignobiliores,ideoque, valorosiores Deoq; gratiores esse Recent.probant:ergo in eorum doctrina maior dignitas motiui, seu tituli obiectiui virtutum non minuit actus sui bonitatem,& valorem, sed auget. Contra 2. quia ex sic intellecta solutione infertur absolutè actus virtutum nobiliorum minùs meritorios, ac satisfactorios esse, quam ignobiliorum:cum illi habeant titulum maiorem,seu excellentius motiuum, quam ij. Contra rursus à priori:quia virtutum bonitas, & valor crescit per se,& natura sua ex maioritate, & perfectione obiecti formalis,ac dignitate motiui:ergo implicat inde decrescere virtutum bonitatem,valorem, & æstimabilitatem, vnde per se,& essentialiter augescunt; & quidem ex quibuscumque titulis,& obligatione,etiam obedientiæ,religionis,& iustitiæ, non minus, vel augeri potius operis bonitatem, & valorem, saltem accidentaliter, constans Theologis sententia est; cum sit maior conformitas eius cum bono virtutum, quos obligationem inducunt.

6 Quod si tandem titulos illos explicant beneficia, quibus à Deo præuenimur, indeque ortos gratitudinis titulos esse,sentiunt contra ea, quæ ex ipsis notabamus quæst. 1.cert.1.Deinde; si non attendantur beneficia Dei,sed nobilius pura ob solam Dei bonitatem conferatur peccator,illo actu beneficiis non satisfacit formaliter:quare locus erit vacuus in valore ad satisfactionem pro mortali. Tertio:conferatur ex bonitate Dei, quæ in collatis sibi beneficiis elucet,atque ex gratitudine,sitque beneficiorum compensatio formalis, certè illa,licet plura infinita simpliciter non sunt neque obligant,nisi,vt Deo peccatis non displiceamus,simulve illi infensi, non autem,vt referamus gratiam compensationis,cum nullo nostro opere egere Deus beneficus possit quare difficile,& raro erit actus noster satisfactio formalis rigorosæ,& debitæ compensationis, quæ in reddenda gratia totus operis valor insumatur, sed potius valor ex eo etiam gratitudinis motiuo excrescit. Impendatur tamen:cùm debitum simpliciter finitum sit, aliquid valoris reseruari ad satisfactionem pro mortali poterit saltem in pluribus, ac pluribus contritionis, actibus:sicut in quouis bono opere, valore meritiuum reseruari certum apud omnes, maxime apud R. hosce est,sed esto non reseruetur: si pro beneficiis soluatur contritionis valor,non acceptat Deus eo titulo, sed titulo satisfactionis pro mortali,vt certè potest; quod si contendens non posse non acceptare Deum pro beneficiorum compensatione recidis in impugnationes datas num. 2. & 3 Denique hinc etiam probatur non posse opera humanitatis Christi pro offensa,adhuc veniali, Deo satisfacere: siquidem maioribus longè Dei donis præuentus operabatur in quibus sanctitas ipsa infinita humanitatis, filiatio naturalis Dei, & cætera recensentur.

7 Iam illud de leuitate nostrarum virtutum coram Deo,& grauitate mortalis exemplo illo domini, & seruorum confirmatum, inane est:etenim negare virtutum actus, etiam cum à iustis exercentur, magnum aliquid esse,idem est,atque præcipuis Dei,gratiæque ipsius operibus magnitudinem denegare, quæ magni ab eo fieri præmij gloriæ æternæ, quo illa remunerat magnitudo demonstrat:cum tamen venialia, quæ leuia in genere moris sunt,æternam pœnam non mereantur. Nec satis est,quod Recent. aiebant Salmantini: iustorum opera gloriam æternam absolutè non mereri, sed sub conditione decessus in gratia:siquidem, & sic magnum præmium foret.Item: nec peccatum mortale, quod tam magnum per te in genere mali est, infernum, nisi sub conditione decessus in mortali consequendum, meretur. Tertio: conditio illa in alterutro ad meritum non est,sed ad præmij consecutionem à Deo præstituta:de se enim ac sine vlle alia conditione iusti opera gloriam de condigno,& mortalia infernum per æternitatem promerentur.At,inquiunt, id habere mortale secundum se,non autem virtutis actum, nisi adsit iustitia & adoptionis gratia, quæ opus ad tantum eleuat præmium, quæque comparatione excellentiæ Dei offensi minutulum quid est. Sed neque ego contendo boni

operis valorem secundùm se præcisè sumpti æquare valorem, & malitiam mortalis, sed vt coniuncti cum gratia habituali, cumqua æternum gloriæ pondus in nobis operatur: quia filij adoptiui Dei opus est, eaque gratia in ordine supernaturali, tam operans, quam ipsius opus constituitur, cuiusque supernaturalium, rerum præmio pro operis magnitudine proportionatur. Vnde constat ad paritatem de iniuria & obsequiis seruorum ad dominum creatum, disparitas. Nam illi seruitus tantum infames sunt; filiorum autem Dei seruitus nobilis, filiationem Dei adoptiuam non excludens, quæ nos, licet ex affectu, filiorum naturalium loco reponat, atque, vt talis à Deo tractari, magnique fieri, tam nos, quàm nostra opera faciat, quamquam, & alia adhuc adsit disparitas. Quod nimirum ea locum habeant in ordine ad offensam & iniuriam, quæ propria offensa & iniuria sit; non autem in iis, quæ solum habent rationem infensionis, aut complacentiæ, vt vitia, ac virtutes nostra respectu Dei. In iis enim titulis vndecumque consideratis, siue ex parte Dei siue aliunde, ex quibus violatis crescit malitia peccati, ex eisdem seruatis, siue attentis virtutum exercitio æquo gradu huius exercitij bonitas, & valor excrescit.

CERTAMEN II.

Nec quia minus meretur, quam demeretur mortale minus bona est contritio, minusque æstimabilis illo.

1 ALiter minus valoris, bonitatis, ac æstimabilitatis in contritione, quam sit malitia, & æstimabilitas mortalis suaserunt sibi citati Recentiores quia, inquiunt, meritum, & demeritum operum consequitur eorum bonitatem, & malitiam: vt quo melius, vel deterius sit magis mereatur, vel demereatur omnium sententia: atqui contritio, perfectissime etiam, non tantum in suo genere præmij meretur, quantum mortale supplicij: ergo, neque tantam bonitatem, & æstimabilitatem in suo genere habet, quantam malitiam, & æstimabilitatem in suo habet mortale. Minorem probant: nam, licet contritio formaliter, & physicè, tam bona sit, quam malum mortale, quia, sicut hoc omnem Dei amicitiam abolet formaliter, ita & illa omnem Dei inimicitiam formaliter depellet; aft in genere meriti contritio non meretur vllam amicitiam Dei, neque cessationem omnis inimicitiæ; hanc enim, & illam se ipsa formaliter ponit, se autem ipsam mereri propriè nequit. Insuper non meretur omnem visionem Dei possibilem, neque omnia dona, & beneficia Dei, sed vnum, vel alterum visionis gradum, vnum, vel alterum Dei beneficium, ac donum. Mortale vero demeretur nobis propriè omnem Dei amicitiam, omnes gradus gratiæ visionis Dei, eiusque reliqua omnia dona, & beneficia: cum enim mortale dignum sit odio Dei, digni sumus per illud, quo videlicet Dei inimici constituimur, qui enumeratis omnibus, atque vniuersim omni dono, ac beneficio Dei prorsus priuemur. Sed certe hac doctrina probabitur, nec posse satisfieri ab homine valorosè pro iniuria facta Dynaste v.g. odio in illum: quandoquidem plus illo demeremur apud eum, nempe omnia beneficia, quæ ab ipso obtinere possimus, quibus per odium in ipsum digni reddimur, qui omnibus priuemur: per amorem vero, amicitiam, obsequiave alia, non meremur ea omnia, sed præmium dumtaxat determinatum: ergo maior est malitia, & æstimabilitas in suo genere in odio, & inimicitia contra Dynastam, quam sit bonitas, & æstimabilitas in amicitia; & quibusvis erga ipsum obsequiis, quare valorosè nequibit pro odio in Dynastam à nobis satisfieri, si quid tuus discursus probat.

2 Respondent: ad æqualitatem meriti obsequij cum demerito odij ac proinde bonitatis amicitiæ cum malitia odij, satis esse, si non plura demereatur odium beneficia, quam, ad quæ ius dare amicitia posset; cum autem opera in gratia, Deique amicitia facta ius nobis dare possent ad maiorem, & maiorem Dei gratiam, & visionem, ac cætera omnia præter auxilia, eisque omnibus nos demeritoriè priuet mortale, non autem ea omnia mereatur contritio, sed solum aliqua in gradu determinato, fit, vt plus demereatur mortale, quam contritio mereatur, sitque hæc propterea minus bona, quam malum mortale, ac proinde minoris æstimabilitatis, nequeatque valorosè pro mortali satisfacere. Sed contra primo; quia amicitia cum Dynasta, ius dat non ad bona ipsius determinata solum, sed ad indeterminata generis cuiusvis, quibus illam, & obsequia erga ipsum præmiare potest de condigno, maiora, & maiora, quibus omnibus odium, & inimicitia prorsus nos, & condignè priuat: amicitia vero, & obsequium erga ipsum ea omnia non meretur. Dices: hæc pugnare. Nam statuitur amicitiâ in Regem ius dare posse ad maiora, vel maiora præmia ipsius, quæ omnia demereatur odium in ipsum; & tamen negatur ius dare, seu mereri de condigno posse amicitiam, & obsequia maiora, & maiora præmia à Rege contra: quia hæc ipsa repugnantia est in amicitia Dei, & mortalis demerito. Affert enim amicitiam Dei maiorem, & maiorem gratiam, & gloriam promereri posse, eisque omnibus condigne nos priuari ob mortale. Deinde contritionem, seu amicitiam Dei non posse mereri de condigno, nisi gratiam, & gloriam in gradu determinato, quod pugnet cum primo: tuæ ergo doctrinæ, & solutionis repugnantia est. Dices: non esse repugnantiam: quia maior, & maior gratia, & gloria non cadit sub meritum amicitiæ vnius actus, sed plurium & plurium, actuum, solumque dici actu vnico contritionis non promoreri nos eo omnia, ad quæ amicitia pluribus actibus ius posset nobis dare; cum tamen mortale quoduis ea omnia nobis demereatur: quod satis est, vt maioris malitiæ conuincatur, quam sit contritionis, seu charitatis bonitas. Sed contra: quia eodem modo intelligam ego instantiam factam in odio, & amicitia Dynastæ: vt hæc minoris bonitatis sit, quam illud, minorisque proinde valorosæ satisfactionis pro illo. Secundo: falrem plures, & plures amicitiæ actus dare ius possunt ad ea omnia, quæ demeretur mortale, ex quo magnitudo malitiæ, & valoris pensanda est per te: ergo saltem pluribus, & pluribus contritionis, & amicitiæ actibus poterit à puro homine pro mortali satisfieri.

3 Contra. 2. principaliter quia mortali non reddimur digni tot pœnis positiuis, quarum priuationes meremur per contritionem perfectam, & amicitiam Dei; amicus enim perfectus de condigno meretur omni pœna, & supplicio Dei carere: ergo tuo sophismate inuerso, contritio maioris bonitatis est, quam sit malitia mortalis: vel saltem, si mala pœnæ positiua, quam meretur mortale, cum bonis præmij, positiui, quod meretur contritio, malaque item pœnæ negatiuæ mortalis cum bonis præmij negatiui contritionis componas, æquales in merito, & demerito contritionem, & mortale reperies: quare, & in bonitate, & malitia, atque æstimabilitatis valore, si meritum bonitati æquo gradu, & malitiæ demeritum, æquo etiam gradu, respondeat. Totus ergo argumenti tui, contra nos, nostræque similis argumenti contra te regestionis paralogismus in eo stat, quod præmium positiuum contritionis cum negatiuo mortalis præmio, vel potius supplicio, componis: Nos vero contra præmium positiuum mortalis cum negatiuo contritionis componimus: vnde alter contra alterum oppositam prorsus conclusionem eodem robore euincit si autem, vt deberet, positiuum vnius præmium condignum compositiuo alterius, vel negatiuum cum negatur, vel vtrumque vnius cum vtroque alterius coniunctim componantur, neuter contra alterum probabit. Sed dices: per nos disput. 1. quæst. 2. cert. 2. num. 4. mortale nos inimicos Dei constituit,

tuit, redditque dignos omnibus malis, etiam positiuis, quæ Deus inimicus potest, ac velit nobis infligere; atqui actus contritionis, seu amicitiæ Dei non reddit nos dignos omnibus bonis, quæ Deus potest, ac velit nobis concedere; ergo facta etiam comparatione, præmij positiui condigni contritionis, & supplicij condigni positiui mortalis maius est demeritum in mortali, quam meritum in contritione: ac proinde minus erit bonitatis in contritione, quam malitiæ in mortali: cum certum sit eo gradu esse in actibus humanis bonitatem; & malitiam, quo est meritum, & demeritum eorum.

4 Argumentum hoc ex nostris principiis vnice, ac solide deductum ex eisdem solum diluendum solida est; duplicem distingue in actu contritionis dignitatem, atque in mortali etiam duplicem; alteram formalem, & status, quem offert subiecto, alteram valoris & propriè meriti ac demeriti: quas formalitates inter se se distingui debere satis multis probabam citato cert. 2. à num. 2. Rursusque probo. Quia præmium, & supplicium condignum valori propriè demeritiuo, vel meritiuo operum respondens, potest à iudice in aliud æquale commutari, quo exhibito non maneat vltra debitum pœnæ subeundæ, neque obligatio præmiandi in præmiante qui tantundem benemerito dedit: at pœnæ quæ formali dignitati mortalis respondet, nequit à Deo ita in aliam commutari, vt non maneat vltra illi subeundæ ex parte sua obligatus reus, & expositus, quamdiu inimicus Dei manet: Tum quia cum sit omnium bonorum Dei priuatio, & omnium malorum, quæ ipse velit, inflictio nequit esse aliud supplicium, in quod commutetur. Tum quia quandiu peccatum mortale, eiusque macula adsunt peccatori nequit non obnoxius reusque illius pœnæ esse. Secundo; quia supplicium eiusmodi infinitum est, cum sint mala, quæ Deus potest inimico si velit infligere, infinita, bonaque, quibus priuare potest non pauciora; quæ valori propriè meritiuo finito mortalis respondere nequeunt, minusque æqualiter mortalibus omnibus, & singulis, siue maioribus, siue minoribus: quia sicut meritum omnis præmij possibilis infinitum est, & demeritum omnis pœnæ possibilis infinitum erit, & quod se maius in eo genere non patiatur; cum tamen demeritum proprium maius in vno mortali, quam in alio de fide sit.

5 Ex hoc fit. 2. magnitudinem malitiæ, vel bonitatis actuum non esse taxandam ex magnitudine dignitatis formalis, seu status, in quo amicitia, vel inimicitia Dei iustum, vel peccatorem constituit ad bene, vel male, siue priuatiua, siue positiua à Deo amico, vel inimico habenda: cum enim mortalia alia aliis grauiora esse, ac peiora de fide sit, atque dignitas formalis, seu status inimicitiæ Dei, quantumuis minimo, mortali, dignos nos formaliter efficiat, qui omni Dei dono, ac beneficio priuemur, ac non sit aliquid amplius, cuius vlteriori priuatione dignos nos grauius mortale constituat, si ex formali dignitate status ad plura, vel pauciora mala à Deo habenda malitiæ magnitudo, taxetur, mortalia omnia æqualis malitiæ habenda erroneè erunt solum ergo taxanda est bonitas, vel malitia nostrarum actionum à posteriori ex præmio, vel supplicio proprio, quod respondet merito proprio valoroso; non autem dignitati, vel indignitati formali status amici, vel inimici: Quare licet minus dignitatis, seu ius ad pauciora Dei dona det nobis contritio, qua, formalis dignitas est, & status amicorum Dei, in quo nos collocet, quam mortale ad subeunda à Deo mala plura ratione dignitatis formalis, & status inimicitiæ Dei, in quo nos constituit; dum tamen merito proprij, & dignitatis valorosæ ad præmia, vel supplicia à Deo habenda, non sit inæqualitas sed æqualitas æqua erit in contritione bonitas, atque est in mortali malitia, si autem inde taxetur pœna, vt taxari in mortali debet perspicuum fiet quanto iure noster Salas 1. 2. q. 87 tractatu. 23. disput. 15 sect. 7. peccato mortali nullum demereri gratiam habitualem quantamcumque præhaberet, sed in gradu determinato maiori, vel minori pro mortalis maiori, vel minori grauitate: quod intelligendum est de valorosa, ac meritiua, non de formali pœnæ dignitate. Vnde si hæc abesset, atque item formalis physica pugnat mortalis cum gratia vlteriori, ac intensiori mortaliter delinquens gratia omni expoliandus prorsus non esset. Vidi Salmanticenses R. plura quam fortia huic nostri, Salas doctrinæ opponere, quæ ex distinctione dignitatis formalis, & de meritiua, mortalis facilè diluentur.

6 Quoad priuatiua vero damna, quæ affert mortale aduerte, priuationem gratiæ, & visionis Dei non esse pœnam respondentem, adhuc dignitati formali, & status peccati mortalis cum enim vtraque iustificet, iustitiaque contradictoriè pugnet cum mortali, eiusque macula in communi, etiam Rec. opinione mortale, qua tale, & inimicitia Dei formaliter est, erit priuatio omnis gratiæ, & visionis Dei se ipso; quare ad harum priuationem dignitas formalis esse non potest, quin ad se ipsum dignitas formalis sit, quod implicat. In opinione autem in qua gratia, & amicitia Dei non ita strictè pugnat cum mortali; quam falsam iudico ad earum omnium priuationem dignitas formalis mortale erit. Deinde cum Paulus, Augustinus, Patres alij, & concilia passim valorem, & potentiam gratiæ præ nostra ad peccatum commendent, qui fieri potest, vt nos tantum malum operari possimus, quantum bonum gratia in nobis nequeat operari. Tandem valor physicè æqualis est in contritione, atque in mortali; cum æquè mutus se physicè expellant per hosce; ergo accedente contritione libertate, qua physicus ipsius valor transeat in morale satisfactionis æquus erit, etiam moraliter quemadmodum valori intrinseco, & quasi physico argenti accedente libertate, qua in debiti solutione exhibetur valor ille, quasi physicè æqualis, transit in valorem satisfactionis debiti.

7 Video hanc eandem Recentiorum doctrinam impugnatam à Ripalda tom. 2. l. 4. disp. 97. sect. 1. num. 8. discursus præfati fallaciam ostendente. Primo quia nullo actu perfectissimo iustus potest condignè mereri hypostaticam vnionem vt isti fatentur, & tamen illa carere per veniale leuissimum dignus redditur homo: quia, qui in aliquo amicitiam, etiam leuiter lædit, dignus est carere strictissima, & summa amicitia Dei, quæ in vnione hypostatica pugnâte cum quauis leuissima amicitiæ offensione reperitur; & tamen in veniali non est maior malitia, & offensa, quam bonitas in actu perfectissimo virtutis. Mitto, secundam, & tertiam Ripaldæ, impugnationem, quibus non multum fido. Impugnat quartò num. 13. quia ad æqualem satisfactionem mortalis satis est bonitas operis valens extinguere offensam, & inimicitiam cum offenso: ergo ad satisfactionem æqualem pro mortali, opus non est, vt præterea opus satisfactorium det ius, & condignitatem operanti ad amicitiam cum Deo, & ad omnia bona, quæ Deus potest amicis communicare, id enim amplius multo est, quam ad æqualem satisfactionem requiratur. Dices non posse offensam remitti sine eo quod amicus Dei fiat offendens per iustitiam, & sanctitatem, dubium tamen hoc pluribus est, & cuius oppositum suadent exempta ex humanis petita, probatque Ripalda citato tomo disp. vltima. Secundo actus iusti gratiam, & amicitiam Dei formalem merentur. Reliquas Ripaldæ impugnationes prætereo: hæ siquidem efficatiores mihi visæ sunt.

***

CERT.

CERTAMEN III.

Alia proimpossibilitate satisfactionis à pura creaturæ diluuntur.

1 DIces 1. contritione exhibetur Deo satisfactio pro mortali, ergo, cum hæc de facto fuerit à pluribus exhibita Christus Dominus de facto non satisfecit pro omnibus mortalibus omnium, licet pro his, qui gratia à Christo pro merita in sacramento sine contritione iustificati sunt fecerit satis. Hoc autem videtur non admittendum. Respondetur non esse in ea consequentia magnum absurdum si de satisfactione formali, & proxima de facto, ac non ex rei natura sit sermo; quia enim hominibus conuenientius fuit, vt proprio actu, & contritione de peccatis suis iustificarentur, licet in operibus Christi esset valor, vt erat, ad satisfactionem formalem proximam pro omnibus omnium hominum peccatis, non tamen ea obtulit pro omnibus Deo in proximam formalem satisfactionem sed in remotam, vt eis nimirum mereretur auxilia, & habitus ad contritionem qua de facto formaliter proximè satisfacerent plures, ratione quorum in radice, vt dicebamus ipsa eorum formalis satisfactio proxima Christi etiam esset, ac reputaretur, sicque à Deo Christi satisfactio pro illis acceptata est sine vlla satisfactionis Christi iniuria, minori de æstimatione. Secundò negatur consequentia in opinione communi de iustificatione per solam gratiam habitualem, cùm enim hanc nobis omnibus Christus suis operibus fuerit pro meritus, atque hæc ab habitu charitatis, in communi etiam opinione sit indistinctus, propriori naturæ ad contritionem, se conterenti inhærebit: quare, & formaliter proxime ante illam peccatum mortale diluat, ac proinde Christus Dominus omnibus satisfacientibus formalem proximam mortalis compensationem donabit, & pro omnibus formaliter proximè satisfecit. Neque vero video, qua alia ratione Christi satisfactio proxima fuerit Deo pro omnibus de facto exhibita; si enim secundum se sumpta formalis proxima satisfactio pro omnium peccatis fuit, cum omnium operationes bonas, & gratiam habitualem natura anteierit omnium peccatorum satisfactio de facto fuisse concedendum videtur; cum valor satisfactorius ad omnia, atque infinities plura Christi satisfactione non desit. Inde vero nullius mortalis offensa ac reatum nostris etiam actibus seclusis manere consequens erit: cum omnibus quibus applicata, merita Christi de facto sunt, fuerit, & satisfactio Christi prior, & applicita de facto.

2 Opponit rursus: qui nequit satisfacere pro reatu æternæ pœnæ mortalis nequit satisfacere pro macula mortalis, cui soli annexus, & coniunctus æternæ pœnæ reatus est: at pro hoc reatu nequit purus homo satisfacere: ergo neque pro macula mortalis. Minor, in qua est difficultas probatur ex Trident. sess. 6. cap. 14. dicente: *reatum illum sacramento vel voto illius remitti*: ergo huius semper est remissio, nunquam satisfactio adhuc voto sacramenti, quod contritio perfecta, seu actus charitatis est. Maior est certa, quia reatus æternæ pœnæ nihil est aliud quam duratio æterna maculæ mortalis, vt constat ex disp. 1. q. 2. cert. 5. num. 2. & 3. quare, qui maculam mortalis tempore eluit, vt æternè non duret, eo ipso formaliter eluit reatum. Negatur minor ad probationem ex concilio dicito: reatus extinctionem semper esse adhuc cum contritione aboletur, vtroque sacramenti formaliter, & proximè, remissionem Dei in radice ratione auxiliorum, sicut, & maculæ depulsio per illam Dei dicitur remissio, in radice nimirum, ratione eorundem, vt supra docebamus: qua etiam ratione, Christi, qui ea nobis de facto promeruit dicitur satisfactio. Quamquam, etsi probaret de formali remissione de facto, cùm satisfactio solum asseratur, possibilia pura creatura pro mortali, & reatu ipsius nihil contra nostram doctrinam probaretur. Potest enim de facto esse, & maculæ, & reatus remissio, cum tamen aliter res possent disponi, vt contritio vtriusque satisfactio propria foret iuxta dicta num. 1. de satisfactione Christi de facto pro vtroque denique maior argumenti falsa est siquidem reatus pœnæ æternæ formaliter comitatur, siue consequitur statum, seu dignitatem formalem inimici, non autem demeritiuum valorem mortalis, vt vidimus.

3 Obiicis rursus: nequit homo purus condignas Deo gratias pro beneficiis agere: ergo neque ei pro macula, & offensa mortalis condignam satisfactionem exhibere. Respondetur, habitum, & auxilia ad actum actionis gratiarum collata necessario, non posse dari intuitu, seu ob gratiarum actionem, quin gratia, & beneficium esse desinant, ac proinde, & actus actionis gratiarum desinat esse gratiarum actio pro illis siquidem gratiarum actio de re aliqua supponit essentialiter rationem gratiæ, & beneficij in illa. Pro aliis vero beneficiis præter hæc, quæ sunt necessaria principia gratiarum actionis, potest purus homo gratias agere, vt patet; quare si non de iis sit sermo, falsum est antecedens si autem non obiectum actionis gratiarum tribuantur auxilia, & actus, sicque beneficia, & gratiæ sint, nequit condignè pro illis purus homo gratias eo actu exhibere. Tum quia habitus, gratiæ dignificat ipsam gratiarum actionem; quare sui solutio condigna erit, si sit pro se condigna gratiarum actio, quod implicat. Auxilia vero ad gratiarum actionem crescunt in ratione beneficij, & gratiæ ex actu actionis gratiarum secus; nequit autem beneficium, & gratia gratificatoria compensari ea ipsa re qua in ratione gratiæ, & beneficij crescit. Quare in hoc casu, concesso antecedenti negatur consequentia quia hæc incommoda in satisfactione pro macula, & offensa mortalis per contritionem à puro homine exhibitam non concurrunt. Vnde neque est paritatis ratio.

4 Obiicit Ripal. citata disput. 97. sect. 2. per mortale parari Deo nouum ius dominij ad vilissimam seruitutem peccatoris, tanquam sordidissimi, mancipij, à quo omnia opera possibilia in æternum possit erigere, non minus quam æternis cruciatibus destinare supponit insuper non posse satisfieri alicui pro offensa ad æqualitatem, quin satisfiat iuri offensoris orto ex illa in offendentem satisfactione æquali, &, in qua nulla fit iuris remissio facta ab offenso: quia alias æqualis non erit satisfactio. Rationes vtriusque suppositi examinare non vacat. Ex illis vero sic arguit satisfactio pro offensa mortalis debet esse satisfactio iuris diuini ad seruitutem peccatoris, qua fine vlla remissione Dei peccator libereturatque nequit illis actibus satisfieri, & extingui ius Dei fine vlla iuris remissione in seruitutem peccatoris à pura creatura: ergo, nec Deo pro offensa mortalis satisfieri. Minorem probat, quia cum ad omnia obsequia possibilia peccatoris ius illud Dei sit, hoc obsequio exhibito ius manet in Deo ad reliqua in satisfactum, ac non extinctum; Quemadmodum solutione decem facta ei, cui debes centum, non adæquas, & satisfacis iuri toti illius contra te.

5 Quoniam verò dici posset ab alio non peccatore sed iusto cuiusque opera ex infimi illa peccati seruitute Deo non deberentur posse pro offensa mortali peccatoris satisfieri in eius principiis asserentis saltem, per modum meriti satisfieri posse pro mortali alterius respondet: Iustum, licet non habeat statum seruitutis peccati, ast ex iure anteactæ similis seruitutis debere etiam Deo opera, quæ in statu iustitiæ exercet, ita vt maneat debitum, licet ius pro tunc non extet, sed exiterit. Sed quid, si iustus ille satisfaciens pro alio iustus à Deo crearetur, nunquamque mortaliter deliquisset? Difficultati respondere posset verbis, & discursu Anselmi lib. 1 cur Deus homo cap. 5. alio ab ipso recitatis Eidem quippe difficultati à Rosso obiectæ ita respondebat; *An non intelligis quia quacumque alia persona, quæ*

Deus

Deus non esset, hominem redimeret, eius seruus idem homo rectè iudicaretur quod si esset nullatenùs restauratus esset in illam dignitatem, quam habiturus erat si non peccasset; cum ipse, qui non nisi Dei seruus per omnia futurus erat, seruus eius esset, qui Deus non esset. Quia igitur seruus peccati redemptus ab alio seruus est redimentis, & alterius, quam, Dei, nemo seruus iure vllo esse potest, ab alio, quam à Deo, redimi non potest ex Anselmo.

6 Iis quidem verbis significatum ab Anselmo vult Ripalda discursum illum suum de impotentia satisfactionis pro mortali proprio, cum expresè, ipso etiam Ripalda interprete, loquatur Anselmus de satisfactione pro peccato mortali alieno; quare, & nos ad huiusmodi satisfactionem ex Ripaldæ interpretatione opportunius eum locum indiximus Sed tamen eius interpretatio præfato testimonio non congruit, neque ipsius doctrina. Anselmus enim, non negat fieri posse, vt redemptus ab alio ex seruitute peccati eius seruus sit; sed solum ea seruitute iuri redemptionis admissa redemptum illum non fore Dei solius seruum, sicut erat, ante peccatum: quare nec posse per redemptionem puræ creaturæ in pristinam dignitatem, quam ante mortale habebat. restitui. Quod longè aliud est, atque non posse à pura creatura sancta, & iusta pro alieno mortali satisfieri, vt patet. Ripalda insuper multis statuerat num. 22 per peccatum contrahi seruitutem diabolo, & creaturis, quæ dulcedinis, & voluptatis peccati prætio emunt peccatorem; quod ius cum sine Dei libitos acquiri creaturis nequeat illud etiam earum supremus Dominus Deus acquirit, quæ ratio satis est leuis pro dominio illo speciali Dei in grauem peccatorem: sed tamen supponit posse esse respectu puræ creaturæ in peccatore seruitutem, contra id, quod negabat. Mitto Anselmi reuerentia rationis suæ examen: Nam, & humanitatis Christi significatæ à deitate, & personalitate verbi, quæ neque vt sic, Deus est, atque vt sic, est redemptrix, seruus est homo redemptus redemptionis iure, nec solius Dei, cuius solum seruus erat ante peccatum.

7 Veni ad discursum Ripaldæ primum, ac præcipuum relatum numero 4. vndecumque dominium hoc diuinum, & ius exigendi opera peccatoris statuatur, neque amplius, neque fortius, neque ad plura est quam ius ea exigendi ab eodem creationis, excellentiæ, ac beneficiorum titulis: & tamen Ripalda ipse ait, nihil ominus illis ipsis ita debitis Deo posse ad æqualitatem pro offensa mortalis satisfieri, si non omnia exigantur; quæ enim non exiguntur libera ad satisfactionem remanent: ergo similiter si ex iure seruitutis peccati à Deo non exigantur libera ad satisfactionem pro offensa erunt, totumque ius offensæ extinguent. Nec refert in illa non exigentia ex iure seruitutis peccati esse remissione Dei. Tum quia, etiam in non exigentia aliorum iurium est remissio, tum etiam quia, vt sæpè dixi remissio iuris alicuius obest solum satisfactioni ex iustitia stricta. Tum denique, quia cum de offensa nihil remittat, licet remittat de iure ex illa orto, non tollitur satisfactionis ad offensam nudam adæquario. Tandem satisfactio Christi æqualis non erit, cum aliis titulis Deo omnia eius opera debeantur, atque exhauriantur, ni de eis Deus non exigendo remittat.

***

R. P. Christoph. de Ortega, de Dei incarnat.

QVÆSTIO III.

An ad satisfactionem pro toto debito obiectiuo mortalis necessaria incarnatio fuerit?

OSTENDIMVS hactenus ad satisfactionem pro mortalis, siue malitia, siue offensa necessariam incarnationem non fuisse. Vidimusque, cum ex valore, seu dignitate meritoria mortalis, tum ex dignitate formali, & status inimicitiæ, in quam homo per mortale reducitur, dignum esse pluribus malis positiuis, atque omnium donorum Dei priuatione grauem peccatorem: vt, de originale etiam, docent Celestin. Pap. 1. c. 4. Prosper. ad capitula Gallorum, atque hanc quidem malorum, siue positiuorum, siue priuatiuorum subeundorum dignitatem, quæ in graui peccatore est, debitum subiectiuum mortalis ex nostro Vasquez Theologi reliqui merito nominarunt: Est siquidem reatus, seu debitum luendi pœnas, quod mortale subiecto induxit; Mala vero omnia enumerata quæ dignitatis debitique illius termini sunt, debitum obiectiuum vocarunt. Et quidem, cum sublata mortalis macula, & offensa, tota peccatoris dignitas ad mala quæuis ob illas æternè subeunda pereat, imo, & temporaliter, si contritio ex perfectissimis sit, eaque sublata mala illa pœna mortalis deinceps esse non possint haud dubio, quin purus homo, qui potest pro macula, & offensa mortalis, quare, & pro debito subiectiuo satisfacere, pro toto etiam obiectiuo, quod non necessario, & essentialiter supponatur ante contritionem remissum satisfacere queat. Tota ergo difficultas est, quidnam ex malis illis positiuis, quæ peccator meretur, vel priuatiuis quæ demeretur, adeo essentialiter, & necessario supponatur à Deo remissum, seu condonatum, vt sine vllis meritis condignis puræ creaturæ cuiusuis donandum, seu condonandum, ac remittendum peccatori grauia Deo sit.

CERTAMEN I.

Pervulgata nostri Vasquez opinio ab antiquioribus difficultatibus expeditur.

1 NOster Vasquez disputat. 2. cap. 5. & disputat. 9 cap. 3. asseruit purum hominem non posse pro toto debito obiectiuo mortalis satisfacere. Cum enim ad quoduis bonum opus liberè, & honestè eliciendum (quo solum modo potest esse contritio satisfactio) necessarium sit auxilium gratiæ, ita vt neque diuinitus aliter fieri, elicivè possits omnibusque auxiliis gratiæ debeat, dignusque sit peccator ob mortale priuari; priuatio eius auxilij necessario, & essentialiter requisiti, & præsuppositi ad contritionem, auxilij ipsius donatione supponitur: essentialiter condonata, remissaque à Deo: quare se conterens non potest illam mereri auxilij donationem. Sed neque pura creatura vlla, adhuc gratia adoptionis ornata. Nam hæc nequit dignificare opus honestum ad merendum auxilia aliis, imò, nec sibi, sed sibi gloriam, cuius tantum semen est in suo subiecto fructificans non in extraneo: quare ad eius auxilij donationem, ac debiti obiectiui carendi illo satisfactionem Christi, aut alterius personæ diuinæ incarnatæ, aut vnitæ hypostaticè ad creaturam rationalem satisfactione fuit opus. Secuti sunt nostrum Vasquez Gaspar. Hurtado disput. 1. diffic. decimaquarta, & decimaseptima, reliquisque Vazquiani & R.

Complutenses, ac ferè ad annos proximos tota nostra Prouincia Toletana, totaque Complutensis schola, tantaque profundæ huic meditationi æstimatio accessit, vt à quibus non consensum saltem admirationem extorserit. In consentientibus mirabundisque diù fui, & quamuis iam à consensu defecerim nunquam tamen ab eius sententiæ veneratione deficiam. Quare, & illam priusquam propriis rationibus impugnem debitæ obseruantiæ ergo ab aliorum impugnationibus vindicabo: vt, qui eam postmodum sequi velit, nostratium solum rationum solutione facili opus habet. Ita enim semper cum magno Vasquez decerto, vt vinci desiderem.

2 Obiicit Raguſa noſter diſputat. 5. de Incarnatione §. 3. verſu *Præcipue arguo.* Priuatio beneficiorum Dei ſecundum ſe non eſt pœnæ mortalis, ſed ſolum, quatenus Dei beneficia ſunt, atque ex peccatoris complacentia, in bonumque ipſius à Deo conferuntur; neque enim meretur, vt Deus ſe, ſua vtilitate, & voluptate in eis conferendis priuet: atqui poteſt auxilium non ex complacentia, & in bonum peccatoris ad contritionem à Deo conferri, ſed ad ſuæ gloriæ oſtenſionem, aliudvè quidpiam: ergo contritio ab auxilio ſic collato prouenieus non ſupponat vllum debitum obiectiuum remiſſum, ac proinde erit pro toto obiectiuo debito ſatisfactio. Diſtinguo maiorem: beneficiorum Dei, quibus peccator non determinatur phyſicè, vel logicè ad amicitiam, vel reconciliationem cum Deo inimico, concedo maiorem; quibus determinatur ad ea, quemadmodum auxilio congruo ad contritionem, nego maiorem. Cum enim inimicus Dei ſit omni eo, quo in gratiam eius determinetur, & redeat ex quocumque motiuo donetur, indignus eſt. Dices ad actum contritionis non requiritur per ſe, & eſſentialiter hoc numero auxilium cum idem ab alio numero auxilio poſſet procedere: ergo hoc numero auxilium poteſt cadere ſub meritum contritionis. Sicut, quia hæc numero maternitas requiſita eſſentialiter non fuit ad Chriſti exiſtentiam, potuit cadere ſub meritum virginis ex gratia Chriſti exiſtentis profectum Infero ſecundo: ergo huius auxilij condonatio non ſupponitur eſſentialiter, ad contritionem eius enim ſolum condonatio eſſentialiter ad contritionem ſupponitur, quod eſſentialiter, & neceſſario ad illam præceder. Negari facile poſſet antecedens. Nam, licet hæc numero contritio poſſit ſecundum phyſicam entitatem ab alio numero auxilio, & ſanctâ cogitatione procedere, non tamen, quatenus ſatisfactio eſt: hæc ſiquidem numero ſatisfactio dicit hanc numero libertatem: hæc autem numero libertas eſſentialiter dicit hoc numero auxilium, & hanc ſanctam cogitationem ſed neque eo admiſſo conſequentiæ tenent. Nego igitur vtramque ſecundam, quia, cum mereatur peccator, dignuſque ob mortale ſit, vt omni auxilio careat, hocque, vel illud eſſentialiter requiratur, atque hoc de facto præcedat, hoc de facto eſſentialis dependentia contritionis ab aliquo fuit expleta; quare, & hoc ex parte antecedentis indigno donatum, ſeu condonatum eſt. Neque minor eſt remiſſio, & condonatio, quod hoc, quod condonatur in indiuiduo, neceſſarium determinate, & eſſentialiter ad contritionem non ſit: ſicut, neque maior eſt ſolutio, quod hoc ſcuto determinato, cum aliis poſſem, debitum ſcutum perſoluam.

3 Hinc ad primam illationem dicito præmij materiam non eſſe huius auxilij præ alio indiuiduo æqualem donationem, ſicuti, neque quod hoc præ alio ſcuto, ſcutum ſoluatur debitum, materia eſt gratitudinis, quia in ea prælectione, neque ſe conterenti, neque creditori quidpiam commodi fit: quare, nec eſt in ea quidquam æſtimabilitatis mai oris, quam, ſi aliud indiuiduum æquale donaretur. Cum ergo totum commodum ſe conterentis, & quod materia præmij eſſe poſſet, ſi auxilium congruum, quod quidem eſſentialiter ad contritionem ſupponitur, & in hoc determinato condonatum ſit, quod donatur indigno, nequit ſub meritum contritionis venire; quia quod præmij materia eſſe poterat, eſſentialiter ſupponitur ad ipſam contritionem donatum: quod autem non eſſentialiter, ſed per ſe præcedit, nempe indiuiduatio determinata huius auxilij, materia præmij non eſt. Secundo: licet eſſet indiuiduum hoc determinata materia præmij, cum per ſe, licet non eſſentialiter, qua tale ſupponatur ad contritionem, nequit ſub eius meritum cadere. Vnde conſtat diſparitas ad meritum Chriſti, & Beatæ virginis erga maternitatem Chriſti. Tum quia non adeo per ſe ad eiuſmodi merita ſupponebatur, atque indiuidua hæc cogitatio ſancta ad contritionem, vt infra dicemus. Tum quia, & Chriſto hanc præ alia matrem habere, & virgini tanti filij præ aliis omnibus maternitatem ampliſſima præmij materia fuit. Sed dices: licet auxilium hoc donatum per ſe præcedat contritioni, non autem qua condonatum: nam, & condonatio non eſt condicio neceſſaria ad contritionem, ſeu actum charitatis, ſaltem, quâ contritio non ſit, ſitque æquæ, vt poteſt, ſatisfactio, atque eſt contritio. Ex alia vero parte, cum ſublato debito ſubiectiuo toto, ſeu ſubiecti, indignitate totum obiectiuum debitum ceſſat in inſtanti durationis primo, in quo eſt contritio, & in quo debent eſſe quæcumque ex parte actus primi contritioni præcedunt, non eſt debitum obiectiuum carendi auxilio cum inſtans illud primum durationis, & exiſtentiæ contritionis, ſit primum, in quo non eſt macula, & dignitas demeritiua mortalis: quare, neque debitum obiectiuum carendi auxilio erit, ſine quibus nequit eſſe condonatio. Ergo condonatio ſub meritum, vel ſatisfactionem contritionis cadere poteſt, etſi ſit; vel potius ergo nulla eſt ex parte actus primi condonatio, ac remiſſio. Nego conſequentiam vtramque antecedenti permiſſo. In condonatione ſunt duo: & donatio, & indigno, non, qui actu ſit, cum donatur: (nam condonatione, ſeu remiſſione extrahimur à debito, ſeu dignitate ſoluendi, ſeu luendi: quare in eodem inſtanti remiſſionis, & condonationis, eſſe debitum, & dignitatem non minus puguat, quam terminum à quo poſitiuum eſſe cum termino, ad quem negatiuo ipſius) ſed qui fuerit indignus immediatè ante? quare condonatio ſupra donationem addit ſolum denominationem extrinſecam ab indignitate anteacta recipientis, ipſique neceſſario aguatam, & ineuitabilem, niſi indignitas proxime antecedens auferatur: adhoc autem potentia non eſt, adhuc in Deo: eſſet enim potentia, vt non fuerit, quod fuiſſe ſupponitur: ad impoſſibile autem, ad quod neque poteſtas eſt in Deo præmiante, nec dignitas, nec congruitas meriti poteſt eſſe in merente; denominationes autem extrinſecæ, quæ comitantur neceſſario, & immediatè tanquam earum impedimenta actionis, licet non ex effectus exigentia, ex neceſſitate tamen denominandi actiones in inſtantibus, etiam naturæ, in quibus primum ſunt comitantur: quare, & effectus earum antecedent.

4 Obiicies rurſus. Ablatio quomodocumque debiti obiectiui ſe ipſa ipſa eſt ablatio debiti ſubiectiui: patet; quia remiſſio pecuniæ debitæ eſt remiſſio obligationis ſubiectiuæ ſoluendi, & ſoluto debito obiectiuo pecuniæ ſoluimur etiam obligatione ſoluendi: ergo remiſſio neceſſaria facta à Deo debiti obiectiui auxilij pro hoc inſtanti primo cõtritionis eſt neceſſaria remiſſio debiti ſubiectiui, ſeu dignitatis carendi illo: ergo nequit ſatisfieri ab homine pro debito ſubiectiuo: probatur conſequentia: quia remiſſio debiti obiectiui eſt pro priori naturæ ad contritionem: ergo, & ſubiectiui, ſi eadem eſt, & inſectilis vtriuſque debiti remiſſio: quare, cum contritio pro poſteriori naturæ accedit nil habet,

habet, quod agat in abolenda, siue eluenda dignitate demeritoria, seu debito subiectiuo mortalis. Secundo; quia implicat simul in eodem instanti esse eiusdem debiti solutionem, siue satisfactionem, & remissionem: quare possibilitas satisfactionis à pura creatura pro debito subiectiuo cum impossibilitate satisfactionis pro obiectiuo, ac necessaria huius remissione pugnare videtur. Respondent. RR. remissione, seu condonatione debiti obiectiui carendi auxilio tolli partialem indignitatem, quæ ipsi respondet, non autem totalem aliorum beneficiorum, quibus peccator dignus est carere: quare, & has partes debiti subiectiui contritione aboleri, pro eisque satisfieri. Contra: ergo purus homo nequit satisfacere pro toto debito subiectiuo, vt asseritur nec magis pro hoc, quam pro debito obiectiuo: nam pro aliis etiam debitis obiectiui præter donati auxilij carentiam satisfieri etiam à pura creatura posse Vasquez fatetur. Contra secundo: quia debitum subiectiuum, grauis peccatoris indiuisibile est omnia mala positiua, vel priuatiua infligibilia à Deo respiciens; est quippe indignitas ea omnia patiendi, si Deus velit quod si non sit patiendi omnia mala, sed aliqua tantum, non est dignitas proprie mortalis, sicut potentia, quæ aliquorum faciendorum, imo omnium præter vnum tantum sit, omnipotentia non est. Plenior ergo planiorque solutio, sit negare antecedens; licet enim debiti subiectiui, siue dignitatis demeritoriæ ablatio obiectiui etiam ablatio sit, non autem contra: neque exemplo ex debitis pecuniariis suadetur debitum enim pecuniarium ex furto, vel commodato contractum inæqualitatem factam læto in surreptione, vel detentione pecuniæ contra ipsius voluntatem supponit: quare cessante, vel inæqualitate ob solutionem vel in voluntarietate læsi ob voluntariam remissionem ipsius, debitum subiectiuum necessario cessat: Ast debitum subiectiuum peccatoris grauis solam dicit dignitatem demeritiuam ipsius quia inimici Dei: quare remisso, vel non remisso debito obiectiuo, siue partiali, siue totali, quandiu Dei inimicitia in illo perseuerat, & debitum subiectiuum perdurat: perseuerat autem inimicitia Dei quousque contritione aboleatur.

5 Argues iterum positione physica contritionis ab homine, quatenus ex se est, ponitur ab homine satisfactio pro debito subiectiuo, cui opponitur contradictorie: ergo positione physica ab homine cogitationis incompossibilis eum sui carentia, quæ debitum obiectiuum est, quatenus ab homine ponitur, & ponetur debiti obiectiui satisfactio. Permisso antecedenti negatur consequentia. Non enim debitum obiectiuum, sicut subiectiuum, contradictorij positione aboletur. Ecce Debeo dare centum, non do, posui contradictorium debiti, id est negationem dandi centum an soluti positione contradictorij ad debitum! aboleuiue debitum illud obiectiuum! minime; sic etiam debitum obiectiuum est carentia auxilij, posui auxilium physicè, quod carentiæ contradicit, non solui. Secundo: quia in debitis pœnalibus, nisi iudex suo cedat iuri non satisfit, adhuc pro debito obiectiuo exhibitione tantundem mali à reo sibi ipsi inflecti. Debes centum verbera: vapulas à te centies: an ita iam debitum Soluisti, vt centum tibi verbere deinceps impingi à iudice per tortorem iure nequeant? Debitum autem subiectiuum, quæ sola dignitas demeritiua est, non debitum luendum positione contradictorij ab ipso, in quo erat peccatore aboletur. Sed, & antecedens est falsum; Non enim physico solum concursu peccatoris ad contritionem satisfit pro debito subiectiuo, sed morali, ac libero ad quod Dei gratia, & remissio præcedit: quare, vt auxilij positio ab homine esset debiti obiectiui satisfactio, libere etiam, & honeste deberet ab illo apponi: ad quod auxilio alio gratiæ opus erat, quod, cum peccatori, & indigno conferretur in eo esset debiti obiectiui remissio. Quocirca, licet homo mereri posset de condigno, vt potest de congruo auxilium ad resurgendum à mortali per contritionem per opus bonum antecedens, atque vniuersim reparationem post lapsum, ad illud opus bonum antecedens Dei gratia requiritur, in cuius donatione condonatio, & remissio debiti, alicuius obiectiui præcedit.

CERTAMEN II.

Quousque difficiliores alia obiectiones contra Vasquez processerint ostendimus.

1 ANtiqua, ac difficilis obiectio fuit: Grauis peccator dignus fuit carere omni beneficio Dei, qua beneficium ipsius est: atque ex eius amore à Deo perfectum: atqui redemptoris donatio ex nostri amore, atque, vt nostrum beneficium à Deo fuit profectum (inde enim maxime erga nos amorem Dei, ac beneficientiam commendat Paulus ad Rom. 5. ad Tit. 2. & 2. Corinth. 8. & Christus ipse Ioann. 3. quod nobis prouiderit, misserit, donauerit Redemptorem; ergo eo, vt datus nobis est, carere digni eramus: ergo in eius donatione facta fuit nobis de facto à Deo alicuius debiti obiectiui condonatio atque remissio; ergo Christus non satisfecit pro toto nostro debito obiectiuo. Vtramque consequentiam probo: quia Christus nequiuit suis meritis existentiam suam, Deique erga nos beneuolentiam contentam in decreto, quod fuit de sua existentia, promereri; existentia quippe essentialiter ad meritum supponebatur, & decretum supponebatur saltem per se ad meritum, & existentiam: Hoc autem, & absurdum est, Redemptionem Christi diminutam ostendens, atque in hac opinione non necessariam. Ad id enim, necessaria solum asseritur, vt nobis nullius debiti obiectiui quantumuis minimi fiat à Deo remissio, sed plena potius sit pro illo satisfactio. Hinc constabit quanto difficultatis huius metu consternatus Hurtado difficult. 17. num. 78. male negauerit Christum Redemptorem beneficium nostrum esse, sed solum causam non effectum prædestinationis, vt esse debebat, si in se nostrum beneficium foret. Solum ergo ait esse beneficium in radice, & quod remote solum nobis ad salutem vtile sit: sed tamen plura remote solum ad salutem nostram conducentia: vt externa è quibus salutiferæ nobis cogitationes suboriuntur inter prædestinationis effectus, ac proinde, vt beneficia, & gratias recensentur ab Hurtado. Nec refert cæli, ac Dei existentiam nobis proficuam esse, etiam in ordine gratiæ, & tamen neque inter gratias, & beneficia Dei, quibus carere debebamus ob mortale, & in quorum donatione Condonatio nobis fiat, numerari: quia valde remote ad salutem influunt. Non enim ideo inter Dei gratias ad salutem non recensentur, neque earum donatio condonatio est; sed quia non ex amore nostri Deus existit, neque cœlum ex amore nostri, in ordine gratiæ supernaturalis datum est; imo nec nobis condonari potuit, quia, licet ex eo affectu daretur, non tamen eius donatio nos peccatores, & indignos supposuit, vti ad condonationem, ac remissionem debiti carendi illo opus erat licet autem Christus Redemptor in se formaliter nostrum beneficium, gratiaque fuerit, tamen effectus prædestinationis non est, quia voluntas decernēs existentiam Christi Redemptoris omnes æquè homines reperit: quare ex ea non cæpit prædestinatorum à reprobis discretio, atque in voluntate Dei separatio, in qua prædestinatio consistit.

2 Multa alia mouent. RR. quibus non respondeant argumento. Primum infinitatem satisfactionis Christi sed tenuitate valoris non posse Chistum suam existentiam nobis promereri, non contendit argumentum, neque pro debito nostro carendi Redemptore ob tenuitatem valoris nequeat Christus satisfacere: sed quia donata necessario præcedit indignis, sicut auxilium ad contritionem: & quod nequeat principiū meriti sub meritum cadere. Dicunt secundo: in Christo satisfacturo

non esse dignitatem carendi sua existentia, sicut in nobis satisfactionis est dignitas carendi auxilio. Quid inde? non erit condonatio respectu Christi satisfacturi, sed nostri, pro quorum debito erat satisfaciendum. Dicunt tertio: Christi opera dignificari ex vnione hypostathica, non autem ex nostro peccato, neque ex condonatione prouenire: sed neque nostra opera dignificantur à nostro peccato, neque proueniunt physicè à condonatione auxilij, sed à donatione, quæ posita indignitate eius donationem ex parte actus primi impediente illam, comitanter condonatio est: quæ, & in donatione Christi Redemptoris nobis facta, eodem modo euenium. Dicunt quarto: contritionem esse detestationem peccati, quare ex cogitatione peccatum supponente procedere. Contra: satisfiat actu alio charitatis, vt potest, qui ab illa cogitatione non proueniat, sed, à cogitatione sola bonitatis Dei. Dices: adhuc in peccatore illum actum esse virtualem peccati detestationem. Contra: quia actus ille charitatis non est detestatio absolute peccati, adhuc virtualiter, nisi ex comitantia peccati in eliciente: alioqui à prorsus iusto, in quo virtualis adhuc detestatio peccati commissi esse nequit, actus charitatis elici non posset. Sed fit virtualis detestatio, quæ nihil supponat peccati cogniti ab eliciente, nihilque tuæ solutioni proderit. Denique ad condonationem indebiti, seu donationem indigno, nihil præstat scientia indignitatis, vel eius ignorantia in recipiente: solumque conducit scientia, vel ignorantia in dante, quæ Deo donanti auxilium, & Redemptorem, quibus indigni eramus necessario adfuit. Dicunt denique auxilium ad actum charitatis supposito peccato non posse dari à Deo nisi ex intentione expulsionis peccati necessario per illum actum futuræ; quare nec posse dari nisi ex scientia peccati in Deo; posse autem dari Christum non ex scientia peccati, & intentione Redemptionis nostræ. Contra: quia de facto datus est in Redemptorem, & ex intentione vt pro peccatis satisfaceret, atque ex Dei beneuolentia erga peccatores: ergo de facto datus est ex scientia peccati. Contra secundo: quia, licet ex auxilio congruo necessario necessitate logica futurus sit actus charitatis, & expulsio item peccati, potest tamen non ex ea intentione dari, sicut datur auxilium sufficiens ex quo æque necessitate futurum est peccatum, non tamen ex intentione peccati. Christus insuper dari posse dicitur non ex intentione Redemptionis, licet ex eius, & auxilij cuiusuis ad operandum donatione redemptio necessario erat futura, atque pro peccatis satisfactio. Nec patet iis recursus ad principium remotum, quod in eorum opinione impugnanda controuersia de causis incarnationis, & disput. de merito Christi cadere sub meritum potest. Tum etiam quia donatio auxilij principium remotum est actus charitatis.

3 RR. Complutenses ex acceptis ab scholæ Theologicæ emphasi magistro meo Didaco Daza meritis per modum prætij, & solutionis aiunt decreto incarnationis duplicem à Deo libertatem exercitam fuisse: vnam circa incarnationis substantiam, circa motiuum illius substantiæ exequendæ, nempe ob nostram Redemptionem, ex nostrique beneuolentiam, alteram; siquidem potuit incarnatio fieri, quin ex eo fine, & ex nostri beneuolentia esset: quare eadem incarnationis decreto vtraque libertas diuina exercetur. Cum autem Christo secundum se carere non debeamus ob mortale, sed quatenus in nostrum bonum, ex nostrique beneuolentia donatur, quo solum pacto Dei erga nos beneficium est, si Christus promeruit, vt ex hoc fine, & beneuolentia nobis donaretur, pro debito carendi Christo Redemptore prorsus satisfecit. Promeruit autem inquiunt: quia, licet non per merita absoluta, & remuneranda, quæ Christi incarnationem executam de facto, ex hoc motiuo, & fine supponebant, adhuc, vt ex motiuo hoc Christus existeret, promereri potuerit; sed neque meritis per modum prætij, & solutionis decretum illud, vt ad substantiam incarnationis terminatum, quia merita Christi ex substantia incarnationis, & vnionis hypostathicæ valorem recipiebant, quare, nec prætium, & solutio illius esse poterant, quin sui ipsius valor solutio foret, quod implicat: Ast decreti incarnationis, quatenus ex fine nostræ, redemptionis, nostrique amore fuit illa executa, ratione cuius opera Christi valorem non recipiebant, neque dignitatem, prætium esse poterant cuius intentione, & spe Deus ex nostri beneuolentia, nostræque reparationis fine incarnationem decerneret, atque exequeretur. Neque tamen, inquiunt, ex eo, quod merita Christi per modum pretij, & in spe moueant; vt finis, mouent ad ea omnia, quæ sunt, media ad ipsa merita obtinenda, tanquam prætium, ac proinde neque ad substantiam incarnationis, quæ medium necessarium est ad eiusmodi merita obtinenda licet enim, qua finis merita Christi sunt, moueant ad omnia ea, quorum, quidem finis sunt, sint autem vtriusque libertatis, & circa substantiam incarnationis, & circa motiuum exercitæ, ac proinde moueant ad substantiam incarnationis, & decretum, quatenus circa illam, non autem, vt prætium: qua prætium enim solum mouent ad motiuum, & decretum, quatenus ex illo habetur. Nec refert aiunt, eundem fore valorem, & prætium, quod Deo solueret Christus ob sui existentiam ex alio quouis fine decretam; quare in meritis, seu gratiarum actione Christi non apparere, ob quod ex hoc motiuo potius, quam alio incarnationem decreuerit Deus: cum enim idem dandum pro alio quouis est, non est prætium, quo ad hoc potius intuitu gratis moueri voluntas possit: quia, inquiunt, ex Peltano, & Lugo supra memoratis, licet idem valor sit in omnibus Christi actibus, motio tamen ad Deū, huiusque complacentia maior in perfecti oribus Christi actibus erat.

4 Obiiciunt sibi præterea. Deus mouetur ob merita Christi tanquam finem, & prætium: ergo redemptio medium est solutionis obtinendæ, non finis, decernendæ incarnationis. Recurrunt ad electionem extrinsecam, vt primum Deus intenderit prætium meritorum Christi: Deinde cognoscens medium ad ea obtinenda esse decretum incarnationis ex motiuo Redemptionis illam ex eo motiuo decreuerit, quin in finem meritorum Christi intrinsecè eo decreto ferretur. Electiones extrinsecus huc è Castellana nostra Prouincia aduectas funditus euertam controuersia sequenti disput. 1. Secundo dante intentum argumento, planeque admittunt Deum, neque ex nostri beneuolentia neque ex Redemptionis nostræ fine Christum decreuisse: id quod, & scripturis citatis, & Patribus innumeris apertè aduertitur, & intento etiam RR. tot fulcris, & machinis hactenus sustentato contrarium est in id enim, tot tantaque sunt ab ipso discursuum molimine instructa, vt pro debito nostro carendi Christo Redemptore ex nostri beneuolentia data (qua solum ratione non autem secundum se, illo carere digni ob mortale fueramus) Christum satisfeciſſe defenderent: nihilque proinde nobis posita Christi super abundanti satisfactione remissum à Deo fuisse. Ecce veto, & fine illis nihil in Christi donatione condonatum, in tua hac doctrina nobis à Deo foret. Sed videte, quam leui obiectione ingeniosi quandoque turbentur. Nego pro eis primam obiectionis consequentiam; Non enim Redemptio medium, & vtile ad merita Christi obtinenda fuit Deo, sed decretum incarnationis ex fine Redemptionis. Cum autem id solum, quod vtile, & medium est amari propter finem debeat, non autem eius obiectum, fit planè redemptionem nusquam à Deo ex fine meritorum Christi recipiendorum amari debere, sed solum cum illis finem in adæquatum esse. Quare ratione huius inadæquati finis incarnationis Christum nostrum beneficium gratiamque à Deo ex nostri beneuolentia datam esse, quam modo dicto Christus nobis promeruerit. Vnde nisi merita hæc repugnarent, vt plus satis controuersia de merito Christi ostendam, benè hac theologia præsens quiesceret difficultas.

5 Atque

5 Atque hæc quidem ex parte se conterentis peccatoris, vel à priori, vel ab absurdo petita argumenta contra nostrum Vasq. hactenus sunt. Ex quibus in postrema hoc solum cernitur robur. Iam aliunde ex parte alterius, qui possit pro debito carendi auxilio, vel simili beneficio ad actum contritionis requisito, ob alterius peccatum satisfacere, ac proinde fine Dei condonatione remissioneve vlla possit auxilium, & gratia illa haberi à peccatore vt se conterat, sic arguitur: nam debitum illud obiectiuum pœnale finitum est. Ergo finita solum satisfactione soluetur; sed finita satisfactio pro alterius pœna debita, pura creatura esse potest: ergo, & pro debito carendi auxilio. Dices satisfactionem ab alio pro debito alterius nunquam esse exactam, & æqualem, cum ea adhuc exhibita possit iustè creditor illud à debitore exigere: vt patet in debito pecuniario quod à Petro debitore exigere possum, etsi à Ioanne mihi pro Petri debito offeratur solutio amplior etiam, quam debitum sit, insuper in debito honoris. Exhibita enim summissione quauis secundum se æstimabiliori, quia dignioris personæ sit, possum satisfactionem exigere à viliori persona, quæ me dehonorauit. Contra: quia hac doctrina probabis: neque Christum pro debito nostro carendi auxilio, & gratia Dei potuisse satisfacere: nam & eius satisfactione oblata potuit absolute Deus à nobis debitas pœnas exigere, neq; illam pro eis acceptare. Aliud igitur est rem oblatam exhibitamque pro debito alterius æqualem esse debito in valore: aliud creditorem posse illam acceptare, vel non acceptare: & quidem, vt satisfactio è rigore iustitiæ sit, & æquale debet esse, quod pro debito offertur creditori, & necessariò à creditore acceptandum, vt exempla demonstrant, docuimusque disputat. 1. vnde ex rigore iustitiæ non posse pro debito vnius ab alio, etiam à Christo domino, satisfieri, concludebamus. Imò in debito honoris propriè læsi quantumuis maior, æstimabiliorque honoratio læso ab alio, quam ab offensore offeratur, materia apta satisfactionis non est, vt cum pluribus obseruabamus ibidem: Cùm enim honoris læsio, & iniuria stet in vili existimatione, quam offendens se habere de alio dehonoratione testatur, hæcque perseuerare possit, quantumuis magna submissio, & honoratio æstimabilior ab alio quam ab offendente læso exhibeatur, quousque offendens submissione, & honoratione propria oppositam æstimationem suam de offensa testetur, iniuria non cessat, quare, licet dignioris summissio, & honoratio maxima amplior honoris sui materia sit, non tamen materia satisfactionis erit, quæ iniuriam possit extinguere. Cæterùm cum de satisfactione pro debito alterius non è iustitiæ rigore agitur, posse creditorem non acceptare satisfactioni non obest, si valor in re oblata ab alio æqualis sit cum debito alterius, vt patet in debito pecuniario. Debeo centum Petro: offert illi centum pro meo debito Ioannes: acceptat Petrus, & recipit, nonne satisfactum Petro ad æqualitatem pro meo debito est, quin aliquid debiti mei remiserit propter ius exigendi à me; Cùm ergò debiti obiectiui carendi auxilio, & gratia Dei. Solutio è iustitiæ rigore futura non sit, si ab alio pro meo hoc debito æqua condignaque compensatio offeratur, Deusque accepted vt potest, nihil sanè mihi debiti illius remittetur à Deo. Nec refert si dicas in donatione auxilij alteri satisfacturo pro me condonationem Dei necessariò intercedere; etenim, si non ex mei peccatoris beneuolentia detur, sicut nec Dei erga me beneficium est, ita neque eius carentia dignus eram ob mortale.

6 Noster Vasq. ex 1. 2. d. 77. c. 3. & d. 213. c. 5. negat minorem: quia satisfactio ex eis locis vnus pro alio solum esse potest per modum meriti, vt autem æquum, & condignum auxilij gratiæ meritum purè creata operatio esse queat, debet necessariò à gratia habituali dignificari: gratia autem non dignificat opus iusti nisi ad præmium, & gloriam propriam operantis, cuius solius, & ius, & semen est: semen enim solum fructificat in solo, vel subiecto proprio, non in extraneo. Hanc rationem multis explicant, & confirmant R. Complutenses. Primò quia Deus complacet in bonitate subiecti operanti, complacet operi præfatæ bonitati coniuncto: ergò solum mouet in ordine ad id, ad quod mouet complacentia subiecti, nempè ad gloriam propriam subiecti. Secundò: quia nisi gratia haberet ordinem ad gloriam tanquam ad hæreditatem filij Dei adoptiui, quem se ipsa constituit opus bonum, non mereretur de condigno gloriam, ideo emm habet condignitatem ad gloriam, quia ordinatur ad id, quod gratia dignificans secundum se respicit. Tertiò, quia per opera ipsa formaliter iustus crescit in sanctitate, seu filiatione adoptiua, vt ex illo Apoc. 22. *Qui iustus est iustificetur adhuc:* Ergo idem ius fundant, quod gratia, & iustitia habitualis: at hæc solum fundat ius subiecto, cui inest ad gloriam, & operationes proprias Dei: ergo eidem solum, & ad eidem fundant ius bona opera iusti. Quartò denique: actio studiosa, ita fundat ius ad laudem operantis, vt alius nequeat ob illam laudari: ergo opus iusti, ita fundat ius ad gloriam propriam operantis, vt alteri ius dare non possit. Patet consequentia: quia non minus intrinsecè opus iusti est ius determinatè ad gloriam elicientis, cùm sit intrinsecè sanctitas, & filiatio adoptiua ipsius, iusque proinde ad gloriam, quam actio studiosa ius ad laudem elicientis. Nec refert si dicas nostro capite Adamo obseruante præceptum ex Dei pacto gratiam nobis fore promeriturum: sicut, & demeruit transgrediendo, ergo & posset nobis auxilia promereri. Si originale nostrum in gratiæ priuatione consistat. Respondetur facile cum Ragusa disp. 5. §. 5. vers. *Secundo præcipuè.* & Hurt. cit. difficult. 14. nec demeruisse nobis Adamum gratiæ secundum se priuationem, sed solum vt deriuandam ex ipso titulo naturalis propagationis ab illo, neque aliud promeriturum fore, si non transgrederetur, sed obseruaret præceptum. Secundò facilius respondetur: huius fuisse demeritum, neque si obseruasset meritum fore respectu nostri, sed solum conditionem ex Dei pacto: quo etiam modo barbæ perfrictio, nariumvè emunctio ex Dei pacto transfundendæ in nos gratiæ conditio esse posset.

7 Sin autem originale nostrum consistat in physica Adami transgressione, provt à nostris voluntatibus eius voluntati alligatis, ex pactoque constitutis in ipso non dum à nobis retractata, nec transgressio provt Adami, nobis demeruit, neque obseruatio, provt ab ipso, nobis meruisset gratiam, sed neque provt à nobis, eam, adhuc nobis, promereretur de condigno: cum Adami gratia, quæ physicè nobis non inesset, neque nos absolutè sanctos, iustos, filiosq; Dei adoptiuos constitueret, vt opus erat ad hoc, vt nostra opera dignificarentur, eleuarenturque ad præmium supernaturale. Porrò doctrina hæc de impossibilitate meriti condigni ad gratiæ auxilium vnius pro alio, vt vera non sit, adeo tamen verisimiliter est fundata, vt hactenus non expugnatam ab aliis, sed neque solidè impugnatam viderim: quare hac ex parte Vasq. nostri sententia tot post & aduersarios, & annos incōcussa persistit. Cæterùm non posse vnum pro debito pœnali alterius nisi per modum meriti satisfacere, neque satisfactiuum bonorum operum valorem à meritiuo eorum formaliter differre duriusculum mihi, & Cardinali nostro Lugo fait: videturque contra communem Theologorum sensum, quos eruditè congerit Soar. 3. part. tomo 4. disp. 48. sectione 3. concluſ. 1. licet obiter, improbatur primò; qua satisfactiuus valor respicit iustitiam vindicatiuam Dei, meritiuus autem gratificandinem Dei formaliter, quæ sunt diuersa connotata formalia, quare, & diuersas in opere bono formalitates arguunt. Vnde communis sententia est eum, qui bono opere pro suo veniali satisfacit, non minus mereri, quam si tunc nihil haberet pro quo satisfaceret: vel quia veniale non habebat cum operabatur, vel, quia antea pro illo satisfecisset. Secundo improbatur ab absurdo: quia hac opinione iusti primum à satisfaciendo pro animabus pugatoriis suis operibus deterrentur: cùm necesse sit eos tunc merito prorsus spoliari proprio fateor semper aplicanti meritum pro aliis remanſurum

surum charitatis, quæ in ea applicatione exercetur meritum non leue, sed certè parum non est appliciti operis merito se abdicare debere, vt pro aliis satisfaciat. Tertiò denique improbatur: quia nec satisfactio condigna pro animabus purgatorij vllis aliorum iustorum operibus poterit exhiberi cum condignitas valoris satisfactorij non minus à gratia habituali formaliter proueniat, quam condignitas valoris meritui, quare solum fructificabit subiecto iusti operantis, non autem alteri iusto, qui in purgatorio sit. Vnde ex hac parte non nimis nostri Vasquez solutio videtur consistere.

CERTAMEN III.

Vt pro toto grauis peccatorũ, obiectiuo debito satisfieret necessaria absolutè incarnatio non fuit.

1 Conclusio est Alexand. Alens. 3. parte quæst. 1. memb. 5. articul. 2. Richard. in 4. distinct. 17. articul. 1. quæst. 7. Ruard. in 4. d. 17. art. 1. quæst. 7. Palud. in 3. disp. 12. quæst. 2. art. 2. Ruardi Tap. in à. disp. 17. art. 6. *Sed hæc satisfactio & § 3. difficultas*, & art. 8. §. *Sine hac fide*. Domin. Sot. in 4. d. 1. a. 4 q. 1. ante med. d. 19. q. 1. art. 2. Caiet. 3. p. q. 1. a. 2. §. *Ad horum euidentiam*, & §. *Ad primum*: Subobscurè autem vega 3. in Trident c. 5. clarius noster Soarius disp. 4. sect. 7. Ragusa disputat. 3. & 4. Vvadingo disputatione 1. dub. 5. Bernal. disput. 4. sect. 1. §. 2. n. 13. & 14. probari potest primò: quia ad satisfactionem pro mortali satisfactione pro debito obiectiuo antecedenti illam opus non est; alioquin Christi satisfactio pro nostris mortalibus adæquata absolutè, nedum superabundans satisfactio fuit, quin gratis nobis condonatum, & remissum fuerit à Deo debitum carendi redemptore, vt ostendimus certam. 1. à num. 1. ad 5. Secundò: quia: etsi ad plenam satisfactionem pro mortali pro omni debito obiectiuo satisfaciendum sit pro debito carendi auxilio, & principio quouis necessario ad contritionem peccatoris, quod finita pœna est, poterit à puro alio homine per opus bonum satisfieri: tum quia vt meritum condignum vnius pro alio esse non posset; ast posset esse satisfactio pro debito illo carendi auxilio, vt ostendebamus ibidem: tum quia, quidquid de hoc sit, meritoriè posset pro illo ab aliis satisfieri: ne omnino satisfactiones iustorum pro debitis pœnalibus animarum purgatorij impossibiles dicamus, atque inutilem ferè Ecclesiæ totius frequentem pietatem in nostri Vasquez sententia, qui valorem operum satisfactorium à meritorio minimè distinguendum contendit.

2 Sed hoc ipsum suadendum nunc ex instituto erit: Nempè, iustum posse alteri auxilium gratiæ promereri de condigno: quare, & pro debito grauis alterius peccatoris carendi illo ita satisfacere, vt eius donatione peccatori facta, antecedenter ad contritionem, qua maculam mortalis eluat, ac subiectiuum debitum soluat, nulla à Deo condonatio fiat. Et quidem quoad meritum gratiæ, siue habitualis, siue auxiliantis alteri etiam peccatori concedendæ, ita præter citatos censent Lorca, 3. p. d. 6. à n. 16. Cabrera d. 12. concluſ. 1. Zumel 1. 2. q. 114. art. 6. dub. 1. Granadus 1. controu. 1. de incarnat. tract. 2. Ianner. tom. 4. disput. 1. quæst. 2. dub. 8. quos sequitur Ripalda d. 96. s. 2. & 3. quibus adde Thomistas asserentes Christum, vt caput gratiam in homines meritoriè influxisse per opera sua, vt à gratia habituali dignificata. His consentiunt Alexand. 3. p. q. 11. num. 3. corp. & ad vlt. S. Bonauent in 3. d. 13. art. 2. quæst. 2. Richard. art. 3. quæst. 2. Gabriel. q. 1. art. 3. fin. Almainus ibid. Paludanus, quæst. 1. art. 4. concl. 3. Durandus q. 2. n. 9. Marsilius in 3. q. 10. art. 1. ad 3. dub. Hæc à Theologorum authoritate quæ augetur ex sancto Thoma 3. p. q. 8. art. 5. vbi docet Christum per gratiam habitualem fuisse caput influens in homines gratiam, & quæstione 64 articulo 4. corp. ait: tantam gratiæ plenitudinem potuisse Christum ministris communicare, *vt eorum meritum operaretur ad Sacramentorum effectus*, qui gratia vtraque, & auxilians, & habitualis procul dubio sunt. ac. 1. 2. quæstione 114. articulo 6. ideò negat iustorum operibus meritum condignum gratiæ alienæ, quia iustorum opera ad ipsam Deus nec ordinauit, nec acceptauit, non autem defectu naturalis proportionis meritorum iusti cum præmio gratiæ alienæ.

3 Sed & pro eadem sententia, stat Augustinus à quo mutuatus videtur sententiam datam ex quæstione 64. artic. 4. S. Thom. Augustini verba sunt: *Potuit Iesus Christus, si vellet, dare potestatem alicui seruo suo, vt daret baptismum tanquam vice sua, & transferret à se baptizandi potestatem, & eam constitueret in seruo, & tantam vim daret baptismo translato in seruum, quantam vim haberet baptismus datus à Domino. Hoc noluit &c.* vnde sic arguo: Potestas baptizandi transferibilis à Christo in eius seruum non est potestas propria ipsius qua Deus est, nec ipsi qua homo est, prouenies à deitate, vel persona diuina suæ humanitati vnita: hæc enim indiuiduè Deum, atque vnitam personam diuinam comitantur: quare à Christo inabdicabilis est, atque in homines puros intransferibilis: Ergo sola potest esse potestas gratiæ habitualis, atqui hæc potestas, & vis sacramentalis eadem nihil aliud est, quam vis, & potestas meritiua effectus sacramenti, quod nomine proprio confertur baptizato: ergo in gratia esse potest vis meritiua gratiæ conferendæ baptizato, qui effectus sacramenti est indigno conferendus: esset autem eiusmodi vis, & potestas in gratia, cum hæc à Deo in id ordinaretur, atque acceptaretur; vel cum plenitudo gratiæ conferretur alicui, vt supra S. Thomas aiebat: quo in casu ratio alia adesset: scilicet, ne ex magno augmento gratiæ dignificantis præmium impediretur, redderetur que *impossibile*: cùm enim qui gratiæ plenitudinem, siue quam maximam potest, præhabet, nequeat in se vlteriorem gratiam recipere, id procul dubio inferretur si nequeat recipere in alio.

4 Sed iam de quouis gradu etiam remississimo meriti, atq; remississima gratia habituali ad præmium supernaturale dignificato, ostendendum est natura sua, æquè ad præmium supernaturale gratiæ alienæ, atque propriæ posse esse condignum, si adsit voluntas cædens, seu concedens præmij receptionem in alterum. Atque in gratia adoptionis, quæ modo est, probatur primo ab absurdo. Infertur enim neque Christum pro vllo nostro debito potuisse satisfacere, neque quidquam nobis supernaturale promereri in aduersariorum sententia. Etenim per hosce forma dignificans opera ad id solum, eique tantum dignificat, ad quod ipsa secundum se ius, semenque est; atqui forma dignificans opera Christi secundum se sumpta, ius, semenque est ad bona paterna ipsi; qui eam habet, & non extraneo subiecto: ergo solum dignificat opera Christi ad merendum eidem bona paterna humanitati operanti; non autem nobis. Maior est aduersariorum principium, quo negato causa prorsus cadet, Minor probatur: gratia dignificans opera Christi est gratia filiationis naturalis Dei; ast gratia filiationis naturalis Dei secundum se solum est ius, & semen ad bona paterna, seu hæreditatem paternam subiecto cui ineſt, non autem extraneis: ergo forma dignificans opera Christi secundum se solum est semen, & ius ad bona paterna humanitati, cui ineſt, non autem nobis. Maior est dogmatica; minor per se nota. Ius enim naturale, siue ex natura subiecti ad bona paterna habitum solus filius naturalis habet; at solus est filius naturalis, cui ineſt filiatio naturalis (nec enim filiatione mea naturali filius naturalis patris mei, alius esse potest, aut ius naturale ad patris mei hæreditatem habere.) Ergo filiatio naturalis solum est semen, & ius ad bona, seu hæreditatem paternam subiecto cui ineſt.

5 Confirmatur: quia ius filiationis adoptiuæ ad hæ-

hæreditatem paternam, ac bona patris adoptiui est imitatio iuris naturalis filij ad paterna bona & hæreditatem, in eo solum dissimilis, quod natura ipsa hoc paratur filio, aliud verò affectu adoptantis, & iure gentium, seu ciuili: atqui ius filiationis adoptiuæ ad bona paterna est per te ius ei tantum subiecto, cui inest, ac non alteri: ergo ius filiationis naturalis ad bona paterna tantum est ius subiecto cui inest, ac non alteri. Adeò hæc omnia perspicua ad hominem sunt, vt non videant quid solidè, ac verò similiter pro aduersariis respondeam: sed dices, maiorem illam primam de forma solum significante, quæ gratia adoptionis sit, atque dignitatis finitæ esse intelligendam; non autem de filiatione naturali, quæ infinitè significat opera, atque ad omnia præmia absolutè possibilia, cuiusmodi sunt præmia supernaturalia à Christo Domino in aliis, nobis scilicet recipienda. Contrà primò: Ideò per vos non significat filiatio adoptiua ad præmium in aliis recipiendum: quia secundum se est solùm ius & semen ad gratiam & gloriam filio adoptiuo, seu subiecto, cui inest: atqui hoc non habet ratione finitatis, neque id admitteret ratione infinitatis per impossibile filiationi adoptiuæ aduenientis; sed ex prædicato filiationis: ergo nulla est solutio: vrgeo: Pone infinitam gratiam, & secludo per impossibile rationem filiationis ab illa, & proba, vel rudiusculo Theologo, secundum se respicere bona paterna Dei determinatè subiecto soli cui inest: ergo finitudo vel infinitudo filiationis licèt augeat, euehatque meritum ad amplius maiusque præmium, in eo tamen ordine, quo ab ipsa respicitur, nempe habenti ipsam; non autem in ordine, in quo ab ea non secundum se respicitur, nempe non habenti ipsam in cuis principiis sed iam principia illa in gratia adhuc adoptionis falsa esse ostendebamus, probemusque gratiam adoptionis significare opera subiecti operantis non solum ad ea, quorum secundum se ius semenque esset, quæque secundum se respicere aduersariis dicitur; sed ad alia etiam iura. Et primo ex his, quæ de facto sunt, certa: Deinde à priori explicatione eleuationis operum honestorum à gratia habituali operantis.

6 Gratia habitualis significat de facto honesta opera iustorum, ad id, quod ipsa secundum se non respicit, cuiusque secundum se, nec ius, nec semen est: ergo non solũ potest significare iustorum opera ad ea, quæ secũdum se respicit, quorumque semen, & ius est; sed & ad alia plura. Antecedens probo: Gratia significat iustorũ opera ad præmium vlterioris gratiæ iustificantis: atqui gratia antecedens significans opera secundum se sola non est semen & ius ad gratiam vlteriorem per omnes: alioquin habito primo gradu gratiæ omnes haberentur. Ergo gratia habitualis significat iustorum opera de facto ad id quod ipsa secundum se non respicit, cuiusque nec ius nec semen est. Nec refert benè operantibus iustis dari vlteriorem gratiam, quia cum bona iustorum opera viterior sanctitas sint, quibus iustiores reddantur, eis physicè transactis aliquid debet dari, vt sanctiores, iustioresque habituliter sint. Contra primò, quia sicut mortale actuale iniustitia est, eoque transacto, & non retractato peccator, & iniustus habitualiter est, qui illud commisit, quin alio physico habitu egeat, vt peccator habitualiter perduret, ita ex vlteriori iustitia actuali operum iusti sine alio physico habitu ex eorum anteacto exercitio, ac non retractatione, sine nouo physico habitu, qui illam exercuerit, iustior permaneret. Contrà secundò, quia licèt effectui gratia vlterior inseruiat; ast operibus iusti gratiam vlteriorem vt præmium respondere, communis est Theologorum & Ecclesiæ sensus & qui sine temeritate vt minimum negari nequeat, id quod satis est, vt minor constat. Secundò quia doctrina hac solùm euincitur opera iusti ad eum effectũ gratiam habitualem respicere, non autem gratiam significantem vlteriorem aliam transactis operibus concedendam. De primo quidem non curabat minor; sed de secundo. Iam verò si ad alia, quam ad quæ est semen, & ius gratia habituali opera significat, cur non, & alteri illa parare posse, nec solum subiecto proprio, cui inest; denique principium illud adeò falsum est, vt sit prorsus impossibile: etenim quod alio titulo possessione, & iure meum est antecedenter ad opus meritorium operis præmium esse non potest: Neque enim eo quod meum est, mihique alicui debetur, præmior: v. g. paterna hæreditate, ad quam ius habeo, non præmior ob præstita patri obsequia: sed aliis pro quibus libera est patris dispositio; atqui ea, ad quæ gratia habitualis, ius semenque est, mea sunt iure ipsius gratiæ, antecedenter, & independenter ab opere honesto subsecuto, & per illam significato: ergo eis ipsis mihi non præmiabitur, sed rebus aliis, vel alteri concessis.

7 Sed res hæc clarius deprehendetur, si exactè eleuationis operum honestorum per gratiam ad præmium supernaturale explicatio tradatur. Qua in re eminentissimus Magister, & Cardinalis de Lugo typis nostris anteiuit disputatione 6. de incarnatione, sect. 1. à num. 5. Neque enim ita à gratia nostra opera eleuari censendum est, vt intrinsecus eorum valor in alium mutetur ampliorem: Tum quia & hic illorum honestari, bonitatique immutatæ identificatur: tum quia id esset eorum valorem destruere, non eleuare: tum quia si valor, vel prorsus, vel præcipuè à gratia habituali operibus accederet, quo plus gratiæ esset in operante non solum æquè intenso, sed remississimo, & imperfectissimo operi plus adesset valoris: quod absurdum vt vitaret, in mox subiiciendam cogitationem incurrit. Idem igitur intrinsecus valor remanet in opere eleuato: sed quia augescit ex gratiæ habitu dignitas operantis, Deumque authorem supernaturalem respici ab illo facit, fit vt opus illud, quod magnum de se præmium suo valore intrinseco merebatur naturale tamen tantumdem, sed in alio ordine rerum supernaturalium mereatur: quia naturalia omnia, cum respectu ad Deum supernaturalem præmiantem, tum respectu dignitatis supernaturalis, quæ est in operante, non magnum quidem, sed sordidum, & nullum præmium esset: præmij enim magnitudo æqualis erìam, & condigna penes dignitatem præmiantis, & præmiandi taxanda semper est. Suadeant exempla vulgaria: dedit æquali plebeius poma, totidem redditis præmiatur; dedit Regi, nec duplis ab hoc redditis ad æqualitatem remuneratur; sed dono ampliori Præstitit item Regi obsequium puta facinus militare, plebeius: præstitit tantumdem Princeps vir, vel filius Regis. centum, vel mille, si velis, scutis dignè remuneratur plebeius: Princeps autem neque toto regio ærario, sed altioris ordinis rebus, quam pecuniaria, præmiari à Rege potenti, & munifico condignè solummodo potest. cum ergo per gratiam adoptionis adeò dignitas hominis augeatur, vt Dei optimi maximi filius sit, ipsumque vt authorem supernaturalem respiciat, eique vt tali opera dirigi faciat, quæ magnum quidem valorem, magnoque præmio dignum habeant, atque ipsum in rebus ordinis naturalis, quas & ipse Deus præmians, & filius præmiandus nauci faciat (vt propterea canticorum 6. n. 10. *Hortus dicatur meum*) nihilque dignitate operantis filij, & præmiantis Dei attenta mediocris adhuc æstimationis inueniatur, ad res supernaturalis ordinis recurrendum Deo est, vt condignè præmiet, & quo opus maius nonobiliusque sit, ad plura atque maiora.

8 Vnde constat primò gratiam non significare opera quatenus semen est gloriæ, iusque ad hæreditatem Dei paternam: quæ filiationis passiones, formaliter saltem sunt: sed quatenus filiatio adoptiua auget dignitatem operantis, quam si absque eo iure augeret, æquè significaret, sunt Principis vni, aut Regis alterius dignitas, nullum ius hæreditarium aliudvè dat ad Regis alius bona, & tamen illius in hunc eleuat ad præmium obsequia, vt præmia, quæ respectu inferiorum similiter operantium æqualia essent, & condigna, respectu tamen Regis operantis æqualiter præmia non sint, nedum condigna præmia. Constat secundò iustum operantem ius sui meriti in alium transferre posse, si velit vt præmium recipiat, licet suum meritum, atque operis laudabilitatem

bilitatem, in eum nequeat traducere: hæc enim opus individuè comitantur, neque in alio quam in operante esse possunt: quare neque laudabilem merentemque facere possunt quem nequeunt operantem constituere. Quæ duo quia nec Vasquez, nec recentiores Complutenses distinxerunt in suo discursu errarunt, atque ex merito congruo gratiæ alienæ malè vexantur. In quo asseruatis necessariò operanti laudabilitate, & merito operis, ius recipiendi præmium in alium transferri posse fatentur: ex quo satis infertur iustum etiam operantem quoad receptionem præmij ius suum in alterum posse transferre, etsi meritum, & laudabilitatem operis nequeat. Confirmatur: quia potest quis cedere; imò quotidiè ceditur ius aliis ad præmium naturale recipiendum à Rege ob egregia facinora, licet eorum laudabilitas, & meritum inseparabilia ab operante ipso sint, imò, ad recipiendum à Deo supernaturale præmium merito iusti congruè respondens. Cùm autem eleuatio meriti per gratiam id solùm præstet in ordine ad præmium, vt æquale imò aliquod adhuc præmium in naturalis ordinis rebus non inueniatur, potestatem cedendi ius alteri ad præmij receptionem non tollit. Tunc autem alter ille, qui præmium ex iure sibi cesso reciperet, non præmiaretur formaliter; sed materialiter, cedens verò formaliter præmiaretur in illo: quia cedentis solum, non recipientis est meritum, quod præmiatur. Iam verò claret, quo pacto possit quis cessione sui iuris quoad præmij, vel totius, vel partialis receptionem auxilium ad actum contritionis alteri promereri: quare, & posse eam absolutè sine condonatione, aut remissione Dei haberi à peccatore, ac meritoriè proinde pro merito carendi auxilio grauis peccatoris satisfieri.

9 Quod si dicas indignitatem recepturi auxilium peccatoris obesse condignitati meriti alterius iusti pro illo, probabis quidem maiori merito opus esse, quam si iusto daretur, cum ea indignitas infinita non sit, neque subiectiuè operanti adsit; sed ex parte obiecti solum. Pone ergo iustum feruentissimo charitatis actu meritum sibi fuisse quatuor, vel quinque gradus gratiæ, & gloriæ, cedereque ius in peccatorem, vt præmium recipiat; decurtatur tamen, quantum eius indignitas vetat. An non satis decurtabitur, si minutulæ entitatis auxilium detur in totum tanti operis præmium? sin autem, multiplicentur siue ab illo, siue à pluribus iustis actus feruentissimi, quousque perueniatur ad cõdignitatem auxilij indigno collati atque inuenies ad satisfactionem pro debito obiectiuo carendi auxilio grauis peccatoris purum, vel puros saltem homines esse satis: quare ad id incarnatione opus non esse. Mitto aliam Ripaldæ supra sect. 3. solutionem, siue solutionis datæ impugnationem: quia nimirum, vt hi admittunt, potest gratiam coniunctam cum amicitia Dei alius innocenti promereri, quæ vt coniuncta cum amicitia, & filiatione adoptiua Dei maius quid atque æstimabilius donum est, quam meritum gratiæ peccatori seiunctæ, vt potest ab amicitia, & filiatione Dei. Ergo gratia collata sine amicitia, & adoptione Dei non excedit meritum condigum iusti, etsi indigno peccatori conferatur. Confirmatur: quia præcipua resistentia peccati, est ad donum amicitiæ, & filiationis adoptiuæ Dei, licet eum à reliquorum beneficiorum donatione, etiam aliquatenus retardet. Ergo in aliorum collatione, nec totas, nec præcipua mortalis resistentia vincitur; imò neque impugnatur, si seiunctim ab amicitia, & filiatione adoptiua Dei donentur: quare nec tanto impetu amoris opus est, quantum ad totam resistentiam mortalis superandam opus esset, nec tanta item vi meritoria, quanta opus erat, vt tota, ac præcipua vis resistiua mortalis superaretur. Et quidem sicut ad retardandum amorem, atque ad malorum compossibilium cum amicitiæ inflictionem condignè merendam sufficit malitia minor, quam mortalis scilicet venialis malitia, ita ad retardandam Dei inimicitiam, & odium in peccatorem, ac merendi de condigno bonum, seu donum Dei, quod cum amicitia Dei absolutè componitur bonitas, & meritum, longè minus, quam sit malitia, & demeritum mortalis satis est. Mitto inquam argumentum hoc ratione falsæ suppositionis, quod scilicet gratia habitualis actu possit inhærere, quin Dei amicum, & filium adoptiuum formaliter constituat, quod falsum reputant Vasquez, & aduersarij, imò, & communiter Theologi: nihil enim aliud est gratum Deo, eiusque proinde adoptium filium esse, quam gratiam Dei habitualem habere. Quocirca hanc infundi à Deo non posse, nisi præsupposita grauis actualis peccatoris siue eius qui actuale mortale commiserit, retractatione actuali ostendebamus fusè controu. de gratia formaliter iustificante. Cæterùm argumentum hoc gratiæ auxilianti, de qua nunc agimus applicatum, suum habet errorem. Reliqua, quæ tam Ripalda, quam Durandus, Suarez, & Granadus citatis locis pro merito condigno gratiæ habitualis vnius iusti alteri peccatori concedendæ congesserunt, lubens prætereo: quia præsentis instituti non sunt, propriaque controuersia de merito prolixiùs à nobis examinantur.

10 Sed esto: dignificet gratia, quæ nunc est, opera iusti, ad ea solum, ad quæ ius, ac semen est promerenda subiecto solum cui ineſt. Non pugnat contradictoriè cum prædicato gratiæ filiationis adoptiuæ prædicatum gratiæ capitis, seu gratiæ capitalis respectu aliorum. Sed tunc licet ex prædicato filiationis esset ius ad bona paterna, illudque operanti tribueret, ex prædicato tamen gratiæ capitalis esset respectiua bonorum, & gratiarum membris suis conferendarum: ergò, & dignificaret subiecti opera ad gratias membris suis, scilicet aliis hominibus promerendas, ac proinde auxilia ad contritionem dari illis, si peccassent, ex merito ipsius possent. Dices esse repugnantiam: quia filiatio adoptiua dat ius ad bona paterna Dei, subiecto, cui ineſt, tantum, cum quo pugnat respicere bona Dei *aliis* concedenda. Contra: etsi filiatio adoptiua det ius ad bona paterna Dei subiecto cui ineſt; tantum qua filiatio adoptiua est, non pugnat eam re ipsa coniungi cum alio prædicato, quod respiciat bona Dei alteri danda. Sic licet animal formaliter sit principium substantiale sentiendi tantum, non pugnat coniungi re ipsa cum principio ratiocinandi: quia *tantum* per formalitatem non est idem, ac *tantum* per realitatem. Quod autem prædicatum filiationis adoptiuæ non dicat tantum per realitatem, vt sua etiam realitate excludat essentialiter respectum ad bona Dei aliis concedenda, Probatur primò: quia id non excludi filiatio naturalis humanitatis Christi, licet qua talis strictissimum ius sit ad bona omnia paterna filio, cui ineſt determinatè. Secundò, quia filiatio adoptiua ius tantum est ad bona Dei non omnia, sed aliqua subiecto, cui ineſt, seu filio adoptiuo: quare licet hæc filio tantum respicere re ipsa posset, ac proinde pugnaret quod alteri etiam concedenda eadem respiceret; aſt alia plura, præcipuè sanctas cogitationes, actus nimirum vitales aliorum, qui ipsi sunt impossibiles, non respicit, vt hæreditatem, ac subiecto cui ineſt; ergò aliis posset respicere. Dices secundo pugnare quia respicere sibi, & aliis proprium est dignitatis infinitæ filij naturalis Dei, sed hoc effugium præclusimus. Secundò, respicere sibi, & aliis bona finita non est proprium dignitatis infinitæ, vt patet.

11 Adeo autem factu possibile hoc est, vt ne iudicem, vehementer tamen suspirer huius generis gratiam, in quo vtrumque hoc prædicatum coniunctum sit, Virgini matri fuisse concessum, qua nobis de facto, quia capitalis, & matris peccatorum gratia erat, auxilia pleraque alia erat promerita. Etenim consonè Patres illam redimendi filio (non ex huius indigentia quidem, sed ex tantæ matris honore) adiutricem, & corredemptricem passim appellant. Id quod nisi auxilia, & gratiam peccatoribus promerenda fieri posse non capitur, & merito quidem condigno, quod sine gratia dignificante ipsius opera ad meritum pro aliis cuenire non potui: quocirca vel recurrendum est ad materni

maternitatem Dei, quæ forma sanctificans sit, vt Ripalda suspicatur, vel asserendum gratiam omnem habitualem habere vtrumque prædicatum coniunctum, atque indifferenter dignificare opera ad præmium nobis aut aliis dandum, vt cedere possimus in alium ius nostrum, vt rem, quæ in præmium condignum nostris operibus respondet, accipiat, vt hactenus ostendimus, vel saltem in gratia habituali Deiparæ coniunctum specialiter vtrumque prædicatum fuisse fateri necessum est; ita enim nos erga pientissimam Puerperam amor, maternitatis Dei dignitas, atque matris peccatorum munus cogitare compellunt. Vnde constat quàm infirmè obiiciatur. Nemo hactenus auxilium gratiæ alteri de facto est promeritus: ergo nec potest purus homo illud alteri promereri. Antecedens quàm sit dubium in Maria constat, consequentia nulli non videbitur mala: sic enim poteris inferre: Neminem quantumuis iustum auxilium gratiæ sibi promereri: quia de facto nemo illud sibi ipsi fuit promeritus. Potest autem ex Deo statuente in præmium bonorum operum solum dare ex supernaturalibus rebus gratiam, & gloriam id prouenire. Secundò, quia gratia habitualis, quæ nunc est solum significatiua operum ad præmium supernaturale subiecto, cui inest tantùm, vt tu contendis. Denique pro conclusione hac efformari efficaciter potest argumentum illud de persona creata satisfaciente nomine, & auctoritate personæ diuinæ.

CERTAMEN IV.

Præcipuæ difficultati à ratione & Patribus de necessitate Incarnationis ad satisfactionem pro nostris peccatis sit satis.

1 EX his quæ tota hac controuersia dicta à nobis sunt concludi videtur pro toto mortali eiusque debito, etiam obiectiuo, à pura creatura absolutè posse satisfieri: Nam pro macula & offensa ipsius ab vnoquoque ex Dei gratia posse satisfieri, licet non ex rigore iustitiæ, (quomodo, neque Christus satisfecit) suprà ostendebamus. Item pro toto etiam debito pœnali siue obiectiuo, si debitum carendi auxilio ad contritionem excipias; nunc autem quæstione præsenti adhuc pro debito hoc carendi auxilio necessario prærequisito ad contritionem peccatoris, quo reliqua solueret, posse puram creaturam satisfacere docuimus. Quare Incarnatione, vt pro toto etiam mortali, eiusque debito satisfieret, opus absolutè, & simpliciter non esse, videmur concludere. Hoc autem est contra communem Patrum quos doctè expendunt præ aliis Vasquez d. 4. c. 3. Bernal. d. 3. sect. 2. §. 2. n. 29. Item contra communem Theologorum omnium sensum, à quo non nisi temerè licet recedere. ergo tota harum disputationum doctrina nostra nequit simul sustineri. Cæterùm quoad Scholasticorum auctoritatem puram attinet, falso omnes pro opposita referuntur, cùm necessitatem Incarnationis ad satisfactionem pro mortali etiam aliorum neget Scotus in 3. d. 20. §. *contra eam*, & §. *contra illud*. Faber ibi d. 47. c. 2. Vega 3. in Trid. c. 5. & l. 7. c. 9. & communiter Scotistæ hac de satisfactione per modum meriti. Ripalda ferè tota d. 96. secundò, cùm pauci Scholastici solum in conclusionis vnius defendendæ conueniunt, aliis multis reclamantibus, multoque efficacius, impugnantibus, quam ipsa à suis patronis fundetur, non multum ponderis est, quominus qui omnes simul eorum rationes perfringere efficaciter possit, ab eis etiam in conclusione possit recedere: nam horum auctoritas non maioris, quàm eorum ratio est: quorum si rationes omnes singulatim multis aliis Theologis displicuisse videmus, omnes simul auctoritate orbatas deprehendimus: quare & Theologica auctoritate nudam conclusionem, aliis nimirum Theologis aliorum authoritatem vicissim eneruantibus: quin vbi tanta, tamque aduersa varietas rationum est, satis dubiam, suspectamque facit conclusionis veritatem, certamque fidem, Theologos non iudici proprio, quam Patrum religione in eam sententiam conuenisse.

2 Iam verò quoad Patrum attinet authoritatem, cum rationibus solum agantur (vti in re præsenti, si necessitatem physicam, vel metaphysicam incarnationis ad satisfaciendum pro mortali absolutè docuissent, agerentur) amplior quidem, sed non irrefragabilis authoritas est, nisi eis etiam omnibus in conclusionis eiusdem ratione conueniat. Nam tunc, & superiori spiritu aflatos loqui vehemens iudicium est. Quare si plurium, neque aliis Patribus repugnantibus, eadem, & ratio, & conclusio foret, tunc quidem docto, pioque Theologo, & in conclusione, & in ratione subscribendum esset. In re verò præsenti Theologi non Patrum rationibus nimis adhærent, sed quisque ferè suam comminiscitur: neq; Patres omnes, vel plures reddunt eandem, vt mox videbimus. Tertiò Patres sæpè, cum ad populum conciones habebant, non ita rigidè loquebãtur, sed eis vtebantur rationibus, quæ ad auditorum captum videbantur aptiores; quæ si rigore scholastico examinentur, nutabunt non semel: id quod, & nunc cordatus quisque concionator præstare debet, nosque ipsi, qui infinitatem, magnitudinemque offensæ mortalis ex dignitate personæ offensæ vilitateque offendentis non rectè supputari putamus, sæpè tamen inde ad contritionem, & fletum auditores egimus è suggestu quia licet non adeo solida, & rigorosa visa nobis sit, captu tamen est facilior; atque ad ingenerandum grauitatis quæ est in mortali, horrorem, quem iustè intendimus accommodatior, quin Deus sæpè, vt peccatores deterreat, rationibus popularibus, nec solum efficacioribus in Euangelio, & veteri testamento fuit vsus. Et merito quidem: nam cum oratoris minimè sit intentum suadere rationibus non solidioribus solum, sed ad suadendũ eis, ad quos orationem habet, accommodatioribus vti debet. Solum ergo Patres de rebus fidei, dogmaticisque stricta ratione, vel disputando cum hæreticis, vel instruendo fideles agebant, rigidioribus rationibus vsos fuisse certum esse debet: tunc enim magistros agebant, quorum est solidè, ac rigidè, intellectum discipulorum instruere, atque aduersariorum conuincere.

3 Denique moneo sæpè, vt Patrum proprias sententias aliquot in scholas induci, in fide, vt aiunt maiorum, cum vix scholasticus aliquis ex his qui Patrum esse indubitato docent, eorum textum viderit, contextum expenderit, occasionem, qua recitata ex ipsis verba circumferuntur, sunt prolata obseruarit, an denique decurtata verba truncatavè sint, contulerit. Id quod sæpè alias, atque hoc præsertim opere deprehendimus non semel, vbi à censuris grauibus, quibus notabantur à Theologis, opiniones plures vindicamus. Nec mirum, cùm eò iam Theologia scholastica redacta sit, vt totum negotium discursibus inanibus, philosophicisque nugis transigatur; solida verò scripturæ, & Patrum fundamenta negligantur, nec nisi perfunctoriè, & tumultuariò sine meditatione ex aliorum chartulis legantur, atque in chartas recitantium transcribantur: cum Theologum virum discursus acutos graues oporteat facere, sed solida in primis authoritatis fundamenta non omittere. Ad rem igitur nostram de Patrum authoritate circa absolutam physicam, seu metaphsicam incarnationis necessitatem, censeo falsò pro ea illos ab scholasticis recitari, tum quia id eorum rationes non intendunt: quia id eorum rationes non intendunt: tum denique quia truncata aliquorum loca circumferuntur: Quare meritò noster Petrus Vvadingo acutus comprimis Theologus, doctusque controuersista non cum secundis nimium proinde in patribus, & Conciliis versatur disputatione 1. de incarnatione dub. 6. §. 2. numero quinquagesimo nono, vers. *Probari solet ex Patribus*, merito dixit: Patrum testimonia, quæ ad necessitatem

fitatem absolutam incarnationis vt pro mortali satisfieret, circumferuntur, neque firma, neque ex re esse Ita ille vniuersim docuit de omnibus, nos autem singulatim de vrgentibus locis ostendamus.

4 Primus est Cyrilli epist. 1. seu Exegesi de verbi incarnatione tom. 6. Concil. Ephes. cap. 11. ante med. vbi contra Nestorium, qui in Christo hominem gratia ornatissimum, Deo tamen verbo physicè exunitum fuisse asserebat, contendit non fuisse exunitum Physicè verbo, purumque hominem: qua passione sua pretium iustum pro peccatis hominum soluere non posset, *si perpessionem illam puri cuiuspiam hominis esse dicamus.* Quid vrgentius? Sed non promit: Nestorius enim hominem Christum naturali propagatione ex Adamo conceptum, quare ex eadem, qua nos, perditionis massa, fermentoque originalis culpæ in sua conceptione acidum, licet postmodum gratia ornatissimum afferebat, teste eodem Cyrillo 1. de recta fide ad Reginas cap. *Quod redempti sumus per sanguinem christi*; Asserereque tenebatur, vt ait Photius constantinopolitanus epistol ad Michaelem de septem Synodis t. 1. Concilior. à Vasquez obiectus. Nam si Christi humanitas exunita à diuinitate, qua à peste originis præseruata est ex Adamo propagaretur, *eam propriis morbis laborantem reliquisset*: Verba sunt Photij, Si ergò ex naturali sui conceptione mortale Christus purè homo contraxit, iuxta Nestorij errorem, & sensum, solidè, ac strictè redarguitur non esse hominem purum; sed Deo vnitum, quandoquidem pro omnium hominum peccatis iustum, & adæquatum prætium dedit: nam si exunitus concepisset ex Adamo, mortale originis haberet suæ, quod gratia illa maxima data indigno, & peccatori aboleretur: quare in suo peccato abolendo Dei esset condonatio, & remissio, ac proinde non esset in eius passione iusta æqualisque pro omnibus peccatis hominum, ex quibus remissum condonatumque fuerat suum, solutio, & satisfactio.

5 Obiicitur Adrianus Pap. 1. epist. decretal. ad Episc. Hispan. col. 4. fin. in hæc scribens: *Sicut peccata nostra non tolleret, si ipse peccatum haberet, ita adoptionis gratiam nobis non tribueret, si ipse propter hominem, quem assumpsit sine sorde peccati necessarium egerit, vt gratiam adoptionis acciperet*: quibus videtur clarè docere non minus repugnare satisfactionem hominis puri Christi sine vnione, sed sine sorde peccati, & cum gratia adoptionis, quam si cum peccato esset: sed certè si locus non truncatus, sed cum contextu legatur, nihil tale docet. Etenim Adrianus ibi illud Augustini effatum: *Adoptatos nos esse per gratiam ipsius, qui peccata soluere venit*, commentans subdit: *Quomodo per illius gratiam nos sumus adoptati, si ipse consors nobis in adoptionis gratia fuit? Credamus ergo, quod dici nefas est participem etiam nobis in causa peccati*, hominem Christum: *nam sicut peccata nostra, &c.* Itaque Adrianus contra Feluis, & Helipandi errorem eo loco arguit tanquam contra consequentiæ vi Nestorianum, adoptatum, non posse esse hominem Christum, nisi Dei Filius naturalis, ac Deus non sit. Tunc autem cum purus homo esset ex naturali propagatione Adami non solum in gratia adoptioni, sed in peccato etiam nobis fore participem, quare sicut in peccato existens peccata nostra non tolleret suum, nisi gratia aliqua, condonatio, & remissio ipsi fieret, ita neque totum genus humanum adoptari mereretur licet gratiam adoptionis antea recepisset, qua, vt à peccato quod contraxerat, mundaretur, Deique adoptiuus filius fieret, eguisset; nam iam in ipsa gratiæ antecedenti donatione sui Peccati condonationem, ac remissionem supponeret: quare hominum peccata adæquatè non solueret, nec suam gratiam promereretur. Illud itaque *sine sorde peccati*, non ad hominem qui ex adoptione purus in Christo conuincebatur, sed ad eum qui in Christo verè fuit Deo vnitus, ac verus simul Deus, referendum est. Idem est Concilij Francfort. sensus col. 4. sacrosyllabi, vbi Adriani verba transcripsit.

6 Eam ob rem Fulgentius, Ambrosius, & Augustinus sæpè docent non posse purum hominem, aut humanam naturam non vnitam hypostaticè homines redimere, aut à peccato liberare, quia in ea hypothesi peccato esset infecta. Quo etiam forsasse sensu Augustinus primo de peccator. merit. cap. 14. rectè dici aiebat ad Rom. 5. *Ita per vnius iustificationem in omnes homines, &c.* non autem per vnius iustitiam: hæc enim imitatione poterat illi adesse, quin esset causalitate, sicut per Christum in nos. Possent enim esse multi iusti imitandi: *Iustus autem, & iustificans, nemo nisi (christus*: quia reliqui (excipe Virgine) peccatores: *Quisquis ergo eius fuerit dicere, iustifico te, consequens est, vt dicat etiam: credo in me.* Quamquam hic authoritatem iustificandi, & remittendi offensam tanquam iustitiæ auctorem, & offensæ remissorem, & condonatorem (quod soli homini qui Deus esset, poterat conuenire) in solo Christo homine fuisse contendit Augustinus, vt docte Ripalda disputatione nonagesima sexta, sectione sexta, numero sexagesimo-tertio, versus fin. Etenim in humanitatem adhuc, vt hypostaticè vnitam, quæ meritoriè, & satisfactoriè superabundanter nos redemit, & iustificauit, credere non tenemur, sed in personam verbi ipsi vnitam, quæ Deus est, non autem humanitas, quæ etiam vt vnita, Deus non est.

7 Opponitur Proclus Zizicenus homil. de Christi nat. tom. 6. Conc. Ephes. c. 7. sic effatus: *Homo quod peccati debito subiaceret, saluare se non poterat*, ob rationem proxime factam: *Angelus vero quod tantum redemptionis pretium ipsi non suppeteret, humanum genus redimere nequibat.* Sed si posset pura creatura gratiæ auxilium ad contritionem promereri condignè peccatori, ab illa creatura, & à peccatore pretium peccati suppeteret: ergo censebat Proclus id puræ creaturæ meritis præstari non posse. Resp. Proclum fortasse de prætio rei oblatæ, non autem meritorio fuisse locutum, vt plures Patres loquuntur sæpè. Secundò id solum quæsisse, vt ab vno fieret satisfactio pro mortali; imò pro mortalibus omnibus, asseruisseque ad id ab vno siue homine, siue Angelo præstari non posse: quia ab homine vno, nec pro suo mortali, in quo necessariò erat, poterat sine vlla omnino condonatione satisfieri, ab Angelo autem, licet iusto non poterat pretium adæquatum solui pro peccato alterius: tum quia sine huius retractatione peccatum aboleri non poterat: tum quia meritum auxilij vnius; vel plurium non erat meritum omnium, quibus peccator carere ob mortale debebat. His autem opponitur quod si & Angeli meritum, & peccatoris contritio iungantur, fiat adæquata mortalis vnius satisfactio; at verò pro omnium hominum innumeris peccatis, in Angelo vno virtus satisfactiua non erat; imo neque in pluribus moraliter loquendo: quare moralem necessitatem incarnationis, vt summum docuit Proclus; quam ne nos quidem negamus; sed physicam, aut metaphysicam. Neque aliis est sensus auctoris de Cardinalib. Christi operibus apud Cyprian. & Leonis serm. 1. de nat. & 12. de Pascha, vbi aliam subdit rationem: quia mediator ad inimicos componendos medius vtriq; esse debet, & affinis.

8 Denique oppones Athanasium serm. de nat. Christi: *Non homo se ipsum pro nodis obtulit*: *neque id potuit fieri per vllam creaturam*; nempè si adæquatè pro nobis satisfaciendum sit. Nisi aliud adderet, respondetur loqui de satisfactione adæquata per rem oblatam, non per meritum. Sed subdit Athanasius rationem: *Quia omnis creatura de mutabilitate suspecta est.* Quibus licet illum sensum excludat alium tamen aperit nobis amicum, non aduersum: nempè necessariam fuisse incarnationem, ne redemptio ex peccabilitate antecedenti puræ cuiuslibet creaturæ de se ad malum mutabilis foret antecedenter intenta; sed potius ex humanitatis vnitæ impeccabilitate antecedenti firma prorsus, & in se, & in nostra æstimatione maneret: acutè enim ad rem hanc aiebat Irenæus 3. aduers. hæres. *Nisi Deus donasset salutem, non firmiter eam teneremus*; Hanc verò necessitatem, & nos fatemur, sicut & puræ creaturæ in proposito reparationis nostræ mutabilitatem, quæ nostram spem labefactaret.

9 A ratione oppones: Potest quis mereri de condigno

gno alteri gratiam, & remissionem mortalis, ac proinde pro eius mortali condignè satisfacere, ergo, & potest sibi mereri de condigno reparationem post lapsum, quod est absurdum à Ripalda, disputatione 95. sectione 2. numero 14. illud tamen nego: quia alienum peccatum, cuius remissionem, seu reparationem opus iusti de condigno meretur, meritum huius non mortificat; ast mortale proprium postea etiam futurum cum obuersari debeat, cùm de præmiando opere per reparationem futuri lapsus cogitat, ac proinde indigno esse donandum, ac decernendum præmium videt: quo fit, vt merito iam mortificatæ dignitatis per pecatum proprium, ac proinde nec condigno præmij supernaturalis tantum donum supernaturale donandum esset quod implicat. Sed dices: ergò saltem poterit quis absolutè promereri sibi perseuerantiam in gratia de condigno. Nego consequentiam: tum quia perseuerantia in gratia longè maius donum est, atque æstimabilius quauis gratiæ intentione, atque coniuncto gratiæ, & remissionis offensæ mortalis: tum quia de facto opera omnia iustorum gratiæ, & gloriæ præmiis adæquatè præmianda esse à Deo statutum est, sicq; adæquatè præmiantur. Quare auxilia gratiæ ad perseuerandum, siue perseuerantiæ donum vltra Præmium condignum de facto sunt, licet secundum se vltra illud non sint: quia meritum condigum, quod gratiæ tantæ adæquatur, huic eidem, & simul alteri dono, quantumuis exiguo, nedum tanto adæquari minime nequit.

QVÆSTIO IV.

De necessitate Incarnationis pro veniali, & quouis commisso cum ignorantia inuincibili offensæ Dei satisfaciendo.

DEus est ex dictis profligata, cum pro macula, tum etiam pro debito pœnali horum obiectiuo quodcumque illud sit siue auxilij carentia, siue temporanea pœna damni, vel sensus; coniungimus autem mortalis admissi cum ignorantia, seu inaduertentia Dei præcipientis, vel offensi satisfactione, quia qui de huius satisfactione agunt putant esse veniale.

CERTAMEN I.

Aliorum super vtroque placita.

1 SCotus in 4. disputatione 21. Gabriel disputatione 16. quæstione 5. artic. 1. docuerunt secluſa etiam omni gratia Dei posse per puri hominis naturales vires condignè, & ad æqualitatem pro veniali satisfieri: quare ad id ne gratia quidem, nedum incarnatione opus esse. Verum cum contra Massilienses definitum sit nihil viribus naturæ præstari posse, quod ad vitam æternam conducat, atque satisfactio pro veniali, quod vitæ æternæ ingressum, quandiù durat, impedit, conducat ad ingressum vitæ æternæ, fit sanè ex viribus naturæ, ac sine gratiæ auxilio eiusmodi satisfactionem haberi non posse. Idcircò sententia hæc ab omnibus Theologis iam exploditur potius quam impugnatur. Eam autem sic impugno: quia actus proprius, quo est venialis macula eluenda, debet esse è genere suo perfectior eo, quo eluenda est macula mortalis: siquidem maiori charitate opus est, vt Dei offensam leuem, quam vt grauem detestemur; vt patet, sed ad actum charitatis; quo macula grauis eluatur, pro eaque, à nobis satisfiat opus est auxilio gratiæ. Ergo ad actum charitatis, quo macula venialis eluatur, ac pro ea à nobis satisfiat auxilio gratiæ potiori opus erit, quin vires naturę sufficiat. At inquies probare hoc de satisfactione per modum formæ solum, non per modum meriti, & æquiualentiæ: si enim iustus cum solo veniali illud ex motiuo virtutis oppositæ detestetur, tunc gratia, quam de condigno meretur, eique infunditur maculam venialis illius abolebit, sicut quæ similis detestationis intuitu datur in sacramentum: ergo ea detestatione meretur expulsionem venialis. In re arduâ de expulsione venialis per gratiam concedo totum. Sed quæro, an iustus ille homo purus sit, secundò an eandē detestationem gratiæ habitualis meritoriam absque auxilio gratiæ habeat? Si asseras, Massilianismum apertè incurres. Hoc argumento refutata manet satisfactio aliena puri hominis sine auxilio gratiæ pro veniali alterius. Etenim meritum illud, & gratiam, & auxilia gratiæ in merente necessariò supponet, vt gratiam alteri mereatur, qua veniale aboleat.

2 Petrus de Soto instit. sacerd. lect. 18. de pœnit. cum aliis, & R. Complutenses iudicat satisfactione pro veniali puro homini absolutè impossibilem, ac proinde ad satisfactionem pro illo exhibendam opus absolutè fuisse. Probant Soto, & alij, quia iuxta Trid. sess. 6. c. 11. orat. Dominica venialia nostra debita nobis à Deo remitti oramus illis verbis: *Et demitte nobis debita nostra*: atqui venialis remissio eius expulsio? est ergo venialis expulsio absque Dei remissione esse nequit. Tum sic: venialis expulsio est Dei remissio necessariò remissio peccati à Deo, nequit esse absolutè ex nobis satisfactio: ergò satisfactio venialis absolutè ex nobis est impossibilis. Sed certè cum oratio hæc in prouidentia, quæ de facto est, ad Deum habeatur, vt summum de facto probat, non etiam absolutè de possibili. Sed nec probat de facto. Sæpè enim oramus pro remissione debiti, quod tamen soluendo de facto absolutè sumus. Secundò cum exhibita etiam à nobis ex gratia Dei satisfactione pro veniali, de ea nobis certò non constet, oramus pro eius à Deo remissione, si fortè pro illo nondum fecimus satis. Et cordatissimo quidem consilio, metuque prudenti, & sancto: cum de culpis etiam remissis metumque edoceamur ab Ecclesiast. c. 5. dicente: *De propitiato peccato noli esse sine metu*: vel quia de propitiatione ipsius incertus es, vel quia eo propitiato manere potest pœnæ reatus. Si autem à Deo maculę expulsionem oramus, remissionem dicere debemus, non quia remissionem necessariò expulsio venialis contineat; sed quia quæ à Deo sine nostra satisfactione expulsio venialis est, remissio Dei est. Recentiores Complutenses probant: quia in collatione auxilij gratia à Deo facta sine quo, vt diximus, nec contritionem perfectam venialis depulsiuam, nec gratiæ, qua veniale peccatum expellatur, meritum habere possumus) est necessaria Dei remissio. Eius quippè auxilij donatione, & cōtritionem, & meritum, ac proinde, & solutionem debiti Deus nobis donat. Ostendimus tamen donationem auxilij nullam esse remissionem Dei adhuc palliatam, quæ nostræ satisfactionis æqualitati obsit, licet iustitiæ satisfactionem impediat.

3 Card. Lugo d. 5. sect. 7. docet possibilem quidem nobis absolutè esse pro veniali satisfactione non tamen ita nobis de facto contingere. Probat ex epist. 1. Ioann. c. 1. vbi de venialibus ait: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*, ac statim: *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, & iustus, vt remittat*. Ergo de facto est remissio nostrorū omnium venialium per Ioannem: ergo non est de facto satisfactio nostra Dei remissioni repugnans. Non vrget: Solum enim probat virtute sacramenti pœnitentiæ venialia necessariò esse remittenda, etsi contritio perfecta desit, quæ tam in sacramento illo, quam extra, siue se ipsa, siue adiuncta gratia, quam mereretur, sine formali Dei remissione venialia depellat. Vrgeo ex

admissa à Lugo absoluta possibilitate nostræ satisfactionis pro veniali ad nostram satisfactionem de facto, quam ipse negat pro eodem, Nihil enim aliud haberet contritio perfecta, quia in illo casu absolutæ possibilitatis faceremus pro veniali satis, eiusque maculam elueremus, quam contritio perfecta de veniali, qua ex Dei amore super omnia de facto sæpè veniale detestamur. Ergo contritioni, quæ de facto est pro veniali, satisfacere de facto possumus; ac proinde altera sententiæ huius pars alteri repugnat.

4 Pro mortali vero à se commisso, vel admisso cum inaduertentia Dei etiam præcipientis, & offensi Cardinalis idem disputatione quinta, sectione quinta, docet à puro homine satisfieri absolutè posse: quia veniale solummodo esse putat: quare, & consequenter ad suam doctrinam proximè à nobis dari videtur sentire. Cæterùm mortale de se peccatum cum huiusmodi inaduertentia commissum si cætera adsint, non veniale, sed mortale esse, quæstione quarta, ostendebamus: ac proinde satisfactionem pro illo, sicut, & pro mortalibus aliis docet, ab homine puro docere debebat absolutè impossibile. Secundo cùm in huius Doctoris principiis nulla infinita admisso peccato offensa Dei foret, qui eo nullatenus contemneretur, nulla ad Deum posset esse satisfactio: ei enim, quem nullatenus nulla actione mea offendi, læsivè, pro illa satisfacere minimè possum. Vnde rursus fit, vt bene Bernal. disputatione quarta, sectione septima, §. 4. neque Christum posse pro eiusmodi peccato Deo satisfacere, defectu materiæ satisfactionis, seu pro qua satisfaciendum ipsi foret. Nec potest Lugo recurrere ad realem identitatem formalitatum maculæ, & offensæ Dei in peccato illo: tum quia rationem offensæ Dei in peccato illo non admittit, vt diximus: tum quia si eam admitteret maculæ identificatam, cum macula de se grauis esse supponatur, & offensa ipsi identificata grauis esset, etsi Dei præcipientis, & offensi abesset aduertentia; eodem quippè gradu macula, & offensa ipsi identificata augescerent: quare sicuti neque pro aliorum mortalium offensis in eius doctrina ita nec pro huius offensa satisfieri Deo à puro homine absolutè posset.

CERTAMEN II.

Veræ, & communis sententiæ probatio Soarij examinatur.

1 IAm igitur communis, eaque vera Doctorum sententia fert hominem purum ex gratiæ auxilio non solum absolutè posse pro veniali satisfacere; sed & de facto sæpè satisfacere pro illo. In vtraque conclusione de possibili & de facto duo fulmina belli conuenere, Vasquez disput. tertia, cap. tertio, Soarius disput. quarta, sect. 11. quos vtriusque asseclæ, vulgo sequuntur, & quoad conclusionem de possibili Cardinalis Lugo sect. 7. citata; Probat Soarius quia licèt contritio ad expulsionem venialis (cum quo in eius sententia formaliter non pugnat) nouo Dei illum remittentis fauore indigeat; tamen cùm magis hominem ad Deum conuertat, quàm ipsum à Deo auerterat veniale, quo si rectè perpendatur non tam à Deo vltimo fine auertimur, quam diuertimur, & retardamur: atque insuper cùm sit dubio procul præstantius Dei obsequium contritio, quàm sit ipsi infensum veniale, haud dubium, quin contritio sit æquiualens, siue ad æqualitatem de facto satisfactio. In hac verò Soarij ratione repugnantiam deprehendunt recentiores Complutenses, quam sic edisserunt: satisfactio æqualis à debitore præstita creditori totum ius creditoris se ipsa extinguit: quia cùm illud ad æqualitatem compenset, si satisfactio sit, ita, & illud totum solluit, & dissoluit. Ergo satisfactio exhibita pro veniali à puro homine ex Dei gratia & auxilio totum ius Dei creditoris quæsitum Deo ob veniale se ipsa extinguit ac soluit: ergo implicat vllam fieri ipsi remissionem venialis à Deo, cùm illud depellit.

2 Respondet obuiæ huic contra suam rationem difficultati Soarius: statui gratiæ iusti se conterentis perfectissimè de veniali connaturalem esse venialis illius remissionem; attamen à Deo vt absoluto Domino posse veniale, neque expelli, neq; remitti. Sed instant recentiores: quia cùm venialis macula posita adhuc contritionis satisfactione in Soarij sententia remaneat, iuste Deus non solùm vt absolutus Dominus; sed vt iudex etiam poterit venialis offensam non remittere, ac proinde contritio illa non erit pro veniali satisfactio: siquidem, vt diximus, quidquid pro aliquo satisfactio est sui solummodo positione totum ius ei, cui satisfit et illo aliquo quæsitum, debet extinguere, ac debitum totum satisfacientis soluere. Verùm cùm in Soarij sententia satisfactio hæc non sit per formalem incompossibilitatem contritionis, quæ satisfit, cum macula venialis; sed per rei æquè vel magis æstimabilis exhibitionem, quàm fuerit offensa venialis, poterit in eius sententia manere venialis macula exhibita satisfactione contritionis pro eius offensa, quin venialis offensa remaneat: quare poterit Deus absolutè vt supremus Dominus maculam non expellere; sed retinere, quin possit offensam vt iudex, aut creditor, si premusvè Dominus non remittere, cum sit iam remissa.

3 Vrgentius Soaristicæ rationis repugnantiam ostendo: vt contritio sit satisfactio pro veniali, totum quale quale ius creditoris Dei offensi extinguit: ergo cùm Deus libere etiam vt supremus Dominus, vel iudex veniale expellit post exhibitionem contritionis, nihil de suo iure, qua offensus veniali illo fuerat, siue de sua offensione remittit: de iure enim quod non habet aliquis remittere aliquid non potest. Quo circa potestas illa expellendi contritione exhibita, vel secus maculam venialis, non potestas Dei retinendi offensam, illamvè remittendi sed abolendi vel secus maculam: ac proinde nulla esse potest in expulsione maculæ venialis à Deo remissio: maculæ autem expulsio, qua maculæ expulsio formaliter est, remissio non est, quæ solum offensæ qua offensa est, esse potest, vel ergo offensam à macula non differre formaliter, sed esse eandemmet formalitatem Soarius admittit, vel admittit esse formalitatem diuersam, si eandem, ac proinde maculæ, qua macula est, expulsionem exhibita contritione remissionem esse fatetur, & offensæ remissionem intercedere fateatur necesse est: quod aperte pugnat cum satisfactione pro offensa veniali, quam in nostra perfecta contritione recognoscit? Sin autem diuersas esse formalitates, ac separabiles admittat, in expulsione maculæ à Deo post nostram contritionem nequit remissionem vllam quæ offensæ solummodo esse potest, recognoscere: cùm per antecedentem contritionis nostræ satisfactionem tota offensa supponatur soluta.

4 Secundo arguo contra hunc fauorem, & remissionem Dei in expulsione venialis post exhibitam à nobis de illo contritionem perfectam. Si enim libertas illa Dei posita etiam contritione ad expellendam, vel secus venialis maculam satis est, vt in eius expulsione Dei fauor, & remissio respectu eius, qui eum venialiter offenderat, intercedat: ergo etiam posita nobisque applicita satisfactione Christi pro veniali fauori & remissioni Dei in eius expulsione locus erit. Probo consequentiam, quia Christus eatenus pro nostris venialibus satisfecit, quatenus nobis auxilia ad contritionem & gratiam, quibus à macula liberaremur; condignè licet indignis fuit promeritus; eatenusque nobis eius satisfactio fuit applicita, quatenus ejusmodi gratia, & auxilia nobis à Deo ob Christi merita, siue intra, siue extra sacramenta conferuntur: sed data gratia, & auxiliis efficacib. positaq; proinde ex meritis, & satisfactione Christi contritione est adhuc in Deo libertas iuxta Soarij doctrinã expel

expellendi vel secus maculam venialis: ergo & est locus fauori & remissioni Dei in eius expulsione. Probatur secundò: quia quomodocumque fuerit Christi pro nobis, nostrisque peccatis satisfactio huiusque applicatio, his etiam omnibus positis liberum ex natura rei erat Deo maculam venialis expellere, vel secus: ergo posita satisfactione Christi locus est fauori Dei, ac remissioni venialis, quæ aperte cum satisfactionis ratione pugnant. Dices non esse liberum posito Dei pacto cum Christo satisfacturo. Sed in primis in pacto illo Dei erit anticipata remissio. Secundò: illud etiam pactum nobis prodest, vt nobis ex meritis, & gratia Christi de venialicontritis nulla fiat in expulsione remissio. Dices merita Christi esse valoris infinitè excedentis malitiam & offensam venialis. Contra: quia nec satisfactioni nostræ per contritionem locum remissioni, & fauoris facit in venialis expulsione quod huius maculam & offensam in morali æstimatione non excedat: verè enim excedit in Soarij sententia; sed quod in Deo libertatem expellendi vel non expellendi maculam venialis absolutè relinquat, vt idem Soarius aiebat: ergo si hanc etiam relinquit in Deo satisfactio Christi eiusque applicatio fauori, & remissioni Dei in expulsione venialis locum relinquet.

5 Denique nec libertas Dei est ad maculæ venialis expulsionem posita iusti contritione de illo perfecta, nec si libertas adesset ad fauorem, gratiam, & remissionem in eius expulsione satis foret. Primò probatur facilè in in sententia asserente contritionem formam iustificantem, & sanctificantem esse, quam vero similiorem reputo, ostendique controuersia de gratia iustificante. Etenim contritio perfecta perfectè conuertit formaliter hominem à creatura ad Deum, conformem legi, & dictamini diuino & humano reddit; destruit fundamentum totius malitiæ moralis, quod erat auersio à Deo, & dictamine rationis diuinæ, & humanæ: atqui toto fundamento malitiæ moralis destructo coniunctoque arctissimè homine cum Deo per amicitiam perfectam cum illo, implicat manere peccati maculam: ergo contritione perfecta de venialipositaimplicat libertas Dei ad expellendam vel secus maculam venialis. Sed etsi contritio non sit forma iustificans, & sanctificans, in ea & gratia habituali iusti perfectè se de veniali conterentis ea omnia inueniuntur, quæ in contritione si forma iustificans & sanctificans esse admittatur; adesset: quare ex coniuncto contritionis, & gratiæ habitualis idem argumentum conficitur. Sed esto non sit in his formalis expulsio peccatis; sed expellenda à Deo liberè pro naturæ posteriori eius macula sit (quamquam vix intelligi possit quid ex parte Dei præstandum denuo sit, vt macula venialis formaliter & exercitè expellatur, si præfata, quæ in contritione iusti de suo veniali supponuntur, formalem eius expulsionem non contineant) tamen eius expulsio pro posteriori futura, connaturaliter debetur contritioni hominis iusti, eiusque merito condigno; imò excedenti per te: ergo expulsio illa non est fauoris & gratiæ Dei; sed debita & remuneratoria: ergo non est liberalis remissio.

CERTAMEN III.

Nostri Vasquez ratio altera propugnatur.

1 ALia ratione eandem sententiam probat Vasquez: quia nimirum libera perfectaque nostra de veniali contritio est forma ipsum expellens; insuper nullum debitum obiectiuum supponit à Deo remissum: cùm ob veniale dignitatem carendi auxiliis ad contritionem de illo non incurratur: ac denique adeò perfecta esse potest estque in viris sanctissimis de veniali contritio, vt reliquum etiam debitum pœnale illius excludat. Ergo libera & perfecta nostra de veniali contritio perfecta est debiti subiectiui & obiectiui totius peccati venialis, ac proinde pro toto illo satisfactio. Prima antecedentis pars est doctrina altius fundata à Vazquez locis supra citatis, nobisque probatissima vltima eiusdem antecedentis pars omnium Theologorum est, qui adeò perfectam contritionem de mortali, nedum de veniali concipi à nobis posse defendunt, vt totum debitum pœnale soluere queat; imò ita de facto fuisse ab aliquibus conceptam, vt totum debitum pœnale ipsorum de facto soluerit, authenticis historiis, ac testimoniis comprobatum est. Tota ergo difficultas stat in secunda antecedentis illius parte confirmanda, quod nimirum nullum debitum obiectiuum ad eiusmodi contritionem eliciendam supponatur à Deo remissum in auxilij ad illam necessarij donatione; eo quod per veniale nullum debitum aut dignitatem carendi auxiliis ad perfectam de illo contritionem incurramus.

2 Id autem probat idem Vasquez: quia si ea dignitas carendi auxiliis ad se conterendum de veniali in ipso includeretur, post mortem decedentis in veniali ea dignitas carendi auxiliis seu indignitas habendi illa permaneret, ac proinde & indignitas ingrediendi gloriam, ad quam nisi depulso per contritionem venialiaditus non patet, qui illo impeditur: atqui iustus quiuis gratia decedens habet dignitatem ingrediendi gloriam: ergo si in veniali esset indignitas habendi auxilia ad contritionem de illo, seu quod idem est, dignitas carendi illis esset aliquando simul dignitas, & indignitas ad ingressum gloriæ, quod aperto induat Marte. Ergo & implicat esse in veniali dignitatem carendi auxiliis ad perfectam de ipsa contritionem. Probationem hanc ex ipsius Vasquez doctrina reiicere etiam conantur Complutenses recentiores. Posset enim dignitas hæc venialis esse carentiæ auxiliorum temporariæ, siue pro huius vitæ tempore: quæ proinde morte intercedente, qua hæc vita finitur periret, etsi veniale perseueraret; cum iam satis passus esset pœnæ, quam ex ea dignitate & merito pati debebat. Non secus atque Scotus cum suis in 4.q.1. Gabriel. 16.q.5. ar. 3. dub. 2. Vega 14. in Trid.c. 6. Medina Cod. de satisfact. q.2. Chonink d. 10. de pœnit. dub.6. Gaspar. Hurtado diff. 18. de pœnit. disp.10. & dis.8. diff.12, nosque supra docebamus satisfactione pœnarum pro venialibus debitarum cessare in damnatis eas patiendi dignitatem etsi maculæ venialium, siue venialia actualiter in illis æternè perseuerent: quia meritoria illa dignitas pœnarum non in sola venialis macula; sed in ea & negatione satis passionis fundatus.

3 Hoc ipsum ex ipsius Vasquez doctrina iidem recentiores euincere conantur: docet enim Vasquez d. 3.c.4.§.vlt. gratiam, & merita in hac vita non mereri auxilium de condigno ad contritionem ante mortem, quod tamen adhibita perseuerantia ad mortem vsque de condigno merentur quia de condigno merentur gloriam, quam impedit veniale ex Dei auxilia per contritionem eluendum: vt enim Trident. ait sess.6.c.6. gloriam iustus non meretur nisi adhibita perseuerantia, & dependenter à conditione quod iustus extra statum viæ sit; cùm tamen meritum gloriæ & auxilij ad tollendum illius impedimentum post mortem sit intrinsecum naturale iustorum operibus independenter à Dei voluntate: ergo licèt detur dignitas demeritiua carendi auxiliis necessariis ad contritionem de illo in veniali, poterit esse carendum pro statu viæ, ac dependenter ab eo statu tanquam à conditione: quare & eo statu per mortem cessante poterit & dignitas venialis carendi auxiliis ad contritionem de ipso cessare: ac proinde cessabit etiam tentata à nostro Vasquez contradictio. Verùm, si demeritum, seu dignitas demeritoria venialis carendi auxiliis ad contritionem de illo fit dignitas carendi determinato tempore, sicuti & ad pœnas alias ob illud subeundas, nequit esse ex natura rei tempus illud determinatum vitæ, seu status viæ tempus. Cùm enim status viæ non idem & æqualiter omnibus venialiter peccantibus sit, atque alij initio, alij prope viæ, seu vitæ suæ finem venialibus

æquæ malitiæ possint delinquere, cum æquali nimirum merito, & dignitate pœnæ, fieri minimè potest, vt inæquale tempus carendi auxiliis vt pœnam respiciant, sicuti respicere debent; si tempus viæ, seu vitæ huius tempus sit adeò in æquè peccantibus inæquale. Quo ruit impugnatio prima.

4 Sed nec solidior est secunda: nam auxilia & gloria, quam iustus meretur, ex natura rei nec meretur determinatè, nec pro tempore determinato; sed solùm meretur præmium supernaturale, liberumque prorsus Deo ex rei natura fit, in his, vel illis supernaturalibus illud designare atque conferre. Vbi vero in gloria & auxiliis ad pellenda venialia post mortem donandis præmium designauit, rectè infertur non mereri auxilia in hac vita conferenda de condigno: quia hæc, & illa præmia post mortem meritum excedunt, quod præmiis illis post mortem dandis omnino æquatur. Si ergo ex natura rei demeritum venialis respectu auxiliorum ad carentiam eorum pro tanto tempore est, vt aiunt recentiores, liberum Deo ex natura rei erit tempus tantum, quo illis careant, designare; non autem quod carentia auxiliorum minoris spatij soluatur demeritum, seu dignitas carendi auxiliis. Ergo cum designatum tempus sit huius viæ & vitæ status per te, quod post veniale commissum breuius multò sæpè est, quàm illud quo carere auxiliis dignus erat qui venialiter peccauit, etiam post mortem dignitas meritoria carendi auxiliis perseuerabit nondum per satispassionem illius pœnæ omnino abolita, & quandoque nulla ferè sui parte imminuta: siquis nimirum prope mortem venialiter peccet. Denique ea omnia, quæ recentiores isti obiecerunt, locum habere, vt summum, possent respectu dignitatis meritiuæ venialis carendi auxiliis; ast si ea dignitas venialis non sit demeritiua; sed dignitas formalis illius qualis qualis violationis amicitiæ Dei, atque diuersionis à Deo vltimo fine, vt iidem recentiores contendunt locum minimè habent: quamdiu enim venialis macula perdurat, ea etiam dignitas, quæ in illa sola adæquatè fundatur, permanebit: vt de dignitate formali ad pœnas mortalis subeundas docebamus d. 2. q. 2. cert. 2. & 3.

5 Eandem partem antecedentis, quod nimirum in veniali non sit dignitas carendi auxiliis ad contritionem de ipso, ac proinde quod nullam debiti obiectiui remissionem à Deo factam, contritio illa supponat, probat idem Vasquez à priori: quia veniale non constituit inimicum Dei; sed cum eius amicitia componitur: ergo relinquit motiuum, cuius intuitu possunt à Deo conferri beneficia, quæ ad arctiorem cum Deo amicitiam tendunt ex complacentia etiam venialiter peccantis: ergo nequit in veniali esse dignitas carendi auxiliis ad contritionem de veniali, qua ad arctiorem cum Deo amicitiam homo ille perueniat. Probo consequentiam: quia nequit aliquis dignus esse, qui priuetur auxiliis ad arctiorem amicitiam ab eo, qui actu de eius amicitia gaudet, sibique complacet in illa. Secundo: dignitas carendi auxiliis ad arctiorem amicitiam cum Deo, pugnam habet cum aliqua vlteriori amicitia Dei: sed veniale non habet pugnam cum aliqua vlteriori amicitia Dei: ergo nec habet dignitatem carendi auxiliis ad vlteriorem amicitiam cum Deo. Tertiò probatur: quia omnium auxiliorum supernaturalium ad contritionem priuatio est pœna grauissima, siquidem vnius solùm donatio tam magnum præmium est: ergo est pœna excedens malitiam leuem minutulumque venialis demeritum. Sed instant recentiores iidem. Dignitas ad pœnam temporalem cruciatuum compossibilis est cum amicitia Dei in venialiter peccante; imò & dignitas ad carentiam temporalem visionis Dei: ergo & dignitas carendi temporariè auxiliis ad contritionem, compossibilis cum amicitia Dei erit. Nego secundam partem antecedentis: veniale enim non meretur de condigno priuationem temporalem visionis Dei, licèt eam formaliter impediat. A dignitate verò pœnæ sensus temporalis ad dignitatem carendi auxilis nulla est paritas, cùm adeo hæc illam excellat, neque pœna sensus arctiorem amicitiam cum Deo tollat, sicut tollit auxiliorum carentia. Instant secundò. Qui violat grauiter amicitiam Dei per mortale, dignus est priuari omni auxilio, & beneficio Dei: ergo qui eam violat leuiter per veniale, dignus erit qui aliquibus Dei beneficiis, scilicet auxiliis ad se conterendum de illo, saltem ad tempus priuetur. Nego consequentiam de auxiliis ob rationes datas, licèt in aliis bonis non adeò magnis; nec ad arctiorem amicitiam cum Deo spectantibus, & conducentibus videtur legitima.

CERTAMEN IV.

Conclusio probationum, & impugnationum eneruatio.

1 EX dictis constat conclusionem satisfactionis pro veniali absolutè possibilis à puro homine, imò & de facto exhibendæ per perfectam contritionem de illo efficaciter absolutè à nostro Vasquez in suis etiam principiis probari, præcipuè si secundam illam antecedentis partem vltima probatione proximè à nobis asserta n. 5. assumamus; licet enim primam illius probationem recentiores Complutenses non satis, vt vidimus, impugnent; tamen non adeò solidam iudicamus, atque secundam eius partis probationem à priori nostris suppetiis roboratam. Constat etiam rectè eandem sententiam probari Soarij ratione: si illud de remissione facta à Deo in expulsione maculæ venialis omittatur. Tertiò probatur efficaciter conclusio argumentis omnibus, quibus quæstione antecedenti cert. 6. probabamus posse iustum alteri mereri de condigno auxilia ad resurgendum à mortali, ac proinde & pro debito ipsius carendi auxiliis condignè satisfacere. Rationibus item quibus q. 3. & 4. ostendimus posse à puro homine pro macula & offensa mortalis satisfieri: hæc enim efficacius argumento à maiori ad minus affirmatiuè de satisfactione pro veniali probabunt. Ea verò quibus præsenti materiæ facilè applicabit. Ex quibus omnibus tandem apertè conficitur ad satisfactionem pro venialibus Incarnatione Dei opus minimè fuisse.

2 Oppones primò ex Anselmo lib. 1. *cur Deus homo*, c. 21. Id est maius malum alio, quod vt euitetur, eligi illud aliud debet; atqui vt vitetur veniale, eligi debet contritionis negatio: ergo veniale maius malum est quam negatio contritionis: ergo contritio minus bonum est, quàm negatio venialis: ergo non est tam bona contritio, quàm sit malum veniale: quare nec erit contritio æquiualens in æstimatione cordata pro veniali satisfactio, vt ratio Soarij nobis probata assumebat. Respondetur hoc argumentum nihil probare, qui multum probat. Eisdem enim, & principio, & consequentia probabis nec merita Christi esse tam bona, quàm sit malum veniale: quia eis etiam renunciandum foret, ne veniale patraretur. Indeque rursus fieret, nec Christum meritis, & operibus suis potuisse pro veniali satisfacere. Probaretur insuper infinitas malitiæ venialis, siquidem vt illud vitaremus, creatis omnibus, & infinitis meritis Christi renunciare debebamus. Distinguæ igitur maiorem argumenti: Quod eligi debet vt euitetur aliud *ex dictamine rationis recto in ordine ad operationes cuiusque morales*: nego maiorem: *ex dictamine rationis recto attendente rerum intrinsecum valorem, & dignitatem sine ordine ad morales cuiusque operationes*: concedo maiorem. Minorem similiter distinguo: *ex dictamine rationis recto in ordine ad operationes morales*, concedo minorem; *non in ordine ad illas, sed attendendo intrinsecum rerum valorem, & bonitatem*; nego minorem: & inde nega consequentiam. Ratio est: quia etsi aliquid minus malum sit, quàm aliud; si tamen à recta ratione operandi discordat, recta operandi ratio non potest non ab illo discordare; ac proinde ex eius dictamine semper

semper illud fugiendum est, eiusque negatio procuranda, etsi aliud maioris in se bonitatis, valoris, & æstimabilitatis amittendum sit.

3 Oppones secundò contra rationem Vasquez: saltem est in veniali meritum congruum priuationis auxiliorum: ergo & in auxilij donatione ad contritionem de illo aliqualis est à Deo remissio. Negant Vazquiani nonnulli antecedens, Deumque venialiter solum peccantibus nunquam ob venialis demeritum negare auxilia credunt; sed ne male vsuris vertantur malo. Sed certè de bono vsu auxiliorum efficacium certus omnino Deus est: ergo nequit ea venialiter peccantibus denegare, ne malè vtantur ipsisque; vertantur malo fatendum igitur est in veniali demeritum congruum auxiliorum cum Vasquiano, Gaspare, Hurtado. Primo: quia Patres passim denegari nobis à Deo auxilia ob venialia docent, grauioresque lapsus permitti, idque amica omnino, & rationabili prouidentia, vt scilicet cautiores deinceps circa venialia, atque in charitate feruentiores reddamur, ne ab ea per venialia decidamus, si Deus ob illa auxilia, quorum absolutus Dominus est ob maiorem nostram vtilitatem, ac sine crudelitate vlla nobis deneget. Neganda tamen est consequentia: nam ex merito solùm congruo non incurrimus debitum carendi auxiliis: quare cùm ea venialiter peccatori donat nullam debiti remissionem facit Deus. Instabis: meritum congruum auxiliorum aufert ab illis rationem gratiæ, vti ex Paulo inferunt Patres, & Concilia contra Massilienses: ergo demeritum de congruo eius, quod datur ad satisfactionem exhibendum, minuet huius perfectionem. Patet: quia si gratia quoduis minutulum etiam meritum excludit, ita, & satisfactio cuiusuis etiam minutuli debiti remissionem. Nego consequentiam: quam minimè probat ratio subiuncta, cùm in merito congruo carendi auxilio nullum adhuc minutulum debitum carendi illo inueniatur, ac proinde neque in eius donatione ad contritionem de veniali, quæ pro illo satisfactio est, vlla minutula adhuc remissio.

4 Hinc autem dubitabis quomodo auxilium ad contritionem de veniali sit gratia reparationis per Christum, cùm illius carentiam per veniale de condigno non fuerimus promeriti? Vasquez cap. 3. n. 21. docet non esse gratiam reparationis in se; sed in radice ratione nostri originalis in omnibus, & actualis mortalis in aliquibus. Addit verò non esse gratiam reparationis in radice ratione peccati Adæ, quod cùm, & alienum, & iam delatum sit, non videtur in nobis dignitas aliqua eius carentiæ inde in nobis perseuerare. Quomodò autem hoc cohæreat cum eo, quòd iuxta ipsum 1. p.d. 95.c.5. Adæ peccatum sit causa nostræ reprobationis: quia debito actiuo peccati Adæ passiuum in nobis respondere debeat, iuxta eundem 3. p. d. 216. c. 5. vbi ex debito actiuo Adæ ad nostri originalis contractionem passiuum in nobis ad illam probat, examinatum à nobis est controuersiis de prædestinat, ac de peccatis. Addo ego ad rem præsentem auxilia ad contritionem de veniali non solùm in radice; sed, & in se esse gratiam reparationis per Christum: quatenus meruit nobis Christus, vt non obstante demerito congruo auxiliorum, quod in nostris venialibus est, eius demeriti, occasione nobis non denegentur à Deo.

CONTROVERSIA III.

De causis extrinsecis incarnationis.

DE intrinsecis Incarnationis causis disputatum affatim à nobis est, dum verbo & humanitate media vnione hypostatica constare docuimus, atque vnionis huius terminos formales, materiales, & naturam monstrauimus controu. 1. quare nunc de extrinsecis Incarnationis eiusdem causis, fine nimirum, occasione, & motiuo, atque efficienti cùm physica, tum meritoria causa agendum nobis præsenti controuersia erit.

DISPVTATIO I.

De fine, & occasione Incarnationis.

CVM rerum omnium ab intellectuali agente liberè effectarum, vti à Deo Incarnatio peracta est, prima causa sit finis, de Incarnationis à Deo efficiendæ fine agendum primo loco in præsentiarum erit: videndumque in primis quisnam Deo Incarnationis decernendæ tam intrinsecè, quàm extrinsecè adæquatus finis extiterit? Qui quidem cùm reparatio hominis à peccato fuisse deprehendatur, videndum secundo loco erit, an Incarnatio ob huiusmodi finem ante præuisum peccatum decerni potuerit. Tertiò, an potuerit decerni ob eiusmodi finem efficaciter intentum ante, vel saltem post peccatum præuisum. Quartò an deficiente peccato, ex vi præsentis decreti Christus veniret? Quæ omnia seorsim examinanda duxi, vt eorum, qui illa coniunctim disputantes, omnia implicant potius quàm explicant, confusionem vitarem.

QVÆSTIO I.

Quisnam Deo Incarnationis decernendæ adæquatus extitit finis?

CVM nemo sensum Domini nouerit, ipsiue de rebus statuenti à consiliis fuerit teste Paulo, nihil in hac quæstione firmum humano discursu afferri posset, ni Deus ipse per scripturas Apostolicas traditiones, Concilia, & Patres suum nobis in tanto mysterio peragendo finem explicuisset. Quare hac vel maximè in re à Patribus, Conciliis, & scriptura ne latum quidem vnguem licèt sano Theologo discedere.

CERTAMEN I.

Qui negent, quique asserant hominis reparationem à peccato Incarnationis finem extitisse.

1 RECentiores Thomistæ cum Caietano 3.p.q.1.a.3. §. *ad secundum verò dubium*, asserunt Incarnationem præcessisse redemptioni causalitate tanquam huius finem; non autem præcessisse prioritate maioris vniuersalitatis, seu à quo non valet subsistendi consequentia. Ita enim aiunt: Incarnationem Deus decreuit, vt eam redemptioni peccati alligauerit, quæ sine peccato esse minimè potest. Quibus Thomistæ hi, vel redemptionem peccati Incarnationis finem extitisse negant, vel mutuam causalitatem finalem inter Incarnationem, & peccati redemptionem manifestè admittunt. Id quod, & contra ipsorum doctrinam est, & cùm in eodem genere causæ finalis admittatur omnium iudicio, ac principio per se noto repugnans. Sed neque quidquam solidum pro sua afferunt doctrina; imò verò contra illam multa. Etenim per ipsos Incarnatio, ac merita Christi absolutè præuisa, ac proinde in execu-

tione

tione exercita præcesserunt redemptioni peccati, ast per ipsos etiam quod prius executione est respectu alterius, medium respectu illius est, non finis, illudque alterum est finis respectu ipsius. Ergo Incarnatio per ipsos medium ad redemptionem fuit, non finis respectu illius. Secundò: præstituto fine Incarnationis efficaciter intento, & redemptione tanquam medio efficaciter volito, vt hi præstituunt, nequit non in eorum doctrina amari peccatum, sine quo eius redemptio est impossibilis: quod est absurdum: ideò enim pœnitentiam prædestinationis effectum esse posse iidem negant, quia pœnitentia sine peccato, quod necessariò supponit, esse minimè potest, ac proinde neque amari à Deo ex fine gloriæ, quin peccatum ametur.

2 Tertiò: medium & finis nequeunt saltem in connaturali prouidentia ad idem motionis signum pertinere, simulvè natura decerni, siue intentiuè, siue executiuè: cùm intentiuè finis amor debeat medij electionem natura præcedere; atque executiuè medium debeat finem causalitate anteire: quare in connaturali saltem prouidentia signa diuinorum decretorum penes obiectorum, seu rerum decretarum signa debent assignari. Ergo si multas intentionis, vel executionis Incarnationis, quæ finis redemptionis per hos est, & redemptionis, quæ per eosdem est medium ad illam nequit esse nisi per extraordinariam Dei prouidentiam, qua Deus connaturali neglecta ita fieri velit. Rogo ergo Thomistas, vnde eis de extraordinaria hac Dei prouidentia constet? ostendant, precor, aliquod Patrum, vel scripturæ testimonium. Imò cum certum ipsis etiam sit merita verbi Incarnati, seu Christi motiuum redemptionis exequendæ de facto fuisse, nequeunt decreta executiua vtriusque in prouidentia vlla ad idem signum pertinere. Denique nec decretum vnius est illatiuum alterius: cùm enim Incarnatio sine redemptione peccati esse absolutè potuerit: & contrà redemptio siue satisfactio pro peccato sine Incarnatione, vt supra docebamus, neutra ad alterius consequutionem medium vnicum erit, vt ad electionem alterius ex alterius intentione etiam efficaci Deus cogi queat.

3 Alexander 3.p.q.2.m. 13. Albertus in 3.d. 20.a. 4. Scotus d.7.q.3.§ *Sed hi sunt*. d. 19. q.vnica §. *in ista quæstione*, & in reportatis q. 4. § 30. *declarandum*, quæ alias extat sub distinctione 6. Iacob. Valent. in Psal. 81. & 102. Albertus Pigius 8. de libert.arbit.c. 1. a. 2 & 3 ac lib.10.c. 1. Catherinus de eximia Christi prædest.& annotat.contra commentaria Caietani in 3. p. q. 1. ar. 3. Claudius Taurinens.q. 1. de prouid.a.2. Viguerius c.20. institut.Theologic.§.1.vers. 4. Galatinus 7. de arcanis aiunt: peccati etiam originalis remedium Incarnationis finem minimè extitisse; sed Dei gloriam, quidvè simile. Pro ea etiam sententia refertur Rupertus de gloria Trinitatis,& proces.Spirit. S. à c. 19. ad 21. & 3. in Matth.de gloria, & honore filij hominis, quatenus asserit non Christum propter homines, sed hos potiùs, & Angelos propter Christum effectos. Quorum omnium fundamentum esse potest, quod Deus vniuersa propter semetipsum operatus dicatur: è sui nimirum suæque gloriæ amore: quare pro hac etiam sententia hi omnes citari possent, quos controuers. de prædest. ita proloquium illud scripturæ interpretari referebamus. Sed certè locus ille, vt summum, de Deo fine *cui* sonare potest, non autem de Deo fine *qui* suarum operationum, de quo in præsentiarum inquirimus. Atque vniuersim Deum plura nobis ex nostræ complacentia velle,& operari, quare, & propter nos vt finem *cui* plus satis, eo loci monstratum à nobis est.

4 P.Gabriel.Vasquez d.10. c. 5.d.13.c.2.Lorca, & Ragusa d. 23. Vincentius relect.de gratia Christi q. 6. Becanus c.1.q.9.concl. 9.n.8.Gaspar. Hurtado, & Vasquiani recentiores frequenter censent redemptionem peccati Adæ,ac nostrorum originalium adæquatum finem Incarnationis fuisse. Addunt Thomistæ nonnulli apud Vasquez d.13.c.1.n.2 non solùm horum; sed, & actualium nostrorum plurium redemptionem intra adæquatum Incarnationis finem contineri: licet nec numerum,nec genus actualium in eo fine inclusorum designent: antiquioribus his Thomistis consensere Aluarez 3.p.q.1.a.4.atque ex nostris Valentia ad eam q. a. 6. Granados controu.1.de Incarnat.d. 2. Denique Thomistæ alij genus actualium peccatorum, quorum redemptio adæquato Incarnationis fine continetur, designantes aiunt esse actualia prædestinatorum, vt refert Vasquez proximè n.3. Horum omnium sententias quoad specialia, in quibus à nostra discordant in nostrarum conclusionum probationibus commodiùs refellemus.

CERTAMEN II.

Hominum à peccatis omnibus reparatio Incarnationis decernendæ Deo extitit finis.

1 DIco primò: Actualis Adæ ac nostrorum omnium originalium remedium fuit Deo Incarnationis finis. Ita DD.omnes omnes citati cert.1.n.4. estque iam Theologis communis conclusio me quidem iudice in scriptura,& Patribus expressa. Primò enim Matthæi 1. & Lucæ 15.continetur in parabola pastoris, qui, vt ouem errantem reduceret, relicto in deserto grege illam quæsiuit,quam parabolam de Dei è cælo, & Angelis ad nos aduentu Patres communiter interpretantur. Secundò Lucæ 19. Christus de se aiebat: *Venit enim filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat.* Ioannis 3.*sic Deus dilexit mundum,vt filium suum vnigenitum daret,vt omnis qui credit in ipsum, non pereat.* 1. ad Timoth. 1.*Christus Iesus venit in mundum peccatores saluos facere.*Symbolum Nicenum: *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis.* Nazianzenus orat. 4. de Nat. quæ est 36. de Theologia causam suscepræ à Deo carnis fuisse ait, vt nobis salus pararetur. Consonant Ambrosius de Incarnatione c. 6. & omnium elegantissimè Cyrillus Alexandr. 5. Thesauri c.8. quorum verba dabimus cert.3.Adde plures alios Patres recitandos q. 4. & recitatos controu.2.dilp.3.asserentes ob præuisum venenum peccatum in omne hominum genus effusum Deum in medicum,& reparatorem ad nos aduenisse, vt medelam,& reparationem afferret nullatenus peccatis deficientibus venturum. Nec satisfacit Scoti solutio, nimirum hæc de decreto Incarnationis Dei intelligenda esse, cùm expressè de aduentu Christi secundum se, & verbi ad nos defensu Patres loquantur. Sed hanc,& alias aduersariorum solutiones q. 4. oportunius, fusiusque refellam.

2 Dico secundò: Reparatio nostri omnium ab omnibus mortalibus actualibus intra finem Incarnationis decernenda fuit. Est omnino contra Vasquez,Ragusam, Lorcam, Becanum, atque ex parte contra Thomistas, quatenus aliquorum solùm actualium aut plurium reparationem intra finem Incarnationis constituebant. Quæuis enim limitatio absque fundamento vllo adhibetur,etiam illa de peccatis solis prædestinatorum: esti enim reprobi actualium mortalium reparationem de facto non consequantur,nihil probat: nam originalium etiam reparationem plures de facto non consequuntur: cùm tamen aduersariis consentientibus in omnium originalium remedium tanquam in finem fuerit à Deo Incarnatio decreta. Secundò: cùm reparatio hominum à peccatis quibuslibet non fuerit finis Incarnationis efficaciter intentus; sed solùm inefficaciter, vt q. 2 statuemus; imò neque ante præuisum absolutè peccatum eius reparatio efficaciter à Deo intendi potuerit, vt docebimus q. 3. atque actualium nostrorum reparatio per Incarnationem ante eorum absolutam præuisionem intenta à Deo fuerit, vt citatis quæstionibus apparebit, nihil obest, quod cum reparationis finem de facto Deus assecutus non fuerit. Probatur conclusio

conclusio ferè eisdem testimoniis, quibus prima: licèt enim illud parabolæ pastoris, & illud Lucæ 19. *venit salvum facere, quod perierat*; supponere videantur ouem iam absolutè aberrantem, & homines iam de præterito perditos, id tamen non ad eorum salutem, & reductionem intendendam; sed ad faciendam, & in executione immediatiùs procurandam intelligendum est, vt verba ipsa *salvum facere quod perierat*, satis ostendunt. Item illud symboli Nizeni *propter nostram salutem* de peccatis omnibus etiam actualibus vt minimum sonat, quibus etiam ad mortem vsque non minus, quàm originalibus, ægrotamus. Accedit: quòd cùm sæpè Christo Domino cum publicanis, & aliis actualibus peccatoribus conuersanti Iudæi oblatrarent, respondit ipse: *Non est opus valentibus medico; sed malè habentibus*: ac rursus: *Non veni vocare iustos; sed peccatores*: quasi diceret: Ad hos vocandos veni. Adde Cyrillum Ierosolymitanum Cateches. 6. §. Cùm itaque tantas docentem venisse Christum, vt remedium idololatriæ afferret, Irenæum aientem non venturum Christum nisi omnium iustorum sanguis requirendus foret. Chrysostomum hom. 3. in Acta, recitandum cert. 3.

3 Dico tertiò: Remedium omnium nostrorum venialium fuit Deo Incarnationis decernendæ finis. Paucos habet conclusio hæc patronos; sed bonos. Vidi eam obiter assertam à Magistro Albiz Complutensis Academiæ primario Theologiæ Professore, atque à nostris Recentioribus Complutensibus sæpè à nobis citatis celebri suo manuscripto de Incarnat. Duo mihi fundamenta suppetunt: alterum ab authoritate illis symboli Nizeni verbis: *Propter nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est*, & illis Nazianzeni iam recitatis: *vt nobis salus pararetur*, ac similibus aliorum Patrum infra q. 4. recitandis. Salus etenim animæ, non vitæ solùm à morte peccati mortalis reparationem; sed à quouis spirituali morbo, quo malè se animus spiritualiter habeat, instaurationem apertè includit: atqui per veniale, licèt animus spiritualiter non intereat, ægrotat tamen, atque malè se spiritualiter habet: vt patet: ergo eius reparatio à veniali est salus animi ac nostra intenta ex symbolo, & Patribus à Deo in Christi aduentu, & verbi incarnatione. Alterum fundamentum à ratione est, quia de ea Dei in nos nostraque spiritualia commoda charitate, ex qua filium suum incarnari decreuit, quamque tantopere Christus in suo Euangelio, atque eius Apostolus Paulus extollunt, credi minimè potest ex desiderio non integræ ac perfectæ salutis nostræ per venialium etiam reparationem filium suum misisse. Accedit quod cùm finis aduentus Christi declarans sit nostra salus qua æternam, vitam consequamur, consequivè absolutè atque expeditè possimus iuxta verba annexa postremis recitatis ex Ioannis tertio, *Non pereat; sed habeat vitam æternam*: ac venialia quæuis vitæ æternæ recipiendæ impedimenta sint; eorum etiam remedium finem incarnationis fuisse, fatendum necessariò videtur. Eandem conclusionem probabunt quæ vltimo loco dabimus conclusione alia de venialibus.

4 Obiicies ex Vasquez contra tertiam conclusionem Auxilium ad resurgendum à veniali, quod veniale de condigno saltem non demeretur, non est gratia reparationis per Christum: ergo eius reparatio non fuit finis aduentus Christi. Plus probat, si quid probat, quam intendat obiectio. Nempe neque reparationem à venialibus fuisse finem secundarium incarnationis neque eo merita Christi extensa deflexisse, vt à venialibus repararemur. Sed nihil probat: tum quia congruè demeretur veniale auxilia ad sui reparationem, vt docuimus controu. 2. d. vlt. q. 6. cert. 4. num. 3. secundò quia etsi non demereatur auxilium ad sui reparationem, illud tamen non meretur, ac proinde illud Christus potuit mereri, atque incarnatio decerni, vt illud etiam mereretur, sicque à veniali repararetur. Opponit secundo contra hanc, & præcipuè contra secundam conclusionem actualia nostra, siue mortalia, siue venialia supponunt gratiam sufficientem Dei ad ea vitanda, & in meritis Christi datam: ergo non venit Christus ob finem reparationis nostræ ab illis. Probat consequentiam: quia nequit intendi decreto incarnationis reparatio à peccato nondum absolutè præuiso: cùm autem ante actualia; imò, & ante auxilia sufficientia ad ea vitanda Christi merita, & incarnatio extiterint, si ex eo fine decreta incarnationis existentia Deo fuerit, esset intenta eorum reparatio ante ipsorum existentiam, & absolutam præuisionem. Sed certè obiectio hæc falsum supponit, scilicet reparationem peccati ante eius absolutam præuisionem nullatenus intendi à Deo posse; cùm tamen intendi inefficaciter queat, vt videbimus quæst. 2.

CERTAMEN III.

Cuiusuis ex assignatis peccatis reparatio intrinsecè adæquatus finis incarnationis fuit.

1 PEccatorum omnium, quæ enumerauimus, reparationem finem intrinsecè adæquatum incarnationis fuisse conuenirent DD. omnes citati cert. 1. n. 4. si omnium quæ nos, reparationem in suis conclusionibus numerassent? quare vnusquisque ex eis statuit eorum peccatorum, quæ assignat, reparationem esse finem intrinsecè adæquatum incarnationis. Vocatur autem finis intrinsecè adæquatus, qui licet alios fines admittat ad motionem finalem executionis effectus; tamen ita validè ille mouet, vt se solo de facto moueret ad operis executionem, etsi fines alij nec mouerent, neque exequenti oberrarent, neque ab eo intenderentur. Nos autem non solùm reparationem omnium, quæ assignauimus, collectiuè sumptorum, finem intrinsecè adæquatum incarnationis fuisse asserimus; sed, & cuiusuis ex assignatis etiam in indiuiduo reparationem finem intrinsecum incarnationis defendimus. De omnium collectiuè sumptorum reparatione facilis est conclusio: quia sola peccatorum reparatio finis incarnationis designatur scripturæ, & Patrum locis datis, dandisque cert. 4. & quæst. 4. quibus Christus dicitur non venturus, si peccata deessent, etsi alia omnia adessent: quia ad ea reparanda incarnatio, & Christus decretus à Deo fuit: ergo eorum omnium saltim coniunctim reparatio ita Deum vt finis ad exequendam incarnationem mouit, vt adæquatè illum ad eius executionem mouerit. Alioqui non ob illum solum finem Deus incarnationem executurus diceretur: ergo omnium saltem coniunctim reparatio decernenti atque exequenti incarnationem Deo fuit finis intrinsecè adæquatus, seu qui ita Deum ad incarnationem mouit; vt illo solummodo attento atque intento ex vi præsentis decreti incarnatio poneretur.

2 Quod autem cuiusuis generis peccatorum ex assignatis reparatio seorsim finis intrinsecè adæquatus incarnationis fuerit, ita, vt, etsi aliorum generis alterius reparatio non intenderetur, nihilominus ob reparationem peccatorum illius generis ex vi præsentis decreti incarnaretur Deus, maioris negotij probatio est. Supponit autem conclusio quod efficaciter contra Vasquez probauimus in physicis, scilicet effecta omnia, præter voluntatis actus à duplici fine totali; imò à duplici totali agente pendere posse. Et quidem de reparatione peccati Adæ, nostrorumque originalium finem intrinsecè adæquatum incarnationis fuisse, fatentur cum S. Thoma Vasquez Soarius, & Thomistæ, qui eorum solùm reparationem incarnationis finem agnoscunt: idque vt minimum probant citata scripturæ, & Patrum testimonia.

De reparatione vero actualium tam mortalium, quàm venialium finem intrinsecè adæquatum Incarnationis fuisse, tota est nostræ sententiæ, & probandæ, & defendendæ difficultas. Subiungam tamen statim probationem, quæ de vtraque seorsim; imò, & de reparatione peccati Adæ, originalium; imò, & cuiusque ex actualibus in individuo intentum euincat: quare integram nostram conclusionem, & sententiam probet.

3 Sic autem probatio habet. Finis Incarnationis intrinsecè adæquatus is de facto fuit, qui ita Deum ad Incarnationem mouit, vt aliis omnibus seclusis seu non mouentibus intentionaliter finaliter Incarnatio de facto fieret à Deo: sed reparatio hominis à peccato cuiusuis generis; imò à quouis eorum individuo siue originali, siue actuali mortali, vel veniali ita Deum mouit vt finis ad Incarnationem, vt sublatis, vel non mouentibus intentionaliter finaliter aliis perageretur Incarnatio à Deo: ergo reparatio cuiusuis, etiam in individuo, peccati fuit intrinsecè adæquatus finis Incarnationis. Minor, cuius solùm desiderari probatio poterat, est Chrysostomi hom. 3. in Acta in hæc scribentis. *Etenim, si vnius animæ salus tanta est, vt ob hanc filius Dei fieret homo*; animæ verò salus à quouis individuo etiam peccato adhuc veniali, quo anima proculdubio ægrotat, reparationem dicit. Ergo ob reparationem animæ à quouis etiam individuo peccato adhuc veniali fieret homo Deus per Chrysostomum ex vi præsentis decreti Incarnationis, quod de facto fuit; alioquin minus cordatè dixisset: *Fieret homo*: cùm ex vi aliorum decretorum possibilium Dei res esset puræ diuinationis, & in quâ dici solùm cordatè posset, *fortasse fieret homo*. Nec satis est, quod respondent Valquez, & Recentiores Complutenses, solum ibi asseri à Chrysostomo Christum decretum fuisse in hominum omnium, & singulorum remedium: quod satis, inquiunt, verificatur, si in omnium, & singulorum remedium, & salutem ab originali recipiendam fuerit verbi incarnatio posita: ac Christus decretus.

4 In primis solutione hac, velint nolint, Vasquez, & Recentiores admittunt reparationem cuiusque ab originali fuisse finem intrinsecè adæquatum Incarnationis, quod abnuebat vterque. Secundò admittit Vasquez contra suam doctrinam posse vnum effectum (nempe Incarnationem) ob duplicem finem totalem fieri, atque actiuè à Deo duplici totali decreto vel pluribus, quorum vnumquodque intrinsecè suum finem totalem habeat, actiuè pendere: cum enim actus voluntatis suis finibus, & motiuis, ob quæ eliciuntur, connexa sint, nequit vnius decreti duplex, vel multiplex intrinsecè adæquatus finis assignari: ita enim ab iis omnibus finibus, ob quos decretum habetur, dependet, vt si omnes prorsus non adsint, ac moueant, etsi vnus vel plures eorum permaneant, implicet decretum persistere: quare ob quemque adæquatum intrinsecè finem Incarnationis decreta multiplicanda sunt, quorum quoduis adæquatæ causa actiua Incarnationis existat. Tertiò: quia salus animæ tanta est, ob cuiusque salutem, ait Chrysostomus venturum Christum, seu Filium Dei hominem esse faciendum: atqui salus à venialibus quibusque absolutè animæ est: ergo ob eam Filius Dei fieret homo, nec solùm ob mortale originis reparandum Chrysostomi sententia.

5 Secundò probatur conclusio: quia iuxta illam Dei pietas, & misericordia atque erga homines charitas maximopere commendatur, qui, vt à minimo quoque actuali peccato vnumquemque eorum liberaret, eo animo fuit, vt tantum Incarnationis mysterium, seque totum impenderet. Tertiò: adest inde hominibus singulis potentissimum motiuum ad quoduis minimum actuale peccatum etiam veniale vitandum, cùm videat tanti ab æquo rerum æstimatore Deo eius reparationem fieri, vt pro ea carnem induere decreuerit. Id quod nobis intimare volebat Chrysostomus, atque ex ipso reliqui vitæ spiritualis magistri. Dices ex Gregorio Magno recitando cert. 4. deficiente Adæ peccato non oportere, vt Christus veniret, idest, non esse motiuum, & causam aduentus Christi, neque de facto ex vi præsentis decreti venturum esse, vt ibi dicemus: ergo cæterorum reparatio non est finis intrinsecè adæquatus incarnationis. Respondetur primò: in Adæ peccato reliqua nostra tam originalia, quàm actualia ex deordinatione appetitus oriunda, tanquam in radice contineri: idque perspectum satis Gregorio fuisse, qui tandem omnium nec solùm peccati Adæ reparationem loco illo complexus est. Secundò: licèt loqueretur de Adæ peccato solo, nil probat argumentum. Intelligendus enim esset Gregorius de motiuo occasionali, non finali, sicut, & plures alij Patres q. 4. recitandi. Potuit enim illud solum peccatum præuisum occasionem præbere Deo Incarnationis decernendæ ob aliorum etiam reparationes tanquam adæquatos intrinsecè fines. Plures autem Scholastici non satis motionem occasionis in re præsenti à motione finis distinguentes distortè minusque aptè ex Patrum testimoniis discurrunt.

CERTAMEN IV.

Peccatorum omnium simul reparatio adæquatus, etiam extrinsecè, finis Incarnationis fuit?

1 CONclusio est contra Scotum, & suos, contra Soarium, & asseclas; sed nostri Vasquez, *Thomistarum*, & reliquorum, qui nobiscum q. 4. sentient, ac ferè communis. Probatur: Is est finis extrinsecè etiã adæquatus actionis, & effectus, extra quem nullus alius finis adfuit operanti: atqui Deo operanti Incarnationem nullus alius finis præter peccatorum omnium reparationẽ adfuit: ergo reparatio peccatorum fuit adæquatus etiam extrinsecè finis Incarnationis. Maior est definitio finis extrinsecè adęquati. Minor probatur quia finis decretorũ Dei de facto non nisi ex auctoritate scripturæ, Conciliorum, & Patrum prudenter, & Theologicè assignari potest: atqui ex scriptura, & Patribus sola reparatio hominum à peccatis, nilque præterea aliud fuit Deo Incarnationis decernendæ, atque exequendæ finis: ergo Deo decernenti Incarnationem nullus alius finis extitit præter reparationem à peccatis. Minor syllogismi huius ex recitatis locis certam. 2. præsertim n. 1. satis probatur, atque ex ipsis aduersariorum testimoniis constat, quæ videri possunt apud Patres Soarium, & Iacobum Pinto 2. de Christo crucifixo, solumque probant, si quid contra nos probant, Christũ priùs natura decretũ, & existentiã fuisse, quàm Adamus, aut vlla creatura existeret, à Deo decerneretur; non autem alium finem, quàm hominum à peccatis reparationem Deo Incarnationem & Christum suo signo (de quo postea) decernenti oberrasse. Primum autem præsentis quæstionis non est; sed quartæ, vbi per otium de eorum Patrũ sensu agemus. Vt autem secundi (quod præsentis instituti est) apertè constat, summatim præcipua aduersariorum testimonia perstringam.

2 Ex Paulo ad Ephesios... *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*. Secundum ex Theodoreto apud catenam Lippomani in id *Faciamus hominẽ*, Gen. 1. vbi ait: tanto honore primum hominem à conditore Deo affectum, quia videbat Deus verbi Incarnationem, hominemque eandẽ personam fore cum Deo. Adsonant Tertul. verba de resur. carn. c. 6. *Quidquid limus* (Adæ ad Dei imaginẽ efformati) *exprimebatur, christus cogitabatur homo futurus*. Item ex Basilio apud Carenã citatã ex Origene, & aliis dicentibus illud, *Faciamus hominem*, non esse ad verbum nudum; sed iam incarnatum, siue ad Christum, sed vbinã horũ testimoniorum dicitur Christi, esto ante Adamũ decernendi alium

alium quam reparationis Adæ & aliorum hominum à peccatis finem Deo extitisse; sed audiant quem obiiciunt (eritque ex inimicis nostris salus) Cyrillum Alex. 5. Thesau. c. 8. ait enim, *præfundatum ante nos Christum in Dei præscientia, vt, cum ordine diuino, benedictio maledictionem antecederet, & damnationem in mortem vitæ pollicitatio, seruitutem diaboli adoptionis libertas, posset natura humana superatis malis, quæ interim acciderunt in pristinam per gratiam Christi, qui fundauit eam in bonis, dignitatem recurrere.* Ergo, vt ad gratiam pristinam post lapsum recurreremus, Christus ordine, & decreto diuino præfundatus est ex Cyrillo; ac proinde non nisi ob finem nostræ à peccatis reparationis decretus est. Rupertus denique obiicitur 3. de glor. Trinit. & proces. Spiritus S. vbi ait Angelos & creata omnia propter Christum eiusque gloriam fuisse producta. Sed locus adhuc est, vt Christus propter hominum salutem, & reparationem inefficaciter intentam produceretur. Secundò: quid Rupertus contra tot grauiorum selectorum Patrum turbam?

3 Probatur secundò eadem minor ex Irenæo aduers. hæres. c. 14. dicente: *si non haberet caro saluari, nequaquam verbum Dei caro factum esset.* Ex Athanasio ser. 3. contra Arianos col. 3 12. editionis Paris. *Necessitas quippe indigentiaque hominum anterior fuit, quàm illius natiuitas, qua sublata carnem non induisset.* Ex Augustino serm. 8. de verb. Apost. *venit enim filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat si homo non periisset, filius hominis non venisset.* & ser. 9. *Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla causa est medicinæ.* Ex Leone Magno ser. 3. in Pentec. *Si enim homo ad imaginem, & similitudinem Dei factus in suæ honore naturæ mansisset, nec diabolica fraude deceptus à lege sibi posita deuiasset, creator mundi creatura non fieret.* Ex Ecclesia demum ita Mariam alloquentis.

Peccatores non abhorres,
Sine quibus nunquam fores.
Tanto digna filio.

Quibus locis ob reparandos homines, nullo alio intento venisse Christum expresè dicitur, ac peccatis reparandis deficientibus non venturum, de quo q. 4. Atque hæc sanè omnia satis demonstrant nullum alium finem præter hominum salutem, atque à peccatis reparationem ex scriptura, & Patribus constare, vti in minori illa vltima assumebamus, ac proinde cordatè, & Theologicè nullum alium finem Incarnationis Deo adscribi posse, sed eum fuisse adæquatum etiam extrinsecè finem decernendi, atque exequendi Christum.

4 Ad vberiorem tamen, & vrgentiorem probationem audiamus Patres positiuè excludentes alios fines Incarnationis: ac proinde expresè nostram conclusionem docentes. Ambro. de Incarn. c. 6. *Quæ erat causa Incarnationis, nisi vt caro, quæ peccauerat, redimeretur?* Ac si dicat: nulla alia sanè Nazianzenus orat. 4. quæ est 36. de Theologia: *Quæ autem humanitatis susceptæ à Deo propter nos causa extitit? Profectò vt nobis salus pararetur. Quid enim aliud causæ afferri potest.* Aug. 1. de peccat. mer. & remis. c. 26. ait: *Christum non aliam ob causam venisse, nisi vt hac dispensatione misericordissimæ gratiæ omnes quibus & saluos faceret?* Et post supra data verba ex serm. 9. *Nulla causa veniendi fuit Christo Domino nisi peccatores saluos facere.* Gregor. M. in 4. Reg. c. 1. ad id: *Iuxta omnia opera sua, quæ fecerunt,* ait: *si Adam non peccaret, Redemptorem nostrum carnem suscipere non oporteret: non enim venit vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam si pro peccatoribus venit, si peccata deessent, eum venire non oportebat.* Quibus locis verba *oporteret*, & *causa* non necessitatem, vt malè aduersarij respondent; sed causam finalem aduentus Christi scripturæ locis, quæ hi Patres memorant, contentam significant.

5 Obiicies Cyrill. Alex. 5. Thes. c. 3. ita contra Arianos fatum: *si, vt hæretici dicunt, vt nos produceret Deus, filium suum produxit, erit ipse propter nos factus, non nos propter ipsum: cur ergo non nobis aget gratias, qui propter nos est? Erit etiam ipse sic gloria nostra, vt fœmina viri: non enim vir creatus est propter fœminam; sed fœmina propter virum.* Et post pauca: *si propter nos filius factus, primi nos erimus apud Deum: sic enim Deus non primum, deinde filium propter nos intendisse videbitur.* Quæ ex fine nostræ salutis decretæ Incarnationi præstituto æquè absurdè inferri videntur. Respondetur illa omnia de verbo secundum se absurda esse, rectè contra Arianos, qui illud creaturam, & propter creaturas factum blasphemabant, deducebat, & vrgebat filius: similia verò de filio non secundum se; sed incarnato, siue de verbi Incarnatione non absurdè; sed catholicè admitti: cùm finem Incarnationis nostram salutem extitisse dogmaticum sit. Denique obiicit illud 1. Cor. 2. de Christo. *Loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est, quàm prædestinauit Deus ante sæcula in gloriam nostram.* scilicet humanitatis Christi, ex qua gloria, & honor nobis eius consanguineis redundat. Sed non est ibi sermo de Christo; sed de crucis, & passionis ignominia in nostram salutem, & gloriam æternam à Deo ordinata: quare pro nobis militat Paulus.

QVÆSTIO II.

An incarnatio ob præfatum reprobationis finem ante præuisum peccatum decerni potuerit?

DECRETA ne Christi existentia fuerit, ante præuisum peccatum ex intentione efficaci reparandi hominis à peccato? Lis est, q. 4. dirimenda: sed quæ ex præsenti quæstione, vel maxime, pendeat. Si enim ex eo fine decerni absolutè nequeat minus poterit ex eo fine efficaciter intento decerni, & sanè, quæ ad Dei attinet decentiam (ex qua parte rem nunc consideramus) eadem est, siue reparatio hominis à peccato efficaciter, siue inefficaciter intendatur difficultas, vti ex dicendis constabit: quare de intentione absolutè, provt efficacem & inefficacem coërcet, rogamus.

CERTAMEN I.

Aliorum opiniones, atque discursus Recentiorum ex Ripalda desumptis confutantur, à priori.

1 VAsq. d. 10. à c. 5. d. 11. & 12. & 13. ex his, quæ de permissione peccati, vt prædestinationis effectus esse nequeat, asseruit 1. p. d. 39. c. 2. negatiuam sententiâ supponit potius, quam probet: pro eaque plures ex antiquis refert. Nec dissentiunt Gasp. Hurt. Nætatius, & Beccanus, qui cum ipso de permissione peccati: 1. p. censebant. Ratio vtrique difficultati communis illa erit ad præsentem instruenda. Nam incarnatio ex eo fine electa, atque decreta non amatur adeo ob propriam bonitatem, tanquam finem, neque amatur ob solam finis, bonitatê, seu solum, quia finis bonus est, sed quia ipsa vtilis est ad finem eiusmodi consequendum: ergo id omne amari debet eo decreto, per quod vtilis incarnatio ad eum finem est; ac sine quo vtilis ad illum esse non potest: ast incarnatio ad finem reparationis à peccato vtilis non est, nisi medio peccato, sine quo est reparatio impossibilis: ergo nequit amari adeo, vt vtilis ad reparationem à peccato, quin, & ametur peccatũ; quod quidem Deo repugnet: ac proinde, & decerni incarnationem ante præuisũ peccatum, ac non suppositum, ex fine reparandi hominẽ ab illo Suar. licet rem hanc expresè non tangat, oppositum nihilominus supponere videtur. d. 5. cui adstipulabuntur, quotquot cum ipso 2. de concursu Dei c. 5. ad 4. & 3. de prædest. sect. 1. permissionẽ peccati inter prædestinationis effectus recensent verũ, cum ipse neget citatis locis de prædestinatione, & concursu Dei posse adeo peccatũ ex intentione pœnitentiæ permitti, solúque ex humilitatis intẽtione posse adeo permitti defẽdat, idẽ in

nostro casu dicere tenebatur, atque de permissione ob pœnitentiam, cum vtriusque ratio, in nullo discordet, vt patet.

2 Difficultati tamen vtrobique eluendæ semina posuit, quæ non exclusit tom. 3. de gratia lib. 12. cap. 11. num. 2. ea tamen exclusit Ripalda tom. 1. de Ente supernaturali d. 66. sect. 3. ex cuius doctrina, tam hic, quam d. de effectibus prædestinationis Recentiores Complutenses duplicem ex finis intentione electionem mediorum esse posse aiunt. Aliam intrinsecam, & formalem, qua scilicet medium amatur, vt vtile formaliter: aliam vero extrinsecam, & materialem, qua medium vtile cognitum non vt tale amatur; dum eligitur, sed vel ob suam bonitatem, vel ob vtilitatem, quam ad alium finem habeat. Cum enim finis intentio ad dandam illi existentiam tendat, ideoque media ad illum obtinendum apponat, si poni sine amore vtilitatis formali queant, amari, atque apponi, vt vtilia ad finem opus non est, vt patet in electione ipsa, quæ vtilis, ac necessaria ad finem consequendum est; atque ex eius proinde intentione apponitur, quin ob vtilitatem, imo neque absolute ametur reflexe, cum apponitur in mediis autem aliis cognitio vtilitatis requiritur, non quidem, vt proponat motiuum amandum, sed materiam, ad quam apponendam extrinsecus intentio mouere, &, si efficax sit, etiam determinare queat intendentis voluntatem. Id quod exemplo intentionis satisfaciendi pro peccato, ex qua actus charitatis ob solam Dei bonitatem elicitus imperatur, licet eius vtilitas prænosci debeat, vt imperetur, satis euinci iudicarunt ex qua doctrina aiunt incarnationem decreto electionis intrinsecæ, & formalis ex intentione, & fine reparationis à peccato ante eius præuisionem apponi non potuisse, quin peccatum adeo amaretur, vt argumentum aduersariorum conuincebat; ast decreto electionis materialis, & extrinsecæ quo, vt vtile ad illam, cognoscitur quidem, sed non amatur, apponi ante peccatum præuisum potuisse, quin adeo peccatum amaretur.

3 Cæterum Doctrina hæc de extrinseca electione displicet vehementer Petro Hurt. de Mandoz. 2. 2. t. 2. d. 134. sect. 4. d. 135. sect. 1. sub sect. 2. nec minus nobis, Philolophisque, ac Theologis reliquis debet displicere. Contra primo: vtilitas medij ad finem intentum prænosci debet per vos, vt apponatur ex ea intentione, per electionem extrinsecam, & materialem; ergo, quia non potest non amari eius vtilitas, vt ex ea apponatur intentione, quod idem est, ac non posse apponi ex illa nisi per electionem intrinsecam. Probo consequentiam, idcirco requiritur cognitio bonitatis cuiusuis in obiecto ad ad actus voluntatis prosequentis illud, quia voluntas nequit ferri nisi in bonum, & præcognitum: sin assigna aliud animasticum principium: ergo cuiuscunque bonitatis obiecti, siue vtilis, siue delectabilis siue honestæ requiritur cognitio ad actum voluntatis prosequentis, ideo est, quia eiusmodi bonitas futura est actus prosequentis illud obiectum formale motiuum, & obiectum, quod ratione sui, & secundum se ametur. Confirmatur: quia electio formalis, quæ vtilis ad finem est, atque apponitur, quin eius vtilitas amatur, vt sic apponatur, opus non est, vt eius vtilitas prænoscatur, vbi autem prænosci opus est solum est, vt reflexe ex ea intentione ametur: ergo cuiuscunque medij vtilitas ad finem intentum prænosci debet, vt ex eius intentione apponatur ideo est, vt vtilitas ipsa, seu medium, vtile ametur. Confirmatur, quia finis ineptus est, ad mouendam sui intentione voluntatem ad id quod vtile ad ipsum non sit: ergo, quia vtiliter medij est motiuum etiam voluntatis mouendæ per illius electionem, alioqui negabo bonitatem honestatis, aut delectabilitatis esse obiecta intentionis, & motiua ad amorem finis, licet non nisi ad honestum, & iucundum moueri voluntas per intentionem queat.

4 Rursus arguo: Motio finis per intentionem ad electionem medij debet esse obiectiua, vt sit gratia finis, & propter finem iuxta Arist. & Philosophos omnes: atqui motio obiectiua finis ad electionem nequit esse nisi mouendo voluntatem, vt gratia ipsius, & propter ipsum amet apponatque media: quod ipsum est, vt ea amet, & apponat, vt vtilia ad ipsum: ergo motio finis nequit esse ad electionem medij, quæ formalis, & intrinseca electio non fit. Minor, & per se videtur nota, & probatur: quia, quæcumque motio voluntatis per intentionem finis, quæ non fit per medij eligendi vtilitatem ad finem intentum non erit motio voluntatis ex parte finis obiecti, siue tenens se ex parte obiecti solicitantis obiectiue voluntatem ad eiusmodi electionem, sed actiua solum, & physica motio intentionis physicè voluntatem impellentis, ac determinantis voluntatem ad electionem. Confirmatur: quia in re præsenti, & simili alia de permissione peccati ex intentione gloriæ intentiones inefficaces in mea opinione sunt, esse que posse omnes, etiam aduersarij admittunt, neque ad rem præsentem, & aliam de permissione peccati negant: atqui ex inefficaci intentione reparationis à peccato nulla est motio, & determinatio actiua physica voluntatis: ergo sola remanet obiectiua, ex qua voluntas eligat incarnationem, vt vtilem ad eum finem. Nec refert hæc omnia instari in actu charitatis imperato ex intentione satisfaciendi Deo pro peccatis, quem finem ipse non respicit. Nam actus ille charitatis electio sui ipsius non est neque materialiter, sed eius electio est actus imperij quo ille imperatur tanquam eius obiectum, & medium, quod respicit, & prosequitur, vt vtile ad satisfactionem pro peccato exhibendam.

5 Denique determinatio illa ab intentione, & cognitione vtilitatis ad amandum medium, non, vt vtile ad finem, imo motio quæuis ab eis est impossibilis, nam amor ille medij non tamen, vt vtilis ad finem, interrum, sed, vel ob eius delectabilitatem, vel honestatem, nequit esse propter aliud, & gratia alterius in vllo sensu sed propter se; si autem ob eius vtilitatem ad alium finem, ille finis est, qui mouet, eaque intentio, atque vtilitatis ad illum cognitio, non vtilitas ad alium, quæ apertè non amatur. Patet, non sublatæ ea intentione, & cognitione vtilitatis non amatæ, æquè erit medij amor ob eius honestatem, delectabilitatem, vel vtilitatem ad alium finem, ob quam amatur. Sublata vero cognitione honestatis, vel vtilitatis ad alium finem, ex cuius amore amatur, non erit ille medij amor, vt patet: ergo intentio, & finis illius, ad quem, vt vtile medium non amatur ad eius amorem nihil præstat, sed prorsus impertinenter se habet, vt coram Recentioribus obiiciebam, quin solutio adhiberetur perceptibilis.

CERTAMEN II.

Ab absurdis electio hæc extrinseca, atque ab inutilitate ad rem præsentem exploditur.

1 PRæfata extrinsecam electionem ex ipsa electionis, & intentionis natura, atque à priori refellum: iam à posteriori, & absurdis, neque vero segnius, impugnatur primo. Intentio mouet ad electionem medij materialem sine amore vtilitatis eius ad finem intentum: ergo poterit mouere potentiam externam exequentem ad medij oppositionē sine electione, vt bene arguit. Hurt. subiect. 3. Patet quia nulla est ratio, vt post intentionem, & cognitionem vtilitatis medij expectetur electio, qua determinetur potentia exequens ad medium apponendum, ac non potius determinetur immediate ab intentione ipsa, si medij vtilitas amanda per electionem non fit sicut enim intentio, & cognitio vtilitatis determinent potentiam voluntatis liberam ad medij electionem potius determinare poterunt potentiam exequentem non liberam de se sed subditam despotice motibus voluntatis, vt medium exequatur hoc autem est totam Philosophiam euertere. Dices non esse sufficiens determinatiuum

minatiuum in voluntate ad medium apponendum, quousque hoc sit amatum, & volitum secundum suam entitatem electione saltem materiali, & extrinseca Contra: quia actiones extrinsecæ sæpè apponuntur, ac fiunt, quin ipsæ secundum suam entitatem amentur: ergò hæ poterunt ex intentione, & cognitione vtilitatis determinari sufficienter, vt à potentia externa exerceantur. Contra secundò; quia à paritate cõtendo ego fore sufficiens determinatiuum, imò potius, quam ad electionem medij, nisi hoc amandum sit, vt vtile: ac proinde opus non esse, vt secundum se adhuc ametur: nec patet recursus ad experientiam: cum enim hæc fundetur per omnes philosophos, in eo quod amandum sit medium, vt vtile, si amatur ex intentione finis: tu autem id neges, & satis determinari extrinsecè voluntatem dicas ad electionem, medijque appositionem actiuè ex intentione, & cognitione voluntatis: infero ego potius determinandam eis potentiam exequentem sine electione, & amore medij secundum se ad eius positionem, contra omnem experientiam, quam tua hac opinione pessundari tanquam absurdum deduco, nisi aliam rationem disparitatis assignes.

2 Arguo secundo ab absurdo, quo R. coram vexabant, cum hac doctrina in permissione peccati vrebantur: quia, si vt amor medij sit electio absolutè ex aliquo fine, eiusque intentione satis sit coexistentia intentionis, & cognitionis vtilitatis medij ad eum finem, & amoris medij ob aliam quampiam bonitatem amati, cum obiecta plura desiderata inuicem sæpè vtilia sint, atque vt talia cognoscantur: (v. g. actus charitatis ad satisfaciendum Deo, & actus satisfactionis pœnitentiæ ad placendum Deo) actus isti inuicem pendebunt, tanquam à fine, atque intentione cuius inuicem electiones sint. Item cum nihil ferè sit, ad quod aliud quoduis vtile Deo non sit, vel vt efficiens, vel, vt obiectum, atque ipsi cognitum vt vtile: nihil de facto producet Deus, quod non eligat extrinsecè, ad cætera omnia, & contra in hac sententia, mutuoque se ferè decreta omnia præcedent. Nec refert, si dicas non amari ea obiecta, & effectus, vt finem, & intentiuè, sed desiderari solum: quare neque determinari ad electionem mutuò. Contra: quia in tua hac opinione desiderium rei, propter se, & non ob aliud intentio est sufficiens, vt determinet, seu moueat ad electionem extrinsecam, quin opus sit, vt illa intentio, atque rei vtilis amor electio sit, vt ametur, qua vtilis ergo nulla solutio. Dices secundò: in mutuo vtilibus rebus ex libertate voluntatis pendere vnum in aliud ordinare, & non è contra hoc aliud in illud vnum. Contra: ergo intentio, & cognitio vtilitatis rei ad finem intentum non satis ordinant, ac determinant voluntatem, vt amor materialis rei vtilis eliciatur: ac proinde, licet simul existat, non erit electio extrinseca adhuc, illius intentionis Contra secundò: quia vlterior ordinatio libera voluntatis nihil aliud esse poterit, nisi expressa volitio, vt ob finem intentum ametur: quod ipsum est eligi, & amari, vt vtilem, siue formaliter eligi: quare electio formalis solum admittetur.

3 Tertiò argumentor; quia si extrinseca illa assistentia intentionalis, & cognitionis, vtilitatis rei, quin, vt vtilis ametur, verè ordinatur electio, & res vtilis in finem intentum, nullus actus ita erit intrinsecè speciei vnius, vt inuariatus intrinsecè non sit idemmet speciei alterius in genere moris: quod præter quam quod est, totam moralem philosopham, & theologiam inuertere, plura infert absurda, v. g. actus eleemosynæ ob finem, & ex intentione subleuandi miseriam pauperis intrinseca electio, & formalis erit misericordiæ: atque eadem manens intrinsecè inuariata erit charitatis ex solo desiderio placendi Deo, & cognitione vtilitatis eleemosynæ ad placendum Deo, quin vt Deo placeat eleemosynarius eum actum eliciat, & eleemosynam eligat. Sin autem assistat desiderium satisfaciendi Deo, licet non propterea eliciatur, erit actus pœnitentiæ, quod nemo somniauit. Fiet enim inde ex omnium virtutum existenti desiderio, licet non nisi ex vnius motiuo elicitum actum ad omnes virtutes Pertinere. Fiet secundò: eundem illum actum eleemosynæ; quoad intrinsecum, atque ex eleemosynæ fine solum elicitum è coexistentia sola desiderij gloriæ inanis, aut veneris & cognitionis de vtilitate rei datæ ad eas assequendas, quin alterutra per illum actum intendatur, esse tamen libidinosum, atque inanis gloriæ actum iustè à Deo puniendum: sunt in re theologica, & morali prorsus absurda.

4 Tandem doctrina hæc ad rem præsentem est inutilis. Licet enim ea saluari posset permissionem peccati effectum prædestinationis esse, tamen Christum decretum esse electione intrinseca, & formali ex nostræ reparationis fine, & intentione certissimum est: cum Patres motiuum decreti incarnationis nostram reparationem, & salutem fuisse consonè designarent illis verbis: *Propter nostram salutem*, atque illis, *vt salui essemus.* ac similibus datis quæstione prima, dandisque quæstione 4. quod electione intrinseca, & formali, ex fine, & intentione reparationis nostræ fieri solummodo potuit: hæc quippe sola habet finem pro motiuo, quatenus formaliter fertur in vtile ad illum. Iam verò si quæ medium respicit vtile ad finem electio, nequit non ea omnia respicere, sine quibus medium vtile ad illum esse non potest, nisi illud supponat aliunde positum, Deus incarnationem decernens ex fine reparandi hominem intrinseca electione quin peccatum supponat, illud quidem amare compelletur, vt aduersarij obiiciebant: atque extra rem, irritoque labore tota hæc doctrina de electione extrinseca ad rem præsentem non adhibuit; facilius quidem rem componerent Recentiores, si sui memores essent. Ipsi enim docent intentionem posse mouere voluntatem ad electionem formalem, & intrinsecam medij remoti, vt vtilis sine amore proximi, sine quo vtile non est, quod iam fusius ostendam.

CERTAMEN III.

Soarij, & Recentiorum sententia altius singulariusque à nobis fundata arridet.

1 VT difficultatem propositam, quæ vnica in affirmatiua conclusione est, omninò emolliam, in electione formali, & intrinseca (cuiusmodi fuisse incarnationis decretum, ex fine, & intentione salutis nostræ Patres docent, quæque sola vera electio est) singulari doctrina vtar, quæ viginti, & amplius retro annis animum subiit, dum ordines decretorum diuinorum à Recentioribus Complutensibus excogitatos tractatu ipsorum de voluntate dictato disp. 6. memb. 2. numero 29. in sescessu placentino refellerem. Censeo ergo amore medij remoti non amari, nec cogi voluntatem ad amandum medium proximum, sine quo remotum vtile ad finem intentum non est: licet ametur vt vtile ad eum finem; ac proinde negandam esse consequentiam primam argumenti aduersariorum positi certam. 1. num. 1. quare potuisse ex hac parte decerni incarnationem ob finem reparandi hominem à peccato nondum appositio, ac præuiso existenti. Huius cogitationis fundamenta posuit Arist. laudatus à Vasq. 1. 2. disp. 4. cap. 4. cum aliis ibi relatis, docens inter media nullatenus habere rationem finis respectu mediorum remotiorum: quare remotius non amari ob media proximiora, sed eorum vnumquodque ob finem tantum. Vnde sic arguo: Vtilitas medij proximi, non est eadem vtilitas medij remoti, sed ab illa diuersa, ergo amor directus vtilitatis medij remoti, non est amor directus vtilitatis medij proximi: ergo neque vtilitas medij proximi est directè amota amore quo directè amatur vtilitas medij remoti. Hæc nemo inficiatur. ergo. Sed, neque vtilitas medij proximi amatur indirectè amore vti-

litatis medij remoti, siuè huius vtilitas ob vtilitatem medij proximi: quia alias medium proximum respectu remoti haberet rationem finis eiusque motionem, neque vtrumque ex quo amaretur propter finem.

2 Probo secundo, vel explico proximam assumpti proximi probationem. Id solum oportet amari indirectè amore vtilitatis medij remoti, quod est propter se amabile: atqui medium proximum fini intento non est mea serie, atque ex eius finis intentione amabile propter se: ergo neque oportet amari indirectè medium proximum amore vtilitatis medij remoti. Minor probatur primo ex suppositione facta numero primo: quia alias intermedia haberent rationem finis. Secundo à priori: quia tota amabilitas medij cuiusuis est vtilitas: ast nulla vtilitas est amabilis propter se: quare neque medium proximum erit ob illam propter se amabile. Dices hæc omnia solum probare inter media proximiora non habere rationem finis, neque esse propter se amabilia: quia ipsa sunt amabilia propter aliud; Hoc autem non tollit, vt alia amabilia sint propter illa in ea serie, scilicet remotiora: quia hæc sine illis vtilitatem non habent: eo autem ipso, quod sint amabilia remotiora propter proxima, amor remotiorum indirectè tendet in proximiora: quare maior primi syllogismi secundę huius probationis non consistet. Sed contra: quia nemo dicet se vocare Chirurgum propter, siue ob scissionem venæ, siue ob sanguinis effusionem, licet ad id eum vocet, sed ob sanitatem, quia eam secundum se non amat, sed solam sanitatem, quæ propter se amatur: ergo id solum amatur indirectè amore medij remoti, quod in illa serie amatur propter se.

3 Probatur tertiò à priori assumptum idem, ac simul refellitur solutio, quia id solum amatur indirectè amore vtilitatis, quod est terminus formalis vtilitatis amatæ: atqui sola bonitas finis intenti, non autem vtilitas medij proximi, est terminus formalis vtilitatis medij remoti: ergo sola bonitas finis intenti, non autem vtilitas medij proximi amabitur indirectè amore medij remoti. Antecedens est certum: nam ideo, qui amat pœnitentiam, non amat indirectè Peccatum, qui terminus necessarius peccati est, quia non est terminus formalis bonitatis, siue honestatis pœnitentiæ sed materialis solum. Neque consequentiæ prima est obscurior. Solum ergo sublumptum probationem desiderat quam ita subiicio, medium remotius non ideo amabile est, quia vtile ad medium proximum; sed quia vtile ad finem, ergo sola bonitas finis est terminus formalis vtilitatis, seu amabilitatis medij remoti, non autem vtilitas medij proximi. Sed vlterius probo antecedens quod de se patet; quia tolle per impossibile respectum physicum medij remoti ad proximum, siue conducentiam physicam ad illud seruata conducentia, & respectu vtilitatis ad finem, atque inuenies æque amabile medium remotius; Contra verò, tolle respectum conducentiæ, & vtilitatis ad finem seruata per impossibile conducentia ad medium proximum nullatenusque medium remotum erit amabile ex intentione, & fine illo: ergo terminus formalis amabilitatis, siue vtilitatis medij remoti est sola bonitas finis, non autem vtilitas medij proximi. Quod autem sine vtilitate medij proximi nequeat esse vtilitas medij remoti, quæ ad illud conducit, & sine illo esse physicè non potest, solum probat esse materialem terminum amabilitatis medij remoti, sicut peccatum honestatis pœnitentiæ terminus est, sine quo illa esse physicè nequit.

4 Dices, conducentia, atque vtilitas mediata claudit essentialiter conducentiam immediatam, atque vtilitatem medij proximi: ergo nequit amari vtilitas mediata medij remoti, quin ametur cõducentia, & vtilitas immediata medij proximi; ergo eodem amore, quo amatur medium remotum, qua vtile, amatur medium proximum: Distinguo primam consequentiam: nequit amari absolutè, nego consequentiam, & inde nego consequentiam secundam; quia vtilitas medij remoti, licèt physicè, realiter, & materialiter mediata sit, non tamen amatur vt mediata, sed tantum, vt vtilitas, siue vt medium vtile ad finem; formaliter autem, & præcisè, vt vtile ad finem, non respicit vtilitatem intermedij sed solum materialiter sumptum, vt re ipsa vtile est. Instas: cum aliquid alicui vtile amamus, persona, cui id volumus, non est terminus formalis vtilitatis illius, sed solum materialis, & tamen non possumus illud vtile ipsi velle, quin personam ipsam amemus, ergo solum terminus formalis vtilitatis, sed materialis etiam amari debet amore quo ipsa vtilitas amatur. Distinguo. Non possumus amare vtile alicui, quin amemus perpersonam, qua terminus materialis vtilitatis amatæ est, nego eam partem antecedentis, qua terminus est amoris illius, vt respicit personam, siue qua, complacentia est concedo, vt sic autem habet obiectum formale complacentiæ, nempè personæ bonitatem, ob quam illam amamus amicitiæ affectu, eique bona reliqua volumus.

QVÆSTIO III.

Poteritne incarnatio decerni ob finem nostræ reparationis efficaciter intentum ante, vel saltem post peccatum perquisitum.

QVNTVR hic de intentione efficaci prorsus ex parte actus, & obiecti deinde de absoluta ex parte actus; conditionata vero ex parte obiecti.

CERTAMEN I.

Ex intentione efficaci prorsus absoluta nostræ reparationis à peccato nequiuit decerni incarnatio ante præuisum peccatum.

1 EST omnium conclusio, qui negant præfinitiones actuum liberorum, etiam per scientiam mediam regulatas. Ibi vero sunt Molina, Vasquez, Lessius, Herille, alijque plures, quos referebamus ex nostris, eteriisque controuersia de voluntate. Ex eis autem qui actuum liberorum præfinitiones admittunt, Murciani Recentiores nobis etiam consentiunt: quia licet casu in nostram antiquam cogitationem, de amore medij remoti ob finem non amato proximo, recenter inciderim id tamen cum finis intentio inefficax solum est verum putant: falsum verò, si medium remotum ex efficaci intentione finis apponatur; tunc enim si medium aliquod vnicum sit ex intermediis censet ex intentione efficaci cogi ad illud amandum. Nos autem eodem modo philosophandum censemus in amandis mediis propter finem, siue efficaciter, siue inefficaciter intendatur ex parte motionis obiectiuæ, finis, & intentionis, licet ex parte motionis actiuæ, seu physicæ determinationis discrimen adsit quoad mediorum appositionem quidem, non amorem. Nam efficax cogit quidem voluntatem ad ea omnia apponenda, sine quibus de facto obtinendus finis non est, ad quod non cogit inefficax: sed tamen, si medium aliquod sine sui amore possit apponi, non cogit ad illud amandum, sed apponendum, etiam si vnicum, ac necessarium sit. Cum autem ob prouidentiæ suæ infallibilitatem peccatum decreto suo positiuo possit apponere Deus ad id solum cogit, vt amet

amet permittere, siue permissionem peccati, non autem, vt amet peccatum: quare non ex eo, quod ad peccati amorem cogendus Deus sit, probanda est conclusio, sed aliunde ex principiis, quæ omnem præfinitionem actuum liberorum disiiciunt.

2 Probationi autem suppono intentionem deesse efficacem, nec solum per extrinsecam denominationem ab effectu desumptam, connecti de se necessario cum fine intento, atque cum mediis necessariis ad illum, vt latè probaui controuersia de voluntate, vnde sic arguo. Cum ea efficaci intentione nequit stare actionis peccaminosæ nondum præuisæ libertas: ergo cum ea intentione nequit stare peccatum: ergo nequit stare reparatio à peccato, quæ impossibilis est sine peccato. Vtraque consequentia est certa, neque ab vllo neganda. Antecedens probo. Cum ea intentione ponitur ex parte antecedentis causalitate aliquid incompossibile cum negatione transgressionis Adæ, v. g. ergo cum ea intentione nequit stare transgressionis libertas. Antecedens probo: cum ea intensione ponitur ex parte antecedentis causalitate aliquid necessariò connexum cum transgressione Adæ, sed necessariò connexum ex parte antecedentis causalitate cum transgressione Adæ: ergo cum ea intentione ponitur ex parte antecedentis causalitate, aliquid incompossibile cum negatione transgressionis Adæ. pergo ad probationem consequentiæ ex confirmato antecedenti deductæ. Posita ex parte antecedentis incompossibilitate, seu impossibilitate negationis transgressionis Adæ aufertur necessariò indifferentia, seu possibilitas ex parte antecedentis, seu potentia in actu primo ad vtrumlibet, à qua formaliter transgressionis libertas desumitur: ergo cum ea intentione nequit stare transgressionis libertas.

3 Dices intentionem illam se ipsa non exequi peccatum, sed mediis auxiliis conferendis: quare non aliam habere connexionem, quam mediatam ratione auxiliorum, neque rationis alterius, quam sit auxiliorum connexio, non quidem antecedens causalitate, sed logica solum cum transgressione intentionis efficacis, connexio non physica, & antecedens, sed logica solummodo erit. Contra primò: quia licet intentio illa efficax non sit exequens seipsa immediatè reparationem, & transgressionem, tamen non habet conexionem ratione auxiliorum, sed se ipsa ita connexa est cum transgressione, vt implicet cum prædicato intrinseco suæ intrinsecæ efficaciæ non poni transgressionem, alioqui cum prædicato illo efficaciæ intrinsecè componi poterit transgressionis negatio: eritque efficax illa intentio antecedenter frustrabilis: quod indignum atque indecens Deo efficaciter intendenti prorsus erit: vt scilicet, quod seriò intendit, & fieri toto voluntatis suæ conatu amat, possit absolutè non esse, licet consequenter non esse nequeat. Contra secundò: quia licet connexa sit mediatè, siue non sine mediis, si tamen de se connexa sit implicat media illa ex illa intentione apponenda libera de se esse, neque de se necessariò connexa cum effectu: alioqui posset esse sine necessaria de se connexione intentio illa, quod idem est atque posse esse sine se ipsa: quare intentio illa non erit de se efficax respectu finis, ac necessariò connexa de se cum illo, vt supponebatur.

4 Id quod explico, & confirmo: nam vel ita intelligis mediatam istam conexionem intentionis efficacis finis per media, vt tota ratio connexionis, quæ est in eiusmodi intentione, sit conexio mediorum, à qua, seu ratione cuius intentio efficax, quasi secundario connexa sit, quia illa apponit media, quæ connexionem illam logicam, & consequentem habent non physicam & antecedentem, vel præterea aliam connexionem in ipsa intentio diuina efficacia recognosces: si primum dicas intentio illa efficax de se non est, neque de se connexa. Non de se connexa quia tota connexio est in mediis, quæ extra ipsam sunt: quare destrui suppositionem, ex qua discurrimus. Non efficax quia si nullam connexionem habet est voluntas inefficax, ex qua apponuntur in mea opinione efficacia auxilia in prædestinatis, atque in omni vera opinione in non prædestinatis pluribus apponuntur, possuntque in prædestinatis apponi: sin autem connexio mediata hæc non est denominatio pura, à connexione mediorum quæ aponuntur, sed intrinseca, licet ratione mediorum consequentem, & logicam solum connexionem habeat, ratione tamen suæ connexionis antecedentem, ac physicam habebit cum transgressione dices id quod addit cónexio intentionis efficacis diuersum quid esse à connexione logica mediorum, scilicet connexionem ipsius intentionis cum mediis illis, quia efficax est, cogitque propterea Deum, vt media illa efficacia apponas, quod non habet voluntas inefficax. Sed contra: quia ea coactio voluntatis, vt media efficacia apponat, supponit tendendi modum voluntatis, siue intentionis efficacis in finem firmum, necessariumque respectum ad illum, ex quouis coactiua voluntatis fundatur, qui respectus ad finem prior est, quam connexio, & respectus coactionis & mediorum, quibus intentum finem Deus exequitur: quia enim firmiter voluntas adhæret fini cogit voluntatem ad media apponenda non contra solutiones alias latè persequebar controuersia de voluntate, summatimque refellam in simili certamine sequenti.

CERTAMEN II.

Neque ex intensione reparationis per merita Christi post præuisum peccatum decerni incarnatio potuit?

1 EOsdem Patronos conclusio habet eodemque argumento procedit autem de meritis omnino determinatis decretum de Christo per merita hæc determinata tempore, & indiuiduo est antecedens merita necessarioque connexum cum his, atque incompossibile cum eorum negatione: ergo tollit indifferentiam voluntatis Christi ad ea, vel eorum negationem: ergo, & ab operibus Christi libertatem, quæ in ea antecedenti indifferentia, & potentia ad vtrumlibet consistit: ergo, & tollit ab eis operibus meritum, quod nisi salua eorum libertate stare non potest. Recurrunt aliqui ad scientiam conditionatam, qua ante decretum visus est Christus liberè operaturus: sed contra: quia vel conditio sub qua visus est operaturus Christus fuit auxilium solum, vel etiam cum illo hoc antecedens decretum, si hoc secundum eodem modo visus est operaturus necessariò sub ea conditione conflata ex decreto, & auxilio, atque posita vtraque ex parte antecedentis, probabam operaturum necessariò Christum absolutè; si autè ex parte scientiæ obiecti conditionatæ antecedentis decretum solum sit auxilium pro conditione operationis, tunc licet sub ea coditione liberè esset operaturus, non infertur liberè operaturus posita physica præmotione. Patet res exemplo: liberè quis iret in carcerem, si vocaretur à carcerato amico; vocatur, & simul à lictore ducitur, vt carceretur: an liberè tunc carcerem adit.

2 Recurrunt alij ad rationem principij extrinseci, quæ est in decreto, ac proinde quantumuis connexum sit cum effectu non potest lædere libertatem. Solutio tamen est contra Augustinum, Chrysostomum, Damascenum, & Anselmum strenuum humanæ libertatis vindicem, qui non ignorantes præscientiam, & prædestinationem extrinsecas voluntati humanæ esse non tamen inde eas cum nostrorum operum libertate componunt; sed quia illam non antecedunt natura, sed supponunt. Secundo: quidnam vocant extrinsecum voluntati? an entitatiuè diuersum? id habet physica prædeterminatio, an non inhærens ipsi? certè inhæsio principij

cipij partialis non addit efficaciam, actiuitatem, & determinationem ad effectum, vel necessariam connexionem cum illo, ob quæ solum potest impediri ex parte antecedentis potentia ad negationem effectus, atque indifferentia ad vtrumlibet aboleri. Secundò: per extrinsecum non inhærens constituitur libertas in omnium nostri sententia: nempè per decretum concurrendi indifferenter ad vtrumlibet cum voluntate: ergo per decretum extrinsecum determinatum ad vnam partem abolebitur. Tertiò in nulla congerie causarum potest esse potentia ad coniungendum duplex contradictorium, siue ea ex causis, & principiis sibi intrinsecis inhærentibus, siue non inhærentibus confletur; atqui si voluntas, quia intrinsecè immediata potest ponere negationem operationis, cùm decretum, quia de se efficax, ac necessariò connexum cum illa necessariò ponat actum in hac congerie causarum erit potentia ad coniungendum operationem, & negationem operationis: ergo erit potentia ad coniungendum duplex contradictorium, si principium extrinsecum, & necessariò, & essentialiter connexum cum effectu non lædat voluntatis libertatem.

3 Hoc eodem argumento impugnantur Murciani Recentiores, qui respondent principia remotè solum influentia (cuiusmodi decretum de quo hic agimus) quantumuis de se connexa cum effectu non lædere libertatem, seu indifferentiam voluntatis. Secundò impugnantur argumento ab Anselmi authoritate, & reliquorum Patrum, qui scientes prædestinationem non influere proximè in nostros actus liberos non inde illam cum eorum libertate concordant, sed quia eis non præcedat natura; fatentes, si præcederet, prædestinatio, etsi remotè influat, voluntatis indifferentiam & nostrorum actuum libertatem pessumiri. Tertio argumentum faciendum contra solutionem de principio extrinseco potest hic non minori efficacia transferri. Quarto licet ad abolendam influxiuè libertatem actus requiratur præter necessariam connexionem principij determinati cum actu influxus immediatus principij in actum tamen ad abolendam libertatem, seu potentiam ad oppositum impeditiuè, non est necessarius influxus immediatus in illum. Patet: quia impedimentum solum impediens non dicit influxum. Pone cum aduersariis actum *A* prouenire à principio saltem inadæquatè diuerso à principio actus *B*: atque insuper principium actus *A* liberum, atque indifferens de se esse; principium autem actus *B* esse de se necessarium principium actus illius, atque quemuis ex his actibus cum altero esse incompossibilem: quare, & connexum cum negatione alterius: actus *A* negationem voco (producitur *B* à suo principio, tunc principium *B* non influit immediatè in *A*; & tamen eo posito implicat esse *A*, ac non esse *B*, & *C* quæ est negatio actus *A*: ergo sine influxu immediato principij impedientis in actum potest aboleri libertas, & indifferentia potentiæ de se liberæ ad illum, vel eius negationem. Casus adest in infusione gratiæ à Deo independenter ab vsu (vt fieri potest) nostræ libertatis, qua tollitur libertas ad peccandum. Secundò in vnione hypostathica, qua tollitur antecedens potentia ad omittendum præceptum; cum tamen, neque proximè, neque remotè influat in opus diuinitus vnita, sed solum oratione necessariæ connexionis cum altero extremo.

4 Porrò distinctionem hanc impedimenti impedientis influxiuè, & solum impeditiuè acutè attigit Anselmus cap. 1. concordiæ vbi ait: *Non quia necessitas* (consequens) *cogat*, *impellendo* influxiuè, *aut prohibeat* impediendo solum, *rem esse*, *aut non esse*. Denique impugnantur Recentiores, quia id quod impossibile est per aliquid natura prius nequit fieri possibile per id quod erit natura posterius, nisi per hoc auferatur, vel illud prius à priori id, ratione cuius id erat impossibile, sed negatio operis satisfactorij in Christo est impossibilis per decretum quod remotius principium est, quam principium proximum, quare & ordine naturæ prius illo: ergo nequit fieri impossibile per principium proxime influens in actum de se natura posterius, nisi per hoc auferatur, vel decretum prius, vel ab eo connexio necessaria, & essentialis cum opere satisfactorio, aut meritorio Christi, ratione cuius ea negatio erat impossibilis: ergo perseuerante decreto, quod nequit esse sine ea essentiali connexione cum opere, nequit esse operis negatio possibilis ex natura huius decreti, quod præcedit causalitate ad opus illud: ac proinde cum illo non est impotentia proxima de se indifferenti potestas ad operis negationem, quod solum contendimus, quod enim eo sublato libera maneat, nihil præstat. Sublato enim quouis impedimento libertatis maneat libertas, quin inde probetur illud impedimentum libertatis non esse quin inde probatur in primis fuisse impedimentum, quod eius ablatione opus fuit, vt staret libertas.

5 Respondent tamen Recentiores iidem decretum hoc pendere in sui existentia ab opere Christi, cum quo de se connectitur, ac sine quo esse non potest: quare, & à libertate voluntatis, à qua ipsum opus pendet. Quod autem decretum natura præcedat non obesset voluntatis indifferentiæ, atque operis quemadmodum, neque illis obest præscindentia præscientiæ eiusdem operis induratione, sed extremum hoc, dum non magis obesse libertati præcedentiam naturæ causæ necessariæ, quam durationem præscientiæ necessariæ est expressè contra Anselmum, sapitq; errorem Aristotelis, qui æquè ex præcedentia præscientiæ induratione, atque causæ necessariæ in natura futuri libertatem aboleri censebat. Secundò: solutio hæc æquè facit pro physica prædeterminatione, estque solutio quarta Abelda pro illa. Ea quippè si non strictius, immediatus tamen cum actu nostræ voluntatis essentia sua connectitur: nequitque esse sine illo, quo fortius, strictiusque, ac determinatius principium nostri actus ponatur ex parte actus primi, seu causæ, melius in hac doctrina eius libertati consuletur. Siquidem magis, strictiusque cum actu connectetur ab illo, vt isti censent in sui existentia pendebit, atque à libertate voluntatis. Quid ergo ad libertatem actus tuendam principia necessaria abolenda curamus, Sed negetur à principio determinato, & necessario connexo cum actu, & effectu aboleri actus libertatem, contra Patres, Theologos omnes, atque contra libertatis essentiam; denique non quæuis connexio infert dependentiam: atque inter causam necessariam, & effectum, dabitur dependentia realis, & vera vicissim, quod æquè repugnat, atque mutua causalitas. Dependentia ergo non dicit solam connexionem cum alio; Sed connexionem cum alio quod afferat; deque esse termino connexo, non autem cum alio à quo esse recipitur.

CERTAMEN III.

Verosimiliores solutiones præclusæ.

1 MElius responderi posset, atque probari dependētia hæc decreti incarnationis ob repationem per hęc Christi merita hoc tempore obtinendā à Christi operibus liberis, ac proinde eo decreto non tolli ab operibus Christi libertatem, quia intentio illa efficax, & decretum regulata sunt per scientiam mediam eorumdem operum Christi, quare & ea sublata decretum, & intentio efficax reparationis per hæc merita Christi tolerentur; ast scientiam mediam auferri pendet ab vsu absoluto voluntatis, & libertatis in eis operibus eliciendis: status quippè conditionatus pender ab absoluto: Si enim purificata conditione opus absolutè non est, numquam verum fuit, quod, si poneretur foret atque ideo scientia conditionata, licet statum absolutum, & purificationem conditionis, seu decretum collatiuum auxilij natura præcedat, non impedit absolutum

lutum vsum libertatis: quia ab eo auferri obiectũ scientiæ conditionatæ: quare, & scientia absolutè antecedenter potest. Vnde, & intentionem illam efficacem reparationis per Christi merita, ex qua decerneretur incarnatio, quæ à scientia conditionata pendet, posset absolutè antecedenter libertatis vsus auferre: quare neque intentione illa impediretur, licet ex parte antecedentis præcedat. Hæc tamen speciosius aliis excogitaris dicuntur, sed non verius: licet enim decretum, intentioque hæc per scientiam mediam regulata sint, non tamen, ita essentialiter sunt scientiæ mediæ connexa, vt ea sublata intentio, & decretum auferantur: actus quippè voluntatis non variatur scientia variata, & in actu charitatis regulato per scientiam abstractiuam in via patet, qui hac pereunte in patria, succedente visione idemmet perseuerat.

2 Secundo falsò supponitur non secuto opere absolutè in casu nostro obiectum scientiæ conditionatæ præcedentis, ac proinde scientiam mediam auferendã: quare licet ex huius existentia, intentio, & decretũ penderent, non tamen non secutis Christi operibus deficerent. Assumptum probo: nam obiectum scientiæ conditionatæ, quæ præcessit decretum, fuit opus liberum Christi futurum, si detur sola cogitatio, & auxilium efficax voluntati Christi: atqui, etsi opus non sit opus liberum posito decreto simul cum auxilio, non destruetur, obiectum scientiæ illius conditionatæ: quia, etsi sub decreto, & auxilio non sit liberè futurum per scientiam illam conditionatam visum est: ergo nec destruetur sublata libertate operis per decretum essentialiter regulatum per scientiam conditionatam scientiæ huius obiectum: quare neque scientia ipsa, neque decretum ipsa regulatum deficeret, siue non fuisset, ex eo, quod opus liberum in casu præsenti non foret. Scientia autem conditionata operis liberi sub conditione, non solùm auxilij, sed & decreti intentionis non potuit regulari decretum ipsum, tum, quia conscientiam conditionatam ad seipsam ex parte obiecti supponi oporteret, vel in scientiis conditionatis daretur in infinitum regressus, tum quia decretum hoc in statu conditionato, non minus obesset libertati operis in eo statu, quam positum absolutæ operis libertati officeret. Sed dices: saltem non fuisset intentio illa efficax reparationis per hæc merita Christi, nisi fuisset scientia conditionata, quæ absolutè pendet ab vsu aliquo libertatis, sed quid inde? si non hoc ab vsu pendet; an quia ab alio vsu libertatis conditionatè præuisa scientia illa purificata conditione penderet, seruareturque proinde vna libertas, seruari etiam dicenda est, cum ea scientia conditionata posita daretur physica prædeterminatio, & certè hæc solutio in primam recedit, quam impugnaui cert. 2. n. 1.

3 Denique responderi posset, non omnem connexionem etiam necessariam natura ex parte principij suppositam ad actus nostræ voluntatis illorum libertatem abolere quare ex necessaria connexione intentionis efficacis reparandi homines per hæc merita Christi determinata, & decreti incarnationis ex eo fine sic intento non bene inferri ab operibus hisce Christi libertatem aboleri. assumptum videtur negotio facili suaderi. Nam scientia media, ex qua auxilium congruum datur, bene operaturis de facto eorum bona opera natura antecedit: quandoquidem auxilia ipsa, decretumq; eorum collatiuum anteuertit, Dei voluntatem, vt cordate auxilia conferat deducens, atque ex alia parte connexa essentialiter est cum consensu: ita vt ea, & auxilio posito consensum absolutum non esse repugnet; ergo non omnis connexio essentialis eorum quæ natura præcedunt, opus liberum eius abolet libertatem. Hoc argumento in quod Theologiæ auditor recens incidi amplius triginta retro annis, male Vasquianos aliquos Magistros meos vexabam, dum pro Soaristicis prædefinitionibus starem; neque leue adeò visum est nostris comprouincianis præfinitionibus, vt ei vni tot suarum præfinitionum machinas sustentandas non imponant.

4 Non magno post tempore Herice ad nos cursus venit, qui, & difficultatem, tetigit: respondiq; scientiam conditionatam præsupponi natura ad consensum non ex huius exigentia, siquidem collato auxilio congruo, ac non ex scientia cõditionata consensus hic eod. modo foret, sed ex perfectione operantis Dei, vt cordatè: ac non cæco modo de mediis ad finem intentum accommodis prouideret. Sed nil hic solutionis inuenio: quod enim ad consensum necessaria scientiæ conditionatæ præcedentia non sit, si tamen de facto præcedit, estque essentialiter connexa cum consensu absoluto, de facto impediet libertatem, vt argu. contendit. Esse. n. princip. requisitum ad effectum essentialiter non affert impedimentum libertatis, (vt patet in axilio solo quod essentialiter requisitum est ad consensum, cuius libertatem seruat illæsam) sed determinatio princip. ad consensum, necessariaq; cum eo connexio, quã habere potest, quod vltra consensus indigentiã de facto ad illud ex p. princ. aduocatur. Inde Herice ipse, atque ex nostris omnes docent adhibita ex parte principij physica præmotione, quæ per nos necessaria ad consensum non est, libertatẽ consensus euertendam. Atque in nostra, si ea doctrina vera esset, præfinitiones, quæ ad consensum, neq; ex parte illius, neque ex parte Dei requiruntur libertatem seruarent contra Herice doctrinam, d. 7. de prædest. c 5. n 28. d. 19. c. 2. d. 23. c. 9. denique cum nihil Deus nisi cordate prouidere possit, consensusque liber à Dei prouidentia per se dependeat, nescio quo pacto scientia conditionata quæ ad cordatam Dei erga consensum prouidentiam necessaria est, ad consensum, licet mediatius, necessaria non sit.

5 Alij quos stomachatur Herice aptius me iudice, si satis rem explicarent, respondent connexionem illam, licet rei antecedentis sit, non esse physicam, & natura antecedentem, sed logicam, scilicet ratiuam logicè, & arguitiuè, non physicè, & causatiuè, quia connexio scientiæ conditionatæ, nulla cum suo adhuc obiecto creato est, à quo nullatenus specificatur, solum est cum obiecto, quod repræsentat; scilicet futuro sub conditione, neque ex positione auxilij, sub quo fore conditionatè visum est, cum futuro absoluto, connectitur; neque enim illa etiam quoad ipsius repræsentationem, sed sola ex obiecti positione completur. Sed admissa scientiæ diuinæ cum suo obiecto creato connexione scientiæ conditionatæ connexio eadem scientia futurum absolutè repræsentat in illo priori, quare neque cum illo connexa de se est, neq; ratione auxilij quod ei non addit repræsentationem, Logicè autem, siue arguitiuè connexa est cum consensu absoluto, quatenus posita conditione, id, quod sub ea visum sub conditione futurum est, nequit non esse absolutè. Id quod ex futuritione ipsa conditionata, & purificatio conditionis inferretur licet ex parte antecedentis nat. & sylogismi scientia conditionata non adhiberetur; Quare neganda est physica scientiæ conditionatæ connexio cum futuro absoluto, quod natura antecedit, solumque logica mediata, & extrinseca concedenda est, quatenus futuritio conditionata, cum qua connectitur, tanquam cum obiecto, logicè connectitur cum futuro absoluto posita conditione. Id quod aliter inefficaci intentione operis alias liberi contingit: cũ ex prædicato efficaciæ connexa de se sit cum opere illo. 2. Resp. potest ex dictis n. 2. scientiam conditionatam in sui existentia pendere ab obiecto conditionato, quo sublato, & ipsa auferretur, auferri vero potest obiectum conditionatum antecedenter libertate absoluta: nisi. n. posita conditione libere ponatur consensus absolutè non esset consensus sub conditione, quod ea conditio poneretur: quare neque esset scientia conditionata in Deo de consensu illo, nihil autem cuius existentia à cõsensu absolutò libero dependeat, quantumuis connexum cum illo sit potest illius officere libertati: quod secus in efficaci intentione euenire eo n. vidimus.

6 Restabat de decret. incarn. ex effic. intent. reparandi hominem per merita Christi indeterminata, hæc nimirũ, vel illa, vel per determinata, hoc tamen vel illo tempore indeterminato exhibenda disputare, licet hic ab Scholasticis reliquis omittatur; Id tamen cum eadem sit difficultas in componenda libertate

operis indeterminati præcepti, vel determinati pro tempore indeterminato cum Christi antecedenti impeccabilitate, nec simul cunctis libertatis discursib. distentis auditorũ mentes discruciem, neq; aliquid repetã eo me expectari à vobis volui, vnde huc quę dixerimus, accommodanda facilè possitis traducere.

CERTAMEN IV.

De intentione efficaci conditionata conclusiones reliquæ.

1 VAriè apponi conditio potest, vt antecedenter ad merita absolutè præuisa decernatur hominis reparatio per merita Christi determinata, atque ex ea intentione decernatur incarnatio. Potest enim conditio esse merita Christi ipsa, Deo sic intendente, atque statuente: volo efficaciter reparationem hominis à peccato, in quod incurrit per merita Christi, si eiusmodi merita extiterint, & tunc quidem dicendum est potuisse ita intendi, atque ex ea intentione incarnationem decerni, quoad reparationem à peccato originali, quæ sine reparandi meritis, & libertate peragitur. Patet: quia tunc efficacia intentionis nihil agit, cogitvè Deum, vt merita apponat necessariò, solum, vt si hæc à Christo apposita fuerint Deus gratiam infundat, qua originalis macula eluatur: Licet autem infusio hæc gratiæ necessario, & infallibiliter futura sit, ex vi efficacis illius intentionis, semel positis meritis Christi, cum ad eam infundendam hominis merita, & libertas expectanda non sint, vt patet in gratia infusa infantibus, vt in baptismate, nullius interuentura de facto libertas in necessaria illa gratiæ infusione proteritur: quare ex sic intenta efficaciter hominis reparatione ab originali, nulla est repugnantia cum mediorum libertate: cum immeritis Christi planè seruetur, atque in homine reparando libertas nulla interceſſura sit, quæ debeat seruari.

2 Dico secundo ex fine reparandi homines ab actualibus sub conditione meritorum Christi efficaciter intento non potuit Christi incarnatio decerni. Conclusio hæc eadem ferè est cum ea, quam contra. de prædest. statuebamus, nempè homines non fuisse electos ad gloriam, vt de facto ea donanda est, imò neque eligi potuisse efficaciter ante eorum præuisa merita: quia, licet efficax illa electio libertati meritorum Christi, quæ supponit, in quibusque fundatur minimè officiat, obest tamen electorum hominum meritis, sine quibus, danda eis gloria è Dei statuto non est. Verum enim, & inconcussum catholicum illud proloquium perstare debet. *Qui fecit te sine te, non saluabit te sine te*: quod autem libertas, ac proinde merita electorum stare cum ea efficaci electione ad gloriam, ante eorum merita præuisa non possit argumento facto certam. 2. init. ac contra solutiones omnes obfirmato toto illo, ac sequenti cert. probatum loco illo fuit. Illud autem sic ad rem hanc accommoda. Nam decretum efficax conditionatum posita conditione adeo efficaciter fertur in effectum intentum, tamq; essentiali, ac necessaria connexione cum illo connectitur, atque absolutè efficax fertur in finem suum, connectiturque cum ipso; vt idcircò vulgò dicatur decretum conditionatum purificata conditione in absolutum transire: cum autem ab actualibus peccatis reparatio non nisi libera eorum retractatione, per attritionem in Sacramento, atque per contritionem extra illud obtinenda sit decretum illud efficax conditionatum, quod illam non patitur cum reparatione per actum liberum peccatoris aperte pugnabit, eritque cum ea incompossibilis.

3 Dico tertio: si conditio voluntatis efficacis reparandi hominem, per merita Christi non sint ipsa merita, atque insuper merita ex ea efficaci intentione apponantur, quia nondum visis meritis, visa conditio purificata fuit, non poterit finis obtineri, atq; proinde efficax illa voluntas & intentio est impossibilis. Probatur: quia antecedenter ad merita purificata fuit conditio, atque voluntas iam efficacia absoluta fertur in reparationem per merita, atque immerita ipsa sine quibus, nequit homo reparari per illa: ac proinde à meritis sine quibus Christi meritum, & libertatem prorsus aufert, vnde pugnat cum fine assequendo. Dices: ponatur pro conditione negatio actus contrariij operis meritorij Christi, v g. negatio odij peccatorum, quod contrarium est amori peccatorum, hoc pacto: volo efficaciter reparare hominem per amorem Christi huius instantis, si in eo non oderit peccatores: potest esse in amore libertas. Nam, licet odij negatione posita ex libertate contradictionis ad eam negationem, vel odium amor necessario, sic non liberè ex voluntate illa efficaci futurus sit, ast potest poni ex libertate contrarietatis ad odium, & amorem; tuncque cum non ante amorem ponatur negatio odij, sed potius post illud efficacia decreti, eiusque necessitas à libertate contrarietatis præuenitur exercita in amoris productione, à quo causatur negatio odij. Sed hæc contra conclusionem non sunt; quia meritum, seu amor præuidetur, & ponitur ante conditionem, quæ erat negatio odij cum amore incompossibilis.

4 Dico quarto: si antea quam conditio purificata videatur, opera Christi fuerint, vt possunt exercita, non tolletur eorum libertas, nec meritum, poteritq; ne finis reparandi hominem per merita Christi obtineri: quare absolutè intentio efficax ante præuisa merita Christi sub alia quapiam conditione, & decretum incarnationis sub illa intentione minimè repugnant. Prima conclusionis pars, ex qua secunda facilis, pronaque est, facile sundetur: quia ante viam positamque conditionem voluntas efficax conditionata efficaciam absolutè non habet, neque connexionem cum fine, & intermediis necessariam. Ergo opera Christi exercita ante purificatam conditionem possunt libera esse. Exemplum sit casus obiectionis proximè contra tertiam conclusionem ex efficaci intentione reparandi per amorem Christi homines, sub conditione negationis odij instruat Deus in voluntate Christi libertatem contrarietatis ad odium, vel amorem peccatorum, vt potest, tunc amet peccatores Christus, atque ex hoc amore sit negatio odij in voluntate Christi: cùm hæc negatio odij, quæ erat conditio proposteriori ex naturali contrarietate, & incompossibilitate odij cum amore ponitur, exercitium libertatis præcesserat antequam purificaretur conditio, haberet intentio illa efficaciam, & necessariam connexionem cum fine, & intermediis absque præiudicio libertatis meritorum Christi, vt patet.

5 Dices: quæuis conditio, siue natura sua, siue ex arbitrio illam apponentis natura præcedit, ad id, quod apponitur: non enim nisi nugatoriè dici, intendive potest existentia Petri sub conditione, quod sedeat, vel si sedeat, quia nullatenus sessio Petri illius existentiam potest antecedere: ergo conditio sub qua efficaciter intenta est reparatio hominis per merita Christi necessario debet antecedere merita Christi. Nego conseq. quia negatio odij v g. non fuit conditio apposita ad merita Christi, sed ad reparationem per illam, ad quam si ex ea intentione exequi Deus velit (non enim debet teneturve, nisi apposita conditione:) fortasse conditio debet præcedere: quia si reparatio præcedat, purificata conditione, nõ vi illius intentionis efficacis conditionatæ efficta est; sed aliunde, vel saltem non vi illius, non autem ad media, vel inter media præcedere vsquam debet: cum autem merita Christi non sit reparatio ob merita, quæ est illius efficacis intentionis finis liberè adeò ante conditionem apponi possunt, eaque opposita postmodum æquè commodè ob illa reparatio fieri, ac si post conditionis appositionem merita succederent, vt patet: insuper negatio odij amor, re ipsa non est, potestque ex libertate contradictionis apponi, atque naturæ priori ad amorem præcedere: quod satis est, vt sub eius conditione, amor adhuc ipse, ac per illum reparatio hominum efficaciter adeo intendatur.

QVÆ

QVÆSTIO IV.

Adamo, vel quouis alio homine non peccante, an Christus ex vi præsentis decreti veniret.

DIXI *ex vi præsentis decreti*: an enim ex vi decreti alterius, Adami, vel aliorum peccatis deficientibus venturus esset, vanæ diuinationis non disputationis cordatæ materia est: *Ecquis enim nouit sensum Domini, aut quis consiliatus eius fuit.*

CERTAMEN I.

Adamo non peccante Christus non veniret?

1 SCotus in 3.d.1.q.3. docuit deficiente Adæ peccato Christum absolutè secundum subsistantiam venturum, licet non compassibilitate, quæ non nisi post illud decreta est: consentit Marsil.in 2.d.20.q.3.art.1. dub. 4.Gabriel q.vnic.art. 1. Maior.art. vlt. post qu. princip. Molina d.vlt. de opere sex dierum. Sed tamen conclusionem nostram posuere S.Thom.3.p.q.1.art. 2.cum Caiet. & assectis ibidem Gabr.art.3.d. 1.Capreol.in 3. d.1. q.vnic.art.1. concl. 1. Carthus.cum Petro Tarantasia ibi q.2. licet pro opposita referatur,d.20.q.4.vers. fin. Ferrara 4. contra Gent. c. 55. §. *circa prædicta aliud dubium.* Marsil. meliora sapiens in 3.q.1.art.3. cum Bonau. d. 1. art.2.q.2. Richard art.1.q.2.Gabr.d.2.q.vnic.art. 3. dub. 3.Abul.in q.44.in 4.Matth.Ioan.Arboræus 3.Theosophiæ 3.c.8.Vasq.d.10.à cap.4.Card.Delug.d.7.sect.1.à num.2. Vvadingo d.3.dub.3.n.23.Bernal.d.17.sect.1 nu. 21. quibus adde Soar. disp. 5. sect. 5. quem plures sequuntur Salazar de conceptione,c.24.§.3. & Complutenses Recentiores,qui licet Christum ante præuisum peccatum Adæ decretum defendant, tamen ita decreta incarnationis,quisque suo modo disponant, vt pro posteriori non potuerit non esse peccatum, cum quibus d.seq.singulatim de hoc postremo disputandum, ex instituto nobis erit: atque examinandum, an cum primo cohæreat. His igitur omnibus in præfixa conclusione assentimus. Licet eam non inde, vnde ex eis non pauci probemus; quia nimirum cum ex fine reparationis à peccato, eiusque intentione decretus fuerit Christus, quæ sine peccato esse non potest necessariò ad eius aduentum, suppositum fuisse peccatum,ne illud amare teneretur Deus, ac proinde deficiente peccato defecturum decretum, atque Christum proinde ex vi illius minimè venire potuisse. Sed huius argumenti infirmitatem ostendimus, q.1. cert. 3. etsi ex inefficaci intentione, nedum inefficaci, ex qua decretus Christus est, reparationis à peccato venisset.

2 Probatur ex Matth. 18. & Luc. 15.vbi ex parabola pastoris, & ouis, quæ è grege secesserat concludit. *venit ergo filius hominis quærere, & saluum facere, quod perierat*: ante eius scilicet aduentum,1. ad Thimot. 1. *venit in hunc mundum peccatores saluos facere.* Math 9.& Luc. 5.*Non veni vocare iustos,sed peccatores.*Non autem venisset vocare, saluosque facere peccatores potius, quam non peccatores,nisi absolutè peccatores essent,cum aduenit sed venisse vocare peccatores conditionatè, si fuissent, sed duo etiam testimonia postrema capiunt ex primo, atque ex concordi Patrum in hac re sensu.Aug. serm.8. de verbis Apostoli. *Si homo non periisset filius hominis non venisset*, serm. 9. *Nulla causa veniendi fuit nisi peccatores saluos facere:tolle morbos,tolle vulnera,& nulla causa est?* Causa autem finalis sublatis ab statu absoluto peccatis, ac solum in statu possibilitatis à quo auferri non possunt, persistentibus esse posset;quare cum statum absolutum peccatorum, vt causa aduētus Christi sint Aug. expoſcit causæ nomine occasionem ante aduentum præuisam designat M.Greg.in 1.d.4.Lug.c.1.*iuxta omnia opera, quæ fecerunt*, sic habet;*si ergo pro peccatoribus venit,si peccata deessent,eum venire non oporteret.* Irenæ.14.aduersus hæres. *si non haberet caro saluari nequaquam verbum Dei caro factum esset.* Possibiliter autem,ac conditionatè loquendo non magis deessent peccata,quam non deessent, nec magis haberet caro saluari,quam non haberet,cum vtrumque & non possibile sit,& subsiuersis conditionibus futurum: quare de absoluta peccati præexistentia, ex qua absolutè saluatione homini opus esset, loquuntur.

3 Cyrill.Alex.dialog.5.de Trinit.ante medium, *Sciat, quod humanitatis crimina illi*(humanitati Christi) *diuinitatis gloriæ occasio fuerint:nam si non peccassemus neque factus esset nobis similis,neque sustinuisset* 2.in Ioan.c.3 *quoniam primus Adam, non bonum,vt deleuit, sed malum vt diximus elegit,atque ideo morti addictus Spiritum amisserat de cœlo secundum Adam misericordia misit.* Idem docet 8. contra Iul. Athan.serm.3.contra Arrian. *Necessitas indigentiaque hominum anterior est,qua sublata carnem non induisset.* Damasc.4. de fid.c.4.*quoniam autem imaginis diuinæ notas per mandati transgressionem obscurabimus atque deleuimus,idcirco eius, quod deterius est,hoc est naturæ nostræ particeps ipse efficitur.* Hier. in 2.Eccles. *quia homo infixus in limo peccati indiguit maiori auxilio,idcirco venit ipsa sapientia.* adde Chrysost. hom. 2. & 3.in Math.serm.3.in Luc.hom.9.in psal.1.Theod.epit. diuin.decret.de incarn Cyril.Hierosol.de cathec.epiph. 1.contr.hæres.Niss.de sacr.bapt.init. serm.de Christi nat. Theophilact.in id Ioan.3.*sic Deus dilexit mundum.* quibus omnibus Ecclesiæ ad B. Virginem hymnus accinit.

Peccatores non abhorres
Sine quibus nunquam fores
Tanto digna Filio.

Quibus plura referunt citati pro nobis DD. neque alia huc spectantia etiam dedimus q.1.cert.2.n.5.

4 Respondent Scotistæ solum negari à Patrib.Christi aduentum in carne passibili peccato deficiente,non autem eius aduentum absolutè licet id videatur sonare. Plura enim in scripturis absolutè etiam prolata,sub aliqua circunstantia intelligi debent.sic Ioan. 7. fratribus dixit:*Non ascendo ad Diem festum istū.*absolutè; & tamen subintelligi debet palam,vobiscum.nā absolutè quidā ad festum illud ascendit,& Math.15.Chananeę dixit absolutè;*non sum missus nisi ad oues,quæ perierunt,domus Israel.* primo sc.loco conuertendas:nā ad omnium etiā hominum salutem fuit missus.Sed tamē cum Patres venturū nō esse absolutè dicant peccato deficiēte,motiuumque aduentus absoluti occasionale peccati præcedentiā assignat quibus modis omnis aduenièdi negatur: & tota occasio aduentus designatur: qui absolutè quouisque modo venturum Christum aiunt,& si peccatū deficeret aperte Patribus,imo,& primo scripturæ testimonio aduersantur.Instātiæ ad rem non sunt. Nā primo eis locis sensus ex facto,aliisque scripturæ verbis limitandus esset,atque ex illis sensus, in quo Christus loquebatur eruēdus.Aſt absoluta scripturæ,& Patrum in re præsenti locutio,& intelligentia,cū neque ex facto, locovè alio scripturæ,aut Patrum limitanda sit, in sensu absoluto est capienda iuxta bonas interpretandi regulas.

5 Ad hæc primo loco Ioan. 7. Vaticanus, Nonnus, Chrysost.& Euthymius legunt.*Non ascendo nunc,*vel *nondum ascendo.* Eucherius. *Non ascendo ad diem festum hunc.* quare ad eundem hunc festum diem se ascensurum negauit,non autem absolutè ad festum illud, ad quod secundo die ipsius, quod à vesperis diei primi Hebræus inchoabat ascendit, & ibidem Ioannes obseruat illis verbis:*Iam autem die festo mediante ascendit Iesus.* Secundo cum discipuli,vt se suaq;in publicum daret,palamq;ascenderet precarentur eod. sensu, quo precabantur negatum ab ipso intelligere pronum est,sicut, & legimus impletum:cum non palā,sed quasi in occulto ascenderit.locus Matth.non de suo aduentu absolutè, sed præsentiam;prædicationē,& miracula exhibendo, vt doctè Mald.suadet Cananeæ cui respondet,desiderium,& petitio,quæ desideret ad ea vero Iudæis solum per seip;sū exhibenda venisse factum probat,Tyrum enim & Sydonem adiisse dubitat merito Mald.non autem adiisse, vt prædicaret miraculaq;ederet,sed vt lateret dub.non est Portò argumentum aliud contra Scotistas, vulgò ex Vasquez, capite 9. petitum quod in existentia nequeat

abstrahere à passibilitate, & impassibilitate Christus: quare ex vi decreti independentis ab existentia peccati veniret impassibilis, existenteque peccato, vt pro posteriori naturæ extitit, non posset venire seu primo existere passibilis, vt de fide extitit, nil præstat. Nam, licet in nullo instanti temporis abstrahere possit à duplici extremo contradictionis; tamen in priori naturæ abstrahit: ac proinde decretum prius terminatum ad subsistentiam Christi pro primo instanti seu esse non debuit ad qualitates ipsius terminari; sed secundum decretum, quod pro posteriori naturæ de eius qualitatibus ageret.

6 Ex eisdem Patrum testimoniis aliorum solutiones præcluduntur. Prima ex distinctione sueristica ordinis intentionis, & executionis præfinitionum, quam controuersia de volunt. satis disturbauimus. Sed hic sane, licet admittatur solutionem non dabit vel enim vi prioris decreti ordine intentionis, quod ante præuisum peccatum ponunt, veniret Christus de facto, vel expectandum est secundum decretum ordinis executionis, post præuisũ peccatum vt absolute veniat: si secundum; habemus intentum: si primum absolute deficiente peccato Christus ex vi præsentis decreti veniret, contra scripturam, & Patres absolutè cõtradictorium docentes. Præterea, vt ex dictis cõstat: si decretũ illud ordinis intentionis, ponatur ex fine reparandi Adamum à peccato, efficaciter intento tolletur Adami libertas, & peccatum si autem ex alio fine, iam reparatio hominis non erit finis totalis incarnationis. Quæ impugnatio aliam R. Complut. solutionem, & doctrinam impugn. Nempe Christi existentiã duplici totali decreto statutam fuisse, quorũ alterum totalẽ finẽ alium quam hominis salutem habuerit, atque ex peccato sumpserit occasionem. Sed alius finis, quam reparationis humanæ contra Patres recitatos q. 1. est cert. 2. à n. 4. secundo impugnatur simul, semelque vtrumque. Nã, si decretum alterũ ex alio fine totali, totaleque est, vt asseris, neque ex peccato solicitatũ, deficiẽte peccato, & decreto alio Christus veniret ex vi præsentis decreti, & sanè, nisi decretũ, & Christi aduentũ occasione peccati, & ob hominis salutem tanquam ob finem totalem; qui totalẽ alium finem excludẽret, recognoscerent, nequaquã deficiente peccato Christum venturum absolutè negarent. Aliæ Soarij, & R. doctrinæ, ex quibus solutiones aliæ possent adduci, non tã huic nostræ conclusioni repugnant, quam defendunt, & cum alia sua de ordine decretorum conciliant: quo autem fructu videbimus. d. sequenti.

CERTAMEN II.

Deficientibus aliquorum originalibus Christus non veniret,

1 COnclusionẽ tradunt. S. Th. citato loco Vasq. d. 93. à n. 13. Soar. d 5. sect. 6. Salazar de conceptione C. 24. §. 6. Lup. d. 7. sect. 5. n. 51. Bernal. d. 17. sect. 1. qui tamen de omnibus originalibus loquuntur: & eorũ aliqui docent præuisum non fuisse originale contractũ in posteris sed contrahendum, vt loquitur Vasq. d 13. c. 2. quod non est ita intelligendũ vt absolute contrahendũ fuerit præuisum ad decretum de Christi existentia, sed imminens tum quia idem est in re hac præuideri absolutè contractum, atque absolutè contrahendum: tum quia ratio istorum doctorum æque de contrahendo, atque de contracto probat. Aiunt enim: præuisa non fuisse contracta omnium hominum originalia, vt detur locus præseruationi B. Virginis ab originali eæ meritis Christi, quod æquè de contrahendo de futuro, ac de contracto de præterito probat, si quid probat; sed certè nil probat, vti ex dicendis d. seq. qu. vnic. constabit. Probat concl. Bernal. sect. 3. n. 28. quia alias causa aduentus Christi nõ esset communis, & salutis omnium. Sed tamen etsi originalia omnium non expectarentur, vt decerneretur incarnatio ex fine reparationis omnium ab originalibus inefficaciter intento, ac proinde nondum præuiso, neq; in vllo signo futuro Christus decerni potuit, ac proinde aduentus Christi salus omnium, & communis causa esse posset.

2 Probat secundo ratione alia Salazar n. 101. præuisa fuisse originalia omnia ante Christi existentiam contracta alioquin, si ante præuisum Christum originalia imminebant, ac post præuisum fuere contracta in conspectu Antidoti venenum serpere, Antidotum Christo nempè, ac medico inglorium est. Nam posterius decretum, saltem permissiuum, originalis viso Christo habendum à Deo foret, & contraheretur. Sed ratio hæc vanæ incumbit pietati; tum quia viso Christo permitti pro posteriori naturæ adeò plura peccata actualia certissimum est: cum auxilia sufficientia, etiam omnia ex meritis Christi sint: tum quia posito Adæ peccato, post quod absolutè præuisum decretus Christus fuit sola naturali propagatione, ex illo opus est, vt in reliquis peccatum contrahatur, non autem vt peccatum ipsum originale, vel ametur, vel aliter permittatur. Sed instat Salazar non peccaturos nos in Adam, si ex posteriori decreto, ac non ex pacto præcisè pro nobis inito cum Adamo, originariè peccaremus, illud præcisè non capio; vel enim excludit originem ex Adamo vt originarie peccemus, & hoc est contra ipsum pactum quod fuit pro Adami posteris. Si autem non excludit decretum concurrendi ad generationem posterorum, quod solum necessarium est, vt posteri Adami sint, atque ex illo propagati originale contrahant iuxta pactum est, & sine quo originale non contraheretur: hoc autem solum in Deo admittitur, vt imminens originale ante Christũ præuisum contrahatur: ergo ex pacto tunc peccarent originaliter posteri, atque in Adamo peccásse dicerentur.

3 Nostra ergo de aliquorum originalibus conclusio, scilicet non existentibus Christum absolutè venturum non fuisse. Probatur: quia aliquorum originalium præuisio Christi existentiam deque illa decretum antecessit: ergo eis deficientibus deficeret decretum, ac proinde exui præsentis decreti Christus non veniret. Antecedens probatur ex S. Thom. citato art. 4. docente: venisse Christum, *propter peccatum originale, quod traductum est originaliter in posteros*, iam traductum in posteros de plurali. Athanas. serm. 3. contra Arrian. col. 212. edit. Parisiens. *vt cognoscas nostram culpam illi dedisse occasionem, vt descenderet, nostramque præuaricationem verbi Dei humanitatem elicuisse.* col. 312. *Necessitas indigentiaque hominum anterior fuit quam illius natiuitas.* Occasio autem absolutè data, atque necessitas absolutè, non nisi ex peccatis absolutè existentibus, sicque visis est. Cum autem ex culpa nostra; atque hominum indigentia plurium sit hominum, neque plurium culpa actualis esse potuerit, vt ex dicendis constabit reliquum est, vt plurium, & nostra communis scilicet nobis originalis culpa fuerit absolutè præsuppositа, ac præuisa ante aduentum Christi.

4 Huc etiam faciunt illa Damasc. 4. de fide c. 4. *Quoniam autem imaginis diuinæ notas obscurauimus, atque deleuimus, idcirco naturæ nostræ particeps ipse efficitur.* Atque illud Cyril. 5. Thesaur. cap. 8. *Sciebat enim mortales non futuros propter peccatum: ac ideo ex misericordia sua ante secula constituit, vt verbum suum homo, & initium viarum, & fundamentum fieret, renouaretque hominem in se ipso factus primogenitus in multis fratribus.* Ecce peccatum ob quod nos, plures scilicet homines, mortales absolutè futuri eramus, vetustatemque indueramus, à qua nos renouaret, factus in multis fratribus primogenitus antecedentiam absolutam: eadem ferè sentiant in aliis testimoniis datis cert. 1. n. 2. & 3. è quibus illud Aug. *tolle morbos, tolle vulnera, & nulla causa est veniendi.* & Gregor. *si peccata deessent eum venire non oportebat.* Memoria in primis recolere oportet: neque illud. *Non veni vocare iustos sed peccatores*; memoria excidat: sicut & illud: *Peccatores non abhorres, &c.* quo Ecclesia Mariam alloquitur: è quibus plures peccatores absolutè tales Christo ex ipsa futuro antecessisse constat. Id autem cum de peccatoribus actualibus pluribus intelligi nequeat, vt statim patebit, de originalibus intelligendum est.

CERTA

CERTAMEN III.

De reliquis originalibus, atque actualibus statuitur, an deficientibus veniret Christus.

1 CVm originale peccatum in nullo contrahatur homine antequam ex Adamo per generationem propagaretur de facto, certum est non omnium hominum originalia peccata fuisse ante Christi decretum præuisa absolutè: ac proinde, neque eodem discursu, & fundamento, quo de aliquibus originalibus statutum est, Christum ex vi præsentis decreti non venturum, si illa deficerent, de reliquis, ac de omnibus statui posse, quod autem certum sit originalia plura absolutè contracta ante decretum de existentia Christi præuideri minime potuisse facile suadetur: Nam, vt de facto absolutè contrahatur, opus est, vt de facto per generationem, quæ fuit, ex Adamo procreentur: atqui generatio plurium hominum, quæ fuit, nequiuit absolutè decretum de Christi existentia anteire, ergo neque originalia eorum, quæ in illa generatione fundantur, eamque supponunt potuerunt decretum illud de existentia Christi anteire. Minor suadetur: Nam plurium hominum generatio, quæ fuit, precibus honestis, Deoque gratis parentum obtenta esse, vt patet in Baptista, Samuele, Isaac, ex veteri testamento, atque in nouo plures filios parentum impetratos orationibus, ex legitimis historicis compertum est: atqui honestæ illæ Deo gratæ preces, Christi existentiam, & de illa decretum absolutè præsupponebant: ergo vtrumque à fortiori generatio illorum filiorum, quæ precibus parentum posterior fuit absolutè supposuit: quare decreto de existentia absoluta Christi, nequiuit generatio, & originale illorum filiorum, quæ in illo fundatur, absolutè præire. Consequentia tota euidens est, & maior certa. Minor autem probatur quia preces sanctæ, Deoque gratæ non potuerunt non esse ex meritis Christi: atqui hæc merita Christi existentiam supponunt absolutam, ac proinde decretum illud: ergo & preces illæ vtrumque supponunt. Minor hæc eam habet certitudinem, qua ostendemus controu. de meritis Christi in illo non fuisse neque esse absolutè posse merita in spe, quæ vocantur per modum pretij, & solutionis, sed solum merita remuneranda, quæ necessario, & essentialiter Christi existentiam supponunt, quod ipsum argumentum eadem firmitate probat de originalibus eorum, qui ex vitioso concubitu sunt procreati: cum eorum parentibus gratia per Christum ad vitandum prauum illum concubitum pro naturæ priori ad illum adfuerit.

2 Sed, licet ex eo fundamento (quod ante absolutam Christi existentiam, deque ipsa decretum, eorum originalia, qui parentum precibus Deo annuente geniti, atque eo modo ex Adamo propagati sunt, & illud decretum, & Christi aduentum absolutè præuisa præcesserint) eis deficientibus Christum ex vi præsentis decreti non venturum minimè suadeatur, cum potius, & decretum, & Christi existentiam fuerint subsecuta. Indagandum est: an aliunde possit probabiliter suaderi, & quidem ita posse decreta disponi vt, licet originalia hæc contracta absolutè ad decretum de existentia Christi non præcedant, ita tamen cum illo connectantur, vt eo pro priori naturæ supposito originalia hæc nequeant non absolute pro naturæ posteriori apponi facile mihi ex dictis est etenim, si decretum de Christi existentia sit ob finem reparandi hos homines, ab his originalibus efficaciter intentum, de se essentiaque sua fine eorum reparatione ab originalibus hisce, cum qua essentialiter connexum est, esse minimè poterit: quare, nec fine absoluta originalium eorum existentia sine qua reparatio absoluta esse non potest; quod autem ex ea efficaci intentione reparandi homines ab originalibus hisce Christus absolute decerni potuerit, videtur certum. Neque enim ex parte bonitatis, & decentiæ Dei vlla est repugnantia: cum ex ea intentione efficaci reparationis à peccatis non cogatur Deus ea peccata amare, vt ostendimus quæst. 2. sed neque ex parte peccatorum originalium vlla est contradictio. Cum enim in his contrahendis nulla exercenda sit hominum illorum libertas, sed è sola Adami capitis libertate, quam ante incarnationis decretum absolutè exercitam supponimus in transgressione, & ex naturali propagatione illorum ex Adamo, ad quam libertate opus non est, necessario resultent: licet necessario ex vi efficaciæ decreti illius apponenda originalia illa sint, nihil contra eorum naturam, & essentiam agetur.

3 Neque vero quidquam refert generationem quæ de facto fuit precibus honestis, Deoque gratis, ac proinde liberis fuisse ab horum parentibus impetratam quarum libertati voluntas efficax reparandi illos ab originali videatur repugnare. Etenim cum nec generatio illa, quæ, fuit, medium vnicum esset, neque preces medium vnicum ad eandem generationem forent, neque ad hanc generationem, neque ad preces illas vlla erat necessitas ex illa voluntate efficaci: quare preces illæ parentum libere prorsus & honeste, demeritoriè haberi à patribus, non obstante voluntate illa efficaci potuerunt sed verò, licet discursus hic eam decretorum coordinationem possibilem euincet, ex qua, decreti incarnationis cum absoluta existentia, posterius natura futuri peccati connexio essentialis euincatur; ast cum alius modus coordinandi decreta possibilis sit, scilicet si Christus non ex efficaci intentione reparandi præfatos homines ab originalibus contrahendis, sed ex inefficaci solum decretus fuerit, quo in casu Christi existentia horum originalium connexionem habuerit: ac proinde eis deficientibus Christus non deficeret, aliquid vlterius fundamenti desideratur, vt alterutro modo coordinata fuisse decreta incarnationis affirmetur, ac venturum, vel non venturum Christum, originalibus hisce deficientibus statuatur, & mihi quidem secundo modo fuisse decreta disposita, ac deficientibus his originalibus venturum Christum probabilius est: cum Patrum testimonia de Christo non venturo deficientibus peccatis, de iis solum peccatis sint, quæ aduentum Christi, eius qui decretum præuisa absolutè præcesserunt vt vidimus.

4 De actualibus vero peccatis aliorum ab Adamo hominum dicendum est: eis etiam deficientibus Christum venturum. Cum enim auxilia ad ea peccata vitanda, ex meritis Christi absolutè præuisis, ac remunerandis fuerint, (quæ solum in Christo admitti possunt) Christi existentiam, & decretum præcedere absolutè ea peccata nequeunt; sed neque ex intentione efficaci reparationis eorum prouenire, quia id pugnat cum libertate eorum necessaria, vt sint peccata, vt vidimus: quare decretum de Christi existentia, nullam cum absoluta peccatorum actualium istorum existentia connexionem, siue præsuppositiue, siue consequenter habere potest. Neque inferat reparationem à peccatis hisce, imo, & ab eorum quouis, adæquatum incarnationis finem intrinsecum non fuisse. Nam ex inefficaci finis intentione, nemo finem exequi tenetur; imo nec medium aliquod apponere, vel, si vnum, aut plura etiam apposuerit, ad vlteriores apponendos progredi: quare incarnato verbo ex fine reparandi homines ab originalibus potuit ab aliis mediis cessare: neque inde teneretur peccata ipsa permittere, aliudvè vltetius medium adhibere: licet enim finis intentio quæuis ad media apponenda sollicitet voluntatem, ac proinde mouere possit, vt apponetur; sola tamen efficax intentio finis cogere voluntarem ad ea apponenda potest, vt omnibus Philosophis notum est quo circa eos miror, qui inde venturum, vel non venturum Christum deficientibus his, vel illis peccatis præcisè definiunt, quo de eorum reparatione finem incarnationis esse comperiant: cum non inde solum, sed ex connexione decreti de incarnatione, quod absolutè præuisum peccatum supposuerit, vel ex

efficaci reparationis intentione processerit, definiendum sit. Inde enim solum potest incarnatio connexionem habere necessariam, cum absoluta existentia peccati, vt hoc sublato absolutè, & ipsa absolutè necessario deficiat.

DISPVTATIO II.

De ordine diuinorum decretorum circa existentiam Christi, Adami, atque hominum cæterorum; vbi de Beatæ virginis, à debito etiam originalis culpæ immunitate.

NIHIL de ordine possibili diuinorum circa præfata decretorum hic disputo. Cum enim d. 1. q. 1. euicerimus adæquatum, etiam extrinsicè, incarnationis finem à nostris peccatis per Christi merita reparationem extitisse: ac q. 2. eum finem tam ante quam post præuisa peccata intendi inefficaciter potuisse: imò, qua Dei intendentis decentia sola spectatur, etiam efficaciter: constat ex ea, inefficaci saltem, intentione potuisse Christum ante omnes homines absolutè præfiniri, vel ante aliquos, vel post aliquos etiam, vel omnes absolutè decerni; qua in re Theologorum plurum studia, atque labores miror semper, nunquam demiror, quibus solo decretorum istorum possibili ordine adinuento, eorum pars, ante plurium, vel omnium etiam, hominum existentiam decretum absolute ex ea intentione Christum clamat: Pars vero eorũ neque ignobilior, neque minor inuersi ordinis decretorum possibilitate adinuenta Christi existentiam post aliorum hominum existentias decretam vociferatur. Cum tamen, si vterque ordo ex ipsa obiectorum, & intentionis natura possibilis sit vter eorum seruatus fuerit, non è sola vnius, vel alterius possibilitate statui deberet.

QVÆSTIO I.

Vtra in diuino decreto præcesserit? Christi an aliorum communium hominum existentia?

DE communibus hominibus inquiro, ne B. virginem comprehendam, cuius priuilegia, ipsius etiam existentiæ primæ agnata, diuersum diuinorum decretorum ordinem exigebant de quo q. sequenti.

CERTAMEN I.

Duplex opinio variè ab authoribus fundata reiiciuntur.

1 SVar. d. 5. sect. 5. Christum deficiente peccato Adæ minimè venturum admittens, tamen eius existentiam, ante peccatum, imo, & ante Adamum decretam absolute fatetur quia, inquit, initium viarum Domini Christus fuit: atque ita eius existentia decreta est, vt perfectiori modo possibili esset exequenda: cum autem condendus homo sub conditione videretur peccaturus, perfectiusque fieret incarnatio in reparationem à peccato, quam in non reparationem, fit Deum, tum ad hominis conditionẽ, tũ ad peccati permissionem, & reparationem ex eo decreto de Christi absoluta existentia teneri: quare recte cohærent, & Christi, quam Adami, & peccati existentia prior, & tamen sublato Adami peccato Christum non futurum. Ordiar à leuiori impugnationem. Contra primo: Deus ad amandum optimum non tenetur, vt suppono ex controu. de volunt. Ergo, sine fundamento dicitur voluisse Deum incarnationis executionem perfectiori modo possibili. Secundo cum ita visus fuerit Adamus sub conditione horum auxiliorum peccaturus, vt sub conditione aliorum videretur non peccaturus, perfectiorque sit modus reparandi hominem præseruatiue, seu præueniendo illum à peccato, ne in illud, labatur, quam lapsum reparando, infertur potius ex tuo illo decreto incarnationem futuram in non futuri peccati sub aliis auxiliis præseruationem, quam in futuri sub iis, sub quibus admissum est reparationem; ac proinde Adæ peccato non existente Christum futurum: contra id, quod discursu isto tuendum susceperas.

2 Contra tertio: quia intentio illa incarnationis perfectissimo modo exequendæ, vt ad eum, quem perfectissimum asseris, apponendum Deum cogat, cum mediisque, & fine necessario connectatur, vt alterum sine altero esse non possit, vt asseris, efficax intentio esse debet. Vnde autem tibi innotuit esse efficacem? Nam ad media omnia ad eiusmodi executionem, finemque reparationis obtinendum ex inefficaci eius intentione moueri posse Deum nulli, nec tibi, dubium est: cum homines prædestinatos, electos efficaciter ad gloriam ante præuisa merita non ideo asseras, quod ex inefficaci intentione, seu electione saluari non possent, sed aliis rationibus, quas controu. de prædest. dificimus ostende aliquid in scriptura, vel Patribus, vel effectibus, vt id, quod nos nunc possibile permittimus, de facto euenisse verosimiliter suadeas. Quarto: denique ordo hic decretorum, & secum, & cum re intenta prorsus pugnat. Nam, si intentio illa exequendæ incarnationis perfectissimo modo sit efficax, atque reparatio, ad quam perfectissimus modus incarnationis est, vt asseris, decreto incarnationis antecedenti, existentiam Adæ, & peccati amari efficaciter debeat, vt debet, ad hoc, vt necessario cum existentia Adami, & peccati connectatur tollit libertatem transgressionis Adæ, ac proinde abolet necessario peccatum, iuxta dicta, d. 1. q. 3. cert. 1. vbi, & cert. 3. solutiones omnes difficiles: ergo pugnat hic tuus decretorum ordo, & secum, & cum re intenta: nimirum, vt nequeat diuelli existentia Christi, ab existentia peccati. Denique: in huius doctrina saltem non posse, quin Deus amet peccatum, cuius reparationem ante illud præuisum efficaciter intenderit ex dicta d. 1. q. 2. satis apertè deducitur contra Suar. & alios qui in nostram peculiarem cogitationem non incurrerint.

3 P. Granad. controu. de incarnat. tract. 3. d. 1. sect. 4. ex quo Recentiores Complutenses, eandem Christi præcedentiam, atque eius cum Adamo, & peccato funeris pro posteriori naturæ necessariam connexionem paulo aliter componunt. Cum enim, inquiunt, Deus videret Adamum in hac rerum peristhasi peccaturum tanto posterorum malo, nolebat fore in ea peristhasi Adami existentiam; cum autem simul videret Christum, si ad esset, ea omnia reparaturum, maioraque inducturum bona, voluit Adami existentiam cum Christo simul: vt quando peccatum adesset, adesset statim reparatio, maioribusque inductis bonis eius damna reparentur; non secus ac, qui curiam adire desiderans, certus de inimicis, vel morbo ipsum in solitudine inuasuris viam, non nisi satellitibus, medico, ac medicinis comitatus vellet capessere, quin inde inferre liceat, vel inimicorum, vel ægritudinis inuasionem ab ipso desiderari. Cum autem Adamus cum Christo in ea rerum peristhasi decretus sit, subque visus conditionate futurus peccaturus, implicat Adamum, & Christum existere sine peccato: sicut implicat id, quod futurum sub aliqua conditione

conditione est, purificata, seu posita conditione absolute nõ esse. Sed contra primo: quia totus hic discursus solâ decreti huius possibilitatem suadet, si quid suadet: ea vero admissa, vt de facto extitisse credamus fundamentum desideratur: maxime, cum in illo connaturalis prouidentiæ ordo inter media, & finem negligatur, iuxta quam priùs natura Adamus debet existere, quam auxilia, quæ ipsius operationes vitales sunt; hic autem ordo non solum connaturaliter, sed, & essentialiter seruandus est, vt nequeat non à Deo seruari: eo autem seruato, discursus intentum non probat, causaque cadit, vt iam ostendo.

4 Etenim, nisi simul natura decernatur fore, existentia Christi, Adami, & auxilij intelligetur prius natura decretus Adamus cum Christo, quin efficacia decreti huius perueniat ad auxilium; si autem ad auxilium hoc, sub quo visus est peccaturus non peruenit, posito hoc decreto, & existentia Christi, & Adami, poterit poni à Deo aliud auxilium, sub quo visus conditionate fuit non peccaturus Adamus: hoc autem posito non peccabit Adamus, imo neque poterit peccare consequẽti impossibilitate, sicut Tuaiebes, posito alio, subquo visus est peccaturus, non peccare non posset: ergo posset, imo necessario existeret Christus non existente peccato Adami quod autem efficacia illius decreti nequeat secundum se attingere existentiam auxilij simul natura cum existentia Adami, Probatur quia auxilium illud essentia sua est actus vitalis Adami: ergo est essentia sua Adamo absolutè existente posterius: ergo essentia sua prius natura decreta est existentia Adami, quam auxilij. Secũdo existentia Adami decreta est à Deo se solo, existentia auxilij non est decreta à Deo se solo, sed concurrendo simul cum Adamo, vt patet: ergo neque eodem decreto, neque decretis duobus simul tamen natura decerni à Deo potuit, existentia Adami, & existentia auxilij, subquo visus est conditionate peccaturus; sed vnum quidem decretum essentia sua prius terminatum fuit, ad existentiam Christi, & Adami, alterum vero, & essentia sua posterius, terminatum fuit ad existentiam auxilij, ac proinde per decretum prius licebat auxilium illud non apponere, sub quo visus erat Adamus peccaturus, atque Christum existere non existente peccato.

5 Dices non licere: quia, licet diuersa sint, sunt tamen ea decreta necessario inter se connexa. Sed rogo vnde nam connexa esse probas? Nam ex obiecto connexa non sunt existentia quippe Adami connexa cum huius auxilij existentia non est: sed neque ex scientia conditionata connexa sunt: ergo erunt connexa ex fine aliquo efficaciter intento per prius decretum, quod quidem nequeat per aliud medium, obtinere quam per illud auxilium, ac proinde Deum cogat, vt illud absolutè apponat quis ergo ille finis efficaciter intentus à Deo est per prius illud decretum; ad quod auxilium hoc medium vnicum sit? certe, vel peccatum, vel eius reparatio: peccatum efficaciter intentũ à Deo non admittes: ergo admittes reparationem à Deo efficaciter intentam fuisse ante præuisum peccatum; contra peccati necessariam libertatem: incidesque in impugnationes Soarij nuper factus, cuius sententiam, nihilque præterea tot laruis tectam, quasi nouum quid, nobis diuendebar. Sed esto: nihil de fine, &, connexione hac decretorum disputemus, decernatur pro tuo libito simul Adamus, in his circunstantiis, & cum hoc auxilio: certe, cum auxilium hoc de non transgrediendo præcepto pactum supponat, quo Deus posterorum voluntates, in Adamo collocauit, atque Adamus acceptauit, atque ob posterorum sic in se collocatorum damnum, maximè à transgressione detineretur Adamus: pacti Adami cum Deo libertas aboleretur, si decretum de eius, existentia efficacia sua, per se ipsum, vel per aliud decretum, quod inferat ad auxilium: necessario perueniat: nam ante illud pacti initio Adami cum Deo intercedit si autem libertas pacti ex parte Adami non adsit, quomodo in Adamo peccauerimus, non ita in Adamo facile explicabitur. Neque enim moraliter nostra erit Adami voluntas, nisi ipse libere suos actus nostros esse velit: quocirca libertate paciscentis Adami sublata poterimus gratia priuari, vt ipse in nobis puniatur tanquam in filiis, aut eius transgressio nostra non ita clare poterit fieri. Denique toto discursu inoffensè admisso non probat Christum ante Adamum extitisse absolute, vt contendebatur, sed simul existere, quare nec fauet Cyrillus, qui existentiam Christi antecedentem fonat, non simultaneam cum Adamo, atque ad antecedentiam à Recentioribus inducitur, vt mox videbimus.

CERTAMEN II.

Duplex alia opinio reiecta.

1 POsterorum omnium absolutam existentiam, ante absolutam existentiam peccati Adæ, imo, & ante pactum, licet post Christum, docuerunt Scotus cum suis. Marsi. in 2. d. 20. q. 13. a. 1. dub. 4. Gabriel. q. vn. a. 5. Mai. dub. vlt. post quæst. principalem Carthus. q. 1. versus fin. Salaz. de concep. c. 24. §. 3. & Recentiores Complut. aqua tamen regula virginem deiparam excipiunt. Putant enim ad inclusionem in pacto cum Adamo inito inclusorum existentiam prærequiri cum autem reliqui à deipara homines inclusi proculdubio fuerint eorum existentiam ad pactum, & peccatum, quod pactum supponit, præcedere necessario. Cum autem B. virginis existentiam non præcesserit eam in pacto non inclusam; quare, neque in Adamo peccasse, debitovè originalis culpæ obnoxiam fuisse pronum est. Sed certe opinio hæc, tota; ad Marianam ab originalis debito immunitatem tuendam est composita, inutiliter ad id excogitat videtur; siquidem etsi ad inclusionem in pacto includendorum existentia necessaria non sit, facile B. virginis exclusio absoluta componitur quod autem ea ex meritis Christi fuerit, ardua est difficultas, quæ ex hac opinione minime pendet: secundo principium, cui innititur nulla firma, imo, neque vero simili ratione sustentatur: cum enim in pacto illo nullius posterorum Adami consensus liber exigatur, vt pactum consumetur, quorsum eorum existentia, vt illud cum Adamo feriatur, necessaria est, cum quibus nil in eo pacto agitur, licet eo de omnibus actum fuerit?

2 Noster Ruiz improbat posterorum Adæ existentiam necessariam ante pactum: quia Adamo non peccante plures homines forent: cum nemo impubes obiret: nemo sterilis esset: nemo valetudinis causa copula abstineret: nulla item copula fœtu careret: æquus virorum, ac mulierum numerus esset item cum diuersa alimenti materia esset homines Adæ posteri essent diuersi, & tamen inclusi hi in pacto fuissent, si Adamus obseruasset præceptum: quorum tamen ante pactum nulla existentia fuerit: ergo ea non est necessaria: sed hæc parum vrgent. Nam primo: etsi Adam non peccaret possent peccare filij, & eisdem incommodis subiacere: vnde nec plures, nec diuersi homines essent. Secundo: cum numerus futurorum hominum præstitutus iuxta Patres plures sit, qui numero apostatarum Angelorum respondeat vt eorum sedes occuparentur, iustorum numero expleto mundus cessaret: tertio: vt bene Scotus in 2. d. 20. disponi posset, vt eadem materia, quæ nunc, & tunc generationibus inseruiret. Quartò: ad inclusionem in pacto diuersitas, vel identitas, ex parte materiæ, dum eædem essent animæ nihil oberat. Instant autem Recentiores Complutenses cum Ruiz, plures ex vigamia, adulterio, vago concubitu sunt procreati: quæ omnia non peccante Adamo minime fuissent sed hæc omnia non hominum, sed circunstantiarum diuersitatem probant, si quid probant. Neque vero id probant. Nam, licet ea omnia cum statu innocentiæ pugnent, aut cum hic inamissibilis non sit, in illo non repugnant: ac proinde adulteria, & mali, ad exercendos bonos possent

pro

procreari, si is Deo finis præstitui fortasse queat: imo, & qui mali nunc, tunc forte iidem essent boni.

3 Lugo denique probat non eosdem homines futuros, ex Chrysost. homil. 5. de pœnit. dicente: Esau non à Deo sublatum, quia *si excessus fuisset maximum fortasse iustitiæ florem mundus amisisset.* Pro nepotem, videlicet, Iob neptis Saræ filium, sed certe eundem Iob ex aliis progenitoribus habere mundus potuit, licet minus iustum: quare non probatur defecturus idem secundum substantiam Iob, imo neque secundum iustitiam: cum ex aliis parentibus ortus æque iustus esse posset; quod satis innuit Chrysost. illo aduerbio, *fortasis*, quod subiunxit quare hoc solum probat diuersitatem in circunstantiis propagationis Iob, qui ex parentibus aliis posset existere absolute, non autem in substantia: quare antecedentiam inclusorum in pacto non impugnat. Posset autem impugnari alia ratione, quam mox in nostra conclusione dicemus: quia ex vi præsentis decreti nemo ex aliis parentibus esse posset. Loquimur autem de decretis, quæ fuerunt, eorumque coordinatione, non quæ esse possent: decretum autem productionis Iob, quod de facto fuit, de eo producendo ex his progenitoribus fuit, quibus proinde sublatis Iob ex vi prælentis decreti, deficeret absolute. An autem non peccante Adamo Iob, & posterorum pro genitores, tollendi essent non ita facile definietur hæc igitur opinio de necessitate antecedentiæ posterorum Adæ ad pactum pro eis etiam initum ea solum, & ratione impugnari efficaciter nequit.

4 Si vero Soarium. Salazar. & Recentiores excipias citatos pro opinione proxima reliqui citati disp. 1. q. 4. cert. 1. num. 1. pro opinione negante aduentum Christi deficiente Adæ peccato docent: Adami tuique peccati existentiam antecessisse ad existentiam Christi de posteris vero Adæ Vas. cum assectis post Christum decretos videtur docturus: cum dicat Christum non suppositisse originalia contracta sed contrahenda, ideſt imminentia: contractio vero originalis in posteris Adæ peccato ipsius suppositio, ac priuilegij negatione, à propagatione, seu generatione posterorum ex ipso nihilo differt re ipsa in verosimiliori de peccato originalis essentia iudicio: cum autem non, nisi ea generatione ex Adamo posteri extiterint, qui negant Christum post originalia posterorum contracta fuisse decretum, idem ante posterorum existentiam, & generationem decretum fuisse consequenter docebunt. Id quod expresius, atque in terminis, vt aiunt, vniuersè docent, ex eis doctoribus Ruiz. d. 13. de prædest. sect. 4. Cardin. Lugo d. 7. de incarnat. sect. 3 à num. 28 & sect. 4 fine Vvadingo, & Bernal. sed tamen hoc, quod de Adæ posteris vniuersim dicitur, non adeo vniuersim est verum, vti ex dicendis certamine sequenti constabit. Neque ratio nostri Lugo adeo vniuersim probat; sed de eis solum, qui parentum precibus obtenti sunt, filiis de quibus si Eccles. 7. vbi filiis erga parentes reuerentia his commendatur: *quoniam nisi per illos natus non fuisses*, Sermo esset, vt voluit Lugo, non filiis omnibus diceretur: cum non omnes parentum precibus orti fuerint.

quod hoc anterius, & occasio Christi decernendi fuerit verbis illis: *venit saluum facere, quod perierat.* Irenæ. 14. aduersus hæres. *si non haberet caro saluare.* Athanas. serm. 3. contra Arrian. *Indigentiam, necessitatemque nostram anteriorem.* Cyrillus Alex. 5. Thes. *Crimina nostra occasionem dedisse.* quæ omnia non, nisi de peccato in primis Adami absolutè existenti intelligi posse citato loco ostendimus atque respectu aduentus Christi dicta à Patribus verba ipsa ibidem recitata demonstrant; quare male Recentiores Complutenses respondent, Patres loqui de remedio, & medicina posteriori peccato absoluto, non de aduentu Christi, seu medici, qui prior peccato absoluto fuit. Cum de aduentu Christi Patres expressis verbis loquantur.

2 Probatur secundo conclusio. Nam Leo Magn. serm. 3. in Pentecost. Aug de verbis Apost. serm. 8. Irenæus, & Cyrill. pro conditione negationis aduentus Christi ponunt, negationem peccati: ergo antecedit negationem aduentus Christi: siquidem quæuis conditio, siue ex natura rei, siue ex statuentis arbitrio ad id quod sub ipsa fore statuitur; debet præcedere: ergo peccatum ipsum est conditio antecedens existentiam Christi, purificanda pro priori ad aduentum Christi. Probo hanc consequentiam, in omni conditione naturali negatiua ad alteram negationem. v. g. applicationis agentis ad negationem effectus si enim negatio applicationis ad negationem effectus conditio prior natura est; applicatio ad effectum prior natura erit: & in conditionibus arbitrariis, si negatio cantus causa est negationis muneris recipiendi, cantus erit conditio, sine qua non ad munus recipiendum. Et ratio est: quia posita conditione, etiam arbitraria negatiua ad negationem quousque negatio, quæ est conditio per habitum oppositum tollitur, nequit esse habitus alter, cuius negatio sub conditione illa statuebatur: ergo habitus oppositus conditioni negatiuæ, est remouens prohibens respectu *habitus* alterius sub ea conditione, negatiua negati: quare, & natura prior illo, quod satis nobis est ad conclusionem probandam, & vrgetur amplius in nostro casu, quia ita aiunt Patres non venturum Christum si non esset peccatum, vt adstante peccato, quod occasionem dedit aduentui Christus aduenerit quare non solum esse remotionem impedimenti negatiui aduentus Christi, sed, & occasionem, ob quam Christus aduenerit de facto fuisse declarant, ac proinde ad illum debere procedere.

3 Dico secundo Christus ex vi præsentis decreti, multorum hominum, & originalium peccatorum existentiam naturæ priori anteceſſit: quare, & antecessit ea decretum de ipso absolute futuro. Probatur quia de facto plurium generationes ex gratia Christi, seu per merita Christi fuerunt: atqui merita Christi, quæ vere merita sunt supponunt Christi existentiam: sunt enim merita solum remuneranda, vt de merito Christi agentes monstrauimus: ergo, & plurium generationes supponunt absoluram Christi existentiam: Atqui ante generationes, quibus de facto hi homines exterunt, non potuerunt, aut ipsi, aut eorum originalia, quæ ipsis generationibus contrahuntur, existere, sed simul cum illis: ergo existentia plurium hominum, & originalium fuit absolutè posterior decreto de absoluta existentia Christi. Maior primi Syllogismi Probatur; quia, vt dicebam supra disp. 1. q. 4. cert. 3. plures homines propagati, genitique sunt precibus parentum Deo gratis, cum in veteri, tum inteſtamento nouo, quæ non, nisi ex gratia Christi potuerunt haberi. Adde plures etiam ex vsu honesto, ac meritorio, matrimonij esse procreatos, qui tamen sine gratia Christi esse non potuit sicut neque gratia ad vitandum adulterium, aut prauum concubitum, ex quibus plures etiam homines de facto procreati fuere, vt eodem loco dicebamus.

4 Dico tertio Christus absolute decretus fuit ante omnia peccata actualia hominum, si primum Adæ peccatum excipias. Ratio est quia antecedenter ad admissionem peccati cuiusuis actualis, prævenitus peccator

CERTAMEN III.

Propria sententia.

1 DIco Primo Christus absolutè futurus non nisi post absolutam Adami, & peccati ipsius existentiam fuit decretus. Docent Doctores omnes citati proxime, & d. 1. q. 4. cert. 1. num. 1. pro opinione negante Christi aduentum deficiente Adami peccato, si Soarim, Salazar, Granados, & Recentiores, Complutenses excipias. Probatur facile: quia Patres ibidem citati; imo, & scriptura peccatum præextitisse, vt Christus veniret, asseuerunt, vt ex datis ibi locis constat: imo inde non venturum Christum aiunt deficiente peccato,

peccator quiuis fuit auxilio gratiæ per Christum, vt vinceret cum Laude tentationem: ergo quoduis actuale hominum peccatum supponit naturæ merita Christi, vere merita, & quæ absolutam Christi existentiam supponunt: ergo, & supponunt decretum de absoluta existentia Christi, quod illa necessario præcessit. Dices: licet, vt vincatur peccatum gratia per Christum necessaria sit, ast, vt possit vinci solum, non autem de facto vincatur sufficit minimum auxilij, seu cogitationis ad non peccandum, ac detinendam, voluntatem à peccato, quod ipsum requiritur ad constituendam voluntatem sufficienter indifferentem ad peccandum: ergo nisi asseras minimum cogitationis, & auxilij esse gratiam per Christum nequis defendere Christum absolutè decretum ante omnia actualia: nam, cum minimo potuerunt homines actualiter peccare. Sin vero id asseras requires gratiam Christi ad peccandum, quod est dissonum absurdum, Respondeo Doctorem nostrum Gasparem Hurtado, sequentibus pluribus, docuisse minimum cogitationis, & auxilij esse gratiam per Christum, nec iure creationis debitam. Neque ideo dissonum quid admitti, si Christi gratiam requiri ad peccatum, non, vt quid in ipsum inducens, sed vt à peccato retrahens admittatur. Nam ad maiorem peccati grauitatem requiri gratiam eo modo retrahendo certum omnibus est, cum grauius, peccet, qui maiori luce, ac Dei illustratione præuentus deliquit. Sed neque hac opinione opus est conclusioni præfixæ; licet enim minimum cogitationis gratia Dei per Christum non sit omnes tamen homines gratia Dei per Christum præueniri ne peccent certum est: quod si minimum ad libertatem sufficiens sit gratia creationis, aliquid supra minimum ex meritis Christi donari erit asserendum de his vero late controu. de gratia: qua de facto ante actualia omnia peccata, excepto Adami, Christum esse decretum.

3 Dico quarto: Christus post reliquorum hominum à supra enumeratis existentiam, & originalia fuit decretus. Ratio petenda ex dictis d. 1. q. 4. cert. 2. vbi probauimus Christum deficientibus aliquorum hominum originalibus non esse venturum: quia Patres non vnum solum peccatum fuisse occasionem absolute, ac præcessisse incarnationi docent, sed plura: quæ cum actualia esse nequeant, neque aliquorum præfatorum originalia, neque in sensu formaliori peccatum primum Adæ (licet enim plurium sit, tamen vnicum est.) erunt hic enumeratorum originalia. Nequeunt autem originalia, quæ ipsa generatione absolutè contrahuntur Christi absolutam existentiam præcedere, quin, & hominum, quorum sunt existentia absoluta præcedant. Sed dices per nos concluss. 2. & 3. quidquid ex gratia Christi pendet absolutè extitit post Christum, & decretum de existentia ipsius: & eorum, qui nec precibus à Deo obtenti sunt, neque ex vsu honesto, & meritorio propagati, generatio fuit parentum actuale peccatum, quod iuxta dicta conclusione 3. Christi gratiam supposuit: ergo cæterorum, qui non sunt inclusi concluss. 2. generatio ac proinde, & originale Christum absolutè atque decretum de eius existentia supposuit; nec potuit ex vi præsentis decreti esse ante illud. Minor probatur, quia generatio non ex vsu honesto matrimonij, sed vel extra matrimonium, vel intra matrimonium non ob suscipiendam prolem, sed ob Venerem habitam peccatum est: ergo generatio omnis non honesta, & sancta. Nego antecedens, nam intra matrimonium generatio ob Venerem peccatum non est, in quo venerea delectatio, licet sancta, & laudabilis non sit, non tamen est adhuc venialiter peccaminosa, vt male docuit Gaspar. Hurt. deceptus verbis Augustini 2. de consensu Euangeliſt. c. 1. Complexu carnali coniugatorum dicentis, *qui propter solos gignendos filios adhibenda est*, quæ verba non legem ad coniugatas continent, sed ad meliora exhortationem, & consilium, pluribus, & à priori, & ab absurdo suo loco ostendam. Copula item extra matrimonium licet peccatum sit; ast apud Gentes, & paganos, sæpè inuincibiliter ignoratur, cum apud Doctores, adhuc Catholicos, non ita facile ex naturali ratione peccatum esse demonstretur: quare in illis materiale peccatum solum erit: ad quod gratia per Christum, etiam retrahendo, non præcedit: quare plurium generationes, & originalia Christum eiusque decretum absolutè non suppoſuerunt de quibus, Patrum testimonia intelligi debent de cæteris autem prauo formaliter concubitu progenitis satis clare docuimus. n. 5. fine.

CERTAMEN IV.

Obiectis aduersantium opinionum occurritur.

1 QVæ hactenus contra præfixas conclusiones ab aduersariis ex cogitata sunt eo omnia tendunt, vt decretum de absoluta Christi existentia omnium hominum, etiam Adami, absolutam existentiam præcesserit, deque eis condendis decreta. Obiiciunt ex prouerb. 8. *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio*: vbi voce *Dominus*, quæ in Deum respectu sapientiæ increatæ puræ, nec dum incarnatæ cadere, nequit, de incarnata esse sermonem aiebat; Ambros. 1. de fide. c. 7. ac de interpellatione Iob. c. 2. Concil. Hispalense 2. Iustinian. imper. edicto fidei, aliique Patres: atqui, non fuit ante omnia Dei opera sapientia incarnata in duratione, neque in præscientia Dei, in qua omnia ab æterno, sunt cognita: ergo solum fuit ante omnia prioritate naturæ, & causalitatis. Respondetur litterali sensu sapientiam, practicam abstrahentem, à creata, & increata, siue complectentem vtramque, ibi per Prosopopæiam induci loquentem, vt homines ad sui studium alliciat: huius rei gratia, primo suam dignitatem, commendat: quod Deo vniuersa condenti adfuerit increata: creata vero bona cuncta suis alumnis fuerit elargita, vt è libri fine, & contextu capitis liquet. Sed tamen Patres plures de sapientia increata secundum se eum locum interpretantur, indeque, & filij diuinitatem, & æternam generationem consone probant. Neque obest vox *Dominus*, neque enim Dominum, respectu sui appellet sapientia, sed respectu creaturarum, ad quas loquitur: sicut Deus ipse sæpè ad eas loquens ait: *Ego Dominus* cum tamen sui Dominus esse nequeat, sed illarum.

2 Sed esto: sit de sapientia incarnata, vt præter citatos, volunt. Athanas. serm. 3. contra Arrian August. 1. de Trinit. quid mirum, si ratione Deitatis de Christo homine Deo diuina prædicentur? verum Athanas. & septuagint. legunt. *Initium ad opera sua*. Aug. *principium viarum ad opera sua*; scilicet reparanda, ac renouanda, vt ait Athanas. col. 212. *vt illum creari ad opera, hominem, fieri, ad hominum instaurationem intelligeres*, fuisse autem hæc post peccatum satis clare docuit. col. 201. dicens: *cum opera extarent, & necessarium erat ea, alicuius administratione castigari, tunc demum se dedidit, vt descenderet.* atque significari voce *creauit* contra Arrianos contendit. Castigare vero emendare est vitium iam admissum. Neque aliud possunt Patres docere: cum expresse Christum non, nisi post peccatum præuisum aduentasse docuerint, illud vero *antequam quidquam faceret*: facere, & orare, pro instaurare atqui reficere, sæpè in scriptura Vsurpatur. Isai 65. & 66. 2. Petri. 4. Apocal. 21. & alibi. Adde *initium* quandoque dignitatis, non causalitatis primatum significare, vt Iob. 40. Behemoth. *principium viarum Domini* dicitur, ac nos Iacob. primogeniti, *vt simus initium aliquod creaturæ, eius.* Eundem explicatum habet illud ad Coloss. 1. *quoniam in ipso condita sunt vniuersa in cælo, & in terra.* vt condere idem sit quod renouare, ac reparare, quod per Christum primogenitum in

fratribus effectum fuit, vt bene Athanas. supra Augustinus vero supra cap. 12. de verbo secundum se interpretatur, quem Patres vulgo sectantur: solus Rupertus illud *in ipso* ad Christum, seu hominem verbum retulit estque textui conformior interpretatio, sic enim habet: *qui est imago Dei inuisibilis, Primogenitus omnis creaturæ: quoniam in ipso &c.*

3 Obiectant secundo illud ad Ephes. 1. num. 4. *elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*: causalitate nimirum: sicut, & alibi dixit: *Antequam quidquam boni, aut mali egissent Iacob dilexit; esau autem odio habuit.* Præterea: antecedentia in duratione omni Dei amori communis est: quare neque inde satis Dei specialis erga electos ad gloriam, vel fidem amor commendaretur cum ergo ob merita Christi speciali amore ante mundi constitutionem causaliter, ac proinde ante hominum existentiam electos fuisse Paulus dicat Christum absolutè decretum antecedenter ad homines reliquos dicendum est: siquidem eius merita non existente Christo absolutè esse, ac præuideri, vt ad electionem mouerent, minime possent. Hoc expendunt Recentiores Complutenses, qui merita per modum pretij, & solutionis, seu in spe tuentur: quibus tamen admissis ponderatio tota eleuatur: cum antequam ipsa, & Christus existant absolute eiusmodi merita in eorum sententia moueant, in nostris autem veris, solisque meritis remunerandis vrgeret forte si constitutio mundi creationem, ac non potius eius, quam nunc ex Christi meritis habemus, dispositionem significaret. Sed nec, si creationem significet, probatur satis illud *ante* prioritatem naturæ, non æternitatis denotare: ex qua Dei amor sæpè nobis in scriptura commendatur *Charitate perpetua dilexite*: quæ præcedentia non parum onerat amatum itaque primo loco electio, ac reprobatio æque ante mundi constitutionem ex æternitate habitæ à Deo dicuntur, atque electio ex meritis Christi, vt ipsis etiam accepta feratur tanquam causalitate motiua illam præcedentibus, non tempore in secundo vero prædestinationem ex meritis nostris non esse: quid inde pro aduersa conclusione? frigidius adhuc est, quod ex Basilio, origine, Theodoreto in catena Lipomani aiunt: consilium illud Genes. primo, *faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*: cum Christo fuisse habitum: nimirum existente absolutè ante hominis primi formationem: etenim non existentem alloqui ineptum foret. Sed, cum consilium hoc Trinitatis ex æternitate fuerit, nescio quo pacto cum Christo, qui ex æternitate non fuit haberi propriè, ac non ineptè potuerit! solum contendunt Basilius, & reliqui ex eo loco verbum, quod incarnasse Arriani fatebantur: Personam æternam, ac diuinam esse, distinctamque à Patre, quo cum de hominis formatione, ac proinde ante eius existentiam agebat.

4 Vrgent Recentiores iidem ex Tertulliano 6. de resurrect. carnis decente: *quidquid limus exprimebatur Christus cogitabatur homo futurus*: vt videlicet ad eius imaginem efformaretur consensit Anastas. Synaita 2. Anagogicar. contemplat. in exhamer. ergo Christus absolutè existens præcessit natura Adami, ac reliquorum proinde hominum creationi, vt obiectum siue exemplar: quare, & prius fuit decretus, & factus, quam Adamus in obiectantium doctrina nescio quo pacto vtraque efformetur consequentia ipsi enim de obiectis per se quarto modo cognitionis, qua verbum procedit, disputantes in eis spiritum S. enumerant: quia, inquiunt, licet actiue filio, & cognitione generante posterior sit, prior tamen obiectiue esse potest: ergo, & præcedentia obiectiua Christi, absolutè adhuc futuri, ad Adamum non infertur actiua, & absoluta eius præcedentia ad ipsum: sed quia doctrinam hanc controuers. de Trinit. d. 5. & in physica controu. de causis. d. de causarum præcedentia mutua, respondeo: futuritionem, in qua cogitabatur Christus, cum effingebatur Adamus, iuxta Patres hosce, conditionatam fuisse: quia ea satis est ad exemplar, & idæam obiectiuam Dei: cum satis sit mera rerum possibilitas, ex qua cognita plura operatur Deus inde patet solutio ad illud, quod ex Bernardo serm. 17. in cant. iidem obiectant. ibi enim videtur afferere peccatum Angelorum quod dubio procul Adæ peccato præcesserit, fuisse eorum inuidentiam generi humano ob gloriam incarnationis verbi ipsis reuelatam, ac mussitationem, eorum præ superbia inobedientem Deo præcipienti, vt hominem Deum adorarent: quare Christus absolutè existens, & præuisus fuit ante Adæ peccatum sed tamen conditionate propositi incarnatio, præceptumque eam adorandi, si esset, inuidenti, musitationis, & inobedientiæ præ superbia materia malis Angelis esse potuit. Secundo: non ita firmiter Bernardus illud fuisse Angelorum peccatum asseruit, vt eius authoritati firmus discursus possit imponi concludit enim. Hic ego non assero dicere spiritum; sed nec contra dicere audeo.

5 Veniamus ad Achilem Recentiorum testimonium Cyrilli. 5. Thes. c. 8. vbi ait: *Præfundatur ante nos Christus, & in ipso omnes superædificamur: idque ante initium mundi in præscientia Dei: vt cum ordine diuino benedictio maledictionem anteceſſerit, & damnationem in mortem vitæ pollicitatio, seruitutem diaboli adoptionis libertas, possit natura humana superatis malis, quæ interim acciderunt per gratiam Christi, qui fundauit eam in bonis, in pristinam dignitatem reuerti.* Ecce ordine diuino præfundatus ante nos Christus ante mundi initium, in Dei præscientia; quæ erga absoluta est, dicitur: atque eodem ordine benedictio maledictionem anteceſſisse quod si de durationis antecedentia, non causalitatis, in præscientia, & decreto respectu executionis intelligas, non magis præcessit mundo Christus, & benedictio maledictioni, quam è contra. Respondet Vasquez: dici etiam præcessisse libertatem seruituti, quam necessario causalitate supponit: cum nemo, nisi à seruitute præhabita liberetur. Verum aliud est liberatio, aliud libertas. Possumus enim liberi esse, imo, & sumus à Turca liberi, cuius nunquam serui extitimus, & cuius seruitute nunquam fumus liberati gnoscimus sensus nobisque non aduersus, sed amicus et contextu facile eruitur. Antecedentia enim præscientiæ Christi, eiusque præfundatio ante nos non fuit causalitate obiectorum horum, sed duratione anterioris æternitatis, ex qua decreuerat, ac præuiderat Christum futurum ante nostram, & culpæ, executionem de ea enim præcedentia Adamus, & nos certi animos erigere possemus, spemque concipere iterum super fundamentum illud, quod lapsum hominem denuo fundauit, erigendi spirituale ædificium, quod cælos pertingeret Hanc enim solam præcedentiam sonant verba: *constituit ante sæcula, & ante mundi initium in præscientia.* Alioqui sibi contradiceret Cyrillus vi ibi, atque alibi dicenti: Christum fundamentum nostrum factum fuisse ex præuisione peccati: Prædixerat enim: *sciebat nos mortales futuros propter peccatum: ac ideo, ut misericordia constituit ante sæcula, vt verbum suum fieret homo, & fundamentum.* Ac rursus nostram explicationem traddens ait: *Præuidit enim Deus hominem peccaturum, & in mortem casurum: præuidit etiam conferenti generi eius, & quomodo renouaretur, & ad, immortalitatem rediret*: post præuisum scilicet lapsum: *ideoque quasi radices huius spei in filio suo nobis disposuit.* quid clarius.

6 Sic etiam explicandus venit Irenæus 3. aduers. hæres. c. 33. dicens: *Prædestinanti Deo primum animalem hominem,*

hominem, vt à spirituali saluaretur: quia, cum præexisteret saluan:, oportebat, vt, quod, & saluaretur, fieri, vt non inuacuum sit saluans. loquitur enim de præexistentia saluantis in scientia Dei ad existentiam saluandi, ne illis saluans inuacuum sit, si nunquam in tempore saluandus apponeretur quod si illud *primum* ad verbi aliter vsurpetur, clarius est hominem animalem, idest Adamum, primo loco præfinitum cuius oppositum docere Irenæus nequaquam potest: cum loco dato d. 1. q. 4. cert. 1. expresse doceat Christi aduentum non nisi post peccatum præuisum fuisse decretum. Secundo locus æque obiicientes Complutenses Recentiores vrget: cum ipsi asserant Christum, vt saluatorem, & Redemptorem, de quo loquitur Irenæus post peccatum præuisum fuisse decretum. Nec satis est præfinitum fuisse Saluatorem sub conditione, quod peccata, & peccatores adessent. Nam ex ea conditionata voluntate peccatores, seu saluandos apponi necessarium non erat contra Irenæi rationem. Denique, si locum de prædestinatione propria intelligas Adami, vt verba sonant, quæ fuit ex meritis Christi omnium opinione post peccatum admissum, nihil tuæ sententiæ locus fauet, & sane illud *animalem hominem* apertè dicit hominem iam peccatorem. Per peccatum enim, vt dicitur Psalmo. 48. v. 13. *comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis*: cum primo spiritualis conditus fuerit; sensus igitur erit: prædestinatum hominem iam animalem, & peccatorem, vt saluaretur per spiritualem oportuisse fieri, vt saluaretur de facto ille qui ita prædestinabatur: ita, vt illud quod supra *saluaretur* cadat: idest *oportebat fieri quod etiam saluaretur.* Sic enim saluans frustra, & inuacuum non esset: sicut esse poterat, nisi saluaretur homo, etiam post saluantem Christum, vt aduersarij volunt præfinitus. Atque hic quidem nisi quod nostris, plus fortasse æquo, blandimur, germanus Cyrilli sensus videtur.

7 Sed enim locus Cyrilli postremo loco recitatus maiori pondere opponi posset pro sententia asserente posteros omnes Adæ post absolutè decretum Christum fuisse decretos. Primo enim aiebat præuisum fuisse peccaturum hominem primum conuenientia eius generi remedia: ideoque Christum nobis spei fundamentum positum esse. Nec parum habet opinio hæc fundamenti in facto cum enim ob peccatum ex lege, & præsenti, vt aiunt, iustitia primi parentes mortem incurrerint statim obeundam vacui etiam liberis tollendis remedio forent, nisi decreto statim Christo, in quo tantæ calamitati de remedio prouisum est, eorum vita pœnitentiæ donaretur salutari; & eorum filij partim in ærumnarum solatium, partim in transgressionis promitterentur, an denunciarentur supplicium: quorsum enim primis parentibus, quibus in iustitia conditis benedictionis loco dictum fuerat, *crescite, & multiplicamini.* genes. 1. num. 28. post peccatum genes. 3 17. dicitur: multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos? nisi, quia filiorum orbitas peccato incursa, licet non adeo iucunda, vt supplicium non saperet, eorum propagatione tollebatur, & sane ni Patrum testimonia recitata d. 1. q. 4. cert. 2. num. 3. & 4. quæ ob peccata in plurali præuisa Christum venisse significant insensu formali plura formaliter intelligi deberent, satisque esset plura virtualiter (quod Adami peccatum fuit, in quo omnes, deipara excepta, deliquimus) intelligere, vt non nimis violenter intelligi possunt, huic ego sententiæ facilis acquiescerem?

* * *

CERTAMEN V.

Vltima obiectio enervatur.

1 VLtima obiectio sit: posse esse connexionem aduentus absoluti Christi cum peccato Adami absolutè existenti, Deique ob illud absolutè præuisum motionem, etsi propriori naturæ Christus Redemptor efficaciter ante Adæ, & Angelorum peccatum, gratiam, & existentiam præfiniatur, & existat sicque initium viarum Domini sit, vt sapientia testatur etenim, si Deus ex scientia sua conditionata videat: si complaceam in mundo hoc toto, qui de facto positus est ex substantiis, & accidentibus omnibus constans, erit: posita eiusmodi complacentia res omnes; mundusque eis constans erit absolutè futurus, ac proinde fore absolutè omnes videbuntur à Deo, quare, & gratia, & peccatum, & Adami, & Angelorum existentia: eis autem sic à Deo in complacentia illa visis decernit Deus efficaciter Christi Redemptoris existentiam, eamque in actu exercito ponit, vt sic iam absolutè futuro præuiso peccato Adami medeatur: ex eiusque meritis gratiam, & existentiam Angelis, & Adamo in actu exercito elargitur, viarumque domini in mundi fabrica exercita initium est; quin ex efficaci præfinitione Christi Redemptoris necessitas antecedens peccati, aut amoris Dei erga eius positionem absolutam specie adhuc tenus, inferatur, quæ ex aliorum præfinitionibus Christi Redemptoris immediatè post scientiam mediam peccati, atque ante absolutam, absoluteque præuisam peccati futuritionem concipiuntur, videbatur inferri. Verum discursus hic, qui in inuolucro nostris Salmantinis Recentioribus ipsius authoribus placet, nescio an bene euolutus placeret. Primo enim Christi existentia, & aduentus pro priori naturæ ad creata omnia eo sapientiæ loco minimè continetur, vt vidimus. num. 1. & 2. quare huius propositionis compositio cum alia de necessaria præcedentia peccati absolutè futuri ad decretum de Christo Redemptore inutilis, atque otiosæ prorsus cogitationis compositio est. Mitto discursu hoc naturalem ordinem decretorum diuinorum negligi, qui causarum, & effectuum in se existentium ordini, & signis debet concordare.

2 Secundo necessitas præcedentiæ peccati absolute futuri ad decretum Christi Redemptoris est necessitas præcedentiæ peccati in se; exercite futuri, atque, vt talis præuisi, non autem solum in causa, & purificatione conditionis, pro eoque purificationis illius signo, vt citata Patrum testimonia à nobis data cert. 3. & d. 1. q. 4. cert. 2. num. 3. & 4. satis ostendunt, suadetque ratio: nam, vt in se, & secundum se videatur peccatum ad signum posterius natura, in quo futurum in se, & in actu exercito peccatum erit visio debet descendere, atque in eo illud pertingere: ergo post illud signum Christus Redemptor præfiniendus necessario erit, si post absolutè præuisum peccatum necessario ex Patribus, vt faberis, præfiniendus sit, non autem pro signo purificationis conditionis ante Adami existentiam, eiusque gratiam, & peccatum, pro quo solum signo absolutè non est, sed erit causalitatis futuritione, quæ signo posteriori effectus futuri completur: non secus, atque futuritio temporaria duratione ad præsentem, ex qua res futura est, completur: quare hæc videri futura nequit, nisi in illa posteriori durarione existens videatur. Tertio: complacentia illa Dei de mundo toto, ac rerum omnium mundi congerie, ac serie per scientiam simplicis intelligentiæ propositis Deo ex parte conditionis, &

antecedentis ad futuritionem earum omnium sub conditione complacentiæ ipsius non est causa, & conditio adæquata seriei illius rerum omnium mundi: sed cum aliis decretis & causis quæ proposita sunt quare futuritio peccati, & gratiæ Adami in illa sola præuideri absolute minime possunt, sed in decreto producendi primum, quod causa est suo ordine cæterum, ordine etiam suo reliqua posteriora, & posteriora, posterius, & posterius purificationibus suarum causarum proximarum sed inquiunt Recentiores ita plane euenisse, ac proinde Christum in scientia illa conditionata præuisum fuisse fore in actu exercito sub conditione absolute præuisi peccati Adæ in causa, seu purificatione conditionis complacentiæ Dei, non dum autem futuritionis in se exercitæ peccati, & gratiæ ipsum antecedentis, quæ dependenter, atque ex meritis Christi in actu exercito fuere.

3 Sed contra primo quia vel ante statum futuritionis absolutæ in conditione purificata præuisum etiam conditionate fuit peccatum, eique antecedens gratia sub conditione aduentus Christi, vel sub alia conditione, tanquam proxima, & immediata causa, & conditione gratiæ, sicut sub conditione gratiæ, tanquam proxima causa, & conditione præuisum peccatum est, vel sub alia conditione proxima: quandoquidem sub solius complacentiæ conditione non erat, neque esse poterat futura si primum complacentia purificata pro naturæ priori ad gratiam, & peccatum fore videretur absolutè Christus, ac pro posteriori gratia Adami, eiusque peccatum: quare etiam in statu absolutæ futuritionis tuæ Christus Redemptor præcedet. Nec valet eo admisso postea signa executionis inuertere: cum scientia illa conditionata fuerit de rerum causis, earumque ex ipsis futuritione exercita in se ipsis non autem de futuritione illa signata, vt sic dicam, & logica, seu arguitiua, quæ ex præcisa conditionis purificatione absoluta positione præcisè est: quare, vt rerum positio absoluta conditionatæ, quæ præuisa ad complacentiam illam est, conformetur veraque proinde ex positione earum in statu absoluto, à quo conditionatus ille, pender, probetur gratia, & peccatum in se, & exercite existentia debent in statu absoluto Christi aduentum absolutum præcedere, nec satis est præcedere, vt futura signata, & arguitiua pro signo positionis complacentiæ, seu purificationis conditionis: quæ præcedentia physica, & causalitatis, seu conditionis physicæ præcedentis non est, sed logica solum, de qua hic non disputatur. Contra secundo: quia pro priori naturæ ad complacentiam illam series rerum omnium proposita supponitur vt in illam ipsam feratur complacentia tanquam in quid in statu, non quidem futuritionis conditionatæ, sed solum possibilitatis præsuppositum tanquam obiectum complacentiæ, atque ex parte conditionis positum si complacuero in hac serie rerum omnium mundi à me cognita possibili erit vt cognita à me est: in qua serie rerum? in ea, quæ independenter à complacentia, atque vt illius obiectum, ante ipsam, & futuritionem conditionatam ex ipsa complacentia præcognita est: ergo illa ipsa serie futuræ sub conditione complacentiæ conditionate res omnes mundi præuidentur: ergo non præuidetur fore Christus sub conditione peccati absolutè futuri futuritione absolura ex purificatione conditionis, seu positione complacentiæ, quæ omnino à complacentia pendet, sed futuri in se, & exercite, cum quo pugnat, quod in se, & exercite à Christi, eiusque meritis in actu exercito positis gratia illud antecedens proueniat, prouenirevè conditionate videatur.

4 Demum in id tota hæc machina erecta est vt Christus vt Redemptor etiam efficaciter decretus, positusque in actu exercito existens ante exercitam existentiam creaturæ vllius mundi defendatur connexus tamen cum peccato, quin Adami necessaria libertas aboleatur ad peccandum, & ad amandum peccatum quod medium necessarium ad redemptionem per agendam est cogatur Deus: quæ absurda ægrè vitari posse æstimant Recentiores præfati si immediate post scientiam conditionatam peccati Adæ, atque ante vllo saltem modo eiusmodi peccatum absolutè præuisum præfinitio, siue decretum efficax, etiam scientia illa conditionata regulatum, de Christo Redemptore adhibeatur verum incommoda hæc præfata Recentium doctrina haud quaquam mitescere, sic facile ostendo etenim, licet gratia Adami, eiusque peccatum à complacentiæ illius à positione tantum ante decretum efficax Christi Redemptoris fore absolutè, atque vt absolutè futura præuideri à Deo admittamus, cum præfinitio, seu decretum hoc efficax Christi Redemptoris ante existentiam Adami, gratiæque omnis ipsi collatæ, atque peccati ab ipso commissi exercitam, de factoque in ipsis positam pro priori naturæ à Deo habeatur, apponitur sane aliquid Deum necessitans, & cogens ad amandum, eligendumque, & apponendum peccatum absolute exercitum, sine quo redemptio, cum qua decretum illud efficax de Christo antecedens existentiam exercitam peccati connexum essentialiter est, esse nusquam potest, item appositum in eo decreto antecedenti est aliquid cum quo peccatum in actu exercito non esse nequeat: ac proinde, & Adami libertas ad transgrediendum præceptum aboletur: cum ex parte antecedentis decreti ea necessitas, atque omnino independenter ab exercitio actuali, & exercito Adami sit apposita quare æque dura incommoda illa duo præfinitionis Christi Redemptoris ante præuisum absolutè adhuc ex purificatione conditionis Adami peccatum in hac Recentium doctrina persistunt: imo cum hi Recentiores gratiam, & peccatum Adami in actu exercito non nisi sub decreti illius efficacis de Christo. Redemptore conditione futura admittant; eoque decreto antecedenti peccatum posito necessarium sit antecedenter peccatum, scientia conditionatæ huius futuritionis peccati in actu exercito apponendi sub complacentia illa, vt de facto ea purificata positum in actu exercito fuit, non media quidem, sed naturalis, & necessaria erit: quare apertius decreto Redemptoris Christi, quam præfinitione alia post scientiam mediam immediata habita peccati libertas aboletur eius enim præfinitionis positionem antecedenter auferri posse à voluntate se circa peccatum exercente non minus, quam obiectum, & scientiam conditionatam qua essentialiter regulatur eius doctores specie saltem aliqua contendunt: quod huius doctrinæ authores ne specie quidem tenus possunt prætendere.

QVÆSTIO II.

De Mariæ Dei, hominumque Parentis ab originali, debito etiam, immunitate.

AD fusiorem diuiparæ ab originali immunitatis tractatum satis me ob pignorabant, & generis, & ordinis, mei pietas auita verum non eis solum titulis piæ huius sententiæ, ac veritatis defensioni adstringor. fatear enim lubens, quod diuinæ misericordiæ debeo non inuitus. Me scilicet, non tam quia societatis Iesu alumnum illius propugnatorem, quam quia eius propugnatorem societatis Iesu alumnum esse cum enim de ignatia sæculo ad religionem euocarer, genioque, an numine? ad dominicanam, apud quam immaculata virginis conceptio minus audit, bene vehementer impellerer, ne contra tantæ, tamque communis matris honorem fors aliquando

quando crederem, simularemvè quidpiam, vel saltem aliquid dissimularem, ad societatem nostram, in qua plena semper diuini parentis extirit laus tanquam ad mariani honoris, & pietatis asylum confugi. Cum ergo ex hoc diuinorum decretorum ordine, quem versamus virilis, & theologica pro vtraque, & ab originali, & ab huius debito Virginis immunitate in primis ratio pendeat, vt non vtrumque ad plenum surda re per tempus, præsensque institutum nobis liceat, aut difficilioris immunitatis à debito, quæ sola iam disputationibus vlterioribus eget, propria loci huius fundamenta præterire per pietatem non licebit.

CERTAMEN I.

Ad decisionem notata.

1 VT difficultatis punctum clarius dispiciatur, nota primo: debitum originalis posse sine originali esse. Etenim in quocumque originale consistat debet incurri vi inclusionis in pacto positionis peccati Adæ, atque originis ex ipso quare, licet quis contra horum omnium vim gratia à Deo in sui conceptione donaretur ab originali quidem, nō autem à debito contrahendi illud esset immunis, quocirca Ægydius de præsentatione audiendus non est, 4. de concept. q. 4. art. 5. à §. 2. dum ait, ab his omnibus quæ B. Virginem ab originali liberant, à debito etiam esse liberandam: ipsa siquigratiæ infusione, qua originale, aiebat, ille impeditur, & debitum aboletur; non secus atque in nobis cum ab originali per gratiam emundamur contracto, debitum originalis aufertur: verum debitum passiuum exigentiæ, siue obnoxietatis contrahendi culpam originalem ex vi inclusionis in pacto transgressionis Adæ, atque originis ex ipso cum debito pecuniario, quod ipsa pecuniæ solutione remissione soluitur male confundens Ægidius immerito contra DD. omnes insultat cum tamen qui originale non contrahit, debitum contrahendi non soluit, quin in eo gratiam Dei, & beneficium debeat recognoscere, quod peccatum non contraxerit quod debebat, nos autem cum à contracto per gratiam liberamur debitum illud contrahendi exuimus non quidem gratia ipsa, sed incursione in peccatum, quod cum semel solum incurrere deberemus vbi semel incurrimus debito incurrendi satisfecimus, quamquam debito alio carendi gratia, & beneficio Dei quæ formalis dignitas demeritoria mortalis cuiusvis est, ipsique identificata: quare mortali sublato, & ea dignitas necessario aufertur. Cùm ergo debitum pecuniarium in ablatione, ac retentione alieni inuito Domino stet impossibile est restitui ablatum, vel remitti quin retentio contra voluntatem Domini, ac proinde, & debitum subiectiuum cesset; aut cum debitum contrahendi originale in pacto, transgressioneque Adami, atque origine ex ipso, vel stet adæquatè, vel fundetur quandiù hæc adsunt debitum contrahendi consistet, etsi originale non contrahatur: vi autem debitum hoc alicui ex posteris Adæ, non adsit aliquid ex tribus illis, quæ illud, vel fundant adæquatè, vel constituunt, ipsi abfuisse necessarium est: quocirca, cum propagatio, & origo ex Adamo nulli eius postero deficiat, cum ex ea origine eius posteri sint, inclusio ipsius in pacto de gratiæ priuatione, vt de facto fuit initum, deesse debet, vt debito originalis contrahendi liberetur.

2 Nota secundo in pacto illo de transfundenda gratia in posteros Adæ, nō potuisse esse generalem conditionem transfusionis in omnes, obseruationem præcepti, neque priuationis gratiæ respectu posterorum omnium sine exceptione vlla præcepti transgressionem: ex hoc quippè secundo fieret, vt nullus ex Adæ posteris in gratia concipi, ac non in peccato deberet trangressione posita: ex primo autem, quod ex iisdem nemo, etsi contra originalis debitum in gratia conciperetur, gratiam originalem reciperent: etenim id solum originale est, quod vi originis habetur, non autem quod quasi casu, nulloque originis iure cum ipso coniungitur; cum autem deiparæ gratia in conceptione ipsius habita originalis gratia, & iustitia à ferè omnibus Theologis, ac tota penè Ecclesia admittatur respectu ipsius in deiparam vi originis transfundendæ obseruationem præcepti, quæ non adfuit conditionem non fuisse, sed solam eius ex Adamo propagationem certissimum esse debet: idcirco communi modo constituendi pactum Dei cum Adamo de gratiæ in posteros transfusione, vel non transfusione non satis firmiter acquiesco. Sic enim vulgo statutum pactum inter Deum, & Adamum putatur. *Do tibi gratiam transfundendam in posteros omnes si præceptum obserues, si autem illud transgrediaris, & te, & illos (excepta ea, quam in matrem elegero) gratia priuabo.* Putatur enim exceptione illa matris suæ Deum fixmasse in contrarium legem, & pactum de gratia non transfundenda in Mariam, etsi Adamus parens peccaret; ac proinde vi pacti huius, & originis Mariæ matris ex Adamo transfusionem gratiæ deiparæ deberi. Cæterùm: si respectu omnium omnino posterorum præcepti obseruatio, nec sola origo ex Adamo, conditio ad gratiæ in ipsos transfusionem in prima pacti parte fuit appositа, non nisi ea purificata, atque obseruatione præcepti ab Adamo adhibita, transfusio gratiæ ex Adamo ipso in posterum vllum esse poterit, vi partis illius pacti posteris proficuæ, ex qua solum ipsis deberi transfusio gratiæ potest, etsi postea in parte pacti posteris nociua exceptio illa electæ, siue eligendæ in Dei matrem fœminæ accedat. Etenim licet ea exceptione appositа vi originis ex Adamo pacti, & transgressionis gratiæ priuationē electa in matrē incurrere, non debeat, quod satis est, vt neq; originale debeat incurrere, aut non debet vi originis gratiam recipere, cum sola origo sine præcepti obseruatione conditio ad gratiæ in posterum quemque Adami transfusionem non fuerit. Sic igitur pacto toto constituto integrum prorsus Deo vi etiam pacti illius est posita origine ex Adamo electæ in sui matrem, gratiam, vel denegare, vel conferre quin vi originis ex illo eam conferre ipsi teneatur solum enim habet ea exceptione electa in matrem Dei, ne gratiæ recipiendæ in sui conceptione origo ex Adamo, eiusque transgressio sicut posteris reliquis obsit, non autem, vt gratiæ tunc ab ipsa recipiendæ origo proficiat: quare sic constituto pacto gratia, & iustitia deiparæ, quantumuis in conceptione recepta, originalis non fuisset, vt fuisse clamant piæ opinionis Doctores.

3 Vt ergo originalis deiparæ iustitia, & gratia cum omnib. pię huius sententię assectis defendatur ita pactū statuendum est, vt respectu Mariæ Adami filiæ sola origo ex ipso ad gratiæ transfusionem in pacto requiratur. Id quod pacto illo cōmuniter statuto non cōsistere nuper ostendebamus. Altero autem ex tribus modo constituto pacto constabit. Primo: si pacto illo, quod communiter circumfertur exceptioni eligendæ in Dei matrem addatur: *Excepta ea, quam in matrem elegero cui è sola propagatione ex te Adamo gratiam, quam in te pono transfundam, etsi præceptum meum trangrediaris.* Secundo modo si addatur ex parte etiam proficua posteris in pacto illo exceptio similis: *do tibi gratiam transfundendam in filiam tuam, quam elegero in matrem: atque in posteros reliquos, si præceptum obserues; si autem transgrediaris illud, reliquos ab illa posteros gratia priuabo.* In primo autem modo duriusculum videtur, quod ex hipothesi transgressionis, & peccati Adami, ac proinde, & Adami peccatoris gratia, quam iam amisisse supponitur, vi originis ex ipso transfundenda in posterum asseratur: id quod, licet obiecta posteri illius maternitatis Dei dignitas vincere absolutè possit duriusculum videtur: faciliusque, ac suauius vellem discursus nostros theologicos componi. In secundo vero modo nihil duritiei illius inuenitur: quare illi maximè acquiescam, nisi doctis tertius modus scripturæ accommodatior fortasse videatur. Tertius igitur modus constituendi pactum Dei cum Adamo de

transfundenda in eius posteros gratia sic habet: *Do tibi gratiam transfundendam in posteros: si autem præceptum meum transgrediaris posteros reliquos tuos, præter matrem meam, gratia, eiusque transfusione priuabo.* In hoc tertio modo, sicut in secundo cessat illud, quod vi originis ex Adamo suppositò, siue in hypothesi Adami iam peccatoris gratia postero ipsius alicui transfundenda promittatur: solumque admittitur in tantæ matris suæ honorem pactum de transfundenda gratia vi originis ex Adamo; tunc, cum iniebatur Deo amico reuocatū pro ipsa non fuisse: ac proinde vi originis ex Adamo in gratia, & iustitia propriè, & rigorosè originali fuisse concepturum: nec deest cogitationi huic in genesis historia fundamentum: quia de pacto Dei cum Adamo inito, quoad transfusionem gratiæ in posteros nulla est de obseruationis præcepti conditione mentio: quare, & ab ea absolutum fore videretur, nisi limitatio illa ad negationem transfusionis, & priuationem gratiæ posterorum Adæ legeretur genes. 2. n. 17. *in quocumque die comederis morte morieris*: siue vt vertit Hebræus Philo, *morte moriemini*, quibus verbis non contineri Virginem beatam, sed, vel exceptam subintelligi, vel supponi ij omnes censent, qui etiam originalis debito supponunt immunem. Cæterùm non admodum aptè in prima illa proficua nobis parte pacti ad transfusionē gratiæ in omnes vniuersim homines sola origo ex Adamo vt conditio, requireretur, statim adeo vniuersim, vel limitanda, vel retractanda: quare secundo illi modo assentior, præsertim cum nihil pro hoc tertio ex scriptura firmum reperiam, in qua, nec tertius exprimitur, neque secundus ille improbatur.

4 Nota tertio, vt priuatio gratiæ nostra, nostra etiam culpa sit, nec solum Adami in posteris ob propriam ipsius transgressionem pœna, oportuisse, vt ex pacto etiam liberè vtrinque inito Adamus posterorum nomine obseruaret, vel non obseruaret siuè violaret præceptum, vt sic Adami transgressio, posterorum etiam transgressio foret, atque hi moraliter in ipso delinquerent: sicut de omnibus eius communibus posteris (dixi communibus, ne Mariam videar comprehendere) in Adamo peccasse Patres consonè docent. Facilius autem ea intelligitur, quomodo Adæ peccatum, posterorum etiam peccatum fuerit: quomodo etiam, si vlterius priuatione nostra gratiæ præter nostri ex Adamo propagationem, & existentiam originale nostrum constituatur, non sola Adami in filiis pœna, sed & eorum sit culpa: multoque adhuc facilius intelligitur, quod æstimo verius, sola propagatione ex Adamo, qua eius posteri sumus, fieri nos originaliter peccatores: quia nimirum peccatum quod in Adamo, posterorum etiam de se erat, vbi primū ex ipso orti adsunt eos inficit, ni gratia præueniantur: solum quippè expectabat posterorum Adæ existentiam gratia vacuam, atque expeditam, vt qui in alio peccauerant in se peccatores fierent. Obseruaret vero, ac de facto violauit Adamus præceptum nomine posterorum collocatis ex Dei oblatione, & libera Adami acceptatione nomine posterum voluntatibus in voluntate ipsius, siue in ipso eorum capite prudentissimo, sapientissimo, ornatissimo, sanctissimoque: non secus atque pupilli voluntas è iudicis decreto, & curatoris acceptatione in huius volunrate, seu volitione physica ritè, & validè quandoque collocatur.

5 Hinc nota quarto: Voluntates aliquorum posterorum potuisse ita in Adami voluntate constitui, vt, quoad obseruationem tantum, non autem, quoad transgressionem collocarentur. Cùm enim ea collocatio è Dei, & Adami mero arbitrio pendeat, si Deus, & Adamus ita inter se conuenerint, vt solum quoad obseruationem, & pacti proficua, non autem, quoad nociua posterorum aliquot nomine, & persona Adamus agat, nusquam quoad nociua, factum Adami illorum erit, seu quod quidem est pro illis tenebit. Id quod pupilli, & curatoris nuper tacto exemplo vulgari, & appositissimo clarebit. Curatoris enim pro pupillo actiones ciuiles, si huic proficuæ sint, pupilli etiam actiones ratæ habentur in iure, nociuæ autem non item: neque enim pupilli actiones ratæ, & validæ ciuiliter reputantur in iure nociuæ ipsi actiones curatoris: ac proinde illi competit in integrum restitutio, vt ad litem integram denuo possit accedere: quod, si quoad nociua etiam, pupilli voluntas in voluntate curatoris esset absolute constituta, fieri nequaquam posset. Dices tamen: libertas essentialiter est libertas ad vtrumlibet: ergo nequit esse libertas Adami ad obseruationem, posterorum etiam libertas ad obseruationem, quin sit eorum etiam libertas, quoad non obseruationem, siue transgressionem constituatur. Argumentum probat etiam contra Pupilli, & curatoris exemplum vulgatissimum: sed contra neutrum probat. Nam libertas moralis, seu imputatiua, & in alio dicit, quod ille alius nomine, & ex persona alterius physicam suam libertatem exerceat: potest autem illam exercere nomine alterius, quoad vnum extremum, ac non, quoad aliud, vt de se patet, atque exemplo Pupilli, & curatoris.

6 Nota quinto contra plures, præcipuè tamen contra Complutenses Recentiores: opus non esse eos omnes, siue viros, siue fœminas, qui originale contraxerunt inclusos fuisse in pacto illo à Deo cum Adamo inito pro signo libertatis Adami, & indifferentiæ ad obseruandum, vel transgrediendum præceptum: neque opus item esse eorum voluntates absolutè in Adami voluntate inclusas, pro illo etiam signo præcedere; sed satis omnino esse, si conditionate ex parte obiecti includerentur, eorumque voluntates in Adami voluntate collocarentur sub conditione, posterius etiam natura pacto, imo, & peccato, purificanda. Ratio à priori est: quia constitutio hæc voluntatum posterorum in Adami voluntate nihil est aliud, quam velle Deum, & Adamum, vt hic eorum nomine, & quasi ex eorum personis suam circa obseruationem, vel transgressionem præcepti libertatem exerceat: potest autem vterque pro suo arbitrio velle, vt illam exerceat nomine aliquorum, vel plurium, & plurium sub conditione in signis posterioribus pacto, & exercitio illius libertatis purificanda: siquidem, cum totalis causa physica illius actionis sit physica Adami libertas, quin ad physicam eius actionis elicientiam voluntatum aliarum in ipso collocatio vllatenus, ex parte principij requiratur, ad morlem imputabilitatem satis erit velle, vt illorum ea actio sit sub hac vel illa conditione, posterius etiam vsu libertatis purificanda: dummodo ante eiusmodi vsum absoluta sit ex parte actus voluntas illa conditionata ex parte obiecti. Probatur secundo exemplo illo curatoris, & Pupilli: huius enim nomine, ex eiusque persona curator agit litem: valide quidem, si actio curatoris Pupillo proficua est: cum tamen esse proficuam post vsum facultatis, & libertatis curatoris est, siue facto ipso, & vsu resultet: quare, & potestas illa, seu voluntas pupilli, quoad ciuiles actiones in voluntate curatoris ex decreto iudicis, & acceptatione curatoris conditionate collocatur sub conditione posteriori natura, vsu, & exercitio libertatis physicæ curatoris.

7 Tertio probatur. Nam collocatio hæc voluntatum nostrarum in voluntate Adami de facto non fuit absoluta prorsus, sed conditionata ex parte obiecti sub conditione nimirum nostræ propagationis ex ipso: vnde, si ex nobis aliquot homines aliunde, quam ex Adamo propagarentur, à Deo vè conderentur, neque essent absolutè in pacto illo inclusi, neque eorum voluntates absolutè in Adamo collocatæ: quare, neque in Adamo peccassent, neque originale contraherent: quia conditio propagationis ex Adamo purificata in eis non esset: ac proinde nec pacti voluntates transirent in absolutas: atqui conditio hæc propagationis ex Adamo purificanda, purificataque fuit in aliquibus, (ne dicam in omnibus,) post pactum, collocationem nostrarum voluntatum in voluntate Adami, vsum libertatis eius in transgressione, & peccato, imo post Christi aduentum & meritū, quæ posterius natura Adami peccato

fuere

fuere, ergo voluntas Dei, & Adami paciscentium, vt vsus libertatis ipsius quoad transgressionem, vel non transgressionem esset moraliter vsus nomine & ex persona posterorum, ac proinde collocatio voluntatum posterorum licet absolutè ex parte actus fuerint, fuerunt tamen conditionatæ ex parte obiecti sub conditione posterius natura pacto, vsu libertatis Adami, eiusque peccato. Minor, quæ sola probationem desiderat probata manet, disp. 1. quæst. 4. cert. 2. atque proximius, quæst. 1. cert. 3. num. 3. vbi ostendimus homines plures fuisse meritis Christi remunerandis post Adæ peccatum decreti ex suis parentibus, quare, & ex Adamo tandem propagatos. Denique huius cogitationis, obseruationisque nostræ veritas & vtilitas clarebit magis certam. 4. vbi in aduersa doctrina immunitatem deiparæ à debito originalis defendi nullatenus posse contra hactenus excogitatos illam tuendi modos solidis impugnationibus ostendemus.

CERTAMEN II.

Mariana à debito originalis immunitas ab authoritate fundatur.

1 Doctores, qui Virginis à debito etiam originalis, immunitatem approbant, vel defendunt, ex nostris sunt R. P. Petrus Canisius cognomento germaniæ Apostolus lib. de deipara c. 27. §. *Ad Thomam* vbi ab illo *omnes in Adam peccauerunt*, in quo est originalis debitum, Virginem excepit Salmeron. in cap. 5 ad Roman. d. 49. pag. 617. & 619. colum. 2. Franciscus Turrian. epistol. ad Iacobum Amiotum, ac de peccato originali §. *Sed iam accessuri* ad finem Angles in floribus 2. sententiar. disput. 31. quæst. 1. appendice 6. Iustinianus in 1. 2. ad Thimoth. num. 6. Cosmas Magallanes ad eundem locum sect. 3. annotat. 6. §. *Addo mihi videri.* Valentia t. 2. d. 6. quæst. 11. pu. 1. & 4. ac disp. 2. quæst. 1. punct. 2. vbi tacitus assentit, dum ea de re Catharinum non improbat Ludouic. Pont. in cant. exhortat. 20. §. 3. Ferdinandus de Salahar, de concep. cap. 24. Salas t. 2. tract. 13. disp. 11. sect. 5. quæstiunc. 11. Granad. memeliora sapiens controu. 2. de incarnat. tract. 1. d. 3. sect. 22. Alarcon obiter tractatibus de volunt. & prædest. & fusius publicè dictato Complut. manuscripto de incarnatione Perlin. libello Apolog. pro immaculata conceptione disput. 4. cap. 14. Barradas. tom. 1. in Euang. lib. 6. cap. 3. Benedictus Fernandez cap. 9. in genes. cap. 9. sect. 8. Lugo disput. 3. sect. 3. num. 37. Ambros. Pennalosa. in suis vindiciis disput. 10. à num. 5. Bernardus Aldrete de incarnat. tom. 1. dip. 22. à sect. 4. tamque ex pluribus retro annis omnes Magistri nostri recentiores in manuscriptis, ac tam specialibus, quam generalibus thesibus propugnandis; ex alienis vero Doctoribus Nicolaus Decusa Nicolai Pa. 4. Cardinalis tom. 2. ad id canticor. 2. versu 2. *Sicut lilium inter spinas* Ambros. Catherin. opusc. de conceptione, part. 1. à §. *Priusquam vero*, Cornelius Musus Episcop. Bitonti nus in epist. ad Rom. cap. 5. Bernard. de Bust. 1. part. Marial. serm. 9. part. 2. Ægyd. de præsent. 4. de concep. quæst. 4. art. 5. à §. 2. Lehana Carmelit. Apolog. pro concept. cap. 32. Clictobæus de concept. Virgin. cap. 8. Basil. Legionens. 1. p. variar. relect. 3. quibus accedunt iam Franciscani omnes Doctores, qui passim cusis pro hac Mariæ à debito originalis immunitate, & libellis, & thesibus nobiliter à suo præceptore Scoto degenerarunt, ne à pietate erga communem matrem pietate deficerent. Et quidem Soarius noster t. 2. 3. part. disput. 3. sect. 2. §. *Quæret aliquis* hanc sententiam probare videtur, & clarius adhuc 1. 2. tractat. de peccatis disput. 9. sect. 4. cui & nos sententiæ libenter subscribimus.

2 Iam ex Patribus Richardus Victor. in Breuiario Romano edito Lugduni anno 1544. lect. 6. festi de concep. sic habet. *Non decuit, vt caro Mariæ, qualicumque foret obnoxia culpæ* Ergo nec originali quæ qualscumque culpa est, atque in cap. 2. & 6. cantic. *Tota fuit pulchra, quam totam possedit gratia: quia nullum in ea locum habuit peccatum.* Si autem debitum haberet locum in ea destinatum habuisset peccatum, etsi eum non occupasset. Petrus Damian. serm. de natiuit. Virgin. apud Soar. disput 3. cit. sect. 5. *Quid vitij in eius corpore, aut mente vendicare sibi potuit locum, quæ totius diuinitatis meruit esse sacrarium?* Eadem ferè habet Augustinus, seu, qui eius nomine author est sermonis de natiuit. Virgin. apud Iacobum de Valentia in id canticor. 1. 12. *Dum esset Rex.* Potuisset autem locum sibi vendicare peccatum, quæ obnoxia de se ac destinata esset peccato. Simile argumentum continet verba Chrysippi Hierosol. Præsbiteri ser. de S. M. dicens: *Aue solis ortus, qui nullum ferre potest occasum.* Si enim ferre debet, quo pacto ferre non potest? Germanus Patriarcha serm. de zona, & fasciis B. Mariæ illud psalm. 86. *Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei.* Explicans apud Surium die 31. augusti. ait: *Puritate omnibus antecellentem Mariam nulli penitus culpæ affinem.* Esset autem affinis culpæ, si peccato esset obnoxia, & quod idem est, in Adamo peccasset. Rupert. 6. in cantic. ad id *Duo vbera tua*, sic Virginem alloquitur. *Liberaes ab omni iugo peccati.* Ast si iugo peccati subiaceret, seu eius debito subiaceret, à subiugatione quidem libera esset, si non peccasset, à iugo autem libera esse non posset.

3 Anselmus serm. de concept. in Breuiario Noguerolis approbato à Sixto 4. lect. 1. die 4. infr. octau. pendens illud Pauli *omnes in Adam peccauerunt*; sic ad Mariam ait. *Sicut te, non intra omnia, sed supra omnia, quæ facta sunt ineffabili modo contueor: ita te non lege naturæ aliorum in tua conceptione deuinctam esse opinor.* Quid clarius? Lex enim naturæ etiam debitum est.

3 Sed clarius idem Anselmus apud Breuiarium idem die 6. infra octauæ eiusdem in eam ipsam sententiam iterum Mariam alloquitur. *Te morte peccati in tuo conceptu potuisse prægrauari, considerare animus hoc vetat, intentio abhorret, lingua fateri non audet.* Quo autem pacto non potuit si debuit; Cyprianus, seu quicumque eius nomine author est libri de Cardinalibus Christi operibus, serm. de natiuit. ita scribit. *Quoniam plurimum à cæteris differens natura communicabat, non culpa*: ergo neque culpa in Adamo cæteris communicabat ab eis plurimum differens Maria, quorum culpa erat, culpa in Adamo, quod si in Adamo cum cæteris non peccauit, neque obnoxia originali fuit, debitumve huius incurrendi contraxit, debitum quippe hoc atque peccato originali obnoxietas à peccato in Adamo diuidi nequit Augustinus t. 7. lib. de natura & gratia cap. 36. ait, de Maria *nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem.* Ergo nec cum de peccato in Adamo, ac proinde, & debito originalis agitur, quæstionem vult habere de Maria, maximè, quia si in Adamo peccasset non posset de eius originali, quod peccati in Adamo consequens naturale est, quæstio haberi, atque infra scribit *plus gratiæ Mariæ collatum esse ad vincendum omni ex parte peccatum*: ergo ad vincendum etiam peccatum in Adamo, alioqui non omni ex parte peccatum venisset. Rursus tom. 10. sermone vndecmo, in natali Domini, ait, cum dixit Angelus: *gratia plena, ostendit ex integro iram exclusam primæ sententiæ.* Non esset autem ira primæ sententiæ ex integro exclusa, si in Adamo peccasset, ac debito originalis subiaceret: cum vtrumque ex primæ sententiæ ira sit S. Iacobus sua liturgia, t. 6. Biblioth. Patrum nouæ *omnibus modis irreprehensam Mariæ appellat*: ergo neq; ob peccatum in Adamo, quod licet in illo ipsius peccatū foret, si in illo peccasset. Hier. in breu. Hisp. lect. 1. die 2. infra octau. concep. *quidquid in Maria gestum est, totum puritas totum gratia est.* Non esset verò totum gratia, & puritas, si in Adamo peccasset. Idem Hieronymus serm. qui habetur in officio de conceptione Franciscano approbato à Pio 5. in 2. nocturno. *Ideo immaculata, quia in nullo corrupta.* Neque in Adamo scilicet, neque in peccato illo.

4 S. Thes

4 S. Thesiphon. Martyr Iacobi minoris discipulus lib. plumbeo ex repertis in sancto monte granatensi anno 1595. *Mariam non tetigit primum peccatum.* At tetigisset sanè, si in Adamo peccasset. S. Dominicus apud Coccium lib.3.articulo 1.& apud Breuarium Romanum probatum à Sixto IV. atque editum Lugduni: *Sicut primus Adam fuit ex terra virgine, & numquam maledicta formatus, ita decuit in secundo Adamo fieri.* Consonant autem hæc verbis Ecclesiæ Achaiæ in passione S. Andreæ, quæ ab illa, vt verba eius Apostoli ad Tyrannum Ægeam referantur, atque vt ipsius quæ tota Ecclesia Christiana in eius festo recitantur: *quomodo de immaculata formatus fuerat homo primus, ita necessarium fuit, vt de immaculata virgine natus christus &c.* ergo legi peccati, quæ maledictio terræ, seu naturæ humanæ fuit, B. Virgo non fuit subiecta; in quam sententiam scripsit S. Ildephonsus lib.de parturit. & virginit. Mariæ circa med. asserens, *eam in totum fuisse extraneam à maledicto primæ damnationis.* Dixerat autem superius, *quod, Maria nec Adam,* scilicet, qua peccatorem non qua Patrem, *ad se admisit:* quare quod neque in ipso peccauit, sed quatenus ad Mariam attinet? Adam, ac si non peccasset extiterit. Adest etiam nobis oratio Missalis Romani, editi Lugduni anno 1545. pro die, & festo conceptionis quæ hodie huius mysterij deuotis ex vsu quotidiano est, sicque habet. *Deus qui per immaculatam Virginis conceptionem dignum Filio tuo habitabulum præparasti, concede quæsumus; vt sicut ex morte Filij tui præuisa eam ab omni labe præseruasti, &c.* Cui consonat oratio alia officij memorati Noguerolis: *Deus, qui immaculatam Virginem Mariam, vt digna Filij tui Mater existeret, ab omni labe peccati in conceptione sua liberasti, &c.* Sed an non peccatum ipsius in Adamo lapsus, seu labes eius in illo esset? Recitari poterat Anselmus, iterum Anselmus ad c. 5. epist. 2. ad Corinth. *omnes mortui sunt in peccatis, nemine prorsus excepto, dempta Dei matre, siue originalibus, siue actualibus.* Etenim si originalia in plurali ad Mariæ exceptionem referantur, cum in vnoquoque in se vnitum solum contrahatur à contracto inse, & contracto in Adamo, B. Virgo asseritur immunis, quare, & immunis à debito, cum ita solum respectu eiusdem intelligi plura originalia queant. Sed primo, pluralitas originalium respectu omnium reliquorum verius, sinceriusque intelliguntur. Secundo eius operis author Anselmus non fuit, sed doctissimus, & notissimus scriptis scholasticis suis Heruæus generalis sacri ordinis Prædicatorum Magister. Idcirco eiusmodi testimonium adhibui mihi pro re præsenti non satis firmo, quia pro immunitate Deiparæ ab originali perspicuum est, tantique ex aduersa huic mysterio familia Doctoris.

5 Sed adhuc pendenda est ratio Anselmi recitati num. 2. fine illis verbis: *ita & te non lego naturæ aliorum in tua conceptione opinor.* in quibus naturalis, & solida Marianæ huius à lege, ac debito originalis peccati, & dignitate, & gratia maternitatis Dei continetur, Licet enim in naturam humanam totam vniuersim ea maledictionis lex, eo quod à transgressore Adamo propagata fuerit, lata videatur, Id tamen de Principis Dei legislatore matre intelligendum minimè esse ratio ipsa videtur monstrare, sicut nec de Principe ipso, quocum ipsius Mater moralem quandam non vnionem modo, sed vnitatem, & identitatem iudicatur habere, ac proinde à lege, quæ Principem legislatorem non tangit censetur exempta, argumento Vlpiani in l. *Princeps*, Digestis de legibus, quæ sic habet. *Princeps legibus solutus est, Augusta autem licet legibus soluta non est, Principes tamen eadem ipsi priuilegia tribuunt, quæ & ipsi habent.* Hinc audire mihi videor supremum Creatoré Imperatorem Virgini matri illis hac super re loquentem, quibus olim Artaxerxes Assuerus pauidam Iudæam, Estherem sponsam, ac Reginam ob legem de excidio Iudæorum omnium vniuersim latam, fuit alloquutus Esther 15. *Noli metuere, non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex, maledictionis & peccati, constituta est.* Si autem, licet pro omnibus ea lex sonet, pro Matre Dei legislatoris ea dignitas, atque sponsæ Dei constitutam non esse demonstrant, vbinam eius in Adamo peccatum, vbi eius ad originale incurrendum debitum, & vt ita dicam obnoxietas, quæ non nisi constante contra ipsam lege possunt consistere? Discursum integrum ad rem hanc mutuatis etiam ab Assuero verbis approbauit Sixtus Pap. 4. dum Authoritate Apostolica memoratum Noguerolis officium approbauit anno 1480. die 4. octobris pontificatus sui anno decimo: siquidem in responsorio lectionis 9. Matutinorum hæc habentur; *Omnes moriemini, quia in Adam peccauistis; Tu vero, ne timeas ô Maria inuenisti gratiam apud Deum; Non enim pro te sed pro omnibus hæc lex constituta est.*

6 Aliam adhuc huius veritatis rationem, & confirmationem ex eodem Anselmo non omittam, Etenim ille libro de conceptu virginali roganti Bosso: *Quo modo Deus accepit naturam de massa peccatrice sine peccato.* Respondit: *Nempè decens erat, vt ea puritate, qua maior sub Deo nequit intelligi, virgo illa niteret, cui Deus Pater vnicum filium suum, quem de corde suo æqualem sibi genitum, tanquam seipsum diligebat, ita dare disponebat, vt naturaliter esset vnus, idemque communis Dei Patris, & Virginis Filius, & quam ipse filius substantialiter facere sibi matrem tigebat, & de qua Spiritus Sanctus volebat, & operaturus erat, vt conciperetur, & nasceretur ille, de quo procedebat.* Quam eandem rationem dederat antea Anselmus idem lib. de conceptione Virginis, & peccato originali capite decimo octauo, scilicet: *Oportuisse Dei Matrem ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequeat intelligi*: Posset autem maior puritas sub Deo intelligi, si Maria in Adamo peccasset, & debitum originalis incurrisset. Puritas enim cum recessus à peccato sit eo maior est, quo distantior quis est à peccato: vnde Deus purissimus est, quia etiam in actu primo à peccato recedit, quia nullam ad peccandum potentiam habet quare maior erit sub Deo puritas creaturæ, quæ licet habeat potentiam ad physicandum, vt de Deipara communiter statuitur tamen debitum ad peccandum originaliter non habet, neque in Adamo peccarit. Quæ ratio, & tentata à nostro Vasquez solutionem tertia parte, tractatu secundo, disputatione 117. capite 11. præcludit, & sanctus Thomas in 1. disputatione 17. quæstione secunda, articulo 4. ad 3. & disputatione 44. quæstione vnica, articulo 3. in nostram sententiam pertraxit, vt mox videbimus. Miraculi vero instar est audere aduersarios pie opinionis aliquot sancti Anselmi auctoritatem nobis obiicere ex libris *cur Deus homo*, de quibus ipsemet ibidem fatetur maiori, quam par esset, breuitate, ac festinatione à se compositos editosque fuisse. Verum neque ea scribendi, edendique celeritas in causa esse potuit, vt contra eam sententiam, quæ altè adeò ipsius menti, cordique insederat ipsius cogitatio nedum calamus dictaret quidquam: maximè cum aliter suo tempore opinantes, ac celebritatem omnimodæ in Marianæ ab originali detrectantes ferè immodestia pierate his obiurgauerit homil. de hac festiuitate. *Erubescant omnes, qui tantam diem, tantaque Sacramenta ac mysteria tenebris ignorantiæ inuoluti resipuunt celebrare: eo quod viri, & mulieris copula in conceptione virginis exisiit.* inferius: *Si non placet illis celebrare solemnia conceptionis carnalis Dominicæ Matris, placeat illis colere animæ eius spiritualem creationem, & corporis, & animæ copulationem*: atque insuper epistola integra ad Coepiscopos suos ad huius mysterij celebrationem fuerit adhortatus, eaque obtinuerit ab Ecclesia Lugdunensi, vt eiusmodi solemnitate initium faceret, ac reliquis glorioſum exemplum, vt sermo Anselmi ex eiusdem de ea festiuitate scriptus, seruatusque in oratorij Romani Bibliotheca, atque à Baronio perlectus, & Baronius ipse in suo Martyrologio, Romano die 8. decembris testantur. Aduersa igitur nostræ, ac suæ sententiæ Anselmi verba, non asserentis, sed Bossi dubitantis, & quærentis fuere, quomodo Deus accepit naturam de massa peccatrice sine peccato, sicut libro citato de conceptu virginali iterum quæsiuit. Supponitur enim ibi, Deiparam non solum peccato obnoxiam in eoque conceptam, sed & natam fuisse, quod ne bardus quidem homo, nedum doctissimus

Anselmus

Anselmus tunc assereret cum Deiparæ nativitas à tota celebrabatur Ecclesia, nec Mariæ solum, sed & Baptistæ nativitas; Licet autem Anselmus dixerit Mariam fuisse de his qui mundati sunt per Christum non eius conditionis esse voluit, sed generis, nihilque curauit tunc de eius immunitate à debito, originali, quia ad consequentiam de immunitate Christi ab originali nihil referebat alterutrum, quemadmodum & alia, quæ Bossus ibidem supponit non reiicit, nec declarat, quia præsentis instituti non erant longioremque desiderabant sermonem.

CERTAMEN III.

Bernardus, & Thomas nostræ sententiæ nomen dedere.

1 SEd iam Bernardi ipsius, qui præcipuus nostræ huius sententiæ, atque immunitatis ab originali æstimatur impugnator, testimoniis fulcienda etiam immunitas Virginis à debito erit ex quibus primum esto ex serm. de assumpt. vbi hæc habentur. *Caro Virginis ex Adam assumpta maculas Adæ non admisit*: Ergo neque in illo peccatum, quod ex maculis Adæ proculdubio est. Scio hunc sermonem à nonnullis sanctissimo Cardinali Petro Damiani attribui, sed ab aliis Bernardo tribuitur: neque doctissimi patris Damiani authoritas omittenda fuit. Item sermone 4. super *salue Regina*, habet. *Innocens fuisti ab originalibus, & actualibus peccatis: nemo ita præter te. Vnde auctoritas Augustini: cum de peccatis agitur, nullam de beata Maria volumus fieri mentionem.* Sed hos sermones è styli diuersitate non esse Bernardi aduersarij contendunt leuitatis fundamento: quoniam vt notat Gaufridus, siue Gothfridus Monachus Claraualensis annos terdecim Bernardi discipulus, quique eius vitam conscripsit non eodem semper stylo Bernardus fuit vsus serm. Item sermone 13. in cœna Domini de originali agens verbis Augustini: *De qua cum de peccatis agitur nullam prorsus volo habere quæstionem.* Iterum Mariam excepit, quem sermonem plures semper, licet alij reclamarint germanos Bernardi fœtus iudicarunt, ac demum reclamantibus neglectis, non ignoratis inter genuina eius opera collocarunt. Tertio serm. de beata Maria 3 qui incipit *Aue Maria* in hæc scripsit. *Licet Maria de Patrum natura per peccatum vitiata duceret originem, præelecta tamen, & præseruata ad purum.* Non autem ita ad purum, si in Adamo peccauit. Quarto: serm. de aquæductu. *Pura siquidem humanitas in maria non modo pura ab omni contaminatione, sed & pura singularitate naturæ*, illud *ab omni*, etiam contaminationem in Adamo excludit, & *singularitate naturæ*, à communi lege, & debito originalis naturarum reliquarum ex Adamo propagatarum Mariæ naturam exceptam declarat. Quinto sermon. de verbis Apocal. *Candidissimus sanè, & callidissimus huius Mulieris amictus; cuius omnia tam excellenter irradiata noscuntur, vt nihil in ea, non dico tenebrosum, sed obscurum, aut minus lucidum.* An non minus lucidum quidpiam est ipsius in Adamo peccatum atque imminentis peccati originalis obscuritas: At inquiunt aduersarij Bernardum epist. ad Lugdunensem Ecclesiam docuisse Mariam in originali fuisse conceptam, acriterque in eam inuectum, quod festum conceptionis celebraret. Respondent tamen plures ex nostro Ojeda eam epistolam Bernardi explorato non esse: sed fortè Nicolai Monachi Amanuensis, de quo Bernardus quæritur, quod epistolas aliquot ipsius nomine falso ad aliquos scripserit, sed certè eas tunc temporis à Bernardo, & Coætanis, vel immediatè succedentibus deprehensas fuisse, atque vt spurias à legitimis Bernardi epistolis separatas, de impostura suspectas omnes certum esse debet: cum tamen in clarevallis archiuo. eiusque Bernardi operibus, vt ipsius epistola habetur, atque ab antiquis omnibus fuerit indubitanter recepta. Accedit, quod è Canonicorum Lugdunensium rescripto, ac de tam acri obiurgatione querelis non posset non Bernardus eius epistolæ imposituram statim agnoscere. Denique Nicolaus ille contra Bernardi quæ putatur sententiam pro immaculata conceptione stabat, vt constat ex epistolis Petri Abat. Cellens. contra ipsum quorsum ergo conficta Bernardi epist. suæ opinioni apud Lugdunenses detraheret, imò eam acriter adeo infecta etur? Nec satis est Nicolaum, qui stomachum Cellensi mouit, ac immaculatam concep. propugnabat non hunc Amanuens. Bern. fuisse, sed alium nescio quem, imò quem & sic respondentes ignorant, cum nullum sit alterius Nicolai asserendi, atque ab illo notissimo Bern. Amanuensi distinguendi fundamentum.

2 Epist. legitimam Bern. fatemur. Negamus tamen in ea concept. de qua loquimur, in peccato orig. ac debito illud contrahendi assertam, sed aliam, nempè actiuam Parentum, quæ in maritalibus amplexibus, & voluptate commixtionis seminum est, ac temporariè animationem fœtus præcedit. vt docet Bellarm. t. 3. lib. 4. de amissione grat. § *Hæc igitur* ex rationibus, quibus Bernardus conceptionis Marianæ sanctitatem impugnat, satis ostendit. scilicet: quod sanctitas maritalibus amplexibus, & vbi libido non defuit, non potuit se se inferere, aut cum peccato coniungi, ac proinde, non aliter id fieri potuisse, nisi Deipara spiritus sancti opera conciperetur quæ omnia de passiua generatione animationis fœtus inepte solum dici possent: cum huius sanctitas, quin ex eis aliquid admittatur, defendi possit, etiam à non nimium doctis, & acutis, & quidem non damnasse Bernardum sanctificationem conceptionis Mariæ; sed actiuam illam animationis Mariæ, ante animatam constat ex Scholasticis priscis. S. Thoma in 3. d. 3. q. 1. ac Bonau. eodem libro, atque vtriusque Magistri Alensis 3. p. q. 9. m. 2. & Albertus in 3. d. 8. a. 3. qui disputantes an B. virgo sanctificata ante animationè adduntque, postremi sunt verba: *oppositum est hæresis condemnata à B. Bernardo in epistola ad Lugdunenses, & ab vniuersis Magistris Parisiis.* nemo autem ex priscis Scholasticis in quæstione de virginis sanctificatione in sui animatione pro negatiua Bernardi authoritate ex præfata epistola vtitur in ea vero actiua conceptione carnali commixtionis seminum peccatum agnouit Bernardus non proprium, & formale, sed causale solum, quatenus ad originale necessitabat animam de se, vbi primum ipsi vniretur, ni Dei gratia, atque exclusione à pacto præseruaretur ita concipiendus, vt docte idem Anselmus explicat dum seminis humani immunditiam, & hominum actiuam in peccata conceptionem assertas Iob. 14. & Psal. 50. explicabat. lib. de concept. virg. & peccato origin. c. 13. 15. 19. & lib. de conceptu virginali. c. 7. & lib. *Cur Deus homo* quibus locis conceptam à Parentibus in peccatis Mariam etiam asseruit: eam vero præseruationem Mariæ, atque à pacto exclusionem non negauit, quam toties totis viribus, nisibusque defendit: vel si mauis peccatum eam actiuam conceptionem appellauit Bernardus quia semen illud commixtum non solum ad originale necessitabat fœtum, sed, & ab originaliter peccatoribus erat, & de se propterea ad peccata actualia, & libidinem inclinabat: qua sensu aiebat. S. Th in 2. d. 30. a. 2. ad 4. *licet semen non habeat in se infectionem culpæ, in actu, habet virtute*, & Apostolus ad Rom. 7. num. 17. *iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* Atque August. 5. contra Iulian. 10. de Genes. ad litter. & epist. ad Euodium, & Fulgent. de incarnat. & gratia Christi Mariæ carnem, carnem peccati appellarunt, eius autem, & necessitatis ad originale, & inclinationis ad actualia seminis ab originali quondam infectis parentibus decisi ob quæ peccatum, & peccatrix caro vocatur præseruationem, etiam ante animationem in seminali illa Mariæ concipiendæ materia sic expressit incognitus in Psalm. vigesimonono, -verfic. quadragesimotertio, *B. virgo Maria peccatum originale causaliter contraxit: quia per seminalem propagationem, fuit con-*

cepta, *sed non contraxit formaliter: quia antequam anima eius esset creata, illud semen fuit purificatum, & sanctificatum.* In sensu igitur causali peccatum, & libidinosam de se actiuam conceptionem Mariæ dixit Bernardus, neque vsquam celebrandam esse, sicut Anselmus docuerat datis verbis postremis certam. 2. numero 6. sub med. quia destinatum erat illud semen ad sanctissimæ illius animæ habitaculum, templumque tandem Dei incarnandi, ad idque à Deo consecratum, & purificatum, vt incognitus aiebat: ac proinde eam etiam actiuam conceptionem celebrari ab Ecclesia posse: non secus ac templi dedicatio celebratur.

3 Sed cum hæc etiam actiua Deiparæ conceptio simul cum passiua ab Ecclesia, & Canonicis Lugdunensibus celebraretur Bernardus, vtriusque celebritati se opposuit, rationibus illis primæ celebritatem impugnauit, vtramque verò ea ratione, quæ suam etiam contra passiuam haberet: nempè absque Romani Pontificis authoritate communi Ecclesiæ, Patrumque vsu, & traditione non esse introducendam celebritatē, *Quam non probat ratio, non commendat antiqua traditio, ritus Ecclesiæ nescit.* Non autem negat conceptionis passiuæ sanctitatem; imo neque hanc nouam esse assertionem, sed nouam esse conceptionis celebritatem, quam & qui sanctam putauerant, Patres prudentiæ causa omisserant celebrare: *Periculosè*, inquit, *præsumimus, quicquid ipsorum in talibus prudentia præterijt.* Quin licet asserere apertè sanctitatem conceptionis passiuæ, tunc non auderet, ne eius celebritatem confirmaret: videtur tamen nihilominus eam ab actiua distinguens subobscurè docuisse: Concludit enim: *ante conceptionem*, actiuam, *sanctificari non potuit, quia non erat, sed neque in ipso quidem conceptu propter peccatum quod inerat:* In actiuo scilicet modo explicato, non in passiuo, ne ratio supponat probandum. *Restat vt post conceptum* (actiuum illum, quem peccatum sensu dicto appellauit) *in vtero iam existens sanctificationem accepisse credatur*: quia vbi primum existit, tunc enim iam existens est, ac pro naturæ priori suam sanctificationem antecessit. Duo hic omittenda non sunt. Alterum contra Viuarium de conceptione contendentem ex hac Bernardi epistola, & rationibus euinci debitum originalis contrahendi in Deipara. Cum tamen nec leue in illis ad debitum suadendum fundamentum appareat, vt eas consideranti statim apparebit, sed neque in alia Bernardi ratione qua ibidem aduersariorū fundamentum refellit. Scilicet: deberi conceptionem tam actiuam, quam passiuam celebrari, quia partum præiuit. Eam verò merito refellit Bernardus: quia fieret inde, auos, & proauos Mariæ, reliquosque eius progenitores celebrandos esse, quia & ipsi partum præiuerunt. Nos autem non ideo ab originali eiusque debito Mariam asserimus immunem, quia eius conceptio passiua partum præcessit; sed quia à pacto excluſa è filij meritis tantæ maternitatis titulo fuit. Alterum est aliquot immunitatis Marianæ ab originali defensores, vt contra se Bernardum non haberent ex reuelatione recitata in officio de conceptione Bernardini de Bust. lectione 5. secunda die infra octauæ, immerito docuisse sanctum Bernardum in ea fuisse opinione, vt putarit actiuam conceptionem Marię cum libidine culpabili parentum habitam esse: ac proinde cum illa macula nigra in pectore fratri Monacho apparuisse. Verum quo sensu conceptionem actiuam peccatum, & libidinem dixerit Bernardus, explicuimus Satis num. proximo circa finem: eamque virtute, & merito parentum plenam fuisse tradit Damascenus oratione prima de natiuit. & S. Brigitta 6. reuelation. capite 55. secundo si vera ea reuelatio, & apparitio est: non de actiua conceptione Deiparæ sed de passiua in peccato originali expressè loquitur; quare nullo fructu impia, ac male tuta in Christi sanctissimo auos Bernardo impiè etiam tribuitur: & quidem ni pro veritate mentis Bernardi tot locis explicitæ pugnaremus longè maioris æstimanda esset pro pia, & nostra hac opinionibus Bernardi immortalis, & beati, confessio, quam mortalis, & viatoris contradictio: sed certè ea reuelatio quæ facta Cistercienſi Monacho citata lectione 5. refertur, vel existimata solum fuit, ac non vera, vt veris etiam prophetis quandoque potest contingere, vt doctè S. Antonin 1. part. sum. Theolog. tit. 8. cap. 2. vel conficta, vt de alia S. Catharinæ Senens. cuius ibidem meminit Antonin. pro minus pia opinione, promptum, piumque est iudicare, cum de ea dixerint Raymund. Thom. Senensis Stephan. Carthus. aliusve quispiam vitæ, ac reuelationum S. Catharinæ fide dignus compilator, neque in opusculis de eius reuelationibus cum cęteris habeatur. Sed in libro orationum eius in quibus exhausta & imbibita Dominicanorum ea de re sententia, non ex relatione loquebatur: quod etiam totum Bandelli testimonio, non nimis tuto innititur. Posset locus alius Bernardi opponi, in quo consona aliis Patribus locutio continetur, quæ simul cum eorum locutionibus explicabitur oportunius cert. 5.

4 Nec minus doctè, atque erga Deiparam piè pro ipsius ab originali, & debito pugnauit S. Thom. Etenim in 1. 2. d. 17. q. 2. art. 4. ad 3. & d. 44. q. vnicart. 3. ad 3. cum in 3. argumento illud Anselmi principium proposuisset: *Oportere, vt Dei mater ea puritate niteret, qua maior sub Deo nequeat intelligi.* Ea conuictus respondet. *Ad tertium dicendum: quod puritas intenditur per recessum à contrario: & ideo potest aliquid creatum inueniri, quo nihil purius esse potest in rebus creatis, si nulla contagione inquinatum sit, & talis fuit puritas B. Virginis, quæ à peccato originali, & actuali immunis fuit, fuit tamen sub Deo in quantum erat in ea potentia ad peccandum, quod ipsum sed iisdem verbis respondit loco primo.* Non autem summa sub Deo si in Adam peccasset, neque immunis ab originali si illis debitum contraxisset: quemadmodum neque à vectigalibus immunis fuisse dicitur, qui ea debuit, licet Principis munificentia non soluerit: neque sola potentia physica ad peccandum sub Deo eius puritas esset si in Adamo peccasset, atque originalis contractionem deberet. Tertius iocus sit ex opusculo 8 in salutem angelicam, teste Thomistarum doctissimo Cardinali Turrecremata, qui locum immutare non auder, apud Salmeron. in epistola ad Romanos, disputatione 51. pag. 637. & Salmerone ipso. Sic autem locus in antiquioribus impressionibus habet. *Ipsa enim pariſſima fuit quantum ad culpam: quia nec originale, nec mortale, nec veniale peccatum incurrit.* Ita etiam locum apud antiqua, ac non adulterata S. Thom. opera habere testatur Vincentius Iustinianus Dominican. tract. pro immaculata concept. §. *Petrus Canisius.* Vbi suo ordini magnam primorum defensorum puræ conceptionis gloriam his adscribit; *Sanctus Thomas in opusculo in salutationem Angelicam, & in tenebris sententiarum dixit eam fuisse immunem, & liberam ab omni peccato tam originali, quam actuali: vt ego nesciam, in quo alio ordine mendicantis sint Doctores tam antiqui, qui id dixerint.* Eamque fuisse eius loci sententiam suadent, vel demonstrant potius verba contextus: cum in Mariæ laudem ea Augustini verba supra à nobis recitata, sensumque approbet: *Mariam gratia Filij sui vicisse omni ex parte peccatum: & nullam debere fieri mentionem Mariæ cum de peccatis agitur.* Non vero esset purissima à peccato si in Adamo peccasset, atque eius puritas illam à debito originalis non separasset: neque hoc admisso quæstio de eius originali occurere memorari à S. Th. non posset aut deberet, vt ad eadem Augustini verba dicurrebamus. Quartum S. Thomæ testimonium sit ex eius commentariis in epistolas Pauli ad cap. 3. ad Galat. lectione sexta, vbi in hæc scripsit. *Non inueni mulierem, præter Virginem Mariam, quæ à peccato originali immunis esset.* Ita habetur in editione Parisiensi anno 1532. & in veneta anno millesimo quingentesimo quinquagesimo-quinto, atque in antiquioribus reliquis, vt vetustissimis se legisse testatur noster Enriquez 3. de sacramento confirmationis, capite vndecimo littera M. licet in nouioribus ab anno 1592. ex quo primum editione Antuerpiensi fraude Remigij florentini adulteratus rextus fuit, sic legitur: *Mulierem autem ex omnibus non inue-*

nit

ni, quæ omnino à peccato omni immunis esset, adminus originali, vel veniali. Et quidem verbis suis se se corruptio prodit: illa quippè disiunctio solum adhibetur cum de alterutro extremo dubitatur. De veniali autem peccato in Maria quæstio esse non potest; de originali vero in alia nulla cum certò reliquæ illud contraxerint. Quintum denique S. Thomæ testimonium sit ex eius in psalmos commentarios: Illud enim psalm. 18. *in sole posuit tabernaculum suum.* his interpretatur. *Idest corpus suum posuit in sole id est in beata Virgine, quæ nullam habuit obscuritatem peccati.* cont. 4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est inte.* Obscuritas autem aliqualis peccati est debitum peccati, atque in Adamo peccatum: nam licet in alio ipsius tamen peccatum est: ergo neque ea habuit ex S. Th. Maria.

5 Verum aliqua contra piam, & nostram hanc conclusionem, licet recitatis pro eis pauciora nobis ex S. Thoma aduersarij opponunt. Primum ex 3. sentent. disp. 3. quæst. 1. art. 2. disputans num B. Virgo sanctificata fuerit in ipso instanti infusionis animæ negatiuè respondet: quia aliàs non eguisset redemptione per Christum: cum non redimatur nisi, qui peccato seruit ex Hosimo relato, & aprobato ab Augusto epistol. 157. & 3. contra Iulianum cap. 3. quod ipsum ob eandem rationem docet 1. 2. q. 81. art. 1. corp. vbi solum Christum à contractione originalis ex Adam deriuati excepit, quod & de fide vtrobique esse docet, & oppositum erroneum. Denique opponitur 3. p. q. 27. art. 2. toto, vbi nobis apertius, atque piæ opinioni aduersari ob eandem rationem videtur. Cæterum non nisi in S. Thomam irreuerenter, & iniuriæ prorsus credi potest toties in vtramque partem claudicando mutasse sententiam. Idcirco respondeo primo conceptionem eis locis pro actiua parentum vsurpasse, vel strictius pro corporis formatione, quam ipse inferius 3. p. q. 33. art. 1. corp. principalem, ac propriissimam generationem, seu quod idem est, conceptionem fœtus appellarit, quo solum sensu ad ea vsque tempora disputatam de sanctitate Marianę conceptionis quæstionem testatur Caiet. citata quæst. 27. in commentario art. 2. his verbis *Absolutè loquendo inter has duas positiones extremas, scilicet quod fuerit sanctificata ante infusionem animæ, vel post infusionem, est positio media: quod fuit sanctificata in instanti infusionis animæ. Cuius opinionis author hic non meminit, quia tempore suo non erat adinuēta.* Satisq; Angelicus Doctor ostendit eodem certamine 2. argumento 3. sicc scribens. *Non celebratur festum nisi de aliquo sancto: sed quidam celebrant festum conceptionis B. Virginis: Ergo videtur, quod in sua conceptione fuerit sancta: & ita quod ante animationem fuerit sanctificata.* Id ne obiicere quidem sue doctrinæ debebat tantus Doctor, imo ne hebes quispiam, nisi conceptionem pro formatione fœtus vsurparet, non pro eius animatione: si enim conceptio pro animatione vsurpatur: quomodo ex eo quod fuerit sancta inferetur fuisse sanctificatam ante animationem, adhuc apparenter, ac non omninò disparatè. Secundo respondeo S. Thomam eis locis loqui de incursione in culpam originalem, non actuali, sed debito generationis ex commixtione seminis Parentum, vt docent ex Thomistis Dominicanis plures, neque ignobiles, in quibus F. Ioannes de S. Thom. t. 1. 1. partis, disp. 2. atque illustrissimus Dominus F. Ioannes de Araugo 1. 2. quæst. 71. articulo 3. & ex aliis Magister F. Basilius Legionensis, & F. Petrus Bernal. non tamen cum his censeo loqui de debito absolutè tali; sed debito solum, quod vi propagationis ex Adamo ex commixtione semini, Parentum de se consideratæ haberet, nisi electa è Christi meritis in ipsius matrem à pacto excluderetur, atque eius voluntas, à voluntate Adami exclusa absolutè maneret; Idque probat, & ratio illa locis omnibus citatis à S. Thom. repetita: quia aliàs non eguisset Christi redemptione: etsi enim actu originale non contraxerit, si tamen quocumque gradu ei contrahendo fuit exposita, ni meritis Christi redimeretur redimi præseruatiuè potuit, eguitque Christi præseruatiua redemptione, vt benè Caietan. 1. 2. qu. 81. art. 2. nobis oppositio his verbis: *Neque enim solum redemptione eget captiuus actualiter, sed etiam obnoxius captiuitati.* id quod ignorare S. Thom. imò neque omnino non indoctus minimè poterat: indicantque ipsius verba corporis art. 2. oppositi ex quæst. 27. tertia parte, arg. 2. (*Secundo: quia cum sola creatura rationalis sit susceptiua culpæ ante infusionem animæ rationalis, proles concepta non est culpæ obnoxia*) S. Thom. de obnoxietate ad culpam originalem loqui eamque absolutè negasse ante animationem proinde, & ab illa liberationem quæ disputabatur ibi, & de qua negatiuè S. Doctor concluſit: reliquitque remotum debitum propagationis ex seminis parentis vtriusque commixtione non sanctificata, seu purificata à venenosa, an traducendi in filiam suam Adami originale peccatum ex quo rectè infert numquam incursuram originalem culpam; quia neque in obnoxietate, siue actu primo debiti in origine de se spectata, neque eguisse redemptione quia etiam sine illa originis suæ cursu non incurrebat, seu currebat in culpam.

6 Tertiò respondeo, quod huic solutioni est proxime affine, vocaria S. Thom. peccatum originale vim illam seminis parentum non solum traductiuam originalis: sed fomitis etiam, & igniculi incendentis animum ad peccata actualia quæ originale ab ipso appellatur, ob quod caro ex semine illo non purificata caro peccati, & immunda dicitur ab Augustino citato à sancto Thoma vbi proximè ad 4. & ab aliis Patribus, qui proinde carne Virginis carnem peccati, & mundi tam absolutè dicunt, quare, immundam fuisse absolutè supponunt, vsque ad incarnationem etiam, sensu tamen à nobis dando certamine quinto. Hoc autem sensu facilè clarebit doctrina S. Thom. vbi proximè solutione ad 4. & solutione ad 2. vbi ait Virginem aliquando fuisse contagio originalis inquinatam: contagium autem non morbum ipsum, sed morbidas quasdam ipsum comitantes qualitates importat. Hoc autem originalis contagium, seu inclinatio ad peccata actualia, quæ propagatione naturali per maris, & fœminæ commixtionem originale actu, siue actuale vocatur à sancto Thoma, sæpè: Nam prima secundæ, quæstione octuagesima-prima, articulo tertio, ad secundum, ait. *Ad secundum dicendum: quod peccatum originale per baptismum auferetur reatu, in quantum anima recuperat gratiam, quantum ad mentem, remanet tamen peccatum originale actu quantum ad fomitem qui est inordinatio partium animæ, & ipsius corporis, secundum quod homo generat, & non secundum mentem, & ideo baptizati traducunt peccatum originale.* Quam doctrinam explicat, & approbat, Caietanus ibi, repetitque fere sanctus Thomas citata quæstione vigesima-septima, tertia parte, articulo secundo, ad quartum. Nec refert sanctum Thomam hic corp. dicere loqui se in eo articulo de emundatione à peccato originali: nam & vitij seminis, & carnalis generationis emundatio, à sordibus originalis peccati mundatio est: atque insuper loquitur contra eos, qui conceptione, siue formatione sui ante animationem sanctificatam Deiparam putabant, ac proinde conceptionis illius festum celebrari; quod nisi gratia sanctificante cuius sola anima est capax quæ nondum animato fœtui inerat, fieri non posse contendit in corpore: quare, & concludit ante animationem sanctificatam non fuisse propriè imo neque vllo alio sensu purificationis seminis paterni vt obnoxia aliquo sensu originali maneret, vt opus erat ad hoc vt per Christum esset redempta, eiusque redemptione egeret. Tertiò respondent aliqui partes ante distinctionarios fuisse ab Angelico Doctore cõpositas: quare tandem pro immaculata conceptione, eiusque omnimoda ab originali immunitate stetisse, & assumptum quidem quoad primam secundæ, & secundam secundæ facilè suadetur: nam ad verbum ferè speculo morali Vincentij Velouacensis respondent, quod deditum ab hoc fuisse antequam speculum naturale ipsius euulgaretur, & ipse testatur, & tradunt S. Her-

nandus del Castillo, ac reliqui Ordinis Dominicani Historiographi? Cùm autem natura speculum Vincentius anno 1244. in publicum dederit, morale anno 1243. euulgatum, vt minimum ab ipso fuisse certissimum est. Eo vero tempore Thomam decimum nonum vt summũ annũ egisse indubitatum esse debet. Etenim anno 1274. vix quinquagerius obiit: ad quem ex 1243. vnus supra triginta anni decurrerunt; quos si è quinquaginta demas nouemdecim ætatis reliqui fuerant anno illo 1243. quo speculum morale Vincentij 1.2.& 2. 2. prorsus conforme lucem publicam vidit. Cùm igitur tanta horum operum conformitas, vel Vincentium à Thoma, vel hunc à Vincentio transcripsisse, quod suo nomine in lucem tandem prodiit, euidentissimè demonstret: si eligas primum ante decimumnonum ætatis suæ annum, quo Vincentius, & transcripserat, & suo nomine euulgarat eas partes summæ à Thoma compositas, cùm scilicet vix Theologus esset auditor cogeris fateri: ac proin reliqua eius opera in quibus nostram ac piam sententiam docuit Thomæ iam maturioris, & Magistri fuisse. Sin vero mutuasse ex Vincentio ea opera sanctum Thomam eligas eliges quidem quod Dominicanus Fr. Franciscus Garcia edit. Romana operum S. Thom. anno 1583. asseruit his verbis: *In* 1. 2. *&* 2. 2. *repurganda ad speculum morale Vincentij confugiebamus: ex quo apertissimum est, S. Thomam mutuasse ferme omnia, quæ in his codicibus de virtutibus & vitiis scripta reliquit.* vt ea propter Sixtus Senensis Dominicanus S. Thom. in hac, scriptorum classem redegerit *collectores*, *Rapsody*, *Centonarij*, *Beda*, *Eucherius*, *Thomas Aquinas*. ea vero lectione æquè conuincitur iuniorem adhuc, nec dum probatum Magistrum è Vincentio opera illa mutuatum esse. Incredibile enim est Thomam, iam magisterio, & doctrina illustrem alterius tandiù vulgata opera transcripta solum suo nomine euulgasse. Sed quid inquiunt ad testimonia 3. sententiarum hæc omnia, quem post primi commentarios à S. Thoma compositum dubitare non possumus. parum certè; sed tamen adhuc extant testimonia citra dubium huic & aliis obiectis posteriora, & commentariis in Psalmos, & in epistolas Pauli quæ post distinctionarios etiam à S. Thom. ætatis materioris composita latè probat Doctor Palau: ac demum cum ex S. Thomæ vita constet Apostolum post eiusmodi suarum epistolarum commentaria S. Thomæ in visione dixisse ipsum in Commentariis illis suam mentem assequutum fuisse quantum in hac vita percipi ab humano intellectu potest quo pacto ingenuus, doctus, atque in communem matrem pientissimus Doctor ab ea sententia postea contra Marię honorem recederet, quam de Pauli mente esse Pauli ipsius testimonio didiscerat.

7 Quartò denique respondeo: vniuersa piæ opinioni, nostræque huic conclusioni aduersantia vitiata prorsus esse, atque conficta. Id generatim suadetur: quia F. Franciscus Garcia editione Romana citata in S. Thomæ operibus centum supra mille loca, vel addictione, vel subtractione corrupta à se correcta testatur aliumque supra hunc numerum corruptum ipse fecit 1. 2. q. 102. art. 5. solutionem ad q. de suo inferens si ego in tot aliis gratis, nullaque de causa vitiata S. Thomæ opera fuere, in præsenti in qua doctrinæ toties à se assertæ, cuique ipsius scriptis cudendis præsunt obstinatore sistunt, aduersus legitur vitiata potius fuisse pronum est iudicare: sed non hoc solo generali iudicio, & argumento res hæc sibi facit fidem, vt singula quæ opponuntur expendentes facilè monstrabimus. Etenim locum ad Galatas, qui piæ opinioni fauet vitiatum à Remigio illo vidimus, num. 5. atque alium ex 1. Sententiarum disput. 17. quæstione 2. articulo 4. ad 3. qui antiquioribus editionibus extat, atque vt genuinus, à Dominicanis pluribus recognoscitur, quos refert, & sequitur. Fr. Mauritius de villa probata ser. 30. in editionibus nouioribus ab anno 1526. vel vitiatus legitur, vel supprimitur iam locus aduersus ex 3. sententiarum corruptus vel suppositititius deprehenditur: tum quia si verè sententiam quam paulo ante in 1. docuerat mutasset illius, & fundamentorum meminisset, atque illam rationibus, ac fundamentis quæ tunc non occurrebant ad inuentis, se retractare admoneret quod nullatenus neque ibi, ne alii oppositis præstitit: sed solum eis, quæ sæpius docuit, contradicit: quod nullus non vecors scriptor præstaret secundo indignum etiam sano, nedum tanto Doctore est erroneam, & contra fidem afferere opinionem piam, quam ipse tot locis docuit, & irretractatam reliquit: asserit autem erroneam, & contra fidem esse locis citatis ex 3. sententiarum, & 1. 2. at vero 3. p. q. 27. a. 2. ad 3. ait tolerabilem esse vsum Ecclesiarum festum conceptionis celebrantium: quod stare non potest cum eiusmodi censura neque ea ordatè ferre tunc posset cum eius opinionis vsus toleratus, vt minimum à Romana Ecclesia videbatur, vt S. Th. fatetur, atque eius coæraneus S. Bonau. qui idcirco in 3. d. 3. a.... q. 1. illum reprehendere non audet. Tertio: quia cum ex Tridentina Synodo, & decretis Sixti. 4. & Pij. 4. constet opinionem piam nulla censura dignam esse, in illa ferenda grauiter S. Th erasse fatendum illis erit, qui eius ea testimonia esse contenderint locus, & articulus ille tertiæ partis speciatim suppositius prorsus videtur articulus quidem: quia in Bibliotheca. d. Beltrani de Gueuara Archiepiscopi Compostellani extabat 3. pars. S. Th. ex vetustissimis exemplaribus cussa fine eo articulo. Locus autem, & verba articuli illius aduersantia vitiata recognoscuntur. Primo, quia titulo illius, qui de sanctificatione ante animationem est non respondent: neque conclusio articuli ex antecedenti, quod ante animationem sancta non fuerit infertur, quod scilicet fuerit sanctificata post animationem, cum dato antecedenti in ipso animationis instanti sanctificari potuerit id quod Caietanus recognouit recitatus. num. 5. licet falso, vt ex hactenus dictis constat, docuerit de sanctificatione Mariæ in animationis instanti quæstionem nondum extare, dum S. Th. scriberet si autem verum id admittatur totus ille articulus, reliquaque aduersa testimonia, vt supposititi è doctrina S. Th. abradenda erunt insuper rationes omnes, quibus a. 4. probat in Deipara nullum actuale veniale fuisse, eædem maiori efficacia suadẽt neque in ea debitũ, aut originale fuisse, quod grauius, & mortale est, vt omnes fatẽtur ac legẽti constabit. Adde articulorum ordinem præposterũ esse cum in primo inquirat an sanctificata fuerit ante natiuitatem ex vtero; Dein secundo an ante animationem cum huius disputatio deberet primæ præcedere, nisi in secunda hac statuisset definire in ipsa animatione fuisse sanctificatam, quæ definitio, si præcederet primam illam de sanctificatione ante natiuitatem ex vtero prorsus aboleret. Denique S. Thom gloriosum apparuisse Episcopo Fantino dubitanti de S. Thom. circa conceptionis punctum mente, atque asseruisse se pro vera, & pia stetisse opinione, ac propterea Fantinum festum conceptionis deinceps in sua diœcesi celebrasse authores sunt quindecim, in quibus Ægydius. Quod si aliquando, alicubiuè aliter senserit nobiscum, & cum pia opinione tandem sensisse ex libro retractationum S. Doctoris, quem se vidisse testatur Magist. Ioann. Vital. referuntq; viginti, & eo amplius authores constat, cui oppositam retractasse narratur.

***

CERTA

CERTAMEN IV.

Pro eadem conclusione Rationes, arduæque difficultatis aliorum imbelles solutiones.

1 A Ratione vero ea omnia quæ ab originali, ab eius debito immunem Mariam ostendunt. Primo enim Matris ignominia hæc in filium redundaret: secundo moralis inter filium, & Matrem vnitatis, ac identitatis iure aliqua esset filij Dei, æternæ lucis ad Belial, ac tenebras peccati conuentio, si eius Mater in Adamo peccasset. Tertio: habitasset diuina sapientia in corpore Deiparæ subdito, & obnoxio peccato imo, & peccatis, ad quæ originale inducit, seu inclinat quarto: Adami, Angelorumque Regina ipsis ignobilius concepta fuisset quinto: quia Dei Mater non ea puritate niteret, (vt Anselmus aiebat, imo, & argumentabatur cert. 2. n. 6.) qua maior sub Deo nequeat intelligi, si in Adamo peccasset, ac debito originalis subiaceret ex quo principio plura, inprimisque immunitates ab actualibus quibusque, adhuc venialibus, atque prærogatiuæ innumeræ Deiparæ conceduntur, etiam contra generales pro omnibus puris hominibus scripturæ locutiones: si autem non toto rigore principium hoc intelligatur ea omnia, vel eorum plura concedi Mariæ cum fundamento rationis minime poterunt. Sexto refricanda est ratio illa, quam expendebamus ex Anselmo cert. 2. n. 5. quod maledictionis lex sicuti neque in legislatorem Deum, ita neque in eius Matrem tenet, argumento Vlpiani citata. l. Princeps quod argumentum confirmatur vlterius ex Augustino t. 7. circa fin. libro 2. Hypognosticon versus medium vbi, opponentibus contra illud ad Roman. 5. quo per vnum hominem mors in mundum introisse, dicitur, per duos homines, nempe Adamum, & Euam intrasse, respondet, *si cordis oculas non amisistis, attendite dictum esse: iam non sunt duo, sed vna caro.* Ac rursus *erunt duo in carne vna. Nam ideo, per vnum hominem, dixit Apostolus: quia cum in viro suo mulier vna sit caro in semine progenies computatur.* quare filij exceptione, qui caro Matris est, excepta etiam à lege maledictionis intelligi etiam debet Maria septimo: quia nec Deo filio defuit sapientia, nec potentia, neque in Matrem amor, vt eam à pacto, & lege maledictionis excluderet: ergo exclusa de facto fuit. Consequentia est certa: Antecedens complanatione contradictionum, quæ in ea exclusione Mariæ seu non inclusione in lege maledictionis, seu pacto quoad noxia stabilietur cert. 5. octauo cum ex hac Deiparæ à debito originalis immunitate certo ipsius ab originali in sua conceptione libertas deducatur pietas erga immaculatam Deiparæ conceptionem, ad eius à debito etiam libertatem statuendam debet armari.

2 Ardua tamen contra hanc Mariæ non inclusionem in pacto, ac non collocationem voluntatis Mariæ in voluntate Adami pro priori naturæ ad vsum libertatis eiusdem in transgressione præcepti se attollit difficultas licet enim fieri à Deo facile potuerit, vt absolutè pro eo signo Deipara in pacto inclusa non fuerit, neque eius voluntas in Adami voluntate collocata: ac proinde, & quod ipsa neque originali obnoxia fuerit, neque in Adamo peccarit; ast id è Christi meritis, & redemptione fuisse, vti fuisse è sacris dogmatibus fateri tenemur ardua difficultas, neque hactenus, me iudice, superata est. Etenim, si inclusio, & collocatio, vel non collocatio, & exclusio, vt debitum originalis contrahatur, atque in Adamo peccetur, vel secus absolute prorsus ante vsum libertatis Adami transgressione, & peccato Adami exercitæ esse debet, ac Deipara pro eo signo non fuerit inclusa, neque eius voluntas in voluntate Adami collocata, quomodo per merita Christi; non nisi post eius libertatis vsum, & peccatum, vt vidimus, futuri esse potuerit, non ita facile, imo vix difficulter apparebit. Respondent Soaristæ, Granados sect. 25. & Complutenses Recentiores: in sua doctrina de Christi existentia, seu absoluta futuritione ante Adæ peccatum, imo, & existentiam difficultatem prorsus euanescere. Sed tamen, cum merita Christi non nisi, vt morte consumata gratiam vllam de facto à Deo obtinuerint, (iuxta illud Isai. 53. n. 10. *si posuerit pro peccato animam suam*, videbit semen longæuum) morsque ipsa de facto naturam originali vitiatam Iudæ proditoris, accusantium Pharisæorum, tortorum crucifigentium natura supposuerit, mors Christi, quæ merita consumauit, signauitque Adæ peccatum ac proinde vsum libertatis eius in præcepti transgressione, ex qua originalia in posteros illos deriuarunt, natura proculdubio supposuit: quare ea Mariæ non inclusio meritis Christi, vt de facto gratiam, redemptionemque hominibus obtinuerunt, non debebitur, licet Christus ante Adæ peccatum absolute extitisse Doctoribus hisce permittamus. Contra secundo quia eiusmodi præcedentia Christi absolutè futuri ante absolutam Adæ transgressionem, & peccatum Patrum, & scripturæ testimoniis, rationibusque theologicis abunde confutauimus. d. 1. q. 2. & d. hac 2. q. 1.

3 Contra specialiter tertio contra Recentiores Complutenses quia præseruatio hæc ex non inclusione Mariæ in pacto per merita Christi, fuit præseruatio redemptiua, seu per merita Christi qua Redemptoris: ergo supposuit Christum non solum absolutè existentem, sed etiam absolutè Redemptorem: atqui per hosce Recentiores Christus absolutè Redemptor non, nisi post absolutè præuisum Adami peccatum fuit decretus: ergo ea præseruatio, vt redemptio præseruatiua sit absolutam existentiam peccati supponere debet: quod pugnat cum præsuppositione non inclusionis Mariæ ante vsum libertatis Adami peccato exercitum. Respondere possent Recentiores eam absolutam non inclusionem Mariæ in pacto ante Adami peccatum fuisse ob merita Christi, non quidem absolutè præuisa, & remuneranda, sed per modum prætij, & solutionis contra: quia per eiusmodi merita, si veram motionē meritiuam habere possent, etsi non ante, sed post præuisum peccatum futurus absolutè Christus esset potuit Deipara in pacto absolute non includi pro signo illo priori ad vsum libertatis ad peccatum, vt patet, & q. 1. contra ipsos Recentiores obseruabamus: quia eiusmodi merita absolutam sui exsistentiam, ac præuisionem, vt moueant præmiantem non requirunt, sed solum conditionatam: quare neque merentis absolutam existentiam supponunt ergo si eis meritis ad rem præsentem vsuri erant Recentiores superflue ad Mariam pro signo illo absolutè non includendam, vel excludendam à pacto antecedenter ad Adæ peccatum, & pactum, & Adamum absolutam Christi existentiam statuunt contra secundo: quia, vt dixi sæpius, probaboque abunde contra. de meritis Christi, merita hæc per modum pretij, & solutionis commentitia omnino, ac prorsus absurda merita sunt.

4 Ex aliis, qui ante Magistrum meum Didacum Daza meritorum per modum pretij, & solutionis authorem scripserunt, respondet Salazar, c. 24. §. 12. cum Christus venerit ad reparanda, quæ fuerunt peccata, & post ipsa, solum supposui se natura inclusionem voluntatum posterorum, qui peccarunt in Adamo; non autem non inclusionem virginis, quæ non peccauit in illo, cuiusque non inclusio ad aliorum, peccata siue in Adamo, siue in se ipsis impertinenter se prorsus habebat: quare ea non inclusio potuit esse, & Adami peccato, & Christo, eiusque meritis natura posterior. Contra: quia vt Adami actio posterorum etiam sit requiritur absoluta inclusio eorum ex parte actus primi voluntatis liberæ Adami: ergo, vt illorum moraliter non sit negatio inclusionis eius pro eo signo requiratur; licet non requiratur, vt sit Adæ peccatum aliorum etiam posterorum peccatum contra secundo: quia voluntas Dei

includendi,vel non includendi,hos, vel illos posteros in eius voluntate prior natura fuit Adæ peccato, & vsu libertatis,vt horum esset, secus aliorum : ergo ea non inclusio non inclusorum ad idem signum spectat, atque inclusio inclusorum; licet non ad peccatum in Adamo, & debitum inclusorum, tamen ad negationem peccati in Adamo, & debiti non inclusorum : ergo, quod post peccatum Adami, in quo peccarunt aliis, & eorum inclusionem est, post negationem inclusionis aliorum, quæ eodem signo fuit,esse debet. Denique posita negatione inclusionis pro illo signo necessariæ,vt in Adamo peccent posteri,debitumque originalis habeant;& si Christus post peccatum non veniret virgo in Adamo non peccaret,neque peccare posset debitumve originalis contrahere:ergo id Christi meritis non debet.

5 Propterea Alarcon admissa præcedentia eius non inclusionis Deiparæ Mariæ in pacto,& non collocationis voluntatis eius in Adami voluntate pro signo libertatis Adami in actu primo ante eius libertatis vsum,& exercitium in præcepti transgressione, asserit tamen eam non inclusionem Mariæ in pacto, ac non collocationem voluntatis eius in voluntate Adami per merita Christi pro posteriori naturæ ad eius libertatis vsum, & peccatum futuri esse optimè potuisse: siquidem earum negationum præcedentia respectu Christi futuri, & meritorum eius, non proxima, vt patet, sed remota est, ac remoti solum principij : principium autem meriti remotum sub ipsum meritum cadere posse verum hic author reputat, multisque suadere contendit. Cæterum doctrinam hanc de principio meriti remoto, quod sub ipsum meritum cadere possit, multis satis Conueltensium Recentiorum obiectio : quod scilicet possent absolutè esse eiusmodi non inclusiones virginis in pacto,& voluntate Adami, Christo etiam absolutè non existente ; iuxta ipsius Alarcon doctrinam.Etenim de potestate antecedenti loquendo verum sit, at vero in eorum etiam Recentiorum. Et Alarcon doctrina potest aduentus Christi necessarius necessitate consequenti ipse ex negationibus illis inclusionis in pacto, & voluntate Adami : quare, & falsum absolute esse poterit eas Deiparæ non inclusiones absolutè esse posse Christo absolutè non futuro. Omittendas hic duxi duas alias solutiones affines : alteram nostri Ioannis Perlin.supra d. 4. cap.14.alteram nostrorum etiam Salmanticensium Recentiorum qui ex scientia conditionata,vel decretorum,vel complacentiæ Dei de mundi huius futuritione rem hanc facile componi existimant eos autem impugnatos in simili habes. q.1.cert.1.2.& 5. quare inde impugnationes huc aduocandæ,atque applicandæ erunt.

CERTAMEN V.

Solidior ratio, eiusque, & conclusionis vindicatio.

1 PRopositæ difficultatis solutionem melius cæteris attigisse visus est mihi noster Cardinalis Lugo.d. 7.sect.3.licet non ita planè,ac dilucide illam explicarit, ac nos ex datis principiis cert. 1. à num. 5. cum enim eo loci ostenderimus inclusionem in pacto,& collocationem voluntatum posterorum in Adamo sub conditione posterius peccato ipsius purificanda esse potuisse, imo,& ita de facto fuisse pro posteris pluribus ita etiam non inclusio, & non collocatio voluntatis Mariæ in Adami voluntate conditionata, sub conditione posterius natura vsu libertatis Adami, eiusque peccato purificanda esse optimè potuit:ac proinde ad Diuiparæ, filiique gloriam ita euenisse dicendum prorsus erit. *Constitui volo posterorum tuorum voluntates in te, quoad obseruationem,& transgressionem præcepti, ea, quam in Matrem elegero, quoad transgressionem, excepta quod si peccet priuabo reliquos ab illa gratia, quam tibi in eos omnes transfundendam impertior : tum reliquæ fœminæ à maternitate illa excluduntur.* Peccat Adamus nondum facta Mariæ in Matrem Dei electione,ac proinde necdum inclusa illa vel exclusa absolutè à pacto, eiusve voluntate in Adami voluntate absolutè collocata:eoque Adami peccato exercito, atque absolutè præuiso ad illud reparandum decernitur absolutè futurus, venitque Christus : meretur, suaque morte merita consumat : tum è sic consumatis Christi meritis Maria in Dei Matrem eligitur à Deo: sicque non inclusio eius in pacto, ac non collocatio voluntatis eius in voluntate Adami, quoad transgressionem, quæ ex parte obiecti conditionata fuit sub eius electionis conditione, electione posita, & purificata conditione in absolutam transit,sitque absoluta non inclusio, & collocatio cum autem electio illa, seu conditionis purificatio, qua absoluta illa non inclusio,ac non collocatio effecta est, è Christi meritis fuerit, fit certe Deiparam ex meritis Christi à pacto absolutè exclusam, siuè non inclusam,atque eius voluntatem in Adami voluntate, quoad transgressionem absolute non collocatam esse : ac proinde ex eisdem meritis, neque originale contraxisse, neque eius debitum, neque in Adamo peccasse : imo in illo peccare, aut originale, eiusve debitum contrahere potuisse.

2 Sed enim non desunt, quæ modum hunc nostrum impugnent.Primo : notata illa à nobis data cert.1. à num. 6.quibus tota hæc nostra moles innititur,facile videntur euerti:quare, & nostra hæc sententia à fundamentis subruere. Etenim,si propagatio ex Adamo conditio fuit sub qua aliquorum posterorum Adæ voluntates in Adamo collocatæ, atque ipsi inclusi in pacto Dei cum Adamo inito fuere : ergo quousque propagati absolutè ex Adamo sunt neque in pacto fuerunt absolutè inclusi, neque eorum voluntates in Adamo *absolutè* collocatæ. Pergo ergo peccatum horum, *quatenus horum in Adamo*, atque originale ipsorum apponenti propagationem ipsorum ex Adamo merito tribuatur. Atqui per nos eo loci tribuitur Christo eiusque meritis, atque omnium opinione ea propagatio ex Adamo tribuitur necessario Deo,vt authori:ergo,& huic,& Christo, eiusque meritis eorum, & in Adamo peccatum, & quod absurdius est,originalia, vt specialibus causis debent attribui. Vrgetur,ac simul præcluditur euasio, quæ poterat occurrere licet enim collocatio voluntatum in Adamo necessaria fuerit, vt posteri eius in ipso peccarent,atque originale contraherent, vbi primum existerent, eaque à Deo proculdubio fuerit, si tamen pro signo indifferentiæ voluntatis Adami, atque aute prauum ipsius vsum absoluta intelligatur tota culpa etiam originalis ex illo prauo vsu dimanans male venti Adamo, non autem Deo collocanti in eo posterorum voluntates merito tribuitur, nam penes illum physice, ac penes posterorum voluntates collocatas moraliter fuit malus vsus,cum posset esse ab illis bonus; ast vero absoluta collocatio à Deo per purificationem conditionis, seu positionem propagationis ex Adamo per merita Christi,ac post prauum vsum libertatis Adami,est collocare absolutè eorum posterorum voluntates cum determinatione,vt in Adamo peccent, atque originale contrahant : quod non minus Deo repugnat, quam si voluntatem produceret, de fere ponneret prædeterminatam ad peccatum vnde, sicut in hoc casu peccatum actuale Deo retribueretur, vt authori, ita, & in nostro eorum posterorum originalia eidem, vt authori, & causæ tribuenda videntur.

3 Verum cum certum omnino sit, siue posteriordine intentionis, vel in causa, seu purificatione conditionis supponantur futuri,& inclusi in pacto absolutè,non tamen ita ordine executionis, & actu in se ipsis exercito præcessisse, neque ex Adamo propagatos esse,vt non expectata fuerit Adami transgressio,& peccatum,ex quo se nudos esse primi Parentes cognouerunt, ideſt concupiscentiæ motus ad generationem, primo

primo cognouerunt, vt Patres ad eum locum interpretantur: negari minimè potest ad originalis contractionem posterius illud signum expectatum fuisse post vsum libertatis Adami, & eius liberam determinationem naturæ posteriorem ad peccatum eamque conditionem in pacto ipso essentialiter imbibitam esse. Non enim pro illis aliquo ex eis modo ante pactum futuris initum fuit, nisi sub conditione illa, quod posteri de facto, & exercite Adami forent, & existerent: quare, vt ei difficultati respondere tenentur, quatenus originalis contractionem tangit. Pro peccato vero, in Adamo, & collocatione voluntatum earum in illo similiter respondere tenentur. Nam posteri inclusi in pacto non sunt, nisi sub conditione, quod posteri exercite forent, vt citato num. 6. & 7. docebamus si enim per possibile vel impossibile Adami posteri, de facto iidem non essent, qui quouis ex dictis modo, siue in decreto, siue in purificatione conditionis præuidebantur futuri, vt in pacto includerentur. Respondeo ergo pactum illud, & voluntatem includendi posteros absoluta ex parte actus esse; conditionata vera ex parte obiecti, idest, vt ex persona reliquorum hominum, eorumque nomine obseruaret, vel transgrederetur præceptum si eius posteri forent exercite, ac de facto existerent, pro quocumque signo ex illo exercite tales existerent quare quatenus ad voluntatem Dei, & Adami etiam pacis centium totum negotium, pacti, & collocationis voluntatum per actum erat, atque cum indifferentia ad bonum, vel malum vsum in quo transgressio, vel obseruatio præcepti, posterorum esse posset, solumque deerat subiectorum positio ad quam duplex illa conditio erat in pacto imbibita nempe, & existentiæ exercitæ ipsorum, quam nemo potest, negari posteriorem naturam pacto, & peccato Adami fuisse, & propagationis exercitæ ipsorum, ex Adamo, quam necessario admitti ab omnibus pro posteriori naturæ debere contendimus quare ea propagatione ex Adamo posita, sicuti, & ea posterorum existentia non ponitur à Deo peccatum, siue in Adamo, siue originale, sed subiectum, licet post prauum vsum libertatis Adami sit eiusmodi positio, ex quo nequeat non posterius Adami vtrumque habere vbi primum talis existat ac de facto vi pacti, & collocationis quatenus ex parte voluntatis Dei his etiam qui de facto posteri Adami fuere, relicta fuerit moralis potestas, vt obseruarent in Adamo, gratiamque consequerentur, etiam post obseruationem ex illo propagati: quare, quod in Adamo peccarint, atque originale contraxerint soli Adami, transgressioni debent, non propagationi, quę de se indifferens est, quam Deus potuit quidem pro eis qui de facto sunt impedire, ac in eis proinde peccatum, sicut, & plura, quæ non impedit, etiam actualia, non tamen tenetur, sed in Adami pœnam, pactique effectum, aliosque honestissimos fines ex parte sua apponere potuit.

4 At inquies posteri omnes in Adamo peccauerunt tunc, cum ipse peccauit: ast non potuerunt peccare in illo nisi absolutè pro tunc essent inclusi, atque eorum voluntates in eius voluntate collocatæ: ergo pro illo tunc, seu priori ad vsum libertatis Adami fuerunt eius posteri in illo absolutè inclusi independenter omnino à conditione posteriori natura vsu libertatis Adami. Maior est fere dogmatica ex Patribus August. 27. de ciuit. Dei *quando Adam cum omnibus, & ipse peccauit.* quia ait omnes in illo eramus Anselm. de conceptu virginali. c. 7. *in Adam omnes peccauimus, quando ille peccauit* redditque rationem *quia de illo futuri eramus*: quam eandem reddit etiam c. 27. *quia fuerunt omnes homines in Adam.* quibus: si rectè expendantur, testimoniis non maior sola, sed discursus totus videtur contineri. Respondetur distinguendo maiorem: in actu exercito nego, in actu signato concedo: quia tunc illud Adæ peccatum designatum est: eo ipso, quod ex eorum persona, & nomine operaturus ex pacto, & voluntate Dei fuit Adamus constitutus: cum autem nondum posteri exercite essent neque exercite ipsi peccarunt absolutè: exercitum enim horum peccatum absolutè tale originale fuit, neque enim nondum exercite existentium, & exercite posterorum Adæ peccatum vllum absolutè exercitum esse, concipiè potest quare peccatum, quod in Adamo vocatur, præcisè sumptum peccatum in actu signato posterorum est, non in actu exercito, ac debitum contrahendi originale, vbi primum ex Adamo existant: quia posterorum omnium vniuersim loquendo nomine operatus ille est, nondum posteris designatis, seu determinatis, pro illo signo naturæ id enim pendet ex voluntate Dei pacisentis, & Adami si velis etiam acceptantis ex eorum persona, & nomine operari. Minorem similiter distinguo non potuerunt peccare in actu signato, nisi eorum voluntates absolutè inclusæ essent in actu signato pro illo signo, atque ipsi inclusi eo modo fateor nisi essent inclusæ in actu signato, & exercito nego minorem, & distinguo consequentiam independenter omnino in actu signato à posteriori natura conditione ad vsum libertatis fateor, independenter à conditione posteriori natura in actu exercito nego consequentiam.

5 Atque hic sane apertus est testimoniorum, & rationum ex Patribus recitatarum sensus cum enim pro illo priori vsus libertatis Adami omnes, eius posteri in actu signato peccauerint, debitumque originalis contraxerint, quotquot postea eius posteri fuere vera futuritione, & temporis, & causalitas, peccaturi pro posteriori dicebantur, atque pro illo signo peccare in illo de præsenti, in actu signato, quia ex tunc iam illud Adami peccatum eorum nomine, atque ex eorum persona patratum est, cum posterorum omnium nomine vniuersim fuit per actum nondum designatis, determinatisvè nedum exercite positis, posteris illius: quare rectè dicimur omnes tunc in illo peccare, quia de ipso futuri eramus, seu quia erramus in illo. Vnde etiam constat: quo nam pacto B. virgo, ni in Dei Matrem ex meritis Christi electa fuisset in Adamo peccasse diceretur atque pro illo signo transgressionis Adami peccare signate, de præsenti nam inter posteros communes, quorum omnium vniuersim signatum illud peccatum erat, quorumque nomine, & persona Adamus operabatur, Virgo tunc esset, sicut cæteri omnes, siue viri siue fœminæ in Dei Matres pro naturæ posteriori non eligendæ: dices ergo peccarunt æquè in Adamo homines etiam purè possibiles ex ipso, nunquamque in se, aut ex ipso adhuc posterius natura transgressione Adami extituri, æque atque ex ipso pro eo posteriori propagandi: siquidem non magis horum, quam illorum designatum, seu in actu signato peccatum illorum fuit, nec magis horum, quam illorum voluntates fuere in Adami voluntate collocatæ. Patet extremum hoc. Nam pro illo signo nondum determinata erat horum potius, quam illorum existentia absoluta in se, aut ex Adamo propagatio. Vnde rursus cum pro illo signo neque exceptio Deiparæ, seu eius in Matrem Dei electio adesset, sed adhuc ex Adamo, ac sine sui in Dei Matrem electione esse posset, pro illo signo eius æquè, ac cæterorum, qui pro tunc communes Adæ posteri poterant esse signatum peccatum erat fateor obiectionem hanc, eiusque absurdum vtrumque videri difficillimum.

6 Respondeo tamen, vtramque illationem esse negandam. Etenim, licet pro illo signo, qui futuri ex Adamo erant non magis essent decreti, aut existentes, quam reliqui homines purè possibiles ex ipso, neque pro illo, siue in illo futuri ex decreto tam intentiuo efficaci, quam executiuo, quare neque ex aliquo pro illo priori pacti, & indifferentiæ voluntatis Adami existenti necessario futuri; at vero futuri pro posterioribus signis erant, secus pure possibiles. Cum autem pactum, & collocatio pro futuris solummodo ex Adamo fuerint, non autem pro iis, omnibus qui ex ipso poterant propagari, ac propagandi non essent, pro illis solis validum pactum, & collocatio voluntatum in Adamo, adhuc pro illo

illo signo fuit, in quo non magis ex Adamo futuri erant, quam alij, qui poterant esse. De eis enim signate loquitur, & paciscitur, qui de futuris, ex Adamo: quare, & eorum solummodo voluntates pro illo etiam signo in voluntate Adami sunt, qui pro quouis etiam posteriori signo ex illo futuri sunt, eorumque solummodo peccatum signatum, siue in actu signato est: voluntas enim illa conditionata ex parte obiecti sub conditione propagationis ex Adamo posterius natura futuræ, vel deambulatoria reputanda est, vt de voluntatibus testamentorum iuristæ vulgo loquuntur, vsque ad posterius natura secutam mortem testatoris, vel vitam, & mortem ante pubertatem posthumi filij, pro quo nondum animato Pater defunctus testatus est, vel fictione iuris, & pacisentium Dei, & Adami: posteri illi futuri ex Adamo dum pro illis nondum physice in se, neque in decreto Dei pro illo signo existentibus paciscuntur, pro existentibus absolutè reputantur: cum sub ea conditione paciscuntur. Sicut fictione iuris in testamento Patris defuncti pro filio posthumo, & fœtus animatio, & mors ante pubertatem peractæ iuris fictione reputantur.

7 Inde etiam constat negandum esse absurdum secundum, siue eius illationem, vt Mariam in Adamo non peccasse, neque originalis debitum incurrisse tueamur. Etenim sicut ex futuritione absoluta ipsius ex Adamo nuda dictis modis inclusa in pacto, atque voluntas eius in Adamo collocata sufficienter intelligeretur pro illo signo, vt Adami physica transgressio ipsius in actu signato transgressio tunc esset; sic eodem pacto ex futuritione electionis in Matrem Dei adiuncta futuritioni ipsius ex Adamo nondum absolutè inclusa in pacto, intelligitur, neque ipsius voluntas absolutè in Adami voluntate collocata: quare neque Adami transgressio ipsius in actu signato transgressio reputatur, ipsavè in Adamo peccare: quinimo non peccare in Adamo intelligitur, neque in pacto includi, eiusvè voluntates in voluntate Adami voluntate collocari: quia licet pro illo, seu in illo signo, & priori naturæ physicè, & exercite electa in Matrem non sit eius tamen electio ex meritis, Christi posterius natura exercite futura fictione iuris, & voluntatis Dei paciscentis, & Adami acceptantis in actu signato supponitur. Licet huius existentiæ, & futuritionis iuris, & imaginariæ veritas, ex futuritione posterius natura exercita Mariæ, in Dei Matrem ex meritis Christi eligendæ, & futuræ tanquam à termino, & posteriori suo modo pendeat, aut connectatur: quia nisi posterius natura futura Dei Mater, atqui in Dei Matrem eligenda esset de ea in actu signato exceptio, quoad pacti pociua pro illo priori de Maria in actu adhuc signato non esset, neque intelligeretur. Denique ea omnia, quæ contra Deiparæ ab originali exemptionem minus piæ opinionis authores opponunt ipsius à debito immunitatem eodem impectu oppugnant: eis tamen, quæ ex testimoniis adducuntur: supra occurrimus. A ratione vero præterea, quæ specialem hunc nostrum modum impugnant, difiectaque à nobis proximè sunt, nihil est, quod nos leuiter tangat: cum constet ex dictis maiori filij beneuolentia ex eius meritis nobilissima præseruatione Deiparam fuisse redemptam cum non solum ante originale, sed, & ante eius debitum fuerit ex eius meritis præseruata.

***

DISPVTATIO III.

De causa efficienti, & physica, & meritoria, siue actiua, & exactiua incarnationis.

DVo hæc causarum genera in vnam disputationem coegi: tum, quia de efficienti physica nisi tota de potentia obedientiali disputatio huc intempestiue aduocetur; peibreuis quæstio, nedum iusta disputatio foret tum quia meritoria causa efficientem emulatur quatenus non nisi existens absolute mouet, & causat, atque finali, de qua hactenus disputatum est in modo causandi per obiectiuam motionem socia est, & affinis, eodemque gradu agentis intellectualis operationibus, effectibusque præcedit. Neque vero hic de eis omnibus disputabo, quæ sub titulo causæ meritoriæ incarnationis vulgo disputantur, pertinentque ad disputationem demeritis humanitatis Christi, vt dignificatæ vnione hypostatica, ac proinde incarnationem pro priori naturæ effectam supponunt, commodiusque simul, ac semel controu. de merito Christi discutientur. Primo ergo disputandum hic venit: an meritis humanitatis non dignificatis vnione hypostatica, siue Christi, siue personæ alterius diuinæ incarnatio obtineri potuerit. Secundo: an circunstantiæ incarnationis v.g. immediata ex virgine generatio, vel mediatior ex Auis &c. eiusvè acceleratio sub ipsorum ceciderit merita? Tertio: causa efficiens physica incarnationis.

QVÆSTIO I.

An Christus aliquatenus vnionem hypostaticam fuerit sibi de facto promeritus?

DE merito operum humanitatis Christi respectu suæ vnionis, siue adæquate, siue inadæquate præsens quæstio procedit, & de merito quidem vnionis adæquate sumptæ solum de merito congruo esse posse videtur: cum humanitas tota secundum vtramque sui partem exvnita operans vel tota, vel secundum animam solum debeat natura præcedere, vt adæquatam sui vnionem secundum omnem partem promereatur. De merito vero vnionis inadæquatæ, tam de congruo, quam de condigno, agitari quæstio potest. De congruo quidem operum animæ pro naturæ priori ad sui vnionem, hypostaticam, & vnionem cum corpore iam hypostatice vnito, respectu vnionis suæ hypostaticæ de qua eodemmodo philosophandum nobis est, ac demerito humanitatis exvnitæ, respectu suæ vnionis hypostaticæ adæquatæ de condigno vero si anima pro priori naturæ vnita, & operans supponatur siue dependenter, siue independenter à corpore suas spirituales, & honestas actiones. (Loquimur autem in his quæstionibus de facto de præcedentia, & prioritate animæ, & humanitatis nondum vnitæ, non autem de præcedentia earum, & operationum temporaria ad vnionem hypostaticam promerendam. Neutram enim sui hypostaticæ vnione temporarie de facto præcessisse dogmaticum est, vt contra aliquorum errores ostendimus controu. 1. d. 2. §. 2. autem ita vnitas hypostaticè animus atque operans supponatur, mereaturque vnionem hypostaticam corporis, qua incarnatio completur absolutè incarnationem promerebitur, quam absolutè non supponit.

CERTA

CERTAMEN I.

Nullatenus incarnationem de congruo pro merita humanitas Christi; acrius tamen, quam par est affirmatiua sententia à nonnullis censuratur.

1 DOctores nonnulli affirmatiuam sententiam de merito congruo humanitatis erga vnionem suam hypostaticam eadem duratione obtinendam erroris insimularunt. Me autem iudice non satis firmo iure. Licet enim, quia omnium ferè Theologorum, atque Scholarum est negatiua conclusio, vt statim referemus, nihilque siue ab authoritate, siue à ratione apparet, quod acriter affirmatiuam suadeat, atque negatiuam impugnet, temeritatis notæ videatur affirmatiua subiacere; errorem tamen ne redolet quidem, nedum incurrit. Etenim, quod Ioan. 3. Lucæ. 1. Ad Titum. 3. gratia incarnatio dicatur, ac proinde non ex meritis, de nostris meritis intelligendum videtur; respectu enim nostri gratia prorsus est: quod non tollit præmium respectu humanitatis Christi fuisse, ac proinde respectu illius gratiam non esse. Sic auxilia gratiæ, reliquaque Dei supernaturalia dona ex meritis Christi nobis obuenientia respectu nostri gratia, ac beneficia Dei sunt, licet per Christum, vt bene Vasq. d. 21. cap. 1. reliquique Doctores, & tamen respectu Christi, cuius merita eiusmodi Dei donis in nobis præmiantur non gratia, sed strictè præmia sunt. Neque vero firmius est illud Psalmi 8. *Minuisti eum paulo minus ab Angelis: gloria, & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum.* Quem locum de humanitatis Christi supra Angelos per vnionem hypostaticam exaltatione intellexit Paulus ad Hebræos 2. immediatè præmittens, quod eo etiam psalmo præmittitur *quid est homo, quod memor es eius?* tantundemque est, ac dicere, quænam merita hominis Christi ad eiusmodi exaltationem præcesserunt? nulla sane.

2 Huic expositioni, & sententiæ accinit August. 11. de corrept. & gratia atque 15. & vlt. de prædest. sanctor. ac sæpius ita effatus. *Quid egit ille homo, vnde meruit, vt à verbo assumeretur?* Verum Dauid eo Psalmo ad litteram de Adamo locutus, est ac figuratè solum de Christo, cuius ille Typum gerebat, vt Paulus intellexit, quare, sicut ibi Adami merita ex propriis viribus habita, vt ei Deus orbem subiiceret, nulla prorsus fuisse asseruntur, ita neque humanitatis Christi figurati merita vlla ad ipsius per hypostaticam vnionem supra Angelos euectionem, atque ad orbis totius subiectionem, futurique sæculi principatum (quorum etiam ibi meminit Paulus) ex propriis viribus extitisse dicuntur. Atque hic sane sensus vel præcipuus, vel germanus, vel saltem non incongruus Augustini: cum eis locis omnibus contra Pelagianos, & eorum ex propriis viribus merita ex instituto decertet, vt docte obseruabat Vasq. proxime. c. 5. n. 46. secundo ad Dauid, & Pauli locum dici posset, etsi demeritis ex auxilio gratiæ profectis loqueretur, cum tot alia præter vnionem data à Deo humanitati Christi Domini ibi à Paulo, & Dauide recenseantur, nempe orbis subiectionem, & imperium, & futuri sæculi Principatum, negasse de facto puræ humanitatis etiam auxilio gratiæ elicitis meritis ad totum illud congruitatem; licet ex eis aliquid, etiam vnionem hypostaticam attigissent: quæ, licet tantum donum in se ipsa sit, aſt minus quid est, quam coniunctum, seu cumulus ex ipsa, atque illis etiam donis simul conflatus, vt de se patet.

3 Nec satis est merito congruo vnionis hypostaticæ admisso in humanitate Christi ea omnia humanitatem Christi promeruisse conuinci, quæ vnionis titulo eidem humanitati debebantur, ac proinde, & in illa donabantur. Sicut dici vulgo solet: qui dat formam dat consequentia ad formam. Alia enim donationis ratio, alia meriti est. In donante quippe propriè donante, quique è perfecta doni scientia donat ea omnia dari ab ipso velle intelligimus, quæ dono suo recipienti accessura præuouit. Vnde, & idem de aliis metaphorice donantibus, vt de causis naturalibus creatis, quæ nihil certe cognoscunt; metaphorice dicitur formæ donatione consequentia ad formam donare, ni proloquio hoc velis solam primam, ac principalem causam formæ, rerumque omnium Deum, qui & formam, & consequentia ad formam apprime nouit intelligi debere: Meritum autem, etiam congruum, nec solum condignum proportionem aliquam cum præmio habere natura sua debet. Cum autem proportionem habere cum eo possit, quod minus est, quin eam habeat cum eo, quod est maius, atque coniunctum illud ex vnione hypostatica, & aliis donis à Psalmista, & Paulo memoratis maius quid vnione sola proculdubio sit, poterit huic soli intra congruitatem proportionari, quin coniuncto, ex ipsa, & donis aliis conflato proportionetur, vt secunda dicebat solutio. Hæc quidem eo solum animo dicta sunt, vt ab affirmatiua sententia erroris immerita nota exulet deinceps.

4 Negatiua tamen sententia nobis semper placuit à Doctorum authoritate fere omnium, non tamen à plurium rationibus. Tenuit Magister in 3. disp. 4. Gabri. quæst. vn. a. 3. dub. 3. Carthus. quæst. 4. cum. S. Bonau. Ricardo, Vdelrico. Durandus, quæst. etiam. 4. Scotus cum suis in 4. d. 2. quæst. 1. fine S. Th. 3. p. quæst. 2. a. 11 vbi Caietan. Medina ac reliqui Dominicani: ex nostris etiam. S. Thomæ interpretibus, & Doctoribus. Valentia ibi q. 2. pu. 8. Vasq. d. 21. citata. Soar. d. 10. à sect. 3. Granad. controu. 1. tract. 14. d. 2. sect. 1. Lugo d. 8. sect. 1. num. 1. Vvadingo d. 10. dub. 3. Bernal. d. 17. sect. 1. vterque Hurtado, ac reliqui nostri Recentiores imo, & doctores fere reliqui. Probant Soarius, & Thomistæ plures: quia actiones subsantialis compositi, ita à supposito, qua suppositum est, necessario sunt, vt subsistentia, siue personalitas necessario sit, vel partiale earum principium, vel quid se ex parte principij tenens ad illas, saltem, vt necessaria conditio: ergo Christi humanitas, quousque in verbo subsitit, non potuit de facto operari: atqui, vt in verbo subsitit vnionem hypostaticam clausit. Ergo vnio hypostatica ex parte principij proximi expediti ad opera meritoria humanitatis naturæ priori de facto præcessit: ergo eorum operum effectus, ac præmium de facto esse nequiuit, quin principium meriti sub meritum caderet: quod repugnat. Verum principium illud de necessaria præcedentia natura subsistentiæ ad naturæ subsantialis operationes disiectum satis à nobis ex controu. de causis d. 6. atque hoc. t. sæpè vbi illud Aristotelicum *Actiones sunt suppositorum*, tantundem valere, ac singularium monstrauimus.

5 Probatur conclusio primo Pauli, & Augustini testimoniis datis, quæ, vt eam nec de fide nec fidei proximam euincant, atque oppositam erroneam; at vero longe verosimilius ex omnium Theologorum interpretatione, & contextu merita omnia humanitatis, etiam ex gratia profecta respectu vnionis hypostaticæ simul tempore habitæ prorsus ea loca excludunt. Si enim eiusmodi meritis ex gratia etiam, congrue vnionem illâ humanitas promereretur aliquid esset homo ille, vt ad eam, atque alia dona conferenda memor ipsius Deus esset. Secundo Augusti. omnia merita, etiam ex gratia, negans humanitati ad vnionem argumento validiori merita Pelagiana ex viribus naturæ denegabat eidem. Tertio omnia

negasse locis certum mihi est eandem quippe sententiam suam explicatius traddens cap. 36. Enchirid. scripsit. *Nunquid antea fuit homo, & hoc ei singulare beneficium præstitum est, vt singulariter promereretur Deum.* serm.8.de verbis Apostoli: *Numquid & illa præuixit, & bene viuendo factus est filius Dei.* Ecce merita etiam ex Dei beneficio excluſit. Denique. 11. de corrept. & gratia sic habet: *ista natiuitas profecto gratuita coniunxit in vnitate personæ hominem Deo, carnem verbo istam natiuitatem bona opera secuta sunt, non bona opera meruerunt.* quibus similia habet Dyonisius Alexandrinus. Si autem gratuita, ergo non remuneratoria: si illam bona opera omnia humanitatis secuta sunt: ergo non præcesserunt meritiuè. Sed quid argumentis agimus cum textus ipse sit *non bona opera meruerunt.*

6 A ratione probatur primo conclusio. Quia decentius est merita omnia humanitatis Christi infiniti valoris recognoscere, ac proinde dignificata ab vnione hypostathica, quam valoris finiti: aſt vnio dignificans meritum nequit esse præmium ipsius: alioqui principium meriti sub meritum caderet: quod in connaturali, prouidẽtia, iuxta quam res de facto regulantur, esse impossibile euidentissimum est, à nemine dubitatum: atque in supernaturali prouidentia, & potentia absoluta certum omnibus est, vno, vel altero excepto, quos aperte confutauimus contr. de merito, cõuincemusque hic contr. de merito Christi. Probatur secundo: quia meritum congruum etiã vnionis hypostathicæ nequit reperiri in bonis operibus adhuc ex gratiæ auxilio elicitis nisi gratia etiam habitualis dignificans adsit operãti: neque enim hac deficiente in operibus sanctis, seu honestis potest esse ad præmium, & donũ tantũ aliqualis illa operis proportio cum præmio, quæ ad congruitatem meriti requiritur: atqui tam gratia iustificans humanitatem, ipsique auxilians data humanitati Christi fuit, intuitu prẽhabitę pro priori naturæ vnionis hypostathicæ, vt communis Theol. sententia fert, ostendemusque contr. de merito Christi: ergo nequiuit ob merita à gratia auxiliante, & sanctificante humanitatis profecta, & dignificata dari, quin principiũ remotum meriti sub meritum caderet, quod repugnat. Tertio, & efficacius cum decreto simultaneæ productionis humanitatis, & vnionis hypostathicæ meritum operum humanitatis respectu suæ vnionis hypostathicæ repugnat prorsus, vt q.2. ostendemus: ergo de facto non adfuit quæ omnia æquè probãt cõtra animæ merita provt sui hypostathicam vnionem natura præcedens consideratur.

CERTAMEN II.

Nec inadæquata vnionis hypostathicæ meritum adfuit.

1 IAm de operibus animæ pro priori naturæ vnitę hypostathicè sicque promerentis vnionem hypostathicã corporis, (cuius merita condigna sanè essent, si data fuissent statuendum est) disputamus. Supponimus autem contrà Vasq. & alios relatos. d.2. q.3. animam, & corpus diuersis animis hypostathicæ partibus à verbo assumptas fuisse. Etenim, si eadẽ, vt illi aiebant, vnione hypostathica indiuisibili vtrumque à verbo assumptum esset, cum eodem executiuo decreto, & actione vnio illa indiuisibilis vtriusque ad verbum necessario poneretur, atque essentia, sua vnio eorum actualis ad verbum esset nullo naturæ signo posset præcedere existens in vno, in quo non esset, ac non intelligeretur re ipsa existens in alio, siue ad aliud terminata: quare neque esse posset dignificans pro priori naturæ animam, eiusque opera, vt ob illa pro posteriori naturę in eorum præmium terminaretur ad corpus. Solũ ergo procedit disputatio in nostra, & vera doctrina de reali, & entitatiua diuersitate vnionis hypostathicæ animæ ab vnione hypostathica corporis in ea vero negatiuæ nostræ sẽtẽtiæ probatio difficilis meritò nonnullis videatur. Etenim in suppositione hac potuisse animã vnitã hypostathice, ac pro naturæ priori operantẽ socij corporis vnionẽ de condigno promereri certissimũ est: quid ergo promeritum de facto fuisse prohibebit? eã, & ea omnia, quæ de incarnationis executione fides docet, cum eo merito de facto cõsistant, & dignitati animæ vnitæ videatur decentius tantum donum socio corpori promereri. Confirmarique videtur validissime argumento hac in re de Christi meritis satis frequenti, & vnico, quo id totum meruisse Christum de facto operibus humanitatis vnitæ dicimus, quod sine repugnantia potuit ob vnionis excellentiam, atque inde prouenientem humanitatis vnitæ dignitatem. Fateor me diu ob præfatam rationem in affirmatiuam partem, quæstionis de facto, quam versamus, vehementer inclinasse.

3 Cæterum cum in ea semper sententia fecerim, vt Theologicas conclusiones magis ab authoritate scripturæ, & Patrum, quam à philosophicis rationibus deducendas existimem, pro negatiua tandem sententia steti, quia eam scripturæ, & Patrum testimoniis magis saltem adsonam iudicaui. Etenim cum animæ in hoc instanti incarnationis corpori vnitæ operationis totam humanitatem, imo, & hunc hominem qui Christus est, denominarent: si eis de facto vnionem hypostathicam ad corpus promeritus esset qua totus homo effumeretur à verbo: cum vnione præsupposita verbi ad animam vnione ad corpus quam promerebatur, quaque humanitatis, seu, quod idem hic est, hominis assumptio complebatur, totus homo, seu humanitas ex operibus, & meritis absolutè ipsius assumeretur à verbo: ergo aliquid esset homo, vt Deus illius memoraſſet, vt assumptione verbi supra angelos exaltaretur contra Paulum; aliquodque egisset, vnde meruisset, vt à verbo assumeretur contra auguſtinum recitatos, quæst. 1. cap. 1. num. 2. & genuinè explicatos num. 5. Accedit à ratione quod, & conclusionem, & Patrum argumentum confirmet. Vt enim docuimus controu. 1. d.2. q.2. cert.1. à num.1. ad. 4. anima non prius natura assumpta à verbo fuit, quam corpus, seu caro signata: quin potius si aliqua prius assumenda esset de facto, & connaturaliter, materia, seu caro prius natura assumenda à verbo foret, quam anima, quæ non nisi disposita, ac proinde existente materia pro priori naturæ, atque ad sic existentis exigentiam creari debuit: cum autem existentia hæc materiæ dependenter ab vnione ad verbum in nostris principiis fuerit eius vnio, videtur prius natura exequenda, ac certè non posterius natura quam animæ, & vnio, & existentia, vt ibi docebamus. Quã doctrina cessat difficultas contra nostram decisionem, quæ de facto solummodo procedit. Denique Deus solo hominum amore, solisque peccati, ac proinde necessitatis humanæ præuisione incarnasse, eique solum motiuis, & fine missum à Patre filium ex innumeris scripturæ, & Patrum testimoniis hactenus ostendimus: quæ omnia meritum omne, siue humanitatis, siue animæ de facto prorsus excludunt.

4 Contra conclusionem primam certaminis primi oppones illud Psalmi 44. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo Lætitiæ præ consortibus, seu participibus tuis.* quæ de vnctione humanitatis oleo diuinitatis intelliguntur Auguſt. 3. contra Maximin. cap. 15. ac lib. 16. de Trinit. cap. 26. Hilar. 7. de Trinit. Concilij Francfortd. epist. ad Episcop. Hispan. col. 7. Anselm. & Beda in 1. ad Hebr. Basil. & Hieronym. ad eum locum. Id quod illud *præ consortibus, seu participibus tuis* satis suadet: eo quippe sanctitas Christi media vnione per Deitatem ipsam sanctitate reliquorum iustorum, qui per participationem tales sunt præstantior denotatur. Atqui vnitio hæc Deitatis propterea facta dicitur, quod iustitiam homo Christus, siue eius humanitas

humanitas dilexerit, oderitque iniquitatem: ergo ob eius merita facta à Psalmista dicitur. Sed præter quam quod vnctionem illam non ita constanter de vnctione oleo Deitatis Patres intelligunt, vt Athanas. orat. 2. contra Arrian. sub finem, & Hilar. 11. de Trinit. sub med. de magnificatione eius sanctitatis in Iordane facta, Ambros. de lætitia, & gaudio animæ Christi nullam sentientis asperitatem peccati, quam praui homines sentiunt. Hieronym. & Francfortdiense de resurrectione, assensione, & dominatione in reliquos. Idem Hieronym. epist. 140. ad Principium. De gloria accidentaria regni Christo post passionem tradditi; vt sceptro æquitatis omnes iudicaret, illam vnctionem non explicant illi etiam qui de vnctione Deitatis interpretantur illud *propterea*, causam finalem, non autem meritiuam significare aiunt. Vt sensus sit, vt iustitiam diligeres, & odio haberes iniquitatem vnxit se Deus oleo Deitatis: nec in casum: siquidem ita planè effecisti. In quem eius loci sensum sit præter alios eleganter Naz. orat. 36. 4. de Theolog. n. 7. Christi nomine aiebat: *Dominus creauit me initium viarum suarum ad opera sua, opera autem ipsius veritas, & iudicium, quorum causa diuinitate delibutus est. Illa enim humanitatis vnctio est.* Atque eam quidem interpretationem sequuntur Bellarminus cum aliis in eum Psalmum Vasquez proximè cap. 7. Beccanus cap. 14. quæst. 6. numer. 12.

5 Oppones secundo illud Apocal. 5. *Dignus est agnus qui occisus est accipere diuinitatem.* Sed certè cum hic agatur de merito mortis Christi; quod ab eius humanitate vt vnita hypostaticè habitum est de digno seu condigno merito vnionis ageretur, non de congruo, ac non dignificato per vnionem de quo hic solummodo in præsenti disputamus: quare extra rem ad præsens institutum is locus inducitur: an vero meritis, vt dignificatis vnione hypostatica ipsam pro illo ipso instanti quo ea dignificabat, promeritus fuerit de facto, aut promereri potuerit, an saltem pro durationibus diuersis, difficultates sunt controu. de merito Christi. d. & q. citatis ex instituto disputandæ: & quidem pro instanti eodem, quo vnio opera dignificat illis ita dignificatis eam nec promeritum Christum fuisse, imo nec promereri potuisse concors aduersariorum etiam, ac reliquorum doctorum sententia est. Cæterum diuinitatis nomine non Deitatem ipsam, sed honorem, laudem, gloriam, & cultum ob ipsam debitum eo loco intelligi authores iampridem fuere. Lyra, Rupertus Dyonis. Carthus. S. Thom. & nostro sæculo Vasq. proximi, & Recentiores alij non pauci ac demum si de acceptatione Deitatis per vnionem intelligi vltro admittamus de re vnione humanitatis resurgentis, siue re vnionis corporis ad animam, qua formaliter humanitas resurrexit hypostatica ad verbum, quam de condigno morte sua promeruisse Christum probabile est satis, atque vt summum is locus intelligetur, quod, vt dixi præsentis instituti nihil refert. Sed nec pluris refert illud Basilij testimonium ex hom. 25. quæ est de humana Christi generatione vbi de humanitate ait. *Digna vnigeniti diuinitati coniungi fuit.* ibi enim de dignitate non quidem meritiua sed laxè sumpta loquitur Basilius: sicut de cruce canit, Ecclesia, *quæ sola fuisti digna portare Regem cælorum, & dominum*, scilicet quam sua electione tanto honore Deus dignatus est; ac passiui dignam illa sua electione efficit: vel in qua dignitas negatiua; id est nihil quod peccatum redoleret, Deique susceptione indignam redderet, inuenit.

***

QVÆSTIO II.

Potuerit ne Christus incarnationis substantiam, siue vnionem hypostaticam absolutè promereri.

QVÆSTIO hæc de eodem meritorum genere procedit, sc. merito congruo operum totius humanitatis pro priori naturæ ad vnionem sui cum verbo operantis ex Dei auxilio respectu vnionis hypostaticæ adæquatę sumptę vel de merito condigno operum animæ, vt vnitæ hypostaticè ad verbum, ac pro priori naturæ operantis, merentisque vnionem hypostaticam verbi ad carnem merito, vt diximus condigno. Loquimur autem si quidem ex suppositione eorum omnium, quæ de facto adfuerunt, vt neutro modo vnionem suam Christi, vel humanitas, vel animæ de facto mereretur, sic enim quæstioni non magis locus esse possit, quam si quæreretur, an ex suppositione, siue in sensu composito, quod non meruerit, simul meritis incarnationem; quod implicat in terminis: cum ad coniungenda duo contradictoria nulla vsquam potestas esse omnium sententia queat. Solum ergo supponitur simul tempore humanitatem totam hypostaticè vnitam verbo fuisse vbi primum extitit, quin tempore, sui à verbo assumptionem præcederet.

CERTAMEN I.

Sententia duplex de merito vnionis, seu incarnationis adæquatæ sumptæ ab humanitate, atque imbelles vtriusque probationes.

1 POtuisse Christum operibus humanitatis simultaneæ productæ atque hypostaticè vnitæ vnionem hypostaticam sui ad verbum congrui promereri operibus ab ipsa pro priori naturæ ad vnionem hypostaticam ornata gratia habituali elicitis docuere Val. 3. p. q. 2. a. 11. Becan. c. 14. q. 6. n. 6. Petr. Hurtad. d. 27. sect. 8. Albertin. de prædicamento substantiæ. d. 3. q. 3. Vvadingo. d. 10. dub. 3. §. *Dico secundo.* aliisque quam plures Recentiores. Ratio vnica, & communis huic, & aliis conclusionibus affirmatiuis de possibili; quod nimirũ nulla in huiusmodi meritis congruis humanitatis respectu vnionis suæ hypostaticæ ad verbum simul tempore dandæ inueniatur repugnantia. Etenim licet ad meritum congruum, & aliqualiter proportionatum operum humanitatis respectu suæ vnionis hypostaticæ gratiæ habitualis dignitas in operante humanitate requiratur, vt supra statuebamus, atqui hæc habitualis gratia, sicut, & reliqua bona, de facto, non nisi vnionis hypostaticæ titulo, & intuitu, ac proinde pro posteriori naturæ ad illam collata à Deo fuerit, vt postea ostendimus: ast nihil Dei absolutam potentiam, & libertatem prohibebat, quominus illam ac reliqua dona humanitati pro priori naturæ ad vnionem hypostaticam conferret, si vellet. Insuper quod vnio hypostatica eodem instanti conferenda esset merito operum humanitatis pro priori naturæ operantis obstare absolutè nequit: cum præmium in eodem instanti quo meritum adest conferri operanti à Deo proculdubio possit: Horum impugnatio assignanda à nobis implicatio erit.

2 Negatiuam conclusionem tenuere Thomistæ. Medina Aluarez. Cabrera. 3. p. q. 2. a. 11. ac reliqui. Vasq. d. 21. cap. 6. Soar. d. 10. sect. 3. Lugo d. 8. sect. 1. n. 5. Gaspar. Hurt. d. 6. difficult. 4. Probabant Thomistæ. Quia humanitas non nisi existens potuit absolutè mereri; atqui si existit nisi per verbi existentiam media vnione, & incarna

incarnatione communicatam: ergo quæuis humanitatis operatio meritoria supponebat eius vnionem ad verbum, huiusque incarnationem, æqui atque existentiam humanitatis. Nulla humanitatis operatio potuit absolutè vnionem ipsius hypostaticam ad verbum, siue incarnationem, quin principium meriti sub meritum veniat, quod apertè tam horum, quam aliorum fieri omnium sententia repugnet fateor equidem ex illo principio de existentia humanitatis Christi per verbi vniti existentiam consequentias omnes inoffensè currere. Sed tamen principium illud falsum omnino est vt d. 2. q. 3. euincebam. Secundo neque cum Thomistarum principiis cohæret. Etenim materia non propria, & intrinseca entitaue existentia, siue essendi actualitate existit vt in physicis, sed sola existētia, seu essendi actualitate formæ: quare, & tota humanitas solius formæ existentia existit quando forma informatur: nequit enim existentiam habere, quæ nihil aliud quam forma in horum sententia est; quin existat: sicuti neque habere albedinem quin sit alba. Ergo neque potest existere per existentiam verbi nisi duplicem habeat existentiam. Quod si dicas ab existentia verbi prouenire pro naturæ priori, vt existat, quid prohibet pro priori naturæ vniri formam materiæ, atque tam hanc, quam humanitatem totam existere existentia formæ, atque sic existentem operari, vt vnionem hypostaticam cum verbo, atque huius incarnationem promereatur naturæ posteriori ob eiusmodi opera à Deo exequendam?

3 Probat secundo Soarius, ex quo, & assecl æ. Quia actiones sunt suppositorum ita vt subsistentia saltem vt conditio ad quamuis substantiæ operationem necessario ex parte principij se teneat: ac proinde, & verbi vniti substantia natura necessario præcedere debeat ad quamuis humanitatis Christi operationem. Ea quippe solum humanitas Christi in personam, & suppositum coalescit. Sed & hoc principium abunde confutatum reiici in physicis, ac sæpè in materia præsenti. Lugo tamen paulo aliter ex doctrina nostri Mancæi de impeccabilitate humanitatis Christi, atque in amissibilitate vnionis hypostaticæ per peccatum, argumentum hoc de necessaria præcedentia subsistentiæ verbi ad quamuis humanitatis operationem efformauit, quia inquit ad idem signū pertinet subsistentia aliena ad quod propria, quem destruit, cuique substituit, si adesset pertineret, ast propria quia complementum naturæ substantialis (puta humanitatis in re præsenti) daretur naturę substantiali seu humanitati, si adesset pro priori naturæ ad eius operationis ab illisque independenter omnino: ergo, & aliena quæ eius loco substituitur pro priori ad humanitatis operationes, ab illisque independenter prorsus dari necessario debet: ac proinde nequit dari subsistentia verbi pro posteriori ad opera humanitatis; aut propter merita humanitatis honestè operantis. Probaret, vt summum, discursus non posse connaturaliter, & de facto non præcedere subsistentiam verbi in humanitate ante operationes ipsius, non autem absolutè non posse potentia absoluta Dei non præcedere, sed subsequi potius humanitatis operationes, & merita. Verum neque illud probat, quidquid reclamant Complutenses Recentiores; naturæ enim secundum se ac præcisè consideratæ si debetur adhuc diuisiuè subsistentia aliena, maximè increata verbi, sed solum propria determinata quam determinatè exigit.

4 Rursus illam ipsam necessariam præcedentiam subsistentiæ verbi ad operationes humanitatis suadet Lugo. 1. Modus operandi sequitur modum essendi: atqui modus essendi humanitatis est dependenter à subsistentia quam habet: ergo, & modus operandi humanitatis erit dependenter à subsistentia quam habet ipsa humanitas, scilicet subsistentia verbi. Confirmatur. Ex eo principio animus pro priori naturæ ad vnionem cū corpore eodem instanti temporis executam nequit operari, sequeipsam, atque alia intuitiui cognoscere, sicut in separationis statu facit. Sed, & hoc totum solum probat necessitatem eiusmodi ex natura rei, non absolutè. Secundo neque id probat axioma in sensu quo obiicitur est apertè falsum. An caloris operatio ità sequitur modum essendi ignis aquo procedit, vt ipsa, sicut ille si non pendeat, aut inhæreat subiecto? An etiam pondebit ab igne alio, à quo sua causa, non autem calor ipse penderet? In his ergo axiomatibus à Deo vniuersalibus illud semper deprehendi, vnum tantum verum sensum habere, & in quo vix ab arguentibus adducatur. Confirmatio non vrget non enim ideo animus pro priori naturæ ad vnionem cum corpore in eodem instanti futuram, seu existentem, non operatur, quia operatio necessario aut saltem connaturaliter sequitur modum essendi sui principij operatiui, neque enim animus rationalis à corpore, seu materia vnionis ad ipsam pendet; sed quia animus solum separatus positiui à corpore, independenter à corpore, non autem præcisiuè solum separatus: cum autem vnitus in eodem instanti corpori est non quidem positiui, sed præcisiui separatus à corpore pro priori naturæ vnionis ad ipsum summodo est. Quare animi ad corpus vnio ipsius operationes non præcedit, quia animus in suo esse ab vnione pendet; sed quia operationes animi vniti pro eo statu ab vnione, & corpore pendent, ex quo oppositum potius axiomatis illius deducitur.

5 Nihilo etiam solidius est aliud nostri Vasquez argumentum. Quia si gratia habitualis supponeretur pro priori naturæ eleuans opera humanitatis ad congruitatem, & aliqualem proportionem meriti vnionis hypostaticæ, data esset pro illo priori humanitati ex affectu adoptionis, seu filiationis adoptiuæ: ergo pro illo priori constitueret humanitatem Christi filium adoptiuum, ac proinde absolutè dicendus esset Christus in hoc instanti reali filius adoptiuus. Siquidē quæcumque pro priori naturæ in quouis durationis instanti sunt absolutè in illo instanti durationis esse dici necessario possunt. Atqui dicere Christum etiam secundum humanitatem *esse aliquando* filium adoptiuum, est absurdum, *& ne acrius* loquar periculosum, vt de Christi filiatione disputans ostendam. Sed negatur facilè assumptum, data enim esset gratia habitualis ex affectu filiationis naturalis obtinendæ pro signo posteriori vnionis hypostaticæ obtinendæ per merita ab illa dignificata, quemadmodum media omnia non ex affectu sui, sed finis per illa obtinendi apponuntur. Sed instabis, pro illo priori non esset filiatio naturalis qua sola potest impediri gratia ne humanitate constituat filiam, seu filium adoptiuum: ergo constitueret filium adoptiuum. Distinguo antecedens, non esset filiatio naturalis *præuisiui*, concedo antecedens, *negatur*, nego antecedens, & nego consequentiam. Requiritur enim ad filiationem adoptiuam, negatio realis, & cura filiationis naturalis: quare quousque ea adsit gratia non tribuit humanitati effectum filiationis adoptiuæ: vt autē negatio adsit in hoc instanti durationis, quæcumque in illo sunt recenseri debent, in eis autem inuenietur pro natura posteriori filiatio naturalis humanitatis, à qua pro priori natura. Præscindebatur. Sed quo inquies in operibus illis complaceret pro illo priori naturæ Deus, tanquam in operibus filij naturalis, aut adoptiui? neutro, inquam, modo, sed præcisiuè ab vtroque: siquidem neutro modo humanitas haberet filiationem, cum ab vtraque, pro illo naturæ priori præscinderet. Complaceret autem tanquam in operibus Iusti, Sancti, & Amici.

CERTAMEN II.

Vrgentior alia Patris Vasquez ratio examinatur.

1 Hoc pro eadem negatiua conclusione argumentum seorsim examinare placuit, quia ex illius districto examinare vtilis valdè ad plures alias Theol difficultates doctrina parabitur, est autem huiusmodi. Implicat aliquid simul tempore esse æquale, & inæquale eidem. At si opera humanitatis pro priori naturæ ad vnionem

vnionem elicita, congruè merentur vnionem hypostha-
ticam, tunc etiam temporis dandam, ac posteriori
naturæ datam aliquid esset simul tempore æquale, &
inæquale eidem: ergo implicat dari opus pro priori na-
turæ ad vnionem meritiuum vnionis hypostaticæ si-
mul tempore, licet pro posteriori naturæ datæ. Minor
probatur: quia illud opus pro illo priori naturæ con-
sideratum esset solummodo meritum congruum, & ab-
solutè inæquale respectu vnionis hypostaticæ diuinæ;
pro posteriori autem naturæ in eodem etiam instanti
temporis esset absolutè meritum condignum, & æqua-
le respectu vnionis hypostaticæ diuinæ, imo supra
condignum, & excedens: ergo esset aliquid simul tem-
pore inæquale per defectum sui, & æquale, imo exce-
dens eidem. Maior est affirmatiua conclusio. Minor
probatur. In eo instanti temporis, licet pro naturæ po-
steriori, esset vnio hypostatica humanitatis, ac
proinde hæc infinitè digna, ac filius naturalis Dei:
ergo in eo instanti opus illud esset infinitæ dig-
næ humanitatis, ac Filij naturalis Dei: ergo in-
finitè meritorium, æquansque valore meritiuo, imo ex-
cedens donum vnionis hypostaticæ diuinæ: Etenim,
vt meritum ad dignitatem eleuetur præmij, seu boni
in præmium dandi, solum requiritur, vt adsit tunc tem-
poris absolutè dignitas in subiecto: neque aliter hæc
illud alleuat, quam per sui assistentiam subiecto. Ades-
set autem tunc temporis subiecto operanti dignitas
vnionis.

2 Nec satis est, si dicas vnionem hypostaticam da-
tam im præmium esse vnionem verbi, quæ quidem ne-
quit significare opus illud, quod congruè ipsam mere-
batur ad merendum condignè ipsam. Implicat enim
principium adhuc significans meritum, cadere sub ip-
sum meritum ab eo dignificatum. Item quia ad id quod
in ipso opere meritiuo præhabetur necessario ab ope-
rante, atque essentialiter includitur in ipsius merito, vt
tali: nequit meritum ipsum tanquam ad præmium ter-
minari, quod quidem diuersum omninò à merito esse
debet. Non ergo præfato argumento conuincitur eius-
dem vnionis hypostaticæ quam congruè merebatur,
& inæqualiter per sui defectum, fore illud opus hu-
manitatis, meritum æquale, & condignum, imo & inæ-
quale per excessum, ac proinde nec infertur dari me-
ritum simul tempore æquale, & inæquale eidē omninò
præmio, vt intendebatur. Hoc inquam satis non est.
Illud enim idem respectu cuius opus illud congruè, &
condignè meritiuum, ac proinde æquale, & inæquale
non est vnio ipsa hypostatica verbi, quam simul tem-
pore datam ob meritum congruum illius operis ex ad-
uersariorum sententia supponimus. Hanc enim opus
illud, vt dignificatum per ipsam non posse condignè
promereri ob rationes datas perspicuum nobis semper
fuit. Sed vnio alia hypostatica Patris, vel Spiritus S.
quam quidem opus illud pro priori naturæ ad vnio-
nem hypostaticam humanitatis quæ verbo congruè
merebatur humanitas equi, atque verbi hypostaticam
vnionem licet hæc hypostatica vnio non autem alia
ad Patrem, vel Spiritum sanctum data illi de facto in
præmium sit. Sed vnio ad verbum ex qua dignifican-
dum illud opus fuit ad meritum condignum vnionis
cum Patre, vel Spiritu sancto simul tempore æqualitas,
& inæqualitas meritiua in eodem opere conuincitur.
Imo respectu eiusdem vnionis verbi idem conuin-
citur. Quia vnio verbi hypostatica æque omni-
no perfectionis, & æstimationis in ratione doni,
& entitatis, cum vnione Patris, vel Spiritus san-
cti non minus quam vlna alteri vlnæ quantitatiuæ
æqualis sit. Ergo opus quod æquat valore vnionem Pa-
tris, vel Spiritus S. æquat etiam valore vnionem Filij,
non secus atque corpus æquale vlnæ quantitatiuæ ne-
cessario æquale est alteri cuilibet vlnæ, licet aliunde,
non autem ex inæqualitate non possit ad vnionem
verbi, vt meritum condignum ipsius comparari.

3 Respondit præfato argumento Buanus: proximè,
primo. Meritum congruum sumi posse præcisiuè pro
valore, quem in se opus claudit, non habita ratione
æqualitatis, vel inæqualitatis cum præmio, & positiuè
provt dicit inæqualitatem cum illo, quæ quidem re-
pugnat cum æqualitate cum illo in instanti eodem.
cum autem præcisiuè valorem infinitum, & vim moti-
uam habeat, potest Deus mouere, qui illum solum at-
tendens in sui motione præscindit ab inæqualitate, &
æqualitate, quam reipsa pro naturæ posteriori habet,
sicut valor ipse præscindit. Vnde non verificatur meri-
tum re ipsa esse æquale, & inæquale respectu eiusdem
sed solum re ipsa æquale esse, atque in motione ab æ-
qualitate præscindere. Sed contra, quia motio illa me-
ritiua operis secundum intrinsecum valorem conside-
rati, licet ab æqualitate præscindat, & condignitate
pro posteriori futura, si meritiua est nequit præscinde-
re à congruitate, seu rigorosa inæqualitate, ac negatio-
ne æqualitatis cum vnione hypostatica; quam de se
non habet: ac proinde nequit non secundum se esse
non æqualis valoris cum vnione hypostatica: Etenim
meritum necessario, vel congruum, vel condignum est
siue æquale, vel inæquale præmio, neque abstrahens à
congruo, & condigno meritum vllum de facto, & in
individuo ac reipsa mouens dari potest, licet ab vtro-
que ratio meriti in communi, & abstracta metaphy-
sicè præcisa concipi queat. Quæ tamen nisi ad alteram
speciem meriti, vel congrui, vel condigni, aut alte-
rius individuum contrahatur præmiaturum mouere.
Secundo, valor licet habeat bonitatem operis secun-
dum intrinsecum solum, non habet rationem, nec
motionem meriti, quousque adsit talis, vel talis dig-
nitas operantis, non secus atque in gratia secundum se,
licet adsit iustitiæ, & sanctitatis ratio, non tamen fi-
liationis adoptiuæ, nisi expectetur, & adsit absoluta ne-
gatio filiationis naturalis in subiecto pro tempore, quo
illud filium adoptiuum constituit: atque expectata dig-
nitate operantis quæ absolutè in hoc instanti adest,
adest dignitas Filij naturalis Dei, ergo meritum solum-
modo condignum vnionis hypostaticæ diuinæ, ac
nullatenus congruum, nisi quod à te contradictione
manifesta in conclusione affirmatiua defenditur.

4 Respondent tertio alij: Nullum in eo esse incon-
ueniens, vt aliquid pro priori naturæ inæquale alteri
sit, cui eidem pro naturæ posteriori sit instanti eodem
inæquale. Cæterum duplex contradictorium adhuc pro
diuersis realibus signis naturæ in eodem instanti dura-
tionis, simulvè tempore in eodem subiecto non minus
repugnant, quam si pro eodem signo naturæ eidem
conuenirent. Cum enim quæcumque pro illis signis
adsunt sint de se contradictoria prædicata siue esse, &
& non esse simul in instanti eodem verificabuntur, in
quo est contradictionis implicatio. Confirmatur exem-
plo ex præsenti materia petito; Etenim, quia filiatio
adoptiua absolutè dicit negationem filiationis natura-
lis absolutè talem in subiecto, nequit humanitas Chri-
sti quæ eam negationem absolutè non habet, sed potius
eius contradictorium, scilicet naturalem filiationem
Dei, esse pro priori naturæ Filius adoptiuus Dei, ex
gratia pro priori etiam naturæ data, vt potuit ad vnio-
nem, & pro posteriori naturæ Filius naturalis Dei ex
vnione hypostatica ad Verbum Filium pro illo signo
habita: neque è contra ex vnione hypostatica quam
in priori naturæ ad gratiam habitualem de facto habuit
Filius naturalis, ac pro posteriori pro quo habuit gratiā
habit. Filius adoptiuus, quin qui adhuc Filium adopti-
uum Dei Christum secundum humanitatem ex gratia
habituali defendunt, ad diuersa hæc naturæ signa re-
currere tentarint, sed vel negari requiri negationem fi-
liationis naturalis ad adoptiuam, vel naturalem filia-
tionem pro omni signo naturæ ab illa relegauerint.
Solutio igitur hæc rudiorum solummodo esse potest,
qui prius, & posterius causalitatis siue instantia, ac
signa naturæ crassiusculè percipientes, vel potius non
percipientes instantia esse verificationis, seu in quo
nec solum instantia, à quo & causalitatis.

5 Quarta solutio argumento posset adhiberi ex do-
ctrina Ludouic. Turrian. opusc. 8. disp. 1. dub. 1. Ripal-
dę disput. 80. num. 2. & 15. vbi pro se inter alios refert

Alexandrum, S. Thom. & S. Bonau. non satis firma coniectura. Item Merah. de incarnatione disputatione 14. sect. 2. ad 3. Granad. 1. 2. tract. 11. de grat. disp. 2. nu. 26. asserentium gratiam, sui dignitatem operantis non dignificare opus ipsius ad quod eliciendum ipsa pro priori naturæ non præcedat, quod in casu præsenti deficit vnioni hypostaticæ humanitatis, ac proinde eius præcedens opus ab vnione hypostatica verbi condignum vnionis hypostaticæ diuinæ, ipsique æquale aut excedens in valore non reddetur, cessatque proinde tentata argumento Vasquiano repugnantia. Verum Granados num. 13. & tract. 12. disp. 1. num. 8. oppositum docuit expresè dicens gratiam, non solum, quæ non præcedat natura operis elicientiam, sed & quæ hanc natura subsequatur illud dignificare. Ac Meratius iam citandus oppositum planè, vel docet, vel supponit, quare vix ea doctrina habet duos constantes authores. Imo Suarez qui pro illa steterat lib. 12. de gratia, cap. 22. num 6. ad 4. eam retractat, cap. 28. n. 29. & t. 1. 3 p. disp. 4. sect. 4. §. *Ad primum.* Quibus consentiunt Petrus Hurtado 22. d. t. 27. Lugo hic disp. 6. sect. 3. Ouid. citandus, ac Mæratius disp. 12. de gratia sect. 31. docet, quod si contritio ab habitu gratiæ proximè, aut remotè non procedat promerituram de condigno gratiam habitualem primam, quod & docuere Ricardus in 4. d. 27. art. Vasq. 1. 2. c. 216. n. 16. & d. 219. capite secundo, numero 4. ac postea Ouiedo, tract. 9. de merito controu. 5. p. 3. n. 46. nec satis consectariè Ripalda d. 78 n. 52. atque ex hipothesi quod sit forma sanctificans Soarez cap. 28 citato num. 24. affirmat. Dignitas autem contritionis intrinseca entitatiuè nequit entitatem ipsam contritionis pro priori naturæ præcedere, quin se ipsa contradictoriè prior sit, & posterior. Et quidem in opere præcepto nulla esse potest libertas si proximè, vel remotè gratia præcedat natura illius elicientiam, cum qua stare nequit omissio. Ac tandem, vt opus, siue à Deo, siue à Principe ad altioris ordinis præmium, & æstimationem euehatur, non oportet, vt à dignitate personæ quomodolibet proueniat, sed satis quod operans eam tunc habeat, vt sit opus æstimabilius, vt mille exemplis facilè constat, & Tridentinum quidem sess 6. cap. 16. definiuit. *Bonum opus hominis iusti, esse meritorium vitæ æternæ.* Vt autem hominis iusti absolutè sit, sat est, quod operantem comitetur, quin natura ad opus præcedat. Quare ex necessitate præcedentia gratiæ pro priori naturæ ad opus eliciendum, vt illud dignificet, non hunc probatur intentum.

6 Nihominus aliunde verum est, vt opus humanitatis ab vnione hypostatica in eius præmium data dignificandum non esse, ac proinde Vasquianam contradictionem cessare eiusque augmentum deficere. Licet enim, vt dignitas operantis opus honestum ipsius dignificet, opus non fit, quod ad eius effectionem priori naturæ aliquo modo præcedat, opus tamen est, ne pro posteriori naturæ saltem, vt præmium operis conferatur, vt doctè contra Vasq. hic, & citata disput. 219. num. 20 docuit Becanus, & contra Granados duobus locis postremis, ac fortè Soarium cit. c. 28. n. 29. docuere Petr. Hurt. cit. Sphor. 4. sum. n. 59. Lug hic d. 6. sect. 3. Ouid. citatus, ac docti, & ingeniosi Recentiores. Atqui dignitas vnionis hypostaticæ licet adsit tunc operanti humanitati, adest tamen posterius natura, vt operis præmium: ergo nequit illud dignificare ad præmium vnionis hypostaticæ, ac proinde cesset implicatio deducta. Doctrinam maioris supponerem ex suo loco scilicet controuersia de merito, vti ex aliis controuersiis sæpè pricipia alia supponone totam Theologiam, quam difficultates de incarnatione tangunt, intempestiuè cudam. Sed adeo malè probatam à nonnullis video, vt eorum probationes reiicere, ac solidiores adiungere, ne ex ea propositione discursus claudicet, vtile lectoribus merito iudicarim.

7 Probant igitur aliqui ex eo quod vnio hypostatica data ob opus humanitatis propriori naturæ elicitum illud ex communi Doctorum omnium sententia non dignificaret. Sed quam falsò hoc assumatur constat ex dictis, siquidem plures dignificandum contendunt. Secundo alij probant: quia cum eò meritum crescat, quo maior est dignitas, & gratia operantis, maiorque gratia, & dignitas operantis fiat per secundum gradum datum iusto in præmium merebitur opus, vt illa etiam dignificatum, gratiam vlteriorem, atque vt hac dignificatum vlteriorem, & sic vlteriorem in infinitum. Hoc argum. reiiciunt Ripalda, & Ouiedo quia augmentum gratiæ præmium per partes minores, & minores fieret, ac proinde ad indiuisibile gratiæ in præmium datę deueniretur, quod in aliquorum sententia satis non est ad dignificandum opus ad aliud indiuisibile adhuc gratiæ in præmium. Sed tamen si opus illud intensissimum, ac valdè perfectum esset, atque à grato, & iusto, vt vnum eliceretur dubio procul plus multò gratiæ mereretur, quam erat in operante. Ex qua maiori gratia ampliorem, & ampliorem vlterius mereretur, etiam admissa illa aliquorum sententia. Nutat ergo aliunde argumentum nempè ex suppositione illa quod ex maiori augmento gratiæ habitualis cæteris paribus operis meritum crescat, quod prorsus falsum contra plures ex nostris ostendebam contr. de merito, atque hic obiter, licet breuiter ostendam.

8 Probat melius Lugo proximè ex natura meriti, & præmiantis, vt talis. Meriti enim est mouere voluntatem præmiantis his quæ antecedentis ad illam habet, alioqui causa moralis mouens, ac prior illa non esset, vt patet: ergo ad meritum non spectat præmium, quod eius affectus, & posterior voluntate præmiandi est, sed solum ea, quæ ante præmium, & voluntem præmiandi habentur ab operante. Explicat exemplo. Decernat Rex occisori hostis plebeio nobilitatem, nobili titulum: an plebeius occisor, quia occisione ipsa nobilis *fit, titulum* etiam est consequutus, minimè. Probatur *secundo, quia* ex opposito infertur, ei qui cum debitis dispositionibus confessionis, & attritionis sacramentum pœnitentiæ susçipit, vel non conferri, imo aliquando nunquam gratiam conferri, vel contradictio æqualitatis, & inæqualitatis cum præmio eodem, quam Vasq. contendebat nuper. Probo illationem, quia attritio, & dispositiones merentur de congruo primum gradum gratiæ, sicque disponunt, ac proinde quo maior dispositio est, plus gratiæ in Sacramento datur recipienti, vel ergo datur in eo instanti quo sacramentum absoluitur, & tunc dignificantur ab ea in opinione aduersa ad gratiam aliam vlteriorem æqualis vt minimum perfectionis cum ea, quæ data est, etsi vlteriores primo gradus gratiæ perfectiores primo nō admittamus, sed æquales ac proinde in eodem instanti dispositiones illæ habebunt meritum congruum, & inæquale, & condignum, atque æquale respectu eiusdem præmij: æqualis vt minimum gratiæ, quæ in præmium congruum earum dispositionum data fuit, siautem vt hoc euitetur dicas tunc non daripone pœnitentem statim mori, & totum aliud absurdum concedere teneris. Tertio probo, quia implicat debitum vt obligationem debitoris, iusque & exigentiam creditoris in ipsum solutione illius quod debet augeri, atqui præmium est solutio debiti merenti ex iure, & exigentia meritiua: ergo implicat præmio meritum, & ius seu exigentiam meritiuam ad aliud augeri, seu dignificari. Quarto probo ratione quam in secunda sua solutione ad Vasquez argumentum attigisse videtur Becanus, & confirmat rationem datam ex Lugo: quia nouum meritum, nouat dicit necessario libertatem, etenim in meritorio opere honesto, & laudabili nostro, est determinatus valor, vt quatuor, vel vt quinque, atqui hic quidem intrinsecus actui huic honesto liberè elicito valor quatuor, vel quinque recipit præmij, siue congrui, siue condigni: ergo exhaustus totus eius valor meritius fuit, quin accedente noua præmij dignitate aliquid valoris in eo sit, quod dignificet vlterius, aut eleuet ad præmium alterius: nam valor operis intrinsecus, atque ad quatuor tantum quæ iam recepit: ergo nequit augeri

geri ad plura extrinsecus à dignitate, licet posset eleuari, vt ad rotidem altioris ordinis esset, ni antea præmium totius magnitudinis suæ recepisset.

CERTAMEN III.

Eadem negatiua conclusio efficacius probata nobis etiam arridet.

1 TAmetsi sententia absolutè negans humanitatem potuisse mereri de condigno suam hypostaticam vnionem ad Verbum, siue huius incarnationem simul tempore cum ipsa factam, per opera, quæ pro priori naturæ vnionis hypostaticæ ab ipsa humanitate gratia habituali ornata procederent, adeo segniter à doctissimis eius Patronis probetur, vt vidimus. Nihilominus semper ex aliis principiis efficacius probanda visa nobis est, valdeque arrisit cum illam expresse ab Augustino non semel traditam videremus. Cùm enim Christi humanitatem non meruisse de congruo incarnationem, siue vnionem ad verbum simul tempore factam, ita eam negat, vt simul potuisse absolutè, illam absolutè meri expresse inficietur. Ita enim scribit serm. 8. de tempore. *Nunquid & ille homo prius vixit, & bene viuendo factus est Filius Dei.* Naturalis nimirum per vnionem hypostaticam ad verbum. Ergo ex Augustini sententia quandiu extitit homo ille Filus Dei non potuit per opera humanitatis pro priori naturæ ad incarnationem, siue hypostaticam vnionem ad verbum Filium elicita, incarnationem ipsam, siue vnionem hypostaticam simul tempore datam promereri. Patet conseq. quia si simul tempore existens Filius Dei homo ille per humanitatis opera pro priori naturę ad incarnationem, & vnionem hypostaticam elicita promereri illam potuit, atq; per illam Filius naturalis Dei esse: ergo opus non fuit vt Iuæ vnioni præuixisset, sicque ipsam, ac media illa Filius Dei esse promeretur, vt ibi asserit, vel potius vt certum supponit Augustinus.

2 Duo solum huic argumento respondeti posse video. Primum loqui Augustinum in connaturali prouidentia, & de potentia ordinaria, non autem in prouidentia extraordinaria, atque absoluta potentia Dei. Illud enim satis erat, vt de facto non meruisse incarnationem ostenderet: siquidem Deum iuxta connaturalem prouidentiam, atque potentiam ordinariam de facto tam in ordine naturæ, quam gratiæ operari credendum est, vbi de opposito non constiterit, vt in re præsenti non constet; quod autem connaturali prouidentia atque potentia ordinaria opera humanitatis pro. vt gratia habituali ornatæ pro priori naturæ ad vnionem simul tempore factam elicita nequeant illam promoreri constat, quia nisi hoc ita esset de facto illam promerita fuissent, vt enim modo dicebamus id in quouis ordine de facto effectum dicendum est, quod connaturalius in ordine illo est. Deinde quia sicut gratia habitualis radix omnium supernaturalium donorum est, ac proinde illa omnia debet connaturali prouidentia præcedere, ita vnio hypostatica radix omnium donorum humanitatis vnitæ est, ac proinde debet gratiam ipsam habitualem in connaturali modo incarnationis exequendæ præcedere. Quare non potest gratia habitualis vnionem hypostaticam præire, vt opus erat ad eleuanda opera humanitatis ad proportionem aliqualem congruitatis, vt vnionem pro posteriori naturæ dandam de congruo mereretur. Secundo responderi posset Augustinum loqui de meritis semipela planis ex viribus propriis humanitatis.

3 Cæterum, vt à secundo hoc ordiamur, disiectum satis à nobis est q. 1. cert. 1. n. 5. Rursus autem confutatur: quia meritis Pelagianis, atque propriis humanitatis viribus non minus repugnet humanitatem, seu hominum promereri vnionem hypostaticam, cui præuixisset, ac temporarie antecederet, quam eam, cui temporariè neque antecederet neque præuixisset, & tamen Augustinus illam promereri potuisse si præuixisset tanquam certum supponit. Ergo merita de quibus ibi agit non sunt Pelagiana siue à naturalibus, ac propriis humanitatis viribus profecta. Sed neque amplius præstat prima solutio. Etenim licet posita pro priori naturæ vnione hypostathica, vt de facto posita fuit radix omnium donorum supernaturalium, atque etiam gratiæ intelligatur. At vero gratia vt producatur connaturali prouidentia non petit ab vnione hypostatica naturæ rationalis ad Deum oriri. Alioqui per extraordinariam prouidentiam ordinis adhuc supernaturalis, Angelis, & hominibus non vnitis hypostathici Deo gratia semper donaretur, quod nisi ineptè dici non potest. Gratia vero ita est radix reliquorum supernaturalium donorum, vt hæc à gratia tanquam à radice pendeant, ac proinde neque absque illa nisi per extraordinariam prouidentiam ordinis supernaturalis, vt fidei, & spei habitus in peccatore seruantur, fieri aut conseruari queant. Quare æquè naturali prouidentia ordinis supernaturalis ni aliunde repugnaret gratia præcederet, atque modo sequitur vnionem hypostathicam humanitatis. Sed vtramque solutionem eruat radicitus ipse Augustinus in eandem sententiam ita scribens c. 36. Enchirid. *numquid antea fuit homo, & hoc ei singulare beneficium præstitum est, vt singulariter promereretur Deum?* Ecce nec per singulare, & extraordinarium Dei, eiusque gratiæ beneficium, ac prouidentiam, & potentiam Dei singularem, & extraordinariam fieri potuisse ait Augustinus vt bonis, & sanctis operibus mereretur homo, seu humanitas Christi vnionem hypostathicam, ni sui vnione ad verbum vixisset prius: ac proinde, nec de potentia absoluta potuisse per opera humanitatis pro priori naturæ vnionem suam hypostathicam simul tempore effectam congruè promereri, vt negatiua nostra sententia fert.

4 Iam (quod hac in re longe est, vt vidimus, difficilius) ratione probanda est conclusio, quam reor fuisse Augustini, quæque in aliorum principiis nescio an inueniatur, cum tamen in nostris ipsa se facile prodat. Cum enim in illis indiuidua Christi humanitas, vt persona propria, ac suppositum creatum non sit, vt de fide certo non est, existat dependenter ab vnione actuali ad personam verbi sit, vt pro quocumque signo eius existentia (necessaria, vt sit causa, ac pro priori naturæ ad operandum, & merendum vnionem præcedat) adsit etiam dependentia ab vnione hypostathica actuali ad verbum ex decreto Dei quo existentia humanitati donatur cum tali dependentia ab vnione hypostathica actuali, indispensabiliter adhuc diuinitus in eodem instanti temporis futura: ergo licet vnio pro posteriori naturæ ad existentiam humanitatis cum ea dependentia decretam, ponatur, liberum Deo donanti non est pro eo instanti vnionem humanitatis ad verbum ponere: ac proinde neque humanitati illam pro eo instanti habere, vel non habere. Sed quidquid merituro secundum se considerato habere, vel non habere, vel non habere contingens absolutè non est, nec præmiaturo donare vel secus liberum non est materia proemij respectu operum illius esse non potest, vt de se patet, fusiusque ostendimus controuersia de merito; ergo neque vnio hypostathica verbi potest esse præmium operum humanitatis vnitæ, ac proinde neque eius opera vnionis hypostathicæ, hanc vt dixi, reor Augustino occurrisse rationem, atq; in eorum omnium Patrum testimonio contineri, qui supra dicebant humanitatem verbo in existere, in eoque sustentari, ab eoque susceptam, ea enim omnia, vt supra ostendebamus, entitatiua dependentia humanitatis in sui existentia, & entitate ab vnione actuali ad verbum apertè continentur.

CERTA

CERTAMEN IV.

Potuit absolutè Christus operibus animæ pro priori naturæ vnitæ corporis vnionem ad verbum promereri de condigno, secus de congruo.

1 PRæfixa conclusio de merito congruo patet ex dictis. Etenim cum animi existentia decreta fuerit rependuntur ab vnione actuali, siue ad verbum promereri de congruo, neque hæc dari in præmium operum animæ pro priori naturæ ad sui vnionem hypostaticam operantis: quia animæ existentiæ necessariæ, vt pro priori naturæ possit operari, contingens non est, sed omninò necessarium verbo actualiter vniri: Respondenter enim ab vnione actuali ad verbum data, ac decreta à Deo est animæ existentia: quare nec diuinitus potest illam non habere, ac proinde vnio animæ ad verbum materia præmij respectu ipsius non est, vt nuper in simili docebamus. Ex eo autem infertur iuxta dicta cert. 2. num. 5. & 8. non posse non opera animæ in eo instanti elicita vnione hypostathica verbi dignificari, ac proinde vnionis hypostathicæ corporis condignè solum moritoria esse posse. Cum enim dignitas personæ quæ in operum ipsius præmium data non est, sola sui assistentia operanti in instanti quo operatur, quin ex parte actus primi, seu operantis pro priori naturæ eorum affectionem præcedat, illa dignificet, non vnio hypostathica animæ hypostathicè vnitæ in instanti quo operatur ipsius opera dignificare; ac proinde condignè meritoria vnionis hypostathicæ ad verbum constituere. Hinc autem apertè conuincitur non posse tunc eadem opera esse congruè meritoria eiusdem vnionis hypostathicæ corpori ad verbum sine contradictione manifesta: quod scilicet idem opus animæ simul atque instanti eodem eidem præmio æquale, & inæquale meritoriè sit, cum congruitas meriti respectu præmij dicat operis inæqualitatem vt cert. 4. expendebamus cum Vasq.

2 Conclusio vero secunda de possibilitate absoluta meriti condigni vnioni corporis ad verbum ab operibus animæ vnitæ hypostathicè ad verbum est contra eos Doctores qui partes compositi substantialis incapaces subsistentiæ partialis, siue propriæ, siue alienæ defendunt. Item contra eos qui de facto animam, & corpus non nisi vnione indiuisibili totius humanitatis assumptas fuisse à verbo decuerunt. Etenim si vnio hypostathica animæ, & corporis ad verbum eadem prorsus, & indiuisibis est, nequit animæ operi ad vnionem corporis cum verbis dignificare, quin ad seipsam promerèdam ea dignificet, ac proinde seipsam prioritate naturæ præcedat, quod est manifestè impossibile. Solum ergo habet locum conclusio in eorum opinione, qui vionem hypostathicam animæ ad verbum diuersam, diuersam ab vnione hypostathica corporis ad verbum idem nobiscum defendunt, ex quibus omnes ferè Recentiores secundam hanc nostram conclusionem tuentur. Sed aduertunt tamen plerique conclusionem intelligendam de operibus animæ vnitæ hypostathicè verbo pro illo priori nondum autem vnitæ corpori, ac dependenter ab illo operantis. Ego vero horum principiis nihil ad rem præsentem referre iudico discrimen. Etenim licet operationes animæ dependenter à corpore cui est vnita vnionem cum illo ad suorum operum effectionem pro priori naturę supponant: at in horum principiis non supponuit vnionem corporis ad verbum, nec necessitatem habendi actualem vnionem in corpore, aut in Deo illam ipsi ineuitabiliter conferendi: Quare nihil est quo corporis posterius natura futura vnio materia præmij, ita etiam operantis animæ vnitæ hypostathicè esse non possit. Licet in nostris principiis non sine ea distinctione conclusio hæc defendi queat vt statim ostendam.

3 Dico ergo per opera animæ hypostathicè vnitæ, atque ex vnitæ pro illo priori corpori, ac independenter ab illo operantis potest anima vnionem hipostathicam corporis de condigno promereri: quod satis est ad prolatæ concl. huius 2. veritatem, vt patet. Probatur. Quia animam hypostathicè vnitam, nondum vnitum corpori operari independenter ab illo pro priori naturæ ad vnionem absolutè non repugnat: ita vero operante eius opera ab vnione hypostathica, quam pro eo instanti, vel tempore operationum independenter ab illis habet, est omnino necessarium, vt n. 1. monstrabamus; ergo eiusmodi operationes animæ essent meriti infiniti, ergo æquarent: imo excederent in valore meritino præmium illud vnionis hypostathicæ corporis ad verbum, vt præmium condignum, imò condigno minus à Deo donari. Præfatæ omnes consequentiæ ita sunt antecedenti connexæ, vt probationem non indigeant. At dicere aliquis posset vnionem hypostathicam corporis nihil ad dignitatem animæ iam vnitæ conferre: cum ipsa iam habet summam è creatis vnionis hypostathicæ diuinæ dignitatem, quam sua illa vnione ad verbum præhaberet: Sed enim negari minimè à sano Theologo potest, æquoque, ac prudenti rerum æstimatore, multum dignitatis animæ accrescere, ex eo quod vnito hypostathicè ad verbum, corpori vniatur, atque adiucietur.

4 Dico insuper, per opera dependenter à corpore sibi vnito, anima vnita etiam hypostathicè verbo de condigno corporis hypostathicam vnionem ad verbum idem promereri. Huius affertionis probationem tentare aliquis inde posset; quod parti compositi vnitæ verbo compartis alterius vnio ad verbum idem debeatur; tum iure compartium mutuo, tum quia vnione illa partis alterius ad verbum ponitur subsistentia aliena partialis, quæ compleri nequit nisi vnione partiali alienæ subsistentia partis alterius media vnione ad idem verbum partis alterius, scilicet corporis. Parti autem subsistentiæ totalis debere compartem aliam, sicut cuilibet parti alteri, vt totam subsistentiam, & suppositum componat perspicuum omnibus erit. Verum inualidè inde pro hac arguitur conclusione. Ex eo enim quod compositi pars dependenter ab vnione ad verbum producatur, & existat, non petit quod alia eadem dependentia existat, ac producatur, vt patet. Vnde etiam constat non esse subsistentiam partialem alienam, seu partem subsistentiæ alienæ, ac proinde totum cessat argumentum. Sed eo toto admisso adhuc non tenet, id enim quod à Deo exigitur à creatura, ac iure illo naturæ quali quali, eo præcisè à materia præmij non extrahitur quare, & sub eius creaturæ meritum cadere optimi absolutè potest, vt de merito Christi agentes videbimus.

5 Solida ergo huius conclusionis probatio ea solummodo est, quæ ex nostris principiis facili negotio deducitur: quia nimirum vnio animæ, & corporis, ac dependentia animæ à corpore in operando, supponit corporis existentiam ad animæ sic operantis operationes. Ea vero existentia corporis, quæ sola de facto fuit posita, nec corpori contingens fuit vnionem ad verbum tunc habere actualem, nec liberum Deo illam conferre corpori, sed omnino necessarium, ac proinde eiusmodi vnio actualis corporis ad verbum materia præmij non est, vt non semel proximè ex controuersia de merito docebamus. Quod autè existentia corporis, quæ sola de facto fuit habere actualem vnionem ad verbum non fit contingens, ex dictis etiam proximè liquet. Eius quippè existentia decreta à Deo fuit dependenter ab vnione actuali corporis ad verbum (vt opus esse docuimus, vt verbum totam integrām humanitatem, quæ corpore etiam constat, catholicè assumpsisse, suscepisse, ac sustentasse dicamus, neque solam animam, vt hereticì memorati, & confutati supra aiebant) si autem fuit cum ea dependentia corpus, eiusque identificata existentia à Deo decreta, atque producta, ex vi eius decreti determinata

minatus, & coactus mansit Deus ad conferendam corpori in illo instanti actualem vnionem cum verbo. Nusquam igitur indifferens, ac liber ad eius collationem vt dicebamus.

QVÆSTIO III.

De merito Patrum erga vnionem hypostaticam humanitatis, seu Incarnationis substantiam.

PATRVM nomine Christo duratione, nec solum humana generatione antecessores omnes comprehendimus, eadem quippè est, de progenitoribus, ac de antecessoribus aliis ad meritum substantiæ incarnationis, seu vnionis hypostaticæ humanitatis ad verbum difficultas. Procedit autem quæstio, & de facto, & de possibili, atque in prouidentia quæ de facto esse absolutè potest.

CERTAMEN I.

De facto antiquorum Patrum nemo vnionis hypostaticæ, siue incarnationis substantiam fuit promeritus, neque in ordinaria prouidentia potuit.

1 ANtiquos Patres vnionem hypostaticam, humanitatis Christi, seu verbi incarnationem secundum substantiam congruè fuisse de facto promeritos docuere Caietanus, & Medina tertia parte, quæstione secunda, articulo nono. Valentin. disputatione prima, quæstione secunda, puncto 8. Soarez disputatione decima, sectione sexta, Aluarez disputatione decima-septima, Cabrera disputatione decima-quinta, Ragusa, ac tandem Granad. controuersia prima de incarnatione, tractatu decimo-quarto, disputatione septima, numero octauo, alijque ex Thomistis Recentiores. Negatiuam vero in quæstione de facto conclusionem docuit Alexander tertia parte, quæstione octaua, medio tertio, ticulo secundo, Marsil. in 3. quæstione quinta articulo primo, conclusione tertia, & quarta, atque articulo tertio, dubio primo, conclusione prima, Scotus in [illegible] d. 2. quæst. 1. §. *Ad primum*. Solutione 3. quem consonè sua schola sectatur Panthusa de prædest. & gratia capite 10. seu ardentius in Irenæi aduersus hæres. librum primum cap 2. num. 2. venerabilis Pater Canisius 2. de Deipara post initium, vbi eam communem Theologorum sententiam appellat Vasquez disputatione 22. cap. 4. Petrus Vvadingo disputatione 10. dub. 8. Bernal. disputatione 17. sect. 2. Lugo, & tot Recentiores, vt communis iam Theologorum, hac præcipuè post Canisium ætate, merito haberi dicique possit, eique & nos libenter proinde subscribimus, & quia Scripturæ, & Patribus. (quod plurimum hisce in Theologicis rebus curandum nobis est) aliisque solidioribus Theologiæ bonæ principiis videmus conformiorem.

2 Probatur conclusio. Primo ex Ioanne 3. Luc. 1. ad Thitum 3. ad Ephes. 2. & ex psalm. 82. aliisque innumeris Scripturæ locis, quibus verbis Filij Dei incarnatio misericordia, gratia, meraque Dei charitas erga homines nuncupatur; atque nihil horum propriè fuisset, si ex hominum meritis adhuc congruis contigisset, ergo non ex meritis hominum incarnatio contingit Verbi. Minorem probat facile argum. Patrum Aug. Prosp. & aliorum contra Pellagiana, ac Semipellagiana merita gratiæ adeo per exigua, vt vix merita ab eis discerentur, sed an & occasio quædam gratiæ nobis à Deo conferendæ tenuissima: & tamen arguebant Patres contra illa. Ex eis per exiguis meritis gratia nobis vocationis à Deo confertur. Ergo iam gratia non est gratia. Secundo probat Bernal. Christus decretus fuit vt Patres omnes iustificarentur, ac mererentur apud Deum ex gratia ipsius vt dogma Theologicum est, si Adami gratiam auxiliantem, & iustificantem in statu innocentiæ, & ante lapsum excipias: ergo non est decretus quia Patres ipsum fuere promeriti, consequentia imo, & antecedens est Patrum, qui ex illo Pauli ad Ephesios. 1. *Elegit nos in ipso, vt essemus sancti*. Sic contra Pelagianos, ac semipelagianos inferunt, *ergo non qui futuri eramus sancti*, quem ipsum discursum, iterum nos contra merita in spe, siue per modum prætij, & solutionis vrgebimus.

3 Probatur à ratione conclusio, ac simul negatiua etiam conclusio de potentia etiam ordinaria, ac prouidentia gratiæ quæ de facto est. Quia vt Paulus nuper aiebat ad Ephesios. 1. *Elegit nos in ipso vt essemus sancti*, & ex Apocal. *Agnus qui occisus est ab origine mundi*: iuxta concordem Patrum, & Theologorum interpretationem Christus, seu humanitas eius vnita verbo hypostaticè principium fuit omnis meriti, & gratiæ sanctorum Patrum: ergo eiusmodi gratia, & merita sanctorum Patrum non potuerunt mereri incarnationem, seu vnionem hypostaticam. Probatur consequentia vnio hypostatica seu incarnatio secundum substantiam fuit principium omnium meritorum sanctorum Patrum in connaturali prudentia, quæ de facto est, vt locis datis scriptura testatur. Estque dogma catholicum: ast principium meriti nullum potest cadere sub meritum, cuius est principium: ergo vnio hypostatica, atque incarnatio secundum substantiam nequit cadere sub merita Patrum, quorum est principium in ordinaria, & connaturali prouidentia gratiæ quæ de facto fuit. Minor est etiam Theologorum axioma. Confirmatur, & axioma hoc, & totum argumentum. Quia ideo negatur à Theologis omnibus Christum meritis vnione hypostatica dignificasse meruisse ipsam vnionem, hypostaticam; quia principium meriti nequit sub meritum cadere: cum alias quidquid posibile est mereri ob meritum Christi infinitatem, eiusque gloriam ipsius meritis, concedendum necessario sit. Huius argumenti solutiones varias, atque axiomatis eius interpretationes reiiciam de merito Christi agens.

4 Sed dices Adamo in statu innocentiæ data fuit à Deo gratia, tum auxilians, tum iustificans independenter à meritis Christi. Ergo potuit in ea prouidentia gratiæ, quæ de facto fuit, incarnatonis verbi substantiam, atque vnionem hypostaticam humanitatis ad ipsum promereri, operibus, quæ in eo statu potuit absolutè efficere. Argumentum hoc ab eis assumi nequit, qui Christum decretum ante Adami existentiam absolutam aiebant, ac proinde vnionem hypostaticam Christi fuisse principium gratiarum omnium, quæ Adamo etiam in statu innocentiæ, fuerunt à Deo collatæ. In nostris vero principiis licet probatio proxima locum absolutè non habeat, habet tamen locum probatio respectu gratiæ, quæ in eo etiam statu ad alia virtutum exercitia, præter obedientiæ, atque obseruantiæ impositi præcepti collata Adamo ex meritis Christi fuit, atque à transgressione præcepti non retrahas, ne-

que ad eius inducebat obseruantiam, ac proinde non supponebatur ad transgressionis peccatum ex cuius prouisione absoluta, ad cuiusque remedium decretus a Deo Christus fuit. De ea vero gratia quæ Adami transgressionem re ipsa præcessit, atque ex meritis Christi in nostra sententia non fuit, in qua proximum argumentum locum non habet, ac videtur obiectio procedere. In primis conclusionem primam, quæ de facto est, nihil præstat. Licet enim gratia illa ad obseruantiam præcepti per Christum, siue ex Christi meritis non fuerit, ast cum effectu obseruationis præcepti caruerit, nullum ex illa meritum cum Adamo profectum est, cum vicerit potius in illo tentatio, fueritque potius Adami transgressio, atque peccatum. Solum ergo conuincet vt summum, obiectio possibilitatem absolutam, siue potentiam absolutam Adami, ad merendam vnionem hypostaticam, siue incarnationem, quam quidem potentiam habuit, cum eam habuerit ad obseruandum præceptum ex gratia, quæ Christi meritis non innitebatur, ac proinde in prouidentia gratiæ, quæ de facto fuit, vt dicebatur in obiectione.

5 Verum neque id in eiusmodi prouidentia probat. Etenim in prouidentia quæ de facto fuit, nec verbum incarnaret, neque Christus veniret, nisi Adamus præcepti transgressione peccaret: ergo potentia quæ in Adamo fuit ad non peccandum per transgressionem erat potentia, vt Christus non veniret in ordinaria prouidentia quæ de facto fuit aduentus Christi, & incarnationis Verbi diuini. Ergo non potuit esse potentia mundi aduentum Christi, & incarnationis secundum substantiam in prouidentia ordinaria, & quæ de facto fuit aduentus Christi, & incarnationis Verbi diuini. Consequentiam hanc probo. Etenim potentia merendi aduentum Christi, & incarnationis substantiam per suum actum nequit identificari cum potentia, vt per illum non veniat. Explicatur vis illationis: nam potentia vt veniat, est potentia non quidem merendi, & obseruandi præceptum, sed potius demerendi, & peccandi per transgressionem præcepti, ob quam ita venit, vt alias in prouidentia, quæ de facto est non veniret: potentia autem ad merendum, & obseruandum, est potentia ad id quo posito non veniret Christus, nec esset incarnatio in eius prouidentia, quæ de facto fuit. Ergo si potentia merendi per obseruationem, esset potentia merendi, vt veniret Christus in prouidentia aduentus quæ de facto fuit, esset potentia merendi, vt veniret per id quod in ea prouidentia venturus absolutè non erat: ac proinde esset potentia absoluta ad coniungendum duplex contradictorium, siue ad merendum impossibile in prouidentia, quæ de facto fuit, quæ apertè repugnant.

6 Sed licet hæc contradictio non obstaret, atque gratiæ omnes reliquæ non præsuppositæ ad transgressionis peccatum in Adamo ipsi à Deo merè gratuitò, & liberaliter, ac non ex meritis Christi collatæ fuissent, in quibus, & merito inde profecto Adami cessat proculdubio contradictio, adhuc posita prouidentia quæ de facto est aduentus Christi, & ex qua sublato Adami peccato Christus non veniret adhuc eiusmodi merito Christi aduentum, & incarnationis substantiam Adamus promereri absolutè non potuit. Probatur: quia in ea prouidentia promereri Adamum aduentum Christi absque ipsius peccato non venturi esset mereri reparationem post lapsum, quod nemo de condigno promereri potest de facto, atque in ordinaria prouidentia, (vnde ad potentiam, & prouidentiam absolutam consequentiam facilè deducemus. vt docent sanctus Thomas 1. 2. quæstione centesima decima-quarta, vel vigesima quarta, articulo septimo, eiusque interpretes omnes ad vnum. Soarius 22. de gratia, capite decimo-septimo, & communiter tam antiqui, quam Recentiores Theologi: estque me iudice de fide ex 18. Ezechiel. *Si auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, omnes iustitiæ eius non recordabuntur.* At si amissa gratia per peccatum restitueretur ob merita condigna ante acta iusti, recordarentur. Secundo sæpè in scriptura, & Conciliis statuitur gratis nos iustificari, non solum primo ab originali, sed & vlterius ab actualibus vt communiter Theologi interpretantur: ergo non ex meritis anteactis condignis. Tertio quia alias qui simul iustus fuisset, ac mereretur, in gratia decederet; tandem, etsi sæpius laberetur vita; quia quidquid codignè à Deo mereremur infallibiliter ex diuina promissione consequimur: ergo nullus qui semel iustus fuit, damnabitur, sed necessario gloriam consequetur, quod est contra Tridentinum dicens sessione sexta, capite decimo-sexto, iustos conquturos gloriam, quam promerentur, *Si tamen in gratia decesserint*, vbi eam conditionem iustis deesse posse supponit.

7 Hæc quidem de facto solum probare videntur de merito condigno reparationis post lapsum non fore; Ast si duæ illæ probationes ex Scriptura penetrentur, satis meriti condigni absolutam possibilitatem impugnant. Etenim licet Deus absolutè posset denegare præmium meritis nostris etiam condignis, ast nequit merito quod ex gratia condignum est, condignitatem auferre, nisi auferendo gratiam operatis, qua condignum redditur. Hanc autem nequit Deus auferre iusto operanti ex suppositione quod iustus sit dum operatur vt in casu nostro, quæ si de facto non meretur iustus reparationem post lapsum, nec illam absolutè potest mereri, & quidem durus nimis erga amicos suos Deus foret, si id quod absolutè ipsi mererentur, statuta à Deo lege denegarat. Secundo eadem impossibilitas absoluta improbatur, quia dignitas operis à iusto eliciti respectu gratiæ conseruandæ, est non absolutè quidem, sed sub conditione quod non apponatur peccatum, vel quod apponatur gratia. Prima conditio implicat cum reparatione peccati, quæ esse nequit nisi fuerit appositum. Secunda est nugatoria condignitas meriti: quod scilicet reparetur peccatum, si per gratiam reparetur, quod ius sine vllo merito omnes habemus. Consequentia illa probatur: quia non est maior dignitas operis ad remissionem peccati seorsim, quam ad gratiam seorsim imo minus esse debet, cum in remissione peccati, vtrumque de lege ordinaria claudatur. Inde arguo tertio, quia condignitas meriti gratiæ impeditur saltem, ac mortificatur per peccatum etiam subsequens, vt patet in merito condigno gratiæ, & gloriæ quod peccatum subsequens mortificatur, & impeditur: Ergo si esset condignitas meriti ad reparationem post lapsum, esse condignitas vt ipsa subsequente peccato non impediretur, quod repugnat. Denique condignitas operum solum est, vt dona supernaturalia gratiæ, & gloriæ, quin ad eorum durationem extendatur: alioqui semel iustus condignè mereretur suæ gratiæ conseruationem, nec posset damnari, non autem illam meretur, quia vtra entitatem gratiæ qua eius meritum exhauritur, & soluitur, eius conseruatio est. Ergo multo minus extenderetur ad reparationem post lapsum, quod multo quidem maius est.

8 Hæc contra Ripaldam dixerim qui disput. nonagesimaquinta sect. secunda, singulariter, ac totis viribus contendit posse absolutè loquendo iustum mereri de condigno sui reparationem post lapsum. Ea vero satis probant Adamum non potuisse de condigno mereri reparationem post lapsum per medium adeo excellens atque fuit, Verbi incarnati, & Christi Domini aduentus, adhuc per illa opera quæ ex meritis Christi non forent: nec maiori multo difficultate probabitur in prouidentia, & decreto, quod de facto de aduentu Christi fuit, non potuisse de congruo adhuc illis ipsis operibus incarnationem Verbi, & Christi aduentum promereri. Etenim licet verum sit iustum posse absolutè promereri de congruo reparationem sui & gratiæ post lapsum (imo

(imo de facto, & cum effectu illam promereatur efficaciter, vt docent sanctus Bonauentura in 2. disputatione vigesima-octaua dubio secundo. Scotus cum suis in 4. disputatione secunda, quæstione prima, articulo secundo Soar. 12.de gratia capite 38. numero sexto;Ripald. proximè sectione tertia;Ouiedo 1.2. tract. 9. controu. 7. punct. 3.& suadet ratio quia peccatum solum opponitur dignitati meriti, quæ iustitia operantis est, non autem congruitate, tum quia peccator actualis meretur de congruo reparationem sui, & gratiæ, eleemosinis piisque operibus, & orationibus,quas pro sui reparatione à lapsu inutiliter ad Deum non fundunt; tum quia sanctitati vitæ assueti, facilius à lapsu resurgunt: ex merito nimirum congruo ante actæ in iustitia vitæ) ac proinde id etiam illis Adami operibus dare merito possimus, vt reparationem gratiæ post lapsum congruè mereretur; at vero reparationem à lapsu, & gratiæ restitutionem per incarnationem Verbi, & aduentum Christi, seu quod idem est mereri vt Verbum incarnaretur Christusque veniret, vt ipsum post peccatum repararet,adeo excellẽs præmiũ est,vt à iusti Adami meritis per peccatum subsequens transmissis, seu transmittendis, omnem etiam congruitatem, & proportionem meriti congrui abolet,nec Deus in tanti boni collatione ob illa liberalis solum remunerator, vt meriti congrui remuneratione solet, sed prodigus suorum donorum monstraretur.

CERTAMEN II.

In alia prouidentia potuerunt Patres substantiam incarnationis mereri de congruo, ac fortassè de condigno.

1 EX duabus præfixis conclusionibus prima quæ de merito congruo sanctorum Patrum erga vnionem hypostaticam humanitatis Christi, & incarnationis substantiam est,à Theologis admittitur communiter, facileque ex dictis probatur: quia in alia possibili prouidentia gratiæ potuit hæc sanctis Patribus donari à Deo non ex meritis Christi (vti Adamo in statu innocentiæ pluia Dei dona independenter à meritis Christi data fuisse, ne dicam omnia, certum nobis est) tunc autem neque eorum gratiæ, neque meritorum principium esset incarnatio, ac Christus: quare licet ipsius existentiam sancti mererentur Patres principium meriti non caderet sub meritum. Insuper in ea prouidentia possibili muneri sanctos Patres, etiam Adamum aduentum Christi non esset mereri Christi aduentum post lapsum, & peccatum: in ea quippè prouidentia veniret, etsi nullum adesset peccatum reparandum. Denique possent sancti Patres excellentiam meritorum ex illa gratia habere, quibus sua aliqualis adesset proportio cum præmio tanto, puta actuum supernaturalium, vel heroicorum ex naturalibus, vel cumulum ex naturalibus pluribus, vt Deus eis meritis annuere sine prodigalitatis nota posset; neque enim vt benè Bernal. minutulus quiuis virtutis opus, v. g. assis eleemosina iusti hominis vnionem, seu incarnationem de congruo meretur.

2 Quoad possibilitatem vero meriti condigni sanctorum Patrum erga vnionem hypostaticam humanitatis Christi, siue erga substantiam incarnationis non ita conuenit Doctoribus. Eam vero conclusionem tradunt Medina 3. p.quæstion. 2.citata Soar. supra sect. 5. Granados disput. 7. num.4. ita vero vt Patrum meritis non nisi ex promissione Dei adiuncta condignitas possit obuenire. Atque ea etiam adiuncta nondum sit condignitas perfecta. Displiçet vtrumque. Licet enim à Dei promissione operibus efficacia in ordine ad præmium consequendum, siue illius consequendi infallibilitas adueniat iuxta doctam Sancti Thomæ doctrinam ast condignitas ad præmium nequit illis inde prouenire, sed ex intrinseca operum laudabilitate, aqtue honestate, & dignitate operantis omnino coalescit, vt controu.de merito cum Vas.ac solidioribus Theologis ostendebam. Quare si Sanctorum opera secluſa Dei promissione eam qualem condignitatem meritiuam respectu vnionis non habent, è Dei promissione illam habebunt.

3 Secundo implicat initium è promissione Dei esse codignum respectu vnionis,ac non esse in eorum,atque omnium sententia perfectè, ac simpliciter condignum. Etenim condignitas licet æqualitatem proportionis in æstimatione morali operis cum præmio (licet non mathematicam,vt male nonulli æstimant, sed quæ magis, & minus non nihil patiatur, vti in iustis rerum prætiis contingit,quæ summũ medium,& infimũ,non obstante æqualitate eorum cum rebus,quam eo quod iusta prætia sint important,esse possunt)vel ergo posita Dei promissione vnio humanitatis Christi esse præmium, vel prætium iustum aliquo ex dictis modo meritorum SS. Patrum,vel non. Si esset: ergo perfectè condignum, si non esset, non esset condignum: sed solummodo congruum: quare, & additum illud *imperfectè* diminuens erit,ac meritum à condignitate, quam conclusio sonabat,ad congruitatem demittet. Ad hæc, cum posita dignitate honestè, & laudabiliter operantis, dignitas meriti respectu præmij sola expectetur in horum sententia promissio Dei ad absolutam meriti condignitatem,nescio quo pacto absoluta,& perfecta condignitas in SS. Patrum meritis respectu vnionis in eorum præmium promissæ esse non possit.

4 Si autem ea concl. quam subdubius solum propono,alicui absolutè placuerit,probanda ita erit. Quia licet vnio hypostathica reliquis Dei donis excellentior sit; ast finitum tandem,ac creatum donum est,vt pote quid absolutè creatum:ergo merito aliquo finito, & creato hominis iusti æquari demum poterit absolutè; alioqui non finitum, & creatum, sed infinitum, & increatum donum erit,vt arguebam controu.2.d.3.pro possibilitate satisfactionis à pura creatura,prò macula,offensa, & debito obiectiuo peccati mortalis. Solutiones in re simili datas præccupauimus. Dices ex vnione hypostathica infinitè sancta euadit humanitas, ex vnione formaliter infinitè sancta euadit humanitas, etenim non ex vnione formaliter infinitè sancta euadit,sed ab extremo diuinæ naturæ,& personæ, quam quidem non meretur in se, sed eius vnionem,(sicut iusti non Deum,sed eius visionem merentur)licet ad ptæmium ij effectus necessario consequantur. Dices secundò: merita iusti respiciunt de se vt præmium æquale, gratiam, & gloriam, ergo nequeunt respicere vnionem hypostathicam longè eis donis maiorem, vt præmium æquale, quod enim æquale est longè minori, nequit longè maiori æquale esse,verum citata d.3.q.6.ostendi merita iustorum de se non respicere determinatè gratiam, & gloriam, tanquam præmium, licet à Deo in prouidentia quæ nunc est,in eis solum donis præmium stata lege donetur.

5 Sed quoniam id quod datur gratiæ, & gloriæ in præmium condignum, quodque ex aliis donis supernaturalibus donari operibus iustorum absolutè posset à Deo, est minus, quam vnio hypostathica humanitatis, adhuc videtur difficultas perstare, ac non posse esse æquale merita vlla iustorum; quæ dono à Deo minori æqualia sunt dono à Deo maiori vnionis hypostathicæ, quam sit tota aliorum supernaturalium donorum collectio, quæ condignè omnium iustorum meritis responderent. Hoc quidem vrgentissimum contra præfatam conclusionem argumentum est, & quod solum dubium me de ipsius veritate fecit: cui tamen dupliciter respondet. Primo, distinguendo in in dono illo bonitatem, seu æstimabilitem entitatiuam,& moralem in se,atque aliam relatiuam, & respectu merentis,ac subiecti,& de bonitate, & æstimabilitate entitatiua morali etiam doni illius in se dubium non est maiorem longè esse æstimabilitate, ac bonitate morali in se totius coniuncti aliorum omnium

nium donorum supernaturalium possibilium: at vero in relatiua, siue in ordine ad subiectum merens non ita certo æstimo esse maiorem. Vnio quippè hypostathica humanitatis alienæ non adeo bona est, atque æstimabilis merenti, atque cumulus illa supernaturalium donorum eius humanitati concessus, etsi non in tota extensione, & intensione eorum possibili: quare si ab vnione hypostathica alienæ humanitatis huius excellentias ex illa captas segreges, atque vnionem hypostathicam ipsam non vt subiecto alicui adiunctam, sed quatenus extrema, vt extrema solum concernit, vel vt ita dicam nulli inhærentem, minorem æstimabilitatem habet moralem, quam gratiæ, & aliorum supernaturalium inhærentium subiecto, valor respectu merentis, ac subiecti: sicut ingens pecuniæ summa non mea, aut alterius minoris sit, quam longè minor, quæ mea sit, aut alterius.

6 Respondeo secundo, argumentum hoc vt summum conuincere non posse justos, sanctosque Patres ac solum dignitate præditos, quam gratia habitualis eiusdem speciei cum ea, quæ in hac prouidentia datur, conferre potest, non posse vnionem hypostathicam de condigno mereri, at vero cum gratia habituali alterius speciei nobilioris, & perfectioris (quam possibilem esse citata disputatione 3. quæstione 6. docebamus, atque in Christo eiusque Matre extitisse nescio quo absurdo concederetur) non posse illam de condigno mereri minimè probat. De ea enim non ita constat æquare opera adeo excellenter iustificati præmio gratiæ, ac gloriæ, ac proinde non posse æquari superiori dono vnionis hypostathicæ. Denique in beata Virgine fuit dignitas Matris seu maternitas, in qua nulla appareret repugnantia, vt eius opera dignificet ad meritum hypostathicæ vnionis, ni eam supponeret existentem: ac proinde non ex inæqualitate meriti, sed ex suppositione principij ad eius opera meritoria vnionem hypostathicam Christi mereri non potuit. Cur autem vnionem hypostathicam Spiritus sancti quantum ex se est ipsius opera non meruerint, non satis percipio. Præsertim cum eam Christo corredemptricem mundi Patres, ac Theologi fateantur, quod è gratia habituali vlla condignè fieri, vt specialis Deiparæ prærogatiua fit Theologi communiter inficiantur: quare in eorum principiis ex sola dignitate maternitatis corredemptricis per sua merita dignitas specialis Deiparæ potest defendi.

QVÆSTIO IV.

An Christi progenitores, tales suo quisque gradu esse promeriti fuerint, aliasque Incarnationis circunstantias.

DE merito Virginis erga Dei maternitatem, quam habuit, ac de aliis remotioribus Christi progenitoribus, auis, atauis. &c. Erga suam quisque Christi remotiorem progenituram inquirimus: quæ omnia, quia incarnationis circunstantiæ sunt cum absque eis incarnationis subsistentia esse potuerit, eorum occasione de circunstantiis aliis incarnationis an potuerint sub horum, aliorumque sanctorum Patrum meritum cadere, anque de facto ita ceciderint, examinabimus.

CERTAMEN I.

Meruit suam Deipara Christi Maternitatem.

1 BEatissimæ Virgini erga suam Christi maternitatem negasse absolutè meritum video Vincentium de gratia Christi, qu. 5. art. 3. dub. 2. Lorcam d. 22. Solium q. 2. art. 11. Vvadingo disp. 10. dub. 8. quibus licet fauere Soarius videatur, d. 10 negans circunstantias antecedentes incarnationem sub meritum venisse de aliis intelligendus est, à maternitate cuius meritum Deiparæ absolutè, & expresè concedit, ne à seipso discordet. Cæteri vero Theologi eiusmodi meritum in Virgine recognoscunt, S. Thom. q. 2. art. 11. ad 3. vbi ferè eius omnes interpretes Caiet. Med. & Aluar. Item in 3. d. 1. q. 3. art. 1. ad 6. vbi etiam S. Bonau. a. 1. q. 2. Gabr. q. vnic. art. 3. dub. 3. Almainus q. 3. dub. 3. fine. Marsil. q. 5. art. 3. dub. 3. concl. 3. Abulensis paradox. 1. c. 34. Valent. q. 2. p. 8. Vasq. d. 23. per totam. Soar. d 10. sect. 7. & 8. Granad. proximè d. 8. sect. 5 Lug. d. 8. s. 5. Bernal. d. 17. sect. 4. Ragusa, vterque Hurtado; reliquique nostris, atque exteris Theologi Recentiores, quibus, & nos assentimur. Cùm enim tantam Virginis Matris prærogatiuam Patres, & Ecclesia elata prædicent voce, eam licet grauis difficultatis, tamen multas alias theologicas minimè deferendas conclusiones peruagantis nutu communi Dei, hominumque parentis denegare apertè esset à pietate deficere, ac fortasse nobis præcæteris iohonestius qui eiusmodi difficultatis tam cum hac, quam cum aliis conclusionibus componendæ apertam habemus viam monstrandam controu. 6. d. 2. qu. 5. cert. 5.

2 Probatur primo. Meritum absolutè Deiparæ erga Christi maternitatem ex 1. Lucæ num. 45. Elisabeth. *Beata quæ credidisti quoniam perficientur in te quæ dicta sunt tibi.* Ad quæ August. serm. 13. de temp. *quem Christum, non concupiscentia carnis, sed obedientia genuit mentis.* Statim vero Maria, *quia respexit humilitatem ancillæ suæ*, inquit, *ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Ad quæ etiam Augustin. sermone 18. de Sanctis: *ô felix obedientia; ô insignis gratia, quæ dum fidem humiliter dedit, cœlis in se corporauit opificem. Hinc promeruit illam gloriam, &c. Ecce ait ex hoc &c.* Basil. homil. 8. de sancta, siue humana Christi generatione. *Propter vitæ*, inquit, *puritatem Beatam Virginem electam fuisse in matrem Dei.* Ac rursus præ aliis feminis ad maternitatem Dei hominis electam ait: *quoniam nulla puritate par Mariæ reperiebatur.* August. serm. 10. de natiuit. siue 14. de temp. *Talis eligitur Virgo quæ tantum haberet meritum, vt Filium Dei in se susciperet.* Consonat sibi de natura, gratia, cap. 36. et de sancta virginitate c. 4.

3 Nec minus apertè Ambrosius in eandem scripsit sententiam epist. 28. & 82. *Quanta sit Virginitatis gloria, quæ meruit à Christo eligi: vt esset etiam corporale Dei templum*: Deum nimirum sua carne vestiendo, vestitumque fouendo, ac 2. de Virginib sub initium, *quæ digna sis ex qua Filius Dei nasceretur.* Consonat sibi lib. 2. præparat. ad Missam Chrysost. hom. 49. dubitabundæ illi Mariæ ad Angelum interrogatiunculæ. *Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco?* Ita respondet. *Atqui propter hoc ipsum fit, nam si cognouisses non fuisses habita digna, quæ hoc ministerio inseruires.* Card. Petr. Damian. serm. de assump. *Singularis*, inquit, *eius sanctitas, & gratia hoc promeruit, quod susceptione Dei singulariter iudicata est digna.* Similia habet serm. 3. de natiuit. Hoc ipsum (ne recitandis, nedum expendendis à Deo apertis testimoniis Carth. inutiliter oneremus (M. Greg. 1. Regum c. 1. Damasc 4. de fide c. 15. Bern. serm. 7. de assump. & 2. de aduentu & epiphan. et Epihanio hær. 78. Euseb. Emiss. hom. in Euang. feriæ 5. Chrys. ser. 143. Io. Max. dial. 1 c. 14. Fulg. tamen audiamus 7. de incar. & grat. ex quo aliorum testimon. sono tenus con

conclusioni huic aduersantium amicum sensum cognoscebamus: *Ipsum*, ait ille, *Deum hominem factum, & concipere, & parere non humanis meritis, sed concepti, nascentisque ex ipsa summa Dei dignitate*, id est dignatione, *promeruit*.

4 Egregie ad rem hanc peruetustus Poëta Prudentius canebat in Cathemerino, & hymno ante cibum.

Edere namque Deum merita.
Omnia Virgo venena domat.

Ac Fortunatus, vel eo solum, Renantius, lib. de æter. gaudiis.

Virginitas fœlix, quæ partu est digna Tonantis:
Quæ meruit Dominum progenerare suum.

His sanè scripturæ Patrumque testimoniis, ac Spiritu sancto edocta Ecclesia his Deum Patrem quotidie alloquitur orans: *Deus qui gloriosæ virginis matris Mariæ corpus, & animam, vt dignum filij tui habitaculum effici meteretur, spiritu sancto cooperante præparasti.* &c. atque in antiphona Paschali idem his verbis profitetur.

Regina cœli lætare
Quia quam meruisti portare
Resurrexit sicut dixit &c.

Vbi de Christo, ac verbo incarnato, quem virgo portauit, quique sicut dixit, Ecclesia, loquitur. Nec refert Hieronimum Dial. 1. contra Pelagianos, ac Bernardum ser. illo 1. de assumptione negasse virgini meritum maternitatis Christi. Loquuntur enim de merito ex propriis viribus Pelagiano, ac non ex gratia Dei per Christum, vt patet ex instituto Hieronimi, qui ibi contra Pelagianos agebat. Atque ex Bernardo ne suæ ex eodem sermone citatæ pro nobis sententiæ, contradicat. Itaque ex propriis viribus meruisse maternitatem, negant, ex gratia vero concedunt cum Fulgentio proxime citato.

CERTAMEN II.

Meritum mariæ erga Christi maternitatem condignum fuit.

1 QVale vero quantumque marianum hoc erga Christi maternitatem meritum fuerit, non adeo, est apud Scholasticos exploratum. Valentia, Vasquez, Soar, Cabrera, Granados, & alij, congruum solummodo fuisse aiunt, condignum. Imo hoc postremum meritum concedere, censura dignum nonnulli ex aduersariis reputant verum citati, atque, ex eis consentibus doctores ab omni censura liberum, & probabile meritum condignum fatentur. Illud autem, vt verum defendunt. S. Bonau. Abulens. Gabriel. Almainus, & Bernal. locis citatis. Licet enim S. Bonau. & qui eum sequuntur dignum. Solummodo meritum Virginis erga Christi maternitatem appellent, non ideo ita appellant, vt æqualitatem eius meriti cum præmio maternitatis excludant, quam digni nomen ipsum importat; sed vt aliorum merita etiam digna, ac æqualia eiusmodi præmio negent. Vociferque, & hymno spectato condignum illud solummodo dici videtur, quod aliorum meritorum dignitatem; & æqualitatem cum præmio eodem admittit. Probatur ex Patribus citatis Chrisost. Damasceno, Bernardo, Petro Damian. & Ambrosio, vltimo loco Prudentio, Venantio Fortunato, & oratione Ecclesiæ recitata. In quibus omnibus Maria dignè meruisse eligi in Dei matrem aperte dicitur.

2 At inquies vocem *dignum*, seu digni impropriè eis locis vsurpari, sicut, & nomen meriti dum à Leone Papa, atque ab Ecclesia sumitur dum de Adami peccato dicitur. *O fœlix culpa quæ tantum ac talem meruit.* ac *digni* Vox dum de cruce ab Ecclesia cantatur. *Quæ sola fuisti digna sustinere Regem cœlorum, & dominum.* Qua dignitate, & merito sola Dei dignatio significatur, qua, & reparare nos à peccato, & crucem voluit ascendere. Verum hæc nullius sunt ponderis. His etenim locis aliquod est, quod nos impropriétatem sermonis agnoscere cogat. Nihil autem in casu nostro est, quod nos ad improprium earum vocum sensum compellat: imo vero multa quæ nobis propriam earum acceptationem suadeant. Ea enim testimonia rationem dignitatis Mariæ, vt in Dei matrem eligeretur assignant vitæ puritatem, & sanctimoniam, obedientiam, fidem, virginitatem, & similia, quæ quidem omnia actus procul dubio meritorij sunt, vt patet. Inde vero arguo à ratione secundo, meritum maternitatis tribuitur Deiparæ ob eximiam, ac reliquis fœminis præexcellentem virtutum, & morum sanctimoniam: ergo quia ipsius merita ea fuerunt, quæ meritis aliarum omnium fœminarum longè anteirent: atque plures sanctæ fœminæ potuerunt mereri de congruo maternitatem Dei; imo vero de facto ita fortasis fuerunt promeritæ, vt cert. 3. videbimus: ergo Deipara non congruè solum, sed digne, atque ad æqualitatem, siue, vt ab scholasticis dicitur condignè illam fuit promerita. Tertio probatur conclusio. Quia solo consensu in maternitatem Dei plus meruisse B. virginem quam omnes Angeli, & homines cunctis suis bonis operibus docuit. S. Bernardinus Senensis, cui Theologi, & omnes post hac subscripsere. Quid ni condignè meruerit maternitatem.

3 Dices: meruit virgo de condigno, & ad æqualitatem meriti cum præmio maternitatem. Ergo hoc solum condignè recepit, ac meruit, ergo non recepit gratiam, neque illam condignè meruit suis operibus. Quod enim æquale vni præmio est, nequit esse eidem simul cum aliis æquale. Respondetur primo negando primam consequentiam. Vt enim supra docebamus, æqualitas meriti cum præmio adeo Ad amussim non est, vt suam non habeat latitudinem, sicut, & iustum rerum prætium illam habet. Secundo nihil est absurdi, actu vno, vel altero meritoriis maternitatis de condigno nec meruisse, nec recepisse de condigno gratiam, cum maius adeo donum illis de condigno mereretur, & reciperet. Atque insuper cum tantam à Deo ante maternitatem, & gratis, & in remunerationem continui ab instanti suæ conceptionis exercitij adeo excellentium virtutum postea ardentius ac nobilius ad extremum spiritum continuandi, atque vlterius, & vlterius gratiæ augmentis præmiandi. Sed obiicit Bernal. non videri rationabiliter tot tantasque gratias Virgini collatas, nisi quia iam mater Dei erat: ergo hæc dignitas adeo excellenti virginis dignitati ac merito fuit suppositа. Verum rationabiliter illi datas, vt mater Dei esset, non quia erat fatetur Ecclesia in recitata oratione cert. 1. n. 4. Instabis quarto, ergo, & antiqui Patres meruerunt de condigno esse Christi Progenitore. Nego consequentiam adhuc de Progenitura eorum remotiori: licet hæc longe minus præmium quam maternitas sit, & tamen consequens, neque absurdum est, neque absque fundamento in Patribus, & scriptura, vt aiebat Bernal. proximè §. 4. num. 88. de quo statim cert. 3.

4 Rursus oppones, meruit Virgo de condigno Dei maternitatem: ergo, & meruit de condigno incarnationem ipsam. Ægrè ab hac se obiectione expedi, & Bernal. qui vnionem hypostaticam ab actione productiua humanitatis, siue à maternitate non distinguit. Negatur cum S. Thoma proxima consequentia. Aliud quippe est maternitas seu productio humanitatis à Virgine, aliud hypostatica vnio, siue incarnatio, ac proinde vnum potuit Virgo sine alio mereri de condigno: sicut obiectantes ipsi fatentur de congruo meruisse maternitatem, non autem incarnationem. Instas, qui meretur dari rei alicui existentiam, rem ipsam eiusque existentiam meretur. At Virgo merens maternitatem Christi meretur dare existentiam Christo, & Incarnationi, seu vnioni hypostaticæ. Ergo meretur horum trium existentiam, & de condigno quidem. Maior per se videtur patere. Rursus autem probatur. Quia eatenus solum meremur à Deo existentiâ gratiæ, quatenus meremur, vt Deus illam in nobis operetur minor autem videtur certa: mereri enim maternitatem Christi

seu hominis Dei, nihil aliud est quam mereri dare existentiam Christo, seu homini Deo, qui talis existit per incarnationem, siue hypostathicam vnionem existentem. Confirmatur, quia qui meretur aliquid ineuitabiliter connexum cum alio. v. g. actio cum suo termino, meretur, & aliud cum quo connectitur. Vnde hoc aliud materia præmij respectu vlterioris operis eliciti ab eo, qui actionem iam promeritus semel fuit nusquam esse potest. *Dixi connexum tanquam actio cum suo termino*, qui scilicet non supponitur existens ad actionem cum ipso connexam, sed ipsa actione illius termini ponitur existentia.

5 Verum enim vero instantia hæc non vrget. Etenim admissa maiori de qua statim, minor est falsa. Maternitas quippe Virginis erga Christum fuit solius humanitatis generatio, non autem vnionis hypostathicæ humanitatis ad verbum, qua Christus, homo simul, ac Deus constitit. Licet quia idem in Christo qui homo in primo instanti productionis humanitatis à Virgine & Deus fuit denominatio geniti à virgine, quæ in hominem illum cecidit per idiomatum communicationem in Deum, seu diuinam personam, quæ homo ille erat. Sed nec maiorem admittere debemus. Licet enim mereri, vt Deus in nobis aliquid ponat, seu efficiat sit mereri illius alicuius substantiam, seu existentiam, quia eius donatio ab actione illius quod donat non distinguitur, certumque sit mereri præmium ab aliquo, esse mereri ab eo vt illud nobis donat, ac proinde mereri gratiam à Deo nihil aliud sit quam mereri affectionem gratiæ à Deo in nobis; at vero cum actio quatenus à creatura formaliter non sit actio, & donatio Dei, non est idem mereri creaturam vt rei productio ab ipsa sit, ac mereri rem ipsam, siue vt à Deo donetur. Confirmatio nihil magis euenit intentum, & maiorem illam. Aliud quippe est materiam præmij respectu noui meriti esse non posse terminum actionis, quam iam semel promeruimus. Aliud vero ideo non posse esse materiam præmij respectu noui meriti, quia merito ipso actionis tanquam præmium necessarium terminus ipse respondeat. Hoc enim falsum est, primum autem verum. Quia cum materia præmij id solum sit, quod dare, ac non dare sit in potestate donantis, id quod ad præmium donatum necessario consequitur sine noua donantis libertate noui præmij materia esse non potest, licet ante actionis donationem, si meritum termini etiam adesset, materia præmij esse potest respectu meriti huius secundi.

CERTAMEN III.

Progenitores Christi reliqui tales esse sunt promeriti, atque eorum aliqui de condigno, sicut, & alias incarnationis circunstantias.

1 PRogenituræ Christi suo quemque gradu reliquos Christi Progenitores fuisse absolutè promeritos concors omnium ferè Theologorum sententia est contra Syluium, & Lorcam, qui merito ea de re malè apud alios audient: est quippe sententia expressa fere in scriptura Genes. 22. n. 16. vbi Deus ad Abrahamum piè eruendo animo in charam Sobolem fæuientem. *Quia feciſtiverem hanc, nec pepercisti filio tuo propter me*, Ecce meritum, *benedicuntur in semine tuo &c.* quæ commentans Paulus ad Galatas. 3. n. 16. ait, *quod*, semen tuum, *est Christus*: Christi nimirum ex ipsius semine propagatio. Similiter ob Dauidis de templo Dei struendo desiderium. 2. Regum. 7. Dominus ait, *stabiliam thronum eius vsque in sempiternum*. Qua de re istorum Psal. 88. *Ponam in sæculum sæculi semen eius; & Thronum eius sicut dies cœli*; ac rursus Psalmo 131. *Iurauit Dominus Dauid veritatem*, & *non frustrabitur eum: de fructu ventris sui ponam super sedem tuam &c. & filij eorum* filiorum, *Dauid vsque in sæculum sedebunt super sedem tuam*. Ea vero dauidici regni perennitas in Christo ex eius semine tunc promisso ad impleta est iuxta illud Angeli ad Mariam Lucæ 1. *& dabit illi Dominus Deus sedem Dauid Patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis*. Quibus propagatione Christi secundum carnem ex Maria sanctorum illorum Patriarcharum sobole præclarissima sactam illis ob numerata pia facinora, promissionem impletam testatur. Euangelista. Atque inferius Maria ipsa in cantico *magnificat* illis verbis. *Sicut locutus est ad Patres nostros Abraham, & semini eius in sæcula*. Hoc ipsum meritis Ioachimi, & Annæ Christi auis concedendum piè fore illorum merita præcelsa, atque Ecclesiæ in eorum festis orationis satis suadent.

2 An vero meritum hoc congruum solummodo, an vero condignum fuerit? sub iudice adhuc lis est. Pro eius tamen exacto iudicio aduerto. Dupliciter potuisse, Christi auos, atauosque esse Christi Progenitores meruisse. Primo merendo Virginis ex ipsis propagandæ Christi maternitatem, & ita quidem neque condignè, neque congruè sunt promeriti, non condignè quidem: quia maternitas Virginis valore, atque æstimatione aliorum sanctorum merita longè adeo superabat, vt vox meritorum Virginis prærogatiua sit tantum donorum meritiua exæquare condignitate. Secundò quia per tot intermedios progenitores peccatores Deo inuisos ad implendum erat. Sed neque congrui ita id meruisse certum mihi est, vt tota gloria meriti maternitatis Christi integrè atque vnicè Deipara seruetur, quin Patrum remotiorum meritis vllis iuuetur. Sed solis Christi meritis quibus gratiam ad id merendum, ac proinde, & ipsam debet maternitatem, & sanè tantùm hoc donum maternitatis Dei reputo, vt aliorum, quam Mariæ, meritorum, non æqualitatem modo; sed, & proportionem excludat. Secundo modo potuerunt Patres *mereri* esse remotos Christi Progenitores merendo Virginem alias Dei matrem futuram vel iam electam ex ipsis propagari. Quod quod quidem donum licet adeo excellens, & gloriosum longè tamen minus est Dei maternitate, & quod egregie illo Abrahami facinore tentato, atque ex parte sua peracto, insigni fide, atque spe eiusdem Isaci obedientia, Iacobi oratione, ac fortitudine, religione Dauidis, ac denique Ioachimi, & Annæ sanctimonia, non solum meritoria proportione ad congruitatem attingi; sed, & ad condignitatem vsque possit æquare.

3 De circunstantiis aliis incarnationis, an sub Patrum Priscorum merita venerint, dubitatur ab scholasticis illæ vero sunt, loci, & temporis, quibus Christus aduenit, circunstantiæ atque in primis de loco quo Christus natus est, atque hominibus conspicuus est factus, Doctoribus fere omnibus conuenit sub Patrum antiquorum merita veniſſe. Videantur Vasq. proximè cap. 4. Sonsect. 6. Lugo d. 8. sect. 4. n. 34. Bernal. d. 17. sect. 3. §. 2. Ragusa. d. 47. Lorca d. 22. apud quos reliqui. Probatur ex cap. 16. Isaiæ. n. 1. vbi ait: *emitte agnum Domine dominatorem terræ de petra deserti ad montem filiæ Sion*. Vbi Isaias patebat vt propè Christus nasceretur: quod, & impetrauit, vt suadet euentus, cum fuerit in Nazareth, natus. Nec satis est id aliunde futurum iam fuisse, ac proinde non ex meritis, & oratione Isaiæ. Vt enim rectè S. Thomas in illud caput, *Congruum erat, vt Deus exaudiret eos, qui ei obediebant*, quare Isaiæ meritis cunctus cordatè tribuendus est maximè cum eiusmodi circunstantia non adeo excellens donum sit, vt meritis Patrum proportionem eximat, imo neque æqualitatem: quare neque condignitatem. Censeo ergo circunstantiam loci incarnationis, condigno merito antiquos Patres à Deo obtinuisse.

4 Circunstantiam temporis meritis Patrum obtentam, negant Iorca c. 23. Ragusa §. 1. Lugo citatus non eisdem, sed eiusdem tamen imbecillitatis, argumentis, quia conuenientius tempus remedio hominum incarnatione intento, & assequendo, quod quidem à meritis hominum independens est eligendum necessario erat. Quare circa tempus meritis hominum locus non fuit.

Sed

Sed certè remedium hominum omnium, nec plurimorum, qui possent efficaciter intentum à Deo decreto, incarnationis: non fuit, vt patet, sed solum inefficaciter ex qua intentione, libera Deo huius vel illius temporis electio fuit, ac locus meritis Patrum, vt hoc potius quam illo foret. Ragusa quia è breuiori, vel tardiori incarnationis tempore pendebat plures, vel pauciores prædestinari: cum tamen nullius prædestinatio à purè creatis meritis penderit. Negari facilè assumptum posset. Sed illud distingue, pendebat occasionaliter concedo, meritorie nego. Occasionaliter autem nullum est inconueniens quod à meritis purè creatis aliquorum prædestinatio penderit. Lugo supponit falso duo, & actiones à tempore indiuiduari; & quod maior duratio actionis meritiuæ ex qua eius meritum augetur ab hoc tempore pendeat, quin in alio æquali idem meriti augmentum esse possit, quæ sunt falsa. Instat Ragusa. Post Patrum preces longo tempore dilata incarnatio fuit v. g. post Abrahami, Isaac, Iacob & Dauidis preces; ergo non meruerunt de facto accelerationem. Sed respectu Ioachimi, & annæ, ac Simonis, & Annæ Prophetissæ locum non habet obiectio. Sed nec respectu aliorum. Cum enim longius multo differri incarnatio posset, accelerationem sunt promeriti, qui promeriti sunt ne vlterius differretur.

5 Vasquez ergo d. 23. c. 5. Soar. d. 10. sect. 6. Gaspar. Hurt. d. 6. difficultate 8. Bernard. proximè, & Doctores communiter cum. S. Thom. q. 2. a. 11. asserunt antiquos Patres accelerationem Incarnationis promeritos. Probatur ex datis verbis Isaiæ 16 & ex illis. c. 45. num. 8. *Rorate cæli de super, & nubes pluant Iustum: aperiatur terra, & germinet Saluatorem.* & c. 61. *vtinam disrumperes cælos, & descenderes.* ad quæ recitatus S. Thom. vbi proximè aiebat. *Congruum erat, vt Deus exaudiret eos qui ei obediebant.* & sanè potuisse eos accelerationem promereri certum omnino est. Alioqui, & eorum orationes inconsultæ, atque imprudenter à Deo auxilia gratiæ ad eas coram se fundendas donata forent. Si autem mereri poterant, & impetrare à Deo accelerationem Incarnationis quæ de se tandiu vlterius differri poterat, cur non etiam à Deo obtinuisse negabimus. Secundo probatur ex responso illo precibus, atque expectationi Simeonis de Israëlis redemptione cælitus dato Lucæ 2. n. 25 *non visurum se mortem nisi videret Christum Domini.* quæ promissio meritis expectationis, & precum Simeonis manifestè respondent, sicut, & Annæ prophetisæ precibus in templo, assiduis respondisse docet Ambrosius. 2. in Lucam cap. de Simeone, & Anna. Dices potuisse vtrumque mereri vitæ prorogationem miraculosam vsque ad Christi aduentum aliunde statutum. Sed facilius sine miraculo diceretur accelerationem incarnationis fuisse promeritos. Inducitur pro nostra sententia id Psalmi 11. *Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum nunc exurgam.* Sed ibi de peccati miseria inqua meritum non est, agitur. Illud item Danielis 9. *septuaginta hebdomadæ abbreuiatæ.* sed sonus decipit, cum sensus alius ab instituto præsenti sit, vt vidimus controu. 1. d. 1. q. cert.

6 Oppones meritum Christi remunerandum dicit Christi, & meriti existentiam physicam extra causas: ergo supponit exercitam Dei libertatem circa physicam Christi existentiam in se: ergo non est Deo liberum pro aliquo posteriori naturæ, vt Christus in hoc vel illo tempore existat. Patet consequentia in opinione quæ asserit durationem à re durante non distingui, in ea quippe rei duratio solum addit extrinsecam imaginariam durationem, quæ nec diuinitus remoueri potest, vnde id eius libertati non subiacet, sed solum existentiæ Christi, & meritum eius positio: Quare quod hac vel illa durationе imaginaria existat materia præmij, non erit nisi quatenus existentia incarnationis materia præmij est: Hæc autem nec sub Patrum merita venit, nec potuit, cum ad hæc, Christus, meritaque ipsius supponantur existentia. Respondetur Dei libertatem non solum esse circa existentiæ, positionem, sed circa coëxistentiam rei cum hac, vel illa imaginaria atque immobili durationе, etiam si duratio nihil intrinsecè inhærens rei duranti superaddat: addit enim extrinsecam, & immobilem illam imaginariam durationem: quare potest videri existens: quin coexistens huic vel illi durationi imaginariæ, decernique existens quin coexistens. Quare liberum Deo est decernere in præmium coexistentiam cum hac vel illa durationе, sicut in conseruatione patet: In qua libera Deo est non existentia solum rerum, sed, & coexistentia tali vel tali durationi imaginariæ. Tota ergo difficultas est, quod ægrè concipiamus existentiam rei, siue rem existere realiter adhuc prouaturæ priori, ac non in aliqua durationе imaginaria cui coexistat. Cum tamen nequeat non coexistere re ipsa ab existere diuersum quid esse; & quidem quoad Dei libertatem ad præmij materiam requisitam attinet, licet modum superadditum rebus addamus, vt durent eadem est difficultas. Nam propriori naturæ supponi debet rei coexistentia cum hæc determinatè durationе imaginaria: qua posita liberum Deo non est aliam rei eidem durationem dare: cum huic spatio imaginario durationis non nisi hæc rei duratio possit affigi, si eadem res sit, nec sit durantis diuersitas: ne sine necessitate modos multiplices adstruamus.

7 Sed adhuc vrgeo in quauis de durationе opinione. Dignitas meriti dicit coexistentiam operantis, & formæ seu principij significantis in eodem instanti: ergo, vt opera Christi sint meritoria de condigno gratiæ antiquorum Patrum, sicque à Deo videantur, debent coexistere humanitas operans coexistens operi; & vnione hypostatica in aliquo instanti, vel tempore durationis Christi: ergo non venit sub Patrum merita existentia Christi pro durationе illa; ac proinde neque incarnationis acceleratio. Respondetur negando antecedens absolutè; licet ad meritum pro hoc instanti, vel durationi, eorum omnium in illo coexistentia requiratur. Nam ad meritum secundum se, nec relatè ad tempus satis est coexistentia entitatiua eorum omnium. Sed licet his argumentis totum demus, solum probant non potuisse sanctos Patres promereri omnem accelerationem incarnationis absolutè possibilem; non autem non potuisse aliquam accelerationem illius promereri; quod satis pro nostra conclusione est. Etenim potuerunt meritis suis efficere, vt illud tempus, quo existere, ac mereri visus à Deo fuit, non esset vitæ Christi primum, ad postremum, atqui triginta tribus fore annis ante illud esse inciperet, atque aduentaret: cum tamen si eorum merita deessent tempus illud foret fortasse primum. Quæ quidem solutio plausibilior est, vt potè captu facilior.

QVÆSTIO V.

De Causa physica dispositiua, & efficienti incarnationis.

VTRVMQVE causæ genus coniunxi: quia plurimum sententia dispositiones effectiuè ad formam cui disponunt concurrunt: ac certè in exigendo concursu à Deo conueniunt.

CERTAMEN I.

Nulla fuit ad vnionem hypostaticam dispositio: esse tamen aliqua potuit.

1 EXtrema conclusionis pars est contra Vasq. d. 40. Soarium, & alios. Est autem Gasparis Hurt. d. 6. dif. 2. & aliorum; facilisque probatur. Etenim si humanitas

nitas cum gratia sui vnioni ad verbum præuixisset, vt absolutè potuit, ex eius dignitatis præcedentis posset aliqualiter ad vnionem hypostaticam disponi: sicut anteactæ præfecturæ,& dignitates, ad maiora apud homines disponunt. Sed etsi non præuixisset, vt non præuixit,posset præcedere natura gratia disponens,ornansque humanitatem ad vnionem hypostaticam. Sin ad repugnantiam. Dices quod pro illo priori humanitas haberet filiationem adoptiuam,pro quo nec dum naturalem filiationem habebat:cum tamen filiatio naturalis non patiatur in eodem instanti temporis filiationem adoptiuam adhuc pro illo signo, & priori. Benè, ergo cum adsit per te filiatio naturalis pro posteriori signo naturæ impediet filiationem adoptiuam gratiæ pro priori naturæ, pro quo disponeret ad vnionem hypostaticam,& filiationem naturalem humanitatis per illam.Nulla ergo est implicatio à te assignata.

2 Obiicies; humanitas, vt in personam propriam creatá nonerat, sed in diuinam confletur,debet per nos existere,vt pars,ac dependenter ab vnione ad verbum. Ergo pro priori existentiæ est dependentia ab vnione hypostathica in humanitate. Ergo,& pro priori ad gratiam,quæ existentiam humanitatis supponit:quare non poterit non vnio hypostathica esse prior natura, quam gratia;ergo si gratia aliunde ponatur præcedere vt dispositio vnionem hypostathicam, ponetur respectu eiusdem esse priorem,& posteriorem; quod implicat. Respondetur negando primam consequentiam. Nam dependentia humanitatis in sui existentia ab vnione hypostathica non est à priori,siquidem humanitas existens ad sui vnionem ad verbum præsupponitur pro priori naturæ existens:solum ergo est dependentia à commitante temporariè tánquam termino necessario simul tempore ponendo.Cum qua stat benè vt decretum de vnionis existentia exercitè posita, sit posterius decreto existentiæ humanitatis, & aliorum, que Deus velit natura in illa præcedere, vt dispositiones ad vnionem.

3 In quæstione vero de facto affirmarunt Alex. 3. p.q. 7. m. 2. art. 1.& q.11.m. 1.q. 12.m.1.a.1. S. Bonauent. in 3.p.d. 2.a.3.q.2. Gabriel. q. vn. a. 2. concluſ. 2. Ricard. a.2. q.3.ac S. Thom.q.1.& 2.a. 2. negamus vero nos gratiam fuisse de facto dispositionem ad vnionem hypostathicam cum Scoto,& suis in 3. d. 2.q.2.§. *Contra hoc arguo primo.* S.Thom.3.p.q.7.a.13. vbi Thomistæ, & præcipui q. 6. a.3. Vasq.Soar. Hurtado,& alij. Communiter Thomistæ probant fundamento, quod humanitas per verbi existentiam existat, supra à nobis reiecto. Alij quia ex dispositione accidentali(eiusmodi esset gratia) non posset haberi vnio hypostatica substantialis.Peius, cum ex dispositionibus accidentalibus,materiæ, vnio substantialis compositi naturalis quotidie proueniat Soarius,quia passiones æquè atquè actiones suppositorum sunt,sensu nimirum sæpè à nobis confutato, ac semper confutando. Quarto, quia vnio hæc est de complemento naturæ, Vasquez. Quinto, quia intelligi nequit quod gratia non detur intuitu vnionis præhabitæ. Sed constat rectè id intelligi, atque esse posse. Ratio ergo est, quia gratia, sicut, & dona reliqua,de facto intuitu vnionis data humanitati fuit. Ergo non potuit de facto dari vnio hypostathica intuitu gratiæ, ne inuicem se ipsis prius, & posterius natura existant.

4 Obiicies id Lucæ. 1. *Quod enim ex te nascetur sanctum vocabitur filius Dei.* vbi ante filiationem naturalem humanitatis, eius sanctitas recenfetur habitualis nego sancti nomine gratia habituali, sanctum intelligi; vel eo quod filij Dej nomine debitum, & obuenturum ob sanitatem illam dicitur: cum filiatio Christi ob sanctitatem vnionis, non ob gratiam habitualem ipsi debita fuerit, & obuenerit. Secundo ex præcedentia locali in textu malè infertur prioritas naturæ. Dices secundo naturæ ordine quæ maximè distant, non nisi præuia, ac quasi media inter vtrumque dispositione aliqua vniri debent:ergo humanitas, & verbum, quæ maximè distant,non nisi præuia,& media gratia vnientur. Respondetur antecedens verum esse in his quæ connaturaliter atque ad exigentiam causarum naturalium fiunt,secus in iis,ad quæ nulla esse exigentia potest,sed ex mero amore,gratia,& beneuolentia, misericordiaque fiunt, vt incarnatio. In iis enim quæ ita fiunt quominus dispositiones attenduntur, plus amor, & misericordia diuina elicient,vt patet, sæpèque Paulus testatur. Imo vero si dispositiones quales, qualet vnionis expectari oporteret non sola gratia,sed,& reliquæ humanitatis supernaturalis dotes deberent præcedere natura vnionem, oporteretque humanitatem sui vnioni præuixisse, atque excellentibus se virtutibus exerceri, vt sic postea ad vnionem cum verbo assumeretur:Quorum nihil ita præstitum, ac dispositum à Deo fuit.

CERTAMEN II.

Solus Deus Trinus communi concursu causa efficiens vnionis hypostathicæ fuit.

1 DVos speciales concursus præter communem tribus Personis ad physicam vnionis hypostathicæ effectionem video à Theologis nonnullis ex cogitatos. Primo omnia Soar.d.10.s.1. §. *De Ipsa autem* circa medium.Granados tractatu. 4. d.vlt. sect. 1. Bernal.d.19. sect. 3. docuere B. Virginem physicè instrumentaliter saltem effectionem vnionis attigisse virtute, & potentia obedientiali, idque à pluribus ætate sua doceri testatur Medina.3.p.q.31. a. 4.licet parum sanum esse iudicet.Lorca d. 18.n. 7. esse improbabile omnique fundamento destitutum ait.Vasquez.d. 21. n.7.le huius sententiæ fundamentum probabile non videri fatetur.Cernebat autem in re Theologica satis acutum. Cæterum cum à Deo sit sententia illa de potentia obedientiali communiter recepta,nequit non conclusio hæc,quæ illi innititur suam habere probabilitatem saltem extrinsecam:quare nequit censuris subiacere. Cæterum nobis, quibus potentia illa obedientialis rerum summopere displicet ob rationes quibus affatim eam, controu. de causarum actiuitate confutauimus, non potest non displicere. Eius autem impugnationes ex iis quibus principium cui innititur eruimus petendæ sunt. Inde etiam impugnandus erit concursus actiuus humanitatis ad vnionem hypostathicam, vnionem partium materiæ,& formæ per nutritionem acquisitarum,quem primus eodem fundamento excogitauit Bernal.§.4.fundamentum de identitate vnionis hypostathicæ cum productione humanitatis euertimus contra Bernal. d. procem.q.2.cert.4.

2 Secundo Franciscus Abræ de Rachonis.3.p. trad. 1.q.1.Petrus Vvadingo d.4.dub.4.§.2. n.54. docent verbi Personam speciali influxu præter communem Trinitati toti, vt causam nimirum specialem ad vnionis hypostathicæ productionem concurrere. Quam sententiam temeritatis notarunt Recentiores Complutenses in Francisco Abræ(quem solum,non autem Vvadingo viderant)quia operationem ad extra diuinæ Personæ,aut personalitati, non communem Trinitati adscribit.Sed certè Granad.1.p.q. 12. d. 5. & 7. aliique plures Recentiores personalitati cuiuis diuinæ actiuum influxum per modum speciei intelligibilis cuique proprium,& specialem, nec toti Trinitati communem expresè concedunt. Quare nescio an temeritatis nota iam prudenter cadat in assignantes aliquam operationem ad extra toti Trinitati non communem, sed alicui ex personis Trinitatis propriam, ac specialem, ob titulum specialem aliquem in aliqua operatione ad extra repertum, vt in visione intuitiua personalitatis cuiusque diuinæ,atque hic in solius verbi incarnatione.

3 Cæterum nobis semper tenendum est nullam operationem ad extra excogitari iure posse, quæ formaliter indiuisibiliter

indiuisibiliter toti Trinitati non respondeat, iuxta illud Ioan. 5. *non potest à se facere quidquam nisi quæ viderit Patrem facientem, quæcunque enim ille fecerit, hæc, & filius similiter facit.* Illud enim similiter non operationem solum, sed operationis etiam denotat modum. Vide Augustinum, & Patres ibi. Vnde Patribus, & Conciliis sanctum illud axioma semper fuit. *Indiuisa sunt opera Trinitatis ad extra*, vt d. proœ. q. 2. cert. 4. n. 5. contra Vvadingo persequebar. Sed illud axioma in re præsenti specialiter obseruandum docuerunt Concil. Lateran. sub Innocentio. 3. relatum. c. *firmiter* de sum. Trinit. vbi de filio ait. *à tota Trinitate communiter incarnatus.* Tolet. 6. c. 1. *Cum tota cooperata sit Trinitas formationem suscepti hominis (Quoniam in separabilia sunt opera Trinitatis,) solus tamen filius suscepit humanitatem.* Repetit Concil. Tolet. 9. confes. fidei. Atque. S. Ildephonsus ita ad Mariam. *Tota indiuisibiliter Trinitas conceptionem operabitur in te; sola persona filij Dei in corpore tuo nascitura, carnem assumet de te.* Hinc. S. Tho. q. 2. art. 8. ad 2. concludit, omnes personas Trinitatis esse vnientes hypostaticè humanitatem, non autem illam assumentes.

CONTROVERSIA IV.

De intrinsecis Incarnationis effectibus.

IN effectibus intrinsecè ab vnione humanitati communicatis alij primarij sunt, alij secundarij: positivi item, vel negativi. De eorum aliquibus (nimirum personam constituere increatam, creatamque absumere) satis superque dictum est. d. 1. proœm. & controu. 1. d. 1. Reliqui ergo iam intrinseci effectus suo ordine examinandi sunt, & quoniam Persona humanitati per se vnita filius naturalis Dei est, An humanitatem, hunc-que hominem Christum, qua hominem, filium naturalem Dei constituat? disputabimus primò. Secundò an omnem humanitatis Christiuè, qua hominis seruitutem, ac subiectionem respectu Dei impediat. Tertiò An communia Trinitati humanitati suos formales effectus præstent? Quartò de sanctitate humanitatis substantiali per Deitatem. Quintò denique de eiusdem humanitatis impeccabilitate.

DISPVTATIO I.

De filiatione Christi.

LOQVIMVR de Christo, qua homine, siue secundum humanitatem examinabo primum an ei competat filiatio naturalis Dei? secundo: qua illi ratione conueniat? Tertio: an simul in illum filiatio Dei adoptiua quadret? sed quoniam eorum, quæ super his dicemus, certitudo ex erroris Felicis, atque Elipandi indagatione, ac deprehensione Conciliique Francfortdiensis, & epistolæ Adriani authoritate omnino pendet: primam de vtroque quæstionem instituam.

QVÆSTIO I.

De Felicis, & Elipandi errore, ac de Concilij Francfortdiensis, & epistolæ Adriani authoritate.

FELICIS apud Illergetes, seu Catalonios Vrgelitani Episcopi, atque ab ipso edocti Elipandi Archiepiscopi Toletani error Solino Maurorum Rege ortus anno septingentesimo octuagesimo-tertio, tam certis coniecturis, apertisque testimoniis à profundæ eruditionis viro, & alienarum mentium, vt sic loquar, mente Gabriele Vasquez traditur: vt si ab aliis animi, an ingenij? abesset contentio, ea de re dubitari minimè posset; alterutra tamen, vel vtraque, quæstio iam est, quod alias vix foret historia.

CERTAMEN I.

Coniecturis, ac testimoniis propriis Felicis, atque Elipandi error aperitur.

1 ERrorem hunc Nestorianum fuisse putant Soar. disputatione quadragesima-nona, sectione tertia, Bernal. tota disputatione quadragesima-quarta, summa vero eruditione Vasq. ostendit eos formaliter Nestorianos non fuisse, nec plures pro naturarum pluralitate in Christo admisisse personas, sed vnam; licet consequentiæ vi, vel errorem deserere, vel ad Nestorium accedere tenerentur: solumque illos erraße in deneganda Christo, qua homini, siue secundum humanitatem, filiationem naturale Dei, adscribendaque adoptiua: Vasquio consentiunt, præter Asseclas, Luis. Torres, & Gasparum Hurtado, Petrus etiam Hurtado. disputatione octuagesima-tertia, sectione secunda solitaque errorum comprehensiua breuitate Petrus Vvadingo disputatione vndecima dub. primo, paragrapho primo, suadent id in primis coniecturæ graues. Cum in Hispania enim, & Conciliis Toletanis ante actis omnibus, præcipuè. 4. 6. 11. 15. & 16. in quibus plus satis versatus Elipandus erat, Nestoriani erroris damnatio, fideique ipsi oppositæ professio adeo esset expressa, incredibile prorsus est errorem, adeo ab eis execratum voluisse Elipandum excitare. Quod autem in Toletanis Conciliis hic fuerit versatissimus constat primo. Quia Iuliani prædecessoris, qui Concilio. 15. Toletano præfuit, ceterisque clarius doctrinam totam Chalcedonensis, atque Ephesini Contra Nestorianum errorum profitetur, authoritate niti se Elipandus iactabat, quod si Bernal. ipse disput. sexagesimasexta, sect. prima, paragrapho primo num. 5. inde satis contra Soarium probari existimat Christum, quatenus hominem specificatiue filium Dei à Felice, & Elipando non negari, quod res esset tunc in Ecclesia exploratissima: Cur idem argumentum in re præsenti non admittit? Secundo: quia cum in Conciliis Toletanis postremis omnia ante actorum confirmarentur, atque in 11. diceretur *Dei filium secundum humanitatem non esse adoptione, sed natura filium.* Exceptionem de filiatione eius naturali secundum humanitatem in eo, & sequentibus contineri putauit.

Tertio : quia cum ea Concilia contrà Acephalos pro distinctione naturarum , & proprietatum , cuiusque in Christo , pugnassent , ex eorum doctrina diuinæ filiationem naturalem , humanæ , vero naturæ adoptiuam , tribui iudicabat.

2 His , vt putabat authoritatibus nixus Elipandus eos animos cæpit , vt primum in Hispania Beatum Eruditum Asturem Presbiterum , & Heterium Huxumensem Episcopum , tunc apud Mauros exulem , quod suæ doctrinæ aduersarentur , hæresis damnari , sperauerit , curaueritque : sicut Mingentianorum hæresim de Paschatis celebratione in Concilio Hispalensi se Præside , ac confutatore damnauerat : vt Constat ex eius Epistola data Octobri anno septingentinsimo octuagesimo-tertio , ad fidelem Abbatem apud Astures , quæ extat initio libri contra ipsum Gothice à Beato , & Heterio conscripti apud Bibliothecam Toletanam. Cum autem in Hispania ad suam , tanquam ad Catholicam , doctrinam Episcopos plures , (in quibus , & Ascaricus fuit) sua , & industria , & authoritate pertraheret , imo (excepto Heterio qui Beato aduersanti adhæsit vt is in suo illo libro testatur) Episcopos Hispaniæ omnes : Epistola , doctrinæ que suæ libello ad Carolum Magnum datis curauit , vt Galliæ etiam Episcopi coacto Concilio Beatianam doctrinam , & paucorum , & Subdolam , damnarent : Imperatorem insuper hortabatur , vt sua doctrina , & communis , & fidei dogmatibus conueniens , multorum doctiorumque Concilij , & disputatione coram ipso examinaretur : vt constat ex fragmento rescripti Regij ad Elipandum , & ex epistola Concilij Francfortdiensis ad eundem , atque ex libro eiusdem Concilij , qui inscribitur Sacrosyllabo 5. Cum ergo Elipando ipsi , cæterisque Hispaniæ , & Galiæ Episcopis,imo , & fidelibus cunctis adeò esset Nestoriana hæresis nota , atque execrabilis , si ea Felicis , & Elipandi hæresis erat quomodo in illam tot Hispaniæ Episcopos Elipandus pertraheret , vt solus Heterius Beato repugnanti adhæserit ? vt ipsi suo illo libro fatentur , qua item spe trahendi in illam omnes Galliæ etiam Episcopos, & Doctores Concilium , quam posset plurimorum , per Carolum magnum cogi curaret , & quam enixe datis litteris expoſceret ? Non ergo fuit Nestorianus Elipandus ; sed nouum alium errorem à Felice Vrgelitano ebibit , ac propagare tentauit : nempe Christum , qua hominem , siue secundum humanitatem filium , Dei non naturalem , sed adoptiuum , solum esse.

3 Sed age iam non coniecturis modo , sed Concilij Francfordiensis testimoniis refragatur. Epistola enim eius Concilij ad Episcopos Hispaniæ columna septima , hæc habentur *intelligite fratres , qui legitis : & nolite noua , & incognita nomina fingere.* columna decimaoctaua , *Nolite nouas versare quæstiunculas* , atqui Nestorij error noua tunc nomina , & quæstiunculæ nouæ non essent , sed antiquæ , ac præ vetustate carioſæ , & antiquatæ : ergo nouus, diuersusque à Nestorio Felicis , & Elipandi Error fuit. Secundo Carolus magnus epistola , seu rescripto ad Elipandum citato apud Concilium Francfordiense columna tertia , inauditum in Ecclesia Elipandi errorem testatur his verbis. *Quatenus sancta omnium vnanimitas firmiter decerneret , quid credendum sit , de adoratione carnis Christi , quam nuper nouis assertionibus sanctæ Dei vniuersali Ecclesiæ antiquis temporibus inauditis vos ex vestris scriptis intuliſſe cognouimus.* Quia nimirum , negata ab ipsis naturali Dei filiatione humanitati , deterius quam auditum hactenus fuerat de adoratione humanitatis loquebatur Elipandus. Eadem item epistola ad Episcopos Hispanenses columna decima-quinta , hæc habentur : *dices : cur times adoptiuum Christum Dominum nominare ? dico tibi : quia nec Apostoli eum sic nominauerunt : nec sancta Dei Catholica Ecclesia consuetudinem habuit sic eum nominandi : imo nec credere eum adoptiuum esse.* Longéque inferius recitato Hilarij testimonio. *Tu vero , quisquis es , qui Christum prædicas adoptiuum , vnde iste tibi sensus veniſſet , voluiſſem scire. Patriarchæ nesciernnt : exclatores hoc nomen tacuerunt : Doctores fidei nostræ non docuerunt.* Quæ ex libro Beati , & Heterij videntur transcripta. Adrianus Epistola , quæ in eodem Concilio extat , confutata ex variis scripturæ locis adoptione Christi secundum carnem , in quibus Christus filius proprius , *specialis , naturalisque Dei absolutè nuncupatur* addit *quod si &c. Cuncta , quæ protulimus ad diuinitatem tantummodo Filij Dei referenda opinantur : dicant vbi vnquam communi affectu dixerit nobiscum: Pater noster.* Vbi enim sic dixit Luc. vndecimo , non è persona propria , sed nos docens orare dixit. Si autem Nestorianus esset error non eo quod naturalis semper Dei, Filius , nunquam vero adoptiuus ab scriptura , & patribus Christus fuerit nominatus ; sed quod damnatus ab Ecclesia error iam dudum esset , atque personæ Christi vnitas in scriptura contineretur reiiciendus foret. Fuit ergo Elipandi error non de personarum pluralitate Nestoriana in Christo,sed de eius adoptione secundum carnem,seu humanitatem,vt his testimoniis habetur expresè.

4 Eadem item epistola Adrianus Pa. & Patres Concilij Francfordien. in libro Sacrosyllabo Paulini præcipue cura edito , atque à Concilio approbato si Elipandi filiatio adoptiua confutatur. *Hæc igitur dicentes , aut in vtero Virginis eum suspicantur adoptatum (quod dici nefas est , quia de B. Virgine inenarrabiliter sumpsit , non adoptiuè carnem ,) aut certe purum eum hominem , sine Deo natum (quod cogitare impium est ,) necesse est fateantur.* Quibus ex adoptiua Christi secundum humanitatem filiatione Elipandum deducit , ad Nestorianismum : quod scilicet in vtero Virginis humanitas Christi non fuerit assumpta à verbo , eique vnita , sed impropria fuerit persona , sicque adoptata , vel purus homo natus etiam fuerit. Ergo id non asserebat Elipandus; alioqui inepte deduceretur , tanquam ad absurdum ad suam conclusionem. Idem argumentum continent verba , quæ ex eodem libro sacro Syllabo , damno suo obtectant aduersarij. Sic autem habent columna octaua , *Dei ergo filius , qua ratione credi potest adoptiuus ? qui inseparabiliter assumpto , homine in vna persona coeunte vtraque natura , non duo filij , vnus Dei , & alius hominis : vt (sicut illi errando existimant) adoptiuus , sit filius hominis &c.* Ac si dicat cum Felix , & Elipandus vnitatem personæ Christi Catholicè retineant , non diuidant Nestoriane , incredibile , ac miraculi instar est , quod humanitati , Christoue , qua homini , filiationem adscribant adoptiuam , quam , si personas diuiderent , facilè possent adscribere. Error igitur , in consequens quidem illorum erat , ait Concilium ; quod , coëunte per ipsos vtraque natura in eandem filij naturalis Dei personam ; homo , siue hominis filius , sit adoptiuus filius Dei. Denique Adrian. cit. epist. post init. fic erroris huius materiam scripsit. *Materia autem causalis perfidiæ inter cætera reiicenda de adoptione Christi secundum carnem &c.* Erant autem cætera , seruitus propriæ respectu Dei in Christo , qua homine , atque negatio vlterioris adorationis, ac perfectioris , quam filiis aliis adoptiuis Dei , Christo qua homini exhibenda , vt quæst. de ser-

uitute

uitute Christi, & Controuersia. 6. d. vltima videbimus.

5 Neque vero in Felicis, & Elipandi errore referendo historici dissentiunt. Alcuinus Caroli magni Magister, atque ipsis Coætaneus tertio, de Trinitate capite nono, docet Christum secundum se totum esse vnam Trinitatis personam, filiumque naturalem Dei, non adoptiuum. Subditque statim. *Ideo cum Patre, & Spiritu sancto, vnus est Deus non nuncupatus, sicut hispanica hæresis impia temeritate affirmare præsumpsit. Asserens Dei filium in diuina natura Deum esse verum, in humana nuncupatiuum: similiter, & in diuina natura proprium filium Dei, & in humana adoptiuum.* Sed perge, inquit aduersarius noster Bernal. ad ea, quæ immediate subdit Alcuinus. *Diuidens vnam personam filij Dei cum Nestorio in duas personas: id est veri filij, & adoptiui.* Ergo hic etiam error illorum erat. Sed malè arguit: nam hoc non ponitur ab Alcuino, vt illorum assertum: quare nec sub participio *asserens*. Sed, tanquam absurdum, quod eorum faciebat error, nempè personarum diuisionem, ponitur sub participio *diuidens*. Cuius etiam rationem subdidit vbi proxime sacrosyllabus liber. dicens: *Cum certissimum constet in illam personam, quam habuit æternaliter, de Patre genitus, Dei filium assumpsisse naturam, quam nemo Catholicus confirmatus adoptiuum esse ausus est dicere.* Ionas Aurelian. eis etiam Coætaneus. primo, de cultu imaginum sic de Felice scripsit *quoniam iuncto suo sceleratissimo errori Elipando Toletanæ vrbis Episcopo Christum secundum humanitatem, non esse proprium Filium Dei, sed adoptiuum prædicare ausus est.* Annonius circiter centum solum annis post Concilium Francfortdiense. De gestis Francor. capite octuagesimo, ait Elipandum à Felice quæsiisse, *Quid de humanitate Christi sentiret?* Felicemque respondisse *adoptiuam esse.* Addo Vienens. anno septingentesimo nonagesimo tertio, in Francfortdiensi, Synodo. Sic habet. *Hæresis cuiusdam Episcopi Felicis nomine damnata est, qui Christum, secundum quod homo est, adoptiuum Dei filium dicebat.* Genebrardus, tertio, Chronici anno septingentesimo nonagesimo quarto, ait *damnatum esse tunc errorem de adoptione humanitatis in Christe.* Est autem error Felicis, & Elipandi damnatus in Francfortdiensi Concilio?

CERTAMEN II.

Humanitatis Christi adoptionem Felicis, & Elipandi errorem fuisse, & denegationem naturalis filiationis clarius ex Elipandi, ac Beati, & Fleterij scriptis ostenditur.

1 QVid autem his moramur? Audiantur primi illi Elipandi impugnatores Beatus, & Heterius, qui ex eius epistola ad fidelem Abbatem sic suam sententiam, atque Elipandi errorem, (materiam scilicet controuersiæ) proponunt citato libro contra Elipandum. *Vna pars Episcoporum dicit: Christus adoptiuus est humanitate, & nequaquam adoptiuus diuinitate, Altera pars dicit: ex vtraque natura vnicus est Dei Patris filius proprius non adoptiuus. In tantum proprius, vt ipse sit Dei filius, Deus verus, & ipse adoretur, & colatur, qui sub Pontio Pilato est Crucifixus. Hæc pars nos sumus: id est Beatus, & Heterius.* Iis ergo erat an eadem persona, quæ secundum diuinitatem filius naturalis Dei per omnes erat, filius etiam naturalis Dei esset secundum humanitatem, vt hi asserebant? An adoptiuus: vt volebant Felix, & Elipandus dum Christo homini naturalem filiationem denegabant, solamque adoptiuam concedebant concreto nomine *homo*, sed abstracto *humanitas* vtebantur, ne cum Nestorio sentire viderentur, ac Christi personas diuidere: quin de vna eademque persona Christi, secundum diuersas naturas, se diuersimodè loqui. Sic enim ait Elipandus citata epistola ad fidelem Abb. *Beatus, & Æterius dicunt vna persona, & vnus agnus non poterit ex parte esse proprius filius, & ex parte adoptiuus, id est ex parte filius, & ex parte non filius.* Cuius oppositum de vna eademque agni persona ipse docebat proximè vero ante data verba Bonosi Nestorianum errorem, & Beati sententiam omnino oppositam infectatus ait. *Bonosus, & Beatus pari errore condemnati sunt. Ille credidit de Matre adoptiuum, & non de Patre ante sæcula propriè genitum, & incarnatum;* Cum enim personas Nestoriane diuideret personam Verbi Filij vnitam realiter humanitati atque incarnasse negabat: quare, & eandem personam Christi de Matre adoptiuum, de Patre propriè etiam genitum æternaliter inficiebatur. *Iste credidit. de Patre genitum, & non de Matre temporaliter adoptiuum* Ergo dissentit æque à diuisione personarum Nestoriana, atque à filiatione naturali, ac non adoptiua eiusdem personæ Christi secundum humanitatem, quam ex Matre temporaliter accepit?

2 Demum de suo errore audiendus est Elipandus ipse confessione fidei suæ medio, quæ extat in libro Beati, & Heterij citato, Correctissime proposita à Vasquez disputatione octuagesima-nona, capite secundo, vbi sic habet, *Quem sacra scriptura testatur pro salute humani generis Deitate eximanita hominem factum, circumcissum, baptizatum, flagellatum Crucifixum Mortuum, Sepultum, Seruum, Captiuum, Peregrinum, Leprosum, despectum, & quod deterius est non solum ab Angelis, sed etiam ab hominibus minoratum, vermem esse dictum, ex persona eius scriptura dicente: ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis: cuius gloriam secundum diuinitatem stupent Cælestia, & magnitudinem contremiscunt terrena: & qui dicit gloriam meam alteri non dabo, homo interior in vna, eademque persona agglomeratus, atque carnis vestimento indutus: quia non per illum, qui natus est de Virgine visibilia, & inuisibilia condidit, sed per illum, qui non est adoptione, sed genere, neque gratia, sed natura: & per istum Dei simul, & hominis filium, adoptiuum humanitate, & non adoptiuum diuinitate, nondum redemit: qui est Deus: qui virum comedisset, an bibisset? ei Cognitum manet, cui nonnulla actionis suæ mysteria nescire voluit. Quasi conformes sunt omnes sancti huic filio Dei, secundum gratiam, & cum adoptiuo adoptiui, & cum aduocato aduocati, & cum Christo Christi; & cum paruulo paruuli, & cum seruo serui. Credo etiam inter ipsa sancti Spiritus charismata gratiarum Spiritum sanctum esse adoptiuum, in quo Clamamus Abba. Pater in quo spiritu non nego hominem Christum esse adoptiuum. Credimus enim, quia in resurrectione ei similes erimus, non diuinitate, sed carnis humanitate, videlicet carnis assumptione, quam accepit de Virgine.* Miraculi instar est doctum aliquem his lectis, an Elipandus Nestorianus fuerit? dubitasse. Nullis enim ipsi aptioribus verbis à Nestorij errore declinarent. Primo enim *Dei filium hominem factum, atque incarnatum, carnemque assumpsisse, accepisse de Virgine.* fatetur quæ, nisi vnione hypostatica cum carne, & vnitate personæ solius diuinæ in Christo contra Nestorium asserta, dici nequeunt: sicut neque idiomatum communicatio illis verbis contenta eundem filium Dei *Circumcisum baptizatum &c.* esse, quam Nestorius negabat. Tertio eundem filium Dei intimè, ideest per intimam vnionem, nec per solam affectionem esse hominem testatur. Quarto *in vna eademque*

demque persona agglomeratus, vt per Physicam vnionem vtramque naturam in eandem coire personam ostenderet. Denique ait *sanctos Christo secundum gratiam quasi conformes*, vt aliunde, quam ex gratia Spiritus sancti humanitati donata, in qua filiationem, adoptiuam, siue adoptionem mox constituit, dissimiles eidem filio Dei Christo declarat.

3 Reclamat Bernal. subdolas esse hæretici voces, sicut Nestorij, dum, vnionem absolute, suam illam affectiuam vocabat. Illoque verbo *agglomeratus* anguem Nestorianum latitare, qui illis statim prosilit. *Non per illum, qui natus est de Virgine visibilia, & inuisibilia condidit, sed per illum, qui non est adoptione, sed genere, non gratia, sed natura.* quid enim est ille, & ille, nisi duplex Nestoriana Christi persona? O virum præ nimia fidei animositate plus æquo meticulosum! quiesceret Ecclesia Dei, teste Cyrillo, si vnionem realem, atque intimam personæ verbi ad humanitatem Nestorius admitteret: si Dei filium incarnatum atque hominem factum assereret: si idiomatum communicationem fateretur: hisque omnibus ab Elipando admisis, imo, & vnitate, & identitate personæ in duplici natura tu adhuc Nestorianismum in illo suspicaris! ast inquies *agglomero* filorum aggregationem sine physica vnione significat: quare physicam vnionem verbi ad humanitatem videtur negare. Haberet forte locum suspicio, nisi agglomeratio Dei, & hominis diceretur ab Elipando esse in vnam, eandemque personam, quod sine physica vnione esse non potest. Ille autem, & ille non ad personas referuntur, sed ad naturam. Cum immediatè subnectat, *& per istum Dei simul, & hominis filium, adoptiuum humanitate, & non adoptiuum diuinitate*, Ecce vnitatem personæ Christi: atque ad naturas illum adoptiuum filium, & illum naturalem respicere: quare nec de ea locutione à Beato, & Heterio Elipandus carpitur, cum suam mentem satis explicuisset longè à Nestorianismo distare. Instat Bernal: teste Alcuino Christum hominem dici ab Elipando *Deum nuncupatum, seu nuncupatiuum* sed quid inde homo græca, & latina eruditione hac, illac perfluens coniectat pro Elipandi Nestorianismo? *Nuncupor* idem est, quod *appelor*; quare *nuncupatus*, vel *nuncupatiuus* idem quod appellatus, vel appellatiuus erit, vt bene Vasquez q. 8. num. 37. med. quare admisisse Elipandus eis verbis ostenditur idiomatum communicationem contra Nestorium: tantum abest, vt illis Nestorianismum incurrat! Soarez reclamat recitatam Elipandi confessionem non fuisse eam, quam ad Concilium Francfortdiense misit, sed ampliorem aliam, in qua Nestorianismus contineretur, quem in illo impugnant Adrianus, & Concilium citatis epistolis, & libro Sacrosyllabo. Verum etiam edicendis constabit ab eis Patribus vi consequentiæ solum argumento ab absurdo ad Nestorianismum è suo errore Elipandum deduci: quod potius probat Elipandum Nestorianismum execrasse, vt supra docebam.

4 Objiciunt Soar. & Bernal. Concilij Francford. citata Epist. verba hæc: *Nonne olim eadem hæresis vestra in Nestorio ab vniuersali Ecclesia refutata est etiam, & damnata?* Ac rursus: *veternosam, ac è re diuina Nestorij suscitatam appellant.* Sed tamen solum volunt eam hæresim in radice Nestorianam esse: quia humanitatis Christi adoptio nisi posita diuisione personarum vi consequentiæ nequeat defendi. Quo etiam sensu intelligenda est nubes testium, quam ex Vasq. num. 33. & Soario sect. 3. sollicitauit Bernal. sect. 1. num. 1. pro Elipandi Nestorianismo, vt aperto huius errori obnubilarent. At instat ex immediatis eius epistolæ verbis: *quapropter fortasse illum* (Nestorium) *damnare noluistis, dum alios Bono sum*, &c. *qui prauè de Dei filio senserunt in epistola vestra anathematizatis.* relatoque Cyrilli testimonio pergunt. *videntur enim Nestorius dicere copulationem, quod vos dicitis adoptionem.* ast *videtur.* In iudiciis vim declarationis habet ex. C. præterea. 2. de appellationibus. Sed tamen epistola illa non tota iudicium Elipandicæ hæresis est, sed, & illius impugnatio, atque illis verbis à Nestorianismo vi consequentiæ præsumpto arguitur, non asserto: quare *videtur* suspicionem doctrinæ connexæ de se cum Nestorij errore solum significat, non declarationem erroris impugnati: id quod satis innuit aduerbium illud *fortasse*, initio positum. Deinde Bonosus primus Nestorianæ hæresis author fuit, vt bene Vasq. d. 15. cap. 2. num. 11. nosque obseruamus controuer. 1. d. 1. quæst. 2. cert. 1. quare in Bonoso Nestorius damnatus ab Elipando fuit; licet, ob erroris huius cum illius hæresi connexionem, ex silentio de Nestorio prudens Patribus suborta fuerit suspicio. Sed quorsum, inquit Bernal. dum Elipandi error à Concilio impugnatur vnitas personæ Christi tam multis sæpe probatur, si eam ipse sponte concedebat? Respondetur vero facile: vt firmius esse, quam ex hæretici ab errantis arbitrio, antecedens, ex quo euidenter erroris conuincebatur: ne, vt suum errorem defenderet, nec à Deo apertè conuiceretur, vnitatem personæ, quam initio catholicè fatebatur, Nestoriane negaret. Id quod inde satis claret: quod vbi à Concilio directè Elipandi error ex scriptura impugnatur nullum testimonium pro personæ vnitate recitatur, sed solum quando discursu ex vnitate personæ elipandica impugnatur adoptio. Atque hoc solum volebat Vasq. num. 33. dum coniectura. 3. aiebat: nihil ab eo concilio de vnitate personæ Christi obiectum ex scriptura, scilicet Elipando, fuisse; cum tamen ea omnia, quæ obiicit ex illo Bernal. vidisset tot ante annis Vasquez Concilij, illius iam dudum ab scholarum vsu exulis vindex, ac reductor.

5 Insistit Bernal. illis epistolæ Adriani *col. 4. &* sacro syllabi col. etiam 4. verbis: *quomodo per illius gratiam nos sumus adoptati si ipse consors nobis in adoptionis gratia fuit? Nam sicut peccata non tolleret, si ipse peccatum haberet; ita adoptionis gratiam non tribueret, si ipse propter hominem, quem assumpsit sine sorde peccati necessarium egerit, vt gratiam adoptionis acciperet.* Sed, si eadem esset, & vna Christi persona filij naturalis Dei, posset nobis gratiam adoptionis mereri: ergo, ne malè arguere Patres dicantur, dicendum est Elipandum diuisisse Nestoriane Christi personam induas. Respondeo negando subsumptum. Retenta enim vnitate personæ filij naturalis Dei in Christo, quin ea filiatio, dignitasque diuina communicaretur humanitati, vt Elipandus erroneè asserebat, illius opera non dignificabantur, vt gratiam adoptionis nobis mereretur: quousque, vt minimum, gratis ipsi gratia adoptionis donaretur; quare non omnibus gratiam adoptionis meretur: sicut, si ipsi remitteretur peccatum, non pro omnibus satisfaceret peccatis, eavè omnia toleret. Secundo respondi controuers. secunda, Loqui hic Patres de homine assumpto, & adoptato ex prius peccatore. Illud enim sonat *Consors nobis in adoptionis gratia*: & illud etiam, *Propter hominem, quem assumpsit sine sorde peccati, necessarium egerit*, priusquam assumeret, *vt gratiam adoptionis acciperet*: quia in peccato prius fuerat. Quod necessario fuisset aliquatenus ei remissum: quare non peccata nostra, in quibus & suum erat, tolleret & ipse: nec nostri omnium, in quibus & ipse erat gratiam adoptionis meretur. Id ipsum argumentum continet Adriani epistola citata sententia, quam mutuatus videtur ex Augustino tractatu 2. in Ioann. capite primo, ad illa *Quot quos autem receperunt &c.* Ioann. 1. *Non enim nos nati sumus de Deo, quomodo ille vnigenitus, sed adoptati per gratiam ipsius; Ille enim venit vnigenitus vt solueret peccata, quibus implicaremur, ne adoptaret nos propter impedimentum eorum.* Ac si dicat nisi homo ille vnigenitus veniret, sed prius sicut nos veniisset peccator, peccata omnium non tolleret, & impedimenta non solueret, ne Filij Dei fierent,

rent, essentque peccatores, cum & suum peccatum ipse non sustuliſſet, suumque impedimentum non soluisset.

6 Atque hunc esse Patrum, & argumenti huius sensum claret, vlterius ex epistola cit. Concilij col. 15. vbi hæc habentur. *Adoptiuus siquidem non habet aliam significationem, niſi, vt Iesus Christus non sit proprius Filius Dei, neque ex Virgine ei in filium genitus, sed nescio ex quo seruo adoptatus in filietatem, vt vos dicitis.* Id est seruus natus ex Virgine non Deo, sed seruo alij ex quo esset, cuique naturalis Filius ex Virgine, nascereturque. Deniqs idem sensus aperte colligitur ex testim. Adriani cit. ep. & Conc. Francford. sacrosyllabo recitato, & ponderato cert. 1. num. 4. vbi contendunt Elipandi doctrinam in Nestorianismum deducere altero è duobus modo; vel quod purus homo etiam per partum permanserit id quod impugnant ex vnitate personæ Christi, quæ est filius Dei: vel quod saltem in vtero Virginis conceptus sit purus homo, & in peccato, licet posterius fuerit assumptus: id quod impugnant testimonio, & ratione Augustini proximè datis ex munere vniuersalis Redemptoris, quod habere, nedum explere minime posset, si ipse peccator præextitisset. Sed instat demum Soar. ex verbis proximis, *vt vos dicitis*, quæ referri ad proxima, & immediata verba debent. *Sed nescio ex quo seruo adoptatus in filietatem* Ergo dicit Concilium errorem etiam Elipandi fuisse Christum, qua hominem, purum hominem fuisse, & ex seruo adoptatum. Respondetur tamen illud, *Vt vos dicitis*; referre prima illa verba de significatione adoptiui in sententia Elipandi, indeque colligere, & eum purum hominem fuisse, qua hominem, ac seruum Dei non naturalem, & eundem Dei Filium in vtero saltem Virginis, vt proximè contendebat Concilium contra Elipandum: atque insuper alteri quam Deo, genitum seruo scilicet Patri, quo virginitas Mariæ pessundaretur, quod autem hæc argumenta sint, non sententia Elipandi, quam Concilium impugnat constat ex illis verbis, *Sed nescio, ex quo seruo adoptatus.* Si enim sententia Elipandi eis verbis referretur *non nescio quo*, sed designatè referretur consultò. Mitto impugnationes, alias contra Soarem, & Bernalem ex censuris quas de filiatione adoptiua ferunt Patres: eas enim commodius vrgebimus qu. 4.

CERTAMEN III.

Concilij Francfordiensis, & epistolæ Adriani authoritas contra nonnullos stabilitur.

1 DVpliciter de vtriusque authoritate agi potest. Primo secundum se. Secundo de eis, vt habentur t. 3. Concilior. Primo quidem modo authoritas tanta est, vt res ibi definitas de fide faciat. Etenim Concilium eiusmodi extitisse contra Felicem, & Elipandum, eorumque de adoptione errorem constat ex Adone Sigeberto, Abbate Vspergensi in suis chronicis anno 793. Regino, Genebrardo, Gordonio anno 794. Baronio t. 9. annal. anno 783. & 794. item ex Annonio illius fere sæculi authore de gestis Francor. lib. 4. cap. 83. Blondo Æneade 2. lib. 1. Antonino 2. p. tit. 14. Platina in Adriano. De eo etiam Concilio, Francofordiensis nomine omisso testatur Ionas Aurelianens. ei coætaneus 1. de cultu imagin. init. t. 5. Biblioth. Paul. Æmil. 2. de gestis Francorum, propè fin. Dum in eo Concilio damnatum Elipandi errorem aiunt, qui in Francofordiensi damnatus est. Sabellicus Æneade 8. lib. 8. in eo cum Platina errans quod in eo Concilio errorem Felicis de cultu imaginum damnatum dicat: deceptus, quod de adoratione humanitatis Christi consequenter ad errorem de adoptione deterius sentiret, atque ibi etiam damnatus fuerit. Mariana 7. de rebus Hispan. cap. 8. Seuerin. Binius edit. 9. Concilij Francofordiensis. Licet hi cum Baronio, Gualtero, Gordonio Nestorij hæresim à Felice, & Elipando suscitatam sensu nimirum à nobis explicato testentur: quam ob rem de existentia Concilij Francofordiensis ad Felicis; & Elipandi errorem damnandum dubitari à sano nedum à docto homine, nequit. De authoritate vero constat Adriani auctoritate vero constat Adriani auctoritate (cuius legati Stephanus, & Theophilactus ei adfuerunt, teste Adone) actum illud Concilium esse: item ab Adriano, quæ ibi definita contra errorem Felicis, & Elipandi fuerunt, quæque in eo acta sunt omnia confirmata fuisse citati Doctores memorant: constatque ex epistola Adriani ad Episcopos Hispaniæ, siue ea fuerit per legatos ad Concilium missa, vt innuit Carolus Magnus citata sua epistola, siue postmodum ab Adriano edita. Etenim Adriani epistola prorsus est Concilij Francofordiensis dogmatibus, ac definitionibus conformis. Constitit denique Concilium illud Patribus tercentis ex Gallia, & Germania coactis, vt in epistola Concilij ad Elipandum habetur. Addunt citati Doctores in eis Patres etiam Italos fuisse, quod mihi dubium non est, cum Romani Pontificis authoritate Concilium cogeretur constetque sacrosyllabum eius Concilij librum à Paulino Italo Episcopo Nolensi magna ex parte fuisse confectum. Nec magis dubito aliquot Hispaniæ Episcopos, de quorum ferè omnium doctrina agebatur eo conueniſſe, quamuis de beato solum constet ex epistola Elipandi ad Carolum Magnum, vbi beatum per antiphrasim cum appellat: aitque ferre secum libellum de adoptione Christi, quem ipse misit ad Abbatem fidelem: quæ ex Caroli rescripto clarent.

2 Iam vero de Concilij Francofortdiensis, quod nunc habetur t. 3. Concilior. industria Piissimi, atque eruditissimi viri Laurentij Surij, authoritate, ipse de eo, quod de reliquis conciliis à se repertis, editisque anno 1567. testatur epistola ad Philippum Hispaniarum Regem, & epistola ad lectorem. Nimirum se nihil in Conciliis, aut eorum numero addere, vel detrahere; sed tantum cudere, quæ ex vetustissimis exemplaribus manu scriptis, & ex grauibus, Catholicisque Bibliothecis excerpserit. Accedit; quod ea omnia, quæ in hoc concilio vt t. 3. Concilior. habetur, continentur, præter quam, quod pia, Catholicaque sunt iis, quæ in Francfortdiensi disputata acta, definita, damnataque Historici Ecclesiastici omnes, atque illius temporis Doctores memorant, omnino concordant: quare & ij omnes Concilio Francofortdiensi, quod ibi habetur, fidem faciunt. Tertio cum ex epistola Adriani in sententiis hæresibus prædictis confutandis, damnandisque conuenit omnino, & cum iis, quæ de hac, & de ipso Doctores memorati retulerunt: quare mutuo se, & Concilium, & epistola Adriani fouent, promouentque authoritatem: ac proinde speciale argumentum, quod mox pro epistolæ Adriani authoritate subiungant pro Francofortdiensis Concilij authoritate etiam facit. Quarto denique post examen quod res tanta exigebat, superiorum Ecclesiæ consensu approbatione, & facultate centum circiter retro annis fuit excussum, ab Orthodoxis Doctoribus, Catholicisque academiis omnibus receptum: eius testimoniis ac definitionibus ad res fidei, quæ ibi continentur, vel contentas ibi concernunt, tanquam certis indubitatisque fidei, & catholicæ doctrinæ regulis Catholico nullo tergiuersante omnes vtuntur. Ob hæc igitur de Concilij Francofortdiensis vt habetur tract. 3. Conciliorum authoritate dubitari, sine temeritate vt minimum, non posse censet Soar. supra. §. *Dices tandem.* Vasquez vero plus etiam authoritatis ei Concilio defert c. 7. cui ego omnio consentio.

3 Circa authoritatem epistolæ Adriani præter ea omnia, quæ pro Concilij Francfortdiensis fide recensuimus, illud etiam suppetit argumentum, quod scilicet

licet Pontificis authoritate, iussuque sine quo fieri nequaquam posset, Romæ habito Concilio grauissimorum Doctorum, anno 1592. inter alias epistolas decretales Pontificum excussa fuit, eiusdem Adriani epistolis aliis, vt testatur Vasquez proximè numer. 27. cum autem ibi dicatur eam epistol. ex Concilio Francofortdiensi (quod scilicet t. 3. Concilior. habetur) fuisse desumptam vtriusque est grauior adhuc firmiorque approbatio: quæque sexaginta annorum decursu vtrique magnam authoritatem conciliet: sed enim religiosiores erudituli, qui eruditorum nomen è fide difficili, atque ingenij suspicionibus aucupantur obiiciunt, in eo Concilio iniuriosius S. Ildefonsum, S. Eugenium, S. Iulianum accipi, de eis enim hæc leguntur: *quæ ex Parentum vestrorum dictis posuistis, vt manifestum sit quales habeatis Parentes.* & infra de precibus missæ à S. Ildephonso adhibitis, *nihil curandum esse*, dicitur. Respondetamen facilè, Elipandum horum, & Augustini authoritatibus corruptis suam sententiam confirmasse: cum autem in solius Augustini libris Patres Concilij non Hispani, versati essent, solum Augustinum ab Elipandi impostoris liberarunt, Toletanos vero Sanctos, quos non legerant liberare non poterant: quare admissa Elipandi recitatione, in eis audiendos non esse aiebant; sicut Paulus ad Galat. 1. *Licet nos aut Angelus de cœlo euangelizet vobis præter quam quod euangelizabimus vobis Anathema sit.* Nego vero ea absolutè dicta à Concilio creditavè eorum testimonia esse iudicamus, sed ex suppositione, quod eorum essent, vt asserebat Elipandus. Nam Concilium in eius epistolę finem imposita ab Elipando suis prædecessoribus, sicut, & Augustino suspicatur, atque in hæc illum hortatur. *Desinite fratres vestros per aures populi christiani diffamare parentes.*

4 Opponunt durius etiam in ea, & Adriani epistola Elipandum, & vniuersim Hispaniæ Episcopos omnes tractari cum tamen neque omnes errarint, neque ea seueritate Concilia, & Pontifices, Hæreticos ab erroribus soleant epistolis suis ad fidem reuocare: sed in primis, omnes Heterio excepto, Hispaniæ Episcopi cum Elipando errarunt. vt supra obseruamus. Secundo tanta fuit Elipandi arrogantia ad res fidei statuendas, vt aliis etiam nationibus certam fidei regulam vellet præscribere: eamque animi elationem, ne in epistola quidem ad Carolum Magnum dissimulauit: vti ex huius rescripto constat, vbi hæc legimus. *In quarum vtique serie litterarum non satis nobis elucebat, an quasi ex authoritate magisterij nos vestra docere disposuistis? an ex humilitatis discipulatu nostra discere desideratis?* Tertiò cum obsistentes pro fide beatum, & Herte. Hæreticos Elipandus inclamaret acriter à Concilio, & Adriano obiurgandus fuit, vt compesceretur: sicut Cassianus, & Massilienses viri alioqui docti, & pij quod Prosperum, & Hilarium insectarentur, sanamque doctrinam insectari prohiberent, durius à Cælestino epist. 1. accepti sunt. Quarto cum Elipandi error bis antea damnatus in Felice Vrgelitano foret, vt ostendemus q. 2. & 4. non ignorantiam solum, sed & contumaciam præ se ferebat seueritate Concilij, & sedis Apostolicæ frangendam. Quinto non Patrum, & Pontificum omnium stylus æque suauis semper fuit, sed pro cuiusque ingenio acriori, vel mitiori, aut durior aut suauior. Legite Hieronymum contra Hæreticos, imo, & contra Catholicos quandoque multa acrimonia disputantem. Sexto demum, licet Concilium, & Adrianus in suis epistolis loquantur contra errantes aliquando austerius, accidiusque, neutra tamen epistola suauitatis vacua, atque omnia ieiuna fuit, vt ex vtriusque fine facile legenti constabit.

5 Opponunt tandem aliquid saltem falsum, quod Patres Francfordienses ignorare tunc non poterant, in eam epistolam, quæ nunc habetur obrepsisse. Nempe ob iniuriam Christo eo errore illatam Hispaniam in Maurorum potestatem venisse, cum constet multo ante à tempore à Sarracenis expugnatam, atq; subiectam Hispaniam fuisse 3imo ab expugnatione eius per Maurosquatuor Archiepiscopi Elipando erranti præcesserant scilicet *Cicilia, Petrus Pulcher, Sunieredus, Concordius*, vt erudite obseruabit Garsia, de Loaisa in collectione Concilior. Hisp. Commentar. de Primatu Ecclesiæ Toletanæ, quem addidit ad decretum Gundemari. Respondet Soar. Hæc ad delicti exaggerationem dicta à Concilio fuisse initium seruitutis sub Maurorum ditione pro continuatione seruitutis eiusdem assumente. Ego vero Concilij sententiam, neque per exaggerationem, sed per veram historiam dictam fuisse censeo: neque initium seruitutis pro continuatione illius, sed in rigida significatione esse à Concilio vsurpatam; hæresim autem Hispanicam, & errorem Christo iniurium, ob quem Concilium ait Hispaniam sub imperium Maurorum venisse non bene esse ab obiectantibus intellectum. Etenim ante Elipandi errorem aliis Christo Domino non minus iniuriis flagrauit. Primo quidem sub Gothorum imperio Ariana hæresi contra Dei filium, & Christum: Deinde hæresi Acephalorum æque iniuriosa Christo. Hos igitur generales Hispanorum errores Christo iniurios oppressionis Sarrazenæ, ab initio etiam, causam Hispaniæ fuisse prudenter, ac vere Patres illi suspicabantur: atque domestico exemplo continuationem miseræ seruitutis ob errorem elipandi à Deo Christo ignominiosum de ipsius adoptione, & seruitute præfatum, prudenter etiam minitabantur, ni eos obsisterent.

QVÆSTIO II.

An *Christus, qua hic homo, siue secundum humanitatem re ipsa Filius naturalis Dei sit.*

DVPLICITER potest *Hic homo* vsurpari: vel adiectiuè pro persona in recto, & humanitate in obliquo tanquam forma denominante, vel substantiuè Pro humanitate in recto, & personalitate, seu supposito in obliquo, vt docebamus disput. 1. sæpeque alibi dicemus, præsertim contro. 7. disput. 1. de idiomatum communicatione priori modo accepto *Hic homo*, quæstio fuit cum Ario, & Nestorio ac similibus, an Filius naturalis Dei Christus qua *hic homo* foret? Arius enim adhuc secundam personam Trinitatis, quæ *huius hominis* adiectiuè sumpti directum significatum in Christo est, Filium Dei naturalem, & consubstantialem negabat. Nestorius vero cum suis, cum personam humanam diuersam in Christo à diuina recognosceret illam, siue hunc hominem Christi adiectiuè dictum, neque per id omatum communicationem Filium Dei admittebat; Admittebant vero, Felix, & Elipandus, vt vidimus, fusiusque hac quæst. 2. & 4. videbimus: quare adiectiue sumpto *hic homo* nulla cum his quæstio esse potest. Si autem *hic homo* substantiuè accipiatur, iuxta acceptionem secundam, addita reduplicatiua *quatenus*, vel *in quantum* triplicem sensum facere potest. Primum additi diminuentis. Vt *homo secundum animum est immortalis*; ergo *homo est immortalis*. Secundum sensum facit non diminuentis additi, sed designantis rationem, vel formalem, vel primariam materialem, per quam prædicatum toti conueniat subiecto: sic Christus quatenus *hic homo* dicitur *visibilis passus* &c. Et neque hoc sensu potest esse quæstio præsens. Cùm certum sit humanitatem neque esse rationem formalem, neque materialem primariam, seu cui primario competat filiatio naturalis quæ dicitur de toto subiecto Christo. Tertius sensus est, an pars designata illa particulâ reduplicatiua, sit etiam subiectum, cui conueniat prædicatum, quo explorato toti subiecto competit, ratione alterius partis, sic negamus hominem secundum animam, vel quatenus animam habet esse mortalem, & corporeum: igitur accepto homine substantiuè, atque reduplicatiua voce *quatenus* in

in tertio hoc sensu quæstio procedit: sed adhuc *homo* substantiuè dictus, accipi potest, vt vagè subsistentiam aliquam dicit, vel vt re ipsa in Christo est, dicitque increatam Verbi subsistentiam realiter sumptam: quomodo accipimus in præsentiarum vt dicit aliquam subsistentiam vagè ac non determinatè increatam, vel hanc formaliter sumptam, tertiam instituemus quæstionem.

CERTAMEN I.

Christus qua homo, siue secundum humanitatem Filius Dei naturalis de fide est.

1 Felix, & Elipandus vnitatem personæ in duplici Christi natura catholicè admittentes negarunt tamen Christum quatenus hominem, siue secundum humanitatem, vt reipsa in Christo est, filium Dei naturalem esse. Quibus videntur consensisse ex Scholasticis antiquioribus Scotus, Gabr. & Durand. reliquique DD. qui Christum vel absolutè, vel quatenus hominem, aut secundum humanitatem Filium Dei adoptiuum asseruerunt: Eo enim modo, quo Dei adoptiuum Filium Christum asserunt, naturalem eius filium negant. In eadem causa sunt, qui Christi humanitatem adoptiuam, vel adoptatam Dei filiam docent. Siquidem adoptiua filiatio cum naturali filiatione stare minimè potest. vt iam videbimus. An vero dum Christo qua homini, siue secundum humanitatem citati Scholastici naturalem filiationem negant, solamque adoptiuam adscribunt, hominem, vt re ipsa in Christo est, an solum formaliter, qua talem vsurpent, q. 3. examinabimus. Expressius sententiam hanc secuti videntur Lorca d. 34. m. 4. n. 37. Ragusa d. 28. asserentes Christum, qua hominem solum per idiomatum communicationem naturalem Dei Filium esse. Quod est: sumpto homine adiectiuè pro persona Christi habente humanitatem: id quod satis non esse, vt Felicis, & Elipandi damnationes fugiant constabit ex cert. 2. & q. 4. cert. 2 nam & illi Christum, qua hominem, naturalem Dei filium per idiomatum communicationem citatis locis admittebant; aliquidque vlterius de hominis in Christo naturali filiatione Dei contendebant Patres esse admittendum.

2 Æquè etiam apertè Bernal. d. 66. per totam, præsertim sect. 1. §. 4. Christo, qua homini, eiusque humanitati filiationem naturalem Dei negauit; tamen adoptiuam non admisit, sed mediam quandam vtrique repugnantem, quam filiationem proriam Dei dixit: ac proinde Christum qua hominem, ac secundum humanitatem filium proprium Dei solummodo tenendum esse asseruit. Fundatur in verbis Pauli ad Rom. 8. 32. *Proprio filio suo non pepercit.* Secundo pluribus Concilij Francofort. locis vbi Christus secundum humanitatem & carnem filius Dei proprius dicitur. Eam denique propriam filiationem in Christi humanitate ita explicat potius, quam probat: quia humanitas Christi à Deo producitur, ac proinde eius filia est: cum autem Deo vnita sit, ac producatur extranea filia Dei esse non potest, sed propria, & coniuncta Deo parenti: Verum tertium hoc filiationis genus inter naturalem, & adoptiuum, non solum præter omnium sensum, sed contra ius omne est. In quo nullus præter naturalem, & adoptiuum filius cognoscitur: imo filius proprius idem ipsum quod naturalis constanter in iure est. Lege *Filius-familias*, Digestis de adoptionibus. lege *Impuberem*, Cod. eodem titulo, ac passim instituta eod. tit. Vnde secundo Pauli, & Francofortd. testimonia, quæ pro se congerit Bernal ipsum impugnant. Recole verba data Concilij, q. 1. cert. 2. num. 6. Beatique, & Heterij materiam controuersiæ cum Elipando proponentium n. 1. init. ac verba illa ipsius Elipandi eodem numero posita. *Non poterit ex parte esse proprius*, scilicet qua Deus, *& ex parte adoptiuus.* Qua Deus autem naturalem filium; & ipse; & beatus Christum asserebant, ipseque statim explicuit in sua confessione num. 2. *Qui non est adoptione, sed genere, neque gratia, sed natura*, item significari nomine filij proprij, ac naturalis. Item Alcuinus recitatus q. cad. cert. 1. n. 5. *In diuina natura proprium filium Dei; in humana adoptiuum.* Si autem proprius filius, vt vult Bernal. medius est inter naturalem, & adoptiuum, non autem naturalis, sed qui naturalem potius, sicut, & adoptiuum excludat quomodo Elipandus, qui in diuinitate, & qua Deum naturalem Dei filium asserebat, Catholicique isti Doctores, & Concilium, qua Deum, ac se cundum diuinitatem proprium filium appellant, quin in eius sententia naturalem negent filiationem? Secundo filius verus teste Vernal. in phrasi communi, & Conciliorum idem prorsus est quod naturalis: atqui Christus secundum quod Dauid. filius, ideſt secundum carnem, & humanitatem definitur à Concilio Francofort. recitando q. 4. cert. 2. n. 3. fine. *Filius Dei non adoptiuus, sed verus.* Contra Felicem, & Elipandum: ergo, & definitur filius Dei naturalis. pluribusque aliis locis dicitur: *Filius Dei verus, non putatiuus: proprius non adoptiuus.* Vbi, & verus id est naturalis dicitur, & proprius, dum adoptiuo opponitur, pro vero, seu naturali tanquam synonimum nomen vsurpatur.

3 Accedit quod filiatio assignata à Bernale stat in productione humanitatis, & proprietas in vnione ad Verbum Deum: ergo hæc filiatione, qua filiatio indiuidua est, neque est Christus qua homo primogenitus, neque vnigenitus. Siquidem Adam ob sui à Deo productionem filius Dei dicitur Lucæ 3. num. 38. pluresque alij Christi progenitores eodem iure Filij Dei ante Christum fuere. Quarto proprietas hæc non est proprietas filiationis, cum hæc indiuiduè sumpta stet in productione humanitatis indiuidua, proprietas vero in vnione ad Deum, Vnde licet humanitati Christi competat esse filiam ratione filiationis præfatæ, & esse propriam Dei ratione vnionis; sat non competet esse filiam propriam, vt definit Concilium. Nam adiectiuum *proprius*, appellat iuxta Summulistarum regulas, supra formale, & directum significatum substantiui *Filius*, cui concordat non supra materiale, alioqui logicum imperitum, procerum tamen, logicum magnum dicere debemus: quare licet humanitas quæ vocis *Filius* subiectum, filia, & propria item Dei sit; nusquam Dei filia propria erit, neque secundum illam, aut quatenus homo Christus proprius filius Dei. Tandem in doctrina hac, vti in falsis euenit secum Bernal. non cohæret. Cùm enim sect. 3. §. 2. correlatiuam huius filiationis propriæ in Deo assignans ait nu. 139. qua Filium respicere Trinitatem. num. vero 142. qua proprium respicere, vt terminum propriissimum Verbum, seu Filium diuinum, cui solum vnita humanitas est. Ergo male contendit Bernal. num. 141. voces illas de cœlo auditas. *Hic est Filius meus.* Patris de Christo qua homine esse: meus enim proprium valet, Christusque, qua homo proprius Patris, non est per te, sed Filij per te loquentis.

4 Cæterum nihil de filiatione naturali Christi quatenus homo est, aut secundum humanitatem contra præfatas opiniones definitum in Ecclesia hactenus fuisse docet Soar. disput. 49. sect. 1. §. *Dico ergo primo*, ante med. sect. 2. §. *Non omittam*, sect. 5. §. *Dico ergo tertio.* Lorca supra num. 37. Lugo disput. 35. num. 25. Bernal. disput. 46. sect. 1. §. 1. num. 9. contra vero Vasquez disp. 89. Luis. Torres opusc. 13. disp. 2. dub. 2. §. *Verum dico quinto* Petrus Hurtado disput. 83. sect. 5. sub sect. 4. & Gaspar. Hurtado definitum esse contra Felicem, & Elipandum asserunt non esse filium adoptiuum Dei Christum, qua hominem, sed proprium Filium: cumque medium Filium inter naturalem, & adoptiuum chymericum putent, naturalem esse definitum tradunt. Consentit expresse Granad. controu. 1. de incarnatione tract. 16. disp. 3. sectione 2. §. *Dico secundo.* Constatque apertè ex Concil Francofortd. ex Adriano epistolis citatis, & libro sacrosyllabo, vbi adoptiuam Christi, qua hominis, filiationem contra Felicem Vrgelitanum,

gelitanum, atque Elipandum Toletanum excludant, naturalem Dei filiationem de humanitate, vt in Christo re ipsa iacet, seu de Christo qua homine Pontifex, & Patres definierunt, quin ante hoc Concilium bis damnata ea propositio fuerat. Primum à Concilio prouinciali Reginensi, seu Ratisponensi apud Reginum Baioriæ, seu Bauariæ Metropolim. ciuitatem, hodiè Ratisponam, vbi Carolus Magnus hiemauerat. Cùm enim tunc Cathaloniæ, ac proinde Vrgeli dominaretur, teste Ambrosio Moral. 3. histor. Hispan. cap. 26. vt Fælicis Vrgelitani doctrina humanitati Christi Filiationem Dei naturalis denegans adoptiuamque attribuens examinaretur eo Concilium cogi curauit, à quo, & damnata est, vt refert Annonius 4. de gestis Francor. c. 83. huius Concilij & damnationis sub Ratisponensis nomine meminerunt Centuriatores, Centur. 8. capit. 9. Feuardent. 3. aduersus hæres. verbo *Christus*, ex his, quos addidit Alphonsus de Castro, nec solum Felicis doctrina ibi damnata, sed Felix ipse conuictus iussus à Carolo Magno fuit Romam adire, erroremque suum coram Pontifice retractare, vt effecit teste Anthonio proximè, Sigeberto in chronico, anno 793. Regino anno 794. qui propterea Felicis hæresim tertio in Francofordiensi Concilio damnatam fuisse ibidem refert.

CERTAMEN II.

Vlterior conclusionis eiusdem ab authoritate probatio.

1 EX Scriptura præcisè testimonia suppetunt, non quæ rem hanc de fide esse demonstrent, sed quæ satis suadeant; maximè cum ex eis olim eam euinci, licet non definierit, contenderit: tamen Adrianus epist. ad Episcopos Hispan. Primus locus sit ad Rom. 8. *Proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Ad quæ Adrianus. *Scimus, quia non est traditus secundum diuinitatem. sed secundum id quod homo erat, illum nimirum, qui traditus est, id est hominem ipsum Apostolus proprium Dei Filium protestatur.* Secundus ex Matthei 16. *Tu es Christus Filius Dei viui.* Ad quæ in sacrosyllabo hæc: *fortassis erigeres persidiæ autem, si absolutè dixisset, tu es Filius Dei viui fingeres forsitan more tuo falsa argumentatione, vt diceres: secundum diuinitatem eum Filium Dei confessus: sed quoniam cum additamento dixerat tu es Christus Filius Dei viui omnium hæreticorum ora fidei suæ pugno attriuit: Christi namque nomen ab homine quem assumpsit accepit, quia vnctus in homine fuit.* Ideft humanitate, quo testimonio Adrianus eodem modo citata epistola vtitur. Nec dici potest loqui Patres hos de filiatione Christi hominis per communicationem idiomatum: nam Adrianus eo modo contendit esse Filium naturalem Dei, quo solus, vt homo dicitur traditus, sed etiam, vt Deus: ergo contendit etiam exclusa idiomatum communicatione, qua hominem, siue secundum humanitatem, Christum esse naturalem Filium Dei. Secundo Filium naturalem Dei per idiomatum communicationem hominem Christum non negabat Elipandus, vt vidimus, sed hoc sensu quem patres intendunt, quin Adrianus Elipandi vocibus se accommodans pronomine *ille* non personam hominis, sed naturam significat, sicut ipse Elipandus iuxta dicta quæstione 1. certamine 2. numero 3. id quod ex illo: *quia vnctus in homine fuit.* Clarius constat. Nam in homine, vt personam dicit, neque vnctus Christus est, neque eius homo assumptus, sed in humanitate.

2 Eadem emphasi refert Adrianus illud Matth. 3. vbi ascendente è Ioannis baptismate Christo Spiritus S. Columbæ specie supra ipsum descendit, voxque hæc Patris è cælo audita est: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* ad quæ sic Adrianus epistolæ fine. *Aduertite quia nihil vobis restat, vt secundum diuinitatem tantummodo credatis dixisse Patrem: Hic est filius meus; sed potius secundum humanitatem, supra quam spiritus dicitur descendisse.* Quo etiam modo expendit simile Patris elogium, vel potius idem repetitum Matth. 17. vbi *Filij dilecti*, nomine naturalem Patres, & interpretes omnes intelligunt. Consonat huic Adriani ponderationi Petrus epist. 2. c. 1. *Accipiens enim*, ait, *à Deo Patre honorem, & gloriam voce delapsa ad eum huiusmodi à magnifica gloria: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui &c.* gloriam enim tunc secundum humanitatem accepit tempore, quam secundum diuinitatem æternè habuit. An vero Pater ibi loquens tota Trinitas sit? vt voluit Adrianum indicasse, an solus æternus Pater declarabimus infra ex Patribus. M. Gregor. 1. Moral. c. 6. alias, 29. ad id; *vir magnus inter omnes orientales.* sic ad rem præsentem habet. *omnes, qui in fide Deo nascuntur superat,* Christus *quia non, vt cæteros adoptio, sed natura illum diuinitatis exaltat, qui etsi humanitate cæteris apparuit similis, diuinitate tamen mansit super omnia singularis.* Pende id. *Natura illum diuinitatis exaltat.* oppositum adoptione cæterorum, vt exaltatum in Dei naturalem filium hominem, in eo, quo cæteris similis est, nempè humanitate, asseri à Gregorio intelligas: in eoque esse super omnia singularem, qui adoptione filius Dei esset communis, quæ sententia adeo constans, ac certa Gregorij est, vt Elipando suppositiis Ildephonsi testimoniis se protegenti fic citata epist. ad ipsum Concilium Francfortdiense rescripserit. *Si ildephonsus vester in orationibus suis Christum adoptiuum nominauit, noster vero Gregorius Pontifex Romanæ sedis, & clarissimus toto orbe doctor, semper eum vnigenitum nominare non dubitauit.*

3 Sed iam in nostræ sententiæ confirmationem, sanctique nostri Ildephonsi honorem, qua vafritie, & malitia pro Christi adoptiua filiatione, & negatione filiationis naturalis Dei ab Elipando recitaretur ostendamus. Quo etiam ab ea impostura nostros etiam Eugenium, & Iulianum vindicabimus. Et quamuis ex eis, quæ Augustino ad erroris illius confirmationem imposita ab Elipando Concilium Francfortdiense deprehendit, satis suadebatur sanctissimos, doctissimosque hos patres imposturas similes ab Elipando liberius passos fuisse: cum eorum scripta non adeo, atque Augustini volumina tunc essent euulgata: Audiendus nunc est Ildephonsus. t. 9. Biblioth. lib. aduersus eos, qui disputant de perpet. Virginit. S. Mariæ, & de eius partu rit. col. 3. sic fatus. *Non illum, vt cæteros adoptio filios, Dei sectis filium, sed diuinitatis natura illum in proprium Dei filium exaltauit.* Ecce quam non dissonet; sed consonet Gregorio Pergit: *donauit, & illi nomen, quod est super omne nomen, vt esset totus Dei filius homo, & verbum:* (id est secundum humanitatem, & diuinitatem) *quia nunquam non fuit Dei filius, qui sempiternus permanet vnigenitoris vnigenitus. Nunquam igitur ipse purus homo conceptus, nec natus, sicut ceteri nascuntur infantes, vt ei adoptionis gratia, aut ex meritorum virtutum prærogatiua filij præstaretur; sed Dei verbum, qui caro factum est, assumpsit hominem in se sine persona hominis, vt totus esset Christus proprius Dei filius &c.* quibus prophetiæ successorem Elipandum, ne erraret docuit satis, atque errantem conuicit argumento, quo tot post annis à Patribus Francfortdiensibus, edoctus, Conuictusque fuit non esse adoptiuum Christum qua hominem: quia extranea Deo humanitas illa, personaque Christi non erat.

4 Succedat Hilarius sexto de Trinitate circa finem, illud ad Rom. 8. *Proprio filio suo non pepercit* ita ponderans *Nunquid nam, & iam nunc, adoptionis in eo erit nuncupatio, in quo proprietatis est nomen?* vbi licet contra Arrian. agat, rationem tamen Concilij Francfortdiensis contra Elipandum anticipato satis acute dedit, Isidorus de doctrina, & fide Ecclesiasticor. dogmat. c. 2. & author. libri de Ecclesiasticis dogmat. apud August. C. etiam 2. relati à Concilio Francford. citata epistola sic aiunt: *Dei filius hominis factus est filius, natus secundum veritatem naturæ ex homine hominis filius, vt veritas vnigeniti non adoptione nec appellatione sed in vtraque natiuitate filij nomen nasceretur, haberet, vt esset verus Deus, & verus homo vnus filius.* Consonat Leo 9. epist. 3. quæ est ad Petrum Episcopum Anthiochenum confessione fidei extat t. 3. alias 4. Concilior.

cilior. sic scribens. *Credo Deum verum, & hominem verum proprium in vtraque natura:* (Filium) *non commixtionem, atque diuisionem passum : non adoptiuum, neque phantasticum: vnicum, & vnum Filium Dei in duabus naturis.* Adde Alcuinum recitatum quæst. 1. cert. 1. Beatum, & Heterium recitatos cert. 2. qui in eodem libro contra Elipandum vbi postquam dixerant, quo casu adoptiuus Christus homo foret, subdunt col. 13. *Nunc autem, (sicut beatus Augustinus testatur in omnibus libris suis) ex quo cœpit esse in vtero Virginis Filius Dei vnicus esse cœpit.* Ex quibus satis liquet filiationem naturalem Dei in Christo qua homine etiam, siue secundum humanitatem definitam esse, oppositumque damnatum à Concilijs, Adriano, Augustino, & reliquis Patribus,.

5 Constat etiam ab omnibus Scholasticis esse conclusionem receptam, si Scotistas aliquot, & Bernalem excipias, quem temeritatis anticipato videtur damnasse Soarius noster, grauius vero Vasquez, nec video quo pacto singularitatis, vt minimum, notam effugiat, qui contra Doctores reliquos citatos, totque Patrum sincera, & plana testimonia humanitati Christi, propriam hactenus inauditam introducat filiationem, ac deneget naturalem, quam in primis reliqui etiam Scholastici docent. M. Albert. citand. q. 3. Valent. d. 1. qu. 23. punct. 1. §. *Breuiter*, Becan cap. 18. quæst. 5. ac reliqui societatis nostræ Doctores. Aluarez d. 74. n. 13. Medina Cabrera, & Thomistæ alij, 3. part. q. 23. art. 4. Basilius Legionens. citandus qu. 3. atque vniuersim quotquot Scholastici rem hanc post Vasquez, & Francofortdienſis Concilij, atque epistolæ Adriani instauratam in scholis notitiam de hac re scripserunt. Accedit, quod contra ius, fasque omne proprium Filium medium inter naturalem, & adoptiuum inducit, eumque incompossibilem cum Filio naturali docet, ex quo absurdum infertur quod contra ipsum notabam cert 1. num. 2. impugnatione 2. scilicet Christum, qua Deum etiam Filium Dei naturalem hæreticè negandum quandoquidem Filius proprius Dei, quâ Deus est à Patribus asseritur: quare in hac doctrina naturalis Dei Filius negatur.

QVÆSTIO III.

Ratio theologica formalis filiationis naturalis Dei in Christo qua homine, siue secundum humanitatem examinatur.

HAEC conclusio de filiatione naturali Dei in Christo qua homine, siue secundum humanitatem, vt reipsa in Christo est, certa adeo sit; ratio vero theologica non adeo certa, & constans omnibus Theologis est Theologica difficultate perculsis in varias vias dispersis.

CERTAMEN I.

Rei difficultas, variæque aliorum solutiones confutatæ.

1 DIfficultas contra proximam dogmaticam conclusionem sic habet; filiatio naturalis est *Origo viuentis à viuente à principio coniuncto, siue per principium coniunctum in similitudinem naturæ.* modo à nobis explicato controuers. de Trinit. disputat. 3. At humanitas Christi, vt reipsa est, non producitur à Deo principium coniunctum, siue à principio coniuncto, neque in similitudinem naturæ cum Deo producente, vt Patet: ergo neque eius est à Deo generatio, siue filiatio in fieri, neque in illa filiatio vera, naturalisque Dei in facto esse. Recentiores aliqui negant minorem: quia, cum homo ad imaginem, & similitudinem Dei factus dicatur, eo ipso, quod humanitas Christi producta à Deo viuente, ac viuens ipsa est, similis ab illo in natura producta proculdubio est, vi etiam productionis: principium vero coniunctum censent satis ratione vnionis hypostaticæ, qua Deus producens coniunctus est productæ humanitati. Pro hac doctrina nollem stare Petrum Hurtado. Etenim, si ad naturalem Dei generationem, ac filiationem similitudo, quæ est in creatura, etiam rationali ad Creatorem, sit satis, male Hilarius lib. de Synodo aduers. Arrian. reliquique Patres inferunt ex filiatione Dei naturali, quæ in Verbo est, & similitudine, quæ inter Patrem, & Filium diuinum debet intercedere Verbi cum Patre consubstantialitatem. Illud etiam de coniuncto principio impugnabitur statim. Recentiores alij apud Lugo d. 31. sect. 2. ratione vnionis hypostaticæ vtrumque in humanitate reperiri arbitrantur. Nempe, & coniunctionem Dei producentis, & similitudinem cum illo in natura eadem quam habet humanitas physicè per vnionem, eos autem bene impugnat Lugo. Nam productione humanitatis non ponitur similitudo, in illa, sicut poni debet per naturalem generationem in filio naturali; neque per principium coniunctum exercetur humanitatis productio: sed huic per accidens adiungitur, quod principium illud coniunctum physicè cum suo termino, scilicet humanitati, sit, vt patet quo in ea parte, in qua Recentiores primi cum secundis conueniunt, impugnati etiam manent.

2 Verum in secundum modum olim incidens ita pro eo discurrebam. Nimirum non obesse veræ generationi naturali, quod similitudo vi generationis, qua influxus est, principiumque coniunctum in termino ponatur, vt patet in æterna generatione, qua, vt influxus est formaliter non ponitur natura in Filio, quæ nullatenus producitur, sed personalitas sola formaliter, ac ratione illius tota persona; sed ponitur natura generatione æterna, qua hæc communicatio est. Quid ergo mirum, si in filiatione hominis, seu humanitatis Christi, ipsius productio similitudinem in natura diuina cum Deo generante non ponat, sed aliunde è formali vnione ponatur: cum eaque productio, quæ generatio se sola non erat generatio sit? Confirmatur: quia, vt diximus, humanitas Christi producta fuit dependenter in sui existentia ab vnione hypostatica, vt sic personam creatam non haberet. Si autem demus eadem actione, & humanitatis, & vnionis existentiam fuisse simul productam in eadem actione identificatam inuenietur, quod in actione generatiua æterna. Nam licet illa actio, qua humanitatis productiua similem in natura non ponat, ast qua eademmet vnionis productiua est eam ponit, vt in verbi generatione, qua influxiua est non ponitur natura Patris generantis, sed qua eademmet est communicatiua; & quidem si de conceptu metaphysico naturalis generationis non sit, vt, qua productio similitudinem naturæ cum generante ingenito ponat, sed satis sit si ex adiuncta communicatione ponatur, quod realiter, vel solum formaliter productioni termini adiungatur per accidens erit. Hæc porro meditatio in Bernalis sententia, qui cum Vvadingo actionem humanitatis productiuam re ipsa vnionem hypostaticam esse defendit erat adhuc expeditior. Sed ille tamen non eo vsque discurrit.

3 Sed neque nostri huius discursus fulcro ea opinio fundata videtur nobis posse consistere. Cum enim generatio species actionis sit per omnes, actio indiuidua, quæ totum esse, etiam indiuiduale, actionis habet, quin generatio sit, alterius extrinseci, siue physice, siue metaphysicè, adiunctione fieri generatio nequit: alioqui indiuiduum vnum mutare speciem posset, atque sub alia opposita collocari permanendo simul cum tota sua indiuiduatione, quod implicat apertè, quis enim dicat indiuiduum hominis. Verbi gratia Petrum equi

indiuiduum alterius extrinseci, siue physicè, siue metaphysicè adiunctione fieri posse? cum ergo tota actionis productiuæ humanitatis essentia adhuc indiuidua, (quæ tota ab agente, & termino est,) generatio non sit ex adiunctione physica, vel metaphysica communicationis humanitatis productæ in natura cum Deo producente fieri generatio nequit. Ratio à priori est: quia ex diuersitate termini non subordinati, siue realiter, siue formaliter actio creata realiter, vel formaliter specificatur, & indiuiduatur: vnde actio eadem, vt terminatur ad vnionem etiam in Bernalis sententia, diuersa formaliter est à se quatenus ad humanitatem terminatur: quare neque est hæc formaliter generatio. Dices, actio quæ huius termini eductio non est, v.g. quantitatis eucharisticæ eductio esset ex respectu ad subiectum quin aliquid in ea foret, quod non esset eductio: ergo productio humanitatis à Deo viuente, licet respectu illius præcisè generatio non esset; ast respectu vnionis cuius etiam est productio, quaque similitudinem cum viuente producente ponit in humanitate tota erit generatio, seu productio viuentis à viuente in similitudinem naturæ. Nego consequentiam: quia agens, & passum sunt extrema actionis essentialiter subordinata, & vnum quodque eorum inadæquatum. Vnde nulla actionis eductiuæ formalitas intelligi potest, quin ab vtroque oriatur, & vtrumque essentialiter respiciat; ast vnio, & humanitas termini inter se subordinati illius actionis, qua simul vtraque produceretur non sunt: quare respectus indiuiduus ad vnionem, non esset formaliter respectus ad humanitatem: ac proinde huius productioni per accidens productio assimilatiua metaphysicè, & formaliter contingit. Hinc constat ratio disparitatis æternæ generationis, quæ cum sit essentialiter productio ad intra essentia sua est productio communicatiua naturæ eiusdem, quæ est in generante. Denique duplex recitata opinio impugnatur, quia hac ratione Christus, qua homo totius Trinitatis Filius esset non Patris, cuius solum Filium esse cert. 3. ostendemus, vel potius nullius personæ Filius esset, vt dicemus d.4.q.2.cert.1.n.5.

4 Soar. sect. 1. & 2. Christum, qua hominem Filium esse naturalem ait: quia est hæres bonorum paternorum Dei, qua homo est iuxta 1. ad Rom. *Locutus est nobis in Filio; quem constituit hæredem vniuersorum.* Quod ius Christo qua homini competit non qua Deus. Sed hæc effectum filiationis ostendit; non autem rationem eius filiationis reddit, quam solum in præsentiarum inquirimus: nec difficultatem propositam à priori, atque ex essentia, & definitione naturalis generationis petitam soluit, explicatvè, in quo stet filiatio hæc naturalis Dei. Etenim dum impugnatio illa à priori consistit dicent aduersarij loqui Paulum de Christo, quæ Deo, vt innuere videntur, quæ sequuntur. *Per quem fecit, & sæcula.* Secundo si de Christo quatenus homo est, loquutum admittant, dicent loqui per idiomatum communicationem: quare male adhuc à posteriori, patrum conclusio probabitur. quæ cum videret Soar. ait filiationem istam & ius hæredis bonorum Dei fundari in vnione hypostathica intrinseca, & naturali ipsi Christo, licet non humanitati, Christovè qua homini, siue secundum humanitatem, vt re ipsa est, accepto: atq; humanitatis naturalem Dei filiationem non esse propriè naturalem filiationem illa definitione contentam, qua ratione solum quatenus Deus est Christus naturalis Dei Filius dici potest. In primis explicatio hæc difficultati succumbit, Patrumq; conclusionem de propria filiatione, & naturali Christi qua hominis, respectu Dei deserit planè. Secundo cum ius hæredis eo gradu, quo est filiatio, sit in Filio: si Christus, qua homo propriè naturalis Filius non est, nec propriè erit hæres naturalis Dei Patris, qua homo Christus est: solumque erit adoptiuus hæres, ac Filius ratione gratiæ habitualis. Tertiò cum sola filiatio naturalis pugnet cum filiatione adoptiua gratiæ, ratio Patrũ contra filiationem adoptiuam Christi qua hominis, siue secundum humanitatem prorsus eneruetur. Quarto: vt hæc omnia cessarent, nulla in hac doctrina ratio, aut explicatio cõclusionis affertur, sed solum ratione vnionis hypostathicę humanitatem habere filiationem illam naturalem impropriam: quod, qua ratione fieri per vnionem possit, indagamus omnes, ac duos iam modos impugnauimus. Explica ergo tuum, si ab illis diuersus est, si fortè probetur.

5 Granad.1.2.§.*Dico secundo.* Parum, vel nihil à duobus primis modis discrepans, imò nec eorum præcipuè secundi subtilitatem attingens, Christum qua hominem, siue eius humanitatem, Filium naturalem Dei esse ait: quia ratione vnionis hypostathicæ diuinam naturam participat, sed tamen præcedentium modorum omnibus impugnationib. patet, atq; omnes hi modi impugnationi huic, nostro iudicio, efficaci. Nam Spiritus S. producitur similis strictius in natura diuina Patri, & Filio, particepsque Deitatis ipsorum, iusque habet ad omnia bona Dei, multoque amplius, quam humanitas ratione vnionis, quæ laxior participatio, ac similitudo est, quam identitas, iurisque laxioris ad bona Dei: cum nec Deus humanitatem, nec omnipotentem, nec immensam &c. constituat, sicut identitas naturæ constituit Spiritum S. & tamen similitudo in Deitate Spiritus S. cum suo principio eiusdemque Deitatis participatio identica non constituit Spiritum S. Filium: ergo multo minus similitudo, participatioque diuinę naturæ, quæ est in humanitate per vnionem ipsam, siue Christum, qua hominem, Filium Dei naturalem constituet: vel si eum, qua talem Filium Dei naturalem constituit, potiori iure Spiritus S. Filius Dei naturalis habendus erit: quod est hæreticum, & contra Athanas. & fidei Nicænæ symbolum illis verbis. *Non factus, nec genitus, sed procedens.*

CERTAMEN II.

Vera dogmaticæ huius veritatis theologica ratio.

1 SOlidam veramque dogmaticæ huius naturalis filiationis Christi qua hominis, siue secundum humanitatem Respectu Dei rationem videtur mihi attigisse. M. Albertus, in 3.d.10.a.13. clarius Valent.d.1.q.23 punct.1. explicatius Vasq. vbi proximè c.14.num.40 omniumque clarissimè, & Luculentissimè, Basil. Legionplures ex antiquioribus referens. Consentiunt Curiel lib. 2. controu. 2. Lugo Card. vbi proximè sect.3.n.29. & ferè Vvadingo d.11.dub.1.§.2. num.11. & 12. est autem huiusmodi: quia nimirum humanitas ratione vnionis ad filium naturalem Dei habet filiationem naturalem Dei in facto esse: quemadmodum ergo: quia Christus, qua homo eiusque humanitas albedinem pulchritudinemque habet: qua homo Christus, humanitasque ipsius alba pulchraque denominatiuè, & est, & dicitur, siue albedinem habens, Christusque, qua homo albus, & pulcher: ita etiam, quia filiationem naturalem Dei ratione vnionis humanitas re ipsa habet, tam ipsa, quam Christus qua homo, siue secundum humanitatem Filius naturalis Dei denominatiuè, & est, & dicitur, accidentaria, nempè prædicatione de humanitate secundum se essentiali vero de Christo, qui sine ea humanit. & vnione esse essentialiter nequit, ac de ipsa etiã humanit. vt in Christo est: non secus atque humanitati eidem accidentale est albedinem habere, vel pulchritudinem, quare de ea accidentaliter prędicatur albam esse, vel pulchram ast essentialiter, vt eas habet formas. Ex qua ratione bene infert Basil. Legionens. si humanitas Patri, vel Spiritui S. vniretur loco Filij, licet æquè tunc diuinitati vniretur, tamen non fore illam, siue Christum, qua hominem naturalem Dei Filium. Ne vero inde etiam naturalem Dei Filium æterũ inferas per idiomatum communicationem Filium Dei non solum intrinsecè, & essentialiter esse, dicivè posse, sed denominatiuè etiam sicut dicitur passus, ac mortuus. Nam idiomatum, communic. ea solum de natura altera in concreto dicuntur ratione alterius, quę huic per se, ac primario, competunt non

non illi : aſt huic concreto Verbum ac filius Dei per ſe ac primario, & eſſentialiter competit eſſe Filium naturalem Dei, non autem humanitati niſi ratione vnionis ad ipſum: quare neque eſſe filium denominatiuè de filio Dei per idiomatum communicationem dicetur. Cuius ratio generalis, & à priori eſt, quia implicat aliquid eſſe per ſe, ac ſimul denominatiuè, ſeu non per ſe tale.

2 Atque eum quidem eſſe Patrum ſenſum conſtat. Primò : quia contendunt Chriſtum qua hominem, ſiue ſecundum humanitatem eſſe Filium naturalem Dei, non ſolum per idiomatum communicationem, per quam, (vt vidimus Filium naturalé Dei eſſe Chriſtum, qua hominé, etiam Elipàdus concedebat) ſed alia etiam ratione quæ niſi hæc ſit, alia non inuenitur: ſecundo: quia ita docent Patres eſſe Filium Dei, Chriſtum qua hominem ſiue ſecundum humanitatem, vt non ſolum dicant eſſe qua talem Filium Dei (quod vtcumque, licet, vt vidimus, ægrè ratione vnionis ad Deitatem, participationiſque diuinæ naturæ, quam re ipſa Chriſti humanitas habet intelligi poteſt,) ſed eſſe Dei vnigenitum, primogenitum, eundemque filium Dei, qui genitus ab æterno, ſiue æternaliter à Patre eſt : id quod cum identicè, & eſſentialiter dici de humanitate, ſiue Chriſto qua homine nequeat, vt vidimus, neque ratione vnionis ad Deitatem, quam æquè haberet humanitas vnita Patri, vel Spiritui, nec tamen tunc eſſet vllo ſenſu primogenitus, vel vnigenitus, idemque Filius Dei, qui fuit ab æterno, reſtat, vt filius idem, qui ab æterno vnigenitus, ac primogenitus Dei Chriſtus qua homo dicatur à Patribus denominatiuè: quia ſcilicet, ratione vnionis ad filiationem in facto eſſe, ſiue ad Filium Filius naturalis Dei Chriſtus, qua homo, ſiue ipſius humanitas accidentariè ſit, ac denominetur modo explicato. Denique noſtra hæc ratio, atque explicatio filiationis naturalis Chriſti qua hominis, ſiue humanitatis probatur : quia difficultates propoſitæ illam non tangunt. Nam prima, & cui ſuccumbunt reliqui, à definitione naturalis generationis petita naturalem filiationem denominatiuam non impugnant : cuius definitio non eſt, ſed eſſentialis, quæ in filiatione Verbi, à qua humanitas denominatur, dubio procul reperitur. Secundum argumentum, cui, quia illud non viderunt, non occurrerunt aliarum rationum DD. nec viſum quandiù in illis perſtiterint ſoluent, vim contra nos minimè habet. Nam Spiritus neque eſſentialiter, ſeu intimè Filius eſt ob rationem à nobis datam controu. de Trinitate, nec denominatiuè, quia neque æterno Filio vnitur, ſicut humanitas, neque ipſi identificatur, ſed ſolum deitati, quæ provt in illo, filius adhuc identicè non eſt iuxta fidem.

3 Dices: ergo, ſi humanitas vniretur Spiritui S. diceretur, eſſetque denominatiuè Spiritus S. Fateor ? Quid enim ibi abſurdi ? Pergis : ergo, & diceretur humanitas tunc ſpirata denominatiuè. Deglutires cum Lugo ſect. 3. n. 31. conſequentiam, nec fortè magno Theologiæ incommodo; negada tamen eſt : Nam denominatio paſſionis grammaticalis, cuiusmodi eſt ſpiratum eſſe ſolum denominat terminum non ſubiectum eius; ſic materia animæ, & albedinis ſubiectum, licet animetur illa, hac vero dealbetur illius creatione non dicitur creata, neq; huius eductione dicitur educta, licet huius etiam eductionem patiatur. Dices : ergo nec poterit iuxta hanc doctrinam humanitas Chriſti, ſeu Chriſtus, qua homo vnigenitus. Quod eſt contra Patres. Nego etiam conſequentiam, quia hæc nomina ſumuntur pro termino generationis in facto eſſe ſubſtantiuè, nec ſolum, vt adiectiuè denominato à generatione; quo ſolummodo vſurpatur nomen ſpiratus, ſeu ſpiratum. Inſtabis autem, vt probes conſequentiam illam primam. Humanitas in eo caſu eſſet Spiritus S. vt nunc eſt Filius : ſed Spiritus eſt quid ſpiratum ſaltem neutrè, & Filius neutrè etiam quid genitum, ergo humanitas tunc eſſet quid ſpiratum, nunc autem quid genitum, ſeu quod idem eſt, quid habens extrinſecè generationem, ſeu ſpirationem, à quarum altera in alterutro caſu denominetur: quo admiſſo æquè commodè imo neceſſario admitti debet in altero caſu Chriſtum qua hominem, eiuſque humanitatem eſſe ſpiratum, vel ſpiratam in altero vero genitum. Reſp. tamen argumentum purum eſſe paralogiſmum. Diſtinguo maiorem; eſſet Spiritus S. & nunc eſt Filius humanitas denominatiuè, & adiectiuè, Concedo maiorem Subſtantiuè, & eſſentialiter nego maiorem. Minorem norem item: Spiritus, & Filius *ſubſtantiuè* eſt quid ſpiratum, & genitum *denominatiuè* concedo minorem; Spiritus, & Filius *denominatiuè*, eſt quid ſpiratum, & genitum denominatiuè nego minorem, & nego conſequentiam, & reliqua.

4 Obiicies ex Vaſquez, & Lugo : ergo ſi humanitas vniretur hypoſtaticè Patri eſſet Pater Verbi denominatiuè ſicut modo eſt Filius denominatiuè Patris, vt mox dicam cert. 3. Reſpondet Lugo num. 34. it. poſſe tunc dici Patrem per idiomarum communicationem ſicut modo dicitur Filius Sed certè plus petit argumentum, nempè eodem prorſus modo debere tunc dici Patrem Chriſtum, qua hominem quo dicitur nunc Filius. cum Filio vnitus eſt. Vel ergo tunc Filium ſolum per idiomatum communicationem dici Chriſtum qua hominem contra Patres, & contra te credis, vel vlterius aliquid debes reſpondere : poſſetque facile iuxta ſua principia conſequentiam admittere : ego autem illam nego: quia Patris denominatio agendi eſt, quæ non cadit in actionis ſubiectum, ſed in actionis principium : vt patet in eductione, quæ ſubiectum è quo terminus educitur, non denominat educens, ſed ſolum principium actiuum. Inſtabis ; æque pater in diuinis eſſentia ſua Pater eſt iuxta Patres datos controu. de Trinitate, diſputatione 3. & 7. atque Filius eſſentia ſua eſt Filius : ergo, ſicut hic, quia ſecum dum ſe habetur ab humanitate per vnionẽ, licet non à generatione paſſiua genitam, ſeu Chriſtum qua hominem genitũ denominet, aſt denominat Filium æquè habitus Pater per vnionem ab humanitate licet denominaret Patrem à generatione hoc eſt generantem, aſt Patrem abſolutè denominaret humanitatem ſiue Chriſtum, qua hominem. Reſpondetur antecedens in ſenſu quo obiicitur falſum, nec Patrum eſſe, vt oſtendam cit. diſp. 3. quæſt. 4. & diſput. 7. Paternitas ergo & Filius ſumi poſſunt, vel relatiuè prædicamentaliter, vel pro perſona Patris, & Filij. Primo modo æqua eſt vtriuſque ratio, neuterque vnitus humanitati denominat illam, ſiue Patrem, ſiue Filium prædicamentaliter. Secundo modo non eſt ratio Patris, & Filij eadem. Nam perſona Filij ſecundum ſe conſiderata, ac præcisè à generatione, quam eſſentialiter ſupponit, vt in ſe ſit, eſt Filius in facto eſſe, ac proinde filiatione intrinſeca in facto eſſe humanitem, cui vnitur, Chriſtumque qua hominem Filium conſtituit denominatiuè. Pater autem perſonaliter conſtitutus non eſt Pater prædicamentaliter, neque generans formaliter, ſed omnem generationem, & paternitatem formalem antecedit, ſolumque dicit innaſcibilitatem : quare eam ſolum humanitati ſibi vnitæ denominatiuè communicaret. Inſtabis filiatio naturalis in diuinis eſt denominatio extrinſeca proueniens à generatione per nos in terminum productum: ſed humanitas Chriſti non eſt terminus productus per generationem naturalem Dei: ergo nequit denominari denominatione filiationis naturalis Dei. Diſtinguo maiorem. Filiatio formalis prædicamentalis fateor ; Formalis intrinſeca, ſeu illius prædicamentalis terminus, nego: ac proinde de hac poterit Chriſtus qua homo, ſeu humanitas eius denominari, etſi terminus productus per generationem non ſit, licet prædicamentali in noſtra doctrina nequeat denominari, talis. Plura parraphis multis oponit Bernal. maiori contentione, quam difficultate, quæ proinde minoris æſtimo, quam tempus, & chartam. Illud aduerte filiationem hanc in facto non eſſe formã à qua Verbum Filius dicatur, ſed terminum productum generatione, à qua Filius, & eſt, & dicitur, ne aliquo diuino, à quo formaliter diuina perſona denominatur, ſimilem denominationem ab humanitate ſuſcipi contra ſtatum fixumque à nobis principium d. 3. cogaris admittere.

CERTAMEN III.

Cuiusnam personæ Trinitatis Christus, qua homo filius sit.

1 VAsquez citato capite 14. 5. *Tertio colligitur.* Soar. sect. 2. 5. sextam rationem Luis. Torres supra dub. 9. Gaspar. Hurtad. supra Petrus Hurtad. supra sect. 6. Becan. c. 18. qu. 15. num. 8. asserunt Christum qua hominem re vera totius Trinitatis filium esse, licet ea locutione vtendum non sit, nisi cautè, ne duplex naturalis generatio Deo appingatur ipsi, altera saltem ab æterno coæua, & temporalis alia. Laudo religionem, metus autem, qui veritatem zelent pessimè semper odit, vel enim filius est naturalis Dei Christus qua homo, alia filiatione quam æterna, vel non alia? si alia duplex filiatio naturalis Dei asseritur in conclusione: ergo æque est absurda conclusio, atque illius in loquendo vsus: quare & conclusio æquè atque vsus illius exterminanda est, vel æquè vsus ipsius atque conclusio ipsa admittendus erit. Si non alia filiatione, quam æterna verbi Christus qua homo filius naturalis Dei est: ergo eum solum respiciet Patrem, quem filiatio æterna Verbi, à qua denominatur, atque est filius respicit, atqui filiatio æterna Verbi solum respicit, vt Patrem primam Trinitatis personam, non autem tres totas personas Trinitatis, soliusque primæ personæ, non totius Trinitatis Verbum constituit Filium, vt Fides Dei catholica docet: ergo humanitas Christi, seu Christus, qua homo solum respiciet primam personam: vt Patrem non Trinitatem totam filiusque solum, non Trinitatis totius erit naturalis Filius, & quidem ex ratione secundæ huius partis mireris in consequentiam nostrorum Vasq. & Assecl. qui nobiscum in ratione, & explicatione naturalis filiationis Dei in Christo qua homine cert. 2. conuenerunt, & tamen filium eum qua talem totius Trinitatis nunc asserunt. Totum horum fundamentum fuit Adriani sententia non satis penetrata quam infra explicabo, imo bonum etiam malæ huius locutionis in tantorum Doctorum obseruantiam debitam aperiam.

2 Bernal. citata d. 46. sect. 3. §. 2. docet Christum qua hominem in ratione filij totius Trinitatis filium esse, atque etiam in ratione proprij, quæ productioni, seu quod idem est filiatione humanitatis ratione vnionis hypostaticæ per accidens iungitur, & proprium totius Trinitatis esse: sed enim permissa nunc Bernal. propria filiatione humanitatis media inter naturalem, & adoptiuam, quam satis impugnauimus q. 2. Permissa etiam nunc adiunctione accidentali ad productionem humanitatis, ex quo adiuncto propria ea filiatio constituatur, quæ secundum se talis non est, quam etiam impugnauimus hic cert. 1. nihilominus doctrina hæc nequit sustineri absolutè, multoque minus in eius principiis. etenim, etsi vnio humanitatis facta sit non solum ad personalitatem Verbi, sed ad totam eius personam quare, & ad naturam, vt identificatam cum Verbi personalitate, id quod probabile esse docuimus, nequit efficere naturam humanam propriam totius Trinitatis hypostathica illa vnio: quia vnio hæc illius efficit propriam humanitatem, cui illam annectit: atqui vnio hypostathica humanitatis facta non solum ad personalitatem Verbi, sed ad totam etiam personam, quare, & ad naturam, vt identificatam cum Verbi personalitate non adnectit humanitatem ad tres personas Trinitatis, sed ad solam Verbi personam: ergo solius Verbi propriam facit non Trinitatis totius: ergo neque est filia (vt grammaticè concordem) propria humanitas totius Trinitatis, sed Verbi solius, quod argumentum maiorem vim habet in sententia alia communiori, quam etiam probabimus asserente humanitatis vnionem ad solam Verbi personalitatem factam formaliter, & immediatè esse, quam ne ex opposita inferatur ad tres personas fuisse humanitatem vnitam, adeo certam reputat Bernal. vt oppositum errorem somniatum appellet d. 22. sect. 1. num. 1.

3 Vera igitur ac nostra conclusio sit Christum qua hominem, siue secundum humanitatem naturalem filium solius Patris esse. Est longè communior Alex. 3. p. q. 8. m. 3. a 4. S. Th. q. 23. a. 2. ad 2. cum Thomistis, Albert. in 3. d. 4. a. 4. S. Bonau. a. 7. q. 2. & 3. Gabr. q. vnic. art. 3. dub. 2. Durand. q. 1 Lorcæ, & Basil. Legion. supra plures ex antiquis referentis, Granad. sect. 3. n. 18. Lugo sect. 3. n. 21. Vvadingo d. 11. dub. 1. §. 3. n. 4. cui supposita ratione, & explicatione nostra de filiatione naturali humanitatis Christi consentit Bernal. sect. 3. citata §. 1. n. 136. Probatur primo ex hoc principio ratione, quam in secunda parte dilemmatis contra Vasquez, & DD. primæ sententiæ efformabamus n. 1. Secundo probatur ratione qua Concil. Tolet. 11. confess. fidei probat Christum qua hominem, etsi Spiritu S. loco viri concurrente conceptum, tamen Spiritus sancti filium non esse. *Ne*, inquit, *dum Patres Filij videamur asserere, quod vtique nefas est dici:* Atqui si tota Trinitas, vel alia persona à Patre æterno sit Pater Christi qua hominis, hicque qua talis alterius, vel reliquarum personarum Trinitatis Filius Christus qua homo duos, aut plures etiam Patres habebit: ergo nefas est dici esse filium alterius personæ præter æternum Patrem Christum, qua hominem. Tertio probatur ex suppositio Concilij in hac ratione scilicet Christi qua hominis etiam vnicum Patrem naturalem esse, sc. eundem, qui eiusdem qua Deus est naturalis est Pater.

4 Probatur quarto. Quia filiatio naturalis humanitatis de qua ex instituto tractarunt contra Elipandum Adrianus, & Patres Concilij Francford. quæque eorum testimoniis, & argumentis euincitur est sola filiatio à Patre æterno, vt patebit legenti quæ dedimus hactenus ex ipsis, & quæ dabimus de adoptione, & seruitute Christi, qua hominis agentes: quæ quia in *proximo* lectori sunt nunc recitare omittimus. Quinto: quia ad eam solam filiationem æternam in Christo, qua homini conuenientem euincédam inducuntur à præfatis Patribus Scripturæ loca, de eaque sola explicanturindeque & vnigenitum, & primogenitum non adoptiuum etiam qua hominem probant Concil. Francford. epist. ad Episcop. Hispan. col. 3 *ex vtraque natura, & vnigenitum esse & primogenitum.* col. 6. *in vtraque natura esse, & vnigenitum, & primogenitum.* quæ omnia respectu patris æterni in Scriptura dicuntur. Non respectu alterius personæ Trinitatis. Sexto ex ratione, quam Concilium Francford dedit, cur in nullo instanti Christus qua homo fuerit adoptiuus his verbis. *Nunquam enim non fuit filius: qui numquam non fuit Pater.* Atqui filiatio ab altera persona Trinitatis, quam à Patre æterno aliquando imo per totam æternitatem antecedentem ad Christi existentiam non fuit: quare neque illi respondens paternitas, seu Pater: ergo de sola filiatione à Patre, quæ nunquam fuit, & Patre correlato qui fuit semper Pater. Loquuntur Patres, dum de filiatione Christi, qua hominis, & correlato eius Patre loquuntur.

5 Tota aberrandi oppositis DD. occasio fuit Adriani locus cit. epist. sic illud Matth. 3. & 17. *Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.* pendens. *si secundum diuinitatem dixisset, nequaquam diceret, in quo mihi bene complacui, sed tantummodo in quo mihi bene complacui. Sed dum dicit complacui totam simul Trinitatem comprehendit: quia in homine Christo tota complacuit Trinitas.* quæ fere eadem iterum repetit: ergo inquiunt, tota Trinitas complacens locuta est, Christumque qua hominem filium vocat. Mala consequentia, & periculosa. Nam gaudium omnium personarum vna sola dixisse nomine suo videtur, quæ nimirum Pater erat. Idcirco non dixit vox *complacuimus*, quod dici debebat, vt omnes loqui manifestaretur, sed *complacui*, id est ego Pater cum reliquis. Est autem periculosa consequentia. Nam Dei Patris nomine illas voces fuisse. *Hic est Filius meus &c.* testatur Petrus epist. 2. c. 1. *Accipiens enim à Deo Patre honorem, & gloriam voce delapsa ad eum huiusmodi magnificæ gloriæ*

gloria. Hic est filius meus &c. Consentiunt Patres omnes Hilar. 6. de Trinit. ante med. Augustin. 2. de Trinitate c.10.post med.Leo.serm.de Transfigur. Athanas. serm.4.contra Arrian. vers. fin. serm. 3. vers. med. Chrysost.Hom.12. & 57. in Matth. Euthym. Anselm. & Hieron. ad 3.Matth. sensus igitur Adriani est filiationem Christi,qua Deus est, solius Patris virtute fuisse præstitam, ac proinde illi tanquam vnico authori sine aliorum consortio de edito filio à se complacentiam, & gaudium conuenire at,vero, vt humanitas de facto filia esset non absque aliis effecisse,cum tota Trinitas, & humanitatem, & vnionem sit operata: quare, & gaudium de humanitate, atque homine Christo filio tanquam de opere communi commune Trinitate erat: ast gaudium de filio suo solius Patris. Nam licet media vnione, seu per effectionem vnionis filiatio in facto esse in humanitate à tota Trinitate ponatur, ast filiatio posita non respicit principium actiuè ponens illam tanquam correlatum,neque Patrem ipsum, quatenus productione vnionis eam actiue in humanitate ponit, sed solum illum quem de se respiciebat naturaque sua, scilicet principium generans in diuinis, qui solus Pater est:vnde,cum humanitas solo respectu filiationis, à qua denominatiue est filius terminum correlatum respiciat,solum Patrem, vt eius filius naturalis denominatiue respicit nullamque aliam Trinitatis, vt Patrem, cuius filius sit: neque hoc fortasse intendebant Doctores aduersarij, sed solum personas omnes ad vnionis per quam filia Patris humanitas Christi constituebatur productionem concurrisse, ac de filio Patris, suis etiam suppetiis, denominatiue constituto complacuisse, vt Adrianus solum voluit.

QVÆSTIO IV.

Sit ne Christus quatenus homo, vel hic homo *formaliter sumptus filius Dei naturalis.*

DE Christi,qua hominis, siue secundum ipsius humanitatem, vt re ipsa est, sumptam filiatione naturali respectu Dei egimus. q. proxima,& antecedentibus contra Felicis, & Elipandi errorem iam hic non de Christo, qua homine,vel hoc homine,vt re ipsa est, sed provt eis nominibus significatur, ac secundum formale significatum præcise,quod voces *homo*,& *hic homo* important, disputanda res est. Negotium pure scholasticum, atque à dogmatibus liberum. Quidquid nescio qui Doctores, qui excerptio solum in codiculis Concilia, & Patres legunt, ac proinde eorum mentem,& institutum semper ignorant,non adeo liberum à dogmatibus contra Felicem,& Elipandum editis æstimant.

CERTAMEN I.

Notata, aliquotque faciliores eadere conclusiones.

1 NOta primo ex dictis.d.proœm.q. 1. & 2.dicendisque controu.9.d.2.q.1. hanc vocem *homo*, vt sic prolatam,eiusque formalem conceptum, si ex propria, ac primæua Patrum, & Conciliorum acceptione vsurpanda sit,nullatenus significare suppositum siue personam, sed naturam quia Patres quidquid commune,ac non individuum significat substantiale naturam significare,non suppositum, seu personam constanter docuerunt teste imperatore Constantino Pogonato in edicto fidei,aliisque Patribus quorum testimonia plura citatis locis dedimus: vbi, & rationem euidentem ex definitione Personæ tradita à Boëtio:atque in Conciliis,& in Scholis,vt dogma Theologicum conseruata adiecimus. *si enim persona est rationalis naturæ individua substantia.* Substantia hoc nomine communi *homo* significata sine differentia vlla individuali non magis persona erit,quam animal à rationali præcissum homo esse sic possit. Quo circa miror Theologorum plurium in consequentiam, qui ea definitione personæ retenta voce concreta communi substantiæ suppositum,& Personam naturæ substantialis,cuius ea vox est, significare in communi etiam docent: v. g. voce *homo* personam humanam:cum idem sit,ac si doceant præcisum conceptum ab indiuiduatione,esse indiuiduationis ipsius conceptum, quod est manifesta contradictio. Sed tamen, eo omisso vox *homo* formaliter, & præcise,siue adiectiua, siue substantiua significatione, & acceptione,) de quibus statim) ne ab his quidem Theologis personam, siue personalitatem singularem, vel in recto, vel in obliquo significare asseritur.

2 Nota secundo vocem *homo* quia concreta vox est, aptam natam esse,vt adiuncta nota ecceitatis, siue singularitatis personam significet;quod non habet vox *humanitas*,quia abstracta,licet naturam humanam in communi significet, vt citatis locis ex docta Damasceni obseruatione retulimus. Nota tertio adiuncta ecceitate vocem *hic homo*.Posse adiectiue, vel substantiue vsurpari si adiectiuè vsurpentur,atque accipiantur,rectum vocis homo est conceptus subsistentiæ in cõmuni,natura vero,seu humanitas est eius vocis significatum in obliquo, vt dicat homo idem, atque voces istæ *habens humanitatẽ*, vt latius persequimur controu 8.d. 1. supraque lentus tetigimus. Inde fit signum illud ecce tatis *hic* si homo adiectiue sumatur afficere personalitatis, seu habentis,cum quo gramm aticaliter concordat,significatum: ac proinde denotare personalitatem singularem,atque, in casu nostro verbi personalitatem, quæ humanitatem Christi habet,atque sustentat; naturæ vero in obliquo tunc significatæ de se non denotare singularitatem:neque enim eam afficit, cum qua grammaticaliter non concordat. Si autem *homo* substantiue capiatur rectum significatum est humanitas,obliquum autem personalitas,siue suppositum.Vnde pronomen demonstratiuum ecceitatis, *hic* nempe voci *homo* adiunctum denotauit humanitatis,cum qua in recto concordat, singularitatem;secus autem singularitatem personalitatis, vel suppositum,cui in casu non concordat.Itaque *hic homo*,adiectiuè sumptus in re præsenti de se significat verbi personalitatem hanc habentem,humanitatem indefinite hanc,vel illam, non hanc determinate in singulari; substantiue autem acceptus contra significat de se hanc humanitatem,quæ de facto in Christo est,determinatam in singulari cum hac,vel illa personalitate vage,non singulari Verbi,quam habet,sed aliqua,siue propria, siue aliena?

3 Verum,licet hæc ita sint de rigore sermonis, ex disputantium conuenientia, & concordia potest rigorosa hæc earum vocum significatio laxari,vt pronomen *hic* siue adiectiue, siue substantiue accipiatur *homo*, cui adiungitur vtrumque, & suppositum,seu personalitem determinet,& naturam,in singulari, vt in re præsenti si adiectiue sumatur significet *hoc habens*, scilicet verbi personalitatem, *hanc humanitatem singularem*, quæ nimirum in Christo Domino est; sin autem substantiue *hanc humanitatem cum hac personalitate verbi*; & sane sumpto adiectiue *hic homo*, huius conuenientiæ disputantium contra rigidam, & propriam earum vocum significationem, nullus est doctrinæ ad rem præsentem fructus;accepto vero substantiue erit doctrinæ, in ea disputantium concordia, extra propriam earum vocum significationem fructus non exiguus: quare de quæstione in ea vocum earum acceptione arbitraria toto cert.2.agetur,postquam in hoc rigida earum significatione quid respondendum quæstioni sit statuerimus.

4 Dico primo Christus quatenus homo præcisè, & formaliter sumptus non est filius naturalis Dei. Est conclusio, cui Theologus nemo aduersari queat. Nam homo, non, provt re ipsa est in Christo, sed, vt voce abstracta, & communi significatur impropria, ac primæua Patrum significatione naturam significat, non suppositum, neque humanitatem hanc singularem, neque vnionem eius hypostaticam ad Verbum, à qua humanitas Christi, Christusque qua homo habet esse Filium naturalem Dei: ergo vt sic præcisè acceptus homo, qui Christus est, eiusque humanitas non concipitur, neque est Filius naturalis Dei. Deinde in acceptione plurium Theologorum, licet impropria, etsi suppositum, ac personam vox *homo* significet, non tamen hanc determinatam personam, sed aliquam vagè, vel personam humanæ naturæ in communi, provt præscindit à Petro, Paulo, & Christo: ast provt præscindit à persona determinata naturæ humanæ, seu ab homine hoc, qui Christus est, neque dicit personam Filij, neque vnionem hypostaticam humanitatis ad illam, ac Deum. Ergo in nulla sententia Theologorum Christus, qua homo formaliter, & præcisè sumptus, est Filius naturalis Dei, dicivè potest.

5 Dico secundo: Christus qua *hic homo* sumptus substantiuè formaliter, & præcisè non est Filius naturalis Dei. Probatur ex dictis num. 2. etenim *hic homo* substantiuè dicit hanc humanitatem determinatam, quæ in Christo est, personalitatem vero in obliquo vagam, hanc videlicet, vel illam, propriam, vel extraneam, non autem humanitatis huius vnionem ad personalitatem diuinam Verbi, & Filij æterni, atque ad Deum: atqui quousque hæc ex parte obiecti concipiatur, & significetur significare, concipivè nequit filiatio naturalis adhuc denominatiuè, in humanitate: ergo hic homo substantiuè sumptus formaliter præcisè non est filius naturalis Dei. Neque huic conclusioni Theologus vllus aduersari potest. Maior difficultas est quando ex conuenientia disputantium *hic homo* substantiuè sumptus significet non solum singularem hanc humanitatem, quam de se, vique suæ propriæ significationis designat, sed, & singularem hanc personalitatem Verbi, quam habet humanitas, an vi significationis huius significet, atque, ex parte conceptus obiectiui formaliter ponat humanitatem Christi, seu Christum, qua hunc hominem Filium naturalem Dei. In qua re eadem est de hoc homine sic substantiuè accepto, atque de hoc homine adiectiuè vsurpato difficultas: nam vtroque modo Verbi personalitas, siue habens humanitatem, siue ipsi vnita significatur, quare vtrumque cert. 2. à nobis examinandum est.

CERTAMEN II.

De hoc homine, adiectiuè sumpto, & substantiuè, ex arbitraria significatione disputantium conclusiones?

1 LOquar hic semper de significatione formali, vel vocum de se cum adiectiuè *hic homo* vsurpatur, vel ex arbitraria significatione disputantium, cum substantiuè vsurpatur, atque ex illa personalitatem verbi determinatam significat. Nam in sensu materiali nulla esse potest inter Catholicos difficultas, quin Filius naturalis Dei sit Christus, qua *hic homo* acceptione vtrauis. Cum enim vtrouis modo significetur personalitas Verbi, quæ realiter Filius Dei est, & identicè, qui hoc non negat negare nequibit *hunc hominem* adiectiuè sumptum, siue hanc personalitatem habentem humanitatem esse Dei filium materialiter, & identicè; item humanitatem in personalitate hac, siue cum personalitate hac Verbi subsistentem habere filiationem Dei naturalem in facto esse, cui reipsa illa personalitas significata identificatur: tota ergo difficultas, & quæ subtilium mentium est in præsenti sensu, & significato formali, & præciso harum vocum *hic homo* (siue ex se, siue ex concordia, & arbitrio dicto disputantium) consistit.

2 Dico primo sumpto substantiuè *hic homo* formali sensu etiam adiuncta arbitraria significatione disputantium, vt singularem Verbi personalitatem significet Christus, qua hic homo non est filius naturalis Dei. Hanc conclusionem sæpè Compluti Bæticæ, ac Toleti cussis generalibus thesibus propugnatam, Magister quidam in aliis minimorum fratrum conclusionibus generalibus præside Magistro eius ordinis Montalbo Toleti propositam impediri per sanctum inquisitionis tribunal. atque expungi satagebat, quasi Elipandi errorem contineret in eius autem conclusionis defensionem plures, cum ex aliis, tum è nostra societate nobiles Magistri prodiere oblatis Magistro Montalbo non solum eius approbationibus, sed, & Apologeticis libellis, quos ego vidi, & plurium Singraphas recognoui, in quibus P. Petrus Gonzalez, Galindo, & P. Ioannes Martinez de Ripalda, quos honoris causa nomino. Licet autem ea tuta in fide opinio, neque à dogmatibus Theologicis discordans, satisque Recentioribus communis sit, nescio an satis communibus eorum principiis concorder? vti eorum aliquibus penè ad silentium in publicis generalibus conclusionibus euici. Docent enim Personas relationibus Paternitatis, filiationis, & spirationis constitui in esse personali, & distingui, vt vnam, & aliam personam: ne, si absolutis personalitatibus constituatur vnaquæque, & distinguatur ab alia, alioqui, & si Spiritus sanctus non procederet à Filio distingueretur realiter ab illo. Sed hæc omnia cum conclusione hæc minimè conueniunt. Sic ostendo. *Hic homo* substantiuè sumptus addita arbitraria significatione personalitatis Verbi dicit formaliter vnionem ad eam singularem, ac propriam personalitatem constitutiuam, & distinctiuam Verbi à Patre. Sed *personalitas* Verbi propria constitutiua, & distinctiua eius à Patre est filiatio formalis naturalis Dei per te: ergo vi significationis formalis dicit humanitatem cum filiatione naturali Dei per te: ergo dicet *hic homo* in ea significatione formali Filium naturalem Dei denominatiuè.

3 Dices constitui, & distingui personas per relationis conceptum inadæquatum. Contra ergo non constituuntur, ac distinguuntur personæ Trinitatis per relationes. Nam inadæquatus ille relationis conceptus, vel est absolutè relatio formaliter, vel non? si non est formaliter relatio absolutè dicta, sed pars illius non constituuntur personæ, ac distinguntur relationibus formaliter, & absolutè talibus per te; si est autem hic conceptus relationi absolutè, & formaliter: ergo non inadæquatus conceptus ipsius contra solutionem: nihil enim respectu sui ipsius adæquate, & inadæquate tale, siue pars, & totum esse potest. Secundo recurrit argumentum, cui respondebas: nempè, humanitatem vnitam constitutiuo, ac distinctiuo personali Filij à Patre vnitam esse, atque habere filiationem: quare, & esse Filium Dei naturalem denominatiuè. Dices conceptum personalitatis absolutum esse inadæquatum constitutiuum, seu distinctiuum huius personæ ab alia. Contra quia vel eo intelligitur persona hæc singularis Filij in esse singularis personæ adæquate constituta, vel non quousque conceptus relationis adueniat? si extremum hoc: ergo, cum vnio humanitatis denotata his vocibus *hic homo*; sit ad personalitatem Verbi adæquatè talem, & qua Verbum persona absolutè est, & adæquatæ, atque cum humanitate personam adæquatè talem constituit, eæ voces significant vnionem humanitatis ad filiationem Verbi: quare, & hanc humanitatem, siue hunc hominem naturalem Dei filium. Denique in constitutione, & distinctione metaphysica, & per formalitates vnius personæ ab alia est implicatoria distinctio inadæquati constitutiui, ac distinctiui nam quoduis distinctiuum, ac constitutiuum speciale metaphysicum esse, debet formalitas indiuisibilis, in qua nullatenus conueniat

conueniat aliud. Id enim in quo alia diuersa eiusdem lineæ conueniunt, nec speciale huius constitutiuum, ac distinctiuum esse potest, sed potius conceptus communis cum illis: quare ille solum conceptus, qui pugnat, nec potest esse in alio, est huius speciale constitutiuum, & distinctiuum adæquatum, vt latius persequebar controu. de Trinit. d. 7. q. 1. & 2. ex quo q. 3. ostendebam, etsi personæ absolutis constituantur, verum tamen Spiritum sanctum à Filio distinguendum non esse, si ab eo non procederet.

4 Probari ergo conclusio in solis principiis nostris, & facilè quidem, potest. Docuimus enim controu. de Trinit. d. 7. q. 1. & 2. diuinas personas absolutis personalitatibus constitui, atque distinguis absolutis quidem, & prædicamentaliter, & transcendentaliter: licet personæ eis constitutæ intrinsecè relatione transcendentali principij productiui, vel termini productibilis, aut productione, relatiuæ sint adæquatè; relatione vero prædicamentali inadæquatè solum, & tamen q. 3. cert. 2. cum hoc constare demonstrauimus, quod si Spiritus sanctus non procederet à Filio non distingueretur realiter ab illo. Ex his igitur sic conclusionem facilè probo. *Hic homo*, formaliter, & præcisè vi significationis suæ, & arbitrariæ prædictæ subsantiuè acceptus solum dicit hanc humanitatem cum hac Verbi personalitate præcisè, & formaliter, qua personalitas est: ast Verbi personalitas hæc formaliter, & præcisè, qua talis, non est filiatio naturalis Dei, neque in fieri, neque in facto esse, sed personalitas, siue vltima singularitas absoluta: vt ex locis citatis suppono: ergo *hic homo* vi significationis suæ, & arbitrariæ prædictæ non dicit hanc humanitatem cum filiatione naturali Dei. Pergo: ergo nec dicit Filium naturalem Dei denominatiuè adhuc. Probo hanc consequentiam. Implicat concipi Filium naturalem Dei, adhuc denominatiue, illum à quo haberi non concipitur filiatio naturalis Dei in fieri, seu prædicamentalis, vel intrinseca, & in facto esse. Sed ab obiecto significato his vocibus formaliter non habetur filiatio naturalis Dei, siue in fieri, aut prædicamentaliter, siue in facto esse: ergo implicat obiectum vocibus *hic homo* formaliter significatum, vt eis præcisè, & formaliter significatur, concipi, aut esse formaliter Filium naturalem Dei etsi arbitrario personalitas Verbi significetur.

5 Dico secundo. Christus quatenus *hic homo* adiectiuè sumptus formaliter non est Filius naturalis Dei. Conclusionem nemo, siue docuit, siue improbauit: quia nemo in sensu rigido formali illam disputauit, sed solum in materiali, & identico, in quo falsam omnino esse ostendimus num. 1. sed probata iam est argumento proximo, quo probabamus conclusionem primam. Eisdem enim principiis innititur de constitutione, & distinctione personarum diuinarum, in propria, & essentiali cuiusque personæ ratione per personalitates absolutas, ac nullatenus per relatiuas, seu relationes, siue in fieri, & prædicamentales, siue in facto esse, & personis intrinsecas. Sic autem ratio huic conclusioni accommodatur. Nam *hic homo* adiectiuè sumptus dicit in recto personalitatem Verbi qua sustentantem, seu habentem humanitatem: sed ea personalitas, qua personalitas Verbi præcisè, & qua sustentans, habens, ac suppositans humanitatem Christi, non continet formaliter filiationem naturalem Dei, siue in fieri, prædicamentalem, siue in facto esse; ergo *hic homo* adiectiuè non dicit filium naturalem Dei, neque Christus, qua *hic homo* adiectiuè sumptus formaliter est Filius naturalis Dei. Dices contra vtramque conclusionem. Per nos probabile esse vnionem hypostaticam terminatam esse non solum ad personalitatem Verbi, sed ad naturam etiam, vt ipsi identificatam: id est ad totam Verbi personam, in qua per nos etiam est filiatio naturalis Dei in facto esse, Verboque intrinseca: quare significata ea vnione, vt eis nominibus, & vocibus *hic homo* significatur significari filiationem in facto esse. Respondetur non significari eis vocibus vnionem, aut personalitatem, vt re ipsa de facto fuit, atque est, sed quatenus fuit ad personalitatem, vt diximus: quare nulla est obiectio.

QVÆSTIO V.

An Christus qua homo, vel secundum humanitatem sit Dei adoptiuus Filius.

IN sensu formali reali, non autem in formali metaphysico procedit. Nam qua homo, ac secundum humanitatem præcisè significatam formaliter, & secundum se, imo, & secundum hanc humanitatem, aut Christum qua hunc hominem in proximè enumeratis acceptionibus formaliter, præcisè, filiationem adoptiuam non contineri citra dubium est. Dubitatur ergo de humanitate, Christouè, qua homine, cum iis, quæ re ipsa humanitati, hominique Christo erant, qua in re habenda præ oculis sunt, quæ de errore Elipandi, & pro filiatione naturali Christi, qua hominis, siue secundum humanitatem è Concilio Francfortdiensi, Adriano, aliisque Patribus dedimus contra Soar. & Bernal. tota. q. 1. & q. 2. cert. 1. & 2. ne hic superuacuo labore reperantur. Deinde particulæ *quatenus homo*, vel *secundum humanitatem* subiectum, cui vel soli, vel primario competat filiatio adoptiua designant: quare, & dum dicitur, *quatenus homo*, substantiuè nomen homo vsurpatur.

CERTAMEN I.

Aliorum placita proponuntur.

1 FElix, & Elipandus relati, ac explicati. q. 1. asseruere Christum, quatenus hominem, siue secundum humanitatem adoptiuum filium Dei esse. His consentit Dur. in 3. d. 4. q. 1. licet enim neget Christum esse Spiritus S. Filium per adoptionis gratiam, ne cum Ario videatur verbo, qui Christus est filiationem naturalem negare, vel cum Nestorio in homine Christo personam creatam admittere: addito verbo illo *secundum humanitatem*, vel *quatenus hominem* Christum adoptiuum Filium Spiritus sancti rectè dici posse ait per adoptionis gratiam; quæ cum à Deo, & tota Trinitate sit, licet Spiritui sancto approprietur, Trinitatis totius, ac Dei Filius adoptiuus dici poterit Christus secundum humanitatem, vel quatenus homo in Durandi sententia: quare cum Elipando, & Felice conueniet. Fauent Durando Ricard. d. 10. a. 2. q. 1. & Recentiores nonnulli, licet alia ratione negent Christum absolutè, ac sine addito illo Filium adoptiuum Dei esse: quia nemo respectu eiusdem naturalis, ac simul adoptiuus absolutè esse; aut dici potest Gabr. Maior. & Almain. eadem. d. negant Christum, etiam *quatenus hominem* esse, dicive posse Filium Dei adoptiuum: quia inde censent etiam contra præfatos inferri Christum absolutè esse, dicique posse talem; quidquid enim de Christo qua homine dicitur, de eo absolutè dici potest, vt esse mortalem, passum &c. Negant item posse dici, aut esse adoptiuum *secundum humanitatem*: quia id sonat humanitatem esse primario talem, ac secundario suppositum, & personam: cum tamen ratio Filij, cuiusuis generis sit, ac nomen, suppositi, & personæ sit, non naturæ. Cæterum minus propria locutione, provt adoptio ex parte subiecti personam non concernat, posse dici, esseque humanitatem Christi adoptiuam filiam Dei, siue à Deo adoptatam?

2 Melius sanè, ac solidius adoptionem Christi cum hoc

hoc addito *secundum humanitatem* ea ratione reiecissent hi Doctores, qua reiiciebant simili alio addito *quatenus homo*. Nam æque ex addito *secundum humanitatem*, atque, ex illo, quatenus homo, infertur Christum absolutè esse, ac dici posse Dei Filium adoptiuum. Ratio enim ab eis data pro addito secundum humanitatem prorsus est imbellis. Quia licet natura seorsim à supposito non dicatur alicuius Filia, vel Filius, quoniam Filij denominatio propria suppositi, ac personæ est non naturæ solius, adiuncta vero personalitate Verbi suppositum dicitur secundum naturam humanam, siue humanitatem Filius ritè, ac propriè. Nam Christus secundum humanitatem Virginis dicitur Filius. Respondet Gabriel in subiecto *Christus*, etiam cum additur *secundum humanitatem*, contineri semper filiationem naturalem, quæ adoptiuam impediat, secus in subiecto *humanitas*. Sed in primis iam prima ratio deserit ur. Secundo in subiecto hoc *humanitas Christi*, de quo concedis esse adoptiuam etiam continetur filiatio naturalis. Tertio vel loqueris de humanitate Christi secundum se præcisè considerata, vel vt re ipsa iacet cum omnibus, quæ re ipsa habet, vnione, gratia habituali &c. si primo modo adoptiua non est, cum gratiam secundum se, præcisè, & formaliter sumpta non habeat, æqua solum adoptiua, seu adoptata Filia esse posset; si secundo modo, non solum adest gratia habitualis ipsi re ipsa, sed, & hypostatica vnio, ac filiatio naturalis Dei, quæ per te adoptiuam filiationem gratiæ impediat. Nec refert receptionem gratiæ non esse vnionem, quare, &, vt gratiam recipit humanitas non haberet filiationem naturalem Dei nam in primis hoc ipsum dicam, de Christo quatenus homo. Secundo forma quæ sui assistentia alterius impedit effectum, vt filiatio naturalis adoptionem gratiæ, non impedit quatenus infirmat subiectum ea ipsa informatione, qua informat forma impedita, quod est impossibile, sed quatenus informat in eodem instanti durationis, quo alia assistit subiecto, sicut adest humanitati vnio, in eodem instanti; in quo gratia habitualis.

3 Scotus in 1. d. 10. q. 1. ac in reportatis quem sequitur Baffolis ea. q. monet eam propositionem Christus est Filius adoptiuus Dei negatam absolutè à Patribus fuisse, negandamque in eodem sensu Nestoriano; tamen probabiliter ait posse defendi Christum adoptiuum esse: non explicat autem satis an in extremo hoc loquatur de Christo cum addito *secundum humanitatem*, an absolutè? Ratio autem, qua eam propositionem absolutè negat profundius aliquid intendit, ac melius, quam sonat; quia, vt aliquis in Filium adoptetur, oportet, vt sit, saltem prius natura extraneus: at Christus pro priori naturæ ad vnionem hypostaticam habuit gratiam habitualem, qua non erat extraneus, sed ius habebat ad bona Dei: ergo non fuit in Filium adoptatus à Deo. Sed in primis ratio hæc falso supponit pro priori naturæ ad vnionem fuisse in homine Christo gratiam habitualem, cuius oppositum docuimus controu. 3. d. vlt. q. vlt. imo subiectum Christus, de quo asserit, ante vnionem intelligi nequit, ne dum esse pro aliquo priori ad illam cum gratia habituali. Secundo per gratiam habitualem constitui in illo priori Filium proprium Dei: cum hæc adoptiuum; non proprium, imitatiuum, non verum, Filium constituat. Tertio pro priori naturæ ad gratiam habitualem non habuit humanitas Christi ius ad bona Dei, quare nec fuit proprius Dei Filius, etiam in tuo sensu, sed extraneus: ergo ea ex parte potuit adoptari in Filium: quarto arguo præcipuè ergo, nisi præcessisset pro priori naturæ homo Christus cum gratia habituali ante vnionem, ac proinde non extraneus vnione ipsa adoptaretur: ergo vel censes vnionem Verbi, ac Dei ad humanitatem esse solum affectiuam, & affectus, sicut est adoptiua filiatio (quod est Nestorianismus, quem fugis) vel vnionem physicam adoptionem esse formalem, quod ne Elipandus quidem docuit, & cum tua doctrina non cohæret. Si enim gratia habitualis proprium Filium per te constituit Dei: quomodo vnio hypostatica diuinaque natura, & persona, quam affert humanitati solam adoptionem afferret? scilicet nobilior longè, strictiorque Dei participatio, & coniunctio filiationem ignobiliorem?

4 Scholastici reliqui Christum, etiam *qua hominem*, siue *secundum humanitatem* adoptiuum Dei filium constanter negant. Licet, an de fide sit negatiua opposita, atque affirmatiua damnata? non omnes conueniant. Bernal. d. 65. sect. 4 insistens iis, quæ de errore Elipandi, atque Felicis docuerat, ait eorum errorem Nestorianum fuisse, neque hunc de Christi secundum humanitatem, siue *qua hominis* adoptione; sed tamen illius occasione, & hunc fuisse damnatum. Quod autem hic error de adoptione damnatus in Elipando non fuerit, neque ab illo assertus probat: quia alioqui, quoinquit, pacto tot Scholastici doctissimi Concilio Francfortdiensi, in quo damnatus Elipandi error fuit, tempore à Deo vicinores humanitatis Christi, siue Christi secundum humanitatem asseruerunt adoptionem. Sed certè, cum, licet non in Elipando, ast erroris, quem docuit occasione damnatam à Francfortdiensi, & Adriano eam proprofitionem afferas tuo argumento te iugulas. Nos autem facile Respondemus Concilium Francfortdiense, atque Adriani epistolam à suo fere tempore (quod fuit annus circiter Octingentesimus) vsque ad Laurentij Surij tempora superiorum incuti in non adeo publicis, & versatis Bibliothecis delituisse, imo nec post modum vsque ad Vasquij nostri tempora Theologorum scholis ex vsu fuisse, vt ex Doctiorum Theologorum, & vetustiorum illorum scriptis patet, in quibus nullum Francfortdiensis, & epistolæ Adriani testimonium legitur, nullaque est eorum mentio; licet plures, etiam ex vetustioribus scholasticis, Concilij, & epistolæ illius rationes contra Elipandi adoptionem fuerint assecuti, vt videre præcipuè est in Ricardo, & S. Thoma.

5 Soar. supra Lorca. d. 34. m. 4. quibus in re consentit Lugo etiam supra, asserunt definitum esse Christum specificatiuè, imo, & absolutè non esse Filium Dei adoptiuum, atque contradictoriam propositionem damnatam; non autem hanc *secundum humanitatem* sine *in quantum homo* reduplicatiuè *est adoptiuus*: ex qua putant cum durando non inferri absolutè *est adoptiuus Christus*. sed male putant quia ratione materiæ in primis infertur primo quia, vt Gabrielem, & Almainum redarguebamus, cum denominatio Filij proprior sit suppositi, quam naturæ, nequit suppositio secundum naturam conuenire, quin proprius suppositio absolutè conueniat: Secundo: quia, vt contra eosdem arguebamus, si loquamur de humanitate, ac Christo secundum humanitatem, vt re ipsa est, atque reali assistentia personæ Verbi Filij Dei naturalis humanitati qua adoptio gratiæ impeditur, vt vere impeditur, æque est Filia humanitas Christi, seu Christus secundum humanitatem, vel *qua homo*, aut non est Filius, atque Christus absolutè: cum idem impedimentum vtroque modo, & humanitati, & Christo absolutè adsit, vel non adsit. Si autem non impediat filiatio naturalis adoptiuam gratiæ nisi in subiecto, vt significatur adsit, vel quatenus informatur forma adoptionis, seu gratia multo probabilius dicetur Christus secundum humanitatem adoptiuus, quam negabitur, quod est contra Soarium, & hosce Doctores. Nam vnio hypostatica, & filiatio naturalis Dei, quam affert, neque adest in formali significato humanitatis, neque in informatione eiusdem per gratiam. Vlterius consequentia illa bona est ratione formæ, nec materiæ solius. Nam quoties reduplicatus secundum, vel quatenus non est additum diminuens, vt in hac *Æthyops est albus secundum dentes*, quia designat minutulum aliquid subiecti, de quo dicitur prædicatum, sed sumitur, ac remanet reduplicatiuè non destruit, aut subtrahit subiectum positum in recto, de quo dicitur prædicatum, sed designat ratione cuius verificatur prædicatum: quare, si in subiecto in recto posito absolutè repugnat prædicatum: falsa est propositio; sin autem est vera cum reduplicatiua verè dici potest de subiecto absolutè, ac sine illa posito. Vnde, quia Christus

secundum

secundum humanitatem, seu *quatenus hominem* dicitur esse creatura, esse mortuus, esse filius Virginis, ea omnia absolutè dici Christo posito dicuntur absolutè, valetque consequentia quæ vero de ipso absolutè dici nequeunt, vt esse puram creaturam, atque, in re præsenti, esse Filium adoptiuum Dei eadem consequentiæ vi, & certitudine negantur.

CERTAMEN II.

Christum neque secundum humanitatem, *vel* quatenus hominem *adoptiuum Dei Filium esse de fide est.*

1 CVm q. 1. ostenderimus hanc formalissimam de adoptione Christi secundum humanitatem, propositionem fuisse Felicis, & Elipandi errorem damnatum primo in Concilio Regionensi, siue Ratisponensi, secundo à Pontifice Felicis, iussu Caroli Magni, illum abiurantis, recipiente abiurationem, tertio à Concilio Francofortdiensi, & Adriano Pontifice in Elipando, & Hispanis Episcopis ipsius sequacibus, illum errorem damnantibus, constat apertè negatiuam propositionem à nobis præfixam, eique errori contradicentem de fide esse: atque ita planè censent quotquot de Felicis, & Elipandi errore q. 1. de filiatione naturali Christi, *qua hominis*, siue *secundum humanitatem*. q. 2. nobiscum censebant. Plura testimonia, quæ hoc euincunt dedimus. q. 1. & 2. quare hic addenda reliqua sunt; in primis illud ad Hebr, 1. *olim Deus loquens Patribus in Prophetis nouissime diebus istis locutus est nobis in filio*, ast in filio qua homine locutus est, sicut in prophetis, qua hominibus, quosque filios non nominat, quia licet adoptiui essent, & imitatiui, veri, ac naturalis Filij comparatione Filij non erant dicendi: etsi adoptiuus aliis comparati Filij etiam dici deberent. Ergo Christum, qua hominem, vel secundum humanitatem Filium Dei naturalem Apostolus docet. Pergit, *quem constituit hæredem vniuersorum*, quæ filiationem naturalem continent; nam adoptiua non constituit hæredem vniuersorum, nec ius ad omnia dat, sed ad aliqua solum, gloriam scilicet, & si quæ alia: nec tamen de Christo qua Deus, vel secundum diuinitatem explicari possunt: nam qua Deum sibi per omnia æqualem, ac vniuersorum Dominum, quomodo Pater instituat, vel constituat hæredem? ergo loquitur de Christo *qua homine*, siue *secundum humanitatem*, sicque naturalem Dei Filium appellat, adoptiuum negat.

2 Concilium Francfortd. col. 4. & 5. illud in baptismate Iordanis *Hic est filius meus dilectus*, expendit sicut Adrian. recitatus. q. 2. cert. 2. num. 1. quod Pater de Christo secundum humanitatem loquatur: probatque ex adiuncto Spiritus sancti specie columbæ descensu his verbis: *quo pacto credi potest super Deum descendisse, à quo nunquam recedit.* Rursus Adrianus citata epistola petri confessionem laudatam, præmiatamque à Christo Matth. 16. *Tu es Christus filius Dei viui.* ad Christi humanitatem, in qua solum vnctus, non in diuinitate fuit, & in qua Filius hominis erat, de quo Christus rogauerat *quem dicunt homines esse filium hominis?* referendam putat. Deinde Concil. Francfortdiense eo loco ad rem præsentem recitatis, ponderatisque testimoniis Lucæ 1. 32. vocabitur *Altissimi filius*, & num 35. *quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius Dei* sic habet: *Rursus Matthæus narrat Angelum dixisse quod enim in ea natum est de Spiritu. S. est: vt palam daretur intelligi de corpore dixisse, quod de inuiolata Virgine sumpsit more sacri eloquij partem pro toto, vt per solum corpus totum intelligas hominem in anima rationali ex ea natum. Sed ne quilibet scrupulus ambiguitatis remaneret, quia de incarnationis eius mysterio dixerit, statim post pauca subinfert; dabit ei Dominus Deus sedem dauid Patris eius. Secundum carnem videlicet, Dauid filius dictus est, non secundum diuinitatem. Habes igitur quomodo, de quo supra dixerat, quod enim ex te nascetur sanctum vocabitur filius Dei non adoptiuus, sed verus, non alienus, sed proprius, de ea subiecit. Dabit ei Dominus sedem Dauid Patris eius.* iterum col. 3. ait *Christum ex vtraque natura, & vnigenitum esse, & Primogenitum.* col. 6. *Hæc testimonia ideo posuimus, vt cognoscatis Deum, & Dominũ nostrum Iesum Christum in vtraque natura esse, & vnigenitum, & Primogenitum.* ac penult. col. *Corde credamus ad iustitiam, ore autem confiteamur ad salutem Dominum nostrum Iesum Christum verum Dei Filium, non putatiuum, proprium in vtraque natura, non adoptiuum,* Demum. col. vlt. *verum Deum, verumque Dei filium confiteamur in vtraque natura diuina scilicet, & humana.*

3 Pro huius dogmaticæ veritatis demonstratione vnica, tribus locis à Concilio, & Adriano, tripliciterque disposita, supponendum est filiationem adoptiuam, non veram, sed imitatiuam esse, & quæ cum filiatione naturali in eodem respectu eiusdem sit in compossibilis, *l. filius familias.* de adoption. l. *impuberem.* c. eodem titulo illis verbis *Adoptio est lex legalis actio, qua, qui mihi filius familias non est, sed Titio.* &c. instituta de Adoptionib. lib. 1. tit. 11. sic definitur *legitimus actus, per quem fit quis filius, qui filius non est naturam imitans.* Hilarius recitatus à Concil. Francfort. cit. epist. *& in ipso vsu nostro est adoptiuus Filius, & verus. Adoptiuum filium non dicimus natura esse, qui verus est filius.* Vnde Concilium concludit. *si verus filius, nequaquam adoptiuus quia adoptiuus, sicut in testimonio sancti Hilarij positum est non vere natura est filius.* Id quod notarunt olim Concilium Alexand. & Cyril. etiam Alex. & Concil. Ephes. in 1. contra Nestorianos distinguentes filiationem in naturalem, & adoptiuam per vnionem veram, & non veram. Vnde Concil. Francfort. in sacrosyllabo ait *Abusiuè enim, & non essentialiter adoptiuus est filius dictus.* Ratio autem incompossibilitatis huius filiationis adoptiuæ cum naturali à priori insinuata satis est à Francofortd. Concil. in sacrosyllabo col. 6. dicente: *Omnis enim adoptatio ex affectione ducit vocabuli sui originem: vt si dicas: vtinam sis mihi in filium.* quæ explicatius repetit col. 7. ex quibus sic probatur præfata incompossibilitas. Adoptatio imbibit, vel supponit essentialiter desiderium, votum, ac optationem, vt sic loquar, coniungendi sibi aliquem in filium, siue loco filij ipsum substituendi: ergo adoptatio supponit adoptatum filium verum, & naturalem non fuisse, tum quia nulli desiderari, nullusque desiderare potest, quod ipse de se, ac independenter à desiderio habere cognoscitur: tum quia nemo in aliquo gradu potest esse sui ipsius substitutus.

4 Curiosior, quam opportunior disputatio nonnullis est: quonam filiatio adoptiua naturalem imitetur? communisque definitur esse in iure hæreditario, siue ad bona alterius. Sed tamen siue intelligant ad bona omnia, siue ad aliqua nequit in bona Theologia consistere. Nam gratiæ adoptio non dat ius ad omnia bona Dei per illam adoptantis. Item Christum non constituit adoptiuum, & dat ius ad bona eadem, ad quæ aliis præbet. Tertio Spiritus sanctus adoptiuus filius non est, & habet ius ad omnia bona Dei. Consistit ergo imitatio hæc essentialiter in eo, quod affectu aliquid naturalis filiationis suppleatur in adoptato, vt naturæ similitudo, vel principij, seu Patris per illud coniunctio, sitque similitudo, & coniunctio hæc affectata, seu per affectum: quæ quidem in nobilissima adoptione nostri à Deo perfectissima est: cum sit per formam intrinsecam inhærentem, quæ simul est coniunctio affectiua obiectiua, & naturæ Dei adoptantis omniũ creatarum, quæ esse possunt, simillima participatio; sed de hoc alias latius, satisque dicta nunc sint, vt Doctoribus aliis, potius quam occasioni, & instituto præsenti morem geramus. Ad rem igitur sic ex ea suppositione certissima efformanda ratio dogmatis præsentis erit, vti ab Adriano, & Patribus Concilij Francfortdiensis fuit efformata.

5 Filius adoptiuus est solo affectu Filius, atque absolutè extraneus adoptanti: atque Christus *quatenus homo* substantiuè sumptus, siue *secundum humanitatem*, vel etiam adiectiuè sumptus, nunquam fuit, aut est solo affectu Filius, atque extraneus absolutè Patri Deo: ergo nunquam fuit, aut est Filius adoptiuus Dei adhuc secundum humanitatem, vel *qua homo*, siue adiectiuè, siue substantiuè sumptus. Maioris prima pars traditur à Francfortdiensi citato col. 7. *ex affectu quidem pars subrepit parti, vt in vtroque conueniat dilectionis affectio.* Secunda vero pars. col. 5. Sacrosyllabi. *Porro adoptiuus dici non potest nisi is, qui alienus est ab eo, à quo dicitur adoptiuus.* atque Adrian. colum. 2. suæ epist. cit. *Adoptiuum eum, & non proprium Filium consentur: quasi alienus aliquando à Patre fuerit, aut per carnis extra ab eo factus esset assumptionem.* Vtramque vero partem simul satis probauimus num. 3. breuique, ac dilucidè posuit Francfortdiense cit. epist. col. 16. *quid est adoptio? nisi charitatis copulatio, qua Pater sibi adoptione copulat Filium, quem proprium non habet?* Minor probata satis est q. 2. & authoritate, & ratione. Nam Christus substantiuè etiam sumptus *qua homo* nunquam non habuit filiationem naturalem Dei, qua verbum, atque humanitati communicatam, vt denominatiuè Filius naturalis Dei esset, vt vidimus q. 3. cert. 2. nunquam ergo fuit Deo Filius ex solo affectu, aut extraneus. Consequentia est legitima. Integrum vero discursum dedit Francofortd. cit. epist. col. 12. dicens. *Vnitas personæ, quæ est in Dei filio, & filio Virginis adoptionis tollit iniuriam.* multoque prius August. de Trinit. & vnit. Dei. c. 11. ad id Colos. 1. *in quo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*: ideest secundum corpus, & humanitatem, sic effatus: *sunt isti, iusti, Filij gratia, ille*, Christus, *natura: quia in istis participatio diuinitatis, in illo plenitudo.*

2 Oppones rursus Hilarium. 2. de Trinit. post med. dicentem *Potestatis dignitas non amittitur, dum carnis humilitas adoptatur*: ergo fatetur Hilarius carnem, siue humanitatem Christi fuisse adoptatam. S. Thom. quæst. 23. a. 4. ad 1. ac S. Bonau. Respondeo Hilarium minus propriè, siue impropriè fuisse locutum, sicut nuper de Mario victorino dicebamus; sed certè ibi fundamentum textus dedit, secus textus Hilarij, quare sine Hilarij nota iniuriæ saltem solutio teneri non potest. Melius Vasq. cap. 15. num. 91. respondet eos codices mendosos esse; quia in aliis legitur *adoratur* pro *adoptatur* eaque lectio, & Hilarij contextui, & intento multo est conformior: quæ ni ita essent crederem minori mendo pro *adoptatur*, transcriptum ab aliquo *adoptatur*. Siquidem Hilarius vim adoptionis apprimè cognouit, vti ex eius testimonio dato cert. 2. Claret. Tertio obiicitur Irenæus. 3. aduersus hæres. dicens *Propter hoc verbum Dei homo: & qui filius Dei est, filius hominis factus est, commixtus verbo Dei, vt adoptionem percipiat fiat filius Dei.* Respondet Feuardentius Irenæi Scholiastes ibi, ex quo Vasq. citato num. 90. Irenæum impropriè vsurpasse adoptionem sicut Marius Victorinus supra. Melius Soar. & Bernal. respondent Irenæum eo loco finem incarnationis designasse, vt scilicet homo, qui secundum gradum specificum nobis est communis, & Christo, provt in nobis, non provt in ipso, filiationem Dei adoptiuam percipiens filius Dei fieret adoptiuus.

3 Multum hic Laboratur à Vasq. cap. 12. num. 68. Petro Hurtado d. 82. §. 34. Bernale. d. 65. 1 num. 4. in explicanda alia ratione Sacrosyllabi columna 7. & 8. vbi dicitur: *quia sicut præfati sumus adoptiuus dici non potest, nisi, qui prius alienus est ab eo, à quo adoptari desiderat.* quam rationem in Ricardo. 3. d. 10. a. 2. q. 1. reprehendunt Vasquez, & Hurtado: quis in primo instanti suæ existentiæ potest quia adoptari à Deo, quin prius fuerit alienus, vt patet in B. Virgine, quæ nunquam fuit non filia Dei. Respondet Hurtado Concilium confutare errorem Elipandi, quod humanitas ante vnionem in vtero Virginis præexiterit aliena sed, neque is fuit error Elipandi, licet ad illum cogeretur à Patribus, vt vidimus, nec, si esset, bene impugnaretur: nam assumit probandum: scilicet, nunquam præextitisse alienam humanitatem, quod per te ab Elipando negabatur. Respondet Bernal. num. 8. si de diuina adoptione sit sermo, saltem prius natura debere adoptatum filium non esse; de humana vero prius etiam tempore. Contra: quia fœtus soroni, vel fratris potest ab homine adoptari: quo in casu vbi primum est erit Filius adoptiuus ipsius, qui prius tempore Filius non fuerit. Primum etiam est falsum: alioqui, cum humanitas Christi propriori naturæ ad vnionem filia Dei nullatenus fuerit ex ea parte potius conuincetur adoptiua, vel adoptata conuenit fidem. Sensus ergo argumenti est iuxta subiectam materiam humanitatis, & hominis Christi, quæ talis nempe, pro duratione, qua naturalis filius non potest esse adoptiuum, quia impeditur adoptio assistente reali in eadem duratione filiationis naturalis: quare oportere, vt Filius aliquando asseratur adoptiuus, quod assignetur quando non fuerit naturalis; quod in Christo, qua homine non inuenitur: cum semper eius humanitas, Verbo filio naturali facta vnita.

4 Præfixam conclusionem probat. S. Th. citato. a. 4. corp. & ad 3. quia filiatio quæuis supposito competit non naturæ: suppositum autem Verbi filiationem naturalem continet impedientem adoptiuæ. Displicet ratio nostro Vasquio ferè argumentis, quibus eam in Gabriele eiiciebamus. Etenim aliunde ostendatur pugna filiationis naturalis cum adoptiua respectu eiusdem eidem supposito duplex filiatio non aduersatur, vt patet in Christo filio Virginis, & Dei. Adde: an filiatio naturæ, an suppositi primario

CERTAMEN III.

De fide est, humanitatem Christi adoptatam non esse: vbi futiles vtriusque impugnationes, & probationes aliquorum reiicio.

1 ET hanc conclusionem definitam ab Adriano, & Concilio Francofort. pluribus locis datis cum hac tum 1. 2. & 3. quæstionibus, eademque prorsus ratione probatatam reor. Etenim humanitas Christi, nec solo affectu vnquam Dei filia, extraneaue Deo Patri fuit: cum nunquam non fuerit verbo hypostaticè vnita. Ergo nunquam fuit adoptiua, seu adoptata. Nec satis est, quod pro priori naturæ ad vnionem non intelligatur, sitve filia naturalis Dei, ac propria, vt habere censeatur extraneitatem sufficientem ad adoptionem, vt ex Durando nonnulli contendunt. Nam, vt sæpè monui oportet impedimentorum, quæ sui assistentia reali effectus alterius formales impediunt negationem absolutam pro instanti reali durationis pro priori naturæ ad effectus illos ab altera forma præstandos præsupponi. Obiicies Marium Victorin. 1. contra Candidum Arrian. pag. 6. t. 5. Biblioth. dicentem. *Nos adoptione filij, ille natura etiam, & quadam adoptione Filius, & Christus, sed secundum carnem.* Respondeo ex Vasq. num 90. illud *quadam adoptione* satis denotare non loqui Marium de adoptione absolutè tali, sicut de aliis dixerat, sed minus propriè loqui, vt significaret vnionem hipostaticam necessariam humanitati, seu Christo, *qua homini.* ad filiationem naturalem Dei denominatiuam à Dei gratia, ac beneficio fuisse profectam: quo naturalis hæc humanitatis, Christiue qua hominis filiatio denominatiua, ac non essentialis adoptioni per gratiam habitualem in aliis iustis exercitæ similis est. Nec aliud forte voluit Scotus supra.

primario competat sub lite esse potesse. Neque antiqui Philosophi, qui suppositum à natura singulari non distiguebant, adhuc formaliter dubitarunt filiationem, & generationem passiuam, & adoptionem naturæ singulari propriè competere. Nec postea sacrosyllabus dicens *assumpsit, non adoptauit carnem* ideſt humanitatem non suppositum. Nec video quid referat naturæ singulari, esse, vel non esse partem, aut produci dependenter in sui existentia ab vnione ad aliud (in quo ratio suppositi, vel eius negatio consistit) vt dicatur propriè, vel non dicatur propriè genita, & filia. Sed de hac re plura vide apud Petrum Hurtado §. 45. his consectari à non satis impugnata à Bernale. d. 55. sect. 3. à num. 22.

DISPVTATIO II.

De seruitute, subiectione, ac minoritate Christi, qua hominis, aut secundum humanitatem respectu Dei.

EX vnione humanitatis hypostathica ad verbum examinandum, est an formaliter impediatur in humanitate naturalis seruitus ipsius respectu Dei? an etiam subiectio, vt ab illius obedientia sit liber Christus, qua homo, & prorsus immunis? si autem subiectio hæc non impediatur, debeatque Christus, qua homo, Deo obedire, atque in hoc sit potestas coactiua, quæ nam præcepta Christo, qua homini, fuerint à Deo imposita erit discutiendum.

QVÆSTIO I.

De Christi qua huius *etiam* hominis *seruitute respectu Dei.*

AN Christus quatenus homo, vel secundum humanitatem strictè Dei seruus, ac propriè sit præsentis quæstionis materia est, & quidem adiectiuè sumpto homine liquet ex dictis seruum Dei esse Christum, qua hominem, minimà posse adhuc formaliter, & præcisè. Nam in habente humanitatem Christi sub conceptu communi seruitus hæc, quæ prædicato communi non competit, nisi ratione singularis determinati (cuius solum per se est produci, & seruari physicè à Deo, in quo eiusmodi seruitutis ius omnino fundatur) nequit conuenire, nisi hoc singulare habens humanitatem Christi nempè Verbi personalitas eam habeat seruitutem: quæ quidem ipsi cum re ipsa Deus sit prorsus repugnat quæstio ergo solum est de Christo, qua homine substantiuè sumpto, siue secundum humanitatem, vt re ipsa in Christo est: nam neque homini substantiuè sumpto in communi, & præcisè, neque humanitati præcisè in communi seruitus competit, nisi ratione singularis, in qua sit restat ergo, vt quæstio de Christo, qua hic homo substantiuè, siue secundum hanc humanitatem, vt re ipsa in Christo est, procedat, quo sensu agitata à Patribus, & scholasticis hactenus fuit.

CERTAMEN I.

Christus, qua hic homo, siue secundum humanitatem seruus propriè Dei nec est, nec dici sine fidei iniuria potest.

1 SEruitutem propriam sic Aristot. primo Politicor. cap. tertio post notata multa definit. *Quicunque enim sui ipsius non est secundum naturam, sed alterius, homo autem est, hic natura est seruus.* ac statim definit particulam illam *Alterius* his verbis. *Alterius autem homo est, qui possidetur homo existens.* Id est non pars eius, à quo possidetur, hominis, sed adæquatè diuersus. Quod amplius statim explicuit subdens. *Res vero possessa instrumentum ad acquirendum actiuum, & separatum.* scilicet à possessore. Cuius defectu hominis manus serua propriè ipsius non est, licet ei in omnibus ad nutum ministret. Clarius, ac breuius seruus est *viuens rationale, quod alterius simpliciter est, siue ab altero simpliciter possidetur.* Prima verba subiectum explicant seruitutis latius, quam *homo*: nam comprehendunt substantias creatas intellectuales omnes, etiam spirituales, *alterius est simpliciter*, vel *simpliciter possidetur* formam seruitutis, & terminum ipsius: quia relatiua seruitus est, declarat. Neque enim seruitus est dominium passiuum, quoad aliquas operas: quale patitur mercenarius respectu conductoris, cuius simpliciter non est seruus, nec eius Dominus conductor, sed operarum; sed simpliciter, & absolutè tale non operarum modo, sed substantiæ serui. Licet autem Aristoteles naturalem creaturarum rationalium seruitutem Dei non agnouerit, tam hanc, quam legalem ipsius definitio complectitur: quia altera alterius similis valde, etiam in sui principio est. Seruitus enim à seruando dicta est, sicut à seruitute dictum est seruire ex eo quippè, quod aliquis, vel producatur, vel seruetur ab alio, cum secus sine ipsius iniuria posset, in ipso seruitus; in illo dominium erga ipsum resultat. Hinc quia creata omnia rationalia ita à Deo producuntur, seruanturque, vt sine eorum iniuria non produci, ac non conseruari ab illo possent, in hoc dominium, in illis correlata seruitus necessario resultat. Cuius solius propterea dominium, & earum seruitus correlata naturalia dicuntur: nam quandiu naturam habent Deo debent seruationem, à quo in suo esse, & natura essentia sua necessario pendent, ac proinde illi soli natura sua debent seruitutem. Sed vero cum iusti belli iure captos hostes, sine eorum iniuria possimus occidere, cum secus ilios seruando facimus, nostro beneficio seruantur: ex quo etiam naturalis instar in nobis dominium, in illis seruitus legis dispositione suboritur, quæ legalis proinde nominatur §. *ius autem* instituta de iure natur. illis verbis *Bella orta sunt, & captiuitates secutæ, & seruitutes.* Notant vero hic omnes, ac Bernal. seruitutes reliquas, vt peccati, & alias similes impropriè dictas seruitutes esse.

2 His positis Lugo, & Bernal. quæstionem hanc inter Catholicos totam de nomine censent: cum in re nequeat inter illos esse dissensio. Verum in re tanta aliter, quam Patrum, & Ecclesiæ vsus tulerit effari non leue, sed graue discrimen, crimenque fuerit. S. Thom. quæst. 20. a. 1. ad 2. & toto. a. 2. vbi Caiet. & Cabrera. §. 5. cum Thomistis aliis: item. q. 23. a. 4. ad 3. Bassol. in 3. d 9. ad 1. Palud. d. 12. quæst. 2. opin. 3. dicto. 1. Soar. d. 44. sect. 1. 5. *Secunda opinio* antiquos alios posse mala consequentia in ducens, Valentia d. 1 q. 20. pun. vnico §. *Ratione autem solius naturæ.* Ragusa. t. 2. d. 26. a. 5. 1. Aluar. d. 64. num. 8. Lorca. d. 68. à num. 12. aliique Recentiores asserunt Christum quatenus hominem, siue secundum

humanitatem seruum Dei proprium esse absolutè vero non esse ita dicendum, ne personas cum Nestorio videamur in Christo separare. Bernal. d. 58. sect. 2. §. 1. num. 28. & §. 4. num. 59. & 63. etiam absolutè Christum dici posse seruum ait, neque consequenter negari posse à Doctoribus præfatis admisso, vt admittendum constet, esse seruum propriè secundum humanitatem: qua in re consequentius illis discurrit. Contra Vasq. d. 80. tota eiusque individui assecla Luis. Torres, & Gaspar. Hurtado. Becan. cap. 16. quæst. 2, num. 10. Lugo. d. 28. sect. 3. Granad. controu. 1. tract. 15. q. 2. num. 13. licet pede non satis firmo. Petrus Hurtado d. 68. sect. 2. §. 7. ac Petrus Vvadingo d. 13. dub. 7. num. 92. si attentè legatur, docent Christum neque secundum humanitatem seruum Dei proprium esse in eo solum à reliquis discrepat Vvadingo num. 80. quod duplicem propriam seruitutem, nec solum ab Aristotele, ac Doctoribus omnibus definitam, admittat. scilicet, aliam etiam, qua seruus, neque à filiatione, neque ab æqualitate honoris cum Domino excludatur: quæ, licet, definitione seruitutis ab omnibus recepta non contineatur, propria tamen est: cum sæpè in scriptura, & Patribus Christo tribuatur, sed non vidit attentè Adrianum, iam recitandum, qui eas scripturæ, & Patrum locutiones improprias expresse appellat, atque ab eis per metaphoram vsurpatas. Secundo constat quamuis aliam seruitutem eatenus talem dici, quatenus definitè ab Aristotele ac Theologis reliquis partem aliquam affert, refertvè similitudinem: quare, & impropriam esse, ac metaphoricam, vt percurrenti singulas, omnesque alias patebit.

4 Dicendum igitur est cum Doctoribus hisce Christum, adhuc quatenus hominem, siue secundum humanitatem, proprium seruum Dei non esse. Est conclusio Patrum, quos dabimus inferius, & Clicthouæi in c. 23. Damasc. 3. de fide. Theodoreti adhuc Nestoriani impugnatione sexti Anathematismi Concilij Alexandrini: vbi docet posita vnione humanitatis ad Verbum, quam tunc negabat, humanitatem Dei seruitutem necessario exuisse. Nizetæ. 3. Thesauri. c. 38. num. 5. definita insuper fuit ab Adriano, & Concilio Francfort. contra Felicem, & Elipandum, qui Christo, qua homini, siue secundum humanitatem, cum adoptione appingebant seruitutem, vt ostendimus eius confessione recitata. d. 1. q. 1. aliisque Concilij Francfort. & Adriani testimoniis. Constatque ex Adriano citata epistola ad Episcop. Hisp. circa med. sic eos super hoc errore carpente: *Tanta nimirum vos temeritatis dementia deludit, vt adoptiuum eum Filium, quasi purum hominem calamitati humanæ subiectum, & (quod pudet dicere) seruum eum impij, & ingrati tantis beneficiis, liberatorem non pertimescitis venenosa fauce susurrare. Cur non veremini queruli obtrectatores Deo odibiles, illum seruum nuncupare, qui vos de seruitute diaboli liberauit? cui seruituti vos iterum nitimini perfidiæ sponte colla summittere? &c.* Francfort. ep. ad eosdem circa fin. *Intelligite in hac professione vestra duplicis diabolicæ fraudis latuisse dolos. Hoc est: vt vos, qui gratia baptismi redempti estis ab vnione Catholicæ, disiungeret Ecclesiæ, & schismatici erroris laqueo à via salutis æternæ retraheret, & gentibus (Mahumetanis) inter quas habitatis Christianæ fidei initia intercluderet. Dum, & Dominum nostrum Iesum Christum, quem Deum colimus, & adoramus seruum prædicatis, & adoptiuum.* Respondet Bernal. sect. 3. paragrapho primo errorem de seruitute Christi ab Historiographis in Elipando non notari: quare ab Adriano, & Concilio à quibus Elipandi errores damnati sunt, seruitutem non damnari. Sed quid historia opus est vbi ipsius adest confessio, ac tam aperta Adriani, & Concilij testimonia, in quibus durius de seruitute, quam de adoptione increpatur? quin contra adoptionem tertiam solum epistolæ partem duas vero contra seruitutem ab Adriano datas fatetur Bernal. §. 2. à quo per totam sectionem aliquam seruitutem Christo ab Elipando impactam probat. Respondet seruitutem Elipandi damnatam Nestorij fuisse, cum quo Christi personam diuidebat. Ast Elipandum Nestorianum non fuisse, sed vnam tantum in Christo agnouisse personam ostendimus. d. 1. q. 1. secundo: cum pro antecedenti ad impugnandam seruitutem Elipandi vnitatem personæ Christi Concilium, & Adrianus assumant, male arguerent, nisi ea vnitas ab Elipando concederetur, & sane ab ipso concedi præter hæc proxima illa Adriani verba suadent, *quasi purum hominem seruum eum*: idest: ac si purum hominem reputarent, quem Dei personam, ac non purum hominem sentirent.

4 Respondent tertio Aduersarij Elipandi errorem damnatum de seruitute peccati fuisse quia dicitur seruitus *calamitatis humanæ*: cum tamen seruitus naturalis, ac non peccati conditionis humanæ non non calamitatis sit. Secundo: quia Concilium in sua epistola ex eo, quod Adam seruus non fuerit natus, quia in peccato factus non est, infert. *Christus autem non fecit, ideo seruus non est peccati.* Ergo han seruitutem peccati negat, non naturalem, in qua Adamus natus citra dubium fuit. Tertio: quia ex 3. ad Hebræos. (vbi num. 3. Christus *amplioris gloriæ præ Moyse* dicitur, redditurque ratio num. 5. & 6. *Moyses quidem tanquam famulus fidelis fuit in tota domo eius; Christus vero tanquam Filius in domo sua.*) sic arguunt Patres Concilij contra Elipandum. *quomodo ampliores gloriæ, si seruus sicut, & Moyses, vel ex seruo adoptiuus?* scilicet, inquit Bernal. putabat Elipandus ex seruo peccati adoptatum Christum, sicut Moyses ex seruo in Filium filiæ Pharaonis fuit adoptatus. Quarto: quia Elipandus Christum dixit plane in sua confessione recitata. d. 1. q. 1. *cert. 2. captiuum.* sed tamen peior est cæteris solutio. Nam error hic apertus de seruitute peccati in Christo impudentissimus, neque eatenus, apud Hæreticos auditus, quomodo omnes Episcopos, præter Heterium, traheret? quomodo, & hunc, & Beatum sibi super eo repugnantes, damnandos à Galliæ, ac Germaniæ Episcopis speraret Elipandus? secundo ipse in sua confessione ait esse seruum sicut omnes sancti illis verbis: *quasi conformes sunt omnes sancti huic filio Dei secundum gratiam: & cum adoptiuo adoptiui, & cum seruo seruuli.* At qui iustis, qua talibus, seruitus peccati non est, quæ solum adest illis, qui faciunt peccatum, iuxta Petrum à Concilio recitatum: ergo seruitus Christi, de qua Elipandus, non erat seruus peccati. Tertio Adrianus cert. 2. referendus contendit Christum non esse seruum, quemadmodum Iob, Iacob, & Dauid iam iustus, qui serui peccati, non erant. Quarto Concilium loquitur expresse contra Elipandum de seruitute Christi respectu Dei Patris vt ex his patet. *Quid dicitis de Deo Patre, qui eum in baptismo etiam, & transfiguratione, quæ facta est in monte, Filium nominauit, non seruum.* Atqui seruitus peccati non est respectu Dei, sed peccati, vt patet: ergo seruitus Christi, de qua Elipandus, & Concilium non est seruitus peccati, sed Dei.

5 De hac igitur Moysis seruitute in domo Dei loquuntur Paulus, & Concilium, vt ex vtroque textu claret, dum ex eius denegatione amplioris præ illo in domo Dei gloriæ Christum ostendunt; quin extremis Verbis allusio ad Moysis ex seruo adoptionem vllatenus fiat: sed solum consequentia notetur sæpe errore Elipandi, siue de adoptione, siue de seruitute Christi secundum humanitatem nempe: vel simul cum vnione seruum fuisse, vel præcessisse tempore humanitatem, sine vnione, vt locus adoptioni, & seruituti ipsius daretur. Id autem, quo primo nitebantur aduersarij, & calamitate humana videant non esse adiunctam seruituti, sed adoptioni ab Adriano: & bene. Nam, licet respectu puri hominis adoptio fælicitas sit, respectu vero non puri hominis, sed Dei simul, calamitas esset, quæ Christum destrueret, personalque

personasque separaret, neque hominem illum relinqueret Deum. Illud de captiuitate dicitur ab Elipando de comprehensione Christi ad passionem, & mortem, sed quid, inquies, succensent Patres Magis Elipando de seruitute, quam de adoptione, si non loquitur de seruitute peccati? Respondeo: quia etiam respectu Dei indecentior est seruitus Christo, quam adoptio. Verum est, Adrianum, & Patres occasione huius Elipandinæ seruitutis omne seruitutis genus, de quo in scriptura fit mentio, ac non tropicè, seu metaphoricè à Christo Domino propulsasse, & seruitutem peccati, verbis secundo loco obiectis ex Concilij epistola. Deinde inferius legalem respectu creaturæ (hominis videlicet, aut Angeli) quarum omnium Dominus est. Seruitutem respectu Dei iure creationis, conditionisque humanæ, quam solam Elipandus Christo tribuebat, verbis à nobis datis num. 4. fine aliisque infra dandis. Vnde Adrianus sub epistolæ cit. finem concludit: *Opus namque eius (Christi) vt sit vnicus proprius, & dilectus Filius Dei, nostrum opus est, vt simus serui per conditionem, & Filij per gratiam.* Ac demum seruilem in operando conditionem, dum concil. citata epistol. *Seruum* eum à Prophetis dictum ait, *Non ex conditione seruitutis, sed ex humilitatis obedientia.* Atque Arrianus epistola sua *solum ob seruilis formæ conditionem*, impropriè nec in se, sed in Sanctis, qui ipsum præfigurabant.

6 His præclusa quartum, & quintum effugium Bernalis & aliorum manent, scilicet damnatas esse duas alias seruitutes ab Elipando assertas: alteram Spiritum seruitutis, qua ex coactione, & timore Deo obediret, quam damnatam fatemur sed non solam, neque vt Felicis & Elipandi errorem, sed eius occasione. Hoc patet: nam seruitutem quam in sua confessione tribuebat Christo erat similis seruitute Sanctorum, qui non timoris Spiritu, sed Filiorum adoptiuorum amore clamant iuxta psalm. ad Rom. 8. *Abba Pater.* Secundo seruitutem Elipandi numquam hi Patres directo nisi ex vnitate personæ Verbi in Christo ratione vnionis humanitatis ad ipsum impugnant, vt cert. 2. videbimus. Altera solutio est damnari in Elipando legalem seruitutem respectu alicuius creaturæ, sed hoc etiam proximè præclusimus. Sexta solutio damnatam in Elipando fuisse seruitutem Christi qua hominis specificatiuè, non reduplicatiuè secundum humanitatem, vel quatenus homo substantiuè provt dicit humanitatem in recto. Sed tamen cum eodem sensu, & acceptione asseratur ab Elipando de Christo seruitus, atque adoptio, vt patet ex eius confessione: damneturque ab Adriano, ex Concilio in Elipando, vt patet ex dictis, dicendisque, & ex totis epistolis, & sacrosyllabo: atque adoptio asseratur ab Elipando, damneturque à Concilio, & Adriano in Christo secundum humanitatem, seu quatenus homo substantiuè acceptus est, asserta: eadem acceptione, & asserta ab Elipando, & damnata à Concilio fuit seruitus Christi, qua hominis substantiuè, & secundum humanitatem reduplicatiuè. Accedit Adrianus post epistolæ medium, dicens: *Deus, & homo erat, qui secundum Deum dicebat, ego & Pater idem sumus, & secundum humanitatem Pater maior me est, & tamen non ait Pater Dominus meus est.* Ac versus fin. ex illo Patris, *Hic est Filius meus dilectus*: deducit non secundum diuinitatem dictum, sed secundum humanitatem, supra quam columba descendit, concluditque: *ipse vtique*, secundum humanitatem, *vnus, proprius, & dilectus, non seruus &c.* Deinde contra hanc seruitutem secundum humanitatem reduplicatiuè militant argumenta Adriani, & Francfortdienfis, vt cert. 2. constabit. Ac tandem cum prædicatione de Christo secundum humanitatem reduplicatiuè valeat argumentum ad eandem de Christo absolutè Bernale fatente, quarq melius de eo, qua homine specificatiuè: si damnata seruitus de Christo homine, siue secundum humanitatem non est, neque de Christo, siue absolutè, siue qua homine specificatiuè damnata erit.

7 Vltima solutio sit, quam ex Valentia supra §. vlt. arripuit Bernal. vbi proximè: seruitutem in Elipando damnatam esse seruitutem naturalem, non secundum se, sed vt coniunctam adoptioni, vt in 2. part. epistolæ concludit Adrianus semper contra Elipandum ex psal. 8. vers. 8. *Omnia subiecisti sub pedibus eius*, Sic: *Dominum igitur Angelorum &c. Vos dicitis seruum, & adoptiuum.* ex 2. ad Philip *& omnis lingua confiteatur*; ita post med. epist. *& vestra lingua non confunditur seruum eum, & adoptiuum latrare.* Atque ex Matth. 3. & 17 *Hic est Filius meus*, concludit, *ipse vtique vnicus, proprius dilectus, & non seruus, & adoptiuus.* Verum Elipandus ipse hanc sui erroris interpretationem præclusisse, ac præcauisse in sua confessione videtur dicens. *Quasi conformes sunt omnes Sancti huic Filio Dei secundum gratiam, & cum adoptiuo adoptiui, & cum aduocato aduocati, & cum Christo Christi; & cum paruulo paruuli, & cum seruulo seruuli.* Vide quam seorsim ab adoptione Christo tribuat seruitutem. Ac inferius ait: *Hominem factum, circumcisum, baptizatum, flagellatum, crucifixum, mortuum, sepultum, seruum, peregrinum;* Vbi non solum seruitutem adoptioni non coniunxit, sed ne huius quidem meminit, & Concilium Francfortd. sub epistolæ finem in errore Elipandi, ait: *Duplicis diabolicæ fraudis latuisse dolos dum Christum, & seruum prædicatis, & adoptiuum.* Ecce damnatum duplicem distinctum errorem, & adoptionis, & seruitutis. Ac post epistolæ medium. *Si ergo verus Deus est, qui de Virgine natus est, quomodo tunc adoptiuus esset, vel seruus.* vtrumque ergo diuisim in Elipando damnatur. Denique sæpè seorsim confutatur ab Adriano, & Francofortdiensi adoptio, seorsimque seruitus; atque hæc maiori stomacho quam illa, vt vidimus. Item seruitus cum indecentior Christo sit, alterius adiunctione ad sui damnationem non eget: quod autem quandoque in confutatione post singulatim explosas vtraque hæresis iungatur exiguo argumento est ad intentum. Nam potuit vterque error coniungi, vt coniunctim quam aberraret monstruosè proponeretur.

CERTAMEN II.

Rationibus Adriani, Francfortdiensis, aliorumque Patrum eadem veritas monstratur.

1 PRimâ Adriani ratio ab authoritate negatiua Scripturæ petita est. quia inquit, licet in eius vmbris Iob, Iacob, & Dauid, in Christum Scriptura nominet: *Postquam autem*, ait cit. epist. *Cessauit vmbra veritatis, & ipsa inpromptu manifesta est veritas, quæ sub allegorica sylua latebat, nusquam eum à Patre seruum vocatum legimus; sed Filium.* Nec patitur etiam in aliorum personis, ni allegoricè, seruum, sicut *petram, leonem, & agnum* in veteri testamento dictum. Pergit: *Enim vero in ipso etiam articulo passionis, (in quo seruilis forma pœi parata erat, vbi omnis humanæ conditionis infirmitas monstrabatur) non eum Dominum appellauit, sed Patrem. Pater, inquit, si possibile est &c. quoniam magnum pietatis Sacramentum, quod apparuit in mundo, iuxta Paulum, assumptum est in gloria. Nullus vnquam Euangelistarum, nemo Apostolorum seruum eum commemorat; sed Dominum, & saluatorem.* Quæ duo seruituti opponit tanquam pugnantia cum illa. Ab eo edoctus Carolus M. epist. ad Elipandum apud Concil. Francford. confess. fid. ait. *In forma Dei Creator, in forma serui Redemptor.* Hoc argumentum magnam vim habet: nam in rebus tanti ponderis perpetuum Scripturæ de aliquo silentium haberi debet ipsius à Catholica doctrina exterminium; sicque ad ipsum silentium Scripturæ obseruatum ab Augustino fuit qu. 56. in Genes. licet addat non incongruenter potuisse, à Christo qua homine Dominum Deum dici: at hoc incongruenter non est idem ac propriè præcipuè respectu sui simili argumento ex silentio Scripturæ de Christi adoptione militabat Adrianus supra contra errorem de Christi adoptione. Contra hanc rationem obiiciunt nonnulli loca

ex Matth. 11. & Ioann. 20. quæ potius Adriani, & Augustini obseruationem, & rationem continent, quam impugnent.

2 Ratio Adriani, & Concilij Francfortdiens. & aliorum patrum similis illi est, quem contra adoptionem humanitatis Christi, ex ipsis efformabamus. Seruus proprius, vt naturalem ambit, & legalem debet esse alter adæquatè ab eo, cuius est seruus: constat ex definitione Aristotelis, & omnium à nobis data cert. 1. num. 1. atqui Christus non est adæquatè diuersus, seu alter à Patre Deo, adhuc secundum humanitatem: ergo Christus adhuc secundum humanitatem non est propriè seruus Dei. Minor probatur: Filius qua Filius pars Patris imo idem cum Patre est: atqui Christus adhuc secundum humanitatem, est naturalis Dei Filius, vt videbimus d. 1. quæst. 2. ergo Christus adhuc secundum humanitatem, est Dei pars, imo idem cum Deo. Confirmatur magis vnus est Filius cum Patre, quam vxor cum marito: ast vxor quia vnum cum marito nequit esse mariti serua: ergo multo minus esse poterit Filius seruus Patris. Maior suadetur. Vnitas vxoris cum marito ex matrimonij contractu, & affectu summa est quatenus in Filio, siue formaliter, siue radicaliter per se nimis, & carnis commixtionē idem, quasi vni tertio sunt ergo ratione vnitatis, quam habet quiuis eorum cum Filio inter se habent summam vnitatem: ergo strictior maiorque vnitas, siue identitas est Filij cum Patre & cum Matre, quam vtriusque inter se se. Patet nam *Propter quod vnum quodque tale, & illud magis.* Minor autem est expressa Leonis pap. 1. epistola ad Rusticum cap. 4. *Non omnis mulier iuncta viro vxor est viri: nuptiarum autem fœdera inter ingenuos sunt.* Est insuper omni iure constans. Authentica de Consulibus. §. *Si autem vxor.* collat. 4. leg. *Mulieres.* C. de dignitatibus l. 9. titul. 1. partita 2. libro 12. vbi ea de causa, & ob communicationem honoris æqualis cum marito declaratur vxorem mariti seruam esse non posse, vt ratione vrgebimus tertia. Ac demum ex veteri testamento constat seruam matrimonio cum domino liberam fieri.

3 Præfatum argumentum inculcat sæpè Concil. Francfortd. cit. epist. post med. *Si ergo verus Deus est, qui de Virgine natus est,* (vtique secundum humanitatem) *quomodo tunc potest esse adoptiuus, vel seruus?* Post pauca: *Credamus eum Dominum, & non seruum ipso dicente vos vocatis me Magister, & Domine: & benedicitis: Sum etenim &c. & dum omnipotens Dei filius nostræ fragilitatis naturam in vnitate suæ personæ assumere voluit, vt esset mediator Dei, & hominum cur non debuit ex meliori Filiorum dignitate, & multo excellentiori nostram sibi in vnitate personæ sociare humanitatem? quatenus sua gloriosa, & propria nobilitate nostræ seruitutis redimeret ignobilitatem?* Ac longè à med. luculentius: *Quid est aliud dicere eamdem Virginem adoptiuum, vel seruum genuisse,* (genuit autem secundum humanitatem) *nisi negare Deum illam genuisse? Si Deus genetrix est, à Virgine, nequaquam adoptiuus, sed Filius: quia alia est persona personæ propriæ Filij alia adoptiui, vel serui.* Adrian. recitatis verbis cert. 1. num. 3. eodem argumentatur modo, dum ait adoptionem, & seruitutem Dei non nisi in purum hominem cadere posse, quod ipsum argumentum dedit sæpè Damascen. constanter Christum non esse propriè Dei seruum defendens 3. de fide cap. 21. *Illud quoque sciendum est; eum ne seruum quidem, dicere nobis licere,* & post pauca: *sanè seruilis ordinis esset caro, nisi Verbo Deo copulata esset; ast cum semel ei personaliter vnita est quonam pacto in seruilem classem redigeretur?* concluditque sub fin. *Ij autem qui seruum eum dicunt, vnum Christum instar Nestorij in duos diuidunt.* quia cum vnitate personæ Filij hominis Christi seruitus consistere non potest, demum lib. 4 cap. 19. *Si quæ re vera disiungi nequeunt (hoc est carnem à Verbo, animo, & cogitatione distinxeris) & seruus, & ignarus dicitur: quia videlicet seruæ, & ignorantiæ laborantis naturæ erat: ac nisi Caro Deo copulata fuisset serua proculdubio, & ignorans extitisset. Verum ob personalem cum Deo Verbo vnionem id habuit, vt nec serua esset, neque in ignorantiæ versaretur: eoque factum est, vt Patrem Deum etiam suum vocarit.* Sententiam, & discursum ferè transcripsit Nizeras 3. Thesaur. cap. 38. num 5.

4 Ex hac morali vnitate, atque identitate filij cum Patre, quam iure vnionis humanitas Christi cum Deo habet suboritur in ipsa honoris æqualitas, ferè in sede, ac dignitate, ob quam etiam vxor viri serua propriè esse non potest: cum de ratione serui sit inæqualitas in honore, vt Christus dominus expressit. luc. 17. his verbis: *quis vestrum habens seruum arantem, aut pascentem, qui regresso ægro dicat illi: statim transi, & recumbe; & non dicit ei: para quod cœnem, & præcinge te, & ministra mihi donec manducem, & bibam, & post hæc tu manducabis, & bibes.* Quod autem Christi humanitas habeat æqualitatem ferè honoris cum Deo ipso Deique Filio, cui vnitur, & aquo filia denominatiuè est videbimus controu. 6. d. vltima de adoratione. Nunc probatur ex eo, quod Dei nomen possideat, licet non iure identitatis, ast communicationis: vnde appellatur homo Christus ὁμόθεος à Naz. or. 42. 2. de Pascha te à Damasc. 4. de fide. c. 19. id est *idem Deus,* non diuinus, sicut Regis vxor Regina imo, & humanitas addito *andacter* vocatur *simul Dea.* Luculentissime Fulgent. 3. ad Thasimund. c. 13. *qualiter autem homo ille potuit Dei nomen, nisi quoniam à Deo susceptus vnam possedit cum eo nominis dignitatem.* Consedit etiam Deo, qua homo, quod honoris fere æqualitatem seruo propriè Dei repugnantem ostendit qua de re Leo. M. Pa. 1 serm. 1. de Ascens. Elegantèr scribit: *Reuera magna erat, & inæstimabilis causa gaudendi cum in conspectu sanctæ multitudinis super omnium creaturarum cœlestium dignitatem humani generis natura consenderet, supergressa Angelicos ordines, & vltra Archangelorum altitudines eleuanda, nec vllis sublimitatibus, modum suæ promotionis habitura, nisi æterni Patris recepta confessione filius gloriæ sociaretur in throno, cuius naturæ copulabatur in filio.* Damascen. 4. de fide c. 2. *quo circa per paternæ dexteræ vocabulum nihil aliud significamus, quam diuinitatis honorem, atque gloriam, in qua cum Dei Filius, vt Deus, existens cum Patre substantiæ ante sæcula esset ad extremum incarnatus, corporeoque modo consedit: in eandem nimirum gloriam ascita ipsius carne vna etenim eademque cum sua carne adoratione ab omnibus rebus conditis efficitur.* consonat Cyril. Alex. Apolog. defens. anathematismi 8. reliquique Patres de adoratione humanitatis Christi. Præfit argumentum Francford. circa epistolæ finem datis verbis certam. 1. *Dum, & Dominum nostrum Iesum christum, quem Deum colimus, & adoramus, seruum prædicatis, & adoptiuum.* ac circa med. ex 3. ad Hebr. *Amplioris gloriæ &c. quomodo amplioris gloriæ, si seruus, sicut & Moyses.* Adrianus è sua epistola recitatus num. 1. *quoniam magnum pietatis sacramentum, quod apparuit in mundo iuxta Paulum assumptum est in gloria.* ac vers. med. *Numquid docuerunt Patres Ecclesiæ eum seruum, vel adoptiuum prædicare? Cum vniuersalis Ecclesia Euangelicis, atque Apostolicis imbuta lucidissimis documentis, Deum, ac Dominum suum totis medullis audis, tota animæ deuotione in dextera eum Patris prospicetur sedentem* Chrysostomus homilia decimaterria, in epistol. ad Hebr. ad id: *Hoc enim semel fecit.* Sic ait: *ne putes eum sursum stare, vt ministrum esse ostendit, quia dispensationi; res ista est: sicut enim seruus factus est, sic etiam minister. Sed sicut seruus factus minister non mansit seruus, sic & minister factus non mansit minister. Non enim ministrus sedere, sed stare.* Cyril. Alex. exposit. Symboli Nisi. circa med. *Accepit autem formam serui, vt liberis non seruus existens ad libertatis redijt gloriam, in similitudinem hominum factus est, qui in forma, & in Patris inæqualitate non homo, (sicut puri alij) existens, vt fieret in similitudinem Dei secundum participium participationem, locupletatus est.* Quod argumentum vim habet in Bernalis sententia, qui tandem æqualitatem in honore, & dignitate humanitatis cum Deo fatetur; in nostra autem qui non æqualitatem, sed ferè recognoscimus non habet exiguam: nam ius consedendi cum Domino cuiuis proprie seruo repugnat.

5 Quarta ratio quia cum dominium diuinum creationis iure Deo, qua Deus est, competat, ac seruitus correlata sit respectu Dei toti Trinitati, singulisque, & omnibus

omnibus eius personis, quibus æquè competit esse Deum, competet hominis, seu humanitatis Christi dominium, huicque seruitus respectu omnium, & singularum personarum Trinitatis: ergo Christus quatenus homo erit seruus sui ipsius, personaliter sumpti: ac rursus personaliter sumptus sui ipsius quatenus hominis Dominus. Atqui hoc pugnat eandem personam sui ipsius seruum propriè, ac dominum esse reiectum iampridem in Nestorio fuit à Concil. Alex. in epistola recepta, & approbata ab Ephesino (quæ est 10. Cyrilli Alex.) in confess. fid. & anathematismo 6. atque ab eodem Cyrillo in eius defensione, & lib. ad Euoptium, vbi acriter Nestorianas voces de Christo *infans, & infantis Dominus.* reprehendit Ergo Christus, qua homo, siue secundum humanitatem non est propriè Dei seruus. Debemus integrum argumentum Damasceno 3. de fide cap. 21. sic de humanitate loquenti post data verba num. 3. sub med. *Cum vnus Christus sit sui ipsius, profecto, & seruus, & Dominus esse nequit. Hæc enim non ex eorum numero sunt, quæ simpliciter dicuntur, sed quæ cum aliquo conferuntur. Cuiusnam igitur seruus erit? Patrisne, ergo non omnia ea, quæ Pater habet Filij quoque sunt: siquidem Patris seruus est, sui autem minimè.* Licet autem Concilia, Alexandr. & Ephesin. ac Cyrillus ibi hominem Christi eius Filium, Christumque hominis, seu infantis Dominum, ac Nestorij sensu, Deū etiam negant, concedant autem Patrē Christi Deum esse, quia in eo diuisionis personarum in Christo aberat, suspicio quæ erat in aliis primis adhuc Dominum appellare ausi non sunt quia idem aderat diuidendi personas in Christo periculum: quare nostro huic, & Damasceni argumento annuerunt. Nec refert ab his agi contra seruitutem hominis purè Nestorianam non contra seruitutem hominis simul Dei. Cum enim ex oppositio principio vnitatis personæ in Christo seruitutem à Christo qua homine relegent, eorum ratio seruitutem etiam non puri hominis exterminat: quare, & ab Adriano, & Francfordiensi ex eis fuit ratio desumpta: quia occasione alterius Elipandi errorem anticipato confutarunt veteres Patres, damnaruntque: non secus ac Bernal. qui ita respondit, aiebat, ab Elipando quidem adoptionem Christi, qua hominis non fuisse assertam, sod solum Nestorianismum suscitatum: huius tamen erroris occasione confutatam damnatamque ab Adriano, & Francfortdiensi fuisse adoptionem hominis simul Dei, siue nō puritquia id etiām suis rationibus, ac testimoniis Patres isti egerunt. Demum sola Adriani, & Francfortdiensis Concilij authoritas adeo expresè damnans, ac impugnans Christi qua hominis, siue secundum humanitatem Verbo vnitam propriam seruitutem conclusionem certam, ac de fide satis superque faceret.

CERTAMEN III.

Oppositionibus obuiatur.

1 OPpones contra secundam, & tertiam rationem ex Bernale vnitas, seu identitas, vel physica, vel moralis filij cum Patre, & vxoris cum marito infert eorum in honore æqualitatem, repugnatque propriæ seruituti Filij respectu Patris, & vxoris, respectu mariti: ergo eadem vnitas repugnat propriæ seruituti Patris respectu filij: ergo duplici titulo Deipara immunis necessario est à propria seruitute respectu Dei. Probo hanc consequentiam: Deipara est sponsa Spiritus sancti, ergo æqualis honoris cum ipso. Item est mater vera filij Dei: ergo, si quid nostræ Patrum rationes valent, Maria Deipara ex duplici titulo serua Dei propriè non est, quod est erroneum. Respondetur titulum sponsæ Spiritus sancti proprium, & strictum non esse: cum matrimonium strictum cum Spiritu sancto, atque vnitatis strictæ sponsorum rationem non habuerit, nempè carnis seminisque commixtionem cum Spiritu sancto, qui sponsus Mariæ; licet non propriè, specialiter tamen dicitur, ad hominis Christi generationem sponsi vice supernaturaliter concurrit cum aliis etiam Trinitatis personis physicè, solus autem per appropriationem, titulus autem maternitatis filij Dei non vrget: quia, licet ab identitate, & à qualitate honoris filij cum Patre, ac repugnantia seruitutis propriæ respectu Patris, valeat consequentia ad patrem respectu filij intelligi debet de Patre, qui filiationem naturalem ponit, non eius subiectum, scilicet humanitatem, quam Deipara posuit generatione; quanto vero errore consequentia admitteretur ostendemus, cum Theologiam diu à nobis meditatam de Maria Deipara scholasticam, Deo fauente edemus.

2 Ex veteri testamento opponi plura possunt, sed quod allegorico, metaphorico, nec proprio seruitutis sensu dicta testantur Adrianus, & Francfortdiens. ex nouo obiicies Matth. 11. *Confiteor tibi Pater: Domine cœli, & terræ,* id est omnium, qui, & in cœlo, & in terra sunt, vt interpretatur Athanal. orat. 3 contra Arrian. quare nunc in cœlis Dominus Pater erit, illeque qua homo seruus. Respondit Maldonatus ibi: *Obseruarunt Athanasius, & Cyrillus interpunctionem inter nomen Patris, & Domini studiosè & significanter adhibitam: ne Deum non solum Patrem, sed etiam Dominum suum vocare videretur. Patrem enim non cœli, aut terræ.* instas ex Ioan. 20. *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum.* Si ergo sui, ac discipulorum Deum dicit cum horum Dominus Deus sit, & sui Dominum fatetur. Verum vt bene Damasc. 4. de fide, cap. 8. obseruat cum seorsim sui Patrem, & Deum dixerit diuersimodè suum, ac discipulorum, & Patrem, & Deum profitetur: quare illorum, non sui Dominum atque adoptiuum, vt ex eo loco Patres contra Arrium argumentantur. Tertio dices Matth. 12. de Christo explicari illud Isai. 42. *Ecce seruus meus suscipiam eum.* Sed hoc ita legunt 70. *seruus meus Iacob.* atque apud Math. vbi omittitur Iacob, legitur *Puer meus*, vt de ministro obsequentissimo, non stricto seruo in persona Christi dictum intelligas? licet in Iacobi qui eum præfigurabat persona seruitutis nomen cum proprietate retineatur iuxta Adriani, & Francfortdiensis explicationem testimoniorum veteris testamenti explicationem nostræ, ac suæ conclusioni aduersantium. Quarto oppones ad Philip. 2. *qui cum in forma Dei esset, semetipsum exinaniuit formam serui accipiens*: ergo sicut diuinam, ita & seruilem naturam humanam filius accepit. Distinguo consequens cum Leone, & Augustino recitatis à Francfortdiensi formam seruilem, siue serui *actu seruum*, nego; *actu non seruum* concedo: quia relatione naturali impediebatur seruitus. Quinto dices Matth. 4. Christum adorationem sibi ab ipso petenti diabolo respondisse: scriptum est enim *Dominum Deum tuum adorabis, & illi seruies*, ac præcipitem suadenti. *Non tentabis Dominum Deum tuum*: Ergo cum eis tanquam sibi dictis Christus vtatur, Deum Dominum, seque ipsius seruum recognoscit. Sed opus non est, vt eis tanquam sibi dictis vtatur Christus, sed aliis omnibus, vt ostendit dæmon non esse tentatam adorationem exhibendam. Sed esto vtatur tanquam sibi dictis: non ideo dominium respectu Dei intelligi debet sed satis est absolutè respectu cæterorum. An non posset dicere, *Dominus Pater produxit me*, etiam qua æternus est filius? imo sic in sapientia dicitur sæpè, vel formaliter, vel æquiualenter *Dominus possedit me, creauit me*: cum tamen respectu sapientiæ æternæ genitę Dominus non sit. Ratio est: quia nomine appellatiuo vndecumque sumatur, quis vti potest, cum aliquem sibi loquentem inducit non secus ac proprio. Vltimo opponunt ex 1. Corinth. 13. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus vero Dei*; sed his dominium, aut seruitus propria non denotatur: nam inter ea, quæ Corinthiorum dicuntur *Paulus, Apollo, & Cephas.* qui illorum serui non erant, numerantur, imo extremis verbis generationem æternam Christi qua verbum est, à Patre cuius qua tale, seruus non est, denotari plures autumant Patres.

Patrum

3 Patrum testimonia quædam, vt bene Lugo eorum sunt, qui Christum appellari posse seruum contendunt, quibus ferè omnes aduersarij, qui absolutè talem dici posse non admittunt, sed solum cum addito secundum humanitatem respondere etiam tenentur, ex illis sunt Hieronym. ad locum Isai. 42. recitatus in Cyrill. Alex. lib. ad Euoptium vbi de seruitute Verbi incarnati, quoad apparentiam solum, nec respectu Dei sed Cæsaris in solutione vectigalis loquitur, atque 6. de Trinit. vbi potius pro nobis, est his verbis: *quoniam autem secundum naturam est Deus, & Dominus permittit, & offensam, & ignobilitatem seruitutis excellentia gloriæ victam superari.* At offensa non est, si naturalis, & intima humanitati assumptæ foret, neque superari, nisi desertione humanitatis verbo posset. Est ergo seruitus hic ministerij, non conditionis. Ac infra *dispensationi secundum carnem ad breue tempus permisisse seruitutis modum; postea vero ad claritatem naturalis dominij rediisse.* Non esset autem permissio naturalis seruitutis, nec ea deposita ad dominium naturale reditus retenta humanitate. Ac tandem expos. symbol. Nizæni circa med. ait: *Accepit autem formam serui vt liberi, non seruus existens.* Ex illis etiam est Athanas. serm. 3. contra Arrian. fol. 10. illud prouerb. 8. *Dominus creauit me.* De Christo explicans, & contra conclusionem difficilis nisi truncatè recitaretur, quare sola loci continui lectio solutio erit. Sic habet. *Qui cum filius Dei sit, & Deum habeat Patrem, cuius ipse est propria soboles: tamen per id tempus,* (quo factus homo apud nos fuit) *Deum non Patrem, sed & Dominum appellat; non quia seruus, sed quia serui speciem assumpserat; alioquin par erat, qui erat Verbum ex Patre, vt Deum Patrem suum appellitaret: id enim proprium est Filio erga Patrem. Cæterum ita cum venisset ad opus Patris absoluendum, & speciem serui accepisset, conueniens fuerat, vt Patrem suum, & Dominum vocaret.* propter speciem, & ministerium: *Merito igitur, quia nos serui, non ille, cum talis effectus est, quales nos eramus, seruus appellatus;* Ex illis etiam est Naz. orat. 35. 1. de Filio. *Tu mihi contra illas ingratitudinis tuæ voces enumera has, videlicet: Deus meus; & Deus vester. Maior creauit, fecit, sanctificauit. Seruum etiam, si lubet, & obedientem adiunge.* Sed hæc non sententiam, sed permissionem eius vocis continent: nec nisi secuta *obedientem* temperatam, vt non de propria seruitute intelligatur. In illis etiam numeratur Ambros. 5. de fide cap. 6. *Non igitur præiudicat, quod subiectus dicitur, cui non præiudicat, quod seruus legitur.* quia filiatione, quidquid in proprietate earum vocum ignobilitatis est, aboletur, & euacuatur, vt nuper Cyrillus aiebat.

4 Difficilius obiiciuntur Athanas. orat. 3. contra Arrian. fol. 4. in hæc verba. *Quatenus in confesso est, & eum hominem esse factum, nihil discriminis attulerit, siue seruus, hominis appelletur. Omnes enim istiusmodi voculæ in ratione humanitatis benè, & propriè competunt, illaque omnia non substantiam verbi, sed hominem eum fuisse demonstrant.* Aug. ser. 78. de temp. *sed & seruum eum euidentissimè confitemur.* Chrysost. ser. 7. in id ad Philip. 2. *formam serui accipiens.* scripsit, *sicut in forma Dei perfectus est Deus, ita in forma serui perfectus est seruus.* Verum Athanas. num. 3. ac superius Chrysost. etiam cert. 3. & August. sæpè in hac q. adeo expressè negant Christo adhuc qua homini seruitutem propriam, vt hic non eo sensu illam ipsi tribuere certissimum sit. Seruum igitur non in strictissima significatione, in qua nunc disputamus vsurpant; sed in alia vsitata etiam, & frequenti pro subiectione alicui debita: quam adeò inclamabant contra negantes Christo veram naturam creatam humanam, cuius creationis iure; licet filiatione naturali seruitus alia impediebatur; secus illa subiectionis, vt sequenti q. videbimus. Sic Concilium Francfortd. citata epistola aiebat: *Seruum non ex conditione seruitutis, sed ex humilitatis obedientia nuncupatum.* Atque Adrianus reiectis veteris testamenti testimoniis ait Ambrosium, aliosque Patres ita locutos; *Propter eos videlicet Hæreticos, qui phantasticum, aut etiam semiplenum Dominicum corpus sacrilego ore susurrabant.* Contra eos vero qui Christum hominem puram creaturam, vel cum Arrio, vel cum Nestorio dicebant, seruum stricta nostra significatione negabant: vt vnam Filij Dei increatam personam, qua naturalis seruitus iure creationis, & conseruationis alioqui fundanda impediretur, catholicè in Christo monstrarent.

5 Quid autem de Felice, & Elipando actum fuerit scire fortassis aueas. De Felice Ado Viennens. anno 792. hæc habet. *Synodus iterum facta contra supra dictam hæresim in Francoford. legatis Apostolicæ sedis præsidentibus Theophilacto, & Stephano Episcopis, & authoritate sanctorum Petrum Conuictus, & damnatus est iterum Felix* (videlicet post Ratisponensis Concilij damnationem, suæque apud Adrianum hæresis abiurationem, *perpetuoque exilio apud Lugdunum relegatus est, quem ferunt in ipso suo errore mortuum.* Elipandum vero resipuisse falsis coniecturis traditi Ambrosius Morus 13. histor. Hispan. cap. 26. Paulo firmioribus Mariana 7. de rebus Hispan. capite 8. Ioan. Auentinus vero historicè, nec coniecturaliter in suis Bocorum annalibus vbi hæc de Concilio Francfortd. *Tertio ibidem damnata est hæresis Felicciana, & Elipandina de adoptione filij Dei; omnesque subscripsere Sacerdotes. Elipando agnoscenti errorem venia data est, dignitas seruata.* Atque Lutrandus Subdiaconus Toletanus post Tucinensis Diaconus Epistola ad Regimundum Eliberatinum Episcopum reperta per nostrum eruditissimum Theologum Hieronymum de Higera in Bibliotheca Fuldensi descripsit. *Gratulor mihi, quod cum Toleto, vbi sub sanctissimo Præsule Bonito Toletano subdiaconus fui, in Italiam profectus vel aliquot historiæ libros mecum asportaui; in quibus ordine erat collecta series multorum Hispaniæ Episcoporum; quos in hac bibliotheca reperi Fuldensi, vbi exulabat iussu, vt ferunt Caroli Magni Imperatoris ex Hispania allatos, quos, vt aiunt, illi obtulerat sanctissimus Elipandus Archiepiscopus Toletanus postquam illum erroris sui de adoptione Christi serio, & verè pœnituit.*

QVÆSTIO II.

De minoritate, & subiectione Christi respectu Dei.

DIximvs negationem propriæ seruitutis effectum esse secundarium filiationis diuinæ quæ è Filij naturalis Dei dignitate censetur, atque persona subsistit, qua seruitus propria vnitæ hypostaticæ humanitatis impediatur. Nunc autem examinamus an eadem vnitate personę filij Dei minoritas, & subiectio propria respectu Dei in Christo siue secundum humanitatem, siue absolutè impediatur.

CERTAMEN I.

De minoritate, & subiectione Bassalatus.

1 DIco primo Christus qua homo, vel secundum humanitatem minor est Deo, ac omnibus Trinitatis personis est de fide Ioan. 14. 28. *Pater maior me est.* ad quæ August. 1. de Trinit. cap. 7. *Veritas autem ostendit secundum istum modum, etiam se ipso minorem Filium quomodo enim non seipso maiorem qui semetipsum exinaniuit formam serui accipiens?* & paucis interea latis: *Est ergo Filius Deo Patri natura æqualis habitu minor: in forma enim serui quam accepit minor est Patre.* Concil. Tolet. 11. confess. fid. sub med. *in hoc, quod homo minor est Patre, item maior, & minor se ipso credendus est. In forma enim Dei etiam ipse Filius se ipso maior est propter humanitatem assumptam: quia diuinitas maior est,* & post pauca. *Secundum formam Dei æqualis est Patri, & Spiritui sancto: quia nec Spiritus sanctus, Nec Deus Pater, sed sola filij persona susceptit carnem per quam minor esse creditur illis personis duabus.* obiicit Bernal. illud *qua homo* posse sumi specificatiuè æquè atque re-

duplica-

duplicatiuè : atque specificatiuè quidem esse falsam, quia dicit personam in recto. respondet in hac, similibusque propositionibus sumi in sensu scripto, & dialectico : nempè reduplicatiuo: quasi specificatiua acceptio minus stricta, & dialectica foret. Melius ex nostra doctrina respondetur nomen *homo*, & substantiua absolutè prolata naturam in recto significare, & non suppositum, seu personam, vt suppositi Concil. Toletan. 11. post primum testimonium dicens : *Secundum diuinitatem, qua æqualis est Patri, & ipse, & Pater maior est homine, quem sola Filij persona suscepit.* vbi homo in recto humanitatem significat, est vero notandum: cum seipso maior, vel minor dicitur Christus addendum esse secundum diuinitatem maior, & secundum humanitatem minor : tum quia ita Augustinus, & Concilium Toletanum loquuntur : tum quia pronomen relatiuum *se* ex parte prædicati positum refert idemmet, ac secundum eandem rationem, secundum quam positum ex parte subiecti fuerit, vt ex Concilio Alexandrin. recitando certamine secundo, & ex bona grammatica liquet satis.

2 Maior est difficultas, an Christus absolutè, ac sine reduplicatione possit dici Patre minor; an saltem Deo minor, vel Spiritu sancto, seque ipso? de primo Vasq. disp. 80. cap. 1. Bernal. dist. 56. sectione 2. §. 1. Granados tract. 15. controuersia prima, disputatione prima, numero secundo : asserunt Christum absolutè dici posse Patre minorem. Negant vero Soarez disputatione 43. in præfatione §. 1. init. Lugo disputatione 28. numero 4. §. *Alij autem commmniter.* quibus assentior. Probatur, quia nunquam Christus in Scriptura, aut Patribus minor absolutè dictus est, nisi cum addito secundum humanitatem, vel eius periphrasi. Probatur secundo, quia propositio, quæ in sensu proprio errorem continere potest, admittenda minimè est absolutè, sed solum cum explicatione, quæ omnem prorsus erroris occasionem, & amphibologiam depellat atqui Christus minor est Patre absolutè, ac sine addito *Secundum humanitatem*, vel eius periphrasi, in sensu proproprio potest errorem continere : ergo absolutè, & sine præfato addito, vel eius periphrasi admittenda minime est. Minor quæ sola in discursu hoc probationem desiderat, suadetur. Quia licet minoritas positiua vox sit, tamen absolutè dicta de aliquo dicit absolutè negationem æqualitatis ipsius cum alio, quo dicitur ille minor : ergo sensus huius propositionis *Christus est minor Patre* absolutè ac sine addito dictæ hic erit : *Christus non est æqualis Patri*, siue *non habet æqualitatem cum Patre.* Atqui hic est Arrianorum error formalissimus: ergo ea propositio in sensu proprio potest errorem continere.

3 Dicendum est tertio : Christus Deo, Spiritu sancto, seque ipso minor dici absolutè nequit. Huic conclusioni neminem video repugare. Miror autem eos, qui secundæ conclusioni repugnant, huic tertiæ non contradicere : cum altera alteri necessaria consequentia connexa sit : nam ex Patre ad Deum, & Spiritum sanctum, ac Filium, valet in hac re consequentia. Eædem sunt conclusionis huius probationes, quæ pro secunda. Prima quia nusquam apud Scripturam, & Patres eiusmodi propositiones inuenientur. Secunda : quia in sensu proprio continere Arrianismum possunt : ast dices contra vtramque conclusionem primo Ioan. 14. 28 absolutè de se dixisse Christum *Maior me est Pater.* sine addito *secundum humanitatem.* Respondeo dixisse tamen sine illius additi periphrasi : sic enim textus habet : *Si diligeretis me gauderetis vtique quia vado ad Patrem: quia Pater maior me est.* Ast ad Patrem non vadebat, qua Deus, siue secundum Deitatem, secundum quam numquam à Patre recessit vllo sensu, sed secundum humanitatem, vt benè Adrianus supra pro filiatione naturali Christi secundum humanitatem contra Elipandum ex hoc loco arguebat disp. 1. q. 2. cui ibidem Francfordienses Patres consonabant. Dices secundo contra rationem. Subiectio, & inferioritas, dicit etiam negationem æqualitatis cum eo, cui aliquis inferior, & subiectus est, & tamen admitti debet Christum inferiorem subiectumque Patri, ac Deo esse absolutè : ergo, & absolutè admitti debet esse Patre, ac Deo Christum minorem. Respondetur negando maiorem (quidquid sit de minori, de qua certè sequenti.) Nam subiectio, & inferioritas solum dicit existentiam inferioris, & subiecti in loco inferioris, siue spatij, siue dignitatis, aut potestatis, quod absolutè potest competere eidem, quia sit in superiori etiam; vt patet in eo, qui duplicem præsentiam in loco inferiori vnam, in superiori aliam haberet. Tandem dicas quæcunque de Christo secundum humanitatem dicuntur dici per nos absolutè de Christo possunt : sed intelligendum est, quoties non continent negationem prædicatorum, quæ Christo absolutè competunt, licet ratione alterius naturæ.

4 Dico quarto Christus neque absolutè, neque cum addito, *quatenus homo*, vel *secundum humanitatem*, dicendus est, Dei Patris, aut alterius, vel omnium personarum Trinitatis Bassallus, eovè sensu illis subditus, vel subiectus. Hanc conclusionem Scholastici quos viderint, nec docent in terminis, nec disputant, qui tamen seruum Dei propriè secundum humanitatem Christum asserunt Bassallum etiam Dei, in quo minor, minusque sonans indecentia est asserere non dubitabunt. Ob eamque causam nescio an omnes, qui seruituti propriæ succensent, æquè sint eius Bassallatum proprium Christi respectu Dei execraturi. Mihi tamen æquè ferè bassallatus, ac seruitus propria Christi secundum humanitatem stomachum mouet. Licet enim ab authoritate, atque Ecclesiæ definitione, quæ nullibi de hac extat adeo certa conclusio nostra non sit : quia neque hactenus expressis terminis, ab vllo hæretico dictum, neque in Ecclesia disputatum. Censeo tamen æque, ac seruitutem propriam Christi secundum humanitatem damnandum ab Ecclesia bassallatum, eisdemque scripturæ testimonijs, & rationibus. Etenim non minus distingui adæquatè debet bassallus à Principè suo; quam seruus à Domino: licet non æquè ignobilis bassallatus forma, ac propriè seruitutis forma sit : atqui Christus secundum humanitatem Filius naturalis Dei cum sit ex datis scripturæ, & Patrum testimoniis habet vnitatem, & identitatem cum Deo Patre, quam q. 1. expendebamus cere. 2. ergo nequit esse adhuc secundum humanitatem Dei bassalus. Confirmatur: quia nec Filius naturalis Regis, neque Filius vxor Regina in bassallatu sunt respectu Patris, & Mariti Regis.

CERTAMEN II.

De subiectione Christi respectu Dei.

1 AGimus iam, de subiectione, quæ nec seruitutis, nec bassallus sit, sed sine minoris decentiæ Filio naturali, indigna nota de qua dicendum est primo : Christum secundum humanitatem Deo, tribusque personis Trinitatis subditum, subiectumque, atque inferiorem esse, vt eius, earumque præceptis debeat obedire. Etenim minoris dignitatis secundum humanitatem quam Deus, ac Trinitas est etiam, vt filia naturalis Dei denominatiuè : neque filiatio aufert humanitati dependentiam à Deo in esse, & conseruari : quare licet, nec seruus nec Bassallus Dei, Totiusque Trinitatis secundum humanitatem Christus sit : quia ea naturalis filiatio non compatitur ; ast obediendi, præceptis obligationem, quæ in filiis etiam locum habet, nequit humanitas Christi, siue Christus, qua homo iure filiationis exuere. Est veritas Catholica Patribus, & Scholasticis in confesso : vt videre est in epist. Concilij Alexandr. quæ est decima

Cyrilli eamque fusè probat Damasc. lib. de duabus Christi voluntatibus contra Monothelitas. Nec refert eundem 4. de fid. c. 59. dixisse: *Neque, vt Deus, nec vt homo à Patre vnquam desertus est*, nolens, *nec peccatum, nec maledictum factus est: nec Patri subiici necesse habuit*; intellige violenter, & coactè, vt sequentia hæc ostendunt: *qua autem homo nunquam contumax fuit, vt ei subiectione sit opus.* vt benè obseruauit Vasq. vbi proximè n. 5. ex Naz. orat. 36. 4. de Theologia post n. 14. minoris adhuc refert profundius illud 1. Cor. 15. num. 28. *Cum autem subiecta fuerint illi omnia, tunc, & ipse filius subiectus erit ei, qui subiecit sibi omnia, vt sit Deus omnia in omnibus.* qua si ante iudicij diem Christus Deo subiectus non fuerit. Soar. d. sect. & §. vltimis id intelligit, non de subiectione noua Christi, sed de vocatione soli Deo peracta Ecclesiæ redemptione, & gubernatione, traditaque Deo in beatitudinem, qui finis suarum actionum fuit. Dixerat enim Paulus. *Oportet illum regnare donec ponat omnes inimicos sub pedibus suis:* Nam licet meritoria beatitatis actio Christi pro Ecclesia fuerit; est solius Dei, vt Deus, donatio est quare Christi qua hominis merita, quibus omnes subiecit, ad eam donationem mouent Deum, non autem efficiunt; sed opus habent Soarius explicare quonam ea subiectio Christi tunc futura perficienda sit.

2 Vasq. num. 6. docet, non fore nouam Ecclesiæ traditionem, sed publicationem, per publicam regni, siue parte Ecclesiæ traditionem in iudicis die; vt enim reprobo iam diu sub dæmonis ditione habitos solemniori actu cunctos dæmoni tradet: ita etiã, & Deo iustos, suamque coronam in subiectionis signum coram demittet. Quadrat in textum explicatio hæc ex August. Theophilacto: dictumque à paulo fuit, ne quis omnium dominatu superbum Christum putaret aduersus patrem reuelaturum, sicut de Ioue contra Saturnum Patrem gentium fabellæ narrabant: Paulo aliter Bernal. ait significare ipsius humanitatis subiectionem antiquam continuandam, tunc etiam in adeo superba fortuna totius mundi ipsi Patris Dei potentia, & gratia, volentibus pluribus, nolentibus aliis, tandem subiugati, quin subiugationem antiquam detrectet. Aliam tertiam explicationem magis probauerat immediatè Vasq. & Naz. orat. 36. 4. de theolog. post num. 14. in id Luc. 1. *& regni eius non erit finis.* Nempè prædestinatorum, quorum aliqui ante illum diem subiecti non fuerant, subiectionem tunc faciendam: in quibus tanquam in membris Christus subiicietur. Consonat Nyssenus cum orgine dicens: *Ecclesiæ enim subiectio Christi subiectio est.*

3 Dicendum est secundo simpliciter, & absolutè potest dici Christus subiectus Deo, ac Patri, Spiritui S. respectu autem filij non nisi cum addito *secundum humanitatem*, respectu autem sui ipsius cum duplici addito: subiectus secundum humanitatem sibi secundum diuinitatem dici debet. Prima pars est. S. Th. 3. p. q. 20. art. 1. ad 1. dicens conuenientius esse asserere, Deo subiectum esse Christum secundum humanitatem quam sine addito: quibus supponit sine addito esse conueniens. Maximè cum error Arrianus de inferioritate, & subiectione Christi secundum se totum respectu Dei, ob quod vitandum conuenientius cum addito dicebatur, tandiu cessarit, atque cum illo disconuenientiæ in propositione absoluta periculum: sicut, & in hac Christus est creatura, quæ iam est communis, vigenteque Arrianismo sine addito secundum humanitatem erat vitanda: atque ita expresè asserunt Vasq. Soar. Lugo locis citatis 1. q. vlt. ac Bernal. d. 57. sect. 1. §. 1. n. 5. Ratio est: quia quæcumque Christo secundum alteram naturam competunt, neque aliis contradicunt, quæ ipsi competunt secundum aliam absolutè de illo dici queunt: vt esse creaturam. Secunda pars respectu filij probatur: quia sono tenus diuidit Christi personam *Verbumque* asserere videtur cum Nestorio *infantis Deum*, nisi cum addito propositio efferatur: Tertiæ partis ratio est: quia relatiuum *sui, sibi, se*, refert idem ipsum, quod præcessit: quare si absolutè dicatur Christus sibi subiectus est, totus Christus subiectus dicetur; si autem secundum humanitatem subiectus sibi dicatur, secundum humanitatem sibi subiectus denotabitur, secundum eandem, nisi addatur aliud secundum diuinitatem sibi subiectus secundum humanitatem est; Satis hæc cauta à Concil. Alex. sunt epist. ad Nestor. 10. Cyril. propè med. apud. Ephes. 1. his verbis. *Sed neque Dei Patris verbum Christi Deum, aut Dominum nominamus: ne vnum rursum Christum, & Filium, & Dominum in duos apertè diuellentes in blasphemiæ crimen (vtpote Deum ipsum sui ipsius constituentes) incidamus: Verbum enim Dei, vt sæpè iam admonuimus, carni secundum hypostbasim vnitum, & Deus est creaturarum omnium Dominus: sui autem ipsius, neque Dominus, neque seruus est. Ita enim sapere, aut dicere nil aliud est, quam impiè desipere; appellat quidem Patrem Deum suum, licet Dei verbum Deus sit, & ex paterna substantia genitum: non ignorans tamen cum ipso quod Deus est, hominem quoque factum esse: proindeque secundum legem humanæ naturæ congruentem Deo subiectum esse. Interim, vt sui ipsius, vel Deus, vel Dominus sit, id fieri nulla ratione potest: vt homo igitur, ad exinanitionis conditionem, quod spectat æquè ac nos Deo se subditum fatetur. Ad hunc quoque modum sub lege factus prædicatur.*

4 Dices subditus ligari potest superioris præceptis atqui Christus Dei præceptis, etiam qua homo ligari non potuit: ergo adhuc qua homo, subditus Dei, subiectusve Christus non fuit. Probatur minor, quia ex 1. ad Thimoth. 19. *iusto lex posita non est*, quæ ad Galatas 3. 19. *Propter transgressiones posita*, dicitur. Cuius ratio est, quia lex, siue præceptum continet peccati comminationem, nisi obseruetur: Christo autem iusto, etiam qua homini, peccatum est impossibile, quare, & præcepti obligatio, & comminatio peccati. Negatur tamen minor. Ad probationem ex Paulo loquitur de lege veteri, quatenus id, quod naturalis inhebat: quæ imposita fuit, quia omnes naturalem transgrediebantur: Si qui autem iusti erant, cum sine lege alia naturalem obseruarent, pro ipsis posita lex vetus non fuit, quæ lata est pro transgressoribus. Comminatio item peccati nisi lex, vel præceptum obseruetur in lege non continetur, licet nisi obseruetur incurratur peccatum quod est eius transgressio; sed esto continetur: cum conditionata sit communicatio potest esse sub conditione impossibili, & quæ in hoc casu non pugnet cum absolutè antecedenti Christi impeccabilitate. Instas: Præceptum natura sua practicum est, & directiuum operis, quod vel posset omitti, vel aliter fieri: Christus ratione impeccabilitatis nequit opus præceptum, vel aliter facere, vel committere: ergo neque ad illum potest dirigi præceptum: distinguo vltimam partem maioris: *Quod vel potest omitti, vel aliter fieri posito præcepto*, nego maiorem, *non posito*, concedo maiorem. Potuit autem Christus sine impeccabilitatis antecedentis præiudicio opus præceptum, vel aliter facere, vel omittere præcepto non posito. Sed instabis; agnita Dei voluntate de opere à se præstando non posset Christus non illud exequi etiam non posito præcepto, ergo non potuit ad ipsum dirigi præceptum iuxta nostram solutionem; item imprudenter præciperetur Christo à Deo quod alias sine præcepto præstandum à Christo nouerat. Resp. distinguendo antecedens. voluntati Dei efficaci est verum; sed implicat in terminis: nam hæc cognita ac reuelata est præceptum Dei Christo intimatum si non sit voluntate Dei efficaci, sed complacentiæ poterat opus omittere; sed esto non posset tamen sine præcepto non illud præstaret ex formali obedientiæ virtute, & intrinseca laudabilitate, & merito excusionis: quare neganda est consequentia: nam aliter sine præcepto opus præstaret, neganda item secunda; prudenter enim superior præcipit subdito, quod alias facturum nouit, vti illud ex obedientiæ etiam virtute exequatur, vt quotidiè videmus.

QVÆ

QVÆSTIO III.

Quænam præcepta Christus à Deo habuerit.

HIC non solum de præceptis positiuis Dei, sed & naturalibus agemus: quæ licet propriè imposita à Deo non sint, sed solum quatenus naturæ rationalis à qua dictantur, est conditor, tamen in eis dictamina naturæ rationalis creatæ imitationes, & participationes sunt diuinorum. Primo ergo agemus de præceptis naturalibus, quæ Christus homo habuerit præsertim de morte pro hominibus obeunda: secundo an saltem rei huius habuerit præceptum diuinum. Tertio demum: an de omnibus aliis præceptum diuinum habuerit.

CERTAMEN I.

Præcepta naturalia omnia habuit Christus, qua homo, non tamen mortis pro hominibus, aliter etiam non redimendis.

1 CHristum Dominum qua hominem, teneri præceptis naturalibus non mentiendi, non peierandi, & similibus, atque vniuersim non faciendi quidquid intrinsecè malum est controuersiæ, ac disputatione non patet: eis quippè, non qua homo solum, sed qua Deus tenetur. Cùm enim naturalia præcepta solum dicant dictamen rationis naturalis, non autem ordinem ad superiorem præcipientem, vt controu. de legibus dicebamus: licet Deus supremus omnium Dominus sit, nullique possit esse subiectus: eo præcisè, quod rationis rectum, imo perfectissimum dictamen habeat, eis naturalibus præceptis tenetur: qua peroratione Deus in naturali lege, præceptisque dispensare queat, quin dispensatio obligationi, quam Deus habet se conformandi legi naturali aduersetur, diximus controuersia eadem. Tota ergo de præceptis naturalibus difficultas respectu Christi qua hominis in eo stat, an scilicet habuerit absolutè præceptum naturale mortis pro hominum redemptione obeundæ? saltemvè ex suppositione quod aliter redimi homines non possent: Soar. disputatione 46. sectione 3. Ragusa t. 2. disputatione 14. §. *Quæri vero non immerito*, docent absolutè eiusmodi naturale præceptum habuisse, qua hominem Christum. Bernal. disputatione 57. sectione 4. §. 2. licet eis non omnino consentiat; ast ex suppositione, quod aliter homines redimendi non forent censet Christum, qua hominem præcepto naturali obeundæ pro eorum redemptione mortis obnoxium fuisse.

2 Dico primo Christus non habuit præceptum naturale moriendi est Bartolom. Medinæ 3. part. quæst. 43. articul. 2. conclus. 1. Petri Hurtado disp. 77. sect. 4. aliorumque apud ipsum Recentiorum, Bernal. vbi proximè. Ratio facilis: quia nemo ex vlla virtute tenetur cum propriæ vitæ dispendio summum aliorum, vel damnum reparare, vel bonum prouidere, quod alias reparari, vel, prouideri potest, sine illo: atqui redemptio hominum à peccatis, eorumque in salutem, ac supremam beatitatem assertio, sine vitæ Christi dispendio peragi poterat: ergo, nec tenebatur Christus homines reparare, atque in beatitudinem vindicare propriæ vitæ dispendio: quare neque pro illis mortem oppetere. Minor est perspicua: nam poterat Deus peccata gratuito remittere, gratiam infundere beatitudineque homines donare, vel ea omnia ob cuiusuis actus meritorij Christi titulum præstare, quin morti se Christus traderet: cum minutulo cuiuslvis Christi actui meritum adsit infinitum; id autem Isai. 53. 10. *Si posuerit pro peccato animam suam videbit semen longæuum.* conditionem non ex necessitate redemptionis, sed liberè adhibitam continet; acquid sub ea faciendum erat, non autem sine illa faciendum non esse ostendit: quod autem Cyrill. Alex. 1. de recta fide ad Reginas tit. *quod mors Christi salutaris fuerit.* Proclus Zicizenus hom. de Christi natiuitate tract. vel pagina 6. Concilij Ephes. Leo. 1. sermone de Christi transfiguratione ad id *Bonum est nos hic esse.* & sermone 1. de passione Pseudo Cyprian. libro de Cardinalibus Christi operibus, dicant hominum peccatis nullum nisi in Christi morte remedium esse posse ex vi præsentis decreti non aliter redimendi, saluandique homines, quod posterius natura incarnatione, atque acceptatione præcepti à Christo de morte obeunda fuit: etenim, vt diximus controuersia prima decretum incarnationis non fuit ex fine redimendi homines per merita Christi efficaciter absolutè intento, sed inefficaciter solum, vel vt summum efficaciter conditionatè.

3 Dico secundo: nec si aliter homines redimi, saluarique non possent teneretur Christus naturali præcepto mortis subeundæ. Ita Hurtado, & Medina citati; est tamen contra Bernalem etiam proximè probauit conclusionem Medina: quia æstimabilius pro minus æstimabili perdere nemo iure naturæ tenetur: atqui Christi vita salute, & beatitudine nostra æstimabilior est: ergo nullo naturæ iure pro eis tenebatur Christus vitam ponere: impugnat Hurtado: quia inde inferretur Christum pro eis non fudisse quidem vitam, sed prodigè profudisse, nisi ad id teneretur. sed se impugnat, & malè quia multa nobis præstosiora quam sit alienum peccati malum, possumus sine prodigalitate perdere, vt vitetur peccatum alienum, quin ad id iure naturæ teneamur; maximè cum ex motiuo Charitatis Dei præstatur, in cuius obsequium vitam fundere, etiam non sine alio fructu, non profusio, sed curta pietatis debitæ professio est. Negat secundo minorem: quia quod amittitur Christi morte, est vnio animæ cum corpore non autem vtriusque ad verbum, quæ sola æstimabilior est malo peccati alieni. Impugnat solutionem Bernal. quia vnio hypostatica est totius compositi immediatè non partium, quæ proinde cum composito perit. Sed supponit falsum impugnatio, vt vidimus controuersia prima: melius impugnaret: quia pereunte vnione animæ, & corporis, periret vnio ipsius hypostathica, quod probabilius asseritur. Impugnat secundo melius quia quidquid de hoc sit vita illa quæ ponenda est vita erat Dei, quare & æstimabilior. Secundo maiorem Hurtado distinguit, quam de propria, & absoluta æstimabilioris perditione, scilicet in perpetuum, concedit, de impropria, & ad tempus, qualis fuit vitæ Christi perditio, negat & inde consequentiam, sed certè nisi vita perdita Christi pro nostris malis ad tempus solum æstimabilior illis sit non erit superabundans redemptio; si autem, neque æquè æstimabilis (quod satis ad argumentum esset) non erit redemptio sufficiens contra fidei dogmata. Quarto respondet Bernal. posse æstimabilioris iacturam à Deo; ad inæstimabilioris lucrum ordinari: quare, & à nobis, ac Christo maximè, si in eo Dei voluntati conformetur; sed nulla solutio. Non enim dubitatur an posset maximè, posita Dei voluntate efficaci: solumque contendit Medina non deberi iure naturæ: quare eius ratio post tot tentatas solutiones perstat.

4 Hurtado specialiter probat: quia Christus iudex hominum omnium erat à Deo constitutus: sed iudex non tenetur vllo naturæ iure delin-

quentes liberare, ergo nec Christus, homines peccatores. Impugnat Bero. quia iudiciaria potestas in homines, non nisi post mortem data Christo fuit: nam rediuiuus primum dixit Matth. vlt. 18. *Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra.* Sed fallitur: nam hic locus non est adeo specialis de iudiciaria potestate; atque ille ante mortem ab ipso dictus *omne iudicium dedit Filio quia filius hominis est.* Neque in primo tempus donationis designat illud ipsum, quo loquitur. Respondet secundo: non liberare à miseria peccati homines, cum id præstari potest, intrinsece esse malum, & quod in Deo sine culpa cuenire sola fide creditur: quare iudiciariam potestatem Christo communicari à Deo cum potestate non liberandi peccatores licitè non potuisse, quod secus habet in iudiciaria potestate humana, quæ sola ad punitionem delictorum data est. Sed contra: quia si intrinsecè malum est non liberare delinquentem à miseria eum qui potest, nequit esse de fide licitum id Deo esse. Secundo id non sola fide, sed naturali ratione ostenditur Deo licere ex iudiciaria suprema potestate. Nam de ratione potestatis iudiciariæ, est licitè posse nocentes punire. Vnde constat rursus non esse intrinsecè malum non liberari reum à iudice à quo posset, si iuxta merita puniat. Melius impugnatur: quia potestas iudiciaria Christi solum est circa bonum, vel malum vsum gratiæ redemptionis ab ipso paratæ hominibus iudicandis: quare propriori naturæ ad redemptionem ipsam supponi debet titulus, ob quem licitè possit non redimere, quos redimit, qui nequit esse iudiciariæ potestatis vsus, qui non nisi post illam, & bonum, vel malum gratiæ vsum esse potest.

5 Solida ergo Medinæ ratio est ad redemptionem siue satisfactionem Christi pro hominibus re etiam oblata, quam controu. de merito, & satisfactione statuemus. Secundo probo conclusionem vniuersim, quia neque titulo charitatis erga Deum tenetur Christus vitam pro liberandis hominibus à peccato profundere: eum Dei nil referat nationes omnes saluari, vel perire teste Iob: quare nisi Dei voluntas efficax supponatur, quæ intimata præceptum est, ex Dei charitate nulla esse obligatio potest: tunc autem iure naturæ non erit; sed nec ex charitate, aut misericordia erga homines potest obligatio consistere; hi enim tituli solum vrgent in casu extremæ necessitatis, in quo transeunt ad titulum iustitiæ, quæ aliorum bona extremè indigentis faciunt: Atqui hic titulus non potuit Christum vrgere. Nulla quippè quantumuis extrema necessitas dat ius indigentibus ad vitam alterius effundendam, vt ipsis succurratur. Vnde nec bonum reipublicæ commune delinquentes obligat, etiam perditissimos, vt morte non fugiant si possint, ac proinde licitè fugiunt, atq; à propinquis occultantur. Hinc vt optimè de republica meriti laudantur, qui pro ipsius commodo, aut libertate, se vltro morti tradiderunt: quia nulla obligatione, soloque patriæ amore tantum facinus peregerint: ius ergo in alterius vitam solius supremi dominij diuini est. Tertio probatur: quia Christus etiam qua homo, superius longè humanis dominium, & regnum habuit: qua Deus vero fuit peccatis hominum suo modo offensus: nullus autem Rex aut delicto offensus tenetur propria morte Vassalos præsertim sui offensores liberare; vt his præsertim titulis Christi erga homines charitas commendetur quod nulla obligatione præceptum de morte obeunda, quod liberè posset non acceptare, vt mox videbimus acceptarit, mortemque ipsam pro Vassalis, atque sibi infensis hominibus oppetierit.

CERTAMEN II.

Christus, obeundæ pro hominibus mortis præceptum positiuum diuinum habuit.

1 MAgister Victoria vsque adeo in omnibus solis operibus liberum Christum voluit, vt nullum etiam præcepti positiui, nedum naturalis, diuini, obeundæ mortis obligationem in Christo fateretur. ita ex ipso refert, probabileque reputat Bartol. Medina 3. part. quæst. 43. art. 2. ex quo sententiam, & rationes mutuatus est Lorca disp. 3. de incarnat. quibus ex nostris accessere Ioannes Anthonius Velasquez, ad Philip. 2. numer. 815. & 16. ac Ludouicus Roa. manuscripto in epist. ad Ephes. cap. 1. num. 13. quæst. 15. apud Petrum Hurtado. Referuntur item à Lorca antiqui nonnulli subobscurè loquentes, dubiaque proinde fide. Nobis vero conclusio reliquorum omnium Theologorum, ac scripturæ interpretum est. Probatur: quia voluntas Dei, vt Christus oblatam ab hostibus mortem non refugeret, sed pro hominum salute acceptaret, vbi primum ipsi intimata fuit præceptum est, diciturque in scriptura Ioan. 10. n. 19. *Hoc mandatum accepi à Patre meo.* cap. 14. num. 31. *Sicut mandatum dedit mihi Pater* (eundi ad passum per mortem) *sic facio.* Psalm. 39. num. 9. *in capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam: Deus meus Volui, & legem tuam in medio cordis mei.* id quod ad rem hanc Paulus ad Hæbr. 10 dices hæc omnia de mandato, ac præcepto laxè sumpto intelligenda esse, sicut plura alia scripturæ loca. Verum alibi ratione materiæ ita intelligenda sunt: ast in casu nostro materia id non suadet: cum neque Christo, qua homini, præceptum hoc vllam indecentiam afferat, neque in acceptanda morte illius auferat meritum, ac libertatem, vt videbimus contro. de merito Christi mirari autem hic est Lorcam qui ideo laxè hęc interpretanda contendit, quia si strictum præceptum intelligatur acceptationis huius libertas abolebitur: tum tamen nec physica prædeterminatione nec aliis naturalibus præceptis, quæ in Christo recognoscit aboleri arbitretur pro quibus nihil respondet, quod pro præcepto obeundę mortis æquè non satisfaciat. Confirmatur: quia Dei ad Christum qua hominem præcepta adeo strictè intelligenda esse, atque Christi præcepta ad discipulos satis clarè ipse docuit Ioan. 13. n. 10. dicens: *Si præcepta mea seruaueritis manebitis in dilectione mea: sicut & ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione.*

5 Dices ex Basilio, illud mandatum, seu præceptum de morte intelligendum impropriè de communicatione diuini decreti de illa per generationem, siue processionem æternam, cuius rei rationem videntur tam ipse quam Chrysost. homil. 56. 68. & 75. & commentat. in locum illum reddidisse, quia Legislator subditus legi non est: sed tamen interpretatio illa Arianorum est non asserta ab his Patribus sed permissa, meritoque non asserta: etenim decreta libera non præsupponuntur, vt talia præhabita natura, siue origine à Patre ad processiones: alioqui processiones falsum præ suppositiuæ liberæ forent: secundo valde abusus est ea præcepti, & mandati vsurpatio, & qua Spiritus sanctus mandatum præceptumque adueniendi ad discipulos in pentecoste præceptum accepisse habuisseque à Patre, & Filio, à quibus procedit, dici æque posset, atque Christus obeundæ, acceptandæque mortis pro hominibus præceptum à Deo habuerit: cum sui illius aduentus decretum ab vtroque per processionem acceperit. Tertio vt Deus est Christus accipitque per processionem decretum de morte sua, vt homo est, nequit adhuc impropriè accipere mandatum, seu præceptum. Sic enim fert præceptum, non accipit, etiam improprium. Is enim solum accipit, qui exequi illum potest: non potest autem exequi quatenus

tenus à patre procedit nisi Arriano sensu, qui creaturam Dei Verbum blasphemabant; quare præceptum de morte sua, etiam improprium, vt homo solum accepisse dici Christus potest. Denique ipsa Basilij, & Chrysostomi ratio impropriam præcepti acceptionem permittentium probat respectu Christi, qua homo est, propriam esse. Aiebant enim non fuisse præceptum strictè de morte ad Christum, quia legislator subditus legi non est. Ast hoc solum probat de Christo, qua Deus, & Verbum est, non autem, qua est homo. Dices secundo. Immediatè ad illud Ioan. 10. 19. *Hoc mandatum accepi à Patre meo.* dixisse Christum num. 18. se libere moriturum, nullaque obligatione, illis verbis: *potestatem habeo ponendi animam meam: & potestatem habeo iterum sumendi eam. Nemo eam tollit à me, sed ego pono eam à me ipso.* Respondetur facilè solum dicere se nulla hominum violentia moriturum inuitum, sed sua voluntate, atque Patris præcepto obtemperantem, vt statim subiunxit cum quo etiam in vltimo instanti stare libertatem acceptantis Christi mortem ab hostibus oblatam constabit controu. sequenti.

3 Probatur rursus ex 2. ad Philip. num. 8. *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem.* Vbi obedientiam æque propriam, atque humiliationem Christi in sua morte recognoscunt Patres, & interpretes omnes. Atque Agatho Pa. ep. ad Imperatores. col. 5. apud 6. Synod. ex Ambrosio obedientiam Patri à Christo exhibitam in morte acceptanda non esse sicut illam, quam matri voluntariè spontaneè, neque obligatoriè, exhibebat, affirmat, vt ex præcepto, & obligatoriam illâ fuisse demonstret. Suique interpres Paulus ad Rom 5. 19. ait: *sicut per vnius inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita per vnius obeditionem iusti constituuntur multi.* atqui vnius inobedientia, Adami, scilicet, fuit transgressio præcepti: ergo illi opposita obedientia Christi in morte acceptanda fuit præcepti obseruatio quin à perfectissima, formalissimaque obedientia Christum occubuisse docent Patres, & Catholici omnes: quæ sane sine præcepto esse non potest. Discursum integrum aureis hisce verbis clausit B. Laurentius Iustin. opusc. de contemptu mundi. *Duplex præceptum primus homo habuit, vnum naturæ ad custodiendum bonum datum alterum disciplinæ ad promerendum bonum promissum, quod quidem bonum melius non poterat mereri, quam per puram obedientiam, quæ tunc mera est, quando præceptum ex se obligat, & non ex alia causa.* moxque: *Hanc obedientiam experimento operis Christus didicit: hanc consummatus in cruce compleuit.* At inquies obedientiam perfectissimam non expectare superioris præceptum, sed solius voluntatis ipsius notitiam. Sic enim habet S. Th. 2. 2. q. 104. a. 2. *voluntas superioris quomodocumque innotescat est quoddam tacitum præceptum, & tanto videtur obedientia promptior, quanto expressum præceptum obediendo præuenit, voluntate tamen superioris intellecta.* Nosterque sanctissimus Patriarcha Ignatius 6. p. constit. c. 1. §. 1. *omnes obedientiam plurimum obseruare, & in ea excellere studeant. Nec solum in rebus obligatoriis, sed etiam in aliis: licet nihil aliud, quam signum voluntatis superioris, sine vllo expresso præcepto, videretur.* sed S. Th. non ait tunc esse obedientiam propriorem, & perfectiorem, sed *promptiorem* videri: id quod ad animi ad obediendum promptitudinem spectat, non ad obedientiæ proprietatem, quæ non nisi ex præcepto exercetur, vt innuit. S. Th. dum, vt actum præuenientem obedientiam vtcumque vocet, voluntatem superioris agnitam *tacitum quoddam præceptum appellat*, ideſt certum genus præcepti, quemadmodum ex Naz. vita sancta *quædam paræneſis*, siue exhortatoria ad virtutem appellatur. Id ipsum voluit. S. Ignatius scilicet executionem voluntatis superioris nondum præcipientis cognitæ obedientis promptissimi signum esse, ac vt medium insuper obedientiæ propriæ, ac perfectissimæ obtinendæ appositissimum apponit; sicuti, & conformitatem iudicij nostri cum iudicio superioris, quam supremum obedientiæ gradum vocat; sed tamen extensione quadam eius vocis obedientiæ se loqui fatetur aurea illa sua epistola de obedientiæ virtute.

4 Tertiò præter Pauli, & Ioannis professos interpretes addendi sunt plures Patres, doctoresque grauissimi eorum loca cursim ita intelligentes. Insuper Dyonis. Areop. 4. de cœlesti Hierarch. dicens: *verbum, cum indutum carnem venisset, ab eo ordine hominis dignissimo, quem ipse Deus præscripsisset, atque elegisset non defecisse animaduerto. Sed persuasu facilem Patris, ac Dei per Angelos circa eius vitam dispositionibus subiici.* post pauca. *eundemque per Angelos paternis legislationibus, seu legibus subiectum vernimus.* Athanas. serm. in illud *Animamea turbata est.* relatus à 6. Synodo act. 15. fine de naturali Christi à morte præcepta auersione nostræ à difficilibus præceptis simili agens sic ait: *ergo, & in Domino aduersitatem quidem oportebat fieri à carne, obedientiam vero vincere, quamuis enim Deus est, verum in carne, & secundum carnem obedientiam complet, & voluntati carnis voluntas prænalet Deitatis.* Post pauca *& ita hominum inobedientiæ soluuntur per hanc admirabilem obedientiam, qua Christus obediuit pro nobis.* Anselm. 1. *cur Deus homo. c. 9. Potest etiam dici, quia præcepit illi mori Pater, cum hoc præcepit Pater vnde incurreret mortem.* nempe: vt oblatam ab inimicis non renueret, sed acceptaret. Hinc constat quid c. 8. negauerat, cum mortem Christo præceptam negauit: vt scilicet mortem sibi consciſceret, atque inferret id ipsum docet Ambros. 10. de fide. c. 20. videndus tandem August. tract. 79. in Ioan. circa fin. tract. 82. à med. in id Ioan. 14. num. 10. *si præcepta mea seruaueritis.* 14. de ciuit. c. 15. dicens præceptam Adamo abstinentiam, Abrahamo filij necem, Christo mortem; horumque laudatam obedientiam illius inobedientiæ opponit. Ac. t. 9. toto libro contra sermon. Arrianor. præsertim. c. 10. multa, à Christo, etiam mortem, præstita è Patris præcepto, & voluntate docet: ac mortem subisse ex Dei præcepto. c. 6. & 7. per totum præcipuè a. § 43. vbi ait *voluntate, & præcepto Patris ad passionem, & mortem properauit:* probatque ex illo *Non sicut ego volo, sed sicut tu;* & ex illo *factus obediens vsque ad mortem.* quin ex eo probat *Patris, & filij,* qua homo est, *diuersas,* ideſt inæquales, *esse naturas, quia obediens Patri ostenditur filius,* quod ex conformitate eius cum ex Patris voluntate non probabatur, sed solum ex conformitate ipsius cum Patris præcepto; quæ solum inferioritatem naturæ filij, qua hominis, respectu naturæ Patris euincit. Indeque tandem ait Adamum faciendo voluntatem suam contra Dei voluntatem, id est præceptum, mundum perdidisse, Christum vero non faciendo voluntatem suam contra Dei voluntatem, ideſt præceptum, sed potius Dei voluntatem, & præceptum mundum reparasse. Ne tamen Arriani colligerent ex Christi Dei filij obedientia stricta Dei præcepto proprio, qua Dei Filium esse inferioris naturæ respectu Patris, non autem æqualis, & eiusdem cum illo concludit: *tamen obedientia in illo, quæ contraria est inobedientiæ secundum id quod homo est, commendatur.*

5 Id tamen Christi, qua hominis decentiæ, eximioque eius cum erga Deum, tum erga humanum genus amori in hoc alisque sibi impositis à Deo præceptis merito damus: vt ea primum dependenter à libera ipsius acceptatione Deus imposuerit; non tamen ita, vt eorum executio, (v. g. mortis acceptatio,) præcepti de ea acceptanda, acceptatio sub qua à Deo impositum sit, (vt nonnulli antiquæ difficultatis de merito Christi seruando in operibus præceptis nouiter excogitarunt, quos affatim coram impugnauimus argumentis dandis controu. de merito Christi) putetur; sed acceptatio cum primum imponebatur, atque intimabatur natura præceptorum executionem antecedens. Similiter intelligendum non est ita impositum esse sub conditione acceptationis, vt pro quouis instanti libere acceptare posset, ac petere relaxationem à Deo post acceptationem cum primum impositum, & acceptatum à Christo fuit, vt Lugo, Vvadingo, & Bernal. eodem loco refutandi existimarunt. Id enim minorem existimationem de Christi constantia in Deo sic imponente, atque in Christo inconstantiam inde coram argueret, imo impossibilem. Nimirum acceptati præcepti cum plena, perfectissimaque omnium circunstan-

tiarum cognitione relaxationem peti à Christo posse, tentarique recusatione fugam. Sed enim maiori difficultatis præfatæ metu quam momento aguntur. Putant enim cogitatum suum illis Matth. 26. verbis contineri: *An putas, quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi plusquam duodecim legiones Angelorum?* Non posset autem, inquiunt, tunc rogare Patrem, & liberationem sui à morte impetrare, si semel acceptato de illa obeunda præcepto pro eo etiam instanti liber ad acceptandum rursus non esset, vel ad petendam præcepti illius relaxationem à Patre. Soluit tamen Maldonatus anticipatæ obiectionem hac docta paraphrasi. *Putasne? si non sciuissem decretum esse à Patre meo, vt morerer, non potuisse me duodecim legiones Angelorum ab eo petere, eumque mihi datorum fuisse?* At inquies paulo ante dixisse Maldonatum. *Duplex Caluinistarum error his verbis confutatur: & Christum necessario mortuum &c.* ergo error Caluinistarum est Christum mortuum cogente præcepto: quare solutio data ex ipso alium sensum habet. Sed in primis verba prima Maldonati alium sensum non patiuntur: quare potius credi deberet in viro, si quis alius, constantiæ, & consequentiæ laude præstantissimo, verba antecedentia alium, quam intendi ab aduersariis possit, sensum continere, & verè quidem habent. Nam necessitas Caluinistica, & fati, & violentiæ inimicorum cædentium Christum inuitum erat, non autem præcepti necessitas, & obligatio, & sanè eo solum sensu loquutum Christum, Petri, qui sermoni occasionem dedit factum exigebat ipse enim, ac si inuitus Christus hostium potentia, ac non magis Dei, suaque voluntate opprimendus foret, ferro stricto agendum putabat. Secundo: cum tempus morti præceptæ præfinitum non vltimo instaret, tunc poterat sui comprehensionem differre, rogareque Patrem, vt notanter dictum videatur, & exhibebit mihi *modo* non postea.

CERTAMEN III.

De multis aliis præcepta diuina Christus habuit, qua homo, non de omnibus, quæ gesit dum viueret?

1 TOletus noster in Ioan. 10. num. 18. *Hoc mandatum accepi à Patre* annotat. 16. §. *sit*. *gitur prima conclusio.* & in Ioan. 12. num. 49. *ex me ipso non sum locutus.* Maldonat. ad eadem loca. Aluarez de auxiliis lib. 12. d. 22. num. 18. & de incarnat. d. 46. num. 12. æstimant opera omnia cum suis circunstantiis à Christo præstita, dum apud nos vixit, ipsi à Deo præcepta fuisse. Citatur etiam à nonnullis Soar. d. 37. sect. 3. §. *Hæc responsio*: falso tamen, vt sequentibus parraphis patet. Contra vero non omnia à Christo exhibita, quandiu mortalis vixit, præcepta à Deo fuisse docent. S. Th. q. 9. de verit. a. 3. ad 1. in 3. q. 1 a. 2. ad 3. ac 3. p. q. 18. a. 4. ad 3. asserens Christum non fuisse determinatum ad bonum in particulari. Fonseca apud Bernal. citandum. Vasquez. d. 74. Lessius de libertate Christi sect. 3. num. 49. Soar. sect. 4. §. *Tertio de actibus.* Moncæus. d. 9. Petr. Hurt. d. 77. sect. 7. Bernal. d. 57. sect. 5. §. 2. & 3. ij tamen omnes de actionibus internis cum suis circunstantiis solummodo loquuntur, dum præceptas Christo à Deo negant, ne illorum libertas, & meritum abroletur. De externis vero operationibus nihil curant, distinctius tamen à nobis de omnibus, & singulis siue internis, siue externis Christi hominis operationibus versanda quæstio est, ac definienda.

2 Dico primo omnes externæ Christi actiones cum circunstantiis, quæ Iudæorum inuidiam conciliarunt, ac Christi cædem disponere occasionaliter poterant, v. g. prædicatio, præcipuè suæ diuinitatis, iustitiæ, & sanctitatis obseruandæ zælus, Iudæorum, & Pharisæorum reprehensiones, & similes in talibus occasionibus præceptæ fuerunt Christo homini à Deo, est expressa sententia Anselmi 1. *cur Deus homo* c. 9. init. aientis. *Non bene discernis inter hoc, quod fecit exigente obedientia, & quod sibi factum, quia seruauit obedientiam. Cur persequuti sunt eum Iudæi vsque ad mortem? non ob aliud nisi, quia veritatem, & iustitiam viuendo, & loquendo indeclinabiliter tenebat &c.* inferius *sponte sustinuit mortem, non per obedientiam deserendi vitam,* à se quod dicit præceptum se occidendi, *sed propter obedientiam seruandi iustitiam, in qua tam fortiter perseuerauit, vt inde mortem incurreret.* de suæ dignitatis prædicatione facile probatur: quia ad salutem, & reparationem hominum incarnatione intentam medium necessarium fides Christi Mediatoris est, quæ nisi eius prædicatione non haberetur. Secundo quia et de re Christus loquens Ioan. 12. 42. aiebat. *Ego ex me ipso loquutus sum nihil: sed qui misit me Pater, ipse mihi mandatum dedit, quid dicam, & quid loquar.* quæ licet à Christo de se, vt verbo, dicta, ad denotandam processionem à Patre interpretentur Græci aliquot Patres, atque Aug. sicut, & illud Ioan. 16. num. 13. *Non enim loquetur à semetipso.* vt eius monstretur processio; occasio tamen, ac verba de se, vt homine loquutum ostendunt, assereque se ea, quæ humanè fuerat de sui diuinitate locutus, in Patris mandatis habere etenim, qua Deus est mandatum Patris nullum habere potest.

3 Dico secundo nullus actus internus in individuo cum motiuo, & circunstantiis omnibus fuit à Deo præceptus Christo. Ratio est: quia licet præcepto actus externi secundario precipiatur actus necessarius internus, vt externus ponatur: cum tamen pluribus internis, & ex pluribus notiuis, & circunstantiis poni queat, nullus in indiuiduo, atque in his circunstantiis, & motiuo hoc necessarius est: quare nullus præcepto actus externi secundario Christo præceptus fuit determinatus. Sed nec primario, & directè. Primo, quia neque aliis hominibus ita actus interni à Deo præcipiuntur, nedum Christo, qua homini etiam, suo naturali filio, vt vrgebo conclusione. 3. secundo: quia, vt articulo. 2. num. 5. obseruabam ipsa mortis acceptatio à Deo ad hominum reparationem intentam necessaria absolutè, & independenter à Christi acceptatione præcepta Christo non fuit: ergo multo minus hæc individua acceptatio cum hoc motiuo, & circunstantiis sed integra hæc Christi libertati fuerunt. Tertio: quia alias si ea omnia præcepta sunt Christi abolebitur libertas. Licet autem in mortis obeundæ præcepto sit præceptum negatiuum non refugiendi mortem oblatam, nec solum acceptandi: tamen, si pura omissio impossibilis sit voluntati, sono tenus præceptum negatiuum est; si autem pura omissio sit possibilis, licet omnium actuum recusantium collectiuè, ac simul omissiones præcipiantur; ast, vt acutè iam Recentiores admittunt, quæuis omissio pura interna ex hoc, vel illo motiuo esse potest, quod satis ad Christi meritum erit.

4 Dico tertio. Neque alij actus exterri ab enumeratis præcepti Christo homini fuere. Probatur: quia, vt præcipi omnes potuerint, vt de facto præcepti affirmantur, fundamentum in scriptura, & Patribus desideratur. Secundo: quia oportuit Christum non solum in operibus præcepti, sed consilij etiam nobis exemplo præluxisse: si autem externa omnia præcepta ei fuissent, id præstare minimè posset. Tertio: quia, nisi Christus præceptum haberet nihil præstandi in Dei obsequium propter ea, quæ ipsi à Deo præcipiebantur auarè, animis, cum Deo se Christus gereret, nihil præter præcepta opera in Dei obsequium præstando: At vero eiusmodi præceptum non habuisse, vel inde satis constat, quod nullum eiusmodi præcepti, vel leuiter impressum in scriptura, aut Patribus vestigium appareat. Secundo durius, indecentiusque se gessisset Deus cum Christo homine, quam par esset: non enim nisi inscio, ignaroque subdito eiusmodi præceptum imponitur.

Tertio:

Tertio:cum ad Christi decentiam præceptum de re necessarissima ad hominum reparationem,nempè de morte obeunda, non nisi dependenter à Christi libertate, & acceptatione latum à Deo fuerit : quonam pacto omnia opera Christi præcepta à Deo credamus ? quæ omnia secundam etiam conclusionem , æqueque de actibus internis, non omnes præceptos Christo fuisse suadent.

5 Firmiora hæc pro conclusione tertia,quam illud Petri Hurtado quod si tantum iussa Patris Christus præstitisset,quia omnia ei à Patre præcepta forent, seruus inutilis Christus, qua homo,fuisset;ex parabola serui inutilis,& sententia Christi Lucæ.17.num.7.*sic & vos cum feceritis hæc omnia,quæ præcepta sunt vobis , dicite serui inutiles sumus:quod debuimus facere fecimus.* iuxta interpretationem Maldonati ibi num. 10. Salmeron. tract.7. & tractat. 30. numer. 10. ex origine.t.2. lib. 3. in epist. ad Roman. fol. 3. cæterum iuxta alios plures tota parabola , & sententia à Christo inducitur , vt discipulos ab inani bene gestorum,& miraculorum per ipsos patratorum abducat gloria : ad quæ patranda immediatè fecerat copiam verbis illis: *si habueritis fidem sicut granum Synapi* , ac de quibus gloriabundi redierant ad Christum c.10. num. 18. *etiam dæmonia subiiciuntur nobis.* quo sensu nihil ad intentum ex parabola,& sententia Christi deducitur. Sed illa admissa interpretatione : Christi adhortatio ad eos est,qui ex pigritia , ac negligentia ex iis quæ præter præcepta possent nihil in Dei obsequium præstant:ostendunt enim præcepta non ex Domini amore,sed è seruili metu se præstare. Si autem omnia ipsis,sicut Christo aduersarij volunt præcepta à Domino essent, nihil præterea præstare illi possent in Domini obsequium . quocirca impossibilitati, non vero negligentiæ , aut pigritiæ aliorum obsequiorum omissio verteretur ; quare nec præceptorum omnium executio seruili metu,non amori erga Dominum, vertereturjac proinde seruorum inutilium infamiam declinarent ; sicut,& in casu simili Christus , & quidem , cum posse à Deo omnia præcipi homini Christo certum sit,si quid argumentum probaret , probaret sanè contra Hurtado Christum qua hominem inutilem seruum esse aliquando posse , quod est valde ipsi iniurium.

6 Iamque has extremas conclusiones impugnant leuia sunt.Præcipuum est illud Ioan. 12. 49. quod pro concluf. 1. abducebamus,solumque probat de operibus in illa contentis. Secundo opponitur illud ex c.26. exodi.num.40.vbi ad Moysem Deus *inspice,& fac* , in tabernaculi fabrica,*secundum exemplar,quod tibi in monte monstratum est.* fuit autem, inquiunt , ad Moysis tabernaculum,quod Ecclesiæ erat,vel vmbra,vel Typus,Ecclesiæ tabernaculum non manu factum,sed sanguine Christi acquisitum , atque constructum : ergo sicut Moysi fabricæ illius omnia,etiam circunstantiæ , monstrata , præceptaque à Deo sunt,ita , & Christo omnia,quæ ad Ecclesiam construendam in hac vita peregit. Multi sunt Recentiores in ostendendo non omnes circunstantias tabernaculi illius Moysi à Deo iussas , vt argumentum debilitent,quod etiam eo admisso satis enerue est.Sed an, quia Moysi famulo domus iussa omnia sint, Christo homini domus Domino iussa etiam omnia illico fuerint ? ait enim Paulus ad Hebræ 3. *Amplioris enim gloriæ iste præ Moyse dignus est habitus , quanto amplioremhonorem habet domus,qui fabricauit illam.* Secundo fuerint necessaria omnia ad hominum redemptionem, & Ecclesiæ fabricam Christo homini à Deo præcepta : an omnia,quæ Christus egit necessaria erant , vbi ferè omnia redundarunt cum minutulum Christo opus fuerit satis ? Tertio:plura ad redemptionem , & Ecclesiæ fabricam non spectantia Christus egit,dum viueret , vt vt sessio,somnus , ambulatio , talis cibi manducatio. Obiiciunt Ioan.6.num. 38.*descendi de cœlo, non, vt faciam voluntatem meam,sed voluntatem eius , qui misit me.* Sed voluntas mea significat voluntatem proprio amore fundatam,& regulatam , non Dei beneplacito , & voluntate , quæ etiam erga non præcepta est. Denique obiiciunt Christum in omnibus perfectissimè operatum:ergo ex obedientia, quæ sine præcepto esse non potest. Sed restat probandum perfectissimum motiuum esse ex obedientia , non ex Charitate ; quod magis elucet , cum voluntati soli Dei , nec dum præcipientis , voluntas , atque operatio nostra concordat.

DISPVTATIO III.

An diuina alia humanitati Christi suos formales effectus communicent ?

IN diuinis quædam positiuè concipiuntur & significantur,quædam negatiuè,licet nihil negatiuum in Deo sit , ac proinde positiua alia , alia vero negatiua dicuntur. Positiua sunt essentia , siue existentia,& Deitas , quæ reliquorum diuinorum radix metaphysica est. Item potentia intellectiua , eiusque actus,siue intellectus,& scientia,& voluntas,ac volitio , deinde omnipotentia de quorum omnium metaphysica,siue identitate , siue distinctione formali egimus.t.1. controu. 1. d. 2. atque hoc t. controu.de Trinit. licet leuius , ac pressius. Negatiua autem sunt immensitas,infinitas,æternitas , & si quæ alia.Primo igitur de existentia, secundo de cognitione,aut volitione diuinis,tertio de attributis aliis omnibus,in quibus generalis , eademque decidendi ratio est,disputabimus.

QVÆSTIO I.

An humanitas Christi per diuinam,seu verbi existentiam existat ?

CELEBRIS , licet non ex multis retro annis fuit præsens difficultas , cum sola Thomistarum, qui vocantur, schola apud Hispanos florebat. Potest autem duplex quæstionis sensus esse. Primus an sola diuina verbi existentia existat humanitas vnita? secundus , an licet existat propria existentia existat etiam diuina. Primo sensu hic cum Thomistis quæstio versabitur. Secundo vero cum Vbiquistis. q. 4. ex vniuersalibus principiis ad statuendum pro omnibus attributis diuinis.

CERTAMEN I.

Thomistarum sententia præfundamentorum debilitate subruit ac S. Th. à Thomistarum imposturis vindicatus.

1 HEnricus quodlib.3.q.2.Dionys.Carthus.in 2.d. 6. q.5. sub fin. Capreol. q.1.a.1.& apud Soar.in 3. d.6.ferrara 4. contra gent.c.9.c.35.c.41.Cajet. 3.p.q.17. a.1.vbi Aluarez,Medina,ac reliqui iurati Thomistæ Nazar.q 4.a.1.Nauarret.t.1. controu. docent humanitatem non propria,& sua , sed Verbi , cui vnitur existentia diuina existere ac proinde diuinam existentiam effectum formalem existendi humanitati communicare. A ratione vix aliquid solutione dignum afferunt. Ab authoritate inducunt primo Sophronium epist. sæpè citata , ac recitata,& approbata a.6.Synodo act. 11.& è Calcedonensi

Calcedonensi ante med. vbi habet *in ipso verbo, non in se habuit*, humanitas, *existentiam, vnam cum verbo*. Sed tamen illa verba *vnam cum verbo* de suo addit Medina. Sed demus addita non esse. Missa Soarij solutione, quæ ad Sophronij mentem non est, respondeo: nomen *Hyparxis* quod in græco existentiæ respondet idem, quod *vsia*, siue substantia significare, vt vult Athanas. epist. ad Episcopos Africæ, quæ idem valet ferè atque hypostasis teste Budeo in commentariis linguæ græcæ: ac ideo indifferenter à Patribus græcis pro substantia, vel pro persona vsurpabatur. vult ergo Sophronius humanitatem non subsistere in se propria personalitate, sed in verbo, cuius sola, & vna personalitas, ac persona in Christo est: id quod satis exprimunt verba *existendi in* tanquam innitendo, quod natura solum in supposito, siue persona habet, vt proæmiali. d. q. 1. & 2. ex ratione, & Patribus ostendebamus: satisque suadet intentum Sophronij, quod erat Nestorij errorem illa sententia repellere. Eundem habent explicatum similia verba Damasceni 3. de fide c. 3. 11. & 13. atque illa quæ falso, vt vult Soar. referunt Thomistæ ex c. 22. *carnem in verbo habuisse existentiam*. ex animæ aliorum Patrum testimonia pro hac sententia recitant, quibus infra nos, & animum, & mentem reddemus.

2 Prouocant ad S. Th. quia q. 17. citata. a. 1. docet *esse accidentis in supposito, quod non est simpliciter esse suppositi, neque ad illum constituendum spectat, posse in illo multiplicari; esse autem substantiale formæ, vel naturæ pertinentis ad esse simpliciter suppositi non multiplicari in illo: quare cum in Christo vtraque natura pertineat ad esse simpliciter huius suppositi, quod Christus est non esse in illo concedendum duplex, sed vnum tantum esse*. quodlib. 9. a. 3. ait. *Humanitatem non habere esse in Christo, ita, vt ipsa esse dicatur, sed solum esse id, quod aliquid est, quia est in alio*. Hæc fere. S. Th. verba sunt pro Thomistis; sensus autem ac mens Doctoris sancti à Deo pro eis non est, vt Paludanus, & ipse insignis Thomista contra suos esse. S. Thomam apertè fateatur infra. Probatur facile ex citato quodlib. 9. a. 2. & 3. & q. disputata de vnione verbi, ante alias disputatas de virtutibus a. 1. ad 10. a. 4. ad 1. vbi ait: esse humanitatis in Christo esse distinctum ab esse diuinitatis, & verbi; licet quia pars est totius Christi dicat neutram habere esse simpliciter, sed secundum quid. Cum ergo esse humanitatis ab esse diuinitatis distinguat duplex esse alterum humanitatis, alterum Deitatis, & Verbi planè fatetur. Secundo cum Deitati esse simpliciter, æquè atque humanitati in Christo deneget, ne inde inferatur Deitatem, & Verbum etiam, in Christo non habere existentiam propriam in eius sententia, quomodo id de humanitate inferatur? vocat ergo citata. q. 17. esse simpliciter, & absolutè esse totius substantialis, & per se, ac non in alio, seu suppositi, quod cuiuis parti, & constituenti suppositum, seu totum substantiale prorsus repugnat: quare, & humanitati, quæ pars in Christo est, & verbo, (quod licet non, vt pars, & quid perfectibile, ast vt perfectiuum quid Christum constituit) quæ in Christo sunt, repugnat esse simpliciter. Cum autem esse per se, & simpliciter, seu non in alio, neque suppositum, siue esse simpliciter constituant, & suum esse in supposito seruant, & distinctum ab esse suppositi, & aliorum accidentium, quæ in idem suppositum inciderint. Hoc ipsum solum voluit, imo explicuit, quod lib. 9. imo, cum dixit humanitatem esse id, quo aliquid est, satis expresit toti composito, qui Christus est, aliquod esse actuale, siue existentiæ conferre de suo, vt patet. Ibidemque docet sicut accidentia plura suppositi plura esse simpliciter non sunt, ita neque plures Christi naturas: quia quod natura sua accidentia habent, nempè esse in alio habent ex accidenti naturæ plures, quæ vnum suppositum constituunt. Hanc porro doctrinam ebibit ex citata epist. Sophronij Sinod. 6. acto. 11. ante med. *quæ enim extat persona composita ex inconfuso constans temperamento partitionem conuenientium nescit, sed esse vnum, ac permanere vnum sortitur*. Ac infra. *Sed est vnum, & duo hoc ipsum agnoscibile, vnum quidem secundum substantiam, atque personam: duo vero secundum ipsas naturas, & naturales proprietates, ex quibus esse vnum sortitur natura duplex, & vnum permanere seruauit*.

3 Idem S. Doctor 3. p. q. 4. a. 2. & 3. docet humanitatem assumptam non esse assumptionis terminum, sed ad illam præsupponi, nempè præsuppositione, qua terminus assumptionis ipsi præsupponi nequeat: at terminus præsupponitur assumptioni secundum possibilitatem sui: ergo non solum secundum eum statum, sed secundum statum existentiæ præsupponitur ex S. Th. humanitas ad sui assumptionem: quare, & existit existentia propria prius natura, quam vniatur Verbo, ac non per huius existentiam, & q. 6. a. 4. ad 3 ait, carnem Christi non esse prius natura, quam sit à Verbo effecta esse tamen prius natura, quam sit Verbo vnita. Nequit autem aliquid esse absolutè, & ens productum, aut existens prius natura, quam habeat existentiam: ergo ex S. Th. humanitas, quæ prius natura est absolute ens effectum, & existens, quam verbo vniatur, non habet esse absolutè, & existentiam ab vnione ad illud. Obiicis. S. Th. q. 17. cit. a. 1. vbi argumento. 3. sic arguit *in Trinitate est vnum esse, quia est vna natura: ergo in Christo sunt plura esse, quia sunt plures naturæ*, atque ad. 3. concedit antecedens iuxta suam doctrinam 1. p. q. 3. a. 3. & 4. quia personæ identificantur cum natura diuina. Quod si in eo articulo ageret de esse suppositi, vt dicimus potius negare deberet: cum plura sint suppositi, & personæ Trinitatis, licet in natura identificentur. Sic Vasquez pro aduersariis illis acutius obiecit. Respondeo tamen facilè ex nostris principiis loqui de esse, & existentia simpliciter, & suppositi, quia eo loco 1. p. aliisque pluribus, vt vidimus controu. de Trinitate d. 6. q. 1. in personis Trinitatis nullum aliud esse personale siue existentiam agnoscit præter esse, & existentiam essentiæ, ac naturæ: quare vnum esse personale etiam in eis est; quod secus eueniret (concludit. S. Doctor.) *si personalitates esse personale, & haberent de se formaliter*, & conferrent personæ suæ, nec solum iure identitatis cum essentia existerent. Cum autem duplex natura, vnum suppositum, seu esse substantiale constituat neutra est esse simpliciter, & per se, sed vtraque est in alio, vt eodem articulo docuisse. S. Thomam ostendimus num. 2.

4 Debilius adhuc à ratione pugnant Thomistæ. Primo: quia existentia in creatis realiter distinguitur ab essentia: ergo non existet existentia creata propria, sed Verbi, & aliena do satis impugnatum in philosophia antecedens, & consequentiæ partem primam; nego tamen secundam ex prima improbabilem. Secundo arguunt. Humanitas Christi subsistit subsistentia Verbi, non sua: ergo, & existit existentia Verbi non sua. Vide consequentiam aliquid in communi, & horum Thomistarum sententia, naturæ super additum, nempe personalitas, suppletur formaliter à Verbo: ergo, & identificatum cum natura supplebitur; nempè existentia. Secundo cum subsistere subsistentia Verbi humanitatem Christi; ac non propria, sit esse partem Christi erit consequentia: est pars Christi componens illum cum Verbo: ergo non existit secundum se nisi Verbi, cum quo componit, existentia: quod est contra sententiam partis actualis componentis. Dices existentia substantiæ est esse per se: humanitas non est per se, sed in alio: ergo non habet existentiam substantiæ. Distinguo maiorem: subsistantiæ totalis concedo; partialis nego, vt patet: nam, etsi existat existentia Verbi existit in alio, & vt pars atque in alio instas; subsistentia siue esse suppositum est actus primus, & existentia actus secundus suppositi. Nescio quo pacto apprehendi, ne dum indicari, asserique assumptum à sano Philosopho queat. Nam cum ratio suppositi dicat existere per se, si propria subsistentia sit, & in alio si aliena: quo pacto siue existentia esse, imo concipi suppositum, valeat prorsus ignoro. Imò cum existere abstrahat à concepto per se, vel in alio, conceptum existentiæ prius esse prioritate maioris vniuersalitatis, dubitari non potest, quin neque priorem esse causalitate, & natura, si subsistentiæ modus superadditus naturæ sit cum,

cum ab ipsa fiuat, vel saltem ex ipsa educatur.

5 Ab absurdis arguunt. Humanitatis Christi existentia est creata, & propria: ergo per communicationem idiomatum poterit Verbum dici existere existentia creata, sicut plura alia, quæ propria humanitatis sunt, dicuntur. Nego consequentiam: tum quia denominatio existendi intrinseca solum est, & quæ solum competit subiecto per identitatem cum ipsa: tum quia idiomatum communicatio solum est eorum prædicatorum, quæ ita sunt propria vnius naturæ, vt è genere suo alterius naturæ non sint, vt ostendemus controu. 7. d. 1. vnde Verbum nequit dici per communicationem idiomatum subsantiale, vel rationale à subsantia rationali humanæ naturæ, vel è contra hæc, adhuc concretè, à subsantia rationali Dei Arguunt secundo: vnio subsantialis tunc solum intelligi potest, cum esse vnius vniti trahitur ad esse alterius: atqui si humanitas habet propriam existentiam esse humanitatis non trahitur ad esse alterius: ergo nec erit vnio subsantialis vtriusque naturæ in Christo, quod est absurdum. Nescio quam magno absurdo negetur vnionem hypostaticam subsantialem intrinsecè esse, nec solum extrinsecè ab extremis subsantialibus, quæ vnit, vt de vnione animi, & corporis dicebam. Sed credamus pluribus subsantialem intrinsecè esse. Maior adeo est falsa, vt, qui eam doceant, non trahi ad Eutychetis errorem videantur, sed vltro venire. Item in vnione materiæ, & formæ instatur apertè. Arguunt tertio: ex duobus entibus in actu nequit vnum per se constitui: atqui humanitas, & Verbum sunt duo entia in actu si humanitas suam habet existentiam: ergo nequit ex eis constitui vnum per se. Distinguo maiorem: entibus totalibus in actu concedo maiorem, partialibus, seu non totalibus nego, & distinguo minorem: totalia, nego; partialia concedo, & nego consequentiam, vt respondebamus dum contra hos Thomistas pro existentia propria materiæ primæ pugnabamus: quin implicat vnum ens in actu componi nisi ex pluribus partibus, seu entibus partialibus in actu. Arguunt quarto: Humanitas accipit propriam existentiam generatione Virginis: ergo Virgo non est mater Dei; sed humanitatis solius, quod est hæreticum. Sed nisi in existentiam humanitatis terminetur Virginis generatio, in quid terminabitur? an in essentiam possibilem, atque potentia, & virtute causarum carceratam? atqui hæc per vos improducta est, & æterna. Secundo actio omnis tendit in rei existentiam à virtute causæ, vt eam ex potentia actu ponat. Tertio attingentia essentiæ actualis humanitatis per Virginis generationem satis non est per vos, vt Virgo Mater Dei dicatur: ergo multo minus sufficiet, attingentia essentiæ humanitatis possibilis: vel si hæc sufficit potius illa. Nec refert si pro Thomistis dicas Virginis generationem attigisse vnionem hypostaticam, tum quia id confutauimus d. proœmiali, & controu. 1. Secundo: vnio ipsa existentia Verbi debet existere in eorum doctrina. Tertio: quia attingentia illa vnionis, non est à Virgine, vt viuens est, sed per potentiam obedientialem in animis quibusque cum ipsa communem. Ergo qua generat proprie non generat Deum facile ergo negatur consequentia. Nulla enim Mater immediatè attingit generatione suppositum, si subsistentia modus superadditus sit, sed existentiam naturæ, atque immediatè suppositum, quod ex agnata illi subsistentia, seu adiuncta resultat, quæ Christi humanitati diuina est, in nostra vero sententia generatione ipsa producitur natura independenter ab vnione ad aliud, vel dependenter, & sic subsistentia propria, vel aliena, si illud aliud suppositum, vel subsistentia fit. Ac demum ostendi controu. 1. d. 2. quomodo rigidè Virgo sit Mater Dei, sola præsuppositione vnionis hypostaticæ materiæ, & animæ humanitatis Christi ad vnionem earum inter se, quæ à Virgine ponitur.

CERTAMEN II.

Ex communibus Theologicis, etiam veterum Thomistarum principiis opposita, & communis sententia statuitur.

1 Scholastici reliqui humanitatem propriam, non autem Verbi existentia existere defendunt. Albert. in 3. d. 6. a. 5. Scot. q. 1. Gabr. q. 2. a. 2. concl. 1. Almain. q. 2. Basfol. q. vn. a. 2. Durand. q. 2. Ricard. a. 2. q. 2. & quodlib. 1. q. 3. ex antiquis Thomistis Heruæus d. cit. q. 1. a. 3. Paludan. q. 3. sub fin. versu *quidam tamen dicunt*. atque vterque d. 9. apud Soar. Henric. quodlib. 13. q. 5. apud Vvadingo, licet alibi ab aliis pro opposita referatur, & quod caput contra Thomistas est, S. Th. locis datis. S. Bonau. d. 5. a. 2. q. 1. ad argumenta ex nostris omnes ad vnum. Vasq. d. 71. à cap. 2. Soar. d. 36. sect. 1. Valentia. 3. p. ad q. 17. a. 2. Ragusa, & Becan. vterque Hurtado Complutensis, & Salmantinus, Lugo, Vvadingo. d. 4. dub. 9. Bernal. d. 47. quos, & nos sequimur. Probari solet ex Damasceno 3. de fide. c. 3. init. dicente humanitatem assumptione non fuisse subsantia existentiaque priuatam, quam scilicet haberet non assumpta. Sed tamen ibi solum contendit contra Eutychianos non fuisse destructam, & conuersam in Deitatem, quare omnes vertunt non fuisse *conuersam*, ac pro Verbis citatis ex Græco Billius vertit, *neque in nihilum redactam*. & c. 11. dicens naturam assumptam fuisse, *non prout in intellectu, & præcissam, sed indiuiduam, & in eadem existente specie*. Sed solum vult speciem humanitatis assumptam præcisè non fuisse, sed vt est identificata cum indiuidua natura, sicut species reliquæ cum suis indiuiduis identificantur re ipsa: ad quem sensum vertebat Billius *eadem, quæ in indiuiduo, eademque cum ea, quæ est in specie*. A Patrum ergo authoritate præter Sophronij, & S. Th. testimonia data cert. 1. solus pro existentia humanitatis propria sua, ac non Verbi referri potest Epiphan. Ep. scopus. 7. Synodo. act. 6. t. 3. Concil. apud Soar. distinguens humanitatem ab hypostasi, vt illa dicat humanitatem existentem, hypostasis vero subsistentiam addat: atqui si humanitas existentia Verbi existeret, humanitas existens, Verbi subsistentiam, vel diceret, vel supponeret; quare ad hypostasim, siue suppositum addenda non esset.

2 E communibus autem, etiam Thomistarum principiis arguo primo, quia in eorum sententia non est nisi vnica existentia Deitatis in Trinitate: ergo humanitas existens existentia non sua, sed Verbi existet existentia Deitatis, cui immediatè non vnitur, & per se, sed solum ratione identitatis cum personalitate Verbi cui in eorum sententia per se, & immediatè vnitur tantum: quod est difficile effectum formalem existendi tribui non solum ab existentia non identificata existenti, sed ab existentia non per se, formaliter, & immediatè vnita, sed mediatè, & materialiter solum. Secundo cum existentia Deitatis non magis Verbi, quam aliarum personarum sit humanitas non magis existentia Verbi, quam Patris, aut Spiritus existentia existet, quod non admittunt. Licet enim quia Verbo Deitas identificatur humanitati vnitæ afferatur Deitas, & existentia: ast non ideo existentia increata est, quia Verbo identificatur, sed quia de se talis est: qua vero talis existentia increata est facit formaliter humanitatem existere; ergo non qua Verbo identificatur, sed sub ratione existentiæ communis tribus Personis. Arguo secundo ex alio principio

communi in vno sensu, firmiorique in sententia Thomistarum quia Arist.2.de anima.c.4. tex. 37. ait. *cunctis viuentibus causam, vt sint formam ipsam, ac substantiam esse patet : at viuere viuentibus est esse : cuius sane causa est, vt constat, atque principium forma.* Cum enim forma viuentibus adest viuunt, & existunt, cum abest moriuntur : vt inde Thomistæ doceant materiam existere per existentiam formæ atqui in humanitate forma, & animus est : ergo per illam viuet existeretque humanitas non per Verbi existentiam. Est totus diuersus S. Th. 3. p. q. 2. a. 5. vbi argumento 3. non esse opus vnione animæ ad corpus in Christo: quia hoc Verbo vnito sufficienter viuificabitur, respondet ad 3. *dicendum quod duplex est principium vitæ corporalis vnum quidem effectiuum : & hoc modo Verbum Dei est principium omnis vitæ. Alio modo est aliquid principium vitæ formaliter. Cui enim viuere viuentibus sit esse*, (vt dicit Philosophus. 2. de anima) *sicut vnum quodque formaliter est per formam suam, ita corpus formaliter viuit per animam, & hoc modo non ponitur corpus viuere per Verbum, quod non potest esse corporis forma.* quibus præclusa est solutio Thomistarum prima. Nempe viuere sumi ab Arist. & S. Th. pro viuere, seu vita in actu. Secundo: quemadmodum S. Doctor. explicuit. 1. p. q. 54. a. 1. ad 2. sed quomodo *forma, ac substantia* dicatur vita, aut viuere in actu secundo ab Aristot. cum vita in actu secundo sit accidens, & operatio vitalis? Deinde quomodo sit causa, vt sint viuentia (vt aiebat Aristot.) operatio vitalis, quæ viuentia supponit constituta, & existentia? item forma, qua formaliter, & non actiue viuunt, & sunt viuentia, vt ait S. Thom. non est operatio vitalis, sed anima, seu forma substantialis viuentis. Loco vero citato. 1. p. non hunc textum, sed alium ex 11. metaphysicæ iuxta diuisionem Auerrois, vel ex 12. iuxta communem interpretatur, vbi Aristot. vitam pro operatione vitali vsurpauit : quomodo negat Angelis essentialiter vitam habere, licet, essentialis sit eis vita pro essentia sumpta, iuxta Augustini acceptionem in libris de Trinitate.

3 Ex eo etiam principio sic arguo tertio cum Vasq. viuere, ac vita viuentibus est esse existentiæ, siue existere : at vita, & existentia humanitatis caduca, & defectibilis est; ergo non increata, & æterna Verbi: alioqui erit immortalis, & æterna vita humanitatis Christi; neque defecit, mortuusque fuit Christus, qua homo: quæ sunt hæreses formales. Dices non mansisse in triduo humanitatem vnitam Verbo, quia nec mansit humanitas : quare defectu subiecti, non vitæ mortuam fuisse humanitatem. Impugnat Vasq. quia ante triduum mortis nihil præter animam, & corpus vnitum Verbo erat, quæ, & eadem vnita perseuerarunt in triduo. Sed dicent adhuc defecisse vnionem animæ, & corporis essentialiter requisitæ ad humanitatem. Sed rogo an vnio actualis animæ, & corporis requiratur essentialiter, vt humanitas existat, actuque sit, etiam cum Verbo vnitur? vel non requiratur? si non requiratur nulla est solutio. Si requiritur : inquiro, an etiam vnio existat existentia Verbi? vel sua? si sua : cur id non datur animæ, & corpori? si existentia Verbi: ergo prout sui vnionem ad Verbum præcedit non supponitur existens actu: qui ergo perit, ac deficit prout ex parte subiecti præcedit vnioni ad Verbum, cum, vt sic existentiam sui neque habeat, neque requirat, cuius defectu ex parte actus primi vnio hypostatica deficiat defectu subiecti, ac proinde æterna eius existentia Verbi, qua existebat: quod ipsum argumentum, & impugnatio solutionis huius in tota humanitate efformatum à radice solutionem conuellit. Nam si Verbum vt vniatur humanitati, detque illi existentiam, & vitam requirit, ac præsupponit existentiam humanitatis in se, & extra causas: quomodo dabit quod in illa prærequirit, & supponit. Si non prærequirit ex parte humanitatis esse actuale, & extra causas, & nihil, sed solum eius possibilitatem, & esse adhuc intra causas. Cum possibilitas humanitatis necessaria sit, & æterna per hosce, nec possit deficere, quomodo deficit vita, & existentia Verbi æterna defectu subiecti: nempè humanitatis? Arguo quarto, quia forma vitæ, & existentiæ viuentis est anima, seu forma viuentis essentia sua: adeoque, vt corpus, siue materiam viuificet formaliter, existereque faciat in Thomistarum doctrina: ergo implicat vnitam esse animam Christi eius corpori, quin illud, ac totam proinde humanitatem formaliter faciat existere. Ergo nequit non humanitas propria, ac connaturali sua existentia existere etiam cum Verbo est vnita. His omnibus respondent Thomistæ actualitatem essendi in humanitate, & reliquis non esse existentiam, sed solum proximam existentiæ capacitatem. Hoc tamen præcludam cert. 3. initio: satisque ex apprehensione terminorum, & communi præclusum est.

4 Responderi secundo possent ad omnia etiam hæc animam de se viuificatiuam corporis esse, ac formalem vitam, & existentiam corporis, & viuentis, ni id muneris à Verbo vnito prius natura præueniretur. Sed contra primo: quia, si Verbum partes animæ præoccupauit, quid ni Apollinaris error admittatur, atque asseratur Verbum vnitum fuisse corpori Christi pro anima, & mente, solumque corpus sine illis à Verbo fuisse assumptum. Contra Secundo: quia ex S. Thoma. 3. p. q. 4. a. 2. q. 6. a. 4. prius natura genita fuit humanitas, quam assumeretur à Verbo, vniretur que hypostaticè: ergo prius natura existit partium vnio inter se se, sine qua humanitas non est, quam eius vnio hypostatica. Contra tertio: quia Thomistæ ex Heruæo, & Caietano citato controu. 1. d. 2 q. 2. cert. 1. ideo à 6. Sinodo Nazianzeno, & Augustino dictum putant corpus per animam, ac mentem, siue his mediis assumptum à Verbo fuisse, quia per animam, seu mentem tanquam *per formam* recipit existentiam, quæ spectanda pro priori naturæ fuit, vt assumeretur, atque vniretur Verbo: in quo licet falsa plura inuoluantur, vt ibi monstrabam manifeste Thomistarum, si hac solutione vrantur, in consequentia deprehenditur. Contra quarto : quia quouis naturæ ordine anima, & corpus assumpta, vnitaque Verbo fuerint, humanitatis existentia, quæ sine partium existentia non est, præsupposita ad vnionem hypostaticam fuit per hosce ex Heruæo, & Caietano. Ens quippe in potentia, ac nondum existens vniri alteri nequit in horum & vera doctrina: cum modus vnionis, sicut, & modi reliquorum, cuius modus est, & cuius absolutum esse modificat existentem supponat, nec illi possit existentiam tribuere. Etenim realis modalis, siue modi à re distinctio, in eo à reali absoluta, seu rei à re distinctione secernitur, quod modus sine rei, quam modificat, cuiusque modus est existentia existere nequeat, res autem sine modo existere valeat: quod fieri minimè posset, si vnio hypostatica humanitati existentiam daret, vel Verbo, cui illam vnit, illi existentiam afferret: etenim pereunte vnione hypostatica humanitas necessario periret iam vero, si ad vnionem hypostaticâ in hoc instanti humanitatis existentia pro illo prius natura supponitur, propria humanitatis existentia, non potest pro illo eodē instanti non esse. Deinde quid nam existentiæ præstabit Verbum vnitum humanitati, cuivè eius parti, cuius quarumque existentiam absolutam prius natura, quam vniatur absolutè supponit an vnioni partium? atqui hanc assumptam vnitamque hypostaticè verbo plures negant. Secundo si hæc assumpta etiam fuit ipsius absoluta existentia præcedens natura debet sui assumptioni ob rationes proximas. Tertio humanitatis existentia præsupposita per vos, & vnionis existentiam claudit, vel supponit. Quarto Virginis actio, qua hominem Deum genuit, ad vnionis partium humanitatis existentiam, tanquam ad terminum proximum, & formalem fuit tantum terminata.

5 Dices ad hæc eadem actione vnitas partes humanitatis, & inter se, & verbo fuisse. Sic enim aiebat Leo Pa. 1. epist. 11. post med. *Natura quippe nostra non sic assumpta est, vt prius creata, post assumeretur; sed vt ipsa assumptione crearetur.* & Fulgentius &

de incarnat. & grat. Domini nostri Iesu Ch. *ipsa quippe acceptio carnis fuit conceptio Virginis.* Si autem eadem actione vtraque vnio fuit producta: cum hypostatica afferat Verbum, potuit vnio partium Verbo viuificari, & existere. Sed quid de partibus humanitatis hac solutione dicent, quarum existentia ad vtramque vnionem præsupponi monstrauimus; quare viget argumentum quartum. Si enim simul natura vtraque vnio est nequit Vnione hypostathica Verbum præuenire munus formæ in tribuenda vita, & existentia corpori; maximè cum anima illud intrinsecè informet, atque humanitatem Christi essentialiter constituat, nisi in errorem Apollinaris ire aduersarij velint insuper contra hanc solutionem militant secundum, tertium, & quartum argumentum. Nam vnio illa hypostathica vnionis partium ad Verbum immediatius verbum, eiusque existentiam pertingit increatam: quare, & erit æternè, ac indefectibiliter existens contra fidem. Tertio est solutio contra doctrinam Thomistarum. Si enim vtraque vnio eadem actione producitur ad vnionem hypostaticam vnionis partium humanitatis huius vnionis existentia absoluta non præsupponetur natura contra hosce Thomistas, qui extremi vniendi existentiam prius natura ad sui vnionem supponi merito docent quare falsa omnino est solutionis huius doctrina, atque extra Patrum illorum mentem, quicontra hæreticos citatos, confutatosque contr. 1. d. 1. q. 3. solum contendunt non prius tempore, quam Verbo vniretur humanitatem præextitisse. Id quod Verba illa Leonis. *Prius*, & *Post* quæ absolutè dicta tẽporis denotant prioritatem, & posterioritatem, satis sonant. Clariusque hæc, quæ in eodem contextu infra subiecit Fulgentius. *Non est igitur aliquod interuallum temporis æstimandum inter conceptæ carnis initium, & concipiendæ maiestatis aduentum?*

6 Quinto demum arguo ex communi alia etiam Thomistarum doctrina: Angelus quilis, siue bonus, siue malus naturali sua virtute intellectiua intuitiuè videt humanitatem Christi existentem, & vt quid actuale, & extra causas, nec solum, vt intra causas, & possibile: atqui si humanitas Christi existeret formaliter per existentiam Verbi Angelus nullus posset videre illam existentem virtute naturali sua intellectiua: ergo humanitas non existit per existentiam Verbi. Minor probatur: quia nihil potest videri, vt ens actu, siue, vt existens, quin actualitas essendi, & existentia formalis ipsius videatur: at, si humanitas existit per existentiam Verbi, nequit eius existentia, siue actualitas essendi videri ab vllo Angelo virtute naturali sua intellectiua: ergo, si humanitas existit per existentiam verbi nullus Angelus posset virtute naturali sua intellectiua videre illam existentem. Maior proxima probatur. Nemo enim, qui videre albedinem nequit, videre potest album, vt album Probatur minor si humanitas existit per existentiam Verbi nequit videri illius existentia, & actualitas essendi, nisi visa existentia Verbi, quæ humanitatis existentia eadem est: atqui existentia verbi nequit videri ab vllo Angelo virtute sua naturali intellectiua: ergo, si humanitas existit existentia verbi, illius existentia nequit videri ab vllo Angelo naturali sua virtute intellectiua. Minor hæc suadetur existentia verbi est aliquid intrinsecum Deo: nihil intrinsecum Deo videri ab vllo Angelo potest virtute sua naturali intellectiua: ideo enim Dæmones Christi personam nunquam videre possunt, quia quid intrinsecum Deo Christi persona est: atque insuper in Thomistarum opinione, qui visionem præcisiuam non admittunt, si virtute naturali aliquid intrinsecum Deo Angelus videre posset naturali virtute posset esse Beatus: maximè si videre posset verbi existentiam, quæ existentia Deitatis est, in eorum sententia, nihiloque formaliter à Deitate differt.

CERTAMEN III.

Ex vniuersalioribus principiis existentia humanitatis per existentiam Verbi confutatur.

1 NOn ex his solum principiis, sed ex vniuersalioribus confutandi iam Thomistæ sunt, vtque eis æquiuocationis, & Verborum præcludamus effugia, scire oportet: existentiam, de qua hic, nihil aliud in rebus esse, quam actu absolutè esse, siue absolutam actualitatem essendi, qua res est in se extra suas causas, & extra nihil: quæque est actus logicus in ordine ad quem possibile dicitur possibile, estque terminus actionis, qua res extra suas causas ponitur in esse actuali, quod ab æterno non habuit, cum solum intelligebatur sub illo quali quali esse possibili, vel obiectiuo solum, vel virtuali omnipotentiæ, à qua poni in actu potest. Etenim posita hac sola essendi actualitate rei extra causas, & extra nihil res existit, eaque sola ablata deficit, ac non existit. Hanc per se notam veritatem, ex qua, tam hic, quam in existentia sua materiæ per existentiam formæ clarè Thomistæ confutantur, obscurant ex eis nonnulli asserentes actualitatem essendi non esse existentiam, sed capacitatem proximam, & ordinem ad illam Sed pura verba dant, pueris fortasse, viris autem doctis minimè accipienda. Prima impugnatio sit: rogare vt explicent quid præter actualitatem essendi præfatam addat existentia sua. Secunda: quia actus essendi est actus potentiæ logicæ, siue possibilitatis essendi: atqui actus possibilitatis essendi est existentia: ergo actus, siue actualitas essendi est existentia. Tertia: quia actio terminatur ad effectus existentiam: at ad nihil aliud terminatur quam ad actualitatem essendi effectus in se extra causas, & nihil: ergo actualitas essendi præfata est existentia quarta illa capacitas proxima existentiæ non est capacitas pure obiectiua, siue potentia logica puræ possibilitatis: ergo est capacitas subiectiua, vel actiua: vtriusque autem generis capacitas proxima non nisi existentium est: ergo dicit capacitas proxima existentiam.

2 His positis Argvo sic. Rei cuiusque existentia identificatur re ipsa cum essentia ipsius: atqui Verbum eiusque intrinseca existentia non identificatur cum essentia humanitatis: ergo Verbum, eiusque existentia non est existentia humanitatis, vel infero: sed existentia Verbi est existentia humanitatis per vos: ergo humanitas identificatur cum Verbo, & eius existentia re ipsa: ecce Eutychianam conuersionem, & confusionem naturarum in Christo: cum verbum re ipsa identificetur cum Deitate, eius autem existentia idem etiam formaliter sit per hosce cum illa. Maior est principium latè probatum in metaphysica contra Thomistas, & quod iam ex eis plures admittant: vt videre est in Nazario. 3. p. q. 4. a. 1. vbi solam distinctionem admittit ex natura rei inter essentiam, & existentiam, quæ distinctio in eius scholà formalis, & rationis ratiocinatæ solummodo est: clariusque ad nos in hoc principio accedi q. 17. Arguo tertio quia vel humanitas distinguitur à Verbo, vt ens actu, ab ente actu, vel vt ens possibile ab ente actu, siue actuali: si extremum, non erit realis actualis distinctio, nec absolutè maior, quam humanitatis possibilis à se ipsa existenti. Patet nam, & entis possibilis actualis distinctio esse non potest: & cum Verbum existentia, & actualitas essendi humanitatis sit non aliter ad Verbum, quam ad sui existentiam comparabitur humanita. Vnde iursus neque erit vera realis compositio in Christo ex humanitate, & Verbo. Cum compositio vera sit realiter

distinctorum vnio,quæ extrema realiter actualiter distincta,& existentia supponit,vt ex Thomistis supra dicebamus.Hæc autem sunt absurda. Si dicas primum:ergo existentia humanitatis realiter distinguitur à Verbo, eiusque existentia.Patet:quia implicat existentiam, siue actualitatem essendi,in qua,& secundum quam duo distinguntur eandem esse in vtroque , non minusquam realiter distincta re ipsa identificari:alioqui licet personæ,qua tales distinctæ,sint in Trinitate,eandem possent habere personalitatem.Idem argumentum sit de vnione reali, quæ realem actualem extremorum distinctionem,& existentiam requirit.

3 Arguo Quartò:quia materia,& anima terminant in se actiones creatiuas, & earum vnio Virginis generationem,quibus ponuntur,& extra suum nihil, & extra causas: ergo vnum quodque eorum adæquatè , & adæquatam à suis causis existentiam recipiunt in se non à Verbo:quare,& humanitas , quæ nihilo ab eis differt. Probatur:quia terminus actionis est esse actuale , siue existentia effectus in se:ergo eo præcisè,quo enumerata terminant in se,& secundum se, ac non per Verbum actiones dictas,ponunturque in se,& extra suas causas, & nihil,in se,& secundũ se existunt,habentque existentiam non per Verbum iuxta dicta n. 1. Argumenti huius refert parui,quod vnio materiæ,& animæ,eadẽ actione, qua vnio hypostatica à Virgine producatur. Arguo quintò quidquid vniendum est alteri,cui non inhæreat (vt solutionẽ de simultanea existentia natura,& productione formæ eductæ,& suæ vnionis per eandem actionem,in aliquorum sententia præueniam) præsupponitur natura productum,& existens ad vnionem cum illo:atqui tota humanitas vnienda fuit Verbo non inhærendo ipsi : ergo tota humanitas præsupponebatur natura existens ad vnionem cum Verbo , ante quam vnionis, nondum natura existentis , beneficio à Verbo existentiam haberent, haberevè possent. Respondet Thomista nescio quis apud Soar. §. *ad hanc, & præcedentem rationem.* Humanitatem in fieri præcessisse natura sui assumptioni,& vnioni ad Verbum;ast in facto esse præcessisse vnitam,& assumptam , vt per Verbum in facto esse existeret ; quare maiorem veram esse de vniendis *in fieri* loquendo,falsam vero *in facto esse.* Contra fieri humanitatis prius natura est assumptione ad Verbum : ergo,& factum esse humanitatis prius natura est vnione, seu facto esse assumptionis ad Verbum.Patet : nam fieri , & factum esse , vel ad idem naturæ signum , & instans spectant,vel ita proximè , & inseparabiliter natura cohærent,vt nulla naturæ mora disiungi possint,vt interim præcurrat assumptio in fieri , posterior humanitate,in fieri,siue eius productione,pertingatque prius in facto esse humanitatem illam vniendo hypostaticè , quam productio illam ponat in esse actuali : & extra causas,& nihil:id quod à Deo est impossibile,vt nec diuinitus fieri possit:quia cursus naturalis fieri ad factum esse solum pendet à Dei libertate,quatenus ab eo pendet decretum concurrendi vel se solo, vel cum causis secundis:quo posito non pendet ab eius libertate sistere concursum,ne effectum ponat : idcirco constans in scholis est rerum prioritates,& posterioritates in facto esse pro prioritatibus , vel posterioritatibus earum in fieri,siue suarum productionum assignari.

4 Atque,vt appareat , quam falso hæc doctrina ad rem præsentem inducatur quamque sit certa illa maior, rogo Thomistam cur difficile adeo in sua doctrina admittat productionem humanitatis priorem natura esse, quam eius ad Verbum assumptio ? certè id solum respondere poterit:quia ex communi,& necessaria omniũ apprehensione quidquid vniendum est alteri non inhæsiuè,vt humanitas Verbo,debet prius natura præsupponi existens in se,& productum in facto esse quod si ita non esset nullatenus præcedentia vniendi, siue humanitatis in fieri ad sui assumptionem admittenda foret. Sed probatur vlterius illa maior de vniendorum existentia necessario præsupposita in facto esse , ad sui vnionem. Nihil enim aptum proximè est,vt vniatur in statu possibilitatis solum alioqui res nunquam futura , imò quin produceretur,vniri alteri posset, quod ne in cogitationem quidem cadere potest. Item vniri posset alteri nunquam producendo : cum par sit vtriusque extremi ratio ad vnionem.Secundò,quia cum vnio modus realis sit sine reali existentia extremorum esse non potest ; cum tamen extrema sine vnionis existentia possint existere,vt oportet ad hoc,vt vnio ab extremis realiter modaliter distinguantur. Tertio quia rem esse vnitam modaliter ipsi contingit : nihil autem realiter alicui contingit,quod in se absolutè non est;alioqui dicam securè nunc Antichristum esse album,frigidum,sedentem, vel ambulantem.Dices ad secundam impugnationem præsentiam modum esse rerum,& tamen rem sine præsentia esse non posse.Distinguo sine omni collectiue fateor, quia aliquam debet habere ; ast distributiuè posse sine omnibus esse,quod satis est,vt quæuis modus esse rei illis conuincatur.Secundo ea necessitas existendi cum aliqua præsentia,nec sine omni collectiue , non ex intrinseco præsentiæ,& existentiæ rei prouenit,quod modo,& rei repugnaret,sed ab extrinseco spacio imaginario infinito,extra quod poni res finitæ non possunt.

5 Sexto arguo. Humanitas in casu præsenti non solum est extremum vniendum Verbo non inhæsiue, sed & vnionis ipsius reale subiectum , realisque materialis causa in omnium sententia : atqui omnis causa realis præsupponitur natura existens in se ante suum effectum:ergo humanitas præsupponitur natura in se existens ante sui vnionem ad Verbum. Negant minorem Thomistæ quia solam causam efficientem supponi existentem prius natura effectu admittunt. Nam finis, aiunt,ante suum effectum non supponitur existens.Sed contra : quia finis causa intentionalis est causans nimirum per sui existentiam intentionalem in mente,apprehensione : ergo malè inde negatur præsuppositio existentiæ causæ realis,cuiusmodi est materialis ad suos effectus edendos:ergo causa omnis realis præsupponitur existens realiter ad suos effectus. Contra secundo : quia non aliunde causa efficiens præsupponitur existens ad suum effectum,quam quia causa realis est:at causa materialis,& formalis causæ reales sunt:ergo , & præsupponentur existentes ad suos effectus. Dices efficiens continere existentiam effectus, quam ponit, in sua virtute , quæ nequit contineri nisi à re actu existenti.Contra : quia causa materialis quatenus intrinsecè causat componendo continet formaliter partem existentiæ effectus,scilicet totius, æque atque causa formalis. Item quatenus est eductionis subiectum,vt in nostro casu humanitas,se gerit respectu vnionis,continet ex parte sua in sua eductiua passiua potentia existentiam effectus,sicut ex parte,& genere suo illam continet efficiens : ergo æque atque hoc debet præsupponi existens ad suum effectum ob hæc fortasse Aluarez.3. p. q. 17. fatetur humanitatem præsupponi existentem ad sui vnionem cum Verbo, atque vt quid productum cum actualitate essendi in facto esse,ast eam actualitatem essendi,siue existentiam esse cum habitudine ad Verbi existentiam. Sed inquiro:an sine termino huius habitudinis,& ante illum intelligatur absoluta existentia , seu actualitas essendi humanitatis in se extra causas,& nihil ? si neges recurrunt omnia argumenta numeri proximi , & ostendis tuam doctrinam in terminis implicare ; si fatearis , das manus,atque ad nostras venis partes. Nam quod existentia humanitatis sit respectiua existentiæ Verbi, si tamen absolutè existentia humanitatis est , nihil obest , quod existentiæ Verbi sit ex accidenti respectiua : imò nec si transcendentaliter ad Verbi , & Dei existentiam referretur , sicut in communi opinione creata omnis existentia refertur:& in nostra quidem humanitas Christi non nisi dependenter ab vnione ad Verbum existentiam habet,vt pars sit,ac non substantia individua totalis,& persona creata:iuxta dicta d. procem. q. 2.

QVÆST.

QVÆSTIO II.

An sola volitione, atque intellectione diuinis Christi humanitas voluerit formaliter, & intellexerit.

QVÆSTIO hæc de facto nunc examinatur, vt errores Monothelitarum, & similium authoritate Patrum, & Conciliorum, cum hac de re tum de dogmatibus aliis, quæ inde pendent propulsentur de possibili autem quæstione tertia disputabitur, vt philosophicis etiam momentis veritas catholica confistat.

CERTAMEN I.

Monothelitarum error, eiusque Patroni exacte recensentur, ab eoque liberatur Honorius.

1 Monophysitæ, quia apparentem solum humanitatem non solidam, ac veram Christo Domino tribuebant consequenter humanam voluntatem eiusque actum Christo denegabant: solumque ei, & voluntatem, & volitionem concedebant diuinam, sicuti, & intellectum, & sapientiam. Consentiebat prorsus Apollinaris cum Deum pro anima corpori Christi solummodo concederet. Quorum fundamenta contr. 1. disp. 1. quæst. 2. radicitus couellebamus. Nunc autem cum solis Monothelitis, conferenda est manus. Quorum errori à priscis scholasticis, vt alia theologicæ eruditionis plura, non satis intellectus à nostro Vasq. d. 73. cap. 1. accurate est propalatus. Aiebant ergo in Christo duas naturas cum suis quamque facultatibus esse; Cæterum solum dari in eo actum voluntatis diuinæ, quâ materiales etiam humanitatis facultates ad suas quæque operas, & applicarentur, & mouerentur: quas ideo Theandricas, Deique viriles nominabant: qui error ex alio manabat. Putabant enim actum quemuis voluntatis humanæ diuinæ oppositum necessario, ac proinde peccatum esse: quare ne in Christo peccatum admitterent, atque in eodem ipsius supposito voluntates repugnantes actum voluntatis humanæ Christo denegarunt. Constant hæc ex Machario Patriarcha Anthiocheno sectæ huius Principe in sua confes. 6. Synod. tract. 2. ab hoc errore steterunt Stephanus Polichronius. Cyrus Alexandrin. & Theodorus Pharenens. epist. ad Michaelem Bulgariæ Principem de septem Synodis cap. de 6. Synodo. Steterunt etiam Sergius Pyrrus, & Paulus Patriarchæ Constantinopolitani. Addit Vasq. Typum quemdam Pauli discipulum; sed Typus hic non homo quidem, sed formula fidei suæ fuit data à Paulo ad concilium Lateranense sub Martino 1. vt constat ex consult. 4 eius Concilij Lorca d. 69. n. Granad. tract. 13. de incarnat. disput. 1. numer. 3. fine negari etiam Christo à Monothelitis asserunt creatam humanam scientiam, neque immerito cum ita Monothelitæ cuiusdam confessionem referat Agathò in sua epist. act. 4. 6. Synod. *& vnam esse eandemque vnius Domini nostri Iesu Christi, & Deo dignam sapientiam, scientiamque omnium, & cogitationem secundum vtrumque: idest secundum eius diuinitatem, & humanitatem: quia & vnam operationem confitemur Deo dignam, sicut superius dictum est.* quo spectat Synod. 6. act. 4. & 8. definitio. *Confitemur in Christo omnia duplicia, quæ ad naturas pertinent. Duas naturas eius prædicamur: & vnamquamque proprietates naturales habere confitemur, diuinam omnia, quæ diuina. humanam omnia, quæ humana absque peccato.*

2 Ad Monotheliſmi partes accessisse ferunt, & antiqui Monothelitæ, & Iuniores Honorium Pap 1. quos imitatur Canus. 6. de locis cap. vlt. §. *Huic loco.* sed mallem aliquid piæ saltem excusationis SS. pontific. Melchiore Cano, quam Erasmi erroti impensam verbis hisce; *qui Phocam scribunt instituisse Romanam Ecclesiam esse Ecclesiarum caput, piè quidem forsasse id: sed imprudenter scripserunt.* Fundamenta sunt, Primum quod in Synodo actu decimo-tertio, columna tertia damnatis Monothelitis damnatur Honorius *Eo quod* (aiunt patres) *inuenimus per scripta, quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus eius mentem secutus est, & impia dogmata confirmauit.* Atque sub actionis eiusdem finem: *Comperimus* (inquiunt) *in eandem impietatem concurrere.* nempe Honorium. Tertium fundamentum est ex epist. 1. Honorij eiusdem ad Sergium, in qua versus med. ita habetur: *vnde & vnam voluntatem fatemur Domini nostri Iesu Christi.* Quartum denique fundamentum, quia, & in aliis posterioribus Conciliis ea Honorij damnatio refertur, nec iubetur expungi: quod est tacita, vt minimum damnationis eiusmodi approbatio: atque hæc quidem fundamenta sunt omnia, vt tanto Pontifici Menotheliſmus adscribatur, quæ quam sint infirma eruditus quiuis comperiet, nosque ea singulatim, summatimque percurrendo pro minus eruditis, & curiosis aperta eruditione, facilique dissiciemus.

3 Et in primis, vt testimonium ex Honorij epist. recitatum intelligatur, & quæ ex illo sexta Synodus de Honorio iudicasse dicitur, sciendum est: Honorium non alias quam ex epistola Sergij Monothelitarum errorem, & doctrinam cognouisse; Sergius autem in eis litteris quæ extant 6. Synodo actu 12. inter principium, & finem, non vt suam, sed aliorum causam, Monotheliſmum proponit, Catholicum agens; quidque in ea sentiendum sit initio Romanæ sedis iudicio submittens: deinde ait, se ita de vna, vel duplici Christi operatione litem lubortam componere, ne vna, vel duplex dicatur, *sed ex vno* (eius verba sunt) *eodemque incarnato Deo verbo, sicut iam sumus affati, omnem diuinam, atque humanam operationem procedere. Hoc autem nos Leo, Dei portitor instruit manifestè perhibens. Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium habet.* quo Leonis testimonio contra Monotheliſmum acriter pugnarunt. S. Maximin. disp. cum Pyrrho Damascen. 3. de fide cap. 15. fin. Agatho Papa cum Synodo Romana epist. 1. ad Imperatores Tiber. Heracl. & Augustum versus fin. Synodi 6. eam epistolam, & testimonium Leonis admittentis, insuper paulo post epistolæ Honorij med. sic ex Sergij relatione legitur: *insuper, & ei consequens sit prædicere duas voluntates contrarietatem circa inuicem habentes tanquam Dei quidem verbo salutarem volente adimplere passionem; humanitate vero eius obsistente voluntati.* quasi nomine diuersarum operationum Christi, à voluntate humana, & diuina non diuersitas physica, sed moralis auersitas intelligeretur à Monothelitis: nomine autem vnitatis operationis non physica sed moralis omnimodi consensus, & conconcordia. quemadmodum, qui aliter sentiunt, aut volunt vulgo; tam latinè, quam hispanè diuersarum voluntatum, ac iudiciorum dicuntur; qui autem non aliter sed eodem modo censent, idemque volunt vnius voluntatis nominantur. hispanè *son de diuerso parecer*, vel contra *delmismo*. Latinè vero *quot capita tot sententiæ*. cum tamen plurium iudicia & affectus, licet moraliter concordent, nequeant non physicam diuersitatem habere: itaque, siue simulatè loqueretur Sergius Honorio, siue ex animo, sensus, qui ex eius littteris percipiebatur Catholicus erat quare licet alias suspectæ fidei haberetur, ex eius tamen epistola Patres, atque eius concilij præses Martin. 1. epist. ad vniuersos Christi fideles post init. Sergio Monotheliſmum tribuere certo ausi non sunt, dum eius hæresis patronos recensent, sed dubitanter. *Sergius vel eius successores Pyrrhus, & Paulus.*

4 Cum ergo Sergius in ea epist. Catholicum simulans Catholico sensu loqueretur, quomodo, Honorius ei assentiens, neque aliunde animum, si forte tunc sub-

dolus erat, percallens Monothel. haberi potest? cũ ergo vnam in Christo fatetur voluntatem intelligit vnã moraliter per conformitatẽ humanæ volunt. cum diu. non physicè vnã, sed diuersas, non tamen aduersas ex physica diuersitate operationum voluntatis diuinæ, & humanæ in Christo non inferri contrarietatem quam ex Monothelitis aliis referebat. Sergius multis probat Honorius post illius epist. med. Primo ex idiomatum communicatione, quæ in Christo ratione vnionis hypostaticæ inuenitur, quæ duplici voluntati repugnanti locum in illo non dat. Secundo quia voluntas humana diuinæ contraria solum esset ex natura corrupta per peccatum. Aſt *profectò*, ait, *à diuinitate assumpta est nostra natura, non culpa illa profectò natura, quæ ante peccatum creata est*, id est illius conditionis, *non quæ post peccatum vitiata*. id est, vt post pauca scribit, *nullum experiens contagium vitiatæ naturæ*: quare inquit tacitè voluntas humana Christi, nequit esse aduersa diuinæ, à qua diuersa est. Tertiò idem probat versus epist. fin. illud Corinth. 1. num. 12. *diuisiones operationum sunt idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus*. Sic ad idem institutum expendens: *Si enim in aliis, id est, in membris suis, Spiritus Christi multiformiter operatur, in quo viuunt, & mouentur, & sunt quanto magis per semetipsum mediatorem Dei, & hominum, plenè ac perfectè, multisque modis, & ineffabilibus confiteri nos communione vtriusque naturæ conuenit operatum?* Quasi dicat non vnitas physiceque coniunctas naturas tot tantisque operationibus sibi conformiter operari facit Spiritus Christi: ergo multo pluribus imo in omnibus, naturam sibi vnitam physicè, eiusque voluntatem sibi conformiter faciet operari.

5 Stet ergo diuersas Christi operationes voluntatis diuinæ, & humanæ ab Honorio non negatas, sed solum sibi aduersas: ac proinde moraliter solum, non physicè vnam vtramque esse prædicatam, vt testis auritus, oculatusque est Honorij secretarius zælo, & dignitatibus celeberrimus, ac epistolæ illius amanuensis apud S. Maximum. Mart. disp. cum Pyrrho col. 18. sic eius propositionis sensum, atque Honorij mentem explicans: *quod in Christo, vt homine vna tantum fuisset voluntas, seu, quod non fuisset pugna voluntatum, & appetitionum, qualis est in nobis. Lege scilicet membrorum repugnante legi mentis.* idemque secretarius apud Baronium. t. 8. anno. 633. §. *Sed præstat in his*. Atque apud Seuerin. Binium noua editione concil. actione 13. Synodi 6. ait: *vnam voluntatem Domini diximus non diuinitatis eius, & humanitati. Cum enim scripsisset Sergius esse, qui diceret in Christo duas contrarias voluntates, rescripsimus Christum non habere duas contrarias voluntates, carnis inquam, & Spiritus, vt nos habemus post transgressionem, sed vnam tantum, quæ naturaliter humanitatis eius nota essentialis est id ita esse euidenter ex eo demonstratur, quod membrorum, & carnis facta est mentio, quæ diuinitati quoque eius non possint attribui.* Quæ solutio, siue explicatio, licet alia videatur: eadem tamen est, cum contrarietas voluntatis carnis cum Spiritus voluntate sit etiam contrarietas cum voluntate Dei cui semper est voluntas Spiritus conformis. Adde Honorium, sub eius epistolæ initium ita scribere de Christo Domino *Operatum diuina, media humanitate Verbo, & Deo naturaliter vnita eumdemque operatum humana ineffabiliter*. Post pauca. *Passiones, & opprobria pertulit*. Tolerantia, ac tristitia dolorum, passionis &c. *Dum constet diuinitatem nullas posse perpeti humanas passiones*. Atque ad epist. finem concludit. *Hæc vobis cum fraternitas vestra prædicet, sicut & nos ea vobiscum vnanimiter prædicamus hortantes vos, vt vnius, vel geminæ nouæ vocis inductum operationis, vocabulum aufugientes vnum nobiscum Dominum Iesum Christum Filium Dei viui, Deum verissimum operatum in duabus naturis diuinitus, atque humanitus fide orthodoxa, atque vnitate Catholica prædicetis*. Repetit exhortationem eandem epist. 2. ad Sergium ter, non semel, vt nouitate vocis duplicis operationis, nempe moraliter diuersæ, id est aduersæ, missa vnum Dominum Iesum Christum in vtraque natura quæ cuiusque sunt propria inconfuse, (ne eutychizetur, & confundantur operationes physicæ in vnam, quo sensu nouæ voces erant) indiscretę, & indiuisę idest sine repug. contrarietate, operari. Prudenter autẽ nostis [illegible] tim ante maturã Ecclesiæ discutionem periculosa res graues, licet de nomine, quæstionem definire. D[illegible] istæ Honorij epistolæ extant fragmentatim in 6. Sy[illegible] do act. 12. & 13. fine §. *Habet autem*: vtraque verò ap[illegible] Baronium anno 633.

6 Vnde constat 6. Synod. si verè damnauit Hono[illegible] suspicione falsa ductam erasse quia verbis catholi[illegible] quidem, Sergio consenserat, quem iam, & fama publica [illegible] & ecthesi sua sine Monotheliſmi expositione Hæret[illegible] nomine publicata hæretico sensu locutũ deprehend[illegible] rat. Nec mirum est erraſſe in delinquente declarando in quo humano iudicio testium & indiciorum conv[illegible] lium gubernatur: præcipuè, cum vltra Papæ confi[illegible] sionem, & legatorum institutionem in damnatione procedit vt hic euenisse constat ex epist. 1. Agathonis ad imperat. col. 2. vbi habetur: *Licentiam prouidentiæ [illegible] authoritatem dedimus apud tranquillissimum vestrum imperium (dum iusserit eius clementia) similiter satisfacturi quantum eis dumtaxat iniunctum est, vt nihil præsumamus gere, minuere, vel mutare, sed traditionem huius Apostolicæ sedis, vt à prædecessoribus Apostolicis Pontificibus [illegible] est sinceriter enarrare*. Quibus non solum constat [illegible] commissionem Pontificis, ac proinde per errorem damnatum à 6. Synodo fuisse Honorium. Sed potius damnationem ab hæreticis Monotheliticis fuisse [illegible] sitam. Siquidem in prædecessoribus Agathonis, atque veritas contra monotheliſmum institura dicitur, Ho[illegible] norius numeratur; & clariusad epist. init. *Vnde & Apostolicæ memoriæ meæ paruitatis prædecessores Dominicis admonis instructi, ex quo nouitatem hæreticam in Ecclesiam Constantinopolitanæ Ecclesiæ Præsules introducere conabantur tam quam neglexerunt exhortari, atque obsecrando commonere, vt à praui dogmatis errore saltem tacendo, desisterent*. An non Honorium, qui nascente monotheliſmo Sergium hortabatur locis recitatis, citatisque num. 5. post med. quid digito demonstrat monotheliſmo obsistentem? Cum ergo epistola hæc Agathonis ad Imperator. Constantin. Pogonatum, & altera eiusdem, & concilis sub ipso acti ad imperatorem eundem contra Monotheli[illegible] in quibus catholicam veritatem à suis prædecessoribus traditam Agatho testatur in 6. Synodo fuerint perlectæ. ac Synodus act. 17. in confes. fidei de se ita scribat: *expansis manibus amplectitur tam suggestionem, quæ à sanctissimo Agathone Papa antiquæ Romæ facta est ad Constantinum piissimum, atque fidelissimum nostrum Imperatorem, quæ nominatim abiecit reos, qui docuerunt, vel prædicauerunt (sicut superius dictum est) vnam voluntatem, & vnam operationem*. Quo pacto, nisi sibi contradicat Synodus, Honorium ab Agathone inter prædecessores suos monotheliſmo[illegible] stentes numeratum de monotheliſmo damnarent.

7 Accedit quod ad 6. Synodum Honorij epistolæ ad Sergium, quibus Monotheliſmum reiicit, Patrumque testimoniis confutat, *quos*, (vt Agatonis verbis in sua illa epist. col. 2. vtar) *Apostolica Ecclesia suscipit*. Per legatos Agatonis videantur perlatæ Deinde ante sextam Synodum Honorius à suis successoribus vindicatus ab hac hæreticorum impostura fuerat. Immediato enim ipsius successore Seuerino Heraclij, & ministrorum vexationibus, quod Sergij ecthesim non probaret annum enecto, Ioannes. 4. successit. Hic cum audiret pro Monotheliſmo à Patriarchis Constantinopolitanis Honorium Seuerino antecessori obiectum iussit Honorij Secretarium eius mentem exponere, vt præfatis verbis datis num. 5. Rursus cum Theodoro Ioannis 4. successori Paulus Constantinopolitan. dignitate ob monotheliſm de positus Honorium pro sua doctrina allegaret, tanquam aperte falsum allegans neglectus, neque satisfactionem meruit: cum pro Honorij fide abunde, & fæliciter Romæ, S. Maxim. cum Pyrrho recenter disputasset. Theodoro successit Martinus 1. qui contra Monotheliſm pugnans martyrio tandem coronatus est. sub eo Concil. Lateranense actum contra Monothelitas fuit S. Maximi eiusdem causæ Martyris hortatu in quo cum Pauli epistola pro se iterum citantis inter alios Honorium legeretur Maximi Aquilejensis

leiensis ore respondit Concilium, *venerunt Principes huius nouitatis, id est Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus, & in nobis de suis inuenerunt nihil: licet propterea calumniari nos irrationabiliter studuerint. quod facere solent hæretici suam ex hoc cooperire dementiam properantes.* Ipseque Martinus 1. epist ad vniuersos Christi fideles post Concilij finem: Sic ait, *Catholicæ recordationis antecessores nostri Pontifices*, in quibus Honorius, *non destiterunt admonentes eos, & contestantes recedere à sua huiusmodi hæresi.* Martino successit Eugenius, cui Vitalianus, huic vero à Deo datus, post quem donus. Hunc Constantinus Pogonat. rogauit, vt suos ad concilium legatos mitteret, oratumque se à Monothelitis enixè scripsit, vt Vitaliani nomen è sacris dipthychis deleretur, retineretur Honorij 1. de Vitalio delendo precibus non acquieuit Donus rescribens. *Hoc quidem, vipotè omnem æqualitatem seruantes, & vtrosque orthodoxos habentes.* Dono successit Agatho, qui egregiè, vt vidimus num. 6. quique authoritate Apostolica legatos ad 6. Synodum misit. Cum ergo tam legati, quam Patres Concilij, & Honorij epistolis, & Agathonis atque tot Pontificum antecessorum Agathonis integram, atque à Monotheleſis suspicione Honorij fidem haberent, quomodo scienter monotheliſmum Honorio Patres imponerent quomodo legati adeo veritatis conscij non modo imponi paterentur, sed & ipsi subscriberent? maximè cum adeo solerter iussa Agathonis fuerint contra monotheliſmum executi, atque ea honorij condemnatio non solum præter, sed contra Agathonis iussa foret: imo contra ius fasque Pontificem mortuum, qui nunquam apud occidentales cum quibus vixerat, & apud quos obierat, imo neque apud bonæ notæ Græcos, & qui, vt sanctè vita functus honorificè humatus, atque in sacris dipthychis scriptus fuit, & conseruatus à Dono, male de monotheleſi audierat, vt hæreticum damnare. Cum Ecclesia mortuos hæreticos claros nisi constet in sua hæresi obstinatos obiisse nunquam condemnarit: tuncque è sacro exhumari, & è sacris dipthychis nomen eius expungi iusserit, vt constat ex 4. & 5. Synodo in causis Ibæ, & aliorum, & ex constanti Ecclesiæ vsu.

8 Ex quibus apertè conuincitur eam Honorij damnationem Synodo 6. Græcorum perfidia suppositiam esse, vt suam causam tanti Pontificis authoritate meliorem redderent. Sicut similium malitia corruptum concilium generale 5. deprehendit sexta Synodus act. 12. & 14. suamque epistolam ad Flauian. Leo ipse epist. 83. ad Palestin. Synodum item Calcedonensem Gregorius lib. 5. epist. 14. ad Narsem. vbi idem cum Ephesina factum suspicatur. Sicut & Nicolaus 1. cum epistola Adriani 1. ad quam Michaëlem Imperatorem remittens in epistola ad ipsum ait: *Si tamen non falsata est more Græcorum.* Nec vana est Nicolai suspicio: nam quæ ipse epistola ad Photium ex epistola Adriani allegat non extant in hac prout in Synodo 7. recitatur, quæ omnia, atque alia ad rem hanc plura eruditè obseruat Bellarminus citatus: si ergo tertiam, quartam, quintam, & septimam Synodum Græcorum Hæreticorum perfidia vitiauit: quidni sextam maiori suo commodo in Honorij damnatione corruperit; præsertim cum immediatè post Synodum 6. tot Episcopi hæretici Trullanos canones contra Romanæ Ecclesiæ authoritatem ibidem fecerint, atque ita censent Baronius anno 680. Binius ad act. 13. Synodi 6. Theophanes Græcus scriptor teste Anastasio bibliothecario in Honorio: neque minus corrupta in Honorio recensendo, damnandoque, cum Monothelitis habenda est epistola Leonis 2. ad Constantinum Pogonatum relata post Synodi 6. finem similiter Bedæ Cathalogus Monotheliturum, in quo numeratur Honorius, non quidem lib. de natura rerum cap. 67. (vt cita Canus) qui tot capitibus non constat, sed lib. de sex ætatibus mundi anno 639. qui ab aliquo sciolo ob suppositiam illam Synodi 6. damnationem corruptus ea in re fuit: qui enim Beda Honorium in Monothelitis nominaret, quem 2. histor. Anglica. cap. 17. 18. & 19. egregium Pontificem laudat, atque in vita S. Bertol. *doctrina clarum venerabilem, beatum, sanctumque* compellat, vt bene arguit Bellarmin. citandus. Porro 7. Synodus non damnat Honorium act. vlt. sed sine causæ examine sextæ damnationem transcribit. instat Canus Synodo 8. actu 7. referri, & approbari epistolam Concilij Romani sub Adriano 2 vbi Honorius authoritate Sedis Apostolicæ à Synodo 6. damnatus dicitur merito, quia, addit Canus, Agatho epist. ad 6. Synodum Honorium anathematizat, vt constat ex act. 4. omnia sunt falsa: nam 8. Synodus actu 7. epistola Concilij Romani solum ait, illicitam fore damnationē defuncti Honorij ab orientalibus, nisi primæ Romanæ sedis consensus præcessisset: quibus neque factam damnationem affirmat, nec sedis Romanæ præcessisse consensum epistola Agathonis ad 6. Synodum nulla fuit, neque act. 4. neque vsquam alibi, sed solum duæ ad Imperatorem Constantinum 4. Pogonatum, in quibus, vt vidimus, Honorius Catholicus per omnia Pontifex habetur. Sed dices tandem Sergium quinquennio post epistolam ad Honorium, hoc adhuc superstite ecthesim scripsisse, cui non constat reclamasse Honorium. Sed operæteret ostendere consensisse: nam silentium potuit clamandi oportunitatem expectare: Tandem accedant Doctores præter datos. Damascen. lib. de hæresibus reperto, translato, atq; eruditè annotato per Frontonem Ducæum editione Damasceni Paris. anno 1616. fine versu Monotheliteæ, Photius Patriarcha Constantinop. epist. ad Michael Bulgariæ Princip. de 7. Synodis in sexta Zonaras in vita Constantini 4. Pogonati, qui singuli Monothelitas singulatim recensentes; etiam in 6. Synodo damnatos nusquam in eis Honorium recensent: cum tamen si in eorum errore fuisset de eoque à 6. Synodo damnatus, vt sectæ illius Princeps numerandus foret. Ob hæc sanè, vel omnia, vel ferè ab hac calumnia Honorium merito liberant Paulus Diaconus, Blondus, Nauclerus, Sabellicus, Platina, reliquique præter supra datos Latini Historiographi, Petrus Hurtado, & Bernal. quibus, & nos, reliqui subscribere debemus.

CERTAMEN II.

Monotheliſmus confutatus, ac difficilis Lateranensis locus illustratus.

1 COntra hunc Monothelitarum errorem pugnarunt acriter Patres Synodi 6. sub Agathone Pa. act. 4. 8. 11. & 18. atque Agatho ipse epist. ad Heracl. & Tyber. & epist. decretali instructionis legatorum, quos ad eam Synodum misit, receptaque ab illa fuit act. 18. Patres insuper Concilij Lateran. sub Martino 1. consultat. 5. can. 11. 12. 13. & 14. Patres item Synodi 7. in confess. fid. Patres Concilij Florentini sub Eugen. 4. sess. vlt. in decreto Eugenij § 3. qui omnes hanc hæresim damnant ex Matth. 26. *Non sicut ego volo, sed sicut tu.* Ioann. 5. *Non quæro voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me.* Luce 22. *Non mea voluntas, sed tua fiat.* In quibus aliter inefficaciter voluisse Christum voluntate humana, quam Pater, & ipse vellent diuina manifestum prorsus est, ac proinde Christum non sola voluntate diuina, qua hominem voluisse. Secundo, vt ostendimus disp. 2. quæst. 3. Christus qua homo perfectè Deo, ac strictè obediuit: non potuit autem obedire actu voluntatis diuinæ: ergo actu voluntatis humanæ: ergo non fuit in Christo sola volitio diuina, sed & humana. Adde plura ex dictis contra Apollinarem controu. 1. d. 1. Item plura ex dicendis de timore, & tristitia Christi, quæ dubio procul actus voluntatis humanæ sunt, nec minus certo in Christo fuerunt. Videnda præterea contra hunc errorem sunt testimonia Patrum, à citatis Conciliis, & Pontificibus contra eum recitata datis locis: deinde S. Maximus disput. cum Pyrrho Damasc. 3. de fide capite 14. & 15. & libro de duabus Christi voluntatibus, ac lib. *Quomodo ad imaginem Dei facti sumus.*

sumus. & loco citato ex libro de hæresibus.

2 Sed persequamur erroris huius præcipuum absurdum: etenim sub latis à Christo actibus humanæ voluntatis, omne prorsus meritum aboletur. Patet: quia meritum in volitione diuina esse non potest. Cum Christus per istam mereri, qua Deus nequeat, vt omnibus inconfesso est: sed neque, qua homo: siquidem in potestate illius, qua homo est, stat volitionis diuinæ exercitium, eiusvè negatio. Vnde neque in actibus externis vlla erit Christo libertas, aut meritum: cum in potestate humanitatis Christi, arbitrijque humani dominio illos elicere, vel cohibere absolutè non staret: siquidem posita volitione diuina, vt eliceretur, non elici non possent, ablataque elici nequirent, (nisi fortè à materiali appetitu, si huic proprium actum Monothelitæ inconsequenter concedant, in quo sicut nulla libertas est, ita neque in externis operationibus ab ipso profectis libertas, & meritum ab eo potest communicari) Dei quippè volitio de facto non alia ratione cum externis humanitatis Christi operationibus, atque cum nostris comparatur: non enim verbum, quia humanitati vnitum speciali concursu influxuque ad humanitatis opera concurret, sed solo generali Trinitati communi, quod nostra etiam edenda cooperatur; licet eius volitio in hoc errore humanam suppleret, quæ in humanitatis arbitrio non esset, vt diximus. An verò extranea, & alterius naturæ volitione, (& idem est intellectione) alterius voluntas intelligere, atque amare possit, anque ita contigerit humanitati Christi, vt non solum propriis suis hisce actibus, sed & diuinis etiam amauerit, & intellexerit; res est liberior, nec censura digna pars alterutra, quæstioneque 3. examinanda, vbi hic etiam Monothelitarum error philosophicis momentis impugnabitur. Huius erroris vero fundamenta de Christi impeccabilitate petita infirma sunt. Potuit enim actu voluntatis creatæ efficaci, se conformare diuino, licet in ipso essent affectus naturales inefficaces: sicut aiebat Paulus: *Non quod volo bonum hoc ago*: in quibus nihil indecentiæ, & imperfectionis est, sed summa, cum oppositæ voluntate efficaci superantur, perfectio.

3 Occasione huius erroris confutandi difficilia verba protulit hæc Lateran. Concilium sub Martino 1. consultat. 5. Can. 15. *Si quis secundum scelerosos Hæreticos Dei virilem operationem, quod Græci dicunt θεανδρικὴν vnam operationem insipienter suscipit, non autem duplicem esse confitetur secundum sanctos Patres, aut ipsam, Dei viribus, quæ posita est, nouam vocabuli dictionem vnius esse designatiuam, sed in vtriusque mirificè vnionis demonstratiuam condemnatus sit.* ergo affectus humanus Christi, qui vnica operatio est Theandrica, seu Dei virilis dici nequit: quod est contra Dionys. epist. 4. ad Caium Damascen. 3. de fide c. 15. Theologos omnes, & rationem: cum ille affectus, sit vnica operatio hominis Dei, ac proinde Dei virilis, siue Theandrica: sed tamen ex concilij instituto facilem habent verba expiatum. Definiebatur enim ibi contra Monothelitas, vt diximus, qui vnicæ operationis nomine actum voluntatis diuinæ tantum in Christo admittebant, licet externos actus (quos non operationes, sed motus appellabant) à volitione diuina despoticè imperatos in Christi humanitate faterentur: solum ergo damnatur, qui Dei virilem operationem sola volitione diuina, atque externa creata ab ea, non à volitione humana proueniente constare docuerit; non autem, qui doceat sola volitione humana Christi consistere dignificata à Deo verbo vnito humanitati operanti: quo sensu, & à citatis Patribus, & Theologis operatio Theandrica, ac Dei virilis vsurpatur, & ratione probatur efformata, atque expressè à Lateranensi Concilio admissa extremis illis verbis: *Sed in vtriusque mirificæ vnionis demonstratiuam.*

4 Duplex igitur est Theandricæ, seu Dei virilis operationis apud Patres Catholica acceptio, vt benè, ac eruditè Vasquez obseruat d. 5. cap. 5. numero 39. Altera in ratione meriti, altera in ratione actiuitatis: & Theandrica quidem in ratione meriti nihil à volitione diuina trahit: sed solum à sanctitate, & dignitate verbi, ac Deitatis, cui humanitas operans est vnita: idque in genere causæ formalis, quam ob rem Nazianz. orat. 36. 4. de Theolog. ipsum velle hominis Christi *Deificatum esse*, aiebat: ex quo phrasim ebibisse visus est Sophron. epistola citata, & approbata Synodo 6. act. 11. & Damascen. 3. de fide capite 15. longè ante fin. hæc habet: *Non enim humano modo facitabat, vt qui non homo solum, sed etiam Deus. Vnde etiam ipsius passiones, viuificæ, ac saluatores extiterunt.* Theodor. Episcop. Ancyran. hom. natiuit. c. 6. Concil. Ephes. capite 10. circa fin. *Mors namque, veluti ipsius Dei facta, mortem demolitur: nam qui moritur, simul Deus, & homo erat.* & capite 2. eiusdem Concilij idem hom. alia de natiuitate contra Nestorium qui hominis Christi passionem Deo adiungere nolebat inferit: *Ergo nec sanare eum passiones hominum dicis, neque crucifixisse virtutem diaboli, neque nostrum peccatum affixisse ligno, neque propriis passionibus sanasse hominum passiones, neque ante dicis eum destruxisse mortem. Si enim non fecit Deus propias passiones, vnde passionibus Christi tantarum correctionum sunt factæ virtutes? Sed istæ passiones propriæ factæ Dei, potentiam quidem tantarum correctionum ex diuinitate perceperunt.* Quibus affluxisse videtur Dyonis. Alex epist. contra Paulum Samosatem apud Turriani Hoplotecham initio dicens: *Diuinè inquam saluos fecit passione propria, & non humanè.* Theandricè vero, & Dei virilis operationis in ratione actiuitatis acceptio est in operatione miraculorum patratiua per voluntatem humanam instrumentaliter, per diuinam principaliter, vt explicuerunt Sophronius epist. citata Cyrill. Alex. lib. aduersus Antropomorphitas capite 20. & 22. Leo Pap. 1. epist. 10. ad Flauian. contra Eutychetem capite 4. ante med. Damascen. vbi proximè, & cap. 19. vbi ait Theandricam operationem esse, quod in Christo agit *altera natura non sine altera.* Quibus fortasse vtrumque Theandricæ operationis genus complexus est.

QVÆSTIO III.

An humanitas Christi, licet non solus, actibus tamen intellectus, & voluntatis diuinæ intelligat, & amet de facto etiam? an saltem possit.

STATVTIS iam contra Monothelitas actibus propriis humanitatis, quibus ipsa & amet, & intelligat: videndum est, an intelligat, & amet etiam actibus diuinis? An saltem illis intelligere possit, & amare?

CERTAMEN I.

Christi humanitas amore, & intellectione diuinis, neque intellexit vsquam, neque amauit.

1 HVgo Victorin. t. 3. lib. de sapientia animæ Christi docet eam intellectione diuina intellexisse, non per essentiam, & suam entitatem, sicut Deus, sed per intellectionis diuinæ communicationem media vnione, id quod, & eadem ratione videtur dicturus Hugoni consensit Ioannes de Ripa apud Vasquez disput. 50. cap. 1. & 12. disputatione 7. cap. 1. apud Soar. disputatione 24. sectione 2. in quæstione vero de possibili asserturi videntur Ægyd. de præsentat. tractans de beatitudine, pluresque Recentiores Salmantini, qui asserant Beatos posse Deum formaliter videre visione increata

increata Dei quæstionem hanc de possibili Vasq. non attigit tamen si ratione qua de facto negat, stemus, vel sponte, vel inuitus videtur affirmaturus de possibili. Negat enim de facto q.50.c.1.fine,quia humanitas non est vnita proximè,& immediatè intellectioni, & amori diuinis : alioqui cum operationes communes sint tres personæ plusquam voluntate, & affectu humanitati communicassent.Ex hac igitur ratione (quam pro conclusione de facto, debilem, & inconsequentem ostendam) sic infero : ergo posita vnione immediata humanitatis cum cognitione,& amore diuinis,eis humanitas intelligeret,& amaret : atqui vnio immediata humanitatis cum illis est possibilis ergo possibile etiam est humanitatem Christi intelligere, & amare iuxta hanc rationem,actibus illis diuinis. Minor est certa dum mihi repugnantiam non exhibeas.

2 Lugo disput. 16. num.11.atque alij ex Soario eam exhibent repugnantiam quia actus illi diuini non sunt formæ, neque ad eos est humanitas incompleta sicuti incompleta est respectu personalitatis cui immediatè vnitur. Contra quia licet nihil diuinum forma sit tamen per vnionem sui ad humanitatem effectum formalem illi præstare potest,ac præstat, vt patet in personalitate verbi, quæ humanitatem personam constituit,atque in formalitate diuina, siue Deitas illa, siue persona, siue quæuis alia sit, qua humanitas redditur formaliter sancta, vt dogma Theologicum,imo Catholicum est. Inde etiam impugnatur repugnantia secunda. Etenim, licet humanitas in genere suppositi,ac personæ incompleta non sit respectu actus diuini, quo formaliter sit constituenda persona, vel suppositum, sicut personalitate verbi,ast in ratione intelligentis,& amantis diuinè constituta non est sed incompleta. Secundo illud de complemento humanitatis per personalitatem tanquam per superadditum modum falsum esse ostendebamus d.proem Aliam repugnantiam assignabis proximè, quod scilicet tota Trinitas non solo affectu communicaret,si huius vnio facta fuisset immediatè ad aliquid Trinitati commune.Sed ostendimus supra id non inferri adhuc de facto,si facta fuisset in communi aliquo solum vt indentificato cum verbi personalitate : neque Patres contra Patripassianos ex huiusmodi vnione humanitatis ad Deitatem, vt verbo identificatam illam consequentiam deducere, sed ex eo quod Deitati secundum se immediatè vnitam humanitatem asserent , quod est valde diuersum. Secundo absurdum illud de facto absurdum, vi inferri fortasse aliquibus contra Patres videatur, ast de possibili nemo est, qui reputet absurdum, si vnio immediatè humanitatis ad Deitatem fieret : tunc enim non solum verbum vnitum humanitati diceretur, solumque passum, sicut modo: imo Patrum argumentum vnionis illius immediatæ ad commune satis ostendit nullam ab eis in vnione humanitatis ad Deitatem repugnantiam agnosci, sed solum in ea, quæ de facto fuit absurdum.

3 Cæterum conclusionem nostram negativam de facto docent antiqui omnes,si duos citatos excipias,S. Bonauent in 3. disputatione 14. articulo 2. quæstione 3. vbi sanctus Thomas sæpè quæstione prima, articulo 1. quæstione 20. de veritate articulo 1. Marsil. in 3.disputatione 14.quæstione 10. articulo 2. p. 3.Capreol.quæstione 1. articulo 2. & in 2. disputatione 7. quæstione 2. Vasq. vbi proximè Soar. disputatione 24. sectione 2. Lugo citatus Vvadingo disputatione 6.dubio 1. Bernal. disputatione 33. sectione 1. §. 1. Salas 1. 2. t. 1. tract. 2. disputatione 2. sectione 1. cum aliis.Nostri Vasquij ratio, quæ nec Soario displicet, nec Lugo posita à nobis fuit numer. 2. Nobis autem displicet prorsus. Primo : quia, vt eodem numero tetigimus lateque supra ostendimus controuersia prima, vnionem humanitatis immediatè ad totam personam verbi, quare, & ad Deitatem essentialiter in persona verbi inclusam, ac communia reliqua terminari, nec ad solam verbi personalitatem, & satis est probabile : ergo licet immediata vnio ad communia requiratur in humanitate vt actibus diuinis intelligat, & amet de facto illis amabit, & intelliget. Secundo ea immediata vnio humanitatis ad eos actus non requiritur, vt eis illa formaliter reddatur amans, & intelligens in eorum principiis : quare etsi mediatè solum vniatur humanitas actibus diuinis ex eo capite non inferetur humanitatem actibus diuinis de facto non intelligere, & amare. Assumptum probo : quia humanitas in horum sententia non vnitur immediatè alicui communi prædicato diuino, sed soli verbi personalitati, quod adeo eis certum est, vt oppositum censura graui dignum putent : atqui in eorum etiam sententia humanitas Christi, vel Dei sanctitate, vel Deitate, vel alio communi redditur formaliter sancta : ergo vt diuina formalitate humanitas talis, vel talis reddatur opus non est, vt ei immediatè, & proximè vniatur humanitas : ergo in eorum principiis, licet humanitas non vniatur immediatè,& proximè actibus diuinis poterit tamen illis amare, & intelligere : quare ratio hæc à fundamentis subruit suis.

4 Ab authoritate adeo certam conclusionem æstimat Salas cum aliis, vt definitam putent ab Agathone, Leone, & sexta Synodo citatis : ego vero definitam inficior Solum enim contenderunt Leo contra Eutychetem, Agatho, & Concilium contra Monothelitas fuisse in Christo volitionem creatam nihil statuentes, an etiam simul amauerit volitione diuina, de quo quæstio non erat : Vnde ex eorum principiis certo deducitur fuisse etiam in illo creatam intellectionem : Leo quidem vt ex diuersitate actuum diuersitatem naturarum statueret. Hinc eius testimonium approbatum à Synodo sexta, actu septimo; multum efficaciæ ad horum Doctorum intentum remittit. *Nec enim*, ait, *in quo quam vnam dabimus naturalem operationem,Dei, & creaturæ*, vitalem vtique, secus non vitalem, *vt neque quod creatum est, in diuinam inducamus naturam*; Cuius operationis vitalis immanentia per identitatem est, neque, *quod eximium est diuinæ naturæ*, vtpotè vitalis eius operatio, *ad competentem creaturæ locum deiiciamus*. Sensus ergo est,nec operationes vitales volitionis, (& idem est intellectionis) posse esse confusas; quare neque naturas, vt Eutyches volebat: quia operatio vitalis Dei debet esse idem cum Deo: quare si operatio vitalis amoris in Christo humana erat, quia in humanam conversa fuerat natura diuina non posse esse Dei amorem; Si autem humana fuerat in diuinam conuersa non posse esse hominis amorem, qui non poterat non esse creatura, si creaturæ vitalis operatio, & amor esset saltem connaturalis, an vero operatione vitali Dei, eiusvè termino non quidem vitaliter, nec naturaliter alias posset amare voluntas creata? nihil ad suum intentum conduceret non definit, sed ex diuersis Christi voluntatibus diuersas argui naturas : quia debent habere diuersa principia saltem connaturalia, & contra duplici principio duplicem connaturalem operationem, rectè contra Monothelitas eo testimonio, & argumento vtitur sexta Synodus : cum ij duplex principium, & naturas duas in Christo ecognoscerent, quibus duplex connatulalis operatio debebatur.

5 At inquit Bernal. paragrapho secundo. Hæretici ad Cachinos riderent Leonis discursum, ita intellectum. Ipsi enim non asserebant humanitatem, tanquam operatione ipsi connaturali, & debita, Dei intellectione, & volitione intelligere, & amare, sed tanquam per actum, neque ab ipsa effectum,neque ipsi debitum,sed indebitum, & per indebitam sui cum illo coniunctionem. Monui in primis Leonem contra errorem Eutychetis,non autem contra Monothelitas. Scripsisse secundo, Synodum 6. bene intulisse, nec ridiculè ex natura humana ab eis admissa debere concedi ab ipsis connaturalem illi operationem, nec solum diuinam ex Leonis testimonio, & discursu, id quod solum contendebant. Tertio si ridicula ea argumentatio est, Bernal. paragrapho tertio, eius titulum sic terminat ? *Habuisset Christus scientiam creatam etiamsi sciens fuisset per increatam* : atque hoc eodem Leonis, & Synodi 6. discursu in primis probat ? Eandem patitur explica-

tionem testimonium Agathonis aliud, atq; aliud eiusdē Synodi act. 4. pro eorum Doctorum intento. Etenim quoad naturæ rationem attinet, vtrumque loquitur, quod negantibus definitum super hoc aliquid fuisse satis erit; vtque rem hanc absoluamus rogo aduersarios definitanè sit ab eis Patribus impossibilitas amandi, & intelligendi humanitatem Christi actibus diuinis? negabunt omnes id esse definitum, sed inde negare debent definitum esse de facto: nam definitio de facto debebat esse ex aliquo scripturæ loco, vel expressa propositione Concilij, aut discursu reuelato, & definito quidem nihil tale extat, nisi quatenus admittendam probat in Christo volitionem creatam humanitatis: quatenus autem probat negationem amandi, aut intelligendi actibus diuinis eodem modo probat discursus de possibili. Imo à ratione probari hanc conclusionem non aliter posse censeo, quam probata impossibilitate, siue ab impossibili, de quo cert. seq.

CERTAMEN II.

Impossibile est humanitatem Christi actibus diuinis intelligere, vel amare.

1 ÆQuè ferè est conclusio negatiua de possibili, atque de facto communis, & iure quidem. Si enim possibile humanitati sit actibus diuinis intelligere vel amare, cum maxima humanitatis perfectio sit, vnitæ verbo de facto negari haud facilè poterit. Probat Bernal. quia cognitione increata humanitas comprehenderet Deum incompossibilem à creatura: quia cognitio increata essentialiter est Dei cōprehensio. Resp. aliqui nō posse cognitionē increatam vniri humanitati secundum omnes sui formalitates. Impugnat Bern. quia non est maior ratio, vt possit secundū vnā, quā vt possit secundū omnes: cum tamen implicatio in vnione secundum omnes sit, non autem secundum vnam, vel aliquas impugnaret melius, quia cognitio diuina est formalitas indiuisibilis è suoque indiuisibili adhuc formaliter, conceptu infinita in genere cognitionis, sicut de quauis formalitate, & prædicato diuino sæpè monstrauimus: ergo implicat vniri humanitatem cognitioni diuinæ secundum vnam formalitatem, ac non secundum omnes. Respondent secundo idem requiri à pluribus æqualitatem inter cognoscentem, & cognitum ad comprehensionem, quæ posita etiam cognitione diuina in humanitate cognoscente non esset inter hanc & Deum, sed contra: quia licet ea æqualitas requiratur inter obiectum, & cogoscentem elicitiuè ad comprehensionem, secus cum cognoscens non elicit comprehensiuam cognitionem, sed solum illam aliunde elicitam accipit se mere passiuè, aut quasi passiuè habendo: vt in nostro casu contingit.

2 Infirmius arguit Bernal. idem argumento alio, quod pluribus gratum fore sperat num. 17. quia inquit, si Dei cognitione humanitas cognoscereţ, cum diuina cognitio inuariata sola obiecti extrinseci positione illud repræsentet, atque à motione eadem met cognitio diuina illud non repræsentet, fieret humanitatem sine vlla Physica, vel reali sui mutatione cognoscere in hoc instanti obiecta, quæ in proximo non cognouisset, in quo obiecta quæ nunc sunt, non existebant: hoc autem est implicatorium, quod vix ob Dei infinitatem, & eminentissimæ virtutis cognoscitiuæ excellentiam in Deo saluatur. Sed tamen nescio qua spe gratum aliis fore confidebat argumentum, quod ipsi vno ex capite tandem displicuit, cum ex pluribus posset? Etenim neque absurdum aliquid inferretur, si concluderetur intentum argumenti, neq; intentum concluditur. Etenim non concluditur modo cognoscere cognitione diuina, quæ antea non cognoscebat sine vlla mutatione reali humanitatem, vel enim antea etiam cognoscebat cognitione diuina, qua tunc etiam informaretur, vel neque ea informabatur, nec cognoscebat humanitas, si posterum hoc: cum nunc cognoscit quæ antea non cognoscebat mutatio realis adest informationis, siue vnionis diuinæ cognitionis quæ immediatè antea humanitatē non aderat. Si primum sicut Deo semper repræsentat cognitio diuina eadem, & omnia quæ ab æterno repræsentabat ita ab instanti primo vnionis humanitatis eadem, & omnia semper humanitati repræsentaret: quare non cognosceret nunc, quod antea non cognoscebat difficultas autem re vera est, an eadem repræsentaret casu quo aliqua obiecta, quæ aliquando sunt, numquam essent? Si enim cognosceret cognitio esset falsa, quod repugnat diuinæ, quia cognoscere humanitatem aduersarij aiunt: si non cognosceret, sine vlla variatione esset cognoscens humanitas, quæ modo est cognoscens. Sed hæc difficultas in cognitione diuina est, non autem in eius coniunctione cum humanitate, atque formali effectu cognoscendi præstiti per cognitionem diuinam humanitati: quare nihili ad casum præsentem refert, nihilque absurdi continet.

3 Duplicem impossibilitatis huius solidam, & priori rationem attigerunt, Leo, & Agatho, atque ex ipsis Synod. 6. Prima continetur datis verbis illis Leonis cert. 1. n. 4. *vt neque, quod creatum est in diuinam inducamus essentiam; neque quod eximium est diuinæ naturæ ad competentem creaturæ locum deiiciamus.* Quibus probat vnius naturæ operationem non posse alteri naturæ inferuire idem connaturaliter, vt vidimus; sed principium probat, adhuc potentia absoluta non posse; Est autem huiusmodi ratio. Nulla formalitas diuina tribuere potest suum formalem effectum, nisi ei cui identificatur, siue quem quasi informat identicè; at actus intelligendi, & volendi diuini non possunt identificari humanitati vnitæ, siue illam identicè quasi informare, ergo neque possunt illam reddere formaliter amantem, vel intelligentem. discursus est legitimus, minor euidens. Maior haud obscurior, sed quam fusius illustraturi sumus q. 4. pro impossibilitate communicationis effectuum formalium humanitati à reliquis attributis diuinis non vitalibus vbi eodem discursu contra Vbiquistas agemus. Secunda specialis pro his actibus diuinis vitalibus facta fuit ab Augustino aduersus Iulianum dicentem voluntatis motum esse illius tantum, cuius est natura voluntas. Angeli tantum, quia ab huius voluntate, & natura est, hominisque, quia natura, & voluntate hominis, & Dei tanti, quia ab eius voluntate, & natura. Quibus recitatis ab Agathone epist. cit. & approbata à 6. Synod. concludit. *Vnamquamque earum, quas hic spiritualis Pater diuinetus naturas proprium motum habere, & vnicuique assignari diuinam voluntatem*; id est volitionem: *Nec enim potest Angelica natura diuinam habere voluntatem, neque humana natura voluntatem Dei, & Angeli.* & infra, *necesse est, & duas nos naturales in eo fateri voluntates, diuinam scilicet, & humanam: quia nos diuinam eius, quantum ad naturæ rationem pertinet humanam habuisse voluntatem dicendum est: neque rursus aliquam eisdem Christi substantiis absq; naturali extitisse voluntate.* Tecta etiam fōit à Damasc. 3 de fid. c. 14. & 15. Ambros. 2. de fid. c. 4. Leone 1. epist. 10. ad Flau & 96. ad Leon. Augusti.

4 His verbis ratio secunda à priori, & animatica continetur pro præsenti conclusione specialis, vt dicebamus. Sic eam instruo cum Lugo d. 18. n. 9. Actus vitalis essentialiter est formaliter, vel præsuppositiuè motus ab animo, & viuenti cuius est procedens: sed actus intelligendi, & volendi vitales essentia sua sunt: ergo essentialiter sunt formaliter, vel præsuppositiuè motus ab animo, & viuenti, cuius sunt. Maior est certa ex conc. de anima, d. de actu vitali. Minor haud dubior, vtraque expressa à Trid. sess. 6. Can. 4. damnante eos, qui nihil arbitrium nostrum agere ad actum charitatis, *Sed velut inanime quoddam mere passiuè se habere*, aiebat, vbi vt Sinonimum operationis non viuentis, seu vitalis ponitur, quod non agat in illā, qui eam patitur, & dicitur actū amoris esse operationē non ab inanimi princip. solum, sed à viuenti, quod ipsum de cognitione dictum puta, & quidē actualis tendentia animi in obiectum, siue cogniti, siue amatum absq; eius attentione intelligi nequit, sicut neq;

attentio

attentio animi sine ipsius operatione. Pergo ex illa consequentia: atqui intellectio, & amor diuinus nequeunt esse motus ab animo, & natura humanitatis Christi: ergo nequeunt cognitio & amor diuinus esse cognitio, & amor humanitatis Christi: ac proinde, neque eis humanitas intelligere, & amare. Assumptum est certius, quam vt egeat probatione: nam cognitio, & amor diuinus nequeunt à creatura procedere. Dices etiam nequeunt à Deo procedere, vel produci, & tamen sunt actus vitales, & cognitio, & amor Dei. Difficultas hæc non est huius loci satis fuerit nunc asserere procedere à Deo virtualiter, siue esse eius intentionalem motum, quod ij actus non habent respectu humanitatis.

5 Ex his sanè patet disparitas inter effectum formalem sanctificationis humanitatis per Deitatem, & subsistentiæ per subsistentiam diuinam. hæ enim formalitates diuinæ vitales non sunt, nec petunt ab eis procedere, cuius sunt, suosque formales effectus communicant, vt fileam modo discrimen aliud ex ratione prima petitum, quod debeat scilicet attributum quoduis diuinum, vt suammet formalitatem communicet, alicui habere cum illo physicam, & realem entitatem, vt q 4. latius prosequar. Patet etiam ex hac vltima ratione cur Deus speciei impressæ sui munus in mentibus Beatorum supplere possit, secus expresse quæ vitalis est. Obiicies Greg. M. lib 8. epist 42. dicente contra Agnoitas iudicij, & aliorum ignorantiam Christo Tribuentes. *Res autem valdè manifesta est, quia quisquis Nestorianus non est, Agnoita esse non potest: nam qui ipsam Dei sapientiam fatetur incarnatam, qua mente valet dicere esse aliquid, quod Dei sapientia ignorat?* & Damasc. 3 de fid. cap. 22. *Qui asserunt Christum progressum in sapientia fecisse, negant vnionem factam esse à primo ortu, & Nestorio fidem adhibent.* Atqui ex ignorantia humanitatis Christi, de aliquo vel ex progressu in scientia non infertur vel negatio, vel dilatio vnionis illius ad verbum, nisi supponatur humanitatem media vnione scientia diuina intelligere: ergo id sentiunt hi Patres, Respondeo primo: Patres non de humanitate, sed de Christo, atque hoc homine concretè sumpto loqui, de quo nisi negata vnione, vel admissa dilatione vnionis humanitatis ad verbum, vel ignorantia, vel in scientia progressus dici absolutè nequit: cum vbi primum fuit qua Deus omnia increata scientia nouerit. Secundo respondeo cum Vasquez disp 89 n. 42. & si loquantur de humanitate non suppòni ab eis illam cognitione diuina intelligere, sed iure vnionis creatam omnium scientiam deberi, atque euidentia physica inferre illi fuisse concessam a primo ortu: quare nihil exinde ignorasse: quare admissa ignorantia, vel progressu in scientia eadem euidentia negandam esse vnionem, vel absolutè cum Nestorio, vel à primo ortu, licet non euidentia metaphysica, cum posita etiam vnione posset absolutè Deus creatam omnium scientiam humanitati denegare, vel differre, sicut alia distulit, quæ iure vnionis humanitati etiam debebantur.

QVÆSTIO IV.

An diuina attributa non vitalia suos formales effectus humanitati Christi communicent.

NON agimus de formali sanctificatione humanitatis per Deitatem de qua integra iustituetur disputatio sequens, sed de attributis aliis nõ vitalibus v.g. immensitate, æternitate, facultatibus, ac potentiis, intellectus, & voluntatis diuinis, omnipotentia, si ab actibus intellectus, & voluntatis diuinæ admittatur diuersa, tunc enim non vitalis dicenda est. De omnibus enim communibus formalitatibus diuinis non vitalibus eadem est, & dubitandi, & definiendi ratio.

R.P. Christoph. de Ortega, de Dei incarnat.

CERTAMEN I.

Vbiquistarum errõr, & fundamenta.

1 VBiquistæ apud Valentiam, 3 parte quæstione 2. disputatione 1. 3. § 2. errore nouo antiquam Eutychetis hæresim suscitarunt: asserentes, nec solum Christi personam, vi vnionis hypostaticæ ita diuinas perfectiones participasse, vt vere sit, ac dicatur omnipotens, æterna immensa, seu vbique præsens, mundi conseruatrix, & directrix, vt constat ex Schmidelini propositionibus 134. & 296. repetitionis Vitemberg. & ex refutatione libri primi Valentiæ de vbiquitate, pagina nona, & vigesima prima. Addunt non eodem modo Deitati communicata esse humana, quo humanitati, quæ Deitate assumitur, & perficitur, non autem hanc perficit neque assumit communicata sunt diuina. Probant ex 2. ad Colossenses *In quo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter.* Id est diuina omnia in corpore Christi sunt, etiam attributa, sine quibus Deitatis plenitudo non est, vt idcirco Patres plures accepisse Christum secundum humanitatem dicant, quæcumque etiam diuina, in tempore accepit: ergo est humanitas omnipotens, & immensa. Negatur consequentia ob dicenda cert. 2. & 3. item ex Math. 18. *Data est mihi omnis potestas*, atque ad Philip. 2. *Potestas eius potestas æterna*: Sed hæc de persona Christi non de humanitate dicuntur. Tertio: quia Patres sæpè, quæ sunt Dei propria, de humana natura, & voluntate prædicant vt Damascenus aiebat, *vt autem verè, & secundum naturam Dei verbi voluntas, humana facta est, omnipotens est.* Quomodo, & similibus Patres plures loquuntur: ergo admittunt Patres diuina attributa communicare vi vnionis suos effectus formales humanitati, atque Vbiquistarum propositiones: nempè naturam humanam, eiusque voluntatem esse *omnipotentem.*

2 Respondeo Patres sæpè in iis, ac similibus propositionibus abstractum pro concreto vsurpasse per Synedochem partem pro toto acccipientes sicut contra se etiam concretum pro abstracto per eandem figuram aliis locutionibus vsurparunt. Patet id quidem: nam sæpè, dum aliqua naturæ alteri non conuenire contendunt, ea tamen prædicant de illa, quia nimirum eam pro concreto vsurpant. Sic Vigilius Pap. 2. contra Eutych. contendens nihil perpessam fuisse in passione diuinitatem nihilominus dixit. *Cuius diuinitas confixa est, sed ipsa penetrari non potuit.* quibus verbis nisi abstractum pro concreto vsurpetur, & contra suum intentum, & veritatem, & contra additionem sententiæ Vbiquistarum recitatam Vigilius loqueretur. Sic ergo locutos Damascenum, & Patres obiectos dicendum est. Respondeo secundo dici à Damasceno, humanitatem, eiusque voluntatem omnipotentem, quatenus per vnionem facta est organum, & instrumentum Dei proprium ad miracula, & omnipotentiæ opera patranda, quo sensu Mysten. tr. de anima dixit, *Verbum tradens corpori, & animæ quæ diuinitatis virtutem. &c.* & Ephes Concil. *Si quis non confitetur carnem Domini viuificatricem esse, quia facta est propria verbi cuncta viuificare valentis anathema sit.* Sed fortasse germanior testimonij huius ex Ephesino sensus fuerit humanitatem Christi, quia verbi est, viuificatricem esse non physicè quidem sed meritorie respectu nostri hominum quos peccato mortuos, suis meritis à verbi dignitate dignificatis ad gratiæ vitam reuocauit.

3 Quarto inquiunt, à pluribus Patribus caro, & humanitas assumpta eiusdem gloriæ esse cum Deo assumente dicitur: ergo quia gloriæ diu. formaliter fit particeps ratione vnionis. Sic Basil. in psal. 21. aiebat *Natura assumpta diuinitati assumenti eam vnita est, eiusque gloriæ, & honoris particeps.* Cyril. Alex. 10. Thesau. c. 9. *Paternam gloriam in hominem, quem assumpsit, petendo, vt homo traducit.* Theodoret. lib. 1. c. 5 *vt homo accepit gloriam, quam habuit, vt Deus.* Respondetur: non loqui hos Patres de gloria, & dignitate diuina formaliter æquali in huma-

nitate, sed quæ ad illam, quam proximè possit, accedat, omnemque pure creatam antecedat longè, vt disputatione sequenti, & controuersia sexta, disputatione vltima de adoratione fusius ostendemus, vbi ea, & difficiliora alia loca explicabimus, quod si eandem diuinam, & æqualem Deo dignitatem humanitati vi vnionis communicari, quare & eandem adorationem ipsi atque Deo deberi admittamus, magnum argumentum damus Vbiquistis. Interim satis ad præsens fuerit non agi hic de dignitate diuina vnione formaliter communicata humanitati: siquidem petitione humanitatis iam vnitæ traductam siue obtentam ipsi aiebat Cyrillus. Denique arguunt ex illis Symboli Nicæni, & Athanasij: *Sicut anima rationalis, caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus.* Ergo sicut anima rationalis sui vnione ita corpus informat, vt se suamque virtutem ipsi communicet, nihilque adhuc intellectionem, nisi per ipsum, & cum ipso operetur (iuxta Deuteron. 29. *Non dedit tibi Dominus cor intelligens?* & 1. Regum 3. *dedit tibi cor sapiens.*) Ita Deus vnionis vi sic se, suamque virtutem communicat humanitati Christi, vt nihil nisi per illam, & cum illa operetur. Nego in primis suppositum consequentis: intellectione quippè non intelligit formaliter phantasia, neque eo sensu eius actus est intellectio, licet ex parte obiecti à phantasia procedat: oporteret autem, vt intellectio esset phantasiæ, & corporis actus, quo intelligeret, vt inde probaretur vi similis vnionis humanitatem Christi cognitione increata intelligere, atque aliorum diuinorum attributorum formalitates participare, testimonia adducta cor pro habitudine, & dispositione animi ad intelligendum vsurpant, vt Ezechiel. 36. *Auferam à vobis cor lapideum, &c.*

4 Respondeo secundo negando absolutè consequentiam. Nam similitudo non debet in omnibus tenere, neque se vltra intentum Athanasij, & Concilij, quæ illam docuerunt. Solum enim contendunt non esse duas personas Christum, sed quid vnum, & vnam personam ex vtraque natura diuina, & humana sine vlla earum confusione, aut alterius in alteram conuersione, quæ si adesset, nec duplex natura in se consisteret, neque Christum componeret: sicut si anima in carnem conuerteretur, aut cum illa confunderetur hominem componeret. Sed enim reclamant Hæretici nouatores, nisi attributa diuina formalitates suas humanitati communicare fateamur Nestorianos nos esse, ac cum Mahometanis de Christi dignitate sentire, qui de Christo nihil diuinæ dignitatis prædicant, sed solum humanis superiorem, creatam tamen. O quam bene errores Nestorij, & Mahometi calluerunt isti. Nestorius errauit, vt vidimus disputatione secunda, quæstione tertia, negans vnionem physicam vtriusque naturæ in persona verbi, ac proinde negans in Christo veram, & realem personæ diuinæ vnitatem; non autem quod vnitate personæ admissa, atque vnione physica vtriusque naturæ in illa, negaret diuina attributa suas formalitates humanitati vnitæ communicare, ac proinde non esse hanc immensam, æternam omnipotentem doceret, quod prorsus Catholicum semper fuit; Mahometus vero errat, quod neget Christum Deum, ac proinde quod eius dignitatem ex vnione humanitatis ad Deitatem, siue personam diuinam prouenire neget, solumque eiusdem generis cum dignitate aliorum Sanctorum, ac prophetarum, licet in eo excellentiorem in Christo fateatur. Quod si nos, quia diuinæ æqualem dignitatem formaliter à dignitate formali diuina communicatam humanitati negamus, licet à Deitate importatam, fatemur Nestoriani, & Mahometani sumus Schmidelino, dicat nobis quis ipse sit, qui eam humanitatis dignitatem, & maiestatem creatam absolutè, & increatam minorem licet reliquis creatis superiorem docet esse, d. Vvitemberg. proposit. 170. & 190. & cum Vbiquistis reliquis Apologia Vbiquetariæ concordiæ prima parte, capite primo, folio quarto, & capite tertio, folio sexagesimo octauo.

5 A ratione ita arguunt, vt præ ignorantia, & cæcitate non fide solum sed ratione carere videantur. Eatenus solum Deus est homo in nostra sententia catholica, quatenus est habens, seu sustentans humanitatem, non autem quatenus Deitate tanquam forma Deus constituitur humanitas: Ast Deus sustentat etiam omnia: ergo dici etiam poterit: Deus est equus, musca, & reliqua. Obardos? Sed distinguo maiorem: quatenus est habens, ac sustentans *tanquam principium producens, & conseruans humanitatem*, nego maiorem; *tanquam terminus vnionis* cum ipsa *qua possessiuè* est habens & sustentans *tanquam terminus etiam dependenter à causa vnione ponitur existentia humanitatis* in nostra sententia concedo maiorem, & distinguo minorem tanquam principium producens, & conseruans solum est sustentans omnia concedo minorem, & nego consequentiam. Arguunt secundo: verbum prout in actu primo est ante vnionem non sustentat humanitatem, sed prout in actu secundo vnionis? atqui actus secundus hic est vnio: ergo vnio non verbum est homo. Distinguo antecedens primum: non sustentat potentia, nego, actu concedo. Distingo similiter primam consequentiam: & concesso subsumpto nego consequentiam; nam posito illo actu reducitur potentia sustentandi verbi ad actum. Vide tuum discursum. Deus secundum se in actu primo ante operationem nihil creatum sustentat, sed prout in actu secundo operationis: at hæc est actio non Deus: ergo Deus nihil creatum sustentat, quomodo ergo assumebas in argumento primo Deum sustentare omnia tanquam Catholicum, vt verè est, dogma Deum omnia sustentare.

6 Sed iam Logicam exacuunt Hæretici, atque instant: ergo hæc propositio. Homo est *omnipotens*, omniscius, immensus, & Deus est *purè materialis*: quia nisi humanitas ponatur in recto ex parte subiecti, tanquam quid omnipotentiam participans, siue immensitatem, & Deitatem, ponetur Deus: ac proinde erit sensus Deus est Deus, cum dicitur homo Deus. Nego consequentiam: Est enim sensus *habens humanitatem, est habens Deitatem*: quare formalis propositio denominatiua, qua significatur eandem, & communem esse vtrique naturæ personam. Instant rursus, si humanitas nequeat esse huius propositionis *Homo est Deus* subiectum, communicatio idiomatum verbalis erit, non realis, quod est absurdum. Negatur facilè assumptum: quia licet omnis prædicatio, & communicatio idiomatum verbalis sit, realis tamen dicitur cum prædicatum vtrumque reipsa, nec sola voce conuenit subiecto, quod in prædicatione per communicationem idiomatum inuenitur; quia Deus, & homo, & quæcumque vtriusque naturæ prædicata, nec sola vox eidem personæ denominatiuè conueniunt: nam re ipsa eadem persona, quæ habet Deitatem, & cætera diuina, habet humanitatem, & Cætera humana. Hucusque discurrerunt Hæretici pro suo errore cum tamen pro illo plura subtiliora argumenta, & quæ non parum Catholicis negotij facesserent ad manum sint, vt statim in sequentibus certaminibus ostendemus; Sic tamen fieri oportuit, vt clarius pateat cum fidei oculo etiam rationis ocellum caligare.

CERTAMEN II.

Vbiquistarum error confutatur.

1 NOuus Vbiquistarum error damnatus in aliis vetustioribus fuit. Primum in Concilio Calcedonensi contra Eutychetem in confes. fid. vbi naturarum Christi confusio damnatur, distinctioque asseritur illis verbis: *Nulla naturarum differentia sublata, sed salua magis vtriusque naturæ proprietate.* Neque enim humanitas potest esse Deus, immensa omnipotens, nisi humanitatis, ac Deitatis confusio, & identitas per vnionem facta

facta admittatur, vt statim arguentes ostendemus. Respondet Schmidelinus repetit. Vvictemberg. propositr. 152. ac 153. se non confundere naturas sed solum asserere humanitatem per personalem vnionem propriam esse, ac manere Verbi, quod illi communicat sua. Sed tamen Eutyches eam proprietatem iure vnionis personalis, eamque personæ vnitatem recognouit, & tamen propter diuinorum cum humanis confusionem damnatus est, quia absque eorum identitate esse non poterat. Eiusdem erroris damnationem, ac rationem damnandi dedit nobis Hieronym. ex positione fidei ad Damasc. dicens: *illorum execramur etiam blasphemiam, qui nouo sensu asserere conantur à tempore susceptæ carnis omnia, quæ erant diuinitatis in hominem commigrasse, & rursus, quæ erant humanitatis in Deum esse transfusa, vt, quod nulla vnquam hæresis dicere ausa est, videatur hac confusione vtraque exinanita substantia, Deitatis, videlicet, & humanitatis, & à proprio statu in aliud esse commutata.* quam eandem sententiam eisdem ferè verbis habet August. serm. 191. de temp. Nec satis est, quod Vbiquistæ physicè essentialiter humanitati diuina non tribuant: quia neque ita vllus ex antiquis hæreticis delirauit, sed solum arcano modo humanitati diuina tribuebant. Inde vero Patres eos impugnabant: quod nisi identitas, & confusio naturarum, & proprietatum ad mittetur diuina humanitati tribui non possent.

2 Ex aliis antiquioribus Synodis nihil contra hunc errorem firmum inuenies. Licet Valentia, citato. lib. 1. de vbiquitate per patraphos plures damnatum in aliis contendat. Maxime §. 10. damnatum suadet Synodo. 5. atque ab Ephesina, ex quibus aliqua recitat testimonia, quæ me iudice rem languide suadent, nihilque proinde persuadent. Addit Vbiquistas cum Monothelitis esse damnatos, quos ex parte imitantur: illos enim damnatos censet non solum, quod creatam volitionem, & intellectionem humanitati Christi negarent. Sed etiam quod eam diuinis actibus intelligere, & amare docerent. Verum ostendimus, q. 3. cert. 1. de hoc extremo damnatos Monothelitas non fuisse. Secundo Vbiquistæ nihil de actibus vitalibus diuinis expresse loquuntur, sed de Deitate, immensitate, cæterisque non vitalibus Dei attributis, ex quibus ad actus vitales diuinos consequentia non tenet, vt constat ex rarione data q. 3. cert. 2. cæterum in Concilio Basilienſi propositiones sequentes Augustini de Roma Archiepiscopi Nazareni, quæ eædem omnes Vbiquistarum sunt, summo Patrum consensu fuere damnatæ. *Humana natura assumpta à Verbo ex vnione personali est veraciter Deus naturalit.* Secunda: *Duæ naturæ in Christo, humana, & diuina æqualiter diliguntur à Deo, & æqualiter sunt diligibiles propter personam communem.* Tertia: *Humana natura Christi est persona Verbi.*

3 Hæc ab authoritate: A ratione arguo quia si vnio hypostathica satis est, vt diuina prædicentur de humanitate: ergo satis etiam erit, vt de diuinitate prædicentur humana implicat enim hoc esse illud, & illud non esse hoc: atqui vnio hypostathica satis est, vt hoc aperte esse dicatur illud: ergo satis erit, vt illud dicatur esse hoc. Neque vero negari potest ab Vbiquistis: cum æquè admittant in suo sensu *homo est, Deus*, & *Deus est homo*: in quibus non personam, sed naturas in recto poni eis nominibus asserunt atque abstractis etiam vnam de alia naturam enuntiant: *humanitas*, nempe *est Deitas.* Videant autem quot inde legitimè inferantur absurda ergo Deitas est passibilis, ac de facto est passa: Ecce Acephalismum, & Eutychianam vesaniam. Item ergo humanitas est impassibilis: quibus contradicunt Deitas non est passibilis nec passa: humanitas fuit passa, & passibilis: item secundum humanitatem Christum esse creaturam, & creatorem: se ipsum produxisse, atque à se esse productum: esse seipso superiorem, & inferiorem: se ipsum sustentare: & hæc quidem secundum naturam eandem, vt fugi contradictio nequeat: quæ etiam de Deitate, ac secundum Deitatem de Christo verificari iuxta Vbiquistas negari nequeunt: cum non minus arcano illo eorum modo, ipsi etiam Deo arcano, & imperceptibili Deitas humanitati, quam humanitas Deitate media vnione communicet.

4 Fors dicent vnionem illam naturarum, quæ satis sit, vt altera de altera cum suis proprietatibus enuntietur, quæque apponit arcanum illud identitatis certæ, quæ Verbo *est*, significatur, non esse naturarum inter se, sed in tertio, nempe Christo, qui vna, eademque persona est homo, & Deus, vt ex præceptore Luthero explicat Schmidelinus contra 1. librum Valentiæ de vbiquitate pag. 50. *sunt vnum*, inquit, *personale, non vnum identicum: idest in persona Verbi vnita sunt diuinitas, & humana natura.* Sed contra: quia licet afferat vnio compositi vnitatem, & identitatem personæ hoc satis non est, vt natura, eiusque proprietates de altera prædicentur, vt Vbiquistæ volunt, licet satis sit, vt vtraque eiusque proprietates de eadem prædicentur persona. Probatur: quia anima, & corpus eodem modo conueniunt in tertio vnius compositi, quod media sui vnione constituunt, & tamen ex tertij vnitate non habent quod satis est, vt alterum, eiusque proprietates de altero enuntientur. v. g. *corpus est anima*, vel *spiritualis, indiuisibilis.* secundo vrgentius: neque identitas in tertio ad enuntiationem extremi vnius de alio potest sufficere, non solum ratione vnionis. sed etiam identitatis, quæ strictior coniunctio cum tertio est. Alioqui cum personæ Trinitatis in tertio essentiæ identice conueniant, nec solum vnitiue, dici vna persona de alia, atque enuntiari valeret, deberetque v. g. *Pater est Filius*, & *Filius est Pater*: atque vterque de Spiritu Sancto ad conuertentiam diceretur: quod est prorsus hæreticum: insuper admittere debent de Christo secundum humanitatem vbiquitatem, seu immensitatem, & æternitatem, etiam ante resurrectionem, quod sibi repugnantes negant. Cum ante illam habuerit vtraque natura vnitatem in Christo, quem constituunt, & identitatem in eius vna persona.

5 Ex his arguo secundo à priori ratione, quam supra num. 1. insinuabam ac Patres, præsertim Hieronymus, attigerunt. Etenim ad veram enuntiationem vnius de alio, vtriusque identitas, saltem secundum rectum significatum, requiritur, vt lippis est, & tonsoribus natum ea quippe identitas copula, *est*, significatur, cum hoc dicitur esse illud: atqui cum dicitur humanitas, est Deitas, vel est Deus, rectum subiecti non est idem cum recto prædicati, nisi Eutychiana confusio, seu conuersio vnius naturæ in aliam admittatur, vt Patres dicebant: ergo nequit verè Deitas, vel Deus enuntiari de humanitate. Minor probatur: quia humanitas talis manens nequit esse idem Deitate in suo esse perseuerante: ergo cum dicitur ab Vbiquistis *humanitas est Deitas* rectum subiecti non est idem cum recto, imo neque cum aliquo prædicati. Sed neque cum prædicatur de humanitate Deus in concreto, v. g. *humanitas est Deus*; siue enim *Deus* sumatur adiectiue, siue substantiuè eius nominis rectum non est idem quod humanitas. Etenim *Deus* substantiuè sumptus dicit in recto Deitatem: idem enim est ac Deitas in supposito, siue cum personalitate: ast Deitas idem, quod humanitas non est: ergo rectum extremorum, siue subiecti, & prædicati in hac propositione *humanitas est Deus* non est idem sumpto substantiue *Deus*, sed nec rectum vocis *Deus* adiectiuè vsurpatæ idem est quod humanitas, de qua in ea propositione enuntiatur. Deus enim adiectiuè acceptus idem valet atque habens Deitatem. Pro recto que dicit personam, quæ Deitatem claudit, vel (vt verius puto) personalitatem siue vltimam singularitatem naturæ, quasi physicè communis: ast neque persona tota neque eius personalitas est idem cum humanitate: ergo subiectum huius propositionis *humanitas est Deus* non est idem cum recto prædicati, & si *Deus* adiectiuè vsurpetur quare nisi Eutychiana naturarum confusio, vel alterius in alteram conuersio ab Vbiquistis admittatur, nequeunt illæ propositiones ab eis asseri.

CERTAMEN III.

Nec denominatiue humanitas est Deus, immensa, vel omnipotens.

1 DIces hoc nomen *Deus* adiectiuè, ac denominatiuè sumptum posse sumi non solum pro habente Deitatem tanquam personam, seu personalitem, sed tanquam subiectum vnionis ad Deitatem, quod quidem est, humanitas in vulgata plurium Theologorum sententia: sic autem accepta denominatiue, & adiectiuè voce Deus rectum subiecti, & prædicati huius propositionis *humanitas est Deus* idem est: nam humanitas eo sensu est habens subiectiue, seu quasi subiectiue Deitatem: quare eadem veritate, & proprietate dici poterit *Deus* adiectivè sumptus, atque paries, vel homo dicitur Albus. Moneo hac solutione Vbiquistas vti non posse. Tum quia eodem modo dici posse aiunt. *humanitas est Deitas*, atque *humanitas est Deus*. Cum tamen in prima propositione Deitatis in abstracto locum adiectiua, ac denominatiua vsurpatio non habeat: tum etiam, quia prædicata denominatiua verbaliter solum de subiectis prædicari, eisque conuenire aiebant cert. 1. num. 6. quare licet hoc sensu ea propositio admitteretur, non satis Vbiquistis foret. Respondeo tamen vocem *Deus* communi acceptione, à qua recedere cordatis, nedum Catholicis, non licet etiam adiectiue vsurpatam non denotare subiectum physicum vnionis suæ, sed solum formale sustentatiuum metaphysicum Deitatis, siue eius vltimam singularitatem, quasi physicam nempè personalitatem: quare humanitas ab vnione Deitatis denominari quidem poterit *Deifera*, ac *Deificata*, nusquam autem Deus adhuc adiectiuè vsurpato nomine *Deus*. At dices sic res habeat in nomine Deus: ast in his vocibus immensus, omnipotens quæ adiectiua natura sua sunt: ac præsertim omnipotens, quod est adiectiuum, ac denominatiuum potentiæ diuinæ, siue omnipotentiæ, secus res videtur habere. Nam potentis nomen adiectiuum denominatiuum est subiecti, quod vnionis, siue inhæsionis physicæ iure potentiam habet: vnde de ferro ignito verè prædicatur esse calefactiuum, ignitiuum potensque ad ignem, vel calorem producendum: quia ad hæc potentiam iure vnionis ad illa habet: ergo, & humanitas vi vnionis ad omnipotentiam verè dicetur omnipotens.

2 Respondent Recentiores, vt aliquid effectum suum formalem denominatiuè præstet, debere ad illud comparari tanquam constituens vnum per se cum illo: quomodo attributa, & diuina reliqua à personalitate Verbi cum humanitate non comparantur. Contra: quia vnum per se constituendum ex forma, & subiecto denominando non debet esse vnum per se substantiale, siue suppositum, tum quia accidentales cum subiectis denominatis vnum per se eo sensu non constituunt, quare, licet metaphysicè sumpta attributa diuina reliqua non constituant vnum per se cum humanitate, poterunt illam denominare: tum quia physicè sumpta æque componunt vnum per se nempè Christum, atque Deitas cui physicè identificantur: tum denique, quia à sanctitate Deitatis, quæ non substantia formalis Dei, sed eius attributum est sanctificatur humanitas, denominaturque sancta. Recurrere Vasquez posset ad mediatam vnionem humanitatis respectu communium attributorum, quod supra impugnauimus, nuncque rursus ex eius principiis impugnatur quia ipse docet præsentiam immediatè vniri, ineſseque quantitati, ac mediatè solum substantiæ, & tamen hanc præsentem facit, ac denominat. Tertio alij respondent vtramque coniungentes solutionem. Aiunt enim effectus formales communicatos etiam adiectiuè, seu denominatiuè à forma physica, vel metaphysica naturæ vni, non posse mediatè alteri communicari naturæ cui vnitur illa, ni vnum per se cum illa constituat. Sed cum vtraque huius solutionis pars impugnata seorsim sit, tota satis erit reiecta. Contra rursus quia personalitati, seu personæ Verbi, cui humanitas vnitur, & cum qua vnum per se constituit communicatur immediatè diuinitas, & attributa, maxime existentia: ergo humanitati communicabunt ea omnia suos formales effectus, de eaque adiectiuè, siue denominatiuè prædicabuntur.

3 Solida ergo ratio petenda ex Patribus est non alia ab ea, quam dedimus, vt negaremus Deum in concreto adhuc posse de humanitate adiectiuè adhuc, seu denominatiuè prædicari quia nimirum attributa Dei non præstant suos formales effectus nisi subiecto siue physico, siue Metaphysico, cui re ipsa identificantur: ad idque imposita communi hominum acceptione hucusque perdurante, semperque perduratura fuere. Vnde & vt omnipotentis, æterni, immensi nominibus Deus æquè intelligatur, atque nomine Dei, vt idcirco Doctores omnes neminem Vbiquistam esse posse dicant, qui Eutychianus non sit, ac humanitatis, & Deitatis confusionem non admittat. Cum ergo humanitas vi vnionis cum diuinis attributis, ac formalitatibus non identificetur, nequit adhuc adiectiuè ab eis denominari denominationibus diuinis. Huic solutioni, & doctrinæ in primis nititur Valentia citatus, pluresque ex illo. Sed instabis vi vnionis humanitas Christi sanctificatæ Deitatis sanctitate: personatur personalitate Verbi: constituitur filia naturalis Dei filiatione naturali Verbi: redditur antecedenter impeccabilis impeccabilitate diuina: at his omnibus non identificatur per vnionem: ergo diuina suos effectus formales communicant humanitati vnitæ, cui non identificantur, ac denominatiuè de ea dici possunt. Respondeo notanter à me dictum *denominationibus diuinis*. Nam denominationibus non diuinis possunt diuina humanitatem vnitam, nec identificatam denominare, vt dicebam num. 6. post. med. Vbiquistæ autem diuinas denominationes Dei, omnipotentis, immensi &c. pro humanitate vnita contendunt, ealque solum nos catholice negamus, quo posito facilis est ad instantias propositas solutio.

3 Ad primam nego humanitatem dici effectiuè sanctam, à sanctitate attributali Dei. Hæc quippe solum Deum, cui identificatur denominare, sanctumque formaliter potest reddere: sicut de denominationibus diuinis aliorum attributorum dicebamus. Ideo enim sanctitas essentialis, siue per essentiam dicitur: qua Deum tantum, in cuius essentia physica est sanctum constituit denominatur autem, constituiturque humanitas sancta, diuina quidem quasi forma, cui vnitur quæ tamen Deo formalis, & attributalis sanctitas non sit, neque eum sanctum denominet: nempè Deitate, vel persona, cui vnitur, quamque vnione ipsa participat. Cum enim sanctitas non per essentiam stet in Deitate participatione, nequit, non Deitate, quam vnione participat, humanitas sanctificari. Similiter respondeo ad tertiam instantiam de impeccabilitate antecedenti non reddi, ac denominari humanitatem impeccabilem antecedenter ab essentiali Dei antecedenti impeccabilitate, sed à Deitate, qua Deificatur, ac proinde aligetur humanitas ad extremum oppositum cum exercitio grauo: imposque redditur prosequendi obiectum, quod Deus prosequi nequeat qui autem sanctitate, & impeccabilitate Dei attributali constituti, denominarique humanitatem sanctam, & impeccabilem aiunt, nescio, quo pacto denominatiuè immensam, atque omnipotentem non esse valeant defendere. Ad secundam instantiam de personalitate diuina dicito non constituere humanitatem personam, quin potius ipsius personam destruat, vt aiebat Paschasius in Concilio Francofordiensi relatus à nobis. d. prodem quia ex productione humanitatis dependenter ab vnione ad personam Verbi habet humanitas non esse substantiam individuam totalem, cui solum competit esse propriè personam, atque in Christo vna solum Verbi persona remanet. Dicitur autem

autem personalitas Verbi persona hominis; quia humanitas dependenter ab vnione ad personam, siue personalitatem Verbi producta in Verbo tanquam in termino vnionis sustentatam suam existentiam, suumque esse habet, ratione cuius Verbum, seu personalitas habens Deitatem est habens humanitatem, ac dicitur esse in supposito diuino quod si modalibus morem geramus velis, atque propriè suppositari, ac personari humanitatem Verbi personalitate, supponitur, ac personatur alienè, seu in alio, quæ denominatio Deo non tribuitur ab eiusmodi personalitate: quare neque est denominatio diuina.

5 Ad illud de filiatione naturali humanitatis participata à filiatione diuina, à qua filia naturalis Dei denominatiuè dicitur (quod sanè in re præsenti, iuxta veriorem, clarioremque nostram de filiatione naturali humanitatis doctrinam, est omnium difficillimum.) Respondetur, non denominari humanitatem naturalem Dei Filiam, siue Filium eadem formalitate, qua Filius naturalis Dei Verbum constituitur. Nam Verbum dicitur naturalis Dei Filius à processione à Patre per principium coniunctum in similitudinem naturæ quatenus passiua est processio, qua ratione humanitas Christi filia naturalis Dei non est, sed à filiatione in facto esse, à qua filia denominatur; quare à formalitate, qua denominatur Deus filius denominatione diuina non denominatur filia humanitas ac proinde constans est nullam diuinam formalitatem denominare denominatione diuina subiectum, cui non identificatur. At dico Verbum est filius naturalis Dei in facto esse, ergo à filiatione in facto esse. Ergo filiatio in facto esse dat denominationem diuinam filij naturalis Dei, ac proinde non poterit iuxta nostram doctrinam humanitatem, cui non identificatur, filiam naturalem constituere, ac denominare. Respondetur nulla alia formalitate Verbum esse Filium in facto esse, quam processione in naturæ similitudinem, vt passiua processio est; licet in facto esse dicat in facto esse personam filij, quod fieri non dicebar, omnimodamque naturæ similitudinem etiam in secunditate ad intra, vt suo loco dicebamus controu. de Trinit. d. 3. hæc autem processio, vt diximus humanitatem non denominat filiam, vel filium naturalem Dei sed eius terminus nempè naturalis filius in facto esse, qui sui ipsius forma denominans non est, sed alterius: nempè humanitatis, cui vnitur.

6 Vel respondeatur aliter filium naturalem Dei denominatiuè nihil aliud dicere, quam habere per vnionem filiationem Dei, atque eo sensu accipi posse Filium naturalem Dei fuisse nos à Patribus edoctos occasione Elipandini, & Feliciani erroris, secus autè nomina omnipotentis, & immensi, aliorumque attributorum communium, quæ non nisi subiecto, cui identificantur formalitates suas communicant, quæ nullo fructu eo sensu accipientur imò non sine incommodo pro ea habentibus non identicè, sed vnitiuè solum vsurpabuntur, vt singula percurrentibus constabit. Etenim omnipotentia si ab actibus intellectus, & voluntatis diuinis differat potentia exequens intellectus, seu voluntatis, vt meliores Theologi censent, imperium despoticum sympaticè erit: quare illius tantum est, illeque solum potens ea constituitur, cuius voluntatis imperio subditur: non potest autem subdi imperio voluntatis creatæ, cui vnitur, sed solum imperio voluntatis diuinæ: ergo sola vnione non habet illam creatura: rationalis. Non secus ac si mihi, vel Angelo Petrus vniretur potentia loco motiua mea, vel Angeli dici non posset posse se loco mouere, quia non ipsius voluntati, sed meæ, vel Angeli voluntati subditur. Item immensitatis, & æternitatis effectus formalis est in omni loco, & durattone præsentare eum cuius est, quemque imprehensum, & æternum constituit, idque indiuisibiliter, iure autem vnionis id præstare nequit alioqui humanitatem Christi præsentem faceret æternitati anteactæ, antequam in se fuisset, vel nulli durationi præsentaret cum æque omnem indiuisibiliter comprehendat. Vnde idem probatur à pari de immensitate quod vnitam creaturam non ponat vbique: atque insuper quia alias daretur creatura è suis prædicatis immensa, & æterna nempè vnio: hypostatica, quæ natura sua vbique, atque æternum esset cum non posset esse nisi cum æternitate, & immensitate: quare concreta, & denominatiua attributorum non dignificant habentes illa, vt cumque, sed identice, vt diximus, licet in filiatione subiectum illam habens per vnionem significaret ex vsu Patrum?

DISPVTATIO IV.

De sanctificatione humanitatis Christi vi vnionis hypostaticæ.

NON agimus de sanctificatione humanitatis vi vnionis hypostaticæ mediatè, & exactiuè, quatenus gratiam, sicut dona alia plura, atque humanitatis vnitæ ornamenta iure suo à Deo reposcit ea enim omnia extra effectus formales extrinsecos humanitati per vnionem communicatos, de quibus solum præsens controuersia est, numerantur agimus ergo de sanctificatione formali humanitatis per vnionem, vel per extremum, cui illam adnectit præcisè.

QVÆSTIO I.

An humanitas vi vnionis formaliter sanctificetur.

STATVENDVM contra Nestorianos in primis venit dogma Catholicum: nempè Christum, etiam qua hominem, sanctum in conceptione ipsa extitisse iuxta illud Luc. 3. *quod enim ex te nascetur sanctum*, & Ioan. 10. *quem Deus sanctificauit, & misit in mundum.* id quod de sanctitate, & sanctificatione propria pro animi perfecta iustitia, & munditie à peccati sordibus, nec solum de sanctificatione, & sanctitate impropria, quæ rebus etiam inanimis Deo, eiusque cultui consecratis competit, de quo Christo, vt homine Patres communiter interpretantur. Hilar. 7. de Trinit. Athanas. lib. de natura hum. suscepta Chrysost. hom. 60. in Ioan. id quod etiam rationes pro conclusione nostra subiiciendæ, Patrumque testimonia conuincent.

CERTAMEN I.

Vi vnionis hypostaticæ humanitas Christi formaliter sanctificatur.

1 FOrmalem strictam propriamque iustitiam, & sanctitatem definiuit Dionys. 12. de diuin. nom. hoc pacto. *Ab omni immunditia libera, & omnino inconaminata puritas.* quæ sanè, vt absolute sanctitas, & iustitia sit puritas perfecta ab omni immunditia mortalis esse debet; vt autem perfectior, ac perfectissimè, etiam à venialium sordibus. Cum autem à peccati immunditia puritas, & libertas sit ad iustum, honestumque dictamen adhæsio, quam Reus, vtpotè prima forma iustitiæ totius, rectæque rationis regula, suamet entitate habet, fit, vt eatenus rationalis creatura iusta, sanctaque formaliter, ac libera à peccati sorde sit, quatenus particeps est diuinæ naturæ iuxta id 2. Petri 1. *Per*

quam

quam maxima, & preciosa nobis promissa donauit, vt per hæc efficiamini diuinæ consortes naturæ. Hinc iusti, ac sancti dij vocantur à Christo Ioan. 10. *si illos dixit Deos &c.* ex hac quidem sanctitate, & participatione diuinæ naturæ, in qua consistit, prouenit sanctos filios Dei esse, iusque hæreditarium ad Dei bona habere habilesque ad operationes Dei proprias, scilicet amorem, & intellectionē supernaturales reddi per simultaneam habituum supernaturalium sanctitati debitorum infusionem atque hæc summatim de sanctitate, iustitiaque formali ad præsentis quæstionis decisionem adnotata fuerint satis.

2 His ergo positis Paludan. in 3. d. 13. q. 2. opin. 4. concl. 1. Ricardus Iaper. a. 8. §. *Occurrit hic.* Marsil. q. 10. a. 1. conclus. 1. Capreol. d. 12. q. vn. a. 13. init. Durand. q. 2. num. 5. & d. 13. q. 1. concl. 3. S. Bonau. a. 1. q. 1. negant Christi humanitatem vi vnionis formaliter sanctificari: ac proinde ad eius meritum gratiam habituale, qua opera dignificarentur, opus fuisse. Cui sententiæ subscripsere Aluarez. 3. p. q. 7. a. 1. Nazar. controu. 2. conclus. 7. ac Thomistæ nonnulli. Cæterum Vasquez d. 41. c. 3. & 4. Soar. d. 18. sect. 1. Valentia. q. 7. pun. 1. Palacios in 3. d. 13. Ragusa d. 67. Luis. Torres opusc. 3 de grat. d. 1. dub. 5. & opusc. 6. d. 10. dub. 1. Hurtado vterque. Granad. tract. 7. d. 1. Lugo d. 16. sect. 1. num. 2. Vvadingo d. 2. dub. 2. d. 5. dub. 2. concl. 1. Bernal. d. 29. sect. 1. per totam Lorca d. 36. iamque omnes Recentiores asserunt vi vnionis hypostaticæ humanitatem Christi formaliter sanctificari: licet an ipsa, an hæc formalitas diuina, vel alia ex eis, quas humanitati adnectit forma sit, à qua sanctificetur formaliter humanitas? non omnibus omnino conueniat, eam porro sententiam ex antiquis plures apud Paludanum docuerunt, atque nouo studio, multaque eruditione Patrum illustratam ad scholas è diuturno postliminio reuocatam reduxit noster Vasquez, cuius vt, de more, gloriæ inuideret Lorca nulla Patrum, veterumque Scholasticorum authoritate inductam aiebat vbi proxime. Cum tamen ipse illis ipsis nostri Vasquez testimoniis, nulloque alio sua industria quæstio, eam sequatur; nec potuerit antiquos Scholasticos Paludano memoratos non videre, nisi Paludanum non viderit.

3 Patrum testimonia cuncta, qui simul videre volet legat Vasquezium citatum. Nos enim, qui repetitionem odimus, non hic omnia dabimus, sed quæ huic conclusioni solum inseruiunt: alia vero, quæ aliud etiam probant; nempè qua formalitate diuina vi vnionis humanitas sanctificetur dabimus. q. 2. quæ vero humanitatis, etiam antecedentem impeccabilitatem ostendunt dabimus. d. 5. Primum testimonium sit Dyonisij Alex. epist. contra Paul. Samosaten. latina per nostrum Franciscum Turrian. vbi, cum dixisset homines virtutum exercitio sanctificari, atque in sanctitate crescere, ait hominis Christi sanctificationem alterius rationis esse *modumque humanum superare.* inferius Christi sanctitatem Baptistæ sanctitati longe antecellere ait: *quia in Ioanne quidem erat opus, in Iesu vero natura.* & inferius adhuc: *Non enim sortitus est vnctionem externam sicut nos sortiti sumus.* Basil. in id Psal. 44. *Propterea vnxit te Deus.* Sanctitate nostra ex operum exercitio designata sic Christum alloquens ait: *Tibi vero naturalis est coniunctio ad bonum, & abalienatio ab iniquitate.* Naz. orat. 36. 4. de Theolog. num. 93. eidem differentiæ insistens ait *Christus vero* (nempè vnctus dicitur) *propter diuinitatem, ea enim humanitatis vnctio est, non operatione*, gratiæ, *vt in aliis Christus sanctificans, sed totius vnguenti præsentia.* Cyrill. Alex. 1. in Ioan. c. 17. ad id *Plenum gratiæ, & veritatis.* eam differentiam attingens ait: *gloriam tamen, & gratiam filij longe absque comparatione sublimiorem videbit. Non enim mensura sibi datur, vt cæteris: nec de foris accedit; sed vt imperfecto perfecta substantialiter inesti à Patre naturaliter habita.* Hoc ipsum præclarissime obseruauit Guarricus Abb. serm. 1. in natali Apostolor. Petri, & Pauli illud canticor. 5. v. 11. *caput eius aurum optimum.* de Christo Ecclesiæ, & Sponso, & capite expendens sic habet. *siue diuinitas, siue charitas auro significetur, hæc omnia Christus non per participationem, sed per substantiam;* ac statim, *nos cum simus natura plumbei, vel magis lutei, gratia, & participatione non aurum vel aurei, sed, vt multum, deaurati?*

4 Adde Fulgentium, de fide ad Petrum. c. 2. circa fin. Aug. 13. de Trinit. c. 19. & Bedam, qui præfatam gratiæ plenitudinem de gratia vnionis ad locum Ioannis interpretantur, sicut, & illud Lucæ. 2. *gratia Dei erat in illo.* & Ioan. 10 *quem Pater sanctificauit* idem Beda, & Euthymius cum Hilar. 7. de Trinit. post med. Augustt tract. 48. in Ioan. gratia vero, & sanctificatio per vnionem non est Christi secundum diuinitatem, sed secundum humanitatem, Accedunt Cyrill. Alex. 4. in Ioan. c. 29. Damascen. 3. de fide c. 3. Nizet. 3. thes. c. 3. Elias Cretens. in orat. 1. Naz. ad illa Verba *Ac damnare* Concil. Francofortd. epist. ad Episcop. Hispan. col. 7. Hieronym. ad data verba Psalm. 44. Ildephons. serm. de purgat. & parturit. B. Mariæ. col. 2. t. 9. Biblioth. Hilar. 7. de Trinit. ad eadem verba Psalmi. 44. Augustt. 3. contra Maximin. c. 15. & 16. de Trinit. c. 26. asserentes vnguento Deitatis, vel personæ Verbi vnctam fuisse humanitatem. Vnde Athanas. orat. contra Arrian. post serm. 4. contra eosdem in id *ex Deo Deus est verbum* sic Christi, qua Dei nomine habet. *Ego sum Christus siue vnctio: Christus autem siue vnctus est homo, qui à me assumptus est.* Atqui vnctio ibi contenta, est vnctio sanctificans, vt explicant Cyril. Alex. epist. ad Solitar. vitam exercentes, ordine 1. ex quo, & refertur, & probatur è Concilio Ephesino. c. 1. Fulgent. 3. ad Trasmund. Aug. 5. de Trinit. c. 26. ergo per Patres præstos vnione, hypostatica sanctificatur humanitas Christi.

5 Dices hæc omnia de radicali sanctificatione humanitatis per vnionem intelligenda esse, quatenus gratiæ, qua formaliter sanctificatur humanitas exactiua est. Sed contra primo, quia iam humanitas sancta esset in Christo sicut in nobis. Respondebis non fore: quia in illo iure naturæ, & vnionis esset; in nobis opus, & meritum, vt secundo loco aiebat Dyonisius Alex. Contra primo: quia statim ait: *non enim sortitus est vnctionem externam*, siue vt ait Cyril. *Nec de foris accepit; sed substantialiter insit &c.* ac Naz. vnctionem esse Deitatem, qua, vt infra dicemus illam audacter simul Deam appellat: ergo sublimius sanctitatis, & vnctionis diuinæ genus in Christi humanitate recognoscit Nazianzenus, quam in nobis per gratiam, qua diuinæ naturæ participes sumus, ac sine audacia vlla Dij per participationem nuncupamur à Deo, & Christo Ioa. 10. *si autem illos dixit Deos.* Gaurricus item aurum, aureamque sanctitatem hominis Christi, id est naturalem, & substantialem, non sicut nostram accidentalem nominauit. Tertio Patres gratiam, qua diuersa à nobis modo humanitas Christi sanctificatur aiunt ex operibus non esse, aut crescere: cum tamen gratia habitualis Christi humanitati ex eius meritis dacta esse, ficut, & plura alia dona, probabilius fortasse sit, cum autem probabile. Quarto denique ex dicendis cert. 2. q. 2. satis, abundeque solutio ista reiicietur.

CERTAMEN II.

A ratione eadem conclusio suadetur.

1 PRo eadem conclusione arguo à posteriori primum opera Christi infiniti simpliciter valoris meritoni, & satisfactorij sunt, vt theologicum, imò, & Catholicum dogma fert; atqui infinitus valor meritorius, & satisfactorius nequit prouenire à gratia habituali, vel alia quauis forma sanctificante creata humanitatis operantis: ergo prouenit à aliquo increato, quod vi vnionis ponitur in humanitate, quoque ipsa sanctificatur, eoque dignitatis infinitæ gradu in ordine ad præmium supernaturale formaliter collocatur, qui satis sit ad infinite significanda ipsius opera. Minorem probant aliqui: quia si absque aliquo increato, per formam creatam infinite

infinitè dignificaretur humanitas, eiusque opera, cum eam formam in eo gradu, quo humanitati Christi da a est dari à Deo humanitati cuiuis non vnitæ hypostathicè gratuitò possit, fiet incarnationem ad satisfactionem pro hominum peccatis necessariam absolutè non fuisse contra Patres. Ostendimus autem controu. de necessit. incarnat. d. q. & cert. vltimis Patres absolutam necessitatem physicam, vel metaphysicam incarnationis ad satisfactionem pro peccatis hominum minime docuisse, neque ad illam infiniti absolutè valoris operibus opus fuisse. Probatur ergo primo: quia nulla forma dignificans creata potest esse simpliciter infinita, sed secundum quid, vt summum: ergo neque infinitè simpliciter humanitatem, eiusque opera dignificare. Secundo probatur: quia gratia, & sanctitas cuiuscumque generis sit, quantumuis in eo crescat, non magis eleuat, dignificatque opus, quam dignificaret in remisso gradu generis eiusdem, vt multis probabam contra Recentiores nostros Castellanos contr. de merito, & hic leuiter attigi, breuiterque nunc probo. Nam etsi persona, siue personalitate vnita humanitas formaliter sanctificetur, eaque tribus vniretur personis eius opera non magis dignificarentur: ergo licet pluribus gratiæ gradibus meum opus dignificetur non magis dignificabitur: parui enim ad dignitatem personæ augendam refert dignitatis partes inter se vnitas, intensiuè, vel exunitas eiusdem generis habere, dummodo eidem personæ, seu naturæ operanti simul adsint.

2 Argumentum hoc eleuare conatus est Lugo disp. 16. à num. 4. ad 9. contendens non dignificata natura operante posse eius opus dignificari, atque eleuari ad præmium, quare etsi humanitas Christi non sanctificaretur, dignificaretur vè à persona, vel perfectione diuina iure vnionis, posse tamen eius opera ad meritum, & valorem infinitum eleuari. Assumptum probat: quia si humanitas aliqua vniretur sanctissimo Archangelo Michaeli, cuius sanctitate, aut personalitate nullatenus sanctificaretur, illius tamen opera maius, altioriſque ordinis præmium mererentur, quam si in propria persona perstitisset, ex quo infertur idem sua proportione euenturum humanitati vnitæ hypostathicè, etsi nulla formalitate diuina sanctificaretur. Sed tamen male suadetur exemplo illo assumptum. Nego enim facilè è sola vnione ad Michaëlem quantumuis sanctissimum, humanitatis opera eleuanda ad præmium altioris ordinis, quam naturalia (permittamus ad ampliora naturalis ordinis eleuanda) nam è sola sanctitate operantis, quæ sola in ordine, & dignitate supernaturali illum constituit eleuari, dignificarique eius opera possunt in ordine ad præmium supernaturale: maximè in nostris principiis, quæ typis Lugo ipse peruenit de modo eleuationis operum ad præmium supernaturale, vt dicecebamus disp. & quæst. vltimis citatis: quare dum assumptum exemplo illo confirmat, Lugo aperto secum marte decertat.

3 Sed instabis humanitas Christi sanctificatur à Deitate (vt ratio statim à priori subicienda suadet, fusiusque ostendemus q. 2.) & tamen æquè mediatè ipsi vnitur, atque in casu posito vniretur humanitas sanctitati Michaëlis: quia vnitur immediatè soli personalitati, & ratione huius Deitati, quæ illi identicè coniuncta est: ergo in eo casu humanitas sanctificaretur, ac dignificaretur dignitate, & sanctitate Michaelis: quare & eius opera eleuarentur ad præmium supernaturale. Hac instantia vti nequit Lugo, quin causa apertè cadat. Nam iam admittet ad dignificationem operum opus esse sanctitate operantis, qua verè sanctus, dignusque in ordine supernaturali constituatur, siue ad id immediata vnio eius cum sanctitate requiratur, siue mediata sufficiat, de quo lis præsens non erat. Secundo nec sufficere mediatam, quæ est in casu posito, probat instantia. Primo quia iuxta probabilem quam diximus sententiam controu. 1. d. 1. vnio ad totam personam verbi, quare, & ad Deitatem, vt identificatam cum eius personalitate facta fuit: quare neganda est secunda antecedentis pars cum eius probatione. Secundo: quia etiam admissa parte non vniretur humanitas Deitati æquè mediatè, atque in casu illo Michaeli vniretur. Nam vnitur termino identificato cum termino formali proximo, in eo autem casu vniretur Michaeli, qui vnitus sanctitati realiter ab ipso diuersæ est.

4 Probatur secundo conclusio à priori ex dictis in notatione posita cert. 1. num. 1. quia sanctitas non per essentiam est participatio diuinæ naturæ, qua qui illam habet, est obiectum dilectionis amicitiæ Dei particepsque fit operationum supernaturalium propriarum Dei, filiusque Dei constituitur, hæresque bonorum Dei maximè supernaturalium: atqui humanitas Christi vi vnionis hypostathicæ particeps fit diuinæ naturæ iuxta illud: *In quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter.* Filia insuper naturalis Dei constituitur, vt d. 1. ostendebamus: fit particeps operationum supernaturalium, bonorumque Dei hæres: ergo vi vnionis hypostathicæ humanitas Christi formaliter sanctitatem habet, siue sanctificatur. Confirmatur: quia gratia habituali ex eo, quod sit participatio longè imperfectior, & imitatiua, non physica, & constituat obiectum Deo gratum, filiumque, licet solum adoptiuum, sui vnione sanctificat formaliter, ergo multo præstantius vnione qua physicè diuinitas participatur ab humanitate, & qua filia Dei naturalis humanitas constituitur formaliter Christi humanitas sanctificabitur.

QVÆSTIO II.

Quonam vi vnionis Christi humanitas formaliter sanctificetur.

IAm forma, qua vi vnionis formaliter humanitati sanctitas afferatur examinanda est; licet enim increatam formalitatem fore q. 1. euicerimus quęnam ea formalitas sit definita non est, atque insuper an tatis sit eam in obliquo nostro intelligendi modo connotari, an in recto, siue in se dici debeat, nec sufficiat, vt formæ sanctificantis terminum attingi.

CERTAMEN I.

Varia Doctorum placita, & conclusiones communiores.

1 COnueniunt Doctores Deitatem esse formam sanctificantem humanitatis vnitæ, quare de aliis diuinis formalitatibus, atque vnione hypostathica solum discordant Gaspard. Hurtado Complutensis disputatione 7. de incarnatione differens. 2. & Petrus Hurtado Salmantinus disput. 15. de anima sect. 3. Bernal. disp. 29. de incarnat. sect. 2. num. 30. docent omnibus, & singulis diuinis formalitatibus humanitatem Christi vi vnionis hypostathicæ formaliter sanctificari. Secunda sententia docet etiam personalitate verbi formaliter sanctam constitui: ita Valentia 3. p. q. 7. punct. 5. Soar. d. 49. sect. 2. § *Difficultas ergo tacta*, & d. 18. sect. 5. Lorca d. 36. n. 11. Basil. Legion. relect. 4. pro cathedra Scoti, Granad. tract. 7. d. 1. Lugo disp. 16. sect. 2. concl 2. n. 31. de attributali Dei sanctitate, si attributum tale sit, ac non Deitas ipsa, paucos dubitare video, vel quia attributum Dei ab essentia diuersum esse inficiantur, cum Deitas sibi formaliter coniunctissima sit, ac radix suæ beatitudinis determinata specificatiuè ad honestam operationem, vtpotè prima rectitudinis regula, in quibus solum formalis Dei sanctitas stare potest: vel quia, etsi attributalem Dei sanctitatem formaliter ab essentia diuersam recognoscant, ea humanitatem sanctificari supponunt; est autem aduertendum cum Lessio de perfectionibus diuin. libro 8. capite 1. Luis. Torres opusc. 3.

de gratia d.1. dub. 7. & in selectis d. 4. duplicem in Deo sanctitatem formalem attributalem excogitari posse: alteram naturalem, siue attributalem specialiter dictam, de qua hactenus loquebamur, alteram operationis: scilicet, quæ Dei operatio, amoris, v.g. vel visionis sui est, si charitatis actus, & visio beata formæ sanctificantes esse dicantur iuxta satis vulgatam apud Theologos sententiam. De eis autem omnibus procedit difficultas præsens, & de sanctitate diuina operationis asserit Torres sanctificare formaliter humanitatem. Vltima denique sententia fert vnione ipsa hypostatica Christi humanitatem tanquam forma sanctificari sic censent Soar. d. 53. sect. 3. §. *vnde ad alteram partem*, Bernal. d. 29. sect. 4. num. 53.

2 Dico primo humanitas Christi sanctificatur formaliter per Deitatem: est omnium, qui contra Paludanũ q. 2. citatum docent humanitatem sanctificari vi vnionis hypostaticæ, quos ibi recitauimus, & partim hic n. 1. partim vero conclusionibus sequentibus. Ratio est quia quatenus per vnionem habetur Deitas participatur formaliter diuina natura: in quo stat sanctitas formalis, vt q. 1. dicebamus. Est Patrum conclusio afferentium oleum quo vncta humanitas fuit, diuinitatem fuisse, quos recensebamus. q. 1. cert. 1. n. 4. Ex quibus Damasc. 3. de fide. c. 3. habet: *ipse enim se ipsum vnxit: vngens quidem, vt Deus sua Deitate, vnctus autem, vt homo. Nam ipse est hoc, & illud siquidem Deitas est vnctio humanitatis.* Naz. ibidem citatus, ac recitatus num. 3. & orat. 42. 2. de Paschate habet: *Perfectus namque fuit non modo propter diuinitatem, qua nihil perfectius: sed etiam propter humanitatem diuinitate delibutam, idemque effectam, quod id, à quo per vncta est: atque vt audacter loquar ὁμόθεον idest simul Deum.* Nam Θεὸς fœmininè etiam dicitur, in quo gentilissimum videbatur Nazianzenus redolere, quod aduerbio *audacter* vitauit orat. 51. siue epist. 1 ad Cledon. *si pars deterior* humanitatis caro nempè *assumpta est, vt per incarnationem sanctificetur?* suo nimirum modo *præstantior non assumetur, vt per humanitatis susceptionem sanctificetur?* consonat. Synodus 3. Constantinopol. generalis. 6. act. 17. alias 18. longè ante fin. de finit. fidei orthodoxæ circa fin. & Concil. Florent. post sess. vlt. instruct. Armenor. §. *Tertio definitur* his verbis: *quemadmodum enim sanctissima, atque immaculata animata eius caro Deificata non est peremptа, sed in proprio suo statu, & ratione permansit: ita, & humana eius voluntas Deificata non est peremptа saluata est autem magis secundum Deiloquum Gregorium.* (Naz. orat. 36. 4. de Theolog.) *Nam illius velle, quod in saluatore intelligitur non est contrarium Deo, vtpotè Deificatum totum.*

3 Ex quibus arguo secundo quia gratia habitualis quæ improprius Deificat, iuxta illud Ioan. 10. *si illos dixit Deos*, est forma sanctificans: ergo potius Deitas, quæ proprius media vnione Deificat Christi humanitatem iuxta hos Patres. Idem ducitur argumentum ex Cyril. Alex. 1. in Isai orat. 4. ad id capitis. 6. *& missus est ad me vnus de Seraphin*, & scholiis de incarn. vnigeniti. c. 8. & 6. Dialogor. de Incarnat. longè à principio Damasceno 3. de fide. c. 15. 17. & 19. lib. 4. c. 3. Nizeta in orat. 51. Naz. siue epist. 1. ad Cledon. afferentibus, humanitatem Deitate penetratam in in Christo fuisse, sicut candens ferrum igne quæ d. 5. expendam cum postremis verbis Nazianzeni, similibusque aliorum Patrum pro antecedenti humanitatis Christi impeccabilitate, pugnabo, eademque ponderatione hanc conclusionem fortius, euincunt: quæ à paritate aliorum attributorum obiici poterant, soluta habes. d. 3. q. 2. & vltima: quod autem mediatè solum Deitas vniatur, nec sit stricte forma, vt ait Lorca, solutionem non meretur, discutumque ex parte est. q. 1. cert. 2. num. 3. Dices ab eo est satisfactio, à quo prouenit non solum operatio satisfactoria, sed eius valor: at valor operum prouenit formaliter à sanctitate, & dignitate operantis: ergo si hæc sit in humanitate Christi Deitas omnibus personis communis, & Deitas, & tres personæ pro nobis satisfecerunt æquè ac filius. Nec satis est satisfactionem dicere operis satisfactorij elicientiam. Nam actiones non sunt suppositorum effectiue, adhuc tanquam à conditione quare operatio satisfactoria humanitatis non magis est effectiue à filio, quam à Patre, & Spiritu sancto in nostra doctrina. Respondeo tamen vtroque modo, & operatiuè, & valorosè filium, præ Patre, & Spiritu satisfeciſſe operatiuè, quia licet personalitas effectiuè adhuc conditionaliter opera non præstet sed sola individua natura; alt persona illius naturæ operans denominatur, non alia: solus autem filius personat humanitatem non autem Pater, & Spiritus. Valorosè, quia Deitas sanctificat humanitatem, quatenus vnitur: vnitur autem solum, vt personæ filij identificatur: qua ratione communis Patri, & Spiritui non est, vt dicebamus. controu. 1.

4 Obiicies. S. Th. 3. p. q. 2. a. 1. ad 1. vbi ait quia anima Christi vnita distincta maneat, ac non per essentiam diuina *oportet quod fiat diuina per participationem, quæ est secundum gratiam.* sed intellige gratiam vnionis de qua procœmio quæstionis 7. *sed de gratia vnionis iam dictum est.* Dices eadem. q. 2. a. 1. ad 2. ait: *gratiam habitualem necessariam esse, vt Christus habeat operationem perfectas.* nihil probat. Vocat enim perfectas, operationes supernaturalis amoris, cuius gratia principium est, & cæterarum radix, sicut, & supernaturalium habituum, demum. q. 7. art. 1: ait: *eandem esse gratiam personalem, qua anima Christi iustificata est, & gratiam eius principij, quod est caput Ecclesiæ.* gratia vero capitis eiusdem rationis esse debet cum gratia membrorum. Sed hoc nego: nam non haberet influxum meritiuum in membra, si gratia habitualis sicut nostra esset, iuxta communem sententiam: quin gratia habitualis personalis dici nequit. Apertiùs pro nostra sententia est. q. 6. a. 6. *gratia vnionis est ipsum esse personale.* q. 8. a. 6. *Humanitas Christi ex eo, quod est diuinitati coniuncta habet virtutem sanctificandi.* non physicè actiuè: ergo meritoriè, quatenus diuinitate eius opera dignificantur. q. 22. a. 2. ad 3. *Acquisiuit enim actualem bonitatem sanctificationem tunc in passione ex antiqua charitate, & gratia vnionis sanctificante eam absolutè*, quid clarius?

5 Dico secundo. Tota persona assumente sanctificatur formaliter Christi humanitas. Hanc vero communem: quia neminem negaturum credo, qui primam doceat licet neminem ex Scholasticis expresse asserentem viderim nisi vtrumque Hurtado, & Bernalem quatenus generatim quouis diuino vi vnionis sanctificari humanitatem docent videtur satis aperta S. Th. conclusio datis verbis ex q. 6. a. 6. clarior Athanasij. orat. cita. contra Arrianos vbi è verbi persona aiebat: *ego ipse (chrisma, siue vnctio; Christus autem sine vnctus est homo, qui à me assumptus est.* Naz. orat. 36. 4 de Theolog. num. 9. dicentis humanitatem vnctam esse *totius vrgentis præsentia* Dyonis. Alex. epist. citata in nostri Turriani Opistheca. *Per se vnctus & sibi ipsi ipse est vnctio.* ipse autem, & se personam refert. Idque voluit Aug. 15. de Trinit. c. 26. scribens. *Tunc vnctam fuisse inuisibilis ista humanam naturam, quando diuinæ est iuncta personæ.* Ratio est facilis. Quia vnione ad personam totam Verbi, quæ est filiatio in facto esse humanitas constituitur filij naturalis Dei, vt vidimus. d. 1. ergo formaliter sanctificat: nam filiatio adhuc adoptiua Dei nequit sine sanctitate esse aut intelligi. Deinde nequit constitui filia naturali denominatiuè, quin particeps diuinæ naturæ formaliter constituatur.

6 Hic Vrgentius opponeret Lorca effectus formalis idem nequit præstari subiecto à duplici forma diuersa: quia nil aliud est formalis effectus, quà communicare se se formam subiecto: quare si forma diuersa se communicet nequit esse effectus formalis idem: atqui si persona ac Deitas sanctificent humanitatē idem effectus formalis, nempè constituendus illam substantialiter sanctam, præstaretur à duplici forma: ergo nequit vtraque sanctificare humanitatē. Respondetur hoc argumẽto non probari eundē numero effectum formalē tribui ab vtraque specie autem eundē sanctę substantialiter non repugnat tribui ab vtraque: sicuti neque constitui album in specie eundem

eundem à duplicia albedine. Deinde neque specie, seu quasi specie idem effectus formalis ab vtraque præstatur humanitati: cum Deitas non constituat humanitatem ita substantialiter sanctam, vt eam constituat naturalem Dei filiam, sicut constituit persona verbi vt d. 1. docebamus. Dices eo ipso, quod sanctam constituit humanitatem Deitas constituit filiam; non adoptiuam feliciano errore: ergo naturalem: nulla ergo est diuersitas. Nego maiorem. Nam si Deitate filia Dei est, cuiusnam filia erit? an Dei ipsius, siue Deitatis, qua filia constituitur? hoc implicat nempè ipsius quo formaliter filia est, filiam tanquam Patris esse. Cum ergo non sit cuius filia esse possit, nequeatque filiatio sine Patre cogitari, ne dum esse. Deitate sancta constituetur humanitas non filia, vt docebamus. d. 1. q. 3.

CERTAMEN II.

Negatiuæ duæ conclusiones statuuntur.

1 Dico tertio personalitate, aut aliis attributis à sanctitate formaliter humanitas Christi non sanctificatur. Ita Vasq. d. 8. c. 4. d. 3. c. 3. d. 41. c. 4. Luis. Torres opusc. 3. de grat. dub. 6. & 7. opusc. 5. d. 10. dub. 4. Becan. c. 8. q. 1. num. 6. Ragusa. d. 67. §. 2. versu *dubitari potest*, & Recentiores, sed nescio quæ ab eis defendi conclusio de personalitate possit, cum filiatione siue realiter, siue formaliter sumpta constitui personam filij asserant: quare re ipsa adæquatè identificari filiationem cum personalitate filij: ergo, cum realiter vnitur personalitati filij humanitas, nequit non vniri filiationi, atque realiter habere filiationem, filiaque naturalis Dei euadere, ac proinde sancta argumentis datis cert. 1. num. 5. Aiunt Recentiores posse personalitate constitui filiam, quin sancta constituatur humanitas. Sicut Verbum constituit filium, non autem sanctam Deitatem reddit eadem personalitas. Sed neque Deitatem filiam constituit: vnde ergo probas constituere posse filiam, ac non sanctam: quin Verbum eo præcisè quod filius est nequit non sanctum formaliter esse. Nos autem qui filiationem in sola personalitate non statuimus sic conclusionem probamus de personalitate, ac reliquis à sanctitate attributis quia personalitas, & attributa præcisè, nec filiatio, nec Deitas, nec sanctitas attributalis formaliter sunt: ergo humanitas, qua vnita attributis, & personalitati præcisè, nec est filia Dei formaliter, nec participat Deitatem, neque habet formaliter sanctitatem: ergo neque quatenus vnitur personalitati præcisè, & attributis est formaliter sancta consequentiæ sunt certæ, Antecedens quoad secundam partem probatum controuersia de Deo vno, & controu. de Trinit. nec de quomodo dubitetur: quoad primam verò partem probatum manet eadem controu. de Trinit. d. 8. quoad tertiam partem probo quia sanctitas attributalis purè talis est attributum speciale consequens Deitatem, qua Deitas est: ergo prædicatum commune, & essentiale ab aliis diuersum est: atqui communia, & essentialia prædicata diuina distinguuntur formaliter, imo in plurium præsertim Recentiorum sententia, etiam realiter virtualiter, à personalitatibus.

2 Dices etiam prædicatum existentiæ consequi Deitatem esseque prædicatum commune, & tamen in personalitatibus reperiri formaliter: quare, & sanctitatem reperiri in eis posse. Ostendi controu. de Trinit. d. 6. q. 1. falsum esse assumptum. Sed licet entis, atque existentiæ transcendentia in diuinis admitteretur, quare, & in personalitatibus formaliter, & præcisè sumptis reperiri, non statim de sanctitate admittendum foret. Quia non magis transcendere hoc attributum debet, quam positiua reliqua intellectionis, volitionis, quæ transcendentia non sunt. Imo nihil positiuum transcendens attributum esse potest. Sed probo, quia omnipotentia sola virtute productiua ad extra intellectus, & voluntas eiusque actus solo ordine ad obiecta repræsentanda, immensitas sola potentia replendi omnem locum, & æternitas omnem durationem, etiam imaginariam, personalitas sola terminatione, & singularizatione vltima, quasi physica, Deitatis, & constituendi cum illa personam intelligitur, quin cogitetur de puritate à sorde peccati, adhæsioneque ad bonum, & ad honestum, atque ad dictamen rectum, seu primam regulam rationis, & reliquis, quæ sanctitatem formalem, vel constituunt essentialiter, vel consequuntur: ergo ratio formalis sanctitatis non est formaliter in attributis reliquis, & personalitatibus, neque ea transcendit denique prædicata transcendentia solum prædicatis, quæ transcendunt, vt in illis sunt suas formalitates communicant, non aliis formaliter diuersis, nedum realiter diuersis, vt humanitas: quare etsi sanctitas transcenderet alia attributa, & personalitates eis non sanctificaretur formaliter humanitas.

3 Rursus personalitates non posse esse sanctitates formales probatur. Etenim cum adueniant Deitati puræ omnino à sorde peccati, atque firmè adhærenti ad bonum, & regulam honesti: quomodo tribuent illi, quod in ipsa supponunt. Si enim personatæ naturæ adæquatè aduenirent, non possent esse illius personalitates; quia personatam adæquatè supponebant: nihilque alteri posterius natura affert, quod prius natura illud habebat. Item sanctior esset persona, quam Deus, vt Deus. Respondet Lugo num. 37. personalitates, (& idem est de attributis aliis) non esse sanctitatem respectu Deitatis, esse tamen respectu humanitatis. Contra quia si formaliter sanctitas in se est potius reddet sanctam Deitatem, cui identificatur; sin verò sanctitas formaliter non est id, cui vnitur, non poterit sanctum formaliter reddere. Negat Bernal. num. 39. sanctificandam Deitatem à personalitatibus, & attributis aliis, licet sint etiam formales sanctitates: quia Deitas summa sanctitas cum sit, incapax est vlterioris sanctitatis. Sicut, quia Deitas nequit esse Pater, seu relata personatur relatione Paternitatis, non autem relata redditur: atque in triduo cadauer vnione ad Verbum supposita tabatur, non sanctificabatur: quia sanctitatis incapax erat. Implicat tamé solutio in terminis, si enim personalitates, & idem est de attributis, summam diuinam sanctitaté supponunt, quomodo sanctitatem diuinam afferunt, cum nihil afferat, quod supponit, & implicet afferre vlterius aliquid in illo genere in quo supponit summũ illud de relatiua personalitate supponit falsum nam relatio non est sola personalitas patris, vt vidimus: id autem quod ea in quocũque consistat, refertur est tota persona non essentia. Cadauer incapax sanctitatis est: ast Deitas de se sanctitatis est capax: quare quidquid diuinum illam sanctam non reddit sanctitas non est. Denique vt demus attributa reliqua, & personalitates esse formaliter sanctitates non statim infertur ab eis sanctificandam vi vnionis humanitatem, vt constabit ex concluſ. sequenti.

4 Dices habita personalitate per vnionem habet formaliter humanitas aliquid diuinum: ergo participat formaliter Deitatem, ac diuinizatur, ac proinde sanctificatur formaliter humanitas per vnionem personalitatis. Distinguo Antecedens, aliquid diuinum adiectiuè, seu denominatiuè metaphysicè, seu habens identicè Deitatem fateor, substantiuè metaphysicè, quod sc. formaliter Deitas sit nego antecedens: nam personalitas Deitas formaliter non est, & nego consequentiã. Sola enim diuinitate formaliter habita per vnioné physicè, vel imitatiuè per gratiã participat diuinitate, ac diuinizatur humanitas. Instas personalitatis conceptus dicit identitaté cum Deitate: ergo humanitas habẽs personalitaté habet Deitaté. Distinguo antecedens idẽtitas formalis, nego; realis concedo: & nego cõsequentiã solũ enim infertur habere aliquid, quod est idẽ realiter cũ Deitate. Obiicis secundo personalitate redditur humanitas infinitè amabilis à Deo: ergo infinitè sancta formaliter. Antecedens omni sensu est falsum nihil enim amabile vllo sensu est, quod bonum nullo sensu est, vel habet. Docuimus autẽ contr. de Trin. d. 6 personalitates bonitatem, & perfectionem præcisè sumptas non esse: quare humanitas, dum

ex eis vnam habet, bonitatem non habet. Secundo etsi essent bonitates, solum constitueretur bonum ea bonitate subiectum, identicum formaliter etiam: esset enim bonitas transcendentalis, quæ vt in vno prædicato est, non constituit bonum aliud prædicatum etiam realiter identificatum cum illo, ne dum humanitatem realiter diuersam. Sed constituat bonam denominatiuè adhuc distinguo antecedens infinitè amabilis physicè, siue amore physico, quo solum amabile est bonum transcendentale ob physicam bonitatem transeat; amore morali, & amicitiæ supernaturalis in ordine ad beatitudinem nego antecedens: & inde nego consequentiam. Obiicit Lorca è sola vnione ad personalitatem esset humanitas etiam antecedenter impeccabilis: ergo sancta. Mala consequentia in eius principiis: docet enim d.57. è sola obligatione Verbi ad regendam humanitatem, in quo nihil formalis sanctificationis humanitatis includitur reddi humanitatem antecedenter impeccabilem. Secundo antecedens est dubium.

CERTAMEN III.

Duæ aliæ Conclusiones negatiuæ.

1 DIco quarto attributali sanctitate Dei non sanctificatur formaliter Christi humanitas. Fauet conclusioni Gaspar. Hurtado non multa consequentia. Consequentius eam docent Recentiores Complutenses, docereque debent quotquot contra Vbiquistas ratione statim subiicienda nobiscum vtebantur. Nam attributa diuina solum communicant suos effectus formales, ac de sua formalitate denominant subiectum cui identificantur: atqui sanctitas attributum diuinum est: ergo solum communicauit suum effectum formalem, deque sua formalitate denominabit subiectum, cui identificetur: atqui per vnionem non identificatur humanitati: ergo non communicabit illi effectum formalem, nec de sua formalitate sanctam denominabit. Hæc sanè ratio probat de quauis sanctitate attributali, siue purè attributalis specialiter dicta sit, siue operationis, quæ sanctitas formalis in diuinis sit, vt visio, & amor, sed de postrema hac sanctitate operationis probatur specialiter conclusio contra Luis. Torres citato dub. 7. quia per omnes, qui in visione, & amore Dei sanctitatem formalem recognoscunt, eatenus sanctificant quatenus videns, & amans Deum constituunt subiectum, vt fatetur Torres. d.1. de grat. dub.5. d.4 selectar. dub. 7. atqui visione, & amore Dei non constituitur humanitas Christi videns, aut amans Deum teste eodem Torres. d.13. selectar. dub. 5. imo nec constitui posse probabimus. d.3. q.3. ergo sanctitate operationis, seu visione, & amore Dei non sanctificatur formaliter humanitas Christi.

2 Dico quinto: humanitas non sanctificatur formaliter vnione ipsa hypostathica. Sic docet Vasq. d.41. c.4. Ragusa d. 67. §. 2. Becan. c. 8. q. 1. Luis. Torres opusc. 6. de gratia d.1. dub. 2. Granad. tract. 7. d. 1. Lugo d.16. num.27. Lorca. d.36. num. 10. Pessantius. q.7. a.1. d. 1. & Toletani nostri Recentiores. Probat Vasquez, quia si sanctitas vnio foret, cadauer Christi in triduo cum illam haberet, sanctum fuisset. Displicet: nam Deitatem, quæ sanctificans forma est per te, etiam habuit, & personalitatem, & tamen nec sanctificatur, nec personatur, quia eorum effectuum formalium incapax est. Ratio ergo sit quia per Patres eo formaliter sanctificatur: vnionis humanitas, quo Deificatur atqui vnione ipsa non Deificatur humanitas tanquam forma, sed tanquam nexu, & vnione formæ, sicut vnione gratiæ habitualis Deificatur imitatiuè homo quiuis: ergo vnione hypostathica tanquã forma non sanctificatur humanitas. Probatur secundo à priori quia sanctitas formalis creaturæ est Deitas participata vel physicè, vel imitatiuè per gratiam, vel affectiuè, & intentionaliter per visionem, vel amorem perfectum charitatis: atqui vnio hypostathica, nec est Deitas physicè participata, nec imitatiuè, nec affectiue, aut intentionaliter, quia nec gratia, nec visio, nec amor Dei est: ergo non est sanctitas formalis creaturæ: quare nec humanitatis. Tertio: quia sanctitas vi vnionis communicata humanitati infinita est, vt dicemus. q. sequenti: imò inde probatur, vt vidimus, humanitatem formaliter vi vnionis hypostathicæ sanctificari, vt infinite sancta defendatur: at vnio nequit communicare se ipsa infinitum quid humanitati, sed solum ratione termini, quem affert: ergo non ipsa vnio, sed terminus ipsius est forma sanctificans humanitatem.

3 Obiicies gratia vnionis dicitur summa ab Aug. lib. de Trinit. c. 9. & Enchirid. c. 40. sed vocat gratiam vnionis terminum, quem affert, scilicet personam, & Deitatem: alioqui summa sanctitas non esset: vel vsurpat gratiam non pro sanctitate formali, sed pro beneficio quod autem alij Patres aiunt vi vnionis humanitatem sanctificari intelligendi sunt, sicut nos, qui ita etiam loquimur, tanquam nexu, non tanquam forma: quomodo Soarium pro opposita citatum intelligerem: quia d. 18. sect. 1. §. *sed quæret aliquis.* ait esse vnionem conditionem tantum ad humanitatis sanctificationem. Id etiam vult Granados dicens vnione sanctificari humanitatem, vt quo, nam forma sanctificans est quod sanctificat, conditio autem est, quo medio, & interueniente sanctificat. A ratione dices vnio secundum se melior, perfectiorque est gratia habituali: ergo potius sanctificabit, quam gratia. Distinguo in genere physico, concedo antecedens in genere morali, seu amicitiæ Dei, & ordine, & iure ad beatitudinem nego suppositum. Plura enim perfectiora sunt in genere physico, quam gratia, & tamen non sunt formæ sanctificantes, vt anima rationalis. Dices vnio reddit humanitatem in sensu composito saltem impeccabilem: ergo sanctam. Distinguo antecedens, ratione sui formaliter nego; conditionaliter, ac ratione termini, quem affert concedo antecedens, & nego consequentiam.

4 Instat Bernal. licet sit vnio Deitatis formaliter sanctificantis, non obest, quominus sit ipsa etiam forma sanctificans: sicut vnio substantiæ partialis pura animi ad corpus substantialis. Sed quis ideo negat esse formam sanctificantem, quia est formæ sanctificantis vnio? videat rationes datas, easque impugnet Bernal. vel probet ex eo quod sit vnio formæ sanctificantis eam etiam formam sanctificantem fore, & inueniet vnionem gratiæ formam sanctificantem non esse, licet formæ sanctificantis vnio sit, neque ideo vnionem partis substantialis substantialem quia partis substantialis vnio est, sed quia compositum substantiale intrat. Denique dices: vnio est strictior connexio cum Deo, & participato Deitatis gratia, & amore: at sanctitas formaliter est connexio cum Deo, & participatio Deitatis: ergo vnio hypostathica strictior sanctitas formalis est, quam gratia, & amor. Distinguo maiorem, in fieri, siue, vt nexus concedo, vt Deitas in facto esse participata, & connexa nego & distinguo minorem, in facto esse concedo minorem, in fieri, & vt nexus nego minorem, & consequentiam iuxta dicta.

QVÆSTIO III.

Quousque humanitas Christi vnioni vi formaliter sanctificetur?

TAm magnitudinem sanctificationis formaliter vi vnionis positæ in humanitate examinandus finitane, an infinita sit? si infinita anteà an humanitatem æque amabilem constituat, ac ipsum Deum?

CERT.

CERTAMEN I.

Humanitas vi vnionis infinitè est sancta non autem æquè amabilis, ac ipse Deus.

1 HVmanitatem vi vnionis hypostathicæ infinitè sanctam euadere docent quotquot vi vnionis formaliter sanctificari defendunt, quin inde necessariam ad satisfactionem pro mortali incarnationem asserebant plures controuersia secunda, quod infinitas meriti, & valoris satisfactorij ad eiusmodi satisfactionem requiratur, nequeatque haberi nisi ex infinita dignitate operantis vi vnionis humanitati Christi quæsita. Docet expresè conclusionem Vasquez disputatione sexta, capite secundo, numero duodecimo; licet non inde necessitatem incarnationis defendat, ac Doctores omnes pro alterutra opinione circa secundam quæstionis partem citandi. Probatur facilè: quia mensura magnitudinis in sanctificatione non è subiecto, seu applicatione formæ sanctificantis taxatur, sed à forma ipsa sanctificante: atqui licet humanitas, & vnio, quæ est aplicatio formæ sanctificantis ad subiectum, siue humanitatem finitæ sint, forma tamen qua humanitas sanctificatur est quid infinitum: nempè Deitas, & persona diuina, vel quid tandem in aliis sententiis diuinum: ergo humanitas infinitè sanctificatur vi vnionis hypostathicæ. Dices sanctificationem humanitatis non esse sanctificationem per essentiam, sed per participationem Deitatis, quæ participatio formaliter est vnio: atqui vnio est quid finitum: ergo sanctificatio humanitatis vi vnionis hypostathicæ est quid infinitum, distinguo maiorem non per essentiam, id est per sanctitatem essentialem humanitati fateor, non per essentiam diuinam sanctificantem formaliter, nego eam partem. Secundam etiam distinguo per participationem, idest per communicationem totius Deitatis in facto esse concedo eam etiam partem, idest habitionem partis Deitatis, seu Deitatem imitatiuè, aut totius Deitatis habitionem in fieri, siue vt quo, nego eam partem, quo solum sensu vnio est participatio Deitatis; vnde concessa minori negatur consequentia.

2 Ex hac conclusione circa secundam quæstionis partem inferri affirmatiuam conclusionem putant Doctores non pauci, ac proinde asserunt humanitatem vi vnionis hypostathicæ æque amabilem reddi, ac ipsum Deum, vt statim in obiectionibus contra secundam nostram conclusionem vrgebimus. Si enim infinitè sancta vi vnionis hypostathicæ euadit humanitas euadet etiam infinitè amabilis à Deo amore amicitiæ: cum amabilitas huius generis idem formaliter quod sanctitas sit: at Deus nihil amplius amabilitatis habet, quam amabilitatis infinitatem: ergo humanitas Christi, quæ infinitè sancta, & amabilis vi vnionis hypostathicæ euadit, nihil minus habet amabilitatis, quam Deus ipse: ergo æquè est amabilis ac ipse Deus vi vnionis hypostathicæ humanitas Christi, & confirmari potest ex ratione, qua conclusionem proximam probabamus: quia mensura sanctificationis non desumitur ex mensura subiecti, & applicationis, sed formæ sanctificantis: quare neque mensura amabilitatis inde desumetur, sed ex forma sanctificante, & constituente amabile subiectum, quæ eadem est in Deo, & humanitate, nempè Deitas, quæ minor se ipsa esse non potest. Confirmatur secundo: quia licet vnione communicetur gratia habitualis, tamen æquè amabilem hominem constituit, ac ipsa gratia in se amabilis sit. Confirmatur tertio: quia humanitas ob excellentiam diuinam, quam vnitam habet æquè adorabilis, æquaque imo eadem adoratione latriæ, ac ipse Deus: quia eadem excellentia in vtraque est ob horum aliquam affirmatiuam conclusionem tradunt Vasq. disp. 6. cap. 3. num. 18. Mæratius t. 2. tract. de incarnatione disp. 6. sect. 5. num. 7. & recentiores Complutenses, bona quidem consequentia, ad ea, quæ docet de adoratione latriæ humanitatis Christi.

3 His tamen non obstantibus dico secundo. Humanitas Christi non redditur vi vnionis hypostathicę æquè sancta, & amabilis, ac ipse Deus. Sic docuere Soarez disputatione 22. sectione 2. §. *Dices*, Granados tractat. 7. disputatione 1. numero 14. Lugo disputatione 16. sectione 3. numero 54. id quod supponit Vvadingo, vel cussim potius docet disputat. 12. dub. 4. §. *Dico secundo*, qui licet obiter meliori tamen reliquis consequentia locutus est: nam alij quidem humanitatem ratione excellentiæ diuinæ, quæ ipsi vnione hypostathica communicatur æque venerabilem, atque adorabilem, atque Deum ipsum fore defendunt, imo eadem latriæ supremæ adoratione adorabilem esse, cum quo non esse humanitatem, æquè sanctam, & amabilem vi vnionis, ac Deus ipse sit, bona consequentia stare minimè potest. Etenim cum æquè communicetur humanitati, vi vnionis, hypostathicæ eadem Dei sanctitas, & amabilitas, atque eadem Dei excellentia vi eiusdem communicatur æquè perfectè sancta, & amabilis à Deo Dei sanctitate, seu Deitate vnita reddetur formaliter, atque vnita excellentia Dei reddatur excellens: at per vos Dei excellentia vnita redditur humanitas æquè, imo eiusdem excellentiæ ac ipse Deus, æqueque, ac eodem prorsus modo adorabilis, ac ipse Deus: ergo Dei sanctitate, & amabilitate vnita æquè sanctitatis, æqueque atque eodem modo amabilis reddetur, ac ipse Deus: Hæc sanè ita cohærent, vt alterum sine altero, vel asseri, vel negari irrationale fore iudicem: quare Vvadingo nostri, vtrobique negantis consequentiam laudo, imitaborque, licet à Doctis pluribus quarumdam authoritatum metu in puncto de adoratione humanitatis Christi desertam.

4 Probatur conclusio, & primum ab authoritate Concilij Basilienſis supra recitata ex sess. 22. vbi conclusionem nostram definitam reor, quidquid nonnulli reclament. Ibi enim inter propositiones alias Augustini de Roma Archiepiscopi Nazareni summo Patrum consensu damnatas vt vidimus ante acta disputatione, q. vlt. cert. 2. dum Vbiquistas refelleremus, hæc etiam propositio damnata est. *Duæ naturæ in Christo humana, & diuina æqualiter diliguntur à Deo, & æqualiter sunt diligibiles propter personam verbi.* Ecce nostræ conclusionis contradictorium damnatum, quod & Vbiquistarum errorem esse loco citato norabam. Dices errorem Augustini de Roma, atque damnatę huius propositionis sensum esse de æquali diligibilitate humanitatis, ac Dei non solum quoad sanctitatis, ac diligibilitatis magnitudinem sed quoad eius etiam modum: asserebat enim æquè per se esse diligibilem humanitatem, nec solum æquè magnè, vt sic loquar, ac ipsam Deitatem, seu Deum. Asserebat namque, vt ibidem retulimus, humanitatem veraciter esse Deum naturalem: nempè cum Eutychete naturam humanam cum diuina confundens. Solutio tamen hæc repugnat expresè verbis Augustini de Roma. Nam in hac sua propositione duas naturas humanam, & diuinam recognoscit inconfusas in vna persona contra Eutychetem, sicut & Vbiquistæ recognoscunt: licet ex propositione hac Eutychismus contra vtrumque, imo & contra Theologos, qui eam proximè docuerant deducatur, vt ex ratione à priori subiicienda cert. 2. constabit.

CERTAMEN II.

Rationibus eadem secunda conclusio monstratur.

1 VT à ratione secundam conclusionem euincam animo oportet aduertere bonitatem, formamque quamuis quo strictius, alicui subiecto, seu quasi subiecto coniungitur, intimiusque ipsum penetrat eo magis ipsum reddere tale; quo autem minus ei coniungitur, minusque penetrat minus tale ipsum reddere. Ratio est impromptu: quia cum forma per sui coniunctionem, cum subiecto se se illi communicet, quo strictior coniunctio, maiorque sit magis se subiecto communicabit, quo autem minor, & laxior, se communicabit illi minus. Hinc quo minor, remotiorque coniunctio sanctitatis, & excellentiæ cum aliquo est, minus illud sanctum, & excellens in eo genere est, quo autem proximior, & intimior, sanctius, excellentiusque in genere euadit eodem, vt patet in animo, qui quia immediatius, intimiusque coniunctam sapientiam, sanctitatem, & reliquas eius proprias dotes recipit, quam corpus excellentior in eis, digniorque quam corpus habetur; Inde etiam fit, vt ei, qui intentionem per maiorem radicationem qualitatis fieri execrantur admittunt maiori alia radicatione, siue inhæsione qualitatis in se indiuisibilis magis participandam qualitatem: licet aliunde maiorem hanc radicationem, & inhæsionem qualitatis ad intentionem intercedere posse confutent. Aduerte tandem summam longè, strictioremque aliis omnibus coniunctionibus formæ, vel quasi formæ ad subiectum, vel quasi subiectum esse vtriusque identitatem. Reliquæ enim coniunctiones vnum id est vnitum faciunt, quod patitur vnitorum, imò, & supponit, ac necessario seruat physicam diuersitatem. Coniunctio vero indentitatis formalitates, siue quasi formas rei, vnum, idemque re ipsa constituit, quin earum diuersitatem physicam pati queat.

2 Hinc probatur conclusio à priori quo strictior, & intimior est formæ, vel quasi formæ vnio ad subiectum, vel quasi subiectum eo magis reddit illud tale; quo autem laxior, & extimior eo reddit illud minus tale: atqui vnio sanctitatis diuinæ, in quocumque stet, est strictior intimiorque coniunctio cum Deo ipso, quam diuini illius, quodcumque sit, quo humanitas vi vnionis sanctificatur sit coniunctio cum humanitate: ergo sanctitas diuina magis sanctum, & amabilem reddet Deum, quam diuinum illud, quo sanctificatur humanitas, reddat illam sanctam, & amabilem. Maior probata manet num. 1. notato 1. minor haud segnius suaderur ex notato 2. coniunctio identitatis longè strictior, intimiorque est reliquis coniunctionibus formæ, vel quasi formæ ad subiectum, vel quasi subiectum: atqui sanctitatis diuinæ, in quocumque stet, cum Deo coniunctio est, coniunctio identitatis; coniunctio vero diuini illius, quo sanctificatur humanitas, non est coniunctio identitatis illius cum humanitate, sed coniunctio physicæ vnionis re ipsa diuersorum: ergo coniunctio sanctitatis diuinæ in quocumque stet, strictior, intimiorque cum Deo ipso est, quam sit coniunctio diuini illius, quo vi vnionis tanquam per formam, humanitas sanctificatur. Hic facilè liberabimus oppignoratam à nobis fidem cert. 3. num. 4. fine. vbi ostendendum pollicebamur Augustini de Roma Vbiquist. imo; & Theologorum contra quos conclusionem hanc statuimus damnatatam propositionem, formalem Eutychianismum non esse, ast in illum eius authores cogi: etenim, vt è proximo discursu patet, nisi diuini illius, quo vi vnionis sanctificatur humanitas, identitas, confusioque Eutychiana cum humanitate asseratur, vix ægrè, imo ne vix quidem, æqua sanctitas, & amabilitas humanitatis, ac Dei, siue Deitatis poterit bona consequentia defendi.

3 Probatur secundo à ratione conclusio: id quod est sanctum, & amabile super omnia creata magis amabile est, eo quod non est amabile super omnia creata: atqui Deus est amabilis super omnia creata; humanitas autem, etiam vt vnita Deitati, vel diuino prædicato, quo sancta, & amabilis formaliter vi vnionis redditur, non est sancta amabilis, & super omnia creata, ergo Deus est magis sanctus, & amabilis, quam humanitas etiam vnita Deitati, vel diuino illi, à quo vi vnionis sanctificatur, & amabilis redditur. Maior est per se nota: Minor probatur; quia Deus est amabilis super omnia creata: at humanitas adhuc, vt vnita Deitati, seu diuino illi, à quo sanctificatur, amabilisque redditur, non est amabilis super omnia creata: quod sic probo. In coniuncto omnium creatorum est humanitas etiam vnita: ergo, quod non est amabile, super humanitatem etiam vnitam non est amabile super omnia creata: atqui humanitas etiã vnita non est amabilis super seipsã vnitã: ergo humanitas etiã vnita non est amabilis super omnia creata: dices creata illa omnia, super quæ Deus amabilis est intelligi debere de purè creatis, in quibus humanitas non est. Contra: quia humanitas ex vnione esse creatum quid, & purè creatum non amittit, licet homo ex illa, & personalitate diuina conflatus purus homo non sit, nec creatura pura; licet autem vt vnita claudat Deitatem sanctificantem, ast Deum illam absolutè non facit, Deus autem absolutè talis amabilior est omni eo, quod Deus absolutè non est: quia Deus absolutè talis sanctus bonusque per essentiam est, reliqua etiam humanitas vnita, solum per participationem; quocirca longè aliter amari Deitas, & persona Verbi vnita debent, atque humanitas per illas sanctificata, vt iam ostendam vlterius argum. 3.

4 Probatur tertio à ratione conclusio: quia in his, quæ eodem amoris genere amabilia sunt verum habet illud Aristotelis proloquium: *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis.* Sicut in his quæ sunt cognoscibilia propter aliud, quod per se, ac ratione sui cognoscibile: atqui Deitas ac Deus amabilis est per se in eodem genere amabilitatis, humanitas autem propter Deitatem, ac Deum: ergo hic amabilior est, humanitas vero minus amabilis. Hinc aduersariorum rationibus facilè occurritur. Illud de adorationis æqualitate prorsus est falsum, vt dixi, & latius persequar contro. 6. d. vlt. Ad tertium de gratia habituali nego suppositum: gratia enim habitualis non est amabilis eodem amoris genere, quo iustus: nempè amicitiæ Dei, cuius gratia est incapax: quod si suppositum admittamus, negabo iustum esse æquè amabilem, ac gratiam, quia vt modo dicebam: *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis.* Ad secundum constat ex ratione à priori eandem formam ex maiori coniunctione reddere magis tale subiectum, licet coniunctio conditio sit. Ad primum infinitis eiusdem ordinis permitto non posse dari vnum maius alio: ast vnum infinitum posse ex genere suo maius perfectiusque esse alio generis, seu ordinis inferioris: est autem diuersi generis sanctitas, amabilitasque Dei per essentiam, quæ in Deo est sanctitate, & amabilitate per participationem Deitatis eiusdem per physicam vnionem. Negligo hic portiis, quam ignoro illas de nomine quæstiunculas, quas maiori impetu, quam momento versant nonnulli: an sanctitas vi vnionis humanitati communicata, intrinseca, an extrinseca, moralis, an physica, mediata, an immediata sit, ac dici debeat.

DISPV

DISPVTATIO V.

De impeccabilitate humanitatis Christi.

CVM impeccabilitas nihil aliud sit, quam oppositio incompossibilitatis cum peccato, atque oppositio hæc formalis solum, atque etiam antecedens esse possit, si ex parte actus primi aliquid cum peccato pugnans apponatur, de vtraque impeccabilitate humanitatis Christi disputandum erit, an vi vnionis hypostaticæ ipsi euenerit? Tertio: an eiusdem vi pugnet cum peccato habituali, & originalibus, eiusque reatu? Quarto, an etiam humanitas pugnet cum omissione operum etiam, quæ ex solo concilio, non ex præcepto erant? Quinto an in aliquo voluntas humana Christi potuerit à diuina discordare? Cuius occasione, an aliqua humanitatis Christi voluntas impleta non fuerit? examinabimus: quæ omnia, an vi vnionis formaliter humanitati, eiusque voluntati conueniant discutienda sunt: quare ad controuersiam hanc de effectibus intrinsecis incarnationis disputanda merito veniunt.

QVÆSTIO I.

An Christi humanitas vi vnionis hypostaticæ sit consequenter impeccabilis.

SENSVS quæstionis in aperto est: nempè an vi vnionis hypostaticæ aliquid ponatur in humanitate Christi formaliter cum peccato incompossibile, vt eo posito ob formalem repugnantiam illius nequeat peccatum simul induci.

CERTAMEN I.

humanitas Christi non peccauit, sed & consequenter peccare minimè potuit.

1 HVmanitatem Christi de facto non peccasse, neque originaliter, neque actualiter de fide est. De originali peccato solum Hæretici fortasse dissentiunt, qui humanitatem vnioni ad verbum præextitisse docuere, de quibus supra, atque expresè Nestorius controuers. 2. de necessit. incarnat. disputatione vltima, quæstione 5. certamine 4. de peccato actuali errauit apostata Præmonstratensis Lyndano teste apud Vasq. disputatione 61. capite 1. asserens Christum in cruce desperasse, dum aiebat: *Deus meus vt quid dereliquisti me.* Matthæi 27. 49. & Marci 15. 34 Hunc eumdem errorem, sicut & veteres alios exhumatos, vel potius inferno erutos discipulis tradidit Caluinus apud Maldonatum commentario in eum Marth. locum. Sed tamen contra Nestorij errorem de Christi originali militant Luc. 1. *Quod enim ex te nascetur*, concipietur iuxta Patres, & interpretes, *Sanctum vocabitur Filius Dei*, atque illud clarius de hominis Christi, siue humanitatis eius conceptione eodem capite dubitanco Iosepho de sponsæ ventre dictum. *Quod enim in ea natum est de Spiritu Sancto est*; vbi, *natum*, cum ante partum diceretur pro *conceptum* positum fuisse dubitari non potest, id quod Patrum interpretationi eiusdem verbi primo loco positi fidem facit non exiguam. Cum eodem sensu vtrobique ab Angelo eandem vocem vsurpatam, dum de eodem mysterio loquebatur, dubitandum non sit. Ratio à priori: quia humanitas Christi per semen virile propagata non fuit, ac proinde neque in pacto Adami inclusa: quare non solum ab originali immunis fuit, sed neque eius debito obnoxia.

2 Apostatæ vero illius, & Caluinistarum errorem de peccato actuali apertè conuellunt illa ad Hæbr. 4. *Tentatum per omnia pro similitudine absque peccato*, & cap. 7. n. 26. *Segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis factus*; id est distantior à peccato omni, quam cœlum terra loco sint dissiti, & 1. Petr. 1. *Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.* At quomodo non inuentus in ore dolus si eis vocibus, *vtquid dereliquisti me*, desperasset, aut quo pacto si de patre desperasset statim spiritum Patris manibus committeret? dicens. *Pater in manus tuas commendo Spiritum meum*: vt doctè expendebat Maldonatus. Ratio etiam huic errori repugnat. Cum enim numquam humanitas non vnita hypostaticè verbo extiterit, ac proinde nunquam non fuerit sancta, à Deitate, & à verbi persona, ac naturalis Dei filia, nunquam potuit habere, nedum habuit, de facto peccatum non solum actuale, sed neque originale, & si pacto inclusa humanitas, atque illi obnoxia assereretur humanitas, vti ex sequenti conclusione constabit. quod si Corinth. 2. de Christo dicitur. *Pro nobis peccatum fecit.* Non peccatum peccati nomine, sed hostia pro peccato intelligitur, vti ex loco integro claret, qui sic habet: *Eum, qui peccatum non fecerat pro nobis fecit, Deus, peccatum*: nempè ipsum Christum peccatum fecit Deus, cum tamen nec Christus peccatum esse possit propriè, sed pro peccato hostia, nec Deus peccatum propriè facere possit. Si autem alibi peccatum tribui Christo legitur, non ipsius sed nostrum est, cuius debitum, vt pro nobis satisfaceret, soluendum misericorditer suscepit; Caluini ratio, seu potius delirium erat. Oportuisse Christum, in quem; vtpotè peccatorum hominum fideiussorem, ira nobis debita à Deo effundebatur, omnes damnatorum pœnas depluere, in quibus est desperatio. Sed cur non eum etiam blasphemasse docet, cæteraque mala, quæ dæmonibus in pœnam à Deo permittuntur admisisse? deinde an Christi satisfactio pro peccatis pœnæ magnitudine, ac potius è dignitate satisfacientis metienda est.

3 Circa peccati impossibilitatem consequentem in humanitate Christi ratione vnionis hypostaticæ Scotus in 3. dist. 2. q. 1. §. *Ad argumenta principalia*, d. 12. q. 1. cum suis Garbr. q. vnic. art. 2. (vbi Durand q. 1. & 2.) & d. 1. q. 2. a. 1. circa fin. Henricus quodlib 6. q. 6. docent humanitatem Christi, etiam cum vnione hypostatica posse peccare, neque habere consequentem adhuc impossibilitatem peccandi, id quod videtur insinuare Alex. 3. p. q. 7. m. 2 a. 1. q. 11. m. 1. q. 12. m. 1. a. 1. Reliqui tamen Theologi docent vi vnionis humanitatem Christi esse consequenter impeccabilem ita Magist. in 3. d. 12. c. 2. S. Th. q. 2. a. 1. & 2. S. Bonau. a. 2. q. 1. & 2. Ricard. & Palud. q. eadem Capreol. q. vnic. a. 1. & 3. Almain. d. 1. q. 2. post init. Dionys. Cistercienf. q. 3. a. 2. Molin. 1. p. q. 14 a. 13. d. 18. m. 4. ad quam etiam quæstionem Caiet. Bannez. & Nazar. Vasq. d. 61. c. 3. Soar. d. 33. Valent. q. 15. punct. 2. Ragusa d. 114. Becan. c. 12. q. 3. concl. 4. Monzeus d. 9. c. 2. Granad. tract. 10 d. 2. vterque Hurtado, & Lugo d. 26. Vvadingo d. 8. dub. 1. Bernal. d. 43. sect. 1. alijque, è quibus nonnulli temeritatis notant sententiam aduersam: ego vero paulo solum duriorem iudico, quam si cum gratia peccati compossibilitas asseratur, quam de potentia absoluta asserere nullam mereatur censuram, ex natura rei aliquam. Probatur conclusio ex 1. Ioan. 3. *Omnis qui natus est ex Deo peccatum non facit: quia semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quia ex Deo natus est.* Atqui Christi humanitas vi vnionis Dei filia naturalis, sanctaque infinitè est, atque habens semen Dei in se: ergo quandiù vnionem habet, non facit nec facere potest peccatum; alioqui si posset mala causalitas afferretur à Ioanne peccati non factiâ Filio Dei,

etiam

etiam adoptiuo : quia Dei filius est, Deique semen in eo manet.

4 Secundo probatur ex verbis Naz. orat. 36. 4. de Theolog. probatis à Synodo Constantinopolitano 3. gener. 6. act. 17. & 18. à Florentina gener. 8. instruct. Armenor. post fess. vltimam quæ sic habent : *Illius enim voluntas*, Christi, *cum tota Deificata sit Deo proeul dubio non aduersatur.* Augustin. de incarnatione Verbi circa fin. *Sicut vas ipsum, quod substantiam continet vnguenti nullum genus aliud potest recipere liquoris : ita anima Christi, velut in quo inerat substantia vnguenti, nempè sanctitatis, impossibile fuit, vt contrarium reciperet odorem* 11. de correptione, & gratia. *Neque enim metuendum erat, ne isto ineffabili modo in vnitatem personæ à verbo Deo natura humana susceptа per liberum voluntatis peccaret arbitrium : cum ipsa susceptio talis esset, vt natura hominis à Deo ita susceptа nullum in se motum malæ voluntatis admitteret.* Anselm. 2. Cur Deus homo cap. 10. init. Christum peccare non potuisse ait, *quia erat Deus.* Athanas. 1. de incarnat. post init. *Verbi tamen incarnatio secundum naturam Dei facta nostrorum vitiorum susceptibilis non fuit, quæ ex vetustate etiam, hoc tempore hærere in nobis solent.* Post pauca : *in eo miraculum est, quod Dominus homo factus est sine omni peccato.* Consonat Hilar. 10. de Trinit. Cyrill. Alex. contr. Antropomorphit. cap. 23. *Stolidi vero, ac dementes sunt qui ipsum etiam Christum, nescio quo pacto peccare posse affirmant: eam ob causam quod in eadem atque nos specie fuerit versatus.* Quibus consequens, vt minimum humanitatis Christi impeccabilitas asseritur.

CERTAMEN II.

Eadem conclusio à ratione probatur.

1 VErum enim vero, licet conclusio impeccabilitatis consequentis humanitatis vnitæ firma adeo ab authoritate sit, à ratione infirmè ab aliquibus probatur Soarez sect. 2. ex eo probat: quia peccatum, vtpotè actio Christi esset venerabile, cum ei essentia sua venerabilitas repugnet. Negatur facilè : non enim omnia, quæ naturæ vnitæ hypostaticæ esse possent venerabilia sunt, nisi in eis capacitas venerabilitatis supponatur: alioqui si natura assumeretur equina, vt potest hinnitus, & calcitratio eius venerabiles essent. Item Iudæ osculum, & labia, Malchi alapa cædentis Christum manus, ac colaphisantium, & tortorum, quæ Christum æquè arctè, imo arctius, ac vestes contigerunt venerabiles sicut Christi vestes sunt venerabiles essent, cum ergo peccatum essentia sua turpissimum, atque execrandum quid sit, licet à natura vnita prodiret venerabile minimè foret. Sic etiam asserimus omnes naturam irrationalem sanctificandam à Deitate, & persona verbi non fore, etsi assumeretur, vt potest, quia irrationalia sanctitatis omnis incapacia sunt. Thomistæ eam, vt plurimum rationem assignant: quia cum actiones suppositorũ sint. Si natura humana vnita supposito diuino peccaret, peccaret, ac peccare diceretur Deus verbũ : qua ratione vti Soarius libenter ad consequentem hanc impeccabilitatem, sicuti, & ad antecedentem posset. Ostendi tamen falsum esse illud principium in sensu, quo ab his vsurpatur : quare ablurdum solum esset, quod verbum per idiomatum communicationem, ac Deus diceretur peccare, si peccaret humanitas vi vnionis in verbo supposita. Hoc autem non irrationabiliter absurdum esse aduersarij negarent : etenim non minus repugnat verbo, ac Deo mors, quam peccatum : & tamen sine absurdo per idiomatum communicationem dicitur verbum, ac Deus mori: ergo sine absurdo per eandem diceretur peccante humanitate peccare.

2 Respondent ex S. Th. q. 29. de verit. art. 1 ad 1. prædicata, quæ per se primo conueniunt supposito, si diuino repugnent non posse per idiomatum communicationem dici de Deo, ac supposito diuino, vt patet, inquit, in prædicato creaturæ. Cum ergo peccatum, vtpotè actio, per se primo conueniat supposito, cuius actiones omnes sunt, ac diuino supposito repugnet, nequit de Deo per communicationem idiomatum dici: sed doctrina allegata non est S. Th. vt mox ostendam, sed falsa, falsoque illi principio nititur à nobis sæpè reiecto, ac tandem implicat cum Thomistarum ratione, quam impugnamus S. Th. doctrina loco citato est ea quæ hypostasi secundum se, sine consortio naturæ conueniunt, si diuinæ repugnent, non posse de Deo dici, ac supposito diuino per idiomatum communicationem, vt esse creaturam, incipere esse, quia sensus, vel saltem æquiuocatio illius esse potest suppositum diuinum ea omnia habere: cum autem peccatum non conueniat supposito sine consortio naturæ, non obest regula S. Th. quominus per idiomatum communicationem peccare dicatur, sicut dicitur mori. Secundo doctrina ille falsa prorsus est: quia esse creaturam nõ magis dicit actionem suppositi propriam, quam mori, & tamen dicitur per hos de Deo per communicationem idiomatum ex regula illa. Item ambulatio, fletus, commestio, actiones, & per se primo dictæ in horum doctrina de supposito sunt, & repugnant diuino, & tamen per idiomatum communicationem dicuntur de Deo. Denique iuxta hanc doctrinam non infertur absurdum quod ratio Thomistarum intendit. Cum enim peccatum per eos dicatur per se primo de supposito, & repugnet diuino sicut esse creaturam, sicut licet dicatur de humanitate esse creaturam, non statim dicendum est per idiomatum communicationem de Deo, ita nec peccare, etsi de humanitate vnita diceretur. Hoc ipsum confutat Granados nostri solutionem, quod de Deo per idiomatum communicationem ea solum dicantur prædicata, & actiones quas Deus amat, peccatum autem, nec amare quidem potest. Bene ergo etsi peccaret hmmanitas non infertur Deum, ac verbum per idiomatum communicationem dicendum esse peccare vt tua ratio contendebat. Regula etiam hæc est falsa : quia licet Deus permissiuè solum atque omissiuè se haberet circa mortem Christi non volitam, sed per suspensionem puram decreti concurrendi ad vitæ ipsius conseruationem, sicque humanitas Christi obiret, Deus tamen ipse per idiomatum communicationem diceretur mori : ergo communicatio idiomatum non pendet ex eo quod prædicata, quæ de altera natura dicuntur Deus velit, & amet, vt patet in occisione, & passione, vt à Iudæis, quam ab illis passus dicitur Deus, quin vt ab illis Deus illam amarit, tum adeo vt sic, fuerit execrabilis.

3 Probanda ergo conclusio est primo: quia sanctitate Deitatis communicatæ humanitati vi vnionis hypostaticæ redditur humanitas impotens etiam antecedenter ad peccandum : ergo nequit peccare consequenter. Patet consequentia: quia ex potentia, siue possibilitate consequentis in eisdem circunstantiis recte infertur potentia antecedens in actu primo ad consequens, siue ad actum secundum. Assumptum vero antecedens probabitur abundè à quæst. 2. Sed ne conclusio hæc facilior, & clarior à difficiliori illa pendeat, probatur secundo ratione à Patribus recitatis insinuata, atque explicatius efformata à Vasquez c. 6. Monzeo c. 2. Lugo sect. 2. quam sic ego efformo gratia, & sanctitas è prædicato suo repugnat formaliter cum peccato, siue contrariè siue contradictoriè, ergo quo maior, perfectiorque sanctitas est, magis fortiusque pugnabit formaliter cum peccato : atqui sanctitas humanitatis vnitæ est maxima quæ potest adesse, atque infinita absolutè nempè Deitatis, & personæ diuinæ, à qua deificatur, atque substantia tota vnguenti vngitur, & sanctificatur, vt Patres aiebant : ergo fortissimè, atque insuperabiliter cum peccato vbi primum adest humanitati formali pugna pugnabit, ac secum illud in humanitate minimè patietur, quod ipsum est impeccabilitas consequens humanitatis vnitæ. Hinc friget Durandi obiectio, qua licet positione huius sanctitatis per Deitatem nihil virium addatur potentiæ humanitatis ad resistendum peccato ex parte actus primi, nihilque imminuatur potentiæ

tentiæ ad peccandum, actus secundus peccati impeditus formaliter per incompossibilitatem cum forma opposita, & suppositi est: ad vtramque autem incompossibilem formam coniungendam nunquam fuit potentia in humanitate, ac proinde Deum, cuius tantum ea coniungenti potentia est peccatum refunderetur, quod cum præsupposita Deitatis sanctitate in humanitate iungeretur.

QVÆSTIO II.

Fueritne vi vnionis humanitas Christi antecedenter impeccabilis.

POST consequentiam humanitatis Christi impeccabilitatem de antecedenti inquirimus.

CERTAMEN I.

Difficultatis punctum, & conclusio affirmans authoritate probata.

1 CVm peccabilitas antecedens si potentiæ indifferentia ad peccandum, vel non peccandum, impeccabilitas erit determinatio potentiæ ad non peccandum (siue ea determinatio actiua sit, siue impeditiua solum) se ex parte actus primi tenens. Licet enim obseruatione præcepti fiat pro hoc instanti durationis peccatum, seu transgressio opposita voluntati impossibilis: cum tamen impedimentum hoc non se teneat ex parte actus primi potentiæ liberæ ad peccandum, vel obseruandum præceptum, sed vsu, & actu secundo ipsius inducatur, libertatem ad peccandum non impedit: quocirca impedimenta quæ se ex parte actus primi tenent ad peccandum absolutè excluſa debent per se præsupponi ex parte actus primi potentiæ vt libera ad peccandum maneat in hac duratione. Cum enim physica sui assistentia potentiam impediant in actu primo ad peccandum quousque eorum negatio pro ea duratione adsit nequibit esse potentia expedita in actu primo ad peccandum, quare neque in actu primo potens ad vtrumlibet, in quo libertas, & differentia ipsius essentialiter consistit; at vero impedimenta potentiæ ex parte actus secundi apposita, vel apponenda non debeat supponi excluſa ad indifferentiam, & libertatem potentiæ in actu primo, cum eam eiusque vsum sequantur: quod si per accidens libertatis vsum præueniant, quæ per se illum sequi nata sunt, quippè, quæ per se ad actum spectant secundum, quia extrema sunt, ad quæ indifferens potentia, tanquam ad actus suos comparatur, per accidens potentiæ libertatem impedient, ac proinde, eorum etiam sic per accidens vsum libertatis præuenientium, negationes ex parte potentiæ liberæ in actu primo supponendæ sunt: patet in gratia infusa à Deo independenter ab vsu libertatis ad peccandum, quę libertatem in actu primo ad peccatum cum ipsa incompossibile prorsus abolet: quare gratiæ independenter ab vsu libertatis collatæ negatio ex parte potentiæ liberæ ad peccandum in actu primo supponenda est: verum cum id non perse, naturaque sua habeat gratia, vt independenter ab vsu libertatis ad peccandum donanda sit de se impedimentum libertatis non est, neque eius absolutè negatio supponi ex parte actus primi debet ad libertatem seruandam Potentiæ ad Peccandũ, sed solũ vt independenter ab vsu libertatis collatæ; quod secus euenit in his, quæ de se, naturaque impediméta sua sunt ex parte actus primi. Contra vero si ea quæ natura sua impeditiua libertatis in actu primo sunt, atque à Deo dari independenter ab vsu libertatis exposcunt dependenter ab eo donentur, vt quandoque possunt per accidens libertatem seruabunt, qũia ex parte actus primi supponuntur excluſa, quem eiusque vsum tunc pro posteriori sequuntur.

2 Tota ergo difficultas est an vi vnionis hypostaticæ aliquid sit in humanitate, quod natura sua potentiam voluntatis instructam cogitatione sancta retrahente à peccato, & mala suadente peccatum, ac proinde indifferentem, & liberam ad peccandum ex parte actus primi ita impediat, vt non solum potestate consequenti, quia formaliter affert sanctitatem cum peccato, & actu secundo eiusmodi potentiæ liberæ incompossibilem, aut quia collatum sit per accidens independenter ab vsu libertatis circa peccatum, vt eo durante pro duratione illa nequeat voluntas peccare; ac proinde nisi ex parte actus primi eius negatio supponatur nequeat esse in Christi voluntate ad peccandum pro ea duratione libertas: quod posterius est in sensu diuiso vnionis in hoc instanti posse peccare, id est si ab ea diuidatur, seu separata esset pro hoc instanti vnio, non autem in sensu compositò, id est posita vnione peccare non posse. Licet enim semel posito quouis pugnante solum formaliter cum peccato nequeat esse pro eodem instanti peccatum, ast nisi antecedenter cum illo pugnet, pro hoc eodem instanti potuisset non poni, & poni loco eius peccatum, vt patet, alius enim sensus diuisus, quem solum Recentiores recognoscunt pro alio instanti sequenti, solum inseruit quæstioni tertiæ de inamissibilitate vnionis per peccatum. Denique dixi *vi vnionis*, quod formaliter intelligendum in hac quæstione est non radicaliter, & illatiuè. Cum enim vnio hypostatica radix sit visionis beatæ, & Charitatis inde necessario ortæ, quarum vtrarũs potentiam abolet ad peccandum dubium non est quin humanitatem Christi, sicut, & cæterorum Beatorum, impeccabilem reddat radicaliter. Vt ergo de specialiori, ac non commune Beatis Christi impeccabilitate antecedenti vi vnionis hypostaticæ in humanitatem inducta sit quæstio, illud vi vnionis formaliter est accipiendum non radicaliter.

3 Sic igitur explicatam antecedentem impeccabilitatem humanitatis Christi vi vnionis hypostaticæ defendunt Scholastici Doctores, qui eius impeccabilitatem consequentem vi vnionis hypostaticæ defendebant q. 1. cert. 1. n. 2. Est item expressa Patrum sententia, quos magno numero referunt Vasq. Monc. & nostrique reliqui. Dionys. Alex. epist. Contra Paul. Samosaten. *Nisi fuisset* (Christus) *idem, qui erat Deus, verbum non poterat esse alienus à potestate peccandi. Nemo enim est quin peccare possit nisi vnus Christus: sicut Pater Christi, & Spiritus sanctus.* Antecedenter scilicet; Nam consequenter plures alij sunt, qui peccare non possunt. Huc faciunt testimonia Nazianzeni, Augustini, Anselmi recitata quæst. 1. certam. 1. numero 3. Epiphan. anchorato longè à med. *Numquid suspicabimur ipsum peccatis fuisse subiectum?* Cum aliis sanctitatem omnem tribueret, *Carnem suam frænabat;* Pergit, *Ipse enim in se habens naturæ humanæ vniuersa sustinuit Deus existens: tamen non diuisa ad malitiam, non fracta à malignitate, non capta voluptate*, inferius, *si superne perfectus est, & infra perfectus est: non in alio profecto habitauit, sed in seipsum omnia perfecit.* August. cap. 40. enchirid. hominem in tantam personę vnitatem susceptum ait, vt idem filius Dei, & hominis foret: *ac si in naturæ humanæ susceptione fieret quodammodo ipsa gratia illi homini naturalis, quæ nullum peccatum posset admittere.* De peccator. merit. & remiss. c. 11. de Iob ait: *secundum illam iustitiam qua se nouerat iniustum se vituperauit, atque distabuit, æstimauitque se terram, & cinerem mente conspiciens Christi iustitiam in cuius non tantum diuinitate, sed neque anima, neque in carne vllum potuit esse peccatum.*

4 Cyril Alex. contra Antropomorphitas capite 23. post verba recitata quæstione prima, certamine primo, numero quarto, immediatè subdit. *Si enim desiit esse, quod erat, aut ex diuina natura in humanam tantum, ac nostri similem naturam abiit humanam imbecillitatem illi obiiciant? si vero humanam naturam gestauit, vt eam quam ab Adam acceperat imbecillitatem in se validam, ac peccato superiorem declararet, cur frustra id anxiè inquirunt, quod inuenire non possunt?* Vbi peccabilitatem humanitatis Christi non conuersa Deitate in humanitatem iudicat impossibilem. Synodus 6. act. 8. in confess. Macharij postquam

Christum impeccabilem appellat hæc ex Athanasio de aduentu Christi contra Apolinar. refert, & probat: *Si autem non in natura peccatrice impeccabilis visus est, quomodo eandem natum est peccatum in carne, nec efficaciam habente?* nempè ad peccandum, (vel vt legitur in exemplari Athanasij, *neque prævaricationem habente*) *neque Deitate peccatum scientem.* Cuius argumenti vim examinare huius loci non est, sed solum scientiam, quæ ad rem præsentem apertè facit assumere. Chrysost. in id Isai. 7. *Propterquod antequam sciat puer &c.* iuxta vers. Hieron. 2. dialogor. contra Pelag. ac Hieronym. impeccabilem Christum hominem appellant: idque proprium Dei esse; quare de antecedenti impeccabilitate loquuntur. Mitto aliorum testimonia, quæ oportunius pro nostro huius impeccabilitatis antecedētis modo primo recitabimus: sicut & testimonia alia, quæ ad probandam inamissibilitatem pro istanti sequenti vnionis semel habitæ pro antecedenti afferemus.

CERTAMEN II.

Aliorum pro humanitatis antecedenti impeccabilitate rationes imbelles.

1 MAgister, Bonau. & Soar. aiunt humanitatem Christi ex consortio diuinæ personalitatis cui vnita est in personam coaluisse, cuius non humanitatis solius huius operationes erant, quia actiones suppositorum sunt: quare, vt prauas posset exercere, opus erat, vt verbum etiam specialiter non solum generali concursu ad eas posset concurrere, quod diuinæ personæ repugnat, ac proinde humanitati, quæ sine illa operari nequibat. Huic opinioni assentitur Bernal. d. 43. sect. 1. §. 3. numero 26. licet alia misceat principia de speciali dependentia humanitatis à verbo, atque identitate actionis productiuæ humanitatis cum vnione hypostatica à nobis impugnata d. procem. quæstione 2. certamine 4. generatim ergo impugnatur sententia. Primo: quia actiones eo sensu suppositorum non sunt, vt sæpè dixi, & probaui latius in physicis. Secundo: quia per hos personalitas conditio solum est ad agendum humanitati operanti: quare ei tribui operatio, qua praua non debet. Tertio, quia licet sit comprincipium speciale influxiuum subditur voluntati humanitatis operantis, cui si se accommodaret eius virtute abutenti, non magis esset causa malitiæ operationis pravæ Verbum, quam tota Trinitas cum generale concursum offert, eoque abutitur voluntas. Cofirmatur: quia habitui supernaturali cuiuisvè alteri principio partiali subdito despoticè voluntatis libertati non imputatur moralitas virtutis supernaturalis: ergo neque moralitas vitij. Quarto denique: quia cum omissio ex partiali principio non concurrente adæquatè causetur omittente liberè de se voluntate Christi humana esset omissio actus præcepti, quin verbo imputari posset; cum per ipsum omissio actus non steterit, cum omissione voluntatis factus fuerit actus verbo impossibilis. Mitto rationem aliorum de communicatione idiomatum actionis peccaminosæ humanitatis cum verbo impugnatam, q. 1. cert. 1. num. 5.

2 Vasq. supra sæpè, & præcipuè cap. 7. Luis. Torres d. 10. citata dub. 6. eiusque reliqui discipuli aiunt, vnionem hypostaticam non pendere ab operibus humanitatis, vt dicebat Dionys. Alex. recitatus d. 2. q. vlt. quare petere natura sua dari independenter ab illis, atque expressiores cogitationes ad obediendum Deo, & abstinendum à prohibito, quin locum relinquat ad cogitandum expressius contra præceptum, seu circa opus prohibitum; quod opus omnino erat, vt posset antecedenter voluntas exequi, vel non exequi præceptum, vel sequi prohibitum, iuxta eius doctrinam 1. 2. d. 128. cap. 6. Hinc deducit: neque pro instanti sequenti vnionem semel habitam posse peccato perdi cum deleat conseruari independenter ab operibus, sicut primo natura sua producta est, atque pro illo etiam expressiores cogitationes debeantur; quod secus in gratia habituali euenit, cui neutrum debetur. duo hic traduntur, & impeccabilitas antecedens vi vnionis, & eius inamissibilitas per peccatum: atque alterutrum duplici fundamento: alterum de necessaria productione vnionis hypostaticæ independenter ab operibus, alterum de debito expressioris cogitationis. Fundamenta impugnabo hic quatenus ad antecedentem impeccabilitatem attinent; quatenus vero ad vnionis inamissibilitatem q. 2. Primo: quia doctrinam de expressioribus cogitationibus affatim reiecimus controu. de auxiliis. Secundo, quia loco citato ex 1. 2. licet expressiorem cogitationem ad efficaciam requirat, tamen vlterius futuritionem conditionatam consensus requirit, neque cum expressiori cogitatione necessario coniungendum consensum ait, sed locum relinqui, vt expressior cogitatio ad oppositum quæratur: ergo licet vnione hypostatica detur cogitatio expressior ad opus præceptum, nec locus relinquatur ad cogitandum expressius circa oppositum poterit voluntas non elicere actum præceptum, eritque libera libertate contradictionis, vt fiftat, atque illum omittat, peccetque peccato omissionis, quod satis est, vt peccabilis antecedēter sit omissiuè, licet non cōmissiuè: ac proinde absolutè impeccabilis antecedenter nō erit.

3 Resp. Recent. nullam cogitationem retrahentem à præcepto practicam esse in humanitate Christi, sicuti neque in beatis. Sed contra, qua vel ratio practici, an non practici stat in intrinseco cogitationis, vel sumitur à potentia impedita aliunde, si in intrinseco cogitationis: ergo non adstante vnione cogitatio illa de non acceptanda morte v. g. practica non esset æquè ac; astante, vel si practica tunc esset, & nunc practica erit, cum vnio adest, si extrinsecus à potentia impedita per aliud, sicut in beatis à visione Dei, qua rapiūtur *necessario* ad amorem summi boni super omnia, ac *proinde* ad non faciendum aliquid Deo offensiuum, siue displicens: ergo exigentia expressioris cogitationis, & huius positione præcisè non aufertur ratio practici à cogitatione ad non acceptandam mortem: quare libera erit voluntas ad non acceptandam. Secundo restat explicandum his Doctoribus, quid sit illud aliud, quod potentiam impedit à negatione acceptandi mortem, quoque in practica redditur cogitatio illa non acceptandi posita vnione. Dices esse cogitationem amittendæ vnionis, si mortem non acceptet. Contra primo: ergo vnione, & expressiori cogitatione, quam petit, non impeditur ratio practici à cogitatione non acceptandi. Contra secundo: quia hæc cogitatio qua illud malum proponitur, nisi visio beata eadem sit, quod ad rem non est, non rapit voluntatem, ac Dei amorem super omnia quo impos faciendi quid Deo inuisum, & offensiuum, siue commissiuè, siue omissiuè reddatur voluntas: neque cogit ad amorem efficacem vnionis, quæ bonum infinitum non est, quo cum pugnet amor operis cum ipsa incompossibilis, vel fuga operis necessarij ad eius conseruationem: etenim ad id solum cogit summi boni, Dei scilicet visio beata qua talis. Contra tertio: quia vnio per hos DD. inamissibilis est per peccatum semel posita: ergo cogitatio illa amissibilitatis seu amissionis vnionis per peccatum, vel si humanitas peccet, est falsa, ergo nequit esse in humanitate Christi, vt Vasq. eiusque discipuli, imo, & Theol. reliqui docent cognitio falsa prorsus repugnat.

4 Secundo impugnatur: quia id solum natura sua datur independenter à negatione peccati, quod antecedenter cum peccato, nec solum formaliter pugnat: ergo nisi ostendatur ratio cur pugnet antecedenter cū peccato vnio hypost. frustra, & gratis assumitur dari natura sua independenter à negatione peccati: quidquid enim opponitur peccato, & non habet antecedentem oppositionem dari potest dependenter natura sua à negatione peccati, vt patet in gratia habituali dices à priori inde solum posse probari: ast te non probare quod detur natura sua independenter à negatione peccati, sed ab authoritate Dionysij Alex. dicentis dari independenter

denter à meritis vnionem,& inde à posteriori probari impeccabilitatem antecedentem,siue oppositionem antecedentem vnionis cum peccato. In primis fateris te non explicare istam antecedentem impeccabilitatem, sed conclusionem ex authoritate remotè inferre, quam proximè immediatè, atque in terminis Patres tradunt, cuiusque rationem Theologia inquirit. Deinde non est idem dari independenter à meritis, atque à negatione peccati. Etenim ex eo præcisè quod sit forma dignificans opus in eod.instanti nequit cadere sub merit.operis iuxta doctr.Vasq.contr.3.d.3.q.1.cert.4.à nobis laudatam, & probatam : ergo in eius doctrina, & quidem vera, non est opus quod vnio, qua opera humanitatis dignificantur pugnet antecedenter cum peccato ad hoc vt nequeat dari dependenter à meritis;siue vt detur natura sua independenter à meritis. Tertio valeat consequ. Datur natura independenter à meritis:ergo datur natura sua dependenter à negatione peccati. Valebit tamen etiam hæc:datur dependenter à meritis:ergo & dependenter à peccati negatione:ergo eo solum quo impeditur dependentia à meritis impeditur dependentia à negatione peccati:atqui dependentia à meritis sola identitate præmij,& formæ dignificantis in eodem instanti impeditur per te, non autem oppositione antecedenti cum peccato:ergo neq;vt detur independenter à negatione peccati, opus est, vt pugnet antecedenter cum peccato. Subsumptum antecedens probatum manet ex Vasquij doctrina. Probaturque rursus : quia per opera humanitatis dignificata ab vnione hypostathatica in vno instanti, etsi opera præcepta sint, posse humanitatem Christi promereri vnionem pro alio Vasq. docet.

5 Denique quod natura sua datur dependenter à negatione peccati,vt gratia habitualis potest dari indepẽdenter ab illa, atque impedire libertatem, vt diximus : ergo,licet vnio hypostathatica natura sua detur independenter à negatione peccati,poterit dari dependenter ab illa,tuncque cum vsum libertatis sequatur,ad peccatum eiusmodi libertatem non impediet, ac proinde in eod. instanti stare poterit in humanitate,& vnio,& potentia libera ad peccandum.Confirmatur:qua Principia impedientia de se influxiuè peccatum,ex parte etiam antecedentis possunt dari à Deo in eodem instanti dependenter à negatione peccati.Etenim potest Deus decernere, dare gratiam,& visionem Beatam, cuius illa semen est in hoc instanti dependenter à negatione peccati, & tamen visio natura sua impedimentum influxiuum ex parte antecedentis est ad peccatum.Cuius rei rationem dum discrimen impedimenti ex parte antecedentis purè impeditiui ab impedimento, ex parte etiam antecedentis influxiuo designo,videbis cert.4.Iam vero sic data vnione hypostathatica dependenter à negatione peccati expressiores cogitationes,quæ posterius natura darentur, antecedentem potestatem peccandi, quæ ante supponebatur, lædere haud quaquam possent : & sanè supposito quod vnio hypostathatica independenter à negatione peccati daretur inutiliter ad libertatẽ ad peccandum abolendam expressiores cogitationes aduocantur ex eo enim præcisè,quod vnio,quæ cum peccato est saltem formaliter incompossibilis,independenter ab vsu libertatis ad peccandum,vel non peccandum donetur, ipsumque præueniat,libertatem ad peccandum ex parte antecedentis impediet,vt cert.1.n.1.docebamus.

6 Gaspard. Hurt. d. 10. diff. 7. antecedentem humanitatis vnitæ impeccabilitatem in eo constituit,quod Deitas quam humanitati vnio affert, forma sanctificans sit,& fortior peccato,quare & à peccato insuperabilis. Rident solut. Complut. Recent. & tandem dum suum fortasse nostrum impeccabilitatis huius antecedentis modum suo modo explicant in hanc solutionem incidunt, quam referunt in vtrisq;impugnatur : quia in genere formalis incompossibilitatis æqua est incompossibilium repugnantia,nec maior nobilioris formæ,quam oppositæ ignobilioris,vt patet in habitu,& eius priuatione, quæ quo nobilior est, habitus est ignobilior. Ratio est:quia quo gradu forma pugnat,est que incompossibilis cum opposita,& hæc pugnat,estque incompossibilis cum ipsa : Fateor vnam formam maiorem habere exigentiam perdurandi,quam aliam,vt contr.de alterat. d.apud nos data,ab aliis prius cussa de resist. & impug. naturali euincebamus.Sed maior hæc exigentiæ fortitudo posset ad inamissibilitatem vnionis per peccatum in sequenti instanti inseruire de quo q.3.ast ad impediendam libertatem potentiæ in actu primo ad peccandum, pro instanti in quo est,de quo nunc nihil inseruit:cum non sit exigentia Durandi pro instanti,in quo est,atque insuper formalis oppositio tota cum peccato non sit in actu primo,antequam existat peccatum, nisi independenter detur à negatione libera peccati; vt patet in gratia habituali,quæ,& incompossibilitatem habet,& perdurandi exigentiam,& tamen nisi detur independenter ab vsu libertatis ad peccandum non impedit libertatem in actu primo ad peccatum. Sin autem maior illa fortitudo sit in actu primo potentiæ ad peccandum explicetur quid sit. Nã maior fortitudo vnionis ex parte potentiæ ad non peccandum insuperabilis à peccato idem est,quod impeccabilitas antecedens,cuius rationem inquirimus. Denique si maior illa fortitudo ex parte potentiæ sit exactiua,poterit Deus non annuere,imo,etsi sit actiua,& influxiua etiam,poterit dari vnio à Deo dependenter à libera negatione peccati, vt dicebamus n. 5.nuncq;potentiam liberam ad peccandum,cuius vsum natura sequitur,retrogradè impedire non poterit, nisi sibi ipsi contradictorie natura præcedat.

CERTAMEN III.

Rationes alias Doctorum conuello.

1 REcentiores Complutenses ex Moncæo nostro annis pluribus hac ratione antecedentem humanitatis impeccabilitatem , atque exigentiam naturalem vt detur independenter à negatione peccati:ficque potentiam in actu primo ad peccandum impediat explicarunt, quia vnio personalis loco,& signo propriæ donanda est ad complementum naturæ, propria vero personalitas , & quæcumque naturam complent dari petunt independenter ab omni vsu libertatis , nec solum à negatione peccati. Confirmarique acutè posset quia vnio personalis præcisè solum affert personalitatem, quæ formalis sanctitas humanitatis non est:quare neque ex oppositione formali cum peccato eius negatio expectanda natura sua est,vt donetur,sicut ad donationem gratiæ expectatur. Verum natura complementa sua exigit, non autem exigit quod sine alterius adiuuantis intercentu donetur , neque contra eius exigentiam fit si statim in primo suæ durationis instanti ob merita suorum operum , & obseruantiam præcepti , ac proinde negationem peccati donetur, sed solum si non donetur complementum quod exigit. Contra secundo : quia licet naturaliter dari sine intermediis vllis complementum personale posset,non tollitur, quo minus Deus dependenter ab vsu libertatis dare absolutè possit, si velit:quare potentia absoluta poterit præueniri à libera negatione peccati vnio hypostathatica, atque cum antecedenti peccabilitate consistere. Tertio : vnio , qua supositalis formaliter , & præcisè nihil affert peccato repugnans adhuc formaliter , & vt pro aduersariis dicebam : solum ergo pugnat ratione Deitatis identificatæ cum personalitate verbi , quam formaliter affert : illa enim affertur sanctitas infinita humanitati , quæ pugnat formaliter incompossibiliter cum peccato: atqui ratione huius potius petit dari vnio dependenter à negatione peccati incompossibilis sicut quæuis alia forma sanctificans : ergo licet personalitas propria petatur à natura independenter à negatione peccati , non autem aliena diuina. Quarto : pone humanitatem peccasse in instanti primo suæ existentiæ , assumptamque fuisse in secundo , tunc nequit non assumi ad vnionem dependenter

pendenter à destructione, ac negatione peccati ante acti, idque natura sua. Demum tota hæc doctrina supponit personalitatem creatam distinctum quid esse à natura indiuidua totali, cuius oppositum ostendimus d. procœmiali.

2 Herize. 1.p.d.24.c.3.n.40. Granad.tract.3.de incarnat.d.3.sect.4.n.25. Lugo supra sect.3.n.3 aiunt, vi vnionis teneri Deum ad decernendum suspensionem concursus ad actum Christo prohibitum, & concursum ad præceptum quorum altero præcepta operatio ex parte antecedentis non poterit non esse, altero prohibita esse nequibit. Sed in primis: cur Deus vi vnionis ad sic decernendum teneatur, explicare, assignarevè deberet hæc opinio. Secundo, vel ita vnio ea decreta exigit à Deo sicut causæ naturales concursum, & similia: & tunc sicut sine indecentia non semper causis naturalibus annuit, ita huic exigentiæ poterit non annuere, vel est exigentia cui nequeat non annuere Deus sine indecentia, & hoc erit ostendendum ab his Doctoribus. Deinde quomodocumque exigatur poterit Deus expectata negatione peccati pro hoc instanti decernere vnionem pro posteriori naturæ, quo in casu peccatum in hoc instanti pro priori naturæ possibile fuit, ac proinde humanitas in instanti vnionis est peccabilis antecedenter, vt sæpè dixi. Quarto licet posito decreto non concurrendi ad prohibitum sit commissio antecedenter impossibilis humanitati, ast omissio actus vitalis, v. g. acceptationis mortis posito decreto concurrendi erit possibilis antecedenter voluntati humanæ: cum hæc sit essentiale comprincipium quo non concurrente ponetur omissio nisi aliud decretum absolutum prædeterminans voluntatem Christi ad eam acceptionem addatur.

3 Bernal. citatus sect.1.§.3. à n.17. supposita vulgari repugnantia, ipsi tamen non probata, contrarietatis peccati cum gratia docet, fore vt Deus speciali concursu influeret in peccatum, si humanitas peccaret ac proinde, & ipse peccaret; quod quia fieri prorsus repugnat ex parte antecedentis, & humanitatem vnitam peccare ex parte antecedentis repugnat. Probat specialem Dei concursum in peccatum: quia in præsentia contrarij contrarium quoduis fortiori Dei concursu eget, vt conseruetur, quam sit concursus naturalis; Lugo vero d.26.sect.1.à n.11. qui primus in hunc modum incidit, contendit contrarium alterum tantum, quod alio supposito pro priori naturæ in subiecto denuò inducitur robustiori Dei concursu egere. Sed certè vterque ex minus penetrata natura, & essentia pugnæ, & resistentiæ contrariorum discurrit, sicut & reliqui, qui ante nostram ea de re disputationem in similibus discurrerunt, vt patebit; cum post hoc opus nostram Deo dante philosophiam ediderimus. errat itaque vterque in assignando, siue vni, siue vtrique contrariis Dei concursu fortiori ad conseruationem illius in præsentia alterius: neque enim maiori opus tunc est, quam in contrarij absentia, sed minus debito. Secundo: cum Deus peccati author non sit, concursus, etsi maior necessarius foret, non ab illo, sed à voluntate esset, licet autem ad physicum amplius concurreret, si id esset ad exigentiam, siue vt non deesset determinationi pertinacis voluntatis, non magis peccati author foret quam concursu generali. Tertio si peccatum supponeretur prius natura in solam vnionem edendam in eodem instanti fortius incumberet Deus. Quarto in peccato omissionis cuius est efficacissima causa negatio concursus voluntatis creatę, nihil concursus adhibendum Deo esset, sed solum ad vnionis conseruationem. Quinto si decerneret dare vnionem dependenter à negatione libera peccati præcessisset peccabilitas antecedens, & peccati negatio ad vnionem quare opus non esset maiori ad vnionem, quæ sola foret concursu Dei, nedum ad peccatum, quod esse pro illo instanti non poterat. Sexto demum errauit vterque impeccabilitatis antecedentis intelligentia existimans esse potestatem coniungendi gratiam vnionis, & peccatum, seu peccatum, & eius contrarium, vel contradictorium: ad quod opus sit maiori concursu Dei in peccati existentiam. Non est autem potestas ad vtrumque simul, sed ad vtrumlibet vnum scilicet, vel alterum, quę esse ex parte antecedentis ad peccatum potest in instanti, quo est vnio contraria, non secus atque pro instanti quo est gratia habitualis quæ Bernal. obiicit se ipsis languescunt, & nutant.

4 Capreolus, & Palud. quod sequitur Suar.d.34. sect.2. Moncæus etiam supra; Granad.tract.10. d.2. à n. 11. Becan. supra Vvadingo d.8.dub.1.§.2. n.16. Bernal. cit.sect.1.§.3. qui vnicam hac in re, & præcipuam rationem censet, aiunt: verbi personam iure vnionis teneri ad regimen humanitatis vnitæ, vt ipsi humanitatis peccata imputanda sint non secus atque filij, & vxoris peccata, quæ eis permiserint Patri, & marito imputabuntur. Similiter appetitui rationali, nisi motus sensitiui inordinati: quia hic pars inferior subdita illius est in quantum possit cohibear. Sed inquiunt Recentiores Complutenses, si periculum absit consensus appetitus rationalis hic non tenetur eos cohibere in probabili opinione: ergo cum absit periculum verbo consentiendi in peccata humanitatis non tenębitur ea cohibere. Sed contra: quia ideo non tenetur appetitus rationalis in eo casu, quia sensitiuus non habet libertatem; quare nec sunt ij motus peccata, quæ ipsi imputentur: ast in humanitate libertas adesset: quare & peccatum, quod verbo imputaretur. Vasq. & Recentiores Complutenses acriter in hanc inuehuntur sententiam, & merito in Soarij principiis. Nam obligatio hæc regiminis solum est obligatio non permittendi peccata, seu dandi auxilia congrua, & quæ non habeat connexionem nisi mediatam ratione auxiliorum quæ consequens solum est in Soarij sententia, ac proinde, quæ non tollit libertatem ad peccandum Confirmatur: quia in Soarij sententia efficax præfinitio regulata per scientiam mediam non tollit ad actum libertatem, quia non connectitur cum illo nisi ratione auxiliorum. Tandem, si detur vnio hypostathica à Deo dependenter à negatione libera peccati, obligatio inde orta in verbo sequeretur natura vsum libertatis erga peccatum quare eam in actu primo non impediret.

5 Denique sic olim discurrebam, vt quia sanctitas humanitati per vnionem à Deitate communicata substantialis est, totiusq; gratiæ habitualis aliis principium, & radix cum nobis, tum humanitati Christi, cui eam etiam determinatè exigit, quare posita vnione ponitur in humanitate principium determinatum gratiæ, quę contrariè, vel contradictoriè oppositum est extremum peccato. Cum autem ad libertatem supponi debeat ex parte actus primi potentiæ liberæ priuatio cuiusvis principij determinatiui alterius extremi ex his ad quæ potentia de se indifferens est, vt libertas in actu primo, seu potestas ad vtrumlibet seruetur, fit planè, vt libertas in actu primo ad peccandum, vel non peccandum in humanitate vnita Deitati nequeat consistere: quare neque peccabilitas antecedens pro instanti vnionis in quouis signo consideratæ, potentia. Mitor Granados, & alios, qui docuerunt humanitatem vnitam in actu etiam primo, incapacem erroris esse, quia, vt vnita exigit perfectam scientiã humanitati, quæ errori ipsius circa obiecta illa repugnat in hanc sententiam non incurrisse. Pro ea porro stare videntur testimonia Patrum, quæ Christi impeccabilitatem exemplis ferri, & carbonis igniti explicant, dicentis Christi humanitatem non aliter ignitam Deitate esse, ac proinde impeccabilem, ea testimonia cert.seq. expendam. Sed enim cogitatio hæc à nouitate frigescens nobis ipsis displicuit: quia à Deo expectari potest libera peccati negatio in hoc instanti, vt humanitas vniatur, atque vnio, & gratia habitualis dari dependenter à peccati negatione, & vsu libertatis ad peccandum, sine vlla violentia, & miraculo, sed potentia ordinaria, quo casu vnio libertatem in actu primo humanitatis ad peccandum non impedit, eritque absolutè humanitas pro instanti, in quo vnio adest, antecedenter peccabilis: Quod si potentia absoluta fieri solum posse contendas, vt vnio detur dependenter à negatione peccati: saltem euincam humanitatem vnitam esse posse potentia absoluta, vt esset antecedenter peccabilis

peccabilis absolutè, quod est absurdum, minusque humanitatem Christi decens, Patribusque assonum.

CERTAMEN IV.

Propriæ, solidioresque meditationes pro antecedenti humanitatis Christi impeccabilitate.

1 TAntorum doctorum exemplo accensus, quorum casus, vt non sequentium ignorantiæ gloriam faciant, certè excusationem prætendunt, aliam ad hanc rem Patrum vestigiis impressam, licet vetustate, an præcedentium incuria, emortuam viam aggrediar. Est autem huiusmodi discursus. Humanitas Christi sanctificatur Deitatis sanctitate, seu sanctitate, quæ Deitas est, vt vnionis hypostaticæ: atqui sanctitati Deitatis, seu quæ Deitas est, repugnat antecedenter, nec solum consequenter, peccatum: ergo humanitati sanctæ per Deitatem repugnat antecedenter, nec solum consequenter peccatum. Minor est certa. Nam Deus ita è conceptu sanctitatis suæ sanctus est, vt ex illo necessario, & infallibiliter sit in omni signo, etiam ante vsum libertatis determinatus ad bonum quoad speciem, impossque admittendi peccatum: quare cuicumque sanctitas diuina secundum se communicetur idem præstabit. Hanc rationem tradunt Patres plures ex recitatis. q. 1. atque ex datis hac q. 2. ferè omnes. Recole illud Dionys. Alex. *Nemo est quin peccare possit nisi Christus: sicut Pater Christi, & Spiritus sanctus* Idest inde eoque modo, sicut pater, & Spiritus impeccabiles sunt ita Christi humanitas, & & homo Christus eodem modo recitatus, Cyril. ibidem aiebat non posse humanitati vnitæ obiici imbecillitatem ad peccandum nisi inferatur Deitatem desiisse, fuisseque in humanitatem conuersam atque Epiphanius Anchorato longè post medium *si superne*, qua Deus, *imperfectus est & infra*, qua homo, *imperfectus est: si superne perfectus est, & infra perfectus est.* Quia non aliam, neque alio modo (si diuersitatem habendi per vnionem, ac non per identitatem, secludas) perfectionem, & sanctitatem peccato cuiuis repugnantem habet humanitas vnita Deo, quam Deus ipse. Cum ergo sanctitas substantialis Dei, quæ Deitas est, atque eminentialis duplicem oppositionem habeat cum peccato, & formalem, & antecedentem, siue in actu primo, & secundo humanitas, quæ Deitate in se accepta sanctificatur vtramque oppositionem habebit, eritque non solum consequenter, sed & antecedenter impeccabilis.

2 Rem totam illustri exemplo ob oculos posuit nobis Origen. 2. Periarch. c. 6. post med. dicens. *ferrum natura sua est capax caloris, & frigoris; si tamen semper intra fornacem ignis detineatur dici poterit incapax frigoris. Hoc ergo modo illa anima, quæ quasi ferrum in igne, sic semper in Deo posita est, omne quod agit &c. Deus est.* Paucisque inter allatis. *Ad omnes denique sanctos calor aliquis verbi Dei putandus est peruenisse: in hac autem anima ipse ignis diuinitus substantialiter requieuisse putandus est.* quid illustrius? Hæc fortasse in eandem sententiam verba Nizetæ in orat. 51. Nazianzeni *quemadmodum si totus aër igneus esset, vel potius ignis esset, & granum quoddam ferreum in eum coniiceretur, necesse profectò esset hoc quoque eadem qualitate affici, qua id, quod excedit, & superius est, & ita quidem, vt meo iudicio, nihil aliud, quam ignis esse videretur; tametsi essentiæ ratio integra ipsi, & in columis esset: eodem modo humana natura diuinæ copulata vsque adeo superata est, vt hominis natura, nec manere quidem videretur, tametsi alioqui proprietatem suam retineret.* Cuius sententiæ ea vis est. Ferrum natura sua frigidum, ignitum tamen, grandique igne circundatum nequit frigefieri ex parte antecedentis nisi à validiori contrario: atqui humanitas sanctitate Deitatis ignita est tota, eaque sanctitas infinita est, & insuperabilis: ergo nequiuit adhuc ex parte antecedentis frigefieri peccato. Hæc ratio eadem est licet exemplo explicata, cum data num. 1. in hanc cogitationem testimoniis hisce ductus incidi in Iesumontano secessu æstate anni 1632. dum philosophis præsiderem: quam, cum ibi scholasticis Theologicis nonnullis Complutensium Recentiorum discipulis familiaribus me hac super re consulentibus impertitus tunc essem Recentiores tribus post annis eandem, eisdemque, & rationis, & authoritatis momentis è cathedra dictarunt. Forte casu in eam inciderunt licet eatenus alium Moncæi modum defendissent: quia vero illi nobis Theologiæ lectura, & ingenio præibant testium occulatorum, qui eam anno, & æstate illa in meis schedulis legerant, Syngraphas recepi, & adseruaui: vt dum meam postea dicerem iactantiæ suspicionem omnem propulsarem.

3 Oppones licet posita vnione ante vsum libertatis in hoc instanti ad peccandum reddatur humanitas antecedenter impeccabilis: ast potest poni, darique à Deo dependenter à negatione peccati, vt sæpe diximus, dum modos aliorum impugnaremus, tuncque pro hoc instanti non impediet libertatem in actu primo ad peccandum: ergo posita vnione potest absolutè humanitas esse peccabilis antecedenter pro hoc instanti, quo est vnita. Recentiores Complutenses minus sententiam hanc nostram penetrantes totum admittunt, atque à Patrum sententia deficiunt: quia putant certum posse vnionem dari à Deo dependenter à negatione peccati pro eodem instanti, quo datur. Aiuntque tunc solum esse humanitatem Christi impeccabilem antecedenter pro instantibus sequentibus, quæ non satis cohærent, vt videbimus. q. 3. de inamissibilitate vnionis per peccatum disputantes. Nos ergo negamus vnionem posse dari dependenter à negatione peccati pro eo instanti, quo datur. Ratio petenda est ex differentia duplicis impedimenti potentiæ liberæ in actu primo iuxta Anselmum de concordia præscientiæ, & prædestinationis: scilicet impedientis impeditiuè, & impedientis actiuè, seu influxiuè, quæ impediunt actiuè, seu influxiuè solum impediunt determinando actiuè potentiam ad alterum extremum, exigendoque à Deo concursum ad illud, quod non impedit, quominus ante illud prioritate naturæ expectet Deus, vt ponatur extremum illud, atque exerceatur potentiæ libertas. Impedimentum impediens solum impeditiuè non impedit determinando actiuè, seu influxiuè potentiam liberam in actu primo, sed sola sui assistentia potentiæ liberæ: quare implicat assistere ac non impedire eius libertatem in actu primo in illo instanti, in quo ei adest: vnde implicat esse libertatem pro vllo signo respectu eius, ad quod impedit, darique dependenter ab vsu libertatis illius. Sanctitas autem substantialis diuina, & Deitatis est ex hoc genere impedimentorum respectu peccati, ad quod potentiam in Deo non impediunt actiuitate, aut exigentia, sed assistentia sola identitatis, atque in humanitate assistentia sui ad illam per vnionem: quare implicat nunc esse, & non impedire: ac proinde, & dari dependenter à negatione peccati, & post vsum libertatis humanitatis in negatione ipsius.

4 Oppones: si humanitas præexisteret duratione ad sui vnionem ad verbum peccaretque in priori illa duratione, atque in posteriori assumeretur, tunc quidem donaretur dependenter à negatione peccati habitualis ante acti: quare vsum libertatis in eius ablatione sequeretur: ergo potest dari libertas in hoc instanti vnionis erga peccatum, siue ad conseruandum, vel non conseruandum peccatum. Respondeo conclusionem hac obiectione non tangi, quæ est de impossibilitate antecedenti ad peccandum: humanitatis, quæ ante peccatum assumpta à verbo fuit in casu vero, quo peccasset non retractatio peccati, quæ esset ex parte humanitatis destructio, & ablatio peccati peccatum non esset, nisi in aliqua circunstantia: vbi autem peccatum denuo foret vnio dependenter à retractatione dari minime posset pro eo instanti ob rationem datam, si autem vnio sit circunstantia obligans humanitatem ad retractationem, non erit obligatio ad liberam retractationem,

sed ad necessariam: cum supponi debeat pro priori naturæ ad obligationem vnio à qua oritur, quare, & ad non peccandum, seu retractandum coget. Quomodo vnio cum peccato habituali pugnet dicendum est q. 4. si autem pugnet contradictorie certum est non posse dari dependenter à negatione peccati habitualis: cum priuatio non nisi per habitum tollatur, neque ablata intelligi possit nisi eius positione. Sed hæc omnia, nisi q. 4. citata, explicari prorsus nequeunt: satis nunc sit vbi peccatum nouum foret non retractari peccatum transactum humanitatis antecedenter, sed ab vnione ad retractationem necessitari: vbi autem non foret, licet libera maneret; ac proinde posset dari vnio dependenter ab vsu libertatis circa retractationem, non autem ad peccandum, & non peccandum pro hoc instanti, in quo est vnio id quod secus habet in opinione Moncæi, quem simili argumento impugnabamus cert. 3. n. 1. in qua licet adsit obligatio retractandi tenet.

5 Secunda nostra impeccabilitatis antecedentis humanitatis Christi ratio est quam ex Capreolo, Palud. Soar. & aliis referabamus, altius tamen fundata in nostris principiis in ea enim nihil, quæ contra hosce dedimus, præstant. Etenim obligatio verbi impediendi peccata humanitatis vnitæ non connectitur cum negatione peccati humanitatis ratione auxiliorum tantum, & consequenter, sed se ipsa connectitur, vel potius connectit verbi impeccabilitatem cum negatione peccati humanitatis, & impotentia eius antecedenti ad peccandum: ne verbo imputentur si peccet, aut antecedenter, & in actu primo peccare verbum possit, si humanitas antecedenter adhuc peccare queat vnde extrinsecus obligatione, & impeccabilitate verbi vniti humanitas Christi antecedenter impeditam habet libertatem ad peccandum, licet non nisi auxiliis datis quæ de se libertatem in actu primo non impediunt præcepta exequatur. Non secus atque præfinitione consensus voluntas auxiliis ad illum vel eius oppositum instructa antecedenter extrinsecè libera non est, vt latius controu. 2. de Incarnat. & controu. de voluntate, fusius adhuc ostendo.

6 Eum antecedentis impeccabilitatis modum ita explicatum dederunt nobis Athanas. & Cyril. recitati. q. 1. cert. 1. n. 1. ac luculentius Damascen. lib. *Quod ad imag. Dei facti sumus*, dicens, *non personam, sed humanitatem à verbo assumptam esse, ne naturæ humanæ voluntas quæ naturæ tribuitur, volitione, quæ hypostasim attingit* (non physicè vt ostendimus, sed moraliter, imputativè) *à diuinæ voluntatis præscripto discederet, sed dei sponte pareret in omnibus.* Vbi notanter *sponte*, non autem liberè dixit. Maiori vti reor emphasi Athanas. vbi proximè ait: *ipse enim Deus in se habens* (humanitatem) *naturæ humanæ vniuersa sustinuit non diuisa ad malitiam.* Nempè à se Deo non diuisa ad malitiam, quem peccata humanitatis non ex propria, sed ex Dei vniti persona operantis non tangere minimè possent. Nec refert quod ex Durando opponit Vasq. actiones nimirum impediendi peccata humanitatis communes esse Trinitati: quare obligationem ea vitandi verbi solius esse non posse, quasi actio, & obligatio impediendi idem sint; ac proinde nequeat esse obligatio vnius personæ, & actio impediendi trium quia actiones ad extra indiuisas habent. Secundo, vt diximus verbum vnitum se ipso non actione aliqua peccata humanitatis in actu primo impedit, quare in suppositione falsa peccat obiectio.

7 Quod si adhuc videatur argumentum nostrum contra alios perstare posseque absolutè dari impedimenta hæc nostra siue purè sui assistentia impediens, siue imputabilitatis verbo post vsum libertatis ad peccandum ostendam breui vnionem hypostaticam quæ secum vtrumque impedimentum deuoluit ita dari in nostris principiis nusquam posse. Cùm enim iuxta dicta d. procem. q. 2. cert. 5. existentia humanitatis non sit nisi dependenter ab vnione ad verbum simul tempore necessario habenda, neque aliter dari potuerit, vt hypostaticè Deo vniretur propriamque hypostasim amitteret: cumque ex alia parte existentia humanitatis pro priori naturæ ad peccatum sicuti & ad quamvis aliam eius operationem requiratur, fit plane pro priori naturæ ad peccatum esse in humanitate determinationem ad vnionem hypostaticam, quæ omnium sententia, formaliter cum peccato repugnat: iam vero cum determinatione ad vnum ex extremis repugnantibus nequit esse potentia ad alterum (esset enim potentia ad coniungendum duplex contradictorium (neque indifferentia ad vtrumlibet, quæ contradicit determinationi antecedenti, & in actu primo ad alterum: quare in ipsa humanitatis existentia in actu primo ante omnem vsum libertatis circa peccatum, vel potius in decreto de existentia humanitatis dependenter ab vnione ad verbum, quod ante ipsam existentiam natura præcedit est impotentia humanitatis ad peccandum, & determinatio ad vnionem hypostaticam, ad non peccandum: atque adeo vnio hypostatica dependenter ab vsu libertatis ad peccandum dari minimè potest.

8 Sed adhuc contra vtramque hanc nostram rationem videtur argumentum, quo reliquos vexabamus, perstare. Si enim detur vnio humanitati post vsum libertatis eius ad peccandum: quomodo eam liberratem, impediet, siue vnionis assistentia in instanti eodem, siue inde orta obligatio verbi, & imputabilitas peccati humanitatis verbo vnito; Cum eam pro priori naturæ exercitâ supponat? Confirmatur ex nostra doctrina: quia eleuatio operum humanitatis vnitæ per vnionis assistentiam informatiuam humanitati operanti fit, & tamen si post vsum operum humanitatis, atque in eorum pro priori naturæ elicitorum præmium dari contingeret ea nullatenus eleuaret, aut dignificaret: Ergo licet vnio hypostatica, & imputabilitas peccatorum humanitatis verbo vnito, si forent, quæ inde consurgit, impediat, antecedenter potentiam humanitatis vnitæ ad peccandum per solam sui assistentiam informatiuam humanitati eidem, non impediet si post vsum libertatis humanitatis ad peccandum, ac dependenter à negatione peccati, in instanti eodem donarentur.

9 Nihilominus duplex ille noster modus impeccabilitatis antecedentis humanitatis Christi, etiam de potentia absoluta etiam in nostris principiis perstitit, licet in aliis stare minime possit. Nequit enim in principiis nostris hypostatica vnio humanitatis ab vsu libertatis eiusdem ad peccandum vllatenus præueniri siquidem humanitatis existentia, sine qua nulla eius potestas ad operandum esse potest, nequit ab vsu libertatis, ad peccandum (quam, vel constituit, vel præsuppositiuè præcedit) dependere. Cum autem in nostris principiis humanitatis existentia decreta à Deo fuerit dependenter ab vnione hypostatica necessario, & infallibiliter vi decreti illius pro eo instanti, & duratione qua humanitas existeret apponenda; quare, & ex priori naturæ ad vsum libertatis sit vnio infallibiliter futura: atque ex alia parte vnio hypostatica omnium ferè sententia cum peccato saltem formaliter pugnet, fit planè, vt nequeat in humanitate esse potestas ad peccandum, alioqui esset simul potestas indifferens ad extrema opposita cum determinatione ineuitabili ad vnum ex illis: quod ipsum est potestatem chymericam ad coniungenda duo contradictoria fateri. Illud autem principium nostrum de existentia humanitatis Christi decreta dependenter ab vnione hypostatica pro eodem instanti necessario futura monstratum abunde à nobis d. procem. de Trinit. q. 2. cert. 5. n. 4. & 5. atque in his sæpe repetitum.

QVÆ

QVÆSTIO III.

An vnio hypostatica semel habita sit deinceps peccato inamissibilis.

RES hæc, licet antecedenti humanitatis vnitæ impeccabilitate valde sit affinis, est tamen ab illa diuersa, non eadem. Quare affinitate decepti perperam Recentiores Complutenses vtramque confuderunt quæstionem in terminis examinarunt Vasq. & Suarez primum, post modum vero reliqui. Loquimur autem de inamissibilitate adhuc diuinitus.

CERTAMEN I.

Vnionis inamissibilitas per peccatum ex ex Patribus fundatur, male vero à nonnullis ex ratione?

1 COnclusionem docent Vasquez supra. c. 7. Suar. sect. 2. versu *sed ex hac conclusione*. Moncæus. d. 9. c. 4. Granad. tract. 10. d. 2. num. 17. Lugo. d. 26. sect. 5. Vvadingo subobscurius. d. 8. dub. 1. §. 2. Gaspar. Hurt. supra d. 43. diffic. 2. Complutenses imo, & reliqui Recentiores: solus, quem viderim, Petrus Hurtado. d. 60. sect. 4. §. 33. nostræ conclusioni aduersatur. Verum non tam nobis, quam Patribus aduersatur. Cyril. Alex. de recta fide ad Theodos. t. 1. Concil. Ephes. c. 4. in noua editione sic habet: *Animam rursus humanam postquam illam propriam sibi reddidisset, suæ quæ naturæ firmitate, & immutabilitate perinde, ac vellus colore, imbuisset, peccato superiorem declararet &c.* & inferius. *Posteaquam verbi omnia viuificantis caro effecta est, quod peccatum non nouit euestigio statum firmum, ac omnibus modis stabilem, peccatoque, quod olim tyrannidem exercebat multis partibus potentiorem nacta est.* Et contra Antropomorphit. c. 23. post data verba. q. 2. cert. 1. *si vero idcirco humanam naturam gestauit, vt eam, quæ ab Adam acceperat imbecillitatem, in se validam, ac peccato superiorem declararet: cur frustra id anxie inquirunt, quod inuenire non possunt.* Athanas. 1. de Incarnat. post init. *Verbum in se reformauit*, naturam Diabolo instigatam, *neque vlterius eam fraudis diaboli, aut inuenti mortis susceptibilem reliquit*, ac rursus. *verbi tamen incarnatio secundum naturam Dei facta nostrorum vitiorum susceptibilis non fuit.*

2 Epiphan. supra q. 2. *Nunquid suspicabimur eum peccatis fuisse subiectum?* Origen. post data primo verba. q. 2. cert. 4. immediatè *ideo nec conuertibilis, nec mutabilis dici potest, quæ*, natura, *inconuertibilitatem ex verbi Dei vnitate indefinenter ignita possedit.* Augustin. denique 11. de corrept. & gratia. *Neque enim metuendum erat, ne isto ineffabili modo in vnitatem personæ à verbo Deo natura humana susceptа per liberum voluntatis peccaret arbitrium; cum ipsa susceptio talis esset, vt natura hominis à Deo ita susceptа nullum in se motum malæ voluntatis admitteret*: Sin autem semel habita vnione natura peccare deinceps posset, sicque peccato vnionem abiicere, nec omnino firma, & stabilis, inconuertibilis, insuperabilis, ac superior peccato insusceptibilis vlterius fraudis diaboli, & peccati, indefinenter ignita, vt patres loquuntur, sed potius conuertibilis ad peccatum, eoque superabilis, desinenter ignita foret: imo metuendum contra Augustinum esset ne liberè in sequenti instanti peccaret. Censent ergo Patres semel posita vnione in primo instanti non posse in sequenti naturam peccare, itavt peccato vnionem amittat: quare semel habitam vnionem à natura esse deinceps peccato inamissibilem.

3 Sed vero vt in antecedenti impeccabilitate euenit, infirmæ, vt plurimum rationes à Doctoribus assignantur, dum quisque ad suum modum antecedentis impeccabilitatis à nobis q. 2. impugnatum recurrit. Alij ad necessariam præcedentiam naturæ personalitatis, siue, vt comprincipij, siue vt conditionis necessariæ, vt humanitas operetur, quæ respectu sequentium instantium temporis eadem est atque in primo, quos impugnatos ibi habes. Alij exigentiam vnionis, vt detur independenter à negatione operum, peccati: quod in conseruatione maiorem vim habere videtur. Etenim semel habita petit conseruari, & consequenter ne in instanti sequenti introducatur peccatum. Sed tamen potest Deus semel, simulque decernere illam dare nunc, & in sequenti non conseruare, si peccet humanitas, seu non conseruare nisi dependenter à negatione peccati, sed in quo est licet petat durare in sequenti. Tertio petat, ac Deus non annuat illam conseruare prius, & peccatum postea illius titulo pellere, seu prius peccati euitationem, vt posterius natura ipsam conseruet. Quidnam in eo contradictionis reperies: tunc autem poterit absolutè peccato deperdi ex parte antecedentis, etsi humanitas peccet, vt potest, ex parte etiam consequentis vt patet.

4 Recurrit Vasq. cum suis ad exigentiam vnionis expressiorum cogitationum, quam habebit in secundo etiam instanti, nisi mero Dei arbitratu supponatur pro priori naturæ destructa: quo in casu libera erit ad peccandum, & non peccandum, sed negatio peccati tunc regredi nequibit, vt præcedat destructionem peccati, quam suppositi. Cæterum expressiori cogitatione non auferri libertatem, ad peccandum ostendimus. Secundo: exigentia expressioris cogitationis, est, vel ad statu decentiam, vel aliud quoduis ab vnione pro durationem illa in qua existit non pro sequenti, in qua nondum existit, imo neque est extitura fortassis. Est enim exigentia, vt decenter existat existentiamque exigentis supponit, sicut reliquæ omnes exigentiæ actiua, & dispositiua, licet ob existentiam contrarij non semper in illo eodem instanti donetur, sed sequenti. Denique admittatur totum: ei tamen exigentiæ expressioris cogitationis poterit Deus non annuere, atque expressionem illam cogitationem ad non peccandum humanitati nunc vnitæ pro instanti sequenti denegare: quo in casu, & poterit vnio semel habita peccato in sequenti instanti deperdi.

CERTAMEN II.

Recentiores Complutenses irrito hac in re, & inconsequenter laborant.

1 AIebant isti vnionem natura sua permanentem, virtualiter perseuerare in sequenti instanti quousque formaliter excluſa intelligatur. Quocirca nisi mero Dei arbitrio ex parte actus primi excluſa formaliter supponatur, non erit libertas ad peccatum, quo pro posteriori expellatur, cum antecedentem peccabilitatem impediat, vt dicebatur q. 2. cert. 1. n. 1. si autem mero Dei arbitrio ex parte actus primi potentiæ ad peccandum supponatur formaliter excluſa, quidnam aget peccatum ad eius excluſionem? ergo nequit vnio semel habita peccato pro sequenti instanti, ac durationem perire. Verum doctrina hæc superfluo continet exigentiam perdurandi vi vnionis semel habitæ. Si enim necessarium impedimentum antecedens est sine illa exigentia amitti in sequenti durationem per peccatum non potest, vt cert. 3. ostendemus. Deinde est doctrina insufficiens, atque cum principiis Recentiorum pugnat. Hoc extremum probo. Hæc est bona consequentia in

tua

tua doctrina, & irrefragabilis vnio potest dari dependenter à meritis in hoc instanti: ergo potest dari dependenter à libera negatione peccati in hoc instanti. Ex hac autem est ineuitabilis consequentia alia: ergo potest non esse si adsit peccatum in hoc instanti: atqui per te vnio potest conseruari in secundo instanti dependenter à meritis: ergo, & conseruari dependenter à negatione peccati, & peccato perire absolutè. Dices conclusionem intelligi de negatione peccati admissi in secúdo instanti quo vnio perit demus id. Potest perire consequenter ad tua principia dependenter à negatione peccati admissi in primo instanti: ergo, & in secundo. Probo, magis debet impedire peccatum in actu primo existentia realis formalis vnionis, quam existentia solum virtualis eiusdem vnionis in secundo ratione exigentiæ huius realis formalis existentiæ: atqui non impedit, iuxta tua principia, realis formalis existentia vnionis peccatum in actu primo pro instanti primo: ergo neque impediet pro instanti secundo. Rursus per te vnio secundi instantis potest supponi prioritate naturę ad vnionem instantis primi: cum vnio pro primo possit per te cadere sub meritum operum secundi instantis dignificatorum gratia vnionis, & sic de sequentibus; tunc autem vnio secundi instantis non perdurabit ob exigentiam vnionis in primo cum vnionis existentia, quare, & exigentia posterior esset vnione pro secundo, & sic de sequentibus, si in illis efformetur argumentum: ergo ab exigentia non proueniet durare virtualiter vnionem in secundo instanti.

2 Sed in consequentiis missis veniamus ad doctrinæ insufficientiã. Existentia realis formalis vnionis non impedit per te absolutè prorsus libertatem humanitatis in actu primo ad peccandum, si detur vt posse ais, dependenter à negatione peccati, pro eo instanti in quo datur, vt vidimus q. 2 cert. 4. num. 3. ergo minus impediet existentia vnionis solum virtualis. Contra secundo existentia illa virtualis solum est exigentia prædeterminationis formalis in secundo instanti, quæ in vnione est: ergo non est existentia prædeterminationis formalis: atqui sola prædeterminatio formalis pugnat cũ libertate formali in actu primo; ergo existentia virtualis vnionis in actu primo non impedit libertatem in actu primo ad peccandũ. Tertio: quia, licet existentia illa virtualis, seu exigentia, vt duret vnio in secundo instanti, sit indepẽdens à negatione peccati in secundo instanti, ast non est, vt duret vnio independẽter à negatione peccati ergo non fiet contra exigentiam illam, seu existentiam virtualem vnionis, si non ob illam solum, sed ob negationem peccati in secundo instanti decernatur à Deo vnionis per duratio pro secundo instanti: ergo existentia illa virtualis vnionis in secundo instanti non pugnat, neque impedit libertatem humanitatis in actu primo ad peccandum in secundo instanti. Vnde rursus peccato poterit perire vnio, si in eo admittendo humanitas in secundo instanti libertatem suam exerceat, vt antecedenter potest: tunc que ob peccati exigentiam exigentiæ vnionis pro primo instanti, vt duret pro secundo fortius reclamanti connaturali fere prouidentia vnio peribit: cum in expectanda negatione peccati, vt decernatur eius duratio contra exigentiam fere non fiat, inde neganda vero posito peccato fortiori exigentiæ attendatur.

3 Contra quarto quia è sola exigentia perdurandi intrinseca vnioni non est virtualiter absolutè vnio pro secundo instanti, sed conditionatè solum si Deus annuat: in se enim quoduis creatum subditur iuri, & dominio supremo Dei erga creata: ergo si Deus comprimum vnionem dat, vel immediatè visa exigentia perdurandi decernat, vt perduret si non peccet non existet virtualiter absolutè, sed solum conditionatè, scilicet sub conditione negationis peccati, qua absoluta illa exigentia temperatur: quare licet si Deus annueret absolutè esset virtualiter vnio pro signo, & actu primo, sicque eius impediret libertatem ad peccandum: cum solum conditionatè annuit sub conditione nimirum negationis peccati, ne virtualiter quidem absolutè est ante vsum libertatis ad peccandum, vel non peccandũ. Dices eo ipso, quod decernitur perduratio dependenter à negatione peccati decernitur destructio si peccet: ergo non attenditur exigentia ad conseruationem. Respondetur ita fieri à Deo posse, quod est impugnatio alia, qua probatur de potentia absoluta vlterius conclusio. Sed tamen non infertur consequentia ex antecedenti: nam licet posito peccato destrueretur ex vi eius decreti vnio non attenta, sed posthabita ad eius destructionem exigentia perdurandi; At vero ad conseruationem posita negatione peccati, non hæc solum, sed & exigentia perdurandi attenditur: vnumquodque tanquam partiale conseruationis eius motiuum.

CERTAMEN III.

Solidiores ex nostrũ principiis probationes.

1 EX dictis q. 2. cert. 1. num. 1. & cert. 4. num. 3. probatio inamissibilitatis per peccatum semel habitæ vnionis procliuis est. Etenim impedimentum pure impediens libertatem in actu primo debet ex parte actus primi potentiæ libere supponi excluſus, vt seruetur libertas in quauis duratione: atqui vnio hypostatica est impedimentum pure impediens libertatem in actu primo ad peccandum: ergo debet supponi exclusa ex parte actus primi ante vsum liberum peccati in quauis duratione: ergo in nulla duratione potest perire ob peccatum admissum. Probo consequentiam: nam maior, & minor probata sunt locis citatis. Id quod priori naturæ ad vsum libertatis supponitur absolutè excluſum necessario, nequit per vsum libertatis eiusdem absolutè excludi quin mutuo vtrumque, & à se etiam ipso dependeat, implicatoriè: *sed negatio* vnionis supponitur excluſa ante vsum libertatis ad peccatum in duratione quauis: ergo in nulla duratione potest perire ob admissum peccatum vnio, seu auferri, & amitti per peccatum duplici ergo ratione, qua in primo instanti probabimus non posse in primo instanti dependenter à negatione peccati existere, peccatoque impediri ne fit, pro secundo, & sequentibus instantibus non posse peccato amitti, ac destrui suadetur quia nimirum, tum è sanctitate substantiali Deitatis antecedenter etiam pugnante cum peccato, & verbi antecedenter omnino impeccabilis obligatione impediendi peccata humanitatis, sola sui assistentia per vnionem ad humanitatem impeditur pure impeditiuè potentia eius alias libera ad peccatum: quare ex parte actus primi in secundo, & sequentibus instantibus debet eius negata præsupponi, vt sit inhumanitate ad peccandum potestas: quare, & eius destructio pro solo arbitrio Dei, independenter à peccato, quod ex parte actus primi potentiæ liberæ ad peccandum esse nequit.

2 Sed dices hoc discursu non fieri, quod ex praexistentia vnionis in primo instanti non possit destrui peccato, seu ex eo, quod semel sit non possit deinceps per peccatum amitti. Eodem enim modo non posset non existere per peccati appositionem in secundo instanti, etsi non præextitisset vnio in primo: ac proinde quod nunc est secundum instans existentiæ vnionis esset primum existentiæ ipsius. Etenim æquè tunc, ac nunc vnio impediret in actu primo potentiam ad peccandum in hoc instanti quod modo est secundum, eiusque tunc primum, vt discursus noster docet: quare præexistentia materialiter solum se habet iuxta hanc rationem, quominus destrui nequeat per peccatum vnio semel existens. Si autem sententia, germanusque Patrum sensus tenendus sit præexistentia vnionis semel habitæ formaliter se habere debet, vt vlterius sit inamissibilis per peccatum. Ex eo enim quod semel vnita fuerit humanitas verbo, ac Deo, aiunt Patres firmum illam datum contra peccatum esse assequutam, stabilemque esse in bono, quod detestabilitate in eo instanti, quo existit vnita intelligendum non est, cum gratia semel habita

habita pro eo instanti, quo habetur animum obfirmet in bono, atque ita contra peccatum stabiliat, vt pro eo nequeat peccato succumbere: ergo firmitas illa specialis in bono, quam vnio tribuit humanitati. & adeo extollunt Patres ex eo, quod semel habeatur debet esse pro instantibus, & durationibus sequentibus: quare ex præexistentia in primo volunt prouenire etiam in secundo instanti, quod per peccatum nequeat depelli, sitque inamissibilis per illud.

3 Respondeo primo solum velle Patres assignare differentiam, qua nos per gratiam contra peccatum roboramur, & qua Christus firmatur contra peccatum per vnionem: cum enim gratia solum stabiliamur nos contra peccatum per formalem incompossibilitatem illius cum ipso, quin impediatur potestas nostra peccandi in actu primo, fit, vt in sequenti instanti, in quo gratia non dum existit perseuerans conuerti ad malum possimus peccatoque admisso gratiam deperdere, vt, proh miseros mortales! quotidie experimur. Cum autè gratia vnionis Christi humanitas non solum consequenter, & ex formali incompossibilitate, sed antecedenter, & ex actu primo potentiæ ad peccandum, quæ vnione aboletur, aduersetur peccato pro sequenti duratione, in qua eandem oppositionem habebit, eodemque modo potestatem peccandi abolebit peccato perire non poterit, vt ostēdimus ex eorundem Patrum principio de antecedenti humanitatis vnitæ impeccabilitate. Itaque illi ex vnione verbi ad humanitatem duo, sicut nos ab eis edocti, gloriosa humanitati Christi deduxerunt, sed non ex diuersis duobusque, sed ex vnico principio, quia alterum ex illis, alterius consectarium est, Nempè, & antecedentem Christi impeccabilitatem, & vnionis inamissibilitatem per peccatum, & hanc quidem reor mentem esse Patrum genuinam.

4 Vt autem difficilioris genij, aut ingenij lectores quiescant admittamus mentem Patrum esse, vt ex præexistentia vnionis formalites prouenient eius inamissibilitas deinceps per peccatum, nec solum ex antecedenti impeccabilitate humanitatis pro instanti, quo verbo Deo existit vnita, vt autem hoc etiam sensu vnionis semel habitæ inamissibiliratem per peccatum defendas nota morales obligationes, (cuiusmodi est obligatio verbi ad vitanda, & impedienda peccata humanitatis sibi vnitæ, vt diximus) licet è physica fundamentorum existentia oriantur, primoque existant, tamen, vt perdurent, ac conseruentur opus non habere, vt earum fundamenta tunc etiam physicè existant quandiu obligationes illæ perseuerant, sed satis esse, quod ea fundamenta retractata sufficienter, vt moraliter destruantur, non sint, vt patet in obligatione matrimonij, contractu promissionis, imò, & morali malitia, & reatu peccati transacti non satis retractatis. Ex quo sic probo conclusionem in sensu dicto. Moralis obligatio non solum durat quandiu existit physicè fundamentum, sed quandiu fundamentum moraliter destructum per sufficientem retractationem non est: ergo moralis obligatio impediendi, ac vitandi peccata humanitatis nunc vnitæ durauit pro omni signo instantium sequentium quousque absolutè destructa sit. Ergo, nisi pro signo libertatis in actu primo ad peccandum, ac proinde independenter à peccato destruatur vnio à Deo, perseuerabit in actu primo obligatio verbi, atque imputabilitas antecedens peccati humanitati verbo, quæ pugnat cum antecedenti verbi impeccabilitate, quæ stare debet, & cum libertate in actu primo humanitatis ad peccandum, quæ ea obligatione, & antecedenti verbi omnimoda impeccabilitate aboletur, vt diximus: ergo ea vnio semel habita ex eo, quod semel habita ab humanitate sit, formaliter est deinceps inamissibilis per peccatum.

5 Satis hæc conclusionis nostræ veritatem ex verbi vniti obligatione expediunt. Cæterùm, cum inde, tum ex ipsius vnionis hypostaticæ, vi, & natura faciliùs eadem veritas. Ostenditur ex dictis q. 2. cert. 4. n. 6. cum enim existentia humanitatis hypostaticæ vnitæ in secundo, tertio, ac reliquis conseruationis suæ instantibus, æquè, atque in primo productionis suæ, non nisi dependenter ab vnione hypostatica simul tempore apponenda fuerit decreta, ipsa existentia humanitatis necessario ad vsum libertatis ad peccatum, quo amittenda esset, præsupposito, imo in decreto ipso de eiusmodi existentia stat antecedens omnem vsum libertatis ad peccandum determinatio ad vnionem, peccato formaliter repugnantem, pro conseruationis eiusdem instanti eodem: quare, & peccandi pro eo instanti impossibilitas antecedens: qua semel habita vnio pro instantibus sequentibus, redditur absolutè inamissibilis per peccatum, vt nostra conclusio ferebat.

QVÆSTIO IV.

Pugnetnè vnio cum peccato originali habituali, & reatu humanitatis, quæ vnioni præextitisset.

EGIMVS hactenus de pugna, atque incompossibilitate siue in actu primo, & antecedenti, siue consequenti, & in actu secundo vnionis habitæ ab humanitate cum peccato ab ipsa admittendo. Nunc autem de eius pugna cùm admisso ab humanitate, quæ sui vnioni in propria persona præduraſſet, posteaque assumeretur disputandum est. Id quod factu esse possibile cum citandis omnibus suppono: nulla enim in assumptione humanitatis habitualiter ex peccato ante acto peccatricis infertur contradictio. Vel enim vnio, & peccatum habituale pugnant contradictoriè, vel non pugnant: si pugnant aduentu vnionis periret: si non pugnant contradictoriè, & si cum vnione perseueraret contradictio non esset: quod ipsum de peccato originali eiusdem natnræ vnioni præexistentis dictum puta. De reatu vero nil apparet, quo illius naturæ vnio possit impediri.

CERTAMEN I.

Pugnat contradictoriè vnio cum vtroque peccato; sed non ob aliquorum rationes.

1 OPpositum dicent Scotistæ, qui vnionis cum peccato actuali pugnam negant contradictoriam, & ij fortasse, qui gratiam solam cum peccato habituali cōpossibilem aiunt, nisi Dei accedat condonatio, vt Soar. & Lugo: illi etiam, qui ante acti peccati maculam non elui quousque adsit actualis retractatio libera peccatoris, à quibus non admodum eram alienus. Inde enim ad gratiā vnionis videtur consequentia procliuis. Verum conclusionem nōstram docent de habituali peccato, idem de originali dicturi, Soar. d. 34. sect. 2. §. *Dico ergo secundo*. Vvadingo. d. 8. dub. 2. Bernal. d. 43. sect. 1. supponiturque in doctrina Vasquezij, & Ludouici Torres referenda cert. 2. quibus assentior; rationibus autem non item. Prima sit Bernalis §. 3. n. 17. pro pugna cū actuali efformata, atque ad pugnam vnionis cum habituali extensa quia, si cum gratia vnionis habituale, aut originale perſisteret à Deo seruaretur peccatum humanitatis, vt à causa speciali, quod repugnat. Etenim vt contrarium id præsentia contrarij perſtet maiori concursu opus est: ergo, vt conseruetur alterutrum peccatum in præsentia vnionis hypostaticæ maiori, quam in eius absentia concursu opus habebit. Atqui hic concursus maior non præstabitur ab humanitate, quæ nihil circa habituale, vel originale denuo operatura est, vt

seruentur:ergo concursus ille maior ad habitualis, vel originalis conseruationem in præsentia vnionis necessarius à Deo præstaretur.

2 Magno hic conatu totus est Lugo in negando rationis assumpto:admissoque antecedenti primo probationis,ait,non necessario maiorem concursum præstandum in conseruatione peccati,sed in productione vnionis in contrarij peccati præsentia, quæ non minus impedit vnionis in humanitate productionem, quam vnio producta peccati conseruationem:si autem maior concursus à Deo in producenda vnione præstetur, à Deo,vt honeste potest, causa specialis conseruationis peccati non erit. Verum admisso antecedenti illo, & vnio, & peccatum non nisi maiori concursu poterunt existere:quare, & argumentum Bernalis vrgeret: licet eo admisso peccauerit vterque: quia alter maiorem concursum ad peccati conseruationem tantum, alter vero ad vnionis tantum productionem requirat.Sed adhuc peccarunt grauius vterque:licet venia digni, quia cum omnibus,qui ante nostram controuersiam de resistentia,& impugnatione formali, & actiua scripserunt. Etenim cum viderent in præsentia contrarij agentis plus virtutis in agente opposito ad effectum edendum requiri, idem de præsentia contrarij formalis putabant,idemque etiam de concursu, vt maior in cuiusuis contrarij siue formalis,siue actiui præsentia ad effectus productionem requiratur. Cum tamen longe alia ratio sit de maiori actiuitate, atque de maiori concursu in contrarij præsentia.Etenim contraria agentia se mutuo impugnant, sibique in actu primo resistunt exigendo actiuitate sua,quæ exactiua etiam est concursum à Deo ad suum quodque effectum cum alterius effectu pugnantem formaliter: vtriusque autem actiuitatis arbiter Deus si legibus naturæ, quam suo supremo dominio stare velit; collata vtriusque actiuitatis exigentia fortiori ad ampliorem effectum concursum præbet, minus vero forti ad minorem, eodemque modo respectu resistentiæ formalis contrariarum formarum, quæ exigentia intrinseca perdurandi resistunt solum,se gerit, non tamen maiori concursu omnipotentiæ suæ seruat effectum in præsentia contrarij, quam illum primo produxerat, cum contrarium aberat: pugna enim contrarij est, vt antiquo concursu Deus abscedat,atque resistentia effectus, vt in illo persistat: quandoquidem vt in se existat effectus concursus antiqui permanentia, etiam in contrarij præsentia satis habet:quare naturaliter nequit concursum excipere maiorem:cum hic saltem naturaliter effectus indigentiam nequeat excedere,imo ipse Vasquij, & aliquorum sententia adhuc supernaturali:quin implicat concursum antiquum in præsentia contrarij seruari,termino pereunte,sine quo actio esse,nec diuinitùs potest: falso ergo Lugo, & Bernal admittunt in præsentia contrarij effectum eundem maiori concursu opus habere.

3 Sed inde argui potest conseruationem anteacti peccati habitualis, & originalis humanitatis assumptæ Deo esse tribuendum, vt speciali illius conseruatori. Etenim vnio hypostatica vbi primum est exigit, ne peccatum, saltem naturaliter incompossibile, existat in humanitate:ergo Deus tenetur illud non conseruare,seu destruere in eo instanti, quo ponitur vnio, si ex legibus naturæ, & causæ vniuersalis se gerat: ergo si illud seruet,ac non destruat, vt specialis illius peccati causa, & conseruator se geret: ergo vt speciali peccati conseruatori habituale, & originale tribuerentur Deo,ni posita vnione non conseruet illa,vel destruat.Simili argumento vidi cuiusdam religionis Magistros ex nostro Lugo essentiam peccati habitualis negatione condonationis Dei constituentes à Deo in publicis thesibus turbatos,vt metu delationis ad inquisitionis tribunal,ni adessem opinionem è Cathedra, vti ab aliis expostcebatur,illico retractassent.Respondeo facile peccatum habituale sicut à Deo non ponitur, ita nec seruari ipsius concursu, sed sola non retractatione humana,ad quam Deus,qui non commissit, admissitvè non tenetur,sed homo:quare penes humanitaté vnitam solum esset peccati conseruatio quandiu illud non retractaret.Neque iure vnionis tenetur Deus auxilia efficacia humanitati conferre,vt retractet.Licet enim iure vnionis titulus adsit,vt humanitati auxilia eiusmodi,sicut,& alia plura donarentur,non est autem titulus Deum absolutè obligans,& cogens,seu coacte exigens,sed precarius solum,cui sine vlla indecentia renuere potest Deus:sicut in pluribus humanitati Christi donandis diù Deus non annuit,nedũ humanitati peccatrici antea,in qua titulus ea omnia denegandi aderat iustissimus, si grauiter deliquisset,sufficiésque,si solũ venialiter peccasset:cum ergo concursum subtrahere,auxiliavè ad retractationé,cuius negatione seruabatur peccatum non teneretur Deus: quomodo specialis conseruator habitualis,vel originalis haberetur?sed etsi condonatione Dei auferri habituale peccatum,& originale posset,non tenetur Deus illã apponere:quare non apponens illud non conseruaret,neque ipsi non condonanti peccati eiusmodi perduraret esset tribuenda.Nullus quippè cuiusuis generis creditor tenetur debitum condonare:alioqui post primum commissionis,& debiti instans,& peccatum,& debitum foret necessario abolendum:quod est erroneum in debito,& offensa peccati,in aliis debitis paradoxa ridicula.

4 Sed ecce inquies in permanentia peccati habituali, & originalis cum vnione contradictiones plures.Primo enim esset humanitas ob peccatũ eiusmodi digna carere omni dono,& beneficio Dei,quouisque malo quod ità Deo posset infligi;ob vnionem vero digna carendi omni eo malo,& habendi omnia Dei dona,& beneficia.Dignité esset quæ æternũ puniretur pœna,& damni,& sensus & quæ non ita puniretur,sed æternum Deo frueretur iucundè.Tertio:esset obiectum eadem humanitas odij,& amoris Dei,absolute amica,Dei,& inimica absolutè foret:cui repugnantiæ Soar.& Vvadingo in *primis fidunt*. Ad primam repugnantiam,& secundã dicent aduersarij nullas esse sunt enim tituli positiui oppositi:opposita autè positiua coniungi in eodemque esse,à quo ratione diuersorum habeantur,contradictionem non habet. Ad tertiũ negabunt similiter contradictionẽ contineri quod absolutè odio,& amore Deus illam prosequatur humanitatem,sitque ipsa amica Dei,& inimica sumpta inimicitia pro positiuo,quod dicit, non autem pro absoluta negatione amicitiæ:altero enim vnionis titulo diligeretur,altero haberetur odio:vel dicent secundo absolutè odio solum habendam à Deo,nec amicã fore.Licet enim Deitas sanctificare subiectũ apta sit,atque amicitiæ Dei obiectum constituat;supponitur autem ex parte subiecti capacitas,ad eum effectũ:vnde bruto vnitus Deus illud non sanctificaret.Cum ergo humanitas habeat peccatũ, quod totam macular,inficitque humanitatem,ac diuini odij obiectum reddit per accidens habet incapacitatem sanctitatis,siue habet capacitatem impeditam,vt sanctificetur,quam bruta per se habent:sic etiam,licet gratia habitualis filiam adoptiuam Dei humanitatem constituat, ne tamen id præstet,filiatione naturali Dei in Christi humanitate ex parte subiecti impeditur.

CERTAMEN II.

Firmius probatur vnionis cum peccato habituali repugnantia, atque originali, ac de oppositione cum reatu statuitur.

1 EX dictis hactenus constat quanto iure Soar. dixerit oppositionem,ac repugnantiam vnionis cum peccato habituali(quod ipsum de originali est) naturæ præexistentis suæ vnioni non à Deo,atque cum peccato actuali exploratã esse.Eã tamẽ ratione firmius sonaret iudico ratione,quã attigit Molin.1.p.q.14.a.3.d.8.Valent. 3.p.q.15.pun.2.ex quibus,& Moncæus.d.9.c. 2.Vvadin. 21.Bern.§.3.à n.26.ea vero ro horũ principiis nõ admodũ est firma eo quippè innititur principio:quod actiones suppositorũ physicè sint siue,vt à principio influente, vel

vel se tenente ex parte principij actiui earum; quod satis sæpè reiecimus, atque in Thomistarum ratione. q. 1. cert. 1. est que ad rem præsentem inutile: cum in peccatum habituale ex ante acto naturæ prædurantis ad vnionem cum supposito diuino nihil suppositum diuinum agendum habeat, vt habituale, vel originale perdurent. Solum ergo diceretur peccator denominatiuè Deus, aut verbum per denominationem, aut idiomatum communicationem, in quo nulla apparet maior repugnantia, quam in eo quod dicatur mortuus, vt contra Thomistas q. illa. 1. cert. 1. dicebamus. Adde quod si vnio illius naturæ, facta ad naturam diuinam esset, vt posse fieri ostendebamus contra. 1. d. 2. pugna eius vnionis cum peccato habituali, vel originali humanitatis ea ratione non probabatur.

2 Neque firmior est ratio in Bernalis principiis. Ait etenim vnionem esse productionem humanitatis vnitæ pendentem, vt *quo*, à supposito diuino, à quo media ipsa, vt *quod*, humanitas penderet tanquam à particulari sustentante, quod cum illa loco proprij suppositi vnum suppositum constitueret, eamque, eiusque accidentia, & actiones etiam peccatum æquè, ac suppositum proprium sustentaret, quod est absurdum, diuinoque supposito repugnans. Sed principium illud de vnione, quæ sit humanitatis productio, refellebamus satis. d. procem. q. 3. cert. 5. Secundo sustétare naturam peccatricem habitualiter, imo, & actualiter non est peccare physicè, sed solum denominatiuè, & remotè sustentare peccatum imo actiuè sustentare naturam peccatricem productione, & conseruatione, vt causam particulare, ac proinde remotè peccatum ipsius, quatenus producit peccatorem Deo indecens non est, vt patet in dæmonis productione, quæ à Deo, vt causa particulari fuit. Quod autem vnum per se cum humanitate constituat suppositum diuinum solum euincit per idiomatum communicationem dicendum esse peccatorem quod Bernal. ipse §. 2. absurdum non reputat. Ac tandem, vt dicebamus, si vnio ad Deitatem esset totus discursus euanesceret.

3 Solum ergo in principiis nostris vim habet ratio illa, quâ præfati Doctores egerunt. Cum enim vi vnionis humanitatis actiones, & omissiones penes personam diuinam moraliter sint, atque inde non solum supposito diuino supponitur, sed, & illo, qua personalitas formaliter est, personaretur humanitas vnita, vt dicebamus. d. procem. q. 2. fit, vt nisi statim, ac vnita humanitas illa esset retractaret efficaciter, (si id opus sit, vt aboleatur habituale) ante actum peccatum, ea non retractatio humanitatis verbo Deo speciali causæ imputaretur: quemadmodum de peccato actuali post vnionem admisso dicebamus. q. 2. cer. vlt. quod ipsum argumentum eodé modo probat de vnione ad Deitaté penes quã ius, & obligatio est regendi humanitaté vnitam, neque ipsa sui iuris omnino est, ac proinde negatio efficacis retractationis ipsi etiã imputaretur, quare, & cõseruatio peccati habitualis, & originalis etiam, si hoc voluntarietatem posterorũ in Adamo includat, propriaque cuiusque adulti retractatione opus habeat quod si opus condonatione Dei etiã habeat habituale, atque originale, vt destruatur, nisi eam Deus vnitæ humanitati statim faciat specialis conseruationis peccati causa erit. Etsi enim non vnitæ humanitati cõdonare nõ teneatur peccatũ, sicut, & nec creditor debitũ extraneo remittere, ast humanitati iã propriæ condonare teneretur ne nimis durus, diriusque Deus sit.

4 At inquies: in non retractando peccato nulla est culpa humanitatis vnitæ: ergo nec verbi, aut Dei, qui eã regere tenetur: solum enim inde imputabitur ad culpam omissio, aut commissio culpabilis humanitati nego consequentiam. Nam ex ea obligatione omnes humanitatis actiones Dei, vt causæ specialis, moraliter sunt: quare, & peccati conseruatio per negationem retractationis quæ licet humanitati vitiosa non sit, ast Deo est indecens, & impossibilis: quemadmodum plura quæ pupillo non imputantur, nec dedecent, si à tutore, vel procuratore fieri permittantur, vel finantur omitti Tutorem dedecebunt. Hæc ratio vniuersim in quauis opinione de oppositione, ac repugnantia gratiæ cum peccato non se sola, sed simul cum retractatione, vel condonatione Dei: locum habet si autem se sola gratia cum peccato repugnet contradictoriè, siue physicè, vt vult Vasq. cum pluribus, siue moraliter, vt vult Ioan. Martinez de Ripalda cum aliis. Cum per vnionem humanitas illa Deificaretur, sanctificaretur que infinitè, vt d. 4. q. 1. & 4. ostendebamus, longeque amplius imo infinities, quam gratia habituali, fit plane, vt cũ vnione neque originale, neque habituale, adhuc veniale queat, etiã supernaturali potentia, vllatenus cõsistere: cũ contradictoriorũ pugna nec diuinitus possit ad amicitiæ concordiam cicurari.

5 Circa pœnæ reatum Vasq. d. 61. c. 6. Luis. Torres. opusc. 6. de gratia d. 10. dub. 11. censent necessario abolẽdum per vnionem: quia per illam humanitas digna per vnioné esset videndi, fruendique Deo, omnique bono, & carendi omni malo; per reatum vero digna esset non videndi, fruendique Deo: quæ, etiam pro vnico instanti cõtradicunt. Sed cõtradictio hæc in terminis dignitatũ, non in ipsis positiuis dignitatibus est, vt dicebam cert. 1. quare termini coniungi nunquam poterunt, secus dignitates. Dices visione beata aboletur reatus, & actu charitatis perfectissimo: ergo melius vnione. Respondet Bernal. antecedens esse verum nõ ex rei natura, sed ex lege Dei: quare ex natura rei non inferri abolendum reatum per vnionem, assumptũ mihi de abolitione reatus per visionem est certũ; de actu charitatis falsum: quia actus charitatis natura sua satisfactorius est. Sed neque hinc infertur abolendum reatum per vnionem: cum vnio satisfactorium quid natura sua non sit. Soar. d. 34. sect. 2. §. antepen. Bernal. d. 43. sect. 3. n. 64. censent mansurum reatũ non autẽ æternæ pœnæ, qui in nullo re manet iusto, sed pro vnico instanti: quia in primo actu primi instantis ab humanitate vnita satisfieret. Sed aliud est deberi pœnam pro vnico instanti, aliud vnico instanti, & actu satisfieri, potest enim vnico actu huius instantis satisfieri pro pœna debita pro pluribus annis. Secundo hic solum quæritur, quid possit reatus vi vnionis permanere, non vero, vt actus satisfactorius humanitatis coniungitur: hoc enim pacto nullus remanebit reatus in primo vnionis instanti, in quo honestum, & satisfactorium actum humanitas dubio procul eliceret?

6 Censeo ergo totum reatum demeriti peccati ante acti permanere ex natura rei cum vnione posse in humanitate, quæ antea peccasset, non autem reatum pœnæ æternæ si lethaliter peccasset Hæc videtur pugnare secũ nec solum cum Doctoribus citatis. Sed certè magis illi secum in repugnantia vnionis cum reatu æternę pugnare videntur. Etenim cum indemerito, seu merito, & dignitate valorosa intrinseca peccati ad pœnam, dignitatem ad pœnam æternam recognoscant, pœnæque toti delicto debitæ manere obnoxium delinquentem ex natura rei non implicet culpa abolita quoties actu proprio satisfactorio delinquentis non aboletur, nèc fit à creditore, vel iudice supremo pœnæ remissio, fit planè, vt qui sine actu proprio, & satisfactorio per gratiæ infusionem, vel vnionem hypostaticam iustificaretur ex natura rei cum reatu æternæ pœnæ posset persistere: nisi sponte Deus aliter statuisset: nempè iustificatis æternitatem pœnæ generali, vel speciali lege remitteret: in nostris autem principiis, cum æternitas pœnæ non valori, aut dignitati meritorię mortalis peccati debeatur, sed dignitati formali inimicitiæ Dei, quæ cum malitia, & macula mortalis, vt mortale est, identificatur, implicat mortali abolito per gratiam habitualem, vel per vnionem manere eam dignitatem, siue reatum ad pœnam æternam. Licet manere possit dignitas meritoria, siue reatus totus valorosus mortalis, qui ad pœnam temporalem solum est.

7 Obiicit Soar. vnio in eo casu non pugnaret cum reatu pœnæ: ergo nec cũ habitu vitioso, quod habuisset, si pluries antequam vniretur humanitas peccasset. Negat ille consequentiam eis tamen rationibus, quæ me primum ad admittendam, cum aliis ignominatis, quos citat, consequentiam impellebant. Solum enim ostendit congruentias, vt habitus vitiosi posita vnione ab humanitate depellerentur, non autem, vllam, ni ita

fieret, repugnantiam. Quare aliunde neganda est consequentia, atque assignanda repugnantia habitus enim (siue qualitas distincta ab speciebus, sit, siue species viuidiores ex actibus relictæ, atque asseruatæ, vt verius esse docuimus controu. de anima d. de habitibus) nihil aliud sunt, quam physicæ quædam facilitates inclinantes naturam, siue voluntatem ad actus vitiosos: atqui hæc inclinatio, & promptitudo, siue facilitas nequit stare in voluntate humanitatis vnitæ ad actus vitiosos: ergo cum vnione sunt habitus vitiosi impossibiles. Minor probatur: quia, vt dicebamus. q. 2. & 3. posita vnione ponitur in humanitate impotentia antecedens ad peccandum pro eo instanti quo est, & pro sequentibus, nisi pro priori naturæ adhuc pro sequentibus vnio supponatur destructa: at cum impotentia ad actus vitiosos repugnat potentia facilis ad illos: ergo, & habitus: quod si contendas physicam habitus entitatem perseueraturam, perseuerabit non formaliter, vt habitus, sed materialiter, solumque cadauer: vt sic dicam, habitus vitiosi extincti per vnionem: sicut de fomite peccati, & tentationibus dicemus inferius.

QVÆSTIO V.

An Christi humanitas vi vnionis hypostaticæ ad opera consilij, ita fuerit prædeterminatus, vt ea neque antecedenter, potuerit omittere?

REM hanc ab antiquis scholasticis pene intactam disputauit primus Vasq. d. 73. ex quo nondum cusso. Soar. d. 37. sect. 4. §. *quomodo autem*, Moncæus. d. 9. c. 7. § *sed, vt nunc*, Ragusa. d. 131. §. vlt. Petrus Hurtado. d. 61. c. 5. Lugo d. 26. sect. 10. Bernal. d. 54.

CERTAMEN I.

Ad opera consilij formaliter, & in actu secundo sumpta fuit humanitas Christi determinata antecedenter.

1 CONsilij opera materialiter, & in actu primo sunt quæcumque sub diuinum consilium cadere possunt: possunt autem cadere quæcumque virtutum opera non præcepta: cum de eis consilium humanitati Christi dare Deus possit, si velit; opera vero consilij formaliter, & in actu secundo accepta ea sunt, de quibus de facto consilium dedit per publicam scripturæ Patrum, aut priuatam reuelationem. Quid autem consilium in re præsenti importet notandum primo erit. Atque in illud præbente requiritur in diiudicando rectè de rebus rectè agendis securitas maior: aliqua item superioritas respectu illius, cui præstatur consilium in se autem ipso consilium non solum dicit iudicium superioris de operis bonitate, & perfectione, sed, & maiorem propensionem animi, & voluntatis in illo, vt opus illud fiat: quare consilium est significatio iudicij, & propensionis animi superioris, ad subditum, vt hoc opus non præceptum præ illo faciat, siue gratius facturum esse superiori, si hoc opus, quam aliud præstet. Aduertendum est secundo sanctitatis moralem perfectionem præterquam in sanctitate, & iustitia formali stare in maiori animi propensione, & adhæsione diuinis consiliis exequendis: quocirca, quo maior, vel minor sanctitas moralis in animo fuerit, eo maior, vel minor adhæsio, propensio, ac promptitudo ad Dei consilia exequenda in animo erit: cum igitur in animo Christi summa, atque infinitè excedens creatis moralis sanctitas, & perfectio fuerit, etiam cum venialibus pugnans, dubium non est quin, & summa fuerit voluntatis eius ad consilia Dei exequenda adhæsio, ac proinde omnibus sibi à Deo præstitis acquieuerit. An vero ita eis acquieuerit omnibus, vt non potuerit non etiam antecedenter, vel omnibus, vel aliquibus acquiescere, præsentis quæstionis materia est, ac difficultas.

2 Recentiores nonnulli apud Hurtado sect. 6. init. docent Christum, qua hominem, siue ipsius humanitatem potuisse absolutè diuinis consilijs non acquiescere: quia alioqui non esset in eius operibus libertas, ac meritum. Sed ostendemus contra. de merito Christi cum antecedenti humanitatis Christi impeccabilitate meritum, & libertatem etiam in operibus præceptis, in quibus clarior difficultas est, amicè componi. Item de omnibus operibus, quæ Christus exhibuit consilium à Deo accepisse non est certum: quare in aliquibus meritum, & satisfactio pro nobis esse posset. Arguebant secundo: quia posset in Christo homine summa moralis perfectio sanctitatis esse, quin antecedenter adstringeretur consiliis absolutè: sicut in Deo est, qui nullis consilijs adstringitur. Sed vt alia mittam. Deus à nullo recipere consilium potest iuxta dicta num. 1. de consilij natura: potest autem Christus: quare moralis perfectio ex adhæsione diuinis consiliis metienda est in Christo, qua homine, secus autem in Deo. Arguebant tertio ex Anselmo 1. *cur Deus homo?* c. 19. post init. vbi cum Boso diceret negari non posse moriendo Christum melius, & Deo gratius præstitisse quin dicatur. *Eum non debuisse facere, quod melius esse, & magis placere Deo cognouit. Quomodo ergo asseremus eum non debuisse Deo, quod scit? ideest quod melius esse, magisque Deo placere cognouit? Præsertim cum creatura debeat Deo totum, quo est, & quod scit, & quod potest*: Respondet Anselmus, *quando illi creaturæ, Deus concedit aliquid licitè facere, & non facere dat illi ita suum esse vtrumque, vt licet alterum sit melius, neutrum tamen exigatur determinatè.* Sed vel loquitur de exigentia præcepti, & non est ad rem: vel consilij, & hanc negat de opere meliori secundum se: quare nihil Recentioribus præstat.

3 Lugo sect. 10. num. 134. docet Christum, qua hominem potuisse antecedenter diuinis consilijs non acquiescere physicè quidem non autem moraliter: non secus ac nos ad omnia venialia collectiuè sumpta vitanda potentiam physicam habemus, non moralem impotentiam istam antecedentem moralem à physica diuersam ne in exemplo quidem venialium valui percipere. Si enim pro omnibus, & singulis instantibus, & occasionibus potentia physica adest ad vitanda venialia, & omnia, & singula: ostende quid deficiat ex parte actus primi ad moralem potentiam vitandi omnia, & singula venialia. Quare physica illa potentia ad omnia collectiuè vitanda moralis etiam potentia est. Solum ergo potest vocari impotentia moralis consequens, quia, vt de more, atque ordinaria prouidentia auxilia efficacia hominibus Deus impertit ad omnia vitanda nulli ex hominibus communibus impertietur, sed in aliqua, vel aliquibus occasionibus sufficientia solum, & in re quidem præsenti nulla præter physicam impotentia moralis excogitari potest. Nec enim lis est an omnibus consiliis diuinis coniunctim possit antecedenter voluntas humana Christi dissentienti, sed an alicui, respectu cuius, si potentia physica est ad dissensum. Quidnam moralis illa impotentia erit? si dicas esse maximam propensionem humanitatis vnitæ ad diuina consilia sectanda, cui difficile queat voluntas reluctari, rogo an tandem facultas sit physica in voluntate, vt reluctetur dissentiens: vel secus? si non est: ergo id, quod moralem impotentiam vocas, physica impotentia est: si est facultas physica, absolutè poterit consilio diuino humanitas dissentire: quare in proposita quæstione cum impugnatis Recentioribus censet.

4 Propositam nostram conclusionem de impotentia absoluta

absoluta humanitatis Christi ad dissentiendum operibus Consilij formaliter, & in actu secundo docent Soarez Moncæus, Ragusa, Petrus Hurtado supra §. 34. Bernal. sect. 5. Probatur; quia humanitas Christi sanctificatur summè à Deitate, cum in genere physicæ, seu formalis sanctitatis, tum in genere sanctitatis moralis: ergo eadem sanctitate pugnat antecedenter cum coniunctione cuiusvis moralis imperfectionis: atqui dissensus à consilio diuino est moralis imperfectio: ergo sanctitas Deitatis quæ est in humanitate Christi pugnat cum dissensu à quouis consilio diuino. Primam consequentiam probo quia sanctitas moralis in actu primo, quo maior est dicit maiorem adhæsionem, ac propensionem ad diuina consilia exequenda: ergo summa summam, quæ esse possit: at hæc qua nequeat voluntas in actu primo, & antecedenter dissentiri consilio diuino est summa, ac non repugnat, sed potest absolutè esse: ergo hanc continet summa sanctitas moralis à Deitate humanitati Christi proueniens. Confirmatur: quia concors est Patrum, & Theologorum sententia non potuisse voluntatem Christi humanam aduersari diuinæ: at si posset dissentiri consilio diuino posset aduersari voluntati diuinæ in illo significatæ: ergo non potest aduersari consilio diuino. Denique impotentia hæc absoluta dissentiendi consilio diuino maxima est perfectio in genere sanctitatis moralis, & in qua nihil absurdi, aut repugnantiæ inuoluitur, sed quidquid sine incommodo, aut repugnantia perfectius, meliusque est humanitati Christi debet concedi: ergo & hæc impotentia antecedens dissentiendi consiliis diuinis.

5 Cæterum in assignanda formalitate, ratione cuius impotentia hæc absoluta in humanitatem inducatur citatis Doctoribus non conuenit, Lugo, & Hurtado visioni beatæ humanitatis attribuunt. Ragusa vnioni soli: ex quo dissidio conclusionis nostræ falsitatem prodi clamabat Bernal. sect. 2. nu. 16. sect. 3. num. 33. quam tandem ipse sequitur sect. 5. vt vidimus, quin dissidium componat; est autem compositu facile? Quod enim vnione inducatur hæc impotentia non tollit quod visione beata etiam inducatur, sicut cæteris beatis induci censeo, licet hæc inferioris ordinis impotentia habenda sit, sicut impotentia peccandi antecedens, & ab vnione, & à visione beata eidem humanitati prouenit. Verum ad rem præsentem proprius censebat Ragusa, & accommodatius, si visioni tanquam conditioni, & Deitati, ac personæ diuinæ, quam affert tanquam formæ eam tribuat impotentiam: quippe hic de speciali impotentia, & nobilissima dissentiendi consiliis diuinis, quæ in humanitate est disputamus, non de communi Beatis etiam, & imperfectiori, quæ sola à visione beata potest prouenire. Obiicit Bernal. vnio, ac Deitas non est formaliter moralis perfectio: ergo non pugnat cum morali imperfectione. Distinguo antecedens: in actu secundo concedo: nam hæc est actualis adhæsio, & exercitium se actu exercito conformandi consiliis diuinis, in actu 1. nego. Hæc namque est determinatio in actu 1. ad adhæsionis illius excercitium. Instabis physicum, & morale non sunt sub eodem genere: ergo nequeunt sibi inuicem repugnare: atqui sanctitas Deitatis in humanitate quid physicè coniunctum illi est; imperfectio autem non assentiendi consiliis diuinis quid morale: ergo nequeunt sibi repugnare. Nego primam consequentiam. Nam gratia quid physicum est, & peccatum quid morale, & tamen sibi repugnant. Secundo nego subsumptum: nam principium operis moralis; licet physicum sit, morale quid est in actu primo. Etenim physici, & moralis ratio non pugnant in entitate eadem imo semper coniunguntur.

CERTAMEN II.

Operibus consilij materialiter, & in actu primo sumptis potest voluntas Christi absolutè dissentiri.

1 COnsentio Valentiæ q. 19. pun. 2. Vasq. d. 73. n. 36. Salas 1. 2. t. 2. tract. 3. d. 7. sect. 8. dicentibus Christum ac Beatos liberos esse in operibus supererogationis. id est, de quibus ab eis præstandis significata Dei voluntas ipsis non fuit. Pro cuius conclusionis probatione nota primo: Deum non prosequi possibilium existentiam adhuc inefficaci desiderio necessario, sed prorsus libero: (quidquid sit de necessitate, vel libertate, cõplacentiæ Dei erga possibilia, in quo est DD. & sententiarum diuersitas) vt controu. de voluntate Dei fusè ostendimus. Vnde cum consilium hanc Dei propositionem, per desiderium saltem inefficax, vt à Christi humanitate præstaretur, supponat, eiusque significationem humanitati factam includat, fit vt non necessario in Dei consiliis ad humanitatem Christi numeranda sint, quæcumque in genere moris meliora, imo neque quæ optima esse deprehendantur. Nota secundo Christum Dominum nobis in vitæ spiritualis ducem, ac Principem hominibus datum esse cum plena ea in re potestate præscribendi nobis, cum verbo, tum facto, & exemplis totius perfectionis humanæ regulas seu consilia; id quod & facto ipso comprobatur. Cum perfectionis regulæ, quæ extant, vel omnes, vel ferè in Euangelio de Christi verbis, & factis contineantur: vt inde perfectio omnis nomine Euangelicorum consiliorum cõpelletur. Insuper probatur ratione: quia, vt in humanis Regibus euenit, qui cum aliquem in ducem, atque aliquorum Principem constituunt, de cuius scientia, & virtute confidunt, agenda omnia integra illius arbitrio, atque electioni in eius honorem relinquunt: sicque cum Mose, Christi typo, & figura à Deo factum legimus illis verbis: *Ecce constitui te Deum Pharaonis*: ergo potius ita factum cum Christo, eiusque humanitate credemus, cuius scientia, sanctitas, dignitas, longè, imo infinities erat maior.

2 Confirmatur: quia Deus potest creaturæ alicui liberam operum honestorum electionem relinquere iuxta Anselmum recitatum cert. 1. n. 2. fine: ergo potissimè humanitatis Christi tam perfecta Deitatis sanctitate ornatæ, tantaque scientia instructæ, vt ideo Matth. 11. 26. postquam dixit: *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo.* scientiam commendarit suam: *& nemo nouit Filium nisi Pater, neque Patrem quis nouit nisi Filius*, quasi dicat is solum plenam mihi eligendi in omnibus facultatem à Patre factam dubitauit, qui de scientiæ meæ præcellentia dubitet. Nec nisi in veritatis huius confirmationem ante insigne illud humanitatis consilium, & exemplum, quo pedes discipulorum lauit dictum fuit: *sciens quia omnia dedit ei Pater in manus.* Ideò cum sciret integram sibi esse à Patre suarum actionum electionem, & sanè Anselmus, ideo posse creaturæ liberam relinqui suorum operum electionem à Deo relinqui aiebat, vt ita factum à Deo cum Christi humanitate Bosconi suaderet. Clariusque adhuc Anselmus ad eius capitis medium in hanc eandem sententiam scribit. *Quoniam ipse, est Deus, & homo, secundum ex qua fiat homo, sic accepit à diuina natura, quæ alia est ab humana, esse suum, quod habebat, vt nihil deberet dare, nisi quod volebat.* Quibus aliam etiam rei huius rationem acutè prefit Anselmus. Quæ sic habet, iure vnionis ita Deificata est Christi humanitas, vt ipsa simul Dea quodammodo euaserit, ac certè cum pleno Creatorum omnium, quare, & actionum quarumque suarum dominio: ergo earum vsus integer humanitati etiam in operibus honestis, & perfectionis fuit, quin aliquid deberet. Confirmatur hæc ratio: quia vi vnionis data humanitati fuit sanctitas Deitatis, ac perfectio diuina, cui integrum in

actu primo est in operibus honestis, & consilij eligere.

3 His adnotatis Bernal.citatus sic videtur conclusionē probare:quia,cum summa perfectio creaturæ sit se consiliis diuinis conformare:atque hac facultate humanitati factæ, vt ageret ex honestis operibus, quæ vellet in cuiusuis electione æqua erat perfectio, & si de se opera inæqualia forent : quare stabat optime cum summa morali sanctitate humanitatis quoduis honestum opus eligere, aliis relictis : quare, & libera in actu primo erat, neque determinata ad opera consilij in actu primo, & si re vera ex summa sua sanctitate morali ad perfectissimum in actu primo esset determinata æqualitatem operum omniū de se inæqualiū in eo casu probat.Quia etsi virginitas perfectius quid matrimonio sit;at vero si Deus matrimonium consuleret, qui hoc eligeret non se imperfectius gereret eo, qui eligeret virginitatem, sed perfectius : quia se magis conformabat primæ regulæ perfectionis, quæ Dei consilium est : ergo cum facta libera electione consulitur à Deo alterutrum æque, æqua est in alterutrius electione perfectio : cum æqua sit cum diuino consilio conformitas. Hic tandem ex variis rationibus, & obiectionum solutionibus discursus Bernalis conflatur:tandem, sed qui nobis non placeat.Primò:quia suppositum conclusionis, quam adstruit, destruit omnino. Facit enim omnia opera Christi opera consilij formaliter, & in actu secundo contra suppositum conclusionis. Secundò hoc non probat : quia quoties à superiore agendorum optio subdito datur, circa nullum à subdito agendorum est, insinuatur vè subdito voluntas propensa, & inclinatio superioris, sine quibus consilium eius ad inferiorem stare nequit. Tertio hoc admisso:non probatur intentum.Nam si æquè cōsulitur opus inæqualis de se perfectionis à Deo cum ex parte conformitatis cum consilio diuino nequeat compensari in electione imperfectioris operis excessus perfectionis, qui est in opere de se perfectiori, qui imperfectius eligit opus,non æquè perfectè agit, vt patet casu quo optio virginitatis, & matrimonij daretur alicui à Deo.

4 Probatur ergo conclusio:quia summa sanctitas moralis humanitatis Christi in actu primo, solum determinat eam in actu primo,vt se conformet omnino consiliis diuinis præstando,vel non agendo id,de quo agendo,vel omittendo consilium à Deo habet;atqui de operib. consilij in actu primo consilium à Deo non habet, ergo ad hoc, vel illud agendum non est determinata in actu primo humanitas Christi vi summæ sanctitatis suæ moralis in actu primo. Confirmatur:quia Deus summam habet sanctitatem moralem,siue moralem perfectionem in actu primo, & tamen non determinatur per illam in actu 1. ad electionem operationis de se perfectionis maioris, vt dicebamus n.1. atqui in operibus consilij materialiter, & in actu 1. tantum, & maior perfectio de se vnius operis præ alio : ergo humanitas Christi non determinabitur à summa sanctitate morali quam habet per Deitatem ad electionem operis de se imperfectioris. Atque hæc quidem satis conclusionem vniuersim euincunt. De facto autem plura fuisse opera humanitatis Christi de quibus consilium Dei nō habuit,imo omnia opera, quæ exercuit non ex præcepto eiusmodi fuisse certius mihi est ex dictis n.1.& 2.atq;insuper quia sic,sine vlla difficultatis adhuc, vmbra in operibus Christi pluribus,libertas meritum,& satisfactio facilius intelligitur.Porro ex hac ratione conclusionis nullo negotio diluitur id quod aduersus conclusionem; nempè summam humanitatis perfectionem, seu sanctitatem moralem in actu primo dedecere minoris de se perfectionis opus,quam posset eligere:nam deficeret illi in exercitio aliqua perfectio, nec adeo gratum voluntati Dei opus eliceret : quare nec se voluntati diuinæ, quam perfectè posset, conformaretur humanitas; omnia enim hæc instantur contra obiectantes in summe perfectè Deo, quem ad optimum eligendum non teneri diximus, licet gratius Deo obiectiuè, & perfectius opus foret. Nec tunc Deo vel humanitati imperfectius eligenti moralis perfectio priuatiuè deficit, licet desit negatiuè:quia illam non habet, sed quam non debet. Solum enim debet humanitas se conformare voluntati Dei practicæ,quæ regula perfectionis summa est.

QVÆSTIO VI.

An Christi voluntas fuerit in omnibus conformis diuinæ? an in aliquo contraria.

QVÆSTIO hæc definita ferè est in præcedentibus, sed tamen ob difficultates aliquot ex Scripturæ testimoniis expediendas in propriis terminis examinanda est.

CERTAMEN I.

Voluntas humana Christi in omnibus conformis diuinæ fuit, nec potuit in aliquo ipsi contrariari.

1, PRima conclusio de conformitate voluntatis humanæ Christi cum diuina, neque vsquam de facto illi contrariatā esse de Dei præcipientis volūtate de fide est, expressa Psal. 39. num.8. *scriptum est de me,vt faciam voluntatem tuam : Deus meus volui : & legem tuam in medio cordis mei.* Item Ioan. 4. *Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me.* c.14.n.31.obuiam comprehensoribus procedens:*Sicut mandatum dedit mihi Pater sic facio.* Definita etiam est contra Hæreticos nonnullos in Conc.Lateran. sub Martino 1. consultat. sine secretario cap.16 & plurries in 6. Synodo sæpius præcipuè epist. Agathon. ad Constantin. Pogonat. ac 4. approbata act.8.& 18.in qua plura Patrum testimonia recitantur,atque act.11.in epist. Sophronij act. 17. in definit. fidei,Cyril.2.in Ioan.c.146. lib. 4. cap. 1.Damascen. 2. de fide cap.22.circa fin. lib.3. cap. 14. 17.& 18 Chrysost. hom.47. in Ioan.Hieronym. in id Matth. 26. *fiat voluntas tua.* August. ad loca citata Ioannis,& q.77.in nouum testamentum.Probant aliqui, quia voluntas præceptiua Dei de aliquo à nobis præstando efficax absolutè est de illo : ergo cum Christus fecerit omnem Dei voluntatem efficacem esse necessario implendam,non nisi imprudenter voluntate sua contraretur. Verum antecedens est falsum. Si enim voluntas Dei præceptiua efficax absolutè foret operis præcepti, quodvis negatiuum præceptum, ac positiuū particulare & determinati operis in individuo aboleret prorsus libertatem iuxta dicta cotrou. de volunt. atque hic cotrou. 1.d.... Solum ergo dicit præceptum voluntatem efficacem absolutè præcipiendi, non autem exhibitionis operis a subdito, in Deo præcipienti. Solida ergo ratio Theologica sumitur; quia Christus qua homo eius præcepti non ignarus, sed plenè conscius voluntate contraria Deo præcipienti peccasset,aut nusquam peccauit,imo nec peccare potentia consequenti, aut antecedenti potuit,ergo nusquam voluntate sua humana contrarium diuinæ præcipienti,sed prorsus illi fuit de facto conformis. Simili ratione probatur nusquam non fuisse voluntatem humanam Christi conformem voluntati Deiconciliantis Christo; quia nisi conformis semper eiusmodi voluntati fuisset admittenda sanè in eo foret aliqua moralis imperfectio,vt ex dictis q.5.patet.

2 Dico secundo neque antecedenter potuit voluntas humana Christi contraria esse diuinæ,siue præcipienti, siue consulenti. Probatur facile ex dictis, q.2.& 5. quia potentia voluntatis antecedens ad dissentiendum, siue contrariandum voluntati Dei,siue præcipientis,siue consulentis humanitati esset potentia antecedens ad peccatum vel imperfectionem moralem admittendam, atqui neutrum habet voluntas Christi potentiam antecedentem;ergo voluntas Christi non potest antecedenter contrariari

trariari, aut non conformari voluntati Dei siue præcipientis, siue consulentis humanitati Christi. Confirmatur argumento positiuo à paritate à minori ad maius visionis & amoris beati. At inquit Lugo potuisse esse actum contrarium voluntati Dei antecedenter ad illam, vel eius notitiam in humanitate sine peccato, & imperfectione. Sed inprimis tunc non esset voluntas illa contraria diuinæ præcipienti, vel consulenti, si ad præceptum, & consilium diuinum natura antecederet, imo etsi ad solam notitiam illorum, siquidem ante notitiam, & intimationem, & euulgationem præceptum, & consilium non est. Secundo si propriori naturæ ad præceptum, aut consilium diuinum, de hoc actu, vel oppositi omissione actus oppositus à voluntate Christi positus est, nequit pro posteriori naturæ esse præceptum de huius omissione, vel actus aduersi positione: ergo repugnat casus. Probo: præceptum, & consilium practicum essentia sua est: ergo implicat esse de impossibili, siue actu, siue omissione: at si positio huius actus pro hoc instanti natura præcedat ad præceptum, vel consilium omissionis eius, vel positionis actus contrarij de impossibili: ergo implicant pro posteriori naturę ad actum voluntatis humanæ præceptum, & consilium diuinum de eius omissione, vel actu opposito. Subsumptum probo: quia posito in hoc instanti priori naturę actu hoc voluntatis absolutè est in hoc instanti: ergo implicat absolutè esse eius omissionem absolutè, qua absolutè non sit in hoc instanti: similiter esse actum contrarium ab hac voluntate humana, cum in ea non sit potestas ad iungendos duos actus contrarios, quare etsi à Deo poni actus oppositus queat, non tamen à potentia voluntatis cui imponeretur præceptum, vel daretur consilium.

3 Opponunt Hæretici illud Matth. 16. *Pater si possibile est transeat à me calix iste; veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu*: siue, vt apud alium Euangelistam. *Transfer calicem istum à me veruntamen non mea voluntas sed tua fiat.* Vbi voluntati Dei præcipientis mortem suam aduersari, ita fatetur, vt vtramque simul impleri non posse fateatur. Hilar. can. 31. in Matth. Hieronym. & Anselm. ad Matth. verba aiunt: fugam, & timorem voluntatis Christi non fuisse mortis, & passionis suæ, sed vsque ad mortem, vt notarunt Euangelistæ scandali scilicet discipulorum ob illam, repugnat tamen textui, & incompossibilitati implectionis, vlteriusque voluntatis humanæ suæ, & diuinæ quam Christus fatetur. quo etiam confutata manet solutio S. Bonau. in 3. d. 17. q. ... a. 1. q. 3. Ricardi ibi ratione 2. Gabr. a. 2. concl. 6. Durand. q. 1. n. 8. Marsil. q. 11. a. 3. p. 1. & 2. Maior. d. 17. q. 1. concl. 2. & 3. ex Damasc. 3. de fide c. 18. afferentium voluisse Deum, vt humanitas mortem refugeret. Tertio Durand. & Richard. proximè. & Palud. ibi a. 1. q. 3. quib. fauet S. Th. 3. p. q. 18. a. 3. corp. a. 5. & 6. & q. 21. a. 3. vbi Caiet. Respondent ex Damasc. 2. de fide c. 22. motum illum voluntatis humanæ Christi in fuga de morte non fuisse liberum, sed naturalem. Contra: quia actus non liber, seu indeliberatus voluntatis nequit non ex defectu considerationis prouenire, qui in Christo nequit admitti. Contra secundo: quia voluntas illa fuit de facto cum plena deliberatione, & cognitione voluntatis Dei erga oppositum, vt textus suadet. Damasc. vero S. Th. ac reliqui Doctores naturalem vocant, non quia indeliberata fuerit, sed quia iuxta naturæ inclinationem seipsam conseruandi, noxiaque auertendi fuerit.

4 Solida ergo solutio sit: voluntatem illam non fuisse contrariam voluntati præceptiuæ, aut consiliatiuæ Dei. voluntas enim præceptiua Dei fuit, vt Christus non excusaret, sed acceptaret mortem ab inimicis oblatam efficaciter absolutè, cum quo non pugnat voluntas absolutè inefficax; efficax autem conditionata formaliter excusandi mortem, si Dei præceptiuæ voluntas non adesset, qualem fuisse illam Christi docent Durand. in 2. d. 15. q. 2. n. 9. Gabr. in 3. disp. 17. q. vnic. art. 2. concl. 3. & 4. Almain. q. 1. concl. 3. & 4. S. Th. q. 21. a. 4. vbi Caiet. vel solum virtualiter efficax conditionatè, quia inferret efficacem fugam mortis, si abesset Dei voluntas præceptiua acceptandi, & non refugiendi oblatam mortem, vt vult Vasq. d. 73. c. 3. & qui cum ipso voluntates efficaces absolutas ex parte actus, & conditionatas ex parte obiecti inficiantur eiusmodi autem voluntatem conditionatam, vel virtualiter, vel formaliter non absolutam fuisse, atque cum absoluta efficaci eiusdem humanitatis conformi diuinæ compossibilem satis produnt verba ipsa. *Si fieri potest &c. sed non sicut ego volo, sed sicut tu.* & *non mea voluntas, sed tua fiat.* Pugna ergo, & oppositio incompossibilitatis non erat inter humanam illam conditionatam voluntatem, & diuinam præceptiuam; sed inter vtriusque effectus, scilicet moriendi, & non moriendi, vt expressis satis illis verbis Christus: *si possibile est*, & illis. *si non potest hic calix transire à me nisi bibam illum &c.* vnde hæreticorum ponderationes, & obiectio euanescunt.

5 Opponunt secundo: fuit in Christo voluntas humana, & efficax non vna solum effectu carens: ergo contraria diuinæ. Antecedens constat ex Matth. 9. vbi cæcis ad visum restitutis serio silentium præceptum indixit, qui tamen *ipsi diffamauerunt eum.* & Marci. c. 7. fine adstantibus miraculo surdi, & muti præcepit, ne cui dicerent: *quanto autem eis præcipiebat, tanto magis plus prædicabant.* atque eodem capite superius dicitur *ingressus domum neminem voluit scire, & non potuit latere.* ex qua latendi voluntate, quia effectu caruit, colligit Agatho. Pa. epist. decretali recitata in 6. Synodo. act. 4. & approbata act. 17. humanam fuisse: ac proinde efficacem fuisse supponit: nam in efficax diuina sæpè effectu caret, vt patet in voluntate saluationis omnium hominum, quos *omnes vult* Deus, teste Paulo *saluos fieri.* & tamen plures pereunt. Consequentiam admisso antecedenti. Vasq. d. 58. c. 2. admittit; putat certam Bernal: quia voluntas efficax effectu carens necessario erat de re oppositi illi, quam Deus efficaciter volebat, velleque Deum Christus, qua homo, sciebat. Ego vero, vt antecedentis examen in certamen secundum reseruem, nego consequentiam, quam ratione formæ falsam prorsus iudico. Potuit enim Christus efficaciter velle voluntate humana, quod Deus inefficaciter solum volebat, quin efficaciter vellet oppositum: neque illud assequeretur. Puta: potuit velle alicuius reprobi salutem; & in gratia decessionem, quam Deus inefficaciter volebat certo: æqueque certo non volebat efficaciter peccatum eius finale, & damnationem ante illud: & tamen voluntas illa efficax Christi careret, & pœnitentiæ finalis, & salutis effectu Poterat item humanitas Christi absolutè efficaciter velle aliquid, circa quod edendum concursu Deus purè omissiuè se haberet: quo in casu voluntas illa humanitatis careret effectu, quin Deus efficaciter vellet oppositum. Nihil ergo ratione formæ concludit argumentum. Sed neque ratione materiæ, & eius quod de facto fuit, vt iam iam ostendo.

CERTAMEN II.

Nulla efficax voluntas humanitatis Christi effectu caruit.

1 GRauior est ex citatis testimoniis de antecedenti secundæ illius obiectionis difficultas: an aliqua efficax voluntas humanitatis Christi effectu intento caruerit, nec fuerit implera in qua asserit Vasq. citatus ob Agathonis testimonium, & argumentum. Negat Soar. d. 38. sect. 5. cum Caiet. 3. p. q. 18. a. 4. & reliquis Thomistis, licet in modo explicandi voluntates illas Christi non nihil dissideant apud Vasquez. c. 1. consentit Bernal. d. 53. sect. 2. quibus, & ego. Est item expressa sententia Augustini citati cert. 1. num. 1. præsertim. q. illa 77. Gregorij Magni. 19. Moral. c. 14. Ratio est prompta, quia, quocumque modo effectus quiuis futurus non esset, notum Christo, qua homini, erat: ergo efficax eius volitio non solum imprudens esset, sed, & impossibilis. Probo impossibilitatem, non solum ex imprudentia, quæ Christi voluntati repugnat,

repugnat, sed quia implicat impossibile cognitum, vt impossibile intendi efficaciter: atqui cognito effectu non futuro, siue negatione illius futura cognoscitur effectus futuritio impossibilis: ergo nequit voluntas efficax in illam ferri: cum tamen voluntas efficax essentia sua feratur in effectus futuritionem; quod si negatio futuritionis effectus esset ex voluntate efficaci Dei, Christo etiam ea innotuisset: quare in voluntate efficaci effectus ab humanitate non imprudentia solum, verum & culpa incurretur.

2 Dices potuisse Christum pro priori naturæ ad scientiam de futuritione negationis effectus, & voluntatis Dei circa illam velle efficaciter voluntate sua humana effectum, tunc autem neque imprudenter, neque culpabiliter vellet. Sed hoc conclusionem de facto quassat. Secundo assumitur falsum. Cum enim Christus qua homo, sciret deberi sibi futurorum omnium cognitionem maximè eorum, quæ ad ipsum aliquatenus spectare possent pro nullo signo ignorare, vel non scire potuit deberi sibi cognitionem cum futuritionis, vel non futuritionis, seu negationis actus illius, de quo efficaciter volebat decernere, ac de voluntate efficaci Dei circa illum, vel oppositum: ac proinde imprudenter statueret non expectata scientia eorum quibus intendendus effectus posset impediri: prudentia enim dictat appetere efficaciter ea solum, quæ cuique factibilia, & assequibila sunt: quare omnium impedimentorum, siue ex parte antecedentis, siue consequentis quam exploratissimam scientiam expectandam esse ab eo, qui illam habere possit, antequam efficaciter appetat: ergo cum Dei voluntas efficax de oppositio sit impedimentum ex parte antecedentis, atque oppositi futuritio ex illa ex parte consequentis ad effectum, horumque notitia euidens haberi à Christo homine possit, imo habenda necessario in illo eodem instanti sit, licet pro naturæ posteriori imprudenter à Christo homine, qui ita futurum sciebat, ante illam scientiam statueretur de effectu, nec solum prudenter, sed culpabiliter, cum sciens, & volens se exponeret periculo volendi efficaciter contra efficacem voluntatem Dei.

3 Ad Agathonis testimonium, & argumentum respondeo voluntatem illam latendi rectè conuinci humanam fuisse, ac non diuinam, licet circa latendi finem solum fuerit, vt vere fuit inefficax ex eo solum, quod circa media omnia humanitati possibilia ad latendum efficax fuerit, vt verè etiam fuit in homine Christo. Voluntas enim diuina licet inefficax finis, efficax autem circa media ad illud possibilia, & efficacia nequit effectu carere, vt patet in voluntate inefficaci salutis prædestinatorum: quæ quia efficax circa media efficacia est, carere effectu neutiquam potest. Atque hanc fuisse Agathonis mentem suadent hæc ipsius verba: *ergo ne ille omnium conditor, ac Redemptor, de quo dicitur: omnia quæcumque voluit fecit in cælo, & in terra: cuius velle hoc est, quod posse, in terris latere volens non potuit &c. nisi hoc ad humanam eius voluntatem, quam temporaliter dignatus est assumere, dirigatur?* Vbi ad potentiam diuinæ voluntatis, etiam de hominibus redimendis, quæ solum circa media efficax esse iuxta Vasq. potest, Pontifex recurrit, vt inde humanam, quæ effectu in Christo caruit, voluntatem probet, non diuinam fuisse. Hoc ipsum verba textus exprimunt, *& non potuit latere.* Ad quæ Damascen. 3. de fide cap. 17. *quo etiam factum est, vt cum sui conspectum subducere vellet per se id non potuerit; quod nimirum Deo verbo perspicuum id fieri placuisset, verè in se esse humanæ voluntatis imbecillitatem.* Siquidem appositis omnibus, quæ potuit ad latendum occultationem sui non obtinuit effectuque, ad quem omnia quæ potuit media apposuit, tandem caruit.

4 At insurgit Vasquez voluntas humana finis, ex qua media omnia possibilia adhibentur ad illum obtinendum efficax omnino est, sin ostende, inquit, quonam ab inefficaci humana voluntatem efficacem humanam discrimines; nisi quod ex hac homo media omnia sibi ad finem efficaciora possibilia adhibeat, secus ex inefficaci: atqui per te ex voluntate illa latendi apposuit Christus, qua homo omnia media sibi possibilia, & quam potuit efficacia: ergo voluntas humana latendi in Christo efficax fuit. Sed facilè maiorem distinguo, *ex qua media omnia nobis possibilia adhibeantur: necessario* concedo maiorem, *necessario*, sed libere nego maiorem, & ecce discrimen quod exposcis efficacis voluntatis humanæ ab inefficaci quod illa cogat, vt media efficacia, quæ ab intendente possint adhibeantur, inefficax vero non cogat ita apponi, licet ita apponi non vetet. Accedit quod iuxta Vasquez ipsum voluntas Christi, etiam humana fuit ostendendi suam imbecillitatem humanam, idque etiam à Damasc. asseri docet, ad quod vt lateret fecit quod potuit, neque aliter ostendi imbecilitas humana poterat, nisi eis prætitis omnibus, quæ potuit non latendo: ergo potuit velle inefficaciter latere, alioqui vellet latere, & non latere ad ostensionem suæ infirmitatis humanæ, atque vtrumque efficaciter, ac simul: nempè duplex contradictorium quod repugnat.

QVÆSTIO VII.

An vi vnionis peccati fomes fuerit in humanitate Christi extinctus? an ligatus? an viuus, & solutus?

AB hac quæstione vnionis hypostaticæ oppositionem non solum cum peccato, sed cum peccati principiis examinamus; ac primum de oppositione cum fomite peccati, qui peccatorum in nobis, quasi prima radix est.

CERTAMEN I.

Quid fomes, quidque eius ligatio, & extinctio sint statuitur.

1 EXplodenda circa primum est aliquorum apud Vasquez, & Soarium infra opinatio: nempè fomitem esse morbidam, nescio quam in appetitu qualitatem, & præter nat. corrupt. in malum inclinantem. Etenim inclinatio ad malum, vt malum in appetitu esse non potest. Nec si posset aliud esset quam habitus vitiosus: hic autem infantibus in quibus peccati fomes est, gigni actibus non potuit, imo, nec ab hominibus, antequam primo, imo sæpè actualiter, imo omni vitiorum genere peccent, ad quæ inclinatio vniuersalis est fomes: nisi demus à Deo progigni, vel à natura ipsa, non sine conditoris iniuria manare. Si autem inclinatio illa non sit ad malum, vt malum, sed vt delectabile, sicut appetitus ad reliqua delectabilia se solo inclinat, ita, & ad delectabile, quod malum morale sine ea qualitate inclinabit. Afcetici Patres, & spiritualis vitæ Magistri quid huic opinioni simile sonant: Sed id tamen volunt per peccatum eis primum naturam, quibus appetitus à delectabili malo non ita facile traheretur. Durandus igitur in 3. q. 3. docet ipsam potentiam appetitus esse peccati fomitem, siue inclinationem in actus circa delectabile dissonum rationi. Contra tamen, quia fomes peccati est effectus peccati originalis per Tridentinum sess. 5. decreto de peccato originali: atqui originale non est causa appetitus sensitivi, ergo hic secundum se non est fomes peccati. Secundo in Diuipara, beatis, Christo Domino, & Adamo innocenti fomes peccati non est per patres, & concilia, & tamen in eis omnibus est appetitus sensitiuus; ergo appetitus ipse sensitiuus fomes peccati non est.

2 Vt hæc vitaret Vasq. d. 41. c. 5. n. 47. Vvadingo d. 6. dub. 3. n. 23. versu *Dico primo.* Fomitem peccati in actu appetitus circa delectabile inhonestum quatenus voluntatem vt illud prosequatur sollicitat omnino constituunt: Vasquez, quia in Christo Deipara, ac beatis appetitus cum tota sua latitudine adest, & tamen abest peccati fomes: quare non in illa inclinatione appetitus quatenus

quatenus etiam delectabile inhonestum concernit, sed in actu præfato erit constituendus Vvadingo: quia Patres peccati fomitem concupiscentiæ legis membrorum, ac tentationis nominibus in se deplorant. sed hoc nõ vrget: ea quippè voces indeordinatam facultatem etiam commodè cadunt; atque insuper effectus fomitis, quos solum, non illum per se sentiunt congeruntur. Nec magis vrget primum. Nam licet in nuda solaque potentia appetitus sensitiui non sit inclinatio in delectabile dissonum rationi, ac deordinatio sufficiens ad peccati fomitem, poterit tamen esse in illa cum aliis ex parte actus primi se tenentibus, quæ Christo Deiparæ, ac beatis deficiant: ergo non stabit in actibus appetitus sensitiui, licet in appetitu ipso secundum se non stet. Sed vlterius impugnatur sententia: quia fomes peccati potest extingui iuxta Patres, & Theologos omnes; at motus ille, siue actus deordinatus sensitiui appetitus auferri quidé potest, non extingui. Nã si aufertur nihil illius manet, sicut manent in igne extincto carbones, & ligna; si non aufertur, licet impediatur ne inflammet non extinguitur. Secundo: quia in infantibus & sopitis prorsus, in quibus nullus motus appetitus sensitiui indelectabile dissonum rationi est, est tamen peccati fomes. Tertio motus ille appetitus est tẽtatio interna; Aſt omnis tentatio interna oritur à concupiscentia Iacobi. 1. num. 15. *Vnusquisque vero tentatur à concupiscentia sua.* Quo concupiscentiæ nomine fomitem peccati Patres omnes intelligunt: ergo motus ille appetitus sensitiui oritur à fomite peccati: ergo non magis potest esse fomes peccati, quam esse sui ipsius principium.

3 Dicendum nobis est cum Soar. d. 34. sect. 2. & t. 2. 3. p. d. 4. sect. 5. fomitem peccati esse appetitum sensitiuum non præcisse sumptum, sed deordinatum ad effectus, & motus erga bonum delectabile dissonum rationi, seu in honestum: quæ deordinatio qualitatem superadditam non claudit, vt vetustiores aiebant, sed solam negationem donorum, quibus ex parte actus primi motus inordinati impedirentur, siue legatione extinctione. Probatur: quia nec est potentia secundum se, vt contra Durandum ostẽdimus: nec affecta morbida illa qualitate Theologorum antiquorum: nec motus appetitus sensentiui à vazquio assertus, vt vidimus: nec aliud apparet excogitabile, quàm potentia appetitus deordinata per negationem illorum donorum, quibus ordinanda erat, vt nihil contra rationem appeteret, de se se: ergo in eo stat fomes peccati. Probatur secundo: quia fomes peccati est principium omnium tentationum internarum, vt aiunt Patres omnes ex recitato Iacobo: at solus sensitiuus appetitus deordinatus est principium earum tentationum: ergo sic deordinatus appetitus fomes peccati est. Minor probata est contra vasquez num. 2. fine. Probatur tertio, ac simul impugnatur vazquez, & Vvadingo sententia. Quia è duabus deordinationibus appetitus sensitiui in ea, quæ prima, & radix alterius est fomes peccati constitui debet, aſt prima deordinatio appetitus sensitiui, est deordinatio ipsius in actu primo, posterior autem, & secunda est motus actualis: ergo in illa deordinatione stat fomes peccati, non autem in hac. Maior probatur, tum quia fomes peccati omnium sensu est radix interna peccati: tum quia fomes idem significat, quod incentiuum peccati, quod quidem flammæ concipiendæ initiũ est, vimq; dicit, & potẽtiam fumigantem, qua facilè in anima peccati flamma concipiatur, quæ omnia nõ nisi in appetitum sensitiuum deordinatum quadrare possunt.

4 Quid autem ligari hunc fomitem sit, quid extingui quouè alterum ab altero differat indagandũ iam est. Soar. l. 5. §. *Vt differentiam.* fine, tam ad ligamen, quam ad extinctionem fomitis necessarium putat, vt deficiat illi aliquid requisitum ex parte actus primi, vt in actũ prodire queat. Nempè Dei decretum concurrendi, vel obiectum, aut interna illius sensatio. Sed tamen licet nec obiectum, nec interna sensatio deficiat ligari appetitus deordinatus aliũde poterit propriè, si ea præsidia homini ex parte intellectus, & voluntatis adsint, quibus voluntas appetitus deordinatus aliunde poterit propriè si ea præsidia homini ex parte intellectus, & voluntatis adsint, quibus voluntas appetitus motibus etiam deordinatis trahi, nocerivè nequeat, quemadmodum fera, vel canis ligatus propriè dicitur non solum qui adeo arctè catena, vel fune ligatur vt progredi nullatenus queat, sed & qui ita ligatur, vt licet progredi aliquantulum possit non ita vero, vt eo perueniat, vnde possit nocere. Secundo Dei decretũ de concurrendo, vel non concurrendo cum appetitu sensitiuo ad suos inordinatos motus prius quidé est, vel eis motib. vel eorũ negatione, posterius autẽ natura determinatione in act. 1. appetitus ad illos per obiecti sensibilis internam sensationem, sicut, & posterius natura est determinatione ignis in actu 1. decretum concurrendi cum illo ad calefactionem, atque vniuersim cum quauis causa creata non libera, & indifferenti in act. 1. sed determinata, quare nisi Deus præternaturali prouidentia de se meroque suo arbitrio vtens independenter à causis secundis earumq; exigentia, atque antecedenter ad huius præuisionem decernat non concurrere cum appetitu sensitiuo ad deordinatos illos motus decretum non concurrendi ad illos nequit esse ligamen fomitis peccati ex parte actus primi fomitis ipsius, sed post illum erit, licet sit ante actum secundum deordinatum appetitus.

5 Vt autem rigidam ligaminis huius atq; extinctionis diuersitatem explicemus, vocis vtriusque proprietas, vnde per metaphoram ad rem præsentem translatę sunt accuratè erit inspicienda. Extinctio igitur de ligno ignito dicitur propriè, cuius similitudinem fomes seu appetitus deordinatus gerit, qui voluntatem mediis inordinatis suis motibus tanquam flammis inflammare aptus est de se. Sicut ergo quandiù lignum fumigat, licet neque igne faciat aliud, neque flammas concipiat, neque est, neque dicitur extinctus, quia eas concipere, atque inflammare aptũ proximè est. Ita appetitus sensitiuus quandiù inordinatus manet, licet motus inordinati flammam non concipiat extinctus absolutè erit, quãdo manente appetitu in se (qui materia apta deordinationi, & flammis illis cõcipiendis, quasi lignum est) tollitur deordinatio. Ligatio vero propriè de eis dicitur, quæ possunt localiter disiungi, atque moueri: ac de fomite, quia ad motus deordinatos suos progredi, ac insuper ad voluntatem sollicitandam per illos peruadere potest; ligatur vero propriè, cum manente fomite, seu appetitus deordinatione, impeditur ne possit progredi siue ad suos inordinatos motus, siue ad trahendam voluntatem ad effectus circa delectabile rationi dissonum, atque inhonestum, vel arctius, vel laxius vt num. 4. exemplo canis ligati explicabimus, eo autem gradu, quo fomes ligatus est expeditus absolutè esse non potest, licet absolutè ipse eiusque potentia maneat, sicut, licet mea facultas progressiua maneat cum vinculis, quibus ligor, aſt non manet expedita absolutè, atque soluta: Solura enim, & expedita potentia, cum impedita, atque ligata prorsus repugnant, vt de se patet.

CERTAMEN II.

Quibusnam fomes peccati, vel extinguatur, vel ligetur, Statuitur.

1 DEordinatio appetitus, qua fomes peccati formaliter constituitur, nihil aliud est, quam appetitus ipse, & sensatio interna delectabilis boni inhonesti cum vi mouendi illum ad eius boni prosecutionem, & negatio eorum, quæ, si animæ, atq; appetitui qui reipsa idem cum illa est, adessent fortius detinerent, ne iret in illud obiectum, quam à propositione ipsius per internæ sensationis virtutem traheretur. Caiet. ergo & Dur. apud Soar. t. 2. 3. p. d. 4. l. 5. §. *Cum vero,* docent: fomitem per intrinsecã qualitatum inhærentiam, videlicet habituum perfectorum extingui posse, contra quos moueri alias appetitus posset. Sed primo habitus naturales virtutum præter expressiores species obiecti honesti, & delectabilitatis, quam exercitio virtutum experti fuimus reieci controuersia de anima: quare habitus voluntatis per accidens infusos nõ admitto; Supernaturales vero non inclinant, nedũ determinant ad suos actus, sed solũ sunt potentię cõplementa vt act. sup. possit attingere, quod sine illis pertingere non valebat. Tertio potentia appetitiua physica qualitate

mobilis non est, quia solum est mobilis intentionaliter, siue per obiecti propositionem, vt controu. etiam de anima ostendebam: quare physicæ qualitatis assistentia, neq; ab obiecto delectabili prosequendo, retrahi, neq; ad oppositum prosequendum impelli, trahivè potest. Hæc ex principiis propriis, ex communibus. Contra quarto: quia appetitus naturaliter fertur in delectabile applicatum, nisi per superioris potentiæ imperium, & motionem contineatur, cuiusmodi habitus perfectarum virtutum minimè sunt. Quintò: habitus perfectarum virtutum non reddunt impotem appetitum, vt delectabile bonum oppositum non prosequatur, sicuti neque habitus vitiosus, quantumuis intensus impotem reddit potentiam, vt prosequatur bonum: quare non solum appetitus deordinationem non extinguit, sed neque absolutè ligat. Nec refert habitus virtutum, & gratiam ratione subiecti in quo sunt, v. g. Deip. vel homine Christo, eam vim habere: nisi enim ratione subiecti plures partes qualitatis coniungantur, vt in subiecto denso contingit è subiecto maius actiuitatis qualitas habere non potest. Sed esto posset: non tamen rationis alterius, quam eius actiua virtus foret.

2 Dico primo: decreto Dei de non concurrendo cum appetitu circa delectabile dissonũ rationi ligatur fomes, non extinguitur extrema conclusionis pars probata. est cõtra Soar. cert. 1. n. 4. Manet enim deordinatio appetitus, licet defectu comprincipij necessarij ad motus inordinatos impeditanè voluntati, atque animo noceat: ast in ea deordinatione fomes formaliter consistit, eiusque in actu primo vita: ergo manet fomes viuus, cum quo pugnat cõtractictoriè extinctum esse: ergo eo decreto non concurrendi ad motus inordinatos cum appetitu fomes peccati non extinguitur. Quod autem eo decreto fomes peccati ligetur ex parte antecedentis ad motus inordinatos pater, quia siue decretum eiusmodi habeatur independenter à determinatione appetitus in actu 1. ad obiecti delectabilis inhonesti prosecutioné per propositioné internæ sensationis, siue post illam, atque inspecta determinationis eius exigentia, nequit appetitus moueri ad illud obiectum: cum deficiat illi comprincipium necessarium ad eiusmodi motum: ergo ligatur ea deordinatio appetitus in actu primo, siue fomes peccati, ne ad illum motum progredi queat, neque voluntati noceat.

3 Dico secundo. ligatur etiam fomes peccati decreto non concurrendi cum voluntate ad consensum circa bonum delectabile dissonum rationi; secus autem auxilio efficaci retrahente à consensu negatiuè, vel positiuè. Prior pars conclusionis huius patet: quia licet tunc appetitus deordinatus possit progredi ad motus deordinatos suos, ast deficit illi comprincipium necessarium, vt voluntatem ad consensum inhonestum circa suum obiectum trahat eique mediis inordinatis suis motibus noceat: quare licet laxius, neque adeo arctè, atque decreto primo, ligatus est fomes, siue, appetitus deordinatus ne vlterius procedat, ac voluntati noceat. Secunda conclusionis pars de auxilio efficaci retrahente à consensu voluntatem, negatiuè ne consentiat solummodo, siue positiuè inducendo illam efficaciter ad actum oppositum, cum consensu ad quem appetitus, eiusque deordinati motus voluntatem sollicitant; probatur, quia cum eo auxilio remanet potentia antecedens voluntatis expedita ad consensum turpem, & inhonestum: quare, & pugna fomitis, eiusque inordinati motus antecedens, licet potestate, consequenti vinci voluntas nequeat, quia necessitate logica nõ potest non esse negatio consensus turpis, quam infert per Logicam, siue consequentiæ illationé auxilium efficax retrahens ab illo consensu quod qua efficax, futuritione consensus saltem conditionata constituitur, quodsi ligatum fomitem, & eius motus inordinatos ex parte actus secundi, siue consequenter, ne voluntatem noceat auxiliis efficacibus contendas, quatenus hæc futuritionem negationis consensus concernunt non nimis renuam: atque eo pacto dictam peccati fomitem ligatum esse in Apostolis aliisq; confirmatis in gratia pro quibus decretum conferendi auxilia efficacia, quibus à consensu turpi retraherentur in omni occasione in Deo fuit.

4 Dico tertio: fomes extinguitur remotione habituali per totum vitæ tempus sensationis internæ de bono delectabili dissono rationi. Probatur, quia appetitus sine obiecti repræsentatione nequit ex parte adhuc actus primi ferri in illud: cum nequeat ferri in incognitum: ergo ablata habitualiter pro toto vitæ tempore sensatione interna boni delectabilis dissoni est impotentia antecedens appetitus, vt in illud feratur; ergo non est inclinatio ad illud: ergo nec deordinatio quæ in ea inclinatione in actu primo ad delectabile dissonum formaliter consistit: ergo nec fomes viuus, qui aliud est, quam ea appetitus deordinatio in act. 1. Hæc omnia certa sunt. Dixi autem habitualem esse debere eam remotionem. Lignum enim, quod ad tempus solum non fumigat extinctum non est: quare licet infantibus, actu pitis, vel extasi impatientibus ea interna sensatio boni delectabilis dissoni non adsit, quia tamen habitualiter, toque vitæ tempore, sed ad tempus solum abest fomes in eis extinctus non est. Erit autem sensationis internæ habitualis remotio per Dei decretum de ea sensatione semper ab aliquo remouenda, vel obiecti ac speciem remotione, vel alias non coccurrendi ad sensationem internam erga illud, aut vehementi alicuius obiecti cogitatione, præcipuè Dei visione, quæ visum sensibilis non relinquat, vt in extasi vsu venit, & similibus.

5 Dico quarto, fomes extinguitur adstante etiam eiusmodi interna sensatione, sola impeditione virtuis motiuæ per illã obiecti delectabilis dissoni. Probatur: quia impedita virtute motiua intentionalis obiecti delectabilis dissoni, nequit ex parte actus primi appetitus ad illud moueri: ergo neque habet inclinationem in act. 1. ad delectabile dissonum sine qua inclinatione in actu primo, neque deordinatus appetitus est, nec fomes potest consistere. Multifariàm vero potest virtus motiua delectabilis dissoni etiam propositi per internam sensationem impediri, vel auferri. Primo per vehementem repræsentationé de damno grandiori in eius delectabilis dissoni prosecutione appetitui factam, ad cuius aspectũ delectabile mouere appetitum non poterit, vimque motiuam amittet, vt contingit in carnibus propositis, quæ famelicum canem mouere nequeunt, cum aliquis simul præsentat gladio illi minitãs, ne deuoret. 2. Repræsentatione grãdioris delectabilitatis capiendę ex actu oppositio facta per internã sensationem, siquidem obiecti spiritualis cognitio, & prosecutio corpus etiam delectat. Psal. 83. n. 3. *Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* Cuius delectationis sensibiles species nondum exercitatis potest Deus infundere. Tertio per lumen magnum supernaturale intellectus boni oppositi honesti, damnique tam positiui, quam negatiui inducendi ab assensu circa obiectum quoduis delectabile dissonum, præcipuè si eo lumine, & repræsentatione ad efficacem fugam illius voluntas rapiatur: tunc enim ratione identitatis, vel radicationis in eadem anima cum appetitu immobilis hic bono delectabili redderetur. Hoc lumine supernaturali præuenta fuit Adæ voluntas, atque fomes in illo extinctus: quia lumen illud pro naturę priori admotus appetitus, atque habitualiter, perpetuoque duraturum datum ex parte Dei fuit; atque adeo nisi consentiente prius natura voluntate, & prosequente bonum delectabile rationi dissonum moueri ab eo appetitus non poterat. Denique visione beata, qua longè imo infinitè excellens delectabilibus creatis bonum Deus clarè proponitur prosecutione delectabilis dissoni amittendi, atque qua in voluntate ardẽs eius amor necessario concipitur, quæ duo pro priori naturæ ad appetitus motionem circa immobilem illum ad delectabilis dissoni prosecutionem reddunt, ac vim motiuam sensationis internæ de dissono delectabili prorsus infringunt. Sicque in beatis fomes peccati extinguitur.

CERTAMEN III.

In Christi humanitate peccati fomes viuus nec fuit nec esse potuit, sed omnino extinctus.

1 EST vetustiorum Theologorum prima conclusionis pars in 3. d. 15. S. Th. 3. p. Valq. d. 41. c. 5. num. 43. mali-

med. Soar. d.34.sect.2. §. *Dico Secundo.* Lugo d. 22. sect. 1, Vvadingo d.8.dub. 3.num.30.§. *Dico tertio.*Bernal.disp. 44.sect. 3. num. 51. versu *Quoad fomitem*; ac vno verbo Recentiorum etiam omnium sententia. Dedit eam nobis ac illis Cyrill. Alex. lib. 3. Pentabilij latini per nostrum Franciscum Turrianum in sua hoplotheca dicens: Verbum corpus suum vificum feciſſe: *Quippe cum sit vita secundum natuturam, vtpotè Deus vt faciens nos participes eius spiritualiter, corpore etiam faceret victores corruptionis, & interitus, & legem peccati, quæ in membris carnis est, per seipsum inanem reddens damnauit peccatum in carne sua.* Epist.1. ad succeſſum sub med. post librum de incarnat.vnigeniti apud Turriani hoplothecam,ait carnem in nobis ægrotantem assumpſiſſe, propriamque incarnatione feciſſe; *vt quia est vita, & vitæ author destrueret eius corruptionem, & increparet motus ingeneratos, motus scilicet ad voluptatem, sic enim perimendum erat peccatum in carne. Recordamur autem, quod Paulus legem peccati vocauit motum in nobis genitum. Igitur quia caro facta est propria verbi desiuit subiecta esse corruptioni: & quia peccatum non fecit, vtpotè Deus & carnem, vt dixi, fecit propriam, desiuit ægrotare ex cupiditate voluptatis.* Quibus illuſtrem conclusionis rationem mox expendendam nobis etiam dedit Auguſt. 1. contra duas epiſtolas Pelagianor. cap. 11. post med. de concupiſcentia, siue appetitu inordinato contra rationem,*quam*, inquit, *Spiritui reſiſtentiam non habere in carne mortali ille tantummodo homo potuit, qui non per ipsam ad homines venit.* Pseudo Zyprian. de Cardinal. Christi operib.c. de ieiunio sub init, docet humanitatem Christi diuinitati associatam sensu, & conſensu caruiſſe peccati. Leo Pap. 1. epiſt. 11.ad Iulian Coensem Epiſcop. verſ. fin. *Nihil enim carni suæ habebat aduersum: nec discordia desideriorum gignebat compugnantiam voluntatum. Sensus corporei vigebant sine lege peccati, & veritas affectionum sub moderamine Deitatis, & mentis, nec tentabatur illecebris.* Concilium Germanum generale 5. act.8.can. 12.damnat Theodorum Mopsueſtenſem,quod dixerat: non solum alium esse Christum à Deo verbo, sed eum esse patientem moleſtias à paſſionibus animæ,& carnis desideriis,& à deterioribus paulatim recedentem, atque ita ex profecta operum perfectum.

2 A ratione non infirmiora argumenta succedunt. Probari primum solet:quia, cum ad incarnationis finem ea appetitus deordinatio,seu fomes neceſſarius non fuerit non oportuit in homine Chriſto fuiſſe. Secundo:quia fomes viuus relinquitur nobis ad pugnam,quam vincendo in virtute creſcamus, vt ait Trident.ſeſſ. 5.decreto de peccato originali: atqui Chriſtus non poteſt in virtute, & sanctitate creſcere, cum in eis fuerit ab ipso conceptionis inſtâri,etiam quatenus homo conſummatus:ergo non fuit in eo fomes peccati:quod vero ad noſtrum exemplum attinet satisfuerit exterius, quod solum videri poteſt à dæmone vincendo tentatum fuiſſe.Bonæ quidem hæ congruentiæ, ſed tamen congruentiæ ſunt, quæ rem non euincunt, quæ euinci facile aliunde poteſt. Firmius probatur ex dictis: quia humanitati Chriſti Domini vnionis,ſummęque dignitatis titulo ea omnia adfuerunt, quibus extingui fomitem docebamus cert. 2. n. 4.extinctumque fuiſſe in Adamo innocenti,& Beatis aſſeruimus quare de facto non vno tantummodo extinctum esse fomitem fatendum eſt; ſed tamen cum plura humanitati Chriſti vnionis, & dignitatis titulo debita denegari abſolutè potuerit, denegataque quandiù mortalis vixit, procul dubio ſunt, non adeo abſolutè rationes iſtæ adhuc euincunt. Secundo; vt eam abſolutè neceſſario ſuaderent, non tamen ad rem præſentis controuerſiæ,in qua de effectibus proximè formaliter ab vnione humanitati Chriſti communicatis ſolum diſputamus: quare, vt concluſio de facto neceſſariò, & infallibiliter, atque ad præſentem controu. accommodatius, ac peculiarius deChriſto quam de Adamo,aliiſque beatis probetur, videndum eſt an ſit in humanitate Chriſti aliquid, quod fomiti peccati repugnet, vt ſecunda concluſionis præfixæ parte aſſerebatur.

3 Negarunt quidem Vaſq. proximè n.55.§. *Ego tamen existimo.*Lugo d.26. ſect.4.n.52.Vvad.cit.n.33.§.*Dico quarto.* Aſſeruere tamen, ſicut & nos Soar. cit. §.*Sed quæri tandem poteſt.* Bern.vbi proximè n.54. ſed eis tamen rationibus ducuntur,quibus aſſentiri non poſſim. Prima:quia motus inordinati appetitus indecentes ſunt moraliter, ac proinde ſi in Chriſti humanitate inſurgerent, eſſent verbo vnito imputabiles:ergo repugnant cum vnione in humanitate Chriſti,ſed contra primo:quia motus illi naturales ſunt, nec indecentes moraliter, vlla veratione prohibiti, niſi voluntati,ne eos procuret, eiuſvè ſubortis delectetur,atque ad ſummum,ne eos deliberato permittat:quare ſi in natura vnita, cui deſſent enumerata illa cert. 2.n.4.indeliberato, nec procurati à voluntate, nec cum eius delectamento inſurgerent præuenientes libertatem, nihil moralis indecentiæ, atque imputabilitatis verbo vnito in eis motibus foret. Nec magis præſtat, quod eiuſmodi motus mali obiectiuè, & inhoneſti ſint, atque ad malum voluntatem ſollicitent, & contra rationem rebellent iuxta Trident. ſeſſ. 5.Auguſt.ſæpè. Nam ea omnia habet tentatio externa, quam tamen paſſa humanitas vnita, ſine vlla verbi indecentia, fuit vt fides docet, denique, vt ea omnia Soario,& Bernali daremus. nempè motus eiuſmodi appetitus etiam cum rationem, ac voluntis libertatem omnem præueniunt moraliter indecentes eſſe, ac proinde ſi in humanitate inſurgerent vnitæ, fore verbo imputabiles, quare humanitati vnitæ repugnare, aſt fomes in eis motibus non eſt,ſed in deordinatione appetitus in actu primo, vt cum Soario ipſo cert. 1. docebamus:ergo non inde probatur humanitati vnitæ fomitem repugnare, ſed ſolum vnione ad verbum eſſe ligatum, ne in eos prodeat actus.

4 Ratio ergo repugnantiæ fomitis in humanitate vnita ea eſt quam per ſe dederunt in nobis Cyrillus Alex. & Leo Pap.recitati n.1.quia nimirum humanitas hypoſtaticè vnita non ſolum ſanctificatur Deitate, & perſona verbi,ſed Deificatur,redditurque antecedenter omnino impeccabilis, atque ad malum immobilis prorſus ex parte actus primi, id quod perfectiſſimo, ac præſtantiſſimo modo præſtari à Deitate,ac perſona vnita certum eſſe debet: eſt autem præſtantiſſimus,ac perfectiſſimus modus, ſi non ſolum actum primum proximum ad peccandum, ſed & remotum etiam, qualis eſt appetitus deordinatio, à Deitate,ac perſona vnita impediatur:auferendo per ſui aſſiſtentiam,& vnionem ad humanitatē repræſentationi boni delectabilis diſſoni per ſenſationem internam vim motiuā intentionalem reſpectu humanitatis vnitæ,cuius appetitū ſenſitiuum ſuamet aſſiſtentia per vnionē Deitas ac perſona diuina reddant immobilem ab eiuſmodi boni delectabilis diſſoni repræſentatione: quare non minus impotem illum ex parte actus primi ad eos actus conſtituunt,atque voluntatem ad motus peccati. Cum autem id per ſolam aſſiſtentiā Deitatis, ac perſonæ diuinæ media vnione hypoſthatica fiat,nequit in eod.inſtanti durationis vnio eſſe,quin reddat antecedenter appetitum immobilem,atque vim motiuam ſenſationi internę reſpectu illius auferat:quare,& fomitem extinguat de antecedenti immobilitate voluntatis ad peccatū per Deit. & perſonā vnitam d.antecedenti docebamus. vbi diſcrimen impedimentorum ex parte actus primi impedientium purè,& impedientium per actiuitatem aſſignabamus.

CERTAMEN IV.

Corollarium de Christi tentationibus

1 EX doctrina proxima quid de Chriſti tentationibus Dicendum tenendumque ſit ſtatuere procliue eſt. & quidem exterius tentatum Chriſt. Dom. fuiſſe certū ex fide eſt,cum diabolus trib.gulæ,inanis gloriæ,& ambitionis,& auaritię tentationib.illū in deſerto impetierit:vnde,& videtur interius etiā fuiſſe tentatū; cū externæ illę tentationes non potuerint non ſenſationes eor. obiect. internas nat. progignere,imo, & de facto progenuerint atq; ad intellectus repr.eor.proceſſerint. Nihil autē aliud videtur eſſe in nobis interna tentatio,quā obiecti diſſoni

repræsentatio interior, & per sensationem interna, & per intellectus cognitionem, & repræsentationem eiusmodi obiecti, nihilominus communis, & tenenda conclusio est Christum Dominum, etiam qua hominem, siue secundum humanitatem internas tentationes passum minimè fuisse. Ita docent, vel supponunt quotquot de de facto fomitem peccati humanitati Christi negant fusius paulo aliis. Lugo d. 22. sect. 1. n. 11. Bernal. disp. 41. sect. 1. num. 5. est expressa Leonis Pap. 1. extremis illis verbis. *Nec tentabatur illecebris.* Augustini negantis homini Christo *Spiritui resistentiam*, quæ in tentatione interna non esse nequit referuntur pro conclusione eadem à Lugo vbi proximè Gregor. & Damasc.

2 A ratione etiam ea omnia militant, quæ pro conclusione negante fomitem de facto humanitati Christi ab aliis, & à nobis afferebantur cert. 3. num. 2. eis quippè omnibus titulis tentationes internas humanitati Christi non adesse oportuit. Insuper, & vis motiua sensationis, & cognitionis internæ auferebatur, vnde constat disparitas tentationis internæ ab externa, qua Lugo, & Bernal. quidem adeo, vt tentationem externam à dæmone negari facilius, quàm paritati respondere iudicauerit: quia inquit, facta impossibili interna tentatione, externa, quæ propter illam est fit impossibilis: sicut in infantibus & amentibus apparet, qui non dicuntur à dæmone tentari cum ab eo in actus ex obiecto malos aguntur: quia peccare non possunt. Cæterùm non ideo solum, quia peccare non possunt: sed quia id dæmoni notum est, nequitque serio peccatum intendere, vt ad tentationem oportet, cum peccatum nouit impossibile: ast cùm hominem Christum Deum esse, atque antecedenter impeccabilem non cognosceret eum ad peccata enumerata inducere, externa illa tentatione, ac propterea, & internam media externa excitare, serio intendere, ac procurare potuit, quin in impossibile cognitum, vt impossibile conaretur: quare tenenda est Euangelij rigida, & propria significatione propositio: *Ductum scilicet fuisse Iesum in desertum ab spiritu, vt tentaretur à diabolo.* Externè cum ea significatione propria nihil indecorum Christo absurdumvè in theologia, seu scripturæ aduersum contineatur iuxta firmam statamque catholicis regulam interpretandi Scripturam.

3 Lugo verò admissa tentatione Christi externa, negat consequentiam ad internam Christi tentationem: ita tamen, vt externam æquè, atque Bernal. videatur alia ratione negare, neque difficultati satisfaciat. Negat quippè: quia tentatio illa interna Christo non fuerit animo hostili à dæmone excitata. Ast non alio animo externam, atque internam tentationem Christi tentationem excitabit, ergo neque externa illata à diabolo fuit animo hostili, quare neque fuit propriè tentatio contra textum, & antecedens quod admittis. Contra secundo quia externa fuit animo hostili & cum existimatione, & animo vincendi Christum, quod possibile diabolus putabat, vt nuper dicebam: ergo internæ repræsentationi non defuit ad proprietatem tentationis animus hostilis diaboli eam excitantis, etsi is ad tentationis proprietatem requireretur. Tertio neque id ad propriam tentationem requiritur: à concupiscentia enim orta, vel coniuncta cum proprio amore tentamur vt Iacobus ait, quin malum nostrum animo hostili procuret appetitus, sed bonum delectabile: item fœmina à viro amasio, & vira fœmina quin alteruter hostili animo alterum in peccatum inducat, sed oblectamenti causa quæ inuantia effugium illud præcludit: quod appetitus, eiusque motus subditi prorsus despoticè rationi, & voluntati sint. Nam amasius fœminæ subditus non est, illamque tentat ad libidinem non animo hostili. Denique quod Deus neminem tentet iuxta Iacobum, licet externas excitet tentationes, ex quibus oriuntur internæ, non ideo est, quia non animo hostili, sed quia amico solum victoriæ materiam eis subministrat, vt vincamus, atque ex eo animo simul confert auxilia, & vires ad victoriam, non quod ad tentandum animus hostilis necessarius sit, atque ex odio velle nobis ruinam spiritualem peccati, sed satis est ad illud nos hortari atq; incitare etiam ex animo nostri temporalis commodi.

4 Dico secundo in humanitate Christi internæ tentationes esse non potuerunt. Est Doctorum, qui peccati fomitem in humanitate Christi nobiscum iudicarunt impossibilem: eisdemque rationibus cum ea conclusione. Probatur: quia etsi ab externis tentationibus, internæ etiam repræsentationes appetitiui, & voluntati factæ fuerint: at vis earum motiua eis omnibus enumeratis ibi, ac præcipuè Deitate impedita fuit ex parte actus primi, ac prorsus eneruata, atque sublata. Sed obicies contra vtramque conclusionem de possibili ex Lugo, Non repugnat humanitati Christi actus materialiter solum malus ex obiecto: ergo nec fomes peccati, nec interna tentatio, nec motus appetitus deordinatus malusque materialiter solum repugnabit. Antecedes probat, quia non repugnat humanitati vnitæ in amentiam incidere, atque sic amenti puerum occidere fratrem putas hostem reipublicæ. Antecedens eiusque probatio sub lite adhuc Theologorum est de qua partim d. antecedenti, partim controuersia sequenti. Quod autem ad præsens attinet eo permisso negatur consequentia: quia peccatum materiale tantum nec peccatum est in se: quare pugnam cum sanctitate Deitatis nullo gradu habet de se, neque è suo principio neque est peccati inductiuum; at vero tentatio interna fomes peccati, eiusque inordinati motus, licet peccatum non sint, ast sunt inductiua de se peccati, eiusque principia, & quæ proinde cum sanctitate Deitatis omnigradu, etiam remotissimo, antecedenter pugnante, omnino repugnent in humanitate, quam sui vnione sanctificat, ob quam non solum *Innocens, impollutus* homo Christus dicitur à Paulo, verum, & *segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis factus.* ideſt innocentiæ, & sanctitatis distantioris excelsiorisque à peccatoribus, siue eorum peccato quam sit cœlum à terra, hoc est beati cœlites, ab hominibus peccatoribus terræ: ast Beatorum innocentia adeo peccatis distat, vt cum eorum remotis principiis nimirum internis tentationibus fomite, eiusque motibus repugnet per omnes: multo igitur certius cum eis pugnabit sanctitas & innocentia excelsior, & à peccato distantior, quæ in humanitate Christi per Deitatem est.

CONTROVERSIA V.

De effectibus, siue perfectionibus humanitati Christi vnionis titulo datis.

QVM è sanctitate, & dignitate humanitatis Christi vi vnionis formaliter communicata à Deitate operum Christi meritoria infinita dignitas proximè proueniat, de merito Christi controuersia est. De effectibus intrinsecis vnionis videbatur disputandum. Sed quoniam difficultates, quæ circa Christi meritum occurrunt integram controuersiam explebunt, nec effectus communicatos humanitati ipsi, sed ipsius operibus dignitas meritoria contineat, ac tandem perfectionis & effectus titulo vnionis intellectui, & voluntati Christi communicatos, atque harum potentiarum actus, qui à Christo fuere, merita Christi, vel supponant, vel includant, controuersiæ de merito, hanc effectibus, & perfectionibus humanitati Christi cum ad intellectum, tum ad voluntatem atque ad vtriusque actus spectantibus præmittere decreuimus.

DISPV

DISPVTATIO I.

De scientia creata humanitatis Christi.

DE increata Christi scientia nihil hic disputandum occurrit, præterea, quæ controuersia de scientia Dei dicta à nobis sunt, cum ea humanitas Christi, nec intelligat, nec possit, vt ostendimus controu. 4. d.3.q.3. creata vero scientia Christi potest esse beata, per se infusa, infusa per accidens, acquisita, scientia fidei; Ac demum an scientia hæc Christi secum patiatur ignorantiam, vel errorem? disputandum erit.

QVÆSTIO I.

De scientia beata humanitatis Christi Domini.

CVRA hic sub præfixo titulo, quam oporteat vulgo disputantur: quia communia Christo cum Beatis eorum pleraque, & quæ ad visionem, & Beatitudinem propriè spectant eiusmodi sunt. An Christus per speciem ab obiecto, & à lumine diuersam videat Deum? An ea visione viderit creata in verbo formaliter? An causaliter ratione decentiæ status illius fælicissimi? An visione Dei formaliter sanctificetur, reddaturque consequenter; an etiam antecedenter impeccabilis? quibus similibusque aliis omissis, quæ peculiaria scientiæ beatæ Christi Domini sunt solum examinabimus.

CERTAMEN I.

Visio beata Christi animæ à conceptionis initio, vt non erroneè, ac hæreticè, non sine temeritate negabitur.

1 CErta adeo apud Theologos conclusio est, vt à Recentibus supponatur potius, quam disputetur: ab antiquis vero constanter asseratur in 3. d. 14. Richard. a. 1.q.1. Durand.q.1.art. 1. Argent. a.1. Palacios. d.1.S.Tho. interpretes cum ipso.q. 10.a.4.q. 15.a.10.q.34.a. 4. supponunt, vel asserunt cursim. S. Bonau. Scotus, & Gabriel. ex Recentioribus Canus. 12. de locis c. 14. Salmeron. t. 14.d.4.in epist.ad Ephes. Valent. 3.p.d.1.q.10.pun.1. Soar. d.25.sect. 1. Vasquez cum assectis multis in locis. Ragusa.d.85. Granad. tract. 8. d. 2. sect.1. Lugo.d.19. num. 2. Vvadingo d.6. dub. 2. Hurtado vterque noster, Bernal. & reliqui omnes. Primus hac de re dubitauit Erasmus apud Canum, qui conclusionem nostram certam Theologica certitudine censuit. Soar. vero oppositam, errorem hæresi proximum dixit. Nos autem temerariam solum iudicamus: nullo enim scripturæ testimonio communi Patrum sensu accepto conclusio nostra, vel formaliter, vel illatiuè continetur, neque conspiratio à Patribus expresè asseritur, vt bene Vvadingo. Primus scripturæ locus pro ea inductus ex 1. Ioan.1. est: *Deum nemo vidit vnquam vnigenitus, qui est in sinu Patris ipse narrauit*, quia nimirum solus vidit. Sed Cyril. Chrysost. & alij de vnigenito, qua Deus est, ac æternus filius intelligunt. Dices intentum Ioannis esse Præferre Christi testimonium testimoniis aliorum, qui Deum, de quo loquebantur non viderant, sicut ille. Ergo, quia Christus Deum, de quo, vt homo, loquebatur, qua talis viderat. Admisso antecedenti nego consequentiam. Satis enim prælationis est humanitatem Christi de Deo loquentem ipsi vnitam esse, qui specialiori titulo curare iure vnionis debebat, ne mentiretur, aliter vè quam ipse de se nouerat, de ipso loqueretur. Secundus locus. *Nemo ascendit.* (spiritualiter per Dei visionem) *in cœlum, nisi, qui descendit de cœlo, filius hominis, qui est in cœlo.* Sed scire tamen aueo, quam certa illa expositio sit de ascensione spirituali per Dei visionem, & ea nihilominus admissa de Christo, qua Deus est, (qua talis enim descendit de cælo, non qua homo) satis aptè intelligitur: ipse enim per idiomatum communicationem filius hominis rectè dicitur. Tertius locus. *in quo sunt thesauri omnes sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi.* Sed locus est apertè de scientia increata; qua humanitas non intellexit, vt vidimus, Subditur enim *in ipso inhabitat plenitudo diuinitatis corporaliter*, idest diuinitas cum suis perfectionibus omnibus quartus locus Ioan.1. *vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre plenum gratiæ, & veritatis.* idest sanctitatis, & scientiæ. Verum illud *plenum* cum eo concordat, quod in eadem oratione caro factum esse dicitur, quod verbum fuit, non humanitas Christi, seu Christus, qua homo.

2 Plura pro conclusione eadem ex Græcis Patribus extra rem inducuntur: cum ij visum Deum à Christo secundum Deitatem, & scientia increata explicent tandem. Perperam item Græci alij adducuntur cum Damasceno serm. de transfigurat. asserentes ex Deitate vnità gloriam tunc illam redundasse. Loquuntur enim de gloria corporis, quæ nunc apparuit, non de gloria animæ, licet visio Dei sit, quæ tunc non apparuit; nec si de ea loquerentur conclusionem docerent: cum trigenario iam Christo contigisset, non à conceptionis initio. Clarius loquuntur Latini, sed non ita, vt explicationes aduersantium, si essent, plerumque, non paterentur. Aug. 4. de consensu Euangelistar. c. vlt. fine dicens mortale m hominem non posse in hac vita videre Deum. *qua maxime proprietate distat à cæteris homo, cuius susceptione verbum caro factum est.* Sed differentia hæc de potentia, & titulo est, non de actu, qui posito vnionis titulo negatus humanitati Christi, qualibus qualibus congruentiis vsque ad resurrectionem dici posset, contra quas non omnino euidenter conuinceretur. Richard. de S. Victore. 2. de Emanuele c.22. *quod nos expectamus in consummatione, illi datum est in sua conceptione.* Sed explicari posset de dono Deitatis per vnionem, quod nobis per visionem donandum expectamus. Euseb. Cæsar. 10. demonstrat. Euang. c.vlt. sic è Christi persona ait: *cum adhuc intra cellam gestantis me in vtero laterem, te tamen Deum meum videbam.* Christi autem qua Deus est, non est Deus; sed ipse Christus est Deus: ergo Christum, ait vt hominem vidisse Deum. Dicere possent: licet loquatur, vt homo, tamen cum eadem Dei, & hominis persona in Christo sit loqui posse de visione Dei, quam habet, vt Deus. Fulgentius. q. 3. ad Ferrandum *veritati fidei prorsus alienum est dicere animam Christi non plenam Deitatis suæ habere notitiam.* infra. *Ad eius animam pertinet illa prærogatiua: in qua sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi.* inferius. *Possumus dicere animam Christi plenam habere notitiam Deitatis, & tantam, quantam ipsa Deitas sui, sed non sicut Deitas.* Ad primum tamen, & postremum dicerent fortè loqui de Christo post resurrectionem, atque in cælo, in quo tunc erat, quando ea scribebantur. Secundo plenam Deitatis notitiam non dicere Dei visionem, sed cognitionem omnium perfectionum Dei, quam per infusam scientiam, & reuelationem posset anima Christi habere: tantum enim, & quantum magnitudinem cognitionis obiectiuam, siue ex parte obiecti, designat, non qualitatem, quæ potius explicatur aduerbio *sicut*, quod negatur animæ Christi: cum dicat Paulus de statu Beato *tum cognoscant sicut, & cognitus sum* à Deo nimirum visione clara. Ad secundum constat quid de eo loco Pauli Patres plures censeant: nempè sermonem esse de increata scientia, & sapientia Dei, quæ in anima Christi realiter physicè per vnionem erat; non ita, vt eis anima Christi formaliter intelligeret. Tandem adduci possent plura Patrum testimonia, quæ apud Vasq.d.47.c.1.num. 4. & 5.

negant Christum qua hominem in scientia profeciſſe in quibus eſt Damaſcen. 3. de fide c.22. ſic effatus: *Propterea eos, qui dicunt Christum verum incrementum in sapientia accepisse, consequenter negare vnionem factam esse à primo illo carnis ortu. Nam si tunc facta est, quid tandem afferri potest, quin omnibus prorsus sapientiæ, gratiæque operibus affluxerit?* Sed reſpondere poſſet aliquis: profectum ſcientiæ, de quo hic Patres, eſſe circa res, quarum notitiam denuo in ipſo homines recognoſcerent, non autem circa Deum clare viſum. Secundo: eſſe de profectu ſcientiæ quandiu vixit, & ætate creſcebat. Viſionem autem Dei in hac vita Chriſto homini non contigiſſe: quare neque eum ſcientiæ profectum feciſſe in vita hac mortali, in qua factus à Patribus negatur.

3 Verum enim vero, licet ſolutionibus hiſce Patrum teſtimonia eludi, vtcumque poſſint, ne clarè eorum authoritate euincatur concluſio, ſincero tamen eorum ſenſu intellecta eam euincunt, à quo diſcedere temerarium eſt. Maxime cum Patrum negantium profectum ſcientiæ, & ſapientiæ Chriſto, licet de profectu ſcientiæ circa obiecta alia, atque hac in vita loquantur, tamen eorum ratio, eiuſque principium generaliter de profectu ſcientiæ cuiuſuis, ac circa obiectum quoduis, in quocumque ſtatu probet, vt poſtremis verbis Damaſceni ſatis claret: ſic igitur eius, & reliquorum Patrum rationem pro concluſione theologicam ediſſero. Viſio beata iure vnionis hypoſtaticæ debetur humanitati Chriſti; atque ex alia parte ad noſtram redemptionem per paſſionem, & mortem eiuſmodi viſio non oberat. Ergo data fuit humanitati à primo inſtanti ſuæ vnionis ad Verbum: quod ipſum inſtans primum etiam fuit conceptionis humanitatis. Totus diſcurſus datus nobis eſt à Damaſceno proximè. Sed rurſus probatur per partes, & primo antecedentis pars prima quia, (vt bene Hilar. orat. 4. contra Arrian. & lib. de ſalutari Chriſti æduentu. Auguſt. in id pſal. 65. *Beatus, quem elegisti, assumpsisti.* & q. 65. ex octoginta tribus, & 4. de conſenſu Euangeliſtar. c. vlt. fine, & S. Th. ſupra ex illo Ioan. 1. *Plenum gratiæ, & veritatis*) Chriſto, qua homini, ratione vnionis Patris vnigenito, debentur gratiæ, & dona non ad menſuram, ſed cum omni plenitudine, & conſummata: atqui hæc conſummantur per Dei viſionem: ergo cum Dei viſione data ſunt humanitati Chriſti à primo ſuæ conceptionis inſtanti. Probatur ſecundo: quia doni perfectio dicit eius notitiam in recipiente, vt inde dicatur *omne donum perfectum à Patre luminum descendere*: quare niſi à primo conceptionis inſtanti, quo per vnionem data humanitati Deitas eſt perfectè ab humanitate Deitas cognoſceretur, & Deus imperfectè donaſſet, atque humanitas imperfectè, ſi imperfectum donum, non ſine vtriuſque indecentia, recepiſſet: vt fere argumentatur Fulgentius citatus. Probatur tertio: quia cum Chriſtus ab initio conceptionis Dei, & hominum Mediator eſſet, oportuit, vt vtroſque perfectè cognoſceret, gloriamque, quam nobis ſemper merebatur, experiretur. Probatur quarto: quia gloria corporis ab animæ gloria naturaliter deriuatur: ergo hæc adfuit Chriſto, qua homini in transfiguratione titulo quidem filiationis naturalis Dei, vt vox paterna tunc declarabat. *Hic est filius meus dilectus*: eam autem naturalem filiationem habuit humanitas iure vnionis ad filium, quæ ipſi à conceptionis initio adfuit: ergo ex tunc adfuit gloria animæ, quæ ſine viſione non eſt, humanitati Chriſti. Secunda antecedentis pars probatur: quia ſolius gloriæ corporis ſuſpenſione locus tormentis, & paſſioni, quibus redimendi eramus ſatis, ſuperque dabatur. Conſequentia vero diſcurſus noſtri legitima eſt. Etenim quæcumque titulo vnionis debebantur humanitati (debebantur vero excellentia, & perfecta omnia) nec redemptioni per paſſionem, & tormenta officiebant, data ſtatim humanitati fuiſſe Patrum, & Theologorum axioma eſt. Nec refert, quod Ioan. vlt. dicatur. *Nonne oportuit Christum pati & ita intrare in gloriam suam?* eſt enim de gloria corporis ſermo, vt ibi Patres, & de transfiguratione agentes conſtanter docent. Quo autem pacto cum Dei viſione, ſummoque inde humanitatis gaudio, dolori, timori, atque triſtitiæ humanitatis eiuſdem locus fuerit infra. d. ... q. ... explicabitur.

CERTAMEN II.

Obiecta, quæ Christi humanitas in verbo viderit taxantur.

1 SVpponitur Beatos obiecta plura in verbo videre ſenſu à nobis explicato controu. de Beatitudine: qui propterea nunc examinandus non eſt, ſed obiectorum numerus taxandus, ſunt autem obiecta, de quibus nunc quæſtio eſſe poteſt creata omnia, ſiue poſſibilia, ſiue futura. Dico ergo primo vidit in verbo humanitas Chriſti omnia poſſibilia. ita Herize. 1. p.d. 36. c. 4. num. 41. ac vulgo Recentiores Soar. d. 26. ſect. 2. ſupponuntque ex antiquis Gotfred. quodlib. 9. q. 3. Baſol. 44. prologi. a. 3. Durand. in 3. d. 4. q. 2. & in 4. d. 49. q. 3. & alij, qui Beatos in verbo poſſibilia omnia videre defendunt. Probatur: quia omnium poſſibilium viſio in verbo eſt creato intellectui, & poſſibilis, & perfectio: ergo humano Chriſti intellectui de facto fuit conceſſa: conſequentia è principio generali, quod de facto humanitati Chriſti dictum aſſeri debeat, quidquid poſſibilis perfectionis eſt, nec redemptionis officio aduerſatur, eſt certa. Antecedens probatur: quia, etſi Deum, & poſſibilia omnia intellectus creatus videret, vnica etiam viſione, (quod nec admittimus, neque eſt ad præſentem concluſionem neceſſarium) adhuc Deum non comprehenderet: quia non æquaret Dei cognoſcibilitatem, iuxta dicta controu. de attributis negatiuis d. de incomprehenſibilitate Dei: arqui ea ſolum repugnantia aſſignatur ab aduerſarijs: ergo non repugnat intellectum creatum videre in verbo omnia poſſibilia. Dices primo S. Th. q. 10. art. 2. negare concluſionem ob hanc repugnantiam. Sed ne locis ex ipſo à nobis datis controu. citata aduerſetur intelligendus eſt de cognitione omnium poſſibilium in verbo, ſiue in omnipotentia, tanquam in medio, ad quam omnipotentiæ quantum cognoſcibilis eſt, cognitio, penetratio, quare, & comprehenſio requiritur. Dices ſecundo: ea viſio infinitorum poſſibilium eſſet: ergo infinita: quod creatæ repugnat cognitioni in primis repugnantia hæc conſtans non eſt. Deinde ſit conſtans: non infertur ex infinitate obiecti infinitas cognitionis: vt patet in Dei viſione. Dices tertio: Arnaldum de villa nova Medicum à Tarraconenſibus inquiſitoribus damnatum fuiſſe, quod doceret Chriſtum ſcire omnia, quæ Deus, vt refertur directorio inquiſitor. 1. p. q. 11. hoc autem, vel noſtra concluſio eſt, vel infertur ex illa. Sed tamen vt bene Soar. Herize. vbi proxime, Arnaldus ille cognitionem ſuppoſitorum eſſe non naturarum vniuerſim docebat, atque inde aſſerebat Chriſtum ſola cognitione ſuppoſiti diuini, quod vnum in ipſo erat, cognoſcere: quare, & æquè perfectè omnia cognoſcere, qua hominem, atque qua Deum in quibus, & Monotheliſmus, & doctrina erronea de æquè perfecta cognitione hominis Chriſti, atque eſſet cognitio Dei continebatur: quorum neutrum doctrinæ noſtræ eſt: quare eius damnatio nihili noſtræ concluſionis refert.

2 Dico ſecundo. Vidit Chriſtus in verbo exiſtentia omnia in quauis temporis differentia, præterita, præſentia, futura, poſitiua, negatiua, libera, neceſſaria, dummodo eam ſcientiam non ſupponant. Eſt fere omnium Theologorum concluſio cum S. Th. proxime citato Bernalis. d. 34. ſect. 1 §. 2. n. 15. Moncæi. d. 2. ſelectar. c. 12. licet hi requirent, vt à Chriſto videantur exiſtentia, quod Chriſti viſionem antecedant. quæ limitatio, vel ſuperflua eſt, vel falſa, ſi: n. de obiectiua eorũ antecedentia ad ſui viſionem loquuntur ſuperflua eſt, cum obiectum quoduis ſui viſionem creatam obiectiuè neceſſario præcedat de antecedentia vero alia præter obiectiuam eſt falſa, vt ex rationibus concluſionis apparebit. Probatur prima:

primo : quia eorum omnium cognitio non repugnat , Christumque decet. Secundo: quia existentium omnium, quæ ad quemque Beatum spectant, visio in verbo communis est prærogatiua Beatorum: atqui Christus, & Beatus in anima semper fuit, atque præfata omnia existentia ad ipsum non vno tantum titulo , spectabant : ergo ea omnia vidit in verbo. Minor probatur. Primo : quia prædestinatorum, siue electorum, propter quos omnia condita sunt, homo Christus est caput. Secundo , quia omnium iudex. Tertio quia rerum omnium Dominus, Rex , & gubernator, vt controu. 6. ostendemus. Quo autem pacto cum hac Christi scientia de actibus liberis futuris eorum libertas cum in Christo , tum in aliis consistat, constat satis ex dictis controu. de scientia Dei : quia nimirum cognitio hæc supponit obiecta, non facit, estque ipsis natura posterior: quare nequit indifferentiam ad illos ex parte actus primi, siue antecedenter, impedire, aut ipsorum libertatem abolere.

3 Oppones illud Marci. 13. & Matth. 24. *de die illa*, iudicij: *aut hora nemo scit, neque Angeli in cœlo, neque filius hominis.* quod cum ab Arrianis contra verbi præscientiam , & diuinitatem obiiceretur Athanas. serm. 4. contra ipsos Cyril. Alex. 9. Thes. toto. c. 4. ac reliqui Græci Patres respondent intelligendum esse de Christo, qua homine: ergo ex hoc loco , & Græcorum Patrum interpretatione humanitas Christi futurum hoc ignorauit Respondet Vasq. erasse in eo Patres Græcos , sensumque loci esse ignorasse qua hominem Diem iudicij quatenus aliis non reuelauit, eosque scire, fecit: quemadmodum tunc scire, & cognoscere alias dicitur, quando alios scire, & cognoscere facit, aut velle genes. 22. *Nunc cognoui quod timeas Deū.* quia tunc, & ipsi, & aliis timorem Abrahami reuelauit , atque *in hoc cognoui quod diligas &c.* vt bene interpretantur Aug. 1. de genesi contra Manich. c. 22. ac 1. de Trinit. c. 12. & sæpius ad hæc loca consentiunt Solutioni Hilar. 9. de Trinit. Ambros. 5. de fide. c. 7. Nec obstat quod solus Pater dicatur illum Diem scire , quem tamen discipulis non reuelabat. Etenim reuelabat homini Christo. Secundo Hilar. can. 29. in Matth. & fere 9. de Trinit. Laudatus ab Alphonso de Castro ignorari à se Diem iudicij dixisse Christum, qua hominem, ait: quatenus ignorari dicuntur à viris prudentibus, quæ in occulto esse, nec dici rogantibus oportet. Dici autem à Christo Deum solum scire, vt discipulorum rogantium studia quiescerent. Vtrauis solutione, & interpretatione satis probabiliter germanus loci sensus, & solutio datur, quare vtraque laudanda nobis, probandaque est. Illud autem in nostro Vasquez improbandum, quod errasse tot Patres Græcos in admittenda rigurosa ignorantia diei iudicij in homine Christo adeo aperè admittat. Cum alterutro ex dictis sensu, etsi alius ipsis non occurrisset, benignè eos posset interpretari, & tamen alius occurrit Græcis Patribus , quem ipse magis probat. Neque enim tot docti Patres dubitare , nedum negare, absolutà strictam diei iudicij præscientiam poterant, strictamque eius ignorantiam homini Christo adscribere ex eo loco, in cuius contextu tot signa diei eiusdem , quasi rei sibi notissimæ discipulis prænunciabat.

4 Tertia demum solutio , atque eius loci genuina interpretatio Vasquio ipsi d. 51. c. 3. num. 14 versu *cæterum* atque Vvadingo. d. 6. dub. 3. §. 5. ac demum nobis etiam probatior est. Christum negasse humanitatem suam de suo, ac secluso vnionis titulo, propriisque intellectus sui viribus diem iudicij scire, sicut , & de Angelis negauit, quibus nulla naturæ suæ debita, & proportionata notitia abest, vt discipulorum , qui se , & Angelis , & homine Christo inferiores viribus recognoscebant , de eius diei notitia inania studia tolleret. Est aperta Græcorum Patrum interpretatio. Athanas. vbi proxime: *Palam*, inquit, *facit se, vt hominem ignorare: quia hominum est ignorantia laborare , sicut Paulus dicebat nescire se an in corpore &c.* quia id è suis viribus nesciebat , licet ex reuelatione cognosceret. Cyril. etiam cap. citato ait : Christum hominem scire, qua erat Deus, idest Deo supposititaliter coniunctus, sicut sciebat vbi Lazarus positus erat, cuius mortem, vt homo prædixerat, & tamen è viribus solius naturæ humanæ ignorantiam loci fatebatur vbi positus erat , quia vnionis titulo nouerat: sic ergo , & diem iudicij à sua humanitate, qua nuda, aiebat ignorari. In eum sensum notitiam hanc diei iudicij in humanitate *super humanam* vocauit Damasc. 3. de fide c. 15. Naz. orat. 36. *Non scit, vt homo*, iudicij diem, *si quis partem aspectabilem*, humanitatem, *ab ea, quæ sola mente potest perspici*, diuinitate, *separauerit.* nudam eam vnione considerando. Ac num. 63. exiguum concedi Christo ait, si Christo, qua Deus solum est, non autem etiam, qua homini notitia diei iudicij concedatur. Consentit vtrobique Nizetas : atque ex primo loco Damasc. 3. de fide c. 21. sic habet: *Si secundum diuini loquum Gregorium, separaueris, quod videtur ab eo, quod intelligitur, videbitur ignorans caro ; at propter hypostaseos identitatem, & inseparabilem vnionem locupletata est Domini anima futurorum cognitione, vt, & reliquis diuinis signis.* in eandem interpretationem iuit M. Gregor. 8. epistolar. epist. 42. & Caietan. ad Matth. 24.

5 Scio Originem hom. 30. in Matth. dupliciter ea loca interpretari, vt à Christi humanitate diei iudicij ignorantiæ strictæ indecentiam propulset. Primo: vt iuxta vulgatam Ticonij regulam sibi, vt capiti membrorum Ecclesiæ ignorantiam eiusmodi tribuerit. Id quod approbant Gregor. M. proxime , & Eulogius Episcop. Alexandrin. secundo , vt loquatur de scientia experimentali Christus: quemadmodum. 2. cor. 5. de eo dicitur *eum, qui nesciuit*, siue iuxta vulgatam, *non nouit , peccatum , pro nobis peccatum fecit.* Quod etiam probant Bernard. tract. de gradib. humilit. ad citatum Marci locum. Epiphan. Anchorato fol. 8. & longe à med. Chrysost. hom. de Trinit. post med. tom. 3. cæterum futurorum aliquorum scientiam Christo , qua homini negare, nec hæreticum, neque erroneum est : cum neque in scriptura expressum , neque ab Ecclesia definitum , neque concordi Patrum sententia statutum. Licet enim Themistius quidam à Sophronio damnetur, vt hæreticus in sua epist. apud Concilium 6. generale act. 11. quia diceret : *quod Christus sciuerit diem iudicij secundum, quod erat Deus sempiternus, sed ignorauerit secundum, quod veraciter erat homo factus.* non vrget: ille enim Acephalus Eutychianus erat , qui in incarnatione Deitatem conuersam in humanitatem delirabat , ac proinde Deo etiam , qui factus homo fuit ignorantiam illam appingebat. Sed tamen diei iudicij scientiam Christo , qua homini negare temerarium valde foret. Aliorum vero futurorum aliquorum non item : imo multo est probabilius , vti ex dicendis à certamine 3. satis constabit.

6 Inutili hic quæstione , & vexantur ipsi , & Theologicam vexant Recentiores. An scilicet actus liberi , & quæ ab ipsis pendent visione beata , quæ ad ipsos conducat antecedenter (siue proximè proponendo miseriam pauperis ad actum misericordiæ , vel remotè mouendo ad Dei amorem , à quo ad misericordiam , vel alium quempiam virtutis actum voluntas impellatur) possint videri ? implicare autem asserto. Cum enim scientiam quamuis creatam obiecta naturæ priori antecedant, si eos actus scientia beata natura etiam antecedat dabitur inter eos, & visionem beatam mutua reali antecedentia , atque eorum quoduis erit prius natura , quam sit. Quare ex ipsis terminis repugnat eos actus liberos visione beata antecedenti videri. Repugnat secundo quia visio beata essentialiter est vera ergo si actus liberos, quos antecedit repræsentat ex parte antecedentis ad ipsos est aliquid cum ipsorum negatione incompossibile: ergo non erunt liberi, quod repugnat contradictoriè cum asserta eorum libertate. Nec refert visionem , prout repræsentat miseriam pauperis, vel Dei bonitatem, quo solum pacto actum misericordiæ antecedit, non repræsentare illum, cum eouè ratione essentialis suæ veritatis connecti, sed quatenus ipsum repræsentat , quo pacto non est illo naturæ prior, sed posterior, vt scientia , ac visio quæuis suo obiecto posterior est: quare actus misericordiæ libertati non obesse. Etenim cum eadem in fectili entitate visionis, & miseria, & actus misericordiæ essentialiter verè repræsentetur, implicat repræsentationem miseriæ, quæ antecedit , esse sine actu misericoriæ,

cuius

cuius nequit non essentialiter vera repræsentatio esse. Confirmo: quia impedimenta libertatis non ponuntur secundum formalitates præcisas, sed secundum impedimentorum realitates, secundum quas solum possunt physica reali prioritate naturæ actibus præcedere. Neque instari potest argumentum in scientia visionis Dei circa miseriam, & actum misericordiæ ea quippe obiecta non facit, sed suo ordine factum, ac positum repræsentat, quia è suo primario obiecto, & principio, quod Deus est, infinita repræsentatio euadit, quæ solam obiectorum quocumque gradu, & statu positionem desiderat. Atque hæc sanè non solum de actibus liberis, sed de iis etiam, quæ ab ipsis pendent, v.g. gratia, & gloria, quæ de facto ab actibus Christi meritoriis pendent intelligenda sunt. Nam posita visione beata de illis non possunt non esse, ne visio falsificetur: quare, vel esse possunt gratia, & gloria sine actibus meritoriis Christi, contra suppositionem: vel actus hi ea posita non possunt non esse: vel gratia, & gloria possunt non esse, ac proinde visio de eis falsificari poterit. Horum autem quoduis repugnat.

7 Sed instabis posita scientia conditionata, & prædestinatione, siue collatione auxilij efficacis ex illa, quæ dubio procul consensum nostrum antecedunt, non tollitur consensus absoluti libertas: quia quatenus antecedunt connexa cum illo non sunt, sed quatenus subsequuntur obiectiua naturæ posterioritate ad illum: ergo cum beata visio quatenus antecedit actum misericordiæ, ac repræsentat miseriam non connectatur cum illo, sed, quatenus illum repræsentat, atque obiectiua posterioritate subsequitur, cum illo connectatur ipsius libertatem non lædet. Fateor instantiam hanc magnam habere vim contra Recentiores Complutenses, qui primam solutionis aduersariorum impugnationem nobis dederunt: instarique rursus posse eosdem ex præfinitione actuum liberorum, quam sine libertatis eorum præiudicio admitti posse iidem defendunt. Nos autem instantiæ eiusmodi minimè tangunt, qui actuum liberorum præfinitiones nusquam admittimus: ostendimusque controuersiis de scientia, & voluntate Dei, atque hic controu. 2. scientiam conditionatam, & auxilium, imò, & prædestinationem non connecti secundum se cum futuritione absoluta consensus intrinsecè, de auxilio patet in nostra sententia. De scientia item conditionata constat. Neque enim eam habet cum illa immediatam tanquam cum obiecto, quod non repræsentat: neque mediatam ratione futuritionis conditionatæ, quam repræsentat: cum futurum conditionatum physicè non connectatur cum futuro absoluto, sed logicè, & metaphysicè, seu discursiuè, ac per rationem: quare ratione huius connexionis sui obiecti conditionati cum futuro absoluto, nequit scientia conditionata physicè, & intrinsecè cum futuro absoluto connecti, sed logicè solum, & extrinsecè, quod connexionis genus non obest consensus absoluti libertati, vt patet in ipsa futuritione conditionata, & nuda auxilij entitate: licet, sublata futuritione absoluta consensus futuritio conditionata auferretur, sicut, & conditionata scientia, quæ nihil præter futuritionem illam conditionatam scientiæ Dei secundum intrinsecum addit.

CERTAMEN III.

Vidit Christus in verbo infinita existentia sincathegorematicè, non cathegorimatice: virtute tamen finita.

1 VIdisse Christum in verbo infinitum existentium siue infinita existentia sincathegorematicè, Probatur facile quia cognouit viditque omnes hominum, & Angelorum cogitationes per æternitatem futuras: atqui hæ sunt infinitè sincathegorematicè: ergo vidit infinita existentia absolutè pro variis durationibus, sincathegorematicè quidem infinita: quia nunquam infinita multitudine existent simul cum plures, & plures futuræ deinceps sint quacumque duratione assignata. Non videtur autem infinita cathegorematicè probatur: quia fortasse rerum creatarum multitudo infinita simpliciter repugnat, atque, vt minimum nunquam de facto erit: quare nec à Christo in verbo, imò neque à Deo, poterit videri. Sed dices videt infinitas sincathegorematicè cogitationes per æternitatem futuras: ergo cognoscit infinitas cogitationes cathegorematicè. Probatur consequentia infinitas illas cogitationes simul, & in hoc instanti cognoscit. Ergo simul, & in hoc instanti sunt obiecta huius cognitionis infinitæ illæ cogitationes: ergo sunt obiecta infinita simul: ergo cathegorematicè infinita. Et æquiuocatio in probatione malæ illius consequentiæ. Cognoscit quidem simul infinitas cogitationes simultaneas ex parte cognitionis, ac proinde, & illarum prouv obiecta, & cognita denominantur extrinsecè, non autem formaliter cogitationum ipsarum secundum se, quod requiritur, vt res ipsæ obiectæ dicantur esse cathegorematice infinitæ, siquidem infinitæ illæ cognitiones in nullo instanti infinitæ erunt, sed plures, & plures per æternitatem. Sed instabis cognoscit simul ex parte cognitionis cogitationes omnes futuras per æternitatem: ergo videt nullam præter ea supereresse. Ergo non sunt infinitæ futuræ per æternitatem, siue sincathegorematice infinitæ. Distinguo antecedens omnes collectiuè determinate ex parte obiecti nego; diuisiuè, & indeterminatè concedo antecedens. Videt enim simul plures, & plures per æternitatem succeßuras. Vnde negatur prima, atque inde etiam secunda consequentia.

2 Oppones Secundo. Christus videt *in verbo* omnia existentia pro quauis temporis differentia *ergo in eo* instanti, quo videt suam visionem, videt hanc visionem reflexam, & aliam, qua reflexe videt hanc tertiam, & aliam, qua reflexe videt quartam, & sic in infinitum visiones reflexas; ac proinde infinitum cathegorematicè rerum existentium: quod ipsum argumentum confici potest de reflexis cognitionibus. Dei supra visiones reflexas Christi visionis suæ, & visionum reflexarum Dei. Respondet Lugo. d. 19. sect. 1. num. 14. visionem Christi directam esse eandemmet supra se ipsam reflexiuam non secus, ac diuinam: quare re ipsa vnicam esse solum visionem Christi, licet realiter virtualiter à se ipsa diuersam, solumque formaliter diuersam per rationem: sicut in diuina scientia philosophamur. Vnde reale formale infinitum cathegorematicum conditionum reflexarum Christi non infertur, sed solum reale virtuale, & formale solum rationis, seu per rationem, in qua nullum est obseruandum, sicuti neque est in Deo, vt à numero 17. ad idem argumentum in visione diuina reformatum, & in cognitione Christi reflexa supra suam, & diuinam cognitionem. Contra tamen est quia vis reflectendi supra se ipsam propria solum est diuinæ cognitionis tum quia infinita est, tum quia essentia sua omnium cognoscibilium repræsentatio è suo primario obiecto euadit, nihilque ab aliis obiectis repræsentionis formalis acquirit, sed sola externorum positione ea repræsentat, quare in ratione repræsentationis ab illis nullatenus pendet, neque est illis vllatenus posterior, cognitio autem omnis creata, finitæ, ac determinatæ repræsentationis sit, id solum in omni signo repræsentat determinatè, quod in primo repræsentabat, estque quouis suo obiecto posterior, quare nihil aliud repræsentare potest, quod primo non repræsentabat, ne in aliquo signo sine seipsa sit, nequitque suo obiecto quod repræsentat non esse posterior: quocirca, cum visio creata Christi directa vbi primum alia obiecta extrinseca repræsentabat, seipsam non repræsentet eademmet nequit pro signo visionis reflexè se ipsam repræsentare, quin in primo sine de ipsa fuisse conuincatur: nequitque seipsam repræsentare, quin sit seipsa natura posterior, atque à seipsa pendeat, quæ omnia contradictiones manifestas inuoluunt.

3 Facilius

3 Facilius ergo longè,longéque verius respondetur negando antecedens.Nec enim opus , imo nec possibile est Christum,qua hominem existentia omnia , in quauis differentia temporis in verbo,imò neque absolutè videre: cum enim visionem suam alia necessario reflexa videre debeat,& hanc alia,& infinitum cathegorematicum,admitti de facto debet contra omnes,& quod pugnans cõtradictoriè est processus causarum , è cuius repugnantia cum Aristotele Dei,seu primæ causæ existentia à philosophis,& Theologis omnibus in primis demõstratur,siquidem obiecta quæuis causalitate suas creatas cognitiones, ac visiones præcedunt, vel fistendum tandem est in aliqua Christi visione , quæ ab ipso vlteriori reflexa non cognoscatur:ac proinde asserendum non omnia,quæ in quauis duratione existunt à Christo videri. An vero visionem directam suam reflexa alia Christus videat in verbo,atque hanc alia,atque alia istam , & quo tandem vsque supra suas reflexas,& reflexas visiones reflectendo perueniat?taxatum à Doctoribus hactenus non est.Censeo ergo reflectere supra suam visionem beatam , vti ad gaudium de summa illa fœlicitate cõcipiendum oportet. Item supra visionem directam aliarum creaturarum,quarum visio titulo non solum vnionis hypostaticæ,sed status beatifici debetur;ac propterea visio earum in verbo nuncupatur:quia,& id ad gaudium accidentale de statu illo beatifico spectat,ibique visiones reflexas Christi sistere:quia cum in aliqua vltima sistendum ipsi sit , vt diximus,quæ reflexa alia non videatur,ne processus infinitus admittatur; atque non sit maior ratio concedendi reflexam visionem secundam,quam tertiam , quartam, quintam , & reliquas in infinitum , in prima visione reflexa sistere Christum cordatius , & rationabilius asseritur. Scio contra visionem beatam Christi opponi à Recentioribus,quod contra visiones beatas omnium Beatorum militatæque.Nempe;si detur visio beata Christi fore incorruptibilem natura sua : quod pugnat cum prædicato creaturæ in ipsa inhibito. Nam visio beata essentialiter est vera iudicatiuè , suique ipsius , ac suæ perpetuitatis repræsentatio. Falso enim assumitur visionem beatam esse essentialiter veram iudicatiuè. Simplici enim visione consistit , iudicium autem de eius duratione erit, siquidem habet è libero decreto Dei conforme , ipsumque decretum sequens. Secundum falsum omnino est : esse sui ipsius , ac suæ perpetuitatis repræsentatiuam , vt patet ex dictis , & tandem respondet Lugo num. 23. §. *Respondeo secundo, & melius.* Patet ex dictis ; & tertio , cum eam perpetuitatem non habeat visio à se neque ex vi primæ suæ existentiæ : cum visionem sui in via , & ad tempus dari à Deo non repugner,licet ratione status detur Beatis cum perpetuitate , eaque visione beata ipsa vera essentialiter iudicatiuè repræsentetur , iudicabitur,eritque perpetua,& incorruptibilis ex decreto Dei,in quo nulla est repugnantia,vt patet.

4 Dico tertio vidit Christus in verbo infinita fincathegorematicè virtute finita. Conclusionis huius probatio facilis est, iamque supra data in simili , atque in re præsenti dabitur commodius dum Scoti argumentum à priori soluamus num.vltimo postquam futiles aliorum solutiones reiecerimus. Arguit Scotus ad cognoscendum æquè duo maior virtus requiritur, atque ad cognoscendum vnum:atque ad plura duobus maior , maiorque ad plura:ergo ad cognoscendum infinita fincathegorematicè in infinitum succedentia virtus infinita requiritur. Confirmatur:quia quo plures cognoscuntur effectus perfectius cognoscitur causa:ergo cum effectus infiniti cognoscuntur infinitè perfectè cognoscitur causa,quod virtute finita fieri nequit. Recentiores apud Vvadingo d. 6. dub.5. num.60.vtrumque antecedens distinguunt.Si plura,aut infinita in se cognoscantur maior, aut infinita virtus requiritur,concedunt:requiuntur enim plures , aut infinitæ species,si cognoscantur in alio , vt à Christo in verbo cognoscuntur, negant : quia vnica illius species sufficit. Sed contra primo:quia videri à Christo, & beatis creaturas in verbo non est videri per verbi speciem , & abstractiuè , sed verbi visionem beatam titulum esse , vt illis visio creaturarum donetur iuxta doctrinam nostri Vasq. d.50.c.3. ac sæpè. 1.p.& t. 1. 2. à nobis datam , hic,fusiusque probatam controu. de Beatitudine: quare visio creaturarum in se cum sit , atque infinitarum , vel infinitis speciebus formaliter , aut virtualiter opus erit in horum doctrina. Secundo : sit medium in quo infinitæ illæ creaturæ à Christo cognoscantur non ne infinitum quid mouens , vt medium ad eorum cognitionem requiretur. Contra tertio:quia difficultas non est in infinitate specierum formali,vel virtuali,quæ se tenent ex parte obiecti , nec magis negari earum infinitas discreta potest , quam infinitas obiectorum , si se ipsis concurrerent,sicut,vt minimum, terminans cognitionem,sed de virtute potentiæ , aut luminis se ex parte potentiæ tenentis , aut formalis virtutis specierum requisitæ ad infinitorum cognitionem , an infinita esse debeat ?

R. P. Christoph. de Ortega de Dei incarnat.

5 Vvadingo ipse multis extra rem num. 64. notatis respondet num. 65. distinguendo antecedens primum(quomodo etiam in eius doctrina distingui secundum debet) Maius lumen requiritur ad cognoscenda æquè perfecte plura pluribus actibus cõcedit;vnico actu negat:in primis , si quæ de virtute contra Recentiorum sententiam,quam execratur Vvadingo ad cognitionem transferantur datis eorum impugnationibus,& ipse confutatur. Secundo per ipsum n. 64. tota difficultas est in animi attentione æquè præstanda pluribus obiectis æquè cognoscendis,atque vni:hęc vero difficultas eadem est,siue vna siue pluribus cognitionibus cognoscantur.Contra tertio:quia in huius doctrina ea difficultas maior attentionis animi æquè præstãdæ pluribus obiectis,& cognitionibus,quam vni,est eius necessitas,& dependentia à magna copia spirituum vitalium ad perfectum phantasma requisitum,ad perfectam cognitionem:ergo in iis,qui cognoscunt independenter,ac sine conuersione ad phantasma æqua poterit esse animi attentio ad plura obiecta, atque ad vnum:ad plures item,atque ad vnam cognitionem:atqui in sententia Gregorij in 2.d. 11.q.vnica, quam sequitur Vvadingo num.64. & 65. Beati intelligunt sine conuersione ad phantasma,ac independenter ab illo: ergo æqua poterit dari in eis,& in Christo proinde animi attentio ad plura obiecta,quam ad vnum,ad pluresque æquè perfectas,atque ad vnam eorum cognitionem. Non mittam falso argumento induci Vvadingo hic , vt putet naturaliter æquè posse perfectè plura simul cognoscere,atque vnum:quia , quo perfectius cognoscitur obiectum eo perfectius amatur : ergo perfectio vnius operationis animæ non obest perfectioni alterius : etsi enim in operationibus,quæ alias animæ iuuant,vt cognitio ad amorem obiecti,media qua à bonitate obiecti impellitur voluntas ad amorem,& in præmissis respectu assensus conclusionis,res ita habeat:quia quantum virtutis in attentione animæ necessaria in huius doctrina ad perfectiorem cognitionem insumitur maiori applicatione obiecti per illam,& impulsu ad amorem,& assensum cõclusionis compensatur; ast in cognitionibus non subordinatis,quales sunt obiectorum disparatorum,vt futura , quæ Christus nouit,non est,quo ea virtus perfectæ vnius cognitioni impensa compensetur. Melius probaret:quia potentia vitalis intellectus applicata æquè,& de se expedita operatur naturaliter quantum potest:quare æquè applicata pluribus,& expedita,atque vni æquè perfectè plura,atque vnũ cognosceret,sed hac de re contr.de anima , vbi propria difficultati huius sedes,abũde disputauimus.

6 Facilius ergo independenter ab vnitate,vel pluralitate specierum, & cognitionum, quibus plura obiecta cognoscantur , respondetur , distinguendo antecedens vtrumque : maior virtus requiritur ad plura æquè cognoscenda,atque ad vnum ex parte vitalitatis potentię,seu principij vitalis,præcisè nego:quia eadem virtus intellectilis in se vitalis potentiæ plura,& vnum æquè perfectè potest cognoscere;ex parte principij non vitalis subdistinguo ; maior:proportione arithmetica fateor:proportione geometrica nego,& idè est de perfectiori cognitione,& maiori causæ,quo plures cognoscuntur effectus:vnde negatur vtraque consequentia.Doctrina hæc distinctionis sæpius à nobis data est , & explicata estque , vel pueris

ipsis nota,quare largiori explicatione non eget.Totaque solutio confirmatur apertè in visione Dei, obiecti nimirum non secundum quid, & in vno genere infiniti, (quo,vt summum,modo creata infinita esse, adhuc fincathegorematicè possunt,) sed simpliciter, & absolutè infiniti;& tamen numine, specie, & cognitione finita à Beatis videri dogma Theologorum est. Disputari hic à nonnullis solet an visione beata Christus, qua homo, Deum comprehendat, vel sola, vel adiuncta etiam eius titulo,vt diximus scientia omnium possibilium, & futurorum. Id quod de Beatis vniuersim plures discutiunt. Nobis autem vtrobique omittendum est. Tum quia ex dictis.controu.de attributis.d.de Dei incomprehensibilitate dirimi à quouis negatiuè nullo negotio poterit:tum quia à nobis ita pro vtraque quæstione fuit direpta, ne quæstio,vocum potius,quam rerum,sæpius nostras carthas oppleret.

QVÆSTIO II.

De scientia per se infusa humanitatis Christi Domini.

EX dictis constat creata, siue futura, siue possibilia, licet non visione beata, eius tamen titulo per aliam scientiam videri. Ea autem vna è tribus, aut triplex esse in Christo potest. Vel per se infusa, quæ nimirum quoad substantiam supra intellectus humani vires, & exigentiam absolutè sit:non loquimur autem de fide, de qua alia instituetur quæstio,sed de creatorum visione: infusa per accidens,quæ,licet intellectus humani viribus patrari, atque exigi absolutè possit,hic tamen, & nunc nec parari,neque exigi valet:tandem acquisita, eiusdemque rationis cum ea,quam de pluribus proprio labore,& industria homines acquirunt, in præsenti autem de infusa per se solum disputamus, de duabus aliis deinceps dicturi.

CERTAMEN I.

Scientiam per se infusam animæ adfuisse Christi Concors Theologorum sententia est.

1 ALex.3.p.q.13.m.1.& 2.S.Bonau.in 3.d.14.a.1.q.1. Scotus.q.3.§.*Contra concl.* Richard. a.13. q.1. & 2. Almain.q.1.a.2.Gabr.q.vnica.a.2.init.Nominales reliqui, & Dur.q.4.scientiam aliquam à visione beata diuersam, per seque infusam,in Christi humanitate non fuisse, sed solum per accidens infusam, eiusdemque rationis cum acquisita ait.Etenim licet creata in verbo videri negent, ast eadem verbi visione beata cum illo videri opinantur:quare,& aliam per se infusam scientiam ad ea videnda superfluere:quandoquidem ea posita, neque amplius,neque melius viderentur, quam visione beata qua vero consequentia scientiam per accidens infusam admittant,contra quam sua hæc militat ratio,prorsus ignoro si dicant scientiam illam,seu visionem beatam, quatenus ad inferiora obiecta acquisitæ terminantur,per accidens infusam nominari,sicut,qua terminatur ad Deum, beata dicitur,dicant per se etiam infusam vocari, quatenus ad superiora obiecta scientiæ per se infusæ propria contendit.Reliqui Theologi scientiam per se infusam animæ Christi adscribunt.S.Th.3.p.q.9.a.4.corp.ac sæpius.q. 11.quibus in locis Thomistæ,ac interpretes omnes. Capreol.in 3.d.14.q.1.a.1.concl.2.& a.3.ad 1.contra 2.concl. Paludan.q.2.Marsil.q.10.a.2.Vasq.d.52.c.1.Soar.d.25.sect. 3.§.*dico primo* Vvadingo.d.6.dub.3.n.105.versu *dico tertio*. licet non suis principiis,sed sola Scholasticorum authoritate,non vltro eat, sed trahatur,Lugo.d.20.sect.1.n.3. Bernal.d.35.vbi non tam disputat,quam supponit quæ-nus vero à visione beata distinguatur iuxta varias eorum sententias de visione creaturarum in verbo erunt intelligendi;Nos autem eam ex æquo à visione beata distinguimus.

2 Ægrè autem ab his doctoribus sententia de scientia infusa per se à visione diuersa in Christi anima contra aduersarios, quorum ne tanguntur quidem,nedum quatiantur,principia,suadetur. Arguit.S. Th. q.9. art.3. quia omne quod est in potentia ad formam, etiam supernaturalem,quandiu ad actum non reducitur imperfectum manet;at intellectus est in potentia ad omnia intelligibilia,etiam supernaturalia,reduciturque ad actum per species intelligibiles,& cognitiones eorum: ergo quandiu eas intellectus Christi nō habet imperfectus erit:id quod statum vnionis hypostaticæ dedecet valde;dicent autem aduersarij imperfectionē entis esse,si omnino in potentia sit,vel ad actum perfectiorem; secus autem si ad actum perfectiorem perfectiori actu reducatur:vt reducitur intellectus Christi respectu creaturarum per actum visionis beatæ scientia infusa longè nobiliorem,ac per nobiliores species obiectorū supernaturaliorum,nempè lumen ipsū gloriæ,vel nobiliores alias, quæ cum ipso ad eundem actum visionis Dei,& obiectorum supernaturalium concurrant,vt patet in Angelis, quorum intellectus, sicut, & animæ separatæ imperfectus non est, licèt sit in potentia ad cognitionem obiectorum naturaliū per species alienas,quia speciebus propriis eorum dignitati, & statui debitis,ac proportionatis, & nobilioribus ad actum ea cognoscendi reducitur. Qua etiam doctrina enerauat nostri Lugo ratio secunda desumpta ex statu gratiæ, & sanctitatis humanitatis Christi ratione *hypostaticæ* vnionis longè nobiliori eo,in quo animæ *iustæ* separatæ, atque Angeli per gratiam adoptionis,& visionem beatam collocentur,tanquam per radicem aliorum donorum, & specierum supernaturalium. Etenim si status humanitatis per vnionem longè nobilior est nobiliores species obiectorum supernaturalium, nobiliorque eorum cognitio humanitati Christi à nominalibus assignantur, quam sint species,& cognitiones per se infusæ Angelis, & animabus beatis.

3 Si ergo,quid de vtriusque sententiæ diffidio sincere iudicem dicturus sim,reor earum Doctores,quod præsentem attinet difficultatem de nomine solum differe.Cum enim primæ sententiæ Doctores asserant eodem beatę visionis actu creata omnia videre,& quatenus circa supernaturalia obiecta creata versatur,vel à gloriæ lumine,vel à speciebus supernaturalibus simul cum illo concurrētibus procedere,nequeant negare, quatenus ad ea terminatur,supernaturalē,quoad substantiā esse scientiam illā inficiari non possunt:quare nec,quoad præsentem attinet,de re à Doctoribus secundæ sententiæ differunt, quoad alia vero,quæ nominalium sententia continet de rebus,nec solum de vocibus,non vna solū contr.esse poterit.Prima:an eadem visione beata,creata etiam obiecta supernaturalia à Christi humanitate videātur:an diuersa? Secūda:an speciebus diuersis à lumine gloriæ,an hoc solo ad ea cognoscēda humanus Christi intellectus,& eleuetur,& vtatur?Tertia:an species eiusmodi particulares pro vnoquoque supernaturali obiecto sint,an vniuersales pro eorū pluribus,vel omnibus,quæ ad quæstionem tertiā de sciētiæ per se infusæ principiis,non ad præsentē spectant. in qua meo iudicio,vt dixi,de rebus non discordant:cum omnes scientiā obiectorū supernaturaliū per species supernaturales quoad substantiam,quare,& quoad substātiā supernaturalē,ac per se infusā Christi animę tribuant.

4 Ea propter,licet nihil censura dignū ab eo,qui animæ Christi scientiam per se infusam negaret, præsertim consprirato asserant Doctores:ita eos tamen interpretor, vt de censura hæresis,erroris,siue proxima loquāturque temeritatis notā is fugere possit,qui rationi probabiliori saltē,aut aperto Patrū testimonio destituus vt de opinati eueniret,cōtra omnes Theol.in re hac grauissima decideret:Ex quo vero sciētia hæc animæ Christi fuerit infusa

conuenien-

conueniunt Doctores eam ipsi à conceptionis initio inditam esse. Cum enim ratione vnionis tunc factæ,& dignitatis,quam hæc in animam illico deriuat infundenda esset,atque à sensuum, & phantasiæ ministério, quæ ad suam perfectionem tempus requirunt, minimè pendeat,illico infundi,& potuit,& debuit: nihilque fuit cur Deus in eius infusione traheret moras. Probatur secundo ex Paulo ad Hebr.10. vbi sic ex Psal. 30. de Christo, qua homine scribit: *ingrediens mundum, dicit: hostiam,& oblationem noluisti corpus autem adaptasti mihi.* quibus docet Paulus tunc,cum primum conceptione sua mundum Christus, qua homo ingrederetur, totum incarnationis suæ, ac redemptionis nostræ mysterium supernaturale, ac de eo diuinum consilium percalluisse, suasque ad redimendos homines partes acceptasse. Subditque propterea Paulus *in qua voluntate sanctificati sumus.*

CERTAMEN II.

Obiectorum naturalium futurorum non fuit scientia per se infusa, secus conditionatorum, & possibilium secundum eos status præcisè.

1 SVpernaturalia omnia in obiectis scientiæ huius per se infusæ contineri secundum omnes eorum status certum est: dummodo non omnes actus Christi includas,ne processum in infinitum reflexarum Christi cognitionum in curras. De naturalibus obiectis etiam futuris plura imo omnia ad scientiam per se infusam humanitatis Christi pertinere docent Soar.d.27.sect.1.§.*Dico primo.* Falso referens omnes, qui hanc scientiam in Christo admittunt.Ragusa.d.90.fine Cabrera.3.p.q.11.a. 6.d.3.conclus.1.Lugo.d.20.sect.2.n.25.& 29 Bernal.d.35. sect 1.n.2.referrique pro ea possunt, qui actum supernaturalem circa obiectum,etiam formale,purè naturale admittunt (si Scotum,& Gabrielem excipias, qui nihilominus aliter in re hac aliunde censent) ij vero sunt Basol. in 3.d.28.q.vn.a.1.d.23.q.vn.a.2.ad 1. Conrrad.1.2.q.2.n.3. Palacios in 1.d.28.d.2.Molina in concordia.q.14.a.13.d.7. 13.14.& 32.Ægid. de supernaturalit.d.5. dub.3.ac de fide d.14 num.7.Herize.1.p.d.38. Granad.1.2. controu.8. de gratia tract.1.d.14.sect.3. & procemio.1.p.d. 4. num. 17. Lorca.d.9.de gratia concl.1.& 2.Sforcia.4.summæ Theolog.n.25.Vinsfeldius de libero arbitr.& grat.sect. 3. m. 4. cum Guilliel.Borrillumg.in 3.d.23.q.1.quos refert, & sequitur Ripalda t.1. de Ente supernat. lib. 3. d. 45. sect. 1. & 2.

2 Dicendum tamen nobis est primo: nihil naturale futurum absolutè, seu existens in quauis temporis differentia est obiectum scientiæ per se infusæ animæ Christi. Ita Scotus,& Gabriel,& nominales omnes S.Bonau. & Richard.citati cert.1.n.1.Vasq.d.52.c.1.Mæratius de incarnat.d.26.sect.1.n.6.& 7.quibus adde negantes posse esse actum supernaturalem circa obiectum omnino naturale, etiam pro formali ij vero sunt Caiet.1.2.q.63.a.3.Curiel. q.109.a.1.dub.3.§.4.concl.2.Zumel. d.1.& 2.& a.3. d. 3. Medina q.62.a.2.Bann.2.2.q.1.a.2.q.6.a.1.q.24.a.2.& Thomistæ reliqui,ex nostris prætereà Arrubal.1.p.q.14.c. 6. Fasol.q.12 a.1.num.9.a.8. num. 42. Ianner.t.2.d. 6. q. 3. num.153.Didacus Ruiz de prædest. d. 46. sect. 5. num. 3. Probatur conclusio quia actus potentiæ naturalis circa obiectum purè naturale non habet connexionem cum aliquo supernaturali: ergo neque est supernaturalis quoad substantiam:atqui visio humanitatis Christi circa creata obiecta naturalia absolutè existentia est actus potentiæ naturalis circa obiectum purè naturale: ergo non est supernaturalis, quoad substantiam, siue, quod idem est per se infusa.Antecedens primum est certum,& consequentia prima legitima.Etenim supernaturale per se,& absolute,siue secundum substantiam illud solummodo est quod habet connexionem cum aliquo supernaturali: quare, & ordine rerum supernaturalium pereunte consistere,& illud nequiret. Reliquæ consequentiæ indubitatæ sunt, vt patet ex quæstionis præfatione, siue explicatione,vt mittam modo nec si connexionem haberent statim supernaturalem fore visionem: ostendi enim controu.de ente supernat. in genere posse esse aliquod ens naturale essentialiter à supernaturali principio effectiuè pendens, dummodo à natura pendeat exactiuè.

3 Dices primum antecedens falsum esse, quia actus potentiæ naturalis circa obiectum purè naturale supponit quandoque ex parte potentiæ habitum supernaturalem,ac proinde habet connexionem cum illo, estque supernaturalis:sicque euenit visioni Dei de obiectis creatis naturalibus absolutè existentibus. Contra primo: quia habitus supernaturalis, siue supernaturale comprincipium ex parte potentiæ solum habet locum cum potentia improportionata de se est ad obiectum, & proinde insufficiens, neque potens se sola illud attingere: atqui potétia naturalis porportionata de se est obiectum cuiuis naturali:cum sit in eodem ordine naturalitatis cum illo, neque hoc sit in ordine superiori,quouè nequeat facultas naturalis pertingere: ergo habitus supernaturalis non habet locum in potentia naturali, vt versetur circa obiectum purè naturale.Contra secundo:quia potentia naturalis per vos,& omnes versari potest de se circa obiectũ pure naturale quoduis: ergo ad actum huius potentiæ circa illud nequit concurrere ex parte potentiæ habitus supernaturalis,vt supernaturalis est.Probo consequentiã: Nam in actu,qui totus potest procedere à principio naturali,& obiecto naturali purè,nihil est supernaturale, vt patet:quo circa,licet diuina volũtate habitus supernaturalis ad concursum cum potentia vocaretur non concurreret concursu,siue influxu supernaturali;seu formaliter, vt principiũ supernaturale,sed influxu naturali,& vt principium naturale formaliter:sicut eadẽ adhuc formaliter infectilis omnipotentiæ virtus cũ,causis naturalibus,non supernali influxu,& virtute formaliter, sed naturali ad effectus naturales concurrit. Denique omnia prædicata actus circa obiecta naturalia adæquatè respondent potentiæ naturali,& obiecto:ergo hæc solum ex parte principij præsupponuntur iuxta doctrinam latè à nobis probatam in physicis contr.de causis.d.de causa adæquata,& inadæquata.

4 Dices primo:hæc omnia solum probare non posse dari habitum,siue comprincipium supernaturale ex parte potentiæ naturalis,vt versetur,siue ad actum circa obiectum purè naturale,quia de se potest versari circa illud; atque omnia prædicata actus sufficienter respondent potentiæ,& obiecto naturali. Sed hæc solum probant non requiri comprincipium supernaturale, siue habitum ex parte potentiæ,ast secus dari à Deo non posse absolutè cum non repugnet in nostris principiis eundem effectum pendere à duplici causa adæquata.Sed hoc præcluſi impugn.2.fine.Ac rursus impugno:quia ne materialiterquidem potest principiũ supernaturale ex parte potentiæ se tenendo concurrere ad actũ naturalẽ:siquidem in eo actu nullus concursus ex parte potentiæ se tenens esse potest nisi vitalis,quẽ habitus supernaturalis,aliudvè agens præter potentiam vitalẽ præstare nequit.Tertio:cum actus ad quem potentia naturalis potest,quique ipsi,& obiecto secundũ omnia sua prædicata sufficienter respondet naturalis prorsus sit,licet de illus superfluo concurrere ad illum habitum supernaturalem potentiæ inditũ idem ipse erit, ac proinde naturalis secundum substantiã,ac non scientię per se infusæ.Dices secundo circa obiectũ naturale purè posse quidem de se potentiam versari,ac sine habitu actibus pluribus,non tamen omnibus possibilibus,in quibus sunt aliqui, qui ex modo tendendi in obiecta naturalia purè supernaturalia sunt, ac principium supernaturale requirunt.Sed modus iste tendendi actui identificatus, qui supernaturalis sit,neque ab aduersariis percipitur aliquando,cum nunquã nobis explicetur. Etenim quidquid in actu cognitionis ipso modi,& perfectionis hactenus inuestũ fuit;est intẽsio,claritas penetratio obiecti,quę omnia pro maiori potentiæ conatu,specierum intensione,&

perfectione augescunt,& pro summa ad summum : neque ab habitu supernaturali prouenium,qui ad nihil horum datur,sed ad proportionandam potentiam de se improportionatam cum obiecto, quæ si abesset habitus supernaturales fidei, spei, & charitatis à nullo admitterentur.

5 Respondet secundo Bernal.num.4.res purè naturales cognosci posse sub ratione, & motiuo formali supernaturali, potentiæ obedientialis, quam habent, dissimilitudinis à rebus supernaturalibus,productionis,vt re ipsa est,suæ à Deo Trino,quæ omnia supernaturalia formaliter sunt.Soluit quæstionem solutio, non difficultatem. Etenim vel ea omnia prædicata,quæ supernaturalia esse asserit absolutè intrinseca sunt rebus naturalibus, vel extrinseca:si extrinseca:ergo naturalia secundum se cognita à Christo non cognoscuntur scientia secundum substantiam supernaturali,& per se infusa, quod solum contendimus,non autem quod sub alio motiuo supernaturali cognita scientia,siue cognitione per se infusa non cognoscantur:nam sub motiuo diuinæ reuelationis nemo dubitat cognitione supernaturali cognosci naturalia obiecta posse. Si autem eas omnes rationes intrinsecas rebus naturalibus absolutè asseras, cum per te supernaturales sint,naturalia omnia absolutè supernaturalia esse asseres. Vt enim aliquid supernaturale absolutè sit satis est aliquam eius formalitatem supernaturalem esse, vt patet in visione beata,quæ,qua visio, & qua vitalis formaliter,& secundum alias formalitates, in quibus cum cognitionibus naturalis conuenit supernaturalis non est, & tamen absolutè est supernaturalis : quare destruitur quæstio,nullumque obiectum purè naturale relinquitur: nec soluitur argumentum quod circa purè naturalia obiecta visio debeat esse naturalis, solum enim euincitur doctrina hac,quod possit esse supernaturalis circa obiecta supernaturalia,ac non purè naturalia. Denique tota Doctrina est falsa ; vt in philosophia ostendi. Potentiam enim obedientialem à rebus creatis eradicaui, nec si admittatur supernaturalis erit, sed prædicatum generale creaturæ, & subiectionis eo titulo diuinæ omnipotentiæ,& Dei voluntati, ad quosuis vsus : quod supernaturale non est,sed potius commune naturali, & supernaturali creaturæ. Relatio vero dissimilitudinis, sicut prædicamentales reliquæ reuera nihil præter fundamentum, & terminum rebus addunt : quare in dissimilitudine entis naturalis à supernaturali hoc solum supernaturale est:quod si velis aliquid fundamento superaddi,non autem voles ipsi identificari, quod in sanam mentem cadere nequit:sed esse accidens quoddam: quod non tollit ens naturale,quod eam habet secundum se in naturalitate pura permanere,atque, vt talem videri illud de productione, neque impugnatione opus habet.

6 Licet autem hæc ita sint de absolutè existentibus obiectis naturalibus in quanis temporis differentia de conditionatè vero solum existentibus,vel possibilibus naturalibus provt in eis statibus, censeo scientia per se infusa à Christi humanitate videri. Ratio est:quia Christus ea secundum eos status in se videbat,& clarè æquè, atque absolutè existentia:id quod nisi per species proprias eorum secundum status illos possibilitatis, & conditionatæ futuritionis fieri non potuit:atqui species propriæ possibilium,& futurorum conditionatorum, qua talium, sunt supernaturales quoad substantiam:ergo, & eorum visio supernaturalis quoad substantiam, ac per se infusa scientia erit : nihil enim requirit ad sui existentiam principium supernaturale quoad substantiam quod natura non exigat,quod supernaturale non sit. Minor suadetur quia futura conditionata, & possibilia, qua talia, secundum eos status absolutè non existunt, siue non habent,vt sic existentiam: ergo nequeunt efficere, neque exigere à Deo specierum sui secundum status illos productionem,sed neque ab vllo alio ente naturali exigi,aut produci possunt:ergo earum productio est supra vires, & exigentiam totius naturæ quod ipsum est supernaturalem illam secundum substantiam esse:quod secus eueuit in absolutè existentibus,quæ sui species producere, aut exigere aliquando possunt:ac proinde,cum nondum adsunt,vel quando præterierunt,licet nõ exigant,ac proinde sine eorum concursu,aut exigentia à Deo producantur species,quoadmodum eas producendi supernaturales solummodo sunt,quoad substantiam vero naturales: quia sunt eiusdem rationis,& speciei cum illis, quas illa obiecta,si adessent,vel producerent,vel exigerent. Dicet ergo cognitio,seu visio Christi de absolutè existentibus in quauis temporis differentia,negationibus rerum possibilium fuit supernaturalis quoad substantiam:quia non sunt existentes,sed existentiũ potius negationes.Obiectio hæc tangit difficultatem prolixam de possibilitate,vel impossibilitate specierum propriarum puræ negationis in intellectu quam nunc definire prolixum,& extra rem esset. Respondeo ergo si possibiles sint in se videri à Christo negationes incertum autem,an negationis quali quali existentiæ absolutè debeantur:quia eas,licet agere nequeant, aut possit exigere.Si impossibiles solo discursu,ac non in se, & per species proprias, à Christo videri naturali scientia.

CERTAMEN III.

Deus nullatenus est obiectum scientiæ per se infusæ Christi.

1 NOn defuere,qui Deum in obiectis huius scientiæ per se infusæ numerarint. Aliqui enim per ipsam quidditatiuè cognosci. Deum asseruere. Durandus vero apud Bernal.iam citandum vtcumque ea scientia cognosci Deum,vt vnum aiebat.Bernal.vbi proxime §. 2. n.15. cognosci etiam vt trinum:pro quo refert Caiet.q.11.a.1. Soar.d.27.sect.5.Salas.1.2.t.2.tract.2.d.6.sect.7.Ripaldam t.1.d.12.sect.2.Lugo proximè sect.3.qui solum ait *Trinitatem* ex visione vnionis hypostaticæ cognosci, non autem per scientiam infusam,Ripalda vero ibi hac de re nihil. Solum sect. 1. n. 7.argumento Aluarez respondit: Deum per scientiam infusam posse abstractiuè videri. Vulgatior tamen,longeque verior sententia negat Deum scientia per se infusa à Christi humanitate cognosci. Ita Bannes.2.2.q 5.a.1.Vasq.vbi proximè, & 1.p.d. 131.c.3. pluresque Recentiores expresse in super.S Th.3.p.q.11.a. 1. in hæc verba *ipsam diuinam essentiam per hanc scientiam*, per se infusam,*non nouit*,Christus,*sed per beatam*. Vrgingo cognitione quidditatiua non cognosci Deum per scientiam infusam approbat.d.6.dub.9.§. *Dico primo*.Ita Lugo supra,sed non aliter cognosci per illam nõ improbat. Probat vterque quod expresse approbat de cognitione quidditatiua:quia quidditatiua rei cognitio est visio,& intuitio ipsius, vt præter illos Vasquius,& Soarez affirmant:quæ Dei non nisi per scientiam beatam haberi potest. Sed tamen claritatem visionis, & intuitionis vt ad quidditatiuam eius cognitionem non requisitam,sed fuisse si exactè eius quidditas,& essentia adhuc per species alienas,& abstractiuè cognoscatur certum mihi est. Siquæ Aristoteles, & Philosophi reliqui definitionem rei per essentialia prædicata abstractiuè cognita, quæ cognitio abstractiua est,quidditatiuam, & essentialem eius definitionem, & cognitionem constanter hucusque nominarunt.

2 Probatur autem vniuersim conclusio.Quia Deitas,& intuitio nequit nõ esse visio beata:atqui scientia per se infusa,qua talis,visio beata non est:ergo nec Dei visio, & intuitio est scientia per se infusa.Sed neque est abstractiua Dei cognitio hæc scientia,siue Dei cognitio in alio in nullo enim obiecto scientiæ per se infusæ cognosci Deus potuit ab humanitate Christi per ipsam scientiam. Tũ quia si aliquod eius obiectũ mouere posset,vt in ipso vel ex ipso Deus cognosceretur solum posset,moueret cognosceretur Deus per aliam cognitionẽ à scientia infusa dependentem,quæ scientia per se infusa non esset, sed ab ea diuersa, sicut quæ ex obiectis reuelatis intellectus cognoscit;assumptum probo. Licet enim plura scientiæ per

per se infusæ relatiua sint ad Deum, siue vnum, siue trinum, atque cum eo connexa: demusque relatiua esse media ad correlatiua cognoscenda: ast medium ad cognoscendum aliud, prius natura debet cognosci, quam illud, ad quod cognoscendum medium est: alioqui non erit medium in quo aliud cognoscatur, sed simul cognoscetur vtrumque in seipso, vel in alio suo medio, vnumquodque vt ait Aristoteles de relatiuis esse simul natura, & cognitione, cum quo nequit stare vnum esse medium ad cognoscendum aliud correlatum. Iam vero si medium prænosci natura debet ad id quod in ipso cognoscitur, ac proinde obiecta scientiæ per se infusæ, in quibus tanquam mediis Deus abstractiuè cognoscendus est, prænosci per illam debet ad sui abstractiuam cognitionem in ipsis non poterit sic cognosci Deus per infusam scientiam quin ipsa scientia infusa sibi ipsi prioritate naturæ præcedat quod est implicatorium, & contradictorie repugnans: ergo repugnat Deum per scientiam infusam in eius obiectis abstractiuè tanquam in mediis cognosci, ac proinde Deum abstractiuè cognitum esse scientiæ per se infusæ Christi obiectum.

3 Secundo licet relatiua mutuo in essendo dependeant, atque inuicem in existendo connexa sint, quare ex vnius existentia inferri aliud possit: tamen vnum sine alio cognosci posse non dubito, non enim ex connexione, & dependentia in essendo statim infertur dependentia formalis & connexio necessaria in cognoscendo nisi solum materialis dependentia vnius ab alio, tanquam apponente, seu comitante suam entitatem, in qua veritas, & cognoscibilitas obiectiua diuersa ab illius alterius extremi veritate, & cognoscibilitate est: quare & apta secundum se, sine alio terminare cognitionem. Sed esto, nequeat vnum relatiuum sine alio cognosci, sitque inuicem medium, vt vnum in alio, ac per eandem cognitionem abstractiuè cognoscatur. Hic tamen in casu nostro Deus abstractiuè in obiectis scientiæ per se infusæ ad ipsum, quauis ratione relatis, non cognosceretur ab humanitate vnita, quia Deum eius decentiam, & dignitatem attendentem claram termini visionem donare oportebat, nisi habitam præsupponeret: quo in casu in conspectu claræ Dei visionis nullum medium vim haberet ad mouendum humanitatis Christi intellectum ad cognitionem Dei obscuram, & abstractiuã, vt de testimonio humano ad credendum quod videmus vim non habere ostendebamus in controuersia de actibus intellectus; licet de testimonio diuino alia sit ratio, vt videbimus q. 5.

CERTAMEN IV.

Argumenta aduersantia diluuntur.

1 Oppones contra concl. de obiectis nat. absolutè existentibus futura naturalia, & secreta cordis in seipsis visa à Christo sunt, & prædicata sæpè, atqui hæc vtraque nequeunt habere, neq; exigere species propias: ergo eorum species supernaturales quoad substantiam sunt, nec solum quoad modum: quare, & eorum visio per se infusa scientia erit. Vvadingo d. 6. dub. 7. §. 2. negat maiorem: nam futura in seipsis, ac per species proprias non posse videri censet. Primo: quia alias non adeo laboraretur à Theologis in modo quo Deus ea in seipsis cognosceret. Secundo: quia neque rei, vt existentis species propria dari potest, nedum vt futuræ. Etenim si rei existentis species propria daretur, etiam non existentem repræsentaret in actu primo, vt existentem. Posset enim re existente sublata perseuerare: ergo species illa propria non magis esset principium apprehensionis veræ, quam falsæ de suo obiecto: quod pugnat cum prædicato speciei propriæ, quæ qua talis debet esse principium determinatum veræ apprehensionis de suo obiecto: quo argumento species propria futuri, & præteriti probatur impossibilis cum hoc rem existentem, qua existentem dicat. Ac proinde concludit essentiæ solius, & possibilitatis præcisiuè sumptæ species proprias dari posse. Verum contra rationem possibilis, qua talis species proprias, quas naturaliter experimur esse ait: quin eius naturales species proprias dari non posse ostendimus cert. 1. num. 6. atque, vt eius argumento contra ipsum vtar: quo pacto tandiù in conceptu proprio, & vero possibilitatis rerum habendo laboratur à Philosophis, & Theologis si eius solum species proprias rerum existentium, & præteritarum esse, quas & hominum, & Brutorum etiam memoria quotidianis experimentis euicit.

2 Difficultas de modo quo Deus futura cognoscit, & existentia ob specierum defectum, quæ ipsis cognoscendis Deo ex vsu esse non posset, minime prouenit; sed quod eadem scientia inuariata Dei permaneat in ratione repræsentationis, & cognitionis, vt ad solum Deum terminatur, ac vt ad creata actu repræsentanda extenditur, siue tunc cum ex æternitate cognoscuntur a. sint, vt otiosa Caietani ingenij subtilitas commenta est, siue non adsit. Secundum argumentum nihil præstat: nam species propriæ naturaliter non nisi existente re, à cuius existentia exactiuè saltem, quandoque actiuè etiam pendent, producuntur: quare natura sua species propriæ rei existentis, eam quæ verè existit solum apprehendi existentem facient: ac proinde & erunt natura sua veræ apprehensionis principium, quod solum habet è conceptu suo species propria. Cum autem res ablata est, & species perseuerat eam non produratione qua non est existentem repræsentat, sed pro qua fuit, vt in memoria patet. Concessa igitur maiori de secretis cordis neganda minor: de futuris distinguendum pro duratione, qua nondum existunt fateor; absolutè nego: quia pro duratione, qua existunt exigere possunt species eiusdem rationis: quare cum sine, & ante eorum exigentiam dantur secundum modum solum supernaturales sunt, vt dicebamus cert. 2. num. 6. docentque omnes vulgò Vasq. 1. p. d. 200. & 208. atque hic d. 51. num. 5. Lugo d. 26. sect. 2. num. 33 non satis consequenter ad suam doctinam. An vero puræ alicui creaturæ futurorum anticipatæ species natura sua deberi possint? Vasq. repugnantiam non agnoscit, Lugo assignat: quod species & cognitio natura sua obiecti actualem existentiam supponant.

3 Oppones secundo contra eandem conclusionem. Potétia intellectiua spiritualis superior obiectis materialibus, & diuina creatis creata, & materialia spiritualia, & diuina cognitione cognoscunt, ergo principium supernaturale superius poterit naturalia inferiora supernaturali cognitione pertingere. Nego consequentiam: quia in cognitione spirituali Angeli circa obiectum materiale inferius est prædicatum spiritualitatis, ad quod Potentiæ spiritualis à qua desumitur, exigentiam habet; in cognitione vero obiecti purè naturalis cum illi satis proportionata sit potentia naturalis, nullum est è suo genere prædicatum, quod ipsi, & obiecto adæquatè non respondeat: quare nulla est in eo actu formalitas, aut prædicatum ratione cuius habeat exigentiam supernaturalis comprincipij: cum autem omnis dependentia ab alio comprincipio causæ notæ, quæ sit dependentia per se, supponat indigentiam illius comprincipij in effectu ratione prædicati, quod causæ ipsius notæ respondere nequeat, sit, vt ad cognitionem obiecti naturalis, nequeat supponi comprincipium supernaturale per se: quod si per accidens supponi posse contendas, ostendi aliunde esse impossibile supponi ex parte potentiæ, & licet per accidens supponatur non fore actum, seu cognitionem supernaturalem, neque influxum supernaturalis illius comprincipij formaliter supernaturalem, vt patet ex dictis cert. 2. num. 3. & 4. quocirca nisi aliunde ostendas actum circa obiectum purè naturale esse supernaturale, sicut è subiecto cui inest actus cognitionis Angelicæ, vel humanæ intellectiuæ probare potest spiritualitatem, nusquam probabis posse per se prouenire à potentia supernaturali per se, seu, vt supernaturali formaliter: id autem me iudice probabis nunquam.

4 Obiicit tertiò Lugo supra sect. 5. nu. 72. §. *Cæterùm*. Christo Domino data fuit vnica species vniuersalis pro omnibus obiectis purè naturalibus, ac fortasse vnica eo-

rum omnium cognitio ab ſpecie illa proueniens: atqui vnica illa ſpecies, atque vnica omnium naturalium cognitio, neque effici, neque exigi ab obiectis purè naturalibus poterat: ergo tam ſpecies illa Chriſti, quam cognitio fuit per ſe infuſa ſcientia. Admiſſa maiori q. 3. examinanda, nego minorem. Omnia enim obiecta purè naturalia coniunctim, quidquid in ea ſpecie erat exigebant; nempè virtutem ſui omnium in actu primo repræſentatiuam qua, vel coniuncta, vel partita æquè eorum exigentiæ ſatisfit: quare cum alterutro modo exigant, in alterius donatione eorum coniunctim exigentia naturalis non ſuperatur. Sed eſto ſupernaturalis quoad ſubſtantiam ea ſpecies vnica ſit: in ordine ad purè naturalium cognitionem materialiter ſe haberet, vt modo dicebamus: neque enim alio modo clariori, & perfectiori vnumquodque, vel omnia purè creata cognoſcerentur vnica illa cognitione ab ea ſpecie proueniente quam, ſi diuerſis vnumquodque æquè claris, & perfectis innoteſceret: quare neque ea cognitio illud ſupernaturale principium per ſe ſupponeret formaliter, qua tale poſſet enim à pluribus prouenire ſpeciebus naturalibus; ac ſupernaturalitas identitatis tot formalitatum purè eſſet materialis in vtraque, vt exemplo concurſus omnipotentiæ ſupra dato ſatis clarè monſtratur. Licet enim eadem infectilis potentia Dei ſit potentia ad omnia ſupernaturalia: quia ratione perfectionis quaſi ſubiecti attributa omnia diuina è ſuo primario conceptu infinita eſſe debent: ac proinde concurſus adeffectus naturales à potentia ſupernaturalium etiam ſit, tamen naturalis eſt: quia ad eos materialiter potentia ad ſupernaturalia ſe habet.

5 Oppones, vt probes contra communem ſupernaturalia ſaltem non eſſe neceſſario ſcientiæ per ſe infuſæ obiecta: quia obiecti ſupernaturalis poteſt dari ſpecies naturalis ſecundum ſubſtantiam: ergo viſio ſupernaturalis ſecundum ſubſtantiam: conſequentia videtur legitima ab ſpecie ad cognitionem. Antecedens probatur: quia actus fidei, ſpei, & charitatis, qui ſupernaturales dubio procul ſunt, memoriam habemus, quæ non niſi mediis ſpeciebus eorum haberi poteſt. Negatur tamen abſolutè antecedens. Species enim illæ memoriæ actuum ſupernaturalium inſeruientes ab illis generantur, qui ſupernaturalia principia ſunt: quare cum illos ad ſui productionem exigant ſupernaturales erunt. Cum neque è natura exigantur. Secundo, vt daremus ſpecies illas confuſas, ac non claras actuum ſupernaturalium naturales eſſe de claris erat negandum quæ Chriſto datæ ſunt, ac proinde de intuitiua ſcientia, quam de ſupernaturalibus obiectis habuit. Inſtabis dantur ad actus virtutum moralium, quæ purè naturalis ordinis ſunt, virtutes, ſeu habitus per ſe infuſi, & ſupernaturales ſecundum ſubſtantiam: ergo poteſt dari comprincipium ſupernaturale ad actus naturales: quare licet ſpecies ad viſionem ſupernaturaliũ obiectorum per ſe infuſæ, ac ſupernaturales ſecundum ſubſtantiam ſint, viſio tamen naturalis poterit eſſe. Quod ſi dicas actus harum virtutum, vt ab eis habitibus prouenium eſſe ſupernaturales: inferam contra alteram concluſionem circa obiecta purè naturalia poſſe dari actus ſupernaturales: ſiquidem obiecta virtutum moralium ſunt purè naturalia. Reſpondetur habitus eiuſmodi per ſe infuſos ad virtutum purè moralium, & naturalium virtutum actus dari minimè poſſe, niſi aliquid ſupernaturalis rationis, aut motiui ex parte obiecti adiungatur. Eadem enim contra hos ratio militat, atque contra actus, & habitus ſcientiæ: atque vniuerſim niſi vbi adeſt improportio potentiæ naturalis, & obiecti ſupernaturalis, ac proinde inſufficientia ad actum circa illud, vt in actibus, & obiectis fidei ſpei, & charitatis contingit, tam potentiæ intellectiuæ, quam volitiuæ habitus ſupernaturales, vt circa illa obiecta verſentur, negandi æquè ſunt. Inſtabis tandem. Poteſt dari cognitio ſupernaturalis, ad actum naturalem: ergo, & habitus, ſeu comprincipium ſupernaturale ad actum naturalem. Nego conſequentiam, nam cognitio ſolum eſt conditio applicans potentiam obiecto, non autem principium influens in actum.

QVÆSTIO III.

De principio ſcientiæ per ſe infuſæ humanitatis Chriſti.

DE potentia intellectiua humanitatis Chriſti cum ſolis Thomiſtis poteſt eſſe diſſidium, qui putant habitus ſupernaturales eſſe totam rationem agendi; Eos autem contra actibus facultatis intellectiuæ, & volitiuæ abundè confutauimus. Solum ergo in examen nunc vocantur habitus ſupernaturales, phantaſia, & ſpecies ſupernaturalium obiectorum circa quæ ſcientia per ſe infuſa verſatur.

CERTAMEN I.

Phantaſia, & habitus ad hanc ſcientiam non influunt.

1 CVm hoc vitæ ſtatu phantaſmata, ac proinde phantaſia ad noſtros etiam ſupernaturales actus ſuo gradu concurrant. Idem de Chriſti ſcientia per ſe infuſa quandiù apud nos viator exiſtit, cenſebat Durandus in 3. d. 14. q. 3. num. 7. dicendum tamen nobis eſt phantaſma non eſſe ſcientiæ per ſe infuſæ Chriſti principium. Ita S. Th. 3. p. q. 11. art. 2. Caietan. & reliqui interpretes ibi. Vaſq. diſp. 52. cap. 2. num. 10. Soar. diſp. 25. *ſect. 3. §. Dico ergo ſecundo*, ratione ſecunda concluſionis d. 28. d. 1. Lugo d. 20. ſ. 1. n. 5. & 7. Bernal. d. 35. ſ. 4. §. 3. & ferè Doctores reliqui, ſupponitque Vvadingo ſemper. Probatur, quia modus intelligendi dependenter à phantaſmate, ſeu per conuerſionem ad illud, tunc ſolum habet locum cum intellectus, vel phantaſmate pro ſpecie obiecti vitur, vel per illud ſpeciem recipit obiecti: atqui ſpecies per ſe infuſæ, nec phantaſmata ſunt, nec ab illo productæ, ſed propriæ obiectorum à ſolo Deo inditæ: ergo ſcientia per ſe infuſa non habetur per dependentiam, & conuerſionem ad phantaſmata. Quod autem Chriſtus non ſolum fuerit viator, ſed & comprehenſor, ſicut Beati: ac proinde conuerſione ad phantaſmata opus non habuerit, ſicuti neque illi ad hanc ſcientiam firmum non eſt. Siquidem vt infra videbimus ratio illa comprehenſoris, ſeu clare videntis Deum non eximit Chriſtum à conuerſione ad phantaſmata ad intelligendum cum ad aliquam ſcientiam eiuſmodi conuerſione opus habuerit, quare niſi hæc ratio ad datam à nobis tandem reducatur, nihil probat.

2 Scio Soarium, & Recentiores aliquot apud Bernal. proximè num. 103. modum alium conuerſionis ad phantaſma intelligendum excogitaſſe, atque ex S. Thom. vt putant, q. 11. art. 2. ad 3. vt ſcilicet, ex cognitione independenter à phantaſmate habita cuiuſmodi eſt per ſe infuſa ſcientia, per ſpecies infuſas phantaſia ad idem ipſum ſenſibili modo concipiendum applicetur, atque eiſmodi obiecti phantaſma ſimul producat. Et hoc quidem pacto aiunt Chriſtum in ſcientia hac per ſe infuſa potuiſſe ad phantaſmata conuerti: atque hunc ſanè modum conuerſionis Chriſti ad phantaſmata in ſcientia per ſe infuſa multis in caſum confutauit Bernal. ibi, cum poſſet paucioribus. Etenim admiſſa eiuſmodi applicatione phantaſiæ per ſcientiam infuſam ad eliciendum ſenſibili modo phantaſma de ſcientiæ illius obiecto pauci contra Soarium, & recentiores oſtendere poſſet ſcientiam per ſe infuſam ab eiuſmodi phantaſmate non pendere, ſed potius phantaſma illud pendere à ſcientia per ſe infuſa, quæ independenter ab illo habita ab his authoribus aſſeritur, & à qua per ipſos phantaſma illud dependet: ac proinde non tam intellectum ad per ſe infuſam

fusam scientiam habendam ad phantasma conuerti, quam phantasiam conuerti ad scientiam ad phantasma obiecti eiusdem fabricanda.

3 Circa supernaturalem habitum communiter à Theologis, præsertim non adeo recentibus, censetur ad scientiam per se infusam Christi ex parte principij requiri, vt supernaturalibus huius scientiæ obiectis proportionetur potentia intellectiua, quibus de se vtpotè naturalis improportionata est, atque ad versandum circa illa eleuetur id quod à paritate habituum fidei spei, & charitatis ex parte potentiæ ad earum virtutum actus eliciendos requisitorum satis putatus euinci, quos contradicendum nobis secundo est habitum supernaturalem ex parte principij ad scientiam per se infusam minimè præcedere, ita expresè Valentia 3.p.q.11.pun.1. Vasq.d.54 c.2.& asseclæ debentque ita docere, qui lumen gloriæ nihil aliud, quam claram Dei speciem esse docent, quin ex parte potentiæ supernaturalis alius habitus requitatur ad videndum Deum; eos cit. controuersia de beatitudine in hanc sententiam inducit Vasq. S. Thom. quæst. 11. art. 6.ad 3. vbi ait habitum scientiæ infusæ se habere ad reuelata, sicut lumen intellectus agentis ad intelligibilia, quod quidem quasi ex parte obiecti se tenet illius species ministrando, siue fabricando, non autem ex parte potentiæ, sicut habitus potentiam iuuant, vel complent. Eandem sententiam probabilem censet Bartolomeus Medina 3. part. quæst. 11. citata, art. 5. eam etiam deducens ex S. Thom. 2. 2. quæst. 1. art. 2. ad 2. eamque sequi tenentur quotquot nobiscum controuers. de habitibus speciebus admissis acquisitos negant, cum vtrumque ex ex eodem principio proportione seruata deducatur.

4 Ratio est facilis, quia ea solum ex parte causæ requiruntur ad effectum, quibus quidquid est in illo continetur: atqui in specie propria supernaturali obiecti supernaturalis, circa quod actus per se infusæ scientiæ versari debet, atque in potentia intellectiua continetur quidquid est in actu; seu effectu, qui est scientia per se infusa: ergo species, & potentia tantum requiruntur ad scientiam per se infusam ex parte causæ, quare habitus supernaturalis non requiritur, aut præcedit ex parte principij ad illam. Maiorem abundè probaui in physicis controuersia de causis d. de causa adæquata, vbi principium hoc Vasquianum fusè ostendi, atque à Petri Hurtado, & Recentiorum aliorum impugnationibus propugnaui. Minor est certa: quia in scientia per se infusa sunt prædicata actus vitalis repræsentationis supernaturalis talis obiecti: atqui hæc omnia continentur in hoc principio coniuncto è potentia vitali cognoscitiua, & specie supernaturali obiecti supernaturalis, vt patet. Illud de proportione requisita inter potentiam, & obiectum si rectè intelligatur est verum: sed specie supernaturali indita ponitur satis: solum enim est defectus virtutis in naturali potentia, vt circa obiectum supernaturale versetur suis actibus, qui circa tale obiectum supernaturales esse debent, ad quos edendos in in naturali potentia virtus non est completa, & adæquata, posita vero specie supernaturali, vt comprincipio completur, neque alio modo eleuatur potentia naturalis ad effectus supernaturales edendos instantia de habitibus supernaturalibus fidei, spei, & charitatis ad harum virtutum actus requisitis non vrget: siquidem illis ablatis ad eos actus supernaturales nihil ex parte principij supernaturale est, nec satis est ad actus charitatis cognitionem supernaturalem fidei requiri: vt enim supra dicebamus cognitio in actus voluntatis non influit neque illorum est actiuum principium.

CERTAMEN II.

Requiritur ex parte principij supernaturalis species ad hanc scientiam.

1 DIco tertiò, species supernaturalis requiritur ad scientiam per se infusam de obiecto absenti. Probatur: quia intellectus est princip. inadæq. ad cuiuslibet obiecti cognitionem: ergo & ad cognitionem, seu scientiam per se infusam obiecti supernat. ergo compleri debet, vel obiecto ipso supernaturali, vel eius specie supernaturali, si obiectum absit. Siquidem nisi adiuncto comprincipio supernaturali principium adæquatum absolutè supernaturale non erit, vt oportet ad actum supernaturalem per se infusæ scientiæ: atqui conclusio est de obiecto absenti, & quod de seipso nequeat concurrere ad sui cognitionem. Antecedens fusè probatum à nobis est controu.. de anima d. 1. vbi nostri Vvadingo solutiones diiecimus. Consequentia vtraque est certa: quin ne Vvadingo ipse negare ausus est in obiecti absentia species effectiuè concurrere ad ipsius cognitionem, Licet actiuum concursum ad illam præsenti deneget obiecto: qua consequentia viderit ipse. Nos enim in vtroque in consequentiam apertam vidimus loco citato. Iam monui nos in præsenti de scientia infusa, quæ fidei non sit, atque ob reuelationem diuinam non agere, sed quæ sit visionis, ad fidem enim supernaturales species non requiruntur, vt patet.

2 Grauior sanè difficultas est, an præsente tempore, & loco supernaturali obiecto (à coniunctione enim locali ad passum sola agentia spiritualia rationabilia, ac libera absoluebamus ad agendum controu. 6. de causis d. 1. q. 4. secus spiritualia etiam non rationalia, quibus adeo perfectus operandi modus non debetur) species supernaturalis ipsius ex parte principij ad scientiam per se infusam requiratur? Dicendum est quarto: requiri species ad scientiam per se infusam Christi de obiectis etiam præsentibus. Probatur: quia spiritualia obiecta, cuiusmodi sunt ferè omnia obiecta per se infusæ scientiæ, siue naturalis, siue supernaturalis ordinis seipsis influxiua non sunt in sui cognitionem: ergo licet adsint speciebus, quibus compleatur potentia ad illam opus erit, vt cognoscantur: Consequentia est legitima. Probatur antecedens ab experientia. Anima enim ipsa presens cuique adest, & coniuncta potentiæ intellectiuæ: item habitus gratiæ animæ iusti, eiusque intellectui est etiam coniunctus, ac præsens, & tamen non videntur: alioqui iustus quiuis certus sine Dei reuelatione de sua iustificatione esse posset: ergo quia seipsis obiecta spiritualia, neque influxiua sunt in sui cognitionem, siue naturalia, siue supernaturalia sint, nec pro hoc statu eorum species animæ vnitæ debentur, quibus solum cognosci sine miraculo potest. Dices species obiectorum generatim substituta esse: substitutum autem in naturalibus, nequit esse præsente principali, cui substituit: cum natura abhorreatt superfluum, sed tamen in naturalibus, si principale actiuum non sit vt experientiis illis ostenditur potest sine superfluitate substitutum actiuum habere etiam cum adest.

3 Sed dices falsum esse antecedens, neque satis experientiis illis suaderi: etenim licet anima, & gratia seipsis influxiua sint in sui cognitionem, tamen, quominus clarè videantur, ac percipiantur, prouenit èx impedimento animæ ratione vnionis ad corpus, & status huius vitæ, ex quibus habet non nisi crassiori modo, & corporeo, etiam spiritualia, & incorporea percipere: quia nec sine conuersione ad phantasmata potest intelligere: ac proinde omnia quandiù in hac vita est, etiam spiritualia, & insensibilia, debet sensibilium adinstar cogitare id quod eueniret, etsi species propriæ adessent, vt patet in memoria cognitionum spiritualium, quæ præterierunt: earum quippè species sunt in intellectu, & tamen

tamen eas non nisi corporeorum adinstar recordamur; & confirmatur: nam obiecti præsentis, nec aliter quam per speciem cognoscibilis, species propriè debentur potentiæ: ergo animæ debentur nobis species propriæ, & gratiæ inditæ ipsis iustorum animis etiam debebuntur. Cur ergo nec nos animam nostram videmus, nec suam iustus gratiam? non ne ex crasso, & corporeo modo intelligendi, quem anima in hoc statu habet? ergo licet influxiua sint in sui cognitionem anima, & gratia ac reliqua spiritualia dona, quæ iustus habet, ex crasso modo, & corporeo cognoscendi, & intelligendi, quem pro hoc statu habemus proueniet. Confirmatur secundo: quia, & si dicamus non dari pro hoc statu species proprias animæ, & gratiæ, non alia causa erit, quam status huius impedimentum: quod ipsum dici æqua probabilitate potest de negatione influxus earum in sui cognitionem pro hoc statu. Cum ergo Christi anima vnionis, ac visionis Dei titulo à legibus crassi huius corporei modi cognoscendi, etiam pro hoc statu absolutus fuerit obiecta præsentia se ipsis sine specierum interuentu in scientiam per se infusam Christi influxisse probabilius est.

4 Hæc dum pro opposita conclusione cogitebam adeo me in illam impellebant, vt tantum non induxerint. Vidi enim tandem animam gratiam, & supernaturalia, ac spiritualia dona à nobis pro hoc statu non videri alterutrimque posse prouenire: vel ex impedimento status, & crasso modo nostro intelligendi pro eo, vel quia obiecta spiritualia, siue naturalia, siue supernalia de se influxiua non sint in sui intellectionem, atque pro hac parte maioris rationis momenta adinueni tandem. Primo enim illud de crasso modo intelligendi animæ nostræ ex concretione cum corpore nimis crassus modus discurrendi visus mihi est. etenim crassus ille modus cognoscendi omnia corporeorum adinstar, est necessitas conuersionis ad phantasmata, quæ tota est ob specierum propriarum de obiectis defectum, cui species sensatæ, & phantasmata pro hoc statu succurrunt: quare, si species propriæ, vel aliquid ex parte obiecti influxiuum ad claram sui cognitionem adsit, nulla omnino erit ad phantasmata conuersio, nec crassus ille modus omnia corporeo modo intelligendi. Id quod probatur ex communi omnium philosophorum sensu, qui vt necessitatem hanc conuersionis intellectus ad phantasmata ad intelligendum adstruant, in primis contra Platonem probant proprias rerum species animo ante immersionem in corpus inditas non fuisse: quia nisi eo errore disiecto necessitatē conuersionis ad phantasmata probari non posse merito censent: siquidem admisso principio proprio adæquato cognitionis rērum, & ex parte potentiæ, & obiecti opus ea conuersione minimè erit: ergo si adest obiectum seipso influxiuum in sui cognitionem nempe anima, & gratia, ac reliqua spiritualia non crasso illo, & corporeo modo per conuersionem ad phantasmata, sed clare, & proprie videbuntur contra experientiam. Accedit: quod si anima, & gratia influxiua in sui cognitionem essent saltem corporeo modo illas cognosceremus, & apprehenderemus cum ad sunt: quia ad phantasmata conuerteremur, sicut, & cognitiones nostras corporeo modo apprehendimus, quia earum habemus species, licet non admodum proprias: vnde, & certi de eorum existentia esse possemus, sicut de nostrarum cognitionum existentia certi sumus, quod in gratia est contra Tridentinum: & vtraque contra experientiam: etenim animæ, & gratiæ existentiam solo discursu assequimur.

5 Atque hinc disiectum manet illud, quod è nostrarum intellectio non memoria dicebatur, neque enim illarum species propriæ adsunt, atque asseruantur, sed obscurè, ac dependenter à phantasmatibus productæ; sicut & intellectiones istæ habitæ fuerunt, vel non intellectionum, sed phantasmatum, quæ simul habita à nobis sunt recordamur: de quo suo loco controuersia de actibus intellectus. Illud tandem de speciebus animæ debitis cum de seipsa, tum de gratia, & donis supernaturalibus, ac proinde, & adesse debent quin tamen cognoscantur minus vrget: Etenim non adesse eiusmodi species adhuc imp[illegible] proprias nuper ostendebam, vnde colligo, neque pro hoc statu, siue ex natura rei, siue ex Dei lege debere animæ esse, sed solum species sensatas, ac ministerio sensuum paratas, proprias autem rerum insensibilium animæ, vel separatæ, vel si corpori coniunctæ, solum è beatitudinis priuilegio deberi. Et quidem hæc omnia satis suadent obiecta spiritualia per se influxiua non esse in sui cognitionem, vt in illo antecedenti nostræ probationis assumebatur, quod rursus probatur, quia obiecta nobiliora ex sensibilibus, vt lux, & color seipsis in sui sensationem non influunt, sed specierum interuentu, vt controu. de speciebus pluribus euincebamus: cum tamen imperfectiora sensibilia seipsis non speciebus interiectis sentiantur: quare speciebus ad sui cognitionem egere ad obiecti nobilitatem spectare reor: ergo cum spiritualia nobilissima sint, ea seipsis in sui cognitionē influxiua non erunt. Confirmatur: quia Deus non seipso, sed media sui specie, vt melior, & maior bonæ Theolog. ptis docet ad sui cognitionem influit in Christi Domini, & beatorum mentibus, quibus tamen seipso præsentissimus est: ergo, quia saltem connaturalius est spiritualibus nobilissimis obiectis speciebus mediis ad sui cognitionem concurrere etiam cum mentibus adsunt.

CERTAMEN III.

De huius speciei physica entitate.

1 CIrca physicam speciei huius Christo ad scientiam per se infusam inseruientis entitatem duo solum occurrunt vestiganda. Primum de eius vniuersalitate (quam speciebus possibilem controuers. de speciebus ostendimus (an fuerit illi quam *Angelicis speciebus* maior videtur negasse S. Th. q. 11. art. 6. ad 1. vbi Caiet. & Thomistæ, & Lugo d. 20. sect. 5. num. 63. nisi infinita per scientiam infusam Christus nouerit: tunc enim vnicam pro infinitis omnibus fore ait ne dentur actu species infinitæ, sed cum in eo casu habitus, & cognitiones infinitas fore admittat ipse cur adeo fastidit in speciebus infinitatem? Dicendum tamen est species animæ Christi Angelicis fuisse vniuersaliores ita Scot. in 3. d. 14. q. 4. cum suis Vasq. d. 54. n. 14. à §. *Contra vero Scotum*, & præcipuè sub capitis finem. Soar. d. 29. sectione 1. conclusione 2. Mærat. d. 27. & DD. citandi pro concl. seq. Probatur facilè: quia attenta dignitate vnionis hypostaticæ perfectiores Angelicis species debentur animæ Christi: sunt autem vniuersaliores perfectiores. Confirmatur: quia eo titulo attento perfectior, & vniuersalior scientia Per se infusa animæ Christi, quam Angelis data est. Ex quo arguo secundo: quia cum anima Christi entitatiuè imperfectior natura Angelica sit maior perfectio scientiæ per se infusæ Christo, quam Angelicæ in excessum perfectionis specierum refundi modo potest. Dices hoc probare perfectiones fuisse species Christi, quoad actiuitatem, non quoad vniuersalitatem. Sed contra quia dignitas vnionis, cuius tantum titulo, & perfectior cognitio, & species in actiuitate data est, non satis compensatur, siue exhauritur donatione speciei perfectioris in actiuitate: ergo, & recipit eo ipso titulo perfectiorem in maiori vniuersalitate.

2 An vero eo vsque vniuersalitatis species hæc animæ Christi peruenerit, vt vnica pro omnibus scientiæ per se infusæ obiectis fuerit? negat Vasq. numero 19. §. *Mihi tamen*. Soar. sect. 1. & reliqui citati contra præcedentem conclusionem. Probant ex communi sensu, & consensu Theologorum, quod non nimis iam vrget vt constabit ex oppositæ conclusione, & eius Doctoribus. Secundo: quia cum in obiectis scientiæ per se infusæ naturalia plura, & supernaturalia contineantur, non videtur eorum omnium speciem eandem esse posse. Minus vrget: tum quia naturalia ab obiecto scientiæ per se infusæ relegauimus: tum etiam quia non est maior difficultas in vniuersalitate speciei circa plura obiecta virtualiter

vtriusque ordinis, quam circa plura, aut totidem ordinis solum alterius. Tertio: quia licet ea sit species perfectior, & possibilis. Fuit tamen possibilis species diuisa, seu plures, ac non vnica: ergo, vt illa in ipso asseratur, determinatè de facto de Dei decreto illius potius quam alterius constare debet, ex Patrum vel Theologorum saltem consensu communiori, qui potius est pro pluralitate specierum, quam pro vnitate. Hoc argumentum conuellet probatio nostræ conclusionis. Quarto demum Soar. arguit: quia scientia beata, etsi perfectior sit scientia per se infusa, tamen neq; ipsa, neque eius species simplex, & vnica est: ergo multo minus species scientiæ per se infusæ simplex, & vnica erit. Primò antecedens est falsum. Secundò consequentia non tenet: nam scientia beata ex obiecto nobilior euaderet, licet non haberet vnitatem, quam scientia saltem aliqua possibilis per te haberet: cum in scientia per se infusa vnitas per te non repugnet: ac denique Soarius ipse scientiam per se infusam Christi simplicem qualitatem esse ait contra hanc, quæ nobis in specie opponit, consequentiam.

3 Dico secundo: species per se infusæ scientiæ vnica & simplicissima fuit pro obiectis omnibus ita Marsil. in 3. quæstione 10. articulo 2. parte 3. Bernal. supra sectione 3. §. 2. numero 75. ac Recentiores plures memorati à Lugo supra numero 62. in eamque facilis veniret Vvadingo statim citandus. Probatur facilè: quia quicquid perfectionis possibilis incommodo vacat Christo titulo vnionis hypostaticæ est à Deo concessa à nobisque in ipso asserenda; atqui speciei huius vnitas maior est perfectio, atque incommodo vacat: ergo, & concessa ipsi à Deo fuit, & est à nobis in Christo asserenda. Minor est certa. Nam eius vnitatis possibilitatem vel ipsi aduersarij expressè fatentur: incommodum autem non assignant, neque ex scriptura, neque ex Patribus, neque ex munere Redemptoris, ratione cuius perfectiones aliquot Christi humanitati denegatæ sunt. Maior est in hac materia principium, seu dignitas Theologica, ex qua plura aduersarij ipsi, nosque, & deduximus, & deducemus Christi humanitati gloriosa: quod nisi statum, firmumque persistat: corruant necesse sit: atque in re præsenti Soarius ipse, tam habitum quam actum scientiæ per se infusæ Christi Domini simplices qualitates physicas esse defendit. Præstaret igitur in specie etiam impressa, in qua non alia difficultas est, sed eadem, consequentiam vnitatis, & simplicitatis tenere.

4 Dubitari secundo potest, an species scientiæ per se infusæ Christi eadem sit cum specie impressa Dei, seu, (quod idem apud nos est) cum lumine gloriæ. Possibilitatem identitatis speciei vtriusque fatentur omnes. Vvadingo dub. 8. de facto habitus huius scientiæ, & luminis gloriæ diuersos asserit concl. 1. idem dicturus de speciebus, si eas admitteret; conclusione tamen 2. ita probat identitatis vtriusque habitus possibilitatem, vt de facto eam euincat quia nimirum potentia eo, quo potens, ac proportionata constituitur ad videndam causam, potens, proportionataque est ad videndum effectum: at per ipsum lumine gloriæ potens, proportionataque est anima Christi ad videndum Deum omnipotentem omnium creatorum causam: ergo, & ad videndum per scientiam infusam creata obiecta supernaturalia: ergo de facto superfluit habitus scientiæ per se infusæ à lumine gloriæ diuersus. Cæterùm antecedens adhuc ex parte potentiæ vniuersim est falsum, in specie vero falsissimum, vt patet. Ego igitur quæstionem de facto dirimere non ausim: quia nullum inuenio pro alterutra parte fundamentum firmum. Nam, etsi Christus visionem beatam fuerit in primo sui instanti promeritus potuit eam promereri ex actibus virtutum moralium, ad quos solum infusa per accidens scientia præcedat, ac proinde non species scientiæ per se infusæ, nec lumen ipsi identificatum. Secundo, licet actu virtutis supernaturalis, ad quam scientia per se infusa, eiusque species lumini identificata præcederet, potuit mereri conuersum ad visionem Dei pro priori naturæ suspensum, vt locus merito visionis Dei daretur: quare ratione maioris perfectionis debitæ humanitati Christi pro vtriusque vnitate esto.

CERTAMEN IV.

De huius speciei vsu.

1 Circa huius speciei vsum plura cursim examinanda sunt. Primum an fuerit Christo liber ad aliqua, vel omnia huius scientiæ obiecta cognoscenda? Affirmandumque est cum communi, & probatur à simili de Angelis, & animabus separatis, quæ specierum liberum vsum habent: quæ proinde perfectio Christo potius concedenda est: cui nec defuit cognitio præuia ad eiusmodi electionem cum ex specie illa obiecta singula, & omnia discursu assequeretur. Solum liber non est in ipsius speciei cognitione prima, ad quam nulla alia prænotio præcessit: nisi forte illam ex reuelatione potius, quam in seipsa nouerit: qua in re nihil magni sumptus inuenio, neque incommodi alius: fidei enim actus in Christi humanitate q. 5. ostendam.

2 Secundum: an fuerit liber vt ea specie vtens ad phantasma simul in scientia per se infusa elicienda conuerteretur. S. Thom affirmasse, quæstione 11. articulo 2. nonnullis videtur: sed malè. Solum enim ait sensus in Christo otiosos, frustra ob scientiam infusam non fuisse; quia per eos tunc obiecta sensibilia scilicet, ac ipsis proportionata cognoscebat. Vnde malè etiam ex loco Soarez disputatione 28. sectione 1. docet cum aliis impropriè in huius speciei vsu ad phantasmata Christum fuisse conuersum eo modo conuersionis, quem ex Soario referebamus, ac refellebamus cert. 1. n. 2. vbi ostendimus eã neque impropriè dici posse conuersionem ad phantasma. Secundo: infertur eodem modo dici posse Beatos, & Christum vsu luminis gloriæ ad phantasma conuerti. Deinde conuersio illa in vsu speciei circa omnia obiecta per se infusæ scientiæ locum æquè haberet, cum ab his asseratur circa aliqua tantum, vt benè obseruat Bernal. disputatione 35. sectione 4. paragrapho 3. numero 107. & 108. cum quo melius respondetur præsenti dubio negatiuè ex Vasquez citato, & Lugo sect. 6. num 75.

3 Dubitatur tertiò: An omnia obiecta huius scientiæ simul, ac semel vnico actu Christus cognouerit? Affirmant quoad vtrumque Marsil. in 3. quæstione decima, articulo secundo. Soar. memoratus certamine tertio, numero secundo, fine. Bernal. disputatione trigesima quinta, sectione quarta; Vasquez vero disp. 52. cap. 2. fine Lugo disp. 20. num. 67. cognosci simul omnia à Christo aiunt, non autem vnico actu: consequenter ad ea, quæ de specierum huius scientiæ pluralitate docuerunt, quorum conclusioni, sed aliis rationibus acquiesco. Ratio nostra est; quia vt docebamus quæstione prima, certamine tertio, à numero 2. scientiam ipsam infusam per se directam aliorum obiectorum vidit Christus, vt de tanto dono, & gauderet, ac Deo gratias ageret: non autem eodem actu directo, quem supra seipsum reflectere repugnat: ergo alio actu supernaturalis, ac per se infusæ scientiæ. Duplicem ergo actum per se infusæ scientiæ in Christo admittimus. inde facilè quartum dubium potest expediri, an actus visionis beatæ re ipsa ab actu vtroque per se infusæ scientiæ diuersus fuerit in Christo? Et quidem si actu regulato per scientiam infusam Christus visionem Dei promeruit, de quo controu. de merito, cum hanc illa natura anteierit, non potuit non ab illa visio differre. Sin autem non meruit res puræ diuinationis videtur quæstionis de facto resolutio, cum sit vtrumque possibile. Sed tamen in eo casu standum pro vnitate vtriusque erit, in qua maior est perfectio titulo vnionis humanitati Christi etiam debita,

vt de vnitate speciei infusæ dicebam certamine 3. num. 4. fine.

4 Dubitatur quintò de certitudine, eiusque gradu scientiæ huius per se infusæ certitudinem eius agnoscunt omnes, ex quibus aliqui, quia supernaturalis actus est, cui falsitas repugnat, ac proinde probabilitas cum falsitatis periculo: impugnat Lugo, quia licet non ex motiuo: at ex potentiæ infirmitate poterat esse formidolosus assensus: sicut voluntatis infirmitate amor supernaturalis inefficax, ac sicut Salas 1. 2. tom. 1. tractatu 11. ad 3. numero 34. atque ex ipso alij docent virtutem prudentiæ posse habere actum probabilem, licet non falsum. Melius impugnaret actu fidei, qui ex obiecto certus est: nec tamen ex subiecto æquam habet certitudinem, & quæ tentationes non patiatur; Sed tamen licet hæc ita sint, ac præterea repugnantiam non inueniam falsitatis cum supernaturalitate actus: cum non repugnet Deum authorem specialem effectiuum erroris esse, licet repugnet authorem esse assertiuum illius, tamen hæc in scientia per se infusa Christi locum non habent. Etenim assensus formido ex infirmitate potentiæ vnitam humanitatem dedecet valdè. Secundo in clara visione rerum certitudo physica adest, qua formido physica abigatur: Metaphysica autem adfuit in hac visione per se infusa Christi: cum Deus humanitati sibi vnitæ errorem, aut species rerum existentium pro tempore, quo non existebant infundere, sine sui indecentia non posset. Quare huius scientiæ per se infusæ Christi certitudo valdè aliarum creatarum visionum certitudini excessit: cum in naturis sibi non vnitis, & errorem eius infundere, & species rerum pro tempore, quo non existunt producere, & conseruare pro libito possit.

5 Sexto dubitatur, an Christus per hanc scientiam composuerit assensu, dissensuque diuiserit? quod si de compositione, & diuisione ex parte obiecti sumpta, sit sermo, in meis principiis, qui præcisiones formalitatum ex parte obiecti per actus intellectus, etiam intuitiuos, admitto composuisse, ac diuisisse certissimum est. Si autem de compositione, aut diuisione formali actuum scientiæ, quorum alter supponatur, vt apprehensio prædicati, alter subiecti, ad actum assensus, seu compositionis, & dissensus, seu diuisionis; affirmat Bernal. disputatione trigesima-quinta, sectione quarta, paragrapho tertio. Sed inconsequenter ad suam doctrinam de vnitate actus huius scientiæ circa obiecta omnia: etenim si vnicus actus est circa omnia, nequit prius natura vnum alio cognoscere, vt posterius natura assentiatur, vel dissentiatur, quin idem actus sibi ipsi natura præcedat, quod repugnat: quare, & eo sensu Christum scientia per se infusa componere, vel diuidere.

6 Septimo tandem dubitatur, an Christus scientia hac per se infusa discurrat, & formaliter quidem discursiuam non esse patet: quia visio est sui obiecti. An vero possit ex vno obiecto in aliud scientiæ huius Christus discurrere per illammet quidem est impossibile; cum sibi ipsi nequeat natura præcedere, vt opus ad discursum erat: nec possit discursiua circa eadem obiecta esse, quæ visio, ac non discursus formaliter est. Cum autem dixerimus duplicem esse actum scientiæ per se infusæ Christi alium directum, alium reflexum rogabis: an saltem per alium actum discursus possit Christus discurrere ex vnius obiecto in obiectum alterius, & negandum est, etsi vtriusque adesset connexio ob rationem dandam, quæstione quarta.

***

QVÆSTIO IV.

De scientia infusa per accidens humanitatis Christi.

Dvplex scientiæ per accidens infusæ genus examinandum hic est circa obiecta eadem naturalia. Alterum scientiæ claræ, & eorum vt in se sunt, qualem Angeli, & animæ separatæ de illis sortiuntur alterum scientiæ habitæ per obscuriores species iis, quas ministerio sensuum habemus, omnino similes, cuiusmodi fuit scientia infusa Adamo, Salomoni, aliisque, vt suspicor scientiarum principibus, & inuentoribus: puta Aristoteli. De his duabus per accidens infusis scientiis minus distincte, & quasi de eadem loquentes Vasquez, Soarez, Lugo atque alij confusionem legentibus peperere, quam vt nos vitemus vtrumque seorsim examinabimus.

CERTAMEN I.

De scientia clara naturalium obiectorum per accidens infusa Christo.

1 Vasquez disputatione 55. Soarium videtur reprehendere quod hanc claram naturalium obiectorum per accidens infusam scientiam Christo concedat. Lugo disputatione vigesima prima, & disputatione vigesima, ad per se infusam reuocare videtur. Bernal. quia res distinctius proponens eam concedit per se infusam scientiam in tituli etiam fronte non sine vocis abusu appellabit. Ea omnibus vt dicebam fuit in huius scientiæ examine confusio. Nos autem claram hanc naturalium obiectorum per accidens infusam scientiam clarè, ac distinctè fatemur. Probatur facilè: quia cum ratione vnionis, cum visionis beatæ iure quicquid animabus separatis Angelis ac beatis, eoque amplius humanitati Christi debebatur, nihilque in eius donatione incommodi apparet; atque illis debentur, donanturque plurium naturalium obiectorum, & species, & scientia: ergo longè plurium alterutro titulo, humanitati Christi, & datæ sunt, & donatæ. Quod autem tam eorum obiectorum species, quam scientia non sint per se, sed per accidens solum infusæ satis claret, cum supra naturæ totius exigentiam non sint; Sed solum hic, & nunc ex exigentia vnionis, & visionis humanitatis abesse non deberentur iuxta dicta quæstione secunda, de scientia, & speciebus futurorum, & secretorum cordis Christi datis.

2 Constant inde plura contra Bernalem, disputatione citata. Primum obiectum scientiæ huius Christi latius patere obiectis similis scientiæ animæ separatæ Angelorum, ac beatorum. Siquidem ad eam extensionem dignitas vnionis, ac vniuersalis redemptoris, & iudicis munus perfectioris insuper visionis Dei prærogatiua necessario attendenda est. Secundo constat huic scientiæ eliciendæ vniuersaliores species, quam animabus separatis, Angelis, ac Beatis concessas, concedendasve, Christo datas fuisse: imo vnica pro obiectis scientiæ huius omnibus: vt ratione dignitatis vnionis pro vnitare speciei per se infusæ quæstione tertia, discurrebamus. Tertiò constat Christum à primo conceptionis initio simul omnia scientiæ huius obiecta vidisse: nec simul rotum, sed vnico scientiæ huius actu (si ipsummet actum excipias, qui non seipso, sed alio scientiæ eiusdem actu reflexo videtur: iuxta dicta in simili de actu pri-

per se infusæ scientiæ) id enim vnionis dignitas suoptè iure reposcit. Plura denique, quæ de huius scientiæ habitu disputat in casum Bernal. mittenda à nobis sunt, qui nullos habitus naturales ab speciebus, & cognitionibus siue in intellectu, siue in voluntate recognoscimus, imo nec supernaturales præterea tres virtutum Theologalium fidei, spei, & charitatis; Nec si naturales habitus admitteremus ad scientiam claram, & per proprias species habitam admittendi forent cum nulla in eius actibus possit esse intellectu difficultas, quam in actibus obscurè eliciendis deprehendimus.

3 De huius scientiæ certitudine, compositione, ac diuisione, & discursu eodem modo philosophandum est, ac de eis in scientia per se infusa nuper philosophabamur. Restat rationem impossibilitatis discurrendi licet alia scientia, ex actu ex vno obiecto scientiæ per se infusæ in aliud quam huc remisimus exhibere. est enim eadem pro impossibilitate discurrendi ex vno obiecto clarè viso, in aliud clarè etiam visum à Christo quacumque scientia videantur. Duas autem, quo melius fidem liberem præstabo, quarum secundam, quasi à nobis in aurem insusurratam dedit Cardinalis de Lugo d. 22. sect. 3. & 1. de fide. Prima ratio à priori sit, qua adstante motiuo omni ex parte superiore è genere suo ad assensum veritatis nequit mouere motiuum è genere suo inferius ad assensum veritatis eiusdem : atqui ad assensum circa obiecta, quæ Christus, siue per scientiam per se, vel per accidens infusam, siue per beatam clare videt, adest ipsi motiuum omni ex parte superius è genere suo motiuo discursus ad assensum circa eadem, ergo nequit hoc motiuum discursus mouere Christum ad assensum circa eademmet obiecta, quæ aliqua ex his scientiis clare, & in se vider. Maior mihi, & nostro Vasquez certa est, & cui ipse solum fidit, vt fidem cum clara obiecti visione, & cognitione iudicet impossibilem, atque ferè est ex terminis nota, latequè à nobis probata controuersiis de scientia Dei, & de fide. Minor est certa quia, vt de scientiæ per se infusæ certitudine dicebamus, creatis omnibus certitudine physica, & metaphysica quæuis clara Christi scientia longè est certior: item est quauis euidentia discursiua clarior : ergo omni ex parte, siue claritatis, siue certitudinis perfectius motiuum affert, perfectiusque è genere suo mouet, quam motiuum discursus.

4 Secunda nostra ratio, quam Typis præuenit Lugo est. quia voluntas nequit vti electione medij ad finem, quem perfectè possidet, alias electura : ergo neque intellectus vti potest medio ad cognitionem veritatis quam perfectissimè summa claritate in seipsa per visionem deprehendit, ac possidet. Dices supernaturaliter saltem vti potest voluntas electione medij ad finem perfectè possessum : ergo etiam intellectus supernaturaliter vti poterit medio ad cognitionem, & assensum veritatis, quam clarè videt. In primis data consequentia habebitur de facto Christum in eis obiectis, neque discurrisse, neque naturaliter discurrere potuisse. Neque enim vanè, ac sine fructu miraculum illud admittendum in Christo est, vt benè Lugo aiebat. Secundo falsum prorsus est antecedens. Siquidem de bono possesso desiderium esse non potest vllum, sed gaudium solum; ast electio sine intentione, ac desiderio finis prorsus est impossibilis. Dices etiam possesso fine possumus naturaliter media apponere, quia gloriosius iucundiusque nobis esse potest illum per id etiam medium obtinere, v. g. per merita nostra tanquam media, quam sine illis illum obtinere. Sed iam alium finem adiungis ante eam electionem non possessum : nempè iucunditatem, & gloriam habendi illum finem per eiusmodi media : quare non improbas rationem nostram, sed intentum probas. In casu autem nostro eadem veritas perfectissimè possessa, & deprehensa aliis ignobilioribus modis, atque imperfectioribus obtinenda esset? Sed instabis : melius etiam est mediis pluribus veritatem eandem euidenter, ac certo cognoscere, vt patet in eo, qui pluribus demonstrationibus à priori, & à posteriori eandem veritatem, & conclusionem nouit : ergo, idem obiectum clarè visum ac certo demonstratiuè etiam cognoscere perfectius erit. Distinguo antecedens : pluribus modis in quibus alius sit omni ex parte, atque è genere suo perfectior nego ; etenim iis, quæ video, vel demonstro ob medium, vel testimonium fallibile assentiri nequeo, æque perfectionis ex genere probat instantia, sed non est contra nos.

5 Ex hac nostra, & sua ratione postrema infert Lugo citatus fidem diuinam cum obiecti perfecta visione esse non posse adhuc diuinitus : Vasquez vero id ipsum ex ratione prima deducit. Nos autem visionem perfectam, & fidem diuinam eiusdem obiecti non solum supernaturaliter, sed etiam naturaliter iudicamus compossibilem vt latè ostendimus controu. de fide, & non nimis curtè quæstione 5. docebimus : quia motiuum fidei non superat omni ex parte motiuum visionis, à quo in claritate superatur, licet hoc in certitudine superetur ab illo, quare alterum alteri vim motiuam expeditam relinquit: quare sicut iis, quæ credimus, demonstrabiliaque sunt, possumus per demonstrationem assentiri, quin fidelis doctior, qui Dei vnitatem demonstratiuè nouit ; fidem actualem vnitatis Dei amittat: ita in fidei assensu circa ea, quæ videntur contingit ob rationem datam, quæ eadem vtrobique est, & in clara visione fortior.

CERTAMEN II.

Scientia obscura similis nostræ per accidens infusa Christi humanitati minimè adfuit.

1 SAnctus Thomas quæstione 20. de verit. articulo 3. ad 1. & in 3. disputatione 14 quæstione 1. articulo 3. ad 3. & 5. Richard. quæstione 2. Paludan. ibi fine. Soar. disput. 30. sectione 1. Bernal. d. 37. sectione 1. §. 1. eam scientiam à primo conceptionis suæ instanti Christo concedunt. Lugo disputat. 22. sect. 1. non nisi in adulta ætate provt phantasiæ organa in eo disponebantur. Eam siquidem nostræ, non in obscurioribus, per quæ à Christo habita est speciebus, sed in productione ipsius scientiæ per conuersionem ad phantasmata, ac proinde dependenter à phantasia, similem etiam nostræ iudicauit : quare licet species tunc essent, secus cognitio quousque organa disponeretur, sicut nec fuit in eo locutio, & deambulatio, quousque organa, ac membra earum disposita fuere. Hanc doctrinam multis impugnat Bernal. in casum tamen, quia Lugo rationem non tangunt. Primo : quia ante organorum dispositiones virtutes morales admittit Lugo. Si de habitibus loquatur negat expresse Lugo habitus virtutum moralium ab speciebus, & cognitionibus diuersos, vt ipse Bernal. fatetur. Nec si eos admitteret ab instanti conceptionis in Christo teneret consequentia ex illis ad scientiam, sed ad species illius, quas concedit, si loquatur de actibus virtutum moralium cum hi à scientia per accidens infusa clara, de qua cert. 1. regulari potuerint, non infertur scientiæ obscuræ huius actus per conuersionem ad phantasma elicitus pro eo instanti. Impugnat secundo : quia Adamo huiusmodi scientia data est ab instanti primo ; sed licet phantasiæ organa disposita tunc Adamum habuisse, secus in sui conceptione Christum. Tertiò recurrit ad scientiã Christianorum 12. cum legis DD. in templo docebat. Sed dicet Lugo tũc habuisse phantasię organa disposita, quod naturaliter in fieri in pueris aliis vidimus aliquoties : vel supernaturaliter, vt in Christo multis de causis potuit euenire. Denique totus est Bernal. in ostendendo nihil imperfectionis, imo perfectionis plurimum esse si Christo à conceptione ea scientia concedatur, sibique multa respondet, quæ facilè impugnet. Non autem tangit fundamentũ aduersarij quẽ refellit de necessitate conuersionis ad phantasmata in vsu specierum obscurioriorũ nostris similium: quod vnicè quassandum erat, vt eius opinio euerteretur. Sed iam vtrumque à suis fundamentis impugno.

2 Dico primo contra Doctores citatos: Scientia obscura nostræ similis per accidens infusa Christo nunquam adfuit ita S. Thom. priorem sententiam aduersariis fatentibus retractans 3.p. q.9. art. 4. vbi rem ex instituto disputauit. Caietan. & Thomistæ, atque alij interpretes, Valent. q. 9. punct. 1. Capreol. in 3.d.14.q.vnic. art.1.concl.2.& a.3.ad 1. contra.2. conclus. fine Vasquez d.55.c.2.Mærat.d.30.ac plures alij ex nostris Recentiores. Probant ex Vasquez plures. Etenim cum scientiam aliquorum obiectorum huic similem acquisierit infertur, si circa hæc scientiam per accidens infusam habuerit habuisse duo accidentia solo numero diuersa; si autem non habuerit in scientia eiusdem rationis profeciſſe cum illa acquisitè nouit. Sed parum habet momenti probatio, vt ex q.6.constabit. Solida probatio sit: quia scientia eiusmodi, & obscura est, & res aliter quam sint ex parte modi cognoscendi repræsentans, quæ imperfectio humanitatem vnitam hypostaticè videtur dedecere, vel saltem minus decere vbi vel absolutè, vel ad redemptionem per doctrinam, & passionem suam opus illa Christus non habuit: atqui opus ad hæc Christus non habuit; ergo vtpotè quid minus iptum decens relegandа à Christo est. Minor probatur: quia illa absolutè opus non habuit; cum eadem obiecta scientia alia per accidens infusa, clara & speciebus eorum propriis, atq; vt in se sunt perfectissimè cognoscebat: neque ad doctrinam necessaria fuit: cum easdem veritates naturales ex illa clara scientia per similitudines, atque aliorum ad instar, quæ eadem scientia clara nouerat, atque esse insuper explicandis illis ad nostrum captum appositissima, vt nostro modo ea perciperemus. Passio autem qua redimendi eramus acquisitam solum scientiam petiit, vt videbimus quæstione 6. ergo similis huic per se infusa scientia necessaria Christo siue absolutè, siue ad magisterium, nostramque redemptionem non fuit sed potius superflueret, ac proinde, vtquid minus perfectum minus Christum decuit, quo solutum est, atque impugnatum, cui præcipuè Bernal. fidebat argumentum.

3 Dico secundo contra Lugo. Si Christo ea scientia digna foret ab instanti conceptionis ipsi adfuisset. Probatur quia eius vsus dependenter à phantasia, seu per conuersionem ad phantasmata non foret: ergo neque organorum phantasię dispositio per tempus ipsi aduenies expectanda ad eam scientiam esset. Conseq. in huius principiis certa, ac legitima de se est. Probatur antecedens: quia cõuersio ad phantasmata, siue dependentia à phantasia ad intelligendum mediis speciebus obscurioribus, quas habemus solum est, vt diximus, quatenus phantasma loco speciei concurrit ad intellectionem, vel ex ipso intellectus agentis ministerio species à materialitate defæcatæ abstrahuntur, id quod supponit Lugo ipsius ratio, vt oppositum antecedenti probet: qua scilicet sensibilia obiecta prius sensum phantasiæ, deinde intellectum mouent, atqui species ita per accidens infusæ independenter à phantasia, & phantasmatibus haberentur quandoque haberentur vt habitas à Christo in ætate adulta testatur Lugo: ergo in vsu earum ad intelligendum, nec conuerteretur ad phantasmata, neque à phantasia, cuius organis intellectus penderet. Cofirmatur hæc ratio, & probatur secundo: quia beati speciebus his obscurioribus requisitis in via vtuntur ad intelligendum in patria sine conuersione ad phantasmata, atque independenter à phantasia (vt vulgo Theologi docent apud Salas 1. 2. t.1.tract.2.d.6. sect. 8.) quia tunc eæ species ab iis in existendo non pendent: ergo cum species per accidens infusæ Christo ab eis no penderent, ac Christus excepta passibilitate, & merito, quæ vsus similis non excludit, è beatorum statu se gerat speciebus simillibus independenter à phantasia, ac sine conuersione ad phantasmata, vteretur ad intelligendum.

QVÆSTIO V.

De scientia per se infusa fidei humanitatis Christi.

PRIVSQVAM ad scientiam Christi acquisitam veniamus, nihil dubij circa scientiam infusam sine examine stricto relinquendum est, scientiæ per se infusæ fidei in Christo examen, nescio an satis hactenus rigidum fuerit. Cum Doctores, an ex communiori rerum præiudicio an ex accurata meditatione impossibilem fidei actum in Christo supponant, potiusquam solidè probent.

CERTAMEN I.

Fidei actus in humanitate Christi fuit absolutè possibilis.

1 CONclusioni aduersantur præfixæ communiter antiqui Doctores in 3. d.16. Vasq. & Soar. 3. p.q.7. commentario articuli 3. vbi etiam Thomistæ Vvadingo d.5. dub. 4.num. 28. Lugo d.21. sect. 3. num.30. & 31. Bernal. d.31. sect. 1. §. 1. num. 6. sed non iisdem omnino fundamentis omnes. Nam Lugo censet numero 30. quoad immediatos assensus visionem claram cum actu fidei circa obiectum idem minimè repugnare, sed tamen obscuritatis fidei imperfectionem Deum dedecere, quare, & humanitatem vnitam frivola ratio, & mala conseq. adeo ad humanitatem vnitam. Plura enim humanitatem etiam vnitam non dedecent, quæ Deum non deceant quare, & ipse tandem numero 32. in rationem recidit communiorem de pugna claritatis visionis, & obscuritas fidei circa idem obiectum, cui rationi ferè reliqui fidunt. Cùm enim cognosci idem clarè, & obscurè simul repugnet: atque in Christo, cum Dei tum supernaturalium, tum denique naturalium etiam obiectorum intuitionem, visionemque claram omnes admittant, eis ipsis obscurus fidei actus circa aliquod ex illis factus ipsi fuit impossibilis. Vasquez vero vt erat ingenio solidiori, quodque vocum sono minimè duceretur, videretque obscuritatem hanc ipsammet entitatem ponituam actus fidei esse, & claritatem illam positiuam entitatem visionis in ipsis formaliter nullam repugnantiam recognouit. Sed neque illatiuè inducit ex illis posse: cum neutra alterius cognitionis claritatem, vel obscuritatem aboleat in altera, vel in intellectu, qui visione clarè videret obiectum, etsi per fidem videret obscurè. neque enim fides facit intellectum absolutè circa obiectum tenebrescere; sed solum clarescere per ipsam, quod non tollit clarescere per aliam, quo obscuritas fidei respectu claritatis visionis ab obscuritate tenebrarum, quæ earum absoluta negatio est, valdè discordat.

2 Ob hæc ille aliunde horum actuum repugnantiam altiùs aliis Doctoribus vestigauit. Nimirum ex eo principio quod nos statuimus, q.4. cert. 1.num.3. nempè adstante motiuo potentiori ad assensum minus potens, seu debilius è genere suo, mouere ad illum non posse: ast motiuum veritatis claræ, & intuitiuæ vnè fortius potentiusque est, quàm motiuum veritatis eiusdem obscurè solum visæ ex motiuo reuelationis: ergo non poterit motiuum fidei ad assensum fidei mouere adstante clara eiusdem veritatis visione, sed & hanc rationem difficiam. Tertiò denique impossibilitatem actus fidei cum visione obiecti eiusdem probant omnes ex illo 1. Corinth. 13. numero 9. *Ex parte cognoscimus discursu, ex parte prophetamus,* fit

fide, *cum autem venerit quod perfectum est*, nempè clara Dei visio, *euacuabitur*, destruetur, *quod ex parte est*. ideſt imperfectum discursus, ac fidei nostræ. Nec satisfacies Pauli testimonio, si dicas: solum probare de facto fidem cum visione clara obiecti non fore: quod ex Dei decreto libero euenire posset, licet circa idem obiectum vterque actus possibilis simul, ac compossibilis foret: Pauloque ita futurum reuelari; non autem loqui Paulum de impossibilitate simultaneitatis actus vtriusque. Etenim, licet verba Pauli de eo, quod de facto erit, sonent, ast rationem è duabus postremis alteram saltem continet, vel potius vtramque de perfectione claritatis, quæ est in visione clara, cum qua nequeat stare fidei obscuritas, ac de maiori perfectione motiua veritatis visæ, quæ locum non relinquat, vt eadem obscurè cognita mouere ad sui assensum possit: quare probat etiam negatiuam conclusionem de possibili.

3 Nostram autem conclusionem docent ex antiquis plures cum quibus Petrus Hurtado: t. 1. de fide.... d. 1. sect.... & de incarnat. quem politiores quique Recentiores sectantur. Ea vero ex oppositis omnino principiis probanda nobis est. In primis enim claritas visionis, & fidei obscuritas, etsi essentialis ipsi foret in eodem intellectu non pugnant, vt cum. 1. ostendebamus. Secundo assensus fidei essentialiter obscurus non est. Etenim posita euidentia reuelationis stat assensus ob illam: ergo, & fides: atqui tunc nulla esset in illo assensu obscuritas: ergo obscuritas non est essentialis assensui fidei. Antecedens primum constat: quia staret obiectum adæquatum formale fidei, siue hoc consistat in veritate, & veracitate Dei applicata ex parte obiecti per reuelationem rei reuelatæ, siue ipsa etiam reuelatione, ac testimonio Dei constituatur. Ergo, & ob illud erit assensus: ergo, & eiusdem speciei cum assensu fidei, quod nunc habemus. Extrema hæc consequentia est certa. Antecedens autem patet. Quia sola deficeret obscura propositio reuelationis, quam nūc habemus, quæ nullatenus obiectum formale fidei constituit. Prima consequentia inde deducta constat: quia ex meliori, ac nobiliori applicatione motiui nequit ipsum inefficax reddi, sed potius non potest non efficacius mouere: acqui posita euidentia reuelationis, & testimonij Dei melior, nobiliorque applicatio adest motiui formalis fidei, quam si per obscuram proponeretur cognitionem: ergo efficacius mouebit ad assensum ob illud. Confirmatur quia citius mouet testimonium Petri euidenter cognitum, quam ex alterius relatione, vel aliunde non clarè notum.

4 Dices fidem humanam non esse essentialiter obscuram, sicut fides diuina: quare mouere posse, & melius, ac fortius testimonium humanum euidenter notum, secus diuinum. Sed contra quia petit solutio principium; & rationem à priori æquam in vtroque motiuo intactam relinquit, insuper euidentia testimonij diuini non est, euidentia reuelatæ veritatis in se: quare hæc euidentia non est eadem euidentia obiecti, cui ob euidens testimonium intellectus assentitur: quare quod non euidens in se adhuc manet, atque eo genere obscurum, seu non clarum relinquitur in se, sed in alio, scilicet in attestante. Dices posita euidentia reuelationis diuinæ non posse non intellectum assentiri discursiuè ob reuelationem, cum quo pugnat assentiri eundem intellectum tanquam ob motiuum formale, vt opus erat ad fidem: quare solum assentietur intellectus discursu. Sed contra: quia hæc etiam solutio petit principium. Contra secundo: quia posita euidentia reuelationis fortius, & efficacius motiuum adest ad assensum immediatum ob illam, quam ad assensum mediatum ex illa per discursum: siquidem adhunc extremorum præcognitorum connexio etiam præcognita ad assensum vero fidei immediatum motiuum est ipsummet diuinum testimonium, seu diuina authoritas, quæ certior est, atque æquè clarè cognita, cum adest euidentia reuelationis, atque connexio extremorum, quæ naturalis solum est, sicut, & formę syllogisticæ certitudo: ergo, si hæc minus perfecta certitudo euidenter cognita intellectum rapit ad assensum discursiuum, & mediatum veritati reuelatæ ex reuelatione, citius, fortiusque illum mouebit ad assensum immediatum fidei ob diuinam reuelationem.

5 Hinc probatur secundo conclusio: quia licet motiuum euidentiæ veritatis intuitiuæ visæ superet claritate motiuum fidei, hoc autem etiam in via obscurè cognitum superat certitudine motiuum veritatis visæ, siue per discursum euidentem cognitæ: cum sit authoritas diuina, certior longè, atque infallibilior, quauis certitudine purè creata: ergo, qua certior poterit mouere adstante motiuo euidenti creato ad discursum: sicut hoc mouet, quia clarior adstante moti uo certiori fidei. Hoc argumentum supponit, approbatque Paulus ad..... Laudans quod fide credamus etiam, quæ euidenti discursu assequimur ex creaturis. *Sed habetis firmiorem Propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes tanquam lucernæ lucenti in caligniſo loco.* Quod argumentum probat actum fidei obscurum ob cognitionem obscuram reuelationis non pugnare cum euidentia creata quauis. Sed locum habere cum illa, imò, & vtrumque assensum naturaliter esse compossibilem: in casu vero nostro cum Christus diuinæ reuelationis euidentiam habuerit efficacius probat: quia certitudine motiuum reuelationis motiuum veritatis visæ longè excedit: euidentia vero non superatur: quare citius, vrgentiusque motiuum fidei ad suum actum, quam ad suum assensum veritas euidenter cognita, ac visa mouebit. Sed hoc persequar statim certam. 2. vbi ad Pauli obiectum testimonium respondebo, ampliusque præsentem conclusionem confirmabo.

CERTAMEN II.

De facto fuit actus fidei in Christo circa reuelata saltem plura.

1 HAbet conclusio eosdem aduersarios, atque præcedens, nescio autem an eosdem, vt debet, Patrono habeat. Probatur facilè: quia posita euidentia reuelationis actus fidei nullam habet obscuritatis indecentis imperfectionem: cum sit, vt vidimus, ab obscuritatis fidei nostræ imperfectione prorsus defæcatus: atqui Christo adfuit euidentia reuelationis: ergo nullam in ipsa haberet imperfectionem: haberet autem perfectionem maioris certitudinis, quauis visione creata humanitatis; ergo Christo de facto fuit concessa. Patet, quia quidquid maioris absolutè perfectionis est, nullamque imperfectionem, præter limitationem, quam imbibit ratio creaturæ, secum affert humanitati Christi est de facto concessum. Ex quo principio scientiam claram per se, & per accidens infusam illi adscripsimus supra. Probatur vrgentius secundo: quia motio reuelationis euidenter cognitæ non solum possibilis est ad assensum veritatis alias, siue discursu, siue intuitione euidentis, sed naturalis, ac necessaria, vt cert. 1. num. 5. ostendebamus: quare sine miraculosa concursus diuini suspensione non poterat non esse assensus humanitatis Christi ob illam, qui actus fidei foret: atqui hæc suspensio concursus diuini nullatenus constat ex scriptura conciliis, aut Patribus, vt constabit ex solutione testimonij supra ex Paulo oppositi: sed neque ex ratione Theologica, quæ potius pro nobis est, vt vidimus, videlimusque amplius probatione tertia statim subiicienda: ergo de facto actus fidei circa reuelata, etiam intuitiuè visa ab humanitate Christi asserendus in ipsa est.

2 Probatur tertio conclusio de pluribus, vt minimum reuelatis: quia quæcumque Christus Dominus nos in Euangelio docuit sunt à nobis credibilia fide diuina, nec superantur certitudine ab his, quæ nobis per Prophetas, & Apostolos sunt dicta: atqui, si ea ex visione solum, non autem ex fidei cognitione, & motiuo Christus nos docuit, non erunt certa, ac credibilia fide diuina, superabunturque certitudine ab iis, quæ nobis per Prophetas, & Apostolos innotuerunt: ergo ea nos

Christus ex fidei cognitione, & motiuo docuit. Minor probatur: quia quæ dicta nobis per Prophetas, & Apostolos fuere sunt certa, ac credibilia fide diuina, quæ quæ longè superat certitudine, quæcumque ex creata quauis certitudine, & euidentia poscuntur: atqui, si Christus sua nos docuit ex visione solum eorum, non autem ex reuelatione Dei, & sua fidei cognitione, quæ illi innitatur, assensus eius testimonio innitens, non innitetur, tandem diuinæ reuelationi, sed visionis suæ euidentiæ, ac certitudini longè inferiori: ergo ea omnia non erunt credibilia à nobis, ac certa certitudine fidei diuinæ, sed longè minus certa his, quæ nobis per Prophetas, & Apostolos dicta fuere. Dices Deum assistere humanitati Christi, ne erret in docendo citius, ac melius, quam summo Pontifici, & concilijs: cum de Christo, qua homine, dictum à Patre nobis omnibus fuerit in baptismate, & transfiguratione. *Hic est filius meus dilectus in quo mihi benè complacui: ipsum audite.* imò, & in iudicando humanitatis error Deo, ac verbo imputaretur, vt supra docuimus ac d. 2. iterum dicemus: quare æquè certitudinis erunt, quæ Christus nos docuit ex intuitione, atque ea, quæ ex reuelatione, & fide nobis alij dixerunt.

3 Sed contra primo: quia, licet hoc modo doctrinæ Christi veritas in Dei bonitatem tandem referatur, longius tamen, & mediatius, quamque è Dei reuelatione, & dicentis authoritate nobis ex fidei cognitione proponeret: quare minus certa proximè forent: quia minus immediatè infallibilitati diuinæ inniterentur. Secundo esto: æquè sint certitudinis: aſt non essent inde credibilia fide diuina, sicut neque Pontificis, aut concilij propositio res formaliter credibiles facit fide diuina ex assistentia Dei, ne in proponendo errent, sed solum quatenus est applicatio (certa quidem, & infallibilis ob eiusmodi assistentiam) diuinæ reuelationis, qua formaliter assensus fidei obiecta, ac formaliter credibilia constituuntur. Contra tertio: quia iis, quæ nos Christus docuit non ex eiusmodi assistentia, sed ex diuina reuelatione authoritatem Christus fecit vbique: *omnia quæ audiui à Patre meo nota feci vobis.* atque iterum. *A me ipso non loquor. verba, quæ ego loquor non sunt mea, sed eius qui misit me.* Dices secundo reuelationem eorum factam Christo à Deo fuisse, non vt ille crederet, quæ clarè videbat, sed vt reuelata nobis prædicaret: quare fidei nostræ obiecta sunt, licet ipse non crederet. Sed contra quia cum Patris loquutio ad ipsum directa fuerit credere ipse poterat, ne Deum fabellam, vt aiunt, surdo narrasse dicamus. Si autem potuit credere: credere statim debuit, ne peccaret, quia is, qui ad aliquem loquitur locutione ipsa ab eo exigit fidem, vt bene Lugo t. de fide d.

4 Reliquum est opposito Pauli testimonio satisfacere. Sed id quidem facilis operæ fuerit. Si fidei nostræ, quæ in via est imperfectio duplex notetur. Quæ ab ipsius substantia re ipsa differt, quamque euacuandam Paulus in patria docet. Prima, quod obiectum ex parte, non autem secundum se totum penetret: secunda, quod obscurè cognito testimonio Dei innitatur: ac proinde, & fides obscura sit. Vtramque imperfectionem notauit Paulus illis verbis immediatis ante nobis obiecta: *videmus nunc per speculum in ænigmate tunc autem facie ad faciem:* ecce obscuritatem cognitionis, ac fidei nostræ inuia, & claritatem, qua depellatur in patria. *Nunc cognosco ex parte;* ideſt, non totum Deum obiectum: *tunc autem cognoscam, sicut, & cognitus sum.* ac proinde *cum venerit, quod perfectum est euacuabitur, quod ex parte est.* nempè fides hæc, quæ imperfecta, ex inadæquatione, & obscuritate est, non autem absolutè substantia fidei, quæ in totum Deum, & obiectum suum euidentia in attestante clarè feratur, locoque imperfectæ huius Beatis cum Dei visione contingat, quod secus in charitate eueniet, quæ eadem met quæ in via, perseuerabit in patria: cum idem vtrobique sit, & principium, & obiectum. Confirmatur: quia eodem modo scientiam destruendam, atque fidem ait Paulus in patria: cum tamen nemo ex aduersarijs scientiam cum visione eiusdem obiecti pugnare doceat ex eo solum quod non per species alienas, & abstractiuas cognitiones futura sit. Denique, licet Beatis, quibus satis perfectionis erit videre, quæ crediderunt, concursus ad credendum denegaretur de facto, aſt Christo ne eius illi desit perfectionevè fidei cerritudo è creatis suprema desit, vtque nos ex reuelatione doceret denegandus minimè fuit, sed omnino concedendus, vt vidimus.

QVÆSTIO VI.

De scientia humanitatis Christi acquisita, nostræque simili.

DVPLICITER à nobis scientia acquiri, pararique potest. Primo per experientiam: secundo per alterius doctrinam, nostramque disciplinam, siue discipulatum. Inquirimus ergo an vtroque, vel altero saltem modo ab humanitate Christi domi parata fuerit, vel acquisita?

CERTAMEN I.

Humanitas Christi propriis experimentis scientiam nostræ similem acquisiuit.

1 RAtio conclusionis ad manum est, quia, licet cognitio hæc non sit æquè perfecta, atque clara eorundem obiectorum cognitio, ac proinde minus sit dicens, vt humanitati Christi à Deo donetur, *cum eorum* scientia donanda erat: aſt absolutè est perfectio aliqualis humanitatis viatricis, atque Christi passioni, nostræque per illam redemptioni, valdè consentanea. Oportuit enim, vt dolores, cruciatusque sentiret, audiret blasphemias, irrisiones videret, aceti, ac felli gustaret amaritudines, atque ea omnia, quæ pro nobis pertulit sensibiliter perciperet, nec solum sensibiliter, sed intellectualiter etiam ad passionis perfectionem exactam cognosceret. Probatur secundo: quia posito obiecto sensibili, & per se, vel speciem sui potentiæ applicito naturaliter, externus sentitur: ex ea vero externa sensatione interior etiam phantasiæ sensatio naturaliter oritur ex interna autem hac naturaliter suboritur intellectiua eiusdem obiecti cognitio: quare in Christo Domino, cuius potentiæ, & organa apprimè erant disposita, obiectorum occurrentium naturalis sensatio externa, & interna, atque intellectio naturalis fuit, non miraculosa: qualis absque fundamento intellectionis eius negatio assereretur?

2 Ab authoritate non sunt pro eadem conclusione momenta minora, est siquidem Laurentij Iustin. lib. de casto connub. c. 10. cum S. Th. & iam inter Theologos communis eam tradidit Paul. ad Hæbreos 5. *didicit ex iis quæ passus est obedientiam.* Id est denuo experimentaliter cognouit labores, ac dolores, quos in obeundis Patris mandatis fuit perpessus, vt benè, ac fusè Ricard. Victor. l. 1. de Emanuele. c. 15. expendit. Ad Hæbr. 4. *Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris tentatum autem per omnia.* Ad quæ Cyril. 3. de recta fide ad Regin. *Si enim non esset verbum Dei factum homo, sciuisset vtique, & sic, humanam infirmitatem, vt Deus: ipse enim nouit figmentum nostrum, vt scriptum est.* Psalm. 102. & siquidem (humanam quiddam de ipso dicere licet) etiam nondum in bene notum foret nostrarum passionum experientiam: vbi autem notum est carnem tentatum est per omnia. Nihilominus non dissimulat, quod ignorauerit: sed quod præexistente diuina cognitione eius per ipsam experientiam voluit discere. Extrema sic clarius vertit noster Petranus. t. 1. concil. Ephesini. c. 6. *Nec tamen dicimus ante quidquam omnino eorum omnium ignorasse, sed scientiæ diuinæ, quam obtinebat, eam quoque notitiam, quam effert experientia, accessisse.* Isai. 7. *Antequam puer sciat malum, & bonum.* & Isai. 8. *Antequam puer sciat vocare Patrem suum, &*

Matrem

Matrem suam auferetur fortitudo Damasci. Ex quibus scientiam hanc paulatim experientia, provt sensuum organa in dies proficiebantur, acquisitam colligit in Christo Fulgent. 1. ad Trasimund. c. 7. Ambros. autem de incarn. Dominicæ sacram. c. 7. sic ad extremum locum scribit. *Sapientiam Dei futura, & occulta non fallunt; experientem autem cognitionis infantia per humanam vtique imprudentiam, quod adhuc non didicit,* per sensus *ignorat.*

3 Accedit locus supra à nobis explicatus Matth. & Marci. *de die autem illa, & hora nemo scit.* &c. quem de scientia experimentali, quam denuo parandam à Christo homine docent, intelligendum aiunt Origen. hom. 50. in Mat. & Bernard. lib. de gradib. humilit. sub init. celebris tandem ad rem præsentem est locus Lucæ. 2. vbi num. 40. habetur: *Puer autem crescebat, & confortabatur plenus sapientia.* quæ Ambros. ante verba ex ipso data ita legebat. *& implebatur sapientia.* quo eius incrementum exprimitur. Sed clarius ab Euangelista. num. 52. *& Iesus proficiebat ætate, & sapientia, & gratia apud Deum, & homines.* Ad quæ Ambros. proximè paulo superius: *quomodo proficiebat sapientia Dei? doceat te ordo verborum. Profectus est ætatis, & profectus sapientiæ, sed humanæ est. Ideo ætatem ante præmisit, vt secundum hominem crederes dictum: ætas enim, non diuinitatis, sed corporis est. Ergo, si proficiebat ætate hominis, proficiebat sapientia hominis. Sapientia autem sensu proficit: quia à sensu sapientia.* Quid clarius pro scientia Christi experimentali, atque assensuum ministerio, sicut nostra dependenti? Eodemmodo, licet non adeo expressis verbis, de profectu in scientia per sensus, eum locum interpretantur Epiphan in Ancorato. Athanas. serm. 4. contra Arrian. Cyril. 10. Thesa. c. 7. ac de recta fide ad Regin. Fulgent. vbi proxime Beda, & Euthym. ad eum locum. Etenim in scientia quomodocumque infusa Christi eum profectum admittere non possunt.

4 Dices eodem modo dicitur Christum excreuisse in gratia, atque in sapientia: cum tamen gratiæ augmentum in dies nemo in illo admittat: ideo fortasse Athanas. & Cyril. vtriusque augmentum in suo corpore, hempè Ecclesia dictum ibi volunt. Sed reluctatur textus, qui totus de Iesu vita, & persona est. Origen. & Epiphan. supra. Naz. orat. de laud. Basil. Cæsar. Dialog. 1. Vigil. lib. 3. & 5. contra Euthyc. gaudent. respons. ad Paul. Diacon. in id *Pater maior me est.* Damasc. lib. de duab. natur. Theophilact. in eum locum intelligunt vtriusque augmentum non in entitate, sed in hominum opinione, atque ostensione ad ipsos facta. Sed est contra hanc tantorum Patrum subsiciendam expositionem: quod in eis Iesus, non solum apud homines profeciisse, sed, & apud Deum dicatur: id est verè iuxta Hebraicæ phrasis energiam. Respondet Maldonatus, ex aliquot veteribus Theologis, & communi & Recentiorum, sensum esse, quod hominibus apud Deum, seu verè proficere sapientia, & gratia Iesus videretur. Sed textus constructio difficile ad eum sensum trahitur, vt patet. Dici tamen adhuc posset: ostensionem illam gratiæ, & sapientiæ non esse per opera solum elusoriè illas demonstrantia. Sed quæ verè ex eis prouenirent: quare, & ostensio apud Deum etiam vera omnino esset. Quo pacto meo iudicio difficultas quiescit obiecta. Sed, quoniam primam eius loci interpretationem citati Patres non retractarunt, tenenda est, neque secunda hæc deserenda, sed ex vtraque genuina adæquataque loci interpretatio conflanda, vt de scientiæ experimentalis profectu vero, & ostensiuo etiam intelligatur; de gratiæ vero ostensiuo solum. Sæpè enim eiusdem contextus verba, dispositione eadem, non eodem sensu accipienda sunt, sed iuxta materiæ cui iunguntur capacitatem, vt doctè Maldonatus ibi. Sic Ioan. 20. num. 17. *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum:* cum non ipsius eodem modo, ac discipulorum Patrem significet, & Matth. 8. 22. *dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* vbi primo loco mortui in anima, secundo mortui corpore significantur. Neque nostræ conclusioni aduersatur Damascen. lib. *quod ad imag. Dei facti sumus.* dicens scientiam Christi non fuisse paulatim auctam, sed statim perfectam, sicut, & infantile ipsius corpus. Loquitur enim de scientia infusa Christi.

5 De scientiæ huius habitu constat ab speciebus, quæ nostris similes sunt, nullatenus distingui. De obiectis nonnulli cum Caietano omnia mundi huius inferioris obiecta fuisse putant, quippè Angelorum ministerio eorum omnium phantasmata, vt species, abstraheret, Christo censent præsentata. Id quod non alio modo, quam præsentatione omnium obiectorum per se, vel per species suas potuit ab Angelis præstari quod, & ridiculum est, & falsum. Etenim hoc pacto in scientia hac Iesus cum ætate non proficeret, sed simul omnia hæc, & præsentarentur, & cognosceret. Secundo ad ea tantum, quæ ipsius passioni conduxerunt, quæque obuia sensibus Christi fuere admittenda ea scientia est: vt rationes, quibus ea in Christo probatur, satis ostendunt. Vsum discurrendi ab vno huius scientiæ obiecto in aliud concedit Christo Vasq. c. 4. num. 20. §. *dicendum igitur*, multo, quam in nobis perfectiorem ex scientiæ infusæ adiunctione. Sed nescio quid scientiæ infusæ adiunctio ad discurrendum conferat: cum circa eius obiecta, vtpotè clarè visa, locus discursui non sit. De scientiæ huius certitudine, quoad sèsus attinet, erroneam esse posse, iudico, ac colores iridis, qui veri non sunt in philosophia communi, percepturum sensibus Christum, imò, & intellectu apprehensurum, quod enim aliqui aiunt Christum sua diuina virtute sensus præueniisse ne deciperentur aliterve sensibilia, quam in se essent perciperet, licet vtcumque fieri posset, factum tamen veritati naturæ assumptæ derogaret non parum: cum inde connaturalis modus percipiendi sensibilia planè negetur. Sed tamen cauendum est ne propterea iudicio, & assensu circa ea obiecta deceptum decipivè Christum potuisse admittamus, vt Magister Victoria admisit apud Vasq. d. 61. c. 9. num. 57. Etenim iam ignorantia, & error absurdè in Christo admitterentur. Eam ergo apprehensionis deceptionem, & errorem infusa, & clara scientia sua præstantius ad iudicium corrigebatur in Christo, quam in nobis per imperfectiorem scientiam nostram emendatur.

CERTAMEN II.

Nullam scientiam disciplina, & doctrina creata paratam Christus Dominus habuit.

1 GNostici apud Irenæum. 1. aduers. hæres. c. 17. Erasmus in annotationib. ad nouum testam. ad 2. Lucæ Lossius, Melanchthon, & Lutherus apud Canis. 3. de Deipara. c. 22. Christum sub præceptoris ferula alphabetum, pluraque alia ab hominibus didicisse blasphemarunt: quibus conclusio nostra aduersatur. Ratio est: quia discere ab aliquo est ex alicuius doctrina denuo absolutè, vel melius scire, quod antea, vel absolutè ignorabatur, vel non ita perfectè sciebatur. Christus autem perfectius creata nouerat scientia infusa, quam ex hominis, alteriusvè creaturæ disciplina scire posset: ergo non potuit à creatura discere: quocirca cum Christus homines, aut Angelos audiebat, nihil denuo cognoscebat ex his; quæ dicebantur, neque eis, etiam ob illorum testimonium assentiebatur, à quo moueri iuxta dicta ad assensum non poterat: ea perfectius illi, ac fortius euidentiæ motiuum aderat. Licet experimentali scientia locutiones eiusmodi cognosceret. Sed dices Luc. 22. *Apparuit ei Angelus de cælo confortans eum: & factus in agonia prolixius orabat &c.* Etenim confortare Christum non aliter Angelus potuit, quam rationes proponendo, quibus passionem tantam bono, hilarique animo adire posset, quasque tunc Christus nesciret. Si enim eas ante Angeli propositionem æquè benè Christus nosset otiosa, & inutilis ea foret propositio, vt confortaretur. Sed inde vero Arriani Christum puram esse creaturam arguebant, Idcirco Hilarius 9. de Trinit. de historiæ huius veritate dubitauit, atque à Catholicis expuncta à Lucæ textu dicitur ab ipso, & è Hieronymo. 2. contra Pelagian vers. med. licet

da

de eius veritate non dubitauerit, vt falso refert Bernal.d.38.sect. 3.§.1. num. 19. sed nec dubitari iam à Catholico potest: cum extet in vulgata editione recepta, atque probata à Concilio Trid.sess. 5. indecreto de vsu sacrorum librorum.

2 Chrysost.serm.de S.Trinit. post med. Epiphan.hæresi.69. Theophylact. Titius Bostrens. & Lucas Burgens. ad eum locum. S. Th.in 2.d.11.q. 1.a. 3.ad 7.Vasq.d.56.c. 2. asserunt confortationem ibi solum dicere laudem fortitudinis Christi ab Angelo præstitam. Sic Deuter. 32. Moyses in cantico. *Roborentur in ipso omnes filij Dei*, quæ Epiphanius eiusque interpres sic actiuè vertunt, *confortent ipsum omnes Angeli Dei*. Idest laudent eius fortitudinem. Apocal.4.*Dignus est agnus, qui occisus est accipere gloriam, & honorem, & virtutem.* & c.5.*accipere virtutem, & diuinitatem, & sapientiam, & fortitudinem.* Id est eius laudem. Psal. 8. *ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem.* Hæbrea *fortitudinem.* Si ergo pro fortitudinis laude fortitudo accipi dicitur in scripturæ phrasi, eiusdem laude rectè confortasse Christum Angelus dicetur. Obiicit Lugo quia naufragum iam fluctibus obruendum de animi dotibus in solatium laudare importunum foret. Foret quidem: Angelus non tentabat solatium Christi, sed laudem de eius fortitudine, quæ confortatio dicitur in scriptura. Opponit Bernal. quia gaudium, ac voluptatem, imò, & laudem Angelorum de sua fortitudine nouerat scientia infusa, antea Christus. Benè: sed non nouerat scientia experimentali. Neque id obesset quominus Angelus cum Christū de ea laudabat fortitudine dare ipsi fortitudinē, eumque confortare iuxta Scripturæ phrasim diceretur.

3 Bernal.d.38. sect.3. non bona fide refert ex Patribus, & Soario citandis Angelum motiuis propositis animos Christo fecisse. Sed contra: quia vel iudicabis posse eis motiuis animos Christi augere, vel non? Si primum: vel Christus discere ab illo potuit, vel Angelus à Deo etiam ad eam confortationem missus deceptus fuit: quorum alterutrum absurdum est. Si secundum vana, & inanis illa confortationis ceremonia fuit, ac solum apparens nullo spectante, qui confortari Christum iudicare posset. Et quidem apparitio Angeli fuit solum, non confortationis, qualiscumque ea fuerit: quare vana est ea Bernalis meditatio Patribus imposita. Hieronym. igitur. Dialog. 2.contra Pelagian. circa med. & Cyril. epistol. 9. verè confortatum Christum ab Angelo docent. Indeque alter auxilij necessitatem ad honestè viuendum contra Pelagianos probat, alter vero contra Eutychianos naturam etiam humanam Christi: ne si diuina sola admittatur in Deo timor, tristitia, atque auxilij Angelici indigentia admittatur: quam & Damasc. in humanitate Christi admittit.3. de fide.c. 20. atque eius interpres Nizetas. 3. Thes.c. 37. Ex hoc loco Bernardus serm.1. de S.Andrea apparuisse Angelum ait, vt Christum indolore, in anxietate consolaretur. Hilar. supra ex quo Beda quomodo confortatum ab Angelo aiunt, quo propter nos tristis fuit: idest verè. Consentiunt Lyra.& Caiet. ibi.S.Th. 3.p.q. 12. a. 4.ad 1.cum Dominicanis ibi Lugo d. 21.sect.2.num.24. versu *Ego magis.* Bernal. proxime.§.3 quam expositionem ob tantorum Patrum authoritatem respuere non possumus: maximè, cum & à prima iubetur, defendique posset, quin ab Angelo Christus quidquam didicerit. Potuit enim Angelus Christum confortare quin aliquid eum doceret. Primo eius fortitudinem laudando, gratias que agendo pro iis, quæ patiebatur, atque aggrediebatur pati: suo item beatifico modo compassionem exhibendo: sui etiam splendore, ac maiestate sensus exhilarando, comitando à discipulis derelictum, Patris voluntatem sensibiliter, vt benè Maldonatus in 26. Matth. num. 40. intimando: ac præcipuè deprecando, vt benè Bernal, vt lætificis cogitationibus (quas voluntariè, vel abiecerat, vel effectu priuarat, vt ita tristaretur, atque anxiaretur) locum faceret.

4 Dico secundo Christus à nulla creatura potuit edisscere. Probatur: quia creaturarum omniū rationalium Magister, & Doctor, vt vnionis dignitatem decebat, iuxta id Ioan.1. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem.* &.... dicitur *magni consilij Angelus*: at cum hoc pugnat aliquid ab aliqua creatura discere, vel doceri. Secundo: quid omnium habuit clarissimā scientiam, aliis omnibus, quæ creaturæ doctrina, acquiri possent, longè præstantiorem. An vero cum vnione hypostathica præcisè discipularus ab aliqua creatura prorsus absolutè humanitati repugnet ab ea quæstione pendet, an humanitas hypostathicè vnita ignorare, aut errare absolutè potuerit. Si enim absolutè potuit errare, & potuit à creatura doceri. De ea vero quæstione agendum per otium erit. d. sequenti.q.1.

DISPVTATIO II.

De iis quæ scientia Christi, siue in intellectu, siue in voluntate impediri posse videbuntur.

SCIENTIA Christi impediri posse in intellectu ipsius videbuntur ignorantia, & error: indeque in voluntate admiratio timor, & tristitia. De quibus seorsim disputatione præsenti agendum nobis erit.

QVÆSTIO I.

Fuerit ne, esseve potuerint in humanitate Christi, ignorantia, aut error.

IGNORANTIA dupliciter capitur. Primo positiuè pro ignorantia prauæ dispositionis, quomodo idem, quod error est. Secundo negatiuè pro scientiæ carentia præcisè. Hæc autem rursus diuiditur in ignorantiam presse negatiuam, & priuatiuam. Priuatiua est carentia scientiæ debitæ secundum statum, & conditionem subiecti. Presse negatiua est scientiæ non debitæ carentia. Error vero est iudicium de re aliter, quam sit, quod ad rem attinet præsentem: licet latius sumptus error in sensibus, & apprehensione locum habere possit.

CERTAMEN I.

Priuatiuam etiam ignorantiam habere absolutè potuit Christus; at minimè habuit.

1 DIco primo potuit Christus habere ignorantiam etiam priuatiuam. De presse negatiua ignorantia dubium non est, quin in Christo esse potuerit, imo, & ignorauerit de facto aliqua: cum infinitè supra suas cognitiones non reflecterit, vt supra docebamus: quare aliquam tandem cognitionem suam non cognouerit, seu nescierit, ne processus causarum subordinatarum infinitus admittatur. De ignorantia priuatiua probatur conclusio: quia, licet vnionis titulo reliquorum futurorum notitia Christi humanitati deberetur, eaque maximè ipsius statum decerent eorum tamen omnium, vel aliquorum notitia negari ipsi à Deo absolutè potuit: ergo, & esse in Christi humanitate ignorantia priuatiua, quæ nihil aliud est, quam negatio notitiæ, siue cognitionis debitæ statui, & conditioni humanitatis Christi. Antecedens probatur primo: quia eorum omnium notitia liberè fuit humanitati Christi à Deo data: ergo, & potuit absolutè

absolutè ipsi à Deo denegari: alioqui liberè data illi non esset, sed necessario. Secundo probatur: quia status plenè beatificus, ac proinde impassibilitas, & claritas corporis eodem vnionis titulo humanitati eidem debebantur à sui conceptione: & tamen denegatæ illi in hac vita fuere ex aliis finibus à Deo: ergo, & notitia debita futurorum negari absolutè ex alis finibus à Deo potuit.

2 In quæstione de facto Gnostici, alias Valentiniani apud Irenæ. 1. aduers. hæres. c. 17. diei iudicij; atque in illo futurorum, imò, & aliorum plurium ignorantiam Christo blasphemè tribuebant: atque vt testis est Isidor. 8 Origin. c. 5. circa finem, etiam qua verbum Christus est. Quos proinde per iocum Ignoitas appellat. Hi autem planè Arrianismum incurrerunt: siquidem, Arriani teste Athanas. orat. siue serm. 4. contra ipsos post med. & Hilario de Trinit. ex ignorantia diei iudicij, quam ex Matth. 24. & Marci 13. filio Dei imponebant, illum Patri consubstantialem negabant. An vero Ignoitæ iidem qui Agnoitæ fuerint? asserunt Vasq. d. 51. c. 2. num. 2. Sander. 7. de visib. Monarchia hæres. 108. Negant melius Castro hæres. 8. Prateol. verbo *Ignoitæ*. Agnoitæ enim eiusmodi ignorantiam Christo solum, qua homini affigebant, vt testatur Nizephorus. 18. hist. c. 50. Gregor. Magn. 8. epistolar epist. 42. contra eorum hæres. vbi Eulogium Episcop. Alexandr laudat, quod eam confutarit. Porro Agnoitæ à Thomisto duce dicti Themistiani sunt, vt aiunt Sophron. Patriarcha Hierosol. epist. ad Sergium. 5. in concil. Constantino. act. 11. approbata act. 14. liberat. Archidiac. Cartag c. 19. Breuiarij. c. 2. Concilior. post Arcl. Ian. 3. Damascen. de hæres. verbo *Agnoitæ*. Horum errorem excitarunt deinde Iossius; Melanc̃thon. Lutherus, & Erasmus cit. d. 1. q. vlt. cert. 2. num. 1. ampliarunt autem illum Bullenger. Brenti. & Caluin. apud Canis. citatum ibidem asserentes ignorasse Christum, qua hominem in siculnea esse folia tantum, imo errasse iudicando esse etiam fructum, atque insuper passionis, ac mortis suæ euentum cum Patrem orabat, vt *calix si fieri posset à se transiret*.

3 In eadem sententia, quoad diei iudicij ignorantiam humanitatis fuisse referuntur Patres plures Irenæ. 2. aduers. hæres. c. 49. Basil. epist. *inquisitum* ad Amphilochium latina per Feuardentium. Naz. orat. 36. 4. ad Theolog. num. 60. quos omnes è contextu vniuscuiusque ab eo sensu eruditè vindicauit Vasq. citatus à num. 6. Sed vero eiusmodi ignorantiam clarè in Christo admittunt Athanas. vbi proximè, vt testis est Vasq. num. 5. Tolet. in c. 2. Lucæ annotat. 86. Salmeron. t. 4. p. 3. tract. 4. atque apud eoldem Cyril. 9. Thes. cap. 4. vbi ignorasse Christum, qua hominem vbi Lazarus positus, siue depositus fuerat, etiam admisit. Ambros. autem. 2. de fide. ad Gratian. c. 3. ait dubitasse de suæ passionis, euentu ac morte, cum Patrem, vt transiret, si posset, orabat. Cæterum licet hæc citati Patres admittant clarè citatis locis nullam tamen errori huic fidem, vel authoritatem faciunt. Ea enim admissio permissiua solum fuit Arrianis ex eo præcipuè testimonio Matth. 24. *de die autem illa, & hora nemo scit, nisi solus Pater*. & Marci 13. *neque filius, nisi Pater* contra filij, ac verbi diuinitatem arguentibus, vt argumenti imbecillitatem clarius ostenderent. Cum enim Arriani eandem personam verbi, ac filij Dei in duplici natura faterentur, humana, scilicet altera, atque altera verbi, ac filij, quam ex ignorantia rigurosa diei iudicij, quam Christus Dei filius de se videbatur fateri, non esse diuinam. Sed creatam probare Arriani nitebantur: ignorasse Patres admittunt, atque ita professum de se Christum eo loco, vt volebant. Arriani: ast secundum humanam naturam intellectam ignorantiam nihil inde confici contra filij, ac verbi diuinitatem. Nil ergo præsidij Agnoitæ, ac nouatores citati in his Patribus habent; habent autem aliquantulum in Origene ad locum Matth. hom. 30. in ipsum versus finem, atque in Iansenio. c. 123. concordiæ Euang. circa fin. qui licet ignorantiam diei iudicij in Christo, qua homine absolutè non admittant, tamen probabiliter asseri posse fatentur, qua in re sunt periculosè, ne dicam erroneè decepti.

4 Dico secundo nullius rei ignorantiam priuatiuam Christus qua homo habuit. Conclusio hæc in nullo Concilio definita est; sed tamen constanti Patrum consensu acordi, ac perpetua Ecclesiæ traditione dogmatica est: ideo oppositæ conclusio, vt hæresis à Patribus refertur num. 2. nostraque conclusio traditur à Patribus datis. d. 1. q. 1. & 2. qui negant diei iudicij ignorantiam in Christo, etiam qua homine, atque ab his quos statim idem negantes referemus Iustin. Mart. q. 58. ad Orthodox. Ignorantiam Christo tribuere *impium* vocat. Clem. Alex. 6. Pædag. init. *si ita est*, (vt aliquid Christo baptizando defuerit) *vt aliquid disceret opus fuit; sed eum cum Deus esset, nihil didicisse fuit consentaneum. Neque enim quis verbo maior fuerit: sed neque Magister, ac Doctor est eius, qui solus est Magister*. Erat autem secundum humanitatem baptizandus, & baptizatus, ac secundum eam etiam omni creatura maior, & omnium Magister: quare neque secundum humanitatem discere a creatura potuisse asserit Clemens: id quod his clarius persequitur. *An non ergo, vel inuiti, fatebuntur Verbum perfectum ex perfecto Patre natum ex œconomia*, Incarnationis dispensatione, *præordinatione esse perfectè regeneratum? Et si erat perfectus, cur qui erat perfectus tingebatur?* Ioannis Baptismate, *oportebat, inquiunt, implere humanam perfessionem. Pulcherrimè: ita enim duo. Simul ac ergo à Ioanne tingitur sit perfectus? Scilicet. Nihil ergo à Ioanne didicit? nequaquam: solo autem lauacro fit perfectus*. Hilarius de Trinitate. *Cum igitur omnis in eo sit plenitudo, & omnia per ipsum, & in ipso reconcilientur, & dies illa reconciliationis nostræ expectatio sit, hanc ille diem ignorat, cuius, & in se tempus est, & per se Sacramentum eius est?* Etiam, qua hominis, cum ei iudicium omne datum sit, quia filius hominis est, *Etenim aduentus sui dies ista est, de qua Apostolus ait*, &c. Consentiunt Chrysost. hom. 68. in Matth. 24. Basil. contra Eunon. sub fin. vtrunque locum explicans Naz. orat. 36. 4. de Theolog. post med. Hieronym. in locum Matth. & in id Ierem. 31. *Mulier circundabit virum*. Bernard. hom. 2. *super Missus est*. ad locum eundem. Damasc. 3. de fide c. 21. & Nizet. 3. Thes. c. 38. Sic Nazianzeni sententiam illustrant. *Si Theologi Gregorij sententia, id quod in oculorum aspectum cadit, ab eo quod mente, atque intelligentia percipitur. distinxeris, seruа, & ignorans caro dicitur; verum ob personæ identitatem, atque indiuisam coniunctionem Domini anima rerum futurarum cognitione*, &c. *locupletata est*. Et c. 12. *qui asserunt Christum progressum fecisse in sapientia*, quia prius aliquid ignorauit, *negans vnionem factam esse*. M. denique Gregorius 8. epistolar. epist. 42. *Quisquis Nestorianus non est, Agnoita esse non potest*.

5 Duplicem dogmaticæ huius veritatis rationem dederunt nobis recitati Patres. Primam Damascen. & Gregor. quia vnionis titulo omnium futurorum humanitati data cognitio est, quæ neque in se, nec cum fine, aut munere Incarnationis pugnat: atqui cognitio diei iudicij, & reliquorum, quæ ab hæreticis obiiciuntur, nec in se, neque cum fine, aut munere Incarnationis pugnat: ergo data humanitati Christi de facto fuit. Confirmatur: quia, quæ Christi, atque humanitatis eius status, & conditionem cognosci decent, nequeunt in se, vel cum incarnatione, vel eius fine, aut munere pugnare: ignorantia autem priuatiua solum esse potest carentia cognitionis eorum, quæ humanitatem eiusque statum decent cognosci. Nec refert posito titulo, & exigentia vnionis posse cognitionem absolutè denegari à Deo nam quoties de opposita Dei voluntate non constiterit ex Scriptura, vel Patribus, aut incommodo Theologico, quæ hic absunt, annuere de facto Deum exigentiæ tenendum est: quia ea est connaturalior prouidentia, sicut de causarum naturalium absolutè exigentiæ conniuere. Rationem secundam conclusionis expressit Hilar. quam sic instruo. Quidquid spectat ad statum in quo quisque à Deo collocatus est, atque ad munus ipsi à Deo coniuncti datur de facto illi à Deo, atqui cognitio diei iudicij, & futurorū reliquorū spectat ad statū, & munus

munus, in quo à Deo posita fuit Christi humanitas: ergo data de facto ipsi à Deo fuit. Minor probatur, quia Christus, qua homo, cõstitutus à Deo est vniuersalis Redẽptor, Magister, & Iudex: atqui diei iudicij, & reliquorum futurorum, quæ sunt omnia, vel effectus, vel media redemptionis, vel eorum abusus, cognitio pertinet ad munus Redemptoris. Magistri, atque iudicis vniuersalis: ergo pertinet eorum cognitio ad statum, & munus in quo humanitas Christi collocata à Deo fuit.

6 Ad loca Matth. 24. & Marci 13. Respondimus d. l. censent intelligenda esse de ignorantia capitis Christi in suo corpore nempè Ecclesiæ, cuius defectus sæpè capiti eorum in se incapaci attribuuntur iuxta Regulam Ticonij. Ita M. Greg. proximè cum Eulogio libro contra Agnoitas, & Origenes, & Damascen. sic explicans profectum Christi in sapientia. 3. de fide capite 22. intelligenda autem de ignorantia experimentali aiunt Origen. Bernard. de gradib. humilit. ad verba Marci Epiphan. Ancorato longè post med. ac fol. 8. Chrisost. tom. 3. hom. de Trinit. longè à medic. Sed vtraque explicatio impugnata à nobis est disp. 1. Quia textui, & intento non congruit: qua etiam de causa reiicienda est alia Basilij Epist. Citata ad Amphiloch. nempè solum Patrem scire, à se nimirum: de qua etiam expositione Naz. oratione 36. 4. de Theolog. numero 36. ait exiguum intelligere. qui sic intellexerit: quia soli Deitati diei iudicij cognitionem concedere videtur. Duplex ergo expositio probanda, probatáque à nobis, d. 1. fuit. Altera Ambrosij 5. de fide capite 7. Hilarij 9. de Trinit. asserentium eis verbis denotari non esse tempus diem illum propalandi: ac proinde scientiam pro manifestatione ibi sumi, atque pro hac negari consentit Alphonsus de Castro. Sic nescire seboni, ac prudentes dicunt rogantibus, quæ secreto opus habent, & manifestare non expedit, imo Deus ipse eo modo sæpè loquitur, de iis, quæ nouit, vt multis testimoniis. d. 1. demonstrauimus. Altera nobis gratior erat. Gregorij. M. & Naz. Damasceni Nizetæ, vbi proximè Caiet. Vazquij, & aliorum humanitatis viribus, vt ab vnione seiunctę diem illum nescire; suppresit autem vnionis titulo scire vt discipulorum curiositatem de eius diei notitia compesceret, quam Angelis negatam, atque præcellenti humanitati tot miraculis illustri de se indebitam, nec sui titulo datam Magister profitebatur.

CERTAMEN II.

Nullus error in Christi humanitate fuit, essevè potentia absoluta potuit.

1 Conclusio negatiua de facto Catholica prorsus, imò magis Catholica est quam præcedens: Aduersatur hæreticis citatis cert. 1. numero 2. fine, & Magistro Victoria Dominicano, qui docebat supra deceptiones sensuum humanitatis in Christo ad intellectus etiam deceptionem peruenisse. Probatur primo, quia error magis dedecet humanitatem vnitam, quam ignorantia: atque hæc, indecentiæ causa, non fuit de facto in Christo, vt vidimus: ergo multo minus fuit de facto error. Secundo: quia error nec Beatos docet, quam ab eis de facto abest: ergo multo magis ab humanitate Christi. Tertio: quia, vt benè ac fusè persequitur Anselm. libro secundo, *Cur Deus homo?* capite 3. error de facto in Christi humanitate admissus multum authoritati Magisterij, & doctrinæ hominis Christi derogaret, quarto: quia cum esset in Christo scientia obiectorum infusa, & clara præsto sensuum, & apprehensionis deceptiones, siue errores corrigebantur, ne de re vlla aliter ac in se esset iudicaret. Et quidem in quæstione de facto nulla est in re præsenti difficultas. Quæstio autem de possibili paulò est difficilior pro qua statuendum est errorem culpabilem (quem non aptè hic cum practico, quo omnis peccans est ignorans, Vasq. & Lugo confundunt) in humanitate Christi esse non potuisse: cum ea esset, etiam vi vnionis ad verbum antecedenter impeccabilis.

2 Solum ergo potest esse quæstio de errore inculpabili an humanitati Christi potuerit absolutè contingere? affirmant Vasq. proximè, Lugo d. 21. sect. 3. num. 26. §. *oppositæ sententia* vbi Theologorum plurium, & Recentiorum, & antiquorum esse ait. Negat autem Soar. d. 24. sect. 3. §. *difficile quidem*, Sed nescio an debita distinctione disputent, ac doceant. Etenim, vt clarè hac in re, & disputetur, & definiatur dupliciter humanitas Christi consideranda est. Primo, vt præcisè vnita, secundo, vt scientiis beata, atque per se, & per accidens infusis etiam ornata. Deinde, vt sic ornata posumus loqui de errore circa earum scientiarum obiecta, si quæ sint, alia præterea, quæ eiusmodi scientiis cognoscuntur, quibus positis dico secundo. Circa obiecta earum scientiarum nullus potest error absolutè esse in humanitate Christi eis scientiis ornata. Huic conclusioni assentitur Soar. nec dissentiri possunt, Vasq. & Lugo. Ratio est prompta: quia implicat error cum scientia, & euidentia circa obiectum idem: atqui in humanitate Christi illis scientiis ornata est scientia, & euidentia circa earum obiecta: ergo in humanitate Christi eis scientiis instructa implicat error circa earum obiecta. Maior est dignitas, siue axioma philosophicum probatum abunde controuers. de anima, controu. de actibus intellectus, ac de se patens. Quid enim virtutis habebit medium obscurum erroneum, atque, vt summum, verosimile, & apparens, vt in conspectu motiui certi, & euidentis intellectum *mouere* trahereque possit in assensum, seu iudicium oppositum circa alia si quæ sunt obiecta eadem est difficultas, ac de errore humanitatis vnitæ, nec iis scientiis ornatæ, cum circa illa obiecta perinde se aliorum scientia habeat, ac si in humanitate non esset.

3 Dico tertio contra Vasq. & Lugo. Humanitati præcisè, vt vnitæ hypostaticè repugnat absolutè error. ita Soar. citatus. Cuius pietati, potius quam rationi assentior. Nam actiones suppositorum in sensu Soarij non esse sæpè, ac plus satis ostendimus: quare ob eam rationem humanitatis error verbi re ipsa non esset, nec cum eius infallibilitate pugnaret, sed solum per idiomatum communicationem, quomodo plura alia re ipsa verbo repugnantia ratione vnionis hypostaticæ de ipso dicuntur. Anselmi citati testimonia extra rem sunt. Nam loquitur de humanitate Christi non præcisè, vt vnita, sed, vt re ipsa Magistra omnium, atque scientiis ad id muneris necessariis fuit ornata: quas si demas non inuenio ratione solius magisterij, cur absolutè decipi humanitas nequeat, sicut absolutè decipi, errareque summus Pontifex potest, licet Dei nomine errorem nequeat docere, quod neque humanitas errans præstare tunc posset. Denique argut. Quia physicus ille humanitatis error inculpabilis, respectu verbi permittentis culpabilis foret, quod repugnat verbo accidere, vt se in aliquo culpabiliter gerat. Sed antecedens in sua communi doctrina de ratione formali personalitatis probare non potest contra Vasq. qui respondet verbum non aliter teneri regere humanitatem vnitam, quam sui prorsus iuris etiam sibi vnitam reliquit, quam reliquas non sibi vnitas humanitates.

4 Cæterum in nostris principiis firma, imo vnica pro conclusione ratio est. Diximus enim rationem formalem personalitatis præter rationem essendi independenter ab vnione ad aliud, quam dicit subsistentia propria addere naturæ subsistentis independentiam in operando, siue rationem essendi cum pleno, & absoluto Dominio operationum suarum independenter ab alio, cui incumbat regimen, & gubernatio ipsius in illo vt

aiebat

aiebat S. Th. à nobis datus, & explicatus. d. proœm. q. 2. vnde fit ad personam, quæ naturam personat alienam, ita eius gubernationem spectare, vt quidquid indecens illa admittat, licet inculpabiliter, vitio personæ ipsam suppositantis, ac personantis vertatur, si ab hac potuerunt impediri; sicut, imò magis, quam tutori, curatori, & Pædagogo actiones defectuosæ minoris, & pupilli, quas potuerunt impedire, licet inculpabiliter ob defectum aduertentiæ à minori, & pupillo fiant: quia ex munere tenentur eas vitare in natura, quam vt propriam sua sub cura regendam susceperunt ex quo sic arguo. Error physicus est ex obiecto malus etiam moraliter, vt admittit Lugo num. 28. §. *Respondeo transeat.* & patet quia error est abusus potentiæ naturalis datæ à Deo, vt veritas cognoscatur: ergo accedente voluntario sufficiente ad culpam erit culpa, & malum morale: atqui in permissione, erroris etiam inculpabilis humanitatis, quem posset verbum impedire esset sufficiens voluntarium verbi ad culpam ipsius: ergo peccaret verbum errore etiam inculpabili humanitatis: quod prorsus repugnat, ac proinde, & error etiam inculpabilis humanitatis. Subsumptum probo. Ex eo quod tutor, & Pædagogus naturam pupilli suam ad regimen ex munere fecerint, satis apponunt voluntarij ad culpam in permissione voluntaria defectuum ex obiecto malorum, pupilli inculpabiliter etiam eos operantis: at verbum, strictius iure vnionis, & personationis humanitatis Christi suam illam fecerat ad regimen, & gubernationem actionum ipsius: ergo permissione voluntaria inculpabilis erroris humanitatis, qui ex obiecto malus est, satis apponeret voluntarij ad culpam.

5 Totus est Lugo in negando, atque impugnando subsumpto. Putat enim vt aliquid ex obiecto malum imputetur ad culpam opus esse, vt voluntarium sit naturæ ipsius, quæ illud physicè operatur. Oppositum autem exemplis datis euicimus, milleque aliis possemus. v. g. Prætoris, quia mentem exurere segetes, domum, vel publicum aliud ædificium permitteret, cum posset impedire: qui tamen voluntaria permissione actionis illius in amente inculpabilis satis voluntarij apponeret, vt alterius factum ex obiecto malum sibi imputaretur ad culpam. Sed instat Lugo poterat verbum licitè interficere humanitatem sibi vnitam: ergo, & errorem illius permittere. Negatur consequentia. Vnio enim personalis non exemit humanitatem à supremo dominio verbi, sicut intra regimen verbi in operando constituit. Quod si diceret. Potest verbum permittere humanitati se ipsam occidere inculpabiliter, quod ex obiecto malum est, quin verbum peccet: ergo, & incidere in errorem paritas quidem esset; sed negandum antecedens foret. Denique opponit. Potest verbum permittere humanitatem vnitam in amentiam incidere: ergo, & errare. Sed, si loquatur de amentia, cui etiam inculpabiliter causam humanitas daret, negandum esset antecedens: eadem enim est ratio, ac de errore actuali; secus si de amentia sine concursu, siue cooperatione humanitatis, etiam inculpabili, quæ cooperatio nequit in errore deficere.

6 Constat hinc, quid in ea quæstione, quam hic decidendam ex d. de Christi impeccabilitate asseruimus dicendum sit: an scilicet humanitas Christi potuerit materialiter absolutè peccare affirmat Lugo d. 26. sect. 4. num. 48. expresse: videturque affirmaturus Vasq. d. 61. num. 55. admittens potuisse esse in Christo motus inordinatos appetitus sensitiui, quia nisi rationis consensus accedat peccata non sunt. Sed negandum tamen est: quia, licet ex inaduertentia actus materialiter malus possit malus non esse, imò ex errore meritorius humanitati, tamen nequit non verbo vnito ex obligatione regiminis, & gubernationis humanitatis culpabilis esse. Sed instabis denique error non est ita intrinsecè malus ex obiecto, vt nequeat ex fine honestari: ergo ex fine ostendendi veritatem humanitatis assumptæ potuit honestè, & humanitas errare, eiusque error à verbo, permitti quemadmodum Philosophos, quod ei scientiæ suæ gloriam non tribuerunt. *Sed euanuerunt in cogitationibus suis tradidit Deus in reprobum sensum:* Dæmonesque quotidiè infusis erroribus punit. Respondetur tamen errorem esse intrinsecè malum: quare nec posse accedente voluntario sufficienti non esse peccatum tam humanitatis voluntariè errantis, quam verbi in sibi vnita permittentis in Deo respectu Philosophorum alia est ratio: nam permissione ipsa peccati formalis punire delinquentes potest, atque physicam entitatem peccati, prout ab ipso est, velle quare, & errorem damnatis infundere.

QVÆSTIO II.

De Christi Domini admiratione, & risu.

ADMIRATIONEM, ac risum in eandem cogimus quæstionem, quia hanc risus supponit, ac proinde quidquid admirationem impedit alicui, & risum impediet.

CERTAMEN I.

Nusquam in Christi humanitate fuit admiratio vera.

1 LEgimus Matth. 8. Christum Dominum Centurionis fidem miratum dixisse tantam se in Israële fidem non inuenisse. Maldonatus ibi num. 10. nonnullos refert existimantes eam admirationem veram in Christi humanitate fuisse. A qua sententia, dum alij longè abscedere apud eundem vellent, nescio an aliquid recesserint. Etenim illam ipsam explicatius propositam sectantur. Præmissa enim multiplici Christi scientia creata, infusa nempè per se, & per accidens, atque experimentali è rerum euentibus, occurrentibusque obiectis captam, de quibus nos d. 1. aiunt: de iis, quæ scientia experimentali nondum Christus nouerat, licet aliis scientiis ea ipsa illi innotescerent potuisse veram animo admirationem concipere: cum autem Centurionis fides eo vsque experimentaliter Christo nota non fuisset, quia eo vsque euentus non occurrerat, verè de ea fuisse miratum Christum: sed contra: quia si de iis, quæ nondum experimentaliter nouimus, licet alias nobis notissimis, mirari possemus: cum nemo ante rerum euentus eas experimentaliter nouerit, sapientissimus quisque æquè, atque ignarissimus, de omnibus miraretur. Secundo quia non solum de eis, quæ certo aliunde nouimus, sed quæ præsumptione, & coniectura prudenti euentura præuenimus cum eueniunt, ac denuo experimentaliter nouimus non miramur. Ergo multo minus Christus fidem Centurionis, quam clarè prænouerat miraretur, cum euenit, atque illam denuo experimentaliter euentu ipso nouit.

2 Vera igitur nostra, & concors Theologorum omnium, qui hac de re disputarunt, sententia est: Christum miratum verè nunquam fuisse, etiam Centurionis fidem: vt eo etiam Matth. loco Patres, atque interpretes omnes constanter docuerunt, ibi docent miratum dici, quia ad eximiam Centurionis fidem commendandam ea signa Christus fecit, quæ admirantes facere, atque exhibere solent. Sic Deus iræ incapax iratus dicitur cùm durè punit: quia id ipsum irati homines facere consueuerunt.

Ratio à priori ad manum est. Quia vera, ac stricta admiratio de iis solum concipi potest, quæ denuo sciuntur, atque absolutè antea ab eo, qui illa miratur ignorabantur: atqui Christus, & Centurionis fidem, & futura reliqua ab ipsa sui Conceptione clarè nouerat, vt vidimus: ergo nec Centurionis fidem, nec futurorum aliud ante eorum euentum absolutè ignorabat: ergo neque, cum eueniebant, ac denuo experimentaliter nouerat, aliquid eorum mirabatur. Sed, vt auditoribus fidem, ad quam eos volebat accendere, Centurionis commendaret, ea tunc dixit, fecitque, quæ mirabundi assuescunt exhibere.

3 Hæc porro expressa, constansque fuit Augustini sententia ad eum Matth. locum. Etenim. 1. contra aduersar. leg. & Prophetar. c. 7. sic habet. *quisquis miratur, secundum consuetudinem, qua homines loquuntur, inopinatum, atque improuisum sibi esse significat, quod miratur. Sed Iesus, qui omnia præsciebat, quod mirandum aliis prædicabat, mirando laudabat.* & 1. de Genes. contra Manich. cap. 8. *quis autem in illis fecerat illam fidem, nisi ipse, qui miratur? quod si, & alius eam fecisset, vt quid miraretur, qui præsciuerat? quod mirabatur Dominus noster nobis mirandum esse significat, quibus adhuc est opus sic moueri. Omnes igitur tales motus eius, non perturbati animi sunt signa, sed docentis Magistri.* Quid precor ad rem hanc dici, siue clarius potuit, siue illustrius?

3 Nihilominus præfixa conclusio non nutat. Primò quia humanitas Christi ab initio conceptionis, ac deinceps in actuali omnium obiectorum suarum infusarum scientiarum cognitione perstitit semper, vt supra d. 1. docebam, nisi spatio illo breuiculo, horti, quo sponte à lætis obiectis animum auertit, vt tristitiæ, & anxietati faceret locum. Cum enim ad eius scientiæ vsum conuerfione ad phantasmata opus non haberet æquè facilè omnia simul, atque eorum obiecta singula cognoscebat. Secundo quia, licet non semper in actuali omnium clara cognitione fuisset, tamen pro loci, & temporis oportunitate alia, & alia, præcipuè notabiliora actu cognoscebat: quare nullibi ei inopinatum accidere, occurrerevè potuit. Tertio: quia, licèt habitus, & species obliteratæ animum contra obiecti nouitatem, & de eo admirationem concipiendam non arment, vt exemplis datis euincitur; at Christi domini memoria, sicut reliquæ humanitatis ipsius potentiæ, viuida, firma, ac perfectissima fuit, quod satis erat, vt res antea cognita, nec nouitatem menti ingereret, neque admirationem.

4 De risu iis ipsis datis probatisque conclusionibus satis est definitum nec in Christo fuisse: quod satis probatur, quia nullibi ridens Christus ab Euangelistis refertur. Secundo quia cum risus admirationem necessario supponat cum in Christo admiratio non fuerit, nec risus fuisse conuincitur. Constat item neque esse potuisse risum in Christo ob eandem dependentiam risus ab admiratione, si vera sunt, quæ de admirationis impossibilitate in Christo docebamus.

CERTAMEN II.

Nec potuit Christi humanitas de aliquo mirari.

1 REs hæc ratione, quam pro antecedenti conclusione dedimus satis demonstrata videbitur; sed tamen nisi aliquid addatur minus, quam par est, conclusio hæc ratione illa euincetur. Si enim verum sit, quod Vasq. d. 53. cap. 2. num. 18. §. *Alterum vero* docebat: nempè Christi humanitatem non semper in actuali omnium futurorum cognitione perstitisse de rerum euentibus admirationi non admodum angustus aditus videtur patere. Pone enim per aliquot, neque admodum paucos annos grande aliquid destitisse Christum cogitare, ac demum illud coram ipso euenire: cur illud non miraretur? tunc enim ante acta iam olim obiecti illius cognitio adeo obliterata esset, vt ad præueniendum contra admirationem animum, atque vt eius cognitionis experimentalis nouitatem admirationi necessariam denudaret, penè non fuisse videretur: ergo illud posset Christi humanitas mirari.

2 Dices species, infusas, atque habitualem Christi tandiu etiam de obiecto illo actualiter non cogitantis, scientiam satis esse, vt eius humanitas contra obiecti nouitatem, atque de illo admirationem præueniretur. Mitto nunc scientiam habitualem solum actibus acquisitam, quæ sola intento respondentis posset in seruire nullam ab speciebus diuersam esse. Contra quia videmus senes gnaros antè quibus, & habitus, & species præcognitorum ad sunt, vt obiectorum similium, de similibus, imò iisdem denuo visis mirari, ac ridere, quod extremum nusquam sine admiratione fit. Videmus item Doctores vetulos apprimè olim in suis facultatibus instructos, præclarosque Magistros, ad earum, quas ipsi docuerunt propositiones auditas mirari sæpè, ac penè obstupescere: cum tamen eis, neque earum scientiarum habitus, neque species desint, neque per oppositos actus perierint. Adde habituali cognitione, & specie impressa obiectum menti formaliter non præsentari: quare cum præterita cognitio temporis tractu prorsus elanguit æquum ferè nouitatem menti obiectum ingerere, ac si nunquam cognitum fuisset.

QVÆSTIO III.

De Christi Domini timore.

TImoris affectus, sicut, & admirationis voluntatis actus est; sed tamen quia hic scientia Christi, æquè atque illa, nonnullis impediendus videbitur, hic etiam de eo disputabimus.

CERTAMEN I.

In Christi voluntate rationali fuit mortis, & passionis timor, ac, & de aliorum scandalis timor, & dolor.

1 CAiet. 3. p. q. 46. a. 7. & 8. ratione sua. Titelm. & Iansen. in Matth. 26. timoris affectum humanæ rationali Christi voluntati negant. Vtrumque autem affectum timoris, & doloris in ipsa recognoscunt. S. Thin 3. d. 17. q. 2. a. 3. q. 2. & 3. p. q. 46. a. 7. & 8. ipso Caietano teste vti reliqui eius interpretes Alex. q. 18. a. 1. §. 2. Henric. quodlib. 8. q. 7. Albert. M. d. citata. a. 8. fin. Scot. q. vn. §. *quantum* ad 3. Gabr. q. vn. a. 1. not. 1. a. 2. concl. 4. Almain. q. 1. ante med. in Corol. & concl. 4. Mai. 4. 2. Capreol. d. 17. q. vn. a. 1. concl. 1. S. Bonau. d. 13. a. 2. q. 2. corp. & ad vlt. Marsil. in 3. q. 11. a. 2. concl. 3. & 4. Ricard. citata d. 15. a. 4. q. 2. Dur. q. 2. ad 1. Palud. a. 1. concl. opin. 3. Vasq. d. 73. c. 4. num. 23. Soar. d. 38. sect. 3. Lugo. d. 22. sect. 2. Vrsulingo. d. 6. dub. 2. concl. 2. Bernal. d. 41. sect. 2. atque vt longiorem vitem catalogum scholastici reliqui. Scio inter hos adhuc esse de nomine dissidium: quibusdam asserentibus eum timorem, & dolorem fuisse in Christi rationali voluntate secundum portionem inferiorem, quæ circa sensibilia versatur, non autem secundum superiorem, quæ versatur circa æterna. Sed hi non aduertunt etiam iuxta hanc suam portionum voluntatis diuisionem de malis æternis aliorum timorem, ac dolorem

dolorem concipi à voluntate Christi secundum portionem superiorem potuisse: secundo diuisio, & conclusio hæc absolutè est falsa. Etenim diuisionis portionum earum author August. superiorem vocauit, quæ circa obiectum quoduis regulatum secundum regulas æternas versatur, vt doctè probat Vasq. 1. 2. d. 105. c. 4. inferiorem, quæ circa quoduis secundum regulas temporales. Vnde conclusionis falsitas patet. Cum enim Christi timor, & dolor de quouis obiecto etiam sensibili ex virtute atque honestate fuerit, de illo non nisi vt regulato, & moderato secundum regulas æternas esse potuit, quare, & secundum voluntatis rationalis superiorem portionem. Sed quidquid de nomine sit constat concordem esse Thchologorum sententiam eos affectus timoris, & doloris in voluntate rationali humanitatis Christi fuisse: quare neque id sine temeritate, vt minimum negari posse id quod iampridem damnatum est tempore Alexandri ab Academia Parien si, grauique censura dignum iudicatur à Vasq. d. 62. c. 3. n. 17. §. *Postremo*, atque ab aliis Recentioribus.

2 De aliorum scandalo timor, & dolor voluntatis rationalis humanitatis Christi probatur ex illo, *væ mundo à scandalis*, atque illo, *væ autem homini illi*. Atque ad illud *omnes vos scandalum patiemini in me*. Docent Ambros. Hilar. & Hieron. qui etiam Christi timorem etiam in horto, non tam de passionis, ac mortis suæ acerbitate, quam de Iudæorum in eis perpetrandis peccato fuisse his verbis asserut. *Signanter dicit transeat à me calix iste. Id est populi Iudæorum, qui ignorantiæ excusationem habere non poterunt si me occiderint*. Ad quæ etiam verba Origen. *vt, & mundus saluetur, & Iudæi in mea passione non pereant*. Quibus consentit Beda ad eundem locum; eos vero affectus de passione, & morte sua Christi rationalem voluntatem tunc in horto habuisse, cum verbis illis patrem orabat satis oratione ipsa Christus explicuit, atque Euangelista illis verbis *Cæpit pauere*, ac plus satis, *guttæ illæ sanguinis* è pauore, ac timore concepto decurrentis in terram. Huius timoris merito Martyrum fortitudinem tribuunt Cyril. 10. Thes. c. 3. post med Bernard serm. 1. de B. Andrea. Chrysost. hom. 24. in Matth. circa fin. Damasc. 3. de fide cap. 18. vbi, & cap. 23. ipse, ac Cyrill. 4. in Ioann. cap. 1. Athan de incarnat. Christi longè à med. Nyssen. lib. contra Apollinar. Epiphan. hæresi 69. contra Ariomanitas hæresi 76. Contra Dimocritas ex eo loco probant in Christo humanam naturam mente, & voluntate propria præditam, quia in Dei voluntatem, ac mentem, timor, dolor, ac tristitia cadere nequeunt. Ex iisdem item Scripturæ, & Patrum testimoniis Agatho. Pap. epist ad Imperatores apud 6. Synod. act. 4. approbata act. 1. & Constantin. Pogonat. in edicto fid. act. eadem approbat à Leone pap. 2. Item Concil. Lateran. sub Martino 1. act. 5. probant, definiuntque contra Monothelitas voluntatis humanæ operationem propriam in Christo fuisse, nec solam volitionem diuinam. Adde Fulgent. 3. ad Trasimundum & cap. 21. & 22. Augustin. ad id psalm. 93. *Quousque iustitia conuertatur in iudicium*. Qui timoris, doloris, ac tristitiæ de morte etiam, ac passione sua in voluntate rationali humanitatis Christi admittunt fusèque probant.

3 Ita verò Fulgent. & August. affectus hosce in Christi humana voluntate probant, vt voluntarios illos, ac liberos in ipsa voluntate, ac prius in illa, quam in appetitu sensitiuo vsum libertatis minimè quoad illos in christo præueniente excitatos fuisse probent, quin potius ex libero voluntatis timore, timor appetitus sensitiui in in Christo natus est; id quod docuerunt etiam Leo 1. epst. 11. quæ est ad Iulianum dicens: *Vigebat veritas affectionum sub moderamine Deitatis, ac mentis*. Sophronius epist. recitata in 6. Synod. act. 11. recepta vero act. 13. scribens: *erat namque ipse sibi reconditor* (M est primus condus, seu *dispenser* hispanè) *Passionum humanarum, & actionum, & non solum reconditor, sed & arbiter*. Athanas. lib. de incarnat. Christi id Ioan. *Nunc anima mea turbata est*. Sic expendens; *Nunc idem est, quod quando voluit*. Ex quo eadem docet Damasc. citato cap. 23. Chrysost. hom 62. in id Ioan. 11. *Infremuit spiritu, & turbauit semet ipsum* Sic habet *Norat lacrymas excitare, & affectum arguere*. id est compescere quod fremitu ostendit, cui consentiunt August. tract. 49. in Ioan. Theophylact. & Eutymineum locum Cliououæus 7. in Ioann. capite 20. Maldonatus, & Tolet ad citata Ioann. loca. Ex Scholasticis vero Caiet. 3. p. q. 8. art. 2. Palud in 3. d. 17. q. 1. art. 3. in 3. modo dicendi Durand. d. 15. q 2. num. 5. Vasq. d. d. 62. c. 1. n. 2. & communiter Recent. Ea vero motuum primo primorum cohibitio non fiebat in Christi voluntate per virtutem physicam maiorem voluntatis humanæ Christi, quæ per vnionem potentior physicè effecta non est, sed impetratiuè à Deo iure enim vnionis voluntati Christi debebatur gratia præueniens, qua liberè, atque honestè motus similes appetitus voluntate præueniret, excitaret, atque excitatos compesceret, prout vellet.

4 An autem eiusmodi affectus voluntatis Christi, passiones animi strictè, ac propriè dici possint quæstio est de nomine, in qua affirmo cum S. Thom. q. 15. art. 4. vbi eos animam Christi passibilem absolutè appellat, cum Vasq. vbi proximè num. 5. ex Cyril. 10. Thes. cap. 3. Damasc. 3. de fide cap. 20. fine. Ambros. 2. de fide c. 3. fine. Fulgent. 3. ad Trasimund. cap. 21. licet enim in nobis hi affectus rationem, ac libertatem præuenire, atque ad malum inclinare soleant, quorum neutrum in Christo habuerunt, non tamen inde passiones propriè, ac strictè nominantur, sed quia cum aliqua corporis passione, ac commotione fiunt, quæ vtique in Christi corpore non defuit; Sed tamen quia vulgari, licet non scholastica, ac propria acceptione passione animi vehementes in malum inclinationes nominantur, quibus, qui carent passiones non habere dicuntur, cauendum merito monet Bernal. d. 41. sect. 1. num. 4. ne, dum ad vulgus habetur sermo Christus passiones habisse dicatur, ne aliquem inordinatum affectum saltem primò primum rationis perturbatorem, ac proinde Christi humanitate indignum imperiti intelligant: neque audiendus est Hieronymus in id Matth. 26. *Tristis est anima mea*. Affectus hosce voluntatis Christi pro passiones vocans: rationem præuenientes nimirum, vt dixerat ad id Matth. 5. *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam*. Est quippè ea in re singularis, & reliquis Patribus datis aduersus: nec fauet Leo Pap. 1. citata epist. dicens: *sensus corporei vigebant in Christo sine lege peccati*. Nam motus primo primus in malum lege peccati inductum fuit, estque non quidem peccatum, ast imperfectio Christi humanitate indigna. Nec magis fauet 6. Synod. act. 4. & 8. statuens habere humanitatem Christi, *omnia quæ humana absque peccato* sunt. Quod non est motus primo primus in malum: Nam definitur ibi contra Monothelitas, qui omnem affectum voluntatis creatæ Christi peccatum fore putabant.

5 Solus Cyrillus 10. Thes. c. 2. post med. his verbis videtur Hieronymo fauere. *Singulas passiones carnis in Christo absque peccato commotas inuenies. non vt ab ipsis homò ille superaretur, sicut, & nos, sed vt commotæ vincerentur virtute inhabitantis verbi: & sic natura nostra reformaretur ad melius*. Ergo admittit Cyrillus motus, seu passiones deordinatas in malum in Christi humanitate, licet verbi virtute deuictas. Respondet Vasq. loqui ibi Cyrillum de fuga, & timore mortis, quæ quidem passio, seu mala de se inclinatio non erat: quia passiones, seu malæ inclinationes sunt circa obiecta de se mala, non autem quia prohibita, vt erat fuga mortis in Christo, quæ ex prohibitione, & præcepto solum mala erat. Contra primo: quia passiones inclinantes ad malum tales non sunt, quod in malum, qua tale inclinent, sed in bonum delectabile, quod hic, & nunc malum est, quod malum est ex præcepto prohibente, atq; ex se malum est. Contra secundo, quia venerea delectatio mala de se, & essentialiter non est, cũ accedẽte matrim. mala non sit, sicut deficiente præcepto mala mon sunt, quæ ideo sunt mala; quia prohibita: ergo inclinatio ad illam passio non est, quare æquè, atque timor, & fuga mortis poterit in Christo admitti: quod est execrandum. Contra tertio: quia propensio, & simplex complacentia, & inclinatio ad esum carnis die veneris passio est, & inclinatio mala, & tamen eius carnium non est de se malus; sed solum ratione præcepti prohibentis;

hibentis. Respondetur facilius mortis fugam inefficacem in Christo prohibitam non esse præcepto moriendi, cum voluntate efficaci acceptandi, ac non refugiendi illam ab hostibus oblatam non opponatur: quare malam adhuc ex obiecto, & præcepto non fuisse, quin potius fuisse honestam, ac meritoriam. Inclinare autem in malum possent, nisi vnio adesset, quatenus efficacem mortis fugam inferre, atque inducere tunc possent: sed tamen virtute verbi vniti, etiam in actu primo superantur, ne in eam inclinent, vt ait Cyrillus: quare neque passiones eo sensu sunt.

CERTAMEN II.

Quæ timorem, ac dolorem Christi impugnant, examinantur.

1 OPpones Fulgent. 3. ad Trasimund. c. 6. dicentem *verè passus passioni non subiacens, mortuus mortem non sentiens.* dici posset non subiacere passioni cedentem, ac deuictum Christum, atque eo sensu mortem non sensisse: sed certè loquitur de Christo qua Deus est: licet enim per idiomatum communicationem passus, ac mortuus verè dicatur Deus; ast Deus qua talis nec passus physicè, nec mortuus est, nec mortem sensit. Oppones Aug. Enarratione. 2. in Psal. 21. ad id. *Deus meus clamabo per diem, & non exaudies.* Vbi impauidum contra mortem Paulum contemplans ait. *Non est fortior miles, quam Imperator &c Ille optat mortem, vt sit cum Christo, & ipse Christus timet mortem?* nequaquam inquit. Respondetur solum negare Christi timorem, ac fugam efficacem mortis, non autem inefficacem, quam neque in Paulo negauit, sed vt naturalem affectum fateretur. A ratione oppones timorem dicere mali imminentis incertitudinem, ex qua euadendi illud spes concipi possit teste Arist. 2. Rhetoricor. c. 5. vnde inter non timentes eos enumerat *qui spe extincta malis immortui sunt, veluti extremè torti: sed opus est salutis subesse spem: pro quo luctantur. Cuius signum; quod timor ad consulendum inducit. Nemo enim de re consulit, de qua non est spes.* At Christus mortis, & futurorum certitudinem habuit: ergo non potuit habere spem illa vitandi, neque de illis timorem quo circa Marci 14. pauori Christi taedium, & mœstitiam adiunxit, vt non de proprio timore, sed de tristitia intelligatur locutus, vt tandem concludit S. Th. q. 15. a. 2.

2 Caietan. ibi interpretatur S. Th. de timore voluntatis rationalis Christi, quæ cum scientia intellectuali Christi regeretur, per quam certitudo mortis suæ, & malorum aliorum Christo aderat, timere, per voluntatem rationalem Christus non poterat, vt argumentum probat, quia neque eorum euasionem sperare valebat: at timorem appetitus sensitiui de morte sua non negasse: quia Phantasiæ cognitio, qua hic regebatur solum apprehendebat mortis periculum, nec certo futuram iudicabat ex qua negatiua mali illius in certitudine poterat benè Christus per appetitum sensitiuum timere. Sed contra primo: quia interpretatio hæc deserit dogmaticam sententiam de timore voluntatis rationalis Christi de sua morte, ac negatiuam parum in fide tutam Angelico Doctori iniuriosè appingit. Contra secundo: quia San. Th. eo loci de timore appetitus sensitiui expressè loquitur, eum quo solum humanitati Christi negat. Contra tertio: quia ratio Caietani, & assectarum Thomistarum falsa omnino est. Etenim certitudo intellectus in sensum, deriuat, ita, vt nequeat non, vt certum, aut incertum sensu apprehendi, quod certum, aut incertum ab intellectu iudicatur: sicut indicante intellectu non fore malũ, quod antea imminens apprehendebatur, & futurũ, ac proinde timebatur, timeri illud post hac ab appetitu nequit. Quarto: quia è sola illa negatiua incertitudine mali, nisi cognoscatur positiuè posse illud non esse, & fortasse nisi apprehendatur non fore nequit spes concipi illud euadendi, vt oportet per Thomistas ad hoc, vt appetitus possit propriè timere.

3 Lugo. d. 22. sect. 3. vt argumento satisfaciat recurrit ad signa naturæ; vt prius natura cognouerit mortem non vt certo futuram sicque, & timuerit, spem euadendi conceperit, mediaque euadendi tentauerit: nempè orationem ad Patrem: posterius vero natura mortem certo futuram cognouerit, sicque nec sperare potuerit, nec timere, vt argumento ipso conuincitur. Contra primo: quia eâdem scientiâ infusâ mors, eiusque certitudo, seu necessitas humanitati Christi repræsentabatur: ergo vtriusque cognitio simul natura fuit: neque enim idem ipsum realiter se ipso prius, ac posterius natura esse potest. Secundo: ab instanti conceptionis Christus certam habuit de sua morte, eiusque futuritione necessarij cognitionem: ergo certitudo hæc præuenta à cognitione incerta mortis pro priori naturæ non fuit. Tertio: quia vel illa priori cognitione mortis imminentis, non autem certitudinis eius cognoscitur mors vt euitabilis, vel non primum esse nequit, quia esset ea cognitio falsa, & erronea in Christo non admittenda: secundum autem satis non est ad spem vitandę concipiendam: cum hæc non nisi de malo cognito, vt vitabili concipi nequeat: ergo ex ea scientia, & cognitione non potuit Christus timere: quia, vt hic concedit argumento, cui respondet, ea solum quis malà timere potest quorum euasionem sperare potest, quare demum: cum Christus pro priori naturæ ad cognitionem certam futurorum sciret sibi certam eorum omnium cognitionem deberi, imprudenter spectaret mortem vitare, mediaque ad vitandam apponeret anticipato ad signum posterius, in quo certo sciret an illam vitare posset: ac proinde an vtiliter, an irrito vitare spectaret, atque ad vitandam media possent apponi.

4 Melius respondet Vasq. d. 62. c. 3. num. 24. ex quo Soar. ac reliqui cognitionem non certæ futuritionis mali imminentis, ac proinde spem illud vitandi non requiri ad timorem proprium, vt sic, sed ad efficacem: ad quem solum sequitur consultatio mediorum ad illud vitandum, ac de quo Arist. loquebatur. Nam timor, seu fuga inefficax (qualis fuit in Christo) mali non infert necessario consultationem mediorum, licet ex eo, sicut ex quauis voluntate inefficaci media possint liberè apponi, & quidem fugam voluntatis imminentis mali certo cogniti affectum esse, & passionem animi veram, ac propriam certum est: atqui non est tristitia, quæ solum est de malo præsenti, & habito, neque vlla alia passio: ergo est vera, ac propria passio timoris. Secundo spes de bono indubitanter, ac certè futuro concipi potest propriè: ergo, & timor de malo certè futuro concipi propriè poterit. Antecedens patet, quia ex S. Th. q. 7. a. 4. & communi Theologorum Christus sui corporis gloriam propriè sperauit, & in mea sententia fusius traddenda. d. 4. plura alia, quæ certo sibi futura nouerat. Consequentia est certa, & in qua, vel maximè illud axioma tenet oppositorum eadem est ratio. Tertio: eadem vi consequentiæ sic arguo: de ratione spei propriæ de bono futuro non est timor illud amittendi: ergo nec de ratione timoris proprij de malo imminenti erit spes illud vitandi: quare neque cognitio euitabilitatis eiusmodi imminentis mali. Ratio à priori: quia nequit esse de essentia actus connexio cum actu sibi oppositio, atqui spes est actus oppositus timoris proprij: ergo nequit esse de essentia timoris proprij connexio cum actu proprio spei, neque contra, huius cum actu timoris: ergo alteruter sine altero esse potest. Secunda ratio à priori sit: quia cognitio minuens, ac retrahens obiectum proprium actus nequit essentialiter ad illum requiri: ast cognitio de incertitudine futuritionis imminentis mali minuit timoris proprij obiectum: ergo nequit ad timorem proprium requiri.

5 Accedunt exempla plura, & obuia: nam potionem amaram, scissionem venæ, cauterium, & inijucundo similia quæ salutis causa passuri certo tamus, atque obfirmato animo elegimus iam iam executi, ac passuri timemus. At inquies rationes hasce à priori in timore efficaci infringi, quem, & cognitionem incertitudinis imminentis mali requirere, & coniunctũ esse cum spe illud vitandi, & consulta

consultatione mediorum ad illud vitandum cum Aristotele admisimus; sed tamen timorem efficacem non putes in ratione timoris maiorem, atque quasi intentiorem esse. Minus enim timet, qui efficaciter timet, quia malum euitabile putat, quam qui timet inefficaciter, quia videt malum imminens esse ineuitabile, v.g. si inimicus nos gladio confossurus inermem, ac reuinctum adoriatur, plus, ac vehementius timet, quã si solutum, & armatum impeteret: at in primo casu timor inefficax erat in secundo efficax. Efficacia ergo non est in timoris vehementia, sed in mediorum appositione, ne sit malum, quod timetur ad quam requiritur cognitio euitabilitatis, quæ quidem minuit timori vehementiam, quæ adesset, si idem malum ineuitabile cognosceretur, Sicut boni sperati incertitudo, & contingentia minuit fiduciam, siue confidentiam spei, licet solertiores reddat, ad media apponenda plura: quare ratio vltima firma semper est. Prima autem non dicit non posse esse timorem mali futuri, sed non necessario connecti ex genere: cum ex genere opponantur: licet in specie possint coniungi, quia timor, qui est fuga mali imminentis, si accedat certitudo de eius futuritione in desperationem agit, si vero absit ea certitudo, absitque probabilitas euitabilitatis, vel non futuritionis, agit in spem illud vitandi, & consultationem de medijs illud euadendi, ex quo vltima ratio confici ad nostrum institutum facilè potest.

QVÆSTIO IV.

De Christi Domini tristitia.

MAGNA grauissima huius disputationis difficultas cum ob Isaiæ locum: tum maximè ob rationem, quæ Doctores in varias semitas egit.

CERTAMEN I.

Rei difficultas vtraque, & secundæ Doctorum aliquorum solutiones confutatæ.

1 TRistitiam in Christi anima, & rationali voluntate admittunt Patres ac Theologi omnes (si Cajet. Titelm. & Iansen. citatos q. 3. cert. 1. num. 1. excipias) qui q. 3. cert. 1. dolorem, ac timorem in eadem admiserunt, eamque probant eadem Scripturæ testimonia, Patrumque, & Conciliorum argumenta eadem, & definitiones ex horti tristitia ab Euangelistis concordi historia notata contra eosdem Hæreticos petita: quare eis repetendis expendendisque hic abstinebimus. Sed est tamen contra hanc conclusionem difficilis locus Isaiæ 42. quoad tristitiam Christi de sua morte, & passione: vbi absolutè de Christo ait, *Non erit tristis*, quo nihil videtur clarius dici posse. Mitto explicationes plures maioris molimnis, quam veritatis, & ingenuitatis: ac facilè, & genuinè respondeo *Tristem* ibidem significare, ac trucem, torum, vultuque iracundo non fore; id quod Hebraica lectio satis eleganti Phrasi significauit. Habet enim *Non fumigauit*: id est iræ fumus nares illius non ascender, hispanè *No se le subira el humo alas narizes*. quod valdè sequenti textui consonat; sic enim pergit Isaias: *Neque turbulentus donec ponat in terra iudicium*: tunc siquidem præ ira in scelestos fumigabit, quæ sanè interpretatio eo magis nobis arrisit, quod ipsissima sit Hieronymi ad eum locum expositio verbis hisce. *Nullum terruit vultus tristitia, nec festinauit ad pœnam, qui iudicij veritatem vltimo tempore reseruauit.*

2 A ratione vero duplici ex capite tristitia in Christo pugnare videtur. Primum ex summi boni visione; iudicat enim illa ipsa Beatus, ac proinde iudicabat Christus necessariò satis boni sibi in illo esse, ne dum illud habet de bono alio, siue positiuo, siue negatiuo curet, tristitia autem oritur ex iudicio de quærendo, curandoque alio negatiuo bono, seu malo imminenti fugiendo. Quod quidem iudicium cum primo illo Pugnare videtur. Secundum cum è summi boni visione summa in voluntate delectatio oriatur nullus tristitiæ (præcipuè adeo, atque in Christo fuit vehementi) de obiecto tristi concipiendæ videtur locus remanere iuxta Aristotelis doctrinam 7. Ethicor. c. 14. & quotidianam experientiam. Cum enim nimium gaudemus de iis, de quibus alioqui tristaremur, minimè tristamur. Cuius ea ratio est: quia quando gaudij obiectum summum, imo & vehemens bonum est, ita fortiter ad gaudium rapit voluntatem, tristisque obiecti inferioris in sua linea vires ad tristitiam inducendam debilitat, vt eam nequeat inducere. Idcirco, vt alicuius leniamus, vel depellamus tristitiam, vehementia gaudij, atque oblectationis obiecta, & incitamenta ipsi proponere curamus; quæ sanè rationes vehementem Christi tristitiam Catholicè assertam plus satis impugnant.

3 Difficultate perculsus Melcæior Canus 12. de locis c. 14. sub fin. vt tristitiam Christi vehementem Catholicè defenderet illi passionis tempore visionem beatam, ac Deo viso gaudium negauit: ita vtroque volente ad passionis redemptricis acerbitatem. Probat ex illo ad Hebr. 12. *Qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem.* Atque ex Ambros. 10. in Luc. c. *de dolore ac tristitia Christi* sic aiente: *Sequestrata delectatione diuinitatis æternæ tædio meæ infirmitatis afficitur.* Eã vero in re singularis, nec sine temeritate, vt doctè ait Soar. Canus fuit: & componendæ difficultati commodo exiguo. Etenim toto passionis tempore visionem, & gaudium de Deo viso, neque in horto solum negare Christo cogetur contra Catholicos omnes Doctores. Secundo in Lazari suscitatione, ac deuastatione Hierusalem prænuncitata, quibus in casibus ad lacrymas vsque Christus Dominus tristatus est. Ac demum cum toto vitæ mortalis tempore de Dei offensis ab hominibus eorumque ingratitudine, & perditione ad angorem tristaretur, oportet, vt illum de visione Dei, gaudioque de Deo viso continuo caruisse Canus fateatur. Pauli locus tantum à Cani sensu abest, vt illo exprimatur gaudium de Deo viso, & glorificationem redemptione habendam ad passionem, ac mortem subeundam motiua Christo, atque incitamenta fuisse. Ambrosius vero *Sequestratam*, dixit delectationem, idest sine vsu tristitiæ impediendæ, vt sequestratis euenit bonis, repositam non amissam.

4 Thomistæ alij 3. p. q. 46. art. 8. respondent vnius obiecti tristitiam qualemcumque cum qualicumque gaudio obiecti alterius minimè pugnare, quæ solutio videtur S. Th. ibi Albert. M in 3. d. 15. art. 4. Ricardi art. 4. q. 2. ad 2. ac ferè nostri Granad. tract. 13. d. 2. num. 10. Hæc autem solutio integro robore rationes, & difficultates propositas omnino relinquit: quare, & à reliquis Theologis merito reiicitur Gabr. in 3. d. 15. art. 2. q. vnic. art. 3. dub. 3. Almain. q. 1. dub. 3. fine Scot. q. vnic. §. *Ad primum principale.* & §. *ad secundum.* Dur. q. 3. num. 10. Argentina q. 1. art. 2. ad 1. Cajet. loco citato 3. p. Vasq. d. 73. cap. 3. num. 28. & Soar. supra dicunt pugnam gaudij, & tristitiæ de obiectis diuersis naturalem esse, non autem de potentia absoluta, vt ex rationibus datis patet: quare vtrumque simul componi potentia Dei absoluta potuisse, sicut & contraria coniungi simul eadem potentia possunt, licet ex natura rei inuicem sibi repugnent. Addit Soar. exemplum aliud de compossibilitate assensus, & dissensus circa obiecta diuersa. Sed cum hæc compossibilitas ex natura rei sit, plus probat, quam Soarius velit exemplum, atque illo ad Thomistarum solutionem, quam reprobat ipse relabitur. Cæterum solutio hæc secunda non satisfacit difficultati primæ de cõtradictione duplicis illius iudicij. Secundo incompossibilitas gaudij de summo bono, & tristitiæ de malo alio non est formalis, & contraria solum, siue actuum contrariè, & formaliter solum inter se pugnantium, cui Deus annuere, vel non proinde possit, provt velit, conseruando contrarium in

præsentia

præsentia alterius sed est etiam incompossibilitas antecedens, & in actu primo ex parte motiuorum actus vtriusque: quia nimirum obiectum triste in conspectu obiecti, seu boni summi, de quo vehemens concipitur gaudium mouere ad tristitiam nequit, quæ ratio in Vasq. sententia 1. p. d. 9. c. 2. de incompossibilitate actus fidei cum clara obiecti visione ob defectum virtutis motiuæ ad hominem contra ipsum conuincit: sed & ex natura rei contra omnes.

5 Sic argumentor inuariato obiecto tristi coram summo bono clarè viso nequit variari, essevè fortior vis eius motiua: at potentia absoluta non variatur obiectum triste: ergo nequit esse potentior vis motiua eius coram summo bono clarè viso potentia absoluta, quam ordinaria. Dices vim motiuam non esse in obiecto nudo, ac secundum se, sed vt repræsentato, posse autem à Deo ita repræsentari potentia absoluta, vt magis, ac fortius mouere possit, quam si ordinario modo repræsentaretur. Impugnant Recentiores Complutenses: quia sic repræsentatum naturaliter moueret ac sine miraculo. Sed quid inde; si ea repræsentatio supernaturalis est? Melius impugnatur primo: quia tota vis motiua obiecti stat in claritate cognitionis, quare repræsentarur voluntati; atqui Christo repræsentabantur mors, & reliqua obiecta tristia summa claritate, & tamen per vos naturaliter, & potentia ordinaria non habebant vim motiuam ad tristitiam coram Deo summo bono clarè viso: ergo neque cum potentia absoluta per supernaturalem cognitionem repræsentarentur; quia supernaturalitas non facit clarius obiectum triste penetrari, quam cum perfecta visione, & intuitione videtur: imò non apparet quomodo supernaturali cognitione obiectum purè naturale, vt mors; & passio Christi repræsentari potentia absoluta illi possent, nisi cognitione fidei, qua minus longè clarè, quam intuitiuè repræsentaretur. Secundo nulla possibilis cognitio obiecti tristis est carior, nobilior, perfectior, imo nequè æquè perfecta, ac visio beata Christi, ergo cum hæc habeat, ac proponat, vt obiectum Deum summum bonum magis de se motiuum, ac cæteris paribus debilitatiuum vis motiuæ obiecti tristis, neque potentia absoluta poterit hoc ad tristitiam mouere: Tertio denique quantumuis obiectum triste diuinitùs repræsentetur fortiter, ac vehementer, nequit iudicium illud necessarium ad tristitiam. *Negatio mortis mihi curanda est.* Consistere cum illo visionis beatæ. *Nihil vlterius boni, siue positiui, siue negatiui curandum est*, vt ratione prima dubitandi à nobis proponebatur num. 2.

CERTAMEN II.

Aliorum solutiones reiicio.

1 Bernal. d. 41. sect. 2. num. 26. ait in obiecto tristi, etiam coram summo bono viso, & gaudio summo, aut vehementi ex eius visione concepto, vim motiuam ad tristitiam esse, si attenderetur, non mouere autem de facto, quia præ gaudio vehementi, vel non attenditur, vel parum, ac proinde parui fuit. Cum autem in Christo, ac Beatis perfecta adsit malorum, siue obiectorum tristium cognitio tristari de eis naturaliter ipsos posse: imo fore tristandos, nisi Deus miraculosè virtuti motiuæ obiectorum tristiũ abnueret: annuit vero illi cum Christus tristabatur. Solutio hæc aduersatur Theologis omnibus, qui negationem tristitiæ in Beatis naturalem esse docent in Christo vero miraculosam. Aduersatur Ambrosio recitato cert. 1. num. 3. atque Aristoteli citato numer. 2. Aduersatur rationi. Nam quantumuis obiectum triste attendatur, & cognoscatur perfectissimè reputatur, atque est exiguum malum comparatione vehementioris boni, ac multo magis comparatione summi boni clarè visi, ac possessi à Christo, & Beatis: quare non poterit naturaliter, imo neque supernaturaliter illos mouere ad tristitiam: cum semper infinitus excessus summi boni in sua permaneat, atque ex alia parte excessus ex parte cognitionis repræsentantis obiectum triste in Beatis non sit, sed etiam inferioritas respectu visionis beatæ, ac respectu visionis Christi nequeat esse in repræsentatione obiecti tristis excessus, sed necessariò debeat esse inferioritas

2 Lugo d. 22. sect. 3. num. 36. respondet argumenta conuincere simul natura, vel prius natura adsint Christo viso Dei, & gaudium beatificum, secus autem si prius natura proponatur obiectum triste. Tunc enim non impeditur pro illo priori vis motiua ipsius ad tristitiam visione, & gaudio summi boni, quod pro illo priori naturæ non est, sed pro posteriori ad tristitiam conceptam, licet simul tempore cum illis adsit, quia posterius natura ad illas donantur; sicque datas Christo in horto, ac toto passionis tempore visionem Dei, ac beatam delectationem posterius natura, quam cognitionem passionis mortis, cæterorumque obiectorum tristium, conceptamque de illis tristitiam. Solutionem impugnat Bernal. vbi proximè num. 22. pluribus inefficacibus argumentis: quippè quæ ei innituntur principio, quod eadem reipsa visione Deus, ac Deo viso gaudium, atque obiecti tristia, siue absolutè futura, siue existentia vila à Christo fuere: respectu autem sui ipsius nihil esse potest prius, aut posterius natura. Sed negat facilè principium Lugo nam pro priori naturæ obiecta tristia per scientiam per se, vel per accidens infusam proposita docet. Melius impugnatur ad hominem, quia negat d. 27. sect. 2. visionem Dei datam Christo dependenter ab eius actionibus, quia in vnione est ius adæquatum ad visionem beatam, neque est aliud expectandum.

3 Dices non expectandum, vt meritum, non autem, vt conditionem arbitrariam Dei, ex fine tristitiæ humanitatis, quæ alias nequit defendi; sed ostendam alio modo defendi tristitiam humanitatis cert. 3. ac statim hoc modo non posse defendi. Vnde constat secundo fine vllo fundamento in scriptura, aut ratione Theologica poni visionem dependenter à tristitia tanquam à conditione. Tertio: si tristitia, vt de facto in Christo fuit honesta, ac meritoria expectata pro priori naturæ est à Deo ad visionem Christo donatam, cur non, vt meritum ipsius? Sequidem duplici motiuo adæquato dari non repugnat, glorioſiusque Christo erit meritis partam etiam habere? impugnatur secundo solutio: quia vt id in initio passionis admittatur, ast non pro reliquo Passionis tempore cum visio permanens, imo natura sua, imo, vt plures volunt essentialiter perpetua sit: quare, vt duret dependentiam à tristitia non exigit; imo essentia respuit sua. Impugnatur tertio: quia non solum toto passionis tempore, sed cum vrbis deuastationem prædixit, ac Lazari resurrectionem patrauit, quibus in casibus tristatum Christum in Euangelio legimus: imo toto vitæ tempore, quo de hominum saltem peccatis tristatus est, posterius natura tristitia datam visionem Dei, & gaudium beatum Christo tenetur asserere. Quarto denique: quia iudicia videntis summum bonum, & aliud necessarium ad tristitiam concipiendam de obiecto tristi pugnant contradictorie ut arguebatur, ergo nequeunt simul tempore, licet pro signis naturæ diuersis consistere, multoque minus vnus contradictorij existentia pendere ab existentia simultanea alterius.

4 Acutius reliquis viderunt Albert. in 3. d. 15. art. 3. Bonau. d. 16. a. 2. q. 2. ad 2. quorum rationem refert Gabr. d. 15. q. vnic. art. 3. sequunturque Vvadingo, & recentiores Complutenses. Aiunt ergo componi posse gaudium, & tristitiam, cum tristitia se habet vt obiectum materiale gaudij quemadmodum pœnitens de peccatis dolens gaudet de ipso peccatorum dolore. Verum doctrina hæc vt benè vidit Vasq. d. 73. c. 3. num. 27. non euacuat difficultatem, quæ non stat in eo, quod tristitia de aliquo obiecto gaudij materia esse possit, sed quomodo cum visione Dei, gaudioque summo de illo obiectum directum tristitiæ illius quæ materia gaudij alterius futura est mouere ad illam possit ob rationes in contrarium additas? in quibus, si nulla adest maior difficultas, quam in eo, quod tristitia materia gaudij sit, sine miraculo in Christo

Christo, ac Beatis tristitia admittetur contra Theologos omnes, contra Aristotelem, & contra Ambrosium, vt numero 1. contra Bernalis solutionem arguebam. Vvadingo, & ex ipso Complutenses Recentiores aiunt si Deus visus velit videntem, deque eo ipso gaudentem tristari de malo proprio, vt voluit Christum tristari, gaudium de Deo viso inclinare gaudentem, vt de suo malo tristetur, ac Deo placeat tristando: vnde gaudium de Deo viso non impedit tristitiam Beati, sed imperat potius, ac imperatiuè ponit. Proponitur enim, vt noui gaudij materia, & appetibilis in Dei obsequium, atque, vt Deo viso placens: quo in casu licet Dei voluntate illa posita naturalis sit in Beato tristitia, aut absolutè supernaturalis, & miraculosa tristitia illa est: quia voluntas illa Dei contra exigentiam status beatifici, ac visionis Dei habetur. Ecce obiecto tristi additur motiuum appetibilitatis ob Dei voluntatem de tristitia Beati, & Christi: tolliturque iudiciorum illorum repugnantia: siquidem iudicium illud videntium summum bonum est de non curando bono alio extra Deum, eiusque voluntatem, intra quam iam tristitia de malo proprio est.

5 Vero quidem hæc proximiora, sed necdum vera sunt: gaudium quippè nullius alterius affectus actiuum est quare neque imperatiuus tristitiæ esse potest. Totum enim gaudium circa bonum possessum est quo fruimur, solumque mouere sui experientia, vt obiectum, poterit voluntatem, vt diutius bono illo frui velit, atque ea auersetur, quibus priuari boni illius possessione, & fruitione posse nouerimus, quæ præterquamquod non dicunt imperij, & efficaciæ motionem in gaudio respectu alterius affectus, sed solum obiectiuam motionem in gaudio beatifico, & certitudine perpetuitatis eius, quam habent Christus, & Beati locum non habent. Secundo: quia cum Christus ratione vnionis hypostaticæ, summè moraliter perfectus sit, atque proinde determinatus ex parte antecedentis siue prædeterminatus ad opera consilij etiam, ac se omnino conformandum voluntati diuinæ non solum efficaci, si hæc eiusque notitia ex parte antecedentis Christo Domino adsit, vt tristetur in Christi tristitia, libertas honestas, & meritum æquè difficulter, atque in operibus præceptis defendetur: imo ab his Recentioribus nec difficulter defendetur, vt constat ex impugnationibus quas de præceptorum operum merito disputantes contra ipsos dedimus. Quod argumentum efficacius adhuc impugnat modum alium Recentiorum componendæ tristitiæ Christi cum gaudio beatifico ipsius: quia nimirum eodem realiter gaudio, & de Deo, & de obiecto Deo placenti, nempè tristitia Christi, Christus gauderet; ac proinde neque gaudio de Deo identicè comitante gaudium de tristitia impediri hæc posset antecedenter, neque vlla iudiciorum illorum repugnantia posset apparere. Sed certè tristitiæ libertas exercitur, & reliquæ difficultates non magis hac via, quam proximo modo emolliuntur, vt consideranti signa naturæ ante tristitiam conceptam patebit: quin Deo viso quo pacto à voluntate Christi aliquid vlterius ad gaudium de Deo, ad quod impos rapitur, expecterur non satis capitur nisi miraculosam concursus diuini suspensionem ad gaudium, quousque adsit tristitia Christi, de qua simul identicè Christus congaudeat sine fundamento admittamus.

CERTAMEN III.

Solida difficultatum contra tristitiam Christi solutio, atque eius propugnatio.

1 DIco primo de obiectis Deo inuisis, peccatis nempè aliorum naturaliter sine vllo miraculo tristatus verè Christus fuit. Est conclusio expressa Petri Vvadingo, disputatione sexta, dubio secundo, conclusione secunda. Cuius ratio facilis, & firma. Nam quo gradu aliquem amamus eo etiam de ipsius malo, vel obiecto iniucundo ipsi naturalissimè tristamur: atqui Christus Deum ex eius visione vehementissimè amabat: ergo naturalissimè de hominum peccatis, Deo nimirum injucundis, illisque offensis vehementissimè tristabatur. Ecce Dei bonitas summa, quæ gaudium summum è sui concupiscentia in humanitate Christi excitabat, atque obiecta tristia ad mouendam illam ex concupiscentia ad tristitiam debilitabat, ad tristitiam de Dei visi, & amati offensis ex Charitate æque fortiter impellebat, quo & cessat difficultas de inferioritate motiui ad tristandum de Dei offensis ex Charitate, atque ad gaudendum de Deo ex concupiscentia adest: quare neque oppositum motiuum huius gaudij motiuo illius tristitiæ, cum hæc ex concupiscentia non sit, sed & omnis illa iudiciorum repugnantia quiescit. Etenim iudicium illud videntium Deum: *Nihil mihi vltra boni, siue positiui, siue negatiui curandum est.* Ex concupiscentia curandum intelligitur: neque aduersatur proinde huic iudicio ad tristitiam ex Charitate concipiendam necessario. *Curandum mihi est de bonis Dei amati, siue positiuis, siue negatiuis ad gaudium, ac de malis ad tristitiam.* Displicet vero in Vvadingo, cui adeo expeditè solutionis substantia debetur. Quod numero 10. eam ex indentitate Charitatis & gaudij de Deo viso, quam falsò docuit Valentia 1. 2. disputatione 1. punto 4. velit pendere, cum etsi verum illud principium esset pendere ab illo solutionis doctrina nunquam posset, vt patet.

Sed neque id solum in eo displicet: sed etiam quod tristitiam in sola mali præsentis displicentia, sine animi dolore, & anxietate quod auertere illud non possit tristans constituat, atque esse proprie in Beatis admittat, quod est singulare, ne temerarium dicam, contra Theologos omnes contra illud Apocalypsi *Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum.* Contra illius status fœlicitatem supremam, in quo si tristitia propria admittatur, & admitti timor debeat: Cum sit in Beatis vehemens desiderium, licet sine dolore, & anxietate, ne ab vllo offendatur Deus. Displicet tertio, quod eam anxietatem, & dolorem, quem tristitiæ negauit, vt malè Beatis tristitiam de Dei offensis propriam affigeret, ab eis pœnis depellat. Ait enim ibidem ex visione Dei iudicant esse bonum conformare se cum Dei voluntate permissiua peccati. Contra: quia ea conformitas non tollit detestationem peccati, atque auersionem, & fugam voluntatis ab illo, licet tollat à permissiua voluntate fugam; auersionem, eiusque detestationem: imò nec per te tollit de peccatis tristitiam: cur ergo tollit in Beatis de illis peccatis Dei offensis dolorem, & anxietatem? Secundo in Christo perfectius iudicium de bonitate conformitatis cum Dei voluntate permissiua adfuit, perfectiorque quam in Beatis cum illa conformitas, & tamen per te, & per Patres ac Theologos omnes fuit de Dei offensis dolor, & anxietas: ergo non obstante eo iudicio, & conformitate Beatorum erit dolor, & anxietas nisi aliunde impediatur de offensis Dei. Respondet n. 11. ex munere redemptoris tollendi, atq; impediendi hominum peccata, nasci in Christo desiderium efficax illa auertendi, ac de non impeditis, sed existentibus dolorem, & anxietatem, quod auerti nequirent. Sed contra, quia ex munere Redemptoris non incumbebat Christo de peccatis admissis tristari, atque anxiari, & affligi, sed vel eos vitare, vel admissa abolere suis meritis. Secundo cum in huius doctrina, & obligatione conformandi se cum voluntate diuina permissiua peccati impediatur in Beatis anxietas, & afflictio de peccatis admissis, atque ea obligatio, & conformitas ex munere Redemptoris in Christo non cesset, non poterit ex eo munere in huius doctrina de admissis hominum peccatis magis, quam Beati anxiari.

3 Obiicies contra Christi tristitiam de hominum peccatis, atque in Deum offensis ex illius Charitate, quia tristitia ex charitate alterius solum de iis, quæ mala, & damna ipsius reverà sunt, esse potest: atqui aliorum peccata revera dãna, & mala Dei non sunt per nos: ergo

negabat esse in Christo tristitia de illis ex Dei Charitate. Secundo tristitia solum est de malo à patiente ineuitabili: ideo enim de malis quæ voluntariè incurrimus non tristamur: atqui peccata omnia euitabilia à Deo erant. ergo Christus de eis ex Charitate Dei tristari non poterat. Ad primum nego maiorem: satis enim est, quod obiectum inuisum, ingratumque amico sit, vt de illo ex eius amore tristemur. Ad secundum nego etiam maiorem, nam de malis voluntariis amicorum ab ipsisque euitabilibus tristamur sæpè instabis saltem de malis proximi, quæ vitare illi potuimus, nostraque voluntate, inuitos ex illius amore tristari non possumus: atqui Christus potuit vitare voluntate, & oratione sua sua efficaci peccata omnia, quæ ad sui existentiam, & incarnationem supposita pro priori naturæ non sunt: cum totum salutis nostræ negotium plenè fuerit à Deo Christi Saluatoris voluntati commissum: ergo de admissis Dei offensis non potuit ex illius Charitate Christus tristari. Argumentum in Vvadingo doctrina, qui ideo Deum de peccatis nostris sibi infensis, siue offensis tristari non posse ait, quia ea vitare potuit intentum concludit. Respondeo tamen distinguendo maiorem. si adsit mali inducti voluntarietas in non euitante, siue permittente, permitto maiorem (licet falsa absolutè sit: siquidem de malis, quæ voluntariè in alios induximus, & in nobis siue physicis, siue moralibus sæpè tristamur) si desit in permittente siue non euitante voluntarietas mali inducti, nego maiorem: at in Deo, & Christo necessario defuit peccatorum nostrorum voluntarietas, etiam cum illa in nobis permittunt, nec vitant cum possent: tunc enim etiam inuoluntaria illis, inuisaque sunt vt latè ostendimus controu. de peccatis.

4 Oppones contra assertum tristitiæ Christi de aliorum peccatis ex Charitate Dei connaturalitatem Ambrosij locum obiectum à nobis contra Bernalem cert. 2. numero 1. & recitatum certamine 1. numero 3. Si enim Christus Deum videns, deque eo gaudens naturalissimè vt diximus de aliorum peccatis tristatus ex Dei Charitate fuit, nulla fuit gaudij de diuinitate visa in illo sequestratio, vt contra Bernalem arguebamus. Respondetur tamen Ambrosium locutum de tristitia Christi, quæ nostræ infirmitatis est: nempè de malo physico proprio, scilicet de sua passione, & morte: atque hanc miraculosa gaudij sequestratione Ambrosium, & Theologos factam conceptamque in Christo merito affirmare, immeritoque negare Bernalem: quem proinde eorum omnium authoritate confutauimus; non autem de tristitia ex Dei Charitate de aliorum peccatis à nobis asserta. Respondetur secundo etiam hanc sensu alio à nobis non negato miraculosam gaudij de Deo viso sequestratione effectam fuisse. visione quippè Dei gaudioque beatifico status perfectus consummatæ beatitudinis debebatur: cum quo tristitia adhuc de Dei offensis est impossibilis vt de Beatis dicebamus. Hic autem status gaudio beatifico de Deo viso debitus denegatus Christo miraculosè fuit, ac proinde sequestrato gaudio datus est tristitiæ Christi locus naturali quidem, vt diximus ea sequestratione, & denegatione status beatitudinis consummatæ: non secus, ac naturales ipsi corporeæ passiones, & dolores fuere.

5 Dico secundo de malo physico proprio siue positiuo passionis, & tormentorum, siue negatiuo mortis luæ tristatus Christus fuit. Primo, quia ex Dei charitate inclinata Christi voluntas fuit, non prædeterminata ad prosequenda obiecta quæuis honesta, etiam, quæ Deus nec præcipiebat, nec consulebat ipsi, sed quæ ipse nouerat post factum Deo grata fore, quia honesta erant, atque moraliter bona: sed tristitia à Christo concipienda de suis doloribus, tormentis, ac morte grata Deo; & honesta erat futura: ergo ad illam ex Dei Charitate voluntas Christi inclinabat. Secundo de eisdem è sui complacentia Christus tristari poterat tristatusque de de facto fuit: nam visio beata, gaudiumque beatificum nullius virturis operisve honesti exercitium impedit: atqui tristitia illa adhuc ex concupiscentia honesta, virtutisque exercitium in Christo erat: ergo visione gaudioque beato non impediebatur non secus atque quarenus Deo grata concipienda ex Charitate non impediebatur. Erat autem huius tristitiæ exercitium miraculosum, quatenus visio Dei gaudiumque beatum exigebant à Deo, vt ostium omne tristitiæ occluderet. Atq; hoc pacto Albertus ac Bonau. sententiam explicandâ, ac sine vllo incommodo defendendâ reor. Nam iudiciũ illud de non curando alio præter quam Deum obiecta solum excludit, quæ honesta, Deoque grata non sint, quare non honestam tristitiam, neque summum bonum visum, & possessum de quo Christus gaudebat vllum honestum motiuum debilitet, vt mouere Christi voluntatem valeret, cum consummatæ beatitudinis aberat status.

DISPVTATIO III.

De Gratia habituali humanitatis Christi.

QVATVOR circa gratiam habitualem humanitatis Christi inquiri possunt. Primum an fuerit? Secundum, an fuerit infinita? Tertium, an saltem quam maxima absolutè esse potuit? Quartum de tempore, & causa, quibus fuit effecta.

QVÆSTIO I.

Fueritnè in Christi humanitate habitualis Gratia.

HABITVALIS gratia qualitas est, qua Sancti formaliter, ac permanenter, atque amicitiæ Dei obiecta constituimur. Plus autem nobis de aliquorum censuris refellendis, quam de re ipsa in quæstione præsenti agendum est.

CERTAMEN I.

Nihil pro gratia habituali humanitatis ex Scriptura, Patribus, aut fide est firmum.

1 PAludan. in 3. d. 13. q. 2. opin. 4. concl. 1. Richard. art. 8. §. *Occurrit hic.* Durand. d. 12. quæst. 2. num. 5. Capreol. q. vnic. art. 3. init. & Recentiores nonnulli asserunt humanitatem hypostaticè vnitam à Deoque assumptam potuisse in puris naturalibus permanere: id quod vt sonat defendi iam minimè potest, cum certum ex Patribus sit vnione hypostatica humanitatem substantialiter sanctificari. Si autem benignius ea propositio accipiatur, vt solum significet sine gratia habituali, atque alis donis creatis humanitatem vnitam posse consistere, certa omnino propositio est, & quæ à sano Theologo negari nequeat. In quæst. autem præsenti de facto ex vetustioribus Theologi nonnulli apud Palud. citatum, nec minus ab eis dissentientem, asseruere in humanitate Christi gratiam habitualem non fuisse; reliqui vero Theologi fuisse affirmarunt, ita DD. proximè citati, & Durand. d. etiam 13. q. 1. num. 8. S. Bonau. a. 1. q. 1. atque omnes ita eadem distinctione verustiores, Aluarez, & Thomistæ alij 3. p. q. 7. artic. 1. cum S. Thom. Nazar. controuers. 1. Valq.

Vasq. disputatione 41. Soar. disput. 18. vterque Hurtado Vvadingo disp. 5. dub. 1. Lugo disp. 16. sect. 5. Bernal. disp. 30. sect. 1. qui omnes esse omnium Theologorum sententiam affirmant; & quidem verè si innominatos vetustiores illos apud Paludanum excipias, & nos sanè, vt decet omnibus assentimur: quia neque ab authoritate Patrum, neque à ratione quidquam videmus, quod tot, tantorumque virorum iudicio eximat probabilitatem, & fidem; sed quia nonnulli Theologi grauibus censuris oppositam sententiam fugilant, ita nos affirmantem sequemur, vt negantem aduersam à censuris liberam cum honore deseramus.

2 Soarez citatus sect. 2. §. *Dico secundo.* Affirmatiuam fidei dogma esse asseruit: quare, & negantem, & hæresis, & erroris insimulat. De cuius censuræ rigore malè reliquos coætaneos, & posteros Theologos merito audit. Primo enim, etsi sanctitate alia, quam Deitatis humanitatem Christi sanctam formaliter doceret fides in ipsius, atque aliorum Theologorum principiis non statim talem per habitum gratiæ fore certa consequentia inferretur, vt inde affirmatiua nostra conclusio ad fidem, & eius dogma vtcumque pertinere monstraretur. Etenim in Soarij principiis sola Dei acceptatione extrinseca sine gratia habituali aliavè forma intrinsecè inhærente potest quis absoluta saltem potentia, sanctus, iustus, Deoque gratus constitui: ergo licet alio modo, quam subsantialiter per vnionem sanctam Deoque gratam humanitatem fides doceret in Soarij principiis non inferetur id per gratiam habitualem: cum in eius doctrina aliter, quam per illam, aut formam intrinsecè inhærentem sancta aliter, quam per vnionem, Deoque grata humanitas esse posset. Secundo licet in Vasq. & aliorum principiis aduersis, vt quis sanctificetur, gratusque reddatur forma intrinsecè inhærente sit opus in eorundem tamen imo communibus iam principiis per actum Charitatis, qui forma sanctificans est, potuit humanitas Christi sine habitu gratiæ (qui in Suaristica Vasquiana Schola diuersus ab habitu Charitatis physicè est) formaliter sanctificari: neque in illa habitu gratiæ opus erat, vt physicè permanenter sancta foret, cum à Charitatis actu à conceptionis initio necdum cessarit Christi humanitas, nec sit per æternitatem cessatura.

3 Sed enim nulla alia, quam gratia vnionis humanitatem Christi sanctam ex Scriptura, & Patribus poterit aliquis ostendere: vt ex locis, quæ sono tenus videntur Soarij intento fauere singulatim ostendam, Ioann. 1. de verbo incarnato, siue de humanitate vnita dicitur: *Plenum gratiæ, & veritatis.* Id autem nemo Patrum de gratia habituali interpretatur, sed de gratia vnionis Beda ibi Fulgent. capite 2. de fide ad Petr. Augustt. 13. de Trinitate capite 19. Cyrillus, & alij infra recitandi. vt taceam Chrysost. hom. 11. in Ioann. & Euthymium de gratia miraculorum eum locum intellexisse. Sicut, & id Luc. 2. *& gratia Dei erat in illo:* Intellexit Euthymius, & Beda, quem tamen de gratia vnionis solum interpretantur, & hi, & reliqui. Augustt. autem tract. 3. in Ioan. plenitudinem illam gratiæ ad impertienda gratiæ auxilia quibus lex per Moisem data seruaretur intelligit iuxta id Ioann. 3. *Lex per Moysem data est; gratia, & veritas per Iesum Christum.* Illud item Luc. 1. *Quod enim ex te nascetur Sanctum vocabitur Filius Dei.* De sanctitate vnionis, & substantiali propria Filij Dei intelligitur. Nec aliud ex eo loco sanctitatis genus intelligit Bernard. hom. 4. super *Missus est.* illis verbis: *Singulariter sanctum fuit quidquid Virgo concepit, & per Spiritus sanctificationem, & per verbi assumptionem.* Solum enim eandem sanctitatem vnionis à causa formali assumptionis, & ab efficiente per apropriationem commendat, sicut, & Euangelista commendauerat illis verbis *Spiritus sanctus superueniet in te, &c. ideoque, & quod nascetur ex te sanctum, &c.* illud psalm. 44. *Vnxit te Deus.* Omnes de vnctione sanctitatis, per Deitatem interpretantur Isai. 11. *Requiescat super eum Spiritus Domini.* Satis per circuminsessionem, & immanentiam Spiritus Sancti. Tertio per porrò satem miraculorum, quæ Spiritus sancti oppropriatiuè sunt: sicut Luc. 11. *Se ejicere dæmonia* Christus aiebat, *in digito Dei.* ideest in Spiritu sancto iuxta Athanas. sermone 2. contra Arrian. & 1. de incarnatione Christi Cyrill. & Ambros. vbique. Denique Ioann. 10. *Quem Pater sanctificauit, & misit in mundum.* De Verbi missi sanctificatione per communicationem Deitatis à Patre æterna generatione intelligunt Beda, & Augustt. tractatu 48. in Ioann. Euthym. qui de humanitate dictum putat tantumdem valere, atque *elegit,* ait. Addit Theophilactus, *vt pro nobis sacrificaretur:* quæ autem de eo destinabantur, & sacrificabantur sanctificari in Scriptura dicuntur iuxta id Ioann. 27. *Ego pro eis sanctifico me ipsum.* Hilar. 7. de Trinitate, post med. vnionis sanctificationem intelligit. Porrò eos omnes sensus approbat Pseudo. Cyrill. 7. super Ioann. capite 12.

4 Nihil item pro affirmatiua in Patribus est. Illa enim verba Augustt. 15. de Trinit. cap. 26. *Iesum non solum dedisse Spiritum, vt Deum, sed accepisse vt hominem: & propterea plenum fuisse gratia, quia vnxit eum Deus dono gratiæ.* De dono gratiæ, siue sanctitatis increatæ aptius intelligitur, vt ipse de vnctione humanitatis sæpè cum Patribus pluribus datis controuersia antecedenti explicat. Quæ autem annectit; *Quod visibili significatur vnguento, quo baptizatos vngit Ecclesia.* Nihil magis euincunt. Significatur enim donum gratiæ habitualis nostræ, & sanctitatis in nobis vnctione visibili, non autem donum sanctitatis humanitatis Christi; licet, quia genericè, vel quasi cum hoc donum gratiæ nostræ conuenit relatiuo *Quod* potuit secundum genus referri donum sanctitatis substantialis Christi, cum de dono sanctitatis nostræ agebatur. Eundem explicatum & sensum habet Athanasius sermone 2. contra Arrian. post med. ad verba data psal. 44. dicens mirum non esse Christum qua hominem accepisse Spiritum, eoque inunctum esse, quem dat: atque Spiritus gratiam suscepisse, vt nos illam ex eius plenitudine reciperemus. Nomina enim illa relatiua *quem,* & *illam,* referunt genus vtriusque, non autem gratiam, siue sanctitatem humanitatis Christi, quæ vnionis, & substantialis fuit, solàque esse potuit principium meriti gratiæ omnium nostri: vt asseruit hic Athanasius, cum in nostra, & communi Vasquez, & plurium sententia è gratiæ habitualis augmẽto dignitas meriti non augescat, imo in eiusdem, atquẽ aliorum doctrina gratia habitualis non sit principium merendi aliis quomodo intelligendus est Theodoretus similem sententiam scribens ad ea canticor. verba psalmo quadragesimo-quarto, ait: *Meminerit secundum formam serui, qua minor est Patre, & ab Spiritu sancto, & à se ipso sanctificatum esse.* & Dionysius de cælesti Hierarchia capite sexto, in interpret. Seraphin. iuxta versionem Perionij, ait eorum ordo. *Iesum pro diuina, & quæ exprimi non potest benignitate, & à Patre, & à se ipso, & à Spiritu sancto sanctificatum cum cerneret.* Sed hæc actiuam sanctificationem per vnionis productionem à tota Trinitate significant. Aft dices omissum à Perionio *humano more* ante sanctificatum, quod Ambrosius legit. Sed vox à Perionio omissa erat ἀνθρωποπρεπὸς ἀφεσιν id est *decens,* vt legitimè vertatur, vt hominem decebat. Nec si versio Ambrosij teneatur vrget locus. Est enim sensus hominum qui non à se, sed à trinitate sanctificantur in morem: non autem gratia hominibus consueta. Denique Ambrosius idem lib. de Spiritu sancto, capite vndecimo, sic recitatus à Lugo: *Quem natum de Spiritu sancto confitemini, quia negare non potestis, renasci negatis?* Per eius sanctificationem, *Magna insipientia est vt quod singulare est hominum confiteamini, quod commune est hominum denegetis.* Sed regeneratio per sanctitatem vnionis commune quid cum hominum regeneratione per sanctitatem gratiæ habituali procul dubio habet.

CERTAMEN II.

Negatiua sententia non temeraria, sed Patribus conformior.

1 EX his porrò satis claret nihil pro affirmatiua in Scriptura, & Patribus esse, vt fidei dogma, neque per somnium possit concernere, sed vt hoc clarius constet ostendam breui Patres pro negatiua gratiæ habitualis, sanctitatisque creatæ in Christo potius stare sententia. Cyrillus epist. ad solitar. vitam exercentes relata t. 1. Concil. Ephes. cap. 1. mala fide ab affirmantibus recitatus iuxta accuratam eius Concilij versionem nostri Peltani suppositiis verbis refectis sic habet: *Quod si quispiam eum quem sacra Virgo peperit solum, ideòque in propria subsistentem hypostasi vnctum, & sanctificatum arbitretur: atque ob id Christum appellatum contendat, eiusmodi; in medium prodeat, nobisque exponat; solanè illa vnctio sat sit, vt vnctus cum Deo qui est super omnia, æqualis gloriæ, parisque potentiæ esse censeatur? quod si id satis esse concedat; & nos quoque illam sacram vnctionem assecutos non neget (quemadmodum id negare non valet) Deo quadam tenus esse pares.* Vbi vnctionem affectiuam, ac non substantialem per vnionem Nestorionam censet, atque ex illa Christum non posse dici vnctum imo neque in naturam mutationis, & peccati incapacem cadere posse contendit in eodem contextu contra Nestorianos; indeque concludit non fuisse vnctum, siue Christum nisi vnio hypostatica vnguetum Deitatis humanitati contulerit, in eandem sententiam 1. in Ioann. c. 17. ad id *Plenum gratiæ* inter plura alia hæc habet: *Non mensura datur ei, vt cæteris, nec de foris accedit: sed in perfecto perfecta substantialiter ineste à Patre naturaliter habita.* Ideest per naturæ verbo ipsi humanitati vnito à Patre communicatæ sanctitatem. Clarius Origen. 2. Periarch. c. 6. ait: *Vngi animam Christi oleo lætitiæ, & Spiritu S. repleri, non quod gratia Spiritus S. sicut Prophetis, ei data est: sed quod ipsius verbi substantialis ei inerat plenitudo.* Dyonis. Alex epist. contra Paul. Samosat. latina per nostrum Francisc. Turrian. ait, Christi sanctitatem reliquorum hominum sanctitati, etiam Baptistæ longè antecellere, *quia in Ioanne erat opus, in Iesu vero natura.* ac infra. *Non enim sortitus est vnctionem externam,* Iesus, *sicut nos sortiti sumus.* Naz. orat. 36. 4. de Theol. num. 93. *Christus vero propter diuinitatem, (ea enim humanitas vnctio est) non propter operationem, vt in aliis Christus, sanctificatus, sed totius vnguenti præsentia.* Consonat Basil. in data verba Psalm. 44. Damasc. 3. de fide c. 22. *non ipsa* Christi anima, *gratiam more nostro percipiens: quin potius ob personalem vnionem, tum humanarum, tum diuinarum rerum, quæ vnius Christi facta erant, gratiam, & sapientiam, ac denique omnium bonorum cumulum mundo fontis instar effundens.*

2 Abundè hæc ad sensum etiam, ostendunt sententiam negantem Christo gratiam habitualem, similemque nostræ sanctitatem, non contra, sed potius à Patrum sententia esse, vt expresè docuit Vvadingo d. 5. dub. 1. §. *Dico secundo.* Ex quo facilè suadetur, neque illam à Theologis pluribus temerariam iure censeri. Id autem vt apertius constet sciendum est ad opinionis temeritatem requiri, vt ferè omnium Authorum in aliqua facultate doctiorum iudicio firmo repugnet. Dixi *Doctiorum Authorum.* Neque enim Sapientes, & Authores censendi in facultatibus sunt, quicunque, & cuderunt, & citantur: cum ij magnam, proh dolor, partem Amanuenses, & Transscriptores potius quam sapientes Scriptores, Authoresque sint. Dixi item *Iudicio firmo*: Ad quod requiritur, vt illud non vt probabile solum ab eis tradatur. Etenim si probabiliter solum ab eis ab eis asseratur, iam oppositum probabile reputant. Quando vero ab eis probabiliter tradatur, etsi ipsi probabiliter solum se docere non exprimant ex eorum rationibus, & fundamentis, quibus in sententiam suam aguntur, pensandum, iudicandumque erit. Etenim si ratio, ac fundamentum solum probabile sit, qui poterit certa conclusio reputari: cum de principiis, & conclusionibus inde deductis Aristoteles dixerit: *Propter quod vnum quodque tale, & illud magis.* Ex quibus duplici ex capite probo opinionem negantem humanitati Christi gratiam habitualem temerariam non esse. Etenim sapientissimis hac materia Doctores non Scholastici, quantumuis docti, sed Patres Ecclesiæ habendi sunt, quorum scientiis docti quique Scholastici debent adhærere, atque è superiori illorum sapientia sapere: atqui sententia negans nulli Patrum aduersa est, vt vidimus cert. 1. num. 4. quin potius eorum Sententiis longè est, quam affirmatiua conformior vt vidimus proximè num. 1. ergo nequit esse temeraria. Etenim paucorum Patrum authoritas, quibus plures, imo vnus ex Patribus, aut Scriptura non aduersatur Scholasticorum Authoritati præponderat: pro negante vero adest authoritas Patrum plurium.

3 Alterum caput est: quia nemo Scolasticorum tam quam certam affirmatiuam sententiam docuit, sed solum vt probabilem. Etenim illam docuerunt è sola terminorum apprehensione, sed fundamentis adhibitis ab auctoritate quidem Scripturæ, & Patrum satis leuibus, vt vidimus: à ratione vero non satis, imò nec æquè firmis, ac quæ opinionis negantis fundamenta sint. id quod sic ostendo. Etenim gratia habitualis nulli rei in Christi humanitate inseruit: ergo non est admittenda. Antecedens probo: Etenim, vt constituatur humanitas iusta, ac dilecta, atque amicitiæ Dei obiectum permanenter, sicut nobis inseruit, esset omnino otiosa, ne dicam indecens. Cum infinitè perfectius sancta, iusta, atque obiectum amicitiæ nobilissimæ Dei per vnionem, & sanctitatem Deitatis permanenter humanitas Christi constituatur: nulli autem alteri effectui inseruire posse videtur, vt ex assignatorum ab aduersariis impugnatione patebit. S. Bonau. Dur. Alu. Nazar, & alij Thomistæ citati, & Vvad. d. 5. dub. 3. n. 20. ad meritum præmij supernaturalis in operibus Christi aiunt gratiam habitualem inseruire. Contra: quia si hoc actus hic sit, vt opera dignificentur, atque eorum valor eleuetur ad præmium supernaturale: cum hæc dignificatio, & elevatio eo præcisè fiat, quod operans iustus, Deique amicus sit, si graria habitualis ad constituendam sanctam humanitatem operantem non inseruit, vt videmus, neque ad meritum præmij supernaturalis eo sensu seruiet. Secundo, nemo iam Scholasticorum opera humanitatis ab alio, quam sanctitate vnionis dignificari in Christo admittit. Idcirco Vvad. ait inseruire ad meritum præmij supernaturalis, quatenus ad elicienda connaturaliter, nec solo auxilio extrinseco opera supernaturalia quæ sola præmium supernaturale merentur, inseruiat. Contra: quia opera honesta naturalia secundum substantiam ex dignitate operantis præmium supernaturale merentur, vt hic sæpè monui, & controu. de merito fusius ostendi. Contra secundo: quia si demus habitum gratiæ cum habitu Charitatis identificari: non erit principium connaturale, imo nec absolutè actus supernaturalis spei, gaudij de Deo viso, neque fidei: ergo sine eo effet in Christo actus, & meritum præmij supernaturalis, sed neque in Christo habitus gratiæ cum habitu Charitatis identificatus admitti debet, vt ostendam infra contra Vvadingo.

4 Vasquez disp. 41. cap. 1. Soarez disputatione 18. sectione 2. § *Vltimo tandem.* Eandem videntur solutionem Vvadingo voce tenus dedisse: cum tamen ipsi habitum gratiæ, & charitatis diuersos esse absolutè fateantur nullius operationis supernaturalis connaturale principium proximum esse in Christo habitum gratiæ voluere, sed solum radicale: quia habitualis gratia hominem Deo per participationem constituit, atque essentialiter in ordine supernaturali cum iure operationum supernaturalium, ac proinde habitus supernaturales ad illas necessarios exigit, quasi essentia passiones, quare, vt habitus supernaturales, quasi connaturaliter essent, ad operationes supernaturales connaturaliter elicendas necessarium habitum gratiæ arbitrantur in Christo: quam rationem vulgaram satis apud Theologos video. Sed contra: quia habitum gratiæ esse efficientem, & habitus reliquos supernaturales passiones incertum, imò difficile est, vt bene Lorca. Primo: quia Catheumenum per annum, imò, vt pluribus antiquis Ecclesiæ tra-

tribus contingit, per multos annos credentem ante baptismum, & gratiæ infusionem per auxilium extrinsecum credidisse fatendum erit: cum passiones, siue habitus supernaturales ante essentiam infundendi non sint. Secundo: infertur per quoduis læthale, habitus omnes supernaturales fidei etiam, & spei connaturaliter perire: cum essentia, cuius passiones sunt, nempè habitus gratiæ proculdubio pereat. Tertio cum perfectiùs sanctificetur, constituaturque in ordine supernaturali, & diuino humanitas Christi per sanctitatem substantialem vnionis, ac Deitatis perfectius principium, & radix erit supernaturalium habitu um, iusque strictius ad illos humanitati Christi conferet: ergo ad id gratia habitualis humanitati Christi non inseruiet. Dices posse esse radicem, & principium remotum, non proximum habituum supernaturalium: passiones quippè nequeunt habere duplex principium proximum: alioqui accidentia communia, non passiones essent, vt lux, quæ solis, atque ignis accidens est. Contra quia habitus supernaturales passiones gratiæ strictè non sunt, sed quatenus solum ab ea exiguntur, quod non tollit, vt ab alio exigantur: passiones quippè in gradu determinato exiguntur; habitus autem supernaturales non exiguntur à gratia in gradu determinato. Secundo sint passiones, & in gradu determinato gratiæ, poterunt esse passiones vnionis hypostaticæ in gradu valdè intensiori, & simul cum aliis omnibus donis supernaturalibus, quæ etiam exigit vnio, quin idemmet adæquatè sumptum sit passio vtriusque: in quo solum esset implicatio. Inadæquatè enim temperamentum primarum qualitatum idem est in omnibus mixtis, & tamen vniuscuiusque temperamentum passio ipsius vulgò censetur à Philosophis.

5 Lugo d. 16. sect. 5. num. 96. ait inseruire gratiam habitualem humanitati, vt sit prima mensura gradus, in quo supernaturales habitus (vt potè passiones, quæ non nisi in gradu determinato esse debent) ipsi donentur, quin Dei arbitrio remittatur determinatio, quæ à creaturæ exigentia potest prouenire, iuxta philosophiam bonam: quod si instes determinationem graduum gratiæ, quæ mensura intensionis habituum supernaturalium sit, à solo Dei arbitrio pendere fatetur Lugo, sed disparitatem assignat: quia exigentia, vnionis quæ sola gratiam antecedit infinita est; quare nequit esse determinatè mensura: ac proinde gratiæ determinatio à solo Deo esse debet: ast, ne aliorum habituum determinatio, qui natura sua gratia posteriores sunt, minus philosophicè in Deum refundatur, ponendam gratiam determinatam esse; in primis soluto supponit habitus supernaturales passiones esse gratiæ habitualis, quod iam impugnauimus. Secundo exigentia vnionis est habituum supernaturalium in summo, quod potest humanitas recipere: vel ergo gratia habitualis data est in summo, quod potest humanitas habere, vel infra summum. si infra: parcè Deus, atque auarè cum humanitate sibi vnita se gessit; si in summo. Ergo non suo arbitrio puro, sed ad mensuram exigentiæ vnionis: ergo, cum in summo etiam exigat vnio reliquos supernaturales habitus, si eos daret Deus ob eiusmodi exigentiam solam, in summo, vt dedit, non puro Dei arbitrio dati dicerentur, neque exigentia gratiæ in summo alia esset, alterius vè mensuræ, cum adesset. Demum. Vvadingo. §. *Dico tertio.* Bernal. sect. 1. n. 8. aiunt habitum gratiæ, & charitatis identificari: ac proinde humanitatem Christi habitu gratiæ constitui principium connaturale charitatis, & dilectionis Dei: atque ex eo principio de vtriusque habitus identitate rationem solidam conclusionis affirmatiuæ fatetur Vvadingo. Sed quid habeat soliditatis ratio, & conclusio, quæ ex identitate vtriusque habitus negata à Primoribus Theologis. S. Th. Vasquio, Soario, & assectis vnicè pendet? secundo: identificetur habitus gratiæ cum habitu Charitatis in nobis: ast prædicatum constituendi iustum, & sanctum, neque est formalitas constituendi principium connaturale dilectionis, quæ est formalitas habitus Charitatis, neque est essentia sua exactiuum identitatis cum ea formalitate: quare omnium sententia possibilis est habitus gratiæ realiter diuersus ab habitu Charitatis: ergo habitus Charitatis Christo datus fuit ex diuersis ab habitu gratiæ, non ex identificatis cum illo. Patet: quia si ea formalitas iustificandi, & constituendi sanctum, quæ est propria, & formalis habitus gratiæ, vt inutilis, & otiosa in Christi humanitate locum non habet iuxta dicta n. 3. sub initium, non minus otiosa erit, si detur illi identificata cum alio, quam seorsim ab illo.

6 Porro si hæc omnia attentè legantur nullum reor temeritatis in negante opinione scrupulum remanere alicui posse, pluribusque suspicor magis negantem ab Scholasticis non admodum recentibus censuratam, quam affirmantem arrisuram ob firmiora Patrum, & rationis fundamenta. Sed tamen, quia neque hæc ita negantem euincunt, vt probabilitatem excedant, licet videantur inducere maiorem, à communi ferè omnium Scholasticorum sententia affirmatiua non recedimus, à quibus, vt recedamus aliquando vrgentioribus argumentis opus est. Ratio autem qua, & in eam inducimur, & aduersariorum rationi satisfacimus est, quam, non contemnendam solum, iudicat citatus Lugo num. 58. nempè gratiam habitualem, licet necessaria non sit, vt humanitatem, quæ altiori longè ordine sancta infinita est sanctam absolutè constituat, neque, vt magis sanctam reddat: ast non forè otiosam, quia sanctam in alio genere constituit, inferiori quidem, sed, qui ab altioris generis sanctitate non impedatur: quemadmodum, nec scientia clara per accidens infusa naturalium obiectorum perfectior experimentalem aliquorum ex illis acquisitam scientiam impedit nostræ similem, & obscuram. Ad Patrum testimonia recitata num. 1. dicito eos agere contra Nestorianos: solumque velle expectatam non fuisse virtutis exercitationem, & habitualem gratiam, vt Christus absolutè vnctus esset, ac diceretur, siue magis sanctus de alia vero sanctitate gratiæ habitualis non curasse, quia nec sua tunc, nec Ecclesiæ de ea definire referebat. Idque solum voluere verbis illis *non de foris accedit, nec externæ sanctificatur*, aut *fortitus est vnctionem externam.*

QVÆSTIO II.

Num gratia habitualis Christi fuerit intensiuè infinita?

TAM ad gratiam humanitatis Christi intensionem examinandam facimus gradum.

CERTAMEN I.

Negatiua vera conclusio male à nonnullis probatur.

1 INfinitam intensionem gratiæ habitualis Christi docuit, tenuitque olim tota Parisiensium Schola Paludiani tempore, vt ipse testatur loco citando. Docuere item Maior. in 3. d. 13. q. 3. (reputatque probabile Almain. q. 3.) Maldonatus noster. c. 2. Lucæ versu. 40. Petrus Hurtado. d. 13. Physicor. sect. 3. d. 48. de Incarnat. sect. 2. Bernal. d. 30. sect. 3. §. 2. init. Negatiuam autem sententiam nostram, & veram tradunt. S. Th. 3. p. q. 7. art. 11. q. 20. de verit. a. 3. & in 3. d. 13. vbi Scotus §. *Ad primam quæstionem*, & §. *Ad argumenta istarum quæstionum.* Albert. q. 1. a. 7. Almain. quæst. 1. Durand. ibi num. 10. Palud. a. 1. & 4. concl. 2. S. Bonau. a. 1. q. 2. Ricard ibidem, Capreol. q. 1. a. 1. reliquique, & Thomistæ, & Scotistæ. Vasq. d. 46. c. 2. Soar. d. 22. sect. 1. §. *Dico ergo primo.* Lugo. d. 16. sect. 6. num. 104. §. *Contraria sententia.* Vvadingo. d. 5. dub. 6. §. *Dico primo.* Probat hic: quia, etsi possibilis sit gratiæ intensio infinita, omnia, quæ de facto creata sunt, determinato pondere numero, & mensura creata creduntur, nisi oppositum ex

scriptura, & Patribus, qui hac de re tacent omnino, aut ex ratione constiterit: atqui ratio vnica ad rem præsentem solum esse potest infinita dignitas humanitatis ab vnione proueniens, ob quam in summa perfectione possibili, quæ statui, & muneribus Christi non obesset. Dandæ perfectiones videbantur: quare in infinita intentione, si ea possibilis sit; atqui odoratus, & visus, reliquæque perfectiones corporeæ, licèt in summo muneribus, & statui Christi non obessent, datæ in summo non sunt: cum vultures maiorem Christo odoratum, & aquilæ visum perspicatiorem habuerint: ergo ea ratio non probat gratiam Christo datam in intensione infinita possibili. Quare, licet animæ dotes, vt scientia virtutes: & dona, quæ muneribus iudicis Redemptoris, & Magistri inseruiunt in gradu excellentiori, quam reliquis data Christo fuerint, non autem in summo possibili. At vero si ea ratio non probat: quare ipse gratiam habitualem, quæ eis muneribus non inseruit, ac perfectissimum corporis temperamentum minus fortasse patiendo idoneum (plura enim aggrestiores pati possunt) pluraque alia Christo donata, ea solum ratione probat. Illud De odoratu, & viso nō in summo nil valet. Etenim adeos sensus in summo, organorum dispositio formæ, & temperamenti requiritur perfectioni corporis humani disconueniens: quare, & Christi naturam perfectissimam humanam dedeceret.

2 Reliqui proinde ab impossibilitate intensionis infinitæ gratiæ conclusionem vnicæ pendere merito putant. Sed malè eam probant impossibilitatem. Soarius, quia gradus gratiæ sunt ætherogenei, & subordinati: ac proinde si possibiles infiniti forent causarum subordinatarum processus infinitus esset possibilis. Ostendi controu. 1. de generat. d. 1. gradus gratiæ esse homogeneos. Nec refert gradus gratiæ subordinati gradibus luminis gloriæ, ac proinde infinitos gratiæ gradus inferre infinitos luminis, qui repugnant ob rationem datam, cum ætherogenei sint: siquidem gradus superior non solum intensius idem, sed aliud etiam videri facit, quod non videbatur remisso. Sed gradus luminis gloriæ homogeneos, non ætherogeneos esse ibidem monstraui: ratio autem Soarij falsum prorsus assumit; nam lumen gloriæ soli Deo videndo inseruit formaliter. Probat secundo Soarius impossibilitatem graduum infinitorum: quia essent etiam gradus luminis infiniti possibiles: ergo licet homogenei, infinitam Dei cognitionem, & visionem inferrent: ergo, & Dei comprehensionem à creatura. Negatur consequentia prima ob rationem dandam in simili cert. 2. item, ea permissa, negata est à nobis consequentia secunda contr. de attributis vbi præfixam, & inutilem quæstionem de comprehensione Dei per otium tamen profligauimus.

3 Probat Vasq. num. 7. impossibilitatem eiusmodi ex quo plures: quia posita ea infinita intensione in homine posset hic bonis operibus moralibus, & supernaturalibus crescere in amicitia Dei, iustiorque, ac Deo gratior constitui: ergo, & plus gratiæ, siue maiorem gratiam habere: ergo posita illa, quam infinitam dicebas, infinita non est: Patet: quia infinito nil potest maius esse. Secundo quia vltimus gradus, cui vniretur adueniens in infinita intensiuè gratia esse non posset. Sed tamen, si vim haberet consequentia, distingui posset antecedens: posset crescere in amicitia Dei, iustiorque, ac Deo gratior moraliter concedo antecedens; habitualiter physicè nego: obest enim per te augmento gratiæ habitualis præsuppositæ ipsius infinitudo. Sed non vrget consequentia. Posset enim dari gradus gratiæ speciei perfectioris, qui, licet non vniretur intensiuè gratiæ infinitæ præsuppositæ, vniretur tamen subiecto denuo merenti: vel potest dari infinita gratia speciei perfectioris loco imperfectioris præexistentis. Secundo negat illam eandem consequentiam penultimam Vvadingo à num. 60. a. 64. scilicet gradu nouo addito maiorem esse gratiam, quam erat infinita præsuppositæ: quia additione eius perfectionis, quæ in alio formaliter, vel eminenter continetur, maius quid non resultat. Ea enim de causa mundus totus, qui eminenter in Deo continetur simul cum Deo maius quid non efficit, quam Deus solus: nec gratia habitualis Christi sanctiorem illum, quam sanctitate vnioni sola esset, constituit. Cum ergo in infinito graduum quæuis vnitas, quiuisque eorum numerus connumeratur nullius additione maius quid gratiæ resultat. Sed, licet in ratione numeri, & mensuræ formaliter intentum probo, & quia in pluralitate infinita quiuis numerus continetur; materialiter tamen non probat non esse gratiam maiorem. Nam quatuor gradus additi non magis continentur formaliter, aut eminenter in infinito præsuppositio, quam tertius in duobus.

4 Respondeo ergo secundo: adhuc ex gradibus speciei eiusdem posse dari infinito maius, non in ratione numeri, & mensuræ formaliter, quæ infinitati repugnant, sed materialiter, & entitatiuè, si gradus qualitatis homogenei sint, vt in gratia contingit. Nam de ratione infiniti creati non est, quod nihil præterea illius generis produci, darive possit, sed quod ad extremum nulla acceptione, & assignatione, adhuc rationis, peruenire queat. Posset igitur Deus gradus nouos gratiæ producere, & aliis intermediis infinitę gratiæ intensiuè vniretur, maiusque entitatiuè, & in se qualitatis constituere quibus satisfactum est rationi duplici, quo vltimam Vasquij consequentiam probabimus. Denique in re præsenti reget totum Vasquij argumentum. Nam Christo, iqò nec Beatis, ob virtutum exercitium plus gratiæ habitualis non dari fatetur ipse cum Theologis reliquis, sicque dogmaticum est: quare, licet in puris viatoribus hominibus vim haberet argumentum, in Christo haberet nullam.

CERTAMEN II.

Neglecta hactenus. S. Th. ratio, atque huius conclusionis vnica illustratur.

1 VNica ergo impossibilitatis intentionis gratiæ infinitæ, ex qua conclusio illam in Christo negans vnicè pendet, data a. S. Th. fuit, licet non debito honore fuerit à plerisque Theologis accepta nimirum ex incapacitate animæ Christi Domini, quæ relatè etiam ad absolutam Dei potentiam intelligi debet, cum gratiam animus non nisi potentia obedientiali à Deo patiatur. Sic igitur eam rationem illustro ex his, quæ controu. de infinito pro impossibilitate infiniti intensione docebam. Habitus gratiæ est qualitas natura sua educibilis ex animo rationali, vel Angelo (vt cum omnibus offerebamus controu. de gratia contra Scotum, qui docuit esse creabilem) ergo implicat gratia intensiuè infinita. Probo consequentiam. Repugnante eductiuo passiuè repugnat educibile, quod dicit essentialiter physicam potentiam eductiuam in passo, ex quo est educibile: sicut repugnante actiuo repugnat factibile: atqui repugnat anima (Etidem est de Angelo) eductiua passiuè infinita intentionis gratiæ: ergo repugnat infinita intensio gratiæ educibilis: ergo absolutè repugnat gratia intensiuè infinita, siue infinitè intensa: esset enim educibilis, vt supponimus contra Scotum; & non esset educibilis: quæ apertè contradictoriè repugnant. Minor est S. Th. proximè, nec probatu difficilis. Etenim potentia eductiua passiuè non est ita intelligenda, vt nihil de suo intelligibilis existentiam conferat, sed solum quasi aduentium quid omnino à virtute actiua proueniens excipiatur quin potius concursum causæ eductiuæ passiuę materialem à solo Deo suppleri posse communiter docent Physiosophi, atque inde infert unt nullum agens creatum posse adhuc diuinitùs creare.

2 Hinc probatur minor potentia eductiua passiuè est virtus intrinseca concursiua in suo genere ad effectum educibilem: atqui nulla anima (nec Angelus) potest habere virtutem intrinsecam concursiuam ad infinitam intensiuè gratiam: ergo repugnat anima (& Angelus) eductiua passiuè infinitæ intensionis gratiæ. Minor Syllogis-

Syllogismi proximi suadetur: implicat potentiam, & virtutem finitam concursuam in quouis genere concurrere ad effectum infinitum; atqui potentia, & virtus eductiua passiuè animæ, (& Angeli) est virtus concursiua finita ergo implicat concurrere animam ad infinitam intensionem gratiæ. Respondet in simili Vvadingo potentiam eductiuam passiuè animæ respectu gratiæ esse non naturalem; sed obedientialem; ac proinde non è naturali, & intrinseca animæ virtute, sed è Dei illam eleuantis voluntate mensurandam esse. Ne plura hic de obedientiali hac potentia intempestè euoluamus. Id certum est: licet Dei voluntate, tamen intrinseca virtute, entitatis creaturæ ipsam ad effectus obedientiales sibi concurrere; nec à solo Deo, eiusque voluntate illos prouenire: atqui virtus intrinseca creaturæ cuiusuis finita, ac limitata est: ergo nequit vllo genere concursus, adhuc passiuo, concurrere ad effectum infinitum: etenim infinitum nequit vllo causæ genere finito contineri: vt de se patet. Nec satis est Dei infinita virtute, & voluntate iuuari: nam quamcumuis exiguum concursum conferat de suo ad gradus, vel partes effectus obedientiales edendos, si virtute sua concurrat, vt debet, quæ est ad centum suas omnino partes agendo, ac Deus fortius agendo loco illius nonagintanouem partibus concursus creaturam leuet concurrere ad milliaria aliquot partium effectus poterit, sed ad partes finitas; vltra illas vero vsque ad infinitatem solus Deus agere poterit: quare partes illæ infinitæ, quæ excedunt, effectus, obedientialis, potentiæ non erunt, factibiles vè à creatura adhuc obedientialiter: ergo nec in casu nostro gratiæ partes, quam essentia sua qualitatem educibilem supponimus contra Scotum ex controu. de gratia, vbi id fusè cum reliquis Scholasticis docuimus.

3 Dubitatur insuper an gratia hæc animæ Christi sit infinita secundum quid? Res quidem momenti exigui, in qua communiter affirmatur cum S. Th. hic, & q. 20. de verit. varieque nullo fructu hæc infinitas gratiæ explicatur. Sed præcipuè, quia vnionem, & dignitatem infinitam humanitatis supponit, è cuius consortio, vt infinitè gratam Deo humanitatem constituat gratia habitualis habet, vt explicat Soar. §. *Sed in hac considerandum*. non secus atque opera ex simili consortio infinitatem meriti trahunt. Sed contra: quia meriti infinitas operibus Christi absoluta infinitas est, non secundum quid: quare ex ea parjtate gratia infinita non secundum quid, sed simpliciter infinita concinceretur. Secundo dignitas, & sanctitas operantis est forma efficiens moraliter, & in æstimatione operis laudabilitatem, & meritum: quare nil mirum si ei in æstimatione morali tribuat infinitatem: ast gratiæ neque est forma physica, nec moralis cum gratia habitualis moralè quid non sit in se quare in nullo genere potest secundum se, & in se à dignitate humanitatis accipere infinitatem. Tertio licet eam acciperet non posset illam humanitati quasi retrogradè communicare, atque illam infinitè gratam Deo constituere: cum potius ipsa infinitatem ab humanitate, cui vnitur ipsa, præhabitam trahat. Solum ergo infinita secundum quid dici potest, quatenus infinitam dignitatem humanitatis, cuius titulo datur supponit, non autem in se recipit, aut eidem humanitati impertitur.

QVÆSTIO III.

Habuerit ne Christus gratiam maximam possibilem.

ALIQVA hic supponenda, examinanda alia: quæ tamen satis clarè suis certaminibus singulatim prætabimus.

CERTAMEN I.

Christus gratia habituali plenus ex suppositione solum fuit.

1 PRima conclusio sit: Christum gratia habituali plenum fuisse certum non est. Conclusio hæc in aperto est ex dictis q. 1. vbi ostendimus gratiam habitualem Christi solum probabiliter, non autem certo asseri posse: vnde fit non maiori certitudine gratiæ eius plenitudinem in Christo affirmari valere: quare reprehendendus hic etiam est Soar. quia d. 22. sect. 2. hanc gratiæ Christi plenitudinem fidei dogma esse asseruit testimoniis scripturæ, & Patrum, non solum, quæ affert, sed quæ pro sua conclusione inducere etiam posset fecimus satis citata. q. 1. cert. 1. & 2. illud solum memorabimus Ioan. 1. *Plenum gratiæ, & veritatis*, vt cum Valq. d. 41. c. 2. & Soario, §. *Secundum ex ipso* in hæresum huiusce sæculi incubatorem Erasmum, ac nimis credulum Caietanum animaduertamus illud *plenum*, Vulgatæ nostræ retinendum esse, vt verbo, de quo ibi egerat Ioannes, concordet; non autem legi posse, *plenus*, vt hi voluere; ita vt concordet cum Baptista, qui statim dicitur de Christo testimonium perhibuisse hac textus constructione. *vidimus gloriam eius, gloriam, quasi vnigeniti à Patre Plenus gratiæ, & veritatis Ioannes testimonium perhibet de ipso.*

2 Ea vero lectio omnibus Patribus aduersa, temeraria, ac non nisi hæretici, aut multum candidi, ne dicam simplicis, animi est, & aqua contextu ipso retrahi Caietanus posset, si attenderet, Erasmus, si vellet. Subdit enim Euangelista Baptistæ testimonium de ea plenitudine gratiæ, & sanctitatis incarnati verbi, quam de illo nimirum asseruerat *Ioannes* testimonio perhibet de ipso, & clamat dicens. *Hic erat quem dixi: qui post me venturus est, ante me factus est: quia prior me erat, & de plenitudine eius nos omnes accepimus.* &c. Sed quam futili malitia Erasmus Caietanum in eam temeritatem egit? Ait enim ille πλήρης, quæ vox in Græco est, masculini generis esse, quare, & masculine *plenus* cum Ioanne concordans verti debet, non neutre. An ignorabat satis in lingua Græca versatus Grammaticus, atque homo in omnibus versutus, Græcam vocem substantiuam, quæ latinæ nostræ *Verbum* respondet, in illa lingua masculini generis esse: nempè λόγος cui non nisi mascula terminatione concordare adiectiuum linguæ eiusdem in bona grammatica posset? cum ergo *Verbum* in latina nostra substantiuum substantiuo masculino Græcæ linguæ respondens neutrum sit, & adiectiuum latinum, vt ipsi bona grammatica concorder, in neutra terminatione poni debuit.

3 Secunda conclusio ex suppositione gratiæ habitualis Christi certo ex discursu colligitur; non autem ex fide (cum nullum extet scripturæ Patrum, vel Conciliorum ea de re testimonium) plenitudo ipsius in Christo. Siue enim plenitudo significet abundantiam, vt vulgo, imò in scriptura etiam (vt Luc. 1. *Et spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ.* ac rursus. *Repleta est Spiritu sancto Elisabeth.* & c. 4. *Repleti sunt in Synagoga ira hæc audientes*, ac sæpius alibi) siue tantam habuisse gratiam, quantam ipsius dignitas, & officia exigebant, negari nequit, quin gratiæ plenitudo fuerit Christo concessa: cum de lege ordinaria aliis ad munera, in quibus à Deo constituuntur, & danda sit, & data legatur. Vnde facilè constat quo plenitudinis excessu præ aliis omnibus eximiè etiam sanctis illam Christus habuerit, cum, & muneribus ipsi iniunctis, atque infinitæ humanitatis Deificatæ dignitati longè debeatur gratia maior.

CERT.

CERTAMEN II.

Circa magnitudinem gratiæ Christi opiniones, & conclusio prima.

1 CRristum Dominum habuisse maximam gratiam, non solum sibi, sed, & absolutè possibilem docet Scotus in 3.d.13.q.1.§. *Ad primam quæstionem dico.* quem sui omnes sectantur Marsil. q. 10.a.1.p.3.concl.1. Dur. q. 1. & in 1.d.17.q.9. Caiet.4.p.q.7.a.9.10.11.& 12.& q. 10. a.4.& 2.2.q.24.a.7.Driedo de captiuit.& redempt.Gener hum.c.2.p.3.a.6.Maldonat.in 2. Lucæ versu 40.Lorca. d. 43.Bernal.d. 30.sect.4.§. 2. referens pro eadem sententia Carthusianum, & Ægydium apud Vasquez, & Soarium, à quibus,ne nominantur quidem in eam autem opinionem propendet Paludan. in 3. d. 13. q. 1. Contra vero Okam.in 1.d.17.q.8.concl.1.& in 3.d.13.q.7.Capr.q vnic. a.3.ad 3.Aureoli,& in 1.d.17.q.2.a.2. ad. 2. Scoti docent Christum non habuisse maximam gratiam sibi adhuc possibilem,ne dum maximam absolutè possibilem. Eumque esse.S.Th.sensum locis citandis contendit, vt, dum ait, exhaustam esse, completamque capacitatem animæ Christi gratia, quam habuit, loquatur de capacitate animæ non absoluta,& obedientiali,sed naturali solum: ne sibi contradicat.q.29.de verit.a.3.ad.3.dicenti expleri non posse capacitatem animæ Christi respectu gratiæ, si obedientialem dixerit aliis locis, hanc interpretationem. S. Th. & sententiam sequntur Thomistæ reliqui præter Caietanum,& Paludanum, & Vasquez, d. 47. cap. 3. & 4. Soar. d.22.sect.2.vers. fin. §. *Dicendum est igitur.* Lugo. d. 16.sect.6. num. 111. ac cæteris fusius Vvadingo.d. 5.dub.7.

2 Prima conclusio secundæ huic sententiæ aduersa: Christus habuit maximam gratiam sibi possibilem. Est expressa S.Th.3.p.q.7. a. 11.& a.12.ad 2. vbi ait gratiam Christi pertigisse summam sui mensuram:non pertigisset autem, si in Christo posset esse maior, adhuc absoluta Dei potentia,& secundum potentiam obedientialem,loco autem oppositi à Capreolo non loquitur de capacitate physica animæ,sed morali dignitatis, quæ infinita ex Deitate vnita est,& quæ finita gratia nequeat expleri. Idem docent Gabriël.in 3.d.13.q.vn.a.1. notat.3. & a. 2. init. & in 1.d.17. q. 8.a.2.conclus.3. & 4. Gregor. q. 6. concl.3. & si minus attendentes naturæ gratiæ essentia sua educibili, extra subiectum augeri infinitè posse illam arbitrentur.S.Bonau.p.2.a.1.q 4.Ricard. a. 2. q. 4. & rursus Bonau.in 3.d.13.p.2.a.1.q.2. vbi & Ricard. q. 2. ad 1. licet hi animam Christi ratione vnionis hypostaticæ capaciorem gratiæ omni creatura possibili esse admittant:id quod,si de physica passiua capacitate intelligatur,nec solum de morali dignitatis,erit in primam sententiam abire,quam loco primo reiiciunt. Conclusioni eidem consentiunt ex parte Almain.in.3.d. 13. q. 1. atque apud ipsum Petrus Alliacens, dum aiunt gratiam Christi in ratione gratiæ fuisse maximam sibi possibilem: quia,qua talis est principium actiuum dilectionis Dei, in quo genere finitum esse nequit principium infinitum; ast in ratione qualitatis potuisse esse infinitè maiorem: quia,vt sic respicit subiectum, siue animam Christi solum,vt passibilem: passibilitatem autem infinitæ qualitatis in creatura esse posse.Sed peccant in distinctione.Primo:quia eadem est ratio principij concursiui passiuè,atque actiui quominus principium,& ens finitum nequeat ad infinitum concurrere,vt q.2.cert.2. monstrabam. Secundo:quia gratia re ipsa secundum totam suam entitatem educibilis est.Tertio:quia sunt educibilitas, & eductio,potentia,& concursus realis, qui nequeunt esse ad vnum prædicatum,ac non ad aliud entitatis eiusdem, adhuc præcisiuè.Quarto:ex hac ratione constat prædicatum qualitatis non posse intendi,quin intendatur prædicatum gratiæ ipsi identificatum: quare vtrumque, vel neutrum fore infinitè intensibile.

3 Probatur conclusio ex probato principio.q.2. de termino intensionis gratiæ Christi necessario commensurato capacitati subiecti.Ex quo sic arguo.Animæ Christi debetur ratione vnionis hypostaticæ gratiæ secundum totam intensionem illam,quæ ipsi possibilis est.Atqui posito termino intensionis possibilis à nobis probato est summum, & maximum intensionis gratiæ possibilis animæ Christi:ergo hoc debetur animæ Christi: ergo & datum de facto illi fuit. Probatur hæc consequentia ex repetito sæpè principio: nempè summum perfectionis possibilis ipsi in quouis genere datum de facto humanitati Christi fuisse,vbi:nulla eius perfectionis cum Christi muneribus Redemptoris &c.pugna adfit:quæ in casu nostro adest nulla qui sanè discursus æquè probat de potentia ordinaria, atque de potentia absoluta,vel respectu potentiæ obedientialis, ac naturalis: imo in gratiæ productione, si respectu animæ secundum se sumptæ,ac nudæ loquamur,potentia naturalis adhuc passiua non est,sed solum obedientialis: cum potentia naturalis adhuc passiua respectu effectus supernaturalis,(cuiusmodi gratia est) esse non possit, neque item potentia ordinaria Dei habet locum:cum potentia ordinaria Dei in iis solum,in quibus exigentiæ aliarum causarum,& rerum se se Deus accommodat, inueniatur; non autem in iis,in quibus sine vlla exigentia aliarum rerum pro suo arbitrio ab eiusmodi exigentia soluto operatur: ar vero, cum in anima nuda sola sit capacitas passiua, non autem exigentia gratiæ respectu ipsius secundum se sumptæ, nequit non Deus potentia soluta, siue absoluta operari: quare potentia ordinaria, siue ordinata operari non potest,Si autem adiuncta alia ex parte animæ considerentur,attendantur à Deo ad operandum poterit esse potentia ordinaria Dei in operanda gratia. Sed vt appareat quam falsò à Capreolo, Thomistisque eius assecl is, & à nostris Vasq.Soar.Lugo,& Vvadingo asseratur,gratiam maximam animæ Christo datam potentia absoluta, non ordinaria.

4 Addendum est maximam gratiam animæ Christi possibilem potentia ordinaria, siue ordinata Dei datam illi fuisse,nec nisi potentia absoluta dari illi minorem maxima potuisse. Probatur facilè ex dictis de potentia ordinaria,siue ordinata Dei,atque absoluta. Etenim, si ea Deus potentia ordinaria, & ordinata producit rerum exigentiæ præsuppositæ ad decretum producendi attendendo,ac se se accommodando:cum ad gratiæ,quam maximè productionem in anima Christi exigentiæ vnionis hypostaticæ, quæ de tota illa gratia est, præsuppositæ attendat,se seque accommodet potentia ordinaria,& ordinata,quam maximam gratiam in anima Christi produxisse dicendus Deus erit:eum autem ea potentia absoluta, siue soluta agere,seu non agere dicatur,quæ mero suo arbitratu à rerum exigentia soluto agit,vel non agit, quidquid gratiæ summæ, & quam maximæ animæ Christi possibili denegaret,potentia absoluta, seu soluta ab exigentia animæ iure,& titulo vnionis, quæ ad maximam sibi possibilem est, denegaret. Dices potentiam ordinariam Dei esse,qua regulariter, & frequenter operatur; non operatur autem frequenter gratiam quam maximam. Sed malè potentiam ordinariam, & regularem Dei cum frequenti confundis,nam regularis,& ordinariæ potentiæ definitio non est,quæ non excedit in effectu mensuram frequentem aliorum,sed exigentiam, quæ ad effectus in illis est:licet mensura effectuum frequentium gratiæ summum gratiæ non pertinges à potentia ordinaria sit,quia frequenter,& in reliquis non est summæ gratiæ exigentia,sicut est in Christi anima:quare, sicut in illis gratia minor summa à potentia ordinaria Dei prouenit, quia eorum exigentiæ in eius collatione Deus attendit,se seque accommodat,ita in summe Christo datæ potentia ordinaria operatur Deus,quia exigentiæ ipsius attendit,atque gratiæ collationem commensurat.Instat Vvadingo ad dignitatem capitis, & fontis gratiæ,satis esse si maiorem gratiam,quam membra, in quæ illam influit,habeat, quin ad summam pertingat: quare minorem summa potentia ordinaria Christum habiturum. Sed tamen, si hoc solum attendendum esset,

tota habitualis gratia superfluerer: cum ex gratia vnionis satis, superque caput, & fons gratiæ aliorum constitueretur. Attendenda igitur est dignitas vnionis, ac non repugnantia gratiæ in eo gradu summo cum Christi muneribus, vt dicebamus.

CERTAMEN III.

Summam gratiam absolutè possibilem Christus non habuit.

1 HAbet præfixa conclusio Patronos Doctores omnes secundæ sententiæ recitatos certamine 2. n. 1. aduersarios vero Doctores omnes allegatos pro prima cum Scoto, cuius ratio in oppositum est: quia; quamtumuis imperfecta Christi anima constituatur, atque aliis rationalibus creaturis imperfectione excedatur, tamen in gratiæ capacitate imperfectior rationalis creatura à perfectissima excedi nequit: quare nulla esse potest gratiæ capacior, quam Christi anima: ac proinde, si hæc habuit gratiam in summo quod potuit: ergo maximam gratiam absolutè possibilem habuit. Eandem æqualitatem capacitatis gratiæ in omnibus creaturis rationalibus fatetur Soar. tect. 2. citata. §. *His ergo* post med. quia hæc capacitas obedientialis cum sit, commensuranda non est entitati, & perfectioni subiecti, sed voluntati Dei, quæ eadem respectu omnium esse potest. Cæterum cum q. 2. ostenderimus capacitatem gratiæ creaturæ rationalis esse potentiam influxiuam passiuè dubium non est quin à Deo possit produci vna creatura rationalis potentior passiuè, quam alia respectu gratiæ: quare, & gratiæ capacior. Vt mittam modo ex fundamento Soarij inferri potentiam obedientialem creaturæ fore infinitam iuxta potentiæ, & voluntatis diuinæ mensuram: quare effectus limitationem, exempli causa gratiæ, aliunde probandam satis difficile, vt vidimus. q. 2. cert. 1.

2 Idcirco Gabriël, & Ricard. citatis locis cert. 2. n. 2. qui cum Scoto pro aduersa stant conclusione admissa inæqualitate physicę capacitatis gratiæ in creaturis rationalibus aiunt in Christi anima, licèt physicæ capacitatis minoris, tamen ratione vnionis hypostaticæ maiorem gratiæ capacitatem fuisse, quam in creaturis rationalibus puris esse possit: quare cum tota hæc capacitas animæ Christi fuerit expleta maximam gratiam absolutè possibilem habuisse dicendum erit. Sed enim, licet vnionis dignitas ius det humanitati, atque exigentiam ad gratiam ampliorem, cum tamen ea dignitas gratiam non materializet, neque ad aliquid ipsius passiuè concurrat, sed totum passiuum concursum physicæ animi Christi capacitati, seu virtuti passiuæ relinquat, ad nihil amplius summo gratiæ ad quod nuda concurrere poterat passiuè, poterit concurrere hypostaticè vnita, ac Deitate dignificata: ac proinde, nec capacior esse ad gratiam recipiendã ex vnione: siquidem capacitas gratiæ in rationali creatura est potentia productiua, siue eductiua passiuè gratiæ ipsius; secundo: si dignitas vnionis formaliter sit capacitas, siue ampliatio capacitatis animæ Christi ad gratiam recipiendam, cum ea infinita dignitas sit, infinitè ampliabitur capacitas animæ Christi ad gratiam: vnde non erit cur in horum sententia negetur Scoto infinita intensio gratiæ Christi quam merito Gabriël, & Ricardus negarunt; cum è sola incapacitate infinita, & limitatione capacitatis animæ Christi probari solidè possit gratiæ Christi limitatio, & terminus, vt vidimus. q. 2. cert. 2.

3 Aliunde vero fundari posset maior capacitatis gratiæ in anima Christi, quam in reliquis rationalibus creaturis, etiam specie perfectioribus licet enim gratiæ capacitas sequatur prædicatum genericum rationalis creaturæ, potest maior capacitas ex prædicato individuali prouenire: cum maior speciei perfectio aliunde quam ex maiori, ac capacitate esse possit id quod ostendo in prædicato generico, & specifico. Plura enim, quę speciebus cõpetunt ex prædicato generico, quod sequuntur, vel formaliter etiam cõstituunt, in specie perfectiori à Deo perfecta, atque in imperfectiori non sunt. Ecquis enim neget bruta ferè omnia perfectius sensibilia esse, quã homo, qui tamen profectioris speciei sub genere animalis est? Experimur enim brutorum, pleraque acutius videre, subtilius audire, vehementiusque homine olfacere. Ergo capacitas gratiæ, quæ sequitur prædicatũ genericũ rationalis creaturæ poterit esse maior in rationali creatura speciei imperfectioris, quam sit in aliunde perfectiori secundũ speciem creatura alia rationali: quia ex prædicato alio inferiori ea maioritas potest prouenire: ergo, licet Angelus, aliæque plures rationales creaturæ perfectioris speciei, quam anima aliunde sint, potest hæc ex prædicato specifico, vel etiã individuali gratiæ capacior esse: quod si anima eiusmodi non repugnat, sed est planè possibilis eã in Christo Domino fuisse piè, ac theologicè fatẽdum nobis est: cum ad vnionem hypostaticam omnium perfectissimam animam selectam fuisse credere debeamus.

4 Cæterùm discursus hic noster, licèt aliis impugnatis speciosior fortasse videatur, aduersam conclusionem non euincit. In primis enim non probat specierum perfectiorum non posse dari individua aliqua etiam individuè perfectiora. Si autem dari ea non repugnet vnde nam ex perfectissima individuatione animæ Christi maxima eius capacitas gratiæ deducetur. Secundo discursus quo ea maxima capacitas animæ Christi deducebatur solidus non est. Etenim magis, siue perfectius sensitiua esse brutа hominibus nõ probatur ex eo, quod ad longius spacium videant, audiant, olfaciant, sed solum actu magis videre ex temperamento, & organo homini non apto, sed potius incongrua. Nam perfectius animal, perfectius etiam sensitiuum est: neque brutum inuenietur omni sensu præstantius homine, sed aliquo solum: sed esto verum habeberet in brutis intentum quoad operationes, & gradus materiales, qui in homine à corpore, & temperamento absoluti non sunt, non statim inde ad potentias purè spirituales, qualis est capacitas gratiæ, teneret consequentia. Sed teneat: nulla anima tantæ perfectionis assignabilis est vltra quam Dei potentia nequeat producere perfectiorẽ, & gratiæ capaciorem: quare licet huius animæ Christi capacitas gratiæ fuerit expleta, ac proinde summam, & maximam sibi possibilem Christus habuerit, vt q. 3. docuimus, non tamen summam, & maximam absolutè possibilem.

QVÆSTIO IV.

De tempore; & causis gratiæ Christi vbi de eius augmento.

CAVSARVM gratiæ, nomine efficientem causam, siue physicam, siue moralem: ideſt actiuam, vel exactiuam, intelligimus. Nam de causa materiali, & finali productionis gratiæ nil, est disputatione dignum.

CERTAMEN I.

Tempus, & efficiens gratiæ huius statuitur.

1 DIco primo. Ab instanti conceptionis summam illam habitualem gratiam sibi possibilem Christus habuit in hanc conclusionem Theol. omnes conspirant. Ratio à priori, & communis, etiam, & facilis, & data ſæpè in simili à nobis: est quia gratia, cæteraque creata dona à Deo humanitati collata conferenda fuere titulo vnionis hypostaticæ, ac, si placet meriti infiniti operum

humanitatis, vt à Deitate dignificatorum: sed ab instanti conceptionis adfuit vnio hypostathica, & meritum infinitum operum humanitatis plurium, vt à Deitate dignificatorum: ergo ab instanti conceptionis data Christo fuit summa gratia habitualis: ne Deus durus esset remunerator, cum sine aliquo fine, & fructu, qui non appareat, ornamentum hoc vnitæ sibi beneque meritæ humanitati differret. Confirmatur: quia nihil gratiæ ob exercitium virtutum deinceps futurum dandum à Deo humanitati erat, datumvè postea fuit: ergo nec aliquid gratiæ reseruatum à Deo fuit ex instanti primo, vlteriori tempore humanitati Christi conferretur: ergo maxima gratia humanitati possibilis ab instanti conceptionis, data humanitati Christi à Deo fuit.

2 Dico secundo efficiens morale, siue exactiuum solum gratiæ habitualis Christi fuere vnio hypostathica, & opera meritoria Christi instanti conceptionis sic censent Doctores omnes de vnione hypostathica, si pauculos excipias, qui docent gratiam, habitualem præcessisse naturæ, vt dispositionem humanitatis ad vnionem hypostathicam: cum quo non stat dari gratiam ob vnionis exigentiam: imò neque ob opera, vt vnione, ad quam gratia præcesserat, dignificata. Eos tamen Doctores supra impugnauimus. De meritoriis operibus causam gratiæ Christi fuisse communis opinio est, à qua tamen discessere ij omnes, qui quæst. 1. certam. 1. gratiam habitualem ad dignitatem, & meritum operum Christi necessariam arbitrabantur, insuper Lugo, & Bernal. impugnandi, d. sequenti. Cæterum de vnionis titulo constat ex ratione, quam dedimus pro conclusione prima, ad ea enim omnia dona, quæ Christo Domino collata à Deo sunt, plus satis dignitatis in ipsa est: quare nisi aliquod ex eis probetur pro priori naturæ ad vnionem fuisse humanitati collatum, quod non habuit gratia habitualis, datum de facto vnionis hypostathicæ titulo tenendum omnino est. Atque eadem sanè ratio de merito Christi, eiusque infinito valore respectu eorum omnium, quæ ipsum natura non præcedunt, quare, & respectu gratiæ habitualis, æquè conclusionem euincit.

3 De causa efficienti physica, siue actiua conueniunt omnes fuisse Deum an vero is efficiens totale fuerit? negasse referuntur falsò Medina, alijque Thomistæ: quasi asseruerint gratiam Christi non à solo Deo actiuè prouenisse, sed etiam ab vnione hypostathica: cum tamen illi solum dixerint esse vnionis hypostathicæ passionem, sicut reliquos habitus supernaturales passiones gratiæ vocant, quin physicè actiuè ab illa prouenire defendant: imò in sua opinione de productione passionum non ab essentia, sed à generante ne somniare quidem possunt, quod eis in præsenti imponitur. Id tamen docuerunt Nobiles Philosophi apud Vincentium de gratia Christi: quæst. 2. a. 2. consequentiusque asserebant Deum non fuisse efficiens totale physicum gratiæ humanitatis Christi Soar. & Granados, qui 1. 2. controuers. de grat. trat. 4. d. 18. sect. 5. numero 44. & de Incarnat. tract. 6. d. 3. cum Soario docet humanitatem Christi fuisse physicum instrumentum generale omnium effectuum supernaturalium etiam gratiæ in aliis: quare citius dicenda foret, fuisse etiam gratiæ in se ipsa productæ. Id ipsum alia via potuit docere idem Granados ex sua doctrina. 1. p. quæst. 12. d. 5. & 7. vbi cum aliis Recentioribus concursum specialem personis Trinitatis ad sui visionem concedit insuper Franciscus Abræ de Rachonis. p. 3. tract. 1. quæst. 1. & Vvadingo. d. 4 dub. 4 paragrapho tertio, ex notatis num. 54. qui verbi specialem concursum Physicum in hypostathicam vnionem tribuunt, similem illi in gratiam habitualem humanitatis possent non maiori incommodo tribuere. Denique non est cur Bernal. Granados. Soarius, & alij recusent virginem fuisse physicum, instrumentum ad gratiam filij producendam: cum respectu vnionis hypostathicæ id muneris obiisse fateantur, apud Bernal. disputatione 10. sect. tertia, vt supra refellebamus.

4 Dico tertio: solus Deus concursu communi Trinitati fuit efficiens physicum gratiæ Christi. Est omnium Theologorum contra relatos, à Vincentio, & Granados. Ratio est: quia nec humanitas, nec B. Virgo potuit influere in gratiam habitualem nisi potentia obedientiali actiua in nostris principiis Chymerica: neque ea admissa locum haberet de facto, cum Deus causa principalis gratiæ sit, quare non sine miraculo superfluo iuuaretur creaturæ influxu obedientiali in eius productione quod ipsum de vnionis concursu dictum puta. Præterquam quod vnionis natura, & essentia est actu nectere extrema, non autem aliquid producere, seu alicuius, nedum gratiæ, actiuum principium esse, quæ rationes potiores illis sunt, quas dedit Vasq. quod scilicet, si ab vnione gratia physicè proflueret naturaliter, & in gradu determinato proflueret, quæ sine absurdo aduersarij admittent quin in gradu determinato, & summo humanitati possibili gratiam datam de facto q. proxima ostendebamus. At inquit Granados gratiam esse passionem vnionis. Sed quid inde cum passio moralis, non physica ipsius sit. Imo neque vnionis est passio propriè adhuc moralis, sed dignitatis, quæ formaliter, seu tanquam à forma humanitati à Deitate prouenit. Denique concursum specialem verbi in gratiam, aliquidvè creatum, toti Trinitati: non communem improbabilem esse satis ostendimus locis citatis.

CERTAMEN II.

Gratia Christi decursu temporis nec maior fuit, neque esse potuit.

1 Conclusio de facto omnium Theologorum est; de possibili vero eorum, qui maximam, vel sibi, vel etiam absolutè possibilem, vel tandem infinitam gratiam habuisse Christum docuere. Sed tamen communis à Deo conclusio communibus argumentis non satis constiter. Probant aliqui ex pluribus Patrum testimonijs, quæ nec de gratia habituali sunt, nec si de ea essent physico augmento gratiæ obessent, vt statim. Videbimus. Ratio solida conclusionis ex impossibilitate augmenti gratiæ in Christo petenda est. Etenim si augeri, maiorque esse potuit cur illud augmentum ob virtutes denos temporis decursu à Christo exercitas non denarie? cum enim augmenti collatio nullo scripturæ, aut Patrum testimonio impugnatur, nec fiat incarnationis, vllvè Christi Domini muneri aduersa est quo circa Vasquij, & Soar. consequentiam laudatam à Bernale d. 30. sect. 4. §. 2. ratio, quam assequi nequeo, laudare non possum potius autem in consequentiam miror, quod admissa possibilitate augmenti gratiæ supra eam, quam ab instanti conceptionis Christus habuit collatum de facto illud decursu temporis negent. Probat Scotus malè impugnatus à Bernale proximè n. 52. quia gratia habet terminum intensionis, quem gratia primi instantis pertigit. Impugnat Bernal. negato assumpto, quod tamen certum esse ostendimus. Sed tamen malè probatur ab Scoto vidimus, q. 2. & 3. Probat Iorca ex dissimilitudine graduum gratiæ à nobis impugnata. q. 2. cer. 1. n. 2. ex controu. 1. de generat. d. 1. malè autem eam impugnat Bernal. quia terminum intensio gratiæ non habet, quod graduum dissimilitudine admissa est improbabile, vt citato n. 2. videbamus.

2 Maldonatus apud eundem Bernal. num. 53. probat quia intensio gratiæ Christo datæ in conceptione fuit infinita, vt ipse. q. 2. aiebat: infinito autem augmento repugnat. Extremum hoc certum reputat Vasq. ex eoque probat Christi gratiam infinitam non esse, quia augmenti vlterioris est capax. Sed tamen, licet quod infinito addatur maius formaliter non faciat, sicuti neque quod illi detrahatur

detrahitur reddat ipsum formaliter minus, quia maius, & minus formaliter sumpta sunt entis limitati, & mensurabilis affectiones, negari nequit quin entitatiuè aliquid infinito addi, detrahivè possit, vt suprà docebamus contra Vvadingo nostrum. Secundo: principium illud de infinitate intensionis gratiæ Christi disiectum satis à nobis fuit. q. 2. citata Probat Bernal: quia non repugnat totam intensionem possibilem gratiæ: etiam infinitam simul, semelque à Deo produci: sicque factum in gratia humanitatis esse ait in primo huius instanti: cum quo pugnat dari sequenti tempore vlteriorem gratię intensionem. Minorem probat: quia in primo instanti erat in humanitate infinita vnionis dignitas, addereque poterat meriti etiam infinitas, Sed contra primo: quia admissa in humanitate Christi infinitæ intensiuè gratiæ capacitate nequit tota gratiæ intensio possibilis poni in Christo, quin ponatur tota gratiæ intensio absolutè possibilis, si ergo tota hæc posita in Christi humanitate fuit in primo instanti incarnationis nihil gratiæ potuit Christus hominibus promereri per opera morte consummata: cum nihil gratiæ restaret. Contra secundo: quia omnipotentiæ virtus nullo, quantumuis magno siue intensiuè, siue extinsiuè, effectu producto exhauritur, effætavè manet ad maius aliquid producendum, nisi maius illud repugnet: atqui admissa possibilitate infinitæ intensiuè gratiæ, & capacitate humanitatis ad illam non est vnde repugnent plura, & plura infinita gratiæ, siue ex se, siue ex capacitate humanitatis: ergo quouis infinito gratiæ producto à Deo in humanitate Christi in primo sui instanti manet in Dei potentia virtus ad vlteriorem intensiuè gratiam ponendam in humanitate: quare admissa possibilitate infinitæ intensionis gratiæ in humanitate à Bernale est implicatorium antecedens: æquè atque in eorum opinione, qui negantes gratiæ infinitam Cathegorematicè intensionem, infinitam sincathegorematicè admittunt: cum quo pugnat tantam intensiuè produci, vt nequeat produci vlterior. Denique possibilitas infinitæ intensionis gratiæ humanitatis Christi, quam hæc ratio supponit est, prorsus falsa, vt constat ex q. 2.

3 Vnica ergo, & solida communis huius conclusionis ratio est ex dictis q. 3. cert. 2. & 3. atque ex q. 2. Etenim ex eis constat Christi humanitatem determinatæ, ac limitatæ, non autem in determinatæ, atque infinitæ, gratiæ capacem esse: item habuisse de facto titulo vnionis, & meriti infiniti, quæ in primo quidem conceptionis instanti existere, summum gratiæ ipsi possibile: idque connaturali prouidentia, vt non nisi miraculosè habere potuerit gratiæ minus. Cum hoc autem aperrè pugnat de cursu temporis, & meritorum succedentium habuisse, imo habere potuisse gratiam maiorem. Dices, licet intensiua perfectione nequeat dari maior gratia humanitati Christi, aſt potest dari maior, siue melior secundum speciem: ergo, & eo modo poterit humanitas Christi in gratia crescere. In primis dato toto nihil contra conclusionem euincitur. Secundo antecedens dubium, ac fortasse falsum est, vt constat ex dictis controu. de gratia formaliter iustificante. Nulla quippè gratia habitualis dari posse videtur, quæ magis peccato adhuc veniali opponatur nec magis, aut melius filium Dei adoptiuum constituat, quam gratia habitualis nostra. Et si autem cum his prædicatis alia possint in eandem physicam entitatem aliquam confluere cum ad gratiæ lineam non spectent non inde fiet illam esse in ratione gratiæ meliorem, maiorem, aut perfectiorem. Sed de his citata controu. Data igitur ratio vnica, vt dixi, pro conclusione nostra est: imo, & vnicum absolutè illius fundamentum. Etenim Patrum testimonia quæ à pluribus ad rem hanc statuendam inducuntur extra rem esse aduertimus n. 1. id quod nunc figillatim ostendemus.

4 Dionys. Alex. epist. contra Paul. Sam. apud Hophoth. nostri Tutriani sic habet: *Homo maioribus gratiis à Deo bona voluntate eius honoratur, quando magis in studio virtutis ei probatur in Christo Iesu nihil horum spectatum est. Non fuit in eo propter prudentiam studium laboris, ac propter temperantiam ciborum abstinentia, vt pote, qui modum humanum superaret.* Naz. orat. 51. quæ est epist. 1. ad Cledon.

R. P. Christoph. de Ortega de Dei incarnat.

num. 9. contra Photinum, Theodorum, & Nestorium, (qui Christum hominem purum, soloque affectu Deo coniunctum, in dieſque magis sanctificatum ex operibus docebant) sic scribit: *Si quis eum ex operibus perfectum fuisse, aut post baptismum, vel resurrectionem in filium adoptatum dixerit, quemadmodum, quos Græci adscriptitios Heroes inducunt anathema sit. Neque enim id, quod initium habet, aut proficit; aut perficitur, Deus est* (sicut Christus per vnionem) *Tametsi hæc de eo idcirco dicantur, quod paulatim se se patefecerit.* & orat. 20. num. 65. iisdem hæreticis obiectantibus id Luc. 2. *& Iesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum, & homines.* Ita respondet: *Proficiebat enim*, inquit Lucas, *vt ætate, etiam sapientia, & gratia; non quod hæc in illo incrementum caperent* (*quid enim eo quod à principio perfectum erat, perfectius esse possit?*) *sed quod hæc paulatim detegerentur, atque eluceret.* Sic vertit Synonime ad versionem communem Bernal. consonat. Damascen. latinus per Billium. 3. de fide c. 22. his verbis: *qui autem eum progressus in sapientia, & gratia proinde fecisse aiunt, ac si earum incrementum acciperet, non à primo illo carnis ortu factam esse vnionem asserunt.* Eo etiam sensu Lucæ locum intelligunt Euthym. ibi Athanas. orat. 4. contra Arrian. Hieronym. in id Isai. 7. *vt sciat puer reprobare malum.* atque in id Hierem. 3. *Mulier circundabit virum.* Bernard. hom 2. in *Missus est.* circa medium. Cæsari. dialog. 1. post opera Nazianzeni. Vigilius. 3. & 5. contra Eutychet. t. 5. Biblioth. gaudent. respons. ad Paul. Diacon. in id Ioan. 14. *Pater maior me est.* t. 3. Biblioth. Beda hom. 1. in Euang. Dominicæ. 1. post Epiph. circa fin. t. 7. Hugo Victor. de incarnat. verbi. c. 6. Cyril. Alex. 10. Thes. c. 7. & 1. in Ioa. c. 17. de quo loco plura diximus d. 1. q. 4.

5 Sed tamen recitati Patres longè aliud contra præfatos Nestorianos hæreticos contendunt. Primo enim contendunt præcipuè vnionem physicam humanitatis ad verbum factam initio, neque vnquam Christum purum hominem fuisse sicut ex profectu, & augmento in gratia, & sanctitate Christi à Luca asserta probare hæretici conabantur, quibus respondent non potuisse gratiam, & sanctitatem augeri, in eo, qui vnione physica ad diuinam personam, & Deus erat, & infinita, ac substantiali Deitatis sanctitate sanctificabatur, quæ, cum eminenter contineat omnem sanctitatem creatam, quantumuis hæc augeretur non redderet sanctiorem, magisvè sanctum hominem Christum, eiusvè humanitatem. Nec refert quod obiicit Bernal. sect. 4. §. 1. num. 43. versu *Cæterùm* eodem modo negari à Patribus augmentum sanctitatis, atque sapientiæ in homine Christo. Loquuntur autem de augmento sapientiæ creatæ, ergo, & de augmento sanctitatis creatæ, & vrgeri instantia hæc posset, quia sapientia increata non sapit formaliter humanitas; quare ex eminentiali continentia cuiusuis scientiæ creatæ in increata nequeunt negare augmentum scientiæ humanitatis Patres præfati, sed solum, quia scientiæ creatæ additionem negent; ergo dem etiam volunt de sanctitate, & gratia creata. Respondetur tamen ad vrgentiorem hanc instantiæ cõfirmationem eodem argumẽto, eodemque sensu tandẽ vtrumque negari à Patribus. Nam licet ex vnione ad Deum humanitas non sapiat sapientia increata, aſt sapit sapiẽtia creata, infusa nobiliori quã experimentalis, & in qua hæc eminenter continetur: quare merito eodem, vel simili discursu negant per scientiam experimentalem reddi humanitatem Christi sapientiorem, licet hanc denuo accidere humanitati admittant, quare licèt admitterent sanctitatis creatæ nouum ad humanitatem accessum, augeri tamen negarent ob rationem similem continentiæ eminentialis in sanctitate infinita substantiali Deitatis, qua humanitatem sanctificari docent. Vtrumque autem refunditur in vnionem humanitatis ad Deum ratione cuius proximè humanitas sanctificatur, & remotè fit sapiens scientia perfectissima infusa nobiliori, quam experimentalis, cum scientia illa infusa titulo vnionis humanitati donetur, quare ab his, qui augmentum sapientiæ, & sanctitatis in homine Christo admittant negari vnionem hypostaticam merito aiebat

Damascenus. Nazianzenus vero negari ab eisdem Christum esse Deum asseruit.

6 Contendunt secundo Patres iidem testimoniis recitatis virtutes humanitatis Christi, siue inclinationes ad omnigenum bonum, & honestatem, atque à malo omni auersionem non fuisse labore, studio, & exercitio diuturno humanitati Christi paratas, sed vnione ipsius ad Deum statim simul, semelque habitas. Hoc expresè sonant verba Dionysij Alexandrini: neque obscurius verba Nazianzeni, & Damasceni, vt legenti patebit, quod autem inclinatio hæc ad bonum, firmaque ad illud adhæsio, atque auersio à malo sanctitatis nomine censeatur constat apertè: quia inde vnum alio homine sanctiorem vulgo dicimus, & perfectiorem, quod ad virtutum opera promptiorem, & contra vitia firmiorem iudicemus. Denique quod Patres non negent gratiam, & sanctitatem, quam initio, atque ab instanti conceptionis humanitas Christi habuit, decursu temporis augeri, vel ex eo liquet: quod Patres gratiam, siue sanctitatem creatam in humanitate Christi, vt non negauerint, saltem nusquam recognouerint, vt ostendimus. quæst. 1. quare neque statim datam totam, neque paulatim decursu temporis auctam negare, neque asserere potuerunt. Stet ergo fixum ex Patribus, nihil pro conclusione præsenti firmum esse posse.

DISPVTATIO IV.

De virtutibus, & donis spiritus sancti humanitati Christi datis.

IN Theologicas, & Morales vulgò diuiduntur virtutes. Atque morales rursus in per se acquisitas, & naturales, & per se infusas, ac supernaturales: atque ex his quidem non solum pia affectio ad credendum, & religio, siue adoratio, & si quæ aliæ motiuum supernaturale essentia, generesque, vt aiunt, suo concernunt numerantur à nonnullis, sed, & morales etiam, vt temperantia, fortitudo, & similes, quæ è suo genere nihil concernunt tale, & quoad Theologicas virtutes constat ex d. 2. q. 5. cert. 2. actum fidei in Christo fuisse: quare, & habitum fidei in eius humanitate esse admittendum. De actu igitur, habituque spei, & charitatis, præque effectionis ad credendum dubitari solum in præsenti poterit. Insuper de habitibus reliquarum virtutum, quas summa perfectione exercuisse Christum citra dubium est. Denique de donis, & gratiis spiritus sancti.

QVÆSTIO I.

De virtutibus Theologicis animæ Christi, deque piæ affectionis virtute.

DE virtute spei, & charitatis procedit, vt dixi, quæstio. quibus virtutem piæ affectionis ad credendum coniunxi, quia ad vlterius virtutis Theologicæ, nimirum fidei, actus necessaria videtur.

CERTAMEN I.

Circa spem suæ gloriæ conclusiones.

1 CVm harum virtutum munus sit potentiam complere ad actus earum eliciendos non aliende melius eiusmodi habitus probabuntur in Christo, quam ex eiusmodi actuum decentia, ex qua in Christo his fuisse satis probantur. Cum enim eiusmodi actus non nisi ex suis habitibus connaturaliter haberi à Christo queant, neque connaturaliter haberi illos, si habeantur, oporteat asserre, eorum habitus in Christo fuisse tenendum procul dubio erit. Animaduertendum tamen hic erit cum Vuendingo. d. 5. dub. 4. ac ferè omnibus Recentioribus politum, ribus opus non esse omnes virtutis vnius actus ab aliquo exerceri, vt habitus ipsius in ipso fuisse asseratur, sed sinat esse, vt aliqui, vel aliquis earum actus ab illo exerceatur, vt habitus in eo fuisse probetur. Id quod probatur facile. Primo: quia à nullo iusto, in quo habitum spei esse citra dubium est, omnes spei actus eliciuntur. Secundo à priori quia quicumque actus virtutis supernaturalis, vt connaturaliter eliciatur (quomodo in communi, & connaturali prouidentia elici debet) habitum debet supponere, qui vt connaturaliter, ac non miraculosè existat in subiecto esse debet, cum accidens essentia sua sit.

2 Dicendum igitur primo est, fuit in humanitate Christi actus spei. Est ferè omnium Doctorũ, quos prompte sigillatim non recenseo. Probatur facilè quia fuit, vt minimum, corporis gloria erat bonum futurum, vt tale cognitum à Christo, arduumque, quia ab alio obtinendum, nempè à Deo: ergo erat obiectum proprium spei, quodque sperari honestissimè à Christo potuit; ac proinde fuit ab illo speratum. Sed dices arduitatem non in eo sitam esse, quod ab alio solum futurum bonum sit, sed quod sit contingenter futurum, atque, vt tale cognoscatur: gloriam autem sui corporis Christo contingenté non esse, neque vt contingentem sibi cognitam, sed, vt certam. In primis solutio hæc animabus purgatorij actum spei circa suam gloriam apertè contra omnes, non adeo nuperos, siue nuperrimos, nescio quos Theologos prorsus denegat, dum particulâ illam contra omnes nullo commodo, rationeve probabiliori sic explicat. Contra secundo: quia bonum illud gloriæ corporis contingéter est futurum à Deo: cum ita futurum sit à Deo, vt absolutè potuerit non esse: siquidem antecedenti potestate donum illud, fecut, & reliqua collata humanitati, potuerit Deus posita etiam hypostathica vnione, ac meritis Christi; absolutè denegare. Contra tertio: quia contingentia futuritionis, quam excludit ipsius certitudo, potius minuit, & hebetat obiectum spei, vt à desiderio strictè, ac presè sumpto distinctæ: atqui nihil, quod hebetat, minuitve obiectum actus, atque eius vires motiuas ad actum potest esse de essentia, obiecti motiui actus, vt patet: ergo contingentia, siue incertitudo boni futuri, nequit esse de essentia obiecti motiui spei.

3 Maior probatur: quia motiuum spei, vt à desiderio presè dicto distinctæ est bonum cognitum non solum, vt absens, siue non existens, & possibile præcessiuè (sic enim est obiectum motiuum desiderij, vt ab spe, & desiderio presè dicto abstrahit, estque illis commune) sed futurum: ergo quod minuit cognitam boni futuritionem minuit obiectum motiuum spei: atqui futuritionis contingentia, & incertitudo minuit futuritionem cognitam boni, eiusque vires motiuas actum spei, vt à desiderio presè dicto distinctæ: ergo minuit obiectum motiuum proprium spei, vt à desiderio presè dicto distincta.

distinctæ. Contra tertio: quia incertitudo, & contingentia futuritionis boni ex parte obiecti ponit non futuritionem boni, quæ opposita est futuritioni boni, ac proinde contradictorium futuritionis boni, quod est motiuum spei: at contradictorium motiui ad actum, nequit esse motiuum actus, siue essentialiter ad illum requiri: ergo nec contingentia futuritionis potest requiri ad actum spei. Contra quarto: quia contingentia futuritionis inducit ad timorē, estque motiuum ipsius: ergo nequit esse motiuum spei; alioqui idē esset actuum ex genere suo oppositorum motiuum, essentque proinde actus è genere suo oppositi essentia sua connexi: quod implicat, vt in simili, de timore agens dicebam d. 2 q. 3. cert. 2. n. 4. & 5. Nec instabuntur arg. hæc in arduitate, seu difficultatè boni sperati, in quocumque hæc ponatur, quæ retrahit ab spe voluntatem, ac timorem etiam inducit. Nam etsi arduitatem in obiecto spei contineri dixerimus, nō tamen, vt difficultatem dicit boni retrahentem ab sperando, sed vt dicit bonum ab alio fore, vt cōmuniter à Doctoribus explicatur, in quo nulla est difficultas: cum possit esse ad bonum facilis alius: quin à duro, & difficili nemo bona sperat, quid autē de arduitate sic etiam intellecta censeamus contr. de spe diximus.

4 Dico secundo. Circa gloriam essentialem animæ habuit Christus actum spei. Conclusio hæc est contra Scotistas plures, & contra nostrum Vasq. d. 43. & assectas non paucos. Eam tamen docent cum pluribus Lugo d. 16. sect. 7. Vvadingo d. 5. dub. 4. citatur. Soar. 3 p. q. 7. a. 4. Sed tamen de spei actu negat ibi expressè. Licet de habitu spei affirmet ob rationem infra dandam conclus. sequenti. Probatur autem concusio hæc: quia, licèt actus spei proprius nequeat esse dare possessa, & præsenti, sed de re possidenda, & futura gloria essentialis animæ craftina, siue diei sequentis futura erat, ac possidenda à Christo: ergo poterat ferri in eam Christus actu proprio spei. Dices gloriam essentialem animæ esse visionem Dei essentialiter veram, suæque perpetuitatis repræsentatiuam: quare, & in sui initio erat continuationis suæ possessio: ac proinde non poterat cognosci tunc, vt futura. Contra primo: quia in nostra, & plurium Scotistarum veriori sententia gloria essentialis animæ non in visione, sed in fruitione consistit, quare perpetuitas essentialis ex essentiali vera suæ perpetuitatis repræsentatione, quæ in visione est, illi non adest. Contra secundo: quia, licet visio beata sit, essentialiter nequit se repræsentare, vt opus erat ad suam perpetuitatem repræsentandam. Id enim solum est proprium cognitionis diuinæ è suo genere infinitæ, vt sæpè monstraui controuersiis de anima, ac de scientia Dei ex repugnantia prioritatis realis cognitionis respectu sui ipsius. Tertio: æternitas visionis, quæ ipsa visione repræsentaretur non poterat esse indiuisibilis, & tota simul, quæ est æternitas propria Dei, sed diuisibilis; constansque partibus durationis creatæ, licet infinitis: quare licet ex essentiali veritate visionis non posset non esse, quod contingentiæ non essendi, & durandi per æternitatem opponitur; ast non est initio sui suam durationem æternam, siue æternitatem possideri nullamque eius partem esse futuram.

5 Dices secundo in beatitudine, siue gloria essentiali craftina non esse futuritionem gloriæ: Nam futuritio rei cuiusuis duo dicit, & non esse nunc, & esse duratione sequenti: gloria autem essentialis animæ Christi, licet habeat existentiam duratione sequenti, tamen in primo instanti non habuit non esse, sed potius esse, & existentiam: quare tunc non erat futura, neque, vt talis, cognosci à Christo poterat, neque sperari propriè: cum proprius spei actus circa bonum futurum esse debeat. Nec refert negationem boni cū illud speratur, quam dicit futuritio, ne partialiter quidem amari à voluntate cum bonum futurum amatur, siue speratur propriè; quia plura, quæ non amantur in se possunt esse ratio saltem partialis amandi, aliquid, siue conditio, vt aliquid ametur, vt patet in affectu pœnitentiæ, qui nequit esse nisi de peccatis, quæ non amantur. Sed contra tamen est: quia futuritio non dicit negationem existentiæ nunc sensu adhuc proprio, sed existentiam in duratione sequenti, alioqui nulla voce propria significaretur rei existentis duratio sequens. Nam solum significatur verbo temporis futuri, quod propriè significat futuritionem: ergo si rei futuritio dicit non solum durationem rei sequentem, sed præsentem negationem illius non significatur, imo nec significari propriè poterit rei existentis duratio sequens. Neque in sensu proprio, & stricto vera erit nunc hęc propositio. S. Petrus videbit Deum per æternitatem, sed eius potius contradictoria, quæ est erronea.

6 Futuritio ergo, licèt in essentialiter successiuis, vt tempus, & duratio dicat negationem existentiæ pro nunc, eam solum dicit ratione materiæ non formæ futuritionis; quatenus tempus, siue duratio craftina essentia sua nequit esse hodierna: ast in rebus permanentibus, cum vtraque duratione esse, durareque possint earum negationem hodiernam futuritio non dicit. Sed instabis res adhuc permanens præterita formaliter, vt præterita dicit negationem existentiæ duratione præsenti; ergo res futura adhuc permanens, vt futura formaliter, dicet negationem suæ existentiæ duratione præsenti. Sed contra: quia præteritum, vt præteritum formaliter dicit, rem præterisse. at vero futurum solum dicit rem fore, in quo non inuoluitur negatio existentiæ ipsius duratione præsenti, nisi addatur futuritioni puritas futuritionis, qua res purè futura sit, tunc enim dicit negationem eiusmodi, atque per omnia æquiparatur rei præteritæ formaliter, vt præteritæ. Secundo præteritum etiam dicitur etiam de re, quæ adhuc existit licet non sub plura præteritione. Nam de S. Petro verè dicitur vidisse Deum, atque habuisse gloriam die, quo fuit Romæ martyrio coronatus. Ratio est: quia, cum propria, & primaria præteritio temporis sit, ac ratione illius rebus permanentibus competat sicut, & futuritio, ex ea solum, quod tempus designatum per verbum sit propriè futurum, vel præteritum, nec actu præsens, res permanens satis propriè, secundario, quo solummodo potest, dicitur præterita, vel futura, licèt actu existat. Demum, quidquid de proprietate futuritionis rerum permanentium sit, etsi dicat negationem existentiæ earum tempore præsenti actum spei non dicere ex parte obiecti futuritionem, vt eam negationem continet non solum, vt motiuum, sed neque, vt conditionem, aut materiam necessariam, rei sperandæ constat, quia gratiam, ac beneficium Principis, quo nunc fruimur quodque habemus sperare possumus deinceps fore continuandum; timereque, ac desperare secus à Principe esse deinceps agendum.

CERTAMEN II.

De spe Christi conclusiones reliquæ.

1 SVper Christi spe de gloria bonisque reliquis aliorum inter Vasquistas, & Soaristas lis est non exigua: negantibus primis actum spei Christi circa illa, asserentibus vero secundis quoçirca ne de nomine decertetur. Dicendum est tertio, circa bona aliorum, siue gloriam, siue quidpiam aliud potuit esse actus spei absolutè in Christo: imo, & fuit de facto. In hac conclusione absolutè prolata non est inter Vasquistas, & Soaristas dissidium, vt constabit ex conclusionis probatione. Ratio conclusionis est: quia, licet actus spei sit necessario, & essentialiter actus concupiscentiæ, ac non amicitiæ, circa bona aliorum potest esse in Christo actus concupiscentiæ: ergo potest esse in Christo actus spei. Probatur consequentia: quia in aliorum bonis est iudicium futuritionis à Deo in Christo, & in pluribus negatio existentiæ: ergo si possit esse absolutè affectus concupiscentiæ circa illa in Christo negari nequit posse absolutè esse in ipso actum proprium spei circa illa: cum nihil ab vllo Doctore requisitum ad actum proprium spei in eiusmodi bonis deficiat. Probatur Antecedens: quia aliorum bona, puta redemptio, salus, & gloria de se conductiua sunt ad gloriam accidentalem animæ Christi, sicut, & aliorum Beatorum, atque ad nominis sui exaltationem; ergo, vt sic conducentia, poterunt amari à Christo futura: at vt

ficamurentur ex affectu concupiscentiæ: ergo circa bona aliorum potest esse absolutè in Christo actus proprius concupiscentiæ. Probatur secundo antecedens idem: quia ratione vnionis moralis in idem mysticum corpus, cuius Christus est caput, & coniunctionis affectiuæ Charitatis, quæ propria aliorum bona facit, sua reputabat aliorum bona futura Christus: ergo ea, vt propria, & sua poterat actu voluntatis prosequi ex concupiscentia: ergo, & ea sperare propriè: quæ spes actualis, cum honesta sit neganda à Christo non est.

2 Dicendum est quarto: circa bona aliorum, vt aliorum etiam, nec solum, vt Christo commoda, & propriæ, fuit in Christo actus spei. Est conclusio Soarij, & asseclarum contra Vasquez, & suos: eius probatio ex eo vnicè pendet, quod actus spei è suo genere essentialiter concupiscentiæ non sit, vt aduersarij contendunt. Id autem suadetur: quia bonum alterius eiusdem rationis est respectu alterius, ac respectu nostri, atque æquè futurum, & vt tale cognitum, atque sic cognitum vt bonum, æquè motiuum, atque bonum eiusdem rationis cognitum futurum respectu nostri: ergo poterit mouere ad actum spei. Dices actum ex complacentia alterius esse formaliter amicitiæ qui essentialiter diuersus est ab actu concupiscentiæ respectu boni proprij. Neque id nego, aut dubito. Sed non contendo actum spei, ex complacentia alterius in respectu ad bonum, *cui* forè eiusdem rationis cum actu spei ex concupiscentia elicitum. Sed vtrumque actum in respectu ad bonum, *qui*, siue, quod speratur, & mouet affectum voluntatis, vt bonum amatum prorsus conuenire: quare ex eo quod moueat, vt futurum & si placet à Deo futurum, vel ab alio abstrahi ab eo, & ab affectu, quo bonum futurum ab alio, siue à Deo, sibi quisque, vel Christus prosequitur, conceptum communem spei, sicut abstrahitur conceptus communis desiderij ab affectu, quo nobis, & quo aliis bona desideramus, quod est valdè diuersum, nec solutione quassatur. Etenim affectus desiderij, quo bona aliis desideramus essentialiter etiam est affectus amicitiæ, habetque respectum ad bonum, *qui* complacentiæ, qui essentialiter repugnat affectui desiderij, quo nobis bona eiusdem rationis prosequimur ex nostri concupiscentia: & tamen affectus ille circa bona aliorum, quæ vt aliorum, ex amicitia, & complacentia alterius, est possibilis, est propriè desiderium ex eo præcisè, quod bono eiusdem rationis cum nostro moueatur, & in illud secundum rationem eandem feratur: ergo ob easdem rationes dabitur circa aliorum bona, actus spei proprius.

3 Dices secundo: non posse dari actum spei ex complacentia alterius, siue non ex concupiscentia, qui solus affectus esse potest circa bona aliorum, vt aliorum: quia totum motiuum, in eo affectu est, bonitas personæ amatæ ex cuius complacentia eiusmodi bona ipsi euenire desideramus: ideo enim ea ipsi volumus, & optamus, quia in eo complacemus ob eius bonitatem, ob quam formalissimè illum amamus, atque in eo complacemus: quare non est obiectum motiuum formale, vt illi ea optemus idem, atque nobis: siquidem nobis ex concupiscentia ea optamus formaliter, quia bona, non autem ex complacentia in nostra bonitate, siue ob nostram bonitatem. Sed contra est: quia, licèt bona alterius, & aliena futura, vt aliena non nisi ex complacentia in eius bonitate ipsi optare possimus aſt ea optamus formaliter quia illi bona æquè, ac nobis, quia nobis bona: ergo ex hac parte idem habemus, motiuum formale, vt alteri optemus bona futura, atque, vt optemus nobis, licet, cum alteri, quia ipsius bona sunt ea optamus alter sit respectus ad bonitatem personæ in qua complacemus, & ex cuius complacentia bona præfata ipsi optamus: qui respectus complacentiæ respectu nostri opus non est, cum ea nobis volumus, atque in hoc solum monstratur differentia spei, quæ sit beneuolentia simul, ab spe, quæ sit sola spes concupiscentiæ, vt nuper dicebamus, quod autem moueamur ad optanda alteri bona futura ob eorum bonitatem respectu illius, sicut ad optanda nobis mouemur ob eorum bonitatem respectu nostri probatur facilè: quia, licèt ea ipsi non optaremus nisi quia complacemus in eius bonitate, ac proinde non nisi ex complacentia ipsius; aſt posita ea complacentia ea ipsi non optaremus nisi, quia ipsius bona sunt, & ob eiusmodi bonitatem, quam in illis, quæ ipsi optamus, recognoscimus, vt patet: ergo eiusmodi bonitas est etiam motiuum, vt ea bona futura ipsi optemus, æquè, ac bonitas respectu nostri, vt similia nobis ex concupiscentia appetamus. Solumque est discrimen, quod complacentia personæ alterius loco naturalis inclinationis respectu nostri supponenda sit, vt ea bona alterius, vt alterius ipsi velimus, vltimum autem determinatiuum, seu motiuum affectus circa bona alterius futura est eorum bonitas respectu ipsius æquè atque bonitas similium bonorum respectu nostri est motiuum formale affectus, quo ea nobis concupiscimus.

4 Probatur vlterius idem antecedens: quia cum bona aliorum, vt aliorum nondum habita desideramus, æquè, ac cum nobis ea concupiscimus: quin de hoc dissidium inter Scholasticos fuerit nunquam, essevè possit, & tamen ea illis, vt illorum desiderare non possumus nisi ex complacentia ipsorum: ergo hoc respectu non obstante in eo desiderio est respectus ad motiuum bonitatis eorum, quæ ipsis desideramus æquè, atque cum desiderio, quo nobis similia concupiscimus respectus est ad eorum bonitatem respectu nostri. Infero secundo: ergo possumus ea bona aliorum, vt aliorum sperare ex complacentiæ, & Charitatis affectu, æquè atque similia nobis ex concupiscentia, si adsint cætera ad spem prouè à desiderio stricto requisita: nempè cognitio de eorum futuritione præuia, & arduitas si placet hanc etiam ad spem requiri. Hinc probatur vltimo conclusio: quia cum bona cognita, vt futura, & ardua, siue ab alio futura, vt talia ipsi ex eius complacentia optamus ea ipsi desideramus desiderio, stricto, quod nequit moueri, vt tale est, à boni absentis futuritione, & arduitate cognita, sed solum à cognitione possibilitatis: ergo ea illi desideramus spei actu propriè dicto. Patet *consequentia*: quia desiderium in communi adæquatè diuiditur in desiderium strictum & spem propriam, tanquam in suas species, vel assigna aliam desiderij speciem ad quam desiderium eiusmodi pertineat. Secundo quia sunt omnia requisita ad actum spei, nempè moti à boni ardui, & futuri.

5 Dices: actus quo Christus propriè speraret bona aliorum, vt aliorum esset, vt fatemur ex complacentia alterius pone esse ex complacentia Dei, vt planè potest nisi actus spei essentia sua sit actus concupiscentiæ: ergo idem actus esset spei, & Charitatis, quod æquè videtur impossibile, atque eandem entitatem esse hominem, & leonem. Respondetur primo negando consequentiam. Æstimo enim actum complacentiæ ex quo alteri bona desideramus esse causam eiusmodi desiderij ad eum ferè modum quo intentio est causa electionis, siue actus imperans imperati duobus exceptis. Primum quod non oporteat bonitatem personæ actu desiderij, siue spei de eius bonis amari, quia bonitas eorum non est formaliter respectiua bonitatis personæ, sicut est bonitas medij electi respectiua formaliter bonitatis finis, ac proinde eam formaliter electione amandam necessario censent plures. Secundum, quod posita complacentia personæ non cogitur voluntas ad speranda ipsi bona, sicut cogitur ab actu imperante ad imperatum, nisi fortè valdè vehemens complacentia, & amor personæ sit. Respondeo secundo admissa consequentia in qua nullum est absurdum, quod scilicet voluntas ob duplex motiuum, quorum vnumquodque actum vnius speciei posset terminare, atque à voluntate sollicitare tertium aliud simul eliciat speciei nimirum alterius. Imo vero iuxtam vulgatam sententiam actus spei ex complacentia alterius, & Charitatis vnius speciei est sicut actus, quo nobis speramus ex concupiscentia nostri, licet ab habitu Charitatis eliciatur, ex quo, & desiderare, & sperare Theologicè possumus alteri bona, quia amare est velle alicui bona, habitus autem spei datur ad similes actus ex nostri concupiscentia habendos, quia ad naturalem nostri complacentiam habitus supernaturalis non adest, ex quo nobis supernaturalia, spe supernaturali sperare possimus solumque

solúmque inclinat ad sperandum bona nostra ex concupiscentia nostri, ex qua nobis sperare non possumus habitu Charitatis, illud de homine, & leone non est ad rem.

6 Dicendum est quinto: in Christo fuit habitus spei. Hoc concluditur ex conclusionibus hactenus datis, vt constat ex ratione facta à nobis cert. 2. num. 1. vt enim tot actus connaturaliter eliciantur ab habitu spei, supernaturali debent prouenire, non ab auxilio extrinseco: vt autem eiusmodi habitus connaturaliter sint, cum sint accidentia debent esse in subiecto: nempè in anima Christi Domini, & quamuis nullum spei proprié actum humanitas exerceret, tamen habitu spei admittendus in illa foret. Probatur: quia esset circa eiusmodi bona, vt possessa gaudium Christi, vt à Deo obtenta, atque ob eandem formalitatem, quod proinde supernaturale, & Theologicum esset: ergo ponendus esset, vt connaturaliter eliceretur habitus Theologicus supernaturalis, qui non potest non esse spei, nisi quartus alius habitus supernaturalis, & Theologicus hactenus inauditus admittatur. Secundò, quia eiusdem facultatis, & potentiæ est gaudere de bono possesso, & desiderare, seu sperare possidendum. At obiicit Vasq. illud ad Roman. 8. *quod videt quis*, id est possidet, *quid sperat*: ergo gaudium de bono possesso non spectat ad virtutem, seu habitum spei. Nego consequentiam. Nam præter actum, à quo præcipue virtus, & habitus hic denominatur, habet actus alios. Probatur secundo conclusio: nam licet non esset actus spei circa eiusmodi obiecta, esset tamen in Christo desiderium proprium strictum Theologicum, & supernaturale circa gloriam omnium, quod nemo Catholicus negare posset, etiam, vt ardua, vt à Deo, quod quidem ob easdem rationes non nisi ab habitu spei Theologico esse posset, vt connaturaliter eliceretur. Obiicies ex Vasq. ergo displicentia, vel nolitione, siue desiderio non habendi gloriam in perpetuum, vtpotè oppositis actibus ad illis ad spei virtutem pertinentis admitteretur habitus, seu virtus spei. Admisit male consequentiam Bernal. Non enim quouis actu opposito cuius actui virtutis spei habitus spei admittitur; sed solo actu dispensationis. Cum enim non ex natura rei, sed meritoriè expellatur eo solum expelli dicendum est, quo expelli decreuisse Deum nobis constiterit. Solo autem actu disputationis expelli nobis constat.

CERTAMEN III.

De habitibus Charitatis, & piæ affectionis.

1 HAbuisse actum, ac proinde habitum Charitatis Christi humanitatem est à nullo etiam hæretico, negarum. De actu Charitatis est de fide: de habitu vero est fidei proximum, cuius oppositum error contra fidem sit, vel saltem temerarium. Non quidem, quia ex Tridentino habitus Charitatis gratiæ indiuiduus comes sit, cum ostenderimus probabiliter, ac sine vllo grauioris censuræ periculo gratiam posse humanitati Christi denegari, sed quia actus Charitatis à quocumque eliciatur connaturaliter, vt diximus in simili de actu spei, eliciendus est, nisi aliunde constet, secus à Deo fuisse dispositum extraordinaria prouidentia. Non est autem vnde probabiliter constet ita à Deo fuisse dispositum, vt Christus prouidentia extraordinaria auxilij extrinseci Dei, non autem connaturaliter actus Charitatis eliceret: ergo non nisi temerè habitus Charitatis Christo denegabitur. Confirmatur: quia bona consequentia certitudinis physicæ, licet metaphysicè potentia Dei possit esse mala, nisi ex reuelatione oppositum constet non nisi temerè negabitur: præcipuè si eam Doctores omnes admittant, vt in præsenti casu euenit. Denique habitus charitatis, siue ex natura rei, siue ex Dei lege comitatur indiuiduè habitum gratiæ, seu iustitiæ, & sanctitatis eo præcisè, quod formalis sanctitas, ac iustitia animæ sit: siue ergo anima Christi sancta constituatur per gratiam, siue per Deitatem, aliudvè diuinum media vnione hypostathica, eiusmodi sanctitatem, & iustitiam comitari naturaliter debuit habitus Charitatis.

2 De habitu piæ affectionis ad credendum maius est inter Schelasticos dissidium, an Christo adfuerit; quia maior est de eius actibus in Christo addubitandi occasio etenim pia affectio ad credendum eo solum data est, vt intellectus noster, qui obscura reuelationis propositione determinari ad credendum nequit atque de se qualis potentia libera non est, determinetur eiusmodi affectione pia ad fidem concipiendam: ex quo fit, vt cum reuelationis, authoritatisque diuinæ euidentia adsit eiusmodi pia affectio ad credendum otietur: ea siquidem euidentia posita ponitur intellectus determinatiuum ad fidem, non secus ac posita euidentia præmissarum, qua extremorum connexio euidens sit, intellectus satis ad assensum conclusionis determinatur. Neque satis est, si dicas: euidentiam reuelationis, & authoritatis diuinæ, non reddere veritatem rei reuelatæ in se claram intrinsecè, siue per intrinseca principia, sed extrinsecè solum, & in alio: nimirum in reuelatione, & authoritate reuelantis. Etenim non minus necessariò connectit extrema veritatis reuelatæ authoritas, & reuelatio infallibilis euidenter ipsorum connexioni assistens, quam connexio ipsa euidenter nota, cum fortius motiuum infallibiliusque medium ad eiusmodi connexionem, & identitatem extremorum conuincendam sit. cum ergo in Christo dubio procul euidentia reuelationis authoritatisque diuinæ adfuerit satis adfuit, quo ipsius intellectus ad fidem concipiendam, atque eliciendam circa reuelata determinaretur: quare actus piæ affectionis, ac proinde, & habitus ille videtur prorsus denegandus.

3 Dicendum nihilominus est in Christo fuisse piæ affectionis habitum supernaturalem. Probat benè Bernal quia in Christo Domino fuit desiderium de fide aliorum siue ex eorum complacentia, & Charitate, siue ex Charitate Dei, qui quidem supernaturalis est, æquè, atque ille, quo efficaciter vellet suam fidem ob supernaturalem eius honestatem, & motiuum: item, & ob honestatem, quam in ea pia affectione, siue desiderio de aliorum fide cognoscebat, ergo & debuit habere habitū supernaturalem ex quo eiusmodi desiderium connaturaliter eliceretur: atqui hic habitus alius, quam piæ affectionis esse non poterat: tum quia alius inauditus est; tum quia idem habet motiuum. Secundo probo: quia in Christo fuit gaudium de fide, quam, vt supra diximus, habuit: ergo hic actus gaudij, supernaturalis cum sit, habitum supernaturalem supposuit: at hic non potuit non esse habitus piæ affectionis ad fidem: tum ob rationes proximè datas: tum quia eiusdem facultatis est desiderium, seu voluntas agendi, & gaudium de re possessa, & peracta, vt dicebamus cert. 2. num. 6. Tertio probo: quia Christus non solum se determinabat quoad speciem actus, sicut creata reliqua agentia, sed etiam quoad indiuiduum, ad quod reliqua creata determinantur à Deo controu. 6. d. 1. q. 2. cert. 2. n. 5. quia indiuiduationem suorum actuum non percallent, sicut Christus: ergo vt actum hunc fidei eliceret Christus, potius, quam alium hunc in indiuiduo, debebat velle volūtate, & imperio despotico suæ voluntatis ad intellectum quoad indiuiduū indeterminatum, & de se indeterminabilem, & supernaturali quidem: cui in actum supernaturalem secundum se totum ferretur, ac proinde ab habitu piæ affectionis supernaturali oriri debuit.

4 Et hæ quidem probationes faciliores. Ea sunt, quam adhibet Soar. ex quo alij, qui actum fidei in Christi humanitate negant, imo cum rerum visione iudicant impossibilem; quia inquiunt potuit Christus honestissimè habere piam affectionem credendi, & obediendi fidei absolutam ex parte actus: conditionatam vero ex parte obiecti, si nimirum occasio ipsi, & oportunitas daretur credendi. Hoc autem argumentum æquè probat in Angelis dari habitus per se infusos castitatis, & abstinentiæ, seu temperantiæ in cibo, & potu, vt benè arguit Lugo

num.117. (si habitus per se infusi admittantur) maleque negant Salas 1.2.t.2.tract.11. num. 20. referens Medinam & alios, etenim neque impossibilis est ex clara visione Christo fides, atque ex natura sua exercitium incontinentiæ, & temperantiæ in cibo, & potu, imo, & temperantiæ, & continentiæ Angelis è sua natura, & tamen affectum absolutum ad fidem ex parte obiecti conditionatum potest Christus habere: ergo, & Angeli affectum temperantiæ, & continentiæ conditionatum ex parte etiam obiecti habere poterunt, etsi absolutè omnino ii actus sint ipsis impossibiles. Patet item, quia conditio nihil ponit inesse, neque impossibilitate, quare non repugnat obiectum illud conditionatum cum impossibilitate virtutum moralium per se infusarum, imo, & virtutum habitualium moralium acquisitarum, quam statim ostendemus. ex dictis autem cuiuis patebit quid de habitu ad iudicium præuium ad piam affectionem Christi dicendum sit.

QVÆSTIO II.

De virtutibus moralibus humanitatis Christi.

DE moralibus virtutibus animæ Christi quoad actus & quoad habitus singulatim disputandum est: tum quia in aliquarum actibus speciales difficultates occurrunt: tum quia posito virtutis moralis actu non statim habitus concipiuntur, vt videbimus, qua in re virtutes morales à Theologicis, & supernaturalibus valdè discordant.

CERTAMEN I.

Christi humanitas actus virtutum moralium, etiam pœnitentiæ quoad substantiam exercuit, secus moralium virtutum supernaturalium.

1 DIco primo: Humanitas Christi nullum actum virtutis moralis supernaturalis exercuit. conclusio est contra Valq. Soar. Vvad. Lugo Bernal. & alios; Eam tamen tradit Lorca; cuius tamen rationi non fido. Est autem huiusmodi: quia omnium virtutum actus ex ex motiuo Charitatis exercuit: quare non ex motiuo virtutis moralis supernaturalis: ergo nullum habuit actum virtutis moralis supernaturalis: Sed hæc ratio virtutum moralium naturalium etiam actus omnes à Christo abolet mala planè Theologia, vt videbimus conclusione 2. quare omnino est reiicienda. Melius ergo probatur, quia vt controuersia de actibus humanis, atque hic supra docuimus, circa obiectum formale naturale purè nequit esse actus supernaturalis quoad substantiam: at obiecta formalia virtutum moralium sunt purè naturalia: ergo nullus actus supernaturalis potest circa illa versari: at, vt actus virtutis moralis sit in Christo debet versari circa obiecta formalia ipsius: ergo nullus actus virtutis moralis Christi fuit supernaturalis, & confirmatur: quia vel obiectum actus moralis supernaturalis manet purè naturalis, sicut obiectum actus moralis naturalis, vel non? Si primum ex nullo prædicato opus habebit actus principio supernaturali; si secundum non erit actus virtutis purè moralis, cum huius formale obiectum purè naturale sit.

2 Dico secundo; in Christo fuerunt actus naturales plurium, fereque omnium virtutum moralium. Dixi fere omnium, quia de pœnitentia est specialis difficultas. Est omnium Doctorum conclusio, excepto Lorca, qui, negans actus honestos Christi fuisse ex motiuo inferiorum Charitate Dei virtutum, nullum actum virtutis moralis admisit. Probatur facilè, quia virtutum moralium prædictarum actus nullam inuoluunt imperfectionem aut indecentiam, quam ne in Deum quidem eos exercentem, nedum in humanitatem elicientem illos deuoluant, habentque suam quisque bonitatem, & perfectionem: ergo sunt in Christo admittendi. Consequentia est certa, fæpéque in hac materia probata. Antecedens est probatum controu. de voluntate Dei, vbi exercitium virtutum moralium in Deo esse monstrauimus. Rursumque ferè ex terminis notum. Quod autem perfectior sit actus Charitatis non probat in reliquis virtutibus imperfectionem positiuam, vel priuatiuam: maximè cum Charitati non opponantur, quare neq; perfectione Charitatis eas exercentem priuent: cum eius & ipsarum actus possint simul exerceri: quod quidem perfectius est, quam solum actum Charitatis elicere: maximè si ex Charitate imperentur. Ac tandem, si eo, quod actus virtutis Charitatis perfectior actibus virtutum moralium sit imperfectionem hos humanitate Christi indignam continere dicendum sit. Negentur etiam Christo actus virtutum reliquarum supernaturalium, quia actibus Charitatis sunt dubio procul imperfectiores.

3 Dico tertio, contra Valq. Actus virtutis pœnitentiæ, fuit in Christo. Ita Soar. Vvadingo, Lugo, & Bernal. Probatur primo: quia ex eisdem omnino motiuis, quo nos detestamur peccatum admissum potest honestissimè Christus detestari peccatum, quod videt conditionatè admittendum à sua humanitate si non esset hypothetica vita, atque sola cogitatione, & auxilio sufficienti in hac, vel illa occasione præueniretur: ergo illud potest detestari ex motiuo pœnitentiæ eodem, quo nos admissa detestamur: actus autem ille non potest non esse pœnitentiæ. Probatur secundo conclusio: quia ex eodem motiuo ex quo est dolor de peccato admisso est gaudium de non admisso, vt patet: nam ex eodem motiuo, ex quo dolorem de iniustitia alteri illata si eam ipsi inferrem ex eodem gaudeo à me ipsi illatam non esse: atqui in Christo fuit gaudium de non admisso à se peccato, siue denegatione peccati necessaria, ideſt de impossibilitate peccati, quam eius habebat humanitas: ergo fuit ex eisdem omnino motiuis ex quibus esset dolor de admissis, ex hypothesi impossibili, si à sua humanitate admitterentur, ergo gaudium hoc fuit in Christo pœnitentiæ virtutis quoad substantiam, licet eius non esset quoad denominationem, ad quam supponitur necessario admissum peccatum saltem conditionatè. Patet, quia omnis affectus voluntatis ex motiuo eodem ad eandem virtutem spectat. Confirmatur; quia ex eodem motiuo, ex eademque virtute gauderet peccator de peccati expulsione ex quibus de admisso dolebat. Sicut ex eisdem motiuis & virtute desiderat bonum absens, ex quibus gaudet de possesso.

4 Disputant hic plures de intensione, qua cum harum virtutum, atque supernaturalium aliarum actus de quibus. q.11. diximus, Christi humanitas exercuerit, ac de intensione, in qua supernaturales habitus assertos. q. eadem habuerit, tum absolutè, tum relatè, & comparatè ad actus, & habitus similes hominum, & Angelorum; quod ipsum de habitibus virtutum moralium (si in Christi humanitate admittantur) potest disputari, debeque ex eisdem principiis definiri; qua in re tota principia à nobis data disputatione tertia, dicendum breuiter est non fuisse intentionis infinitæ, vt de gratia habituali ostendebamus q.2.cert.2. insuper non fuisse summæ intentionis possibilis absolutè, sed summæ solum humanitati Christi possibilis multoque maioris, quam in singulis, & omnibus Angelis, & hominibus etiam coniunctim extiterint, vt ex dictis q.3. satis claret.

CERT.

CERTAMEN II.

De habitibus virtutum moralium humanitatis Christi.

1 DIco primo: nullus habitus propriæ virtutis moralis supernaturalis fuit in humanitate. Est conclusio Lorcæ malè vt vidimus ab illo probata, & contra Soar. Vasq. Vvadingo, Lugo, & Bernal. Ratio sit, quam contra actus virtutum moralium supernaturales efformabamus num. 1. cert. 1. quia neque habitus neque actus supernaturalis potest dari circa obiectum formale, siue ob motiuum purè naturale: at obiecta formalia, siue motiua purè moralium virtutum purè naturalia sunt: ergo nequit dari habitus supernaturalis virtutum purè, ac propriè moralium. Secundo probatur, quia habitus supernaturales non sunt assignabiles, nisi ad actus sup. atqui actus omnes virtutum verè, ac propriè moralium. naturales sunt non supernaturales: ergo non sunt assignabiles habitus sup. virtutum verè, ac propriè moralium. Confirmatur: quia inde solum eruncuntur habitus supernaturales in potentiis, quod actus supernaturales in eis deprehendantur. At dices negatio supernaturalitatis actus solum excludit necessitatem habitus supernaturalis in potentia, non autem eius possibilitatem: ergo eiusmodi habitus poterunt esse in Christo. Respondetur in principiis, siue virtutibus actiuis idem prorsus esse non exigentiam effectus, atque virtutis actiuæ impossibilitatem ad ad illum producendum iuxta dicta de causa adæquata in physicis.

2 Dico secundo: Nullus fuit in Christo habitus ex parte voluntatis naturalis adhuc virtutis moralis. Est etiam Lorcæ opinio contra ferè eosdem. Probatio nostra prima sit: quia naturalem nullum habitum ex parte voluntatis admittimus, vt constat ex controuersia de habitibus, sed solum viuidiores cogitationes & species, docetque Lugo disputatione 16. sectione 7. & disputatione 17. ergo nullus fuit in voluntate Christi. Secunda ratio: quia habitus naturalis ac non per se infusus, in quocunque stet, supponit difficultatem potentiæ de se ad eius virtutis actus eliciendos, at in Christi voluntate summe prompta ad cuiusvis virtutis exercitium nulla ad vllum virtutis actum poterat esse difficultas: ergo neque habitus vllus ad illam exercendam, qui essentia sua eiusmodi difficultatem supponit. Confirmatur primo: quia ideo in Deo habitus eiusmodi virtutum negamus, licet earum actus, & exercitium ipsi concedamus, quia ad nullius virtutis exercitium difficultatem ad habitus inducendos essentialiter præsupponitam habere Deus potest, cuius virtus, & voluntas de se, naturaque sua summè ad eiusmodi exercitium expedita, & prona est. Confirmatur secundo expresso testimonio Dionysij Alex. apud Hoplothecam nostri Francisci Turriani recitato disputatione 3. quæstione 4. certamine 2. numero 4. init. quod, & hic repetendum est. *Homo maioribus gratiis à Deo bona voluntate eius honoratur, quando magis ei placet, & magis in studio virtutis probatur. In Christo Iesu nihil horum spectatum est; non fuit in eo propter prudentiam studium laboris, nec propter temperantiam ciborum abstinentia, vtpotè, qui modum humanum superaret.*

3 Oppones primo: habitus nostræ voluntatis nihil amplius sunt in nostra sententia, quam viuidæ quædam species, & cogitationes, honestatis, iucunditatisque, quæ virtutis exercitium comitatur, siue illæ experientia ipsa eiusmodi exercitij capiantur, cum habitus acquiruntur, siue à Deo immittantur, cum per accidens infundantur: atqui eiusmodi viuidas claras, ac perfectissimas species, & cogitationes Christus habuit ab initio conceptionis à Deo infusas: ergo habuit Christus virtutum moralium habitus. Respondeo primum, nos, & aliquos, qui maiorem expeditionem ad operandum voluntati ex cogitationibus expressioribus solum aduenire defendimus, negare habitus esse ex parte voluntatis communiter assertos, & de quibus in præsenti pro Christi voluntate concedendis; vel negandis disputatur: quare maioris suppositum esse negandum. Respondeo secundo distinguendo maiorem eandem. Nihil amplius sunt, quam viuidæ illæ cogitationes, quoad directum entitatis habitus concedo maiorem, quoad formale, & essentialiter connotatum, & præsupositum nego maiorem. Cum enim habitus essentia sua sint formæ facilitantes potentiam, & potentia, quæ nullam habent in actibus exercendis difficultatem de se se, sed potius facilitatem, expeditionem, ac promptitudinem de se summam implicet per aliquid superadditum, ipsique superueniens aliquatenus adhuc facilitati: implicat respectu illius entitatem, quæ respectu aliarum habitus foret, habitum formaliter esse. Hinc distinguo minorem. Habuit Christus eiusmodi cogitationes cum difficultate suæ voluntatis de se ad virtutum moralium exercitium: nego minorem; cum summa voluntatis promptitudine, nego minorem, & inde consequentiam.

4 Atque, vt argumenti huius debilitatem perspicias, ac simul solutionis nostræ soliditatē animaduerte humanam voluntatē Christi ex vnione hypostatica voluntatis ad Deitatem determinatam ad bonum quoad speciem permansisse (quod ipsum est esse antecedenter impeccabilem, ex controu. 4. d. 5. q. 2.) itavt quantumuis minima cogitatione honestatis operis præcepti, & malitiæ oppositæ, ac vehementissima incunditatis in transgressione futuræ non posset non adhuc antecedenter præceptum transgredi, & idem est de operibus consilij diuini formaliter, ad quæ prædeterminatam humanitatem Christi vi vnionis fuisse docuimus d. eadem q. 5. cert. 1. num. 4. Ad eum igitur modum, licet ad reliqua opera, & exercitia virtutum moralium, nec præcepti nec consilij diuini antecedenter voluntas Christi determinata non fuerit, ita tamen Deitatis participatione physica per vnionem ad totius honestatis exercitium expedita reddita fuit, vt licet cogitationes illæ viuidæ abessent æqua promptitudine per hebetiores, & languidiores cogitationes se se in virtutibus exerceret. Non secus ac Deus natura, & essentia sua, ita ad honestum quoduis exercendum promptus, atque expeditus censendus est, vt ad id perfectione suæ scientiæ opus non habeat, sed satis ad id haberet infinitè imperfectiori, si hæc, & non infinitè perfecta illa, ac necessario sua ipsi adesset.

5 Oppones secundo difficultatem, & horrorem mortis, & passionis suæ, etiam præceptæ, apud hortum Gethsemani ab Euangelistis memoratum verumque timorem ipsius à nobis assertum: ergo his horror, & difficultas habitu potuit auferri. Plus probat obiectio quam intendat, nempè Christum in Dei præceptis exequendis minus, quam par esset, aliquando promptitudinis habuisse. Deinde in adulta etiam, ac virili ætate, & difficultatem habuisse, & habitum ad eam abolendam ipsi à Deo infusum per accidens, vel ab ipso acquisitum esse. Contra Dionys. Alex. proximè recitatum, & Patres reliquos: imo contra aduersarios etiam, quorum nemo habitus ab eis assertos in voluntate humana Christi adulta ætate inditos ipsi ait, sed cunctos à conceptione ipsa infusos fuisse omnes aiunt. At tamen nihil certè probat oppositio: horror quippè ille tædium, & quæ fuit voluntatis humanæ Christi in obeunda morte iussa difficultas, etsi ficta non fuit, fuit tamen affectata: à Christi enim consilio, ac deliberata voluntate prouenit; qua vt amplius pateretur, ac nobis passionis suæ acerbitatem commendaret, lætiores cogitationes omnino abiecit, tristioribus vero habenas laxauit: quare statim atque, vt aliter se cum cogitationibus gereret, Angeli rogatu, & precibus obtentum, ab eo fuit, hilaris hostibus obuiauit, ac se se passioni mortique commisit, ac insuper timuit, quia voluit, fuitque timor ille, ac si qua difficultas proximè voluntaria, ac libera, vt docebamus ex Patribus pluribus d. 2. q. 3. cert. 1. non ex natura voluntatis.

QVÆ

QVÆSTIO III.

De donis gratiisque gratis datis Spiritus S. Christi humanitati collatis.

SPIRITVS sancti dona sunt septem, vt pueri è Cathechismo quotidiè recitare solent, gratiæ vero gratis datæ nouem vulgò numerantur. De donis igitur primo; Secundò de gratiis datis singulatim etiam statuendum nobis erit.

CERTAMEN I.

Habuit Christi humanitas septem Spiritus sancti dona.

1 COnclusio præfixa de fide est: vtpotè expressa Isai. c. 11. Ibi enim septem hæc Spiritus S. dona singulatim numerata, à Propheta futura in Christo prædicuntur his verbis: *Requiescet super eum Spiritus Domini: Spiritus sapientiæ, & intellectus, consilij, & fortitudinis; Spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum Spiritus timoris Domini.* Probatur insuper ratione, quia omnia hæc, & singula dona gratiæ, & perfectiones sunt, nullam imperfectionem; aut indecentiam cum dignitate, aut muneribus humanitatis Christi pugnantem continentes; ergo fuerunt ea omnia; singula dona in Christi humanitate. Consequentia est legitima, sæpeque in simili à nobis probata. Minor probatur sola eorum donorum explicatione, & quidem, è septem his donis quatuor ad intellectum perinent, tria vero ad voluntatem: quæ ad intellectum hæc sunt *Spiritus sapientiæ, Spiritus scientiæ, Spiritus intellectus, Spiritus Concilij*; quæ vero ad voluntatem *Spiritus fortitudinis, Spiritus pietatis, Spiritus timoris Dei.* Et quidem de dono timoris Dei propriè accepto maius aliquid difficultatis apparet, vt decenter in Christi humanitate fuerit: quare de eo separatim, nec adeo breuiter probanda erit minor; de sex vero reliquis donis facile probatur.

2 Etenim dona hæc generatim loquendo vehementiores quidam Spiritus S. impulsus ad extraordinaria quædam virtutum opera, ad quæ licet liberè, ac meritoriè iusti ea operentur, agi potius quam agere merito videantur. *Spiritus sapientiæ*, conuenientias, & dignitatem mysteriorum diuinorum, vt credantur per altissimas causas, & æternas eorum rationes assequitur. *Spiritus scientiæ* eadem per minus eleuatas causas, ordinariis tamen, & frequentibus superiores agnoscit. *Spiritus intellectus*; eadem ex profunda, atque extraordinaria Scripturarum intelligentia illustrat. *Spiritus consilij*; extraordinario Dei instinctu statuit, quid hic, & nunc agere oporteat, agendumque sit. *Spiritus fortitudinis*; ex peculiari etiam Dei motione grauissima pericula despicit, impauidéque aggreditur. Duorum horum donorum Spiritus S. extremorum, nempè *Spiritus consilij*, & *Spiritus fortitudinis*, sancta Apolonia illustre, ac mirandum Ecclesiæ exemplum fuit: iudicans Dei instinctu gratum ipsi fore se tortorum crudelitatem præoccupando inseparatum rogum vltro conicere, totque minacibus flammis contemptis ex eo consilio, & Dei peculiari, & extraordinaria motione fortitudinis Spiritu se in illum conijectans. *Spiritus pietatis* ad singularia, & extraordinaria reuerentiæ, & cultus Dei opera, & parentum ob Deum impellit.

3 Ex hac igitur breui horum sex donorum Spiritu S. dilucidaque explicatione vulgari facile constat; Primo, nullam in eis imperfectionem humanitate Christi indignam, quare neque indecentiam vllam Christi conueneri, quod solum minor discursus facti, vt dona hæc in Christo fuisse conuincerentur, probanda continebat. Constat secundo vlterior conclusionis nostræ quoad sex dona ista ex scriptura probatio. Sæpè enim diuina mysteria conuenientissima Dei bonitati per altissimas rationes, & causas monstrabat, nonnumquam per paulo inferiores, audientibus tamen tunc accommodatiores: frequenter ex profunda scripturarum intelligentia, & penetratione illustrauit: tum cum Pharisæis disputans, tum discipulos duos Emaus euntes comitans, tum alias, ac denique dum omnibus sensum Scripturarum aperuit. Spiritus concilij, & fortitudinis in horum emicuit dum hostibus passioni, & morti vltroneus occurrit; in templo insuper dum mensis cathedrisque eorum subuersis, flagellis male acceptos eo ciecit negotiatores: quo in loco, atque in crucis sacrificio Spiritum pietatis suum mirificis exemplis demóstrauit, cum vitam in Dei obsequium, & sacrificium profudit, ac discipulo Matrem, suumque Patri Spiritum commendauit.

CERTAMEN II.

De dono Timoris.

1 DE dono timoris Dei in Christo fuisse definitum est contra Abailardum ab Innocentio. 11. inter omnes enim Abilardi articulos ad se à Bernardo, & aliis Episcopis missos, atque damnatos testatur ipse apud Bernardum epist. 194. alterum huiusmodi esse: *Non fuisse in Christo timorem castum*; quem errorem referunt etiam Sanderus 7. de visibili Monarch. hæresi 146. Alphonf. de Castro aduers. hæres. verbo *Christus* hæresi 9. sed tamen veritas hæc difficultatem patitur non exiguam. Etenim timor est fuga imminentis mali, v. g. peccati filialis quidem ob Dei reuerentiam ne eo Parenti Deo displiceamus, seruilis vero ne à Deo ob illud puniamur: vterque autem humanitati Christi etiam antecedenter impeccabili videtur impossibilis quo enim pacto imminentem Dei displicentiam, vel supplicium timeret humanitas ob peccatum, quod sibi humanitas ipsa indicabat certo esse impossibile, si vt ita de illo, siue ob illud displicentia Dei, siue supplicio timeret, non solum possibile sibi, sed imminens etiam peccatum æstimare deberet? S. Th. q. 7. a. 6. Vasq. Soar. reliquique interpretes: propterea docent timorem Christi qua hominis non fuisse propriè Dei timorem ob peccatum quod nusquam sibi possibile, nedum futurum, & imminens poterat cogitare, sed impropriè solum Dei timorem extitisse: quatenus solum dicit fugam, & auersionem voluntatis à peccato ob Dei reuerentiam, quo pacto iusti, ac religiosi Dei cultores, Deum timentes, ac timorati dicuntur psalm. 21. n. 24. psalm. 118. n. 79. Ionæ 1. n. 9. Lucæ 2. n. 25. de Simeone.

2 Sed obiicit Bernal. frustra definiendum ab Innocentio contra Abailardum timorem Dei in humanitate Christi in sensu, in quo neque ab Abailardo, neque ab vllo nisi amentissimo homine negari poterat. sed parum vrget. Nam errores non nisi à vesanis, & amentissimis hominibus asseruntur. De facto autem Abailardum non negasse timorem in eo sensu nullatenus ostendit Bernal. nisi ex impossibilitate negandi in eo sensu, quam non probabit vnquam. Est siquidem negatio timoris Dei in eo sensu assertu possibilis ab humana ignorantia. Meliùs sanè eiusmodi doctrinam impugno: quia admisso timorem Dei proprium eum solum esse, quo peccatum fugimus imminens ob imminentem Dei displicentiam, imminentem ob peccatum, ac proinde eiusmodi timorem Dei in humanitate Christi esse minimè potuisse, nedum de facto fuisse, vt hi DD. admittunt, Abailardus negans timorem Dei in humanitate Christi in sensu proprio verè, ac rectè negabat: quare damnari ab Innocentio eius negatiua propositio absolutè non poterat, atque

oppos-

oppositа absolutè definiri nulla quippè propositio absolutè vera in sensu proprio damari absolutè potest, eiusque oppositа absolutè definiri, eo quod hæc in sensu improprio vera sit, illa verò in sensu improprio falsa: quin errandi occasio aperta Ecclesiæ præbeatur.

3 Sed responderi potest ex Vasq. d 44. c.2. num.5. §. *Vera igitur sententia.* Affectum reuerentiæ circa maiestatem Dei potentem mala infligere, vocari etiam timorem reuerentialem. Est quippè quædam retractio creaturæ ad se ipsam præ admiratione immensæ maiestatis diuinæ quam dubio procul habuit humanitas Christi, fuitque timor castus, seu reuerentialis, quem negabat Abailardus. Quod autem affectus iste sit ex dono timoris docent S. Th. q. 7. art. 6. ad 1. & 2. 2.q. 19. a. 11. atque comment. in id psalm. 18. *Timor Domini sanctus permanens in sæculum sæculi.* Magist. in 3. d. 34. cap. vlt. vbi S. Bonau. a.2.q.3. Gabr. q. vnic. art. 3. dub. 2. interpretes S. Thom. ad citatatum articulum 6. Alex. p. 2. q.118. m. 3. art. 6. & q. 175. m. 1. atque hoc sensu admittitur in Angelis ac Beatis à Dyonys, 12. de cælesti Hierarch. post med. à Gregor. 17. moral. c.15. ad id Iob 26. *Columnæ cæli contremiscunt.* Eoque sensu, timor Domini sanctus æternùm in Beatis dicitur duraturus datis verbis ex psalm. 18. & Matth. 9. miraculi à Christo patrati spectatores dicuntur. *Videntes autem timuerunt, & glorificauerunt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.* Duos igitur actus proprios doni timoris assignat Vasq. ex S. Th. & Doctoribus citatis cùm num. 6. tùm num. 8. alterum reuerentiæ maiestatis Dei potentis mala infligere, quem, & religionis, & humilitatis etiam esse posse cum Alexandro ait; alterum fugæ mali, siue culpæ, siue pœnæ, aut physici damni à Deo infligendi, & hunc respectu culpæ neque in Beatis, neque in Christo esse posse ait, ob rationem dubitandi, nec de huius negatione damnatum Abailardum, sed de negatione actus primi, quem etiam à Durando negatum censet.

4 Censeo cum Vasq. quoad censuræ, & damnationis materiam contra Abailardum. Sed tamen adhuc contendo respectu mali culpæ, & pœnæ à Deo possibilis fuisse actum timoris, & fugæ, nec solum illum primarium reuerentiæ hactenus explicatum. Primò: quia, vt doctè obseruat noster Vuadingo d.5. dub. 4. num. 27. versu. *Dico primo.* De essentia timoris quatenus fuga mali est non est anxietas, & horror imminentis mali, licet frequenter in nobis ex eiusmodi imminentia excitetur in appetitu sensitiuo, & inde per sympatiam in voluntate. Sed solum est auersio mali culpæ ob reuerentiam excellentiæ diuinæ, & supremum dominium, & potestatem Dei ad inferendum mala creaturis ob culpam: licet nec culpa, nec pœna futura iudicentur. Sed dices timorem contrarium esse spei, quæ non est nisi de bono futuro. Verum non ita requirit futuritionem mali cognitam, sicut spes boni futuritionem. Timemus enim malum conditionatè solum futurum, & quod ne futurum quidem cognoscimus, sed dubitanter solum, præcipuè si malum magnũ sit. Pulchrè ad rem hanc Seneca. *Fulmina*, inquit, *paucorum periculo cadunt omnium metu. Non enim quid fecerit sed quid facturus sit cogitatur in eo qui omnia potest.* Vbi è sola potestatis, & arbitrij supremi Dei, vt in nos fulminet, id enim significat. *Quid facturus sit qui omnia potest.* Timorem, ac metum in nobis concipi docet. Suadent exmpla quotidiana filius, qui durè flagellantem mancipium videt, quin ipsi imminеat flagellum propriè Patrem timet. Ad quem modum iustos, ac sanctos ex diro Dei iudicio postremo aduersum sceleratos, quod sibi non imminere scient, timore concutiendos Patres aiunt.

5 Denique licet non nisi malum imminens, atque, vt tale cognitum mouere ad timorem possit, timoris actus de peccatis, & malis physicis concedi in Christo debet: tum quia offensas hominum contra Deum quem tam ardenter amabat ex Dei Charitate cum certo futuras cognoscеret timebat: nec non ex sui ipsius concupiscentia, cum amor Dei offensas illas proprias ipsi, qua homini etiam feciſſet, quare, & vt suas timebat. Secundo: quia cum omnium hominum caput esset mala culpæ membris imminentia sua etiam iure reputabat, sibique moraliter imminentia timebat. Tertio quia sua etiam titulo Charitatis ad dolorem effecerat, Quarto: quia sua etiam ad satisfactionem numerabat. Quinto quia, vt aliorum erant ex Charitate timebat, sicut, & aliorum bona, & & salutem, vt aliorum erant, ex charitate, & beneuolentia sperabat, vt contra Vasq. & assecla docebamus q. 1. & sanè ex hoc peccatorum alienorum timore actuali, siue ex charitate, siue ex concupiscentia, siue ex vtraque concepto, vsque ad sanguinis decurrentis profluuium ab Euangelistis narratum timuisse, atque exhorruisse humanitatem Christi in horto authores sunt Patres plures, quos de eo timore agentes memorauimus. Adeò tandem de malis penè physicis etiam timuisse ad tædium, & pauorem vsque vidimus ibidem. Ea vero mala quatenus peccatorum, pro quibus satisfaciebat, pœna erant timore reuerentiali, qui doni timoris casti Dei actus esset apertè timuit: erant quippè eiusmodi mala affectus displicentiæ Dei de peccatis, atque indignabundæ, vt sic loquar, & iratæ maiestatis Dei.

6 An vero quatenus mala physica, atque Dei physica potentia manabant affectu timoris, Dei dono, Christi humanitas illa fuerit auersata difficilius examinata est. Etenim sub ea consideratione, quatenus à Dei potentia, & beneplacito diuino erant auersari Christi voluntas non poterat, sed prosequi potius, & optare, vt de facto prosequuta, atque amplexata fuit: quatenus vero mala physica, & creata fuere ex naturali affectu concupiscentiæ, licet deliberato, & honesto, vt diximus, ea Christus pertimuisse videtur: ergo illa secundum eam considerationem non timuit ex dono timoris. Nihilominus censeo ea etiam ex dono timoris Dei, & casto pertimuisse Christi humanitatem; licet enim mala physica creata ex naturali concupiscentia, ac non ex dono timoris secundum se sumpta timeamus; ast Christus non ea sub hac solum consideratione pertimuit, sed quatenus Dei potentem maiestatem concernebant, quam simul reuerebatur eodem actu, qui fuga mali, & reuerentia diuinæ maiestatis infligentis simul erat. Vterque autem respectus Siue affectus proprius est doni timoris Dei, vt benè obseruarunt S. Th. Alexander, & Vasq. ex quo vero habitu eiusmodi actus promanarint, an ex speciali doni timoris dubitari hic poterat. Censeo Cum Alexandro illam retractionem voluntatis creatæ ad se consideratione Diuinæ maiestatis, & potentiæ humilitatis, ac religionis affectum esse: Fugam vero mali, siue culpæ, siue pœnæ cum respectu ad Dei displicentiam de peccato esse Charitatis, quando ex Dei, vel proximorum complacentia sunt: quatenus vero concernit malum physicum Dei potentiam quam simul reueremur esse religionis, vel humilitatis: quare ex nullo speciali habitu timoris procedere nisi quando prouenit ex charitate, sed ex religione humilitate, vel similibus esse, vt benè Vasq. supra num. 7 & Alexander. Cum autem nos habitus pro naturalibus purè virtutibus non agnoscamus ad timoris affectus naturales nullum doni timoris habitum recognoscimus.

CERTAMEN III.

De gratiis gratis datis humanitatis Christi.

1 GRatias Spiritus S. quas gratis datas vocamus nouem esse diximus in quæstionis explicatione. Omnes autem ad aliorum vtilitatem tendunt, atque 1. Corinth. 12. enumerantur, pleraque earum sunt donorum Spiritus Sancti, quasi effectus, vt ex earum explicatione constabit. Primo loco recensentur ab Apostolo, *Sermo Sapientiæ.* id est facilitas ad explicanda mysteria, & veritates fidei per causas altissimas, & superiores conuenientias. *Sermo scientiæ.* facilitas ad eadem per inferiores rationes audientium captui accommodatas explicanda. *Fides*, id est vel fiducia necessaria ad miracula patranda iuxta Chrysost. vel animositas impauida ad fidem prædicandam

prædicandam iuxta Ambros. vel eximia rerum fidei penetratio ipsius promulgatori necessaria vt volunt alij: *Gratia sanitatum.* Id est donum sanandi ægros. *Operatio virtutum.* Id est donum patrandi miracula alia. *Genera linguarum*; id est donum loquendi pluribus variisque linguis. *Interpretatio sermonum*; nempè donum interpretandi sacras Scripturas. *Discretio Spirituum*; id est, donum discernendi, & iudicandi aliorum Spiritus, siue motiones internas. Ac demum *Prophetia*; id est: donum absentię tempore, vel duratione, atque recondita quæque manifestandi. De hac gratia seorsim agemus. De octo vero præcedentibus fuisse in anima Christi constat, quia sunt perfectiones, & gratiæ humanitatem Christi, eiusque munera inprimis docentes, vt patet, quare illi sunt concedendæ, vt sæpè arguebamus in aliis.

2 Probatur secundo ex Euangelio, ex quo apertè earum omnium gratiarum vsus in Christi humanitate elucet. Ecqua enim Euangelij pars est, in qua mysteria fidei per altissimas causas, ac per rationes audientium captui accommodatiores, licet inferiores, Christus non explicuerit. Recolite Christi parabolas, quid de eius fiducia, impauidaque animo situte in prædicando, atque docendo, ac rerum fidei penetratione dicam? Cum horum omnium passim in Euangelio illustrissima ipsius exempla occurrant. Quid de gratia sanitatum, quam tot deploratæ salutis ægri sanitati ab illo restituti prædicarunt? Quid de operatione virtutum, siue gratia patrandi omnigena miracula, quam dæmones vel inuiti, sæpè confessi sunt, fuereque elementa omnia testata? nisi quod Ioannes c. vltimo sui Euangelij scripsit: totum nimirum orbem eis singulatim referèdis carthâ fore perexiguam. de generibus linguarum earumque vsu nihil est firmum ex Euangelio. Solum autem est certum eiusmodi gratiam habuisse cum eam discipulis suis fuerit impertitus, æqueque fuerit humanitatem ipsius decens, atque gratiæ reliquæ, licet non necessaria, quia Iudæis solum prædicauit: quanquam dubitandum minimè sit pro diuersitate Prouinciarum Iudeæ, in quibus prædicauit nonnullam esse linguarum diuersitatem, atque in vnaquaque iuxta eius proprietatem prædicasse. Item cum gentilibus alloqueretur, aut scriberet, vt ad Regem Abagarum eorum lingua, & caractheribus vsum esse. De excellentia interpretationis obuia sunt Christi cum discipulis, & Scribis, ac Pharisæis, vel disputantis, vel loquentis testimonia perampla: sicut, & de Spirituum discretione.

3 Prophetiam Abulensis in 11. numer. quæstione sexagesima-quarta humanitati Christi denegauit absolutè. Primo: quia Deus Propheta non est: & homo Christus est Deus futilis ratio Deus substatiuè de se Propheta non est: ast Deus adiectiuè sumptus per communicationem idiomatum Propheta dici potest, sicut plura alia quæ ipsi secundum se repugnant. Secundo: quia Ioannes plusquam Propheta dictus à Christo fuit gratia prophetiæ: ergo citius neganda est Christo, qua homini, Ioanne longè excellentiori. Respondetur non negari Ioanni à Christo Prophetiam, sed eius in ea præ cæteris Prophetis, qui Christum non viderunt excellentiam declarari; quare prophetia Christo homini longè excellentior concedenda erit. Tertio: quia obscuritas cognitionis quæ Christi humanitatem dedecet, est de ratione prophetiæ, quæ eius obscuritatis defectu non est in Beatis, quos obscura rerum cognitio non decet. Negatur facilè antecedens. Beatis autem prophetia non adest non quidem defectu obscuritatis eius, sed status viæ, qui Christo non defuit, estque ad prophetiam necessario requisitus.

4 Idcirco Doctores reliqui prophetiæ donum Christo qua homini concedunt, atque Abulensis sententiam temeritatis merito notant. Probatur communis conclusio ex Euangelio in quo extant exempla plurima, quibus futura Christus, qua homo, prædixit, abscondita, & occulta aperuit, secreta cordium propalauit: ob quæ frequenter Propheta nominatus est ab Hebræis Luc. 7. *Propheta magnus surrexit in nobis*: à Cananæa Ioan. 4. *Domine, vt video Propheta es tu*: à Discipulis Luc. 24. *De Iesu Nazareno, qui vir fuit Propheta*: à se ipso Lucæ 4. *Non est Propheta in honore nisi in Patria sua*: Lucæ 13. *Non capit Propheta perire, nisi in Hierusalem.* Denique, & ab Spiritu sancto, si fuerat multis retro sæculis compellatus, Deuteron. decimooctauo, *Prophetam suscitabit vobis Dominus de fratribus vestris: tanquam me ipsum audietis.* Quæ verba in sensu improprio prolata intelligi à sano Theologo nequeunt. Idcirco August. tract. 15. in Ioann. ad verba data in Ioann. 4. ac 6. contra Faustum c. 18. Ambros. in psalm. 118. ad ea verba; *Particeps ego sum.* Cyrill. Alex. 8. contra Iulianum. S. Isidorus 7. originum, c. De Filio Dei. Hier. in id Hierem. 1. *Prophetam de ingentibus dedit*, Christum qua hominem Prophetam fuisse docent.

5 Disputant hic nonnulli de gratia auxiliante, an in Christo qua homine, fuerit? Negant excitantem nonnulli: alij vero adiuuantem, & cooperantem in illo: quia visio Clara Dei, ex eaque ortus amor satis in Christo fuere ad quamcumque virtutem exercendam: præsertim cum adsit prono obiectis aliarum virtutum à Charitate proponendis scientiæ per se, & per accidens infusæ animæ Christi Domini. Sed nescio, quid omnino hac cognitionibus, vt gratiæ auxiliantes, & sint, & nominentur, deficiat: atque, vt voluntatis Christi liberam, & honestam operationem præueniunt excitantes, vt ad opera virtutum sollicitant, adiuuantes, ac tandem, vt cum voluntate suo modo operantur, cooperantes formaliter sint, ac propriissimè compellentur. Sin ostendant negantes quid aliud sanctæ aliæ cogitationes habeant, vnde formaliter, & rigidè sic dicantur? sed de hoc satis, quod solum quæstionibus de nomine, quas odi pessimè, locum facere potest.

CONTRO

CONTROVERSIA SEXTA.

DE MERITO, ET SATISFACTIONE Christi Domini.

CHRISTI Domini operibus Meritum adfuisse certum omnino est: tum quia Trident. Conc. sess. 6. cap. 7. Christum Dominum causâ meritoriam nostræ iustificationis appellat; tum quia eius operibus honestas, laudabilitas, personæque dignitas, ac viæ status, cum suis operibus ad nostram redemptionẽ, sui corporis gloriam, pluraque alia à Deo obtinenda tetẽderit, proculdubio adfuere. Quòd si ad meritũ Dei prætereà de præmio promissio requiratur, nec id Christi operibus defuit, dicente Isaia cap. 58. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum.* Venit ergo disputandum meriti subiectum, magnitudo, tempus, & modus; Secundò, quid cum sibi, tum aliis fuerit de facto promeritus. Tertiò denique de Christi Domini satisfactione.

DISPVTATIO I.

De meriti Christi magnitudine, subiecto, tempore, & modo.

QVÆSTIO I.

An merita Christi infinita fuerint?

MERITORVM Christi Domini magnitudinem præsens quæstio vestigat: quare, vnde eius valoris meritiui magnitudo proueniat, nequit non indagare.

CERTAMEN I.

Merita Christi de sese infiniti valoris esse certum est, contra nonnullos Thomistas, & Scotistas.

1 DVrandus in 3. d. 20. q. 2. & in 4. d. 15. q. 1. n. 7. & Ioan Medina c. de pœn. tract. 3. q. 1. asseruere Merita Christi, etiam posita Dei acceptatione, infinita non esse: ita etiam de Christi Meritis secundum se sumptis; ac seclusa Dei acceptatione censebant, licet à Dei acceptatione infinita esse posse docerent, Scot. in 3. 19. q. vn. §. *Initia quæstione.* Cauellius ibi in Scholiis, Gabr. a. 1. in notabili, & a. 2. conclus. 15. Almain. q. 1. notabil. 3. (Licet Faber d. 45. solo nomine Scotũ à commnui discessisse defendat) consentiunt Caluinus 2. institutionum c. 17. teste Canitio, 1. de corrupta Verbi Dei, §. *Proferamus*: Stancarum lib. 1. de Trin. & Mediatore, in refutatione prioris Epistolæ Tigurinorum. Ab his sanè non magno interuallo distare videntur, qui meritis vniuersam Dei de præmio conferendo promissione dignitatem accessuram arbitrantur: contra quos latè Controuersia de Merito, nec omnino segniter disputauimus. Porrò in horum, & proxima Scotistarum doctrina vix, & ne vix quidem, infinitus meritorum Christi valor potest, me iudice, defendi: quare verosque cum Durando, & Medina minus piè infinitatem Meritis Christi absolutè denegaturos reor; Etenim nec meritorum Christi acceptatio ad infinitum præmium, nec eis infiniti absolutè præmij fuit facta promissio: ergo si ex alterutro sit Meritorum Christi valor, dignitas & magnitudo taxanda, absolutè infinita esse non potest.

2 Nostram ergo communem, veram & tutiorem conclusionem de infinitate absolutè Meritorũ Christi de sese docent, D. Th. 3. p. q. 1. à 2. ad 1. vbi Caietanus, reliqui Interpretes, & noster Valentia, item. q. 7. à 11. ad 2. q. 46. ab q. 48. a. 2. ac tota q. 49. quodl. 2. ad 2. Alex. q. 17. m. 5. a. 2. S. Bonau. in 3. d. 13. a. 1. q. 2. Ricar. a 1. q. 2. Capreolus cum S. Th. d. 10. q. vnica. a. 1. concl. 2. vbi Paludanus, & Ricardus qui & q. 4. Ferra. 4. contra Gent. c. 55. Sot. 3. de Natura & Gratia. c. 6. & in 4. dist. 1. q. 3. a. 5. Iacob. Bill. in Scholiis ad vitam Nazianzeni num. 127. Vega 7. supr. Trid. c. 89. & 19. Driedo de captiuitate. q. 5. Vasq. d. 6. c. 2. Suarez d. 4. sect. 4. Ragusa d. 11. & 12. Lugo d. 6. sect. 1. num. 11. Granad. controu. 1 tract. 14. d. 6. Vuadingo. d. 2. dubio 2. Bernal. d. 55. sect. 1. & quod caput est, eam tradunt Anselmus 1. *Cur Deus homo.* c. 14. & 19. Basil. in 1. d. Psalmi 48. *Pater non redimit.* Ambros. præfat. in Psalm. 53. Naz. orat. 42. fin. Gregor. M. 7. Moral. c. 1. de Christo illud Iobi intelligens, *Vtinam appenderentur peccata mea, & calamitas, quã patior in statera: quasi arena maris hæc grauior apparere.* Vbi constanter docent quodvis Christi meritorium opus guttulæque sanguinis effusionem superabundãter mundos plures redempturum, id quod reliqui etiam Patres docent in 1. d. Psal. 129. *copiosa apud eum redemptio* 1. Cor. 6. *empti enim estis pretio magno.* 1. Petri 1. *Pretioso sanguine.* 1. Ioan 2. *non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* Clem. Pap. 6. in Extrauag. de pœnit. & remissionib. mox. recitanda, Cyril. l Alex. Epist. poster. ad Regin. vbi ait. *Pretium non fuisset satis magnũ, si Christus purus homo fuisset, ipsi Deo incarnato vniuersa creatura cõparata, modicum est.* Nec video, qua consequentia, ab his, qui necessitatem Incarnationis, ad satisfactionem pro nostris peccatis quovis modo defendunt, negari hæc conclusio possit. Nisi enim in operibus, ac meritis Christi proportio de se sit ad infinitum præmium & satisfactionem, æquè ad illud acceptari possent puri hominis opera, vt video intrepidè ab Scotistis nonnullis concedi.

3 Ex quibus argumentor primò. Id cuius moralis valor omnibus quibusque aliis & aliis æquialet, valoris infiniti est: at quodvis minimum Christi opus v. g. effusio guttulæ sanguinis æquialet in valore morali omnibus quibusque aliis, & aliis demeritis; vt ex Scriptura, & Patribus nuper vidimus: ergo est valoris

infiniti. Maior est certa. Etenim, si eius valoris pecunia esset, quæ rebus omnibus aliis & aliis, quantumvis in valore excrescerent, compensandis, valeret, infiniti valoris absolutè foret, vt patet. Ratio à priori, quia valor, qui detractione quavis finita & hauriri nequit, infinitus absolutè est, iuxta infiniti Aristotelicam & vulgatam definitionem, *cuius partes accipienti semper restant aliæ accipiendæ*. Conclusionis huius rationē hanc dedit Clem. Pap. Extrauag. citat. dicens: *Thesaurum meritorum suorum à Christo Ecclesiæ relictum minui non posse, quia merita Christi sunt infinita*. Respondēt Scotistæ, infinitatem hanc è diuina acceptatione, non de se venire; sed ostendimus ex acceptatione non posse infinitatem habere. Dicis secundò: finitam perfectionem Angeli æquiualere; imò excedere infinitis perfectionibus specierum inter ipsum, & muscam possibilium, quin inde infinitas perfectionis arguatur in Angelo: ergo nec in merito Christi arguetur infinitas, licèt excedat in valore morali omnium peccatorum maiorum, & maiorum demerita. Negatur consequentia. Nam excessus perfectionis Angeli non est per continentiam tantundem perfectionis specierum infinitarum imperfectiorum, & additionem perfectionis super illam: sicut est valor meritorius operum Christi respectu valoris demeritiui peccatorum.

4 Tertiò: Probatur à priori: Valor meritorum operum crescit ex dignitate, & sanctitate operantis: è dignitate inquam saltem ex genere, siue secundum statum: ita nimirum, vt, quo gradu dignitas & status operantis ex genere suo maior sit, eo maior sit operis meritum: atqui dignitas humanitatis atque hominis Christi operantis, ex genere & statu suo est infinita: ergo meritiuus valor operum Christi est infinitus. Maior est certa: nec incertior Minor ex controuersia 4. d. 1. & 4. vbi ostendimus Christum, qua hominem etiā, esse Filium Dei naturalem, sanctúmque infinitè sanctitate Deitatis: vtrámque autem infinitam ex genere ac secundum statum dignitatem & sanctitatem continet. Hoc argumentum insinuant Dionys. 2. de Diuinis nominibus, & epist. 4 ad Caium, *Christi operationes Dei viriles appellans*. Damasc. 3. de fide, c. 15. & 19. *Deitate perfusas*, Theodorus. Anciran. t. 6. Concil. Ephesin. c. 10. hom. de Natiuitate, & appendice. 5. eius Concilij. c. 2. hom. alia de eodem. Leo Magnus Epist. 10. dicens *vnam naturam operari cum consortio alterius* Nab. orat. 36. 4. de Theolog. 2 de fil. approbatus ab Agathone Papa, & Synod. 6. art. 4. Epist. 1. aiens *in Saluatore velle totum esse deificatum*; quæ obiici contra hanc rationem possent, cōmodiùs diluētur postquā id, à quo hæc valoris infinitas meritis proueniat, enucleatiùs statuerimus.

CERTAMEN II.

Aliorum, de principio infinitè significante opera Christi, opiniones confutatæ.

1 VNde verò Christi operibus infinitus valor accedat, nonnulla apud Soar. proximè §. *Quoniam verò*. Dionysij, Leonis, & Nazianzeni verbis decepti inde prouenire aiunt, quod è voluntatis diuinæ, & humanæ actibus vna operatio Dei virilis, atque infiniti valoris conflatur: sicut, quia in nobis ex anima & corpore vna persona conflatur, corporis operatio eundem valorem cum actu, & ab actu animæ habet. In quem sensum illud Athanasij trahunt: *Sicut anima, & caro vnus est homo ita Deus & homo vnus est Christus*. Contra primò; doctrina hæc affinis videtur errori ponenti vnam operationem in Christo, contra quem 6. Synod. & Agatho Pap. duas operationes in Christo, æquè atque duas naturas, quas consequuntur incōfusas definiere. Secūdò diuina & humana operatio non cōparantur, vt natura, & suppositum, nec, vt actus & potentia. Tertiò: Cùm operatio hæc immanens esse debeat, nequit vna esse, ni eidem insit principio. Vnde Euthychiana naturarum confusio inducitur, vt bene Damascenus, in simili. 3. de Fide c. 19. & ex ipso S. Th. proximè arguunt. Quartò: Vnitas personæ non sufficit, ad vnitatem physicam vtriusque operationis, vt patet in actu appetitus & voluntatis in duplici accidenti eiusdem subiecti, & in duabus Christi naturis, quæ inter se vnum physicè non componunt. Nec sufficit ad vnitatem moralem, nisi vtriusque actus eadem sit libertas, vt constat in actibus corporis & animæ, quos in exemplum afferunt Aduersarij: Quare nisi admissa naturarum & voluntatum Eutychiana confusione nequit eorum sententia sustineri.

2 Dices in actu intentionis & electionis diuersam libertatem esse, & in actu imperato, & imperante voluntatis eiusdem; & tamen vnam moraliter operationem constituere. Sed quoties diuersa libertas est, diuersus moraliter actus est, vt patet in electione furti ob fornicationem. Secundò: Non sic se habent intentio, & electio, sicut actus voluntatis diuinæ, & humanæ, quæ à diuersis volūtatibus & libertatibus sūt, ne humanæ via ad meritum occludatur dum eam merito ad infinitatem aperimus. Dices actus ministri, & procuratoris iidem moraliter sunt domini & clientis, licet physicè sint á diuersis volūtatibus & libertatibus, cæterùm licèt libertas clientis, qua procuratorem suo nomine agere voluit, diuersa sit à libertate actionis procuratoriæ; at in actione procuratoria, quæ moraliter eadem vtriusque est, non est clientis diuersa libertas à libertate procuratoris; similiter vna censetur actio domini & ministri, quoties è domini mandato, & voluntate hic se gerit; imò, res tunc quidem est moraliter absolutè vna, quia in ministro diuersa est libertas: vnde vterque, de actione praua punibilis, de honesta est laudabilis. Ratio est: quia præceptum superioris in exequendo tuium solùm est sufficiens, vt si malum sit, effectus & actio exequentis tanquam causæ morali domino, ficut, & malè suadet hominibus aliis, imputetur, non autem vt subditi exequentis operatio, eadem domini habeatur, maximè vt ex præcipientis dignitate in morali æstimatione censeatur; alioquin cùm Dei præcepta exequimur, obsequia nostra infiniti valoris habenda forent, & meriti.

3 Vuadingo. d. 8. dubio. 1. §. 2. num. 16 asserit infinitatem valoris operationum humanitatis vnitæ venire ex eo, quod Verbi moraliter sunt, esse autem moraliter illius non solùm ex vnione, sed ex voluntate formali, vel interpretatiua Verbi, vt sibi imputétur, qua moraliter influit in humanitatis operationes. Probat ex Cyrillo, Exegesi ad Valerianum dicente: *Quia Verbum propria carnis perpessiones, quasi proprias in se transtulit sibique vendicauit, eius mortem omnium vitæ præponderasse asserimus*. Addit num. 17. post medium, voluntatem vniendi sibi humanitatem esse interpretatiuam Verbi, vt sibi eius operationes imputentur, ac proinde non posse esse vnitum humanitati, quin ipsi imputentur. Contra, ergo voluntas vnionis satis est, vt ipsi imputentur, quin alia formalis vel interpretatiua expectanda sit contra ea, quæ aiebas, num 16. Contra secundò: quia voluntas interpretatiua, per expressam de opposito desinit esse interpretatiua: ergo posita voluntate expressa Verbi, vt sibi non imputentur opera humanitatis, voluntas vnionis erit interpretatiua, darique vnio poterit, quin illius opera Verbi sint moraliter, ac quin Verbum moraliter influat in ipsa, atque inde habeant infinitum valorem, contra id quod secundo asserit loco. Respondet: Voluntatem hanc expressam pugnare cum voluntate vniendi humanitatem contradictoriè, æstimo magis secundū pugnare Vvadingo. Etenim voluntas hæc non pugnat contradictoriè formaliter cum voluntate vnionis; alioquin hæc voluntas expressa Verbi, vt sibi imputentur opera humanitatis erit non

interpretatiua solùm, vt ipsa asserit, nam expressa interpretatiuæ solùm voluntati de opposito non contradicit formaliter, imò neque illatiuè. Etenim si in conceptu vnionis precisè non includitur imputabilitas realis formalis operationum humanitatis Verbo, vt hic docet, & sonat volûtas solùm interpretatiua, quæ in vnione est: ergo vnio, eiúsque voluntas precisè realiter formaliter consistere poterunt sine imputabilitate, ac imputatione, quin vnioni ac eius voluntati contradicant.

4 Tertiò aliqui apud Ioan. §. *atque ex hâ alij*, ab vnione operum ad Verbum promanare aiunt: sicut de valore sanguinis effusi Eugenius docebat. Verùm si de immediata vnione operationum humanitatis ad Verbum loquantur, rem pluribus impossibilem supponunt ad veritatem certam de infinito valore operum Christi tuendam. Secundò non repugnat accidentia vnirj hypostaticè: vnde vnita de facto norunt? ita vnitas esse humanitatis operationes dicunt ex infinitate valoris earum. Contra: quia ad dignificationem operum immediata eorum vnione ad personam vel formam dignificantem opus monet, vt bene S. Th. 1. p. q. 25. a. 6. ad 4. Et patet in gratia habituali nostra opera dignificante. Secundò: Cùm plures operationes Christi transeuntes fuerint, plura assumpsisset Verbũ, etiã vt quod quæ statim dimiserit contra Theologicum, fortasse etiã dogmaticum axioma; si de mediata vnione loquantur rem non explicant. Quartò: alij refutati ab Scoto in 3. d. 19. à Capreolo d. 18. ad 5. Scoti, aiunt, cùm actiones suppositorum, etiam influxiuè, sint, actiones humanas Christi infinitas à Verbi personalitate, etiã actiuè fluere; indéque valoris infinitatem trahere. Primò tamen specialem influxum ad operationes ad extra periculosè Verbo soli tribuunt. Secundò: operationibus finitis & creatis tribuunt physicam, & entitatiuam infinitatem. Tertiò: cùm opera etiam nostra à tribus personis infinitis actiuè fluant, cur eam infinitatem actiuam ab his non habent, atque inde etiam valoris meritiui infinitatem? Vnio enim ad actiuum influxum nil præstat. Quartò: nulla forma dignificans dignificat opera actiuo influxu in illa, illóve opus ad dignificandum habet: ergo nec Verbi personalitas. Quintò: actiuus influxus suppositalitatis in actiones naturæ semper exulauit: atque in nostra sententia de subsistentia est impossibilis.

5 Denique Suar. §. *Dicendum igitur est.* Vuadingo d. 2. dub. 3. aliíque plures, licèt influxum actiuum personalitatibus, cùm ferè omnibus negent, asserunt tamen esse conditiones physicas ad operandum: quia operans *vt quod* non est natura sola, sed completa in esse suppositi, & personæ, iuxta Aristotelicum axioma: *Actiones sunt suppositorum*: quæ cum diuina in Christo sit, infinitè dignæ operationes euadunt. Physicæ adhuc auditor pessimè oderam doctrinam hanc de conditionali præcedentia actiua personalitatis ad operationes naturæ. Ad rem autem præsentem inutilem prorsus iudico. Vt enim proximè dicebam ratio principij actiui opera non dignificat, etiam, cùm in ea physicè influit: ergò multò minus, cùm solùm est conditio se tenens ex parte principij influxiui. Secundò vt in simili nuper arguebam in hac doctrina tres personalitates diuinæ se tenent vt conditiones ad nostras operationes, quatenus à Deo sunt, & tamen non sunt infinitè dignæ. Tertiò: forma dignificans iustorum opera, nempe gratia habitualis, solà sui assistentia, atque inhærentia principio operanti ea dignificat, quia ex parte principij se teneat ad elicientiam: ergo ad eleuationem & dignificationem operum humanitatis impertinenter se habet, quod personalitas se habeat, vt conditio ex parte principij actiui se tenens ad illas eliciendas.

R. P. Christoph. de Ortega, de Deo vno & Trino.

CERTAMEN III.

Nostri Vazquez sententia probata & propugnata.

1 VEra igitur sententia est nostri Vazquez d. 24. & satis communis inde infiniratem valoris opera humanitatis trahere, licèt in se finita sint, quod media vnione hypostatica, tam deitate, quàm persona Verbi, vt diximus, infinitè sanctificatur, ac deificatur humanitas, ac Dei filia constituitur, ex quo infinitæ dignitatis, tam ipsa, quam ipsius operationes redduntur. Probatur primo: Eatenus opera humanitatis Christi dignificantur, quatenus deificantur, sunt Dei viriles, atque humana natura operatur in consortio alterius, iuxta Damasc. Dynoisi. Leonem M. Nazianzen. Agathonem, & alios Patres datos Cert. 1. At quatenus Deitati, & personæ toti Filij adiuncta est humanitas operans, ea omnia habent eius operationes, Deus motiuum complacentiæ, ex quo omnia possit donare, & remittere, vt aiebat Cyrillus proximè, non autem quatenus vnitur personalitati præcisè, & formaliter (quæ deitas Deus, & Filius filiatio formalis adæquatè non est) vel quatenus influit in operationes humanitatis, estve conditio ad eas eliciendas: ergo quatenus humanitas operans deitati ac personæ Verbi vnita est, eius operationes dignificantur infinitè, non quatenus vnitur personalitati, vel hæc influit. Probatur secundò. Quia, eatenus eleuantur nostra opera ad valorem præmij supernaturalis condignum, quatenus adest sanctitas & filiatio adoptiua Dei in operante: ergo eatenus dignificabuntur & eleuabũtur opera humanitatis Christi, quatenus adest illis sanctitas, & filiatio Dei naturalis, per vnionem scilicet ad Deitatem, & personam totam Filij. Tertiò probatur: Eodem modo attendi debet dignitas humanitatis Christi ad æstimationem moralem & dignificationem operum eius, quo attenditur dignitas operantis temporalis ad valorem temporalem & moralem operum respectu præmij temporalis, & apud Deum dignitas iusti: sed in his non attenditur, nisi sanctitas, vel dignitas excellentiæ, v.g. quod sit Comes, Dux, vel filius Regis, non autem personalitas physica: ergo nec in eleuatione operum humanitatis Christi personalitas physica, sed id, quo formaliter sancta, ac filia Dei naturalis illa constituitur, attenditur.

2 Dices ergo si humanitas non personalitati formaliter & proximè sed deitati vniretur, ac in propria persona maneret, eius opera æquè dignificarentur infinitè, atque modo, cum tunc infinitè sancta, æquéque deificata maneret humanitas, æquéque digna per vnionem ad deitatem. Respondetur implicare in terminis conditionalem, quia in vulgari sententia de modo superaddito personalitatis propriæ iudicatur impossibilis vnio immediata ad deitatem, & vnio duarum naturarum: in nostra verò implicat humanitas producta dependenter ab vnione ad aliud, quin propria personalitas pereat: quod si vnio esset, quin humanitas existeret dependenter ab illa, certam verámque existimamus illationem. Dices secundò: etsi Deus, eiúsque bonitas infinitatè habeant, tamen eius visio, & amor infinitatem in nobis non habent: ergo nec opera humanitatis eam habebunt à deitate, licet infinita sit: nego consequentiam, nam obiecta actus specificant solùm extrinsecè, non afficiunt formaliter, sicut dignitas operantis; quare, vt sæpe docuimus, ex augmento perfectionis obiecti, non augescit actus proportione Aritmetica, seu tantum quantum crescit obiecti perfectio, sed Geometrica. Ast à forma, & dignitate, qua formaliter actus afficiuntur, cuiusmodi est dignitas operantis, tantum crescunt actus in valore,

quanta est forma, seu dignitas. Sed hinc insurges: ergo, si maior, intentiórque adsit, maior dignitas ad præmium maius erit in opere æquè, imò minus perfecto, siue indiuiduè, siuè intensiuè, specificè etiam. Patet: quia si quatenus dignitas se communicat operanti & operi, dignificat ipsum, quo magis se communicat, magnis dignificabit, in opere æquè perfecto. Admittunt consequentiam Suar. §. *Adprimum*, & lib. 12. de Gratia. c. 22. Valentia t. 2. d. 7. q. 6. pun. 3. Enriquez de fine hom. c. 20. §. 1. referens Almainum, Cordubam, & Victoriam, Moncæum, Pennam, & alios, Granad tract. 11. de Gratia d. 2. sect. 2. cum aliis, Gabr. in 2. d. 29. q. vni. a. 1. notab. 3. & a. 2 concl. 4. Salm. t. 3. tract. 33. pag. 277. Lugo d. 7. sect. 7. nec dissentire videtur Sanctus Lh. citata d. 29. q. 1. a. 4. Sed non video quomodo in minus perfecto opere negari consecutio possit, admissa in æquè perfecto, in quo admittendam non esse monstrabam controu. de Gratia, & controu. de Alteratione. Recentiores Complutenses negant etiam consequentiam in opere minus perfecto: quia inquiunt, ex dignitate operantis operum valor geometricè sumitur non arithmeticè: quare ex maiori perfectione actus magis augebitur meritum, quam ex maiori dignitate operantis. Sed quid ad secundam obiectionem contra infinitatem meriti Christi dicent? qui hec solutione succumbunt.

3 Respondeo cum Vazq. proximè, & aliis, explicatius tamen ipsis: Negando vniuersam consequentiam. Vt enim controu. 2. d. 3. dicebamus, subiecti dignitas non destruit valorem operis, sed intrinsecum eleuat, vt magnum, siuè absolutè præmium non sit, quod illa sublata præmium foret absolutè. Quocirca opus intrinseci valoris, meritorij præmij, vt vnum naturalis, cum gratia eleuatur præmium, vt vnum solum meretur, sed supernaturale, quamtumvis gratia, & dignitas operantis crescat. Quod autem intrinsecum valorem meritorium habet præmij, vt duo, tantundem solùm è supernaturali præmio meretur, quantumvis gratia minuatur, quia non extrahit operantem siue maior, siue minor gratia sit ab ordine amici, & Filij Dei adoptiui, respectu cuius præmiaturi, & filij præmiandi quidquid naturalis ordinis est, nil ad præmium habetur, vt exemplis facinoris á milite priuato, vel à Duce, & Dinasta perpetrati citato loco declarabam. Valor igitur solùm intrinsecus operis attenditur ad præmij quantitatem, dignitas operantis ad qualitatem: vnde hac crescente præmij quantitas non crescit. Qua in re nostri Lugo inconsequentiam notat: qui in nostrum principium de eleuatione operam per gratiam operantis incidit. Adeò etiam obest consequentiæ aliquarum opinionum, quasi notionale præiudicium; vt quia Castellanis opinio de augmento meriti ex augmento gratiæ solùm iam diu obrepsit, etiam principio ad oppositum adinuento, vir ingeniosus contra illam minimè discurrerit. Sed inde obijcies fortius. Ergo, cùm valor intrinsecus operum Christi finitus sit, quantitas præmij respondens finita erit, licèt quantitas præmij ex dignitate infinita operantis altioris longè ordinis esse debeat. Nego consequentiam. Nam, cum dignitas operantis adeò est excellens, vt infinita simpliciter, facit, vt creata omnia, etiam supernaturalia, quæ sola secundum se in præmium dari possunt, exiguum quid sint, ac fortasse minus quam naturalis ordinis respectu operantis amici, & filij solùm adoptiui Dei: vnde trahitur à dignitate operantis infinita absolutè quantitas præmij ad qualitatem, quia infinitate dignitatis ex genere suo absorbetur præmij quantitativa magnitudo; atque insuper, cùm non possit esse in præmio qualitas æqualis infinitæ absolutè dignitate operantis ex quantitate defectus qualitatis suppletur. Instabis: Ergo etiam maior intensiuè dignitas gratiæ in operante suppleri poterit quantitate, & magnitudine præmij, gratia nimirum ampliori vt obiiciebatur. Nego consequentiam: quia non est defectus æqualitatis in qualitate præmij, supernaturalis, quod, quantumvis minimum, magnum è genere suo respectu amici, & filij adoptiui cuiusvis est.

4 Instas, non meretur opus Christi omne præmium possibile: ergo non est infinitum simpliciter in genere meriti. Antecedens probo: quia vniones hypostaticæ plures sunt possibiles: Ast vna ex illis in præmium data, expletur meritiuus valor operis Christi: ergo non meretur Christus reliquas. Minor suadetur. Data quavis alia vnione, datur effectus simpliciter infinitus, redderetur enim humanitas, cui daretur, infinitè sancta absolutè, & simpliciter, æquè, atque ipse Christus mereris: ergo daretur in illa præmiũ infinitum simpliciter. Sed præmio infinito simpliciter adæquatur meritũ infinitum simpliciter: ergo vna hypostatica vnione data in præmiũ operis Christi eius meritũ expletur. Respondet Albertin. t. 1. corol. 18. ex principio 1. philosophico. p. 11. 4. Bernal. supra num. 16. argumentum obtinere in indiuisibili actus meritorij Christi, non autem in actu diuisibili eius: siquidem indiuisibile quodvis prout dignificatum deitate vnionem aliam hypostaticam meretur: ac proinde omnes eius partes, & indiuisibiles, vtpote infinita, vniones omnes possibiles merentur. Cæterùm, cùm continuum quodvis indiuisibilibus finitis componat Bernal. atque vniones hypostaticæ plures, & plures sint in infinitum possibiles, si argumentum hoc indiuisibili actus meritorij Christi non mereri Christum omnes vniones possibiles euincit, id ipsum de toto actu conuincit; censeo ergo cum Vaz. d. 6. c. 3. Soar. sect. 4. Regusa d. 18. Moncæo d. 8. c. 18. Petro Hurtado d. 36. sect. 1. Lugo. d. 6. sect. 1. num. 20. adhuc de indiuisibili actus meritorij Christi argumentum non tenere. Primò quia non datur im præmiũ deitas secundum se, qua redditur infinitè sancta, & digna humanitas; non enim illa est in præmiantis potestate & dominio, sed vnio: quare hæc datur in præmium, non illa: sicut, cùm datur in præmium Deus visus Beatis, non datur Deus secundum se, sed eius viso, quæ sola est in potestate & dominio Dei præmiantis; aliòquin daretur meritum infinitum purè creatum, vel Deus visus non esset præmium condignum, sed infinitè excedens merita iustorum. Ecce ergo inæqualitatem vnionis in præmium datæ etiam aspectu indiuisibilis meritorij actus cuiusvis Christi. Dignificatur enim deitate secundum se, ac simpliciter infinitè; non autem præmiatur deitate secundum se, sed eius vnione, quæ finitum quid absolutè, & simpliciter est.

5 Hinc constat solutio ad similem aliorum obiectionem, nempe actu alio meritorio Christi in præmium alterius dato æquari prorsus huius alterius meritum, ac proinde reliqua mereri non posse, quare non esse infinitè meritiuum. Etenim, quod infinitatem in actu alio meritorio dato in præmium ponit, est deitas secundum se, quæ dari in præmium nequit. Constat item Christum, qui tot, & sibi, & nobis à Deo donari est promeritus, non meruisse actum increatum Deitatum quia hic secundum se in potestate, & Dominio Dei non est, vt dari in præmium possit: tum quia nobis, & humanitati Christi secundum se bonus formaliter non est ac materia præmij, sed ratione extrinseci boni, quod per illud nobis donatur, alioqui & iustus sibi complura adeò donari mereatur actum increatum Dei, scilicet simpliciter infinitum præmium, merito finito condignè mereatur, quod repugnat. Denique argumentum non tenet. Quia, etsi vnione daretur effectus simpliciter infinitus in præmium, & quod æquaret meritum operis Christi, inde potius conuincetur hoc esse infinitum: siquidem, quod non nisi infinito simpliciter æquari potest, simpliciter infinitum est, non finitum: quare neganda esset consequentia primæ rum de ratione meriti simpliciter infiniti non sit omne præmium, seu plura præmia vltra simpliciter infinitum excedere, sed solùm omne præmium simpliciter finitum, æquare. Sed inquies, adhuc non potest meritum

Christi

Christi esse hoc modo simpliciter infinitum, quia omnes actus Christi simul sumpti plus mouent Deum ad præmiandum quam singuli seorsim sumpti, ergo singuli seorsim sumpti non sunt simpliciter infiniti in ratione meriti; distinguo antecedens, plus mouent Deum extensiuè concedo, plus intensiuè, nego, quia singuli mouent ratione totius dginitatis quæ est in persona infinitè sancta & grata Deo. Ad infinitum autem simpliciter in ratione meriti sufficit vt non possit excogitari aliud intensiuè maius atque perfectius, licet possit dari aliud extensiuè perfectius: sicut linea infinita est simpliciter infinita in ratione lineæ, quando non potest dari aut cogitari alia longior, licet dari & cogitari possint plures aliæ lineæ illi similes in longitudine infinita.

Certamen IV.

Obiectiones reliquas Expedio.

1 Arguit præterea in hunc modum Scotus contra hanc infinitatem: Tantum est Christi meritum quanta est bonitas moralis actionum Christi, cum valor meritiuus sit proprietas consequens huiusmodi bonitatem; Atqui hæc bonitas in actibus Christi fuit finita, cum ipsi actus fuerint finiti & à potentiis finitis humanæ naturæ Christi processerint, ergo. Confir. primo, quia Verbum non communicat actibus humanitatis dignitatem physicam increatam quam in se habet, ergo communicat tantum moralem, atque adeò limitatam & minùs perfectam. Confir. 2. quia si Christi meritum esset simpliciter infinitum æque esset gratum Deo ac ipsum velle increatum ipsius: Atqui absurdum est consequens, ergo & antecedens. Respondeo distinguendo minorem Atqui hæc bonitas fuit finita ex parte humanitatis operantis, concedo, ex parte personæ verbi dignificantis, nego. Duplex enim bonitas moralis in actibus Christi distingui potest, vna essentialis seu entitatiua ipsi actui quæ petitur à principio finito, nempe ab humanitate Christi circa obiectiuam honestatem operante, & hæc finita est: altera personalis & aduentitia quæ petitur ex ipsa dignitate personæ verbi sese communicantis huiusmodi actibus propter coniunctionem quam habet cum ipsa humanitate operante, & hæc bonitas infinita est. Ad primam confirmationom distinguo antecedens: Verbum non communicat physicè illis actibus dignitatem physicam quam habet, concedo: Non communicat illam moraliter, nego: deinde negatur consequentia; quia tanta est moraliter dignitas in actibus Christi quanta est in ipso Verbo; cum sine limitatione dignificet humanitatem Christi omnésque illius actus. Ad secundam confirmationem nego sequelam, quia meritum Christi non est infinitè gratum ac placens Deo nisi in genere valoris moralis & propter coniunctionem cum persona Verbi infinitè acceptâ & gratâ. Velle autem increatum ipsius Verbi propter se & in genere valoris physici acceptum est Deo: quod tamen non impedit quin actus Christi prout includens in concreto personam verbi, quæ per modum obsequij submittebatur Deo, tantum placeat Deo quantum ipsi placet ipsum velle increatum Verbi.

2 Sed instabis: Actus procedens à principio infinitè digno & laudabili non potest habere rationem meriti simpliciter infiniti, de cuius essentia est dignificare & laudabilius reddere ipsum principium operans, alioquin Deus ipse per suum actum increatum posset mereri: Atqui actus Christi procedunt à principio infinitè digno & laudabili: ergo non possunt habere rationem meriti simpliciter infiniti. Respondetur negando maiorem. Et prima quidem illius pars quæ pertinet ad dignificationem principij operantis veræest quando illud principium est vndequaque infinitè dignum & perfectum, qualis est Deus, qui propter suam summam in omni genere dignitatem & perfectionem non potest per suum actum increatum dignificari, atque adeò nec mereri; falsa verò est eadem Maior quando principium operans capax est illius dignificationis licet aliunde ex coniunctione cum aliquo infinitè digno atque perfecto, illius opera infinitè dignificentur, vt accidit humanitati Christi, cuius opera infinitè à Verbo sibi vnito dignificata sunt. Secunda verò pars de laudabilitate non ideò vera est, sed quia laudabilitas, provt idem est quod meritiuus valor, in Deo locum non habet: cum non habeat à quo præmietur nec præmij materiam, cum nihili sua ad fœlicitatem referant creata omnia, licet habeat laudabilitatem gratitudinis. Vtrumque autem Christi humanitati operanti adest, & Deus præmians & præmij materia: quare magis laudabilis est meritoriè & gratitudinaliter à nobis quoad motionem ob opus perfectius quam ob imperfectius, licet laudabilitate subiectiua, quasi intensiua, magis laudabilis non sit, cum enim hæc nil aliud quàm sanctitas illius sit, in qua, vt aiebat Dyonis. Alex. epist. contra Paul. Samosaten. labore & industria operum, sicut nos homo Christus non crescit, vtpote infinita sanctitate Dei sanctus nequit esse & operibus subiectiuè laudabilior.

Sed adhuc permissa Maiori illa, etiam, vt sonat, Minor est falsa: quare nec tenet consequentia. Etenim, licet opera humanitatis Christi sint subiecti infinitè sancti, non tamen à principio infinitè sancto: cum nec sint à Deitate, aut persona Verbi actiuè, quæ in Christo infinitæ sunt, sed ab humanitate, quæ finitum quid est. Aduerte tamen illud de laudabilitate, non tam infinitatem meriti Christi, quàm meritum Christi absolutè impugnare. Instabit tamen contra infinitatem: coniunctum ex infinito & finito infinitum absolutè non est: atqui meritum Christi est coniunctum ex simpliciter infinito (nempè Deitate, & persona Verbi) & simpliciter ex finito (nempe opere humanitatis:) ergo simpliciter infinitum non est. Maior absolutè est falsa: nam partes quantitatis, aut qualitatis infinitæ, finitæ magnitudinis intensiuè & extensiuè sunt sine infinitatis præiudicio; Sed distinguo: ex infinito denominante, & finito denominato, non est *Denominatiuè* infinitum, nego Maiorem, *subſtantiuè*, *& entitatiuè*, transeat: Et similiter Minorem & nego consequentiam. Sed dices: Si subiectum limitatum est, quo pacto Denominationem Denominantis adhuc infiniti non limitat? Quia limitatio Denominationem, vel illimitatio à forma sumitur non à subiecto: Vnde Sanctus Petrus æque sanè gratus Deo est atque Angelus, qui æqualem habeat gratiam. Sed instas: ergo æque gratus erit Deo, actus Christi atque actus Dei; nego consequentiam: quia non æque participatur vnione Deitas ab humano actu Christi atque ab actu Dei atributum sanctitatis: non enim per identitatem, sed per vnionem vt supra diximus. Obiiciunt sibi Lugo & Recentiores. Ponamus alium esse Christum, & Iesum precari ægro salutem; alium verò Christum ne sanetur, tunc neuter quod precatur mereretur, cum æqualia sint merita vtriusque, quia infinita; & tamen quod vterque precatur finitum est & possibile: ergo neutrius meritum est simpliciter infinitum. Nego Minorem; vterque enim meretur, quod precatur, licet ratione æqualitatis meriti & contradictionis præmij non obtineat, quod autem infinito infinitum æquetur vtriusque arguit non destruit infinitatem, vt Cert. 3. num. 5. docebam.

4 Duo tandem obiicienda sunt, quæ non tam meriti infinitatem quam meritum absolutè in Christi operibus impugnent. Primum ex Guillielmo de Rubion in 3. d. 18. Humanitas Christi titulo ipso vnionis

independenter, & pro priori ad opera digna est, cui omnia donentur, iúsque habeat ad illa. Ad Hebræos 1. *quem constituit hæredem vniuersorum* nam secundum Deitatem non est constitutus hæres, sed natus. Sed id quod iuris nostri est independenter ab operibus, nequit esse præmium operum: ergo nil est in tota possibilitate, quod possit esse præmium operum Christi; At facto impossibili præmio operis impossibile est meritum illius: ergo meritum operibus Christi est impossibile. Respondeo ius illud vnionis non esse eo coactiuum, & cui Deus sine indecenpentia nequeat renuere; sed precarium, cuiusmodi ius non aufert à rebus ad quas est, rationem materiæ præmij, vt non semel diximus, ac sæpiùs dicemus. Secundum argumentum sit. Humanitas Christi habuit præscientiam à sui conceptione actuum suorum, & negotiorum oppositorum: sed cum hac præscientia nequit stare eorum libertas: ergo nec meritum, quod sine libertate stare nequit. Negatur tamen facile Minor. qui eiusmodi præscientia posterior natura est vsu libertatis. Dices, ex prescientia certa amoris mei erga Petrum nequit cogitatio inducens ad odium Petri mouere voluntatem meam: consequenter & in actu secundo fateor, antecedenter & in actu primo nego; solùm ergo impeditur ex præscientia actus mei futuri potestas antecedens ad sperandum actum oppositum, non autem ad actum ipsum.

QVÆSTIO II.

An in Christi amore erga Deum Meritum fuerit?

SIngulatim iam actiones Christi, quibus meritum adfuit, examinamus. De eis autem loquimur quæ de facto fuerunt. Nam ex suppositionibus variis possibilibus (nempe, quod præfinitæ essent à Deo, & similibus pluribus) disputare, non tam est augere scientiam, quàm omnes confundere: citiúsque memoria summitatum moralium vitio ornaretur quàm ornaretur intellectus. Cùm enim generalis doctrina propriis sedibus à nobis tradita sit, singularia illa pro hac vel illa combinatione & hypothesi definire non authoris quem agimus, sed ingenij cuiusuis negotium est. Et quidem de actibus liberis virtutum moralium meritorios absolutè iniustis negauit secundum se Suarius d. 29. sect. 2. ast in Christo meritorios asseruit §. *dico denique*, cui prorsus assentitus est Bernarl. d. 55. Sed cum virtutes morales iusti defectu dignitatis à merito non deficiant per hoscę, sed quia secundum se non ordinantur ad vitam æternam, nisi respectus adiungatur iste, quamtumuis dignitas operantis infinita in Christo sit, meritum eis non aderit. Quare consequentiùs Petrus Hurt. 2.2.d. 146. de char. §. 32. & d. 63. de incarn. §. 45. negauit etiam in Christo virtutibus moralibus meritum; Sed ij omnes in principio peccant: nempe virtutibus moralibus secundum se meritum non adesse, cuius oppositum affatim à nobis ostensum est, *controu. de merito.* ex quo loco supponendum potius hic, quàm disputandum est. Restant virtutum Theologalium actus, de quibus merito dubium esse non potest, si amorem erga Deum excipias, de quo in præsenti. Licet an spei & fidei actus in Christo fuerint possit disputari, & insuper de operibus præceptis de quibus q. 3. agemus.

CERTAMEN I.

Meritum amoris Dei in Christo malè ab aliquibus defenditur.

1 VAzquez d. 64. c. 3. Aluar. d. 45. Gaspar. Hurt. d. 14. dif. 1. cum aliis amori Dei in Christo etiam regulato per scientiam infusam, meritum prorsus negant; quia, licet hæc liberam voluntatem ad Dei amorem relinquat, ex adiunctione tamen visionis beatæ exterminatur cogitúrque voluntas ad illum, sicut posita physica prædeterminatione cogeretur. Idcirco libertas in actu primo dicit negationem principij cuiusvis determinantis & necessario connexi antecedenter cum actu. Hoc argumento ducti, in eandem sententiam venerunt Ferrara 3. contra gentes c. 62. §. ad id *quod vltimo* Caiet. 3. p. q. 11. a. 1. licet autem amore regulato per visionem beatam Christum meruisse, negent, at regulato per scientiam infusam promeritum fuisse aiunt. Suar. d. 39. sect. 2. Granad. tract. 14. d. 1. num. 8. Valentia q. 19. punct. 2. Lugo d. 27. sect. 1. num. 2. Bernarl. d. 55. sect. 2. num. 14. facto verò argumento respondent duplici actu amoris Christi altero à visione, ad quem rapiatur, altero âscientia infusa libero; sed inprimis scientiæ diuersitas non arguit amoris diuersitatem in sententia Suar. & est clarum: cum idem actus elicitus per scientiam infusam scientia beata elici possit; secundo: repugnat naturaliter (in quo solum ordine potest esse libera determinatio voluntatis à se) scientiam infusam adstante beata mouere voluntatem; sicut adstante visione atque euidentia obiecti mouere testimonium de illo: qua solùm de causa pugnant assensus fidei & scientiæ & visionis, vt aliqui volunt, adhuc supernaturaliter. Tertio: bonitas Dei clarè visa rapit, tesse Bornal num. 29. voluntatem ad amandum Deum quantum potest: ergo ad amandum to to amore quem tunc potest, siue intenso actu siue pluribus: quare tunc ad alium actum ex scientia infusa exhausta prorsus & impos voluntas maneret. Dices rapi ad amorem totum quem potest cum habitu qui limitatæ virtutis est; ast sine habitu posse voluntatem cum scientia infusa actum alium amoris edere. Contra: quia si non adest auxilium extrinsecum loco habitus nil potest voluntas ad actum supernaturalem amoris Dei; si autem adest ad totum rapitur à visione.

Amori autem regulato per scientiam beatam in Christo meritum adscribunt plures, diuersis tamen fundamentis. Altisiodorens. 3. sum. tract. 1. c. 6. Gabr. in 3. d. 18. q. vnica, concluf. 2. Capreol. ibi Almain. q. 1. notat. 5. referens OKamum, Maior q. 2. quibus addit Scot. §. *in ista q.* quia licet sine libertate à volente prodeat amor Christi, vel à solo Deo infundatur merito ipsius non obesse aiunt; sed aperta contradictione, vt Controu. de merito monstrabam. Alij apud Enriquez de fin. hom. c. 6. §. vlt. litera K, & apud Vincentum de gratia Christi q. 5. a. 3. dub. 1. aiebant per potestatem miraculorum potuisse in Christo suspendi amorem visione Dei adstante: quare libere ab ea prodire. Mala solutio, quæ miracula querit. Secundò quidnam potentiæ miraculorum cum motione voluntatis? maximè vt suspendatur amor summi boni visi clare, in quo nulla apparet ratio malitiæ Monzeus Noster d. 9. c. 11. quia non cogitur voluntas ad perfectissimum siue intensiuè, siue indiuidualiter amorem à Dei visione: quare in eius pro alio imperfectiori appositione libera est. Contra tamen: quia vt nuper dicebam ad amorem, quàm maximum & perfectissimum potest, rapitur à visione voluntas. Scotus sine §. citat Med. 3. p. q. 19. a. 3. Valent. supra Salas 1. 2. 11. tract. 2. d. 7. sec. 1. num. 6. Petrus Hur. d. 4. sect. 2. d. 63. sect. 1. sub sect. 3. Luop. d. 27. sect. 1. & Complutenses. Recent.

cent. libertatem Christi in amore beato defendunt. quia eo ferebatur non solum in Deum eiusque intrinseca bona, sed & in extrinseca Dei bona ex complacentia ipsius, & in proximos propter Deum: ad huiusmodi autem amorem non cogebatur à visione beata, siue hæc omnia eadem visione repræsententur, siue cognitione alia: quod parui ad libertatem vel identitatem actus refert: quidquid contendant alij; nec refert quod obiicit Soarez §. *dico secundo* eundem actum fore liberum & necessarium; liber enim absolutè actus est, quoties ad illum, secundum totam indiuiduam entitatem voluntas in actum primò determinata non est: est siquidem determinatio actiua quæ ad formalitates præcisas non est, sed ad res in indiuiduo: quo solummodo poni possunt, vt inferiùs explicabo.

Meliùs impugnat Vazquez. c.2. num.7. quia totæ honestas actus, quo alicui bona extrinseca volumus, est honestas amicitiæ desumpta ex bonitate personæ ob quam illum amamus: quare in omnibus actibus amoris Dei eadem erit honestas, siue ipsum solum bonaque intrinseca ex eius complacentia ipsi velimus, siue extrinseca etiam bona ex eadem complacentia ipsi amemus. Nec refert ob materiæ difficultatem bonive extrinseci magnitudinem perfectiorem actum requiri, v. g. ad obeundam mortem ob hominum salutem ex Dei complacentia, quam ad actum temperantiæ. Cum enim semper intra eandem honestatem amicitiæ, & amoris Dei sit, atque ad totam perfectionem, & intensionem amoris voluntas Christi Dei visione rapiatur, vt isti admittunt Doctores, nequit esse quoad honestatem & laudabilitatem, in qua solum fundari meritum potest, vlla libertas, licet ad physicam huius actus præ illo æque perfecto moraliter positionem physica libertas esse possit: quæ satis per eosdem non est ad fundandam laudem, & meritum, atque ad gratitudinem & remunerationem vllam obtinendam, sicut vnius scuti debitor quod hoc præ alio offerat Creditori nil ex illo laudis, gratitudinis, aut remunerationis promeretur. Sed demus hunc actum amoris, quatenus bona Dei extrinseca attingit, liberè aliquid honestatis habere, ac proinde libertatem circa honestatem exerceri, saltem quatenus attingit bonitatem Dei præcisè, nil præstat dignum laude remuneratoria, licet physicè sit liber: ergo quatenus amor Dei præcisè non est meritorius, consequentia est certa. Antecedens probo; quatenus attingit bonitatem Dei non prestat aliquid melius alio actu apponendo circa Dei bonitatem solam, nisi hic circa extrinseca apponeretur etiam: ast, licet ponatur aliquid æquiualoris cum alio necessario apponendo, nisi illud apponeretur, in eo quod valorem æquat, nil ponitur dignum laude remuneratoria vt scutorum exemplo conuinci aduersarij putant: ergo actu amoris, quo extrinseca etiam amauit Christus, appositio, quatenus Dei bonitatem attingebat, nil posuit dignum laude remuneratoria.

4 Negant Recentiores suppositum antecedentis primi. Cùm enim actus ille in Dei bonitatem & extrinseca bona tanquam in obiectum formale & materiale feratur, implicat in vnum ferri, quin in aliud: quare antecedens implicationem supponit, dum ait: actus quatenus tendit in bonitatem Dei præcisè atque apertè est de subiecto non supponente. Contra: quia licet implicet hunc actum physice ferri in Dei bonitatem, ac non in extrinseca bona; Ast non implicat huius actus tendentiam referri per intellectum in Dei bonitatem, quin referatur ad bona extrinseca, maximè in horum Recentiorum doctrina, quin eum actum ab vtroque specificari in ratione honestatis arbitrantur, quod intelligi nequit, nisi vtriusque influxu obiectiuo: quare sicut idem influxus à Deo physice, & creatura indiuisibiliter proueniens referri nihilominus ad alterum principium mente potest, quin ad aliud: imo relatè ad creaturam turpis, vitiosus, ac vituperabilis esse, relate verò ad Deum honestus & laudabilis: ita etiam actus amoris referri optimè poterit ad Dei bonitatem, quæ alterum principium obiectiuum est, quin referatur per intellectum ad bona creata & extrinseca, quæ sunt ejusdem actus principium obiectiuum alterum. Secundo licet actus concipi nequeat tendens in obiectum materiale, quin in formale, Ast in formale quin in materiale tendens intelligi optimè potest: Ast Dei bonitas est obiectum formale huius actus, quo Deo, extrinseca, etiam ex ipsius complacentia Christus voluit: ergo rectè potest actus concipi tendens in Dei bonitatem, quin concipiatur in extrinseca tendens; licet non è contra in hæc extrinseca quæ materiale obiectum sunt, tendere, quin in Dei bonitatem concipi queat: Confirmatur in electione, in qua respectum ad finem à respectu ad media mente discernimus, quæ diuidimus, siue formali siue obiectiua præscisione iuxta opiniones varias; Confirmatur secundo: in respectu ad finem, *qui*, & finem *cui*, qui est casus noster, quos philosophi omnes mente discernunt.

5 Tertio: non dubitant aduersari, quin tanta laude remuneratoria dignus non sit, qui hunc elicit actum, cum alium circa Dei bonitatem necessariò elicere debeat, atqui ille, qui ad nullum actum adhuc sub disiunctione ponendum coactus hunc poneret; ergo datur locus comparandi huius actus honestatem, eiusque laudabilitatem cum laudabilitate, & honestate minimi ex his, quorum aliquis necessario erat apponendus, nisi hic appositus esset, vt secundùm id, quo superat, laudem habere remuneratoriam conuincatur, non secundùm id, quo æqualis est: id quod hoc exemplo confirmo. Pone Ioannem debere Petro adamantem vnum valoris tanti, qui æqualis valoris alio soluendus necessario erat nisi alio solueret, qui ob qualitates meliores illum valore excederet, in quo diuidi æqualis valor ab excessu nequit. Si hoc pretiosiori soluat merebitur ne gratitudinem ob id, quo equat debiti valorem, an ob id, quo illum excessit? certè ob excessum: ergo cum Christus necessariò ex visione debeat Dei bonitatem amare quantum possit, eum ponit actum quo etiam extrinseca Deo amat, in hoc solùm laudem, & gratitudinem meretur non autè in illo quo æquat actum debitum, qui in Dei bonitatem solùm tenderet: æquat autem, quatenus tendit in Dei bonitatem: ergo, quà talis, non est meritorius. Et sane posse duplicem hanc tendentiam actus circa materiale & formale obiectum intellectu & æstimatione in Recentiorum principiis disiungi (cum doceant merita Christi pro motiuo incarnationis esse potuisse, secus pro incarnatione, quæ decreti illius erat materiale obiectum) certissimum est.

CERTAMEN II.

Amore Dei Christus de facto fuit promeritus.

1 DIco primo amore regulato per infusam scientiam Christus potuit mereri. Est contra Vasquez, & cum ipso citatos cert.1.num.1. Probatur. Potest dari Christo visio beata pro posteriori naturæ ad actum amoris regulatum ex scientia infusa, quia ob eum saltem, tanquam conditionem donetur, si renuas tanquam meritum: atqui tunc visione cogeret voluntatem ad amorem illum, ergo liberè prorsus, & meritoriè eliceretur. Minor probatur: quia in eo casu visio non se teneret ex parte actus primi, licet posset aliàs; atqui non se tenent ex parte actus primi ad actum, & nequeunt indifferentiam voluntatis, ad illum abolere, ac proinde cogere ad illum voluntatem: ergo in eo casu visione cogeret voluntatem ad amorem: Minor est certa, & probatur rursus; sicut enim

enim ea, quæ possunt de se ad actum secundum libertatis spectare, si dentur tamen independenter ab vsu libertatis & ante illum libertatem in actu primo impediunt (vt patet in gratia datâ ante & independenter ab vsu libertatis ad peccatum quæ impedit per omnes libertatem in actu primo ad peccatum) ita ea quæ de se ad actum primum libertatis spectare possunt, si dentur de facto dependenter ab vsu libertatis, siue à libertate in actu secundo, nequeunt libertati in actu primo officere.

Dices maiorem implicare: Nam principium determinans in actu primo, nequit assistere voluntati, quin se teneat ex parte actus primi ac libertatem impediat, vt patet in physica prædeterminatione, & in Deitate; quæ quia in actu primo impedit libertatem ad peccandum ac determinat ad non peccandum, nequit assistere, quin determinet, ac impediat libertatem, seque ex parte actus primi teneat: quare cum visio beata determinatiua amoris sit, nequit non se ex parte actus primi tenere ad illum: cum quo implicat dari dependenter & posteriùs natura ad amorem. Negatur tamen assumptum exemplum primum; negant etiam Recentiores, quia physicam prædeterminationem dari in prœmium operis ad quod prædeterminat posse autumant. Sed malè: quia ea est concursus prævius diuinus necessario requisitus à causa ad opus edendum: ac proinde repugnat esse posteriorem natura ipsa. Ex quo patet disparitas ad nostrum casum de visione, quæ necessarium, aut essentiale amoris Dei principium non est, quare neque assumptum vniuersim probat: sed de essentialiter requisitis determinatis principiis ad actum.

2 Secundum exemplum difficile etiam est contrà eosdem Recentiores, qui vel casu, vel aliàs in modum nostrum primum antecedentis impeccabilitatis inciderunt. Respondeo tamen, eo etiam admisso, negando consequentiam. Etenim, vt bene Anselmus, duplex impedimentorum liberæ potentiæ in actu primo genus est: alterum impedientium influxiuè respectu alterius extremi ad quem potentia libera est: alterum impedientium purè impeditiuè, detinendo solùm sui assistentiâ potentiam ne in actum prodeat, quin influant in oppositum: huiusmodi sunt compedes & vincula, quæ in præsentiam in loco, in quo detinent ligatum incompossibilem eum, alia minimè influunt, & tamen detinent, ne aliam ligatus acquirat, sola sui assistentia; quare implicat huius generis impedimenta adesse quin ex parte actus primi potentiam impediant; ast quæ influxiuè impediunt quoties locum ad influxum in extremum oppositum non habent, solâ sui assistentia non impediunt: non habent autem locum, quoties post vsum potentiæ liberæ circa vnum extremum donantur: quare nisi principia essentialiter, ac necessariò requisita ex parte actus primi, & potentiæ ad operationem sint, dari dependenter ab vsu libertatis possunt, atque eam in actu primo non lædere. Hinc, cum Deitas libertatem voluntatis in actu primo ad peccandum non influxiuè impediat, sed impeditiuè solùm, tenendo voluntatem ne illi peccatum eat, solâ sui existentia libertatem voluntatis in actu primo lædit: quare implicat aliquando assistere, & in actu primo libertatem non impedire, necnon se tenere quandocúmque assistit ex parte actus primi: seu, quod idem est, dari dependenter ab vsu libertatis ad peccandum, & non peccandum, seu dependenter à negatione libera peccati; At verò cum visio Dei impediat libertatem ad amorem Dei influxiuè intentionaliter mouendo, seu rapiendo ad amorem, nec sit principium essentialiter requisitum ad illum (siquidem amor idem scientiâ infusâ causari posset) suâ assistentia in eodem instanti non impedit libertatem in actu primo ad amorem; quare potest dari dependenter ab amore libero, ex scientia infusâ pro priori naturæ habito, nec libertatem in actu primo ad amorem lædere.

3 Porro hæc ratio conclusionem probat, etsi visionem beatam ex parte actus primi ad amorem positam libertatem ad illum abolere, totamque meritirationem ab illo tollere, admittamus, quod falsum esse infra paulo ostendemus, ex quo conclusio hæc ampliùs confirmabitur; Nihilominùs dico secundo: amore regulato per scientiam infusam solùm Christus de facto promeritus non fuit; videatur fortasse conclusio hæc malè cum prima cohærere. Etenim, licet de facto visionem beatam dependenter ab amore regulato per scientiam infusam datam non fuisse probabilius sit, tamen cum visio beata libertatem ad amorem, vt nunc dicebamus, non impediat, nil videatur obesse, quominus Christus amore regulato per scientiam infusam solùm mereretur: atque ita sanè foret, si amor in Christo regulatus per scientiam infusam foret. Sed tamen eum amorem in Christo non fuisse credimus; quare ex suppositi inconstantia conclusionem affirmatiuam falsam iudicamus. Non autem fuisse in Christo amorem sola scientiâ infusâ regulatum, probo ex dictis contrà Soarium cert. 1. Etenim visio beata, licet libertatem in individuo in Christo relinqueret, ast, vt amaret quantum voluntas posset hoc vel illo actu, omnino rapiebat: quare nil ampliùs virtutis in voluntate, vt ex scientia infusa amaret, relinquebat. Secundo: nec ex parte scientiæ infusæ motio seu virtus motiua intentionalis ad Dei amorem erat adstante visione Dei, quæ sua efficacitate motiua inferior est, & languidiorem motionem scientiæ infusæ absorbebat prorsus: vt testimonij motiuum astante visione vel euidentia obiecti, omnino eneruatur.

4 Dico tertiò amore beato Christus meruit de facto etiam prout à visione Dei, extra aliorum rationes reieci cert. 1. Nostra sit, quia visione beata Christi Domini voluntas, licet cogatur ad totum amorem Dei, siue ad amandum Deum quantum potest, non tamen ad hunc in individuo amorem. Etenim alium amorem perfectionis, & intensionis æque loco illius ponere potuit: ergo in huius individui amoris positione habuit Christus physicam libertatem, atque honestè se, imò perfectissimè se gessit in eius electentia: ergo & meritoriè. Probo hanc consequentiam Quia ob meritum operantis nil aliud præter operis honestatem, & libertatem operantis requiritur, vt Controu. de merito ostendebamus: & quamuis pactum, Deique promissio, ac libera ordinatio operantis in præmium requirantur, hæc amori Christi beato non deessent. Dices præterea requiri laudabilitatem remuneratoriam, quæ non est nisi exhibeatur ab operante actus maioris honestatis, & perfectionis illo, ad quem cogitur, quémque ponere aliàs debet: vt patet, inquiunt, in soluente scuto vno, cum altero posset, factum, quod debebat. In eius enim præterius æqualis solutione nil laudis gratificatoriæ apud creditorem meretur: licet libere hoc scuto soluat, cum posset alio: ergo nec apud Deum aliquid laudis remuneratoriæ meretur Christus, licet liberè physicè actum Deo exhibeat, non maioris honestatis, & obsequij, quàm alius, quem non posset non elicere Deoque exhibere si illum non præstaret. Vrgetur: quia honestas actus non desumitur ab individuatione, sed ex tendentia ad obiectum honestum: atqui quoad tendentiam in Dei bonitatem, perfectissimè etiam, libera Dei voluntas non est: ergo nec quoad honestatem, licet libera sit quoad physicum individuationis. Confirmatur vlteriùs; quia effectuum atque actionum creatarum individuatio ad Deum spectat, vt physicis est notum: ergo huius præ illius amoris positione, nec Christi libertas exercetur, nec eius honestas, vel laudabilitas inuenitur.

5 Fateor Confirmationes hasce non solùm contra meritum amoris beati sed & contra honestatem milli-

tare.

tare. Verùm nec ipsæ, nec Exemplum quidquam contra alterutrum præstat, vtque ab vltimo ordiar, Nego in Christi actibus determinationem indiuiduationis à Deo prouenire, sicut in nobis. Etenim, cum Christo suorum actuum omnium in indiuiduo notitia perfectissima adesset, hunc præ illo suæ voluntatis arbitrio liberè eliciebat in indiuiduo, æque, quoad speciem; nos, à Deo, quoad indiuiduationem, quia eorum in indiuiduo notitiam non habemus, determinamur. Atque hac fortasse de causa præter illam status non vis sed quietis vulgatam rationem in beatis amor meritorius non est, quia indiuidui huius præ illo amoris positio ab ipsis liberè non est, quia actus suos in indiuiduo possibiles non calent, vt à se ipsis ad hunc ponendum, cum possent alium, liberè non determinentur, sed à Deo. Ad primam confirmationem dicito: aliud esse vnde honestas actus obiectiuè sumatur; aliud an totus actus sit honestus, & liber. Totus actus tendit in obiectum, totúsque honestus esset & liber eo ipso quòd indiuiduum physice circa obiectum honestum est; quin imo ratio specifica libera non est, nisi quatenus liberum est indiuiduum, in quo reipsa identicè clauditur. Cum enim libertas in actu primo, à qua formaliter adæquatè liber actus secundus est, sit potestas, seu potentia Physica agendi alterutrum extremum, si sit contrarietatis libertas, vel agendi, & non agendi, si sit contradictionis, nilque fieri, quoad speciem præcisè possit, sed solùm in indiuiduo, cum actiones precisiuæ esse nequeant: nullo alio modo species libera esse potest, nisi quatenus indiuiduum, in quo est, liberum est. Quare melius dicetur determinatio ex visione beata quoad aliquod indiuiduum Vagè quam quoad speciem amoris, vt supra explicabam: nam quo ad speciem nequit esse determinatio, cum est libertas quoad indiuidua omnia distributiuè.

6 Iam ad Exemplum illud soluentis scuto vno, cum posset alio, quo conuinci contra nos intentum æstimabant Complutenses Recentiores, nullo negotio respondetur. Admisso enim exemplo in humanis, nego consequentiam in æque honesto opere cum illo, qui inexhibendus alias foret, nisi hic libere exhiberetur. Ratio disparitatis in aperto est; homines quippe ea solum æstimant, quæ in suam commoditatem, atque vtilitatem cedunt: vnde in pecunia, qua soluitur, solum æstimant valorem quo ditescunt, quare cum idem potius in scuto hoc quam illo sit, quo debitum æque solueretur, huius præ illius electionem parui, vel potius nihili faciunt. At verò Deus, qui summæ suæ independentis omnino felicitatis iure, nullam è nostris operibus vtilitatem captat, licet æquos honestate actus liberos æque æstimet, quin alterum alteri æstimatione præferre possit, in quouis eorum, liberè elicito complacet, quemuisque laude dignum iudicat, & præmio; quo circa vt mei ingenij tarditatem, vt decet, planè profitear, admisså actus eliciti in indiuiduo libertate atque honestate ex obiecto (vt in amore Christi beato admitti necessario debet) quo pacto negari ipsius meritum possit, non satis capio. Scio in actu apposito ex æqualibus maiorem æstimationem moralem defendi, quia eius appositio melior gratiórque Deo est sui omissione præcisè sumptâ, cui ex actus alterius æqualis necessariâ appositione, si ipsa appositi huius adesset omissio, æstimatio moralis non accederet, ac proinde æstimabilius absolutè gratiúsque Deo est, hunc actum, qui de facto apponitur, apponi quàm omitti, imò & quam alium actum ex eâ omissione huius apponi; Quia cùm necessariò ex illa apponeretur, physicâ etiam necessitate, neque honestè, neque laudabiliter apponeretur. Quare, etsi omisso hoc actu appositio, alius Deo exhiberetur ex obiecto honestatis æqualis, non tamen moraliter honestus, ac proinde neque honestatis æqualis, quia non libere sed necessario apponeretur. Quod ipsum inueniretur in alio actu, si apponeretur ex libertate contradictionis ad ipsum & sui omissionem, ac non ex præsuppositia omissione actus æqualis alterius, sed, vt dixi, ex sola libertate physica quasi contrarietatis inter actus ipsos æquales sine hac consideratione saluatur sufficienter alterutrius honestas formalis moralis, quare & alterutrius meritum apud Deum.

7 Dices rursus sicut de ratione meriti est liberum esse, ita de ratione præmij esse alias indebitum: atqui esse indebitum alias in indiuiduo, cum debetur ex indiuiduis æqualibus, hoc vel illud satis ad præmium operis non est: (nec enim laborem mercenarij, aut opificis præmiabis ex eo quod aureum alias ipsi debitum hoc potius quam illo aureo soluas) ergo nec liberum esse in indiuiduo, cum ad aliquod ex omnino æqualibus præstandum adest necessitas, satis ad meritum operis erit. Respondere nonnulli dicuntur Deum, qui lucrum ex operibus nostris, seu commodum vt præmiet illa non quærit, sicut in præmio creaturæ animum solum respicere operantis; qui is in apponente hoc indiuiduum opus est vt illud apponeret, etsi ad aliud æquale apponendum necessitatus non esset. Malè. Etenim vel determinatus ad aliquod ex æqualibus præstandum necessitatus est ad illud eo animo apponendum, quia is animus cum quouis ex illis indiuiduis identificatur, aut cuiusuis appositionem comitari necessario debet, vel non est ad eum animum etiam necessitatus. Si non est necessitatus, in animo erit meritum, non in æqualis operis indiuidui appositione: si est necessitatus ad eum animum vel æqualem, recurrit in eo eriam animo argumentum quo minus meritorium esse possit. Suspicor hanc animi solutionem ab aduersariis eo animo supponi, vt facile impugnarent: cum facilior alia suo argumento statim occurrat, nempe, ad præmium commodum creaturæ requiri: quare quod nullam de nouo affert materiam præmij nouo merito non esse; ad meritum autem nullum Dei præmiatur commodum ex opere nostro quæri posse, sed solam operis honestatem, quæ libertate operis honesti in indiuiduo seruatur.

Dices iterum, ideo eliciens actum indifferentem non meretur, quia non magis placet Deo actus ille, quàm eius omissio alias necessariò apponenda; Atqui indiuiduis hic actus appositus non magis placet Deo, quam actus æqualis alias necessario apponendus: ergo hunc præ alio in nostro casu eliciens non meretur. Sed negatur Maior, possétque negari suppositum; actus enim indifferens non solum non magis placet, sed neque placet in ordine morali, cum bonitatem moralem, seu honestatem non habeat. Achillem aduersariorum argumentum exarmabimus oportuniùs, q. 3. cert. 4. n. 4. & 5.

QVÆSTIO III.

An in præceptis Christo operibus libertas ac meritum fuerit.

DOCVIMVS supra Christum qua hominem inter alia, obeundæ præceptum habuisse contra Victoriam, Lorcam, & alios; docuimus item cum omnibus Christum, quâ hominem etiam esse antecedenter impeccabilem: cum autem instante præcepto negatio acceptationis mortis peccatum esset, ad quod antecedenti impeccabilitate erat impeditus, fit, vt eiusmodi acceptatio fuerit Christo, quâ homini, necessaria antecedenter, eiúsque omissio impossibilis: quare nulla in acceptatione libertas, meritum nullum. Hæc difficultatis summa, cui succumbentes Doctores citati præceptum mortis obeundæ negarunt. Ei verò complanandæ nemo est, qui non

suam operam non magnopere pretio nauarit, quorum & nos laborem certè, fors & fortunam imitabimur.

CERTAMEN I.

Aliquorum fuga præoccupatur.

1 Difficultate perculsi, licèt dissimulatiùs, æque tamen, atque Lorca, fugerunt Lugo d.26.sect.8. Vuadingo d.9.dub.2.§.2.Bernol.d.52.sect.5.Admittêtes enim præceptum de acceptandâ à Christo oblatâ à Iudæis morte; aiunt eiusmodi præceptum dispensabile fuisse, sicut & humana sunt, & fere omnia diuina: vt absque Dei mutabilitate dispensationi sit locus: quare vel formaliter vel implicitè conditionatũ ex parte obiecti, sicut dispensabilia reliqua, fuit: nimirum, nisi Christus dispensationem relaxationémque petierit. Quo fit, vt pro nullo instanti absolutum prorsus præceptum, & obligatio fuerit, quousque negatio petitionis Christi de dispensatione & relaxatione præcepti fuerit: cum autem petitio hæc libera pro quouis instanti Christo fuerit, & liberum Christo fuit pro instanti quouis & præceptum & obligationem abolere atque à negatione acceptationis malitiam diuidere, liberéque sine vlla antecedentis suæ impeccabilitatis repugnantia acceptare: eam vero præcepti huius ex parte obiecti conditionem probant ex illo Matthæi 26. *An putas, quia non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi plusquam duodecim legiones Angelorum.* Posito autem absoluto ex omni parte præcepto de obeundâ, siue acceptandâ à Christo morte, neque hic rogare licitè patrem, nec impetrare posset Angelos, qui ipsius passionem impedirent. Sed certè locus nil probat, vt vidimus contr.4. d.2.q.3. cert.2. num.5. solùm esse orationem, & impetrationem impedimenti per Angelos ne passio & mors à Iudæis offerretur inferretúrque, non autem, vt iam oblatâ præceptum, quod de acceptatione mortis iam oblatæ fuit, relaxaret.

2 Sed age iam rem totam impugnemus, quia omissio libera petendi dispensationem seu relaxationem præcepti à Deo, vel debet intelligi pro priori naturæ ad mortis acceptationem, vel secus? Si non debet intelligi: ergo nec intelligitur pro illo priori præceptum eiúsque obligatio, quæ quousque conditio omissionis, seu negationis petendæ relaxationis posita sit, absolutè non sunt: Ergo acceptatio mortis ex præcepto absolutè non erit, vt aiebat Lorca, ad quem licet occultè ac dissimulato, transfugit tamen. Si autem omissio illa petendi relaxationem intelligi pro priori naturæ ad acceptationem debeat (vt verè debet cum remoueat præceptum absolutum & necessitatem in actu primo mortis acceptandæ ei oppositæ petitio) iam erit pro priori naturæ purificata conditio præcepti: quare, & præceptum, & obligatio absolutè, cum quo, & impeccabilitate Christi, ex parte antecedentis, sit acceptationis negatio, quæ peccatum est, Christo homini impossibilis, atque acceptio, nec libera, nec meritoria. Quod & est contra Paulum ad Heb. 10. & contra suppositionem quæ hac doctrinâ saluari tentatur: Quare nescio quo pacto non minus absurdum iudicet Lugo. Respet Vuadingo, seruat adhuc libertatem: sicut non semper aboletur ex intentione præsuppositæ electionis liberta. Ita n.87. Verum, si loquatur de intensione inefficaci, paritas non est; nec si loquatur de efficaci, & medium vnicum non sit, si autem de efficaci, & vnici medij electione, tenet quidem paritas: sed & argumentum de necessitate atque libertatis abolitione ab electione illa: vt Philosophis, & Theologis omnibus est in confesso.

3 Addit Lugo vt hanc fugiat difficultatem diuisionem temporis, pro quo acceptatio mortis præcepta fuit, quod præceptum in nullo instanti vrgebat. Bene: sed pone præceptum absolutum etiam ex parte obiecti ac non sub conditione negationis petitionis de relaxatione: atque eodem modo per temporis diuisionem respondebis: quare hæc non est difficultatis contra modum primum solutio, sed modus alius componendi libertatem acceptationis cum Christi impeccabilitate antecedenti, & absoluto præcepto; & sanè licet modus hic secundus bene, altiúsque hactenus penetratus difficultati satisfaciat, non tamen vt à Lugo penetretur. Obiicit enim sibi, vel præceptum vrget pro vltimo instanti durationis, vel non; si non vrget, frustra recurritur ad temporis diuisibilitatem, vt saluetur acceptationis libertas, cum in vnico instanti non vrgeat præceptum, & saluetur: si vrget, ergo pro eo est impossibilis acceptationis negatio: ergo & præceptum de acceptatione meritoria, vtpote de re pro eo instanti impossibili non est pro illo possibile, sed pro antecedenti immediato, in quo instauratur idem argumentum, & sic in anterioribus & anterioribus omnibus. Refugit primo ad chaos partium proportionalium temporis. Mala solutio, quæ tenebras amat à nemine intellectas atque in tenebris suis, pro continuo præcipuè successiuo, clarè à nobis confutatas.

Respondet secundo pro vltimo instanti præceptum esse sub conditione quod Christus relaxationem non petat. Malum. Ecce solutiones circulares. Etenim cum in hoc præcepto vrgetur, recurrit ad temporis diuisibilitatem, dum in hac versatur, ad suum illud præceptum: sed argumento illo nescio cur prematur; est enim purus paralogysmus probans nullum potuisse operis alicuius meritorij præceptum imponi. Cuius solutio facilis est, præceptum de se non esse de merito impossibili de se, sed ex suppositione, quod non fuerit in instanti vltimo opus exercitum: quod ita fuerit non iubetur.

4 Secundo alij præcepti obligationem conditionatam fuisse aiebant, sub conditione acceptationis præcepti Christi, quæ in ipsa obseruatione consisteret: atque ita argumentum contra se à Lugo factum vitarunt ex parte, qua ex præsuppositione naturæ acceptationis, vt ex præcepto operaretur abolendam in acceptanda morte libertatem & meritum ostendebamus num.2. sed tamen, & ad Lorcam migrant apertè vocántque præceptum, quod vix absolutè consilium est, cum enim obligatio præcepti, vel ipsummet præceptum sit passiuè sumptum, vel illud indiuè & necessario comitetur, licet, vt tale sit, requiratur in humano præcepto subditorum acceptatio, eo solum modo, quo obligatio est, & præceptum erit: quare, si ante acceptationem Christi obligatio eius absolute non erat, in quocumque ponatur acceptatio, nec erat absolute præceptum, sed vix consilium. Patet: nam, cum acceptatio præcepti esset ipsa acceptatio mortis præcepta, esset præceptum hoc *acceptæ mortem, si acceptauerit*: quod ne consilium quidem est. Ecquis autem non rideat Principem ita præcipientem: *Nemo cadat ligna, si non cesserit*? Ex quibus infertur Christum Dominum non ex obedientia, & præcepta mortem acceptasse contra communem sensum Theologorum: tum quia ad id opus est, vt præceptum ponatur pro merito, adsitque ante rei præceptæ executionem absolutè, quo in casu nostro tolleretur in acceptanda morte libertas: tum quia in præcepto hoc Christus non se confirmabat præcipienti superiori, sed Deus potiùs se voluntati inferioris humanitatis. Denique licet humana præcepta de se conditionata sint sub conditione acceptationis subditorum, qua posita, absoluta sunt, quia, vt docet Iustinianus instituta de iure natur. gent. & ciuili populus in Principem eam potestatem ferendi leges contulerit; ad populo profecua, secus habent præcepta diuina, quæ vt absoluta sint

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

& obligent, acceptationem creaturarum non expectant naturâ suâ, sed solùm quando ita Deus vult præcipere: de quo, vt asseratur euenisse, constare debet; non constat autem id de præcepto mortis acceptâdæ à Christo: quare hæc absque vllo fundamento sunt dicta.

5 Recentiores Complutenses respondent præceptum hoc positum fuisse post acceptationem præuisam Christi de morte oblata; non secus atque certus ex reuelatione de ieiunio crastino Confessarius potest illud in pœnitentiam tibi iniungere: quo in casu obligatio præcepti posterius naturâ, libera acceptatione esset: quare nec huius libertati, nec merito obesset: & tamen præcepto satisfieret: sicut, & præcepto confessarij in subdito. Ac sicut, qui Diei festi ignarus, ac proinde ante obligationem, sacrum audiret, præcepto satisfaceret, nec, si postea sciret Diem festum esse, aliud sacrum audire teneretur. Sed hoc difficultatem fugit de libertate acceptationis instante præcepto in Christo antecedenter impeccabili: nunquam enim præceptum instaret. Secundo inutile ad rem præsentem est. Siquidem, & si ita potuisse præceptum disponi admitteremus, tamen, cum sic dispositio præceptæ rei executio ex obedientia formali non esset, Christus autem ex formali obedientia mortem acceptauerit, & passionem (vt constat ex illo *non sicut ego volo, sed sicut tu, non mea voluntas, sed tua fiat*, docentque communiter Theologi:) non ita fuisse dispositum in Christo acceptandæ mortis præceptum fatendum est; sed potiùs ante acceptationem absolutam mortis impositum ex parte obiecti voluntati Christi ob erratum, vt ob illud ex obedientia formaliter mortem acceptare posset, vt acceptauit?

6 Tertiò Demum: cum præceptum natura suâ actiuum, directiuum, & coactiuum sit, vt aliquid fiat, vel non fiat à subdito, nequit de iis, quæ facta omnino supponantur, ferri, nec hæc obedientiæ materiales adhuc esse, quæ præceptum non supponant. Equis enim non videat iubentem aliquid factum fuisse priùs vel tempore vel natura? Respondent Recentiores pro posteriori præcepto, posse Christum iterum acceptare mortem, atque externum actum ab vtraque acceptatione venire: à prima quæ obseruatio esset, liberè quidem, quia propriori ad præceptum, à secunda verò, quæ suppositâ obseruatione libera etiam esset ex obedientia formali & meritoria. Contra quia, vt dicebam, nequit esse præceptum de factis priùs, nec hæc eius adhuc materialis obseruatio, quæ præceptum naturâ suâ supponunt: licet semel posito præcepto de posterius natura faciendis; si ex eius vel circunstantiæ ignoratione præcepta res fiat sine obligatione formali, licet non sine obiectiua sit eius materialis obseruatio in eo casu, quod de auditione Sacri afferebatur. Nec enim opus est, vt præceptum impleatur & seruetur, quod ita obligatio pro tempore obseruationis instet, vt eius omissio peccatum sit, vt patet in audiente Sacrum primo festinante, si autem acceptatione prima præceptum obseruatum non fuit, in secunda libertas non erit, cum in eius negatione sit peccatum, ad quod humanitas Christi ob impeccabilitatem est antecedenter impedita. Exemplum alterũ de pœnitentia è re non est. Nam semel deposito ieiunio alias præuiso futuro, & releuato in pœnitentiam potest præceptum illud, siue sententia confessarij de satisfactione pro reatu reliquo pœnæ peccati in illud influere; quod aliter habet in præcepto de actione prius natura facta, nec ex illo facienda à Christo, ne tollatur libertas. Teneret exemplum pœnitentiæ, si liceret imponi à confessario opus ieiunij hesternum, in quod pœnitentiæ hodiernæ iniunctio influere non potest, atque illo etiã posset pœnitẽs pro pœnitẽtia iniuncta satisfacere. Hoc autẽ dicere nemo audet, licet ex tua hac doctrina facile deducatur id quod nec leuis eius impugnatio est, nec exiguum falsitatis argumentum.

CERTAMEN II.

Aliorum solutiones directæ confutantur.

1 HActenus impugnati, ex absoluti præcepti vel eius præcedentiæ ad mortis acceptationem negatione, hypothesim quæstionis & veram quidem, non difficultatem soluebant: iam quia admisso absoluto præcepto, & eius ad acceptationem præcedentiâ difficultati directè respondent, referendi sunt, & qui non satisfecerint, refellendi; Thomistæ nonnulli cum Albarez de incarnatione d.46. num.18. ad solutiones pro libertate cum physicâ suâ prædeterminatione seruanda de sensu compositio, & diuisio præcepti, vel vnionis recurrunt; sed hoc satis reiectum est à nobis, variis in locis physicorum de anima, de scientia, de voluntate, de prædestinatione, de auxiliis. Secundo alia ad principia extrinseca quæ libertatem lædere nequeant. Sed hic extra chorum, cum vnio, posita materia peccati, à præcepto intrinseca sui existentia reddat omissionem acceptationis mortis humanitati impossibilem, & quamuis extrinseca principia sint, posse determinatione sua, & connexione cum altero extrema libertatem abolere ostendimus sæpè controuersiis, de scientia, voluntate, prædestinatione atque hic controu.2. q.3. Tertiò Thomistæ alij memorati, q.3.cert.2. ad potestatem miraculorum Christi possent recurrere, qua ea determinatio rei præceptæ detineretur: sed quid hæc ad peccandum humanitatem expediret, vt faceret antecedenter peccabilem? Etenim impedimentum in genere causæ formalis ab vnione ponitur, quare, ne adeo quidem, nedum à potestate creata, auferri potest nisi vnione sublata.

2 Quarto Thomistæ alij apud Suar. d.37. sect.3. Moncæum d.9. c.6. aiebant, in omissione ipsa rei præceptæ peccatum non adesse, sed solùm in actu reflexo, quo velimus omittere, seu non obseruare præceptum: Vnde cum acceptationis præceptæ Christi de morte suæ negatio peccatum non sit, adhuc posito præcepto nec cum antecedenti ipsius impeccabilitate pugnabit: eritque proinde ipsi antecedenter possibilis: quare, & acceptatio mortis libera, ergo meritoria.

Contra primo: quia, si omissio rei præceptæ peccatum in se non sit, sed in actu reflexo, à quo causatur, nullum esset peccatum certum omissionis: cum non constet certo, an id pura omissione præstet, an actu positiuo; nec quisquam ob puram omissionem posset puniri: quandoquidem ob incertam culpam certa pœna imponi iustè nequit; secundo: omissio rei præceptæ sæpe non causatur ab actu reflexo, quo nolimus non exequi & obseruare præceptum, sed à volitione rei de se aliàs honestæ, vel, si turpis, non in eo genere, in quo obseruatio præcepti, aduersatur: ergo nunquam, vel rarò peccabitur contra præceptum.

Quod si dicas volitionem rei cuiusque cum obseruatione præcepti incompossibilis peccatum esse, inde contra te infertur in ipsa omissione esse malitiam & culpam, cum volitio aliàs honesta nequeat ex obiecto malitiam trahere, sed solùm ex omissione quam causat: quod fieri non posset, nisi omissio ipsa mala esset. Etenim causæ rei de se non malæ, sed solùm indifferentis malitia inde non accrescit. Ratio à priori, quia quidquid directè opponitur, legitimo præcepto, maximè diuino, directè, & in se peccatum est: atqui omissio operis præcepti, directè opponitur præcepto, atqui in casu nostro omissio acceptationis mortis in Christo præcepto diuino: ergo & peccatum esset, si adesset.

3 Quintò Molina 1.p.q.14. d.18. nu.4. §. *argumentum nos cogit*. Soar. supra solutione 4. & Recentiores alij respondent præceptum debere à Deo imponi

nonnisi post scientiam auxiliorum efficacium conditionatam, ne humanitas vnita peccandi periculo exponatur ob idque teneri Deum præcepto posito ad ea danda, quibus nouit humanitatem Christi fore mortem acceptaturam quæ auxilia necessitatem antecedentem acceptationis non inducunt, sed consequentem solùm, vt patet. In primis doctrina hæc locum non habet in præceptis naturalibus, quæ à Deo necessario imponuntur, Christóque quà homini imposita pro eo ipso signo sunt, quo homo extitit. Secundò, vel his positis auxiliis & horum debito & exigentia, Christus manet antecedenter peccabilis, vel antecedenter impeccabilis; si manet antecedenter peccabilis, vt ij asserunt, destruitur casus disputationis: atqui ratione exigentiæ & auxiliorum gloria impeccabilitatis ipsi peribit: si autem manet antecedenter impeccabilis, manet quidem casus disputationis, sed & integra difficultas: erit enim ipsi acceptationis mortis omissio antecedenter impossibilis, necessariáque antecedenter acceptatio; quare nec libera nec meritoria. Denique iuxta hunc philosophandi modum non magis impeccabilis Christus erit, quàm confirmati in gratia, vt sic confirmati: licèt de se nec confirmari exigant nec dari certo necessario ipsis auxilia debeant. Posset Molina rursus respondere, quod pro impeccabilitate Christi, qua beatus est cum libertate operis præcepti componenda respondit: quodque ex ipso, & Bruitz cum beatis omnibus commune *controuersia de Beatitudine* refellemus. Nempè: Deum posse cohibere influxum vnionis in obseruatione præcepti: quare, & hanc obseruationem posse non esse: ac proinde liberam acceptationem mortis esse posse: sed in primis falso assumitur vnionem determinare ad non peccandum influxiuè, at influendo in obseruationem præcepti: cum ostenderimus suprà vnionem sua formali assistentia, & coniunctione physica Deitatis ac personæ diuinæ per illam impedire antecedenter peccata humanitatis vnitæ redderéque illam antecedenter impeccabilem seu determinatam ad non peccandum sine vllo influxu, quare manente vnione non posse adhuc diuinitus impedimentum hoc peccandi auferri; contrà secundò: quia iam faciunt Doctores isti humanitatem Christi potentia absoluta antecedenter peccabilem: quod Christi humanitati inglorium est atque ob rationem proximam falsum. Tertiò eligant, an decreto Dei de cohibendo vnionis influxu ad præcepti obseruationem relinquatur humanitas Christi impeccabilis antecedenter necne? si non relinquitur, destruitur quæstionis suppositum, & admittitur humanitas vnita antecedenter peccabilis: si relinquitur, negatio acceptandi mortem est humanitati antecedenter impossibilis, & acceptatio necessaria, non libera & meritoria, vt contenditur difficultate propositâ.

5 Sextò alij plures ex referendis pro sequentibus modis ad intensionem acceptationis mortis recurrunt, quæ præcepta à Deo non fuit, sed vltra absolutam acceptationem præceptam à Christo Domino exhibita: Quare & sine peccato potuerit omitti ac proinde eius omissio cum antecedenti impeccabilitate humanitatis stare potuit: id quod satis fuit, vt patet, vt liberè à Christi voluntate mortis acceptationis intentio ac meritoriè exhiberetur. Atque hic sanè componendæ difficultatis modus aptior multo hactenus enumeratis, confutatisque est, tum quia difficultatem non fugit, tum quia statum quæstionis non destruit, tum quia humanitati Christi antecedentis suæ impeccabilitatis gloriam adseruat. Displicet tamen primo: quia in mortis acceptatione secundum substantiam, nec meritum nec libertatem tuetur, cùm hic & nunc præceptam, ac necessariam antecedenter fuisse fateatur, sed solùm in gradu aliquo intensiori. v.g. in gradu secundo, si præcepta fuit in gradu primo intensionis, vel vno. Cùm tamen in tota substantia acceptationis saluari possit & meritum & libertas, vt statim videbimus; secundo: cum gradus huius individuæ acceptationis primus, vel essentialiter, vel per accidens supponatur naturà ad secundum, (vt ad intensiuam continuationem oportet iuxta varias opiniones de essentiali vel solum accidentali graduum subordinatione) Quare mors acceptata prius à Christo absolutè per primum gradum acceptationis ante liberam acceptationem per gradum secundum: ergo in morte, vt absolutè acceptata à Christo, meritum & libertas non est: non libertas & præmium in primo gradu præcepto, quo mors absolute ponitur, nusquam est, sed post illum. Tertio satisfactio præcepti in primo gradu intensionis perficitur, quin vlterior intensio opus sit ad satisfactionem; ergo vlterior intensio huius acceptationis ex obedientia non est formaliter, nec ex præcepto: quemadmodum audire secundum Sacrum in die festo post primum auditum, nec ex obedientia, nec ex pacto est, sed ex consilio. Cum ergo in sola intensione acceptationis mortis sit libertas & meritum redemptionis consummatæ, fier, vt morte ex merito obedientiæ Christus non consummauerit redemptionem contra communem Theologorum, &, quod præcipuum est, Pauli sententiam *factus obediens vsque ad mortem*. Denique vrgentius: quia, vt dicebamus supra, vnione hypostatica non solùm determinatur humanitas ad obseruationem præceptionis ex parte antecedentis, sed etiam ad consiliorum obseruationem, intensio autem illa acceptationis ex consilio est, quare in illa restat eadem difficultas componenda.

6 Septimò: alij, apud Lugo, respondent duplicem acceptationem mortis in Christo fuisse: quarum alterâ impleretur præceptum illíque satisfieret; alterâ verò supererogatoriè à Christo liberéque exhiberetur, & meritoriè, atque adeò æstimabiliter. Non secus ac si quis scutum alteri debens, non vnum solùm, sed duo ei daret, altero quidem debitum soluet, altero quidem creditorem ad gratitudinem vel compensationem obligabit. Solutionem hanc adeò frigidè impugnat Lugo, vt eius impugnationes referre, refelleréque superflui & inutilis laboris fuerit; sic ergo solutionem refello ex proximè dictis. Namin primis, vt altera acceptatio libera sit meritoria, debet altera supponi exhibita, quâ præcepto satisfiat: ea autem mors, quatenus à Christo est, absolutè supponeretur vnde morte vt acceptata absolute à Christo, non consummabit meritoriè Christus redemptionem, sed vt secundo, acceptata. Siquidem mors Christi non nisi post secundam eius acceptationem fuit: cum secunda, quæ vitam necessario supponit (maximè, cum ea solùm meritoria esse in horum sententia queat) post mortem absolutam esse nequeat. Secundo non ex obedientia formaliter, sed ex consilio morte meritoria redemptionem consummabit, vt nuper dicebam. Tertio cum ipsa acceptatio secunda supererogationis intra consilium sit, eadem difficultas, quæ hac solutione complanabatur, attollitur eliunde, vt nunc expendebam. Etenim non solùm ad præcepti, sed ad consilij cuiusvis obseruationem humanitas Christi determinata antecedenter ex hypostatica vnione fuit. Vt ergo pressius, subtiliúsque, nec metus specie, difficultas non fugiatur sed euacuetur, vnico indiuiduo actu eodem, quo mors à Christo Domino acceptata fuit secundum totam intensionem quam habuit de facto, & præcepto de acceptanda morte tali factum fuisse, & tamen illo non obstante impeccabilitate humanitatis antecedente, libere ac meritoriè redemptionem nostram morte sic ex parte Christi posita ex obedientia fuisse consummatam, ostendendum erit.

CERTÆ

CERTAMEN III.

Duplex componendæ difficultatis modus antiquus instauratur.

1 S. Th. in 3.d.18.q.1.a.2.q.19.de veritat.a.6.ad 1. 3.p.q.18.a.4.ad 3.Alex.3.parte q.26.num.2.a.2. Sotus de nat.& grat.c.7. Vasquez d.74.c.5.Valent.d.1. q.9.punct.2.§. *magis igitur*.. Scar.sect.4. versu *Tertio de actibus*. Lessius de præd.Christi sect.3.Becan. cap. 13. q.2.Monceus d.9.Marac.d.44 Gaspar Hurtad.d.14.diff. 3.num.15.Granad.tract.13.d.3.sect.3.docent mortis acceptationem hanc Christi, & præceptum impleſſe, & liberè ac meritoriè præstitam duplici ex cap. fuisse. Primò, quia eius motiuum, v.g. obedientiæ, aut charitatis præceptum non fuit, ex quo fuit elicita. Secundò, quia præstita à Christo fuit ante vltimum instans temporis, pro quo erat præcepta: Quare, & libera, & pro quo sine impeccabilitatis & obedientiæ repugnantia libera erat missio. Hanc tamen solutionem innominatus Thomista apud Bernal supra sect.4.num.38, impiam appellat. Impius sanè ipse qui debitam B. Thomæ, tot tantisque Doctoribus reuerentiam, neglexit. In solutione ex capite motiui posita; illud solum non placet: quod aliqui vt teneat, requirunt: Nempe, vt motiuum, ex quo præstita acceptatio à Christo fuerit, nobilius, quam ex quo præcipiebatur extiterit. Putant enim non esse materiam gratitudinis, seu præmij opus, quod melius ac honestius non sit, quam id, quod ex præcepto, & impeccabilitate antecedenti Christi Deo erat necessario exhibendum, cuius tamen oppositum ostendemus hic concl.1.in illo etiam de diuisibili duratione, pro qua opus præcipitur: displicet: quia, licet in instantibus ante vltimum temporis, pro quo præcipitur actus, libertas saluetur; pro vltimo instanti, si in antecedētibus actus præstitus non fuerit, non saluatur: pro quo libertatem saluare, laudabilius, & fortè opportunius foret, illud autem est obseruandum: mortem secundum substantiam adeo præceptam ei fuisse. Fuit enim mors, non à seipso sibimet infligenda, sed ab inimicis, quorum actiones ipsius non erant: quare nec ipsi præcipi poterant: Vnde fit mortem secundum substantiam, nec meritum Christi fuisse, nec redemptionis meritiuæ meritiuum complementum; sed conditionem solum, vt pretium, siue præmium redemptionis obtineret: iuxta illud Isai.53. *Si posuerit pro peccato animam suam: videbit semen longæuum.* Præceptum ergo solum fuit, *accepta, & tolera mortem à Iudæo oblatam*: ex qua interna acceptatione, & tolerantia totam libertatem, honestatem & meritum mors habuit Christi secundum se non præcepta directè, sed in illis solum internis actionibus. Sicut contra, quando externi actus præcipiuntur directè, interni indirectè solum præcipiuntur: quatenus sine eis externi esse non possunt.

2 Dico ergo primò. Ex eo solum, quod actus indeterminatè hic vel ille, in indiuiduo, vel in specie, licet honestatis æqualis specificæ aut indiuidualis necdum maioris præceptus fuerit; cuiusuis determinati exhibitione liberè se & meritoriè Christus gessit in toto illo exhibendo. Ita citati Moncæ. c. 20. Merac & Gaspar. Hurt. quo ad solam indiuiduationem. Probo: Præcepto hoc vel illo actu determinati secundum se totum omissio culpabilis non est: ergo, nec pugnat cum antecedenti impeccabilitate: ergo eius positio secundum se totam libera est: ergo actus hic acceptationis mortis ex obedientia secundùm se totum est meritorius. Patet: secundum se totum liber est: insuper secundum se totum est honestus: ergo secundum se totum est meritorius. Dices primo, speciem acceptationis huius ex obedientia esse determinatam ex parte actus primi: ac proinde, hunc actum secundum speciem non esse liberum, sed solum secundum indiuiduationem: inprimis, si præcepta species non sit, vim non habet impugnatio. Secundo: nec, si actus speciei eiusdem sint; nam actiua determinatio nequit esse ad speciem actus secundum se, sed quatenus in indiuiduo hoc, vel illo: nec aliter ferri potest in speciem præceptum natura sua actiuum, & directiuum, vt supra dicebam: etenim actio ad quam tendit actiuum, & directiuum, quà tale, præcisiua non est. Dices secundo substantiam huius actus non posse non alia actu apponi, nisi hoc apponeretur. Negatur facile: nam reipsa substantia & species huius actus non est magis eadem cum substantia, & specie actus alterius, quam indiuiduatio cum indiuiduatione illus: secundo: apponeretur quidem substantia alterius, sed libere, sicut huius apposita fuit. Dices tertio: acceptationem hanc mortis ex obedientia liberam quidem, & honestam esse, non autem dignam gratitudine diuina: quare nec liberam remuneratiorie, seu meritorie. Ecquid enim dignum gratitudine, aut gratificatione præstat, qui non potens non vnum tibi scutum soluere hoc potiùs quàm illud præstat? in primis, si speciei nobilioris ex motiuo non præcepto eliciatur acceptatio hæc, disparet obiectio; secundo: vt dicebam q.2. cert. 4. num.5 disparitas ex scuti debito & electione huius potius quàm illius libera non autem gratificatoria, ad nostrum casum est aperta: Nam homines, ex commodo, vtilitate, & beneficio, res metimur: quare excessum solum, non æqualitatem solum soluti, cum debito attendimus ad gratitudinem; Deus autem, cum ex nostris virtutibus commodum non captet suum, vt gratas & gratificandas, habet, solum spectat operum nostrorum liberam honestatem: quare eadem est libertas honesta nostrarum actionum atque meritoria apud Deum.

Subtilius, vrgentiúsque Dices; Præceptum de duplici opere, seu actione disiunctim ad humanitatem, antecedenter impeccabilem æquialet duplici præfinitioni de actione duplici disiunctim: hæc autem tollit libertatem: ergo, & præceptum ad humanitatem antecedenter impeccabilem de duplici actione disiunctim tolit libertatem. Minor probatur. Præfinitio de duplici actione disiunctim æquialet duplici præfinitioni conditionatæ, præfinio alterum, si hic non ponatur; & hunc, si non ponatur alter: atqui duplex hæc præfinitio, tollit libertatem vtriusque actus, nam posita negatione vnius, nequit non esse alter actus: ergo & in casu nostro. Respondetur negando duplicem hanc præfinitionem conditionaram tollere vtriusque actus libertatem. Ad rationem subiunctam distinguo. Posita negatione alterius actus propriori naturæ alter necessarius est, fateor; non posita pro priori naturæ, sed pro posteriori ad alterum, nego alterum necessarium esse. Dupliciter enim potest se gerere voluntas, posita duplici illa præfinitione conditionata, vel æquiualente præfinitione de duplici opere disiunctim, seu præcepto simili ad humanitatem impeccabilem antecedenter: vel apponendo negationem alterius actus, prius natura, quam de alterius appositione deliberet: quod idem est, ac de vnius appositione libertate contradictionis deliberare prius natura, quam de alterius appositione libertate contradictionis, atque illius negationem præeligere: sicque dubio procul tollitur libertas ponendæ negationis alterius actus pro eo instanti: quia posita præfinitione dicta, aut præcepto, est negatio illa impossibilis, atque actus alter necessarius. Potest autem contra, natura prius apponi actus ex deliberatione illa satisfieri quæ præfinitioni, seu præcepto: tuncque libere apponitur: quia non fieret contra præfinitionem, quæ non nisi supposita alterius negatione vrgebat, nec contra antecedentem impeccabilitatem posito præcepto, quod negatione actus pro ille priori non violaretur. Tertio potest apponi actus vnus alterúsque omissio quasi ex libertate contrarietatis, non cōtradictionis: quo etiam in casu libertas omissionis implexa considerari debet cum libertate actus alterius, & huius omissio cum illius actus liber-

tate, quare & libertas vtriusque actus inter se; & tunc quidem posterius natura necessario poneretur alterius omissio, vel saltem non prius, quod satis est ad libertatem tuendam in hoc actu, qui ponitur. Sicut euenit in libertate contrarietatis à qua si ponatur odium eademmet libertate amoris negatio apponitur, liberáque est, proinde apponenti illud atque imputabilis, si præceptum amoris vrgeat, licet posito odio liber ad amorem non sit, quia libertate contrarietatis illius posuit negationem.

Porro, quæ hactenus, intelligenda sunt de quouis præcepto, de opere disiuncto, siue positiuum, siue naturale sit; si autem præceptum esset negatiuum dicendum est, si esset negatiuum generale, v. g. non mentiendi posita impeccabilitate antecedenti, non posset libertas saluari pro eo instanti, in quo vrgeret, siue vnum instans, siue tempus totum esset: solúmque esse potest in actu, quo amaretur poneretúrque omissio, meritum, & libertas ratione motiui, vt patet. Nam omissio, seu negatio quæuis directè & in se præcepta necessaria antecedenter esset, non libera; si autem præciperetur disiunctim huius vel alterius actus negatio solum, eadem ratione seruaretur libertas, ac quando præceptum est opus disiunctim hoc, vel illud. Id quod ea ratione solùm defendendum est, quam assignauimus num. 2. & 3. Nam alij aliter defendunt, quos bene impugnat Lorca cit. num. 34. Neque magis fidendum est rationibus Moncæi, d. 9. citata c. 10. quas refellit etiam Lugo cit. sect. 8. num. 112. qui huic conclusioni aduersantur.

Dices actuum nostrorum indiuiduatio ad Deum spectat: ergo tota nostra libertas & determinatio vltra speciem non est: totáque in huius præ illis indiuidui appositione libertas Dei est, non humanitatis: Quare in huius præ illius appositione, si eiusdem speciei, & virtutis indiuidua sint, nequit humanitatis libertas & meritum consistere, & hoc etiam diffici, q. 2. cert. 4. Christi enim humanitas suorum actuum indiuiduatione nouerat optimè, quare, & quoad indiuiduationem se determinabat æquè atque nos quoad speciem.

5 Dico tertio præcepto actu in indiuiduo ad humanitatem antecedenter impeccabilem ex sola temporis, pro quo præcipitur, diuisibilitate, libertas & meritum adfuit. Habet Patronos datos. Probo, quia acceptatio illa indiuidua honesta est ex obiecto, & pro primo instanti, vel parte durationis præcepto præscriptæ, vt fiat, potuit omitti sine culpa, ac proinde sine oppositione & pugna cum antecedenti impeccabilitate humanitatis: ergo actus ille liberè pro primo instanti, vel prima parte durationis, & honestè præstatur ab humanitate: ergo meritoriè. Dices elicere hunc actum in hoc loco potius, quam in illo (cum in alterutro præceptum liceret) in hoc instanti non faceret actum hunc præceptum liberum secundum se, & meritorium, sed solùm secundùm circunstantiam: ergo licere hoc tempore potius, quam illo sequenti non facit hunc actum liberum secundum substantiam suam & meritoriũ, sed secundum circunstantiam. Nego consequentiam, quia duratio intimiùs expectat ad esse rei, locatio autem extimiùs: quia fortasse à re durante non differt, quo ad intrinsecum, sicut differt locatio à locato: vt, idcirco esse enunciari sine duratione nequeat: possit autem sine loco & præsentia. Insuper, quia esse absolutè siue essentialiter, siue accidentaliter in loco, v. g. album esse hic, contradicit non esse album pro duratione hac alibi; non tamen non esse album heri vel cras, vt physicis est notum. Instabis posito decreto Incarnationis secundum substantiam, qui accelerationé sunt promeriti, non meruerunt substantiam incarnationis per nos, sed circumstantiam: quia posito eo decreto anteriori sola circunstantia temporis libera est: atqui posito præcepto sola circunstantia durationis libera est: ergo in ea sola meritum esse potest, non in substantia huius actus præcepti.

Nego minorem, quia nulla libertas Christi meruit supponitur exercita circa hunc actum, nec eius positio ex præcepto: quare secundum substantiam poni, vel non poni in hoc instanti liberum integrúmque humanitati Christi est, aſt in casu maioris decreta à Deo præmiaturo substantia incarnationis independenter à meritis, Dei libertas independenter ab hisce circa substantiam incarnationis supponitur exercita: quare nequit dependenter ab illis circa substantiam exerceri; quod si exercita non esset teneret paritas, nec vllus mereretur circunstantiam temporis, quin & substantiam incarnationis.

CERTAMEN IV.

Pro vrgentiori casu meditatio nostra peculiaris fundatur.

1 PRæfatos modos cõponendi libertatem meritúmque operũ Christi præceptorum cum antecedente ipsius impeccabilitate, licet non adeo fundatos, atque ab impugnationibus successorum recentium propugnatos, dederunt nobis Theologi antiquiores, quos supra memorauimus. Ij vero omnes in vrgentiori casu solutionem diu, multúmque desideratam desperarunt. Nempe, pro casu, quo hæc numero acceptatio mortis, vel alius quiuis indiuiduus actus pro duratione diuisibili (puta duorum instantium) præcepta fuerit, atque in principio liberè, vt potuit, Christus omiserit, an via aliqua sit, qua in secundo, & vltimo instanti præscriptæ illius durationis à præcepto in eius operis exhibitione libertas humanitatis Christi seruari potuerit? Hîc autem, & motiui, & indiuiduationis libertas, cessant: cum his numero actus præcipiatur. Temporis etiam diuisibilitas: cum pro instanti primo, pro quo ex temporis præscripti diuisibilitate omittere potuit sine culpa ac sine oppositione cum antecedenti humanitatis impeccabilitate, ac proinde liberè, ac meritoriè eũ actum præstare omiserit: ac proinde in vltimo instanti videtur æquè peccaturus, ac si idem actus pro vnico instanti præceptus omitteretur. Didacus Ruiz disp. 9. de prouidentia, sect. 12. à num. 16. ait eum actum solum posse esse liberum & meritorium denominatiuè ab actu amoris Dei super omnia, elicito in instanti antecedenti durationis, qui esset explicitus, vel virtualis adimplendi præceptum in instanti sequenti. Sed præterquam, quod hoc non est liberum & meritorium esse in se illum actum in vltimo instanti elicitum, nequit liber hic amor influere in actum præceptum, nec illum denominare pro secundo seu vltimo instanti elicitum, nisi idem amor in instanti perseueret illo: pro illo autem, licet liber ipse sit in se, non tamen provt actus præcepti virtualis, vel expressa volitio est: nam erit actus volitus necessarius pro illo, aliundéque ita ponendus, vt non poni nequeat. Tertio hic modus libertatis æquè cadit in actum pro vnico instanti præceptum, atque pro plnribus disiunctim: cum tamen longè alia sit nostri cuius ratio, vt statim iam ostendam.

2 Existimo ergo actum eundem pro hoc, vel illo instanti disiunctum præceptum, humanitati Christi antecedẽter impeccabili posse in vltimo instanti libere & meritoriè exerceri atque in primo omitti. Probatur, quia sicut actus contrarij naturâ suâ incompossibiles sunt simul; ita ex præcepto de opere disiunctim, & impeccabilitate antecedenti humanitatis negatio huius actionis pro instanti, seu in instanti duplici est in humanitate incompossibilis: quare, ficut libertatem contrarietatis actuum contrariorum propter eorum incompossibilitatem implexam esse dicebamus

dicebamus, vt nequeat quis liber esse libertate contrarietatis circa vnum extremum, quin eademmet libertate liber sit circa oppositum alterum; vnde libertate, qua ponitur vnum, & alterius negatio ponitur: ita etiam negatio actus huius pro duplici instanti, ex præcepto illius pro alterutro, & impeccabilitate antecedenti in vtroque incompossibilis, implexa, eadémque est: vt negatio actus pro alterutro pendeat à positione illius pro altero. Quare negatio pro primo pendeat à positione actus pro secundo, & vltimo; & negatio actus pro vltimo pendeat à positione actus pro primo; vt ea libertate contrarietatis, vel quasi contrarietatis ponatur negatio in instanti altero, licet posita ex libertate contradictionis ad negationem, & actus negatione in primo instanti posita nequeat non esse actus in vltimo, ac proinde & actus aboleatur libertas & meritú. Cum ergo sic fore Christus nosset: ita in primo instanti durationis pro opere exhibendo præscriptæ omisit, vt ex libertate quasi contrarietatis, ac dependenter à positione actus, pro instanti secundo, & vltimo prius natura, licet posterius duratione posito, omiserit. Sicut prior vnionis in tempore existentia pendere ab operibus eadem vnione dignificatis posterius tempore exhibitis sine vlla repugnantia potest.

3 Hinc obiectiones euanescunt: Licet enim, cum aduenit vltimum instans, transactum fuerit primum cum duplici cogitatione, & inducente, & retrahente ab actu quæ satis ad libertatem contradictionis inter hæc foret; est cum negatione actus temporariè solum transactum supponitur, non autem naturâ, & causalitate, cum ea negatio libertate quasi contrarietatis apponitur. Sicut ad negationem odij libertate contradictionis apponendum, satis est, duplex cogitatio, & inducens, & retrahens ab odio: vt autem libertate contrarietatis apponatur, opus est vt cogitatio inducens ad amorem præcedat, huiúsque positio pro naturæ priori, vt odij negatio sit; Dices. ergo in nullo iustanti est libertas adæquata: quia in vtraque adæquatè stat: quare in nullo instanti erit absolutè libertas, dum eam in vtroque seruari contendimus. Distinguo consequens, in neutro distributiuè sumpto fateor; in neutro coniunctim nego. Sicut enim nequit esse libertas contrarietatis ad amorem, quin sit ad odium etiam libertas; licet ex libertate contradictionis seorsim vnumquodque poni posset vel omitti: ita in nostro casu, cum præcepto de actu hoc disiunctim hoc, vel illo tempore, negatio in vtroque esse nequeat, pugnétque quasi contrariè in vnico instanti cum seipsa in alio, ex libertate contrarietatis, seu quasi contrarietatis, non nisi implexè cum libertate alterius apponi poterit; licet possit ex libertate contradictionis apponi libertate destructa actus pro instanti sequenti.

4 Denique oppones contra hanc, & contra aliquas conclusiones: æqua libertas requiritur ad culpam, & demeritum; atque ad virtutem requiratur; sed physica libertas ad omissionem duplicem disiunctim non est satis ad culpam, & demeritum; ergo physica libertas ad duplicem actum disiunctim, vel eundem tempore disiuncto ponendum, quæ solum fuit humanitati Christi posito præcepto, sufficiet ad virtutem, & meritum actus positi. Minor probatur in rustico iudicante erroneè æquè se teneri præcepto audiendi sacrum, & custodiendi gregem simul: quo in casu physicè libera omissione alterutrius non peccaret, quia ad vtrumque præstandum non est libertas. Respondetur distinguendo minorem. Manente malitia, seu prohibitione in vtroque extremo simul, negatur minor; non manente malitia, seu prohibitione in vtroque simul, sed in alterutro, concedo minorem eam. Id quod solum probat rustici exemplum. Nam defectu potentiæ, & libertatis rustici ad vtrumque præstandum, quæ solum manet ad alterutrum ex incompossibilibus, non est obligatio ad vtrumque, etsi ita ille putet: neque ad non omittendum alterum: quare alterutrius exhibitione non peccat: solúmque peccabit, si amittat vtrumque simul. In casu verò nostro necessitas ponendi hunc, vel illum actum, hoc vel illo tempore relinquit materiam huius actus honestam: qua re seruata, vt seruatur, in eius positione physica libertas & honesta, ac meritoriè ponetur: Vnde neganda est consequentia. Et quidem, licet æstimaret rusticus ille, alterum extremum magis obligare, & tamen erroneè iudicaret minus obligans non esse omittendum, quia ignoraret minus debere cedere maiori, neutrius omissione peccaret: quia ad alterum solum erat obligatio, ac non erat ad vtrumque physica potentia, seu libertas. Constat ergo inde, non autem ex æqualitate extremorum alterius omissione rusticum non peccare: quare nec nostris conclusionibus eum casum aduersari.

5 Hac eadem solutione disiectum est simile argumentum, quod ex hypothesi Ripalda, ac Recentiores ab eisdem conclusionibus opponunt. Etenim, si quis prædeterminatus esset ad duplicem actú odij Dei, neutrius, inquiunt, seorsim elicientia peccaret, (licet peccaturum malè admittat Granados 1.2 controu. 2. de actib. hum. tract. 12. d. 7. sect. 2.) vt communiter Doctores admittunt; nec demereretur: & tamen obiectum dissonum rationi est, & in huius præ illius odij æqualis elicientia physica libertas: ergo nec determinatus antecedenter ad vnum è duobus actibus honestis de se ac omnino æqualibus, licet liber physicè sit ad alterutrius elicientiam non merebitur. Cæterum Ripalda d. 14. sect. 3. huic indiuiduo actui honesto æquali cum omisso, v. g. amoris Dei honestatem, & bonitatem moralem concedit, & actui elicito odij malitiam moralem, meritum autem, & demeritum illis negat: quem & posteri Recentiores imitantur. Quod ego non satis capio, nec cum eorum doctrina cohæret. Etenim, si malitia moralis in illo odio indiuiduo est, & peccatum in eo erit, quod merito in Granados execrantur. Item nil amplius ad operis meritum, quàm moralis honestas, seu honesti operis libera effectio, atque ad demeritum, quàm malitia moralis, seu mali ex obiecto operis libera effectio requiritur. Sed eorum inconsequentiis omissis; Respondetur facilè, ex solutione proximè data ad obiectionem perplexitatis rusticis prædeterminatione, ac necessitate duplicis actus æque boni disiunctam, & libertate in alteri eius positione, non posse hoc posito bonitatem, atque bonitatem moralem, quare nec demeritum; perire autem prædeterminatione ad alterutrum actui indiuiduo posito libertate physica malitiam, quæ non est, cum omitti non potest vterque: cum necessitate enim apponendi alterum nequit stare alterutrius apponendi prohibitio ex parte legis, adhuc naturalis; quare neque in sic prædeterminato vtrumque admittendi obligatio, cui solùm opponeretur alterius positio, sed solum est prohibitio non apponendi vtrumque, cui non opponitur alterutrius positio, sed vtriusque. Neque tamen inde infertur posse Deum efficaciter intendere actum odij Dei hunc vel illum subdisiunctione adhuc cum necessitate alterutrius ab homine eliciendum: quia licet tunc peccati hominis sic prædeterminatio, quod non esset, author Deus non foret, ast obiectum de se malum, ac dissolutum de se velle ac intendere Deus nequit. Verum in casu hoc aduerte, quod si quis actum odij alterum ex libertate contradictionis ad ipsum, eiúsque omissionem eliceret, ac non ex præsuppositia natura omissione actus alterius peccaret, quia propriori naturæ ad alterius omissionem potest alterum liberè omittere, & debet.

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

Quonam meriti genere Christus Dominus fuerit promeritus?

NOSTRA ætate natam quæstionem tractamus, quæ tamen multa in paruo tempore creuerit propriámque sedem habeat controuersia de merito. Est enim, an in Christo Domino fuerint merita à meritis remunerandis (quæ solum merita apud antiquos cognita sunt) diuersa? nempe merita per modum pretij & solutionis siue in spe. Quæ licet de omnibus iustorum operibus inquiri ac disputari possent, tamen quia vt difficultates de merito Christi respectu antiquorum Patrum, Progenitorum, crucifigentium (de quibus d. sequenti) complanarentur, fuere solum excogitata, ne nostram deinceps disputationem per quæstiones singulas replicata impediant, hic opportunè atque anticipato eam cogitationem examinandam reticiendámque censuimus, ne per difficultates singulas disputationis sequentis, in quibus plures solutiones Doctorum refellendæ sunt, vel pluries, vel longiùs quàm par esset, vel denique in spe solum futurarum controu. de merito impugnationum, sed semel in aliqua quæstione ex instituto repellerentur.

CERTAMEN I.

Opinionis huius inuentor, sequaces, & explicatio quæ hactenus fuit.

1 VT memoratas difficultas eneruaret illud ingeniorum miraculum. Magister meus Didacus Daza manuscripto *De prædest. d. de eius effectibus*, §. 3. merita hæc in spe, seu per modum pretij, & solutionis dictauit. Eo autem vita iam functo recentiores Complutenses quatuor post annis Kalendâ, & historia quadam, cuius ipsi solum testes sunt, adhibitâ, vti suum adinuentum venditárunt. Aiunt enim tribus ante dictatam à Daza annis, cum generalibus Thesibus sub ipsius præsidio habendis eiusmodi merita tueri ipsi Toleti vellent, ferè inauditos repulsos ab ipso fuisse, tanquam quid inauditum & paradoxum afferrétia ac postea tanquam propriam cogitationem fuisse eadem merita à Daza nostro dictata. Sed verò miraculi instar est, meum Daza vix à se præ impatientia audiri tam singularem Thesim adeo nolluisse, vt eius fundamenta omnia, difficultatúmque solutiones ita adhibuerit, vt Recentioribus, (scilicet tam profundæ cogitationis parentibus) nil, præter transcribendi laborem, reliquerit. Accedit, quod in Scholasticis Dazæ disputationibus nil singulare, quod ingenij sui partus non fuerit, de reliquo inuenietur; quod non ita in Recentium horum scriptis est constans; sed ne his quidem magnis coniecturis est opus. Totam enim materiam de prædestinatione, me scribente, ex schedulis nauigation peru a nâ fædatis, ac proinde ante illam scriptis (quo tempore vix Recentiores philosophiam audiebant) Magister Daza dictauit. Sed demus Recentiorem historiæ veritatem (nec enim mentitos ausim suspicari.) Repulit fortè, ne sua singularis cogitatio, quam, & dictare in proximo, & suo, vt par erat, nomine cudere dudum in animo erat, anticipato vulgaretur. Itaque, vt demus Recentiores ex meo Daza cogitationem huiusmodi non habuisse: illud tamen vltra dubium est, Daza multis primùm annis in eam incidisse eámque fundasse.

2 Cæterùm merita hæc ita explicant Doctores isti: vt, quia Deus prænouit conditionatè fore, si gratiam patribus, virgini, ac reliquis progenitoribus Christi conferret, vt Christus gratiarum actionem pro eius collatione persolueret, eius spe, desiderio pretióque allectus gratiam illis contulerit, cum qua ratione scientiæ conditionatè præsuppositæ, ita gratiarú actio Christi connexa erat, vt implicaret illâ positâ hanc non apponi. Inde merita hæc à meritis Semipelagianis secernunt, quòd hi merita, seu potius demerita conditionata ponebant, quæ nunquam forent; ac proinde ridentur ad Augustino, quòd plures reprobatos assererent ob merita, quæ haberent, si viuerent: quod secus in meritis hisce euenit, ob rationem dictam. Secundò Semipelagiana merita ex propriis viribus assignabantur; hæc autem ex gratia Dei per Christum probant frequentibus exemplis emptionis, & venditionis, in quibus alter ex contrahentibus pretium sæpe donat spe equi, vel rei alterius obtinendæ sæpe rem in spe pretij acquirendi. Secundo probant celebri illo, ac peruetusto Alexandri Alensis exemplo, armorum & equi donatorum militi anticipato in præmium facinoris illis ipsis, equo & armis, parrandi. Cuius occasione loco citato Daza meus totam istam cogitationem his rationibus fundatam, & solutionibus impugnationum, quas in discursu quæstionis adducam notabóque, auctam & munitam dedit. Aduertunt autem meritorum istorum bonitatem, licet conditionatè solum præuideatur ad præmij collationem non mouere vt conditionatè solum futuram, sed vt futuram absolutè: mouent enim ad præmij donationem anticipatam, quatenus intenduntur, desiderantur, & sperantur: intenduntur autem, ac sperantur non vt conditione existentia, quo modo supponuntur, & ante desiderium & spem habentur, sed, vt absolutè existentia, quo modo non supponuntur.

3 Recentiores alij Murciani, nec ignobiles, quibus etiam merita hæc in spe, siue per modum pretij, & solutionis placuerunt, quorumque disput. *de ordine decretorum*, & d. sequenti, præsentique q. mentio frequens, voces hasce meritorum in spe, siue per modum pretij & solutionem minùs proprias existimarunt. Primo, quia horum meritorum motio per modum finis non est, vt statim ex Patribus, & Conciliis ostendemus, sed ex motiuo compensandi præmium anticipatum merita illa, quæ sub huius conditione visa sunt conditionatè futura: quare verificatur absolutè dari præmium: quia merita erunt, nec solum, vt merita sint, quo significatur solum modus proprius causandi causæ finalis distinctus à modo causandi meritorum explicito particulâ, *quia*, id quod, nec meum latuit Dazam, ne in ea opinione cogantur admittere Christi merita fuisse causam finalem gratiæ antiquorum Patrum; sed potius proprie meritoriam. Dicitur autem, inquiunt, meritum huiusmodi per modum pretij & solutionis, quatenus supponit præmium prius naturâ collatum, quemadmodum solutionem, pro qua fit, prius acceptam: præmiúmque anticipatum in spe conferri dicitur, quatenus confertur prius natura, quàm meritum absolutè adsit: ac proinde medium materialiter ad meritum est; non autem, quia hoc sperari intendique opus sit cum præmium confertur, vel ex intentione soluendi præmium anticipatum à merente opponi merita debeant, cum ab eo exhibentur.

4 Traxit cogitatio hæc ferè alios omnes nostræ huius Toletanæ Prouinciæ Recentiores, siue componendarum difficultatum grauissimarum in re præsenti commodo, siue Dazæ mei authoritate & Recentiorum Complutensium exemplo. Ex antiquis verò in ea etiam fuisse referuntur plures; atque in primis Vasquez pluribus in locis, 1. 2. d. 223. c. 3. num. 44. 1. p. à 85. c. 6. num. 38. d. 94. c. 3. num. 21. & 24. 3. p. pluribus locis citandis dum de merito Christi respectu gratiæ antiquorum Patrum, & pro genitorum

torum sequenti d. agemus. Ait enim collatam eis fuisse in spe meritorum Christi nondum existentium, sed intelligendus genuine est de meritis nondum existentibus tempore, non naturâ, & causalitate: spes enim tiudicium futuritionis in tempore requirit; neque opus est, vt ad id, quod speratur, causalitate præcedat: nam his locis longe aliam doctrinam de merito gratiæ pro antiquis Patribus persequitur, vt d. sequenti videbimus: idcirco Daza Vazquezij discipulus Vasquianæque mentis oraculum illum pro sua hac meditatione non refert: citantur Ægydius Koninc. 22. d. 8. de merito dub. 7. à num. 115. Raguſa de incarn. d. 43. sect. 4. versu *secundus modus* Suar. d. 10. sect. 4. §. *sed quæres*. Sed ij etiam de præcedentia temporaria præmij ad meritum ac de spe & solutione posteriori tempore solum loquuntur. Citari melius possunt Albar. d. 10. sect. 4. §. *sed quæres* vbi ait: gratiam Patribus datam tanquam medium ad finem meritorum Christi, & Vuadingo d. 10. dub. 4. à num. 31. illud tamen mireris referri pro hac sententia Didacum Ruiz d. 57. *de prad. sect.* 7. num. 24. cum ipse tota fere d. 18. *de prouid.* præsertim sect. 5. multis, & ab authoritate, & ab ratione merita hæc à meo Daza, dum nauigationis peruanæ opportunitatem Beticæ expectaret, audita confutarit.

CERTAMEN II.

Merita hæc Patribus, & Conciliis videntur aduersari, ac semipelagianismum redolere.

1 Licet sola magni mei Magistri Dazæ authoritas sæpè me frangat, eius tamen auditor etiam merita hæc perosus semper fui: eadem etiam refellunt Ruiz citatus Alarcon tract. 4. 1. parte d. c. sed his plus iusto dicteriis, rationibus, quam par esset, minus. Lugo Cardin. d. 27. sect. 3. num. 35. Ouiedo 1. 2. tract. 9. de merito controu. 1. punct. 4. Ripalda t. 2. de ente supernat. d. 86. censens n. 61. reiicienda ab scholis eiusmodi merita fore: errorémque semipelagianum merita hæc conditionata continere docet ipse d. 72. cum Herize 1. p. d. 7. n. 74. d. 22. c. 7. n. 62. d. 23. c. 4. n. 38. Ruitz insuper d. 15. de prouid. sect. 2. num. 2. ex quo Ouiedo n. 74. qui duo eum etiam fuisse, errorem Arianorum notarunt ab Athanasio orat. 1. contra Arrian. propè med. & orat. 2. col. 4. satis firmis testimoniis aiunt. Sed quid de censuris, ac Recentiorum eum semipelagianis conuenientia, aut disconuenientia inferius constabit. Prima nostra impugnatio esto: quod cum difficultates memoratæ, pro quibus emoliendis excogitata hæc merita sunt, meritis absolutis ac remunerandis, hactenus à Patribus & Scholasticis notis, bene, faciléque componantur, sine vllo fructu inaudita hæc merita in scholas inuehuntur. Secunda ex S. Th. 3. p. q. 2. art. 11. & q. 29. de verit. a. 6. negante meritum esse causam præmij in genere causæ finalis; cum tamen hæc merita in spe, & per modum pretij & solutionis illud in genere causæ finalis causent. Respondent Recentiones ex Raguſa supra num. 28. meliúsque possent ex Vuadingo num. 34. S. Th. loqui de meritis remunerandis, & ordinariis. Sed contra: quia, vt eam propositionem probet, assumit aliam vniuersalem: nempè, merita causare præmium in genere causæ efficientis. Vnde infert non causare illa in genere causæ finalis: quia, si ita etiam causarent, præmium esse deberet medium, ac proinde principium actiuum, seu efficiens meritorum: vnde mutua causalitas in eodem genere, inter præmium, & merita implicatoriè admitteretur. Loquitur ergo vniuersim S. Th. indéque probat principium meriti non posse cadere sub meritum, quod vniuersim verum est per aduersarios. Ostendemus autem infra cum his meritis minimè constare. Sed inquiunt, secundo loco dicere S. Th. non posse quem mereri præmium, quod prius tempore accepit, contra nos. Sed hanc illationem solum facit in humanis S. Th. & bene quidem, ex vniuersali illo principio, quod motio meriti in genere causæ finalis esse nequeat. Nam, vt aliter moueret hominem præmiaturum, oporteret, vt adesset meriti absolutè præuisi visio, quæ homini præmiaturo humano modo, ac secluſa Dei reuelatione nunquam aderit.

2 Venio ad vrgentiora, & arguo secundo Patrum discursu ex illo Roman. 8. *vocauit nos vocatione sua sancta, vt essemus sancti.* ad Ephes. 1. *elegit nos in ipso, vt essemus sancti*; ex quibus locis Hier. ad Ephes. 1. S. Aug. de corrept. & gratia: c. 9. de præd. sanct. 1. c. 18. fin. de dono perseuerantiæ c. 13. & 14. epist. 1. 7. 10. ad Simpli q. 2. Arausican. 1. Canone 28. Arausic. 2. can. 2. aliique Augustini discipuli, necnon Patres alij ex illo ad Timoth. 1. *misericordiam consecutus sum, vt sim fidelis*, iuxta Arauficani lectionem, quos omnes magno numero recitat Ruiz citatus sect. 5. Sic arguunt, *ergo non, quia futuri eramus sancti*: ergo *non quia futurus eram fidelis*: ideſt, ergo non ex meritis nostris: atqui, iuxta hanc doctrinam admissam, mala esset Patrum & Conciliorum consequentia; ergo doctrina mala, & contra Patres, & Concilia est; subsumptum probo: quia si motio finis posset esse motio meritiua, potius inferretur ex eo, quod electi ac prædestinati fuerimus, vt essemus sancti, quod ob ea sancta opera conditionatè futura infallibiliter, quorum spe, & intentione, vt essent, prædestinati fuimus, & electi, ac prædestinati fuerimus. Rem contra Recentiores Complutenses euinci argumento hoc fatentur Murciani Recentiores: quia illi meritis hisce motionem finis in genere causæ finalis explicitam per particulam, *vt* à Patribus, & Conciliis planè admittunt; non autem contra ipsos, qui eis meritis motionem finis non concedunt sed solum compensationi. Sed contra: quia in eis operibus conditionatè solùm præuisis cum motione sua est compatibilis motio finis, vt patet, & admittis, licet ea meritoria non sit: ergo malè infertur ex eo quod sancta nostra opera mouerint Deum ad electionem tanquam finis, *vt essemus Sancti* per illa, non fuisse in eis emptionem meritoriam, siue *quia futuri eramus Sancti* cum vtraque motio in eis operibus simul esse potuerit. Secundo nescio quid addat compensationis finis, si merita in statu conditionato solum cognita, in quo, vt finis mouent, possunt esse compensandi motiuum. excluditur enim consequentia Patrum ex locis illis Scripturæ æquè, ac si finis compensationis abesset, cum enim finis obtinendi merita illa conditionata simul cum fine ea compensandi intendi à Deo possit ex eo, quod vt finis intendantur, non excludetur motio eorum meritiua, quam Patres illa sua consequentia excludunt: maléque ab eis excluderetur, si in meritis conditionatis esse pro eo statu posset.

3 Dices motionem hanc in spe non esse in ordinaria prouidentia adhuc ordinis gratiæ, in qua arguunt Patres, tenétque consequentia. Nam ordinariè non mouent merita nisi absolutè præhabita, & accepta: quare non erit in spe, quæ de præhabitis, & acceptis esse non potest; secus in extraordinaria prouidentia gratiæ: cuiusmodi data fuit gratia Progenitoribus Christi prius natura, quam Christus existeret. Contra primo; quia sic nil contra hæreticos Patres euiucerent, qui dum eis meritis, siue ordinaria, siue extraordinaria prouidentia electos homines haberent, triumphabant: riderentque Patrum argumenta ad cachinnos: nec enim per ordinariam prouidentiam electos nos defendebant, sed absolutè. Patres verò ex eo, quod electi absolutè fuissemus, vt essemus sancti,

absolutè non quia siue ob merita sanctitatis intentæ, vt finis, electos intulerunt. Contra secundo: quia posita absoluta possibilitate intrinseca motionis meritoriæ in operibus pro eo statu, pro quo mouere finaliter possunt, liberum Deo erit moueri illis pro eo statu cognitis, quin aliquid contra rei alicuius exigentiam fiat, sed potius iuxta illam: ergo sine extraordinaria prouidentia ordinis gratiæ moueretur Deus ad electionem nostri in spe, siue ob finem obtinendorum eorum operum, siue ob compensationis præmij anticipati finem; siue ob vtrumque. Nam in humanis (vt eorum exemplis contra ipsos vtar) sæpe contingit rem dari anticipato ex fine obtinendæ pecuniæ, & rei datæ compensatione, si diuersus finis sit, vel seorsim, vel simul: quare suis ipsis exemplis, & probationibus, ne hac vtantur solutione, tenentur. Nam illis apertè constat motionem eiusmodi naturalissimam, frequentissimamque ac quotidianam esse: maximè exemplo illo Alexandri de equo, & armis spe facinorum illis patrandorum, quod in præmio, & meritis versatur.

4 Vt autem quanti res ista Theologorum & Ecclesiæ referat, ac vim impugnationis primæ contra solutionem proximam datæ recognoscas, sententiam hanc Semipelagianismi speciem (ne dicam errorem) contra quem Patres argumento præfato vtebantur, continere, ostendamus. Etenim Pelagiani causam prædestinationis, ac reprobationis totam ex parte reprobi, & prædestinati per opera viribus naturæ absque gratia ab ipsis elicita ponebant. Semipelagiani verò non totam causam, sed initium aliquod perexiguum, ansámque tenuissimam ab illis dari aiebant. Vtrumque errorem validè impugnárunt Patres, & Concilia citata pluribus Pauli testimoniis, ex quibus nullum opus, quouis gradu ad vitam æternam conducens elici sine gratia posse concludebant: quare non posse homines vocationem primam promereri, quia iam gratia non esset gratia. Secundo experientia populorum, nationúmque æque vitiosarum, atque idololatrarum, quarum alia ad fidem vocabatur trahebatúrque, alia in suis vitiis atque idololatriis derelicta. Tertio exemplo Iacob, & Esau, quo Paulus ad misericordiæ gratiæque Diuinæ in electione prædestinati præ reprobo commendationem vtens aiebat ad Rom. 9. *Antequam quid quam boni, aut mali egissent, Iacob dilexit, Esau autem odio habuit*: atque hunc electi, & prædestinati typum infanti duplici, quorum alter ante rationis vsum reprobabatur ac morte præmatura damnabatur, alter vero in ipso rationis ingressu vocabatur, atque eligebatur, quin aliqua eorum opera præcessissent, magna hæreticorum vexatione applicabant. Hæretici vero, vt se hoc argumento parulorum in Iacob, & Esau figuratorum, atque exemplo idololatrarum liberarent, ad merita, & demerita, quæ visa conditionatè sunt, si viuerent aut vocarentur, recurrerunt. Hæcque fuit ultima eius erroris doctrina.

5 Cum autem duo membra error iste postremus contineret: alterum de infante reprobo ob demerita, quæ visa conditionatè sunt, si viueret, magno membrum hoc & robore & risu Patres, ob demerita, & Concilia impugnabant: Quod hæretici infantes reprobatos, punitósque fuisse quæ nec fuerant nec futura vsquam erant, fateri cogerentur: vt arguebat primus Aug. c. 9. de dono perseuer. ante médium. c. 10 ac sæpiùs. Hucusque Doctores, quos impugnauimus, Pelagianismum esse non negant à Patribus, & Conciliis irrisum, & damnatum; membrum autem alterum, quod ob merita sub conditione præuisa, si vocarentur, atque eligerentur quæ de facto erat futura, non esse à Patribus, & Conciliis improbatum, nec damnatum, nisi quatenus viribus naturæ futura dicebantur à Pelagianis, vel Semipelagianis. Sed eos rogo contra quorum doctrinam arguant Aug. & Concilia, & Patres ex tribus illis locis Pauli, vt essemus sancti: vt fim fidelis: ergo non quia futuri eramus sancti, nonne contra merita hæc conditionata, & in spe à Pelagianis inuenta? legatur Augustinus, reliquique Patres, & Concilia, & constabit apertè eos contra merita, quæ sub conditione visa erant futura, intendebátúrque futura, & absolutè futura erant, in sanctis, qui tales fuerunt, argumentum efformari: nempè in meritis Sanctorum, & electorum, qui fuerunt, futuríque sunt. Secundo: quidnam hic de merito ex viribus naturæ improbatur argumento isto? solùm ergo impugnantur hic à Patribus, quia habeant motionem finis, moueréque meritoriè dicantur, quin præuideantur absolutè futura: licet aliunde, si ex viribus naturæ fore dicerentur, reiicienda etiam forent: Nam sic etiam non esse ex gratia primam vocationem Pelagianè inferretur: cùm esset ob merita ex ea vocatione futura.

CERTAMEN III.

Merita hæc etiam non absolutè futura præmiari absolutè possent, ac cum Semipelaginis demeritis rideri ab Augustino.

1 DOctores isti nil minùs, quàm propositum absurdum timent. Cum enim dicant affectum illum collatiuum præmij regi necessario debere scientiâ conditionatâ meritorum sub eius præmij conditione, posito præmio aiunt implicare non esse absolutè meritum. In primis hâc solutione vti non possunt Murciani Recentiores, qui ex scientia simplicis intelligentiæ moueri posse Deum aiunt vt præmium in spe donet: quare, & præmium sine merito absolutè poterit consistere, præmiaríque merita nunquam futura; sed inquiunt donatione præmij ex ea scientia simul præfiniti merita; sed contra; quia ex præfinitione de se connexa, vt hi admittunt, cum re præfinita, ac regulata solùm per scientiam simplicis intelligentiæ tolli operum libertatem, ac proinde meritum constat ex dictis controu. 3. d. de ordine decretorum, vbi præfinitione, etiam regulata per scientiam conditionatam, aboleri operum libertatem ostendimus: nedum, si per scientiam simplicis intelligentiæ reguletur: quo in casu isti adhuc Recentiores tolli libertatem operum fatentur: quare in horum Doctrinâ præmium sine operibus non erit; aut sine meritis non solum esse poterit; verùm in præmio dato ex scientia simplicis intelligentiæ, & operum præfinitione nusquam cum meritis esse poterit.

2 Verùm contra reliquos sententiæ huius Patronos argumentor sic. Tota motio ex parte meritorum in spe ad præmij in spe, siue illorum, siue compensationis per illa obtinendæ collationem & compensationem, atque collatio ipsa eiusmodi præmij est absolutè prior naturæ ad futuritionem absolutam meritorum; alioqui si hæc ad motionem & collationem expectanda sit, merita non in spe, sed remuneranda atque absoluta erunt: ergo motio, & collatio hæc præmij de se non repugnat cum negatione absoluta meritorum, quam nec includit, nec ex parte sua requirit: ergo nec repugnabit dari ex scientia simplicis intelligentiæ præmium ex natura horum meritorum. Patet: Nam, si repugnaret, non ex scientia conditionata, eorum præmium dari ex natura meritorum in spe, ideo esset, quia naturâ suâ, ac de se motio intentionalis meritorum, præmiique ob illa collatio antecedens connexa esset cum absoluta futuritione eorum merito nequiret de se esse sine illis. Tum sic non repugnat ex natura horum meritorum dari præmium absolutè ex scientia simplicis intelligentiæ: atqui, si sic dentur non est vnde inferatur absoluta futuritio meritorum posito præmio absolutè, nisi recurratur ad præfinitionem eorundemque ipsorum auferat libertatem.

3 Dices: Licet secundum se ita dari præmium in spe, & ex desiderio meritorum siue compensationis queat; ast relatè ad Deum non posse dari, nisi collatio præmij

præmij per scientiam mediam reguletur: vt scilicet cordate præmiet nec præmiet, quod nunquam erit: Sicut, licet auxilia congrua de se non petant ex scientia media donari, tamen, ne Deus cæco modo ea donet, sed cordatè, nonnisi ex scientia conditionata donantur. Sed contra: quia, licet præmium ex intentione meritorum, vel compensationis per illa inefficaci, (vt potest in doctrina aduersariorum, debétque vt seruetur libertas, & meritum) detur regulatum per scientiam simplicis intelligentiæ, ac proinde nec ratione scientiæ præsuppositæ connectatur cum meritis & compensatione, nil minus prudens præstabit Deus. Etenim, si præmium ex modo mouendi meritorum antecedenter ad horum existentiam non connectitur natura sua cum illis, nil, quod eorum naturam vel Dei prouidentiam præmiatiuam dedeceat præstabit Deus, etsi præmium non connexum aliunde, nec ex scientia media connexum cum meritis ponat. Est autem indecentia absolutè; quia merita non mouesit nisi absolutè præuisa ac de se: proinde præmij collatio, & ad illud meritoria motio connexa sunt existentiæ meritorum, quam essentialiter supponunt; ea autem cõnexione intrinseca motionis meritorum nonnisi, vt existentium, ad absolutam præmij donationem sublata, vt ab his Doctoribus aufertur, nil indecens præstabitur à Deo. Illud de auxiliis potius probat intentum: nam non repugnare, quod ex scientia simplicis intelligentiæ absolutè donentur certissimum est, licet non prouidè in linea prædestinationis, sed in lineis aliis. Denique ea cõnexio ratione scientiæ mediæ præmij cum meritis absolutè tota est meritis per accidens in hac doctrina; cum tamen è conceptu præmij omnium sententia, iudicio, & sola etiam apprehensione sit connexio per se, vt mox dicemus. In exemplis solutentis anticipato equum, vel illum dantis in præmium boni vsus, posse, & hunc sine vsu bono, & illum sine equo soluto ex natura rei, atque absolutè manere, quotidianis exemplis comprobatur.

4 Sed esto: nequeat dari præmium ob merita in spe, siue ipsorum siue compensationis, nisi per scientiam mediam reguletur præmij collatio. Tamen adhuc in difficultatibus, pro quibus excogitata ea merita sunt, gratiæ nimirum collatæ Christi progenitoribus, & similibus in spe meritorum Christi, connexionem non habebit gratiæ eius collatio in præmium meritorum Christi in spe cum meritis ipsis. Imò in nullo gratiæ præmio collato in spe, quod non sit immediatum meriti principium, v. g. auxilium proximum ad consensum: hoc autem auxilium dari posse in præmium operis ipso eliciendi instanter ac merito negant ferè omnes huius sententiæ Patroni, vt certam. 4. videbimus. Assumptum probo: nam ex præfata motione meritorum in spe, siue ipsorum, siue compensationis per illa, datum in præmium remotum est quid: v. g. existentia Deiparæ, & tam ipsi, quàm aliis retro vsque ad Abraham, & fortasse Adam progenitoribus sanctis gratiæ auxilium, vt Christi progenitores esse mererentur: sic autem datis existentia Deiparæ, & auxiliis ex scientia illa conditionata potuerunt reliquæ intermediæ conditiones vsque ad merita Christi, quæ plures profecto sunt, non apponi à Deo: quo in casu salua scientiæ cõditionatæ veritate non esset gratia illa progenitorum data in eorum meritorum præmium connexa cum absoluta eorum existentia: quare, & sine illi absolutè præmium esset.

5 Dices non posse non inter media apponi: quia apponitur præmium remotum ex intentione efficaci meritorum Christi. Contra: ergo tota connexio præmij cum meritis non stat ratione scientiæ suppositæ solius: imo tolle scientiam: siquidem ex ea intentione efficaci, ex qua datur præmium illud connexio cum meritis erit. Contra secundo: quia ea posita tolletur libertas operum Christi, & Progenitorum præmiúmque sine meritis necessario erit. Contra tertio: quia præcipuus huius sententiæ Patronus, & author Daza intentiones efficaces actuum liberorum iudicat impossibiles: quare & præmium in spe meritorum, ex intentione inefficaci eorum conferri docet: reliqui verò ita conferri absolutè posse inficiari nequeunt, nisi vt non fateantur se facilè conuictos. Etenim, nec merita absoluta dominam voluntatem ad præmium adhuc cogunt, nedum conditionata ad eam voluntatem efficacem. Secundò ex scientia conditionata, & inefficaci intentione gratiæ plura remota auxilia solum reprobis dari certissimum est: cur ergo non, & plura, vel aliqua media remota ex intentione inefficaci meritorum Christi, aut compensationis per illa, quin cætera intermedia donentur? Dices tandem simul decerni, licet ex intentione inefficaci, gratiam Patrum & reliqua vsque ad auxilia data Christo, ad merendum. Contra, quia id non constat, nisi gratis ita fieri debere asseratur; imo contra argumentum factum in reprobis. Secundo plura ex intermediis aliqua motiua pro posteriori naturæ ad gratiam illam in præmium collatam apponenda expectant: quare decreto illo simul decerni nequeunt, sed aliis posterius natura liberè à Deo habendis. Rideat ergo Augustinus cum Pelagianis paruulorum reproborum demeritis conditionatis & merita hæc in spe: quandoquidem, sicut illorum punitio absolutè sine delicto, ita & horum præmium absolutè sine merito esse potest.

CERTAMEN IV.

Absurda contra hanc opinionem nonnulla.

1 SIt aliud ab absurdo argumentum, quod non vnam solum à Daza meo solutionem extorquebat. Meritum sub conditione sui principij conditionatè præuisum potest meritoriè mouere, vt detur in præmium sic præuisi meriti ipsius principium: atqui bonum opus meritorium præuisum est conditionatè fore sub conditione auxilij, quo proximè & immediatè elicitur: ergo poterit mouere meritoriè, vt detur in ipsius præmium proximum auxilium; Distinguunt maiorem, *sui principij remoti* concedunt; *proximi*, & immediati negant. Sed rationem desidero distinctionis; nam motio æqua ad vtrumque est; atque ex alia parte firmior est connexio præmij absolutè dati cum existentia absoluta meritorum ratione scientiæ conditionatæ, quam supponi volunt ad præmij collationem in spe meritorum: quare in his solum, non in remotis, risus cum demeritis Pelagianis abest periculum. Respondet primo Daza auxilium ab opere sub conditione futuro, à quo efficax est, crescere in ratione beneficij: quare opus illud sub conditione futurum nequit esse auxilij efficatis solutio, quin id quo crescit beneficium sit eius solutio, quod implicat. Transcripsere solutionem Recentiores. Sed contra primo: quia solutio hæc confundit statum motionis meritorum cum statu compensationis præmij. Motio quidem ad præmium est in statu conditionato meriti, quo statu auget beneficium ac præmiũ, mouétque, vt quod à sui futuritione conditionata maius beneficium est, sui etiam spe donetur. Compensat verò in statu absoluto; in quo quidem non auget beneficium: quare nulla in eo est implicatio. Quin principia etiam remota à futuritione conditionata nostri boni vsus, seu commodi, crescunt in ratione gratiæ, & beneficij: & tamen in spe meritorum dari in præmium possunt, quod statu absoluto compensent.

2 Secundò arma, & equus, principium proximum sunt facinoris strenui, atque ex futuritione illius sub eis patrãdi crescunt in ratione beneficij, & tamen absolutè præstita compensant. Et sãne nemo dubitat nos respondendo vocationi illi, in quocunque genere sit,

satisfacere. Contra denique, quia ex eo præcisè quod auxilium hoc detur ob sic præuisa merita illo eliciendа, auxilium illud non datur ex voluntate gratuita & liberali, sed ex gratitudine, seu voluntate remuneratoriâ: quare non erit gratia, nedum gratia maior: quare vnde crescit in ratione gratiæ non compensabitur; quod enim gratia non est, in ratione gratiæ augmentum capere nequit. Confirmatur ex eiusdem Dazæ doctrina. Ipse enim contra solutionem Alexandri ad exempla sua de equo & vinea, statuit rationem gratiæ à donatione auxilij aboleri, quoties meritorum intuitu donatur, vt potest, patétque in donatione auxilij secundi dati intuitu boni vsus auxilij primi: & res quidem est per se nota, & Patrum authoritate firmata, qui contra Pelagium, & Semipelagianos arguebant, primam vocationem, & electionem gratiam non esse, si quorumcumque meritorum intuitu donetur. Illud obiter notarim contra Complutenses Recentiores, vti eos hac solutione non posse. Cum enim metu iusto Pelagianismi, vel semi, merito docuerint motionem meritorum in spe non esse in statu conditionato, sed absoluto, ratio quo intenduntur, nec motio eorum, nec compensatio erit à meritis in statu, quo auxilium in ratione gratiæ & beneficij adaugent. Verum malè in hac doctrina rationem & statum, ob quam voluntas ad spem, seu desiderium, ac intentionem concipiendam mouetur, cum eo qui in ea desideratur, in ipsa confudit.

3 Respondet secundo Daza annuentibus Recentioribus: repugnare auxilium dari in sui operis præmium, quia hominem præuenit ad illud, prout est etiam ab homine, vnde, & opus ipsum donum Dei est. Quare ad debitum potiùs quàm absolutionem, & compensationem debiti spectat. Sed contra, quia ratio doni & beneficij Dei in nostro opere imbibita, non ita ab illo rationem meriti, quæ ex bono nostræ libertatis vsu prouenit, respectu Dei creditoris ac remuneratoris abeleuit, vt nil eo apud ipsum ipso suo dono promereri possimus: cum plura operibus ex gratia sua promereamur, vt fides docet: Idcirco respondet tandem longè inferius meritum esse auxilij effectum in genere causæ efficientis: quare non posse illud mereri, quia cum meritum in genere causæ efficientis causa sit præmij quod ob illud datur, in eodem genere efficientis esset causa auxilij quod mereretur & cuius effectus in eodem genere est: quod repugnat omnium sententiæ: Solutio quidem difficultatis, cur auxilium nequeat cadere sub meritum operis ex illo secuti absolutè vera ac solida est; in doctrina verò Dazæ, quam impugnamus, prorsus est inanis. Merita enim hæc per modum pretij & solutionis non causant in genere causæ efficientis, sed finalis, vt quid intentum ac desideratum, non vt quid præsuppositum: quare ad existentiam præmij meritorum ab illo causatorum existentia quæ ab eius existentia causatur nec supponitur nec præuidetur, sed solum sub conditione: quare mutua præcedentia absolutè meriti & præmij in hac doctrina non euincitur, licet ob meritum, quod causat, in præmium detur auxilium. In qua solùm præcedentia mutua stat mutuæ causalitatis adhuc in diuerso genere, nedum in eodem, repugnantia aperta: denique in principio remoto eadem repugnantia intercedit, & tamen dari in pretium operis, cuius proprium est, hæc sententia admittit.

4 Ob hæc Murciani Recentiores admittunt plane consequentiam: nempe auxilium posse absolutè dari in præmium meriti in spe, quod ex ipso elicitur: & quidem consequentia meliori, quàm Theologiaca. Nemo enim ex antiquis ausus est fateri principium proximum operis sub ipsius meritum posse venire: quin Alexander ipse exempli, & argumenti armorum, equi, & vineæ, (cui præsertim hæc tota meritorum in spe moles inclinata recumbit) adinuentor, ne id quod ij plane admittunt, concludat (nempe principium proximum meriti sub ipsum cadere posse) suam adhibet solutionem, quem reliqui Scholastici imitantur, vt videbimus *cert. 7.* idem etiam & sententiæ quam impugnamus Recentiores Patroni præstare. Quò autem, antiquorum solutiones & Recentiorum difficiliores, leuioréque sunt, consequentis à Murcianis admissi absurditatem magis produnt debitamque axiomati illi *principium meriti nequit cadere sub meritum* reuerentiam: quam, vt tanti viri tenerent, à consequentiâ & fere ratione sua defecerunt. Cum autem meritis solum remunerandis admissis facilis fit, & solutio det argumenti Alexandri, & ratio huius proloquij reuerendi; admissis autem meritis etiam hisce in spe, & per modum pretij & solutionis certa fit contra proloquium illud consecutio, vel eo solùm merita eiusmodi releganda forent. Fateor Gramdo nostrum frontem contra axioma hoc perfricuisse, primum visum esset 1.2.contr.8. tract.12.d.4. à num.10. equo, & armis Alexandri fatigatum. Si autem attentè legatur de meritis, tempore potiùs, quàm causalitate, & natura suo principio posterioribus loqui inuenietur, licet quandoque naturæ nomine æquiuocè loquatur.

5 Ad Murcianorum doctrinam redeuntes, vt rigidas plurium contra ipsam censuras examinemus, quid ipsi doceant perspicuè atque dilucidè statuendum est. Aiunt igitur auxilium ob bonum nostrum ipsius vsum, seu ob opus ipsum à nobis elicitum prout à nostra libertate est, in præmium posse nobis à Deo conferri. Hoc duplici ex capite videtur Pelagianismus. Primum: quod illud, *pro vt à nobis*, videtur gratiam excludere, ac per consequens ex meritis naturæ id fieri posse. Secundum: quod æquè inferatur ex Patribus, auxilium & vocationem illam non fore gratiam, quæ tamen gratia est ex Paulo. Vtrumque autem Pelagianum videtur. Viderunt Recentiores hoc secundum: respondérúntque argumentum Patrum procedere contra Pelagianos, qui de facto in spe meritorum, & compensationis per illa primam vocationem & auxilium datum nobis à Deo aiebant: cum tamen Paulus de facto gratiam esse doceret: quod cum donatione ob merita stare non poterat. An verò de possibili ob ea donari, ac non esse gratia illud auxilium posset, quod solum ab eis asseritur Recentioribus, non curarunt Patres: nec Paulus dixit illam vocationem necessariò esse gratiam, vt non posset absolutè non esse gratia, sed de facto vt à Deo donatur: in qua prouidentia, quæ de facto est, nec aliquid boni sine gratia præstari à nobis potest. Primum non viderunt, sed tamen respondere possent in bono vsu gratiæ nostro, seu opere bono, prout à nobis est, meritum negari non posse à Catholicis; Pelagianos verò solum erasse in eo, quod ad bonum nostrum vsum gratiam de facto non supponebant.

6 Hæc pro ista Doctrina. Ego vero, licet nunquam nouitatis prætextu difficilem me præbeam veritati, semper autem ad aliorum censuras veniam difficilis; didici enim frequentibus experimentis sæpe à purè scholasticis tanquam Patrum doctrinam, & axiomata proinde Theologica circumferri, quæ vel non dicta, vel saltim non eo sensu, quo in scholis vsurpantur, dicta à Patribus sint, (cuius rei exempla in hoc opere dedimus non pauca) tamen doctrinam hanc singularitatis, temeritatis, minorisque peratis non dari posse non dubito. Etenim contra Theologos omnes ratione & doctrina Patrum fundatos (verisimilius saltem quàm Recentiores isti) sine vlla alia ratione, quàm vt meritis per modum pretij, & solutionis per tot absurda alia ac contra meriti naturam, & communem hominum apprehensionem (vt mox ostendam) inductis consequentiam seruent, axioma illud reiiciunt: quod non singulare ac temerarium esse non potest, minùs autem pium est asserere impossibilitatem

possibilitatem præstandi à nobis aliquid quocumque gradu ad vitam æternam conducens sine gratia de facto, solum esse ex prouidentia Dei, quæ de facto est. Tum quia plus pauculum ostendet Deus gratiæ in nos, quàm duritiæ, cum id quod ex meritis possit, nolit ex meritis donare, licet donet aliunde, tum etiam, quia accepta impossibilitate donationis auxilij gratiæ in præmium operis ipso eliciti, ac proinde, quod ex natura rei nil ad gloriam conducens operari sine gratia possimus, Dei erga nos beneficentia commendatior est ac sententia Pauli, Patrúmque argumenta contra Pelagianos à ratione firmiora. Illud insuper, quod Recentiores aiebant de merito operum, prout à nobis, licet ex necessaria auxilij gratiæ suppositione, de facto imperceptibile est. Nam etiam, prout à nobis, bonum opus à gratia est, nilque proinde in eo bonitatis ac meriti est, quod Dei donũ per gratiam non sit. Quare Augustinus passim, reliquique Patres cum bona opera, ac merita à Deo poscebant, aiebant, vt daret ipsis, quod in ipsis præmiaret. His igitur censuris subiacere hanc doctrinam censeo per se; per principium autem ex quo infertur nempe merita per modum pretij, & solutionis, absurdis iam notatis quæ etiam præsenti absurdo tanguntur.

CERTAMEN V.

Absurda cætera, quæ, quia malè à Doctoribus huius sententiæ soluuntur, eam censentur confutare.

1 NOn absimile proximo absurdum subiecit Daza, scilicet ex sua hac sententia inferri etiam principium dignificans meritum posse sub ipsum meritum cadere. Negat consequentiam ille: quia id, quod datur in spe meritorum tanquam pretij, nequit illis valorem dare: alioqui, si valorem dat, cum pretium ad quod datur præmium, sit operum seu meritorum valor, cum datur in præmium operum dabitur in præmium sui ipsius. Transcripserunt hanc etiam solutionem Recentiores Complutenses. Sed adhuc instabam contra meum Magistrum Dazam: quia in opere secundum se valor & meritum est, licet non condignum respectu gratiæ alteriúsve dignificantis principij, sed congruum tamen: ergo in spe illius poterit dari principium dignificans pro priori naturæ, sicut pro posteriori naturæ dari posse ob merita secundum se spectata, & congrua solum humanitatis Christi vnionem hypostaticam pro eodem instanti durationis aiebant suo loco plures Recentiores Murciani, qui contra illud axioma *principium meriti nequit cadere sub meritum* semel, vt vidimus, pudorem soluerunt; intentum argumenti facilè admittunt, nec si absurdum ex huius sententiæ principiis inferri diffitentur; ego vero inferri ex illis nego. Vel enim sermo est de merito operum, vt à principio dignificante eleuatorum, & sic solutio magistri mei est certa & adæquata, nec ab hac Doctrina pendet difficultas; siue enim admittantur merita per modum pretij & solutionis, siue non, eadem ratio reddi debet, quominus merita dignificata nequeant principium dignificans promereri merito remunerando. Secundo de omni modo possibili meriti operum in instanti, quo est principium dignificans, tenet solutio: cum constet ex dictis *disput. 1. de causa meritoria incarnationis*, in quocumque instanti adsit principium dignificans, non posse non dignificare opera pro quouis signo: iuxta Vasquez, vt valoroperum secundum se nudè mouere nequeat. Sed esto possit secundũ se mouere, vt abstrahens à dignitate operantis, an tunc dignitas hæc operantis, meriti illius operum secundum se sumptorum esset dignificans, seu alio modo principium? minimè: ergo licet concedatur, non est opus concedere principium meriti sub meritum cadere. Ac demum eadem est difficultas an meritis remunerandis principium dignificans opera sub meritum intrinsecum, ac non eleuatum ipsorum venire queat: quare difficultas hæc ex sententia ista de meritis per modum pretij, & solutionis, non augescit.

2 Aliud absurdum suæ sententiæ obiiciebat Daza in hunc modum. Merita nondum absolutè præuisa & existentia, sed solum conditionatè possunt pro priori naturæ ad eorum absolutam existentiam præmiari absolutè: ergo & demerita nondum absolutè existentia, sed solum conditionatè præuisa, poterunt absolutè pro priori naturæ puniri: quod & absurdissimum. Respondebat ille negando consequentiam & paritatem: Nam merita bona Deóque grata sunt: quare desiderari, sperari intendique à Deo possunt ac proinde mouere in eo statu, cuius cognitio satis sit, vt desiderentur, vt ex eorum spe & intentione præmium apponatur ab ipso; ast vero delicta, ac demerita grata Deo esse nequeunt, sed necessariò ingrata & execranda: Quare intendi desiderarique à Deo nequeunt, nec finis motionem habere vt ex statu, in quo bona, ad sui spem, & delicta Deum solicitent: vnde nec in spe eorum, quæ Deo repugnat, pœna ab ipso infligi; Hanc etiam solutionem Recentiores Complutenses transcripserunt, respuunt tamen illam Murciani: quia Deus ob merita per modum pretij & solutionis non dat præmium in spe & intentione, seu desiderio meritorum, sed ex affectu compensationis per merita illa: quare, licet peccata sibi odibilia intendere nequeat, ipsáve vt finem ipsum mouere vt conditionatè præuisa, mouere tamen eum in eo statu possunt, vt illâ sic præuisâ absolutâ pœnâ anticipato compensetur.

3 Sed hic alius est modus compensationis intentæ ex parte meritorum, ob quæ datur præmium: Nam in meritis datur ex fine, vt præmium meritis compensetur à merituris pro posteriori naturæ, hic autem, vt Deus compenset pœnâ delicta pro posteriori naturæ futura. Quòd si finem compensationis in præmio anticipato ob merita etiam intelligit ex parte Dei ponendæ, paritas vrget, quæ in alio modo euanescit: Nam non minùs repugnat Deum velle peccata, quàm quod per illa peccator anticipatam compenset præmij seu pœnæ donationem; atqui alia incurrit incommoda quæ cert. 6. dum rationibus à priori agam, apparebunt. Respõdet igitur, nos omnes in eadem difficultate esse: cum ratio assignanda sit, cur præmium temporariè anticipari possit meritis tunc futuris, non autem possint delicta futura præmio præueniri Et respondet denique rationem esse, quia quousque sit de facto meritum vel demeritum, non est obligatio & dignitas ad pœnam, nec ius & obligatio ad præmium: ac proinde contra iustitiam esse anticipato punire, siue tempore, siue natura. Contra, ergo & anticipato premiare contra iustitiam, vel saltim præter illam erit, in tua hâc doctrina: quare anticipatum præmium non præmium sed libertas erit, sed pro omnibus respondeo ex diuersitate subiecti, in quo sunt ius & obligatio in præmiando & puniendo prouenire, vt anticipato tempore, atque in horum sententia etiam natura, sine iniustitia delinquens puniri nequeat, possit autem sine illa iustus, ac bene meritus præmiari. Nam ad pœnam ius est in iudice, obligatio vero seu reatus in delinquente; contra verò ad præmium ius est in benemerito, obligatio verò in præmiante: itaque in causa supplicij reus est debitor, creditor verò iudex; in causa verò præmij contra, iudex seu Princeps debitor quodammodo est; creditor autem, qui meretur. Cùm autem debitor, si velit anticipato soluere sine iniustitia, imò cum laude possit, creditor autem anticipato nequeat, nisi iniustè, & iniquè debitum exigere, fit, vt præmians cum laude præmium anticipare possit, iudex autem,

non nisi improbè supplicium.

5 Hæc autem de præmio & merito, ac delicto & supplicio, vt huius anticipatio ex huius solùm arbitrio sine iniustitia fieri possit, illius verò anticipatio è sola pura præmiantis voluntate, de merito, ac demerito infinito intelligendum non est. Quare censeo contra Murcianos Recentiores meritò Christi infinito anticipatam solutionem debitam suo modo fuisse, non minùs, quàm solutio præmij à tempore quo merebatur debita fuerit. Cùm enim merirum hoc, quia simpliciter infinitum, ad omnia præmia possibilia se extenderet, ad anticipationem præmij, quæ æstimabilis etiam, ac proinde materia etiam præmij est, se debet extendere: quod ipsum in malitia Mortalis, si infinita sit, argumentum euincit: nempè, ex iustitia posse Deum pœnam mortalis futuri anticipare, quod est absurdum, ex quo infinitas malitiæ & offensæ mortalis non leuiter quassatur.

CERTAMEN VI.

Rationibus à priori eadem sententia confutatur.

1 IMpugnantur primò à priori. Quia de ratione Motionis meritoriæ, provt præmium ac voluntatem præmiandi antecedit, est absoluta existentia meritorum: atqui merita in statu conditionato non habent absolutam existentiam: ergo nec motionem meritoriam. Maior probatur primò, ex communi & generali omnium Philosophorum, Theologorum, & Patrum iudicio, in eo distinguentium duplicem motionem intentionalem meritoriam, & finalem, quod hæc moueant ante absolutam existentiam, quia moueant vt sint, atque ad desiderium sui, quod nondum habitorum est, sed vt habeantur; illa vero quia sunt; sin assigna mihi rationem, qua generatim motio intentionalis finis à motione intentionali meritorum distinguatur; nullámque aliam inuenies præter hanc, quam omnes hactenus homines assignarunt, expresserúntque Patres verbis illis, *vt essemus sancti, ergo non quia futuri eramus sancti.* Confirmatur: quæcumque motio explicatur à philosophis, per *quia*, quod opponitur, *vt*, & *propter* dicit causæ existentiam: at meritorum motio explicatur per *quia* oppositum *vt* & *propter* à Patribus, ergo dicit meritorum existentiam. Secundo probatur Maior: quia motio meritorum non est per modum allicientiæ & pellicatus voluntatis ad ipsa, sed per modum exigentiæ à voluntate præmiantis, vt tendat in aliud, quod præstet ab eâque exigatur: non secus, atque causæ naturales & physicæ exigunt à Deo, non vt voluntas eius in ipsas tendat, sed in effectum, & concursum præstandum, quem exigunt; atqui quousque res, quæ per exigentiam mouent, absolutè sint, nec eorum exigentia est, nec motio, (alioqui posset Deus decernere concursum, aut effectum ob conditionatam causæ, vel dispositionum futuritionem tantùm, idque omnino iuxta connaturalem, ac debitam causis prouidentiam) ergo motio meritoria operum non est ante eorum absolutam existentiam.

2 Impugnantur secundò. Quia actio præmiatiua est compensatiua & quasi gratificatoria, & quasi redditiua obsequij ex essentia & natura sua: ergo eo gradu solùm, quo in rebus, & in se meritum fuerit, eo solum gradu compensatio, gratificatio & redditio esse poterunt: ergo si obsequium non est absolute in rebus & in se, nec actio præmiatiua, seu compensatio esse absolutè poterit. Prima consequentia probatur, quia compensatio, gratificatio, & redditio, connotant supponúntque essentialiter, quod reddendum est: quare eo solùm gradu, quo acceptum cognoscitur & præsupponitur, esse potest redditio obsequij. Confirmatur: quia compensatio & gratificatio essentialiter supponit titulum, aut ius aliquod in gratificando: atqui in merito sub conditione nondum posita, nullum ius est aut titulus ad gratificationem: ergo nequit esse gratificatio: ergo solùm sub conditione meritorum. Denique compensatio & gratitudo debitum supponit: debitum autem ex merito conditionato non est, sed ex absoluto; Ecquis enim compensationem petat, aut gratificationem ad id quod non est, nec absolutè erit, sed foret si talis poneretur conditio? aut non vt amens rideretur? Dices hoc probare nec tempore anticipari præmium posse, quia antequam merita existant, ius in merente non est, nec obligatio in præmiante. Respondetur respectu Dei cuius æternitati omnia præsentia sunt, suo quaque tempore, quique ex æternitate ante omnia tempora compensationem gratificationemque decreturus est, nil referre, temporariam meriti ad præmium posterioritatem: maxime in meritis infinitis Christi Domini, quæ, vt dicebamus, ipsam anticipationem merebantur; non æque respectu hominum, si absolute futura sunt merita, & ita præuideantur. Quia cum meritoria motio, intentionalis sit, non physica, ac proinde non secundum se physicè moueant sed vt applicata per cognitionem, satis est vt nunc moueant, licet posterius futura absolutè sint, quòd nunc futura absolutè cognoscantur; quæ autem solum conditionate futura cognoscuntur, non cognoscuntur subesse absolutè, quare, nec cum titulo aut iure absoluto ex parte sui, nec cum obligatione ex parte præmiantis.

3 Denique generatim probatur Maior: quia existentiam absolutam meriti requiri ad motionem compensatiuam & remuneratoriam, statutum hactenus in Philosophia, ac Theologiâ fuit. Recentiores isti aiunt non requiri; oportet autem vt ij, qui reliquis aduersantur, suadeant, imo non exhibeantur rationem adducere aliquam ad probandum intentum, atque conuellendum principium in scholis statutum, ea autem non afferatur à priori, nec ab absurdo nec ab exemplo, vt statim exemplorum, quos afferunt solutione, & difficultatum de merito Christi respectu gratiæ Progenitorum complanatione suo loco constabit. Ergo vt summum defendetur: ast tenere sententiam contra statutam, fixamque doctrinam quia non conuinceris, magnum doctrinæ piaculum, & totius disciplinæ subuersio est. Insuper incurrunt aduersarij absurda illa, quæ quatuor totis certaminibus expendimus, patiuntur rationes nuper à priori efformatas: quare opinio hæc ab scholis eliminanda merito erit: maiorique iure iuxta modos, quibus defenditur. Etenim qui finem voluntatis præmiandi, anticipato in spe meritorũ merita ipsa præstituunt, voluntatem illam non remuneratoriam, & gratificatoriam, sed lucrosam, ac mercenariam in Deo ponunt: qui verè finem eius voluntatis compensationem meritorum præuisorum conditionatè esse aiunt, apertiùs in illud absurdum incurrunt, quòd possit esse præmium absolutè sine merito. Si enim satis tituli in meritis sub conditione solum futuris est ad compensationem faciendam, vt cordatè ac non ridiculè Deus præmiet, opus non est, vt merita postea absolutè existant.

4 Atque, vt adinuenti, huius inutilitas palam omnibus fiat, ostendam facilè his meritis admissis non magis gratiam progenitorum Christi ex huius meritis esse, quàm Christum eiúsque merita ex meritis Progenitorum Christi congruis. Etenim Deus vidit eorum omnium gratiarum actionem futuram ob incarnationem si incarnatio poneretur: ergo potuit aque incarnationem in spe gratiarum actionis Progenitorum ob illam futuræ, siue ex affectu eam ipsis compensandi decernere, atque potuit decernere auxilia gratiæ Progenitoribus in spe gratiarum actionis Christi, siue, vt hanc compensaret. Nec satis est, quod non-

nulli

nulli respondent, esse radicem gratiarum actionis Progenitorum, siue ipsam actionem gratiarum in radice: quare gratiarum actionem Progenitorum nihilo magis incarnationis, quam sui ipsius pretium esse posse quod incarnatione compensetur anticipato vel cuius spe incarnatio decernatur. Sed vinea illa sua sic respondentibus non vuas, sed labruscas faciet: armáque, & equus solutionem expugnabunt. Nam, & vinea fructus in radice est, & facinora in radice arma sunt & equus, quæ tamen per hosce in præmium fructus & vsus donantur item Progenitura aliorum, ac Maternitas Mariæ radix est gratiarum actionis Christi, cuius spe, & in cuius compensationem donatur. Dices consequentiam de possibili absurdam non esse; negandam tamen de facto ne detur mutua causalitas inter merita progenitorum, & merita Christi in eodem genere, quia hæc ex Patribus, & Theologis fuere causa gratiæ auxiliantis, & meritorum Progenitorum Christi de facto. Fateor mutuam hanc causalitatem generis eiusdem absurdam, & repugnantem: cum autem aduersarij eiusmodi in meritis Christum causam de facto gratiæ auxiliantis Progenitorum fuisse defendant, quæ etiam de facto in Progenitoribus respectu existentiæ Christi fuisse negare nequeunt, nec mutuam causalitatem negare possunt. Accedit: quod iidem Recentiores principia non requisita essentialiter ad meritum sub illud cadere posse docent: atqui nec merita Christi principia essentialiter requisita ad gratiam auxiliantem, & merita Progenitorum Christi non sunt, neque hæc ad incarnationis existentiam & merita Christi vt patet: ergo hæc mutuo se causare in horum sententia & possunt, & debent.

CERTAMEN VII.

A fundamentis eadem opinio subuertitur.

1 EX his soluta manent exempla, quibus merita hæc in spe, & per modũ pretij, & solutionis suadebantur ex contractu emptionis, & venditionis, in quo nulla est voluntas remuneratoria, & gratificatoria qualis esse debet voluntas præmiandi; qui enim anticipato soluit equum, equum amat non compensationem: si autem illam etiam amat ex contractu supponit acceptam moraliter: non secus ac cum vtro, citroque & res, & pretium simul datur: in rigore autem ille tantum soluit debitum, qui postremo tradit, siue rem, siue æs: solum autem satisfacit iuri contractus, qui dat primo, sed ius hoc iam absolute supponitur existens: nemo autem ex iustitia potest dare pretium primo ob rem de qua non contraxit; licet sciat obiter rem tradendam, si pretium tantum donet, vt patet. Alterum exemplum de equo armis, & vinea multum negotij scholasticis hucusque facessiuit, vt disparitatem inter illud, & principium meriti, ac meritum ipsum, quominus cadere principium meriti sub illud nequeat, sicut dari equus, & arma ob facinora ipsis patranda, & vinea ob pretium ex eius fructu capiendum. Alexand. 3. p. q. 69. a. 2. in prima vocatione assignat disparitatẽ ad 5. quia gratia est prima vocatio, ac proinde sub meritum cadere nequit; in aliis verò principiis admittit ac plane succumbit, sed neque in prima vocatione satisfacit, nam argumentum contendit dari posse in sui operis præmium, sicut reliqua principia: ac proinde gratiam non fore. Atque vrgentius ex aliis vocationibus, quas in suorum operum præmium dari posse admittunt impugnatur: cum eodem modo hæc, atque prima ad sua quæque opera comparantur: licet, quia reliquæ primum opus supponunt, quod non causant, sub eius meritum cadere possint; sub suum autem quæque, æqua difficultate nec minori quam vocatio prima.

2 S. Th. in 2. d. 27. q. 1. a. 4. ait iniustitia commutatiua solutionem pretij, posse esse effectum rei, quæ ipsa soluitur, ast iniustitia distributiua, in qua datur præmium, non posse conferre ante merita præuisa absolutè non solum huius, sed aliorum. Contra: quia si præmia Deo deficerent, possent expectari merita aliorum, vt huic daretur, quod alij non deesset, iuxta debitam cuique proportionem: ast non deficiunt: imo vocatio, quæ huic danda in præmium sui operis, alij dari nequit, cum sit actus vitalis huic necessario affixus: ergo huic poterit dari nulla habita ratione aliorum ex iustitia distributiua. Sed habeatur necessario aliorum ratio, aliis etiam possent donari in præmium boni vsus sub conditione futuri auxilia, vel negari ob malum vsum sub conditione futurum ex qualitate iustitiæ distributiuæ. Denique auxilium in præmium operis tanquam meriti solum congrui donandum solum esset: quare non ex iustitia distributiua. Respondet secundo 1. 2. q. 114. a. 5. ad 3. iuxta expositionem Vasquez 1. p. d. q. 1. c. 6. bonum vsum equi, & armorum totum equitis esse, ipsiusque haberi; ast bonum vsum gratiæ, huius etiam esse: quare illa ob equitis facinora illis patranda dari possunt; secus ob bonum vsum hominis auxilium. Contra: quia pretium vineæ fructus illius præcipuè est, eoque soluitur. Secundo: licet bonus vsus auxilij ipsi etiam tribuatur, ast hominis meritum, & laudabilis ipsi est; alioquin non solum auxilium, sed nec quid aliud posset à Deo promereri: ergo, licet physice bonus ille vsus sit ab auxilio, sicut facinus, quod militis meritum est, ab equo, poterit dari ob bonum hominis vsum. Respondet tertio q. 29. de ver. ab equum & arma posse dari militi cum onere, vt eis vtatur: sicque posse dari in præmium, pretiúmque boni vsus, non secus; gratiæ vero auxilium non datur cum eo onere. Approbat hanc solutionem Durandus in 2. d. 5. q. 3. num. 8. sed quis vetat, cum eo etiam onere dari à Deo auxilium? Secundo: licet neutrum cum eo onere donetur, datur tamen spe, & desiderio boni: ergo ob illum, tanquam meritum per modum pretij, & solutionis, vt isti & Alexander obiiciebant.

3 Herize d. 28. de prædest. ex Vasquez supra, ac ex vtroque Bernal de incarn. d. 17. sect. 2. num. 35. respondent: nec cum datur equus cum onere pugnandi ipsum sub pugnæ meritum cadere, sed esse contractum innominatum *Do vt facias* contra: quia in omni contractu eum, qui primo dat soluere, quod nondum accepit, in spe rei tradendæ sibi sub conditione solutionis suæ contendunt aduersarij, licet nondum absolute futura fuerit præuisa: ac proinde equo, & auxilio præmiari per modum pretij, & solutionis bonum eorum vsum, si ex eo affectu donare Deus, dominúsque equi voluerint. Respondet secundo Herize disparitatem esse: quia Deo bonus noster vsus vtilis non est, sicut donanti equum & arma bonus militis vsus: quid ergo dabit Deus auxilium, quod boni vsus principium est, vt illum soluat, cum vsus bonus hominis nil Dei interfit? Peior reliquis solutio. Etenim, si solutio solum supra rem soluenti commodam, solúmque ob vtile aliquid præmianti præmium dari posset, etiam post factum boni vsus nostri nil Deus in præmium nobis posset conferre, satis ergo ad præmium est, quod bonus vsus gratus præmianti sit, quare nulla est disparitas. Respondet tertio Herize exemplis hisce non probari principium meriti cadere sub meritum posse vt meritum, sed, vt pretium: quod solum attenditur à donante vineam, vel equum, non autem, quo de vinea, vel equo illud paretur. Sed contra: quia hoc solum contendunt aduersarij ob meritum, vt pretium, siue rem intentatam, atque in spe illius posse dari equum, & auxilium, anticipato, pro priori naturæ præmio, & solutione. Respondet quarto, longa huius argumenti explicatione dari posse vtrumque in spe boni vsus anticipato vt aduersarij contendunt, non autem

autem ostendit cur præmium anticipatum non sint, cum sic donantur.

5 Respondet tandem Daza equi vsum & vineæ fructum non esse causam adhuc finalem, vineæ & equi ipsius: sicut esse oportet bonum vsum auxilij, cum hoc in spe illius produceretur & donaretur tanquam pretij. Bene; ergo nec remota principia v. g. existentia Virginis, gratiáque Progenitorum Christi, vt tales esse mererentur potuisse cadere sub merita Christi, quæ causa finalis eius gratiæ fuerunt eo argumento & exemplis equi, & vineæ conuincitur, vt contendunt aduersarij. Secundo: quod meritum boni vsus auxilij sit causa finalis ipsius non obest, quominus auxilium ex spe & intentione boni vsus tanquam præmium anticipatum donetur per modum pretij & solutionis, vel obsit gratiæ Progenitorum Christi, vt illorum spe ipsa Progenitoribus Chtisti donetur vt anticipata solutio, & præmium eorum. Denique quod fructus vineæ eiúsque pretium, quo ipsa soluitur, huius qui emit sit, vt illo soluat pendet à dominio vineæ translato ab anticipato donatore in spe pretij obtinendi ex fructibus vineæ, ac similiter in equo & armis: in quo paritas ad auxilium, & bonum eius vsum aperta est. Nam proprietas fructuum soluentis pender, quasi effectiue, à donante dominium, & hæc donatio & dominium pendet tanquam à fine à fructu & pretio, siue bono equi vsu in quorum spe equus, & arma, ac vinea data sunt: sicut bonus vsus auxilij, quasi actiuè, ab auxilio pendet: auxilium vero ipsum à bono vsu tanquam à fine intento, cuius spe donatur.

6 Sed vero, & erudiri, & quiescere hunc equum tot cursibus ab scholasticis omnibus quadringentos totos annos agitatum æquum tandem erit; vel potius tanquam iam nunc sessoribus omnibus suis infaustum eneruatum ad pratum remitti. Nec minus opportunum vineam in spei scholasticæ ludibrium atque tanti sudoris inutilis materiam plantatam eradicari. Respondeo ergo ex dictis hactenus negotio facili: ad equum ob bonum eius vsum, & vineam ob fructus pretium donari posse pro naturæ priori atque eodem prorsus modo ob bonum vsum ipsius donari posse auxilium: nec inter hæc disparitatis vmbram quæri, nedum inueniri vnquam posse, nisi ab his, qui nodum, vt aiunt, in scyrgo quærant: vt idcirco tam improbo labore scholastici laborarint, quin difficultatem vicerint. Sed neutrobique, quod anticipato datur pro naturæ priori siue ad bonum vsum equi, vel auxilij, siue ad pretium fructúmque vineæ dari in eius pretij solutionem, boníue vsus præmium: quia solutio & præmium absolutum natura, & essentia sua debitum, seu ius ad illa absolutum supponunt, quod pro priori naturæ sui principij absolute esse cognoscíque repugnat: quare & pro illa priori præmium & solutionem esse posse: dantur ergo ea omnia in spe boni vsus, & & pretij, ex eorúmque intentione: quare ob illa, vt finem non ob debitum, & meritum: quare nec in solutionem & præmium. Hac ipsa doctrina miles ille arma deponat, & suras, etsi Decurio sit, soluaturque somno. Ipsi enim cum arma illa donata sunt non ex affectu soluendi boni vsus illorum, illumve præmiandi sunt data: nulla enim in spe futuri sub conditione meriti, est absoluta solutio: quia hæc nostra omnium ad hæc merita in spe exigenda fundamentorum anticipata solutio est.

QVÆSTIO V.

Quonam tempore designatis actibus, & meritis Christus promeritus fuerit.

DVo in Christo ad rem hanc tempora distinguenda sunt: ante mortem & Resurrectionem, vnum post mortem; & resurrectionem alterum. Ac demum videndum an ex omnibus actibus honestis, quos tempore promerendi exercuit vnum totale meritum, an plura, pro actuum pluralitate numerentur?

CERTAMEN I.

De vita tempore, ad mortem vsque exclusiuè, conclusiones.

1 CConclusio prima esto: *in ipso conceptionis instanti promeritus est Christus*, est contra Alentem, Albertum, Bonau. Holcot. Capreo. & Durandum, apud Vasquez d. 75. c. 1. sed tamen est reliquorum antiquorum Theologorum, quos referunt secuntúrque Vasquez ibi. c. 2. Soar. d. 39. sec. 3. Lugo d. 27. sect. 4. communem, & fere omnium Theologorum appellans; Bernard. d. 55. sec. 6. §. 1. vterque Hurt. Beccan. Ragusa recétioresque reliqui ad vnum siue Typis siue Manuscriptis de hac re disputarunt. Probatur ex Paulo ad Hebr. 10. vbi ex Psal. 39. à n. 5. E Christi nomine mundum ingredientis & persona ait, *hostiam, & oblationem noluisti, corpus autem adaptasti mihi; holocautomata & pro peccato non tibi placuerunt: tunc dixi ecce venio. In capite libri scriptum est de me, vt faciam Deus voluntatem tuam.* Superius, inquit Paulus, dicens, *quia hostias, & holocautomata & oblationes pro peccato noluisti, nec placita sunt tibi, qua secundum legem offeruntur: tunc dixi ecce venio, vt faciam Deus voluntatem tuam: aufert primum, vt sequens statuat: in qua voluntate sanctificati sumus per oblation. &c.* Licet autè volũtas hæc, in qua sanctificati dicimur Dei volentis, & Christi in ipso mundi ingressu obsequentis, intelligi possit ac Patres plures de Dei explicent voluntate; non ita vero, vt alium intellectum de Christi voluntate excludant, ac negent: iamque vulgo à Theologis intelligitur de voluntate Christi acceptantis in conceptionis suæ initio Dei præceptum de vita passibili, ac morte ad hominum reparationem. Secundo in ipso mundi ingressu, seu suæ conceptionis instanti voluntas Christi Dei voluntati obsequentis asseritur à Paulo illis verbis, *tunc dixi ecce venio*: laudabilis, & honesta: ergo meritoria.

2 Respondet Vasquez qui huic testomonio conclusionem cedere non audet, per ingressum Christi in mundum non curare Paulum aut Patres an instantanee sit, necne? quin idem Paulus ibi. cap. 1. num. 6. a i *& cum iterum* (alio scripturæ loco) *introducit primogenitum in orbem terræ dicit, & adorent eum omnes Angeli Dei.* cum non inde, nec aliunde constet in ipso introductionis in mundum seu conceptionis Christi instanti, propositum illum à Deo angelis omnibus fuisse vt adoraretur: ergo ingressus, siue introductio Christi in mundũ in phrasi Pauli instãtanee nõ capitur. Verum retenta vtrobique vulgata latina quid dubij est, Angelis omnibus Christum in primo conceptionis suæ instanti propositum à Deo fuisse vt adoraretur? Cum id humanæ dignitas, vbi primum Deo vnita hypostatice fuit suopte exigeret iure, vt à creaturis omnibus adoraretur. Secundo Græca lectio valæ vtrumque loci intelligentiã quoad personã institutã discrimi-

nat.

nat. Nostro enim loco pro *ingrediens* habet εἰσηχόμενος, id est, *ingressurus*, vixdum ingressus, quia tum primum concipiebatur; loco autem oppositi pro *introduxit*, εἰσαγάγη: id est introduxisset. Tertio cum ingredi illud primum instans significare propriè ac rigidè possit; Sicque acceptam conclusionem Theologicam contineat, quam negare fere temerarium iam esset, cur non ita accipiendum sit? Quartò, sic eam vsurpat S. Th. & scholastici communiter vt fine numeri primi referebamus.

3 Probatur à ratione. Quia, vbi est perfecta deliberatio ad honestum, actusque exercitium circa illud, est libertas, & meritum: atque in instanti conceptionis adfuit Christo perfecta deliberatio circa honestum, atque exercitium actus circa illud: ergo pro instanti conceptionis fuit Christo libertas & meritum. Maior est certa: minor haud obscurior. Quia in instanti conceptionis adfuit Christo perfecta boni & mali cognitio per sciétiá infusá, quin ad alterutrũ perfectè cognoscendum indagatione, proprio vero labore egeret, quo in alterutrius cognitione cresceret, eiusque notitiam meditationis, ac discursus diuturnitate proueheret: adfuit insuper ex parte voluntatis summa eadémque, quæ postea futura erat, ad bonum prosequendum promptitudo. Nec enim decursu temporis in scientia, aut virtute profecit, vt dogmaticum est: atqui in primo stat perfecta deliberatio in conceptionis instanti circa honestum, in secundo exercitium actus circa illud: ergo in instanti conceptionis adfuit Christo, & perfecta circa honestum deliberatio, & actus exercitium circa illud. Minor probatur: nam ex perfecta cognitione vtriusque extremi in instanti antecedenti vel subsecuto ad instans determinationis voluntatis non est determinatio ex perfecta deliberatione pro instanti determinationis, sed ex cognitione pro eo instanti, in quo est determinatio. Licet enim præcesserit in instanti antecedenti atque in sequenti restituatur, si tamen absit in instanti determinationis, perfecta deliberatio non erit. In nobis quidem tempus ad perfectam deliberationem requiritur: tum, quia phantasia non statim perfectè inseruire intellectui potest, qui pro hoc statu dependenter à phantasmate necessariò operatur: tum, quia etiam cum perfectè inseruire potest, intellectus nonnisi discursu atque industria in perfectam rerum notitiam deuenit: tum denique, quia rebellem difficilémque ad bonum voluntatem, non illico à malo, in quod vergit, ad bonum deducere possumus. Quæ omnia in Christi voluntate ac scientia secùs eueniunt.

4 Sit secunda conclusio. *Reliquo vitæ tempore ad mortem vsque exclusiuè Christus meruit.* Est Theologorum omnium, cuique proinde quoad infantiæ tempus temerè aduersatur Durand. in 3. d. 28. q. 2. Si autem fundamenta, quæ ab ipso, & aliis afferuntur, vt meritum pro instanti conceptionis negarent, perpendantur, pro tempore infantiæ etiam probant: Quare consequétiùs quàm alii in hac parte loquitur Durãdus: sed tamen, cum hoc adeò sit absurdum, non leuiter exinde conclusio negatiua pro instanti conceptionis impugnatur. Probatur concl. ex Isai. 8. vbi de Christo *Antequam puer sciat vocare Patrem suum & matrem suam* (scientia experimentali) *diuidet spolia Samariæ.* ideſt, de diabolo triumphabit meritis suis, vt aiunt Cyril. Alex. Hyer. Haymo. ibi Aug. Serm. 4. Epiph. Imperfectus apud Chrysostom. hom. 2. in Math. Tertul. aduersus Iudæ. c. 9. de resurrect. carnis. c. 2. & 3. contra Marcion. c. 13. & 14. Iustin. dialo. cum Triph. Epiphan anchorat. fol. 6. Ambros. in psal. 118. concione 21. de incarn. domini. Sacram. c. 2. & in Luc. c. 1. fin. fulgent. 1. ad Trasim. c. 8. Probatur secundo ex Aug. serm. 11. de temp. fine, Bernard. serm. 1. de circumcisio domini: post init. Serm. 2. post. med. Ambros. 2 in Luc. c. de Natiuit. saluator. Med. & aliis innumeris Patribus, qui infantibus Christi actionibus remedium, ac redemptionem nostram adscribunt: hæc autem nonnisi actionibus Christi meritoriis adscribitur. Tertiò probatur ratione à priori quam pro instanti conceptionis efformauimus num. 2. ex perfecta deliberatione, quæ ratione scientiæ infusæ animæ Christi independenter à sensibus, & conuersione ad phantasmata, quæ sic posita vlteriùs voluntas se ad phantasma conuertere, vt ea vtatur, opus est abet: tota enim conuersio ad phantasma intellectus solius est, solúmque, vt intelligat: quare in ea scientia, & cognitione, quæ independenter ab illis infunditur, nec intellectus ipse ad phantasma conuertitur. Quare, etsi in infante Christo sensus & phantasia perfecta non sint, potest esse, & scientia de bono & malo perfecta, eiusque in voluntate perfectus vsus: quo Durandi contra vtramque, & aliorum contra conclusionem primam erutum fundamentum est.

5. Tertia conclusio, *quivis actus Christi adæquatum meritum fuit ab aliis diuersum*, est communis Theologor. S. Th. q. 34. a. 3. ad 3. Alex. 3. p. q. 117. in 2. a. 2. & 3. Magistri in 3. d. 18. c. 2. Bonau. a. 1. q. 2. fine Corporis. Durandi ad vltimum Palud. a. 2. p. 3. Gabr. q. vn. a. 2. concl. 6. Maior. conclu. 1. q. 2. & ad 12. Almain. q. 1. conclu. 5. & 6. ac dub. 3. Vasquez d. 7. 5. c. 4. Soarij ac reliquorum Ratio: quia quiuis actus Christi physicè totaliter ab alio diuersus est atque moraliter honestus, & laudabilis, independenter ab alio: ergo fuit adæquatum meritum ab aliis diuersum. Dubitarunt solùm de hac conclusione Recentiores: quia oblatio sui in mortem vnica continuatio à sua conceptione ad mortem vsque fuit: ac proinde & in ea meritum vnicum, vt Paulus insinuat, sed nonne alios actus misericordiæ, religionis, &c. Christus exercuit? Dices tam illam oblationem sui in mortem, quam opera reliqua Christi à continua in Deum Charitate fuisse imperata. Sed quid inde, licet sine fundamento admittatur? etsi enim actus imperati imperantis bonitatem participent contra Vasq. 1. 2. d. 53. c. 4. ast propriam bonitatem ac meritum non necessariò amittunt in Christo, qui in huius præ illius electione liber permanebat. Dices Tertio Christum ex Paulo ad Hæb. 10. *vna oblatione consummasse sanctificatos: atque vnam pro peccatis obtulisse hostiam.* Atque Christus ipse spiraturus dixit, *Consummatum est*, nempe Redemptionis nostræ negotium vltima vitæ oblatione, siue eiusdem oblationis continuæ in mortem extrema durationc: ergo ita merita Christi cogitare debemus, vt ex omnibus vnum redemptionis adæquatum meritum coagmentatum sit, cui vltima vitæ suæ oblatione in mortem imponeretur fastigium. Verùm respondetur consummatam redemptionem mortis oblatione, non quia hæc quasi meritorum inadæquationem compleret, sed quia, licet singula eius opera meritum adæquatum essent, vt erant, morte tanquam conditione, non tanquam complente meritum consummabantur, vt Deum non ex merito quidem sed ex promissione tenerent: quia dixerat, *si posuerit pro peccato animam suam videbit semen longæuum.*

6 Scio Recentiores alios, etsi in meritis redemptionis vnum adæquatum meritum oblatione consummatum ob ea loca putent; ast plura alia afferre meritorum Christi exempla quæ aiunt, meritis, consummatione & oblatione non eguisse: vox laudatoria Patris Christi humilitati in Iordanis baptismate, cum Spiritus sancti columbæ specie descensu, donata: atque iterum vox similis in Thabor. ac Ioannis 12. 28. ob illam Christi orationem: *Pater clarifica filium tuum*: vox illa, *& clarificaui, & iterum clarificabo*, pluráque alia miracula, Lazari resurrectio ob feruentem Christi orationem: quæ merita mortis & oblationis meritum non expectasse, vt ea obtinerent, extra dubium reputant. Sed certè, cum hæc omnia ad hominum institutionem fidémque Christi eis ingenerandam præstita fuerint, atque à Christo petita, ea esse merita redemptionis, atque in eorum opinione cum reliquis eius ordinis meritis ad vnum totale redemptionis meritum obla-

tionis sui in mortem à Christo consummatam confluxisse dicendum ipsis est. Aduerterim tamen in Soarij sententia requirente ad meritum Dei promissionem, ægre meritum Christi nisi in oblatione sui in mortem, cui solùm redemptionis hominum promissio facta est, posse defendi. Nec magis facile in Vasquez doctrina; tum quia meritorum Christi applicationem formalem pro nobis requirit, cum tamen semel tantùm oblata merita à Christo per mortem consummanda ex Paulo constet: tum precipuè, quia ipse Vasquez constanter vbique duas eiusdem effectus totales causas etiam finales, nedum meritorias, esse posse negat. Quare hic merita singula Christi inadæquatè solum redemptionem nostram causasse de facto, atque ex omnibus meritum redemptionis adæquatum cõflatũ esse, tenetur asserere.

CERTAMEN II.

A mortis tempore inclusiuè nil suis actibus promeruit Christus.

1 ORigen. teste Nicephoro 7. hist. c. 27. errauit asserens *Dominum Iesum Christum in futuro seculo pro Demonibus, quemadmodum pro hominibus in hoc, crucifixum iri*, de quo expressis verbis damnatur in Concilio Constantien. can. 7. ex decem contra eius errores. Refertur hic etiam error inter reliquos Origenis à Hieronymo, & à Theophil. Alex. à quo duabus Epistolis confutatur t. 1. Biblioth. multis, sed præcipuè ex æternitate. Hoc igitur errore amandato. Dico primò: In mortis instanti nil Christus meruit. Patet; quia in eo instanti Christus absolutè non fuit; sed quod absolutè non est, nequit operari pro durationequæ non est: ergo nec mereri: quia meritum nonnisi propriis honestis operibus esse potest.

Dicet Caiet. 1. p. q. 63. art. 6. animam Christi in eo instanti sustinuisse voluntariè à corpore diuisionem. Sed quid? nunquid anima Christus est? Secundo probat ratio contra Caiet. Christum toto triduo mortis meruisse. Tertiò nil adhuc de animâ probat; quia in mortis etiam instanti, extra viam, quæ conditio necessaria ad meritum est, anima Christi erat.

Dices secundo Morti Christi attribui nostram redemptionem, cuius non nisi meritoriè Christus causa fuit. Sed dedimus solutionem iam, attribui morti vt acceptatæ, ac secundum se, non nisi vt conditioni ad præmium redemptionis donandum.

Dices tertiò, mortem sanctorum Martyrum, dici pretiosam; ergo in genere mors erit valorosa: ergo potiùs mors Christi pretiosa erit; Nego primam consequentiam. Dicitur enim pretiosa, tum quia meritoriè à Martyribus acceptata: tum quia vitæ discriminibus ante acta merita liberat: Tum quia merita claudit & terminat, atque ad præmium certò destinat.

Dico secundo in triduo mortis nec quousque cœlos conscendit non meruit Christus. Prima ratio: quia extra viæ statum fuit, quam vrgebimus pro tertia conclusione. Secundo: quia tam merita pro nobis, quàm respectu sui morte consummata sunt; pro nobis quidem, nostráque reparatione consummata Christi merita dicuntur locis Pauli datis ex 10. ad Hæbr. *vnam pro peccatis offerens hostiam*, respectu verò sui, Lucæ 14. *nonne oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam.* Ad Philip. 2. *factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis, propter quod & Deus exaltauit illum*, &c. vt idcirco de meritis suis, siue respectu sui, siue nostri, iam iam moribundus dixisse videatur *Consummatum est.* Tertio conclusionem simul, semélque videtur Christus expressisse Ioann. 9. dum dixit. *Me oportet operari opera eius qui misit me; donec dies est; venit nox*, (mortis nempe) *in quâ nemo potest operari.* Scio Patres plures docere è vulnere lateris Christi mortui Sacramenta fluxisse, sed verò non meritorio fluxu intelligendi sunt, sed representatiuo, quatenus scilicet in sanguine Eucharistia, in aqua Baptismus repræsentabatur ita Augustin. 2. de symbolo ad Cathe. 1. cum cap. 6. Leo epist. 4. cap. 6. Alger. 1. de sacram. corp. & sangui. Christi, Chrysostom. homil. 84. Euthym. & Theophylact. ad 19. Ioann. Damasc. 4. de fid. cap. 10. Cyrill. Alexand. 12. in Ioann. cap. 39. Nissen. lib. Testimon. contra Iudæos cap. penult. Tertul. de Baptism. cap. 16. Quòd si omnia Sacramenta fluxisse contendas representatiuè, explicuit optimè Sotus in 4. d. 1. q. 3. vt latus instar fontis se gesserit è cuius vulnere Sacramenta omnia profluere apparerent.

3 Dico tertio: *Christus non meretur in cœlo.* Est omnium conclusio, sed non omnium fundamento defendenda. Vasquez recurrit ad defectum applicationis operum illorum pro nobis. Sed vndénam cum applicationis defectum probabit? quin vero similius est Christum, & Beatos nostri amantissimos merita quæ haberent, nobis applicare. Secundò: cum ad meritorum Christi applicationem gratiarum actio Christi sufficiat, vt in merito ipsius respectu Patrum antiquorum Vasquez ipse docet, Christúsque in cœlo pro collatis in nos gratiis gratias agat, applicatio sufficiens erit. Tertiò: applicatio formalis meritorum Christi, vt nobis mereatur, necessaria non est, vt d. sequenti constabit. Quartò, si sit necessaria, & deficiat, nobis non proderunt ea merita, sed erunt tamen. Quintò: respectu sui ipsius, cui naturâ suâ, & essentiâ merita applicata sunt, in doctrina Vasquez, vt repugnet ab operante exapplicari, atque ad alium transferri, ni aliud meritis desit, nequit applicatio deesse; solida ergo probatio communis, licet nec satis fundata communiter, sic habet. Ad meritum quoduis requiritur status viatoris; atqui Christus in cœlo statum viatoris non habet: ergo nec meritum. Minor & consequentia sunt notissimæ. Maior apud Theologos omnes stata, ac firma, sed cuius ratio vel fundamentum desiderabitur. Nec re datur solum, cum per se nota minimè sit. Nonnulli statum viatoris ad meritum non ex rei natura, sed ex Dei lege requirunt eúulgatâ Testimonio illo ex Ioann. 9. recitato ad numer. 2. sed ibi solúm dicitur à mortis tempore meritum esse non posse; non autem an id è Dei lege, an ex rei natura proueniat. Secundo, vt bene Vasquez 1. 2. d. 216. incredibile est opera Beatorum ex se naturáque sua digna Dei amicissimi lege tot præmiis priuari, nilque vnquam mereri, contra verò Dei eiusdem inimicissimi lege damnatorum digna de se opera demereri nihil.

4 Sed verò solidam rationem, cur ex rei natura ad meritum status viæ requiratur assignare hoc opus hic labor est: & sane quoad essentiale præmium non adeò est assignatu difficile, cum quiescendum tandem homini in aliqua felicitate sit; si autem continuo in cœlo mererentur, nunquam per æternitatem supremam felicitatem suam assequerentur, cum in dies illius promererentur augmentum, ac proinde nec Deus præmium vltimum per æternitatem conferret: Sed de accidentali præmio nec ita est ratio absurda, cum ex huius defectu nulla videatur ferè in Beatis anxietas, nulla solicitudo. Secundo nec de merito essentialis beatitatis pro aliis in circo statum viæ ad hæc promerenda ex Dei tantùm lege requiri autumant Vasquez proximo loco numer. 3. & Berna. d. 55. sect. 4. num. 156. militant verò contra hanc Doctrinam ipsius Vasquez argumenta à nobis data num. 1. Respondet obiectionem hanc præuenens Bernal. num. 148. mereri quidem Christum, & Beatos in actu primo hæc: non autem mereri in actu secundo è Dei lege. Sed quid est non mereri hæc in actu secundo? an non esse in se vltimatò meritoria horum ex lege Dei? an non consequi hæc in præmium ex lege Dei, licet de se meritoria vltimatò sint, & quæ proinde actum

actum secundum consecutionis præmij respiciant? Ast in alterutro est indecentia, quam isti inueniebant numero nostro tertio, quod scilicet, perpetuò amicis ex lege merè arbitraria Dei, siue meritum in operibus, siue consecutio præmij in meritis auferatur.

5 Ratio ergo facilis ex ipsa meritorum natura dabitur pro meritis omnibus, siue respectu præmij essentialis, siue respectu essentialis, tam sui respectu, quàm aliorum, si quæ data supra respectu præmij essentialis proprij ex Vasquez, siue ad reliqua merita, siue respectu sui, siue aliorum explicatiùs non nihil extendatur vt benè extensa explicatáque fuit à nostro Lugo d.27. sect.4. num.55. De ratione enim rationalis naturæ liberæ ad benè vel malè operandum est potentia ad præmium merendum, tum in se tum in aliis, vel demerendum à Deo: ad hoc autem requiritur ex natura rei, vt sit spatium aliquod determinatum, intra quod mereatur rationalis natura; ne æternùm negotiatio & labor perduret, nunquámque per æternitatem præmium adæquatè consequatur siue in se, siue in aliis in quibus illud recepturus merens sit. Si autem ex natura rei certus statuendus sit dies iudicij ad merita demeritáque determinata naturæ rationalis, eiusque opera diiudicanda, certum est eius resignationis ius ex natura etiam rei penes Deum præmiaturum, supremúmque naturæ rationalis Iudicem fore. Eâ igitur rationalis naturæ exigentiâ iure suo vtens Deus attentáque duplicis rationalis naturæ, Angelicæ videlicet, & humanæ constantiâ, vel fragilitate maiori Angelicæ breuius, humanæ longius vitæ totius spatium præfixit. Secundò: ratio quietis, quæ in vita beata ex natura rei requiritur negotiationem, & solicitudinem atque anxietatem meriti adhuc pro aliis excludit, vt puræ fruitioni locus detur: ac proinde beatitudo cum merito ex rei natura pugnat. Tertio: quia meriti, ac demeriti idem spatium esse debet: ac proinde vbi alterutri locus non est, nec alteri esse potest.

CERTAMEN III.

Obiectionis de oratione Christi in cœlis solutio.

1 SEd pro merito Christi & Beatorum obijcies. Siquidem pro nobis in cœlo, & orant, & impetrant propriè: ergo nobis merentur. Antecedens est certum de beatis: cum Ecclesia singulo quoque Litaniarum verbo respondeat responderéque nos doceat *Ora pro nobis, Orate pro nobis*, De Christo Domino docent Suar. disp.45. sec.2. Bernal. d.59. sec.2. §.2. & alij ex 8. ad Rom. *qui est ad dexteram Dei qui etiam interpellat pro nobis.* Ad Hæbr.7. *semper viuens ad interpellandum pro nobis.* 1. Ioann.2. *Aduocatum habemus apud patrem Iesum Christum*, quæ loca de propria Christi pro nobis oratione, ac deprecatione intelligere videntur Cyprian. epist.8. seu lib.4. epist.4. August. præfat. in Psal.85. Ambros. in locum ad Roman. 8. & lib. de Isai, & anima. c.8. post medium, Bern. sermone de Natiuit. Virg. Iustin. Martyr. q.105. ad Ortodox. Orig. homil.7. super Leuit. Vasquez verò tam in Christo, quam in beatis tenere consequentiam putat, si de oratione propria admittatur antecedens, quem Discipuli imitantur, ac proinde negant absoutè antecedens; certam autem esse consequentiam putat ex August. epist. 105. dicente. *Sed, nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat*; quibus docet impetrationem sine merito esse non posse.

2 Quòd autẽ Christus in cœlo nõ oret propriè, sed ea loca intelligi debeãt de oratione impropria, quæ solùm sit tacita quædã suorum meritorũ repræsẽtatio vulneráque ostensio, quâ pro nobis interpellat, docẽt Rap. 9. de diuin. officiis c.3. Naz. orat.36. num.53. & 54. Beda in locum Ioann. Chrysostom. homil.15. in 13. ad Rom. Theophylact. ad loca data Pauli Concil. Francford. col.16. Greg. M.22. Moral. c.3. alias 18. Anselm. in locum ad Rom.8. ad quem etiam Sedul. Hyeronym. Primas. Innocent. III. serm. de conuers. Pauli, Nicolaus Cabasilla ep. liturgiæ c. 44. t. 4. Bibliot. Iimeon Thessalonic. de mysteriis Ecclesiæ c.44. apud Turrian. Clemens Rom.8. constitutione Apostol. Ex Theologis verò Alex.4.p.q.26.m.3.a.4.§.1. ad 4. S. Th 3.p. q.57. a.6. Gabriel. Lect.51. in can. Mis. Cardinal Cusanus 1. de concordant. fidei c.3. Spencæus de Christo mediatore c.8. apud quem Amazaraus de officio Miss c.36. Adelmanus contra Berengarium, Bartholomæus Medina atque alij Thomistæ 3.p.q. citata & q.21. a.1. qui omnes vocem omnem Christi ad Patrem vt pro nobis ipsum interpellet, aut impetret, prorsus ab eo excludunt, soláque humánitatis ostensione totum hoc peragi fatentur. Vasquez verò d.82.c.2. & Lugo d.27. sect.4. num.63. licet orationem propriam in ea interpellatione Christi pro nobis impetrationem inficientur, tamen prorsus mutam esse negant.

3 Duobus hisce in eo conuenit mecum quod orationem propriam Christi in cœlo esse omnino negent, vt tot Patres & Doctores statuunt, atque vt bene Vazquez, Ecclesia tota, quæ, cum Sanctos reliquos, vt pro nobis orent, præcetur, nusquam tamen Christum, vt pro nobis oret, expostulat: quia nimirum oratio Christum in cœlis minimè deceat, deceat verò Sanctos; quam rationem frigidè impugnat Bernal. Probat secundò à priori Vazquez hanc orationis Christi in cœlis indecentiam, si propriè vsurpetur oratio? quia oratio propriè supponit imperfectionem defectus plenitudinis potestatis in eo, qui orat; Christo autem, etiam qua homini, data post mortem & resurrectionem dicitur *omnis potestas in cœlo & in terra.* Math.28. at inquit Bernal. ante mortem, & resurrectionem etiam data dicitur Christo omnis potestas Ioann.13. *sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus.* ergo, & dum viueret oratio propria Christum exinde dedeceret; cum tamen constet oppositum. Nam c.17.n.59. & 15. ac sæpiùs in Euangelio orauit. Quare oratio defectum plenitudinis potestatis vel non supponit, vel non eius quæ integrè ac plenè Christo Domino adfuit, sed supremæ ac prorsus diuinæ, quæ humanitati Christi nec adfuit, nec adesse debuit, aut potuit; Sed tamen parùm vrget ratio hæc. Nam ante mortem non habuit Christus plenitudinem potestatis erga omnia gratiæ dona absolutè, sed solùm sub conditione mortis: quâ, vt primum consummata merita sunt, absolutam ex Dei promissione potestatem obtinuit circa illa: quare & de illis Deum orare opus non habuit.

4 An verò interpellatio illa solâ nudáque humanitatis ac vulnerum siue cicatricum & meritorum manifestatione peragatur, vt muta ea atque interpretatiua prorsus sit? An adiunctam habeat quandam voluntati Christi, qua homini, significationem ad Deum, vt hæc, vel illa dona gratiæ his, vel illis conferat hominibus de facto, dubitari potest. Primum volunt Doctores reliqui à Vazquez; ipse verò vult secundum. Arbitror primum sufficere, nec improbari secundum posse. Licet enim, vt nobis ex Christi meritis morte consummatis grãtiæ donentur quævis de facto à Deo speciali applicatione formali eorum ad nos Christi humana voluntate, opus non sit, vt d. sequenti constabit; ast ita ex speciali fauore nonnullis sua merita applicuisse, ac pro eis dum viueret Deum orasse multis Euangelij locis constat. Pro multísque in cœlo interpellasse variis constat exemplis: nec est cur ita erga alios factum negemus, iis præsertim, qui post eius resurrectionem, & ascensionem fuerunt. Cùm enim ex promissione Dei per mortem, omnem dispensandarum gratiarum potestatem iusque habuerit, eius voluntatis insinuationem expectari, vt de facto donentur, congruum videtur; sed quidquid de hoc sit

illud certum fixúmque maneat, Christi in cœlis interpellationem orationem propriè non esse: Quare negandum esse obiectionis antecedens.

5 Cæterum cum certum sit beatos in cœlo orare, & nobis impetrare, vt constat ex num. 4. quid dicendum de consequentia erit? Etenim eos non mereri in cœlo æque certum est ex dictis cert.2. num.5. quare miror Vazquez nostrum tam certam ex oratione, & impetratione ad merita consequentiam reputasse. Etenim, vel oratio, & impetratio sanctorum pro nobis in cœlo neganda est contra data fundamenta, Ecclesiam, & historias Ecclesiasticas, in quibus, & B. Virgo oratione atque vberum ostentione, à filio, pluréfque sanctos deprecationibus plura dona gratiæ devotis sui hominibus impetrasse narrantur, vel meritum illis in cœlo erit concedendum saltem respectu præmij ab aliis recipiendi; satius ergo erit negare consequentiam, quam in alterutrum absurdum incidere. Nec consequentiæ certitudo fundamentum in Augustino habet: licet enim asserat si fides impetret remissionem peccatorum, hanc sine merito non fieri, bene infert ratione materiæ ex fidei impetratione, meritum: quia bona opera, ex quibus fides est, non impetrant nisi meritorie; malè autem inferret ex impetratione præcisè. Nam oratio secluso omni merito ex sola precantis dignitate impetrat petita: vt de Christo suóque gradu de sanctis beatísque dicatur, *exaudiri à Deo pro sua reuerentia.*

DISPVTATIO II.

De his, quæ sibi, & aliis Christus de facto est promeritus.

STATVTIS hactenus actibus tempore, valore, & modo meritorum Christi Domini, quidnam eis meritis, siue sibi, siue aliis, Angelis scilicet, & hominibus in statu, vel innocentiæ, vel lapsus fuerit promeritus, examinandum est: qua in re eadem regula est in quæstione de facto, atque de possibili: quidquid enim gratiæ, cum humanitati, tum aliis rationalibus creaturis præstitum à Deo fuit, nisi repugnet sub merita Christi venire, Christi meritis obuenisse, cum ob eorum infinitatem, tum ob Christi Domini gloriam, fatendum est.

QVÆSTIO I.

Quidnam sibi Christus promeruerit?

QVM plura sint in Christi humanitate bona præstita à Deo, v.g. corporis, gloria, nominis exaltatio, materiæ & formæ reunio, in resurrectione, actus meritorij ipsi, provt à Deo sunt, vnio hypostatica, gloria animæ, scientia infusa, gratia habitualis, cæteráque dona à nobis suprà assignata, honorariæ dignitates Dominij, imperij, Sacerdotij, &c. De his omnibus statuendum in hac quæstione erit.

CERTAMEN I.

Affirmatiua quæstionis decisio De facilioribus.

1 DIco primo corporis sui gloriam Christus meruit, ita omnes Theologi; cum Magistro in 3. d.18. & S.Th.3. p.q.19.a.3. Vazquez d.78. c.1. Soar. d. 4. sect.3. Lugo d.27. sect.2. Vuadingo d.10. dubio 5. Bernal. d.55. sect.3. §.2. vterque Hurtado ac reliqui Thomistæ, Scotistæ, Vazquiani, & Soaristæ. Probatur primò: quia est contra Caluinum 2. inst. c.17. §.vlt. Secundò: quia nulla in eo repugnantia absurditásve apparenter adhuc cogitatur. Tertiò: quia est in Scriptura satis expressum Lucæ 24. *nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* vbi illud *ita* causam gloriæ in passione ponit: quæ, vt minimum, gloria corporis intelligi debet. Ad Philipp. 2. *factus obediens vsque ad mortem, mortē autem Crucis: propter quod & Deus exaltauit illum* (vt ait August. ad id Psalmi 109. *De torrente in via bibet propterea exaltabit caput*) *à mortuis in resurrectionis gloriam* Ad Hæbr. 2. *Iesum, propter passionem suam, gloria & honore coronatum.* Hinc planum est: & gloriæ corporis assecias dotes sibi fuisse promeritum: agilitatem, claritatem, atque impassibilitatem, siue earum expedimenta. Denique corporis sui in cœlum cum ingenti pompa & maiestate ascensum, & ingressum: ideo Angeli Esai 63. rogabant *quis est iste, qui venit, de Edom, tinctis vestibus, &c.* & Psal.23. *attollite portas Principes vestras & introibit Rex gloriæ*: aiebant Triumphi illius stipatores Angeli. Quibus alij quasi rogantes accinebant, *quis est iste Rex gloriæ?* audiebant verò ab stipatoribus, *Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ.*

2 Dico secundò, meruit sui nominis exaltationem. Est omnium Patrum, & Theologorum conclusio. Probatur primò: quia est contra Caluinum supra. Secundò: quia nil continet, vel repugnantiæ vel absurdi. Tertiò: quia adhuc est expressior in Scriptura verbis datis ad Hæbr.2. atque post recitata ex 2. Philipp. immediate dicitur: *& dedit illi nomen, quod est super omne nomen: vt in nomine Iesu omne genu flectatur*: scilicet propter humanitatis humilitatem vsque ad mortem Crucis ex obedientia, tanquam meritoriam causam, vt omnes Patres interpretantur, Ambros. ibi Chrysost. hom.7. in eam Epist. Basil.4. contra Eunom. ad eum locum Aug. tract.104. in Ioann. & in Psal.109. & 2. contra Matrim. c.5. lib.3. c.2. Cyril.3. Thesau. c.2. & 12. in Ioann. c.17. Adde Apocal.5. *Dignus est agnus, qui occisus est accipere virtutem, & Diuinitatem, sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem*; illud autem, *qui*, tantundem valet ibi ac *quoniam*: sicut paulo ante eius loco positum fuit, *quoniam occisus est*: est autem gloria, honor, & benedictio idem atque confessio illius cum laude, & adoratione ab Angelis, & hominibus: quæ est planè nominis exaltatio iuxta dicta ex 2. ad Philip. *omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur.* Hanc conclusionem de fide censeo; eiúsque oppositum errorem. Primam verò ita certam; vt opposita temeraria prorsus sit, errorique proxima.

3 Dico tertio: meruit sibi Christus iudiciariam in homines potestatem cum priuatim, tum publicè cum maiestate exercendam ita S. Th.3. p.q.59. a.3. Vazquez citatus, c.2. num.10. cum aliis. Probant ex Ioan. 5. *dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est.* Ex quo id etiam probarunt Vigilius Pa.5. contra Euth. Cyril.2. in Ioann. c.144. Aug. serm. vlt. de Verbis Domini, licet non adeo clarè postremi, Chrysost. hom.38. in Ioann. vt omne etiam apparens præsidium erroris Pauli Samosateni de puro homine Christo auferret, aliter eum locum exponere. Probatur secundò: quia nil in eo est repugnantiæ, vel absurdi. Probat tertiò bene

bene Vazquez : quia licet iudiciaria hæc potestas vnionis iure Christo competat quà homini, æque,imo verò magis, ei competit iure redemptionis, vt veniens cum seruis, quos redemit quibúsque bona sua fuit impertitus ponat rationem, vt sæpè variis parabolis Christus Dominus in Euangelio expressit : quamobrem, licet Angelorum Dominus sit, non est adeò constans, eum illos, quoad essentiale præmium, vindicaturum esse, quia nec adeò constans est an illis illam pro eo priori, exquo suam gloriam meruerunt, meritis suis Christus obtinuerit, de quo q.2.

4 Dico quartò. Meruit sibi Christus reliquas humanitatis honorarias dignitates, Dominij, Regni Sacerdotiique enumeratas, quas habiturus concluditur Christus, quod *de torrente* (passionis suæ iuxta Patres) *in via bibet propterea exaltauit caput*; ac de regno & Dominio quidem ex Psal.2. *Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Reges eos &c.* vt explicat August. lib. de vnit. Ecclesiæ c.7. & 8. Ratio autem est, quia licet dignitas fundamentalis, imò & formalis in actu primo, nondum proximè ad earum vsum expedito, ad hæc omnia vnio hypostatica sit, quâ humanitas & creatis cæteris præcellit, éstque vncta oleo Deitatis, vbi primum vnita intelligitur, ast vnita esse physicè potuit, quin eas dignitates haberet in actu primo proximo ad vsum expedito earum, qui quidem ex Dei voluntate pendet insuper, vt communicetur, atque è Christi hominis voluntate vt acceptetur in qua meritum adfuit : quare, licet vnionem siue vnctionem ipsam physicè promereri non potuerit, (de quo inferiùs dicemus) ast eas dignitates quoad actus primi expeditionem ad earum vsum potuit promereri. Capitis etiam dignitas cum duo dicat,& præcellentiam respectu membrorum & virtutem influxiuam in ipsa, ad hanc verò virtutem influxiuam in actu primo proximo ad eius vsum expeditam vlterius, & Dei & hominis Christi voluntas, & constituens eiusmodi hominem in reliquorum caput & acceptans,necessaria etiam fuit, licet ad præcellentiam solùm decretum Dei de vnione hypostatica sit satis quæ fortasse sub Christi merita cadere nequit, quare absolutè dignitatem capitis meruit, vt bene Sotus in 4. d.47.q.1. a.2.quia quousque vltimo ad earum vsum expeditæ sunt, perinde sunt, ac si non essent dignitates enumeratæ.

5 Dico quintò reunionem materiæ & formæ in resurrectionem, reliquósque primò meritorios actus, quatenus à Deo sunt,promeritus de facto fuit. Prima pars probata fuitex 2. ad Philipp. illis verbis *propter quod, Deus exaltauit illum*, & illis Psal. 109. *propterea exaltauit caput* : iuxta Augustini explicationem datam num.1. medio. Secunda pars est Soarij supra, & Bernalis num.64. *licet contra* Vazquez num.13. Granad. tract.14. d.2. sect.2. n.18. Ratio est facilis : Quia primo actui vel actibus primi instantis Christi Domini adfuerunt omnia, quæ necessaria sunt, vt promereantur à Deo actus reliquos merituros, provt à Deo sunt,siue auxilia efficacia ad illos : ergo reliquos actus, provt sunt à Deo donáque Dei, primo actu vel primis actibus fuit promeritus. Obiicit Granad. primus actus Christi fuit valoris infiniti : ergo adæquat in ratione præmij infinitum valorem meritorium actus cuiusvis : ergo vnus actus nequit promereri plures alios actus Christi, provt à Deo sunt : imò, ne vnius quidem hominis, ne dum omnium reparationem,cum hoc præmium aliquid sit supra actum promeritum qui adæquatum ad amussim præmium actus promerentis erat. Si enim aliquid vlterius condignè mereretur, præmio illius actus non adæquaretur, sed excederet. Respondetur negando primam consequentiam. Nam vt infiniti valoris est, non est præmium sed solùm vt à Deo est, est autem à Deo ratione collationis auxilij efficacis, quod quidem finiti valoris est.

6 Dico sextò, meruit sibi scientiam infusam, saltem ferè omnem. Est contra Suar.d.39. Bernalem proximè num.63. ac Petrum Hurtado : est autem nostri Vazquez conclusio vbi proximè, & aliorum. Ratio ipsius est : quia, vt dicebamus ex ipso concl.3. num.3. meruit sibi iudiciariam potestatem:ad hanc verò exercendam necessaria est subditorum, & actionum eorum omnis, vel plenisscientia : ergo & plenisscientiam infusam meruit sibi. Debilis ratio : Quia per scientiam earum rerum in Verbo (quæ beata scientia est in aduersariorum sententia) potuit dirigi Christus, ac regi ad exercitium rectum iudiciariæ illius potestatis : quare plenisscientia infusa necessaria ad potestatis illius exercitium non fuit. Sed esto fuerit scientia ad iudiciariæ potestatis exercitium necessaria, non tenet adhuc consequentia. Nec enim omnia quæ necessaria ad rectum potestatis vsum inueniuntur, sub eius qui eam meruit potestatem merita cadere necesse est. Patet id quidem in potentiis, intellectiua, & volitiua, quas, licèt ab animo distinctas atque vsu potestatis iudiciariæ necessarias,fuisse promeritum Christum,qui eiusmodi potestatem fuerat promeritus, Vasquez non concedit. Patet in ipsa anima & existentia Christi, quam nusquam meruit, licet ad eum vsum maximè necessariam.

Dices : hæc supponuntur ad scientiam infusam. Sed hoc verum de potentia volitiua non est, si ab animo distinguatur.

Instabis : supponuntur necessario ad quodvis meritum, ac proinde sub meritum cadere non possunt. Sed contra; quia sicut ea ex naturâ suâ;ita plenisscientia infusa potest dari independenter à meritis,idóque titulo vnionis, quo in casu, quantumvis necessaria ad iudicandum esset,non posset tamen sub merita venire; solum ergo ex eius necessitate ad vsum iudiciariæ potestatis non probatur firmiter conclusio.

7 Probatur ergo conclusio. Quia actu Charitatis Dei regulato per scientiam visionis, liberóque, vt diximus in Christo, potuit scientiam infusam promereri & omnem quidem, nisi obstaret, quòd visionem beatam per actum regulatum per cognitionem aliquam infusam fuerit Christus promeritus, vt dicemus, qui proinde necessariò debet ad visionem beatam meritúmque illâ regulatum supponi. Ideò ergo, & ne conclusionem hanc ab ea opinione de libertate actus Charitatis sine visionis Dei præiudicio dependentem reddam, Probo secundo : quia actu meritorio misericordiæ regulato per scientiam infusam, de illo obiecto potuit Christus scientiam infusam ac speciem, vel species aliorum obiectorum omnium, quæ ad illum actum non præcedebant naturâ, promereri.

Opponit Bernal : quivis actus scientiæ & virtutis in Christo supponit habitum infusum, si supernaturalis est, vt possit connaturaliter fieri; si naturalis, vt eliciatur expeditè & decenter ab humanitate. Verùm assumit falsum in antecedenti, inhæsio enim habitus supernaturalis non requiritur, vt actus connaturaliter eliciatur à potentia, quæ æquè connaturaliter cum auxilio extrinseco, vel habitu assistente operaretur; sed, vt habitus ipse connaturaliter existat, quia accidens est : quare, licet actus vnus scientiæ infusæ cum auxilio extrinseco habeatur, vt per illum reguletur actus meritorius scientiæ infusæ siue supernaturalis speciei vniuersalis (si in ea scientia habitualis consistat) connaturaliter eliceretur : ad actum verò naturalem siue scientiæ siue voluntatis habitus non dari ab speciebus diuersos probabam controuérsia de anima. Denique, vt Christo Domino aliquid ex his, quæ de facto habuit datum de facto in præmium negemus,non est satis quod connaturaliter dari nequeat, sed quod dari in præmium absolutè non possit, quomodocunque iis, quæ de facto fuerunt Dei prouidentia, disponatur.

8 Dico septimo *meruit sibi habitualem gratiam, quamcúmque habuit* ita Rubion in 3. d.18.q.1. ar.2.

Basol. a.3. Maior. q.2. Antisiodor. apud Carthusianum, q.1. reputátque probabile Soar. d.40. sect.1. est tamen contra Lugo, & Bernal. supra Granad. citata sect.2. num.16.& alios ab ipso citatos num.1. S.Thom.dubia mens. Nam q.19. a.3. videtur negare ob rationem iam ex ipso dandam q.34. art.3. docet Christum non habuisse suam accidentalem sanctificationem, sicut pueri, sed ob proprium actum, & meritum. Probatur: quia in eo nulla est repugnantia, nullum absurdum: ergo meruit de facto quamcumque habuit gratiam habitualem.

Opponunt aduersarij ex S. Th. quia non posset habere illa pro instanti, quo eam mereretur, sicut nec gloriam corporis habuit, dum illam merebatur, est autem indecens humanitatem Christi aliquandiu tanto dono carere. Negatur facilè antecedens, quod paritas gloriæ corporis non probat. Nec enim ideò non adfuit Christo, dum eam merebatur, quia præmium quod non dignificat meritum, (vt gratia in Christo non dignificabat) nequeat dari cum illud meremur, sed quia opportuit, vt passione humanitatis redimeremur.

Obiicit Granad. vnio est prior merito Christi: ergo & gratia habitualis, vnionis passio, prior etiam erit. Permitto esse passionem physicam: & nego consequentiam. Obiectat Bernal. habitus gratiæ idem est cum habitu Charitatis: ergo præcedit infusus actum Charitatis, vt connaturaliter eliciatur: ergo & omne meritum. Nego primam consequentiam iuxta dicta n.7. eâ insuper datâ nego secundam, quæ nullatenus infertur ex illa.

9 Hanc verò, & reliquas conclusiones datas impugnat Caluinus. Christus sibi aliquid meruit: ergo non nobis solùm natus datúsque est, iuxta Isaiæ, & Zachar. 9. Nec est cur tantopere Dei erga nos in incarnatione & passione charitas commendetur Ioann.3. & Roman.8. cum suæ humanitatis negotium illis ageretur; Respondetur nostri solum causâ & fine Deum incarnatum esse, passúmque Christum: licet ex incarnatione, & passione ea sint commoda humanitati parata, non intensa, saltim primario, idque quin aliquid meriti à nostra reparatione ad ea consequenda diuerteret.

Obiicit secundò. Quod debitum aliunde est præmium esse nequit: hæc autem omnia debita humanitati sunt titulo vnionis præsuppositæ: ergo nequeunt esse præmium meritorum Christi. Distinguo maiorem, debitum aliundè titulo iustitiæ, transeat: titulo dignitatis solùm, nego maiorem. Titulus autem vnionis ad ea omnia dignitatis est solùm, non iustitiæ. Vnde nego consequentiam.

Dices tandem. Titulo vnionis darentur ea omnia humanitati de facto, etsi merita abessent: ergo non sunt data ob mèrita; alioqui eis deficientibus non darentur de facto. Nec hic habet locum doctrina de duplici motiuo ac titulo adæquato ea conferendi; cum enim titulus vnionis natura præcedat titulum meritorum, si ille adæquatus sit, pro priori naturæ ad titulum meritorum, erunt ea omnia à Deo humanitati collata, ab eáque præhabita: quod autem præhabitum est materia præmij pro posteriori esse non potest. Meliùs negabis antecedens: quia ea conferendi adæquatum motiuum merita & vnio fuerunt Deo, quare illis deficientibus ex vi præsentis decreti, quod plane non fuisset ea non darentur, solúmque dari ex alio possent, quod vnionis titulum pro adæquato motiuo haberet. Sed nescio an meliùs? Nam licet vnio sit motiuum adæquatum, expectari à Deo potuit aliud adæquatum posterius natura futurum, & tunc demum ob vnumquodque eorum adæquata ea omnia humanitati donare.

CERTAMEN II.

De essentiali gloria animæ Christi, siue visione beata.

1 Essentialem animæ gloriam siue beatam visionem sub Christi merita cadere non posse docent S. Th. q.19. ar.3. vbi Caiet. & Thomistæ S. Bonau. in 3. d.18. a.2. Richar. ibi. q.1. Gabr. q.1. vni. ar.2. concl.3. a.3. dub.2. Almain. q.1. concl.3. Palud. q.2. ar.3. p.2. Marsil. q.1. 2. ar.1. concl.3. Scotus q.vn.c.§. *Hæc visio* cum suis Durandus q.3. num.6. Sotus in 4. d.21. q.a.2. post primam concluſ. Henricus quod 1.6. q.6. Alex. 3. p.q.14. m.3.4.1. ad 2. & 3. Canus 12. de locis. c.1. 4. Driedo de captiuit. & redemp. gener. hum. tract. 2. c.2. p.3. concluſ.4. Vasq. d.7.8. a. cap. 2. vbi omnes Doctores antiquos præter citandos pro sententia 2. refert. Granad. tract.14. d.2. sect.2. Ratio. S. Bonau. quia visio Dei fuit dispositio Humanitatis ad vnionem. Inane & contraomnes, qui visionem humanitati, titulo vnionis, datam fatentur. Henriquez, quia ex intima præsentia Dei per vnionem oritur necessario, & ineuitabiliter tanquam passio visio Dei: nequit autem passio sub meritum cadere, nisi quatenus id, cuius passio est, potest sub meritum venire: cui rationi, & Canus insistit. Contra: nam etsi passio sit physica, non ita necessario conferenda est, vt nequeat meriri motiuum etiam spectari. Secundò: intima Dei præsentia per vnionem satis non est, vt sine lumine gloriæ possit videri, nedum videatur necessariò Deus: sicuti nec satis ex intima Dei presentia per immensitatem. Respondet Canus prius vnitum esse menti, seu intellectui Verbum per vnionem, quam substantiæ animæ, vel humanitatis. Sed in primis vnio physica solum fuit, non intentionalis, quæ nil amplius præstat, imo admittit accidens prius naturâ hypostaticè assumptum, quàm substantiam animi, & humanitatis, cum tamen assumi hypostaticè accidens communiùs negetur. Si autem vnio eiusmodi intentionalis fuit ad mentem, deserit Henrici rationem Canus, & migrat ad S. Bonauenturæ rationem iam impugnatam; atque insuper cum visionem, seu vnionem intentionalem naturæ præcedere ad vnionem hypostaticam asserat, merito erga vnionem hypostaticam det locum, dum illud erga visionem excludere conatur.

2 Vasquez c.3. probat, quia status beatitudinis, seu visionis ineptus est ad hanc promerendam. Contra: quia vel visio secundùm se precisè rationem meriti excludit, vel solùm quatenus excludit statum viatoris sit secúdum, licet in hac vita meritum visionis Christi, sicut, & aliorum quæ de fide nobis meruit, & quæ sibi ex Vasquez sententia, nisi aliud obsit, quia non excludit ab illo statum viatoris; primum cum fide de merito Christi pro nobis in hac vita, in qua semper visionem habuit beatam, constare nequit. Respondet Vasquez visionem necessariò præcedere bona opera omnia Beatorum: ac proinde sub illorum meritum cadere non posse. Nam de charitate constat, cum sit illius principium, ac de aliis, ad quæ ex charitate efficaciùs aguntur Beati: quare ea omnia fructus beatitudinis sunt. Sed hæc inprimis non solutio, sed alia Ratio est, quam ipse affert ex S. Th. Scoto. Gabr. Almain. Paludano, & Durando. Contra secundo: quia, vt dixi d.1.q.2.cert.1. num.1. & à fine numeri 3. visio ex sola sui existentia non infert priuatiuè necessariò in Dei adhuc amorem, nedum in aliarum virtutum affectus, potest enim Dei amor ex alia scientia quàm sit beata prouenire, eoque mereri Christus visionem. Item cognitio, quam de suis actibus elicitis Christus in eodem instanti habuit, in eos non influit, & quidem Vasquez ipse c.3. num.16. §. vlt. fatetur naturali rerum cursu influere necessariò debere visionem in

in amorem, & bona opera beatorum; diuinà verò potentiâ posse aliter contingere: ergo & absolutè poterit visio sub meritum operum eorum venire contra tuam sententiam.

Tandem arguit ab absurdo: quia si per actum simul tempore existentem potuit Christus visionem beatam mereri: ergo & per actum tempore subsecutum ad visionem. Sed absurdum non percipio in consequentia. Probat Scotus: quia amor Dei, quem visio causat, est amor finis, qui prior est amore mediorum, cuiusmodi sunt effectus reliquarum virtutum. Sed id fortasse verum haberet, si visio & amor non præuenirentur, vt posse contendimus, affectu alicuius virtutis, sub cuius meritum visio caderet. Denique probant alij: Scientia infusa, ex qua Christus meritorie tunc operaretur, oriri deberet, vel saltim supponere lumen gloriæ, tanquam quid perfectius: quare, & visionem. Sed oporteret assumptum probari, quod est valde difficile.

3 Ob hoc fortasse Albertus in 3.d.18.a.4. Guilielm. de Rubion q.a.1. Valent.3. p.d.1.q.18.a.3.punct.3.§. *& quidem*, Soar. d.40.sect.2. Raguza d.6.§.1.Lugo d.27. sect.2.num.10. Vuadingo. d.10.dub.5.9. *dico secundo & dico tertiò*, docent Christum, potuisse quidem visionem beatam promereri; ast non fuisse de facto promeritum. Sed enim admissa possibilitate merendi, visionem meruisse de facto negari nusquam potest: cum id Christo glorioſius sit, nec valor eius infinitis meritis possit deesse: quare dicendum nobis est de facto Christum visionem beatam meruisse. Ita docuerunt iam pridem Antisiodor. lib.3.tract.1.c.7. init. Maior. in 3.d.18.q.2. Basol.q.1.a.3.Ioann. Mairon. d.17.q.1. Bernal. d.55. sect.3. & Recentiores Complutenses probabile reputant, Albertus Rubion, & Soarius sic de hac sententia concludens sect.illa.2. *vnde, qui illis temeritatis notam inurunt, temere sine dubio loquuntur.* Dedi Rationem conclusionis quia nec ex visionis natura, neque ex his, quæ de facto fuerunt, repugnat dari Christo ob merita visionem beatam, estque glorioſius quæcumque dona, cum ipsi, tum aliis, donata sunt, atque intuitu meritorum suorum donari potuerunt, ita esse collata. Antecedens partim probatum solutione argumentorum pro sententia 1. partim aliarum solutione, quas subijciemus. Sed hic Bernalis inconsequentiâ non omittam. Negabat enim meruisse Christum habitus quosuis, siue naturales, siue supernaturales: quia ante omne meritum, & scientiæ actum supponi debet sufficienter instructus, & omnino expeditus ad operandum; atqui visio maximè expetit beatum ad omnem virtutis actum, magisque, quam habitus quiuis, vt patet, probátque Vasquez citatus: ergo visio in tuis principiis supponi debet ad quemuis actum meritorium, nec sub vllum meritum Christi cadere poterit. Secundo ait num. 74. visionem, vt post passionem primariam vnionis, fuisse actum primum elicitum ab humanitate, tamen in statu miraculosæ existentiæ humanitatis Christi sine Matre præuisos esse alios actus priores, ob quos visio daretur. Sed cum in eo etiam statu adesset vnio hypostatica habens pro passione primaria visionem beatam per te, non minus quam in alio statu in eo etiam actus primus humanitatis esset visio, æque atque in statu alio: quare sub nullius actus meritum cadere posset.

4 Opponit Lugo: exigentia vnionis ad visionem de se adæquata est, & naturalis: ergo independenter à meritis: ergo si visio donetur dependenter à meritis, donatur contra exigentiam naturalem, ac non sine miraculo, quod interfuisse constare deberet, vt data visio ob merita diceretur: non constat autem de eiusmodi miraculo. Bona æquiuocatio est in consequentia secunda. Exigentia vnionis naturalis atque à meritis independens est, non autem, vt detur visio independenter à meritis: quare, cum sic datur visio, contra exigentiam vnionis non fit, nec adest miraculum. Meliùs probo intercessionem necessariam miraculi in donatione visionis ob merita: quia posita exigentia adæquata visionis pro hoc instanti durationis, si non detur statim, sed pro sequenti, erit in suspensione miraculum: ergo posita exigentia vnionis ad visionem pro immeditate sequenti signo naturæ ad vnionem, si suspendatur eius donatio ad posterius naturâ, nempe post merita, erit in ea suspensione ac dilatione miraculum. Respondetur negando consequentiam, quia, quod exigit vnio absolutè est, quod detur visio in instanti durationis, quo ipsa est, non autem in instanti, aut signo naturæ, in quo ipsa est, nec in immediato, siue vt non expectetur alius titulus posterius natura vnione, ob quam datur: cum autem sic detur non datur mediatè ob exigentiam vnionis, sed immediatè, quia in linea alterius exigentiæ meritiuæ titulus ille est, non in linea exigentiæ meritoriæ, quia glorioſius Christo est titulo etiam suorum meritorum visionem, essentialémque beatitudinem habere, quam solo titulo naturalis exigentiæ vnionis: sicut de gloria corporis, vnionis titulo satis debitâ in aduersariorum sententia, aiebat Christus, *nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Instat tandem Lugo: visio beata debita est, titulo naturali vnionis præsupposito naturâ ad titulum meritorum: sed quod debitum aliunde præsuponitur materia præmij non est (nil enim commodi affert merenti habere in præmium quod aliunde erat habiturus, & si non mereretur) ergo visio non est materia præmij in Christo. Multis se tricis implicant vt huic argumento respondeant Recentiores Complutenses: cum tamen infirmum sit, & à Caluino obiectum, à nobisque dissolutum sit negotio facili; pro conclusionibus datis cert.1. quas, licet dogmaticas de gloria Corporis, & exaltationis sui nominis merito Christi, æque impugnat. Nego Minorem de debito dignitatis: quia, cum eo titulo non teneatur Deus necessario dare, quod debetur, si merita accedunt, & impetrant, totam rei vtilitatem afferunt merenti. Secundo: quia glorioſius iucundiusque est rem iudustria partam habere, quàm sine illa, vt Christus nuper aiebat.

5 Huc distuli reijciendam doctrinam Petri Hurtado qui.d.163. sect.1. subsect.3. triplicis visionis beatæ in Christo distinctione præmissa, docet primam, quæ Deum solum representat sub Christi merita non venisse, secundam vero, quæ creata præterea (præter peccatum, & ex illo pendentia) primamque visionem, & amorem ex ea elicitum & inde ortum amorem proponat: & tertiam, quæ insuper secundam visionem, & amorem ex ea elicitum ostendat meruisse vnam, vel alteram saltem, licet non rigidè, & absolutè, sed secundùm quid, pro primo incarnationis scilicet instanti. Mitto paradoxon triplicis visionis Dei. Nunc autem, quod huius quæstionis est, sic impugno. Omnes actus eliciti antecedenter ad secundam & tertiam visionem necessarij sunt per te, nullatenusque liberi: ergo nequeunt esse meritorij secundæ aut tertiæ visionis. Secundo: admisso merito Christi respectu alterius ex his visionis pro primo instanti, non est cur & pro reliquis non admittatur. Tertio: licet pro solo primo instanti Christus mereretur alterutram absolutè eam mereri dicendus foret, sicuti, qui meretur gratiam, licet non mereatur eius conseruationem, absolutè eam mereri dicitur. Quarto: falsò supponit non meruisse Christum visionem illam Dei primam cum nulla in eo repugnantia absurditasve, nec ex rei natura, nec ex iis, quæ de facto fuerunt, intercedat, vt patet ex dictis; sed vnus adhuc scrupulus hæret. Tota ratio, ex qua ea omnia data Christo probantur à Theologis est dignitas vnionis: ergo vnio adæquatè mouet vt dentur. Patet: nam, si adæquatè non mouet, vt data probentur, aliud, cum quo integratur adæquatum motiuum, quod de facto fuit aduocandum a Theologis esset, vt bene probaretur fuisse de facto data.

Respondetur

Respondetur dignitatem vnionis petere adæquatè ea omnia conferri humanitati non vtcumque, sed modo decentissimo humanitati; modus autem decentissimus humanitati ea recipiendi est, ea recipere ob merita; quare hæc etiam expectari dignitas vnionis exigit. Bene ergo inferunt Theologi ex vnione ea omnia donari humanitati, licet non omnes modum donationis quo decentiùs ab humanitate recipiantur, à Deóque donentur, intulerint: qui perfectissimus & glorioſissimus humanitati esse debet, atque æque fore ex dignitate vnionis infertur. Adæquatè ergo mouet suo loco & signo vnio; quin aliud, quod suo gradu moueret, licet vt de facto donarentur, aliud natura posterius exegit intercedere: quare ex vnione rectè inferunt Theologi ea omnia data, possúntque inferre ex meritis data: quæ solutio instantiam nostram quam num. 4. probabamus in suspensione donandi visionem, quo vsque merita adessent, fore miraculum, clariùs debilitat.

CERTAMEN III.

De merito vnionis hypostaticæ.

1 DIco primo: Non meruit Christus nec potuit mereri suam vnionem hypostaticam adæquatè secundum totam eius durationem. Est omnium. Ratio communis Vasquianorum est, quia, vt secundùm totam durationem mereretur Christus, deberet in aliquo instanti principium se ipso dignificans meritum cadere sub meritum dignificatum ab ipso, vel dari mutua causalitas & præcedentia in eodem genere vnionis pro vno instanti ad vnionem pro alio, & vnio pro primo supponeretur dignificans opera meritoria suæ existentiæ pro secundo, & vnio pro secundo supponeretur dignificans meritum pro secundo ad sui existentiam pro primo, quod repugnat. Nec minus repugnat vnionem pro eodem instanti dignificare merita ad sui existentiam pro illo, vt patet, quod autem hoc necessarium sit, vt vnio secundum totam suam durationem cadat sub meritum, patet. Nam saltim vnius instantis vnio non potest cadere sub merita operum elicitorum pro instantibus aliis, vt dicebam: ergo, vt cadat sub merita, debet cadere sub merita instantis illius, in quo ipsa est, ac non ex meritis aliorum instantium: ergo sub merita illius instantis dignificata à se ipsa. Probo consequentiam, quia vt supra ex Vasquez ostendebamus, implicat existere formam dignificantem in subiecto operante atque illa non dignificare: quia solâ sui assistentiâ, siue inexistentiâ in illo dignificat opera: quare, si vnio hypostatica realiter in illo instanti est, implicat non dignificare opera humanitatis vbi primùm in suo signo fuerint: quòd autem ob merita dignificata in eodem instanti ab ipsa vnione dari vnionem repugnet, apertum est. Nam merita dignificata, vt coniuncta cum vnione, naturâ præcederent præmium in eo instanti collatum, scilicet vnionem: quare vnio esset prior & posterior naturâ se ipsâ, quod implicat.

2 Dices ex nostra doctrina cert. 2. num. 4. fine. Res habita titulo meritorum & industriæ propriæ iucundior glorioſiórque est, quam si aliunde haberetur, ac proinde materia præmij esse potest: ergo vnio eadem habita independenter à meritis pro priori vt dignificet opera pro hoc instanti, dari poterit in præmium pro posteriori meritorum, vt iucundiùs, & glorioſiùs dependenter ab industria, & meritis humanitatis habeatur.

Dices esse repugnantiam, quòd in eodem instanti detur dependenter & independenter à meritis. Præcisè crassam hanc repugnantiam in physicis, docens eundem terminum posse simul in eodem instanti creari independenter à subiecto, & educi dependenter à subiecto, dicens, negandum esse terminum absolutè non dependere in hoc instanti, nisi addatur vi creationis, quod non contradicit dependentiæ in eodem instanti, quam habet vi eductionis.

Dices secundò, repugnare, quia idem esset causa sui ipsius, séque ipsa prius, & posterius. Firma adhuc & indubitata erat hæc repugnantia in scholis; Sed adeò nil est humano discursui indubium, vt eam Recentiores nostri Valentini non negârint. Aiunt enim non magis repugnare rem esse priorem naturâ se ipsa per actiones diuersas, quàm esse se ipsâ priorem & posteriorem per diuersas præsentias: quare non repugnare, vt idem seipsum reproducat, licet primo producere repugnet: quod addunt vt hâc doctrina mysterium Trinitatis non euertatur. Cæterùm exemplo localis antecedentiæ eiusdem ad seipsum per præsentias diuersas omnibus noto egregiè decepti sunt, vt contra omnes repugnantiam productionis rei à se ipsa negarent. Prioritas enim localis non est rei in se, sed in loco, seu presentia: quare ex diuersitate & prioritate vnius præsentiæ, & loci, in quo per illam est respectu alterius, quâ sit in loco posteriori, potest esse localiter idem & posterius & prius; ast prioritas, & posterioritas in causalitate actiua, licet sine actione non sit, est tamen rei secundum se suámque entitatem, & existentiam intrinsecam, quâ nil se ipso realiter præcedere potest, quin sit in se prius quanquam sit in se, quod ex terminis repugnat ipsis. Secundo de conceptu agentis & causæ physicæ actiuæ est continentia effectus: implicat autem aliquid se ipsum continere; ergo & esse causam actiuam physicè sui ipsius. Tertio: de conceptu effectus est egredi à sua causa secundùm suam entitatem: at implicat idem à se ipso egredi; ergo & esse sui ipsius effectum. Quartò quod sit ab aliquo recipit esse actu, quod solum habebat in potentia, antequam fieret ab illo: ergo nequit præsupponere suum esse actuale ex parte suæ causæ, vt supponere debet, vt fieri à se ipso queat. Quintò denique: de conceptu actionis est esse viam ab agente in effectum, vt exemplo viæ ab Athenis ad Thebas docuit sæpe Aristoteles: via autem nequit esse nisi inter extrema diuersa, vt patet: ergo actio nequit esse eiusdem ad se ipsum.

3 Verùm licet hæc bene habeant de causa actiua physica: de causâ verò actiua intentionali, siue exactiua, cuiusmodi sunt merita, non ita planè repugnantiam euincunt, quominus idem actiuè se ipsum causare queat. Etenim eiusmodi causa effectum suum non continet, sed ab alio, in cuius virtute continetur, ipsum egredi expoſcit, & quasi deprecatur, à quo insuper effectus egreditur in cuius potentia est, insuper interquem & effectum via esse potest, seu actio, quia res ipsa sunt extrema diuersa: quare repugnantiæ assignatæ, quæ in causis actiuis physicis per influxum, in exactiuis seu actiuis intentionalibus videntur cessare: quare, cum merita præmium non actiuè physicè sed exactiuè solum causent, non apparet repugnantia cur idem sui ipsius meritû in instanti eodem esse nequeat: imò vero probari facile videtur in rebus permanentibus naturâ suâ. Etenim hæc, cum primum sunt in hoc instanti, exigunt suam existentiam in instanti sequenti suámque entitatem, nec solum durationem; imò verò duratio à re durante nihilo in satis probabili opinione discriminatur: ergo potest causa exactiua aliqua suam existentiam & entitatem pro eodem instanti exigere. Probatur consequentia: quia tota repugnantia in causa exactiua, quominus sui ipsius existentiam, & entitatem in hoc eodem instanti exigat, in quo iam est, videtur esse, quòd eadem essentia & existentia prius naturâ sit, quam se ipsa. Hæc autem repugnantia adest cum suam existentiam & entitatem exigit pro instanti sequenti; eadem quippe entitas naturâ præcedit existens ad se ipsam suámque existentiam: Nec refert præcedentiæ

præcedentia in tempore, vt emolliatur repugnantia hæc præcedentiæ sui ipsius in causalitate & natura: ergo, si est causa actiua intentionalis siue exactiua sui ipsius pro instanti sequenti, illud in quo est, poterit esse exactiua sui ipsius pro instanti in quo est.

Reda: guit d.8. sect.6. à num. 69. Lugo discursum hunc nostrum in quem alij, ignaris nobis, videntur incidisse. Filius genitus in hac duratione potest Patrem mortuum in alia generari: & tamen non licet inferre: ergo & in hac, qua gignitur ab ipso, illum generare poterit: ergo, nec nostra valet consequentia: exigit suam entitatem pro alio instanti: ergo & pro hoc poterit exigere. Sed certè actione diuersa nulla est repugnantia, quod filius in eodem instanti, quo gignitur Patrem producat, si potentia generatiua, & reliqua adesse in eodem instanti possent; Pone casum in igne producto, & producente, & admittam consequentiam, nemóque negabit de potentia absoluta, nisi qui neget aliquid posse simul duplici totali actione pendere. Ratio est: quia prioritas non est in entitate causæ, & effectus nudis, sed, vt coniunctis cum actione, & dependentia, quæ vbi distinctæ inter diuersos ponuntur, non infertur idem, vt realiter prius, esse realiter seipso posterius. Si ergo æqua vtrobique ratio sit, potiùs confirmatur hac tua impugnatione discursus factus, quàm improbetur.

Impugnatur rursus: quia, si valet in causa exactiua, discursus valebit & in actiuè physica, quod renuimus. Nam viuens causat physicè in alimento dispositiones, mediis quibus diutiùs duret in sequenti duratione, physicéque causetur: ergo, & quibus physicè causetur in hac duratione poterit causare. Plura tamen supponit probanda, & quòd viuens causet physicè dispositiones in alimento, & quòd hæc in instanti sequenti physicè causent viuens. Nam dispositiones in alimentum viuentis à dispositionibus inducuntur, & inductæ viuens exactiuè solùm, non influxiuè, conseruant.

4 Sed verò, licet his discursus noster non quassetur, ac proinde nobis aliquando placeret, tamen quia ex illo firmum, statum, torque sæculis apud Patres, & Theologos sanctum axioma solidæ philosophiæ innixum euertit, nempe, *principium meriti non posse cadere sub meritum*, reiiciendus hic erit, negandúmque viuens, & causam actuam intentionalem, siue exactiuam se ipsam causare in eodem instanti posse, licet posset in diuerso, vt omnes fatentur. Ratio autem disparitatis est: quia ad exigentiam siue actiuitatem intentionalem requiritur existentia rei exigentis in eodem instanti, in quo exigit: si autem requiritur existentia rei in hoc instanti, vt exigat in illo suam existentiam, pro illo non poterit exigere: nil enim exigit ab alio quod habitum iam præsupponit: cum autem eadem res existens in hoc instanti, sui existentiam in alio sequenti nec habeat nec supponere debeat, vt pro illo existere exigat, poterit suam existentiam pro sequenti exigere; insuper prioritas & posterioritas respectu vnius & eiusdem rei, in eodem instanti contradicit, secùs in diuersis, vt patet. Licet autem actio è causa exactiua physicè non fluat, sed ab eo, à quo effectus exactus obtinendus est, tamen ante eam actionem existentia exigentis absoluta præcedit realiter cognita, vt moueat operaturum. Nec refert, licet præsupponatur per vnam actionem posse rursus fieri à Deo per aliam: ergo, & esse seipsa posterior exactiuè res eadem. Distinguo, per actionem quam exigat, præcedátque naturâ res eadem, nego antecedens, quia illa opus non habet; quæ ex solo Dei arbitrio pendeat, fateor: & nego consequentiam. Ad obiectionem ergo ex nostra doctrina desumptam constat ex impossibilitate data materiam præmij meritorum vnione dignificatorum ipsam vnionem esse non posse. Deinde: licet ea repugnantia non esset ex eo quod supponatur præhabita ex parte merentis, materia præmij secundùm suam entitatem esse nequit; quod enim meum iam erat possessiuè, materia præmij non est, secùs quod meum est iure dignitatis solùm. Negarísque potest absolutè; tunc enim secundùm se donari poterit ob merita, iucundiúsque ob illa iam euenier, vt dicebamus. Hactenus propugnata ratio communis est, in Vazquiana doctrina, pro qua diu steteramus pro conclusione prima, quàm hic statuebamus eámque, etsi alienam latiùs persecuti sumus, atque contra aliorum solutiones obfirmauimus, vt doctrinas alias vtiles contra aliquas inutiles & paradoxas Recentiorum datis solutionibus contentas statueremus; ea verò communis probatio Vazquianorum imbellis prorsus est. Vt enim controuers. 3. d. 3. q. 2. cert. 2. n. 6. & 7. ostendebamus, vnio hypostatica eo ipso quod in præmium operis detur, eodem instanti temporis, quo illud ab humanitate pro priori naturæ eliciebatur, etsi operi & operanti in duratione coëxistat, illud non dignificaret, ob ibidem datas rationes: quare, etsi operibus humanitatis pro priori naturæ ad vnionem hypostaticam in primo instanti vnionis illius elicitis in præmium vnio hypostatica instantis illius primi donaretur, opera illa non dignificaret: nec opus proinde esset, vt principium dignificans meritum sub idem meritum caderet, quod dignificabat, vt argumento facto contendebatur. Solidè ergo conclusio nostra negatiua de facto & de possibili probanda est ex dictis controu. 3. d. 3. q. 1. cert. 1. n. 5. & 6. & cert. 2. vbi meritum animæ prò priori naturæ vnitæ hypostaticè, atque operantis respectu vnionis hypostaticè corporis de facto negaui, datis probationibus n. 3. non paucis. Negatiuam verò conclusionem de possibili adhuc multis nec leuibus argumentis propriis ostendimus controuersiâ, & disputatione eadem q. 2. cert. 3. per totum: quibus nunc otiosè repetendis iure supersedeo. Cæterùm cuiusnam durationis vnio sub merita, vel animæ seorsim operantis vel humanitatis pro naturæ priori ad vnionem de facto non venerit; quandoquidem tota sua duratione venire sub merita humanitatis non potuit? Respondeo cum Theologis omnibus esse vnionem instantis primi, vt probant Pauli, & Augustini testimonia data q. 1. & 2. proximè citatis suadétque ratio. Illius enim durationis vnio sine meritis donanda connaturali prouidentia fuit, ad quam nulla merita duratione præcesserunt, non autem durationis illius, quæ merita tempore præsupposuit.

6 Dico secundò per opera dignificanda ab vnione in primo instanti meruit Christus vnionis continuationem: siue conseruationem pro sequentibus. Est contra Vasquez d. 18. c. 3. num. 14. §. *At quæret aliquis* Granad. tract. 14. d. 2. sect. 2. num. 8. Lugo d. 21. sect. 2. n. 20. Est autem Conclusio Soarij d. 10. sect. 4. §. *hæc responsio*. Ratio ex dictis prona; quia vnio secundi instantis non supponitur ad dignificanda opera humanitatis elicita pro primo, etiam in aduersariorum doctrina: ergo nulla est repugnantia vt opera primi dignificata ab vnione eam promereantur pro secundo & reliquis. Ex alia verò parte Christi humanitati gloriosius est promeruisse & obtinuisse ex meritis, quàm non obtinuisse ex illis: ergo de facto continuationem seu conseruationem vnionis promerita est per opera primi instantis.

Dices: existentia vnionis pro primo instanti eadem est atque eius existentia pro secundo: nec aliud est mereri conseruationem, quam mereri existentiam vnionis pro sequenti duratione: ergo, si dignificat opera pro primo ad seipsam pro secundo, dignificat ad seipsam: quod implicat. Confirmatur: quia tota dignificatio operum ab vnione est, quin duratio antecedens dignificet. Dices idem pro hoc instanti posse esse causam sui ipsius pro sequenti. Contra tamen: quia ignis nunc existens poterit in seipsum agere in instanti sequenti. Contra secundo: quia agens ad influxum, & ad actionem requirit simultaneam existentiam cum

effectu; alioqui ab agente, qui immediatè fuit, & nunc non est, poterit esse effectus, & in illum actio: nimirum modus sine re cuius est modus. Sed, licet hæc contra causationem actiuam per physicum influxum sui ipsorum ex vno instanti in aliud concludant, secus contra principia exactiua, quæ sui existentiam pro sequenti duratione exigunt in antecedenti, vt de rebus natura sua permanentibus in confesso apud omnes est. Merita autem ex causis exactiuis respectu præmij sunt, non ex influxiuis, vt patet: quare vnio merita dignificare poterit in hoc instanti ad seipsam obtinendam tanquam præmium in instanti sequenti.

7 Obiicit Lugo titulum esse adæquatum conseruationis in prima vnionis productione: ergo non est conseruata ob merita. Nego consequentiam; vt in titulo æquato vnionis similiter respectu gloriæ corporis, quam ipse cum cæteris Theologis datam nihilominus ob merita fatentur. Obiicit secundò: vnione sanctificatur humanitas per Deitatem, quam illi affert pro instanti secundo: ergo, si ex meritis est vnio in secundo instanti, ex meritis sanctificabitur pro illo contra Dyonis. Alex. Basil. August. & alios negantes Christum propria exercitatione, & labore fuisse sanctificatum, sed sola natura. Nego consequentiam. Quia sanctificatum significat fieri sanctum, quod de primo instanti, non de conseruatione illius intelligitur. Secundò ea admissa non est contra Patres, qui valdè extra rem inducuntur: cum solùm velint Christum infinitè, & substantialiter sanctum esse à natura Diuina, nec solùm sanctitate accidentali, quæ in nobis exercitio & labore paratur sæpè, & semper augetur.

Obiicies difficiliùs: Christus in primo instanti præfinitus est primo decreto passibilis ex fine nostræ redemptionis consummandæ per mortem: ergo præfinita est duratio & conseruatio vnionis vsque ad mortem seu toto vitæ tempore illo decreto; atqui decretum illud fuit à meritis independens: ergo decretum conseruationis vnionis toto vitæ tempore fuit independens à meritis. Soar. & Recentiores Complutenses, qui finem redemptionis per merita morte consummata obtinendæ efficaciter eo decreto intentum aiunt, confutamus d. de causa final. incarnationis, q. 3. Nos autem, qui eum finem decreto incarnationis efficaciter intentum negamus, eâ obiectione minimè tangimur.

8 Dico vltimò. Si vnio materiæ & formæ vnita etiam hypostaticè Verbo fuit, Christus reunionem eius in resurrectione de facto meritus est. Ita Suar. & Granad. vbi proximè; dissensuri tamen videntur Vasquez & Lugo. Primus; quia non minùs ad huius, quàm ad conseruationem vnionis in vita meritum obest status beatificus Christi. Secundus ne sanctificatus aliquando sit Christus ex operibus. Vtrumque satis confutauimus. Conclusio eâdem ratione probatur, quâ præcedens quæ quidem clarior hic est, cùm nihil sit, quod eam exigat reunionem vnionis.

Dices: anima, vtpote pars, exigit natura sua reuniri; distinguo; exigit reuniri ad hanc determinatè materiam, transeat: est suæ vnionis reunionem ad Verbum non exigit.

Dices secundò Christi vitam, quia Verbi ac suppositi diuini, exigere, vt sit perpetua, vitáque Verbi, quod fieri nequit, nisi tota humanitas, quare & vnio materiæ, & animæ rursus reuniatur: ergo aliquid fuit, quod eam vnionis reunionem exigeret. Respondetur vitam humanitatis, dum erat, exigere perpetuitatem ac non mori, nec vnionem materiæ, & formæ deficere, eiusque vnionem ad Verbum; ast communis salutis commodo vnionem materiæ, & formæ, eiusque vnionem ad Verbum contra perpetuitatis exigentiam periisse. Tunc autem nil superfuisse, quod vnionis reunionem ad Verbum exposceret præter merita hominis Christi: qui cum in Dei obsequium, bonique publici reparationem oppeteret, in hominem Deum restitui obsequiis meritisque tantis exigebat. Et quidem, licet aliquid præterea esset, quod vnionis reunionem præter merita exposceret, nil veritati conclusionis huius officeret.

QVÆSTIO II.

Quidnam Angelis Christus fuerit promeritus?

DE Angelis, siue bonis, siue malis, déque omnibus gratiis à Deo in ipsos collatis, quæstio procedit.

CERTAMEN I.

Certa quædam, & circa primam gratiam aliorum iudicia.

1 STatuendum primo est Christum Angelis reliqua dona præter primam gratiam, siue habitualem, siue auxiliantem meritis suis obtinuisse: cuiusmodi sunt illuminationes & gaudium de conuersione peccatorum. De illuminationibus docuit Dyonisius Areopagita 7. de Cœlest. Hyerarch. ex quo Theodoret. in id ad Hæbr. 2. *vt gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.* S. Thom. q. 29. de verit. art. 4. ad 5. omnésque Patres, ac Theologi, item ex illo ad Ephes. 1. *proposuit Deus instaurare omnia in Christo, quæ in cœlis, & quæ in terra sunt in ipso*: vbi Anselm. renouatos Angelos in Christo docet incarnationis reuelatione, & illuminatione: & quidem, cum ex Christi meritis Angeli nobis in custodiam fuerint destinati ex eisdem etiam ad nostri gubernationem, & pedagogiam illuminari citra dubium est. De gaudio etiam ex conuersione & iustificatione peccatorum constat: quia, cum in eo iustificationem ex Christi meritis supponant, non est vnde meritis Christi illud non debeant: idque colligunt ex 1. ad Ephes. Anselm. & Theodoret. & S. Thom. vbi August. cap. 62. & 63. Enchiridij, tum ob charitatem Angelorum erga iustificatos, tum ob suarum sedium reparationem, tum ob reconciliationem cum peccatoribus, quibuscum ante conuersionem & iustificationem inimicitias gerebant. Quo sensu verba data ex 1. ad Colos. interpretantur August. citato cap. 63. & 64. Chrysost. hom. 3. in eam Epistol. Theophilat. Theodoret. Bedareliquique interpretes idcirco Alex. 3. p. q. 12. n. 2. a. 3. §. 5. Durand. in 3. d. 13. q. 2. n. 7. Palud. q. 1. a. 3. ac cæteri Theologi prisci ibi S. Thom. 3. p. q. 7. 8. 59. & cum eo Recentiores hæc dona illuminationis, & gaudij Angelorum de peccatorum conuersione meritis Christi adscribunt.

2 Circa primam Angelorum gratiam refertur error Origenis docentis homil. 1. in Ieuit. à med. & 2. circa med. atque hom. 9. in Lucam, gratiam, quâ à peccato mundarentur, seu iustificationis, ac remissionis peccatorum per Christi merita, passionem, ac mortem obtinuisse: eo quòd dicat sanguinem Christi, non Hierosolymis solùm, sed & in cœlis effusum fuisse, ibique fructum spiritualem obtinuisse. Hunc fuisse Origenis errorem afferunt Sixtus Senes. 5. Bibliot. annot. 11. 7. Valentia noster citandus, Prateo l. elencho hæres. verbo *Origenistæ*, Sandex de visibili Monarch. hæres. 46. Verùm quod ex eis locis refertur non hæresim hanc, sed bonum sensum continet, vel conclusionis primæ, vel Catholicarum sententiarum sequentium. Siquidem ea omnia

omnia spiritualis fructus sunt. Accedit quod citata homil. 2. in Leuit. fructum spiritualem in cœlis ex sanguine Christi obtentum non fuisse remissionis peccatorum expresè docet his verbis. *In cœlis, quidem non pro peccato, sed pro munere oblatus est; in terris autem (vbi ab Adam vsque ad Moysem regnauit peccatum) oblatus sit pro peccato, & hoc est passum esse extra castra Angelorum.* Quæ Iacob vidit Genes. 32. sed enim licet eis loci erroſtm hunc non docuerit, alibi tamen docuisse constat ex Hieron. in id ad Ephes. 1. *& omnia subiecit.* & ad cap. 2. *qui fecit vtraque vnum.* vbi docet: *Angelos, & astra Christo subiecta fuisse, quia eius Cruce purgata à peccatis fuerint: quia coram Deo munda non sunt.* Postea vero apologia ad Rusinum ait: multa se in eius epistolæ commentariis transcripsisse ex origine potiùs, quàm sensisse: inter quæ & hic error plane fuit. Nam t. 1. in Ioann. ad illa verba *in principio erat Verbum* docet Origenes Christi meritum non fuisse tantùm pro peccatis hominum, sed astrorum: id est Angelorum (quibus animari astra putabat) quæ in conspectu Dei munda non sunt; quæ eadem erant Hieronymi verba.

3 Secunda Catholicorum sententia est: Christum Angelis omnibus primam gratiam fuisse promeritum. Hanc singularitatis tanquam ab authoribus prorsus destitutam Tertiæ Sententiæ Doctores notarunt, sed immeritò. Eam enim docuerunt olim Albert. in 3. d. 13. ar. 2. Ruard. art. 2. & clarius art. 8. Galatin. 3. de arcan. Catholicæ veritatis cap. 4. Ioann. Arboreus 3. Theosophiæ q. 2. art. 11. Suar. d. 42. sect. 1. Valentia d 1. q. 9. pun. 3. §. *Nunc quod ad istam tertiam sententiam*, vbi communem Theologorum, qui Christum ante præuisum peccatum præfinitum docent esse affirmat, (& merito, si consequenter Theologizentur) & §. *in littera igitur* ac q. 7. art. 9. & 11. Viguerius de institutionibus Theologicis cap. 2. §. 1. Catharinus de prædest. Christi & lapsu Augelorum Cornel. à Lapide in 1. ad Ephes. Salmeron t. 13. d. 48. in epist. ad Rom. Iacob. Val. in psalm. 102. verſiculo 20. Naclantus ad Ephes. 1. & in medula sacr. Scripturæ 3. mundi ætate Meschior Flauius lib. de Christi regno Adam Tamer. 3. p. q. 8. art. 1. & q. 1. 9. art. 4. Granad. controuers. 1. tract. 14. d. 3. à num. 4. est demum expressa sententia S. Th. in id Ioann. 1. *de plenitudine eius nos omnes accepimus.* vbi sic retractat quod docuerat in 3. d. 13. q. 2. art. 2. *quia*, inquit, *plenitudo gratiæ, quæ est in Christo est causa omnium gratiarum: quæ sunt in omnibus intellectualibus creaturis* & 3. p. q. 7. art. 9. docet: Christo datam esse plenitudinem gratiæ, tanquam vniuersali principio habentium gratiam, vt illam in omnes transmittat, sicut igni calor, vt huius principio vniuersali. In habentibus autem gratiam Angeli clauduntur respectu quorum & hominum intenditibi probare esse in Christo plenitudinem gratiæ principiatiuè: quod autem art. 11. dicat gratiam datam Christo *tanquam vniuersali principio gratificationis in humana natura*, non significat esse principium vniuersale faciendi gratam humanam naturam seu homines (licet adhuc sic intellectis verbis Angeli paulo ante inclusi non excluderentur, vt bene Caietanus) sed humanitatem suam, nec solum Deitatem esse subiectum, in quo est gratia vniuersalis principij, gratisfaciendi omnes, siue homines siue Angelos, vt duobus retro articulis dixerat, nam alio sensu *non in humana natura, sed pro humana natura vel in, circa, aut erga humanam naturam* dicere deberet, vt bonâ grammaticâ loqueretur. Deinde, cum hoc apposuerit S. Th. vt deinceps inde concluderet Christum esse caput hominum & Angelorum, malè limitaret rationem principij vniuersalis gratificationis respectu hominum: cum ex ea limitatione potiùs inferatur non esse angelorum caput. At in-

quiunt, negat 3. p. q. art. 6. corp. & ad 1. Christum hominem esse iudicem Angelorum quoad essentialem gloriam: ergo, quia in eis non influxit meritoriè gratiam, cui gloria essentialis respondet Nego consequentiam, nam eam rationem ibi non affert.

4 Aluarez d. 40 negat vniuersim Christum angelis primam gratiam, imò & gratiam promeruisse. Refert pro hac opinione S Th. & Thomist. Vidimus autem quâ fide. Eundem sectantur Vasquez d. 49. cap. 2. Sesius de prædest. Christi sect. 1. Lugo d. 27. sect. 3. num. 25. Vuadingo d. 10. dub. 6. §. *dico primo* Bernal. d. 55. sect. 5. num. 102. communiorem appellantes atque oppositam pene singularem. Sed ex datis pro oppositâ Doctoribus constat, Doctores hosce in vtraque censura fuisse deceptos. Congerunt pro hac sua sententia plura Scripturæ testimonia; sed ad rem hanc nimis leuia, vt certamine sequenti ostendam, plura etiam Patrum non efficaciora. Vrgentiora sunt ex Bern. serm. 4. sanctæ hebdom. dicente. *Passio Domini data est homini quia alteri dari non potuit. Numquid Angelo? sed ille non indiguit: numquid Diabolo? sed ille non resurgit*; sed non vrget. Loquitur enim de iis quibus ex primaria intentione data passio fuit quorumque indigenti fuit expectata, vt daretur: quæ in bonis angelis defuit, in malis subleuata non fuit? Nec vrgentiùs serm. 22. in canticis air, *qui fuit Angelis redemptio secundùm diuinitatem illos præseruando factum esse nobis redemptionem cum factus est homo.* Quibus similia habent Grego. M. homil. in Ezechiel & Cyrill. 1. ad Reginas. Sed non opponitur præseruationi Angelicæ à Deo, quod ea per Christi merita fecerit: quod, licet non exprimitur ibi, non negatur. Tacetur autem, quia ex primaria Dei intentione homo Christus redemptio præseruatiua Angelorum factus non est. Id autem non tollit ob eius merita fuisse præseruatiuè redemptos Angelos sicut nec quod plura sibi homo Christus promeritus fuerit, licet ex primaria intentione vt eas sibi obtineret, non fuerit Verbum incarnatum; reliqua Testimonia leuioris adhuc armaturæ sunt.

5 Quarta demùm sententia inter has duas Catholicas media esse posset: Angelis bonis gratiam etiam primam Christum fuisse promeritum, secus dæmonibus. Ratio satis vero similis est; quia horum culpa gratiâque, vt vitaretur Adæ peccatum naturâ præcessit, quare & Christi ac meritorum eius absolutam existentiam, quæ nonnisi posteriùs natura Adæ peccato fuit: ergo dæmonum gratia sub ea absoluta merita venire non potuit. Antecedentis pars prima, quæ sola nunc probationem desiderat, probatur facilè; quia Dæmones iam peccatores malis suggestionibus & colloquiis externis ac sensibilibus, Euam primùm, móxque Adamum in præcepti transgressionem induxerunt, vt ex Scriptura constat, Genesis 3. quare, & Dæmonum culpâ, & suasionibus & Adæ delicto natura præiuit. At vero Angelorum gratia etiam prima, nullatenus ad peccatum Adæ videtur præcessisse: quare, nec ad Christi eiusque meritorum absolutam existentiam: quare ex illis fuisse datam minimè repugnat; imò verò Christo gloriosum valde est: ergo erit Christi meritis concedendum.

CERTAMEN II.

Angelis primorum Parentum custodibus, ac pauculis eorum tentatoribus Dæmonibus primam gratiam Christus non meruit, at meruit Angelis cunctis essentialem etiam gloriam.

1 DIco primò. Angelis Adæ atque Euæ custodibus non meruit Christus primam gratiam. Supponit conclusio Adamum atque Euam habuisse in statu

innocentiæ custodes Angelos, quod non adeò exploratum Patribus est Quin oppositum videtur ratus Mission. De vitâ Moys. post init. expressis verbis, quæ sic habent. *Verus sermo ad nos usque descendit: quod creditur postquam in peccatum natura nostra prolapsa est, non omnino à clementiâ neglectam, sed Angelorum aliquem in adminiculum cuique constitutum.* Rationem insuper præter authoritatem continent hæc verba. Cum enim in statu innocentiæ natura tot esset scientiæ ac virtutum gratiæque donis ornata, vt appetitus rationi obediret ad nutum, fomésque non adesset peccati, vel, minimum, adesset ligatus, vt externas Diaboli & obiectorum tentationes vincerentur, satis in primis illis hominibus videbatur interioris esse præsidij: Quare externo Angelorum custodum præsidio non videbantur egere. Verùm. S. Th. 1. p. q. 113. a. 4. ad 2. & 2. 2. q. 165. a. 1. Custodes Angelos protoparentibus nostris, etiam in statu innocentiæ datos à Deo, videtur docere: consentit Suar. 6. de Angelis, quos sectantur plures, videturque probabilius; quia in præcepti illius obseruatione, vel transgressione totius humani generis causa agebatur: quare rei magnitudo illud etiam custodis Angeli adminiculum petebat; maximè cum dæmoni seducendi hominis facta à Deo esset potestas, cuius fraudibus, ac suggestionibus æque viuidum consiliatorem, atque Pedagogum hominibus illis adiungi oportebat.

2 Hoc igitur posito conclusionem docent Aluarez. Vasquez & reliqui pro tertia sententia citati, docereque debent, quotquot asserunt Christum nonnisi post præuisum absolutè peccatum fuisse decretum: vt ex ratione conclusionis constabit, quam miror nostrum Vasquez aliúmve ex asseclis non attigisse. Est autem huiusmodi: Christi, ac meritorum eius absoluta existentia fuit posterius naturâ absoluto peccato Adæ, vt probauimus supra: ergo fuit posterius natura bonis suasionibus Angelorum Custodum Euæ atque Adami: quæ dubio procùl eorum transgressionem & peccatum naturâ antecesserunt: ergo fuit etiam posterius natura obseruatione præcepti Angelis illis Custodibus, atque alijs omnibus impositi. Patet: quia, vt Angeli in custodes hominum eligerentur, eorum obseruatio præuisa est: ne malesidis & viatoribus, de séque sollicitis Angelis aliorum cura, & gubernatio, mandaretur: ergo, & Christi, & meritorum eius existentia. Posterius natura fuit gratia prima Angelorum custodum Adæ & Euæ quæ obseruationè præcepti Angelici natura præcessit; ergo nequit prima hæc gratia cadere sub absoluta merita Christi, seu remuneranda, quæ sola vera merita esse ostendimus, quia principium meriti cadat sub meritum, sitque, & meritum, & præmium, & prius, & posterius natura vicissim, ac proinde & eorum quodvis se ipsum implicatoriè natura & causalitate præcedat. Quot autem fuerint Angeli primorum Parentum Custodes, vt quot Angelis primam gratiam Christus non promeruerit determinatè statuatur, res coniecturalis prorsus est. Illud ea in re videtur certius paucis fuisse, atque, vt reor quatuor, ad summum: fortasse solus Michael, qui cælestis exercitus tenet principatum. Nam adeò scientia, gratia, aliisque donis supernaturalibus ornatos homines duos tanti principis cura custodiret satis; Maximè cum solus Lucifer eos instigasse ad malum, & tentasse videatur, vt mox dicam, cum quo manus conferere, & vincere etiam solius Michaëlis negotium est. Quod, si primos illos homines non ex animi dotibus, sed ex Regiâ, & Monarchica dignitate metiaris, duos cuique Angelos destinari custodes satis supérque fuerit.

3 Dico secundo Dæmonibus primorum Parentum tentatoribus, Christus gratiam primam, quam solùm habuerunt, promeritus non fuit. Habet, haberéque debet conclusio hæc eosdem Patronos, eadémque ratione probatur. Nam instigatio primorum parentum ad malum & transgressionem à Dæmone præstita, prior natura fuit peccato eorum, quod naturâ Christum eiusque merita anteceſſit; posterior autem natura dæmonum tentatorum transgressione: quare & posterior gratia prima Dæmonibus data ne transgrederentur, sed obedirent: ergo gratia prima dæmonum tentatorum Euæ & Adæ multis retrò naturæ instantibus merita Christi præcessit, ac proinde sub ea venire nequit. Quot autem dæmones primos Parentes tentârunt definitu est difficile. Supicor solum Luciferum fuisse eorum tentatorem, vt proinde totus præuaricationis princeps habeatur. sed,

Dices: licet progenitores Christi naturâ ipsi præcesserint, pluriúmque ex illis merita, vt tales esse mererentur, quare & gratia ad ea merita eliciendа ad Christum supponatur, tamen illa gratia ex meritis absolutis fuit, vt dicemus, ratione duplicis actionis totalis quibus extitit Christus: ergo, licet gratia prima horum Angelorum, ac dæmonum natura præcesserit, eâdem ratione potuit esse ex meritis Christi absolutis. Nego consequentiam: quia hæc ita Christum anteceſſit, vt anteceſſerit Adæ peccatum, ante quod nusquam Christus decretus est, quare nec existens ipse nec eius absoluta merita potuerunt præuideri vt ob illa conferertur. At,

Dices: licet primo gratiæ auxilio probent in utrisque, ast de gratia habituali, reliquisque dotibus in quibus Angeli omnes creati sunt, non probare: cum non sint principia transgressionis, vel obedientiæ. Respondeo ea omnia præsuppositа absolutè fuisse ad obedientiam, & transgressionem Angelorum vt obiecta, quæ vt conseruarent nec amitterent, ad obediendum inducebant, ac retrahebant à delicto.

4 Dico: tertio meruit Christus de facto Angelis omnibus essentialem gloriam. Conclusionem hanc tradunt Doctores secundæ sententiæ, atque ex Doctoribus sententiæ 3. Bernard. citata sect. 5. §. 3. num. 123. probat: quia licet essentialis Angelorum gloria primo producta fuerit ad exigentiam gratiæ, quæ non fuit ex meritis Christi acproinde independenter ab illis, ast secundo producta fuerit actione alia totali ex meritis Christi; hæc tamen ratio & parum habet consequentiæ in huius doctrinâ: quia eodem modo primam Angelorum gratiam independenter à meritis Christi primò productam potuisset Deus rursus actione alia totali dependenter ab illis simul producere: cum ipsius doctrina non inde repugnet, quod Angelorum gratia fuerit ante absolutum Adæ peccatum, pro quo signo, nec Christus, nec eius merita potuerit absolutè præuisa præcedere: secundo: cum actione primâ gloria essentialis ab Angelis habeatur independenter à meritis, materia præmij esse non potest, vt q. 1. docebamus in simili. Ratio ergo solida pro Angelis non Custodibus primorum Parentum est quia eis, vt certo sequenti ostendam, primam etiam gratiam, quare & præcepti obseruationem, quatenus à Deo est, Christus meruit. Et quamuis eam non meruisset, vt Custodibus non meruisse docuimus, merita Christi expectata sunt, vt gloria essentialis ipsi daretur: sicut ad plurimum quæ iure vnionis Christo debebantur, collationem, merita Christi expectata fuisse docuimus.

CERTAMEN III.

Angelis ac dæmonibus reliquis primam gratiam Christus meruit.

1 DE Angelis reliquis à custodibus Protoparentum est conclusio Doctorum secundæ sententiæ, & quæ in Patribus momenti habet multum, Cyr. Alex. 5. in Isai. ad d. 54. c. *Lætare sterilis*, vbi sic habet. *Omnem iustificationem spiritualem, tam in Angelis, quàm in*

in hominibus insitâ fuisse per Christũ, ergo in bonis Angelis omnis iustificatio fuit per Christum, seu iustitia, qua iusti, sanctique fuerunt, imò & in malis quam habuerunt ante delictum, exceptis solum quorum gratia & iustificatio naturâ merita præcessit: & hom. 1. in Leuit. Med. *non solùm pro terrestribus, sed etiam pro cœlestibus oblatus est bonus Iesus*; & infrà: *Si ergo duo intelliguntur velamina, quæ velut Pontifex ingressus est Iesus, consequenter & sacrificium duplex est intelligendum, per quem, & terrestria saluauit, & cœlestia.* Respondet Vasquez Angelos gratia ornatos saluatósque per Christum dici, quatenus erat Deus. Sed contra, quia, vt Deus, nec Pontifex est, nec hostia aut sacrificium, nec hæc offert. Respondet Vuadingo loqui de nescio quibus Sacerdotibus, quos in cœlo esse aiebat, vt locum Pauli explicaret ad Colos. 1. nec satis percipiebat. Sed solutio iniuria Cyrillo est, quem hallucinari super Pauli loco fatetur, repugnátque textui, qui de Iesu expresè loquitur: qui, vt summus Sacerdos, & Pontifex duplicem templi cortinam, penitissima eius, id est Sancta Sanctorum penetrauit. Duplex autem sacrificium oblatum ab eo fuit, quoad effectum scilicet, salutis, & iustificationis cœlestium & terrestrium, vt ait Cyrillus. Vel si mauis, quia vnica sui in mortem oblati hostiâ hominum redemptionem peregit, incruentâ vero suarum virtutum hostiâ Angelis meruit iustitiam. Etenim respectu sui, & aliorum non redimendorum propriè à seruitute contractu peccati non opus fuisse, vt merita morte consummarentur, probabile est docétque Lugo.

2 Probatur rursus æque Illustri testimonio Gregorij M. in id 2. Reg. *non est alius extra te*, vbi habet: *Subauditur sanctus, quia nullus hominum, nec Angelorum, sanctus est nisi per Christum*; infra: *& quia vnigenitus Dei Deus est, extra eum non est aliquis: quia nemo electorum nisi in ipso est, quod sic refertur ad diuinitatem eius, vt nequaquam intellectum humanitatis euacuet.* Respondent Vasquez Vuadingo, & alij omnes aduersarij. Primam illam propositionem, quæ de Angelis, & hominibus est, loco inferiori probare diuisim vnamquamque; quia Deus est de Angelis: de hominibus verò, quos proximè electorum nomine significarat, etiam, quia homo Christus est: qua solum parte meritoriè operatur. Sed contra cum Suario, quia electorum nomina, quos omnes, quia Deus est, electos in Christo ait Gregorius, angeli continentur boni: ergo cum hæc eadem electio omnium electorum (in quibus sunt & Angeli) quæ in Christo, quia Deus fuisse asseritur, dicitur etiam in Christo fuisse secundum humanitatem etiam Angelorum electionem, & gratiam, qua electi sunt, primam humanitati, eiúsque meritis adscribit Gregorius; fortius verò quam dixerit Vasquez obiicit sibi Cyrillum Alex. 9. de ador. ante med. ad id Ioann. *de plenitudine eius nos omnes accepimus*, in hæc scribentem: *Christi enim particeps est vniuersa visibilis, atque inuisibilis creatura Angelique & Archangeli, & quæ his superiora sunt, ipsique adeo Cherubin non alia ratione sancti sint præterquam per solum Christum in Spiritu Sancto.* Nisi autem meritoriè hæc intelligantur, sed effectiuè, & quà Christus Deus est, pater in sanctificatione creaturarum inuisibilium cuiusmodi sunt Angeli, omittendus non esset. Secundo cum eodem modo sine vlla diuersitate loquatur, hominésque per Christi merita in Spiritu Sancto sint sanctificati, idem etiam de Angelis intelligi syncerius est.

At inquies loca ista de omnibus Angelis sunt; nos autem de custodibus & Angelis malis tentatoribus intelligi nolumus: ergo contra nos etiam pugnat. Respondetur iuxta regulam interpretandi scripturâ, & Patres, maximè in propositionibus vniuersalissimis, vt istæ sunt, locum esse paucorum exceptioni, vbi ratio Theologica suadet; præsertim, cum hæc in aliis eorundem Patrum testimoniis fundatur, vt in præsenti de custodum, & tentatorum exceptione, quia Christum nonnisi post præuisum peccatum fuisse decretum, testimoniis horum etiam Patrum innititur.

3 Dico secundo dæmonibus reliquis à tentatoribus Adæ & Euæ, primam gratiam promeritus Christus est. Hanc in terminis conclusionem nemo docuit, quem viderint, nisi Angelorum nomine dæmones, Doctores secundæ sententiæ comprehendant, pro eo statu, pro quo in gratia creati sunt, antequam propria malitia dæmones fierent. Probatur tamen iisdem Patrum testimoniis, quibus conclusio prima. Nam, & Dæmones in gratia, & iustitia creati sunt, atque gratiæ auxilia, quibus præceptum seruarent, à Deo acceperunt. Ratione vero vtraque conclusio probatur; quia in Angelis, ac Dæmonibus reliquis à custodibus, & tentatoribus primorum Parentum gratia, prima etiam, suppositâ non fuit pro priori naturæ ad Adæ peccatum: quare nec ad absolutam Christi, ac meritorum eius existentiam: ergo potuit sub ea merita cadere: cum autem id sit adeò Christo gloriosum, ita de facto euenisse fatendum est.

Sed superest difficilis obiectio. Cum enim pro statu viæ Angelorum designatum non fuerit ad deliberandum circa præcepti ipsis impositi obseruantiam vnum solum instans, sed duratio diuisibilis, vt docè probat Suar. 5. de Angel. c. 12. à 11. ex quo Lugo, vbi proxime num. 28. ac Bernal. num. 110. imo fuisse totum integrum diem primum creationis acutè meditatur Hugo Victorinus: qui primò deliquerunt, vel obseruarunt ante diem elapsum, reliquos in suas partes trahere conati sunt: boni quidem transgressores monentes vt resipiscerent; malis verò obseruãtes vt deficerent instigantibus. Quocirca, & bonorum constantia, siue in bono perseuerantia tentatorum dæmonum Adæ, atque Euæ malitiam & peccatum pro priori naturæ suppositum: quare & primam eorum gratiam; malorum autem obstinatio Custodum Angelorum, imo & reliquorum obseruantiam gratiámque proinde primam: atqui tam perseuerantia custodum, quàm obstinatio tentatorum suppositâ prius natura est, vt illi in custodes primorum Parentum deputarentur: hi verò illis tentandis incumberent: ergo iuxta discursum nostrum, omnium Angelorum, ac dæmonum prima gratia ad Adæ peccatum, ac proinde ad Christum, eiúsque merita absolutè pro priori naturæ præcessit.

4 De desertoribus dicent Thomistæ locum non fuisse, vt ad bonum ex malo deliberato traherentur: quia natura sua immutabiles sunt à malo deliberato in bonum: cum tamen à bono in malum sint mutabiles. Quanta verò Angelorum naturæ iniuria ea dicantur, viderint omnes, cum ea in re deterioris naturæ, ac voluntatis, quàm homines essent: quanto item diuinæ omnipotentiæ dedecore, cui deesse auxilia, quibus peccator Angelus resipiscere, atque ad meliorem frugem reuocari queat, fateri necesse est. Quid ergo aliis asserentibus non repugnare voluntatem creatam, cui nullum auxilium efficax adesse possit, tantopere ob gannunt Thomistæ? cum id ipsum in tot Angelorum voluntatibus admittant. Sed Maior adhuc est Thomistarum incõsequentia. Cum enim auxilia efficacia sint prædeterminationes, siue præmotiones physicæ, posito quouis auxilio efficaci in Angelo desertore, vellet nollet, resipiscere in eorum sententia deberet, ob hæc igitur, & quia difficultatem in Angelis bonis non euacuat, abstinendum ea solutione erit: Vt ergo respondeam, aduerto tempus designatum fuisse Angelis ad deliberandum, quo effectum, vt licet vnius diei esset, vbi primum deliberato obedierunt bonis, status viatorium finierit, meritique, & demeriti, factáque fuerit transgressio præcepti impossibilis; malis verò vbi primũ obsequi deliberato noluerunt, positiuè, (nec enim omissione peccarunt,) vt vltimum temporis instans ex-

Pectandum esset, sed voluntate contraria conscendendi cœlum atque super astra sedem exaltandi, affectatione nimirum æqualitatis cum Deo, siue secùdùm se, siue incarnato conditionatè præuiso,) viæ status cessauit: qui neutris cessassent, si diutiùs tempore statuto deliberassent, quin obedirent, vel exobedirent. Atque hinc patet cur mali resipiscere nequierint, licet aliàs natura sua possent. Cur item bonis perseuerantia in bono, & gratia prima dubia deinceps non fuerit: imò nec proximè ex meritis Christi, nisi quatenus obedientiæ opus, quatenus à Deo erat, primáque gratia, & quæ in obedientiæ præmium data est, ex eius meritis fuit. Quocirca Lugo & Bernalis huius rei rationes infirmæ prorsus. Animaduerto secundò, tardiorem, vel promptiorem Angelorum aliquorum præ aliis deliberationem ex maiori, vel minori intellectus & naturæ aliorum præ aliis perfectione prouenisse: sicut in hominibus vsu venit, vt iisdem rationibus auctores citiùs tangantur, tardiùs hebetiores: ac proinde in deliberando morosiores illis sunt. Tertiò animaduerto ex minori hac naturali & intellectuali perfectione aliorum Angelorum prouenire etiam, vt à perfectioribus illuminentur, doceantur, eísque ab illis possit suaderi; quin contra ipsi perfectioribus suadere quidquam, eósve docere, atque illuminare valeant. Hæc omnia breui suppositi ex controuersia de Angelis, vbi fusiùs à nobis fundata sunt: quanquam & de se satis vero similia.

5 Ex his autem patet ad difficultatem nostram solutio. Nam si à Michaële alij plures Angeli custodes Parotoparentibus designandi sunt, pluréfque Lucifero tentatores adstiterint, ij è prioribus fuerint, qui & citiùs reliquis propterea deliberârunt, nec priùs in bonum aut malum ab aliis imperfectioribus potuerunt suasionibus agi, posta verò trahi à deliberato. Quare reliquorum culpa, vel obedientia ad eorum, siue obseruationem, siue transgressionem suppositа non fuit. De culpa verò malorum, & obedientia bonorum, qui tardiùs præminori perfectione deliberârunt, negari nequit, quin ad eas, & Michaëlis, & Luciferi, qui prius deliberârunt, obedientia, & delictum præcesserit: quare, & eorum gratia prima; altero præ Dei & proximorum Charitate; altero præ obstinata superbia Dei proximorúmque odiò, conantibus in suas partes trahere imperfectiores. Sed tamen id non euincit, quòd imperfectiorum obedientia, atque exobedientia Adæ peccatum pro naturæ priori antei erit, post quod, non autem post Angelorum peccata, Christus præfinitus esti: Quare horum peccata, & bonorum obedientia solùm poterant pro priori naturæ ad Christum supponi, quatenus ad Custodum, & tentatorum Protoparentum obedientiam, vel transgressionem fuæsionibus, vel tentationibus supponerentur. Quod minimè factum, imò nec fieri potuisse ostendimus. Sed,

Dices post aliquorum hominum peccata originalia præuisa venit Christus: ast licet ad ea non supponantur Angeli Custodis dati contrahendi consilium & gubernatio, nec dæmonis tentatio; ast ad Parentum honestum, vel turpem concubitum supponuntur aliorum Angelorum, ac dæmonum Parentibus datorum bonæ malæque suasiones, quæ in vtrísque supponunt & peccatum & primam gratiam: ergo nec his eam Christus promeruit. Respondeo nullius originale, qui conceptus est, ex merito vel delicto Parentum, suppositum fuisse, ad aduentum Christi, vt suo loco docebam.

Instas: Angeli custodes Pilati, vxorísque eius, Iudæorum, & crucifigentium, eorúmque omnium dæmones tentatores pro priori naturæ ad merita Christi morte consummata gratiam receperunt ad peccatum, vel obedientiam, quæ ad ea munera obeunda natura præcessit per nos: ergo, nec hi eam receperunt ex meritis Christi. Friget obiectio in opinione probabili, quam supra ex Lugo memoraui, respectu Angelorum, & sui ipsius, merita Christi non debuisse morte consummari, vt præmium obtinerent. Sed esto, debuerint etiam morte consummari: eadem est difficultas, ac de merito Christi respectu gratiæ crucifigentibus data, eadem solutione diluenda q. vltima.

6 Dices tandem: Christus meruit Angelis primam gratiam, ne caderent: ergo eos redemit æque proprie ac B. Virginem dicitur redemisse: quia ne caderet, siue in culpâ, siue in eius debitũ, eam præseruauit. Consequens autem est contra Augustinum cap. 61. Enchiridij & contra Theologos omnes: ergo & antecedens. Sed nescio an adeò absurda sit locutio. Absurditas quippe eius non stat in eo, quòd ex meritis Christi Angeli sint dicendi redempti præseruatiuè, sed quod sint præseruatiuè redempti siue id ex meritis Christi, siue non ex meritis ipsius; vt ex ratione subiicienda, quâ Aug. & Theologi nituntur, constabit. Quòd redempti eâ præseruatione absolutè dici possent, videtur Bernardo verbis datis cert. 1. num. 4. post medium ex serm. 22. in Cant. *qui fuit Angelis redemptio secundum diuinitatem illos præseruando*, &c. licet respectu hominum nonnisi ex destinatione ad peccatum aliqualis redemptio fuerit; Sed ne hic hæreamus, nego consequentiam. Etenim redemptio vbi ait Augustinus epist. 157. ex Zosimo Papa iterata emptio est, quare redemptio à peccato necessariò supponit redemptum præcessisse aliqualiter mancipatum peccato, isúsque aliquale ad seruitutem peccati passum illum esse, priusquam redimeretur: quia ergo B. Virgo mancipata erat debito peccati Originalis, imò & seruituti peccati sub conditione, quòd non eligeretur in matrem Dei, debitúmque primo ac deinde seruitus peccati imminebat, cum ex meritis Christi electa in matrem Dei fuit, propriè fuit redempta. Ast Angeli pro priori naturæ ad obseruationem mancipati peccato non erant: cum in eorum voluntate esset vel transgredi, vel obedire: quare licet gratiâ præuenirentur ex meritis Christi, ne peccarent, ac proinde à peccato præseruarentur, non tamen redimebantur.

Instas: sub conditione negationis auxilij efficacis peccarent; sicut B. Virgo sub negatione electionis in matrem, contraheret debitum, & originale: ergo æque atque illa destinati peccato erant. Nego consequentiam. Nec enim quidquid sub conditione aliquâ futurum est, ex iure aliquo futurum est, sed sæpe ex libertate, & arbitrio: vt in presenti, quod secus euenit in debito & originali Diuiparæ.

7 Opponit Vasq. pro solis hominibus mortuum fuisse Christũ ex communi Patrum, & Theologorum: ergo nil meruit Angelis. Nego consequentiam. Nam merita pro Angelis non oportuit morte consummari sicut, nec, vt sibi mereretur. Secundo oportuerit pro solis hominibus ex primaria intentione mortuus dicetur, non absolutè, cum sibi etiam morte consummauerit merita. At instabis à merito Christi excluſos Angelos in parabola Christi de oue quæsita relictis 99. in deserto id est omnibus Angelorum horis in cœlo, iuxta Ambr. 7. in Lucam c. de oue centesima Greg. M. hom. 34. in Euang. Beda in cap. 15. Lucæ ad ea verba *quis ex vobis homo*. Anselm. in id Math. 18. *quid vobis videtur*, Theophyl. vtrobique, vbi ouem vnam, quam, vt errantem reduceret illas reliquit, naturam humanam lapsam interpretantur: Cæterùm cum in Vasquez sententia plura Angelis sit promeritus Christus, vel intelligenda parabola de assumptione naturæ humanæ præ Angelica: vel de primaria intentione, & fine incarnationis & aduentus sui: quod est textui conformius. Obmurmurantibus enim phariſæis quod familiariùs cum peccatoribus, & Publicanis, quàm cum ipsis, in sua æstimatione iustis, ageret Christus, parabolâ illa respondit, ac sententiam adhibuit: *non est opus valentibus medico, sed male habentibus* concluſitque: *non veni vocare iustos, sed*

sed peccatores. Licet autem ea aduentus sui primaria fuerit intentio, & finis, non inde infertur, quod Angelis, sicut & iustis iam hominibus nil fuerit promeritus, vt patet.

Denique opponit Vasquez Paul. ad Hæb.2.vbi sic probat decuisse Deum vt Christus passione, & ærumnis, nec solùm carne nostri similis factus nos sanctificaret, *qui sanctificat, & qui sanctificatur ex uno*, Adam, *omnes*, vt Claudus Guissialæus, Adamus, & Caietanus, imò & sequentia verba probant. *Propter quam causam non confunditur*, Christus, *sanctificans fratres eos*, sanctificatos, *vocare dicens: nunciabo nomen tuum fratribus meis: & iterum: ecce ego, & pueri mei, quos dedisti mihi Deus: quia ergo pueri communicauerunt carni, & sanguini, & ipse similiter participauit eisdem.* Ex quibus sic arguitur primò. Omnes sanctificati per Christum sanctificantem debent esse ex vno, Adamo, sicut & ipse. Item sunt pueri, & fratres Christi, quorum carni, & sanguini etiam, quoad passiones, & ærumnas ipse communicauit; vtrumque autem Angelis defuit: ergo non sunt sanctificati per Christum sanctificantem. Respondet Soar, ex quo reliqui, Paulum loqui de sanctificatis peccato contracto (siue imminenter aliqualiter ne Virgo excludatur) id est sanctificati per sanctificationem remissiuam peccati, seu iuris aliqualis ad illud: quomodo Angeli per primam gratiam sancti non sunt, cum antea non peccassent. Sed instat Vasquez in eo, & præcedenti capite Apostolum excellentiam Christi, respectu Angelorum etiam, expendisse: quare hanc excellentiam sanctificandi eos, nequaquam omissurum, si fuissent peripsum sanctificati. Verum cum hoc. c. teste Vasquez ipso, intenderit Apostolus ignominiosum Deo & Christo non fuisse, sed gloriosum per passionem homines, quos præcipuè intendit, redimere, vt initio Capitis proposuit: non non erat cur de Angelorum sanctificatione per Christum ageret: Vnde suum hoc argumentum confirmare non poterat.

QVÆSTIO III.

Quid Adamo, reliquisque hominibus Christus fuit promeritus?

NOn est quæstio de Adamo ante lapsum. Etenim cum ante eius lapsum Christus absolutè non extiterit, sed posterius naturâ illo, primam eius gratiam, cæteráque status innocentiæ dona, non magis potuit Adamo promereri, quàm eius custodibus Angelis demonibúsque tentatoribus dicebamus q.2.cert.2.Sed nec est quæstio de omnibus singulatim gratiis, quas Adamo post lapsum, cæterisque hominibus promeritus Christus est, id etenim minutim disputantes iusto amplius volumine expleremus; vniuersalius ergo hoc inquirimus an omnem gratiam, quoquomodo ad salutem vitámque æternam conducentem eis fuerit Christus promeritus.

CERTAMEN I.

Omnem lapsi Adami hominúmque gratiam saluti æternæ quoquomodo proficuam Christi meritis deberi, fides Catholica est.

1 FRanciscus Sompius. 2. demonstrat. Religion. Christianæ tract. 3.c.19. docuit Christi merita non nisi fidelibus iustificatis applicari: id quod in sensu benigniori omnia dona gratiæ, quæ nobis ante iustificationem conferuntur, eámque præcedunt ex meritis Christi esse apertè negat. Docuerunt id ipsum Capreolus in 3.d.28.q.vn.a.3.ad argumentum Scoti contra quartam conclusionem Sonzin. ibi conclu.3. Driedo de captiuitate, & redempt. generis humani tract. 2. c.2.p.3.ar.4.ar.4.ad 1. obiectionem tract.4.c.2.p.8.m.3. Adamus ad vltima verba ad Philip. c.atq.ad illa 2 Petri. 1. *iniustitia Dei* & ad Rom. 3. *vbi est gloria tua?* Duos autem doctores hos in hanc sententiam impulere primum: quod applicatione meritorum Christi peccata nobis remitti censeant, non, quia nos formaliter iustificent, sintque iustitia formalis nostra, sed, quia nobis quoad efficaciam applicata gratiam iustificantem, & peccatorum remissionem inducunt. Quare pro nullo priori applicari nobis possunt quin statim iustificent. Secundum, vt ostendant, quare merita Christi æque omnibus ad peccatorum remissionem non applicentur, nec æque omnes illum fructum recipiant. Quia nimirum ex gratia pura Dei priori necessario ad iustificationem, seu, quod idem est, ad applicationem meritorum Christi, non æque disponuntur, quocirca diuersum valde hoc est ab eo errore, alias confutando, qui docet nos ex viribus naturæ ad Dei gratiam & iustificationem, siue positiuè, siue negatiuè disponi. Admittit enim nos ex gratia Dei naturæ prorsus indebita ad iustificationem, siue applicationem meritorum Christi disponi. Solúmque negat eam gratiam ex meritis Christi nobis à Deo donari, vt disponamur.

2 Catholica tamen veritas est, non solùm nostram iustificationem & salutem, sed remotissimas quasque dispositiones ad ipsam proficuas Christi meritis deberi. Ita docet S. Th.3.p.q.7.a.q.10.11.& totâ q. 8 vbi Christum vniuersale principium totius nostræ gratiæ asseruit & ar.3.ad2. fidem etiam mortuam à Christi influxu docet prouenire, sequuntur Præceptorem Recentiores Thomistæ & antiqui duobus nuper citatis exceptis. Idem insinuat Scotus in 3.d.19. q.vn. cum quo Scotistæ. Clariùs docet S.Bonau. d.19. ar.1.q.2. asserens omnia, quæ nobis non debebantur Christum Dominum nobis meruisse. Fusiùs adhuc Vega toto libro.4.super Trid. & lib.15.c.9.ac10. Hosius in confess. fidei c.41. & 43. Lindanus.3.Panopliæ.c. 36.Vasquez d.77.c.2.Soar. d.41. sec.2.Gran. tract. 4.d. 5.num.2.Vuadingo d.10.dub.7.Bernal.55.sect 4.§.2. Et quidem de gratia habituali, siue formali sanctitate nos iustificante, ac remittente peccata præsertim mortalia, nec Doctores primæ sententiæ, nec vllus Catholicus, imò, nec Pelagius ipse negat. Est quippe sæpiùs expressum à Paulo ad Rom. 5. *sicut per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, multo magis gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Iesu Christi in plures abundauit*, ac infra, *ita, & per vnius obeditionem iusti constituuntur multi*: Ad Col. 2. *vos cum mortui essetis vsque ad expolians principatus Ad Ephes.* 1. num. 7. *In quo*, Christo, *habemus redemptionem, per sanguinem ipsius remissionem peccatorum secundum diuitias gratiæ eius.* Repetit Ad Col. 1.ac.1. ad Thim.2.totisq. ferè epistolis citatis ad Rom.3. *iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem, quæ est in Christo Iesu*: ad Hæb. 9. *semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata.* 1. Ioann. 2. *ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi*: Quoad meriti sufficientiam, & superabundantiam Apocal. 1. dicitur, *lauisse nos à peccatis nostris in sanguine suo*; & quoad efficaciam de Sanctis etiam *lauisse, & dealbasse stolas suas in sanguine agni.* Definita insuper hæc veritas est Conciliis omnibus, Mileuitano, Arausicano 1. Trid. sess.6.c.7.

3 Insuper de gratiæ augmento ex meritis Christi esse

esse definitur in Trid.c.16. traditúrque à Paulo ad Ephes.4. *veritatem facientes in charitate crescatis in illo per omnia qui est caput Christus*, vbi de aliis donis, & gratiis datis, quas vocamus, ait *vnicuique nostrum vita est gratia secundùm mensuram plenitudinis Christi.* Ac inferiùs eas gratias enumerans ait: *ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas* &c. Adquæ eleganter Hieronymus *Sciamus illas esse manubias hominibus distributas, quas victor Christus emeruit*: Demum meruisse omnibus gratiam quoad sufficientiam, consequentibus autem quoad efficaciam, docuit etiam Paulus ad Rom. 5. dicens: *Per quem Iesum Christum habemus accessum per fidem in gratiam istam, in qua stamus, & gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei.* Et infra: *in vita regnabimus per vnum Iesum Christum.* inferiùs: *ita & gratia regnet per iustitiam æternam per Iesum Christum*; Rursus: *factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ*, & c.6. ait vitam æternam *esse gratiam in Christo Iesu.* c. 8. rationem reddit, quòd gratia, quam nobis Christus promeruit, filios nos constituit, iusque dat nobis ad gloriam paternam scilicet hæreditatem his verbis, *si filij, & hæredes, hæredes quidem Dei.* ad Tit. 3. *iustificati gratiâ ipsius hæredes simus secundum spem vitæ æternæ.* Ratio Theologica est: quia in Christo meritum infinitum est, quod ne æquatur quidem, nedum excedatur, ab omnibus gratiis, & gloriis cunctis hominibus datis dandisque, ergo etiam ea omnia possunt esse horum meritorum præmium; ergo & de facto fuerunt: cum id Christo Domino sit gloriosius, Deúmque valde decens.

4 Sed, quia nunc singula persequi, nec possumus nec debemus, probatur vniuersim cõclusio de omni gratia, siue intrinseca, siue extrinseca, quouis modo, proximè, vel remotè ad iustificationem, vitámque æternam proficua, ex 1. ad Ephes. *Benedixit nos Deus omni benedictione in cœlestibus in Christo in quo sorte* (id est non ex nostris meritis, ait Augustinus de dono perseu.) *vocati sumus.* Ad quæ Ambrosius. *Omne donum gratiæ Dei in Christo est & si quis spreto Christo benedici se à Deo putat, errasse se sciat.* 2. ad Thim. 1. *vocauit nos vocatione sua sanctâ, non secundùm opera nostra, sed secundum gratiam, quæ data est nobis in Christo Iesu.* vbi egregiè Anselm. Ad Ephes.2. *creari nos in operibus bonis in Christo Iesu* dicitur. Vbi ad rem nostram luculenter Chrysostomus cap.4. *vnicuique nostrum datur gratia secundum mensuram donationis Christi.* Ad Philipp.5. *gratia, & veritas per Iesum Christum facta est.* Ad quæ Chrysost. Christum gratiarum omnium fontem appellat. Demum cap.2. *vobis donatum est pro Christo non solùm vt in eum credatis, sed, vt etiam pro illo patiamini*, quod ad rem hanc inducunt, & explicant Petrus Diacon. de incarnat. & gratia Christi c.6. Anselm. & August. tract. 3. in Ioann. c.2. de prædest. sanct. Theophyl. ad eum locum Prosper, & Aruasican.2. can.25. sed loco præpositionis *pro* Christo, legunt *à* Christo: quia in Græco est præpositio ὑπὲρ quæ sæpe loco præpositionis ἀπὸ, ideest, *à* ponitur. Sed meliùs ad intentum *pro* retinebitur, maiori quippè emphasi, & claritate ostenditur nobis hæc ex meritis Christi donari, cum nos pro eo recipere à Deo, eúmque nobis pro illo donare dicitur. Sic cum aliquis præmium recipit titulo meritorum alterius, v.g. Patris, qui in eo præmiatur, siue illius loco, siue pro illo recipere dicitur; scio Chrysost. hom.4. in eam Epistolam aliter eum locum, nec incongruè, interpretari; aliter etiam, nec adeo congruè Ambrosium, & Hieronymum: communior tamen Patrum expositio est, quam ad rem hanc dedimus: nostráque hac explicatione illius præpositionis, *pro* ex adeo vulgari phrasi clarior deinceps, planiorfors & plenior erit.

5 Definita hæc veritas est ab Arausicano proximè, & Canonibus 5.6.7.19.22. & 24. à Mileuitano can.3. ab Innocentio 1. in rescripto ad idem Concil. quæ est Epist.26. eiusdem & 93. inter Augustini Epistolas à Celestino 1. Epist.1. ad Episcop. Galliæ c.16. licet autem gratiam iustificationis eam appellent non solùm iustitiam formalem, sed potiùs quæcumque ad iustificationem, quouis modo, conducunt, planè intelligi contra Pelagium, & Semipelagianos, qui principia iustificationis remota esse ex gratia per Christum negabant, doctè ac fusè probat Vasquez 1.2.t.2. d.187. c.1. item Mileuitanum Can.4. de omni bono opere, quod ad iustificationem, & vitam æternam conducit, nec solùm de iustificatione formali; ita scribit, *nos per Christum adiuuari non solum, vt sciamus quid agere debeamus, sed etiam, vt illud opere exequamur.* Patres item eius Concilij Epist. ad Innocentium quæ est 95. inter Epist. Augustini subdolam Pelagij gratiam doni creationis ad obseruationem præceptorum & tentationes vincendas execrantur: ac gratiam per Christum esse debere clamant his verbis: *nec per legem iustitiæ, nec per naturæ possibilitatem sed ex fide & dono Dei per Iesum Christum.* August. Epist.105. *non omnino istam gratiam commendat Apostolus, quâ creati sumus, sed, quâ iustificati sumus: ista est enim gratia, per Iesum Christum.* Ac sæpiùs infra, & tract. 3. in Ioann. etsi de fide quæ iustificationem antecedit loquatur, tamen de omni bono opere, per quod ad fidem disponamur, loquitur etiam contra Pelagium. Prosper ad excerpta Genuensium respons. ad tria priora dubia habet *omnem facultatem cogitandi, quæ ad Deum pertinent & credendi, in primo Parente nos amisisse, atque per Christum recuperasse.* ad capitula Gallor. respons. ad 8. ait: *gratiam Christi ad singulos actus nobis donari, non solùm, vt cognoscamus quid agere debeamus, sed etiam, vt illud faciamus.* Ambros. 5. de fide c.6. de fide vers. fin. ad id Ioann.14. nemo venit ad Patrem nisi per me addit: *cum in nos sum, Christi sum: cum peruenero Patris sum, sed vbique per Christum.* Petrus Diacon. de incarnatione, & gratia Christi ad Fulgent. c.6. à quo de gratia Christi disputat, sic scribit: *vt ergo falsa libertas nostra fieret Christiana libertas, eadem libertas liberatore Christo indiguit, quâ posset per eius gratiam ab occupationibus humanis auersa, ea cogitare & desiderare quæ pertinent ad vitam æternam. Sine hac igitur gratia, potest cogitare & desiderare humana, non autem potest cogitare aut velle, seu desiderare diuina.*

Ostendit deinceps fidem esse ex gratia Christi. Rescripsit Fulgentius lib. de eodem argumento, c.12. init. *Sic humano generi gratuitam gratiam diuina bonitas contulit, per quam in hominibus non solum Propaginis obligatione contracta delerentur omnis iniquitas; quam etiam cogitationis sanctæ amissa pridem in homine primo per hominem secundum reciperetur facultas.* Similia habet Bernardus de gratia, & lib. arbitrio circa medium, & serm.12. de incarn. *Origo fontium, & fluminum omnium mare est, virtutum, & scientiarum dominus Iesus Christus.* Post pauca: *quidquid virtutis, quidquid sapientiæ habere confidis Dei virtuti, & Dei sapientiæ, reputa Christo.*

Denique Trid. sess.6. c.5. *declaratur præterea ipsius iustificationis exordium, in adultis à Dei per Christum Iesum præueniente gratia sumendum esse, hoc est, ab eius vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis vocantur.* Loquuntur autem Paulus, Con-

cilia

cilia, & Patres de Christo, non qua gratiam efficit, sed qua illam nobis meretur, vt homo.

CERTAMEN II.

Eiusdem veritatis Rationes Theologicæ, & obiectionum solutiones.

1 RAtio Theologica pressa à Bern. Fulgentio, & Prospero proximè esto. Christus ea nobis cuncta meruit, quæ sibi & nobis perdidit Adamus, vt hi Patres aiebant ac Christus Math. 18. & Lucæ 19. *venit enim filius hominis quærere & salvum facere quod perierat.* & Paulus ad Rom. 5. Atqui Adamus sibi, ac nobis perdidit, non solùm iustitiam formalem, sed quidquid quouis modo ad illam, atque æternam salutem conducit: ergo id totum nobis meruit Christus Minor suadetur ex Patribus datis, qui nos per Adæ peccatum fide, omníque sancta cogitatione ad bene operandum atque vitæ æternæ conducenter priuatos ac destitutos nuper asserebant; tum quia certum est nos per Originale, quod ex illo contraximus, omni gratia, aut dono supernaturali, siue quoad substantiam, siue quoad modum ad Dei gratiam æternámque salutem conducente dignè expoliatos fuisse, vt pote Dei inimicos, atque iræ filios; imo verò cum gratia ac cætera dona nostro capiti Adamo data fuerint, in nos transfundenda si obediret, ipsi verò, & nobis auferenda, si delinqueret: eis omnibus dignè priuaremur ob eius solam transgressionem, quin nostrorum Originalium ratio haberetur: vt docent Patres iam citandi. Confirmatur; quia ideo tum perdidit peccato suo nobis Adamus quod sibi: perdidit autem sibi non solùm iustitiam formalem, sed reliqua dona supernaturalia & fidem suâ præuaricatione, vt docent S. Ign. M. epist. ad Trallianos, Epiphan. hæresi 38. & 40. sub fin. œcumen. Haymon. S. Th. & glossa in id 1. Corinth. 2. & *Adam non est seductus, mulier autem seducta est*, ad quem etiam locum Ambros. Theoph. & Chrys. hom. 8. Hyeron. contra Iouinianum, licet Deo de morte obeunda si comederet non credidisse, siue (vt sic loquar) discredidisse à dæmone seductum immediatè Adamum, iuxta quatuor primos, vel mediatè per mulierem sentiant hi omnes: ac proinde eo etiam titulo fidem sibi perdidisse.

2 Alia ratio Theologica sit, quam sæpe contra Pelagianum, & asseclas instruxit Augustinus. Nam, si iustificatio formalis non sit ex gratia Dei ob merita Christi, sed ob meritum fidei, vel operis tandem alterius honesti, ex auxilio vel motu aliquo debito naturæ elicitu, iustificatio, salus, ac vita æterna nostra non erit ex gratia Dei per Christum contra Paulum, & Scripturas expresse docentes oppositum. Patet assumptum. Nam merito illius boni operis debetur fides: fidei autem merito debebitur eadem proportione iustificatio formalis: iustificationi formali, seu, quod idem est, gratiæ habituali, gloria & vita æterna: ergo nisi ad illud opus honestum auxilium gratiæ ex meritis Christi necessariò præcedat nec formalis iustificatio, nec vita æterna erunt gratia ex meritis Christi. Quare, nisi, quæ remotissimè etiam, ad iustificationem vitámque æternam conducunt, meritis Christi debeamus, omnis gratia per Christum in nobis euacuatur; quod si non deberi fidem de condigno honesto cuiuis operi, nec fidei iustificationem asseras, adhuc vim argumenti non eneruas. Nam quouis respectu ad meritum quoduis nostrum remunerandum nequit esse voluntas Dei respectu nostri liberalis, & gratuita, vt ad rationem gratiæ, & beneficij nobis collati esse oportebat. Tertia ratio Theologica sit. Quia id totum meruit nobis Christus, quod per ipsum à Deo postulamus; atqui postulamus à Deo per Christum ea omnia, quæ in conclusione nostra proposuimus: ergo ea omnia meruit Christus.

Dices: naturalia plura à Deo postulamus per Christum, vt salutem, serenitatem, pluuiam, quæ dubio procul Christus nobis non meruit: ergo falsum assumitur in maiori. Respondetur facilè, ea omnia peti à nobis, & Ecclesia solùm per Christum, adeóque ob eius merita donari, quatenus ad vitam æternam conducunt, vt ex Ecclesiæ orationibus constat.

Quarta demùm Theologica ratio est, quia hæc omnia sunt apta materia præmij meritorum Christi, nec illorum valorem excedentia: ergo ex meritis Christi nobis donantur. Aduerte tamen nos hic definire nolle auxilia, & iuuamina quæuis ad quoduis bonum opus morale esse naturæ indebita, ac gratiam per Christum conducentem de se ad vitam æternam; eius enim definitio alterius est loci; sed ex suppositione quòd conducant iuxta satis probabilem probatámque sententiam sub merita Christi venire debere.

3 Obiicies. In Dei voluntatem refunditur, quòd gratia nobis à Deo præparetur, atque accedamus ad Christum, vt constat ex 1. ad Ephes. ad Rom. 8. & fine epist. ad Hæbr. & Ioann. 6. Respondetur ibi non negari illam Dei voluntatem habere pro motiuo merita Christi, licet non dicatur: sicut nec dicitur finis quem ea voluntas habet: Locis autem à nobis datis dicuntur merita Christi esse eius voluntatis Dei motiuum.

Instas primò. Gratia quæuis pugnat cum merito & voluntate remuneratoria: Ergo gratia Dei nobis collata pugnat cum merito Christi, & voluntate ea remunerandi, cùm nobis confertur. Distinguo antecedens: cum merito, & voluntate remuneratoria *illius cui gratia sit* concedo antecedens; cum merito, & voluntate remuneratoria *alterius*, subdistingno, ad *cuius meritum gratia remuneratoris supponatur*, Nego eam antecedentis partem: ad *cuius meritum non supponatur gratia remuneratoris, concedo*; & nego consequentiam: quia ad merita Christi supponitur, & gratia vnionis facta humanitati à Deo pro instanti primo, & primum auxilium, vt q. 1. docebamus, altera, vt dignificet opera: altera, vt opus eliciatur. Respondeo secundò, gratiam per Christum ea omnia dari, sed non ita esse omnino ac purè absolutéque gratiam, vt merita excludat prorsus, sed nostra solùm, non Christi, cum per Christum dicatur.

Instas secundo ex Aug. 5. de prædest. sanct. aiente: *homo quisque eâ gratiâ sit Christianus quâ homo ille ab initio factus est Christus*, atqui factus est homo ille Christus gratiâ excludente merita alterius; ergo & nos Christiani ac fideles sumus gratia excludente etiam merita alterius; scilicet merita etiam Christi: Respondeo primo cum Vasq. comparationem, & similitudinem non debere tenere in omnibus; sed in eo, quod hic factus sit Christus homo ille independenter à meritis suis, sicut & nos Christiani independenter à meritis nostris. Secundò, & fortasse ex penitiori Augustini mente, velle Augustinum in ipsa gratia vnionis, qua factus est homo ille Christus, negotium nostrum agi, vt nos fieremus Christiani: quia fiebat is per illam, per cuius merita faciendi eramus Christiani; alioqui, non illa gratia, qua factus est Christus, Christiani facti diceremur, sed simili: sic, cùm aliquis Tyrannus rebellis prosternitur bello, dicitur legitimus Rex & naturalis Rex factus eo prælio, quia sine eo, quod in illo peractum est Rex esse non poterat; cuius rei exemplum ad est inter alia aptissimum 2. Reg. 19. num. 22. cùm, mortuo Absalone rebelle, eiusque exercitu superato, dixit Dauid, *an ignoro hodie me factum esse Regem super Israël.*

4 Instabis tertiò. Iustus suis operibus de facto meretur gratiam, eius augmentum & gloriam, remissionem venialis ac temporalis pœnæ: ergo omnia iustis Christus non meruit. Nego consequentiam: quia ad illa omnia efficacia auxilia illis est præmeritus, ratione quo-

rum ea omnia etiam illis promeritus est, nobiliùs vtiliúsque & sibi, & nobis, quàm si aliter mereretur. Etenim nobis vtilius, nobiliúsque est ea omnia habere, nostrâ etiam industriâ parta quæsitáque, quàm sine illa; quare & Christo gloriosius fuit, sic amicorum commoda suis meritis parare, vt eorum laudem non excluderet. Nec dubito, ea quæ actionem Dei diuersam præter nostra opera expectant, vt à Deo donentur, donari etiam immediatè ob Christi merita simul atque ob merita nostra. Cùm enim Deus plura duplici titulo de se adæquato, donare possit, vt vidimus, sitque hic modus præmiandi merita nostra simul cum meritis Christi in nobis præmiati Christo gloriosior, non est, cur ita fieri negetur; iam verò, quæ Doctores sententiæ nostræ conclusioni aduersæ per inuiam erroneámque illam viam agebant, inania prorsus erant; constat enim ad primum ad plura alia, quæ iustificatio formalis non est, sed illam præcedunt merita Christi hominibus à Deo in executione ac de facto, applicari: quare applicationem omnem meritorum Christi non esse formaliter, nec inductione necessaria, iustificatiuam. Secundum ad rem præsentem caret difficultate. Nam applicatio meritorum Christi quoad efficaciam in adultis, quoad primam gratiam fit ex liberâ Dei voluntate ex ipsis meritis Christi: quæ licet Deum non cogant, ita de facto mouent, vt non daretur adultis ea prima gratia, si merita Christi deficerent: eâ autem positâ adulti iam se ad fidem, & iustificationem disponere valent, atque meritorum Christi pro suo arbitrio & vsu libero, gratiæ magis ac magis applicare. In infantibus verò Baptizatis iustificatis, ex meritis Christi eadem ratione philosophandum est: ac de prima adultorum vocatione. An verò Christus specialiter merita sua applicarit pro eis, qui vocantur de facto ad fidem, iustificantur, & glorificantur, huius loci non est, sed quæstionis sequentis, & controuersiæ de prædestinatione: vbi causa prædestinationis vt est vnius præ alio electio, solerter & inquirimus, & examinamus.

Tandem inquies: Si merita Christi deessent, daretur vocatio & auxilium: ergo non dantur ob merita Christi. Antecedens admittit Vega in Trid. c. 7. Vasquez solùm quoad auxilia sufficientia ex vi præsentis decreti. Ego quoad gratiam omnem nego. An verò ex alio decreto darentur, diuinitatis negotium est, cùm ex mero Dei arbitrio pendeat: grauiores difficultates ex antiquis Patribus, & Progenitoribus Christi diluam in sequentibus.

QVÆSTIO IV.

Quo pacto Christus antecessoribus duratione hominibus gratiam fuerit promeritus?

ADEST summæ in materia hac difficultati difficultas affinis, quæ vulgo de merito Christi absoluto respectu antiquorum Patrum inscribitur; vbi Patrum nemine, non Christi progenitores, in quibus maior est difficultas q. 5. componenda, sed ipsum temporariè solum antecedentes homines intelliguntur.

CERTAMEN I.

Difficultatum hac in re leuiorum propositio ac enodatio.

1 GRatiam omnem antecessorum tempore hominum meritis absolutis subsecuti Christi deberi, certum ex conclusione quæstionis præcedentis est. Rursúsque suadetur ex 3. ad Rom. vbi habetur: *quem, Christum, proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem iustitiæ suæ propter remissionem præcedentium delictorum in sustentatione, tolerantia Dei*: Ad Ephes. 1. *in dispensatione plenitudinis temporis instaurare omnia in Christo* omnium autem nomine etiam anteacta continentur. Imò & eis propriùs dicitur instauratio Apocal. 13. *Agnus occisus ab origine mundi*, dicitur Christus ob meritorum influxum mortis Christi occisi in antecedentium hominum gratiam, vt Patres omnes commentantur. Eandem veritatem tradunt Patres omnes, qui Christum non nisi in anteacti peccati Adæ, & reliquorum hominum Remedium venturum esse supponentes, Adamum & reliquos à mundi exordio homines ex meritis Christi à peccatis fuisse liberatos aiunt. Sic etiam docent Hieronym. in 4. ad Gal. init. M. Gregor. hom. 17. in Ezechiel. ad id *Osanna filio Dauid*. Adde Aug. Epist. 120. & cum eo Patres reliquos, asserentes veteris testamenti Sanctos ad nouum pertinuisse, non ratione legis, & sacrificiorum, ac rituum, sed gratiæ, quæ illis ex Christo noui Testamenti authore data est, vt bene Vasquez 1. 2. d. 183 Accedit idem August. Epist. 49. ad secundam quæstionem, ac sæpiùs, & 1. de peccato, meritis, ac remissione, cap. 11. vbi scribit *Regnum mortis sola in quolibet homine destruit gratia saluatoris, quæ operata est in antiquis Sanctis: quicumque antequam in carne Christus veniret, ad eius tamen adiuuantem gratiam, non ad legem liberam, quæ iubere tantum, non adiuuare poterat, pertinebant.* Definitur tandem in Trid. sess. 6. decreto de peccato originali, cuius remedium in solo Christo dicitur exstitisse, & c. 2. venisse Christum ad redimendos eos etiam omnes qui sub lege & Gentilismo erant, nec de hac veritate, ex hæreticis adhuc vllus dubitauit.

2 Inde tamen, prima emergit difficultas in hunc modum. Antiquis remissa sunt ex meritis Christi peccata gratiæque donatæ: ergo priùs tempore quam Christus veniret, deiectus eiectúsque mundo Diabolus est: hoc autem est falsum: quia ante Christi non solùm aduentum, sed mortem deiectus Diabolus, mundóque eiectus non fuit; Etenim Ioann. 12. aiebat Christus. *Nunc princeps huius mundi eicietur foras.* [cum moriar.] Et 2. ad Coloss. de Christo in cruce obeunte dicitur; *delens, quod aduersus nos erat Chirographum decreti quod erat contrarium nobis, ipsum tulit de medio, affigens illud cruci, & expolians principatus, & potestates traduxit confidenter, palam triumphans in semetipso*: siue autem Chirographum decreti sit de mortalitate temporali, & æterna animæ in transgressionis pœnam decreta, siue obligatio obseruandi legem Moysis, quorum alterum esse volunt Chrys. Theoph. & decumen. ibi: siue reatus pœnæ legis ad quem homines destinabantur per illam (vtpotè obligantem solùm, non iuuantem illos ad sui obseruantiam) quo reatu, & destinatione Christus gratia sua, qua obseruari poterat lex, homines liberauit, vt volunt Adamus, & interpretes Recentiores: tamen constat ante mortis Christi tempus deletum non fuisse eiusmodi Chirographum decreti: Similiter nec ante illud Diabolici principatus & potestates expoliatæ sunt potestate & principatu, quem in homines habebant: nec traduxerat eos confidenter palam deuictos, & catenatos spectandos circunducens, triumphans virtute propria, non alterius opitulantis virtute. Idèo Aug. serm. 197. de temp. Dæmones ante Christi aduentum, & mortem rabido solutóque Cani ad dilacerandos, inuadendósque homines comparabat; posteà verò rabido Cani, sed ligato; quâ comparatione vsi etiam Patres alij fuere non pauci. Respondet Vasquez mun-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

do tum primum eiectum Diabolum: quia, & templis idolorum, in quibus colebatur, eiectus deinceps fuit, templis ipsis subuersis: déque eo superato palam actus est triumphus: cùm dato publicè pretio libertatis detentas apud inferos Patrum animas confidenter eripuit: ac de inferno ouans cum captiuis redemptis cælos tunc primum apertos ascendit palam, ac penetrauit. De comparatione canis, ac dæmonis ante Christi mortem soluti, docet intelligendum esse de antecedentia, & posteritate naturæ, non temporis.

3 Mergit etiam inde difficultas secunda, quia, cum præmium esse debeat quod præhabitum non est, quomodo gratiæ tot ante sæculis præhabitæ à Patribus meritum esse potest? Confirmatur: quia, quod datur in præmium præsertim condignum datur vt merces aliquo modo debita; nemo autem debere aliquo modo potest titulo rei nondum à se acceptæ temporariè, sed postea recipiendæ; imò qui priùs tempore dat, obligat, non soluit, soluit autem qui dat posteriùs: atqui merita Christi nondum accepta erant à Deo: ergo nondum dabatur gratia antecessorum duratione hominum: ac proinde nec poterat dari, vt merces debita, ac præmium ob merita illa. Confirmatur à simili de pœna: quæ quia delicti merces est, nequit dari anticipato tempore ad illud. Nec refert merita Deum mouere secundum suam existentiam cognitam, fuisse autem à Deo cognita sua æternitate futura pro sua duratione, quare & à mundi exordiis ipsum mouere potuisse, vt illa collatione gratiæ exinde in hominibus præmiaret. Nam cum delicta etiam existentia pro sua duratione ex æternitate præuideantur à Deo moueántque ad supplicium, vt à iudice cognita, à mundi etiam exordio puniri à Deo possent: imo quiuis à iudice certo de furto eius futuro vapulare ante delictum debitè ac iustè posset.

Respondetur ex Doctrina à nobis data cum Lugo d. 27. sect. 3. num. 43. ea omnia argumenta locum habere in merito, de meritóque finito, quod cum determinatam mercedem respiciat, quouis tempore illam recipiat, sufficienter præmiatur, nec ante physicam sui existentiam illam petit, ipsiue debetur: vnde anticipatio solutionis, non ex purè debito, adhuc gratitudinis est, sed necessariò in præmij anticipatione anticipantis liberalitas intercedit: supplicium autem anticipari nequit delicto finito ob rationem egregiam ibi à nobis datam, at verò in merito Christi infinito: quódque rebus omnibus in præmium datis non exhauritur, & adamussim exequatur, locum non habent: cum ipsam anticipationem præmij non solum à mundi exordio, sed ex æternitate etiamsi fuisset, esseuè posset, de condigno mereatur.

CERTAMEN II.

Vltima, eáque grauior difficultas eleuatur.

1 VRgentiùs contra merita Christi respectu gratiæ antiquorum Patrum, siue duratione antecessorum arguitur. Quia his non potuit dari gratia ob merita Christi, nisi, vt ab eo pro ipsis applicata: ergo vel applicata fuere illis ab eo per orationem, vel per gratiarum actionem: nec enim aliter ab eo applicari ipsis potuerunt; At neutro modo applicari potuerunt à Christo pro antecessoribus duratione hominibus: ergo nec gratia illis conferri ob merita Christi. Antecedens proximum probo. Cum enim oratio nequeat esse prore iam citra dubium obtenta, teste Vasquez 1.p.d.94.c.3. p.3. Soar. d.72. sect. 1. quia oratio naturæ sua est ad obtinendum aliquid ab eo, ad quem oramus: quare de iam præhabitis, & obtentis esse non potest pro gratia antiquis hominibus tot antea sæculis, & data, obtenta & orare Deum Christus non potuit, vt eis ob sua merita daretur. sed,

Dices cum Valent. 2.2.d.6.q.2. punct., 8. & Lugo proximè à num. 37. orari ab Ecclesia Deum pro defunctorum animabus, non quidem damnatis, *libera eas de ore Leonis, ne absorbeat eas tartarus*: quare pro liberis iam, cum oratur, ab statu damnationis, ergo pro iam datis temporariè potest esse oratio. Secundò: quia cum iam omnia à Deo ex æternitate decreta sint, & id, quod à Deo petimus, si conferendum est, sit æternitate integra ante nostram orationem à Deo decretum: nec potest, quod ab æterno decretum non est, decerni temporariè cum oramus, ob Dei immutabilitatem: ergo vel oramus Deum pro æternitate tota anteacta, vel pro impossibili. Sed contra: quia ex hac doctrina fiet posse nos petere à Deo Beatorum qui in cœlis sunt gloriam ac beatitudinem. Duo ergo requiruntur, vt de antehabitis orare Deum possimus. Primum, vt dependenter à nostris orationibus decretum fuerit: qua ex parte non repugnaret Christum pro gratia ab antiquis Patribus receptâ orasse. Secundò: vt certus orans non sit anteacto tempore receptum esse id pro quo orat: quâ ex parte pro animabus defunctorum orare Ecclesia potest, non autem pro S. Petri gloria (quanquam pro animarum defunctorum æterna salute Ecclesiam orare non definiam nunc absolutè, an solùm pro earum à pœnis Purgatorij redemptione, si ibi fuerint.) Ex hac etiam parte sequit Christus orare pro gratiâ antecessoribus collatâ, quia eam iam receptam multo antea tempore certus est: ergo applicare non potuit Christus sua merita per orationem, vt gratia antecessoribus duratione donaretur. Sed nec ea applicare potuit ipsis per gratiarum actionem: quia hæc naturâ suâ supponit beneficium, & voluntatem donantis: ergo gratiarum actio Christi supponit naturâ decretum Dei, conferendi gratiam antecessoribus: ergo nequit mouere Deum, vt eam ipsis conferat. Probo consequentiam: quia nequit mouere ad decretum illud, quin ad illud naturâ supponatur: quare & ad se ipsum, cum sit essentiâ suâ gratiarum actio posterior naturâ decreto.

2 Hoc porro argumentum Vasquez quia nos, & Soaristas, ac ferè reliquos Theologos multos vexauit annos, dum primum illud antecedens de necessitate applicationis meritorum operantis merentisque, vt aliis mereantur, atque hi mercedem illorum titulo præmiúmque recipiant, certa adeo atque inuiolabili lege verum reputant, vt in Christo etiam eiúsque pro nobis meritis, exceptionem admittere non possint. Hinc, vt difficultati propositæ respondeant, eas omnes solutiones tentant, quas pro merito Christi respectu gratiæ ipsius progenitoribus datæ, vt tales fierent, confutabimus q. 5. quare eis nunc referentis, refellendisque abstinebimus merito. Nos autem falsum antecedens illud iudicamus tum in Christo, tum in aliis pluribus; quare cessat omnino atque euanescit propositi argumenti difficultas; Quod autem merita Christi, vt aliis proficiant ad præmium, ac mercedem illorum titulo recipiendam speciali Christi applicatione pro illis non egeant, docuere Salazar de concep. c. 24. §. 12. num. 105. Lugo d. 27. sect. 3. cuius rationem assignauimus nos à priori, & ab exemplis pluribus controu. de necessitate incarn. Etenim ex eo, quod operans sit aliis moraliter coniunctus, atque vnum cum illis, vt caput cum membris, pater cum filio, vxor cum marito, imo frater cum fratre, vt alter illorum ob alterius merita præmietur, atque in eo bene meritus mercedem præmiúmque suorum meritorum recipiat, benemériti applicatione speciali opus non est, vt quotidiè experimus. Etenim ob filiorum facinora belli siue vlla applicatione

obeuntium præmiari Patres, & contra ob Parentum anteacta merita præmiari filios, ac ob res egregiè gestas à marito & fratre mercedem recipere à Principe fratrem, & vxorem videmus quotidiè, quin applicatio eorum vlla intercedat. Ratio à priori est; quia vnionis illius siue moralis vnitatis iure, merita illorum præfatis aliis natura sua applicata sunt eo ipso, quod operantes præmio vel non egeant, vel vti non possint. Hinc suapte natura iustorum iustificationes, quibus ipsi non egent, sine vlla illorum applicatione Thesauro Ecclesiæ deputantur, vt fratribus fidelibus prosint iuxta communis Ecclesiæ Patris voluntatem: cum ergo Christus, & caput, & frater noster fieri sit dignatus, præmissque nobis conferendis non egeat, meritáque non pro his modo, sed pro infinitis aliis recipiendis supersint, vt illis in hominibus præmietur, nulla speciali applicatione suorum meritorum pro illis opus habuit.

3 Dices primò; Christus orauit Deum pro pluribus, vt illis gratiæ dona præstarentur: ergo quia sine suorum meritorum speciali applicatione gratiam illis eam obtinere non poterat; alioquin superflua ipsius oratio foret, vt eis id obtineret, quod sine illâ reciperent. Antecedens obstat ex Lucæ 22. *Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua*; & pro Apostolis, ac Discipulis Ioann. 17. *non pro mundo rogo? sed pro iis, quos dedisti mihi*: ac rursus: *non rogo, vt tollas eos de mundo, sed vt serues eos à malo.* Nego consequentiam: quæ, si aliquid probaret, probaret etiam Christum, vt sibi mereretur aliquid, speciali etiam suorum meritorum applicatione indiguisse, cum Patrem orauerit: *Pater clarifica filium tuum*; pluráque alia. Licèt ergo necessaria non fuerit ad meritorum applicationem, vt hæc aliis prodesse possint, in illisque præmiari: certitudini tamen impetrationis, quæ positis meritis non esse possit, átque specialis erga Petrum & Discipulos sui amoris ostensioni potuit oratio inseruire.

Dices secundò; Christus meritis suis fuit causa prædestinationis Sanctorum, vt est electio eorum præ reprobis: atqui nequit esse causa eius, vt talis, nisi pro antiquis Sanctis specialiter sua applicet merita, secus autem pro antiquis reprobis; ergo in illis tota instauratur difficultas. De maiori maior lis est inter Vasquianos, & Suaristas, his obstinatò negantibus; sed ea adhuc admissa, negatur minor iuxta dicta controu. de prædest. d. de eius causis.

QVÆSTIO V.

Quomodo Christus gratiam, quæ de facto ipsius existentiam naturâ præcessit, Progenitoribus fuerit promeritus?

ECce summam controuersiæ huius priorúmque difficultatem sæpiùs tactam húcque remissam, vt semel expedita simul plures conclusiones complanet. Diximus enim Christum Virginis Maternitatem, siue electionem eius in Matrem, ac proinde ab Originali immunitatem meritis suis obtinuisse: quæ, imo & Christi existentia illis omnibus naturâ & causalitate posteriora sunt. Quare, & illa natura sequi, ac simul anteire aperta implicatione videntur. Diximus etiam cùm B. Virginem, tùm alios plures Christi Progenitores meritis suis ex gratia ac merito Christi profectis ipsum, suo quemque gradu procreare meruisse; in quo mutua eadem prioritas posterioritásque naturæ implicatoriè videtur admitti. Hæc igitur omnia simul, semélque ex eodem principio emollienda hic sunt.

CERTAMEN I.

Aliorum solutiones reiectæ.

1 NOnnulli solâ illâ difficultate de B. Virginis existentiâ ex meritis Christi, quem physico influxu antecessit, tanquam palpabiliori tanguntur; eam verò componi facile putant, si matribus, ac proinde Virgini actiuum influxum denegent vniuersim: solúmque illis materialem in eos concursum relinquant, qui in diuerso genere est à concursu meritorum Christi: quia inter causas generis diuersi mutuam præcedentiam minimè pugnare credunt. Ita Gaspar. Hurt. d. 6. dific. 9. cui præiuit Vasquez d. 23. num. 25. Attamen principium illud de concursu materiali solùm matrum in prolem, & falsum in philosophia est, & gloriæ Virginis derogat non parùm. Secundò causas, quæ ad causandum absolutam sui existentiam requirunt, mutuò causare æquè in diuerso genere repugnat atque in eodem; quia, vt minimùm, conditiones sunt se ex parte causæ alterius generis tenentes, vt illa suum concursum in suo genere præstet, effectúmque edat: quare & esse debent antequam sint. Licèt autem Matris concursus in prolem materialis sit, materiam scilicet ex femine in aliis, è sanguine in Virgine, á se dispositam proli ministrando, vt sic ista à principio coniuncto sit, at verò ad eiusmodi concursum existentia matris supponitur: quare, & ad fœtum illo concursu ab ipsa edendum: ergo, licet materialis concursus Virginis fuerit, nequiuit existentiam Christi ac meritorum eius præcedere, quæ in genere efficientis supponit. Tertiò: saltim in eodem genere debent dispositiones illæ præcedere: nam actiuè à Beata Virgine causantur; si ergo in eodem genere præcedunt, nulla est solutio, nec ipsarum vnio in materia prolis, quæ absolutè præhabita supponitur, materia præmij meritorum Christi posteriorum, in illo eodem genere esse poterit. Quartò: cum esse matrem dicat fœtum fouere ac nutrire, quæ in genere efficientis sunt, in reliquis à primo conceptionis instántibus Christi existentia actiuè à Virgine pendebat: ergo nec in eis, nec reliquo vitæ tempore, pro quo eius conseruatio à conseruatione in ventre matris actiua pependit, Virgini meruit: Quare, vt meriturus posteà, non meruit matri electionem talem, quæ ipsam præseruatiuè redemit; ergo Virginis redemptio non fuit meritis Christi morte consummatis: cum tamen redemptionis omnis gratiam omnem ex meritis Christi morte consummatis fuisse, dogma Catholicum sit; Quintò, quia causæ physicæ cuiusuis generis nonnisi dependenter à Dei decreto, & operatione, siue cooperatione, quam exigunt, suos effectus edere possunt: ergo in genere exigentiæ & moralis motionis Dei, causæ, cuiusuis generis sint, suos effectus antecedunt: ergo, etsi alias diuersi generis causæ mutuò se causent, in eodem genere tamen exigentiæ & moralis motionis Dei se causabunt, quod iudicant isti impossibile. Sextò argumentum hoc maiorem vim habet in casu nostro: nam genus, in quo merita Christi causant præmium, est causæ actiuæ, non physicæ, sed intentionalis, atque exigentiæ & intentionalis motionis Dei, quo solùm genere, in communi opinione, causarum dispositiones inductæ à B. Virgine in materia suæ prolis prolem ipsam, scilicet Christum. Septimò. Solutio hæc, licet difficultati de existentia, & electione Virginis è filij meritis satisfaceret; ast difficultati de merito Virginis, & reliquorum Progenitorum, vt suo quisque gradu Christum procrearet, idque ex meritis Christi, minimè satisfaceret: cum huius, & illorum merita in eodem genere sint, in quo per hosce nequeant causæ sese mutuò causare ac natura præcedere.

2 Generaliùs alij, non meliùs, respondent apud Vasquez

Vasquez 1&8.num. 67. Deiparam & Progenitores reliquos de congruo solùm Christum procreare meruisse: hoc autem genus meriti non præferri suapte natura ad præmium, illúdve causare, sed ex Dei voluntate, vel operantis, quare nec natura illud præcedere; cum autem gratia per Christum data Progenitoribus, vt ipsum procreare mererentur, de congruo ad hoc meritum supponatur, non ad Dei ordinationem, quæ absolutam meriti existentiam potuit natura præcedere, fit, vt, nec remotè supponatur ad se ipsum, quò erat assignata repugnantia. Contra primò; quia meritum Deiparæ erga suam maternitatem condignum fuisse verius est. Contra secundò; quia licet de merito condigno censeant plures de se, naturáque sua in præmium non referri, sed ex Dei pacto, & promissione; ast de merito congruo nemo hactenus somniauit. Cum enim inter hoc & præmium non sit proportionis æqualitas, non est, præter intrinsecam actus sic meritiui honestatem, Dei ordinatio, vel promissio ad meritum congruum, vt præmium respiciat; non tamen ita requiritur vt tota ratio meriti sit, quin in eo actus honestas, & laudabilitas ingrediatur: ergo hæc saltim inadæquata pars meriti, & sine qua meritum esse non potest ad Christi propagationem, antecessit in progenitoribus eam de congruo merentibus, ergo & antecessit Christum eiúsque merita, ob quæ gratia illis data fuit vt mererentur, ac proinde merita progenitorum, & merita Christi mutuò alia aliis, natura & causalitate præcesserunt.

3 Audiui alios respondentes auxilia gratiæ ad actus meritorios, & honestos non præcedere formaliter, sed materialiter solùm. Etenim actus honestus & meritorius tale esse habent non ratione cogitationum & auxiliorum, seu quatenus ab eis sunt, sed ratione determinationis voluntatis se determinantis benéque illis vtentis, cum malè vti posset, seu non vti bene: in quam voluntatis determinationem actiuè auxilia gratiæ non influunt. Nullum autem inconueniens reputant, si materiale principium meriti sub ipsum meritum cadat, existimantes esse solùm materialem præcedentiam, non formalem. Solutio peior. Etenim licet auxilia sanctæque cogitationes physicè actiuè in actum non influant meritorium, tamen sunt conditiones se necessariò ex parte actus primi voluntatis tenentes ad illos actus, vt nec diuinitùs possit eis ablatis illos elicere voluntas; ergo præcedunt illos, licet non vt principia actiua, ast vt quid se ex parte principij actiui tenens, nec solùm materialiter sed formaliter. Contrà secundò: quia actus honestus ac meritorius, quà talis, non solùm procedit à potentia physica actus secundùm physicam actus entitatem, sed à potentia, quà indifferens in actu primo ad actum, eiúsque omissionem: atqui potentia voluntatis indifferens formaliter constituitur per cogitationem sanctam auxiliúmque gratiæ, & per cogitationem oppositam: ergo cogitatio sancta gratiæque auxilium, licet non influant actiuè, nec sint principia physica entitatis actus honesti, sunt tamen principia per se actus honesti, quà honestus & meritorius est. Contrà Tertio: quia ob duo hæc adeò per se est principium actus honesti ac meritorij sancta cogitatio, aut gratiæ auxilium, vt cùm illud donat Deus, ratione illius censeatur Deus ipsum opus honestum ac meritorium donare. Contra quartò, quia, licèt esset solùm materiale principium, si tamen reuera præcedit, vt verè præcedit, eius existentia physica ad existentiam absolutam actus meritorij, quod præcedit ad merita Christi, quæ supponit, est eadem formaliter prioritas, & posterioritas physica inter illam, & merita Christi, eadémque physica repugnantia, quæ ex physica, non ex formali Methaphysica præcedentia desumitur mutua. Mitto solutiones alias subtiliores confutatas satis à Vasquez cap. 5. & 6. vt ad celebriores alias pergam.

5 Soarius d. 10. sect. 4. Granad. controu. 1. d. 7. n. 11. pluréque alij, ordinis intentionis, & executionis inter efficaces Dei voluntates distinctione præmissâ, aiunt merita Christi ordine intentionis præuisa mouisse Deum, vt gratia progenitoribus, atque ipsa existentia Virgini donaretur in executione, vt eius ex ipsis propagationem mererentur, eorum verò meritis in executione præuisis Deum motum fuisse, vt ex eis Christum in executione procrearet, in quo nulla est repugnantia, sed quod frequenter vsu venit, vt quæ priora ordine intentionis sunt, ordine executionis sint posteriora, & è contra. Impugnant Lugo, & Recentiores: quia nequit esse materia præmij, id quod ineuitabiliter supponitur existens ad merita, aut connectitur necessariò cum illo, independenter à meritis: Quare nec vnionem hypostaticam posse esse præmium meritorum Virginis, nec merita ipsa Christi. Sed argumentum pura æquivocatio est. Etenim, nec vnionem, nec merita Christi præmium esse meritorum Virginis aut Progenitorum, docet Soarius, sed gratiam executiuè eis datam meritorum Christi præmium esse; ast meritorum Virginis propagationem Christi ex ipsa, quæ cum meritis Christi eiúsve vnione in intentione præuisis necessariam connexionem non habent, nec ante Virginis merita præuisa in executione, præuisa ea propagatio in intentione siue executione fuit. Prima ergo impugnatio est: quia ex ea efficaci intentione aboletur libertas meritorum Christi. Secundò: quia ex sola efficaci intentione non videntur merita Christi absolutè existentia in se: ergo nec possunt mouere meritoriè, iuxta à nobis dicta & doctrinam Soarij & Granados, qui solùm admittunt merita remuneranda. Probatur antecedens: merita per solam intentionem efficacem Dei solùm habent esse efficaciter desiderata, & determinationem in causa necessariò illatiuam existentiæ ipsorum per decretum executiuum, quod intentio efficax inducet; non autem habent per illam solam existentiam absolutam in se, & extra causas: alioquin, vel existent in se, & extra causas sine vllâ executione & causalitate, quod ex terminis implicat, vel decretum intensiuum se solo executiuum, erit contra horum suppositionem. Ex quo rursus fiet vt in eodem executionis ordine merita Christi gratiam, & merita Progenitorum, naturâ præcedant & sequantur, quod hac solutione fugiebant.

5 Tertia impugnatio. Quia esto habeant illa opera in intentione, siue sola intentione efficaci, existentiam absolutam sine executione: nequeunt tamen habere existentiam meritoriam: ergo, nec Deum meritoriè mouere, vt præuisa absolutè existentia, ad collationem gratiæ Progenitoribus. Antecedens probo. Nam in illa existentia nullum est exercitium voluntatis Christi, nulla est operatio eius: ergo nulla est laudabilitas Christi, in ea existentia actus illius in intentione. Patet: nam, licet efficaciter Deus, siue quiuis alius intendens opera meritoria alterius laudabilis sit, non tamen alter, cuius opera meritoria intenduntur, quousque illa operetur: quisque enim de sua operatione, & bono vsu suæ libertatis laudabilis est, non autem de bono vsu alius: ergo nulla est in operibus Christi, provt existentibus præcisè in intentione ante omne eius exercitium, operationem, & executionem, laudabilitas Christi: ergo nullum est in eis, sic existentibus, meritum Christi; ergo, vt sic solùm existentia præcisè opera Christi nequeunt mouere meritoriè Deum, vt gratiam Christi Progenitoribus in eorum, & Christi præmium donet. Secunda consequentia est. S. Th. 1. 2. q. 21. a. 2. & 3. efficacitérque probata à Vasquez ibi d. 77. c. 3. d. 213. c. 5. ex illa verò currit inoffensè consequentia vltima.

Quartò arguitur acriter ad hominem contra Soar. Ait enim vnionem hypostaticam non posse cadere sub meritum operis, quod ab humanitate eliceretur pro priori naturæ ad illam, quia existentia naturæ

connexa necessariò est cum subsistentia hâc vel illâ, quare materia præmij non est: sed existentia Christi & meritorum eius in intentione efficaci connexa necessariò est cum hac vel illa executione sui; ergo hæc executio nequit esse præmium meritorum Virginis, aut Progenitorum. Illud tandem mireris ob existentiam meritorum Christi in intentione, concedere Soarium posse in executione mereri vnionem ipsam, quâ dignificabantur: contra quod arguit Bernal. sect. 2. num. 49. inconsequentiæ Soarium, sicut nos proximè. Mireris amplius; hâc possibilitate admissa, negat ita contigisse de facto, cum tamen quid Christi merita potuerint mereri, promerita de facto fuisse bona consequentia Christo, quæ gloria sit. Magno igitur iure merita hæc Christi in intentione impugnantur à Vasquez d. 21. c. 7. d. 22. c. 3. à num. 24. è Lugo d. 8. sect. 2. num. 10. à Bernal. disp 17. sect. 1. §. 3. vbi, & displicuisse etiam Albarezio, Lorcæ, & Becano testatur.

CERTAMEN II.

Solutiones ex præcedentiâ accidentariâ meritorum Christi, ad Progenitorum gratiam; & econtra refelluntur.

1 REcentiores alij apud Lugo d. 8. sect. 3. num. 18. respondent Christum potuisse à Deo decerni, vt hac vel illa subsistentiâ diuinâ, hac, vel illa vnione hypostaticâ: sicque potuisse mereri gratiam Progenitoribus suisque propagationem hac determinata vnione ad hanc personalitatem Verbi: quandoquidem cum hac vel illâ vnione ad quamlibet ex personalitatibus æque Christi opera infinitè à Deitate dignificarentur. Sed contra. Quia decretum illud, vel est intentiuum, (& sic recidit opinio hæc in impugnationes contra Soarium factas) vel est executiuum, & implicat executiuè decerni aliquid sub disiunctione æque ac sub disiunctione fieri de facto. Rerum disiunctio in modo nostro concipiendi, & significandi esse potest; secùs in modo exequendi, & operandi. Contra secundò: quia ad valorem hunc operum Christi, intrat vnio hæc humanitatis cum Deitate, non secus atque vnio, iuxta vulgarem sententiam, si sit de essentia compositi, non solùm hæc materia, & hæc anima, sed & hæc vnio determinata in singulari ad hunc hominem necessaria ita est, vt eâ mutatâ implicet hunc numero hominem permanere: ergo ad meritum hoc, ob quod de facto gratia data Progenitoribus est, quódque Christi fuit, in singulari præcessit, non quidem vnio disiunctim ad hanc vel illam personam diuinam, sed vnio hæc determinata ad hanc personam Verbi determinatam in quâ argumentum integrum est. Contra tertiò; non sit vnio de essentia compositi, ac proinde, & hæc merita Christi potuerint esse sine hac vnione singulari: saltem Christus non potuit esse sine Verbi personalitate, sicut, nec hic homo sine hâc anima. Quartò: vnio hæc singularis humanitatis Christi ad Verbi personalitatem de facto præcessit, vt conditio ad merita Christi quæ fuerunt, nulláque alia præcessit de facto, licet alia posset alias præcedere: ergo de facto præcessit ad gratiam progenitorum quam suppositi de facto: ergo de facto, quod fuit gratiæ illius causa, fuit causatum ad illa. Quod enim gratia posset esse effectus vnionis alterius, solum probat tunc non fore mutuam causalitatem, non autem nunc de facto non esse. Contra quintò: Quia operationes meritoriæ humanitatis Christi adeò necessariò sunt huius humanitatis, vt nec diuinitùs possint esse alterius humanitatis, vtpote operationes actúsque vitales: atqui Progenitores Christi gratiâ ab his operibus Christi profectâ meruerunt hanc causare humanitatem: ergo gratia hæc progenitorum fuit causa principij essentialis meritorum Christi à quibus causata fuit.

2 Vt has difficultates componerem recentissimus Theologiæ auditor in eam incidi mentem in quam duobus post annis Magister meus Didacus de Alarcon incidit dum tractatum de prædestin. quem cum alias posteà cudit, è cathedra dictaret. Nempè, principia remota meriti sub meritum cadere posse: ac proinde eum Christi merita remota principia gratiæ ac meritorum Progenitorum sint, à quibus remotè etiam causantur, se mutuò causare sine vlla repugnantia posse. Ratio eadem etiam occurrit vtrique. Quia nimirum vt Christi merita & existant, & Deum moueant, vt gratiam progenitoribus donet, nil conducit, quòd humanitas ab iis vel illis progenitoribus sit: quare, addebat ille, æque per accidens se habent merita, & influxus progenitorum, etiam Diuiparæ, in humanitatem atque musica, & galerus in ædificatore ad domum construendam: cæterùm Alarcon minùs nobis consequenter ad hoc principium discurrit. Asserit enim progenitores Christi non potuisse mereri adhuc de congruo incarnationem, quæ tamen principium proximum gratiæ progenitorum & meritorum eorum non sit, nec hæc causa proxima incarnationis. Secundò ait, Christum non potuisse mereri decretum incarnationis, quod tamen causa proxima meritorum Christi non est, sed remota.

Tertiò iuxta hoc principium actio productiua humanitatis non supponitur per se ad Christum merita, sed sola existentia humanitatis vnitæ hypostaticæ, à qua physicè & elicitur opus meritorium & dignificatur: ita asserit Alarcon. Pergo inde contra ipsum. Ergo potuit Christus mereri incarnationis decretum. Probo hanc consequentiam: per te libertas decreti incarnationis constituitur actione incarnationis seu terminata ad vnionem hypostaticam (sic enim constituis decreta libera Dei per actiones eorum, quæ illis decernuntur) ergo ante actionem productiuam vnionis hypostaticæ, siue incarnationis in facto esse non est liberum decretum Dei de incarnatione in facto esse, sed ipsa formaliter constituitur: ergo quod potest hanc actionem mereri, potest mereri liberam determinationem Dei de incarnatione in facto esse: atqui eam actionem potest suis operibus promereri Christus, cum remotè solùm, non proximè immediatè præcedant opera meritoria Christi, ac proinde per se ad illa non supponantur, sed merè per accidens, sicut musica ad ædificandum: ergo & potest Christus mereri decretum liberum Dei de incarnatione in facto esse; denique ipsam incarnationis substantiam poterit promereri; nullo enim alio modo termini positionem mereri ab aliquo possumus, in cuius potestate est, quàm merendo liberam determinationem ipsius de illo ponendo.

Dicit Alarcon implicare existentiam incarnationis, siue vnionis hypostaticæ, quæ præuidenda est, vt principium proximum, adhoc vt merita absolutè existentia præuideantur, quin aliqua actio, vagè saltem præsupponatur: Quare libertas Dei solùm erit ad hanc actionem, vel illam, non vniuersim ad omnem actionem. Contra primò: quia non minùs implicat physicè existentia effectus ab actione vagè quàm metaphysicè à nullâ: Siquidem physicè existentia actionis vagè & non determinatè singularis est impossibilis. Secundò decretum Dei erga substantiam & existentiam effectus nequit actione vagè, seu vagâ constituis demùm cum actio illa vaga ad substantiam vnionis, & incarnationis necessaria omnino sit, nec liberè ponatur, nil est, in huius sententia, libertatem decreti per libertatem actionis constituente, quo decreti circa incarnationis substantiam constituatur libertas.

3 Hæc ab inconsequentiâ contra Alarconem venio ad doctrinæ, quondam etiam nostræ substantiam, quæ priùs, quàm ipse in eam incideret, contra aduersarij nostri

nostri lenocinia nobis ipsis displicebat & in primis causam remotam adeo per accidens se habere atque musica seu galerus artificis respectu ædificij ab ipso constructi. Quod specialiter addebat Alarcon, nullatenus potest sustineri. Etenim alio modo se habent Patres artificis respectu ædificij, atque eius musica, vel galerus: quandoquidem illis deficientibus, & artifex, & ædificium, ex vi præsentis dispositionis non esset, esset autem etsi deficeret musica & galerus: ergo per se suo gradu requiritur causa remota, præsupponiturque ad effectum, ac non per accidens, sicut musica & galerus edificatoris. Confirmatur: quia Aristoteles causas per accidens à causis per se distinguens in proximo principio vtramque designauit, vt in musica, & architectura, seu arte domificatrice ædificatoris. Secundò causa remota verè causa est, causa per accidens absolutè ac verè causa non est, vt patet in exemplo dato, ergo causa remota non est causa per accidens. Tertiò pone causam remotam, quæ sit causa per se, & essentialiter requisita ad causam proximam, ita vt implicet causam proximam esse sine illa, & vide an audeas illam dicere causam per accidens, ac cadere posse sub meritum effectus remoti? tunc enim non magis posset effectus sine illa, quàm sine proximâ esse. Licet autem in causis non essentialiter requisitis possit effectus esse sine causa remota absolutè, etiam potest esse sine causa proxima non essentialiter requisita ad effectum: & tamen cum de facto ab hac causa proxima causatur, hæc causa proxima causa per se est effectus illius, illáque posterior per te: ergo, & causa remota, etsi non essentialiter requisita, dum de facto remotè causat, per se est causa effectus, ac præcedens natura in sui existentia, atque effectus in sui existentia verè est ipsa posterior de facto, ergo si effectus potest suam remotam causam causare, quæ de facto causatur etiam non essentialem remotam causaret causam à qua causatur, ac de facto verè & re ipsa esset illa prior natura, & posterior, quod repugnat, & magis quàm respectu causæ proximæ, imò & prior se ipso re ipsa foret. Quidquid enim prius est priori, in quauis serie aut linea, siue loci, siue durationis, siue causalitatis, prius est omni eo, quod est illo priori posterius.

Dixi autem maiorem esse repugnantiam in prioritate effectus respectu causæ remotæ, quàm proximæ, quia, vt sit causa remota prior effectus, pluribus retro gradibus prior debet existere quàm existat, vt illam causet: eóque pluribus, & pluribus, quò causa remotior & remotior est. Nec refert hanc prioritatem, & posterioritatem mutuam non repugnare, quia est ratione diuersarum actionum, vt constat ex physicis & ex dictis q. 1. & nè hoc admisso, etiam poterit causare, essèque prior natura effectus suo proximo principio imo & seipsum causare poterit, vt q. 1. recentiores confutati docebant.

4 Arguo 2. causa proxima effectus præcedit ac præuidetur necessariò existens à Deo ante effectum, quia videnda est existentia effectus absoluta, quæ nequit esse sine actione determinata singulari, qua extrà causas ponatur effectus, quæque esse nequit sine causa proxima determinata, cuius est actio, & modus essentia sua affixus & connexus cum illa; ergo debet etiam præcedere natura, & in præuisione Dei actio singularis determinata productiua causæ proximæ, & causa remota, cuius modus essentia sua connexus actio illa singularis est, & sic de aliis actionibus, & causis remotioribus vsque ad vltimum. Probo consequentiam, quia æquè essentialiter supponit existentia causæ proximæ singularem actionem determinatam, & hæc causæ remotæ immediatæ existentiam, atque effectus actionem determinatam singularem, & hæc existentiam causæ proximæ: sed ob hanc essentialem præsuppositionem præcedere, præuideríque debet existentia absoluta causæ proximæ per te: ergo, & remotæ. Confirmatur, quia, si ad præcedentiam, & præuisionem existentiæ absolutæ causæ proximæ satis est supponi actionem, & causam ipsius aliquam vagè ad præuisionem, ac præcedentiam effectus respectu causæ, quam per te est causaturus, satis erit supponi actionem, & causam proximam aliquam vagè: ac proinde in tua doctrina non solùm causa remota, sed & proxima poterit causari à suo effectu. Denique Doctor hic magnam in toto suo discursu æquiuocationem fuit passus, solùm attendens ad principia essentialia, & sine quibus non poterat esse effectus, vt prioritatem concederet illis solùm, non necessariis autem negaret. Cum tamen æque hæc cum de facto causæ sunt, præcedant, atque illa, sintque effectibus suis siue proximè, siue remotè priores: quare in præcedentiâ, & prioritate æqualia sunt, non autem in necessitate præcedendi, vnde rursus causæ remotæ æque, atque proximæ materia præmij esse non possunt operis meritorij quod causant, quia præhabitæ supponuntur.

CERTAMEN III.

Recentiorum Murcianorum pro eadem solutione de remoto principio meditationes alias reiicio?

1 MVrciani Recentiores censent in causis physicis, quæ nimirùm sua pura existentia physica causant, non posse sine implicatione causam remotam etiam à suo effectu causari: quia vtriusque physica existentia secundum se erit alterutra; imò & ipsa prior & posterior; ast, in causis intentionalibus non repugnare effectum esse causam causæ suæ; quia cum causa intentionalis, etiam quæ causat secundùm absolutam sui existentiam, non causet secundùm illam physicè nudéque secundùm se sumptam, sed, vt apprehensam, & cognitam, id quod supponitur, dum causat est existentia non physicè sumpta, sed cognita, & apprehensa, accidentariè saltem à sua existentiâ physica differens: quæ, cum à suo effectu causetur, non causabitur idem, quod supponebatur ad illud, nec idem secundùm idem erit alio prius, & posterius, in quo erat repugnantia. Probant à simili, quia Pater in diuinis generat Filium per ipsius cognitionem intuitiuam, ac proinde existentia Filij cognita supponitur, estque intentionale principium suæ physicæ existentiæ. Rursus, si Deus reuelet Petro & Ioannni amorem alterius erga alterum, poterunt ob sic cognitum amorem alterius se mutuò amare: ac proinde amor vterque se mutuò causabit. Denique exempla equi, & armorum ad hanc etiam doctrinam inducunt; sed cõtra est primò, quia ratio formalis mouendi in causis intentionalibus, quorum absoluta existentia cognoscenda est, vt causent, (vt in causa meritoria) non est cognitio existentiæ, siue existentia vt apprehensa, sed existentia causæ physicæ, licèt cognitionem, tanquam applicationem sui ad voluntatem, vt mouere illam possit, requirat: sicut quod mouet intentionaliter supponitúrque ad amorem finis, non est bonitatis cognitio, sed bonitas finis, licet, vt possit mouere, opus habeat cognitione: ad eum item mòdum quo, licet tota agendi ratio sit, in agente tamen sine appropinquatione ad passum agere nequit. Vocantur autem intentionales causæ, non quia secundùm esse intentionale, non autem physicum, causent; sed quia esse ipsarum physicum nequit mouere voluntatem & causare, nisi cognoscatur: Ex quo apparet æquiuocatio, quæ Recentiores hosce decipit. Nec satis est aliquando in re non esse bonitatem, quæ apprehenditur, & mouere: id enim non est mouere bonitatem apprehensam, vt apprehensam, sed rei malè apprehensam: Quare in eo qui decipi nequit, vt Deus, & in intuitiua visione, quæ in rem non per species alienas, sed per ipsarum rerum, vt in casu nostro, positionem est, ipsa vera & realis physica rerum bonitas absoluta,

absoluta, ac meritoria moluet ad præmium.

Contra secundò : quia existentia eius, quod mouet media suæ physicæ absolutè existentiæ visione prior natura est ipsa visione, per quam mouet : atqui effectus meritorius mouet media suæ physicæ absolutiè cognitione : ergo existentia physica absoluta effectus meritorij prior est visione, per quam mouet. Atqui visio prior est præmio, quod datur ob effectum meritorum, siue meritum causatum per te: ergo à fortiori existentia physica meriti, siue effectus meritorij, prior est præmio, quod ob ipsum datur : ergo causa meriti, siue effectus sui meritorij nequit esse præmium causatum ab illo, quin existentia ipsa physica absoluta meriti prior natura sit, quàm sua causa, qua est posterior. Vnde ratio illa primæ, quam à priori vocabant Recentiores prorsus euanescit. Licet enim in causis, quarum existentia mouet vt cognita non præcedat natura sola physica existentia earum, sed & earum visio, siue cognitio; ast ipsa etiam, existentia physica in se præcedit suos effectus : ex eo autem, quod aliud etiam præcedat, non vitatur repugnantia mutuæ prioritatis. Maior prima constans est in philosophia : nempe obiectum, quod rationis figmentum non est, atque non per alienas species repræsentatur, natura sui cognitione prius est, id quod ex argumento Recentiorum secundo constat, sed productione Filij diuini è sui ipsius cognitione; qui enim ita censent omnes asserunt eum esse obiectum per se quarto modo requisitum è quatuor enumeratis ab Aristotele suæ cognitionis, & processionis : in quo quarto modo requisitorum dependentia eorum ad quæ requiruntur, clauditur expressè; quare, qui sic censent prioritatem Filij respectu cognitionis sui, quæ procedit, ac proinde respectu sui etiam planè admittunt: saluarique repugnantiam aiunt, quia in alio genere prior est sua processione ab eo, in quo est illa posterior. Respondent Recentiores duplex esse genus : prioris secundùm naturam, alterum causalitatis, & influxus notissimum; alterum independentiæ non mutuæ, vt in termino, qui essentia sua independens est ab actione, cum tamen actio essentia sua independens à termino non sit, à quo essentialiter dependet. Cum tamen vtrumque prioris genus in extremis duobus inuenitur, atque opponitur prioritas naturæ, quæ est influxus, & causalitatis, ac fortior alia secunda, prævalet impeditque secundam independentiæ non mutuæ, vt patet in actione, & termino, qui absolutè posterior actione quâ producitur est, nullatenúsque absolutè prior, sicut esset, nisi prioritas naturæ secundi generis, nempe independentiæ non mutuæ, pugnaret, vinceretúrque à prioritate fortiori respectu ipsius termini, causalitatis, & influxus actionis, quâ producitur. Hoc ipsum euenire aiunt in principio essentia sua connexo cum suo termino, siue effectu, vt in Patre æterno connexo essentia sua cum Filio, qui licet ratione connexionis illius sine Filio esse nequeat, tamen prior absolutè ipso est, nullatenúsque posterior, quia eius prioritas, respectu Filij, est prioritas fortior, nempe influxus, seu quasi causalitatis. Ad eum modum, licet scientia, quæ sui obiecti purè speculatiua est, sit ipso posterior; ast, quæ ipsius practica & actiua est, simpliciter est atque absolutè prior, nullâque ratione illo natura posterior : licet ab illo pendeat dependentia à posteriori, sicut actio à termino, sine quo esse nequit ratione essentialis connexionis quam cum ipso habet.

3 Cæterùm Doctrina hæc petit manifestè principium, & est falsa, & insufficiens. Primum probo. Scientia de se, secluſa ratione influxus in suum obiectum, est posterior natura ipso : ergo, vt ex hac Doctrina probetur visionem meritorum non esse posteriorem meritis absolutè, quæ ipsius obiecta sunt, debet supponi esse illis priorem originariè siue influxiuè : quod nullatenus probatur vt sic extinguatur prioritas obiectiua meritorum, siue impediatur à fortiori influxiua visionis. Supponitur ergo de quo disputatur.

Secundò Doctrina solutionis falsa omnino est duplici ex capite. Primò : quia prioritas fortior vnius extremi non abolet sola sui positione, quin alterius extremi prioris alias prioritate debiliori causalitate quâ prior formaliter est respectu illius, prioritatem respectu eiusdem; alioquin, cum causa efficiens fortior sit, quàm causa materialis, poterit efficiens causare materiam à quâ educitur, quin hæc sit ipso prior natura: quare forma ignis vel caloris poterit sine vlla repugnantia prioritatis, & posterioritatis causare materiam actiuè, à quâ passiuè causatur : quod est impossibile. Cum ergo causalitas, siue influxus obiecti in visionem non impediatur ab influxu illius in obiectum (imo nec impediri possit obiectis, quoties in se terminant sui visionem, de quibus nunc, scilicet meritis Christi respectu visionis diuinæ ad quam solùm terminatiuè per extrinsecam sui positionem concurrere possunt) fiet, vt nec in illo impediri possit prioritas obiectiua existentiæ obiecti seu meriti intuitiuè visi ob influxu visionis in ipsum : quare & merita erunt priora natura visione Dei intuitiua illorum, etsi ab illa influxiuè causarentur : ac proinde dabitur implicatoria mutua prioritas inter existentias absolutas meritorum, & visionis, ac inter scientiam quâ Filius à Patre procedit, & Filium diuinum : quod etiam in actione, & causâ necessariò causante, cuiusmodi est Pater æternus respectu Filij, inueniretur. Etenim influxu actionis in terminum, & Patris in Filium non aufertur necessaria connexio eorum cum termino, ac filio, in quâ stat prioritas horum respectu actionis, & Patris, in tuâ doctrina.

Dices omnem prioritatem dicere negationem dependentiæ mutuæ inter extrema : quia dicit independere, quod est prius ab extremo, quod ab ipso dependet, ac proinde est ipso posterius : quare in actione, & causa, seu principio necessario operante non posse esse prioritatem illam independentiæ mutuæ. Contra Primo : ergo malè assignatur à te exemplum prioritatis dependentiæ, & connexionis non mutuæ in termino respectu actionis, quâ producitur, cum inter hæc mutua sit dependentia. Contra secundo : quia ideo prioritas inter extrema dicit negationem mutuæ dependentiæ in existendo, quia inter quæ datur, dabitur mutua prioritas, & posterioritas naturæ in existendo implicatoriè contra te. Hinc constat falsam esse doctrinam hanc ex altero capite. Etenim actio, & principium necessariò producens, licet sine termino esse nequeant, nullatenus cum ipsis connectuntur tanquam cum alio à naturæ priori, sed posteriori, cui vnumquodque ex illis necessario & ineuitabiliter præcedit natura, nequitque non præcedere: quæ necessitas cum ex priori signo naturæ illis adsit, nequit dependere à termino quod pro illo signo implicat esse. Distingue ergo: in causa seu principio de se necessitato ad agendum atque in actione si vis etiam connexionem cum termino tanquam cum posteriori, à dependentia, & posterioritate respectu illius, & non patieris illos paralogismos.

4 Denique doctrina hæc est prorsus ad rem præsentem insufficiens. Nam connexio scientiæ, seu visionis cum ab obiecto non est, cum illo, tanquam cum termino, sicut actionis, seu principij necessariò producétis cum suis terminis. Secundo est insufficiens, quia licet demus meritum quod est visionis obiectum, non esse prius natura visione, ast vtrumque prius est decreto, quo ob meritum sic præuisum absolutum decernitur à Deo, causatúrque principium, siue proximum, siue remotum meriti ipsius : ergo & est prius suo principio, quo est posterius aliunde : ac proinde datur mutua prioritas inter meritum absolutum & eius principium : ac tandem vtrumque se ipso prius est, quod refugis.

Dicet

Dices præsupponi, ac mouere meritum præuisum ordine intentionis ad ponendum suum principium ordine executionis. Sed hoc est recidere in sententiam Soarij atque hanc deserere : recurrentque impugnationes contra illum datæ cert. 1. Deinde cum mutua est causalitas inter meritum, & eius principium, cur alterum intensiuè, vel executiuè potiùs, quàm alterum præcedat? quare vel nullum, vel vtrúmque ordine vtroque duplici repugnantia alteri præiuit.

Dices præuisum esse ordine executionis; ast decreto, & actione vagè sumptis. Impugnatum est hoc cert. 2. nil enim potest existere in executione, & absolutè sine decreto, & actione singulari : ac proinde, & præuideri in præuisione debet, & actiuitas hæc determinatè præcedere : quare visio decreti, & actionis, quâ ponatur principium meriti, non poterit precedere ad meritum, ac simul ad illam Deus exmeritis moueri sine mutuâ repugnanti prioritate, & posterioritate vtriusque.

Dices tandem reipsa non nisi decreto, & actione determinata existere absolutè meriti principium; ast earum præuisionem disparatè se habere ad meritum eiusque motionem respectu voluntatis diuinæ; etenim æque motionis, & valoris est meritũ, quocúmq; decreto, vel actione ponatur: quare huius decreti & actionis in singulari præuisio in ordine ad motionem non præsupponi, caderéque proinde posse hæc in singulari, atque principium hoc determinatum sub meritum : atque hoc Deum mouere ad ea omnia in singulari. Sed contra Primò : quia æque impertinenter se habent ad vim causatiuam atque existentiam physicam suorum effectuum in causa proxima causæ illarum determinatæ : à quauis enim alia ponerentur, eodem modo actiuæ exactiuæque suorum effectuum forent : ergo & agere, physicè & exigere possunt suas causas siue proximas, siue remotas. Contra secundo : quia, licet visio causæ & actionis qua ponitur meritum réque ipsa illud antecedit, non augeat ponátve in merito vim motiuam ac valorem, tamen nequit non à Deo pro naturæ priori, in quo est videri : cum nequeat Deus non videre quæ sunt vbi primùm sunt.

Dices nec id negari à te, quod scilicet videatur causa, & actio determinata hæc à Deo pro suo signo priori naturæ : ac simul videatur esse natura priorem; ast visionem ipsam non esse priorem merito, nec iuuare vt hæc moueat Deum, ad conferendum in præmium ipsius principium. Sed contra : quia visio causæ mouet Deum ad ponendum ex parte sua effectum ipsius, sicut à causa quauis exigitur : ergo visio principij cuiusuis effectus, ac proinde meriti mouet, éstque prius natura positione effectus, ac proinde meriti, quatenus est ex parte Dei : quare cuiusuis causæ visio suo gradu prior natura est merito, iuuátque vt illud sit nec se habeat disparatè.

5 Sed esto : eæ omnes repugnantiæ cessarent : nec videatur principium meriti pro signo naturæ priori, ad meritum ipsum : saltem reipsa prius natura præhabebatur principium meriti progenitorum ad merita Christi, & vniuersim principium quodvisad meritum : ergo nequit esse materia præmij, vt sæpiùs docui. Adversariorum fundamenta disieci omnia præter illud de amore mutuo Ioannis & Petri se mutuo intentionaliter causantibus ex reuelatione; quod in specie nondum attigimus; generatim verò disiectum etiam est : negandum enim est vtrúmque posse amare, ex reuelatione, amoris ab altero præhabiti : sed alterum amorem ex reuelatis fore ab alterius amore independens, ne sit vterque prius natura, quàm sit. Ad exemplum de equo, & armis diximus d. antecedenti q. vltimâ, constátque ex ibi dictis extrarem hanc esse. Sed,

Instas; Deus nouit, si Ioanni reueletur amor absolutus Petri erga ipsum, amabit ob id Petrum; ex hac autem scientia poterit sine erroris periculo reuelare Petro amorem Ioannis erga ipsum, ac Petrus ex hac reuelatione amare Ioannem, qui ex huius reuelatione amoris Petrum amabit absolutè, vt conditionatè fuerat præuisum. Respondetur ex præuisione solùm conditionatâ amoris Ioannis, non posse reuelari Petro Ioannis amorem : cum enim liber hic futurus sit, antecedenter non esse absolutè potest; quare reuelatio Dei esset antecedenter fallibilis, quod implicat. Secundò : vel amor Petri reuelatus, præuisúsque conditionatè, fuit ita præuisus absolutus ab amore Ioannis absoluto, & reuelando, vel ab illo dependens. Si absolutus ille, non ponitur absolutè; si dependens, nequit absolutè reuelari esseque ante amorem absolutum Ioannis, sed necessariò post ipsum.

Denique opponunt Recentiores : quod est posterius tempore mouere potest ad conferendum præmium : ergo, & quod est posterius naturâ. Reieci sæpè hanc consequentiam. Est enim : quod habet absolutum esse futurum potest mouere : ergo, quod solùm habet esse conditionatum, (quod solùm habere, vt summum, potest effectus pro priori, seu antea prius natura suæ causæ) potest mouere.

CERTAMEN IV.

Herize, atque Lugo solutiones confutantur.

1 Lugo d. 8. sect. 2. à num. 85, Bernal. d. 17. sect. 3. §. 1. num. 54. fusiùs d. 18. sect. 2. §. 1. dicunt Christum longitimo illo deserti ieiunio, atque in horti tristitia, & agonia miraculosè à Deo solùm fuisse conseruatum, cùm causæ naturales mortem eius potiùs quam vitam exigerent, eam verò conseruatiuam, si tempus expectetur, actionem natura temporariam eius conceptionem præcessisse; sub eáque existentem Christum progenitoribus gratiam promeruisse, vt eum procreare suo quisque gradu mereretur : sicque ex meritis eorum ex ipsis progenitis, nutritus, conseruatus atque in præfata tempora seruatus est, quin merita Virginis, aliorúmve progenitorum Christi existentiam, quo tempore gratiam illis meruit, ac proinde meritorum eius natura præcederet. Quòd autem Deus in horto primo naturæ ordine decretus fuerit probat Bernal. quia secundus Adam, scilicet Christus, in statu virili ad modum primi, fuit primo decretus : id quod ex eleganti Patrum (præcipuè Nazianzeni orat. 1. col. 10.) comparatione inter Adamum, eiusque lapsum, & Christum ipsiúsque reparationem floridiùs suadet quàm fortiùs, rethoricè, non Theologicè.

Contra Primò : quia nullo fundamento Christum retrorsum, (vt de Remigibus dici solet) viuere hi Doctores cogunt. Secundò : quia primam mortis acceptationem à Christo in horto exhibitam docent, contra Paulum ad Rom. 10. Patréque, & interpretes ad eius Verba, *ideò ingrediens Christus in mundum dixit*, vsque ad *ecce venio* : quæ de mortis acceptatione à Christo in primo instanti conceptionis exhibita intelligunt omnes. Contra tertio : quia gratia progenitoribus, etiam Virgini, data per Christum fuit, gratiâ redemptionis, præseruatiuè in Virgine; ergo fuit ob merita Christi, morte consummata. Antecedens dogmaticum est, nec minùs certa apud omnes consequentia, ex illo ad Hæbr. 10. *vna oblatione consummauit in æternum sanctificatos* : atqui mors merita illa consummans, vt oblata patratáque à Pharisæis ac Iudæis reliquis, pependit ab inuidia eorum ex Euangelio : hæc autem à miraculis, & prædicatione in anteacta Christi vita ab ipso factis, vt ex Euangelio ipso constat; vita autem eius temporis supposuit naturâ per vos conseruationem eo vsque, nutritionem pueri eiúsque

conceptionem, ex Virgine proximè, atque ex aliis progenitoribus remotè: ergo hæc solutio, & implicat, & integram relinquit difficultatem.

Herice d.29. de præd. c.4. num.44. docet Christum primo decretum esse independenter à Virgine, & Progenitoribus pro primo conceptionis instanti, sicque promeruit eis gratiam, vt eius Progenitores esse mererentur, taléque essent pro naturæ posteriori: quin existentiam, vt positam vi primi illius decreti, qua illis meruit, eorum merita præcederent, sed existentiam, provt per secundum decretum ab eorum meritis dependens positam; addit autem, vtriúsque decreti, & positionis vnicam esse actionem totalem. sed, cum ipse de decreti constitutione per actiones extrinsecas agens, doceat non solùm è diuersitate principij sed & modi actiones diuersificari, actio, quâ primum decretum natura anterius de existentia Christi à solo Deo, independenter à meritis & Virgine constituendum pro priori naturæ est, diuersa realiter esse debet ab actione, quâ posterius naturâ constituendum est ex meritis, & influxu Virginis in existentiam Christi; alioqui nec diuersificantur actiones ex motiuo, & principio, nec potest non actionum ordo naturæ, & consequenter, decretorum etiam confundi: quandoquidem actio reipsa pendens à meritis pro priori decreti independentis à meritis esse debeat, vt illud constituat. Vnde rursus fiet pro nullo signo Christum existere independenter à meritis Progenitorum. Etenim existere nequit nisi per executionem, siue actionem aliquam realem, & de facto per hanc: hæc autem actio realis, quæ pro signo prioris decreti ipsum constituit, est re ipsa ex meritis Virginis, & Progenitorum: ergo pro signo etiam existentiæ Christi ex priori decreto extitit Christus ex meritis Virginis, & Progenitorum; ergo nequiuit sic existens vi prioris decreti mereri gratiam progenitoribus, vt ipsum procreare mererentur, quin mutua prioritas, & posterioritas naturæ inter gratiam Progenitorum, & merita Christi implicatorie intercedat; quare doctrinam solutionis huius integram relinquit difficultatem, quam tentabat componere.

3 Respondet, Primam actionem primi decreti constitutiuam, & existentiæ pro primo signo executiuam cum Deo identificari, eíséque solùm virtualiter transeuntem. Contra primò Ergo non identificatur cum actione secundi decreti de existentia Christi dependenter ex meritis Progenitorum. Patet. Nam hæc est etiam formaliter realiter transiens, nec solùm virtualiter transiens, sicut prima: ac virtualiter transiens solùm non formaliter, nequit sine contradictione re ipsa identificari cum transeunte etiam formaliter; ergo deseris hac solutione primam, dupliceámque actionem totalem circa existentiam Christi admittis cum recentioribus relatis ac refutatis à te num.41. Ita sanè est: ipséque fatetur, dum actionem illam solum virtualiter transeuntem primam appellat, quæ non nisi alterius secundæ respectu primæ esse potest. Contra secundò: quia iam in physicis controu.1. satis reieci doctrinam hanc paradoxam de identificatione productionis ad extra cum Deo. Contra tertiò: quia faciliùs plausibiliúsque doctrina hæc ad virtualem defectibilitatem decreti liberi Dei admitti possit quàm ad virtualem transitum productionis ad extra identificatæ cum Deo: cur ergo hâc admissâ illam tantopere oderit Herize, prorsus non apparet. Quartò existentia Christi secundùm se indifferens est, vt ex hoc, vel illo motiuo, & fine, independenter à causis secundis producatur, quare, & diuerso decreto à Deo quod nunc de facto ponitur: inquiro ergo, per quod illud differret? an per actionem identificatam cum Deo, & solùm virtualiter transeuntem? ergo sine vllo extrinseco, & creato per solùm Deo intrinseca decreta Dei libera constituuntur per te, & contra te; an per extrinsecam actionem? ergo & decretum, quod nunc est per similem aliam constituetur: cum eadem esse debeat vtriúsque ratio.

3 Adhæc num.45. ait: decretum conseruationis Christi vnicum esse, quod, & dependenter à causis secundis, earúmque exigentia, cum aderant, & independenter ab illis, cum aberant, vt in horti agoniâ, conseruaretur. Contra primo: ergo, & vnico solùm decreto dependenter à causis secundis, & independenter ab illis potuit primo produci; secundò: cum actus voluntatis se ipsis, ac essentiâ suâ obiecta & motiua respiciant, implicat deficiente exigentiâ causarum secundarum idem decretum esse, quin illam respiciat, si illam aliquando respexit. Tertiò: decretum illud nequit esse dependens, & independens simul à causis secundis sine contradictione, siue concipi dependenter ac independenter ab illis. Quartò: cùm Christus gratiam omnem Virgini non solùm operibus à se in conceptionis instanti elicitis, sed reliquo conseruationis suæ tempore fuerit promeritus, si conseruatio Christi fuit dependenter à causis secundis, ac proinde à conceptione ex Virgine, quomodo vitatur mutua prioritas inter merita Christi, & gratiam ob illa Virginis datam, vt eius Mater effici mererertur? Sed, nec si solis operibus elicitis in primo instanti conceptionis gratiam illi meruisse Christum admittamus, difficultatem vitabit Herize. Cum enim gratia eiusmodi tam Virgini, quàm Progenitoribus aliis collata gratia redemptionis fuerit, non nisi ob ea merita, vt consummata per mortem Christi fuit: Cum autem hæc fuerit illata ex inuidia Pharisæorum è Christi miraculis, dum conseruabatur decreto dependenter à causis secundis, ac proinde à conceptione prima ex Virgine: ergo non euaditur mutua prioritas inter merita Christi & gratiam Progenitorum, quâ tales esse fuerunt promeriti.

Nec refert, tam decretum, quàm actionem conseruatiuam, provt independenter à causis secundis, formaliter supponi ad existentiam Christi gratiam Progenitoribus merentis. Etenim, cum ad absolutam Christi existentiam decretum, & actio illa, vt re ipsa sunt, realitérque accepta naturâ necessariò præcedant, nequeántque realiter esse, ac præcedere secundùm vnam formalitatem sui, sine alia, quæ ipsi re ipsa identificatur, ne res sine seipsa sit, solutio est implicatoria.

CERTAMEN V.

Nostra eáque solida arduæ huius difficultatis compositio.

1 Asfero Christum Dominum duplici decreto adæquato de eius prima existentia primò conceptum, in quo cum nostro Hærice conuenio; duplici etiam adæquatâ actione, in quo ab eo discordo, consentio tamen recentioribus ab ipso citatis num. illo 41. addo toto vitæ tempore vsque ad mortem decreto illo independenti à causis secundis, quod natura præiuit decretum de eius existentia dependenterà causis secundis, Christum fuisse conseruatum duplicique item actione totali. Hoc, vti reor, Recentiores iidem non abnuerent, si in eas difficultates incidissent, quas contra Lugo impugnatione tertiâ, & contra Herice num.4. ab impugnatione 4. dedimus. Est igitur conclusio nostra. Toto vitæ tempore præter decretum, & actionem progenitoribus & causis naturalibus ortam, decreto & actione alia totali independenter, atque antecedenter naturæ ordine extitisse Christum ex eius autem sic existentis operibus ac meritis gratiam Progenitoribus collatam, vt per actionem secundam, suo quisque gradu, illum progignerent, ac deinceps in illa linea naturalium causarum seruaretur: quâ in re nulla

nulla mutua prioritas inter Christi merita, gratiámve progenitorum intercedit, vt patet. Probatur primò: quia, vt commune iam est, ac fere in philosophia certum, idem effectus à duplici causa extrinseca totali siue actiua physica, siue intentionali, siue finali duplicique totali actione causali potest: ergo & Christus duplici decreto & actione totali potuit causari: atqui hac solùm via saluari potest sine repugnantia mutuæ prioritatis inter merita Christi, & gratiam Progenitoribus datam, vt tales esse mererentur, quòd Christus meritis suis absolutis (quæ solùm merita esse d. antecedenti probauimus) gratiam obtinuerit à Deo, atque illi ex ea gratia esse Christi progenitores fuerint promeriti; ergo ita de facto contigisse dicendum est. Subsumptum patet ex impugnationibus datis tota hac quæstione opinionum hactenùs ad hanc difficultatem componendam excogitatarum.

2 Probatur secundò conclusio vbi adest causa adæquata mortis viuentis, eius vita miraculosè atque independenter à causis secundis existit: Sed toto vitæ tempore adfuit Christo causa adæquata mortis: ergo eius vita toto vitæ tempore extitit miraculosè, à Deo independenter à causis secundis. Maior est perspicua; minor probatur facilè. Quia à principio conceptionis suæ adfuit Christo longe perfectior omnium peccatorum mundi, atque malitiæ, seu offensæ eorum in Deum cognitio: longè item maior amor erga Deum gloriæque Dei zelus, quàm in alio ex hominibus, imò in omnibus simul hominibus fuerit: iusuper Christus delicatiori, solutúque faciliori corporis temperamento, quàm cæteri homines, vtpote perfectiori, constabat: atqui tanta malitiæ aliquorum peccatorum suorum scilicet tantùm, cognitio, támque fragrans Dei amor in aliquibus hominibus fuit, vt præ dolore, licet robustiores, naturaliter obierint: ergo delicatior Deique zelo, & amore fragrantior Christi humanitas, non aliquorum, sed omnium peccatorum & offensarum Dei malitiam viuidius semper intuitus naturaliter per momenta singula deficeret, ni Deus miraculosè atque à causis secundis independenter ipsius seruaret vitã. Confirmatur: quia mali leuioris, quàm peccatum sit, leuiúsque, atque imperfectius cogniti, horrore, pauore, atque tristitia naturaliter vita functos plures homines robustos legimus: ergo mali, quod in peccatis est, perfectiùs longe à Christo cogniti horrore atque tristitia naturaliter Christus Dominus obiit.

3 Sed rursus illa minor, cui totum discursus nostri pondus incumbit, imò tota eius probatio ex Scriptura fundatur. Vbi tantus in Christo de peccatis hominum dolor, toto vitæ tempore fuisse dicitur, quantus ad eius internecionem satis superque foret. Sic sæpe ex Christi persona Dauid aiebat Psalm. 118. *Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.* atque alibi: *vidi præuaricantes, & tabescebam, quia eloquia tua non custodierunt*; id est tantum de eorum peccatis dolorem concepi, quantus ad defectionem, & tabefactionem sufficeret. Rursus: *Zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.* Denique probo ex illo supremæ noctis ad Discipulos colloquio, in horto Gethsemani habito *tristis est anima mea vsque ad mortem*: id est adeò mihi magna tristitia adest, quæ me ad mortem perducere satis esset. Euthym. *ac si dicat, sicut in morte.* Iam verò tristitiam, cordisque dolorem non tam mortis proximæ horror, quàm nostrorum delictorum consideratio in Christi humanitatem inducebat: vt Patres, commentatores, & contemplatiui super eo loco meditantur: atqui hæc eadem toto vitæ tempore ipsi adfuit: ergo & toto vitæ tempore adfuit Christo tristitia, ac dolor de hominum peccatis quæ ipsum interimeret, ni à Deo miraculosè seruaretur: licèt tunc solum nobis fecerit palàm, quod semper interius patiebatur: integram ponderationem satis emphaticè nobis textus

R.P. Christoph. de Ortega de Deo vno & Trino.

græcus dedit vbi pro *tristis* legitur περίλυπος id est *circumtristis*: ac si dicat: toto vitæ tempore, quo præsens vita mea vltro, citroque cingitur, tristitia circundor: quia tam meum anteactum tempus, quàm vsque ad mortem futurum, totum, totum in tristitia, atque dolore de peccatis hominum fuit. Pro discursus nostri coronide audiatur noster Salmeron tom. 10. tract. 11. §. *capit ergo tristari*, vbi magnitudinem huius doloris ac tristitiæ Christi de hominum peccatis, cum quoad intensionem, tum quoad extensionem perpendens, in hæc Christum Dominum alloquitur. *Intensæ quidem tristitiæ ob grauitatem doloris valentis in te absorbere vitam, & deducere ad mortem, ob delicatissimam corporis temperaturam, quia spiritus tristis exsiccat ossa, & quidam dicuntur præ dolore peccati crepuisse. Extensæ verò, quia, sicut perpetuò vsque ad horam mortis passus es in corpore, ita perpetuò contristatus es in anima.* Quid illustrius? his autem verbis non solùm tanta doctoris tanti authoritas pro nobis est, sed & venerabilis illóque sæculo omnium sapientissimi Iacobi Lainez secundi nostri generalis Præpositi, cuius chartis, magnam partem, opus Salmeronis desumptum narratur; ergo & Lainez scribentis & Salmeronis subscribentis authoritate noster discursus honoratur, ne nouitatis, & (vt sic loquar) gratuitatis deinceps arguatur.

4 Obiicit Lugo. Vt Virgo sit mater Christi supponitur materia quæ ipsius fuerit, coniunctio fœtus ad ipsam per vmbilicum, quæ omnia supponunt merita Virginis eiúsque existentiam, sed quid ad nos? an actione maternitatis à Deo Christum independenter à causis secundis decretum & factum asserimus? materia quidem Virginis fuit, sed quatenus actioni ipsius Dei inseruiuit, nil in illa à Virgine est factum; sed quatenus generatione sua Christi humanitas extitit primo instanti: ergo tandem, licèt remotè, existentia humanitatis fuit causa sui ipsius: quandoquidem ex eius meritis gratiáque illis obtenta humanitas à Virgine producta est. Respondetur: quoties non datur existentia eadem præhabita in præmium, primóque aliunde habetur, non esse inconueniens meritorie remotè ad se ipsam præcedere, vt per posteriorem actionem etiam existat: vt constat ex impugnationibus, quas dedimus contra asserentes causas intentionales posse se ipsas causare: quæ eatenus solùm probant, intelligendæque sunt, quatenus inter primò productas existentias ordine naturæ versari posse dicuntur; vel in præmium primo producta existentia datur. In casu autem nostro ipsa existentia Christi, prius natura producta à Deo non datur in præmium Virgini, sed maternitas, siue generatio, & coniunctio moralis cum filio: quomodo non præcessit natura Virginis generationem, nec ab eâ præbebatur, quod secus habet in principio meriti præhabito à merente.

Instant ergo: Virgo non dat primò esse ordine naturæ; sicut reliquæ matres filiis: ac proinde non est mater Christi, æquè, atque aliæ suorum filiorum. Impugnatio hæc æque tangit Lugo, & Herize, ex quo sumitur. Respondetur tamen facilè negando consequentis extremam partem: quia ad maternitatem strictissimam solùm requiritur quod influxu suo det fœtui primum esse in duratione, respectu cuius per accidens se habeat, quod aliunde siue prius, siue posterius natura esse aliud recipiat; Instat adhuc Bernal non esse assignabilem dependentiam actionis vnius ab alia simultanea: quare nec actionis Virginis ab actione Dei, erga Christi existentiam: quare nec esse assignabilem prioritatem huius respectu illius. Sed ratio à nobis assignata iam est.

Sed vrgentiùs dices: in instanti nullo, in quo concepta à Christo tristitia, & dolor de peccatis fuit, potuisse Christum mori præ illa, sine contradictione, licet vnico Christus decreto, & actione existeret. Ad eam

quippe concipiendâ supponebatur in priori naturæ pro illo instâti existere: quare ex illo signo impossibilis erat pro illo instanti negatio existentiæ, licèt pro sequenti sit defecturus: ergo ne deficiat in primo instanti conceptionis, opus non est vt decreto Dei miraculoso existat ne pereat. Respondetur pro instanti conceptionis permanere saltem rationem primam. Secundo permanere etiam secundam quia posita actione illâ miraculosa in primo instanti, exigit sui & termini conseruationem pro secundo, pro quo vtriusque non esse vi tristitiæ antecedentis in primo futura alias erat. Quare connaturaliùs intra miraculosam prouidentiam conseruatur Christus, contra exigentiam tristitiæ primi instantis, in secundo posita miraculosa productione in primo independenter à causis secundis. Deinde, cum à Deo decerneretur Christus ex scientia conditionata doloris ac tristitiæ in primo illo instanti futuræ, oportuit antecedenter etiam eiusmodi decreto & actione independenti à causis secundis, eius existentiam anticipato præueniri, mortémque impediri gradu ad ipsam existentiam anteriori.

5 Ex Patribus, oppones Bernardum hom. 4. super *Missus est* ita, vt cœlesti nuntio assentiat, adhortantem Virginem. *Hoc totus mundus tuis genibus prouolutus expectat non immeritò, quando ex ore tuo pendet consolatio miserorum, redemptio captiuorum, liberatio damnatorum, salus denique vniuersorum filiorum Adam totius generis tui*; ergo omnis gratia filiorum Adam dependet ex consensu, merito, & maternitate Virginis ac proinde è sua & progenitorum, vt tales esse mereantur. Respondet bene Lugo pro se & pro nobis, loqui Aug. non de omni gratia filiorum Adam distributiuè, sed collectiuè; quæ non esset, nisi dependenter de maternitate ex vi præsentis decreti, licèt progenitorum gratia, vt tales esse mererentur independenter fuerit, ac foret à maternitate.

Secundò obiicies ex Aug. de prædest. sanctorum cap. 15. dicente *quod eius bonum* Christi, *qualecumque præcessit? quid petiuit vt ad hanc ineffabilem excellentiam vnionis hypostaticæ peruenire? nonne faciente ac suscipiente Verbo, ipse homo, ex quo esse capit, filius Dei vnicus esse capit*, postmodum autem, ex eo quod eadem gratia, qua Christus natus est filius Dei, renascantur filij Dei Christiani, infert contra Pelagianos nullis eorum meritis tales Christianos fieri; quem discursum, & sententiam repetit de dono perseuerantiæ c. 24. ergo existentiam humanitatis & vnionis nulla eius merita præcesserunt. Præcedent autem, si ex meritis Christi gratia progenitoribus donaretur, vt tales fierent ipsúmque procrearent. Respondeo argumentum hoc non nostram conclusionem, sed suppositionem eius, quòd scilicet ex Christi gratia progenitores eius tales fieri sint promeriti, scilicet Theologos fere omnes impugnare. Respondetur distinguendo consequens, nulla humanitatis merita præcesserunt vnionem, vt præmium quod mererentur, fateor; quia in instanti etiam primo, vnio extitit ante meritum eius, ac præmij materia esse non potuit, sequebatur q. 1. d. 3. num. 5. de quo solùm loquitur Augustinus, vt ex eius verbis, & instituto patet; ast posse præcedere, vt merita gratiæ progenitorum, vt ipsam causarent, Christúmque progignerent, fatendum omnibus est.

QVÆSTIO VI.

De merito Christi, respectu gratiæ datæ crucifigentibus & aliis, ne in Christi mortem confluerent.

ROstrema hæc, sed inter primas rei huius difficultas est, quæque in totidem fere semitas, ac præcedens, doctores egerit. Est autem huiusmodi. Christus omnis redemptionis gratiam hominibus, nonnisi morte consummatis meritis à Deo obtinuit, atqui auxilia data accusatoribus, calumniatoribus, testibus, iudicibus, proditori, crucifigentibus hominibus, ne mortem quoquo ex iis modo, peragerent, gratia redemptionis per Christum fuit: ergo ea ipsis obtinuit Christus per sua merita vt morte consummata: ergo ea auxilia Christi mortem pro prioti naturæ supponebant. Ex aliâ verò parte ad illam pro naturæ priori supponebantur, vt quid à tanto scelere retrahens; ergo datur mutua prioritas realis naturæ inter absolutè futura auxilia, & mortem absolutam Christi, si numeratis hominibus ex meritis Christi huiusmodi auxilia donata asseramus.

CERTAMEN I.

Aliorum solutiones reuinciuntur, & eneruantur.

1 HVic difficultati occurrunt Doctores iuxta opiniones q. 5. à nobis impugnatas. Quidam eiusmodi auxilia non esse principia per se requisita, adhuc imperditiua, mortis inferendæ Christo, cum ex aliis posset liberè inferri: quare & possent sub merita Christi morte consummata venire. Confutaui solutionem cert. 2. Alij esse principia remota, ac proinde posse cadere sub merita morte, quam præcedunt, consummata. Refelli, & hoc ibi. Recentiores Murciani posse causari à morte, quia hæc conditio solùm moralis ad ea auxilia est, & id reieci cert. 3. Soaristæ possent recurrere ad ordinem intentionis, & executionis, impugnatum cert. 1. quæ præterea locum hic minus habent quia ex intentione mortis Christi nequit Deus moueri ad ponenda auxilia, quibus mors ex parte actus primi impediatur: quemadmodum nemo nisi vesanus ex finis intentione efficaci, media ad oppositum apponere potest.

Dices intentam fuisse efficaciter à Deo, vt liberè ab hominibus patrandam: ad quod auxilia retrahentia homines ab illa perpetranda media necessaria sunt. Absurdior solutio. Cædes enim Christi, vt liberè patrata ab hominibus, peccatum est, quod ne inefficaciter quidem à Deo potest intendi. Vasquez d. 13. num. 24. & Luis Tornes aiunt auxilia illa data illis fuisse ob merita Christi, non consummata per mortem, sed per tolerantiam opprobriorum, quæ decursu passionis fuerunt in Christum iactata. Sed solutio hæc difficultatis metu frontem contra receptam à reliquis Theologis sententiam (de consummatione meritorum Christi per eius mortem respectu gratiæ datæ hominibus cunctis, quæ redemptionis est) perfricuit: nec difficultatem sustulit, sed aliò transtulit. Etenim tolerantia meritoria opprobriorum non est nisi liberè ob illis hominibus iactatorum: aliter enim opprobria non sunt: Vt autem liberè iactarentur in Christum, gratia ab eis retrahens æque atque crucifigentibus ac cædentibus ex Christi meritis conuitiatoribus adfuit.

2 Audiui alios respondentes machinantibus, & perpetrantibus Christi cædem, vt illa abstinerent, datum esse solum minimum cogitationis, quod debitum naturæ rationali est, ac proinde non gratiam, nec ex meritis Christi datam; quare difficultatem cessare, quia falsum supponit. Hæc etiam solutio contra communem Theologorum soluit pudorem: docétque, quod, adhuc admisso minimum cogitationis sanctæ gratiam non esse, & tamen illo vitari posse antecedenter mortale in omnibus sacrilegum illud facinus perpetrarunt defendi non posset. Etenim Pilati intensam, vividámque, ac perfectam peccati, quod in tradendo Christum voluntati Iudæorum, damnandóque illum cruce, & morte

morte committebat, habuisse, nec solum cogitationem minimam ac remissam, certum ex Euangelio est. Tertio: incertum est minimum intensiuè cogitationis sanctæ, sicut & cuiusvis alterius dari posse, imo in horum opinione certum dari non posse. Etenim continuum ex infinitis partibus proportionalibus respondentes componebant; in ea autem opinione nil aliquotum, siue determinatum, (quod solum produci à Deo potest) quantumuis duri minimũ siue intensiuè, siue extensiuè produci valet, quominus & remissius produci non possit: ergo nulla à Deo remissa cogitatio dari potuit hominibus illis, quæ minima omnium possibilium sit: ac proinde, quæ non fuerit gratia per Christum, indebitáque naturæ rationali eorum. Quartò sit minimum cogitationis sanctæ retrahentis à peccato, possibile: an id naturæ rationali creationis iure debeatur, an sit naturæ indebitum, gratiáque Dei peccato deperdita ac per Christi merita, & redemptionem hominibus cunctis, quare, & machinantibus ac perpetrantibus Christi necem restituta? adhuc sub iudice lis est.

3 Gaspar Hurt. d.14.dif.14.§.*& ob similem rationem* respondet Christi tolerantiam, & mortem, quibus eius merita ad omnem redemptionis gratiam consummata sunt, non supposuisse auxilia gratiæ eam molientibus, & exequentibus data, quia mors secundùm se eiúsque acceptatio, & tolerantia à cogitatione eam illis diffuadente, & potiùs impediente, quàm expediente, minimè pendebat; si autem mors secundùm se, eiúsque acceptatio, & tolerantia, quibus, vt sic, merita Christi ad omnem redemptionis gratiam consummata fuere, auxilia gratiæ illis hominibus data non supponebant, sine vllà repugnantia mutuæ prioritatis naturæ dari illis auxilia eiusmodi potuerunt, datáque vt, communis sententia fert, exmeritis Christi de facto sunt. Cæterùm quæ actiuitatem virtutémque in actu primo impediunt, se etiam ex parte actus primi tenere debent, ac pro illo signo naturæ adsunt, ad illúdque expectant: quia contrarij vires imminuunt, atque in actu primo debilitant. Cum ergo sancta cogitatio, seu gratiæ auxilia àpatrandâ Christi morte homines illos retraherent, cogitationem oppositam eosdem in tantum facinus inducentem in actu primo impedirent, ne eos præcipites in illud ageret, ex parte actus primi supponenda pro priori naturæ ad mortem atque eius physicam tolerantiam sunt.

Contra secundò: non præcedant auxilia mortem physicam, eiúsque in Christo tolerantiam, qua, vt sic, merita redemptoria Christi consummentur: ast mors physicè pro prioŕ naturæ reali ea gratiæ auxilia antecessit: ergo non fuere data eiusmodi auxilia retrahentia homines illos à morte Christi patranda, vt scilicet facinus immane vitarent; Paret consequentia: nam mors pro priori naturæ executa, & vt talis, præuisa est impossibilis vitatu; ergo ex ea sic præuisa non magis, vt vitaretur dari auxilia possent, quàm dari possunt, vt fiat aliquid chymericum, & impossibile, ast ad impossibile patrandum nequeunt dari auxilia: ergo nec molientibus, & exequentibus mortem dari potuerunt auxilia, nisi pro priori naturæ ad eorum physicam molitionem, & executionem donarentur.

4 Hoc argumento coram impetitus Hurtado aiebat Christum Deúmque in morte ipsius appetiisse non molientium & exequentium actiones, quas, vt pote iniquas & pessimas in genere moris vterque oderat pessimè; sed solùm Christi passionem, & tolerantiam, quæ bona, honesta, ac valdè meritoria erat, eáque, vt à Christo tolerata merita ipsius consummata fuisse redemptoriè, gratiámque molientibus & patrantibus ipsam fuisse promeritum. Sed contra; quia ante physicam mortem, quâ sublatâ physicè merita consummata non essent, physica perditorum illorum hominum actio naturâ præcessit, non quidem à Deo intenta (quod ad prioritatem, in qua est difficultas, refert parùm) sed permissa. Secundò non potuit tolerantia mortis Christi eiúsque passio esse pro priori naturæ ad meritorum eius pro gratia redemptionis consummationem, quin, & actio per agentium mortem pro naturæ priori ad eius consummationem supponeretur, cum occidere, & occidi, interficere, & interfici, re ipsa, imò & formaliter idem sint, solúmque voce differant tenùs: ac proinde actio, & passio grammaticaliter solùm diuisæ sint. Si ergo, & occidentium actio, & mors ipsa in facto esse exercita siue executa, præcedit præuidetúrque ante auxiliorum retrahentium collationem, quomodo, vt eius patratores eam non patrent, pro posteriori dabuntur, quin dentur ad impossibile, vt secundo loco arguebam.

Tertiò efficaciùs argumentor ab absurdo; quia, si cogitationes, siue auxilia homines illos à morte patranda retrahentia data illis non sunt, sed pro posteriori naturæ ad eorum patrationem, ac mortem executam toleratámque: cum illis ipsis auxiliis eorum libertas ad eam patrandam mortem pro priori naturæ constitui deberet, vt libera ipsis ac peccaminosa eiusmodi patratio foret: fiet sane, nec mortem Christi molientes, patrantes, & exequentes in eius patratione liberè fuisse operatos, quare nec in ea peccasse: quod est erroneum, dicente Christo, maius peccatum habuisse, qui ipsum & Phariseis, & Pilato tradidit: vbi eos omnes eâ in re declarat peccatores fuisse: Iudam autem iniquissimum.

CERTAMEN II.

Nostra eáque solidior proposita difficultatis satisfactio.

1 Solidiùs ergo & verius difficultas proposita à nobis expeditur. Dicimus enim duplici decreto, causáque adæquata mortis suæ occisum esse Christum: altero quidem independenti à patrantibus eius mortem, quâ viâ occisus consummauit merita respectu gratiæ redemptionis dandæ crucifigentibus, vt à morte patranda abstinerent: altero verò dependenter à voluntate, & actione crucifigentium mortémque Christi patrantium. Morte igitur independenter ab hominum illorum actionibus causata, consummata Christi merita sunt, sícque præuisa illis auxilia gratiæ, quibus à tanto scelere retraherentur, à Deo obtinuerunt: quibus ipsi abutêtes liberè ac scelestè pro naturæ posteriori causas mortis eiusdem adæquatas adhibuerunt: quin inter mortem Christi, & gratiæ auxilia mutua esset prioritas, sicut de gratiâ progenitoribus datâ per Christi merita vt existentis decreto, & actione totali independenter à causis secundis philosophabamur. Ratio ex his quæ de facto fuerunt omnibus perspicua est. Etenim vt quæst. proximâ cert.5. à num.2. docebamus; is humanitati Christi dolor fuit de hominum pecatis, Deíque offensis, eáque toto vitæ tempore tristitia, quæ ad eius interitionem satis supérque foret, ni miraculosè, & à causis secundis independenter à Deo conseruaretur, vt existeret. Huius ergo doloris exigentiæ atque acceptationi, & oblationi sui in mortem pro hominibus à Christo semper, sed in horto palam factæ illis verbis, *non sicut ego volo, sed sicut tu* ac rursus *non mea voluntas, sed tua fiat*, annuens Deus, decreuit Christum tali tempore mori suspensione concursus, quo miraculosè ab ipso contra doloris & tristitiæ impetum tandiu seruauerat, sícque præuisâ morte, & consummatione meritorum, exinde gratiæ auxilia sufficientia, Iudæis, Pilato, carnificibúsque distribuit, quibus possent à morte patranda detineri, si vellent; quibus tamen acceptis causas totales mortis

Pro illo eodem tempore futuræ ipsi applicuerunt, ac Per summum scelus Christum necârunt.

2 Obiicies ergo: deficiente passione, & crucifixione à Iudæis, iudice, & tortoribus factâ Christus de facto obiisset. Patet; quia pro naturæ priori, vt eis donarentur auxilia mors supponitur aliunde facta absolutè: Confirmatur: quidquid à duplici causa totali fit, alterâ sublatâ absolutè perseuerare debet de facto; alioqui si alterâ deficiente deficit effectus, neutra causa totalis est. Respondetur distinguendo consequens, vi causalitatis, & influxus si prima causa maneret, sublatâ aliâ, concedo consequentiam; absolutè, nego consequentiam: quia aliunde potest esse connexio duplicis illius causalitatis totalis, vt alterâ positâ nequeat non esse & alia; & sublata altera, nequeat non & alia auferri; Nouit itaque Deus ac decreuit si ad exigentiam tristitiæ ac doloris Christi, eiúsque acceptationis anxiæque oblationis sui in mortem eam decerno, quam vt consummatiuam redemptionis, ac meritorum eius exopto, videóque executam, dabo auxilia gratiæ proditori, accusatori, iudici, & tortoribus, vt ab eius morte suo quisque gradu abstineant: vidit mortuum absolutè ex vi primi decreti, exindéque necessitate consequenti ea omnia auxilia data illis sunt, mórsque ab ipsis secundò causata, logica impossibilitate ea omnia non eueniendi, ac mortis secundò ab eis non causandæ. Ast inquies: vt quid auxilia dabantur vt mortem vitarent, quam absolutè auxilia supponebant? Respondeo: non, vt absolutè vitarent mortem, sed ne ad eam concurrerent ponerentque re ipsa secundò; vt ipsi autem putabant primo.

3 Oppones secundò: mors Christi absolutè supponitur futura vi anterioris decreti, ante auxilia illis hominibus data, eorúmque actiones: ergo Iudæi, Pilatus, & crucifigentes non occiderunt Christum; quod est apertè contra Scripturam. Patet consequentia. Nam occisio essentiâ suâ supponit viuum eum, qui ipsa occiditur, non mortuum: atqui per nos actiones omnes patrantium, atque exequentium Christi mortem supposuerunt naturâ Christum mortuum, non viuum: ergo non fuerunt propriè occisiones Christi: ergo, qui eas exhibuerunt, non occiderunt Christum. Nego primam consequentiam ad cuius probationem distinguo maiorem: supponit naturâ viuum ac non mortuum occidendum, nego maiorem; tempore supponit, concedo maiorem. Et admissâ minori, nego consequentiam. Ratio est prona quia ad mortem solùm supponitur vita tanquam terminus à quo, quasi mutationis à vita ad mortem, qui terminus mutationis nusquam nisi tempore præcedit; Sin ostendant, quo causæ genere vita in viuentis mortem influere debeat? aut quomodo mors ad viuentis generationem (cuius eadem est ratio) concurrat.

At inquies, Christi oblatio in mortem supponebat malitiam ac determinationem Iudæorum de eius occisione ac proinde & auxilia data, ne eum occidere decernerent: ergo non citatur mutua prioritas cum hæc oblatio decretum primum de morte Christi antecesserit per nos. Antecedens videtur apertum apud Euangelium Ioannis. *sciens Iesus quia venit hora eius.* Atque illis etiam verbis: *desiderio desideraui hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar.* Nego antecedens. Licèt enim eam scientiam absolutam de sua passione, & morte, nec solùm tunc, sed ab initio, conceptionis suæ Christus haberet, rectéque referat Ioannes; ast se ex illa scientia Patri in mortem obtulisse, nec Ioannes docet, nec est admittendum, sed solùm ex scientia conditionata mortis à Patre decernendæ si se offerret. Esto: cum se à Iudæis vltrò occidendum occurrit seséque obtulit, ex scientia determinationis eorum sese obtulerit; sed eâ ratione ipsorum auxilia, ne mortem patrarent, non præcessit.

Denique instabis, dolorem, & tristitiam quæ primum illud decretum anteiêre, fuisse de peccatis omnibus futuris, inter quæ erant crucifigentium; vnde mutua prioritas infertur, quam vitare conamur. Sed respondeo fuisse de omnibus aliis, non de crucifigentium, mortémque patrantium, licet eorum etiam dolorem, & tristitiam haberet: ast cum in dolore aliorum satis ad mortem esset, eorum solùm dolor attentus ad decernendam suspensionem conuersus fuit.

DISPVTATIO III.

De Christi Domini satisfactione.

BLONGAM alij hac de re disputationem texunt, quia, vt paucula controuersia de satisfactione huc remissa tradant, alia omnia repetenda hic sunt, Nos verò, qui nil ibi, quod ad satisfactionem spectet omisimus sed rem totam absoluimus, breui præsentem disputationem expediemus duabus nempè breuiculis quæstionibus. Prima erit, quonam Christus Dominus satisfecerit? secunda ex qua virtute fecerit pro omnibus satis.

QVÆSTIO I.

Quonam Christus pro omnibus satisfecerit?

DE duobus quæstio esse potest, an vtroque, vel altero Christus pro omnibus satisfecerit: nempè de meritoriis ipsius operibus deque reipsa oblata, puta, vitâ Deo à Christo oblata, per mortem, sanguine per verbera, ac similibus.

CETARMEN I.

Meritis suis Christus dominus pro omnibus satisfecit superabundanter, at nostra à Deo opera non exclusit.

1 Dico primò: Christus suis meritoriis operibus pro omnibus superabundanter satisfecit. Est patrum omnium communis conclusio Catholicis omnibus, imò & hæreticis indubitata, sæpissimè in Scriptura, tum nouâ, tum veteri expressa, Paulo præsertim tertio quoque Verbo inculcata. Idcirco testimoniis Scripturæ, & Patrum recitandis, doctoribúsque Theologis recensendis, vti superfluo labore, abstinebo: cum vno verbo referri pro ea omnes possint. Ratio Theologica ad manum cuique est. Cum enim disp. 1. q. 1. ostenderimus quodvis Christi meritum infinitum simpliciter esse: atque de ratione meriti infiniti simpliciter sit præmium omne possibile mereri; insuper omnium peccatorum remissio, tam quoad culpam, quàm quoad offensam (etsi hæc à culpa & malitia diuersa esse admittatur) & quoad omnia merita ex illis contracta, sit præmium possibile respectu Christi Domini, qui, vtpote nostri omnium caput, eorum remissione potest in omnibus præmiari: ergo vnico solùm actu meritorio eam nobis cunctis remissionem, non solùm condignè, vt nulla ipsi à Deo fieret gratuita liberalis donatio, sed superabundanter; siquidem, nec omnes possibiles remissiones dare de facto sunt, nec si darentur illius vnici actus meritum æquarent, nedum excederent. Quòd si vnico actus

superabunt

superabundanter etiam, pro omnibus satisfecit ob cuiusque meritiuum valorem infinitum, quid de satisfactione per infinitos penè actus meritorios ab instanti conceptionis ad vitæ vltimum continuò nocte diéque, in somno, ac vigilia ab ipso elicito dicemus? temperamento sanè opus est, ne tanta exhibita meritiua satisfactione, otio nos ac somno solui posse cum hæreticis credamus.

2 Dico secundò. Meritiua Christi satisfactio merita & studia nostra honesta non excludit; est Catholicorum omnium conclusio contra proximi & præsentis sæculi nouatores, Lutheranos, Caluinistas, & alios, qui redemptionem Christi peccandi copiam sibi esse impiè volunt, ac perditæ suæ vitæ thesseram credunt, & clamant. Probatur conclusio ex Vasquez d. 4. Soar. d. 4. sect. 5. §. *ex his ergo*, *qua in genere*: quia satisfactio meritoria Christi seipsa extinctiua formaliter debiti ac peccatorum nostrorum non est, imò nec esse potest: ergo non est necessariò eorum satisfactiua, nisi Deum cogat exactiuè, aut actiuè, vt remittat. Probo consequentiam; quod enim formalis satisfactio non est, potest cum debito & peccato consistere: ergo nisi aliunde, exactiuè videlicet, aut actiuè Deum cogat, vt remittat, debitum peccati peccatúmque in ipsum absolutè cum illo consistere poterit. Si autem potest absolutè consistere, ac proinde nostrum studium atque opus locum etiam habere potest, posita Christi redemptione, vt à peccatis de facto, eorúmque debitis liberemur, gloriosius Deo Christóque ita nos meritis suis redimere ac pro peccatis nostris satisfacere, vt studio nostrísque bonis operibus locus daretur, quàm vt nostrum studium bonáque opera prorsus excluderentur ad consequendum, omnem redemptionis illius fructum. Etenim primo modo ea solùm nobis ex meritis Christi donarentur, quibus nos propria industria, & laudabilitate accedente honestè viueremus salutémque, & gloriam assequeremur: ac proinde primo redemptionis genere Christus honestæ ac sanctæ reipublicæ author suis meritis extiterit; secundo autem redimendi modo, qui nostra opera excluderet, perditorum hominum, ac flagitiosorum author fuisset; siquidem redemptionis securitas delinquendi faceret hominibus facultatè, vt proh dolor in hæreticis, qui ita opinantur, experimur. At quis dubitet Deo gloriosius esse ac Christo. proborum hominum authorem esse, quàm perditorum: nobis item sanctos ex Christi meritis esse, proprióque simul mérito ac labore pio beatos quàm perditos, ac prauos felices.

3 In antecedenti primo, ex quo discursus noster pendet fundandi, Vasquez & Soar. strenuè laborarunt. Etenim, vt ex aliqua actione formaliter tollatur denominatio, seu moralis effectus fundatus in alia, debet inter vtramque formalis oppositio intercedere, vt mille, imò omnibus exemplis in materia ablationis formalis denominationis, seu effectus moralis fundati in actione aliqua per aliam, manifestum est: atqui meritoria Christi operatio formaliter non opponitur actioni nostræ peccaminosæ, in qua fundatur denominatio atque effectus moralis peccati, & debiti ex illo contracti: ergo meritoria operatione Christi non tollitur formaliter peccatum, eiúsque debitum: quare, nec est formalis nostrorum peccatorum, atque ex eis ortorum debitorum satisfactio. Patet consequentia hæc; quia solum quod formaliter tollit peccatum eiúsque debita, est eorum formalis satisfactio, vnde infertur, nec esse posse formalem satisfactionem pro nostris peccatis merita Christi secundum se precisè: quia formalis effectus formæ, ex intrinseco & essentiâ formæ prouenit ineuitabiliter. Quare, quod semel positum formalem effectum non præstat, secundum se præstare illud non valet. Minor primi syllogismi probatur. Nam oppositio formalis solum est inter formas respectu eiusdem subiecti: atqui subiectum actionis meritoriæ Christi Christus est, meæ, verò actionis peccaminosæ ego, & sic in aliis hominibus, qui omnes diuersi reipsa à Christo sumus: ergo inter actionem meritoriam Christi & actionem nostram peccaminosam, non est oppositio formalis. Confirmo; quia dignitas & præmium ex opere meritorio solùm prouenit subiecto operanti, quamuis alter mercedem recipiat pro operante, non tamen laudabilis ob eius actionem est, sed solùm vsufructuarius eorum, quæ alterius laudabilitati, ac merito à quo se abdicare nequit, debentur. Ergo tota dignitas meritoria Christi, respectu gratiæ remissionis peccatorum, ac gloriæ ita in Christo est, vt in homines nec transferatur, nec transferri possit: etiam dum eius titulo gratiæ auxilia à Deo recipiunt: ergo indignitas peccatorum nostrorum stare potest in nobis, stante dignitate meritoria suorum operum in Christo: ergo non opponuntur formaliter.

4 Quòd autem nec actiuè, nec exactiuè inducat necessariò meritum & redemptio Christi remissionem nostrorum peccatorum ac debitorum, quæ ab illa contraximus, Probatur facilè. Primò ab absurdo: quia, si ita res esset, infernus pro hominibus puniendis negandus foret afferendúmque neminem ob sua peccata, inferno damnandum: imò nec temporalibus pœnis mulctandum, sine Dei crudelitate ac duritie voluntariâ. Quid enim boni, & æqui in aliqua hominum punitione esset pro peccatis, pro quibus satisfactionem necessariam, quámque nequeat non admittere, recipit. Secundò probatur: quia oblata solutione, seu valore (in quouis genere sit) personæ offensæ, seu iudici ab alio pro reo, seu offendente, etsi valor ab alio oblatus, longe sit maior illo, quem reus, vel offendens debet exhibere: integrum iudicis vel personæ offensæ est, illud pro reo vel offendente in solutionem, seu satisfactionem admittere vel secùs, quin vel reo, vel offerenti iniuria fiat: ergo, licet meritorius Christi valor, quo pro nobis satisfecit, longè maior sit malitia, & demerito ac debito omnium hominum peccatorum, & etiam possibilium, vt verè infinitè maior est Deo iudici, & si placet, etiam specialiter à nobis offenso per delicta nostra, integrum erit illa pro delictis mundi in nostri omnium satisfactionem acceptare vel non acceptare absque vllâ nobis vel Christo exhibenti iniuria arrogata: eo precisè quod sit alterius ac non delinquentium ipsorum solutio, & satisfactio: ergo merita Christi nec sunt se ipsis formalis satisfactio, & remissio nostrorum delictorum, nec eam necessariò inferunt. Quare eis positis liberè atque cum honestate summa potest Deus nostrorum delictorum offensas, ac debita remittere absolutè, vel non remittere: quare & sic velle eas remittere & aboleri, vt nostra industria bonúsque vsus gratiæ intercedat. Id quod nescio, quâ ad suos errores consequentiâ præfati hæretici negent: cum ad eorum omnium remissionem fidem in Christum, quam sufficere docent, requirant: quæ, nisi ipsorum sit, bona honestáque fides hominum est. Eam autem fidem sufficere, qui alter eorum error est, impugnauimus satis controu. de gratia iustificante. Legat, qui volet ea de re, Maldonatum nostrum sæpe doctissimis commentariis in Euangelia disputantem, præsertim ad illa Math. verba *Videns Iesus fidem eorum ait paralytico: remittuntur tibi peccata tua.* Vbi, quàm extra rem hoc, & alia Euangelij testimonia pro suo errore ab hæreticis inducantur, doctè, & subtiliter demonstrat.

5 At dices. Nequit Deus remittere peccatum Petri ob merita iusti alterius, quia maior est indignitas Petri vísque meritiua delicti, quam vis meritiua operis meritorij: atqui maior est excessus dignitatis Christi, valorísque meritiui suorum operum pro nobis satisfacientium, respectu indignitatis delinquentium hominum valorísque demeritorij peccatorum: ergo hoc posito non poterit Deus peccata & debita detinere ac non remittere, teneréve à gratiæ & gloriæ donatione, ac remissione peccatorum, & debitorum ex illis. Probatur

batur consequentia ac simul confirmatur hæc ratio à priori quia posito contrario debiliori in conspectu fortioris, nequit non fortiori effectus decerni victoriáque à Deo addici: ergo posito infinities fortiori, maioríque valore, & exigentia meritiua, & satisfactoria operum Christi, nequit non contra minorem debiliorémque exigentiam demeritiuam peccatorum etiam omnium prævalere, & remitti à Deo peccata, eorúmque debita omnia.

Recentiores Complutenses ex Lorca d.8.num.25.&, vt putant, ex Anselmo.2.*cur Deus homo*.c. 19. aiunt respectu eorum, quibus efficaciter merita sua Christus applicuit, tenere consequentiam, sed quatenus ex valore meritiuo est, cum aliis sufficiens applicatio Christi non desit, in omnibus, æque, vel negandum vel admittendum videtur. Admisso igitur antecedenti negant secundò ijdem consequentiam; ea tamen doctrina qua subiungendis ab ipsis instantiis locum potius quàm solutioni faciant. Respondemus nos primò negando antecedens; tum quia iustum posse de condigno gratiam peccatori mereri ostendimus contr.2.d.q. tum etiam, quia licet solum posset mereri illam de congruo peccatori, ast sæpe hoc solùm merito posito contra peccatoris indignitatem prævaluit, vt ipsi gratia ob iusti alterius merita daretur, vt Saulo ob Stephani merita fatentur Patres, & Scolastici. Ratio est: quia merita, vel demerita nulla ita Deum cogunt, vt quod exigunt negare vel concedere integrum ipsi non sit, ac cui velit exigentiæ maiori, vel minori annuere supremi sui erga creata omnia iure. Vnde constat falsum esse confirmationis à priori antecedens; licet enim regulato decreto ex sola exigentia creata verum sit, ast cum posset illam Deus honestissimè, ac fine creaturarum iniuria negligere, est absolutè falsum.

CERTAMEN II.

Re etiam oblata, Christus pro omnium peccatis satisfecit.

1 EST conclusio expressa nostri Vuadingo d.4.dub. 10.num.134. in eámque inclinat Soar.d.15.sect. 6. §. *sed responderi possit*. Licet autem non sit à Deo communis Theologis cæteris, eam tamen amplectimur, quia videtur Scripturæ, & Patribus conformior. Probatur 1. ex 1.Petri.1. *Non corruptibilibus auro, & argento sed pretioso sanguine agni immaculati redempti estis*: ad Ephes. 1. *in quo habemus redemptionem per sanguinem eius*. At inquit Vasquez d. 36.c.6. hæc de sanguine non secundùm se sumpto, sed, vt meritoriè effuso, esse intelligenda, vt videtur innuere August. 13.de Trinitate dicens: *sanguis ille quoniam eius erat, qui nullum habuit omnino peccatum, ad remissionem nostrorum fusus est peccatorum*. Ac Leo. Pap. serm. 12. de Pasch. c. 13. *effusio sanguinis iusti, tam potens fuit ad priuilegium, tam diues ad pretium*, sed certè nil in his est, quod meriti valorem ad valoris redemptorij vim in sanguine à Christo necessarium sonet; quin, dum dignitatem, & sanctitatem fundentis ex vnione hypostatica memorant sanguinis ipsius, hypostaticè etiam vniti valorem redemptorium potiùs declarant. Secundò illius hæc verba sonarent: non tamen aliunde valorem sanguini, quam ex merito, negant: quare argumentum ex his patribus negatiuum solùm esset: videlicet valde infirmum. Maximè, cum Augustinus infrà citandus in sanguine ipso effuso valorem redemptorium recognoscat. Tertiò: in primo Petri testimonio valori auri, & argenti, qui independens est à merito soluentis, ac redimentis, sanguinis Christi redemptorius valor comparatur, & præfertur. Secundo verò testimonio Pauli per sanguinem Christi redemptionem haberi nulla meritorum eius monitione facta dicitur. Consonat idem Paulus sibi dicens, tam ibi quàm ad Colloss. 2. & ad Rom.3. *Redemptos nos esse per fidem in sanguine ipsius*. Adde Lucæ 22. *hic calix nouum testamentum est in sanguine meo, qui pro vobis effundetur*, quibus similia reliqui Euangelistæ tunc à Christo dicta retulerunt. Item 1. Ioann.1. *sanguis Iesu Christi Filij eius emundat nos ab omni peccato*. Apocal. 7.de beatis dicitur *lauerunt ac dealbauerunt stolas suas in sanguine agni*. Si autem in sanguine ipso non esset valor satisfactorius, ac remissorius peccatorum, sed solùm in merito offerentis, minùs propriè sanguine ipso mundari, ac lauare, & dealbare stolas suas dicerentur iusti: ergo in ipso sanguine valor ille inesse censendus est, vt propriè accipiantur ea testimonia: maximè, cum propriè huic acceptioni nec Scriptura, nec Patres, nec firma vlla Theologica ratio aduersetur, sed potiùs faueant, vt iam ostendo.

2 Audiatur ex Patribus primo loco Augustinus serm. 128. de tempore, sic pro nostra conclusione locutus: *Pretium vitæ nostræ sanguis est Domini, & totius vitæ incolumitas sempiterna. Pecunia illa totius mundi copiosa possessio est*. Quid clarius? valoré in sanguine sicut in pecunia independenter à merito offerentis recognoscit: sicut, & Leo extremis verbis illis à Vasquio oppositis, *tàm diues ad pretium*. Sed, luculentiùs adhuc ad illa verba Psal.65.*Terribilis est super omnes Deos* in eandem sententiam scribit. *Queritu quid emerit? videte quid dederit, & inuenite quid emerit. Sanguis Christi pretium est: tanti quid valet? quid nisi totus orbis? quid nisi omnes gentes?* consonat Cyril. Alex. lib. de fide ad Regi. & Clemens 6. in extrauagan. *vnigenitus*, de pœnitent. & remissionibus qui nulla facta mentione meriti offerentis in sanguine Christi, imo in quauis eius minima guttula superabundans etiam redemptionis nostræ pretium recognoscunt.

Accedit quod Theologi illius ætatis famosiores coram Pio. II. disputantes contra Durandum & alios, qui negabant sanguinem Christi vnitum hypostaticè Verbo fuisse, vnitum fuisse probabant, quia ex citatis Scripturæ locis in illo fuit nostræ redemptionis pretium: atqui, si solùm actione meriti offerentis tantùm, & non in sanguine ipso, valorem recognoscerent, malè inde inferrent vnionem eius hypostaticam cum Verbo: nam, etsi offerretur aliquid non vnitum hypostaticè v.g.eleemosynam in illo ratione meriti offerentis pretium redemptionis esset; ergo censent in ipso sanguine esse, asserique ab Scriptura, & Patribus, pretium redemptionis nostræ, quod nisi ex dignitate vnionis hypostaticæ sanguini inesse non poterat: ac proinde bene ex pretio redemptionis nostræ in sanguine contento vnionem hypostaticam sanguinis Christi intulerunt. Ea verò disputatione, & argumento contra Durandum, & sequaces audita, Pius secundus eorum doctrinam damnauit, vt testis ocularis est Syluester in rosa aurea tract. 13.q.31. referúntque Dominicus de Dominicis quæstionibus Euangel. in Paschate & lib. de sanguine Christi, ac Director inquisitorum 2.p.q.10. Cum autem conclusio nostra, eius argumenti fuerit antecedens, probata etiam Pio. 2.fuit.

3 Denique audiendus est Paulus ad Hebr. 9. non solùm conclusionem, sed & rationem eius prioris his verbis perstringés. *Si enim sanguis hyrcorum atque Taurorum &c. quanto magis sanguis Christi emundabit conscientiam nostram*. ac si diceret: si ex Dei pacto sanguis hyrcorum independenter à merito offerentis vim habebat, valorémque ad emendationem carnis, quanto magis vi vnionis hypostaticæ cum Deo, sanguis Christi vim habebit, & valorem emundandi conscientias nostras à peccatis independenter à merito Christi offerentis, & effundentis. Vbi non solùm argumentum à paritate continetur, sed à priori: quia ex vi vnionis hypostaticæ aduenit sanguini Christi à

Deitate

Deitate valor infinitus, immensáque æstimabilitas, quæque totius mundi redemptionem æstimatione rationabili superet: non secus ac ob dignitatē operantis Christi ipsius operibus infinitus accrescit valor: ergo opus non habet sanguis Christi merito offerentis, & effundentis, vt sit superabundans pretium redemptionis; sicut, nec merita Christi alio egent: ergo re etiam oblata Christus nos redemit atque pro omnibus superabundanter satisfecit. Probatur secundo à pari; quia in Sacrificio Missæ independenter à merito offerentis, siue principalis Christi, qui nunc, cum offertur, nil meretur, siue sacerdotis, qui nil sæpe, parumue meretur infinitus est valor ex parte rei oblatæ: quia eo incruenter immolatur caro, sanguis, vitaque Christi ratione vnionis hypostaticæ infinitè digna: ergo, cum hæc eadem cruentè à Christo offerebantur, infinitus in eorum oblatione ex parte rei oblatæ atque independenter à merito offerentis inerat ad redemptionem, & satisfactionem, valor.

4 Opponit Vasquez: ergo Christus effusis lacrymis ex parte rei oblatæ æque nos redemit: cum tamen Scriptura, & Patres omnes sanguine Christi nos redemptos clament, nusquam verò iis edemptos dicant. Respondetur, atriùs obiectione hac impeti obiectantem. Etenim valor meritorius æquè est in effusione lacrymarum Christi atque in sanguinis ipsius effusione: quare de redemptione, & satisfactione meritoria eodem modo de vtriusque effusione loqui deberent: ergo obiectio hæc probat potiùs in sanguinis Christi effusione, ex parte rei oblatæ esse redemptionem, & satisfactionem, non autem in lachrymarum, effusione, quia humor ille aqueus lachrymationi inseruiens, vel vnitus hypostaticè non fuit (vt verius puto, nequod semel assumptum est, fuerit aliquando dimissum) vel vbi primum est effusus vnitus non permansit: in his autem, quæ oblatione ipsa non pereunt, vt valor, & pretium ex parte rei oblatæ adsit oportet, vt post oblationem perseueret; non perseuerauit autem, in lachrymis oblatis, & effusis, cum vnio ipsa effusione earum cessarit. In his autem quæ oblatione ipsa pereunt, vt vita, sicut non requiritur, vt existant cum offeruntur, sed, quod in eius, cui offeruntur, obsequium pereant, opus non est, vt valor, & pretiositas eorum, quæ sine ipsis esse non potest, perseueret: sed quod totum à Deo antea pretiosum in eius voluptatem profundatur.

5 Acutiùs obiecit sibi Vuadingo. ergo cum Deipara puerum præsentauit in Templo, ex parte rei oblatæ mundum redemit, & pro omnibus satisfecit: cùm puer oblatus ob hypostaticam vnionem infiniti valoris esset. Respondet autem optimè, vt aliquis re oblata satisfaciat non esse satis rem oblatam æquare, imò excedere satisfactionem, sed esse ex rebus sui Dominij; Deipara autem in puerum oblatum Dominium non habuit vnquam, quin potiùs semper sub eius dominio fuit. Patet id quidem exemplo. Etsi enim alius dicat debitori: solue ex mea pecunia tuo creditori, ni pecuniæ dominium in ipsum transferat, sed is alterius pecunia ex eius voluntate, & iussu soluerit, non ipse sed alius, cuius pecunia est, soluit, & satisfacit. Sic Deipara è pueri voluntate & iussu filium Templo & Deo offerens, etiam pro sui, & aliorum hominum redemptione, & satisfactione non illa, sed puer ipse re oblata nos tunc redemisse, ac pro omnibus satisfecisse dicendus est.

At dices: quidnam Deo datur, offerturve, de quo denuò complaceat, & quod non habeat, effusione sanguinis Christi, si actionem meritoriam deducas qua gratum denuo obiectum exhibeatur? cuique debeat suo modo gratitudinem? Sed rogabo quidnam Deo, quod non habeat, nouáue materia iucunditatis gratitudinisque Deo sit, offerarúrue in Missæ sacrificio? nam Christus incruentè oblatus, mortisque eius merita iam habebat; repetitione igitur oblationis eorum, quæ semel habuit, hic complacet: ibi vero oblatione prima.

QVÆSTIO II.

Ex qua virtute Christus satisfecerit.

DVplicem satisfactionem Christi pro nobis asseruimus proximè, & per merita, & per rem oblatam, de vtráque ergo inquiritur ex qua virtute fuerit?

CERTAMEN I.

Re oblata ex nulla virtute Christus satisfecit formaliter, secus materialiter.

1 DIximus Re oblata Christum Dominum satisfeciisse quod tamen ita intelligendum non est, vt satisfactio hæc liberam rei illius, scilicet sanguinis, ac vitæ profusæ à Christo exhibitionem excludat. Etenim satisfactio non solùm dicit rei, quâ satis fit, valorem, debito æqualem, sed eius, qui eâ satisfacit, spontáneam, liberámque creditori exhibitionem. Vt enim supra aduertebamus, cum ab inuito & nolenti Prætor tantundem pecuniæ extorquet, quantum satis est ad compensandum creditori, idque creditori tradidit in compensationem, debitor non satisfacit, licet, ex eius pecunia satisfactum fuerit per Prætorem ac proinde, & debitum extinctum. Vt ergo Christus, re etiam oblata vitæ ac sanguinis effusione pro nobis satisfecerit, opus est vt spontaneè, ac liberè vitam, & sanguinem suum Deo obtulerit, atque in ipsius obsequium effuderit. Cum autē infinitam eius sanctitatem deceret, nil liberè, nisi laudabiliter, & honestè, ac meritoriè in ipso exerceri, in ea Sanguinis vitæque suæ oblatione ex virtute fuisse, ac non sine merito operatum citra dubium est. Hinc videtur Christum, re etiam oblata, non nisi ex virtute aliqua satisfeciisse: ac proinde, ex quâ demum, re etiam oblata, Deo pro nobis omnibus satisfecerit, inquirendum merito esse.

Dico primò tamen. Re oblata ex nulla virtute Christus formaliter satisfecit. Nullos habet conclusio, siue aduersarios, siue Patronos: quia satisfactio hæc Christi per rem oblatam non adeò minutè explorata à Theologis, etiam pauculis, eius assertoribus fuit. Ratio est ex ipsa conclusione & satisfactione Christi, re etiam oblatâ, satis procliuis; siquidem, vt re oblata fiat satisfactio debet esse in ipsa quantum satis sit, vt debito, pro quo satis fit, fiat satis, quin, vt ipsa fiat debito satis, aduocanda sit virtus, ac valor meritorius actionis, qua res ipsa debito æqualis exhibetur à satisfaciente: imò, quin aduocari possit aut debeat. Etenim, si aduocari debeat res oblata, adæquata compensatio debiti illius non est, aut poterit non esse: quod implicat cum suppositione, quòd ipsa, nimirum res oblata, æqua compensatio sit. Hinc, qui debet centum eò præcisè, quod sponte ac liberè centum creditori appendit, re appensa, & oblata satisfacit, ex quocumque fine appendat, vel indifferenti, vel turpi, vel honesto. Quin quotidie videmus debitorem creditori soluere, non ex iustitiæ amore, sed inanis gloriæ, vel inimicitiæ gratia, vt eum postmodum liberius infectetur, quin eo à perfecta solutione satisfactionéque debiti per rem exhibitam solutio decidat. Quod si ex beneuolentia creditoris soluat, aut ex misericordia, vt eius necessitatem subleuet, adiungetur meritum cum satisfactione, siue actione satisfactiua soluentis, per accidens tamen ad satisfactionem pecuniariam, eo quod in hanc minimè ingrediatur. Cum

ergò in re per Christum oblata secundùm se superabundans redemptionis pretium esse statuerimus, licet in libera eius actione ad satisfactionem ab ipso faciendam necessaria & honestas, & meritum, finisque virtutis adsit; ast satisfactionem non ingrediatur illam, nec quia ex fine honesto est effusio sanguinis, ac vitæ, quæ secundùm se satisfacere formaliter possunt.

3 Dico secundò: Satisfactio Christi, etiam re oblata, materialiter fuit ex fine aliquo honesto, ac proinde honesta, & meritoria. Hoc solùm probat difficultas proposita num. 1. fine, & explicata sub finem numeri 2. Prenim, cum ad Christi satisfactionem non solùm per meritum, sed per rem etiam oblatam, libera Christi oblatio effusióque vitæ, & sanguinis requiratur nullâque libera Christi actio quæ non sit ex fine honesto laudabilis, & meritoria esse possit, fine infinitæ suæ sanctitatis præiudicio: fit, vt actio satisfactoria Christi, etiam per rem oblatam necessariò sit ex honesto fine: quare, & coniuncta honestati, & merito Christi, licet res oblata, & actio formaliter ad illam requisita satisfactio non sint, sed materialiter solùm merito, & honestati, ex probo fine desumptis coniunctæ.

Sed tamen quis fuerit eius satisfactionis materialiter honestæ finis non satis inter doctores conueniet. Tot enim opiniones erunt, quot statim de satisfactione meritoriâ agentes referemus. Quòd autem satisfactio hæc ex iustitiæ, vel quasi iustitiæ fine fuerit, videtur vrgentius, quàm de satisfactione meritiua, suaderi. Nam; si Christus re oblata, tanquam pecunia, & pretio dato satisfacit honestè, non ex alio fine honesto quàm satisfaciendi, videtur egisse, Deique placandi, & hominum liberandorum fine, & amore. In hoc autem difficultates de oratione, & gratitudine ad satisfaciendum pro anteactis hominibus videntur recrudescere, Nec enim re vtcumque creditori exhibitâ, sine applicatione speciali, ad hoc, vel illud debitum pro illis satisfacit: v.g. do centum aureos creditori Petri, qui debet viginti, & Ioannis, qui debet triginta: nisi ex illis, quos do, totidem pro Petri debito applicem, vt satisfaciam pro illo, totidémque pro Ioanne, nec satisfactio est nec debitum extinguo: ergo similiter in nostro casu.

4 Dico tamen tertiò: Vt satisfactio Christi re etiam oblata sit, opus non est vt fiat fine satisfaciendi Deo pro hominibus, nec speciali applicatione. Primum patet ex dictis num. 2. med. Nam satisfactio ex quocumque fine fiat, debitum extinguit æque, atque perfecta est satisfactio. Sed, nec applicatione speciali opus fuit in nostro casu; quia, sicut de meritis dicebamus Christi, nobis nimirum iure vnionis siue vnitatis moralis, quam Christus cum hominibus, vtpote eorum frater, & caput, habuit, eius merita seipsis ad præmium illorum recipiendum esse applicata, ita etiam, quidquid valoris satisfactorij & redemptiui in ipso est, vbi in Dei obsequium expenditur, nobis ad satisfactionem satis applicitum est, vt Deus ob illud debita cuncta hominibus remittere possit, ac gratiam, & gloriam bene illâ vtentibus impertiri. Quare ex quocumque fine honesto sanguinem vitámque profunderet, pro nobis fecisset satis. Nihilominùs applicatio non defuit, non tamen orationis, aut gratiarum actionis, sed solius finis satisfaciendi pro hominibus, eósque redimendi, non attendendo anteactorum præteritionem & aliorum futuritionem, dum sanguinem vitámque effudit. Ex quo Christi affectu, & rei exhibitione pro priori naturæ præuiso cunctis suo cuique tempore, gratiam Deus pro posteriori naturæ largitur, peccata remittit, gloriam donat, quin Christus pro antiquis orare, gratiásve agere teneatur.

CERTAMEN II.

Statuitur ex quâ virtute Christus meritoriè satisfecerit.

1 VSitatior, familiariórque Doctoribus est difficultas præsens, ex qua nimirum virtute Christus meritoriè satisfecerit? in qua longa satis est inter Vasquianos, & Soaristas disputatio: an ex virtute iustitiæ, asserentibus hisce, illis verò negantibus: quibus, & nos consensimus contro. 2. d.c. Sunt, qui putent pro antiquis gratiarum actione, ac proinde et gratitudine, satisfeciisse meritoriè, pro posteris verò oratione: quare, & ex virtute religionis; quem modum satisfaciendi, etiam pro antiquis locum habere putat Cardinalis Lugo ac proinde pro omnibus et eadem satisfeciisse virtute. Extremum hoc, imò & duo prima disieci d. anteced. q. 4. ostendendo, vt merita Christi hominibus præsint. speciali applicatione ipsius opus non fuisse, sed ratione vnitatis moralis Christi capitis cum reliquis hominibus, suis videlicet fratribus, & membris, satis illis esse Christi merita applicata, vt eorum mercedem possint à Deo obtinere. Ex quo principio, & difficultas, & opiniones istæ generatim à fundamento eruuntur. Speciatim verò contra Lugo ostendi orationem pro re certò accepta esse, non posse: quare, nec pro gratia, quæ certo data antiquis Patribus supponebatur videbatúrque à Christo. Applicationem pro hominibus futuris per orationem in Vasquianis, & Lugo reprehendi; quòd Christum pro omnibus futuris post ipsum hominibus orasse non satis constet, quæ hic perstrinxisse fuerit satis, vt inde ex religionis virtute Christum meritoriè pro omnibus satisfeciisse non probari monstretur.

2 Ostendi etiam ibidem contra Vasquium, & asseclas non potuisse Christum anteactis hominibus gratiam ac peccatorum remissionem per gratiarum actionem mereri: vnde patet, nec ex gratitudine formali potuisse pro illis satisfacere, quin principium meriti sub meritum caderet, si ob meritum gratiarum actionis absolutè præuisum (quomodo, & Vasquez admittit, & solùm dari posset) gratia Antiquis data sit. Hic replicari possent solutiones ab aliis datæ pro merito Christi respectu gratiæ progenitorum, earúmque impugnationes: item solutio ex meritis per modum pretij, & solutionis. Sed hæc omnia, ita satis à nobis supra reiecta sunt, vt nouis impugnationibus non egeamus; solùm hic aduerterim doctrinam nostram, qua difficultatem de gratia progenitorum d. antecedenti componebam, de duplici actione totali existentiæ Christi, locum in merito & satisfactione Christi meritoria per gratiarum actionem pro gratia antiquorum Patrum non habere: quia per quamcumque actionem totalem Christus existens ad gratiarum actionem formalem supponatur, siue à causis naturalibus dependenter siue independenter, gratiarum actio supponere pro priori naturæ debet gratiam antiquis Patribus collatam, & executam. Quare, nisi arbitrariè, & sine fundamento actione secunda totali ob meritum gratiarum actionis gratiam antiquorum Patrum secundò productam asseras, mutuam inter hæc, & repugnantem prioritatem non effugies. Sed nec sic euacuabis difficultatem: quia quod semel præhabetur materia præmij non est.

3 Concludo igitur Christum meritoriè satisfeciisse ex aliis omnibus virtutibus à gratitudine, quas perfectissimè suis actionibus ex proprio cuiusque motiuo exercuit, dum apud mortales vixit, vt supra satis à nobis ostensum est. Eis enim, & cunctis, & singulis infinito valore meritorio gratiam nobis, & remissionem peccatorum, non condignè solùm, sed supra condignum

condignum & superabundanter fuit promeritus: ac proinde, & meritoriè pro omnium peccatis satisfecit: qua in re neminem dissentientem vidi ex Recentioribus, imò nec ex antiquis, si Vasquium excipias, qui totus in gratiarum actione, & oratione est, nilque legi, quod conclusioni, vel leuiter, officiat solùm.

Obiici potest Christum id, in quod venit in mundum habere debuisse pro motiuo suarum actionum: cùm vt exactè opus suum, ac perfectè, perageret: tum vt suam humanam voluntatem, nec solùm opera conformaret perfectissimè voluntati diuinæ, vt conformatum de humana testatus est sæpè: *in iis, quæ patris mei sunt oportèt me esse.* Et iterum: *non veni, vt facerem voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me:* & pluries: At missus est, ac venit à Deo ex fine redemptionis, & satisfactionis pro hominibus: ergo is fuit ipsi omnium suarum actionum præstitutus finis ergo in nulla habuit pro fine aliarum virtutum speciales honestates: ergo nec vllam aliam intendit, siue exercuit præter ipsam, sed tanquam medium ad redemptionem, & satisfactionem intentam. Respondetur tamen: non posse ex fine redemptionis cæteras virtutes propter suam honestatem, vel quantum satis sit vt virtutes sint, à Christo Domino exerceri, cum in eis, vt talibus, sit meritum & satisfactio pro nobis. An verò ex affectu, & intentione eius finis imperatiuè, an verò motiuè solùm, difficultas est quæ ex aliis principiis pendet, quam hic examinare non expedit: cum satis ad obiectionem sit ex affectu redemptionis nostræ, cæterarum virtutum actus imperatos in Christo fuisse; quomodo vnaquæque propter ipsam exercebitur, etsi id ad virtutis cuiusque exercitium requiratur.

CONTROVERSIA SEPTIMA.

DE HONORARIIS CHRISTI, QVA hominis, dignitatibus.

IN honorariis Christi, quà hominis, dignitatibus numerantur hæc, Regnum, Dominiúmque in creata; Sacerdotium summum, siue spirituale regnum, Mediatoris officium, capitis dignitas, iudiciaria potestas, ac debita ipsi adoratio: quorum singula singulis exactè disputationibus absoluemus.

DISPVTATIO I.

De Regno, & Dominio hominis Christi, in creata reliqua.

CHristi regnum dominiúmque ex parte formæ ac dignitatis, multiplex considerari potest. Primò enim considerari potest Regnum ipsius diuinum quod ipsi, quà hom est, siue eius humanitati minimè conuenire, certum constánsque apud Theologos est. Licet enim Math. 28. num 18. etiam respectu humanitatis suæ dixerit, *data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra*: terminos potestatis suæ humanitatis datæ designat, non autem omnem potestatem, quæ in cœlo est, etiam diuinam, datam declarat. Imò solam spiritualis regni sui potestatem significasse concors Patrum sententia est. Ratio est ex dictis contr. 4. d. 2. perspicua; quia potestas, dignitásque Regia diuina est attributum diuinum commune methaphysicè consequens Deitatem Deúmque quà talem; nullum autem attributum diuinum commune suum effectum formalem, formalitatémve communicat humanitati, imò neque communicare potest, sed ei tantùm, qui reipsa Deitati identificatur. Quod secus habet in formalitatibus personalibus v.g. Paternitate, filiatione quæ humanitatè filiam denominat atque denominatiuè constituit.

At, inquies: humanitas est filia naturalis Dei: ergo iure filiationis naturalis Dei, quasi hæreditariè, competit ius ad Regiam potestatem Dei, bonáque omnia ipsius: vtarguebat adhuc ex filiatione nostrâ adoptiuâ paulus. *Si ergo filij, & hæredes, hæredes quidem Dei.* Sed Paulus bene infert suppositâ subiecti capacitate, nec ad omnia Dei ius hæreditarium concedit adoptiuis. Non est autem capacitas in humanitate Christi denominatiuè filia ad Regnum diuinum; quod indiuisibiliter est suprema potestas in creata omnia, atque in ipsammet humanitatem: respectu autem sui humanitas potestatem habere nequit; quare, nec diuinam, quæ essentialiter est potestas in illam. Solùm ergo disputari potest de Christi, quà hominis, Regno diuino, ac purè increato inferiori, seu, quod creatum absolutè est, licèt titulo vnionis habeatur. Hoc autem diuidi potest ex parte formæ in Regnum purè humanum, & humano superius; rursus humanum, ex parte materiæ, in particulare vnius vel plurium prouinciarum; & vniuersale totius orbis, saltim subluna-ris. Primò igitur speciale Christi in Iudæos Regnum examinabimus. Secundò an habuerit regnum vniuersale humanis simile. Tertiò an humanis superius? Quartò de ipsius in creata Dominio.

QVÆSTIO I.

Habuerítne Christus homo speciale Iudæorum regnum, iúsve aliquod ad illud?

QVoniam præcipuum hominis Christi ius ad Hæbreorum seu Iudæorum Regnum progenies ipsius ex Dauide iúsque ob illam hæreditarium esse posset Christi ex Dauide; generatio examinanda hic rigidè erit. Equidem Christum ex Dauid generatum constat ex vtráque Math. & Lucæ genealogia cap. 1. Romanorum 1. n. 3. & cap. 2. ad Thim. 2. num. 8. id autem rursus ex vtroque parente reputatiuo nempe, Ioseph, & naturali, scilicet Maria, constat. Cùm enim Ioseph Dauid filius linea masculà fuerit, vt dicitur Math. & Lucæ 1. in genealogia: & rursus apud Math. num. 20. & Lucam num. 26. & cap. 2. num. 4. atque ex

Hæbreorum lege, de primogenitorum nuptiis, nonnisi fœminæ de sua tribu, & familia iungi matrimonio potuerit: manifestum est Mariam ipsi matrimonio adiunctam è tribu Iuda atque Dauidis familia extitisse. At verò, quâ linea & loco? an per masculos an per fœminas primogenitas vt inde ius hæreditarium Regni Iudæorum Christo statuatur homini, vel negetur? Puræ diuinationis negotium Maldonado nostro visum est. Nobis autem examinandum in præsenti an ex Scriptura constet Christi Domini naturalis ex Dauide propagatio per Mariam, nec solùm putatiua per Ioseph: vt inde ad quæstionis decisionem maiori fundamento procedamus.

CERTAMEN I.

Naturalis Christi ex Dauide per Mariam propagatio constat ex Luca Genealogiâ.

NOster Vasquez t.2.3.p. d.127. cap. 4. doctissimusque Maldonado ad Lucæ genealogiam docent non solùm à Math. sed à Lucâ Ioseph non Mariæ genealogiam describi, verùm à Mathæo naturales progenitores positos esse, à Luca verò legales. Quare nusquam ex Scriptura constare Christi ex Dauide per Mariam propagationem. Referunt pro hac opinione Patres plures quorum extitit dux antiquissimus Africanus epist. ad Aristidem relata ab Eusebio 1. hist. cap.6. & Nicephoro 1.hist. cap. 12. Subscripsere Nazian. carm. de Christi genealogia, Ambr.3. in Luc cap. 1. Aug. 2. q.Euangelicar.q.5. & 2.de consensu Euang. cap.2. & 3. Damasc.4. de fide c.15. longè ab initio S.Th.3. p.q.32. a.3. ad 2. Ait autem Africanus se eam expositionem duplicis genealogiæ Ioseph in quarum altera Matt. ait Ioseph Iacobi filium fuisse, in altera verò fuisse Heli filium Lucas testatur, vt à Luca legalis, à Matthæo naturalis Iosephi pater referatur, à coæuis cognatisque Christi secundùm carnem Iudæis accepisse, quâ Euangelij veritas declaratur. *Quamuis*, addit, *nullo certo testimonio sit confirmata, eam verò ipsi quoque probate* idest, examinate. Sed in primis Augustinus non magis tandem, quàm pro nostrâ tertiâque aliâ explicatione ad vtramque genealogiam conciliandam, pro hac sterit, vt infrà videbimus: imò in nostra tandem quieuisse probabilius est. Secundò: cum Patres omnes Africani, iudicio ducantur, Africanus verò consanguineis Christi Iudeis in legali Iosephi genealogia componenda cõsentiat, siquid in eius compositione falsum deprehendamus, consanguineorum Christi authoritas siue ignorantiæ siue malitiæ nomine corruat necesse est; Quare, & tota, quæ huic innititur huius sententiæ fides. At verò Vasquez ipse, qui tantam huic Africano, & cognatorum Christi expositioni & genealogiæ fidem adhibendam contendit, apertum in eorum genealogiâ errorem recognoscit citato loco c.5. num.52. §. *Verùm enim verò*, quem notauerat prius Galatinus. Aieba nt enim illi, *Heli* Patrem legalem Iosephi fuisse filium *Melchi* ex *Esta* ac proinde *Melchi* fuisse auum legalem Iosephi: cum tamen nec proauus quidem, sed atauus, vt minimum, per Lucæ genealogiam esse possit: vt constat ex illis verbis Ioseph. *qui fuit Heli, qui fuit Nathat, qui fuit Leui qui fuit Melchi.*

2 Tertiò: quia, vt hæc expositio diuersitatem Euangelistarum in patre Iosephi narrando, vtcumque redigat ad concordiam, non tamen ea solum diuersitas in progenitoribus Iosephi recensendis apud vtramque genealogiam inter vtrumque Euangelistam adest: Quare concordia eâ expositione quæsita atque apparata est insufficiens. Etenim Iosephi genealogia ab Heli vsque ad Dauid texi non debuit nisi naturalis: sicut texitur à Dauid vsque ab Abraham, vt iam dicam; si autem naturalis texitur Iosephi genealogia ab Heli vsque ad Dauid, quomodo in progenitorum nominibus vtrique Euangelistæ non conuenit? An lineâ masculâ duplicatâ habuit Ioseph progenitores reliquos? an verò eos omnes habuit binomios? Quartò: cum à Dauid ad Abraham iidem progenitores numerentur ab vtroque, iique doctores asserant à Mathæo naturales Iosephi progenitores numerari, exinde etiam à Luca naturales etiam progenitores Iosephi numerari eisdem erit fatendum: æquiuoca verò genealogia est, in quâ eiusdem hominis, modò legales, modò naturales progenitores recensentur, quod vitium longè ab Euangelicâ genealogiâ abesse debuit. Scio responderi posse duplici huic impugnationi: cum per patrem legalem alicuius genealogia ordinatur, Parentis legalis naturales progenitores, non autem filij legalis, qui non sui sed legalis Parentis familiam protrahebat, numerandos esse: quare, cum Heli progenitores vsque ad Dauid diuersi à progenitoribus Iacob, Patris naturalis Iosephi essent, exinde verò ad Abraham iidem vsque ad Dauid diuersi ab Euangelistis numerantur; quia alter naturales Iosephi progenitores narrat, alter verò Patris legalis progenitores naturales, legales verò Ioseph. Cum autem vtraque linea Iosephi, & familiæ naturalis per Iacob & legalis per Heli ex Dauid, in quo iungebatur, procederet, inde ad Abraham vsque numerantur ab vtroque iidem; non quia naturales Iacob & Iosephi progenitores sint à Luca numerati, sed quia Heli progenitores etiam erant naturales, ac proinde Iosephi legales, quos solùm ipse numerare curabat. Hæc autem Gene haberent, si alias Scriptura, & Hæbreorum vsu vel exemplo, alicuius saltem filij legalis genealogia per Patris legalis auos, atauósve fuisset contexta, cùm autem rei huius exemplum non sit, vt legalis genealogia alicuius vltra legalem patrem texatur, eam sic contexi ab Euangelista æquiuocationi & difficultatibus locum daret. Secundo: nullo fructu huiusmodi genealogia texeretur: maximè ad intentum Euangelistæ de declaranda propagine Christi ex Dauid, Iuda, & Abraham, cum, quantùm ad putatiuam propaginem Christi ex illis per Ioseph, & consanguinitatem Matris cum sponso, quare, & eam vniuersim ex eisdem fuisse propagatam, æque ex Mathæi genealogiâ sola monstratum fuisset: Quare, nisi aliud Lucas intenderet, frustrà tam prolixa genealogia ab ipso texeretur.

3 Licèt autem hæc ita sint, non eo vsque duri sumus, vt nostris etiam vero similioribus opinionibus, despiciamus prorsus alienas. Sic ergo texenda legalis Iosephi genealogia erit ex Africano ab errore supradicto emendata cum Anselmo, Beda, Euthymio, Bonau. & Vasq. proximè num. 57. *eam igitur sententiam: vt Esta nupserit Nathan*, qui ex Dauid per Salomonem ducebat originem, eóque genuerit Iacob, patrem naturalem Iosephi, vt habetur apud Math. eo verò vita functo, *Esta nupserit* rursus *Nathan*, ex quo filium susceperit Heli legalem Iosephi patrem, ita vt *Heli*, & Iacob ex eadem *Esta* orti, fratres fuerint vterini; duxit autem Heli vxorem vitâque functus sine sumpta prole fuit, cuius vxorem accepit vterinus frater Iacob vt ex lege Deuteronomij 25. & defuncti hæreditatem adiret, nomenque illius suscitaret.

At inquit Augustinus supra (ex quo Ossiander hæreticus insultanter hanc Euangelistarum concordiam impugnat) lex ait, fiscos legales primogenitos, nomine Patris legalis nuncupandos his verbis *Primogenitum ex ea filium nomine illius qui non susceptis liberis decesserit appell abit, vt non deleatur nomen eius ex Israel* ergo, cum Iacob primogenitus ex vidua Heli fuerit Ioseph, iuxta hanc opinionem non Ioseph, sed Heli nominandus foret. Respondet tamen idem August. 2. Retract. c.12. nomen defuncti, *quod dictum est, ad hoc lex valere præcepit, vt eius filius diceretur, non ad hoc, quòd ille vocaretur.* Cum enim naturalium adhuc Patrum

tum nomina filij portare non deberent, imò rarò apud Hæbreos portarent, sed solùm familiæ & hæreditatis successionem, id solùm filiis legalibus necesse erat ex lege, non verò Patris legalis nomine compellari. Sic Booz ex Ruth. Vidua defuncti sine prole Mahasonis, vel Chelionis filium susceptum neutro appellauit nomine, imò nec suo sed *Obed* teste Matthæo.

Video tamen multa in hac opinione supponi, nullo fundamento firmo, vt eius author Africanus aiebat; tum, quia non constat an linea mascula fratrem habuerit Heli, ad cuius matrimonium eius vidua primo loco pertinebat: tum quia, debita Heli absque liberis; de Iacob fratris matrimonio cum eius vidua videtur diuinatio. Sed tamen cum opinio hæc Euangelistarum discordiam conciliet, atque ita accidisse poterit; improbanda prorsus à nobis non est, qui nostra hac quasi quali Opella, totisque studiis nostris catholicæ veritati astruendæ tuendæque laboramus: sed quæcumque eam expedire posse in aliis viderimus, laudanda atque in pretio habenda nobis erunt, exemplo Patrum Naz. Damasc. Euthymij acS. Th. qui concordiæ Euangelicarum Genealogicarum amore, Africani Genealogiam, errorem in illa notatum minus aduertétes obuiis vlnis exceperunt. Exemplo item Augustini supra, qui ex concordiæ zelo aliam opinionem excitauit: quod scilicet Heli pater adoptiuus Ioseph fuerit ab ipso in Filiũ adoptati: eo solùm, quod ita potuerit accidere, eóque Euangelistæ cõueniant. Quâ in re à nobis etiam laudatur.

4 Nilominùs censeo verius: diuersitatem progenitorum Christi numeratorum à Luca absque vlla Matthæo discordia esse, quia hic Ioseph patris putatiui Christi domini, ac proinde huius putatiuam ex Abrahamo, & Dauide progeniem, scripsit, vt omnes fatentur; Lucas verò naturalem Mariæ Matris veræ Christi Domini: quare & huius, etiam secundùm carnem, naturales progenitores recensuit. Hanc puto æque, ne plus dicam, atque primam fuisse Aug. opinionem supra: vbi eam cum duabus aliis indifferenter proposuit. Primæ autem æque atque huic suam opposuit obiectionem, vt proximè vidimus, dissoluitque citato loco Retract. Eam verò, quam huic opinioni opposuit, leuiorem quidem, diluit. q. 4. in Deuteron. &. 2. petract. c. 7. Pro hac etiam opinione sunt Seleucus apud Hieronym. t. 9. lib. de ortu Virginis, quem ipse approbat Hieronymus. Item idem Hieron. manuscripto nondum excuso citato à Ioanne Annio citando, memorato à Vasquez c. 3. num. 28. & à Driedore citando Galatigo 7. de arcan. Cath. veritatis c. 12. Driedo 3. de Dogmat. sacræ Scripturæ tract. 3. c. 5. p. 4. Ioann. Annius lib. de Chronographia Philonis. Quo in opere, licet in temporum supputatione ex proprio cerebro, nec bene componat, quoad res tamen è Philonis authoritate, & scriptis loqui credendus est. Iansen. 14. concor. Euang. Ioan. Lucidus de emend. temp. c. 9. ac lib. 7. c. 1. Gagneius, & Arias montanus in Lucæ locum. Ex Scolasticis. Canus. 11. de locis Soar. 3. p. t. 2. d 2. Petrus Hurtado d. 81. de incar. §. 35. Bernal. d. 61. sect. 1. §. 2. num. 21 eandem verò sententiam Catholicam, ac defensabilem docent esse Canisius. 1. de Beat. Virg. c. 3. atque eruditus, licet alias hæreticus Erasmus annotationibus in 3. Lucæ. Ex aduersariis etiam Caietanus ad 3. Lucæ amplectendam fore ait, si constaret. Maldonatus Recentioribus valde multis placere, sibique placituram, nisi persuasum haberet Euangelistas verum Ioseph genus describere voluisse; verùm nescio vnde illud potiùs, quàm sententiam istam persuasum Maldonatus habeat, vndéue Caietano magis constet opposita, cum & ab authoritate, & à ratione maius in nostra quàm in oppositâ momentum fuerit. Nam præter Patres, & Doctores, tum priscos, tum nouiores citatos, ita habuerunt Doctissimi vetustissimique Rabbini, Rabbi Haccados lib. Galerayeza, siue Reuelationum per Eliam habitarum in spelunca Respõsione ad Antonium consul. Rom. de Patre Matris Messiæ Rabbi Accanas. Rabbi Melsumiæ Filius Epist. ad cognitionem generationis Messiæ.

5 A ratione verò plura, quàm aliis duabus, nostræ huic opinioni suppetunt fundamenta. Primò enim in hac opinione non minùs, quàm in aliis Euangelistarum discordia quiescit: quo vnico fundamento indultæ laudatæ duæ aliæ opiniones sunt. Secundò: nuquam in Scripturis, & Hæbreis Historiis legalis Patris Genealogia vltra ipsum ad auos, atauósque deducta fuit, nedum vsque ad Adamum protracta: cum tamen illustrium fæminarum, licet longè Mariâ obscuriorum, Genealogias texere ex vsu Hebreis, & Scripturæ fuisse constet ex Iudith. 8. Tertio: quia, licet id nusquam in vsu & exemplo fuisset, in Maria; quæ *nec similem visa est, nec habere sequentem*, & suorum Progenitorum Regum Ducum, Patriarcharum Prophetarum, Dei tandem, quem Lucæ Genealogia pertingit, gloriam eximiam ipsius Genealogiam texi oporteret, vt & Mariæ ex adeò claris progenitoribus decus, & eorum è tali filia splendor in obscuro non esset. Quod argumentum ampliùs confirmatur, si ad Christi gloriam, qui eorum progenies, non nisi per Mariam fuit, deducatur. Quartò quia Genealogia explorato Iosephi non ideo posita ab Euangelista Mathæo fuit, vt eius precisè progenitores noscerentur, nec id fuit dictantis Spiritus Sancti finis; sed, vt per eius Genealogiam Mariæ sponsæ quæ ex eadem tribu esse debebat, eiúsque Filij vniuersim ex Iuda, & Dauid Genealogia crederetur: vt in huius ortu prophetiæ de Messia adimpletæ deprehenderentur: id autem ex Genealogia Mathæi vniuersim constabat, fortiúsque quàm per Genealogiam patris Iosephi legalis: cum Matthæus naturalem, & strictiorem eius ex Abrahamo, Iuda, & Dauid propagationem recenseat: ergo superfluo, inutióque ad intentum labore eiusdem laxior impropriórque per parentem legalem propagatio à Luca texeretur. Quod autem is fuerit Genealogiæ Iosephi etiam Matheo scribendi scopus, & Spiritui dictanti finis, Hieronymi ac Patrum reliquorum concors sententia est. Atque ex ipso Genealogiæ eiusdem initio demonstratur sic enim orditur; *Liber generationis Iesu Christi, Filij Dauid, Filij Abraham*: ergo non Iosephi legalis, sed Mariæ naturalis, ac proinde Christi, posita à Luca fuit.

Quintò cùm is fuerit Iosephi etiam Genealogiæ scribendæ & Dei Euangelistæ finis, credendum non est naturalem Christi ex eisdem Abraham, Iuda, & Dauide verùmque Genealogiam per Mariam à Deo & Euangelistis fuisse omissam: ex qua clariùs, faciliúsque Prophetiarum de Messiæ propagatione ex illis adimpletio, vel oculis ipsis cerneretur. Sextò, & vrgentiùs, ni fallor: quia vxores ex lege, licet ex eadem Tribu accipi deberent, non tamen ex eadem familia; quare Iosephus posset vxorem absolutè ducere ex alia familia, quæ non esset Dauidis, esset tamen ex Tribu Iuda: v. g. ex familia alterius Filij Isaij, qui fuit, fratris Dauid: quare, vt Christus verus Filius Dauid iuxta Prophetias per Genealogiam ostenderetur certò, Mariæ, & proinde Christi Genealogiam naturalem secundùm carnem consæcribi necesse fuit.

6 Vlteriùs difficultatum solutione statuenda hæc opinio est. At inquies: si Mariæ Genealogia naturalis à Luca exarata est, non autem legalis, vel adoptiua Iosephi, quorum Lucas num. 23. ait, *& ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta, vt putabatur Filius Iosephi, qui fuit Heli.* vbi Filius Heli Iosephus dicitur, ac proinde eius Genealogia qualis qualis ea sit, non autem Mariæ refertur, quæ, nec quidem nominatur. Canus. Soar. & Petrus Hurtado negant Iosephum dici filium Heli. nam illum, *qui* Iesum referre aiunt: vt sensus sit: *qui Iesus fuit Heli*: sed tamen, cum relatium *qui* absolutè positum proximè antecedentem

personam in bona grammaticâ, ac non æquiuocâ, referat; sicque in eadem Genealogia Lucæ pro superioribus progenitoribus repetitum videatur, immediatam personam antecedentem videtur representare : cum quo clarior est Historiæ, iuxta hanc expositionem, æquiuocatio, in qua idem relatiuum absolutè positum nunquam mediatam, sæpe immediatas personas representet. Concludunt aliqui in tota Genealogia Lucæ pronomen *qui* vbique Iesum referre etiam in illo, *qui fuit Adam*, *qui fuit Dei*; bona fortasse, aptáque Mysteriis concionatorum solutio; mala verò grammaticæ, vt dixi, ac Genealogiarum scribendarum vsui, imò, & Theologiæ. Etenim si ita res habet, antecessores Christi non recensebuntur suis locis, & gradibus ab Euangelista, ac proinde Celsus apud Origenem 2. contra ipsum longè ab init. & Iulianus Apostata apud Cyrillum. 8. contra ipsum liberius Christum ex Iuda procreatum negabunt. Insultantérque hic initio huius libri octaui recitatus dicit, *qui enim Genealogiam narratis refertis in Iudam, quod, & ipsi non potuistis bene fingere.* Denique repugnat solutio hæc textui. Nam de pluribus immediatis progenitoribus constat referri eo pronomine *qui* ad suos vlteriores, altioréque immediatos. Id circo hanc expositionem docti quique interpretes cum stomacho reiiciunt Salmeron *durum*, Maldonatus *coactum* Vasquez, *valdè coactum*, Bernal hæc omnia eam appellant. Illud igitur *qui* primum Iosephum, vt volunt obiectantes, referre statuendum tanquam certum est, respondendúmque obiectioni cum Annio, & Driedone dictum Ioseph Heli filium, quia Mariæ sponsæ naturalis, quare, & Iosephi ipsius socer erat. Socer autem generi pater vulgò & iure dicitur; quia matrimonio vnum & idem cum sponsa maritus fuit, iuxta illud Geneseos, *& erunt duo in carne vna.* Quare ex eodem, atque illa, patre censetur, cur autem ab Heli ad Iosephum linea Genealogiæ diuerterit, ac non naturalem filiam tetigerit, mysterij plenum negotium fuit : vt scilicet inde contagio propaginis ex Adamo Maria crederetur immunis, à qua Genealogiam ex Adamo, scilicet Originalis traducem decorè, ac foleter adeò diuina historia diuerterit; aliáque plura alibi raliásque persequebar, quæ presétis instituit non sunt.

Sed contra insurges. Nam Mariæ pater non Heli, sed Ioachim fuit. Respondent Annius, & Galatinus Heli Eliachim, & Ioachim eandem personam significaré. Id quod probant : Primò ex Rabbi Heuados supra sic de Matre Messiæ respondentes. *Parentem eius duplex habiturum nomen, vnum Eli, alterum Ieboiachim, & Eli, quod est nomen derivatiuum, est enim deum ad sublimem gradum ascensurum. Ieboiachim verò quod est nomen compositũ significatũ Deum in manu ipsius suscitaturum, sal-ex domo Zorobabelis filij Salathiel sicut scriptum Zaa-uationem Israelis maximam. Tribus autem Iuda descendit thar. c. 4. Quis tu mens magne coram Zerubabel in planum deducet petram primarium. Hæc petra primaria mater Messiæ Regis*; Et Rabbi Hauanas supra, *erat quædam puella in Bethleem Iuda nomine Maria, filia Ieboiachim Eli de genere Zorobabelis.* Et sane Eliachim & Ioachim synonimè ferè diu, eandémque personam significare constat ex Ioachim vetustiori, qui in transmigratione Babylonis indifferenter Eliachim nominabatur vtrum que ex Dei nomine *Eloah* alterum, *Iehoua*, aliud, componitur: atque C. H. scriptum Domini præparationem cum K. verò Domini resurrectionem significat. Eli verò idem est nomen quod Eliachim, vt bene Iansenius citatus, licet breuitatis causa decurtatum ad vsum vulgarem, quemadmodum in lingua quâvis vsu fit, parte nominis, siue anteriori, siue posteriori, qua & totum, & persona satis percipiatur assumpta, & reliquo nominis omisso: vt Hispanè *Antoni pro Antonio Bela* aut *Belilla* pro *Isabel*, aut *Isabelilla*. Ast instat Vasquez iuxta hæc etiam nomen patris Mariæ fuisse *Eli* : cum tamen nomen eius cuius Ioseph dicitur filius, sit *Heli*, quod diuersum est, nec Ioachim nomini synonymum : quare diuersam personam significans. Dicitur enim à Luca *Ioseph qui fuit Heli.* Respondetur tamen ex Ioanne Entenio in annotationibus ad Euthymium de locis, quibus Græcum ipsius exemplar ab aliis differt, Euthymium sine aspiratione, siue spiritu aspero legisse Η'λει. Sed scribatur cum illo iuxta vulgatam, idem tamen nomen est. Vulgò enim loquentibus in omni lingua aspirationum, vel omittendarum, vel apponendarum exigua cura fuit, vt constat ex Euthymij lectione : atque ex nomine Iehoiachim, pro quo vulgò Ioachim non solùm aspiratione, sed altera etiam litera omissa, vsurpabatur. Et fortasse non ex iniuria id Hæbreis, sed ex religione etiam vtrumque vsu venit, ne cum hominem familiariter vulgaritérque vocitarent, alterum è Dei nominibus vel *Iehoua*, retenta, *E* & *H*, vel non addita ad *Eli* initiali aspiratione irreuerenter pronunciarent. Id quod maioris irreuerentiæ in *Eli* foret, cum sic etiam Dei nomen pro *Eloah* ab ipsis proferretur, vt constat ex Dei inuocatione à Christo Domino in Cruce facta Math. 27. n. 46. *Eli, Eli*, &c.

CERTAMEN II.

Nullatenus Iudaicum Regnum Christo homini competebat.

ARmacanus 4. de quæstionibus Armenor. cap. 15. Ioann. Bacchonin. 4. q. 1. prolog. art. 2. concl. 2. q. 1. art. 3. Abbul. in cap. 21. Math. q. 3. ad id *eccce Rex tuus*. Bernardin. de Bustos cap. 12. Marialis serm. 1. Azor. 2. institutionum moralium cap. 15. Petrus Morales ad cap. 1. Math. præcipuè lib. 2. tract. 9. concl. 1. & pauculi regnum Iudæorum homini Christo competere asseruerunt, hæreditario quidem iure, per Mariam, vel per Ioseph.

Negant verò prorsus Salmeron t. 3. tract. 10. Valdens. tom. 1. Doctrinal. fidei lib. 2. c. 76. ar. 77. Burgens. in. 1. Math. addit. 2. concl. 3. vbi oppositam vulgi tantùm opinionem appellat (& tamen pro ea à pluribus citatur) Sotus in 4. d. 25. q. 2. ar. 1. & 4. Vasquez t. 3. p. d. 87. c. 1. num. 4. §. *Verùm hanc sententiam*, Soar. t. 1. d. 48. sect. 1. §. *dico secundo* Alfons. Mendoza q. vlt. quod l. num. 14. falsò à nonnullis pro opposita relatus. Franciscus Mendoza in 1. Reg. cap. 2. num. 11. annot. 15. sect. 3. Petrus Hurtado d. 81. sect. 1. Bernal. d. 61. sect. 1. tota, Maldonatus ad Math. 27. num. 11. Adde plures alios Christo Domino negantes absolutè omnem regiam creatam potestatem, quos referemus q. 2. & 3. Probat de iure hæreditario Maldonatus his, & verbis, & oratione. *An autem ad illud ius regium peruenire, si Rex esse voluisset, meo quidem iudicio, non satis constat. Quia nescimus an ex Regum genere alius fuerit propinquior, ad quem regnum, si ad ius hæreditarium reuocandum esset, pertineret.* Sed hoc solùm probat, nec affirmari posse, nec negari Christo homini ius hæreditarium regni Iudæorum; at verò, inquiunt, Soar. & Bernal, cùm ius regni hæreditario iure ad lineam Salomonis pertineret, ex qua Christus homo procreatus non fuerat, sed ex linea fratris eius *Nathan*, ad quam, nisi euersa funditus Salomonis linea, regnum Iudæ non pertinebat : non fuerat autem ea linea prorsus extincta : nam ex illa Ioseph erat; quare non poterat regnum Iudææ iure hæreditario Mariæ naturalis Christi Matris esse. Sed argumentum hoc non est adeo inexpugnabile, vt Bernal & Soarius existimant. Nam Deiparam in eorum nostrâque sententia ortam ex Zorobabele, & Salathiele constat ex Luca : hoc autem ortum ex Salomone ducere testatur Mathæus : quare alterum è duobus admittendum est : vel Salathielis in altera ex genealogiis lineam fœmineam ex Salomone censeri fœminæ nomine omisso : vel Nathan illum non fuis-

se

se Dauidis filium, sed neporem vel pronepotem, cuius immediatus parens reticeatur. Nam linea mascula Salathiel non potuit è duobus oriri. Melius argues tam illustrem Salomonis familiam in adeo pauperem fœminam atque Mariam, non potuisse tanquam in suum caput desinere: vt opus erat ad ius proximum hæreditarium regni: nec, si ita esset, ad Mariæ humilitatem commendandam Euangelistæ reticuissent: quod ipsum De Iosepho dictum, putà cui, etsi ius illud suppeteret, non tamen hæreditario iure in illud succedederet homo Christus, qui verus ipsius filius non erat, sed putatiuus. Somniantium enim est, quod aliqui dicunt, fuisse etiam Iosephi filium adoptatum Christum.

2 Probatur secundò; quia, etsi nemo esset ex stirpe Dauid & Salomonis Maria maior, & regno propinquior, at Dei voluntate, & sententia, ex qua, vel maximè ius filiorum Dauid, & Salomonis ad regnum illud pendebat, linea Iechoniæ, cuius nepos fuit Zorobabel, Mariæ progenitor, vt constat ex Lucæ 3. imo, & Iosephi, vt constat ex Matth. 1. regno Iudeæ, & iure etiam priuata est Ierem. 22. num. vlt. dicentis: *scribe virum istum sterilem, virum, qui in diebus suis non prosperabitur: Nec enim erit de semine eius vir, qui sedeat super solium Dauid.* ecce Regni priuationem, *& potestatem habeat vltra in Iuda*, licet ad tempus videatur limitasse Hieronym. vt locus prophetiæ Gabrielis Lucæ 132. relinqueretur, *& dabit illi Dominus Deus sedem Dauid Patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum*: tandem verò hanc Prophetiam de regno spirituali Christi, interpretatur, ne Ieremiæ aduersetur: & quia de temporali Iudaico in Christo impletum non fuit; facto vero etiam ipso constat, nullum Iechoniæ posterum regnum, iúsve illius, in Iudæos habuisse, & ex 1. Math. 14. regnum, iúsque ab ea linea ad Simeonis eiúsque genus translata sunt. *Donec surgeret Propheta fidelis*, quem, vtpote carnales, temporaliter regnaturum Iudæi putabant, prauè intelligentes Moysis Vaticinium Deut. 8. *Prophetam sicut me*, quo errore Christum in palmarum triumpho atque in Magorum aduentu Regem suum, Dauidisque successorem recognouerunt, & proclamarunt, licet sibi inconstanter, ac perfidè contradixerint cum Pilato reclamabant Ioann. 18. n. 15. *non habemus Regem nisi Cæsarem, & noli scribere Rex Iudæorum*, &c. Nec refert Athanasium serm. de sacra Deipara post medium ad id Psal. 109. *Dixit Dominus Domino meo, &c.* dixisse: *accepit autem Christus, his verbis thronum Dauidis corporaliter ex ratione prosapiæ, quia Pater illi Dauid fuit*, atque Epiphanium hæresi 29. contendere carnaliter impletum in Christo fuisse, vt sederet in sede Dauid, quia de eius stirpe erat. Etenim expresse de regno superiori, in quod Dauidicum fuerit commutatum, loquuntur, nec Dauidis in eo prosapiam, vt ius ad illud haberet, aduocant, sed, vt impleretur Prophetia, quod longe est diuersum, vt patet. Etenim nisi in postero, Dauid prophetiæ minimè implerentur. Stet ergo iure hæreditario Christo homini, nec Iudæorum Regnum, nec ius ad illud contigisse.

3 Sed nec populi electione Regnum illud, iúsue ad illud obtinuit. Præparatio quidem semel, vt eum eligerent quinque millibus hominum panum piscíumque miraculo saturis adfuit, non electio: quæ etiam pauculis, etsi adesset, ius ad Regnum Iudeæ, ne dum regnum ipsum, non daret. Quòd autem in ducum, è Simeonis genere, electione dixerit populus à se fieri *donec surgeret Propheta fidelis* Machab. 14. electio Messiæ in Regem non fuit cum veniret, sed fuæ opinionis declaratio de futuro Messiæ Regno. Nec, si electio fuisset, ius daret regni ex tunc pro tempore aduentus Messiæ, nisi populus, qui tunc adesset, confirmaret; qui potiùs restitit dicens *non habemus Regem nisi Cæsarem* Populi autem huius in Palmis proclamatio, non electio, sed dati sibi à Deo, iuxtà Oracula Regis plausus, & acclamatio. Deinde nec Dei electione ius, regnumve illud Christus habuit: Nam Gabrielis vaticinium Lucæ 1. & Dauidis Psal. 12. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius.* de Regno actuali, siue actu regnandi, quæ in Iudeos Christo defuerunt, sonant; ac de spirituali regno Christi à Patribus omnibus intelliguntur, vt verba immediatè sequentia Psalmi illius euincunt: *Prædicans præceptum eius.* Nec in Iudeos solùm, sed in gentes omnes cunctásque orbis nationes, vt constat ex num. 8. *Postula à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ*: ac numer. 9. Reges omnes iubentur, spiritualem orbis totius Regem adorare, *& nunc Reges intelligite: erudimini, qui iudicatis terram. seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore*, num. 10. *Apprehendite disciplinam* siue, vt alia versio apud Lorinum nostrum, osculamini filium, id est, *adorate filium* hominem Christum, nam osculatio adoratio est. Sacerdotij verò titulo, qui solus reliquus est, regnum temporale Iudaicum, iusve ad illud, non obtinuit homo Christus cum Sacerdotio temporale directum regnum adiunctum non sit, sed indirectum, solúmque directum spirituale vt d. 2. dicemus. Quod autem in Melchisedech, Christi Sacerdotis, vt videbimus, typo, regnum *saltem* directum temporale cum Sacerdotio adfuerit nil probat: nam similitudo in omnibus esse non debet in eodem genere: sed satis est Sacerdotio, & Regno illo imperfectiori, superius pure humanis & Sacerdotium, & regnum hominis Christi representari. Nec magis præstat, quod Ezechiel 21. ad Sedechiam vltimum, vt vult Hieronymus Israëlis Regem, & Ierem. 22. dicatur *tolle tydarim, tolle coronam, donec veniat, cuius est iudicium* quod quidem Christi hominis est. Ioann. 5. quasi corona, & regnum illud Christo restituendum; restituendum enim erat illud in melius perfectiúsque spirituale regnum mutatum, vt Hieronymus, aliíque Patres ibi.

4 Oppones Christum rogatum à Pilato an Rex esset? temporalis scilicet Iudeorum intelligente, respondisse Math. 21. num. 21. Marci 15. numer. 2. Lucæ 23. numer. 3. *tu dicis* quod iuxta Hæbræam phrasim fuit concedere: ergo fassus est se Regem Iudæorum esse; nego consequentiam. Nam licita æquiuocatione illegitimo iudici, veréque subdito suo Pilato illusorie respondit, ne negatione malignantis naturæ adhibita, omne prorsus regnum videretur negasse: ac proinde, & se Messiam Regem promissum videretur differi, fideique de suo Messiatu necessario officere *statimque regnum suum non esse de hoc mundo explicuit Pilato*; quo hic, nec rebellasse in Cæsarem, nec causam damnationis in eo, esse fassus est illico. Similiter, non fictione, sed omissione, ac veritatis tunc necessaria dissimulatione rogantibus discipulis de temporalis regni Israël restitutione, quod nondum ipsi capiebant, respondit Christus Actor. 1. n. 6. *non est vestrum nosse tempora, vel momenta quæ Pater posuit in sua potestate.* Sonant enim hæc verba restitutionem Regni, de quo rogabatur, ac tempus illius peragendæ in Patris potestate esse: licet satis statim explicuerit se de restitutione spiritualis regni Israël loqui subdens: *Sed accipietis virtutem superuenientis Spiritus sancti in vos, & eritis mihi testes in omni Iudæa, Samaria, & usque ad vltimum terræ.* Quid autem Iudæi, ac Pilatus ad eos loquens, atque in titulo crucis iubendo, atque constanter seruando senserint, nostra minoris adhuc refert; cum, & carnales homines fuerint, atque infideles. Quod si ad eam crucis inscriptionem Spiritus sanctus Pilatum impulit, inscium tamen impulit: vt rei ignarus spiritualis omnium Regis Messiæ Iudeis promissi aduentum tot linguis ad omnes nationes euulgaret.

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

An Christus homo regnum vniuersale humanum habuerit, iusve ad illud.

LOQVIMVR de regno vniuersali humano non ex parte subiecti, sic enim quodvis Christi regnum ipsius humanitati competens humanum est; sed ex parte formæ, vt initio disparationis diuidebamus. Nam de regno humanis ac creatis, superiori q.3. disputabitur.

CERTAMEN I.

Negatiua conclusio stabilitur.

1 S. Anton. 3. p. titulo 13. c.2. Almain. de potestat. Ecclesiæ cap.4. Turrecremata, 2. summ. cap.116. Durand. de iurisd. Eccles. q.3. Hostiensis, C. *quod superius* de voto Nauarrus c. *Nouiter* de iudiciis regnum vniuersale humanum homini Christo adscribunt: id quod docuisse videtur S. Thom. op. 20. de Regimine Principis lib.3. c.13. vbi ait Christi Domini ortu regna omnia humana cessasse: quia solus ipse vniuersalis mundi Rex ab ortu ipso fuit, vt idcirco tunc *ab Augusto titulo Domini, & imperatoris, sublato, orbem totum describi*; Deus disposuerit, ac dictârit: vt nascenti imperatori, Regique vniuersali totus orbis pariturus, exinde notaretur, atque Reges terræ inciperent esse Proreges. Sed tamen, licet opusculum hoc præfatione editionis Romanæ legitimum S.Th. venditetur, ac propterea maioribus characteribus fuerit excussum plura habet indocta, tantoque doctore indigna. Etenim vt doctè obseruauit Bernal citat sect.2. num.40. eodem ipso c.13. post initium huic suæ doctrinæ contradicit, author apertè: expendens namque illud primo Cor.15. num.26. *omnia subiecit sub pedibus eius* & Malach.1. num.11. *ab ortu solis vsque ad occasum* &c. docet *Dominium Christi à temporalibus non excludi eo modo, quo ad spiritualia, in quibus est, ordinantur.* Ob hæc aliáque Bellarminus noster opusculum illud non S. Th. sed potiùs pseudo Thomæ, habendum esse meritò iudicauit: quicumque verò eius opusculi author extitit, hanc sine dubio sententiam habuit, de humano vniuersali Christi hominis regno.

Nostram verò negatiuam conclusionem docent Driedo de dogmatibus sacræ Scripturæ tract. 2. c.10. p.2. fol.3. Franciscus Victoria Relect.5. de Eccles. potest. q.5. à num.16. & Relect.6. de indis à num.25. Bart. de Medina 3. p.q.59. a.4. Abbulen. in Math.21. q.3. VValdens.2 doctrin. fidei Antiquæ c.76. & 77. Ioannes Paris. tract. de potest. Regia, & Papali c.8. Sotus 4. de iust. q.4.a.1. & in 4. d.25. q.2. a.1. Salm. t.3. historiar. Euang. tract.10. num.26. Canisius de Beat.Virgine, c.3. fin. Maldon. ad Math. c.7. num.11. Valent. 3. p.q.22. puncto 6. Bellarm. 5. de Roman. Pontifi. c.4. Perer 8. in Daniel circa finem Barrad. t.1. lib.7. cap.8. Viegas Apocalips. c.12. comm.3. sect.9. Castro in Hierem.c.22. num.16. Pineda lib.5. Præuis. Salomon. c.4.§.7. Bernal. d.61. sect.2. num.41. huc etiam aduocandi sunt decem alij nobiles lectores citandi q.3. cert.1. qui nobiscum in Christi humanitate superius solùm humanis regnum recognoscunt.

3 Probatur primò: quia humana omnia regna, siue vniuersalia, siue particularia de hoc mundo sunt; ast Christi regnum de hoc mundo non est; dicente Christo Ioann.14. *Regnum meum non est de hoc mundo* ac rursus: *si ex hoc mundo esset Regnum meum, ministri mei vtique decertarent, vt non traderer Iudæis.* Ergo Christi regnum de hoc mundo non erat. Nec solum de regno in actu secundo, vt vult Vasquez c.2. n.12. loquitur Christus, sed in actu etiam primo, cum sine vlla limitatione regnum suum de hoc mundo esse diffitetur: ac proinde de regno, quod tale esse dicere absolutè potest, in signo, & actu quouis. Confirmatur: quia colloquium, & dubitatio Pilati cum Christo vincto, pauperrimóque homine, de regno in actu secundo esse non poterat, sed in actu primo, siue de iure, & potestate, quæ sub sordido (vt aiunt) palliolo illo poterant latere: de hoc igitur Regno suo negauit Christus de hoc mundo esse: id quod egregiè probauit Pilato, nam Rex etiam in actu primo non est adeò ministris ac defensoribus destitutus, vt ipse erat.

4 Probatur secundò: quia Regnum humanum in actu primo, siue ius, & potestas regnandi humano more, oritur vel ex electione, vel iure successionis, & hæreditario: & neutrum ex his Christo Domino adfuit: ergo nec adfuit regnum adhuc in actu primo. Minor suadetur: & de electione primum. Nam vel ea esset Dei, vel hominum electio; hominum autem electio Christi in Regem non adfuit; debebat enim esse omnium Proninciarum regnorúmque suffragiis, quam ita habitam nemo, quantumuis demens ac mendax asserit adfuisse: Cum nec Regni Iudeæ suffragium ad regnandum affuerit, sed potiùs, vt non regnaret, sed crucifigeretur, vt vidimus. Dixit Ioannes item cap.1. *in propria venit, & sui eum non receperunt* ad Regnum adhuc spirituale & humano superius; sed nec electio Christi à Deo facta inuenitur. Illud quippe ex Psal.2. *Ego autem constitutus sum ab eo Rex. Et postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam & possessionem tuam terminos terræ* de spirituali regno hominis Christi Patres omnes interpretantur: atque ita intelligi debere ex ipso Psalmi illius contextu apertè deduximus. Ius autem hæreditarium ad regnum vniuersale humanum non habuisse Christum haud magis est obscurum. Id enim ius hæreditarium, siue successionis ad regnum vniuersale humanum solùm ex Maria vnico verò Parente, Matréque ipsius secundum carnem habere posset: in Maria verò, nec ad regnum Iudaicum ius fuisse, nedum ad omnia regna mundi, satis ostendimus proximè.

5 Tertiò demum probatur ab absurdo; quia duplex absoluta, atque inuicem independens nec subordinata potestas, eiusdem rationis circa rem eandem est prorsus implicatoria, atque repugnans: ergo ius regni vniuersale humanum, siue humana vniuersalis potestas Christi, ad omnia regna mundi incompossibilis est ac repugnans cum quauis & omni potestate humana, atque humano iure alio ad regnum aliquod patet: nam in iure, ac potestate humana vniuersali Christi, ad omnia regna mundi ac totum sublunarem orbem continetur potestas humana ad hoc & illud, & illud regnum, atque ad omnia singulatim: Quare ad quodcumque ius, & potestas alia humana foret, & foret duplex potestas absoluta inuicem independens nec subordinata circa illud ipsum regnum, ac circa rem eandem, quam implicatoriam diximus, ac planè impossibilem. Pergo inde; ergo ab ortu hominis Christi Reges omnes desierunt esse tales, ac nisi è Christo in sui vicarios, & proreges fuerint creati, quare, & dependenter ab eius potestate gubernarint, rexerintque, fuerunt planè Tyranni; atqui nullum Christus in sui Vicarium, aut proregem ereauit: ergo Tyrani fuerunt omnes. Hoc autem est absurdum, & planè contra Ecclesiæ sensum & Scripturam: ergo, regnum vniuersale humanum Christi ex quo infertur. Consequentia prima est perspicua, atque æque clara est secunda. Quod autem vtraque sit contra Ecclesiæ, & Scripturæ sensum, probatur ex hymno Epiphaniæ *Non eripit mortalia, qui regna dat cœlestia* atque ex Christi

responsione ad tentatam contra ipsum calumniam Pharisæorum super Cesaris tributo. *Reddite ergo, quæ sunt Cæsaris Cæsari* &c. ac ex Paulo sæpiùs. Minor autem subsumpta de se patet.

CERTAMEN II.

Obiectionum solutiones: vbi & homo Christus ab omni humano Vassallatu liber ostenditur.

1. SI quæ vniuersale Christi regnum in Scriptura sonare videntur ea non de humano, sed vel de spirituali cum Patribus & Doctoribus priscis intelligenda esse, vel de humanis superiori (de quo q. 3.) interpretanda, notasse semel sufficiat (ne singula, cum omnia eandem vim, & solutionem habeant, proponamus, & diluamus) alias magna, & temporis, & carthæ iactura foret. Obicies ergo à ratione. Humanitas Christi habebat vnionem hypostaticam cum Verbo: atqui titulo vnionis hypostaticæ quidquid honoris, ac dignitatis infra Deum est, debebatur: ergo dignitas vniuersalis Regni humani, quod infra diuinam dignitatem procul dubio est, humanitati Christi debebatur. Certe hoc argumento, si quid probat, probabis eum fuisse sui oppidi Prætorem, vel, vt Hispanè dicitur *Alcade de Aldea*; distinguenda est minor: quidquid honoris, & dignitatis est infra Deum formaliter distributiuè debetur, nego minorem: eminenter, concedo minorem: id est in quâuis lineâ dignitas suprema, in qua scilicet eius lineæ dignitates & honores illius lineæ, tanquam in excellentiori continentur: reliqua enim inferiora formaliter sumpta dedecent humanitatem ad Dei vnionem euectam: quare in re presenti regnum vniuersale creatum humanis omnibus excellentius debetur: quandoquidem titulus ille vnionis dignitatem Regiam exposcit, quæ humana regna, non solum materiæ magnitudine, sed formæ etiam nobilitate longè antecellat.

2 Oppones rursus. Homo Christus Regiam humanam potestatem, siue regnum absolutum non habuit: ergo fuit regi humano subiectus, & vasallus. Probatur consequentia: quisquis enim in Prouincia liber 7. suiue iuris, non est, vel Rex, vel Regi subiectus & vassallus est: ast Christus homo non fuit in Prouincia liberâ suiue iuris, sed in Prouincia Galileæ, quæ in Hærodis Regis ditione, & sub Cæsaris imperio erat: ergo, nisi Christus illius regni Rex fuerit legitimus, Hærodis & Cæsaris vassallum fuisse necesse est. Confirmatur ex Math. 17. vbi Christus per Petrum Cæsari tributum appendit, quod vasallatus, ac subiectionis alicui, tanquam humano Principi, signum est. Verùm obiectio hæc potiùs probat de regno Iudaico Christi, quam de regno vniuersali humano ipsius. Confirmatio, siquid probaret, probaret nullum humanum Regnum Christum habuisse, nec Iudaicum quidem, nedum vniuersale: Etenim facto illo videtur Cæsaris se vasallum, quare nullatenus absolutum Regem, declarasse precipuè. Hac obiectione, & confirmatione mala conuicti Marsilius de Padua, siue Patauinus, & Ioannes Ianduno docuerunt Christum, quà hominem humanis Regibus subiectum, eorumque, quorum terris vixit, vasallum fuisse.

3 Hanc sententiam hæresis damnauit contra ipsos Ioann. Papa. 22. in extrauaganti relata lib. 4. summæ p. 2. c. 37. locus Math. non vrget. Prius enim, quàm tributum soluere Cæsari pro se, & pro ipso Dominus Petrum iuberet, Petrum rogauit, an tributum à filiis exigendum esset? an solùm ab alienis? Petróque respondente ab alienis solùm, non à filiis, Dixit Christus: *ergo Filij liberi sunt: vt autem non scandalizemus eos, vade*, &c. Quibus verbis ostendit se tributum Cæsari non debere, nec illius esse vasallum, adhuc secundùm humanitatem: eiúsque veritatis duplicem rationem à priori apertè indicauit. Prima est, quia filius naturalis Dei, Regis Regum, ac Domini dominantium cùm esset, adhuc secundum humanitatem, multò à Regum tributo & vasallatu liberior erat, quàm eorum filij sint; secundò: quia eius filiationis naturalis iure, bonorum Dei hæres naturalis, ac particeps erat, quantùm ipsius bona, & dignitates à creata humanitate poterant participari: Quare, & ius supremi diuini imperij vniuersalis in summo ex creatis perfectionis gradu humanis omnibus longè excellentiori fuisse à sua humanitate participatum: ac proinde eam eminentiori Regno super Cæsarem, & Reges omnes humanos regnare, illisque esse superiorem, nec posse esse humano modo vassallum, & tributarium eorum. Vnde constat ad obiectionem primam negandam esse consequentiam, ad cuius probationem negatur maior: nam nec Deus humanam Regiam potestatem habet, nec tamen illi est subiectus.

QVÆSTIO III.

An homo Christus vniuersale aliud excellentius humano Regnum habuerit?

DE hac quæstione nil Doctores, sed soli Recentiores egerunt quod notatum velim, vt eis veteribus, pro alterutrâ quæstionis huius resolutione, à suis Patronis numerantur, recensendis abstineam.

CERTAMEN I.

Communis, ac nostra affirmatiua sententia.

1 NOstra, & communis doctorum sententia est: hominem, siue ipsius humanitatem Regiam vniuersalem potestatem creatam humanis Regnis, Angelicisque Principatibus excellentiorem in omnes Angelos & homines, scilicet in omnem rationalem creaturam, habere. Ita Vasquez d. 87. c. 2. Soar. d. 48. sect. 2. Mendoca in 1. Reg. c. 2. num. 10. ad notat 15. sect. 3. Salazar in id Prouer. 8. *per me Reges regnant.* Bernal. d. 61. sect. 3. num. 50. qui plurium ex nostris esse testatur, & sane ex Vasquez & Soar. tempore, quo nata ea quæstio fuit, solus noster Petrus Vadingo, quem viderim, negauit d. 11. dub. 5. num. 49. Sed tamen, licet adeo vulgaris sententia sit, non vulgaribus testimoniis probanda est. Primum esse solet ex 2. ad Hæbr. vbi illud applicari videtur Christo: *Omnia subiecisti sub pedibus eius*; sed tamen hoc non de Christo intelligunt Dauid, nec Paulus, sed de homine, quem, licet naturâ Angelis inferiorem, eum tamen præfecit, non Angelum, orbi, quem condidit. Indéque probat Christo homini, licet secundùm humanitatem Angelis inferiori orbem terræ futurum, ideſt spirituale Regnùm, præ Angelis esse donatum: sicut illis verbis: *non enim Angelis, subiecit Deus orbem terrâ futurum de quo loquimur*: vt paulò ante proposuerat. Posito enim exemplo illo hominis communis orbi terrarum præ Angelis præfecto, *eum* (Christum hominem) *qui modico, quàm Angelis minoratus est propter passionem mortis, gloriâ, & honore coronatum, vt gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.* Nisi enim de spirituali solùm regno Christi loquatur quorsum subdit. *Nunc autem necdum videmus omnia subiecta ei*? an alio, quam spirituali regno subiecta aliqua Christo tunc erant? quando verò sunt reliqua politicæ Christi potestati subiicienda? nunquam sanè: cum tamen locus id sig-

nificet: alibique Paulus futurum asserat. 1. Corint. 15. *Cum autem subiecta fuerint illi omnia.* Loquitur ergo de spirituali regno orbis, siue sæculi futuri.

2 Secundum Testimonium esse solet illud *data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra.* Sed nec id ex Patribus aliquis de alio, quàm spirituali regno interpretatur: statim ergo Discipulos ire, ac Baptizare omnes gentes eásque docere spiritualem vitam iubet. Plura Patrum testimonia à Soar. ad rem istam inducta infirmat Vasquez c. 2. cum aliis, quæ afferri possent. Hæc speciosiora sunt Athanasij serm. in euang. De sanctiss. Deipara & Damasc. 4. de fide c. 15. post medium, *vbi B. Virgo omnium domina, & hæra dicitur, quia Mater Dei extitit* (sic legit pro idumea) *possessio eius.* his interpretatur: *Christus hic est, qui possessionem sibi vendicat, & iure creationis, & merito redemptionis & dono Patris.* Sed ibidem ait: *dispensatio tibi super illum,* (orbem terrarum) *credita est, non data possessio.* Quam dispensationem titulis illis datam ait. Dispensatio autem orbis terrarum spiritualis solùm potestas est, & quam suis vicariis Christus dedit, nó Politica. Testimonia prima nihilo magis præstant: nam Dominium ad Regiam potestatem non spectat vt q. 4. videbimus. Insuper: quia iidem Patres solius regni spiritualis vsum, possessionem, & exercitium Christi homini concedunt: alterius verò regni ius & potestatem nec negant nec asserunt, vt bene obseruauit Vasquez cap. 3. num. 26. §. *ex his omnibus*: quare regnum, & dominium, quod Mariæ concedunt titulo Maternitatis, spirituale, nec absolutum, solummodo est respectu creaturarum omnium, nam politicum humanis superiùs: quod nec Scholasticis veteribus veniisse in mentem in quæstionis præfatione notabamus.

3 Duobus igitur Apocalypsis testimoniis tantùm verosimilius probari conclusio videtur nostro Vasquio cap. 2. num. 14. licet à nullo alio interprete in eum sensum explicentur. Alterum ex cap. 1. num. 5. vbi Christus, quà homo, *Princeps Regum terræ* dicitur. Alterum ex cap. 19. num. 26. vbi dicitur Christus inscriptum habere in femore, & in vestimento (humanitatis scilicet, iuxta Patres, & interpretes) *Rex Regum & dominus dominantium*: quibus directa potestas, & iurisdictio realis in omnes Reges terræ, atque in dominantes omnes Christo homini tribuitur; Ast hæc non est ratione Regni spiritualis, cuius potestas in Reges directa non est, sed solùm indirecta, in ordine ad finem, & bonum spirituale, sed potestas regni politici, quod Christus habet: atque hoc nequit esse humanum, vt vidimus, quia nimis abiectum, dignitatémque Christi quà hominis etiam, dedecens: ergo est humano excellentius, ac dignitate superius.

Probatur 2. ratione, quam secundò q. 2. num. 3. attigimus, pressitque Bernardus, & Paleus expressius, quia humanitas Christi ratione filiationis naturalis Dei quam habet, hæres est Dei Patris, ipsúque habet, vt Deus ipsi communicet quidquid potestatis suæ communicabile illi absolutè est: atqui potestas, & superioritas respectu rationalium creaturarum communicabilis Christi humanitati est: ergo humanitas habet ius, & exigentiam dignitatis, vt ea ipsi communicetur à Deo; imò vnione ipsa communicatur in actu primo: ergo, & fuit ipsi communicata cum id Christo gloriosius sit ac non repugnet, nec Redemptoris muneri aduersetur. Minor probatur. Nam potestas, & superioratus politicus in creaturas omnes rationales, etiam Reges, & Principes est, ad præscribendas eis omnibus, omnes leges politicæ gubernationis, eis imperandi, eorum controuersias dirimendi, & diiudicandi: in cuius potestatis communicatione nulla apparet repugnantia, nec cum Christi munere oppositio.

4 Probatur rursus ratione, quia humanitas Christi ex vnione hypostática ad eam dignitatem euecta est, vt omni rationali creaturæ adeo excelleret, vt ad voluntatis nutum, quæcumque eam agnosceret, dignitatem, ipsi omnibus parere teneretur, seque illi subiicere, sicuti & supremo creato cultu, siue latriæ licet non summa, ipsum venerari: erat quippe ex vnionis natura, & dignitate Rex, non ex subditorum electione: sicut nonnullos abiectos natura genióque suo, homunculos natura feruos appellat Arist. 1. Polit. cap. 3. Accedit titulus meritorum humanitatis vnitæ, quibus omne præmium angustum, nedum excedens, erat. Licet autem posset Deus hac obligatione parendi ad nutum humanitatis creaturas rationales liberare, vel aliam humanitatem assumere, sicque impedire humanitatis Christi regnum vniuersale: cum duplex eiusdem rationis potestas absoluta circa rem eandem, non minùs, quàm duplex Dominium in solidum circa idem repugnet; dono tamen Patris, nec creaturas rationales exobligantis, nec ita impedientis eam potestatem, obtinuit, vt Bernardus aiebat. Nec nobis diuinandum est in casu, quo Deus aliam humanitatem assumeret, an regnum vniuersale, quoad vsus expeditionem partiendum esset? an alterutri solum concedendum? an neutri? cum nequeat vtrique: res enim puri consilij, & arbitrij Dei foret.

CERTAMEN II.

Obiecta soluta, & doctrina præfata consectaria.

1 OPPONES Damascenum Orat. 2. de natiuitat. Virg. dicentem. *Non partis in oculorum sensum caliginis ratione,* siue (vt bene Vasquez ex Græco) *non secundum id, quod visibile est in Dauidis patris sui solio sedere ostenditur, verum spiritualiter.* Sed certè Damascenus duplex regnum distinguit, humanum Dauidicum, & spirituale: hoc concedit, illud negat, quod secundùm visibilem apparatum est, non autem tertium nostrum, quod stat sine solio, & apparatu visibili in Christo humano & visibili superius.

Ab absurdo argues. Habuit Christus Dominus eam potestatem, & regnum: ergo eam Vicarijs Papis reliquit. Concedunt aliqui, Papæ relictam à Christo, in totum orbem Politicam potestatem, etiam in Reges directam; sed malè: sola enim spiritualis promissa Petro illis verbis fuit: *& tibi dabo claues regni cælorum.* data verò illis: *Pasce oues meas.*

Instabis: ergo nascente Christo regna humana cessarunt, vt pseudo Thomas aiebat. Sed neganda est consequentia. Cum enim superioris ordinis, & rationis alterius atque humana regna, cum eis non pugnat, sicuti cum eis, eadem de causa non pugnat regnum increatum & diuinum. Ideo Aug. tract. 115. in Ioann. ad illa verba: *regnum meum non est de hoc mundo*: Christum ait tacitè dixisse ad omnes Reges terræ *nolite timere non impedio dominationem vestram.* Ecclesiáque ait *non eripit mortalia, qui regna dat cœlestia.* Licèt autem Regna humana politico Regno vniuersali Christi subiecta ac subordinata sint, non tamen Christi nomine Reges ea habent, sicuti eius vicarij: nec tales dicendi sunt: nunc præsertim, cùm eo nomine perfidi hæretici Anglicani Reges suos vicarios Christi, etiam in regno & potestate spirituali, erroneè clament.

2 Quartò obiicies contra rationes conclusionis. Tituli enim omnes huius regni Christo ab instanti incarnationis & ortus fuerunt, & tamen regnum hoc Christo ante mortem non adfuit, dicente Paulo ad Rom. 14. *in hoc mortuus est, & resurrexit, vt viuorum & mortuorum dominetur*: ergo rationes illæ intentum nostrum non probant. Concedunt minorem ob Pauli testimonium aliquè apud Soar. sect. 2. §. *quæres*, sed malè id eo testimonio, quod planè de regno spirituali Christi est; probari admittunt. Neganda est igitur minor, tum quia posita vnione, regnum hoc quasi methaphysica est illius passio, licet actualis subiectionis exercitium

tium possit per voluntatem Dei ex obligantis rationales aliquas, vel omnes creaturas impedire: tum quia licèt impediri regnum & potestas in se, nec solum in exercitio possit, vt credit Soarius ibidem, non erat cur regnum hoc impediretur humanitati Christi, dum iussit: cum ea potestas nec Christi ad nos exempla, doctrinam, & redemptionem impediret. Denique datâ gratis minori, consequentia non tenet. Vt enim sæpe docuimus posito adæquato titulo, imò titulis pluribus, vt Deus aliquid creaturis, imo & humanitati Christi concedat, potest Deus absolutè, vel negare, vel differre quousque titulus alius adueniat.

3 Obiectabis quintò: frustra est potentia, quæ non reducitur ad actum, & exercitium: atqui regnum, & potestas hæc Christi nunquam reducitur, reducetúrve ad actum dicente Christo *regnum meum non est de hoc mundo*: ergo frustra adesset: ac proinde non adfuit Christo eiúsque humanitati. Minorem certam ex hoc testimonio putant plerique; maiorémque, vt dignitatem philosophicam sine vllo examine, ac distinctione venerantur; quidni consequentiam concedant? Minor mihi dubia est; certúmque eo testimonio minimè probari, quòd solùm est de regno mundano, siue humano, nec solùm de regno in actu secundo, sed in primo, vt supra vidimus: quare, si de regno humanis superiori intelligatur, vt ab his admittitur, sua & nostra conclusio de eo Christi regno in actu primo, ipso hoc testimonio improbatur. Sed nec maior, adeò indiscretè est admittenda; sed solùm frustraneam esse potentiam quæ reduci ad actum de se nequeat, vel cuius exercitium nunquam erit, quin per accidens impediatur. Item in potentia, quæ solum actiua est nullique rei alij inseruit; nam potentia, quæ per accidens vsu caret, de se frustranea non est, vnde, licet regni & potestatis huius exercitium nunquam sit futurum, cum id per accidens ex Dei, vel ipsius humanitatis libera voluntate proueniat, non erit ea potestas frustranea. Deinde: cum non solùm sit eius finis actus, sed honos humanitatis ipsius, non esset frustrà. Minor mihi dubia, vt dixi, est: nec probabitur nunquam eius potestatis vsum futurum: Quare vtroque pede claudicat argumentum.

4 Opponit tandem Vuadingo. Nemini datur potestas aliqua à Deo, cordatove alio, sine viribus ad vsum, nisi vbi abusus earum timetur; Atqui humanitati Christi datæ non sunt vires ad vsum potestatis v. g. astra mouendi ad nutum, atque Angelos, seu Dæmones, & homines inuitos trahendos, vt parerent, ac seruirent; quin fusis ad Patrem precibus ad sui præsidium Angelos se adducturum, si oporteret, Christus aiebat: & tamen non erat in humanitate Christi periculum abusus, & potestatis, & virium ad eius vsum datarum: ergo, nec data est ipsi regia illa potestas. Maior videtur constans: inde enim, quod homini datæ vires non sunt, admouenda pro nutu astra. Colligût doctores communiter apud Lessium 4. de iustitia, & iure c. 4. dub. 8. non esse illi datam potestatem seu dominium in astra. Respondetur distinguendo maiorem, quæ solùm vera est de potestate, quæ datur ad vsum, ad quem vires necessariæ præterea sunt: & de hac procedit argumentum Lessij; non autem de potestate, quæ non tam datur ad vsum, quàm ad honorem, vt in nostro casu contigisse videtur. Minor præterea est falsa: habuit enim Christus virtutem ad patranda miracula, vel omnipotentiam præparatam per Dei voluntatem, præstóque accursuram, vt humanæ voluntatis Christi iussa creaturæ rationales capesserent, ac statim exequerentur. Sed instat Vuadinga: miraculorum potestatem, & præparationem hanc omnipotentiæ supernaturalis absolutè esse: cum tamen facultas, & vires ad vsum huius potestatis debeant esse naturales: Nego extremũ hoc: Cùm enim regia hæc potestas supernaturalis absolutè sit, vires ad eius vsum, quæ ipsi proportionari debent, naturales absolutè esse non debent, sed solùm eiusmodi potentiæ supernaturali connaturales: quare potius absolutè supernaturales.

QVÆSTIO IV.

De dominio humanitatis Christi.

POTIDEM humanitatis Christi dominia, quot regna considerari hic possunt. Primum diuinum, quod Christi humanitati non adfuisse certum nobis est ex dictis, præfatione huius disputationis: creatum verò, seu non purè diuinum Dominium creaturarum ad rem præsentem diuidi in humanum, atque humano superius debet, vt de vtroque seorsim disputetur.

CERTAMEN I.

Christi humanitas in creata omnia humano superius Dominium habuit.

1 CONclusioni aduersantur Vasquez d. 85. citatz c. 6. num. 40. §. *Ego verò* Vadingo d. 11. dub. 5. §. *Dico primò* licèt à Vasquez fundamentis discordet. Eam verò tradunt Soar. d. 48. sect. 2. §. *Dico secundò* Francisc. Mendoza in 1. Reg. c. 2. num. 10. annot. 15. sect. 3. communémque esse testatur VVadingo §. 1. Ex veteribus plures pro alterâ parte recitantur, plures pro aliâ, sed immeritò: hoc enim dominij humano superioris genus, ne in mentem veteribus quidem venit, vt disputarent, nedum vt definirent. Solùm referri pro nobis possent, qui regnum humano superiùs humanitati Christi nobiscum concesserunt q. 3. cer. 1. n. 1. si Vasquium excipias, qui malè è regno ad dominium consequentiam tenere putauit.

Probatur conclusio ex Apocalypsi 19. num. 16. vbi Christus scriptum habere dicitur in femore, & vestimentis humanitatis: *Dominus Dominantium*: siue, vt Græca habet, *Dominorum* id quod de iis solùm qui Dominium directum habent, dici consuenit: ast Christi humanitas non habuit Dominium directum humanum: ergo humano superius. Probatur secundò à ratione: quia humanitas ratione vnionis, indéque ortæ naturalis filiationis Dei dignitatis, & meriti infiniti, habet, non solùm vnum, sed plures adæquatos titulos ad excellentias omnes de facto obtinendas, quæ nec in se, nec cum humanitatis, & Christi officio repugnent, ipsámque de deceant: ac eâ denique ratione, tantùm regnum humano superius illi Vasquius ipse deferebat: ast Dominium hoc excellentia, & dignitas decens humanitatem Christi est, neque cum Redemptoris munere pugnans æquè atque regnum. Insuper, & est possibile, nec pugnans cum Dominio humano ordinis inferioris: sicut nec Dominium naturale diuinum, & regnum humano superius, quod in humanitate Christi q. 3. adstruebamus: ergo Dominium hoc inferius diuino, superius tamen humano, erit humanitati Christi concedendum.

2 Dices cum Vasquez Dominium adæquatè diuidi in Dominium excellentiæ, seu diuinum, & vtilitatis, quod est humanum, nec medium aliud esse excogitabile: cum autem humanitati diuinum non competat, nec humanum, seu vtilitatis, ne vel hominum Dominia cessent, vel detur duorum Dominium in solidum erga rem eandem, quod implicat, vt vidimus contr. 2. d. 1. negandum absolutè est humanitati Christi rerum creatarum Dominium: quod secus in regno habet. Cum enim hoc solùm dicat potestatem ad publicam, & politicam gubernationem, dari potest medium inter hu-

manum, & diuinum, nec in hæc duo adæquatè diuiditur. Contra, quia sublato incarnationis mysterio, ac proinde excellentibus adeò titulis humanitatis vnitæ regnum adæquatè diuideretur in excelsum, seu diuinum, & in humanum, quod tamen eis positis non ita adæquatè diuideretur per te: admittiturque medium quoddam regnum humano superius, quod titulis excellentissimis humanitatis vnitæ proportionetur: ergo eis etiam positis non diuiditur adæquatè Dominium in excellens, seu diuinum, & vtilitatis, seu humanum, ficuti diuideretur, si hi tituli deessent, atque ignorarentur: sed Dominium medium humano superius admittendum pro Christi humanitate est. Aſt inquit Vadingo dub.5. citato versùs finem, §. *Vasquez ex definitionibus*: Dominium esse *potestatem vtendi re, prout libet, sine iniuriâ alterius* id quod in humano Dominio integrè, ac perfectè inuenitur, quin appareat excogitarive possit aliud, quod Dominium illud humano superius humanitatis haberet, si admitteretur; quare, qui Dominium humanum denegant humanitati Christi, nequeunt humano superius eidem concedere, quin concedant Dominium, quod nec explicare, nec intelligere possint.

3 Verùm enimverò Dominium hoc humano superius humanitatis facilè videtur mihi explicari, nec solùm intelligi. Licet enim Dominium in eâ potestate vtendi re pro libito sine alterius iniuriâ sit positum, in humano tamen non tollit subordinationem ad Dominium superius, & voluntatem Dei illud erga res omnes habentis; si autem ratio & essentia Dominij patitur subordinationem, ac superioritatem, & inferioritatem, quidnam est intellectu, nedum explicatu, impossibile, imò difficile in eo, quod humanum bassum Dominium non solùm Dominio, ac voluntati diuinis, tanquam inferius cum superiori, subordinetur, sed etiam ob adeo excellentes titulos ab vnione hypostatica cum Deo in humanitatem Christi profectis, eidem humanitati, eiusque voluntati subordinetur, vt absque iniuriâ humanorum Dominorum possit hæc de rebus omnibus creatis disponere, ad eum modum, licet non adeò supremè, ac potest Deus? Ecce Dominium diuino inferius, superius humano, quod humanitati Christi damus, facilè explicitum. Confirmatur, & explicatur ampliùs: quia, sicut è regia humanitatis eiusdem potestate eisdem titulis habita, ita subordinatas habet regias potestates humanitas ad ferendas leges politicas & ciuiles, dirimendásque lites, vt absque humanorum Regum iniuria contra eorum leges & iudicia, leges condere, ac diiudicare eorum subditos possit; sic ratione superioris huius Dominij humanitas Christi rebus omnibus, quæ sub hominum Dominium cadunt, pro suo libito contra eorum voluntates, sine iniuria tamen, iustáue illorum querelâ valeat vti, déque eis pro arbitrio suo disponere. Hoc ego Dominio vsum Christum Dominum reor, cum asellum hominis moniti solùm, *quia Dominus huc opus habet*, non rogati, asserri ad triumphum Discipulis præcepit. Item cum dæmones homines egressos, immonitis etiam Gerathesenis Dominis, in porcos, quos agerent præcipites intrare permisit. Nec enim opus est ad Dominium & voluntatem diuinam recurrere, sed ad humanam, ex quâ iubebat, & operabatur.

4 Probatur tertiò conclusio: quia in Maria ratione Maternitatis Dei dominium in res omnes mundi assequitur à Patribus passim; atqui Dominium hoc nequit esse humanum, siue eiusdem rationis cum humanis: ne; vel humana cessasse, vel rei eiusdem Dominium insolidum penes duos cogamur admittere: ergo Dominium vniuersale rerum omnium in Maria fuit humano superius: ergo citius admittendum in Christo est Dominium vniuersale superius humanis. Patet consequentia postrema. Quia propriùs, immediatiùs, strictiúsque personam, ac filiationem Christi humanitas attingit vnione, quàm Maria maternitate; quin, ideo hæc attingit Deum, eiusque filium maternitate, quia physicè attingit generatione humanitatem vnitam. Maior primi syllogismi plurimorum Patrum est, quos recitant Canisius 1. de Beata Virg. cap. 1. Viegas in Apocalypsin cap. 12. com. 2. sect. 2. Barradas t. 1. in Euang. lib. 6. cap. 3. Salazar. t. 1. in prouerbia, cap. 8. num. 15. Petrus Moral. 2. in Math. tract. 9. §. 26. ex quibus hic vnum, vel alterum proferre sit satis Damasc. 4. de fide cap. 15. sic ex Athanas. ferm. de Sanctissimâ Deipara scribit. *Sanè verè ac propriè Dei genitrix est Domina, atque omnium hera, vt quæ simul, & ancilla & mater summi illius opificis extiterit.* Rursus Athanas. ferm. 1. de natiuitat. *quandoquidem Rex est, qui natus ex virgine idémque & Dominus, & Deus: ea propter, & mater, quæ eum genuit, & Regina & Domina, & Deipara propriè & verè censetur.* Bernard. sermone in id Apocalips. 12. *signum magnum apparuit in cœlo* sic fatur: *eo quod Mater Dei est Regina cœlorum, & Domina mundi, iure esse probatur.* Quæ non solùm de regno spirituali, & Dominio indirecto Mariæ in creata, ob quod absolutè mundi Domina dici propriè non valeret, sed ratione Dominij directi, quod humano etiam superius habuit, idque probant rationes Patrum *quia Domini mater est.* Nempe directi creatorum Domini, Dominium directum ipsi matri competere.

5 Disiecti obiter aduersariorum argumenta. Supereſt Ioan. Pap. 22. extrauagantibus *cum inter nonnullos, & quia quorundam* de Verborum significatione definiens Christum aliquarum rerum, paucarum nempe, Dominium habuisse: ergo non rerum omnium, quod asserimus. Mala consequentia. Nec enim ex eo, quod Petro currente reuelet Deus aliquem hominem currere, reuelat reliquos quiescere, ac non currere: Vel ex eo, quod de fide sit, Christum locutum fuisse cum Samaritana, de fide est neminem alium cum ipsa locutum. Sed contra vrgentiùs; quia Ioannes loquitur ibi de Dominio Christi bassо, quem sibi adesse in rebus, quibus vtebantur, negabant Franciscani: definitque hæreticum esse negare Christo Dominium illud, siue ius vtendi rebus, quibus est vsus, quia alioqui iniustè illis vteretur: atqui, si Dominium hoc humano superius haberet, nec vteretur iniustè, nec Dominium humanum bassum aliquarum rerum haberet, quod Ioan. Pap. habuisse definit: siquidem Dominia hæc, humano superius, & vniuersale, & humanum inferius rei eiusdem in eodem subiecto pugnant æque, atque regnum humano superius & inferius, puréque humanum pugnare docuimus. Vt huic instantiæ satisfiat, atque simul semélque nos hoc testimonio liberemus, tam pro hac, quàm pro conclusionibus certam. 2. statuendis, eius definitionis & argumenti occasio altiùs paululùm memoranda est. Ea verò fuit huiusmodi.

6 Franciscani nonnulli, vt suam Dominicanæ paupertatem insultanter præferrent, asserebant se egere; etiam quibus vtebantur, non solùm Dominium non habere, sed nec vsu iuris eis vti; sed solùm ex iure ad vsum eis vsu facti vti, dependenter ab alterius, penes quem Dominium, & ius vtendi erat, voluntate; Christi insuper exemplo se protegebant: quem illo modo rebus vsum, dum in mundo degebat, affirmarunt. Ioan. Pap. vel horum petulantia perculsus, vel benevolentia in Dominicanos motus contra Franciscanos illos dupliciter egit: &, vt Doctor disputando (erat enim doctus alias vir) &, vt Pontifex definiendo. Definiuit ergo earum saltem rerum, quibus Christus vtebatur, ipsi generatim & absolutè Dominium fuisse; non autem hoc fuisse huius, vel illius generis, humani scilicet, vel humano superioris: quod satis fuit, vt de nomine, (vt reor) Franciscanos illos errantes, ac Christo Dominium vniuersim negantes, compesceret, ac ostenderet ius ad vsum idem prorsus, quod ius vtendi siue Dominium esse, sine quo, cuiusque generis sit, rerum vsus illicitus esset, etiam humanitati Vnde, & Franciscanis rerum, quibus vtebantur, Dominium

minium humanum, quod solùm habere poterant, necessariò adesse, ne in earum vsu peccarent.

Constat ergo falsum esse instantiæ assumptum antecedens, nec Ioannem de dominio Christi basso, siue humano locutum: cum eâ voce, quam vir Doctus satis callebat, abstinuerit; quòd si Dominium aliud superius nunquam cogitauerat, Spiritus sanctus abstinere fecit, vt definiret, ratióque subiuncta definitioni (si ea etiam definita sit, ac non ab illo, vt Doctore particulari adiuncta) consisteret. Sed eam definitam etiam esse non constat.

CERTAMEN II.

Nullius rei Dominium purè humanum seu bassum humanitas Christi habuit.

1 DOminium vniuersale humanum in res omnes mundi, quod bassum vocant Christi humanitatem non habuisse concors Doctorum sententia est: nec minùs conueniunt habuisse humanitatem Christi, humanum bassúmque Dominium rerum aliquarum, quibus fuit vsus, dum apud homines viueret. Ita Soar. supra, à quo nemo discordat. Consentiunt expressè Vadingo citato dubio. 5. vers. fin. §. *Dico secundò* Bernal. citatâ sect. 1. §. 1. num. 3. fin. hoc putant expressè definitum à Ioanne 22. citatis extrauagantibus: cuius oppositum nuper ostendebamus, dum definitionis illius, & occasionem, & sensum explicaremus cert. 1. num. 6. quin & primam conclusionem ex ea definitione deduci vulgò censent Doctores. Eo enim ipso, quod aliquarum fuisse definit, reliquarum Dominium humanum negatur humanitati, aiunt: quia & iuris axioma est *exceptio firmat regulam in contrarium.* Sed quàm malè ac distortè consequens inferatur, ostendi cer. 2. num. 5. etsi de Dominio humano, ac basso aliquarum rerum intelligendum esset antecedens: quod ex definitionis memoratâ occasione & fine & ratione, apertè monstratur. Occasio enim erat Franciscanorum negantium se, sicut Christum, non habere ius vtendi, siue Dominium rerum, quibus vtebantur. Finis definitionis, tam eos, quàm Christum, habere Dominium rerum illarum, quibus vtebantur; ratio, quia aliàs earum vsus, etiam in Christo illicitus foret: ergo de his, quibus vsus Christus fuit, agitur in eâ definitione reliquis prætermissis, vtpote ad controuersiam, super qua definiebatur, impertinentibus: quare locum non habet regula iuris: quia exceptio non est aliquarum, de quibus controuersia esset. Citius ego putarem, ex Dominio basso humanitatis erga res aliquas inferri eius Dominium bassum vniuersale erga omnes; si enim id genus Dominij vnitam hypostaticè humanitatem deceret, quò vniuersalius, decentius esset, atque illi propterea concedendum.

2 Dicendum igitur nobis est: nullum Dominium humanum, seu bassum humanitati Christi competere. Probatur primò: quia ad illud asserendum nullum est fundamentum. Secundò: quia humanitatem vnitam dedecet sicut, & Deum Dominium quoduis purè creatum, ac sicut humanitatè eandem dedecere humanum regnum docebamus q. 2. Tertio præcipuè quia id Dominij genus est humanitati Christi impossibile: Hoc probo quia Dominium inferius cum superiori circa rem eandem est incompossibile: atqui in Christo est Dominium superius vniuersale circa creata omnia, & singula; ergo humanum bassum inferius circa *reliqua* est incompossibile cum illo: ac proinde nequit humanitati Christi inesse. Maior probatur primò à paritate de regni humani & inferioris incompossibilitate cum regno superiori non purè humano, quam ostendebamus. q. 3. Secundò, quia ideo in Deo nequit esse Dominium creatum inferiùs, quia in eo est superius, scilicet increatum: nam alioqui creato aliquo temporariè, & extrinsecus affici, & denominari, ipsius immutabilitati non repugnat, vt esse creatorem. Tertiò; quia dignitas quælibet inferior respectu alicuius dicit essentialiter negationem dignitatis superioris, respectu eiusdem subiecti, cui inest; ergo & Dominium inferius dicit negationem superioris in subiecto, cui inest; ac proinde est incompossibile cum illo. Antecedens probo, in filiatione adoptiuâ, quæ essentialiter dicit negationem filiationis naturalis, vt vidimus controu. 4. d. 1. Secundò in dignitate adorationis, quam afferre nata est gratia habitualis, scilicet Duliæ, eámque humanitati Christi, cui inest, non affert, quia adest etiam humanitati eidem dignitas adorationis Latriæ fere supremæ.

3 Probatur quarto vtriúsque Dominij incompossibilitas circa rem eandem: quia Dominium inferius dicit essentialiter subordinationem ad superius, atque Dominij inferioris dependentiam in vsu rei à voluntate Domini superioris, vt hoc renuente nequeat re vti absque huius iniuriæ: contra verò Dominium superius dicit negationem subordinationis ad inferius, atque superiorem Dominum vti re posse sine dependentia à voluntate Domini inferioris. Aſt hæc omnia dicunt necessariò diuersitatem voluntatum, qua Dominus superior possit velle vti re sua, nolente inferiore, vel qua inferior Dominus velle re eadem vti possit, nolente superiore, quæ in eadem humanitate nequeunt euenire. Item subordinatio necessariò dicit diuersitatem subordinati ab eo, cui subordinatur, quæ repugnat, eiusdem ad se ipsum: ob vtramque repugnantiam nequit idem sui ipsius superior esse: Confirmatur quia ob distinctionem necessariam subiectorum quam essentialiter dicit subordinatio potestatum, implicat eundemmet hominem esse proprietarium, & delegatum. v. g. puta Regem, & sui ipsius Proregem, Episcopum, & sui ipsius Vicarium, & Metropolitanum, & Suffraganeum. Licet autem possit delegatus in delegantis manibus potestatem delegatam renunciare, sicque se illa abdicare, non tamen eam in illum transfere, vt delegatus sui ipsius constituatur, delegatámue erga subditos, in quos proprietariam potestatem habet, deinceps fortiatur: licet possit respectu aliorum, in quos proprietariam potestatem non habet, delegatam ab alio proprietario recipere vt in alterius Regis Proregem, alteriúsue Episcopi Vicarium, Rex, & Episcopus alius constitui.

4 Quintò: Probatur incompossibilitas à priori. Nullus quippe titulus Dominij purè humani, seu bassi adesse humanitati Christi potuit, posito Dominio illo, humanis superiori. Non quidem donationis: donari quippe alicui nequit, quod ipsius est, siue in id hæres instituì, aut ex iure hæreditario succedere: nemo enim rei suæ hæres constituitur, & sic de titulis aliis humani, seu bassi Dominij. Licèt ergo plura homini Christo à piis fœminis, viriſque, ad victum, & vsum fuerint ministrata atque sic ministrantes, se illorum Dominio voluntariè abdicarint; aſt nec Christus humanum eorum Dominium acquisiuit, nec eis ex illo, sed ex suo Dominio humanis superiori est vsus quemadmodum ex votis, donisque Deo oblatis, licet Ecclesia Dominium humanum, seu bassum adquirat, secus Deus, respectu cuius non peccatur contra iustitiam, sed solùm contra religionem, si votum non impleatur, vel donata auferantur; etsi respectu Ecclesiæ contra iustitiam peccetur. Denique, quoad vniuersale Dominium humanum speciale ab absurdo argumentum suppetit. Quod nimirum à Christo nato reliquorum hominum Dominia humana cessassent, ne implicatoriè Dominium in solidum humanum, eiusdémque rationis penes duos admittatur.

5 Dices Christum exemplo paupertatis religiosæ

præiuisse discipulis, ac Religiosis omnibus dicens Luc. 14. num. 33. *qui non renuntiat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus* atque ad adolescentem Matth: 19. num. 21. *si vis perfectus esse, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me.* Vnde num. 27. Petrus *ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te* : sed nisi rerum dominio se abdicasset nos præiuisset exemplo Religiosis : ergo saltem, ex quo prædicare cæpit, se rerum Dominio abdicauit: ergo antea habuit Dominium humanum rerum. Patet : nam Dominio humanis superiori abdicare se non potuit, neque abdicauit, humano autem, quod antea non habuisset, abdicare se non posset. Sed vellem obiectantes sui memores esse. Etenim eis tantum rebus, quibus Christus vtebatur Dominium humanum habuisse illum volunt, ex definitione Ioannis secundi, ex eiusque ratione aduersariorum modo intellecta : ne scilicet earum vsus esset licitus, & iniustus, nisi Dominium haberet tunc ipsarum : ergo earum rerum, quibus est vsus, Dominium non renunciauerat humanum, cum eis vtebatur, vsuque consumebat : at aliarum Dominium humanum non habuit per aduersarios, qui illarum solùm habuisse volunt, saltem non omnium : ergo nullum Dominium humanum renuntiauit. Quomodo ergo renuntiantibus discipulis, & religiosis rerum suarum Dominium præiuit exemplo, vt illum etiam in paupertate sequerentur ? respondeant etiam aduersarij. Si enim solùm humanum Dominium remittunt, hoc non renuntiauit, in eorum sententia ; si aliud etiam admittunt humano superius, hoc non est renuntiabile, vt arguebatur.

6 Respondeo ergo pro omnibus de essentia paupertatis, etiam Religiosæ, substantiáque eius non esse abdicationem Dominij rerum, sed vsus earum independenter à voluntate Prælati, vt constat in nostris Scholaribus, aliisque, qui gradum fixum in Societate nondum habent : ij enim votis biennij emissis, quibus substantialiter, atque essentialiter religiosi constituuntur sola abdicatione vsus independenter à voluntate Superioris iurata, promissáque à Deo : & tamen retinent bonorum Dominium. Huic autem paupertati, licet nec Dominio humano renunciarit Christus, quod non habuit, nec humanis superiori, cui non potuit, exemplo præstantissimo præiuit renuntians rerum vsui ex Dominio illo independenter à perfectissima voluntate diuina. Licet autem in hominibus perfectior paupertatis gradus sit Dominio se etiam abdicare, quia firmiorem paupertatis statum, contra humanam instabilitatem, atque mutabilitatem de se adducit : ac proinde discipulos Christus, ne à perfectione bonorum amore regrederentur, vt Dominio etiam se abdicarent hortabatur ; ast hac stabilitate status omissa, perinde est vsum Dominij rerum tuarum paupertatis amore impeditum voluntariè habere : cum autem mutabilitatis periculum in Christi voluntate humana non esset, non video quid amplioris perfectionis in ipso esset renuntiatio voluntaria Dominij humanis superioris rerum, etsi esse posset, atque constans illa sua renuntiatio vsus rerum independenter à voluntate perfectissima diuina. Quæ verò ad exemplum præstandum attinet, si quantum potuit paupertatis præstitit, satis exempli dedit, vt nos præstemus quantum possimus; licet nobis Dominij etiam humani, quod ille non habuit, renuntiatio, materia vlterior sit. Sic etiam exemplo suo ad vincendas tentationes, etiam internas nos docuit, quas tamen ipse non habuit, ac proinde nec vicit. An verò renunciatio hæc Christi medio voto fuerit ? negare videtur S.Th. 22. q. 84. a. 4. ad 3. quia alias in obseruatione voti liber Christus ratione antecedentis impeccabilitatis non esset. Sed cum hanc difficultatem in operibus præceptis emollierim non renuam votum interceſſisse cum Bernale d. 62. sect. 1.

DISPVTATIO II.

De Sacerdotio Christi.

DE Sacerdotio Christi hæc videntur posse generatim inquiri. An Christus sit Sacerdos ? secundo de huius Sacerdotij cum aliis similitudine, & qualitatibus. Tertiò de huius imagine in Sacerdotio Melchisedech. Quartò de huius Sacerdotij duratione. Quintò de eius actu nempè Sacrificio.

QVÆSTIO I.

An Christus propriè Sacerdos fuerit.

NVM Sacerdotium, quaque ratione Christo Domino conueniat, quæstione præsenti examinandum est : vbi Sacerdotij Christi subiectum, & formam statuemus.

CERTAMEN I.

Christi Sacerdotium adstruitur.

1 NOn agimus de Sacerdotio laxè sumpto, quodque in Christianis, iustisque omnibus adest: iuxta 1. Petri 2 *vos autem genus electum, regale Sacerdotium* : & Apocal. 5. num. 10. *fecisti nos Deo nostro regnum, & Sacerdotes.* Ad eum nimirum modum, quo bona opera sacrificia dicuntur Psal. 50. num. 19. *Sacrificium Deo Spiritus contribulatus*, Ad Hebræ. 3. num. 16. *Beneficentiæ autem, & communionis nolite obliuisci : talibus enim hostiis promeretur Deus.* Agimus enim de Sacerdotio propriè, & strictè dicto, dum an in Christo sit ? disputamus. Sacerdotium igitur proprium in communi sic definiuit Medina 3. p. q. 22. a. 1. vt munera potius, quæ Sacerdotes veteris legis exercebant recensuerit omnia, atque eorum aliqua periphrasi sæpe sua definitione vitiosè repetierit. Toletus de instruct. Sacerd. c. 1. num. 1. sic Sacedotium, siue Sacerdotem definit. *vir cultui veri Dei authoritate diuina determinatis personis concessa firmiter deputatus.* Sed primo definitio hæc Sacerdotis, siue Sacerdotij in communi non est, primo : quia fœmina absolutè Sacerdos esse potest : vt constat ex Sacerdotibus gentium : vt propterea Sacerdos generis communis duorum grammaticis habeatur ; nec minùs esse posset apud fideles fœmina Sacerdos, vel Angelus, si Dei legem excludas. Secundò : quia ad verum Sacerdotium non est opus deputatione eius ad Dei cultum per diuinam authoritatem ; satis enim esset, si à populo, cui erat Sacerdos futurus in Sacerdotem deputaretur. Deinde, nec legis Christianæ Sacerdos, qui solùm definiri interdebatur à Toleto exactè definitur ; nam & Laici religiosi authoritate diuina ad Dei cultum instituti, & deputari possunt, quin ad offerendum Sacrificium, atque in Sacerdotes deputentur.

2 Exactius igitur Vasquez d. 85. c. 2. Soar. infrà, atque ex eis Bernal. d. 60. sect. 1. §. num. 4. Sacerdotem, ac subinde Sacerdotium generatim definiere. *Rationalis creatura per publicam authoritatem ad offerendum Sacrificium constituta.* Desumitur definitio ex Paulo ad Hebræ. 5. illis verbis *omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum*

Deum, vt offerat dona, & sacrificia, &c. ac statim. *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo*, (eiúsque authoritate publica) *tanquam Aaron.* Vbi, quia de veteris legis sacerdotibus agebat dixit ex hominibus, & ex publica Dei authoritate esse debere. c. autem 8.num.3. generalius loquens aiebat. *Omnis Pontifex ad offerendum munera, & hostias constituitur.* Quod autem authoritas, qua rationalis creatura ad offerendum sacrificium deputetur, publica esse debeat, nec sufficiat priuata, Probatur facile: quia Sacerdos est publicus populi totius Minister ad Deum, quem populo sacrificij oblatione placet, & conciliet: publicum autem ministerium, nisi publica authoritate, conferri nequit. Confirmatur, quia nec sacrificium, quia toti populo inseruire debet, priuata authoritate institui valet. Nec de hoc controuersia esse potest.

3 Dices Patresfamilias in lege veteri sacerdotes fuisse ad sacrificandum Deo Paschalem agnum, quin ad id muneris publica authoritate deputarentur. Sed vero extremum hoc falsum est: publica enim Dei authoritate deputatos illos ad agnum sacrificandum fuisse testantur Philo. Hebræ.3.de vita Mosis, & lib.de decalogo Ioseph.2.antiquitat. cap. 6. &, quod caput est, Scriptura 2.Paralip. cap. 3. num.15. Maior esse posset difficultas de publica authoritate constituente creaturam rationalem ad sacrificandum, an sufficiat humana, vel esse etiam debeat diuina? Etenim ideo dicitur posse esse humanam, & publicam, quia instituitur, vt sacrificia offerat Deo pro hominibus populo, vt eis Deum conciliet, ac placet: ergo munus, in quod Sacerdos constituitur vtrumque extremum respicit, & hominum populum, & Deum, æqueque essentialiter vtrumque: ergo, sicut ex eo, quod hominum populi interfit, ac referat munus Sacerdotis, populi authoritate ad illud est deputandus Sacerdos: ita, quia Dei, cum quo de placatione, & propitiatione erga populum eo munere necessario agendum est cuiusque illud munus refert, authoritas debet intercedere, vt ad illud Sacerdos aliquis deputetur. Respondetur tamen munus Sacerdotis esse munus oratoris, & legati dona & preces ad Deum ab hominibus deferentis. Ex natura autem rei, qui rogat, orat, donáque mittit potest orator em, atque internuntium allegare: quare populi deputatio satis erit: etsi Deus, quia populi Dominus, possit etiam se solo deputare etiam, cùm vellet, vel per se, vel per alium, cui suam authoritatem committat; vt in lege scripta, & gratiæ efficit.

4 Ex data definitione dubitari ab vllo cordato nequit, quin Christus Dominus strictè, ac propriè Sacerdos, & Pontifex fuerit. Licet enim Deus sit, quà homo vero, sine secundum humanitatem est etiam *rationalis creatura*: item Dei authoritate publica deputata, vt sacrificium ipsi cruentum sui corporis semel, ac semper incruentum in Eucharistia offerret, vt constabit ex q.5. vbi vtrumque proprium Sacerdotium esse à Christo Domino, qua homine oblatum Deo ostendemus, pluráque ex Scriptura in huius conclusionis probationem inducemus, atque eam à nonnullis expediemus difficultatibus. Secundo conclusio hæc est adeo expressa in Scriptura, vt à nullo, quem viderim, hæretico etiam, in dubium vocetur Psalm. 109. numer. 5. *Tu es Sacerdos in æternum*, quæ verba, sicut, & reliqua Psalmi huius, Patres omnes de Christo, imò & ipse de se, interpretati sunt. Ad Hebræ.3.num.1. *Considerate Apostolum, & Pontificem confessionis nostræ Iesum.* & toto cap.7. quod de Sacerdotio Christi est, præcipuè n. 24. *Hic autem*, Christus, *eo, quod maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium.* Id Dei iuramento datis Psalmi verbis notauit Paulus num.20. item num. 26. *Talis enim decebat, vt nobis esset Pontifex Sanctus innocens, &c.* Denique c.9.*Christus assistens Pontifex futurorum bonorum*, &c.

5 Eandem conclusionem virtute definiuit, & supponit Concil. Alex. epist. ad Nestor. 10. inter epistolas Cyrilli Alex. anathematismo 10. in defensione anathematismor. contra Theodoretum, & Orientales. Postea verò Concil. Ephesinum epistolam præfatam, & anathematismos, & amplectens conclusionem expressè definit. Eam denique definiuit concil. Trident. sess. 22. can. 1. & 2. virtualiter, expresse vero, & formaliter cap. 1. vbi etiam ex professo probauit. Ex Patribus August. 4. de Trinit. cap. 14. sic scribit: *Quis ergo tam iustus, & sanctus Sacerdos, quàm vnicus filius Dei, qui non opus haberet per sacrificium sua purgare peccata*, &c. vt aiebat Paulus ad Hebræos 7. num. 26. S. Ignatius Mart. epist. 10. ad Smyrnens. Episcopum honorandum, vt imaginem Dei, & Christi *Dei quidem propter principatum, Christi vero propter Sacerdotium*, aiebat. Reliqua Patrum testimonia passim magno numero occurrunt: ex quibus plura decursu disputationis proferemus. Nunc autem dicta satis erunt, vt conclusionem prædictam tanquam dogma Catholicum in sacra Scriptura clarè expressum, in Conciliis definitum, atque à Sanctis Patribus expresse traditum, & teneamus, & veneremur.

CERTAMEN II.

Sola Christi humanitas est Sacerdotij ipsius subiectum.

1 Arrius apud Euseb. 10. demonstrat. Euang. cap. 1. & apud nostrum Turrianum in scholiis ad Clementem Rom. 8. constitut. Apostolicar. cap. 46. cum videret humanitatem Christi fuisse præfati Sacerdotij, sacrificium, docuit diuinitatem, siue Christum, quà Deum, vel potiùs, quà Verbum, quod Deum esse negabat, fuisse Sacerdotem: quia secundùm idem Sacerdos, & sacrificium esse non poterat. Ob eandem rationem Stanislaus Sarnicij apud Suancarum lib. de Trinit. & Mediatore & refutat prioris epistolæ Tigurinor. teste Bellarmino 1.de Christo cap. 2. in eundem incidit errorem, licet verbum Deum esse contra Arrianos, cum Catholicis fateatur. Sed tamen inde nullo negotio falsitatis conuincitur. Etenim de ratione Sacerdotis est inferiorem esse eo ad quem Sacerdos instituitur, & quem suis sacrificij actibus colit, ac veneratur: atqui Christus, qua Deus Verbum, si hoc Deum esse admittas, siue secundum Deitatem Deo, ad quem Sacerdos institutus fuit, Christus, quique actu eius Sacerdotij, nempe sacrificio colitur, inferior non est, sed æqualis, imo idem cum illo, nisi Arrianizetur: ergo sine hæresi Arriana, quam hic nouator exhorret, nósque diiecimus controu. de Trinit. disp. 2. nequit asseri verbum, seu Christum, quà Deum esse subiectum Sacerdotij, quo argumento reuincitur error alius Caluini, ac Ministror. Tigurinorum Bullingeri, & Petri Martyris epistolis ad Polonos, Simberi, & aliorum apud Bellarmin. proximè, Spencæi opusc. de Christo Mediatore cap. 5. asserentium Sacerdotis, & Mediatoris officium in vtramque naturam diuinam, & humanam Christi cadere. Nam, si actio sacrificandi dicatur partialiter diuisibiliter à Deitate prouenire, conuincitur eius inferioritas respectu Dei; si vero partialiter indiuisibiliter, præterquam, quod vna dabitur operatio, & voluntas sacrificandi vtrique naturæ communis cum Apollinare, & Monothelitis, vel Euthychiana confusio naturarum in Christo, explicari nequit, quo pacto sacrificatiua illa actio, prout à Deitate sit actio sacrificandi sine Deitatis inferioritate.

2 Reliquum ergo est, vt Catholicè dicamus solam Christi humanitatem esse Sacerdotij subiectum: quare Christum, quatenus hominem tantum, non autem, quatenus Deum etiam, Sacerdotem esse. Ita Doctores omnes tam hic, quàm de subiecto Mediatoris, cuius munus in officio Sacerdotis includitur, agentes, vbi, & nos referemus. Hos referunt, & sequuntur Bellarm. proxime Vasquez d.83. d.3. num.11. Soar. d.

46.

46. sect.2. §.*dicendum secundò* Bernal. d.60. sect.2. n.11. Probatur: quia in sola humanitate, non autem in Deitate, ac solùm quatenus homo non autem quatenus Deus Deo est Christus inferior, vt ei cultum per sacrificia possit exhibere. Accedunt Ambros.3. de fide c.5. dicens. *Sacerdotium tamen, & sacrificium humanæ conditionis officium est.* August.1. consensu Euangelistar. c.3. *secundum hominem Christus Rex, & Sacerdos effectus est, vt esset ad interpellandum pro nobis mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus* Fulgentius de fide ad Petrum c.2. *solus Sacerdos sacrificium, & templum, & hæc omnia Deus secundum rationem serui.* Vt videant hæretici, quàm non pugnet in humanitate eâdem Sacerdotium, & sacrificium. Accinit Cyrillus Alex. epist. ad Nestor. & in defens. Anathematismi 10. Hieronym. ad id Psalmi 109. num.5. *iurauit Dominus.* An verò Sacerdotium humanitati toti primario competat, an solùm animæ, & eius ratione humanitati? dubitatur à nonnullis. Vasq. citatus extremum censet: quia ei competit primariò, & ratione sui Sacerdotium, cui competit vnctio (vnctione quippe in Sacerdotes destinantur, & constituuntur rationales creaturæ) atqui vnctio Deitatis, cum sit vnctio sanctitatis, primario, & ratione sui soli competit animæ, atque ratione illius toti humanitati: ergo, & sic vtrique Sacerdotium competit. Sed tamen, cum Sacerdotij vnctio, & formaliter sanctificatio, & sanctitas formalis non sit, licet ab eadem Deitate, quæ vnguentum ad vtrumque est, formalitas proueniat, nil argumentum probat. Ecce ab eadem Deitate prouenit formaliter Deificari, & tamen tota humanitas primariò, & per se, nec solùm ratione animæ deificatur, licet ratione sui ab eadem primariò non sanctificetur, sed ratione animæ.

3 Sed dicunt Recentiores nonnulli apud Bernal vbi proximè, Christum *quatenus est homo Deus* Sacerdotem bono, & Catholico sensu dici posse, quod videtur à Caluino, & sociis solùm contendi. Impugnat Bernal propositionem: quia *quatenus* denotat subiectum, atque id, quod in recto dicit Sacerdos: quare reddit ea propositio hæreticum sensum: nempè Deitatem esse partiale subiectum Sacerdotij in Christo. Frigida, & planè facta impugnatio: quia particula *quatenus* denotare potest formam, imò frequentius, & vsitatius, cum specificatiuè sumitur, siue specificatur ratio, ob quam prædicatum competit subiecto, formam denotat, quare, & hic poterat formam denotare. Secundo: debeat denotare subiectum, seu rectum nominis cum nomen hoc substantiuum sit, nempè Sacerdos, quod substantiuè vsitatiùs, & connaturaliùs significat atque vsurpatur, Sacerdotij formam in recto significabit: quæ est Deitas, vt videbimus cert. sequenti: quare ea ex parte falsa propositio non erit. In eo autem sensu esse erronea nequit: nam, licet humanitas dicatur pars formæ Sacerdotij, nullum continet errorem, licèt falsam contineat doctrinam: quia homo Deus non forma Sacerdotij in Christo, sed totus est Sacerdos, vt patet: quare in sensu specificatiuo, siue forma, siue subiectum Sacerdotij voce *quatenus* denotetur, reiicienda est, vt falsa, propositio Recentiorum; si autem sumatur illud *quatenus* reduplicatiuè vera erit propositio illa *quatenus homo Deus est Sacerdos Christus.* Est enim eadem, atque hæc: *Christus, quatenus Christus, est Sacerdos.* Nam homo Deus idem, quod Christus est: At hic, nec sensus Caluini est, neque præsentis quæstionis de subiecto Sacerdotij Christi, vt patet.

4 Oppones pro hæresi Stanislai Sarnicij, & Arrij Cyrillum Hierosolim. Catechesi 10. apud Soarium in hæc scribentem de Christo: *habere Sacerdotium immutabile, quod, nec tempore capit, nec successorem alium habebit Sacerdotij.* Et Cateches.11. init. *Non ex hominibus promotione aliqua in Sacerdotium ascendit, sed semper Sacerdoty dignitatem habuit.* Ergo Sacerdotium Christi initium temporis non habuit, sed semper extitit, fuitque æternum: atqui Sacerdotium æternum non fuit in humanitate Christi, quæ æterna non fuit, sed temporalis: ergo in sola Deitate fuit: ac proinde hæc fuit eius Sacerdotis subiectum. Respondetur primo ex Vasquio locum secundum esse prioris interpretationem, vt tantundem valeat *æternum* illud primi, atque illud *semper* secundi, nec significet æternam à parte antedurationem, si absolutè infinitam, sed solùm totam Christi durationem, vt sensus sit, nunquam non habuit Sacerdotium, ac semper, quandiu fuit nimirum, fuit Sacerdos: sic enim sæpè æternum vsurpatur vulgariter. Respondeo secundo: illud æternum, siue *quod nec tempore capit* ad Sacerdotium manifestè pertinere, quod refert, siue cuius est relatiuum *quod*, cuique concordat, non autem ad habere: quare, licet æternæ in Christo, temporalive eius humanitate non fuerit Sacerdotium æternum, verè æternum est, nec vt æternum Sacerdotium, siue Sacerdotis forma, quæ sola diuinitas est, fuerit, oportuit in aliquo esse subiecto: ac proinde malè ex illius æternitate infertur in Deitate tanquam in subiecto extitisse. Neganda igitur merito erit consequentia postrema.

Oppones pro Caluino illud 2. Corinth.5. num.19. *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi* & Actor.20. *quam*, Ecclesiam, *acquisiuit Deus sanguine suo.* Reconciliare autem nos sibi Deum, idque sanguinis sui effusione, quid aliud est, quàm Deum Sacerdotem esse, cuius officia sunt, & sanguinem rei sacrificatæ effundere sacrificando, & eo sacrificio populum Deo reconciliare. Id quod definitum videtur à Concil. Ephesin. can.10. ex doctrina Cyrilli Alex. Epistola citata ad Nestor. & defens. Anathematismorum ad 10. Respondetur hæc omnia per idiomatum communicationem solum in Deo locum habere, & dici à Patribus, & Conciliis: quare nihil pro Caluinistis præstare. Id quod satis apertè recitata testimonia ostendunt: cum nullo alio sensu, sanguinem suum effudisse, suoque sanguine Ecclesiam acquisiuisse dici Deus possit. Instant nihilominus Caluinistæ: Renouare, & dare Spiritum, doceréque, vt Magistrum, sunt Sacerdotis officia, & Mediatoris ex August. c.33. Enchiridij; hæc autem sunt propria etiam officia Dei teste etiam August. lib. de Magistr. c.11. iuxta id Psalmi 39. *qui docet hominem scientiam*: ergo munera Sacerdotis sunt etiam propria Dei: ac proinde Christus, quà Deus etiam, est Sacerdos. Respondetur: docere non esse officium proprium Sacerdotis, licet ei etiam comperat reliqua vera physicè operari, vt operatur, præstátque Deus Dei esse proprium non Sacerdotis; meritorié, & impetratiuè proprium Sacerdotis esse, qui ea mediis orationibus & sacrificiis Deo oblatis populo à Deo obtinet, vt loco citato docet Augustinus: at Deus, quà talis nullatenus sic à Deo impetrat & obtinet, imò nec potest, sed solùm, quà homo factus in Christo fuit.

Opponunt Caluinistæ illud Ioan.10. *Ego pono animam meam vt iterum sumam eam*: dum de sacrificio, quod, vt Sacerdos obtulit, Christus loquitur: atqui animam ponere, vt cum voluerit, resumat, Christi quà Dei, non, quà hominis est: ergo, quà Deus est, & dicitur à se ipso Sacerdos. Totum hoc friget, si dicas per idiomatum communicationem dictum. Sed ad literam rigidius ex August. tract.47. in Ioan. positionem animæ, vel dicere separationem animæ, & resumptionem reunionem dicere: & sic non à verbo, à quo nunquam anima separata est fuisse, sed à sola carne: vel dicere mortem, & resurrectionem humanitatis: & sic mors actiuè ab hostibus fuit, non à Verbo vnito, neque ab humanitate. Solum ergo mors dicitur à Christo esse, quatenus ab eo acceptata fuit, cum ab hostibus offerebatur, & quatenus se illis obtulit: & sic acceptatio humanitatis fuit propria, sicut & ad hostes processio ex humana voluntate: quo etiam pacto, &

& humanæ voluntatis fuit vitæ atque animæ resumptio, quæ ex Dei virtute, nutui tamen humanæ illius voluntatis alligatæ. Illud igitur non personam ibi, sed humanitatem refert, licet grammaticaliter personam soleat referre sicuti & in sequentibus. *Nemo etiam tollit à me, sed ego pono eam à me ipso*, id est mea humana voluntate, non aliena hominis alterius, *& potestatem habeo ponendi eam, & iterum sumendi eam*: ad humanæ meæ voluntatis nutum, cui virtus diuina alligata ad resurectionem meam peragendum est. Ac rursus. *Propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam*; vbi *me*, & *ego* humanitatem refert apertè, non Verbi personam, siquidem illa non autem Verbum ob eiusmodi voluntatem, humanam scilicet, deligitur. Neganda igitur est Caluiniani argumenti minor. Plura addunt Caluinistæ, quæ potiùs Mediatoris subiectum impugnant, commodius, vbi de eo agemus, diluenda. Illud autem Arrij, & Sarnicij argumentum cert. vlt. ex professo dissicietur.

CERTAMEN III.

Sacerdotij Christi forma diuinitas fuit.

1 STancarus. lib. de Trinitate, & Mediatore, in refutat. Epistolæ Tigurinor teste Bellarm. t. 1. controuers. lib. 1. de Christo c. 2. in sola humanitata Mediatoris officium, quod fere cum Sacerdotio confunditur, adæquatè constituebat. Eam Stancariani omnes sequuntur asserentes solam nudam humanitatem opera Mediatoris propria, nostrique omnium iustificatiua elicuisse, vt referunt Lindanus Dialogo dubitantis c. 4. venerabilis noster Beatus Canisius. 1. de corruptel. verb. Dei. §. *Ad Stancarianos.* Hic autem error in Nestorianismum, vel ex Nestorianismo cadere videtur: negata quippe vnione physica Dei ad humanitatem, solaque affectiua Nestoriana concessa, inferri solùm potest humanitatem, neque Deitate inungi, neque eius opera à Deitate, ac persona Verbi ad meritum dignificari. Ex eodem errore Nestoriani apud Cyrillum defens. Anathematismi. 10. aiebant Christum paulatim; & quasi per gradus ad Sacerdotium, & Apostolatum ascendisse: non secus atque homines alios veteris Testamenti, cum quibus simile rationisque eiusdem Sacerdotium, quare, & ex simili principio Christum habuisse putabant. Nec nimium ab horum delirio distare videtur vir alioqui pius, & Catholicus Vvaldens. t. 1. de Sacramentis. c. 116. num. 6. vbi ex falsâ quâdam Suidæ historia verbo *Iesus* docet Christum Sacerdotum suffragiis in gradu Lectoris inter Leuitas fuisse constitutum: tum quia vendentes eiecit de Templo: tum quia Isaiam in Synagoga interpretabatur. Sed primum non ex Leuitico gradu, sed ex Dominio, quod vt Deus in templum habebat, & zelo diuinæ gloriæ, quod, non solum, vt excellentissimus Propheta, sed, vt Filius naturalis Dei, quatenus homo habebat, effecit, vt notauit Ioannes. c 2. num. 17. alioqui, si, vt Leuita flagellis vendentes eiecisset Iudæos non rogarent ipsi num. 18. *quod signum ostendis nobis, quia hæc facis?* cum id è suo munere publico facere posset: Christúsque non ex potestate miraculosæ suæ resurectionis respondisset num. 19. Sed ex notissima illa Leuitica potestate. Quod autem Lector deputatus fuerit, malè eo argumento interpretationis Scripturæ in Synagoga probatur. Id enim muneris, non Lectorum, ac Leuitarum erat, sed docti & eruditi cuiusque, vt patet in Paulo, qui Beniamnici, non Leuitici generis, neque vnquam inter Leuitas numeratus, Sæpe tamen annuentibus cunctis Scripturam in Synagoga interpretabatur. Neque multo minùs displicet nostræ Bernalis sententia. d. 80. sect. 1. §. 3. num. 19. vbi in humanitate Christi asserit fuisse Sacerdotium simile Sacerdotio legali Patrum familias Hæbræorum ad sacrificandum agnum Paschalem. Sed tamen eiusmodi potestas Christo è sola dignitate capitis potuit competere: nam purè politicus Pater familias non fuit, eiusmodi enim superioritas purè politica, & humana magis dedecebat humanitatem vnitam, quàm regia purè humana dignitas, & potestas: ast ex lege Sacerdotium eiusmodi solis Patribus familias competebat: ergo non competebat Christo.

2. Secundo: cum Sacerdotium Christi humanis omnibus, & dignitate, & potestate longe esset superius, & excellentius, vt Bernal ipse fatetur, erat ad omne sacrificium, & actum Sacerdotalem cuiuscumque Sacerdotij: cum omnia eminentissimè Sacerdotis, eorúmque potestatem in se clauderet: ergo, & Sacrificium agni Paschalis in potestate, siue sub potestate Sacerdotis illius superioris, Sue supremi Christi continebatur: ergo, & ab eo Sacerdotio, eiusque potestate potuit Christus sacrificare Deo Paschalem agnum, quin ad legitimum sacrificium agni Paschalis Sacerdotium illud inutiliter, & indecenter Christo attribuamus. Denique, vt simul, & Sacerdotium purè humanum Nestorianorum, & Stancari, & hæc affinia Valdensis, & Bernal, &, si quæ alia similia, à Christo ablegentur, arguo sic. Sacerdotia eiusmodi purè humana temporalia sunt, & imperfecta, teste Augustino. q. 61. & 83. in Psalmum. 109. atque illo, quod habebat superiori ex vnione ad Deum longè inferiora: ergo Christum dedecebant: sicut de Regno humano adhuc vniuersali docebamus supra: quare, nisi negata vnione physica hypostatica humanitatis cum Nestorianis quos controu. 1. d. 2. impugnauimus, admitti non possunt. Secundò: nullum ex eiusmodi Sacerdotiis humanis constat ex Scriptura, traditione, aut Patribus: sed ex sola Nestoriana hæresi: ergo temerè, & periculosè admitteturr de facto in Christo ertio: Patres omnes, qui de hac re egerunt, Tapertis verbis eiusmodi Sacerdotio Christi reclamant, & Cyrillus Hierosolymitanus pro errore Sarnicij obiectus cert. 2. num. 4. Patérque ipse Psalmo 109. num. 5. vbi post æternam Verbi incarnati generationem ait *Tu es Sacerdos in æternum* non temporaliter. Adde Sacerdotes legales, & non intrusos, linea paterna ex tribu Leuitaurm futuros necessariò: Exodi 29. Leuitici. 8. Reg. 1. nec maternam Leuiticam lineam satis esse: alioqui, cum fœminæ Leuitici generis plures viris Iudæ nupesissent Exodi. 6. & 4. Reg. 11. viri plures ex tribu Iudæ Sacerdotes esse possent: id quod à Rege Ozia ex eo tribu linea paterna, licet Leuitico materno, grauì pœna punitum est. 2. Paralip. 6. Christum autem paternam lineam veram non habuisse de fide est: putatiuam verò per Ioseph, & de tribu Iudæ fuisse, ex fide & Euangelio constat, satisque erat omnibus tunc notum: imò nec linea maris mascula Leuiticus erat cum Deipara etiam ex tribu Iudæ totam masculam lineam habuerit. Vel ergo intrusus Sacerdos purè humanus dicendus erit blasphemè, vel nullatenus purè humanus Sacerdos.

3 Vera igitur sententia docet formam Sacerdotij Christi toram esse Deitatem, vel personam diuinam, qua eius humanitas vnionis hypostaticæ interuentu inuncta est, ac delibuta. Ita expressè, vel supponunt, vel affirmant Theologi omnes antiquiores in 4. d. 4 & Interpretes cum S. Th. 3. p. q. 36. a. 5. dum asserunt Christi Sacerdotium non ponere in eius humanitatem qualitatem aliquam, sed solùm dignitatem conuenientem ipsi ratione vnionis hypostaticæ. Expressiùs Vasquez d. 58. c. 2. num. 11. Soar. d. 46. sect. 3. §. *dico primo* §. *vnde obiter.* §. *ex quibus.* Scio Bernalem dissentire, non solum, quoad Sacerdotium ad agni immolationem impugnatum, sed etiam, quoad vniuersale Christi Sacerdotium, quod non sola Deitate, & vnione constitui, sed vlteriori voluntate, & institutione diuina aiebat. d. 60. sect. 1. §. 3. num. 18. quo, licet quoad

amplitudinem legalibus sacerdotiis superius Christi Sacerdotium admisit, quoad formam ipsius ad æqualitatem cum illis indecorè deiecit.

Probatur primò conclusio: quia humanitas Christi mediâ vnione hypostaticâ inuncta ac delibuta est per Deitatem, seu personam diuinam vnguento summè perfecto, atque infinito, vt vidimus controu. 4.d. 4.q.1.cert.1. ex Patribus pluribus: ergo media sola vnione hypostatica inuncta est vnguento Deitatis quod superiori, atque eminentiori modo contineat triplex illud vnguenti genus, cuius meminit Hieronym. in id Abacuc. 3. *in salutem cum Christo tuo*: nimirum, quo vel in Reges, vel Prophetas, vel Sacerdotes homines inungebantur. Confirmatur quia vnctione ista Deitatis vnione hypostatica interueniente formalissimè inuncta humanitas fuit in Regem vniuersalem, Christúsque, quatenus homo, Rex vniuersalis constitutus, vt d. 1. ostendimus obseruauitque luculenter Nyssenus opusc. de professione Christiana ante med. & opusc. de perfecti hominis forma post initium: ergo est eadem vnctione formalissimò inunctus in Sacerdotem summum, & vniuersalem, talisque formalissimè constitutus fuit. Æque enim inunctio ad vtramque dignitatem, & potestatem requiritur.

4 Hoc vnctionis humanitatis per Deitatem argumento vtuntur Patres ad rem hanc Cyrill. Alex. 2.de recta fide ad Reginas c. *de eo, quod Christus sanctificatus est*; & de Sacerdotio. §. *nullus accepit sibi*. Vbi differentiam assumptionis Christi, & Aaron in Sacerdotes ita scribit: *Nam ille* Aaron *inungitur ad ministerium & erat seruus, at ille tanquam filius*; inunctus, *vocatus secundum ordinem Melchisedech ministrat Patri*. Ac statim ministerij diuersitatem ex 7.ad Hebræ. sic designat: *qui non secundùm legem carnalis mandati factus est*, legali vnctione, *sed secundùm virtutem indissolubilis vitæ*. & 5.in Genes. longè à princip. aiebat: Christum in Sacerdotem oleo lætitiæ, quod non reperitur in terris, constitutum fuisse: nempe diuinitatis oleo, vt dixit 4. in Ioan. cap. 29. Naz. orat. 40. in S. Baptisma. Post init. ait nomine vnctionis, sicuti, & aliis Baptisma, & eius donatorem Christum significari, & appellari; *quia sacer, & Regius. Huiusmodi enim erant, qui vngebantur*: in Reges scilicet, & Sacerdotes: ast vnctum fuisse Christum vnguento solo Deitatis docuit sæpe Naz. recitatus loco citato controuersiæ, & disputationis 4. Expressius adhuc ad rem istam eius interpretes Elias Cretens. in orat. 1. Naz. expendens illud: *Ac dæmones quidem* scribit: *Christus vocatus est propterea, quod humanitatem Deitate inunxerit: atque etiam, vt Rex & Sacerdos* nimirum huiusmodi vnctione constitutus. Tandem Germanus Patriarcha Constantinop. Theoria rer. Ecclesiastic. post init. *vngi oleo baptizatos est instar olei, quo Reges, & Sacerdotes, & Prophetæ vngebantur: vt etiam Christus vnctus est, tanquam Rex, & Sacerdos vnctione incarnationis*: quid ad præsens argumentum illustrius?

5 Secundo probatur eadem conclusio: quia propterea Christus Sacerdos, & Pontifex natura dicitur, quia non electione, aut consecratione superaddita, sed natura ipsa diuina, altera nimirum è duabus, quas intrinsecè, & essentialiter continet, quaque eius humanitas talis constituitur; Sacerdos, & Pontifex est. Ita loquitur Clem. Rom. 8. constitut. Apostol. cap. 46. *Primus igitur natura Pontifex vnigenitus Christus, non sibi honorem rapuit, sed à Patre constitutus est*. Damasc. orat. 2. de B. Mar. Natiuit. longè ab init. ait *Sacerdotij, & Regni dignitates non secundum carnalem legem Christum habuisse, nec ratione humanitatis tanquam formæ, verum iuxta indelebilis vitæ potentiam dignitatem vtramque, hoc est, tum Sacerdotij, tum Regni suapte natura habere certo testimonio declararetur*. S. Ignatius Mart. epist. 10. ad Smyrnens. post med. ait. *qui aduersus illud*, Sacerdotium, *fuerit non hominem ignominia afficit, sed Deum, & Christum Iesum, qui natura solus est summus Sacerdos Patris*. Sicut ergo solus ex Sanctis dicitur natura sanctus Christus, quia altera ex naturis, quas essentialiter habet, formaliter sanctificatur, nempe natura diuina, atque ideo etiam natura Christus, & vnctus nominatur à Dionysio Alex. epist. contr. Paul. Samosat. & à Concilio Francfort epist. ad Episcop. Hispan. col. 7. ita, & dicitur natura Sacerdos, quia eadem natura diuina formaliter Sacerdos constituitur. At dices: si natura diuina Christus Sacerdos constituitur formaliter, vt quid Christo Sacerdotium iuramento confirmat Pater Psalm. 109. num. 5. *iurauit Dominus, & non penitebit eum: tu es Sacerdos*. Respondetur iuramentum non esse promissorium Sacerdotij, sed perpetuitatis Sacerdotij, siue vnionis: qua Sacerdos constituebatur formaliter.

At inquit Bernal dici à Patribus hominem Christum natura Sacerdotem, quia natura sua humanitas vnita exigebat Sacerdotium, non, quia media vnione formaliter illud recipiebat per Deitatem. Contra primo: quia non ignorabant Patres naturalitatis, siue naturæ iure plures in lege naturali, & veteri Sacerdotes fuisse, & tamen non illos, sed solum Christum à natura Sacerdotem vocant: ergo, quia putant vnionem, & naturam diuinam non solum ius naturæ, seu naturale, sed potius Sacerdotium ipsum humanitati Christi formaliter afferre. Contra secundo: quia eodem modo dicunt hominem Christum natura sanctum esse, & natura esse Sacerdotem: at per te sanctus natura dicitur, quia natura ipsa Deitatis est formaliter sanctitas, humanitatis vnitæ, nec solum ius naturæ, siue naturale ad sanctitatem: ergo, & debet dicere Sacerdotem natura ab iisdem appellari Christum: quia natura diuina, non solum habet ius naturæ, seu naturale Sacerdotium, sed Sacerdos formaliter constituitur. Contra tertio: quia vnctio Deitatis æque constitutio Sacerdotij & Regni est atque sanctificatio, vt ex Patribus vidimus, æqueque inde Patres probant, ac Theologi ex illis sanctificari Deitate humanitatem, atque Sacerdotem, & Regem constitui Deitate: ergo in omnibus, vel in nullo talis redditur à Deitate formaliter. Contra quarto: quia Bernal fatetur Deitate constitui formaliter humanitatem, siue Christum, quà hominem, Sacerdotem; at inquit constitui illa inadæquate solum talem, atque Dei vlteriori voluntate, tanquam forma partiali: ergo Deitas, quam affert vnio hypostatica humanitati Christi non est ius solum ad Sacerdotium, sed forma etiam, licet partialis: in qua valde aberrat præterea Bernal. Si enim forma Sacerdotij est vnde ea eius incomplectionis & partialitatis limitatio suadebitur in forma, quouis genere formalitatis infinita.

CERTAMEN IV.

Humanitas Christi, quæ Sacerdos, hostia, seu sacrificium, templum, & altare fuit.

1 VIdendum hic est quomodo humanitas eadem non Sacerdos solum, sed hostia etiam, & sacrificium esse possit: id quod Arrio, & Stanislao Sarnici supra videbatur impossibile. De hoc autem Catholicus nemo dubitauit. Certum enim de fide est solam humanitatem esse Sacerdotij subiectum, nullatenus autem Deitatem: æque item certum eandem solam, ac nullatenus Deitatem sacrificium fuisse; sola quippe humanitas mactata fuit: ergo certum est verumque fuisse, & Sacerdotem, & sacrificium. Traditur expresse ad Ephes. 5. *Tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam*. Definitur à Concilio Alex. epist. contra Nestor. 10. apud Cyrill. Anathematismo 2. recepta à Concilio Ephesino. Ex Naz carm. arcano 9. circa fin. *Mortalisque Deus, & victima pura, Sacerdos*, quam sementiam repetit orat. 31. sub init. orat. 36. 4. de Theolog. circa

ca fin. Elias Cretenſ. in orationem 1. ad id *idcirco Angeli*. M. Gregor. in 1. Reg. 1. ad id *& aſcendebat vir ille ſtatutis diebus*. Hieronym. in id Mich. 1. *Audite populi omnes*. Vbi, templum etiam fuiſſe, ait. Altare etiam ſimul fuiſſe docent Epiphan. hæreſi. 55. Cyril. Alex. 9. de adorat. circa medium, cuius verba ſunt: *ipſe igitur eſt altare, ipſe thymianaus, & ſummus Pontifex, ipſe ſimiliter ſanguis purgationis peccatorum*. Et merito quidem templum, & altare dicitur: cum in Chriſti humanitate ſacrificium illud Deo oblatum, peractumque fuerit, atque pretioſo tantæ victimæ ſanguine fuerit aſperſa.

2 Emergit tamen inde difficultas; quia præcipuus Sacerdotij Chriſti actus ſui corporis mactatio, & ſacrificium eſſe debebat: qui tamen à ſe ipſo eſſe non poteſt: tum quia nullum Sacerdotium ad ipſius Sacerdotis mactationem ordinatur: tum quia eiuſmodi mactatio corporis Chriſti non potuit eſſe phyſice ab ipſa humanitate, quæ nequibat exiſtere, vt mactaret, dum mactabatur. Deinde quia eſſet ea mactatio ſui ſcelus peracta phyſice, imò & moraliter ſuaſionibus eiuſdem humanitatis ad carnifices exequentes illam: ergo, ſi mactatio humanitatis ſacrificium fuit, Sacerdos reſpectu ipſius non erit ipſa, ſed vel Deitas, vel tortores, & carnifices illud peragentes. Non ergo humanitas eadem ſacrificium ſimul, & Sacerdos fuit. Confirmatur ex 8. ad Hebræ. num. 3. *Omnis Pontifex ad offerendum munera, & hoſtias conſtituitur: vnde, & neceſſe eſt & hunc habere aliquid, quod offerat*. Nempe à ſe diſtinctum. Sed tamen falſo additur à ſe diſtinctum: licet in aliis Sacerdoribus à Chriſto, qui non ad ſui Sacerdotium, neque vt ſe mactent ſunt inſtituti, verum habeat: Chriſtus autem Sacerdos, vt ſe immolaret inſtitutus à Deo fuit iuxta illud Pſalmi *Sacrificium, & oblationem noluiſti, corpus autem*, eorum loco, *adaptaſti mihi*: de quo plura, dum infra de Sacerdotio agemus. Ad rationem reſpondet S. Th. q. 41. art. 1. Vaſquez d. 83. cap. 5. num. 37. Soar. d. 46. ſect. 1. §. *ſed circa hoc vltimum* Chriſtum cauſam ſuæ mortis fuiſſe non ſolùm, quia inuadentibus, atque occidentibus non reſtitit, neque illatam mortem fugit, quod, vt ſpontanea hoſtia eſſet ſatis foret ſed quatenus ſe vltro ad mortem, & ſacrificium obtulit Deo: cum ſtatutum eſſet ne moreretur ſi nollet, aut non vellet. Quod explicuit Iſaias c. 53. *oblatus eſt; quia ipſe voluit* & Ioann. c. 10. *Nemo tollit eam* vitam *à me: ſed Ego pono eam à me ipſo*: quare, & eius voluntas fuit cauſa ſuæ mortis ſecundùm ſubſtantiam in eamque moraliter influxit; licet non influxerit in eam, cauſaue eius fuerit, prout à crucifigentibus: ſicque moraliter, vt Sacerdos vere ſui corporis hoſtiam mactauit, vt tunc ipſe aiebat Ioan. 17. *Pro eis ego ſanctifico me ipſum*: id eſt ſanctifico, atque in ſacrificium officio: vt Cyril. Chryſoſt. Rupert. & S. Thom. exponunt.

3 Atque hæc ſanè ſolutio communior, verior, nobiſque probatior illa, quam adhibet Petrus Hurtado d. 80. ſect. 2. §. 22. de potentia obedientiali phyſica animæ Chriſti ad vnionem cum corpore conſeruandam contra tormentorum impetum: quam obedientialem potentiam in rebus omnibus odi peſſimè; eâque in præſenti admiſſa nihil magis præſtat ad difficultatem emolliendam. Eſt inſuper ſolutio melior ſolutione alia Bernalis d. 60. ſect. 2. §. 1. n. 36. fundata in optione facta Chriſto à Deo de vita ſua poſſibili, ac mortali, vel immortali, & impaſſibili in primo inſtanti incarnationis, in quo electione mortalis ſe ſacrificauit. Sed hæc ſolutio falſo nititur fundamento. Cum enim non niſi mortalem, & paſſibilem decretam primo humanitatem à Deo oſtenderimus ſupra, mortalitatis ſuæ electio libera & integra humanitati eſſe non potuit. Secundò valdè à longè actionem ſe ſacrificandi in humanitate Chriſti deducit. Aſt ex noſtra hac communi, & vera ſolutione obiicies. Martyres voluntaria ſuæ vitæ oblatione, atque in reſiſtentia mortis oblatæ ſe obtulerunt Deo: ergo, & ſe ſacrificarunt æque propriè, ac Chriſtus: ergo, & fuerunt propriè Sacerdos, & ſacrificium ſimul, ſicut Chriſtus, Reſpondent S. Thom. 22. q. 85. a. 5. Vaſquez proximè num. 40. ſolut. 1. Raguſa tract. 2. de incarnat. d. 19. ſacrificium propriè ex religionis affectu offerri debere; Martyres autem morti ſe obtuliſſe, atque illatam non recuſaſſe in fidei confirmationem, ex ei uſque, & Charitatis affectu, ne aliquid contra fidem Deique legem committerent: quare non fuiſſe oblationem ſuæ vitæ ſacrificium propriè: ac proinde, vel admiſſo abſolutè, vel cum diſtinctione motiui antecedenti negandam eſſe conſequentiam primam.

4 Sed contra: quia, vt ſapienter aiebat Bellarminus 1. de Miſſa c. 2. de ratione ſacrificij proprij non eſt, quod fiat ex ſolo, & puro motiuo religionis, ita, vt ſi ſimul ex alio motiuo alterius virtutis mactetur, ſiue offeratur hoſtia, hoſtia & ſacrificium non ſit: atqui plures Martyres, licet ſe obtuleritnt ex motiuis præfatis, ſimul ſe obtulerunt, ſuamque vitam, quam martyrio effuderunt in Dei cultum, & ex motiuo religionis ſimul, vt ex S. Ignatio, atque aliis innumeris legitur: aut ſaltem potuerunt omnes, nec ita ſe obtuliſſe cum fundamento negabitur; ergo eorum oblatio fuit propriè ſacrificatiua, ac proinde, & eorum cæſſio propriè ſacrificium; vel propriè non fuiſſe in omnibus ſacrificium proprium ſine fundamento negabitur. Maior eſt certa. Nam Chriſti cæſſio ſacrificium propriè fuit: & tamen, non in Dei cultum, & ex religione ſolùm, ſed in hominum reparationem ſalutem, & ſatisfactionem, atque ex Dei hominumque charitate ſimul. Item Miſſæ oblatio in viuorum, & mortuorum ſatisfactionem pro peccatis ſacrificatiua eſt propriè, & Miſſa ſic oblata ſacrificium proprium. Caietanus ientaculo 3. ait ſacrificium proprium debere eſſe ſatisfactorium pro aliis, ſicut fuit mors Chriſti, non autem Martyrum. Impugnat autem ſolutionem Vaſquez num. 29. §. *Poſterior differentia* validè ſatis: quia non omnia Sacerdotia debent eſſe ſacrificatoria, vt patet in pluribus, quæ inſtituta in lege veteri, factáque ſunt in gratiarum actionem. Secundò: quia mors Martyrum, pro aliis etiam, ſatisfactoria de congruo ſaltem eſſe potuit. Tertio: quia in ſatisfactionem ſui offerri propria ſacrificia poſſunt, reſpectu cuius ſatisfactoriæ de condigno erant Martyrum cæſſiones. Primum conſtat ex Sacrificio Miſſæ, quod propriè Sacrificium eſt quando in ſanctificationem pro ſe ipſo à Sacerdote offertur: atque de Sacerdotibus, & ſacrificiis veteribus legis aiebat Paulus 7. ad Hebræ. neceſſe habuiſſe *prius pro ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro populi*.

5 Communis, & vera ſolutio prima ſit Vaſquez citato num. 40. verſ. med. Soarij d. 46. ſect. 1. §. vlt. verſ. finem. Bernalis vbi proximè num. 26. ad proprium Sacerdotium, & ſacrificium publica authoritate hominem & ſacrificium deputante opus eſſe, vt ſupra oſtendebamus cert. 1. quæ, & Martyribus, vt propriè Sacerdotes eſſent, eorúmque oblationibus, & internecionibus, vt propria eſſent ſacrificia proculdubio defuit. Solidam hanc ſolutionem merito vocat Bernal, immeritò verò ſolam: quare reſpondeo ſecundo cum Caietano, & Soarez citatis, Martyribus defuiſſe ſpecialem illum influxum, qui adfuit Chriſto: quia vitæ eorum phyſica deſtructio, & conſeruatio ab eorum voluntate non pendebat, ſed naturaliter, ac neceſſariò inflictis vulneribus mors illis obueniebat; pendebat autem ſuæ vitæ conſeruatio, & deſtructio à voluntate Chriſti, quo nolente nec tot vulneribus, neque mille aliis periret. Denique aduerte nullatenus eſſe concedendum Chriſtum ſe occidiſſe, quia id ſonat phyſicam, & violentam occiſionem ſui ipſius, vel ſaltem phyſicas cauſas ſuæ mortis, nempè carnifices in illam induxiſſe: quorum vtrumuis nefarium eſſet. Solùm ergo concedi debet moralis Chriſti influxus in ſubſtantiam

suæ mortis explicatus, non autem in illam quatenus à crucifigentibus, & hostibus erat, qui quidem honestissimus, Deóque gratissimus, perditísque omnibus summè extitit proficuus.

QVÆSTIO II.

De qualitatibus Sacerdotij Christi, eiúsque similitudine cum veteribus aliis.

SIMILITVDO propria in qualitate fundatur: idcirco de vtraque in Sacerdotio Christi eadem quæstione disputamus.

CERTAMEN I.

Qualitates Sacerdotij Christi præcipuè Regia eius potestas Spiritualis.

1 PRæter sacrificandi munus, Deíque cultum, quod præcipuum Sacerdotij est, plura alia Sacerdotium comitantur, pluraque, licet non omnia ab omnibus, quasi muneris sui consectaria haberi, & peragi à Sacerdotibus consueuerunt. Eiusmodi sunt orare pro populo, eúmque de rebus Spiritualibus, atque ad animæ salutem spectáribus docere, & exhortari, atque, vbi opus est, mandatis etiam, præceptísque appositis ad spiritualem finem dirigere, & gubernare: causas item in iis, quæ ad spirituale bonum spectant, diiudicare. Et quidem, cum Sacerdotium Christi creatis aliis immensa perfectione excellat, nihil horum, quæ in inferioribus reperiuntur ipsi defecisse citra dubium est. Imò verò constat liquidò ex Euangelio, quantum in eis Sacerdos Christus reliquis Sacerdotibus excesserit: qui in *oratione Dei* non diebus solùm, sed *& pernoctans* pro populo, ideſt hominum vniuersitate, *erat*, proque eunctorum spirituali salute. Nunquam exhortationibus ad omnes generatim, ad singulósve parcebat, prout cuiusque status, & conditio, reique exigebat magnitudo: ad acres vsque potentium reprehensiones: populo autem docendo, quid præstitit? imò verò quid vnquam omisit? Obstupuit Iudæa: gentilitas expauit: Christiani populi religiosâ venerationíque plenâ admiratione tantam, támque inauditam, ac planè diuinam Euangeliorum doctrinam suspiciunt.

2 Regiam autem spiritualem Sacerdotij Christi (quæ nobilissima eius muneris perfectio est (tanquam fidei dogma asserunt Theologi cum Magistro in 4. d. 1. & S. Th. in 3. p. q. 59. q. 64. a. 3. & 4. Est autem expressa Matth. 28. illis verbis: *data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra*, & Psalmo. 2. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius*, ac toto deinceps Psalmo vsque ad penultimum versum: quæ Patres constanter de spirituali Christi regno interpretantur: adeóque clara de se sunt, vt interpetatione non egeant. De hoc item regno citra dubium, ac disputationem verificantur iuratæ Dei promissiones Dauidi factæ. *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam*: ac per Lucam: *dabit illi Dominus Deus sedem Dauid Patris eius*. Daniel. 2. de Lapillo illo absque manibus abscisso, qui in montem excreuit magnum, eiusmodi fuit interpretatio: *in diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus cœli Regnum, quod in æternum non dissipabitur*. c. 7. de filio hominis Christo per visionem monstrato dicitur: *dedit ei potestatem, & regnum, & omnes populi tribus, & lingua ipsi seruient. Potestas eius potestas æterna, quæ non auferetur: & regnum eius, quod non corrumpatur*. Ezechiel. 21. *Auser cydarim, tolle coronam* &c. *donec venerit, cuius est iudicium, & tradam el*: scilicet, Filius Dei homo, *cuius amore iudicium dedit* Pater, *quia Filius hominis est*.

3 Ex vsu insuper ipso regia Sacerdotij Christi potestas demonstratur: cuiusmodi est Rempublicam Ecclesiæ fundare Matth. 16. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*: Superiorum electio, *& tibi dabo claues regni cœlorum*. Petro, & successoribus, & de aliis Ministris, *elegit duodecim ex ipsis, quos, & Apostolos nominauit*: potestatis donatio: *quodcumque ligaueris super terram erit ligatũ & in cœlis: quodcunque solueris super terrã erit solutũ & in cœlis*. Ac rursus alibi: *quorum remiseritis peccata remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt*. Ad Ephes. 4. *vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi*: ac infra: *& ipse dedit quosdam quidem Apostolos*, &c. 1. Corinth. 4. *sic nos existimet homo, vt Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*. 2. Corinth. 13. *Hæc scribo absens, vt non præsens dũriùs agam, secundùm potestatem, quam Dominus dedit mihi in ædificationem, & non in destructionem*. Denique Sacramentorum institutio. Matth. vlt. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij & Spiritus sancti*. & Ioan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua*, &c. cuius, aliorúmque Sacramentorum institutorem esse Christum definitur à Tridentino Concil. sect. 7. Ex quibus omnibus singularis, ac suprema Sacerdotij Christi potestas regia satis euincitur: & quæ nulli alteri adæquatè, & totaliter communicabilis sit, sed ad certam, pro eiusdem voluntate, mensuram.

4 Reprehendendi meritò hic veniunt Lutherani negantes Christum ex hac potestate quidquam præter fidem præcepisse: quia Euangelium libertatis lex dicitur à Paulo. Sed non attendunt vesani homines dictam libertatis legem, quia non ex timore, atque animo seruili, sed ex filiorum amore mandata exequi debeamus, ex quo iubentis Dei Filium habemus fratrem, & Spiritum gratiæ vberiorís: non autem quia mandatis Dei antiquis non abrogatis, aliísque à Christo latis non subiaceamus. August. 19. contra Faustum. c. 13. aiebat sapienter: *nobis data esse Sacramenta, seu præcepta virtute maiora, vtilitate meliora, factu faciliora, numero pauciora, tanquam iustitia fidei reuelata, & in libertatem vocatis filiis Dei*. Instabunt ex Ioann. 1. *lex data per Moysem, gratia autem, & veritas per Christum*: ergo solus Moyses legislator fuit. Respondet Aug. lib. de spiritu, & littera; vtrumque à principaliori denominari, atque censeri: principalius autem, quod habuit Moyses fuit legislatio; quod autem præcipuum Christo, fuit gratiæ donatio ad exequenda mandata: Secundò comparatione eorum, quæ Moyses tam pauca præcepit Christus, eaque solùm ad augendam in nobis gratiam, totque gratiæ auxiliis datis, vt præcepta etiam ipsa Christi gratiæ nomine meritò donentur, eiusque propterea iugum suaue dicatur. Cæterum præcepit nonnulla, vt patet de Baptismo, & Sacramentis aliis, atque ex illis verbis Matth. vlt. *docentes eos seruare omnia, quæcumque mandaui vobis* Ioan. 3. *Mandatum meum do vobis* c. 14. *Si diligitis me mandata mea seruate*: ac rursus; *qui habet mandata mea, & seruat ea* cap. 15 *& præcepta mea seruauerit*. Isai. 33. de Christo, Dominus legifer noster. Ierem. 31. *dabo legem meam in cordibus eorum*.

CERTAMEN II.

Sacerdotij Christi cum antiquis similitudo expenditur.

1 LIcet Sacerdotium Christi non rationis eiusdem, sed longè aliis omnibus eminentioris, & excellentioris sit, tum quia Deitate tanquam forma constituitur, vt vidimus q. 1. cert. 3. tum, quia nobilius sanctitatis

sanctitatis genus; tum quia amplioris erat potestatis, tum, quia ad nobilius valde, & sacrificium, & effectum erat (vt bene legalibus illud comparans expendebat Paulus ad Hebræ. 7. 8. & 9.) inde tamen infertur omnibus aliis, quorum perfectiones eminenter proinde continebat, à quibúsque adumbrabatur, similem fore debere. Quoniam verò gentilium Sacerdotia impura, fœda, nec vera fuere, & à quibus Sacerdotium Christi adumbrari indecens foret, nullatenus cum illis similitudinem habuisse Sacerdotium Christi, circa dubium sit. Cum solis igitur veris Dei veri Sacerdotibus conferendum hic, quoad similitudinem erit. Et quidem in lege veteri verum Sacerdotium, verósque Dei Sacerdotes fuisse ab eo solum negari poterit, qui totum vetus testamentum audeat negare. De Sacerdotibus legis gratiæ simile Sacerdotium Sacerdotio Christi habere ex eo satis liquet: cum sit in eis potestas offerendi idemmet sacrificium corporis, & sanguinis Christi incruentum, quod Christus obtulit in cœna, & cruentum in cruce, atque insuper conferendi veram sanctitatem tanquam in Ministris, & instrumentis Christi. De legis naturæ Sacerdotibus dubium esse potest, non quidem in similitudine aliqua cum Christo, sed in suppositò: an scilicet veri fuerint in lege naturæ Sacerdotes Dei? eo quippe suppositò, cum eis Primogenituræ iure in Sacerdotium contingeret sine vlla exteriori vnctione & ceremonia, Christi Sacerdotium Patris ac Mariæ Primogeniti sola interna Deitatis vnctione in Dei Sacerdotem deputati referebant: in veteris verò legis Sacerdotibus ad cruentum sacrificium, & sanctificationem populi legalem deputatis, per vnctionem externam aperta Sacerdotis Christi per internam Deitatis vnctionem deputati in cruentum sui corporis sacrificium, verámque totius mundi per sui sanguinis effusionem, & aspersionem imago fuerunt.

2 Vnica ergo in re præsenti difficultas est de veritate, & existentia sacerdotum in lege naturæ. Etenim de eis, quos in lege naturæ sacrificia Deo obtulisse ex Scriptura constat, Sacerdotes non fuisse, sed id, vt particulares personas, ex peculiari deuotione, & cultu, non autem ex potestate, & authoritate Sacerdotali fecisse, docere expresse videtur, etiam de Melchisedech Anacletus Papa epist. 2. decretali his verbis: *quia, licet prius, Aarone* (à quo ait Sacerdotes Dei sumpsisse principium) *aliqui legantur sacrificium obtulisse, vt Melchisedech, & Abraham: hi tamen spontanea voluntate, non tamen Sacerdotali authoritate hoc fecerunt.* Quo testimonio armati hæretici nonnulli de Melchisedech eriam, verum Dei sacerdotem fuisse negarunt apud Castrum aduers. hæres. verbo *missa* hæresi 2. nominéque Sacerdotis ab Scriprura eum donari, quia Rex erat, Rexque, Regiæque personæ Sacerdotes in Scriptura appellari consuescant: vt patet de filiis Dauid 2. Regum 8. vbi Sacerdotes compellantur. Alij vero hæretici ex eo, quod dicatur Melchisedech ad Hebræ. 7. *sine Patre, sine Matre, ac sine genealogia* fuisse, eum verum hominem fuisse negarunt: Cum nullus præter Adamum, qui Abraham tempore non viuebat homo sine Patre, ac sine Matre fuerit. Itaque aliqui Melchisedech verum Angelum sub hominis specie fuisse asseruerunt, in quibus Origen. Dydimus, & alij apud Hieronym. t. 3. epist. 126. Euagri. Aliqui verò, quia à Paulo additur Melchisedech *neque initium, neque finem dierum habuisse*, non illum Angelum, sed diuinam personam hominis specie putarunt: Ita Hierax hæreticus apud Epiphan. hæres. 67. atque alij apud Aug. de hæresib. num. 34. vtra autem diuinarum personarum fuerit, non eis omnino conueniebat: aliis Patrem, qui à nullo originem trahit, aliis Filium, qui frequentiùs in Scripturis, præcipuè Abrahamo, hominis specie apparuit, ac qua Deus sine Patre, quâ homo sine Matre extitit, aliis Spiritum sanctum, qui assimilatus filio Dei in fornace Babylonico legitur, asserentibus.

3 Certum autem ex fide est Melchisedech verum hominem fuisse. Etenim de eo Genes. 14. sic dicitur. *Rex Salem* (postea Iebus, ac demum Ierusalem) *& Sacerdos Dei altissimi, & exiuit obuiam Abrahæ, & obtulit panem, & vinum, & accepit decimas ab Abraham.* Quæ cum historialiter dicantur, verum illum humanum Regem, sicut alios, quos sacra historia narrat, non metaphoricum, & apparentem, ac proinde verum hominem probant. Præsertim cum id approbent Patres omnes, Hieronymus Epiphan. & August. citati, atque hic lib. etiam 16. de Ciuitate cap. 22. Ambros. 5. de fide ad Gratian. cap. 3. ac reliqui Patres iam citandi. Certum item de fide est Melchisedech purum hominem fuisse: cum solus Christus purus homo non fuerit per fidem. De ipsius gente siue genere, maior esse potest dubitatio. Irenæ. Hypolit. Euseb. Cæsar. Emissen. & alij apud Hieron. proximè Cananæum illum creduntur, licèt iustum. Hieronymus verò ipse ibi, ac lib. de quæstionibus, seu traditionibus Hebraicis in Genesim de vita, & morte Prophetarum cap. 5. Rupertus. 5. de Trinit. & operibus eius in Genes. c. 12. Abulens. Lippoman. Glossa, & Lyra in 14. Genes. docent fuisse Melchisedech primogenitum Patriarchæ Noë alio nomine Sem, ab Scriptura nominatum, atque Primogenitorem Abraham: atque hanc esse Hebræorum traditionem aiunt. Cui sententiæ tria videntur obstare. Primum S. Ignatius epist. 9. ad Philadelphios asserens Melchisedech virginem fuisse, cum quo pugnat fuisse illum Noë filium, Sem Abrahami Progenitorem. Secundum: S. Epiphan. asserens Sem Abrahami tempore mortuum iam fuisse, ac proinde, neque ipsi victori occurrere potuisse, sicut Melchisedech occurrisse ab scriptura narratur. Tertium: quod hac ratione Melchisedech sine Patre, ac sine Matre planè non fuerit, cum oppositum asseratur à Paulo recitato. Cui simile aliud argumentum adiunge, quod initium, & finis dierum Sem ab Scriptura narretur; cum tamen ab eodem Paulo dies Melchisedech, neque finem, neque initium habuisse dicantur.

4 Postremæ nihilominus sententiæ huic Hieronymi, & aliorum de genere, & gente, siue genealogia Melchisedech lubens acquiesco, cui tertium, & quartum argumentum non magis aduersantur, quàm Hypoliti, atque Irenæi opinioni. Siquidem, etsi Cananæus esse admittatur, Patrem & Matrem, finémque dierum habuisse, & initium, extra dubium est: quare obiectio hæc veritatem Catholicam de vero, puróque homine Melchisedech oppugnat, vt vidimus, non autem vnam potius, quàm alteram de eius genere sententiam. Pro omnibus ergo, & veritate Catholica respondetur: Melchisedech Regem Salem, sub hoc speciali, & individuo nomine, sub quo solùm Christi erat figura ex Psalmo 109. & Paulo ad Hebræ. 7. Patrem, Matrem, initiúmque & finem dierum nunquam in Scriptura habere; licet, sub alio nomine, nempè, idem ea omnia habuerint, sub quo Christi typum expressum à Deo non gerebat. Sic vulgo, & bene respondetur. Dico tamen secundò: Paulum non negare absolutè huic Melchisedech personæ parentes absolutè, sed solùm ex tribu Leui; neque absolutè negauit initium, & finem dierum, sed Sacerdotij successionem narratam, vt ipse successisse alteri dicatur ab Scriptura, eique alium, sicut alij legis Sacerdotes aliis successisse dicuntur, vt inde probet Christi fuisse Typum, qui non ex genere Leuitico, nec successione Sacerdos fuit, & cuius Sacerdotio nullus succeder, sicuti neque Sacerdotio Melchisedech: quia æternus est Sacerdos in re sine initio aut fine Sacerdotij, sicut ille in historia: successor autem mortuis, & perituris tantum est: quare, & Melchisedech æternitatis huius Typo nemo refertur, Christo autem non erit. Lege totum c. 7. ad Hebræ. Duo verò alia, quæ speciatim nostram hanc sententiam impugnabant, momenti sunt exigui. Etenim eruditissimum alioqui virum S. Epiphanum in morte

Sem ante Abrahæ tempus deceptum fuisse ex Scriptura conuincitur. Constat enim ex Genes. 11. Sem quingentis duobus annis diluuio superuixisse: constat item Abrahamum ducentis nonaginta duobus post diluuium annis ortum esse; atque vixisse centum septuaginta quinque, non amplius, antes liquet ex Genes. 25. quare, & constat ducentis decem annis ante obitum Sem Abrahamum natum, mortuum verò ante ipsius obitum annis triginta quinque. Nec aliter de sententia S. Ignatij opposita iudicium ferendum est. In tanta enim doctorum, & Patrum in re scripturariâ doctissimorum aduersante copiâ sanctum Ignatium deceptum potius cordatius credetur.

5 Certum tertiò ex fide est, eundem Melchisedech verum fuisse Dei Sacerdotem, tum quia Genes. 14. *sacerdos Dei Altissimi* commendatur: tum, quia Psalmo 109. Sacerdos absolutè dicitur, atque excellentissimi Sacerdotis Christi Typus illis verbis, *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* tum, quia ex his verbis Paulus ad Hebræ. 6. num. 20. dixit. *Iesus secundum ordinem Melchisedech Pontifex factus in æternum.* & cap. 7 num. 1. *Hic enim Melchisedech Rex Salem, Sacerdos Dei summi*, quæ omnia ad improprios sensus diuertere, nonnisi hæreticorum est. Maximè, cum Patres, atque interpretes omnes eadem vero Melchisedech Sacerdotio interpretentur, nec verum Christi, excellentissimúmque Sacerdotium aptè cum improprio Sacerdotio compararetur à Paulo, Psalmistâ, & Patribus omnibus. Igitur Melchisedech verum Dei Sacerdotium fuisse tenendum Catholicè est; licet non vnctione aliquâ, aut ceremoniâ, ritúve aliquo externo deputatum, atque in Sacerdotem institutum, quod solùm voluit Anacletus pro hæreticis obiectus, sed iure solo primogenituræ ex Noë, quam habuisse Melchisedech ostendebamus, docent Hieronym. Rupert. Abul. Lippoman. Lyra, & Glossa locis citatis asserentes Primogenitis ex populi consensu, & authoritate hæreditario iure in lege naturæ Sacerdotium contigisse. Et quidem negari in ea lege veros Dei Sacerdotes, non ab Anacleto doctissimo Pontificè, sed neque à mediocriter erudito, & litterato homine possunt. Cum enim Dei Ecclesia visibilis à mundi constitutione constans perpetuáque fuerit, ne sine visibili capite trunca esset, ac defectuosa, veros semper visibiles Dei Sacerdotes fuisse credendum citra dubium est: cum Ecclesiæ Dei caput sit Sacerdos: quare dum Anacletus Melchisedech cum reliquis legis naturæ à Sacerdotio excluſit, non quidem à vero Sacerdotio, sed cæremoniali excluſit. Denique interpretatio illa Sacerdotij pro regno futilis est: cum vtraque dignitas seorsim altera ab altera in Melchisedech numeretur ab Scriptura: atque ea vsurpatio impropria sit, sesnélque tantùm in Scriptura pro filiis Dauid vsurpata.

6 De Sacerdotij verò huius Melchisedech sacrificio lis adhuc cum hæreticis manet. Licet enim legis naturæ Sacerdotia nullum à Deo determinatum sacrificium haberent, ac plerumque sacrificium animalium cædibus, quibus Deum vitæ, mortisque creaturarum authorem, & Dominum populus profitetur peragi credendum sit: at vero Melchisedech peculiari Dei illustratione, instinctu atque motione, panem & vinum Deo in sacrificium obtulisse Catholicæ Ecclesiæ totius iudicium est. Idcirco eius, atque Eucharistiæ hostes Caluinus, Kemnitius, atque huius farinæ nouatores alij negant oblationem panis & vini Melchisedech verum sacrificium fuisse.

Probant primò; quia oblatio illa panis & vini à Melchisedech facta fuit Abrahamo victori, & vernaculis ex cæde Regum illorum fessis ad epulas, & refectionem, vt refertur Genes. 14. & ad Hebræ. 7. non Deo in sacrificium, de quo tamen nulla eis locis mentio: quod argumentum ex loco Pauli maioris momenti videbitur considerantibus Paulum ibi exactè comparantem, & explicantem Sacerdotium Christi, eiusque sacrificium cum Sacerdotio, & sacrificio Melchisedech sacrificij huius panis, & vini Melchisedech, ex quo maxima esset similitudo, nullam comparationem feciſſe, neque illud sacrificium nominasse. Accedit Iosephus 1. antiquit c. 18. asserens pane illo, & vino Melchisedech Abrahamum, & exercitum conuiuio excepisse: quod ipsum indicant Chrysost. & Caiet. in Genesim.

Sed tamen argumenta hæc læuia satis sunt. Atque, vt ab authoritate Iosephi incipiam, panem conuiuij illum, & vinum ex sacrificio fuisse non negat: affirmant autem antiqui Rabini Samuel lib. de aduentu Messiæ c. 19. Rabbi Moyses, & alij apud Galatin. 10. de Arcan. Catholicæ verit. cap. 4. 5. & 6. Genebrard. in Chronographia ætate 3. pag. 13. Epiphan. hæres. 55. Clem. Alex. 4. stromat. circa fin. Ambros. de iis, qui initiantur c. 8. & 4. de Sacrament. cap. 3. & 1. de Abraham, c. 3 & 3. de fide c. 5. Hieronym. cit. epist. ad Euagr. citans Hyppolitum, Emissenum, Apollinarium, & Eustathium & d. 1. epist. ad Marcel. & epist. 122. & in 26. Matth. Traditur etiam in cap. *Accipite* de consecrat. d. 2. atque ab aliis Patribus citandis in sequentibus.

7 Illud autem de omissione Scripturæ falsum omnino est, vt enim doctè obseruauit Bellarminus verbum *Proferens* in Hebræo positum idem ipsum est, quod Iudicum 6. significat victimæ productionem ad immolationem, & sacrificandum. Secundò probatur prolationem illam significare productionem propriam rei, siue materiæ ad sacrificium ex causali in textu adhibita: sic enim habetur Genes. 14. *Proferens panem, & vinum (erat enim Sacerdos Dei altissimi) benedixit ei* ac si expressè dicat, protulit, quia erat Sacerdos Dei, quod nisi Sacerdos proferre non poterat: panem autem, & vinum non sacrificij, siue ad sacrificium, sed ad purum conuiuium, & refectionem laicus quiuis proferre posset; quare, & ineptè eius prolationis causam Melchisedech Sacerdotium Scriptura assignaret: ergo, cum aptè reddatur, dicendum est ea protuliſſe ad sacrificium Dei in gratiarum actionem pro victoria Abraham; vt arguunt Patres communiter, non autem ad purum conuiuium. Respondent in Hebræo esse particulam, quæ respondet coniunctioni latinæ & quæ causalis hoa est, septuaginta verò in Græco potuisse dictionem Græcam, cui respondet latina *autem.* sed tamen Hebræa illa vox causalis etiam in ea lingua est, vt bene probat Sanctus Pagninus 1. institut c. 24. quare ritè, rectéque illam in causalem *enim* latinam vulgatus vertit. Item, vt quid, adhuc sine causali, ad panis, & vini communem productionem à Rege iam nominato Sacerdotij mentio orationem, at sensum interrumperet importunè? Respondent secundò: causali illa, mentionéque Sacerdotij Melchisedech rationem reddi non oblationis panis, & vini, sed benedictionis, quam subiungit textus. Sed contra primò: quia causalis *enim* in omni lingua prædictorum, non dicendorum causam, & rationem reddit: maximè, cum post finitam orationem ponitur, vt hic iuxta Hebræum, Græcum, & Chaldæum textum legitur, in quibus ante verbum *erat* finitur periodus, vt eruditè obseruat noster Vasquez d. 86. c. 3. fine: vt sensus sit Regem sodomorum exiisse obuiam Abrahamo; at verò Melchisedech non vacuis manibus, sed proferentem panem, & vinum *erat enim Sacerdos* &c. contra secundò: quia, vt suæ propagini Abrahamo Progenitor Melchisedech benediceret Sacerdotio opus non habebat, quare, neque eam causam, vt necessariam sacer textus apponeret. Tertiò: quia si sacrificij, & religionis causa abesset, tot spoliis & cibariis onustum ducem, & exercitum paruum victorem pane, & vino nimis angustè, & ieiune Rex Melchisedech conuiuasset. Denique celebris adeo Sacerdotij in Scriptura sacrificium nusquam ab eamemo

moratum quis credat? at, nisi huius prolationis, siue oblationis panis, & vini nulla alia est in scriptura mentio. Ad obiectionem de omissione Pauli dicam certamine sequenti. num. 3.

CERTAMEN III.

Imago Sacerdotij Christi, in Sacerdotio Melchisedech illustratur.

1 QVo autem Sacerdotium Christi Sacerdotio Melchisedech simile fuerit, aut secundùm huius ordinem, & formam futurum à Deo prænuntiaretur Psal. 109. satis minutè ostendit Paulus ad Hebræ. 7. vbi Sacerdotij Christi præ Aaronico, & legali excellentiam designat à num. 2. non à primo, vt volebat Bernal propter benedictionem Melchisedech ad Abrahamum ibi memoratam: tum quia benedictio communis erat Sacerdotio Aaronico cum Melchisedechico: tum quia textus ipse repugnat: siquidem num. 1. historiam occursus Melchisedech Abrahamo victori posuit breui, ac sub initium numeri 2. ostendere aggreditur, quo pacto secundùm ordinem Melchisedech Pontifex Aaronicis perfectior factus fuerit Christus vt probandum posuerat. c. 6. fine: quare sic ibi orditur: *Primum quidem, qui*, Melchisedech, *interpretatur Rex iustitiæ.* Qui non fuit Aaron, sed Christus, qui factus est iustitia, & sanctificatio nostra. Secundò: *Deinde autem Rex Salem, quod est Rex pacis.* Cum Aaron, nec Rex fuerit, nec pacis, & amicitiæ cum Deo reconciliationem suis sacrificiis hominibus obtinuerit, sicut sacrificio suo Christus perfecit: ideo *Princeps pacis* ab Isaia prædicatus. Tertio: *sine Patre, sine Matre, sine Genealogia*: intellige in Scriptura memoratis, vel Leuitici generis, ob quam, vel iure hæreditario, vel electione, quæ non nisi ex Leuitico genere esse poterat, in Sacerdotium succederet, ipsiue succederetur: quod habuisse Christum, qui, quà Deus sine Matre, quà homo verò sine Patre fiat, ostenditur. num. 13. & 14. *in quo enim hæc dicuntur de alia tribu est, de qua nullus alteri præstò fuit. Manifestum est enim, quod ex Iuda ortus sit Dominus noster: in qua tribu nihil de Sacerdotibus Moyses locutus est.* Et in hoc quidem alia prærogatiua Sacerdotij Melchisedech ordine quarta continetur: nempe eius æternitas figurata: æterna enim, quæ sunt, successore sui opus non habent, sed quæ pereunt, vt ad rem hanc expendit Paulus. num. 23. *Plures facti sunt Sacerdotes idcirco, quod morte prohiberentur permanere*: quare de eo subiunxit num. 3. *Neque initium dierum, neque finem vitæ habens assimilatus Filio Dei manet Sacerdos in perpetuum.* De quo immediatè ad verba ex num. 23. subdit. *Hic autem eo quod maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium: vnde & saluare in perpetuum potest.*

2 Quinta excellentia: quod Abrahæ, atque eius semini contento in eius lumbis (excepto Christo Domino, cui, & B. Virginem addo) qui non ex virili semine ortus ab Abraham fuit, neque benedictionis curatione egebat (vt aiunt S. Th. 3. p. q. 31. a. 8. & Scholastici reliqui ex August. 10. de Genes. ad litter. c. 20.) benedixit, ac proinde Aaroni, & Leuitis, ac Sacerdotibus cunctis: *sine vlla autem contradictione, quod minus est*, inquit Paulus, *à meliore benedicitur.* Sunt autem ex Christi Sacerdotio gentes omnes benedictæ. Sexta excellentia: quod Melchisedech decimas ab Abrahamo receperit, vt Sacerdos ipso, eiusque posteris Aarone, & Leuitis, qui per Aaronem progenitorem decimati sunt, longè superior. Quod autem ab Abrahamo decimas receperit Melchisedech, licet in vulgata non satis exprimatur, expresserunt septuaginta ibi, & Iosephus. 1. antiquitat. c. 18. satisque ex vulgatæ contextu cum Melchisedech Aabrahamo benedixisse dicat, eiusque Sacerdotium, cuius officij est decimas accipere, non soluere, commendauerit. Septima excellentia Sacerdotij Melchisedech, & Christi: quod adeo populo decimali emineat: cum tamen Sacerdotes secundùm ordinem Aaron, id est Leuiticum fratres sint decimalis populi, habeántque *decimas sumere à populo*, cuius pars sunt, id est *à fratribus suis: quamquam, & ipsi exierant de lumbis Abrahæ*: quare populo decimali non minus eminent; *cuius autem generatio non annumeratur in eis decimas sumpsit ab Abraham.* Octaua denique excellentia: quod multitudine Sacerdotum secundùm ordinem Aaronis, Sacrificiorúmque ad legalem illam sanctificationem singulorum, & omnium, insufficientia & imperfectio monstrabatur; contra verò vnitate sacrificij, & Sacerdotij Melchisedech, Sacerdotij & sacrificij Christi perfectio, & virtus: totum enim sanctificationis nobilioris nostræ negotium hoc *fecit semel se ipsum offerendo* vnus Sacerdos Christus, qui *vna oblatione consummauit in sempiternum sanctificatos.* Qua de causa semel Genes. 14. sacrificium Melchisedech ab Scriptura memoratum aiebat Ambros. in 5. ad Hebræ.

3 Atque his quidem octo Sacerdotium Christi, & secundum ordinem, & similitudinem, non Aaron, sed Melchisedech: quare, & Aaronico perfectius, excellentiúsque longè fuisse, vt intendebat, probauit Hæbræis Paulus. Nonam verò, præcipuámque inter Sacerdotium Christi, & Melchisedech similitudinem ex vtriusque sacrificio in pane, & vino petitam consulto ibi omisit: tum quia in eo non eminebat Sacerdotium Melchisedech legalibus, & Aaronicis, in quibus similis erat oblatio, ac proinde sacerdotij præ Aaronico, & legali perfectio inde clarere non poterat: tum, quia Eucharisticum Sacrificium Hebræis, quibus scribebat tanto scandalo initio erat, vt eo semi audito ex Christo *litigarent Iudæi adinuicem dicentes, quomodo potest hic nobis carnem suã dare ad manducandũ?* tum denique: quia, si huius Sacrificij panis, & vini Eucharistici mentionem faceret Iudæis iguaris de rei oblatæ identitate cum oblata, per sacrificium cruentum Corporis Christi, possent illum redarguere contra octauam excellentiam Sacerdotij, & sacrificij Christi: quod non vnica oblatione consummasset sanctificatos. Eam verò similitudinem nonam inter Sacerdotium Christi, & Melchisedech Patres omnes persequuntur. Theodoret. q. 36. in Genesim ait *Melchisedech dedisse Abrahæ panes, & vinum, prout moris erat Deo omnium talia offerre: animaduertebat eum, & in hoc typum patefieri.* Damasc. 4. de fide c. 14. *Mensam illam nostram adumbrasse* ait. Consonat Euseb. 5. demonstrat. Euang. c. 2. & 3. Cæsar. Arelat. t. 5. Biblioth. hom. 5. de Paschate, Chrysost. hom. 25. in Genes. dicens: *illum panem, & vinum fuisse figuram Eucharistiæ.* Accinunt Eucher. ibi Cyprian. lib. 2. Epist. 3. ac serm. de Cœna Domini ait: *in oblatione Melchisedech figuratum esse inuentam Christi oblationem.* August. 1. contr. aduers. leg. & Proph. c. 20. & 16. de Ciuit. c. 22. *ibi primum apparuisse sacrificium, quod à Christianis offertur.* Reperit lib. & c. 17. & concione. 1. in Psalm. 33. ad id Psalmi. 109. *Tu es Sacerdos*, &c. ad quæ Cassiodor. ac vetustiores interpretes Remigius, & Theodoret. atque ad Hebræ. 5 num. 9. Primas. Theophylact. œcumen. Haymo, & Anselm. Isidorus. 7. Etymolog. c. 6. & lib. allegor. sub init. Concil. Aguisgran. Pepini tempore lib. 1. cap. 17. & 18. dicit *Melchisedech in eo facto typum gessisse Christi.* Trident. sess. 22. c. 1. *Christum Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in æternum constitutum declarans, corpus & sanguinem suum, sub speciebus panis, & vini Deo Patri obtulit.* Ecclesia canone Missæ: *quod tibi obtulit summus Sacerdos tuus Melchisedech sanctum sacrificium, immaculatam hostiam.* Officio de Eucharistia: *Sacerdos in æternum Christus Dominus*

secundum

secundùm ordinem Melchisedech panem, & vinum obtulit.

4 Obiicit primo Kemnitius: panis, & vini oblationem etiam fuisse legalium Sacerdotum: ergo specialis typus Sacerdotis Christi in eo non fuit Melchisedech. Respondetur ex Vasquez d. 86. cap. 4. §. *Melius tamen* distinguendo; panis & vini seorsim concedo; nam panis solius oblatio facta legitur Exodi. 29. Leuit. 7. 23. & 24. vini autem solùm numer. 28. simul autem panis, & vini, quomodo integrum Eucharistiæ Sacramentum ineuentum figuratur, nego antecedens. Cauendus autem animius, vt sic loquar, quorundam Catholicissimus, qui, vt Kemnitio se opponant, solam hanc oblationem panis & vini specialem Sacerdotij Melchisedech docent, reliqua verò cum Sacerdotibus legalibus fuisse communia, cuius oppositum ostendit Paulus, vt vidimus. 7. ad Hebræos.

Obiicies secundo: sacrificium ordinis Aaron erat cruentum: quare viuidior imago præcipui sacrificij cruenti Christi, quàm sacrificium panis, & vini Melchisedech, ergo potiùs dicetur Christus Sacerdos secundùm ordinem Aaron, quàm Melchisedech. Confirmatur: quia, cum Sacerdotium essentialiter respiciat sacrificium, maior similitudo in sacrificio necessariò arguit similitudinem maiorem in Sacerdotio. Respondetur dato antecedenti toto, negando consequentiam: quia, vt bene Vasquez, Suarez, & alij, ordo Sacerdotij non sumitur ex viuidiori imagine sacrificij, imò, & Sacerdotij vnius respectu alterius: sicuti neque ordo legis; alioqui lex Euangelij secundùm legis veteris, à qua expressiùs figurabatur esset, non autem secundùm ordinem legis naturæ. Ordo igitur Sacerdotij non ex sacrificio solo, sed ex aliis omnibus desumitur, in quibus maiorem fuisse proportionem Sacerdotij Melchisedech, quàm Aaron, ad Sacerdotium Christi ostendebat Paulus, vt expendimus num. 1. & 2. Vnde patet ad confirmationem negandam esse illationem, neque enim ex similitudine maiori sacrificij, etiam præcipui, arguitur maior proportio inter Sacerdotia: Secundò nego eandem consequentiam: quia sacrificium cruentum non ita fuit proprium ordinis Aaron, vt non fuerit etiam omnibus Sacerdotiis legis naturæ, imo, & Melchisedech: vt autem vnius, ac non alterius potiùs ordinis esse dicatur, non sunt attendenda vtrique communia, sed peculiaria: per communia enim vtriusque ordinis æquè esset. Cum autem præter sacrificium cruentum Sacerdotio Melchisedech cum sacerdotio Aaron communi proprium, atque speciale adesset in Melchisedech, panis scilicet, viníque oblatio, per hoc magis proportionabatur sacrificio speciali Eucharistiæ, quam Sacerdotium Aaron, cui in sacrificio cruento concordabat.

Tertiò respondeo: negando postremam partem antecedentis. Cum enim sacrificium Melchisedech sacrificium Christi incruentum exactè repræsentaret, atque hoc sit sacrificij cruenti Christi Domini imago exactissima, nequit non idemmet sacrificium Melchisedech imago exacta incruenti sacrificij esse, quin exactè etiam cruentum sacrificium, cuius imago perfectissima incruentum est, repræsentet: sicut imago exacta imaginis perfectæ Cæsaris nequit non Cæsarem exactè repræsentare. Accedit quod, cum ex parte rei oblatæ, & ex parte offerentis principalis idem sit incruentum Christi sacrificium Eucharisticum cum cruento crucis, non poterat vnum quoad substantiam referre, quin referret & aliud. Quoad mactationem verò quæ fuit in sacrificio cruento physicè à Christo Sacerdote non fuit, sed solùm moraliter per voluntatem, qua mortem acceptauit oblatam, obuiámque hostibus interfecturis processit: quare physica mactatione animalium non adeo exactè Christi cruentum sacrificium eo modo, quo peractum ab ipso fuit repræsentabatur. Item, cum mactatio legalis Sacerdotij animalium esset, quæ res alterius generis erat, cruenti sacrificij humanitatis atque sanguinis ipsius effundendi perfecta admodum repræsentatio non fuit, & quæ vini effusione, panisque oblatione à Melchisedech, quæ idem offerens, eandémque rem oblatam sacrificio cruento exactissimè in incruento repræsentabat, non superaretur in repræsentatione cruenti. Ex quibus constat nihil in argumento hoc, quod alios vexauit, in variásque euasiones egit, firmum esse, quodve non claudicet solum, sed & in crus vtrumque non cadat. Postrema qualitas, & similitudo Sacerdotij Christi, & Melchisedech à Dauide, & Paulo memorata æternitas fuit. Eius tamen explicatio non adeo facilis negotij est, vt integram quæstionem non exposcat.

QVÆSTIO III.

De Æternitate Sacerdotij Christi.

VIdimus Sacerdotium Christi æternum prænuntiatum fuisse Psalmo 109 num. 5. *Tu es Sacerdos in æternum.* Atque à Paulo ad Hebræ. 7. *Sempiternum habet Sacerdotium.* in eóque à Sacerdotio Melchisedech figuratum modo explicato quæst. 2. cert. 2. num. 4. & cert. 3. num. 1. Videndum autem hic est, quo sensu Sacerdotio Christi æternitas conueniat.

CERTAMEN I.

Æternitatem Sacerdotij Christi impropriè sumi perperam existimarunt nonnulli.

1 SOarez d. 46. sect. 4. fine Bernal. d. 60. sect. 3. §. 2. numer. 63. & 69. aliíque Doctores, qui nostri Vasquez ætate contra hæreticos decertarunt, vt ipse refert d. citata docent illud *in æternum*, & *sempiternum* de Sacerdotio Christi dictum, non æternitatem, sed magnam quandam durationem, vsque in sæculorum finem significare, iuxta vulgarem phrasim, qua multum duratura æterna, perpetua, ac sempiterna vocamus. Sic census perpetuos, pluraque alia, & Latinè, & Hispanè vocamus: quæ etiam Scripturæ phrasis est, vt constat ex pluribus, vbi de veteri testamento, eius sacerdotibus, sacrificiis, ac cæremoniis magno solum tempore, nempe vsque ad legem Euangelicam duraturis dicitur *legitimum, sempiternum erit vobis.* Confirmat Soarez: quia illud *in æternum* Psalmi 109. in Hebræo legitur *in sæculum.* & Bernal. quia illud quod Paulus subiungit *vnde in perpetuum potest*, in textu græco pro *perpetuum* est dictio quæ respondet latinè *continuo* Hispanè *alta continua*, vt sensus, & propositio sit *continuo*, siue *a la continua*, *potest saluare.* Subditur autem *semper viuens ad interpellandum.* Vnde arguit Bernal Tamdiu est Sacerdotium Christi, quamdiu est Christus viuens ad interpellandum pro nobis: at post finem sæculi non viuet ad sic interpellandum pro nobis, cum nulla post finem mundi futura sit Christi pro nobis interpellatio, quidquid illa nunc sit: ergo quandiu durabit mundus solùm durabit Sacerdotium Christi, non autem per æternitatem. Probat secundò: quia nequit esse Sacerdotium sine sacrificio, vt aiebat Paul. ad Hebræ. 7. num. 3. vnde num. 4 de Christo ait *si esset super terram* id est, non obisset per sacrificium sui cruentum, ac in terra viueret, *nec esset Sacerdos*, ad quæ Chrysost. *quo modo? quia nec obtulit, nec Sacerdotio functus est*: at qui ad finem solum mundi vsque, non vltra durabit aliquod Sacerdotij Christi sacrificium, videlicet incruentum Eucharistiæ, postea vero nullum: ergo sacerdotium

cerdotium Christi cum mundo, & durabit, & deficiet.

2 Tertiò arguit authoritate Concilij Tridentini (expressa putat) sess. 22. c. 1. *quia tamen per mortem Sacerdotium eius extinguendum non erat, in cœna nouissima, qua nocte tradebatur, vt dilecta sponsa sua visibile relinqueret sacrificium quo cruentum illud repræsentaretur, Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in æternum declarans, corpus & sanguinem suum sub speciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, & successoribus, vt offerrent præcepit*: ergo ex mente Concilij ea solùm ratione se Sacerdotem in æternum declarauit Christus, qua eius sacrificium æteruum est: at hoc solùm est æternum sumpta æternitate non propriè, & strictè, sed pro magna duratione quadam, nempe in sæculi finem, non vltra: ergo ea ratione se æternum Sacerdotem Christus declarauit. Quartò confirmat: quia æternitas dicta de Christi Sacerdotio est secundùm ordinem Melchisedech: ideſt, secundùm sacrificium Eucharistiæ ab illo adumbratum: ergo durabit solùm quandiu Eucharistiæ sacrificium.

Denique ex eo, quod æternitas præfata Sacerdotij Christi secundùm ordinem Melchisedech fuerit prænuntiata, atque æternitas Sacerdotij huius propria non fuerit, sed solum, quatenus successor ei ex genere Leuitico non fuerit, neque alicui ex eodem genere successerit, ac proinde nec initium habuerit dierum, nec finem temporis, quatenus in eo æterna est imitatus, vel alia quauis demum ratione, videtur æternitatem Sacerdotij Christi æternam propriè non fore, alioqui æternitas secundùm ordinem, siue ordinis Melchisedech minimè foret, sed alterius longe diuersi, vt patet. Atque hæc quidem sunt omnia, quæ pro sententia hac excogitari posse videntur: sed tamen nihil in eis firmitatis inuenio, vt æternitas Sacerdotio Christi attributa in scriptura sensu improprio accipienda sit: cum sine vllo incommodo proprio capi, & explicari queat, atque in eo acceptum fuisse ab illa suadeat contextus, vt hic, & cert. 2 expendemus.

3 Hebræa illa Soarij lectio *in sæculum*, nihil præstat: nam *sæculum* significauit in Scriptura propriam æternitatem. Sic Christus dicitur *Pater futuri sæculi*, id est, *æternitatis futuræ*: quare vulgatæ versioni standum est. Nec magis lectio Græca *continuo*, posse saluare intulit Paulus ex sempiterno Christi Sacerdotio, atque hoc *ex eo, quod maneat in æternum* Christus, non autem ex interpellatione, in sæculi finem, quam potius ex Christi, & Sacerdotij æternitate deduxit, neque in Bernalis sententia durationem sacerdotij ex duratione interpellationis, quæ neque in eius sententia sacrificium propriè est, potuit deducere: cum duratio Sacerdotij per ipsum ex duratione sacrificij metienda deducendáque necessariò à posteriori sit: quare ex duratione interpellationis, quæ sacrificium non est, malè deduceretur. Illud autem principium de necessaria existentia Sacerdotij cum sacrificio, vt, cum hoc exercendum iam deinceps non sit, nequeat durare Sacerdotium, falsum omnino est. Quæuis enim potestas transacto suo exercitio perseuerat, licet essentialiter respectiua actus sit, ac proinde, vt primo sit, actus possibilitatem supponat, vt per physicas, & morales potentias discurrendo patebit. Neque enim oportet quamuis potentiam semper, & vbique ad actum reduci; sed satis est, vt quando oportet, & vbi oportet exerceatur: quod si producta ad vnius actus exercitium fuit, frustra producta minimè fuit: eo autem transacto, quidnam ipsius exiget destructionem? nisi multum ad hæresim damnatam à Trident. sess. 23. can. 1. accedatur: scilicet Sacerdotium esse purè ministerium. Confirmo: quia mancus, cæcúsque Sacerdos, vt deinceps celebrare non possit, Sacerdotium non amittit, sed verus Sacerdos perseuerat.

4 Neque verò aliud probat Pauli testimonium, etiam adiuncta Chrysostomi interpretatione in eo sensu distorto, quo vtrumque ab aduersariis inducitur. Concludebat enim Chrysostomus eo sensu *nec si esset* Christus *super terram*, fore Sacerdotem *quia nec obtulit, nec sacrificio functus est*. Ergo si foret super terram, ac iam obtulisset, functúsque de præterito sacrificio fuisset, esset Sacerdos, licet functurus deinceps sacrificio non esset: ergo contra te superuiueret futuritioni actus sacrificandi Sacerdotium. Sed verò sensus Pauli longè alius est, vt profundè penetrauit Vasquez d. 86. c. 1. num. 4. referens illud *si adhuc esset super terram* ad tabernaculum, quod finxit homo, Salomon, *nec esset Sacerdos* Christus, de quo immediatè dixerat. *Talem habemus Pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in cælis sanctorum minister, & tabernaculi veri, quòd finxit Deus*, qui in cælo posuit tabernaculum suum, *& non homo*, Salomon, qui posuit tabernaculum Dei in terra: in illud quippe Sancta Sanctorum, quod finxit Deus, vt Sacerdotem summum introisse Christum dixerat, c. 6. fine non per sanguinem animalium, sed in proprio sanguine, vt dicit c. 9. Probat autem Christum non fore Sacerdotem tabernaculi Salomonici, etsi perduraret: *cum essent, qui offerent secundùm legem munera*, ac non ex Christi potestate communicata, *qui* legales Sacerdotes, *exemplari, & vmbræ deseruiunt cælestium*, id est Sacerdotij Christi in Sancta Sanctorum tabernaculi cælorum, *quod finxit Deus* ad cuiusque imitationem tabernaculum hominis factum ostendit Paulus ex 24. Exodi n. 40. veri autem tabernaculi Sacerdotem vmbram sui Sacerdotij esse factum, & vmbratici tabernaculi Sacerdotē fieri decenter nequit. Quare, nec si hoc in terris esset, Christus esset ipsius Sacerdos. Anselmus ad eum locum illud *si esset super terram*, ad hostiam immolandam, quæ immediatè præcesserat in textu *necesse est, & hunc habere aliquid, quod offerat* retulit, &, nec tunc fore Christum Sacerdotem ait. quare non ex defectu Sacrificij, vt inferebat Bernal, sed ob Pauli rationes alias à nobis explanatas.

5 In testimonio Tridentini nihil est præsidij: sensus enim non est: duratione Sacramenti, quod instituebat, declarari Sacerdotij Christi æternitatem, eiúsque sensum, sed institutione ipsa Sacramenti duraturi post imminentem iam iam Sacerdotis instituentis mortem, declarari Sacerdotis, & Sacerdotij æternitatem propriam: quia potestas, quæ nec morte intercipitur, sed viget, ea procul dubio æterna propriè est, non caduca, & temporaria, vt patet. Quarta ratio nullius est ponderis. Nam figuratum non oportet trahi ad eum ordinem rerum physicum, in quo figura, & imago sui est: Sacerdotium autem Melchisedech, licet temporarium, cum eius origo & successor in ordine, & origine legalium Sacerdotum non inueniatur, proinde, quasi de æternis in scriptura agitur non assignato Patre, Matre, genealogiáque ipsius, neque temporis initio, vel fine; solùm ex eo ordine censenda sunt, in quo figurantur: figuratur autem æternam propriè fore. Nec satis est similitudo in sacrificio, vt ad ordinem Sacerdotij trahatur: nam in sacrificio sui cruento simile Sacerdotium Christi fuit Aaronico legali, ad cuius ordinem non trahitur. Cur autem dicatur *secundùm ordinem Melchisedech* ostendimus ex Paulo, q. 2. sed instat Bernal. iuramentum, quo Deus Psalmo 109. Sacerdotij huius æternitatem confirmauit, vt otiosum non sit, aliquid mysteriosum nec cognitu facilè designare nempè Eucharistiæ sacrificium tanquam æternitatis illius mensuram. Sed non satis mysteriosa cognitúque difficilis est æternitas ipsa propria Sacerdotij; eam plures hæretici negant, neque eo adhuc iuramento interposito Bernal recognoscit.

CERTAMEN II.

Propria Sacerdotij Christi æternitas est non solùm in effectu, sed in ipso.

1 S. Th. q.22.a.5.conclus. 2. docet æternitatem Sacerdotij Christi non in ipso, sed in effectu gratiæ, & gloriæ fore. Consentit Kemnitius suo nomine odiosam suspectamque Catholicis conclusionem reddens, quam sola ratione nostri Vasquez impugno; quia sic etiam legale, & Christianum Sacerdotium ratione gratiæ, & gloriæ, quam impetratiuè, siue ex opere operato contulerunt, æterna sunt, sicut Sacerdotium Christi, de quo in æternitate distingui à Legali aiebat Paulus. Nec refert Christianos Sacerdotes esse, minùs principales, quàm Christus sit, qui Principalis Sacerdos noui testamenti est: nam quid dices de legalibus? deinde, licet Christianum Sacerdotium minùs principale sit, ast æternum æque erit, ac principalius Sacerdotium Christi. Soar. proximè, & Petrus Hurtado. d.80.sect.3.docent fore æternum Sacerdotium Christi, quia æterna sui cruenti sacrificij apud Patrem, vel præcando pro ipsius fructu ab hominibus precipiendo, vel de præcepto gratias agendo moraliter sacrificauit, vt his docet Gregorius.M. 1. Moral. c. 21. *sine intermissione pro nobis Redemptor immolat, quia sine cessatione Patri suam pro nobis incarnationem* (quidni etiam passionem?) *demonstrat.* Videturque idem docere Paulus ad Hebræ. 7. illis verbis, quæ post æternitatem Sacerdotij Subiunxit: *semper viuens ad interpellandum.* In primis hæc etiam sententia, vel eo displicere Catholicis Doctoribus deberet, quod Caluino, & Kemnitio placuerit apud Vasquez d. 85.c. 1. num. 4. §. *verum, quia aliquis* circa med. Gregorius sacrificium, pro quamis petitione, laxè nimirum, vsurpauit: siquidem incarnatio, nedum eius commemoratio, sacrificium non fuit. Paulus non fauet, neque enim interpellatio sacrificium est, aut nominatur à Paulo, nec quidquid sit, æterne durabit: cum post iudicij diem nihil gloriæ adhuc accidentalis sit nobis à Patre Christus petiturus. Item interpellatio non solùm non est sacrificium, sed neque actus proprius Sacerdotij, cum Monialibus etiam, ac Choristis, quos vocant, Religionum ex publica etiam deputatione competat. Quod etiam habet gratiarum actio simplex, ac non per sacrificium. Si ergo, vt sacerdotium duret per hoisce, necessarium est aliquod proprium ipsius exercitium, atque interpellationis actus tale non sit, neque æternum duraturus, neque gratiarum actio simplex sit Sacerdotij propria, quo pacto Sacerdotij Christi per hæc æternitas consistet. Denique similis commemoratio, siue precando, siue gratias agendo à legalibus, & Christianis Sacerdotibus æterne fieri Deo potest: quin inde eorũ Sacerdotia æternè dureunt.

2 Solidam ergo rationem æternitatis huius Christi Sacerdotij in se ipso dedit Vasquez d.85.c.2. ex dictis q. 1. cert. 3. cum enim Deitate ipsa, qua vnionis interuentu formaliter inungatur humanitas, Christusque, siue substantialiter vnctus consurgat, & consistat ac tanquam forma Sacerdos Christus constituatur, implicat manere Christum, siue substantialiter vnctum, quin maneat Sacerdos, & Sacerdotium ipsius: atqui Christus manet in æternum: ergo, & eius Sacerdotium, atque ipse Sacerdos manet in æternum. Hanc formalissimam rationem dedit apertè nobis Paulus ad Hebræ. 7. dicens. *Plures facti sunt Sacerdotes secundùm legem idcirco, quod morte,* vltra quam in Sacerdotes deputati non erant, *prohiberentur permanere. Hic autem,* Christus, *eo quod maneat in æternum sempiternum habet Sacerdotium.* Vtique: quia non extrinseca lege, & deputatione, quæ tempus taxaret Sacerdotij, sed ipsa Deitate, qua Christus consistebat, ipsius Sacerdotium constabat: Quare sine Sacerdotio stare non poterat: id quod explicatiùs adhuc dixerat num. 16. *qui non secundùm legem carnalis mandati factus est* Sacerdos: sic enim sicut legales reliqui morte prohiberetur permanere, *sed secundùm virtutem indissolubilis vitæ.* Sic rationem Pauli intelligunt ad ea loca Ambros. Theophylact. & œcumenius. Cyril. Alex. lib. posteriori ed recta fide ad Regin. *de eo quod Christus sanctificatus est, & de Sacerdotio.* §. *Nullus accepit sibi.* Damasc. orat. 2. de B. Mar. Natiuit. longè ab init. Et Elias Cretens. recitati. q. 1. cert. 3.

3 Denique Chrysost. explicans c.7.ad Hebræ. ait: *duas ponit differentias: quia non habet finem, sicut legalis* Sacerdos, *Hoc autem facit ex persona Mediatoris Christi, secundùm virtutem inquit, vitæ insolubilis. Facit autem hæc ex iureiurando, quod iurauit, & ex re.* Ac infra, *facit autem hæc, & ex Pontifice: quomodo? quia vnus est. Non enim vnus esset immortalis. Sicut enim multi Sacerdotes sunt, quia mortales sunt: sic vnus, quia immortalis est.* Quæ verba habentur etiam in Ambrosio proximè citato. Ex hac Doctrina rectè inferebat Vasquez c. 3. num. 29. Christum Dominum Sacerdotem æque, ac nunc, in æternum fore, etsi non ex fine redimendi homines per cruentum sui Corporis sacrificium incarnatio fuisset effecta: ac proinde nunquam sacrificium vllum exercendum ab ipso foret. Eo enim à Sacerdotibus aliis discordat Christus Sacerdos, quod illi ex deputatione ad sacrificandum Sacerdotes constituuntur; Christus autem non ex deputatione, extrinsecove alio, sed ex intrinseco sibi: nempe Deitate, qua constituitur in se, Sacerdos euadit: ea quippe formaliter sit Christus, vnctus, & Sacerdos: quare ex quocumque fine Christus existat, & Sacerdos existet, vt videant Sodrius, Hurtado, Bernal, & reliqui Doctores, qui ad Sacerdotij durationem sacrificium peragendum in illa necessarium reputent, quantùm aberrent à vero: in nullo enim Sacerdotio id requiritur, sed satis est anteacto tempore fuisse peractum; in Sacerdotio verò per intrinsecam formam sufficit absoluta sacrificij possibilitas, licet nunquam exerceatur.

4 Cæterùm Doctores eiusmodi opinantes non satis miror. Etsi enim actus proprius à Sacerdote quouis in ea duratione exercendus necessario requireretur, in qua Sacerdotium verè perduraret, facilè eiusmodi actum inuenire in Christo per æternitatem possent. Etenim ingressus ille Christi in sancta sanctorum cœli propria authoritate & virtute, sessióque æterna illa ipsius in excelsis, actus proprius Sacerdotis summi Christi Domini est, quemque figuratè solus summus Sacerdos Legalis, & Aaronicus exercere poterat: Soli enim Sacerdoti summo veteris legis ad sancta sanctorum Legalis tabernaculi licebat, patebatque ingressus post mactationem, sacrificiúmque cruentum: eóque ingressum summi Sacerdotis Christi in sancta sanctorum tabernaculi non ab homine facti, sed à Deo, nempe cœli, post cruentum sui Corporis sacrificium adumbrauit. Hunc summi Sacerdotij Christi proprium actum notauit sæpe Paulus ad Hæbræos scribens. c.6.num.20. *Vsque ad interiora velaminis: vbi præcursor pro nobis introiuit Iesus secundùm ordinem Melchisedech. Pontifex factus in æternum.* c.8.num:1. *Talem habemus Pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in cœlis sanctorum minister, & tabernaculi veri, quod fixit Dominus, & non homo.* c.9.num. 11. relato modo, quo summus Sacerdos semel in anno non sine sanguine in sancta sanctorum, siue secundum tabernaculum ingrediebatur, subdit. *Christus assistens Pontifex futurorum bonorum, per amplius, & perfectius tabernaculum, non manu factum, id est, non huius creationis: neque per sanguinem hircorum, aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introiuit semel in sancta.* Quid clarius?

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

De Christi sacrificio, eiusque effectu.

VIdendum est quotuplex sacrificium Christus obtulerit, quóque fructu, & effectu. Et quidem obtulisse in cœna incruentum sui corporis sacrificium definitum est à Tridentino sess.22.cap.1. verbis datis q.3.cert.1. num.2. fusèque à nobis contra huiusce sæculi nouatores probatum suo loco est controu.de Eucharistia, & de sacrificio Missæ, quare nil hic de eo erit dicendum: videat si volet lector curiosam, doctámque disputationem nostri Maldonati initio tomi in Ezechielem. Duo igitur sacrificia Christi examinanda supersunt cruenta, alterum sui corporis, alterum Paschalis agni.

CERTAMEN I.

Vtrumque, & sui corporis, & Paschalis agni sacrificium Christus obtulit.

1 DE oblatione sacrificij cruenti sui corporis à Christo Domino, vt Sacerdote difficiliora diximus q.1.cert.4. num.3. Nunc autem obiici potest: quia sacrificium in materia, loco, & tempore authoritate publica destinatis ad sacrificandum peragi debet, vt ritè, ratéque peragatur: atqui cum Christus fuit cæsus nondum lex vetus fuerat abrogata: quia nec nouum testamentum inductum, quo abrogaretur: ergo ratum sacrificium ex materia in lege veteri designata tempore, item, & loco destinato scilicet in templo Hierosolymitano peragi debebat, quæ omnia in Christi cæde defuerunt: ergo ea non fuit ratum sacrificium. Respondetur: tempus legis veteris ad sacrificium agni Paschalis, quod cruenti sacrificij Christi fuit vmbra, in hoc etiam fuisse seruatum, vt aduertunt Euangelistæ omnes in ipso historiæ passionis ingressu, clarióque reliquis Ioannes cap. 13. num. 1. *Ante diem festum Paschæ sciens Iesus, quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad Patrem.* Locus autem, & materia in lege veteri designata non defuit. Neque enim sacrificiorum omnium materia in illa lege eadem erat: proprium autem corpus Christi designatum ad sacrificium erat ab Isaia. *Si posuerit pro peccato animam suam videbit semen longæuum.* Clariúsque à Ps.Imista *sacrificium, & oblationem noluisti, corpus autem adaptasti mihi.* Locus autem sacrificij, seu holocausti pro peccato non templum, seu tabernaculum erat in illa lege, sed quiuis extra castra, seu ciuitatem: quare cum Christi sacrificium pro omnium peccatis mactaretur, non nisi extra ciuitatem erat offerendum, vt profundè obseruauit Paul.ad Hebræ.13. num.11. *quorum animalium infertur sanguis pro peccato horum corpora cremantur extra castra: ita & Iesus, vt sanctificaret per suum sanguinem populum extra portam passus est.* Ac tandem cum omnia illa sacrificia vmbræ huius forent pro legalibus, locum, & tempus, & materiam designabant, non autem pro sacrificio hoc, quod adumbrabant, pro quo templum, & altare idem, quod sacrificium, & materia fuit, corpus scilicet ipsum, vt citato cert. 4. vidimus.

2 Cruentum insuper hoc sacrificium sæpe fuit à Paulo commendatum tota epist. ad Hebræos, ex qua selectiora hæc cap.7. *Talis enim decebat, vt nobis esset Pontifex sanctus innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis factus. Qui non habet necessitatem quotidie, quemad modum Sacerdotes, prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi: hoc enim fecit semel se ipsum offerendo Iesus Christus Dominus noster*, & c.9. *Christus assistens Pontifex futurorum bonorum per amplius, & perfectius tabernaculum, non manu factum, id est non huius creationis, neque per sanguinem hircorum, aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introiuit in sancta æterna redemptione inuenta.* Leo Pap. 1. *Dicant quo sanguine sunt redempti, dicant quo sacrificio reconciliati? quis est, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis? aut, quod vnquam sacrificium sacratius fuit, quàm, quod verus Pontifex altari crucis per immolationem suæ carnis imposuit?* Adrian. Pap.1. epist. decret.ad Hispan. Antist. *cum autem in altari crucis hostiam se pro nobis exhibuisset Deo, & Patri in odorem suauitatis.* Post pauca: *sacrificium, quod in altari crucis pro nobis obtulit Deo.* August.1.contr. aduersar. leg. & Prophetar. cap.13. *singulari, & vero sacrificio pro nobis Christi sanguis effusus est.* 4. de Trinit. cap.14. *quid tam congruenter ab (vt est ex) hominibus sumeretur, quod pro eis offerretur, quàm humana caro? & quid tam aptum huic immolationi, quàm caro mortalis?* in quam sententiam sæpius scripsit, ac insuper Cyprianus reliquíque Patres. Tandem definita est hæc veritas à Concil.Alex.epist.ad Nestor. 10. apud Cyrillum Alex.anathematismo 10.recepta ab Ephesino 1.Definita etiam fuit à Tridentino sess 22.cap.1.

3 Secundò dicendum est Christum obtulisse sacrificium agni paschalis, seu *phase*. Quod, vt probetur, scire oportet: agni paschalis occisionem, verum, ac proprium sacrificium fuisse diuinitùs institutum, Iudæisque mandatum in gratiarum actionem, ac professionem propitiæ sibi potestatis diuinæ in cæde Primogenitorum Ægyptiorum, atque Hebræorum seruatione. Sæpè enim eiusmodi cessio agni immolatio dicitur Deuteron.16.num.2. Paralip.2. cap.30. num.15. Lesdræ 1.cap.6. num.20. Secundò scire oportet: huius sacrificij Sacerdotem à Deo deputatum fuisse quemcumque Patremfamilias, siue caput familiæ Hebræorum, vt docet Philo 3. de vita Moysis his verbis: *Non, vt alias plebeij homines adducunt ad Altare mactandas à Sacerdotibus: sed iubente lege tota gens sacrificat: dum pro se quisque mactat hostiam propriis manibus.* Consonat Iosephus 2. antiquitat.cap.6. Tertio locus ei sacrificio deputatus non fuit templum, sed quæuis domus Hierosolymitana, vt ex verbis Philonis datis, & ex Iosepho constat, atque ex 16. Deuteronom. num. 5. imò tam hæc, quàm præcedens obseruatio ex 2. Paralip.cap.30.num.15.vbi filij Israël immolasse Phase dicuntur, ac distinctim, seu seorsim Sacerdotes, & Leuitæ *in domo Domini.* Accedunt rationes. Nam innumeris agnis eodem tempore occidendis, nec plura templa, nec multa Sacerdotum millia sufficerent. Deinde: quia, si templum locus deputatus esset agni sacrificio, & esui, nec rogassent Christum discipuli vbi paremus tibi comedere pascha, nec priuatam ipse domum elegisset, sed templum potiùs adiisse diceretur ab Euangelistis, ne Legem nondum abrogatam contempsisse videretur. Ex quibus satis liquet Christum familiæ discipulorum, imo, & Matris etiam caput, agni Paschalis sacrificium illius, quod ex sua carne peracturus statim erat, præludium non omisisse, sed perfecisse.

Ast dices: Sacerdotium ad immolandum Paschalem agnum capitibus familiarum deputatum à Deo fuit in veteri lege quingentis post circumcisionem annis: ergo, si Christus, quà caput familiæ suæ, propriè sacrificauit agnum Paschalem, fuit veteris legis Sacerdos. Non nimis refugere videtur consequentiam Bernal d.60. sect.2. §.2. num.52. solùm enim putat negatum Christo à Paulo ad Hebræ.7. Sacerdotium legale, quod esset munus, & dignitas specialis in populo, quodque solùm Leuiticam ad gentem pertinebat. Sed tamen meliùs, veriúsque negandà est consequentia. Nam, & Sacerdotia alia legalia, ac non Leuitica recipiebant successores, eo quod sacerdotes etiam illi morte prohiberentur permanere, quod absolutè à Sacerdotio Christi Paulus prorsus ibi relegatum vo-

fuit. Respondetur ergo Christum non ex iure legis Sacerdotem, sed ex vnione hypostatica, ex qua, vt diximus, summus, ac longe altioris ordinis reliquis purè creatis euasit, potestatem omnium Sacerdotum eminenter continuisse, potuisséque omnes actus omnium inferiorum Sacerdotum propriè obire iure, & potestate sui Sacerdotij supremi: non secus, atque ex suprema regia potestate, quam iure vnionis habere diximus poterat in omnibus regnis leges condere, præcipere, eáque politicè gubernare: ac proinde non sacrificasse ex iure legali capitis familiæ, quam humano modo vere non habuit, vt diximus, ac subinde, nec legale illud Sacerdotium. Sic Rex, licet in suis prouinciis ea omnia, quæ ipsius Proreges, se ipso perageret, non Proregis potestate, sed ex Regia ea agere diceretur.

CERTAMEN II.

Cruenti Sacrificij Christi effectus discutitur.

1 DE cruenti sacrificij Christi effectu solùm agitur. Cum enim ex parte rei oblatæ, & merito Christi offerentis æquale ipsi sacrificium incruentum Eucharistiæ sit, nihil hic speciatim de hoc examinandum erit: sicut neque de effectu sacrificij Paschalis agni, quod etiam ex parte offerentis Christi æquum habuit valorem, & effectum: ex parte verò rei oblatæ eundem, atque aliorum similia offerentium sacrificium. Nemo igitur Catholicorum est, teste Vasquez d.34.c.1. num.1. qui cruento huic sacrificio effectum infinitum placationis Dei de nostris peccatis media gratiæ infusione neget: nec proinde totius mundi redemptioni non sufficisse solùm illud, sed & superabundasse, vt recitandus statim Paulus aiebat; licèt dubium inter illos sit, an valorem & effectum solo oblationis Christi merito habuerit? an re etiam oblata? Primum reputat Vasquez cum aliis recitatis controu. antecedenti d. vlt. q.2. nos autem secundum iudicamus cum Vadingo, & reliquis ibidem nominatis. Eâ verò de re nil præter ibi data addendum hic erit. Solùm ergo examinanda venit difficilis ratio Pauli ad Hebræ. 10. dum valorem istum sacrificij cruenti Christi Domini præ cruentis aliis commendans ait: illa quidem insufficientia fuisse ad sanctificandum: ac proinde quotidie repeti, sed semel tantùm fuisse ab ipso exhibitum, vt eius sufficientia, & superabundantia ad nostram sanctificationem consummatam monstraretur.

2 *Verba & discursus Pauli hæc: vmbram habens lex* [vetus] *futurorum bonorum*, [gratiæ], *non ipsam imaginem rerum, per singulos annos eisdem ipsis hostiis, quas offerunt indesinenter, nunquam potest accedentes perfectos facere*, [sanctitate] *alioqui cessassent offerri, ideo quod nullam haberent vltra conscientiam peccati cultores semel mundati: sed in ipsis commemoratio peccatorum fit.* Clara professione insufficientiæ eorum ad perfectam cultorum sanctificationem, *impossibile enim est sanguine taurorum, & hircorum auferri peccata* subditque in argumentum idem, *& omnis quidem Sacerdos*, legis, *præsto est quotidie ministrans* ac proinde stans, *easdem sæpè offerens hostias, quæ* nunquam possunt afferre peccata; *Hic autem*, Christus, *vnam pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet in dextera Dei*; ostendens absolutum semel sacrificium fuisse, *de cætero expectans donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius. Vna enim oblatione consummauit in æternum sanctificatos.* Sed tamen cum sacrificia vetera vmbra essent vnici sacrificij cruenti Christi, nisi peccata saltem impetratoriè, expiarent, licet ex meritis Christi, ineptè pro peccatis repererentur. Si autem remittebant: ergo in annua eorum repetitione non fiebat commemoratio, nisi denuo admissorum. Ex quo humanæ infirmitatis, non autem insufficientiæ veterum sacrificiorum ad auferenda peccata argumentum potest desumi; aliqui & sacrificium cruentum Christi, post quod humana fragilitas sæpè in peccata relabitur, & incruentum Eucharistiæ, quod quotidie millies millium in Ecclesia repetitur, inefficacitatis eodem discursu arguentur: quibus præoccupata manet solutio S. Thom. q.22.a.3.ad 2.

3 Respondetur cum Vasquez 2. d.84. c.1. num.6. 8. & deinceps, Paulum agere de remedio peccatorum vniuersali, fundamentali, & radicali, quod in solo Christi sacrificio fuisse, non in veteribus, rectè eo discursu probat repetitionis sacrificiorum. Si enim vniuersale remedium, ac radicale peccatorum essent, etiam pro denuo admissis repetenda non erant, sicut nec repetendum fuit cruentum sacrificium Christi: cuius vetera sacrificia particulares applicationes, siue applicatiua ad peccata admissa eluenda tantummodo fuerint, ea ex meritis & satisfactione cruenti sacrificij Christi per gratiæ infusionem eluendo. Hinc rectè ait Paulus Sacerdotes veteres stare semper debere ad noua sacrificia cum nouis peccatis homines nouis sacrificiis, & remediis, vniuersale, & radicale illud cruenti sacrificij Christi applicantibus egerent; Christum verò contra sacrificio suo peracto, quod vniuersale, & radicale peccatorum omnium remedium fuit sedere tanquam negotio redemptionis absoluto, ab alio cruento quiescentem. Quoniam autem huius sacrificij cruenti, in quo omnium peccatorum satisfactio erat occasione homines ignauos, & inertes fieri noluit Christus, remedium tantummodo radicale, non formale actuale voluit esse, quod variis quasi canalibus, & tubis particularibus applicarentur: nempè Sacramentis ab hominibus debite suscipiendis, atque incruento sui corporis Eucharistico sacrificio: quod proinde, vt particulare applicatiuum cruenti repetendum, sicut vetera sacrificia, ab Ecclesia fuit, licet hæc non eodem modo gratiam continerent, & conferrent, atque istud, iuxta dicta fusè à nobis controuers. de Sacramentis in genere. Hæc autem repetitio incruenti sacrificij, & multiplicatio Sacramentorum cruenti illius vim ad consummandum sanctificatos, pecatáque ablenda non impugnat; sed commendat: cum tot hausta canalibus non exhauriatur.

3 Restat explicare, quibus cruenti huius sacrificij effectus profuerit? de quo solùm inquiro non de oratione, tum quia proprius, & specialis sacrificij actus non est: tum quia eius effectus, omnes etiam, Christum pertigisse ab omnibus Scholasticis, vel supponitur, vel asseritur, vt videre est in S. Thom. q.22. a.4. & Thomistis apud Vasquez d.84. cap.2. num. 15. constátque ex Ioan.12. vbi Christus orabat *salvifica me ex hac hora, & clarifica nomen tuum in me Filio*, cui Pater, *& clarificaui, & iterum clarificabo.* Vnde ipse c.13. *Nunc clarificatus est filius hominis* & c.17. *venit hora clarifica filium tuum, vt filius tuus clarificet te*; Ad Hebræ.5. recitatis verbis ex Psalmo 109. dicitur, *qui in diebus carnis suæ preces supplicationésque ad eum, qui posset illum saluum facere à morte cum clamore valido, & lacrymis exauditus est pro sua reuerentia.* Quo autem pacto exauditus pro sua reuerentia fuerit, obtinuerítque, explicuimus controu. proxima d. cert. Obseruat autem rectè S. Th. Christum sibi orationis suæ effectum secundùm quid solum obtinuisse, nam primarium, primariáque omni sua oratione, qua Sacerdos erat, intentum, scilicet peccatorum remissionem, Deique de his placandum, iustæ, ac prorsus impeccabili humanitati suæ obtinere non poterat. De effectu autem sacrificij iis omnibus hominibus, Angelisque obuenisse, quibus merita Christi iuxta dicta citata controu. certum omnino etiam est, licet Angelis, non quoad effectum remissionis peccatorum, sed ad reliqua.

qua. Tota ergo difficultas est an sacrificium cruentum Christi Domini, eiusque effectus ipsum Christum Dominum pertigerint.

5 S. Thomas in vtramque trahitur partem, in affirmatiuam à Thomistis, in negatiuam à Vasquez iure potiori. Bernal argumentorum nostri Vasquez pro negante conclusione inefficaciam dispiciens, necdum plene perspiciens, dubius in decisione hæsit. d.60. sect.2. §.2. num.54. & 55. Est autem Vasquez discursus huiusmodi, quia non potuit Christus sacrificium sui cruentum offerre pro se ipso, vt opus erat, vt sibi prodesset. Etenim non potuit pro se seipsum offerre in gratiarum actionem pro acceptis à Deo, & sic, nonnisi ex Dei præcepto, se posset mactare sine peccato: nullum autem Dei præceptum extitit, vt se in gratiarum actionem pro suis acceptis donis sacrificaret vel se ad dona sibi impetranda Deo sacrificaret cruentè: &, nec hoc fieri potuit: quia nequit sacrificium eiusmodi pro aliquo ad impetranda ipsi dona Deo offerri, quin, & pro ipsius peccatis expiandis, atque ad placandum ipsi Deum offensum offeratur, quod respectu Christi, eiusque humanitatis sanctissimæ, & impeccabilis locum, nisi apud blasphemos nefarios, habere non potest. Probat assumptum hoc ex Concilio Alex. epist ad Nestor. apud Cyrillum 50. anathematismo 10. approbata ab Ephesino 1.t.1.cap.14. sic scribente: *Si quis dixerit non pro nobis solum se ipsum obtulisse, sed simul etiam pro se ipso, ille impietatis crimen vitare nulla ratione potest. Constat enim nihil vnquam deliquisse, nec vllum vnquam peccatum designasse: qua igitur indigebat oblatione, cum peccatum (cuius hostia iure meritóque offeretur) nullum admisisset?* & in anathematismi eiusdem definitione: *Si quis Christum, etiam pro se ipso oblationem, & non magis pro nobis obtulisse dicit (non enim opus habuit oblatione, qui peccatum non nouit) anathema sit.* Si autem oblatio ad dona alia obtinenda alicui, sine eo, quod pro expiandis peccatis foret, esse posset, sine vlla impietate diceretur Christum pro se ipso oblationem sui ipsius obtulisse. Confirmatur; quia ideo videtur Christus dixisse Ioan.17. *Pro illis sanctifico me ipsum*, id est, *sacrifico*. Iuxta Chrysost. Theophylact. & Euthym. ibi ac Cyril.4.in Ioan.cap.12.

6 In affirmatiuam nihilominus partem cum Thomistis eo. Etenim pro se offerre se ipsum potuisse certum mihi est, neque oppositum leuiter adhuc argumenta proxima suadent. Etenim locus hic Ioannis non abest quominus pro aliis, quàm hominibus, se sacrificauerit Christus, vt patet in pluribus, imo fere omnibus Angelis, quibus ad dona gratiæ plura obtinenda sacrificium Christi profuit in Vasquez etiam sententia. Cur ergo non & sibi? Illud de gratiarum actione nil probat. Cum enim Dei præceptum se sacrificandi pro hominibus habuerit, se in gratiarum actionem pro donis sibi à Deo collatis potuit honestissimè sacrificare. Nam sui mactationem sibi ex Dei præcepto licitam, & honestam; quibusuis honestis aliis finibus adiunctis potuit honestare. Melius hoc probaretur repugnare: quia, si in gratiarum actionem pro donis à Deo acceptis sacrificium obtulisset, dona illa eius sacrificij effectus esse non possent: tum, quia mutua daretur causalitas inter illud absolutè præuisum, & dona etiam præuisa absolutè, vt supra expendebamus non semel: tum quia dona illa essent effectus liberalis voluntatis Dei gratuitò donantis, cum quo non stat ob munus siue sacrificium, & gratiarum actionem ipsam dari: sed hæc in Vasquez sententia, qui ob gratiarum actionem à Christo in huius sacrificij oblatione exhibitam dona antiquis Patribus data à Deo fatetur, nullam vim habent, licet absolutè satis efficaciter probent: quare, & nobis non eo modo se in gratiarum actionem pro donis sibi collatis Deo offerre potuisse, dicendum sit: sicuti neque in gratiarum actionem pro donis gratiæ collatæ antiquis Patribus se obtulisse, offerreve potuisse supra dicebamus. Potuit autem se se pro sibi impetrandis Dei donis, gloriæ corporis, nominisque exaltatione offerre, quin ex eo fine pro remissione peccatorum, quæ habere non potuit, offerret: vnde enim vterque hic finis, & intentio necessario coniuncta & connexa sint. Ecce pro impetrandis donis pluribus Angelis, qui non peccarunt se Christus obtulit, quin pro remissione peccatorum ipsorum, aut pro Deo ipsis placando se offerret. Ecquis item Adamum in statu innocentiæ ad aliqua dona impetranda sacrificium Deo offerre potuisse neget? Testimonia illa loquuntur de primaria intentione oblationis illius sacrificij, quæ dubio procul pro remissione peccatorum fuit: eo enim sensu Nestorius, qui Christum purum hominem asserebat se pro se ipso, sicut pro cæteris hominibus obtulisse impiè blasphemabat, satisque indicat hanc Conciliorum mentem, & huius erroris occasio, & verba illa, *& non magis*.

7 Iam verò si pro se ipso sacrificium hoc offerre Christus præfato modo potuit, vt verè potuit, cur non de facto pro se obtulisse dicemus? Quia nullum est fundamentum ad id de facto asserendum admissa etiam possibilitate, inquit Vasquez, ex quo Bernal, qui idcirco in difficultatis decisione hæsit. Sed tamen ad id asserendum fundamenta sunt plura. Primum ex postremo testimonio Concil. Alex. & Ephesini oppositio à Vasquez *& non magis pro nobis obtulisse*: ergo pro se minus, id est, non primariò, & principaliter, sed secundariò: magis enim, si propriè accipiatur, vt accipi in definitionibus oportet, esse non potest, nisi respectu illius, quod minus ipso est. Secundum ex illo *si posuerit pro peccato animam suam videbit semen longæuum*. Isai.53. vbi ex sacrificio mortis suæ pendere Christi dignitatem Patris, & capitis, quoad filiorum, & membrorum applicationem, exprimitur. Verbo enim *ponendi animam* Sacerdotalis sui ipsius mactatio, qua à martyrio differt, explicatur, iuxta dicta q.1. ex illo Ioan. *ego pono animam meam nemo tollit eam à me*. Tertium: ex illo *oportebat Christum pati, & ita intrare in gloriam suam*, atque illo *factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod, & Deus exaltauit illum, & donauit ei nomen, quod est super omne nomen*. Corporis vtique, inquam, peracto sacrificio ingressus est. Quartum: quia gloriosius id Christo Domino fuit. Quintum: quia id in opinione Vasquez, & Bernal necessariò est fatendum: Cum non aliter gratias, & dona aliis Christus sacrificio hoc obtinuerit, quàm merito oblationis; non autem re ipsa oblata; eodémque merito sibi gloriam corporis, & religia fuerit per ipsos sibi promeritus: ergo per ipsos æque effectus sacrificij huius Christum, quoad dona sibi collata, atque reliquos pertigit.

DISPVTATIO III.

De Christo Domino Mediatore, ac Redemptore.

VTramque dignitatem Mediatoris, ac Redemptoris in vnam disputationem coëgimus, quia neutrius scholastica disputatio iuxta euaderet.

QVÆSTIO I.

De dignitate Mediatoris.

DE subiecto, & formâ Mediatoris agendum hîc erit, sed priùs Mediatoris munera varia recensenda, explicanda, Christóque Domino applicanda sunt.

CERTAMEN I.

Mediatoris munia omnia Christus Dominus obiuit.

1 MEdiator, absolutè, ac generatim sumptus quicumque inter aliqua medius intercedit nominatur, vnde ad Galat. 3. dicitur: *Mediator autem vnius non est.* Diuiditur primo in Mediatorē physicum, & moralem. Physicus est quicumque physicè intercedit mediúsque interiacet. Hoc sensu, vt obseruarunt S. Bonau. in 3. d. 19. a. vlt. Ricard. a. 2. q. 4. ad 3. Gabr. q. vn. a. 3. dub. vlt. Vasquez d. 83. cap. 1. num. 2. Christum Mediatorem Dei, & hominum appellarunt: Basil. 4. contra Eunom. Nissenus orat. in id: *quando sibi subiecta sint omnia*, col. 8. init. Epiphan. anchorato ante med. pag. 344. Cyril. 4. Thesa c. 2. & lib. 12. c. 10. & 1. de Trinit. Tertullian. de resurrect. carn. c. 51. contra Praxe. c. 27. Hilar. 9. de Trinit. post init. Fulgent. de fide ad Petr. cap. 2. quatenus eius persona vtramque naturam physice coniunxit. Ad idem physici Mediatoris genus reduci debet, & aliud, quod Christo tribuunt Chrysost. hom. 7. in id 1. ad Timoth. 2. *vnus Deus, vnus, & Mediator.* Theophylact. œcumen. & Theodoret. ibi, qui, & Dialogo *in confuso.* Vigilius Pa. 5. contra Eutychet. t. 5. Bibliot. est quippe physica mediatio, licet sub moralis mediationis consideratione, & imitatione ab illis explicetur: quatenus, scilicet, physica vnione Verbi persona naturam vtramque diuinam, & humanam ob huius generatim sumptæ peccata discordem physicè coniunxit, ad eum modum, quo moralis Mediator discordes, apprehensis eorum manibus, conciliat.

2 Moralis autem Mediator est, qui suo interuentu, & officio discordes componit, & conciliat. Id quod quatuor modis fieri apud homines consueuit (vt bene Vasquez proximè num. 4.) pro quorum diuersitate moralis Mediator, siue mediatio in quatuor species diuidi solet. Primæ speciei est Mediator proxenetarius: qui proxenetæ in morem vnius è discordibus ad alium pacta, & conuentiones defert. Secundo modo est Mediator precarius: qui nimirum vnum pro alio precatur, pro quo, & apud illum interpellat. Tertio modo est Mediator arbitrarius: qui, scilicet, à discordibus, vel saltem à parte offensa, vel infensa arbiter ad eorum causam discernendam, & diiudicandam eligitur. Quartò modo Mediator moralis esse potest: qui parti offensæ de suo offert, exhibétque satisfactionem, siue in pœna, quam ab alia iure posset exigere, siue in debito quouis alio, vt cesset offensio, atque fiat reconciliatio. Quartam hanc Mediatoris speciem essentialiter à tertia indistinctâ reputat Vasquez, & alij, ac proinde in tres solùm species strictas mediationis, seu Mediatoris, Mediatorem generatim sumptum distribuunt. Ego verò quartum hunc Mediatoris modum à tertio diuersum essentialiter reputo: quare neque sub tertio contineri. Primo: quia tertius ille modus arbitrarij iudicij in causa componenda est; quartus verò non dicit potestatem ex arbitrio, & quasi ex æquo, & bono componendi sed ex æquo soluendi, ac satisfaciendi importat. Secundo: quia in quarto hoc modo nulla iudiciaria potestas includitur adhuc in genere, sed purum fidei iussoris officium: quæ non ex accidenti in causa solutionis, & satisfactionis, sed substantia, & essentia differunt.

3 His totis quatuor modis, & speciebus mediandi moraliter Christum Dominum mediatorem Dei, & hominum fuisse, nemo est qui ambigat. Primo etenim modo Dei & hominum Mediator dicitur Christus ad Hebræos. 12. vbi hæc ipsius mediatio per similem Moysis mediationem Paulus explicuit. Etenim de sua mediatione sic fatur Moyses Deuteronom. 5. *Ego sequester, & medius fui inter Dominum, & vos in tempore illo*, legis datæ in monte Sina: *vt annuntiarem vobis verba eius*: de eadémque Moysis mediatione Paulus ad Galat. 3. *data est lex per Angelos in manu Mediatoris.* Huius igitur mediationis adinstar longè perfectiorem Christi Domini mediationem tradidit Paulus citato loco ad Hebræ. 12. verbis hisce: *Non enim accessistis ad accessibilem ignem &c. sed accessistis ad Sion montem, & ciuitatem Dei viuentis Hierusalem cælestem, & iudicem omnium Deum &c. & testamenti noui Mediatorem Iesum.* Ad quæ Chrysost. hom. 16. in epist. ad Hebræ. *quomodo Mediator factus est?* (Christus nempè) *sermones detulit, & attulit: ea, quæ à Patre mittebantur, perferens ad nos* quo sensu Malach. 3. Angelus testamenti Christus fuit appellatus: atque à Tertulliano *sequester*, vt de se aiebat Moyses proximè, siue consiliorum & rationum partis vtriusque depositarius. Passim denique de suo hoc mediatoris officio Christus aiebat: verba, & sermones, quæ ad homines habebat non ipsius, sed Patris esse.

4 Secundò autem modo Mediator precarius inter Deum, & homines Christus fuit: cum pro hominibus Deo offenso, ac ipsis infenso conciliandis noctes diésque assiduas ad Deum preces fuderit. Fuit item Mediator arbitrarius causam Dei offensi cum hominibus iudicando, vt testatur Ambros. in id 1. ad Timoth. 2. *vnus, & mediator* eam, vt arbiter ex æquo, vt aiunt, & bono componens, non è iustitiæ rigore (& si ei locus inter Deum, & homines esse posset) cum hominibus seruando, ita vt homines Deo infenso adamussim, vt dicitur, satisfacerent, atque soluerent. Hoc autem munus, & potestatem è sola Dei offensi, & infensi hominibus, voluntate & electione habuit: ea quippe sola necessario expectanda fuit: cum tota hæc mediatio arbitraria in hominum beneficium, & commodum pararetur: quod sine accipientis voluntate quæri ipsi, pararíque potest. Quarto denique modo fuit Mediator satisfactorius Christus. siquidem offenso, infensóque hominibus Deo, satisfactionem, vt omnibus compertum est, & obtulit, & exhibuit. Hac etiam ratione inter Deum, & homines Mediatorem fuisse Christum aiebat Chrysostomus hæc verbis ex ipso recitatis adnectens. *Addidit etiam morem in offensione quippe adnectens. Mori nos oportebat mortuus est pro nobis, & fecit nos dignos testamento.*

CERTAMEN II.

De subiecto Mediatoris in Christo Domino.

1 STanislaus Sarnicij apud Srancarum lib. de Trinit. & Mediatore asserit Mediatoris officium soli diuinitati conuenire, ac proinde eam solam esse mediatoris subiectum. Contra quem non admodum efficaciter arguit Vasquez ex inferioritate necessaria Mediatoris respectu alicuius ex extremis, quibus, siue, apud quos mediat, si vniuersaliter de omni specie Mediatoris loquatur. Etenim cum eodem modo extrema, inter quæ media respiciat: non est ratio, qua respectu vnius, potiùs, quam alterius inferior esse Mediator debeat:

debeat: ergo respectu neutrius, vel vtriusque dicet inferioritatem: non dicit autem respectu vtriusque; alioqui hominum, & Dei Mediator Christus non esset: cum neque, quà homo, sit hominibus inferior: ergo respectu neutrius dicet inferioritatem Mediator moralis, adhuc quà talis. Secundo: Mediator internuntius inter discordes sibi æquales, imo, & sibi inferiores esse optimè potest v. g. inter discordes nobiles nobilis vir, &, fieri potest ipsis nobilior: raróque plebeium, nisi industria, & ingenio nobilibus aliis emineat, discordes nobiles in Mediatorem internuntium videas seligere. Tertio item modo Mediatoris moralis arbitri non arguitur ipsius respectu partium, vel alicuius ex ipsis inferioritas, vt patet, atque eisdem rationibus facile monstratur: sicuti neque in quarto, siue oblata, & exhibenda ab eiusmodi Mediatore satisfactio pro parte alterutra ex rigore iustitiæ, siue aliunde æqualis, aut æquiualens futura sit.

2 Sed nec secundo denique modo natura sua Mediator inferior esse debet, sed solum non superior parte, quam precatur, vt debitum, siue offensam remittat: imò superioris etiam dignitatis respectu ipsius esse optimè potest. Quotidie enim videmus nobiles, imo dinastas inter plebeios, vel inferioris nobilitatis, & dignitatis homines discordes intercedere eos precando, vt offensionem remittant, ac sibi inuicem reconcilientur. Ratio est, quia ad omne, quod quis agere nullo iure debet cuiuspiam interuentu materia precum, & rogatus cuipiam esse potest: atqui nemo, non subditus omnino alterius, vllo iure tenetur eius interuentu offensam sibi illatam ab alio ipsi remittere: ergo eius remissio est materia precum, & rogatus respectu personæ cuiusuis interuenientis, qui Dominus absolutè offensi omnino non est, quantumuis ab illo dignitate excedatur, verum est ratione materiæ in casu nostro, Mediatorem non posse non esse inferiorem respectu alterius partis, scilicet Dei offensi, quia, vt iam dicam, Deus ipse nequit esse inter se, & homines Mediator, nihilque præter Deum potest ipsi esse æquale. Solidè ergo impugnandus est Stanislaus Sarnicij, quia de ratione Mediatoris, vt sic, est à partibus discordibus realis distinctio: quomodo enim inter aliqua realiter mediare concipi potest, quod ab vtroque extremo distinctum non est? atqui Deitas ab altero extremo discordi distincta non est: ergo nequit esse Mediator inter Deum, & hominem discordes. Minor patet: quia Deitas à Deo realiter non distinguitur: est autem Deus alterum ex extremis mediationis huius.

3 Caluinus duabus epistolis ad Polonos, ac Ministri Tigurini Bellingerus, & Petrus Martyr, duabus etiam epistolis ad eosdem Simberus contra Stancarum, atque hæretici alij apud Bellarminum t. 1. controuers. lib. 1. de Christo cap. 3. & apud Spencæum opusc. de Christo Mediatore cap. 5. aiunt: vtramque naturam in Christo Mediatoris munus obiisse: ac proinde vtramque esse Mediatoris subiectum. Id quod argumento inferioritatis Vasquiano nuper à nobis reiecto male impugnabitur: ac nostro de necessaria distinctione Mediatoris ab extremis componendis videbitur fortasse alicui segniter tangi: cum Christus totus à Deitate, siue Deo, quod alterum extemum est, realiter absolutè distinguitur non minus, quam totum quoduis à parte sui distinguitur. Sed tamen argumentum nostrum intentum contra hunc errorem: euincit. Debet enim Mediator adæquate realiter à discordibus, quos componit, re ipsa distingui. Quocumque enim modo pars altera è discordibus consilio, arbitrio, precibusve cum altera agat, conciliationem ipsa se cum alia componit, non per Mediatorem, vt patet de se considerenti singulatim, ac percurrenti genera illa quatuor mediandi inter discordes, siue tanquam internuntium, siue precando, siue arbitrando, siue satisfaciendo pro parte debitoris creditori. Constabit autem clarius; si huc aduocemus argumentum quo similem eorundem errorem de subiecto Sacerdotij Christi refellebamus. d. 2. q. 1. cert. 2. Etenim vel illa actio mediandi est vtriusque naturæ indiuisibiliter? & ecce Apollinaristicam confusionem operationum vtriusque naturæ in Christo, quæ forte Eutychianam naturarum confusionem supponat. Vel est duplex actio, altera à Deitate, altera ab humanitate prouenies: & tunc luce meridiana clarius est, eam, quæ à Deitate prouenit non mediationem, sed conuentionem vnius cum alia fore.

4 Ast dices, Christus, quà homo Mediator inter hominem, & Deum est: quin obsit, quod homo sit altera pars ex discordibus componenda per Christum Mediatorem: ergo neque oberit, quod Deus altera pars per Christum Mediatorem sit, quominus Deitas etiam possit esse saltem partialis Mediator. Distinguo extremam partem antecedentis, *quod homo idem* metaphysice, seu logice secundum speciem sit pars componenda, nego suppositum eius partis: nam homo, siue humanitas Christi, realiter non est homo siue humanitas componenda cum Deo, atque Deo discors, & infensa, sed Deo concordissima, sanctissima, charissima, vtpote Dei Patris naturalis filia, vt vidimus: & quæ proinde compositione cum Deo non egeat, sicut cæteri homines, & humanitates realiter ab illa diuersæ, Deoque aduersæ. Ex quibus omnibus efficacissimo argumento à sufficienti partium enumeratione concluditur, subiectum Mediatoris solam Christi humanitatem esse. Cum, nec sit sola Deitas, nec coniunctim sumpta cum humanitate: quare sola humanitas, quæ restat in Christo, quæ neque diuinitas, neque totus Christus est, Mediatoris Christi, quà talis, subiectum esse poterit.

CERTAMEN III.

De forma Mediatoris in Christo.

1 STancarus lib. de Trinit. & Mediat. refutatione epistolæ 1. Tigurinor. apud Bellarmin. proximè aiebat formam Mediatoris non esse Deitatem, personamve diuinam, quam iure vnionis Christus habuit, atque habet, sed Dei voluntatem Trinitati communem, in quo præcisè, me iudice, non nimis fidei aduersaretur nisi apud Lindanum dialogo 2. dubitant. cap. 4. classe 1. hæreticor. adscreret cum suis sola natura humana, non attenta vnione Christum iustificatorem nostrum esse, & sanctificatorem: atque apud nostrum Canis. t. 1. de corrupt. verbi Dei §. *Ad Stancarianos* Deitatem vnitam solum inseruisse humanitati Christi, vt eam in tormentis sua virtute sustentaret. Malè autem ex hoc nonnulli coniectant Stancarianos Nestorianos esse, neque enim negant humanitati vnionem physicam ad Verbum, ac Deitatem, sed de fructu, quem humanitas ex ea vnione percepit, siue de eius affectu in humanitatem deriuato aliter ac nos, & male quidem, sentiunt. Vasquez verò ex aduerso docet solam Deitatem esse in Christo formam mediatoris d. 33. cap. 3. existimat enim in Sacerdotio essentialiter Mediatoris officium contineri: quare implicare formaliter Deitate, quam humanitas vnione participat, Sacerdotem hominem Christum constitui, quin, & per ipsam formaliter Mediator constituatur: Sed enim, cum ipse c. 1. 2. & 3. fateatur non omnem Mediatorem, quà talem, formaliter Sacerdotem esse, & rectè quidem siquidem Mediator internuntius, & arbiter, scilicet primi, & tertij generis, Sacerdotes non esse possint, ergo ad hæc Mediatoris genera sola Deitate Christus formaliter Mediator Dei, & hominum nullatenus constituitur.

2 Dico ergo primò: Deitas communicata humanitati necessaria ipsi est ad officium Mediatoris in Christo. Est conclusio Catholica contra Stancarianos hæreticos, facilisque probatu. Etenim, si diuinitas & persona

persona diuina abessent ad humanitate dignus Deo (qui alter ex discordibus, inter quos Mediator Christus est) internuntius, & Arbiter non esset neque ratione sui firmæ, & indubitatæ authoritatis apud Deum, & homines ad pactorum per illum inter ipsos statuendorum firmitatem, quæ meticulosis hominibus securitatem faceret, item ratione sui ea scientiæ, & virtute, & sanctitate non polleret, quæ, vt Dei nomine cum hominibus de re tanta ageret, atque in causa Dei cum peccatoribus arbitrariam sententiam ferret. Precarius autem Mediator, vt fuit Christus, & qui exaudiretur à Deo pro sua reuerentia, ad omnium peccatorum remissionem, ac Dei cum tot peccatoribus reconciliationem, constat sine Deitatis, ac personæ diuinæ dignitate humanitati per vnionem communicata constitui minimè potuisse. De Mediatore satisfactorio facilius probatur conclusio: cum æquam tot peccatorum millibus innumeris satisfactionem Deo pro hominibus in horum cum ipso compositionem, ac reconciliationem amicam offerre, & exhibere, siue per modum meriti, & meritiuæ satisfactionis, siue per modum sacrificij, re etiam oblata Christus non posset quà homo nude sumptus, siue secundum humanitatem solam dignitate Deitatis, & personæ diuinæ priuatam.

3 Dico secundò: Deitas, seu persona diuina communicata humanitati præcisè, non est forma constitutiua Mediatoris in Christo, sed solùm conditio setenens ex parte humanitatis, vt Mediator inter Deum, & homines constituatur. Extrema conclusionis pars probata manet rationibus datis pro conclusione prima. Pars verò prior conclusionis huius secundæ suadetur. Posita enim vnione humanitatis ad Deitatem nisi accedat Dei saltem offensi voluntas, vt mediet inter ipsum, & homines, siue tanquam internuntius, siue tanquam arbiter, siue precario, siue satisfactoriè Mediator inter ipsum, & homines non esset: atqui vnio potuit poni, quin ea esset Dei voluntas, vt aliquo ex eis modis inter ipsum, & homines mediaret homo Christus: ergo potuit esse vnio, quin humanitas esset talis Mediator: ergo ex vnione Deitatis, & personæ diuinæ præcisè non constituitur humanitas Christi, siue homo Christus Mediator: quare Deitas, & persona diuina vnita præcisè humanitati non est forma constitutiua Mediatoris in Christo. Maior discursus est certa, nisi quatenus doctrinam minoris aliquatenus in supposito ipsius tangitur. Hæc autem probatur: tum quia posita quantumuis præcellenti, & digna persona possunt discordes, illam in sui Mediatorem non admittere. Quare vltra dignitatem voluntas discordium necessaria est, vel saltem negatio voluntatis eorum, vt inter ipsos non mediet: ergo posita totâ dignitate humanitatis per vnionem expectanda est vlterior voluntas Dei, vt mediet, quæ potuit abesse posita quauis alia dignitate personæ creatæ potest similis voluntas discordium deficere id quod vlterius probatur conclusione sequenti.

4 Dico tertiò: forma Mediatoris Dei offensi voluntate, vt Christus mediaret inter ipsum, & homines, vel saltem non repugnantia voluntatis diuinæ, vt mediet, formaliter & vltimo constituitur. Probatur: quia nil est aliud quo constituatur: cum non constituatur nuda humanitas se ipsa, neque, vt ornata, & dignificata per naturam, & personam diuinam quæ esse eodem modo possent, etsi nulla esset discordia inter Deum, & homines, quo in casu ex intentione reconciliandi peccatores non poterat poni vnio, imo existentibus, vt de facto fuerunt, hominibus Deo discordibus & infensis potuit Deus Christum producere se vniendo humanitati non vt mediaret inter ipsum, & homines vllo ex modis præfatis, ipsiue eos reconciliaret: ergo Mediator fuit, quia ex fine reconciliationis & satisfactionis, facta vnio hypostatica humanitatis fuit, & Christus qua homo productus.

Dices: per nos Deitatem esse formam Sacerdotij Christi, ita, vt implicet vnitam esse humanitati, quin illam Sacerdotem formaliter constituat cum potestate ad omnem actum Sacerdotalem: atqui inter actus Sacerdotales est sacrificium ad reconciliandum hominibus peccatoribus Deum, & satisfaciendum pro eorum peccatis: ego ex præcisa vnione hypostatica habuit humanitas potestatem ad satisfaciendum Deo pro peccatis hominum, atque ad eos reconciliandum cum Deo offenso, & infenso: Hæc autem est potestas propria Mediatoris: ergo ex præcisâ vnione hypostatica euasit humanitas Christi, siue Christus, qua homo propriè, & formaliter Mediator.

5 Atque hinc rationes nostræ eneruari facilè videntur. Si enim vnione præcisa ea mediandi potestas formaliter humanitati communicatur, implicat dari voluntatem Dei de ponenda vnione hypostatica, quæ non sit voluntas constituendi illam Mediatricem inter ipsum, & homines, & cum potestate mediandi, sicut de Sacerdotio dicebamus: quo valde discrepat potestas, & munus Mediatoris inter homines discordes, quæ non à dignitate personæ desumitur, sed à discordium voluntate, ac non repugnantia. Fateor hæc vim habere, & probabilitatem, quapropter Mediatorem per satisfactionem, & fortasse preces censebam hactenus sola vnione constitui formaliter in Christo. Sed tamen Respondeo: proprium actum Sacerdotij solùm dicere ordinem ad sacrificium publicum, vt Dei cultus est, non vt est hominum cum Deo reconciliatio: siquidem tota formalitas Sacerdotij nullo existente peccatore, imo, & impossibili saluaretur: quatenus ergo ordinatur sacrificium ad reconciliandum Deum cum peccatoribus, & satisfaciendum Deo offenso siue infenso, non à potestate Sacerdotali formaliter prouenit, sed à voluntate Dei offensi, qui Sacerdotem in Mediatorem admittit, & vult in satisfactionem acceptare sacrificium, quod ipsi in cultum à Sacerdote, qua tali, offertur, vel saltem, qua in id offerri à Sacerdote non repugnat. Adfuit autem eiusmodi voluntas respectu Christi pro priori naturæ ad incarnationem: cum ex intentione ea, vt Christus pro hominum peccatis cruento sui Corporis sacrificio Deo satisfaceret, eósque secum reconciliaret decreta à Deo incarnatio fuerit vt vidimus controu. 3. q. 1.

QVÆSTIO II.

De Christo Redemptore.

REdemptionihil aliud est, quàm iterata emptio, Redemptor autem, qui iterato emit: quare in subiecto, siue obiecto, redimendo connotat captiuitatem, & seruitutem, ex qua iterum ematur, ac liberetur; in Redemptore verò pretium, quo illud amat, ac liberet. Oportet ergo in præsenti subiectum, & formam Redemptoris statuere: seruitutémque à qua homines redemerit explicare: subiecta redempta designare modum denique, quo eas redemerit definire.

CERTAMEN I.

Christi, qua Redemptoris dignitas forma, & subiectum.

1 REdemptoris dignitatem Christo Domino competere Catholica, & indubitata, ab hæreticis etiam, veritas est expressa sæpè in Scriptura: *empti enim estis pretio magno* aliisque locis datis controu. 6. d. 3. q. 1.

q.1. & ratione Theologica claret, siquidem ex infinita dignitate operantis Christi, & rei in sacrificium oblatæ infinitus erat, & meritorius, & sacrificij valor, & pretium ad plures millies homines redimendos. Quare ad alia examinanda pergamus. De subiecto Redemptoris dicit Stanislaus Sarnicij solam Deitatem esse in Christo Redemptoris subiectum, ac proinde solam esse Redemptorem, aut Redemptricem. Falsò tamen: quia huius redemptionis pretium Deo soluendum fuit: nemo autem sibi soluere potest. Caluinus, & assecłæ citati q.1. cert.2. dicent vtramque naturam Christi diuinam, & humanam esse in Christo Redemptorem, quare, & eius dignitatis Redemptoriæ subiectum: impugnandi tamen sunt argumento efformato nuper contra Stanislaum Sarnicij: quia nemo sibi adhuc partialiter, potest soluere. Secundò ex confusione operationis diuinæ naturæ, & humanæ Apollinaristica, quæ fors naturarum Eutychianam supponat confusionem, vt citato loco argumentabamur.

2 Dicendum igitur est solam naturam humanam in Christo esse Redemptoriæ dignitatis subiectum, siue Redemptricem, aut redemptorem primario, & per se; licet inde Redemptor dicatur suppositum, & persona diuina, quatenus de eo humana prædicantur. Probatur eodem argumento satis efficaci, quo in simili probauimus q.1. cert.2. solam humanitatem esse dignitatis mediatoriæ subiectum: scilicet, à sufficienti partium enumeratione. Etenim in Christo hæc considerari possunt. Vel natura humana solùm, vel natura & persona diuina seorsim, vel totum coniunctum ex duplici natura, & personalitate, seu persona Verbi; atqui totum coniunctum non est Redemptor, siue redemptoriæ dignitatis subiectum, vt contra Caluinum, & assecłas ostendebamus proximè: sed neque est Redemptor, aut Redemptoriæ dignitatis subiectum persona, & natura diuina seorsim sumpta, vt contra Stanislaum Sarcinij probatum proximè etiam à nobis fuit: ergo sola humanitas, siue Christus, quatenus homo, est Redemptor, siue redemptoriæ dignitatis subiectum. Neque hac in re amplius nobis immorandum fuerit.

3 Circa Redemptoris formam Stancarus citatus q.1. cert.3. num.1. cum suis docet formam Redemptoris esse solam Dei voluntatem acceptandi opera humanitatis in redemptionem, quin Deitas aliquid ad redemptoriam dignitatem conferat humanitati, quæ ex Dei voluntate eodem modo Redemptrix sine vnione hypostatica foret, atque nunc est cum illa. Etenim, vt citato loco ex ipso referebamus, Deitatem personámque diuinam humanitati vnitæ eatenus solùm inseruire aiebat, quatenus solùm virtute sua illam confortabat, vt in tormentis, doloribúsque perferendis non deficeret, in quo, vt diximus, valdè aberrauit à vero. Quatenus autem ad rem præsentem attinet, impugnatur: quia, si tota dignitas, & valor meritiuus operum Christi ad homines redimendos è Dei voluntate acceptandi illa in redemptionem formaliter proueniret, seruorum hominum non esset ab homine Christo redemptio, sed potius eorum à Deo homini Christo facta donatio: ergo, nec Christus esset Redemptor. Antecedens probo: quia pretium totum, siue valor ad emptionem à Dei voluntate, qui illud acceptaturus erat formaliter proueniebat: ergo dabat homini Christo homines, quia volebat dare gratuita voluntate, non onerosa: cum nihil valoris & pretij reciperet, nisi, quod esse in Christi operibus voluit.

Dices à Principis voluntate prouenire monetæ valorem v.g. scuti, & tamen scutis plura ab illo emimus, quæ non donat gratuito, sed onerosè. Item, licet à Deitate opera Christi habeant valorem, & pretium redemptorium, eadem videtur esse difficultas. Sed hoc de dignificatione à Deitate valdè est diuersum: nam hæc eatenus dignificat opera quatenus dignificat operantem, non quatenus auget, aut immutat intrinsecum operum valorem moralem, aut laudabilitatem operum, vt explicabimus controu.2. & 6. Illud de Principe non est ad rem. Neque enim à Principis prouenit voluntate monetæ valor, nisi metalli valori intrinseco proportionetur iuxta communem loci & populi æstimationem: quod si excedat, vt merè arbitraria ea voluntas sit, moneta illa à Principe nusquam emetur, sed illa etiam accepta gratuito donauit.

4 Vasquez ait sola Deitate tanquam forma constitui hominem Christum Redemptorem, quia ab ea sola prouenit condignus valor, & pretium non æquum solùm, sed superabundans, vtpote infinitum operibus Christi ad homines peccati & Diaboli seruos redimendos. Verùm hoc solùm probat Deitatem requiri ad potestatem redimendi: nemo enim redimere alium potest, quare neque esse redemptor, qui pretium non habeat: sed tamen satis non est pretium habere, eséque locupetem, vt Redemptor quis, & sit, & dicatur, vt patet. Potest enim quis valdè locuples esse, quin redemptor sit; atque in casu præsenti, nisi Deus vellet hominem Christum in hominum Redemptorem mittere, sed ex alio fine mitteret, atque incarnationem Verbi decerneret, vt planè potuit, Christus Redemptor non foret. Item cum finis hic efficaciter à Deo intentus non fuerit, adhuc post præuisum peccatum, vt vidimus controu.3. d.1.q.3. cert.2. potuit absolutè Christus munus Redemptoris non admittere: quo in casu, neque esset Redemptor. His ergo voluntatibus, dicus alias meruis Christus, & necessario ex vnione hypostatica dicus eius humanitas, quandocumque operetur, hominum Redemptor formaliter constitutus asserimus: præsupponendo autem ex parte humanitatis operantis dignitatem à Deitate, & persona diuina media vnione communicatam: ad eum modum, quo de forma constitutiua Mediatoris in Christo philosophabamur. quæst. 1 cert.3.

CERTAMEN II.

A qua seruitute, & captiuitate nos redemerit Christus statuitur.

1 Duplex captiuitas, & seruitus sub duplici satis duro dominio ab Scriptura, Patribus, & Theologis recognoscitur in hominibus ob lethale quodvis, siue actuale, siue originale admissum. Altera sub peccato, sub Diabolo altera. Eorum autem in peccatores Dominium nihil aliud est, quàm infirmitas peccatorum, & virium gratiæ ad resistendum legi dæmonis, & peccati: quia veluti legati seruuli nihil nisi ex illa agere, in peccati pœnam possemus. Hinc seruitus horum Dominio in peccatoribus respondens erit debitum carendi auxiliis ad resistendum dæmoni, & carnis tentationibus, quod ob lethale peccatores incurrunt: siquidem auxiliis gratiæ agendum omnino erat, vt carnis, & dictaminum prauorum, quæ lex peccati ac dæmonis est, potestas absoluta, quæ in peccatores accedente Dei permissione viget, impediretur, ac superaretur. Ex quibus patet hoc peccati, ac Dæmonis in peccatores Dominium, atque in his respectu illorum seruitutem propriam non esse, quâ nimirum illi nolentibus, ac renuentibus peccatoribus vtantur, sed solùm metaphoricam, & imitatiuam, quâ eis absolutè volentibus contra id quod agere debebant ad alia peccata committenda miserè vtuntur. Ab vtraque igitur seruitute, & captiuitate Christus suis meritis, & morte peccatores liberauit, atque redemit, peccatumque & Cacodæmonem eo Dominio, & potestate in peccatores deturbauit: vt ipse passionem

ingressurus aiebat Ioann. 12. *Nunc Princeps huius mundi ejicietur foras.* Et ad Coloss. 1. num. 13. de Christo dicitur: *Qui eripuit nos de potestate tenebrarum*, & c. 2. *Expolians principatus, & potestates traduxit*, circumduxit, *& confidenter palam triumphans in semetipso*, meritis nempe, & cruento sui sacrificio Deo exhibitis, vt super nostris placaretur delictis, atque in debitorum omnium, quæ ob illa contraximus, satisfactionem.

2 Inde verò Bernald. 10. sect. 2. num. 14. contendit Christi redemptionem minùs propriam esse: quia in redemptione propria pretium libertatis illi à quo liberandus sub dominio tenetur, cuiúsque seruus, & captiuus est solui debet: atqui Christus nostræ libertatis pretium non exhibuit Domino, sub cuius dominio eramus, captiuique tenebamur per peccatum, nempe Diabolo, sed alij, nempe Deo, vt diximus: ergo minùs propria fuit eius redemptio. Pressit difficultatem iam quidem Naz. or. 42. 2. de Pascha §. *Enimverò alienum non fuerit* his verbis: *Quod si redemptionis pretium, non alij vlli, quàm ei qui captiuos tenet persoluitur: cui tandem oblatum est? & quam ob causam? si prauo illi dæmoni, O grauem contumeliam!* Et Christi soluentis, & pretij sui meriti, & sacrificij. *Si autem Patri, quomodo id factum est? Neque enim ab ipso tenebamur.* Respondetur Dominium, & potestatem dæmonis in peccatores non esse iurisdictionis, sed carcerarij: cum enim nostra seruitus respectu illius ob peccatum, sit debitum carendi auxiliis gratiæ à Deo, ob illud potestas iurisdictionis penes Deum est, qui iure illis nos priuare in peccati pœnam potest, ac tentationes dæmonis permittere. Ex iure igitur hoc Deo in nos quæsito ob peccatum, carcere & vinculis nos Diabolus potestati suæ tenebat à Deo creditore traditos. Ast quis non videat creditori, non autem carcerario pretium pro debito liberando, & solutionem exhibendam esse? Vnde ad formam distinguendum est Dominium, & potestas iuris, seu iurisdictionis, & in hoc sensu vera est maior; de potestate verò non iurisdictionis, sed carcerarij est falsa.

3 Sed occurrit tamen hîc difficultas alia longè grauior. Etenim hæc hominum libertas à potestate, seruitute, & captiuitate Diaboli à Passionis tempore futura prædicta à Christo fuit, atque à Paulo ex tunc fuisse dicitur locis datis num. 1. quin ideo Diabolus eo tempore canis ligatus & reuinctus à Deo dicitur à Patribus, ante illud autem canis solutus: atqui certum omnino est Christum pro antecedentibus duratione hominibus meritis suis gratiæ auxilia, quibus dæmonis instigationes, suggestiones, & tentationes superarent, ac proinde ipsius ad malum impellentis potestati resisterent, etiam cum Victoria, vt vidimus controu. 6. d. 2. (neque enim audiendus est Arias Montanus, qui nullatenus in veteri Testamento veram sanctitatem, & gratiam intrinsecam concessam fuisse à Deo aiebat) ergo alterum è duobus concedendum necessariò est, vel redemptionem, ac liberationem nostram per Christum à seruitute, & potestate Diaboli; huiúsque catenationem, & ligationem non stare in merito Christi auxiliorum gratiæ, quibus debebamus ob peccatum carere, siue debiti pœnalis huius satisfactione per Christum: vel ante tempus meriti, mortisque Christi homines à Dæmonis potestate, & seruitute liberatos, ac dæmonem ligatum fuisse contra data Scripturæ testimonia & locutiones Patrum. Respondit Vasquez d. 77. c. 6. illud ante mortem, & merita Christi, ac nonnisi ab eius morte liberatos à potestate, & seruitute Diaboli homines fuisse, Dæmonémque reuinctum intelligi debere de instantibus prioribus, & posterioribus naturæ non temporis. Nam & qui tempore anteceserunt Christo, hominibus non nisi posteriùs natura meritis & morte Christi auxilia gratiæ data sunt, quibus, & ipsi liberarentur à captiuitate, & potestate Diaboli, & hîc manerent ligatus, qui priùs naturâ erat solutus.

4 Impugnat autem efficaciter solutionem Bernal: quia testimonia Scripturæ, & Patrum apertè loquuntur de instantibus prioris, & posterioris ad mortem, & merita Christi secundùm durationem, non autem secundùm signa naturæ. Audi Augustinum recitatum à Bernale proximè num. 17. in hæc verba: *Quare pugnare contra Allophylos non audebam?* (loquitur Saulis nomine) *quia Dauid, qui Christi typum gerebat, nondum venerat.* Venerat autem prioritate naturæ subdit. *Ante aduentum Christi solutus erat Diabolus, veniens Christus fecit de eo, quod in Euangelio scriptum est. Nemo potest intrare in domum fortis, & vasa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem.* Matth. 12. 29. Secundò verba Christi Domini Ioan. 12. dicentis eiciendum dæmonem, seu Principem huius mundi relatè ad tempus mortis suæ ante illud eiectum nullatenus fuisse, seu, quod idem est, quod ad nos attinet, ligatum, apertè conuincunt. Tertiò denique locutio Patrum, quòd Diabolus fuerit solutus, ac non ligatus debet verificari absolutè: vel ergo tempore antecedenti Christi aduentum, merita, & mortem, licet pro posteriori naturæ, fuit absolutè solutus, & non ligatus: vel fuit absolutè ligatus; Si primum dicas, nihil tuâ solutione præstitisti, debésque aliâ viâ argumento satisfacere. Si dicas absolutè fuisse etiam pro tempore antecedenti, licet posterius naturâ meritis & morte Christi, Diabolum ligatum: ergo absolutè pro nulla duratione fuit solutus, seu non fuit ligatus, vt absolutè Patres loquuntur: siquidem prioritas, & posterioritas naturæ satis non est, vt pro vlla duratione contradictoria duo conueniant.

5 Respondendum igitur est; aduentu Christi visibili meritis, ac morte, & deinceps Dæmonem, qui solutus anteacto tempore fuerat, ligatum mansisse, hominésque ab eius potestate, & seruitute liberatos, tum præsentia Christi visibili, quæ tunc fuit, tum inuisibili Eucharisticâ cum sæculo duraturâ: tum quia ex tunc tam vehementer nos tentare Diabolus non permittitur: tum denique quia ex tunc auxilia gratiæ data hominibus sunt & generaliùs, & vberiùs, sicut Sol præsens intensius, & largius lucem diffundit, quàm aduentans. Etenim ante illud tempus auxilia congrua ad fidem dabantur raris tot mundi partibus præter Iudaicum breuem populum, in infidelitate relictis, tunc etiam, cum Christi erat aduentus propinquior, ac misericordia profusior: ad iustitiam autem, & sanctitatem rariùs adhuc efficacia auxilia dabantur hominibus, belluarum in morem vitam sub dæmonis potestate & lege peccati agentibus; à tempore verò aduentus, mortisque Christi, tot adsunt gratiæ perennes fontes, quot Sacramenta: tamque sunt ad fidem auxilia gratiæ, etiam efficacia, vulgaria, vt ostendant tot nationes ad fidem cum effectu vocatæ, tèque ad sanctitatem, & iustitiam perfectionémque omnem sunt gratiæ auxilia multò rariora, vt ostendunt tot viri, fœminæque vitæ integritate, & sanctimonia in Ecclesia insignes: vt homines non tam ex dæmonis, & peccati lege & potestate in actu primo in peccata agantur, quàm sponte in illa ire videntur, cum ierint, atque cum perseuerauerint, perseuerent.

CERTAMEN III.

Quinam redempti à Christo Domino fuerint?

1 CVm Christi Domini redemptio adeò copiosa, & fuerit, & à Psalmista prædicetur, vtpote meritis, & sacrificio infiniti valoris peracta: dubium non est, quin omnes redemptionis capaces ex parte saltem actus primi pertigerit. Sunt autem extra controuersiam

trouersiam capaces redemptionis, quotquot peccatum, siue actuale, siue originale contraxerunt: ij enim omnes miseram peccati subiere seruitutem, ac sub dæmonis ditione, & potestate tenebantur. Cum autem Christus Dominus non solùm peccatum, eiusque seruitutem non admittere, adhuc secundum humanitatem, vllo pacto potuerit: qui ex vi vnionis, à qua in sui existentia dependebat, euaserat, antecedenter etiam impeccabilis, redemptione sua nullatenus fuisse redemptum ac proinde redemptionis obiectum, vel subiectum non fuisse citra dubium est. Sed inde grauis difficultas emergit circa B. Virginem. Licet enim non ita peccati incapax, atque Christi humanitas fuerit; at nullum actuale veniale peccatum, nedum mortale, insuper neque originale admisisse fere dogmaticum est: quare neque vllam peccati seruitutem incurrisse; imò neque originalis peccati debito obnoxiam fuisse sup. cum multis defendebamus: quare, neque redimi à Christo potuisse consectarium videtur. Siquidem, vt in præfatione quæstionis monebamus, redemptio necessariò dicit in redimendis seruitutem, & captiuitatem, à qua redimantur.

2 Ob hæc docti plures apud Salazor de concept. c. 24. §. 9. & apud Bernal. d. 50. sect. 3. num. 34. nullatenus Deiparam à Christo fuisse redemptam asserunt, à quorum sententia non multùm Bernal abhorret: licet oppositam absolutè sequatur. Cuius tamen infirmam satis tationem de suo dedit num. 36. & cui soli fiderit. Nempe: quia accepit à Christo gratiam ex se redemptiuam, si peccati seruitus adesset: quemadmodum, qui de remissis peccatis, etiam venialibus confitetur, absolui dicitur, quia gratiam de se remissiuam, & absolutiuam eorum confessione sacramentali suscepit. Confirmat exemplis aliis Baptismi, & Extremæ vnctionis collatæ aliunde iustificatis, à venialibus etiam. Sed inde verò Christus à se ipso dici posset redemptus: cum sibi etiam gratiam habitualem de se à seruitute peccati, si adesset, fuerit promeritus: quod enim impeccabilis antecedenter ipsius humanitas sit, non tollit gratiam de se esse seruitutis peccati, si adesset, redemptiuam: nec conditionalis *si adesset* requirit seruitutis pro vllo signo naturæ possibilitatem, vt patet: Contra secundo: quia Deipara etiam cum debitum originalis peccati, & seruitutis non incurrerit, est etiam antecedenter ex parte actus primi proximi impeccabilis originaliter: & tamen, quia recipit gratiam per Christum de se redemptiuam, & liberatiuam ab originali, eiúsque seruitute, si adesset, per te redempta fuit à Christo ab originali: ergo, & Christus, licet antecedenter impeccabilis, quia gratiam ex propriis meritis de se redemptiuam, & liberatiuam à peccato eiusque seruitute, si adesset, recepit, à se ipso redemptus dici per te debet. Denique cùm impeccabilitas hæc antecedens ex vnione hypostatica humanitati obueniat, potuerítque Christus, meritis secundi instantis gratiam & vnionem hypostaticam sibi mereri pro primo nil solutio præstat.

3 Solidior ergo longè communis Patrum & Theologorum ratio est, pro redemptione B. Virginis à Christo filio, eiúsque meritis, quam leui satis argumento Bernal loco citato detrectauit. Nempe: meritis, & morte Christi Deiparam esse præseruatiuè redemptam non solùm euitando illius in originale, sed & in originalis debitum incursionem: quæ amicissima, perfectissima, ac nobilissima liberatio ac redemptio à peccato eiusque seruitute est; sicut amicissima ac nobilissima curatio est medicinæ, quæ non solùm ægritudinem, causásque illius proximas, verùm & remotas auertit. Id quod respectu sui ipsius Christus non præstitit: cum ad omne ipsius redemptorium meritum vnio hypostatica natura præcesserit, quæ peccatum humanitatis, eiúsque seruitutem fecit antecedenter impossibilem. Ad rationem dubitandi dicito redemptionem vt sic, concernere peccati seruitutem non autem contractam, sed vel contractam, vel alias contrahendam: quod B. Virgini eueniret, nisi in Matrem meritis filij eligeretur, ex qua electione peccato originali eiúsque debito occlusum ostium fuit. Exempla Bernalis in suæ nationis confirmationem ex re non sunt, sicuti neque ratio.

4 De Angelis, quasi compertum traditur à Bernale num. 27. vniuersim redemptos à Christo minimè fuisse. Sed mihi tamen non adeo compertum est: Etenim monstraui controu. 6. plurjbus bonis, malísque Angelis gratiam primam promeritum fuisse Christum, ne peccarent: quare boni plures præsequatiuè, sicut de B. Virgine nuper docebamus fuere redempti à Christo absolutè & quoad effectum; mali item plures, quoad sufficientiam in satisfactione Christi. Eodem prorsus modo loquendum putat Bernal de B. Virgine, ac de redemptione, ego vero nullatenus Christum pro B. Virgine satisfeciisse reor, licet eam redemerit: quia satisfactio & solutio vbi debitum non fuit, esse nullatenus potuit: neque vllum ex Patribus, aut Theologis alium audio dicentem Christum pro sua Matre satisfeciisse, sicut eam redemisse à Patribus, & Scholasticis pluribus audio: Neque aliter quoad satisfactionem de Angelis omnibus loquendum censeo. De Mediatore inter Virginem Deiparam, & Deum per Christum intercessisse non multum grauarer. Mediatio enim non solum inter discordes est, sed inter aliquos, ne discordent, sæpe contingit, ac proinde Christum meritis, ac morte sua inter Matrem, & Patrem Deum mediasse facilius feram.

DISPVTATIO IV.

De dignitate capitis in Christo Domino.

ALlegorica, & metaphorica tota hæc disputatio est: Siquidem tota è corporis humani, cuius adinstar Ecclesia consideratur, analogia desumitur. Tria vero in illa examinanda sunt. Primum: an Ecclesiæ caput tantummodo sit? an simul membrum eius absolutè dici queat? Secundum: ratione cuius sit Ecclesiæ caput? Tertium an omnium hominum, & Angelorum caput existat?

QVÆSTIO I.

An sola capitis ratio Christo Domino conueniat.

DVæstio præsens supponit Christum Ecclesiæ caput esse: inquiritque an solius capitis, non autem alterius membri ratio respectu Ecclesiæ illi conueniat. Vt autem nihil gratis supponamus, dignitas capitalis Christi firmiter statuenda primum est.

CERTAMEN I.

Capitalis dignitas Christi Catholicè adstruitur.

1 DE capitali Christi dignitate nemo hæreticus adhuc, hactenus dubitauit. Traditur expresè à

Paulo ad Ephes. 1. illis verbis : *ipsum*, Christum, *dedit*, Deus, *caput* super *omnem Ecclesiam*. Eandem repetit sententiam c. 4. & 5. & ad Colos. 1. ex quibus locis idem docent Patres, & interpretes omnes, atque Scholastici Antisiodorens. 3. sum. tract. 1. cap. 4. q. 6. Alex. 3. p. q. 12. m. 2. art. 1. S. Thom. q. 8. art. 1. ac sæpius S. Bonau. in 3. d. 13. art. 2. q. 3. Ricard. q. 2. Palud. q. 1. art. 3. Gabr. q. vn. art. 3. dub. 2. Turrecremata 1. sum. de Ecclesia à cap. 45. Driedo de captiuit. & redempt. gen. hum. tract. 2. c. 2. p. 3. art. 5. proposit. 4. Vasquez d. 48. cap. 1. Soar. 25. sect. 1. aliique omnes, quorum plures de cursu disputationis recitabimus. Ratio Theologica S. Th. art. 1. corp. est perspicua; quia caput in corpore præcipua, prima, cæterisque eminentior pars eius est, & quæ in reliqua membra virtute suâ influat: atqui Christus in Ecclesia præcipua, primáque, atque longe eminentior cæteris pars est, vpote Deo cum gratia habituali, tum vnione propinquissimus, è cuius dignitate in Ecclesiæ militantis membra gratiam, in triumphantis verò partes omnes gloriam influit: ergo Christus est Ecclesiæ caput. Secunda ratio à S. Thoma omissa, quia suo præcipuo instituto de meritis Christi respectu Ecclesiæ non inseruiebat, ex summo Christi Sacerdotio, atque imperio præcellenti, eorúmque dignitatibus petenda est.

2 Intempestiuè hic à nonnullis oblonga disputatione examinatur: an influxus gratiæ in militantis Ecclesiæ, & gloriæ in triumphantis membra à Christo Domino præstitus physicus etiam, nec solum merituus sit? Id quod importunum hic, valdéque indignum longa quæstione prorsus est. Cum enim in Christo Domino naturæ sint duæ, diuina scilicet, & humana: si de Christo secundùm naturam diuinam, siue, qua Deus est, loquamur, dubium non est quin physice gratiam in Ecclesiæ membra, & gloriam omnem influat. Si autem de Christo, qua homo est, siue secundum humanitatem, etiam Deitate delibutam, atque, vt sic loquar, informatam agamus, cum ex eiusmodi vnione seu informatione Deitatis nihil potentiæ actiuæ diuinæ, siue omnipotentiæ humanitati communicetur, non magis influet, influeréve poterit physicè in gratiam, & gloriam, prout vnita Deo, siue Deitati, quam posset ex vnita: quare tota quæstionis, quoad hanc partem, resolutio pendebit ex alia quæstione generali de potentia obedientiali actiua creaturarum ad effectus quosuis pro Dei nutu physicæ producendos, quam semel per otium in physicis vniuersim à creaturis relegauimus, ne ea de re pro singulis quæstionibus disputantes inutili repetitione, non auditorum tantùm, sed, & cartharum, ac typorum patientiam onerarémus.

3 Catholico huic dogmati de capitali Christi dignitate oppositum S. Thom. loco citato. Primum: quod Christus, in quantum homo, non influat, donetve nobis Spiritum sanctum. Huic apprimè respondit: Christum, quà hominem, non donare, influereve Spiritum sanctum, authoritatiuè, siue, vt eius authorem; sed meritiuè solum & instrumentaliter. Nimirum merendo Ecclesiæ membris dona gratiæ, quibus specialiter in eis adest Spiritus sanctus: atque insuper, vt Dei organum, quod voce, sonóque doctrinæ suæ ad Dei, ac Spiritus sancti gratiam nos aduocauit; sicut, imo multo magis, quàm Ecclesiæ Doctores reliqui ad Spiritus sancti gratiam nos reuocent: quod ministerij moralem quamdam gratiæ efficientiam ibi appellat. Secundum erat huiusmodi: quia capitis non datur caput, vt oculis patet: atqui Christi datur caput nempe Deus, dicente Paulo ad Corinth. 1. c. 11. *caput Christi Deus*. ergo non est Christus caput. Concedit in physicis maiorem; negat autem in moralibus, & politicis. Exempla in moralibus, & politicis sunt obuia plura. Paterfamilias est caput domus, & familiæ, atque habet caput Rectorem Reipublicæ: atque hic, licet Reipublicæ caput sit, habet caput suum nempe Prouinciæ totius Præfectum, siue Proregem: qui vlterius habet caput, Regem scilicet.

4 Tertium argumentum apponit: quia caput est particulare membrum corporis, atque influentiam recipit à corde: membro scilicet, corporis eiusdem particulari: atqui Christus nec particulare Ecclesiæ membrum est, neque à particulari alio Ecclesiæ membro, seu corde illius, quodcumque illud sit, influentiam recipit; sed potiùs ab eo reliqua Ecclesiæ membra influentiam recipiunt, tanquam ab vniuersali principio influxiuo donorum gratiæ: ergo Christus non est Ecclesiæ caput: Respondetur mysticum & morale caput non debere assimilari in omnibus, & per omnia capiti corporis physici, vt supra ad argumentum primum dicebamus: quare, neque in eo, quod influxum recipiat ab vllo alio corporis moralis membro, quod instar cordis se habeat, vt patet in aliis moralibus, & politicis capitibus Reipublicæ, quæ opus non habent, vt illius capita sint, influxu alicuius membri Reipublicæ in ipsa. Illud de particularitate membri, quam habet caput in corpore physico tangit difficultatem cert. 2. examinandam, an scilicet Christus Ecclesiæ membrum absolutè dici possit. Nunc dicito in effendo particularitatem membri capitis in corpore physico Christum in Ecclesia imitari: cùm non sit omnia, imo, neque aliud Ecclesiæ membrum, vt iam dicam, licet influendo sit vniuersale principium.

CERTAMEN II.

Christus solus non est aliud Ecclesiæ membrum, neque absolutè illius membrum dici potest.

1 DIco primo: Christus solus non est aliud Ecclesiæ membrum. Etsi enim vniuersalem in cuncta Ecclesiæ membra influxũ habeat, quod proprium videtur esse cordis in corpore viuentis, ast eminentia respectu cæterorum membrorum, quæ in Christo manifestè est, non competit cordi, sed capiti, à quo etiam respectu reliquorum membrorum vniuersalis influxus sine inferioritate locali respectu illorum, quæ in corde cernitur. Addit S. Th. ad 3. secluſa, seu non considerata inferioritate Spiritum sanctum posse oportunius cor Ecclesiæ dici, quia inuisibiliter in omnia Ecclesiæ membra vniuersaliter influit. Dixi solum Christum esse caput, ac non aliud Ecclesiæ membrum, iuxta S. Th. ad 6. quia, licet summus Pontifex totius Ecclesiæ militantis caput sit, non autem triumphantis, in qua membrum solum est. Neque militantis est caput quoad interiorem gubernationem per influxum gratiæ, imo quoad exteriorem adhuc gubernationem sicut Christus, cuius solùm nomine, & vice habet potestatem eiusmodi, ac proinde in tota militante hominum Ecclesia caput absolutè non est: cum in tota hominum Ecclesia, militante adhuc, caput Christus sit, ac respectu ipsius summus etiam Pontifex sit membrum.

2 An verò, quia caput corporis physici membrum absolutè est ac dicitur, Christus Ecclesiæ, cuius est caput, absolutè ac sine addito vllo membrum dici possit? Maiori quàm par esset, contentione à Theologis disputatur. Antisiodor. & Turrecremata cap. 47. num. 3. S. Th. in 4. d. 49. q. 4. art. 2. ad 4. atque in id. 1. Cor. 12. *vos estis corpus Christi, & membra de membro* aiunt posse dici membrum Ecclesiæ, prout suum caput includit: cum sic acceptæ pars Christus manifestè sit. Ex quo infert Antisiodor. posse etiam absolutè dici Christum membrum Christi iuxta regulam Ticonij probatam Augustino 3. de doctrina Christiana cap. 31. vt nimirum, ea omnia, quæ Ecclesiæ tribuuntur, tribui Christo possint, & contra, quæ Christo Ecclesiæ: ideo enim teste Augustino in Psalmum 30. Christus sponsus, & sponsa etiam dicitur: *quia sunt duo in carne vna*. Verùm regula hæc intelligi in his debet, quæ in

in suo conceptu, & modo significandi distinctionem non important, vti membrum ab eo, cuius membrum est, importat distinctionem: quare Ticonij regula ad hanc Antisiodorensis locutionem inseruire minimè potest: quoad præcipuum autem, de quo est quæstio præsens.

3 Dico secundò: Christus Ecclesiæ, etiam prout caput suum includit, scilicet Christum, membrum absolutè dici nec debet, nec potest. Ita S. Th. in 3. d. 13. q. 2. a. 1. ad vltimum. Marsil. q. 10. Alex 3. p. q. 12. m. 2. a. 1. Vasquez proximè num. 5. §. *Mihi videtur*. Soarez etiam proximè sect. 1. §. *Alius autem*. Probatur primò conclusio: quia, vt bene Vasquez, membrum absolutè dictum ex communi modo significandi inferiora alia membra corporis significare videtur: quare de Christo Domino, qui non inferius Ecclesiæ membrum est, sed potiùs superius, & præcipuum ipsius membrum, nempè, caput, absolutè ac sine vllo addito, quòd eius in corpore Ecclesiæ superioritatem, & eminentiam significet, membrum dici non debet. Probatur secundò: quia membrum absolutè, ac sine vllo addito dictum dicit participationem virtutis à toto corpore, & membris aliis: id quod physico etiam capiti corporis contingit, vt cert. 1. num. 4. dicebamus à corde recipere: Item, qua recipit ab aliis membris alimentum, neque sine illis conseruari vsquam potest: quæ omnia Christum dedecent: ergo, licet caput physicum physici corporis membrum absolutè dici possit, Christus tamen Ecclesiæ membrum absolutè, nec dici potest, nec debet.

4 Obiicies illud 1. Corinth. 12. *vos estis corpus Christi, & membra de membro* id est de Christo: ergo Christus membrum absolutè à Paulo dicitur. Negatur illud *de membro* idem esse, ac de Christo. Contendit enim ibi Paulus, ne Corinthij diuisi inter se Schismatibus essent: sicuti neque membrum corporis ab alio, de quo membrum est, id est, cuius commembrum est, diuidi vult, sed potiùs connexum ipsi esse, membrúmque ad inuicem esse illius, siue cum illo amat: non alia de causa, nisi, quia vnius corporis membra ad inuicem sunt, sicut sunt fideles, vt explicant S. Th. Gagneius, Claudius, Guillaldus, Ambros. Hieronym. Vasquez à num. 5. Soar. §. *Nec Paulus*. Anselmus illud *de membro* refert ad Paulum, ac si dicat *de me*, qui sum membrum corporis Ecclesiæ, cui tanquam Rectori, gubernatorique vestro adhæretis in Christo. Quam etiam expositionem probat S. Thom. denique Chrysost. Theophylact. œcumen. Theodoret. Gagneius, & Claudius ex Græcis codicibus legunt: *& membra ex parte* id est, non omnes vos membra estis corporis Christi, sed qui ex vobis sunt fideles: siue, vt Soarius interpretatur, estis totum Christi, siue Ecclesiæ corpus, sed pars solùm, quia plurimum refert ab aliis partibus non diuidi, ac seiungi, vt conseruetur.

QVÆSTIO II.

De forma, & subiecto capitis in Christo.

DVO hic, & difficilia examinamus, & quæ de se clarent, quin quæstionis titulus opus explicatione habeat.

CERTAMEN I.

Capitalis dignitatis Christi forma statuitur.

1 CIrca formam, qua Christus Ecclesiæ caput constituatur, sententiam primam sine authore recitauit Soar. sect. 2. §. *dubitant verò* vt scilicet forma, qua in esse capitis Christus constituatur, neque gratia vnionis, neque gratia habitualis sit, sed tertia alia forma, nescio quæ, ab vtraque diuersa. Id quod, quia sine authore, nec certa aliqua designatione dictum statim reiecit ipse. Secundam sententiam recitat, in eámque ipse propendet §. *inter has opiniones* post med. ac censet esse S. Th. & aliorum, quos pro sententia 3. referemus, mentem; vt forma capitis in Christo ex vtraque gratia, & vnionis, & habituali confletur: quia nimirum gratia vnionis in esse personali, & excellentiori cæteris Ecclesiæ membris constituatur, gratia verò habituali constituatur principium proximum influxiuum ad aliorum sanctificationem, quia per illam vltimo disponatur, ac perficiatur humanitas Christi ad eiusmodi influxum. Verùm sententia hæc authore, & fundamento rationis æque caret, ac præcedens. Cum enim gratia quæuis non alio modo ad meritiuum influxum conferat, quàm dignificando formaliter operantem: dignificet autem per sui formalem inexistentiam in operante, nequit gratia vnionis iuuari à gratia habituali, vt formaliter magis, vel proximiùs dignificet, & influxiuam reddat humanitatem in aliorum sanctitatem, & gratiæ dona: effectus enim formalis, qui non præstatur à forma secundùm se, non potest idemmet præstari ab eadem ratione alterius formæ, nisi effectus sit complexus, & diuisibilis, parsque ab vna, & pars ab alia formaliter tribuatur: quod hic euenit, vt iam ostendo.

2 Etenim ex hypostatica vnione humanitas formaliter, & absolutè dignificatur suo modo infinito, quin ad hoc iuuetur à gratia habituali; hac enim sublata humanitas esset vi vnionis infinitè sancta, Deo grata, & digna, vtpote in naturalem Dei filiationem formaliter per illam euecta, vt infinitè honestis suis operibus mereretur, ac proinde, & aliis Ecclesiæ membris gratiæ dona meritiuè influeret: ergo nec proximè, neque vllo modo à gratia habituali disponitur ad merendum aliis humanitas vnita, sed sola vnione principium proximum influendi in Ecclesiæ membra constituitur. Confirmatur; quia, vt supra docebamus humanitas vnita hypostaticè non redditur magis sancta, gratiórve Deo per accessum gratiæ habitualis, quàm per solam vnionem esset, si gratia non adfuisset: ergo gratiæ accessu non magis dignificantur merita ipsius. Confirmatur secundo: quia dignificatio humanitatis per vnionem est eminentioris ordinis, & è suo genere infinita: quare accessu dignitatis inferioris, quæ in gratia habituali esse potest, atque in illa dignitate vnionis eminenter continetur, nequit augescere. Concludo igitur non magis conferre humanitati vnitæ gratiam habitualem ad influxum in Ecclesiæ membra, quàm ad eminentiam humanitatis super illa; quod si admittatur, (quod falsum esse supra ostendimus controu. 6.) à gratia habituali dignificari merita humanitatis, vt ab hac sententia admittitur: cum ea sit longè maior in humanitate Christi, quàm in tota Ecclesia reliqua, per eam etiam toti Ecclesiæ eminebit singulis & omnibus Ecclesiæ membris Christi humanitas: quare neque ad eminentiam capiti necessariam humanitati præstandam vnione hypostatica egebit humanitas.

3 Ob hanc fortasse rationem priscorum ferè omnium Theologorum sententia fuit teste Vasquez vbi proximè c. 4. num. 17. & Soar. *secundus modus*, gra-

tiam, siue formam qua Christus Ecclesiæ caput constituitur esse gratiam solam habitualem, quæ gratia, quatenus humanitatem sanctificat, dicatur, capitis autem gratia, quatenus & aliis eminentiorem membris, & principium influendi sanctitatem, & dona gratiæ in illa humanitatem reddit. Ita cènsent. S. Th. 3.p.q.8.a.5. vbi Caietanus, & omnes Dominicani commentatores. Alexand q. 11. membr. 3. Corp. & ad vltim. S. Bonau. in 3. d.13. a.2.q. 2. Richard. a. 3.q.2. Gabr. q.vn.a.3. fine. Almain.q.vn sub finem.Palud.q.1. a. 4. Concil.3. Durand.q. 2.num. 9.Maril. q.10.a.1.ad 3. dubium, licet autem Marsil. Richard. Bonau. & Alexand. gratiam, qua Christus caput Ecclesiæ constituitur gratiam vnionis appellent, non ideo est, quia ipsam gratiam vnionis formam constitutiuam capitis in Christo putent, sed quia gratiam habitualem, quam modo explicato gratiam & formam constitutiuam capitis esse docuerunt, dispositionem in Christi humanitate ad vnionem hypostaticam esse docebant. Id quod controu. 2. diximus: quoad præsentem verò sententiam attinet impugnatur: quia valor meritiuus operum Christi infinitus est principium influxiuum in omnia Ecclesiæ membra: est enim valor, & virtus influxiua meritoriæ inexhauribilis per præmia, & dona gratiæ, quæ cunctis, & aliis & aliis hominibus eorum titulo conferri à Deo possent: vt controu.6. d.1.q.1. ex Patribus docebam: at eiusmodi valor, & dignitas tribui operibus Christi à gratia habituali nequit: tum quia infinita absolutè non est, vt ostendi controu. 5.d. 3. q.2.cert.2. tum etiam quia, etsi infinita foret non magis dignificaret opera, neque ad præmium maius, quàm dignificaret remissa gratia, vt ostendimus controu. 6.q.1.cert. 3.cum. 3. Aliam impugnationem subdo statim in conclusionis nostræ probatione.

4 Dicendum igitur est: formam, siue gratiam capitis in Christo fuisse gratiam vnionis solam. Ita docuit Vasquez vbi proximè §. *verum cum Prima.* Probabat ille: quia per gratiam vnionis nobilissimè, atque infinitè eminet cæteris Ecclesiæ membris, vt decet eorum caput: insuper, & habet virtutem influxiuam omnium donorum gratiæ in omnia Ecclesiæ membra meritoriè per solam vnionem: quæ quidem certa sunt ex controu. 6.d. 1.q.1. cert. 3. quoniam autem illa particula *solam* excluditur gratia à principio influxiuo meritoriè in Ecclesiæ membra; probat hoc Vasquez: quia gratia habitualis nequit dignificare opera ad merendum aliis. Leuis probatio. Ostendimus enim controu. 2. ex gratia habituali solæ dignificari posse opera iusti ad merendum aliis dona gratiæ. Secundo non dignificentur opera per gratiam habitualem ad merendum aliis dona gratiæ de condigno; ast iustum mereri posse aliis dona gratiæ de congruo nulli Doctori Theologo dubium est, & fortasse nemini Catholico esse potest: cum Patres dicant Ecclesiam non habituram Paulum, nisi pro lapidantibus, & iuuantibus hostibus orasset Stephanus: atqui meritum congruum absolutè influxiuum moraliter & meritoriè est in dona gratiæ, quæ ob illud donatur. Melius probatur ex impugnatione sententiæ proximæ data num. 3. Secundò: quia gratia habitualis non dignificat naturam humanam Christi ad meritum in vnionis hypostaticæ præsentia, sicuti non constituit filiam adoptiuam neque magis sanctam, gratamve constituit absolutè, vt docebamus. d. 5. neque magis dignam, quæ præmietur, si operatur: quia vnione dignitas, & sanctitas simpliciter, & ex genere infinita offertur humanitati, in qua quidquid perfectionis, sanctitatis, & dignitatis gratiæ habitualis perfectiori, & eminentiori modo formaliter continetur, vt loco citato docebamus: quare gratiæ accessu humanitatis sanctitas dignitasque non crescit.

CERTAMEN II.

De Capitalis dignitatis Christi Domini subiecto.

1 NOn agimus de capitali Christi dignitate, qua Deus, & Verbum. Hanc enim ij solùm negare possunt Christo, qui vel Verbum creaturam cum Ario blasphemarunt, vel Christum purum hominem negata hypostatica vnione humanitatis ad Verbum cum Nestorio insanè crediderunt, vel cum Eutyche te vi vnionis vtramque naturam in tertiam quandam per confusionem abiisse delirarunt. Qui enim Catholicè credunt Christum verum Deum esse, ex ea parte creatis omnibus infinitè eminere, atque in creata omnia cùm per naturalia, tum per supernaturalia gratiæ beneficia physicè influere nequeunt dubitare. ac proinde Christum, qua Deum caput esse non Ecclesiæ solùm, sed & creaturarum omnium asserent certo. Agimus ergo de capitali Christi dignitate purè diuina inferiori, in Ecclesiam Dei, de qua hactenus egimus, & quæ Christum respectu Dei inferiorem, atque capitalis illius diuinæ membrum relinquat, vt alebat Paulus recitatus. 1. Corinth. 11. *caput Christi Deus*, quæ item licet Deitate tanquam forma constituatur, non tamen per eius identitatem, sed per vnionem. In hac autem quæstione duo dubitari, quoad præsens, poterant. Alterum an Deitas, vel sola, vel in consortio humanitatis sit eius dignitatis subiectum? quo circa Stanislaus Sarnicij, & Caluinus consectariè ad sua deliria de subiecto Sacerdotis, Mediatoris, & Redemptoris suis locis confutata possent effutire. Alterum an posito, quod sola humanitas sit eius dignitatis subiectum tota tota secundum animam, & corpus, nec solùm secundum animam tale subiectum sit?

2. Circa primum dico primò. Christus secundum humanitatem solam est Ecclesiæ caput, atque eius capitalis dignitatis subiectum. Probatur primò ex 1. ad Ephes. vbi Paulus de eo, quem à mortuis suscitatum, atque ad Dei dexteram sedere (quæ omnia secundùm humanitatem, non secundum diuinitatem Christo obuenere) dixerat, subdit *ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam* item. 1. Corinth. 11. *Christi*, quem Ecclesiæ caput esse dixit, subiungit *caput esse Deum*: at Christi secundum Deitatem caput Deus non est, cum ei, quatenus Deus, nec emineat, neque influxum vllum gratiæ præstare Deus possit: ergo cum de Christo capite Ecclesiæ, subiecto Deo capiti loquitur Paulus, loquitur de Christo secundùm humanitatem solam. Accedunt pro hac conclusione Patres: Chrysost. Hieronym. Ambros. Theophylact. Theodoret. in id ad Ephes. 4. *qui est caput Christus.* Ad Ephes. 5. *vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiæ.* Hilar. 8. de Trinit. sub. fin. in id Ad Coloss. 1. *Et ipse est caput corporis Ecclesiæ* hic habet: *ob dispositionem corporis nostri ipse est caput.* Augustin. 1. de Trinit. c. 12. ait: *esse caput secundum formam serui* Consonat Præfatione ad. 2. enarrat. Psalmi. 29. & Psalmo 139. serm. 50. de verbis Dom. Epist. 50. & 97. Basil. lib. de Spiritu. S. c. 5. Ratione non satis firmiter probat conclusionem. Soar. sect. 1. §. *dico primo* post med. nisi explicetur iuxta rationem pro conclusione secundam dandam

3 Dico secundo: Christus est Ecclesiæ caput secundum humanitatem totam, neque solùm secundum animam, sed, & secundum corpus simul. Probatur conclusio: quia Christus integrè, & adæquatè sumptus, vt homo, nec solùm secundum animam, sed etiam secundum corpus simul ex vnione hypostatica suæ totius humanitatis ad Verbum excellit singulis, & omnibus Ecclesiæ membris: insuper non solum secundum animam, sed secundùm corpus etiam, & carnem

nem, eiusque opera, & passiones ex vnione hypostatica dignificatas toti Ecclesiæ gratiæ dona fuit Christus promeritus, atque opus nostræ redemptionis consummauit: ergo non solum secundum animam, sed etiam secundum corpus omnibus Ecclesiæ membris, & eminet, & influit: ergo illius est caput, etiam secundum corpus, nec solùm secundum animam, ac proinde secundum humanitatem totam Christus Dominus, quare tota Christi humanitas est capitalis huius dignitatis subiectum: quandoquidem duo tantum illa habere debet, quòd respectu alicuius corporis capitalem dignitatem habet, & eminentiam, & influxum. Confirmatur, quoad influxum meritiuum, de quo maior esse dubitatio posset: quia hominis cuiusque merita non sunt animæ solius, sed cum consortio corporis, quod proinde particeps præmij esse debet. Denique Christi caro etiam in Eucharistia fidelibus communicantibus gratiam influit.

QVÆSTIO III.

An totius adæquatè Ecclesiæ caput Christus existat.

Ecclesiam vsurpare possumus pro congregatione hominum: & hanc, vel hominum militantium in hac vita, quorum congregationem militantem Ecclesiam nominamus, vel hominum in cœlis triumphantium, & regnantium cum Deo, quam congregationem vocamus triumphantem Ecclesiam: vel eam vsurpare possumus pro congregatione omnium hominum status vtriusque & viatorum, & Beatorum. Vel tandem Ecclesiam totam possumus accipere pro congregatione non solum omnium hominum status vtriusque, sed Angelorum etiam tam viatorum, quàm Beatorum.

CERTAMEN I.

Ecclesiæ totius hominum Christus est caput.

1 Conclusionem hanc de fide esse probant testimonia ex Scriptura, & Patribus data supra. q. 1. cert. 1. quibus adde Augustinum c. 56. Enchiridij aientem Christum esse caput Ecclesiæ, quæ est in hominibus. Chrysost. hom. 1. ad Ephes. 1. sub fin. Theophylact. dicentes Christum secundum carnem esse hominum caput. Est autem de fide sumpta Ecclesia pro hominum omnium fidelium congregatione, pro quibus intentum euincit, siue in cœlis triumphent, siue non, sed causa felicitatis suæ summæ in infernum ceciderint. Ratio Theologica à nobis data q. 1. cert. 3. num. 2. cum & eis omnibus Christus emineat, & gratiæ dona in ipsos influxerit meritiuè. Addunt Theologi omnes cum S. Th. art. 2. ita esse caput hominum præfatorum Christum, vt non secundum animas solum, sed & secundum corpora sit caput: id quod, licet de fide non sit, verissimum tamen, ac certissimum est. Etenim ex eo solum, quod dona gratiæ supernaturalia in hominum animas influeret meritorie ipsorum caput absolute foret: at in corpora etiam meritoriè influit: quia illa per gratiæ auxilia, motusque primo primos sensitiui appetitus in bonum & honestum arma iustitiæ in sanctificationem, atque virtutis consummationem meritis suis reddit, dum homines militant, atque gloriæ dotes comparat dum triumphant.

2 An vero eorum omnium pro omni tempore caput extiterit? v.g. Adami pro tempore status innocentiæ adhuc sub Theologo iudicelis est. Pro affirmatiua parte acerrime pugnauit Soar. d. 23. sect. 1. §. *secundo dubitari potest*, & quotquot, cum Scoto, Marsilio, Gabriele, Maiore, & Molina docent Christum ante absolute præuisum Adæ peccatum præfinitum absolutè esse: vnde eorum aliqui ventilant, etsi Adamus non peccaret, affirmant, consensuri videntur: eos verò recensuimus controu. 3. d. 1. q. 2. & 3. Nos autem cum Christum nonnisi post peccatum Adami absolute præuisum, quo innocentiæ status in eo periit, præfinitum ibidem docuerimus, nec aliquid ipsum meritis per modum pretij & solutionis, siue in spe, sed solum absolute existentibus, & remunerandis fuisse hominibus promeritum ostenderimus controu. 6. d. 1. q. 4. à certamine 2. pro negatiua sententia stare debemus. Cùm enim dona gratiæ auxiliantis, imò & reliqua illius status Adamo ante absolutam existentiam peccati, ac proinde Christi, fuerint à Deo concessa, nec nisi existente Christo merita ipsius absoluta esse pro vllo naturæ signo, mouere Deum possint, ea ex Christi meritiuo influxu prouenire non poterant. Sed dices: licet hoc de auxilio gratiæ ad non transgrediendum præceptum vera sint, ast non de gratia habituali, aliisque donis Adamo innocenti concessis: quia hæc peccatum natura non præcesserunt, quare neque Christum, eiusque merita absoluta: ergo quoad ea habuit Christus influxum meritiuum: siquidem potuit, decentiúsque Christo est. Sed tamen nego non præcessisse omnia dona status illius natura peccatum Adæ: nam, vt obiecta, & bona per peccatum amittenda proposita ipsi per auxilia sanctarum cogitationum fuere, ne laberetur.

3 Dubitari secundo potest: an non solum fidelium omnium hominum, sed, & infidelium caput Christus extiterit? licet, nec fide, nec circuncisione, nec baptismate Ecclesiæ membra fuerint, eamue fuerint ingressi. Affirmat S. Th. art. 3. ex quo & Vasquez in eum articulum, & Soarez ibidem, & d. 23. sect. 1. & *ex hac conclusione*, licet an tacite, vel expresse S. Th. asserat decernent. His, & ego Doctoribus assentior. Licet enim non adeo vnita membra Christo infideles sint, neque sint Ecclesiæ fidelium actualia membra: nequeatque caput physicum in membra non vnita sibi, & aliis membris influere; ast Christus Dominus morale caput tantæ virtutis influxiuæ meritorie est, vt in membra sibi non adeo vnita possit meritoriè influere: id quod certissimum est: cum certum sit infideles, & paganos ad fidem, & Sacramenta per merita Christi vocatos semper fuisse, etiam tunc, cum in paganismo, atque infidelitate versabantur, atque eorum plures vocationi per Christum non respondisse. Similiter est certum eriam infantibus in vtero decedentibus & remedio ad salutem prouisum à Deo ex meritis Christi fuisse: ac proinde in infideles capitis Christi meritiuum influxum extensum esse. Nec paritas corporis physici obest: Siquidem neque hoc in membra mortua influere potest: cum tamen Christus morale hominum caput in membra mortua Ecclesiæ, scilicet peccatores, meritis suis influat dona gratiæ continuò, vt resipiscant. Dixi autem infideles, licet Ecclesiæ membra actualia non sint, Christo non adeò vnitos esse, ac fideles: quia aliquatenus Christo vnitos reor è Christi, & Dei beneuolo affectu eos Ecclesiæ fidelium sibique & Deo per dona gratiæ coniungendi.

4 Denique de damnatis ob solum originale (idémque est de dæmonibus) S. Th. a. 3. ac Theologi reliqui docent Christum, qua hominem, eorum caput non esse: quia nihil in eis est donorum gratiæ, quæ ob Christi merita à Deo donetur: neque est beneuolus affectus eos sibi, & Deo coniungendi, sicut erat dum viuerent. Licet autem adultis sic damnatis cum solis venialibus pœna sensus citra condignum infligatur, atque infantibus dona plura naturalis ordinis, atque illustrationes etiam aliquot, vt volunt nonnulli, concessurus sit, nequaquam id ex meritis Christi fore communiter asseritur: quæ tota fidei Charitati, sanctitati, gloriæ,

gloriæ, aliisque ad hæc conducentibus, à quibus pro eo statu longè positi damnati, imò sepositi manent, impensa fuere: quæ ratio de damnatis omnibus etiam ob mortalia actualia æquè probat. Quamquam non minus grauarer dicentem ea omnia beneficia siue positiua, siue priuatiua damnatorum meritis Christi deberi. Licet enim è salutis hominum solùm fine venerit Christus, alia tamen plura, quæ eò non conducunt ex infinitate meritorum potuit obtinere, eo solùm, quod hominum saluti non opponantur: idque gloriosius forasse Christo videatur.

CERTAMEN II.

Christus secundùm humanitatem etiam plurium Angelorum est caput.

1 CHristum, quà Deum, siue secundùm Deitatem Angelorum omnium caput esse dogma Catholicum est. At verò secundùm humanitatem esse etiam aliquorum Angelorum caput negauit Antisiodorens. 3. sum. tract. 1. cap. 4. q. 2. S. Bonau. in 3. d. 13. a. 2. ad 3. Gabr. q. vn. a. 3. dub. 2. Sotus in 4. d. 49. q. 4. a. 2. fine. Driedo de captiuit. & redempt. gener. humani tract. 2. c. 2. p. 3. a. 5. post quartam propositionem. Pro qua sententia stare videtur Chrysost. hom. 1. in id ad Ephes. 1. *Ad dispensationem plenitudinis* dicens: *Vnum nobis posuit caput Christum secundum carnem: omnibus iniustum, & Angelis, & hominibus. Hoc est alium dederat Angelis Principatum, & alium hominibus. His quidem, quod secundùm carnem; illis verò Verbum Deum.* Consonat Theophylact. in id ad Ephes. 1. *vt consummentur omnia in Christo* atque vterque Theodoreto in id ad Coloss. 2. *qui est caput omnis principatus & potestatis*: in hæc scribenti: *est nostrum caput, quod attinet ad humanitatem; Angelis autem, & Archangelis præest, ac imperat, quod attinet ad diuinam naturam.* Respondet Soar. illis verbis *secundùm diuinam naturam* designari formam capitalis dignitatis Christi respectu Angelorum, non subiectum. Sed contra: quia eo modo secundùm Deitatem tanquam formam, & nostrum caput est: quid ergo designatur distinctionis mediata illa Patrum antitheſi? Melius, veriusque responderet subiectum denotari, sed Patres id quod clariùs erat asseruisse, obscurius autem & difficilius omisisse potius, quàm negasse.

2 Dicendum nobis est: Christum etiam secundùm humanitatem Angelorum caput esse. Indicat satis S. Th. 3. p. q. citata a. 2. ad 2. vbi Caiet. & reliqui Dominicani interpretes docent. Alexand. q. 13. m. 2. a. 1. Ricard. in 3. d. 13. a. 2. q. 3. Palud. q. 1. a. 3. Durand. q. 2. Vazquez vbi proximè c. 3. §. *Ego tamen* Soar. proximè §. *dico secundò* atque reliqui Theologi præter citatos pro sententia aduersa. Probatur ex 1. ad Ephes. fin. vbi de Christo suscitato à motis constitutum fuisse super omnem Principatum, & potestatem, virtutem, & denominationem ait, ac *datum esse caput super omnem Ecclesiam.* Nempè non solùm hominum, sed ex eis, & Principatibus, & potestatibus Angelicis super quas constitutus immediatè dicebatur, vt exponunt Hieronymus ibi Gregor. M. hom. 7. in Ezechiel. Iam verò Christum suscitatum à mortuis secundùm humanitatem, non autem secundùm diuinitatem dubitat nemo: ergo secundùm humanitatem Angelorum caput dicitur à Paulo Christus. Probatur secundò, ex 2. Ad Coloss. *estis in illo repleti, qui est caput omnis Principatus, & potestatis*: id est, Angelorum iuxta Patres & interpretes omnes; atqui repleti sumus in Christo, vt homine gratiæ & donis, quæ nobis meruit: ergo illud, *qui* Christum: vt hominem refert, dum caput Angelorum prædicatur. Probatur tertio ex Augustino, & Hilario in id Psalmi 39. *caput circuitus eorum.* Huius verba sunt: *vt in omnibus sanctis caput Christus est, ita omnibus iniquis caput diabolus est*: Atqui Angeli boni intra omnes Sanctos absolutè comprehenduntur: item omnium iniquorum etiam hominum caput diabolus est: ergo & Christus etiam iustorum, iuxta Hilarium & Augustinum.

3 Quartò August. idem concione 3. in Psalm. 36. *caput nostrum Christus est. Corpus capitis illius nos sumus. Nunquid soli nos, & non etiam illi, qui fuerunt ante nos, omnes, qui ab initio sæculi fuerunt iusti adiunctis etiam legionibus, & exercitibus Angelorum*: vt *illa vna ciuitas fiat sub vno Rege, & vna illa prouincia sub vno imperatore.* Similibus verbis conclusionem, & rationem eandem dedit nobis Theophanes. Nisi Episcopus apud Turrianum infra: qua non solùm probetur Conclusio, sed aduersariorum ratio ex diuersitate naturæ corporeæ humanæ ab spirituali Angelica. Angeli & homines in vnam rempublicam moralem spiritualem coalescere possunt, de factóque coalescunt: ergo non obstante eadem diuersitate naturæ humanitatis Christi ab Angelica poterit Christus secundùm humanitatem totius illius reipublicæ spiritualis moralis, etiam quoad Angelos, esse caput. Naturalis quippe Angelicæ naturæ excellentia præ humanitate infinita dignitate vnionis infinitè exceditur à Christi humanitate. Antecedens non solùm de possibili, sed, & de facto dogmaticum est: traditur enim ab Hilario, Hieronymo, Theophane, & August. proximè, & c. 56. Euchiridij, & collat. 3. contra Donatum atque à Concilio Niceno Canone recitato Turriano 2. de dogmat. caracter. vbi id fusè, atque eruditè probat.

4 Probatur secundò ratione Theologicâ à priori: quia humanitas Christi ratione vnionis hypostaticæ Angelis omnibus longè dignitate antecellit, vt patet atque insuper in Angelos beatos meritis suis plura dona influit: primò illustrationes plures iuxta Dionysium 7. de cælesti Hierarch. & Theologos omnes. secundò gloriam accidentalem de peccatorum pœnitentia, & sanctorum omnium gloria, de quo dubitari à nemine potest. Tertiò: & gloriam me iudice essentialem: quia eorum pluribus prima gratiæ auxilia, ne laberentur, sed obsequio mererentur gloriam, promeritus fuit Christus, vt docebamus controu. 6. d. 2. q. 2. cert. 3. ac proinde eis non aliter, ac nobis gloriam meruit. Sed & illis quibus eam gratiam non meruit, meruit tamen essentialem gloriam, vt docebamus citata q. d. 2. quia, licet præstita obedientia Deo ex illa gratia non Christi gloriam essentialem condignum habuerint titulum ad illam, merita Christi expectata etiam sunt, vt conferretur a Christi, ac meritorum eius honorem. Quarto: quia teste Paulo *omnes sunt administratorij Spiritus, propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis*: quare, & eis, vt ministris in nostrum commodum inspirat meritis suis Christus, eíque illi parent: déque ministerio suo sunt ab illo tanquam capite, & Principe suo iudicandi, vt docet S. Th. 3. p. q. 56. a. 6. si ergo Christi humanitas Angelis beatis & emittit, & influit, tot modis, ac imperat, quid illi ad morale caput Angelorum beatorum desit non video.

5 Dico vltimò: etiam viatorum Angelorum plurium siue ex Beatis, siue ex damnatis Christus secundùm humanitatem extitit caput. Angelorum beatorum quandiu viatores extiterunt dedimus nuper probationem: quia, vt ex controu. 6. d. 2. q. 2. cert. 3. referebamus prima gratiæ auxilia, ne laberentur, sed Dei præceptum seruarent, ex meritis Christi data à Deo sunt: quod ipsum de gratia habituali, reliquisque donis, in quibus à Deo creati fuere censendum est iuxta ibi dicta: ergo Christus meritiuè in eos ea gratiæ dona cuncta, de quibus dubium esse posset, influxit. De damnatis autem dæmoniis quandiu etiam viatores fuere eadem ratione probatur: quia eorum pluribus, imo fere omnibus, gratiam primam

cùm

cum auxiliantem, tum habitualem fuit promeritus, vt eodem loco ostendebamus.

Dixi pluribus, non Angelis omnibus; quia eorum aliquibus, tam bonis quàm malis in statu viatorum auxilia gratiæ, & quæ alia eorum obseruationi, aut transgressioni natura præcesserunt promereri illis Christus non potuit. Nempe, Protoparentum tentatoribus dæmoniis, eorúmque custodibus Angelis, vt loco citato fusius ostendimus: Si autem reliquis Christi humanitas dona gratiæ meruit: ac Beatis omnibus essentialem, & accidentalem gloriam, cùm Angelis omnibus vnionis dignitate emineat, Christum secundum humanitatem viatoribus fere omnibus, Beatis verò omnibus caput extitisse compertum est.

CERTAMEN III.

Quomodo Christus, quà homo cæterarum creaturarum caput existat.

1 GAlatinus 7. de arcan. Catholicæ veritat. à cap. 2. Catherinus lib. de eximia Christi prædestinat. docent Christum, qua hominem, reliquarum etiam omnium creaturarum esse caput: quia in earum omnium effectionem influat, & conseruationem. In quam sententiam confirmandam Rabbinos, nescio quos, quasi Dei consiliarios inducunt: qui aiebant Deum in odium peccati Protoparentum nostrorum præuisi decreuisse non creare mundum; quem tamen postmodum ne Christo, eiúsque sanctissima Matre careret eorum meritis motum mundum totum, & quæcunque in illo facta à Deo sunt creare decreuisse dicebant. His Recentiores nonnulli apud Vasquez, vbi proximè cap. 2. addidere Christum in creaturas ipsum antecedentes durationè meritoriè solum influxisse: in subsequentes verò omnes physico etiam influxu instrumentali, vel per se, vel per Angelorum ministerium. Communis ratio est, quia id sine incommodo vllo meritis Christi tribui potest. Maxime cum visibilis saltem, rerum vniuersitas ab Angelo Christi humanitate, & virtute, & dignitate, & virtute inferiori, & pendeat, & gubernetur.

2 Verum, vt in hac opinione Deo indignam in decretis suis inconstantiam, & mutationem omittam, sic opinantes inani quadam, atque impia fortasse pietate ducuntur. Atque in primis ille Rabbinorum discursus crassus est, & somniantium similis historia. Ratio vero contra receptam hactenus à tota Theologia, & Ecclesia Augustinianam doctrinam de gratia creationis, & gratia per Christum, siue Christi. Has enim vbique magno studio Augustinus inter sese distinguit: vt constat ex epist. 90. epist. 95. epist. 105. vbi ex professo probat gratiam creationis, siue bona hominis naturalia nullatenus gratiam per Christum esse: circa medium que epistolæ ait. *Meruit nobis Christus, vt iusti essemus, non, vt homines, vel liberi essemus.* Vnde, & illud vulgare, ac tritum Theologis omnibus proloquium manauit. *Christum mortuum esse non vt mortui conderentur, sed vt viui iustificarentur.* Illud autem quod citati Recentiores addebant Christum in creata omnia mundi, quæ ipsius existentiam fuere durationè subsecuta, non meritoriè solum, quod nuper impugnabamus, sed physico etiam concursu physice influxisse, & paradoxum est, & doctrinam nunquam nobis probatam, vel probandam de potentia obedientiali actiua creaturarum supponit.

3 Dicendum igitur est cum Vasquez proximè, Soarez sect. 1. §. *solum ergo* Christum quodammodo reliquarum creaturarum caput esse, quatenus eas ordinat ad hominum salutem, atque ex eius incarnatione creata vniuersa dignitatem quandam, & nobilitatem recipiunt: ac denique quatenus post vniuersale iudicium omnia per Christum instaurabuntur, atque à seruitute corruptionis per ipsum liberata nouum quendam splendorem habebunt, vt prædixit Paul. ad Roman. 8. *expectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat quoniam & ipsa liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.* Idcirco Theodoretus, & Oecumen. in id ad Hebræ 2. *vt pro omnibus gustaret mortem* creatis omnibus proficuam fuisse mortem Christi dixerunt. Cæterùm earum rerum officiis eiusmodi Christus, Dominus potiùs, quàm caput ostenditur. Hæi quippe non sunt magis Christi membra, quàm sit Domini, aut Patrisfamilias, aut Regis membrum suppellex: licet eam quandoque ornent, atque in suorum membrorum vsus impendant.

DISPVTATIO V.

De iudiciaria Christi dignitate, & potestate.

HAc de re comuniter disputatur à Theologis in vita Christi & à S. Th. q. 59. verum potestatis, & dignitatis huius consideratio, ac secundum quam naturam Christo Domino competat, atque, ad quos iudicandos extendatur controuersiæ huius propriissima semper nobis vita est, licet de die, loco & modo in vniuersali iudicio seruandis exacta, siue disputatio, siue historia in eum locum merito videatur remittenda.

QVÆSTIO I.

An Christo homini competat iudiciaria dignitas, & potestas?

TRia in hac quæstione supponenda potiùs, quàm disputanda. Primum: Christo, quà Deus est, iudiciariam potestatem, eámque supremam competere. In quem sensum illud Ioan. 5. *Potestatem dedit ei, Filio, iudicium facere, quia filius hominis est.* Intelligunt Chrysost. hom. 38. Ioan. circa med. Theophylact. & Euthym. causalis quippe illa aptum sensum non reddit, inquiunt, nisi adiungatur sequentibus puncto immediatè ante adhibito, vt legatur. *Quia filius hominis est nolite mirari in eo:* qui etiam Deus est, vt deinceps ostendit. Secundum: iudiciariam hanc diuinam potestatem appropriatiuè Christo competere: quia vt acutè S. Th. quæst. 59. art. 1. corp. quia Christus Verbum est, cui appropriatiuè competit sapientia, ac proinde iudiciaria potestas, quæ sapientiæ est; licet potestatem, & rectitudinem necessario supponat. Tertium: diuinam hanc iudiciariam potestatem, & dignitatem Christo homini per communicationem idiomatum conuenire. Id quod citato loco à Christo asseri censuit Cyrillus 2. in Ioan. cap. 144. Disputatur ergo an humanitas Christi iudiciariam potestatem diuinâ inferiorem ad prauas honestásque creaturarum rationalium actiones iudicandas habeat?

CERTAMEN I.

Affirmatiua conclusio dogmatica est.

1 IVdiciariam hanc potestatem humanitati Christi denegârunt erroneè quotquot vel animi immortalitatem : vel diuinam negarunt prouidentiam, quotquot item creati arbitrij libertatem sunt inficiati, ac Deum malorum operum authorem fecere. Ii verò sunt Gnostici, Borboriani, Manichæi, alijque similes hæretici Bellui teste Pilastrio, Prateolo, & Castro sub eorum nominibus. Eadem potestatem humanitati Christi negasse refertur Scotus in 4.d.48. q. 1. immeritò tamen : solùm enim ei negat iudiciariam potestatem diuinam, vt ex ratione, & contextu patet. Nec magis fauent huic errori Chrysost. Theophylacti & Euthym. proximè, neque Athanas. serm. 4. contra Arrian. Tertullian. contra Praxeam. c. 16. Ambros. 2. de fide c. 4. Cyril. Alex. 2. in Ioan. c. 140. exegesi de incarnat. ad Valerian. & lib. 2. ad Reginas. c. *quod Christus sit verus Deus, etiamsi filius hominis appelletur.* S. Th. q. 59. a. 1. referens Augustinum c. 31. de vera religione locum Ioannis. 5. de iudiciaria potestate diuinitatis Christi, non humanitatis interpretantes : quia de diuina suprema potestate, & increata loquuntur, nec de inferiori, licet vniuersali, iudiciaria humanitatis agebant, vt ex ratione data à tribus primis constat : clariúsque ex facili contextu capitis ob quem in eam interpretationem omnes eunt. Concepto enim, inquiunt, à Iudæis odio in Christum, quòd se Deo æquaret, suam apertiùs diuinitatem prædicat ostenditque ex eo, quod à Patre eadem operandi, quæ Pater, & eius potentiam eandem receperit, atque potestatem omnes iudicandi acceperit ab ipso, *vt omnes*, inquit, *honorificent filium, sicut honorificant Patrem.* Æqualitas autem honoris cum Patre ex potestate operandi, & iudicandi, nisi eadem cum Patris potestate, & purè diuina, quæ humanitati Christi non conuenit, malè probaretur, ostenderetúrque à Christo, inquiunt Patres citati. Quare, & hanc solùm eo loci contineri aiunt, & humanitati negant, non autem hanc, de qua in præsenti disquirimus.

2 Catholicam ergo affirmatiuam sententiam nostram docent Theologi omnes vetustiores in 4.d.48. vbi, & S. Th. & 3.p.q.59.a.2. vbi Theologi nouiores eius interpretes Dominicani, & nostri Vasquez & Soar. d.52. sect.1. & quamuis citati Patres loco illo Ioannis. 5. iudiciariam potestatem humanitatis Christi non contineri, sed solùm Deitatis, siue Christi, quâ Deus est, iudicauerint; Augustinus tamen. 1. de Trinit. c.13. & tract.21. in Ioan. Hieronym. ad illud Isai. 27. *Mittam in Sion lapidem probatum, & ponam iudicium in pondere* : fusiúsque in id Psalm. 74. *cum accepero tempus ego iustitias iudicabo.* Cyprian. 2. contra Iudæ. c.28. & lib. 3. ad Quirin. c. 33. contra censent iudiciariam potestatem humanitatis Christi, non autem Deitatis eo loci contineri, & merito. Sic enim textus habet : *Neque enim Pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio* : atqui Pater iudicio, seu iudiciariâ potestate diuina iudicat iudicauitque omnes : ergo iudicium siue iudiciaria potestas, quam sibi datam à Patre Christus ait, non suæ Deitatis potestas communis sibi cum Patre, sed peculiaris, ac propria suæ humanitatis est, vt arguit Augustinus loco citato de Trinit.

Dices appropriatiuè iudicium propriè diuinum Filio diuino competere, vt dicebamus in quæstionis præfatione. Sed contra : quia communia quæ cumque alicui ex personis appropriantur, negari de aliis absolutè nequeunt, vt patet in sapientia, quæ de Patre, & Spiritu negari absolutè nequeunt, licet Filio approprietur, & in dilectione appropriata Spiritui Sancto, quæ tamen negari nequit Patri & Filio.

Dices secundo : subintelligi particulam *solus* : vt Pater solus neminem iudicare dicatur. Sed commentitiæ huius additionis nullum in textu fundamentum est : imò sic, nec Filius solus omne iudicium habere dici posset : cum sine Patre, & spiritu S. iudicare diuino modo nequeat.

3 Id ipsum ex contextu facilè probatur. Etenim Iudæis calumniantibus, quòd paralyticum in Sabbato curasset, respondet nihil in eo mali commisisse vtique vt hominem, quia Dei filius etiam erat, ac proinde, qui nihil nisi è Dei Patris imitatione. *Non potest filius à se facere quidquam, nisi, quod viderit Patrem facientem* : ast filius Deus, qualis non ex visione, & imitatione actionum paternarum operatur quæ Pater, sed ex consortio eadem operatur : ergo Christus de se, vt homo, est etiam filius Dei per vnionem, loquitur. Confirmatur ex ratione, quæ probat se videre opera Patris, quæ imitetur. *Pater enim diligit filium, & omnia demonstrat ei, quæcumque facit.* Christo autem filio, qua Deus scientiam suorum operum Pater ex dilectione non communicat, sed naturali generatione. Loquitur autem de scientia practica : subdit enim : *& maiora his demonstrabit.* In quibus enumerat potestatem suæ vtique humanitatis suscitandi mortuos. *Sicut Pater suscitat mortuos, sic, & filius.* Vt ex potestate hac suæ humanitatis ad iudicium eiusdem potestatem iudiciariam suadeat : *Neque enim Pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio vt omnes honorificent filium, sicut honorificant Patrem* : cuius nomine venit, *qui misit illum.* Pergit. *Nolite mirari hoc : quia venit hora, in qua omnes, qui in monumentis sunt audient vocem filij Dei.* Est enim potestas suscitandi mortuos sensibilior, ac proinde mirabilior, licet non maior potestate iudiciaria. *Sicut Pater habet vitam*, aliorum, *in semetipso* virtute, & potestate, vt vitâ eos suscitando donet, *sic dedit, & filio*, qua homini teste Cyrillo, *vitam*, aliorum, *habere*, potestate, & virtute *in semeptipso* : *sicut* autem, *& sic*, proportionem dicunt, non æqualitatem potestatis : *& potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est.* Ei scilicet, qua homini vt censet probatque Augustinus 20. deciuit. c. 6. tract. 19. & 22. in Ioan. & locis supra citatis. Beda ibi. Rupert. 5. in Ioan. Tertul. contra Praxeam : *quia filius hominis* legunt, *qua filius hominis* eius potestatis clarius designantes subiectum, quod vulgata obscurius. Consentiunt Latini reliqui Patres, & Scholastici omnes in 4. d.4.8. & cum S. Th. 3.p. q.59.a.2. vbi Vasquez & Soar. qui & d.52. sect.1. §. *Primò ergo certum est.* satisque Hieronym. Isai. 50. explicans de Christo illa *sicut audio sic iudico*, quibus Christus, vt de se, qua homine, locutus credebatur. Concluditur statim num. 30. *sicut audio iudico, & iudicium meum iustum est : quia non quæro voluntatem meam*, mei, qua hominis, *sed eius, qui misit me*, quæ solum, vt homo sum, quóque modo de me sum locutus, mea non est.

4 Probatur secundò ex Actorum. 10. vbi Petrus enumeratis omnibus mysteriis Christi, hominis, ni mirum passionis & resurectionis potestatem iudiciariam vt humanitatis eiusdem ostenderet sic proposuit : *Præcepit nobis prædicare populo, quia ipse est qui constitutus est à Deo iudex viuorum & mortuorum.* Illud autem *constitutus à Deo* operationem Dei à dextra, quæ circa ipsum, qua hominem solùm esse potuit, aperte significat. Probatur tertiò, & clarius ex Actor 17. vbi sic Paulus de Christo Domino : *in quo iudicaturus est*, Deus, *orbem in æquitate, in viro, in quo statuit, fidem præbens omnibus, suscitans eum à mortuis.* Probatur quartò ex Matthæo c. 13. vbi de postremo vniuersali iudicio ait. *Tunc mittet filius hominis Angelos suos. c. 16. Filius hominis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis, & tunc reddet vnicuique secundum opera sua*, eúmque filij hominis adventum iudiciorum describit. c. 24. & 25.

Probatur

Probatur quintò ex Lucæ 12. *qua hora non putatis filius hominis veniet.* Vtique per iudicia particularia atque, vt semel plura, quæ ex Euangelio induci possent perstringam, quoties de Christi iudicio agitur ab Euangelistis nonnisi filius hominis appellatur, clara concordíque Euangelistarum contestatione iudiciariam hanc potestatem Christo, quà filius hominis, siue qua homo est, conuenire. Sextò denique probatur ex Danielis 7. vbi ita vniuersale iudicium describitur: *Throni positi sunt, & antiquus dierum sedit &c. & ecce cum nubibus cæli quasi filius hominis veniebat, & vsque ad antiquum dierum peruenit, & dedit ei potestatem honorem, & regnum.* Ad quæ Rupert. c.13. in Daniel ait. *Manifestè descriptum esse iudicium diuinum: non tamen esse dictum qualem per manum, vel personam sit agitandum. Non enim iudicabit per semetipsum ille antiquus dierum: sed, vt ipse Dominus dixit omne iudicium dedit filio* diuersum nempè à iudicio Filij, quà Deus est: hoc enim, & Pater, qui antiquus dierum appellatur, certo iudicabit.

CERTAMEN II.

Rationibus Theologicis, & obiectionum solutione eadem veritas stabilitur.

1 PRobatur primò ratione. Iudiciaria hæchumanitatis Christi potestas, quia hæc humanitatis Christi dignitas, & potestas illi non repugnat, eámque maximè decet, debita insuper ipsi est, & vnionis hypostaticæ iure, & suorum meritorum titulo: ergo fuit Christi humanitati concessa: sicut de aliis dignitatibus humanitatis arguebamus. Probatur secundò; quia Regiæ & Sacerdotalis dignitatis purè creatæ est iudicare de rectè factis vel secus subditorum, legúmque, & Dei, & suarum obseruatores præmiare, transgressores punire: ergo, & eminentioris vtriúsque dignitatis, & regalis, & Sacerdotalis humanitatis Christi erit de subditorum omnium suorum benè, vel malè factis iudicare, obseruantes præmiare, & transgredientes punire. Imò in humanitate Christi prior est, quàm in Regibus, & sacerdotibus purè creatis ad hanc potestatem iudiciariam ratio, vt diuinarum etiam legum transgressiones, vel obseruantias diiudicare, præmióque, vel pœna compensare debeat. Cum enim gratiæ omnis ad earum obseruationem meritis suis author, Dominúsque, quà homo sit, de bono, vel malo vsu gratiæ suæ quemque iudicare, debitáque mercede afficere ad eum in primis, qua hominem, spectabit: quam sanè rationem sæpè in Euangelio suo Christus Dominus variis parabolis, ac similitudinibus expressit: hominis, viri nobilis ac Regis, minas, talenta, & alia seruis suis ad negotiationem impertientium, ac postea rationem negotiationis cum illis ponentium, industrios præmiantium, desides & socordes punientium.

2 Succedant pro hac veritate plures non inefficaces congruentiæ. Prima sit S.Th. loco citato: quia oportuit ad suauem iudicij, cum hominibus præsertim, habendi prouidentiam, vt per hominem iudicarentur. Sit secunda ex Augustino t.9. tract.13. in Ioan. ante med. quia mediâ corporum resurrectione per Christi humanitatem factâ, homines ad iudicium finale vocantur: ac proinde, & sunt ab ipso iudicandi: nam vocatio authoritatiua, dignáque homine Christo, ac non seruilis, qualis erit Angelorum iudicij denuntiatorum, à sola iudiciaria potestate esse potest. Tertia sit ex eodem Augustino t.4. tract. de vera religione c.31. à med. quia æquum est, vt iudicandi omnes iudicem suum videant: atqui Christus, quà Deus videri ab hominibus iudicantibus nequit: mali siquidem, ac reprobi homines Deum videre non poterunt: ergo Christus, qua homo iudex constituendus fuit. Sit quarta, & vltima nostra: vt nimirum Deus suam causam cum malis, ac probis hominibus in eorum damnatione ampliùs, apertiúsque iustificaret: cum ea sententia in reprobos feratur ab homine, non solùm ipsis affini, sed adeo antehac amatore, vt in humanitate illa, qua eos condemnat, tot tantáque pro eorum salute opprobria, tormenta, crucem denique plagas, & mortem pro eorum salute pertulerit. Atque hanc quidem, fortasse nostrarum amore, non iudicamus inefficacem.

3 Contra hanc Catholicam veritatem obiicitur primò. Iudiciariæ potestatis est, debitam malis ac bonis mercedem conferre: atqui præmium bonis conferre non est Christi, qua homo, sed qua Deus est: ergo, nec iudiciaria potestas est Christi, quà homo est, sed qua Deus. Minor, quæ sola probatione opus habet, suadetur: quia iustos, seu bonos præmiare est eos beare: atqui humanitas Christi non potest, sed sola diuinitas: ergo humanitas Christi non potest bonos præmiare siue eis mercedem conferre. Distinguo maiorem *conferre mercedem physicè, & executiuè* nego maiorem; *conferre iudicando*, quæ cuique præmij, vel supplicij debeatur; *ac præcipiendo*, vt infligatur suplicium, vel præmium donetur, concedo maiorem. Id quod in omni humano iudicio & potestate claret. In quo iudices, & Principes, nec præmium, nec pœnam iudicatis physicè infligunt, sed ministri alij. Et distinguo minorem *non confert* physicè executiuè mercedem, fateor maiorem, in quo solo sensu probatur; *non confert iudicatiuè*, seu præceptiuè nego minorem, & nego consequentiam. Quæ quidem solutio planior, facilióque est ea, quam huic obiectioni dedit S. Thomas; cuius vim, & profunditatem me non assequi fateor ingenuè.

4 Obiicit secundo S. Thomas: iudiciaria potestate in homines occulta cordium iudicanda sunt: ergo eius tantum erit iudiciaria potestas, cuius fuerit occultorum cordis scientia: atque hæc propria est Deitatis, non humanitatis Christi: ergo, nec humanitatis Christi erit iudiciaria potestas. Sublumptum probatur ex Psalmista dicente *scrutans corda, & renes Deus.* Et Hierem.17. *Prauum est cor hominis, & inscrutabile: quis cognoscet illud?* Ego, *Dominus scrutans corda, & probans renes, qui do vnicuique iuxta viam suam.* Respondet bene S. Th. distinguendo sublumptum. Cognitio secretorum cordis solùm conuenit Deo *de se, ac per se* concedo antecedens; absolutè nego. Eam quippè Deus potest communicare, communicauítque de facto plurium secretorum cordis scientiam sanctis pluribus tam in lege veteri, quam in noua Euangelica: Christo autem, qua homini, omnium etiam secretorum perfectissimam cognitionem dedit. Vnde Apostolus: *Nolite ante tempus iudicare, quoadvsque veniat Dominus,* Iesus in secundo aduentu, *qui, & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Ad Rom. 2. *in die cum iudicabit Deus occulta hominum per Iesum Christum.*

5 Obiicies tertiò: quia ad Deum, & supremum iudicem spectat præmia iustis, & pœnam malis taxare pro meritorum quantitate: ergo antequodvis iudicium humanum Christi, iam est sententia à Deo lata: solúmque relinquitur humanitati Christi illius promulgatio, quæ non est sententia, aut iudicium proprium. Ergo humanitas Christi iudicare nequit. Nego consequentiam primam. Nam iudicium illud primum Dei non est sententia quousque voluntas efficax accedat inferendi pœnam, vel conferendi præmium. Etenim de malis operibus viuentium, quia absolutè non iudicantur, eiusmodi iudicium adest diuinum, & tamen quia voluntas efficax absolutè eos præmiandi vel puniendi abest, absolutè non iudicantur. Circa præmium autem, vel pœnam æternam, ad quam absolutum iudicium, de quo loquimur in præsenti, est in Deo primum iudicium; & voluntas taxans eiusmodi præmium

decedentibus in gratia, & pœnam hanc decedentibus in peccato vniuersim: at hæc non sunt sententia, sed lex, & regula, cui iudex omnium hominum in particulari in ferendo iudicio se conformabit: non secus, ac iudices humani in puniendis hominibus se legibus Principum, & populorum conformant, cum sententiam in reos ferunt, quin ob id ex iudiciaria potestate non se gerere censeantur. Humanitas ergo Christi de singulis hominibus sententiam iuxta Dei legem generalem feret ex iudiciaria sua potestate, cui Deus è suprema sua potestate omnino subscribet: sicut Princeps suis legibus conformes iudicium suorum sententias confirmat.

QVÆSTIO II.

De subditis eiusmodi iudiciariæ potestatis humanitatis Christi.

CVnctos homines iudiciariæ huius potestatis humanitatis Christi subditos esse ea omnia probant testimonia, quæ hactenus eam de humanitate Christi potestatem probarunt: atque insuper Paulus 2. Corinth. 15. & ad Rom. 14. expressit dicens: *omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt vnusquisque referat propria corporis prout gessit*: quare de solis Angelis controuersia esse potest, sintne à Christo ex hac iudiciaria humanitatis potestate iudicandi?

CERTAMEN I.

Aliorum opiniones.

1 ANgelos iudicio vniuersali adstitutos, vt Christi stipatores satellites, & iudicis ministros, dubium non est. An vero adstituri sint, vt iudicandi? Origen. hom. 13. in Lucam, & 20. ac 24. in numer. asserit: quia de operibus, quæ in Beatitudine gesserunt iudicandos à Christo homine censet erroneè. Quin locum habeat benigna S. Th. interpretatio 1. p. q. 113. art. 4. ipse autem 3. p. q. 59. art. 6. affirmat iudicandos. Primo indirectè, ratione eorum, quæ per ipsos in commendatis hominibus aguntur: quorum dispensatio ex meritis Christi est. Secundo, quatenus ex præmio commendatorum sibi hominum gaudium bonis Angelis accrescet; ex pœna autem condemnatorum malis Angelis augescet pœna iudicio illo, atque æternè in infernum ab eo die recludentur, vnde Marci 1. apud Iesum Dæmones conquerebantur: *venisti ante tempus perdere nos.* Sed hæc omnia, inquit, solo Dei iudicio directè de eorum meritis, vel demeritis habito fient, non ex iudicio Christi hominis: cùm eis ad bene operandum gratia, non è Christi meritis, sed ex Dei voluntate sola fuerit collata. Sequuntur S. Th. eius interpretes Dominicani ibi, atque alij Dominicani in 4. d. 47. vbi & S. Th. cum pluribus ex antiquis q. 1. art. 3. quæstiuncula 4. Valentia t. 4. d. 11. q. 4. punct. 2. Vasquez d. 49. cap. 2. num. 10. §. *Hanc igitur sententiam* versus finem.

2 Contra verò Angelos omnes de suis operibus, meritisque, ac demeritis iudicandos à Christi humanitate fore: præmiumque, vel pœnam, etiam essentialem, ipsius sententia reportaturos docent S. Bonau. in 4. d. 47. art. 1. q. 4. Ricard. q. 6. Soar. 3. p. t. 2. d. 57. sect. 9. §. *secundò dicendum est* probarique potest authoritate Iustini Mart. dialogo cum Triphone recitati, & laudati ab Irenæo. 5. contra hæres. cap. 33. ab Euseb. Cæsar. 4. histor. cap. 17. alias 18. à Nicephoro lib. 4. cap. 6. qui omnes ideo aiunt Dæmones nondum igne inferni puniri, nec puniendos, quousque iudicio vniuersali à Christo habendo damnentur. Addit Oecumen. non solùm eo vsque ignem inferni non passuros, sed ignaturos etiam sibi esse paratum, vt deinceps torqueantur. Sed duo hæc etsi à tantis Patribus addita, asserenda ac defendenda minimè sunt: neque eis admissis conclusio, quoad essentiale præmium, & pœnam probatur: quia igneus dæmonum cruciatus ad accidentalem pœnam, non ad essentialem, spectat: vt in damnatis omnibus contingit, quorum essentialis pœna in privatione visionis Dei consistit. Secundò, neque pœna sensus, siue cruciatuum valori demeritiuo peccati Angelici in omnibus Angelis videtur sub iudiciarium Christi potestatem cadere posse.

3 Tertia sententia esse potest: quoad pœnam & præmium essentiale plures Angelos, ac dæmones iudicandos à Christi humanitate fore, non autem omnes, siue Dæmones, siue Angelos. Ratio est facilis ex dictis contro. 6. d. 3. q. 3. & contro. 7. d. 4. q. 3. cert. 2. num. 4. Etenim præter Angelos primorum Parentum custodes, ac eorundem parentum tentatores dæmones, reliquis siue bonis siue prauis Angelis omnia dona gratiæ etiam auxiliantis, ne laberentur, Christus fuit promeritus: ergo Christus de bono, vel malo eorum vsu transgrediendo, vel obseruando eos iudicabit. Consequentia est legitima probatáque satis q. 1. cert. 2. sub med. atque admissa ab aduersarijs Vasquez, & Soar. pro sententia 1. citatis. Etenim ad gratiæ Dominum & authorem iudicium de bono eius vsu spectat, vt mille parabolis Christus Dominus Scribis & Pharisæis, ac Discipulis suis docuit in Euangelio. In his autem omnibus opinionibus, nostrisque conclusionibus subijciendis aduertendum est de iudicio vniuersali esse intelligendas. Cum enim Christus Dominus damnationis, vel saluationis Angelorum tempore nondum existeret, neque eis damnandis, vel præmandis sententia sua intercessisse certum est: nemo enim nondum existens actus iudicandi exercere vllatenus potest: quare neque sententiam valet proferre.

CERTAMEN II.

Nostræ sententiæ conclusiones.

1 DIco primò: Christus quà homo Angelos omnes iudicauit vniuersali iudicio saltem quoad præmium, & pœnam accidentalem. Est conclusio omnium Patrum, & Theologorum, prosecunda sententia. Probatur 1. ex 1. Corinth. 6. *Nescitis, quia, & Angelos iudicabimus*, eo nimirum modo, quo Apostoli cum Christo in vniuersali iudico iudicari dicuntur. Neque solum iudicio indirecto, quo hominum, vel Angelis commendatorum, vel à demonibus tentatorum iudicandi sunt, sed directo quoad præmium, vel pœnam saltem accidentalem eorum. Etenim eodem modo iudicandos à se, & perfectis viris Angelos, atque mundum docent, vt bene Ambrosius ibi, atqui mundus directè iudicandus à Christo, & ab Apostolis iudicio illo vniuersali est: ergo & Angeli ita etiam sunt iudicandi. Confirmatur: quia iudicium solum indirectum alicuius, absolutè & propriè iudicium illius, siue de illo non est: ergo, cùm absolutè dicitur Angelos iudicandos esse, directè iudicandos esse dicitur. Probatur secundò ex Clemente Roman 7. constit. cap. 33. & Lactantio Firmiano lib. 7. cap. 26. dicentibus venturum Christum in throno regni sui ad condemnandum diabolum mundi deceptorem: atqui cuiusmis condemnati proprium, directúmque de eo iudicium importat, vt patet: ergo directo iudicio mali Angeli, quare & boni iudicandi à Christo sunt.

2 Probatur tertiò conclusio ex 2. Petri. 2. vbi dicitur:

tur: *si Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos in iudicium reseruari.* Vtique iudicandos, & puniendos, vt exponunt August. 11. de ciuitat. Dei. c. 33. & lib. 21. c. 23. & lib. de natura boni. c. 33. cui sententiæ accinit S. Andræas Apostolus apud Abdiam Babylonic. lib. 3. Confirmatur: quia, licet ex hoc loco malè intulerint Iustinus Martyr, Irenæ. & reliqui Patres citati cert. 1. num. 2. Dæmones vsque ad diem iudicij igne inferni cruciandos non fore: ast bene seruari in iudicium vniuersali Christi cruciendos intelligunt, siue, vt crucientur: ast iudicium de alicuius cruciatibus directum est: ergo iudicio vniuersali Dæmones à Christo iudicabuntur. Dixi bene construi, & intelligi ab eis Patribus Petri locum, vt in diem iudicij seruandi Dæmones dicantur cruciandi, siue, vt crucientur. Licet enim statim, atque peccarunt, priuato iudicio iudicati à Deo fuerint, atque in gehennam ignis immissi, sicut homines in peccato ante Christum morientes, non tamen iudicio vniuersali, quo, & cum his iudicabuntur à Christo, perpetuóque in Inferno recludentur, & carcerabuntur, ne in hunc prodeant mundum. Sicut Apocal. 12. & 20. Diabolus, qui seducebat eos dicitur: *missus est in stagnum ignis, & sulphuris vbi, & Bestia, & Pseudo Prophetæ cruciabuntur die, ac nocte in sæcula sæculorum:* atqui homines, Christi etiam antecessores, dum iudicio illo vniuersali de suis cruciatibus æternis sententiam audient, directè iudicabuntur, licet longè antea iudicio priuato fuerint à Deo damnati: ergo, & Dæmones directè tunc iudicabuntur.

3 Dico secundo: Angeli omnes quod præmium, & pœnam suarum actionum essentialem iudicio illo vniuersali à Christi Domini humanitate iudicabuntur. Habet eosdem Patronos. De eorum pluribus constat ex peculiari ratione data ex nostris principiis pro tertia sententia cert. 1. num. 3. quia exceptis custodibus, & tentatoribus Protoparentum nostrorum, Angelis omnibus gratiam, primam etiam auxiliantem, ne laberentur Christus fuit, quà homo, promeritus: ergo iudicium de eius bono vel malo vsu ad ipsum spectat. Probatur secundo: quia nequit iudicium pœnæ cruciatuum ob prauam actionem alicuius ad aliquem spectare, quin de tota eius malitia iudicium ferendum sit: ac proinde de toto demerito, & pœna ipsi debita, cuius precipua pars est pœna essentialis: atqui iudicium pœna cruciatuum ob transgressionem malorum Angelorum ad Christi humanitatem spectat: ergo, & iudicium pœnæ essentialis illorum: ergo, & præmij essentialis, & accidentalis bonorum: tum quia indecens Christum hominem esset de solis malis Angelis iudicare posse: tum quia ad bonorũ honorem pertinet publico illo vniuersalis iudicij plausu, & laude præmiari. Probatur tertiò: quia vniuersalis iudiciaria potestas, etiam in Angelos humanitati Christi est possibilis, atque ipsam maximè decet: ergo ei fuit de facto concessa. Probatur quartò: quia ex Angelis, & hominibus vna moralis, & spiritualis Respublica coalescit: ergo oportet, vt tota sub vno, vtrorúmque, quoad præmium, & pœnam, Christo qui omnium Princeps, & Rex est, iudice sit.

4 Duo opponi hæc possunt. Primum: quia iudiciis particularibus Angelorum Christus iudex non est: cum ante ipsum fuerint peracta, & absoluta: iudicium autem vniuersale iudicium proprium non sit, sed particularium propalatio, & euulgatio, quæ iudiciariæ potestatis actus non est. Sed obiectio hæc multum probat, scilicet vniuersale iudicium non esse proprium actum iudiciariæ potestatis hominis Christi, quod est erroneum, contra expressa Scripturæ testimonia, quæ saltem omnium hominum, etiam antecessorum Christi iudicium proprium vniuersale habendum, quorum iam à Deo priuata habita fuere, manifestè statuunt. Qua de re q. 3. cert. 1. secundùm: quod Christus solùm dicatur iudicaturus viuos, & mortuos, scilicet homines non autem Angelos. Sed nunquid in viuis Angelis intelligi nequeunt? Secundò, licet non intelligantur, solùm euincitur ibi expressum non esse iudicium futurum à Christo de Angelis: ast alibi citatis testimoniis continetur, atque illo Ioan. 5. *omne iudicium dedit filio.* Denique dices: de eis solùm posse Christum iudicare, quorum gratiæ author fuit: ast non fuit gratiæ omnium Angelorum per nos. Respondetur posse quidem de eis eo titulo, sed de eis, & reliquis obrationes datas.

QVÆSTIO III.

De actibus iudiciariæ potestatis humanitatis Christi.

DVO sunt vniuersim iudiciariæ potestatis creatæ actus: Alter discussionis causæ per testes, qui in Dei, atque humanitatis Christi iudiciis locum non habet. Suo enim modo vterque nostrarum actionum intuitionem habet, eásque omnes iudicandis instantaneè in memoriam reuocabit, vt propterea Malach. 3. dicatur *Accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis* iuxta Theodoret. & Hieronym. ibi, atque August. 2. de ciuit. c. 26. licèt, vt prauis nihil in eo iudicio occultum fore suadeat iudicis exacti in causæ discussione ad instar se gesturum Deus dicat Ioel. 3. Isai. 43. ac Christus Matth. 25. quare diuisio iudicij Dei, & Christi, in discussionem, & sententiam tradita ab Ambros. serm. 20. in Psalm. 118. vers. 2. Hilar. enarrat. in Psal. 1. Basilij hom. in eundem Psal. ad id *Non resurgent impij in iudicio*, & Gregor. M. 26. moral. c. 20. impropria est. Cum discussio solùm metaphoricè Deo, atque homini Christo conueniat. Alter actus iudiciariæ potestatis est ferre de causa discussa sententiam, qui propriè, & Deo, & Christi humanitati potest competere. Diuiditur autem hic actus communiter in actum iudicij particularis, statim, ac iudicandi statum viatorum, merendíque, ac demerendi egrediuntur, atque iudicij vniuersalis ad mundi finem habendi, & de vtroque examinare oportet, an actus propriè iudiciariæ potestatis humanitatis Christi sit. Sed priùs vtrumque iudicium statuendum est.

CERTAMEN I.

Iudicium vniuersale statuitur.

1 VNiuersale iudicium futurum à Christo Domino esse ea omnia suadent, quæ pro potestate iudiciaria hominis Christi, siue in Angelos, siue in homines ex Scriptura, & Patribus protulimus, nec locum dubitationi reliquit Catholicis Christus Dominus in Euangelio: vbi ipsius iudicij à se habendi formam rigorem, & reliqua præter diem adeò minutè, non semel designauit, vt non tam futuri prænuntium, quam præteriti exactissima historia, quæ rem ipsam oculis præsentem faciat proposuisse videatur. Quod autem vniuersale illud iudicium, & proprium iudicium sit, & actus proprius iudiciariæ potestatis, docent Patres, & Theologi omnes ad vnum: atque est planè dogmaticum sæpiúsque in Euangelio expressum, iisdemque Scripturæ testimonis expresse traditum. Etenim iudicium propriè actus proprius iudiciariæ potestatis est: atqui vniuersale iudicium propriè eis locis traditur expresè ab Scriptura: ergo traditur expresè ab Scriptura actus proprius iudiciariæ potesta-

tis in illo. Minor probatur primo: quia iudicium vniuersale traditur expresè ab Scriptura sine vlla limitatione, vel adiuncto, ex quo impropriè eam vocem accipi denoteturitem nullibi aliàs in Scriptura est aliquid ex quo impropriè vsurpandum eam vocem locis illis suadeatur: deinde nullum ex propria eius vocis acceptione absurdum in Theologia infertur:ergo propriè est accipienda:ergo propriè est in eis locis traditum, & intelligendum iudicium. Probatur secundò: quia in eo iudicio expresè dicitur Christus sententiam prolaturus in causis omnium: atqui hic est actus proprius iudiciariæ potestatis.

2 Sed tamen grauis contra hanc Catholicam veritatem sese attollit difficultas ex veritate alia Catholica de iudiciis particularibus. Vt enim cert. 2. monstrabimus, statim, ac vita homines functi sunt, eorum animæ, siue à Deo, siue à Christo, ex quo hic reuixit, de prauis ac bonis operibus in corpore gestis iudicantur: atque vtrorumque mercedem gloriæ, vel inferni tormenta quisque ex ea sententia subit: ergo in vniuersale iudicium integrum ius dicendi sententiam de eisdem causis non seruatur: imò nihil in eo iurisdictionis exercebitur. Probo consequentiam: quia prolata sententia particularis, nec reuocari à Christo potest, nec confirmari: præcipuè, quæ à Deo de animabus hominum antecessorum Christi prolata est: à quo supremo iudice non est ad hominem Christum, qua talem, inferioris potestatis, & dignitatis iudicem prouocatio, siue appellatio, quæ firmius iudicium, & sententiam Dei reddat. Quæ actiones solùm videntur à iudiciaria potestate Christi posse procedere: imò neque sententiæ illius particularis intimatio, siue denuntiatio ad animas iudicatas restat facienda: cum in iudiciis particularibus post hominis obitum habitis vel habendis, cuique animarum sententia à iudice Deo vel Christo iudice intimetur, eamque vnaquæque audiat; ita vt deinceps de sua sorte anxia, dubiaue esse non possit: ergo in illud iudicium vniuersale sola euulgatio sententiæ illius in vnamquamque latæ priuatim facienda restat; sorsque vniuscuiusque bona vel mala propalanda: atqui euulgationis huius actus potestatis iudiciariæ non est, sed Scribæ potius, vel præconis: ergo vniuersale illud iudicium non est actus proprius iudiciariæ potestatis, siue proprium iudicium, sed solùm iudicium, quoad apparentiam.

3 Neque satis est, si dicas euulgationem illam sententiæ particularis nomine alterius factam non esse actum potestatis iudiciariæ, sed scribæ, vel præconis; secus autem si nomine proprio fiat, & imperatiuè, nec solùm recitatiuè, vt facienda à Christo dicitur illis verbis *ite maledicti in æternum* &c. *& venite benedicti Patris mei* &c. etenim, cum erga antecessores homines Christus Dominus, qua homo, sententias particulares non tulerit, aut protulerit eas nomine proprio, &, quasi ex sua potestate, non nisi quoad speciem poterit euulgare. Respondeti tamen facilè his potest in iudiciis priuatis hominem totum, nec sententiam audire, neque in ipsum Dei sententiam ferri, sed solùm in animam, quæ dubio procul homo non est, sed pars eius fuit, erítque in resurrectione, ac deinceps per æternitatem. Etenim, cùm in mortis instanti, in quo primo homines non sunt, & iudicentur homines priuatim, & particularis Dei feratur sententia, non homines iudicantur, audiuntque sententiam, sed animæ, quæ quia in hominis republica caput princeps, & moderatrix corporis fuit, statim, ac gubernatione decedit, merito, licet anticipato ad iudicium, & sententiam in totum hominem ferendam, audit, incipítque pœnas luere. Si ergo sola anima iudiciis priuatis iudicatur, post resurrectionem verò totus homo ex anima & corpore constans, quod antehac iudicatum non fuerat, sententiámque non audierat, aliquid profectò iudiciariæ potestatis Christo homini exercendum in vniuersali iudicio erga homines relinquitur: ac proinde iudicium illud, non pura euulgatio sententiæ alterius iudicis, eiúsque nomine faciendæ, sed vera, ac stricta sententia humanitatis Christi proprio nomine, authoritate, & potestate facta censenda est.

4 Sed verò in Angelis, quos propriè vniuersali iudicio iudicandos, vtpote iudiciariæ potestatis Christi subditos à nobis designatos, recrudescit difficultas. De eis enim ipsis omnino iam priuatim iudicatis nó apparet, quo pacto sententia quæ propriè sententia sit, ferri postea vniuersali iudicio ab humanitate Christi, dicive proprio nomine queat: ac aliquid præter euulgationem sententiæ alienæ, scilicet Dei, eiúsque nomine, quæ actus proprius iudiciariæ potestatis non sit, contineat. Cui tamen difficultati tripliciter occurri posse videtur. Primò: si sententia illa Dei tantum sit lata in Angelos (& idem de animabus antecessorum Christi dici potest) vsque ad tempus iudicij vniuersalis, quo à Christo similis pœnæ, vel præmij per æternitatem duraturi sententia feratur: quam posterius natura Deus, vtpote supremus omnium iudex confirmat. Id quod videtur satis indicare locus Petri datus q. 2. cert. 2. num. 2. *rudentibus, inferni detractos in terrarum tradidit cruciandos in iudicium reseruari.* Secundò: si dicatur ex libero Dei decreto huius priuati Dei iudicij confirmationem Christo homini esse referuatam, cum omne Dei iudicium datum à Patre est. Tertiò: si dicatur anteactum hoc priuatum Dei iudicium non nisi posterius natura ex præuiso Christi hominis, qua talis vniuersali iudicio, & sententia habitum adeò fuisse: atque in viuersalis illius confirmationem. Denique dici planius potest in priuato iudicio licet pœna, vel præmium operis taxata satis fuerit; at reipublicæ creaturarum rationalium, & publicæ vindictæ non esse satisfactum: quare similem sententiam proferendam à Christo esse cum eis solemnitatibus, quæ priuatis sententiis defuerunt: ast vindicta, & satisfactio publica actus proprius iudiciariæ potestatis planè est.

CERTAMEN II.

Iudicia particularia statuuntur.

1 DIcendum est contra Lactantium Firmian. animas corpore solutas, statúquæ viæ egressas, Angelósque omnes statim priuatim iudicari, atque adeo, vel Christo homine sententiam de suis operibus audire, præmiúmque, vel pœnam eorum recipere quin dubiæ, ac suspensæ de sua sorte, vsque ad iudicium vniuersale relinquantur, vt malè arebat Lactantius 7. institut. c. 21. & fortasse Ambros. 2. de Cain, & Abel. c. 2. & de bono mortis. c. 10. atque vetusti. Conclusio hæc est de fide, licet expresè in Scriptura nó habeatur. Illud enim ad Hebræ. 9. *statutum est omnibus hominibus semel mori, & post hoc iudicium.* Ex verbis ipsis satis de iudicio vniuersali post omnium fere hominum mortem explicaretur cum Oecumenio. Sed tamen, cum reliqui Patres de iudicio particulari post cuiuscúmque hominis obitum eum locum interpretentur; eam conclusionem eo loci contineri dubitari à viro Catholico nequit. Accedit concors Patrum de ea veritate sententia. Damascen. orat. de defunctis. *Animæ viri diuinitus illustrati, quod tum exhalamus spiritum, quasi in libra humanæ opera probantur.* Eandem supponunt Aug. de cura pro mortuis agenda c. 12. & M. Gregor. 4. dialogor. c. 36. & 38. probantes reuelationes de animarum aliquarum iudiciis statim post hominum obitum. Qua de re in sanctorum aliorum vitis extant exempla quam plurima.

2 Hanc ipsam veritatem late docent, & probant Augustinus idem 20. de ciuit. cap. 1. & 2. de anima, & eius

cius Orig. cap. 4. vbi habet. *Illud rectissime, & saluberiter creditur: iudicari animas, cum de corporibus exierint, antequam veniant ad illud iudicium, quo eas oporteat iam redditis corporibus iudicari.* Tertullian. lib. de anima cap. vlt. Probatur secundo: quia Patres animarum eorum, qui ante Christi mortem obierunt concordes status tam loco, quam mercede pro factis in vita distinxerunt. Dionys. 6. de Eccles. Hierarch. Aug. in Enchirid. cap. 108. & 109. lib. 13. de ciuit. cap. 10 tract. 49. in Ioan. S. Ignatius Mart. epist. ad Roman. Ambros. lib. 7. epist. 59. lib. 10. epist. vlt. Irenæ. lib. 2. c. 652. & 63. at, nisi præuio earum iudicio, finitisque earum causis, ea de animarũ loco, & statu distinctio non oportebat. Id quod ex historia epulonis diuitis, & Lazari Lucæ 10. indubitatum censet Ireneus, & Augustin. citato loco de anima verbis hisce: *quis aduersus Euangelium tanta obstinatione mentis obsurduit, vt in illo paupere, qui post mortem delatus est in sinuum Abrahæ, & in illo diuite, cuius infernus cruciatus exponitur ista non audiat, vel audita non credat?* Quid clarius?

3 Probatur tertio ex Eccles. 11. *facile est coram Deo in die obitus retribuere vnicuique iuxta vias suas, & in fine hominis denudatio operum illius.* Quibus, & iudicium, & retributio vniuscuiusque, statim, ac moritur, continetur. Quarto: quia iuxta diuersitatem statuum, in quibus homines decedunt, triplex animarum status & locus deputatus ab Ecclesia Catholica tota recognoscitur: & eorum, qui in gratia sine vllo debito pœnali decedunt, gloria, & cœlum statuitur iuxta ad Corinth. 5. *Scimus, quia, si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur ædificationem ex Deo habemus domum non manu factam, æternam in cœlis.* Vnde ad Philip. 1. num. 23. *cupio dissolui, & esse cum Christo* aiebat: statim nimirum post dissolutionem mortis, alias enim desiderabilius, meliúsque esset non mori statim, sed mereri: eorum autem animis, qui in peccato, infernum, & cruciatus esse docet Ecclesia: eorum demum, qui in gratia, sed non cum plena pro delictis pœnali satisfactione Purgatorium animis esse ait, quas & securas, certásque de sua beatitudine credit, licet non de cruciatuum suorum duratione determinatâ. Quod solum fortasse voluit Ambros. dum animas incertas de suo statu docuit, vsque ad vniuersale iudicium ex locis Esdræ 4. cap. 5. & 6. vbi id solum de animabus Purgatorij asseritur: at omnium harum animarum quoad præmium, vel pœnam suámque sortem certitudo, spes, ac desperatio nonnisi sententia à iudice audita, haberi potest, præterquam decedentium animis cum solo originali, qui fortasse sententiam non audient, certique aliunde à Deo fient de sui status, quem sibi connaturalem iudicabunt perpetuitate.

4 Ratione eadem veritas probatur: quia viæ statu finito, in hominibus per mortem, vnicuique, siue Angelis, siue homini, merendi ac demerendi tempus finitur: ac proinde & vniuscuiusque causa est conclusa: ergo ex natura rei statim erit iudicium de cuiusque actionibus, meritisque à Deo, vel eo, cui per Deum incumbit, habendum, ferendáque sententia: atqui, vt contra rei naturam differatur nulla est ratio; sed plures potiùs, vt iuxta rei naturam statim feratur sententia: atque in animas decedentium in mortali cur statim ferri sententia ante iudicium vniuersale debeat ostendimus cert. 1. num. 3. sub med. Decedentium vero in gratia animis non esse differendum iudicium suadet primo, quia æquum non est, vt finito certamine adeo difficili, in quo strenuè adeo animæ se gesserunt, æquales tandiu cum peccatoribus in statu formidinis, dubitationis, & anxietate de sua sorte relinquantur. Maximè cum eis oriunda necessario afflictio neque ipsis ad salutem, neque Deo ad gloriam inseruire queat; quin prolixa adeo præmij dilatio Deum difficilem, & morosum remuneratorem argueret, non sine aliquali iustitiæ, nedum facillimæ suæ misericordiæ iactura.

5 Ex his liquidò apparet tempus priuatorum horum iudiciorum esse primum instans, quo primo Angeli, & homines viatores esse desierunt: quod in hominibus, vt diximus, est primum mortis instans, in quo & iudicium, siue sententiam audiunt animæ, & præmium reportant: quare iudicia, quæ aliquo post mortem tempore facta referuntur in nonnullis visionibus ab Aug. de cura pro mortuis, & Gregor. M. 4. dialogor. cap. 3. & in vita S. Brunonis, & Sancti Ioannis Elemosinarij apud Leontium. Atque ea, quæ à Cyrillo de exitu animæ, Leontio, & concionatoribus dicuntur decedentium animas separatas aliquandiu à dæmonibus accusari, ab Angelis defendi, atque de causæ exitu incertas hærere horrore plenas, vere quidem quoad substantiam, non quoad modum iudicij, quod sine vlla discussione, atque instantanèe fit, dicuntur: appositè quidem, vt tremendi illius iudicij metus hominibus ingeneretur. Alia item iudicia priuata, quæ à sanctis viris visa leguntur apud Gregor. 4. dialogor. cap. 8. Bedam. 5. hist. Anglic. Ioan. Climac. gradu 7. scalæ Paradisi cum causæ discussione exactissima, atque sententia moribundi necdum tamen mortui rei, ad speciem solum iudicia fuere ex fine incutiendi hominibus iudicij horrorem, atque vt viuentibus iudicij diuini rigor, ac dilatæ pœnitentiæ metus incutiatur: cum enim ante mortem nullius causa finita, concluságue sit, non potera vera sententia ferri. Permittebat igitur Deus dæmonibus, in durorum peccatorum aliquot pœnam, vt ea omnia ipsis repræsentarent, atque illos eiusmodi repræsentationibus in desperationem salutis vrgerent, ageréntque. Iudiciorum priuatorum, quæ à Deo ante Christi mortem habita sunt nulla est difficultas. Sed de his solum, quæ à Christi humanitate sunt habita, vel habenda. Discutietur autem commodiùs cert. 3.

6 Sciendum denique est iudicia alia diuina particularia esse præter ea, quæ in instanti egressionis ab statu viatorum creaturis rationalibus vsu venit: quæ quidem occulta Dei iudicia dicuntur, atque hominibus adhuc viuentibus accidunt sæpè. Dicuntur autem occulta, & secreta Dei iudicia, quia reis non denuntiantur à Deo iudicâte, sed de Dei in ipsos sententia, & iudicio insci homines pœnas luunt: quod in iudiciis priuatis post viæ, seu vitæ finem à Deo habitis nusquam contingit, in quibus semper sententia sic iudicatis denuntiatur. Sunt autem ea priuata, & secreta Dei iudicia, in quibus Deus ob venialia etiam peccata specialibus & efficacibus auxiliis, aliisque gratiæ suæ donis homines priuat; vel ob bonum gratiæ vsum vberioribus cumulat gratiæ suæ donis. Sic sæpe Scriptura ait Deum homines deserere, excæcare, atque obdurare ob peccata; contra vero virtutis studiosis, & in sanctitatis exercitio industriis viris opem ferre, ampliorâque gratiæ dona conferre. Vbi autem præmium ob merita, ac pœna ob demerita à Deo confertur: iudicium abesse non potest. Quare Augustin. 20. de ciuit. cap. 1. ac reliquique Patres sub priuato iudicio duplex iudicium distinguunt; aliud post hominis vitam, aliud viuente homine iudicato, quod & occultum appellant, vt dicebamus.

CERTAMEN III.

Iudicia particularia plura, non tamen omnia sunt à Christi humanitate.

1 DIco primò. Plura iudicia priuata directa de operibus, eorúmque mercede rationalium creaturarum ab humanitate Christi non fuere. Probatur conclusio: quia ante Christi aduentum Angeli omnes, atque homines plures iudicati sunt: quo tempore à Christo nondum existenti iudicari priuato illo iudicio non potuerunt: quare illud à solo Deo præ-

ractum fuisse certum est. Id quod tam de iudicio priuato, cum primum illi viatores esse desierunt habito: quàm de iudicio alio priuato, quod occultum nominatur; habetúrque de iis, qui adhuc viatores existunt, intelligendum est: cum æque de vtrisque iudiciis ratio facta probat, vt consideranti patebit. Verùm quoad accidentale præmium, vel supplicium post Christi aduentum, & præcipuè ipsius mortem (v. g. gaudij de pœnitentibus peccatoribus, & denuo saluatis in Beatis omnibus, pœnæque de accessu nouo comdemnatorum in damnatis) de eis etiam, qui antecesserunt habitum iudicium ab humanitate Christi fuit. Id enim Christo, cui omne iudicium traditum à Patre fuit, & Beatis glorioſius est, atque damnatis acerbius: nec ratio assignata pro præcipua conclusione quidquam contra hoc præstat: cum iam Christus, iudiciariáque eius potestas existerent.

2 Dico secundò: priuata omnium hominum, qui post Christi mortem iudicati sunt, iudicia non occulta à Christi humanitate fuerunt. Non est adeo communis conclusio, neque adeo in Scriptura expressa. Eam tamen docent Soarez 3.p.t.2.d.52.sect.2.§. *Tertio omisso* atque à reliquis Theologis prætermissa potiùs fuit, quàm negata. Probatur ex illo Ioan. 5. *omne iudicium dedit filio* similibúsque supra datis: quæ cum de iudiciis, etiam his priuatis non occultis, quæ sub omni iudicio continentur, intelligi sine vllo incommodo possint, Christóque glorioſum, vt homines intelligant Christi misericordia saluandos, vel iudicio damnandos se fore, in ipsiusque reuerentia, & timore viuant, gratúmque eam quà hominem satagant habere. Quam sanè rationem Christus Dominus eo loco subiunxit dicens: *vt omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem.* Ad hanc etim conclusionem faciunt prima, tertia, & quarta congruentia datæ q.1. cert.2. num.2. quæ in iudicio priuato non occulto, in quo animæ è vita decedentium sententiam super anteactis suis opeibus audiunt, eandem habent energiam sicut & duæ rationes datæ ibidem num. 1.

3 At dices: si omnes animæ à Christi humanitate iudicantur: ergo, vel Christus ad hominis decedentis locum aduentat; vel animæ ad Christum deferendæ sunt, vt sententiam audiant: atqui neutrum fieri potest: ergo non iudicantur priuato eo iudicio animæ omnes morientium post Christum. Minor probatur; & primò, quòd Christus ad morientium loca non veniat (licet id videatur docere Innocent. 3.2. de contempu mundi. c.43. Euuodius Carthus. t.3. c.46.) Tot enim hominibus morientibus per instantia singula oporteret Christum in perpetuo esse motu, pluribúsque præsentiis circunscriptiuis replicatis: atque iudicens est iudicem tantum ad iudicandos reos venire, ac non potiùs hos ad ipsius tribunal deferri. Sed neque id fieri potest (vt putare videntur Augustin. de vanitate sæculi. c.1. Bernad. c.2. meditat. Hugo Victor. 1. de anima. c.2. Chrysost. hom. 14. in Matth. & 46. ad populum) Etenim ad cœlum vbi Christus est ad dexteram Dei sedens, quò nihil coinquinatum ingredi potest, nequeunt iudicandæ perditorum animæ deferri. Item neque è loco corporum eo mutari instantaneè possunt, vt oportet, vt ibi in primo mortis instanti iudicentur. Respondetur facilè neutro opus esse, vt animæ à Christi humanitate iudicentur, sed satis esse & eleuentur intellectualiter ad sententiam audiendam: id quod Patres primi aduentum Christi ad animas, secundi aduentum animarum ad Christi tribunal apellarunt, vt bene Soar. §. *quocirca.*

Dico tertiò. Iudicia priuata occulta habita cum vinctibus hominibus post Christi mortem à Christi, vel anima, vel humanitate post resurrectionem fuere. Ita Soar. §. citato *Tertio omisso* vers. fin de Christi humanitate post resurectionem. Probatur ex Actor. 16. vbi Paulum, & socios volentes ire Euangelizatum Bityniam: *non permisit eos Spiritus Iesu*: in pœnam, haud dubiè, incredulitatis, & duritiei prouinciæ illius. Probatur secundò: quia, cum iudicia hæc occulta circa dona gratiæ, vel suspendenda in peccati pœnam, vel vberiùs donanda in præmium virtutis tota versentur, ad Christum hominem omnis in homines gratiæ fontem, caput, & authorem spectare in primis videntur. Pro hac etiam conclusione faciunt rationes Theologicæ, & prima, ac vltima congruentia datæ. q.5. cert.2. num. 5. & 2. Hæc sanè omnia, quæ de tota Christi humanitate iudicia hæc occulta suaserunt post resurectionem, de ipsius anima in triduo mortis eandem conclusionem suadent. Æquè enim glorioſum vtrique est, æquè que debitum atque æque respectu vtriusque est possibile.

5 Dico quartò: humanitas Christi, adhuc ante mortem, iudicia hæc occulta hominum præmiatiua exercuit, non autem punitiua eorum, licèt bene poterit punitiua Dæmonum. Triplicem partem habet conclusio. Prima de iudiciis præmiatiuis hominum. Probatur: quia ab instanti incarnationis iudiciariam potestatem ad ea etiam iudicia occulta habuit: atque iudicia hominum præmiatiua non opponebantur, sed conducebant eorum saluti, ad quam hominibus impertiendam ex fine incarnationis, suóque munere Redemptoris Christus homo venit, vixitque, quandiu vixit: ergo ea exercuit quandiu vixit. Secunda pars negatiua de iudiciis occultis punitiuis hominum probatur ex Ioan. 12. *si quis audierit verba mea, & non custodierit ea ego non iudico eum.* Ac rursus. *Non veni, vt iudicem mundum, sed vt saluificem mundum.* & c.3. *Non misit Deus filium suum, vt iudicet mundum, sed, vt saluetur mundus per ipsum.* In quibus continetur ratio à priori: quia ea iudicia occulta punitiua. Occulta, cum sint de gratiæ denegatione, muneri Redemptoris opponuntur: à quo, quandiu vixit, nusquam, vel leuissimo actu defecit. Tertia pars affirmatiua de iudicio punitiuo dæmonum constat: quia iudiciaria potestas munere Redemptoris illorum, quod nusquam habuit, ab eo exercitio non impediebatur: quare eis optata plura denegauit, atque ab hominum oppressorum possessione nolentes eiecit, aliásque sæpe compescuit. Quod totum ex iudicaria etiam humanitis potestate factum reor.

DISPVTATIO VI.

De adoratione, & cultu debito humanitati Christi.

MVLTA hic Doctores præter rem examinant, quæ disputationem onerent potiùs quàm honorent. Eiusmodi sunt de natura, & diuisione adorationis. Ad quam virtutem adoratio spectet? Quibusnam actibus exhibeatur? internis etiam & insensibilibus, an sensibilibus solùm, & externis? similiáque plura controu. de religione à nobis examinanda d. de adoratione in vniuersum sumpta. Inde tamen pauca, in quibus nulla Doctoribus controuersia est supponenda, quàm disputanda nobis in præsentiarum erunt. Adoratio igitur sic generatim definitur: *Honor alicui exhibitus in significationem excellentiæ ipsius respectu honorantis.* Vbi *honor exhibitus* genus est. Vnde Augustin. contra serm. Arrianor. c.23. aiebat: *Honorat omnis qui adorat: non verò adorat omnis, qui honorat.* Quoniam verò excellentiæ, quas præ nobis in aliis recognoscimus, atque honore exhibito recognoscere significamus, diuersæ, etiam de supernaturalibus

naturalibus loquendo (de quibus solùm in præsenti) sunt: pro earum diuersitate diuersas adorationis species diuidimus. Etenim excellentia perfectionis alia est purè increata, & diuina, pro qua adorationem *latriæ* assignamus: alia purè creata, vt est in Sanctis, & iustis ferè omnibus, ad quam adoratio terminatur: alia, quæ licet purè diuina, & increata non sit, ast Deum concernit, vt Dei Maternitas, ob quam Deiparam adoratione *hyperdulia* veneramur. Quânam ergo adoratione ex enumeratis Christi humanitas, siue Christus, quâ homo, non autem, quâ Deus, vel per idiomatum communicationem, adorandus sit, præsens disputatio disquirit, & primò quidem an adoratione *Latriæ*. Quâ in re quid in Ecclesia sit hactenus definitum examinandum prius erit. Deinde autem quid scholasticè similius sit verò. Tertiò an humanitati Christi adoratio duliæ possit exhiberi?

QVÆSTIO I.

Definitane hactenus fuerit adoratio latriæ humanitati Christi exhibenda.

HOC seorsim examinare placuit, tum ob varias doctorum ea de re sententias, tum, vt explorato, quid de fide sit, securiùs, ac liberiùs discursus Theologici circa rem ipsam adorationis humanitati Christi, siue Christo, quâ homini debitæ, procedant.

CERTAMEN I.

Doctorum placita, & historiæ fundamenta ponuntur.

1 VAsquez d.95. c.2. à num.6. definitum putat à Conciliis Alexandrino, & Ephesino I. locis recitandis, humanitatem Christi adoratione *Latriæ* adorandam esse. Huic subscripsere Asseclæ plures, & Bernal. d.69. sect.1. §.1. contra verò nusquam siue ibi, siue alibi definitum esse, docent Gabr. in 3. d.9.q.1. a.2. concl. 3. & 4. & in Can. lect. 3. & 4. Soar. d.53. sect.1. §.*ex hoc principio*. Lugo d.34. num.27. VVadingo. d.12. dub.4. num.34. in eademque procul dubio sententiâ fuere; plerique Theologi, tam ex antiquis, quàm ex Recentioribus, qui Latriæ cultum humanitati Christi deferendum negarunt, quos infra recitabimus q.2. solùm reprehendendi hic videntur Soar. §. *dico ergo primo*, & VVadingo num.35. quod affirmatiuam partem de mente Patrum, aliud contra Nestorium definientium, esse fateantur: cum quo non stat non esse definitam. Licet enim occasione erroris vnius, aliquid Concilia, & Patres definire possunt, definisseque dicendum est, quoties propositionum, quas definiunt, eum etiam sensum, & Patrum in eis mentem constiterit: quare, si in eis definitionibus sensus, & mens Patrum esse deprehenditur, affirmare humanitatem Christi adorandam esse adoratione Latriæ, affirmatiua pars definita dicenda est. Secundò, quo ausu VVadingo docet absolutè contra recognitam à se Patrum mentem humanitatem Christi non esse adorandam adoratione *Latriæ*; sed, vt res solidè, & exactè tractetur, ad Concilia & Patres veniatur.

2 Nestorius itaque, licet in vnitate personæ Christi sese Patribus opponeret, tamen in adoratione hominis Christi censuit eâdem adoratione, quâ Verbum esse adorandum, licet non eadem individua; sed specie solùm eadem: quin ex hac vnitate, & æqualitate adorationis, & dignitatis vtriusque personæ Christi vnionem moralem hominis, & Verbi, quod in humanitate, seu homine Christi inhabitat, statuebat, vt physicam Catholicam negaret. Constat hæc Nestorij, & suorum sententia ex Cyrillo Alex. in defensione anathematismorũ contra oppositiones Orientalium ad anathematismum 8. in huius, & aliorum expositione. Ex concilio Rom. sub Martino Pap. c.4. & 5. ex Ephesino Concilio can. 8. quocirca Cyrillus non tam de qualitate adorationis, quàm de vnitate personæ, & contra pluralitatem personarum in Christo cum Nestorio decertauit. Quoniam verò Eutyches ex vnitate personæ Christi Catholica vnitatem etiam naturæ per conuersionem vnius in aliam, vel commixtionem, & conflationem vtriusque in tertiam aliam hæreticè docebat, quo verbi naturam mutatam, atque imminutam deteriorisque dignitatis, & perfectionis inferioris videbatur asserere, ita de vnitate personæ Christi etiam quoad adorationem indiuiduè eandem egit Cyrillus, atque cum illo Concilia citata, vt in Eutychetem labi non viderentur.

3 Tria igitur contra vtrumque errorem statuuntur. Primum vnam personam adorari, atque vnica adoratione *Latriæ*, non autem duas, duabúsque Latriæ adorationibus, vt volebat Nestorius. Secundum: contra Eutychetem adorari Verbum etiam, vt vnitum humanitati adoratione *Latriæ*, neque ex vnione, quasi perfectio ipsi aliqua periret, aut decresceret, esse inferiori cultu adorandum. Tertium, Nestorij doctrinam de æqualitate adorationis personæ humanæ, & personæ Verbi, si diuersæ essent iuxta illius errorem, nequaquam posse consistere. Prima duo habentur epist. contra Nestorium 10. Cyrilli Alex. recepta à Concilio Ephesino his verbis: *cauemus etiam hoc modo loqui de Christo: propter eum qui induit, indutum veneror, & propter inuisibilem visibilem adoro*; (quia duo significantur) *sed vnus idémque Christus Iesus, vnigenitúsque Dei filius animo concipitur, qui vna adoratione cum propriè carne adoratur*. Similia habet anathematismus 8. Cyrilli, qui est Canon. 8. Concilij Ephesini 1. *si quis audet dicere hominem assumptum adorari cum Deo Verbo oportere, vt alterum cum altero* (*Nam qui dicit, cum, manifestè ostendit alterum cum, altero adorari*) *& non magis vna adoratione honorificari Emmanuelem, & vnam ei glorificationem adaptat propter hoc, quod Verbum factum est caro* quasi inde deterioris dignitatis Verbum sit, *talis anathema sit*, atque in eius Anathematismi defensione contra Orientales post multa aiebat Cyrillus: *igitur factus est anathematismus contra eos, qui modis omnibus diuidunt Emmanuelem in hominem propriè, & in Verbum Dei propriè: quem nobis vnum & eundem Theologorum sermo prædicauit*. Neque in his latum discrepat vnguem Concilium Alex. à quo primum Canones, & anathematismi citata Epist. contenti probati ad Verbum sunt. Similia plura habet Cyrillus ibidem, & in defens. anathemat. 3. atque Epist. ac Euopt. contra Theodoretum.

4 Cæterùm opponebant Orientales malè reprehendi Nestorium à Cyrillo in defensione 8. anathematismi de particula *cum* quasi supposita in Christo necessario diuidat: quandoquidem ipse in ea, defensione longè dixisset *Verbum vtpote vnus existens filius, cum sua carne adorandum*. Respondet autem ille ibi, & scholiis de incarnat. c.26. particulam *cum* absolutè distinctionem personarum Nestorianam in Christo significare: nemo enim cænare, ambulare, viuere secum dicitur; ex adiunctis verò corrigi posse, vt non eam significet, sed solùm partium suppositi eiusdem diuersitatem, vt ab ipso fuit præstitum per particulas *cum carne suâ*. Etenim illud *suâ* partem suppositi, & personæ vnius, quæ Christus est, apertè demonstrat. Inde etiam Cyrillus verbis citatis anathematismi 8. inconsequentiam Nestorij obiter carpit de æqualitate adorationis personæ humanæ diuersæ à diuina in Christo, quam nequit facere inhabitatio diuinæ in illa

per gratiam, & affectum, sicut in Elia, & Moyse, adhuc per idiomatum communicationem, ad quam inhabitatio Dei per affectum, & gratiam in homine satis non est: vt longius Nestorianos eâ de re persecutus ostendit latè Cyrillus idem in scholiis de incarnatione cap.27. quare multo magis sufficere ostendit, vt persona humana diuersa à Persona Verbi ratione eius inhabitationis æquali adoratione cum Verbo adoretur, vt volebat Nestorius. Ex quibus patet Cyrillum, & Concilia contra Nestorium contendere vnam tantùm personam esse in Christo, quæ adoretur adoratione *latriæ*, idque necessarium prorsus esse, vt ea adoratio hominem adhuc per idiomatum communicationem pertingat; ac denique vnione ad humanitatem eam personæ Verbi, quæ vna in Christo est, adorationem non impediri: quarè de humanitatis ipsius adoratione latriæ nihil Cyrillus, & Concilia egerunt, nedum statuerunt, sed solum de adoratione personæ Christi.

5 Et hanc quidem interpretationem illustriorem reddunt testimonia duo quæ potissima pro aduersariis iudicabantur ex 5. Synodo gener.collat.8.can.9.qui sic habet: *si quis in duabus naturis*, suppositò diuersis, *adorari dicit Christum*, sicut Nestorius, *ex quo duas*, adorationes, *introducunt separatim Deo verbo, & separatim homini: vel si quis ad inter emptionem, vel confusionem Deitatis, & humanitatis*, Eutychianam, *vnam naturam, siue substantiam eorum, quæ conuenerunt introducens, sic Christum adorat; sed non vna adoratione*, qua seorsim & secundum se, *Deum Verbum incarnatum*, quasi incarnatione deterioratum, *cum propria*, non confusa, *ipsius carne adorat, sicut ab initio Dei Ecclesiæ traditum est*: non autem ex tunc traditum est carnem Christi adoratione esse adorandam (quod adhuc est sub lite) sed vnam solam personam Verbi in Christo cum carne, nec confusa, nec conuersa cum Deitate, esse adorandam adoratione latriæ, ipsi secundùm se debitæ, *talis anathema sit*. Secundum ex Athanas. Alexandrino, quem sic recitat Cyrillus de fide ad Regin. col.4. & defensione anathematismi 8. *Confitemur esse illum*, Christum, *filium Dei, & Deum secundùm Spiritum, filium hominis secundùm carnem; non duas naturas* suppositò diuersas, *vnum filium: alteram quæ adoretur, alteram, quæ non adoretur; sed vnam naturam Dei Verbi*, id est vnam diuinam personam, *incarnatam adorandam cum carne sua vna adoratione*, qua secundùm se adoranda esset: cum per carnem deterioris conditionis non fuerit effecta.

CERTAMEN II.

Oppositionibus occurritur.

1 EX germanâ hâc Conciliorum, & Patrum explicatione aduersariorum fundamenta facilè subruent. Constat enim aliquid ampliùs definitum ab eis fuisse præter vnitatem personæ contra Nestorium, vt contendit Vasquez num.11. contra Soarez, non autem adorationem latriæ humanitati Christi deberi: in quo non discordaret Nestorius, vt dicebamus cert. 1. num. 1. sed in eo, quod vna adoratio indiuidua vnius personæ solum in Christo esset. Deinde contra eundem contenditur à Cyrillo, & Conciliis, non posse suppositum humanum, siue personam à diuina diuersam in Christo adorari æquali adoratione, ac diuina; ac proinde non posse in eius sententiâ, vnâ adoratione cum carne Verbum adorari, cum sint suppositâ diuersa. Tertio contra Eutychetem statuitur Verbum ob assumptam carnem nequaquam deterioris conditionis, & dignitatis effectum fuisse, ac proinde adoratione eadem, quâ secundùm se Deitas, & persona diuina adorandæ sunt, nempe latriæ, adorandas esse cum carne in Christo vnitæ sunt. Id quod expressiùs adhuc docuit Athanas. orat. 5. contra Arrian. sub init. *Nec istiusmodi corpus seorsim discriminatum à Verbo adoratione prosequimur: neque Verbum adoraturi, Verbum à carne longè seponimus. Sed cum sciamus, vt dictum est, Verbum carnem esse factum, illud iam in carne situm Deum agnoscimus.* Quid clarius? vnde respondetur facile omnibus Patrum testimoniis de adoratione Verbi cum carne sua, vna adoratione.

2 Sed instat Vasquez non renuentibus Soario, & Vvadingo proximè: saltem indirectam adorationem latriæ humanitatem attingere vnitam de mente Patrum esse: quia Cyrillus immediatè ad sententiam recitatam cert.1.num.4. initio eius rationem sic reddit: *quemadmodum scilicet hominis anima cum suo corpore honoratur.* Atqui animi corpus saltem indirectè eadem adoratione, atque animus: ergo, & caro saltem indirectè eadem Verbi vniti adoratione adoratur. Fateor me adorationem istam indirectam nunquam potuisse percipere: etsi enim ratione Verbi vniti, ac non ratione sui humanitati conueniat, ipsa tamen obiectum, quod adoratum esse debet, & directum ea adoratione, quæ ipsi ob ejusmodi vnionem debeatur, quæcumque illa sit. Respondeo ergo adhuc sub iudice esse an corpus eâdem adoratione, qua anima calendum sit, etiam cum ei est vnitum, vt bene Vvadingo num.34. §. *probatur secundo.* & vero similiorem esse negatiuam partem, vt ex probatione pro nostra sententia danda q.2. patebit.

Instant ex Epiphanio in Ancorato fol.3. *coadoratur autem cum ipso Rege etiam purpura quam gestat; vbi autem Rex hanc exuit, & in locum reposuit non amplius vestis purpura adoratur.* Eodem exemplo ad rem hanc vsus fuit August. serm.58. de verbis Domini *vultis, si quis vestrum, aut purpuram, aut Diadema regale iacens inueniat, numquid conabitur ea adorare? cum verò ea Rex fuerit indutus periculum mortis incurrit, si ea simul cum Rege adorare*, id est coadorare, *quis contempserit.* Respondetur hæc minus vrgere: nam purpuram Regis secundùm entitatem ratione coniunctionis cum Rege non esse æqualis dignitatis cum Rege certissimum est: quatenus autem Regem, cuius insigne est, cum eam Rex induit, non magis adoratur secundum entitatem, quam imago Regis, quæ secundum id, quod est, non adoratur, sed secundum id, quod repræsentat.

3 Secundo, nisi verba horum Patrum decurtata legantur, nil adhuc apparentis præsidij afferent aduersariis. Sic enim immediatè Athanas. cum sibi obiecisset; si saluator corporatus, seu verbum incarnatum adoratur *ergo adoras creaturam, ipsum corpus*: respondit: *ingens est vesania eorum, qui talia dicunt. Nam Rex purpura indutus ab omnibus adoratur. Numquid ergo purpura adoratur, aut Rex? manifestum est, quòd Rex*: non purpura. Vnde illa coadoratio purpuræ non secundum se intelligenda est, sed vel imaginis Regis ad instar, cuius insigne purpura est, vel sumpta carne, & humanitate pro supposito Verbi ac non secundum se præcisè, sed pro hoc homine, vt reipsa est idem, qui Deus, quin adorationi obsit caro vnita. Audi Augustinum immediatè ad verba obiecta loquentem: *ego dominicam carnem, imò perfectam in Christo humanitatem propterea adoro, quod à diuinitate suscepta, atque Deitati vnita est: vt non alium, atque alium, sed vnum eundemque Deum & hominem Dei filium confitear*: quatenus eadem persona, quæ filius Dei sine carne fuit, incarnata perseuerat, estque homo, atque adoratur cum homo adoratur. *Denique si hominem separaueris à Deo, vt Photinus, vel Paulus*, id est, si non idem sit Deus, qui homo, *illi ego nunquam credo, nec seruio.* Neque alius est sensus Augustini in Psalm.93. ad id *adorate scabellum pedum eius: Nemo carnem Christi manducat, nisi prius adorauerit, inuentum est quomodo adoretur scabellum pedum Domini: & non solum non peccetur adorando, sed etiam peccetur non adorando.* Quia idem est Deus, qui homo, & scabellum pedum ipsius secundùm humanitatem est, & Athanasij

thanasij de incarnat Verbi. fol. 2. *quia increati corpus factum est, ideo eius corpus dicitur, cuius factum est : ac proinde illi sacra offertis, adhibetisque vestram adorationem*, quam diuinam esse subdit: quia ita illius est, vt sit ipsa increata persona, cuius est.

4 Similia de coadoratione purpuræ cum Rege, sensúque eodem habet Damascenus pro nostra sententia recitandus q. 2. sed,

Instabis exemplo à contrario de timore tangendi ferrum ignitum, cui comparauerat humanitatem Christi cum Deitate Damascenus: vnde ait eadem adoratione cum illa esse adorandam, sicut eodem timore timetur, fugitúrque ferrum ignitum *quod timeo tangere propter ignem coniunctum, atque simul fugio ferrum, & ignem.* Verùm ferri substantia non timetur, sed ignis inclusus, licet, quia in ferro est, externè fugiatur.

Instas secundò ex Chrysostomo hom. 5. super Epist. ad Hebr. dicentem. *Reuera magnum, & admirabile, & stupore plenum est carnem nostram sursum sedere, & adorari ab Angelis, & Archangelis.* Sed hic non dicitur adorari latria, sed alia, quæ ad superiorem Angelica dignitatem humanitatis Christi pertineat.

Instabis tamen à Leone 1. ser. 1. de Ascēsione satis dici debere esse latriæ verbis illis. *Nec vllis sublimitatibus modum*, terminum iustum, *suæ proiectionis habitura*, humanitas, *nisi æterni Patris recepta confessu illius gloriæ sociaretur in throno, cuius naturæ copulabatur in Filio.* Respondetur sermonem esse de locali sessione, non de adoratione: de gloria verò Dei, cui dicitur sociari, solùm intelligitur sociari materialiter: quia opus non est, vt humanitas absit, vt Deus, cui vnitur adoretur.

Denique dices Trident. sess. 13. cap. 5. dicere indubitatum in Ecclesia semper fuisse latriam vero Deo debitam Eucharistiæ deberi, quia continet Deum, quem procul dubio continet humanitas. Sed inquiro an inde liceat inferre species Sacramentales, quæ Deum continent secundùm se adorari *latria* deberi? an solum, vt signa, & imagines Christi contenti? extremũ hoc Catholice dices: idémque probabis de humanitate, quod sine hoc argumẽto supra nos dedimus.

QVÆSTIO II.

Possitne Christi humanitas adorari adoratione latriæ.

INtegram discursui Theologico reliquit quæstio prima præsentis quæstionis materiam. Videndum igitur est an humanitas ratione Deitatis vnitæ eo vsque dignitatis excrescat, vt latriæ adorationem mereatur. Neque enim audiendus est Vvicleffus, apud Vvaldensem. 1. doctrinal. fidei a 3. c. 99. asserens humanitatem, à Verbo etiam dimissam, latria, vtpote Redemptorem adorandam esse; in quo, & errat, & implicat: cum à sola Deitate vnita possit esse Redemptor.

CERTAMEN I.

Negatiua sententia stabilitur.

1 LAtriæ adorationem perfectam, Deóque propriã humanitati Christi deberi docent S. Th. q. 25. a. 1. & 2. vbi Caietanus, & commentatores. Mag. in 3. d. 9. Albert. a. 9. S. Bonau. a. 1. q. 1. Ricard. a. 2. q. 1. Scotus. q. 1. §. *de tertio articulo.* Durand. q. 2. num. 7. Argent. a. 1. fine. Capreol. q. 1. a. 1. concl. 1. Almain. q. 1. Maior. q. 1. concl. 4. Marsil. q. 8. a. 2. concl. 1. & 2. Vvaldenp. t. 3. de Sacramentalib. c. 119. Vasquez Soarez, Vvadingo, & Bernal citati q. 1. Ex quibus nemo præter Vvadingo §. *dico secundo* directam adorationem latriæ humanitati Christi concedit, sed solùm indirectam, seu coadorationem, quatenus est pars Christi, & suppositi diuini directè adoratio. Quocirca Soar. §. *Secundò oportet* immeritò Durandum vitandæ singularitatis reprehendit, quia dixit humanitatem *latriâ* per accidens adorari: cum motum partis ratione totius quod mouetur, motum per accidens Aristoteles appellauerit. 5. 5. physicor. c. 1. quod ipsum de motu intentionali per adorationem fiue adorationis dicendum est. Nostram verò negatiuam conclusionem docent Rabbanus sic recitatus ab Alexandro : *Non enim adoramus eam*, humanitatem, *omnino in terram prostrati, nec sacrificamus, sicut Deo, quod nos ex nihilo creauerit, sed quod per ipsum redempti sumus: idcóque dicitur latria communi quadam significatione* (licet ratio hæc satis firma non sit) Alexand. 3. p. q. 30. m. 2. & 4. p. q. 2. m. 3. a. 1. ad vlt. Gabr. in 3. d. q. q. 1. a. 2. concl. 3. & 4. & in cauon. Lect. 50. dub. de hac re. Argentina supra. a. 9. sub finem oppositam Sententiam retractans. Corduba. lib. 1. 5. dub. 3.

2 Probatur testimonio Epiphanij in Ancorato recitato à nobis. q. 1. cert. 2. vbi cum dixisset coadorari purpuram cum Rege, quare, & carnem cum Verbo obijcit sibi: *ergo adoras creaturam ipsum corpus.* Respondet autem: *ingens est vesania eorum, qui talia dicunt. Nam Rex purpura indutus ab hominibus adoratur. Numquid ergo purpura adoratur, aut Rex? Manifestum est quod Rex* non purpura: siue ad rem nostram Verbum carne vestitum adoratur non caro.

Probatur secundò simili testimonio Damasceni. 1. de imaginibus versus med. vbi eidem obiectioni respondet. *Non materiam, sed materiæ autherem adoro, qui propter me materia factus est, & in materia voluit habitare, vt per materiam mihi salutem præberet; materiam verò, per quam mihi salus parta est colere non desinam; non tamen, vt Deum.* Et pag. 2. dixerat. *Adoro simul cum Rege & Deo corporis purpuram: non tamen indumentum, neque, vt indumentum, neque, vt quartam personam, abijt? sed vt, quæ declarata sit Deus, effectáque id, quod vnxit sine mutatione.* Quem locum nescio, qua fronte aduersarij nostræ huic conclusioni opponunt. Etenim in primis corporis purpuram, siue humanitatem, quâ Verbum Deus indutus est, negatâ se adorari latria, etiam vt indumentum Verbi per vnionem est. Deinde ait ea solùm ratione à se adorari, quatenus declarata effectáque est Deus, qui vnxit: hac autem ratione non humanitas, quæ Deus nec declarata per vnionem fuit, sed homo, siue persona, quæ eadem Deus est: ergo persona, siue habens humanitatem solùm adoranda latriâ dicitur à Damasceno) quæ diuina, ac Deus est, humanitas autem non ita adoranda à Damasceno prædicatur.

3 Vt autem res hæc firmis Theologicis rationibus fundetur, ac simul cunctis paralogismis rationum aduersantium, occurratur animo aduertendum est, quod, in caput etiam suum, obseruauit Vvadingo §. *Nota sublimiorem* eo præstantius excellentiam quamuis & perfectionem ab aliquo participari, quo ipsi arctiùs, intimiúsque coniuncta est. Vnde, quæ physica vnioni iunguntur excellentiora, dignoriáque euadunt iis, quæ loco liter solum eidem excellentiæ iunguntur: quare excellentiori ampliorique cultu digna est humanitas Christi Deo physicè vnita, quàm vestes, & ex vestibus inconsutilis tunica dignior. Et ratio est aperta: quia, quo intimiùs forma subiecto iungitur, eo magis sese illi communicat, & ab eo participatur.

Obseruandum inde secundo venit: diuinam excellentiam, & perfectionem nobilius, præstantius, longéque magis participari à Deitate siue à Deo, quàm ab humanitate Christi. Nam licet ab hac per vnionem

physicam habeatur, ac participetur: à Deo tamen, vel Deitate habetur per coniunctionem, vt sic loquar, seu possessionem identitatis, qua non solum physice vnum quid compositione constituitur, sed physicè etiam vnum atque idem fit, vt non tam excellentiam habeat diuinam quàm ipsa excellentia diuina sit. Ex quo fit humanitatem esse excellentem diuinè adiectiuè solum, sicut paries est albus adiectiuè, siue habens propriè albedinem; ast Deitatem, vel Deum esse excellentem diuinè subsantiuè, atque absolutè Deum, quod nusquam habet humanitas, licet eandem habeat Deitatem vnione communicatam.

4 Ex his probatur conclusio: quia cultus latriæ perfectæ solum deferri potest, ac debetur summe perfectæ entitati, non autem entitati perfectæ minùs summè: atqui humanitas Christi, quantumuis vnita Deitati, & excellentiæ diuinæ, non euadit summe perfecta, siue æque perfecta, ac Deus summe perfectus: ergo non debetur, deferrive potest adoratio latriæ. Consequentia est legitima. Maior per se nota: siquidem entitati summè perfectæ adoratio aliqua summa, nempe latriæ, debetur: quæ minùs perfectis entibus reliquis sit improportionata, & excedens: alioqui summè perfectæ entitati non esset æqualis. Minor probata abundè est num. 3. Arguo secundo, quia adoratio latriæ perfectæ excogitata est, & aduenta ad venerandum Deum, qua Deus formaliter est: ergo est propria Dei, vt Deus est: ergo implicat adorationem latriæ competere alicui, quod realiter formaliter Deus non sit: atqui humanitas Christi, quantumuis Verbo vnita, Deus realiter formaliter non est: ergo implicat competere humanitati etiam hypostaticè vnitæ, adorationem latriæ. Hoc argumentum sub his terminis, licet non adeò efformatum continent verba data num. 2. ex Damasceno, & Epiphanio. Confirmatur: quia cultus latriæ est proprius primæ causæ, authoris, ac primi principij, & finis nostri: atqui humanitas vnita talis non est: ergo non potest esse illius cultus latriæ. Mille aliis modis efformari sub aliis terminis hoc argumentum potest, quod tribus hisce instruximus.

5 Soar. §. *Neque contra hanc conclusionem* respondet his rationibus directam adorationem latriæ humanitatis Christi apertissimè impugnari; secùs autem coadorationem eius cum toto Christo, cuius pars est, vel cum Verbo, cui est humanitas vnita, siue adorationem indirectam partis ratione totius, vel suppositi, quod adoratur directè: sicut anima mouetur indirectè, & per accidens impressione impulsus ad corpus directe & per se mouendum ratione vnionis animæ ad ipsum; licet per se, & directe anima eiusmodi impressione non moueatur. Sed contra: quia, licet indirecta ea motio in physicis motibus inueniatur, at verò in motibus intentionalibus, cuiusmodi est adoratio, quæ voluntatis affectum includit, ea solum attingi possunt, in quibus formale motiuum recognoscitur: ergo, vt humanitas adoratione latriæ attingatur, debet inea eius motiuum recognosci: tunc autem non indirectè, sed directè adoranda esset humanitas: quod fieri non posse conuincitur per te: quia non est summè excellens, adhuc per vnionem, humanitas, neque Deus, neque prima causa. Respondere possis ex Vvadingo §. *vestes vero*. latriam Verbo vnito exhibitam ferri in humanitatem sibi vnitam confusè. Hoc quidem verius dicitur; adeo enim confusè fertur in illam, vt neque intellectu despici, percipiue queat, nedum explicari, nisi modo, quo vestes Christi adorari ibidem ait: quatenus eis denudari Christus, vt adoretur non debet: at hoc non est vestes simul adorari latria cum Verbo, aut Christo, sed eam adorationem Verbo non impedire, vt supra docebamus.

CERTAMEN II.

Eiusdem veritatis vlterior probatio consistit, communia alia nutat, & corollaria quædam statuuntur.

1 PRobari vlteriùs solet nostra conclusio à parte quia, licet humanitas Christi habeat per vnionem Deitatem & sanctitatem substantialem diuinam, sitque sancta adiectiuè diuinè, quia tamen est sancta diuinè subsantiuè, neque Deus, quare neque amabilis æque atque Deus ipse, non potest amari amore super omnia creata, sicut Deus: cum supra ipsam humanitatem amabilis non sit: ergo licet eadem humanitas habeat per vnionem adiectiuè excellentiam diuinam, quia tamen eam subsantiuè non habet, neque est Deus, non erit adorabilis super omnia, scilicet adoratione propria Dei, & summa, nempe latria.

Dices primò: amorem esse affectum purè internum, & præcisiuum, secus adorationem, quæ externo actu summissionis, qui præcisiuus non est, consummatur. Sed contra; quia adoratio actu interno summissionis potest consummari: quare, & esse purè internus, & præcisiuus actus potest. Secundo: quod actus externus summissionis, quo aliquando, vel semper adoratio consummatur, sit adoratio, habet ex affectu interno summittendi se ob excellentiam personæ adoratæ, tanquam ob formale motiuum: at hic affectus æque internus, & præcisiuus est, atque amor: ergo, si nequit amari humanitas super omnia, quia amor præcisiuus est motiuorum, atque in humanitate abest motiuum amoris super omnia, nequibit ex affectu illo interno æque præcisiuo adorari humanitas Christi: vel, si ex eo affectu potest adorari super omnia, ob sic habitam excellentiam diuinam, poterit & amari super omnia ob eodem modo habitam Deitatem & sanctitatem diuinam.

2 Dices secundò, amore super omnia velle nos Deo bona intrinsece possessa identicè, quæ ita velle humanitati non possumus, cum quæ nusquam identificantur; adoratione vero super omnia solum velle nos eum cultum aptare toti Christo, eiusque humanitati, quam includit: quod valde est diuersum. Sed contra: quia adoratio super omnia debet esse ob excellentiam diuinam intrinsece, atque identice possessam: non secus, atque amor super omnia ob bonitatem intrinsecè possessam, atque identicè: ergo non magis exhiberi cultus, etiam externus eo affectu, & motiuo (ex quo vnitas adorationis desumenda necessario est) valebit, quàm amor. Respondet tertio Lugo: amorem super omnia ob bonitatem diuinam identicè esse debere, secus coadorationem, quæ potest esse ob excellentiam non intrinsecam identicè. Sed an aliquid discriminis assignatur inter coadorationem, & adorationem? si assignetur idem assignandam erit inter amare, & coamare: quare inferetur humanitatem Christi coamari ob bonitatem diuinam nó intrinsecam identicè humanitati: si non assignetur, manet integrum argumentum. Bernal fatetur paritatem esse irrefragabilem; at verò negandum esse antecedens: quia amatur humanitas Christi amore Dei super omnia, id est eodem amore, quo amatur super omnia Deus, licet quatenus ipsam pertingit secundario ratione deitatis vnita super omnia creata non sit. Atque eodem modo adoratur secundario adoratione latriæ, qua Deus, cui vnitur principalius adoratur. Sed hoc non est adorari humanitatem adoratione latriæ super omnia creata, propriaque Dei formaliter, neque amari super omnia formaliter, sed solum latria, & amore super omnia materialiter sumptis: quia in eundem affectum adoratio, & amor superior, & inferior confluant, de quo non est quæstio præsens. Sed an latria, siue adoratione super omnia formaliter, qua tali adorari humanitas Christi

Christi possit? quod hæc solutio negat: quare dum negat antecedens totum argumentum, & oppositam suæ conclusionem nostram intentam concedit.

3 Probant eandem conclusionem alij ex August. 10. de ciuit. c. 20. dicente: *cum in forma Dei sacrificium cum Patre sumat; tamen in forma serui sacrificium esse malit, quâ sumere ne vel hac occasione quisque existimaret cuilibet sacrificandum esse creaturæ.* Vnde arguunt: cuicumque deferri latria potest, potest & sacrificium offerri per Augustinum, & per rationē: quia sacrificium est protestatio supremi dominij vitæ mortisque omnium, quod nusquam habet Christi humanitas: ergo humanitati Christi nequit deferri latria. Respondeo primo: sacrificium offerri posse non solum ei, cui deferri latria potest: licet non ex adeo nobili affectu, atque illi cui potest deferri latria, vt iam dicam: quare malè ex eo medio probari conclusionem posse. Ex quo potiùs inferretur oppositum, si verum esset antecedens adiuncta particula *solum*. Secundo nego minorem: quam non probant verba Augustini. Tum, quia non loquitur de humanitate in abstracto, sed de homine in concreto, seu Verbo, quod fuit in forma serui, noluit autem, adorari ne homines, qui illud ibi latens non agnoscerent, creaturis puris sacrificare Christianorum exemplo discerent, atque ad idololatriam animum obfirmarent. Quæ mens Augustini textu ipso adeo claret, vt latioribus argumentis non egeat. Sed, etsi de humanitate ipsa abstractè loqueretur, potrùs probaret oppositum minoris. Cùm enim dicat ex libera voluntate Christi, humana vel diuina ad vitandam occasionem deceptionis & idololatriæ humanæ, non offerri humanitati sacrificium, supponit absolutè illi offerri potuisse. Sed, nec præstat ratio: quia humanitati, vt Redemptrici, vitæque spiritualis omnium, ac vitæ, mortisque æternæ arbitræ & iudici offerri sacrificium posset, licet non ex nobilissimo latriæ cultu & affectu Dei proprio, vt iam explicamus.

4 Cæterùm, licet latria propria, & perfecta deferri humanitati Christi nequeat, vt hactenus probauimus, potest tamen & debet deferri ipsi ob Deitatem, quam vnione habet, latria imperfecta, vel hyperdulia suprema, longe ac pene infinitè superans adorationes aliis omnibus creaturis debitas. Christi autem sanguini effuso, atque ex vnito hypostaticè, si quis est & perseuerat, minùs perfecta debebitur, ac vestibus, quo mediatius, & mediatius Christi carnem contingebant, minùs adhuc & minùs perfecta, quia minùs intimè à Verbo vnito dignitatem participabant. Cruci verò sanguine Christi tinctæ, qua tali, idem cultus debetur qui vestibus, aliisque eodem sanguine imbutis. Cùm autem Crux non solum Christi sanguine delibuta fuerit, sed iam pro humanitatis Christi Cruci affixæ imagine ab Ecclesia Christiana nascente fuerit recepta, eodem cultu, quo ipsa humanitas colenda est, siue potius Christi humanitas in illa; sicuti & Sancti omnes in suis imaginibus. Ipsa item Crux, qua imago est, colenda in se aliquo cultu & adoratione erit, inferiori tamen, quàm humanitas Christi in illa, quia quâ imago humanitatis Christi est, aliquatenus de prototypi dignitate participat, quæ omnia ex notatione 1. cert. 1. num. 2. facilè deducuntur fusiùsque singulatim docemus de Religione agentes controu. de adoratione.

QVÆSTIO III.

Possitne Christi humanitas aliunde inferiori cultu adorari?

QVm vnionis hypostaticæ titulo plura supernaturalia dona gratiæ ipsámque hypostaticam vnionem &c. habeat, quæ excellentiæ diuersæ ab excellentia diuinitatis, & Verbi vniti sunt, dubitatur. An ob hæc, quæ inferiores excellentiæ sunt, cultu inferiori latria imperfecta, vtpote illis proportionato adorari Christi humanitas possit?

CERTAMEN I.

Aliorum placita proponuntur.

1 REs hæc longiori, quàm par sit concertatione disputatur à Vasquez & Soarez citandis, atque assectis vtriusque. Vt tamen controuersiæ difficultas nuda perspici queat, & discursus in ipsam collimet, scire oportebit Vasquez & Soar. in eo conuenire, in quo cordatus nemo dissentiri possit. Nempè humanitati Christi sine vnione hypostatica consideratæ, si id fieri verè & rectè posset, cultum inferioris ordinis deberi, deferrique posse, vt de humanitate Christi *vane* considerata, id est sine Deitatis nucleo docebat Albertus, atque S. Th. 3. p. q. 25. a. 1. ad 1. ex Damasceno lib. 4. c. 3. his verbis *sic intellecta, vt separata à Dei Verbo deberetur sibi adoratio dulia.* Sed differt Vasquez à Soario & Thomistis: quod hi dicunt id fieri posse verè & ritè per cognitionem præcisiuam humanitatis non cognita vnione ipsius hypostatica. Sed licet præcisiua cognitio humanitatis dari possit, tamen Vasquez bene ait non loqui Damascenum, S. Thomam, & Albertum de cognitione præcisiua: quia ex parte obiecti dicunt debere, vt *separatam* considerari, ac *vane* id est sine vnione: id quod nisi iudicio, & cognitione negatiua vnionis, quæ nec vera, nec licita est, fieri nequit: cum certum de fide sit humanitatem Christi vnitam esse. An verò iudicio & cognitione præcisiua solùm cognita humanitas sub aliis donis adorari dulia, vel hyperdulia possit? ad difficultatem præsentem spectat: quin Damascenus S. Thom. & Albertus de eo quidquam affirmatiuè statuerint, cùm solùm citatis locis loquantur de humanitate Christi ab vnione separata, siue in hypothesi separationis à Deitate.

2 Decertant secundò Vasquez & Soar. atque ex ipsis Recentiores, extra præsentis etiam difficultatis punctum, an humanitas, vt Deificata, siue ob Deitatem adorari queat, quin Deitas ipsa adoretur. Negat Vasquez. Asserit Soar. quem ea in re Vasquiani plures sectantur, in quibus est Gaspar. Hurtado d. de adorat. difficult. 11. consentit Bernal citandus num. 55. §. *dico secundo* ex notatis num. 52. §. *Tertio præmittendum.* Sed malè Vasquiani desertores probant à paritate gratiæ, quæ non adoratur, cùm eius subiectum, scilicet iustus, adoretur: cùm enim eâdem adoratione *latriæ*, quâ Deitas, adoranda est, humanitas ob Deitatem vnitam adoratur in eorum sententia, gratia autem adoratione *dulia*, quâ sancti ob illam adorantur, nequeat adorari, argumentum in eorum sententia à pari est sine paritate vlla: in hunc scilicet modum gratia incapax adorationis, qua ob illam adoratur subiectum, potest non adorari ea adoratione, qua subiectum cum hoc ob illam adoratur: ergo Deitas capax adorationis, qua ob ipsam adoratur humanitas, poterit non adorari adoratione humanitatis, cùm hæc propter Deitatem adoratur. Equis consequentiam non videat, ac sine vlla esse paritate non videat? potest non adorari, quod non potest adorari: ergo potest non adorari, quod potest adorari. Nec fœlicius probat Bernal num. illo 52. quia medium amatur propter finem, & tamen non est opus, amore medij amari bonitatem finis: ergo poterit adorari humanitas propter Deitatem vnitam, quin Deitas adoretur. Etenim motiuum formale electionis, siue amoris medij, bonitas finis non est: sed sola medij vtilitas ad finem præamatum ob suam bonitatem: quare ex eo, quod hæc amore medij amari non debeat

non infertur non debere adorari Deitatem, cum humanitas ob illam, tanquam ob rationem formalem adorationis adoratur. Imò si paritas teneret probaret, licet non eodem adorationis actu quo humanitas ob Deitatem adoratur, ast simul esse necessario adorandam Deitatem: quemadmodum amor electionis medij, nequit sine amore intentiuo finis consistere.

3 Sin autem nobis, extra rem cum reliquis, ferendum super hoc iudicium sit; censemus contra Vasquez posse humanitatem propter vnitam sibi Deitatem adorari, quia Deitas simul adoretur: Probatur: quia cognita excellentia Deitatis liberum physicè, imò sæpè etiam moraliter est, illam velle adorare, vel humanitatem ipsi vnitam propter illam: ergo possumus velle adorare, vt quod vel ipsam Deitatem, vel humanitatem solam, quin alteram adorare velimus, ob eiusmodi excellentiam Deitatis. Confirmatur: quia ex duobus obiectis materialibus ob eandem etiam rationem formalem vnum prosequi possumus, quin prosequamur aliud: atqui humanitas, & Deitas, siue Deus duo obiecta materialia adoranda sunt: ergo, licet eadem sit ratio formalis adorandi vtrumque, nempè excellentia diuina, poterimus alterum adoratione prosequi, nempè humanitatem, non prosecuto alio, scilicet Deitate, vel Deo per adorationem. Addo eâdem adoratione, qua humanitas ob Deitatem adoratur, non posse adorari Deitatem ipsam. Hoc non solùm est contra Vasquez sed etiam contra Soar. & Recentiores reliquos, qui, licet vnam sine alia adorari posse ob Deitatem doceant, tamen vtramque simul, & eadem adoratione adorari posse fatentur. Probatur autem facilè ex nostra doctrina: quia Deitas, ac Deus nequit adorari ob excellentiam Deitatis nisi adoratione latriæ perfectæ, & summa adoratione per omnes: atqui humanitas etiam ob Deitatem sibi vnitam nequit adorari adoratione latriæ perfectæ, vt ostendimus q.2. ergo Deitas nequit adorari eadem adoratione, qua adoratur humanitas ob deitatem.

4 His igitur expeditis priùs, ne præsentis difficultatis decisionem confundant, circa proprium quæstionis huius punctum censent plures humanitatem ob alia dona supernaturalia, atque creatas excellentias posse adorari cultu inferiori eo, quo ob Deitatem vnitam adoretur. Ita docent Thomistæ loco citato 3.p.Palud. in 3. d.9.q.2. Scotus q.1. §.*quantum ad istum articulum*, & ad 1. Durand. q.3. Almain. q.1. concl. 4. Gabr. q.1. a.2. & lect.50. super Canon. Corduba lib.1. q.5. dub.3. Henric. quodlib.10. q.6. Picus Mirandula. q.5. Apologiæ Canis. de B. Virgine c.15. omnimque pugnacissimè Soar. d.54. sect.3. §.*contraria sententia* cum assectis, VVadingo d.12. dub. 4. § *dico tertiò*. Bernal. d. 69. sect.2. §.1. num.53. Ex aduerso verò, adhuc dona alia inferiora Deitate, quæcumque in Christo, siue gratia habitualis, siue vnio hypostatica, sint, non posse eius humanitatem inferiori cultu, quàm ob Deitatem vnitam ipsi debetur, adorari, plures alij docent. In his numera Damascenum, Albertum, & S. Th. n.1. citatos, licet falsò pro oppositâ citentur; Item S. Bonauenturam in 3. d.9. a.1. q.1. Maior q.1. ad 4. concl. quatenus asserunt humanitati existenti sine Deitate deberi hyperdusiam; quare existenti, cum Deitate, seu non negata Deitate de ipsa deberi cultum superiorem, & Deitatis excellentiæ proportionatum planè supponunt. Expressiùs id docuerunt Catherip: Opusc. de adorat. imagin. col.4. VValdens t.3. c.119. Claudius Sanctes de rebus Euchar. repetit.9. c.3. vers. med. Clichtouæ 2. de Euchar. c.10. num.5. & 6. Vasquez d.96. c.4. quem plures etiam sequuntur, tandémque in eandem sententiam venit Cardinalis de Lugo d.35.n.57.

CERTAMEN II.

Vasquij sententia verior probatur.

1 PLacuit nobis semper Vasqui nostri in re præsenti iudicium: cum quo & citatis censemus Christi humanitatem ob alia à Deitate dona inferiori cultu adorari non posse. Placuit etiam in primis probatio eiusdem, licet à paritate sit: quia continet, si penetretur rationem à priori illustrem. Sic autem habet, in cultu vrbano, & polytico non licet Principem inferiori aliquo titulo colere, vel honorare, v.g. compellare Regem *sennoria*, vel *excellentia* hispanè: quia habet dignitatem Regiam superiorem, cui debetur *Magestad*, licet comitis, ducisque inferiores Regia dignitatis habeat: quin, qui illis eum nominibus honoris causâ compellaret, non politicus adorator, sed inurbanus iniuriator haberetur, ac de impudentia puniretur: ergo, cum in humanitate Christi adsit titulus excellentissimus Deitatis, ea solùm adoratione, quam is exigit titulus, colenda necessario erit; nec poterit inferiori, quæ titulis aliis inferioribus respondeat adoratione coli. Respondetur vulgo negando consequentiam, & paritatem. Cùm enim homines animum venerantis non videant, credunt eum, qui politica adoratione titulis minus excellentibus, & inferioribus ipsos honorat, velle eis denegare superiorem titulum, quem habent: at verò cum Christi humanitas fidelis sui adoratoris animum videat, licet inferioribus titulis adoretur, superiorem Deitatis vnitæ sibi ab illo non negari, sed recognosci potiùs, tunc etiam videbit: quare non iniuriæ, sed obsequij loco reponet, cum ob inferiores titulos adoratur. Benè: sed vndenam tam constanti ac perpetua coniectura negari superiorem cultum ab eo, qui minorem solùm defert homines coniectantur: nisi ex ipsa adorationis vniuersim sumptæ natura discurrant? Licet enim colentis animum non videant, si alius esse possit in sic adorantibus politicè temere omnes homines ipsorum animum in deterius interpretantur; quod nonnisi temerè admixti potest.

2 Bernal proximè §.2. num.64. ait fundamentum constantis coniecturæ illius esse, quod amici deferre aliis soleant honoris, & cultus, non solùm, quod debeant, sed summum, quod possunt; quare ij qui minùs cultus & adorationis quàm possunt iis deferunt quos adorant ac venerantur, satis ostendunt se in illis superioris adorationis & cultus titulum non recognoscere. Sed contra: quia, si non ex natura adorationis cultus summus, qui in quemque cadere posset, exhiberetur, sed ex affectu amicitiæ, non inferretur eum qui alium ex inferiori & minori summo alium coleret, superioris adorationis & cultus titulum non recognoscere sed in eo non se gerere ex perfecta amicitia, vel si mauis ex inimicitia etiam se gerere, licet superiorem titulum in adoratore cognoscat. Contra secundò: quia, etsi quis Regem esse metia fateatur, quem politicè adorat ob titulum comitis, vel Marchionis *sennoria* ipsum compellando imprudens iniuriator, non adorator habebitur: quo in casu, & similibus coniecturæ locus non est. Nulla igitur redditur Vasquiano argumento ratio disparitatis ab aduersariis. Sed quoniam bene arguentibus à pari rationem eandem vtrobique adesse incumbit probare, eam, licet breui, subiunxit Vasquez: quia adoratio natura sua solùm summa cuique possibilis potest, debétque exhiberi quoties adoratur. Cuius veritatis præter exemplum adorationis & cultus politici notati à Vasquez ea nobis ratio à priori sucurrit: quia adoratio natura & essentia sua est actus natura sua supremus honorandi alium, & recognoscendi quantum nobis adoratus excellat: ergo adoratione negamus nobis excellere in gradu superiori eo, quem adoratione ipsa reco

recognoscimus : ergo , si adoratio summa quæ ipsi deferri potest , non sit , erit iniuria adorati , non autem adoratio, quæ summa ipsi delatu possibilis esse debet. Hinc in cultu & adoratione politica inferior quæque est negatio superioris v.g. *Merced* negatio est , vt hispano latino loquar , *sennoria* : *sennoria* est negatio *excellentiæ* : *excellentia serenitatis* : *serenitas* , *altitudinis*: *altitudo* denique est negatio *Maiestatis*.

3 Languescunt inde aduersariorum fundamenta: quia , etsi humanitas Christi donis omnibus supernaturalibus , & præcipuè vnione hypostatica formalitèr & secundum se spectata , creaturis singulis , & omnibus longè excellat : ast non eis summè bonis illis excellit , sed longè amplius Deitate , & persona diuina, quam vnio ipsi affert : quare ex hac sola adorari,& potest , & debet.

Instant aduersarij.Non semper debemus adorare humanitatem ob Deitatem : nunc enim liberum mihi , & integrum est adorare , vel non adorare illam ob Deitatem : ergo , cum nihil adorationis debeam , si adoro ob gratiam habitualem , gratuitum aliquid & gratum humanitati Christi obsequium præstabo. Respondetur non debere nos esse in continua actuali adoratione humanitatis Christi ob Deitatem , vt probatur : at quotiescumque adoraturi sumus debere illam ob summam excellentiam Deitatis adorare , vt nuper dicebamus : quia, licet nunc non debeamus absolutè adorare, si tamen , liberè etiam adoraturi sumus , debemus ob Deitatem adorare : quare,si titulo inferiori adoremus, spontaneum quid illi præstabimus , non obsequij quidem, sed iniuriæ.Ecce : nec Regem adorare semper debemus : at, si nunc vt comitem , vel Marchionem adoremus , non tam liberam adorationem , quàm vltroneam iactabimus contumeliam. Instant denique. Potest Christi humanitas ob vnionem hypostaticam , & gratiam habitualem amari , & laudari : ergo , & adorari. Patet;quidquid enim motiuum amoris est , laudibúsque efferri potest , potest & adoratione. Negatur consequentia : quia adoratio non est ob quamcumque perfectionem, sed summa honoratio, ob summam excellentiam adorati præ adorante ; amor autem,& laus ab æquali , imò & à superiori ad inferiorem esse optimè potest : vnde probatio consequentiæ euanescit.

4 Probat secundò , nec admodum segniter eandem sententiam Lugo ab absurdo : quia , si quis ob inferiores summa perfectiones adorari posset , posset quidem persona Verbi quatenus habens humanitatem, siue hic homo Christus adorari adoratione duliæ, vel hyperduliæ ob gratiam habitualem:quod est erroneum,cum sit persona diuina Filij. Negat assumptum Bernal : quia persona Verbi non sanctificatur gratia habituali , cuius non est capax , sed sola humanitas. Contra : quia , vt persona quæuis adoretur ob excellentiam sanctitatis, vel quamuis aliam, non est opus , vt personalitas, qua personatur immediatè gratiæ & sanctitatis capax sit, (vt patet in personalitatibus citatis , in quocumque consistant : siquidem , nec rationales, neque bonitatis moralis sunt capaces.) sed satis est, si capax vtriusque sit natura, immediatè , & ratione illius tota persona ex natura , & personalitate conflata euadat , sitque,& dicatur absolutè sancta : at sic hæc persona Christi , siue hic homo Christus verè est absolutè , dicitúrque gratus , & sanctus habitualiter : ergo , ni aliud obstaret posset adorari ob gratiam habitualem. Contra secundo : quia licet gratia habitualis non sanctificet personam Verbi : ast excellentia aliquomodo ipsam pertingens est ratione humanitatis assumptæ , quod satis est ad adorationem atque summissionem in signum excellentiæ respectu nostri Verbo exhibendam. Confirmatur : quia humanitas Christi maternitate non sanctificatur , & tamen in horum sententia adorari à nobis potest ob illam : quia scilicet tantam , tamque excellentem habuit Matrem : ergo , & Verbum , quia tam sanctam habitualiter humanitatem, atque in gratia habituali,ac reliquis donis supernaturalibus excellentem habuit , poterit adorari : imò ob excellentiam maternitatis , quam vnita sibi humanitas habuit , cum Verbum immediato post gradu pertingat. Confirmatur secundò : quia excellentissima entitas vnionis æque immediatè pertingit personam Verbi , atque humanitatem , quæ ob ipsam cultu inferiori, quam ob Deitatem potest per hosce adorari.

5 Dupliciter responderi videbitur his argumentis. Primò : omnes has excellentias formaliter eminenter contineri in excellentia Verbi,ac proinde ob eas adorari non posse. Vera doctrina,sed qua aduersarij vti nequeant : siquidem, & excellentiæ omnes creatæ humanitatis Christi formaliter eminenter etiam continentur in excellentia Deitatis, quam habet humanitas,quæ tamen ob illas cultu inferiori adorari per ipsos potest. Secundo dices : cum Verbi persona in hoc homine cogitatur non posse dari cognitionem præcisiuam excellentiæ diuinæ , quæ necessaria est , vt ob alia bona , & excellentias creatas humanitas adoretur:contra tamen, quia simultanea cognitio excellentiæ diuinæ liberos nos relinquit, vt ipsam, vel Deum ob illam adoremus; vt cum Soaristis , & Bernale ipso docebamus cert.1. n.2. & 3.Quare , licet simul cogitetur, poterit Verbum non adorari ob illam , sed ob excellentias creatas numeratas. Contra secundò : quia adoratio inferior in hac sententia aduersariorum , neque est negatio superioris adorationis , neque illam infert : quare simul poterit adoratio ob excellentiam diuinam , quæ necessario cogitatur , superior & inferior ob creatas excellétias Verbo vnito deferri. Denique cognitionem præcisiuam dignitatis superioris adorandi, & repræsentatiuam inferioris satis non esse , vt ex inferiori titulo adoretur,facilè ostenditur ab oppósito contemptus, & prælationis respectu eiusdem : ad quæ satis non est illum considerare secundum inferiora, quæ habet, præscindendo à superioribus : alioqui considerato Rege Hispaniæ sub titulo comitatus alicuius paruuli præcisiue ab aliis , posset aliquis è suis dinastis se illi præferre , & iustus quiuis consideratæ humanitati Christi secundum se : quod est blasphemum. Ad adorationem ergo , quæ est natura sua recognitio maioris excellentiæ alienæ , & ad propriam prælationem , & contemptum alicuius præ nobis illi oppositos , qui sunt recognitio excellentiæ maioris propriæ integer status , & aliorum , & nostri , qui re ipsa est , cognosci debet, vt licitè, ac non vanè , vel quis adoretur , vel contemnatur, aut posthabeatur.

CONTROVER

CONTROVERSIA OCTAVA.

DE MODIS RITE, RECTEQVE loquendi de incarnatione.

DIFFICVLTATES, quæ in modis loquendi de incarnatione occurrunt duabus disputationibus complectemur. Prima de idiomatum communicatione aget. Secunda de aliis propositionibus, quæ ex communicatione idiomatum non omninò pendent.

DISPVTATIO I.

De idiomatum communicatione.

IDIOMA græcè idem quod latinè proprietas, vel proprium valere vulgatum est: quare idiomatum communicatio tantumdem erit in Christo, atque proprietatum vtriusque naturæ communicatio vicissim. Propria autem naturæ cuiusque sunt primò essentialia ipsius: secundò ipsius passiones, siue attributa: Tertiò quæ ita alteri naturæ contingunt, vt alteri secundum se contingere nequeant. Primo ergo idiomatum communicatio, & in quibus sit, Catholicè statuetur. Secundo quibus vocibus admittenda sit, definietur: concretis solùm, an etiam abstractis. Tertio rationem communicationis huius idiomatum theologicam rigido examine dabimus; deinceps de aliis veritatis huius consectariis difficultatibus disputabimus.

QVÆSTIO I.

An, & penes quæ sit idiomatum in Christo communicatio?

DIximus idiomatum communicatio esse proprietatum vtriusque naturæ Christi vnius ad alteram mutuam communicationem: atque inter naturæ propria alia essentialia, alia passiones, & attributa alia, alia demùm ipsi contingentia esse. Nunc ergo an in aliquo, an in his omnibus communicatio idiomatum vtriusque naturæ Christi sit, examinamus.

CERTAMEN I.

Negantes idiomatum communicationem idiomatum explosi, atque ex parte vindicatus Durandus.

1 IDiomatum communicationem, quæ in prædicatione diuinorum de homine, & humanorum de Deo consistit, merè arbitrariam, & de puris vocibus eius disputationem sine vllo in mysterio incarnationis fundamento hæretici arbitrantur, qui circa incarnationem à vero aberrarunt: vt, scilicet, errorum suorum acrem impugnationem, scilicet, ipsam idiomatum communicationem liberiùs negarent. Nestoriani igitur realem vnionem humanitatis cum Verbo, & vtriusque naturæ in persona vnitatem abnuentes idiomatum communicationem, quæ sine illis esse non potest, obstinato negarunt. Ab his non abiere longè innominati Theologi apud S. Bonau. & Scotum in 3. d. 7. art. 1. q. 1. asserentes *Deum non dici propriè hominem, sed habentem hominem.* Vbi Nestoriani videntur supposita in Christo diuidere, atque exinde idiomatum communicationem negare. Quòd si benignè *hominem* ab eis, non pro persona humana, sed pro natura (vt propriè potuit iuxta dicta d. procem. & dicenda hic d. 2.) ab ipsis vsurpari dicamus, adhuc infertur contra ipsos, non magis propriè dici apud ipsos *Deus est homo*, atque *Deus est humanitas*: quod est plane erroneum. His annumeratur, non sine graui censura, à pluribus Durandus: quod in 3. d. 4. q. 2. num. 9. dixerit propriùs dici *Petrus est*, quàm *Deus est homo*: quia nec de Deo essentialiter, & in quid prædicatur, sicut de Petro, homo. In quarta vero ratione solum videtur concedere Deum proprie dici *humanum*, seu, quod idem est, adiectiuè, nec solum participaliter *humanatum*: id quod de supposito, de quo propriè dicitur *homo*, nequit propriè & verè dici iuxta Durandum ibi, vnde inquit ille Petrus, qui verè, & propriè dicitur *homo*, nequit verè, & propriè dici *humanus*, verè, & propriè dici *hominem*: ac proinde, & communicationem idiomatum negare.

2 Ob hæc omnia grauioribus censuris à Theologis grauioribus Durandus accipitur à Vasquez d. 63. cap. 2. à Soar. 3. p. q. 16. art. 1. in commentario §. *Tertium dubium.* Sed tamen si illud *propriè* non in tota latitudine, prout omnem propriam acceptionem vocis *homo* comprehendit, sed prout dicit maximè propriam eius vocis acceptionem, vt in prima Durandi propositione continetur, nihil in his censura dignum reperio, imò nihil præter Soarij, & communem iam Theologorum doctrinam. Etenim, vt verè homo dicatur de Deo, vox homo, quæ concretum substantiale substantiuum est, debet sumi adiectiuè, vt dicemus q. 3. cum communi Theologorum: atqui, licet iam ex reuelatione mysterij Trinitatis, & Incarnationis ea acceptio propria absolutè sit, negari nequit, quin acceptio substantiua eius vocis sit propior: quia nomina substantiua, substantialia præsertim, natura & institutione sua adinuenta sunt ad significandas naturas substantialiter per modum per se stantis, cum autem adiectiuè vsurpantur eas significant per modum alteri adiacentis: quare non secundum suæ institutionis primæuum significandi modum: ergo, cum adiectiuè vsurpantur & significant, non adeo propriè significant, ac quando accipiuntur substantiuè. Secundo: quia, ea est propior vocis significatio, quam nomen absolutè prolatum significat, quàm ea, adquâ ex adiunctis aliis, quasi trahitur: atqui concreta substantiua substantialia

substantialia absolutè prolata significant substantiuè: adiectiuè autem solùm ex adiunctis, vt ostendebamus, d.12.de Trinit. q.1. cert. 3. ac rursus ostendemus hic q.3. ergo significatio substantiui concreti substantialis substantiua prior est, quam significatio adiectiua: quare, de quo substantiuè verè prædicatur homo, pro priori significatione verè prædicatur quàm adiectiuè solùm, vt de Deo: quare in eo sensu nihil peccauit Durandus, dum proprius de Petro quàm de Deo hominem prædicari dixit.

3 In postremo autem, quo negauit hominem propriè non prædicari, de eo, de quo prædicatur *humanus* solum, vt de Deo prædicari dixit, *si propriè* in ea proprietate concreti substantialis substantiui intelligatur, nihil censura dignum docuit. Sed tamen in rebus à Deo grauibus, non ita loquamur, vt propositiones docta explicatione egeant, ne in dogmata offendant. Illud autem graui censura dignum in Durando est, vt benè obseruauit Soarez, quod eadem q.2. subiunxit. Nempe eum, qui credat mysterium incarnationis, vt re ipsa est, sine periculo posse communicationem idiomatum negare: quia, cum rem teneat, licet locutionem neget, non errabit in fide. Sed hoc est erroneum, & contra axioma Theologicum ex Hieronymo petitum: *ex verbis inordinatè prolatis hæresis incurritur*. Ratio est prompta, quia, vt hæresis non incurratur, oportet, vt nullis verbis res fidei negetur. Secundò non solùm negando res fidei, sed veritates ex eis euidenter illatas, erratur contra fidem: atqui ex re incarnationis communicatio idiomatum euidenter infertur: ergo ea negata, licet res incarnationis credatur, errabitur contra fidem. Denique non solùm res incarnationis, sed ipsa idiomatum communicatio de fide est, vt statim dicemus: ergo, qui hanc neget, licet rem incarnationis teneat, non solùm contra fidem, sed in fide etiam errabit. Et sanè, si quiuis modus loquendi in mysteriis periculo vacat, vt quid Theologi omnes, atque Durandus ipse tot de communicatione idiomatum, aliisque loquendi modis in hoc mysterio, & mysterio de Trinitate, aliisque, quæ firmiter credunt, quæstiones exarant?

4 Dicendum est idiomatum communicationem esse de fide quoad essentialia. Ita antiquiores Theologi in 3.p.q.16.a.1.&2. Caiet. Cabrera, & reliqui interpretes. Vasquez d.63.c.3. Valent.t.4.d.1. q.16. pun. 1. Lugo d.16.sect.13. Vvadingo.d.13.dub.1.§. *dico primo*. Bernal.d.45. sect.1.§.1. num. 11.sect.4.num.94. Ragusa, vterque Hurtado, & reliqui Scholastici, si Durandum excipias. Probatur omnibus scripturæ testimoniis, quibus contra 1.d.1.contra hæreticos ostendebamus Christum verum Deum, verumque hominem esse, quæ hic ociosè repetenda non erunt. Id probat totum fere Ioannis Euangelium.c.1. *Verbum caro factum est*: id est, vt sit caro, seu homo. Ac sub Euangelij finem totum illud scriptum ait, *vt credatis, quia Iesus est Christus filius Dei*. Epist. 1. canon. concludit de Iesu Dei Filio. *Hic est verus Deus, & vita æterna*. Apostolico, & Niceno Symbolo Iesus *Deus de Deo* dicitur. Passimque Iesu Mater, Dei Mater vera à Patribus, & Conciliis appellatur: quod aliter esse nequit, nisi, quia homo ille Iesus, quem genuit, verus Deus, & sit, & appelletur. Legite Concilium Ephesinum ad dogma Maternitatis huius statuendum coactum. Vbi approbatur Epistola Concilij Alexandrini contra Nestor. quæ est apud Cyril. 10.in cuius Anathematismo habetur. *Si qui Emanuelem non confitetur secundum veritatem Deum esse, idcòque B. Virginem esse Deiparam Anathema sit* Concil Lateran. sub Martino. 1. consultat. 7. can. 3. *Si quis secundum sanctos Patres, non confitetur propriè, & secundum veritatem Dei genitricem sanctam semperque virginem, & immaculatam Mariam, &c. anathema sit*. Synodus 6.act.11.in Epist. Sophronij. §. *Credo & de hac* docet B. Virginem *propriè, & veraciter Matrem Dei esse*. 7. Synod. gener. siue Concil. Constantinopol. sess. 5. can. 6. damnat asserentes Virginem *abusiuè* Matrem Dei appellari.

5 In eadem verà Dei Maternitate Virgini deferenda Patres omnes conueniunt, quos propterea tædet referre. Notabo tamen cum nostro Vasquez eos, qui non solùm eam absolutè (quod satis ad institutum erat) Virgini tribuunt, sed cum addito *vere*, ac *propriè* B. Virginem Dei Matrem esse docuerunt. Athanas. serm. de sanctiss. Deipara sub fin. lib. de incarnat. Christi sub init. Elias Cretens.in Epistolam Nazianzeni ad Cledonium, quæ est oratio.51. eiusdem Anathematismo.1. Cyril. Alex. Epist.1.quæ est ad Presbiteros, diaconos &c. vbi hanc esse Apostolorum doctrinam ait, sicque mirabundus scribit: *Si namque Deus est Dominus noster Iesus Christus: quomodo Virgo, quæ illum peperit, Deipara non est*. Quibus planè notiorem fidelibus veritatem Catholicam esse fatetur, quod homo Iesus Deus sit, quàm, quod B. Virgo sit Dei Mater, licet hoc ex illo euidenter deduci apertè etiam fateatur. Idem Cyrillus Epist.10.quæ est ad Nestorium, recepta, vt sæpius diximus, à Concilio Alexandrino, & Ephesino. Damascenus eo vsque Dei Maternitatem in Virgine asseruit, vt eam *Deiparam*, non *Christiparam* dicendam docuerit.3.defide. c.12. licet reuera Christi Matrem agnosceret; quia Nestoriani *Christiparam* illam dicebant, ne *Deiparam* vocarent. Denique in B Virginis Dei maternitatem asserendam, docendam, prædicandam, non solùm Patres, & Doctores omnes Catholici, sed & concionatores omnes constanter conspirarunt cum Scholasticis omnibus in 3.d.4.&7. & 3.p.q.35.a.4.ac peculiaribus tractatibus ea de re, ac de incarnat. & vita Christi. Videantur nostri, B. Canisius de B. Virgine, Franciscus Turrian. lib. 3. de Themate eodem. Vt autem diximus, nisi verè sit, ac dicatur Deus, homo, quem Virgo genuit & peperit, nullatenus ipsa Dei genitrix, Mater ac Deipara dici poterit: quare veritas communicationis idiomatum in veritate Marianæ Dei Maternitatis definita procul dubio est.

CERTAMEN II.

Communicatio idiomatum in Christo, etiam quoad reliqua prædicata de fide est.

1. DIcendum in præsentis q. secundo est: quoad attributalia etiam, & contingentia vtriusque naturæ Christi, communicationem idiomatum de fide esse. Ita Scholastici omnes ad citata loca Magistri, & S. Thomæ. Solus Bernal proximè sect. 4.§.2. num.102. versu *Prior assertio*, & num. 104. versu *Posterior assertio*, eam conclusionem limitat ad ea contingentia prædicata naturæ diuinæ, quæ, si de homine prædicentur, non denotent ipsum natura, vel durationè præexistisse, antequam ea ipsi competerent; si enim eam denotent prioritatem, in illis communicationem idiomatum iudicat non futuram: vt in his patet *Deus est homo: factus est creatura*: quæ verè dicuntur; non tamen dicere licebit statim *Homo factus est Deus*: *factus est Creator*. Posset autem eodem iure limitare conclusionem ad ea etiam prædicata alterius naturæ, quæ non concernunt munus aliquod naturæ alterius, quod alteri, siue absolutè, siue de facto sit impossibile. v. g. *Deus sustentat humanitatem*; non tamen licet dicere: *homo sustentat Deitatem*. Item *homo incœpit esse*. Dici autem nequit: *Deus incœpit esse*. Verùm nemo non videat eas propositiones adductas in exemplum à Bernale, vt ostendat communicationem idiomatum non currere, ad idiomatum communicationem minimè pertinere. Siquidem in secundis non est idem prædicatum, atque in primis. Haberent autem idem prædicatum hoc modo, *Homo factus est homo, & creatura*. Atque in

nostris *homo sustentat humanitatem : Deus incapit esse.* Quæ accepto *homine*, & *Deo* adiectiuè, vt ad idiomatum communicationem opus est, æque sunt veræ tres priores ; quarta verò posterior de inceptione tam de homine, quam de Deo adiectiuè sumptis est falsa ; quare vniuersim sumpta conclusio defendenda Catholicis Doctoribus est.

2. Probatur conclusio Syllogismo expositorio, fundato in illo Dialectico principio per se noto, quidquid verè dicitur de prædicato, verè etiam dicitur de subiecto, de quo dicitur illud prædicatum : si ergo verè dicitur Deus de homine, & homo de Deo, de homine verè dicentur, quæcunque de Deo dicantur verè, & de Deo quæcunque dicantur de homine, v. g. *Deus est omnipotens, omniscius, æternus, immensus : hic homo*, Iesus, *est Deus* : ergo *hic homo est omnipotens, omniscius*, &c. item in prædicatis diuinis personalibus *Verbum est filius, & imago Dei Patris, spirátque cum eo Spiritum sanctum : Hic homo est Verbum: ergo hic homo est filius, & imago Dei Patris.* Denique in contingentibus prædicatis; *Deus sustentat humanitatem, hic homo Deus est : ergo hic homo sustentat humanitatem.* Rursus *Hic homo est passus, mortuus, risibilis*, &c. *Deus est hic homo : Deus est passus, mortuus, risibilis*, &c. Sed hæc ratio solum probat contra fidem errare, qui communicationem idiomatum, quoad attributalia, & contingentia neget : Cum ex communicatione idiomatum, quoad essentialia, illam, quoad attributalia euidenti discursu deducat : quod satis non est, vt communicatio hæc, quoad attributalia, & contingentia de fide esse probetur, vt in conclusione erat propositum. Non enim quidquid ex propositionibus de fide euidenti discursu colligitur, de fide est, nisi in propositione de fide sub terminis eisdem tanquam particulare vniuersali contineatur, vt multis ostendebamus controu. de fide : quare, licet argumento præfacto veritas communicationis idiomatum, quoad attributalia, & contingentia euincatur : de fide esse aliunde probandum est.

3. Primo autem probatur ex Baruch. 4. vbi de Deo Verbo Dei filio de se inuisibili dicitur : *Post hæc in terris visus est*, quod quà homo, siue secundùm naturam humanam contingit. Secundò : attributa Dei propria de Iesu homine prædicatur in scriptura. Æternitas quidem Ioan. 9. *Prius quàm Abraham fieret ego sum.* Gloriæ dominium 1. Corinth. 2. *si enim cognouissent nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.* vbi Iesus Dominus gloriæ, & Dominus gloriæ, qui Deus est, crucifixus dicitur : mutua nimirum prædicatorum alterius naturæ de altera prædicatione. Ioan. 3. num. 13. *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis, qui est in cœlo.* Quibus consonant illa ad Ephes. 4. *qui descendit, ipse est qui ascendit.* vbi ascensio in cœlum humanitatis propria de eo, qui descendit de cœlo per carnis assumptionem, quæ Dei propria est, prædicatur. Definitur eadem veritas à Concilio Alex. epistola ad Nestorium Cyrilli 10. anathematismo 4. atque ab Ephesino eam approbante, & canone 4. à Synodo 6. gener. act. 11. & 18. à Chalcedonensi act. 1. vbi citatur Naz. à Lateranensi sub Martino 1. consultat. 5. can. 4. & 16. à Leone 11 epist. 10: cap. 4. & 5. epist. 11. epist. 83. ab Agathone 1. epist. ad Anthimum à Concilio Francford. epist. ad Episcopos Hispan. circa med. atque ab vtroque Symbolo, & Apostolico, & Niceno : vbi Dei Filius passus, crucifixus, mortuus, sepultus, &c. dicitur.

4. Accinunt Patres omnes, August. 1. de Trinit. à cap. 5. præcipuè 13. Ambros. 2. de fide cap. 4. Fulgent. 3. ad Trasimund. à cap. 12. de fide ad Petr. cap. 2. Cyril. de recta fide ad Theodos. imper. & 12. Thesau. cap. 15. Naz. orat. 51. 52. & 42. (in quam Nizet. ad id *quæquoniam*) 3. thesau. cap. 26. & 33. Damascen. 3. de fide c. 4. dicens : *qua ratione* (communicationis idiomatum) *de Christo dicere nobis licet : hic Deus noster in terra visus est, & cum hominibus conuersatus est ; & hic homo increatus est, & impassibilis, ac circunscriptionis omnino expers* quæ ex ipso transcripsisse videtur Nizetas. 3. Thesau. cap. 33. Denique celeberrimæ, ac frequentes apud patres sunt propositiones plures de Christo prædicatorum, specie tenus sibi inuicem repugnantium & contradicentium. Cuiusmodi sunt; *est mortalis & immortalis : passibilis & impassibilis, creator, & creatura : temporalis & æternus.* Quarum nullam, monet rectè Vasquez, per oppositas contradictoriè explicari licere, vt malè vertebat interpres Damasceni, quia negatio mallignantis naturæ. Non tamen est opus Catholicis, cum opposita prædicata de Christo enuntiantur naturas designare additis *secundum*, vel *quatenus*, licet clarius id esset indoctis : ac proinde bonum de eo consilium dederit. S. Th. q. 16. art. 8. ad 2.

At Dices. Prædicata propria partium sibi repugnantia nequeunt sine eiusmodi additis enuntiari de toto, v. g. de homine corporeo nequit dici esse incorporeum absolutè, ac sine addito, secundum animam : ergo nec de Christo. Nego consequentiam. Nam, neque partes prædicantur de toto, sicut naturæ de supposito communi : de toto autem prædicantur prædicata ipsius solùm, licet similia nonnulla ignobiliora prædicentur de parte ignobiliori ; non autem prædicantur prædicata totalia nobiliora, siue prædicatis partis nobilioris similia : quia bonum ex integra causa esse debet ; malum autem ex quocumque defectu.

QVÆSTIO II.

Possitne idiomatum communicatio abstractis nominibus exerceri?

COncretis nominibus exerceri posse idiomatum communicationem citra dubium est : imò, & de fide, vt satis ostendunt Scripturæ Conciliorum, & Patrum citatorum testimonia : quare de abstractis solùm nominibus potest esse quæstio, an prædicationibus per idiomatum communicationem inferuire possint ?

CERTAMEN I.

Abstracta vnius naturæ de abstractis alterius nequeunt, per idiomatum adhuc communicationem prædicari.

1. EVtychiani naturarum confusionem admittentes, alteram de altera cum suis proprietatibus vecissim nominibus abstractis, per idiomatum communicationem enuntiari posse docuerunt, ad prædictum errorem consectariè, vt putabant. Sed in horum errore mutuam prædicationem vnius naturæ, ac suarum proprietatum de alia non posse consistere, quare neque communicationem idiomatum stare censerem Eternum, cum alteram naturam in alteram conuersam vi vnionis hypostaticæ fateantur, nunquam vtraque simul extitit quandoquidem, quæ conuersa per vnionem est, non solùm illa, in quam conuertitur non est, sed neque simul extitit vnquam cum illa. Quod si dicant ex eis aliqui, non esse alteram in alteram conuersam, sed mixtione vtriusque vtramque esse confusam. Contra est, quia substantiæ elementares in tertia mixta ex ipsis non perseuerant : quare, neque in Christo vtraque natura, quæ in tertiam mixtam abiit : ergo nulla ex eis in Christo erit altera : cum neutra in se sit in illo. Denique in hac Eutychiana confusione, vel conuersione, vel mixtione vna individua solùm natura est, ne duplex sit persona, siue diuina ea sit, siue humana, siue

siue tertia: ergo non est altera, & altera naturâ, quæ in abstracto cum suis proprietatibus de altera in abstracto prædicatur: imo neque in concreto: quare Eutychiana hæresis non solum ad communicationem idiomatum nominibus abstractis non conducit, sed omnem potiùs idiomatum communicationem Catholicam nominibus concretis abolet prorsus.

2 Eand em idiomatum communicationem nominibus abstractis admisit Lutherus apud Vvadingo d. 13. dub. 2. §. 1. num. 5. vbi hæc Lutheri propositio refertur *Humanitas est Deus*, cuius rationem nullam adhibet: cum Eutychianam confusionem, vel conuersionem non admittat. Eam tamen exhibuisse videntur ipsius discipuli Brentius, & Smidelinus Vbiquistarum hæreticorum authores: qui, vt suam de reali præsentia Christi in Eucharistia, & vbique loci doctrinam statuerent, ferè ad Eutychianos migrarunt. Asseruere namque vi vnionis hypostaticè factam nescio quam naturæ vnius in aliam immeationem mutuam, qua, & naturâ diuina, eiúsque proprietates, formaliter etiam, in humanam deriuent, & humana natura, eiusque proprietates traducantur, formaliter etiam, in diuinam: ac proinde humanitas sit verè, & formaliter *Deus, omnisciæ, immensa, vbique*, &c. & (licet è contra exemplum non adhibuerint, quod Vbiquismi sui parum referret) Deitas sit formaliter *homo, mortalis, passibilis*, &c. Verùm fundamentum hoc Vbiquistarum disiecimus satis controu. 4. d. 3. q. 4. cert. 2. & quidem, si Lutheri, & Discipulorum propositiones spectes, solùm videntur communicationem idiomatum per abstracta non vtrinque posita admittere, sed ex parte alterius tantùm extremi propositionis, prædicati nimirum, vel etiam subiecti: si autem discipulorum rationem de vnius naturæ immeatione formali in aliam, per abstracta etiam vtrinque posita, videntur communicationem idiomatum in Christo admissuri.

3 Dicendum contra hosce est: communicationem idiomatum per nomina abstracta vtrinque in propositione posita nusquam esse posse. Est conclusio Catholica à nullo Catholico Doctore negata, sed ab omnibus, qui præsentem quæstionem versarunt, admissa. Probatur primo efficaciter authoritate, licet negatiua: quia neque in Scriptura, Apostolica traditione, Conciliis, Patribus, Catholicis Doctoribus Theologis, expositiuis, aut Controuersistis vlla adhuc propositio extitit, vel extat, vel authoritas, qua, vel specie tenus altera natura Christi, eiúsve proprietates abstractis nominibus, de altera, eiúsve proprietatibus abstractis nominibus prædicentur: sin illam producito, si potes: ergo in re momenti tanti abstinendum est Catholicis omnibus à communicatione idiomatum per nomina vtrinque abstracta. Imò id esse impossibile probatur secundo ratione S. Th. dicentis: concretis nominibus fieri idiomatum communicationem: quia hæc sola possunt pro persona supponere, in quibus hæc continetur ratio. Ad veram prædicationem rectum subiecti, & prædicati debet re esse idem, sicut per copulam est & significatur: at solis nominibus concretis naturarum, non autem abstractis rectum prædicatum est idem cum recto significato subiecti: ergo solis nominibus concretis, non autem abstractis potest altera natura, de altera prædicari: ac proinde, & fieri vera, & recta communicatio idiomatum. Probatur minor: quia in Christo persona habens humanitatem eadem est habens Deitatem significatúsque in recto nominibus concretis Deus & homo adiectiuè sumptis, vt possunt, dicemúsque q. 3. idem est: at verò humanitas, & diuinitas, earúmque proprietates abstractis nominibus significatæ non sunt in Christo idem secundum rectum significatum, vt patet. Tertio probant conclusionem hanc ea omnia, quæ iam pro secunda, contra quam aliquid est, & discursu, & ab authoritate saltem apparentis præsidij.

R. P. Christoph. de Ortega, de Deo vno & Trino.

CERTAMEN II.

Neque per abstractum ex parte alterius tantum extremi potest esse idiomatum communicatio.

1 Dicendum secundo est: idiomatum vtriusque naturæ Christi communicationem non posse fieri nominibus earum, vel proprietatum alterutrius abstractis adhuc ex parte vnius tantum extremi propositionum positis. Est etiam Catholicorum omnium conclusio: quam probant æqua efficacitate, ac præcedentem vtraque ratio, & à priori, & ab authoritate negatiua: licet contra hanc paucula quædam sint; quoad speciem aduersantia testimonia, quibus statim faciemus satis. Probatur tertio expresso testimonio Nizetæ. 3. Thesau. cap. 58. num. 13. fine in hæc scribentis. *Verum aduertendum est, quamuis aliquando dicamus Deum hominem, & aliquando Deum; diuinitatem tamen hominem, aut humanitatem Deum nos nunquam dicere.* Quid precor pro conclusione clarius dici, vel excogitari potuit illustrius? Ratio autem fere eadem est atque pro conclusione 1. Etenim cum dicimus, *Deitas est homo*; vel contra *humanitas est Deus*: vel vsurpatur concretum substantiuum quod ponitur ex parte alterius extremi substantiuè, vel adiectiuè: si substantiuè rectum illius significatum est natura v. g. humanitas cum homo adhibetur: quæ nullatenus est re ipsa Deitas: si vsurpatur adiectiuè v. g. Deus rectum significatum est persona diuina, quæ nullatenus est humanitas.

2 At dices *homo* adiectiuè sumptus in recto dicit personam Verbi, quæ Deitas re ipsa est: ergo poterit sic sumptus homo dici Deus. Probatur consequentia hoc syllogismo expositorio: *Verbum est homo: Deitas est Verbum: ergo Deitas est homo, atque homo Deitas*, vel à negatione consequentis ad negationem antecedentis *Deitas non est homo: Verbum est Deitas: ergo Verbum non est homo.* Hoc argumento Fulgentius respondet 2. ad Ferrandum probabat hanc propositionem *Deitas est passa*, quia *Deitas est Deus*. Quam propositionem tradunt Sophronius, aliíque Patres, & Concilia, quos recitauimus controu. 1. d. 1. dabimúsque d. 2. ac demum Ecclesia canit, *Mors mortua nunc est in ligno, quando mortua vita*, id est Deitas, *fuit*. Respondeo negando consequentiam vtriusque syllogismi: quia variatur suppositio terminorum. Nam in maiori concreta vsurpantur adiectiuè, & formaliter, in minori substantiuè, & identicè: quare malè infertur, & impropriè in sensu pure identico, quæ debebat esse formalis. Ob similem defectum malè infertur: *Pater generat: Deitas est Pater: ergo Deitas generat.* Licet hic syllogismus alium habeat defectum maiorem notatum à nobis controu. de Trinit. In præsentibus autem syllogismis is defectus satis est: nam propositiones communicationis idiomatum formales esse debent, quatenus persona diuina sub formalitate, & munere habendi naturam significatur, quod non habet Deitas: quare, & illatio Fulgentij, & præfatæ locutiones minùs propriæ sunt.

3 Instabis rursus: quia de Deitate dicitur assumpsisse humanitatem, vt Patres, & Concilia recitata controu. 1. d. 1. passim loquuntur, Sophronius citata epist. Fulgentius ad 2. q. Ferrandi: quare hæc propositio *diuinitas assumpsit humanitatem* admittitur à S. Th. q. 3. art. 2. & à Magistro in 3. d. 3. eorúmque interpretibus non paucis: quod quidem prædicatum concretum est, idémque valet, ac *est, vel fuit assumens humanitatem*: quod primario dictum est de persona assumente, ac iure identitatis de Deitate in abstracto dicitur: ergo eodem iure identitatis communicatio idiomatum quandoque inter concreta & abstracta naturarum poterit fieri. Respondet Soar. illud *assumpsit* in ea propositione solum significare formaliter vnionem, ratio-

ne cuius eiusdem suppositi est cum natura humana : atque eo sensu veram esse, atque à Theologis receptam, non autem significare assumptionem propriam Verbi, siue sustentationem suppositalem, quam Deitas non Præstat, sed persona : quare in eo sensu falsa esset propositio, neque ab vllo Theologo recipienda, quod si velis naturam diuinam, eiúsque proprietates in abstracto ex parte vnius extremi in abstracto poni ob rationes & locutiones Patrum datas, dummodo minùs proprias eas propositiones fatearis, non multum grauor ; neque tamen inde humanam in abstracto poni posse deduces : cum eius nisi in hæreticis exemplum non sit, neque id rationes, & syllogismi oppositi, similésue alij conuincant.

QVÆSTIO III.

De ratione Theologica propriè, & veræ communicationis idiomatum per nomina concreta.

QVamuis vera & propria idiomatum per concreta nomina communicatio certa adeò & Catholica sit : Theologica tamen eius veritatis ratio adeo constans atque in aperto omnibus non est, vt exactum quæstionis huius examen non requirat.

CERTAMEN I.

Aliquorum rationes confutatæ.

1 LIcet Patres idiomatum per concreta nomina communicationem, eiúsque rationem tradiderit : quia tamen suam, quantum satis nostræ tarditati esset, mentem non aperuerunt, Scholasticos Doctores aliter, atque aliter opinari fecere. Fulg. 3 Ad Trasimund. c. 12. & 13. ait: *Hominem susceptum merito Deum appellari, quia susceptus est.* Damascen. 3. de fide c. 4. fine. *Atque hic communicationis modus est : vtraque videlicet natura proprietates suas cum altera communicante : Propterea, quod vnam, & eandem personam constituat.* Leo Pa. Epist. 83. ad Palestin. *Non interest, ex qua substantia nominetur : cum inseparabiliter manente vnitate personæ idem sit, & totus hominis filius propter carnem, & totus Dei filius propter vnam cum Patre Deitatem.* Hæc tamen, & similia rationem formalem Theologicam non satis explicant, sed solùm fundamentalem. Hæretici antiquiores, & Vbiquistæ, vel vtriusque naturæ confusionem Eutychianam, vel alterius naturæ in alteram formalem immeationem rationem communicationis idiomatum arbitrantur. Vtrosque autem impugnauimus affatim contro. 1. d. 1. atque hic. q. 2. Veteres Scholastici apud S. Bonau. in 3. d. 7. a. 1. q. 1. & apud Scot. q. 1. §. *Tertio videndum.* dixerunt huius propositionis *Deus est homo*, sensum esse *Deus est ille, qui est homo.* vel *suppositum, quod est homo.* Sed extremum propositionis, qua prima explicatur æquâ indiget explicatione : nempe illud, *qui est homo*, & *quod est homo* : quare, nec ratio, neque explicatio ab his Doctoribus pro idiomatum communicatione præstatur.

2 Solum ergo ex modo significandi nominum concretorum Theologica formalis ratio petenda ab Scholasticis omnibus iudicatur. Primo veteres alij apud S. Bonau. citato loco aiunt rationem esse quia significatum nominis in obliquo ponitur, vt eius propositionis *Deus est homo*, sit sensus: *Deus est habens hominem* impugnantur male communiter : quia non, quidquid habet aliquis prædicari de illo potest : neque enim dicitur quis esse manus, vel vestis, quas habet : verum si homo in explicatione positus vsurpetur pro natura humana, vt rigida Significatione vsurpari posse ostendemus. d. 2. vera, & communis sententia est; à nobis explicanda cert. 2. sin verò pro persona homo vsurpetur, fortius impugnari deberent : quia sic Deus hominem concretè, neque assumpsit, neque habet, sed est per fidem. Secundo : S. Bonau. vererésque alij apud Richard. in 3. d. 7. a. 1. q. 1. dicebant ratione vnionis vtriusque naturæ in eodem supposito eas propositiones veras esse. Impugnantur malè à Ricardo eodem argumento, quo primi. Etenim nemo Catholicus rationem hanc potest respuere : siquidem vnio naturarum in supposito eodem in causa est cur mutuò altera de altera concretis nominibus prædicetur. Solum ergo impugnantur rectè, quia rationem proximam Scholasticam, quam inquirebant, non assignant, sed fundamentalem, & remotam, & quæ, nisi amplius explicetur, rem relinquit obscuram. Non enim quæcumque eidem supposito vniuntur inter se mutuo, omnibus modis prædicantur : quare explicare restat quo modo & ratione duplex hæc natura ratione vnionis in eodem supposito inuicem prædicari rectè queant.

3 Nec satis est quod pro hac opinione addit Vasquez d. 63. c. 4. num. 26. quia nimirum natura quæuis de supposito in quo est concretè prædicatur rite ac rectè v. g. *Petrus est homo* : cum autem vtraque natura ratione vnionis in eodem supposito sit, ritè, ac rectè de eodem supposito prædicatur : quare, & vtraque concretè mutuo de se bene prædicabitur, vt syllogismo expositorio conuincitur : in quam tandem rationem & sententiam Vasquez iuit nonnullis notatis, quæ statim ex ipso referemus. Verùm, neque hæc explicatio rationem assignat proximam, quam inquirimus, rémue magis explicat, neque cum ipsius doctrina constat. Non quidem rem magis explicat : Nam cùm dicit naturam prædicari de supposito, in quo est concrete, vel intelligit naturam propriam, vel alienam. Propriam quidem nemo negat, idque solum probat exemplum illud *Petrus est homo*: de aliena verò, de qua sola est difficultas præsens, non probat, nisi ratio aliqua, ob quam natura propria de supposito, in quo est, ritè prædicetur, afferatur, quæ eadem inueniatur in natura aliena : Hanc enim inquirimus, atque addita explicatio non assignat. Quòd autem cum ipsius Doctrina non constet, neque exemplum rationem contineat ad prædicationes naturæ alienæ de supposito, quæ in communicatione idiomatum intercedunt, facile probabitur, & quod Doctrinæ inconstantiam num. 4. & quoad secundum in præsenti. Ipse enim num. 25. ex notatis num. 23. docet concreta substantiua substantialia naturæ solum significare in recto naturam, nisi aliquid personale ex parte alterius extremi in propositione inueniatur: (ex quo male contra ipsum infert Bernal hanc propositionem esse falsam : *homo est suppositum* : cum prædicatum eius personale sit) atqui in propositione, qua natura propria prædicatur de supposito. v. g. *Petrus est homo* : subiectum est terminus, seu nomen personale : ergo significabit in recto prædicatum suppositum : & in his *Deus est homo* significabit in recto vterque terminus naturam : ac proinde poterit esse falsa vtraque, licet alia sit vera : quæ falsa procul dubio foret, si homo significaret in recto naturam, vt iam iam euincam.

4 Vasquez igitur citato loco, atque ex illo Recentiores plures volunt concreta substantiua substantialia naturæ in propositionibus communicationis idiomatum significare solum in recto naturas, in obliquo verò personalitates, vel quia iuxta Vasquij Doctrinam in eis nullus terminus, vel Syncathegorema personale adest, vel quia eo solum pacto significare sunt apta, vt ex eis volunt nonnulli. Alij apud Bernal d. 45. sect. 2. §. 2. num. 23. docent eiusmodi concreta fixa, stáraque

stataque lege vtrumque in recto significare. Coniunxi vtramque sententiam, quia eadem aperta impugnatione reijcitur. Etenim iuxta alterutram vera idiomatum communicatio in Christo funditus euertitur. Sic ostendo. Ad veram prædicationem requiritur identitas subiecti, & prædicati secundum rectum vtriusque significatum, cum quo copula *est*, quæ eiusmodi identitatem vtriusque significat, concordat, non cum obliquo significato: atqui in neutra harum opinionum rectum subiecti propositionum communicationis idiomatum potest esse idem cum recto prædicati: ergo propositiones communicationis idiomatum in neutra harum opinionum nequeunt esse veræ, sed sunt necessario falsæ: quare communicatio idiomatum funditus, vt assumebamus euertitur. Minor probatur: quia in hac propositione communicationis idiomatum *Deus est homo*, & similibus, iuxta alteram Vasquez sententiam, idem est, atque Deitas in, siue cum personalitate est humanitas cum personalitate, in altera verò Recentiorum, Deitas & personalitas est humanitas, & personalitas: ergo in altera rectum subiecti & prædicati cum quo in his propositionibus copula *est*, concordat, est humanitas, & Deitas, in altera verò Deitas, & personalitas, & humanitas, & personalitas: atqui neque Deitas idem quod humanitas, neque Deitas, & personalitas, idem quod humanitas, & personalitas esse possunt: ergo in neutra harum opinionum rectum subiecti propositionum communicationis idiomatum potest esse idem cum recto prædicati. Et quidem hoc argumento soluto, vel potius deglutito, nil est cur communicationem idiomatum per abstracta nomina tantopere Theologi exhorreamus.

5 Denique germana communicationis idiomatum proximáque & formalis ratio, quæ mihi à logico semper arrisit ea est: quod scilicet in eis propositionibus concreta, per quæ fiunt, in recto dicant personas, siue personalitates, in obliquo verò naturas, atque adiectiuè significent: ac proinde rectum prædicati, & subiecti sit in eis omnibus idem: ita, vt sic explicandi concreti earum termini sint *Deus est homo: habens Deitatem, est habens humanitatem.* Sic docuere Ricard. in 3. d. 7. a. 1. q. 1. corp. & ad 1. & 2. Gabr. q. vn. a. 3. dub. 1. sub fin. Almain. q. 1. dubitatione post 7. concl. Soar. d. 35. sect. 1. §. *dico ergo tertio* circa med. satis clarè, licet Bernal curte illum, vel intelligat, vel referat, vt impugnet, Lugo d. 16. sect. 13. VVadingo d. 13. dub. 1. num. 1. à medio, & dub. 2. num. 23. ac tandem Bernal vbi proximè: licet doctores hos impugnet n. 16. quasi asserant concreta subsantiua substantralia naturæ semper ac de lege sua ita significare: id quod solus Lugo videtur solutione quadam insinuasse. Sic etiam docuit S. Th. 3. p. q. 39. a. 4. docens eiusmodi concreta supponi interdum pro suppositis, id quod docuerat q. 16. a. 7. & 10. quod autem eodem a. 7. ad 4. & a. 10. ad 2. dixerit concreta eiusmodi in his propositionibus ex parte subiecti supponi materialiter pro suppositis, ex parte verò prædicati formaliter pro naturis huic doctrinæ non aduersatur. Solùm enim vult non esse propositiones, & prædicationes hasce purè identificas, vt hanc *Petrus est Petrus.* Sic Thomistæ plures cum interpretantur, & sequuntur apud Vasquez num. 21.

CERTAMEN II.

Sententia hæc suadetur, ac propugnatur.

1 PRobatur primo ex Damasceno 3. de fide c. 4. vbi hac de re agens dixit: *illud itaque aduertendum est, quod diuinitatis, atque humanitatis vox essentias, seu naturas indicat; ac Dei, & hominis vocabulum, tum de natura vsurpatur: quemadmodum, cum dicimus: Deus est substantia captum omnem fugiens: & vnus est Deus: tum etiam de personis, nimirum, de eo, quod specialius est, generalioris nomen suscipiente: vt cum Scriptura ait: Propterea vnxit te Deus Deus tuus*: suique memor cap. 11. eandem differentiam vocis abstractæ à concreta assignans ait: *At Dei vocabulum, & naturæ communitatem significat, & in vnaquaque persona æque collocatur: quemadmodum, & homo. Deus enim is est, qui naturæ diuinæ præditus est, & homo, qui humanæ.* Eadem ferè habet Nizetas 3. Thesau. c. 16. Quibus testimoniis, postremo præsertim, non respondet Vasquez num. 24. §. *ad Damascenum.* Neque 1. p. t. 2. d. 157. c. 6. num. 33. §. *verùm contra hanc doctrinam.* Sed tamen, licet bene hæc, & ex Patribus dicantur, quare & ab authoritate satis sint supérque fundata, adhuc explicare oportet, quando adiectiuè, siue pro habente naturam, & supposito, vel personalitate in recto significent, atque in obliquo naturam substantiua concreta substantialia naturæ, quæ de se naturam potiùs in recto significant, vt q. 1. pro Durando, atque alias sæpe in hac materia, & controu. de Trinit. ostendebamus. Si enim id per generales regulas tradatur, eis ad præsentem materiam applicitis sententia hæc planior euadet, & illustrior.

2 Notandum igitur est concreta subsantiua substantialis naturæ de se, suáque natura, & pro priori ac natiua significatione substantiuè & naturam in recto significare: quare ita significare cum absolutè, ac nudè proferantur; at verò sine vllo etiam syncathegoremate, vel signo personali ex adiuncto subiecto, vel prædicato, vel verbo posse adiectiuè vsurpari, atque personam, seu personalitatem in recto, & naturam in obliquo significare, vt ostendimus controu. de Trinit. d. 12. q. 1. cert. 3. Probatur ex dictis ibi, & in Logica: quemadmodum enim vox *homo* natura sua significat humanitatem, vel suppositum abstractè, & præcisè ab indiuiduis, ac proinde nude prolata; vel adiuncto etiam essentiali prædicato idem eodem modo significat, atque pro eodem supponitur; at verò ex adiuncto prædicato, aut verbo, quo exercitium aliquod primario, & per se indiuiduis competens, & ratione illorum naturæ, vel supposito in communi, hominem non in abstracto significat, neque pro illo supponitur, sed pro indiuiduis, quæ significat iuxta prædicati aut verbi exigentiam, etiamsi nullum aliud signum intercedat: vnde ex verbo *currit* in hac propositione *homo currit* terminus *homo* non pro homine in communi, & præciso, sed pro indiuiduis determinatè supponitur; in hac verò *homo requiritur ad videndum* pro indiuiduis confusè: Sic etiam voces *homo*, & *Deus*, licet de se substantiuè significent, & naturam in recto, ac per modum per se stantis, cum absolutè proferuntur, ast ex adiunctis terminis, vel verbis sine vllo etiam syncathegoremate pro persona poterunt supponi, & adiectiuè vsurpari: cum ea etiam vsurpatio, & significatio propria sit, qua adiectiuè, & in recto personam significant iuxta Damascenum, imò, & aduersarios ipsos: cum Vasquez citato num. 23. §. *Mihi autem* asserat ex adiuncto Syncathegoremate personali propriè significare in recto personam, ac pro ea supponi defendat, vt in hac *Deus generat.*

3 Regula igitur generalis sit. Tunc ea nomina adiectiuè vsurpari; cum aliter Scripturæ, Patrum, & Conciliorum propositiones verificari nequeunt. Cum enim ad dignoscendum determinatum sensum, & significationem, in qua voces ambiguæ acceptionis, & sensus, eiusmodi ea concreta sunt, attendenda in primis sit doctrina, pietas, veracitásque loquentis, iuxta vulgatam Theologorum regulam à nobis traditam d. 12. de Trinit. q. 1. cert. 3. num. 1. id potiori iure Patrum doctrinæ, veritati, ac veracitati, & Scripturæ in primis deferre debemus: vt eo sensu, & acceptatione propria loqui, & vsurpare voces credamus, quo vera loqui demonstretur: atque insuper Patres, ac Deum, nec falli, nec fallere liquido appareat. Confirmatur: quia hac solùm ratione probare potest Vasquez

ex Syncathegoremate adiuncto vocem *Deus* supponi pro persona; atque adiectiuè vsurpari pro habente Deitatem. Probatur secundò eadem regula: quia hoc, quod est Deum esse hominem, nequit contingere concreto substantiuo substantiuè significanti, sicuti, neque homini abstracto, & præciso currere, sed solùm significanti adiectiuè: ergo, sicut ibi ex adiunctione cursus *homo* supponitur pro individuis, non pro natura, vel homine præciso, quod de se significat, ita, vt ex adiunctione prædicati, quod, nisi acceptatione eius adiectiua, nequit subiecto euenire, ita & in nostro casu significabit adiectiuè. Iam verò, nisi acceptione adiectiua terminorum propositiones communicationis idiomatum veras esse non posse, neque prædicatum conuenire subiecto, probatum est: quia acceptione substantiua naturæ significantur in recto, quæ idem nequeunt esse, sicut enuntiantur per copulam est, quæ cum recto terminorum concordat, vt vidimus cert. 1. num. 4. acceptione vero adiectiua idem est rectum significatum eorum, vt ostendimus num. 5. sub init.

4 Opponit Vasquez Fulgentium 3. ad Trasimund. cap. 12. & 13. vbi dicebat: *hominem susceptum merito appellari Deum*, quia susceptus est: at homo susceptus non est habens humanitatem, seu adiectiuè sumptus, sed substantiuè, siue dicens humanitatem in recto: humanitas enim susceptа est. Respondetur facilè Fulgentium non formalem, sed fundamentalem rationem solùm communicationis idiomatum eis verbis tradidisse, vt dicebamus cert. 1. num. 1. alioqui contra ipsum Vasquez obiectantem æque loquetur, imo contra Catholicos omnes. Nam homo susceptus à Deo non dicitur, nec dici Deus potest, secundum id formaliter, secundum quod susceptus est: sola quippe humanitas, siue homo secundum illam præcisè susceptus est: ast homo secundum humanitatem, siue sola humanitas in nulla Catholicorum sententia dicitur Deus, nec nisi falso dici potest; sed homo concretè sumptus, vt coniunctum ex humanitate, & subsistentia diuina, siue hanc cum subsistentia in recto dicat, siue solum in recto, alteram dicat, alteram in obliquo: quo pacto accepto homine à Deo assumptum minimè fuisse, sed prout solam humanitatem significat, Catholicum & dogmaticum per Vasquez, & Doctores omnes est.

5 Obiicit secundo: quia ex Concilio Francford. *Christus* est nomen naturæ non personæ: atqui Christus dicitur Deus, & homo: ergo concretum huius naturæ de concreto alterius prædicatur: ergo altera natura in recto de altera, non suppositum. Nego hanc vltimam consequentiam, quæ nullatenus infertur ex prima: licet enim concreta naturarum sint, possunt tamen significare in recto personalitatem, siue personam, etiam in obijcientis Vasquez doctrina: sicut plura nomina à formis desumpta illas in obliquo & in recto subiecta significant, vt in adiectiuis omnibus euenit Albus &c. quod significat habens albedinem.

Instat Vasquez ex eodem Concilio illud *Hic est filius meus dilectus* referri ad hominem, seu naturam humanam in Christo, non ad personam. Sed minùs vrget: nam prædicatum, quod hic contenditur filiationis humanitatis à Concilio, non est communicationis idiomatum, teste Vasquez ipso, quod concedebant Felix, & Elipandus, contra quos ibi Concilium, sed humanitatis ipsius etiam secundùm se, ac non in concreto significatæ, vt vidimus controu. 4. d. 1. quia, si solæ idiomatum communicatio in ea propositione contineretur suppositum significaretur, atque adiectiuè homo significaret contra ipsum Vasquez ex ipsius doctrina citato n. 23. siquidem filius Dei Syncathegorema personale est, quod proinde concretum homo personam in recto, siue habentem humanitatem significare efficeret, iuxta regulam ipsius eo numero contentam.

CERTAMEN III.

Argumento à ratione fit satis.

1 Difficilius è ratione arguebat Vasquez 1. p d. 157. quia, si concreta substantiua naturæ adiectiuè significent, ac proinde Deus tantundem valeat, atque habens Deitatem sicut Pater est vnus habens Deitatem, & filius alius habens Deitatem, & Spiritus sanctus alius habens Deitatem, ita tres Dei admittendi contra fidem erunt. Quo argumento actum de hac opinione iudicat Bernal d. 45. sect. 2. §. 2. num. 16 fine, oblitus suam etiam tandem esse, vt dicebamus cert. 1. num. 5. medio. Quare, & eum æque ac nos impugnat. Nec segnius Vasquez ipsum: cum ex parte subiecti in propositionibus antecedentis sint syncathegoremata personalia v.g. *Pater est Deus, filius est Deus, & Spiritus sanctus est Deus*: ac proinde adiectiuè, & personas in recto tres, habentes Deitatem debeant in eius doctrina significare. Respondet Bernal num. 22. & 23. ex d. 24. sect. 2. §. 2. 3. & 4. concreta essentialia substantiua naturæ semper vsurpari substantiuè, dicereque in recto compositum, vel quasi ex natura, & personalitate. Etenim, & contradicit suæ doctrinæ de acceptione eorum nominum adiectiua in communicatione idiomatum, & est fortius ex ea doctrina argumentum. Etenim, si vtrumque dicit in recto, sicut Patris personalitas, & natura, quæ significantur nomine Deus, non est idem, atque Filij personalitas, & natura, vel Spiritus sancti personalitas, & natura, distinctus Deus Pater à Deo filio, & vterque à Deo Spiritu sancto conuincentur: quare, & tres dij substantiuè contra fidem. Si autem dicit in recto totum compositum personæ, & in obliquo naturam, idem infertur. Licet enim natura expressius dicatur nomine Deus: cum recta, quibus numeralia concordant tria sint, & tres dij non obstante naturæ singularitate dicentur.

2 Respondet Lugo, proximè subsistentiam, in recto quidem dici, sed confusè, naturam verò clarè & expresè: concreta vero penes expressi solum multiplicationem, quæ in Deitate non est, multiplicari: quare non inferri tres esse Deos, ex eo, quod tres esse Deum dicantur. Impugnat bene Bernal: quia Deus adiectiuè, siue habentem Deitatem significans legibus adiectiuorum accidentalium stare debet, quæ in ea acceptione imitatur, atqui in his multiplicitas, vel vnitas non sumitur à forma accidentali clarius, expressiusque significata in obliquo, sed à subiecto, vt pater in albo, licet non clarè, sed confusè subiectum significetur: ergo, licet confusè dicatur, ac non expresè suppositum nomine Deus, Deitas autem clare ex illius multiplicitate, vel vnitate eius vnitas, vel multiplicitas sumenda est, non è naturæ vnitate, vel multiplicitate. Confirmatur: quia, licet ars expresè dicatur in hoc nomine artifex, & confusè artis suppositum & subiectum, licet artes plures etiam specie sint, si tamen hoc sit vnum, vnus artifex dicitur; sit vero suppositа, vel subiecta sint plura, licet ars eadem specie sit, imo, per impossibile, vna etiam individuè, plures essent artifices. Rationem à priori dedimus contra ipsum Bernal proximè num. 1. fine: quia nomina numeralia eorum multiplicitatem designant in nominibus, quorum rectis significatis concordant: quare, si rectum eorum nominum significatum sit suppositum, pro eorum solum multiplicitate multiplicari dicentur, licet obliquum expressius significatum vnum, & singulariſſimum sit.

3 Respondetur ergo distinguendo consequens. Absolutè sunt tres dij nego consequentiam, quia absolutè, & secundum se positum nomen Deus significat substantiuè, cum addito personali v.g. *tres personæ sunt*

tres

tres Dij. Concedo consequentiam : quia ex addito hoc, vel alio ex dictis supra, quo denotetur adiectiuè vsurpari, adiectiuè significat. Vnde scriptura, quæ Dei substantiuè dicti vnitatem tantoperè commendat, Deum sæpè adiectiuè, & in plurali docuit pro personis, & habentibus Deitatem nomen illud vsurpans. Sic Genes. 20. *Postquam eduxit me Deus*, in Hebræa : *declinare me fecerunt* Elohin : id est *Dei* Genes. 35. *Apparuit ei Deus* : Hebræa. *Apparuerunt Elohin* : id est *Dei* : 2. Reg. 7. *iuit Deus, vt redimeret eam : iuerunt Elohin* : id est *Dij*. Quibus, similibúsque aliis locis nomen Deus pluraliter pro personis, & adiectiuè positum esse, vt mysterium Trinitatis insinuaretur, docent interpretes, & scholastici plures, & grauiores, quos dedi controu. de Trinit. d. 12. q. 1. cert. 3. n. 2. refertque Ruiz de Trinit. d. 77. sect. 5. n. 1. ex quibus aiunt *Elohin*, siue *Dei* nomen quoties cum vocibus numeri pluralis cõcordat, in Scriptura pro personis accipi, & significare adiectiuè, & merito : quia aliter verè sic concordare nequit, ac proinde iuxta regulam à nobis datam cert. 2. ita accipiendum necessario est. Ij verò sunt Abulens. tract. de Trinit. Caiet. Genes 1. Pererius d. 17. in Genes. Bellarmin. t. 1. lib. 2. de Christo c. 6. Vasquez 1. p. d. 108. c. 2. Magister in 1. d. 2. c. *Nunc verò*. Vbi S. Th. in explicit. textus Carthus. q. 8. S. Bonau. an reliqui veteres, & commentatores 1. p. q. 39. a. 3. ad 2. Alex. q. 50. m. 2. ad 2. Ayra, Burgens in 1. Genes. vbi Eugubinus, &c. 20.

4 Videat nunc Vasquez, quàm per se notum, atque exploratum in scholis sit : quod si tres personæ eandem humanitatem assumerent, eas omnes vnum hominem esse fore dicendum : cùm oppositum ex dictis certius adhuc concludatur. Etenim in vera enuntiatione *homo* nonnisi adiectiuè poterat vsurpari : cum substantiuè in eius sententia præsertim, adhuc identica propositione, falsò de singulis, atque omnibus personis enuntiaretur : quia dicit homo substantiuè acceptus humanitatem in recto, quæ idem esse nequit cum recto personarum assumentium : quod, sicut euenit in nomine Deus, quod substantiuè acceptum idemtica propositione de personis verè potest enuntiari : sicque Catholicè tres personæ vnus Deus dicuntur : quæ acceptio substantiua vulgatior cum sit, ne minus eruditi, reique scholasticæ ignari ad fidem offendant, extra scholas tres personas vnum Deum non plures fateri debemus.

At dices ; ergo Deus de homine, atque homo de Deo non prædicantur, sicut Deus de personis, & homo de Petro, quæ de eis prædicantur vniuocè, & vt quid essentiale, & intrinsecum ; cum tamen Deus, de homine, & homo de Deo, vt quid accidentale prædicentur, cum adiectiuè sumantur : ergo prædicantur æquiuocè, vt canis de latrabili, & sydereo. Difficultas hæc est communis : etsi enim substantiuè vsurpetur Deus essentialiter de homine, aut homo de Deo prædicari nequit. Respondet Vasquez admisso antecedenti negando consequentiam : quia est nouus modus prædicationis non agnitus ab Aristotele mysterij huius ignaro.

Impugnat Bernal : quia solùm dicitur quomodo non prædicetur, non autem quomodo prædicetur. Sed, cum ipse in idem tandem recidat sect. 3. §. 3. n. 73. suæ etiam subiaceat impugnationi. Soar. q. 16. a. 1. §. *dicendum verò est primo*, contendit Deum de homine, & personis, ac hominem de verbo, seu Deo, & Petro vniuocè dici, sed nec rem probat, neque explicat difficultatem quæ in eo est, quod vniuoca æque iis, quibus vniuocè sunt, debeant conuenire.

Cæterùm cum æquiuoca sint, quorum ratio significata omnino diuersa est, vniuoca verò, quorum ratio est omnino eadem, quasi contradictoriè æquiuocis opposita ; analoga, quorum ratio, nec omnino eadem est, nec omnino diuersa, quod vtrisque contra dicit, nomen Deus respectu personarum diuinarum, & hominis, aliquo ex his modis dici debet, atque homo de Deo, & Petro : quia non datur medium aliud : quare, licet Aristoteles has prædicationes in particulari communicationis idiomatum non agnouerit, in illis tamen modis generalibus non potuit non illas comprehendere. Respondeo igitur in iis prædicationibus, vt ea nomina accipiuntur, vniuocè dici Deum de homine, & tribus personis : quia adiectiuè accipitur pro personis, quas in recto significat, quibus proculdubio eodem conuenit modo. Similiter homo vniuocè de Petro, & Deo prædicatur : quia solùm eis conuenit de eisque dicitur, cum adiectiuè sumitur homo sub ratione habentis humanitatem, in qua conuenit Petrus, qui persona hominis est, & Verbum, quod humanitatem habet, & cum illa personam constituit, quæ homo est. Quod si homo secundum se, & absolutè, vt vtramque acceptionem continet accipiatur, æquiuocè dicetur, quia de Petro vniuocè, & substantiuè, atque essentialiter dici potest, ac de Deo solùm denominatiuè, & accidentaliter : quare rectum significatum, pro quo solum supponit nomen (nam obliqua solùm connotantur) omnino diuersum est in Petro, cum de eo substantiuè prædicatur homo, & in Deo cum de ipso adiectiuè homo prædicatur, vt rectè docuerunt Scotus in 3. d. 7. q. 1. & Almain. dub. 2. quos non satis penetratos multis in casum impugnat Bernal.

6 Et quidem, quæ hactenus diximus, in his propositionibus *homo est Deus* : & *Deus est homo*, verum omnino habere videntur ; ast in aliis communicationis idiomatum, non ita planè videntur constare. Etenim, si in his *homo*, vel *hic homo mortuus, passus est*, & *Deus mortuus*, vel *passus est*, pro habente humanitatem, ac Deitatem, scilicet personalitatem in recto, seu, quod idem est, adiectiuè ea nomina sumantur, falsæ eiusmodi propositiones erunt : cum personalitas diuina, quæ vtroque nomine in recto significatur, cuique rectum prædicati concordat, & tribuitur, mortua non sit, neque mortalis. Cæterùm, & in his etiam doctrinæ traditæ veritas constat : habens enim humanitatem, & habens Deitatem est persona eadem, in qua duplex natura subsistit ; atque vtriusque denominationes suscipit in recto posita, sicut quæuis alia persona suscepit denominationes suæ naturæ. Sed, etsi illud *habens* solam personalitatem in recto, dicat in eis propositionibus, æque atque in illis *Deus est homo*, atque *homo est Deus*, atque ea personalitas in se mortua non sit, vtpote immortalis, & indefectibilis ; ast ratione naturæ mortalis, & defectibilis, quam sustentat, non minùs denominationes ipsius poterit subire, siue vna, siue altera natura exprimatur in obliquo ; nam reipsa, & verè vtramque sustentat naturam.

QVÆSTIO IV.

Pro quo in propositionibus communicationis idiomatum supponantur homo, *&* Deus?

CONSTAT ex dictis non posse hæc nomina supponi in eis propositionibus pro natura. Solum enim supponitur, nomen pro recto suo significato, non pro obliquo : at, cum in his propositionibus accipi substantiuè ea nomina nequeant, sed adiectiuè solùm, vt diximus, quomodo personam solam in recto significant, & in obliquo solùm naturam, nequeunt pro natura supponi. Id quod monitum velim, vt plures hâc de re Bernalis conclusiones mittamus, quibus rem hanc magis implicat, dum explicat sect. 3. §. 1. à num. 4. & §. 2. Solùm ergo est quæstio : an pro persona singulari supponantur suppositione singulari ? an verò suppositione vel confusa, vel determinata,

pro

pro omnibus personis diuinis *Deus*, & humanis *homo*?

CERTAMEN I.

Supponuntur pro personis omnibus suis suppositione determinata Deus, & homo.

1 EST conclusio contra Soar. 3. p.q.16.a.1.§. *Primum dubium*, vbi ait Deum pro persona singulari Verbi supponi suppositione singulari, quod ipsum docere de termino *homo* consequenter deber: sicut docet Bernal. citato §.1. num.52. eam tamen tradunt Cardinal de Lugo d.23.num.28. & Vasquez 1. p.d 157.cap.4. licet hic non multa consequentia ad ea, quæ ex 3. p. retulimus: nempe hæc nomina dicere in recto naturas solum. Probatur: quia *Deus*, (& idem est *homo*) adiectiuè sumptus, est terminus communis nullam personam singularem designans, sicut Verbum, aut Petrus: atqui ex adiunctione copulæ *est*, & prædicati *homo* non eo vsque distrahitur à communitate, vt ad significandam personam singularem in particulari habentem de facto Deitatem, & humanitatem trahatur: nec tam parum distrahitur, vt significet, ac supponatur confuse pro hac, vel illa persona habente humanitatem, & Deitatem: ergo supponitur pro omnibus personis suppositione determinatâ. Minor probatur: quia id ad veritatem earum propositionum non est necessarium. Licet enim in aliquo singulari propositiones contingentes, cuiusmodi ista est, verificentur, non tamen pro eis solùm termini supponuntur, sed pro reliquis etiam determinata suppositione: vt patet in hac: *homo currit*: quæ in Petro. v. g. verificatur, & tamen determinatè pro omnibus hominibus supponitur. secundo; quia propositiones contingentis prædicati distrahunt ad significandum terminum communem ea, quibus priuatio, & per se contâgere prædicata possunt quæ sunt indiuidua omnia determinata suppositione significatâ, non confusâ, nec singulari, vt in summulis monstrabamus, & d.12. de Triniti. leuius attigimus.

2 Probatur tertiò: quia pro eis omnibus supponitur terminus communis, in quibus saluari absolutè potest veritas propositionis secundùm se consideratæ; saluari autem absolutè potest in alia persona. v. g. in Patre si hic incarnasset, vt absolutè potuit, non autem Filius: tunc enim, etsi in filio designato vera non esset, esset vera eadem propositio in Patre: quare, quousque omnibus designatis nullam incarnasse, esseque Deum conuinceretur, non cõuinceretur falsatitis propositio: ergo pro omnibus personis determinatè supponitur. Confirmatur quia hæc propositio *homo currit*, quæ vera est currente Petro, vera etiam esset non currente Petro sed Paulo, vel alio quouis indiuiduo: ergo pro omnibus supponitur homo determinatè: ac proinde omnes percurri possunt, ac debent, vt veritas ratione alicuius, siue in aliquo deprehendatur. v. g. *hic homo currit*, vel *hic homo currit*, vel *hic homo currit*. Ergo similiter hæc propositio *Deus est homo*, quæ de prædicato contingenti est, quauis persona diuina incarnata, licet Verbi persona non esset, sed Patris, vel Spiritus sancti vera esset; atque ad eius veritatem deprehendendam tres personæ percurri poterũt hoc modo ergo: *Hoc habens Deitatem*. v. g. Pater *est habens humanitatem*: vel *hoc habens Deitatem*, v. g. Spiritus Sanctus *est habens humanitatem*. quare pro personis omnibus determinate supponitur Deus in hac propositione, sicut homo in illa.

3 Quartò, pone hanc propositionem *Deus est homo* proferri ante Verbi incarnationem: tunc quidem eadem esset suppositio terminorum (esto alia esset propositio indiuidua, quia diuersum tempus significabatur per copulam, ab illo, quod nunc significatur) quia copula est, & tempus præcisè non variant terminorum suppositiones, quando eadem sunt prædicatum & subiectum omnino, sine noui signi, aut alterius vocis affectione: atqui tunc supponeretur pro omnibus personis diuinis terminus Deus: ergo, & tunc. Consequentia est certa. Minorem probo: qui tunc diceret *Deus est homo*, non conuinceretur erroris designato Patre, & deprehenso eum habentem Deitatem non esse hominem, siue habentem humanitatem: neque etiam designato Filio, & deprehenso eum non esse hominem, siue habentem humanitatem: nisi designato etiam Spiritu sancto id ipsum in illo recognoscereturr: nempe hominem, siue habentem humanitatem non esse: ergo pro eis omnibus personis, siue habentibus Deitatem Deus ibi determinatè supponitur: alioqui eo descensu per omnes vtendum non esset, qui suppositionis determinatæ proprius est: neque proferenti pateret designata vna persona, quæ Deus non esset, ad alias recursus: nam ad eas solum, quas significat dum profert, pro quibusque terminus supponitur, recurrere licet ad veritatem propositionis assertæ examinandam. Decepit autem Soarium, & Bernalem, quod ratione vniꝰ personæ singularis vera esse debeat.

4 Illud autem, quod suprà insinuauimus, probauimúsque late in summulis: prædicata contingentia (cuiusmodi est prædicatum propositionis huius *Deus est homo*) non facere supponi subiectum pro omnibus suppositione confusa, sed determinata. Videtur esse contra Vasquez & Lugo: sed tamen confusam, & indefinitam eam vocant, quia non est pro persona determinata in singulari, vt opposita sententia contendebat: id quod satis declararunt exemplis, quibus suam explicuerunt mentem, quæ suppositionis determinatæ, non autem confusæ, vel indefinitæ sunt. Aiunt enim supponi terminum *Deus*, sicut homo in hac: *homo est albus*: quo cessant Bernalis impugnationes contra ipsos, faciléque probatur à pari: quia vtriusque prædicatum contingens est. secundò à priori: quia, vt in summulis dicebam, prædicata, quæ speciei non ratione sui, & primariò competunt, sed secundariò, & ratione singularis, cui primariò conueniunt, extrahunt terminum communem specie ad designificandũ, & supponendum pro indiuiduis in gradu proximo ad singulare, cui primario competunt, & ratione cuius speciei conueniunt: atqui prædicata omnia contingentia (cuiusmodi est in re præsenti homo) competunt subiecto, v. g. Deus, ratione indiuidui singularis: ergo extrahunt terminum communem ad significandum & supponendum pro indiuiduis in gradu proximo ad singulare, ratione cuius competunt termino communi: atqui immediatus gradus ad singulare illud, est gradus significationis pro indiuiduis suppositione determinata quia indiuiduum determinatè significatũ immediatum est ad singulare: ergo prædicata contingentia (cuiusmodi est homo) supponere faciunt terminum communem subiecti v.g. *Deus* suppositione determinata, non confusa.

CERTAMEN II.

Aliorum argumenta eleuantur.

1 OPPONES primò. S. Th.3.p.q.16.a.1. corp. sine asserentem ex 1.p.q.39.a.4. in his propositionibus Deum pro verbo, quæ singularis persona est, supponi. Respondetur nos etiam asserere supponi terminum *Deus* pro persona Verbi singulari, sed non pro illa solùm, sed, & pro aliis duabus, suppositione determinata; quod nusquam ibi S. Thomas negat. Allegat autem doctrinam primæ partis, non, vt ficut

ibi supponi terminum *Deus* in hac, *Deus generat* (scilicet pro persona singulari Patris, cuius notionale prædicatum est generare) singulariter dicit, ita in hac *Deus est homo*: quod prædicatum notionale Filij non est, singulariter supponi doceat pro Filio; sed vt probat nomen *Deus* supponi adiectiuè, & pro personis in recto posse. Eius verba sunt. *Nomen enim significans naturam communem in concreto potest supponere pro quolibet contentorum sub natura communi: sicut hoc nomen homo potest supponere pro quolibet homine singulari, ita hoc nomen* Deus *ex ipso modo suæ significationis potest supponere pro persona filij* Dei. Vbinam hic docet pro ea solum supponere? Subdit autem; *de quolibet autem suppposito alicuius naturæ potest verè, & propriè prædicari natura in concreto, sicut de Sorte, & Platone propriè, & verè prædicatur homo: ergo persona filij Dei, poo qua supponit hoc nomen Deus, est suppositum naturæ humanæ verè, & propriè*, &c. Sed neque hic negat supponi proaliis; sed ostendit supponi pro eo, ratione cuius verificanda propositio in sensu proprio est, quod sui instituti erat. Plana hæc solutio à nostro Lugo data detortis intelligentiis in casum impugnatur multis à Bernale.

2 Ab absurdo impugnat Soar. proximè. Propositiones de prædicato contingenti, & subiecto supponente determinata suppositione tam affirmatiua, quam negatiua possunt esse simul verè, v.g. *homo est albus, homo non est albus.* Et vniuersim subcontrariæ quæuis in materia contingenti: quia ratione vnius singularis alterutra satis verificari potest: ergo poterit esse vera in re præsenti non solum *Deus est homo*, sed simul & hæc, *Deus non est homo*; quod est absurdum. Scholasticè loquendo nego absurditatem, vt ipse etiam Bernal negat c. tato §. 1. num. 46. malè sensum, in quo admitti potest, physicum vocans: cum sit valde subtilis, metaphysicus, & Scholasticus: quare apud vulgus, qui acceptiones adiectiuas nominum substantiuorum naturæ non callent, admittenda negatiua non est: intelligent enim Deitatem in nullo supposito diuino vnitam humanitati hypostaticè fuisse, quod est hæreticum. Sensu autem metaphysico, & scholastico facilius eam admitterent, qui eam admittebant *Deus non generat*, licet vitandum ob scandalum moneant, vt Gregorius in 1. d. 5. q. vnica, verfic. *sed restat dubium.* Gabriel. q. 2. art. 2. concl. 2. Aureol. q. 1. apud Capreol. q. 2. num. 12. vbi Durand. Marsil. in 1. q. 8. art. 3. versu *ad secundam rationem principalem.*

3 Neque vero eandem esse huius propositionis, & illius *Deus non est homo* rationem, vt hac admissa, & illa Deus non generat admittenda sit, quam pauculi meticulosè admittunt. Cum enim generat, siue est generans terminum notionalem Patris solius, proprium contineat Deum singulariter supponi, vel supponere facit, vt bene obseruabat S. Th. 1. p. q. 39. art. 4. & Vasquez d. 157. aliique communiter: quare negatiua erit falsa adhuc rigidè, & scholasticè loquendo. Secus *Deus non est homo*, in qua nihil notionale est, quod Deum singulariter supponere faciat, vt num. 1. notabam. Hoc sibi volebat recitatus Damascenus q. 3. cert. 3. num. 1. & 3. de fide cap. 4. init. dicens Deum dici de natura, cùm substantiuè accipitur, & de persona cum adiectiuè vsurpatur: quandoque etiam in singulari. *Nimirum*, inquit, *eo, quod specialius est*, nempe singularis persona, *generalioris nomen*, id est personæ diuinæ, seu habentis Deitatem, *suscipiente.* Quando vero id eueniat exemplo demonstrat: Vt cum Scriptura ait *propterea vnxit te Deus tuus: Vides enim hic Patrem, & filium designari.* Filium pronomine *te*, Patrem *Deus Deus tuus*: qui propriissimè, vt repetitione nominis *Deus* Hebraicè significatur Filij Deus est, vt videat Bernal, quàm parùm, imò nihil, præsidij in hoc Damasceni testimonio pro sua, & Soarij sententia possit reperiri.

4 Subtilius opponi tertio posset. Licet habenti Dei-

tatem, nempe Verbo, contingens sit habere humanitatem, & ratione illius Deo adiectiuè vsurpato, siue habenti Deitatem: ast huic homini, siue huic habenti humanitatem, nempe eidem Verbo, quod illam habet, contingens non est habere Deitatem: ergo, licet in hac propositione *Deus est homo: Deus* supponatur determinatè, quia propositio est de prædicato contingenti, vt dicebamus; ast in hac *homo est Deus*: homo non supponetur determinatè: quia non est de prædicato contingenti. Respondetur eodem argumento probari posse in hac propositione *album est homo*: illud album non supponi suppositione determinata: quia huic habenti albedinem non est contingens esse hominem v.g. Petro, qui essentialiter homo est: & tamen per omnes determinata suppositione in ea propositione supponitur. Respondetur ergo contingentiam propositionis desumendam esse ex identitate recti significati subiecti, & prædicati, quæ per copulam est in his propositionibus asseritur. Ea autem identitas contingens est: nam licet Verbo contingens non sit esse Deum; ast contingens est esse hominem, & Deum, vt patet: quod ipsum dictum de albo in alia propositione puta.

QVÆSTIO V.

De earum propositionum qualitate.

LIcèt veritas, & certitudo propositionum qualitates sint: quia tamen de harum qualitate, & certitudine dictum satis est q. 1. aliæ solum qualitates earum examinandæ in præsenti sunt. An scilicet sint propositiones per se, an per accidens? in materia materiali, an contingenti? ad quod insuper prædicabile spectent.

CERTAMEN I.

Sunt propositiones per accidens, & in contingenti materia.

1 RIcard. in 3. d. 7. art. 1. q. 1. ad 3. Argentina q. vn. art. 4. ad 5. S. Th. q. 1. art. 1. & 4. & 3. p. q. 16. art. 1. ad 1. Caiet. & Dominicani interpretes ibi Ferrara 4. contra 9. c. 45. §. *Pro horum solutione* esse propositiones per se putant. Bernal d. 45. sect. 3. §. 4. num. 83. & 84. arbitraria quadam acceptione concretorum substantiuorum essentialium, & extra essentialium, totum sioc cuique arbitrarium reliquit. Ait enim accepto termino Deus, vt concretum essentiale esse per accidens, & in materia contingenti. *Deus est homo.* Is enim est sensus. *Constitutum essentialiter ex Deitate, & filiatione est terminans humanitatem*, quod contingens prorsus est; accepto verò, extra essentiale esse per se, & in materia naturali: reddit enim sensum: *habens Deitatem extra essentialem sibi est constitutum ex humanitate, & filiatione*: constitutio autem, cui extra essentialis, ac non essentialis Deitas in Christo sit essentialis homo est, siue esse constitutum ex humanitate, & filiatione. Sed vanè diuino hæc concretorum, qua res potius præsens intricatur, quam expeditur inducta est: cum nomina concreta in adiectiua, & substantiua, atque horum quoduis in substantiuè, & adiectiuè accepta hactenus diuisa ab Scholasticis, & Gramaticis solummodo fuerit, vt ipse fatetur sect. 2. §. 2. num. 23. eisque diuisionibus clarius res præsens expeditur.

2 Insuper falso, & curte sua vtitur doctrina Bernal; falsò quidem: quia, si proferens non exprimat extraessentialiter, vel essentialiter à se sumi terminum

Deus in propositione *Deus est homo* qui eam audit, neutrum sensum poterit determinatè percipere. Secundò : quia ex hac doctrina fateri cogitur numer. 83. citato hanc propositionem *risibile est homo* esse de prædicato specifico, quod nemo somniauit. Curte autem, quia non explicat, qua ratione accipiendus sit terminus, seu prædicatum *homo* essentialiter, an extra essentialiter: cum Deus alterutro modo accipitur. Si autè essentialiter vterque accipiatur, erit sensus: *constitutum essentialiter ex Deitate, & filiatione est constitutum essentialiter ex filiatione, & humanitate*: quare non erit in materia contingenti, vt ipse aiebat, sed in remota, & impossibili, ac necessario falsa propositio. Sin verò vtrumque extra essentialiter accipiatur erit sensus: *constitutum, seu habens extraessentialiter Deitatem in Christo est habens extraessentialiter humanitatem, seu constitutum extra essentialiter ex ea, & filiatione*: quod in eius explicatione nec per se, nec in materia contingenti, & per accidens est, sed in materia remota, & impossibili, ac necessario falsum : nam constitutum extraessentialiter ex Deitate, & filiatione in Christo essentialiter est constitutum ex filiatione, & humanitate : quare non potest esse ex illis extraessentialiter constitutum. Acceptio autem concreti vnius essentialiter, & alterius extraessentialiter in propositione eadem magnæ æquiuocationis occasio est, atque indigna, quæ per regulam Theologicam tradatur. Denique repugnat regula hæc cum Bernalis doctrina sect. 2. §. 2. num. 23. vbi ait malè ab aliquibus Theologis concreta subsantiua harum propositionum essentialia vocari, cum extraessentialia sint, & accidentalia, atque, vt talia solum accipi debeant.

3 Dicendum est propositiones hasce esse propositiones per accidens, & in materia contingenti. Ita S. Bonau. in 3. d. 7. a. 1. q. 2. ad 4. Scot. q. 1. §. *quinto videndum*. Maior q. 2. §. *dubitatur* p. 2. Bassol. q. vn. §. *Quantum ad primum*. Lichet. q. 1. Tolmain. dub. 1. fine Paludan. a. 2. Durand. q. eadem ad 2. Capreol. ad argumenta Scoti contra secundam concl. Marsil. q. 6. ad 5. rationem Vasquez d. 68. c. 2. num. 4. Licet in acceptatione sua substantiua horum concretorum in materia remota esse eas propositiones, ac necessario falsas contra ipsum euicerimus supra q. 3 cert. 1. n. 4. Soar. d. 35. sect. 3. §. *contraria sententia*. Durandus, & Paludanus, licet asserant ea concreta pro naturis in recto significare : cum tamen in natura, etiam diuina, factam vnionem fateantur, vt vidimus controu. 1. nihil docent inconsequens. Probatur conclusio : quia eo propositiones istæ veræ sunt, quod concreta earum adiectiuè vsurpentur, significéntque *habens Deitatem est habens humanitatem* : atqui habenti Deitatem habere humanitatem non est per se, & in materia naturali, sed per accidens, & in materia contingenti : ergo eiusmodi propositiones per accidens sunt, & in materia contingenti. Obiici hic poterat, quod obiiciebamus, & diluimus q. 4. cert. 2. num. 4. cui etiam satisfiet, si dicatur terminum *homo* supponi pro tota hominum collectione, determinata suppositione, cui contingens est intra ipsam includi hominem ex humanitate, & personalitate diuina constantem, licet huic habere Deitatem non sit contingens, sed necessarium, & essentiale physicè.

4 Simili Scoti probationi respondet Caietanus: terminum *Deus* supponi pro persona Verbi singulariter, & quatenus habet humanitatem : cui, vt sic, nec contingit, nec per accidens est, sed omnino per se hominem esse. Multis mihi non satis firmis impugnat Vasquez solutionem. Sic autem ego : quia, vt q. 4. ostendimus, terminus Deus non supponit, vel supponitur singulariter pro persona Verbi, sed suppositione determinata pro omnibus personis diuinis disiunctiuè. Minus autem supponere Deus potest pro Verbo, vt habente humanitatem adhuc ratione prædicati *homo* : subiuncti : quia licet prædicata aliter, atque alter sæpè supponere subiecta faciant, vt diximus, id tamen est intra latitudinem concretorum in significato subiecti : atqui humanitas, adhuc indirectè, non continetur in significato subiecti *Deus* quouis modo accepti, vt patet.

Impugnat benè Vasquez num. 8. §. *sed age* : quia, si prædicatum efficere potest, vt ipsum ex parte subiecti significetur à subiecto, nulla erit propositio in materia contingenti & per accidens : in hac enim *Petrus est albus* ex parte subiecti non significabitur Petrus nudus, sed, vt habens albedinem, quo pacto non contingenter, sed essentialiter, & per se albus est. Denique rectè ex hac Caietani doctrina infert admittendam necessariò ab ipso hanc propositionem hæreticam *Deus est homo, in quantum Deus*. Etenim, si *Deus* ex prædicato *homo* significat Verbum, seu Deum, vt habentem humanitatem, non potest magis negari esse quatenus Deum hominem, siue habentem humanitatem, quam album quatenus album esse album, siue habens albedinem.

5 Idem absurdum deducit Durandus quia ex Arist. 1. poster. c. 4. quidquid alicui conuenit per se, conuenit ipsi *secundùm quod ipsum* : quia conuenit ipsi, vt essentiale ipsius : ac proinde non magis esse sine eo potest, quàm sine se ipso : atqui Deo per se conuenit per se esse hominem : ergo conuenit Deo secundùm quod ipsum, siue in quantum Deus est. Ex eodem Aristotelis principio traditur ibidem aliud ab Arist. quod neque à Caietano negatur : nempè quidquid prædicatur per se de aliquo prædicari debere de omni contento sub illo : quia nequit non esse sine illis essentia eius, sub quo continentur. Vnde arguit Scotus : atqui esse hominem non prædicatur necessariò de omni contento sub Deo, seu habente Deitatem, scilicet de tribus personis diuinis : imò nec de duabus potest verè prædicari : ergo non prædicatur per se de Deo, seu habente Deitatem, sub quo tres personæ habentes Deitatem continentur. Præcluso solutionem Caietani ad hoc Scoti argumentum. Monet autem oportunè Vasquez num. 5. §. *verum antequam* ad mysteria fidei tuenda nouam logicam excogitare non licere, ne cum ipsis à doctis & Philosophis Ethnicis videamur. Ad reduplicatiuam Durandi respondet Caietanus *in quantum* ponere Deum quem afficit ex parte prædicati : est enim sensus *Deus in quantum est Deus* : posito autem termino Deus, vel quouis alio substantiuo concreto naturæ ex parte prædicati supponere non pro persona, seu adiectiuè, sed pro natura : quare addita reduplicatiua variatur termini *Deus* suppositio : quæ variata non currit Aristotelis axioma : quod intelligi propterea debet quando propositiones sunt veræ, & prædicata conueniunt subiectis concretis ratione formæ, seu naturæ, ac nequit esse variatio suppositionis eorum per additionem reduplicatiuæ, non verò quando sunt veræ ratione suppositi, ac variandæ suppositioni locus manet.

6 In primis limitatio regulæ vniuersalis Aristotelicæ commentitia est, & quæ ratione à nobis data exploditur. Secundo concreta substantiua naturæ posita ex parte prædicati supponi pro natura falsum est : & ex quo propositiones communicationis idiomatum *Deus est homo* : & *homo est Deus* falsæ necessario erunt: cum nequeat esse idem directum significatum subiecti, & prædicati. Tertiò per reduplicatiuam terminus non fit prædicatum sui ipsius, sed reduplicatur, seu specificatur secundum quid subsit prædicato subiectum. Quartò : quia reduplicatio cadit supra significationem, & suppositionem subiecti, quam reduplicat : quare nequit illam mutare, vel variare. Quintò Caietani regula admissa, inquit Vasquez, hæc est propositio per se *Verbum est homo*, & ratione cuius hæc *Deus est homo* : est propositio per se : atqui addita particula reduplicatiua non significabitur in recto natura, cuius concretum non est, sed personæ : ergo hæc erit vera *Verbum*

in

in quantum verbum est homo; quod est hæreticum.

Dices pro Caietano: illud *in quantum* denotare rationem formalem, ob quam sit homo, quod non est Verbum. Sed quid si non specificatiuè, sed reduplicatiuè accipiatur? secundo idem denotat terminus *per se*. nempe essentialiter conuenire prædicatum subiecto; & tamen à te admittitur in ea propositione. Tertio Verbo, quatenus per te ratione prædicati est sub duabus naturis, formaliter competit esse hominem, & Deum: ac proinde, sicut Christus inquantum Christus dici Deus & homo potest, ita, & Deus, ac Verbum. Denique non leuiter nostra conclusio probatur: quia nihil est, quod leuiter illam adhuc oppugnet præter S. Th. citati num. 1. authoritatem, qui tamen explicari potest, vt de propositionibus materialiter sumptis loqueretur, quo ostenderet Dei, & hominis physicam, & realem in subsantiis & naturis vnum per se constituentibus, non accidentariam, & affectiuam duarum per se entitatum vnum per accidens Nestorianè constituentium vnionem in Christo fuisse; non autem de modo conueniendi, & dicendi prædicatum de subiecto: de quo & nos hic, & Aristoteles loco citato. Hæc sanè omnia eodem modo de hac propositione: *hic homo est Deus* intelligenda sunt.

CERTAMEN II.

Christus, Emanuel, Iesus, est Deus, vel est homo *sunt propositiones per se, vbi vtrisque designatur prædicabile.*

1 SCotus supra, quem sequitur Gabr. apud Soar. sect. 3 §. *vlterius verò*. Bassolis in 3. d. 7. q. 1. §. *quantum ad primum*. Paludan. q. 1. a. 3. docent has propositiones non esse per se: quia, licet prædicatum necessario conueniat subiecto, tamen ex parte subiecti eorum, quædicit, nempe naturas duas, non est connexio, siue vnio necessaria, & per se, vt opus erat ad propositionem per se; sed vnio per accidens, vt ait Scotus, vel contingens, vt loquitur Paludanus. Nostram verò conclusionem docent citati Doctores cert. 1. pro perfeitate propositionum omnium communicationis idiomatum; ex aliis verò Marsil. & Maior citati ibidem Soar. & Vasquez vbi proximè c. 3. §. *Mihi tamen*. Hic autem malè censet veras has propositiones esse, etsi prædictarum subiecta, accipiantur pro natura, vel naturis, quas proinde in recto significent. Erit enim ita accepto homine *Christus* propositionis *Christus est Deus*, vel *est homo* sensus iste: *Deitas, & humanitas cum personalitate est humanitas cum personalitate*, vel *est Deitas cum personalitate*: quod esset prædicari partem de toto: v. g. *homo est anima*, *vel est corpus*, quod est planè falsum. Secundo: cum liceat conuertere hanc *Christus est Deus*: in hanc *Deus est Christus*, si prima sit *Deitas, & humanitas cum personalitate est Deitas cum personalitate*, vt iuxta hanc Doctrinam Vasquianam est, in hanc poterit conuerti *Deitas cum personalitate est Deitas, & humanitas cum personalitate*: quæ est apertè falsa. Solùm ergo possunt ea nomina adiectiuè vsurpari in propositionibus præfatis.

2 Probatur conclusio: quia in hac propositione *Christus est homo*, & similibus, prædicatum est de essentia subiecti: quare, & illi per se, & ratione sui conueniens: atqui id solum requiritur ab Aristotele 1. Poster. c. 4. vt aliquid de aliquo per se formaliter, & propriè dicatur: ergo ea prædicatio & propositio est formaliter, & propriè perse. Secundo: quia, vt ex eodem Aristotele ibidem referebamus: quidquid de aliquo prædicatur secundùm quod ipsum, sicque ei conuenit, conuenit ei, ac de eo prædicatur propriè formaliter per se: atqui prædicatum eius propositionis, & similium conuenit Christo, de eoque prædicatur secundum quod ipsum: ergo conuenit illi, de eoque prædicatur propriè, & formaliter per se. Quod autem ad propositionem per se vlteriùs Scotus, & Paludanus requirebant, nempe, vt quidquid in subiecto propositionis per se est, necessario, & per se connexum sit, non per accidens, siue contingenter, commentitium planè est, & contra Aristotelem proximè, quodque facilè refellitur à Marsilio, & Maiore: quia omnium sententia *Petrus albus est albus, vel coloratus: seu album est album, vel coloratum*: sunt propositiones per se; & tamen Petrus, quoduisue aliud albedinis subiectum cum albedine non per se, & necessario, sed per accidens & contingenter, seu accidentariè prorsus connectitur, vt nemo non videat.

3 Circa prædicabile, ad quod spectent propositiones communicationis idiomatum, S. Bonau. Scot. & Bassolis citati propositiones primas *Deus est homo*, & similes ad sextum quoddam prædicabile quinque vulgaribus additum spectare censent. Consentiunt Fonseca. 5. met. c. 8. q. 7. & Conimbr. in proœmio Logicæ *assumptiuum* illud vocantes: inani quidem, & prædicabilis, & vocis adinuentu: cùm eis propositionibus in quinque prædicabilibus suum non desit. Alij ad secundum prædicabile eas reuocant: quia speciem de indiuiduo eis propositionis prædicari putant: quibus consentit Bernal. d. 45. sect. 3. §. 4. num. 84. Si ea nomina extra essentialiter accipiantur (licet aliis acceptionibus eorum ad alia prædicabilia pertinere censeat) quia sensus in ea acceptione est: *constitutum habens Deitatem sibi extra essentialem est homo, seu constitutum ex humanitate, & personalitate diuina*: quod idem est, atque *his homo est homo*. Sed contra: quia, si homo accipiatur extra essentialiter, vt potest per te, sensus prædicati erit *est habens humanitatem sibi extra essentialem*: ergo non, vt speciem. Secundo: quia habens, quod est directum significatum concretorum eorum in eis propositionibus est personalitas diuina, cui metaphysicæ, & logicè Deitas extra essentialis est, & physicè etiam humanitas: item personalitatis significatæ nomine homo, quod pro omnibus personis hominum etiam supponitur, per accidens est diuinam de facto esse.

4 Dico primo eiusmodi propositiones ex quinto prædicabili sunt. Ita Vasquez c. 4. §. *Mihi verò*, & Soar proximè cum Marsil. Maiore. Almaino, Gabr. & reliquis, qui nobiscum eas propositiones, per accidens, & materiæ contingentis esse docuerunt. Probatur: quia accidens quintum prædicabile est, quod potest adesse & abesse à subiecto præter eius corruptionem, à Deo autem potest adesse, & abesse præter eius corruptionem esse hominem: ergo homo, esse hominem respectu Dei, quod est subiectum, est quintum prædicabile. Nec inferes inde: ergo vnio Dei ad humanitatem est accidentalis, si physice loquaris, nec solùm logicè. Sicut, licet homo de animali, & Petrus de homine, quoduisque inferiùs de suo superiori logicè accidentaliter, & prædicatione quinti prædicabilis dicatur; quia animali logicè contingit esse hominem, & homini contingit esse Petrum; non tamen inde infertur physicè accidentaliter ipsi coniungi. Sed nec, si illud inferretur, quidquam contra Patres inferretur, qui solum vnionem physicam Dei ad humanitatem contra Nestorium contenderunt, eámque naturalem, & subsantialem appellarunt: denominatiuè solum fortasse ab extremis, quæ nectit, quæ quidem subsantiæ sunt: sicut de modo vnionis compositi naturalis docebamus in physicis nihil esse, quod eum intrinsecè subsantialem esse demonstret: imo neque efficaciter suadeat, sed denominatiuè ab extremis subsantialibus.

5 Dico secundo: Hæ propositiones *Christus est homo*, & similes pertinent ad secundum prædicabile speciei. Ita Vasquez. Soar. & reliqui, qui eas propositiones per se esse docuere. num. 1. Probatur facilè: quia

Christus dicit hoc singulare habens naturam diuinam, & humanam: ergo de eo prædicatur habens naturam diuinam, vel habens naturam humanam in communi, vt species de individuo suo. Non aliter ac quando dicimus accepto termino adiectiuè *hic homo est homo*, neneque his amplius est immorandum cum adeò sint aperta.

DISPVTATIO II.

De Propositionibus nonnullis communicationis idiomatum in particulari.

DICTA hactenus ad communicationem idiomatum generatim considerata spectant. Iam ad speciales aliquas propositiones, de quibus peculiaris poterat esse difficultas examinandas, progredimur.

QVÆSTIO I.

Liceátne idiomatum communicatio particulis reduplicatiuis?

Particulæ reduplicatiuæ sunt *in quantum*, *quatenus*, *qua*, *vt*, *secundum quod*, & si quæ aliæ similes occurrunt. Quæstio igitur est an liceat dicere *hic homo*, aut *homo*, aut *Christus in quantum homo est Deus*, vel *Deus*, aut *Christus in quantum Deus*, *est homo*?

CERTAMEN I.

Reduplicatiuarum exacta acceptio.

1 Sic nonnulli reduplicatiuas particulas explicant: vt particulæ reduplicatiuæ tunc reduplicatiuè accipiantur, cum denotant rationem formalem, vel formam, ratione cuius prædicatum subiecto conuenit: specificatiuè vero cum materiale subiectum, siue materiale subiecti, cui conuenit prædicatum designant v.g. cum dicimus, *Petrus quatenus homo est rationalis*, reduplicatiue reduplicatiua *quatenus* vsurpatur: de albo vero *quatenus album* specificatiue, si idem Petrus sit album, de quo loquimur, poterit dici *esse rationale*. Videtur hæc acceptionum explicatio fundamentum habere in Alexandro 3.p.q.6.m.2.art.2. iuxta correctionem literæ mendosæ adhibitam à Vasquez d.69.cap.1.num.2.& in Marsilio in 3.q.8. art.3.circa fin. asserentibus hanc propositionem *Christus in quantum homo est Deus* veram esse accepta particula *in quantum*, vt denotat suppositum hominis Christi, quod quidem Deus est. Ea etiam acceptione reduplicatiuè illius veram eandem propositionem esse ait S.Thom. 3. p.q.16.art.11. eam tamen acceptionem, & sensum improprium esse docet ibidem. Sed, licet neque Doctores hi, neque ex antiquis alius hanc acceptionem vocis reduplicatiuæ pro subiecto, vel supposito specificatiuam dixerit, Recentiorum vulgarium Theologorum numerus eam reduplicationis specificatiuæ, & reduplicatiuæ explicationem pene fecit præscribere. Sed præscriptioni obsunt primo, quod inde inferatur album aliquòd quatenus album specificatiuè dici posse rationale, vt vidimus. Secundo quia specificare, & specificatio, vtpote ab specie, quæ solam significat formam, deriuata, non materiam, sed rationem solùm formalem prædicandi poterunt significare.

2 Vasquez d.62. cap.2. §. *caterum* d.69. cap. 1. n.3. §. *Mihi tamen* omnium optimè acceptiones istas explicuit. Asserit primò tunc reduplicatiuas particulas reduplicatiuè accipi, cum supra totum subiectum cadunt, v.g. *homo quatenus homo*, id quod ipsa vox reduplicandi satis probat. Nihil enim reduplicatur nisi quod secundùm se totum iterum plicatur & repetitur: si enim aliquid tantum ipsius reduplicatiua afficitur, cum id termino alio effici debeat, nullus terminus repetitur, aut replicatur: vt patet in his *Christus in quantum homo*, vel *in quantum Deus*. Tertiò: cum hæc voces solùm accipi possint specificatiuè, aut reduplicatiuè, & specificare sit aliquid speciale in termino significare, quod totius termini repetitione fieri nequit, cum totus terminus reduplicatiua afficitur reduplicatiuè eiusmodi copula necessario vsurpabitur. Displicet solùm §. *caterum* quod ait *homo secundum humanitatem* reduplicatiuè sonare: cum in eius doctrina humanitas totum, quod homo etiam præcisè sumptus, non sit. Specificatiuè verò accipi reduplicatiuas ait, cum terminum afficiunt, quod aliquid subiecti est, & ratione cuius prædicatum concedendum vel negandum subiecto est in vera enuntiatione. Tunc enim specificant, denotant, & determinant aliquid, ratione cuius denegandum vel concedendum prædicatum subiecto sit. Vnde hic acceptas reduplicatiuas specificatiuè notas determinationis appellauit Caietanus v.g. Christus, *secundùm quod homo est rationalis*, *visibilis*, *passus*. Has reduplicatiuarum acceptationes reduplicatiuè, & specificatiuè sub eis vocibus & explicationibus tradidere Almainus in summulis de consequentiis agens. Antonius Syluester de reduplicatiuis; neque alia est explicatio OKami in 1. d.12.q.2. Gabrielis, & aliorum antiquorum ibi, quos sequitur VVadingo d.13. dub. 4. §. *Notandum*: quasi aliter eas explicent: cum tamen neque ipse ab hac explicatione, vt volebat, tandem recesserit.

3 Obseruandum verò hic est cum Vasquez d.65. c.2. num.8. & d.69. num.3. fine contra nonnullos, discrimen inter reduplicatiuas reduplicatiuè acceptas, & acceptas specificatiuè: Primo enim modo semper sunt notæ perfectatis, solúmque addi possunt subiectis cum prædicatum per se illis conuenit: idem enim valent, ac *secundùm quod ipsum*, vt Aristoteles aiebat 1. Post.c.4. explicans modum dicendi per se à nobis relatum d.1. q.5. cert.1. à num.4. Secundò verò modo acceptæ reduplicatiuè specificatiuè non secundum se & semper sunt notæ perfectatis, siue efficiunt propositionem per se: vt patet in hac *Christus secundùm quid*, *vel quatenus homo est passus*, quæ contingens proculdubio est. Ratio est facilis: quia, cum reduplicatiua specificatiuè accepta denotet causam, secundum quam prædicatum conuenit subiecto, tam materialem, quam efficientem, nec solùm formalem, causasque materiales, & efficientes de se non necessario, sed contingenter plerumque operentur: propositiones, in quibus causæ materiales, aut efficientes prædicatorum reduplicatiuis specificatiuèacceptis in subiectis denotantur, contingentes plerumque, non autem per se, & necessariæ erunt. Reduplicatiua specificatiuè accepta rursus diuiditur in diminuentem, siue additum diminuens, & non diminuens. Diminuens est, cum partem subiecti designat, cui solùm prædicatum conuenit v.g. *Ethyops est albus secundum dentes*: & *Homo secundùm animam est spiritualis*. Non diminuens, quæ designat causam, siue rationem cur prædicatum subiecto absolutè conueniat, vt in exemplis hactenus datis claret.

4 Reduplicatiuarum propositiones sic generatim explicant

plicant Okamts, Gabr. & Sumuliſtæ vulgo, vt in quatuor propoſitiones reſoluantur v.g. *Petrus, qua muſicus canit*: in has, *omnis muſicus canit, vel poteſt canere*. Secunda: *Petrus eſt muſicus*. Tertia *Petrus canit*. Quarta: *Muſica eſt cauſa canendi*. Ego verò explicationem hanc reduplicatiuarum generatim veram eſſe non iudico. Tum, quia propoſitiones reduplicatiuarum reduplicatiuè acceptarum non bene explicat, vt ſtatim videbimus: tum, quia reduplicatiuarum ſpecificatiuarum diminuentium explicatio mala eſt: tum denique; quia etiam non diminuentium eſt ſuperflua explicatio. Atque, vt ab hoc ordiar vbinam illa propoſitio continetur; *omnis muſicus canit, vel poteſt canere*, in illa *Petrus, qua muſicus canit?* deinde in ſpecificatiua diminuente non licet terminum quem afficit reduplicatiua prædicari de ſubiecto v.g. *Æthyops eſt albus ſecundum dentes*: *Æthyops eſt dentes*, ſed ſolùm *habet dentes*: & ratio eſt, quia in his deſignatur terminus per reduplicatiuam, qui pars ſubiecti phyſica præcisè eſt, quæ, vt talis nequit prædicari de toto. Facilius ergo explico reduplicatiuas propriè, & ſtrictè reduplicatiuas additione vocis per ſe, aut eſſentialiter: v.g. *homo, qua homo eſt rationalis* hoc pacto *homo per ſe*, aut *eſſentialiter eſt rationalis*, quæ particulæ phyſicè, vel metaphyſicè ſumi poſſunt. Reduplicatiuas verò ſpecificatiuè acceptas non diminuentes per cauſalem vnam: v.g. *Petrus canit, quia muſicus eſt*: ſeu, *& muſica eſt cauſa illi canendi*; diminuentes verò prædicando adiectiuè prædicatum propoſitionis de parte, quam afficit reduplicatiua diminuens: v.g. *Æthiops habet dentes albos*.

CERTAMEN II.

De reduplicatiuis reduplicatiuè acceptis, Concluſiones.

1 DOctores citati cert. 1. num. 2. & Caiet. q. 16. a. 11. aſſerunt hanc propoſitionem; *Chriſtus, vt homo eſt Deus*, veram eſſe. Addit S. Th. in ſenſu improprio accepto *homo* pro ſuppoſito: quod imitari deberet Caietanus, cum aſſerat concretum reduplicatiuâ affectum ſemper ſtare pro natura. Addito verò pronomine *hic* termino *homo*, propriam, veramque iidem aſſerunt contra Paludan. in 3. q. 1. a. 1. concluſ. 2. & 3. Durand. d. 10. q. 1. & Vaſquez d. 99. c. 1. n. 3. *Mihi autem*, qui falſam prorſus eam propoſitionem aſſerunt, atque duo poſtremi, etſi addatur termino *homo* pronomen *hic*: quia putant, adhuc eo addito ſignificare in recto naturam, pro eaque ſupponi ex vi adiunctæ reduplicatiuæ. Sed hoc nulla ratione probatur: quouis enim modo accepto, & ſignificante termino *homo* poteſt reduplicatiua affici, vt patet: neque ratio alia afferri poteſt, niſi, quod hæc propoſitio poſſet eſſe vera *homo quatenus homo eſt Deus*, accepta reduplicatiuæ reduplicatiuè: quod tamen falſum eſt, vt videbimus ſtatim concl. 1. vbi oſtendimus, adhuc ſignificante termino *homo* adiectiuè, falſam eam propoſitionem eſſe, ſi reduplicatiuæ reduplicatiuè accipiatur. De hac propoſitione nemo ex inſtituto diſputauit (licet falſam merito reputent omnes, inferántque contra Caietanum aſſerentem hanc propoſitionem *homo eſt Deus*, eſſe propoſitionem per ſe tanquam abſurdam) quia nihil ſimile fuerat à Patribus aſſertum, neque reduplicatiua reduplicatiuè, ſed ſpecificatiuè ſolùm vſurpata.

2 Dico primò: non licet communicatio idiomatum inter concreta nuda *homo, Deus* per reduplicatiuas reduplicatiuè acceptas adhuc in attributalibus: v.g. *homo, quatenus homo, eſt Deus, vel immortalis*: aut *quatenus Deus, homo, vel riſibilis eſt Deus*. Eſt ab omnibus Patribus, vel præſuppoſita concluſio, vel curſim aſſerta. Ratio eſt. Quia particula reduplicatiua, qua talis, reſtringit ſignificatum termini ad id, quod nudè, & ſecundum ſe ſumptum ſignificat, quin extendi illud ad aliquid vlterius ſignificandum permittat: atqui terminus *homo*, vel *Deus*, etiam adiectiuè vſurpati (ſi enim ſubſtantiuè vſurpétur apertè falſas eas propoſitiones oſtéderent) in ſua ſtricta ſignificatione ſiſtendo nihil dicunt, quod alter ſit: ergo eiuſmodi propoſitiones erunt falſæ nec eis communicatio idiomatum licitè exercebitur. Minor probatur: quia homo nudè, ac præcisè ſecundum ſe etiam adiectiuè ſumptus ſignificat ſolum *habens humanitatem* præcisè, & in communi, in quo neque propria, neque aliena, & diuina ſubſiſtentia, ſed quid abſtrahens ab vtraque ſignificatur, vt ſic autem, neque metaphyſicè, neque phyſicè Deus eſt. Item Deus adiectiuè nudè ſumptus, & præcisè nullam in particulari indiuiduam ſingularem perſonam diuinam dicit, ſed abſtrahentem modo explicato controu. de Trinit. tribúſque communem, qua ratione non habes humanitatem, niſi in aliqua ſingulari perſona. Confirmatur: quia omnium ſenſu falſum eſt homo præciſus, & in communi, currit, licet plures currant: ergo, cum reduplicatiua, qua talis, relinquat Deum, & hominem in ſtatu præciſionis, in quâ nequit habere alteruter vnionem, ratione cuius ſit homo Deus, & è contra nequit dici ſub reduplicatiua, qua tali, Deus homo, vel homo Deus. Vrgentius adhuc probabunt concluſionem hanc probationes, quas iam pro ſecunda ſubiicio.

3 Dico ſecundò: non licet communicatio idiomatum per particulas reduplicatiuas inter Deum, & hominem, adhuc in attributalibus, etſi adiungatur illis pronomen *hic* v.g. *hic homo eſt Deus immortalis*: aut *hic Deus eſt homo, riſibilis*. Eſt concluſio Durandi, & & noſtri Vaſquez facilis probatu ſi terminis ſubſtantiuè accipiantur. Probo autem eam terminis adiectiuè acceptis, quo ſolum pacto apponi poteſt pronomen *hic* termino *Deus* non inepte. Probatur primo: quia hoc modo acceptus *hic homo* eſt *hic habens humanitatem* quatenus hic habés humanitatem reduplicatiuè nequit eſſe habens Deitatem: ergo nequit dici vere hic homo quatenus hic homo Deus. Probatur minor: quia reduplicatiua, qua talis reſtringit ſignificatum termini, quê afficit: quare non magis poteſt eſſe hic habens humanitaté, qua talis, habens Deitatem, quàm poſſit eſſe idem ex parte obiecti habere humanitatem, atque habere Deitatem. Probatur ſecundo: quia propoſitiones de reduplicatiua, qua reduplicatiua, ſunt propoſitiones per ſe, & eſſentiales, vt ſupra docebamus cert. 1. num. 3. ergo ſolum poteſt apponi reduplicatiua propoſitionibus de prædicato per ſe: atqui *hic Deus eſt homo* vel *hic homo eſt Deus* non ſunt propoſitiones per ſe, ſed contingentes, & per accidens, vt oſtendebamus d. 1. q. 5. cert. 1. ergo nequit eis apponi reduplicatiua, quatenus reduplicatiua eſt.

CERTAMEN III.

De reduplicatiuis ſpecificatiuè acceptis concluſiones.

1 DIco primo: nequit eſſe communicatio idiomatum per reduplicatiuas ſpecificatiuè acceptas, cadentes ſupra concretum naturæ diuerſæ ab ea, quam denotat prædicatum, v. g. *Chriſtus quatenus homo eſt Deus, immortalis*, &c. vel *quatenus Deus eſt homo riſibilis*. Eſt concluſio reuera S. Th. Vaſquez Durandi, Paludani contra Caietanum, vt vidimus cert. 2. num. 1. Ratio eſt prompta: quia ſic accepta reduplicatiua denotat terminum ab ipſa effectum eſſe rationem & cauſam cur prædicatum conueniat ſubiecto: aſt concretum diuerſæ naturæ in communi, non eſt ratio cur prædicatum alterius naturæ conueniat ſubiecto: ergo reduplicatiua ſpecificatiuè adiuncta concreto naturæ diuerſæ à natu-

ta prædicati reddet falsam propositionem : ac proinde non licebit communicatio idiomatum per reduplicatiuas specificatiuè acceptas cadentes supra eiusmodi concretum. Minor probatur : quia hoc, quod est esse hominem in communi & præcisè, non est ratio, aut causa cur Deus sit, vel è contra, vt patet : posset enim esse homo, quin esset Deus, & Deus præcisè, & in communi, quin esset homo. Secundo : quia Deum esse hominem, & hominem esse Deum contingenter dicuntur : prædicata vero contingentia non conueniunt per se primariò, & ratione sui termino communi, sed indiuiduis, atque ratione horum communi termino: neque enim homo currit primariò, & ratione sui, sed Petrus, vel Ioannes, atque horum ratione homo.

2 Dico secundò : licet absolutè idiomatum communicatio per concreta eiusmodi, & reduplicatiuas specificatiue acceptas, si illi supra quod cadit, addatur pronomen *hic*, notare singularitatis v. g. *Christus in quantum hic homo est Deus.* Probatur : quia pronomen *hic* denotatur, significatúrque persona Verbi : atqui Verbi persona est causa cur homo adiectiuè sumptus sit Deus, & Deus adiectiuè sumptus sit homo : ergo addita ea particula *hic* concreto communi designatur causa, quæ verè talis est, cur Deus sit homo, & homo Deus, sicut particula reduplicatiua specificatiuè accepta denotatur : ac proinde vera erit propositio, licebitque talis idiomatum communicatio. Minor probatur : quia persona Verbi est causa quasi materialis habens sustentansque suppositaliter suo modo humanitatem, & deitatem, sicut suo modo humanitas sustentat subiectiue passiones in Christo : quare sicut Christus, quatenus homo, siue secundum humanitatem, aut, secundum quod homo, dicitur passus : quia ad id satis est denotari per reduplicatiuam specificatiuè acceptam causam materialem patiendi, siue passionis prædicatæ subiectum : ita, & dici poterit, qua *hic homo Deus*, quia denotatur Deo prædicati suppositum. Est autem aduertendum hanc propositionem, licet à S. Th. Alexandro, & aliis recitatis cert. 2. num. 1. assertam, apud vulgus indoctum, subtilitatúmque Theologicarum ignarum non esse nudè, ac sine explicatione proferendam.

3 Dico tertiò : *Christus quatenus homo est creatura, temporalis, incapit, desitque esse ; quatenus Deus est creator, immortalis, æternus* dici rite, ac rectè possunt. Ferè nihil hic de his propositionibus, cùm communicationis idiomatum non sint, licet sint reduplicatiuæ, nisi nimis scrupulosis Theologis pauculis suborta esset de eis religio. Sunt enim valde Patribus familiares August. epist. 57. ad Dardanum *quod ad Verbum attinet creator est, quod vero ad hominem creatura est Christus.* serm. 2. de natiuit. *Ex Matre sumpsit principium* quod idem est atque *qua homo incapit esse.* Ferè eadem cum primo testimonio habent Cyrill. 10. Thes. c. 4. Leo serm. 3. de Pentecost. Ambros. serm. 5. in Psalm. 103. ad id *deduc me in semitam* sic habet : *Non vereor, ne quis dicat : creatum ergo Christum asseris ? Respondebo : ita creatum dico, quemadmodum factum legi. Hoc est factum ex muliere.* Vrgentiora plura Patrum testimonia dabimus quæstionibus sequentibus in solutione difficultatis statim proponendæ. A ratione verò faciliùs probatur conclusio: quia specificatiuis illis denotatur causa, quæ verè causa est, vt prædicata eiusmodi Christo, quod subiectum earum propositionum est, conueniat : ergo eiusmodi propositiones sunt omninò veræ.

4 Dices: propositiones de reduplicatiua in tres resoluuntur, quarum quauis falsa deprehensa propositio eiusmodi falsa erit : atqui altera è tribus, in quas singulæ propositæ resoluuntur, falsa est : ergo, & propositæ sunt falsæ. Minor probatur, quia *Christus, qua homo, est creatura* in has resoluitur; *Christus est homo : Christus est creatura. Christus, quia homo est creatura.* Illa vero *Christus, qua homo, incepit esse* in has: *Christus est homo : Christus hic capit esse quia homo incapit esse*: atqui *Christus est creatura: Christus incapit esse* falsæ sũt, & quæ admitti nequeũt ergo, & illæ propositiones falsæ erunt. Scio meuculosos Theologos minorem hanc absolutè fateri. Sed audient à Patribus duriores adeo propositiones, vt contentarum in minori horrorem excutiant. Et quidem, licet persona Verbi æterna sit : cùm humanitas, & vtriusque coniunctio sit temporalis, Christus, qui vtrumque dicit, si substantiuè vsurpetur non æternus, sed temporalis dicendus absolutè est : sicut, licet materia, quæ altera mei pars est, à mundi extiterit exordio, quia tamen neque anima, neque vtriusque vnio ex tunc extitit, ego ab initio mundi extitisse non dicor. Sin verò adiectiuè vsurpetur Christus pro persona habente naturam vtramque, sicut de diuina æternitate æternus, ita de humana temporalitate temporalis per idiomatum communicationem, atque incepisse dicetur, vt fusiùs in sequentibus dicemus.

5 Dico quartò : *Christus, qua homo, nos redemit, saluauit, satisfecit pro nobis*, verè dicuntur quocumque modo accipiatur Christus, nec solum cùm adiectiuè accipitur, vt vult Vvadingo d. 13. dub. 4. §. *dico primo*, si tamen tota persona diuina dicatur ; secus si sola personalitas. Probatur pars affirmatiua : quia, si substantiuè accipiatur, & panatur humana in recto, & in obliquo dicat personam diuinam, dicitur, quod ad operationes redemptorias, & satisfactorias principium est. Similiter, si accipiatur adiectiuè, dicatque personam in recto, & humanitatem in obliquo : ergo designatur causa redemptionis, & satisfactionis, quæ verè fuit, ac proinde dicuntur verè. Sin autem sola dicatur personalitas diuina, erunt falsæ propositiones, siue homo adiectiuè, siue substantiuè vsurpetur : quia personalitate non sanctificatur, aut dignificatur humanitas : quare non dicitur principium adæquatum redemptionis, quoad physicum, & morale, quod includit : atqui quoties vtrumque claudit prædicatum, sicut nonnisi ob vtrumque habetur, ita nonnisi ob vtrumque conuenire subiecto verè dicitur absolutè, vt bene Vvadingo proximè § *Notandum secundò* : neque hæ propositiones admittendæ sunt; *Christus, qua Deus nos redemit, saluauit, pro nobis satisfecit*, siue adiectiuè, siue substantiuè Deus accipiatur, vt idem author ibidem obseruat. At verò prædicata moralia, quæ adæquatè à Deitate Christo obueniunt, cuiusmodi sunt prædicata dignitatum Christi capitis Sacerdotis, Regis, Redemptoris in actu primo de Christo, quâ Deus est, dici optimè possunt specificatiuè: quia tunc denotatur ratio, ob quam prædicatum subiecto conuenit, quæ verè est ratio conueniendi.

6 Dico vltimò : Propositiones de reduplicatiua specificatiuè veræ sunt quoties reduplicatiua cadit supra subiectum adæquatum primarium denominationis prædicati passiuæ, vel supra aliquid, de quo, an eius denominationis subiectum per se sit, dubitari aliquis posset. Exempla primæ : *Christus, qua homo, passus, mortuus, &c. est*, quæ sunt veræ propositiones, & de fide. Secundæ partis exemplum esto : *Christus, quatenus homo, est filius naturalis Dei* : quæ, & est apud Patres propositio frequens, nostróque, & plurium iudicio de fide etiam. Ratio est prompta : quia denotatione reduplicatiuæ specificatiuè acceptæ tantum est denotata in termino, supra quem cadit, causam esse, cur prædicatum conueniat toti subiecto : atqui causa materialis primaria, & per se denominationis prædicati absolutæ causa est, cur prædicatum conueniat subiecto toti : ergo rectè poterit reduplicatiua specificatiuè accepta designari : atqui in præsenti casu designatur causa materialis per se denominationis subiecti totius : ergo rectè poterit designari.

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

Dicine Christus, vel etiam Deus per communicationem idiomatum possit creatura?

TIBERANDI fidem q.1. cert.2.num.3.& 4. oppignoratam circa huius propositionis veritatem *Deus est creatura* & tempus adest, & locus.

CERTAMEN I.

Veritas eius propositionis adstruitur.

1 QVoniam quidem, quæ de Christo absolutè ratione alterius naturæ dicuntur, de concreto alterius absolutè per idiomatum communicationem dici possunt, ne cogantur admittere absolutè Deum dici creaturam posse, negant nonnulli absolutè Christum esse creaturam. In his videtur esse S.Th.4.contra Gentes c.48. vbi Ferrara, & in 3. d.11. q.1.a.2. Ricard. q.2. Argent. a.2. & 3. Capreol. vn.a.1. probatione conclusionis 1.Scot.q.1.§.*cui istaopinio* Durand. q.1. num.11. Paludan. q.vn. opin.3. Marsil. q.9. a.1. Canus de locis 12.c.11. Nec dubium est, quin eæ voces in Arianismi odium negandas Catholicis, negatásque à Patribus nonnullis fuisse. Sed citati Doctores non ideo solùm, sed ob improprietatem eas negarunt. Verùm S. Th.3. p.q.16.a.8. solúmne Arianismo detur occasio negauit, sicut, & subiectionem Deo q.20.a.1. ad 2. proprióque sensu admittendam esse vtramque *Christus*, & *Deus est creatura* docet Vasquez d.65. c.2. & 3. n.18. §.*denique* cum S. Bonau. in 3. d.11. a.2. q.1. corp. & ad 4. Gabr. q.vn. not.3. a.2. concl.1. & 2. Caiet. 3. p.q.16.a.9. & 10. Soarez coment. a.8. §.*Dico secundò*. VValdens. t.1. lib.2. doctrinal. fidei c.42. circa fin. VVadingo d.13.dubio 4. §.*Dico tertiò*. Idque probabile reputat Scotus quibus, & nos subscribimus.

2 Probatur ex frequenti vsu Patrum, qui Deum, & Verbum creaturam dicunt. Naz. orat.38. de natiuit. *qui est fit, qui creatus non est creatur.* Repetit orat.42. 2. in Pascha: ad quæ Nizetas ea ratione fieri ait: *quia propter hypostha sum identitatem, mutuique alterius natura in alteram transitus altera natura alteri proprietates suas communicat.* Concludit ferè statim: *Enimverò eum, qui est fieri, & eum, qui est increatus, creari, tametsi mirabile est, non tamen id secundùm mutationem* (Eutychiano tranitu, & confusione) *accipiendum est, verùm secundum assumptionem.* Damasc.3. de fide c.4. & lib.4. c.5. & 19. Deum Verbum ob personalem vnionem dicit inter alia *creaturam.* Nyssen. hom.13.in cant.ante med. *increatum dicimus Verbum, quod initio rerum existebat; creatum autem illum dicimus, qui caro factus est.* Cyrill. Alex.10. Thes.c.4. *cum ipse natura increatus sit, & omnium Dominus, & creator, creatura etiam factus primus inuenitur inter omnes homines.* Sophron.in sua epist.Synodo 6. act.11. approbata act.13. *Asserimus hunc ipsum creatum, & increatum.* Hilar. 12. de Trinit. negat Christum Arianè esse creaturam, at idiomatum communicatione sic loquitur: *filius itaque suus est, qui est in homine, & ex homine factura:* (Ad Galat.4. *factum ex muliere*) *neque tantum factura, sed etiam creatura:* Ad Ephes.4. *qui secundùm Deum creatus est.*

3 Hieronym. magn. commentar. in epistolam ad Ephes. ad id: *ipsius enim factura sumus*, argumento à deteriori ad melius in eandem sententiam scribit. *Nos liberè proclamamus non esse periculum eum dicere creaturam, quem vermem, & hominem, & crucifixum, & maledictionem tota spei nostra fiducia consitemur.* Scio hunc, & Cyrillum 5. Thes. alio etiam morali sensu explicare Verbi creationem, non autem proprium hunc sensum negando. August. de fide, & Symbolo c.4. sub init. *Eadem sapientia, quæ de Deo genita est, dignata est etiam in hominibus creari*, serm.12. de temp. sub. init. *Propter nos creatus est creator.* serm.58. de verb. Dom. ad id Prouerb.8. *Dominus creauit me.* Arrianis contendentibus inde Verbum esse creaturam respondet dictum: *quia propter vnionem vnicuique substantiæ propriæ vtrique aptandæ sunt.* Fulgentius de fide ad Petrum c.2. *quia autem creator est commune habens naturaliter cum Patre, & Spiritu sancto, quia autem creatus est formam serui, secundum quam creatus est* &c. vbi priusquam reduplicatiua designaret, rationem cur creatus diceretur creatum, absolutè dixit. M. Gregor.5. Moral.c.25. *quia diuinitatis eius status capi ab humana mente non potuit, hunc se nobis ad nos veniens creatus natus mortuus &c. quasi transeundo monstrauit.*

4 Leo serm.3. Pentec. *si enim homo ad imaginem Dei factus in sua honore natura mansisset, creator mundi creatura non fieret.* Vigil.Pa.5. contra Eutychet.t.5. Bibliot. docet Christum *creatum esse, & increatum.* Concil. Lateran. sub Martino 1. *conditum*, & *inconditum*, eum absolutè appellat. Quæ omnia plurâque alia, quæ recitat Soar. ad art.8. quæstionis 16. adeò aperta pro nostra conclusione sunt, vt nullâ egeant ponderatione: quin, cum eorum plura Arrianorum temporibus fuerint prolata, quo tempore periculum in eis esse poterat, ostendunt nonnisi per summam proprietatem Patres fuisse locutos. A ratione probatur: quia, vt Patres asserunt, eadem persona, quæ accepto adiectiuè nomine Deus, & Christus in recto significatur, habétque Deitatem increatam, & creatricem, habet humanitatem creatam, & creaturam; ergo non minùs propriè dicetur creatura, & creatus, quàm creator, & increatus, imò quàm reliqua, quæ ratione humanitatis, quam habet, per idiomatum communicationem absolutè dicitur: vlterius de quocumque propriè dicitur absolutè species aliqua, dicitur propriè absolutè genus: atqui creatura, vel ens creatum genus est respectu speciei hominis: ergo de quocumque propriè absolutè dicitur homo propriè absolutè dicetur creatum, & creatura. Atqui homo propriè absolutè dicitur de Christo, & Deo per idiomatum communicationem: ergo de eis propriè absolutè dicetur creatum, & creatura.

CERTAMEN II.

Difficultates conclusionis huius complanantur.

1 DIces primò à nonnullis Sophronio, Vigilio, & Martino 1. non dici Christum, & Deum creatum, & creaturam solum, sed simul increatum, inconditum, & creatorem. Sed quid de aliis dicent, qui vtrumque ex parte prædicati non coniunxere? Secundo neque ex parte prædicati coniungi ab eis vtrumque poterat absolutè, nisi seorsim vtrumque subiecto absolutè conueniret. Tertiò in apertum exemplum communicationis idiomatum, quam tradebant, vtrumque coniungebant, non quia alterum sine altero absolutè de eis prædicari non posset: sicut *corporeum*, & *incorporeum*, ad eiusdem communicationis exemplum simul de eisdem prædicabant, vt videre in horum testimoniis est; cum tamen alterum sine altero dici absolutè de Christo, & Deo per idiomatum communicationem proprie per aduersarios queat. Quartò: id ita, vt Arrianorum vel Nestorianorum erroribus cautum esset, non ob improprietatem dictum crede: quemadmodum & Patres aliquot absolutè creaturam Deum, & Christum quandoque negarunt. Basil. 2. contra Eunom.

Eunom. Ambros. 1. de fide cap. 6. & 7. & lib. 3. cap. 7. Cyrill. 10. Thes. cap. 4. Chrysost. hom. 3. ad Hebræ. in id cap. 1. *Dilexisti iustitiam* Ioannes Maxentius t. 5. Biblioth. dialogo 2. contra Nestorium cap. 18.

2 Multis hic Vasquez contendit nomen creaturæ, & creationis non pro quacumque re denuo producta, nouáque quauis productione vsurpari, sed pro stricta productione rei ex nihilo, quam Deus solus potest exercere, & circa materiam, & animam Christi continuata productione, & conseruatione exercuit, exercebitque: sed certe ea etiam composita, quæ forma constant educibili, eiusque eductione fiunt, à Deo creari dicuntur, vt cibus, & pleráque alia 1. ad Timot. 4. Sap. 5. & 16. & Genes. 1. cœlum, & terra creata dicuntur laxiori quidem nominis acceptione. Et quidem, cum vnio animæ, & materiæ Christi: ac proinde totum ex illis constans per se educi, ac non creari in Vásquez ipsius, & omnium sententia certum sit: nescioquo pacto per se rigidè ratione humanitatis totius, a qua, non autem ab eius partibus, denominationes, quæ per idiomatum communicationem Christo, ac Deo conueniunt desumantur propriè, & per se creatum, & creatura strictè, ac rigidè dici, in eius etiam sententia queat. At obiicit Vasquez, si creatum absolutè, & creator in actu, à quauis productione dici agens possit, ac non ab stricta solum crectione: ergo affectus omnes creati à suis agentibus creatis creati, atque illa creatores eorum dici absolutè poterunt. sed refert id quidem parui.

3 Vadingo d. 13. dub. 4. num. 55. §. *Dico tertio* circa med. nec admodum refugit consequentiam: imo tacitus videtur admittere: id quod in sensu, & acceptione laxiori parum, nihilve videtur absurdi continere, si rationi stemus. Quid enim absurdi erit agentia laxiori acceptione creationis creare. Sed tamen, quia à nemine admissam vidi, nego consequentiam, tanquam absurdam. Neque enim cuius ex causis requisitis ad effectus productionem hujus denominationes omnes attribui debent. Ecce ab eadem indiuisibili, etiam formaliter in mea sententia in actione eductiua, quæ ipsissima passio est, materia, & subiectum pati, efficiens vero principium agere dicitur: atque ab eadem indiuisibili visione animal videre dicitur non autem species, à quibus etiam effectiuè visio procedit. Cuius ratio est: quia denominationes plures præter formam, à qua sumuntur, vlterius aliquid in subiecto denominato requirunt, & connotant, vt Symitas, & alia plura. In re igitur præsenti creandi adhuc laxe denominatio non solam productionem requirit, sed ex parte agentis sic denominandi virtutem creatiuam, à qua actio eductiua, licet non formaliter, & per se, saltem materialiter oriatur, & fluat: cum autem potentia hæc creatiua in solo Deo sit, non in agentibus creatis, hæc nullatenus adhuc laxè creare, effectusve ab illis creati denominantur, sed à Deo, licet ab illis etiam eadem actione producantur.

QVÆSTIO III.

An *Deus*, & *Verbum incæpit esse* per idiomatum communicationem dici possit?

SVpponitur hanc propositionem *hic homo*, signato Christo, *Christus*, vel *Iesus*, aut *Emmanuel* *incæpit esse*, esse veram, ac proinde ratione personæ directæ significatæ à subiecto, quæ eadem est, ac Dei adiectiuè sumpti, videtur per propriam idiomatum, & formalem communicationem de Deo idem affirmari posse prædicatum: quare primæ illius propositionis sensus verus statuendus primo erit:

CERTAMEN I.

Veritas primæ propositionis, eiusque sensus statuitur.

1 DE nomine *hic homo* adiectiuè significare, ac pro persona supponi constat, tum ex dictis, tum ex dicendis d. 3. q. 1. idémque est de nominibus, *Iesus*, & *Emmanuel*, quæ personalia dubio procul sunt, licet iuxta suam etymologiam alter *Deus nobiscum*; quare in recto Deum significet, alter Saluatorem, quare humanitatem in recto, & Deitatem; qua opera ad redemptionem valorem dignificanda erant, in obliquo. De nomine *Christus* Vasquez d. 69. cap. 2 num. 6. *de nomine*, varias apud Patres acceptiones esse docet. Atque apud Damascen. 3. de fide cap. 3. sub init. & Nizenum. 3. Thes. cap. 3. esse nomen personæ in recto cum duplici natura; apud eundem vero Damascen. 4. de fide cap. 6. Origenem in id Ioan. 1. *In principio erat Verbum* explicantem illa Psalm. 44. *Propterea vnxit te Deus* Athanas. orat. contra Arrian. post sermon. 4. in eá verba *ex Deo Deus est Verbum* Paulinum Aquilien. lib. sacrosyllabo in Concilio Francfordiense med. pendentem contra Felicem, & Elipandum Petri confessionem Matth. 16. *Tu es Christus filius Dei viui*, & Concilium Francford. §. *item in libro sapientiæ* ad ea 2. ad Titum, *& aduentum gloriæ magni Dei* Fulgentium 3. ad Trasimund. cap. 13. init. & 14. post med. & fin. esse nomen naturæ humanæ vnctæ Deitatis, & personæ diuinæ vnguento, quod connotet in obliquo. Sed tamen arbitror hos Patres nominis ethymologiam explicasse, non verò aliquam acceptionem tradidisse à prima: ac proinde Christum significare communi acceptione personam cumduplici natura, diuina, & humana.

2 Hanc igitur propositionem *hic homo incæpit esse*, designato Christo falsam in sensu proprio docent S. Th. q. 16. a. 9. cum Caietano, & asseclis Capreol. in 3. d. 11. q. vn. a. 1. concl. 2. Ricard. a. 3. q. 1. Maior. q. 1. post med. Palud. d. 12. q. vn. a. 3. pun. 2. concl. 2. Soar. citata q. 16. a. 9. §. *Nihilominus*. Et Caietanus quidem refert à doctoribus Parisiensibus esse damnatam, & in appellationis gradu ab Alexandro Pa. 6. Sed hujus damnationis nullum extat fundamentum firmum: Parisiensis verò, sicut aliis euenit, dum gallo impetu pontem Sequanæ negligit, in fluuio suffocata inde non transiit, quod ipsum de similibus *Christus Emmanuel incæpit esse*, docere iidem Scholastici videntur. Magist. in 3. d. 11. c. vlt. S. Bonau. a. 2. q. 2. Bassol. q. vn. a. 3. §. *Dico ergo*. Durand. q. 1. num. 7. sub distinctione docent. Si *hic homo* referatur ad personam diuinam falsas eas propositiones esse, secus, si ad naturam humanam, vel personam ex hac etiam constantem. Scotus in 3. d. 11. q. 3. Lichetus q. eadem Alexand. 3. p. q. 6. m. 1. §. 1. Vadingo d. 13. dub. 4. §. *Dico quinto*, vtramque propositionem in sensu proprio veram esse docuerunt. Consentit Vasquez proximè c. 4. idem de omnibus enumeratis docet: illa excepta *Emmanuel incæpit esse*. Sed ne eam quidem excipi voluit Bernal d. 46. sect. 2. §. 3. qui enumeratas omnes in sensu proprio veras omnino censet, cui & nos subscribimus conclusionibus subiiciendis.

3 Dico primo: *Christus incæpit esse* vera in sensu proprio absolutè est. Probatur: quia Christus substantiale, & subsantiuum concretum est, quod si substantiuè, & pro naturis coniunctim in recto, & persona diuina in obliquo; vel sola humanitate in recto, & deitate, ac personalitate diuina in obliquo accipiatur, verum omnino est vtramque naturam, vel humanitatem cum dietate, ac personalitate diuina, ac proinde Christum, qui essentialiter ea omnia dicit, & claudit, incepisse esse in tempore, ante quod absolute non fuerat: cum ante illud pars ipsius essentialis, scilicet humanitas,

humanitas, & vnio hypostatica absolutè nō fuerint: maximè, cum sic accepto *Christus* rectum, cui concordat incæpit, sic coniunctum ex vtraque natura, vel humanitas sola non sola Deitas, sed etsi adiectiuè, & pro persona *Christus* accipiatur (vt vulgare apud Patres est) atque in rem personam diuinam, cui concordet *incæpisse esse* significet: ast non illam secundùm se nudè, quo pacto æterna est, sed vt habentem humanitatem vnctam, & Deitatem vngentem, siue vnguentum, significat: ea verò ratio æterna non est, sed temporalis, & quæ incarnationis tempore cæpit: ergo tunc incæpisse esse habentem Deitatem de persona Verbi verè dicitur. Vnde bene Athanas. serm. de Epiphan. Cyrill. Alex. de recta fide ad Theodos. longe à med. de recta fide ad Regin. longè ab init. Damascen. 4. de fide c. 6. & de incarnat. & gratia Domini nostri Iesu Christi cap. 10. à momento dumtaxat incarnationis Verbum, & fuisse, & dici Christum obseruarunt. Confirmatur argumento Scoti: quia, licet subiectum albedinis huius informationi præextiterit, tamen vt album, non existit, nisi eo tempore, quo albedine informatur: tunc que, vt album incæpit esse non antea: atqui Verbum nomine *Christus* adiectiuè sumpto non significat Verbum secundùm se, sed vt habens vtramque naturam humanam vnctam, & diuinam vngentem: ergo, ex quo tempore eas habuit, dici debet incæpisse, vt nomine Christus significatur. Vnde constat non inde inferri posse, ergo Verbū quod est habens incæpit esse: nā variatur appellatio à formali ad materiale subiecti.

4 Dico secundò: *Hic homo, Iesus, Emmanuel incæpit esse*, verè in sensu proprio dicuntur. Probatur facilè ex dictis: quia, siue in recto dicant naturam, siue personam, eas tamen dicunt, vt coniunctas, & vnitas hypostaticè, quo pacto in tempore esse cæperunt. Licet autem *Emmanuel* iuxta vocis ethymon, *Deus nobiscum* significet, ac Deitas, quæ in recto dicitur æterna sit: at verò, vt nobiscum per vnionem ad humanitatem est, ab æterno non fuit, sed per incarnationis tempus esse cæpit. Præterquam quod, licet ea nominis huius ethymologia sit, tamen ad significandum hominem Christum, siue habentem humanitatem impositum est, vt docebamus num. 1. Denique conclusio tota, imo & præcedens confirmabitur amplius ex dicendis certām. sequenti.

Dices contra has conclusiones, Iesum, & Christum dici ab æterno absolutè fuisse ad Hæbr. *Iesus Christus heri, & hodie ipse, & in sæcula.* & Ioan. 1. *Hic est de quo dixi, post me venit vir, qui ante me factus est*: ac rursus cap. 17. clarifica me, &c. *Claritate, quam habui, prius quam mundus esset.* Sed hæc per idiomatum communicationem dicta de homine Christo ratione Deitatis sunt: quæ non obsunt, quominus de eodem ratione humanitatis incæpisse esse absolutè dicantur.

CERTAMEN II.

Deus, Verbum, Dei filius incepit esse, verè in sensu proprio dicentur, sed cautè, ob scandalum.

1 Reiciunt propositiones istas Alex. Magister. S. Th. S. Bonau. Bassolis Ricard. Maior. Gabr. Scot. Lichet. Durand. Caiet. Capreol. Vasquez, & Soar. citati. Petrus Hurtado d. 2. Ratio communis diuersimodè efformata vnica est, quod vnumquodque per suum esse intrinsecum, quo absolutè in se est, incipit absolutè esse, non autem per extraneum, quo non absolutè, sed taliter est. Cum autem esse hominem, extraneum esse, sit Deo, & Verbo, & per quod intrinsecè in se non sint, intrinsecum autem, & per quod in se Deus, & Verbum diuinum, sit & æternum, quod husquam cæpit, licet esse homo cæperit Deus, quando homo cæpit; Nusquam inde incæpisse esse absolutè Deus, & Verbum dicitur. Cæterum eas propositiones proprio aliquo sensu veras esse docet Vuadingo d. 13. dub. 4. num. 58. §. *dico quinto*, & sequentibus; vbi indifferenter has, & illam *Christus incæpit esse* docet, & probat. Docet item speciatim, & in terminis Bernal d. 46. sect. 1. licet malè probet veras per idiomatum communicationem esse: qua de re toto cert. 3. idem, ni memoria cado, docuit Lorca non bona fide Scotum referens. Probare quis posset: quia esse hominis, subsistantiale cum sit, est esse simpliciter: ergo, qui illud esse denuo habet in tempore, sicut Deus, qui ea incarnatione habet esse homo, dicetur incipere esse absolutè, & simpliciter, est æquiuocatio præclusa per aduersariorum rationem. Solùm enim est quæstio an esse adueniens iam constituto Deo per suum esse proprium intrinsecum, possit illum denominare incipientem absolutè esse, siue adueniens sit subsistantiale, & simpliciter esse, vt contra esse accidentale diuiditur, siue non. Etenim esse dentatum esse subsistantiale dentium asserit, atque eo sensu esse simpliciter, & tamen nemo cum dentes illi nascuntur dicitur incipere absolutè, & simpliciter esse, vt bene Vuadingo.

2 Dicendum est cum Doctoribus secundæ sententiæ eas propositiones veras in sensu proprio esse. Probat bene Vuadingo. Deus vero, & sensu proprio absolutè mortuus est, quia humanitas assumpta verè, ac propriè mortua est: ergo vero, & proprio sensu dicetur, Deus incæpit esse absolutè, quia humanitas assumpta incœpit absolutè esse. Probatur consequentia: quia mors non minùs dicit absolutum, non esse intrinsecum mortui à parte post, quàm incipere esse absolutum non esse intrinsecum à parte ante incipientis: atqui vtrumque æquè pugnat cum æternitate Dei, & Verbi secundum esse intrinsecum: ergo si ea repugnantia non obstante ratione humanitatis dici de eo absolutè potest non esse *à parte post*, ratione eiusdem dici de eo poterit absolutè non esse *à parte ante*.

Dices nomine mortis, quæ dicit separationem animæ à corpore satis innui non esse, quod per illam absolutè tribuitur Deo ratione humanitatis ipsi competere: inceptionem autem non ita innuere humanitatem: ac proinde cum absolutè non esse *à parte ante*, per inceptionem absolutè prædicatur de Verbo Arrianissimum sonare, ac de esse intrinseco Dei videtur intelligi. Contra primò: quia mors absolutè solùm dicit non esse viuentis, quod præuixit, quæ simplicis subsistantiæ viuentis esse potest: quare morte inuitur humanitas, quia Deo secundùm se non esse *à parte post* repugnat: cum autem ei etiam secundùm se repugnet non esse *à parte ante* humanitas, siue eius non esse, æquè Catholicis innuetur, compertúmque erit de non esse Dei intrinseco à parte ante non esse sermonem æquè, atque à parte post. Hæreticis autem, & gentilibus æquè sonabit Definitionem absolutè intrinseci esse Dei *Deus est mortuus* absolutè dictum, atque non esse intrinsecum Dei *Deus incæpit*: vt Patribus dicentibus Deus est mortuus, absolutè doctiores Ethnici sæpè obiiciebant.

3 Probatur secundò: quia in omnium sententia hæc propositio est vera in sensu proprio, *Deus*, aut *Verbum in quantum homo incæpit esse*, atque in terminis sæpe: æquiualenter verò passim apud Patres inuenitur: ergo, & hæc est in sensu proprio vera, *Deus*, aut *Verbum incæpit esse*. Probatur consequentia: quia prima illa propositio non est de reduplicatiua specificatiua diminuente, vt hæc *Æthyops est albus secundùm dentes*, sed de reduplicatiua specificatiua non diminuente, siue strictè specificatiua, vt fatetur Vasquez contra quem agimus, d. 67. c. 3. §. *Ratio verò* num. 11. versu *cæterum licet*: atqui propositio de reduplicatiua specificatiua strictè, siue non diminuente resoluitur in tres propositiones: alteram, qua de illius subiecto absolutè enuntietur prædicatum; alteram, qua terminus specificatus

de eodem subiecto prædicetur: alteram, qua dicatur terminum specificatum esse causam, ob quam prædicatum conueniat subiecto, quod si ex tribus aliqua vera non sit, neque propositio reduplicatiua specificatiua strictè vera erit: ergo hæc illarum trium absolutarum in quas resoluitur continet veritatem: ac proinde ex specificatiua strictè ad singulas, & omnes absolutas illas valet consequentia: atqui tres, in quas præsens reduplicatiua specificatiua strictè resoluitur iuxta generalem præfatam regulam, hæ sunt, *Deus incæpit esse; homo incæpit esse*; & *quia Deus est homo incæpit esse*: ergo ex reduplicatiua specificatiua strictè *Deus*, aut *Verbum in quantum homo incæpit esse*, quæ vera in sensu proprio est, tenet consequentia ad hanc *Deus incæpit esse*, vt vera in sensu proprio sit admittenda: quod si hanc falsam asseras in quouis proprio sensu, & illam de reduplicatiua specificatiua strictè, in qua continetur, falsam in omni sensu proprio fatearis necesse est.

4 Tertiò probatur conclusio: quod sensu proprio verè *recens esse*, *initium*, *& temporalitatem sumere*, *& subire* dicitur, verè dicitur incæpisse esse: atqui Deus, & Verbum *recens esse*, *initium*, *& temporalitatem subire*, *sumeréque* à Patribus, ac proinde vero in sensu proprio dicitur: ergo verè etiam in sensu proprio *incæpisse esse* dicetur. Maior probatur: quia nullo vero sensu aliquid *recens*, *initium sumere*, aut *temporalitatem subire* dicitur, quod ante illud tempus habuerat esse; sed quod ante illud esse non habebat, quod tunc primum habere eis vocibus designatur: quod ipsum est incipere absolutè esse: quare nequeunt ea de aliquo dici absolutè, de quo eodem sensu incipere esse absolutè dici nequeat. Minor suadetur ex Sophronio epist. sæpè citata synodo 6. act. 11. ante med. dicente: *recentem hunc ipsum*, & *sempiternum* appellari. Vbi licet de Christo loquatur, cum hunc ipsum dicit recentem, & sempiternum; de verbo, & persona diuina, quæ sola eadem, & hic ipse est, vtrumque habere in Christo potest, se loqui satis significat: quin de Deo sub Dei nomine dixerat antea, *intemporeus principium recepit temporale*. Nazianz. orat. 38. seu de Natiuit. *tempore vocans initium sumit*. Nizetas ibi ad ea verba *clamet Ioannes* ait: *Deum principium ortus assumpsisse* Leo 1. serm. 3. de Pentecost. supra recitatus aiebat: *si primus homo &c. nec sempiternus temporalitatem subiret*. Aug. serm. 2. de Natiuit. *qui in principio erat ex Matre sumpsit principium*: serm. 12. *effector temporum temporalis effectus est*. Qui sanè omnes Dionysium de diuin. nominib. c. 1. vers. med. ita loquentem imitantur: *temporisque prorogationem accepit, qui æternus est*.

5 Respondet Vasquez sensum illius propositionis *Deus est recens* (nil enim aliis respondet) eum esse, *Deus factus est aliquid*, *quod est recens*. Sed idem dicat de sensu huius *Deus incæpit esse*: id est *factus est quod incæpit esse*, atque eo sensu proprio admittat, vt contendimus, vtramque. Item, cum id totum Deus esse dicatur, quod factum est sensu proprio, admittat sensu proprio, & Deum recentem, & esse incipientem. At inquit Bernal. sect. 2. §. 2. vers. *in altero tituli quæsito* ea à Patribus absolutè non dici de Deo nudè, sed vel designando naturas diuersas, vel ponendo terminos implicatorios ad sonum, vt statim naturarum diuersitas aduertatur, ratione quarum ipsi ea prædicata opposita conueniant. Sed contra: quia mysterij ignaris plus scandali in apertione contradictionis erit: ignaris verò satis repugnantiæ, nomine Deus cum inceptione, & initio temporis, & temporalitate ostenditur, vt id ratione humanitatis assumptæ de Deo prædicari cognoscant. Contra secundò: quia, licet ob diuersitatem naturarum ea Patres de Deo opposita prædicent, aut absolutè prædicant, quin addant, cum alterum dicunt, secundum naturam diuinam, siue quatenus Deus est, quando verò alterum, secundum humanitatem, siue qua homo est: quod præstare deberent, si ea à nobis non esse absolutè de Deo proferenda docere voluissent. Contra tertiò: quia Patres designata naturarum diuersitate æque, atque vniformiter prædicant de Deo alia ipsi secundum se repugnantia, quæ per omnes absolutè de Deo prædicantur, atque hæc est *recens*, *temporalis*, *habens*, vel *sumens initium*, vt videre est in Sophronio vbi proximè §. *credo*, *& de hac* initio, & ante med. aliisque Patribus passim: ergo, & hæc absolutè de Deo dici possunt, & ratio generalis pro omnibus est: quia, quæ per idiomatum communicationem de Deo dicuntur absolutè, dicuntur verè, & propriè de illo: atque hæc prædicata, sicut & alia, quæ ipsi secundum se repugnant, per idiomatum communicationem de Deo dicuntur, vt iam ostendam: ergo verè, & propriè de eo absolutè dicuntur. Sed tamen monitum Lectorem velim, ne apud mysterij huius ignaros, imò neque Scholasticæ Theologiæ indoctos hanc propositionem *Deus incæpit esse*, & similes à Patribus datas vsurpet, ne eis scandalum apponat, non adeò frequentibus, & vsitatis vulgo locutionibus.

CERTAMEN III.

Deus incœpit esse *per idiomatum communicationem enuntiatur.*

1 Conclusio hæc meo iudicio omnium est controuersiæ huius difficillima: est tamen expressa Bernalis vbi proximè num. 34. & tota sect. 1. & licet non adeò in terminis Vvadingo proximè num. 57. §. *Dico quartò* sub med. Verbo *Sophronius*. Difficultas in eo stat: quia in propositionibus, quibus aliqua per idiomatum communicationem de Deo dicuntur verè, Deus pro persona, siue personalitate supponitur, eamque in recto dicere debet, vt d. 1. q. 2. ostendebamus: atqui persona, siue personalitas diuina etiam, vt habens Deitatem esse in tempore incipere non potest, sed prorsus ab æterno est. Ex alia verò parte clarè adeò Patres hanc propositionem: *Deus est mortuus*, in qua eadem est prorsus difficultas, veram per idiomatum communicationem esse docent, vt illam inter reliqua communicationis idiomatum exempla recenseant, pro vtraque defendenda, vno eodémque labore insudandum Scholasticis erit. Bernal. sect. 1. citata num. 7. versu *Horum omnium ratio à priori*, ad sua concreta extra essentialia recurrit, quibus per totam idiomatum communicationem non nimis faustè cucurrit. Ait ergo sensum esse *Habens extra essentialiter Deitatem*, seu, quod idem est, *homo mortuus est*, *vel incæpit esse*. Concreta extra essentialiter accepta ad communicationem idiomatum imdagaui d. 1. q. 2. rursúsque impugno: quia sic non datur vera idiomatum communicatio, sed illusoria: quia diuina solùm de Deo, non de homine, qui extra essentialiter acceptus Deus est non homo; & humana de homine non de Deo, qui extra essentialiter acceptus homo est non Deus, prædicantur.

2 Sed specialius in re præsenti arguo: quia iuxta hãc doctrinam, vt sibi obicit Bernal. §. *Suboritur dubium*, Verbum *secunda persona*, *vel filius æternus incæpit esse*, aut *mortuus est*, dici verè non posset: Nam *homo*, qui significatur eis concretis extra essentialiter acceptis, claudit suppositalitatem in recto Verbi, & filij, seu secundæ personæ: quare de eo non poterit verificari habere extra essentialiter verbalitatem, filiationem, & secundam personalitatem: hoc autem partim est contra Patres expressè, & ex toto contra ipsum Bernalem. Respondet constitutiuum adæquatum Verbi, & filij, ac secundæ personæ non esse solam personalitatem, aut relationem, sed essentiam, homini, siue habenti humanitatem, extraessentialem. Sed contra: quia sola personalitas sine essentia est constitutiuum personæ, & Verbi, licet cum essentia diuina essentialis cuique personæ sit: aft id quod commune est non appellatur personæ constitutiuum, sed quod

quod speciale est vnicuique, vt constat ex controu. de Trinit. d. de constitutione personarum. Imo, & in physicis materia quæ communis compositis est, nullius ratio constituiua dicitur, sed sola forma. Sed quidquid de hoc sit: vel personalitas secundæ personæ, siue verbalitas, seu ratio specialis Verbi, formaliter differt ab essentia diuina, vel illam includit. Si primum cum homo solum dicat formaliter personalitatem, licet essentia extra essentialis sit, ast personalitas, quam in recto dicit non est extra essentialis ipsi. Si autem personalitas essentialiter in sua formalitate claudit essentiam, homini, qui dicit in recto personalitatem, nequit esse extraessentialis essentia diuina, vt contendis.

3 Ratio ergo eius locutionis Patrum, *Deus est mortuus subiit initium, est recens*, seu *incapit esse*: & difficultatis eis omnibus propositionibus communis desumi ex eo posse videtur, quod personalitas de suo formali conceptu non claudit esse, siue existentiam, sed existentia, & entitate essentiæ, cui identificatur iure identitatis sit ens, & existat: cùm autem æternitas, existentiam, & entitatem, siue esse diuinum, vt attributum formaliter consequantur, personalitas præcisè æternitatem minimè habebit formaliter: quare de duratione naturæ, cui formaliter, & præcisè sumpta adiungitur, cuiusque denominationes alias subit censeri poterit. Cum autem in hac propositione *Deus est mortuus, incapit esse*, rectum solam dicat personalitatem præcisam, non dicit æternitatem: prædicatum autem illam remouet præcisiuè in audientium mente, solúmque illam ex humanitate, eiúsque duratione censet, non ex propria, & physica intrinseca duratione æternitatis. Sed contra est: incæptionem, & desitionem physicam dicere physicam negationem essendi rei, siue absolutum physicum non esse illius à parte *ante*, vel à parte *post*, cui non satisfit eiusmodi præcisionibus metaphysicis. Deinde falsum est personalitatem, licet de suo conceptu formali, non dicat existentiam, siue entitatem posse existere, & esse, atque durare absolutè existentia, & duratione humanitatis, cui adiungitur per vnionem.

4 Solida ergo ratio est & planior, incæptionem & desitionem rerum, quæ ante incarnationem dicebat absolutam negationem intrinseci solum, & essentialis esse earum post incarnationem, atque in idiomatum communicatione ex vsu Patrum extensam esse, vt significet etiam negationem absolutam alterius esse non intrinseci, & essentialis, cum quo tamen personalitas, de qua incæptio, vel desitio enuntiantur, vnum suppositum, & personam constituat, vt sic clarius contra Nestorium vnitatem personæ in Christo docerent, & contra alios non esse phantasticam, sed veram, & substantialem humanitatem assumptam. Nec mirum, quod extensæ à Patribus eæ voces ad eiusmodi significationem sint: cum illud esse humanitatis assumptæ, & absolutè ac simpliciter esse sit, atque absolutè vnum cum personalitate aliena, æquè atquecum propria constituat, ac proinde deesse alienæ, vt sic loquar, naturæ, perinde atque de esse propriæ personalitas censeatur.

Dices ergo, poterit dici absolutè: Deus ante incarnationem non fuit, vel non fuit ab æterno. Respondeo eodem modo argui ex illa propositione ab omnibus admissa, Deus est mortuus. Respondeo nostras propositiones non licere per negatiuas hasce resoluere: tum quia ex vsu Patribus, & Scholasticis nunquam fuere, tum quia ob malignantem negationum naturam scandalosiores sunt, quam per nomina positiua incæptionis, quæ ipso sono rationem alicuius positiui esse extrinseci Deo conuenire demonstrant, quod negationibus non insinuatur.

Obiicit Hurtado Deum per communicationem idiomatum non dici ens, siue existere: ergo nec per illam dicetur incæpit esse. Non vrget: quia prædicata vtrique naturæ communia de neutra per communicationem idiomatum dicuntur: sed quæ ita alteri conueniunt, vt alij non competant: esse autem, & existere, commune vtrique prædicatum est; ast incipere esse ita humanitati conuenit, vt Deitati non conueniat: quare hoc per communicationem idiomatum de concreto Deitatis dici potest, secus illud. Vide solutionem aliam difficultatis hic versatæ à nobis datam d. 1. q. 3 cert. 3. n. 6.

DISPVTATIO III.

De reliquis modis loquendi in materia de Incarnatione.

ABSOLVIMVS hactenus difficultates omnes, quæ circa modos loquendi per communicationem idiomatum in præsenti materia de incarnatione possent occurrere. Iam de aliis loquendi modis, qui ad idiomatum communicationem non spectant, sed ex aliis pendent principiis singulatim disputandum erit.

QVÆSTIO I.

An verè, & propriè assumpsisse hominem dicatur Deus?

LOcutionis, modique solùm dicendi quæstio hæc inter Catholicos est, quibus planè contra Eutychem, & Nestorium conuenit Dei filium naturam humanam physica ad seipsum hypostatica vnione assumpsisse; ita, vt vtraque natura, & hominis, & Dei inconfusa, neque altera in alteram conuersa perseueret; non autem assumpsisse humanam personam. Atque id quidem rite, rectéque hac propositione *Deus assumpsit humanitatem*, à Theologis explicatur. An verò itidem eadem Catholica veritas sermonis, & sensus proprietate & rigore, præfixa etiam propositione *Deus assumpsit hominem*, verè prorsus, & citra erroris periculum explicetur? in quæstionem vocatur.

CERTAMEN I.

Nonnulla pro disputationis libertate, & expeditione prænotantur.

1 ADuertendum inprimis est quæstionis huius (de modo loquendi, vt dixi, inter Catholicos) eò tandem litem totam deuolui: an scilicet, eò propositione personæ humanæ à filio Dei assumptio significetur, licet physicæ vnionis (quam tamen negabat Nestorius, qui solùm affectiuam Dei, & hominis vniones per excellentia gratiæ dona in Christo admittebat) Semineſtorianismus contra fidem Catholicam admitteretur, quatenus duplex cum Nestorio persona in Christo admittitur: Cum autem propositionum proprius sensus è propria vocum, quibus constat, significatione omninò pendeat; in vocis *homo* significatum proprium Theologicum examinandum trahenda lis erit: an personam humanam? An naturam solum? an vtrumque significet?

2 Aduertendum est secundò nos de hac propositione

tione nudè, ac secundùm se sumpta præsentem quæstionem exagitare: nullis in aliter sentientes dicteriis, aut irrisionibus, nullis item particulis additis, quibus à sensus sui proprietate decidat, aut legentibus decidere videatur, siue in alium sensum possit à malè animatis æstu deflecti: id quod notatum maximè velim, vt malè de ea propositione censentium præcipuis obiectionibus, & terriculamentis occurram; liberúmque eius examen, & discussionem proponam. Aiunt enim, (& verè) iussu regij Senatus inquisitionis supremæ, commentarium Ludouici Viues totum capitis 17. lib. 9. de ciuitate Dei, iam pridem fuisse obliteratum: quod eam propositionem ibi à S. Augustino assertam defenderet: iussu item Toletani eiusdem inquisitionis tribunalis simili propositione à Doctore Ioanne Martinez Primario Theologiæ Complutensis Magistro professore, in suis libris de generatione assertæ additum fuisse *caute lege*, quasi non admodum tuti, sed obnoxij errori sensus.

3 Cæterum in Ludouico Viues satis ad eam sententiam peccati esset, vt non illud solùm, sed reliqua eius generis commentaria expungerentur. Animi scilicet elatio, quam id genus hominibus angustæ adeò, ac limitatæ facultatis comprehensio plerumque facit: qua è Calepino solo grauiorum facultatum melius aliis difficultates dirimerè præsumunt: iũ quod si legibus, ne ab ipsis vsquam tentaretur, cautum foret, Erasmus tot hæresum oua, quæ postmodum fouente, fauentéque Diabolo huiusce sæculi nouatores exclusserunt, minimè posuisset. Præterea Viues, Vasquio citando 5 nobisque ipsis testibus, sola Theologorum vniuersim, ac proinde Theologiæ Scholasticæ irrisione eam propositionem ibi tuebatur: quo, & illud, & pleraque similium irrisionum plena commentaria suspecta in fide fecit: quæ, vt bonam omnem Theologiam Scholasticam progignit, ita ab ea solum viriliter defenditur, & conseruatur; quare meritò ea omnia abrasa ab eius commentariis sunt.

4 Ioannes verò Martinez lib. 1. de Gener. c. 5. q. 1. consect. 2. sub initio nudam eam propositionem non posuit, sed verbis hisce *verbum Dei, nedum humanitatem, sed hominem etiam assumpsisse*: quo aliquid aliud præter humanitatem assumptum à Verbo fuisse, ac proinde humanam personam eius æmuli clamarunt: licet ex contextu toto de vocibus illum, non de rebus assumptis, disputasse, docuisséque, perspicuum doctis, & sinceris omnibus fuerit. Sed tamen indoctis, & iis, qui cursim, ac sine contextus lectione, & perlustratione in eum locum incidérent, ea nota præcauendum fuit, ne abberrarent. Ex quibus planè constat, nihil contra eam propositionem, quam hic examinamus actum hucusque à sancta Inquisitione fuisse, imo neque agi vsquam posse, quin, vt ait noster Vvadingo citandus, contra Ecclesiæ canones agatur.

5 Eius verò attentiori, distentioríque examini è debita Patribus (præcipuè Augustino magnæ Theologiæ Parenti) Conciliis, & Ecclesiæ toti (vbi frequentissima est eius propositionis vsurpatio) obseruantia pro virili incubui, quod eam ab aliquibus non solum reijci viderim, sed accipi malè: erroríque, & hæresis ab aliquo, damnari: deceptis illis quidem erroris nota, quam 1. p. q. 4. art. 3. in corp. non huic quidem propositioni, sed primæ, quam Magister in tertio. d. 6. refert, opinioni Angelicus Præceptor inussit: quæ res adeò religionis nostræ stemachum mouit, vt in negatiuæ contradictoriæ censuras pronus, imo præceps etiam calamus iret, ni sancti Doctoris, & aliorum, quos, vt Magistros suspecto, amore, & obseruantia teneretur: idcirco hoc nostro singulari, improbóque pro Patrum, & Conciliorum frequentissima locutione, labore contentus rei totius iudicium Doctoribus permitto.

CERTAMEN II.

Eius propositionis veritas in proprio Theologico sensu Augustini, & plurium Scholasticorum auctoritate fulcitur.

1. NVllo proprio sensu Theologico eam propositionem *Deus assumpsit hominem*, veram esse arbitrantur S. Thomas 3. p. q. 4. art. 3. vbi Caietanus, & post ipsum Dominicani Thomistæ communiter; è nostra verò Iesuitica, & Thomistica Schola Valentia 3. p. d. 1. q. 4. p. 2. sub init. Vasquez 1. t. 3. p. d. 35. c. 2. Soar. in eius art. explicatione. Lugo. d. 13. de incarnat. sect. 2. num. 15. Bernal. d. 26. de incarn. S. 2. §. *Dico primo*: quigomnes communem Theologorum esse fatentur; imo eorum aliqui teste Vasquez cap. 1. oppositam sententiam erroneam censent: nec defuit ex eis, qui post habita Patrum, ita frequentissimè loquentium, vt mox videbimus, reuerentia, hæreticam appellarit, vt dixi: fortè, quia tot Patres, & Concilia ita loquentes non viderat, neque satis in eis locutionibus intentum attenderat, vel saltem penetrauerat, neque oblatam ipsis ita loquendi occasionem expenderat. Cæterum, licet horum sententia communior Theologis sit, ei tamen opposita non sola magna Patrum, & Conciliorum authoritate, sed & Scholasticorum fundata, negari minimè post. Atque inprimis est expressa Magistri sent. in 3. d. 2. c. *assumpsit ergo*, ait, *audiendos non esse, qui eam propositionem negant*. Et c. *si autem quæritur*, ait, *verissimè, & absque vlla ambiguitate dicitur, quia ex quo Deus hominem assumpsit, totum assumpsit*: insuper d. 5. c. *præterea inquiri* versus med. Ex Concilio Toletano. 6. item. *nos autem* Circa med. & c. *hic à quibusdam* Item. d. 6. c. *ne autem & isti* iuncto c. *in hac ergo sententia*, distinct. 7. in 6. siquidem distinctione rem indecisam reliquit.

2 Præter Magistrum in ea dist. 6. citantur ab aliis præsertim à nostro Vvadingo S. Th. eadem dist. q. 1. art. 2. vbi paululum fauet ad 1. & ad 4. & art. 3. ad 4. vbi ait *propriè, & simpliciter hominem esse vnitum Deo*. Et opusc. de exposit. Symboli Apost. §. 5. *qui conceptus est*. sub init. vbi ait: *homo, cui coniunctum est verbum Dei* &c. Et sub med. *destruitur etiam error Nestorij, qui dixit filium Dei vnitum esse homini per inhabitationem, sed hoc est falsum, quia tunc non esset homo, sed in homine*. Richardus in 3. d. 6. a. 1. q. 2. Dyonis. Chartus. d. 5. q. 4. alios referens: insuper S. Thomas ad Anibald. d. 2. q. 2. Guilliem de Rub. d. 5. q. 1. & 2. vbi etiam Majorem, Aureolum d. 23. refert Hugo Victorin. t. 3. tract. 1. sum. c. 15. Henricus. quod lib. 1. q. 2. Alens. 3. p. q. 6. m. 1. quos sequitur ipse Vvadingo d. 4. de incarn. strenuus quidem ille, & controuersiarum, & Theologiæ Scholasticæ scriptor, & professor. His adde Doctorem Ioannem Martinez primarium, vt dixi Theologiæ Complutensis professorem, & nostrum Ioannem Martinez de Ripalda summæ eruditionis, & dexteritatis Theologicæ ætate nostra virum, (vt docta, & subtilia eius scripta testantur) qui in eius propositionis defensionem decem circiter retro annos libellum doctum, ingeniosúmque & tanto, vt audio, authore dignum composuit, quem tamen videre non potui.

3 Et verò aliquorum ex citatis Doctorum authoritas sola (nedum omnium) nobis, & cordato cuiuis Theologo satis fore videbitur, vt omni apud Scholasticos, vel duriuscula nota immunem, verique, & proprij Theologici sensus eam propositionem æstimemus, quam tot Scholastici Doctores ex instituto examinantes veram, proprijque sensus iudicarunt. Præsertim nostri Vvadingo, & Ripalda insignes adeò (omine dubitante) Theologi, qui omnibus aduersariorum fundamentis visis, atque perpensis eam nuperrimè tutati sunt. Sed me sanè iudice ad proprij, ac veri eius propositionis sensus confirmationem, eorum etiam

authoritas superfluit : video enim illam tot Patrum & Conciliorum Incarnationis fidem contra Nestorianos profitentium testimoniis, totquoindubitatis Theologicis principiis innixam, vt, etiam si reliqua abessent, contra dicere non auderem. Hoc verò certamine solius Augustini testimonia, nec omnia dabo ; reliquorum Patrum in sequentibus; & primò, quæ ex ipso recitat Magister in 3.d.6. à med. ex cap. 3. de gratia noui testamenti : *sicut non augetur numerus personarum, cum carni accedit anima, vt sit vnus homo : sic non augetur numerus personarum, cum homo accedit Verbo* (seu quod idem est, assumitur à Verbo) *vt sit vnus Christus* : q 73. ex lib. 83. quæstionum id ad Philip. 2. *& habitu inuentus vt homo* explicans, post aptiorem explicationem quartam ait; *In similitudinem hominum factus est ; ipse susceptor verum hominem suscipiendo. Habitu inuentus est, vt homo : idest habendo* (siue suscipiendo) *hominem, inuentus est vt homo;* post pauca. *Habitu factus est homo, cum indutus est hominem, quem sibi vniens*, &c. ac statim ferè. *Non ergo oportet intelligi mutatum esse Verbum susceptione hominis : sicut nec membra veste mutantur induta : quamuis illa susceptio ineffabiliter susceptum suscipienti copularet.* lib. 2. contra Maximin. cap. 11. *Visibilis in homine apparuit, quem de fœmina suscipere dignatus est* : atque illico subdit : *Nos Christum verum hominem suscepisse credimus.*

4 Hæc apud Magistrum ibi, & alia d. 2. eiusdem lib. sentent. insuper tract. super psalmos ad psal. 63. versu 2. *protegente carnem suam in ipso filio, & homine, quem gerebat.* Ex quo Ecclesia fer. 6. mai. hebd. lect. 4. matutin. & serm. 13. de tempore sub init. *ad hoc enim Deus hominem suscepit* : sub med. *Nec horruit Deus hominem induere* : tract. 28. in Ioan, *Manens Deus accepit hominem, qui fecit hominem* : Ex quo etiam Ecclesia feria 3. post Dom. passionis lect. 1. matut. de agone Christiano cap. 11. init. *Non poterat aliter sapientia Dei homines liberare, nisi susciperet hominem* : circa med. *non enim intelligunt, quid sit æternitas Dei, qua hominem assumpsit* ; & inferius : *Itaque filius Dei hominem assumpsit* : post med. *nolite timere contumelias*, &c. *quia si nocerent homini, non ea pateretur homo, quem suscepit filius Dei.* cap. 18. inf. *Nec eos audiamus, qui non verum hominem susceptisse filium Dei.* Sic & versus finem ; *Si ergo visibilia munda visibilibus immundis contingi possunt, & non inquinari, quanto magis inuisibilis, & incommutabilis veritas per spiritum animam, & per animam corpus suscipiens, toto homine assumpto ab omnibus eum infirmitatibus nulla sua contaminatione liberabit ?* cap. 19. *Nec eos audiamus, qui Trinitatem quidem in vna æterna substantia confitentur, sed hominem ipsum, qui temporali dispensatione susceptus est audent*, &c. cap. 20. *Nec eos audiamus, qui sic dicunt ab illa æterna sapientia susceptum esse hominem, qui de Virgine natus est, quomodo alij homines* : & in eodem cap. repetit eam propositionem. De prædest. sanct. cap. 15. init. *Respondeatur quasi ille homo, vt à Verbo Patri coæterno in vnitatem personæ assumptus* : & med. *ipsa est illa ineffabiliter facta hominis à Deo Verbo susceptio singularis, vt filius Dei, & filius hominis propter susceptum hominem ; & filius Dei propter suscipientem Deum veraciter, & propriè diceretur.*

5 Audiatur etiam ep. 66. fine. *Homo enim assumptus est à Deo* : item præfat. enarrat. 2. in psalm. 29. longè à princip. *forte putet quispiam verum fratres, quia homo ille susceptus à sapientia Dei.* infrà ; *dixerunt hominem illum, quem suscepit Verbum, cum Verbum caro factum est, non habuisse mentem humanam* : libris autem de Ciuit. Dei adeo frequens ea propositio vel formalis, vel æquipollens apud Augustinum est, & ex pluribus pauca solum adnotare animus in præsentiarum fit. lib. 9. cap. 17. *Incontaminabilis Deus*, absit, *vt contaminationem timeret ex homine, quo indutus est* cap. 21. *vt hominem, quem gerebat ad nostræ imitationis temperaret exemplum* lib. 10. cap. 22. sub init. *In eius ergo nomine vincitur, qui hominem assumpsit*, & longè à med. *Gratia Dei non potuit gratius commendari, quam, vt ipse vnicus Dei filius in se commutabiliter manens indueret hominem* lib. 13. de Trinit cap. 18. *Poterat vtique Deus hominem aliunde suscipere, in quo esset mediator Dei, & hominum, sed melius iudicauit, vt de ipso, quod victum fuerat, genere assumeret hominem, per quem generis humani vinceret inimicum*, lib. 1. serm. in monte c. 13. *sicut in ipso homine quem portabat dominus ostendit* : quem recitat Toletana Ecclesia in octaua S. Ildefonsi lect. 7. Denique sacris Baptismi aquis abluendus, mediato illo cum Ambrosio cantico *Te Deum laudamus* ; tum vt gratias Deo agerent, tum, vt fidem profiterentur, ait : *Tu ad liberandum suscepturus hominem non horruisti Virginis vterum.* Nec solide quis respondeat, illud *suscepturus* regere *vterum*, non *hominem*, at sensus sit *suscepturus vterum Virginis ad liberandum hominem, non horruisti* : tum quia vterus Deum suscepit propriè, non autem à Deo susceptus est : tum, quia earum vocum quæuis à Verbo vicino capaci regenda est, vt æquiuocatio vitaretur, tunc cordatè vitanda : tum, quia ita regi Ecclesiæ consensus suadet : tum quia inde August. toties ab ipso repetitam propositionem vsurpari cæpit, vt recitata testimonia suadent, pluráque alia à nobis recitanda, ni præ multitudine pigritiam calamo, tædiúmque animo generarent. Videatur idem August. t. 9. lib. de Symbolo ad Cathecum. 2. cap. 5. cap. 7. cap. 8. cap. 9. cap. 10. & cap. 12. & t. 3. lib. de fide, & symbolo cap. 4. quorum singulis non semel eandem propositionem vsurpat, atque vniuersim quoties de incarnationis mysterio disceptat.

CERTAMEN III.

Proprius, verúsque Theologicus sensus eiusdem propositionis aliorum Patrum testimoniis illustratur.

1 TAmetsi magni Patris, & Doctoris, & planè bonæ Theologiæ Parentis Augustini innumera penè hæc, & alia testimonia contra hæreticos Nestorianos ferio, & districtè disputantis, satis verum, propriúmque eius propositionis sensum absque vlla Nestorianismi (quam aduersarij metuunt) suspicione suadere videantur ; aliorum tamen etiam, & contra Nestorianos pro incarnationis fide pugnantium (à quorum proinde errore proprietate sermonis debebant abscedere) & ita loquentium testimonia subnicienda hæc sunt. Vtque Nestorio vetustiorem Boëtium lib. de duabus naturis ita loquentem : *Homo à Deo suit assumptus, & Deus homine vestitus*, & infra : *hominem saluauit, quem assumpsit.* Et Ambros. in recitato Cantico *Te Deum laudamus* ; Augustino consentientem omittam. Leo Magnus epist. ad Iulian. audiendus inprimis erit. *Dei*, inquit, *verbum suscepit hominem*, ac rursus ; *verus homo vnitus est Deo.* Et serm. 4. de Epiph. recitatus ab Ecclesia in eius festi Domin. lect. 5. fine, ita habet: *Credendam esse humanitatem Dei, qua nouissimis diebus vnitus est homini* : Et serm. 2. de Ascens. *propriè tamen illius temporu* (passionis) *actio ad demonstrandum suscepti hominis pertinuit veritatem* : ex quo Ecclesia fer. 6. infra octauam Ascens. lect. 4. S. Maximus hom. 4. de Pentec. circa med. *Prædam enim quodammodo sustulit, cum hominem, quem suscepit, inferni raptum faucibus portauit ad cælum* : ex quo Ecclesia fer. 3. oct. Ascens. lect. 5. consonat sibi Maximus hom. 1. de Epiphan.

2 Gelasius Cyzicenus lib. de duabus naturis, qui sub nomine Gelasij Pap. extat tom. 4. Biblioth. Patr. non admodum recentis, tribus sequentium Patrum testimoniis consentit ; eisque inter alia duarum naturarum in eadem Christi persona veritatem contra Eutychianos, & Nestorianos confirmat. Eustachius Episc. Anthioc. contra Arrian. *Ipsa veritate totum hominem induens est Deus perfectè assumens*, & infra ; *homo autem Deum ferens.* Eusebius Episc. Palestinens. *Ascendens in hominem quem assumpsit* : & rursus, *quando Verbum incarnatum eum qui ex semine Dauid est, assumpsit, atque Deificat.* Athan. Alexandrinus contra Arrianos ; *Propter hominem Saluatoris nostri, quem propter nos indutus est* &c. & iterum : *ex Maria* &c. *hominem, quem assumpsit.* Repetit lib. 3. de assumptione hominis idemtidem Nazianzenus epist. 1. ad Cledonium recitatus à Synodo Chalcedonensi inter

alia Patrum testimonia pro duabus Christi naturis ita habet: *& hominem assumptum pro nostra salute.*

3 Hilarius lib. 11. de Trinit. *vnum tamen eundemque* (Christum) *non Dei defectione, sed hominis assumptione profitemur.* Fulgentius lib. 3. ad Trasimundum c. 12. & rursus c. 13. *Hominem susceptum merito Deum dicimus, quia susceptus est.* S. Ildephonsus de Virginit. Mariæ c. 6. Deum factum, essèque hominem, ait, *non diminutione Deitatis* &c. *sed assumptione carnis, & participatione hominis:* ex quo Ecclesia in descensione Virginis lect. 7. & c. 3. eiusdem lib. de Virginit. Mariæ: *Propter assumptionem hominis Dei administratrix est:* & inferius: *tanta gloria, & dignitatis est Virginis filius, vt sit in assumpto homine Deus.* Itidem S. Ignat. Martyr. eiúsque Paraphrastes loquuntur. Cyril. Alex. 10. Thes. cap. 4. sub init. *quando igitur natura ipse Deus homine assumpto frater factus est noster;* libris item apologeticis pro anathematismis Synodi Alexandrinæ aduersus obiectiones Orientalium, & Theodoreti ad Euoptium in defensione anathematismi 8. vt veram sæpe eandem propositionem supponit, ac defendit Damasc. 3. fidei cap. 20. *Hominem totum, atque omnia, quæ hominis natura fert susceptit* (Deus Verbum) *peccato duntaxat excepto.* S. Vigilius Mart. Episcop. Trident. lib. 1. contra Eutycherem t. 4. Biblioth. Patr. *Aduerte per singula susceptum hominis dispensationem*, &c. Glossa interlineal. ad id 2. Genes. *faciamus ei adiutorium simile sibi:* ait, *quia in homine susceptio Ecclesia copulata est Deo.* Petrus Chrysologus serm. 143. solita emphasi ait: *Ipse hominem mulieris resumpsit ex vtero.* Epiphan. in anchorato circa finem, & Rupert. in cap. 1. Ioan. *totum hominem assumpsit.* S. Bernard. serm. 2. Pentecost. de Christi cœlos ascendentis triumpho: *cœlis inuectus susceptum in vnitatem suæ personæ hominem*, &c.

4 Anselm. lib. de excellent. Virginis Mariæ: *ex qua hominem in suæ personæ vnitatem ineffabili fuerat operatione suscepturus.* & lib. de incarnat. cap. 4. lit. *c. qui rectè suscipit eius incarnationem, credit eum non assumpsisse hominem in vnitatem naturæ; sed in vnitatem personæ:* & lit. *d. Cur autem Deus magis assumpsit hominem in vnitatem personæ filij, quàm in vnitate alicuius aliarum personarum*, &c. & Col. 4. *quod si Pater in vnitatem suæ personæ hominem assumpsisset*, &c. & circa finem: *si hominem erat assumpturus, venturus erat ad pugnandum contra Diabolum:* fine verò: *suscepit eum in vnitatem personæ hominem, vt dictum est.* Eandémque propositionem à Nestorianismo, quem in ea timere aliquis posset, instructa efficaciter obiectione, eiusque docta, & acuta solutione pro virili defendit toto cap. 3. discursu Theologico, & verbis aureis, quæ cert. 4. ex ipso recitabimus. Ait verò eo cap. 5. post med. *eadem est Verbi, & assumpti hominis persona*, ac versus finem: *eandem habet cum assumpto homine proprietatum collectionem.* Quantum verò concors hæc, & frequens tot Patrum loquutio fundamenti in Scriptura habeat, satis constat ex Paulo ad Hæbreos 3. vers. 16. quem hactenus ad rem hanc nemo Theologorum expendit, vbi Dei in homines præ Angelis in mysterio hoc misericordiam, ita scribit. *Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit:* vbi naturæ Angelicæ possibilem Deo vnioni, hypostaticæ beneficio apprehensionem nomine concreto *Angeli* rectè explicari supponit, ac docet: Deinde ni periphrasi illa *semen Abrahæ* mysterium peractum explicaret, voce *hominem*, seu *homines*, quæ voci *Angeli* respondet, explicare deberet. Datis Patribus plures duobus militibus Patres alios adde, qui iam recitandis Conciliis adfuerunt, siquidem in Chalcedonensi eorum vniuersi ptingenti circiter interfuere.

CERTAMEN IV.

Firmiora adhuc Conciliorum pro eadem propositione fulcra.

1 TAm aperta sunt Conciliorum, & Pontificum contra Nestorium, eiúsque semina, & consectarios errores definientium, & fidem Catholicam profitentium pro ea propositione testimonia, vt mirum mihi fuerit, (an aliis etiam futurum deinceps sit) in ea proprium, Theologicum sensum sapientes, & Catholicos Doctores aliquos negasse, sensúmque Nestorianum tenuisse. Audiamus Patres Concilij Toletani primi, ita fidem mysterij incarnationis confitentes in profess. fidei: *Credimus filium Dei ex vtero Virginis assumpsisse hominem.* Deinde Concil. Tolet. 6. cap. 1. *Cum tota Trinitas operata sit formationem suscepti hominis* &c. *solus tamen filius accepit hominem in singularitatem personæ.* Concilium Tolet. 11. confess. fidei: *credimus personam filij verum hominem assumpsisse de Maria Virgine.* Concil. Francofurd. contra errorem Felicis, & Elipandi, vel Nestorianum, vel eius consectarium epist. ad Episc. Hispaniæ confirmata ab Alexandro Papa: *Perfectum hominem assumpsit:* idémque Alexander alia sua ad eosdem epist. *hominem, quem assumpsit.* Concil. Romanum sub Felice Papa formula fidei Petro Patriarc. Antioch. missa, ait: quod *Verbum caro factum est assumpto homine.* Concil. Lateran. sub Martino Papa 1. cap. duabus Christi voluntatibus hæc Athanasij contra Apollinarem verba refert, & laudat. *Diuinitas ergo filij est, qua ponit, & accipit animam hominu, quem induitus est; perfectum enim hominem assumpsit.* Atque ex eiusdem Athanasij symbolo à Conciliis, & Ecclesia tota iam pridem recepto ita Ecclesia Dominicis singulis ad primæ finem recitat, *sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus.* Vbi vnitus homini Deus æquè, atque animæ vnita sit caro cum Athanasio Ecclesia fatetur. Concil. Alexandrin. epist. ad Nestor. 10. inter epistolas Cyrilli anathematismo 8. *Si quis audet dicere assumptum hominem coadorandum, & conglorificandum cum Deo Verbo vt alterum cum altero, & non magis vna adoratione colit Emmanuelem, & vnam illi glorificationem adaptat, secundum quod Verbum caro factum est, anathema sit:* vbi assumptus à Deo homo supponitur, ac proinde, & Deum hominem assumpsisse.

2 Adde idem Concil. epist. ad Clerum, & populum Constantinopol. 11. inter epist. Cyrilli, post medium; vbi ex sententia sua & antiquorum Patrum, Sacerdotú, & Patriarcharum Constantinopolitanorum hæc scribit: *Prædicarunt autem apud vos non duos Christos, sed vnum eundem ipsum Deum Verbum, & hominem secundum carnem, & ex muliere, non tenui quadam coniunctione* (affectiua) *& tanquam sola dignitatum æqualitate* (vt Nestorius aiebat) *sed physica vnione coniunctum Deo hominem.* Habet autem Concilium hoc authoritatem Celestini Papæ, qui illud laudauit, probauitque, vt constat ex eius epist. ad Cyrill. eius Concilij præsidem præcipuum Nestorij impugnatorem, fideique contra illum acerrimum propugnatorem: est autem ea epist. 12. inter epistolas Cyrilli. Habet insuper authoritatem Conciliorum Chalcedonensis, & Ephesini, à quibus epistola cum suis anathematismis recepta, & approbata est. Cum autem in Concilio Lateran. sub Martino 1. consult. 5. can. 7. quinque Concilia generalia (in quibus Lateranense ipsum, Chalcedonense, & Ephesinum numerantur) eorúmque dogmata ad apices vsque tenenda, credendáque esse definiatur, fieri profectò nequit, vt ea propositio Anathematismo illo 8. contenta, proprium, verum, & Theologicum sensum, in quo Catholicè admittenda sit, non contineat, Nestorianismo sanè, quem Patres, & Concilia recitata per illam propulsabant, oppositum: quocirca eorum Doctorum pieras, qui piè Patres, cum ità loquantur, intelligendos, & interpretandos aiebant, cum laude quidem vi-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

videtur reiicienda. Pia enim locutionis Patrum interpretatio in eas solum propositiones Patrum cadit, quæ aliud agentibus, vel semel, aut iterum vni, vel alteri ex Patribus exciderunt; non autem in eas, quæ à tot tantisque Patribus, & Conciliis serio, & districtè de fide mysterij alicuius contra hæreticos in materia earum propositionum aberrantes (vt in præsenti accidit) disputantibus, ac definientibus frequenter, & constanter vsurpantur. Tunc enim, vel proprio illos rigido, & Theologico sensu (vt hactenus contenditur) vel ignoranter, & imprudenter (quod impium planè est) locutos fateri necesse est.

3 Viderunt quidem dilemmatis huius difficultatem, qui improprium eius sensum absolutè docent. Idcirco aliquorum testimoniorum vrgentiorum legitimum sensum in aduersum alium detorquere conantur, cæterorum verò pondus pauculis aliis aduersis, nec satis (meo, & aliorum iudicio) firmis rependere. Atque inprimis illud ex Anathematismo 8. ita detorquent, vt illud *Anathema sit* supra initium eius anathematismi, *si quis audeat dicere assumptum hominem*, seorsim etiam cadat. Nec vident illud *assumptum hominem* esse propositionis damnatæ, scilicet, *coadorandum, & conglorificandum cum Deo Verbo, vt alterum cum altero*, nudum subiectum, quod ea damnatio supponit, ac proinde fatetur: videant id ex adiuncta saltem aduersatiua anathematis, *& non potius vna adoratione* &c. Opponunt insuper Felicis Papæ, Cyrilli Alex. & Ioannis Maxentij testimonia, quibus tamen nihil probari noster Vasquez (qui pro illis ea in re stat) aperte demonstrat citato cap. 2. nosque statim clarius, si fieri potest, ostendemus. Nunc autem generatim respondeo. Primum (quod specialibus cuiusque solutionibus validè adstipulatur) miraculi instar fore præfatos Patres expressos eius propositionis, & Scriptis suis, & Conciliis, quibus adfuerunt, consenseruntque (fuit enim etiam Maxentius Concilij Francofortdiensis per recens obiectantem nostrum Bernalem præcipuus Pater) assertores, cum fidei huius mysterij serio, & ex instituto causa agebatur, eam sibimet contradicentes absolutè negasse. Secundò respondeo generatim eorum omnium testimonia trunca, & decurtata ab aduersariis opponi: quæ tamen si integrè recitentur, ei propositioni non obsunt, imò quandoque suffragantur.

4 Primum est Cyrilli lib. ad Euoptium pro anathematismis in defensione octaui. *Non* (inquit) *hominem assumptum esse dicimus à Deo Verbo.* Sed legantur sequentia, *& copulatum ille secundum habitudinem quandam, quæ extrinsecus intelligatur* Hunc ergo modum Nestorianum assumptionis extrinsecæ, & affectiuæ solùm, quæ à persona vna ad aliam est, negat, non autem physicæ vnionis, & coniunctionis in persona eadem, vt in Christo fuit, quaque, vt statim subdit, *hominem eum factum esse dicimus.* Subdit autem; *& ob hanc causam exeidisse à pietate dogmatum eos, qui audent dicere assumptum hominem adorandum cum filio, & Deo vt alterum cum altero*: ecce assumptum hominē à Deo esse supponit in subiecto propositionis, quam damnat, quia de eo dicebatur *coadorandum cum Deo vt alterum cum altero*: quare, & hic locus, sicut anathematismus pro ea propositione facit. Quod si eam negaret, non esset eius anathematismi defensio, sed impugnatio, & contradictio. Eundem explicatum apertum habet testimonium Felicis Papæ relatum à S. Thoma arg. sed contra citati 2.3.1. p. receptumque, & recitatum à Synodo Calcedonensi act. 1. c. 8. *Ipse* (*Iesus Christus*) *est æternus Dei filius, & non homo à Deo susceptus*; sed pergant vlterius, *vt esset alter præter ipsum*: quod si vlterius adhuc progrediantur, assertam à Felice videbunt propositionem, quam impugnant. *Neque enim* (adiecit) *hominem assumpsit Dei filius, vt esset alter præter ipsum*: ergo admittit assumptum esse hominem à Dei filio, vt esset non alter, sed idem cum ipso: ex vulgata iuris regula, exceptio firmat regulam in contrarium. Sic, qui dicat alteri. *Non deditibi gladium meum, vt proximum interficeres*: hispanéve: *note dimi dinero para que lo Ingasses*: asserit suum gladium, & pecuniam, licet non ad eos fines, & effectus dedisse. Mitto alia, quæ ex Felice recitat Vasquez: ad huius siquidem interpretationis confirmationem videntur satis perspicua, quæ dedimus.

5 Ioannis Maxentij locus ex t. 4. Bibliot. Patr. dialogo contra Nestorian. longè ante finem est. *Ego* (inquit Catholicus interlocutor) *à Deo susceptum hominem dicere non audeo; sed Deum sine diminutione diuinitatis factum hominem fateor: ne si susceptum à Deo hominem dixero, duas videar in filio Dei prædicare personas.* Mitto Ioannem Maxentium priuatum Doctorem esse, atque circa incarnationis veritatem Eutychyanæ hæresis ab aliquibus insimulatum, vt Bellarminus lib. de Scriptoribus Eccles. obseruat, nosque ex aliis obseruauimus: eáque adhuc suspicione remota, eum, vt obiectantes volunt, præcipuum admittimus Concilij Francofortd. Doctorem extitisse: vbi vt vidimus ea propositio affirmatiua inter cæteras incarnationis dogmaticas posita est. Eligant obiectantes, an dialogus ille ante, vel post Concilium fuerit à Maxentio compositus. Si ante: metum eius propositionis ex tercentorum Patrum, qui ei Concilio adfuerunt, suffragio, & authoritate deposuit, vt cum eis pro ea suffragium audacter, & sententiam ferret. Si verò conscriptus postea Dialogus fuit, quo pacto propositionem tot Patrum, & sua etiam sententia veram asserere timet? Legantur sequentia, vbi metus causam interlocutoris nomine aperuit; *quia*, inquit, *susceptor sanctorum æque fidelium Dominus dicitur*: hoc est; quia suscipere aliena supposita exemplis datis Deus dicitur: atque ideo Nestoriani, tunc eam eam propositionem astu hæretico à proprio sensu ad prauum suum, & erroneum detorquebant, vt infra idem Catholicus interlocutor ait testimonio à nobis contra vnicum proprium eius propositionis sensum, obiiciendo: idcirco post verba proxima alia, quæ obiici hic solent, subdit: *melius ergo est susceptam à Deo naturam humanam, quàm susceptum à Deo hominem dicere*: Sed si illud proprie melius est huius comparatione, & hoc vtique bonum est: sed certè *melius* dixit, non quidem sensus proprietate, sed astutia; & fraude Nestorianorum attenta.

CERTAMEN V.

Fundamenta, quæ vnicum verum Theologicum, imò dogmaticum eius propositionis sensum esse suadent, expenduntur.

1 HActenus eam propositionem veram, & propriam Theologicam esse, Patrum, & Conciliorum authoritate recitatis testimoniis & perpensis, fundatum est: iam verò, & profundiori earumdem, & aliarum authoritatum ponderatione, & rationibus Theologicis à priori, vnicum eius propositionis, & Theologicum sensum esse *Deus assumpsit humanitatem* præsentis certaminis, non opus quidem, vt dicitur, & labor, sed facile negotium lectori fortasse videatur. Fundamentum primum ex datis testimoniis, & occasione, qua ea Patres, & Concilia scripsere petendum est. Vt enim diximus cert. 3. num. 5. ea, cum Nestorius, eiusque genimina ab eis ex instituto impugnabantur, fidemque mysterij incarnationis puram, expugnato eius errore, profitebantur, atque Catholicis profitendam proponebant, prolata, scriptáque sunt: ergo nullo proprio sui sensu eiusmodi propositio significabat personam; sed proprio, & vnico significabat naturam. Probatur consequentia: etenim,

nim, si illum alium sensum, quo significaretur personæ humanæ assumptio propriam haberet, Nestorius, & sequaces eam eo sensu retento admitterent, facilèque fideles decipi ab eis possent: quo neque horum sinceræ fidei à Patribus, Conciliis, & Spiritu sancto tunc eis assistente cautum, neque hæreticorum astui, & malitiæ præcautum satis foret: id quod sine Patrum, & Conciliorum iniuria, atque in Spiritum sanctum blasphemia admitti non potest.

2 Ad hæc, si proprius etiam is sensus propositionis illius esset, propositam sibi à Concilio Alex. anathematismo 8. non respueret, vt respuit Nestorius, sed obuiis vlnis amplexaretur: quod, si ob adiuncta alia anathematismum non admittit, in eo saltem Catholicis cum eius dogmate conuenire clamaret, & reliqua anathematismi cum eo primo non constare (vt verè proprio illo sensu admisso non constarent) insultasset. Insuper Theodoretus adeò de Nestorianismo suspectus, vt in Concilio Calcedonensi primum inter Catholicos Patres fuerit admissus (teste Bellarmino de Scriptorib. Ecclesiast.) quique proinde Verba, & apices anathematismi 8. & reliquorum carpsit, vt constat ex lib. Cyrilli ad Euoptium æquiuoco sensu, imò Nestoriano (tunc fortè suo) locutos Cyrillum, & Alexandrinæ Synodi Patres minimè reticeret. Denique vnici huius propositionis sensus argumentum est apud Patres omnes, quod cap. 2. citato Vasquez obseruat: à nemine scilicet antiquorum Patrum eiusmodi propositioni, adeò tunc frequenti, & vsitatæ in Ecclesia Dei fuisse reclamatum: esset autem proculdubio reclamatum, atque explicatio sensus proprij Catholici, quo ab alio proprio Nestoriano propositio illa secerneretur, ab aliquibus saltem Patribus petita, ne fidelem populum Nestoriano errori obnoxium relinquerent.

3 Secundum fundamentum est ab authoritate Augustini, quam me in ipso legisse recordor (licet memoria, vbi eius operum legerim, exciderit) ita loquentis. *Hæreticum est negare Deum assumpsisse hominem:* cui simile est illud, quod ex Augustino eodem in expositione Symboli refert Magister in 3. d. 5. cap. vlt. med. *Si quis dixerit eum, quem crediderit hominem* (Iesum Christum) *& filio Dei assumptum non fuisse, anathema sit:* Vbi illud *Iesum Christum* appositiuè dictum intelligendum est: ac si diceret hominem, qui Iesus Christus est, siue qui assumptione ipsa assumptus homo, & Iesus Christus factus est; alioqui Iesus Christus homo assumptus, vt assumptus iam, & vnitus in facto esse, & cum persona Verbi assumentis, siue vt *hic homo* terminus assumptus, siue assumptionis à verbo assumente non est, vt ex Anselmo infra recitando constabit: ex his autem locis ita ad institutum præsens arguitur. Propositio negatiua contradictoria propositionis affirmatiuæ, æquiuocæ, ac duplicis proprij sensus, & alterius quidem erronei (vt admisso altero huius propositionis *Deus assumpsit hominem* sensu proprio *Deus assumpsit personam humanam* propositio affirmatiua erit) nequit absolutè, & sine sensus distinctione, & explicatione tanquam hæretica absolutè damnari: atqui *Deus non assumpsit hominem*, & contradictoria, & negatiua huius *Deus assumpsit hominem* est, & absolutè, & absque sensus distinctione vlla ab Augustino damnatur: ergo quia affirmatiua vnici solius sensus, & dogmatica est, scilicet *assumpsit humanitatem*, nec habet alium, scilicet *personam humanam assumpsit.*

4 Sed quoniam librum de expositione symboli sub eo titulo in Augustino non inueni: ne fortè aliquis memoriæ nostræ, & Magistri relationi minus fidat, propositiones ex Augustino recitatas certis aliis locis à me perfectis æquiualenter ab Augustino dictas audiat. Etenim serm. 13. de tempore sic exorditur: *Natiuitatem Domini nostri Iesu Christi secundum carnem, ita Euangelista apertissimè demonstrans ait: vt ostenderet eum ex Spiritu sancto, & Maria Virgine natum, propter hæreticorum astutiam, qui negant Deum hominem fuisse;* id autem solum hæreticorum proprium censetur, quod hæresis est, eosque hæreticos facit; quare, & Augustini tandem ea propositio censetur, qua hæreticum dicitur negare Deum assumpsisse hominem. Nec refert sermones illos de tempore non ab omnibus Augustinianos reputari; ij enim, & pauculi Doctores sunt, & de illorum sermonum legitima Augustiniana origine sine vllo fundamento addubitarunt: ideireo editione sua Louanienses ex corpore sermonum de tempore certo Augustinianorum, in indiculum alienum, quos cum fundamento Augustini non esse, post accuratum examen iudicarunt, non reiecerunt: quo plures alios ex centonibus aliorum operum Augustini omnino compositos relegarunt: eo solùm nomine, quod sub eo titulo, & contextu continuo scripti ab Augustino non fuere.

5 Et certè sermones 128. de tempore, qui in corpore eius operis (licet non addito in titulis Augustini nomine) a Louanienfibus editi fuere, diligentissimus, atque eruditissimus non solùm scriptorum Ecclesiasticorum, sed & operum cuiusque examinator, atque, vt sic dicam, cribrator Bellarminus noster legitimos esse Augustini fœtus ex Doctrinæ dignitate, & indiculo Possidij, & Bedæ commemoratione iudicauit obseruat. vlt. circa opera t. 10. S. Augustini. decimus tertius autem sermo iste ex illis 128. est. Sed quid plura pro hac Augustini mente circa dogmaticam, certámque eius propositionis *Deus assumpsit hominem* absolutè dictæ fidei veritatem: quare, & vnicum proprium, & dogmaticum sensum, qui hoc cert. fundatur? t. 3. lib. de fide, & Symbolo c. 4. sub med. ita scribit: *Si quis tenuerit Catholicam fidem, vt totum hominem credat esse susceptum (ideſt corpus &c. satis contra illos* (hæreticos scilicet,) quos multis modis huic mysterio insidiari prædixerat) *munitus est.* Non esset autem ea propositio absolutè fides Catholica, si proprio aliquo sensu significaret assumptam esse personam: nec satis fide munitus ille esset contra errores omnes circa hoc mysterium, sed Nestoriano prorsus expositus.

CERTAMEN VI.

Pro eadem propositione efficax ratio Theologica.

1. TErtium fundamentum veri, vnici, proprij eius propositionis sensus prædicti, adeo frequentis eius apud Patres, & Concilia vsurpationis, & censuræ tam eius, quam contradictoriæ negatiuæ ab Augustino nuper datæ Theologicum est: quia vox *homo* se sola, ac de se se nullatenus significat personam, sed naturam: ergo *Deus assumpsit hominem* solum significat *Deus assumpsit humanitatem:* quæ est de fide propositio, eiusque contradictoria hæretica: antecedens tripliciter probari Theologicè potest; primo ex Patrum, & Conciliorum authoritate. Leontius Bizantinus hypothesi 27. apud Henricum Canisium t. 4. antiquæ lectionis: *communiter ab omnibus concessum est, nomen hominis significare naturam; Petri autem personam.* Damascen. 3. fidei ita cap. 4. inchoat: *quod aliud est essentia* (quæ Patrum, Conciliorum, & Theologorum phrasi idem atque natura est) *aliud hypostasis sæpenumero à nobis dictum est: quodque essentia communem speciem, at personas eiusdem speciei complectentem significet, vt Deus, & homo.* Iustinianus Imperator edicto fidei approbato à Vigilio Papa, ita vniuersim de omni voce prædicatum commune substantiale, ac non individuum, specialem, singularem & propriam substantiam significante tanquam dogma Patrum docet. *Omnes Patres consentiendo docent aliud esse naturam, siue substantiam, & aliud subsistentiam siue personam; & naturam quidem hoc quod est communem significare, personam verò hoc quod est speciale.* Denique Concil. Florentin. sess. 18. sub medium §. *diuina sub-*

stantia

stantia naturam, & essentiam a persona distingui docet, *vt communicabile ab incommunicabili, & vt commune à proprio*: quare vox *homo*, quæ speciei, & substantiæ communis tantummodo nomen est, non propriæ, & specialis, personam de se significare non poterit, sed solùm naturam.

2 Omnium præclarissimè Anselmus c. 5. de incarnat. non solùm id ipsum docuit antecedens, sed solida, subtiliáque fundamenta, tum eius propositionis asserendæ, tum etiam ab obiectionibus liberandæ solito sibi in aliis Theologicis rebus, & ingenij acumine, & profunditate aureis sententiis, & verbis posuit: quas quidem Doctores alij perfunctoriè, nec debita ponderatione videntur legisse; idcirco longius solito eum recitabo. Cum ergo à capitis initio objecisset ex hac propositione *Deus assumpsit hominem*, (quam cap. 4. sæpè asseruit, eratque eo cap. 5. non semel asserturus) inferri, & esse Deum assumentem, scilicet Verbum, quod persona est, & hominem ab ipso assumptum, qui persona itidem est: ac proinde ea propositione duas personas in Christo Nestoriane demonstrari; negata consecutione rationem his reddit. *Nam cùm profertur homo, natura tantum, quæ communis est omnibus hominibus significatur: Cum verò demonstratiuè dicimus hunc, vel illum hominem, vel proprio nomine Iesum personam designamus: quæ cum natura collectionem habet proprietatum, quibus homo communis sit singulus, & ab aliis singulis distinguitur.* His sane antecedens posuit, & rationem eius Theologicam, quam secundo loco disseremus.

3 Inferius verbis his consonans, & subtilia plura è sapientiæ suæ Thesauro proferens, ait. *Cum ergo Verbum caro factum est, naturam assumpsit, quæ sola nomine hominis significatur: non aliam assumpsit personam: quoniam eandem habet* (Verbum) *cum assumpto homine* (vt iam assumpto, ac non solùm puro termino assumptionis, seu vnionis ad ipsum) *proprietatum collectionem. Non enim idem est homo*, (vt vnionis terminus) *& assumptus à verbo homo, idest Iesus: quoniam in nomine hominis, sicut dictum est sola intelligitur natura, in assumpto verò homine, vel in nomine Iesu, intelligitur cum natura, idest cum homine, collectio proprietatum, quæ est eadem eidem assumpto homini, & verbo. Quapropter non dicimus Verbum, & simpliciter hominem eandem esse personam: ne non magis dicamus illum hominem eandem esse personam cum verbo, quam quemlibet hominem? sed Verbum, & illum assumptum hominem, id est Iesum: sicut non credimus eundem hominem eandem simpliciter esse personam cum Deo, sed cum illa persona, quæ Verbum est, & Filius est: ne confiteri videamur ipsum hominem personam eandem esse, quæ Pater est, & Spiritus sanctus.* Quid ad rem præsentem illustrius?

4 Probatur secundò illud ipsum antecedens ex sententia in Philosophia, & Theologia principio definitionis essentialis personæ, quæ ex Boetio lib. de duab. natur. non semel, & Anselmo c. 76. Monologij sic apud omnes habetur; *rationalis naturæ individua substantia, siue natura rationalis individua?* à qua quidem nullatenus Anselmus proximè, & alij discordant, qui per proprietatum cuique propriam collectionem personam definiunt: ex phrasi enim Porphyrij c. de specie individui substantialis, quod persona est, descriptiuam definitionem tradunt. Tunc sic persona essentia sua, ita essentialiter individuæ substantiæ, & naturæ rationalis rationem continet (quidquid sit de modo perfectitatis positiuo superaddito ad personam adæquatè constituendam) vt id, quod individua substantia rationalis non sit, implicet esse personam: ergo, & implicat vocem, quæ individuam substantiam rationalem non significet de se se, ac solam significare personam; atqui implicat vocem vllam genericam, seu specificam, atque vniuersim illam vocem communis prædicati, etiam substantialis (cuiusmodi vox *homo* est) de se se, ac se sola significare substantiam rationalem individuam: ergo implicat eandem vocem de se, ac se sola significare personam, quare essentiam solam, seu (quod idem in re præsenti est) naturam poterit solummodo significare.

5 Tertia demum eiusdem antecedentis probatio ex priori alio Theologico, & philosophico principio petenda est; ex quo proximè positum immediatè deducitur: etenim de conceptu essentiali personæ, ac suppositi est esse substantiam per se omnino: licet ad id, vt nuper tetigi, supra individuam substantiam modum perfectitatis positiuum aliqui requirant; alij verò sola negatione essendi in alio satis haberi putent, de quo alibi fusius disputaui. Atqui prædicatum commune substantiale (siue id genus, siue species sit) per se omnino non est, sed in alio: ergo neque est persona: ergo vox, quæ de se, ac se sola substantiam communem sine genericam siue specificam (vt vox homo) significat de se, ac se sola non significat personam, sed essentiam; seu naturam solùm, vt assumebatur in antecedenti. Minor proxima probatur, quia prædicatum substantiale commune (siue genus, siue species sit) pars metaphysica individui substantialis est, ac proinde in illo, & in alio, quod metaphysicè componit, est; vnde non omnino, & absolutè per se. Hoc discursu Nestorianis contendentibus in Christo duas esse personas, quia duæ sunt in illo individuæ rationales substantiæ, responderunt olim Rusticus Diacon. d. contra Acephalos t. 6. Bibliot. Patr. Athanas. in duce viæ. Maximus Epist. ad Georgium Theodor. Carisiens. Episcop. verbis hisce. *Nec satis est ad rationem hypostasis esse naturam compositam cum proprietatibus; sed oportet non esse partem: quia igitur Corpus animatum assumptum est pars Christi, idcirco non est hypostasis.*

6 Nec satis est personam debere esse substantiam per se, ac non in alio physicè solùm, ita vt pars physica totius physici non sit, ac proinde in illo physicè sit, ac non physicè per se: vt in exemplo humanitatis individuæ quidem ab his Patribus ostenditur, quæ, licet totum metaphysicum sit, quia tamen pars physica, & in alio physicè est, persona per ipsos, & per veritatem non est: etenim quouismodo substantia pars sit, absolutè per se non est; cum autem præcisione accedente prædicatum commune ab individuo, in quo est, vt eius pars diuidatur; pro eo statu, & præcisione per se absolutè esse non potest, ac proinde nequit esse persona. Confirmatur; quia per vos, etsi humanitas Christi individua, & in alio, vt pars metaphysica non sit, quia tamen in alio ordine physico pars Christi est, ac proinde per se absolutè, & in omni ordine non est, persona non est: ergo etsi pars physica, & in alio physicè substantia communis non sit, si tamen pars metaphysica, & in alio, ac non per se in ordine metaphysico sit, absolutè, & per se, & persona non est. Tertio natura diuina pars metaphysica solum personæ cuiusuis in Trinitate est, quam solum metaphysicè componit cum proprietate personali, cui in vnaquaque persona physicè idemtificatur, & tamen, quia in eo ordine pars cuiuscumque personæ est, atque in alio proinde absolutè per se, ac persona non est. Quartò demum rationem nostram, ac solutionis huius impugnationes iam olim dederunt Boetius lib. de duab. natur. longè à princip. *ideo hypostases Græci*, inquit ille, *individuas substantias vocarunt, quia cæteris* (substantiis scilicet communibus) *subsunt, & quibusdam quasi accidentibus suppositæ subiectæque sunt*: ac proinde illæ in his, ac non per se, sicut individuæ substantiæ, metaphysicæ etiam sunt: & clarius adhuc, & illustrius Nicetas lib. 2. c. 25. *quæ individua Peripatetici vocare solent, ea Doctoribus Scholasticis placuit appellare hypostases. Hypostases verò dictæ sunt, quia in his genera, & species, quæ circunscripta non sunt, quasi pedem figunt.* Iam verò si *homo* secundum se personam non significat, sed naturam, seu humanitatem, consequens, & certum videtur: tantundem scilicet valere *Deus assumpsit hominem*, atque

assumpsit humanitatem, quod de fide est, eiusque contradictorium hæreticum.

CERTAMEN VII.

Euasionum, & obiectionum præclusione firmiora videntur præfata fundamenta perstare.

1 Oppones Damascen. citato c. 4. sub init. ita scribentem, *Illud itaque animaduertendum est, quod Diuinitatis, atque humanitatis vox essentias, seu naturas indicat: at Dei, & hominis vocabulum, tum de naturis vsurpatur; quemadmodum, cum dicimus, Deus est substantia captum nomen superans, & vnus est Deus: tum etiam de personis; nimirum, eo quòd specialius est generalioris nomen suscipiente: vt cum Scriptura ait: propterea vnxit te Deus, Deus tuus: video enim hic, & Patrem, & filium designari; & rursus cum ait, homo quidam erat in terra Hus, Iobum enim tantummodo significat*: ergo ex Damasceno *homo* æquiuoca duplicis proprij significati vox est, quorum vnum persona humana sit, proindeque discursus totus Theologicus corruit; atque ea propositio *Deus assumpsit hominem* duplicis etiam sensus proprij æquiuoca propositio erit, non sine distinctione, & explicatione sensus à Catholicis vsurpanda: cum illorum alter Nestorianismus sit. Admisit duplicem vocis *homo* significatum Vuadingus ob præfatum Damasceni testimonium, non satis, me iudice penetratum, atque perpensum. Et quidem hoc dato negari merito posset eam propositionem sine sensus explicatione absolutè proferri à Catholicis scholasticis non posse: quia frequentissimus illius apud Patres vsus Catholico altero sensu accipi, ac proferri satis euinceret; vbi nulla proferentis de hæresi esset suspicio aut de eius fide addubitatio.

2 Negatiua potiùs cuius nullus apud Patres vsus est, inde videretur non sine explicatione sensus à Catholico proferenda, si duplicis illius significati proprij vox *homo* foret. Tum etiam ea æquiuocatione, & indifferentia proprij significati in ea voce admissa ex adiuncto Verbo *assumpsit*, satis ad significandam humanitatem determinaretur, vt ex dicendis num. 6. clarebit. Cæterum, vt dixi, eam æquiuocationem duplicis proprij significati in hac voce *homo*, aut *Deus* Damasceni verba non suadent. Solum enim ait eam vocem dici etiam de personis, *eo quod specialius est generalioris nomen suscipiente*: vbi eas voces secundum se, ac nudè sumptas substantias communes, ac non personas significantes esse fatetur, iuxta ea, quæ ex eius capitis initio retulimus cert. 4. num. 4. licet ex adiunctis aliis vocibus possint significare personas: Quod exempla ab ipso data demonstrant. Personas enim diuinas significat ibi non vox *Deus* solum; sed illud etiam pronomen *te*, & tuus simul cum illa: & Iobum non solum vox *homo*, sed illæ etiam *quidam & in terra Hus*: voce autem *homo* cum adiunctis nonnullis vocibus posse personam significare non negamus, sed eas posse de se, & nudè sumptam significare, quod & valdè diuersum est, & discursui illi Theologico sufficiens.

3 Aliud etiam ad ipsum inducitur Ioannis Maxentij testimonium ex citato Dialogo contra Nestorianos, qui post Verba ex ipso data sic per Catholicum interlocutorem ait: *Dei, & hominis nomen naturis, & personis commune est*: & post pauca: *Homo sicut significat personam, significat naturam: Vnde nonnulli sancti Patres non quidem ad personam, sicut vos, sed ad naturam potius respicientes hominem assumptum à Deo Verbo dicere comprobantur*: si autem *communis* vox naturæ, & personæ *homo* est per Maxentium, & *sicut* significat naturam significat personam; de se, ac nudè sumpta in eius sententia personam significat, sicut naturam sensu proprio, nec naturam solùm. Quousque Maxentij authoritas in his, quæ attinent ad errores Nestorij, & Eutych. peruenias, dixi cert. 3. num. 8. Sed certè, si textus longius recitaretur, constaret illud *sicut*, & illud *commune est* æqualitatem significandi de se vtrumque, & naturam, & personam in voce *homo* ex sententia Maxentij non esse; sed solum posse significare ea voce vtrumque: & nudè quidem naturam solùm; quippe, quæ vt ex Patribus, & rationibus euicimus, substantiam communem, ac non indiuiduam de se significat, quæ persona esse non potest. Cum enim statim Nestorianus interlocutor Catholico consentiens in ea vocis *homo* acceptione placidè diceret, si ei naturæ, & personæ differentiam explicaret, ita Catholicus recitatis Patribus cert. 4. consonans, post aliqua ait. *Discernitur ergo persona à natura, quia persona vnam rem indiuiduam naturæ significat; natura verò communem cognoscitur declarare.* An his vocem, quæ communem, ac non indiuiduam substantiam de se significat, *vt homo*, naturam, non autem personam, de se significare cum reliquis Patribus non fatetur?

4 Oppones tertio vocem *homo* significare personam determinatè, nec indifferenter solùm. Primo: quia iuxta testimonium Damasceni citato c. 4. sub init. & c. 11. relatum à S. Thoma citato etiam 2. 3. *homo est habens humanitatem*: habens autem humanitatem, non humanitas ipsa, vt patet, sed persona est. Tum etiam, quia etsi humanitatem solùm ea vox Patrum, & Conciliorum tempore significaret, iam ex consensu Theologorum eius vocis, quæ ad placitum semper fuit, significatio personam solum ex multo tempore significat. Quoad Damascenum attinet, ex dictis, & recitatis eius verbis num. 2. constat, voci *homo* secundum se sumptæ, ac de se nullatenus illum significationem personæ dedisse, sed naturæ solius significatum; personæ verò non illi tantum, sed illi, & adiunctis quibusdam aliis, quæ substantiæ indiuiduationem essentialiter in ratione personæ inclusam designarent: vt eorum coniunctum personam designet, nihilque eorum seorsim: tunc autem sic designata persona verum est hunc hominem esse habentem humanitatem; quia tunc *homo* adiectiuè sumitur, qui tamen secundum se, ac de se substantiuè solum potest vsurpari, idémque, atque humanitas significare iuxta latius à nobis dicta tomo de incarnat. controu. vlt d. de idiomatum communicatione.

5 Illud de consensu Theologorum ad significationis mutationem, quod non semel audiui, infirmum est: etenim non omnes Theologi in eam significati mutationem conuenerunt, vt constat ex duodecim Doctoribus, qui ei vocis *homo* acceptioni dissentiunt. Secundo, quia illi ipsi, qui hoc respondent, quotidie, dum matutinum recitant, aliam pro sola humanitate eius vocis acceptionem retinent, & vsurpant, ac nouæ illi significationi cum tota Ecclesia reclamant, cuius reclamationi aduersariorum Theologorum consensus nequit præualere. Tertiò consensus ille Theologorum per inaduertentiam principiorum Theologicorum apud ipsos etiam, & Theologos omnes ad vnum, est habitus: vt ex dictis cert. c. 5. num. 1. constat, qui proinde irritus debet haberi. Demum si ea Theologis detur facultas, vt ex libero eorum consensu propositionum, & vocum significatum, in quo Patres, & Concilia de fidei mysterio contra hæreticos disputantes, atque statuentes eas vsurparunt, in diuersum, atque aduersum etiam, vt hic eueniet, mutent; nihil in fidei dogmatibus firmum, & stabile ab Ecclesia habebitur: siquidem mutata ex libero Theologorum consensu earum apud Patres acceptione, & significatione, & dogmata antiqua hæreses, & explorata apud Patres, & Concilia hæreses dogmata fidei esse poterunt: sicque, nec de fuæ veritatis constantia dogmata fidei sibi blandiri, nec hæreses adeò de sua salute desperare debebunt: quippe, quæ vt a scribus

bribus homines, ab erroris malitia ad bonam, firmamque salutem tandem aliquando poterunt convalescere.

6 Oppones quartò: *homo* de se solum significat naturam humanam, seu humanitatem: ergo hæc propositio dogmatica *Deus factus est homo*, eadem cum hac Eutychiana est, *Deus est factus humanitas*: quare illa non dogmatica, & de fide, sed hæretica erit. Negatur consequentia, licet enim vox *homo* de se, ac se sola humanitatem solum significet ex adiunctis, & cum adiunctis quibusdam personam consignificare potest, vt diximus ex Damasceno, & Anselmo; ex eis autem adiunctis est illud *factus est*. Cum enim, vt vnum alterum propriè fiat, non autem conuertatur (quod diuersum quidem est proprietate sermonis) in illud, identitas vtriusque in aliquo necessaria sit: illud *factus est* personalitatem, in qua Deus, & homo idem sunt, designat; & personalitatem quidem, seu personam Verbi naturam humanam sustentantis: quam in simili propositione *Deus est homo* designari, & ideo ex parte vtriusque extremi subaudiri, acutè, & doctè obseruauit Anselmus verbis immediatis ad extrema, quæ ex cap. illo 5. de incarnat. recitabamus cert. 6. num. 2. Sic enim pergit: *Sed quoniam & Verbum est Deus, & ille assumptus homo est homo, verum est dicere, quia Deus, & homo eadem persona est; sed in nomine Dei subaudiendum est Verbum, & in nomine hominis subaudiendus est filius Virginis*: Subauditur autem, quod, licet non exprimatur, sub significato, & sensu propositionis, & coniuncto illo orationis contineatur. Instabis hinc: ergo ex adiuncto Verbo *assumpsit*, licet non se solo, significabitur persona humana in hac propositione *Deus assumpsit hominem*. Negatur consequentia facilius. Nam vera assumptio, & vnitio realis distinctionem assumentis à termino assumpto necessariò importat: quare implicat Verbum *assumpsit* adiunctum consignificare cum voce *homo* personam: quia nec diuinam, in qua assumens, & assumptus homo, vt assumptus adiectiuè, & in facto esse, idem sunt: cum dicat extremorum diuersitatem: neque humanam personam aliam, cum natura humana, quæ solum voce hominis secundum se significatur distincta à Verbo assumente sit: ac proinde aptus, & verus, ac proprius terminus assumptionis per Verbum significatæ.

7 Denique oppones: *Deus assumpsit hominem*: ergo *assumpsit hunc hominem, vel illum hominem*: consequentia videtur firma, quia verba, quæ prædicata contingentia subiecto important, faciunt terminum communem supponi suppositione determinata, vt patet in hac propositione *homo currit*: ex qua proinde licet ineuitabili consequentia fic per discursum inferre: ergo *hic homo currit*, vel *hic homo currit*, &c. Atque similiter in præsenti materia ex hac *Deus assumpsit humanitatem*, necessario descensu infertur: ergo *assumpsit hanc humanitatem*, vel *hanc humanitatem*: & ratio est; quia actiones istæ contingentes subiecto physicæ, & reales, ac nõ intentionales, & præcisiuæ indiuiduis solum, ac non prædicatis communibus secundum se, sed ratione indiuiduorum conueniũt: vnde, & communes voces ad significandum indiuiduum aliquod hoc, vel illud, in quorum aliquo necessario debẽt exerceri, à propria sua extrahũtur significatione, seu suppositione: vt latius in nostris Dialecticæ summulis docebamus. Consequentia verò illa, etsi nostris Vasquio, & Soario supra non dissonet magis, quàm antecedens, me tamen iudice, hæretica est: siquidem *hic homo*, & *ille homo* personas significant iuxta dogmata Patrum omnium recitata, & omnium Theologorum, nemine excepto doctrinam: de fide autem est Verbum nullam personam humanam assumpsisse contra Nestorium.

8 Idcirco facilè, & bene neganda est consequentia illa cum Anselmo ob variationem suppositionis vocis *homo* in consequenti, cum ex antecedenti *Deus assumpsit hominem* infertur: *ergo assumpsit hunc hominem*. Ex adiuncto enim pronomine relatiuo *hic*, & *ille* quo nota singularitatis, & indiuiduationis ponitur, *homo*, qui de se naturam significabat solùm, quia non significabat indiuiduationem, cum illo consignificat personam: ac proinde non magis valet consequentia, quàm si ex parte posita in antecedenti, totum inferretur: in aliis verò exemplis adiunctis non variatur suppositio; quia in hac *homo currit* supponit *homo* pro speciei indiuiduis, seu personis (philosophicis, de quibus statim, & ex quibus ad suppositа etiam Theologica ratione materiæ consecutio valet) suppositione determinata: in alia vero humanitas pro singulasibus, & indiuiduis humanis naturis. Vnde ob rationem datam licet inferre: *ergo assumpsit hanc, vel illam humanitatem*; licet enim ex parte obiecti idem omnino ipsum *humanitas*, atque *homo* iuxta Patres, & principia Theologica significet; ast ex modo significandi illud, vt formam, & partem significat: atque eodem modo indiuiduam humanitatem cum pronomine demonstratiuo *hac* ipsi adiuncto: quare neque eo adiuncto variatur suppositio, nec significatur indiuiduum per se, seu persona, sed forma, & pars singularis illius; vox autem *homo*, licet partem eandem significet; ast vt formam, & partem non significat: etsi totum, quod personæ claudit, non importet: quare aptum est, cum aliud signum indiuiduationem significans, quæ ad rationem personæ, & subsistentiæ per se requiritur, eius significato accedit, cum illo personam signnificare.

9 Quoniam verò suppositi philosophici meminimus, eius à Theologico distinctio explicanda est. Cùm enim Philosophis, Trinitatis, & Incarnationis mysteria abscondita omnino fuerint, idem prorsus eis suppositum, quod indiuidua substantia, & natura significabant: quare *hic homo*, idem prorsus, quod *hæc humanitas* significabat: quia ex humanitate singulari, & aliquo alio, siue positiuo, siue negatiuo substantiale aliquod concretum colligari posse ignorabant. Theologi autem, quibus ex Incarnationis, & Trinitatis mysterio aliquid aliud præter singularem naturam substantialem (siue positiuum illud, siue negatiuum sit) in supposito claudi, certum prorsus est, indiuidua adhuc natura, forma, & pars Theologici suppositi est, quæque *hunc hominem* (qui eis non solum humanitatem hanc, sed suppositum Theologicum illud sonat, quia illam singularem naturam, non, vt partem, & formam denominantem, sed concretè, atque aptè, vt ex adiuncta singularitatis nota totum, & vt totum significat) constituat, ac denominet: quocirca humanitas apud Philosophos formam, & partem metaphysicam significabat, &, vt partem, non quidem suppositi Theologici, sed philosophici, id est *indiuidua naturæ substantialis*, à qua erat abstracta, & quam cum indiuiduatione componebat, quod vnicum naturæ substantialis concretum apud ipsos erat, & nomine hominis huius, æquè, atque huius humanitatis significabatur: apud Theologos autem cum vlterius concretum sit, nempe Theologici suppositi, siue personæ, idem ipsum quod suppositum philosophicum ipsis erat, alterutro nomine æquè eis significato, forma, seu pars suppositi Theologici est, eáque abstracto solum nomine significatur: concreto verò *hic homo* suppositum Theologicum tantummodo: vnde consequentia illa, poterit distingui non incongruè, *ergo assumpsit hunc hominem* philosophicè acceptum, fateor: Theologicè acceptum, nego: quod idem est, ac concedere, assumpsit hanc humanitatem, non autem suppositum, vt ex dictis patet.

10 Quod si instes, *homo*, quia concreta vox est apud Philosophos, & ex primæua institutione non naturam solùm præcisam significare, sicut humanitas, sed compositum, seu coniunctum aliquid ex ea, & alio, quod nequit non esse concretum ex illa, & differentia indiuiduali saltem significata confusè, vt nonnullis

video placere. Nihil contra id, pro quo certauimus, euinces: neque enim suppositum, seu personam Theologicam significare obtinebitur. Sed certè mihi vox *homo*, vt dixi, nihil amplius, imo nec Patribus recitatis cert. 6. quam humanitas, scilicet naturam humanam ex parte obiecti sonat: est enim speciei vox, quæ à differentiis indiuiduantibus præscindit, atque ab indiuiduis abstrahitur; licet aliter ex parte modi significandi illam sonet. Humanitas enim, & vox quæuis abstracta substantialis naturæ communis præcisionem ipsam mentis nostræ denotat, quæ ad obiectiuum significatum substantiæ obiectæ, & significatæ non spectat, sed ad modum nostrum concipiendi, & significandi: quem tamen vox concreta *homo* non concernit; quare apta est, vt adiuncta altera partis alterius, seu indiuiduationis nota indiuiduum substantiale totale, & totaliter, quare, & suppositum, & personam significet. Ex quibus omnibus, si iudicio fiderem meo non solùm veram in sensu proprio Theologico eam propositionem *Deus assumpsit hominem* concluderem, sed & dogmaticam: quare & eius contradictorium *Deus non assumpsit hominem* prorsus ab scholis Catholicis relegandum censerem. Sed vt initio huius quæstionis professus sum, eius propositionis procuratorem solum ago, non iudicem: totiusque causæ iudicium Doctoribus integrum esse volo.

ANIMAD